Digitized by Google

X II
E
28

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XII
E
28
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

R.mi P.
MATTHÆI DE MOYA,
SOCIETATIS IESV,

SERENISSIMÆ HISPANIARVM

REGINÆ MARIÆ-ANNÆ, ARCHIDVCISSÆ AVSTRIÆ, à Sacris Confeſsionibus, in Complutenſi Collegio, quondam ſacræ Theologiæ Scholaſticæ, & inde in Imperiali Matritenſi pro Scholis Regalibus, facultatis Moralis Primarij Profeſſoris, & Toletani Archiepiſcopatus Synodalis Examinatoris.

SELECTÆ QVÆSTIONES EX PRÆCIPVIS THEOLOGIÆ Moralis Tractatibus.

DE OPINIONE PROBABILI. DE RELIGIONE. De Pœnitentia. De alijs Sacramentis. De Cenſuris. Et ex alijs Miſcellaneæ.

AD ILLVSTRISSIMVM, ET REVERENDISSIMVM pariter, ac litteratiſsimum Dominum Doctorem, D. Dionyſium Perez de Eſcoboſa, in cauſis olim adverſus Perdueles fidei, Hiſpalis, & Murtiæ, integerrimum Vindicem, Queſitoremque Apoſtolicum Delegatum, Glandomyrenſis poſtmodum, tandem Sarabricenſis Eccleſiæ Meritiſsimum Antiſtitem, Regis Caroli Secundi à Conſilijs, &c.

EDITIO TERTIA LOCVPLETIOR.

TOMVS PRIMVS.

CVM PRIVILEGIO.
Matriti, Ex Typographia Antonii Gonçalez à Reyes. Anno M.DC.LXXVIII.

A coſta de Gabriel de Leon, Mercader de Libros. Vendeſe en ſu caſa, en la Puerta del Sol.

ILLVSTRISSIMO, ET REVERENDISSIMO pariter, ac litteratiſsimo Domino Doctori. Domino Dionyſio Perez de Eſcoboſa, in cauſis olim aduerſus Perdueles fidei, Hiſpalis, & Murtiæ, integerrimo Vindici, Quæſitorique Apoſtolico Delegato. Glandomyrenſis poſtmodum, & nunc Sarabricenſis Eccleſiæ Meritiſsimo Antiſtiti, Regis Conſiliario, &c.

MEVS hic tibi ſiſtitur liber, Illuſtriſsime Dynaſtes, tanquam Cliens patrono, vt cauſa ſpectatiſsimo Iudici, vt mendicus munificentiſsimo largitori, vt vernula hero, vt obæratus ampliſsimo Mecœnati. Appellaui meum, quem caligine deliteſcentem tua benignitas, vt videat lucem, requirit. Iacebat vt meus, vſque dum tui luminis mutuatus ſplendorem, veluti ſpiritum hauriret, & vitam. Effudi rudem, vt fingas; incomptum, vt comas; iacentem, vt erigas; elanguem, vt ſoſpites: nec meus iam, ſed tuus dici meritò poſsit, qui à me inanibus tantùm lineamentorum vmbris donatus, de tuo gremio (vti de ſummo iubare) pulcher, elegans, faſtigiatus aſſurgat, & viuidus. Meum, dixi, vt potiori iure vendices tuum, qui te nil habere putas, niſi quod dederis. Meus igitur, quantulus eſt hic labor, ſi à te prodiret, in pauperes exvndaret, nec tuus iam, ſed pauperum diceretur. Æquum ergo eſt, vt ex meo pauperculi penu repetas, quæ ſint tua, qui te, tuaquè omnia pauperibus erogaſti. Meum dixi, vt qui omnino ſim tuus. Meum dixi, vt quod nequirem munere, repéderem nomine, hoſque meos de te benemerendi conatus, dicendi arte, fallerem; quos rebus geſtis, quin de tuo accipiat, nulla virtus explebit. Litem tandem dirimat liber ipſe, qui transfuga meus in tuam ambit recipi clientelam, vt facto ipſo ſe vocitet, *tuus*, dum à labore fugit audire, *meus*. Nec ibo inficias, aleam ita ſubijſſe potiorem, bonoquè adſpirante genio, eiuſmodi delectum inſtituiſſe, vt, te patrono, ea gauderet ſorte, quam natalium ius negaverat apud patrem.

Quantum ergo ex tuo patrocinio authoritatis, & nominis huic

operi accreſcat,vnus ille,qui te,tuaſquè dotes habuerit exploratas, affatim Iudex eſto.Erravi fateor,legem præſcripſi arduam,& inacceſſam.Quis enim tuarum laudum momēta ſummus quãuis ſtudio perpendet?Quis vaſtiſsimum virtutum Occeanum, non dicam bolide pertentavit,ſed nec primoribus deguſtavit labellis?Evolvat Hiſpalis quantopere,Eminētiſsimo Archipræſule Spinula,Vicarias ipſius gerens Eccleſiaſticam promoveris diſciplinā,vitia detriveris, amaveris æquitatem,cōceptam de te ſpem,apud nimis religioſum Principem,quam candidè ſuſtinueris,longèquè ſuperaveris Haud prætereat vrbs eadem tuum pro religione tuenda tyrociniū, cum in ſacrum ibidē Tribunal cooptatus,advocati,acerrimiquè vindicis partes obieris,cruentum hæreſi bellum intuleris,vniverſam impietatem eliminaueris, ſartam tectam Chriſtianam veritatem aſſerueris.Nec Menralia (vulgò Murtia)ſubticeat,qualem ad ſacrum fidei Senatum adlectus,in tanto munere exequēdo te geſſeris,quā nullo negotio tricas diſsidentium exſolveris,quàm cordatè ius dixeris,quàm eximia,vſque ad miraculum,Cæſarei iuris, Pontificijquè peritia, doctiſsimorum etiam animos in tui admirationem abſtuleris.Clamitet Glandomyrēſis primæva tibi ſponſa,buccinet Sarabricenſis,quæ modò te Paſtorem reveretur Eccleſia,excelſum animum adverſus ſacra demiſſum,adverſus prophana ſurrectum, ſibi pauperem,pauperibus diuitem,comem maieſtatem, qua bonos allicis,improbos retrahis,afflictos erigis in ſpem,ac vitam.

Omnia hæc,licèt maxima,minora profectò ſunt virtute,ac magnitudine tua:vnde compertum habeo æquum eis nunquam poſſe contingere æſtimatorem. Minax tamen hæc moles , inacceſſus tuarum virtutum ſcopulus non mihi invidiam debet conflare, ſed veniam,quæ audaciæ,& temeritatis opinione me exoneret, cùm ex plurimis,pauca tua rudi contendi perſtringere penicillo,quamvis aliquantò magnitudinis detrimento,nullo tamen diſpēdio veritatis.At vereor in ſilentio mendacium,cùm in veritatem idē ferè ſit ſolœciſmus,& ſilenda dicere,ac dicenda tacere : nec remiſſa ſecius,quā prætervolantia tela ſcopum non collinent. Hic tamen non deſpero te mihi,& patronum,& mitiſsimum iudicem ad futurum,qui in graveſcenti huic veritatis vulneri,modeſtiæ tuæ pharmaco medearis, qui tibi parcitatem meam imputes , & in meo

cri-

crimine tibi ignoſcas:tibi,inquam,cui religionem propriæ laudes inijciunt.

Strictìm attigi,quibus ſis perfunctus honoribus, quæ munera obieris. Honores? Munera? Imò labores,officia,quibus exhauſtis interdum,vel præſtitis,Regias vrbes, præcipuos Hiſpaniæ Tractus demerueris. Duplici omnino,& iudiciali,& Paſtoricia es poteſtate initiatus. Hæ tibi præcipuæ artes fuere: in eis ita integritatem iudicis temperaſti,clementia Paſtoris; vt numquã non mulcẽdo æquitatis,& iudicãdo ſemper miſericordiæ memineris O numinis proprium inuentum! Stadium fæliciter ſtudiorum emenſum, factumquè ſcientiarum omnium ex optimis quibuſcumque litteris encyclopediam,te ſuum militem diuina exornauit Pallas, ac omnium diſciplinarum inſulis inſtructum,cæleſtibus iam armis communiuit. Induit tibi pro torace iuſtitiam, & pro caſide certum iudicium induxit,vt in campum adverſus vitiorum agmina invictus antagoniſta prodires. Nec iuſtitiæ te depereunti,externum hoc armorum ſubſidium exhibere fuit ſatis: Nam vbi primũ Aſtræa illa, quæ ſordentes terras ob invlta flagitia reliquerat, te ſubſellia præmentem inſpexit,hilari ſtatim fronte tuis finibus eſt illapſa,ibiquè vt in molli gleua ætherea virtutum condidit ſemina, vberrimos in dies fructus paritura: manus quoque diuina ſua tanto muneri ſupellectile inſtruxit; ſtateram læuæ,dextræ gladium inſeruit,vt non iuſtus modo,quin viuos etiam ipſius iuſtitiæ vultus, ſpiritu,ore, ac habitu ad vnguem referre ſis viſus.

Quod monſtrum auderet in pugilem ſic armatũ, niſi ſenſu exutum,vitamquè pertæſum? Quænam de auernis latebris, acta diris, erũperet fera,quæ Herculeos tecum non formidaret amplexus? vel altius ſpem tanti certaminis figeret,quã tuæ gloriæ,ſuæ potiùs, adſcribere,ſi,vt eſt fatale,ſuccumbat? Nullum tibi æquitatis Alcidi periculum faceſsit effrænata habendi libido, immanis illa auri ſacra fames, quæ veluti Mænalaica æripes cerua aureis impetit cornibus,& vt peruigil draco Heſperidum pomis laceſsit obrizis. Noſti equidẽ,& expertus es,quod beatitudo ſumma ſit inopia cupiditatũ: Ille prædiues,qui deſiderat nihil. Capax animus virtutum diuitijs opplendus; læta alacris mens conſcia recti. Hoc tu ſeuerioris philoſophiæ tinctus oraculo voces illas Pithij conſulentis Philippo.

¶ 3 Tela

Tela adhibe in bellis argentea, & omnia vinces.
oſtendiſti mendaces: nil enim aurum iuris, vel roboris in te habuit, qui ea contentus es mediocritate, quam nec modeſtia reſpuere, nec integritas conſueuerit auerſari. Vnde nullum tibi iam certamen ex timeſcendum, qui tot in vna (ceu Hercules Hydras) pullulantes iugulas cupiditates. Qui ſtrenuè adeò

Scelerum matrem, quæ ſemper habendo
Plus ſitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis auaritiam.

Qui ad maiora natus non dignitates ambis, ſed te ipſæ ambiunt, religioſum Herculem, à quo cum auaritia eius etiam

Fœdiſsima natrix
Ambitio, quæ veſtibulis, foribuſquè potentum,
Excubat, & pretijs commertia poſcit honorum,
Pulſa ſimul.

Quàm pulchrè integritas reſonat tua Ciceronis illud plenum deſiderij ſuſpirium Catonem percupientis æmulari, cum aiebat. O te fælicem, M, Porci, à quo rem improbam petere nemo audet! Nec enim feritate terreris, aut expectatione perliceris, vt vel metus, vel ſpes à te cum iure valeat extorquere pugnantia; ſed illibatus, integer, non minis tantum, verum blanditijs, precibus, rimas omnes occluſeris.

His monſtrorum conculcatis horroribus, quid cætera percenſere opus eſt? Sed quæ tibi inſtructæ acies ad teterrima adeò oſtenta devincenda opem præſtitere? virtutes. Quæ arma? quæ vires? qui ſpiritus diuinitus tibi ad tot victorias ſuffecit? virtutes. Quæ ex tot triumphis exuviæ? quæ ſpolia in trophæum reportata? Nō alia profectò quàm virtutes, & quæ ex virtutibus fama diffunditur. Quæ tantis demum manent famæ præconia virtutibus?

Quæ nec ventura ſilebunt
Luſtra, nec ignota rapiet ſub nube vetuſtas.

Conſulto igitur tuarum virtutum facinora, ſupervacaneum duxi, edere ſingillatim, vt quæ nulla olim ætas conticeſcet, & ab eo tantum cupiant ſciri, à quo ambiant coronari.

Inter eas tamen præclaras tuarum virtutum dotes, longè illa benignitas, & quaſi innatus tibi erga litterarum ſtudioſos, ſeſe amor

ex-

extollit,vt ad hanc vnam videatur te natura genuiſſe,exercuiſſe genius, fortuna ſeruaſſe. Plura hic de peculiari tua in me animi propenſione, & fauoribus, gratus animus non inepte ad tutandam ſpem producere poterat; ſed iniucundum tibi auſpicor fore, ſi ea ſenſibus tuis obijciam, quæ obliuiſceris, quam facis, beneficentius. Et ſi verum fatear, ſatis mihi, & hiſce laboribus conſultum, præſtantique compenſatos præmio iudicabo, ſi meus hic, politis tuis, & limatis auribus; ſe probauerit liber. In eo quantumcumque eſt, quod præſtiti, quod ſentio quam ſit exiguum, id omne tuæ in primis, Illuſtriſsime Antiſtes, & eruditorum ſpongiæ permitto. Tibique ex Eccleſiæ bono, & ſtudiorum votis id vnum deprecor, vt olim adſcribendus cœleſtibus, quos merito augebis, tandiù ſuperſtes agas, quandiù

Iliacos æquare ſenes, aut vincere poſsis.

Illuſtriſsimæ tuæ

Addictiſsimus Capellanus

Matthæus de Moya.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO.

AB ineũte licet ætate, moralibus diſciplinis enixe deditus, has tamẽ lucubrationes prælo cõmittere, diutius hærebam, aſsidua lectione edoctus nullã ferè in Ethica quæſtionem extricandam occurrere, nullam ex eius principijs conſecutionem eruendam, quam fœcundiora aliorum ingenia nõ præoccupauerint. Cæterũ cũ Doctorem in hoc florentiſsimo ſæculo, in extrema deuenisse animaduerterẽ, alios in laxiora ſæpè, alios in ſtrictiora ſemper: indeque conſcientiæ habenas, aut plus iuſto laxandas, aut nimium comprimẽndas. Vt vtrumque vitium fugerem, & nonnullos ſcriptores de Eccleſia benemeritos, a laxonum, & nouatorum infami nota ab aliquibus malignè, vel ignoranter inuiſa vindicarem, mediam ſtatui carpere viam, & ſelectiores diſputationes, quę aliarum baſis, & fundamenta ſunt, in faſciculum colligere, gratius meo Lectori ſic facturum ratus, quam ſi apud alios tritis, & paſsim obuijs, paginas replerem, folijaque magis, quam fructus propinarem. Vtque haud leui hoc officio, arctius mihi te obſtringerem, authores ferè omnes hinc inde concertantes, in prolixis voluminibus ſparſos, eorum fideliter excerptis verbis, in vnum coegi, vt meum ſingulis veritatis ſcopum propinquius attingentibus, calculum maturius adiungerem, & in vnaquaque controuerſia quid tenendum, pro tenuitate mei iudicij, definirem. Quæ vt æqui bonique conſulas, in memoriam reuocare libuit, Principis eloquentiæ ſententiã, ex libro Rhetor. *cap.* 1. excerptam. Cuius veſtigijs in Ethicis tradendis inſtitiſſe, vitio non vertes.* Vt artem, inquit, dicendi præſcriberemus, omnibus vnum in locũ coactis ſcriptoribus, quod quiſque commodiſsime percipere videbatur, excerpſimus; & ex varijs ingenijs excellentiſsima quæque libauimus. Ex his enim, qui nominè & memoria digni ſunt, nec nil optime, neque omnia preclariſsime quiſquam dicere, nobis videbatur. Quapropter ſtultitia nobis viſa eſt, aut à benè inuentis alicuius recedere, ſi quo in vitio eius offenderemus: aut ad vitia quoque eius accedere, cuius aliquo bono præcepto duceremur (attende). Quod ſi in cæteris quoque ſtudijs, à multis eligere homines cõmodiſsimum quoque, quam ſe ſe vni alicui certo vellent addicere, minus in arrogantiam offenderent, non tantopere in vitijs perſeuerarent, aliquo ex inſcitia leuius laborarent.* Sic Cicero rethoricatur, ſic & ego theologizare decreui. Quamuis enim omnes, qui præceſſerunt Scriptores tanti vbique faciam, vt eorum ſententias venerabundus ſuſpiciam, nulli tamen alicui certo me addicere volui, ſed ab alijs bene inuenta ita ſuſcipere, vt ſi quæ minus vera deprehenderim, modeſte deſerere, vel explodere quiuerim, memor conſilij Philoſophi Cordubenſis, *lib. de vita beata*, c. 1.* Nil ergo, inquit, magis preſtandum eſt, quam ne pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes non quo eundum eſt, ſed qua itur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur, optima rati ea, quæ magno aſſenſu recepta ſunt. Quorum exempla multa ſunt. Neque ad rationem, ſed ad ſimilitudinem viuimus. Inde iſta tanta coaceruatio aliorum ſupra alios ruentium. Nocet enim applicati antecedentibus: & dũ vnuſquiſque mauult credere, quam iudicare, nunquam de vita iudicatur, ſemper creditur. Verſatque nos, & præcipitat traditus per manus error, alieniſque perimus exemplis. Sanabimur, ſi modo ſeparemur à cœtu.* Hactenus Seneca.

Omnium igitur opiniones in re controuerſa referens, nec laxioribus collato ſtudio adhærebo, ne ad rumorem componi, & ad ſimilitudinem potius, quam ad rationem ſcribere videar; Nec ſtrictioribus, ex induſtria me addicam, vt vel ſic minus in arrogantiam offendam, & aliquo ex inſcitia leuius laborem: ſed quas veritati conformiores iudicauerim, ſiue pro lege, ſiue pro libertate pugnantes, prout Doctoris munere adſtringor, eligam ſemper. Quid quæque veri habeat diligenter inquiram; & nulli parcens labori inuentum docilis perſequar.* Sin autem (vt cum Cicerone mea vota expromam) temere aliquid alicuius præteriiſſe, aut non ſatis eleganter ſequuti videbimur, docti ab aliquo facilè, & libenter ſententiam mutabimus. Non enim parum cognoſſe, ſed in parum cognito, ſtultè, & diù perſeuerare, turpe eſt: propterea quod alterum communi hominum infirmitati, alterum ſingulari vniuſcuiuſque vitio eſt attributum.*

Ne autem plagiorius habeat, Lectorem monitum velim, nonnulla me ex opuſculo Ama-

Digitized by Google

Amadęi Guimenij,& ex eiuſdem ſupplici libello ad Emin. Cardinales, in has lucubrationes coactum deriuaſſe. Sed tamen neceſſarium prudentiores duxerunt, vt cuiuſdam Neotherici Scriptoris calumnias omninò multas diluerem, in fumumque,& vmbras abire facerem,quæ contra Amadęi Guimenij,in opinionibus reſtituendis, fidelitatem ſtylum exerens,declamatoremque agens paſsim iactat.

Anno igitur 1665. abortus eſt liber Pontificio fulmine in vtero percuſſus ab Alex. VII. in Bulla *Cum ad aures*,edita die 26. Iunij,eiuſdem anni. In quo eius Author Vincētius Baro, (quem cæteri Baronum;ipſe vero Baronium æquiuoce conuertit)effręni licentia,opiniones omnes,quas ex varijs Authoribus fideliter excerptas,iuſtę defenſionis cauſa,Amadęus traduxerat, ipſimet per ſummam calumniam affingit Inſuper Doctorum verba conſulto pręteriens,vt infidelis citationis illud incuſet, in contrarium ſenſum detorquet,aut alia a ſe conficta ſuperaddit,& non rarò authoribus inſalutatis, eorum verba intrepidè negat,omnemque in Amadæum lapidem mouet. Sed infœlici exitu;quia nullum in toto opere emiſſet (mirabile dictu)qui infundibularij caput,obliquo ictu,non ceciderit. Et vt ex vno crimine omnia diſcas,(quod omnem admirationē ſuperat)doctiſsimi,&Religioſiſsimi viri R.P.Fr. Luiſij de Valētia,cēſoris Opuſculi Amadæi,elogium,& ſubſcriptionem callide eleuare molitur, & his non quieſcens,nec inter viuos illum vnquam degiſſe perſuadere tentat. Quibus ſtupefactus Amadæus,in ſupplici libello ad Eminētiſsimos Cardinales,in hęc verba prorupit. * Aliqualem ego,etſi prętenſam,Baronio excuſationem meditabar,vt à temeritatis nota eius auſum eximerem,quod in quæſtione facti ſic ſcripſerit, quaſi ad nullius viri docti oculos,nec aures, eius opus perventurum eſſet,ſed ſolum apud imperitos,& ignaros evoluēdum,qui iuxta ipſius dicteriorum,calumniarum, & conuitiorum colluuiem, cauſę iuſtitiam metientes, in Amadæum concitarentur. Sed iam neque apud iſtos Baronium fidem vllam facturum video, poſtquam illum inueni ſerio negantem in vniverſo extitiſſe Reuerendiſsimum P.F. Luiſium de Valentia,ex Capuccinorum Ordine, virum grauiſsimum,& in Hiſpania, pręcipuè in Regnis Valentię,& Murtię,doctrina, prudentia, & religione notiſsimum,qui ex præſcripto Vicarij Generalis Archiepiſcopi Valentini, Amadæi Opuſculum anno 1660. ad prelum Valentiæ approbavit:vt in fronte operis præmittitur, his verbis: *Approbatio admodum R.P.Fr. Luiſij à Valentia, Miniſtri Provincialis ſemel,& iterum Ordinis Fratrum Minorum Franciſcianum Capuccinorum Provinciæ Sanguinis Chriſti,in Regnis Valentiæ,& Murtiæ, Sacræ Theologiæ antecesſoris, ac Lectoris iubilati,& apud Fidei Iudices ſacros in vtriuſque Coronæ Senatibus, Conſiliarij Qualificatoris*. Huius ergo tanti viri(qui hoc anno 1666. paucis ab hinc mēſibus,plenus meritis natale ſolum cum cœleſti ſolio commutauit)non ſolùm memoriam abolere, ſed nec inter vivos vnquam extitiſſe,Baronius ſuadere tentavit Imò parum id cenſens,nec Capuccinorum Provinciam Sanguinis Chriſti,in vniverſo ordine eſſe,nec fuiſſe,teſtari,& comprobare auſus eſt(pag. 267. primę editionis, *diſp.2. ſect.5.art. vnico*) *Plures*, inquit, *ſuſpicabantur commentitium eſſe illud Capuccini elogium, & fraude Authoris in geſtum ſuo opuſculo. Ea opinione nil verius probant Capuccinorum querimoniæ iuſtiſsimæ,& Præpoſiti Capuccinorum Generalis omni exceptione maius teſtimonium,cui cum ſui Ordinis res omnes ſint notiſsimæ;nec Provincialium,aut celebriorum virorum nomen illum lateat, vt ab vno illuſtri Capuccino accepi; ſanctè iurauit, nullam extare hoc nomine Sanguinis Chriſti ſui Ordinis Provinciam,nec vllum cognomento Luiſium à Valentia & xprovincialem*. Sic ludit Baronius;iſtoque emendicato R.P. Generalis Capuccinorum verè commentitio teſtimonio,armis ac nomine loricatus,inſidioſa arte,in vltimā Amadæi ſtragē molitus eſt Sed dū primū hęc fabella ad Hiſpanorū aures pervenit(vt pręſagus Amadeus prædixerat)non ſolum Doctores omnes,& Religioſi viri Vniverſitatis Valētinæ, ſed vtriuſque Senatus Regnorum Valentiæ,& Murtię Domini Inquiſitores,tàm ingēs commentū ex vllius hominis cerebello prodire potuiſſe, obſtupuerunt,& debitis inde præconijs,fidē Baronianam,vt in proverbium abiret,commendarunt. Quæ non paucis ſtomachū movit,& ad tanti ſceleris pęnam,calamū non cohibendum, ſed ſtylū exerēdū iudicarunt. Verum hanc Baronij criminationē opus non eſt aliter retundere, quam mutuatis Tertuliani verbis ex capite 6. in Valentinianos: *Si ridebitur*, inquit, *materijs ipſis ſatisfiet. Multa ſunt ſic digna reuinci,ne grauitate adorētur. Congruit,& veritati ridere,quia lætans de æmulis ſuis ludere,quia ſecura,&c. vbicumque dignus riſus, officiū eſt.*

Ni-

Nihilominus tamen, quia Vincentius Baronius iteratò luci dedit eiuſmodi librum, cui titulus *Manuductionis ad Theologiam moralem pars altera, &c.* authoritate Apoſtolica in præcitata Bulla *Cum ad aures*, prima luce nondũ potitum, ſed prælo fatigantem, prohibitum, ſub pœna excommunicationis ipſofacto incurrendę, contra legentes, aut penes ſe retinẽtes, aut locorum Ordinarijs, aut hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus non conſignantes: ideò ab aliquibus quęſtionibus in hoc opus deriuandis, iuſtę defenſionis cauſa, abſtinere nequibo: rum etiã ne Tyrones nonnulli, vt audio, in ſuo errore perſiſtãt, non percallentes ſcopum Amadæi non fuiſſe de opinionibus, quas refert, iudicium ferre, ſed eas authoribus reſtituere. Tametſi in quarta editione Matritenſi, diſſonantia ductus pluras reprobauerit, pluteſque graui cenſura notaſſet, (vt in ſupplici libello teſtatur) ſi Tribunalium fidei iudicium de ipſis ferendum non ſperaſſet, contentus in prologo prędixiſſe, *illas ſe referre, non vt probabiles, ſed vt Anonymi non ſimplex inde innoteſcat animus, qui non eas vt debuiſſet; ſed quæ vnius, vel alterius Ieſuitæ, etſi inter alios communes, in cenſuram vocauit.*

Ex quibus apertè intelligitur, non Authorum quorumlibet patrocinium Amadæum ſuſcepiſſe, ſed vnius, vel alterius ex Ieſuitis, vt ab impoſturis Anonymi, & Gregorij Eſclapes eius pediſequi, ſtrenuè vindicaret. Et quaſdam tantùm opiniones, quas vitiligatores illi ad inuidiã vniuerſę Societati conciliandam, vt temerarias, ſcandaloſas, & erroneas traduxerant, ab hac fœdiſsima nota luculenter purgaret: vnde in coronide ſui operis cõcludit, dicẽs: *Quomodo ſcãdaloſæ, & erroneæ? Vbi ſcãdalũ? vbi error?* A quibus nõ exemit propoſitiones per ſummã calumniã Ieſuitis affixas, neque aliàs ex varijs Authoribus iure defenſionis exceptas, & traductas. Hunc autem fuiſſe Opuſculi ſcopum, & exitum, ſatis comprobat præfatio Amadęi ad Lectorem, & rigoroſum libri examen; authoritate Apoſtolica, viris doctiſsimis commiſſum. Quo diligenter præmiſſo anno 1665. & 1666. Sumus Pontifex Alexander VII. inter quadraginta, & quinque propoſitiones ex varijs Authoribus, quas vt ſcandaloſas damnauit, & prohibuit, vnam ſuper viginti, ex præfato opuſculo eas referẽte, deprompſit. Quarum vix vna Ieſuitam patronum agnouerat, vt conſtat ex ipſo, vbi ſuis reſtituuntur Authoribus; & ex ſupplici eiuſdem Amadęi libello ad Eminent. Cardinales: & Sacrę Congregationis Indicis integerrimos iudices, nouam opuſculi editionẽ ab ipſis recens confixi, exorantis, vt opinionibus, quas ex alijs refert, ſuũ omnibus, prout deſideratur (ne indocti in aliqua offendãt) iudicium adiungat. Et niſi mea me fallit ſpes, res pro votis ſuccedet, & feliciori exitu. Quia nec, ſine Dario, clarus Alexander. Interim verò, dum opus prælo paratur, ex quęſtionibus, quas Amadæus hiſtoricè tãtùm prout ad ſuam cauſam agebat, tetigit, in has diſputationes eas ſolum deriuabo, vel in compendium redactas attingã, quę venenoſo morſui paratũ antidotũ exigunt. *Ne* (vt ait Cyprianus lib. vni. ad Demetr.) *diffidẽtia eſſe incipiat, quod tacemus, & dum criminationes falſas contemnibus refutare, videamur crimen agnoſcere.*

Formalia Authorum verba, duplici aſteriſco, ** continentur.

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS Ieſu in Prouincia Toletana.

GEneſius de la Puente, Societatis Ieſu in Prouincia Toletana Prępoſitus Prouincialis, poteſtate ad id mihi facta à Reuerendo admodũ Patre noſtro Paulo de Oliua Prępoſito Generali, facultatẽ facio, vt liber inſcriptus *Selectæ Quæſtiones ex præcipuis Theologiæ Moralis Tractatibus*, P. Matthęi de Moya noſtrę Societatis Theologi, & eiuſdem Societatis grauium, Doctorumque hominum iudicio approbatus, Typis mãdetur. In quorum fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Matriti in noſtro Imperiali Collegio, die 3. Maij anno Domini 1669.

Geneſius de la Puente.

CEN-

CENSVRA REVERENDISSMI PATRIS Ioannis Antonij Velazquez Societatis Ieſu, in Caſtellana Prouincia ſemel, & iterum Prouincialis: & in Regio Salmanticenſi Collegio quondam ſacrarum litterarum Interpretis, & nunc pro Cœtu Immaculatæ Conceptionis B. Virginis à Rege Philippo Quarto, & à Carolo Secundo deputati.

LIBRVM, cui titulus: *Selectæ quæſtiones ex præcipuis Theologiæ moralis tractatibus Authore R.P. Matthæo de Moya, Societatis IESV, olim in Collegio Complutenſi Sacræ Theologiæ Scholaſticæ Profeſſore*, ex cōmiſsione D. D. Don Franciſco Fortaleza, Toletanæ Diœceſis Vicarij Generalis, cui id iuris eſt, ad cenſendum traditum accuratè legi, & attentè prævolui, cumque digniſsimum cenſeo, qui publicam lucem aſpiciat; cum nihil orthodoxę fidei, nihil bonorum morum integritati contrarium contineat; quinimo ſit ex optimorum Doctorum placitis, veluti ex varijs floribus texta corona pulcherrima ſpirans per quam ſuauiter, & ſalubriter ad veram, ſolidamque moralis doctrinæ cognitionem, & accuratam difficilium difficultatum ad praxim ſpectantium ſolutionem: præſertim vero illud hoc in opere maximè laudandum cenſeo, quod cum hodierna tempeſtate valde ſit anceps, morales diſſertationes pro dignitate conſcribere, tum quod eadem re, *libros ſcribendi nullus ſit finis*; tum vel maximè quod dimicent, plerumque ex vtraque acie Scriptores; dum alij actum agentes communia, & vetera tranſcribunt, quin aliquid de ſuo addant; alij è contra noua, & cruda nullo Doctore, aut ductore prętio velint obtrudere, de quibus dixiſſe videtur Hyppocrates: *Preces, & labi facilis eſt nimis ſui confidentia*: poſsimulque illis arctare, quod Comicus de novis ſui æui comœdijs cum novis noſtri temporis nummis compoſitis, quibus minus pondus, & incertus valor eſt, opportune dicebat *Hyppocrates.* *Plautus in Caſinam.*

Nam nunc nouæ, quæ prodeunt comœdiæ
Multo nequiores ſunt, quàm nummi noui.

Auctor quidem inter hos ſcopulos ſecure incedat: exprimens illud Quintiliani monitum, *vt noua communiter; communia noviter dicantur*: nam cum vna ex parte vetera, & communia tangit (vt eſt omnigenæ doctrinę ſcientiſsimus, & in libris moralibus verſatiſsimus.)

Vno ſe pectore cuncta vetuſtas
Condidit, & maior collectis viribus exit. *Claudian. de Manlij Conſulatu.*

Maius ſiquidem pondus, lucidiorem claritatem, & maiores, ſeu valentiores vires ab ipſius ingenio, & explicandi facilitate accipiunt, vti ſcribam doctum in Regno Cœlorum monebat Vincentius Lyrinenſis. *O Sacerdos! O tractator! O Doctor! ſi te diuinum munus idoneum fecerit ingenio, exercitatione, doctrina, i, eſto ſpiritualis tabernaculi Beſeleel pretioſas diuini dogmatis gemmas exculpe, fideliter coapta, adorna ſapienter, adijce ſplendorem, gratiam, venuſtatem: intelligatur te exponente illuſtrius, quod ante obſcurius credebatur: Per te poſteritas intellectum gratuletur, quod antea vetuſtas non intellectum venerabatur.* Sed enim cum alia ex parte novum aliquid ingenium eius parturit, & ex propria pharetra depromit; ſic ſe omnino gerit, vt idem Vincentio adhæreat ibidem ſubijcienti: *Eadem tamen, quæ didiciſti doce, vt cum dicas noue, non dicas noua*: eam nimirum rationum firmitatem, & ſimilium ex alijs Doctorum placitis ratiocinationum ſoliditatem, ſuis opinionibus ingerens, vt velut altis radicibus innixæ ſubſiſtant: Iam vero ſi aliqui nonnulla ex his ſub luce maligna aliquando eſſe voluerint; pro Auctore ſtabit illud ſeptimæ Synodi. *Fuit apud nos quoddam prælium ſine ferro, dum ſermones iaciunt, & iaciuntur, ſed triumphale habemus trophæum, veritatem, quæ non vincitur*: Ergo in vſum, *Vincent. Lyrinenſ. Adverſus prophanas hæreſũ nouitates, cap. 27.* *Septima Synodus, actione 3.*

Digitized by Google

vſum, & fructum plurimorum, quam primum liber iſte publicè appareat. Sic
Caſsiod. li. 9. Ep. 22. enim Caſsiodori verbis cenſeo: *Neque enim fieri poterat, vt quem tantus Auctor, familia tanta produxerat, ſententia noſtra in eo corrigendum aliquid inueniret.* Matriti in hoc Imperiali Societatis Ieſu Collegio, die decima Maij, anno 1669.

Ioannes Antonius Velazquez.

Licencia del Ordinario.

Nos el Doctor Don Franciſco Forteza, Abad de San Vicente de la Sierra, Dignidad en la Santa Igleſia de Toledo, y Vicario de eſta Villa de Madrid, y ſu Partido, &c. Por la preſente, por lo que à Nos toca, damos licencia, para que ſe pueda imprimir, y vender vn libro, intitulado: *Selectæ Quæſtiones, ex præcipuis Theologiæ moralis Tractatibus*, compueſto por el Padre Matheo de Moya, de la Compañia de Iesvs, atento à que de la cenſura del Padre Iuan Antonio Velazquez, de la miſma Compañia, à quien le remitimos, conſta no contiene coſa contra nueſtra Santa Fè, y buenas coſtumbres. En Madrid à treze de Mayo de mil y ſeiſcientos y ſeſenta y nueve.

Doct. D. Franciſco Forteza.

Por ſu mandado

Iuan Bautiſta Sanz, Brauo.

APPRO-

APPROBATIO REVERENDISSIMI PATRIS MAGISTRI Fr. Franciſci Antonij de Iſaſsi, Regalis Ordinis Redemptorum Beatæ Mariæ de Mercede in Prouincia Caſtellæ Prouincialis, Philippi Quarti, & Caroli Secundi Concionatoris.

REgij Senatus iuſsioni obtemperans ſeleƈtiſsimum hoc opus Reuerendiſsimi P.M. Matthæi de Moya Societatis Ieſu, primi, meritoquè Primarij Profeſſoris, &c. ex præcipuis Moralis Theologiæ Traƈtatibus excerptum ſedulo inſpexi, eiuſdemquè ſolidiſsima dogmata introſpexi, ex viſceribus ſecurioris doƈtrinæ deprompta, planum iter animarum ſaluti parantia. De quibus fas eſt impunè euulgare: *Omne tulit punƈtum, dum miſcuit vtile dulci.* Sanè auguſtiſsimi Authoris reſolutio (vt cum Plinio *lib. 1. epiſt.* 8. loquar) mihi (imò & omnibus peritis) *pro ratione ſufficit.* Quippè eiuſdem ſuffragium in omni re litteraria, vti ſanƈtionem plaudent cunƈti, ampleƈtũtur Aulici conſeſſus, ſubſequuntur præſtantiores Theologi, omni hæſitatione auulſa. *Nil eſt enim* (fatur idem Plinius, epiſt. 22. *grauius, ſanƈtius, doƈtius: Quam peritus ille, & priuati iuris, & publici? Quantum rerum? Quantum exemplorum? Quantum antiquitatis tenet? Nil eſt enim quod diſcere velis, quod ille docere non poſsit.* Cunƈta hæc propalat opus hoc, mirabili Synopſi, quæ veraciter retuli, dilucidè continens. Adeò vt præſtantiſsimi Doƈtoris fœtum ſe ipſum prodeat, ſcientiarumquè patrem, illius fuiſſe genitorem buccinet. *Magna Doƈtorem noſtrum* (proſequitur ipſe lib. 2. epiſt. 3.) *fama præceſſerat, maior tamen inuentus eſt, ſumma namque in eo eſt facultas, copia, vbertas; proœmiatur aptè, narrat apertè, pugnat acriter, colligit optimum, ornat excelſe, poſtremò docet, deleƈtat, adficit.* Anneƈterem plura tantum virum depingentia. Ne tamen aſſentatoris noxa videar conſpurcatus, quæ cunƈtis patent, licet inuitus ſilebo. Igitur quidquid in hoc opere edoƈtum, reſolutum, opinatum, ſtabilitum, fidei & moribus apprimè conſonum iudico, & firmo. Salvo, &c. in hoc Matritenſi Cœnobio Regalis, Redemptriciſquè Familiæ Verbiparæ de Mercede, die 16. Iunij, anno Chriſti 1669. Deſcenſioniſque Virginis Matris ad noſtri inſtituti ereƈtionem 451.

Fr. Franciſcus Antonius de Iſaſsi.

¶¶ *Suma*

SVMA DEL PRIVILEGIO.

TIene Priuilegio el P. Mateo de Moya, de la Compañia de Ieſus, para imprimir eſte Libro, intitulado: *Selectæ Quæſtiones ex præcipuis Theologiæ Moralis Tractatibus*, en todos los Reynos de Caſtilla, por eſpacio de diez años; y para que ninguna otra perſona, ſin poder, ò facultad ſuya, le pueda imprimir, ni vender, ſopena, de que qualquiera que lo contrario hiziere; pierda la impreſsion, è incurra en pena de cinquenta mil marauedis, como mas largamente ſe contiene en ſu original, deſpachado en el Oficio de Gabriel de Areſti, Eſcriuano de Camara de ſu Mageſtad, à 13. de Iulio, de 1669.

¶ Y el dicho Priuilegio ſe le tiene cedido à Gabriel de Leon, Mercader de Libros, vezino de eſta Villa de Madrid.

Errata, quæ correctione indigent.

FOl. 2. num. 3. condito, l. conditio. ibidem, probabiliſtas, l. probabiliſtas ibidem n. 4. prepoſito, l. propoſitio, fol. 5. n. 5. dicendis, l. decidendis, fol. 7. n. 4. communi, l. cōmuniter, fol. 10. n. 14. & l. Sed non acquieſco, quia, fol. 12. n. 2. commitit, l. committit, fol. 13. n. 3. probabiles, l. probabilis, ibi n. 4. quamcumque, l. quātūque, ibidem deſiderant, l. diſsideant, ibi n. 6. amplecteret, l. amplecterem, ibi recentiores, l. recentiores, n. 7. militet, l. militet, fol. 15. n. 11. ex benignus, l. ex benignis, ibi n. 23. hauſto, l. hauſtu, fol. 19. n. aliequi, l. aliequi. fol. 18. n. 36. ſecundū, l. ſecū, fol. 21. n. 4. ditas, l. duas, fol. 24. n. 8. docens, l. docent, fol. 25. n. 9. necſſi, l. ſe fol. 29. n. 12. agnoſcat, l. agnoſcat fol. 32. n. 15. inuenieas, l. inuenies, ibi pollet, l. polleat, ibi n. 27. credere, l. crederer, fol. 32. n. 29. concludit, l. cōcludi, fol. 41. n. 58. ſpondeiunt, l. ſpoponderunt, ibidem n. 60. audieſunt, l. audirem, fol. 46. n. 4. Sic M. Soto, l. ſic cum M. Soto ibi faciendū, l. fauendū fol. 47. n. 7. inquirent, l. inquirunt, fol. 53. n. 20. periculo, l. periculū, fol. 54. n. 25. poſt primā, Adde &, fol. 55. n. 26. inferri, l. inferre, vel Epiſcopi, l. vel tribus, l. 59. n. 26. voluntatibus, l. voluptatibus, fol. 63. n. 7. reſpecit, l. reſpexit. fol. 71. n. 9. audiuerunt, l. audiuerint, fol. 92. n. 1. & omnium, l. ex fol. 94. n. 25. niſi alius, l. alias, ibi n. 28. laboribus, l. laboris, fol. 104. n. 14. obtenta, l. outentæ, fol. 166. n. 18. iuriſdictionē, l. iuriſdictio, fol. 210. n. 18. concedit, l. condecet, fol. 122. n. 12. à medio, l. à medico, fol. 123. n. 10. iſta, l. ita, fol. 232. n. 28. quod, l. quam, fol. 137. n. 3. videns, l. vidēs, fol. 138. n. 10. dubij, l. dubijs, fol. 141. n. 4. primo ſic, l. primo, fol. 143. n. 11. adducit, l. adducit, fol. 145. n. 19. ex iuſta, adde cauſa. fol. 154. n. 9. inactionem, l. actione, fol. 159. n. 13. & quo, l. ex, ibi n. 15. ſe aliqua l. ſit, fol. 163. n. 9. ergo ſicut vnus, adde eſt poſt alium, ita & vnum peccatum, fol. 164. n. 11. confieri, l. conflari, fol. 169. numerum, adde &, fol. 17. n. 13. tantum probabile, l. tanquā, fol. 171. negari poteſt, l. non poteſt, fol. 181. n. 3. qui, l. quia, fol. 185. n. 14. eundam, l. quidā, fol. 188. n. 20. promiſero, l. præmiſerim fol. 195. n. 47. poſterū, l. poſticum, fol. 201. n. 68. operantibus, l. ſperantibus, fol. 201. excuſſo, l. excluſo, ibidem conſtat, l. vt conſtat, fol. 207. n. 96. quos, l. quod, fol. 208. quia imo, l. quinimo, fol. 209. n. 106. ſolutione, l. ſolicitatione, fol. 212. n. 121. ſpeciei, l. ſpeciei, fol. 213. n. 128. intar, l. inteodat fol. 217. n. 10. ſecundū Seiū, l. Scotum, ibi, & ratione, l. ex, fol. 218. n. 25. talibus, l. tabulis, ibi ad confeſsionarium, l. confeſſariū, fol. 230. n. 4. fuit inualida, l. quæ fuit, fol. 232. n. 9. etenim, l. eſt enim, fol. 233. n. 12. non eliciatur, l. nunc, fol. ibi n. 3. vniforme, l. vniforme, fol. 235. n. 2. ducere, l. occurere, ibidē diſpoſitum, l. diſpoſitorum, fol. 241. n. 11. referens, l. referentes, fol. 246. n. 17. con calleates, l. rōcallentes fol. 248. n. 6. remitentur, l. remitterentur. fol. 250. n. 16. quatenus eſſe, l. eſt ſe, fol. 251. n. 20. recipien, l. recipiendū, fol. 254. n. 5. ſicut enim, l. ſic enim, fol. 257. n. 21. ſubijcient, l. ſubijcientur, ibidē n. 22. prim. ā, l. prox. nam. fol. 260. n. 3. diſpoſitio, l. depoſitio, fol. 275. qui ex inſperato, l. quia, fol. 288. ſuſcipere, l. ſuſpicere, fol. 290. n. 28. inquiunt l. inquit, fol. 297. n. 1. confeſsione, l. conceſsione, fol. 298. n. 5. manifeſtor, l. manifeſtus, fol. 300. n. 12. habet, l. non habet fol. 307. n. 29. reſtringit, l. reſtringitur, ibi n. 30. cenſuerit, l. cenſent, fol. 310. n. 11. priuilegij, l. priuilegij, fol. 314. n. 2. vita, l. vitam, fol. 316. n. 8. ſtatuum, l. ſtaturū, fol. 319. n. 5. cuius Parocho, l. cuiuis, fol. 344. n. 28. ſubiectis l. ſubiectio, fol. 346. n. 38. audeo l. non audeo, fol. 346. n. 2. q. 51. l. 5. n. 1. fol. 347. n. 2. eligere l. exigere, fol. 351. & cum l. vt cū, fol. 354. n. 11. conferendi l. confitendi, fol. 356. n. 9. confeſsionē, l. confuſionem, fol. 388. n. 1. vnde l. inde, fol. 359. legeres l. lege fol. 360. n. 10. abſtrueretur l. adſtrueretur, fol. 361. n. 15. iniuſtam l. iniunctā, ibi n. 16. qua ratione l. quia, ibi n. 18. alteris l. altaris, fol. 362. n. 22. adducendū l. inducendum, fol. 371. n. 4. legentē l. legem, fol. 372. quidam di, l. dicunt quod & dele ibidem, eant quod fol. 379. n. 5. omnes capiū, l. omnium, fol. 390. n. 13. eū ly l. eū ly, fol. 392. n. 4. qui contritus l. non contritus, fol. 393. pauci l. non pauci; fol. 394. n. 15. factæ l. factas, fol. 402. cōſulentem l. conſolcrem fol. 404. n. 4. ibi noo l. vbi non; fol. 408. n. 20. excludit l. quam biſextiles excludi. fol. 417. n. 31. ſupponimus l. ſuppoſitam; fol. 419. n. 2. orobabile, adde eſt poſſe, ibidē ly apud l. ly à, fol. 439. n. 24. patiatur, adde an potius teneatur; fol. 444. n. 8. recipit, adde ſed illeſi ibi, & alijs, adde dicens; fol. 461. n. 1. verba l. parue; fol. 468. n. 27. cenſeo l. conceſſo. fol. 502. n. 24. quando eo certum l. quod adeò certum; fol. 525. n. 32. deduxerat ex illa, adde P. Molina; fol. 535. n. 3. eos l. non; fol. 541. n. 2. a Vazquez l. vſque; fol. 552. n. 8. communis l. cōmutationis, fol. 559. n. 14. ſecundum l. ſecum; fol. 563. Paſqualigum l. Paſqualigus; ibi Angelum Mariam l. Angelus Maria, fol. 569. c. 2. lin. 34. ſuare l. ſuadere.

¶ Eſte Libro intitulado: *Selectæ Quæſtiones ex præcipuis Theologiæ Moralis Tractatibus*, correſponde con ſu original, con eſtas erratas. Madrid, y Iulio 5. de 1670.

Lic. D. Franciſco Forero de Torres.

SVMA DE LA TASSA.

TAſſaron los Señores del Conſejo eſte Libro, intitulado: *Selectæ Quæſtiones ex præcipuis Theologiæ Moralis Tractatibus*, eſcrito por el Padre Mateo de Moya, de la Compañia de Ieſus, à ſeis marauedis cada pliego, como conſta de la certificacion, que della diò Gabriel de Areſti, Eſcriuano de Camara de ſu Mageſtad, ſu fecha en Madrid, à onze de Iulio de 1670.

INDEX

INDEX

TRACTATVM, ET QVÆSTIONVM, QVÆ IN HOC OPERE continentur.

TRACTATVS PRIMVS.

De Opinione probabili.

Qværſtio 1. Quid ſit opinio probabilis? & quæ ad illam requirantur? fol. 1.

Quæſtio 2. De opinione ſpeculatiuè, & practicè probabili. fol. 3.

Quæſtio 3. Vtrùm vnicus grauis Doctor poſſit ſibi opinionem probabilem efficere? fol. 4.

Quæſtio 4. Vtrùm ad probabilitatem extrinſecam opinionis ſufficiat authoritas vnius grauis Doctoris? fol. 5.

Quæſtio 5. Vtrùm ſit obligatio eligendi tutiorem opinionem, etſi minus probabilem? fol. 12.

Quæſtio 6. Vtrùm ſaltem ſit obligatio eligendi tutiorem, ſi probabilior ſit contraria pugnante pro libertate? & quid ſi paris probabilitatis? fol. 21.

Quæſtio 7. Vtrùm Regij Conſiliarij in imponendis tributis, teneantur eligere probabiliorem opinionem? fol. 43.

Quæſtio 8. An ſubditi habentes opinionem probabilem de iniuſtitia tributi, à ſolutionis onere eximantur? fol. 45.

Quæſtio 9. Vtrùm liceat opinionem minus tutam eligere circa Sacramenta? fol. 48.

TRACTATVS SECVNDVS.

De Religione.

DISPVTATIO PRIMA.

De Voto, & Iuramento.

Quæſtio 1. An votum caſtitatis, vel Religionis emiſſum à valde procliui inuenerem, obliget ad abſtinendum à matrimonio? & quid ſi fragilitas poſt emiſſum votum adueniat? fol. 57.

Quæſtio 2. Vtrùm votum caſtitatis, vel Religionis poſsit aliquando commutari virtute Cruciatæ? fol. 62.

Quæſtio 3. An iuramentum quod non cedit in vtilitatem eius, cui præſtatur, poſsit virtute Cruciatæ commutari? fol. 68.

Quæſtio 4. An reſeruato voto, maneat etiam reſeruatum iuramentum? fol. 69.

Quæſtio 5. An votum, vel iuramentum de eroganda eleemoſyna alicui pauperi determinato, poſsit poſt eius acceptationem, virtute Bullæ commutari? fol. 71.

Quæſtio 6. An quando eſt probabilis opinio, quod taxa alicuius mercis ſit iniuſta, & propterea venditor falſis ponderibus, vel aliis iniuſtitiam compenſat, poſsit poſtea à Iudice interrogatus id totum iure iurando negare, ſubintelligendo ſe iniuſtè non feciſſe? fol. 73.

DISPVTATIO SECVNDA.

De Horis Canonicis.

Quæſtio 1. An qui preces Deo fundit cum propoſito actuali peccandi mortaliter, nouum orando peccatum committat? & quid ſi voluntariè diſtractus recitet? fol. 80.

Quæſtio 2. Vtrùm Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi mentaliter tantum recitent? fol. 82.

Quæſtio 3. Vtrùm mutatio Officij diuini in aliud breuius, v.g. ſi loco officij de Feria, dicatur de Sacramento, vel de Sancto, ſit peccatum mortale? & quid de officio Reſurrectionis? fol 86.

Quæſtio 4. Vtrùm Penſionarius teneatur ad officium paruum B. Virginis, ſi penſio ad vitam ſuſtentandam non ſufficiat? fol. 95.

DISPVTATIO TERTIA.

De Oratorijs.

Quæſtio 1. Vtrùm virtute Cruciatæ poſsit quiſque ſine alio priuilegio, in domo priuata Oratorium erigere, quod ab Epiſcopo deſignetur, & approbetur ad celebrandum? fol. 99. Vbi an licentiam cōcedere queat Illuſtriſ. Commiſſarius Cruciatæ? fol. 105. num. 16.

Quæſtio 2. Vtrùm finito tempore, pro quo indultum Oratorij conceſſum fuit, liceat virtute Cruciatæ in eo celebrare, vel celebrari facere? fol. 106.

Digitized by Google

Quæſtio 3. Vtrùm Regulares poſsint in Oratorio non approbato ab Ordinario, vel in Altari portatili, in domibus priuatis ſæcularium, virtute ſuorum priuilegiorum celebrare? fol. 111.

TRACTATVS TERTIVS.
De Sacramento Pœnitentiæ.

DISPVTATIO PRIMA.
De integritate confeſsionis.

Quæſtio 1. In quo conſiſtat confeſsionis integritas, & quæ cauſæ ab illa excuſent? fol. 113.

Quæſtio 2. An ſatisfaciet integritati confeſsionis, qui vnum indiuiduum phyſicum peccati pro alio ſubrogauerit? fol. 115.

Quæſtio 3. Vtrùm peccata ſic debeant in confeſſione explicari, vt Confeſſarius percipiat, poſt vltimam confeſſionẽ fuiſſe commiſſa? fol. 118.

Quæſtio 4. Vtrùm qui habet iudicium probabile pro vtraque parte, an mortale commiſerit? teneatur confiteri, ſaltem ſi magis propendeat? fol 124.

Quæſtio 5. Vtrùm ſit obligatio confitendi peccata dubia? fol. 125.

Quæſtio 6. An qui peccatum vt dubiũ confeſſus eſt, teneatur, dubio ceſſante, vt certum confiteri? fol. 136.

Quæſtio 7. Vtrùm ſit obligatio confitendi lethalia in confeſsione oblita? fol. 140.

Quæſtio 8. An qui ſcienter ex verecundia tacet in confeſſione peccatum mortale teneatur aliorum confeſsionem iterare? fol. 147.

DISPVTATIO SECVNDA.
De diſtinctione numerica peccatorum.

Quæſtio 1. Vnde ſumatur diſtinctio numerica in peccatis merè internis? fol. 153.

Quæſtio 2. An tactus, & oſcula, quæ præcedunt abſque intentione copulæ, ſi hæc poſteà ſubſequatur, debeant in confeſsione explicari? fol. 159.

Quæſtio 3. An plures copulæ abſque interruptione morali vnum numero peccatum conſtituant? fol. 161.

Quæſtio 4. Vtrùm, qui vnica actione pluribus iniuriam infert, vt ſi vnico ictu decem occidat, vnicum tantum peccatũ committat? fol. 164.

Quæſtio 5. Vtrùm ad confeſsionem quidquam referat, vnum, vel plura peccata in vna actione pluribus iniurioſa reperiri? fol. 166.

DISPVTATIO TERTIA.
De circumſtantijs peccatorum.

Quæſtio 1. Vtrùm circumſtantiæ notabiliter aggrauantes intra eamdem ſpeciem debeant in confeſsione explicari? fol 171.

Quæſtio 2. De circumſtantia *Quis*, fol. 174.

Caput 1. Vtrùm habens caſtitatis votum debeat in confeſſione illud explicare, ſi aliquo ſuo peccato alterius ſpeciei, ſeu conſilio, fuerit cauſa, vt alij non habentes votum contra caſtitatem delinquant? fol. 175.

Caput 2. An qui violauit votum ſolẽne caſtitatis: verb. grat. Religioſus, vel Sacerdos, aut ſacris initiatus, vel cum his carnaliter ſe commiſcentes, teneantur in confeſſione explicare ſolemnitatem voti? fol. 175.

Caput 3. An qui prauo ſuo exemplo, vel conſilio induxit habentem votum caſtitatis, ad peccandum contra caſtitatem, teneatur in cõfeſsione explicare votum proximi, cui ſcandalum dedit? fol. 178.

Caput 4. An Confeſſarius, qui pœnitẽtem carnaliter cognouit, teneatur, hanc circumſtantiam in confeſsione aperire: & an poſsit à peccatis, quorum fuit cõplex, abſoluere? fol. 180.

Quæſtio 3. De circumſtantia *Quid*, ſeu circa *Quid*, fol. 182.

Caput 1. An in peccato furti debeat eius quantitas expreſsè in confeſsione declarari? ibidem.

Caput 2. Vtrùm, qui cum matre coitum habuit, ſatisfaciat, ſi in confeſsione dicat, commiſiſſe inceſtum? fol. 187.

Caput 3. An peccata contra naturam in conſanguineis, vel affinibus, habeant malitiam grauem inceſtus? fol. 191.

Caput 4. An in peccatis contra naturam, opus ſit in confeſsione explicare circumſtantiam beſtialitatis, vel ſodomiæ, vel pollutionis? an vè ſufficiat, dicere, peccaui contra naturam in materia caſtitatis? fol. 192.

Caput 5. Corollaria, fol. 194.

Caput 6. An defloratio virginis ſponte conſentientis contineat nouam ſpeciem malitiæ in confeſsione explicandam? fol. 106.

Caput 7. Vtrùm in delectatione moroſa

de

de re turpi explicari debeat circumſtantia ſtatus perſonæ, quæ peccanti obijcitur, v.g. an conſanguinea, an nupta, vel voto caſtitatis adſtricta? fol. 201.

Caput 8. Corollaria ex dictis, fol. 204.

Caput 9. Vtrum circumſtantia infidelitatis, v.g. ſi cum non Baptizata, Iudæa, vel Mahometana rem habueris, ſit in confeſſione explicanda? fol. 206.

Caput 10. An copula conſummata contineat malitiam ſpecie diſtinctam à tactibus in confeſsione explicandam? fol. 207.

Caput 11. An ſolicitans fœminam ad peccatum teneatur, copula conſummata, circumſtantiam inductionis in confeſſione explicare, fol. 209.

Caput 12. An inducere media trium, vt fœminam tibi ſolicitat, ſit circunſtantia in confeſsione explicanda, effectu ſubſequuto? fol. 210.

Caput 13. Vtrum in peccato odij, ſit in confeſsione explicanda qualitas mali proximo deſiderati, vel coniunctio perſonæ, cui deſideratur? fol. 211.

Caput 14. An iuditium temerarium, & detractio diſtinguantur ſpecie in ordine ad confeſsionem? fol. 212.

Quæſtio 4. De circunſtantia *vbi*, fo. 214.

Caput 1. De furto commiſſo in loco ſacro, ibidem.

Caput 2. De effuſione ſeminis, vel ſanguinis in loco ſacro, fol. 216.

Caput 3. Vtrum tactus impudici, & turpes in Eccleſia habeant malitiam ſacrilegij in confeſsione explicandam? fol. 220.

Caput 4. Quid veniat nominis loci ſacri quoad furtum & ſanguinis loci ſeminis effuſionem? fol. 221.

Quæſtio 5. De circunſtantia. *Quomodo*, fol. 222.

Caput 1. An pœnitens teneatur in confeſsione explicare conſuetudinem peccandi? fol. 222.

Caput 2. An ſaltem rogatus à confeſſario ad id obligetur? fol. 223.

Caput 3. Quomodo ſe accuſare debeat qui habet conſuetudinẽ peccandi? f. 226.

Caput 4. An circunſtantia quæ mutat ſpeciem poſsit taceri, quando aliter confeſſarius in notitiam complicis deuiniet? fol. 227.

Caput 5. An qui oblitus circunſtantiæ mutantis ſpeciem confeſſus eſt peccatum, ſatisfaciat, eam præciſè poſtea explicando? fol. 229.

DISPVTATIO QVARTA.

De obligatione iterandi confeſsionem.

Quæſt. 1. Quando, & quomodo ſit iteranda confeſsio? fol. 230.

Quæſtio 2. An ruſtici, qui inculto modo confeſsi ſunt, non potens diſtinguere ſpecies, neque numerum peccatorum teneantur, ſi poſtea poſsint, ad confeſsiones iterandas? fol. 236.

DISPVTATIO QVINTA.

De dolore, & diſpoſitione, qua peccat um abſolutionem præcedere debet.

Quæſtio 1. An ad effectum huius Sacramenti requiratur contritio, an ſufficiat attritio? fol. 234.

Quæſtio 2. Vtrum ad prædictum effectum ſufficiat bona fide confiteri lethalia cum deſiderio veniæ, aut cum eorum diſplicentia? fol. 236.

Quæſtio 3. An ad valorem Sacramenti requiratur vera attritio, an ſufficiat exiſtimata? fol. 239.

Quæſtio 4. Ex quo motiuo debeat eſſe attritio, vt ſufficiat ad effectum Sacramẽti? f. 242. Vbi de opinione M. Soti, fo. 243.

Quæſtio 5. An quando de ſolis venialibus ſit confeſsio, ſufficiat accedere cum eorum diſplicentia, aut deſiderio recipiẽdi Sacramentum, & eius effectũ? fol. 247.

Quæſtio 6. An pœnitens teneatur ſub mortali habere dolorem efficacẽ de omnibus venialibus, quæ confitetur? fol. 254.

Quæſtio 7. De propoſito requiſito ad valorem, & effectum confeſsionis de venialibus, fol. 255.

Quæſtio 8. An ad ſingulas confeſsiones requiratur nouus actus doloris? fol. 255.

Quæſtio 9. Quãto tempore poſsit dolor confeſsionem præcedere? fol. 258.

Quæſtio 10. An dolor ad Sacramentum requiſitus debeat præcedere confeſsionem? fol. 261.

Quæſtio 11. Quale debeat eſſe propoſitum ad valorem, & effectum Sacramenti? fol. 262.

Quæſtio 12. An ſufficiat propoſitum formale non peccandi de cætero, abſque deteſtatione formali peccati præteriti? fol. 263.

DISPVTATIO SEXTA.

De forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Quæſtio 1. An moribundus, qui in abſentia confeſſarij, verbis, aut nutibus confeſsionem petijt, aut vera ſigna pœnitentiæ dedit, abſoluendus ſit, ſi teſtis aliquis deponat? fol 266.

Quæſtio 2. Quid ſi teſtis deponat in abſentia infirmi? fol. 268.

Quæſtio 3. An moribundus, qui non audiens, neque loquens dubia doloris ſigna exhibet, abſoluendus ſit? fol. 273.

Quæſtio 4. An moribundus, qui nec confeſsionem petijt, neque vlla ſigna con-

contritionis dedit, poſſit abſolui? fo. 274.

Quæſtio 5. Vtrum moribundus, de cuius petitione confeſſionis teſtes deponit, poſſit in abſentia ſub conditione abſolui, ſi prudenter rimearur, aliter ſine vllo Sacramento deceſſurus? fol. 284.

DISPVTATIO SEPTIMA.

De Miniſtro huius Sacramenti.

Quæſt. 1. Vtrum ſolus Sacerdos ſit Miniſter idoneus, & quid vltra ex parte illius ad valorē abſolutionis requiratur f. 297.

Quęſtio 2. Vtrum Parochi poſſint ſibi eligere confeſſarium? an etiam non approbatum ab Ordinario? fol. 300.

Quęſtio 3. Dubia nonnulla occurrentia circa approbationem confeſſarij, fol. 308.

Quæſtio 4. Vtrum confeſſarius, qui ex Ignorantia vincibili, ſeu grauiter culpabili, non præcepit pœnitenti reſtitutionem, ad illam, eo non reſtituente, maneat obligatus? fol. 311.

Quæſtio 5. An confeſſarius muneri ſuo ſatisfaciat interrogando pœnitentem, an doleat de peccatis, & affirmanti credere debeat? fol. 314.

DISPVTATIO OCTAVA.

De Miniſtro ad reſeruata.

Quęſtio 1. Qui & quot ſint caſus reſeruati? fol. 318.

Quæſtio 2. Vtrum, qui ignorat reſeruationem illam incurrat? fol. 319.

Quęſt. 3. An dubium de peccato reſeruato tollat eius reſeruationem? & quid ſi poſt abſolutionem ceſſet dubium? f. 322.

Quæſtio 4. An poſſit ſuperior concedere facultatem abſoluendi a reſeruatis ſub onere comparendi? fol. 323.

Quęſtio 5. Vtrum Regulares poſſint in foro conſcientiæ abſoluere ſæculares à caſibus Bullæ Cœnæ? fol. 325.

Quęſtio 6. An Regulares poſt decretum Vrbani VIII. die 17. Nouemb. anno 1628. potuerint abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis? fol. 328.

Quæſtio 7. Vtrum valide abſolvatur, qui bona fide confitetur caſum reſeruatum Sacerdoti non habenti iuriſdictionem? fol. 335.

Quæſtio 8. An teneatur confeſſarius ſe conformare opinioni Regularis exigentis abſolutionem à reſeruatis virtute Cruciatę? fol. 336.

Quæſtio 9. An confeſſarius poſſit credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam à ſuperiore, vt à reſeruatis abſoluatur? fol. 346.

Quęſtio 10. An confeſſarius, qui opinionem Bullæ Cruciatę pro abſoluendis Regularibus, probabilem exiſtimaret, poſſit illum abſolvere eiuſmodi priuilegij omnino ignarum, vel eo vti nollentem? fol 347.

Quęſtio 11. An petita, & non obtentâ facultate abſoluendi à reſeruatis, poſſit confeſſarius ab illis directè abſoluere? fol. 348.

Quęſtio 12. Vtrum inferior Sacerdos poſſit, nulla vrgente neceſſitate, abſoluere à reſeruatis cum onere comparendi coram ſuperiore? fol. 351.

Quæſtio 13. An qui habens reſeruata poteſt Sacerdoti inferiori confiteri, ad id ante communionem teneatur? fol. 355.

TRACTATVS QVARTVS
Miſcellaneus.

De alijs Sacramentis.

Quæſtio 1. Vtrum peccet mortaliter Sacerdos adminiſtrans Sacerdotum in peccato mortali? fol. 358.

Quæſtio 2. Vtrum ob grauem metum liceat vti ſimulatione in adminiſtratione Sacramentorum? fol. 363.

Quæſtio 3. An Sacramento invalido ex defectu intentionis Miniſtri, gratia nihilominus ſanctificans à Deo conferatur? fol. 370.

Quæſtio 4. An præcepto annuę communionis ſatisfaciant fideles, ſi in Eccleſijs Regularium Euchariſtiam tempore Paſchatis ſuſcipiant? fol. 379.

Quęſtio 5. Vtrum qui ad celebrandum, vel communicandum confeſſus eſt, ſi poſtea recordetur lethalis in confeſſione obliti, teneatur ante communionem confiteri? fol. 382.

Quæſtio 6. Vtrum Sacerdos, qui habens copiam. Confeſſoris ex malitia celebrauit, non præmiſſa mortaliū confeſſione, teneatur poſtea, quam primum confiteri? vbi de præcepto Tridentini? fol. 387.

Quęſtio 7. An qui ſactilege pluries cōmunicauit, ſi actum contritionis poſtea eliciat, vel attritus cōfiteatur, recipiat, ſimul omnes gradus gratiæ, quos recipiſſet ex opere operato, ſe digne ſemper communicaſſet? fol. 390.

Quæſtio 8. An qui habuit voluntariam pollutionem, poſſit præmiſſa confeſſione, eodem die communicare? fol. 395.

Quæſtio 9. Vtrum non baptizatus Baptiſmo aquę poſſit valide ordinari, & Sacerdotium recipere? fol. 399.

Quæſtio 10. An qui ob probabile dubium Baptiſmi? Ordinem Sacerdotalem

ſub conditione iterum recipit, poſsit eodem die omnes ordines, omiſsis etiam ſolemnitatibus ſuſcipere? fol 401.

Quæſtio 11. An abſolute loquendo, omittere Sacramentum confirmationis ſit peccatum veniale? & quid ſi ordines ſuſcipiendi? fol. 403.

Quæſtio 12. Vtrum ætas ad ordines cõputari poſsit à die Conceptionis? fo 428.

Quæſtio 13. Vtrum Religioſi poſsint ordinari ante legitimam ætatem à Tridentino præſcriptam? fol. 406.

Quæſtio 15. Vtrum ad incurrendum impedimentum criminis dirimentis matrimonium, notitia impedimenti requiratur? fol. 414.

TARCTATVS QVINTVS.

De Cenſuris.

Quæſtio 1. Vtrum incurratur irregularitas ex homicidio omnino occulto? fol. 419.

Quæſtio 2. Vtrum Epiſcopi, & alij iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes poſsint diſpenſare in irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto? fol. 421.

Quæſtio 3. Vtrum Prælati Regulares etiam locales poſsint cum ſubditis diſpẽſare in irregularitate prouenıente ex homicidio voluntario, etſi omnino occultum non ſit? fol. 425.

Quæſtio 4. Vtrum omnes confeſſarij Regulares poſsint diſpenſare cum ſæcularibus, irregularitate ex homicidio, etiã voluntario omnino occulto: fol 427.

Quæſt. 5. Vtrum virtute Cruciatæ poſsit diſpenſari irregularitas, quæ eſt pure pœna peccati? fol 428.

Queſtio 6. An qui abortum procurauit, dubitat vero an fœtus eſſet animatus, irregularitatem incurrerit? fol 433.

Quæſtio 7. An adulter, qui in vitæ ſuæ defenſionem cum moderamine inculpatè tutelæ, maritum inuaſorem occidit, ſiat irregularis? fol. 426.

Quæſtio 8. Vtrum damnati ad triremes ſint irregulares? fol. 439.

Quæſtio 9. An ſit improbanda conſuetudo, qua quibuſdam in locis Catholici ſunt Patrini filiorum hæreticorum, Miniſtro hæretico baptizante? fol. 442.

Quæſtio 10. Vtrum incidat in excommunicationem contra legentes libros hæreticorum, qui audit alium legentem, ipſo autem incitante, aut petente, vt legat? fol. 445.

TRACTATVS SEXTVS

Miſcellaneus.

DISPVTATIO PRIMA.

De Legibus.

Quæſtio 1. Vtrum acceptatio legis ſit conditio neceſſaria ad eius obligationem? fol. 450.

Quæſt. 2. Vtrum qui ex iuſta cauſa diſpenſatur a Pontifice, abſque vlla limitatione ad non ieiunandum per totam vitam poſsit tali diſpenſatione vti, ſi cauſa ceſſauerit? fol. 454.

Quæſtio 3. An ſit licitum vti diſpenſatione, ſine cauſa obtenta? fol. 455.

DISPVTATIO SECVNDA.

De peccatis.

Quæſtio 1. Vtrum habens voluntatem perpetrandi omnia peccata venialia ſolaque vitandi mortalia, grauiter delinquat? fol. 457.

Queſtio 2 Vtrum in re venarea detur parvitas materiæ? fol. 460.

Queſtio 3 Vtrum licitum ſit intendere delectationem, quę ex cibo, & potu non immoderatis capiatur? fol. 469.

Quæſtio 4. An qui ſolicitat fœminam ſine intentione executionis, ob ſolam oſtentationem amoris, certo ſciens illam minime ad aſſenſum alliciendam, neque ad ſcandalum afferendam, delinquat mortaliter? fol. 473.

DISPVTATIO TERTIA.

De Homicidio.

Quæſtio 1. An licitum ſit accuſatorem falſum occidere? an etiam teſtem, & iudicem? ſi oppreſsio innocentis aliter vitari non poſsit? fol 476.

Quæſtio 2. An licitum ſit occidere latronem re valoris accepta fugientem, quando aliter recuperari non poteſt? fol 478.

Quæſt[illegible] 3. An Proſcriptum, ſeu bannitum à [illegible]ifice, aut ab alio Principe, liceat vbi[illegible] occidere? fol. 462.

Quæſtio 4. Vtrum ad vitandum periculum vitę, vel infamię puellę pręgnantis licitum ſit procurare abortum fœtus inanimati? fol. 485.

DISPVTATIO QVARTA.

De Reſtitutione.

Queſtio 1. An filius poſsit ſalarium exigere à parte mercatore, vel agricola pro opera in illo officio ab ipſo impẽſa? f. 489.

Quę-

Quęſtio 2. An acceptum pro iniuſta ſententia, homicidio, vel adulterio, tenearis naturali, aut poſitiuo iure reſtituere? fol 492.

Quęſtio 3. An Iudices, & alij Miniſtri publici teneantur reſtituere munera liberaliter à litigantibus donata? fol 499.

Quæſtio 4. An qui paulatim modica vſurpans ad notabilem quantitatem peruenit, mortaliter delinquat? & ad reſtitutionem ſub lethali teneatur? fol. 507.

Quæſtio 5. Vtrum peccatum mortale furti ex ſuo genere, grauius ſit quam ſodomia? fol. 511.

Quęſtio 6. Sit ne vſura aliquid ſupra ſortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum terminum? fol 518.

Quæſtio 7. Sit ne ſimonia pecuniam promittere ad conſequutionem Beneficij, quando non eſt intentio ſtandi promiſſis? fol. 525.

DISPVTATIO QVINTA.
De Ieiunio.

Quæſtio 1. An qui labore, ſiuè ex bono, ſiuè malo fine, ſuſcepto, vt ad aliquem occidendum, vel ad inſequendam concubinam, defatigatur, excuſetur à præcepto ieiunij? fol 528.

Quæſtio 2. Aliqua dubiola circa præceptum ieiunij. fol. 534. Vbi de pluribus parvis quantitatibus in die ieiunij. f. 541.

DISPVTATIO SEXTA.
De Præcepto charitatis Dei, & proximi.

Quæſtio 1. An detur ſpeciale [illegible] actus amoris Dei ſuper omnia? fol. 543.

Quęſtio 2. Quo tempore hoc præceptum obliget? fol 549.

Quæſtio 3. Vtrum maritus, qui vxorem adulteram ſuſpicatur, poſſit ei occaſionem offerre, vt in adulterio deprehenſam corrigat? fol. 553.

Quæſtio 4. Vtrum diuites laici teneantur erogare proximo eleemoſynam de ſuperfluo? fol. 557.

Quęſtio 5. Vtrum licitum ſit deſiderare alteri mortem, & de illa gaudere, non quatenus illi mala, ſed quatenus deſideranti vtilis eſt? fol 563.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATVS PRIMVS de Opinione Probabili.

CVM Prudentiæ iudicium proxima ſit regula operationũ moralium, tractatui de opinione probabili primum deberi locum non dubitaui, vt ſelectis quæſtionibus ad mores pertinentibus, aliter præcluſus aditus pateret. Si enim opinionum probabilitas, ad excuſandos à peccato actus humanos, nil deſeruiat; oleũ, & operam omnes ſcriptores perdiderimus. Quia poſtrem vndique ſedulo, & maturè exagitatam, ſupra hominis ingenium eſt, in libertatis fauorem, certæ veritatis ſententiam elicere, aut ita inualeſcentis, vt pene nullam opinioni contrariæ probabilitatem relinquat; quam aliunde, naturæ lumine, ab omni peccati periculo prorſus alienam, quibuſuis etiam rudibus, & illiteratis notiſſimum eſt. Ne ergo labor in his lucubrationibus à me impenſus (& qui à reliquis, qui nos præceſſerunt) deinceps in improperium veniat, tractatum hunc præmittere opere pretium duxi.

QVÆSTIO PRIMA.

Quid ſit opinio probabilis? & quæ ad eam requirantur?

1. EX actibus humanæ cognitioni ſubiectis, pauci ſunt, quorum honeſtas, aut malitia iuditio metaphiſicè, vel phiſicè, vel moraliter certo cognoſcatur; ni tales ſint, quorum ignorantia Inuincibilis dari nequeat, aut quos ex fide Diuina, vel Eccleſiæ traditione, aut vnanimi Patrum conſenſu, malos, aut bonos eſſe apertè conſtet. Vndè fit, iudicium, quòd communiter efformare poſſumus de honeſtate actus, ex nullo ex prædictis capitibus nobis innoteſcente, non poſſe tranſgredi terminos aſſenſus probabilis.

2 Qua propter opinio probabilis, ait M. Ioannes Martinez de Prado, *tom. 1. quæſt. moral. cap. 1. de conſc. quæſt. 1. §. 1.* * *Eſt aſſenſus intellectus ad vnam partem, cum formidine alterius, propter motiuum probabile.* ** Priorẽ, inquit, partem docet D. Thom. *1. part. quæſt. 79. art. 9. ad 4. & 2. 2. q. 1. art. 4.* Vbi docet, quod quando intellectus aſſentit alicui, non quia ſufficienter moueatur ab obiecto proprio, ſed per quandam electionem, voluntariè declinans in vnam partem magis, quam in aliam; ſi hoc ſit cum dubitatione, & formidine alterius partis, erit opinio. * Et inferius, *quæſt. 2. §. 3.* * Probabilitas, opinionum intrinſeca nulla purè humana Doctorum auctoritate poteſt tolli, ſiquidem eo ipſo, quod ipſa habeat rationem probabilem, vel textum, ex quo probabiliter inferatur, & nil in contrarium ſit deciſum, nec evidens adducatur ratio, quæ conuincat eſſe falſam, ſemper manet probabilis. * Cui conſenſit M. Hyacinthus Donatus eiuſdem inſtituti, *tom. 4. addit. ad practicam, tract. 12. q. 37. num. 5.* inquiens: * Opinio, ſeu ſententia probabilis eſt, quæ Innititur ratione alicuius momenti, dummodo tamen pro oppoſita nõ ſit aliquid convincens, vtpotè textus clarus, vel ratio euidens. * Huic definitioni adhærent communiter Doctores, Thomas Sanchez *in ſum. lib. 1. cap. 9. num. 6.* Layman *lib. 1 tract. 1. cap. 5. §. 1.* qui de communi teſtatur, Angelus Maria Verricelli *tom. 1. q. mor. tr. 2. q. 3.* Machado *tom. 1. diſcurſo practic. de probabil. opin. artic. 2. §. 1.* dicens eſſe communem, & Caramuel. *in Apologemate pro doctrina de probabilitate Epiſt. 2.* Quos ſequitur Frat. Franciſcus Bonæ ſpei *in Apologemate retorto contra Caramuel. dub. 7. præſumpt. 4. num. 44. in fine*, dicens. * Opinio probabilis poſitiuè inter Catholicos eſt quæ (ſemper Sacræ Scripturæ, & Eccleſiæ definitionibus, communi SS. Patrũ conſenſu, & lege naturæ ſalvis) fundatur in authoritate alicuius, vel aliquorum Doctorum in Eccleſia probatorum rationibus congruis, ſolutione congrua fundamentorum oppoſitæ opinionis, cum formidine de huius veritate. * Quibus conſentit M. Araujo *in deciſion. moral. vbi de ſtatu ciuil. diſp. 9. n. 1.*

3 Definitionem hanc opinionis probabilis prout à Thomiſtis citatis traditam, & ab alijs communiter recepta, admittunt Ieſuitæ ferè omnes cum Suarez. Cæterum Fr. Vincentius Baronius, ex Præclariſsimo Prædicatorum Ordine, in libro nuper edito, cui titulus eſt *Manuductionis ad moralem Theologiam pars altera, in qua Diuum Thomæ vera mens de ſingulis vitæ humanæ, & Chriſtianæ officys, inter rigidas, & laxiores opiniones, media defenditur, contra Amadæum Guimenium*, totus eſt in hac definitione opinionis probabilis euellenda: ideòque in eximium Doctorem Franciſc. Suarez *diſp.* 1. *ſect.* 1. *§.* 4. *fol.* 33. Sic inuehitur. *Primum fundamentum totius quæſtionis, nempè ad conciliandam opinionum probabilitatem, duas ex Suarez conditiones requiri, vt ſcilicèt nil contra illam conuincens afferatur, deinde vt firmo aliquo nitatur fundamento. Mihi omnino ſuſpecta eſt vtraque condito. Imò prima abſolutè falſa eſt: nam ſi opinio non deſinat eſſe probabilis, niſi contra ſe habeat aliquid conuincens, in tuto erunt opiniones contra inmortalitatem animæ, cõtra originem mundi è nihilo, aliaſque fidei veritates, quæ cum ex Caramuele, & Nominalibus demonſtrari nequeant, nil cõuincens afferri poteſt contra opiniones ipſis aduerſas; ac proinde, ſi ſtet prima conditio, verè probabiles erunt, & tutæ. * Hactenus Baronius, qui ſimilia intorſerat contra Caramuelem in opere contra illum inſcripto, *Theologiæ Moralis aduerſus laxiores probabilitas*, *p.* 1. *diſp.* 2. *ſect.* 1. *exam.* 2. *epiſt. Caram. art.* 2. §. 2.

4 Cæterum huic obiectioni ſatis occurritur explicatione illius primæ conditionis, prout à Fr. Franciſco Bonæ ſpei, *vbi ſuprà*, cũ alijs communiter. Opinio enim Luterani, aut Caluiniſtæ, & ſimiles ab Eccleſia damnatæ congruis rationibus non innitũtur, & habent contra ſe Sacram Scripturam, Eccleſiæ definitionem, & Patrum conſenſum. Vnde his, & alijs ſectis deficiunt conditiones ad probabilitatem requiſitæ: & in hoc ſenſu verè dicitur, quòd aliquid conuincens contra ſe habeant, quia nomine *demonſtrationis*, vt explicat Caramuel loco à Baronio citato, ſolùm intelligitur *concluſio ſyllogiſmi cuius vtraque præmiſſa ita eſt certa, vt neutra in dubium, aut quæſtionem probabilem vocari poſsit. *In hoc inquam ſenſu, propoſito dicitur certa, & indubitata, vt patet ex his, quæ tradit *in Apologemate de probabilitate, numer.* 309. & 311. (vt benè aduertit Fr. Franciſcus bonæ ſpei in ſuo Apologemate retorto, *dub.* 7. *num.* 35.) vbi ait * certæ, & indubitatæ præmiſſæ ſunt, de quibus nullus prudenter dubitat, nullus iudicat eſſe improbabiles. Huc pertinet articuli Fidei, ſiue veritates determinatæ ab Eccleſiæ, &c *Hæc Caramuel, quæ benè ponderat Bonæ ſpei, *vbi ſupr. fol.* 86. Inde concludens contra Baronium* iſta demonſtratio Caramuelis fortior eſt ad conuincendos Ethenicos, & impios, quam ſit iſtius auctoris principium: ſtandum ſcilicet, pro lege contra libertatem.*

5 Probabilitatis duo ſunt principia, auctoritas docentis, & ratio, cui nititur. Quæ ab auctoritate proximè deſumitur, dicitur probabilitas extrinſeca, nam quod viris doctis, & pijs videtur, non poteſt non probabile iudicari. Quæ vero à rationis pondere, intrinſeca vocatur. Hinc opinionem probabilem à principijs intrinſecis nuncupamus, quando rationibus pro vtraque parte accuratè perpenſis, & nulla euidenti pro altera reperta, vni potius, quam alteri, ex imperio voluntatis determinatum aſſenſum, cum formidine veritatis oppoſitæ, intellectus præſtat. Vndè quò fundamentum, ſeu motiuum aſſentiendi maioris fuerit ponderis, eo maior erit intrinſeca opinionis probabilitas, ſiue pro lege, ſiue pro libertate. Opinio verò probabilior à principijs extrinſecis, ſeu à loco extrinſeco dicetur, quando motiuum proximum & immediatum aſſentiendi maioris eſt auctoritatis: quando plures, nimirum, qualitate, & numero Doctores, opinio pro ſe recenſet. Dixi proximum, quia re benè inſpecta, intellectus ideò mouetur ad aſſenſum, quia ſupponit, Auctores optimis rationibus ductos fuiſſe ad ſic opinandum; vt benè notauit P. Bardi *tract. de conſcient. diſcept.* 4. *cap.* 1. *n.* 2. Quia ſine ratione, ita ſenſiſſe incredibile eſt; aliàs graues, pij, & docti non eſſent. Hóc autem rationis motiuum ex aliena vnius, vel plurimum Doctorum fide, confusè cognitũ, eſt re vera quod intellectum mouet ad aſſenſum. Dixi, ex qualitate, & numero Doctorũ, maiorem ſibi extrinſecam probabilitatem opinionem arrogare: quia non rarò Doctores (vt ait Seneca de vita Beata) * ſequuntur antecedentium gregem, pergentes non qua eundem eſt, ſed qua itur.* Nullus enim veritatem indagare curauit, nec vtriuſque partis rationes, & motiua diligenter appendit. Vndè pluralitas quandoque Doctorum nil probabilitatis opinioni ſuperaddit, cum ea, qua pollet, qualis fuerit, ad vnũ, in cuius verba iurarunt, reducatur. Vndè M. Sotus *lib.* 1. *de iuſt. q.* 6. *art.* 6. *in fine, primæ cõcluſionis.* Lepide ſatis dixit: *Parum ad rem refert, quam ſit, numeroſa citatio, vbi ratio non adhibetur noua.*

6 Siue autem probabilitas opinioni cõpetat, à loco intrinſeco, qualis communiter euenit opinioni reſpectu Doctorum, qui veritatem, appenſis fundamentis, indagarunt; ſiuè ab extrinſeco, vt communiter indoctis,

Digitized by Google

& nõ numquam etiam doctis, qui ſola auctoritate aliena ducti opinioni aſſentiuntur, parum ad rem facit, quia in ordine ad excuſandum à peccato operantem, nullum Doctores conſtituunt diſcrimen; ſiuè enim probabilis ſit ab intrinſeco, ſiuè ab extrinſeco, ſi probabilis practicè euadat, eamdem illi vim ineſſe concedunt, quoad ſecuritatem conſcientiæ.

QVÆSTIO II.

De opinione ſpeculatiuè, & practicè probabili.

1 NON Conueniunt Doctores in explicatione diuiſionis opinionis in ſpeculatiuè, & practicè probabilem. M. Araujo *in deciſionibus moral. de ſtatu ciuili, diſp. 9. aſſert. 1. num. 7.* inquit, illam eſſe opinionem probabilem ſpeculatiuè dumtaxat, quæ poteſt defendi, & ſuaderi in cathedra, propterea quod ratione fulciatur, illam verò probabilem practicè, quæ eſt de his, quæ ad mores ſpectant, & in humanis negocijs ad praxim reduci poteſt: indequè infert primã, ſine ſecunda, inveniri poſſe. Explicat exemplo opinionis Caietani *3. p. q. 66. art. 5.* affirmantis, validè baptizari ſub hac forma: *Ego te baptizo in nomine genitoris, & geniti, & procedentis ab vtroque*: & tamen licèt hæc opinio (inquit) ſpeculatiuè probabilis ſit, nõ licèt in praxi illa forma vti. Quo etiam exẽplo vtitur Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. q. moral. cap. 1. de conſcientia, quæſt. 2. §. 2. n. 7.* aliud ſubdens ex M. Ioann. à S. Thoma *1. 2. diſp. 12. art. 1.* (quo itidem Vincentius Baronius, in opere contra Amadæum, rem hãc explicat.) Vt ſi venator probabiliter, imò & probabilius opinetur, in nemore eſſe feram, quam hominem, non licèt iaculare ad eam occidendum. Cæterum hæc, & ſimilia exempla non videntur ad rem: quia alia opinio verſatur circa valorem Baptiſmi, alia circa licitum eius vſum: & ſimiliter vna circa exiſtentiam hominis, vel feræ; altera circa iaculationem ſagittæ. Et non eſt opinio probabilis, quæ aſſerat, licitum eſſe iaculare quẽ probabiliter iudices eſſe hominem, licèt probabilius eſſe feram: nec eſt opinio affirmans licitum eſſe baptizare ſub illa forma probabili, omiſſa certa, qua Eccleſia vtitur. Quando autem venatori ſit opinio probabilis, quod arcendæ ſui mortis cauſa; ad quam ius habet cum periculo alieni damni; liceat ſagitta impetere animal, quod probabilius, aut æquè probabiliter feram, ac hominem reputat *ex graui, & probabili dubio, ne quod ſibi apparet, vrſus ſit, aut latro, qui in ſe inſurgant, niſi illos occupet,* tũc ſagittam ex arcu emittere, à peccato immunc Baronius ipſe fatetur, vbi infra *diſp. 1. ſect. 1. fol. 47.* Hoc igitur exemplo Authores citati abutuntur, ſiquidẽ quando opinio verſatur circa operationem iaculandi, opinio ſpeculatiuè probabilis, practicè etiam probabilis eſt.

2 Difficultas ergo ſolùm eſt, an quando opinio ſpeculatiuo modo verſatur circa operationem, v. g. Sit necne licitus hic contractus? Stare poſsit, intellectum probabiliter iudicare abſolutè, & ſecundùm ſe licitum eſſe, & tamen non eſſe probabile practicè, quod illum celebrare liceat? Cui difficultati affirmatiuè reſpõdendum eſt; quia opinio ſpeculatiuè probabilis eſt, quæ in communi, præſcindendo à circunſtantijs, quæ in praxi occurrere poſſunt, dictat, talem contractum licitum eſſe. Practice verò probabilis, quando dictamen conſcientiæ vltimo applicans voluntatem ad operandum, perpenſis omnibus circunſtantijs, iudicat, hic, & nunc licitum eſſe operari. Certiſsimum autem eſt, poſſe contingere, intellectum iudicare in communi, contractum aliquem, eius natura conſiderata, licitum eſſe, & tamen, attentis circunſtijs concurrentibus, nequire, iuxtà dictamen practicũ prudentiæ, licitè celebrari; vel propter legis humanæ prohibitionem, vel propter ſcãdalum, vel quia in graue aliorum præiudicium cedit, &c. Quapropter negari non poteſt, opinionem illam aſſerentem contractum eſſe licitum, præſcindendo à circunſtãtijs, probabilem eſſe ſpeculatiuè, non verò practicè, quia deficit dictamen prudentiæ ad operandum requiſitum. Vt enim ad praxim deueniatur, aliæ circunſtantiæ cõſiderari debent, quæ in ſpeculationem illam non venerunt. Idque ſolùm intendunt Doctores aſſerentes, non omnes opiniones circa actiones humanas ſpeculatiuè probabiles, eſſe practicè probabiles: plus enim exigitur ad probabilitatem practicam, quam ad ſpeculatiuam, quia poteſt adeſſe ratio probabilis ſpeculatiua, & tamen, quia hic, & nunc adeſt aliquod inconueniens, quod in ſpeculatiuam cõſiderationem non venit, nõ detur, vt debet, practicum dictamẽ ad licitè operandum. Sic & benè explicant P. Oviedo *t. 2. tr. 5. contr. 3. punct. 1. n. 10.* M. Ioann. à S. Thom. *t. 2. diſput. 22. art. 3. §. Primum ergo.* M. Prado *vbi ſuprà, num. 13.* Thom. Hurtado *tom. 2. reſol. Moral. tract. 10. cap. 3. num. 27.* & alij. Quibus conuenit Vincentius Baronius *2. p. Manuduct. diſp. 1. ſect. 1. art. 2. §. 5. fol. 46.* dicens: *Probabile practicè à probabili ſpeculatiuè diſtingui, ex circunſtantijs adiunctis, quas probabile ſpeculatiuum excludit, attẽtis ſolum rei principijs. Probabile verò practicum porrigitur ad quaſcumque rei, de qua opinamur, accidentarias circunſtantias.* Sic ille: & benè quidem.

3 Igitur ſi in conſiderationem ſpeculatiuam omnes circunſtantiæ, & incōuenientia, quæ in praxi poſteà occurrent, deuenerint, & tamen intellectus ſpeculatiuo modo procedens, omnibus penſatis, iudicauerit, contractum eſſe licitum, implicabit omnino opinionem ſpeculatiuè probabilem, non eſſe probabilem practicè, quia nil de nouo occurrit, quod iudicium practicum diſcordare ab ſpeculatiuo, efficere poſsit: vt benè aduertit Thomas Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 41. num. 5.* vbi ſic: *Obſeruandum tamen eſt, ex opinione ſpeculatiua, quam quis habet, teneri ſimile iudicium practicum formare, vt ſi ſpeculatiuè, & in communi ſciat (vel opinetur) aliquid eſſe vſuram, tenetur practicè, & hic, & nunc idem ſcire, (vel opinari) niſi aliqua ratio ſpecialis cogat, &c. Quia cognitio ſpeculatiua dirigit voluntatem ad opus: ergo tale debet eſſe iudicium practicum, quale eſt ſpeculatiuum. * In hoc ſenſu opinionē ſpeculatiuè probabilem, eſſe etiam probabilem practicè, tradit Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 44. num. 63. & diſp. 54. num. 11.* dicens: *Imperceptibile eſſe, aliquam opinionem eſſe ſpeculatiuè probabilem, (modo ſcilicèt ſupra explicato) & in praxi tuto amplexari non poſſe.* Quem ſequuntur M. Serra *1. 2. quæſt. 19. art. 6. dub. 4. §. Docent etiam.* Franciſc. de Lugo, *cap. 3. quæſt. 4.* Leander à Sacram. Spinola, Ioann. Henriq. Narbon. Auerſa, Machado, & plures alij apud Dian. *2. p. tract. 13. reſol. 5. & 12. & p. 9. tr. 6. Miſcell. reſol. 21. & p. 10. tr. 11. reſol. 47. §. Nota vero.* Dominus Caramuel in Apologemate *Epiſt. 4. num. 140.* & ſtrictius alij ſpeculatiuam probabilitatem negant opinioni, ſi practicè etiam probabilis non ſit. Quos ſequitur M. Hyacinthus Donatus, ex Ordine Prædicatorum *tom. 4. Additionum ad practicam, tr. 12. ver. reſ. q. 38.* vbi ſic. [An omnis opinio ſpeculatiuè probabilis, ſit etiam practicè probabilis? Negant Granado, Suarez, Garcia, Sanchez, Merola, & alij plures. Oppoſitum tamen, quòd exiſtimo de iure verius, docent Ioann. Sancius, Paſqualigus, Pellizarius, &c.] & infra *num. 5.* [Quòd ſi opinio ſpeculatiuè probabilis nequit ad praxim reduci ob aliquam legem ſibi reſiſtentem, vel ob aliquod inconueniens ex praxi opinionis oriturum, (attende) ſignum eſt, quod neque ſit ſpeculatiuè verè probabilis, quamvis tale inconueniens in eſſe ſpeculatiuo non cognoſcatur. Quando quidem non poteſt homo operari, ſecundum probabilitatem ſpeculatiuam, niſi applicet talē iudicium ad menſurandam, & dirigendam operationem, ſecundum regulas rectæ rationis, quod ſcilicèt, ſit moraliter certus, quod ex vſu, & praxi talis opinionis, nemini fit iniuria, nullum emanat exindè inconueniens, nulliuſvè conſcientia læditur.] Hæc M. Donatus, quibus rem magis explicat.

4 Hinc iam amice Lector, magis miraberis Vincentij Baronij auſum, *in opere contra Amadæum 2. p. Man. diſput. 1. ſect. 2. §. 3. fol. 167.* Vbi hunc Auctorem, vel ex eo, quòd prædictam opinionem referat, ſic carpit. [Quoad illam conſequutionem ab opinione ſpeculatiuè probabili, ad practicè tutam, tantum abeſt eſſe neceſſariam, aut probabilem, vt falſiſsimam & periculoſiſsimam eſſe, atque Atheiſmum inuehere, multis locis, & argumentis demonſtratum ſit, ſuperioribus diſputationibus,] ſic ille. Quem doleo in domeſticos, ita exarſiſſe, cum in vero, & legitimo ſenſu iuxta ſuperius dicta, eos exponere potuiſſet. Præterquam quod, vt nōnemo benè notauit; ſi interuenirent in praxi nouæ circunſtantiæ, quæ non fuerunt conſideratæ ſpeculatiuè, alius caſus in ſpeculatione proponitur, & alius exercetur in praxi. Variato autem caſu, quid mirum ſententias diſcordare, ſicut & inuariato non diſcrepare; cum probabilitas, quæ eſt in praxi, ſit eadem met numero probabilitas, quæ eſt in ſpeculatione; omnibus circunſtantijs conſideratis, vt concedit ipſe Baronius verbis ex illo datis, *num. 2.* Qua ſolum ratione, ab opinione ſpeculatiuè probabili, ad practicè probabilem, conſecutionem neceſſariam Doctores citati nos edocent, quibus ipſe diſſentire non poteſt. Vbi ergo falſitas, vbi periculum? vbi Atheiſmus?

QVÆSTIO III.

Vtrùm vnicus grauis Doctor poſsit ſibi opinionem probabilem efficere?

1 PArs affirmatiua omnino tenenda videtur, ſi vir doctus ſit, & prudēs, & in Theologia morali, non parum verſatus, qui proinde principia ab authoritate, & à ratione, pro contraria, & communi ſententia adducta, expendere, & argumenta probabiliter diſſoluere poſsit. Ratio eſt, quia eorum, quæ ad mores pertinent, & nec Eccleſiæ definitione, vel traditione, nec aliquo decreto Pontificio nobis conſtat, ratione naturali veritas adquirenda eſt. Ergo ſi vir doctus nouā aliquam ab alijs non excogitatam adeò efficacem inuenerit, vt in aſſenſum determinatum partis contrariæ vehementer ferat, ex eiuſque viſceribus ſolutionem congruam, & probabilem argumentis cōtrariæ adhibeat, quibus nulla ductus nouitatis affectatione, nec vanæ gloriæ appetitu, ſuam ſententiam probabiliorē cōtraria cēſeat, nō eſt cur illā, ſicut, & alias quæ inter Doctores probatæ authoritatis probabiliores communiter habcn.

bentur, licitè, & laudabiliter ſequi non poſſit. Idemque ſimiliter dicendum, ſi ratio, cui communis ſententia innititur, & quæ aditum probabilitati contrariæ, vſque modo præcludebat, ad trutinam ab vno viro docto vocata, minoris ponderis inueniatur; eo quod à magno aliquo Doctore primo excogitatæ, alij, qui in eius verba iurarunt, abſque alia veritatis inquiſitione, ſubſcripſerunt; & ex eiſdem fundamentis, & motiuis, quaſi veritatem inconcuſſam potius ſuppoſuerunt, quam probarunt. Si ergo Doctor alius, omnibus expenſis, probabili tantum fundamento contrariam, & communem ſententiam innixam inuenerit, rectè poterit, contra omnes, qui præceſſerunt, opinionem propriam probabiliorē, aut ſaltem probabilem iudicare, & ad praxim deducere.

2 Vrgetur, quia niſi temerè, dici non poteſt, plures opiniones nouas, quas D. Thom. contra omnes, qui ipſum præceſſerunt ſcriptores, inuenit, non fuiſſe ipſi ſufficienter probabiles, vt ad praxim reducere poſſet. Et ſimiliter, quas D. Bonau. quas Scot. quas Caietan. & alij viri Doctiſſimi validis rationibus comprobarunt, & vt probabiliores in Scholas induxerunt.

3 Confirmatur, quia ſi ab his, & ſimilibus Doctoribus, & Theologiæ moralis magiſtris, de nouo a ſe inuentæ opiniones tales cenſerentur, vt ipſi abſque læthali non poſſent illas ſequi, nequiſſent, abſque grauiſſimo ſcandali peccato, allos eas edocuiſſe, nec conſuluiſſe, nimiuſque typis mandaſſe, vtpotè occaſionem ſpiritualis ruinæ illis præbentes. Eſt ergo euidens, virum doctum, prudentem, & in Theologia morali verſatum poſſe, poſt diligentem contrariæ, & communis ſententiæ fundamentorum diſcuſſionem, nouam, & ſingularem ſententiam contra omnes probabilem practicè ſibi efficere, & iuxta illam conſilium præbere. Alias nullo tempore, opiniones modo antiquæ, nouæ fuiſſent, aut eius inuentores grauiter in earum euulgatione peccaſſent, donec aliorum conſenſus acceſſiſſet; quod dici non poteſt, neceſſe enim eſt aliquem ſine duce in opinionem incidiſſe. Nec mirum, quod opiniones nouæ non raro prodeant ab alijs Doctoribus non excogitatæ; vt ait Mag. Bañez *2. 2. quæſt. 62. artic. 5. dub. 4. §. ad argument.* [Ad primum, quòd erat ex multitudine Doctorum. Reſpondetur, quòd in rebus moralibus obſcuris, & difficillimis dicendis, non mirum eſt, ſi alicui viro docto ſeſe offerat aliqua noua ratio, vt opinetur contra communem ſententiam, merito, & non temerariè, & iſto modo ſunt introductæ plurimæ opiniones contrariæ alijs, quæ ſolebant eſſe communes.]

4 Probatur ſecundo. Quia doctrinæ morales, etſi ab omnibus Doctoribus vnanimi conſenſu traditæ, non ſunt euidentes (licet ſuis defenſoribus quandoque tales appareant) plerumque enim probabiliores tantum ſunt, quæ tamen vt indubitatæ ſupponuntur, propter rerum ineuidentiam, & intellectus imbecillitatem. Ergo vir doctus in Theologia Scholaſtica, & morali maxime verſatus, ineuidentiam hanc cognoſcere poterit, & contrariæ ſententiæ probabilitatem oſtendere. Præcipuè, quia vt ait Gloſſa *in capit. ad noſtram, de conſuetudine*, interdum reuelatur minori, quod maior neſcit: & vt inquit Caiet. 2. 2. *quæſt. 141. art 4. §. ad primum*, [male cum humano ingenio actum eſſet, ſi nil ſcire poſſemus, niſi quod Ariſtoteles dixit.] Et benè quidem, nam vt ſcripſit Quintilianus *libr.* 10. *inſtitutionis Oratoris, cap.* 20. [Pigri eſt ingenij contentum eſſe his, quæ ab alijs inuenta ſunt. Quid futurum erat temporibus illis, qui ſine exemplo fuerunt?] Denique probat Mag. Ioannes Martinez de Padro, quia probabilitas opinionum intrinſeca, nulla purè humana Doctorum auctoritate tolli poteſt, eo quod vel pro ſe habet rationem probabilem, vel textum, ex quo probabiliter infertur, ideoque dum nil in contrarium ſit deciſum: [Nec euidens, inquit, adducatur ratio, quæ conuincat eſſe falſam, ſemper manet probabilis.] Sæpe autem contingit, opinioni ab vno ſolo Doctore aſſertæ omnia hæc conuenire. Non ergo eſt vnde probabilitas negari illi debeat. Ideò hanc noſtram ſententiam communem eſſe credo Doctorum. Quam ſequuntur Vazquez 1. 2. *diſput.* 62 *capit.* 4. Mag. Ioann. à S. Thom. 1. 2. *diſput.* 18. *artic.* 3. *§. ſi vero.* Mag. Serra *quæſt.* 19. *articul.* 6. *dub.* 4. *§. Si quæras.* Mag. Ioann. Martiñez de Prado *tom.* 1. *quæſt. moral. capit.* 1. *quæſtion* 2. *§.* 3. & plures apud illum.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm ad probabilitatem extrinſecam opinionis, ſufficiat auctoritas vnius grauis Doctoris?

§. PRIMVS.

Referuntur Doctores affirmantes.

1 SI Opinio ſingularis procedat in caſu ab alijs non ventilato, qualis ex varietate circumſtantiarum occurrere ſolet, cui proinde non ex aliorum auctoritate, ſed ex ratione, ex principijs Theologiæ moralis, reſpondendum ſit, conueniunt Doctores, vnius viri docti, & in Theologia morali verſari, auctoritatem ſufficere, ad conciliandum ſuæ opinioni eam probabilitatem, qua alij in praxi vti poſſint, quia tanti viri auctoritas non eſt fundamentum leuis momenti; nec prudenter iudicari poteſt opinionem illam accuratè examinatam non fuiſſe, & argumentis, quæ contra illam fieri poſſunt, Doctorem illum, non ſatisfacturum. Imò addunt Vazquez *vbi ſupr. diſp.* 62. *cap.* 4. *num.* 8. Thomas Sanchez *lib.* 1 *ſumm. cap.* 9. *&* 10. *n.* 6. & plu-

res alij, imprudenter facturum virum doctum, qui alterius opinionem improbabilem ſtatim iudicaret, eo quod ſibi videatur rationem aliquam contra illam habere evidentem, & inſolubilem. Nam quiſque prudens ſui argumenti fallaciam iure timere poteſt, & alios facili negotio ſolutionem præſtituros ſibi ſuadere, vt non raro contingit: ideoque ſuperbiæ potius, vel ignorantiæ, firmitatem illam proprij iudicij, quam rationis evidentiæ vertere debet.

2 Difficultas ergo, & ſanè graviſſima, ſolum eſt, an quando vnius Doctoris opinio, in re morali, eſt contra omnes, qui illum præceſſerunt, fiat nihilominus ex illius authoritate ſufficienter probabilis vt alij in praxi amplectantur? Affirmat quatuor ſuper viginti Doctores, quos citatos ſequitur Vericelli, *tom. 1. quæſt. mor. tract. 2. Singularium, quæſt. 5.* inter quos Sylveſter, Angel. Nauar. Sanchez, Villalob. Clauis Regia, Molſeſius, Paſqualigus, Rolandus, & alij. Quibus adde M. Serra *1. 2. quæſt. 19. art. 6. fol. mihi* 365. Vbi ſic. [Quamvis vnus ſolus ſit talis opinionis auctor, ſi tamen ſapiens maximè cognitus, & probatus ſit, ſufficit ad illam probabilem efficiẽdam, niſi aliàs conſtaret ab omnibus improbari.] Et ſequuntur M. Ioannes Nider *in conſolatorio timoratæ conſcientiæ edito Romæ anno* 1604. *part. 3. cap. 11 §. tertio patet, in fine*, ibi: [Item dicit idem Vvilielmus, quod frater ſimplex, vel quilibet homo cum ſalute poteſt ſequi in conſilijs, quamcumque opinionem voluerit, dummodo alicuius magni Doctoris opinionem ſequatur.] Et M. Hyacinthus Donatus *tom. 4. additionū ad pract. var. reſ. tract.* 12 *quæſt.* 37. ibi: [Ex quibus collige, auctoritatem vnius Doctoris pij probi, & docti, qui rem ex profeſſo diſcuſsit, poſſe efficere vnam opinionem probabilem, ex quo eius auctoritas non eſt levis, ſed alicuius ponderis, propter rationabile fundamentum, cui innititur.] Quod probat cum Sylveſtro, *Verbo opinio, num. 2. q. 2. in fine, ex l. 1. C. de veteri iuri enucl.* Vbi dicitur. [Sed nec ex multitudine auctorum, quid melius, & æquius eſt, iudicato, cum poſsit vnius, & fortè deterioris ſententia multos in aliqua parte ſuperare,] & fauet (inquit) D. Thom. quodlib. 3 art. 10. Vbi ait [poſſe quempiam amplecti opinionem, quam a ſuo magiſtro (docto ſcilicet, pio, & probo) an divit, in his, quæ ad mores pertinent.] Quibus adhæret Mag. Acatius de Velaſco Epiſcopus Oreolenſis, *tom. 2. reſol. mor. verb. opinio, reſol.* 316. ibi: [Muchos Doctores abſolutamente, y ſin excepcion ninguna defienden, que ſolo vn Doctor que aya impreſſo, es baſtante para hazer opinion probable, cõ tal, que la tal opinion no eſte abrogada por alguna ley, ò Canon, ni tenga algun error, ni notada por los Superiores, a cuyo cargo eſta, ni el Doctor padezca alguna nota en el buen nombre, y yo ſiento lo miſmo con Sylveſtro, y otros.]

3 Sunt etiam pro hac ſententia. Plures alij, Thom. Hurt. *tom. 1. reſol. mor. tract. 4. cap. 8. reſol. 8. nu.* 1018. ibi: [Vnius auctoris claſici auctoritas ſat eſt ad efficiendam opinionem probabilem, in praxi ſequendam, vt tenent ferè omnes,] & num. 911. [Vnus Doctor claſicus ſufficit ad cõſtituendam opinionem probabilem, vt tenent Sãchez, Valdellus, Vazquez, Montefinos, Martinez, Curiel, Araujo, & innumeri, quos citat, & ſequitur Paſqualigus, *deciſ.* 360. qui cum multis ex citatis, & alijs; quos ipſe adducit, putat hoc eſſe verum, etiam ſi communiter contrarium ſentiatur, ſi tamen vnus doctor firma aliqua ratione nitatur. Vndè Caſtro Palao dicit, hoc nemini dubiũ debere eſſe,] ſic ibi, & iterum, *tom. 2 tract.* 10. *cap. 3. num.* 33 Bonacina *tom. 2. tract. 2. diſp. 2. de peccatis, quæſt 4. part* 9. ibi: [Ad efficiendam opinionem probabilem non requiritur multitudo Doctorum, ſed ſufficit auctoritas vnius Doctoris valdè periti, & bonæ conſcientiæ, modo non conſtet talem opinionem cõtinere errorem, aut abolitam, & antiquata fuiſſe.] Sic ille. Cui adiunge Solorçanum *de iureIndiar. tom. 2. lib. 3. cap. 1. in fine*. Vbi ſic [Is qui opinionem probabilem ſequitur, ſecurus eſt in conſcientia: & probabilis opinio dicitur, quæ vnius, vel alterius docti, & gravis viri authoritate innititur.] Sic ille, tredecim authores ibi referẽns, & plures, *tom. 1. lib. 3. cap. 2. num.* 38.

4 Sed quid ſi de mandato Sanctæ Inquiſitionis expunta ſit? Reſpondet Caramuel *in Theolog. fundam. part. 1. fol. 17. in Epiſt. dedicatoria ad Innocentium* 10. [Scio communi Theologorum iudicio, has inhibitiones habere tantum vim opinionis probabilis, aut probabilioris, vt plurimũ,] *& 2. part. Theol. fundam. fol. 5. num.* 12. [Quando liber, inquit, vel ſententia interdicitur, non aſſeritur eſſe improbabilis; ſed iuſſa manere in gradu probabilitatis, in qua anteà erat, ob bonum publicum, vel privatum, nec dictari, nec defendi præcipitur.] Et audatius 1. *part. Theol. fund. num.* 182. & 259. & 258 Totis viribus ſuadere contendit. [Quod non datur in mundo viſibili authoritas condemnandi opiniones probabiles.] verum eiuſmodi poſitiones non bene audiunt apud Theologos. Et contra vltimam acriter inſurgit ex doctiſsima Dominicanorum familia M. Ioannes Martinez de Prado in Academia Complutenſi Primarius. D. Thomæ Cathedræ digniſsimus moderator, *tom. 2. Theol. mor. cap. 33. in apendice cõtra Caramuel, quæſt. 2. §. 3. nu.* 22. Vbi diſtinguens probabilitatem intrinſecam, ab extrinſeca, quæ ex authoritate docentis deſumitur; Caramuelis poſitionem de prima probabilitate veriſsimam putat, de ſecunda vero falſiſsimam, Verba eius ſunt. [Si ergo opinio ſit intrinſecè probabilis, ſicut nulla humana authoritate fieri poteſt, quòd bonum ſit malum, & quod lux ſint tenebræ: ita nec fieri poteſt, quod probabile ſit improbabile. Quando autem probabilitas eſt extrinſeca, & apparens, quamvis per accidens deſervire poſsit, vt operantes, & errantes invincibiliter excuſentur à pecca-

peccato; tamen per ſe loquendo, ad Papam primario, & authoritatiuè, & ad dominos Cardinales, & ſupremos fidei iudices, pertinet declarare, quid tenendum, ad fidei, & morum integritatem, & quid operandum. Et hac via videmus innumeras propoſitiones antiquitus exiſtimatas probabiles, hodie declaratas improbabiles.] Hactenus Mag. Prado. Verum cum opinio intrinſecè probabilis (vtpotè firma quo ad nos ratione innixa) poſsit adhuc in re eſſe falſa, videat Martinez, quomodo poteſtatem id declarandi neget Pontifici in his, quæ ad mores pertinent. Qua propter cenſeo contrariam ſententiam omnino veram eſſe, & apud Theologos communi receptam; & hanc ſuſtineri non poſſe; quia condere leges, declarantes, quid ſit iuſtum, pertinet ad poteſtatem collatam Petro, & eius ſucceſſoribus, *Matth. 16. & 18. Lucæ 22. Ioann. 21. cap. in nouo, diſt. 21. cap. ita Dominus, diſt. 19. cap. omnes, diſt. 22. extrauag. vnam ſanctam, de maiorit. & obedient. cap. ſolitæ, eod. tit. cap. cum adveniant, cap. quodcumque 14. q. 1. cap. ad Apoſtolicæ de re iudicat. in 6. cap. nouit de iudic. cap. per venerabilem. Qui filij ſint legitimi.* Vide Nauarr. *dict. cap. nouit. notab. 6. in principio, num. 11.*

5 Ex quibus fit, non eſſe audiendum Caietanum *tom. 2. opuſc. tract. 6. cap. 2.* vbi ſententiæ Caramuelis fundamenta iecit; ſic enim, inquit, [Summi Pontificis iudicio promiſſa eſt omnis veritas de neceſſarijs ad ſalutem fidelium, & non omnis veritas naturaliter ſcibilis, aut moralis. (& infra) Et propter hæc, ſicut in his, quæ ſunt fidei, Summi Pontificis auctoritas omnibus præeſt rationibus; ita in his ſcibilibus ſupra tàm ipſum, quàm quemcumque alium iudicem, ratio naturali lumine roborata, locum obtinet; contra quam ſola authoris naturæ authoritas ſtatuere, aut dicere aliquid poteſt. *Hæc Caietanus. Quem omnes reprehendunt. Videatur M. Ambroſius Catharinus *in Annotationibus, lib. 6. fol. 562.* vbi adductis Caietani verbis, illum carpit, dicens: * Quo in loco pernitiosè errat. *Sed contra Catharinum nouiſſimè pro Caietano militat Vincentius Baronius *2. p. contra Amadæum, pag. 17.* dicens: * *Quid verius hoc aſſerto Caietani, quid iniquius cenſura Catharini, quam refert, & ſequitur Amadæus.* * Sed quidquid ſit de cenſura Catharini: defendere Pontificem poſſe errare in his, quæ ad mores pertinent, gravi nota dignam cenſeo, cum pluribus, quos refero *in opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Baptiſmo.* Nec enim Deus Eccleſiæ ſuæ ſufficienter prouidiſſet, ni veritatis moralis iudicium illi reliquiſſet. Et ſanè ſi vt fatetur ipſe Baronius *1. part. diſp. 2. ſect. 4. fol. 241.* * Quiſquis negaret hanc propoſitionem (licitum eſt, & pium colere, & credere immaculatam Conceptionem Deiparæ) de hæreſi vehementer eſſet ſuſpectus, quod dubitaret de certa fide nimirum de Eccleſiæ authoritate, emergentia circa religionem dubia dirimendi. * Cur idem non dicet de illo, qui Eccleſiæ authoritatem deneget dirimendi dubia emergentia, circa actus ad alias virtutes morales pertinentes? Conſequentiam deſidero.

§. II.

Singularis aliorum ſententia.

6 His alij non contenti addunt, opinionem vnius Doctoris contra communem, ſola eius authoritate, fieri ſufficienter probabilem, vt quiſque, etiam doctus, poſsit licitè, & tuta cōſcientia iuxta illam operari, etiamſi a principijs intrinſecis falſam, & improbabilem exiſtimet. Ita docent Angelus Maria Verriceli *in quæſt. mor. tom. 1. tract. 2. . 5. num. 8.* Vbi ſic. *Puto, poſſe me operari ſecundum opinionem vnius gravis recentioris contra communem, & contra propriam opinionem, quamvis iudicem illam eſſe falſam ſecundum principia intrinſeca. * Paſqualigus *in deciſionib. deciſ. 23. num. 2.* Arriaga *1. 2. tom. 1. diſput. 24. ſect. 3. num. 10.* & Tanerus *1. 2. diſp. 2. de actibus humanis, quæſt. 4. dub. 3. num. 34. & ſequentibus.* Probant, quia vir doctus poteſt tanquam indoctus ſe gerere, & proprium iudicium iudicio viri docti ſubmittere. Ergo, & illius opinionem amplecti. Secundò, quia poteſt ſibi formare iudicium, quod illa opinio probabilis ſit, etiamſi probabilis ſibi non videatur; ſufficiens enim ad hoc motiuum eſt authoritas Doctoris, quem credere non debet abſque ratione motum; aliàs eius authoritas nil operaretur. Tertiò, nam quando pro opinione ſtant tres, aut quatuor Doctores, poteſt ſecundum illam operari, licet ipſe à principijs intrinſecis falſam, & improbabilem exiſtimet, vt tenent Vazquez, Leſsius, & Ioannes Sanchez, quos citatos ſequitur Verricelli *tom. 1. qq. mor. tract. 6. ſect. 14. num. 93.* Ergo probabilitas extrinſeca ſufficiens ad rectè operandum, ſtare poteſt cum iudicio ſpeculatiuo de improbabilitate, & falſitate opinionis à principijs intrinſecis: ita cum citatis tradit expreſsè Verricelli vbi ſupra, & cum pluribus Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 41. num. 8.* aſſerentibus ſubditum teneri obedire ſuperiori præcipienti, quantumuis iudicet opinionem ſuperioris eſſe falſam.

7 Fauent huic ſententiæ quotquot aſſerunt, confeſſarium teneri abſolvere pœnitentem, quoties pro illo ſteterit aliorum probatæ authoritatis opinio, etiamſi confeſſarius à principijs intrinſecis falſam iudicauerit: ita M. Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5. §. Vnde ad argumentum.* Vbi ſic ait: * Quamvis Sacerdos exiſtimet, opinionem (ſcilicet pœnitentis) eſſe falſam, non tamen indè exiſtimare debet, ſibi non licere ipſum abſolvere, ſiquidem propter probabilitatem excuſatur ille à culpa. * Quem ex eodem ordine ſequuntur M. Mercatus, de contractibus *cap. 15.* Mag. Candidus, & alij quos citatos ſequitur Machado *tom. 1. in diſcurſu practico, de probabilitate opinionum, art. 6. &c.*

6. & 7. Quibus adde Bonacinam, & aliõs quos ſequitur Boſsius p.1.tit.1.§.22.num 207. Ioannes Sanctius in ſelectis diſp.41.nu.7. & 8.&diſp.44. num.35.§. Qualiter autem. Quamuis enim hi Doctores de opinione pœnitentis loquantur, quādo non ab vno tantum Doctore, ſed ab aliquibus probatæ authoritatis defenditur; conueniunt tamen omnes licere, imò & debere confeſſarium iuxta opinionem alienam operari, quāuis a principijs intrinſecis falſam, & improbabilem exiſtimet. Quod a fortiori dicere tenentur, licet vnius tantum ſit Doctoris, ſi tamen tantæ auctoritatis, vt probabilem efficere poſsit, vt de opinione quā ſuperior doctus, & prudens in præcipiendo ſequitur; docet Vazquez 1.2.diſp.62. cap. 6. num. 33. Cui ſubditum obedire cogit, contra propriā opinionem: & ita in genere, tradit Thomas Hurtado tom.1.tract.4.cap.8 reſol.62.num. 875. ibi: * Si opinionem pœnitentis alij ſequuntur, vel ſi pœnitens eſt vir valdè doctus; poteſt confeſſarius per media extrinſeca, aſſentiri opinioni pœnitentis, quamuis ipſe per media intrinſeca iudicet improbabilem, & ſic poteſt deponere iudicium practicum, quo iudicat eſſe improbabilem. * Hæc Hurtado ex Clericorum Minorum doctiſsimo cœtu.

§. III.

Auctoris iudicium.

8 AVctoritas vnius tantum Doctoris, regulariter loquendo, non eſt ſufficiens motiuum, vt eius opinio ſingularis contra omnes Doctores, cenſeatur probabilis, ita vt eam contra propriam, quam veram omnes exiſtimant, tuta conſcientia ſequantur. Ratio eſt, quia vnius auctoritas leuis momenti fundamentum cenſeri debet, comparatione auctoritatis plurium Doctorum contrariam ſolidis fundamentis ruentiū, quibus mihi non conſtat ab vno illo Doctore ſatisfactum. Hoc argumentum maioris ponderis erit, ſi perpenſis vnici Doctoris rationibus, quibus ad ſuam contra omnes opinionem ductus fuit, iudicet vir doctus parui momenti eſſe, & à principijs intrinſecis improbabilem: vt benè docent Vazquez 1.2.diſp 62.n 17.& Thom.Sanch. lib.1.Sum.cap.9 Ratio eſt, quia auctoritas doctis eatenus eſt fundamentum prudens aſſentiendi opinioni contra omnes Doctores, quatenus quiſque ſibi ſuadet, virum doctum non potuiſſe moueri ad ſingularem illam opinionem, abſque ratione magni momenti, quæ, alijs etiam poſteà expendentibus, talis videatur. Sed quæ, ratione perpenſa, a principijs intrinſecis falſam, & improbabilem adhuc cenſet, nec ab alijs approbatam nouit, planè iudicat nullius momenti ratione fuiſſe ductum: ergò ſola illius auctoritas non eſt ſufficiens motiuum ad probabilitatem extrinſecam illi conciliandam.

9 Vrgetur, quia licèt plures ex antiquis opinionem aliquam defenſauerint; ſi tamen poſteà eorum perpenſis fundamentis, omnes moderni tanquam falſam, & improbabilem reiecerint; nemo, qui talem ſentiat, poteſt antiquatam illam opinionem amplexari. Si ergo nec plurium Doctorum auctoritas ſufficit efficere extrinſecè probabilem opinionem, quam perpenſis illius fundamentis, à principijs intrinſecis falſam, & improbabilem quis cenſet; & plurium etiam auctoritas nullius ponderis eſt, quando rationis momenta abeſſe noſcuntur, qui fieri poteſt, quod vnius Doctoris auctoritas regulariter loquendo ad probabilitatem extrinſecam ſufficiat? Ideo, ita & benè, cum Vazquez, Thoma Sanchez, Garcia, & alijs, tradit Mag. Ioann. Martinez de Prado tom.1. quæſt.mor.cap.1.quæſt.2.§.4. dicens eſſe rem per ſe notam.

10 Si verò fundamenta, quibus ille Doctor ad eam opinionem ductus fuit, examinare quis non poſsit, aliter diſcurrendum videtur; ſi enim tantæ auctoritatis apud viros doctos habeatur, vt prudenter cenſeri nequeat, opinionem ſingularem contra omnes renuiſſe, quin omnibus contrariæ, & communis ſententiæ fundamentis accuratè perpenſis, probabiliter ſatisfecerit, & ratione de nouo excogitata, vel antiqua nouis confirmationibus roborata ſolidarit; eius auctoritas, vt principium extrinſecum, ſufficienter mouere poteſt, vt fidem prudenter quiſque (maximè illiteratus) illi præſtet, ſibique ſuadeat opinionem illam graui aliquo fundamento inniti, & ideo eſſe ita probabilem, vt poſsit licitè iuxta eam operari. Idque præcipuè locum habere poterit, quādo Doctor ille ab alijs omnibus æſtimaretur tanti ingenij, tantæque doctrinæ, prudentiæ, & probitatis; vt meritò iudicaretur eius auctoritas æquiualere auctoritati plurium: vt benè docent Angelus Boſsius tom.1.tract.de conſcientia, puncto 1. §.19. num.174. & Breſerus de conſcientia, lib.3.cap.3. num.31. Nam in tali caſu ex illius auctoritate poteſt prudenter deduci, non debile habuiſſe fundamentum ad ſentiendum contra communem. Immò addo, tantæ auctoritatis poſſe eſſe Doctorē, vt quiſque prudenter ſuadere ſibi queat, poſtquam eius etiam fundamenta perpenderit, non illa percalluiſſe, dum leuis ponderis cenſuit. Qua propter, vt indoctus, reſpectu illius ſe gerere poterit, & illius iudicio ſe ſubmittere, indeque alienam opinionem contra propriam amplecti: quia etſi à principijs intrinſecis improbabilem cenſeat, poteſt tamen iudicio alieno tanti Doctoris, potius quàm proprio fidere, eiuſque ſententiam extrinſecè probabilem habere: ſæpè enim videmus aliquos recentiores damnare vt falſas aliorum opiniones, quæ de nouo contra communem prodierunt, quas tamen poſtea alij ſcriptores doctiſsimi communi calculo receperunt. Huic concluſioni non diſſentiet P. Bardi tract. de conſcientia, diſcept. 4.cap.5.num.4 Vbi ait: Si Parochus opinionē illam docens ſit vir doctus, & prudens, & affirmet illam

illam ex profeſſo ponderaſſe, poterit alius vir, etiam doctus fidem illi præſtare, abſque alio examine; nam talis viri auctoritas valdè iuuat ad ſuadendam illius opinionis probabilitatem: etſi obligationem ad examinanda opinionem imponeremus, vel ad alios viros peritos conſulendos; nil auctoritati talem docentis opinionem deferremus: quod non videtur conſentaneum, cum opinio illa non leue habeat fundamentum in doctrina hominis prudentis, & non parum in ſcientijs verſati.

11 Rudes autem, & illiterati, qui per ſe rationum momenta expendere non poſſunt, ſi inuincibiliter ignorent opinionem, quam vir doctus ſequendam conſulit, ſingularem eſſe, & contra omnes Doctores, certiſsimum eſt, licitè poſſe iuxta illam operari, quia ſufficientem quiſque diligentiam præſtitit ad notitiam veritatis adquirendam, dum virū doctum, & in re morali non parum verſatum conſuluit, cuius proindè iudicio prudenter ſtare poteſt. Alioquin in oppidis, vbi vnus Parochus eſt, nullus poſſet iuxta illius conſilia operari, ſed huc illuc peregrinari teneretur, viros doctos inquirens, vt ſic noſceret, an alijs etiam opinio Parochi probabilis haberetur: quod rationi conſentaneum non eſt. Hæc concluſio videtur Sylueſtri *verb. Opinio, quæſt.1.* Vbi ſententiam eorum, qui cenſent, excuſari à peccato ſequentem opinionem ſui Magiſtri, admittit in his, in quibus poteſt eſſe ignorantia inuincibilis; id eſt, in quibus ipſe ignarus eſt, & aliorum tantum conſilio, & iudicio duci debet, vt benè explicat P. Vazquez eum ſequutus *diſp.62. citata; cap 8 num.42* cum Henrico, & M. Conrado, quos ibi refert. Addo, idem dicendum, licet vir doctus illitterato manifeſtaret, ſingularem, quam illi conſulit, opinionem eſſe contra omnes Doctores, qui illum præceſſerunt. Sic docent Azor, Villalobos, Torres, Lorca, Ioannes Sanchez, & alij, quos citatos ſequitur Verricelli *tom.1. tract.2. quæſt.5. num.6.* & alij. Quod à fortiori tenere debent quotquot aſſerunt, diſcipulum poſſe tuta conſcientia amplecti opinionem ſui Magiſtri probi, & docti, nil inquirendo de probabilitate opinionis, Panorm. Imol. Scatia, Gagnol. Neuiz. Azor. Villalobos, Breſſerus, & alij, quos citatos ſequitur Paſqualigus *deciſ.28.* & ante illos D. Thomas *quodlib.3. art.10.* Quibus diſſentire non poteſt P. Vazquez vbi ſuprà, vt conſtat ex ratione, qua concluſionem probat. ✻ Nam ſi quiſque doctus, & probus (inquit) poteſt ſequi opinionem ſuam relicta aliorum opinione, cur etiam non poterit iuxta eam operari illitteratus, qui doctrinæ illius, & moribus meritò fidere debet? Et enim quicumque illitteratus rectè aduertit, Doctorem illum eſſe probum, & tuta conſcientia ſequi eam opinionem in operando, & in præbendo alijs conſilium; ergo, etiam ipſe illitteratus colligere poteſt inde ſingulare iudicium, quo credat, ſibi etiam licere, quod iudicat licitum eſſe probo, & docto viro. ✻

12 Nec deterrere debet operantem opinionis nouitas; quando auctoritas docentis, & rationis pondus in illam, contra communem ferunt: prudenter enim poteſt credere: alios etiam doctiſsimos eidem opinioni ſubſcripturos; vt nouis etiam alijs non raro contigit. Quod benè ponderat M. Gallego *tract. de conſc. probabili, dub.21.* ✻ Noſter (inquit) Angelicus Doctor multa ſcripſit, & docuit contra alios, qui ante ipſum ſcripſerunt, & tamen eius opiniones ſtatim, ac ab ipſo traditæ ſunt, exiſtimatæ ſunt probabiles: tum propter maximam eius auctoritatem, apud omnes Theologos; tum quia non leuibus, ſed rationabilibus fundamētis ductus eſt ad ſic opinandum. ✻ Quem; alijs etiam opinionibus Doctorum magnæ auctoritatis, euentum ſperare debemus, nec ſtatim improbabilitatis notam illis inurere: hoc enim vtilitati communi non leue præiudicium pararet. Cui conſulens Angelicus Præceptor *opuſc.19.* ſic ſcribit: ✻ Vtilitas communis non ſolùm debet procurari, vt ſit quocumque modo; ſed, vt ſit optimo modo, quo fieri poteſt. Quantò autem Doctores magis multiplicantur, tantò vtilitas communis, quæ ex doctrina prouenit, magis creſcit, quia vni manifeſtatur, quod alteri nondum notum eſt. Propter, quod dicitur Sapientiæ 6. *Multitudo ſapientium ſanitas eſt Orbis terrarum.*

13 Non ergo opinio improbanda; quod ab antiquioribus non fuerit tradita; vt benè aduertit Villalobos *tom.1. Sum. tract.1. diffic.4. num.17.* ✻ No por ſolo ſer nueua la opinion, ſe deue reprobar, que Santo Thomas, y otros Doctores graues dixeron muchas coſas, y buenas contra vejezes de antiguos. ✻ Cui facit Caramuel *in Apolog. epiſt. 4 num.163. fol.95.* ✻ Angelici præceptoris doctrina (inquit) antiqua eſt, noua fuit, an ideò debuit reijci? Audiatur S. Antoninus *3. part. Hiſtor. tit.23. cap.7. §.5.* Qui tantum abeſt, vt eſſe nouam neget, vt potius illam ab ipſamet nouitate commendet. ✻ Cuius veſtigijs inſiſtens Vincētius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp.1. ſect.1. fol.10* diſcipulos D. Thomæ commendat ob nouas opiniones, quas ex eius doctrinæ fonte ſcaturientes quotidiè hauriunt: ✻ D. Thomæ (inquit) doctrina ſolida eſt, & quæ plus pateat introrſus. Qui præceſſere Interpretes Caietanus, & alij, quaſi foſsionis metallicæ opifices, venas autl aperuerunt, non exhau-

ie-

Digitized by Google

ſerunt. Suprà diſcipulorum captum eſſe Magiſtri mẽtem probant, quæ ex illa noua quotidiè eruuntur, ſuperioribus ignota, & occulta.* Non ergo opinio, ſi noua, expungenda. Quia, vt ſcripſit Tacitus Dialogo de oratore 9. *Vitio malignitatis humanæ, vetera ſemper in laude, præſentia in faſtidio ſunt.* Quod luculentius Hieronymus Epiſtola 108. *Quæritur ingenium probari, quaſi vinum ab antiquitate.* Vide plura, apud Caram. *lib. 4. Theol. fundament. in editione Lugd. anno 1675. num. 430. fol. 154.*

14 Ex quibus deduces, recentiorum opiniones, & ſi contra Doctores antiquos, non ideò ſpernendas, ſed ratione potius, quam antiquitate appendendas. Nam, vt iure notauit M. Araujo *in Deciſ. Moral. diſput. 9. de Statu Ciuili, aſſert. 3. num. 14* * Quandoque contingit in practicis, & moralibus, ſicut in ſeculatiuis, opinionem minus communem, & paucorum Neothericorum, eſſe probabiliorem, propterea quod efficatioribus fulciatur rationibus, quam opinionem communem, & à pluribus Doctoribus, etiam antiquis, communiter receptam, & probatam, eò quod iſti non ita accuratè inconuenientia, aut argumenta in contrarium perpenderunt, ſicut iuniores, tum experientia ducti, tum frequentia diſputationum exercitati. * Sic ibi. Quos ſequitur Paſqualigus, addens, cæteris paribus probabiliorem cenſendam opinionem recentiorum, quando concurrit cum opinione veterum. * Quia dum concurrit (inquit) auctoritas veterum, & recentiorum, debet præſumi, quod auctoritas recentiorum fundetur in meliori ratione, quia recentiores ſciunt motiua veterum, & ea expendunt, & ſcientia ſemper magis in dies creſcit: Veteres autem non habebant tantam notitiam, quantam habent recentiores, & ideò auctoritas recentiorum præferenda eſt. * Sic Paſqualigus *deciſ 364.* Ex quibus infert, eum, qui nequit ponderare fundamenta opinionum veterum, & recentiorum, debere ratione auctoritatis cenſere probabiliorem illam, quæ eſt recentiorum. Et vt ait Sylveſter *verb. Opinio, num. 2.* Si ad auctoritatem attendamus, concurrentibus antiquis, & modernis; antiqui ſunt præponendi. * Quia temporis diuturnitas videtur aliquam auctoritatem attuliſſe. * Et longè maiorem eſſe antiquorum, quam recentiorum, benè ait P. Bardi *tract. de conſcient. diſcep. 4. cap. 6. num. 7.* Vnde niſi appareat noua aliqua ratio, ſiue ex lege, ſiue ex decreto, ſiue aliunde orta quæ veteres latuerit, eorum ſententia præferenda eſt. Nec facilè credendum vnius Doctoris opinionem, ni maximæ auctoritatis ſit, extrinſecam probabilitatẽ ſibi conciliari, quando contra comunem antiquorum militat.

§. IV.

Corollaria.

15 Ex dictis colliges primo, falſam, & improbabilem eſſe ſententiam aſſerentium, opinionem typis datam ab aliquo iuniori, & moderno, eo ipſo debere cenſeri probabilem, dum non conſtet ab Eccleſia fuiſſe reiectam. Ratio eſt aperta. Primò, quia rectè ſtare poteſt auctorem libri eſſe Doctorem a gradu, non à doctrina; iuniorem, & modernum, non probum, & prudentem, ſed audacem, & vanæ gloriæ cupidum, & turpis lucri gratia ſcribentem. Non ergo opinio in eius libro reperta ſtatim probabilis cenſenda, licèt à Sede Apoſtolica reiecta non fuerit. Secundò, quia, vt ſuprà diximus, maioris auctoritatis ſunt auctores, quos antiquitas commendauit, quàm iuniores; & tamen opinio in aliquo ex antiquorum libris inuenta, non ideò à lectore probabilis ſtatim cenſeri debet, vt eam tuta conſcientia ſequi poſsit, dùm diligentiam non adhibuerit ad ſciendum, an antiquata, & ab omnibus recentioribus, vt improbabilis, & falſa reiecta; ex aliqua noua lege, quàm illi ignorarunt, aut ex aliqua Eccleſiæ declaratione, vel Pontificio decreto poſteà damnata. Idem ergo de opinione Doctoris moderni iudicium ferẽdum eſt, quia forſan hæc ignorauit, aut leui fundamento, & ſolo innouandi pruritu ductus, eam opinionem typis dedit, quàm reuiſores librorum permittere non debuiſſent: quos ego aliquando à lethali non excuſarem, vel quia onus approbandi ſuſcipiunt, cui ſe ineptos agnoſcunt, vel quia libros, ne prælibatos quidem approbant.

16 Hac ratione quotidie experimur, opiniones plures ab antiquis, & modernis traditas, & typis datas, iure fuiſſe ab Eccleſia damnatas, quarum plures adduxi *in opuſc. pro Ieſuitis*, nulli verò ſuffragium adiungens, nec probabilitatem vllam adſtruẽs, ſed quæſtionem facti pro Ieſuitarum vinditijs inſtituens, vt impoſturas aperirem, & à laxonum nota innoxios, auctoribus ſuis opinionibus reſtitutis, demonſtrarem. Quarum ad viginti, quæ in præfato opuſc. ex varijs Doctoribus, iuſtæ defenſionis cauſa, fideliter excerptæ referuntur, vt minimum, vt ſcandaloſas, inter alias, damnauit Sanct. P. Alexand. VII. anno 1665. & 1666. & ferè omnes ipſe reprobaueram in edit. Matritenſi, anno 1664. Quarum ſyllabum feci in libello ſupplici ad Eminentiſſimos S.R. Eccleſiæ Cardinales. Inter damnatas autem die 24. Septembris, anno 1665. vigeſima ſeptima eſt, quàm

quàm in præſenti reijcimus. * Si liber ſit alicuius iunioris, & moderni, debet opinio cenſeri probabilis dum non conſtet reiectam eſſe à Sede Apoſtolica, tanquam improbabilem Sic ibi. * Non ergo ſufficit, quòd opinio in libro moderni reperiatur, nec quod ab Eccleſia damnata non fuerit, vt probabilis cenſeatur. Eccleſia enim Dei (vt nos præmonuit Auguſtinus *tom.2.epiſt.119.cap.19. in fine*) * inter multam paleam, multaque zizania conſtituta multa tolerat; & tamen quæ ſunt contra fidem, vel bonam vitam non approbat.*

17 Colliges ſecundò quanta diligentia, & quo examine debeant fideles in rebus dubijs, Theologos doctos inquirere, quorum conſilijs tutè acquieſcere poſsint. Sunt enim plerique, qui non viros doctos, & probos; ſed Magiſtros prurientes auribus quærant. Ex doctis verò communiter habitis, licèt cuique etiam docto plures conſulere, donec excuſantem ab obligatione inueniat: vt docent Illuſt. & Reuer. M. Fr. Petrus de Tapia Archiep. Hiſpal. in ſua Catena Mor. *libr.1. quæſt.8.art.14.num.5. & 6.* Thom. Sanchez *lib.1.* Decalogi, *cap.9.num.24.* Zumel, Caſtro Palao, Valdelus, Breſſerus, & alij, quos ſequitur Paſqualigus *deciſ.33.num.4.* Verricelli *tom.1. quæſt.mor. tract.2. quæſt.39.* M. Candidus, & alij quos citatos ſequitur Machado *tom.1.diſc.pract.art.7. num.9.* Quia vnicuique licitum eſt ſuo iure vti, per licitum, & honeſtum medium, quale eſt varios Doctores conſulere, ſicut, & varia volumina voluere, ad fauorabilem opinionem inueniendam: Hoc enim recta intentione fieri poſſe indagandi veritatem, & firmo animo nil mali faciendi, dubium non eſt. Aduertere tamen oportet, quod caſu quo duo, vel tres, vel plures viri doctiſsimi nullum pronuntiauerint matrimonium, aut faciendam eſſe reſtitutionem; vt horum ſententia, ab alio quantumuis docto reuocetur, neceſſe eſt, vt pœnitens, vel cōſulens voce, aut ſcripto ei referat rationes, auctoritates, & fundamenta illorum, vt hic ea conſideret, & argumenta diſſoluat: aliàs non erit tutus in conſcientia, vt benè tradit Vetricelli *ſuprà*, quia facilè poteſt iſte decipi, ſi contraria fundamenta ignoret, cum tot viri docti contrarium docuerint.

§. V.

Qui Doctores conſulendi?

18 SI autem inquiras; qui nam ex Doctoribus conſulendi? Reſpondet Magiſter Victoria in Relect. de Indis inſulanis *prop.1. fol. mihi 291.* * In rebus dubijs, quilibet tenetur conſultare illos, ad quos ſpectat hæc docere, aliàs non eſt tutus in conſcientia, ſiue illa dubia ſint in re licita, ſiue illicita (*& num.3.*) Si poſt conſultationem rei dubiæ, definitum ſit à ſapientibus, illud eſſe licitum, qui ſequitur ſententiam illorum eſt tutus, etiamſi aliàs ſit illicitum. * Qui autem ſint hi ſapientes? Quando res non ſunt examinandæ per leges humanas, ſed per Diuinas? Reſpondet. * Hæc determinatio non ſpectat ad Iuriſconſultos, vel ſaltem non ad ſolos illos, quia Iuriſtæ non ſunt ſatis periti, vt per ſe poſsint eiuſmodi quæſtiones definire.*

19 Iam ex Theologis, qui conſulendi? Reſpondet Verricelli *ſup.quæſt.39.§.dico 3.* Debere conſuli Theologum doctum, in quo ſit æqualitas, aut maior doctrina in Theologia Morali. * Addidi, inquit, doctum in Theologia Morali, nam ſcio frequentiſsimè euenire, vt magni nominis concionator magnæ doctrinæ reputetur, & ſine difficultate ad eum, tanquam doctiſsimum confeſſarium recurratur, tamen ille in re Morali, ac caſibus conſcientiæ minimè verſatus, ſit re vera indoctus; vnde ſæculares falluntur, putantes ſe doctiſsimum habere confeſſarium. *

20 Reſpondet Breſſerus *libr.3. de conſcientia, cap.3.* Nec virum doctum in ſola Theologia Scholaſtica ſufficere. * Conſtat enim multos inſigni ingenio, & Doctrina in Theologia Scholaſtica, parum in Morali, ac caſibus verſatos. * Quem ſequitur Pat. Bardi *de conſcientia, diſcept.4 cap.4 numer.5.* * Non eſt ſatis, inquit, perfectè Scholaſticam, & ſpeculatiuam Theologiam callere, ſi agatur de rebus ad Moralem Theologiam ſpectantibus: frequenter enim agnoſcimus non nullos in ſpeculatiua peritos, ieiunos tamen eſſe de conſcientiæ caſibus. * Quos ſequitur Fr. Franciſcus Bonæ ſpei *in Apologem. retorto, dub.7. reſolut.2. fol* 142.

21 Et omnium optimè Illuſtriſsim. Archiepiſcop. Hiſpal. Mag. Tapia *vbi ſuprà, q. 8.artic.21. num.7.* Vbi ad Reges, & Principes pro bono Regni, & conſcientiæ regimine hanc monitiunculam dirigit. * Princeps in quærendis conſilijs, & formandis, ſeu faciēdis conſultationibus pro ſecuritate ſuæ cōſcientiæ; prudentem, atque cautiſsimam debet adhibere diligētiam, maximè in eligendis Doctoribus, ſeu conſultoribus, &c. In conſulendis igitur Doctoribus ad formandam conſcientiam, & aſſequendam opinionem practicè probabilem, hæc obſeruare debet. Primum, quærere Doctores pro materijs tractandis. Non enim omnes Doctores callent res, quæ aguntur: Si enim ſoli ſpeculationi metaphiſicæ dumtaxat ſunt dediti, aut

ſoli prædicationi incumbunt ; quamuis in his miniſterijs ſint in populo, aut curia famoſi, non ſufficiunt ad res Moralis Theologiæ, aut regiminis expediendas. Secundum debet attendere in conſuliore timorem Dei, qui placere ipſi, non hominibus quærat. Hinc tertiò caueat cõſultores ambitioſos, qui honores aucupantur, & ambiunt à Regibus, quibus propterea in opinionibus nimium placere deſiderant, eorum gratiam, & fauorem aucupantes.* Sic doctiſsimus vir.

22 Ex quibus inferes: quantum Regibus, & Principibus in conſultationibus cauendum à Theologis, Epiſcopatus, & Dignitates ambientibus. Quibus proindè in memoriam reuocare libet reuelationem Sanct. Brigitæ *cap.*48. Nimirum, tres Reges apparuiſſe in conſpectu Domini ad iudicium vocatos; vnũque ex illis ad inferni pœnas damnatum excuſationem de ſuis peccatis allegare dicentem, ſe viros doctos, & litteratos Conſillarios, & confeſſarium conſuluiſſe. Cui reſponſum eſt, nullatenus eſſe validam, aut proficuam excuſationem, quia tàm illi Conſiliarij, quàm confeſſarius, erant paſsione affecti, vtpotè à Rege muneribus, & dignitatibus ſubornati. Quæ planè confirmant, quæ de qualitatibus in Doctore requiſitis ad ſuam contra omnes opinionem probabilem efficiendam, ſuperius diximus.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ſit obligatio eligendi tutiorem opinionem, etiamſi minus probabilem?

1 QVOD Sit obligatio, totis viribus contendunt nonnulli recentiores. Quorum mentem, vt accuratius proponam aliqua præmittere oportet. Primò, quotieſcumque Doctores diſsident, an aliquid operari ſit licitum necne? Opinio, quæ negat eſſe licitum, tutior dicitur: quia illi adhærentes, cum ab operatione abſtineant, nulli diſcrimini operandi contra legem, adhuc materialiter, ſe committũt; ideòque omnes opiniones pro legis obligatione ſecuriores dici ſolent. E contra verò, quæ pro libertate volũtatis, vel pro commodo, ſiue priuato, ſiue communi, pugnant, affirmantes actum eſſe licitum, minus tutæ dicuntur, quia earum vſus periculum materialis peccati annexũ important: forſan enim actus ille coram Deo re ipſa prohibitus eſt, licèt nobis ignotum. Præmitto, 2 ex dictis, *quæſt.* 1. opinionem ab intrinſeco probabiliorem dici, quæ maioribus à ratione fundamẽtis nititur, quod cum in indiuiſibili non conſiſtat, & diſparlit ingeniorum conditio, non eſt facilè diffinire, quænam probabilior, quæ paris, aut minoris probabilitatis ſit? Thomiſtæ ſuas probabiliores iudicant, & his cõtrarias Scotiſtæ. Et inter opiniones quaſcumque, quæ apud Auctores melioris notæ probabiles communiter habentur, nulla eſt, quàm illius patroni probabiliorem non cenſeat. Quapropter illitterati omnes, qui opinionum momenta non à ratione, ſed ab auctoritate extrinſeca emendicant, eam opinionem ſibi probabiliorem habere ſolent, quàm à confeſſario, ſeu Theologo conſultis acceperunt. Litteratis verò, & in Theologia Morali non parum verſatis aliter contingit, nàm cum ratione, & fundamentis nitantur, ea probabilior apparebit, quàm ipſi fundamentis perpenſis, rationi magis conformem iudicauerint.

2 Præfati igitur recentiores toti ſunt in ſuadẽdo: quotieſcumque varietas ſit opinionum inter Doctores, omnes teneri ſub præcepto tutiorem opinionem eligere, etiamſi aliàs minus probabilem, & minus rationi cõformem iudicent. Et quod magis, hoc fuiſſe Diui Thomæ placitum eruere tentant, *ex Quodlibeto 8. artic.*13. Vbi S. Doctor ſic ſcribit: * Quando ſunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet alteram eſſe verã, alteram eſſe falſam: aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magiſtrorum (vtpotè habendo plures præbendas) facit contra veram opinionem. Et ſic cum faciat contra legem Dei, non excuſatur à peccato, quamuis non faciat contra conſcientiã. Hæc D. Thomas. Quibus expreſsè damnare videtur non amplectentem opinionem tutiorem pro lege, nempè affirmantem illicitum eſſe plures habere præbendas, quamuis opinio contraria, & probabilis pro commodo, & libertate, licitum eſſe propugnet, imò, & pluribus probabilior videatur. Quinimo (vt conſtat ex D. Thomæ verbis) idem ſentire videtur, licèt duas præbendas retinens certitudinem habeat, id eſſe licitum, ſi tamen ex contraria opinione pro lege, dubium aliquod ei ſuboriatur.* Aut non habet (inquit) opinionẽ, ſed certitudinem (quod ſibi liceat habere plures præbendas.) Sed tamen in quandam dubitationem inducitur ex contrarietatè opinionum, & ſic, ſi manente tali dubietate, plures præbendas habet, periculo ſe committi, & proculdubio peccat, vtpotè magis amans beneficium temporale, quam propriam ſalutem *

3 Ex quibus Reu. P. Fr. Iulius Mercorus Cremonenſis, Ordinis Prædicatorum, *in Baſe totiùs Moralis Theologiæ, part. 2. artic.* 21. Sic optimè deducit. * Noto ex hoc textu non ſolùm non licere; ſecundum D Thomam ſequi minus probabilem affirmantem actum eſſe licitum, in cõcurſu probabilioris oppoſi-

tæ

tæ; ſed etiam peccatum eſſe ſequi magis probabilem aſſerentem actū eſſe licitum, in concurſu minus probabiles negantis, quando ex illa minori probabilitate poteſt oriri aliqua dubitatio, (attende) ſicut non poteſt non oriri, quia mediū probabile ſemper aliquo modo vrget. Deducitur evidenter, quia ſi, ſecundùm D. Thomā, peccat, qui ſequitur ſententiā, de qua habet certitudinem, quando ex oppoſita inducitur in dubietatē; tātò magis peccabit ſequendo probabilem, etiamſi maiorem probabilitatē habeat, dummodo ob oppoſitā aliquo modo probabilem, in aliquam dubietatem inducatur.* Sic Mercorus, quod ex verbis D. Thomæ, vt ſonant, evidenter deducit.

4 Ideò eandem ſententiam, quo ad rem principaliter controuerſam, defendit nouiſſimè Vincentius Baronius ex eodem Prædicatorū Ordine, ex familia Toloſana *in lib. ſuprà citato, cōtra Amadæū Guimenium.* In quo liberaliſſimo cornu iniurias, probra, & calumnias diffundit. In hoc igitur libello pluribus in locis, obligationē eligendi opinionem tutiorem etiam minus probabilem apertiſſimè docet. Quinimò ægre fert vllum fuiſſe Dominicanū, qui ab hac ſententia diſſenſerit, & ſi quem offenderit, vt degenerem à D. Thomæ doctrina Thomiſtam denegat. Vide illū *fol.* 15. vbi ſic ait:* A S. Doctore, in cuius verba iurant Dominicani, hoc dogma inconcuſum habent: Quod agitur contra legē, ſemper eſſe malū, nec excuſari per hoc, quod ſit ſecundum cōſcientiam, quacūque probabilitate munitam; quæ in certitudinem moralem nunquā ſit evaſura, quandiu reclamabunt Doctores graues, & cōtra ſtabunt rationum momenta.* Et *fol.* 55. ait:* Neminē magis ſanctiſſimo Præceptore abhorruiſſe à licētia opinionum probabilium contra legem, quandoquidem nullā illarū, re ipſa falſam, diſsidentibus inter ſe Doctoribus; patitur in peccati excuſationem trahi, quamcūque probabilitate, & ignorantia.* Vide etiā illum, *fol.* 98. vbi itidem ſic.* Conſtans eſt ſancti Doctoris ſententia, falſam, & adverſam legi opinionē (nempè re ipſa, & coram Deo) nunquam excuſare à peccato, ſi Doctores deſsideant.* Et iterum Amadæum carpens, *fol.* 141.* Nos, inquit, ex D. Thomæ certiſſima regula nullam opinionē quātumlibet probabilē cenſemus tutam, ſi falſa ſit (nēpè re ipſa) nec deſit vnus, aut alter grauis Theologus, qui reclamet. Amadæo tutā facit probabilē opinionem falſam, legi adverſam, vnus Doctor, aliis reclamantibus: apud D. Thomā, ne quidē mille, ſi vnus adſit, qui pro lege pugnet: ergo nil nobis cū Amadæo cōmune.* Et his non cōtentus de obligatione eligendi tutiorem nos admonet, his verbis, *fol.* 356.* Neceſſariū eſt, ad delectum opinionū moraliū, vt tutioribus, etiā minus probabilibus adhæreamus, quod careant omni periculo peccati.* Et *fol.* 375.* Opinio pro libertate præter falſi commune, peccati etiam ſingulare periculū adiunctū habet, quo adverſa pro lege omnino caret, & hoc nomine eſt anteponenda probabiliori, vt omnes ex conſilio concedunt, nos etiam ex præcepto neceſſarium contendimus.* Omitto plura.

5 Itaque ſecundùm præfatos Thomiſtas, iuxtà D. Thomā, & eius legitimam ſcholam, diſsidētibus Doctoribus, opinio tutior ex neceſſitate præcepti amplectenda eſt; & contraria, etiamſi probabilior, nequit abſque lethali ad praxim reduci, eo quod forſan, re ipſa (licèt nobis ignotū) falſa, & legi Dei contraria ſit; ideòque periculum peccati, quo opinio contraria caret, neceſſariò adiūctum habeat. Hæc eſt horum Recentiorum ſententia, quam non ſolum à D. Thoma, ſed ab omnibus antiquis acceptam blaterant, & oppoſitam hoc tempore communem negantem obligationē amplectendi opinionem tutiorem, tanquam nouam, & morum corruptelis viam aperientem reprobant.

§. I.

Iudicium Authoris.

6 HAnc ego opinionē libenter amplecteret, niſi quam iſti Recentioris in commune Reipublicæ Chriſtianæ bonū, ego in totalem animarum perniciem vergere iudicarem. Ex illa enim horrenda corollaria evidenter, & ineuitabiliter deducuntur, quibus totam Rempublicam Chriſtianam turbari neceſſe eſt. Primò, in quacumque materia morali, varietas ſit opinionum, nulla D. Thomæ opinio, etſi probabilior, aſſerens aliquem actum eſſe licitum, poterit tuta cōſcientia ad praxim deduci, quia cum pro lege ſit opinio contraria; hæc tutior eſt, atque adeò, etſi minus probabilis, ex neceſſitate præcepti anteponenda; vnde cum ferè nulla ſit, in moralibus, D. Thomæ opinio (extra materiam ratione naturali demonſtratam, aut Sacra Scriptura, vel decreto Pontificio firmatā) in qua omnes Theologi conveniant, ſed hinc indè in varias contradictoriè oppoſitas frequenter abeant, quarum alteram veram, alteram falſam eſſe, neceſſe eſt; fit planum ex opinionibus D. Thom. in re morali nullā libertati fauentem, vtpotè minus tutam cōtraria pro lege, poſſe ad praxim deſervire, ſed omnes ſub lethali fugiendas, quia eas amplexari adiunctum habent ſingulare peccati mortalis periculum.

7 Secundò ſequitur, quaſcumque opiniones fauorabiles aſſerentes aliquem actum eſſe licitum (etſi in hoc conveniant D. Thom. & Scotus) inutiles prorſus eſſe ad praxim, & neminē poſſe illas tuto amplexari, ſi cōtraria vnius, vel alterius grauis Doctoris pro lege mi-

Digitized by Google

(vt ipſe ad finem operis notat) & quam mortuus poſt conciliū defendit Sotus *de iuſt. lib. 6. q. 1. art. 2.* & ſequitur Baronius ipſe, vt infrà videbimus. Dixi, quod ſequeretur peccaſſe Patres Concilij, quia præfata declaratione proximam fidelibus occaſionem peccandi obtulerunt, opinionem minus tutam eis proponendo: ſicut de facto iuxta Recentiores citatos peccant omnes, qui authoritate Concilij Lateran. innixi montes pietatis eū conditione ſuprà poſita erigunt, aut eis inſeruiunt, vel ad eorum conſeruationem cooperantur. Hi enim omnes contra opinionem Caietani, & Soti, & ipſius Vincentij Baronij, pro lege naturali militantē operantur, & per conſequēs, ſi eius notitiam habuerint, nequibunt periculo peccandi non ſe cōmittere, tùm quia cum dubio practico, vt ait Mercorus; tùm quia nulla opinionum probabilium re ipſa falſa, diſsidentibus inter ſe Doctoribus, quamcūque probabilitate, & ignorantia, in peccati excuſationem trahi poteſt, vt ex D. Thoma. Dicit Baronius, vbi ſuprà.

12 Septimo denique ſequeretur omnes ſummas, & libros de rebus moralibus tractātes debere iuſſu Pontificis vltricibus ignibus tradi, vtpotè occaſionem proximam peccandi offerentes. Quia vix vlla eſt in tota Theologia Morali pro libertate opinio, quæ nō habet contradictoriam probabilē, & tutiorem pro lege; eū autem omnes hāc teneamur, (vt ſupponūt adverſarij) ex præcepto ſequi, & alterā benignam, & ſi probabiliorē fugere, nulluſque excuſationē à peccato, ex eo quod probabilem, immo, & probabiliorem opinionem pro libertate ſectatus fuerit, prætēdere queat, nulla ex benignis opinionibus poterit abſq; peccato ad praxim deduci. Vndè libri omnes quibus continentur, niſi ad illaqueandas fidelium conſcientias, in animarum perniciem, inutiles prorſus erunt. Quia occurrente dubio circa legē, omnes etiam illiterati naturæ lumine ducti ſecuriorē partē agnoſcunt: aliarum vero opinionū, fauentiū libertati, notitiam habere, & auctoritate grauiū Doctorum munitas invenire, pernitioſum valdè eſt, & eo magis, quo Doctores maiore auctoritate polleant, quia tāto maiori fide ad praxim eas reducent. Ideòque facilius capientur, & ſe ſe in læthalia ſibi occulta præcipites agēt. Vt quid ergo huiuſmodi opiniones, tàm graui animarum præiudicio præla fatigant? vt quid paginas replent? niſi ad laqueos fidelibus injiciendos, & ad homines, veluti hamo, ad æternum ignē capiendos? Quid ad hæc Vincentius Baronius, ſi vnus, vel alter Doctor, (vt ipſe ſæpius inculcat) pro lege militās illicitū reddit vſum contrariæ opinionis probabilioris pro libertate? Exibeat quæſo, vel vnam libertati fauentem, quæ contraria non impetatur?

Pat. Mat. de Moy. Quæſt. p. 1.

§. II.

Baronij euaſiones inſufficientes demonſtrantur.

13 Nonnullas tētauit Baronius; ne vno hauſto tot abſurda deuoraret. Ad exempla opinionum minus tutarum, quas Sūmus Pontifices amplexatos fuiſſe, numero decimo oſtendimus, reſpondet 1. *p. Theol. Mor. aduerſu laxiores probabiliſtas, & contra Caramuel. diſp. 2. ſect. 5. fol. 438. & 350.* Ad primū de diſpenſatione voti ſolemnis caſtitatis, cum Monacho profeſſo ad contrahendū matrimonium, ait, nullā ex cōtrarijs opinionibus, quarum altera affirmat, Pontificē poſſe diſpenſare, altera negat; tutam apparere; ideòque adducto exemplo, nullatenus probari, ex facto Pontificum licitum eſſe amplecti opinionem minus tutā, relicta tutiori, nec huic principio innixas fuiſſe voti ſolemnis caſtitatis diſpēſationes, ſed antiquæ, & certiſsimæ iuris regulæ: nempè, cum dubia res eſt, & nulla pars tuta apparet, quia vndique pericula impendēt, eam partem eligendam, vnde minus mali timeatur.

14 Sed contrà manifeſtè: quia opinio tenens, Pontificē diſpenſare non poſſe, & quod inde elicitur; nempè; nō eſſe licitū Monacho profeſſo ex diſpenſatione Pōtificis ad matrimonium tranſire, nō ſolum eſt probabilior in Scola Thomiſtica, ſed in omnibus eſt tutior, vtpotè, quæ omne periculū materialis etiam peccati remouet, quo nō caret opinio contraria cōcedens Pontifici poteſtatem diſpēſandi, & in Monacho facultatem contrahendi, ob probabilitatem valoris diſpenſationis. Huius enim opinionis praxi ineuitabile periculum ſubeſt faciendi re ipſa contra votum, & cōtra ſextum Decalogi præceptum, ſi re ipſa votum ſolemne indiſpenſabile ſit, quod ſoli Deo notum eſt: hoc igitur periculum ſubire, tàm Pōtificem diſpenſationem concedendo, ratione cooperationis ad peccatum alienum, quàm Monachum, illa vtendo, ex terminis notum eſt: quia neuter alio præcepto ad id conſtringitur: nec id in dubium ab aliquo hucvſque Theologo vocatū eſt: nec Pontifices diſpenſaſſe dicuntur prætextu obligationis; ſed poteſtatis ex iuſta cauſa. Falſo ergo, & abſque fundamēto ſcripſit Baronius, nullam partem contradictionis tutam apparere, quando quidem opinio pro lege voti, & caſtitatis, nullo occurrente incompoſsibili præcepto, certiſsimè tuta eſt.

15 Ad ſecundum exemplum de diſpenſatione in matrimonio rato, vt ad ſecūdas nuptias tranſitus fiat, reſpōdet Baronius *fol. 338.* certū eſſe, Pōtifices poſſe diſſolvere matrimonū ratū, non conſummatum; & cōſequenter, ſic diſpenſatum, ex cauſa iuſta, poſſe licitè

aliud inire. Quia opinionem moraliter certã, etſi minus tutam, eligere licitum eſt. Lepidè quidem dictum, ſed gratis. Non inficior valdè probabilem eſſe opinionem aſſerentem, Pontificem poſſe diſpenſare, ſeu diſſolvere matrimoniũ ratum: hoc verò moraliter certũ eſſe, firmiter nego: nam contraria opinio pro lege, vt ait Sáchez *de Matr. lib. 2. diſp. 14. n. 1.** Probabiliſsima eſt, & illam tenent communiter Theologi. * Pro qua ex Thomiſtis refert Paludan. Victoriam, Petrum de Soto, Martinũ, & Bartholomæũ de Ledeſm. Tabienam, & alios: & (quod Baronium iugulat) adeò veram putauit M. Dominicus de Soto *lib. 7. de iuſt. q. 2. art. 5. verſ. Et licèt peregre. & in 4. diſt. 27. q. 1. art. 4. verſ. His tamen nil obſtantibus*, vt, nullam probabilitatis ſpeciẽ habere, dixerit opinionem alteram, quã certam Baronius iactauit. * Re vera (inquit) opinio hæc, quãvis aliquibus ſuſtẽtabilis appareat, mihi tamen, ſalua ſemper Eccleſiæ cenſura, nullam probabilitatis effigiẽ repræſentat. * Cui conſonat M. Petrus de Ledeſm. *de Matr. q. 67. art. 2. dub. 1.* dicens: eſſe improbabilem. Et Põtificem neutiquam poſſe matrimonium ratum diſſoluere, expreſsè tenent cum Scoto omnes Scotiſtæ, & innumeri alij Doctores, tàm ex Theologis, quàm ex iuris peritis, apud Sanchez ſuprà. Quæ ſi animadvertiſſet Baronius, non eſfutijſſet, oppoſitum eſſe certum; cum probabile ad ſummum ſit, etiam iuxtà ſui inſtituti auctores. Quos cũ alijs ſequitur Leander àSacram. *tom. 2. tr. 9. diſp. 5. q. 7.* Debet ergo Neothericus iſte, vel inuitus fateri, Summus Põtifices opinioni minus tutæ adhæſiſſe, & in praxi amplexatos fuiſſe, non ratione certitudinis, ſed probabilitatis, & ex hoc capite excuſandos à peccato, dum matrimonij rati diſſolutionem conceſſerunt, ſicut & illos, qui ex probabili opinione pro libertate, ad ſecundas nuptias tranſierunt.

16 Eſt præterea validum argumentum ad hominem contra Baroniũ: quia vt ipſe tradit vbi ſuprà *fol. 383.* cum Mercoro: quãdiu diſſidẽt opiniones Doctorum de re, licita ſit, aut contra legem? nũquam poteſt quis eſſe certo cõſcius, ſe nil mali agere, quia ex diſsidio Doctorum ſuboritur aliqua ſuſpicio, & formido erroris, ratione cuius periculo peccandi ſe committit; ac proinde diſsidentibus Doctoribus (inquiunt) excuſari nequit à peccato prætextu opinionis probabilis: ergo neque potuerunt Pontifices, quos hæc Doctorum diſſenſio latere non potuit, ſicut neque alij, qui ex opinione probabili valoris diſpenſationis ad ſecundum matrimonium tranſierunt: nullus enim potuit eſſe certo conſcius, ſe nil mali agere: ergo vel tenetur Baronius, palinodiam decantans fateri opinionem probabilem diſſidentibus Doctoribus ſufficere ad excuſandũ à peccato ſequentes minus tutam, aut irreuerenter pronunciare, Pontifices diſſolventes matrimonium ratum peccaſſe mortaliter, nõ minus, quam diſpenſatione tantum probabili vtentes.

§. III.

Exemplis alijs Baronius conuincitur.

17 AD Alia fundamenta, quibus oſtenditur D. Thomæ auctoritatẽ eleuari, eiuſque opiniones pro libertate ad ſecuritatem conſcientiæ inſufficientes eſſe, ſi Scotus, vel alius grauis Doctor reclamet, ſolutionẽ veritati, & facto repugnantem Baronius parauit. Iactat enim, D. Thomam nullam opinionem minus tutam relicta tutiori probabili, ſequutum fuiſſe. * Nulloque exemplo (inquit, 1. p. contra Caramuelem *diſp. 2. ſect. 6. §. vlt. fol. 401.*) probari poteſt, hoc vnquam a D. Thoma factum; nam ex omnibus Sancti Doctoris ſcriptis, author in Theologicis verſatiſsimus (nempè P. Ferrerius) nulla referre potuit, præter duo, de dilata confeſsione, & de vnitate deteſtationis omnium peccatorũ: at verò demonſtrauimus, minimè fuiſſe ſecuras intra probabilitatis fines, ſed inde extraxiſſe vi argumentorum, & in ordinem ſuperiorem euexiſſe. * Quod eſt, dicere, D. Thomã nullam opinionem minus tutam, ſeu pro libertate, ſequutum fuiſſe, niſi moraliter certam, cuius proinde contraria pro lege non ſit probabilis, licèt tutior.

18 Cæterum, plures opiniones minus tutas; quarum contrariæ tutiores pro lege probabiles ſint, D. Thomam defenſaſſe, tradit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Quæſt. Moral. cap. 1. de conſc. q. 4. §. 2.* ex D. Antonino *1. p. tit. 3. cap. 10. §. 10.** Et exempla (inquit Prado) innumera poſſent proponi, vt aſſerit D. Antoninus. * Quibus probetur, D. Thomam ſequutum fuiſſe opiniones, quas probabiliores iudicauit, relictis tutioribus, probabilibus. Quæſtio facti eſt, ideòque Baroniũ exemplorum colluuie obruere, & apertæ falſitatis conuincere, facilè erit.

19 Primum ſit. Plures Theologi tuentur, peccatum eſſe mortale alloqui, vel ſalutare excommunicatos, in caſibus non conceſſis; quos ſequitur Sanctus Raymundus *lib. 3. ſum. §. 40.* & ibi M. Ioannes de Friburgo eius commentator *litt. C.* Cæterum Sanctus Thomas *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. quæſtiunc. 3.* contrariam opinionem minus tutam defendit. * Alijs probabilius (inquit) videtur, quod non ſemper peccat mortaliter, ſed ſolum quando in crimine ſibi participat, vel in contemptum Eccleſiæ. *

20 Secundum. Quàm plures grauiſsimi Theo-

Theologi defendunt, eum, qui confitetur abſque dolore ſufficienti ad remiſsionem mortalium, quæ clauibus ſubijcit teneri, iterare confeſsionem, nec ſatisfacere, fictionem, ſeu defectum doloris cōfitēdo: vt videre eſt apud Leandrum *tom. 1. tr. 5. diſp. 7. q. 23.* & tamen ſententiam contrariam minus tutam amplectitur D. Thomas *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 4. quæſtiunc. 2. in corpore.* Vbi ſic: * Confeſsio etiam poteſt eſſe in eo, qui non eſt contritus, & quamuis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet: vnde non tenetur iterare confeſsionem, qui fictus accedit, ſed tenetur poſtmodum fictionem ſuam confiteri. *

21 Tertium. Opinio probabilis inter Doctores aſſerit, eum, qui peccat, alias non peccaturus, ex cōfidentia miſericordiæ Dei de remiſsione obtinenda, teneri hanc circunſtātiam cōfidentiæ in confeſsione explicare. Sic D. Bonau. apud Nauarr. *cap. 6. n. 3.* Cordub. *in ſum. q.* 22. & alij: & tamen contrariam opinionem minus tutam ſequitur D. Thom. 2. 2. *q. 21. art. 2. ad 3.* dicens: * Peccare ſub ſpe veniæ quandoque percipiendæ, cum propoſito abſtinendi à peccato, & pœnitendi de peccato: hoc peccatum diminuit, quia per hoc videtur habere voluntatem minus firmatam ad peccandum. * Quod proinde in confeſsione explicari non debet.

22 Quartum. Plures Thomiſtæ, Sylueſter, Sotus, & alij, quos ſequitur Ludouic. Lopez *quæſt. 1. art. 2. dub. 2. pagin.* 1064. probabiliter aſſerunt, circunſtantiam ingratitudinis peccātis poſt remiſsionem peccatorū, eſſe ſpeciale peccatum in confeſsione explicandū: & tamen contrariam ſententiā ſequitur D. Thom. 2. 2. *q. 107. & in ſecundo ſcripto, ſuper librum ſententiarum, diſt. 22. art. 2.* * Ingratitudo (inquit) non trahit in aliud genus ſpecialis peccati, ideò nec confitenda. *

23 Quintum. Probabiliſsima eſt opinio adſtruens obligationem confitendi circunſtātias notabiliter aggrauantes, quam ex Thomiſtis ſequuntur plures, vt videre licèt apud Dian. *tom. 1. tr. 7. de circunſtantijs aggrauantibus, reſ. 1. & p. 3. tr. 4. reſ. 67.* quos referemus infrà *tr. 3. de Pœnit. diſp. 3. q. 1.* Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam tradit expreſsè D. Thom. *in 4 ſentēt. diſt. 16. q. 3. art. 2. quæſtiunc. 5.* ibi: * Quidā dicunt, omnes circunſtantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, neceſſarium eſſe cōfiteri: alij verò dicunt, quòd non ſunt de neceſsitate confitendæ, niſi circunſtantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt, & hoc probabilius eſt * Sic ibi. Et iterum *in diſt. 22. q. 1. art. 4. & opuſc. 12. q. 6. & alibi.*

24 Sextum Satis probabilis, & communis eſt opinio aſſerens, pœnitentem, neque ex licentia confeſſarij poſſe iniunctam ſibi pœnitentiam per alium implere: quam tenēt M. Nugnus *3. p. q. 14. art. 2.* Vazquez *de Pœnit. q. 94. art. 2. dub. 4.* M. Martinus de Ledeſm. *2. p. 4. q. 14. art 4.* Et tamen contrariam minus tutam defendit D. Thom. *in 4. diſt. 20. q. 1. art. 2. ad 3. quæſtiunc.* dicens: * Nō eſt permittendum, quòd aliquis pro alio pœnitentiam faciat, niſi defectus aliquis appareat in pœnitente, vel corporalis, per quem ſit impotens ad ſuſtinendum, vel ſpiritualis, per quem nō ſit promptus ad portandum. *

25 Septimum. Sententia inter Doctores valdè probabilis eſt, non licere confeſſario, etiam de licentia expreſſa pœnitentis, reuelare peccata ſibi confeſſa: quam tenent Scotus *diſt. 21. q. 2.* & plures apud Nauarr. *cap. Sacerdos, n. 154.* quos ſequitur Ludouicus *q. 7. art. 2. dub. 2. concl. 1. pag. 484.* Et tamen contrariā ſententiam minus tutam ſequitur D. Thom. *in 4. diſt. 21. q. 3. art. 2. in corpore,* dicens: * Poteſt pœnitens facere, vt illud, quod Sacerdos ſciebat vt Deus, ſciat etiam vt homo: quod facit, dum eū licentiat ad dicendum, & ideò, ſi dicat, non frangit ſigillum confeſsionis: tamen debet cauere ſcandalum dicendo, ne fractor ſigilli prædicti reputetur. *

26 Octauum. Valdè probabilis, & ferè communis eſt ſententia aſſerens, non licere confeſſario vti ſcientia cōfeſsionis ad faciēdum, vel omittendum aliquid, quod non eſſet facturus, vel omiſſurus; vt videre licèt apud Sanch. *lib. 3. de Matr. diſp.* 16. & apud Dianā *3. p. tr. 4. reſ. 76.* Nihilominus ſententiam oppoſitam minus tutam ſequitur D. Thom. *in 4. diſt. 21. q. 3. art. 1. quæſtiunc. 1. ad* 4. dicens: * Ex multis alijs cauſis aliquis redditur indignus ad prælationis officiū, quam ex peccato; ſicut ex defectu ſciētiæ, vel ætatis, vel alicuius huiuſmodi, & ideò qui cōtradicit, nec ſuſpicionē de crimine facit, nec confeſsionem reuelat. * Et iterum *quodlib. 5. q. 6. art. 13.* * Alia occaſione accepta poſſet ſubditum ſibi confeſſum ab adminiſtratione remouere. *

27 Nonum. Plures, & graues Theologi probabiliter docent, laicum Baptizantem in caſu neceſsitatis in peccato mortali, & excōmunicatione, peccare mortaliter; & ſimiliter Sacerdotem, etiā ſine ſolemnitate: quos ſequitur Vazq. *3. p. diſp. 136. cap. 3.* & tamen contrariā ſententiam minus tutā amplectitur D. Thom. *in 4. diſt. 24. q. 1. art. 3. quæſtiūc. 5. ad* 4. ibi: Quandocumque exhibet ſe, in aliquo actu, vt miniſtrum Eccleſiæ, mortaliter peccat (nempè ſi in peccato mortali exiſtat) ſecus autem eſſet, ſi in aliqua neceſsitate aliquod ſacrum contigeret; vel exequeretur in illo caſu, in quo etiam laicis liceret; ſicut ſi baptizaret in articulo neceſsitatis. * Et iterū *3. p. q. 64. art. 6. ad 3.*

28 Decimum. Grauiſsimi Theologi tuẽtur, adultum, qui baptizatur, teneri habere cõtritionem peccatorum mortalium antea commiſſorum. Ita Nauarrus *cap.1.nu.37. & cap.11.num.7.* Victoria *q.23.* M. Balthanàs *in Margarit. confeſſ. fol.33.* & M. Sotus *de inſtructione Sacerdotum, lect. 4. de Baptiſm.* & plures apud Dianam *3.p.tract.4.reſol.13.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutã defendit D. Thom. *in 4 diſt.6 q.1.quæſtiunc.1.ad 5.* dicens:* Ad hoc, quod homo præparet ſe ad gratiam in Baptiſmo percipiendam, præexigitur fides, ſed non charitas, quia ſufficit attritio præcedens, etſi non ſit contritio.*

29 Vndecimum. Subtilis Doctor Scotus *diſt.7.q.2.* Petrus de Soto *lect.2. de Sacram. Confirmationis*, & plures alij probabiliter aſſerunt, baptizatos, ex præcepto diuino, teneri hoc Sacramentum recipere. Nihilominus contrariam ſententiam tuetur D. Thomas, *3.p.q.72.art.8.ad 4.* Nam, ſecluſo contemptu, non recipientem à peccato mortali excuſat, ibi:* Hugo de Sancto Victore dicit, omnino periculoſum eſſet, ſi ab hac vita ſine cõfirmatione migrare contingeret: non quia damnaretur, niſi fortè propter cõtemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur.*

30 Duodecimum. Doctiſsimorum opinio eſt, peccatum mortale eſſe, accipere Euchariſtiam poſt pollutionem volũtariam intra eamdem diem; etiam præcedente confeſſione. Sic Nauarrus *de Pœnit. diſt. 6.cap.1.* & *in Manual. cap.21.n.51.* Couarr. *in Clement. ſi furioſus, part.3.n.8.* & alij. Contrariam tamẽ ſententiam minus tutam ſequitur D. Thom. *3.p.q.80.art.7.in corpor.* * Ex neceſsitate (inquit) impedit hominem ab huius Sacramenti perceptione, ſolum peccatum mortale.* Quo per confeſsionem ablato; ex quadam tantum congruentia, non ex neceſsitate, impedire aſſerit. Sic ibi ad ſecundum, & ad quartum.

31 Decimumtertium exemplum ſit. Sacerdotes diuites non poſſe licitè ſtipendium pro Miſsis ſuſcipere, tradũt probabiliter Sylueſter *verb. Simonia, q.3.* & Graffius *lib.11. Deciſion. aurear. cap. 96.* & alij apud Suarez *diſp.86.ſect.3.* Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas, *quodlib.6.art.10.* ibi:* Reddere debitum, eſt actus iuſtitiæ; & ideò ad hoc, quod alicui reddatur, quod ei debetur, non refert, vtrùm ſit diues, vel pauper. Naturalis autem ratio dictat, vt illi, qui pro populo in ſpiritualibus laborant, à populo ſtipendia ſuæ ſuſtentationis accipiant.*

32 Decimumquartum. Promiſsionem merè internam factam homini matrimonij futuri, obligare ad contrahendum, tradunt Martinus de Ledeſma *2.part.4.q.18.artic.1. dub.13.* Molina *tom.2.de iuſt.diſp.266* & alij, quos refert Thomas Sanchez *lib.1. de Matrim. diſp.3.n.4.* dicens, eſſe ſatis probabile. Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas *2. 2. quæſt. 88. art.1.in corpore*, ibi:* Obligat homo ſe homini ad aliquid per modum promiſsionis, &c. Sed promiſsio, quæ ab homine fit, homini non poteſt fieri, niſi per verba, vel quæcumque exteriora ſigna: Deo autem poteſt fieri promiſsio per ſolam interiorem cogitationem.*

33 Decimumquintum. Probabilis ſententia eſt, eum, qui poſt matrimonium bona fide contractum, incipit dubitare de obitu prioris coniugis, ex cauſa probabili, nõ poſſe reddere. Quia maius eſt periculum in reddendo (eſt enim incontinentiæ contra caſtitatem, & contra prioris matrimonij iuſtitiã, quam in non reddendo, in quo ſolum eſt iniuſtitiæ periculum) ſic M. Petrus de Soto *lect. 2. de Matrim.* Altiſiodorenſis, Adrian. Medina, & alij, apud Sãchez *de matrim. lib.2.diſp. 41.n.43.* Et tamen contrariam minus tutam amplecti D. Thom. *in 4.diſt. 38. in fine, in expoſit. litteræ*, vbi ſic.* Si autem poſteà oriatur dubitatio aliqua de vita prioris viri ex aliqua cauſa. Si cauſa illa facit (tãtum) probabilem dubitationẽ, debet reddere.* Quem ſequuntur Thomiſtæ, & alij communiter, quos citatos laudat Sanchez ſuprà *num. 45.*

34 Decimumſextum. Virginem deflorãtem, ficta matrimonij promiſsione, teneri ſaltem defloratæ reſtituere, & de nuptijs prouidere, etiamſi notabiliter dignior ſit, & indicia ficti conſenſus præbuerit, docent grauiſsimi Doctores apud Sanchez *de Matrim. lib.1.diſp.10.n.18.* Et tamen cõtrariam ſententiam tuetur D. Thomas *in 4. diſt. 28.q.1. art.2.ad 4.* vbi ſic:* Sufficit, ſi ei de nuptijs prouiderit: & ad hoc etiam non tenetur, vt quidam dicunt, ſi ſponſus ſit melioris conditionis, aut aliquod ſignum euidens fraudis fuerit, quia præſumi probabiliter poteſt, quod ſponſa non fuerit decepta, ſed decipi ſe finxerit.*

35 Decimumſeptimum. Peccatum eſſe mortale, conſummare matrimonium, antequam recipiantur benedictiones Eccleſiæ, affirmat D. Antoninus *3.p.tit.1.cap.16.in fin.* Paludanus, Tabien. & alij, apud Sanchez *lib. 3.de Matrim.diſp.12.n.2.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam defendit Diu. Thomas *in 4.ſentent.diſt.28.quæſt.1.art.2.ad 3.* ibi:* Si ſponſa ſponſum admittat, excuſatur à peccato.*

36 Decimumoctauum. Probabilis opinio eſt, Prælatum non poſſe ſecundum diſpenſare in lege ieiunij impoſita à ſuperiore, licèt

Digitized by Google

licèt cum ſubditis poſsit. Quam tenent Paludan. Manuel Rodriguez, Azor, Miranda, & alii, quos refert Leander *à Sacram. tom. 3. in quinque præcep. Eccleſiæ, tract. 5. diſp. 10. q. 25.* Et tamen contrariam ſententiam minus tutam defendit D. Thomas 2. 2 *q. 185. art. 8. in corpore*, dicens: Religioſum factum Epiſcopum ſecum poſſe diſpenſare in ieiunijs ex præcepto regulæ obſeruandis, modo, quo ✱ etiam Prælati Religionum in talibus ſecum diſpenſant. ✱

37 Decimumnonum. In graui neceſsitate proximi eſſe obligationem elargiendi eleemoſynam de neceſſarijs ad ſtatum, docent valdè probabiliter Sotus, Cano, Victoria, & alii, quos citatos ſequitur Bañez 2. 2. *quæſt 32. art. 2. dub. 4.* Nihilominus contrariam ſententiam minus tutam ſequitur D. Thomas 2. 2. *quæſt. 32. art. 5. ad* 3. Vbi, vltra euidentem, & vrgentem neceſsitatem proximi, requirit ad obligationem grauem elargiendi eleemoſynam, quod quis ✱ habeat ſuperflua, quæ ſecundùm ſtatum præſentem non ſunt ſibi neceſſaria, provt probabiliter æſtimari poteſt. ✱ Et iterum, *art. 6.* loquens de bonis neceſſarijs ad ſtatum propriæ perſonæ: ✱ De huiuſmodi ergo eleemoſynam dare, eſt bonum, & non cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio. ✱

38 Vigeſimum denique exemplum ſit. Grauiſsimi Theologi docent, quemlibet teneri extremè indigenti dare eleemoſynam ex bonis ſimpliciter neceſſarijs ad conſeruationem ſui ſtatus, ſine quibus omnino amittetur; quod eſſe certum, dicit Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 5. dub. 8. num. 5.* & vt probabilius ſequūtur Azor, Villalobos, Thomas Sanchez, Suarez, Vazquez, & plures apud Leādrum *tom. 6. tract. 5. diſp. 2. quæſt. 17.* Et tamē contrariam ſententiam minus tutam tenet D. Thomas 2. 2. *quæſt. 32. art. 6.* ibi: ✱ De huiuſmodi enim eleemoſynam dare, eſt bonum, & non cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio. Inordinatum autem eſſet, ſi aliquis tantum ſibi de bonis proprijs ſubſtraheret, vt alijs largiretur, quod de reſiduo non poſſet vitam tranſigere conuenienter ſecundum proprium ſtatum, & negotia occurrentia. Nullus enim inconuenienter viuere debet. ✱ Quæ D. Thomæ verba excludere obligationem, ſubueniendi extremè indigenti ex bonis neceſſarijs ad decētiam ſtatus, modo ſuperius dicto, tradit M. Prado *tom. 1. Theolog. Moral. cap. 13. q. 3. num.* 30 & plures Theologi, quos referam infrà *tract. 6. q. 4. ʃ. 5.* Quorum expoſitio firmatur verbis ſubſequentibus eiuſdem Angelici præceptoris: ✱ Quando occurrit (inquit) extrema neceſsitas alicuius priuatæ perſonæ, &c. Laudabiliter prætermitteret aliquis id, quod ad decentiam ſui ſtatus pertinere videretur; vt maiori neceſsitati ſubueniret. ✱ Quibus præceptum excludere, diſcipuli exponunt, & conſequenter D. Thomam minus tutam opinionem amplexatum fuiſſe. Qua propter ſic iure ſcripſit Conradus *de contr. q.* 100. [D. Thomas in multis tenet partem minus tutam.] Quid plura? Alijs parco, ne lectoribus faſtidium patiam; nam vt D. Antoninus, & M. Prado adnotarunt vbi ſuprà, innumera exēpla poſſent proponi, quibus demonſtretur, D. Thomam non tutiores opiniones, ſed ſibi probabiliores, etſi minus tutas, vbique amplexatum fuiſſe. Quid ad hæc Baronius!

39 Reſpondebit forſan pro omnibus, quod pro duabus *vbi ſuprà*; nullam, ſcilicet, opinionem tutiorem à D. Thoma deſertam, probabilē eſſe: quia minus tutas, quibus adhæſit, vi argumentorum in ſuperiorem *certitudinis* ordinem euexit. Cui ſolutioni inſiſtens 2. *part. Manud.* contra Amadæum Guimenium *diſp. 1. ſect. 1. fol. 39.* cum in quandam ſubtilis Scoti opinionem tutiorem pro lege, contra minus tutam D. Thomæ pro libertate incidiſſet; reſpondet, ex opinione Scoti pro lege non oriri graue dubium, ſed ſcrupulum deponendum, & contra illum operādum. ✱ Scrupulus (inquit) eſſet, ſi ex opinione Scoti dubitaret. ✱ Qua vna ſolutione nos edocet, ſolas D. Thomæ ſententias minus tutas licere nobis amplecti, deponendo ſcrupulos; quia hi tantum, & non vera dubitatio, quæ ab operando retrahat, ex Scoti, aut aliorum grauium Doctorum opinione tutiori pro lege, ſuboriri poſſunt. Lepidè quidem dictum! Sed quid, ſi Scotiſtæ de ſuis opinionibus idem dixerint? Licitum ſcilicèt eſſe, Scoti opiniones contra D. Thomam, etſi minus tutas amplecti, & dubium ex opinione D. Thomæ pro lege ſubortum, non graue, ſed ſcrupulum tantùm reputandum? Quid, ſi de alijs etiam opinionibus benignis alij ſcriptores graues, & docti idem pronuncient? Si concedas; oleum, & operam perdidiſti: ſi neges; oſtendas quæſo, cur ſolius D. Thomæ opiniones minus tutæ hoc priuilegio gaudeant? Omitto inconſequentiam Baronij redarguere; cùm apertè aſſerat vbi ſupra: ✱ Nec mille Authores ſufficere, ad tutam efficiendam opinionem fauentem libertati, ſi vnus adſit, qui pro lege pugnet. ✱ Ergo nec D. Thomas, nec Scotus, nec vterque ſimul ſufficiet, ſi Doctor alter ſit, qui reclamet. Eſt euidens conſequutio; quia vt ait Iulius Mercorus *ſuprà artic. 7. fol. 87.* ✱ Motiuum probabile contra aliquam ſententiam ſemper cauſat dubium graue, & formale (ſcilicèt practicum.) Ergo quouſque intellectus ſtat in tali diſpoſitione, ſemper eſt dubius. ✱ Semper igitur erit peccatum lætha-

Digitized by Google

le, diſsidentibus Doctoribus, opinionem D. Thomæ, aut Scoti libertati fauentem, etſi probabiliorem amplexari. Nullus Thomiſta, nullus Scotiſta concedet.

§. IV.

Corollaria.

40 EX dictis euidenter deducitur, aut omnia abſurda ſuperius adducta, vno hauſtu ab his Neothericis deuoranda, aut D.Thomam immunem prorſus, eſſe ab impoſtura obligationis eligendi tutiorem opinionem. Inſuper abſque vllo prorſus fundamẽto Baronium iactaſſe, apud D.Thomam, & Domicanos dogma inconcuſſum eſſe ex præcepto eligendam tutionẽ opinionem. Nam quod D.Thomæ id falſo adſcribatur, oſtenſum eſt ſuprà: quod autem alijs Thomiſtis; res adeò per ſe nota eſt, vt probatione non egeat. Teſtes aduoco omnes viros doctos, & proceſſum præſento ex omnibus in re morali voluminibus conflatum, in quibus ferè nulla inuenitur opinio pro libertate, quæ vnum, vel plures ex Dominicanis patronos non veneretur. Et in terminis, non eſſe obligationem eligẽdi tutiorem opinionem, tradunt Mag. Victoria, cuius verba dedi ſup. *q.4.num.*18. D.Antoninus Sylveſter, Albertus Magnus, Ioannes Nider. Vvihelmus, Thomas Villar. Bañez, Candidus, Medina, Gregorius Martinez, Petrus de Ledeſma, Ludouicus Lopez, Marcus Serra, Ioannes Martinez de Prado, Barnabas Gallego, Acatius de Velaſco, Sotus, Tapia, Texeda, & alij, quorum verba dabo infrà.

41 Et quod mirabilius Baronius ipſe pluribus in locis referr, à Theologis antiquis, & recentioribus Thomiſtis, id ipſum fuiſſe traditum. Vide illum 2.*part. Manud.* contra Amadæum Guimenium *diſp.*4. *ſect.* 1.§.1. *fol.*345. vbi ſic ſcribit. ✻ Certum eſt D.Antoninum illos laudaſſe (nempè Sanctum Leonem, Albertum Magnũ, & D.Thomam) & fuiſſe interpretatum, iuxtà propriã ſententiam, quæ omninò damnat delectum opinionis minus tutæ, niſi aduerſam probabilitate vincat, & eam fuiſſe mentem omniũ antiquorum Theologorum, & recentiorum Thomiſtarum, Aluarez, Lopez, Gregorij, Ioannis Martinez, & Baptiſtæ fusè probauimus. ✻ En amice lector, ipſo Baronio teſtante, non eſt apud Dominicanos inconcuſſum dogma ex præcepto eligendam tutiorẽ opinionem: poteſt enim minus tuta eligi, ſi probabilitate vincát. Quod, & ipſe Baronius, licèt ſibi contrarius palinodiam decantans in toto ſuo opere, intendiſſe, fatetur, *fol.*330. dicens: ✻ Standum contendimus pro lege, quamdiu maiori, aut pari probabilitate pollet contra commodum, & libertatem. ✻ Non ergo quamdiu minori. Igitur ſaltem quoties opiniones minus tutas pro libertate, probabiliores quiſque cenſeat, licitè poterit eas amplecti, relictis tutioribus pro lege.

42 Inficiari nequibit Baronius, quia, & minus tutas ipſemet amplectitur, quando probabiliores putat. Hinc 1.*part. Theologiæ Moralis* contra Caramuelem *diſp.*2. *ſect.*4. negat diuitibus obligationẽ redimendi captiuos, apud Turcas redemptione maximè egentes, cum tamen tutior ſit contraria opinio pro lege charitatis, quam tenent Caietanus, Maior, Azor, Filliucius, Villalobos, & alij, quos ſequitur Leander *à Sacram. tom.*6. *tract.*5.*diſp.*2.*q.*20. Inſuper 2.*part. Manud.* contra Amadæum *diſp.*1. *ſect.*1. *fol.*95. relicta tutiori quadam opinione Sancti Raymundi, ſui inſtituti grauiſsimi Doctoris, cõtrariam minus tutam cum D. Antonino amplectitur, dicens: ✻ Congreſſum verò ſola voluptatis cauſa inter coniugatos, licèt Sanctus Raymundus damnet peccati mortalis, verior tamen, & tuta D.Antonini ſententia eſt, ſi nil prætermittatur, quod ad generationem conferat, veniale eſſe tantùm peccatum. ✻

43 O Baroni! Quo iure tuas opiniones cõtra legem pro libertate tutas vocitare audes, cum re ipſa falſæ eſſe poſsint, & à ſancto Doctore, in cuius verba iurant Dominicani, hoc dogma (vt aſſeris) inconcuſſum habeant; quod agitur contra legem ſemper eſſe malum, ✻ nec excuſari per hoc, quod ſit ſecundùm conſcientiam, quacumque probabilitate munitam? ✻ Nolo tamen tuis opinionibus, etſi minus tutis, ſecuritatem negare. Fateor, tutas eſſe, & à pecato excuſare. Sed quæſo, deleas, quæ tibi non conſtans poſteà ſcribis, *fol.*141. ✻ Nos (inquis) ex D.Thom. certiſsima regula nullam opinionem quantumlibet probabilem cenſemus tutam; ſi falſa ſit (nempè re ipſa, & contra legem) nec deſit vnus, aut alter grauis Theologus, qui reclamet. ✻ Deleas, etiam rogo, quod ſcribis, *fol.* 375. opinionem tutiorem anteponendam probabiliori minus tutæ. ✻ Quod nos (inquis) ex præcepto neceſſarium contendimus. ✻ Hæc enim non cohærent cum doctrina, quàm verbis, & exemplis nuper nos edocuiſti, dum licitam, & tutam merito conceſsiſti electionem opinionis minus tutæ probabilioris contraria pro lege.

44 Maneat ergo Baroni in poſterum ſtabilitum ex tua, & tui inſtituti Doctorum ſententia, licitum eſſe vti opinione minus tuta ad gradum certitudinis non electa, ſed intra fines probabilitatis contenta, dum probabilior ſit contraria tutiori pro lege. Quo euellun-

luntur omnia fundamenta, quæ contra electionem opinionis minus tutæ, paris, vel minoris probabilitatis contraria pro lege conſectam; cum falſa quandoque probabiliora ſint veris. Et apertiſsimè falſitatis conuincuntur omnia ex tuis ſcriptis fideliter excerpta, *vbi ſupra num.4.* quibus obligationē adſtruere tentaſti, eligendi opinionem tutiorē, etiamſi minus probabilem: *Nullamque re ipſa falſam diſsidentibus inter ſe Doctoribus in peccati excuſationem trahi poſſe, quacumque probabilitate, & ignorãtia, & ne quidem mille Authores tutam facere probabilem opinionē re ipſa legi aduerſam, ſi vnus adſit, qui pro lege pugnet, neceſſariumque eſſe ad delectum opinionum Moralium, vt tutioribus, etiam minus probabilibus adhæreamus, quod careane omni periculo peccati.* Quæ omnia modo iure quidem retractas, dum verbis ſuprà datis, & exemplo adhibito, liberam facultatem facis eligendi opiniones minus tutas, ſi probabiliores ſint contrarijs pro lege.

45 Ex dictis euidenter conſtat, mala omnino fide Baronium, vt inconcuſſum ex D. Thom. apud ſui inſtituti Authores, dogma iactaſſe, ex præcepto eligendam tutiorem opinionem pro lege. Nec credo, vir Religioſus hæc protuliſſet, ſi ſuarum conſtitutionum memor eſſet. Illis enim huius ſanctiſsimi inſtituti profeſſoribus iniungitur, vt in conſilijs præſtandis ab opinionibus auſteris caueant, quales, vt ex terminis patet, illæ tantum eſſe poſſunt, quæ pro lege probabiliter militant, pugnantibus alijs probabilius, aut æquè probabiliter pro libertate. Quarum conſtitutionum obſeruantiam Dominicani Scriptores in prologo ſuorum operum Religioſè promittunt. M. Barnabas Gallego. ✠ In eligendis (inquit) opinionibus, ſtatui apud me illud, quod in Gloſſa prologi noſtrarum conſtitutionum adnotatum eſt Ibi igitur *text.1. §.3.* ad illa verba: *Cum ordo noſter ſpecialiter ob prædicationem, animarum ſalutem, &c.* Sic habetur: *Declaramus, quod tria ſunt præcipuè, quæ ſalutem impediunt animarum*, & annumeratis duobus primis ſic habetur: *Tertium eſt nimia auſteritas in conſilijs, & opinionibus: terrentur enim homines ex hoc in tantum, vt ſalutem propriam negligant. Qua propter relaxanda eſt (quantum fieri poteſt) rigiditas, & auſteritas in conſilijs, ac homines benignè tractandi ſunt.* Hactenus in noſtris conſtitutionibus. Cum igitur hoc à tot, Religioſiſsimiſq; viris noſtri Ordinis declaratum, & decretum fuerit: ego illis adhærendo non rigidus, & auſterus in eligendis opinionibus ero; ſed benigniores, probabiles inter Thomiſtas, & alios Doctores amplectar Iudicanda ergo eſt benignior opinio illa, quæ conſcientiam ſoluit, quam ea, quæ eam ligat. ✠ Hucuſque Gallego. Et ante illum M. Barthol. Fumus in Armilla, eiuſdem conſtitutionis tenax, *verb. Opinio, num.5. fol. mihi 911.* ✠ Opinio (inquit) quæ ſoluit, potiùs ſequenda eſt, quàm ea, quæ ligat. ✠

46 Quos ſequuntur M. Serra 2.2. *tom.2. in Epiſt. ad Lectorem*, ibi: ✠ Benigniores opiniones, aut amplector, aut earum probabilitatem non reijcio, ne pluribus claudam cœlum, ſed omnibus viam Domini faciliorem demonſtro. ✠ Et M. Ioann Martinez de Prado in Vniuerſitate Complutenſi, Primarius olim Sacræ Theologiæ moderator, *tom.1.q. Moral. in Proœmio*: ✠ Cum pro neutra parte (inquit) aliquid conuincens, qua parte ſtet veritas, affertur, curabo benigniores amplecti, vel earum probabilitatem indicare: cum ordo noſter Prædicatorum ob animarum ſalutem ab initio noſcatur inſtitutus, & animarum ſalus impediatur, (vt notatur in Gloſſa conſtitutionum) nimia auſteritate in conſilijs, & opinionibus. ✠ Siſtas quæſo paulisper amice lector, vt expendas quid cum his conſtitutionibus commune habeat Baronius? Poteſtne maior eſſe auſteritas in conſilijs, & opinionibus, quàm ſtrictiorem ſemper conſulere, & ex præcepto ſequendam tradere, nullamque relinquere opinionem practicè probabilem fauentem libertati, ſi vnus ſit Doctor, qui reclamet? Quid ad hæc?

QVÆSTIO VI.

Vtrùm ſit obligatio eligendi tutiorem opinionem, ſi probabilior ſit quàm contraria? Et quid ſi paris probabilitatis?

§. I.

Opinio affirmatiua refertur.

1 CERTISSIMVM Eſt, diuerſum quid eſſe opinionem eſſe probabiliorem, & eſſe tutiorem, vt docent communiter Theologi, quos ſequuntur Thom. Sanchez *tom.1. Sum. libr.1. cap.9. num.5.* & Illuſtriſsim. ac Reuer. M. Tapia Archiepiſcopus Hiſpalenſis *in Catena Morali, q.8. art.11. § 1 num.1.* M. Texeda *tom.1. controu. Theologiæ Moral. lib.1. tract.2. controu.7. num.3.* Quia non ab eodem principio opinionum ſecuritas, & probabilitas ſubotiuntur; probabilitas enim deſumitur ex fundamentis probatiuis; ſecuritas verò ex remotione periculi: quo fit, vt ſæpè opinio minus probabilis ſit magis ſecura, & econtra, opinio minus ſecura ſit magis probabilis, v.g. opinio aſſerens teneri quē ſtatim poſt peccatum commiſſum confiteri, ſecurior eſt, minus tamen probabilis. Et ècontra opinio id negans proba-

Digitized by Google

babilior eſt, ſed minus tuta. Semel autem ſtatuto, non eſſe obligationem eligendi tutiorem opinionem, vt docent communiter Theologi, quia nullibi hoc præceptum, vel naturale, vel diuinum, aut Eccleſiaſticum inuenitur. Quod inquirimus eſt, an ſi opinio tutior pro lege militans ſit etiam probabilior, quàm contraria pro libertate, ſit ex neceſsitate præcepti preferenda?

2 Prima, & communis antiquorum Theologorum ſententia, teſte Baronio (cuius verba habes, *ſuprà num.41.*) partem affirmatiuam tuetur, ac proindè grauiter peccaturum, qui opinionem probabilem fauentem libertati ſequatur, relicta tutiori, & ſimul probabiliori pro lege. Ita Sylveſter, *verb. Opinio. num.1. in fine, & verb. Dubium*, q.2. Conradus *de contract. lib. q. vlt.* D. Anton. 1. *part. tit. 3. cap.* 10. §.10. *reg.*4. Tabien. Paludan. Angel. Almain. Gerſon. Cordub & alij, quos refert Pater Salas 1. 2. *tom.*1. *tract.*8. *diſp. vnic. ſect. 5. num.*46. *& ſect.6. num.*61. Caietan. Armilla, Sotus, & alij quos citatos ſequuntur M. Prado *tom.1. tract.1. q.3. §.2. n.* 14. & M. Araujo *in deciſionibus Moralibus diſp.9. de ſtatu ciuili, aſſert.3. num.*19.

3 Addunt alij idem omnino dicendum licèt opinio tutior probabilior non ſit, ſed paris probabilitatis cum contraria pro libertate. Quod adeò firmum apud Thomiſtas eſſe, iactat Baron. *in opere contra Amadæum, diſp.1. ſect.1. fol.*48. *&* 49. vt nullum ex eis fuiſſe, qui contrarium ſcripſerit, confidenter aſſerat. * Thomiſtæ, inquit, recentiores nunquam eo delapſi ſunt, vt expreſsis verbis docuerint, opinionem pro libertate paris cũ aduerſa pro lege probabilitatis, ſecuram eſſe, ſeu practicè probabilem, &c. Quod præter citatos quatuor, aut quinq; expreſsè docet Ludou. Lopez, &c. Quibus addo duos magni nominis Ioann. Martinez de Prado, & Araujo, quos ſibi aduerſari Amadæus non diffitetur. * Sic Baronius: Quæ non leui admiratione ſcripta legi, cum Amadæus Ioan. Martinez de Prado expreſsè reluctantem, eius tranſcriptis verbis, ibidem adduxerit, *tract. de opinione probabili, propoſit.*1. Et M. Araujo non meminerit. Verum, vt morem ego amico gererem, vtrumque conſului, & Baronium vt de more habet, in ſuum caput deceptum apertiſsimè inueni. Igitur Araujo *in deciſionib. moral. diſp.9. citata de ſtatu ciuil. aſſert.3. num* 12. *fol. mihi* 428. Sic ſcribit: * Pro huius aſſerti declaratione, prænotare oportet. Primò, concurſum, ſiue conflictum duarum opinionum probabilium poſſe contingere dupliciter: nimirum, aut quando ambæ ſunt apud ſapientes, & in ſcholis æquè probabiles, plus minuſvè, aut quando vna, apud eoſdem notoriè, & conſtanter eſt magis probabilis, quàm altera. Et quidem in primò euentu (attende) non tenemur ſequi magis vnam, quàm aliam, cuius ratio euidens eſt apud omnes Doctores, quia tūc vtraque opinio æqua lance propendet: vtraque pariter mouet, & inclinat intellectum, & vtramque proponit intellectus ſub æquali probabilitate voluntati cum iudicio indifferenti, cum autem iudicium eſt indifferens, liberum, ac licitum eſt voluntati, quàm libuerit ſequi partem, ergo tunc quamlibet harum opinionum in praxi liberè, ac licitè poteſt amplecti voluntas. * Quid clarius?

4 Recolui etiam locum Mag. Ioann. Martinez de Prado *tom.1. q. Mor. tract.1. q* 4 §.3. *num.*12. (ab Amadæo ibidem citatum) & idem prorſus ſentientem inuenio. Legas quæſo: * Dico tertiò inter dictas opiniones æquè probabiles, licèt eligere minus tutam. Sequitur ex dictis, *q.3. concluſ.*1. Præterea probatur, nam qui inter opiniones æquè probabiles vnam eligit in practica, habet certitudinem moralem, quod rectè operatur: quia inquiſita veritate quantùm potuit, ſi in re erret, inuincibiliter ignorat, & actus eſt formaliter bonus. Ergo in re, quam libet tuto ſequi poteſt. * Et infra. * Non cadit ſub præcepto, quod vitemus mala materialiter, quia homini hoc eſt impoſsibile, ſuppoſito, quod in multis habet ignorantiã inuincibilem (nimirum, quia poſt adhibitam diligentiam, veritatem non inuenit) ergo inter duas opiniones æquè probabiles, qualibet etiam minus tuta amplecti poteſt. Et hãc concluſionem tenent Authores primæ, & ſecundæ ſententiæ quæſtionis præcedentis. Sed ex his, qui nobiſcum ibi ſentiunt, tenent Mag. Soto, & Nauarro. * Iam qui ſint Authores illius primæ, & ſecundæ ſententiæ, recole, *q* 3. præcedentem. Vbi ſic: * Fuit, inquit, ſemper hæc concluſio communis, & in terminis tenent S. Anton. Sotus, & communiter Thomiſtæ, & interpretes Diu. Thomæ. * Hæc Magiſt. Prado ſuprà. Obiectioni autem, quæ ex verbis Syluestri, & Sancti Anton. contra ſuperius dicta fieri poterat, reſpondet ipſe Mag. Prado *q.4. citata, num.*14. * Sylveſter exponi poteſt de dubitante, vt patet conferendo cum his, quæ docet, *verb. Opinio, q.1. in fine*, & attendendo intentum illius. Manifeſtè etiam de dubitante ad neutram partem determinato loquitur Sanct. Anton. 3. *part. tit.*14. *cap.*19. §.8. Vndè non benè pro cõtraria parte refertur. Ad illud, quod obijcitur de periculo, benè reſpondet Baptiſta *dub.4. concluſ.7. num.*684. Quod eſt periculum mali phiſici, non mali moralis. Et hoc periculum poteſt ſubire homo ſine vllo peccato, quia idem periculum eſt, cum ſequitur opinionem probabiliorem (minus tutam)

quia

Digitized by Google

quia cum non ſit infalibilis, poteſt in re eſſe falſa. * Hactenus Magiſt. Prado. Quæ fideliter tranſcribere placuit, vt vel ex his mi lector, Baronij fidem agnoſcas, & apertiſsimæ fallitatis conuictum doleas.

§. II.

Contrariæ ſententiæ Auctores.

5 SECVNDA Sententia tenet, licitum eſſe amplecti opinionem minus tutam fauentem libertati, non ſolùm probabiliorem, aut æquè probabilem, ſed etiam minus probabilem contraria pro lege. Ita communiter Theologi, cum Mag. Bartholomæo de Medina *cuius ſententia* (ait Vazquez 1. 2. *diſp. 62. cap. 4 num. 14.*) *Iam in ſcholis, & multò antea communis fuit.* Audiamus diſcipulos D. Thomæ, Mag. Thom. Villar *in Summ. controuerſiar. in 1. 2. D. Thomæ tract. poſter. de conſcientia, 4. part. §. 6.* inquitens. * Vtrùm ex duabus opinionibus, quis probabilem, probabiliori relicta, ſequi poſsit?* Reſpondet. * Partem affirmatiuam teneo cum Medina, Lorca, Martinez, Cornejo, Monteſinos, & pluribus alijs. * Et infra. * dices; eſſe quidem rectæ rationi conforme, tamen quia opinio probabilior eſt conformior, & ſecurior; eam ſequi obligamur. Contra, inquit Medina, quia nemo ad id, quod melius, & perfectius eſt obligatur. * Mag. Bartholomæus de Ledeſma in ſummario, in editione Salmantina, anno 1585. *tract. de Pœnitent. diffi ult. 14. concluſ. 3.* * Hæc concluſio eſt contra Adrianum *q. 5. de Confeſ. dub. 7.* Vbi dicit, quod quis tenetur ſequi tutiorem opinionem., & contrariam etiam probabilem omittere. Sed nihilominus noſtra concluſio eſt veriſsima. Et probatur tum ex vſu vniuerſali omnium; tùm quia, ſi eſt probabilis, habet pro ſe graues Authores, vrgenteſque rationes.* Pro hac ipſa opinione non incongruè citari ſolet M. Soto *libr. 6. de iuſtit. q. 1. artic. 6. in fine.* Vbi abſque limitatione dicit: * Quando ſunt opiniones probabiles inter graues Doctores, vtramque ſequaris in tuto habes conſcientiam.* Quia, vt patet, nullum conſtituit diſcrimen inter probabilem pro libertate, & probabiliorem pro lege. Quod expreſsius tradit *in 4. diſt. 18. q. 2. artic. 5. ad 5. §. Vndè ad argumentum.* Dicens confeſſarium teneri abſoluere pœnitẽtem ſequentem opinionem probabilem, cõtra propriam ipſius confeſſarij opinionem probabiliorem, & tutiorem. Cuius rationem reddit: * Si quidem propter probabilitatem excuſatur ille à culpa. * Sic ſentit Mag. Sotus loquens de pœnitente, qui vult perſeuerare in contractu, quem iuxtà probabilem opinionem doctorum probatæ authoritatis, licitum putat, cõtra aliorum tamen opinionem probabiliorem, & tutiorem, vtpotè pro lege pugnantem. Sentit ergo apertè opinionem probabilem fauentem libertati excuſare operantem a peccato, quamuis minus tuta ſit quàm contraria, & licèt probabilitate vincatur.

6 Hac Soti authoritate oppreſſus Baronius illam obnubilare tentat, in opere contra Amadæum *diſput. 1. ſect. 1. §. 2. fol. 16.* Dicens falſo pro hac parte Sotum ab Amadæo citari *in 4. diſt. 18. q. 2. artic. 5.* * Quia eo loci tãtùm docet, licere adhærere opinioni probabili, cum ſtat pro lege, &c. Non quando pro commodo. * Sed quidem nil à veritate magis alienum Baronius dicere potuit. Et, vt clarè innoteſcat: En quæſtionem, de qua ibi Mag. Soto. * An confeſſarius teneatur abſoluere pœnitentem; qui non ſecum conſentit volens manere in contractu, quem contra ipſius opinionem putat non eſſe vſurarium. * En Baroni, pœnitens adhæret opinioni pro commodo aſſerenti contractum non eſſe illicitum. E contra verò confeſſarius opinionem pro lege pugnantem ſibi probabiliorem amplectitur. Et tamen in hoc opinionum conflictu, aſſerente Conrado confeſſarium ordinarium teneri pœnitentem abſoluere; ſecus delegatum. Reſpondet M. Soto nullum eſſe faciendum diſcrimen: * Sed hoc ſolùm, inquit, diſtinguendum, an opinio pœnitentis ſit probabilis inter Authores probatæ authoritatis, necne? Si opinio illa eſt probabilis, tunc Sacerdos, ſiue ordinarius, ſiue delegatus tenetur eum abſoluere.* Subnectẽs infrà id eſſe verum: * Quamuis Sacerdos exiſtimet opinionem eſſe falſam, ſiquidem propter probabilitatem excuſatur ille à peccato. * Eſt ergo indubitabile Mag. Soto ſentire opinionem probabilem pro commodo, ſeu libertate excuſare à peccato, quamuis contraria pro lege, non ſolùm tutior, ſed, & probabilior ſit: ac proindè pœnitentem, qui innixus opinioni probabili pro commodo nolit à contractu deſiſtere, abſoluendum eſſe. Cui apertiſsimè opponitur Vincẽtius Baronius, vbi ſuprà, dum cenſet opinionem probabilẽ pro libertate non excuſare à peccato. Quod non ſolùm eſt contra Mag. Soto vbi ſuprà, & in alijs locis, vbi plures ſententias minus ſecuras amplectitur, ſed contra communem ſui inſtituti Auctorum ſententiam, vt ex referendis magis conſtabit.

7 Eandem ſequitur Magiſt. Acatius de Velaſco Epiſcopus Oriolenſis *tom. 2. verbl. Opinion probable, reſol. §16. num. 7.* ibi: * Digo lo primero. La mas comun, y recibida opinion de los Doctores es, ſer licito, y ſegu-

ro

Digitized by Google

ro en conciencia ſeguir la opinion probable, aunque ſea dexando la mas probable. La primera parte ſe prueba, porque en ſiendo opinion probable, es conforme à razon, &c. La ſegunda parte ſe prueba, porque no ay obligacion de hazer ſiempre lo mejor, &c. Ademàs, que ſino fuera coſa licita, y ſegura el ſeguir la opinion probable, dexando la mas probable, y mas ſegura; ſin duda que pecarian los Doctores, y Maeſtros que enſeñan opiniones probables, por la parte menos ſegura; porque dauan ocaſion para pecar à los que vſan dellas. Y es muy ageno de equidad, y de razon condenar en eſta parte à tantos varones doctos, y pios, que enſeñaron opiniones probables, dexando las mas probables, y ſeguras. Pruebaſe tambien, porque vemos que los Sumos Pontifices en las coſas de la Igleſia, que no eſtàn determinadas, y difinidas, ſino debaxo de opinion de Doctores, ſiguen ſus opiniones probables, y no ſiempre las mas probables, y mas ſeguras, &c. Y aunque parece que Cayetano niega eſta opinion, quando dize: *In Summ. verb. Opinio.* * In operandis, niſi tutiorem partem eligendo, non licet opinionem cuiuſque ſumere. * Pero en realidad de verdad (attende Baroni) no habla Cayetano en eſte lugar de opinion probable, ſino de qualquiera opinion, aunque no ſea probable; lo qual es manifieſto, &c. De Sylveſtro dizen tambien algunos, que tuuo la opinion contrraia; pero ſe engañaron. * Sic Illuſtriſsim. Pat. Mag. Acacius, addens *num.* 10. *in fine*, plures, & graues Doctores pro hac ſententia militare, pro qua in margine citatos refert Magiſt. Bañez 2.2.q.10.*art.*1. Mag. Candidum *diſq.* 3. *art.* 20. *dub.* 1. M. Medinam 1.2.q.19.*art.*6. M. Ledeſma *in Sum. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 22. & alios, quos ſequuntur M. Ioann. Nider *vbi ſuprà part.* 3. *cap.* 11. §. 3. Vbi inquit hanc ſententiam * parere ex antiquis ſatis tàm Theologis, quàm iuris peritis, & auctoritatibus modernorum Theologorum famoſorum, * & M. Baptiſtã, apud M. Prado *tom.* 1. *cap.* 1. *de conſcientia*, q. 4. *num.* 10. vt conſtat ex fundamentis, quibus nititur, quæ, vt notat ipſe M. Prado, non tantum probant licere eligere minus tutam probabiliorem, ſed quacumque probabilem.

8 Idem prorſus docet Mag. Barnabas Gallego, ex eodem inſtituto, *in tractat. de conſcientia, edito Matriti, anno* 1648. *vbi de conſc. probabili, dub.* 1. Ibi: * Inquirimus in præſenti, vtrùm ſit licitum relicta opinione probabiliori, & magis tuta? Sequi opinionem probabilem, & minus tutam? In hac igitur re eſt prima ſententia quæ dicit non eſſe licitum, &c. Secunda ſententia, quæ eſt longè probabilior, mihi magis placet; (& per noſtra reſolutione habenda eſt) docet licitum eſſe ſequi in praxi opinionem minus probabilem, & minus tutam, dummodo ſit practicè probabilis, relicta probabiliori, & tutiori, &c. Hæc igitur ſecunda ſententia communior eſt inter Thomiſtas. Eam docens Bartholomæus de Medina 1.2. q.19 *art.*6. *dubio ante penultim.* Dominicus Bañez 2.2. q.10 *art.*1. *corollario penultimo.* Petrus de Ledeſma *in Summa, tom.*2. *tract.*8. *cap.*22. *diffic.*2. *circa vndecimam concluſionem*, Gregorius Martinez 1.2.q.19. *art.*6. *dub.*6. Didacus Alvarez 1.2.q.19. *diſp.*80. Ludouicus Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 20. & 287. Vincentius Candidus *tom.* 1. *diſq.* 3. *art.* 20. Petrus de Lorca 1.2. *tract.* 1. *diſp.* 39. *memb.* 2. Ludouicus Monteſinos 1.2. *diſp.* 29. q.5. §.3. Petrus Cornejo *tom.*1. *tract.*8. *diſp.*3. *dub.*6. Petrus de Aragon 2.2.q.63. *art.*4. *dubio penultimo.* Et ibi Michael Salon *controuerſ.* 2. *concl* 4. Ioannes Malderus Epiſcopus 1.2.q.19. *art.* 5. *diſp.* 68. Marcus Serra 1.2.q.19. *art.* 6. *dub.* 4. Qui etiam conatur explicare Caietanum, & Sylveſtrum primam ſententiam non docuiſſe. Hanc ſententiam communiorem inter Thomiſtas ſequuntur alij plures Authores. Hi ſunt Suarez, Valentia, Vazquez, Azor, Thomas Sanchez, Ioannes Sanchez, Diana, Salas, Nicolaus Vandellus, Petrus de Nauarra, Laymã, Sayro, Granado, Filliucius, Baſſæus, Nauarrus, Becanus, Leſsius, Henriquez, Reginaldus, Ludouicus de la Cruz, Baſilius Ponce, Villalobos, Ludouicus de Torres, Ioannes de Lugo, Sanctarellus, Nicolaus Garcia, Barboſa, Portel, Machado, Tannerus, Caſtro Palao, Franciſc. de Lugo, & alij. * Hactenus Mag. Barnabas Gallego vbi ſuprà, ſingulis ſuis citatis locis, quæ breuitatis cauſa omitto.

9 His adde alios ex eodem ordine viros celeberrimos. Illuſtriſsimũ P. Mag. Petrum de Tapia Archiepiſcopum Hiſpalenſem *in doctiſsima ſua Catena Morali, libr.* 1. q 8. *art.* 12. Vbi ait: * Opinio etiam minus probabilis, dum tamen ſit probabilis practicè, poteſt eligi tuta conſcientia, relicta probabiliori, & tutiori, ita Medina, Bañez, Ledeſma, & alij plures. * Et Mag. Franciſcum Lopez de Texeda *tom.* 1. *controu. Theologiæ Moralis, lib.* 1. *tract.* 2. *controuer.* 7. *num.* 9. ibi: * Quãdo vtraque pars eſt ſecura, & tuta, vt contigit, quando vtraque pars eſt probabilis, benè poteſt ſequi opinio probabilis; probabiliori, & ſecurioti omiſſa; cum tuta, & ſecura ſit, aliàs enim probabilis non eſſet. * Quod iterum firmat *controuerſ.* 9. dicens: * Opinio probabilis quodcumque malitiæ periculũ, quod fortaſis in ipſa re reperitur, aufert, & tollit. Idem ſentiunt alij, ques refert Mag. Ioannes Martinez de Prado *vbi ſupr. cap.* 1.

q.3.§.2. Qui licèt hanc opinionẽ non ſequatur, inquit tamen eſſe communiſsimam. Et non parum fauet, §.3. dum aſſerit ſæpè in praxi licire ſequi opinionem minus probabilẽ, nec ſi reperiſſe Authores, qui hanc concluſionem expreſsè negent. * Probatur, inquit, ratione Caietani, quia ſæpiſsimè ſufficienti adhibita diligentia, latet non ſolùm homines plebeios, ſed etiam homines doctos, quæ ſit opinio probabilior: Et ſæpè falſa quoad rẽ ipſam, quoad nos ſunt probabiliora veris. * Sic Prado. Quem cum latere non poſsit opinio nem quam viri docti probabiliorem cenſent, minus probabilem alijs Doctoribus videri, & è contra: Et ignorare nequeat, indoctis aliud non eſſe fundamentum ad iudiciũ maioris probabilitatis opinionis ferendum, quam Doctorum pluralitatem, quos numero, & qualitatis pondere metiri, eſt moraliter impoſsibile, videtur manifeſtum, tam docto, quam indocto ſufficere ad ſecuritatem conſcientiæ, quamcumque maluerint eligere opinionem, ex his quæ inter Doctores probatæ authoritatis probabiles habentur. Siquidem quamcumque electa, ſemper verificatur, probabiliorem ſibi, vel alijs Doctoribus eligere. Quemlibet autem poſſe operari iuxtà aliorum opinionem, propria relicta, commune eſt apud Theologos.

10 En Baroni, quot, quantique Doctores ex familia Dominicana propugnent, & expreſsis verbis doceant, opinionem pro libertate, non ſolùm paris, ſed etiam minoris, cum aduerſa pro lege, probabilitatis, ſecuram eſſe, & practicè probabilem. En quot quantiquè tuum illud inconcuſſum dogma apertè concutiant.

§. III.

Authoris iudicium.

11 CVM Doctoribus ſecundæ ſententiæ pronuntio, licitum eſſe, opinionem minus tutam, minuſque probabilem eligere, relicta tutiori, & probabiliori. Communem hanc ſententiam, nullum ex fundamentis cõtrariæ deſerere cogit. Immo cum communis antiquorum Theologorum, & Thomiſtarum teneat, licitum eſſe, opinionem probabiliorem, etſi minus tutam eligere, eorum veſtigijs inſiſtens, hanc ego amplector, quia probabiliorem iudico. Quod proinde, qui ſenſerint, tuta conſcientia, iuxtà communem Theologorum ſenſum, amplecti poterunt, & à peccati periculo immunes erunt.

12 Quod autem à principijs extrinſecis noſtra hæc ſententia probabilior ſit, nemo in dubiũ vertere poteſt, vt ex numero, & qualitate Doctorum, quos pro ea congeſsi, euidẽter evincitur. Quibus adde Fr. Franciſcũ Bonæ Spei Ordinis F. Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo *in Apologemate retorto contra Caramuelẽ pro doctrina D. Proſperi Fagnani ad cap. Ne innitaris, dub.7.n.287. & 298.* Fr. Patricium Sporer ex Ordine Minorum *in Tyrocin. Theolog. Moral. cap.3. aſſert. 8.§.2.n.42.* & alios ex varijs familijs Authores, quos recenſet Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp.1. ſect.1.§.5. fol.49.* nẽpè Ludovic. Beja, Lezana, Vrbanum, Petrum a Sãcto Ioſepho, Maletum, Pelbartum, Hauceur, Caſpenſem, Geſualdum, Leandrũ à Sacram. Hieroyn Garcia, Auerſam, Paſqualig. Marcũ Vidal, Spinulam, Merulã, Guarzinum, & Ianuariũ: & eſſe communem Doctorum omnes fatentur. Et docet nouiſsimè Illuſt. D D. Alphonſ. de Montenegro Epiſcopus Quintẽſis, in Itinerario aureo *para Parachos de Indios, lib.1. tr.4. ſeſſ.20.* vbi ait. * Nueſtra concluſiõ es cierta, y muy comun, tienenla muchiſsimos Autores, que ab extrinſeco la hazẽ mas probable, y tambien lo es ab intrinſeco. * Ergo hoc vno fundamento ductus vnuſquiſque poterit opinionem minus tutam, minuſque probabilem circa honeſtatem operationis, diſsidentibus Doctoribus eligere. Formo ſic argumentum, licitum eſt iuxta communem Doctorum conſenſum, opinionem probabiliorem pro libertate, etſi minus tutam eligere, ſed quando Doctores diſsidẽt, probabilior opinio aſſerit, licitam eſſe, quam malueris, partis electionem, ergo.

13 Confirmatur, quia nullum argumentum cõtra reflexam hanc demonſtrationem fieri poteſt, quod æquè non militet contra Doctores directè aſſerentes, non eſſe obligationem eligendi tutiorem opinionem, ſi cõtraria pro libertate probabilior ſit: æquè enim in vno, ac in altero caſu exponitur operans periculo faciendi contra legem: aliud autem non eſt in amplectẽda communi opinione de licito delectu minus tutæ, minuſque probabilis, relicta tutiori probabiliori: ergo ſicut in primo caſu periculum ſolùm eſt mali phiſici, non moralis, & ideò opinio probabilior de honeſtate actus eliciendi excuſat operantem à malitia formali, & a peccato, ita ſimiliter excuſabit probabilior opinio reflexa de licita electione minus tutæ, minuſque probabilis, relicta tutiori.

14 Secundo probatur, quia iudicium de honeſtate actus eliciendi nequit à principijs intrinſecis probabilius eſſe omnibus operãtibus, ſed his tantùm, qui in re morali nõ parum verſati, opinionum fundamenta excuſſerint, & rationibus vndique perpenſis, maturo conſilio partem præferẽdam diſcreuerint: rariſsimi autem ſunt, qui hoc iudiciũ formare

poſſint; ergo viros tantùm doctiſſimos in re morali lex illa eligendi probabiliorem opinionem ligare poterit, & hi tantum licitè nequibunt pœnitentes in confeſſionario fauorabili opinione iuuare, & conſulentes benigna opinione reficere; ſed tenebuntur, ex tra quam, ipſi probabiliorem cenſeant, conſilium præbere, aut ſi de maiore probabilitate dubitent, differre, vſque ad ſufficientem adhibitam diligentiā. Quo quidē onere, alij confeſſarij & Theologi minus docti, quibus id moraliter, præ inopia doctrinæ, vel librorū, impoſſibile ſit, non grauabūtur, ſed dum primū pœnitētem, aut quemvis aliū cōſulentem audierint, abſque mora poterunt illi reſpondere, & opinione aliena pro libertate cōſolari, quā alijs Doctoribus, alijs etiam reclamātibus, probabiliorē cenſeri nouerint. Nec ipſis maiorem diligētiam adhibere incūbet, ad probabilioritatem opinionis indagandā: quia neque a principijs intrinſecis, cum eorum vim non penetrent, neque ab extrinſecis, cum hæc ex Auctorum numero, & qualitate pendeat, quos ad lancē appendere nemo poteſt: imò & quandoque pauci pluribus præualere debeant. Vndè quæcumque opinio pro libertate ab Auctoribus probatæ auctoritatis defenſata, iure poterit ab indoctis probabilior, aut ſaltem æque probabilis iudicari, quia minor probabilitas eis cōſtare non poteſt. Iā, ſi hæc ita ſe habeant: Væ Doctoribus; quos ſtrictiſſima hæc obligatio ſolum tenebit! Felices indocti, qui quam maluerint viā arripuerint, ad ſalutis terminum peruenient. Quis non videat, hæc irrationabilia eſſe? Ideò huic opinioni non aſſentior, de qua merito M. Bartholomæus de Medina 1. 2. *q. 19. art 6. ſuæ ed. 6.* dixit: * Hæc ſententia cruciat animos timoratos, * & P. Thomas Sanchez *lib. 1. ſum. cap. 9. n. 14.* * Intolerabile onus, & multis ſcrupulis expoſitum eſſet, ſi opiniones probabiliores inueſtigare teneremur. * Maxime cum non rarò, quæ magis apparēt vera falſa ſint, vt dixit Ariſtoteles, vnde Caietanus 2. 2. *q. 100. art. 7. in fine.* * Contingit aliquando magis apparere, percipi, ſatiſfacere, & mouere, argumenta falſa, quàm ſolutiones eorum. * Quis ergo inter opiniones probabiliorem diſcernet?

15 Tertiò probatur, quia in dubio melior eſt conditio poſſidentis: Quæ regula nō ſolum in materia iuſtitiæ, ſed in alijs etiam locum habet; ita vt ratione poſſeſſionis libertatis, licitum ſit practicè deponere dubiū ſpeculatiuum, & contra illud operari, docent grauiſſimi Theologi, quos citat, & ſequitur Thomas Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp 9.* & *lib. 2. diſput. 41. num. 32.* Suarez, Henriquez, Ioannes Sanctius, Villalobos, Sanctarellus, & alij penes ipſos, quos citatos ſequitur Diana 4. *p. tr. 3. reſol. 2.* & cum Soto, Sylveſtro, M. Baptiſta, M. Gallego, & alijs triginta, apud illum, defendit M. Prado *tom. 1. q. 9. § 1. n. 3. & § 2. n. 10.* Et merito: nam vt lepide ſcripſit Caramuel *in Apologem. epiſt. 2. nu. 83. fol. 36.* * Plus inter ſe differunt monetæ aureæ, quæ vno grano præponderant, quam opiniones plus, & minus probabiles: illas autem nemo nudis oculis, nemo mente diſtinguit, libella illarum differentiam percipimus, qua mens humana, niſi cœlitus adiuta, caret, vt probabilitates examinet. * Vndè hæc eſt iam cōmunis, & vera. Fundamentum eſt: primò, quia vt pluribus probat M. Prado *vbi ſupr. à n. 8.* perfectè verificatur, quod voluntas poſſidet ſuam libertatem ac proinde ſicut in foro externo, cognita obligatione dubia, nemo ad illam cogitur; ita neque in interno. Cui facit *regul. 11. de Reg. Iuris in 6.* vbi dicitur: Cū ſunt paria iura obſcura, reo fauendum eſt potius, quàm actori: Poſſeſſor autem (inquit Prado) ſemper eſt reus, quia ipſe non poſtulat, ſed ab ipſo poſtulat actor: ergo dum non ſit certa obligatio, fauendum eſt poſſeſſioni libertatis. Secundò, quia tota ratio, quare id valeat in materia iuſtitiæ, non eſt ex aliquo peculiari talis materiæ, ſed ex communi ratione dubij invincibilis, quod ſemper excuſat, in quantum, ſcilicèt, invincibiliter ignoratur malitia retinendi rem alienam, & obligatio eam reſtituendi, quæ tamen ignorantia eadem eſt, etiam in materia aliarum virtutum; ſed opiniones contrariæ circa honeſtatem actus verè generant dubium, vel proprium negatiuū, nempè ſuſpenſionem actus, quādo intellectus neutri parti aſſenſum præſtat, vel poſitiuum, vt quando vni determinate aſſentitur cum formidine maiori, vel minori veritatis partis contrariæ, (vt eruditè probat Dominus Fagnanus *in cap. Ne innitaris, n. 142.*) ergo in dubio præcepti (quod ſemper manet ſpeculatiuum, dum non fertur iudicium moraliter certum,) licitè quis poterit practicè deponere dubium, & operari ratione poſſeſſionis ſuæ libertatis, qua per præceptum dubiam ſuperveniens ſpoliari nō debet, ſicut nec bona fide poſſidens, in materia iuſtitiæ re poſſeſſa priuandus propter dubium ſubortum, quod ſit aliena. Nam dum id certo non conſtet, prævalet poſſeſſio cum iudicio probabili, quod ſit propria. Ergo dum certo moraliter non conſtet de malitia actus, & aliundè ſit iudicium probabile de eius honeſtate, operari licebit ratione poſſeſſionis libertatis.

16 Qua propter Sanchez *lib. 2. de Matr. diſp. 41. n. 36* ex Henriquez, & alijs ait: quoties dubium eſt, an impoſitum ſit præceptum naturale diuinum, vel humanum, de aliqua re, eo non obligatur dubitans. * Quia donec

conſ-

Digitized by Google

conſiſtat de præcepto, poſsidet voluntatis libertas.* Quod tenet etiam Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 40. ſect. 5. n. 14.* Sà *verb. Dubium, nu. 2.* & plures alij; quia ante hoc dubium bona fide poſsidebatur libertas; & dubium ſuperueniens, quod ſolita diligentia vinci nequit, non tollit bonam fidem, vt probant Couarr. *Regula poſſeſſor. 2. p. ſ. 7. n. 4.* & Sarmiento *2. ſelect. cap. 10. nu. 5.* cum alijs, quos referunt. Quo principio ab obligatione voti excuſant dubitantem de emiſsione, M. Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 3. art. 2. docum. 2.* Medina *lib. 1. summ. cap. 14. ſ. 7.* Ludouicus Lopez *1. par. inſtruct. cap. 45. §. dubitans de voto,* & plures alij. Ergo ni inconſequenter loquantur, dubitantē etiā de exiſtentia præcepti, excuſare debent ab obligatione.

17 Vrgentius premo ex M. Soto *in 4. diſt. 27. q. 1. art. 3. ſ. imò verò.* Vbi probat, coniugem dubitantem de valore matrimonij poſſe, poſt adhibitam diligentiam, debitum petere, ratione poſſeſsionis ſuæ libertatis.* Quod ſi arguas (inquit) illa facit contra dubium, ergo peccat. Reſpondetur ad antecedens, dubium eſſe duplex, ſcilicèt ſpeculatiuum, & practicum. Et quidem agere contra dubium ſpeculatiuum non eſt peccatum, ſed agere contra practicum. Dubitat autem illa ſpeculatiuè, an illè ſit ſuus, ſed nō indè ſequitur, quod dubitet, reddendum eſſe debitum, aut petendum, quod eſt dubium practicū, imò per poſſeſsionē ſit certa, quod vtrumque poteſt. * Ergo licèt ſpeculatiuè quis dubitet, propter Doctorum diſsidium, ſit necne præceptum prohibens aliquam operationem; nō ſequitur, quod practicè dubitet licere ſibi operari, quia per poſſeſsionem ſuæ libertatis ſit certus, quod poteſt. Vnde pro hac ſententia ſtare debent omnes, qui cū Soto ſentiunt, M. Martinus de Ledeſma, & M. Ludouicus Lopez, & alij, quorum ſententiam probabilē iudicant M. Victoria, Caño, Peña, Gallo, Bañéz, Henriquez, Manuel Rodriguez, & alij apud Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 41.* Qui *diſp. 44. n. 2. & 4.* rectè admonet, poſſeſsionē præualere contra dubium, non ſolùm quando negatiuum eſt, nempè ſuſpenſiuum actus, ſed etiam quando poſitiuum, ſcilicèt, quando habet aſſenſum opinatiuū vtriuſque pardis, quo cenſeat, eſſe probabile, matrimoniū eſſe validum, & eſſe probabile, validum non eſſe, quæ cum contradictoriæ non ſint, rectè compatiuntur in eodem intellectu. Imò idē dicendum putat, licèt probabilius iudicet, matrimonium eſſe inualidum, quod prædixerat *diſp. 42. num. 8.* & ſequitur cum Petro, & Martin. de Ledeſm. & cum Ioanne Sanchez, & Villalobos, Verticelli *tom. 1. qq. mor. tract. 2. q. 25. num. 3.*

18 Non me latet Baronium *1. par. contra Pat. Mat. de Moy. Quæſt. p. 1.* *Caramuelem, diſp. 2. ſect. 5. art. 3. fol. 317. & 324.* totis nixibus cōtendere, & intrepidè affirmare, regulam illam iuris: *in dubio melior eſt conditio poſsidentis*, apud iuris ciuiles Authores, & Sacrorū Canonum Interpretes, valere tantùm in foro iudiciali, non autem in foro cōſciētiæ. Verum vt clarè cōſtet, quàm falſo, & ſine fundamento id ſcripſerit: Illi oppono eiuſdem inſtituti Authorem virum doctiſsimum M. Ioannem Martinez de Prado, contrarium aſſerentem ex communi Doctorum *tom. 1. q. moral. cap. 1. q. 9. num. 3.* vbi ſic: *Dico tamen primò, etiam in foro conſciētiæ *in dubijs melior eſt conditio poſsidentis.* Ita expreſsè Soto *in 4. diſt. 27. q. 1. art. 3. §. ad huiuſmodi,* & *relect. de ſecreto, memb. 3. q. 2. §. Et quamvis.* Sylveſter *verb. Præſcriptio. 1. quæſt. 3.* & Authores communiter: viginti quinque refert, & latè ſequitur M. Baptiſta, *diſp. 209. dub. 4. concluſ. 1.* & triginta Doctores refert, & ſequitur Gallego *de conſcientia dubia, dub. 79.* * Hæc Prado, quæ Baronium obmuteſcere compellent.

19 Quarto aliter probatur, quia opiniones contrariæ, etiamſi inæqualis probabilitatis, verè generant dubium de honeſtate actus, ſit ne contractus licitus, necne? Vt tradit Ariſtoteles *1. Topicor. cap. 9. in princip.* * Sunt autem (inquit) problemata, de quibus cōtrarij ſunt ſyllogiſmi: dubitationem enim habent, vtrùm ſic ſe habeant, an nō, eo quod de vtriuſque ſunt rationes ſuaſibiles.* Et rē dubiam æſtimari, ſecundum ius Canonicum, quando vtrinque ſunt opiniones probabiles, pluribus iuris capitibus probat Dominus Facnanus vir ſanè doctiſsimus *in cap. Ne innitaris, num. 148. & 149.* Sed dubium, quod facta diligentia vinci nō poteſt, ignorantiā inuincibilem conſtituit; ergo qui poſt ſufficientem diligentiam ad inquirendam veritatem de exiſtentia præcepti naturalis, vel diuini, vel humani, dubius adhuc manet, nequit in operando delinquere, quia ignorantiam invincibilem excuſare à peccato, fide ſanctum eſt. Quod autem eam generet eiuſmodi dubium, ſi poſt factam diligentiam vinci non poſsit, conſtat ex D. Thoma *2. ſentent. diſt. 22. q. 2. art. 2.* vbi ait: *Si talis ſit ignorantia, cui nullo modo admiſceatur ratio culpæ, ex eo, quod ignorātia eſt, ſic excuſat in toto, ſicut Ignorātia invincibilis; & ignorantia particularis, adhibita tamen debita diligentia *Quē ſequitur M. Sylveſter *verb. Ignorantia, quæſito 4.* ibi: *Si ſit ignorantia talis, quæ ſit inuolūtaria, &c. Omninò à peccato excuſat ex D. Thom. *1. 2. q. 77. art. 3.* * Inuolūtariā autē ex D. Thom. dicit eſſe, quæ ſtudio inſuperabilis eſt: *Nulla (inquit) ignorātia inuincibilis, id eſt, ſtudio inſuperabilis, eſt peccatū, quia non eſt volūtaria, nec imputatur ad negligētiam,

ſi quis neſciat, quod ſcire nõ poteſt.* Sic etiã M. Prado *tom.1.Theol.Moral.cap.2.q.12.ſ.2.num.5.*ibi:*Probat S.Thomas 1.2 *q.76.artic.2.* quia ignorantia invincibilis diciiur; quia ſtu dio ſuperari nõ poteſt, &c. D.Thom. ſequuntur Sylveſter, & omnes Thomiſtæ.* Et proximius ad noſtram concluſionem *tom. de Pænit.quæſt.3.de contrit.dub.3.num.23.* cum M.Petro de Soto.* Probabile, inquit, iudicium cum bona fide, & diligentia debita, faciunt ignorantiam facti, vel iuris, vel vtriuſque, eſſe invincibilem.* Quibus conſentit M. Hyacinthus Donatus ex eodem Ordine Prædicatorum *in Addit.ad practicam, tom.4 tract.7.q.70.* Vbi ignorantiam invincibilẽ appellat, ſi * cum præceſſerit cogitatio de re opinabili, & adhibita fuerit omnis diligentia ad inquirendã veritatem, non fuit inuenta.* Sic ille ex Thom. Sanchez *lib.2.de Matrim. diſp.41 n.46* cũ pluribus ex hoc principio defendentibus, coniugem poſt matrimonium bona fide cõtractum dubitantem de eius valore, poſſe poſt adhibitam diligentiam, veritate nõ aſſequuta, debitum petere.* Quia invincibilis (inquit Sanchez) ignorantia eſt, quę ſufficiente adhibita diligentia, vinci nõ poteſt.* Quod tenent apud illum alij Doctores: & expreſsè M. Sotus *lib.4.de iuſtit.quæſt.5.art.vltim.ad finem,* & *in 4.diſt.27.q.1.art.3.verſ.Imò vero,* & *diſt.37.q.vnica, art.5.ad finem, verſ. Dum verò cõiugatus.* Vbi rationẽ reddit, quia poſt adhibitam diligentiam ad indagandam veritatem: * Iam eſt in bona fide: nam tunc vanum eſt, habere poſitiuè aſſenſum virum illũ nõ eſſe ſuum.* Ergo ſimiliter, qui poſt adhibitam diligentiam de exiſtentia præcepti, de illo dubitat, in bona etiã erit fide poſſeſsionis ſuæ libertatis, & vanum illi erit, habere aſſenſum circa exiſtentiam præcepti prohibentis, ſed liberè, & licitè, quem fortè habuerit, deponere poterit, & oppoſito adhærere. Et ita in terminis tradit nouiſsimè ex Ordine Minorum Fr. Patricius Sporer *in Tyrocinio Theol.Mor.cap.4.n.72.** Lex, inquit, invincibiliter ignorata, & non ſufficienter propoſita, & intimata, non obligat, ſecundum omnes, atqui idem eſt de lege, poſt ſufficientem inquiſitionem dubitare, ac eam ignorare: Ergo in dubio iuris nõ eſt obligatio ad tutiorem partem.* Sic ille. Quod pluribus probat Valdellus *in Theolog.Mor. lib.4.diſp.8.n.7.& 8.& diſp.9.n.1.* cum Suarez *de cenſur.diſp.40.ſect.5.n.15.* Henriquez *lib.8.de Euchariſt.cap.48.n.3.* & Sanchez *lib.1.in Decalog.cap.10.n.32.*

20 Ex hoc capite ſequentes opinionem probabilem excuſant à peccato M. Bartholomæus de Ledeſma *in ſum.tr.de Pænit. vbi de Confeſſ.diffic.4.§.Tertia concluſio,* ibi:* Aliquando propter ignorantiam invincibilem, quam quis habet, ſequi poteſt opinionẽ, quæ tamen, re vera, eſt cõtra ius naturale, & diuinum: nam quandocũque ſunt duæ opiniones contradictoriæ de eodem, alteram veram, alterã falſam eſſe oportet: quia tunc nõ liquido conſtat, qui eiuſmodi opinionem ſequitur, excuſatur, propter ignorantiam illam.* Et M. Prado *tom.2.Theol.Mor.cap.33.in appendice* cõtra Caram.§.3.*n.*22. ait, probabilitatem extrinſecam deſeruire poſſe;* vt operantes, & errantes invincibiliter excuſentur à peccato.* Et *tom.1.cap.1.quæſt.4.§.3.num.12.* excuſat à peccato amplectentem opinionem minus tutam æquè probabilem contrariæ:* Nam in practica (inquit) habet certitudinem moralem, quod rectè operetur, quia quæſita veritate quantum potuit, ſi in re erret, invincibiliter ignorat.* Et ſequentem etiam minus probabilem ex eodem principio eximit M. Martin. de Ledeſma *in 2.4.quæſt.8.art.4.fol.68. in editione Conimbricenſi, anno* 1560. vbi ſic:* Ideò dico priùs, quod probabile eſt, ſed parum, quod ſolum circunſtantiæ mutantes ſpeciem ſunt confitendæ, quia hoc communiter dicunt Theologi, vt S.Tomas, Bonauentura, & alij; & ideò, vel hoc eſt verum, vel qui hanc ſequuntur opinionem, excuſantur ignorantia inuincibili.* Sic ille (quem miror opinionem D. Thomæ parum probabilem dixiſſe.) Quibus conſentit M. Araujo *in Deciſionibus Moral.tract.de ſtatu ciuili, diſput.9.aſſert.3.num.16.& aſſert.4.num.22.* Vbi ex Sylveſtro ex hoc capite excuſat ſequentem opinionem probabiliorem minus tutam.* Quia operatur (inquit) & procedit bona fide, hoc eſt, iuxtà prudentem meliorem æſtimationem; ac proinde ignorantiam invincibilem, & iuſtam patitur, per quam ab omni culpa excuſatur.* Idem autem contingit operanti ex opinione probabili, quia ignorantiam invincibilem non cõſtituit maior probabilitas, ſed dubium, quod poſt adhibitam diligentiam, veritate non aſſequuta, remanet. Et ita fatetur ipſemet Araujo *ſupr.aſſert.3.nu.16.* dicens:* Per accidens, & ratione ignorantiæ invincibilis, & iuſtæ, poſſet excuſari à peccato ſequens opinionem minus probabilem, relicta probabiliori, vt benè Sylveſter.*

21 Obijcit Baronius *1.part* contra Caram.*diſp.2.ſect.1.art.3.§.2.fol.155.* ignorãtiam inuincibilem tolli, aut reſolvi in ignorantiã vincibilem, ratione dubij, vel opinionis probabilis pro lege, vt colligitur ex Paulo ad Rom.*cap.*1. Vbi inexcuſabiles pronunciat antiquos Philoſophos, quod cũ Deũ cognouiſſent ex creaturis, vt Deũ minimè coluerint: Philoſophi autem cognitionem tantum probabilem de vnitate Dei, & de eius exiſtẽtia habuerunt. Reſpondeo, falſum ſupponere

Ba-

Baronium: habuerunt enim, aut euidentem, aut moraliter certam notitiam Dei, ita vt prudenter de eius exiſtentia dubitare non poſſent. Quod ſatis expreſſit Paulus, inquiens; * Inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi, per ea, quæ facta ſunt, intellecta, conſpiciuntur: ſempiterna quoque eius virtus, & diuinitas, ita vt ſint inexcuſabiles, quia cum cognouiſſent Deũ, nõ ſicut Deum glorificauerũt, aut gratias egerunt.* Quæ ponderans Sanctus Bernardus *ſermon. 31. in Cantica*: ſic inquit: *Cum autem de eo, quem non vides, cætera vides, ſcis indubitanter exiſtere, quem oportet inquirere, vt inquirentem non fraudet gratia, ignorantem negligentia non excuſet. Verum hoc videndi genus commune. In promptu enim eſt iuxta Apoſtolum, omni vtenti ratione inuiſibilia Dei per ea, quæ facta ſunt intellecta conſpicere. * Ideoque nullam nationem ita rudem, & hebetem fuiſſe; vt laboret ignorantia invincibili vnius Dei, eruditè probat D. Solorçanus *tom. 1. de Iure Indiar. lib. 2. cap. 13. à nu. 70.* vbi plures Auctores congerit.

212 Rogabis: quanta eſſe debeat diligentia ad veritatem comparandam adhibenda, per quam invincibilis reddatur ignorantia? Difficultatem hanc attigit P. Thomas Sanchez *lib. 1. ſum. cap. 16. n. 36.* & cum Vazquez, & alijs arbitrio boni viri relinquendum dicit. Sed quidem, ſi Doctores deſsidentes probatæ auctoritatis ſint, idque vir doctus agnoſcant, vel indoctus à peritiore Theologo, vel Parocho intelligat; ſufficiens hæc diligẽtia cenſeri debit: Quidquid contradixerit Cella Dei *lib. 4. q. 9. fol. 587.* quia dubium, ex diſsidio Doctorum, vincere, impoſsibile moraliter iudicare poteſt: & ad diligentiam fruſtra adhibendam nemo tenetur; vt benè in alio ſimili tradit ipſe Thomas Sanchez *libr. 2. de Matrim. diſp. 41. n. 47.* Vndè Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in Apologemate retorto contra Caramuelem*, hanc fortè diligentiam cuilibet adhibere poſsibile cenſens, concludit; quemlibet poſſe ſuam ignorantiam invincibilem efficere: * Talem, inquit, ignorantiam eſſe in humana facultate poſitam, nemo eſt, qui dubitet.* Sic *dub. 7. num. 300.* Ad cuius probationem vtitur verbis Domini Fagnani ex *n. 212.* negantis: * Eſſe ſuprà humanam facultatem habere moralem certitudinem de omnibus eligibilibus: * Quod Bonæ Spei ſic intelligit: non eſſe ſuprà humanam facultatem, veritatem inquirere, qua non reperta, certitudinem quiſque habet, poſſe licitè, quam maluerit partem eligere: nam vt rectè ait M. Victoria *in Relect. de Indis Inſulanis, num. 33.* * Ad ignorantiam invincibilem ſatis eſt, quod fecerit humanam diligentiam ad ſciendum. * Hæc autem ſatis adhibetur, dum veritatem ſciri non poſſe, ex Doctorum diſsidio apertè conſtat. Quod videtur ſentire P. Salas *tom. 1. in 1. 2. quæſt. 6. tract. 3. diſp. 4. ſect. 1. n. 8.* Et tradit apertè Verricelli *tom. 1. qq. mor. tr. 8. q. 57. nu. 11.* * Certum inquit, eſt, quod ignorantia iuris, in quo ſunt opiniones hinc inde, excuſat etiam iuriſperitum à dolo, culpa, & pœna: quia opiniones Doctorum faciunt rem dubiam, & tantum quis eſt in culpa, quando articulus eſt indubitatus. Alexander *conſ. 19. num. 11. verſ. Non enim debet, vol. 7.* * Nec dubium ſpeculatiuũ, quod diuerſitas opinionum generat, poteſt obſtare, vt ex dicendis magis conſtabit, dum de iudicio practico certò, ratione poſſeſsionis libertatis, & ignorantiæ invincibilis efformando, infrà egerimus.

§. IV.

Obiectio prima ex doctrina D. Thomæ deprompta, contra delectum opinionis pro libertate.

213 PRimam, & in hac materia principaliorem deſumunt aduerſarij ex celebri loco D. Thomæ *quodlib. 8. art. 13.* vbi hæc ſcribit: * Illud, quod agitur cõtra legem, ſemper eſt malũ, nec excuſatur per hoc, quod eſt ſecundùm conſcientiam, &c. Dicendum ergo eſt, quod quando ſunt duæ opiniones contrariæ de eodem, oportet eſſe alterã veram, & alteram falſam: Aut ergo ille, qui facit contra opinionem Magiſtrorum, vtpotè habendo plures præbendas, facit contra veram opinionem, & ſic, cum faciat contra legem Dei, non excuſatur à peccato, quãvis non faciat contra conſcientiam. * Hæc D. Thomas: quæ ſi vera, vt ſonant, væ operantibus ex opinione probabiliori, imò & moraliter certa, ni ſecuriorem ſemper eligant, in qua nec periculum mali phyſici poſsit eſſe. Exponendus ergo eſt; nam, vt ipſe ait in fine articuli, * ſi ex cõtrarijs opinionibus in nullam dubitationem inducitur, non committit ſe diſcrimini, nec peccat. * Et tamen euidentiſsimũ eſt, contingere poſſe, quod licèt non dubitet; faciat, re ipſa, contra veram opinionem, & ſic contra legem Dei. Ergo ſtare poteſt, quod faciat contra legẽ Dei, & tamẽ excuſetur à peccato; nẽpè beneficio opinionis probabilis, quæ licèt minus tuta dubiũ practicũ excludat. Explicari ergo debet D. Thom. de cõſcientia erronea dubia, aut ignorantia vincibili laborante, quando, cõſcientiam nõ excuſare, dixit. Et ſic ſe explicat Angelicus Præceptor *quodlib. 3. art. 10.* dicens: * In his, quæ pertinẽt ad fidẽ, & bonos mores, ſi ſequatur opinionẽ erroneã alicuius Magiſtri, ignorantia nõ excuſat. * Quãdo autẽ id cõtingat,

exprimit infrà his verbis:* Qui ergo aſſentit opinioni alicuius Magiſtri contra manifeſtũ ſcripturæ teſtimonium, ſiue contra id, quod publicè tenetur ſecundum Eccleſiæ auctoritatem, non poteſt ab erroris vitio excuſari.* Quid clarius? Ergo ſi hæc non concurrant, vel aſſentienti opinioni alicuius Magiſtri nõ occurrant; nec ſit illi ratio vlla dubitãdi ſtudio, aut diligentia ſuperabilis, excuſabitur à vitio erroris. Vndè M. Bartholomæus Fumus *in Armilla, verb. Opinio, num.* 1.*Si non appareat (inquit) opiniones eſſe contra bonos mores, neque contra determinationem Eccleſiæ, neque contra Sacram Scripturam, & ſequitur aliquis tales opiniones credens benefacere, & ſine pertinacia, non peccat, etiamſi tales opinionis eſſent falſæ, imò hæreticæ, ſed non manifeſtè. Vndè nunc multa ſunt hæretica condemnata, quæ antea ſine peccato poterant teneri ſecundum D. Thomam, *1. p. q. 32. art. 6.* quia manifeſtus error non erat.* Hæc M. Fumus. Quibus D. Thomæ loca optimè conciliantur.

24 Et ſic exponunt D. Thomam Thomiſtæ antiqui, & Recentiores, vt videre licèt apud Sylveſtrum *verb. Opinio, q. 1.* vbi ſic.* In ſpectantibus ad fidem, aut mores S. Thomas dicit, quod tales non excuſantur in his, quæ ſunt manifeſtè, & clarè determinata alicubi. Quo etiam modo (attende) ſecundum Archiepiſcopum intelligitur, cum dicit; quod In opinionibus, faciens contra verum; licet non contra conſcientiam, non excuſatur à peccato: puta habendo plures præbẽdas: quia facit cõtra legem Dei. Aliàs (inquit) contradiceret ſibi in eodem libro, quod non eſt credendum. Et eſt verum, quia in talibus non excuſat ignorantia. Panormitanus verò (qui aſſerit, excuſari à peccato, qui ſequitur opinionem alicuius Doctoris, licèt poſtea appareat, eſſe falſam) loquitur in obſcuris, & eſt verum.* Hæc Sylveſter cum D. Antonino, quos ſequuntur M. Ioannes Nider *in conſolatorio timoratæ conſcientiæ, part. 3. cap.* 11. Vbi adductis verbis D. Thomæ ex *Quodlib. 8. artic. 13. Quando ſunt duæ opiniones contrariæ, de eodem, &c.* ſic ait:* Hæc verba D. Thomæ non poſſunt intelligi, niſi de illis, vbi manifeſtè patet ex Scriptura, vel Eccleſiæ determinatione, quod ſit contra legem Dei, & non de illis intelligit, vbi illud non apparet, ſicut ſe ipſum declarare videtur *quolibet. 3. art.* 10. Alias enim ſibi contradiceret in eodem libro, quod non eſt credendum. Ex quibus ſequi videtur, quod non oportet ſemper tutiorem opinionem eligere de neceſsitate ſalutis, ſed ſufficit tutam eligere.* Et infra §. *Tertio patet in fine* * Idem item Vuilhel. in materia de decimis recitans duas opiniones, dicit: quod illa prima opinio, ſcilicèt, quod antiquas decimas ſine peccato in feudis retinere poſſunt laici, & quod ad hæredes tranſeat, benignior eſt, & ideò magis amplectẽda. Itẽ reperi in libris Veteribus Ordinis noſtri Prædicatorum reſponſa plura, quæ data eſſe videntur à Domino Alberto, quæ idem ſonant, &c. (Et *cap. 13. §. Quarto patet.*) Concludendum eſt ex prædictis omnibus, quod probabilis certitudo ſufficit in Moralibus, vt non exponat ſe quis periculo.* Hactenus M. Ioannes Nider. Quibus, & mentem D. Thomæ exponit, & ab obligatione eligendi tutiorem opinionem excuſat. Ergo ſecundum D. Thomã, quod agitur ſecundum conſcientiam probabilem peccatum non eſt, quãmvis aliàs, re ipſa, contra legem Dei ſit. Nec aliud periculũ incurrit, qui ex opinione probabili operatur, ac qui ex probabiliori, aut ſibi moraliter certa, minus tamen tuta: nam, vt conſtat ex ſuperius dictis, cum veritatem, diſsidentibus Doctoribus, adquirere non poſsit, ignorantiã eius invincibilem habet. Quam excuſare à peccato, etiamſi iuris naturalis, vel diuini ſit, eſt per ſe notũ, & conſtat ex D. Thoma *quodlib. 8. art.* 15. vbi ait: * Error autem conſciẽtiæ quandoque habet vim abſolvendi, ſeu excuſandi, quando, ſcilicèt procedit ex ignorãtia eius, quod quis ſcire non poteſt, vel ſcire non tenetur.* Et infrà.* Quando verò error conſcientiæ non habet vim abſolvendi, eſt, quando ſcilicèt ipſe error peccatum eſt, vt cum procedit ex ignorantia eius, quod quis ſcire tenetur, & poteſt.* Hæc ibi, & *in 2. ſentent. diſt. 22. q. 2. art. 2. in corpor. §. His ergo viſis*, & *de veritate, q. 17. art. 3. &* 4. Cùm ergo, diſsidentibus Doctoribus error conſciẽtiæ procedat ex ignorantia eius, quod quis ſcire non poteſt: planè ſequitur, hunc errorẽ excuſare a peccato: procedit enim ex ignorãtia invincibili, *id eſt, ſtudio inſuperabili*, vt explicat Sylveſter *verb. Ignorantia, q.* 4. Et ex D. Thom. & communi Thomiſtarum tradit Prado *num.* 19. citatus. Dicere autem, dari non poſſe ignorantiam invincibilem contra ius naturale, vel poſitiuum, quod ſcire noſtra referat, quandiu diſſentiunt inter ſe Doctores, omni prorſus caret fundamento; quia Doctorum diſsidium ſolùm ingerit dubium ſpeculatiuum de honeſtate actus, quod non tollit certitudinem iudicij practici, quod eſt regula immediata operationis. Iudicium autẽ practicum moraliter certum, circa licitum hic & nunc, inuoluit ignorantiam invincibilem malitiæ in operando. Sicut in opinione Domini Fagnani, & Baronij, opinio, ſeu iudicium moraliter certum ſpeculatiuum de honeſtate actus, ſeu de prohibitionis defectu, ignorantiam legis invincibilem cõtinet, quæ forſam datur: à cuius tranſgreſsione ignorantia illa excuſamur.

25 Ge-

Digitized by Google

25 Genuinam D. Thomæ expoſitionem, quam ex mente diſcipulorum celebri loco *ex Quolibet.8.art.13.* Nuper exhibui, acriter rejectam inueniens à Vincentio Baronio *2. part. Manuduct. contra Amadæum Guimenium, diſput.1, ſect.1. art.2.§.1. fol.12. &* 13. Vbi D. Thomæ locum falſatum, & præter eius mentem explicatum expoſtulat, ſic inquiens: * Cum mens D. Thomæ lex ſit eius ſcholæ: & totius familiæ Dominicanæ, ſuperiore diſputatione demonſtratum eſt, ſanctum Doctorem adeò tenacem eſſe opinionis à lege ſtantis, vt aduerſam, ſi falſa ſit, (nempè re ipſa, & coram Deo, neget, quantacumque probabilitate polleat, à peccato excuſare, &c. Locum D. Thomæ *ex Quolibet.8. art.13.* refert Amadæus *tract. de opinion. probabili, num.6. &c.* Hic fidem Guimenij appello: locum D. Thomæ tacito exemplo, quòd habet ab ignorantia rerum facti, omnino corrupit. * Et infrà: * Hoc pro comperto, & confeſſo apud omnes ponit (nempè D. Thomas) ad culpam non imputari quamcumque ignorantiam, maximè rerum facti, quæ infinitæ ſunt; ſed earum tantùm, quas te ſcire referat, & poſsis, quales ſunt iuris naturalis omnes. * Hinc in Amadæum immiſericorditer lectores concitat. * Ex vno (inquit) crimine diſce omnia eruditè lector. An putas, Amadæum bona fide, & ſincerè quidquam facturum, cum adeò Illuſtrem D. Thomæ locum, qui ſit omnium controuerſiarum baſis, & regula falſarit? * Hactenus in Amadæum Baronius, cuius fidem, iure, non iniuria, appellare poſſemus, Diui Thomæ locum ex *Quolibet, 8. art.13.* Semel, & iterum recolui, & nullum in eo adducit Sanctus Doctor exemplum ab ignorantia rerum facti. Omnes, qui legerint, in teſtes aduoco. Addo, neque ad rem, quã ibi pertractat, exemplum facere, quia quæſtio eſt de varietate opinionum circa legem: *Vtrùm qui habet plures præbendas peccet?* Qua propter extra rem omnino erat emplum ab ignorantia rerum facti, quod proiudè nec D. Thomas adduxit, nec Amadæus tacuit. In quo ergo corrupit? In quo falſauit? Quorſum igitur tot inanium verborum ſtrepitus, tot iniuriarum, & calumniarum colluuies.

26 Sed Baronium excuſatione non defraudo; forſan amanuenſis incuria lapſus iſte in concinnatum eius opus irrepſit, ſicut, & alij paſsim, in quos incidit, imponendo Amadæo opiniones, omnes, quas ab alijs traditas refert. Immo, & quandoque Authores, quos non adducit: vt videre licèt in ſyllabo locorum, quæ in fronte ſui libelli ab Amadæo corrupta, & falſata falſiſsimè obtrudit, dicens: * *Pag.37.* Antoninus truncatus, & præter eius mentem explicatus. Sicut Albertus Magnus: *Pag.38.* Syluest. *Pag.40.* Alvarez Truncatus: *Pagin.43.* Nuño extra mente citatus: *Pagin.44. & 45.* Ildephonſus Truncatus: *Pagin.47.* Martinez præter eius mentem explicatus: *Pag.48.* Paulus de Blanchis extra Theſim citatus, & ibidem Ludouicus Lopez truncatus. * Hæc de probabilitate opinionum loca ab Amadæo falſata, & truncata iactat Baronius, & ab illius corruptelis vindicanda promittit, quem ego, vt ab hoc onere leuarem, ea conſulere opus non habui; dolui verò apud illum, in fronte libri contra Amadæum, ſcripta inueniſſe, quia ex vno crimine omnia didici. Non aduertit homo, vt debuiſſet, à pag.21. ſui operis vſque ad quinquageſimam, non contra Amadæum Guimenium diſputare, ſed cõtra Stephanum de Camps, in quæſtione facti inſtituta in ſuis in Ianſenium libris, vbi cùm pro ſe adduxiſſet D. Antoninum, Albertum Magnum, Syluestrum, Alvarez, Nuño, Ildephonſum, Martinez, Paulum de Blanchis, & Ludouicum Lopez, omnes mala fide à Patre de Camps inductos Baronius ipſe contendit. Sit eſto: Quid indè contra Amadæum? Sed forſan ad horrorem lectori incutiẽdum, tot falſarum citationum cumulo, præfatos Doctores Baronius congeſsit, quaſi nil faceret, citationes falſas ei impoſuiſſe, ni Authores etiam imponeret. Hinc vellem Baronij fidem lectores agnoſcant, & ad alia, quæ contra Amadæum obijcit, obſeruent. In portu enim impegiſſe, Infelix præſagium eſt.

27 Locum alium Diu. Thomæ, refert Amadæus *ex Quolibet. 8. art.15.* (& nos adduximus vbi ſuprà) in quo Angelicus Doctor errorem conſcientiæ procedentem ex ignorantia eius, quod quis ſcire non poteſt, dicit excuſare à peccato: ſecus ſi ex ignorantia eius, quod quis ſcire tenetur, & poteſt. Quæ doctrina eſt veriſsima, & pluribus in locis ab Angelico Doctore tradita. In hoc ergo articulo decimoquinto, in exemplum ignorantiæ excuſantis (quàm inuincibilem vocat alibi) adducit ignorantiam rerũ facti, quia notior eſt, & paſsim obuia: Vt * ſiquis (inquit) intendens accedere ad vxorem ſuam, & alia ei ſupponeretur, eo neſciente. * In exemplum autem ignorantiæ vincibilis, nõ excuſantis à peccato, (quia, & ipſa propter negligentiam peccatum eſt) aduocat ignorantiam rerum iuris naturalis ſub læthali prohibentis fornicationem. * Mortaliter (inquit) peccaret, licèt credere fornicationem ſimplicem eſſe peccatum veniale. * Eſt enim clare, & expreſsè alicubi determinatum, eſſe mortale, & ſecundùm Eccleſiæ cõſuetudinem fidelibus ſufficienter propoſitũ. Non tamen propterea negat Angelicus Doctor, de apicibus iuris naturalis, immò, & de

for-

fornicatione aliquando; dari etiam poſſe ignorantiam inuincibilem, excuſantem à peccato, vt conſtat ex his, quæ habet 1.2.*q.*100. *art.*11. Vbi tria diſtinguens præceptorum Moralium genera, tertio loco ait: * Quædam verò ſunt, quorum ratio non eſt adeò cuilibet manifeſta, ſed ſolùm ſapientibus, & ipſa ſunt præcepta Moralia ſuperaddita decalogo, tradita à Deo populo per Moyſem, & Aaron. * In quorum exemplum adducit fornicationem, & vſuram. Et quod mirabilius, ipſemet Baronius 2.*part. Manud. diſp.*4. *ſect.*1.*fol.*342.*& ſeq.* Totus eſt in probando contra Vvendrochium. * Dari poſſe ignorantiam inuincibilem in remotiſsimas iuris naturalis fimbrias, quales à decalogo ſepoſitas, ſcriptura de vſuris tradit. * Quod iterum contra eundem premit, *fol.*394.*& ſeq.* Et inferius, *fol.*407.§.5. Ignorantiam inuincibilem malitiæ fornicationis poſsibilem eſſe, ex Diu. Thoma, & Mercoro contra Vvendrochium acriter propugnat. Quod defendũt plures alij Theologi, quos ſequuntur Lorca 1. 2. *tom.*2.*diſp.*30. *de Peccatis, memb* 2. Vazquez 1. 2.*diſp.*122. Sotus *de Iuſtit. lib.*5.*quæſt.*1.*art.*5.*in fine*, Suarez, Coninch, Sanchez, & alij, quibus ſubſcribit Cardin. de Lugo *tom. de fide, diſp.*19.*ſect.*1.*num* 2.& Mag. Araujo 1.2.*q.*76. *art.*4. *dub.* 5. Vbi ſic ait: * Alia denique ſunt iuris naturalis, quæ mediatè, & cum aliqua difficultate ex primis principijs deducuntur, cuiuſmodi ſunt mendacium, propter liberandum innocentem, ſimplex congreſſus cum ſcorto, ſoluta mercede, & de his poteſt apud homines etiam Chriſtianos, ſaltem in doctos, eſſe probabilem, & inuincibilem ignorantiam, &c. Etiam poteſt dari ignorantia probabilis, & inuincibilis iuris diuini ſcripti, & poſitiui, quantum ad neceſſaria ad ſalutem, ne dum inter infideles, ſed etiam inter fideles. Hæc concluſio eſt expreſſa Diu. Thomæ 2.2.*q.*110.*art.*2. *&* 3.*part.q.*69.*art.*4.*ad ſecundum.* * Hæc Araujo vbi ſuprà, & iterum, *q.*64.*diſp.*2.*ſect.*3. *diffic.*1. vbi plures citat. Quos cum Mag. Soto, Medina, Alvarez, Gregorio Martinez, & alijs ſequitur M. Prado *tom.*1.*q. Moral. cap.*2.*q.*19.§.6.

48 In prædicto ergo Diu. Thomæ loco, articulo decimoquinto, nuper citato, præter miſit Amadæus *in ſuo pro Ieſuitis opuſc.* Omiſi, & ego, conſulto exempla, quibus Angelicus Doctor doctrinam vniuerſalem circa ignorantiam vincibilem, & inuincibilem tradidit, dicens: Hanc excuſare à peccato, ſecus illam; quia alia eſt eius, quod quis ſcire poteſt, & tenetur; alia eius, quod ſcire non poteſt. Quæ cum tàm rerum iuris, quàm facti, iuxta Diu. Thomam, eiuſque diſcipulos, nec Baronio ipſo, (licèt ſibi contrario) excepto, cõtingere poſſit; ideò tàm ad res facti, quàm iuris, doctrina eius generalis, in hoc articulo decimoquinto, & alijs locis tradita ab omnibus Theologis extenditur. Si enim ignorantia inuincibilis ſit, fide ſanctum eſt, à peccato excuſare, ſiue facti ſit, ſiue iuris; idque intendit Diu. Thomas, vt certum ſtatuere, ſicut, & ignorantiam vincibilem tàm facti, quàm iuris, vim excuſandi non habere, licèt claritatis gratia in exẽplum inuincibilis, ignorantiam rerum facti; & in exemplum vincibilis, ignorantiam rerum iuris adduxerit. Quorum meminiſſe, niſi ad implendam paginam neceſſarium non putauit Amadæus, cõtentus habere principium hoc inconcuſſum ex Diu. Thoma, & omniũ doctrina: quamcumque ignorantiam eius, quod quis ſcire non poteſt, ſeu ignorãtiam inculpatam excuſare à peccato. Hanc autem interuenire in concurſu opinionum contrariũ probabilium, ſiue facti, ſiue iuris, eſt veriſsima ſententia. Et huic principio maximè innititur communis Theologorum concedens delectum opinionis minus tutæ, minuſque probabilis. Vt ex ſuprà dictis ſatis conſtat. Videatur D. Thomas 1. 2. *q.*6. *art.*8. *& q.* 76.*art.*2.3.*&* 4.

§. V.

Secunda obiectio de conſcientia dubia.

29 NIL Apud Theologis magis ſanctum, quàm mortaliter delinquere operantem rem grauiter prohibitam, cum conſcientia dubia. Hanc igitur reſultare, ex conflictu contrariarum opinionum probabilium circa honeſtatem actus, totis viribus, contendit Diu. Proſperus Fagnanus *in capit. ne innitaris*, quem ſequitur Vincentius Baronius *in ſua manuductione*, 1. *&* 2. *part. contra Illuſtriſsim. Caramuel. & Amadæum Guimenium*, ex quo princio ad tutiorem ſemper opinionem eligendam hi recentiores nos conantur adſtringere. Igitur conſcientiam dubiam ex contrarijs opinionibus pullulare probant ex D. Thom. *Quolibet.*8. *art.*13 *ſuprà citato*, vbi de Clerico habente certitudinem, quod ſibi liceat plures habere præbendas ſic ſcribit: * Si tamen inquandam dubitationem inducitur ex contrarietate opinionum, ſi manente tali dubietate, plures præbendas habet, periculo ſe cõmittit, & proculdubio peccat, vtpotè magis amans beneficium temporale, quàm propriam ſalutem. * Ex quibus concludit videtur, dubium, quod ex contrarietate opinionum procedit, practicum eſſe, & conſciẽtiam dubiam conſtituere: aliàs non eſſet, cur manente tali dubietate, nequiret opera-

tio

tio licita euadere. Sic diſcurrit Iulius Mercorus *in Baſe.totius Moral.Theologiæ,2.par. art.21. fol.161.* Vbi ex verbis Diu. Thom. nonnulla valdè notanda deducit. Primum, certitudinem ſpeculatiuam de honeſtate actus ſtare poſſe cum dubietate graui, & practica de eodem obiecto, ex diuerſo medio. Secundum, ex cõtrarietate opinionum probabilium,quarum altera pro lege,altera pro libertate pugent, non poſſe nõ oriri dubium practicum efficiens illicitam electionem opinionis minus tutæ, etſi probabilioris pro libertate: atque adeò operantem cum dubio circa honeſtatem actus, quod ex huiuſmodi contrarietate opinionum naſcitur, operari ex conſcientia dubia,& proculdubio peccare. Vndè concludit. * Caueant ergo Thomiſtæ, & obſeruent, dubium ex diuerſitate opinionum,ſecundùm Sanct.Thom.eſſe dubium practicum, quia qui operatur cum tali dubio peccat,dum committit ſe periculo. * Hæc Iulius Mercorus. Cui conſentit Vincẽtius Baronius *1.part. Manuduct.diſp.2.ſect. 6.fol.383* dicens: Neminem excuſari à peccato contra legem, ex hoc, quòd operetur ſecundùm conſcientiam; id eſt, ſecundum dictamen probabile,& opinatiuum.* Quandiu enim (inquit) diſsident opiniones Doctorum de re,licita ne ſit, aut contra legem, nunquam poteſt quis eſſe certò conſcius, ſe nil mali agere, quia ex diſsidio Doctorum ſuboritur aliqua ſuſpicio, & formido erroris. * Ac proindè cum conſcientia dubia operabitur.

30 Cæterum quidquid ſit de compatibilitate dubij practici cum certitudine de veritate obiecti,quod non leuem difficultatem alibi examinandam ingerit. Quod ex cõflictu duarum opinionum,de quibus ſuprà, non oriatur neceſſario dubium practicum, tradit expreſsè Diu. Thom. ibidem. Aut ex contrarijs(inquit) opinionibus in nullam dubitationem inducitur, & ſic non ſe committit diſcrimini, & non peccat. * Secundò,quod cum dubietate ſpeculatiua, orta ex contrarietate opinionum rectè comparetur certitudo practica,qua licita euadat operatio; eſt communis omnium antiquorum Theologorum, & recentiorum Thomiſtarum ſententia,quos referam infrà,& §.6. Immò,& ipſius Iulij Mercori *vbi ſuprà* aſſerentis dubietatem ſpeculatiuam poſſe ſtare cum certitudine practica; non ergo neceſſaria illatione deducitur conſcientia dubia, ex conflictu contrariarum opinionum; dubitatio enim ex illo procedens ſpeculatiua eſt, non practica.

31 Dices: Dubium practicum neceſſario ſubſequi ad ſpeculatiuum. Reſpondeò, verum eſſe dubitantem ſpeculatiuè rem aliquam eſſe licitam, debere per ſe loquendo dubitare etiam practicè, vt benè cum Thoma Sanchez Breſero, Franciſco de Lugo, & alijs, tradit Pater Bardi *de conſcientia, diſceptat.5.cap.2.num.3.* Quia ex dubio ſpeculatiuo per ſe loquendo,oritur practicum,niſi circunſtantia aliqua, vel motiuum ſuperaddatur ob quæ à iudicio ſpeculatiuo diſcordare poſsimus, cenſentes iudicio alio moraliter certo poſſe cõtra dubium ſpeculatiuum operari,vt in re præſenti propter rationes, & motiua ſuprà expreſſa nobis contingit. Quãuis enim ex ſolo volũtatis imperio nequeat deponi dubium practicum, quod ex dubio ſpeculatiuo per ſe oritur, ſed neceſſariò debeat eſſe cauſa aliqua rationabilis; talem verò exiſtimamus, ex communi Doctorum, duo illa principia vniuerſalia ſuprà ſtabilita: aliud quod in dubio melior eſt conditio poſſidentis:aliud,quod ignorãtia quæ facta ſufficienti diligentia vinci non poteſt, æquiualet ignorantiæ inuincibili. Quibus poſitis, prudenter, & abſque errore iudicat homo ſibi licitum,& honeſtum eſſe operari. Quod iudicium immediatè directiuum operationis eſt certum,& euidens,vt benè ait Leſsius *de iuſt.lib.1.de Prudent.dub.1.*

32 Senſus ergo genuinus loci Diu.Thomæ eſt,eum,qui ex contrarietate opinionum in dubitationem practicam inducitur, (vel quia ſuſpẽdit omnino aſſenſum, neutri parti contradictionis illum præbens, vel quia cenſens eſſe probabile peccare, & probabile etiam non peccare, non depoſito primò iudicio,vt poteſt, in actum prodit, abſque alio iudicio certo ſuperaddito) periculo ſe committere,& proculdubio peccare, quia operari abſque illo aſſenſu certo, de honeſtate actus,eſt illum velle, ſiue bonum, ſiue malum, & operari cenſendo probabiliter peccatum committi, etſi probabiliter etiã oppoſitum iudicetur, æquiualet dicere: ſiue peccatum ſit,ſiue non abſtinere nolo ab operando. Imprudenter ergo, & temerè hoc iudicio operabitur,vt ſolidè probat D.Fagnanus *in cap. ne innitaris,num.98.* Secus verò dicendum,ſi cum dubietate illa ex contrarietate opinionum ſuborta, coniungatur iudicium aliud, certum practicum, circa licitũ hic, & nunc, vltimo applicans voluntatem ad operãdum, quo intellectus certo moraliter iudicet non peccare, vt contingit ſubdito obediẽti præcepto ſuperioris, perſeuerante dubio de honeſtate rei præceptæ: vt dubitanti de iuſtitia belli. Iuxta illud Auguſtini *libr.22. contra Fauſtum,cap.75.* * Iuſtus ſi fortè,etiam ſub rege homine ſacrilego militet, rectè poteſt eo iubente, bellare, ſi quod ſibi iubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum certum eſt, vel an ſit certum non eſt. * Sic exponunt D. Thom.

Digitized by Google

Thom. communiter diſcipuli Mag. Bartholomæus de Ledeſma *tract. de Pœnitent. vbi de confeſ. diffic.* 14. * Stante (inquit) dubio ſpeculatiuo de alicuius ſententiæ veritate, poterit nihilominus ſic dubitans in practica, non tantùm illa vti, verùm etiam certus eſſe, quod illam ſequendo benè faciat. * Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. q. 7. Theolog. Moral. cap. 1. q. 4. §. 3. num. 12.* * Inter duas opiniones æque probabiles, licèt eligere minus tutam; nam, qui vnam eligit, habet certitudinem Moralem, quod rectè operetur. * Et iterum *q. 8. num.* 4 Certum eſt, quod dubium ſpeculatiuum, de rectitudine operis non tollit, quod in praxi licitè abſque dubio operemur, vt patet in illo, qui ſequitur opinionem probabilem. * Illuſtriſsim. ac Reuerendiſsim. Mag. Didacus Alvarez, Archiepiſcop. Tracenſis *in 1. 2. q. 19 art. 6. diſput. 69. num. 3. ad* 4. * Reſpondetur ſufficere, quòd homo ſe applicet ad operandum, per cognitionem certam practicè, quæ habetur per opinionem practicè probabilem, nec eſt neceſſarium ſequi regulam certiſsimam. * Qua propter Mag. Araujo *in deciſionibus Moral. de ſtatu ciuili, diſp. 3. num. 16. aſſert. 9. & 6.* Aſſerit, non obſtare illam regulam iuris *incertum eſt dimittendum, & certum tenendum, ex cap. ſiquis de Pœnitent.* * Quia iſte (inquit) eſt ſibi certus Moraliter, cum in Moralibus ſufficiat certitudo ex probabilibus orta, ſecundùm Philoſophũ *lib. 1. Æthicor.* * Quibus facit Mag. Ioannes Nider *vbi ſuprà, cap. 13. §. Quartò patet*, vbi ait? * Quòd probabilis certitudo ſufficit in moralibus, vt non exponat ſe quis periculo. * Nec obſtat regula alia iuris *in dubijs tutior pars eſt eligẽda*: quia, vt ait Mag. Araujo *diſput. 9. citata, aſſert. 1. num.* 9. * Non eſt in dubio, qui probabilibus rationibus flectitur ad vnam partem potiùs, quàm ad alteram. * Quod tenet etiam Sylveſter *verb. Confeſsio ſecundò, q. 2.* Mag. Sotus *in 4. diſt. 27. quæſt. 1. art. 3.* & alij communiter ex Nauarro *in Man. cap. 27. num. 284.* Vbi ait regulam illam iuris procedere tantum in propriè dubio, qualè non eſt cum, ſufficiente authoritate, aut ratione, altera pars creditur. Quam expoſitionem dicit Mag. Prado *cap. 1. q. 4. num. 5.* Eſſe Sylveſtri *verb. Opinio, q. 1. in fine.* * Et iam communem omnium. * Quos ſequitur Verricelli *tom. 1. quæſt. Moral. tract. 2. quæſt. 10. num. 5.*

33 Vt omittam regulam hanc, nec in dubio proprio, & ſtricto, nempè quando intellectus hæret, nuli parti aſſenſum præbens, locum habere extra caſus determinatos in iure, vt *cap. ad Audientiam, cap. ſignificaſti 2. de Homicidio, & cap. iuuenis, de ſponſalibus.* Atque adeò in alijs non eſſe de præcepto, ſed de conſilio: Sic Diu. Antoninus, Sylveſter, Nauarro, Henriquez, Malderus, Moura, Villalobos, Mag. Candidus, Mag. Baptiſta, & alij apud Magiſtrum Prado *vbi ſupra, cap. 1. q. 8. num.* 9. & apud Bardi *de conſcientia, cap. 3. diſcept. 5. num. 2. & 3.*

34 Explicationem aliam noſtris principijs valdè congruentem, tradit M. Baptiſta, *diſp. 209. dub. 3. notab. 5. nu.* 1081. cuius meminit M. Prado vbi ſupr. nempè regulam illam iuris, *in dubio tutior pars eſt eligenda*, non habere locum, quando reſiſtit poſſeſsio. Cuius rationem reddit. * Quia regula illa 65. *de regul. iur. in 6. In pari delecto, vel cauſa potior eſt conditio poſsidentis*, vniuerſalior eſt. Vndè poſsidens non tenetur ſequi tutiorem partẽ. * Ergo cum diſsidentibus Doctoribus circa honeſtatem actus, & prohibitionem legis, voluntas ſuam libertatem poſsideat, non tenebitur tutiorem ſequi partem. Sed inſtat Baronius 1. *part. Manuduct. contra Caramuelem, diſp. 2. ſect. 5. fol.* 327. eodem momento, quo rationis compos, & doli capax eſt homo, ligatur lege diuina priore quocumque actu, aut peccato, & fortè datur lex, de qua dubitat, illum adſtringens, & Deus ſcit re ipſa ligatum: Ergo dubia, & fortè nulla eſt poſſeſſio. Reſpondeo libertatis poſſeſsionem ad operationes lege non prohibitas certiſsimã eſſe, qua per legem dubiam nemo ſpoliatur; nec Deus ſcit, hominem lege non ſufficienter propoſita ligari, ſed potiùs oppoſitum: taliter autẽ ſe habet lex, ſiue naturalis, ſiue diuina, ſiue humana, de qua diſsidium eſt inter Doctores probos, & doctos, an obliget. Addit Fr. Franciſcus Bonæ ſpei, *in lib.* cui titulus *Noctua Belgica, dub. 8. num. 246. fol.* 84. * In caſu dubiæ poſſeſsionis ſtandum pro libertate, *quia in dubijs, quod minimum eſt, ſequimur, odiaque ſunt reſtringenda, & fauores ampliandi.* Quo funditus euertitur fundamentum Baronij.

§. VI.

De vltimo iudicio ad licitè operandum requiſito.

35 AN verò iudicium Moraliter certum neceſſariò requiratur ad honeſtatem actus eliciendi, an ſufficiat iudicium practicum probabile quo quis licitum iudicèt, etſi cum formidine partis cõtrariæ, hunc contractum hic, & nunc celebrare? Non conueniunt Doctores. Nonnulli hoc ſufficere exiſtimant. Ita M. Petrus de Ledeſma *de Matrimon. q. 45. art. 1. in fine* quem ſequitur Illuſtriſsim. Archiepiſcopus Hiſpalenſis Petrus de Tapia *in Catena Morali, lib. 1. q. 8. art. 12.* Vbi ait: ad rectè operandum

ſolùm requiri, quod quis retineat dictamen. *Sibi licere eligere quàm maluerit opinionem, quamuis hoc iudicium non ſit ſine formidine. * Quod tradit etiam Antonius Perez *certamine* 10. *Scholaſtic. cap.* 2. dicens: Sufficere iudicium opinatiuum cum formidine, ſine vllo iudicio certo, vt homo rectè operetur: * alias (inquit) nullus eſſet ſcrupulorum finis, nec terminus. * Et cum Gerſone, Paſqualigo, Baldello & alijs tenet Verricelli *tom.* 1. *q. tract.* 2. *q.* 11. *à num.* 2. & plures alij. Et ſic exponit D. Thomam *Quolib.* 8. *art.* 13. M. Medina 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *concl.* 1. dicens: Solùm contendere eum, qui propter varietatem opinionum dubitat de probabilitate ſuæ opinionis, non poſſe illam ſequi: ſecus qui de probabilitate non dubitat, licet cum formidine aſſentiat obiecto. Videatur Vazquez 1. 2. *diſp.* 62. *cap.* 5. *&* 9. Salas 1. 2. *tom.* 1. *tract.* 8. *diſp. vnic. ſect.* 4. *& ſect.* 16. *num.* 144. Vbi cum pluribus tradit, ſufficere, quod probabiliter quis iudicet, opinionem eſſe probabilem, & quod opinionem probabilem liceat ſequi.

36 Verùm contraria ſententia aſſerens, neceſſarium eſſe ad rectè operandum iudiciū practicum moraliter certum, eſt omnino tenenda. Hanc partem ſolidè probant omnia fundamenta, quæ congerit Dominus Fagnanus *in cap. Ne innitaris, num.* 96. Cuius verba refert, & ſententiā, laudato auctore, ſequitur Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in apologemate retorto, dub.* 7. *num.* 180 *fol.* 180. *& reſol.* 9. *num.* 283. *fol.* 199. *& fol.* 207. *à num.* 263. Et ante illos Caietan. *tom.* 1. *opuſc. tract.* 31. *reſponſ.* 3. *dub.* 7. Arriaga *in* 1. 2. *diſp.* 13. *ſect.* 2. *ſub ſect.* 2. Granado *in* 1. 2. *controuer* 2. *tract.* 12. *diſp.* 3. *ſect.* 34. Bardi *de conſcient. diſcept.* 1. *cap.* 9. *num.* 5. Leſsius *de iuſt. lib.* 1. *cap.* 1. *dub.* 1. *num.* 5. M. Prado *vbi ſupr. cap.* 1. *q.* 3. §. 1. *n.* 5. P. Leſsius *lib.* 1. *de iuſt. dub.* 1. & P. Suarez *in* 1. 2. *diſp.* 12. *ſect.* 3 *num.* 2. vbi ſic ait: * Dicēdum primò, vt voluntas ſit recta, neceſſarium eſſe, vt ſequatur iudicium conſcientiæ practicè certum de honeſtate obiecti, & actionis: ita Doctores omnes, D. Thom. Caietan. Adrianus, Nauarr. Corduba. Ratio omnium eſt illud Eccleſiaſt. 13. *Qui amat periculum, peribit in illo* Ergo, vt homo moraliter rectè operetur, oportet excludere omne dubium, & periculum malitiæ: hoc autem nō fit, niſi iudicio certò, ſaltem practico. * Hæc Suarez, à quo non diſſentire Doctores, qui pro contraria ſententia referuntur, aſſerit Ouiedo 1. 2. *tract.* 5. *de conſcient. controuerſ.* 1. *punct.* 2. *nu.* 11. illoſque benè exponit Bardi *de conſcient. diſcept.* 1. *cap.* 9 *num.* 7. Nimirum, non requirere ad honeſtè operandum iudicium moraliter certum ſpeculatiuum circa honeſtatem obiectiuam rerum. Quod verùm eſſe, omnes Theologi conueniunt, ſi vnum excipias Dominium Proſperum Fagnanum, cuius fundamenta eo tendunt, vt probent, neceſſarium eſſe iudicium moraliter certum de honeſtate actus ſecundum ſe, excludens probabilem opinionem partis contrariæ.

37 Sed quidem, vt benè Ioannes Martinez de Prado ex communi Doctorum aſſerit *cap.* 1. *de conſcient. q* 3. §. 1. *n.* 6. Duplex cognitio diriget actum: alia remota circa honeſtatem actus ſecundum ſe, cui cum formidine aſſentitur intellectus: alia proxima de actu hic, & nunc in his circumſtantijs iuxta regulas prudentiæ exercendo. Hæc practica ſimpliciter eſt; illa verò ſpeculatiua; quia quaſi ſpeculatiuo modo procedit, & eſt remota actus regula non excludens formidinem partis oppoſitæ Dominus vero Fagnanus cognitionem hanc ſpeculatiuam de honeſtate actus, totis viribus contendit, debere eſſe moraliter certam, vt vel ſic vſum opinionum, etiam probabiliorū, fauentiū libertati prorſus exterminet. Sed fruſtrà: quia ſtante formidine de bonitate actus ſecundum ſe, poteſt ex alijs motiuis, etſi probabilibus tantum, iudicium moraliter certum efformari, excludens periculum peccādi. Hic eſt ſcopus, quē omnia eius argumenta, & conglomeratæ authoritates reſpiciunt, quem ſi alij Theologi attingant, cum probabili opinione formidoloſa de honeſtate actus, non erit cur ad cognitionem ſpeculatiuam moraliter certā adſtringantur. Quod autem iudicium practicū certum moraliter rectè cohæreat cum iudicio ſpeculatiuo aſſentienti cum formidine honeſtati actus ſecūdum ſe, tradit etiam Caietanus *tom.* 1. *opuſc. tr.* 17. *reſponſionum, reſponſ.* 13. Vbi ait: Formidinem ex parte intellectus modo ſpeculatiuo ortam ex contraria opinione pro parte tutiori, non tollere, quod quis credat abſque formidine partis oppoſitæ, quod ſibi liceat operari, hic & nunc, non obſtante formidine de oppoſita parte in vniuerſum conſiderata. Inſuper quod iudicium practicum moraliter certum procedere poſsit ex principijs probabilibus, conſtat ex ipſo Domin. Fagnano *ſupra num.* 99. vbi ſic ait: * Si rationes probabiles ſint plures, & tanti ponderis, atque momenti, vt illis intellectus ſine vlla formidine acquieſcat, & iudicet, rem ita ſe habere, hæc eſt moralis certitudo, quæ ſufficit ad rectè operandum. * Cum igitur ſtante formidine, ſeu dubietate de bonitati actus ſecundū ſe, ex contrarietate opinionum proueniente, plures ſuperaddantur rationes probabiles a poſſeſsione libertatis & ab ignorantia inuincibili petitæ, quibus intellectus ſine vlla formidine acquieſcat, & iudicet, licitum eſſe hic, & nunc operationem illam elicere, vel contractum cele-

brar

Digitized by Google

brare,&c. Fateri tenetur Fagnanus,hanc eſſe moralem certitudinem,quæ ſufficiat ad rectè operandum. Non ergo opus eſt, quod primum illud, & remotum iudicium circa honeſtatem actus moraliter certum ſit, & formidinem excludens; quandoquidem dubietas ſpeculatiua,& certitudo practica,(vt benè ex communi ſententia tradunt Martinez, & Mercorus ſuprà) in eodem intellectu de eodem obiecto rectè compatiũtur,quod Dominus Fagnanus inficiari non poteſt. Videatur Caietanus loco ſuprà citato vbi pluribus id probat, vt ex illo refert P. Vazquez 1. 2. *diſp.62.cap.5.num.21.& 22.*Subnectens pro hac ſententia ſtare, etiam Nauarrum *in cap. ſiquis de Pœnitẽt.diſp.17.num.61.62.& 63.* Quibus conſentiunt Doctores omnes,§.præcedenti citati.Et iterum M. Ioannes Martinez de Prado *tom.de Pœnitent.q.84.dub.4.de peccatis dubijs,§.in fine,fol.*32.Qui habet,inquit,opinionem.* Format iudicium certum practicè,quod hic,& nunc non peccat, ſicut in omni caſu quo ſequitur opinionem probabilem. Quia licèt ſpeculatiuè ſit probabile,quod hoc facere eſt peccatum, in praxi eſt certum, quod prudenter eligitur; & tutum, quod eſt rectum ſolùm probabiliter.*

38 Ex quibus deducitur,omnia argumẽta,& auctoritatum colluuiem diligenter cõgeſta, quibus probabilitas obruere tentauit Fagnanus,ſolùm militare contra vnum, vel alterum Recentiorem, qui iudicium probabile practicum vltimo applicans volũtatem, exiſtimarunt ſufficere ad licitè operandum; non verò contra noſtram,& communẽ Theologorum ſententiam, qui ſolùm cõcedimus, licitum eſſe amplecti opinionem probabilẽ, adiuncto probabilitati opinionis iudicio moraliter certo, de licito eius vſu:ſecus minimè,quantumvis opinio minus tuta probabilior ſit tutiori. Nullum contra hanc concluſionem Dominum Fagnanum argumentum adducere,collatis locis,& ad verbũ ex ſcriptis, luculenter oſtendit Fr. Franciſcus Bonæ Spei Carmelitanus *in Apolegem. retorto,contra Caramuelem pro Domino Fagnano,* (quod, vt verũ fatear, in Fagnanum potius contortum cenſeo)nam vno hoc verbo iudicij practici moraliter certi, opinioni probabili adiuncti, omnia quæ Dominus Fagnanus contra licitum vſum opinionum probabilium congelsit,conuelluntur, & inania prorſus ad ſcopum ſui operis redduntur.

39 Et re benè inſpecta, hoc vno, quod ſubiicio argumento, omnibus ab eo confectis ſatisfit. Iudiciũ moraliter certum de honeſtate operis,hic & nunc eliciendi, eſt ſufficiens ad licitè operandum, vt fatetur ipſe Domin Fagnan.ſuprà, & omnes Orthodoxi indubitatum habent; ſed iudicium de licito vſu opinionis probabilioris, aut etiam probabilis pro libertate, relicta tutiori pro lege, eſt iudicium moraliter certum. Ergo licitũ eſt,præfatum iudicium, vt regulam immediatam,& proximã, ſecundùm prudentiæ leges,ad operandum aſſumere,& illi ſe conformare. Reſpondebit forſan D. Fagnanus, hoc iudicium non eſſe moraliter certum; ſed nõ facilè probabit, quia vt ipſe docet vbi ſuprà. *Sufficit, quod certitudo oriatur ex probabilibus,id eſt(inquit) quæ generatur ex probabilibus coniecturis,& argumẽtis,&c. Quia etſi argumenta huiuſmodi, ſeorſim conſiderata non concludant omnino, nec ſint euidentia,ſed tantùm probabilia,tamenſi ſimul iungantur,& ſint multi ponderis, ſunt apta nata generare talem certitudinem, vt virtus apprehenſiua cognoſcat,vel apprehẽdat abſque vlla trepidatione rem ita ſe habere. Atque ita cauſæ ſunt probabiles, ſed effectus ex illis reſultans eſt omnino certus,& infalibilis.* Sic ille. Hæc autem concurrere de facto in iudicio vltimo,& practico de vſu licito opinionis probabilioris, aut etiam probabilis pro libertate, ratione duplicis motiui ſuprà memorati,poſſeſsionis ſcilicèt, libertatis, & ignorantiæ invincibilis veritatis obiecti,quãdo Authores probatæ auctoritatis circa honeſtatem actus diſsident,eſt communis Doctorum ſententia. Habent ergo omnes iudicium moraliter certum,quo, & ipſi dirigantur,& alios etiam dirigere poſsint,omnimodam ſecuritatem conſciẽtiæ in opinionibus probabilibus ſequendis offerentes.

40 Ex quibus fit eodem omnino fundamento,quo Dom.Fagnanus probat,poſſe ex probabilibus generari iudiciũ moraliter certũ ſpeculatiuum de honeſtate actus, nos etiã probare, comparari poſſe iudicium practicũ moraliter certum, de vſu licito opinionis probabilis.Nam,vt benè ait M. Ioann. Martinez de Padro.*Hoc iudicium practicũ non ſequitur adæquatè,& formaliter ex opinione ſpeculatiua admittente formidinẽ circa honeſtatem actus ſecundùm ſe, ſed ſequitur ex certiſsimis regulis prudentiæ, quia iſta non regulatur penes id,quod in re eſt,ſed quia adhibuit diligentiam,quàm potuit, & ſic ſemper eſt vera practicè,vt declarat M. Ioannes à S.Thom.1.2.*diſput.*12.*art.*3. §. *Secundùm probatur.* Et hanc certitudinem in ipſo exercitio etiam ruſtici habent, per quæ facillimè argumenta corruunt.* Hactenus M. Prado *cap.*1.*q.*3.*num.*7. Et ante illum Suarez 1. 2. *diſp.*12.*ſect.*3.*num.*3. Quibus fit ſatis Vincẽtio Baronio 1.*p.Manud.diſp.*2. *ſect.*2.*art* 3. *§.*2.*fol.* 174. Certitudinem iudicij practici oppugnanti,quaſi adæquatè deductam ex ſola opinione ſpeculatiua probabili includente formidinem circa honeſtatem actus. * Ex

illa

illa (inquit) non poteſt deduci certa concluſio prudentiæ: quia repugnat manifeſtè certiorem, vel firmiorem eſſe concluſionem qualibet præmiſſarum, cum debiliorem ſequi debeat. * Sic ibi, ſed oblitus, quæ paulò antea, *§.1. in fine, fol.172.* ſcripſerat, dicens: *Non poteſt negari, non licere ſubdito detrectare militiam, quamvis ius belli ſit dubium. Sed inquies, qui fieri poteſt, vt concluſio certior ſit principio, cum quidquid habet neceſſitatis, aut virium à principio, vndè oritur, mutuo accipiat? * En Baronium eadem difficultate implicatum, à qua ſe facilè expediuit dicens: * Id veriſsimum eſſe de progreſſu ſcientiarum, & aſſenſu ſpeculatiuo, iam monuimus, ſecus eſt de agendis, quorum iudicium ex prudentia complerum eſt, & omnibus attentis ſtatuit, quid pro tempore facto ſit opus. * Sic Baronius, & benè quidem. Solutionem quæſo mente retineat; & ſicut cum iure belli ſpeculatiuè dubio; ita, & cum lege ſpeculatiuè dubia, concluſionis certitudinem componet.

41 Ex quibus manifeſtum fit, quàm longè ſtent Doctores, qui vſum probabiliũ opinionum concedunt, ab admittenda doctrina, quàm illis imponit Dom. Fagnanus *in capit. Ne innitaris, numer. 175.* vbi ait: * Hæc Theorica liberè profitetur licitum eſſe operari cum conſcientia abſolutè dubia, contra manifeſtum Sacrorum Canonum teſtimonium, & contra vnanimem Theologorum, & Canoniſtarum ſententiam. * Sed quidem in nullius Theologi mentem id vnquam venit: nullus enim probabiliſtarum ſomniault, licitum eſſe operari cum conſcientia dubia; ſolum enim concedunt, licitum eſſe operari cum iudicio ſpeculatiuo probabili, circa honeſtatem actus, quod nos etiam admittimus, dummodo illi adiungatur iudicium aliud practicum, moraliter certum, de licito vſu opinionis probabilis, quod eſt dictamen cõſcientiæ certæ contradictoriè oppoſitæ conſcientiæ dubiæ; quia vt ait Prado *vbi ſupr. capit. 1. de conſcient. quæſt. 3. numer. 6.* * Hæc certitudo adeſt cum probabilitate opinionum, quia certum eſt, quod ſtante formidine de bonitate actus ſecundùm ſe, in praxi poſſum illum exercere. Hanc ſententiam tenet Nauarrus, & eſſe communem teſtatur Suarez, & pro ea vndecim Authores refert.

Mag. Baptiſta. * Sic ille,

& ego.

§. VII.

Tertia obiectio de æquali ſecuritate opinionum.

42 Contra ſuperius dicta, obijciunt tertio nonnulli, ſi noſtra ſententia vera eſſet, ſequeretur opiniones omnes probabiles pro libertate æquè tutas fore, ac probabiliores pro lege. Quod non ſolum abſurdum, ſed incredibile prorſus eſt. Hoc conſectariũ ex dictis, neceſſaria conſequutione deduci videtur; quia ſi certũ eſt, virtute prædicti iudicij practici, moraliter certi, nulli diſcrimini peccandi ſe committere ſequentem opinionem practicè probabilem pro libertate, relicta probabiliori pro lege, nulla opinio tutior erit alia. Quia vbi nullum eſt periculum, æqua eſt ſecuritas.

43 Concedunt plures, & grauiſsimi Doctores ſequelam, ſi de imputabilitate peccati ſermo ſit, quia licèt negari non poſsit, opinionem pro lege materialiter tutiorẽ eſſe; quod nec mali phyſici periculum incurrere queat, qui illam ſequatur; æquè tamen certum eſt, malum morale vitari, ſequendo contrariam probabilem pro libertate. Vndè, ſi de opinionibus, quoad imputabilitatem ad culpam loquamur, tot Authores recenſere debet ſententia, quæ aſſerit, omnes opiniones probabiles eſſe æquè tutas; quot defendunt certiſſimum eſſe non peccare, qui ſequitur opinionem probabilem, adiuncto iudicio moraliter certo de licito eius vſu.

44 Et in terminis ita tradit Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 42. n. 12.* vbi ſic ſcribit. Si enim nullum eſt peccatum ſi qui opinionẽ probabilem, vt tenent multi probabiliſsimi, non erit magis tutum, vnam ſequi, quam alteram quoad imputabilitatem. Nam ſi quis nõ peccat, minus tutã ſequendo, non minus tutè, quam alius incedit quoad incurrendam culpam, quia non eſt dari magis, aut minus inter peccare, & non peccare. * Et iterũ *diſp. 44. n. 66.* *Dum communiter inquiunt Doctores, inter opiniones probabiles dari vnam ſecuriorẽ, & tutiorem altera; nõ ſic eſt intelligendum, quod maius periculum incidendi in culpam inveniri poſsit vnam opinionem ſectando, quàm aliam, &c. Solum ergo in eo ſenſu, inquiunt Doctores, vel dicere tenẽtur, vnam opinionem tutiorem eſſe alia, quod, videlicèt, ſequens vnam contingat, non ſolum non incurrere culpam formaliter, verum nec materiale peccati attingere: verb. gr. Dicat vna opinio, hoc eſſe reſtituendũ, & alia affirmet non eſſe reſtituendum: ille, qui iuxtà opinionem obligantem, reſtitutionem egerit, non ſolum nõ peccat formaliter, verum nec

materialiter: cum diſſonantia, nec etiam materialis inveniri nequeat in reſtituendo. In nõ reſtituendo tamen, fortè poſſet reperiri diſſonantia materialis, &c. Vndè concludimus inter opiniones probabiles non dari vnã tutiorem alia, quoad imputabilitatem.*

45 Angelus Maria Verticelli *tom. 1. quæſt. mor. tract. 2. quæſt.* 10. poſtquam ſtatuit licitũ eſſe amplecti in praxi opinionem probabilẽ, omiſſa probabiliori, *etiamſi probabilior eſſet tutior. * Ad ſecundum contra hanc concluſionem argumentum; ſic ait: * Reſpondetur, quod ſequens opinionem probabilem, nulli ſe exponit periculo, &c. Vndè rectè ait Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 44. num. 66.* quod inter duas probabiles opiniones, nulla datur opinio formaliter tutior, aut ſecurior, quia cum ſecuritas in eo ſita ſit, vt operans ex illa, nullo modo Deum offendat, quancumque opinionem probabilem ſequens æquè tutus eſt, quia nullo modo Deum offendit.*

46 Ioannes Machado *tom. 1. Diſcurſo Practico, art. 4.* * Entre opiniones probables, no ay mas certeza en el obrar, ni mayor rieſgo de cometer culpa en elegir la menos cierta, ſiendo probable, &c. Porque ni la mayor probabilidad toca en certidumbre, ni la menor llega à declinar en duda, ſino que ambas ſe quedan en vna miſma esfera de conſciẽcia probable. De adonde ſe ſigue claramẽte, que no eſtà menos lexos de incurrir en culpa, el que ſigue la vna, que la otra, &c. Demanera, que quando los Doctores contrarios enſeñã, que vnas opiniones ſon mas ſeguras, q̃ otras, no es creìble, que fueſſe ſu intento dezir lo del incurſo, è imputabilidad de la culpa, ſino ſolamente de lo material de ella. Que es dezir, que Pedro, que ſigue la opinion mas probable, que le obliga à reſtituir, eſtà mas ſeguro, no ſolamente de cometer culpa formal, ſino tambien material. Eſta doctrina aſſi entendida enſeñan grauemente Thomas Sanchez, Doctor Sanchez y Vazquez. * Sic Machado, quem citatum ſequitur nouiſsim. Illuſtriſ. D. D. Alphonſus de la Peña & Montenegro, Epiſcopus Quintenſis *in Itinerario para Parochos de Indios, lib. 5. tract. 4. ſeſſ. 20. n. 7. fol.* 559. Ibi: * Eſto de ſer mas ſegura, no ſe ha de entender en quanto à incurrir pecado, ò imputabilidad de culpa, ſino ſolo a lo material della.*

47 Caramuel *in Commentar. in regul. S. Benedicti, diſp. 6. de opinion. probabil. n. 58. & 61. & in Theolog. fundam. fundam. 11. de opin. probab. num. 268.* * Omnes opiniones probabiles ſunt per ſe æquè tutæ, & ſecuræ; quia illa opinio eſt tuta, & ſecura in conſcientia, quæ ſi iuxtà illam exactè opereris, te liberabit à mortali, & veniali: at hoc æquè præſtabit quæcumque probabilis opinio, ergo quæcumque eſt æquè tuta, & ſecura. * Quod intellige quoad imputabilitatem; nam vt ipſe ait *in Apologemate de opin. probab. epiſt. 4. n. 134. fol.* 74. Negari non poteſt vnam eſſe alia tutiorẽ materialiter. * In materia, inquit ieiunij, ſicut multæ ſunt opiniones benignæ, multæ etiam ſunt duræ, & ſeueræ. At hæ materialiter loquendo ſunt tutiores.*

48 Paſqualigus *in deciſion. moral. deciſ. 359. de opinion. probabil.* * Videntur, inquit, ferè omnes admittere vnam opinionem eſſe tutiorem altera, dum paſsim dicũt hanc, vel illam eſſe eligendam, vtpotè tutiorem, &c. Nihilominus ex probabilibus opinionibus vnam non eſſe tutiorem altera, docent Henriquez *in proœmio Sum.* Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 9. n. 14.* Ioann. Sanchez *in Selectis, diſp. 44. n. 66.* Caſtro Palao *1. p. tract. 1. diſp. 2. punct. 2. n. 3.* Et idem videtur ſentire Azor *tom. 1. lib. 2. cap. 16. q. 2. circa finem.* Vndè æqualiter vnuſquiſque ſequens opinionẽ probabilem poteſt eſſe ſecurus. Fundamentũ eſt, quia quod opinio ſit tuta dicir, quod operans ſecundum ipſam certus ſit, quod Deum non offendat, nec quantumvis ſit tutiſsima poteſt aliquid amplius ſuprà hoc præſtare. Hoc autem totum præſtat quælibet opinio probabilis, quia operans ſecundùm dictamẽ rectæ rationis, certus eſt, quòd Deum non offendat: & quia inter operari ſecundum dictamen rectæ rationis, & non operari ſecundum ipſum, nõ datur medium, ideò in hac certitudine non datur magis, & minus, & vna opinio probabilis non reddit magis certum, quàm alia, quod Deus non offendatur.*

49 Reuer. P. Fr. Leander à Murcia *in Diſquiſ. Mor. in 1. 2. D. Thom. lib. 1. diſp. vnica, reſ. 17. n. 6* * Si ſermo ſit de ſecuritate, quæ ſecurum reddit operantem à peccato, omnes opiniones probabiles, quæ verſantur circa honeſtatem, vel turpitudinem alicuius actus, vel opinantur, an ſit licitus, vel illicitus? præceptus, vel non præceptus? ſunt æquè tutæ, & non eſt vna tutior alia. Ita Doctores 1. ſentẽtiæ, nempè Ioannes Sanctius *vbi ſupr.* Quintana-Dueñas *tom. 2. ſingularium ad 3. Eccleſiæ præceptum, tract. 8. ſingul. 8. n. 6.* Caramuel *vbi ſupra.* Diana *2. p. tr. 13.* Franciſcus de Lugo, Ioſeph. Rocaphul, & Eſcobar de Mendoza *in Theol. Mor. lib. 2. ſect. 1. cap. 2. n. 22. fol.* 34. * Sic ibi. Et iterum *lib. 2. diſp. 1. reſ. 16. n.* 10. * Omnes opiniones practicè probabiles ſunt æqualiter ſecuræ quoad imputabilitatẽ, & vna non eſt ſecurior altera.*

50 Hieronymus Garcia *in ſum. tr. 1. diffic. 5. dub. 2. n. 7.* ibi: * De lo dicho colijo con ambos Sanchez, Vazquez, y Machado, q̃ no eſtarà menos lexos de incurrir en culpa el q̃ ſigue la vna opinion, que la otra; demanera,

que

Digitized by Google

que quando los Doctores enſeñan, que ſon vnas opiniones mas ſeguras, que otras, no es creible fueſſe ſu intento dezirlo del incurſo, è imputabilidad de la culpa, ſino ſolamente de lo material della.*

51 Bernardus Eſtubrochius Theologus Vienenſis *in Notis adverſus Vvendrochium editis Coloniæ, anno 1659. ſect. 3. de probabilitate*, §. 2. ibi: *Dicendum mihi videtur omnē opinionem verè probabilem certò tutam eſſe, &c. Ac proinde æquè tutam, imò cum eſſe tutam ſit tātum peccatum excludere, peccatum excludi non poteſt magis, vel minus, quod ſcilicèt in indiuiſibili poſitum eſt. Hinc eo ipſo, quod aliqua opinio non eſt tuta, non eſt verè probabilis, & viciſsim.*

52 Fr. Franciſcus Bonæ Spei Carmelitanus *in Apologemate retorto* contra Caramuel. *de ignorantia invincibili, dub. 7. nu. 46* * Phyſicè, inquit, & moraliter nō datur opinio tuta tutior, vt infrà *n. 208.* & *num. 333.* videbimus.* Et *nu. 208. fol 191.* * Vndè puto, inter ſententias tutas non dari vnam tutiorem altera, benè inter certas, & probabiles, vnā certiorē, & probabiliorē altera, quia hæc a motiuis illa à carentia omnis periculi peccandi talis dicitur.* Et *n. 221. fol. 218.* *Omnis opinio, quam licèt ſequi, eſt æquè certa, certitudine, quod illam ſequendo non peccemus.* Addit verò, & benè, in ſe ipſa nullam opinionē probabilem habere certitudinē hanc moralem, ſed ex alio iudicio adiuncto certificari intellectum de honeſtate actionis, & quod non ſit peccatum illam elicere.

53 Et quod magis P. Franciſc. Suarez *de cenſ. tom. 5 in 3. p. diſp. 40. ſect. 5.* * Dices de hoc ipſo eſſe opiniones, an ſit in iure expreſſa irregularitas necne? Ergo ſaltem quādo probabilior ſententia affirmat eſſe expreſſam, id ſatis eſt, quia illa eſt pars tutior, quæ ſemper eligenda eſt, vt iura dicunt. Reſpondeo negādo conſequentiam, quia eo ipſo, quod cōtraria opinio eſt probabilis, ſufficit ad aſſenſum practicū moraliter certum, & conſequenter ad tollendum omne periculum, (attende) ac proinde non poteſt altera pars propriè dici tutior; vtraque enim eſt omnino tuta. * Sic ibi, quod prædixerat 1. 2. *diſp. 12. ſect. 6. n. 8.* His verbis.* Quia tunc reuera non eſt cōtraria pars tutior in ordine ad cōſcientiā; neque ibi eſt aliquod dubium practicum, nec periculum.* Quo principio probat eximius Doctor licitū eſſe amplecti opinionem probabilem negantem actionem aliquam eſſe prohibitam.

54 Ex quibus deduco, pro hac opinione referri poſſe omnes, qui periculum peccandi excludunt ab vſu opinionis probabilis. Illuſt. ac Reuer. M. Acat. de Velaſc. *tom. 2. reſ. mor. verb. Opinio, reſ. 320. n. 2.* ibi: * En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque ſea de grande importancia, ſiguiēdo opiniō probable, aunque ſea menos ſegura (nempè materialiter) ſe obra con toda ſeguridad de cōciencia.* M. Texeda *tom. 1. contr. Theol. Moral, lib. 1. tr. 2. controu. 9.* *Opinio probabilis, quodcūque malitiæ periculum, quòd fortaſſis, in ipſa re, reperitur, ab ea aufert, & tollit.* *M. Prado *tom. 1. Theol. mor. cap. 1 q. 4. §. 3. n. 16.* *Ad illud, quod obijcitur de periculo, benè reſpondet Baptiſta, quod eſt periculū mali phiſici, non periculū mali moralis, & hoc periculū poteſt ſubire homo ſine vllo peccato, quia idem periculum eſt, cum ſequitur homo opinionem probabiliorē, quia cum nō ſit infalibilis, poteſt in re eſſe falſa.* Thomas Hurtado *tom. 2. reſ. mor. tr. 12. n. 2085.* * Quando quis habuit rationes verè probabiles, quod non eſſet mortale, manifeſtum eſt, quod non commiſerit mortale.* M. Petrus de Ledeſma *de Pœnit. cap. 13. dub. 8.* Poſtquam nonnullas ſententias contrarias recenſuit, concludit: * Eſta vltima ſentencia bien ſe vè, que es mas ſegura; pero todas ellas tienen ſu probabilidad, &c. y parece, que no ay peligro ninguno en ſeguir qualquiera deſtas ſentencias * Quē loquendi modum obſeruant Thom Sanchez *tom. 1. ſum. lib. 1. cap. 9. n. 14.* * Quia ſicut opinio probabilis, inquit, in ſpeculatiuis eſt, quā abſque deceptionis, & erroris periculo amplecti licèt, ita in moralibus opinio probabilis eſt, quam abſque peccandi periculo ſequi licèt, &c. Nec ſequens opinionem probabilē agit contra conſcientiam, nec ſe exponit periculo peccādi ſic formaliter, id eſt, ita vt illi peccatum imputetur, &c. Sed materialiter, id eſt, admittendi id, quod a parte rei peccatum eſt * Et P. Vazquez 1. 2. *diſp. 62. cap. 9. nu. 44.* vbi ait: *Hominem ſequentem opinionē probabilem, non ſe exponere periculo peccandi, ita vt formaliter ipſi imputetur, ſed tantum periculo faciendi id, quod, in re, forſan prohibitum eſt.* Qui quidem Doctores, licèt expreſſe non aſſerant omnes opiniones probabiles eſſe æquè tutas, implicitè tamen dicūt, dum omne periculū peccandi formaliter ab earum praxi excludunt. Quibus faciunt omnes, qui opinionis probabilioris, etſi minus tutæ delectum concedūt, quem proinde omnis periculi peccandi expertem docēt: vt videre liceat apud M. Araujo *in decif. moral. de ſtatu civil. diſp. 9. caſu 6. n. 4.* * Nec tunc (inquit) Petrus manet commiſſus alicui periculo exercendi ordines ſacrilege.* Nēpè, quia* etiam admiſſo, quod talis opinio in re ſit falſa, coram Deo, & hominibus, liberatur per bonam fidem. * Quod ergo illi, de vſu opinionis probabilioris, quoad imputabilitatem, docent; id ipſum alij de praxi opinionis probabilis tradunt.

§. VIII.

Iudicium Auctoris circa ſecuritatem æqualem opinionum.

55 HÆC Sententia, in ſenſu ab auctoribus citatis intento, eſt omninò certa, quàm vltra rationem attactam, hæc efficaciter probat. Opinio fauens libertati moraliter certa, circa honeſtatem actus, æquè certo excuſat à peccato, ac opinio pro lege, vt omnes Theologi concedunt (& nec Fagnanus, nec Baronius ipſe negare poſſunt, cum ad tutiorem eligendam obligent, & tamen opinione pro libertate moraliter certa contentiſint.) Sed quicumque ſequitur opinionem probabilem pro libertate, habet ex alijs motiuis (poſſeſsionis libertatis, & ignorantiæ inuincibilis) opinionem moraliter certam, ſeu iudicium practicum moraliter certum de honeſtate actus, prout hic, & nunc, iuxta regulas prudentiæ exercendi; ergo quancumque opinionem probabilem eligat pro libertate, æque tute quoad imputabilitatem operatur, ac ſi opinionem pro lege militantem eligeret.

56 Nihilominus licèt hæc doctrina in hoc ſenſu veriſsima ſit, non eſt cur voces *magis, & minus tutæ opinionis* non retineamus, quondoquidem alia à periculo, tàm mali phyſici, quàm moralis remouet, alia à periculo tantum mali moralis, quæ proinde minus tuta materialiter iure dicitur. Nec eſt, qui diſſentiat. Vt omittam quoad formale etiam poſſe, in aliquo verò ſenſu, vnam alia tutiorem dici: quia, quando opinio materialiter eſt minus tuta, dictamen conſcientiæ moraliter certum, quod in eius praxi non ſit peccatum: quando verò materialiter etiam tutior eſt, eſt euidenter certum, quia lumine naturæ notum eſt, ſequentem opinionem pro lege, omiſſa contraria pro libertate, non peccare: ergo in hoc legitimo ſenſu, opinio pro libertate minus tuta formaliter dici poteſt. Cæterum licèt dictamen practicum dirigens operationes pro lege, magis certos, & ſecuros nos reddat de licito vſu opinionis, & de vitando peccato, quàm dirigens operationes pro libertate; & in hoc ſenſu omnes opiniones non ſint æquè tutæ; tamen quoad imputabilitate, ſi reflexio, vt poteſt, fiat ſuprà effectum moralis certitudinis iudicij practici, euidens omnino cuique erit, ſequentem dictamen moraliter tantum certum non peccare. Quapropter reflexione facta omnes ſunt æquè tutæ, & æquè ſecurum reddunt operantem.

57 Quòd ſic facilè probo. Deus non iubet impoſsibilia, ſed de omnibus agibilibus habere dictamen phiſicè, vel metaphiſicè certum eſt impoſsibile, ergo ad rectè operãdum id habere non iubet. Ergo ſolùm exigit dictamen moraliter certum. Ergo, qui eo ductus operatur, non peccat. Omnes iſtæ conſequentiæ ſunt euidentes, quia ex præmiſsis euidentibus deducuntur. Ergo euidens methaphiſicè eſt, operantem cum iudicio practico, ſolum moraliter certo de honeſtate actus, non peccare. Neque hoc Dom. Fagnanus, neque ipſe Baronius inficiari poteſt. Vndè inferes, quod licèt certitudo dictaminis practici quoad operationem pro lege, maior ſit, vtpotè methaphiſica, quàm certitudo dictaminis dirigentis ad operandum pro libertate, vtpotè moralis tantùm, concluſio tamen illa ex præmiſsis certis, & euidentibus, vt ſuprà deducta, nempe, quod peccatũ æquè euitet, qui ſequitur dictamen practicum moraliter tantum certum de honeſtate actus, ac qui dictamen certum methaphiſicè, æquè euidens eſt in vtroque caſu, & certitudinem methaphiſicã continet: ideòque in hoc ſenſu omnes opiniones probabiles ratione iudicij adiuncti, de quo ſuprà, æquè tutæ ſunt Nec aliud intendunt huius opinionis patroni.

58 Ex dictis patet reſponſio ad ea, quæ Vvendrochius *in Notis ad epiſtol. 5. Prouincialem Montaltij*, contra noſtram ſententiã, congerit argumenta.* Spondent (inquit) caſuiſtæ, probabilem opinionem etiam falſam (ſcilicèt re ipſa, & coram Deo) ſequentibus omnimodam ſecuritatem. Magnificum promiſſum, &c. Quæro igitur ex caſuiſtis; hoc ipſum dogma, an omnino certum ſit, an verò tantum probabiliter verum? Certum eſſe, ſi reſpondeant, pergam quærere, vnde nam iſtã, vt ita loquar, certitudinem repetant? An ex ſcriptura? At multis Scripturæ locis impugnatur hoc dogma. An ex patribus? Qui poſſet hoc dicere caſuiſtæ, qui nullum pro eo Patrũ teſtimonium obtulerint, cum manifeſte à D. Thoma hoc commentum exploſſum fuiſſe, anteà patuerit.* Sic Vvendrochius, apud Frãciſcum Bonæ Spei *dub. 7. nu. 223. & 311*. Sed his iam ſatisfactum eſt: fide enim diuina cõſtat, inuincibilem malitiæ ignorantiam excuſare à peccato, & Deũ impoſsibilia non iubere. Quæ duo principia lumine etiã naturæ notiſsima ſunt, & pluribus ſcripturæ, & patrum teſtimonijs cõtra Ianſeniſtas à non paucis cõprobata. Prætereà nos ſæpè habere ignorantiam inuincibilem malitiæ agibiliũ, vel euidens nobis eſt, vel inuincibiliter iudicamus, ac proindè eodem prorſus modo res ſe habet, ac ſi ignorantia illa re vera inuincibilis eſſet. Inſuper euidens eſt, & ex definitis euidenti etiam conſecutione deducitur, certitudinem tantum moralem de vitando peccato, quæ ex cõiecturis, & probabilibus funda

mentis

mentis generatur, ſufficere ad licitè operandum, & ita expreſsè fatentur aduerſarij; in re autem præſenti plura eiuſmodi concurrunt ad apprehenſionem ſuaſiuam talis iudicij, vt conſtat ex argumentis pro licito vſu opinionis practicè probabilis ſupra confectis. Meritò ergo omnimodam ſecuritatem iuxta illam operantibus ſpondemus, ſicut omnes Theologi antiqui ſponderunt omnibus, qui opinionem probabiliorem, etſi minus tutam pro libertate amplecterentur. Et ſicut modo ſpondent Dom. Fagnanus, & Baronius, omnibus, qui opinionē moraliter certam: cum tamen vtraque re ipſa, & corā Deo falſa eſſe poſsit. Quibus non diſſentire D. Thom. D. Antoninum, D. Albertum Magnū, D. Bonauenturam, & alios Eccleſiæ Patres, Pontifices, & concilia, cum opiniones plures fauentes libertati, relictis tutioribus pro lege, ſequuti fuerint, euidentiſsimum eſt, & collatis locis ſuprà demonſtratum.

§. IX.

Obiectiones contra æqualem ſecuritatem opinionum diluuntur.

59 OBijcies 1. In phiſicis, qui diſtat à fouea per quatuor paſſus, remotior eſt à periculo incidendi, quàm qui diſtat per duos, ergo in opinionibus magis diſtabit à periculo peccandi formaliter, qui ſequendo opinionem pro lege reſtituit, quàm qui adhærendo opinioni cōtrariæ pro libertate non reſtituit. Reſpondeo, conceſſo antecedenti, negando conſequentiam; qnia in phiſicis periculum materiale, & formale incidendi non diſtinguuntur, ſecus in moralibus, vbi materiale peccati à formali diſtinguitur. Sic, & benè reſpondet Illuſtriſsim. Epiſcopus Quitenſis Montenegro in Doctiſſimo ſuo Itinerario ſuprà citato *lib. 5. tract. 4. reſol. 20. num. 9. fol. 559.* * Eſta cercania (inquit) ſolo es de caer en culpa material: eſto es, eſta mas cerca de lo phiſico del pecado, no de lo formal, porque como eſte ſe regula por la conciencia que dicta, v.g. ſe puede no reſtituir. Tā lexos eſtà de pecar formal, y maliciofamente, como el que ſigue la opinion mas probable, que dize que reſtituya. * Quæ ſecurior etiam eſt, nempe materialiter, vt ſuprà explicui. Quod optimo exēplo ipſe explicat dicens: * Como ſi Dios reuelaſſe al que diſta del rio ocho paſſos: y aſsimiſmo al que diſta ſolos dos, que ninguno dellos caeria en èl, tan ſeguro eſtaria el vno como el otro, aunque phiſicamente, mas cerca eſtaria el que diſta dos paſſos. * Hæc eſt genuina huius argumenti ſolutio, non ea, quā adhibet Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 44. num. 66.* dicens: Diſparitatem eſſe. * Quod in moralibus voluit Deus nullum periculū incidendi in culpam incurrere operantem iuxta opinionem probabilem. * Sed non placet, quia non in promiſsionem Diuinam, hæc immunitas à peccato reducenda eſt: licèt enim ex reuelatis circa ignorantiam inuincibilem, & circa præcepta ad poſsibilia tantum; per legitimam conſequentiam hoc deducatur, vt vidimus: infertur tamen etiam euidenter ex eiſdem principijs, prout lumine naturæ notis, & ex alijs reflexis. Quæ Moralis euidentia circa licitum hic, & nunc à peccato protſus excuſat.

60 Obijcit. 2. Baronius *1. part. contra Caramuelem, diſp. 1. ſect. 2. art. 3. §. 1.* * Opinio tuta ea eſt, quæ ab omni periculo ſalutis, & peccati eſt remota, atqui plures opiniones, & ferè omnes, quæ ſtant pro libertate contra legem licèt ſibi contrarijs probabiliores, vix vnquam carent periculo peccati: Ergò tutæ non ſunt. Reſpondeo, opinionem tutam eſſe, quæ caret periculo peccati formalis, etſi à periculo materialis peccati remota non ſit: aliàs non ſolùm fere omnes, vt ait Baronius, ſed nulla pro libertate opinio, etſi moraliter certa, tuta eſſet; quia omnes, etſi moraliter certæ, poſſunt, re ipſa, & coram Deo, eſſe falſæ; nam, vt ibidem Baronius benè inquit, * certiſsimum eſt Ariſtotelis dictum: falſum interdum magis ſpeciem veri, quàm ipſum verum habere. * Nulla ergò opinio, quæ ſtat pro libertate contra legem, caret periculo materialis peccati, quantumuis moraliter certa nobis appareat. Vndè miror Fagnanū; & Baronium, alioſque recentiores, qui totis nixibus hac tempeſtate ad hanc opinionem intrudendam conſpirarunt, non animaduertiſſe, inſtari euidenter poſſe, pluribus exemplis, quibus demonſtratur opiniones, quas Diu. Thomas, Scotus, Caietanus, & reliqui antiqui Theologi ſequuti ſunt pro libertate, periculo mali phiſici, ſeu materialis peccati carere non potuiſſe, & tamen certiſsimum eſt, innumeras opiniones huius admiſiſſe, & quidem, vt probabiliores tantùm. Quia, vt ex eorum ſcriptis quiſque facilè experiri poterit, nullus eorum ſuas opiniones moraliter certas vocat, & raro poſſet, cum contrariæ pro lege probabilitate non careant: ſentiunt ergo tutas eſſe licèt moraliter certæ non ſint. Nec ego audierunt aliud inſinuare, nedum aſſertiuè pronuntiare. Quinimò addit Caramuel *in Apoſtolog. de probabil. epiſtol. 2. numer. 88.* Vnum valdè notandum nimirum non ſolùm eſſe verum opiniones probabiles omnes eſſe æquè tutas, ſed inter probabiles, quæ benigniores, per accidens eſſe tutiores, quia fragilitati humanæ,

Digitized by Google

facilius eſt benignam exequi, ergo peraccidens opinio benignior eſt tutior. Cui facit illud Sylveſtri *verb. Confeſſ. 1. n. 3. q. 2.* * Licèt ſit tutius, v.gr. ſtatim habita opportunitate confiteri, quam differre, non tamen tutius eſt tenere, quod ſic obligemur. Quia viri timorati haberent maximas occaſiones peccandi.* Probatur 2. Quia ipſo Baron. teſtatente, *diſp. 2. contra Caramuel. ſect. 1. art. 3. fol. 136.* Tuta eſt ſentētia, quæ pro libertate negat neceſsitatem contritionis perfectæ ex præcepto, aut medij efficacia neceſſariam ei, qui in articulo mortis ſola attritione ad Sacramentum accedit. Inſuper tuta eſt opinio, quæ ſtat pro libertate contra legem, negans, amiſſa per peccatum læthale gratia, illius reum debere ſtatim per contritionem, vel confeſsionem a peccato exurgere. Et tamen eiuſmodi opiniones remotæ non ſunt ab omni periculo ſalutis, & peccati materialis; ſi enim falſæ coram Deo ſint, qui ſola attritione confeſſus decedat, damnabitur: & materiale peccatum, ſicut & alias opiniones probabiles ſequutus, operando contra legem (ſi re ipſa exiſtat) incurret. Ergo vt opinio ſit tuta, non requiritur, quod ab omni periculo ſalutis, & peccati remota ſit: hoc enim, nec moraliter certa caret.

61 Inſtat Baronius argumento, quod nouum, validiſsimum, & demonſtrationis vim habere, iactat loco ſupr. citato *fol. 26.* * Multo tutius eſt, imò, & prorſus neceſſarium, è duabus opinionibus probabilibus eam eligere, quæ nullum habeat dubitandi locum, ſeu cui nulla ſubſit ſuſpicio, illicitam eſſe rem, quam probat, & hoc fit evidentiſsimum, atqui quoties vna opinio probabilis ſtat pro lege, altera verò pro commodo, vel libertate, ab illa, evidens eſt lumine naturali, abeſſe omnem peccari dubitationem; ab iſta verò nunquam tolli omnino poteſt: ergo prima tuta eſt, & eligenda; altera verò abijcienda, vt dubia, & perículoſa.* Sed contra euidēter ad hominem; quia opiniones, quas ipſe numero præcedenti, vt tutas eligit, tales non ſunt, quæ nullum habeant dubitandi locum, & quæ nulli ſubeſſe poſsint ſuſpicioni, illicitam eſſe rem quam probant; nec niſi temere dici poteſt oppoſitum eſſe euidentiſsimum, cum grauiſsimi Doctores diſideant. Contra ſecundo: quia viginti opiniones D. Thomæ, quas *q. 5. §. 2.* (relictis alijs) in exemplum adduximus, tutæ ſunt, eligique poſſunt abſque vllo periculo peccandi, & tamen cum Doctores alij reclament, nulla eſt, quæ dubitandi locum non relinquat, & cui aliqua nō ſubſit ſuſpicio de re illicita quam probat: Ergo vt opinio ſit tuta, non requirit eiuſmodi cōditiones. Ex quo etiam apertæ convincitur falſitatis definitio opinionis tutæ ab iſto Neotherico conficta, tum vbi ſuprà, tùm *diſp. 2. ſect. 1. art. 3. ſ. 1. fol. 142* vbi ait: *Opinionē tutam eam eſſe, quæ argumentis, quantum materia moralis patitur, validis fulta, nulla aliunde ratione, aut opinione colliditur.* Hoc enim opinionibus D. Thomæ ſuprà memoratis non competit; & tamen tutas eſſe, nec Baronius ipſe inficiabitur. Contra denique; quia nulla opinio moraliter certa pro libertate talis eſt, vt ab illa, euidens ſit lumine naturali, abeſſe omnem peccati dubitationē, qua evidentiſsimum eſt carere opinionē pro lege; & tamen opinio illa pro libertate tuta eſt: non ergo abijcienda, vt dubia, & periculoſa, & altera neceſſariò præferenda. Neque ad excuſandū à peccato quidquam facit exceſſus ille euidentiæ methaphiſicæ ad moralem, nec quod opinio pro lege euidenti certitudine à peccati etiā materialis periculo remotiſsima ſit; ſecus opinio pro libertate; quādoquidem vtraque omne periculum peccati formalis excludit: ex quo capite quoad imputabilitatē æquè tutæ dicūtur. Argumentū igitur Baronij, nec vim demonſtrationis habet, nec validiſsimū eſt, ſed imbelle prorſus.

62 Et vt luculētius pateat, in ipſum retorqueo, ex his, quæ tradit *diſp. 2. ſect. 1. art. 3. §. 2. fol. 153.* vbi ait: * Improbabiles pro lege opiniones magis ſunt certæ honeſtatis, & ſecuræ, quàm quæcumque a Caramuele, & à Diana probabiliſsimæ pro liberrate invectæ.* Atqui opiniones probabiliſsimæ pro libertate tutæ ſunt, ſecundùm communiſsimā Theologorum ſententiam, & iuxta ipſum Baronium, quando contrariæ pro lege ſunt improbabiles: ergo in hoc ſaltem euentu æquè certum eſt, non peccare, qui illas ſequitur, atqui improbabiles pro lege, licèt tutiores: ergo cū periculo methaphiſicè inæquali vitandi malum phiſicum, ſeu materiale peccati, rectè cohæret æqualis ſecuritas non peccandi, ſeu opiniones eſſe æquè tutas quoad imputabilitatem. Hanc ergo æqualem ſecuritatem conuenire aſſerimus cuicumque opinioni probabili circa licitum, ratione vltimi iudicij moraliter certi de eius licito delectu hic & nunc. Neque aliud contendunt Doctores, dum omnes opiniones probabiles circa licitum æquè tutas quoad imputabilitatem docent. Et miror Baronium aliter intellexiſſe vbi ſuprà, dùm recenſitis quibuſdam opinionibus pro lege, quas improbabiles eſſe dicit, cōcludit: * Audebit ne Caramuel ſuis pro libertate opinionibus eam ſecuritatem aſſerere, quam vendicamus validè opinionibus pro lege ſtantibus? O Baroni! ſed nec tu audes, & tamen his contrarias pro libertate, quas ibi recenſes, æquè tutas, quoad imputabilitatem habes. Quid da hæc?

QVÆS-

Digitized by Google

QVÆSTIO VII.

Vtrùm Regij Conſiliarij in imponendis tributis teneantur eligere probabiliorem opinionem?

1 QVæſtionem hãc in terminis attigit Diana 1.*part. tract.* 3.*de Parlamento, reſol.* 20.& partẽ negatiuam probabilem putauit, plures pro illa referens, Morlã, Lorcam, Hurtado, Martinez, Alvarez, Delrium, & Hieronymum Garcia, quam etiam tenent Petrus de Nauarra *de reſtitut.lib.3.cap.1.num.268.& 296.*& M.Barnabas Gallego, *tract.de conſc. probabili circa Regem, dub.19.*vbi ait: * Si inquiras vtrùm Rex in imponẽdis tributis ſequi poſſit opinionem probabilem? Reſpondeo affirmatiuè: quia non debet eſſe peioris conditionis, quàm reliqui, qui poſſunt iuxta probabilem opinionem operari.* Et pro hac ſententia plures ſtare; fatetur Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.44.num.48.*propè finem, quos tetuliſſe, dicit *diſp.33. num. 35.* vbi Corduba, Malderus, Antoninus, Vega, Salon, Moure, & alij. Et in genere idem ſentit M. Acatius de Velaſco *tom.2.reſol. Moral. verb. Opinio, reſol.316.& 320.num. 2.* vbi ſic: * En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque ſea de grande importancia, ſiguiendo opiniõ probable, aunque ſea menos ſegura, ſe obra con toda ſeguridad de conciencia. * Et Paſqualigus *deciſ.26.num.3.* *Cenſeo igitur vniuerſaliter, & ſemper licitum eſſe, ſequi quamcumque opinionem, etiam minus probabilẽ, in quacumque materia, abſque limitatione, ita vt quando eſt illicitum aliquid fieri, ideò illicitum ſit, quia non adeſt opinio probabilis, quod ſit licitum: quod debet intelligi, quãdo opinio ſe habet, vt regula operandi, nec tranſit in obiectum electionis *Sic ibi.

2 Huius ſententiæ fundamẽtum eſt, quia Regis Conſiliarij ſunt iudices inter bonum commune, & vaſallos Regis; atqui iudex poteſt ferre ſententiam, ſecundum opinionem probabilẽ relicta probabiliori circa ius partium: ergo in imponendis tributis non tenẽtur eligere probabiliorem opinionem. Hoc fundamento ductus Diana probabilem putauit hanc doctrinam, pro qua vltra ſuprà citatos adducit omnes Doctores, qui aſſerunt, iudicem in ferenda ſententia non teneri amplecti opinionem probabiliorẽ circa ius partium. Quam ipſemet Diana pluribus in locis amplectitur 2.*part.tr.*13.*reſol.*5.cum Lorca, Alvarez, Ioanne Sanctio, Triviño, & Delrio, aſſerente, eſſe communem caſuiſtarum, *& p.9.tr.8.reſol.62.*cum Franciſco de Lugo, Dicaſtillo, & alijs, *& p.11.tr.2.reſol.* 60.cum ſupra viginti alijs Doctoribus. Quibus adde Thomam Hurtado *tom.1.tract.3. cap.6.reſol.44.num.314.*vbi ait: *Ferè omnes convenire, *& Verricelli *tom.1.quæſt.tract.2.q.15.* vbi plures.

3 Eandem tuentur viri alij doctiſsimi M.Serra 2.2.*tom.q.67.art.3.dub.2.* * Dicendum eſt ſeptimo, poſſe iudicem ſententiam ferre ſecundùm opinionem probabilem, & non requiri, vt eam ferat ſecundum probabiliorem.*

4 Mag. Thomas Villar *in 1.2.tract.poſter. de conſc.4.part.8.§.fol.785.* *Iudex in ſententijs ferendis, ſequi poteſt opinionem probabilem, probabiliori relicta, etiam contra propriam opinionem, dummodo probabilitas ſit circa ius, non verò circa factum.*

5 Mag. Franciſcus Lopez de Texeda Salmanticenſis Sacræ Theologiæ profeſſor *tom. 1.contr.Moral.Theolog.lib.1.tract.2.contr. 7.num.7.*ibi: *Dico ſecundò ex duabus opinionibus probabilibus ex parte iuris, poteſt iudex ad ferendam ſententiam, probabiliori dimiſſa vti probabili, ſi re vera credat eam probabilem eſſe.*

6 Mag. Tapia Archiepiſcop. Hiſpalenſ. *in Catena Moral.q.8.art.17.n.7.* * Inter opiniones autem inæquales; probabile eſt, quod iudex poteſt eligere minus probabilem, &c. Quia ſi non poſſet ſequi minus probabilem, non eſſet dicenda probabilis, atque adeò, nec minus probabilis, ſed improbabilis.

7 Mag. Barthol. de Medina 1.2.*q.19.art. 6. dub. penult. ad vltim.* * Quando ſunt duæ opiniones in iure, altera probabilis, altera verò probabilior, licitum eſt iudici probabilem amplecti.

8 M.Gregor. Martinez Segouienſis *tom. 1.in 1.2.p.2.q.29.art.6.dub.6.concluſ.2.fol. mihi* 1067. *Etiam iudex in ſententijs ferendis poteſt ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori, etiam contra propriam opinionem, dũmodo probabilitas ſit circa ius, non verò circa factum, quia circa factum tenetur ſequi, quod probabilius eſt.*

9 Mag. Petrus de Ledeſma *in ſum.tom. 2.tract.8.de iuſt.commut. cap.22.poſt 11.concluſ.diffic.2.* ibi: * La ſegunda dificultad es mayor, quando vna de las opiniones de derecho es mas probable, ſi es licito en tal caſo, que el Iuez ſiga la opinion probable, dexando la que es mas probable, &c. A eſta dificultad ſe reſponde, ſer mas probable, eſtando en derecho Diuino, y natural, ſer licito, que el Iuez ſiga la opinion probable, dexãdo la mas probable. Eſta ſentencia tiene Medina, y Orellana, y otros muchos Autores, particularmẽte los diſcipulos de Santo Thomas. * Hæc Ledeſma.

10 Ex quibus evidenter deducitur Regios Con-

Digitized by Google

Conſiliarios, ſecundùm communem ſententiam præfato principio innixam, in imponẽdis tributis, nõ teneri eligere probabiliorem opinionẽ, cum enim inter ius Regis, & vaſſallorum, iudices conſtituantur quo ad iuſtitiam tributi, ſi opiniones circa ius diſſidcat, poterũt communi ſententiæ inhærentes, quã maluerint, etiam minus probabilem amplecti. Quã propter ad aliud principium recurrendum eſt, vt contrariã ſententiam, vt probabiliorem tueri poſsimus.

11 Quidquid ergo ſit de probabilitate præfatæ ſententiæ, quando opiniones verſantur circa ius, (cuius contrariam, ſcilicèt, teneri iudicem in conſcientia iudicare ſecundùm probabiliorem tuentur Vazquez, Filliucius, Reginaldus, Valentia, Becanus, Torres, Layman, Azor, Tannerus, Thomas Sanchez, Sotus, Bañez, Sylveſter, & alij apud Dianam *1. part. tract. 3. reſol.* 20. & apud Verricelli *tom. 1. quæſt. Moral. tract.* 2. *q.* 15.) Aſſerendum nobis eſt, Miniſtros Regios in imponendis tributis teneri eligere opinionem probabiliorem circa iuſtitiam illorum. Ratio eſt, quia diuerſitas opinionum circa iuſtitiam tributi, non verſatur circa ius, ſed circa factum, an ſcilicèt cauſa occurrens, quam Princeps repræſentat ad impoſitionem tributi, ſit ſufficiens ad illud imponendum, attentis circunſtantijs boni cõmunis, & facultatum vaſſallorum. Ergo ſi omnibus penſatis Miniſtri Regis, qui iudices conſtituuntur inter bonũ commune, cui Princeps cõſulit, & populum, probabilius iudicent cauſam non eſſe ſufficientem, vel facultates non ſuppetere, & ideò tributum forè iniuſtum; tenentur opinionẽ, quam probabiliorem iudicant, amplecti: ſunt enim opiniones circa factum, in quibus iudices non habent delectum, ſed ad probabiliorem eligendam adſtringuntur, ſecundum cõmunem Theologorum ſententiam, cui Doctores ſuprà citati ſubſcribunt, conſtituẽtes, & meritò diſcrimen, quando verſantur circa ius, & quando circa factum, vt benè advertit Verricelli *tom. 1. tract.* 2. *q.* 19. *num.* 11. vbi ſic: * Advertendum denique, quod quamvis multi doceant, omiſſa probabiliori opinione iuris, poſſe iudicem ſecundum probabilẽ ferre ſententiam, at ſecus eſt in opinione facti, nam debet ſecundum probationes probabiliores ferre ſententiam in cauſa ciuili, etiã contra poſſeſſorem, &c. Ita Villalobos, Garcia, Ioannes Sanchez, Sayrus, Salas: ratio diſcriminis eſt, quia Reſpublica obligat iudicẽ ad ferendam ſententiam ſecundùm allegata, & probata quoad factum. At quoad ius committit iudicis doctrinæ, ac prudentiæ iurium interpretationem.* Quod eſſe manifeſtum, ait Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.* 44 *num.* 51. *in ſecundo ſtatu.* Et in hoc omnes convenire, dicit Machado *tom. 2. lib. 6. part. 2. tract. 1. docum. 6. fol. mihi* 371. ibi: * Todos los Doctores convienen, en que eſtà el Iuez obligado, ſin duda, à ſentenciar en las cauſas ciuiles, por la parte, que en materia del hecho tuviere mas probable opinion en ſu fauor; eſto es, mas eficaz probança, con que ſe probò el hecho. * Hoc principio ſolidius alijs, hæc ſententia ſuaderi videtur: quã omnes Doctores Societatis tuentur, licèt ex diuerſis conuicti, vt videre licet apud Bardi *tr. de conſc. diſcept. 4. cap.* 25. & apud P. Andræã Mendo *in doctiſsima ſtatera opinionum moralium, diſſert. 6. q. 1. num.* 11. Apud quos P. Vazquez, P. Azor, P. Layman, P. Buſſembaum, P. Reginaldus, P. Valentia, P. Dicaſtillo, P. Caſtro Palao, P. Broſſerus, Cardin. de Lugo, & alij. Quibus adde omnes, qui aſſerunt, iudicẽ ſemper in cauſa ciuili teneri eligere opinionem probabiliorem circa ius, nedum circa factum. Quàm pluribus citatis docet Henriquez de Pontificis Romani claue, *lib. 4. cap.* 18. *num.* 4. Aliàs (inquit in Gloſſ. litt. H.) ferè ſemper liceret iudici ſententiam ferre pro amico, & pretium offerente. Quo nil eſſet pernicioſius in praxi.* Et ſolidè probant Dicaſtillo *lib. 2. de iuſt. tract. 20. diſp. 3. dub. 5. n.* 94. Cardin. de Lugo *tom. 2. de iuſt. diſp.* 36. *n.* 92. Pat. Bardi *vbi ſuprà, cap.* 17. *num.* 10. dicens contrariam ſententiã (etiamſi circa ius tantum opiniones verſentur) *eſſe improbabilem, & falſam*, & Thomas Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 1. cap.* 10. Nec hanc ſententiam vnquam retractauit, vt ei impoſuit M. Araujo, *in deciſ. Moral. de ſtatu ciuil. diſp. 9. caſu 6. n.* 2. dicens: * Hæc ſententia ſuſtinenda eſt cum Bannesco, Maldero, Filliucio, Becano, Tanner. & Thom. Sanchez *in ſumm. tom. 1. lib. 1. cap.* 10. licèt poſtea (attende) in Selectis, *diſp.* 44. *num.* 50. à priori ſententia receſſerit, * ſed miror virum doctum, & eruditum eò delapſum, vt Ioannem Sanct. cum Thom. Sanchez confuderit. Selectas diſputationes Ioanni reſtituat; & Thomam nullibi contrarium habebit.

§. Vnicus.

Corollarium.

12 EX Dictis infer es, omnino reijciendam ſententiam, quam pro babilem putauit M. Serra 2. 2. q. 67. *artic.* 3. *dub.* 2. §. *Dicendum eſt ſeptimo.* Quæ ſiue opiniones verſentur circa ius, ſiue circa factum, concedit iudici liberum delectum opinionis minus probabilis: Sic enim ſcribit: * Non eſt improbabile, tàm in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus, poſſe iudicem ſequi ex opinionibus probabilibus ex parte iuris, aut facti, quam maluerit; non ſolùm, ſi æquè probabilis

babilis ſit, vt vult Bonacina *tom. 2. diſp. 2. q. 4. p. 9. num.* 15. Sed etiamſi ſit minus probabilis: ſi tamen probabilis ſit; quia quam maluerit opinionem ſequendo prudenter agit, & opinio, quæ quibuſdam videtur probabilior, alijs videtur minus probabilis, &c. Nec eſt verum, inquit, partem, pro qua ſtat opinio probabilior iuris, aut facti, maiora merita cauſæ habere, nam hæc non pendet ex hominum opinione, ſed ex ipſa re; & quamvis vnus melius probet factum, ſi tamen alius benè, & ſufficienter probet, non propterea illa maiora merita habet, cum poſsit factum ſolum benè, & ſufficienter probatum maioris eſſe meriti ad cauſam, de qua agitur, quam factū illud probatum melius: * Sic Mag. Serra, cui obiter conſenſit Fr. Leander à Murcia *in diſquiſit. moral. in* 1. 2. *lib.* 1. *diſp. vnic. reſol.* 17. *n.* 8. vbi ſic: * Licèt ſit probabilis opinio, quæ docet, poſſe iudicem in iudicando in rebus cibilibus ſequi opinionem probabilem circa factum, relicta probabiliori; ſine dubio eſt ſecurius, ſi ſequatur probabiliorem opinionē, cum ex contraria immineat proximo graue damnum. * Quorū opinio communiter reijcitur; nihil enim apud omnes magis ſanctū, quam iudicem debere iudicare, ſecundùm allegata, & probata, merita cauſæ ponderando: ad hoc enim munus à Republica conſtituitur.

13 Adde, quod licèt citati Recentiores probabilitatem aliquam extrinſecam præfatæ contra communem opinioni conciliare poſſent (quod ego non admitto) nihil minus miniſtri Regij illi adhærere non poſſent, quia iudices contra communem ſententiam iudicantes, etſi opinionē vnius, vel alterius patrocinio munitam ſequantur, peccare mortaliter, & teneri parti reſtituere, tenent communiter Doctores, quos citatos ſequitur Verricelli *tom. 2. quæſt. Moral. tr. 2. q.* 1. 16. Quod probat ex receptiſsima, & antiquiſsima omnium Tribunalium conſuetudine, quàm habere vim legis, vbi deficit lex, tradunt Bald. *in cap. Ne innita is*, & alij communiter. Ex quo principio docent, iudicem, contra communem ſententiam ferentem puniendum in Syndicatu, & compellendum parti reſtituere, & præſumi per ignorantiam iudicaſſe. Pro qua opinione Ioannes Maria Coraſius *in tr. de com. opinion. lib. 3. tit. 8. num.* 16. infinitos Authores citat, dicens, hanc opinionem non habere contradictorem.

QVÆSTIO VIII.

An ſubditi habentes opinionem probabilem de iniuſtitia tributi, à ſolutionis onere eximantur?

1 QVando certum eſt, tributa eſſe iuſta, & vtiliter expendi, communis ſententia tenet, debere in conſcientia ſolvi, etiam ante omnem iudicis ſententiam; vt patet ex illo ad Rom. 13. *Cui tributum, tributum, &c.* Quam adeò certam, ait Sanchez *in conſilijs, lib. 2. cap. 4. dub. 1. num. 8. & 9.* * *Vt Caſtro contrariam errorem appellet.* * Vndè fit omnino reijciendos Angelum, Nauarrum, Bejam, Duardum, & alios apud Dianam 1. *p. tr.* 10. *reſol.* 19. Item Sayrum, Faraonium, & Ioannem Sanchez apud Boſsium 1. *p. §. 24. num.* 290. & 296. qui oppoſitam ſententiam amplectuntur, exiſtimātes tributa, & vectigalia eſſe leges pœnales, quas in conſcientia non obligare autumāt, non advertentes, Rempublicam ex contractu debere Principi congruum dignitatis ſubſidium.

2 Difficultas ergo ſolùm eſt: An quando non eſt certum tributa eſſe iuſta, teneātur ſubditi in conſciētia ſolvere? Negant plures, quos citatos ſequitur Verricelli *tom. 1. quæſt. tract. 2. quæſt.* 32. *num.* 5. Petrus de Nauarra, *lib. 3. de reſtit. cap. 1. num.* 267. Salon *tom. 1. q. 5. art. 4. controu.* 2. Malderus 2. 2. *tract. 5. cap. 6. dub.* 4. §. *Dico* 6. Et alij, quos refert Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp* 33. *num.* 35. * Inter quos (inquit) eſt Angelus, Sylveſter, Armilla, Caietan. Aragon. Gabriel Rodriguez, id dicēs de nouis tributis, Villalobos, & alij. * Quibus adde Ludouicum Lopez, Vegam, D. Antoninum, & alios, quos citatos ſequitur ipſe Sāchez, *diſp. citat.* aſſerentes, ſubditos habentes opinionem probabilem, quod tributum ſit iniuſtum, non peccare non ſolvendo, quos refert Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. quæſt. cap. 1. q. 7. §.* 10. Et ſequitur M. Barnabas Gallego *tract. de conſc. probab. circa Regem, dub.* 19. dicens: pro hac opinione ſtare D. Anton. & Ludouic. Lopez, & ei fauere Caietanum, Sylveſtrum, & Armillam, & teſte Leſsio *lib. 2. de iuſt. cap. 33. num.* 67. Eſt communis Doctorum, quibus ipſe nonnullis citatis cōſentit. Plus addunt alij nempè, dubitantes de iuſtitia tributi non teneri ſolvere, ita cum Caietano, & alijs M. Texeda *tom. 1. controu. tr. 1. diffic. 26. nu.* 3. Et de nouis tributis loquens tenet Molina *tom. 3. de iuſt. tract. 2. diſp.* 274. & apud illum, Caietanus, Sylveſter, Gabriel, & Medina, quos ſequitur M. Ioann. de la Cruz *in direct. part. 1. q. 7. art. 3. dub. 1. concl.* 2. Vbi ad argumentum; quod in dubio præſumendum

dum eſt pro Rege;reſpondet, hoc debere intelligi,quando non agitur de intereſſe ipſius Regis.

3 Cæterum, ſi opinionibus his ſtandum eſſet,vix occurreret caſus,quo obligatio ſoluendi tributa ſubditos teneret; quia vix vllã Gabellam eſſe iuſtam,tradit Caietanus, *verb. Vectigal.cap.*3.Et omnes ferè dubias eſſe M. Fumus,*verb.Gabella,num.*16. Et omnia noua vectigalia, & veterum noua incrementa, niſi conſtet de eorum iuſtitia, præſumi iniuſta,ac proinde in conſcientia non deberi,tradunt Caietan.Sylveſter,Fumus,Aragon,Gabriel,Driedo,& alij apud Leſſium *lib.*2.*cap.* 33.*dub.*8.*num.*63. & iniuſtum eſſe tributum, quod imponitur ſolvendum ex rebus,quæ cõmuniter ad vſum vitæ humanæ emuntur, vt ex pane,vino,oleo,& carne, tuẽtur apud Lugo *tom.*2.*de iuſt.diſp.*36.*ſect.*2.*num.*24. Caietan.Tabiena,Sotus, Ledeſma,Zanardus,& alij,quos refert etiam Diana *part.*2.*tract.*3. *reſol.*28.Vndè,ſi probabilis opinio de iniuſtitia tributi,vel dubium circa iuſtitiam, ſufficeret ad eximendum ab onere ſolutionis, & ſola certitudo iuſtitiæ ad ſolutionem conſtringeret,vix,quoad noua ſaltem tributa, caſus occurreret,quo vaſſalli conſtrictos ſe agnoſcerent.

4 Dicendum ergo eſt,ſubditos teneri tributa ſolvere, niſi evidenter appareant iniuſta.Ratio eſt,quia impoſitio tributi ſe habet veluti ſententia iudicis pro bono communi contra vaſſallos;atqui priuatus re ſua per ſententiam,tenetur ei parere, etiamſi probabile, imò & probabilius ſibi oppoſitum appareat:ergo ſimiliter in noſtro caſu.Sic M.Soto *de iuſt.lib.*4.*q.*6.*artic.*4.ſentit P. Vazquez *opuſc.de reſtit.cap.*6.*§.*3.*dub.*5.578.dicens,teneri parere, *& ſtandum iudicio ſuperioris, niſi præſeferãt vectigalia Tyrannidem.*Cõfirmatur ex doctrina cõmuniDoctorum apud Sanchez *in ſumm.lib.*6.*cap.*3.*num.*5.quos ipſe ſequitur,aſſerẽtes,vt ſubditus teneatur obtemperare,ſufficere non ſciat euidenter eſſe iniuſtum,& extra limites poteſtatis ſuperioris,id quod iubetur.*Quæ(inquit) *ſententia conſtat ex S.Auguſtino,**& docent viginti alij auctores,quos ibi refert.Cuius ratio eſt,quia in caſu dubij, melior eſt conditio ſuperioris, vtpotè qui in poſſeſſione poteſtatis præcipiẽdi exiſtit, qua ſpoliandus non eſt,niſi vbi cõſtiterit,limites ſuæ poteſtatis excedere, rem iniuſtam præcipiendo.Ergo, cumPrinceps ſit in poſſeſſione poteſtatis imponendi tributa, quando, iuxtà probabiliorem Miniſtris opinionem,iuſta cenſeantur, nequibunt ſubditi ab onere parendi eximi, dum evidenter non appareant iniuſta, & conſequenter poteſtatẽ Principis excedere. Licèt enim ſubditi ſententiam ipſis fauentem probabiliorem cenſeant;ſemper tamen pro Rege præſumendum eſt:nec in dubio contra illum conſulendum, vt optimè ait Vazquez *ſup. num.*78. Et clarius §.1.*dub.*2.*num.*26.dicens,requiri ad excuſationem ab onere, *vt illis certò conſtet iniuſtitia*& *facit cap. Cum ad aures de temp. ordin. & cap. Quod culpatur* 23.*q.*1. In quibus dicitur,in dubijs ſententiæ ſuperioris faciendũ eſſe. Quod de dubijs,in quibus ſunt Doctorum opiniones,& graues rationes,exponit Sanchez *de Matrim.lib.*2.*diſp.*14.*num.* 2.Nam quod in dubio ſtricto,ſubditi teneantur,eſt communis Doctorum apud Ioannem Sanchez *in Selectis,diſ.*33.*num.* 37.vbi ferè centum auctores refert. Qua propter Tertillus *in aureo ſuo opere de opin.probab.q.* 28.*fol.* 569.*num.*47.dixit,non eſſe probabile, quod ſubditus non teneatur obedire ſuperiori præcipienti rem probabiliter licitam: idemque dicendum,quando dubitaretur, an res præcepta eſſet licita necne? Quia debita obedientia ſe extendit ad neceſſaria ad gubernationem, ac proinde tenetur ſequi opinionem Superioris. *Nam totum regimen ſubverteretur, ſi ſubdito reclamare liceret, dicendo rem præceptam ſibi probabilius videri, aut illicitam, aut talem, quam ſuperior non poſſit præcipere.*

5 Denique hæc ſententia probatur ex principio illo per ſe noto; bellum eſſe non poſſe iuſtum materialiter ex vtraque parte:ex quo euidenter deducitur, ſi certum fuerit, Principem,& eius Miniſtros poſſe imponere tributa,certum etiam forè,ſubditos ad ſolutionem obligari:aliàs inane,&ridiculum eſſet præceptum, cum vim obligandi non haberet: mandatum enim, & obedientia ſunt correlatiua.Cum ergo ex communiTheologorum ſententia,ſine controuerſia ſit, Principem poſſe tributa imponere, ſi iuxtà probabiliorem opinionem iuſta cenſeantur: eadem certitudine tenẽdum eſt,ſubditos ad ſic impoſita ſolvenda, adſtrictos manere.

6 Secus verò eſſet, ſi Miniſtri Regij opinione probabiliori omiſſa,minus probabilẽ, circa iuſtitiam tributi,ſequentes illud impoſuiſſent: tunc enim cum probabile tantũ eſſet,tributum imponi potuiſſe, locus maneret opinioni contrariæ ex parte ſubditi, quæ ab onere ſolutionis illum eximeret. Quam tuentur M. Gallego *de conſcientia probabili, dub.*10.*& de conſciẽtia dubia,dub.*99. Et pluribus citatis Diana 1.*par.tract.*3. *de Parlam. reſol.*21.Nauarra, Leſſius, Reginaldus, Megala,Salon,Malderus,Trulleneh, Cardin.de Lugo,& alij,quos citat, & cum limitatione ſequitur M.Prado *tom.*1.*quæſt. Moral.cap.*1. *de conſc.q.*7.*§.*10.pro caſu,ſcilicèt, quo magis probabile ſit, tributum eſſe iniuſtum; ſecus ſi æquè tantum probabile. Quamvis enim bel-

Digitized by Google

bellum iuſtum materialiter ex vtraque patte omnino repugnat, non tamen eſt inconveniens, quod ſtante opinione vtrinque probabili, quia invincibiliter ignoratur, quæ ſit in re vera, detur formaliter iuſtum ex vtraque parte. Vndè Princeps ſuam opinionem probabilem ſequens, iuſtè probabiliter imponit, (iuxta opinionem plurium, quos præcedenti quæſt. adduximus) & ſubditi ſimiliter cōtrariam, aut probabilem, vt plures volunt, aut probabiliorem, vt concedit Prado cum M. Ludouico Lopez, iuſtè neganr. Et in hoc ſenſu intelligendi ſunt Doctores omnes, qui ſubditum habentem opinionem probabilem de iniuſtitia tributi excuſant ab obligatione ſoluendi. Supponunt enim Principem non certo iure; ſed ex probabili tantum opinione gabellam impoſuiſſe.

7 Hinc deduces, quid cenſendum de cenſura Vincentij Baronij *in opere contra Amadæum, diſp.1. ſect.1. §.2 fol. 20.* Vbi has opiniones *periculoſiſsimas* appellat; eo quod *iuſtum bellum ex vtraque parte accedant.* Sed vir doctus non advertit, Doctores omnes admittere, ex conflictu opinionum, dari poſſe iuſtum bellum formaliter ex vtraque parte, & ſolum negare iuſtum materialiter, ſcilicèt ſine eo quod ex parte aliqua ſit error, ſiue ignorantia invincibilis veritatis. Vt videre licèt apud Dianam *6. part. tract.4. reſol.24.* Et in re præſenti, negari non poteſt a Thomiſtis quæſt. præcedenti citatis, qui ex opinione probabili, tributa iuſtè imponi, defendunt: imò nec ab illis, qui ex ſola probabiliori. Quia ex vna parte concedunt Miniſtros Regios ſequentes opinionem, quam probabiliorem iudicant, circa iuſtitiam tributi, poſſe illud imponere, & ex alia tuentur, ſubditos habentes ſibi probabiliorem cōtrariam opinionem de iniuſtitia talis tributi, poſſe nō ſolvere. Opinio enim, quæ probabilior viſa eſt Miniſtris Regis, minus probabilis alijs viris doctis, & probis videri poteſt, & cum ſubditi poſsint ſuam probabiliorem opinionem amplecti, ab onere ſolvendi eximentur, vt cum M. Lopez, & alijs concedit M. Prado *vbi ſuprà.* Et potiori iure, ſi ad eorum opinionem recurrant, quæ aſſerit ſubditos ad ſolutionem non teneri, ſi non conſtet de iuſtitia tributi. Quā ex Sylveſt. Caietano, Armilla, & alijs refert Ioannes Sanchez *ſuprà diſp.33. num.35.* Quia licèt ſit probabilior opinio de iuſtitia tributi, reſpondere adhuc poterunt non conſtare de iuſtitia. En Baroni in omnium opinione, bello iuſto ex vtraque parte patet aditus. Vnde plane deduces, aut omnes opiniones *periculoſiſsimas* a te vocādas, aut ſuprà commemoratas ea nota non eſſe fœdandas. Vide Ioānem Sanchez *in Selectis, diſp.33. num.42. §. Sed eſto, & diſp.43. num.32. §. Nec reputandū inconveniens, & diſp.44. num.58. & 59.* Vbi plures citat admittētes bellū iuſtum ex vtraque parte, quando Princeps opinione probabili ducitur: *Alias, inquit, nunquam daretur caſus belli iuſti ex opinionibus probabilibus.* Et tenent apud illum Victoria, Malderus, Couatrub. Filliucius, Peſantius, & alij. Et eſt communis, vt bene expendit P. Granado *2.2. cont.3. de Charit. tract. 12. diſp.4 ſect. 3. ſ.3. num.36.* *Nec, id eſt, peculiare, inquit, in noſtra opinione: nam ſecundū omnes Doctores, ſi vterque Rex putat eſſe certum ciuitatem ad ſuum regnum pertinere, vterque iuſtè bellaret formaliter, ſed vnus re ipſa falleretur, & ex parte eius eſſet bellū iniuſtū materialiter.* An verò ad iuſtum bellū requiratur certitudo moralis iuſtitiæ cauſæ? Affirmant Vazq. Victoria, Salas, Molina, Villalobos, & alij, quos ſequitur Verticelli *tom.1. qq. mor. tract.2. q.34. num.38.* Alij verò maiorem probabilitatem ſufficere aſſerunt. Ità Suarez, Valentia, Filliucius; quos ſequitur Granado *vbi ſuprà num.29.* & quod laxius eſt. Alij opinione probabili, etſi non probabiliori, contenti ſunt; quos refert Ioannes Sāchez *in Selectis, diſp.44. num.58.* Quod vt probabile admittit Doctor Garſi *cent.2. cap. 65. nu. 17.* Et amplectitur Diana *p.2. tract.13. reſ.2.* Villalobos *tom.1. tract.1. diffic.17.* & nō improbant M. Candidus, & Palao, neque Lugo, *tom.1. de iuſt. diſp.16. ſect.5. num. 104. in fine.* Verùm hanc ſententiam improbabilem eſſe meritò inquirent P. Vazquez, & Ildephonſus Baptiſta; quos ſequitur Iulius Mercorus *3. p. Balis, art.18. in fine: Subnectens: imo tanquam bellorum fomes à libris eſt oblitteranda;* ſed de his alibi. Hic autem ſufficiat contra Baronium demonſtraſſe bellum iuſtum formaliter, ex vtraque parte, in nulla opinione vitari poſſe.

8 Ratio ergo, ob quā aſſerere debemus, Miniſtros Regios nequire minus, aut æquè probabilem opinionem amplecti in impoſitione tributi, petenda non eſt ex inconvenienti belli formaliter iuſti ex vtraque parte, cū hoc parui haberi debeat, & paſsim à Doctoribus omnibus admittatur, tàm in tractatu de bello, quàm de tributis: ſed ex eo deſumēda, quod Iudex opinionem probabiliorē circa factum (imò & circa ius, vt opinor) amplecti teneatur: hoc enim onere munus iudices ſubit, ideòque perſona, ſcientia, & prudentia prædita à Principe ſufficitur, vt rectū poſsit exercere iudicium: quæ quidem qualitates non deſiderarentur, ſi aliorum probabilis opinio ad ferendam ſententiam ſufficeret. Hinc etiam pro obligatione certa ſolvendi tributum deſumitur argumētum ex poteſtate certa, & indubitata ſuperioris ad imponenda tributa, quæ iuſta, Miniſtris, & Theologis

Digitized by Google

logis pijs,& doctis conſultis, probabilius appareant. Si enim certitudo iuſtæ cauſæ ad eorum impoſitionē neceſſaria foret, cum hæc ſæpè non concipiatur, bonū publicum aperto periculo frequēter exponeretur, quod priuato ſubditorum præferendum eſt. Debet ergo haberi certa, & indubitata poteſtas hæc in Principe, & conſequenter obligatio ſoluendi in ſubditis; quantumuis opinio contraria de iniuſtitia tributi alijs probabilior videatur. (Quidquid contradixerit M. Prado ſupra) nec conſtet de iuſtitia tributi, vt alij dixerunt. Quorum opinio reijcienda eſt, quia bellum formaliter iuſtum ex vtraque parte, nequit non accendere, cum ferè nunquam deficiat ſubditis opinio de iniuſtitia tributi; vel raro cōſtet de illius iuſtitia, ſed eos lateat opinio, cui Miniſtri Regis in eorum impoſitione ſteterint, an probabiliori de illorum iuſtitia, an æquè, aut minus probabili? Vndè tenendum eſt, quoties de iniuſtitia tributi, vel de inutili diſtributione certo non conſtet, nullius opinionis præſidio, poſſe ſubditos a ſolutione excuſari, quia certa ſecus manet Principis poteſtas ad obligandum. Et quidem de Principe probo, & vtente Miniſtris ſufficiente doctrina præditis, præſumi non debet præcipere, niſi quæ ipſum poſſe certo iudicat. Quapropter Iulius Mercorus *in Baſi 3. p. art. 21.* ait, *ſubditum quantumvis ipſe oppoſitam opinionem, ſibi fauentem credat veram, teneri obtemperare, & credere ſuperiorem poſſe præcipere, vel prohibere.* Sic ille. An conſequenter ad ea, quæ tradiderat de impotentia aſſentiendi parti etiam probabiliori, ſi oppoſita appareat probabilis, modo non curo, ſicut nec ipſe conſequentiam doctrinæ. Docti iudicent.

9 An verò iuſtæ gabellæ, ad quas in cōſcientia ſolvendas, ſubditi tenentur, ſolvi debeant, ſi ab exactoribus non petantur? Sub lite eſt. Thomas Hurtado *tom. 2. var. tract. 8. cap. 1. reſol. 9. num. 175. & 198.* ex Thomiſtarum doctrina collatis locis, totus eſt in probando partem negatiuam. *Sētentia, inquit, quæ aſſerit, non teneri in conſcientia quemque ſolvere gabellas, etiam iuſtas, niſi ab exactore, per ſe, vel per ſuos miniſtros exigantur, (etiam ſi occultè, & ſecretò tranſvehat merces, & eas vendat) valdè probabilis eſt. Sic tenent Soto, Bañez, &c. Idem tenet Tabiena, &c. Vndè ſatis benè Martinus de Ledeſma *2. part. 4. quæſt. 18. artic. 3. concluſ. 3. pag. 259.* Sic dicit: *Gabella, vt nunc ſolvitur communiter, ſcilicet perita à publicano, & non aliàs, eſt tributum honeſtum, & moderatum, & tenentur ciues ſolvere, &c. Adde etiā D. Thom. *2. 2. q. 87. art. 1. ad 5.* Vbi loquens de decimis idem clarè docet. Quidquid dicat Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 37. num. 2.* D. Thom. ſequitur ibi Caietan.* Hactenus Hurtado. Quē, alijs citatis, ſequitur Fr. Leāder à Murcia, cuius verba referam *tr. 2. diſp. 1. q. 6. num. 7.* Ego verò, licèt eos, qui bona fide, abſque fraude, & dolo, non ſolvunt, probabiliter exiſtimem, ab onere reſtituendi liberati, ſi tributa ab exactoribus non petantur, eo quod ita videatur conſtare ex vſu, & conſuetudine communiter receptis, quæ voluntatem Principis non aliter obligantis interpretantur; nunquam verò ſentire potero, excuſandos, qui conſulto merces occultant, vt ab exactoribus non petantur, & potiori iure, qui decimas non ſolvūt: quia fraus, & dolus nemini patrocinati debent, nec intentio Principis his fauens præſumi poteſt: vt benè docent Palacios, Angles, Cordoua, Menchaca, & alij, quos ſequitur Thomas Sanch. *tom. 1. conſil. lib. 2. cap. 1. dub. 10.* & M. Tapia in Catena *lib. 4. de legibus, q. 11. art. 13.* vbi ſic.* Dicendum eſt non poſſe tributarios, fraude, aut dolo occultare tributa iuſta, quamvis eorum ſolutio non obliget, niſi petantur, iuxtà dicta articulo præcedenti. Quod ſi fraudauerint, tenentur ad reſtitutionem.* * Illud tamen inquit Vazquez *opuſc. de reſt. cap. 6. §. 3. dub. 5. num. 86.* vltimo addam, erraſſe Sylueſtrū *verb. Gabella 3. q. vltim.* dum ait, quod in dubio, Confeſſores, ante factum, prohibeāt fraudationem gabellarum, ne exponant fraudantes diſcrimini: poſt factum autem non debent cogere ad reſtitutionem, quia in parī cauſa turpitudinis, potior eſt cauſa poſsidentis: tum ne exponant ſe periculo auferendi ab iſto, quod ſuum eſt, & Regi non debitum: in hoc ergo errauit, quia etiam poſt factum, ſicut antea, exponitur periculo auferēdi à Rege debitum: & ſi poſt factum potior eſt cauſa poſsidentis, ſimiliter ante factum ſubditi poſſent defraudare, quia poſsident.* Sic ille, & merito.

QVÆSTIO IX.

Vtrùm liceat opinionem minus tutam eligere circa Sacramenta?

1 OPiniones circa Sacramenta in duplici ſunt differentia, aliæ verſantur circa valorem, aliæ circa licitam adminiſtrationem. Contingitque non raro, dari opinionem probabilem de Sacramenti valore, ſub hac vel illa materia, vel forma, & tamen eius vſum illicitum eſſe, & grauiter peccaturū, qui ſub illis miniſtraret; aut propter Eccleſiæ prohibitionem, aut propter conſuetudinem legitimè introductam, aut propter damnum (ſi fortè falſa ſit opinio) proximo imminens: quod ſaltem ex charitate vitare tenemur. Hinc ſecundùm omnes Theologos, baptizare non licèt *in nomine Genito-*

ris,

ris, & Geniti, & Procedentis ab vtroque, tametſi probabilis valdè ſit Caietani opinio, & aliorum aſſerētium, ciuſmodi baptiſmū eſſe validum. Similiter cōfici nō poteſt cum aqua roſacea, vel diſtillata ex vite, cum adeſt naturalis, licèt pro valore baptiſmi ſub hac materia, ſint qui ſuffragium ferant.

2 Difficultas ergò eſt, an quādo circa licitam adminiſtrationem Sacramenti, opinio minus tuta probabilis eſt, liceat eam eligere, & ad praxim devenire, relicta tutiori? Pro parte affirmatiua plures referri ſolent, ſed non omnes hanc quæſtionem verſant. Quia præſcindētes ab opinione præſuppoſita, circa licitam Sacramenti adminiſtrationem, hic, & nunc, ſub hac materia, vel forma, inquirunt, an liceat amplecti opinionem probabilem minus tutam circa valorem Sacramenti, illudque adminiſtrare ſub materia, vel forma tātū probabili, relicta certa? In qua quæſtione, ſecluſa neceſsitate ſalutis proximi, id non eſſe licitum, eſt communis Doctorū ſententia; illa verò vrgente, ex præcepto charitatis adminiſtrari debere. Quia hoc præceptum præſtantius eſt, quàm religionis de non fruſtrando Sacramento, ac proinde huius periculum poſtponēdum: vt benè adnotat Vincentius Baronius 1. *p. Theol. mor. diſp.* 1. *ſect.* 4. §. 1. *fol.* 39. Cæterum extra caſum neceſsitatis, probabili tātum Sacramento ſubvenire, quādo certè valido poteſt, nequit non eſſe cōtra charitatem proximi, quem exponimus periculo carendi fructu Sacramenti. Quinimò, & cōtra Religionē, propter Eccleſiæ prohibitionem, extra caſus permiſſos, de quibus Doctores paſsim. His poſitis.

3 Quod inquirimus eſt, an quando valor Sacramenti nō eſt certus, eſt tamen inter Doctores probabilis opinio, circa licita eius adminiſtrationem, in his circunſtantijs; liceat minus tutam amplexari? Negāt moderni, qui ad tutiorem opinionem circa licitum eligēdam obligant. Affirmant verò communiter Theologi, qui opinionem probabilem circa licitum, etſi minus tutam, in quacūque materia à peccato omnino excuſare defendunt M. Petrus de Ledeſma *in ſum. tom.* 2. *tr.* 1. *de Fide, cap.* 5. *poſt* 6. *concluſ.* * Tengo por regla cierta, que la opinion probable en las coſas morales, ſiempre ſe puede ſeguir de la manera que es probable, aunque ſea en agrauio de tercero, y en materia de Sacramentos, y eſto ſo pena de no ſer probable. * M. Acatius de Velaſco *tom.* 2. *reſ. mor. verb. Opinio, reſ.* 316. & 320. *n.* 2. *En todas las materias, y en qualquier negocio, aunque ſeā de gran importācia, ſiguiendo opinion probable, aunque ſea menos ſegura, ſe obra con toda ſeguridad de conciencia.*

4 Eandem ſententiam (etſi plus contendere videatur) defendit M. Serra 1. 2. *tom.* 2. *q.* 19. *art.* 6. *dub.* 4. * In adminiſtratione, inquit, Sacramentorum, licitum eſt, omiſſo eo, quod tutius, ſequi opinionem probabilem aſſerentem, ſic vel ſic validum, & nō irritū fieri Sacramētum, aut eius effectum ſuſcipi: ſi tamen Eccleſiæ vſus, & conſuetudo id permittat, & non prohibeat. Probatur, nam circa poteſtatem, & iuriſdictionem Sacerdotis ad abſolvendum pœnitentem, ſine quibus nulla eſt abſolutio, & pœnitentiæ Sacramentum eſt invalidum, multæ ſunt opiniones probabiles; qualis eſt, quæ aſſerit in articulo mortis ſimplicem Sacerdotem poſſe abſolvere pœnitētem, etiam præſente Sacerdote approbato, vel proprio: & aſſerens approbatum in vna Diœceſi poſſe in altera audire confeſsiones habentium Bullam Cruciatæ, eóſque abſolvere; ſed has licet ſequi, quoties ſe obtulerit occaſio, etiam ſi tutius eſſet, pœnitentem in articulo mortis abſolvi à Sacerdote proprio: & habētem Bullam Cruciatæ abſolvi ab approbato in Diœceſi, in qua eſt, & ad quam pertinet. Ergo. * Sic M. Serra.

5 Pro eadem opinione militant Medina 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *q.* 5. §. *Cæterum magna eſt, pag.* 308. M. Baptiſta *diſp.* 208. *dub.* 12. M. Prado *tom.* 1. *Theolog. moral. cap.* 1. *q.* 6. *n.* 6. ibi: * In omnibus, & per omnia eaſdē opiniones practicè probabiles, quas tuto, & licite ſequimur in alijs materijs, tuto, & licite eas amplectimur circa materiam, & formam Sacramentorum; & circa iuriſdictionem, & vſum, & ritus, & ceremonias. Sola eſt differētia, quod practica probabilitas à diſtinctis capitibus ſu nititur in hac materia, ac in alijs. Et quod facillimè circa Sacramenta contingit, aliquid eſſe ſpeculatiuè probabile, & non eſſe practicè probabile. *

6 Quibus adde Card. de Lugo *tom. de Pœnit. diſp.* 7. *ſect.* 13. *nu.* 273. ibi: * Regula illa, quod in operando liceat ſequi ſententiā probabilem, vera eſt in vniuerſum, ſi ſermo ſit de vltimo iudicio circa licitum, vel illicitum hic, & nunc. Neque obſtat illa alia regula, quæ dicit circa materiam, & formā Sacramēti Baptiſmi, & Ordinis ſaltem Sacerdotij, nō licere ſequi ſententiam probabilem: nam ibi nō eſt ſermo de probabilitate circa licitum, ſed circa valorem: v. g. materiæ, vel formæ. * Et *infrà num.* 275. * In quæſtione practica, vbi agitur de obligatione practica hic, & nunc, licitum ſemper eſt amplecti ſententiam probabilem. *

7 Probatur à priori, quia principium vniuerſale, quod probat, adhærentem opinioni probabili practicè verſanti circa licitum, nō peccare mortaliter, idem probat in quacumque materia; ſicut principium, quod vniuerſaliter probat, totum eſſe maius ſua parte,

idem in quacumque materia euincit. Opinio autem probabilis circa licitum, vt ex dictis in hoc tractatu apertiſsimè cõſtat, conſtituit operationem conformem rectæ rationi, quia ſe illi conformans, habet iudicium vltimum practicum certum, quod hic, & nunc ſibi liceat operari. Ergo qui opinioni probabili practicè circa licitam Sacramenti adminiſtrationem adhærens, hoc vltimo iudicio ducitur; prudenter, & iuxtà rectam rationem operatur, ſiue opinio minus tuta paris, aut maioris probabilitatis ſit, vt vult M. Prado ſuprà, ſiue minoris, vt reliqui Doctores citati. Quia æqualis, vel maior probabilitas ſupplere non poteſt valoris defectũ, ſi Sacramentum ex ſua inſtitutione validum non ſit, vtpotè eſſentialiter requiſitis non conſtans; ac proindè negata obligatione eligendi opinionem tutiorem circa licitum, vel illicitum, ſicut excuſatur à peccato eligens minus tutam, paris, vel maioris probabilitatis, ita & qui minus probabilem, ſi verè probabilis ſupponatur.

8 Secundò à poſteriori à nonnullis probatur, quia opinio aſſerens, ex diſpenſatione Pontificis licitam eſſe conſecrationem Epiſcopi ab vno tantum cõfectam, eſt minus tuta, quã contraria: nititur enim opinioni ſpeculatiuè probabili circa valorem talis conſecrationis, cuius contrariam adſtruentem tres Epiſcopos iure diuino ex Sacramenti inſtitutione requiri (ideòque conſecrationem Epiſcopi ab vno factam inualidam eſſe) defendunt aliqui apud Sylveſtrum, *verb. Conſecratio 1. num. 1.* ibi:* Vndè ſi conſecretur à paucioribus, nil ageretur ſecundum Gloſſam, in cap. Epiſc. de tempor. Ordinis, & ſecundũ Gloſſam Raymundi.* Idẽ ſentiunt Hoſtienſis, Hugo Archidiaconus, Panormitanus, & ferè omnes iuriſperiti, vt ait Turrecremata, & ex illo refert Thomas Sanchez *tom. 2. conſil. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 26.* probabilem cenſens. Item Caietanus, Coninch, Philibertus Marchinus, & plures, quos ſequũtur Caſtro Palao *tom. 4. tract. 27. punct. 14. num. 13.* Diana *p. 10. tr. reſol. 29.* Bernal *de Sacram. diſp. 49. ſect. 2. n. 5.* Dicaſtillo *tom. 1. tr. 6. diſput. 1. dub. 18. n. 256.* Quibus adde Vazquez, Bellarminum, & Ochagauiã, apud M. Araujo *in deciſ. moral. tr. 2. de ſtatu Eccleſiæ, q. 21. n. 2.* Laurentius Brancatius *tom. 3. diſp. 8. art. 4. n. 89.* dicens:* *Neque pro Epiſcopo haberem ſic ordinatum*, * & alij. Ex Aniceto Papa in Epiſtolo differente de S. Iacobi minoris ordinatione in Epiſcopum Hieroſolymitanum, vbi ait:* Patet profectò, eam formam, inſtituente Domino, tradidiſſe, non minus, quàm à tribus Epiſcopis debere Epiſcopum ordinari.* Sic Anicetus explicans teſtimoniũ Anacleti *epiſt. 2. Decretali, cap. 2.* Vbi hunc conſecrationis modum ſe tradere dixerat, *prout Dominus tribuit.* Probant inſuper ex Ioanne Papa III. in Epiſtola, quæ habetur *tom. 2.* Cõciliorũ, dicente:* Omnia quæcumque maxima Concilia affirmant, illum nõ eſſe Epiſcopũ, qui minus, quam à tribus Epiſcopis, Metropolitani etiam auctoritate, fuerit factus.* Et tamẽ opinionem circa licitam conſecrationẽ Epiſcopi, ab vno tantum confectam, etſi minus tutam, ſequuntur frequenter Sũmi Eccleſiæ Pontifices, vt quotidianæ Epiſcoporũ apud Indos conſecrationes teſtãtur, & plures Gregorij XIII. Pij V. & Alexandri VII. ex Henriquez *lib. 10. de Ordin. cap. 24.* ex Machado *tom. 2. lib. 4. p. 6. tract. 2. docum. 6.* & Brancatio *vbi ſup. num. 89.* referuntur à D. Ioanne de Caramuel *in Apolog. epiſt. 4. fol. 83. num. 146.*

9 Quod autem minus tuta ſit opinio aſſerens, Epiſcopum ab vno tantum Epiſcopo validè conſecrari (&, accedente diſpenſatione Pontificis, etiam licitè) eſt euidens ex apprehenſione terminorum, quia ſi reuera, ex Chriſti inſtitutione, ad eius valorem tres Epiſcopi requirantur, conſecratio ab vno tantum nulla erit: Ergo ab vno conſecratus, nõ erit Epiſcopus: ergo neque alij, quos ipſe cõſecrauerit: ergo neque erunt Sacerdotes, quos ordinauerit: ergo neque validæ abſolutiones, quas iſti impenderint. Et cum non rarò ex Indis ad Europam Epiſcopi ab vno tantum conſecrati reuertantur, totius ferè orbis Epiſcopos, Sacerdotes, ſacrificia, & conſequẽter Sacramenta Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ, in dubium, ſeu opinionem reuocari neceſſe erit: quæ omnia pericula certiſsimè euitantur, ſi tres Epiſcopi in conſecrationem concurrant. Ergo ex praxi Pontificum (cum res adhuc definita non ſit) apertè colligitur, licitum eſſe amplecti opinionem minus tutam circa Sacramenti valorem, & licitam eius adminiſtrationem, licet veriſsimum ſit, probabilitatem opinionis defectum valoris Sacramenti ſupplere non poſſe.

§. I.

Effugium Baronij.

10 Reſpondet Baronius *1. p. aduerſus Caramuelem, diſp. 2. ſect. 5. fol. 341.* contrariam opinionem, pro valore cõſecrationis Epiſcopi ab vno tantum confectæ, probabiliorem eſſe; & per conſequens, &, quæ ex diſpenſatione Pontificis eiuſmodi cõſecrationem licitam aſſerit: ſecus Põtificem diſpenſare non potuiſſe. En eius verba:* Addo, non potuiſſe ab vllo diſpenſari hac in re, ſi probabilius conſtaret, iure diuino, Epiſcopi con-

conſecrationē ea forma eſſe faciendam, quia in re ſacramentaria, quæ ſunt neceſſaria ad medij efficaciam, nulla poſſunt excuſari ignorantia, aut probabilitate ſuppleri. * Sed contra manifeſtè ad hominem; quia nec maior probabilitas ſupplere poteſt defectum valoris conſecrationis, neque euitare damna innumera, quæ ex illo pullulare neceſſe eſt: ergo licèt probabilius conſtet, Epiſcopi conſecrationem ea forma validam eſſe, non poteſt à Pontifice diſpenſari, neque vllo modo fieri licitus talis opinionis, etſi probabilioris vſus; ſicut neque (ipſo Baronio teſtante) opinionis Caietani circa Baptiſmum ſub ea forma *in nomine Genitoris, & Geniti, &c.* * Etſi probabiliſsima ſit: * propter periculum relinquendi proximum ſine Baptiſmo. Quod opinione alia tutiori relicta ineuitabiliter imminet, quantumvis opinio circa valorem probabilior adſtruatur. *Quia in re ſacramentaria, quæ ſunt neceſſaria ad medij efficaciam, nulla poſſunt excuſari ignorantia, aut probabilitate ſuppleri* Nequibit ergo Pontifex maiori opinionis probabilitate excuſari in electione opinionis minus tutæ, ſi aliàs ad tutiorē, etſi minus probabilem eligendam adſtringatur, vt hic auctor totis nixibus probare tentat; vt cōſtat ex teſtimoniorum colluuiē, quæ ex illo adduxi *quæſt. 5.*

11 Contra ſecundò: quia ipſe Baronius ſibi non conſtat; nam *diſp. 2. citata, ſect. 1. artic. 3. fol.* 135. tradit opinionem tutiorē circa Sacramenta, quæ ſunt neceſſaria ad medij efficaciam, ex præcepto eligendā, relicta contraria, quacūque probabilitate munita. * Cōſequitur (inquit) manifeſtè, cum de medijs ad ſalutem comparandam inſtitutis lege naturali, aut poſitiua agitur, ſemotis quibuſcūque probabilitatibus, quæ ſtant contra, ſemper tutioribus adhærendum. * Quod prædixerat *diſp. 1. ſect. 2. art. 3. fol* 24. * Omnes (inquit) concedunt, dari interdum formam, & materiam Sacramenti probabilem, & longè probabiliorem ſententia, quæ id negat; quæ tamen vſurpari nequit, & adhiberi forma illa probabiliſsima, omiſſa communi, & ſolita citra peccatum mortale, niſi vrgeat neceſsitas, & periculum ſalutis illius, qui iuuādus eſt Sacramento. * Ergo cum nulla in præſenti vrgeat; & talis opinionis vſus grauiſsimis periculis ſit expoſitus, illicitus prorſus erit, adhuc admiſſa maiore probabilitate opinionis pro valore conſecrationis Epiſcopi. Quod magis conſtat ex his, quæ tradit *diſp. 2. ſect. 1. fol.* 133.

12 Contra denique tertiò: quia dum opinionem minus tutam circa Sacramenta liceat amplecti, nemo titulo minoris probabilitatis ab eius praxi abſtinere tenebitur; quia opinio Scoto minus probabilis, probabilior D. Thomæ videtur, & è contra: & ideò quam quiſque doctus à principijs intrinſecis minus probabilem contraria cenſeat, poterit auctoritate extrinſeca probabiliorem iudicare, & certo certius poterit indoctus, cui maior probabilitas eſt imperceptibilis. Ergo ſi opinionem minus tutam circa Sacramenta neceſſaria ad ſalutem, neceſsitate medij, ſeu neceſſaria ad medij efficaciam (qualem Epiſcopi conſecrationē vocat Baronius) liceat amplecti, minus etiam probabilem Pontifici diſpenſanti, dum alijs probabiliorem, ſequi licebit: Potuiſſet ergo Pontifex hac in re diſpenſare, etſi probabilius ſibi non conſtaret, Epiſcopi conſecrationem iure diuino ſub ea forma validam eſſe. Quibus Baronij ſolutio omni ex capite futilis oſtenditur.

§. II.

Vera, & tenenda ſententia.

13 DVplici concluſione clauditur. Prima eſt: quotieſcumque fuerit opinio probabilis circa licitam adminiſtrationem Sacramenti hic, & nunc, ſub hac materia, vel forma, intentione, vel iuriſdictione; ſe illi conformans licitè ad praxim deuenire poteſt, efformando vltimum iudicium practicum certum, quod ſibi liceat, iuxtà illam operari. Id euincunt Doctores, & fundamenta communis ſentētiæ de electione opinionis probabilis circa licitum, etiamſi minus tutæ, minuſque probabilis circa valorem Sacramenti. Cuius beneficio à peccato excuſantur omnes, qui ſe illi conformātes operantur.

14 Secunda concluſio. Nequit eſſe practicè probabilis opinio circa licitam adminiſtrationem Sacramenti valoris tantum probabilis (ſecluſa neceſsitate) quoties ex eius vſu, dāni grauis periculum, cui proximus cedere non poſsit, probabiliter ſubſequi poteſt. Hanc concluſionem à principijs intrinſecis verā reputo. Moueor, quia nulla opinione, etſi probabiliori ſpeculatiuè, ſi re ipſa, & corā Deo falſa ſit: & nulla ignorātia, quantumvis invincibili ex diſsidio opinionum ſuborta, vitabitur damnū ſalutis æternæ proximi, cuius etiam periculum ſub læthali ex charitate vitare tenemur: ergo nulla opinio poteſt reddere licitā praxim ſententiæ minus tutæ circa valorem Sacramenti in his circumſtantijs: ergo à principijs intrinſecis nulla poteſt eſſe practicè probabilis circa licitum, quando damnum irreparabile, ſeu cui cedi non poteſt, conſecuturum eſt probabile. Confirmatur, quia opinio probabilis practicè, ſeu iudicium vltimum circa licitam operationem hic & nunc, eſt aſſenſus prudens rectæ rationi

Digitized by Google

conformis: nemo autem poteſt prudenter iudicare, licitum ſibi eſſe adminiſtrare Sacramentum dubium, ſeu probabilis tantum valoris, relinquendo certo validum, & fructuoſum, quando hoc adhiberi poteſt, & ſecus imminet probabiliter damnum irreparabile æternæ ſalutis proximi, ſicut nullus medicus prudenter operabitur, qui applicet medicamentum, quod iudicatur probabiliter proficuum, relicto certo, quo mors certiſsimè vitabitur. Hoc lumine naturæ notum. Ergo cũ vſus opinionis minus tutæ, etſi probabilioris, circa valorem Sacramẽti, quando tutiori vti poſſumus, vergere poſsit probabiliter in graniſsimum damnum proximi, cui ipſi cedere non poteſt, nequit eſſe practicè probabilis opinio circa licitum talis opinionis vſum.

15 Secundò probatur, nam ex eo, quòd lege iuſtitiæ teneamur vitare homicidium, impliear, ſecluſa neceſsitate (vt ait Baronius *2.p.diſp.1 ſect.1.fol.47.*) eſſe opinionem probabilem circa licitam emiſsionẽ ſagittæ ad occiſionẽ animalis, quod venator à lõge ſtãs, probabilius cenſet, feram eſſe, quàm hominẽ; eo quòd maior probabilitas opinionis circa naturam animalis, nequeat vitare homicidium, ſi re ipſa præfatũ animal fuerit homo: ergo cùm lege charitatis teneamur, ſalutis ſpiritualis proximi damnum euitare, nequibit eſſe opinio probabilis circa licitam applicationem medij, quod periculum probabile æternæ damnationis importet; quia maior probabilitas circa valorem Sacramenti, nequit vitare æternæ damnationis periculũ proximi, qui certo Sacramento iuuari poterat. Nequit ergo eſſe probabilis opinio circa licitum vſum opinionis minus tutæ, etſi probabilioris, circa valorẽ Sacramẽti, relicta certa, & tutiori, ex qua nullũ periculum imminet. Sic, cum pluribus, tenent Ioãnes Sanchez *in Selectis, diſp.44.num.11.& ſeq* & Doctor Garſi *centur.2.cap.8.* & eſt ſententia expreſſa D. Auguſtini contra Donatiſtas *lib. 1. cap.3.* vbi ait: *Si dubium haberet non illic* (nempè apud Donatiſtas) *rectè accipi* (Baptiſma) *quod in Eccleſia Catholica rectè accipi, certum haberet; grauiter peccaret, in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus: vel ex eo ſolùm, quòd certis incerta præponeret.*

16 In hoc ſenſu veram exiſtimo opinionem aſſerentium, quòd ſi ſolùm attẽderemus reuerentiam debitã Sacramento, liceret quãcumque opinionem probabilem ſequi, circa valorem, niſi obſtaret vſus, & conſuetudo recepta Eccleſiæ: ſi verò attendamus fructum Sacramenti, vel damnum proximo imminẽs ex defectu valoris, tenemur tutiorem amplecti. Ita Vazquez 1.2.*diſp.63.cap. 2. & 3.* Thomas Sanchez *lib.1.ſum.cap.9.n.33.& ſequẽtibus.* Baſilius Pontius *lib.4. de Matrim. cap. 25.n.8.& 9.* Villalobos *de conſ. diffic. 13.* & alij. Et eſt conforme ſententiæ D. Auguſtini, *tom.10.Homil.41.de Pœnit.* vbi loquendo de articulo mortis inquit: *Tene certũ, & dimitte incertum.* Qua propter diſsidẽtibus Doctoribus, circa valorem Ordinis Præsbyteratus, vel Epiſcopatus ſuſcepti; debere dubitantes, iterũ ſub conditione ad eundẽ gradum promoueri, ad idque ex lege charitatis, & iuſtitiæ adſtringi, ait Bard. *de conſ. fol. 310. diſcep. 6.cap.11.p.6.§.2.n.6.& 8.* cò quòd malum, quod timetur eſt irreparabile, & in notabile dãnum fidelium vergat, nil protſus adiuvante probabilitate opinionis: Si enim reuera Ordo Sacerdotalis, vel Epiſcopalis invalidè ſuſceptus fuerit; quot indè mala: expendat lector. Ideò cum Bardi ſentiunt Diana *p.5.tr.13.reſol.47.& 48.& tr.14.reſol 64.* & cum Baucio, & Martino de S. Ioſeph tenet *p.10.tract. 13.reſol.50.* Item Dicaſtillo *tom.1.de Sacram. tr.2.diſp.1.dub.9.n.216.* Verricelli *tom.1.qq. Moral.tract.2.q.27.nu.11.* Angelus, Suarez, Valẽria, Granado, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom.1.tr.1.q.14.* Et eſſe obligationem iterandi Sacramẽta, quando prudẽter dubitare poſſumus de eorum valore, ait Lugo *tom.de Fide, diſ.1.ſect.13.n.321.* & Quintana-Dueñas *rom.1.ſing.10.fol.19.*

17 Si autem damnum, quod ex opinione minus tuta pro valore Sacramenti, (ſi falſa eſſet) ſubſequi poteſt, tale ſit, cui proximus queat cedere, locus manere poteſt probabilitati opinionis circa licitum eius vſum, atque adeò ſi apud Doctores probabilis habeatur, licitè operabitur, qui ei ſe conformet, v. gr. Eſt opinio probabilis circa iuriſdictionẽ Sacerdotis ad abſolvẽdum a reſeruatis; & ſimiliter eſt opinio, quod liceat iuriſdictione hac probabili vti, & pœnitens rei conſcius hunc eligit, relicto alio, in quo certa iuriſdictio reſidet: in hoc caſu licitè poteſt confeſſarius electus illum abſolvere, quia ſcienti, & volẽti nulla fit iniuria: licèt enim contingeret, Sacramentum ex defectu iuriſdictionis infructuoſum eſſe, vt docent plures apud Dianam *p. 9.tr.7.reſ.59.* quando abſque rationabili cauſa, quis vtitur iuriſdictione probabili, relicta certa, huic damno poteſt pœnitens ipſe cedere, ſicut & nolle abſolutionem recipere. Periculo autem fruſtrationis Sacramenti, ex opinione probabili de eius valore, ſe exponere, nullum eſt peccatum contra Religionem, vt tenet communis Doctorum ſententia, apud Machado *tom.1.diſcurſ.practico, art.5.* Nam probabilis opinio negans prohibitionem adminiſtrationis, ſatis euincit, legem non eſſe ſufficienter promulgatã, & propoſitam; ideòque vim obligandi nõ habere: ex indicio autem prudenti ſe exponere periculo operandi contra legem non ſufficienter propoſitam,

tam, non eſt periculo peccandi ſe committere, vt oſtendi *quæſt.6.§.7.* quia tunc, re vera, non eſt cõtraria pars tutior in ordine ad cõſcientiam, neque ibi eſt aliquod dubium practicum. Sic in caſu, quo opinio minus tuta probabilior ſit, diſcurrunt plures, tàm ex antiquis, quàm modernis. Et quando moraliter certa omnes fatentur, quamvis reuera ſemper ſit periculum efficiendi materialiter contra legem.

18 Rogabis, an quòd diximus de iuriſdictione Sacerdotis, procedat etiam in articulo mortis? Reſpondeo affirmatiuè, quia pro eo articulo omnibus Sacerdotibus in omnia peccata æqualis iuriſdictio conceditur, vt probabo *tr.3. de Pœnit. diſp.7.q.1.* Inſtabis: plures Doctores oppoſitum aſſerere, ergo vel dici debet, nullam eſſe opinioni contrariæ probabilitatem practicam, aut negare tenemur, ſimplicem Sacerdotem poſſe in articulo mortis licitè abſolvere, ſi adſit alius approbatus, neque hunc à caſibus reſeruatis, ſi ſuperior adſit: quia relinquere medium certum, & eligere minus tutum, licèt probabilius, ex quo periculum æternæ damnationis proximi probabiliter imminet, eſt contra omnes prudentiæ, & charitatis regulas. Si enim re ipſa falſa ſit probabilior opinio, quæ indiſcriminatim cuicumque Sacerdoti, pro articulo mortis, æqualem iuriſdictionem concedit, & aliàs pœnitens ſola attritione confiteatur, cum probabilitas maior communis opinionis defectum iuriſdictionis ad valorem Sacramenti requiſitæ non ſuppleat, pœnitens ſic decedens abſque dubio in æternum peribit: tenetur ergo propter periculum ſalutis, medium certum Sacerdotis approbati, etiam quoad reſeruata, ſibi eligere, & incertum, & probabile tantum relinquere.

19 Reſpondeo, moraliter certum eſſe, nullius Sacerdotis abſolutionem ex defectu iuriſdictionis in articulo mortis invalidam eſſe, quia certum moraliter eſt, piam matrẽ Eccleſiam ad vitandum ſalutis æternæ damnum, ex diuerſitate opinionum imminens, æqualem omnibus Sacerdotibus iuriſdictionem conceſsiſſe; & vt docent communiter Doctores, *ex l. Barbarius de offic. Prætoris*, error communis ſufficit ad geſtorum validitatem. Quod ad opinionem probabilem Doctorum extendunt Thomas Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 35.* & *lib. 3. de Matrim. diſput. 22.* Baſilius de Leon *lib. 5. de Matrimon. cap. 19. num. 8.* & *cap. 20. num. 7.* Bonacina, Mag. Serra, Mag. Baptiſta, Mag. Gregorius Martinez, & alij apud Ioann. Martinez de Prado *tom. 1. Theolog. Moral. cap. 1. quæſt. 6. §. 2. num. 17.* & cum pluribus Thomas Hurtado *tom. 2. reſol. Moral. tract. 12. cap. 1. numer. 2055.* dicens: *Eſſe omnino certum.* Et ſal-tem eiuſmodi abſolutionem validam eſſe, & licitè a quouis Sacerdote impendi, ſi pœnitens aliquod veniale, ſimul cum mortalibus fateatur: non poſſe ſub dubio cadere, ait Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 44. n. 24* cũ Suarez, & Thoma Sanchez, & tenent plures, quos referam infrà *tr. 3. de Sacram. Pœnitent. diſp. 8. q. 8. num. 5.*

20 Dices, neque hoc probabiliſsimum fundamentum animum pacare: quia certum etiam moraliter eſt, attritionem cognitam cum Sacramento Pœnitẽtiæ ſufficere ad eius valorem, & fructum, & tamen in articulo mortis, ob ſalutis æternæ periculum, tenetur peccator actum contritionis elicere, vt tenent Suarez *tom. 4. in 3. part. ſect. 4. num. 18.* Thomas Sanchez *tom. 1. in decalog. lib. 1. capit. 9. num. 34.* M. Nugnus *3. part. tom. 2. q. 2. art. 4.* & plures apud Dianam *3. part. tract. 4. reſol. 98.* & apud Leandrũ *à Sacram. de Pœnitent. diſp. 7. quæſt. 8.* Eo quod, cum fide certum non ſit, attritionem cum Sacramento ſufficere, locus maneat periculo damnationis æternæ, quod ex charitate vitare tenemur, & à quo neque moraliter certa opinio, ſi re ipſa falſa ſit, hominem liberare valet; licèt eum, qui ſe illi conformauerit, à nouo peccato nõ eliciendi contritionem eximat. Ergo à ſimili, etſi certum moraliter demus, in articulo mortis, nulli Sacerdoti deficere iuriſdictionem in omnia peccata, tamen cum de fide certum non ſit, neque ex terminis euidens, ſicut eſt obligatio eliciendi actum contritionis, eo quod ſit medium certum, quo omne periculo ſalutis vitatur; ita & eligendi Sacerdotem, in quo certiſsima iuriſdictio reſideat, cui nullum periculum ſubeſſe poſſit.

21 Vtrique difficultati eadem ſolutio reſpondet. Dico ergo, eum, qui attritione cognita confeſſus eſt, non habere obligationem eliciendi actum contritionis. Ratio eſt, quia nemo poteſt in hac vita adquirire certitudinem methaphyſicã de ſtatu gratiæ, ſed ſolum moralem; idcòque cum ad impoſsibile nemo teneatur, dum hanc per Sacramentum Pœnitentiæ ex attritione cognita adeptus fuerit, ad aliud medium non tenetur. Confirmatur, quia nequit peccatori certius conſtare, elicuiſſe actum contritionis, quam adeptum fuiſſe gratiam per Sacramentum cũ attritione ſuſceptum. Ergo ſicut qui certus moraliter eſſet de actu contritionis, in nulla opinione ad hunc iterandum teneretur, eo quod certus moraliter ſit de ſtatu gratiæ; ita qui certus moraliter fuerit de hoc ſtatu per Sacramentum ex attritione ſuſceptum, ad habendam contritionem non tenebitur. Cõſequentia videtur irrefragabilis, quia re benè inſpecta, magis certus moraliter quiſque

eſſe debet, quod Sacramentum cum attritione gratiam cauſauerit, quam quod actũ contritionis elicuerit: illud enim ita certum eſt, vt oppoſitum ſit dignum cenſura; ſecus iſtud. Ergo non eſt obligatio eliciendi actum contritionis in articulo mortis, ſed præcepto charitatis plenè ſatisfit, Sacramento Pœnitentiæ cum attritione cognita ſuſcepto, vt benè docent Coninch, Becanus, Layman, Fagund. Philip. Faber, Turrianus, Salas, & plures alij, quos citatos ſequuntur Card de Lugo *de Pœnit. diſp. 7. ſect. 13. n. 262.* M. Prado *vbi ſuprà, quæſt. 5. §. 4. num.* 14. Diana, & Leander *locis citatis.*

22 Hinc ad argumentum de iuriſdictione præſtò eſt ſolutio, pro articulo mortis certam eſſe moraliter omnibus Sacerdotibus æqualem in omnia peccata iuriſdictionem; ſecus Eccleſia ſub opinione reliquiſſet ſalutem omnium, qui opinionem minus tutam circa iuriſdictionem pro eo articulo ignorãtia inuincibili elegiſſent, credentes ſine vlla hæſitatione à quolibet Sacerdote æquè validè, & licitè abſolvi poſſe. Quod dicere, pluſquam temerarium eſt: ſed euidenter ſequitur, ſi ex cõflictu opinionum iuriſdictio pro eo articulo incerta, & probabilis tantum relinqueretur. Ideò Sacerdotem abſolventem ex quacumque opinione reuera probabili intrinſicè, vel extrinſicè, circa iuriſdictionem, validè abſoluere, idque moraliter ita certum eſſe, vt oppoſitum ſit improbabile, & falſum, tradit Verricelli *in qq. Moral. tom. 1. tract. 2. quæſt.* 25. vbi pluribus id probat, cui lubens ſubſcribo.

23 Obijcies, contra noſtram concluſionem, directè militare factum Pontificum de quo ſuprà, qui opinionem minus tutam in conſecratione Epiſcopi ſequuti ſunt; diſpenſationem concedentes, vt ab vno tantum Epiſcopo fieri poſſet, cùm tamen à tribus ex neceſſitate Sacramenti, vt validè fiat, effici debere; valdè probabile ſit. Eſt ergo practicè probabilis opinio circa licitam adminiſtrationem Sacramenti valoris tantùm probabilis, etiamſi graue damnum proximi indè ſub ſequi poſſit, aliàs grauiter deliquiſſent, tam Summi Pontifices diſpenſantes, quàm Epiſcopi conſecrantes, & conſecrati. Reſpõdeo 1. Pontifices, & Epiſcopos diſpenſatione vtentes, ſecundùm communem ſententiam, excuſari à peccato, quia id præſtiterunt innixi opinioni contrariæ ſtatuenti probabile eſſe practicè, licere vti opinione minus tuta in adminiſtratione Sacramentorum valoris tãtum probabilis, dum Eccleſiæ prohibitio deficiat, non obſtante periculo damni alijs probabiliter inferendi. Quam tueri aliquos Recentiores refert Vazquez 1. 2. *tom.* 1. *diſp.* 63. *cap.* 1. *num.* 3. & tenent M. Bartholom. de Medina 1. 2. q 19. *art.* 6 §. *Cæterum*, *Concedo *in pract. q. 8. num.* 23. Caſtro Palao *tom.* 1. *diſp.* 2. *punct.* 5. *num.* 8. vbi contra Vazquez, Villalob. Anton. Perez, & vtrumque Sanchez, inquit. *Nullus mihi ſe offert caſus, in quo ob charitatẽ proximi tenearis vti ſententia omnino certa * pro qua refert Monteſinos, 1. 2. *diſp. 29. q. 4. num.* 232. Huic igitur opinioni adhærentes ab omni peccati labe immunes ſeuerè pronuntio.

24 Cæterùm cùm probabilitas opinionis, quantacumque ſit, non poſſit reddere validam conſecrationem, ſi deficiat Miniſter à Chriſto Domino conſtitutus, (vt in confeſſo eſt apud omnes,) quia ſicut in Eccleſia nulla eſt poteſtas ad conficiendum Sacramentum Pœnitentiæ, v. gr. ſi non ſit Sacerdos, qui eſt eius Miniſter: ita neque ad Sacramentum Ordinis Sacerdotalis, vel Epiſcopalis, ſi re ipſa non detur Miniſter ex inſtitutione Chriſti determinatus. Ideò ſi Miniſter ex neceſſitate Sacramenti ad conſecrationem Epiſcopi, ſint tres Epiſcopi, nulla, & in valida prorſus erit cõſecratio, ſi ab vno, vel duobus tantùm fiat. Ex quo tot, tàm ingentiaque abſurda ſequũtur, vt me iudice, nulla in vniuerſa Theologia morali quæſtio ſit, quæ ſententia Pontificia, è Cathedra rem hanc definiente magis indigeat.

25 Interim verò, ad pacandos fidelium animos, dicendum exiſtimo, Pontificem, qui primò, facto ipſo diſpenſationis, declarauit (vt potuit) ius diuinũ circa Miniſtrum conſecrationis Epiſcopi: & Eccleſiæ notum fecit, alium eſſe ordinarium, nempè tres Epiſcopos, alium ex commiſſione, ſeu delegatione, & hunc eſſe vnũ, vel duos Epiſcopos tantùm; illum inquam, in re tanti momenti, maturo conſilio proceſſiſſe, præuio Theologorũ examine, & auditis Eminentiſſimorum Cardinalium votis, & ſpeciali Spiritus Sancti aſſiſtentia, qualis ad res fidei eſt illi promiſſa, ne in conſecratione Epiſcopi, vtpote in medio ad ſalutem animarum neceſſariò, ex cuius veritate, Sacramenta, & ſacrificia dependẽt, error aliquis omnia caſſa reddens inmiſceretur. Atque adeò Pontificem opinionẽ moraliter ſibi certam ſequutum fuiſſe poſt primam diſpenſationem Pontificis, canonizatã manſiſſe ſententiam, quæ docebat Miniſtrum ex commiſſione, conſecrationis Epiſcopi, eſſe vnum, vel duos Epiſcopos; ad eumque certitudinis gradum euectam, vt contra nullam modò habeat probabilitatẽ. Moueor ad hoc aſſertum ex loco D. Pauli ad Epheſios 4. vbi ait: *Et ipſe dedit quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam autem Profetas, alios Paſtores, & Doctores, ad conſummationem Sanctorũ, in ædificationem corporis Chriſti: donec occurramus omnes, &c.* Vbi docet Apoſtolus,

vt

vt bene ponderat Bellarminus *tom. 2. lib. 4. cap. 8. de notis Eccleſiæ, §. Sed vt vis.* Futuros Paſtores in Eccleſia, vſque ad diem iudicij: tunc enim omnes occurremus Domino in vnitate fidei. Quòd autem Epiſcopi ſint Paſtores gregis Domini, conſtat ex Act. Apoſtol. 28. ibi: *Attēdite vobis, & vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Ex quibus apertiſſimè conſtat Eccleſiam Dei, eſſe non poſſe ſine Epiſcopis, & Sacerdotibus. Vndè Hieronymus *in lib. cōtra Luciferianos.* Eccleſia (inquit) non eſt, quæ non habet Sacerdotes.*

26 Modo ſic. Si Epiſcopus ab vno, vel duobus tantùm conſecratus, non eſſet verè Epiſcopus, nō eſſet apud Indos Eccleſia, quia nullus ibi eſſet Epiſcopus; cum omnes, vel ab vno tantùm cōſecrati, vel a pluribus, qui verè Epiſcopi non erant ex hoc defectu. Nulli Sacerdotes, quia non à vero Epiſcopo ordinati. Quod probabile eſſe negare non poterit, qui poſt diſpenſationem Pontificiam, probabile adhuc iudicauerit, conſecrationem Epiſcopi niſi à tribus Epiſcopis eſſe invalidam. Si autem ſemel admittatur probabile, apud Indos non eſſe Eccleſiam, quia nec Epiſcopi, nec Sacerdotes. Nec apud Hiſpanos inueniri, inferri indè quiſque poterit; quia Epiſcopi ibi conſecrati, & Sacerdotes ibi ordinati, quorum plures ad Epiſcopatum pro moti ſunt, totam ferè Hiſpaniam repleuerunt. Vndè probabile foret in Hiſpania nullū eſſe verū Epiſcopum, quia nullus eſt à tribus vere Epiſcopis conſecratus; nullum verè Sacerdotem, quia à nullo verè Epiſcopo ordinatum, ac proinde nec Eccleſiam, nec Sacramenta Euchariſtiæ, Pœnitentiæ, Ordinis, & Extremæ vnctionis. Adde quòd cùm Pontifex poſſit vbique terrarum diſpenſare, vt ab vno Epiſcopo conſecratio fiat, ſi de facto diſpenſaret, relinqueret probabile, breui tempore nullum in Eccleſia Dei Epiſcopum, vel Sacerdotem futurum. Quæ non ſolum falſa, & improbabilis, ſed vt hæretica declarari digna cenſerem, vtpotè contra Pauli teſtimonium, ſuprà citatum, vbi Chriſtum Dominum quoſdam dediſſe Paſtores, tradit: *Donec occurramus omnes.* Nempè vſque ad diem iudicij. Ergo principium, ex quo tot abſurda deducuntur, pluſquam falſum eſt, ac proinde poſt diſpenſationem Pontificiam dubitare non licèt verè Epiſcopum eſſe, etſi ab vno tantum conſecratum. Quia vt ait M. Bannez *2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. concluſ. 4.* Non poteſt Summus Pontifex errare, ita vt approbet leges pernicioſas, aut nociuas ſaluti animarum, *& oppoſitum dicere (inquit) eſſe hæreticum, * & vt benè M. Canus *lib. 6. de locis, Propoſit. ſecunda.* Si Paſqua ſalubris doctrinæ ouibus Chriſti non daret, ſed poſſet eas erroribus falſis, & pernicioſis paſcere, nimirum nō eſſet à Chriſto Eccleſiæ prouiſum. * Sed qui pernicioſior error, quàm Epiſcopis, & Sacerdotibus Eccleſiam Dei orbare, ex quo tot, tantaque irreparabilia mala in dies imminent? Nequit ergo Pontifex in præfata diſpenſatione erraſſe.

27 Secundò probatur à poſteriori, argumento mihi efficaciſſimo. Communis Theologorum opinio eſt eū, qui probabiliter credit non eſſe baptizatum, teneri ſub conditione baptizari, & eum qui probabiliter opinatur non eſſe Epiſcopū, vel Sacerdotem, obligari ad ordinis ſub conditione iterandos: videmus tamen experientia, omnes de baptiſmi valore probabiliter dubitantes, iterationem baptiſmi ſolicite petere; nullum verò Epiſcopum ab vno tantùm conſecratum, vel Sacerdotem ab eiuſmodi Epiſcopo ordinatū de obligatione iterandi ſcrupulis angi, nedum ordines iterum ſub conditione recipere. Nec à viris doctis, & Religioſis ſuaſione, & conſilio ad iterationem conditionatam inducuntur, cùm tamen ex defectu Ordinis Epiſcopalis, vel Sacerdotalis verè ſuſcepti, tot abſurda conſequi certiſsimè videat. Signum ergo euidens eſt, omnes fideles ea certitudine credere, Epiſcopum ex commiſsione Pontificis ab vno conſecratum, eſſe verè Epiſcopū, & ab illo ſacris inſignitos veros Sacerdotes, ac ſi à tribus Epiſcopis conſecratus fuiſſet. Eſt ergo iam certiſsimum ad cōſecrationem Epiſcopi, ex commiſsione vnum Epiſcopum ſufficere, poſſeque Pontificē munus hoc vni, vel duobus delegare, & improbabile prorſus Epiſcopum ſic conſecratū non eſſe verè Epiſcopum. Et ſanè quis dubitet Apoſtolos per varias mundi plagas diſperſos, ſic ſucceſſores in Epiſcopos conſecraſſe? Vbi nam ad manus habuit, D. Thomas Apoſtolus ad Indos pergens, in vaſtiſsimis illis regionibus, tres Epiſcopos, qui ſecum nouum Epiſcopum conſecrarēt? Ergo ex Chriſti inſtitutione licèt Miniſter Ordinarius ſint tres Epiſcopi, vt ſuadent teſtimonia, quæ contraria opinio allegat, Miniſter vero ex commiſsione vnus Epiſcopus eſſe poteſt Sicut duplex eſt Miniſter Baptiſmi, alius ſolemnitatis, nempè Sacerdos, alius neceſsitatis, ſcilicèt quicumque ſecularis.

28 Et ſic olim in Eccleſia quādoque practicatum, ſuaderi putant non pauci ex Clemente Romano *lib. 8 Conſtitutionum, cap. 27.* vbi dicitur. *Quòd ſi neceſsitas coegerit ab vno ordinari, quod propter perſecutionem, aut aliam cauſam plures adeſſe non poſsint, afferatur decretum commiſsionis plurium Epiſcoporum.* Et ex D. Gregorio Magno, qui commiſsit D Auguſtino Epiſcopo Cantuarienſi, vt ipſe ſolus Epiſcopos conſecraret, quan-

quando alij non eſſent, vt habetur *in Reſponſione 8. ad interrogationes ipſius D. Auguſtini.* Cæterùm horum authoritati non fido, quia de libri Clementis authore non ſatis conſtat: & textum D. Gregorij mendoſum eſſe, colligitur *ex lib. 12. Epiſtolarũ regiſtri in fine.* Quapropter ad diſpenſationes à Summis Pontificibus poſteà conceſſas recurrendũ eſt: de quarum valore vt dixi, dubitare non licèt: eſſet enim aſsiſtentiam Spiritus Sancti in his, quæ ad fidei conſeruationem neceſſaria ſunt, in dubium revocare. Quod nefas eſt. Quapropter Vera-Cruz *in ſpeculo, 2. part. art. 27.* cum Sancto Antonino, Caietano, & Armilla, iure optimo ſcripſit:* De Pōtificis poteſtate poſtquam diſpenſauit dubitare, inſtar ſacrilegij eſt, *eſſet enim Chriſto Domino quaſi exprobrare, quod non ſatis Eccleſiæ ſuæ prouidiſſet, vt benè adnotat Illuſtriſs. Montenegro Epiſcopus Quitenſis, apud Indos *in ſuo Itinerario, ſeſſ. 26. fol. 506.* Quod autem diſpenſatio ipſa vim quandoque habeat ſtatuti, tradit Sylveſter *verb. Votum 4. num. 5. in fine.* Vbi loquens de diſpenſatione in voto ſolemni caſtitatis, quam Pontificem concedere poſſe negat, licèt contrariæ opinioni innixũ aliquando feciſſe conſtet: Sic inquit. *Aliud eſt facere de facto, aliud determinatè, quod ita poſſit fieri de iure. Quod ſi faceret Papa, vt Papa, id eſt, vt caput vtens adiutorio membrorum, conſultando factum, & faciendo quod in ſe eſt, vt ſciat veritatem; tali determinationi ſtandum eſſet neceſſariò. * Quis autem credere poterit in re tanti momenti; ex cuius veritate dependet, Sacerdotes ritè initiatos eſſe, ac verùm in multis Chriſtianorum Prouincijs Euchariſtiæ nunc eſſe Sacramentum, Pontificem, vt talem non proceſſiſſe? Facto ergo ipſo quæſtionem de Miniſtro conſecrationis Epiſcopi, à Summo Eccleſiæ capite ſolutam eſſe dubitare non debemus, nec poſſumus. Et ita, poſt hæc typis data, cum gaudio reperi, apud Iulium Mercorum *3. part. Baſis, Mor. Theolog. art. 22.* Vbi ait, ſimiles quæſtiones ex facto terminari, etiam quoad veritatẽ, *vt ſi Pontifex diſpenſet, vel præcipiat: oppoſita ſententia, quæ prius probabiliter aſſerebat, non poſſe diſpēſare, vel præcipere, haud amplius eſſe probabilem.* Sic ille: cui conſentit Terillus *de prob. q. 22. à n. 194.* & Illuſtriſs. M. Araujo *in deciſ. mor. tr. 2. de Eccleſ. ſtatu, quæſt. 19. num. 41.*

29 Qui his, in re tanti momenti nō quieſcat; legat quæſo doctiſsimum Epiſcopum Segouienſem, M. Araujo *in deciſ. moral. tr. 2. de Eccleſ. ſtatu, q. 21. diffic. 1.* Vbi cum Filliucio, Leandro à Sacram. Cardinal. de Lugo, Villarcel, Solorzano, Layman, Hugolino, Valençuela, Turrecremata, Gregorio Lopez, & Farinacio, aſſerit ordinationẽ Epiſcopi poſſe validè, & licitè fieri, abſque præſentia trium Epiſcoporum, de Summi Pontificis diſpenſatione. Quem ſequitur Doctor D. Franciſcus Miñano *in lib. de Baſi Pontificiæ iuriſdictionis* ad communem Theologorum, & Caniſtarum vtilitatem nouiſsimè edito, *tract. 2. fund. 2. q. 9. §. 9. ſect. 2. fol. 621.* Qui eruditè, copiosè, & ingenioſè probat, numerum triũ Epiſcoporum ad conſecrationem Epiſcopi, ſolum eſſe neceſſarium neceſsitate præcepti, non neceſsitate Sacramenti. Quod efficaciter perſuadet; ex canone 1. Apoſtol. In quo à duobus, vel Epiſcopis, quilibet Epiſcopus præcipitur ordinari. Non ergo tres requiruntur ad valorem; ſi autem non ſunt de neceſsitate Sacramenti, nullus eſt textus, ex quo vnum non ſufficere inferatur: quia de ſolo numero prædicto eſt inter Doctores cōtrouerſia; quibus ſi tres non eſſe neceſſarios oſtendatur, de duobus nullus contendit. Inſuper conſecrationem à duobus factam, approbatam reperimus in Concil. Arauſicario *1. cap. 21.* & Arauſi. 2. & in Cartaginēſi *4. can. 2.* Atque adeò neceſsitas trium Epiſcoporum ad valorẽ excluſa ſupponitur. Confirmant, quia ſi de neceſsitate Sacramēti duo, vel tres Epiſcopi ad valorem eſſent requiſiti, nō diſpenſaſſent Pōtifices, vt aliter fieret. Vndè apertè euincitur, Eccleſiam Dei nunquam intellexiſſe, numerum trium Epiſcoporum eſſe neceſſarium ad valorẽ conſecrationis Epiſcopi, ſed duos, aut vnum ſufficere, & ſic ex Chriſtiano Lupo, Franciſco Hallier, & alijs tenet Doctor D. Franciſcus Miñano *vbi ſuprà nu. 132.* & tàm ipſe, quàm alij, plures referunt Epiſcoporum conſecrationes, quas ab vno, vel duobus Epiſcopis celebratas, Concilia, & Pontifices validas abſque controuerſia exiſtimarunt.

TRA-

TRACTATVS SECVNDVS DE RELIGIONE.

DISPVTATIO PRIMA.

DE VOTO, ET IVRAMENTO.

QVÆSTIO PRIMA.

An votum caſtitatis, vel Religionis emiſſum, à valdè procliui in venerem, obliget ad abſtinendum à matrimonio? & quid ſi fragilitas poſt emiſſum votum adveniat.

§. I.

1 QVOAD Primam quæſtionis partem, negatiuã ſententiam amplectuntur grauiſsimi Doctores aſſerentes poſſe licitè matrimonium contrahere, ac ſi votum non emiſiſſet. Sic M. Petrus de Ledeſma *in ſumm.* 2 *par. tract.* 10. *de voto, cap.* 2. *poſt* 4. *concl. ſ.* *Lo ſexto, y vltimo digo, *fol. mihi* 617. *Si Pedro (inquit) ſe ſiente muy flaco, y con mucho peligro de ofender à Dios, no eſtà obligado à cumplir el voto ſimple que haze de Religion, preſumiendo de ſi, moralmentente habiando, que la Religion por la imperfeccion ſuya, ſe ha de ſer de mas daño, que prouecho; &c. Mas ſi haze voto ſolemne de Religiõ, es valido el voto, y obligatorio. Eſta doctrina ſe ſaca caſi claramente de Santo Thomas, y de Caietan. 2. 2. q. 88. art. 2. ad 3. Pruebaſe lo primero, en quanto à la primera parte: Solo el acto de virtud es materia de voto, (como ya eſtà declarado) y en nueſtro caſo el tal voto cõſiderado en tal indiuiduo, dexa de ſer acto de virtud, y redũda en daño eſpiritual del q le haze; luego no es valido. Lo ſegundo ſe prueba. El voto ſe debe hazer de lo que es mas vtil, y prouecho ſo al alma de el que le haze, como conſta de ſu difinicion, y de la doctrina de todos, y en nueſtro caſo no ſe halla eſto, como conſta de ſus terminos; luego no es valido el tal voto.* Quid clarius?

2 Hanc doctrinam deducere ſibi videtur Ledeſma ex D. Thoma, & Caietano, & benè quidem: quia abſtinere à nuptijs non magis eſt materia voti, quàm maceratio carnis per vigilias, & ieiunia, ſed hæc non vt cumque eſt materia voti: quia vt ait D. Thomas. * Non eſt Deo accepta, niſi in quantum cum debita diſcretione fit, vt ſcilicet concupiſcentia refrenetur, & natura nõ nimis grauetur, & ſub tali tenore poſſunt huiuſmodi ſub voto cadere. * Ergo idem dicendum de abſtinentia à nuptijs, nempè ſolùm poſſe ſub voto cadere, quàdo natura non nimis indè grauetur, ſecus ſi propter fragilitatem res aliter ſe habeat, & in præiudicium, & periculum animæ voti obſeruatio vergere videatur.

3 Ideò hanc opinionem, cum Ledeſma, tenet Bonacina *tom.* 2. *circa* 2 *decal. gi præcep. diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 1. *num.* 26. dicens:* Octauo ſequitur, invalidum eſſe votum caſtitatis, vel Religionis, vel non nubendi, factum ab eo, cui ſalubrius eſt matrimonium, ob incontinẽtiam, & lapſum in res venereas. Ita Petrus de Ledeſma, & alij apud Sanchez *lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 9. contra eundem Sanchez *num.* 10. Ratio eſt, quia votum debet eſſe de meliori bono; in tali autem caſu, non eſt de meliori bono, cum melius; & ſalubrius vouenti ſit matrimonium, quam abſtinentia à matrimonio.*Sic ille. Eiuſdem ſentẽtiæ ſunt Quintana-Dueñas *tom.* 1. *Singul. tract.* 9. *ſingul.* 12. *n.* 6. & alij, quos citatos ſequitur Leãder à Murcia Capuccinus *in Diſquiſit. lib.* 2. *diſp.* 2. *reſol.* 23.

4 Et probabilem eſſe, dicit Homobonus de Bonis *in conſult. moral. vol* 1. *p.* 2. *reſp.* 28. vt teſtatur Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſolut.* 102. vbi ſic: * An votum caſtitatis, vel non nuben di factum à procliui in venerem valeat? Hic caſus poteſt frequenter accidere, & Homobonus de Bonis putat, probabilem eſſe ſentẽtiam, tale votum inualidum eſſe, cum ab eo ſit factum, cui ob incontinentiam, & in carnis peccatum lapſum, matrimoniu ſalubrius ſit. Sed tu cogita. *

5 Quibus conſentit Fr. Martinus de S. Ioſeph *in Monitis confeſſ. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 41. *de Matrim. num.* 6. vbi ſic: * El que hizo voto de Caſtidad, ò Religiõ, ſiendo coſa cierta, que le eſtà mejor caſarſe, por la experiencia que tiene de ſus caidas, y flaqueza en pe-
cados

Digitized by Google

cados de carne,ò preſumiendo de ſi, con cõſulta de hombre prudente,y docto,à quiẽ comunicò ſus caìdas, que la Religion le ha de ſer de mas daño,que prouecho, es muy probable,que no le obligan eſtos votos: porque no ſon *de meliori bono* para el que voto,y cõtra el conſejo de San Pablo, Corinth.7. *Quod ſi non ſe continent, nubant: melius eſt enim nubere, quàm vri.** Sic ibi: Et probabilem etiam putat Trullench *in decalogum, tom.1.libr.2. cap.2.nu.18.* dicens:* Inualidum videtur votum caſtitatis,vel Religionis,vel non nubẽdi,factum ab eo,cui ſalubrius eſt matrimonium ob incontinẽtiam,& lapſum in res venereas. Ita Petrus de Ledeſma, & Bonacina; quia hoc votum non cenſetur de re meliori. Oppoſitum tamẽ tenet Sanchez, & fortè verius, obidque talia vota emittentes,ſi contrahere velint,ſolent, & tenentur petere diſpẽſationem à Põtifice, vt etiam primæ ſententiæ Authores cõcedunt. Signum eſt ergo,talia vota eſſe valida.* Sic Trullench, qui ſententiam Ledeſmæ, & Bonacinæ probabilem putat, & ab illis ſolùm diſcedit ob inconſequentiam doctrinæ, quæ re ipſa videtur ineuitabilis, vt modeſtè fatetur Sanchez *in ſum. tom.1.lib.4.cap.8.num* 9 dicens:* Addit Ledeſma,teneri hunc impetrare diſpenſationẽ: quod non intelligo: Si enim votum eſt irritum,non eget diſpenſatione,etſi eget,non eſt irritum.* Quod eodem iure potuiſſet contra Bonacinam, & alios contorquere. Qua propter Martinus de S. Ioſeph, vbi ſupra, conſequenter ad illorum opinionem, quam ipſe, vt vidimus, valdè probabilem putat, ſic ait:* Y ſiendo aſsi,no parece neceſſario pedir diſpenſacion à ſu Sãtidad,pues donde no ay voto,no ay diſpenſacion dèl.* Et ad praxim petendi diſpenſationem reſpondet:* Que eſto procede de no acabar de ajuſtar, ſi el caſarſe con las malas inclinaciones,y caìdas dichas, es mas vtil: que ajuſtado bien eſto, las razones en que ſe funda la primera ſentencia, parece que no admiten ſolucion.*

5 Et ſanè D.Thomas 2.2.*q.*88.*art.*2.*ad* 3. in cuius auctoritate fundatur Ledeſma ad exigendam diſpenſationem, non dicit, eſſe de neceſsitate,ſed de cõgruentia.* Sed quia in his, inquit, quæ ad ſe ipſum pertinent, de facili fallitur homo in iudicando, talia vota congruentius ſecundum arbitrium ſuperioris ſunt,vel ſeruanda,vel prætermittenda. Ita tamen quod ſi obſeruatione talis voti manifeſtum grauamen ſentiret, & non eſſet facultas ad ſuperiorem recurrendi, non debet homo tale votum ſeruare.* Sic D.Thomas, quẽ ita exponit Caietanus *ibidem ad* 3.* Nota,quod littera non dicit, quòd quando obſeruatio voti eſt manifeſtè nociua notabiliter, requiratur recurſus ad ſuperiorem, etiam in promptu habitũ, ſed dicit, quod congruẽtius ſecundùm ſuperioris arbitrium, &c. Et ratio eſt,quia deſinit in tali caſu res promiſſa (ſcilicèt, abſtinere) eſſe pro tunc materia voti, ex quo non eſt pro tunc actus virtutis talis maceratio corporis, vt in litera habes. *Hæc ille.

7 Propter hæc votum non nubendi, & caſtitatis (prout ad abſtinendum à matrimonio refertur) nõ obligare in caſu poſito, valdè probabile mihi videtur. Quod ſic vlterius ab oppoſito probo. Votum contrahendi matrimonium eſt validum in aliquibus circunſtantijs: ergo in eiſdem votum non nubendi inualidum erit. Conſequẽtia eſt euidens; quia votum nubendi ideò eſt validum, quia eſt de meliori bono in talibus circunſtantijs: Si autem nubere eſt maius bonum, nõ nubere minus bonum erit: ergo in talibus circũſtantijs votum non nubendi erit de minori bono, ac proinde inualidum. Igitur omnes Doctores, qui defendunt, votum nubendi aliquãdo eſſe validum, tenentur à fortiori dicere, votum non nubendi in illis circunſtantijs emiſſum inualidum eſſe.

8 Votum igitur nubendi validum eſſe, quoties ob fragilitatem, & frequentes lapſus vitandos, emittitur, tradit Eminentiſſ. Caietan. 2.2.*q.*88.*art.*2. vbi ſic:* Quoniam ſtatus non ſemper cõſonat perſonæ, quoniam multi ſunt in ſtatu continentium, qui non ſunt continẽtes, quibus dicitur ab Apoſtolo: *Melius eſt nubere quam vri, &c.* Sic opinor, votum nubendi factum, propter fornicationem vitandam, ab impotente ſe continere, propter ſuam fragilitatem, &c. eſſe validum.* Sic Caietanus: cuius ſententiam referens Araujo *in deciſ. Moral. 2. part. diſp.11. quæſt.7. numer.5.* ait:* Hæc eſt opinio Caietani ſatis probabilis.*

9 Eandem cum M. Cano tuetur etiam M. Ludouicus Lopez 1.*p. inſtruct. cap.*44. dicẽs: *Votum abſolutè ducendi vxorem, non valet abſolutè loquendo; quia, qui ſic vouet, deſcendit ad imperfectiorem ſtatum, ſecus ſi ob vitandam fragilitatem carnis, quam ſæpè in ſe expertus eſt, ſic vouet: quia hæc circunſtantia facit magis bonum, quod de ſe eſt minus bonum. Ita Nauarrus, & Canus contra Sotum.* Hæc Lopezius. Et conſonat M. Zanardus 1.*p. Sum. cap.*48. *de Voto,* §. *Octauo dico.* Vbi docet, quandoque licitum eſſe vouere opera conſilijs oppoſita, nimirum:* Si iſta opera huic mala fuerint.*

10 Quibus conſentit, plures referens, Thom. Sanchez *lib.1. de Matrim. diſp.4. nu.* 7. ibi:* Secunda ſentẽtia verior ait, id votum validum eſſe, ac obligare ad ducendam vxorem. Probatur primò, quia huic eſt melius, & cõſilium, ducere vxorem, iuxtà illud D. Pauli

ad

Digitized by Google

ad Corinth. 7. Melius eſt nubere, quam vri. Ergo id votum tanquam de meliori bono firmum erit. Et confirmatur, quia ad honorem Dei, vt gratius aliquid ſit, non refert, quid in vniuerſali & in ſe conſideratum præſtantius ſit; ſed quid hic, & nunc præſtat: (actus enim humani ex circunſtantijs adiunctis bonitatem, aut maliriam ſortiuntur) ſed huic eſt melius, attentis omnibus circunſtantijs, vxorem ducere: ergo valet votum, &c. Et ideò hanc ſententiam tenent Caietanus, Bellarminus, Nauarrus, Hēriquez, Molin. Angl. Lopez, Philiar. Manuel, & communiter Iunior. dicti.* Sic Sanchez. Quibus adde Azorium, Valentiam, Suarium, Filliucium, Layman, & & alios, quos citatos ſequitur Bonacina *to. 2. diſp. 4. q. 2. punct. 1. num. 21.* dicens: * Abſtinentia à matrimonio, licèt ex ſe ſit opus cōſilij, nihilominus fieri poteſt, vt ob aliquam circunſtantiam non ſit opus conſilij, & conſequenter votum de contrahendo matrimonio validum ſit. Propteteà votum de contrahendo matrimonium factum ab eo, qui ſe cognoſcit imbecillem ad reſiſtendum tentationibus carnis, validum eſt, cum attentis circunſtantijs melius ſit matrimonium, quā eius omiſsio, & melius ſit nubere, quàm vri, vt inquit Apoſtolus.* igitur in his circunſtantijs votum non nubendi irritum erit, cum ſit de minori bono. Ergo, qui in illis votum caſtitatis emiſerit, ſolum erit adſtrictus ad abſtinendum ab illicitis voluntatibus; non verò a matrimonio contrahendo, quia quoad hanc partem, irritum fuit tale votum, & proinde nulla eget diſpenſatione, quoad prædictum effectum.

§. II.

Quid ſi fragilitas, & propenſio ad venerem contingat poſt emiſſum votum?

11 SVSPENDETVR Ne obligatio abſtinendi à matrimonio; ita, vt licitè poſsis illud contrahere? Per legitimam conſequentiam ex ſuperius dictis hoc inferri, cenſent viri doctiſsimi. Thomas Sanchez *in Sum. tom. 1. lib. 4. cap. 8. n. 9.* dicens:* Hinc rurſus poſſet inferri, tria hæc vota (nempè Caſtitatis, Religionis, & non nubendi) en iſſa ab hoc homine ante eam incontinentiam, non obligare, a ſuperueniente, ſed huic tunc integrum fore abſque diſpenſatione vlla matrimonium inire, quia quando voueti conſtat, aliquid aliud eſſe melius, quam materiā à ſe promiſſam, poteſt propria auctoritate in id commutare. At huic conſtat, ſalubrius fore illi matrimonium Secundò, quia, vt diximus, quod ante emiſſum votum efficit, vt res promiſſa ſit inepta voti materia; ſi eo omiſſo ſuperueniat, tollit voti obligationem. Si ergo hæc, ante emiſſa hæc vota, contingentia irritarent illa, tollerent quoque obligationem ſuperuenientia. Fateor, argumenta hæc fortiſsima eſſe, & ſpeculatiuè perſuadere intentum.* Hæc Sanchez. Quæ ad minimum euincunt, hunc Auctorem ſentire, non eſſe magis probabile, votum non nubendi emiſſum à procliui in venerem eſſe irritum, quam eius obligationem ſuſpendi, ſuperuenienti poſtea fragilitate, & periculo incontinentiæ; cum vnum ex alio neceſſario inferri cenſeat, vt conſtat ex dictis.

12 Quod autem circunſtantia adveniens poſt votum emiſſum, quæ ſi antea adfuiſſet, irritum redderet; eius obligationē, aut tollat, ſi eſt perpetua; aut ſuſpendat, ſi temporalis; tradit cum omnium Magiſtro D. Thoma, M. Dominicus Baltanas *in Margarita Confeſſor. Hiſpal. edita, anno 1526. fol. 66.* dicens: * Secundum Beatum Thomam, quidquid votum impediret, ſi priùs eſſet, aufert obligationem, etiam voto facto.* Et idem de iuramento docet, *fol. 133.* Idemque tenet cum doctiſsimis Dominicanis P. Thomas Sāchez *lib. 4. cap. 2. num. 23.* dicens: D. Thomam, Sylveſtrum, Tabienam, & plures Doctores hanc regulam tradere: * Id liberat voti, aut iuramenti obligatione; quod ſi à principio accidiſſet, impediret ea fieri.* Quæ quidem regula (inquit ipſe) ſic intelligenda eſt: * Vt ſicut non valeret, quando materia eſſet ab initio mala, indifferens, aut maius bonū impediret; ita, ſi quæ à principio erat legitima materia, efficiatur poſtea mala, indifferens, aut maius bonum impediat, efficiet, vt ceſſet obligatio, & ita explicant Caietanus *in Sum. verb. Votum, cap. penult. & 22 q. 88. ar. 3. col. penult. verſ. ad hoc dicitur, quod de Voto.* Sotus *lib. 7. de Iuſtit. q. 2. art. 1. ad 3 verſ. Ex his, quæ dicta ſunt.* Hæc Sāchez

13 Vndè planè deducitur, Doctores, qui hæc duo principia ſimul defendunt: *Votum nō nubendi emiſſum à procliui in venerem eſt irritum: Et circunſtantia, quæ aduenit poſt votum emiſſum, quæ ſi ab initio eſſet, redderet irritum, ſi poſteà eueniat, efficit, vt ceſſet obligatio,* non poſſe negare, quod ſi fragilitas carnis, poſt votum non nubendi emiſſum, adueniat, ſuſpēdatur obligatio talis voti. Abſtinere enim à nuptijs, quæ anteà erat legitima voti materia, effecta iam eſt inepta, cum maius bonū impediat. Ex quibus infertur, huic opinioni diſſentire non poſſe M. Petrum de Ledeſma, quia, vt vidimus, votum non nubendi factum à propenſo in venerem, dicit eſſe inualidum. Et ſimul *cap. 3. fol. mihi 624.* defendit, circunſtantiam aduenientem poſt votum validè emiſſum, eundem effectum cauſare, ac ſi præceſsiſſet. Verba eius ſunt.* La tercera du-

da en eſta mataria ; y ſeptima en orden es , ſi ay algunos caſos en que vno no quede obligado à guardar el voto ſimple de Religion, que de hecho fue firme, y valido? Reſpondo. que ſi. El primer caſo es , quando deſpues de hecho el tal voto, ſobreuiene algun impedimento. * Vndè ex eo, quod ſenectus præcedens impediat valorem voti Religionis , infert ipſe, votũ emiſſum à iuvene ſuperueniente ſenectute, non obligare.* Corre(inquit) la miſma razõ, y ſe halla el miſmo impedimẽto

14 Cui conſentire etiam debet Bonacina *tom.2.diſp.4.q.2.punct.1.* quia docet , vt vidimus , votum non nubendi eſſe nullum, quando propter fragilitatem , melius eſt vouenti nubere : & ſimul defendit *puct.7. num.* 5.* obligationem voti tolli , vel ſuſpendi, quoties tempore adimpletionis voti , materia voti facta eſt impeditiua maioris boni. * Ergo ſi, poſt votum caſtitatis, vel non nubẽdi emiſſum, ſuperueniat fragilitas carnis, ſuſpendetur obligatio voti , quia non nubere, quæ fuit materia primi voti, facta eſt impeditiua maioris boni, ſiquidem homini fragili melius eſt nubere : & fragilitas facit , ſit iam de conſilio Apoſtolico, iuxta illud: *Melius eſt nubere, quam vri.* *

15 Qua propter doctiſsimus P. Leander à Sacramento *tom.2.tract.9.diſp.23.§.5.q.2.* poſtquam tres opiniones retulit, aliam cõmunem affirmantem, prædicta vota Caſtitatis, Religionis , & non nubendi , etiamſi ab homine fragili emiſſa, eſſe valida: aliam nuper relatam Petri de Ledeſma , & Bonacinæ id negantem: & aliam , inde inferentem , ob fragilitatem ſuperuenientem voto, eius obligationem ſuſpendi: concludit, hanc opinionem eſſe probabiliorem ſpeculatiuè ; & id probare argumẽta ſuperius facta.* Quia certe, inquit, vt fatetur Sãchez, fortiſsima ſunt & perſuadent ſpeculatiuè prædicta vota facta ab eo, cui ſalubrius & melius eſt ob incontinentiam antecedentem , aut ſuperuenientem, matrimonium contrahere , eſſe irrita , & inualida , & conſequenter poſſe abſque vlla diſpẽſatione matrimonium inire.* An verò hæc ſententia ſit etiam practicè probabilis, & tuto amplecti poſsit? Diſcutit ſtatim *q.3.* & reſoluit affirmatiuè , dicens: * Sed ego probabiliter reſpondeo, eſſe prædictam opinionem , practice etiam loquendo aliqualiter probabilem , tutoque amplecti poſſe. * Sic ille.

16 Quem citatum ſequitur Leander à Murcia *vbi ſup.n.5.* dicens: * Ex hoc caſu, & ſimilibus colligitur cum communi Doctorũ ſententia. quod ſi poſt votum emiſſum materia eiuſdem voti efficiatur inepta, vel impoſſibilis, fiet etiam votum irritum, & inualidũ; etiamſi prædictum votum ſimplex ſit Caſtitatis, vel Religionis , dum tamẽ certo moraliter cõſtet , materiam voti poſt emiſſum votũ redditam fuiſſe, vel impoſſibilem, vel ineptã. Nec verum eſt iudicãdum, quod aliqui autumant , votum debere eſſe de meliori bono in ſe, & non de eo, quod melius eſt vouẽti: tum, quia hoc eſt cõtra cõmunẽ omniũ ſentẽtiã: tũ, quia manifeſtè eſt cõtra cõſiliũ Apoſtoli, &c. * Sic Leander à Murcia cum Leandro à Sacramento. Quibus conſentit Doctor Garſi *in quæſtionibus Moral. cent.2. cap.35. num.* 22. & apud illum, Quintana Dueñas, & Doctor D. Franciſcus Verde. Probant ex principijs ſententiæ (de qua egi *tract. de opin. prebab.q.2.*) aſſerentis , opinionem ſpeculatiuè probabilem, eſſe etiam practice probabilem, quando, nempè, in praxi nil occurrit, quod in ſpeculationẽ non venerit (vt in præſenti cõtingit) quam, vltra Ioannem Santium, & Machado, tenent grauiſsimi Doctores, & Magiſtri, apud Dianam *p.10. tract.11. reſol.47.* M. Serra, Spinola, Ioannes Henriquez, Narbona, Auerſa, & Franciſcus de Lugo , Quintana-Dueñas, Eſcobar, Dicaſtillo, & alij. Quibus conſentit M. Donatus *tom.4. addit. tract.12. var.reſol.q.38.num.4.* vbi ſic:* Poſterior verò opinio eſt vera, attendendo ſolum ad principia intrinſeca probabilitatis opinionis: hoc enim modo conſiderata opinio , certum eſt, quod ea, quæ eſt ſpeculatiuè probabilis, etiam in praxi eſt probabilis ; quia praxis oritur ex ſpeculatione, tanquam effectus à ſua cauſa, & ſequitur naturã illius , vt dixit Santius citato loco.* Monet verò, & prudẽtiſsimè Leander à Sacramento, cognitionem circa obligationem huiuſmodi votorum , cum res grauiſsima ſit ; & in quibus , proprium ſemper iudicium ſuſpectum eſt , remittendam eſſe confeſſario docto , & cordato , qui omnibus circunſtantijs perpenſis , declaret , an votum fuerit validum ; an vè ob ſuperuenientem fragilitatem eius obligatio ſuſpendatur. Ex his principijs alium caſum reſoluit Fr. Leander à Murcia *tom.2. diſquiſit. moral. libr.4. diſp.7.reſ.5.* pro licito contractu matrimonij abſque diſpenſatione voti * cui, inquit, ſubſcripſerunt multi Doctores Complutenſes, & Cathedratici Sacræ Theologiæ, & Sacrorum Canonum profeſſores doctiſsimi illius vniuerſitatis. *

17 Fateor ingenuè, difficilè diſparitatem reddi, inter eum, qui emiſit votum præcedente fragilitate carnis , & eum , cui ſuperuenit poſt votum emiſſum: quandoquidem votũ deſinit eſſe de maiori bono. Quod ſuaderi videtur ex dictis , nam ſi quis fragilitate cognita poſt emiſſum votum non nubendi , emitteret contrarium votũ nubendi; hoc ſecundũ iuxta ſententiam Caietani, Soti, Molinæ, Bellarmini, & aliorum, validum foret, cum eſſet de me-

Digitized by Google

nubendi priùs emiſſum non obligaret, quia ad duo contradictoria vouentem adſtringi, impoſsibile eſt.

18 Iam ſi reſpondeas cum Sãchez ſuprà, & Valentia 2.2.*diſp.6.q.6.punct.2.diffic.4.* maius bonum non iudicandum relatiuè ad vouentem, vt indiuiduum particulare eſt, ſed vt eſt pars Eccleſiæ, cui melior eſt ſtatus cælibatus, quã coniugij: non videtur ſolutio firma, tum propter dicta à Leandro ſuprà; tum, quia fidelis quicumque, ante vllum emiſſum votũ, verè eſt pars Eccleſiæ; & tamẽ quia reſpectu illius, vt indiuidui particularis, maius bonum eſt nubere, dicunt iſti Doctores cum Caietano, Soto, & alijs ſuprà citatis, votum nubendi validum eſſe, quia, vt ait Sãchez *lib. 1. de Matr. diſp.4.n.7.* *Ad honorem Dei, & vt gratius ei aliquid ſit, non refert, quid in vniuerſali, & in ſe conſideratũ præſtantius ſit, ſed quid hic, & nunc præſtet, (actus enim humani ex circunſtantijs adiunctis bonitatem, aut malitiã ſortiuntur) ſed huic eſt melius, attentis omnibus circunſtantijs, nubere; ergo valet votum.* Quæ doctrina, vt *n.2.* notaui, deſumitur ex D.Thom. & Caietan. 2.2.*q. 88. art.2. ad 3.* vbi de voto macerationis carnis ſimiliter diſcurrunt. Cõſiderandum ergo eſt ad honorẽ Dei, & vt gratius aliquid ei ſit, id, quod melius eſt huic indiuiduo, ſecundum ſe conſiderato, non vt eſt pars Eccleſiæ. Et ratio videtur manifeſta: quia ſecundum hanc conſiderationem, votum nubendi nunquam eſſet validum, quantumvis fragilitate carnis aliquis grauaretur, quia indiuiduo, vt parti Eccleſiæ, (vt ipſi tradũt) in quibuſcumque circunſtantijs, melius eſt non nubere; ac proinde quantumvis ante votum emiſſum, ſe fragilẽ cognoſceret, validè caſtitatem voueret, quod ipſi negant.

19 Aliud verò dicendum de voto ſolemni caſtitatis, aut de voto etiã ſimplici in Societate Ieſu, conſtituentibus ſtatum Religionis, & ad hunc finem emiſsis, vt omnes fatẽtur: quod multis ſuadet Leander à Murcia *in diſq. moral. lib.2. diſp.2. reſ.24.* Vnum modò ſufficiat diſcrimen, quod in his circunſtantijs (ſecundum omnes) locum habet principium illud P. Valentiæ, & P. Sanchez numero præcedenti adductum, nempè, quod materia ſolemnis voti non conſideratur, vt magis, vel minus bona indiuiduo ſecundum ſe conſiderato, ſed vt parti cõmunitatis, cui maius ſemper bonũ eſt à nuptijs abſtinere propter perfectionem ſtatus, & vitanda ſcandala, & perturbationes ex oppoſito oriunda. In hac parte omnes Theologi conueniunt, alias plures quotidie allegare poſſent, non eſſe Religioſos, & profeſsionem fuiſſe nullam. Quod ſufficit reddere practicè improbabilem contrariam opinionem. In votis vero ſimplicibus caſtitatis, & Religionis hoc inconveniens nõ reperitur, neque ſcandalum, aut Eccleſiæ perturbatio timeri poteſt, ex eo quod in prædictis circunſtantijs invalida ſint: ideóque opinandi locus relinquitur, & additus practicæ probabilitati, vt vidimus.

§. III.

Vera ſententia.

20 Quamvis opinio propoſita, §.1. valdè probabilis ſit, contrariam tamen tenendam cẽſeo, nempè votũ caſtitatis, vel Religionis à valdè procliui in venerem emiſſum, validum eſſe. Ita P. Thomas Sãchez vbi ſuprà *lib.4. ſum. cap.8. n.10.* vbi ait: *Oppoſitum eſſe contra communem Eccleſiæ ſenſum.* Et P. Caſtro Palao *tom. 3. tr.15. diſp.1. punct.8. n.14.* vbi, vt indubitatũ, apud Doctores ſupponit. * Si ſtante, inquit, illa facilitate, & peccandi conſuetudine, votum caſtitatis, & Religionis emitteres, quis auderet dicere invalidum eſſe votum, eſto eſſet inconſideratum? * Probatur primò, quia matrimonium non eſt abſolutè melius procliui in venerem, ſed ex ſuppoſitione, quod nolit alijs medijs orationis, abſtinentiæ, & pœnitentiæ vti; ideóque abſolutè, & ſimpliciter loquẽdo, ſtatus cælibatus perfectior illi eſt. Ergo qui poſt ſuã fragilitatem, & notam in venerem propenſionem, caſtitatem vouet, ſciens & volens ſe obligat ad non nubendũ, & conſequenter ad alijs medijs, ad ſedandas tentationes vtendum: vnde tale votum, etſi à valdè procliui emiſſum, validum eſt, & cõſequenter abſque diſpenſatione matrimoniũ inire nequibit. Secundò probatur, quia, vt benè ait Sanchez ſuprà, depravata cupiditas plurimos fallere falsò exiſtimãtes ſe cõtinere nõ poſſe, atque ita plurima merita, & egregia opera, Eccleſiæq; vtiliſsima impedirẽtur.

21 Ad fundamentum contrariæ opinionis deſumptum ex valore voti nubẽdi, emiſſi à propenſo in venerem. Reſpondeo, tale votum ſolùm habere vim conditionatam obligandi ex ſuppoſitione, quod nolit, qui emiſit, alijs medijs ad caſtè viuendum conducentibus vti; atque adeò tale votum, hac voluntate durante, adimplere tenebitur: ſecus verò abſolutè, & ſimpliciter loquendo: quia pro ſuo nutu alia media applicare poteſt, & ſic in cælibatu permanere. Ita P. Suarez *tom. 2 de Relig. lib.2. cap.9. à nu.12.* Leſsius *lib.2. cap. 40. dub.7. n.45.* Coninch *3. p. tom. 2. diſp.22. dub.10.* Layman *lib.4. ſum. tr.4. cap.2. n.12.* Quos ſequitur Caſtro Palao *tom. 3. tract.15. diſp. 1. punct.8. num.14.* qui cum Soto, Aragõ, & alijs probabiliùs putat, præfatũ votum de matrimonio cõtrahendo invalidum eſſe,

quia impedit maius bonum formaliter, nēpè vitam cælibem,& Religionis ſtatum;ergo adhuc poſita illa facilitate,& peccandi conſuetudine,non poteſt à Deo acceptari.

22 Si verò poſt emiſſum votum fragilitas carnis adveniat, ſpecialis eſt difficultas, quia neque implicitè videtur vouens ſe obligaſſe ad media rigoroſa abſtinentiæ, & extraordinariæ pœnitentiæ, & forſan ſi propenſio illa in venerem præceſſiſſet,non emitteret votū, & quandoque id certo moraliter iudicat. Nihilominus cum hic caſus non ſit ex raro cōtingentibus,ſed ex illis, qui pro diuerſitate occupationis,& ætatis evenire ſolent,& aliū de votum ſit in poſſeſſione obligandi, pro illo ſententiam ferendam cenſeo; ideòque tenendum,vouentem implicitè ſe obligaſſe ad alia orationis,& pœnitentiæ media adhibenda,quibus à tentationibus carnis vehementibus liberetur, & melius ſibi reddat à matrimonio abſtinere,quam oppoſitum.

23 Rogabis,an prædicta Caſtitatis,& Religionis vota à propenſo in venerem,ſiue ante,ſiue poſt fragilitatem cognitam, emiſſa, ſint Pōtifici reſeruata?Reſpōdeo, partem negatiuam eſſe ſatis probabilem: quia Doctorū auctoritas, & argumenta contra eorum valorem, §.1.& 2.adducta, efficaciter ſuadent, non eſſe certam talium votorum obligationem;ac proindè non eſſe reſeruata,quia cum reſeruatio ſit odioſa,ad ſola vota, certo valida, reſtringenda eſt, vt tradunt Sanchez *in ſum.lib.4 cap.40.n.26.& cap.44.n.3.* Suarez *tom.2.de Relig.lib.6.de voto,cap.26.n.6.* quos ſequitur Machado *tom.1.lib.2.p.3.tr.13.docum.1.n.4* dicens:* De eſte principio infieren Sanchez,y Suarez por doctrina,y regla general,que todas las vezes,que ſobre el valor del voto ſe ofreciere alguna duda moral, ò ſea de hecho,ò de derecho, ò la duda ſea negatiua por conjeturas,que no baſta para determinar el juizio;ò ſea poſitiua por las opiniones contrarias probables:ſemejante voto,aūque ſea de qualquiera materia reſeruada,por el miſmo caſo que en ſi tiene duda, no ſe debe tener por reſeruado;y aſsi le pueden conmutar el Obiſpo, y el Cōfeſſor aprobado por la Bula.* Et cōfirmatur:quia ſicut aliqua vota reſeruantur Pontifici, ita & nonnulla peccata:ſed reſeruatio peccati non extēditur ad peccata dubia, ſed tantum ad certa, vt cum Suarez,Henriquez,Filliucio,& Hurtado defendit Lugo *de Pœnitent.diſp.20.num.16.* Et cum Sanchez,Bonacina,Trullench, & communi Doctorum,contra Armillam, & Cordubam,tenet Diana *p.4.tr.3.reſol.4.* ergo reſeruatio voti non extenditur ad votum dubij valoris ſed certi. Conſequentia videtur legitima. Vnde infertur,eiuſmodi vota,cū Pontifici reſeruata non ſint, poſſe etiam a Regularibus virtute ſuorum priuilegiorum commutari,vt ex infrà dicendis conſtabit. Idemque dicendum putat Henriquez *lib. 11. de Matrim.cap.15.n.8.* quando ab impuberibus ex metu leui fuerunt emiſſa, quia non ſunt perfectè voluntaria, & reſeruatio, vtpotè odioſa,reſtringi debet.

QVÆSTIO II.

Vtrùm votum Caſtitatis, vel Religionis poſſit aliquando commutari virtute Cruciatæ?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1 AD Plenam huius quæſiti notitiā ſuppono primò, per clauſulam Bullæ Cruciatæ,concedi: *Vota omnia (Vltramarino, Caſtitatis, & Religionis dumtaxat exceptis) in aliquod ſubſidiū huius expeditionis, per Confeſſorē commutari.* Suppono ſecundò, votum Caſtitatis, quod hic excipitur, illud tantum eſſe,quod Summo Pontifici eſt reſeruatum:nimirum,votum perpetuum, perfectum,& abſolutū omnimodæ caſtitatis: quod cōprehēdit omnes actus,tàm internos,quàm externos,ad quos virtus caſtitatis extēditur. Nam cum reſeruatio ſit odioſa, & iuri Epiſcoporum deroget,ſtrictè interpretanda eſt,vt docent communiter Doctores, quos citatos ſequuntur Thom.Sanchez *lib 8. de Matrim. diſp.9.n.5.& lib.4.ſum.cap.4.n.48.* Clauis Regia,Suarez,Trullench,& alij, cum Machado *tom.1.lib.2.p.3.tr.13.docum.4.fol.280.* Quibus adhæret doctiſsimus M. Barnabas Gallego *in Bulla cap.9.p.3 dub.151.* vbi ſic ſcribit. *Preguntaſe,que ſe requiere, para que el voto de caſtidad ſea propiamente reſeruado,de ſuerte,que no ſe pueda por la Bula cōmutar? Reſpondo:regla general es de todos los Doctores,que tratan eſta materia, que el voto de caſtidad,que ſu Santidad exceptua en la Bula por reſeruado para ſi,ſe debe entender del voto de caſtidad perpetua,total,y perfecta. Porque en faltando alguno deſtos requiſitos, le falta tambien, y ceſſa la cauſa de la reſeruacion,y por conſiguiente puede legitimamēte conmutarlos el Confeſſor electo por la Bula, pues ella le concede autoridad para ello, excepto los dichos reſeruados.* Hæc ille,& eſt communis Doctorum ſententia.

2 Adde ex Sanchez *lib.8.de Matrim.diſp.10.n.4.& 5.* quem alij Doctores ſequuntur, votum caſtitatis ſolum eſſe perfectæ caſtitatis,quando affectus in eā directè fertur: ſecus ſi in aliud,quod conſequi optat; ideòque in hoc caſu, cum deficiat à perfectione, vel conditionatum ſit,nō ſubiacet reſeruationi.

Verb.

Verb. grat. (inquit Sanchez) dum quis morbo oppreſſus, aut in alio periculo conſtitutus, promittit Religionem, ſi incolumis euaſerit. Huiuſmodi votum erit verè conditionale, quando animus vouentis fuerit, quaſi inire cõtractum innominatum cum Deo: faciam, vt facias, id eſt, ſi hoc mihi conceſſeris, ingrediar Religionem. Quia voluntas non fertur directè in Religionem, ſed in conſequutionẽ incolumitatis, ad quam obtinẽdam offertur Deo. Et talia communiter ſunt eiuſmodi vota: ſi ſanauero, ſi incolumis euaſero, Religionem, Caſtitatem, aut peregrinationem voueo, vt bene ait Sanchez ſuprà *nu. 5. in fine.* Quæ doctrina eſt valdè obſeruanda. Vide Dianam *p. 6. tr. 8. reſ. 16.*

3 Ex qua inferunt ferè omnes, virtute Cruciatæ commutari poſſe vota omnia conditionalia, & pœnalia Caſtitatis, & Religionis, quia non ex affectu harum virtutum. Itẽ votum non nubendi; votum non fornicandi; votum non petendi debitum, etiamſi cõmuni coniugum conſenſu præſtitum; & ſimilia, quia neutru illorum eſt omnimodæ caſtitatis, nec totale, ſed partiale, vtpotè quod non ſe extendit ad obiectum adæquatum huius virtutis, cum plures ſint actiones virtute caſtitatis prohibitæ, quæ nullo ex his votis comprehenduntur. Limitat verò, & benè P. Thomas Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. n. 2.* dicens, hoc temperandum eſſe, dum in fauorẽ tertij id petentis, cuius intereſt, votum, vel iuramentum emiſſum non fuerit (vt ſi cõiux à coniuge petat, vt ſub iuramento, vel voto ſe obliget ad abſtinendum ab alio matrimonio) tunc enim ſicut nõ poteſt Epiſcopus diſpenſare, ita nec virtute Cruciatæ queit commutari; eo quod cõiugis illius intereſt propter filiorum bonum; & vt eius amor, honor, amicitiaque cum eius conſanguineis conſeruetur; ac proindè ius tertio adquiſitum ſit, cui Epiſcopus derogare nequit. Et ita etiam ſentiunt Antonius de Eſcobar *in Mor. Theolog. tract. 1. exam. 17. cap. 9. num. 144.* & cum Maldero, & Leſsio, Diana *1. p. tract. 11. reſol. 59.* & omnes debent.

§. II.

De Voto virginitatis.

4 CIrca votum virginitatis non cõueniunt Doctores, an partiale, an totale caſtitatis ſit? Et quidẽ cum hoc ex intentione vouẽtis dependeat, ad illam recurrendum eſt. Si enim conſtet, vouentem ſolũ intendiſſe, ſe obligare ad integritatem corporalem, ſeu virginale clauſtrum ſeruãdum, non erit votum totale, ſed partiale caſtitatis, vtpote ad primum ſolummodo actum, quo virginitas deperditur, vitãdum obligans: quia amiſſa, ſubſequentes actus non erunt contra votum. Sic Doctores omnes.

5 Si verò hanc expreſſam intentionem limitantem non habuerit, dicunt communiter cenſendum eſſe votum totale caſtitatis, & per conſequens ab Epiſcopo indiſpenſabile, & virtute Cruciatæ incommutabile. Sic M. Corradus *p. 1. Reſponſ. q. 286.* M. Candidus *diſq. 25. art. 8. dub. 10. & 11.* & eſt communis Doctorum, quos citatos ſequuntur Sanchez *lib. 8. de Matr. diſp. 9. n. 9. & diſp. 15. n 4. & in ſum. lib. 4. cap. 4. n. 65.* Leander à Sacram. *tom. 1. diſp. 14. tract. 5. q. 113.* Diana *p. 1. tract. 11. reſol. 60.* & plures.

6 E contrà alij exiſtimant, nunquam cenſendum eſſe votum totale caſtitatis, niſi quis habeat expreſſam intentionem vouẽdi abſolutam, perfectamque caſtitatẽ, aliter verò votum in fauorem vouentis interpretandum, & de ſola virginitate editum credendũ eſſe. Sic videtur ſentire Doctiſsimus Fr. Frãciſcus Pichon *in opere de Matr. diſp. 7. ſect. 4. n. 65. fol. 445.* dum ait: quod animus vouentis virginitatem* communiter interpretatur, quod ſolùm fuit ad ſolam abſtinentiam à primo actu venereo coitus,* *& diſp. 6. cap. 2. ſect. 3. nu. 107.* prædixerat, Epiſcopum poſſe diſpenſare in voto virginitatis: *Niſi (qui vouit) in animo habuerit ſeruare caſtitatẽ ſimpliciter.* Cui alij conſentiunt. Itaque diſcrimen inter hanc, & primam ſentẽtiã in eo ſtat, quod prima nõ exigit, quod expreſsè intẽdat, ſe obligare ad caſtitatẽ, vt ad eã obligatus maneat, ſed ſufficere, quod nõ habeat expreſſam intẽtionẽ limitatam ad primum actum, quo virginitas deperditur. Secũda verò exigit expreſſam intentionem ſe obligandi ad caſtitatem, vt ad hanc ſeruandam teneatur, & aliter votum virginitatis interpretandum cum limitatione ad ſolum primum actum.

7 Ego vero maioris claritatis gratia ſic diſtinguendum cenſeo. Aut vouens cognoſcit differentiam inter votum virginitatis, & votum caſtitatis, aut non. Si primum: erit votum partiale ad integritatẽ ſolum corporalem ſeruandã obligans; quia tale votum hoc tantum obiectũ reſpicit, & ideo ad hoc ſolũ intendit ſe obligare. Si ſecundum, erit votum totale caſtitatis: nam cum nullum diſcrimen inter vtrumque (vt iuuenibus, & puellis cõmuniter accidit) agnoſcat, eandem intentionem vtrobique exprimit, licet diuerſis vocibus, pro diuerſo ſtatu, in quo reperitur. Virgines enim votũ virginitatis dicunt ſe emittere; alij vero (cum eam amiſerint) caſtitatis votum: quia illarum votum primum etiam actum virginitatis conſeruatiuum reſpicit, ſecus votum aliorum. Addo, eum, qui dubitat, an virginitatis votum, prout à caſtitatis diſtinctum, an votum abſolutum

caſtitatis emiſerit, poſſe in ſuæ libertatis fauorem reſolvere. Ita Portel *in dub. regul. verb. de voto ſimplici in addit. num.* 50. & Vidal *in Arca Theolog. Moral. tit. de voto, inquiſ. 5. num.* 3. contra Dianam *p.* 10. *tract.* 15. *reſol.* 47 & alios apud ipſum: quia licet certum ſit emiſiſſe votum, ac proinde pro voto ſtet poſſeſsio in quantum ad exiſtentiam voti ad vnum, vel alterum extremum, hoc nihil aliud eſt, quàm eſſe certũ votum diſiunctiuè obligans, votum autem diſiũctiuum in quacumque materia relinquit liberam electionem cuiuslibet extremi determinatè, quia reſpectu cuiuslibet determinatè eſt dubium, & conſequenter pro libertate ſtare debet poſſeſsio Ex quo principio, ſatis commune eſt apud Doctores, votum diſiũctiuum, cuius altera ſolùm pars eſt materia reſeruata (vt in præſenti contingit) non eſſe reſeruatum. Et ita in terminis docent Suar. Bonac. Sanchez, Rebell. Valent. & alij apud Dian. 3. *part. tr.* 7. *Miſc. reſ.* 50. aſſerentes, certum de voto, & dubium de qualitate voti, poſſe eligere, quod ſibi fauorabilius fuerit, vt ſi vouit caſtitatem, & dubitet, an perpetuam, vel temporalem, non teneri ad perpetuam. Ergo qui certus de voto dubitat, an totale, an partiale caſtitatis fuerit, non tenebitur ad totale, ſed partem, quam maluerit, eligere poterit, & conſequẽter tale votum non erit reſeruatum, ſed virtute Cruciatæ commutabile. Quod verum puto, etiam poſt electionem materiæ reſeruatæ, quia dum hanc determinatè poſteà non vouerit, ſolum devinctus manet voto diſiunctiuo, quod commutabile eſt, vt diximus. Vnum valdè notandum hic addam, ex Doctore Ioanne Ioſeph Garſi *in qq. Moral. cent.* 1. *cap.* 17. *n.* 8 fœminam, quæ vouiſſet virginitatem, provt præciſè dicit integritatem corporis, & abſtinentiam à prima copula, ſi hæc per vim defloraretur, quamvis inculpabiliter virginitate caruiſſet, à voti obligatione liberam remanere: quia iam impoſsibilis eſt ei virginitas: ſicut liber manet ab obligatione ieiunij, qui inadvertenter carnes comedit, aut bis in notabili quantitate in opinione aliquorum, quos ibi refert, & ſequitur. Cæterum quidquid ſit de præcepto Eccleſiæ: non facilè in voto id concedam, quia iſtud habuit pro obiecto abſtinentiam à prima copula voluntaria: hæc enim tantum, ſub dominio voluntatis, ad cuius operationes votũ extenditur, cadit Ac proindè, cum nulla copula voluntaria, ſed violenta tantum præceſſerit, locus manet obligationi voti.

§. III.

De voto abſoluto caſtitatis.

8 Difficultas ſolum eſt, an votum totale abſolutum, & perfectum caſtitatis poſsit, aliquo in caſu, virtute Cruciatæ commutari? Et pro parte affirmatiua efficaciter argui videtur. Nam confeſſarius virtute Cruciatæ poteſt commutare omnia vota, quæ iure ordinario poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt docent cõmuniter Doctores. Sed Epiſcopus, iure ordinario, poteſt in aliquibus circunſtantijs, in prædicto caſtitatis voto diſpẽſare; ergo in eiſdem, virtute Cruciatæ, poterit confeſſarius illud commutare. Argumentum videtur concludere, ſi Epiſcopus aliquãdo iure ordinario id poſsit: poterit autem, ſi tale votum in aliquibus circunſtantijs non fuerit reſeruatum, quia ſecundum communem Theologorum ſententiam, vota omnia non reſeruata Pontifici poteſt Epiſcopus iure ordinario diſpenſare.

9 Ad rem ergo. Quod in aliquibus reſeruatum non ſit, oſtenditur ex verbis doctiſsimorũ fideliter trãſcriptis. Thom. Sãchez *lib.* 8. *de Matr. diſp.* 10. poſtquam numero tertio præmiſerat: *Secluſa reſeruatione, integrum eſſe Epiſcopis diſpenſare in ſuis Diœceſsibus, in omnibus votis, ſicut Pontifici, in toto orbe; ratione verò reſeruationis modo nequire diſpẽſare in abſolutis caſtitatis, & religionis votis; poſt hæc, inquam, *n.* 22. ſic ſcribit: *Hæc votũ reſeruatio, nõ ita amarè, ac ſtrictè accipienda eſt, quin liceat Epiſcopo diſpenſare in his votis caſtitatis perpetuæ, & religionis, quando magnum incontinentiæ periculum imminet, nec facilis aditus ad Pontificẽ patet, præ paupertate, vel alia cauſa. (attẽde) Quia iure optimo credi poteſt, non eſſe mẽtem Põtificis velle in tali caſu reſeruare ſibi hæc vota: neque eſt veriſimile, velle eum, vt animæ laqueis irretitæ in tãto periculo verſentur (& infrà.) Imò ob eaſdẽ rationes, idẽ dicendũ eſt, quamvis non immineat periculũ incontinentiæ ex mora, ſi aliud quodcumque graue periculum immineat, vt grauis ſcãdali, vel magni damni tertiæ perſonæ.* Hæc Sãchez vbi ſupr. & iterum *in ſum. lib.* 4. *cap.* 40. *n.* 32. & 34. eandem reddens rationem: pro qua alios refert, dicens: *Hanc cum alijs doctrinis, & multis Doctoribus allegatis *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 9. *n.* 22. tenent Leonardus, Petrus de Ledeſma, Suarez, &c.*

10 Vide Leſsium *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 40 *de voto, dub.* 18. vbi à *n.* 125. Caſus nonnullos referẽs, in quibus Epiſcopus poteſt in voto integræ caſtitatis diſpenſare; ſic ait: * Quartus, quãdocũque eſt magnũ periculum incõtinẽ-

tiæ,

tiæ,&c. Et non ſit facilis recurſus ad Pontificem, vel eius delegatum: tūc enim (attende) quia eſt neceſsitas, cenſetur Pontifex non intendere reſeruare, ſed permittere Epiſcopo, vt ſua poteſtate ordinaria, quàm ſepoſita reſeruatione habet, vtatur. Non enim vult, ſuā reſeruationem eſſe in euerſionem, ſed in ædificationem animarum.*

11 Quibus faciunt Hieron. Garcia ex religioſiſsimo cœtu D. Hieron. *in Polit. regul. tr.4.p.2.diffic.1.dub.6.n.10.* *Puede el Obiſpo diſpenſar, quando ay neceſsidad vrgente, y peligro en la tardança, y no ſe puede recurrir al Papa, (attende) porque no es de creer, quiera el Pontifice en eſtos caſos, que eſtè reſeruado el tal voto.*

12 M. Rafael de la Torre Dominicanus *tom.1.in 2.2.q.88.art.12.diſp.3.n.14.* probat Epiſcopum aliquādo in voto abſoluto caſtitatis diſpenſare poſſe.* Quia Iure diuino, inquit, cōceſſa erat facultas diſpenſandi ſuper omnibus votis diſpēſabilibus, & hæc poteſtas Summi Pōtificis auctoritate limitatur, ne in actum exeat reſpectu aliquorū. Sed credendū non eſt (attende) Sūmum Pontificē interdicere hanc poteſtatem ſuper hæc vota diſpenſandi: ergo ineſt modo Epiſcopis talis poteſtas. Probatur minor, quia talis prohibitio eſſet in graue præiudicium Eccleſiæ, & in Chriſti offenſam.*

13 M. Petr. de Ledeſm. *in ſum.p.2.tr.10. de voto, cap.8 ad vlt. argum. §. Digo lo quarto,* ſic ſcribit: *Conſiderādo ſolo el derecho diuino, tienen los Obiſpos en ſus Obiſpados, en orden à la diſpenſacion en los votos, tanta autoridad, como tiene el Sumo Pontifice en toda la Igleſia, &c. Y no lo pueden aora hazer ſin eſpecial autoridad del Papa, por eſtar reſeruados los dichos cinco votos à la Sede Apoſtolica (attende) y no es de creer, que el Papa en la tal reſeruacion pretendieſſe limitar la dicha autoridad de los Obiſpos, aun quando no huvieſſe facil recurſo a ſu Santidad, &c Porque tal reſeruacion redundara en graue daño, y perjuizio de la Igleſia, y en ofenſa de Chriſto; porque muchos tienē muy juſta cauſa de pedir diſpenſacion en los dichos cinco votos, &c.*

14 Eandem ſententiam, quādo magnum periculū incontinentiæ imminet, & nō eſt facilis aditus ad Pōtificē præ paupertate, ex eodem principio tuetur Diana *p.6 tr.6.reſ.50.* *Quia nō eſt, inquit, credendum eſſe mētem Summis Pontificis velle in tali caſu reſeruare ſibi hæc vota, neque eſt veriſimile, velle eū, vt animæ laqueis voluntarijs irretitæ in eo periculo ſine remedio relinquātur. Et ita docet expreſsè Sanch. Sylveſt. &c.* Et *p 11.tr.8. reſ.49.* defendit cum Dicaſtill *tom. 2. de Sacram.tr.2.diſp.11.dub.17.n.305.* Superiorem non reſeruare peccatum pro circūſtantijs vrgentis neceſsitatis, ſic Doctores citati, quos ſequitur Doctor Garſi *cent.2.cap.34.n.8.* dicens: Irrationabile fore, ſi Pontifex vellet pro graui, & vrgente neceſsitate caſum manere reſeruatum; quod multis ſuadet *n. 9. & ſeq.* Idem ſentit Fr. Philippus à Sanctiſsima Trinitate, Carmelita Excalceatus *tom. de Pœnitent. diſp. 2. dub.3.* dicens: *Præſumitur eſſe voluntatē interpretatiuam Superioris, quod in tali caſu præcepti, vel grauis neceſsitatis, nulla ſit reſeruatio, nec peccatorum, nec cenſurum.* Eadem autem militat ratio in reſeruatione voti.

15 Ex quibus ſic inſtauratur argumentum. Confeſſarius virtute Cruciatæ, aut iubilæi, poteſt commutare vota omnia nō reſeruata Pontifici: ſed votum caſtitatis, aut religionis non eſt Pontifici reſeruatum, quoties ratione incontinentiæ eſt periculum in mora, aut ex alia iuſta diſpenſationis cauſa, & non eſt facilis aditus ad Pontificem (vt docent omnes Doctores ſuprà citati.) Ergo in his circunſtantijs virtute Cruciatæ, aut iubilæi poterit commutari

16 Hoc argumēto conuictus totū concedit Paſqualigus *de iubilæo,q.306.* verba eius ſunt. *Facultas cōmutādi vota conceſſa in iubilæo, ſe extendit ad omnia vota nō reſeruata: vota autē caſtitatis, & religionis, quando ſubſtāt talibus circunſtantijs, vt poſsit in ipſis Epiſcopus diſpēſare, non ſunt Pōtifici reſeruata. Ergo poterunt virtute iubilæi cōmutari. Minor probatur. Reſeruatio eſt tātùm in ædificationem, non autem in deſtructionem, vt habet Concil. Tridēt *ſeſſ.14.cap.7* & proindè ex ſui natura non ſe extendit ad caſus, ad quos ſi ſe extenderet, eſſet in deſtructionem: eſſet autem in deſtructionem, ſi ſe extenderet ad vota, in caſu, in quo ſi non poſſent Epiſcopi diſpenſare, pateret, grauiſsimum damnū etiam ſpirituale eſſe, non autem vtilitatem: ergo vota in talibus circunſtantijs non erunt reſeruata, non quia ſubtrahantur à reſeruatione ex præſumpta voluntate Pontificis; ſed quia reſeruatio ipſa non cōprehendit.* Hæc Paſqualigus. Cuius opinionem probabilem putat Boſsius *tract. de triplici iubilæo, ſect.2. caſu 20.n.25.* quia contrariam, quam ſequitur, vocat veriorem, & ſuſtinent alij, quos ſuppreſſo nomine refert Rodriguez *in 9.9. Cruciatæ, num.118.*

17 Et quod regulares in prædictis caſtitatis, & religionis votis diſpenſare, ſeu illa cōmutare poſsint, defendunt ex eodē principio non pauci viri docti. Quorum verba fideliter etiam ſcripta dabo, Crouſers *in Regul. S. Franc. cap.7. lect.29. fol.78 v.* *Dubitare, inquit, hoc loco aliquis poterit, quod cū mēdicantes diſpēſare poſsint in omnibus votis, in

quibus poſſunt Epiſcopi,vtrum,ſicut Epiſcopi diſpenſant in voto abſoluto caſtitatis, & religionis,quando vouens taliter eſt cōſtitutus, vt propter incontinentiam votum huiuſmodi ſit ipſi maximè periculoſum,nec eſt facilis votum habenti recurſus ad Pontificē, vel propter paupertatem,vel propter diſtantiam:vtrum;inquam,in tali caſu poſsint Mēdicantes diſpenſare,vel commutare per priuilegia ſua? Negat Sanchez *lib.4.Sum.cap.43 num.7.* Et ratio eius eſt, quia in tali caſu votum huiuſmodi eſt verè reſeruatum,&c. ſed per accidens poteſt Epiſcopus in illis diſpenſare,ex quadam benigna voluntatis reſeruātis interpretatione. Verùm ego non video, quomodo per accidens tantū id poſsit Epiſcopus,quandoquidem ipſemet Sanchez *cap. 40.num.25.* doceat,quod ſecluſa reſeruatione, ſit integrum Epiſcopis diſpenſare in ſuis Diœceſibus in omnibus votis,ſicut Pontifici in toto orbe. Reſtat ergo,vt dicamus,id poſſe Epiſcopos,quia ex modo reſeruationis rationi congruo conſtat, id Epiſcopis manſiſſe reſiduum ex antiquo iure, quod habebāt diſpenſandi in omnibus votis per ſuas Diœceſes,ſicut Pontifex. Quæ cum ita ſe habeant, non video, quare Ordines Mendicantes per ſua priuilegia valentes diſpenſare in votis,ſicut Diœceſanus,in hoc,vel ſimili caſu id nō poſsint. * Hæc Crouſers,qui potuiſſet de inconſequentia redarguere P.Sanchez,cum locis citatis,vbi ſuprà aſſeruerit,Pōtificem noluiſſe reſeruare hæc vota in prædictis circūſtantijs. Quæ proindè iure ordinario,ſicut & alia non reſeruata,poterit Epiſcopus,& conſequenter ſuperiores Mendicantes, per ſua priuilegia diſpenſare, & inferiores commutare.

18 Dictis conſentit Fr.Ludouic.à Concept.*in Examine veritatis,tom. 1.tract.1.de Matrim.caſ.30.fol.102.* vbi ſic: *Suppono in his,& ſimilibus caſibus, Epiſcopos ordinariā habere iuriſdictionem ad diſpenſandum, & non ſolùm per Epicheiam,vt quidam dicūt, vel,vt alij exiſtimant,ex commiſsione Summi Pontificis. Ita iure communi poſſunt in valdè probabili ſententia Epiſcopi diſpenſare.* Ex quo principio ſententiam Crouſers, quam ſemper in corde retinuerat(vt ipſe ibidem fatetur)in medium ſic profert.*Ducor ex communi Theologorū,præſertim Regularium ſententia aſſerente, poſſe Prælatos, imò & quoſcumque Religioſos ab ipſis Prælatis,aliàs iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus,deputatos,diſpēſare virtute priuilegiorum,in illis omnibus, quæ iure communi, & ordinario ad Epiſcopos ſpectant. Cumque,in probabiliori ſententia, prædictū votum (ſimplex caſtitatis perpetuæ, abſolutæ,& ex omni partè perfectæ,& votum Religionis ſimplex, de quo etiam procedit quæſtio)ad Epiſcopum iure communi, & ordinario pertineant, poterunt ſimiliter vigore priuilegiorum,non ſolùm Prælati,ſed etiam ſubditi regulares ad cōfeſsiones ſæcularium deputati,modo dicto, in talibus diſpenſare, prædictis in caſibus.*

19 Pro eadem ſententia ex eodem principio militat Reu. P.Leander à Murcia Capuccinus,in Regul.Sanct.Franciſci *cap. 7.q. 7.§.2 num.56.* vbi ſic: * En quanto à los dichos votos(nimirum caſtitatis,&religionis, de quibus ſuprà,) quando concurren las circunſtancias de neceſsidad, y impoſsibilidad en la perſona que hizo el voto,de recurrir al Papa, los pueden diſpenſar los Obiſpos; es comun de los Doctores Y que queden reſeruados a los Obiſpos por derecho ordinario, ſe prueba:porque por derecho Diuino tiene el Obiſpo en ſu Obiſpado tanta autoridad, como el Papa en toda la Igleſia. Y aſsi ceſſando por las circunſtācias dichas la reſeruacion del Papa, poterit Epiſcopus iure ordinario in illis diſpenſare. Luego ſi los Regulares pueden diſpenſar en todos los votos,que pueden los Obiſpos por derecho ordinario, por el miſmo caſo podran en los dichos caſos.* Sic ille.

20 Denique ex Recentioribus hanc ſentētiam à principijs intrinſecis veriorem exiſtimat F.Franciſcus Pichon,Ordinis Minor. *in tract.de Matrim.diſ.6 cap.2.ſect.3.num. 136 fol.396.* vbi ſic:*Difficultas poteſt eſſe, vtrū Religioſi ex hac poteſtate delegata (per ſua priuilegia)poſsint diſpenſare in votis reſeruatis Pontifici,ſcilicet caſtitatis,Religionis,peregrinationis ad S. Iacobum, ad Romam,& Terram Sanctam,ratione neceſsitatis,in caſu,in quo poſſunt Epiſcopi diſpenſare? Communis ſententia negat.Suarez, Sanctius,&c. Quia in generali conceſsione non veniunt vota reſeruata, niſi in conceſsione exprimantur;ſed contra hoc fundamentum poteſt obijci; Epiſcopi in caſu neceſsitatis poſſunt: ergo etiam Religioſi. Patet conſequentia. In caſu neceſsitatis illa vota nō cēſentur reſeruata. Ergo ſuppoſitum fundamenti communiſsimæ ſententiæ falſum omnino eſt,&c. Nec valet tunc dici,ex benigna interpretatione mentis Pontificis,Epiſcopum diſpenſare;per quod non deſinunt talia vota eſſe reſeruata:hoc enim implicatoriū eſt euidenter,ſi benigna interpretatio mentis Papæ non æquiualeat iudicio,quo Epiſcopus iudicet prudentiſsimè,quod non fuit mens Pontificis,vt votum eſſet reſeruatum in tali, & ſimili caſu. In caſu autem neceſsitatis, prædicta vota manent in terminis iuris communis,& ſic non ſunt reſeruata ſtāte tali neceſſitate. Vndè cum Epiſcopi ordinaria poteſtate

te

Digitized by Google

te poſsint in illis diſpenſare, non eſt fundamentum ſufficiens ad denegandum Religioſis talem poteſtatem. Quare (attende) ni auctoritas extrinſeca Doctorum obſtet, attendendo ad fundamẽtum rationis, verior videtur ſententia oppoſita ſententiæ communiſſimæ, & illam tuentur noſter Crouſers, & per doctus Ludouic. de la Concept. (locis ſuprà citatis.)* Sic doctiſsimus vir.

21 En amice lector, quot quantique Doctores ſentiant, vota caſtitatis, & Religionis non eſſe Pontifici reſeruata in caſu vrgentis neceſsitatis; ideòque Epiſcopum iure ordinario in illis poſſe diſpẽſare: ac proinde, & Prælatos Regulares, & confeſſarios ab illis deputatos, & conſequenter omnes, quibus ex priuilegio id conceſſum fuerit, poſſe, in prædicto caſu illa commutare, cum habeant poteſtatem commutandi omnia vota nõ reſeruata. Vndè videtur inferri, omnes Authores concedẽtes, regulares poſſe virtute priuilegiorum commutare votum caſtitatis, vel Religionis, in caſibus, quibus Epiſcopi iure ordinario id poſſunt; idem à fortiori dicere debere de confeſſarijs virtute iubilæi, aut Bullæ Cruciatæ, quia vota caſtitatis, & Religionis, æquè excipiuntur in priuilegijs regularium, ac in iubilæo, & Cruciata. Et vtrobique de ſolis reſeruatis fit exceptio; qualia non eſſe prædicta vota in caſu neceſsitatis, Doctores ſuprà citati contendunt.

§. IV.

Authoris iudicium.

22 Nihilominus contraria, & communiſsima ſententia tenenda eſt, pro qua militant Suar. Sanch. Laym. Henriq. Rodrig. Mirand. & alij, quos citatos ſequitur Lezana *in ſum. tom. 4. verb. Votum, n. 21.* Fagundez, Pontius, Barboſa, & Caſtro Palao, apud Dianam *p. 9. tract. 6. reſ. 56.* & plures alij. Probatur primò, quia omnes Doctores antiqui concedẽtes Epiſcopis poteſtatem diſpenſandi in huiuſmodi votis, in caſu vrgẽtis neceſsitatis, eam negarunt regularibus, & confeſſarijs electis virtute iubilæi, & Bullæ Cruciatæ: & qui cõcedunt, iure ordinario id competere Epiſcopis, quod pro tali euentu non cenſeantur reſeruata, negant nihilominus id licere regularibus, aut alijs virtute Cruciatæ, & hæc fuit communis omnium Theologorum, vſque ad hanc tempeſtatem, certiſsima ſententia. Vnde infertur, exceptionem pati debere illud commune principium: *Regulares virtut. ſuorum priuilegioru, & confeſſarij virtute Cruciatæ poſſunt commutare omnia vota, quæ Epiſcopus iure ordinario poteſt diſpenſare.* Cui innititur ſententia cõtraria, quæ, ſi principium nullam admitteret exceptionem, non ſolùm probabilis, ſed veriſsima foret. Limitatio igitur adhibenda, iuxtà communem Authorum ſenſum, hæc eſt: virtute Cruciatæ, aut priuilegiorum Regularium, poſſe commutari omnia vota, quæ modo, in quouis euentu, communiter, & regulariter poteſt Epiſcopus diſpenſare. Hanc limitationem adhibeo, quia apud antiquos omnes, & modernos, paucis exceptis, principium illud, ſic receptum invenio. Et ideò præfato Recentiorum argumento ſic reſpondet Bardi *in Bulla, part. 2. tract. 7. cap. 2. ſect. 5. n. 141.* Reſpondeo, per Bullam dari facultatem commutãdi omnia vota, quæ abſolutè, & per ſe non ſunt reſeruata Pontifici, non autẽ illa, quæ per accidens, & quantum ſufficit ad ſubueniendum neceſsitati fidelium, non ſunt reſeruata.*

23 Cuius ratio eſſe poteſt: quia virtute Bullæ Cruciatæ ſolùm delegatur confeſſario facultas commutandi omnia vota, exceptis caſtitatis, Religionis, & vltramarino: ergo non delegatur facultas commutandi votum caſtitatis perfectum, & abſolutum: atqui etiã in caſu vrgentis neceſsitatis, & quando non eſt reſeruatum Pontifici, verè retinet rationem voti perfecti, & abſoluti caſtitatis: ergo adhuc in iſto caſu commutari nequit. Vrgetur, quia virtute Cruciatæ id ſolummodo poteſt circa vota cõfeſſarius, quod ipſi in ea cõceditur, ſed circa voti abſoluti, & perfecti caſtitatis commutationem, nil in Bulla conceditur: ergo in nullo euentu poterit virtute Bullæ commutare. Quæ quidem ratio æquè probat de regularibus virtute priuilegiorum, cum in eiſdem ſimilis exceptio reperiatur; & certiſsimum ſit Pontificem poſſe ſibi, & Epiſcopis reſeruare prædicta vota, & de facto reſeruaſſe, iuxta communem Theologorũ ſententiam. Et ſic omnino tenendum, aliàs latiſſimus pateret aditus ad prædicta caſtitatis, Religionisque vota commutanda, & facilè confeſſores, præcipuè indocti, vrgentem neceſsitatem crederent, quæ vere talis non eſſet.

24 Adnotare hic oportet, virtute Bullæ Cruciatæ commutari poſſe votum ſtrictioris Religionis in minus ſtrictam, quia hoc nõ eſt commutare votum Religionis, ſed quoddam illius accidens, vt benè docet M. Texeda *in Theolog. Moral. tom. 2. lib. 3. § 4. controu. 10. num. 103* Ideòque, & Regulares virtute ſuorum priuilegiorum, & à fortiori Epiſcopi, id poterunt. Inſuper adverte, votum caſtitatis, & Religionis ab impubere emiſſum, non eſſe Pontifici reſeruatum: quia eiuſmodi vota poſſunt à Patre irritari, ac proinde virtute Cruciatæ commutari, & ab Epiſcopo diſpenſari, vt cũ Nauarro, Sylveſtro, Soto, & alijs, quos

quos refert,tradit Ioannes Gutierrez *lib. 2. qq.Canonicarum,cap.22.num. 49.* Coninch, *cap.22.num 49.* Vndè infertur ,quod ſi eiuſmodi vota nō fuerint poſt pubertatem renouata,commutari,aut diſpēſari poterunt, vſque ad annum ætatis vigeſimumquintū,quia vſque adhoc tempus irritabilia manent. Vide etiam Dianam *part.4.tract.4.reſol.29.& 6.part.tract.7.reſol.22.*

QVÆSTIO III.

An iuramentum, quod non cedit in vtilitatem eius,cui præſtatur,poſsit virtute Cruciatæ commutari?

1 CAſus eſt:iuraſti Antonio, te auditurum Miſſam,vel non commiſſurum fornicationem,poteris ne virtute Cruciatæ,præfati iuramenti commutationē obtinere?Negarunt nonnulli,ſuo iudicio loca tenacitate adhærentes , vt contrariæ opinionis notam invrere nō renuerint. Sed ego affirmatiuam ſententiam cum alijs communiter ſuſtineo , quàm firmiſsimis principijs innixam cenſeo. Primò , quia virtute Bullæ Cruciatæ poteſt cōfeſſarius commutare omnia vota,quæ Epiſcopus diſpenſare, vt docet Thom.Sanchez,Sanctarellus,& alij, quos citatos ſequuntur Diana *to.p.tract.de Bull.,reſol.56.* & Machado dicens , eſſe communem *tom.2.lib.4.p.6.tract.14.docum.6.* & conſtat ex ſuprà dictis:ſed iuramenta omnia , quibus nullum ius homini adquiritur (qualia ſunt ea,de quibus diſputamus) habent rationem voti ab Epiſcopo diſpenſabilis,vt tradūt Sylveſter *verb.Iuram.5.q.3.&* 4.M.Sotus *libr. 8.de iuſtit.q.1. art 9.in fin.* M.Bartholom. de Ledeſma *tract.de Matrim.dub.13. poſt 6.cōcluſ.* Rodriguez,Trullench,Boſsius , & alij, quos citatos ſequitur Diana 4. *p. tr. 4.reſol. 19.& 5.p.tr.12.reſol.56.* Leander à Sacramento *tom.1.tr.5.diſp.14.q.* 102. & cū Aragon,Stunica,Viualdo,Sayro,& alijs, Dicaſtillo *de iurament.diſput.4.dub.5 nu.86.* Ergo virtute Bullæ Cruciatæ poſſunt commutari.

2 Secundò, quia iuramentum,quod quis alteri præſtat de audiendo ſacrū,cum nō fiat principaliter gratia hominis , cui præſtatur, ſed in honorem Dei,in cuius obſequium res promiſſa cedit,iudicandum eſt,non homini, ſed Deo ipſi præſtitutum,vt docēt D.Thom. Felin.D.Antonin.Abulenſis,Angel. Sylveſt. Armilla,Tabiena,Driedo,M.Sotus,quos citatos ſequuntur Thom.Sanchez *in ſum.tom. 1.lib.3.cap.20.num.5.* Suarez *lib.2. de iurament.cap.39.num.5.*& Dicaſtill. *tract. de iuram.diſp.4. num. 39.* Sed in Bulla Cruciata conceditur facultas communitandi iuramēta,quæ ſoli Deo præſtantur , vt docent Henriquez,Stunica,Sà,Aragon , Vinaldus, Manuel Rodriguez,Suarez , Sayrus , Sorbus, & alij,quos citatos ſequuntur Thom. Sanchez *lib.8.de Matrim.diſp.2.num. 18. & in ſum. lib.4.cap.53.num.8.* Trullench, *in expoſitione Bullæ,lib.1.§.7.cap.3.dub.2.* Villalob.*tract. 27.clauſ.9.§.3.num. 29.* M. Ludouicus Lopez *cap.9.de Bulla,pag.845.col.1.* Et ex Caietan.& Soto, Dicaſtillo *tract.de iura*e*.diſp. 4.dub.5.num.86.* Quibus adde Molfeſsium, Fagund.M.Candid.Bolium, Baſilium, Dian. & alios,quos ſequuntur Leander à Sacram. *tom.1.tr.5.diſp.14.q.100.*& Thom.Hurtado *tom.2.tr.12.n.2212.dub. 6. fol.47.* Ergo in Bulla conceditur facultas commutandi præfata iuramenta.

3 Hinc fit ,virtute Cruciatæ poſſe commutari iuramentum,quo quis alteri iurat,ſe auditurum Sacrum,& ſimilia , quæ in ſolam vtilitatem iurātis cedunt. Et ideò ita expreſsè tenent Anton.de Eſcobar *in ſum. tract.1. exam.17.num.144.& in Theol. Moral.tom. 1.lib.7.ſect.1.num.245.fol.231.* *Quia eiuſmodi,inquit,iuramenta magis inducunt rationem voti,quam iuramēti,& per eam nullum ius homini , ſed tantum Deo paratur.* Et ante illum Trullench *in expoſit. Bullæ,lib. 1.§.7.cap.3.dub.2.num.8.* * Si iuramentum, inquit,non cedat in vtilitatem eius,cui præſtatut,ſed tantum in vtilitatem iurantis, poteſt commutari per Bullam ; quia tale iuramentum poteſt diſpenſari (ab Epiſcopo)vt ſi iuraſti Petro,te auditurum Miſſam , vel non admiſſurum tale peccatum , quia eiuſmodi iuramenta magis inducunt rationem voti, quam iuramenti,& per ea nullum ius homini,ſed tantum Deo paratur.*Sic ille,& vterque ex M. Corrado *p. 1. Reſponſ.q. 312.* vbi ſic ait:*Quicumque per Bullam, vel priuilegium poteſt commutare,aut diſpenſare vota,poteſt etiam,& ſimilia iuramenta abſque præiudicio tertij,quia votorum,& iuramentorum,quantum ad hoc par ratio eſt.* Quē ſequitur Thomas Sanchez *in ſum.tom. 1.lib. 3.cap.20.num.5.& 8.* vbi poſtquam ſtatuit, iuramentum,quod non eſt principaliter gratia alterius hominis,cui præſtatur , ſed principaliter in Dei honorem,&c. Non poſſe ab homine relaxari , nec remitti:vt ſi duo, inquit,ſibi inuicem iurent,fore,vt in poſterum non furentur , aut audiant ſacrum in feſtis (quo exemplo vtuntur D.Antoninus , Abulenſis,Driedo, Angelus, Sylveſter,Tabiena, & alij apud Sanchez ſuprà)ſubnectit, * Hæc iuramenta,quæ *num.5.* diximus non poſſe ab homine, cui præſtantur, remitti , iudicanda ſunt quoad commutationem , perinde ac ſi ſoli Deo præſtita eſſent. Ac proinde de poteſtate commutandi , & diſpenſandi in illis dicendum eſt , quod de iuramentis ſoli Deo

emiſ-

Digitized by Google

emiſsis, toto cap. præcedenti diximus.* Quæ virtute Cruciatæ commutari poſſe, tradit, tum ibi, tùm *lib. 4. cap. 53. num. 8. & 9.* cum Suarez, Sayro, Sorbo, Ludouico Lopez, & alijs.

4 Ratio præcipua huius ſententiæ eſt: quia in Bulla Cruciatæ conceditur expreſſa facultas commutandi vota iurata, ibi: * Podrà tambien el dicho Confeſſor conmutarles qualeſquiera votos, aunque ſean hechos con juramento, &c.* Sed iuramenta præfata, quibus duo iure iurando ſibi promittunt, vel alter ſolus alteri, auditurum ſacrum, vel quid ſimile, quod non cedat in vtilitatem eius, cui præſtatur, ſed in ſolam vtilitatem iurantis, nõ continent promiſsionem homini factam, ſed Deo: homo enim (vt bene Suarez, & Dicaſtillo ſuprà) tantùm eſt motiuum, ſeu incentiuum, vel, vt melius dicam, teſtis promiſsionis iuratæ, quod etiam inter homines nõ rarò contingit. Ergo eiuſmodi iuramenta reuera ſunt vota iurata, & nil aliud excogitabile in illis eſt: quia quatenus promiſsio Deo facta, inducunt rationem voti, & quatenus Deus adducitur in teſtem, ſeu fideiuſſorem de ſtando promiſsis, habent rationem formalẽ iuramenti: ergo nil aliud continent, quàm vota iurata, ſed hæc poſſunt virtute Bullæ commutari: ergo & iuramenta, de quibus loquimur.

5 Confirmatur: quia Epiſcopus poteſt cõmutare, (imò & diſpenſare) omnia iuramẽta, per quæ nullum ius homini, cui præſtantur, adquiritur, vt tradunt D. Antoninus, M. Tabiena, M. Petrus de Ledeſma, Couarrub. Angelus, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *de Matrim. lib. 1. diſp. 52. num. 15.* Ergo poterit commutare iuramenta, de quibus præſens quæſtio eſt: quia cum homo non ſit perſona, cui ſit promiſsio; ſed Deus, vt conſtat ex dictis, nullum ius homini adquiritur. Si autem Epiſcopus poteſt, à fortiori etiam virtute Cruciatæ commutari poterunt, quia virtute Cruciatæ poteſt confeſſarius commutare omnia iuramenta, quæ poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt videre eſt apud Dianam *p. 4. tr. 4. reſol. 19.* & tradunt omnes Doctores ſuprà citati pro iuramentis ſoli Deo præſtitis. Quod intellige iuxtà dicta ſuperius quæſtione præcedenti, *num.* 12.

6 Ex quibus cõcluditur, virtute Cruciatæ non ſolùm commutari poſſe iuramenta facta in confirmationem voti, vt ſi quis dicat: *Iuro me ſeruaturum ieiunium, quo voui*, & quæ comitantur votum, vt ſi dicat: *voueo, & iuro ieiunium*, (in his enim caſibus verè dicuntur vota iurata,) ſed etiam quando iuramentum, vel non continet votum, vel ſaltem non expreſſum, vt cum immemor voti dicit: *Iuro, me ieiunaturum*. Quia tota ratio for malis iſtius iuramenti (nempè promiſsio, & aduocatio Dei in fideiuſſorem) continetur in voto iurato; quo proindè commutato, & cõmutatur votum, & etiam iuramentum ſoli Deo præſtitum; ergo, & iuramentum præſtitum ſeorſim à voto commutari poterit, ſicut & votum emiſſum ſeorſim à iuramento; nam cum ſoli Deo obligationem pariant, æquiparantur in ordine ad diſpenſationem, & commutationem. Vndè quoties votum de aliqua materia, virtute Cruciatæ commutari poſſit, poterit etiam & iuramentum.

QVÆSTIO IV.

An reſeruato voto, maneat etiam reſeruatum iuramentum?

1 Caſus eſt: iurauit quis ſeruare caſtitatem, vel ingredi Religionem, poterit ne virtute Cruciatæ eiuſmodi iuramentum commutari? Negant nonnulli exiſtimantes, quoad reſeruationem, idẽ de vtroque iudicium ferendum. Sed cõtrarium ſentiunt alij viri doctiſsimi, quos ſequitur loquens de poteſtate Epiſcopi. M. Petrus de Ledeſma *in ſum. tom. 2. tract. 11. de voto, cap. 4. dub. 2 poſt 5. concluſ.* addens, oppoſitam ſententiam, ſecluſa auctoritate, parum probabilitatis habere. Verba eius ſunt: * Cayetano tiene la parte negatiua, porque pone eſta regla: Todos aquellos juramentos eſtàn reſeruados al Papa, los quales lo eſtuvierã, ſi fueran votos; y pone exemplo en el juramento de perpetua caſtidad. Eſta regla de Cayetano ſiguen comunmente los diſcipulos de Santo Tomàs, &c. La ſentencia afirmatiua es mucho mas probable. Y ſi no conſideramos la mucha autoridad de los Authores, que tienen la ſentencia contraria, ſino que procedieramos con ſolas razones, es muy poca, ò ninguna la probabilidad de la ſentencia contraria.* Sic Ledeſma.

2 Quem ſequitur M. Texeda *in Theolog. Moral. tom. 2. lib. 3. tract. 2. contro. 6. num. 29.* qui licet, ſicut Ledeſma, de Epiſcopo tantum loquatur, idem ex eorum principijs planè colligitur pro Bulla Cruciata, cuius facultas ad iuramenta non reſeruata extenditur, vt conſtat ex ſuperius dictis. De Epiſcopis igitur probat ſic: * Et ratio eſt, quia Epiſcopi poſſunt relaxare omnia iuramenta ſuorum ſubditorum, nullo excepto, dummodo non cedant in præiudicium tertiæ perſonæ: quæ propoſitio D. Thomæ eſt apud omnes certa. At huiuſmodi poteſtas non eſt ablata eis iure aliquo: ergo, attento iure, manet apud illos. Et hæc videtur demonſtratio.* Hæc ille, & ante omnes M. Tabiena, *verb. Iurare.* Cum autem iuramenta, quæ Epiſcopus relaxare,

xare, ſeu diſpenſare poteſt, poſsint virtute Cruciatæ commutari, vt diximus, & inſuper ſecundum M.Texeda,ex eo,quòd votum caſtitatis ſit Pontifici reſeruatum,non deducitur,quod iuramentum caſtitatis reſeruatum ſit:Planè infertur ex illius ſententia, Bullam negantem commutationem voti caſtitatis, non negare commutationem iuramenti: ſicut licèt de iure, vel conſuetudine negetur Epiſcopis diſpenſatio, vel commutatio prædicti voti,non ideò negatur iuramenti de eadem materia. Poterit ergo confeſſarius virtute Bullæ iuramentum Caſtitatis, vel Religionis commutare. Et ita tenet Rocaphul *in Praxi Theolog. Moral. tom. 2. lib. 2. præcep. 2. Decalog. ſect. 5. cap. 1. nu. 289.* Et putant probabile Leander a Sacrament. *tom. 1. tract. 5. diſput. 14. quæſt. 106.* Diana *part. 4. tract. 4. reſol. 70. & part. 10. tract. 14. reſol. 17.* Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tract. 9. docum. 3. numer. 2. fol. 260.* Quintana-Dueñas *de iubilæo duplicis hebdom. cap. 2. num. 18.* Trullench *in expoſit. Bullæ, lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 5. num. 4.* Nauarrus *conſil. 1. de iure iurando, num. 4. & 5.* referens Tabienam, & tenent aliqui Neotherici apud Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſp. 13. num. 3.* Et in terminis Iubilæi excipientis vota Caſtitatis,& Religionis,tradit expreſsè Alphonſus de Leon *p. 2. q. 13. ſect. 1. nu. 83.* vbi ſic:* Quæritur primò, an poſsit Confeſſarius commutare iuramenta Caſtitatis, & Religionis? &c. Videtur omninò affirmandum,quòd dicta iuramenta poſsit Cõfeſſarius commutare virtute Iubilæi.* Ergo & virtute Bullæ,cuius eadem eſt ratio.

3 Probant præfati Doctores, quia Bulla Cruciatæ,& Iubilæum ſolum excipiunt vota Caſtitatis,& Religionis, non verò iuramenta,& cum materia ſit odioſa, non eſt ab vno caſu ad alium extendenda,ſed potiùs reſtringenda.Secundò,quia votum,& iuramentum de eadem materia ſunt vincula diuerſæ ſpeciei, & obligatio voti maior eſt, quàm iuramenti,vt docet D.Thom. *2. 2. quæſt. 89. artic. 8.* Ergo ex eo, quod in Bulla excipiatur votum caſtitatis,inferri nequit, quod iuramentum eiuſdem excipiatur:eſſet enim à maiore ad minus in odioſis arguere,quod peſsimum argumentum eſt; quia licet in Bulla negatur, quod eſt maius, non benè inde infertur, quod etiam id,quod eſt minus.Sic diſcurrunt præcitati Doctores.

§. I.

Iudicium Authoris.

4 VNum mihi, in hac parte certiſsimum eſt:Si Epiſcopus in eiuſmodi iuramentis caſtitatis,& Religionis diſpẽſare poſsit,& nullum iuramentum, vt citati Doctores contendunt,Pontifici ſit reſeruatum;confeſſarij approbati ab Ordinario,etiã poterunt virtute Cruciatæ omnia eiuſmodi iuramenta commutare;tum, quia quidquid Epiſcopus iure ordinario poteſt circa iuramenta, quoad diſpenſationem, conceditur confeſſario per Bullam cõmutare;tum:quia iuramenta non reſeruata, & ſoli Deo præſtita,iuxta communem ſententiam, ſub facultate virtute Cruciatæ conceſſa comprehenduntur. Quæ proinde,virtute etiam priuilegiorum,poterunt a Regularibus commutari.

5 Cæterùm, præfatæ doctrinæ prorſus diſſentio,quia iuramentum ſeruandi caſtitatem Deo factum,verè eſt promiſſorium;ergo includit totam eſſentiam voti,ac proinde eſt votum iuratum caſtitatis: hoc autem virtute Bullæ commutari non poſſe, certiſsimum eſt:quia in illa expreſsè excipitur.Confirmatur,quia iuramentum homini factum de re ipſi vtili,includit promiſsionem ipſi factam: ergo iuramentum Deo præſtitum de re ipſi grata, promiſsionem Deo factam includit. Vrgetur, quia iuramentum acceptatum ab homine,in cuius vtilitatẽ præſtatur, (ſi nullam turpitudinem,& iniuſtitiam contineat) nequit ab Epiſcopo, nec virtute Bullæ commutari,ex eo, quod ius homini ad rem promiſſam,eo præſtito,adquiſitum fuerit, vt omnes Theologi concedunt: ergo includit verã promiſsionem.Si enim aſſertorium tantummodo eſſet,nullum ius homini pararet:quale foret huiuſmodi:*Iuro,me habere propoſitum tibi pecuniam conferẽdi.* Si ergo iuramentum homini præſtitum includit promiſsionem, cur Deo præſtitum non includet? Ergo cum iuramentum ſeruandi caſtitatem,non ſit aſſertorium,ſed promiſſorium,quo,revera,caſtitas ſub iuramento in Dei obſequiũ, & honorem promittitur, non poterit rationem voti non inducere,non ſolùm per regulã æquiparatorum in ordine ad commutationem,vt qui poſsit in votis, poſsit etiam in iuramentis ſoli Deo præſtitis,ſed per formalem incluſionem voti,vt benè tradit D. Antoninus *2. p. tit. 11. §. 2.* & alij viri doctiſsimi. M. Sotus *lib. 8. de Iuſt. q. 1. art. 9.* Rodriguez *2. tom. ſum. cap. 100.* & plures,quos refert & ſequitur Sãchez vbi infrà. Quibus adhæſit P. Mendo *in Bull. diſp. 26. cap. 6. n. 81.*

6 Non me latet, P.Thomam Sanchez

lib.

lib.8. de Matri. diſp.13. num.5. & lib.3. ſum. cap.19. num.6 reſpondere, hæc iuramenta, licet vt in plurimum, & communiter includāt votum iure iurando firmatum, ac proindè ſint Pontifici reſeruata; id verò pendere ex intentione iurantis, qui vult caſtitatem Deo offerre in eius obſequium; ſi autem id nō intendat, ſed ſolùm Deum afferre in teſtem executionis futuræ, non includetur votum in tali iuramento; ideòque, tàm ab Epiſcopo, quàm virtute Cruciatæ commutari poterit. Et ita etiam videtur ſentire Dicaſtillo *tract. de iuram. diſp.4. dub.5. num.79.* Et multis ſuadere conatur P. Bardi in Bullam *p.2. tr.7. cap. 2. ſect. 4. fol. 380.* quibus faciunt Leſsius *de iuſt. lib.2. cap.42. dub.11. nu. 53.* Suarez *tom. 2. de Relig. tr. de iuram. lib.2. cap.1. num.3. & cap.2. num.6.* & alij, quos refert Sanchez ſuprà *& in ſum. lib.3. cap.9. num.5.* Quibus acceſsit Fr. Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib 4. diſp.5. reſ.7.* aſſerentibus, iuramentum poſſe cadere ſuprà propoſitum rei faciendæ abſque vlla promiſsione. Sed non placent. Primò, quia, vt iſtimet Doctores expreſsè concedunt, vota, & iuramenta æquiparantur in ordine ad diſpenſationem, & cōmutationem, ſed vota caſtitatis nequeunt virtute Bullæ commutari: ergo nec iuramenta. Secundò, quia hæc diſtinctio, licet acuta, difficilis captu eſt, nam cum eiuſmodi iuramētum ſit rei pendentis in futurum, nequit eſſe purè aſſertorium, ſed promiſſoriū ſimul: hæc enim inter vnum, & alterum eſt diſtinctio, vt conſtat ex D Thoma *2.2. quæſt.89. artic.3. ad 1.* Ergo imperceptibile eſt, quod tale iuramētum nō includat promiſsionem rei Deo gratæ, & conſequenter rationem voti, nam vt cum D. Thoma *2.2. q.88. art.1. & 2.* docent omnes Theologi, votum eſt promiſsio Deo facta de meliori bono. Quapropter Baſilius de Leon *lib.8. de Matrim. cap.11. n.3.* contra Sanchez & Suarez, aſſerit non poſſe eſſe iuramentum promiſſorium,* quod tamen non includat rationem voti.*

7 Dices cum Patre Bardi: Hoc iuramentum eſſe aſſertorium ſimpliciter, & promiſſorium ſecundum quid. Nam, quatenus oſtēditur propoſitum exequendi rem, eſt aſſertorium, quatenus vero eſt de re futura, eſt promiſſorium, non ſimpliciter, quia non eſt animus promittendi, ſed exequendi. Sed contra eſt, quia nullus Doctor in diviſione iuramenti in ſuas ſpecies deſignauit ſpeciem iuramēti circa rem futuram, quod promiſſoriū ſimpliciter non ſit. Ideò communior, & verior Doctorum ſententia cum Caietano, & communi Thomiſtarum tenet, hæc iuramenta caſtitatis, & Religionis, ſicut & vota, virtute Cruciatæ commutari non poſſe.

8 Ex hactenus dictis, facilè erit argumēta partis cōtrariæ diſſolvere. Adprimum reſpondeo, quod Bulla Cruciatæ, cum excipiat vota, à fortiori excipit vota iurata, vtpotè quæ & voti rationem includunt, & ſimul reſpectum alium ad Deum, vt teſtem, vel fideiuſſorem, ſuperaddunt. Ad ſecundum reſpōdeo, vinculum voti maius eſſe, quàm iuramenti aſſertorij, non verò maius quam promiſſorij, cum illud in iſto includatur, ſicut pars in toto. Fateor tamen, quod ſi dari poſſet iuramentum caſtitatis ſeruandæ, quod aſſertorium tantummodo eſſet, non deberet cenſeri reſeruatum, & id tantum concludunt argumenta pro ſententia Patris Sanchez, & Dicaſtillo, quibus non diſſentio, caſu illo dato, ſed caſum non admitto, ſaltem regulariter loquendo, quidquid ſit de poſsibili.

9 Quapropter difficilè aſſentiar ſententiæ Leandri à Sacramento *num.2.* citati, aſſerentis contra Suarez, & Sanchez, quod ſi non conſtet de intentione iurantis, ſed omnibus penſatis, fuerit dubia, iudicandum eſt iuramentum non includere promiſsionem. Hoc enim leui fundamento dictum eſt, quia ex communiter accidentibus res hæc iudicari debet, ac proinde iuramentum promiſsionem includere, dum de contraria intentione non conſtet. Sic enim aſſueſcunt homines iurare circa in futurum exequēda, & rari ſunt, qui alium iuramenti ſenſum percipiant, aut diſcrimen inter hæc iuramenta audiuerunt. Nil autem volitum, quin præcognitum.

QVÆSTIO V.

An votum, vel iuramentum de eroganda eleemoſyna alicui pauperi determinato, poſsit, poſt eius acceptationem, virtute Bullæ commutari?

1 TRullench *lib.1. §.7. cap. 3. dub.8. num.2* diſcrimen conſtituit inter votum, & iuramentum: ait enim, non eſſe improbabile eiuſmodi votum poſſe commutari, ſecus iuramentum. Sed non placet, tum, quia ipſe totus eſt in probando, vota, & iuramenta Deo præſtita omnino æquiparari in ordine ad commutationem; quia vinculum voti, & iuramenti vtriui, licet in rigore methaphyſico ſpecie differant, non verò moraliter quoad effectum diſpenſandi, & commutandi; quia ſolum Deum, eiuſque honorem reſpiciunt, ſolique Deo ex vtroque obligatio paritur: ergo votum, & iuramentum, ex quibus Deo ſimul & homini obligatio acquiritur, ratione promiſsionis vtrique factæ, & magis principaliter Deo, quam homini, æquiparari etiam debent in ordine ad commutationem; ac proinde, vel improbabile eſt, votum eleemoſynæ à paupere acceptatū poſſe, abſque

quæ eius conſenſu, virtute Bullæ commutari, vel probabile debet eſſe, quòd etiam iuramentum, poſt acceptationem, ſimiliter commutari poſsit.

2 Secundò; quia per promiſsionem votiuam Deo, & homini factam, ſemel ab homine acceptatam, idem ius homini adquiritur, ac per iuramentum: ſi ergo quia promiſſio votiua in Dei cultum principaliter fit, poteſt virtute Bullæ commutari, poterit ſimiliter etiamſi iurata: quia iuramentum erogandi eleemoſynam, licet huic pauperi determinato fiat, reuera eſt promiſsio iure iurando firmata, quæ licet pauperi præſtita, in Dei obſequium principaliter fit.

3 Qua propter magis conſequenter P. Fagundez *in præcept. decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 49. num. 11.* tàm iuramentum, quàm votum probabile putat, poſſe commutari; nàm cùm æquè in hoc iuramento, ac in voto, finis *cuius*, (qui principalis eſt) ſit Deus, propter quẽ fiũt; ad hunc finem in commutatione attendi debet, non verò ad finem *cui*, ſeu ad creaturam, cui fiunt. Quia acceſſorium ſequitur principale. Cùm igitur tota, ſeu præcipua ratio iſtius promiſsionis ſit Deus, & ius determinato illi pauperi adquiſitum dependeat à beneplacito Dei, propter quem, tanquã propter finem principalem, promiſsio voti, & iuramenti fit, & aliunde Deus ſuum maius obſequium ſemper habeat gratius, non eſt cur negari debeat, poſſe eiuſmodi vota, & iuramenta in melius commutari. Imò & propria auctoritate, vt quidam exiſtimant, quia hoc fundamentum, vel id probat, vel nihil.

4 Huic diſcurſui diſſentire non poterit Petrus de Nauarra *lib. 2. de reſtit. cap. 1. in noua edit. dub. 3. num. 14.* Vbi licèt de voto ſermonem inſtituat, idem de iuramento, ratio, qua vtitur, euincit, & tàm reſpectu Epiſcopi, quàm Bullæ Cruciatæ vim retinet. Sic enim ait: *Cùm quis emiſit votum dandi alicui pio loco certam quantitatem, etiam poſtquam acceptata eſt, poſſet Pontifex Romanus illam commutare in alium vſum, (attende) quod principaliter ea donatio, ſeu promiſsio ortũ habuerit ex religione voti, non ex lege iuſtitiæ. Cùm non ſit facta in gratiam, & vtilitatem perſonarum illius loci, ſed principaliter in Dei cultum. Quare ſi quis ſine voto illam promitteret, vel donaret, vel alio contractu, Eccleſia, vel pius locus adquiſierit, nullo modo poſſet auferri.* Hæc ille: qui licet de voto, & de Romano Pontifice commutante loquatur, ratio verò, qua dicitur (vt prædixi) idem probat de iuramẽto, cùm ortum etiam habeat ex religione, & factum non ſit in gratiam, & vtilitatem perſonæ, cui fit, ſed principaliter in Dei cultum. Vndè etiam deducitur, quòd non ſolùm à Romano Pontifice, cùm non ſit ex reſeruatis, ſed etiam ab Epiſcopo, & virtute Cruciatæ poſsit commutari.

5 Facit ad hæc Eminentiſ. Caietanus 2. 2. *q. 88. art. 12. verſ. Ad huius euidentiam.* Vbi docet, promiſsionem factam Deo, & ſimul homini acceptanti, in cuius vtilitatẽ cedit, ſi principaliter fiat propter Dei cultũ, & honorem, poſſe diſpenſari, aut commutari, abſque acceptantis conſenſu. Dixi, fauere, quia ille aſſerit, profitentem in aliqua Religione, licet non ſoli Deo ſe obliget, ſed etiam Religioni, cui ſuas actiones tradit, ipſaque acceptat, poſſe, Religione inuita, ad meliorem tranſire, vt conſtat, inquit, *ex cap. Licet de Regul.* quod fundamẽto ſuprà adducto, ſic probat: *Et ratio cur quis poteſt in tali caſu præiudicare Prælatis, & Religioni priori, eſt, (attẽde) quia non propter ſe ipſos, ſed propter Deum Prælatis, & Religioni, data eſt Religioni perſona, & propter hoc ſolius Dei ratio habetur in eiuſmodi commutatione.* Ergo ſecundùm Caietanũ, idem dici debet de quolibet alio voto, vel iuramento promiſſorio homini propter Deum præſtito, etiam poſt acceptationem, cùm eadem ſit omnium ratio.

6 Nihilominus tàm vota, quam iuramẽta, quæ in alterius vtilitatem cedunt, nequire poſt acceptationem commutari virtute Bullæ, nec ab Epiſcopo diſpenſari, tenendum eſt: quia licèt promiſsio magis principaliter fiat Deo, quam homini, fit tamen modo ſufficiẽti homini, acceptanti paret ius ad rẽ promiſſam, cuius violatio eſt contra iuſtitiã, vt adverſarij etiam fatentur: ergo abſque præiudicio tertij nequit commutari, & per conſequens, neque abſque eius conſenſu. Ita tradit Thomas Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. n. 12.* dicens eſſe communem. Et iterum *lib. 4. ſumm. cap. 41.* vbi ſic: *Tandem dubitatur, an cùm promiſsio facta Deo, & homini acceptanti, non ſit propter eius vtilitatem, poſsit commutari? Affirmant aliqui, &c. Et huius ſententiæ videtur apertè Caietanus, &c. Verùm hoc ita vniuerſaliter dictum non audeo dicere, quia Doctores omnes ſuprà relati ſola promiſsione facta homini, & Deo; ac ab homine illo acceptata cõtenti ſunt, ne liceat diſpenſatio, aut cõmutatio abſque eius conſenſu. Præterea, quia negari non poteſt, ius homini illi adquiri.* Sic Sanchez, & ante illum Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 6. cap. 15. n. 7.* dicens: *Regulariter non poteſt tale votum commutari ſine cõſenſu tertij, in cuius præiudicium cederet commutatio. Eſt communis aſſertio. Ratio eſt, quia ibi cum voto cõiungitur promiſsio humana, quam ſupponimus eſſe acceptatam, & conſequenter dare ius, quo non poteſt quis priuari per poteſtatẽ commutandi vota, ſicut etiam de iuramento* pro-

promiſſorio dictum eſt.*Hæc Suarez: cui cõſentit Diana 3. *part. tract.* 11. *reſol.* 47. Vbi poſtquam dixit, confeſſarium virtute Bullæ poſſe commutare votum emiſſum in fauorē tertij, limitat, dicens:*Secus autem ſi huiuſmodi votum fuerit à paupere acceptatum, nam ita adquiſiuit ius per acceptationem.* Quos ſequitur P.Mendo in Bullam, *diſp.*26. *cap.*14. (licet contrariam amplectentes ſe non damnaturum aſſerat) & ſequi videtur M.Barnabas Gallego *in Bulla, cap.*9. *dub.*145. licèt falsò, & abſque vllo fundamento, pro ſententia contraria referat Patrem Sanchez, Suarez, & Dianam, vt ex eorum verbis conuincitur. Ex quo non nemo inuidiam illi cõciliare molitus eſt.

QVÆSTIO VI.

An quando eſt probabilis opinio, quod taxa alicuius rei ſit iniuſta, & propterea venditor falſis ponderibus, vel aliàs, iniuſtitiam compenſat, poſſit poſteà à iudice interrogatus id totum iure iurando negare, ſubintelligendo ſe iniuſtã non feciſſe?

DVplicem difficultatem hoc quæſitum inuoluit. Prima: An quis teneatur ad taxam obſeruandam, quando probabilis opinio tenet, eſſe iniuſtam? Secunda: An poſito quod non teneatur, poſſit à iudice interrogatus negare defectum?

§. I.

Quid de prima quæſtionis parte?

1 QVoad primam, communis ſententia negat obligationem ſeruandi taxam probabiliter iniuſtam, cõmuni principio innixa, quod cuique licitum ſit opinionem probabilem amplecti; quoties autem probabile eſt, taxam eſſe iniuſtam, probabile etiam eſt, obligationē nõ inducere. Hanc ſententiã ſequuntur quotquot aſſerunt, non eſſe obligationem ſoluēdi tributum, quando probabile fuerit eſſe iniuſtum. Petrus de Nauarra, Ioannes Sanchez, Salon, Malderus, & alij, quos citatos ſequitur Verticelli *tom.*1. *tr.*2. *ſingul. opinion. q.* 32. *n.* 5. & M.Barnabas Gallego *de conſc. probab. circa Regem, dub.*19. plures citans. Et tenent expreſsè Corduba, M.Araujo, & alij apud Thomã Hurtado *tom.* 1. *var. reſol. tr.*13. *cap.*2. *n.* 74. *fol.*106. & eſſe communem Doctorum dicit Leſsius *de Iuſtit. lib.*2. *cap.*33. *dub.*8. *nu.* 67. Quã, vltra citatos, ſequitur Vega, Moure, & alij apud Ioannem Sanchez *in Selectis, diſp.*33. *n.*35. vbi ait:*A fortiori hanc docere tenentur, qui aſſerũt, vectigalia in conſciētia non deberi, niſi cõſtet de illorum iuſtitia. Inter quos eſt Angelus, Sylueſter, Caietanus, Aragõ, Gabriel, Rodriguez, Medina, Carbo, Villalobos, & alij.* Ergo cùm idem prorſus dici debeat de taxa, ac de tributo, cùm eadē ſit vtriuſque ratio; ſicut tributum probabiliter iniuſtum, probabiliter ad ſolutionem nõ obligat; ita neque taxa probabiliter iniuſta ad ſui obſeruationem obligabit.

2 Confirmatur: Quia ſubditus non tenetur obedire, quoties probabile eſt, eſſe iniuſtum, quod illi præcipitur, vt plures, & grauiſſimi Doctores tuentur. Sic M.Petrus de Ledeſma *in ſum.* 2. *p. tract. del Eſtado de los Religioſos en comun, cap.*4. *fol. mihi* 82. ibi: *La quinta dificultad es, quando ay diuerſas razones probables, moralmente hablando por ambas partes deſuerte, que ſon probables al parecer de hombres doctos, y buenos. La dificultad es, ſi en tal caſo tiene obligacion el ſubdito de obedecer. A eſta dificultad ſe ha de reſponder, que no tiene obligaciõ el ſubdito de obedecer, ſino que puede muy biē ſeguir la opinion q̃ quiſiere. En eſta reſolucion conuienē comunmēte los Doctores, q̃ enſeñan, que es licito ſeguir opinion probable, aunque ſea dexando la ſentencia mas probable.*Sic ille, cuius opinionem multis illuſtrauit Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.* 33. & probabilem putant Caſtro Palao *tom.*1. *diſp.* 2. *punct.*6. *n.*5. & Diana *p.*1. *tr.*10. *reſol.*10. & cum alijs amplectitur Dicaſtillo *de Iuramēt. diſp.*2. *dub.*12. *n.*349. Vbi cum ſibi obieciſſet aliorum opinionem aſſerentem, in opinione æquè probabili, ſubditum teneri parere ſuperiori, reſpondet, id negandum eſſe. Saltem quando agitur de damno inferioris, ſeu de eius intereſſe, quia in eo caſu vtraque pars vtitur iure ſuo.* Et ita dicit reſpõdere, in caſu vectigalis, Petrum de Nauarra, & Leſsium. Quibus conſentiunt Stephanus Spinula, & Ianuarius, quorum verba adducit Diana *p.* 9. *tr.*9. *reſ.*45. Ergo licèt probabile ſit, taxam eſſe iuſtam, & ſuperiorem poſſe illius obſeruationem præcipere, ſi tamen probabile etiã ſit, iniuſtam eſſe, ſubditus non tenebitur obedire, quia probabile ſimiliter eſt, ſubditum non teneri, quoties probabile eſt, eſſe iniuſtũ, quod præcipitur. Hæc opinio probabilis eſt; quia nititur his præmiſſis: *In re iniuſta nemo tenetur obedire. Taxa hæc eſt iniuſta.* Quarum prima eſt euidens, & ſecunda probabilis. Ex duabus autem præmiſſis vna euidenti, & altera probabili nequit non inferri probabile conſequens. Quod iterum ſic confirmo. Quoties datur opinio probabilis aſſerens, ſubditum non teneri obedire Superiori, poteſt ſubditus in praxi illi non parere, vt docent Thom. Sanchez *in ſumm. lib.*6. *cap.*3. *n.* 7. Saytus *in Claui Regis, lib* 1. *cap.* 12. *num.*6.

Petrus de Nauarra, Torres, Palao, Layman, & alij, quos ſequitur Thomas Hurrado *tom. 1. reſol. Moral. tract. 3. cap. 3. reſol. 28. n. 151. fol. 113.* Sed quoties res præcepta eſt probabiliter iniuſta, datur opinio probabilis, aſſerens, ſubditum non reneri obedire ſuperiori, vt vidimus: ergo Conſequētia eſt euidens, & apertè ſuadet probabile, non eſſe obligationem ſeruandi taxam, quoties iuxtà opinionē probabilem fuerit iniuſta.

3 Addeplus contendere M. Petrum de Ledeſma *vbi ſuprà*: nempè id etiam procedere, quando ſubditus dubitat de iuſtitia præcepti.* Quando el ſubdito, inquit, duda razonablemente, ſi el Prelado juſtamente manda con precepto.* In quo euenru, ſi res præcepta in ſubditi præiudicium ſit; iudicat, idem ſentiendum in caſu dubij, ac quando probabilis eſſet opinio, quod eſſet iniuſta. Sic enim ait:* La limitaciō del Padre Maeſtro Gallego me parece muy bieu, y es, que en caſo de duda, parandole perjuizlo, no tiene obligacion de obedecer. Porq̄ entonces tiene por verdad, q̄ es mejor la condicion del que poſſee.* Cui conſentit Doctor Garſi *cent. 2. cap. 42. n. 16.* quando agitur de crimine proximi manifeſtando. Verùm hanc partem non puto probabilem, tum, quia eſt contra torrentem Doctorum; tum quia latiſsima per hanc doctrinam aperitur via non ſolvendi tributa, & nō ſeruandi taxam, quia dubium de iuſtiria illorum frequenter occurrit, imò & omnes ferè gabellas dubias eſſe, ait M. Fumus, *verb. Gabella, num. 16.* Tum etiam, quia debili nititur principio. Nam quādo ſuperior eſt legitimus pro illo ſtat poſſeſsio, non pro libertate ſubditi: ergo in dubio de iuſtitia rei præcepræ, pro ſuperiore ſtandum eſt; ac proinde aſſerendum, ſubditum teneri obedire. Quapropter audiendus non eſt M. Ledeſma; ſicur nec M. Texeda *tom. 1. controu. lib. 1. tract. 2. controu. 14. dub. 4. nu. 46.* vbi cum Caietano aſſeruit, eum, qui dubitat de iuſtitia tributi, nō teneri ſolvere. Si enim hæc opinio probabilis eſſet, rarò daretur obligatio ſolvendi tributa, præcipuè cùm iuxtà Caietanum, *verb. Vectigal* vix vlla gabella ſit iuſta.

4 Eſt ergo dicendum, quod, ſaltem dum non fuerit opinio probabilis de iniuſtitia tributi, vel taxæ, nemo poteſt probabilirer ab obligatione legis liberari. Secus ſi probabilis fuiſſet opinio, aſſerens non ſolùm eſſe iniuſtam, ſed non eſſe obligationem ſeruandi taxam; nam cum cuique liceat opinionē probabilē amplecti, probabiliori relicta, vt alibi cum communi Doctorum diximus, cuicumque etiam licebit eam ſequi, & conſequenter non ſeruare taxam. Et ita docet Thomas Sanchez *in ſum. lib. 3. cap. 6. n. 29. in fin.** Atque ad hoc, inquit, ſatis eſt, opinionem eſſe probabilem, eam taxam non obligare.* Quē ſequuntur Eſcobar *in Moral. Theolog. tract. 1. exam. 3. cap. 7. nu. 34.* & Dicaſtillo *tract. de iuram. diſp. 2. dub. 12. n. 364.* quod ex præiacta communi doctrina per euidentem conſequentiam infertur.

5 Credo autem non eſſe principium, ex quo euidenter deducarur, ſubditum poſſe nō obedire, quando opinio ſolùm aſſerit probabiliter, eſſe iniuſtum, quod præcipitur. Ideòque plures Doctores (inter quos Thom. Sanchez *lib. 6. cap. 3. n. 6.*) aſſerunt, ſubditum teneri obedire, quamuis iudicet probabilirer eſſe malum, quod ſuperior præcipit, & ſolùm excuſari poſſe, quando detur opinio probabilis, dicens, in tali caſu non teneri. Quia in caſu de opinione probabili pro iniuſtitia rei præcepræ, vt tractatu de opinione probabili, *q. 8.* diximus, ſtari debet pro ſuperiore poſsidente, & habente poteſtatem præcipiendi, quod certò, vel probabiliùs iuſtum fuerit: in ſecundo vero caſu, cùm opinio probabilis dicat, non eſſe obligationem obediendi, libertatem relinquit ſubdito, vt eam ſequendo non obediat. Nihilominus ex vna ad aliā opinionem putant nonnulli euidenter argui. Nam quoties probabile fuerit, eſſe iniuſtum, quod præcipitur, probabilis opinio aſſerit, nō eſſe obligationem parendi, quam, pluribus citatis, tenet Ioannes Sanchez *in Select. diſput. 33. numer. 32. & ſeqq.* cui innixus poterit ſubditus non obedire. Vndè idem prorſus conſequens proximè, vel remotè ex eiſdem præmiſsis, videtur deduci. Sed de his alibi. His poſitis.

§. II.

Quid de præcipua quæſtione?

6 SEcunda difficultas eſt: vtrùm in caſu, quo iuxtà opinionem probabilem, non ſit obligatio ſeruandi taxam, venditor, falſis ponderibus, vel aliter iniuſtitiam ſibi factam compēſans, poſsit à iudice interrogatus ſub iuramēto id totum negare, ſubintelligendo, ſe iniuſtè non egiſſe? Et partem affirmatiuam veriſsimam, & communis ſententiæ principijs conformem eſſe credo, quā in terminis tradunt Thom. Sanchez *in ſum. lib. 3. cap. 6. n. 29.* ibi:* Quando raxa alicuius rei eſt iniuſta, ſi pluris vendens, aut defraudās in pondere, aut mēſura, ita vt ſibi ſatisfaciat pro pretij iniuſtitia, & reddat correſpondentes merces pretio dato, poteſt hic rogatus à Iudice, an pluris vendiderit, vel defecerit in pondere, & menſura, id negare, aſſerereque pretio taxato vendidiſſe, & integrè pondus, & menſuram tradidiſſe, intelligendo hæc, ita vt pluris vendens, aut deficiens in pondere, & men-

Digitized by Google

menſura non deliquerit. Quia abſque delicto vtrumque fecit, atque ita verè dicit, ſe integrè tradidiſſe, nempè quatenus tenebatur eo pretio accepto, neque exceſsiſſe delinquēdo. Atque ad hoc ſatis eſt, opinionem eſſe probabilem, eam taxam non obligare.* Hæc Sanchez, & ex illo Antonius de Eſcobar, vbi ſuprà, quos eiſdem ferè verbis ſequuntur Dicaſtillo *tract. de iuram. diſp. 2. dub. 12. numer. 364.* Diana 3. *part. tract. 6. reſol. 30.* & ante illos Portel *in Addit. ad dub. Regul. verb. Iuram. num. 16.* & alij.

7 Et in ſimili tenet Leander à Murcia *in diſq. Moral. lib. 2. diſp. 6. reſ. 11.* vbi ex M. Tabiena, M. Medina, M. Soncinas, M. Soro, & alijs, *num. 11.* ſic ait:* Quapropter, cùm in foro conſcientiæ (ſecundum probabilem prædictorum ſententiam) non teneatur quis ſoluere tributum, ſi nō petatur, & poſsit occultare merces, & contractum, in quo fundatur ius tributi, ſi poſt occultationem interrogetur ab exactore, vel à iudice, an fecerit contractum, vel occultauerit; etiam cum iuramento, poterit id negare, vtendo amphibologia, quia occultando merces, vel cōtractū in foro conſcientiæ, vſus eſt iure ſuo, & nemini fecit iniuriam. * Sic ille in re ſanè difficiliori, quam taxa pretij.

8 Principium autem, cui hæc concluſio innititur, ſatis commune eſt, nimirū: Quoties factum exterius contra legē excuſatur à culpa ratione alicuius circumſtantiæ, poſſe ſubditum rogatum iuridicè, & ſub iuramento, tale factum negare, intelligendo de facto criminoſo. Quia interrogatio iudicis ex circūſtantia interrogātis, & iudicij, de eo ſolo facto intelligitur. Ita docent M. Bañez 2. 2. q. 69. *art. 2. dub. penult.* Salon ibidem *controu. 11.* Sayrus *in Claui Regia, lib. 12. cap. 17. num. 26.* Leſsius *lib. 2. de iuſtit. cap. 31. dub. 3. num. 14.* & cum illis Sanchez vbi ſuprà. Sed in caſu quæſtionis, qui falſis ponderibus, aut taxa non ſeruata, merces vendidit, (vt ſupponimus) excuſatur à culpa, quia probabile eſt, iniuſtam eſſe, & non eſſe obligationem illam ſeruandi: Ergo.

9 Huic opinioni facit M. Corradus 1. *p. q. 21.* ibi:* Quæritur, an qui iurauit iudici dicere veritatem, ſi mentiatur, mortaliter peccet? Reſpondetur, quando iuramentum accipitur de veritate dicenda, huiuſmodi iuramentum non cadit niſi ſuper his, de quibus, ſecundum ordinem iuris, reſpōdere tenetur, &c. Et quia ad interrogantis intentionem reſpondere non tenetur, Nauarrus, *in libello de reſponſis*, docet modum, quo quis reſpondere poteſt, vt non peccet, nec veritatem patefaciat: & hic eſt, vel fictitijs verbis tergiuerſando, vel reſpondēdo ad ſe ipſum in corde ſuo, & non ad iudicem Sic Sotus, Sylueſter, & penè omnes, præter vnum tantum, quem tacere libet.* Hæc M. Corradus.

10 Verùm, licèt facilè percipiatur, cauſam, quæ adeſt ad excuſandum à mendacio amphibologicum ſermonem, ſufficere etiam poſſe ad excuſandum iuramentum, vt docent Angelus, Sylueſter, Nauarrus, Azor, Valentia, Salon, Sanchez, Toletus, Manuel Rodriguez, Filliarcus, Suarez, Leſsius, Martin del Rio, & alij, quos ſequitur Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 46. num 17.* non tamen facilè videtur exponi, quomodo in caſu præſenti mendacium euitari poſsit. Licèt enim verbis æquiuocis plures habentibus ſignificationes poſsimus ex cauſa vti, in euentu aliquo ab audiente non intelligendis, vt docent cōmuniter Doctores; quando verò æquiuoca non ſunt, ſed determinatam ex impoſitione hominum ſignificationem ſortiuntur, qui fieri poteſt, vt abſque mendacij labe poſsit quis illis abutens reſpondere, *taxam ſeruaui*, ea non ſeruata; aut *non pluris vendidi, quam pretio taxato*, cùm pluris vendiderit? Nonnè hoc contra mentem ire eſt? Nonnè exterius verbis exprimere, contra id, quod interius latet?

11 Sed reſpondeo ex communi Doctorum, verba ex impoſitione hominum ratione circumſtātiarum loci, temporis, officij interrogantis, aut reſpōdentis, & obligationis eorum, varias ſignificationes ſortiri; ideòque mentem loquentis ſufficienter exprimere, & illi conformari, quamuis rudes, & ignorantes decipiantur, aliud credentes, quàm verba in illis circumſtantijs prolata ſignificent; quod quidem non vitio loquentis, ſed ruditati, & inſcitiæ audientis tribuendum eſt. Quod varijs exemplis illuſtrant Doctores. Primò: cū rogaris, an Petrum videris? Verè reſpondes, te non vidiſſe, quia licet videris, non tamen ita proximè, vt rationem reddere poſsis, vt à quærente inueniatur. Secundò, ſi pœnitens in confeſsione rogetur à confeſſario, an furtum commiſerit? Verè reſpondet, non commiſiſſe, licet verè aliquando admiſerit, & confeſſus fuerit. Quia verba hæc negatiua, in his circumſtantijs, determinantur ad ſignificandum, quod in alijs non ſignificarent, ideòque mendacium non continent, licet alibi continerent. Ad hunc ergo modum in alijs caſibus diſcurrendum eſt.

12 Quapropter Doctores communiter tradunt, non interuenire mendacium quoties reſtrictio mentalis implicitè ſignificatur per verba exterius prolata: & hoc contingere (attende) quando interrogans non habet ius interrogandi, aut quando interrogatus ratione ſui officij, aut ex alio capite non habet obligationem reſpondendi. Videatur Thomas Hurtado *tom. 2. reſolut. Moral. tractat.*

7.*cap* 4.*n*.41.apud quem id tenent Ioannes Malderus, Suarez, Caietanus, Salō. Reginaldus, Toletus, Barboſa, Nauarrus, Leſsius, Layman, Bonacina, Sylvius, Conineh, Tannerus, Valētia, Azor, Filliucius, Clauis Regia, Rodriguez, Villalobos, Lublinus, & alij, quos ibi refert, & ſequitur, dicens: * Qui omnes pro certo habent, quod quando ſubeſt rationabilis cauſa, poteſt quis vti reſtrictione mētali (modo ſupra explicato) quia ſaltem implicitè datur intelligi ex circunſtantijs talis æquiuocatio, & mētalis reſtrictio.* Quæ ſententia adeo certa eſt, vt fere nulla in hoc ſit controuerſia inter Doctores, teſte Dicaſtillo *tr.de iuram.diſp.*2.*dub*.12.*n*.298.

13 Cùm ergo intentio iudicis interrogātis ea ſemper præſumatur, quæ debet eſſe, ac proindè ſecundum regulas iuris, & in ordine ad iuſtitiam ſeruandam, & ſubditorum iniuriam auertēdam, aut illatam reſarciēdam: fit indè, vt quoties interrogat ſub iuramēto, an falſis ponderibus, vel aliter in pretio venditor, taxa non ſeruata, defraudauerit; idem prorſus hæc verba ſignificent, ac ſi rogaret, an in pondere, & menſura, vel pretio iniuriam alicui fecerit: hæc enim eſt intētio debita iudicis, & cui confor-mari debet reſponſio iurata. Cui ſanè venditor conformem adhibet, etſi negatiuam, dicens: *Non defraudaui*, vel affirmatiuam, *taxam ſeruaui*; quia hæc verba ratione circunſtantiarum idem ſignificāt, ac *nulli in pretio damnum intuli*. Quod cum veriſsimum ſit, non eſt vndè iuramentum falſitatem contrahat, imò nec vllam malitiam, ſeu deformitatem aliquam, cum fiat ex cauſa iuſta propriæ vtilitatis, vel damni vitandi. Quod autem hęc ſit cauſa iuſta iurandi cum mētali reſtrictione; tradunt Nauarrus, Bonacina, Clauis Regia, Filliarcus, Sāchez, & alij, quos ſequitur Dicaſtillo ſuprà *n*.324.dicens: *Tunc adeſt iuſta cauſa (occultandi veritatē etiam ſub iuramento, modo, quo ſuprà) quoties id neceſſarium eſt, aut vtile ad ſalutem corporis, honorem, & famam, vel res familiares tuendas: ac tunc vniuerſim nullum erit peccatum vti amphibologijs, aut occultatio nibus, etiā cum iuramento, quoties quis ex nō iurando incurrir, aut prudenter timet dānum aliquod notabile.* Quod alijs verbis vniuerſalioribus tradiderat Sanchez *libr.3. ſum.cap.6.n.*18.dicens: * Cauſa iuſta vtendi his amphibologijs eſt, quoties id neceſſariū, aut vtile eſt ad ſalutem corporis, & res familiares tuēdas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita vt veritatis occultatio cenſeatur tunc expediens, & virtuoſa. Ita Nauarrus, &c.

14 Quibus conſonat M.Corradus 1.*p.q.* 137.dicēs:*Neminem, qui gratia ſalutis animæ, vel corporis, pietatis, vtilitatis, vel alterius neceſsitatis, vtitur eiuſmodi amphibologia, mentiri, neque peccare peccato mendacij, etiamſi iuramentum addatur. Hæc ait Nauarrus vbi ſuprà, allegans pro hac parte Diu. Hieronymum, Gregorium, D. Thom. Ricardum, Scotum, Paludanum, Sylueſtrū, & multos alios, &c. Non tenebatur iudici reſpondere, vt volebat; ſed, vt velle debebat, & huic rectæ voluntati ſatisfacit, reſpondēdo, ſe illa non dixiſſe, ſub intelligendo animo, &c. Hactenus M. Corradus. Et ante illum M. Dominicus de Soto *de Secret., memb. 3. verſ. Hi tamen*, vbi ſic: * Sed quid ſi in particulari me interroget iudex, vtrum Petrus occiderit Ioannem? Quod ego ſolus vidi. Reſpondetur, quod iure poſſum reſpondere: *Neſcio*, quia iure intelligitur: neſcio, vt dicam: aut neſcio eo modo, quo iure debeā dicere. * Ex quo principio plures fauorabiles reſoluuntur caſus, quos per otium videre poteris apud citatos Auctores.

15 Maior eſſet difficultas, ſi iudex exprimeret ſuam intentionem (licèt iniquam) eſſe, vt venditor manifeſtet an iuſtè, vel iniuſtè pluris, quam verba taxæ ſonant, merces vendiderit; & hoc ſub iuramento extorqueat: an in hoc caſu reſpondere venditor poſsit; non pluris vendidiſſe? Et ratio difficultandi eſt, quia cum verba non ſint æquiuoca, & nec ratione circunſtantiarum aliam ſignificationem, nec implicitè, induant; non videntur à malitia mendacij denudari poſſe, & per conſequens nec iuramentum à labe periurij.

16 Reſpondeo, etiam in hoc caſu ſufficienter ſignificari, ſaltem implicitè, reſtrictionem mentalem reſpondentis. Et ſic intelligo M. Zanardum *part.*1. *vbi de iuram. cap.* 11.§ 8. dum ait. * Octauo dico de illo, qui vnum voce iurat, & aliud mente concipit, quod contra veritatem iuramenti quandoque peccabit, & quandoque non, * nimirum (ait ibidem, *§. Quarto dicò.*) * Quando non tenetur reſpondere ad mentem interrogantis. * Vide *fol.*466. *&* 480. Et ratio poteſt eſſe, nam quoties ad mentem interrogantis reſpondere non tenetur, & aliundè expedit, veritatem occultare, ad hoc quiſque ius habet, licet ſub iuramento extorqueatur, quam cum tacendo occultare non poſsit, nec verba æquiuoca ſint, quiuis prudens auditor ſibi ſuadere debet ratione circunſtantiarum occurrentium, reſtrictionem mentalem verbis ſuperadditam eſſe, & iuxta illam reſponſum menſurari. Vndè fit, verba eſſe menti conformia, cum illam implicitè ſaltem ſignificent, quod ad veritatem orationis vocalis ſufficere conſtat ex communi Doctorum, vt vidimus.

(.?.)

§.IV.

Digitized by Google

§. IV.

Quid de vſu reſtrictionis mentalis.

17 VT difficultas ſuperiùs propoſita penitus euaneſcat, addo ſecũdum plures, licitum eſſe ex iuſta cauſa veritatem occultare, mentali reſtrictione addita, etiamſi verba, neque ex ſua ſignificatione, nec ratione circũſtantiarum, ſenſum verum admittant, ſed ratione tantùm additi, quod mente proferentis omnino retinetur, etſi nec implicitè ſigno aliquo exteriori ſignificetur; vt ſiquis verb. gr. iuret, ſe non feciſſe aliquid, quod revera fecit intelligendo intra ſe, non feciſſe anno præterito, ſeu non feciſſe, vt manifeſtet, & ſimilia. Et ratio eſt, quia ex oratione vocali, & mentali vna conflatur oratio, licet diuerſa ab illa, quam audientes concipiunt; & cum reſpondens ius habeat occultandi veritatem, quam exquirunt, permittere illis poteſt errorem ex partiali oratione generandum. Ita Syluester, Nauarrus, Valentia, Salon, Toletus, Manuel Rodriguez, Filliarcus, Leſsius, Suarez, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *in ſum. lib. 3. cap. 6. n. 15. & ſeq.* Item Scotus, Paludanus, Adrianus, Richardus, Maior, & alij apud Nauarrũ *in cap. humanæ aures, 2. 2. quæſt. 5. in quæſt. 2. à num.* 10. Et plures quos citatos ſequitur Dicaſtillo, *ſuprà num.* 300. Et quod, ſecundum ſe, oratio, quæ falſa eſſet, ſine reſtrictione mẽtali, poſsit eſſe vera, poſita reſtrictione, licèt externo ſigno, neque implicitè, neque explicitè reſtrictio denotetur; tenent vltra citatos Angelus, Tabiena, Peſſantius, Raynaudus, & alij apud Thomam Hurtado *tom. 2. reſol. Moral. tr. 7. cap. 3. n. 42.* Quibus adde Dianam 2. *p. tr. 1. Miſcell. reſol. 25. & 3. p. tr. 6. Miſcell. reſol.* 30. & Gaſparem Hurtado *tract. de iuſt. diſp. 4. de Reo, diffic.* 8. vbi ſic, inquit: * Eſt tamen difficultas, an ſubditus poſsit licitè vti reſtrictione interiùs addita verbis vniuocis: v. g. non feci, non vidi, ſub intelligendo interiùs, ſeu mentaliter aliquid, quo verbum exterius fiat verum, nempè, vel vt dicam tibi, vel tali tempore? Sotus, Couarrub. & Aragon dicunt, non poſſe. Bannez, & Salon, Leſsius, Nauarro, Valentia, Toletus Suarez, & communiter Doctores dicũt, poſſe, & meritò, quia verba exteriora non proferuntur, vt integra propoſitio, ſed vt pars.*

18 His conſonat cum Paludano M. Corradus 1. *p. q.* 137 vbi ſic: * Paludanus ait expreſsè, quòd quando verũ eſt, quòd quis dicit ſecundũ ſuam intẽtionem, licèt ſit falſum ſecundum intẽtionem audientis, non eſt mendacium, nec peccat, vtendo illa amphibologia ex cauſa. Et fortè illi ſic neganti cauſæ multæ, potuerunt adeſſe iuſtæ: ergo iſte periurius non fuit. * Ex quibus ibidem, *fol.* 261. ſic concludit: * Per hanc doctrinam ſingularem vitare poſſumus innumera peccata, quæ paſſim aliquot negligẽtiores admittunt, negãdo, vel affirmando paſsim ſine aliqua ſubintellectione, cum qua cõiũcta eſſent vera, &c. Videlicet, ſubintelligendo aliqua, quibus fiũt vera quæ annuimus, vel falſa, quæ negamus: vt ſiquis reſpondeat petenti pecuniã, librum, &c. Non habeo, vel neſcio illa, ſubintelligẽdo, ita vt teneat præſtare, tradere, dicere, vel palã facere, quæ rei, quæ agitur, conueniat, ad hoc quod ſit verum, quod affirmat, vel falſum quod negat. * Sic Corradus, & in idem recidunt verba ex illo ſcripta ſupr. *num.* 14.

19 Quibus adde plures, quos citatos ſequitur Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 8. docum.* 10. vbi negatiua ſententia propoſita ſic ipſe ait: * Pero otros muchos, con mas probabilidad defienden, que auiendo juſta cauſa, es licito vſar de equiuocaciõ en el juramento, con oracion ambigua, que haga perfecto, y verdadero ſentido con las palabras, que mẽtalmente ſe añadieren; como el que preguntado por el Iuez, teniendo juſta cauſa para no reſpõder en juizio, dixeſſe, que no auia viſto, ò ſabido tal coſa, añadiendo mentalmẽte *para dezirla*, & ſic de cæteris, &c. Porque jura ſegun el ſentido verdadero que èl pretende, ni haze agrauio al tercero, porque no eſtà obligado a hablarle à ſu mente, ni à declararle todo lo que interiormẽte ſiente. * Ergo qui huic ſententiæ ſe conformans reſtrictionibus mentalibus ex iuſta cauſa vtatur, nullius culpæ reus erit.

20 Et quidem cùm non raro nonnulla tegere neceſſarium ſit, & hominum cõvictus ad ſui conſeruationem id exigat, ſi verba æquiuoca non occurrant; nec ſilentio veritas occultari poſsit (cùm ſic frequenter clarius manifeſtetur) ex natura rei debet eſſe modus, vt regulam rationis nõ tranſgrediens poſsit quiſque verbis abſque mẽdacio, prout oportet, veritatem occultare: atqui nequit aliter congruenter fieri cum verba æquiuoca non occurrunt, niſi non exprimẽdo verbis totam ſuam mentem, ſed partem illius, etiamſi error in alio indè cauſandus ſit: ergo hoc non eſſe contra rationem, fatẽdum eſt. Quapropter in hanc tandè ſentẽtiam venit M. Sotus *lib. 5. de iuſt. q. 6 art. 2. concluſ. 7.* Vbi docet, quòd ſi quis nulla alia euaſione poſsit aſtuti iudicis interrogationi ſatisfacere, poterit, quando reſpondere ad eius mentem non tenetur, dicere, ſe neſcire, ſubintelligẽdo, vt tibi dicã: quia verbũ *Sciendi*, dicit relationem ad loquelam, ac proinde verè poteſt dici *neſcio*, ſubintelligendo, ad dicẽdum. Putat verò, non poſſe reſpõdere; *non vidi, aut non audiui,*

ſubintelligendo ad dicendum:quia facta, inquit, non dicunt relationem ad loquelam. Quod mirabile quidem dictu eſt:quia; licèt facta non dicant ordinem ad loquelam, verba omnia, quibus exprimuntur, hunc ordinē dicunt;imò partes loquelæ ſunt. Et ſicut notitia rerum poteſt verbis manifeſtari, ita & res ipſæ, & operationes; & ſicut verba ſunt ſigna conceptuum,ita & rerum,& operationum,quarum quis notitiam habet; quia in harum cognitionem non minus, quam illorum,per verba deuenimus. Ergo ſicut ſcientiam rei negare licitum eſt, ſubintelligendo ad manifeſtandum,ita & actiones, & operationes ſub eodem ſenſu:ac proinde ſicut reſpondere quis poteſt abſque mendacio:*neſcio*, ſubintelligendo,vt tibi dicam;quia in ordine ad finem manifeſtandi, quando non tenetur, perinde eſt,ac ſi neſciret,ita ſimiliter reſpondere poterit,*nō vidi*, aut *non feci*, quia in ordine ad obligationem reſpondendi perindè eſt,ac ſi non vidiſſet,aut non feciſſet.

21 Suadetur hic diſcurſus efficaciter ex ſacra Pagina,in qua vſus reſtrictionis mentalis,tàm per verbum ſciendi, quàm per alia, quibus facta exprimuntur,a Chriſto Domino expreſſus continetur. Primum teſtimonium habet Marci 13. *De die illa nemo ſcit, neque Angeli in cælo,neque filius, niſi Pater.* Cuius propoſitionis veritas completur per aliquid aliud in mente Chriſti Domini retentum, v. g. *Neque filius ſcit, vt reuelet, vel non ſcit ab humanitate*, iuxtà varias Sanctorum Patrum expoſitiones. Secundum teſtimoniū eſt Ioan. 7. *Ego non aſcendam ad diem feſtū iſtum.* Quod Chriſtus Dominus protulit,ſubintelligendo: *Non aſcendam vobiſcum,vel non aſcedam publicè.* Aſcendit enim poſteà, poſtquam Apoſtoli aſcenderunt,vt ait Euangeliſta: *Vt autē aſcenderunt fratres eius,tunc & ipſe aſcendit, non manifeſtè, ſed quaſi in occulto.* Ex quibus planè duo conſtant, & reſtrictionis mentalis vſum licitum eſſe, & non magis ad verbum *ſciendi*, quàm ad alia verba, quibus operationes ſignificātur,applicari poſſe, cum eas manifeſtare non oporret. Quod eſt intentum huius propoſitionis;contra quam plura congerit Thomas Hurtado vbi ſuprà, ſed facilè ex dictis occurri poteſt.

22 Ex quibus concludo,rogatum ſub iuramento,quando veritatem manifeſtare non tenetur, poſſe licitè eam occultare verbis æquiuocis,vel quæ ex circunſtantijs implicitè veram ſignificationem ſortiantur, vel etiā alijs,quæ ex ſolo addito mentis,etſi exterius nullatenus manifeſtato,verum ſignificent, vt conſtat ex dictis. Quæ magis explicat Mag. Dominicus Balthanas *in Margar. Confeſſor. Hiſpali edita anno 1526.fol.97.* vbi ſic ſcribit: * Quando quis interrogatur de aliquo, quod dicere non expedit,dicere poteſt, ſe illud neſcire,ſubintelligendo, vt reuelandum, exemplo Chriſti,qui dixit,ſe neſcire diem iudicij,&c.cauēda eſt iſta celatio: primò,quādo poſſet eſſe ſcandalum. Secundò : in iudicio vero,& iuſto.Tertiò,vbicumque quis tenetur confiteri veritatem, de qua interrogatur. Quartò, quando quis iuraret extra iudicium non coactus per ſuperiorem contra ordinem iuris, nec ab aliquo particulari per comminationem,ſed ſpōtè iurat. * Hæc ille. Quæ ad praxim obſeruanda ſunt.

23 In æquiuocationum, & reſtrictionum mentalium Authores,quaſi noui inuēti,acriter inuehitur Baronius 1. *part. Theolog. Moral.diſp.1.ſect.5.art.3.à fol.84.* Sed in duos tantum, nempè Theophylum, & Tamburinum,iacula retorquet,quaſi doctrinam execrandam docuerint, a D. Auguſtino, & D. Proſpero damnatam,contra Origenem,Caſſianum,& alios. Cæterum hi Doctores nō reſtrictiones mentales,ſed mendacium ex iuſta cauſa licitum eſſe,aſſerebant, vt videre licèt apud Sixtum Senenſem *lib.5. annotat.105.* & apud Cornelium à Lapide *in Epiſt. ad Galatas,cap.2.verſ.11.* Vbi D. Hieronymum, & D.Chriſoſtomum ab hac opinione vindicat. Eſt enim apertiſsimus error damnatus ab Innocentio III. *titul.de l*[illegible] *Iuris,cap.ſuper eo.* Vnde non mirum Origenē, & ſequaces ab Auguſtino reprehēſos. Inſtat Baronius Leſsium *lib.2.cap.47.dub.6.* & Theophylum *in lib.ſub nomine Emonery edito cap.12.& 14.* exiſtimare,pleroſque ex prædictis Patribus excuſari poſſe, quod mendacium vocent etiam orationem habentem tacitam mētis limitationem. Fateor:ſed viri alij doctiſsimi, ex quibus fuit Auguſtinus,de aperto mendacio, & ſimulatione ex cauſa legitima eos intellexerunt, ideòque acerrimè impugnarunt,quod ſecus fieret,ſi Leſsij, & Theophyli piam interpretationem admiſiſſent.

24 Ex dictis notanda venit audacia Vincentij Baronij in opere contra Amadæum, ab Alex. VII.prohibito *diſp.1.ſect.2.art. fol.157.* vbi,vt liberaret à duplici hæreſi Robertū Holchot,qui docuit *Deum poſſe eſſe infidelē*, & non ſolū poſſe dicere falſum, *ſed aliquando dixiſſe.* Reſpondet Baronius. *Amadæum turpius erraſſe Roberto Holchot, cum Amadæus mendacium in ſpecie ait Deo repugnare,conſentire verò quamcumque æquiuocationem, aut reſtrictionem mentalem.* Quam (inquit) *purum mendacium eſſe,diſp.1. art. vltim.ex SS. PP.demonſtrabimus.* Sic Baronius contra tot Doctorum Phalangem ſuprà ſcriptam. Qua cenſura notandus alijs remitto;ſicut in eo, quod excuſat Holchot his verbis. *Amadæus*

dæus Robertum Holchot Dominicanum duabus hæreſibus notat ex Mendoza; quod dixerit, mendacium Deo non repugnare: id verò ex communi nominalium opinione tradit, & ex principio Scoti omnia decalogi præcepta mero Dei arbitrio mutari. Sed quidem Deum poſſe mẽtiri, hæreſis apertiſsima eſt, & nemo hactenus dixit, nec apud vllum ex nominalibus reperies. Lege, & perlege.

25 Nec a principijs Scoti ſubſidium petere potuit Holchot; nam Scotus *in tertio ſententiarum, diſt. 37.* (vt explicant Scotiſtæ) mendacium Deo repugnare ſenſit. Verba eius ſunt: * Ad quartum igitur dico, quod aliqua poſſunt dici, eſſe de iure naturæ dupliciter. Vno modo tanquam prima principia practica nota ex terminis, vel concluſiones neceſſario ſequentes ex eis: & hæc dicuntur eſſe ſtrictiſsimè de iure naturæ. Et rationes primæ opinionis probant, quod in talibus non poteſt eſſe diſpenſatio, quas concedo. * Hæc Scotus, ex quibus apertè falſitatis conuincitur Baronius, quod dixerit *ex principio Scoti omnia Decalogi præcepta mero Dei arbitrio mutari.* Iam, quæ ſint illa, in quibus non poteſt eſſe diſpenſatio, exprimunt Scotiſtæ. R. P. à Felice in tentatiuis Complutenſibus *tom. 2. tentatiua de peccatis* in exemplum adducit *odium Dei, & mendacium.* Theſes Lovanij à Patribus Franciſcanis in Comitijs Prouintialibus propugnatæ. * Cætera præcepta ſecundæ Tabulæ, excepto illo, quod vetat mẽdacium, ſunt tantum legis naturalis largè, adeòque in rigore iuris poſitiui Deus diſpenſare poteſt. * Ex quibus Illuſtriſsimus Dominus D. Ludouicus Creſpi à Borgia Epiſcopus Placentinus; *in quæſtionibus Selectis Moralibus*, q. 2. ſic ait: * Licèt Scotiſtæ dixerint, vt vidimus, Deum poſſe diſpenſare in præceptis aliquibus decalogi, excipiunt tamen à diuina diſpenſatione præcepta primæ Tabulæ, & ex ſecunda mendacium. *

26 Addo, quod ſi Scotus alicubi contrarium tenuiſſet, idem ei contigiſſe crederem, quod D. Thomæ, qui cum *in 4. ſentent. diſt. 33. quæſt 2. art. 2.* dixiſſet: * Poteſt diſpenſatio eſſe diuinitus, etiam contra prima præcepta legis naturæ, * hoc aſſertum retractauit *in ſum.* vt notat M. Sotus *in 4. diſtinct. 33. quæſt. 2. artic. 1. §. * Tertia concluſio,* * vbi ſic ait: * Hoc autem loco id obiter adnotauerim, quod S. Thomas in præſenti diſtinctione, aliqua, opinionem communem ſequutus, dixit, quæ poſtmodum emendatius in ſumma collimauit. Ait, inquam, quod ſuper prima præcepta nonnunquam Deus diſpenſauit, ratione alicuius Myſterij. Nam homicidium, fornicatio, & furtum, vt cætera præcepta Decalogi, ſunt in illo primò ordine, & tamen diſpenſauit cum Abraham, vt filium occideret; & cum Oſea, vt fornicario concubitu vteretur. Verùm 1. 2. *quæſt. 100. artic. 8.* perſpectius rem intuitus ſimpliciter aſſerit, nullatenus eiuſmodi præcepta diſpenſationem admittere. * Hæc M. Sotus. Qua autem ratione poſsint ſupradicta abſque diſpenſatione contingere? explicuit D. Thomas 2. 2. *quæſt. 154. artic. 2. ad 2.* * Quia, quod homo (inquit) facit ex voluntate Dei, eius præcepto obediens, non eſt contra rectam rationem. * Videatur P. Vazquez 1. 2. *diſput. 179. cap. 2. & 3.* vbi ſententiam Diu. Thomæ amplectens, ea, qua ſolet claritate, explicat modum, quo eiuſmodi effectus abſque vlla legis naturalis diſpenſatione euenerint. Nimirum, quia in omnibus caſibus, in quibus adverſarij diſpenſationem Dei interueniſſe, ſuadere nituntur, ſolum fuit variatio materiæ præcepti, & circunſtantiæ neceſſariæ, qua ſublata ex facto Dei, aufertur obligatio præcepti, & diſconvenientia operis cum natura rationali. Si enim Deus alicui faciat facultatem occidendi hominem, eo ipſo non auctoritate priuata, ſed publica ab authore vitæ, & mortis, non minus, quàm aliorum animalium conceſſa, illum occidet. Non ergo manet materia præcepti cum circunſtantijs requiſitis ad obligandum. Inſuper, cum Deus ſit ſupremus Dominus rerum omnium, ſi alicui concedat facultatem accipiendi rem alterius, eo ipſo accipiet non invito ſupremo Domino, qui ab vno poteſt auferre, & alteri tradere potiori iure, quam ipſe poſſeſſor; ac proindè deſinit eſſe furtum. Similiter, licèt in hoc ſtatu fœmina non fiat propria viri, nec in eius dominio ſit, ni per Matrimonium; tamen cum Deus ſit ſupremus Corporum Dominus, poterit pro ſuo arbitrio donare homini dominium corporis fœminæ, etiam ipſa renuente, & ſic in alijs, quæ ſimili modo abſque diſpenſatione vlla, ſola mutatione materiæ, & circunſtantiarum, ex voluntate Dei euenire poſſunt.

DIS-

DISPVTATIO SECVNDA, De Horis Canonicis.

QVÆSTIO PRIMA.

An qui preces Deo fundit cum propoſito actuali peccandi mortaliter, nouum orando peccatum committat?

1 IN Hac diſputatione vnum ſupponitur,& alterum diſcutitur ; ſupponitur,vt in dubitatum, propoſitum actuale peccandi lethaliter eſſe peccatum mortale;dubitatur, an huiuſmodi peccatum concomitans ſit circunſtantia vitians orationem,ita vt oratio ipſa ſit peccaminoſa? P.Thomas Sanchez *tom. 2. opuſc. Moral. lib.7.cap.2.dub.9.*doctè,vt aſſolet, rem hanc attigit,& reſoluit. Primò inquirit: * An qui ex Eccleſiæ præcepto tenentur adHoras,peccent,ſi in peccato mortali eas recitent? * Et in hac parte,cum communi Doctorum ſententia, negat contra Adrianum *Quodlibeto octauo*:putat enim,& meritò , nullam interuenire irreuerentiam in eo , quod inimicus Dei , ſeu in peccato habituali permanens, oret,& beneficia impetrare intendat , à Deo offenſo,licet poſſet ante orationem adDeum conuerti , vt dignus ad orandum accederet.

2 Hinc ad aliam quæſtionem à paucis attactam,gradum faciens,inquirit:* An ſaltem peccaret ipſamet oratione,& recitatione , ſi oraret,aut recitaret actu peccans, vel actuale propoſitum peccãdi habẽs? * Et in hac difcultate Doctores diſſident. Prima ſententia affirmat , cum Ioanne de Medina Doctore Complutenſi,*Cod.de orat.tract.6.q.de modis, quibus oratio deprauari ſolet* , vbi fol. 177. ſic ſcribit:*Si orans ſit in peccato , ſcilicet,actu peccando, vel actu proponendo peccare , & Deum offendere,peccat,ſic orando.Nã apertum eſt,cum magnam irreuerentiamDeo facere,petendo beneficium,& gratiam ab illo, quem actu offendit,& offendere intendit: talis enim,non orare,ſed contemnere videtur, orando, petens à Deo audiri , cui tamen ipſe non vult obedire. *SicMedina,qui tamẽ culpæ quantitatem non determinat.Sed Corduba *lib.1.q.50.in 3.& 4. punct.*dicit, eſſe peccatum veniale.

3 Contrariam tamen ſententiam tenet Nauarro *in Manual.de oration. & Horis Canonicis* , continente commentarium *in cap. Quando ſtamus,de conſec. diſt.1.*Vbi *cap.20.n. 25.* contra Medinam,quem ibi refert,ſic ait: *Ambo aſſerimus cum omnibus alijs , orationem non fieri malam, eo quòd orans ſolũ ſit in peccato mortali:limitat tamẽ ipſe, hoc non habere locum in peccatore, qui non abſtinet , nec proponit abſtinere à peccato, ob magnam irreuerentiam ,quam committit, petendo ab eo,cui nõ vult obedire. Quæ quidem limitatio non videtur nobis bona , tum ob illa,quæ ſuprà *num* 12. in aliud propoſitũ allegauimus,&c.Tum quia , vt defectus propoſiti abſtinendi à peccato,ita voluntas peccandi,& perſeuerandi,non repugnat voluntati recitandi,& orandi Deum , imò ſe mutuo compatiuntur, ſicut actus virtutis compatitur ſecum peccatum mortale.* Et in margine:*non enim repugnant ſibi mutuo, per ea, quæ tradit Diu.Thom.*2.2.q.24.art.12. Pro quo text.in cap.pium, de Pænit.diſt. 3.* Hactenus Nauartus.

4 Hanc ſententiam tãti Doctoris patrocinio munitam amplexus eſt Thom.Sanchez *tom.2.conſil.lib.7.cap.2.dub.2.*dicens:*Tertia ſententia aſſerit , non peccare, qui recitat ex præcepto in peccato mortali, & cum propoſito actuali peccandi mortaliter. Ratio,nã voluntas colendi Deum , & petendi aliquid ab eo,ſtat cum actuali peccandi propoſito:ſicut ſtat,facere opus moraliter bonum, vt ieiunare , cum actuali propoſito peccandi. Ita tenet Nauarrus reprobans ſententiam Medinæ *cap.Quando,cap.6.& cap.20.n.25.*& hæc ſententia eſt verior.*Sic Sanchez.

5 Idẽ ſentit Diana contra Sylvium *part. 6.tr.7.Miſcell.reſol.36.*Nam licèt ſolùm intendat,ſtatuere,non eſſe peccatum mortale, approbat tamen ſententiam Nauarti , & Patris Sanchez,dicens : * Sed quidquid aſſerat Sylvius,ſiquis orat,nõ ſolùm in peccato mortali,ſed etiam cum propoſito actuali , & voluntate peccandi mortaliter, non peccat : vt docet Thom. Sanchez *in opuſc.tom.2.lib.7. cap.2.dub.9.nu.3.*& alij.* Opinionem Patris Sãchez ſequitur Doctor Garſi *cent.1.cap.23. num. 5.* Indeque probat ex oratione non refundi malitiam ſacrilegij in peccatum , eodem tempore commiſſum.

6 Quorum ſententiæ fundamentum eſt, quòd qui ob diuinum teſtimonium credit,v. g.culpam grauem eſſe dignam pœna æterna, licèt ſimul proponat committere adulteriũ; hoc propoſitum non viriat fidem, nec peccat credendo:ergo ſimiliter non vitiabit orationem,nec peccabit orando. Probatur: quia vt ex Angeſto,notat Vazquez 1. 2. q. 18.art.3. circunſtantia alicuius actionis dicitur , quæ eam aliquomodo reſpicit:* Si circunſtantia, inquit,aliqua ſolùm comitetur actum , nec ipſum vllomodo afficiat,non poteſt ad malitiam,aut bonitatem actionis pertinere : exẽplum eſt,cùm quis facit opus aliquod ex vno fine prauo,& ſimul aliud opus non ex illo fine:nam reſpectu huius operis prauus finis nõ

eſt

Digitized by Google

eſt circumſtantia, ſed reſpectu prioris: idem de alijs circunſtantijs, eadem ſeruata proportione dicendum eſt.*Ergo, cum propoſitum peccandi læthaliter ſit circunſtantia, quæ ſolùm comitatur orationem, ſicut, & actum fidei, & auditionem ſacri, non eſt cur potius illam vitiet; quam alios actus: ergo non repugnat honeſtè velle Deo cultum per auditionem ſacri, cum propoſito adulterandi: cur ergo oratio licita, & honeſta cum illo pugnabit? Et ſanè difficilè creditu videtur, eum qui in diſcrimen adulterij ſe proijcit, nō poſſe licitè Deum ſimul orare, vt ab imminenti corporis, & animæ morte liberetur: & eū, qui præ fragilitate carnis, eſt in propoſito peccandi, nequire licitè auxilia petere ad ingreſſum Religionis, vt deinceps ſe tutū reddat ab occaſionibus libidinis. Nec parum his fauet Magiſter Petrus de Ledeſma *in ſumm. tom. 1. de Sacram. Euchariſt. cap. 11. concluſ. 5.* Vbi docet, affectum actualem peccati venialis non vitiare ſuſceptionem Euchariſtiæ: *No peca (inquit) venialmente el que llega à eſte Sacramento con conciencia, y afecto de pecado venial, porque no es contra precepto alguno, ni importa irreuerencia ninguna.* Cuius ſententiam tenent Maior, Adrianus, Curiel, Viualdus, & alij, quos citatos ſequitur Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 22. num. 9.* ibi: *Cum peccato veniali, quod concomitanter in ipſa perceptione Sacramenti cōmittitur, ad Euchariſtiam accedere, nullum peccatum, etiam veniale ſacrilegij eſt peculiare, & nouum, præter ipſum, in quo quis accedit.* Ergo ſimiliter præter peccatum læthale, quod comitanter, quando quis orat, committitur, nullum peccatum, etiam veniale ſacrilegij peculiare, & nouum interueniet, quia eadem ad vtrumque excuſandum militat ratio ex principijs ſuprà dictis petita.

7 Hæc ſunt, quæ militant pro Nauarri ſententia, cui licet nulla in contrarium demonſtratio obſtet, nec aliquid contra bonos mores ex illa deducatur; nihilominus nunquam ei aſſentire potui: quia ex terminorum apprehenſione, neſcio quid peculiare rationi diſſonans, in oratione, ſtatim occurrit, quod ab irreuerētiæ labe purgare, difficilè ſit. Imò neſcio quam contemptus effigiem præſefert, vno, & eodem tempore, Deum grauiter offendere, & beneficia ſimul ab illo petere, quam alij virtutum actus ex conſortio læthalis peccati non participant. Et vt magis innoteſcat, rogo, ſi dum quis, à creditore debiti remiſsionem crater, eidem ſimul alapam infligeret; nonnè talis deprecatio iniurioſa etiā haberetur? Beneficium enim petere eo ipſo tempore, quo offenſa irrogatur, ex duplici capite perſonæ vilipenſio cenſetur; ſcilicet, quia non ſolùm alapa exterius percutitur, ſed & petitione ipſa interius offenditur: eo quòd tunc temporis beneficium peterat, quo non ſolum accipiendo indignus ſit, ſed ab acceptis ſpoliari mereatur: confirmo alio exemplo, ſi mulier dum in adulterio actualiter deprehenditur, torquem aureum à marito peteret, quis negaret, petione ipſa illum contemnere; ideòque, & nouam offenſam ſuperaddere? ergo & in noſtro caſu idem dici debet, cum vrgentior ſit ratio, ob dignitatem infinitam perſonæ offenſæ, & vilitatē offendentis. Licet ergo peccatum actuale alios virtutis actus non vitiet, eo quod reſpectu illorum non ſit circunſtātia: ſecus reſpectu orationis dicendum eſt: quiā ex natura rei, peccatum actuale circunſtantia illius eſt, & maior longè, quàm diſtractio, quam peccati venialis cōmuniter Doctores damnant. Hoc argumentum magni ponderis eſt.

8 Sed magis vrget contra Sanchez, quia *eodem cap. 2. dub. 31.* aſſerit, orationem abſque attentione requiſita eſſe peccatum veniale: *Quia ipſa, inquit, ratio naturalis dictat, eſſe contra reuerentiam Dei, cum quo agimus; ſicut qui loqueretur cum Principe aliquo terreno, & non attenderet ad id, quod loquitur, faceret ei iniuriam, & hæc ſententia videtur mihi certa.* Quis autē dubitet, ipſam etiam rationem naturalem dictare, eſſe contra reuerentiam Dei, beneficium petere, dum actu iniuriatur. Ergo licet actus alij virtutum non inficiantur actuali peccato comitanter admiſſo: quia nulla ex coniunctione illa irreuerentia contra Deum reſultat; aliter de actu orationis dicendum eſt, vt ex apprehenſione terminorum innoteſcit.

9 Rogabis, an qui ex præcepto Eccleſiæ ad Horas Canonicas tenentur, peccatū mortale committant, ſi abſque attentione interna voluntariè diſtracti recitent? Reſpondeo, ſatis probabile eſſe, non peccare mortaliter, ſi externè nil operentur cum attentione interna incompoſsibile. Quod tenent plures apud Dianam *2. p. tract. 12. reſol. 1. & part. 7. tract. 11.* & apud Leandrum *tom. 2. de Sacrament. tract. 6. diſp. 13. q. 13. & tom. 6. tract. 8. diſput. 4. q. 2.* quos ſequitur Ioann. Valerus *in differ. vtriuſque fori, verb. Hor. Canonic. diffic. 1.* Vbi viginti Doctores refert. Quibus cū alijs adhæret Illuſtriſ. M. Acatius de Velaſco Epiſcop. Oriolenſis *tom. 2. reſol. Moral. verb. Horas, reſol. 54.* qui pro hac ſententia dicit ſtare, Diu. Antoninum, & Sylueſtrum, eorum verba fideliter exſcribens. Quæ ex ipſis à me excerpta in gratiam lectorum placuit hic afferre.

10 Igitur D. Antoninus *3. p. tit. 13. §. 7.* ſic ſcripſit, *Quæritur, vtrum attentio in Horis*

Digitized by Google

ris dicendis ſit neceſſaria? Reſpondeo: quamuis aliqui dixerint, quod ſic; ita quod in eis nō habens cor ad Deum, ſed ad exteriora mortaliter peccet, &c. Benignior tamen eſt ſentētia, quod in præcepto eſt Horas dicere. Sed alia quæ in deuotione conſiſtunt, ſuadēdo dicuntur. Et hunc intellectum teneas, quia benignior eſt, &c. Aſsignat Vmbertus aliam rationem, quia ſcilicet, cùm hoc ſit præceptum de iure poſitiuo, non refertur, niſi ad ea, quæ ſub iudicio humano cadere poſſunt, & iſta ſunt, quæ exercentur per actus exteriores, nō autem per interiores.* Et iterum §. 8.* Si euagatio, inquit, eſt advertenter, & ſolum ſecundum actum interiorem, licet temeraria, & grauis foret, non tamen mortale, niſi propter contemptum, ſed ſi euagatio ſit ex hoc, quòd aliquis ſcienter ſe occupat in actu exteriori, qui non ſecum patiatur attētionem, videtur eſſe culpa mortalis.* Hæc D. Anton. Cui in hac parte cōſentit Sylveſter *verb. Horæ, q. 11. n. 13.* ibi:* Ideò dico ex mēte D. Thomæ, & Petri de Palude, quod præcipitur deuotio, quantum ad actum exteriorem, vt nō dicantur Horæ operando manualiter opera impertinentia, aut confabulando, aut notabiliter ſyncopizando: Et ſimiliter quantum ad actum interiorem, ſine quo iſte exterior haberi non poteſt, cuiuſmodi eſt velle ſatiſfacere præcepto, aut pſallendo velle abſtinere à prædictis. Non autem attētio, ſine qua prædicta eſſe poſſunt.* Sic citati Doctores, quos fide Illuſtriſsim. Acatij ex eodem inſtituto refert Amadæus *in opuſc. tract. de Hor. Canon. prop. 1.*

11 Dices Vincētium Baronium pro opinione contraria hos authores ſteriſſe contēdere, & vel ex hoc carpere Amadæum, quod *contentus aliorum fide retuliſſe teſtimonia, noluit indicare authorum libros, ratus, vt res erat, his lectis calumniam in ipſius caput caſuram.* Et ſe legiſſe iactat D. Antoninum, & Sylveſtrum, quibus falsò præfatam opinionem affingi dicit: Sic *diſp. 2. sect. 1. §. 2. fol.* 201. Sed hinc, amice Lector, bonam Baronij fidem agnoſces: homo diſtractus legit. Nec miror, cum & Amadæum, cuius authoritatem eleuare moliebatur, attentè legere, non vacauerit. Et ne longius abeam, in hac ipſa quæſtione, plura ſunt ſpecimina. Primum: quia illi affinxit pro ſententia D. Antonini, & Sylveſtri adduxiſſe Caietanum, & Sotum: cū tamen Amadæus eorum non meminerit. Secundùm: quia imponit vſum fuiſſe communi illo argumento. Nempè *Eccleſia non poteſt præcipere actus internos, &c.* de quo nec verbum apud Amadæum. Tertium: quia cum apud eum legiſſet opinionem Petri de Soto *lib. de Inſtit. Sacerd. tract. de vita Sacerd. lect. 4. verſ. Nec illud.* excuſantem ab obligatione reſtituendi, ante ſententiam beneficiarium, non recitantem Officium Diuinum, in Amadæum Baronius inſurgit, Sotum ab illa vindicare tētans, his verbis:* *Quia Sotus* (inquit) *in quæſtione citata, articulo ſexto, ſolùm hoc ſtatuit; omiſſo penſu Horario, non eſſe omnes fructus beneficij reſtituendos, ſi impleta fuerint alia onera, &c.* Hæc Baronius, & verè quidem excerpta; ſed non ex Petro de Soto, quem refert Amadæus, ſed ex Dominico de Soto *lib. 10. de iuſtit. q. 5. art. 6.* Dominicus enim fuit, qui libros de iuſtitia in quæſtiones, & articulos digeſsit, Petrus verò in tractatus, & lectiones. (Qui in hac de qua agitur, cautè legendus; eſt enim nouiſsimè, vt ſcandaloſa damnata, & prohibita ab Alex. VII. die 24. Sept. anno 1665.) Quartùm, nam cùm Amadæus purum relatorem agens duas traduxiſſet opiniones, aliam concedentem Beneficiario ſtudio litterarum vacanti Officium Diuinum ſuo nomine recitandum alteri committere. (Quæ iure etiam poſteà damnata fuit ab Alex. VII. vbi suprà) Aliam, quæ oculis caligātem, ita vt legere nequeat, exſoluit ab onere: harum opinionum authorem, eo quod referat, illum fingit. Et quod omnem admirationem ſuperat, poſt tot calumnias, quaſi de tot in vna quæſtione triumphis reportatis, ſibi plaudens, fol. 204. concludit: *Sed nullus hic finis eſt falſitatum.* O Baroni rectè iudicaſti, ſed Amadæi cauſam egiſti. Ex ore tuo te iudico. Plures omitto, aliquid enim viro maioribus diſtracto condonandum. Hoc ſpicilegium in vno eius paragrapho feci, vt candidus lector indè colligat, quàm copioſam in alijs ſegetem meſſoribus relinquam.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Regulares ſatisfaciant præcepto recitandi Horas Canonicas, ſi mentaliter tantùm recitent?

1 SEntentia affirmatiua plures habet patronos: quia ex priuilegio Leonis X. id competere Regularibus, eſt apud doctiſsimos ſanctum. M. Ludouicus Lopez *2. p. inſt. cap. 102. §. Tertio advertendum.** Si mentaliter dicant, cum ſoli recitant, prædicti Religioſi ſatisfaciūt, cùm prolatio exterior ſit, vt ab alijs intelligatur. Vbi ſuprà, *verb. Offic. Diuinum, conceſ. 9. in dict. compend. priuilegiorum.** Sic ille, quem ſequitur M. Ioann. de la Cruz *in Epitom. lib. 2. cap. 8. dub. 2.* ibi:* Prima concluſio: Religioſi poſſunt mentaliter, aut legendo intra ſe per librum recitare horas, & alia, quæ in Officio Diuino, vtpotè in communitate celebrato, & in Miſſa, præcipiuntur dici ſecreto, ſub ſilētio. Ita conceſ-

ſit

ſit Minoribus Leo X. inter viua oracula, *numer.* 12. vt teſtatur Cardinalis. Quatuor coronatorum. *Huius priuilegij verba adducit Manuel Rodriguez *tom.* 1. *quæſt. Regul.* q. 42. *art.* 4. dicens cum Nauarro *de orat. cap.* 19. *n.* 88. dictum priuilegium ibi contineri, quatenus dicit: ſufficere, dicere mentaliter abſque vlla voce ſecreta, vel publica.

2 Idem tradunt Fr. Sanctorus à Melfi *in comment. in conſt. Minor. ſtat.* 2. *dub.* 3. ibi: * Cùm ſoli recitamus, poſſumus totum officiũ mentaliter dicere, cùm prolatio verbalis, vt idem Pontifex dicit, ſit præcipuè, vt ab alijs intelligatur. *Thom. Hurtado *tom.* 1. *variar. reſol. Moral. tract.* 3. *cap.* 1. *reſol.* 9. ibi: * Hoc priuilegium referunt, & approbant Emanuel Rodriguez vbi ſuprà *art.* 4. Villalob. *in ſum. tom.* 1. *tract.* 24. *diffic.* 10. *num.* 11. Miranda *in Manuali, q.* 37. *art.* 17. dicens: hoc eſſe ampliſsimum priuilegium valdè cõducens pro ſcrupuloſis fratribus. * Ex quibus, *num.* 43. concludit. * Igitur ſententia Sanctorij *in cõment. in cõſtit. Minor. ſtat.* 2. *dub.* 3. quam præter citatos, tenet Nauarrus *de orat. cap.* 19. *nu.* 88. Quod regulares ſatisfaciant penſui Officij Diuini, ex vi huius priuilegij, probabile eſt, & in praxi ſecurum, (quidquid dicant Cyprianus Capuccinus, & Lezana) nõ enim hoc priuilegium reuocatum eſt à Gregorio XV. & Vrbano VIII. quia per Bullam confirmatum eſt à Pio V. ſicut & cætera omnia viuæ vocis oracula ante ipſum conceſſa. * Hæc Hurtado.

3 Hanc ſententiam eſſe probabilem multis ſuadere conatur perdoctus Fr. Ludouicus à Conceptione *in Exam. Verit. tr.* 2. *de Reſt. caſ.* 6. *num.* 2. *fol.* 133. * Licèt per librum, inquit, viſu non diſcurreret, ſed memoriter rãtum, & mentaliter, exiſtimo adhuc implere præceptum de recitando officio. * Quod probat, quia non videtur, poſſe dubitari de tali priuilegio. * Nec obſtat, quod per Pontifices Gregor. XV. & Vrbanum VIII. fuerint reuocata viuæ vocis oracula, quia ante Gregoriũ XV. confirmata fuerunt priuilegia viuæ vocis oraculo conceſſa, & hoc in ſcriptis, per quem modum confirmandi, deſierunt eſſe viuæ vocis oracula, & in ſpeciales, ſcriptaſque conceſsiones tranſierunt. * Sic ille.

4 Ideò vt probabiliorem amplectitur ex eadem familia Reuer. P. Leander à Sacram. *tom.* 2. *tract.* 6. *diſp.* 13. *q.* 19. vbi ſic. * An ſaltem Regulares poſsint ex particulari priuilegio priuatim totum Officium Diuinum recitare mentaliter? Negatiuè reſpondent Lezana, & Capuccinus, &c. Sed probabilius reſpondeo, poſſe Regulares, quando in particulari ſoli recitant, totum officium mentaliter recitare, & ſic ſatisfacere ſuæ obligationi. Ratio eſt, quia hoc priuilegium de facto fuit conceſſum à Leone X. viuæ vocis oraculo, vt docent etiam Lezana, & Cyprianus, & alij Doctores contrariæ ſententiæ, & nõ eſt reuocatum, &c. Quia dictum priuilegiũ cõfirmatum eſt per Bullam Pij V. ſicut & cætera omnia viuæ vocis oracula ante ipſum cõceſſa. Ergo comprehendi nequit reuocatione viuæ vocis oraculorum. Sic Sanctorus, cuius opinionem amplectuntur Rodriguez, Miranda, & Villalobos citati. * Sic ibi, & iterum *tom.* 6. *in Decalog. tract.* 8. *diſp.* 4. *q.* 45. ſubnectens. * Quibus nunc addo Aſcanium Tamburinum de iure Abbatum *diſp.* 10. *quæſt.* 9. & Thomam Tamburinum è Societate Ieſu, quẽ refert Diana pro hac parte *p.* 10. *tr.* 11. *reſol.* 1. & Perſicum *de Horis Canonicis, cap.* 2. *dub.* 4. * Hæc Leander.

5 His accedunt plures doctiſsimi, quos refert Diana *p.* 9. *tr.* 7. *reſol.* 61. *&* *p.* 10. *tract.* 14. *reſol.* 24. *&* *p.* 11. *tr.* 6. *reſol.* 45. aſſerentes, in reuocatione oraculorum facta à Gregor. XV. anno 1622. & ab Vrbano VIII. anno 1631. non comprehendi illa, quæ ante hos Pontifices fuerant confirmata per Gregoriũ XIII. & Paulum V. vtpotè qui per Bullas ſpeciales omnia priuilegia Minorum confirmarunt, & innouarunt. Quod in terminis tenent Leander à Murcia Capuccinus, Franciſcus de Lugo, Marcus Vidal, Pellizarius, Poſſentius, Stracius, Martinus de S. Ioſeph, & Ioannes de Soria, & putat probabile Lezana *in Quæſt. Regul. cap.* 3. *num.* 21. Qui proinde nequibit negare, probabile eſſe, præfatum Leonis X. viuæ vocis oraculum non eſſe modo reuocatum, ſed in ſuo robore permanere, atque adeò omnes Regulares, qui priuilegijs Minorum communicant, poſſe prædicto priuilegio recitandi mentaliter priuatim vti. Quod quidem habetur *in ſupplem. fol.* 59. *conceſ.* 170. & refertur in Compendio *verbo, Officium diuinum*, §. 9. Aduerte tamen Ieſuitas eo vti non poſſe de facto: quia à Reuer. P. Generali non eſt nobis communicatũ, prout in noſtra Religione neceſſarium eſt, vt ſubditi priuilegio iſto, ſicut & quouis alio frui poſſimus. Vndè colliges, Tamburinum non in ſodalium, ſed in aliorum leuamen, huic ſententiæ ſubſcripſiſſe. *Sic vos, non vobis, melificatis apes.*

6 Cæterum Doctores alij, vt Ieſuitis etiã melificent, addunt, omnes Clericos de iure communi ſatisfacere, ſi Horas Canonicas mentaliter tantum recitent, & ſic declaratũ eſſe (inquiunt) à Leone X. viuæ vocis oraculo nunquam reuocato. Ita videtur ſentire Sanctorus à Melfi vbi ſuprà *ſtatuto* 2. *dub.* 3. Vbi citato Peyrino ait: * Non eſſe reuocata oracula, quæ continent meras declarationes, & explicationes eorũ, quæ priùs cõceſſa erant, vel in iure cõmuni continentur, &c. ſed priuile-

uilegium,inquit,recitandi mentaliter eſt declaratio iuris communis *cap. Dolentes,de celebr. Miſſar.* Vt probabiliter defendi poſſe,ait Nauarrus, &c. Quia verba videntur requiri principaliter,quo alij audiant. Quam explicationem à verbis conceſsionis accepiſſe videtur;reddens enim rationem Pōtifex ait:*Cū prolatio verbalis fit praeciſè, vt ab alijs intelligatur.* Ergo. Quid enim neceſſe eſt,vt ſe audiat,qui ſolus recitat?*Sic Sanctorus.

7 Idem ſentire debet Thom.Hurtado vbi ſuprà *tr.3.cap.1.reſol.9.n.43* dum ait:* Hoc viuæ vocis oraculum eſt declaratio iuris cōmunis *cap.Dolentes,de celebr. Miſſar.* Et viuæ vocis oracula declaratiua iuris communis, aut alicuius Bullæ, non ſunt derogata. * Cui conſentit Leander à Sacram vbi ſuprà *tom. 2.tr.6.diſp.13.q. 19.* alios referens,ibi:* Vt ipſe Lezana concedit *tom.1.cap.3.nu. 21*.huiuſmodo viuæ vocis oraculum eſt declaratio iuris communis *cap. Dolent. de celebr. Miſſar.* At viuæ vocis oracula declaratiua iuris cōmunis non ſunt derogata.*

8 Ex quibus videtur inferri,(iuxtà hos Auctores)omnes Clericos de iure communi, vt à Leone X.explicato , ſuæ obligationi ſatisfacere,ſi mentaliter tantū recitent. Quod citato Sāctoro à Menſi *vbi ſupr.*ex illius verbis deducit Fr.Ludouicus à Concept.*in Examin.Veritat.tr.2.de Reſtit.caſ.6.fol. 134.* dicens:*Secundum iſtam auctorem,non ſolùm per priuilegium,quo Regulares fruuntur,ſed etiam abſque vllo , poterunt omnes ad recitandum officium obligati , illud mentaliter recitare.*Quod ſecundum omnes citatos,ſi conſequenter loquantur, dicendum videtur. Et hoc ipſemet Ludouicus initio reſolutionis expreſsè dixit: * Fundamento probabili non carere.*Imò planè tuetur, vt conſtat ex fundamentis,quibus id ſuadet à *num. 10.* vbi ait:*Sed dices:ergo qui Pontificum priuilegijs talibus non gaudent,non poterunt mentaliter recitare , quod eſt contra ſuperius dicta.Sed ad hoc dico multa,&c.* Et num. 11. explicat omnia iura,& decreta, quibus Officiū Diuinum voce diſtincta,clara, deuotaque recitari præcipitur, dicens ſolùm habere locū,quando in Choro,vel cū ſocijs recitatur, & ad argumenta in contrarium reſpondet.

9 Hoc ipſum ante illum , probabile putauit Nauarrus *de orat.cap.19.n.88.*& nō diſſentit Thom.Hurtado illum referens *vbi ſuprà n. 45.*ibi:*Nauarrus *n.88. §. Sextum eſt,* dixit,poſſe ſuſtineri, quod etiam iure cōmuni,quis ſatisfacit,dicendo officium mentaliter,& ſic quantum ad hoc non ſit priuilegiū, tamen verius iudicat,quod contineat priuilegium diſpenſatorium , quod quis mentaliter poſsit dicere officium per ſe ſolus. * Sic ex Nauarro, Thom.Hurtado, cuius ſententiam probabilem etiam putat Leander à Sacram.vbi ſuprà,quia referens, Patrē Sanchez *tom. 2.conſil.lib.7.cap.2.dub. 8.*dixiſſe:* Opinionem Nauarri non eſſe probabilem.* Subnectit:*Sed hoc durum mihi videtur, (quod iterum repetit *tom.6 in Decalog.tr. 8.diſp.4. q.44.*contra Suarez,& M.Prado)& illam eſſe probabilem,apertè iuſinuat Thomas Hurtado mox citandus. * Et talem reputat Brunus Caſſaing.*de priuil. Regul.p.2.tr.8.cap.4. prop.5.*vbi ſic:* Quāvis hoc priuilegiū magnum ſit,poteſt tamen aliquomodo dici non eſſe priuilegium,ſed iuris communis explicationem.Ratio eſt :quia præceptum de recitando officio,eſt tantùm de illo dicendo, ſed ille,qui mente dicit,verè dicit officium;verba enim mentalia ſunt verba veriſsima;alioquin filius Dei non eſſet verbum Dei.Et certè S.Thomas videtur eiuſdem eſſe ſententiæ, cum *2.2.q.88.art.12.*ait:Quòd vocalis oratio non eſt neceſſaria , niſi quando illa debet innoteſcere toti populo; conſtat autem Horas priuatas non debere ſic innoteſcere, &c. Quo circa probabile eſt,quod aliqui putant, quos refert Emanuel Sà,*verb.Hora,§.11.*illū, qui ſic dicit officium ob maiorem deuotionem,excuſari à læthali peccato. Vtrùm autem veniàliter peccet? Lectori docto iudicādum relinquo.*Hactenus Caſſaing.

10 Sed potuiſſet etiam ipſe ſententiam ferre,quia ſi Leo X.vt putant auctores citati,explicuit viuæ vocis oraculo, de iure cōmuni non eſſe præceptum recitandi voce,ſed ſolum recitandi:cui proindè mentali recitatione ſatis ſit, non eſt cur ab omni culpa immunis non ſit,qui hoc modo recitaret:ſicut fatentur,illa carere Religioſum , cui ex priuilegio,ſic recitare conceditur.

§. Vnicus.

Auctoris iudicium.

11 IN Hac controuerſia difficilè ſemper mihi fuit cōponere præceptum recitandi; quod ad actum externū neceſſariò refertur , abſque obligatione vlla talem actū externum exercendi. Fateor, admiſſo priuilegio, rectè ſtare, Pontificē diſpenſare cum eo, qui mentaliter Officium Diuinū recitauerit, vt præcepto vlterius non teneatur ad vocalem,aut externam recitationem. Hoc autem re ipſa nil aliud eſt, quam diſpenſare in præcepto recitandi in *cap. Dolentes* contento, liberum relinquendo Religioſis modum recitandi vocaliter,vel tantum mentaliter. Qua ratione optimè explicatur priuilegium pro Regularibus à Leone X. conceſſum. Secluſo autem priuilegio (quod abſque vllo fundamento diceretur Clericis ſecularibus conceſ-

ceſſum) non video, cui principio niti poſsint Doctores ad aſſerendum præceptum recitādi in iure contentum capax eſſe illius declarationis, quam à Leone X. adhibitam ſupponunt, cùm prorſus repugnet, dari præceptum Eccleſiaſticum circa actus purè internos, ſeu quod abſque vllo actu externo adimpleri poſſit, vt tradunt communiter Theologi. Quapropter, vt Doctoribus citatis morem gerā, aſſerendum puto, viuæ vocis oraculum Leonis X. continere priuilegium, quatenus recitationem purè mentalem Fratribus Minoribus, (& Religionibus reliquis conſequenter) concedit, & ſolùm admittere poſſe explicationem iuris communis *in cap. Dolentes*; quatenus declarat Pontifex, ſatisfacere præcepto, qui ſolus recitat mentaliter, librum vero oculis luſtrans. Rationemque reddit,* cum prolatio verbalis ſit præcipuè, vt ab alijs intelligatur.*

12 Hanc igitur declarationem admittere poſſe *cap. Dolentes* ſuprà citatum, exiſtimo valdè probabile, tum propter auctoritatē Doctorum, qui de illa reſtantur, tum quia eiuſmodi recitatio eſt vera lectio, & actio externa ſenſibilis, in qua tota ratio legis locum habere poteſt, vt loquentes de lectione librorum hæreticorum, ſub excommunicatione prohibita, docent Vgolinus, Graffis, Fagundez, Trullench, Bonacina, Rocaful, Duardus, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacramento *tom. 4. tr. 3. diſp. 1. §. 5. q. 54.* Et P. Thomas Sanchez *lib. 2. ſum. cap. 41.* dicens:* Quia vera lectio nullatenus verborum eget prolatione *arg. l. 2. §. Inſpectio, ff. Quemadmodum teſtam. aperiantur.** Et ante illum Suarez *de Fide, diſp. 20. ſect. 2. n. 18.** Sufficit, inquit, legere, oculis percurrendo librū, etiamſi ore nil proferatur, quia illud revera eſt legere, & etiam actio ſenſibilis, in qua tota ratio legis locum habet.* Sic Suarez de lectione librorum hæreticorum; in cuius doctrina continetur ratio concluſionis, nimirum, *cap. Dolentes* ſuprà citatum huius explicationis Pōtificiæ capax eſſe.

13 Sed, an Pontifex eam de facto dederit? Hoc opus. Concedunt Doctores ſuprà citati, ego verò nunquam concedam. Quia Leo X. dum oraculum edidit, non curauit de explicatione prædicti *cap. Dolentes*, ſed de priuilegio diſpenſatiuo Minoribus cōcedendo. Cuius hic tenor eſt apud Mirandam ſuprà *art. 17* *Leo X. (vt habetur *in ſupplem. fol. 59. conceſ. 170.*) conceſsit, *vt ne Fratres Minores mutuo ſe impediant in Diuino Officio, aut alijs ſint faſtidioſi, quod illa, quæ in ordinario iubentur dici ſecreto ſub ſilentio, tàm in Horis Canonicis, quàm etiam in Miſſa, nō teneantur proferre vocaliter, ſed ſatisfaciant, dicendo mētaliter, aut legēdo intra ſe per librum, quia alij deuotiùs ſic dicunt, & abſque impedimento, & faſtidio aliorū. Et quod codem modo poſſit facere, qui ſolus dicit officium per ſe, cū prolatio verbalis ſit præcipuè, vt ab alijs intelligatur.* Hæc Leo X. vbi ſuprà. In quibus priuilegium Minoribus expreſsè concedit, vt nō teneantur proferre vocaliter. Vbi planè ſupponit, ad id, ſecluſo priuilegio, teneri. Huius priuilegij motiuū duplex fuit, aliud, maioris deuotionis ipſius recitantis, minoriſque faſtidij aliorum; aliud, quia prolationis verbalis præcipuus finis eſt, vt ab alijs intelligatur, ideòque quādo ab alijs intelligendus nō eſt, minor cauſa ad diſpenſationem præcepti recitandi vocaliter neceſſaria ſit. Hæc eſt genuina explicatio huius priuilegij, in quo nō explicationem iuris communis, de qua non curauit Pontifex, ſed ſolius priuilegij diſpēſatiui conceſsio cōtinetur. Et ideò, qui verba non proferat, præcepto ſatisfacere nō poterit, niſi Religioſus, iuxtà ſuperiùs dicta. Et ſic declaratum eſt *in Concil. Baſilienſi, ſeſſ. 21. §. 2.* Quapropter P. Sà *verb. Hor. Canon. n. 11.* iurè dixit, contrariam aliquorum, quos ſuppreſſo nomine refert, opinionem non eſſe tutam. Et P. Suarez *de Horis Canonicis*. Sāchez *in opuſc. lib. 7. cap. 2. dub. 8. n. 4.* & Baldellus *in Theol. Mor. to. 2. lib. 3. diſp. 35 n. 16.* inquiūt, eſſe practicè improbabilē, & conſtat apertè ex Cōcilio Baſilienſi, vbi dicitur: quod ſiue ſoli, ſiue aſſociati recitent, diuinum, nocturnumque officiū; reuerenter, verbiſque diſtinctis, debēt peragere. Quibus euellitur ſolutio quorūdam, qui iura & decreta Canonica vocalem recitationem exigentia expoſuerunt pro Choro, vel quando cum ſocijs: ſecus aliter. Vide tamen, quæ infrà *tr. 4. q. 11. num. 8.* circa hoc verbum debet.

14 Quid autem neceſſarium ſit, vt quis verè dicatur verba proferre? Non conueniūt Doctores. Plures enim exiſtimant, ad prolationem requiri, quòd quis ſe ipſum audiat. Sed non aſſentior, quia auditio eſt effectus prolationis, non cuiuſcūque, ſed prolationis cum ſonitu, qui iuxta maiorē, vel minorem eius intenſionem, ad maiorem, vel minorem diſtantiam, alijs non impedientibus, percipitur: ſicut ergo ſtare poteſt vera prolatio, quin ab alijs, etiam parum diſtantibus, percipiatur, ita & quin ab ipſo proferēte: quia prolatio conſiſtit in ſola motione linguæ, & labiorum, quorum motu reſpiratio frangitur, & vox proinde, licet ſummiſſa valdè, neceſſariò efformatur, quod ſufficit, vt quis dicatur vocaliter, & non ſola mente, aut viſu diſcurrēdo, recitare. Sic cum Azor *1. p. lib. 10 cap. 11. q. 4.* tradunt Diana *2. p. tr. 11. reſol. 11.* Verricelli *tom. 1. tr. 5. q. 6. num. 122.* & Caram. *in Regul. Sancti Bened. diſp. 108. n. 1381.* Sic etiā Trullench, Bonacina, Marrinus de S. Ioſeph,

Baldellus, Baſſæus, Ludouicus à Conceptione, Leander à Murcia, & alij, quos ſequitur doctiſsimus Leander à Sacr. *tom. 2. de Sacr. tr. 6. diſp. 13. q. 18. & tom. 6. in Decalog. tr. 8. diſp. 4. q. 47.* Quibus lubens adhæreo, tum quia fauorabilior ſcrupuloſis, tum quia inter duas extremas media: ſcilicet, inter nuper reiectam de mentali recitatione, & aliam, talem prolationem requirentem, vt recitans ſaltem à ſe ipſo audiri poſsit.

QVÆSTIO III.

Vtrùm mutatio officij Diuini in aliud breuius, v. gr. Si loco officij de Feria, dicatur de Sacramento, vel de Beata Virgine, vel de Sancto, ſit peccatum mortale? Vbi quid de officio Reſurrectionis.

1 PRima opinio negat præfatam officij mutationem eſſe peccatum lethale Hanc defendit Eminentiſ. Caietanus *in ſum. verb. Horæ, cap. 2.* vbi ſic:* Non eſt proptereà reus peccati mortalis commutãs qualitatem Horarum: puta ſoluens de Sanctis, quas deberet ſoluere de Feria: & ſimiliter ſoluens iuxtà ritum Romanæ Eccleſiæ, qui deberet ſoluere iuxtà Monachalem, &c. Et horum, & ſimilium ratio eſt: quia ſubſtantia præcepti cõſiſtit in hoc, quod Canonicæ Horæ dicantur, & non in qualitate, aut ordine.* Idem tradit Sylueſter M. Sacri Palatij *in ſum. verb. Hora, n. 15.* ibi:* Duodecimo quæritur: Quid iuris de his, qui officium mutant? &c. Qui ad libitum ſuum mutat officiũ conſuetum, ſecũdum Summã Angeli, peccat mortaliter, &c. Sed melius dico ſecundum Zab. poſt Lau. *in Clem. 1. de celebr. Miſſ.* quod dicere hoc officium, vel illud, non eſt in præcepto, cũ diuerſi diuerſa dicant &c. Si verò fiat in fraudẽ, vt dicatur breuius, ſecundũ Arch. non eſt abſque graui culpa, non tamen intelligas, quod ſit mortale, quia determinatum officiũ non eſt in præcepto.* Quibus conſentit M. Dominicus Baltanás *in Margar. Confeſſor. in edit. Hiſpaleſ. ann. 1526. fol. 121.* ibi: *Secundũ aliquos peccatur mortaliter, quãdo officium Diuinum non dicitur ſecundum quod eſt in ordinario: ſed hoc non videtur; quia dicere hoc, vel illud, nõ eſt in præcepto. Vndè male facit, qui non ſeruat ordinarium ſuum, ſatisfacit tamen præcepto, dicto quocumque officio, ſecundum veriorem opinionem.* Sic ibi. Et iterum infrà *fol. 161.* * Dicere Horas eſt de præcepto, non autem dicere has, vel illas determinatè.* Et probabilem putat M. Dominicus de Soto *lib. 10. de iuſt. q. 5. art. 4.* dicens: * Non prorſus contradicere auſim Caietani ſententiæ inquientis in ſua Summ. non eſſe reatum mortalem, ſolui officium de Sanctis, die, qua deberet de Feria, neque ſolui iuxtà ritũ Romanæ Eccleſiæ, dũ deberet iuxtà Monachale inſtitutum. Haud tamen culpa omnino careret.* Sic ille. Quæ ſunt valdè notanda, quia paulò anteà præmiſerat: * Monachi nigri duodecim Pſalmos canunt, & alij octodecim, ſed alij toto anni circulo tribus contenti ſunt Pſalmis.* Quibus notabilis exceſſus præfertur.

2 Eandem ſententiam amplectuntur M. Fumus, M. Victoria, M. Tabiena, & innumeri alij Doctores, quos referunt, & ſequuntur Leander à Sacram. *tom. 2. tr. 6. de Ordine, diſ. 13. q. 27.* Diana *2. p. tr. 12 reſol. 3.* Caramuel *in Theolog. Fundam. fund. 53. n. 1108.* Iunipaṙus à Drepano *in Reuocat. Vrbani VIII. conſtit. viua vocis orac. diſp. 5. q. 2. cap. 3. n. 1.* M. Acatius de Velaſco Epiſcop. Oriolenſis *tom. 2. verb. Horas Canonicas, reſol. 58.* Thomas Hurtado, vbi infra, qui ſuprà viginti & ſex Auctores refert, inter quos D. Anton. M. Bartnol. de Medin. & M. Raphaelem de la Torre, dicens cum Azorio, omnes ita fateri. Item Vega *in ſum. p. 1. cap. 18. caſ. 17.* vbi ſic probat: *La razon es, porque el oficio determinado no eſtà debaxo de precepto. Y eſto es comun.* ſic ille, & alij, quos ſequitur Leſsius *de iuſtit. lib. 2 cap. 37. n. 77.* Quibus nimis fauet P. Vazquez *opuſc. de Beneficijs, cap. 4. §. 1. art. 2. dub. 2. n. 57. & 59* quibus in locis præceptum Pij V. ſic reſtringit: * Pius V. *anno 1569.* edidit Breuiarium ex ordinatione Pij IV. & Concilij Tridentini, & Motu proprio iuſsit ſub peccato mortali omnia alia Breuiaria abrogari, quæ antiquiora non eſſent ducentis annis, & admittendum eſſe Romanum Breuiarium ſub mortali, vbi prædicta breuiaria antiqua non eſſent.* Ad qualitatem autẽ officij in Breuiario Romano contenti, præceptum Pij V. non extendi, apertè ſentit P. Vazquez: putat enim obligationem iſtam ex conſuetudine promanare, *cum hîc (inquit) nullum aliud ſit præceptum de qualitate Horarũ, non eſt cõſuetudo, ſi vim habet præcepti, tam ſtrictè interpretanda; quòd ſi ex obliuione, aut incuria, vnius diei officium, aut ſancti, pro alio quis recitauit, teneatur iterum, quod omiſit, recitare. Imò ſi aliquando ex rationabili cauſa id fiat, nõ auderem peccati mortalis damnare, ſecus ſi ſine delectu, & communiter.* Et abſolutè ſine vlla reſtrictione id nouiſsimè tenet Fr. Leander à Murcia *tom. 2. diſq. Mor. lib. 4. diſp 6. reſol. 3. fol. 242.* & P. Ioannes de Cardenas *in Select. tract. 4. diſp. 3. cap. 5.* dicit eſſe probabile.

§. I.

§. I.

Contraria ſententia tenenda, præcipuè quoad officium Reſurrectionis.

3 Communiorem tamen opinionē aſſerentem, citra cauſam dedita opera, mutare officium, vt ſi loco officij ferialis recitetur de feſto, eſſe peccatum mortale, omninò tenendam cenſeo: quam eſſe communem Patrum Societatis Ieſu, teſtatur Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in Noctua, dub. 24. fol. 726.* Eam enim ſequuntur Vazquez, Reginaldus, Bellarmin. Toletus, Filliucius, & alij apud Dianam *part. 2. tract. 12. reſol. 3.* Itē Angelus, Nauarrus, Rodriguez, Garcia, Squilante, Philiarcus, Omphrius, & alij, quos citatos ſequitur Doctor Garſi *in qq. Moral. centur. 1. cap. 98. num. 2. & cent. 2. cap. 83. num. 14.* Et contrariam nuper expoſitam omnino reijciendam, merito contendit P. Suarez *de Religion. tom. 2. cap. 23. numer. 14.* Tum quia præcepto Pij V. oppoſitam, vt colligitur ex eius verbis, in prædicto Motu proprio *ſtatuentes quoſcumque, qui Horas Canonicas dicere, vel pſallere debent, poſt hac in perpetuum; Horas ipſas diurnas, & nocturnas ex huius Breviari Romani præcepto, & ratione, omnino teneri. Neminemque ex his, quibus hoc dicendi pſallendique munus neceſſario impoſitum eſt, niſi hac ſola formula ſatis facere poſſe.* Sic Summus Pontifex: cuius verba non ſolùm videntur excludere vſum cuiuſvis alterius Breuiarij præter Romanum: id enim verbis præcedentibus præſtiterat dicens: *Hoc noſtrum Breuiarium, omni alio vſu cuiuslibet interdicto, præcipimus obſeruari.* Eſt ergo Pontificis mēs, formulam Horarum in eo præſcriptam ex obligatione præcepti ſeruari debere, vt attentè legenti conſtabit. Quibus noſtra ſententia neruosè munitur, & contraria eneruatur: tùm quia ex illa plura ſequuntur abſurda. Quorum præcipuum eſt, poſſe etiam conſequenter officium Feriæ commutari in officium Reſurrectionis, & quotidiè toto anno recitari, abſque læthali, quod ipſe Suarez putat improbabile. Verba eius ſunt: * Hæc autem ſententia (nimirum Caietani, & ſequacium) & eius ratio nunquam mihi probari potuit. Dico ergo, peccatum eſſe, mutare officium diei in recitādis Horis Canonicis, & ex genere ſuo poſſe eſſe peccatū mortale, &c. Quod probo primo, quia ſi quis vellet omni tempore dicere Paſchale officium, quia breuius eſt, ſine dubio grauiter peccaret. Item, qui omnibus diebus diceret officium Feriæ tertiæ, quia breuius. Item, qui ſemper, & quotidiè eodem modo recitaret, vt memoriter, & facilè diceret. Quæ omnia (attende) iuxtà priorem opinionem poſſunt fieri ſine peccato mortali. Quod mihi (inquit) nunquam perſuadere potui, etiam vt probabile. * Hæc Suarez. Ex quibus ſatis conſtat, quàm longè ſit à concedendo, poſſe recitari de Reſurrectione loco Feriæ, vel alterius Officij de Sancto, vel Dominica.

4 Hæc ſi animadvertiſſet Illuſtriſsim. Ioannes de Caramuel, non auſus fuiſſet, adducere Patrem Suarez pro opinione, & praxi recitandi quotidiè de Reſurrectione, nec tanti feciſſet fundamentum, quod ducitur *in Regul. Sanct. Benedicti, diſput. 16. num. 1438.* Vbi cum adnotaſſet, eximium doctorem ferè omnibus diebus ſtudio vacaſſe octodecim horis, & dubitaret, an ſex reſiduis potuerit dormire, comedere, Miſſam dicere, & Horas recitare? Reſpondet. * Fortè ſingulis diebus legebat officium de Reſurrectione.* Hæc ille, ſed nō abſque iniuria tanti Doctoris. Quoniam de virò adeo præclaro, non minus ſanctitate, quam doctrina florente, credere non licet, opinionem, quam improbabilem ſenſit, & ſcripſit, ad praxim quotidiè reduxiſſe. Hoc enim, niſi temerè, dici non poſſe, quis inficiabitur? Legas, quæſo, Pat. Adamum Burgaber *Centuria 1. caſuum conſc. caſu 16.* Vbi de hoc eximio Doctore ſic ſcribit: * Addictiſsimum orationi fuiſſe, viderunt noſtri Patres, & dicentem audierunt: *Malleſe omnem ſcientiam perdere, quam vnam horam ex regula ordinis quotidianæ orationi deſtinatam omittere.* Quomodo ergo (inquit) tot annis orationem Canonicam ex graui lege Eccleſiæ debitam, turpi, ac defectuoſa mutatione declinauit? * Quid plura? Vide etiam doctiſsimum Thomam Hurtado *tom. 1. de Reſident. Sacra, tract. de Reſid. Canon. reſol. 7. ſub reſol. 10. num. 22. fol. 327.* Vbi Suarium à calumnia etiam vindicat, his verbis: * Vndè ſine fundamento affirmat Caramuel, P. Franciſcum Suarez, ob illam continuam aſsiſtentiam ad ſtudia, officium de Reſurrectione perlegiſſe, aut omiſiſſe recitationem officij. Ego nil horum exiſtimo probabile viro obſeruantiſſimo, & valdè pio erga diſciplinam Eccleſiaſticam, vt eius opera ſatis abundè demonſtrant. Quare recitationem officij ante omnia peragebat: & ſic ita benedictum fuit eius ſtudium benedictione cœleſti, vt tot fructus in Eccleſia faceret, ſicut vident etiam hæretici.* Hæc pro Suario Thomas Hurtado ex doctiſsima Clericorum Minorum familia. Et hæc ſatis.

5 P. Caſtro Palao *tom. 2. tract. 7. diſp. 2. punct. 2.* veſtigijs P. Suarez inſiſtēs impugnat etiam ex eodem capite Caietanū, Sylveſt. & alios aſſerentes, præceptum recitandi quoad ſubſtantiā adimpleri, recitando de Sācto, die,

quo de Feria recitandum erat impugnat, inquam, ab abſurdo, quod pro commutatione officij de Feria in officium de Reſurrectione, videtur ſequi. Sic enim inquit.* At mihi verius, & probabilius eſt, te non ſatisfacere præcepto, ſi omiſſo Feriali officio, recites de Sãcto, &c. Alias non ſolùm non eſſet peccatum mortale illius omiſsio, ſed neque veniale, quia non poteſt eſſe peccatum veniale, vbi non eſt materiæ præceptæ violatio, &c. Vt multis prob. P. Vazquez 1.2.*diſp.* 143. *cap.* 3. Item ſi verum eſt, te tantum eſſe obligatũ recitare, ſecundum quamlibet formam Breuiarij Romani, & non ſecundum formulam contingentem quolibet die, ſatisfaceres præcepto recitandi, (attende) ſi officium dicas de Reſurrectione, quolibet die Quadrageſimæ, & Dominicæ per annum. Conſequens autem durum videtur, cum totum illud officium non æquiualeat matutinis precibus alterius diei: Ergo.* Sic Palao vbi ſuprà, *numer.* 18. Quem in modo arguendi, & inferẽdi, imitatur Pellizarius *tom.* 1. *Man. Regul. tract.* 5. *cap.* 8. *quæſt.* 11. *nu.* 74. dicens:* Quod autem probabilius ſit, mutare officium cõmuniter non excuſare à peccato mortali, probatur; tùm quia Eccleſia non præcipit recitationem officij in genere, ſed etiam in particulari, nimirum, vt tali die tale officium recitetur; tùm quia aliàs poſſet quis toto anno dicere officium Reſurrectionis.* Sic ibi.

6 Ex qua argumentandi forma deducitur, præfatos Doctores Suarez, Palaum, & Pellizarium, hanc conſequentiam legitimã iudicaſſe: officium Diuinum vnius diei poteſt commutari in aliud, etſi breuius: ergo poteſt commutari in officium Reſurrectionis: quos ſequitur Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in Noti.a ad Aquinam vbi ſuprà, dub.* 24. *numer.* 72. & ſequentibus: cùm autem conſequens durum, aut improbabile præſentiant; ſentire etiam debent antecedens, ſi ineuitabiliter ex illo deduci iudicauerint. Non tamen crediderim, improbabilitatis nota, antecedens illud voluiſſe inurere, & ideò nec cenſuiſſe conſequens ea certitudine, & euidentia deduci, vt antecedenti admiſſo, negari non poſſit. Quia Authores communiter conſequentiam negant, (etſi in eorum opinione huiuſmodi officij recitationem omnibus anni diebus licere, Suarez dixerit) & rationem diſcriminis conantur reddere inter officium Reſurrectionis, & alia officia.

7 Neque aliud ſuprà adducta abſurda concludunt, quam ſtare non poſſe Caietani ſententiam eſſe probabilem quoad mutationem officij in aliud breuius, ni ſuperſit modus vitandi probabiliter conſequentiam, quæ indè ad officium Reſurrectionis protrahitur: & ideò illius ſententiæ probabilitatem compleri per negationem præfatæ cõſecutionis, tanquam per vnum ex conſtitutiuis eſſentialibus illius. Ad eũ modum, quo probabilitas exiſtentiæ phyſicæ prædeterminationis in cauſa libera, completur per negationem ineuitabilis illationis contra libertatem indifferentiæ voluntatis creatæ. Si enim eiuſmodi illatio neceſſaria, & ineuitabilis foret, antecedens ſuſtineri non poſſet, quia conſequens eſt hæreticum, & vt tale dãnatum ab Innocentio X. & ab Alexand. VII. contra Ianſenium, & ſequaces.

§. II.

Auctorum primæ ſententiæ euaſiones, quoad officium Reſurrectionis, eneruantur.

8 Iam qualiter caueant ſequelam pro recitatione officij Reſurrectionis, Doctores admittentes, ſubſtantiam præcepti conſiſtere in eo, quod ſeptem Horæ Canonicæ dicantur, non vero in quaũtate officij, ſeu in eo, quod hoc, vel illud determinatè à Pio V. pro ſingulis diebus præſcriptum, recitetur. Vnum pro omnibus dabo Doctiſſimum, & Illuſtriſsimum Magiſtrum Acatium de Velaſco, Epiſcopum Orioleſem *tom.* 2. *reſol. moral. verb. Horas Canonicas, reſol.* 58. *num.* 5. vbi ſic:* La ſentencia de Caietano no ſe atreue à negar Soto, y yo la tengo por la mas probable; pero no me atreuo à admitir ſin pecado mortal, que ſe pueda (attende, todo el año rezar el oficio, como ſe reza en tiempo Paſqual en nueſtra Religion de Predicadores, con ſolos tres Pſalmos, y tres Lecciones en Maytines, &c. O que ſe pueda dezir el oficio de tres Lecciones, quando ſe ha de dezir el de nueue. Porque la ſubſtancia de el precepto de rezar el Oficio Diuino, parece que conſiſte en que ſe digan ſiete Horas Canonicas en aquel modo, y en aquella diferencia de tiempo, y ſolemnidad, que eſtàn inſtituidas. Y aſsi, ſi por aquel tiempo, ò ſolemnidad los Maytines eſtàn inſtituidos con tres Nocturnos, no parece que ſatisface al precepto el que rezare vn Nocturno ſolo. Y en orden à la tranſgreſion de la Bula de Pio V. digo, que ſi la tranſgreſion redunda en la ſubſtancia de lo que ſe manda, como de el culto que ſe pretende en las ſolemnidades, como ſi vno en dia de Nauidad, ò de Corpus Chriſti, rezaſſe de San Franciſco: ò defraudaſſe mucho de parte de la cantidad, como ſi vno en Domingo rezaſſe el oficio de Feria tercia, ò de vn Santo de tres lecciones, pienſo que pecaria mortalmente, porque eſto ya redunda en la

la ſuſtancia del rezo. * Hæc Magiſt. Acatius. Quibus forſan non ſatis quieſces: Imò nec ipſe. Quia ex vna parte ſententia Caietani probabiliorem dicit, & ex alia manifeſtè illam deſerit, vt limitationes adhibitæ præſeferunt. Nec enim aliter loqui potuiſſet, ſi contra Caietanum, ſententiam Patris Suarez, & aliorum defendendam ſuſcepiſſet. Vndè infertur, Magiſt. Acatium retenta Caietani opinione, modum vitandi conſequentiam ad officium Reſurrectionis non inueniſſe. Nam, quod poſſit dici de Sancto trium lectionum, quando dicendum erat de Feria, vel de Dominica, & quod dici poſſit de Feria tertia, quando deberet dici de Sancto nouem lectionum, vel de Dominica, & quod modus officij non obliget ſub læthali, eſt ſententia communis Doctorum, qui Caietanum ſequuntur, & quam ipſe probabiliorem aſſerit. Cùm autem de officio Reſurrectionis idem putet Acatius dicendum, ac de prædictis officijs, videtur planè recenſendus inter Doctores, qui ex ſententia Caietani ineuitabilem putant conſequentiam ad officium Reſurrectionis, quandoquidem hanc vitare non poteſt, niſi illam deſerendo, quam cum probabiliorem eſſe dixerit, id quod ex illa ineuitabiliter ſequitur, negare nequibit.

9 His etiam conſentire videtur Ægidius Trullench, *tom. 1. in Decalog. libr. 1. cap. 7. dub. 13. num. 12. & 13.* vbi poſtquam retulit ſententiam Pat. Suarez, & Palao aſſerentium, contra Caietanum, & Sylveſtrum, commutationem officij ex genere ſuo eſſe peccatum mortale. Eo quod aliter ſequeretur non peccare mortaliter, qui quotidiè recitaret officium breuius, verb. gr. Reſurrectionis, longiori relicto, quod non eſt conforme voluntati Eccleſiæ, nec admittendum, * poſt hæc, inquam, ſubnectit. * Hanc ſententiam exiſtimo probabiliorem, & in praxi ſequendam, quia validiori fundamento fundatur.* Quibus illationem pro recitatione officij de Reſurrectione ex contraria Caietani opinione legitimam admittit: idemque iudicium de antecedentis, & conſequentis probabilitate videtur efficere.

10 Iam qualede antecedenti ferat: explicat ibidem ſubiungens: * Nihilominus tamen ille, qui contrariam ſequendo ſententiam (nimirum Caietani) commutaret vnum officium pro alio, excuſari poſſe à mortali. Quia in rebus moralibus adhærens opinioni probabili non peccat; fundatur enim oppoſita ſententia in ratione probabili, & innititur grauiſsimorum Doctorum auctoritati. Præſertim, ſi ſemel, aut iterum, & rarò fiat, & adſit iuſta cauſa, vt ſi occurrat neceſsitas repentina ſtudendi, vel prædicandi, vel legendi. Quibus limitationibus Sanchez *in Conſilijs, part. 2. lib. 7. cap. 2. dub. 25. num. 2.* approbat priorem ſententiam; non vero communiter loquendo, & ſine cauſa, qua exiſtente, excuſat hæc facientem ſemel, & iterum etiam a peccato veniali. * Hæc Trullench, qui cùm ex vna parte deſerat ſententiam Caietani, eo quod ex illa ſequatur, poſſe quotidiè abſque læthali recitari officium Reſurrectionis, & ex alia doceat, eum qui prædictæ opinioni adhærendo commutationem officij faciat, excuſari à peccato mortali, nulliuſque diſcrimen conſtituat inter officium Reſurrectionis, & alia officia, nullaque limitatione adhibita præfixam concluſionem tenuerit, planè ex hoc deduci videtur, eum non damnare grauis culpæ recitantem de Reſurrectione: maximè ſi non quotidiè, ſed ſemel, aut iterum, vt de alijs breuiarij Romani officijs, ibi docet.

11 Quapropter Fr. Ludouicus à Cõceptione *1. p. exam. verit. tr. 2. de Reſtit. caſ. 6. n. 13. & ſeq.* poſt quam pro opinione Caietani adduxit Iuniparũ à Drepano referentem pro illa quindecim grauiſsimos Authores, & Leandrum à Sacram. qui decem & ſeptem. * Et implicitè (inquit) plures, ex Societate Ieſu, & ex Dominicana familia. * Poſt hæc, inquam, ſibi obijcit: * Ergo, qui ſingulis diebus totius anni recitaret officium Reſurrectionis, non peccaret mortaliter, nec ad vllam conſequenter teneretur reſtitutionem. * Cui reſpondet: * Aliqui ita abſolutè loquuntur, vt confuſionem maximam pluribus offerant ad finem cõcedendi totum, quod à plurimis, & non indoctis ſæpius audiui; nullatenuſque admiſi, ſed omnino falſum, vt revera iudico, reputaui. * Cæterum non omnino iudicaſſe videtur, nam vt conſequentiam vitet, Caietani ſententiam deſerit, probans qualitatem officij cadere etiam ſub præcepto. Vndè planè cõuincitur, ineuitabilem putaſſe conſequentiam; ſi Caietani ſententia ſemel admittatur.

12 Ipſe vero alteri ſententiæ eiuſdem Caietani innixus, aſſerentis, ad peccatum mortale contra præceptum peſsimum, neceſſarium eſſe, quod interueniat contemptus; exiſtimat, poſſe aliquibus diebus, abſque læthali, officium Reſurrectionis recitari. Verùm hoc principium intolerabilius eſt concluſione, vt expendenti conſtabit. Imò & damnatum ab Alexand. VII. Pontifice Maximo, die 24. Septembris, anno 1665. prop. 23. contra nonnullos ex hoc capite excuſantes à læthali fractionem ieiunij, ad quod tenentur.

13 Cæterùm præfatus Author mentem ſuam magis explicat *nu. 22.* vbi poſt longam rei diſcuſsionem, ſic concludit: * Vndè à

Paſchate Reſurrectionis vſque ad Adventum excluſiuè,& à Natiuitate Domini, vſque ad ſeptuageſimã,qui recitaret bis in hebdomada Officium Reſurrectionis,(& excipio feſta ſolemnia) non illum ad mortale peccatum cõdemnarem, nec ſimiliter ad reſtitutionem aliquam obligarem.* Sic ille. Sed cur non etiam in Quadrageſima,& Aduentu? Quandoquidem,vt ipſe ait, hæc conſuetudo recitandi bis in hebdomada,non ſufficit ad contemptum, ex quo tantùm capite, malitiam grauem deriuari cenſet. Non video ſolutionem, ni ad temporis ſolemnitatem recurrat. Quam,ſi ſolis Dominicis concedendam quis contenderet, haud facilè à ſuo ſenſu remoueretur.

14 Ideò magis conſequenter Iuniparus à Drepano,vbi ſupra *num.21.& 22.* peruerſo illi principio innixus de neceſſitate contemptus ad peccandum mortaliter,ſic ſcripſit:*Reſpondeo,quòd ſi quis omni tempore vellet dicere Paſchale officium, eo quod ſit breuius,peccaret quidem mortiferè (attende)non ex mutatione officij accidentali,ſed quia id ex more facere videtur, in quo quædam ſpecies contemptus formalis,præcepti Eccleſiæ includitur.* Sic ibi. Quibus planè deuorat,licere cõmutationẽ cuiuſvis officij breuiarij in officium Reſurrectionis,ſicut in quodlibet aliud de Feria,vel de Sãcto,& nunquã fieri cũ peccato læthali,niſi ex more cõmutatio fieret, eo quod mos iſte inuertendi officium,formalis quidam contemptus eſſet, quem ad peccandum læthaliter putat cum Caietano neceſſarium.

15 Verùm ſi hoc principium tolerari poſſet,latiſsima opinandi pateret via: quia cõmunis eſt Doctorum ſententia contra Angelum, ad contemptum non ſufficere conſuetudinem operandi contra præceptum, cum hæc,vt in plurimum, ex humana fragilitate prouenire ſoleat. Vt cum D.Thoma,Salas, Bonacina,Vazquez,& Azor, tradit Thomas Hurtado *tom.1.de Reſid. lib. 5. de Reſid. canon.reſ.7 ſubreſol.1.§.6.fol.314.* Et ante illum D.Thomas 2.2 *q.186.art.7. ad 3.* vbi ſic ait:*Tunc quis tranſgreditur ex contẽptu,quando voluntas eius renuit ſubijci ordinationi legis,vel regulæ, & ex hoc procedit ad faciendum contra legem, aut regulam.* Quæ ſic exponit Caietanus: * Ad peccare ex contemptu non ſufficit, etiamſi eſſet perpetua,& millies reſoluta deliberata conſuetudo peccandi in tali commiſsione, ſed exigitur, quòd peccans peccet ex hoc, quod non vult ſubijci legi, ſeu Regulæ,& Prælato.*Imò addit P.Præpoſitus 1 *2.q 95.diſp.3.dub.2.num.7.*Vt lex cenſeatur tranſgredi ex contemptu requiritur, vt illa trãſgreſsio procedat ex affectu animi, quo poteſtas Superioris parui fiat, ſeu vt homo contemnat ſuperiorem, noliteque ſubijci eius legibus.* Ergo ſi contemptus eſſet neceſſarius ad peccatum læthale contra præceptum Eccleſiæ, non eſſet læthale toto anno de Reſurrectione recitare, dum id non oriretur ex eo, quod quis nollet legi ſe ſubijcere,ſed ex eo,quod breuius officium pro naturæ fragilitate quæreret.

16 Quapropter optimè deducit Leander à Sacram. *tom.6. in decalog. tract.8.diſp.3.q.44.* contra Ludouicum à Conceptione eiuſdem inſtituti, * quòd ſi non eſt mortale recitare bis in hebdomada de Reſurrectione,nec erit profectò recitare ſæpius.*Cuius ſententiam loquens de mutatione officij in genere,tradiderat Diana *part.2.tract.12.reſol.3. & part.7.tract.12.reſol.10.* dicens:* Si non poteſt mutari frequenter ſine reatu peccati mortalis,nec erit licitum,facere vno,vel altero die,nam pro quolibet die eſt præceptum diſtinctum, & officium cuiuslibet diei onus illius eſt,quod in alium non tranſit.*Et ante illum Vega *in Summ.part.1.cap. 18.caſ 17.* ibi:*Dize Manuel Rodriguez,que èl no tendra por pecado mortal la commutacion del rezo,vna,ò dos vezes:à lo qual digo, que ſi no la puede hazer,que tampoco la puede hazer vna,ò dos vezes,pues cada dia ay precepto de rezar diſtinto vno de otro. * Quaſi diceret,ſi poteſt vno,vel altero die commutare officium,quolibet die poterit: quia ſi fieri non poteſt commutatio, nunquam poterit: ſi autem poteſt,ſemper poterit.

17 Ex quibus deducitur, ſententiam aſſerentem,non eſſe læthale quotidiè recitare de Reſurrectione,difficilè vitaturos, qui pro vno,vel altero die, aut bis in hebdomada, illam admittunt:vt Fr. Ludouicus à Conceptione,& Iuniparus à Drepano vbi ſuprà. Quibus annumerandus eſt Illuſtriſsim. Mag. Acatius de Velaſco,loco ſuprà citato. Vbi cum opinionem Caietani de mutatione officij, vt probabiliorem, amplexus fuiſſet,& vim cõſequentiæ ad officium Reſurrectionis prætentiret,ſic ſcripſit:*Pero no me atreuo a admitir,que ſin pecado mortal (attende) ſe pueda todo el año rezar el oficio , como ſe reza en tiempo Paſqual. * Quibus planè concedit, quod ſi non toto anno recitaretur,non damnaret de læthali : præcipuè ſi extra ſolemnes feſtiuitates. Verùm ex hoc principio efficaciùs,quàm ex alio (de contemptu ad peccatum requiſito) pro quotidiana officij Reſurrectionis recitatione conficitur argumentũ. Nam ſi ex eo,quod poſsit vnum officium cõmutari in aliud, vno vel altero die deducitur, poſſe vno,vel altero de Reſurrectione recitari;ergo ex eo, quod poſsit omnibus diebus vnum in aliud commutari(vt Caietanus, & ſequaces autumant) poterit etiam omnibus

diebus

diebus officium Reſurrectionis recitari. Videtur vrgere conſequentia.

§. III.

Doctores nonnulli ineuitabilem, ex opinione Caietani, conſequentiam ad officium Reſurrectionis cenſent.

18 IDeò doctiſsimus Leander à Sacramento vbi ſuprà *tom.6. in decalog. tr.8. diſp 3. q.45.* euidentem, & ineuitabilem præfatam conſequentiam videns, idem iudiciũ de conſequentis, ac de antecedentis probabilitate ferendum tradit: *Reſpondeo (inquit) dicendum, quod, vel probabile ſit dicere, ſolum eſſe veniale communiter, & regulariter loquendo recitare, ſine vrgenti cauſa, officium Reſurrectionis, ea die, qua iuxta Rubricas Miſſalis, recitandum erat de Feria, aut de Sancto, vel non ſit probabile, quod poſsit quis abſque mortali dicere officium alicuius Sancti loco Ferialis. Hanc reſponſionem docent Suarez, Palao, Pellizarius.*Sic ibi: quod etiam tradiderat *tom 2. de Sacrament. tract. 6. de Ordin. diſp. 13. q. 28.* vbi rem hanc ex profeſſo diſcutiens, plura congerit ad probandum, quod admiſſa Caietani ſententia, quam ipſe probabilem putat, decẽ, & ſeptem graues Authores pro illa referens, negari non poſsit præfatum conſequens. * Vndè mihi (ait) reſpondendum videtur, vel quod hæc argumenta habent vim faciendi hanc negatiuam partem probabilem (nimirum nõ peccare mortaliter, qui priuatim officium Reſurrectionis recitat, quando de Feria, vel de Sancto, vel de Dominica deberet) vel reddendi improbabilem alteram, quã quæſtione præcedenti, vt probabilem cũ Diana ſequuti ſumus, (& paulò antea) quod duriſsimum dictu eſt, cum illa tot, ac tam graues patronos habeat, & eſſe probabilem ex contrarijs nõnulli doctiſsimi, vt Sanch. Filliuc. Trullẽch, & alij concedant. * Ex quibus fit, hunc Authorem planè ſentire, hanc ſententiã, de cõmutatione officij in officium de Reſurrectione, eſſe probabilem. Et ita concludit, dicens: In facti contingentia non auderem, ſic officium abſque contemptu formali, vel virtuali permutantem, læthali culpa damnare; nec conſilium præbere alicui de tali officij permutatione: niſi fortè illis, qui iuſtè, vel iniuſtè ſunt valdè occupati, ideòque præmagnitudine officij Diuini exterriti nullum recitant.*Hæc eſt ſententia doctiſsimi Leandri, qui argumento conuictus manus dedit. Quẽ ſequutus eſt alter Leander a Murcia Capucinus Regius Concionator *tom.2. diſq. Mor. lib.4. diſp.6. reſ.3. fol. mihi 245.* vbi ſic: *Non audeo ſententiam hanc negatiuam improbabilitatis nota inurere: tum quia graues habet patronos, tum quia ſuppoſita ſententia Caietani, & aliorum, efficaci ratione fundatur: tum quia optimè ad argumenta contraria reſpondet.*

19 Sed apertius, & abſque vlla hæſitatione, vel limitatione hanc ſentẽtiam tenuit Illuſtriſ. Epiſcop. Ioann. de Caramuel *in Regulam S. Benedicti, diſp. 109. num. 1387.* vbi ſic ait: *Reſpondeo, quod licet quiſque dedita opera quærat officiũ totius Breuiarij breuiſsimum, & ſemper illud reciter, Illum adimplere præceptum, quoad ſubſtantiam, & deficere quoad modum, ac proinde peccare venialiter, non mortaliter * Et nec venialiter peccaturum, ſi ex cauſa id fiat, tradit *diſput. 116. num. 1438.* dicens: * Fortè ſingulis diebus legebat officium Reſurrectionis, quod viri occupatiſsimi laudabiliter faciunt. * Sic Caramuel vir ſanè occupatiſsimus, vt præſtantiſsima eius opera præſeferunt. Et denique *in Theolog. Fundam. fundan. 53. à numer. 1100. à fol. 512. vſque ad 523. in edition. Francofurt, anno 1652.* quæſtionem hanc Iterum ex profeſſo diſcutit, & ſimiliter reſoluit, poſſe abſque læthali toto anno officium Reſurrectionis recitari. Cuius rationem reddit, dicens: * Vnum officiũ poteſt mutari in aliud, quotieſcumque non mutetur ſubſtantia, ſed modus, & hoc debet abſque aliqua limitatione dici. At quando mutatur officium de Sancto, aut de Feria in officium de Reſurrectione, non mutatur ſubſtantia, ſed modus: Ergo.*Sic ille, quod aliter etiam perſuadet ex eo, quod ſubſtantia præcepti recitandi officium Diuinum eſt, vt ſeptem Horæ Canonicæ per ſolvantur, ſicut ſubſtantia audiendi ſacrum eſt, quod Miſſa audiatur.*Ergo ſicut huic præcepto, inquit, ſatisfacit, qui Miſſam breuiſsimam audit, ita & alteri, qui officium breuiſsimum recitat: ergo abſque læthali, poteſt illud toto anno recitare: Imò & abſque veniali, ſi ex cauſa fiat * cauſas autem à veniali excuſantes enumerat ipſe, tùm *in Regul. Sanct. Benedict. num. 1391.* tùm *in Theolog. Fundam num. 1108.*Vt ſi iter agens, inquit, legat officiũ, quod ſcit memoriter pro eo, quod non nouit memoriter, aut etiam ſi ſtudioſus lector, concionator, economus, aut alij, qui magnas habent occupationes.* Sic ibi.

20 Videatur etiam prædictus Caramuel *in fine Theolog. Fundam. Epiſt. vltim. fol. 768.* vbi quæſtionem itidem verſat, & contra Dianam ſic reſolvit: * Non poſſe vnum officium pro altero legi probabiliſsimè docent nonnulli, & etiam alij probabiliſsimè poſſe affirmant, Stando primæ ſententiæ, legere officiũ de Reſurrectione, alio cumque die, mortale peccatum eſt; non tamen ſtando ſecundæ. At Dia-

Digitized by Google

Diana, neſcio qua dialectica, ſecundæ adhæret, & interim à generali regula officium de Reſurrectione excipit ob duas rationes. Prima eſt, quoniam eſt nimis breue. Secunda: quoniam eſt illi ſoli diei ab Eccleſia deſtinatum. Priorem illam rationem nullius eſſe momenti, rationibus multis euici, aut enim reijcienda eſt ſecunda ſententia, & admittēda prima, aut quantitas non pertinet ad officij ſubſtantiam. * Sic ibi, & iterum in parte altera *Theolog. Fundam. n. 94 fol. 54.*

21 Eandem opinionem, & ſi quadam adhibita limitatione, defendit Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum familia *tom. 1. de Reſident. Sacra, lib. 5. de Reſid. Canon. reſol. 7. ſub reſol. 1. num. 7.* vbi ſic ait: * Siquis ſine rationabili cauſa proponat per duos menſes cōtinuos recitare de Reſurrectione, propoſitū illud reſpicit materiā grauem, & ſic eſt mortale. Si verò quis (attende) ſine hoc propoſito, ſed vel ex acedia, vel vt breuius dicat, iudicans melius eſſe dicere officiū breue, quàm nullum, vno die, & poſt alio recitet, & ſic deinceps ex paſsione, aut conſuetudine ductus: iudico, quod non peccet mortaliter, ſicut qui vno die poſt alium ſine propoſito comprehendendi totam quadrageſimam, anteuertit ſine cauſa horam prandij: quia vtraque circunſtantia, vt eſt diei alligata, eſt modus, & conditio accidentalis, neque materia grauis reſpectu cultus Diuini. * Hactenus Hurtado.

22 Iam ſi quæras: cur propoſitum illud mutandi officium pluribus diebus ſit peccatum mortale, quandoquidem conſuetudo ipſa mutandi vno die, & pòſt alio, &c. Solum eſt peccatum veniale? Reſpondet, quia tale propoſitum habet pro obiecto materiam grauem * ſcilicet notabilem læſionem in diſciplina Eccleſiaſtica, & diuino cultu à particularibus exhibendo in recitatione diaria diuini officij, quam alterare proponit per nimis longum tempus, ratione cuius menſuratur grauitas materiæ. * Verùm hæc limitatio parum placet Dianæ *p. 2. tr. 12. reſ. 3.* Et merito, quia ſicut nō peccat mortaliter, qui initio quadrageſimæ proponit, ſingulis diebus ſumere materiā paruam, neque qui obligatus ex voto recitare ſingulis diebus quinquies Pater, & Aue, proponit illa omittere per totum annum, eo quod ſingulæ commiſſiones, vel omiſsiones ſint peccata venialia, & materia diuerſorum præceptorum, quæ in ſe ipſis conſideratæ non continuantur moraliter (aliàs deficiente propoſito, vnam materiam grauem conſtituerent, ſicut in materia furti contingit,) ita ſimiliter in propoſito mutandi vnum officium Diuinum in aliud, multis diebus, interuenite non poteſt peccatum mortale, ſi ſingulis tale non ſit. In quo ferè conueniunt Doctores, qui ſententiam Caietani de mutatione officij in aliud, etſi breuius, admittunt, (quam amplectitur ipſe Hurtado *ſuprà reſol. 7. §. 2. & 3.*) cum ergo alij plurimi limitationem illam non apponant, & à paucis appoſitam alij reſpuant, & aliunde non aliter de officio Reſurrectionis, ac de alijs dicendum putet Hurtado, nequibit ipſe negare, eſſe probabile id ipſum, in quo ab alijs diſcedit, ac proinde non ſolùm non peccare lethaliter, qui ſingulis diebus officium Reſurrectionis recitat, (quod ipſe cōcedit) ſed neque illum, qui initio anni haberet propoſitum ſic recitandi.

23 En amice Lector, quàm ineuitabilis ſit conſequentia pro officio Reſurrectionis, quotidie recitando, ſi Caietani ſententiam de commutatione vnius officij in aliud breuius amplectaris. Laborarunt viri doctiſsimi, & vi conſequentiæ oppreſsi manus dederunt. Darem & ego, ſi illam ſententiam amplecterer, quia modum vitandi euidenter hoc abſurdū, poſt rem diligenter conſideratam, non inuenio. Illud autem deuorare, improbabile, & temerarium puto, quia rationi diſſonum eſt, ritus Eccleſiaſtici deſtructiuum, & menti Pōtificum repugnans.

24 Ideoque prædictam ſententiam de commutatione officij de Feria, vel de Sancto in officiū de Reſurrectione, non eſſe probabilem, ſentiunt vnanimiter omnes Doctores Societatis, apud Dianam *p. 11. tr. 1. reſol. 26.* Qui multis citatis concludit: * Vnde patet, quod nullus ex Scriptoribus Societatis auſus ſit ſententiæ Caramuelis adhærere. * Et contrariam vt inconcuſſam proponit Filliucius *tom. 2. tract. 23. cap. 7. num. 226.* dicens: * Si quis vellet omni tempore dicere officiū Paſchale: quia breuius, & omnium ſententia, peccaret mortaliter. * Et licet Diana pluribus in locis quæſtionem hanc verſans, videlicet, *p. 5. tract. 5. reſol. 26. §. Notandum, & p. 7. tract. 11. reſol. 7. & p. 10. tract. 11 reſol. 16. & p. 11. tract. 1. reſol. 26.* nunquam auſus fuerit Caramuelis, & Leandri ſententiam nota improbabilitatis inurere, id inde ortū habuit, quod Caietani opinionem ſequutus, difficultatem vitandi conſequentiam præſenſerit. Sed quidem ſententiam Caietani potius improbare debuiſſet, quàm tam abſurdum conſequens probabile relinquere. Et improbabilem eſſe dicit Pellizarius, quem ſequitur P. Ioannes de Cardenas *in Selecl. diſp. 33. cap. 6.* & idem ſentit M. Ioãnes Martinez de Prado *tom. 2. cap. 30. q. 2.* Ideoque merito ſuam ſententiam retractauit Caramuel *in Theol. Fundam. in editione Lugdunenſi, anno 1657. fundam. 53. num. 1500.* noſtram, & communem probans, *ex can. in die de conſecrat. diſt. 5.* vbi Gregorius VII. ſic ait: * Qui in quotidianis

dianis diebus tres tantum modo Pſalmos, & tres Lectiones celebrare volunt; non ex regula Sactotum Patrum, ſed ex faſtidio, & negligentia probantur hoc tacere. Romani vero diuerſo modo agere cæperunt. Nos autem ordinem Romanum inueſtigantes, & antiquum morem noſtræ Eccleſiæ imitantes antiquos Patres, *ſtatuimus*, fieri; ſicut ſuperius prænotauimus.* Ex quibus apertè conſtat, ex antiqua Eccleſiæ Romanæ conſuetudine, ſtatuto Sūmi Pontificis confirmata, non licere extra diem Reſurrectionis, & Pentecoſtes officium tres tantum Pſalmos, & tres lectiones continens recitare. Quam conſuetudinē vim legis habere; & nec ipſam, nec Pontificium ſtatutum, contraria conſuetudine fuiſſe abrogata, benè ponderat P. Cardenas ſuprà. Videatur iterum Caram. in editione nouiſſima *Theolog. Fundam. lib. 2. num.* 2101. *fol.* 763. vbi in hanc quæſtionem incidens ait:* Eccleſiam ob legitimas cauſas officium de Reſurrectione tempori Paſchali ex præcepto affixiſſe, nollens quod in alio tempore, obligationi illud recitando ſatis fiat.* Sic in editione Lugdun. anno 1675.

25 Quapropter nouiſsimè anno 1666. die 18. Martij Sum. Pontifex Alexander VII. ad illius probabilitatem abolendam, hanc propoſitionem: *In die Palmarum recitans officium Paſchale ſatisfacit præcepto*: vt minimum tanquam ſcandaloſam damnauit, & eius praxim in virtute ſanctæ obedientiæ prohibuit. Ex quo planè deducitur, in alijs diebus, ſaltem ſolemnibus, præfatæ opinionis praxim minimè ſuſtineri poſſe: eadem enim vbique ratio militat; & præceptum Eccleſiæ ſic intelligendum neceſſaria conſequutione deducitur ex propoſitione damnata, licet Pōtifex non expreſſerit. Quia vbi eſt eadem ratio, dicitur adeſſe eadem legis diſpoſitio, non extenſiuè, ſed comprehenſiuè, vt docent cōmuniter Doctores apud Dianam *p.* 10. *tr.* 11. *reſol.* 3. *verſ. Et vt verum.* Et ſanè hoc certiſſimum eſſe debet: poſt declarationem Alexandri VII eneruatum remanere principium illud vniuerſale; cui Doctores contrariæ ſententiæ innitebantur: nempè modum præcepti conſiſtentem in qualitate officij nunquam de facto cadere ſub præceptum. Nam modus recitandi in die ſaltem Palmarum, cadit ſub præceptum, vt in decreto Sacræ Congregationis Generalis Inquiſitionis Romanæ declarat Alexander, dum oppoſitum, vt ſcandaloſum damnauit. Et ita fatetur Leander à Murcia, addit vero.* Decretum Alexandri non eſſe extendendum ad alios anni dies, præter diem Palmarum, etiam ſi circa illos militet eadem ratio: quia eſt in materia odioſa.* Cui facit Diana 4. *p. tract.* 4. *reſ.* 156. vbi ait:* In materia pœnali non valet argumentum à pari, vel à minori ad maius, ſed proprietati verborum ſtandum eſt.* Sed quidem cùm iam nobis conſtet de falſitate principij, ex quo pro alijs diebus id probare præfati authores tentarunt; dum nouum aliud non producant, cui eiuſmodi cōcluſio innitatur, neſcio quomodo eius probabilitas ſuſtineri poſſit. Quapropter aſſentire non poſſum Leādro à Murcia vbi ſuprà, nec Leandro à Sacramento *p.* 6. *tract.* 8. *d. ſp.* 3. *q.* 45. *§. ad confirmationem*, vbi dixit:* Hoc argumento ad ſummum probari, non poſſe abſque graui culpa, dici officium Reſurrectionis, in Dominica Palmarū, & reliquis huiuſmodi Ferijs.* Nā ſi diebus his nō ſatisfit præcepto, tametſi quo ad ſubſtantiam nil deficiat, ſed ſolum quoad modum; euidenter infertur eſſe falſam explicationem, & falſum principium, cui pro alijs diebus non excipiendis, authores iſti, & alij hactenus innituntur.

26 Vnum tamen prædicta infirmare videtur. Nempè quòd Summus Pontifex Alexander VII. non damnauit opinionem aliorum, qui officiū Reſurrectionis recitari poſſe docuerunt, loco alterius officij, de Sancto, de Feria, vel Dominica, ſed tantum aſſerentium poſſe recitari *in Dominica Palmarum*, abſque culpa mortali? Quandoquidem prima opinio plures habet patronos, qui ſe protegere poterunt ipſamet Pontificis declaratione; nam exceptio firmat regulam in contrarium, *l. nā cum liquide, ff. de penu legata, paulo ante, §. ſiquis fundum, verſ. §. final. primo reſponſo, ff de penu leg. l. quæſitum* 12. *verſ. Idem reſpondet. Et ibi Gloſſa, verb. Non poteſt, ff. de fundo inſtructo, cap.* 2. *de coniugio leproſor.* Menochius *de arbitr. l. b.* 1. *q.* 30. *num.* 4. Surdus *conſ.* 303. *num.* 11. Cardin. Seraphinus *Rota Romanæ, deciſ. num.* 7. *& Rota Roman.* apud Farinaciū *deciſ.* 51. *num.* 10. Ergo cum Alexander VII. non damnauerit, vt ſcādaloſam, opinionem, quæ in alijs diebus concedit commutationē officij occurrentis in officium Reſurrectionis; ſed eam, quæ in Dominica Palmarum; nō videtur ablata probabilitas pro alijs diebus; ſaltem pro illis, in quibus magna difformitas non inuenitur; aut qui primæ claſis non ſunt. Ad quæ, propter identitatem rationis extendi debet. Audio viros doctos ſic diſcurrere: & diſcurſus factus euincere videtur præfatam opinionem non eſſe à Generali Inquiſitione Romana damnatam, nec prohibitam; poſſeque abſque contrauentione decreti ſuſtineri, recurrendo ad alia principia ab his, quibus hactenus eius patroni innixi fuerunt; diſparitatem quærentes, ad limitationem ſui principij, vt non omnes anni dies comprehendar. Quòd nullus eorū vſque modo præſtitit, licèt difficultatem præſenſerit. Sed quidem cùm ex alijs fundamentis, falſitatis euincatur

tur (vt conſtat ex ſupradictis) omnino eſt re-
leganda. Quia vt bene adducit Thomas Sanchez *lib. 6. de matrim. diſp. 4. n. 8.* Exceptio firmat regulam in contrarium in caſibus nō exceptis* niſi alius ſit caſus alio iure exceptus.* Vt conſtat *ex Clement. de verb. ſignificat.* & ibi docent Gloſſa, Gutierrez, & alij. At hîc caſus de recitatione officij Reſurrectionis, vt non poſſit alio tempore ad praxim deduci, conſtat ex verbis Gregorij VII. ſuprà adductis: ac proinde cum alio iure exceptus ſit, non firmatur regula ſuprà memorata. Ni forte caſus occurrat, quo recitari aliud officium non poſſit; tunc enim epicheiæ dabitur locus: & mos ille Romanæ Eccleſię, quē viguiſſe, ait Gregorius VII. & vigere modo conſtat, ſic exponendus eſt.

§. IV.

Laxior opinio pro Monialibus admitti poteſt.

26 Tolerabile tamen videtur, quod aſſerit Thomas Hurtado, *tom. 1. de Reſident. tract. 5. de Reſid. Canon. reſol. 7. ſub reſolut. 3. fol. 316* nimirum Moniales (quamuis ſub mortali ad Horas Canonicas teneantur, quod plures doctiſsimi negāt apud Amadeum *tr. de Horis prop. 2*) poſſe maiore cum libertate mutare extra chorum officium lōgius in breuius.* In illis enim, inquit, eſt rationabilis cauſa: obligantur enim ex conſuetudine, cui videtur ſatisfieri quocunque officio ex Breuiario Romano, præcipuè cum ordinariè malè, & cum ſumma difficultate latinè legant. * Vnde ſit, ſecundum hunc Authorem, Moniales extra chorum recitātes quotidiè de Reſurrectione, ne venialiter quidem peccaturas. Idemque à fortiori dicēdum de Regularibus profeſsis, non dum ſacris initiatis, propter eandem rationem, vbi ex conſuetudine tantùm, & non ex pręcepto, aut voto, ad Horas teneantur.

27 Quod de Monialibus dictum eſt, dicit Hurtado, poſſe ſimiliter aſſeri de Lectoribus, Prędicatoribus, Confeſſoribus aſsiduis confeſsionibus, lectionibus Theologię, vel ſacrorum Canonum, vacantibus, dum ſtudijs ad ſuum munus rectè obeundum operā nauant, & idem de Scriptoribus Regularibus.* Et ratio, inquit eſt: quia omnibus iſtis conceſſum eſt priuilegium, vt ſatisfaciāt diuino officio dicentes ſeptem Pſalmos aſsignandos à Superiore, cum ſeptem Pater noſter, & bis Symbolū Apoſtolorum, &c. Quare ratio, quę mouit Pontificem ad tam magnum priuilegium concedendum, ſufficiens eſt, vt quilibet iſtorum propria auctoritate mutet in breuius officium diuinum, ſi non vult vti priuilegio. * Sic Hurtado. Vnde ſecundum hunc auctorem hi omnes, quoties vti poſsint prędicto priuilegio, poterunt, ſi velint, officium de Reſurrectione recitare. Quia ſeptem Pſalmi cum alijs orationibus memoratis in quantitate non excedunt officium Reſurrectionis.

28 De pręfato priuilegio à Clemente VII. Patribus Theatinis conceſſo, meminerunt Diana *3. p. tract. 11. reſol. 8.* Miranda *in Manuali tom. 1 quæſt. 37. art. 19.* Portel, Hieronymus Rodriguez, & alij, quos refert idē Hurtado ſuprà, *& reſol. 8. ſub reſol. 10. n. 3. fol. 370.* vbi illud explicat dicens: * Confeſſores ſolum poſſe illo vti, temporibus illis, in quibus maximus eſt cōcurſus pœnitentium, in quorum confeſsionibus audiendis totum manè, & maxima pars veſperi intendunt, ſiue in conſulendis, & gubernandis. Lectores verò toto tempore, quo intudant ſtudijs ad legendum, & arguendum, pręſidendum, & alia exercitia litteraria, quibus ex ſuis conſtitutionibus, vſu, & conſuetudine, attendunt, vel intendunt. Scriptores verò toto tempore, quod in ſcribendis, corrigendis, & diſponendis libris grauibus inſumunt, &c. * Et infrà num. 11. * Quare, etſi in rigore tempus ſuperſit, vt commodè poſsint officium integrum recitare, tamen non tenentur, quia in ſubſidium laboribus ſuſcepti, hęc conceditur gratia à Summo Pontifice.* Et inferius, *num. 16.* adnotat, non eſſe neceſſarium, vt Pſalmi deſignentur a ſuperiore, quia licèt in priuilegio id dicatur.* Hęc, inquit, non eſt forma, ſed ſolùm eſt modus: Vndè licitè, & validè poteſt quis vti illo, etiamſi à ſuperiore Pſalmi non deſignentur, ſed lector, aut ſcriptor ſibi deſignet, nec longiores, nec breuiores.* Hęc ille pro regularibus, ſed non pro Ieſuitis, quia hoc priuilegium non eſt illis à Rcuerendiſ. Patre Generali cōmunicatum (prout opus eſt, vt conſtat ex Bulla Greg. XIII. expedita die tertia Maij, anno 1575.) Quapropter eo vti non poſſunt, & conſequenter, nec officium Reſurrectionis loco alterius recitare. Imò, vt exiſtimo, nec lectores, nec Magiſtri, neque ſcriptores aliorum ordinum in diebus ſolemnibus, & Dominicis primæ claſſis pręfato priuilegio vti poterunt, & per cōſequens, nec recitare de Reſurrectione; quia ſimile priuilegium pro ſolemnioribus feſtiuitatibus Natiuitatis, Corporis Chriſti, Dominicæ Palmarum, & ſimilibus, conceſſum credere nequeo. Nec in generali conceſsione veniunt, quæ in ſpecie verò ſimilius eſt, non fore concedenda. Videatur Thomas Hurtado *tom. 2. variar. reſol. tract. 12. cap. 1. num. 1178.* vbi refert priuilegium a Paul III. conceſſum Monialibus religioſiſsimi Conuentus Hiſpalenſis Sanctę Mariæ de Gratia. Vt

quæ

quæ pro tempore ægrotæ, aut aliqua occupatione detentæ fuerint, Pater Noſter aliquoties dicendo, & recitando, debito Horarum Canonicarum, & officij Diuini ſatisfaciant. Similéque priuilegium ſtatim conceſſerat Innocentius Quartus, anno 1253. Monialibus degentibus ſub cura Minorum, in Bulla, quæ incipit. *Solet annuere*, ibi: *Hiſ, quæ occaſione rationabili non poſſunt aliquando legendo dicere Horas ſuas, liceat, ſicut aliæ ſorores* (nō dicatæ choro) *dicere Pater Noſter*.* Quo priuilegio per communicationē gaudere Moniales omnes, & Religioſos profeſſos, non conſtitutos in Sacris, aliorum Ordinum, dicit Pellizarius *tom. 1. Manu. tract. 5. c. p. 8. ſect. 2. num. 129* & *tom. 2. tract. 10. cap. 6. n. 16.* Leand. à Sacram. *tom. 5. tract. 8. diſp. 2. q. 32. & 33.* & alij.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm Penſionarius teneatur ad officium paruum Beatæ Virginis recitandum, ſi penſio ad vitam ſuſtentandam non ſufficiat?

1 Quæſtionem hanc exagitatam inuenio apud Dianam *p. 10. tr. 16. reſol. 95.* vbi ſic ſcribit: * Quæro quartò: An Pēſionarius teneatur perſoluere officium Beatæ Virginis, ſi penſio ſit tenuis? Reſpondeo, quòd Valerius Reginaldus, *in praxi fori Pænit. lib. 30 tract. 3. cap. 4. ſect. 3.* (attende) colligit ex Nauarro *de Orat. cap. 7. nu. 25.* teneri Clericos ad preces B. Virginis, qui pēſionē habent ad vitā ſuſtētandam ſufficientem. * Hæc ſunt Dianæ verba, quæ ſi ita accipiantur, vt non teneantur recitare, niſi penſio ſufficiat ad integram vitæ ſuſtentationem, prorſus reijcienda eſt hęc ſententia. Quam nec Reginaldus tuetur, nec ex Nauarro deducit, vt iam oſtendo.

2 Et quidem, quod Reginaldus nec ſentiat, nec ex Nauarro colligat, ſed recitatiuè tantum Nauarri ſententiam referat, conſtat expreſsè ex verbis, quæ fideliter ſcripta ſubdo: * Eos (Penſionatios) ad recitationem Horarum Canonicarum non teneri, conſentiūt Auctores &c. Ita Nauarrus *in cap. 7. de Orat. n. 25.* Addens nihilominus, eos, qui penſionē Clericalem habent ſufficientem ad vitæ ſuſtentationē, teneri ad recitationē Horarū B. Virginis ſub eadē pœna, quā Beneficiarij tenentur ad recitationē Horarū Canonicarū. * Hæc Reginaldus. Qui ex Nauarro, vt vides, nil ſibi tenendum colligit. An verò eius mentem fideliter referat? Non diſputo. Sed quidquid de illa ſit. (in qua Valerius, & Diana nō conueniunt) certiſſimum eſſe debet, in modo ſaltem referendi, Reginaldo Dianam impoſuiſſe, quia aliud eſt, non teneri recitare, qui non habet penſionem ſufficientem ad vitam ſuſtentandam, quod falſiſſimum eſt; aliud, habentem penſionem ſufficientem teneri; quod eſt certiſſimum. Hoc cōcedit Nauarrus, non illud.

3 Et expreſsè Reginaldus negat, loco ſuprà citato, vbi ex profeſſo contra M. Dominicum de Soto probat, Beneficium, quātumuis tenue, obligare ſub lethali ad Horas Canonicas, & pro hac opinione refertur ab ipſo Diana *2. p. tract. 12. reſol. 9.* vbi ſic ait: * Communis ſententia docet, Beneficiū, quantumuis tenue, obligare ad Horas Canonicas. Ita Victorellus, D. Antoninus, Suarez, Reginaldus *tom. 2. lib. 30. tract. 3. ſect. 1. num. 33.* * Hæc eſt opinio Reginaldi, quam non ſolùm de Beneficiarijs, quoad Horas Canonicas, ſed etiam de Penſionarijs, quoad obligationem recitandi officium paruum B. Virginis, expreſſiſsime tenet, *vbi ſuprà ſect. 4. nu. 46.* * Aduerte, inquit, tertiò: Quia Pius V. ſua cōſtitutione, penſionarium non recitantem officium paruum B. Virginis, ad reſtitutionem obligat, eadem ratione, qua Beneficiarium non recitantem Horas Canonicas. Quæ de hoc quoad modum reſtituendi ſunt dicta, ad illum extende. * Cùm autem Beneficiarius, vt ſuprà ipſe aſſerit, teneatur, etiamſi beneficiū ſit tenue, Horas Canonicas recitare, planè ſentit, Penſionarium ſimiliter ad officium paruum teneri, licet pēſio ſit tenuis. Ex quibus aperiiſsime conſtat, ſtrictiſſimam omnium opinionum in hac parte Reginaldum amplexatum fuiſſe.

4 Verùm, quam Diana à veritate prorſus alienam Ieſuitæ attribuit, tradit ex ſuo Clericorum Regularium Ordine Angelus Maria Verricelli *tom. 1. quæſt. Moral. tract. 8. quæſt. 47. n. 7.* vbi loquens de Beneficio quoad obligationem recitandi Horas Canonicas, (& per conſequens de penſione quoad officium paruum, cum æquè ex vtroque conſurgat obligatio) ſic ſcribit: * Ad obligationem Horarum Canonicarum requiritur ſufficiēs ſuſtentatio ex redditibus beneficij. Qui enim altari ſeruit, de altari viuere debet. * Quod tenent alij, quos ſuppreſſo nomine refert Suarez *lib. 4. de Horis, cap. 21.* Et Paulus de Palacios *ad Sum. Caietani*, ibi: * Beneficiū adeò tenue, quod non ſufficiat ad ſuſtentandum Miniſtrum, non eſt beneficium, niſi imperfectè. * Ita Caietanus, quem laudatum refert Thom. Hurtado *tom. 1. de Reſid. fol. 389.*

5 Sed plus addit ex Dianæ familia Marcus Vidal *in Arca vitali Theolog. Moral. tit. de Iudice, inquiſ. 5. num. 45.* Penſionarium nō teneri ſub lethali ad recitandum officiū paruum B. Virginis, licet penſio valdè pinguis ſit, & ad vitam ſuſtentandam ſuperabundās.

Verba

Digitized by Google

Verba eius ſunt:*Reſpondetur primo, hanc Pij V. conſtitutionem obligantem Clericos Penſionatios ad officium Beatæ Virginis, pluribus in locis non eſſe receptam, &c. Inſuper (attende) videtur non obligare ad ſui obſeruantiam ſub mortali; tum quia nullum verbum præceptivum continet, tum quia odia ſunt reſtringenda, & non amplianda, &c. Tum etiam, quia legis Eccleſiaſticę intẽtio eſt, non inijcere laqueos animabus, ſed ad ædificationem corporis myſtici Chriſti Domini promouere, & ideò vt plurimùm non obligat ſub mortali. Ergo cum hæc Pij V. conſtitutio non ſit vbique recepta, neque obliget ſub mortali culpa; clarè deducitur, quòd penſiones maneant, ſicut in anteriori tempore, prophanæ, & temporales.*Sic Marcus Vidal, & ante illum nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Aragon 2.2. q. 63. *art. 2. propè finem in dubio de Penſionibus, verſ. *An autem.**Qui à fortiori dicere tenentur, Penſionarios non recitantes ad nullam fructuum reſtitutionem modo teneri, ſicut nec antea tenebantur; cum verba conſtitutionis Pij V. æquè ad recitandum, ac ad reſtituendum referantur.

6 Cæterum hæc opinio, cuiuſcumque ſit, omnino improbabilis eſt, & graui cenſura notanda: eſt enim expreſsè contra conſtitutionem Pij V. vt ab vniuerſis Chriſti fidelibus intellectam, quæ, quantum ad obligationem recitandi officium parvum B. Virginis, & reſtituendi fructus malè perceptos, æquiparat Beneficiarijs Penſionarios, his verbis: * At quicumque penſiones, fructus, aut alias res Eccleſiaſticas, vt Clericus percipit, cum modo prædicto (de habente beneficium) ad dicendum officium parvum B. Virginis decernimus obligatum, & penſionum, fructuum, rerumque ipſarum amiſsioni obnoxium. * Quid clarius? Ideo ita communiter tradunt Doctores apud Palaum *tom. 2. diſp. 2. num. 16.* & Bonacinam *de Horis Canonic. q. 5. pũct. 2. num. 21.* & apud Dianam *p. 10. tr. 16. reſol. 94.* An vero probabile ſit, non eſſe lęthale vno, vel altero die Horas omittere? Affirmãt nonnulli apud Leandrum à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſp. 6. reſ. 4.* quia cenſent ad peccatum mortale requiri violationem ex contemptu, vel ex conſuetudine, quę virtualis cõtemptus dici ſolet. Quorum ſententiam probabilem putat, quia cõtrariam, quam ſequitur, probabiliorem vocat, adnotans, illum ex conſuetudine violare legem, *qui ex leuibus cauſis ſine vlla difficultate operatur frequenter contra legem.* Verùm hæc ſententia improbabilis, & ſcãdaloſa eſt, & in ſimili damnata ab Alexandro VII. vt dixi contra Caietanum *quæſtione præcedenti, num. 12.* Quapropter ipſemet Leander meritò eam retractauit, *lib. 6. diſp. 2. reſol. 7.* dicens contrariam eſſe veriſsimam, & omnino tenendam.

§. I.

Quid ſi fructus ſint tenues?

7 DVbitant tamen, & meritò: An ſi fructus Beneficij, vel Penſionis tenues, & exigui ſint, adeò, vt ad bonam partem congruæ, & moderatæ ſuſtentationis Clerici nõ ſufficiant, teneatur recitare? Negatiuam ſententiam, etſi nullo duce, amplexus eſt M. Sotus *lib. 10 de iuſt. q. 5. art. 3.* quẽ hac tempeſtate non pauci ſequũtur. Qui autem dicendi tenues fructus, & inſufficientes ad obligandum? Hoc opus. M. Sotus vbi ſuprà de fructibus beneficij loquens reſpondet: *Dixerim tenuiſsimum, vt ferè pro nihilo reputetur, nempè ſi his temporibus ſummam ſaltem octo ducatorum non attingeret: nam ſi ditius eſt, quamvis non ſufficiat ad victum, ſi tamen pauperi Clerico (attende) bona eſſet pars ſuſtentationis, non omnino poſsidens excuſatur. De hoc ergo ſapientium prudentia cõſulenda eſt.*Sic Sotus in editione Salmantina, anno 1553. quo tempore pretia rerum longè moderatiora erant. Ideò M. Petrus de Ledeſma in ſumma, quã poſteà ſcripſit *p. 2. tr. 9. cap. 4. concl. 5. diffic. 4.* maiorem quantitatem ad obligationem recitandi requirit.*A mi parecer (inquit) aunque el Beneficio ſea de diez y ſeis ducados, y aun veinte, no le obligaria à rezar.* Sic ille Imò & Sotum hanc ſententiam partim tenuiſſe refert ex auditu Thomas Sanchez *in opuſc. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 67. nu. 5.* vbi ſic ait: * Imò Pater Doctor Henriquez retulit mihi, quod conſultus Soto de beneficio, cuius redditus erant decem, & ſex nummi aurei, reſpondit, non obligare ad recitandum; & quidam maximè doctus recentior dixit, non minus, quam viginti aureos obligare.* Sic Sanchez referens M. Petrum de Ledeſma ſuppreſſo nomine.

8 Poſt citatos ſcripſit Epiſcopus Malderus. Et *tract. 10. de Virtutibus, cap. 2. dub. 3. verſ. Nihilominus.** Ad obligationem recitandi requirit, quod beneficium ſufficiat ad tertiam partem ſuſtentationis Clerici vulgaris. Cui adhærent Quintana-Dueñas, & Eſcobar, quos refert, & ſequitur Diana *part. 9. tract. 7. reſol. 8* Imò Aragon teſtatur *2. 2. q. 83. art. 12.* hanc eſſe communem ſententiam recentiorum. Sed immerito, vt obſeruat Palaus infrà citandus. Fundamentũ huius opinionis eſt: quia ſecundum M. Sotum neceſſe eſt, ad obligandum ad Horas, quod beneficium ſufficiat ad bonam partem ſuſtentationis

Digitized by Google

tionis Clerici pauperis: minor autem quantitas, quàm tertia pars, nequit dici ſufficiens ad bonam partem ſuſtentationis.

9 Verum, ſi hæc opinio eſſet vera, beneficium non attingēs triginta, vel quadraginta aureos, non obligaret ad recitandum Horas Canonicas: vt merito dixit Caſtro Palao *tom.2.diſp.2.p.1.§.2.n.8.* * Et certè niſi tertiam partem attingat, dici non poteſt, attingere bonam partem ſuſtentationis. Quapropter ſi hæc ſententia (nempè M. Soti) vera eſſet, Beneficium, cuius redditus, hoc tempore, non attingunt triginta, vel quadraginta aureos, nequaquam dici poteſt, attingere bonam partē ſuſtentationis moderatæ, vt benè notat Suarez *lib.4.cap.21.n.2.* Quibus enim decem, tempore Soti, non ſufficiebant, modo triginta non ſufficiunt.* Hæc Palaus.

10 Propterea Doctores alij, conſentientes præmiſsis, abſolutè aſſerunt, ad obligationem recitandi Horas Canonicas, requiri, quod Beneficij valor attingat quadraginta ducata. Ita Martinus de S. Ioſeph *tom.1.libr.2.tract.7.num.3.* & Leander à Sacramento *tom.6.in Decalog.tr.8. diſp.2. quæſt.112. & q.114.* Vbi ſubnectit, quod hæc quantitas debet computari ex ſolis fructibus, aut redditibus: *qui ſuperſunt (attende) deductis expēſis in collatione illorum, & dempta eleemoſyna, quæ pro Miſsis datur, ad quas obligat Cappellania.* Sic ille vbi ſuprà referens pro hac parte graues Auctores Sanchez, Quintana-Dueñas, Trullench, & Martinum de S. Ioſeph. Sic diſcurrunt Doctores, qui ad obligationem recitandi, valorē tertiæ partis cōgruæ ſuſtentationis Clerici pauperis, ſeu moderati, exigunt.

11 Addunt alij, ad obligationem quotidianam recitandi Horas Canonicas requiri, vt Beneficium ſufficiat ad dimidiam partem congruæ ſuſtentationis. Sic tradit Hieronymus Garcia *in ſum.tr.2.de Horis, dub.2.n.11.* vbi ſic: * Por muy probable tengo con Layman, Maldero, Leſsio, Molfeſsio, Trullench, y Diana, que quando no llega el Beneficio al medio ſuſtento, que ſe cumplirà cō rezar los dias de fieſta, y Domingos, ò rezar el oficio parvo de nueſtra Señora cada dia, en lugar del mayor, y lo vltimo eſtà muy en vſo en Eſpaña, dōde todos los hōbres doctos, y timoratæ conſcientiæ lo acōſejan.* Hæc Garcia, ſed apertè fallitur. Et nullus eorum, quos citat, hoc aſſerit: ſunt enim ipſimet Doctores, quos pro alijs opinionibus refert Diana *p.2.tr.12 reſol.9.* Poſſet verò pro ſe citare Thomam Hurtado *tom.de Reſid.tract.de Reſid. Canonic. reſol.9. ſubreſol 15.fol.389.* vbi laxiorē opinionem tradit, his verbis: * Si Beneficiū maiorem partem annuæ ſuſtentationis fructibus ſuis non tribuat, non obligat ad reſtitutionē, quia non obligat ad ſolvendas quotidiè Horas Canonicas. Ita Sotus vbi ſuprà, dicens, Recentiores Theologos communiter ſequi hanc opinionem. Et Nauarrus *de Horis, cap.7.* dicit, ſuo tempore multos viros pios, & doctos ita ſentire. Palatius *ad Sum. Caietani,* ibi: *Beneficium adeò tenue, quod non ſufficiat ad ſuſtentandum Miniſtrum, non eſt Beneficium, niſi imperfectè.* Ita Eminentiſsimus tàm ratione litteraturæ, quàm purpuræ. * Hæc Hurtado, qui paulò infra ſuadere contendit, onus annexum Beneficio imperfecto non eſſe, recitare quotidiè totum divinum officium.

12 Poſſetque, ex doctrina M. Soti, pro opinione præfata, ſic vrgere. Plus valebant tempore Soti decē ducata in ordine ad vſus humanos, quā modo quadraginta: ergo plus valebant decem & ſex, quā modo ſexaginta, & quatuor; quia ſicut ſe habent decē ad quadraginta, nempe, vt quarta pars, ita ſe habēt 16. ad 64. Sed M. Sotus (vt teſtatur Hēriquez, & ex illo Sanchez) Beneficiū, cuius redditus erant 16. aurei, iudicauit conſultus, non ſufficere ad obligationem recitandi: ergo idem modo iudicaret, licet fructus eſſent ſexaginta & quatuor. Fateor, cōſequentiam vrgere, & potiori iure, ſi verùm eſt, quod dicit Hurtado ſuprà num.18. nempè, fructus, qui olim ſufficiebant ad maiorem partem ſuſtentationis, non ſufficere hodie ad octauam partem. Sed quidem, ſi huic opinioni ſtandum eſſet, vt modo in Regno Caſtellæ rerum pretia ſe habent, centū ducata requirerentur, vt obligationem recitandi inducerent, quia bis cētum ad congruam ſuſtentationē Clerici pauperis vix ſufficiunt, vt non ſemel à timoratiſsimis audiui. Quapropter nunquam concedendū eſt, requiri valorem dimidiæ ſuſtētationis, vt docuit Garcia, & multo minus maioris partis ſuſtētationis, vt tenet Hurtado: ſed ad ſummū tertiæ partis, relinquendo iudicio Doctorum, pro locorum, & temporū diuerſitate, quænam quantitas ad tertiā partem ſuſtentationis ſufficiat. Et in hanc tandem ſententiam venit Hurtado vbi ſuprà, ſed inconſequenter quidem ad ea, quæ paulò antea prædixerat. Legas, quæſo, Iulium Mercorum *3.p. Baſis, art. 14. ad 1.* vbi circa diuerſitatem valoris monetæ, pro diuerſis locis, ait, *cùm vnum aureum Matriti, & Pariſijs, vbi abundant pecuniæ, quantum ad exiſtimationem furti, æquipolleat valori trium iuliorum, vbi abundant res, & non abundant pecuniæ.* * Ex quibus deduces, pro diuerſitate locorum quantitatem pecuniæ ad congruæ ſuſtentationis partem taxari debere.

13 Notandum verò hic eſt, ſi fructus nō attingant tertiam partem ſuſtentationis,

Beneficiarium, ſeu Penſionarium non recitantem, nô ſolùm non peccare; ſed neque ad reſtitutionem teneri. Quia in hoc non facit contra præceptum Eccleſiaſticum recitandi Horas. Obligatio autem reſtituendi fructus Beneficij non oritur ex præcepto naturali, ſed Eccleſiaſtico; ac proinde, hoc deficiente, non eſſe huiuſmodi obligationem, docẽt ſuprà viginti Doctores apud Dianam *part.* 11. *tract.* 1. *reſol.* 7. quos ſequitur Garcia *de Beneficijs*, 3. *p. cap.* 1. *num.* 7. Cui principio innititur communis Doctorum ſententia, quæ Beneficiarios non recitantes primis ſex menſibus, (etiamſi preces alias non fundant) ad reſtitutionem non obligat: nimirum, quia præceptum Eccleſiaſticum ſolùm adſtringit ad reſtituendos fructus, non recitãtem poſt primos ſex menſes à poſſeſsione Beneficij, vt conſtat ex conſtitutione Pij V.

14 An vero Beneficiarius, qui præcepto Eccleſiaſtico non ligatur ad Horas, ob tenuitatem fructuum Beneficij, modo ſuprà explicato, teneatur iure naturæ ad aliquas preces: Non conueniunt Doctores. Negat Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4 *cap.* 16. *nu.* 4. Affirmat cum communi ſententia Thomas Hurtado *tom.* 1. *de Reſident. Sacra, tr. de Reſidentia Canonicorum, reſol.* 8. *n.* 22. & 35. & *reſol.* 9. *n.* 3. & 4. Ait verò, hanc obligationem iure naturæ inhærentem non eſſe ſub mortali, ſed ſub veniali. Quod docet etiam Nauarrus apud ipſum; quia ſolùm oritur ex gratitudine, & oratio, quæ debet fieri, indeterminata eſt. Quod eſt valdè notandum, & mihi placet: quia nullus eſt contractus inter Beneficiarios, & fideles, ex quo obligatio iuſtitiæ conſurgat.

15 Si autem ad plenam quæſtionis deciſionem ſcire deſideras, quid veniat nomine congruæ ſuſtentationis? Reſpondet M. Corradus 2. *p. Reſponſ. q.* 48 2. *Suſtentationem intelligendam puto, ſcilicet, victus, veſtitus, domus, & ei inſeruientes. *Et ante illum Caietanus 2. 2. *q.* 100. *art.* 2. & 3. ibi: * Suſtentationis nomine nõ tantum venit cibus, & potus, ſed quidquid eſt neceſſarium ad vitam, & veſtitum ſui, & eorum, quorum cura ſibi incumbit. *Quibus adhæret Martinus de S. Ioſeph *lib.* 2 *tract.* 7. *de Orat. num.* 13. ibi: *Los frutos del Beneficiado ſon para alimentos del Clerigo, y debaxo del nombre de alimẽtos, ſe entiende comida, y bebida, caſa en q̃ viuir, veſtidos, cama, medicinas, y todo lo neceſſario para la vida, &c. y tambien criados, ſi los pide la dignidad, y calidad, y tambien los ſalarios q̃ ſe les dàn. Pues veaſe, ſi conforme à eſto me alargo mucho en ſeñalar quarenta ducados, para buena parte de ſuſteto. * Hæc ille, & eſt ſententia Thomæ Sanchez *in conſilijs, lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 67. *num.* 4. vbi ait: *Nomine ſuſtentationis intelliguntur, non tantùm alimenta ad corpus, ſed etiam moderatus victus, & veſtitus, habitatio, & omnia alia hoc modo neceſſaria ad moderatam vitam (attende) ac ſi nil aliud haberet Beneficiarius ad ſuſtentationem, quia id eſſet per accidens. Ad quod cõſiderandum neceſſaria eſt conſideratio temporum, & locorum, quia diuerſis tẽporibus, & locis, cariùs valent res. Similiter decentia veſtitus diuerſis in locis diuerſimodè conſideratur. * Hæc Sanchez, quæ ſunt valdè notanda.

16 Omnia ſuperiùs dicta de Beneficijs, intelligenda veniunt de Pẽſionibus, quia Pius V. in ſua conſtitutione, quoad obligationem recitandi, & reſtituendi, eodem prorſus modo voluit manere obligatos Penſionarios, ac Beneficiatos, diſcrimen ſolùm faciens inter officia recitanda. Et ita cum Suarez, Bonacina, Petro de Nauarra, & alijs notat Palaus *tom.* 2. *diſp.* 2. *p.* 7. *num.* 16. vbi ait: * De Penſionarijs non recitantibus officium paruum B. Virginis idem eſſe dicendum, ac dictum eſt de Beneficiatis; peccare, inquam, mortaliter poſt obtentam penſionem, ſi non recitent, & tranſacto ſemeſtri obligatos eſſe reſtituere integros fructus perceptos, quia nullum officium præter recitationem exequuntur, ratione cuius ab integra reſtitutione excuſari poſsint. Sic obligantur ex ſuprà dicta conſtitutione Pij V. * Sic Palaus.

17 Verùm alij mitiùs cum Beneficiarijs, & Penſionarijs non recitantibus ſe habẽtes, ad ſolam tertiam partem fructuũ diei correſpondentium reſtituendam obligant. Ita viri ſapientiſsimi apud Henriquez *lib.* 13. *de Excommunicat. cap* 13. *n.* 2. vbi ſic. * Praxis cum ſapientum conſilio rigorem decreti Lateranenſis; & Pij V. ita temperat, vt Parocho, & alijs relinquatur quædam portio, quia cum titulo ſuſtinent onera beneficio annexa (& in Gloſſ. lit. V.) vt Parochus, ſeu Epiſcopus quintam partẽ fructuum, quæ in die recitationi horarum reſpondet, reſtituat in pia opera, reliquas partes retinebit ſibi. Ita Frat. Medina, Frat. Lopez, & in generali Soto. Recentiores in prælectionibus, & conſulti Peña, Cueuas, Gallo. Et colligitur ex Sylveſtro, *& infrà lit. Z. *Addit Fr. Medina, & Peña, & prædicti Recentiores: Si Canonicus omittat Horas, ſatis eſt, vt reſtituat quartam partem fructus pro rata, alij Beneficiarij reſtituant tertiam partem. Sed de habente præſtimonium ſolus Frat. Medina obligat reſtituere omnes fructus diei reſpondentes; & idem diceret de Penſionario, quia non habet aliud onus, aut officium præter recitationem. At quia onus recitandi his additum videtur acceſſoriè, ſatis eſt, vt pro rata reſtituant tertiã partem, quia cum has moderatione praxis ſapien-

ſapientum acceptauit nouâ, & rigidam conſtitutionem Pij V. Reliquas duas partes retinet Penſionarius ob titulum ex cauſa datũ, vt ob ſua, aut parentum benemerita in Eccleſiam. Sic ex citatis Henriquez. Quorum opinionem tutam, & probabilem eſſe ait Trullench *in expoſitione Bullæ Cruciatæ, lib. 3. caſu 2. num. 3.* Et videntur tenere alij apud Dianam *part. 2. tract. 12. reſol. 8.* & Thomas Sanchez *tom. 1. conſil. lib. 2. cap. 2. dub. 84.* Quibus non diſſentit P. Mendo *in Bull. diſp. 34. cap. 2. num. 25.* Et nouiſſimè probabilem eſſe, dicit M. Fr. Antonius Baco Auguſtinianus *in ſum. diſp. 35. cap. 9.* Sed illam nimis laxam vocat Leſſius *lib. 2. cap. 34. dub. 32. nu. 177.* & improbabilem Palaus, vbi ſuprà *punct. 7. num. 9.* licet alij eam referentes non improbent.

18 Et quidem cùm Beneficium ſit propter officium, & hoc in prædictis Beneficiarijs aliud non ſit, quàm horarum recitatio, quãdo hæc deficit, totum officium deficit: ergo & totum pro illa die Beneficium: ergo ad nullam partem fructuum diei correſpondẽtem titulum habet, & conſequenter omnes reſtituere tenentur. Idemque à fortiori de Penſionarijs dicendum, quos Pius V. Beneficiarijs quoad obligationem reſtituendi pares eſſe voluit. Non tamen audeo ſentẽtiam Patris Henriquez, & aliorum improbare, maximè cùm lex Pontificia, vt ab eo explicatur, acceptata fuerit, & ſapientum praxi confirmata, quia ſicut leges non acceptatæ non obligant, ita nec aliter quàm acceptatæ fuerint. Nec fides tantis Doctoribus negari debet. Ideò ſententiam Pat. Henriquez ſequutus.

19 Pro coronide aduertendum eſt, Penſionarium non Initiatum ſacris, ſi efficiatur miles Ordinis Militaris D. Iacobi, Alcantaræ, aut Calatrauæ &c. cum indulto retinendi penſionem, ſatisfacere obligationi recitandi officium paruum B. Virginis, ſi orationes Dominicas, & Angelicas a ſua Religione præceptas recitet. Quia Pius V. ſolum obligare voluit, ad recitandum prædictum officiũ B. Virginis, eos Pẽſionarios, qui aliàs ad nullas preces adſtricti erant Sic docet Garcia *de Beneficijs, 3. p. cap. 1. n. 117.* cum Vega, Manuel Rodriguez, & Petro de Ledeſma, quos cum alijs ſequitur Bonacina *diſp. 1. de Horis Canon. q. 2. punct. 4. num. 2.* Quibus adde Rocaffal, Trullench, Perſicum, Pelliżariũ, Caſtro Palao, & alios, quibus eos referens ſubſcripſit Diana *p. 10. tr. 16. reſ. 95. verſ. Quarto tertio.* Quam doctrinam extendi ad Religioſos Societatis Ieſu, recitantes orationes ſolitas in Societate, putat probabile Tancredi *de Relig. tract. 3. lib. 4. ſ. 6.* Sed illi non aſſentior, quia hi Religioſi ad præfatas orationes adſtricti non ſunt. Neque alijs Doctoribus ſuprà citatis conſentiam, niſi Militares, vtpote quibus officium Diuinum in prædictas orationes auctoritate Apoſtolica commutatum fuit, ad eas recitandas ſub lethali teneantur, quod negat Leander à Sacramẽto *tom. 6. tract. 8. diſp. 2. §. 1. quæſt. 22.* dicens, ſibi eſſe ferè certum, non teneri. Et ſaltem, vt audio, hæc obligatio, licet olim impoſita, in deſuetudinem abijt, vel vt minimum ab obligatione graui immunes communis ordinum militarium ſenſus ſæculares equites declarat. Addunt alij, equites coniugatos, quibus penſiones anteà Eccleſiaſticæ, titulo laicali, ex cõceſsione Pontificia, conſeruantur, & vulgò iam dicuntur *Caualleratos*, non teneri ad officium paruum B. Virginis: Et hunc eſſe effectum illius diſpenſationis. Sic à viro doctiſſimo in Curia Romana ſubſcriptum legi. Sed verbis diſpenſationis ſtandum cenſeo: nec aliud eſſe poteſt principium, ex quo huius caſus deciſio in fauorem equitis coniugati admitti poſsit. Solent enim Pontifices diſpenſare cum Penſionario, titulo Clericali, vt retenta penſione, nubat; cuius natura non mutatur, licet nomine variato vocetur *Caualleraro*, vide Dianam vbi ſuprà *verſ. Notandum.*

DISPVTATIO TERTIA.
De Oratorijs.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm virtute Cruciatæ poſsit quiſque, ſine alio priuilegio, in domo priuata oratorium erigere, quod ab Epiſcopo deſignetur, & approbetur ad celebrandum? vbi an licentiam concedere queat Commiſſarius Cruciatæ?

§. PRIMVS.
Affirmatiuæ ſententiæ Auctores referuntur.

1 PRiuilegium Bullæ Cruciatæ adeò aliqui amplliarunt, vt aſſeruerint, cuilibet aſſumenti Cruciatam licitum eſſe in domo ſua oratorium erigere, & ab Ordinario approbatione obtenta, in eo celebrare, vel celebrari facere. Sic docuerunt nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Trullench *in expoſit. Bullæ, lib. 1. §. 3. dub. 4. n. 6.* vbi ſic: Quidam exiſtimant, & inſinuat Rodriguez, *§. 5. numer. 4. in Addit. ad §. 5.* per illa verba Bullæ, *vt in oratorio priuato poſſint celebrare, vel celebrari facere, &c.* duo concedere Pontificẽ habenti Bullam; & quod poſsit habere

in domo ſua oratorium deſignatum, & viſitatum ab Ordinario, & quod in eo ſic deſignato,& viſitato per Ordinarium,poſsit celebrare, vel celebrari facere, etiam interdicti tempore: ita tamen quod facta ab Epiſcopo approbatione oratorij, non ſit in eius poteſtate impedire, quominus quocumque tempore,ratione Bullæ in eo celebretur: *Sic refert Trullench.

2 Huius opinionis anteſignanus fuit Doctiſsimus M.Dominicus de Soto *in 4.diſt.13. art.3*. Vbi poſtquam ſtatuit, licere ex neceſſitate,extra Eccleſiam celebrare, concludit: *Sed præter neceſsitatem,ſunt & priuilegia: Prædicatoribus enim,& Minoribus indultũ eſt,vt cum altari portatili poſsint,etiam ſine licentia Epiſcopi,extra Eccleſiam celebrare: vt patet *cap.in his,de Priuileg.* Iam vero modo,(attende)per Pontificũ diplomata,quibuſuis conceſſum eſt, vt intra lateres proprios, Miſſas facere poſsint celebrari. Atq; vbi aliqua neceſsitas incumberet, nil irreuerentiæ tales cõceſsiones haberẽt,&c. At verò quod vniuerſi,citra delectum,huiuſmodi cõceſsionibus vtantur,revera nõ poteſt non reuerẽtiam Sacroſancti Sacramenti denigrare, & quandam præſeferre cõtemptus effigiem. In primis ergo neque ex priuilegio facere licet, niſi in loco decẽti: in locis enim,vbi vel mẽſa,vel lectus ſternitur, niſi ob grauem iacentis infirmitatem, vt cõmunionem ſuſcipiat, indecentiſsimum eſt, huiuſmodi priuilegijs vti. Imò vt ſententiam meam proferam, niſi eſſet perilluſtris perſona,mallem, vt cæteri, quando exire ad Eccleſias non poſſunt, die etiam feſto, Miſſam non audirent,quam domi audirent.*Hactenus M.Sotus. Quibus ex vna parte,vt certum ſupponit,virtute Bullæ Cruciatæ, quibuſvis concedi priuilegiũ habendi oratorium, & in eo celebrare, vel celebrari facere,& ex alia ſignificat, quantum ipſi eiuſmodi priuilegij vſus, citra delectum perſonarum,diſpliceat. Sotum ſequitur M. Ludouicus Lopez *2.part.inſtruct.cap.79.§.* *Supereſt iam nunc diſſerere de gratia conceſſa in Bulla Cruciatæ.* Vbi licèt præfatam licentiam in Bulla contineri exiſtimet, rationabilem tamen cauſam ad eius vſum requirit.*Et tũc locus ille,inquit,mundandus eſſet, & ornandus,atque præparandus maximè.* De quo dubium non eſt, cùm ſit ab Ordinario Approbandus,& deſignandus.

3 Hotum ſententiam ſequitur Ludouicus à Cruce *in Bulla,diſp.1. cap.5. dub.1.nu.5.* & videtur tradere Diana *part.5. tr.10.reſ.76.* Vbi citato Ludouico, ſubnectit,* cuius doctrina eſt valdè notanda,&c.* Et probabilem eſſe dicit Hieronymus Garcia *in Summ. tract.3.diffic.8.dub.9.punct.3.* ibi: *Los Autores deſta opinion ſon muy graues,y Ludouicus à Cruce,a demas de ſer muy docto,fue Penitenciario del Romano Pontifice, y aſsi no ſe puede negar, ſino que eſta opinion es probable.* Et eſſe valdè probabilem dicit Thomas Hurtado *tom.2.reſol. moral. tract.12.cap.1.in Digreſsione de Bulla Cruciata, n.1242.fol.484.* Vbi poſtquam argumenta cõmunis ſententiæ expendit,& ad illa reſpõdit; ſic pro contraria nuper poſita cõcludit:*Fateor,hanc ſentẽtiam valdè probabilem eſſe, & tutã in praxi,ſi velint domini Epiſcopi illa vti:quia vt dicebam,Epiſcopi non dant licentiam habẽdi oratorium, ſed ſolùm Sum. Pontifex,licèt ipſi Epiſcopi approbent & deſignent locum honeſtum,ſicut ſuprà ex multis Authoribus oſtẽdimus, quod regularibus non concedit Epiſcopus iuriſdictionem,& licentias ad audiendas confeſsiones,ſed ſolùm Sum. Pontifex,licèt vt iſte dicatur illas concedere,requiratur tanquam conditio neceſſaria poſita de nouo à Tridentino approbatio ipſius Epiſcop.*Sic ille, etſi contrarium amplectendum aſſerat, propter fidelium praxim,& conſuetudinem.

4 Denique hanc ſententiam tuentur viri alij doctiſsimi,quos ſequitur Caſtro Palao *tom.4.tr.25.de Bulla Cruciatæ,diſp.vnic.p.6. n.2.* Vbi poſtquam Latinã clauſulam ad verbum ſcripſit,ſic ait: * In hac clauſula primò conceditur facultas habendi oratorium priuatum, vti cum Henriquez,alijſque Neothericis notauit Ioannes de Salas *in explic.Bullæ Cruciatæ,q.19.* Nã eſto id in prædicta conceſsione non habeatur expreſsẽ, manifeſtè ſupponitur:tùm quia cõceditur, vt in priuato oratorio tempore interdicti celebretur: tùm ex illa dictione *etiam*,quam addit Bulla Latina,quæ caſum difficiliorẽ, & magis dubitabilem exprimit,ſupponit tamen faciliorem,& minus dubitabilem; qualis erat extra tempus interdicti. Bulla ergò concedit habẽti ipſam, vt poſsit habere priuatum oratorium, & in eo Miſſas celebrare,vel celebrari facere dummodo oratorium ſit diuino tantum cultui deputatum, & ab Ordinario deſignatum,iuxtà formam in Tridentino præſcriptam,& dum eo quis vtitur,fundat preces pro vnione Chriſtianorũ Principum, & eorundẽ contra Infideles victoria.*Hæc Palao: pro cuius ſententia,vltra citatos adducit P. Henao *de Sacrific.Miſſ.diſp.23. à n. 143. & diſp.30.à n.205.* Martinum de Ledeſma,Alfonſum Vivaldo,& Hieronymum Llamas *in opere de Sacrific.Miſſæ, diſp.23.à nu.143.& diſp.30.à n.205.* Item Lezanã *in Sum. verb. Orator.n.5.* & Paſqualigum *q.638. de Sacr. nouæ legis,n.4.* & eam nõ improbat Quintana-Dueñas *tom. 1. Singular. tract.7.ſingul.33.* & Henao,vbi ſuprà, *tom.de ſcient.media, fol.463.* dicit eſſe probabilem. Et nouiſsimè

vnus

Digitized by Google

vnus pro mille hanc ſententiam defendit Dominus D. Ludouicus de Egea & Talayero vtriuſque Senatus Aragonij, & Cruciatæ conſiliarius, vir ſanè omnibus numeris abſolutus,& dignus qui ad Magiſtratum,tribunitiæ poteſtatis ad inſtar,qui vulgo *Aragoniæ Iuſtitia* nominatur,promotus fuerit, in erudito tractatu,hoc anno 1677. luci dato Matriti,cui titulus : *Iuſtificacion de la facultad del ſeñor Comiſſario de la cruzada, para conceder Oratorios pribados*.Qui num.11.ex verbis Bullæ plumbeæ à Pio IV. Pio V. & Gregorio XIII.fideliter excerptis, deducit præfatam ſententiam expreſsè in illis contineri. Et inſuper num.15.concedit, habentem Bullam Cruciatæ poſſe vi illius petere ab Ordinario oratorij erecti approbationem, & illa obtenta, in illo,abſque alio indulto, & licentia,celebrare, vel celebrari facere. En illius verba ex num.11.* Del referido contexto,ſe manifieſta claramẽte, que eſtas gracias de gozar de los Oratorios priuados, eſtàn concedidas à quatro generos de perſonas:Es à ſaber ; à los que ſe aliſtaren contra los enemigos de la Fè;à los que embiaren à otros en ſu lugar ; à los que contribuyeren liberalmente para eſta empreſa ; y à los q̃ obtuvieré facultad del ſeñorComiſſario General para lo ſobre dicho, igualandoſe todas en el beneficio,y gracia de eſte vſo.Y aſsi lo han entendido muy doctos, y graues Autores.*Sic ibi : Et prædixerat num 7. propè finem. Inſuper num.15.ſic ſcribit:* Y ſi los priuilegiados por la Bulla pretendieren valerſe de eſta facultad, como ſienten algunos (nempè abſque vllo recurſu ad Dominum Commiſſarium) dependen de ſu Ordinario, à quien tocarà, no ſolo eſtimar la deputació del pueſto,culto, ornamento, y decencia,ſino de las miſmas perſonas, en ſu calidad, y merito ; pues aſsi como es juſto, que no ſe conceda à todos,lo ſerà el que ſe conceda à algunos. * Hæc Dominus D. Ludouicus de Egea, cuius ſententia ad ſui opuſculi ſcopum eſt valdè notanda, & mente retinenda.

§. II.

Eiuſdem ſententiæ fundamenta.

5 PRimum,& præcipuum deſumitur ex verbis clauſulæ Latinæ Bullæ Cruciatæ,in qua conceditur:* Vt in priuato oratorio ad Diuinum cultum tantum deputato,ab Ordinario viſitando, & deſignando, etiam tempore interdicti,&c. celebrare, vel per aliũ celebrari facere.* Ex quibus ſic conficitur argumentum. Hoc priuilegium eſt omnino independens ab alio præuiè conceſſo,vel concedendo, nec ſumens Bullam alterius priuilegij adminiculo indiget ad huius vſum:ergo virtute Cruciatæ omni alio, circa oratoria, indulto ſecluſo,poteſt Sacerdos in priuato oratorio celebrare, vel celebrari facere : Atqui hoc eſt impoſsibile abſque oratorio:ergo hoc illi implicitè conceditur in Bulla. Confirmatur, tum quia conceſſo aliquo, intelliguntur omnia conceſſa, ſine quibus impoſsibilis eſt illius vſus : tum quia Bulla non caſu,ſed a coſilio vtitur verbis illis de futuro, * ab Ordinario viſitando, & aſsignando : * quibus Ordinario expreſsè conceditur, vt viſitet,& approbet (ſi decens inuenerit)oratorium, vt in eo celebrari poſſit : ergo etiam ſi præuiè ad hanc conceſsionem nullum eſſet priuilegium ad oratorium erigendum,vi Cruciatæ poſſet quis in domo ſua locum decentem extruere, & Ordinariũ accerſere,vt declaret, an ad Diuinum cultum,& Miſſæ celebrationem idoneus ſit ; & in eo ſemel approbato celebrare, vel celebrari facere.Aliàs priuilegium Bullæ nil operaretur,caſu,quo illam aſſumens non inueniſſet oratoriũ virtute alterius priuilegij præuiè erectum, & approbatum ab Ordinario; & fruſtra etiam videretur Pontifex verbis illi, de futuro : *viſitando,& aſsignando*, cum potius advertenter dicere debuiſſet, *in oratorio iam viſitato, & virtute alterius ſpecialis indulti approbato,& deſignato.* Vt ſic intelligeretur excluſus caſus, qui in præſenti controuertitur.

6 Secundò probatur: quia nullibi prohibetur Epiſcopis oratoria approbare, ſed ſolùm concedere licentiam celebrandi in priuatis oratorijs Hæc enim eſt,quæ ab Epiſcopis, & Nuntijs per Paulum V. & Vrbanum VIII.in ſpecialibus Breuibus, hac ſuper re editis,reuocata,& ablata eſt. Ergo modo,ſicut antea,approbationem oratorij concedere poſſunt, quamvis licentias celebrandi non poſsint. Sicut licèt nequeant concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis Pontifici, poſſunt tamen confeſſarium approbare, vt idoneum ad abſolutionem, ſi ex priuilegio aliundè facultas abſolvendi illi concedatur. Ergo ſicut confeſſario ſemel approbato, poteſt quis virtute Bullæ reſeruata Pontifici confiteri ; ita oratorio ſemel approbato, poterit in eo per ſe, vel per alium virtute Bullæ celebrare. Confirmatur: nam qui habet priuilegium eligendi pro reſeruatis confeſſarium approbatum, poteſt petere ab Epiſcopo, vt Petrum, verb grat. aliàs virum doctum ad confeſsiones approbet ; & Epiſcopus poteſt illum approbare, vt ei approbato ſubditus confiteatur: Ergo ſimiliter, qui habet priuilegium celebrandi in oratorio priuato ab Ordinario de-

Digitized by Google

deſignando,poterit petere ab Epiſcopo, vt priuatum oratoriũ ei approbet, & deſignet, & Epiſcopus id efficere poterit, quia nullibi inuenitur prohibitum.

7 Tertiò: Commiſſarius Cruciatæ poteſt concedere licentiam habendi oratoriũ priuatum, & in eo celebrandi, vt conſtat ex publicatione facultatum Commiſſarij, quam fieri iuſsit anno 1642. Illuſtriſ. ac Reuerendiſsim. Fr. Antonius de Soto-Maior, Commiſſarius Generalis Cruciatæ, vir doctiſsimus ex Prædicatorum Ordiñe, & iterato publicarunt eius ſucceſſores Illuſtriſsimi D. Petrus Pacheco, & D. Ioſeph Gonçalez, anno 1664. quæ Hiſpano idiomate circumfertur hoc titulo: * Facultades concedidas por ſu Santidad, al Comiſſario General de la Cruzada, en todos los Reynos, y Señorios de ſu Mageſtad, &c.* Inter quas hæc continetur.* Item, que podamos dar licencia para celebrar, y hazer dezir Miſſa en Oratorio particular, ſiendo primero viſitado por el Ordinario.* Et in fine: * Lo qual, todo mandamos ſacar de la dicha Bula original, y Breues en fauor della, por ſu Santidad concedidos, y en fee dello mandamos dar, y dimos la preſente firmada de nueſtro nombre, &c.* In quibus verbis clarè, & euidenter contineri, Commiſſarium poſſe concedere licentiã habendi oratorium priuatum, & in eo celebrandi, putãt doctiſsimi viri. Videatur P. Andræas Mendo *in explicat. Bullæ, diſp. 37. cap. 15. num. 106.* vbi ait: * Temerè, & abſque fundamento iudicaretur oppoſitum, & in re grauiſsima fides negaretur tanto viro.* Cui coſentit M. Barnabas Gallego *in explic. Bullæ, cap. 14. clauſ. 14. dub. 182. fol. 199. & ſeq.* Vbi acriter carpit Antoninum Dianam, eo quod oppoſitum doceat *part. 9. tract. 1. reſol. 24.* Et poſt eius impugnationem concludit: * Eſta nueſtra reſolucion, conviene à ſaber, que es cierta, è indubitable la dicha facultad, tienen comũmente los Autores, que eſcribẽ ſobre la Bula de la Cruzada, que han tocado eſte punto. (que no todos le han tratado, porque lo ſuponian) Eſtos, pues, ſon Alfonſo Perez de Lara, *en el Compendio de las tres gracias, fol. 59.* Egidio Trullench *de Bulla, lib. 2. §. 5. dub. 3.* Andrès Mendo ſuprà, y Iuan Valero, Monje Cartujo, en las diferencias de ambos fueros, en la palabra Miſſa, en la diferencia 2. Y aora nouiſsimamente, el año de 1651. el muy docto Tomàs Hurtado, Clerigo Menor *tom. 2. variar. reſol. tract. 12. cap. 1. §. 4.* lo ſupone como coſa cierta. Y eſta doctrina deuen enſeñar todos los que ſobre eſte punto eſcriuieren.* Hæc M. Gallego. Commiſſariũ autem Cruciatæ non ſemel conceſiſſe talem facultatem, euidentiſsimum eſt, & non pauci oculares teſtes deponunt,

8 Ex quibus ad rem noſtram ſic formo argumentum, ex eo quòd Commiſſarius, vt ipſe declarat, poſsit: * Dar licencia para celebrar, y hazer dezir Miſſa en Oratorio particular, ſiendo primero viſitado por el Ordinario.* Inferunt citati Authores, quod ſi prędictam licentiam dederit, poterit quiſque in domo ſua oratorium erigere, & obtenta Ordinarij approbatione, in eo celebrare, vel celebrari facere. Atqui Bulla Cruciata hanc eandem, & ferè eiſdem verbis licentiam ſumenti Bullam concedit, vt conſtat ex clauſula quarta Bullæ Hiſpanè. * Que puedan, aun en tiempo de entredicho, en Oratorio particular, ſeñalado, y viſitado por el Ordinario, dezir Miſſa, ò hazerla celebrar, &c. * Ergo virtute facultatis, quam Bulla Cruciata concedit, idem prorſus cuique licebit, quod virtute licentiæ, quam Commiſſarius Cruciatæ conceſsit. Confirmatur, quia Alphonſus Perez de Lara refertur à Gallego, Mendo, & alijs pro facultate Commiſſarij ad concedendum oratorium: cum tamẽ præfatus Lara ſolummodo dicat.* El Comiſſario General tiene facultad de dar licencia para dezir Miſſa en Oratorio particular, ſiendo primero viſitado por el Ordinario, y en Altar portatil.* Ergo cùm idem, circa oratoria, Bulla Cruciatæ cuique concedat, re ipſa conceſſum habet, quod Commiſſarius, concedere poteſt, & conſequenter erigere oratorium.

9 Adde, Commiſſariũ non aliundè prædictam facultatem habere, niſi ex citatis Bullæ verbis, vt fatetur Thomas Hurtado ſuprà: * Commiſſarius, inquit, virtute Bullæ habet poteſtatem dandi licentiam erigendi oratorium, vt praxis docet, ſed non ex alio habet poteſtatem, niſi ex verbis relatis Bullæ. Vndè illi credendum eſt, dum dicit, ſe poſſe id cõcedere. * Quod non improbat Trullench *in expoſit. Bullæ, lib. 2. §. 5. dub. 3. nu. 7. fol. 487.* dum ait. * Quæ quidem facultas non continetur ſaltem expreſsè in Bulla Latina, attamen ſi Commiſſarius Cruciatæ vtitur hac facultate, credendum eſt, id poſſe.* Nec fundamentum vllum habet, quod ſcribit M. Gallego, vbi ſuprà *fol. 201.* nimirũ hanc facultatem Commiſſario competere virtute Bullarum Apoſtolicarum, & aliorum Breuium. Nec quod affirmat Ioannes Valerus, dicens: * Præfatas licentias celebrãdi in priuatis oratorijs concedi Commiſſario Cruciatæ ex ſpeciali commiſsione Papæ. * Dixi, non habere fundamentum, quia vt à viro doctiſsimo accepi, nullum Breue, nec Bulla, nec ſpecialis commiſsio à Pontifice facta, poſt diligentem inquiſitionem in Tribunali Cruciatæ reperitur. Quod etiam ex teſtimonio Secretarij verſatiſsimi in illius monumentis teſtatur à virò valdè graui, & fidedigno acceptiſſe

cepiſſe

Digitized by Google

cepiſſe eruditiſsimus Pat. Henao *in opere de ſcientia media, fol.464.num.1678.* Quapropter ex ſolius clauſulæ Bullæ Cruciatæ verbis, hanc poteſtatem ſibi competere Commiſſarius Cruciatæ cenſuit:& præmiſſo, vt creditur, doctiſsimorum conſilio, ne temerè illam ſibi arrogaret, declaraſſe cenſendus eſt. Ergo cùm Bulla Cruciatæ id concedat ſumentibus, quod Commiſſarius eius virtute poteſt, velnegandum eſt, facultatem Commiſſarij ſufficere ad erigendum oratorium, vt in eo approbato ab Ordinario, celebretur; vel aſſerendum, licentiam per Bullam conceſſam ad id etiam ſufficere.

10 Ex quibus concludi videtur, quod ſi habens Bullam Cruciatæ roget Epiſcopum, vel Vicarium, vt locum decenter ornatum in domo ſua viſitet, & deſignet, & aptum ad Miſſam celebrandam declaret: ſi Ordinarius votis annuat; poterit virtute Bullæ in eo celebrari, quia revera in tali caſu datur quidquid Pontifex ad vſum huius priuilegij requirit. Nec quidquā ex præfata licentia contra bonos mores infertur, quod æquè nō inferatur ex ea, quæ comuniter Romæ ad oratoria erigenda conceditur, cùm Ordinarius non credatur approbaturus, nec deſignaturus ad celebrandum, locum vel domum viri ignobilis, ſeu viliſsimi officialis, ſed eorum tantùm, qui abſque indecentia vlla, vel perſonæ, vel loci, Miſſam domi celebrare, vel celebrari facere poſsint. Et hac ratione limitata conceſsione Bullæ Cruciatæ, & eius vſu, reuerentia Sacroſancto Sacramento debita non videtur denigrari. Hanc opinionem ſic explicatam tuentur non pauci viri docti hac de re conſulti, vt teſtatur Garcia vbi ſuprà *p. 3.n.26.* ex quibus ipſe concludit iterum.* Y aſsi no ſe puede dudar, ſino que eſta opinion es probable.*

11 Addit Ludovicus de la Cruz, & ex illo Diana, vbi ſuprà *p.5.tr.10.reſol.66.* quòd ſi contingat, locum eſſe decentem, & idoneū ad arbitrium boni viri, & Ordinarius nolit eum approbare, nec facultatem concedere ad celebrandum, poteſt compelli ad concedendam: quia non poteſt defraudare ſubditū priuilegio à Pontifice ſibi conceſſo, habendi domi oratorium: priuaret autem, non cedēdo approbationem. Imò qui vellet, inquit, huiuſmodi lites vitare, probabile ſatis videtur, quod licitè poſſet tunc vti prædicto oratorio, & in eo celebrare per ſe, vel per alium abſque facultate Ordinarij, quia ſuppoſita decentia, & idoneitate loci ad arbitrium prudentis viri, licentia, ſeu approbatio iuſta petita, & iniuſtè ab Ordinario negata, ipſo iure intelligitur conceſſa à Papa.* Hæc ex Ludouico de la Cruz, refert, & amplectitur Diana *part.5.tr.10.reſol.76.* ſubnectens: * Cuius doctrina eſt valdè notāda; nam poteſt etiam deſeruire in caſibus quotidianis, quando Papa concedit aliquibus licentiā habendi oratorium in domo pro celebratione Miſſæ.* Sic ille. Quibus partim conſentit Palao vbi ſuprà *tom.4.tr.25.diſp.vn c.punct. 6.num.3.* dicens: * Quod ſi roges, quid operatur hoc Bullæ priuilegium, ſi expectanda eſt Epiſcopi approbatio, viſitatio, & deſignatio? Reſpondeo, multum operari, &c. Et præcipuè operatur, vt Epiſcopus ſit obligatus, & cogi poſſit approbationem concedere, ſi locus decēs eſt diuino cultui deputatus.* Et partim conſentit Thomas Hurtado vbi ſuprà, nam cùm opinionem Ludouici de la Cruz, & Dianæ nuper poſitam referat, licèt non ſequatur, non reijcit, neque impugnat: Quod in hoc præcipuè Doctore ſignum approbationis eſt.

§. III.

Authoris iudicium.

11 Cæterum, vt verum fatear, nulla ex opinionibus, quæ virtute Cruciatæ oratorium erigi poſſe, concedit, mihi vnquam neque vt probabilis arridere potuit. Et ſanè prout à Ludouico de la Cruz defenditur, omnes reijciunt. M. Barnabas Gallego *in Bullam Cruciatæ, cap.4.diffic.31.* dicit, eſſe manifeſtè falſam.* Y aſsi, inquit, ſe engañò Fr. Luis de la Cruz en ſu explicacion, *diſp. 5. cap.1.dub.1.* donde dize, que el que tiene Bula, puede compeler, y obligar al Ordinario, y que ſi no quiere, baſta auerſelo pedido (aunque lo niegue) para poder tener Oratorio, y dezir Miſſa en èl, y oirla. Pero eſta doctrina es manifieſtamente falſa. * Antoninus Diana ſibi contrarius *p.9.tr.1.reſol.23.* dicit:* Eſſe prorſus reijciendam. * Hieronymus Garcia *vbi ſuprà num.26.* valdè diſſonam putat, dicens:* Pregunto, ſi el Pontifice dà facult ad à los ſeglares para eſto, para que la niega à los Obiſpos, y à ſu Nuncio? De que ha de ſeruir prohibirles, que dèn tales licēcias, ſi los que las pidēn, pueden tomarſe la juſticia por ſus manos? Si el abuſo, ò por lo menos la latitud de dar eſtas licencias en los Obiſpos, y Nuncio, ha ocaſionado al Pontifice para reprimirlas, y aun quitarlas: Como ſe puede entender, q̄ pretende dar en la Bula eſte priuilegio à todos los que la tomaren? * Hæc ille, cuius ratio euidenter euincit, ſumentem Bullam Cruciatæ non poſſe cogere Ordinarium ad oratorij approbationem. Aliàs reuocatio licentiæ Epiſcopis, & Nuntio Hiſpaniæ facta, nullius roboris, & prorſus inanis redderetur: tum quia poſſent à ſubditis cogi ad approbandum oratorium: tum quia, ſi renue-

nnerent, poſſet quiſque prudens ſibi approbare: vndè eſſet bellum iuſtum ex vtraque parte, altera iuſtè petente approbationem, altera iuſtè negante. Et maiora inconvenientia inde pullularent, quam timeri poſſent, ſi Illuſtriſsimi Nuntius, & Epiſcopus has licētias concederēt. Cum ex vna parte oratoriorum numerus non minueretur, & ex alia diſſenſionibus, & litigijs frequens daretur occaſio: facilè enim quiſque in propria cauſa iudex pro ſui oratorij decentia, & decenti ornatu iudicaret, nec Epiſcopi prohibitionem, cenſuraſque timeret, cùm ſe priuilegio Pontificis, cui Epiſcopus derogare non poteſt, protectū exiſtimaret. Ergo præfata opinio à Ludouico de la Cruz, & à nonnullis defenſata omni probabilitate deſtituta eſt: ac proinde habens Bullam Cruciatæ, dum oratorium ab Ordinario approbatum, & deſignatum non fuerit, nullatenus poterit in eo celebrare, vel celebrari facere, quamvis decenter ornatum habeat.

12 Maiorem probabilitatis ſpeciem habet opinio Clerici Minoris, Hurtado, prout ſuprà propoſita, & propugnata, ſcilicet pro caſu, quo Nuntius, vel Epiſcopus, aut alius Ordinarius approbaret locum, & ornatum oratorij; & ſufficientes ad Miſſæ celebrationem declararet, poſſe habentem Cruciatam in eo celebrare, vel celebrari facere. Nō quidem virtute licentiæ à Nuntio, vel Epiſcopo obtenta, quam ſupponimus tanquam certū, eos non poſſe, poſt Breue Pauli V. concedere, ſed ratione Priuilegij in Bulla Cruciata contenti.

13 Vnum ego in hac parte certum reputo; quod ſi Ordinarius, Nuntius, vel Epiſcopus hodie poſſet eiuſmodi approbationem facere, ea facta, cuique habenti Cruciatam liceret in oratorio ſic approbato celebrare per ſe, vel per alium. Hoc enim priuilegium expreſsè continetur in Bulla. Vndè ſi Epiſcopus ſequeretur opinionem aſſerētem, poſſe oratorium approbare, & illam ad praxim reduceret; poſſet quiuis virtute Cruciatæ in illo celebrare. Ita Garcia vbi ſuprà, dicens, hoc eſſe probabiliſsimum, & praxi aliquando deſeruire poſſe. *Puede ſeruir de conſuelo para algun caſo repentino importante.* Cæterum certiſsimum exiſtimo; reuocationem facultatum ad oratoria à Paulo V. factam, non magis comprehendere licentiam celebrandi in Oratorio, quàm illud approbandi, & declarandi aptum ad celebrandum. Moueor, quia in Hiſpania, & in alijs huius Monarchiæ Prouincijs & Regnis, vbi conceſsio Cruciatæ locum habet, facultas à Nuntijs, & Epiſcopis olim exacta, non requirebatur ad celebrandum in Oratorijs approbatis, & deſignatis, ſed ad erigendia oratoria, & vt erecta approbarent, & ad diuinum cultum deſignarent, quia ad alium effectum nemo illa indigebat. Sicut Regulares ſolam approbationē ad confeſsiones ab Epiſcopis exigunt; non licentiam, & iuriſdictionem ad abſoluendum, qua virtute ſuorum priuilegiorum potiūtur: hanc enim ab Epiſcopis obtinere nō curant, quia ea non indigēt. Ergo ſi Paulus V. in ſuo decreto edito anno 1615. die 25. Octobris (quod adducit Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 4. num. 5.*) ad vitandam oratoriorum latam licentiam, hanc facultatem approbandi non reuocauit; oleum, & operam perdidit, cùm facultatem reliquerit, cuius tantummodo vſum habentes Cruciatam requirent; & obtinere curabunt, quia in oratorio ab Epiſcopo approbato poſſunt virtute Bullæ celebrare.

14 Vrgetur: quia finis reuocationis facultatum fuit, oratoriorū numerum minuere, & vt Nobilioribus tantùm, vel ex cauſa infirmitatis concederentur: quod ſolius Sedis Apoſtolicæ iudicio remittendum voluit Pōtifex, ideòque eiuſmodi cōceſsionem ſibi reſeruauit; quod fruſtra feciſſet, ſi vna ex parte Nuntijs, & Epiſcopis facultatem approbandi oratoria reliquiſſet, & ex alia omnibus ſumentibus Bullam licentiam concederet, celebrandi per ſe, vel per alios in oratorio approbato. Ergo vt reſeruatio Pontificis ſubſiſtat, vnum e duobus neceſſariò aſſerendum eſt, aut quod Ordinarijs, & Nuntijs reuocata ſit facultas approbandi oratoria, aut quod in Bulla Cruciata priuilegiū celebrandi in oratorio approbato non contineatur: hoc ſecūdum dici non poteſt, cum in Bulla ſit expreſſum: ergo primum neceſſariò aſſerendum eſt. Non video ſolutionem. Ideò iure optimo P. Henao *in opere de ſcientia media hiſtoricè propugnata, fol. 463. num. 1676.* cum Paſqualigo tradit, poſt decretum Pauli V. fuiſſe impeditam poteſtatē deſignandi, & approbandi oratoria, qua antea Epiſcopi potiebantur. Et inferiùs *num. 1678.* ſubnectit, per decretum etiam Vrbani VIII ablatam eſſe, & ita Dominos Epiſcopos exiſtimare.

§. IV.

Fundamentis contrariæ ſententiæ fit ſatis.

15 EX dictis fit, virtute Bullæ, ſolùm licere celebrare in oratorijs, in quibus aliàs, virtute alicuius priuilegij, permiſſum erat, ſicut & in alijs Eccleſijs, ſeu Monaſterijs. Idque ſatis conſtat ex ipſius Bullæ Latinæ clauſula, ibi: *Vt anno durāte poſſint in Eccleſijs, in quibus aliàs diuina officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare permiſſum fuerit, vel in priuato oratorio

Digitized by Google

tio ad diuinum cultum tantum deputato, ab Ordinario viſitando,& deſignando,etiam tempore interdicti celebrare,&c.* In quibus ly *permiſſum fuerit*:ad verba etiam ſubſequentia refertur:& forſan ex eo, quod vtriuſque partis orationis idem ſit ſenſus, in Bulla Hiſpana illud *permiſſum fuerit* omittitur. Et ſolùm dicitur.* Que puedan, aun en tiempo de entredicho Apoſtolico en las Igleſias,y Monaſterios,ò Oratorio particular ſeñalado,y viſitado por el Ordinario dezir Miſſa,&c.* Vbi etiam notandum verba illa futuri temporis *viſitando,& deſignando* in Bulla Hiſpana à Commiſſario in præteritum verti:*ſeñalado, y viſitado*, vt confuſionem, quam generare poterant, auferret. Ideòque ex illa Grammatica, nil in fauorem ſententiæ contrariæ deduci poteſt, cum idem præfatis verbis ſignificare intendat Pontifex. Quapropter, ſicut ex eo, quod concedat Bulla facultatem celebrãdi in Monaſterijs, ineptè inferretur, concedere aſſumenti Bullã facultatem erigendi Monaſteria; ita ſimiliter ex eo, quod concedat, celebrare in oratorio priuato, inferri non poteſt, habenti Bullam conceſſum eſſe, oratorium erigere, ſed ſolummodo in iam erecto,& approbato; ſiue virtute ſpecialis indulti in poſterum deſignando,& approbando celebrare. Et forſan, quia ad deſignata, deſignandaque, mens Pontificis extenditur, ideò Bulla Hiſpana verbis de præterito vtitur,& Bulla Latina de futuro, vt vtrumque tempus hanc conceſſionem reſpicere, modo ſuprà explicato, denotaretur. Ex dictis reſponſum manet primo argumento. Secundo verò iam ſatisfactum eſt, dum probaui, facultatem etiam approbandi oratoria reuocatam eſſe.

16 Ad tertium de facultate Illuſtriſſimi Commiſſarij Cruciatæ. Reſpondeo 1. plures Doctores illi etiam facultatem concedendi priuata oratoria denegare, ſed quidquid de veritate huius ſententiæ ſit: a qua iuſtis de cauſis, iterum ſolidanda ſuper ſedeo. Reſpondeo 2. longè aliam, quoad illum eſſe rationem. Quia aſſumentibus Bullam ſolùm conceditur, tempore etiã interdicti, celebrare, in oratorio priuato, & alijs locis, in quibus alias permiſſum fuerit, vt conſtat ex dictis. Illuſtriſſimo autem Commiſſario datur facultas concedendi licentiam habendi oratoriũ priuatum. Quæ licèt non inueniatur expreſſa in ipſa Bulla Cruciata, conſtat in illa contineri, ex declaratione ipſius Commiſſarij, authoritate Apoſtolica à Pio IV. ipſi commiſſa, anno 1559. ibi:* *Etſi forſan ſuprà præmiſſorum executione, & præſentium litterarum conceſſione, & illarum clauſulis, & verbis, aliqua dubia quomodolibet exorirentur, Ioannis Epiſcopi, & Commiſſarij præfati declarationi, & interpretationi, quoties opus fuerit, ſtari debere.** Exorto autem dubio circa ſenſum illius clauſulæ, in Bullis plumbeis Pij V. & Gregorij XIII. contentæ, quoad vſum priuati oratorij; in qua poſt conceſſam aſſumẽti Bullam facultatem, etiam tempore interdicti, in eo celebrandi, ſuperadditur. *Et qui facultatem ad id à Commiſſario Generali habuerint, etiam per horam antequam illuceſcat dies, & per horam poſt meridiem*: hæc inquam verba, nõ ſolùm facultatem præueniendi, aut poſtponendi horam, vt ſuprà, continere; ſed etiam cõcedendi licentiam habendi priuata oratoria, ex poteſtate explicandi, & interpretandi dubia à PIO IV. delegata, Illuſtriſsimi Commiſſarij Cruciatæ ſæpè declararunt, & nouiſſimè verbo,& opere idem præſtitit Dominus D. Antonius de Benauides; cui quanta fides adhiberi debeat, iam diu Sũmus Pontifex Pius IV. in præcitata Bulla nobis indixit, vbi de Commiſſarijs,& eorum delegatis adhibenda, inquit: *Quod eorum aſſertio in omnibus, & per omnia ſufficiat, perinde ac ſi litteræ facultatũ prædictarum, in litteris per eos expediẽdis, & concedendis, de verbo ad verbum inſertæ forent.* Cùm ergo Illuſtriſsimus Commiſſarius Cruciatæ, poſt omnia, quæ contra eius facultatem ab aliquibus allegantur, (& nos in prima editione huius tractatus ann. 1670. expreſſimus) firmiter nũc aſſerat, ſibi adhuc competere facultatem concedendi priuata oratoria, eius aſſertio in omnibus,& per omnia ſufficere debet, ac ſi litteræ Pontificiæ id continentes exhiberentur. Nec vllius Doctoris authoritas contra eiuſmodi declarationem præualere poteſt. Commiſſarij enim aſſertionibus omnimodam fidem præſtare debemus, captiuantes intellectum, in obſequiũ authoritatis tanti viri. Melior eſt obedientia, quàm victima. In hoc igitur fundamento, facultas Domini Commiſſarij ad concedenda priuata oratoria innititur. Quod cum hactenus inconcuſſum permaneat, vt cõſtat ex nouiſsima ipſiuſmet Illuſtriſsimi Commiſſarij aſſertione, quæ ex opuſculo Domini D. Ludouici de Egea, nobis nuper innotuit: cùm inquam, res ita ſe habeat, nil iam contra opinionem ipſi fauentem conuincens occurrit. Secus verò contra facultatem ad priuatum oratorium, habenti Bullam à Summo Pontifice immediatè conceſſam, quam vt improbabilem ſuprà reiecimus.

17 Addo, vtramque concluſionem euidenter conſtare ex clauſula, quam, vt æquiualentem contentæ in Bullis plumbeis Pij V. & Gregor. XIII. ſupponit Dominus D. Ludouicus de Egea, num. 22. quæ huiuſmodi eſt. *Conceditur habenti Bullam celebrare, vel celebrari facere in oratorio priuato, dummodo ſit approbatum ab Ordinario, & habeat facultatẽ*

Com-

Commiſſarij Cruciatæ. Quibus verbis vtraque pars expreſſa continetur; nempè & Illuſtriſſimum Commiſſarium poſſe facultatem habendi oratorium habenti Bullam concedere; & hunc abſque illius licentia habere nō poſſe. Quam clauſulam non ſolùm vt in Bullis Pij V. & Gregor. XIII expreſsè, vel implicitè contentam, Dominus Egea indubitanter admittit; ſed totus eſt in ſuadendo, à nullo ex ſucceſſoribus fuiſſe ablatam; (quod ego poſt reuocationem licentiarum à Paulo V. factã, contigiſſe, Bulla Hiſpana ductus olim aſſerui) & abſque noua expreſsione ab omnibus Pōtificibus fuiſſe prorogatam. Quod apertiſſ tabulis conceſsionis Cruciatæ ipſiuſmet Pauli V. probare contendit, ſubnectens. *Y ſeruirà para mas fiel deſengañ de los que ſin entera noticia delle hecho diſcurren, y lleuan la opinion contraria.* Sic ille. Cuius operam pro Illuſtriſſimi Comiſſarij facultate firmanda impenſam, laudibus cumulare debitum eſt. Miror tamen valdè, tantum virum, præmiſſa prorogatione iſtius clauſulæ expreſsè contradicētis; concedere, aſſumentes Bullam Cruciatæ poſſe abſque Commiſſarij facultate priuatū oratorium habere. Satius feciſſet, ſi negaſſet, prout verba ipſa clauſulæ præſeferunt, ibi: *Dummodo ſit approbatum ab Ordinario, & habeat facultatem Commiſſarij Cruciatæ.* Sed his omiſsis.

18 Denique, vt meo muneri ſatisfaciā, & Illuſtriſsimi Commiſſarij Cruciatæ iuriſdictionem ad priuata oratoria concedenda in ſubſidium belli, pro Chriſtiana Religione tuenda cedat, & deſeruiat, non poſſum non aduertere, Doctores concedentes habenti Bullam facultatem habendi oratorium priuatum abſque alio indulto, inutilem ferè, & infructuoſam reddere facultatem Domini Commiſſarij ad illud concedendum. Ratio intentum conuincit. Quia ſi aſſumenti Bullam Cruciatæ Summus Pōtifex id concedit, nemini opus erit ad Dominum Commiſſarium pro licentia oratorij recurrere? Quid ergo illius intereſt, prædictam facultatem, illa non indigenti, poſſe concedere? Quis ad Dominum Commiſſarium, oblata in eleemoſynam pecunia, recurret, ad iterato obtinendam ab ipſo licentiam oratorij, quam à Summo Pontifice per Bullā immediatè conceſſam habet? Et vt nil ſubticeam, vt quid ad Pontificem ad impetrandum Breue, ſi habēti Cruciatam, ipſamet Bulla Cruciatæ Breue Apoſtolicū eſt? Qui poteſt capere, capiat. Ego ſatiè non ſolùm Illuſtriſsimi Comiſſarij, ſed Summi etiam Pontificis cauſam ago, dum prefatam laxiſsimā ſententiam abſcindendis exterminandam exoro: & dum conſtanter aſſero, illam mentes nō tam pro iuriſdictione Domini Commiſſarij ad priuata oratoria concedenda militare, quàm eam ferè inutilem, & nullius æſtimationis publico ærario relinquere.

19 Dices, habentes Bullam Cruciatæ, licèt ad vſum priuati oratorij etiam tempore interdicti, licentia Cōmiſſarij non egeāt; illa tamen indigere ad celebrandum per horam ante lucem, vel poſt meridiem: Fateor: ſed quid indè ſubſidij ad bellum contra infideles? Ergo ſicut parum indulgeret ipſius iuriſdictioni, qui hanc ſolùm licentiam ab illo concedi poſſe aſſereret, ita & qui habentes Bullam hac tantùm indigere defendat. Maximè, quia abſque vllo priuilegio celebrari poſſe per horam cum dimidia ante ſolis ortum, imò & per duas horas, tradunt plures apud Dianam *2. p. tr. 14. reſol. 33.* Et Miſſam hora poſt meridiem ex communi vſu, & praxi incipi poſſe, docent alij apud eumdem *p. 10. tr. 12. reſ. 22.* Ergo ſi ad id tantùm licentia Commiſſarij foret exigenda, ferè nullus exigeret. Oleum ergo, & operam perdent, qui facultatem Commiſſarij ad priuata oratoria concedenda propugnantes, ſimul aſſerāt, habentes Bullam illa nō indegere ad habendum priuatum oratorium.

QVÆSTIO II.

Vtrùm finito tempore, pro quo indultum oratorij conceſſum fuit, liceat virtute Cruciatæ in eo celebrare, vel celebrari facere?

§. I.

Doctorum Placita.

1 QVæſtionem hanc pauci attigere, & potiùs ſupponentes, quā diſputantes Doctores cōmuniter minimè licere putant. Nihilominus partem affirmatiuam, vt veram, nullo pro contraria auctore citato, defendit Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia *tom. 2. reſol. moral. tr. 12. cap. 1. in digreſsione de virtute Bullæ, num. 2177. fol. mihi 472.* vbi inquirit: *An ſi Summus Pontifex, aut eius Nuntius concedat priuilegium ad celebrandum in oratorio priuato domus, ſi fuerit priùs examinatum de decenti ornatu, & approbatum; ſi moriatur perſona, aut altò diuertatur, maneat tamen oratorium in eadem decentia, ac antea, poſsit quilibet Sacerdos habens Bullam Cruciatæ in illo celebrare, ſine alia ſpeciali licentia? *En in terminis caſum, cui poſt alia, circa oratoria, reſponœt à *num. 2243. §. 5.* per hæc verba: * In oratorio ſic ſemel approbato, ſemper ineſt approbatio, & de illo dico, quod quamvis in domo, in

in qua ſitum eſt, habitent diuerſi moratores, quilibet poteſt, ratione Bullæ Cruciatæ celebrare, ſi ſit Sacerdos; etſi laicus, facere celebrare. Probatur primò. Quia licet priuilegiũ habendi oratorium priuatum concedatur à Pontifice, & erigatur ab Ordinario, tanquam priuilegium perſonale, &c. tamen approbatio ſemper manet, quæ primario reſpicit perſonam, cui conceſſum eſt priuilegium, & ſecundario reſpicit locum approbatum, qui ſi maneat in eadem decentia, & non tranſeat ad prophana, ſemper manet dicatus diuino cultui, ex vi prioris approbationis, & ita ſemper manet approbatum, ſemel, ſemper manet approbatum, manentibus circunſtantijs, ſub quibus approbatum fuit: *l. Pomponius, ff. de Negotijs geſtis*, Gloſſa *cap. cum V. int. de elect. verb. Admiſerunt*. Sequitur Barboſa ibi *num. 3.* Surdus *conſil. 351. num. 41.* & eſt axioma in iure communi. Quare ſolus Princeps poteſt reprobare, quod ſemel approbauit; quod ſi expreſsè non reprobet, cenſetur ſemper approbatum. * Hactenus Hurtado. Itaque iuxtà præfatum Doctorem, cum in Bulla Cruciatæ concedatur abſolutè, & abſque limitatione celebrare, vel celebrari facere in oratorio deſignato, & approbato ab Ordinario: & ſemper, vt ipſe putat, maneat approbatum, dum in eadem maneat decentia, ſemper licebit virtute Bullæ Cruciatæ in eo celebrare, licet perſona, cui priuilegium oratorij conceſſum fuit, mortua fuerit, vel domicilium mutauerit, vel licentia, arbitrio Ordinarij duratura, pro eius nutu abrogata fuerit.

2 Hanc concluſionem, ratione à paritate deſumpta, probat Hurtado, quia ſicut ſe habet approbatio oratorij ab Ordinario, in ordine ad celebrandum, ita ſe habet approbatio Confeſſoris in ordine ad electionem pro abſolutione reſeruatorum: eodem enim tenore verborum loquitur Bulla in vtroque caſu: *atqui ſemel approbatus ad audiendas confeſſiones, quamvis mutet locum domicilij, & Diœceſis, manet ſemper eligibilis ab habente Bullam, &c. Conſequẽter ergo oratorium ſemel approbatum poteſt eligi à quacumque perſona habente Bullam, quamvis ad ipſius petitionem non ſit approbatum, vt in illo celebret, vel faciat celebrare: quia priuilegium celebrandi in oratorio approbato ſequitur perſonam habentem Bullam.* Sic ille.

3 Ideò hanc ſententiam amplectitur, etiam Maſcareñas *tom. 1. de Sacram. tract. 5. de Sacrific. Miſſæ, diſp. 5 cap. 5.* Vbi ex eiſdem principijs illam ſuadere conatur: *Quod verò, inquit, poſsint ſæculares Clerici celebrare virtute Cruciatæ, patet. Quia ſuppoſita approbatione oratorij facta ab Ordinario, concedit Pontifex in Cruciata facultatẽ celebrandi in illo Miſſam, quin aliquam apponat limitationem, vt tradit Diana *part. 4. tr. 4. reſol. 76.* Trullench *in expoſitione bullæ cruciatæ lib. 1. §. 3. dub. 4. num. 11.* Fr. Manuel Rodriguez *in Audit. ad Bullam Cruciatæ §. 5. n. 4.* ergo cùm Pontifex in Cruciata nullam apponat limitationem, ſed ſolùm requirat approbationem ab Ordinario factam, rectè ſequitur, poſſe ſæculares Clericos in tali oratorio Miſſas celebrare.* Sic ille, ſupponens approbationem oratorij permanere, etiamſi priuilegium in illo celebrandi, (ſiue quia pro determinato tempore ſit cõceſſum, ſiue quia perſona deceſſerit) finitum fuerit. Confirmatur: quia approbatio oratorij eſt quaſi ſententia de loci decentia ad celebrandum, ſicut approbatio Confeſſoris eſt quaſi ſententia de eius ſufficientia, & idoneitate ad confeſſiones audiendas, vt benè tradit Cardin. de Lugo *tom. de Pœnit. diſp. 21. num. 49. & ſequentibus*: atque adeò ſicut priuilegium Cruciatæ ſufficit ad eligendum confeſſarium approbatum, licet aliundè nullam habeat licentiam, ſeu iuriſdictionem ad audiendas confeſsiones: ſic priuilegium Cruciatæ ſufficiet ad celebrandum in quocumque oratorio approbato ab Ordinario, licet nulla aliunde ſit licentia celebrandi in illo, quia hæc conceditur habenti Bullam Cruciatæ, non minus quam illa, cùm æquè, & eodem tenore verborum concedatur, vt dixit Hurtado ſuprà. Et vrgetur: quia Sacerdos approbatus pro tempore determinato, poteſt etiam, eo tranſacto, eligi virtute Bullæ, vt docent Sebaſtianus de Acoſta, & M. Petrus Fay, quos ſequitur Diana *1. p. tract. 11. de Bulla, reſol. 11.* ergo & oratorium tranſacto tempore præfixo. Hæc conſequentia, admiſſo antecedenti, rem cõcludit.

4 Hanc ſententiam videntur confirmare fundamenta, quibus Doctores alij propugnant, virtute Bullæ Cruciatæ poſſe celebrari in oratorijs priuatis, etiam in diebus exceptis, quibus Summus Pontifex concedens indultum oratorij, id prohibet, v. g. in die Pentecoſtes, in Natiuitate Domini, Epiphania, Aſcenſione, &c. vt conſtat ex illorum verbis. Doctiſsimus M. Barnabas Gallego *in explicat. Bullæ Cruciatæ, cap. 4. clauſ. 4. dub. 37. fol. 25.* * Los ſeñores Obiſpos no podràn licitamente prohibir à los Sacerdotes que tienen Bula, que no digan Miſſa en oratorios particulares la fieſta de Pentecoſtes, Natiuidad de nueſtro Señor Ieſu Chriſto, y otros q̃ ſuelen exceptuar los priuilegios, y Buleros: ni tampoco à las perſonas que tienen Bula, q̃ en tales fieſtas no oygan Miſſas en los oratorios dichos, viſitados, ò ſeñalados por el miſmo Ordinario. Y ſi à los vnos, y à los otros ſe lo pro-

Digitized by Google

prohibieren, no tienen obligacion de obedecerles en conciencia, ſino vſar de lo que la Bula de la Cruzada les concede, lo qual como el Papa es quien lo cõcede, ninguno otro inferior à él puede prohibir, que no ſe vſe, y ſe goze de lo en ella contenido, &c. Eſta duda la traran muy pocos Autores antiguos en propios terminos; y ſi ſe ponderã bien las palabras de la Bula, deben tener nueſtra reſolucion todos los Doctores, &c. Fr. Manuel Rodriguez toco eſta reſoluciõ *en las Adiciones à la Bula, §.5.&c.* Tiene tambien nueſtra reſolucion en terminos propios Trullench *de Bulla, lib.1.§.3.dub.4.* Luis de la Cruz *de Bulla, diſp 1 cap.5.dub.1.* Bardi *de Bulla, tr.2. cap.6.ſect.2.* Diana *p.4.tr.4.reſol.76.* Quintana Dueñas *tom.1.tr.7.Singular.33.** Hactenus M Gallego.

5 Eadem fere invenies apud Egidiũ Trullench, vbi ſuprà *num.1.& 2.* ibi: *Vigore indulti (nimirum concedentis oratorium) ſolùm licet cũ limitationibus, & conditionibus ibi cõtentis in oratorio celebrare, at ſuppoſita oratorij approbatione, & conceſsione, videtur cõcedere Pontifex per Bullã Cruciatã, vt poſsit in eo celebrari abſque limitationibus ſuprà dictis (id eſt, quocumque die anni, nullo excepto, vt cum Rodriguez, & Ludouico de la Cruz tenet ibidem, & conſtat ex ipſa Bulla Latina) eo quod talis licentia abſolutè, & ſine temporis, & perſonarum differentia, in Bulla concedatur. Sic etſi Parochus, ex vi ſuæ approbationis, ſolùm poſsit ſuas oues abſoluere, at ſuppoſita approbatione, ſi ab habente Bullam eligatur, poteſt alienas, non vigore ſuæ approbationis, (id eſt, iuriſdictionis) ſed quia ſuppoſita approbatione, Papa ei per Bullam iuriſdictionem cõfert; ſic in hoc caſu, etſi nunc in oratorio approbato ſolum poſsit ſtrictè, & limitatè celebrari, & audiri Miſſa virtute approbationis (id eſt, indulti Pontificis oratorium concedentis) at ſuppoſita ea approbatione, per Bullam Papa de nouo confert abſolutè licentiam celebrandi, & audiendi Miſſam.*

6 Egidij mutuatis verbis, Idem tradit Diana *p.4.tract.4.reſol.76.* ſic concludens: *Igitur, vt dictum eſt, licet in oratorijs priuatis approbatis ab Ordinario non poſsit celebrari, niſi cum limitationibus appoſitis à Pontifice in eorum licentijs, tamen ſuppoſita dicta approbatione, vigore dictæ licentiæ, poſteà per Bullam Cruciatæ, abſolutè in illis quis celebrare poteſt, & Miſſam audire, quod eſt valdè notandum à confeſſarijs.* Sic ibi: Quæ iterum repetit *p.9.tr.1.de Orator.reſol.5.* Vbi refert, & ſequitur P. Bardi ex eodem principio inferentem ex vi Bullæ, non ſolùm vnam, ſed plures Miſſas à pluribus Sacerdotibus eadẽ die in oratorio priuato celebrari poſſe. Quia licet Breue Apoſtolicum, concedens oratorium, limitet ad vnam dumtaxat Miſſam, qualibet die (ex non exceptis) celebrandã, tamen hoc non tollit, quin per aliud priuilegium, quale eſt priuilegium Bullæ Cruciatæ, in quo non reperitur talis reſtrictio, poſsint plures eadem die Miſſæ celebrari.* Cui quoad vtramque partẽ aſſentitur Quintana-Dueñas, vbi ſuprà, citatus a M. Gallego, dicens: *Licet ex virtute indulti à Papa, vel Nuntio obtenti in priuato Oratorio vnica ſolum Miſſa quotidiè dici queat, & nec vnica diebus exceptis Paſchatis Reſurrectionis, &c. nec à Regulari, ſine ſui Prælati licẽtia; omnia hæc ex Cruciata licent, eo ipſo, quod ſupponatur oratorij priuilegium a Papa, vel eius Nuntio conceſſum, & ab Ordinario approbatum: hoc enim non prohibetur in Cruciata, &c. Sic Rodriguez, Henriquez, & Trullench.* Quibus non citatis adhæret Dicaſtillo *tom.de Sacram.tract.5. de Sacrif. Miſſæ, diſp.5.dub.4.nu.59.* vbi ait: *Qui habet priuilegium à Papa, vt contingit in Bulla Cruciata, etiam in diebus, qui excipi ſolent in conceſsionibus oratoriorum, vt ſunt dies Paſchæ, Pentecoſtes &c. licebit celebrare, & audire ſacrum.* Sic ille, & eſt ferè communis ſententia Doctorum.

7 Ex quibus ſic pro Hurtado, & Maſcareñas inſtauratur argumentum. In conceſsione oratorij ad celebrandum, non minus excluduntur dies ibi expreſsi, quàm tẽpus ſubſequens mortem perſonæ, cui facta eſt conceſsio: ſed quia in Bulla Cruciata conceditur facultas celebrandi in oratorio approbato ab Ordinario, licitum eſt in illo celebrare, etiam in diebus expreſsè exceptis: ergo licitum etiam erit in tempore ſubſequẽti mortem perſonæ, cui conceſſum eſt.

8 Hæc ſunt fundamenta, quibus Doctores citati nituntur, & quibus alij etiam doctiſsimi à me conſulti hanc ſententiam probabilem putarunt. Ex quibus inferri videtur, abſque noua Ordinarij approbatione, licitũ eſſe virtute Bullæ Cruciatæ, in loco pro oratorio ſemel approbato celebrare, etiamſi ornatus, ſub quo antea fuerat approbatus, defecerit: dummodo, qui de nouo inducitur, & pro alio ſubrogatur, fuerit alibi ab Ordinario decens iudicatus ad celebrandum. Nam cùm locus, & altare ad vſus prophanos non tranſierint, ſemper manent cum eadem approbatione, & deſignatione ad diuinum cultum: reliqua verò paramenta, & ornatus de nouo ſubrogata, cùm alteri oratorio ad ornatum inſeruierint, &, vt decentia approbata fuerint, ſufficientem approbationem retinent. Sic tenet expreſsè Quintana-Dueñas *tom.1.tract.7.ſingul.32.num 4.* & viri alij ex primis huius ſeculi, quos conſului. Et non impro-

Digitized by Google

improbat Diana *part. 9. tract. 1. de Oratorijs, reſol. 12.*

§. II.

Vera ſententia.

9 Contrariam nihilominus ſententiam communem inter Doctores propugno, quam adeò certam omnes iudicarunt, vt in diſputationem adducere neglexerint. Probatur primò ex cõmuni fidelium praxi, qui finito tempore conceſsionis, ſeu mortua perſona, cui licentia oratorij facta fuit, aut nouam requirunt, aut oratorij locum ad prophanos vſus deſtinant, & eo in poſterum ad celebrandum vti non audent.

10 Secundò probatur à priori, quia vt fatetur Hurtado ſuprà, Princeps poteſt reprobare, quod ſemel approbauit, vt conſtat *ex l. Sed, & reprobar. ff. de munerib. & honorib.* Sed Pontifex reprobat oratorium finito tempore conceſsionis, quia ſolum approbat pro vita perſonæ, cui indultum concedit, ergo hoc tempore tranſacto, nequit virtute Cruciatæ in illo celebrari. Cõfirmatur, quia Bulla requirit, quòd oratorium maneat deputatum, & deſignatum ad cultum diuinum; atqui Pontifex, & ex eius mandato Ordinarius, ſolùm deputat, & deſignat pro tempore indulti, ergo eo elapſo, nequit virtute Bullæ in eo celebrari.

11 Tertiò probatur, paritate deſumpta ab approbatione confeſſarij, cui præcipuè innititur contraria ſententia. Nam approbatus ad confeſsiones cum limitatione ad tẽpus, non poteſt, eo tranſacto, confeſsiones excipere, ex defectu approbationis, vt docet communis ſententia, quam tenent Suarez *in 3. p. tom. 4. diſp. 28. ſect. 7. n.* 19. Vazquez ibidem *q. 93. art. 3. dub. 5. nu.* 4. Nauarrus *in Sum. cap. 4. num.* 10. & 11. & Diana 3. *p. tr. 2. de Dubijs Regul. Reſol.* 25. Vndè fit approbatum ad cõfeſsiones pro vno anno, eo elapſo, non poſſe eligi virtute Cruciatæ, vt benè docent M. Ledeſma, M. Nuño, Henriquez, Ioannes Gutierrez, Ludouicus de la Cruz, & alij, quos citatos ſequitur M. Barnabas Gallego *in Bulla, cap. 9. clauſ. 9. dub. 91. fol. 76.* eo quod Bulla ſolum concedit facultatem eligendi approbatũ. Ergo cùm Pontifex ſolũ concedat facultatem approbandi oratorium pro tempore limitato, eo tranſacto, virtute Cruciatæ in eo celebrari nequibit. Conſequentia eſt legitima. Quòd autem ita approbetur, euidentiſsimum mihi eſt, quia Põtifex non magis extendit approbationem, quàm licentiam celebrandi, vt ex eius tenore conſtat, nec aliam eſſe eius voluntatem, poteſt veroſimiliter præſumi: alias quodlibet oratorium ſemel ex cauſa nobilitatis, & infirmitatis conceſſum, perpetuitatem quandam ratione Bullæ Cruciatæ ſortiretur, quo ignobiles, & vilisſimi quiquæ pro libitò, nulla requiſita licentia, vti liberè poſſent, & breui tempore, vilium etiam perſonarum domus in Eccleſias conuerterentur, non leui Chriſtianæ Religionis, & diuini cultus iactura. Quod iuxtà Pontificis mentem eſſe, nunquam mihi ſuadere potero. Inſuper ſuaderi poteſt ex dictis *quæſt. 1. num.* 15. nempè quod in Bulla Cruciatæ ſolùm conceditur facultas celebrandi in oratorijs; in quibus alias, ex vi alterius indulti, permiſſum ſit celebrare: ergo dum aliud non ſubſiſtat, vi cuius permittatur, nequaquam licebit virtute Cruciatæ in eo celebrare.

12 Ex his ad fundamenta contrariæ ſententiæ reſpondeo. Ad primum falſo niti principio, quia elapſo tempore in indulto Pontificis expreſſo, non manet approbatum oratorium, atque adeò virtute Bullæ ſolùm eſt elegibile ad celebrandum intra tempus præfixum.

13 Ad ſecundum concedo approbationem oratorij in ordine ad celebrandum eodem modo ſe habere, ac approbationem confeſſarij in ordine ad confeſsiones. Indè verò nil pro aduerſarijs infertur, quia vtraque poteſt eſſe pro tempore limitato, & talis de facto eſt, quæ in indulto oratorij conceditur.

14 Ad tertium, de facultate celebrandi virtute Bullæ in oratorio, in diebus in indulto exceptis; reſpondeo, pro his non limitari approbationem, alias nouam poſteà accedere, neceſſarium eſſet; ſed ſolam licentiam celebrãdi in tali oratorio approbato; ac proinde, diebus etiam in indulto exceptis, licitũ eſſe virtute Cruciatæ celebrare, vel celebrari facere; nam cũ approbatũ maneat pro tempore præfixo, nempè ad vitam eius, cui conceſſum eſt, toto eo manet elegibile virtute Bullæ: ſicut confeſſarius ad annũ approbatus, & habens licentiã limitatam cõfeſsiones audiendi, & abſolvendi ab omnibus peccatis (exceptis reſeruatis) eſt etiã quoad hæc virtute Cruciatæ, toto eo anno eligibilis, quia toto eo durat approbatio. Facultas autẽ omnibus diebus celebrãdi, cõceditur in Bulla Cruciatæ, vt conſtat ex illa clauſula: *Puedã aun en tiempo de entredicho Apoſtolico, ò Ordinario, oir Miſſa en las Igleſias, Monaſterios, ò oratorio particular, ſeñalado, y viſitado por el Ordinario, ò dezir Miſſa, ò hazerla celebrar à otros en ſu preſencia, y de ſus familiares, y parientes. *Verba enim illa Bullæ Cruciatæ: * Puedã aun en tiẽpo de entredicho, * hũc ſenſum habent: concedimus, vt in tempore prohibito, etiam ratione indulti

Digitized by Google

Apoſtolici, poſsint in oratorio approbato celebrare, vel celebrari facere: atque adeò abſq; limitatione vlla, omnibus anni diebus: ſicut & verba illa de electione confeſſarij approbati.*El qual los pueda abſolver de qualeſquier pecados, aunque ſean de los reſeruados à la Sede Apoſtolica, hunc ſenſum reddunt; qui poſsit abſolvere à reſeruatis cuicumque ſuperiori, imò & à reſeruatis Pontifici; quia vim hanc continet particula *etiam*, in vtraque clauſula poſita: *Etiam tempore interdicti: etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruatis.* Vt cum Manuel Rodriguez, docet M. Gallego *in Bulla, cap.4. clauſ.4. dub.37.* dicẽs:*Si ſe pôderan bien las palabras de la conceſsion de la Bula, deben tener nueſtra reſolucion todos los Doctores.*Sic ille, & merito, quia vt pluribus citatis, ait Barboſa. * Implicatiua eſt hæc dictio *etiam*, & exprimit caſum magis dubitabilem, & implicat minus dubitabile * Sic ille, & omnes. Ergo ex eo quod virtute Bullæ liceat celebrare in oratorio, etiam diebus in indulto exceptis, non deducitur, elapſo tempore conceſsionis, ſimiliter licere.

15 Ex quibus concluditur, priuilegium oratorij omninò ſpirare cum perſona, cui fuit conceſſum, & per reuocationem licentiæ ab Ordinario, quando eius arbitrio duratura fuit conceſſa: & ideò nec virtute Bullæ poſſe in eo vlterius celebrari, ſed nouam conceſsionem deſiderari. Adnota re verò non omittam, perdoctum M. Barnabam Gallego vbi ſuprà *fol.* 24. ſupponere expreſſam contineri in Bulla Cruciatæ exceptionem celebrandi in die Reſurrectionis in oratorio; ſed apertam æquiuocationem patitur, quia Bulla ſolum excipit hunc diem ad recipiendam Euchariſtiam, ad implendum præceptum annuæ communionis: ſi verò anteà præcepto quis ſatisfecerit, vel proponat poſteà ſatisfacere, nulli prohibetur ibi celebrare, ſi Sacerdos, vel celebrari facere virtute Bullæ, ſi laicus ſit. Et ita docent communiter Doctores.

16 Denique eſt adnotandum, non eſſe audiendum Pellizarium *in Man. Regul. tom. 2. tr. 8. cap. 2. ſect. 2 n.* 153. aſſerentem, conceſsionẽ oratorij tranſire quandoque ad hæredes perſonæ, cui conceſſum eſt:* Si cõceſſio, inquit, fiat his verbis: *Ac de ipſius Ordinarij licentia eius arbitrio duratura, &c.* puto, talem conceſsionẽ durare, vſque dum legitimè reuocetur. Nec obſtat, quod cõceſsio iſta eſt perſonalis, atque adeò debet ceſſare per mortem eius, cui facta eſt, &c. Nam benè hoc limitatur à Palao *tr. 3. diſp. 4. punct. 2. §. 1. num* 4. niſi in priuilegij conceſsione addantur verba, quæ perpetuitatem, ac tranſmiſſionem priuilegij ad poſteros denotent, &c. Quæ limitatio videtur procedere in caſu noſtro, ſtante quod conceſsio oratorij ſit ad arbitrium Ordinarij; quod poteſt durare poſt mortem illius, cui ſit conceſsio, eoque durante durat conceſsio, ac proinde cenſeri debet, traſmitti ad alios.*Hæc ille.

17 Verùm leui motus fundamento, nam cum pro vita perſonæ, cui ſit conceſsio, poſſit limitationem admittere, ita vt ſi Ordinario videatur, ceſſet oratorium, etiam durante vita talis perſonæ, non eſt cur clauſula extenſionem facultatis, & non potius limitationem continere dicatur. Nec credibile eſt, Pontifices, qui oratoria minuere, & licentias concedendi Nuntijs Apoſtolicis, & Epiſcopis reuocarunt, intendiſſe, illis concedere facultatem perpetuandi oratoria ſemel conceſſa, & conceſsionem, quam temporalem oratores petunt, Pontifices voluiſſe reddere perpetuam, ſi Ordinarius non reuocet. Indè enim fieret, cum in forma conſueta indultorum omnium, clauſula illa veniat inſerta, & oratoria ſemel approbata nunquam ab Ordinario reprobentur, omnia forè perpetua; quod incredibile prorſus eſt, & nihil improbabile.

18 Ex dictis reijcienda etiam venit opinio M. Soti *in 4. diſtinct. 13. q. 2. art.* 3. aſſerẽtis, ſi abſit contemptus, & ſcandalum, non eſſe mortale, etiam abſque neceſsitate, dicere Miſſas extra Eccleſiã Sic tradit ſuprà §. *Circa hoc*, vbi inquirens: * Vtrum celebrare in locis non conſecratis, & benedictis, nempè extra Eccleſiam, ſine Papæ, vel Epiſcopi facultate, ſit peccatum mortale? * Sic ſatisfacit.*Ad hoc reſpondetur primum. Quod de licentia Epiſcopi, etiam citra neceſsitatem; licitum eſt: Item ex neceſsitate, etiam ſine licentia Epiſcopi, & ita tenet Sylveſter, *verb. Miſſa* 1. §. 5. tametſi licentia haberi poteſt, concedet, vt petatur. Quinimo non opus eſt magna neceſsitas, vt peccatum mortale excuſetur, &c. Imò verò (attende lector) vbi nullus ſit contentus, vel ſcandalum, vix arbitror, poſſe contingere peccatum mortale per celebrationem extra Eccleſiam. * Sic ille. Cuius ſententiam abſurdam putat Suarez *tom. 3. in 3. p. diſp.* 81. *ſect.* 3. & refellunt communiter Doctores. Nauarr. *cap.* 25. *nu.* 32. & alij, quos citatos ſequitur Diana 2. *part. tr.* 14. *reſ.* 38. & Leander *tom. 2. tr. 8 diſp. 7. q.* 15 militat enim contra præceptũ Eccleſiaſticũ obligans ſub mortali, vt Miſſa non celebretur extra Eccleſiam, vel oratorium ad diuinum cultum dicatum, & ab Ordinario deſignatum. Quod *capit. Nullus* præcipitur ſub comminatione depoſitionis: quæ grauem obligationem inducit, vt cũ alijs ait Sãchez *in ſumm. lib. 6. cap. 4. num.* 55. & 56. Quos ſequitur Doctor Garſi *cent.* 3. *cap.* 57. & *cap. ſicut, de conſec. diſt.* 1. vrgentiſsima neceſsitas

exi-

exigitur; dicitur enim non licere extra Eccleſiam celebrare, *niſi ſumma coegerit neceſſitas*. Cum autem materia grauiſsima ſit, nõ eſt vndè violatio præcepti à mortali excuſari queat. Aliàs quilibet abſque vllo priuilegio, poſſet abſque læthali in ſua priuata domo celebrare, vel celebrari facere: quod falſiſsimum, & valdè abſurdum eſt. Imò cùm Sotus aſſerat, ex neceſsitate hoc licitum eſſe, nec venialiter peccaret, qui celebrari faceret, ſi propter infirmitatem domo exire nõ poſſet, quia ad excuſandum à veniali maior neceſsitas non videtur neceſſaria. Quod ſi ſemel concedatur, aut fruſtrà, aut ad tollendos tantùm ſcrupulos, oratorij indultũ obtineretur, cùm Pontifex pro hoc tantum caſu, vt in plurimum illud concedat.

QVÆSTIO III.

Vtrùm Regulares poſsint, in oratorio non approbato ab Ordinario, vel in altari portatili, in domibus priuatis ſæcularium, virtute ſuorum priuilegiorum celebrare?

1 NOtiſsimum eſt priuilegium Regularium ab Honorio III. indultum, quod habetur *cap. in his, de Priuilegijs.* Vbi ſic eis conceditur: *Cùm Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus duximus indulgẽdum, vt vbicumque fuerint, ſine Parochialis iuris præiudicio (nimirum quoad exactionem decimarum, & primitiarum) cum altari valeant viatico celebrare.* Idem priuilegium conceſsit Paulus III. Societati Ieſu, anno 1549. in Bulla, quæ incipit: *Licet debitum Paſtoralis officij*, ibi: * Liceatque Præpoſitis, & de eorum facultate, vniuerſis fratribus, & ſocijs Societatis huiuſmodi, in præsbyteratus ordine conſtitutis, in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit, habere oratoria, & in eis, ac quocumque alio honeſto, & congruenti loco, in altari portatili celebrare.* His poſitis.

2 Diſputant Doctores, an præfatis priuilegijs derogatũ ſit per Tridentinum, *ſ. ſſ. 22. decr. de reformat.* Multi abſolutè affirmant; plures tamen probabiliùs negant, aſſerẽtes, vim ſuam modo retinere, dummodò Epiſcopi celebrare non prohibeant, quibus lubens aſſentior: Quia ex Tridentino nil aliud cõtra illa deducitur, vt ex dicendis conſtabit.

3 Hanc ſententiam tradit M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 1. part. de Euchariſt. cap. 20. diffic. 4. poſt 2. concluſ.* vbi ſic ait: *En eſta dificultad ſe ha de ſuponer, q̃ ay priuilegio para los Religioſos Predicadores, y para los de la Orden de San Franciſco, (quibus alij Ordines per communicationem pefruuntur) que puedan dezir Miſſa fuera de la Igleſia en lugar honeſto, y decente. Eſte priuilegio refiere la Suma Angelica, y ſe haze mencion dèl en el derecho. Eſto ſupueſto como coſa cierta, digo, que antes que el Obiſpo mande à los tales Religioſos, que no celebren fuera de la Igleſia, no pierden el tal priuilegio, ſino q̃ pueden muy bien vſar dèl; porque el Concilio Tridentino rã ſolamente manda à los Obiſpos, que no permitã, &c. Luego antes que lo prohiba el Obiſpo, pueden muy bien dezir Miſſa fuera de la Igleſia.*

4 Cùm Ledeſma ſentit M. Ludouicus Lopez *2. p. inſtruct. cap. 79. §. Cæterum acceſſorium.* Vbi ſic ſcribit. *Nihilominus tamen dicendum videtur, quòd licèt decretum Tridentini prædicto priuilegio videatur derogare; tamen hoc eſt certum, quod antequã hoc Epiſcopus prædictis Religioſis prohibeat, mandans, aut ſtatuens, ne celebrent extra Eccleſiam, non amittunt hoc priuilegium, quia Concilium non annullat, antequam mandet Epiſcopus.* Hæc M. Lopez.

5 Pro eadem militat M. Ioannes de la Cruz *in Epit. lib. 2. de Priuil. circa Euchar. cap. 5. dub. 7. concluſ. 4.* vbi ait: *Religioſi vbique, etiam in priuatis domibus ſæcularium, poſſunt Miſſas celebrare. Ita conceſsit Minoribus Sixtus Quartus, &c. Si obijcias decretum Tridentin. ad hoc dico, quod Concilium aliquo modo reuocat iſta priuilegia. Licèt enim Religioſi antequã ab Epiſcopo moneantur, poſsint vti prædictis priuilegijs, non tamen poſt monitionem, quia in Concilio ſic dicitur: *Non patiantur Epiſcopi, quod Sacerdotes, etiam Regulares, in domibus priuatis, & omninò extrà Eccleſiam, vel oratoria, &c. celebrent.* Ergo dùm Epiſcopi illud non vetant, poterunt Religioſi ibi celebrare: ſecus tamẽ erit poſt prohibitionem.* Sic M. Cruz.

6 Quibus adde Manuel Rodriguez *tom. 1. Quæſt. Regul. q. 43. art. 3. & 5.* Portell. *de Dubijs Regul. tom. 1. verb. Altare, n. 1.* Villalobos *in ſum. tom. 1. tr. 8. diffic. 33. n. 7* Ludouic. de S. Iuan *de Sacram. Euchar. q. 12. art. 3. dub. 2. apend. 1.* Cardinal. de Lugo *de Euchariſt. diſp. 20. ſect. 2. num. 51.* vbi addit: *Et ita ſenſerunt Patres Dominicani doctiſsimi Salmanticæ conſulti, & Pat. Ioannes de Salas, & alij Recentiores.* Ita etiam tradit Diana *part. 6. tract. 8. reſol. 39.* & plures apud illum. Quibus conſentit Dicallillo *de Sacrament. tract. 5. de Sacrif. Miſſæ, diſp. 4. dub. 5. numer. 104.* dicens: *Tridentinum non tollit priuilegium, ſed facultatem dat Epiſcopis prohibendi Regularibus, ne celebrent extra Eccleſiam.*

7 Et poſt omnes, id magis explicans Thomas Hurtado *tom. 2. tract. 12 cap. 1. n. 2221. & 2225.* vbi ſic: * Duplex eſt priuilegiorum

genus: primum, quo cōceditur Regularibus, vt etiam Cameris ſæcularium, in altari portatili in loco decenti, & honeſto, poſsint celebrare. Quæ priuilegia confirmauit Honorius III. *cap. in his, de priuilegijs.* Et conceſsit iterum Paulus III. Patribus Societatis, anno 1549. Et hæc mihi videtur certiùs non eſſe derogata, ſed eis non poſſe vti Regulares, ſi Epiſcopi contradicant. Quare ſicut anteà inconſulto Epiſcopo id poterant, ita hodie ignorante Epiſcopo, ſecluſo ſcandalo. Ita Portel. Ledeſma. Ioannes de la Cruz, Marchinus, Rodriguez, Villalobos. * Hæc Hurtado: cuius ſententia, tàm à ratione, quam ab auctoritate valdè probabilis eſt.

8 Addunt alij, etiam prohibente Epiſcopo, poſſe Regulares modò, in altari portatili, vbique celebrare; eo quod à Pio V. reuocatum fuerit præfatum Tridētini decretum. Sic refert, non reprobans M. Ludouicus Lopez vbi ſupra, dicens: * Aliquibus peritis viſum eſt, quod ſi poſt Bullam Pij V. de noua conceſsione priuilegiorum, id ſtatuant Epiſcopi, non ligant Mendicantes, quia ablata eſt eis poteſtas ligandi Mendicantes, non obſtante Concilio Tridentino. Sed quia Gregorio XIII. Regulares omnes, etiam Mendicātes, diſpoſitioni ſacri Concilij Tridentini reducit; propterea, quod Epiſcopi modo, vt delegati Papæ, non poſsint ſtatuere, quòd Regulares non celebrent extra Eccleſiam, non eſt certum, niſi de nouo id priuilegium, non obſtante hac ſeſsione Concilij Tridentini fuerit conceſſum, de quo mihi non conſtat.* Hæc M. Lopez, qui ſatis innuit, contrarium eſſe probabile, dum contentus eſt dicere, hoc non eſſe certum.

9 Quod à fortiori ſuſtinere debent, qui aſſerunt, præfatam Gregorij XIII. Bullam nō fuiſſe promulgatam, neque intimatam. Nauarrus *in Manual. cap. 27.* Manuel Rodriguez *in Addit. ad Sum. tom. 4. cap. 105.* & alij apud Henriquez *lib. 7. de Indulgent. cap. 24. num. 8. in fine.* Quapropter Mag. Antonius de Hinojoſa ex doctiſsimo Prædicatorum Ordine *in direct. decifion. Regul. verb. Cōfirm. à fol. 121.* pluribus ſuadere contendit, Regularium priuilegia eandem modò vim habere, ac ante Tridentinum: verba eius ſunt. *Idem Pius V. motu proprio, anno 1570. die 18. Ianuarij, de nouo conceſsit Ordini Prædicatorū omnia priuilegia à ſuis prædeceſſoribus indulta, & voluit, illa pro expreſsis haberi, non obſtātibus alijs quibuſcumque Apoſtolicis, necnon Prouincialibus, vel Generalibus conſtitutionibus, &c. Ex quibus conſtat, nos reductos ad priſtinum ſtatum, quo ante Conciliū Tridentinum priuilegijs noſtris in ampliſsima conceſsione potiebamur. Quia de nouo conceduntur, non obſtantibus conſtitutionibus generalibus, vel ſpecialibus Apoſtolicis.* Hæc Hinojoſa. Cui facit Hieronymus Garcia *in Summ. tract. 3. diffic. 8. dub. 2. p. 3. num. 32. in fine*; vbi ait: * Ademàs de que ay vn famoſo privilegio de Pio IV. à los Canonigos *Santti Salvatoris Lateranenſis*, que lo refieren Peyrino, Peregrino, y Diana, el qual deroga al Concilio. *

10 Propter hæc forſan M Serra *in 3. par. quæſt. 83. art. 3.* aſſerit prædictum priuilegium celebrandi extra Eccleſiam in Cameris ſæcularium, vel in alio loco decenti, conceſſum eſſe aliquibus Religionibus poſt Tridētinum, quo proindè reliquæ per communicationem frui poterunt. Quod an verùm ſit, alijs iudicandum relinquo. Ego enim, dum tale priuilegium non oſtendatur, ſuffragium non feram, quia apud nullam Religionem eſt in vſu, nec facile credam vllum Regularem auſum fuiſſe, contradicente Epiſcopo, illo vti.

11 Quod verò poſsint Regulares in grāgijs ſuis, & in cellis particularibus, in altari portatili, celebrare, etiamſi Epiſcopus contradicat, minus difficile eſt. Et probabile putat Lezana *tom. 3. Quæſt. Regul. verb. Altare, num. 14.* & ante illum M. Ioannes de la Cruz, vbi ſuprà *lib. 2. capit. 5. dub. 7. concluſ. 2.* Vbi ad locum Concilij reſpondet: * Dico, quod ibi tantùm interdicitur, quod in domibus priuatis non erigantur oratoria, &c. Secus in grangijs Monaſteriorum, vt patet ex contextu, &c. Oratoria enim, & altaria portatilia in grangijs, & infirmarijs Religioſorum ab illis erecta, non cenſentur eſſe omninò extra Eccleſiam, quia ſecundum Doctores communiter, nomine Eccleſiæ, Monaſteria intelliguntur: Sic ille, & idem ſentiunt Peyrinus, & Rodriguez apud Lezanam ſuprà. Qui non ſolùm de infirmarijs, ſed de cellis etiam Religioſorum idem affirmat, dum morbo grauati non poſsint inde exire, vt ſacrum audiant. Eo quod eiuſmodi loca non ſunt priuatæ, & profanæ domus, ſed decentia, & honeſta. Quibus adde perdoctū Thom. Hurtado *tom. 2. reſol. Moral. tract. 12. capit. 1. num 1222. fol. 480* vbi aſſerit, conceſſum fuiſſe à Gregorio XIII. & ab Alexandr. VI. in Bullis editis, vt regulares poſsint in proprijs Grāngijs, & domibus ruralibus, & in Monaſterijs, in cubiculis particularibus infirmorum, erigere oratoria, vt etiam è lecto poſsint audire ſacra, & cōmunicare.* Quod inquit, certiſsimum eſt, non eſſe derogatum per Tridentinum. * Pro quo adducit Compend. Minorum, & Societatis, Rodriguez, Villalobos, Marchinum, Ludouicum de S. Iuan, & alios.

12 Addit Paſqualigus, Regulares virtute huius priuilegij à Gregor. XIII. poſt Tridentinum

Digitized by Google

tinum conceſſi, poſſe (Epiſcopo etiam contradicẽte) ſi infirmi ſint, extra Eccleſiam celebrari facere in domibus ſæcularium in ſuis cubiculis. Sic tradit *deciſion.* 177. Et quamuis Hieronymus Garcia, & alij exiſtiment, hoc priuilegium nõn eſſe in vſu, id parum refert, quia huiuſmodi priuilegia per non vſum nõ deperdi; eſt doctiſsimorum ſententia, quos citaui *opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Ieiun. prop. 7. num. 8. & 9.* Præterquam quod, vt ait M. Ioann. de la Cruz *in Epitom. lib. 2. cap. 5. dub. 2. concluſ. 2.* *Priuilegia etiam per non vſum reuocata, iam ſunt per Paulum V. reualidata.* Ergo virtute prædicti priuilegij de nouo conceſsi poſt Tridentinum, poterunt Regulares infirmi extra clauſtra in domibus ſæcularium facere celebrari, nec Epiſcopi poterunt id prohibere, etſi prohibeant, non ligabunt.

13 Ad hæc facit priuilegium aliud Pij IV. qui poſt Concilium Tridentinum die 18. Maij, anno 1565. conceſsit Canonicis Regularibus Sancti Saluatoris Lateranẽſis, vt poſſint erigere altaria in locis, ſeu cellis, vbi infirmi decumbunt, vt è lecto Miſſam audire poſsint. Quo regulares alij per communicationem priuilegiorum gaudent. Huius priuilegij tenorem vide apud P. Henao *in tom. de ſcientia media, fol. 445.* & apud Paſqualigum *quæſt. 471. de Sacram. nouæ legis, num. 7.* Propterea.

14 Hæc ſententia probabilis eſt, & ad praxim ſine ſcrupulo reduci poteſt. Addo Gregorium XIII. in Bulla, quæ incipit: *Dilecte fili,* anno 1579. die 1. Octobris conceſſiſſe etiã vſum altaris portatilis ad Miſsiones Patrum Societatis, cuius ſuprà meminimus, & eſt tenoris ſequentis: *Vſum altaris viatici Societati veſtræ à Paulo III. conceſſum, deinde à Concilio Tridentino vniuerſe ſublatum, reſtituimus, vt inter Miſsiones, quæ à ſuperioribus fiunt, præsbyteri veſtri, ſeruata aliàs forma prædictæ conceſsionis, Miſſæ ſacrificium licite valeant celebrare ſuper huiuſmodi altare, vbique gẽtium, etiam in caſtris militum, modo loca, etſi communia, & profana, tuta, & honeſta ſint, & Generalis, aut per eum Prouinciales Præpoſiti eo vtendum forè, iudicauerint.* Sic ibi.

15 Ex dictis conſtat, Patrem Maſcareñas *tom. 1. de Sacram. tract. 5. de Sacrific. Miſſæ, diſp. 5. cap. 5.* (à neſcio quodam ſugillatum) parum indulſiſſe Regularibus, dum aſſeruit, virtute ſuorum priuilegiorum poſſe celebrare in oratorio erecto ex licentia Pontificis, cum approbatione Ordinarij, etiam elapſo tempore præfixo, (quod virtute Cruciatæ fieri poſſe docent plures citati quæſtione præcedenti) cum illis concedere potuiſſet, tot Doctorum patrocinio munitus: poſſe abſque noua licentia, & abſque vlla Ordinarij approbatione erigere altare, & non contradicente Epiſcopo, in eo celebrare, & ſecundum plures, quandoque, vt vidimus, etiam ſi contradiceret. Recole ſuperius dicta.

TRACTATVS TERTIVS

DE SACRAMENTO POENITENTIÆ.

DISPVTATIO PRIMA.

DE INTEGRITATE CONFESSIONIS.

QVÆSTIO PRIMA.

In quo conſiſtat confeſsionis integritas, & quæ cauſæ ab illa excuſent?

1 SVppono ex Tridentino *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. & *Canon.* 7. quemlibet teneri iure Diuino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quæ poſt diligentem ſui diſcuſsionem memoriæ occurrant. Qui verò, ait conciliũ, *ſecus faciunt, & ſcienter aliqua reticent, nil Diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.* Ex quibus omnes Theologi tanquàm dogma fidei defendunt illicitam, & ſacrilegam eſſe confeſsionem, in qua pœnitẽs, abſque legitima cauſa, ſcienter tacet in cõfeſsione peccatum aliquod mortale. Etiamſi purè interna ſint, ad hæc exprimenda, ex præcepto diuino, tempore ab Eccleſia determinato, omnes tenentur; & omnino exterminanda contraria ſententia. Quam olim tenuit M. Dominicus Baltanàs *in Margarita Confeſſorum, fol. 44. edit. Complut. anno 1554.* Quam pluſquam temerariam eſſe, dixit Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 36. ſect. 2. nu. 2.* Et nouiſſi-

uiſsimè Thomas Hurtado *tom.1. de Reſidentia Sacra, reſol.8. fol.345.* Verùm cum aliquæ ſint iuſtæ cauſæ excuſantes ab integritate confeſsionis, ad maiorem huius materiæ claritatem, duplicem integritatem in Sacramento confeſsionis, ex communi ſententia, diſtinguere poſſumus, vnam formalem, alteram materialem: Materialis eſt illa, in qua abſolutè, & ſimpliciter omnia læthalia, quæ ab vltima confeſsione commiſit, vel in ea oblita, quis confitetur, formalis verò integritas in eo ſtat, quod côfiteatur omnia mortalia, quæ hic, & nunc in hac côfeſsione manifeſtare tenetur; cui non obſtat relinquere aliqua per obliuionem, aut quæ ab aliquam iuſtam cauſam tacere poteſt. Tenemur igitur ex præcepto Diuino, confeſsionem formaliter integram efficere, non verò materialiter, exiſtente legitima cauſa excuſationis, vt docent omnes Theologi.

2 Iam quæ ſint iuſtæ cauſæ ab integritate confeſsionis excuſantes, paſsim apud Doctores reperies; & ex dicendis in hac, & ſequentibus diſputationibus clarè percipies: Nunc verò breuiter dico ex communi Theologorum ſententia plures eſſe; quarum aliæ ex parte confeſſoris, aliæ ex parte pœnitentis, aliæ ex parte proximorum deſumendæ ſunt. Quoties enim ſingulis eorum diuiſim, vel omnibus ſimul, aliquod damnum graue, ſiue temporale, ſiue ſpirituale timetur, & pœnitens nullum habet confeſſarium, cui integrè, & ſine periculo talis damni confiteatur, tacere poterit peccatum, in quo tale periculum timetur, cum propoſito tamen confitêdi ceſſante cauſa. Ratio omnium eſt, quia præceptum diuinum de integritate confeſſionis, non obligat cum grauiſsimo nocumento proprio, vel alieno. Tum quia hoc præceptum ſic ab vniuerſa Eccleſia fuit ſemper intellectum; tùm quia præceptum diuinum naturale charitatis fortius, & antiquius eſt: Ergo ſi vnum cum alio concurrat, & vtrumque ſeruari nequeat, ſeruandum eſt præceptum charitatis, ni alia detur rationabilis cauſa ab obligatione charitatis excuſans, vt agentes de circumſtantia manifeſtatiua complicis eſt profeſſo examinabimus.

3 Ex his infertur primo; fœminam probabiliter timentem à confeſſario ſolicitandam in confeſsione, aut extra illam, occaſione confeſsionis, aut ab illo infamandam, aut futuram confeſſario grauem occaſionê peccandi, ſi hoc, vel illud peccatum confiteatur, poſſe tacere in confeſsione tale peccatû cum propoſito alteri confitendi, cùm opportunitatem confeſſoris habuerit. Ita Pater Suarez *de Pœnitent. diſp.23. ſect. 2. num. 1.* Toletus *lib.3. Summ. cap.3. num.4.* Et Henriquez *lib.2. de Pœnitent. cap.12. num. 5.* Secûdo excuſatur ab integritate materiali cóſeſſarius, qui alteri Sacerdoti confitetur, & probabiliter iudicat, ſi ei declaret certû aliquod peccatum, aut circumſtantiam, quam per confeſsionem ſciuit, ſtatim venturum in notitiam peccatoris, quem in confeſsione audiuerat. Ratio eſt, quia maior eſt obligatio ſigilli, quàm integritatis confeſsionis. Ita P. Suarez *diſp. 34. ſect.2. num. 14.* Henriq. *lib.2. de Pœnitent. cap.12. num.7.* & alij apud ipſos.

4 Tertiò excuſat impotentia phyſica pœnitentis, vt ſi, incepta confeſsione, vocem, aut ſenſum amittit Sic Henriq. *lib. 2. de Pœnit. cap.12.* Victoria *in relect. de Pœnit. §.151.* & plures alij. Quarto excuſat neceſsitas aliqua vrgens, vt in procella, vel prælio, vel têpore peſtis; tunc enim ſufficeret, quod multos alta voce vnum peccatum, quod maluerint, confitentes ſimul abſolvat Sacerdos, dicens: *Ego vos abſ ſvo à peccatis veſtris.* Ita Medin. Angel. Henriq. Coninch, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *2. part. tract. 2. Miſcellan. reſol. 43.* & ſequuntur Vazquez, Villalobos, Lugo, & alij, quibus ſubſcribit Leander *hic diſp. 5. q. 34.*

5 Quintò excuſat ab integritate materiali probabilis timor, quod infirmus, ſine abſolutione diſcedet. Tûc enim audito vno peccato debet confeſſarius abſolvere, & ſic poſtea de cæteris, quâtum infirmitas permiſerit, vt benè P. Henriq. cum alijs *ſupra*. Sextò excuſatur ab integritate confeſsionis, qui occurrente neceſsitate communicandi, quâ non poteſt omittere abſque nota, & ſcandalo, habet confeſsionem adeò prolixam, vt perfici non poſsit, & aliundè de ſua contritione prudenter dubitat: quapropter non audet, ſola contritione præmiſſa, communicare. Ita P. Granad. *in 3. part. controu.7. diſp. 5. ſect. 3. num. 20.* Prædictæ cauſæ, & aliæ ſimiles cuivis facilè obuiæ ab integritate materiali côfeſsiones excuſant. Omnes enim minutim recenſere, nimis moleſtum foret.

6 Non tamen omittam adnotare ſingularem opinionem M. Ioânis Viguerij *in ſum. cap.16. §.4. verſ.17.* aſſerentis habentem plura læthalia, ſi cauſam habeat tacendi aliquod in confeſsione, poſſe vrgente neceſsitate, côwunicare contritum, nullius confeſsione præmiſſa. Verùm contrarium eſt certû apud Theologos, quia nil eſt, quod ab aliorû confeſsione excuſet. Ideòque hanc opinionem prorſus falſam cenſeo.

7 Ex dictis infero, omninò reijciendum M. Soto *in 4. diſt. 18. art. 5. §. Occurrit.* aſſerentem præceptum de integritate materiali côfeſsionis ſtrictius obligare, quam præceptû de ſigillo, atque adeò Sacerdotem, nô ſolum poſſe; ſed teneri violare confeſsionis ſigillû, quan-

quādo neceſſarium fuerit; ne integritati materiali confeſsionis deficiat. Verba eius ſunt. *Occurrit hic dubium nullatenus diſsimulandum. Vtrum vnam confeſsionem liceat reuelare in alia? Exempli gratia, Sacerdos acceſſit ad ſororem ignorantia vincibili, & probabili, ignorans eſſe ſororem, & poſteà ipſa confitetur fratri ſe eſſe illam ad quam acceſſerat. Et Sacerdos non poteſt confiteri, niſi alij, qui ſcit vnicam illi eſſe ſororem. Vtrùm debeat confiteri illi circunſtantiam inceſtus, &c. Profectò res eſt dubia, & videtur veritas in hanc partem inclinare, quod non debeat illam circunſtantiam confiteri, quia ſtrictius eſt vinculum ſecreti confeſsionis, quam integræ faciendæ confeſsionis. Sic aiunt Scotus, Paludanus, Adrianus, & alij. Attamen ratio certè non vſque adeò conuincit, quia neſcio, cur ſit arctius vinculum ſeruandi ſigillum, quam integrè confitendi, quandoquidem obligatio ſigilli ex obligatione cōfeſsionis emergat, &c. Reuera vtraque opinio eſt probabilis, & fortaſſe hæc probabilior, quod debeat confiteri.* Hæc Sotus. Sed miror virum doctum, tàm leui fundamēto, in tam ſingularem opinionem delapſum eſſe, quando tot ſunt ad excuſandum ab integritate materiali cōfeſsionis cauſæ à Theologis omnibus approbatæ, & nulla hucuſque ad vllo in caſu reuelandam confeſsionem. Et quidem, ſi aliqua excuſare poteſt ab integritate, cur non & iſta? Ego ſanè etſi nullam excuſantem admitterem, hanc vnam exciperē, quia præceptum confeſsionis ad ſolam integritatem formalem obligare, ſanctum apud omnes eſt; ſigillum verò cōfeſsionis, nec pro totius mundi ſalute, nec pro inferno toto exſpoliando violari poſſe, & ex nullo fine honeſtabile eſſe, ſicut nec odium Dei, eſt apud omnes Theologos inconcuſſum. Quapropter ſententiam Soti improbabilem eſſe, iure inquit Thomas Hurtado *tom. 2. reſol. mor. tr. 6. cap. 11. reſol. 27. num.* 131. Vide Sotum *de ſecreto, membr. 3. quæſt. 4. verſ. Alterum dubium eſt.*

8 Omitto, quod licet integritas materialis confeſsionis ſub præcepto omninò indiſpenſabili caderet, & ſtrictius, quàm ſigillū obligaret, vtrumque in caſu M. Soti obſeruari poſſet, nempè ſe accuſando de copula cum perſona vincibiliter ſibi ignota. His enim verbis tota malitia illius actus exprimitur, cui ſe expoſitus inceſtui, ſacrilegio, & adulterio. Vndè inferes, quod ſi de ſolo inceſtu cum ſorore per confeſsionem noto ſe accuſaret (vt contendit Sotus) inexplicata maneret malitia illius actus, ideòque & ſigillum confeſsionis violaret, & integritati confeſsionis deficeret; ni fortè ſola ſpecies inceſtus in mentē veniſſet, & de hac ſolùm dubia conſcientia præceſsiſſet. In hoc autē euentu ſufficeret ſe accuſare de copula, ignorantia vincibili, an conſanguinitate, vel affinitate in gradu prohibito, eſſet ſibi perſona coniuncta, iuxta doctrinam D. Thomæ, & diſcipulorū infrà tradendam *diſp. 8. q. 3. cap. 2.* quæ omnes gradus inceſtus eiuſdem eſſe ſpeciei, conſtanter defendit. Cui Sotus ipſe non diſſentit, vt conſtat ex verbis *ibidem n. 21.* referendis.

QVÆSTIO II.

An ſatisfaceret integritati confeſsionis, qui vnum indiuiduum phyſicum peccati pro alio ſubrogaret?

1 CAſus curioſus eſt, & apud neminē, quem viderim exagitatus. Habuit quis, v. gr. pollutionem, vel ſodomiam cum puero, ſatiſfacietne cōfeſsionis præcepto (etſi leui aliàs mendacio) confiteatur habuiſſe cum fœmina? ſiquidem circunſtantia maris, vel fœminæ in peccatis contra naturam, nec mutat ſpeciem ſecundum quoſdam quos ſequitur Diana *p. 7. tr. 12. reſol.* 23. nec notabiliter aggrauat, ſed æquè graue peccatum eſt, vt nonnulli exiſtimant. Similiter habuit quis rem cum Maria, ſatisfacietne, ſi dicat, habuiſſe cum Ioanna? Occidit Petrum, ſatisfaciet, ſi confiteatur occidiſſe Ioannem? Hoc inquam mendacium erit, nec ne cōtra præceptum integritatis confeſsionis, ita vt ex hoc capite nulla, & inualida efficiatur? Hoc in præſenti inquirimus.

2 Pro parte affirmante confeſsionē eſſe nullam, ac proinde non ſatisfacere integritati, qui vnum indiuiduum phyſicum pro alio ſubrogaret, eſt vrgentiſsimum argumētum. Quia ex præcepto confeſsionis, tenetur quiſque cōfiteri illa numero peccata, quæ commiſit, qui autem aliquo ex prædictis modis confiteretur, non explicaret peccatum commiſſum, ſed aliud numero diſtinctum. Quapropter, ſi aliam materiam abſolutionis non adhibuiſſet, faceret Sacramentum irritum ex defectu materiæ: ergo vnū indiuiduum phyſicum peccati nequit in confeſsione pro alio ſubrogari. Ita videntur ſupponere communiter Theologi, qui rem hanc, vt ſine controuerſia, in diſputationem non vocarunt. Ideò obiter Cardin. de Lugo *diſp. 16. de Pœnit. ſect. 2. n.* 53. *Si ille, inquit, qui occidit Petrum fratrem Confeſſarij, dicat ſe occidiſſe aliū, nempè Ioannem, ne confeſſarius ſuſcipetur; non videtur ſufficienter confiteri: quia non confitetur peccatum, quod fecit, ſed aliud quod non fecit.* Quem ſequuntur Tamburin. *in Methodo expeditæ confeſsionis, lib. 2. cap. 10. §. 2. n. 45.* & Leander à Sacram. *tom. de Pœnit. tr. 5. diſp. 1. q. 24.*

3 Nihi-

3 Nihilominus pro contraria ſententia ſtò: pro qua, quatuor ſupra viginti ab hinc annis, cum tractatum de Pœnitentia è ſuggeſtu diſcipulis dictarem, valida fundamenta congeſsi, quapropter viri doctiſsimi in publicis concionibus in celebri Academia Complutenſi illam amplexati defenſarũt. Et licèt nunc nullo duce hanc ſententiam docuerim, poſteà eã luci datã inveni à P. Artiaga *tom. de Pœnit. tr. 8. diſp. 34. n. 10. & diſp. 35. n. 29* Et nouiſsimè illã tuetur Marcus Vidal in Arca ſalutari, typis data Venetijs, anno 1660. *in tract. de Sacr. Pœnit. Inquiſ. 7. n. 36.* dicens rationem huius concluſionis eſſe claram. Pro qua etiam ſtare videntur nonnulli recentiores, quos ſuppreſſo nomine refert M. Petrus de Ledeſma *in Sum. cap. 16. de Pœnit. dub. 1. poſt concl. 3.* aſſerentes, eum, qui decem vicibus ſubripuiſſet quantitatẽ mille aureorum, non teneri explicare numerum actionum, ſed ſat eſſe, confiteatur, dicens: *Subripui quantitatem mille aureorum*. In hac enim confeſsione vnus actus phyſicus, vt ex terminis patet, pro decẽ ſubrogatur. Fauet etiam ipſe M. Petrus de Ledeſma *vbi ſuprà*, qui licèt a prædictis Recentioribus diſcedat (& meritò) ratione verò, qua eorum ſententiam reijcit, noſtram confirmat: nimirum, quia maior datur malitia in decem illis actibus, quam in vna. * La razõ, inquit, es clara, porque vn hurto acerca de la miſma cãtidad, nunca tiene tanta malicia, ni intenſiua, ni extenſiua, como muchos hurtos multiplicados, acerca de la miſma cantidad; y aſsi es neceſſario dezirlo al Confeſſor, para que juzgue bien. * Qua etiam ratione vtuntur contra præfatos Recentiores, doctiſsimus Pater Leander à Sacram. *tom. de Pœnit. tract. 5. diſp. 8. ſ. 7. quæſt. 7.* Doctor Garſi *centur. 2. cap. 64. n. 11.* & Egidius Coninch *de Sacram. diſp. 7. de integritate Confeſſ. dub. 7. num. 61.* * Quia lõgè grauius, inquit, eſt, id decem actibus feciſſe, quam vnico, & hæc multũ morale iudicium mutant. * Ergo ſecundum hos Doctores, ſi peccatum grauius non eſſet, ſed in ſola pluralitate actionum phyſicarum eſſet diſcrimen, ſatisfaceret pœnitens ſubticẽdo numerum, & vnam actionem loco omnium ſubrogando, dicens: *Subripui mille aureos*. Conſequentia videtur legitima: quia non ex hoc capite, ſed ex ſola grauitate malitiæ, quæ in vno euẽtu maior euadat, modus ille cõfitendi his Doctoribus diſplicuit. Quos ideò non incongruè pro noſtra ſententia vocare poſſemus.

4 Ratio à priori deſumenda eſt, ex his, quæ docet Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 22. ſect. 2. num. 2.* vbi ſic ſcribit: * Cùm Concilia, & Patres in hac materia de peccatis loquũtur, formaliter de eis loquuntur, vt peccata ſunt, atque adeò, vt ad mores pertinent. * Vndè infert *numer. 6.* * Diſtinctionem phyſicam actuum non referre ad cõfeſsionem, ſed moralem. * Cuius ſententiam defendunt communiter Theologi, vt eos laudans teſtatur M. Texeda *tom. 1. lib. 2. tract. 3. contr. 10. nu. 97.* * Addo, inquit, cum Scto, Caietano, Ludou. Lopez, & communi, non eſſe neceſſariò confitendam diuerſitatem phyſicã peccatorũ, ſed ſolùm moralem. * Itaque duplex in quolibet peccato conſideratio fieri poteſt, alia in eſſe phyſico, quæ ad confeſsionem nõ refert, alia in eſſe moris, ſeu in ratione malitiæ, & hæc eſt, quæ ad confeſsionem pertinet; ac proindè quando diuerſa eſt malitia non contracta, ab ea, quam quis confitetur, non ſatiſfacit integritati confeſsionis; dicitur autem diuerſa, non ex eo quod actio phyſica, cui ineſt diſtincta ſit, ſed ex eo quod maior, vel minor ineſt malitia, qualis eſt, quæ ex maiori, vel minori quantitate obiecti, vel ex maiori, vel minori duratione actus, & ſimilibus: hæc enim eſt, quæ diſtincta peccata conſtituit, & quæ confusè ſaltem in cõfeſsione dici debet; & de hac differentia indiuiduali in eſſe moris loquũtur Cõcilia, Patres, & Theologi, quando vnumquemque obligant confiteri idem peccatum, quod cõmiſit, vt conſtat ex dictis.

5 Ex quibus ſic argumentum conficio. In caſibus ſuprà enumeratis, licèt indiuiduum phyſicum peccati, quod penitens confitetur, ſit phyſicè diuerſum ab illo, quod commiſit, non tamen eſt diuerſum numero in eſſe moris, quia non differt moraliter in ordine ad malitiam, nec iudicium humanum variat. Quod enim occiderit Petrum, vel Ioannem, vel quod cum Maria, vel Ioanna rem habuerit, eadem eſt malitia in eſſe moris, ſicut, & quod quantitas ſubrepta ſit à Petro, vel à Ioanne, aut quod argentum, vel aurum fuerit. Hæc enim tantùm eſt circunſtantia pertinens ad eſſe phyſicum actus, quæ proindè phyſicè tantùm poteſt indiuiduum peccati variare, non verò moraliter, cùm neque augeat, neque minuat eius malitiam. Ergo in eſſe moris idem peccatũ ſemper ſubijcitur, ſiue vnum, ſiue aliud obiectum phyſicum habuerit, ſiue vnam, ſiue alterã actionem phyſicam exprimat: ergo cùm peccatum ſit totũ quodam morale, & obligatio tantùm ſit cõfitendi idem indiuiduum moraliter, nõ idem phyſicè, verè ſatisfaciet præcepto confeſsionis, qui vnum indiuiduum phyſicum pro alio in confeſsione ſubijciat: in qua ad ſummum leue mendacium ſolummodo interueniet, niſi aliundè æquiuocatione, aut reſtrictione viterur, iuxtà diuerſas opiniones alibi examinandas. Vide ſuprà *tract. 2. diſp. 1. q. 6. num. 17. & ſeq.*

6 Con-

Digitized by Google

6 Confirmatur primò. Nam quoties duplex ſpecies phyſica peccati eſt vna,& eadem in eſſe moris, non eſt obligatio explicandi ſpecies phyſicas in confeſsione, nec diſtinguendi vnam ab alia, vt de peccato beſtialitatis, docet cum Caietano, Diana 1. *p.tract.* 7. *reſol.*2. Quod adeò certum eſt, inquit Suarez ſuprà, vt nulla ratio dubitandi circa rem hanc appareat.* Quia confeſſor non debet ferre iudicium de ſpeciebus entis, ſeu naturæ, ſed de moribus.* Quam eſſe communem doctrinam, inquit Coninch *de integrit. confeſſ. diſp.*7.*num.*2.*&* 8. Vndè qui cum peccaſſet cum mula, ſe accuſaret de peccato cõtra naturam cum equa, confeſsionis præcepto,& ſi leui mendacio interiecto, abſque dubio ſatisfaceret: quia licet actus diuerſam ſpeciem phyſicam haberet, tamen in eſſe moris vna,& eadem eſt ſpecies,& hanc pœnitẽs confeſſus eſt, de qua ſola debet ferre confeſſor iudicium, non de ſpeciebus entis, ſeu naturæ. Atqui de indiuiduis in eſſe phyſico, nõ magis debet ferre iudicium, quam de ſpeciebus: ergo ſicut non eſt contra integritatem confeſsionis vnam ſpeciem phyſicam pro alia ſubrogare, ita neque vnum indiuiduum phyſicum pro alio.

7 Vrgeo, non eſt maior obligatio confitendi idem Indiuiduum peccati, quam eandem ſpeciem, ſed quando ſpecies ſolùm differunt in eſſe phyſico, & ſunt eadem in eſſe moris, non eſt contra integritatem confeſsionis vnam pro alia in confeſsione ſubrogare; ergo neque quando indiuidua ſolùm differunt in eſſe phyſico, & ſunt idẽ in eſſe moris. Confirmatur ſecundò. Subrogata vna ſpecie phyſica pro alia ſatisfit præcepto integritatis, vt tradunt cõmuniter DD. ſed quoties hæc ſubrogatio fit, ſufficitur à fortiori vnum indiuiduum phyſicum pro alio: quia indiuidua diuerſæ ſpeciei phyſicæ non poſſunt non indiuidualiter phyſicè diſtingui, ſicut indiuiduum hominis, ab indiuiduo equi. Ergo ſi vna ſpecies phyſica poteſt pro alia ſubrogari, etiam poterit vnum indiuiduum phyſicum pro alio.

8 Secundò probatur hæc ſententia ab inductione, pluribus illuſtrata exemplis, quibus, licet ad alia vtantur Doctores, noſtram, velint, nolint, ſententiam incidenter tuentur. Primum depromo ex communi ſententia apud Lugo *ſupr. tom. de Pœnit. diſp.*16. *ſect.*2. aſſerente eum, qui peccatum luxuriæ confeſſus, oblitus eſt circumſtantiæ voti, ſatisfacere præcepto, ſi in alia confeſsione ſe accuſet de violatione voti in re graui, non explicato iterum peccato luxuriæ, quod iam confeſſus fuerat. Ex qua doctrina ſic arguo. Diuerſus in eſſe phyſico eſt vnicus voluntatis actus terminatus ad luxuriam contra votum à duplici actu, quorum alter ad luxuriã, alter ad violationem voti terminetur, & tamen in communi ſententia in ſubrogatione duplicis actus pro vnico, vt in caſu adducto contingit, non fit contra integritatem confeſsionis, ergò neque in ſubrogatione vnius pro alio phyſicè diſtincto.

9 Vrgetur ex doctrina P. Suarez *diſp.*22. *de Pœnit.ſect.*2.*num.*9. aſſerentis, actum in eadem confeſsione, poſſe pœnitentem à cõfeſſario, eundem actum phyſicum, vt duos realiter diſtinctos ſubijcere dicendo, v g. *Commiſi ſemel fornicationẽ*,& poſt aliqua, *violaui ſemel votũ in re graui.* Quod cum Angelo,& Nauarro defendit: nã cum duæ illæ malitiæ explicari poſsint, no explicando connexionẽ earum in eodem actu.* Satis, inquit, erit illas dicere per modum plurimum peccatorũ.* Cui conſentit Thom. Sanchez *in Sum. lib.* 4.*cap.*11.*num.*24. dicens:* Si votum fuit nõ fornicandi, aut non furandi, optima eſſet cõfeſsio dicendo: Toties admiſi fornicationẽ, vel furtum,& toties fregi iuramentum, vel votum rei grauis: quia quando malitia peccati,& circumſtantiæ, ſunt ſeparata, poſſunt ſeorſim, tanquam diuerſa peccata in confeſſione exprimi, vt benè ait Henriquez.* Quibus acceſſit Tanctedi *in quæſt. diſp.* 6. *de Pœnit.quæſt.*22.& Caram. *in Theologia Fundam. fundam.* 35. *cap.* 4. *num.* 537. *fol. mihi* 233. Qui citato doctiſſ. Fr. Angelo Manrique primario olim Salmantino, & poſteà Epiſcopo Pacenſi, aſſerit eidem principio innixus, eũ, qui commiſit adulterium, ſatisfacere, ſi confiteatur:* Commiſi ſimplicem fornicationẽ: & poſt alia interiecta peccata addens: intuli cuipiam grauem iniuriam, tertia quadam perſona cooperante, cui ſatisfaciam, ſi potero.* Ex quibus ſic argumẽtum inſtauro. Peccatum contra votum idẽ numero eſt in eſſe phyſico cum peccato contra caſtitatem, ſed in præfato modo confitẽdi, ſignificatur fuiſſe numero diſtinctum, cùm exprimatur actio interna,& externa contra votum, vt diſtincta numero ab actione interna, & externa contra caſtitatem; ergo in iſta confeſsione, pro vno indiuiduo phyſico peccati, duplex ſubrogatur & tamen non fit contra integritatẽ confeſsionis, vt omnes citati aſſerunt. Ergo. Conſequentia eſt apertiſsima, ideòque, vt illam vitaret Tamburinus, negauit antecedens, *in Method.exped.confeſ.lib.* 2. *cap.*1. §. 13. *num.*83.

10 Vrgeo 2. Exemplo alio, quod expreſſum reperio apud Card. de Lugo *ſuprà diſp.* 16. *citata, ſect.*16.*num.*660. Ponamus hominem vnico voluntatis actu intendiſſe duos homines occidere: hic, inquam, iuxtà ipſius, & communem opinionem nuper relatam, poteſt ſe priùs accuſare, dicens: intendi occidere

dere vnum hominem: & poſt alia interiecta addere: me etiam accuſo de intentione occidendi alterum hominem: ſed in iſto caſu, vt patet, ipſo modo confitendi ſignificat, habuiſſe duos voluntatis actus, (neque enim alio modo poſſet confiteri ſi duos habuiſſet) ergo pro vno indiuiduo phyſico peccati duplex realiter ſubrogauit. Ergo vnum pro alio ſubrogare non eſt contra integritatem confeſsionis.

11 De exemplo autem alio de adulterio adducto à Caramuele, non curo, quia cenſeo cũ Sanchez, & alijs vltra duas malitias contra caſtitatem, & contra iuſtitiam, dari aliam in adulterio contra ſtatum matrimonij, & fidem illi debitam ob bonum commune: aliàs enim conſentiente marito, ſola maneret malitia ſimplicis fornicationis, quia ſcienti, & volenti non fit iniuria: quod dicere nemo audebit. Ac proinde non faceret ſatis integritati confeſsionis, ſe accuſando de ſimplici fornicatione, & poſtea de iniuria graui, tertia perſona interueniente, cuipiam illata: quia hæc eſt circunſtantia ſcandali, & reſtat adhuc inexplicata alia ſpecies contra fidem debitam matrimonio, quæ adulterio non explicato, ſubijci confeſsioni non poteſt.

12 Tertiò probatur à poſteriori noſtra ſententia: nam ex oppoſita ſequeretur, debere iterari confeſsionem, quoties pœnitens ex obliuione, aut inaduertentia, aut etiam à cõſilio, iudicans parum ad rem facere, vnum indiuiduum phyſicum pro alio ſubrogaſſet: ac proinde iterandam in caſibus ſequẽtibus. Primò, ſi quis furatus fuiſſet à Petro centum aureos, & in confeſsione dixiſſet, ſubripuiſſe à Paulo. Secundò, ſi cùm fuiſſet argentum, dixiſſet aurum. Tertiò, ſi commiſiſſet beſtialitatẽ cum mula, & dixiſſet cum equa. Quartò, ſi cum percuſiſſet hominem ſiniſtra, dixiſſet cum dextra, vel cùm occidiſſet gladio, dixiſſet globulo: & in ſimilibus, quæ riſum mouent. Quod autem teneretur iterare confeſſionem, ſi contraria opinio eſſet tenẽda; patet: quia non confeſſus eſt peccatum, quod fecit, ſed aliud in eſſe phyſico diuerſum, quia diuerſa actio phyſica eſt, quæ ad diuerſa obiecta, & quæ cum diuerſo inſtrumento fit, vt in exemplis poſitis contigit, ac proinde cum peccata, reuera commiſſa, non fuiſſent clauibus ſubiecta, teneretur iterùm confiteri. Quã quidem obligationem nemo, ni fallor, quantumvis ſcrupuloſus, pœnitenti imponere ſomniauit.

13 Denique, quòd hæc ſententia ſit prorſus tenenda, mihi ſuadeo: quia licet ſit inter Philoſophos opinio aſſerens actus indiuiduari à circunſtantia temporis, in quo fiunt, nihilominus ſi quis mane peccaſſet, & in confeſsione diceret peccaſſe veſpere, nemo eum obligaret ad iterandam confeſsionem illius peccati, explicando non mane, ſed veſpere fuiſſe commiſſum. Nec mihi ſuadere poſſum Cardinalem de Lugo aliter in praxi cenſurum, quamvis defendat actiones, à tempore indiuiduari. Et tamen certum eſt, iuxtà hãc opinionem, vnum indiuiduum phyſicũ peccati pro alio ſubrogari. Ergo eiuſmodi ſubrogatio non eſt contra integritatem confeſſionis, & cùm alias mendacium, quod interuenit, leue ſit, & ſubſtantiæ præcepti non opponatur, non faciet Sacramentum irritum.

14 Hæc ſunt fundamenta, quæ iam diu hanc ſententiam mihi probabiliorem reddiderunt, ex qua nil contra mores deduci poſſe credo, ſed potiùs magnæ aliquando fore vtilitatis, vt pœnitentes indiuiduum phyſicum peccati occultari poſſe agnoſcentes, à confeſsione non retrahantur, nec inualidã, ſubijciendo aliquod peccatum, efficiant. Caueant verò, ne illa abutantur. Nam quoties maior malitia datur in vno indiuiduo, quam in alio cum iam ſit moralis diſtinctio, non poteſt vnum indiuiduum phyſicum pro alio ſubrogari. Vt ſi furatus eſt centum, non ſatisfaciet dicens quinquaginta, & ſic de alijs.

QVÆSTIO III.

Vtrùm peccata ſic debeant in confeſsione explicari, vt confeſſarius percipiat poſt vltimam confeſsionem fuiſſe commiſſa?

1 CAſus frequens, & curioſus eſt. Vult pœnitens, quod confeſſarius non intelligat certũ quoddam peccatum post vltimam confeſsionem fuiſſe commiſſum; poterit ne ita illud explicare, vt confeſſarius id non percipiat, ſed potiùs ſibi ſuadeat, fuiſſe iam ab illo in altera confeſsione abſolutum? Hoc in præſenti inquirimus.

§. I.

Negatiuæ ſententiæ Authores, & fundamenta.

2 PRima ſententia tenet, pœnitentẽ non habere obligationem ita explicandi ſuum peccatum, vt cõfeſſarius percipiat, fuiſſe poſt vltimam confeſsionẽ commiſſum, ſeu non fuiſſe in alia ab illo abſolutum, ſed tantùm ad integrè confitendum eo modo, quo omnem peccati malitiam ſpecificam manifeſtet, etſi cõfeſſarius decipiatur, cenſens in alia confeſsione, fuiſſe ab illo abſolutum; ſic docent Bonac. *diſp. 5. de Sacram. quaſt.*

Digitized by Google

quæſt.5.ſect.2.punct.2.§.3.diffic.4. num.5. Diana *3.p.tr.4.reſol.162. & 4.p.tr.3.reſol.65.* & apud illum Buſſembaum, Longus, Paſqualigus, Martinus de S.Ioſeph, P. Amicus, & alij, quos citatos ſequitur *p.11.tr.6. Miſcell.reſol.22.* & tuentur R. P. Chriſtophorus Delgadillo *tom.de Pœnitent.cap.17.dub.42.* Verricelli *tom.1.tract.5.quæſt.5.num.20.* Homobonus *in conſultat.caſuum, volum.2.p.5.reſp.132.* Leander *tract.5.de Pœnit.diſp.5.q.23.* Cardin de Lugo *diſp.16.ſect.2.num.47.* Tamb. *in Method.expeditæ confeſ. lib.2.cap.1.* Dicaſtillo *tom.de Pœnit.diſp.9.dub.2.§.6. à num.144.& dub.7.num.294.* Doct. Garſi *cent.2.cap.16.* & alij. Citantur etiam ab his auctoribus pro hac parte, Pater Thom.Sanchez *in Sum.lib.1.cap.10.num.71.* P.Suarez *diſp.22.de Pœnit.ſect.9.* & P. Coninch *diſp.17.dub.8.n.69.* Sed immerito, vt cōſtabit ex infrà dicendis.

3 Fundamentum omnium eſt, quia peccatum idem eſt, ſiue antea fuerit clauibus ſubiectum, ſiue non, nec diuerſa malitia explicatur declarando non fuiſſe antea confeſſum: circumſtantia enim temporis præciſè ſumpta non addit nouam malitiam; ergo nō eſt obligatio illam explicandi. Vndè ſumitur pro hac ſententia efficax argumentum. Nemo tenetur in confeſsione explicare circumſtantias, quæ ſpeciem peccati non mutant, vt poſteà dicemus, ſed peccatum fuiſſe commiſſum poſt vltimam confeſsionem, non eſt circumſtantia, quæ mutet ſpeciem (ſupponimus enim pœnitentem non variaſſe ſtatum, ſed explicare omnem malitiam, quam peccatum habet) ergo nemo tenetur explicare illam circumſtantiam. Imò licèt eſſet obligatio manifeſtandi circumſtantiam aggrauantem notabiliter intra eādem ſpeciem. * Nemo, inquit Lugo, teneretur iſtam explicare.* Quia hæc circumſtantia non ſe habet ex parte peccati, ſed ex parte pœnitentis, ac proinde eius malitiam non aggrauat, & conſequenter, ea tacita, explicatur peccatum ſecundum omnes circumſtantias aggrauantes. Cui conſentit Verricelli *vbi ſupra num.20. citato.*

4 Quod autem pœnitens ex modo confitendi videatur implicitè indicare peccata illa fuiſſe iam iterum clauibus ſubiecta, & iudicata, parum refert (ait Lugo) nam pœnitens verè habet animum loquendi de peccatis nouis, & de illis loquitur, licet deſideret, quod confeſſarius intelligat eſſe peccata antiqua iam iterum abſoluta: intentio autē abſolvendi non regulatur exiſtimatione priuata confeſſarij; ipſe enim abſolvere intendit à peccatis, quæ pęnitens detulit ad iudicium, quæcumque illa ſint. Confirmat Lugo hoc exemplo: Si quis afferret infantem baptizandum, dicens eſſe filium ſuum, cum tatalis non ſit, ſed ſupponat vnum pro alio, adhuc infans eſſet baptizatus, quia Miniſter intendit baptizare, non eum, quem putat eſſe, ſed eum, quem præſentem habet, quicumque ille ſit, ergo à ſimili in noſtro caſu.

5 Imo non ſolùm non obſtat confeſsioni, quòd cōfeſſarius iudicet peccata illa fuiſſe iam in alia confeſsione iudicata, ſed idem tenendum videtur, licet pęnitens per mendacium ita expreſsè affirmaret. Vt ſuadet exèmplum adductum pueri baptizandi; quia illud mendacium eſt circumſtantia valdè extrinſeca, & non facit, quod pœnitens non explicet in confeſsione idem met peccatum, quod fecit: nec quod ab illo non abſolvatur, licet confeſſarius decipiatur, exiſtimans non eſſe diſtinctum ab alio in præcedenti confeſſione expoſito. In hanc ſententiam manifeſtè inclinat Cardin.de Lugo *vbi ſuprà num.52.* quamvis aſſerat non poſſe dici peccatum eſſe commiſſum anno præterito, in opinione conſtituente durationem actus indiſtinctam ab ipſo actu tempori determinato affixo, quam ipſe tenet contra communem Philoſophorum; verum pòterit dici in oppoſita, & communi, vt apertè colligitur ex dictis. Igitur ex eo quod per mendacium dicat pœnitens peccatū in hoc anno commiſſum, fuiſſe commiſſum in præterito, non deſinit confiteri idem peccatum, quod fecit. Præterquam quod etiam in opinione Cardin.de Lugo poterit dicere eſſe peccatum vitæ præteritæ, nullum determinando tempus, quantumvis confeſſarius decipiatur, exiſtimans fuiſſe iam in alia confeſsione abſolutum: quia hoc non opponitur cum doctrina, quam circa durationes actuum tenet ipſe Lugo.

6 Imò fortè etiam à confeſſario interrogatus poſſet pęnitens, ſine mendacio (cum reſtrictione aliqua mētali) dicere, peccatum illud fuiſſe iam in alia confeſsione ſubiectum clauibus, id eſt, virtualiter, in ordine ad notitiam, quam de hoc peccato illi præbere debet: iuxtà doctrinam Ioannis Sanchez *in Selectis, diſp.9.per totām,* vbi ait, habentē conſuetudinem peccandi, poſſe interrogatum à confeſſario reſpondere æquiuocatione, ſe nō habere talem conſuetudinem; nam poſito, inquit, vero propoſito emendationis habet pęnitens ius ad abſolutionem; vt autem cōfeſſarius ſuo officio fungatur rectè, nihil cōducit ſcire, habeat ne pęnitens conſuetudinem, vel non habeat: ergo eodem modo in noſtro caſu poſſet aliquis dicere, pęnitentem interrogatum à confeſſario poſſe cum æquiuocatione reſpondere, iam fuiſſe peccatum illud clauibus ſubiectum, & abſolutum, nam vt confeſſarius ſuo munere fungatur, nil cōducit ſcire, an peccatum fuerit poſt vltimam

con-

confeſsionem commiſſum,an non:Cùm pę-nitens ſit alias rectè diſpoſitus, vt ſupponimus, & omnem ſpecificam peccati malitiā in confeſsione manifeſtet.

7 Denique poteſt ſuaderi hæc ſententia, quia ſi propter aliquam rationem teneretur pœnitens manifeſtare, peccatum non fuiſſe antea confeſſum, ſeu non iudicare, iam eſſe abſolutum, cùm verè non ſit; maximè vt confeſſarius poſſet imponere pœnitentiam, magis vel minus grauē, pro maiori, vel minori grauitate peccati: quando enim ſibi ſuadet fuiſſe iam in alia cōfeſsione iudicatū, parū de pœnitentia curat, cū ſupponat, à ſe, vel ab alio confeſſario fuiſſe iam in alia confeſſione ſufficientem adhibitam. Hæc tamen ratio, quæ vrgentior videtur, parum habet ponderis, tum quia plures Doctores poſt Tridentin. docent, non eſſe obligationem acceptandi pœnitentiam, inter quos Nauarr. & alij, quorum ſententiam putant probabilem Sotus, Ioann. de la Cruz, Villalobos, Faber, Vega, & alij, & non improbat Diana 2. *part. tract. 1. Miſcellan. reſol. 52. & 5. part. tract. 4. reſol. 51.* Tum quia pœnitens, licèt de obligatione accepiet pœnitentiam (vt ego certum exiſtimo) poterit ipſe leuem a confeſſario iniunctam in aliam euidēter meliorem commutare, iuxtà ſententiam, quàm cum Portel, & Villalobos tenet Diana *3. p. tract. 4. reſol. 53.*

8 Omitto pœnitentem non teneri ea omnia in cōfeſsione explicare, quæ ſi confeſſarius ſciret, grauiores pœnitentias imponeret, aliàs teneretur declarare circunſtantias notabiliter aggrauantes, v. g. An peccatum nimio affectu fuerit cōmiſſum, an multo tempore continuatum, & alia huiuſmodi, quæ verior, & communior ſententia negat, vt videbimus infrà. Ergo ex hoc cap nihil contra hanc opinionem poteſt concludi, ſi ergo pœnitens confiteatur omnem malitiam peccati à ſe commiſsi, confeſſario habenti iuriſdictionem, nec ſit in proxima occaſione peccandi, quam ſub mortali vitare teneatur, deindè habeat verum dolorem, & propoſitum non peccandi, non videtur præcepto confeſsionis teneri ad ita manifeſtanda peccata, vt confeſſarius percipiat fuiſſe poſt vltimam confeſsionem commiſſa: Sed poſſe ſaltem verbis æquiuocis indicare iam iterum clauibus ſubiecta, & iudicata fuiſſe, licèt verè non fuerint, & confeſſarius decipiatur.

§. II.

Contraria, & vera ſententia.

9 SEcunda ſententia, quæ vt indubitata ſupponitur à Doctoribus, oppoſitum aſſerit. Quam adeò verā putat P. Luiſius Turrianus *in opuſc. Theolog. cēſur. 4. dub. 7.* vt dicat oppoſitam non eſſe probabilem, nec tutam in praxi, ſed potius perniciosam bonis moribus. Et licèt hunc authorem exceſsiſſe in cenſura ſine fundamēto, dicat Lugo ſuprà, & ego de illius cenſuris non eſſe multum curandum exiſtimem; quia nimius in hoc munere ſolet eſſe, eius tamen ſentētiam veram exiſtimo cum Caſtro Palao *tom. 4. tract. 23. punct. 10. n. 7. &* 8. vbi ſic. * Graues Doctores affirmare videntur integritati confeſsionis non obeſſe, quod indices peccatum mortale quondam fuiſſe commiſſum, & iam ab eo eſſe abſolutum, cum tamen nec longè ab ea confeſsione commiſſum fuerit, nec alia vice fuerit abſolutum, &c. Cæterum prædictæ ſentētiæ acquieſcere nunquam potui. * Neque ego potero: adeò enim ingentia abſurda in morali Theologia ex ea euidenter inferri video, vt illi adhærere non audeā, ne vno hauſtu ea deuorare cogar. Optarem ſanè illius patronos conſulere, quia rationes allatæ vehementer mouent, & abſurda afferenda vehementius terrent.

10 Primum abſurdum, iuxtà illam opinionem eſt non ſolùm poſſe pœnitentem dicere confeſſario, ſe velle confeſsionem generalem facere, & hoc prætextu inter alia peccata iam confeſſa, noua quædam poſt vltimam confeſsionem commiſſa, immiſcere, non diſtinguendo, fuerint, necne in alia confeſsione iudicata, quod expreſsè admittunt Doctores citati, & fundamentis allatis probant; ſed vltra ſequitur, poſſe pœnitentem ſingulis hebdomadis grauiter peccantem in materia caſtitatis; v. g. ſe accuſare de venialibus, & imperfectionibus, & confeſsionem concludere dicendo: me etiā accuſo de mēdacijs, & iuramentis vitæ præteritæ, & præcipue de vna, vel pluribus pollutionibus, ſeu fornicationibus, quas iam religioſus, vel cōiugatus habui? Quis autem audebit dicere per hanc confeſsionem ſufficienter adimpleri præceptum confitendi læthalia, in quæ frequenter pœnitens miſerè laberetur. Quod autem ex fundamentis ſuprà iactis hoc ſequatur, videtur mihi luce meridiana clarius: recole quæſo fundamenta, & applica: nimirū quia peccatum idem eſt, ſiue explicetur ita, vt confeſſarius percipiat eſſe de nouo commiſſum, ſiue non, ſolum enim tacetur circūſtantia temporis, quæ nō tribuit nouam malitiam,

Digitized by Google

litiam, nec mutat ſpeciem peccati: imò nec notabiliter aggrauat, vt inquit Lugo. Quod autem pœnitens modo confitendi indicet implicitè, illud peccatum eſſe idem, quod in præcedenti confeſsione iudicatum fuerat, nil refert, iuxtà aduerſarios, nam ipſe verè habet animum loquendi de peccato nouo, & diſtincto ab alio, licet deſideret, vt confeſſarius non intelligat. Deinde confeſſarius intendit abſoluere à peccatis ad iudicium delatis, quæcumque illa ſint. Ergo, &c. Si autem dicas illo confitendi modo non tantum implicitè, ſed explicitè ſignificare peccata illa iam eſſe in alia confeſsione iudicata, nil intereſt, vt ſuprà vidimus, quia mendacium non tollit explicari integrè malitiam peccati, & idem in eſſe moris peccatum commiſſum. Ergo ex illa opinione manifeſtè ſequitur per hanc confeſsionem ſufficienter declarari peccatum, nec teneri pœnitentem aliter illud exponere.

11. Secundum abſurdum eſt, reſeruationem peccatorum, qua vtitur Eccleſia, vt medio valdè vtili ad arcendos homines à peccatis, de qua inquit Tridētinum *ſeſſ. 14. cap. 7. Magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere.* Et quod in religionibus vnum ex præcipuis medijs habetur; omninò inutile, & fruſtraneum reddi; poterit enim ſubditus, qui in reſeruata lapſus fuerit, ſuo ſuperiori, ſeu alteri habenti iuriſdictionem confiteri, & ſe accuſare de venialibus, & de minimis imperfectionibus, vt bonam de illo exiſtimationem habeat, concludendo confeſsionem, verbis illis conſuetis: * de mendacijs, & iuramentis vitæ præteritæ me accuſo, & præcipuè de pollutione, ſeu fornicatione, quam iam religioſus habui. * Hoc manifeſtè ſequi ex contraria opinione, & ex fundamentis pro illa adductis, eſt mihi euidens: ſed quis audebit hanc ſequelam ad praxim deducere!

12. Duplicem iſtam illationem ad minus improbabilem, & temerariam, & ſcandaloſam ſemper iudicaui, contra bonos mores, & contra præcipuum remedium à Chriſto Domino inuentum, & inſtitutum ad peccatores coercendos: ſi enim hæc ita eſſent, tota confeſsionis machina, & inſtitutio in animarum medelam, funditus euerteretur, & penitus euaneſceret. Vulnus enim, quod à medico ſanum iudicatur, medicina non curat: rueret ergo fundamentum Tridentini *ſeſsione 14. capit. 5.* ad definiendam confeſsionis integritatem. *Si enim erubeſcat ægrotus vulnus medico detegere, quod ignorat medicina non curat.* Quis autem non videat ignorari vulnus à medico, qui neque illius quidem cicatricem permanere iudicat? ergo æquè irritat Sacramentum, palliare peccatum præſens, ac illud tacere.

13. Deinde quo modo hæc cohærere poſſunt cum definitione Tridēt. *eadē ſeſſ. 14. cap. 5.* * Neceſſum eſt omnium mortaliū veniam cū aperta, & verecunda confeſsione à Deo quærere: * nam quo modo erit aperta cōfeſſio, quæ ita eſt palliata, vt cōfeſſarius iudicet nil ſibi virtute clauium remittendum proponi? & quomodo verecunda, in qua pœnitens implicitè, vel explicitè proteſtatur, ſe non iam peccatorum veniam à Deo quærere, ſed nouum gratiæ augmentum ad maiorem vitæ ſpiritualis profectum? Inſuper quomodo vera eſſent illa Concilij verba: * ipſa verò eiuſdem confeſsionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia grauis quidem videri poſſet, ni tot commodis leuaretur. * Cum nulla difficultas, verecundia nulla, in eiuſmodi confeſsione reperiatur? Vrgetur *ex cap. conſideret, de Pœnitent. diſt. 5. quod eſt Auguſtini de vera, & falſa pœnitentia, cap. 14. & de viſitatione infirmor. capit. 2.* Vbi de peccatis loquens: ſic ait. * *Hæc omnia ſi taceantur, vel dicta callidè pallientur, animam iugulant.* Quæ autem magis palliatè dici poſſunt, quàm quæ ita iudicium confeſſoris peruertunt, vt iuſtum exiſtimet peccatorem, & non iam culpatum doleat, ſed valdè timoratum veneretur.

14. Inſuper quis neget, quod magis innoteſceret confeſſario ſtatus pœnitentis, ſi tanquam de re nunquam iudicata ſe accuſaret, dicens: ſæpius peccaui in materia caſtitatis: quam ſi de venialibus ſe accuſans imperfectionibus, adderet in fine, ſe etiam accuſare de tribus fornicationibus vitæ præteritæ, iam iterum clauibus ſubiectis; cum tamen de nouo, & quotidiè in ea peccata miſerè laberetur, & confeſſarius decipiatur iudicans peccata illa, quæ hodie confitetur eſſe eadem, à quibus heri, & nudius tertius illum, abſoluerat. Quis inquam inficiabitur? Sed modus ille primus confitendi eſt damnatus à Concilio, eo quod per illam confeſsionem peccata illa iudicibus non ſatis innoteſcant: ergò & ſecundus confitendi modus damnatus etiam cenſendus eſt, cum directè opponatur motiuo definitionis integritatis confeſsionis.

15. Vrgetur ex eodem Concilio *ibidem.* Vbi eam notitiam peccatorum confeſſario tribuendam, inquit, quæ ſufficiat, * vt æquitatem in pœnis iniungendis ſeruare poſsit. * Sed ſi peccatum nouum poſſit, vt antiquum, & vt iam clauibus iterum ſubiectum confiteri, non tribuetur confeſſario prædicta notitia, cum nullus poſsit prudenter, peccatis iam remiſsis, & iudicatis, eandem pœnitentiam iniungere, ac ſi irremiſſa, & nunquam ad iudicium delata fuiſſent; ergò non eſt ſufficiens ea peccatorum notitia, qua con-

feſſarius ſibi ſuadet, fuiſſe iam in alia confeſſione iudicata, cum verè non fuerint. Accedit Trident. *ſeſſ.14.cap.2* definire, Christum Dominum eos, qui poſt Baptiſmum crimine aliquo ſe contaminauerint, *ante hoc tribunal tanquam reos ſiſti voluiſſe, vt per Sacerdotis ſententiam à peccatis liberentur.* Sed qui explicat in confeſsione peccata, vt iam in alia remiſſa, non ſe ſiſtit, nec præſentat tãquam reum, vt à peccatis liberetur; ergo non adimplet præceptum diuinum confeſsionis. Ergò ita debet pœnitens confiteri, vt confeſſarius non decipiatur, exiſtimans peccatum illud fuiſſe iam in alia confeſsione remiſſum.

16 Denique efficaciter, illationis abſurditas conuincitur. Primò, nam ſi pœnitens plura peccata in eadem confeſsione ad eundem iudicem deferens, ita palliatè explicaret, vt confeſſarius non plura, ſed vnum tantùm peccatum ſibi proponi iudicandum perciperet, non eſſet confeſsio integra, vt omnes fatentur. Ergo quando plura peccata in diuerſis confeſsionibus ad eundem iudicem deferuntur, ita tamen palliata, vt iudex non plura, ſed idem met peccatum ad iudicium hoc deferri exiſtimet, & ſuprà idem delictum ſententiam pronuntiari, non erunt confeſsiones integræ; nam planè conſtat, peccata illa, vt plura iudici non innoteſcere, nec in hoc tribunali fuiſſe, vt plura iudicata. Secundò, quia hoc Sacramentum, vt definit Tridentinum, *suprà*, eſt inſtitutum per modum iudicij, in quo pœnitens eſt reus, accuſator, & teſtis Sacerdos verò iudex: ſed in iudicio fori externi nulla eſſet ſententia abſolutoria, ſi præcedẽte accuſatione delicti, reus falſis teſtibus probaret tale delictum fuiſſe iam in alio tribunali æqualis iuriſdictionis iudicatum, & pœna ſufficienter impoſita, per ſententiam latam, & ab illo fuiſſe abſolutum. Ergo, & in hoc iudicio pro foro interno cõſcientiæ à Chriſto Domino inſtituto, nulla erit ſententia abſolutoria, interueniente eadem fraude.

17 Ex dictis mihi ſuadeo prædicta abſurda à nullo Theologo concedi poſſe. Quomodo autem vitanda, iuxtà principia primæ ſententiæ eius patroni videbunt, qui ſequelam ingenioſsè negabunt, & ita reperio negaſſe Leand. *vbi ſupr.* Nam licèt *diſp.5.q.23.* aſſerat cum Lugo, Bonac. Homob. & Dian. eum qui facit confeſsionem generalem, non teneri explicare, quæ peccata fuerint poſt vltimã confeſsionem commiſſa; neque obſtare, quod pœnitens peccata recens commiſſa, implicitè videatur indicare eſſe peccata antiqua, & iterum confeſsioni ſubiecta, nec quod cõfeſſarius decipiatur, ita iudicans. Quamvis, inquam hæc ibi doceat; nihilominus *quæſt.* 24. inquirens, an liceat pœnitenti expreſsè confiteri peccata noua, vt antiqua? Reſpondet, quod licèt Cardinal. de Lugo videatur indicare ſuſtineri poſſe partem affirmatiuam, ſibi tamen certiſsimum eſſe, non licere; *& credo, inquit, eſſe communem omniũ Theologorum.* An conſequenter? Alij viderint, quia ratio, qua mouetur ad hoc negandum, eſt ea, quam ex Cardin. Lugo adduximus *ſupra*, quæ parui ponderis eſt. Sed cũ Leandro conuenit Doctor Garſi vbi ſupra *cap.16.num.14.*

18 Propter hæc exiſtimo, præceptum manifeſtandi peccata confeſſario, vt iudici, tum ex Sacramenti inſtitutione, & traditione Eccleſiæ, tum ex Tridentin. obligare ad ea ita exprimenda, vt ſi verè non fuerint in alia confeſsione iudicata, id confeſſarius percipiat, aut ſaltem non proponantur, vt anteà clauibus ſubiecta, cum primum ad iudicium deferuntur; quia aliter variaretur iudicium in modo ſubſtantiali ipſius. Si verò ſemel iudicata fuerint, non erit neceſſarium id exprimere, ſi iterum confeſsioni ſubijciantur. Nã ex eo, nullum ſequitur abſurdum contra bonos mores, nec cõtra finem, & integritatem huius Sacramenti. Quod ſi quis ita idem mortale ſingulis confeſsionibus ſubijceret, vt confeſſarius intelligeret ſemper eſſe peccatum diſtinctum de nouo commiſſum, fortè aliquis ſentiret eſſe illitum, eo quod grauiter ſe infamaret apud confeſſarium habẽtem illum prauis moribus imbutum, & conſcientia diſtractum.

10 Ex dictis fit malè adduci pro contraria opinione P. Suarez, & Coninch. locis ſuprà citatis, quia ipſi tantum aſſerunt, illum qui ſe accuſat de peccato confeſſo, non teneri explicare iam iterum confeſſum fuiſſe, quod nos libenter fatemur; nam aliud eſt confiteri peccatum antiquum iam remiſſum quaſi nouum, aliud confiteri peccatum nouum, quaſi antiquum, & iam remiſſum, in hoc enim deficit pœnitens integritati, ſecus in illo. Inſuper malè adducitur P. Thom. Sanchez *vbi ſuprà*, quia ipſe tantùm aſſerit, eum qui dubitat fuerit ne confeſſus peccatum aliquod, ſatisfacere, explicando totam malitiam illius peccati, quin explicet tempus quo commiſit, nimirum an poſt vltimam confeſsionem, vel ante illam, & approbat opinionem Pat. Suarez, vt ſuprà relatam. Ex hoc autem principio non benè deducitur, pœnitentem non teneri ſaltem implicitè in confeſsione indicare peccatũ illud non fuiſſe in alia confeſsione directè abſolutum: potius id ſemper implicitè dicit, & ita confeſſarius intelligit, dum verba accuſationis aliud non indicent, prout cõtingit in illationibus ſuprà deductis. Licèt autem pœnitens

non

non teneatur dicere, ſe in alia confeſsione ſubiecisse peccatum, quod modo confitetur, tenetur tamen peccatum nouum nõ ita palliare, vt confeſſarius decipiatur, exiſtimans fuiſſe olim clauibus ſubiectum, & abſolutũ. Dicere autem abſurda ſuperiùs allata nõ prouenire ex probabilitate contrariæ ſententiæ, ſed ex abuſu hominum, ac proinde ei nõ eſſe negandam probabilitatem, (vt reſpondit DoctorGarſi *n.16*) nõ ſatis capio. Quia opinio, ex cuius praxi, grauia, & ſcandaloſa inconvenientia ſequuntur, probabilis eſſe non poteſt. Conſequens enim improbabile temeritatem, & improbabilitatem antecedentis infert.

§. III.

Argumentis negantis ſententiæ fit ſatis.

20 ARgumenta contrariæ ſententiæ vnico verbo diſſolvo. Reſpõdeo ergo, confeſsionẽ debere eſſe integrã quoad ſuſtantiam, & quoad modum, quia ad vtrum libet, confeſsionis præceptum obligat, vt ex traditione Eccleſiæ, ex Tridẽtino, & ex motiuo ad integritatem definiendam conſtat. Integritas quoad ſubſtantiam in eo ſtat, quod omnia peccata quoad ſpeciem, & numerum clauibus ſubijciantur: integritas autẽ quoad modum exigit, quod ita hæc ſubiectio fiat, vt confeſſarius, qui primus ſententiam tulerit, agnoſcat pœnitentem ante hoc tribunal tãquam reum ſiſti, vt beneficio abſolutionis veniam peccatorum conſequatur, & quod pœnitentis ſtatus iſta confeſſario innoteſcat, vt pęnam, quam oportet, pro peccatis poſſit imponere, vt definit Concilium: ad quod requiritur, quòd non decipiatur iudex in modo ſubſtantialiter variante iudicium. Argumenta autem contrariæ ſentẽtiæ ſolùm probant confeſsionem illam fore integrã quoad ſubſtantiam; quod non inficior. Hoc verò nõ ſufficit, quia deficit integritas quoad modũ, quæ etiam requiritur ad ſatisfaciendum præcepto confeſsionis: aliàs daretur deceptio grauis in modo, & ordine iſtius iudicij, ſicut in iudicio humano cõtingeret, ſi reus fateretur delictum, falſis tamen teſtibus probaret, fuiſſe iam ab alio iudice eiuſdem poteſtatis iudicatum, & pœna debita punitum.

21 Fateor nihilominus caſum illum à præfatis Doctoribus admiſſum de eo, qui in confeſsione generali, omnia ſua peccata permixtim confiteretur non explicans, fuerint necne aliqua poſt vltimam confeſsionẽ commiſſa, longè minus diſſonãtiæ habere, quam illationes ex principiis ſuprà iactis à me factas: quem propterea admittit Tamburin. *in Method.lib.2.cap.1.§.1.* cum Henriquez, & alijs, quos ſequuntur Dicaſtillo *tom. de Pœnit.diſp.9.dub.2.§.6.à n. 144. & dub.7.nu. 294.* & Card. de Lugo ſuprà: pro quo tantum caſu refert, & ſequitur DoctorGarſi vbi ſuprà *cap.16.n.4.* Doctores à nobis citatos *num. 2.* quia pęnitens in ea confeſsione generali, nõ magis iudicat in alia fuiſſe remiſſa peccata, quæ verè de nouo confitetur, quàm de nouo eſſe commiſſa, quæ verè in alia confeſsione ſubiecerat; ac proinde confeſſarius, ex qualitate peccatorum, & pœnitentis ſtatu, ſatis percipere poſſe videtur, plura ex illis fuiſſe iam abſoluta, alia verò de nouo ſubijci. Cæterùm quia confeſſarius non percipit, quæ, & quot hæc fuerint, adhuc exiſtimo non ſatisfieri integritati, quin ea declarentur. Et ita tradit Ioannes Martinon *de Sacram. tom.3. diſp.50. ſect.1.n.17.* (licèt contrarium ſatis tutum dixerit) & Fr. Ludouicus à Concept. *tom.1.examin.verit. tr.5. de Pœnit. fol.440. n.19. & 21. in 2. caſus reſolutione.* Vbi ait cõtrariam ſententiam: * A principio intrinſeco eſſe improbabilem. * Eadem enim abſurda repetendo confeſsionem generalem ſequi poſſunt, quæ ſi palliatè in confeſsionibus particularibus, noua peccata vt antiqua ſubijcerentur.

22 Vndè fit omninò reijciendum, Martinum de S. Ioſeph. in Monit. confeſſor. *tom. 1. lib.1. tract.8. de Pœnit. n.11.* vbi latiſsimã ſententiam tenet; ibi enim, ſic ait: *Vno cometiò vn pecado graue, y para ocultar al Cõfeſſor, que era de la confeſsion preſente, cõfeſsòle generalmente, y entre los pecados de la vida paſſada confeſsò el vltimo. Es muy probable, que pudo hazerlo aſsi, porque nadie eſtà obligado a dezir, que los pecados q̃ confieſſa ſon cometidos deſpues de la vltima confeſsion, ſino es q̃ interuenga alguna particular circunſtantia, que no ſe dè à entender, ſino es diziendo, que el pecado es reciente. Sic Bonacina *de Sacram. diſp.5. q.5. ſect.2. punct.2. §.3. diffic.4. n.5.* que cita à Sanchez, y à Coninch, y los cita, y ſigue Diana *3. par. tr.4. reſ.62.* Y lo miſmo me parece (atende) aunque los pecados, que parece ſe encubren, ſe confieſſen en otra qualquiera confeſsion particular, como ſe digan con todas ſus circunſtantias; porque milita la miſma razon, & de ſimilibus, ſimile eſt iudicium, *ſic ille. Quẽ alij Recentiores, quoad vltimam etiam partem concluſionis ſequũtur, quibus fauet Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.17.* & tenet expreſsè Marcus Vidal *in Aurea ſalutari; tr. de Sacram. Pœnit. Inquiſit.7. nu. 34.* Quorum doctrinam ſe approbare non valere, ait Tamburin. *in Method. lib.2. cap.1. §.1. n.6.* & ego ab ſcholis relegari vellem: & ſpero, quia nulla opinio pernicioſior.

Digitized by Google

QVÆSTIO IV.

Vtrùm, qui habet iudicium probabile pro vtraque parte, teneatur confiteri ſaltem ſi in peccatum commiſſum magis propendeat?

1 PArtem affirmatiuã nonnulli tuẽtur, quam Mag. Barnabas Gallego *tr. de conſc. probab. dub. 8.* non ſolum communem, & veram appellat, ſed nullum pro contraria ſtetiſſe Authorem dicit. Cæterùm vir doctus deceptus eſt, & miror plures pro contraria nõ inueniſſe: Eſt enim probabilior, & inter Doctores cõmunis, vt teſtantur Cardinal. de Lugo *diſp. 16. de Pœnit. ſect. 2. numer. 58. & 68.* & M. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit. q. 84. dub. 4. §. 6. fol. 31. nu. 44.* eam tenet Sylveſt. *verb. Confeſsio ſecundo, q. 2.* vbi ſic. *Notandum eſt ex doctrina D. Thomæ, & communiter omnium, quod aliud eſt ſcire, aliud opinari, & dubitare. Quia *ſcire*, habet certitudinem ſine hæſitatione de oppoſito; opinari verò non habet certitudinem ſine hæſitatione, ſed habet aſſenſum, vel credulitatem de aliquo cum formidine de oppoſito: dubitare verò nõ habet aſſenſum, vel credulitatem alicuius, ſed propriè dicitur, quando aliquis aliquam ſententiam, nec credit, nec decredit, ſed eſt in æquilibrio, nõ declinans magis ad vnam partem, quàm ad aliam, ſaltem notabiliter, etiamſi aliqualiter coniecturet leuiter ſine probabili ratione de altera earum. Qui ergo opinatur (attende) probabili ratione de aliquo, quod nõ ſit mortale, non tenetur illud confiteri.* Sic Sylveſter. M. Sacri Palatij.

2 Quem, cum alijs citatis, ſequitur Thom. Sanchez *tom. 1. Summ. cap. 10. numer. 79.* ibi *Dicendum eſt non teneri hunc fateri peccatum, quod probabili opinione credit non eſſe mortale, quia poteſt quilibet operari, ſequendo probabilem ſententiam (vt ſatis probaui *cap. præced. nu. 14.*) atque ita docent Roſella, Sylveſter, Gerſon, Henriquez, Suarez, qui optimè ait, hoc eſſe verum, etſi hic iudicet tanquam probabilius, illud eſſe peccatum mortale, quia non tenetur quis ſequi probabiliorem opinionem, ſed ſatis eſt probabilem. Atque eadem ratione idem eſt dicendũ, quando pœnitens probabiliter opinatur, ſe id peccatum confeſſum fuiſſe, quãuis probabiliùs credat oppoſitum; ſic Suarez, quod non obſcurè etiam docuit Nauarrus.* Hactenus P. Sanchez.

3 Idem ſentit Diana *part. 3. tr. 4. reſol. 107.* *Difficultas, inquit, eſt, quando pœnitẽs probabiliùs iudicat, ſe peccaſſe mortaliter, vel non eſſe cõfeſſum tale peccatum. In hoc caſu Coninch, & alij docent illud peccatum debere confiteri, &c. Quia niſi confiteatur poteſt ſe exponere periculo mortaliter peccandi, &c. At hæc ſentẽtia mihi non placet. Non enim poſſum intelligere, quomodo penitens ſequendo opinionẽ probabilem, etiã probabiliori, & tutiori relicta, exponat ſe periculo peccandi mortaliter, &c. Et ita noſtrã ſententiam docent Sanchez, Sylvius, & alij.* Sic Diana.

3 Quibus adde plures, quos citatos ſequitur Leander a Sacram. *tom. 1. tr. 5. diſp. 5. q. 28.* dicens eſſe communem, ibi: * An qui probabiliter opinatur ſe nõ peccaſſe mortaliter, aut mortale à ſe admiſſum, eſſe confeſſum, teneatur illud confiteri? &c. Reſpondeo non teneri, quia liberum eſt vnicuique ſequi opinionem probabilẽ, quæ ſicut in alijs materijs, ſic etiam in hac ſufficit ad obſeruandum præceptum. Sic Sanchez *loco citato, nu. 76.* Suarez *diſp. 22. ſect. 9.* Granado *tr. 9. diſp. 7. n. 1.* Diana *3. p. tr. 4. reſol. 107.* Lugo *diſp. 16. n. 58.* & communis. Nec oppoſitum docẽt Victoria, & Sotus pro oppoſita ſententia citati, quia ſolùm loquuntur de peccatis omninò dubijs. Imò, & Nauarr. in noſtram inclinat ſententiam, vt advertit Sanchez. Sic etiam Filliucius, Bonacina, & alij, quos ſequitur Machado *1. p. Sum. lib. 2. part. 4. tract. 5. doc. 3. in fine.* *Et *quæſt. 29.* aſſerit idem dicendum, licèt probabilius iudicet ſe peccaſſe mortaliter, vel non eſſe cõfeſſum, pro quo ferè omnes citatos refert.

4 Cum his ſentit P. Leand. à Murcia *in diſquiſit. n. 12. lib. 1. diſp. vnic. reſol. 8. n. 1.* vbi ait ita tenere Sylvium, Sylveſtrum, & Meratium, & addunt, inquit, Meratius, Sylvius, & Caramuel id verum eſſe, licèt probabilius quis iudicet, ſe peccaſſe, aut non fuiſſe confeſſum. *Eandẽ opinionem tenẽt Pitigianus, Mercerus, & alij, quos citatos ſequitur Angelus Maria Verricelli *tom. 1. tr. 2. q. 28.* * Quia homo, inquit, in rebus practicis poteſt ſequi opinionem probabilem, omiſſa oppoſita probabili, vel probabiliori, quando in rebus ipſis non imminet aliquod periculum. *Et clarius infrà *num. 10.* *Qui probabiliter credit, ſe nõ peccaſſe, non tenetur confiteri, neque in articulo mortis: (attende) & ad Sacram Euchariſtiam, nulla præuia confeſsione, aut contritione accedere poteſt. Fagund. *præcept. 2. libr. 3. cap 4. num. 6.* Probatur quoad primam partem; quia qui in mortis articulo tale peccatum non confitetur, nulli ſe exponit periculo, cùm per aliorum peccatorum confeſsionem, aut contritionem gratiam ſit conſequutus. Probatur quoad ſecundam partem, quia non peccat contra Religionem, ſeu reuerentiam debitam Sacramento, qui juxta probabilem opinionem illud recipit,

aut

Google

aut miniſtrat, vt dixi ſuprà *quæſt.26.* *Sic ille, qui *quæſtion. 26. citata* duodecim Auctores pro hac parte refert, inter quos Salonium, Sayrum, Villalobos, Baſilium, Ponc. Antonium Perez, Lorcam, & Mag. Barthol. de Medina, quos ſequitur Maſcareñas *tract. 4. de Sacram. Euchar. diſp. 4. cap. 4. num. 242. fol. 227.* Et tenet nouiſsimè Fr. Franciſcus à Ieſu Maria, Carmelita excalceatus, *part. 1. Curſus Theologiæ Moral. tract. 4. de Sacram. Euchar. cap. 7. num. 29.* apud quem Sylveſt. Roſella, Gerſon, Henriquez, Sanchez, Dicaſtillo, Bonacina, & Filliucius.

5 Notant verò, & meritò Verricelli, Fagundez, Sanchez, & Henriquez *lib. 2. de Pœnitent. cap. 4. num. 5.* Aucrſa, & alij quos ſequitur M. Prado ſuprà *num. 47.* eum, qui probabiliter credit non peccaſſe, aut eſſe cõfeſſum, teneri nihilominus elicere actum contritionis in articulo mortis, niſi præceſſerit aliorum peccatorum confeſsio, aut contritio; imò, & teneri confiteri, ſi dubitet de ſua cõtritione, caſu, quo ſola cõtritio præceſſerit. Quia licet opinio probabilis excuſet à præcepto diuino integritatis cõfeſsionis, nõ ſupplet mediũ neceſſarium ad ſalutẽ, qualis eſt remiſsio peccati, ſi fortè fuerit commiſſum. Ergo ne quis ſe exponat periculo dãnationis, tenebitur medium aſſumere, quo ſuã iuſtificationẽ certam faciat, ac proinde, vel aliorum peccatorum confeſsionem præmittere, quâ indirectè remittatur peccatum (ſi forſan commiſit) quod ex opinione probabili deſinit confiteri, vel actum contritionis elicere, in quo includitur votum cõditionatum confitendi, ſi aliquando ei innotuerit, illud peccatum fuiſſe commiſſum, & non cõfeſſum.

6 Dices: ſi probabiliter iudicans nõ peccaſſe mortaliter, nulla præmiſſa confeſsione, nec perfecta contritione, ſola attritione, Euchariſtiam in mortis articulo ſuſciperet, licet reuera in ſtatu peccati mortalis eſſet, iuſtificaretur virtute huius Sacramenti, quod primam gratiam conferre bona Fide accedenti, eſt ſententia expreſſa D. Thomæ, & Thomiſtarum. Ergo qui probabiliter iudicat non peccaſſe; nec in articulo mortis tenebitur aliorum peccatorum confeſsionem præmittere, neque actum cõtritionis elicere, ſed ſat illi erit, Euchariſtiã attritus ſuſcipere. Reſpondeo opinionẽ D. Thom. non eſſe certã, licet probabiliorem, quæ ſi falſa ſit coram Deo, mediũ neceſſarium ad ſalutem ſupplere non poterit. Quapropter ea nemo contẽtus debet eſſe in articulo mortis; ſed mediũ certum nõ omittere, quale eſt actus contritionis (ſecundum fidem) aut aliorum peccatorũ confeſsio, nam quæ ex iuſta cauſa vel ex obliuione omittuntur, in eadem confeſsione quoad remiſsionem incluſa intelliguntur, vt ex Concilio Tridentino conſtat.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ſit obligatio confitendi peccata dubia?

§. PRIMVS.

Doctorum ſententiæ referuntur.

1 QVæſtionem hanc noſtra tempeſtate celebrem, & ad conſcientias exonerandas vtiliſsimam, vt rem non dubiam potius ſupponebant, quã probabant Theologi. Verum, vt cũ P. Vazq. Azor, Villalobos, & Sayro, rectè admonet Ioannes Sanchez *in Select. diſp. 29. n. 7.* negare non poſſumus aliquando turbam Doctorũ amplecti vnam opinionem abſque delectu rationum, aut ſaltem non tam exactè rationibus ponderatis, contra quos Doctor alius opinionem aliquam maturè excogitatam in ſcholas introducere poteſt. Pro hoc igitur dubio de peccatis dubijs, non mediocribus ſtudij impenſis iam diu laboraui.

2 Eſt igitur controuerſia. An dubius de peccato, teneatur illud ſub tali dubio confiteri? Dubium autem hoc dupliciter poteſt eſſe, vel negatiuum, vt cùm quis dubitat, an peccauerit, ita vt pro neutra parte contradictionis poſsit aſſenſum præbere: vndè cumq; id proueniat: vel poſitiuum, vt ſiquis certus ſe peccaſſe dubitat, vt ſuprà, an venialiter, an mortaliter? Et in vtroque dubio: Prima, & communiſsima ſentẽtia eſt, peccatorem teneri, ſub tali dubio confiteri. Ita plures, quos ad quadraginta referens ſequitur P. Thom. Sanchez *in Summ. lib. 1. cap. 10. n. 66. & 67.* P. Suarez *de Pœnit. diſp. 22. ſect. 9. num. 7.* P. Granado *cont. 7. de Pœnit. tract. 9. diſp. 7.* dicens *eſſe certum omninò* P. Henriq. *lib. 2. de Pœnit. cap. 3. §. 7. & cap. 4. §. 5. & de Pontif. Rom. Claue, lib. 4. cap. 9. n. 3. propè fin.* Cardin. de Lugo *diſp. 16. n. 63.* Leander *diſp. 5. q. 25. & 26.* & alij communiter.

3 Secunda ſententia in dubio negatiuo oppoſitum tenet. Ideòque aſſerit, cum qui dubitat, an peccauerit, non teneri confiteri. Ita expreſsè P. Ægidius Coninch, *tract. 2. de Sacr. diſp. 7. dub. 8. concl. 2.* vbi ſic ait: * Ad hoc, vt peccatum tenear cõfiteri, requiritur, vt ſaltem probabiliter poſsim iudicare me peccaſſe. * Hanc opinionem amplectitur P. Ioann. Præpoſit. *tom. 2. in 1. 2. q. 19. art. 6. dub. 4. in fin.* & ſemper eſſe viſam ſibi ſpeculatiuè probabilem cum P. Leſsio, & alijs, quibus eã communicauit, aſſerit *tom. 3. in 3. p. quæſt. 5. de integr. cõfeſ. dub. 3.* quãvis hoc loco addat, in praxi non eſſe à cõtraria recedendũ. Et in

caſu æqualis dubij, defendunt Philibertus Marchinus *de Sacram.Ordin.tract.2.p.3.cap. 1.num.*17.& plures alij, qui eodem modo philoſophandum putant in dubio peccati, quoad obligationem confitendi, ac in dubio voti, quoad obligationem adimplendi. Quibus diſſentire non poteſt Fagundez *lib. 2. in Quinque præcepta Eccleſiæ, præcep. 2. cap.1.n.* 9.Vbi reddens diſparitatem, cur dubius de voto non teneatur adimplere, & dubius de peccato confiteri teneatur: Reſpõdet:* Diſparitas eſt, quia in ſecundo caſu conſtat, peccatum fuiſſe commiſſum, in primo verò non conſtat votum fuiſſe emiſſum, & ideò diuerſa eſt ratio vtrobique, quia quando expreſsè non conſtat, votum fuiſſe emiſſum, manet homo poſſeſſor ſuæ libertatis, & ideò melior eſt conditio poſsidentis; at vero peccator non eſt legitimè poſſeſſor ſuæ conſcientiæ, cum certo ſibi conſtet de peccato à ſe commiſſo, & non ſibi conſtet, fuerit, ne mortale, an veniale. * Hæc ille. Ex quibus manifeſtè colligitur, quod, ſi peccatori non conſtet de peccato à ſe commiſſo, erit legitimè poſſeſſor ſuæ conſcientiæ, ſicut, & qui dubitat, an votum emiſerit, ac proinde non tenebitur ad confeſsionem, ſicut neque alter ad votũ: In hoc enim caſu nulla eſſet diſparitas. Stant etiam pro hac ſententia Layman, & Granado infrà citandi, & Auctor caſuum conſcientiæ Bononiæ *caſu 3.fol.*83. & probabilem putat Martinus de S.Ioſeph *in Monitis confeſ.tom. 1.lib.1.de Pœnit.tract.6.num.*1. Et pro ſcrupuloſis defendunt Ouiedo 1. 2.*tract.4. controu.1.punct.2.num.27.& 29.* Azor *tom.1. lib.2.cap.20 q.7.* Sanchez *lib.1. Summ. cap. 10.num.82* Caſtro Palao *tom.1. tract.1.diſp. 4.*& alij, quos ſequitur Verricelli *to.1. quæſt. moral.tract.5.q.2.num.6.*& cum Suarez, Becano, Granado, & alijs certiſsimam putat Tamburinus *in Methodo exped.confeſ.lib.2. cap.1.§.3.num.* 16. quia ſcrupuloſi debent præſumi non peccaſſe mortaliter. Quam rationem pro omnibus etiam non ſcrupuloſis militare tradit Speculum conſcientiæ, *tr.1. ß.9.fol.*122.*Si tu (inquit) dudas, ſi cõſentiſte en tal vicio, ò pecado, es ſeñal que no, y por conſiguiente no pecaſte mortalmente. * Sic ibi citato Diu. Thoma 2. 2. *quæſt.* 36.

4 Tertia verò ſententia in diſcriminatim aſſerit, non eſſe obligationem confitendi peccata dubia: qualia ſunt ea omnia læthalia, de quibus nequit pœnitens probabiliter iudicare fuiſſe commiſſa, vel quia ſufficiens motiuum ad aſſenſum non habet; vel quia, vt aliqui volunt, quando pro vtraque parte contradictionis æqualia motiua concurrunt, nulli poteſt intellectus aſſentiri. His ergo poſitis. Non eſſe obligationem confitendi mortalia peccata dubia, tradunt abſolutè Doctores alij, &c. Ita Doctores aliqui apud Machado *tom.1.lib.2.fol.*492. Inter quos malè pro hac parte refert Patrem Suarez *diſp.22.de Pœnit.ſect.*9. quia ibi contrariam ſententiam apertiſsimè tenet. Probabilem tamen putat P.Layman *in Theolog.Moral.lib.1.tr.1.cap.4.§.4.num.* 37. vbi ſic habet.*Si in decurſu vitæ alia peccata ſua, quorum conſcientiam habet, confiteatur, tacito illo, de quo poſt diligẽtem excuſsionem dubitat, an commiſerit? vel an fuerit mortale? tunc probabile apparet non incumbere eius confitendi obligationem. * Hanc opinionẽ ſpeculatiuè veram dicit Bauni *tom. 1. tract. 4.de Pœnit.q.*17. Licèt ipſe contrariam inuitus, vt ibidem fatetur, ſequatur. Et amplectuntur Illuſt.Caramuel *in Theol. Moral. lib. 3.de conſcientiæ dictamine,* & apud illum Pater Amicus, & Theſſes Lobanienſes in Collegio Societatis Ieſu. Et iterum *in Theolog. Fundament.à num.1322.fol.671.& fol.691. §.Obiect.3.*vbi inquit.*A ratione nõ ſolùm eſſe probabiliorem, ſed moraliter certam.* Et ſequuntur Ioſeph de Ianuario *in reſolut. Theol. Moral.tom.1.reſol.2.per totam.* Ioannes Martinon *in Theolog. Scholaſtic. tom. 5. diſp.50.ſect.8.à num.*91 Ferrantinus *de ſcãdalo, q.77.à num.* 31. Petrus Marcantius *in Tribunali Sacram.tract.4. tit.6.q.5.* Et cum Ieſualdo à Bononijs, & Scipione Paulutio, defendit nouiſsimè D. Franciſcus Verde *in opuſculo pro Caramuele, q.12.p.1. §.1.n.* 547. *fol.145.& 146.*& ſupponit M.Araũjo *in deciſion. Moral.de ſtatu ciuili, diſp.9. caſu 11.n. 9.fol.*455. vbi ſic.*Eccleſia non præcipit cõfiteri hoc, aut illud in particulari, ſed in cõmuni cuncta peccata mortalia; certò talia, & aliàs non confeſſa.* Et probabilem putãt Caſtro Palao *tom.4.de Pœnit.tract.23.pũct. 9.* quia cõtrariam, quam ſequitur veriorem vocat, & Angel.Boſsius *tom.1.à num.* 1754. Et hanc opinionem eſſe practicè probabilẽ, tenuerunt plures Doctores Romani à P. Carolo Muſarat Societatis Ieſu conſulti, & plurimi ex Doctoribus Complutenſibus, & in eadem Vniuerſitate Sacræ Theologiæ publici profeſſores, eximijque Theologi, quos à ſe conſultos refert R.P. Leander a Murcia *in Diſquiſ.lib.1.diſp.vnic.reſol. 8.num. 26. & 27.* Et hanc ſententiam probabilem eſſe, ſuo calculo firmarunt Reuiſores Societatis, vt teſtatur P.Ferrantinus vbi ſuprà *t.de ſcandalo, q.77.à num.*31. vbi hæc ex illis refert verba:*Opinionem de peccatis dubijs negatiuè (nimirum de quibus non fertur iudicium, quod non fuerint commiſſa) iudicauimus olim non debere permitti in Societate, cùm vix reperiretur vnus ſcriptor, qui illam tueretur. Modò verò cùm iam apertè, & ex profeſſo

Digitized by Google

feſſo in ſuis ſcriptis tueãtur, præter Egidium Coninch, Petrus Marchinus, Catamuel. Ioſephus de Ianuario, & Ioannes Martinon: & alij multi ſcriptores iudicent probabilem, cenſemus poſſe iã in Scholis Societatis permitti. *Et hanc ſententiam eſſe probabilẽ, ait negari non poſſe Doctor Garſi *cent. 2. cap. 28.* Eandem opinionẽ in ordine ad recipiendam Euchariſtiam amplectuntur P. Granado *in 3. p. controu. 6. tract. 1. diſp. 7. num. 13.* P. Sà *verb. Euchariſt. num. 23.* & tanquam probabilem admittit Leander à Sacram. *de Euchar. tr. 7. diſp. 7. q. 11.* & Maſcareñas *tr. 4. de Euchariſt. cap. 4. n. 242.* Et in dubio æquali conſentiunt Philibertus Marchinus *de ſacram. Ordin. tract. 2 p. 3. cap. 1. num. 17.* & M. Paulus de Blanchis *in diſceptat. caſ. conſcientiæ, diſp. 3. in litt. C fol. 136.* vbi ſic.* Si ille, qui vult accipere Sanctiſsimum Sacramentum Euchariſtiæ, non cognoſcit, nec vehemẽter ſuſpicat ſe eſſe in mortali, non eſt neceſſe, vt contreatur ante ſanctiſsimam communionem.* Hæc ille.

5 Ex antiquis hanc ſententiam tenuiſſe Paludanum, D. Antoninum, & Tabienam, quando dubium eſt æquale, refert P. Henriquez *lib. 8. de Euchariſt. cap. 45. in gloſſ. litt. P.* *Addunt, inquit, Paludanus, Antoninus, & Tabiena id verum eſſe (nempè teneri confiteri peccata dubia) quando magis d clinat id fuiſſe peccatum mortale, aut non fuiſſe illius confeſsionem, aliàs in dubio æquali, vt non tenetur ad votum, & onus præcepti, ita neque ad confeſsionem illius, contra Gerſon *Alphabeto 41. lit. F.* qui obligat in æquilibrio, &c. At re vera hic (ait Henriquez) poteſt practicè deponere dubiam conſcientiam, & ſic excuſatur à præcepto, ſed in mortis articulo expediet confiteri, ſi facilè non habeat contritionem, aut aliud Sacramentum, ne ſe exponat periculo damnationis.* Hactenus Hẽriquez, quem immeritò nonnulli calumniãtur, hos Doctores pro hac ſententia adduxiſſe; eos recolui, & planè inueni illi fauentes, quia obligationem confitendi peccata dubia de probabili tantùm dubio intelligẽdam tradunt, nempè quando quis probabiliter putat ſe peccaſſe Ita D. Antoninus apud Tabienam *verb. Confeſsio, 2. num. 12.* Vbi loquens de prædicta obligatione, ſic inquit.* Secundum Archiepiſcopum Florentinũ debet intelligi de dubio probabili.* Cuius ſententiæ adhæret ipſe Tabiena *ibidem*, & expreſsiùs *num. 14.* dicens: Tenetur iterare cõfeſsionem, quando advertẽter tacet aliquid, quod eſt mortale, vel credit, vel probabiliter dubitat, eſſe mortale.* Quibus conſentire videtur M. Zanardus *1. part. inſtruct. de Sacram. Pænitent. de dubijs pro confeſsione, §. 8. Quæritur, fol. mihi 215.* qui obligationẽ confitendi non agnoſcit, dum quis non iudicat probabiliter ſe peccaſſe. Licèt in caſu æqualis pro vtraque parte probabilitatis, ad confeſsionem obliget.* Octauo, inquit, quæritur, an ad integritatem confeſsionis ſpectet confiteri peccata dubia? Reſpondetur, quòd pœnitens tripliciter poteſt dubitare peccatũ eſſe commiſſum, & non confeſſum. Primò: probabiliter tenendo peccatum eſſe cõmiſſum, & non confeſſum, & tunc tenetur. Secundò: habẽdo rationes probabiles pro vtraque parte, & tunc etiã tenetur confiteri. Tertiò: habendo rationes probabiliores pro cõfeſsione facta, & ſic debet omnes ſcrupulos reijcere.* In quibus, vt patet; ſolùm comprehendit caſus iudicij probabilis de peccato commiſſo, & ſolum obligat ad confeſsionem peccati dubij eum, qui probabiliter tenet ſe peccaſſe, dùm oppoſitum non ſit ipſi probabilius, eum verò qui iudicium ſuſpendit, neutri parti aſſenſum præſtare potens, obligatione adſtrictum non agnoſcit.

§. II.

Tertiæ ſententiæ fundamenta, eius probabilitatem oſtendunt.

6 NEmo negare poteſt hanc ſententiam a loco extrinſeco valdè probabilem eſſe; id enim Doctorum, quos congeſsi, auctoritas apertiſsimè euincit. Nec ab intrinſeco negare audeo, habet enim efficaciſsima fundamenta, quæ improbari non poſſunt.

7 Probo 1. efficaciter ex Concil. Tridẽtin. *ſeſ. 14. cap. 5.* vbi totam materiam neceſſariam huius Sacramenti explicans, ſic definit.* Conſtat enim nihil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi, quàm, vt poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit; ea peccata confiteatur, quibus Dominũ, & Deum ſuũ mortaliter offendiſſe meminerit.* Ex quibus ſic formo argumentũ. Ille tantùm tenetur confiteri, qui meminit mortaliter offendiſſe Deum, ſed qui dubitat, an peccauerit mortaliter, nõ meminit mortaliter offendiſſe Deũ: ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur confiteri. Conſequentia eſt legitima: maior eſt de fide, minor indubitata apud Theólogos, & mille exemplis demonſtrabilis: nam qui meminit de ſolutione debiti, non tenetur ſolvere, ſecus qui dubitat. Qui meminit de recitatione officij, non tenetur recitare, ſecus qui dubitat. Qui meminit ſe confeſſum fuiſſe, non tenetur confiteri ſecũdum omnes, ſecus qui dubitat. Rurſus nemo poteſt iurare ſe meminiſſe de illo, de quo dubitat: ergo qui dubitat, non meminit. Ergo qui dubitat, an mortaliter peccauerit, non

me-

Digitized by Google

meminit mortaliter offendiſſe Deum; ſed Eccleſia, vt fides docet, nil aliud exigit à pęnitentibus, niſi quòd ea peccata confiteantur, quibus Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerint: ergo nõ exigit confiteri peccata dubia.

8 Confirmatur ex Ariſtotele *libr. 1. de memoria, & reminiſcentia*, & ex D. Thoma *ibidem, lect. 1.* Vbi explicans cum Philoſopho, quid ſit, *meminiſſe*, inquit, * ſemper, cùm anima memoratur, pronuntiat, ſe vel priùs audiuiſſe aliquid, vel ſenſiſſe, vel intellexiſſe. * Sed, qui de his dubitat, non pronuntiat, ſe audiuiſſe, vel intellexiſſe; ſed dubium eſſe, an audierit, & an intellexerit: Ergo qui dubitat, non memoratur: ergo qui dubitat, an peccauerit lethaliter, nõ meminit mortaliter offendiſſe Deũ: ergo nõ tenetur cõfiteri. Vrgetur: Quia dubius ab ignorãte nõ diſtat, *l. Manifeſtiſsimi, §. Sin autem neſcius.* Gam. *Luſita. deciſ. 91. numer. 1. in princip.* Imò comparantur ex Surdo *deciſ. 265. num. 17.* Sed qui ignorat non eſt memor, ergo nec qui dubitat.

9 Secũdò probatur: quia omnia iura clamant in dubio delicto reum eſſe abſoluendũ, & conſequenter eſſe liberum ab obligatione, quam ratione delicti ſubiturus erat. A qua regula iuris, vtpotè rationi conſona, inquit Sanchez *in Summ. lib. 1. cap. 10. num. 48.* non eſt recedendum abſque textu expreſſo. Accedit: quòd in dubio non debet præſumi delictum: & in nullo foro aliquis accuſare debet de delicto, quod commiſiſſe, ita oſtendi non poteſt, vt data indicia, & coniecturæ aſſenſum non generent. Ergo nemo tenetur ſe accuſare de peccato dubio. Hac ratione ducuntur auctores pro ſecunda ſententia citati; verum ſi alicuius ponderis eſt, qui hanc ſententiam amplectuntur in dubio negatiuo, debent etiam in poſitiuo amplecti, ne inconſequenter loquantur: nam rationes allatæ, & afferendæ, vel in vtroque præſtant, vel in neutro: nam ſi delictum præſumi non debet, potiori iure, licèt conſtet de delicto, non debebit præſumi graue. Deinde materia neceſſaria accuſationis eſt delictum graue: ergo ſi nemo accuſari debet de delicto, quod non ſit probabile, nemo tenebitur accuſari de delicto graui, quod probabile non ſit. Ergo vel in vtroque dubio affirmandum, vel in vtroque negandum. Et ita ſentit Cardin. de Lugo *diſp. 16. ſect. 2. n. 61.*

10 Tertiò probatur: quia præceptũ confeſſionis, tam iure Diuino, quàm humano, ſolum eſt præceptum confitendi mortalia: ergo dubitare, an culpa ſit mortalis, eſt dubitare, an contineatur ſub præcepto: Sed quando conſtat de præcepto, & dubitatur, an res aliqua ſub illo contineatur, nemo illo tenetur, vt docent P. Thom. Sanchez *in Sum. cap. 10. num. 32.* & P. Salas *1. 2. quæſt. 21. tr. 8. diſp. vnic. ſect. 25. num. 258.* Et cum Filliucio, & Alphonſo de Leon, Marcus Vidal *vbi infrà num. 4.* Ergo qui dubitat, an peccauerit mortaliter, non tenetur præcepto cõfeſſionis. Vrgetur, quia vt ex P. Henriquez probat Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 41. num. 36.* idem eſt dubitare, an hæc culpa contineatur ſub præcepto, ac dubitare, an ſit præceptum de illa confitenda. Sed quando quis dubitat, an ſit præceptum, non tenetur illo, vt fatentur prædicti Doctores, quos ſequitur P. Suarez *tom. 5. in 3. p. diſp. 40. ſect. 5. num. 14.* & P. Sà *verb. Dubium, num. 2.* Medina, Sotus, Valentia, & alij, quibus conſentit Marcus Vidal *in Arca ſalutari. Vbi de dubijs, in ſuiſ. 2. fol. mihi* 39. Ergo qui dubitat, an hæc culpa contineatur ſub præcepto confeſſionis; illo non tenetur; ſed qui dubitat, an ſit mortalis, dubitat, an contineatur. Ergo, &c.

11 Premo iterum, nam vt colligitur ex Palao *punct. 34 de conſ. num. 4. & 8. & pũct. 35. num. 2.* (quod à Theologis communiter ſupponitur) omne dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, reducitur ad dubium iuris, in quo dubio nemo tenetur. vt docent communiter Theologi. Hinc dubitans, poſt ſufficientem diligentiam, an hodie ſit dies veneris, vel an dies feſtus, vel an vigeſimum annũ expleuerit, nullo præcepto ligatur abſtinendi à carnibus, audiendi ſacrum, vel ieiunandi: quia materia horum præceptorum eſt abſtinentia in die veneris, auditio ſacri in die feſto, & ieiunium anno vigeſimoprimo completo, ac proinde de prædictis dubitare, eſt dubitare de præceptis, eo quod ſit dubium facti pertinentis ad materiam pręcepti, quod proinde ad dubium iuris reducitur. Sed peccatum mortale eſt materia præcepti confeſſionis: ergo dubium de peccato mortali eſt dubium facti pertinentis ad materiam præcepti, ergo ad dubium iuris reducendum; in quo neminem teneri, commune eſt apud Doctores.

12 Inſto clarè ad hominẽ contra Thom. Sanchez *in Sum. cap. 1. num. 48.* nam ibi manifeſtè docet; dubium iuris eſſe, quoties dubia eſt res, ſeu actio, ex qua ius aliquod, ſeu lex naſcitur: quod ſentit etiam expreſsè Pat. Arriaga *1. 2. diſp. 25. ſect. 3. num. 15. & num. 58.* dum inquit. * Quandocumque dubium eſt circa actionem, qua primo quaſi incurrit quis obligationem; tunc ſtandum pro libertate hominis. * Inſuper ipſe Sanchez ibidem cum Suarez *ſuprà ſect. 6. num. 8.* Salas, Nauarro, & alijs, docet, in dubio facti præter homicidium, neminem cenſendum eſſe irregularem, eo quod in dubio facti pro ſolo homicidio eſt in iure præſcripta irregularitas:

(par-

Digitized by Google

(partialis nimirum, quia hæc irregularitas tantùm priuat vſu ordinum maiorum, non receptione, neque reddit inhabilem ad beneficia, vt bene probat P. Breſcr. *lib. 4. de conſc. cap. 8.* Imò ſi facta diligentia maneat quis in æquali dubio, non cenſeri irregularem tradit P. Henriquez *lib. 14. cap. 14. num. 3.*) Sed quidquid ſit de hoc. Omnes Doctores citati apertè ſentiunt in dubio facti, ex quo lex aliqua naſcitur (excepto dubio homicidij) neminem ea lege obligari: ſed peccatum mortale eſt id, ex quo naſcitur ipſa lex confeſſionis, ergo in dubio peccati mortalis, nemo tali lege ligabitur.

13 Reſpondent Sanchez, & Lugo, in iure eſſe præceptum confitendi peccata certa, & dubia. Verùm hæc reſponſio eſt ipſiſſima aduerſariorum concluſio, quam nõ ſupponere, ſed probare deberent, afferentes caput aliquod iuris, vbi, id expreſſe præſcriberetur, quod non afferunt, neque poſſunt; quia nullibi reperitur. Ergo ſi irregularitas, quæ eſt præceptum abſtinendi ab ordinum actibus non obligat in dubio facti præter homicidium, quia in alijs dubijs non inuenitur expreſſum in iure, vt fatetur P. Sanchez: Ita præceptum confeſſionis non obligabit in dubio facti lethalis, quia hoc nullibi reperitur expreſſum, & vt conſtat *ex l. quidquid adſtringendæ, ff. de verb. oblig.* Quidquid adſtringendæ obligationis cauſa dictum eſt, id ni palam exprimatur, omiſſum eſſe cẽſendum eſt. Et vt conſtat etiam ex *cap. 1. de iure iurando, lib. 6.* Vbi agitur de obligatione inducenda, interpretatio debet eſſe mitis.

14 Quartò probatur, nam ex eo, quòd Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* doctrinaliter agens de circunſtantijs neceſſariò confitendis, definiat, mutantes ſpeciem neceſſariò confitendas eſſe, & nihil dicat de notabiliter aggrauantibus; communior, & probabilior ſententia, vt infrà videbimus, defendit, has nõ eſſe neceſſariò confitendas: quam illationem eſſe claram ex Trident. tùm quia de circunſtantijs aggrauantibus tacet, tùm quia doctrinã ibi tradens de neceſſarijs ad confeſsionem, ſubiungit, **nil aliud* in Eccleſia à pœnitentibus exigi, * docet cum pluribus Leander *tr. 5. diſp. 8. §. 1. q. 3.* Ergò, qui a Trident. doctrinaliter agens de materia neceſſaria confeſſionis, ſolùm definit confitẽda peccata mortalia, quorum quis conſcius, & memor eſt, nil dicens de peccatis dubijs, ſed potius ſubiungens, *nil aliud in Eccleſia à pœnitentibus exigi.* Eadem probabilitate tenẽdum eſt, peccata dubia non eſſe neceſſariò cõfitenda. Videtur argumentum conuincens, cui non diſſentit P. Vazquez *de Pœnit. q. 91. art. 1. dub. 2. num. 8.* vbi inquit: *qui ea tantùm confitetur, quæ concilium explicauit eſſe explicanda, ſatisfecit præcepto credẽdum eſt. * Nec dici poteſt argumentum hoc eſſe tantùm negatiuum, non enim purè negatiuum eſt, cùm concilium de mortalibus confitendis agens, ſemper poſitiuè limitet ad ea, quæ memoriæ occurrunt, ſicut limitat circunſtantias ad eas, quæ ſpeciem peccati mutant.

15 Vrgetur, quia confeſſionis præceptum, rigidum, & valdè oneroſum eſt, & obligatio confitendi peccata dubia, vtpotè plurimos afferens ſcrupulos, valdè eſt odioſa: ergo præceptũ confeſſionis nõ eſt extendendum ad peccata dubia, ſicut ob eandem rationem, non extenditur ad circunſtantias notabiliter aggrauantes, ſed potiùs reſtringendam eſt, iuxtà regulam iuris: odia ſunt reſtringenda, & fauores ampliandi. Præterquam quod, vt habetur in iure *cap. graue 22. quæſt. 3.* iniuſtum eſt pro culpis dubijs certam adhibere pœnam: non poſſet autem, non adhiberi pro peccatis dubijs, ſi materia neceſſaria forent. Omitto ipſammet confeſsionem peccati dubij eſſe pœnam non exiguam peccati, vt nemo nõ experitur, ergo non eſt pro culpis dubijs imponenda.

16 Reſpondet P. Thom. Sanchez *in ſum. lib. 1. cap. 10. num. 66. & 78* præceptum confeſſionis eſſe fauorabile, & ideò extendendũ. Quia confeſsio, inquit, eſt medicina peccatum ſanans, ac præſeruans à lapſu in ſimilia peccata dubia. Benè quidem; ſed non benè inde deducit, confeſsionem non eſſe pœnalem. Primò, quia rectè componitur idem eſſe medicinam, & pœnam, vt de ſatisfactione Sacramentali definit Trident. *ſeſſ. 14. cap. 8.* dicens: *Debere talem eſſe, vt non ſit tantùm ad nouæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorũ vindictam, & caſtigationem. * Secundò ad hominem contra ipſum Sanchez: nam de excõmunicatione loquens, ita docet apertè *libr. 9. de Matrim. diſp. 32. num. 13.* per hæc verba. *Quia ex vna parte, inquit, excommunicatio eſt medicinalis, & ex altera eſt pœna. * Tertiò, quia reſeruatio peccatorum eſt medicina ad præcauendum in poſterum, vt tradit Lugo *diſp. 20. ſect. 2. num. 11.* & non diſſentit ipſe Sanchez *ſuprà num. 18.* Et tamen reſeruationem eſſe etiam odioſam, & pœnalem, ideòque reſtringendam, vt non extendatur ad caſus dubios, tradit ipſemet Sanchez *in Sum cap. 10. citato.* Ergo rectè cohæret præceptum confeſsionis eſſe medicinam, & ſimul eſſe odioſum, & pœnale, ac proinde reſtringendum, vt non extendatur ad peccata dub. a Fateor inſtitutionem huius Sacramẽti eſſe fauorabilem, & ideò extẽdendam; eius verò præceptum medicinam valdè pœnalem inficiari non poſſum, adeò enim graue onus eſt, vt plures Doctores exiſtiment, ſuprà Eccleſiæ

Digitized by Google

cleſiæ poteſtatem eſſe, illud imponere, ea ſaltem integritate, qua de facto impoſitum eſt. Vide Cardin. de Lugo *diſp.* 15. *ſect.* 6. Igitur præceptum confeſsionis extendi non debet, ſed tantùm confeſsionis inſtitutio, nam vt benè docet Sanchez *de Matrim. lib.* 1. *diſp.* 1. *num.* 4. cum Gloſſ. Panormit. Bartolo, Baldo, & alijs; conſtitutio, quæ ſimul eſt fauorabilis, & pœnalis, extendenda eſt quatenus fauorabilis; & reſtringenda quatenus pœnalis. Ergo confeſsio quoad præceptum, vtpotè pœnalis reſtringenda eſt, & confeſsio quoad inſtitutionem, vtporè fauorabilis amplianda. Vndè conſequenter fit, peccata dubia non eſſe materiam neceſſariam confeſsionis, ſicut nec circumſtantias aggrauantes, nec peccata venialia, licèt confeſsionis inſtitutio, quia fauorabilis, ad hæc omnia extendatur.

§. III.

Alia eiuſdem ſententiæ præſidia.

17 QVintò probatur noſtra concluſio. Semel poſita reſeruatione peccati, præceptum confitendi tale peccatum reſeruatum, eſt præceptum illud confitendi ſuperiori: ſicut ſemel poſito peccato mortali, eſt præceptum confitendi Sacerdoti approbato: ſed in dubio anſit reſeruatum, ceſſat obligatio confitendi Superiori, vt docent P. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *p. diſp.* 40. *ſect.* 6. P. Thom. Sanchez *ſuprà num.* 74. & alij communiter: ergo in dubio an ſit mortale, ceſſat obligatio confitendi Sacerdoti approbato.

18 Reſpondet Thom. Sanchez, reſeruationem eſſe odioſam, & ideò non extendi ad caſus dubios. Fateor, ſed conſequentiam doctrinæ non capio. Primò, quia ex eo confeſsio, iuxtà Sanchez, eſt fauorabilis quoad præceptum, quia eſt medicina ad peccata in poſterum præcauenda: ſed etiam reſeruatio eſt medicina ad præcauendum in poſterum, vt ſatis innuit ipſe Sanchez *libr.* 9. *de Matrim. diſp.* 32. *num.* 18. & docet expreſsè Cardin. de Lugo *hic diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 11. & ſupponitur à Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Ergo vel reſeruatio extendenda eſt ad caſus dubios, vel confeſsio non eſt extendenda ad peccata dubia. Secundò, quia vt ait ipſemet Sanchez *in ſum. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 66. & probat *lib.* 1. *de Matrim. diſp.* 39. *num.* 5. cum Bartolo, Couarrub. Azebedo, & alijs: Lex quantumcumque pœnalis, & odioſa amplianda eſt, quando eſt in animarum fauorem ad vitanda peccata; ſed lex reſeruationis talis eſt iuxta communem Theologorum ſententiam: ergo in doctrina Thom. Sanchez, nõ eſt reſtringenda, ſed amplianda. Genuina igitur ratio, ob quam peccati reſeruatio, in principijs huius Doctoris, licèt in animarum fauorem ad vitanda peccata, non extenditur ad caſus dubios, ea eſt, quam ex ipſo Sanchez, & alijs ſuprà adduximus: nimirum, dubium iuris eſſe, quoties dubia eſt res ex qua lex naſcitur, & cum lex reſeruationis oriatur ex peccato; eo ipſo, quod peccatum ſit dubium, dubium iuris erit, & conſequenter nemo illo tenebitur, iuxta communem ſententiam. Hæc autem ratio æquè militat in lege confeſsionis, quæ ex peccato mortali ſimiliter naſcitur, vt expendi.

19 Sextò probatur: Qui certus de voto à ſe emiſſo dubitat, an poſt ſeptennium emiſerit, non tenetur illo, ſecundum Malderum, imò idem docet Alphonſus de Leon, quando dubitat, an habuerit intentionem ſe obligandi: & idem tenent Sotus, Veja, Caſtro Palao, & alij, quando voto poſt ſeptennium emiſſo, dubitat, an tunc habuerit vſum rationis: quorum opinionem, auctores citans, nõ improbat Diana 4. *p. tr.* 3. *reſol.* 10. & 11. Ex quibus ſic formo argumẽtum. Certus de voto, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, nõ tenetur adimplere: ergo certus de peccato, & dubius de qualitate, ratione cuius inducitur obligatio, nempè, an ſit mortale, vel veniale, non tenetur confiteri. Huius conſequentiæ probabilitatem negare non poterunt plures Doctores ſuprà citati, qui eodem modo philoſophandum putant in dubio peccati, ac in dubio voti.

20 Septimò: Dubium, quod facta diligentia vinci non poteſt, æquiualet ignorantiæ inuincibili, vt docet Thom. Sanchez *lib.* 1. *de Matrim. diſp.* 41. *num.* 46. §. 2. *probatur*, & plures quos citaui *tr.* 1. *q.* 6. *num.* 19. Ergo dubium de peccato læthali, quod facta ſufficienti diligentia vinci non poteſt, æquiualet ignorantiæ inuincibili de culpa mortali: ſed tacere in confeſsione culpam, quæ ex ignorantia inuincibili non exiſtimatur mortalis, non opponitur præcepto cõfeſsionis, vt omnes fatentur: ergo tacere in confeſsione culpam mortalem, cuius dubium facta ſufficienti diligentia, vinci non poteſt, non opponitur præcepto confeſsionis. Octauò, quia vt conſtat ex dictis quæſtioni precedenti: quãdo pro vtraque parte; nempè commiſsi peccati, & non commiſsi; ſunt graues rationes, non eſt obligatio confitendi, ergo neque quando pro neutra. Patet conſequentia: quia ſi rationes graues, quæ ſuadent me peccaſſe non obligant cõfiteri, quomodo nullæ, aut leues obligabunt?

21 Tandem poteſt ſuaderi hæc ſententia, quia ad minus dubitari non poteſt, tum auctoritatem Doctorum, quos ſuprà citaui, tùm fundamenta in ſuperioribus iacta, valdè du-

dubiam reddere obligationẽ confitendi peccata dubia; in dubio autem de obligatione, probabilior ſententia docet, neminem teneri. Hæc fundamenta maioris mihi ponderis ſunt poſtquã, vt iacet, de mãdato R. P. Ioan. de Piña, Prouincialis huius Prouinciæ Toletanæ, examinata fuerunt à plurimis doctiſsimis viris, & omnes huic opinioni, tanquam probabili ſubſcripſerunt.

22 Ex dictis conſtat, quam incautè, & ſine fundamento Diana 4. *p. tract.* 3. *reſol.* 5. dixerit, hanc ſententiam eſſe improbabilem, cum ex vna parte tot pro illa militent Doctores, & ex alia, æquè ſolidis, imò, & ſolidioribus nitatur fundamentis, quam opiniones aliæ morales, quæ communiter inter Doctores probabiles reputãtur. Quibus paſsim ipſe adhæret. Conſtat etiam, quam audacter Thomas Hurtado Clericus Minor *tom.* 2. *de Reſol. Moral. tr.* 12. *cap.* 1. *dub.* 8. iactauerit,* eſſe temerariam, eo quod nullum habeat fundamentum, & ſit contra omnes, qui ante, & poſt Concilium ſcripſerunt.* Sed illi parco, quia nec Authores citatos vidit, nec fundamenta ſuperius iacta perpendit. Quapropter eius cenſura improbabilis prorſus eſt. Nam vt ipſemet *tract.* 10. *cap.* 7. *num.* 130. inquit, (contra quemdam Neothericum dicentem eſſe improbabilem opinionem aſſerentẽ chocolatum non frangere ieiunium) *prorſus improbabile eſt*, dicere, *eſſe improbabilem opinionem, quæ tot patronos, tot defenſores, & tot fundamenta habet.* Plures autem, & plura habet noſtra opinio pro peccatis dubijs, quam ſua pro chocolato.

23 Caueant tamen pœnitentes, ne ſemetipſos facilè decipiant, iudicantes peccata dubia, quæ certa peccata ſunt: v.g. Si Religioſus, vel coniugatus, qui contra caſtitatem deliquit, dubitet, an aduerterit ad circunſtantiam ſtatus: & vniuerſaliter ſi aliquis in quacumque materia delinquens dubitet, an aduerterit ad offenſam Dei, quam aduertentiam ad rationem peccati mortalis requiri, & non ſufficere, quod cognoſcatur actionem eſſe cõtra rationem, defendit cum pluribus Cardin. de Lugo *tract. de Incarn. diſp.* 5. *ſect.* 5. & 6. qui inquam, aliquo ex prædictis modis dubitaret, non poſſet prudenter peccata illa reputare dubia: quia licèt forſan prædictas circunſtantias explicitè nõ aduerterit, ſemper tamen aduertit implicitè, quatenus illam culpæ fœditatem concipit, quam ſæpè cogitauerat conflari ex pluribus illis malitijs ac proindè ſupponitur, & præſumitur, pœnitentem fuiſſe ſufficienter recordatum, non ſolum in opere externo, ſed etiam in deſiderijs, & ſimplicibus delectationibus, vt bene notat Lugo *ſupr. num.* 100. & 103. ac proindè quoties dubitationi acceſſerit præſumptio iuris pro aliqua contradictionis parte, hæc non dubia cenſenda eſt, ſed probabilis ſaltem, vt rectè cum Soto, Aragon, & alijs docet Sanchez *in Summ. cap.* 10 *citato num.* 13.

24 Noſtra autem doctrina ſolùm procedit de peccatis verè dubijs, de quibus nequit pœnitens ſe accuſare, niſi addat ſe dubium eſſe, an peccauerit, an vè mortaliter. Nam ſi aliter ſe accuſaret cõfitendo dubium, vt certum, peccaret mortaliter; vt cum D. Thom. Paludan. D. Anton. Caietan. Soto, Ledeſma, Sylveſtro, & alijs tenet Sanchez *ſuprà num.* 68. Quod adeò certum eſt, inquit, vt nullus de hoc dubitet, quia aliàs valdè confeſsionis iudicium variaret. Valdè enim diuerſum iudicium ferendum eſt de peccato dubio, ac de certo. Hæc igitur peccata dubia, quæ nequeunt in confeſsione, abſque prædicto addito, explicari, probabile eſt, poſſe in confeſſione taceri, vt omnia, quæ pro hac parte cõgeſsi, apertiſsimè euincunt.

§. IV.

Obiectionibus fit ſatis.

25 Potiſsimum contrariæ ſententiæ fundamentum deſumitur ex vſu, & praxi totius Eccleſiæ, quæ præceptum cõfeſsionis mortalium ita interpretatur, vt ad peccata dubia etiam extendatur. Fateor cõſuetudinem confitendi peccata dubia, hæc tamen non conuincit: nam etiam in vniuerſa Eccleſia eſt vſus, & conſuetudo confitendi tempore quadrageſimæ, vt ait Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5 & tamen non obligat præceptum pro hoc tẽpore determinato. Præterea eſt vſus, & conſuetudo confitendi circunſtãtias notabiliter aggrauantes, & tamen quia verba præcepti confeſsionis maiorem latitudinem admittunt, plures Doctores hanc obligationem probabiliter negant. Ergo licèt vſus, & conſuetudo fidelium ſit confitẽdi peccata dubia, tamen quia præceptũ confeſsionis læthalium maiorem latitudinem præſefert, poſſumus probabiliter aſſerere, nõ inducere obligationem confitendi peccata dubia. Vndè fit, quod licet conſuetudo communiter dicatur optima legis interpres; nihilominus, quia multoties non in verborum legis proprietate, neque in præcipientis intentione, ſed in ſcrupulo, vel ignorantia, vel maiore partis ſecuritate fundatur, non reddit omnino certum legem obligare, eo modo, quo vſu, & conſuetudine eſt recepta.

26 Hinc quotidiè videmus Theologos contra vſum, & praxim in Eccleſia communiter receptam opinari: pluribus id poſſet exemplis demonſtrari: vnum, vel alterum

præſ- prax.

Digitized by Google

præſtabo. Lex præſcribens Beneficiarijs obligationem recitandi, ita ab initio fuit communiter intellecta, & vſu recepta in Eccleſia, vt Beneficium, quantumvis tenue, ſub mortali obligaret ad recitandum, & tamen doctiſsimus Sotus, vt vidimus *tractat. 3. de Religione, vbi de Horis Canonicis, quæſt. 4. num. 7.* Conſiderans hanc interpretationem præcepti, non ratione, ſed timore fundari, prædictam obligationem negauit. Quem plures poſtea ſequuti ſunt., quorum alij ad obligationem recitandi requirunt, quod valeat viginti aureos, vt Ledeſma *in Sum. p. 2. tr. 9. cap. 4. concl. 5.* Alij, quod Beneficiũ ſufficiat ad tertiam partem ſuſtentationis Clerici ordinarij, vt Malderus apud Dianam *2. p. tr 12. reſol. 9.*

27 Præterea præceptum abſtinendi à lacticinijs tempore Quadrageſimæ, quod latũ eſt *in capit. denique, diſtinct. 4.* communiter fuit ab omnibus vſu receptum, & intellectũ de obligatione graui, & tamen P. Fagundez *præcept. 4. Eccleſ. lib. 1. cap. 2. n. 11.* maturè perpendens prædicti capitis verba adeò ſtricte non obligare; oppoſitum his temporibus aſſeruit. Cui ſubſcripſerunt Doctores Academiæ Conimbricenſ. Eborenſ. Salmant. & Cõplutẽſ. quos nominatim citat in ſua Apollogia, qua prædictam opinionem ad Inquiſitionis Tribunal delatam, à multorum calumnia vindicauit, auctoritate, & ratione probãs ex ſola conſuetudine teneri fideles ſub mortali lacticinijs, & ovis in Quadrageſima abſtinere: Ergo licèt conſuetudo, & vſus confitendi peccata dubia, ita præceptum confeſsionis expoſuerit, & receperit, non indè rectè covincitur, eſſe certam eiuſmodi obligationem. Cum prædicta conſuetudo, & interpretatio, non in ratione, & proprietate verborum legis, ſed in ſcrupulo, & maiori partis appoſitæ ſecuritate fundata fuerit. Et vt benè P. Vazquez *ſupr. quæſt. 91. art. 2. dub. 2. num. 2.* * Opinio, licèt tutior, non ideò eſt magis animabus expediens, quando eſt cauſa multorum ſcrupulorum. *

28 Obijcies 2. Ex Card. Lugo: Tribunal Sacerdotum, cum ſint Chriſti Vicarij, debet extendi ad omnes cauſas, ad quas extenderetur diuinum Tribunal Chriſti, ſi viſibile aliquod Tribunal in terris erigeret, ſed ad Tribunal Chriſti deferri deberet peccata dubia, non ſolùm ex charitate propria, ne pœnitẽs ſe exponeret periculo damnationis, ſed etiã ex charitate erga Deum, qua tenetur in eius gratiam, & amicitiam redire, & eam procurare. Ergo ad Tribunal Sacerdotum ex eadẽ obligatione deferri debent. Hæc verò obiectio facilè infringitur. Primò, quia licèt Diuinum Tribunal eſſet erectum viſibile à Chriſto Domino, non eſſet vndè ex charitate propria teneretur pœnitens confiteri peccata dubia, nam eo ipſo quod alia certa cõfiteri teneretur, à dubijs indirectè abſolveretur, & cõſequenter omnia illi remitterentur. Secundò, quia ex fundamento Card. de Lugo, manifeſtè deducitur, teneri etiam, ſaltẽ in articulo mortis, confiteri peccatum, etiam ſi probabile ſit non fuiſſe commiſſum, ne ſe exponat periculo damnationis, ſi fortè cõmiſit. Scio Cardin. de Lugo admittere ſequelam, ſed abſque neceſsitate, quia hoc periculum omnino euitatur confitẽdo aliqua venialia, vel mortalia iã clauibus ſubiecta, vel actũ contritionis eliciendo: Nec enim charitas propria ad aliud obligare poteſt, quod ad medium aliquod eligendum, quo periculũ dãnationis nullum ſit, & ſimiliter, nec charitas erga Deum: quia per nuper dictam aliorum peccatorum confeſsionem, ſeu contritionẽ amicitia Dei procuratur, & in eius gratiam, ſi fortè amiſſa fuerat, pœnitens reſtituitur. Et ideò ita expreſsè cum Henriquez, tenet Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 10. n. 77.*

29 Vrgebis. Pœnitens debet ad hoc Tribunal recurrere per confeſsionem, eo modo quo antea ad Deum tenebatur per contritionem. Atqui etiam habentes peccata dubia, tenebantur ad Deum recurrere per contritionẽ. Ergo & modo per confeſsionẽ ad hoc tribunal. Sed neſcio quo fundamẽto ad hoc recurras. Quia Chriſtus Dominus potuit hoc Sacramentũ ita inſtituere, vt de peccatis tãtũ certis debeamus in hoc tribunali iudicari. Quod verò ſic de facto inſtituerit, videtur non obſcurè inferri ex Tridentino, vt probaui ſuprà *n. 170.* Omitto, quod ante huius Sacramenti inſtitutionem tenebatur pœnitens conteri de illis etiam peccatis, quæ probabiliter iudicaſſet fuiſſe cõmiſſa, etiamſi oppoſitũ probabilius ſibi eſſet, ne fortè periculo damnationis ſecus ſe exponeret. Et tamẽ, vt communis ſententia fert, non tenetur de his peccatis in hoc tribunali ſe accuſare. Ergo non debet ad illud recurrere per cõfeſsionẽ, eo modo, quo olim ad Deum per contritionem. Hoc tamen non tollit præceptũ charitatis de illorũ contritione includente votũ conditionatum confitendi, eũ conſtet certo fuiſſe cõmiſſa, vel de aliorũ ſaltem venialiũ confeſsione, caſu quo peccator moraliter certus non reddatur de ſua cõtritione. Quia licèt opinio probabilis excuſet à præcepto diuino cõfeſsionis, non tamẽ ſupplet mediũ neceſſarium ad ſalutẽ, & remiſsionem mortalium, ſi fortè commiſſa fuerint. Ac proindè non ſolùm de peccatis dubijs, ſed etiã de probabiliter, imò & probabilius non commiſsis, teneretur in articulo mortis confiteri, ſi nulla alia cõmiſiſſet, vel confitenda non occurriſſent, ſecus minimè: quia per Sacra-

men-

mentalem aliorũ, etiam venialium confeſſionem poteſt certam facere ſuam iuſtificationem, cũ dolore, ſcilicet, ex motiuo vniuerſali ad omnia etiam oblita ſe extendere, & propoſito implicito conditionato confitendi, ſi memoriæ certò cõmiſſa aliquando occurrerint, prout opus eſt, vt virtute clauium remittantur.

30 Obijcies 3. Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. definit* oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui excuſsionem, conſcientiã habent, in confeſsione recenſeri,* ſed qui dubitat, an mortaliter peccauerit, habet conſcientiam dubiam peccati mortalis; ergo tenetur confiteri peccatũ dubium. In hoc principio nititur contraria, & communis ſententia. Sed rogo cur eodem fundamento non aſſeris, teneri etiam ad cõfeſsionem qui probabiliter iudicat peccaſſe, licèt oppoſitum etiam probabiliter; imò & probabilius cenſeat? Nã ſicut qui dubitat habet conſcientiam dubiã peccati, ita qui opinatur, conſcientiam peccati probabilem habet. Reſpondeo, ergo verba illa: *Quorum cõſcientiam habent*, explicanda per ea quæ ſubnectit ibidem Concilium, dicens: *Itaque dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, &c.* & infrà dum inquit: *Nil aliud à pœnitentibus exigi, niſi, vt quis ea peccata confiteatur, quibus Deũ ſuum mortaliter offendiſſe meminerit.* Quod iterũ, Canone ſeptimo, vbi definitionem doctrinæ capitis quinti recopilat, magis exprimit dicens: *Debere cõfiteri omnia peccata quorum memoria habeatur.* Cùm igitur dubitans de peccato mortali, eius memoriam non habeat, vt ex terminis notum eſt, non obſcurè deducitur ex Concilio, non eſſe obligationẽ confitendi peccata dubia.

31 Ad hæc facit, quod verba illa capitis quinti: *Quorum conſcientiam habent*, nil aliud important, quàm vt ea quiſque lethalia confiteatur, quorum conſcius fuerit. His enim terminis, vt Sinonymis vtitur Conciliũ *ſeſſ.* 13. *cap.* 7. *& Can.* 11. Nam loco eorum, *Quorũ cõſcius fuerit*, vſus eſt poſteà in Canone. *Quos conſcientia mortalis peccati grauat.* Dubitans autem non eſt conſcius, vt tradunt Doctores ſuprà citati. Quibus facit Euſebius Netembergius in libro, cui titulus *de la Diferencia entre lo Temporal, y Eterno, lib.* 4. *cap.* 13. §. 1. ibi: *No lo ſabe, porque no eſtuvo cierto del conſentimiento, ſino q̃ quedo dudoſo.* Quia vt inquit Bernardus *lib. de conſcient. Conſcientia eſt quaſi cordis ſcientia.* Ergò peccatorum, quorum non eſt ſcientia, nõ eſt conſcientia. Quapropter Bald. *conſil.* 398. *volum.* 1. *Cõſcientia, inquit, dubia non dicitur conſcientia, & in dubio poſſeſſor potius debet ipſi fauere, quã diſſuadere.* Ergo verba illa Concilij, *quorum conſcientiam habent*, non inducunt obligationem confitendi peccata dubia, quia ſolùm habent conſcientiam peccati, qui illius conſcius, & memor eſt. Quibus ductus P. Sà, *verb. Euchariſt. n.* 23. excuſat ab obligatione præmittendi confeſsionem, quando quis dubitat, an mortaliter peccauerit, quia *non dicitur (inquit) cum conſcientia peccati accedere, qui dubitat quidem, ſed non putat;* & poſt illũ Granado *tr.* 10. *de Euchar. diſp.* 7. *nu.* 13. *In vero dubio, an habeas peccatũ mortale (dicit Henriq.) poſſe accedere ad Euchariſtiam, ſine confeſsione deponendo dubiũ, & videtur colligi ex Tridentino dicente cõfeſſionẽ eſſe præmittendam, quando quis eſt ſibi conſcius peccati mortalis, dubitans enim nõ eſt conſcius.* Quod probabile cenſent Diana *p.* 9. *tr.* 3. *reſ.* 6. Leand. à Sacram. *de Euchar. tr.* 7. *diſp.* 7. *q.* 11. Regin. *tom.* 2. *lib.* 29. *cap* 6. *q.* 1. *n.* 99. *in fin.* Qui omnes apertè ſentiunt dubitantem ſpeculatiuè de peccato cõmiſſo poſſe practicè deponere dubiũ, nempè formando iudicium, quod cum dubio ſpeculatiuo circa peccatum commiſſum, licet ſibi non præmiſſa illius confeſsione communicare. Eliciendo ſcilicet actum contritionis, vel aliorum peccatorum confeſsionem, ne ſe exponat periculo communicandi Indignè.

32 Hæc expoſitio non leue fundamentũ habet in iure Canonico, vt cõſtat ex his quæ tradit P. Molin. *tom.* 1. *de iuſt. tr.* 2. *diſp.* 63. *n.* 9. vbi probans continuare præſcriptionẽ, qui poſt ſufficientem adhibitam diligẽtiam, dubitat an res, quam poſsidet, ſit aliena, vtitur argumento deſumpto ex Concilio Lateranſi, *cap. vltim. de præſcript.* *Vbi (ait Molin.) ad continuandam præſcriptionem ſolum exigitur, vt qui poſsidet, in nulla temporis parte conſcientiam habeat rei alienæ.* Ergo qui dubitat an res, quam poſsidet, ſit aliena, non habet conſcientiã rei alienæ. Cui conſonat P. Leſius *de iuſt. lib.* 2. *cap.* 6. *dub.* 3. *nu.* 11. vbi adductis verbis *cap. fin. de Præſcription. ſuprà relatis*, ex illis ſic concludit. *Atqui dubius, non eſt ſibi conſcius rem eſſe alienam. Ergo manet poſſeſſor bonæ fidei.* Ergo apud hos Doctores, idem prorſus eſt, dubium eſſe, ac non eſſe ſibi conſcium. Atqui ſolùm tenetur confiteri, qui peccati mortalis eſt conſcius, ergo non qui dubitat. Ergo ſimiliter qui dubitat an mortaliter peccauerit, non habet conſcientiam peccati mortalis. Diſcurſus videtur legitimus. Si enim dubium rei alienæ conſcientiam conſtitueret, non continuaretur præſcriptio indubitãte, vt ex terminis patet, quia in aliqua temporis parte conſcientiam habuiſſet rei alienæ, & per quam deſineret continuari præſcriptio iuxtà Concilium Lateranenſe, vbi ſuprà.

§. V.

Iudicium Authoris.

33 PRopter fundamenta ſuperiùs iacta, per triginta abhinc annos hãc ſententiam valdè probabilem exiſtimaui, & non ſemel è ſuggeſtu diſcipulis tradidi. Vndè Compluti ab anno 1652. (quo tempore Veſpertinam Sacræ Theologiæ Cathedram moderabar) inoffenſo pede ſub præſidio inſignium Doctorũ celeberrimæ huius, vbique terrarum, vniuerſatis, frequenter defenſatur. Nihilominus re maturiùs conſiderata, ſtandũ cenſeo pro contraria, & communi ſententia adſtruente obligationem confitendi peccata dubia. Quam tenuit D. Thomas *in 4. diſt. 21. q. 2. art. 3. ad 3*. Ad quam hoc vno efficaci fundamento ducor. Quia Sacramentum Pœnitentiæ à Chriſto Domino inſtitui potuit cum hac obligatione: quòd autem ita inſtituerit, ſuadet communis Catholicorum ſenſus, & traditio à tempore Apoſtolorum, vſque ad noſtra continuata, vt tradit P. Salas 1. 2. *tom. 1. tr. 8. diſp. vnic. ſect. 6. n. 58* * Nam traditio, inquit, & vſus ita interpretari præceptum Chriſti videtur, * ratione cuius velut inconcuſſum dogma præceptũ cõfitendi peccata dubia, æquè ac certa, nõ tàm probarũt, quàm ſuppoſuerunt Doctores, à quorum ſenſu recedere non licet abſque expreſſa alicuius Concilij definitione, vel argumento cõuincenti, qualia in præſenti non ſunt. Nam omnia à ratione ſuperiùs petita facilè corruunt ex ſola traditione, qua docemur præceptum confeſsionis ex Chriſti Domini inſtitutione, peccata dubia, æquè ac certa comprehendere. Nam vt ait Auguſtin. *libr. 4. contra Donatiſtas*. * Quod vniuerſa tenet Eccleſia; nec concilijs inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſsimè creditur. * Quapropter ad illud infirmandum, nullum deſumi poteſt argumentum ex his, quæ circa alterius generis dubia Doctores tradunt; ſicut ex eo quod in iure ſit irregularitas certò impoſita in dubio homicidij, nequit in oppoſitum allegari, quod ſecus in alijs dubijs contingit. Quia expreſſa iuris deciſio, & determinatio nullum argumento locum relinquit. Nec ſentẽtiam retractare pudet, Auguſtini veſtigijs inſiſtens. Quia vt ipſe de ſemetipſo, ait epiſt. 7. * *Dicti mali, vel ſtulti, vel incommodi pœnitere, cordatorum eſt. Ego proindè fateor me ex eorum numero eſſe conari, qui proficiendo ſcribunt, & ſcribendo proficiunt.* * Et in *opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Matrim, prop. 7.* (vt refertur in editione Matritenſi, anno 1664.) nonnullas opiniones à D. Thoma prius traditas, ab ipſomet poſtea retractatas, adnotant eius diſcipuli: Quorum verba fideliter excerta ibi adduxi; ſubiungens alias, quas fatentur, ipſe retractaſſet, ſi tertiæ parti vltimam manũ impoſuiſſet. Nec hoc minuit tanti Doctoris excellentiam, vt notauit Caietanus *1. p. q. 34. art. 1.* * Nec derogat, inquit, dignitati Doctoris, quoniam naturale eſt intellectui humano, perfici in progreſſu temporis. *

34 Ad fundamentũ verò, quod ex verbis Trid. *n. 7.* deſumitur. Reſpondetur intentum Concilij, vt ex toto *cap. 5. ſeſſ. 14.* apertiſsimè conſtat, ſolum eſſe, reuincere hæreticorum noſtri temporis deliriũ, aſſerentium confeſſionem, qua ratione præcipitur, eſſe impoſsibilẽ, & conſcientiarum carnificiuã, quia nemo teneri poteſt confiteri peccata quorum non recordatur. Ad quam eliminandam, & ſuppoſitum falſitatis conuincendum Conciliũ fideles inſtruit de obligatione confitendĩ ad rem tantum poſsibilẽ terminata; eos edocens, ad ea ſolùm læthalia confitenda, præceptum adſtrigere, quæ memoriæ occurrunt, ideſt, quæ poteſt pœnitens confeſsioni ſubijcere. Hic eſt Concilij ſcopus. In hæreticorũ autem mentẽ nunquam venit, nec venire potuit, pœnitentẽ non poſſe ſubijcere peccata dubia, ſed ea quæ nullo modo memoriæ occurrunt, ad quæ tamen confitenda præceptũ confeſsionis, ex Catholicorum mẽte, ligare; ideòque de re impoſsibili eſſe, garriebant. Cõtra hos igitur definit Cõciliũ, ad ſola mortalia, quæ memoriæ occurrunt, ſe extendere. Atque adeò, *impium eſſe confeſsionẽ, quæ hac ratione præcipitur, impoſsibilẽ dicere*, quod vt dixi non aſſerebant, nec poterant, de cõfeſsione peccatorũ, quæ vt dubia memoriæ occurrunt, ſed eorũ, quæ nullo modo, vt per ſe notũ eſt. Ab his igitur confitendis eximi fideles Conciliũ definit, ſecus ab alijs, quæ licèt non vt certa verè ſubijci poſſunt. Vndè conſtat opus non fuiſſe Concilio de peccatis dubijs mentionẽ facere, nec aliquid, quoad illa indulgere, ſeu declarare intendiſſe, quia de his nulla erat cum hæreticis cõtrouerſia, ſed ſolùm ſtatuere nil per Eccleſiam impoſsibile præcipi, quando quidem ea de quibus nulla eſt memoria, ſeu quæ nullo modo illi occurrunt, confiteri non obligat. Nec in eius mẽtem venit peccata dubia excludere ab obligatione confeſsionis, quinimò materiam eſſe neceſſariam ibidem ſupponit, dum ſola venialia liberã declarauit. Nam poſtquam *omnia mortalia, quorum conſcientiã habent*, à pœnitẽtibus in confeſsione recẽſenda definiuit, proſequitur dicens: *Nã venialia quibus à gratia Dei nõ excludimur taceri citra culpã, multiſque alijs remedijs expiari poſſunt*. Ergo cum per peccata dubia, ſi verè cõmiſſa fuerint, excludamur a gratia Dei, nec alijs remedijs, quã poteſtate clauiũ remittẽda ſint, neceſſariũ eſt,

Digitized by Google

eſt, iuxtà Concilium, vt dubia in confeſsione recenſere.

35 Ex quibus deducitur, verba quibus in hac contra hæreticos definitione, vtitur Cõcilium, iuxtà ipſius mentem eſſe limitanda. Mens enim magis attendi debet, quam verba, *l. labeo in fin. ff. de ſupellect. leg. l. nominis, & rei, §. verbum, ff. de verb. ſignific.* Amendar. *in Proœmio addit. ad Recop. legũ Nauar. n. 16.* Sigiſm. Scac. *de appel. q. 4. n. 21.* & ſæpè alibi: & plures apud Barboſ. *Axioma* 148. ac proindè licet verba illa: *Quorũ meminerit, & memoriã, & cõſcientiam habeat.* Latiorẽ ſignificationẽ ſortiantur; in præſenti tamẽ ſtrictius vſurpantur, in ſenſu nempè à Cõcilio intento contra hæreticos, qui ad peccata, quorum nulla eſt memoria, præceptũ confeſsionis extendi fingebant. Quibus plenè opponitur Cõcilium oppoſitum definiens. Cùm his verò rectè cohæret obligatio confitendi peccata dubia, quia ex mente etiã hæreticorum, confeſsio illorum non eſt impoſsibilis, ideòque ſub præcepto cadere poteſt, vt probat textus *in capit. intelligentia 6. de verb. ſignific.* Vbi ita Pontifex. *Intelligentia dictorum ex cauſis eſt aſſumenda dicendi; quia non ſermoni res, ſed rei eſt ſermo ſubiectus.* Et *in cap. propterea 8. codẽ titulo.* Vbi ita Gregor. *Rogo non verbũ ex verbo, ſed ſenſum ex ſenſu transferri, quia plerumque, dùm proprietas verborum attenditur, ſenſus veritatis amittitur.* Textus *in cap. Marchio 1. quæſt. 1.* Azebedo *conſil. 16. num. 17.*

36 His tamen non obſtantibus, ſcrupuloſi cogendi non ſunt peccata de quibus dubitant confiteri, vt docent Doctores *num. 3.* citati. Quia vt benè obſeruat Card. de Lugo *tom. de Pœnit. in prolog. ad Lectorẽ:* * In eiuſmodi perſonis, non ſunt reputãda dubia, nec putandi ſunt in dubio obligari, quando alij ratione dubij obligandi eſſent. * Quinimò ſcrupuloſis conſuli ſolet, vt omittant confeſsionem peccati dubij, ſupponimus enim pro certo non eſſe peccatum; quia ſcrupuloſi ſunt, qui putant eſſe peccatum, quod tale nõ eſt, aut dubitant, an ſint cõfeſsi peccata, quæ ex circunſtantijs, quatum recordantur, conſtat eſſe confeſſa.

37 An verò qui certus de peccato commiſſo dubitat de eius confeſsione, ad illam teneatur? Negant abſolutè non pauci. P. Sà, *verb. Confeſsio, num. 42.* ad obligationem requirit, quod pœnitens certus ſit non fuiſſe confeſſum. * Nec pœnitẽs, inquit, debet quidquam confiteri, ni certus ſit, illud nunquam fuiſſe confeſſum. * Quem ſequi videtur Caramuel *in Theolog. fundam. fol. 691.* & tenent expreſsè apud illum, *fol. 688.* Theſes Viennæ defenſatæ, & a tota facultate Theologiæ approbatæ; cuius fundamenta proponit ipſe Caramuel ibidem & ad oppoſita communis ſententiæ, reſpondet, à *num. 1324. fol. 690.* in nulla tamẽ quieſcit, vt cõſtat ex his quæ ſcribit, *fol. 695* putat enim non teneri in vita cõfiteri, ſecus in articulo mortis, ſi adhuc maneat dubius de cõfeſsione. Quod clarius tradit *obiect. 7. ∬. Reſpondeo, fol. 691.* Sed abſolutè nunquã teneri, docet nouiſsimè Doctor D. Franciſcus Verde in Opuſculo pro Caramuele *q. 12. n. 4. §. 12. fol 161. n. 606* ibi: * Dubius an confeſſus ſit peccatũ, non debet confiteri, quia præſumitur confeſſum, cũ vnuſquiſque præſumatur facere res benè, & ſic bonum examen. * Ex quo principio, §. 11. cum Homobono aſſerit eum, qui dubitat, an recitauerit, non teneri repetere. * Nam factum in dubio præſumitur, quotieſcumque quis facit opus ad quod tenetur. * Eandem ſententiam partim tenent Paludanus, Tabiena, & D. Antoninus, apud Henriq. *de Eucharist. cap. 45. in Gloſſ. litt. P.* Aſſerunt enim ſic dubitantẽ non teneri confiteri, ſi magis incliner iam fuiſſe confeſſum, ſecus ſi in dubio æquali verſetur. Quod probant paritate voti, quæ ſi eſſet ad rem, nec ſi magis inclinaret, teneretur: ſicut ne qui magis inclinat votum fuiſſe emiſſum; ad illud tenetur, vt docent communior DD. opinio, quã ſequitur Sanchez *in ſum. t. 1. lib. 1. cap. 10. n. 36.* & cum alijs Diana *3. par. tr. 6. Miſc. reſ. 50.* Imò addit Salas *1. 2. tr. 8. q. 91. diſp. vnic. ſect. 25. n. 254.* Vt votum obliget exigi rationes, ita convincere emiſſum fuiſſe, vt nulla maneat formido partis oppoſitæ. Ergo ſi de præcepto, & obligatione confeſsionis peccati commiſi philoſophandum foret, ſicut de obligatione voti, de cuius emiſsione certò non conſtat, nemo teneretur confiteri, niſi certus eſſet non confeſſum fuiſſe.

38 Cæterum paritas hæc nulla eſt, quia licet ex dubio voto ad dubium præceptũ rectè valeat, quo ad vim obligandi, non tamen eſt paritas inter dubium votum, & certum præceptum, quale eſt confitendi mortalia cõmiſſa. Vndè qui certus de præcepto dubitat, an adimpleuerit, adimplere tenetur, quia præceptum poſsidet vim obligandi, qua per dubium ſuperveniens priuari non poteſt, nec præcepto certo fit ſatis adimpletione dubia, idemque omninò dicendum quando votum eſt certum, & quis dubitat, an adimpleuerit, propter eandem rationem. Et hæc eſt communis ſententia Doctorum, quam tenent Suarez *diſp. 22 ſect. 9.* Egidius *diſp. 7. dub. 8. num. 68.* Card. de Lugo *de Pænit. diſp. 16. nu. 59. & alij.* Quapropter qui dubitat, an confeſſus fuerit peccatum cõmiſſum, tenebitur illud confiteri.

39 Secus verò dicendum cenſeo ſi dubitãs ſit ſcrupuloſus, hic enim confiteri non tenebitur ni certò ſibi conſtet non fuiſſe confeſſum, vt cũ Caietan. Medin. Nauarr. Henriq.

Digitized by Google

& alijs tradit Thom. Sanchez *in ſum. tom.1. lib.1.cap 10.n.85.* Quem cũ Rodriguez, Becano, Reginaldo, & alijs ſequitur Ioannes Sácius in Selectis *diſp.41.num.18.* Quorum ratio eſt, quia in ſcrupuloſis moraliter incredibile eſt, quod peccata recens commiſſa memoriæ non occurrerint, poſt mediocrem diligentiam tũc adhibitam, & quod poſt multum temporis tranſacti, nunc occurrant. Ac proinde in eiuſmodi perſonis eo ipſo quod dubitent, credendum eſt adimpleuiſſe confeſsionis præceptum, nec verum eſſe dubiũ, ſed parum ſcrupulum; & vt ait Sanchez ſuprà cum P. Sà *in Sum. verb. Dubium.* Scrupulis nimis vexatus non ſolùm poteſt credere probabiliter obligationi confeſsionis ſatisfeciſſe, dum contrarium non certò ſibi conſtiterit, *ſed non debet fateri niſi quæ poteſt iurare eſſe mortalia, & ſe nunquã ea falſum fuiſſe.* Qui rectè etiam monet ne cõfeſſarius vllis ſcrupuloſi precibus quantumvis importunis acquieſcat, vt eum admittat ad ea confitenda, de quibus ipſi ſcrupuloſo dubiũ ſupervenit, an ea confeſſus fuerit, quando mediocri diligentia, eum confeſſum eſſe conſtat. Hoc enim maximè conducit ad obulandum ſcrupulis. Hæc & alia reperies, apud Sanchez vbi ſuprà à *num.81.* ſalubetrima ſanè conſilia pro ſcrupulis vincendis.

QVÆSTIO VI.

An qui peccatum, vt dubium confeſſus eſt, teneatur, dubio ceſſante, vt certum confiteri.

§. I.

Authorum ſententiæ.

1 DOctores omnes, qui difficultatẽ illam attingerunt, partem affirmatiuam tanquam certam, & ſine controuerſia definierunt. Ita Thom. Sãchez *in Sum. lib.1.cap.10.nu.69.* Luiſ. de Torres *de Pœnit. q.9.art.2.diſp.29.dub.6.* Diana *3.p.tr.4.reſ. 91.* & *4.p.tract.3.reſol.5.in fine.* Gaſpar Hurtado *diſp.9.de Pœnit.diffic.7.§. Obſeruandũ.* Eſcobar *in Sum.tr.7.exam.4.cap.2.nu.112.* Auerſa *q.10.ſect.2.§. Quod ſi,* Martinon. *tom. 5.diſp.50.ſect.8.num.95.* Ouiedo *1.2.tract. 5.controu.4.part.7 num. 58.* dicens eſſe omninò certum: & iterum Diana *part.10.tr.16. reſ.79.* Et alij communiter. Secus vero eſſet, ſi peccatũ confeſſus fuiſſet, vt certum, & poſt confeſsionem dubitaret, an commiſerit, vel an fuiſſet mortale: quia iterum confiteri, vt dubiũ, ſolùm deſeruiret ad ſe excuſandum, & non eſt materia quam in confeſsione dare teneatur; quia negatio notitiæ certæ non eſt materia accuſationis: ſicut neque error cõmiſſus in priori cõfeſsione, cùm in eo nõ interuenerit peccatum. Idemque, propter eandẽ rationem, dicendum eſt de illo, qui dixiſſet in confeſsione plures actus peccaminoſos, quam revera commiſerat, vt bene docent Eonacina *diſp.5.de Sacr.q.5.ſect.2.punct.3.nu. 3.* Diana *2.p.tr.3.Miſcel.reſol.25.* cum Megala, & alijs contra Hyriuarnem.

2 Quamvis autem hæc ſententia aſſerẽs obligationem iterum confitendi, vt certum peccatũ ſub dubio antea confeſſum, ſit adeò inter Theologos certa, & licet cõmuni praxi totius Eccleſiæ præceptum cõfeſsionis ſic fuerit expoſitum, nihilominus tamen Card. de Lugo pluribus, & efficacibus rationibus contendit probare contrarium. Concluditque *diſp.16.ſect.2.n.92.* Aliquos viros doctos id probabile iudicaſſe, in quibus Reu. P. Nicholaus Richardus, Sacri Palatij Magiſter. * Addit tamen * ſe nolle in hoc puncto aliquid definire, ſed ſecuriorem partem conſulere.* Verùm iam ſine formidine amplectuntur Morelia, & Leãder, illum citans *diſp. 5.q.27.* Martinus de S.Ioſeph. *in Monitis confeſſor.tom.1.lib.1.tract.8.n.9* Marcus Vidal *in Arca Theol.Moral.tom.1. tr.de Pœnit.inquiſit.5.à num.33.* Caramuel *in Theol. Mor. lib.3.diſp.4.num. 1539.* & iterum *in Theol. fund.fol.mihi 699.* & putant probabilem Pellizarius *in Manuali Regularium, tom.1.tract. 5.cap.3.ſect.1.nu.56.* Tamburin. *in method. exped.confeſſor.lib.2.cap.1.§.4.n.24.* Angel. Mar. Verticelli *in quæſt.Moral.tom.1.tr.5.q. 6.n.22.* & Fr. Ioſeph Roſell. Carthuſ. *in tract. de deponendo conſcientiam in dubio, cap.19.n. 14.* & tuenter Fr Sebaſtianus Sachus *in Faſciculo Flor.lib.1.tr.4.cap.3.de confe. dubia, num.35.* R.P.Fr. Chriſtoph. Delgadillo *tom. de Pœnit.cap 14.dub.10.* Fertantinus *in diſp. practicis, q.78.* Tancredi *in qq.moral. diſp.6. de Pœnit.quæſt.2.fol.102.* & Antonius Perez *in manuſcriptis de Pœnitentia.* Et non improbabilem putat P.Bteſer. *de conſcientia, lib.4. cap.18.num.197.* Addens, idem dicendum, etiamſi dubitatio procedat circa ſpeciem peccati; quod negat Cardin. Lugo *ſect.14.n. 587. & 588.*

3 Inter alia fundamenta, quæ pro hac firmanda ſententia congerit Lugo. Primum, & præcipuum eſt huiuſmodi. Qui in confeſsione ſe accuſauit, dicẽs: *Periuraui decies, plus minuſvè, *ſi poſtea recordetur periuraſſe duo decies, non tenetur iterum confiteri; quia illa verba *plus minuſvè*, ea duo periuria comprehendunt, vt docent Pat. Suarez, Vazquez, Coninch, Ledeſma, Villalobos, Sotus, & alij, quos citat Lugo *ſuprà ſect.2.n.78.* Sed; qui ſe accuſauit, dicens: Periuraſſe decies, plus minuſvè: non confeſſus eſt vt certũ vndecimum periurium, ſed tantum vt dubium, imò

imò & decimum videtur etiam, vt dubium dixiſſe per illam particulam *minuſvè*. Ergo qui confeſſus eſt peccatum vt dubium, nō tenetur, dubio ceſſante, iterum vt certum cōfiteri. Fundamentum hoc tanti apud ſe ponderis eſſe, inquit Lugo, vt infringi aliter nequeat, niſi dicendo, eū, qui ſe accuſauit periuraſſe decies, plus minuſve, ſi poſteà recordetur fuiſſe vndecies, debere hoc, vt certum confiteri: vt affirmat Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſp. 9. diff. 5.* Verum alter Hurtad. ex Ordine Clericorū Minorum *tom. 2. tr. 22. cap. 1. dub. 9. n. 2097.* argumentum Card. de Lugo irridet, dicens eſſe infirmum. Sed certè ipſe omninò ieiunus à difficultate diſceſsit; vt legenti conſtabit. Nullum enim neque apparens, (quamvis dicat ſibi eſſe videns) diſcrimen reddit inter vnum, & alterum caſum. Quare R. P. Delgadillo vbi ſupra aſſerit* debere eam defendere quotquot affirmant ſufficientem, & tutum eſſe modum illum confitendi: decies, v. g. plus minuſvè peccatū cōmiſi * Quem ferè omnes Doctores admittunt, ſupponentes eſſe obligationem confitendi peccata dubia, ac proinde numerū dubiū; & tamen à numero poſteà, vt certò cognito ſubijciendo excuſant. Ex quo ad peccatum ſingulare dictum, vr dubium, conſequētiam vrgere, cum Lugo autumat.

4 Secundò probat Lugo ratione à priori: quia ſuprà peccatum dubium cadit abſolutio directè. Sacerdos enim abſolvit ab illo directè ſub conditione implicita, ſi fuerit commiſſum: ad quid ergo eſt iterum ad iudicium deferendum? non ad abſolutionem directam, quia iam pœnitens eſt ab illo abſolutus, & quidem directè: ergo repugnat, quod obtinuerit abſolutionem directam à tali peccato, & quod adhuc ſit obligatus illud iterum ad iudicium deferre, pro abſolutione obtinenda.

5 Cæterum, ſi hæc fundamenta aliquid probant, manifeſtè etiam euincunt, eum, qui de nullo peccato dubitans, ſub conditione ſe accuſaret, dicens: *Decies falſum iuraui, ſed me accuſo de omnibus alijs iuramentis falſis, ſi fortè alia commiſi.* Hunc, inquam, non teneri vltra confiteri, licet poſteà recordetur, vigeſies falſum iuraſſe. Quod merdicus negat Card. de Lugo *ſupr. n. 87.* cum cōmuni Theologorum ſententia, & meritò quidem. (quāuis non recuſet concedere Vivald. apud Dianam *3. p. tract. 4. reſol. 94.* Quod ipſe Diana, neque approbare, neque improbare auſus eſt; ſed viris doctis iudicandum reliquit) Sequela probatur: nam qui peccatum vt dubiū confeſſus eſt; ideò, adueniente notitia certa, non tenetur iterum, vt certum confiteri, vt ait Lugo, quia iam de illo ſub conditione ſe accuſauerat; quid enim aliud eſt peccatum ſub dubio confiteri, quam ſe de illo accuſare ſub cōditione, ſi fuerit cōmiſſum. Sed hoc idem contingit in caſu, in quo de nullo peccato periurij dubitans, ſe accuſaret, vt ſupra: ergo non tenebitur iterum confiteri, licet poſteà recordetur, vigeſies, vel trigeſies iuraſſe.

6 Vrgetur primò retorquendo fundamentum Cardinalis. Ideò ſuprà peccatum dubium cadit directè abſolutio, quià Sacerdos ſub cōditione implicita directè abſolvit, ergo ſuprà illa iuramenta, de quibus pœnitens ſub cōditione ſe accuſauit, cadet etiam directè abſolutio, quia Sacerdos abſolvit ab illis directè ſub conditione, quod fuerint cōmiſſa; ad quid ergo iterum ad iudicium ſunt deferenda? non ad abſolutionem directam, quia iam pœnitens fuit ab illis directè abſolutus, non vt aliam notitiam tribuat confeſſario, nam quæuis notitia debet eſſe in ordine ad abſolutionem, qua iam non indiget, cū ſit directè abſolutus: ergo repugnat, quod obtinuerit abſolutionem directam ab illis iuramentis, & quod adhuc ſit obligatus iterum ad iudicium deferre pro abſolutione obtinēda. Reſpondet Lugo, eum, qui non dubitat, nullo modo ſe accuſare de illis iuramentis. Sed non ſatisfacit: quia ipſemet pœnitens explicitè dicit, ſe accuſare de illis, ſi fortè commiſerit. Se autem ſub conditione accuſare rectè compatitur, cum ignorantia invincibili peccati commiſsi. Iuxtà illud Pſalmi: *Ab occultis meis munda me Domine.*

7 Vrgetur ſecundò, quia eadem materia ſubijcitur clauibus ab eo, qui dubitat, & ab eo qui non dubitans ſe accuſat ſub conditione: in vtroque enim caſu poteſt contingere, vt nullum peccatum commiſerit: ſolumque eſt diſcrimen, quod in dubitante præcedit dubium de peccato, ſecus in altero: materia autem, quæ ſubijcitur externè, non eſt ſuſpenſio actus, nec iudicium, ſed obiectum illius, ſcilicet peccatum, de quo ſub conditione ſe accuſat. Sed etiamſi non dubitet, poteſt ſub conditione peccatum clauibus ſubijcere: ergo vtrobique eadem materia, & eodem modo ſubijcitur: ergo vel in vtroque caſu cadit directè abſolutio ſuprà illam, vel in neutro.

8 Vrgetur tertiò, ſi aliquis de excommunicatione non dubitans, ſed ratione ſolius poſsibilitatis incurſionis, peteret ad cautelā abſolutionem illius, etſi poſteà certò cōperiret, prædictam cenſuram incurriſſe, non indigeret noua abſolutione, vt fatetur Lugo, quia noua illa notitia nil aliud eſſet, quam cōperiſſe, poſitam fuiſſe conditionē, ſub qua abſolutio collata fuerat. Ergo ſimiliter ſiquis ſe accuſaret ſub conditione de peccatis, de quibus nullo modo dubitaret; ſed ratione ſolius poſsibilitatis cōmiſsionis, nō teneretur

Digitized by Google

certior factus iterum confiteri, quia notitia illa de nouo adveniens, nil aliud eſt, quā certo cognouiſſe poſitam fuiſſe conditionem, ſub qua abſolutio data fuerat.

9 Vidit difficultatem Cardin. de Lugo, & reſpondet, non eſſe paritatem à poſsibilitate cenſuræ ad poſsibilitatem peccati: quia Pontifex poteſt ſub conditione tollere cenſuram, non præcedente accuſatione; at verò Sacerdos nequit in Sacramento tollere directè peccata, etiam ſub conditione, niſi vt iudex, & præcedente accuſatione. Ille autem, qui ſolùm proponit peccata, vt poſsibilia, nullo modo ſe accuſat, ac proinde non ſubdit ea iudicio, & poteſtati Sacerdotis: ſecus qui proponit, vt dubia. Sed contra primò; cenſura poſsibilis eſt materia abſolutionis prouenientis à poteſtate iuriſdictionis, licet nulla præcedat dubitatio ex parte petentis abſolutionem, quia ad huius effectum ſufficit re ipſa incurſam eſſe, licet de illa non dubitetur, ſed poſsibilis tantum agnoſcatur. Ergo ſimiliter peccatum poſsibile notum, & ſubiectum clauibus ſub conditione, ſi fortè fuerit commiſſum, erit de ſe materia ſufficiens abſolutionis prouenientis à Sacerdote, vt iudice, licèt ex parte pœnitentis nulla dubitatio præcedat, dummodo re ipſa commiſſum fuerit.

10 Contra ſecundò, quia de peccatis, de quibus pœnitens dubius no eſt, poteſt in oratione veniam petere ſub conditione, ſi fortè commiſerit, vt diximus ſuprà, iuxtà illud Pſalmi 18. *Ab occultis meis munda me Domine.* Quæ ad peccata penitus oblita, & de quibus ne dubitationem quidem aliquam Regius vates habebat, referenda ſunt, iuxtà cōmunem huius loci expoſitionem, & Trident. mentem *ſeſſ.14.cap.5.* Ergò de peccatis, de quibus ne dubius quidem eſt, poteſt ſe accuſare ſub conditione, ſi fortè commiſerit. Ergò ſicut à peccatis dubijs, de quibus conditionatè ſe accuſauit, abſolvitur directè conditionatè, ita & à peccatis occultis, de quibus conditionatè ſe accuſauerit. Confirmatur, quia iuxtà doctrinam Cardin. de Lugo, quæſtione præcedenti adductam, eorum poteſt quis per confeſsionem in hoc tribunali veniam quærere, quorum per contritionē poſſet, ſi Sacramentum Pœnitentiæ inſtitutum non fuiſſet, ſed tunc poſſet per contritionem veniam quærere ſub conditione de peccatis penitùs oblitis, de quibus nullam haberet dubitationem. Ergò & modo per confeſſionem ſub conditione poteſt.

§. II.

Vera ſententia.

11 PRopter hæc cum, cōmuni Theologorum ſententia tenēdum eſt, omnia peccata ſub dubio, vel ſub conditione clauibus ſubiecta, debere iterum ceſſante dubio, vt certa confiteri. Ita Doctores citati *n.1.* & alij communiter, quos ſequitur Card. de Lugo *tom. de Sacram. Pœnitent.* licet dato priùs, quam ad purpuram fuiſſet aſſumptus, *diſp.16.ſect.2.* Vbi poſtquam fundamenta pro contraria propoſuit, concludit, dicens: * Hæc faciunt pro hac parte, propter quæ aliqui viri docti probabile iudicarunt, non teneri poſteà pœnitentem cōfiteri, vt certum, quod priùs ſub dubio confeſſus fuerat, prout tunc reuera ſibi erat. In quibus erat R.P. Nicolaus Ricardus Sacri Palatij Magiſter, cum quo priuatim rem hanc contuli, & ipſe priuatim etiam reſpondit, valdè probabile ſibi videri non adeſſe talem obligationē, id quod alij etiam iudicarunt. Cæterum, quia in re morali non eſt facilè recedendum à communi ſenſu, & quia nullum invenio Scriptorem pro ea parte, &c. nolo ego in hoc puncto aliquid definire, ſed ſecuriorem partem conſulere. * Sic eminentiſsimus, tunc ſcientia, in cuius verbis ly *ſecuriorem* non comparatiuè, ſed adverſatiuè accipio, vt apud D. Thomā, & eius diſcipulos non rarò vſurpari monet Vincentius Baronius in opere contra Amadæū, pluribus in locis: & argumenta, quæ pro contraria confecit, diſputandi gratia, non propriū ſenſum aperiendi producta credam. Hanc igitur cōmunem ſententiam amplectitur Card. Lugo vbi ſuprà, & expreſsius *n.78.* dicens (magis quidem conſequenter alijs) eū, qui ſe accuſauit: decies plus minuſvè peierâſſe, teneri poſteà duo alia periuria confiteri, ſi certo noſcat fuiſſe duodecim. Quod, vt iam monui, tuetur Gaſpar Hurtado *num. 3.* citatus.

12 Aliorum rationibus omiſsis, ſic ego concluſionem probo. Pœnitens, vt conſtat ex Tridēt. tenetur ea peccata confiteri, quibus Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit, ſed qui peccata ſub dubio, vel ſub conditione confeſſus eſt, nō eſt confeſſus peccata, quibus Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit: ergo nō ſatisfecit obligationi præcepti. Hoc argumentū rem euincit, negata obligatione cōfitendi peccata dubia, ea verò cōceſſa, inſtaurandū ſic: Peccatum reuera commiſſum ſequitur per ſe obligatio, vt tale cōfitendi, à qua dubium ſubortum per accidens partim excuſat, ſicut obliuio in totū excuſaret: ergo ſicut ceſſante obliuione, rediret per ſe integra obligatio, ita & ceſſante dubio in inte-

Digitized by Google

integrũ reſtituetur: ergo reuiueſcit obligatio cõfitendi peccatũ reuera cõmiſſum, vt tale; obligatio enim iſta nõ fuit extincta, ſed ſuſpenſa per dubiũ ſubſequens: Ergo adueniente poſtea certa notitia, tenebitur iterum cõfiteri, (ſicut ab initio teneretur) vt directè nunc abſoluatur à peccatis abſolutè, à quibus directè conditionatè abſolutus fuerat. Sicut enim aduerſarij cum communi ſententia benè aſſerunt, neminem ab onere confeſsionis liberari, ex eo præciſè, quod à peccatis fuerit abſolutus, ſed ex eo quod fuerit directè abſolutus: Ita ego ex eadem Theolog. ſententia aſſero, neminem ab onere confeſsionis eximi, ex eo præciſè, quod fuerit directè abſolutus, ſed ex eo quod directè abſolutè; Quod omnes docere tenentur, ne in Viualdi opinionem omnibus exoſam abire cogantur. Quibus ni fallor manifeſtè occurritur rationi a priori, quam adducit Card. de Lugo.

13 Ex dictis mihi euidens eſt, verba illa, *plus minuſvè* de more addita in confeſsione, non addi ad ſubijciendum clauibus peccatum aliquod peculiare, de quo pœnitens dubitat, an commiſerit. Nam idem aiet Doctores, qui defendunt, eum, qui ſe decies plus minuſvè periuraſſe, confeſſus eſt, non teneri, dubio ceſſante, vndecimum periurium confiteri; mordicus ſimul defendunt, eum, qui peccatum, vt dubium confeſſus eſt, teneri dubio ceſſante, iterum vt certum confiteri. Ergo nullus Theologus accepit illa verba *plus minuſvè* in ſenſu, quem Cardin. de Lugo ſupponit. Nequit igitur ex communi Theologorum ſententia fundamentum deſumi ad ſingularem contra omnium opinionem firmandam. Qui enim recordaretur decies periuraſſe, & dubitaret de aliquo alio periurio in particulari, non ſufficienter ſe accuſaret, dicens, decies plus minuſvè periuraſſe, ſed teneretur iuxta communem ſententiam dicere decies periuraui, & de alio periurio dubito. (ſecus in negante obligationem cõfitendi peccata dubia; in hac enim ſolum tenetur ad numerum mathematicè, vel moraliter ſibi certum) Vnde fit dubium deſignatum per illa verba, *plus minuſvè*, longè diuerſum eſſe ab illo, quod vocate ſolemus peccatum dubium, vel ſub dubio confeſſum.

14 Explicationis igitur gratia; duplex dubium diſtinguendum eſt. Primum circa peccatum aliquod in particulari, quod ita memoriæ occurrit, vt nequeat Pœnitens iudicare determinatè, an commiſerit, vel non. Secundum, circa numerum peccatorum in generali, eo quod nequeat ad certum numerum commiſſa reducere: quod rectè contingere poteſt (vt experientia teſtatur) abſque dubio occurrente circa ſubſtantiam alicuius peccati in particulari. Hinc facilè poſſunt conciliari Doctores, ſi dixerimus, peccatum dictum, vt dubium, cadente dubio ſuprà ſubſtantiam alicuius actus in particulari, debere (iuxta omnes Theologos antiquos) ceſſante dubio, vt certum confiteri: ſecus verò, ſi dubium tantùm cadat ſuprà numerum, eo quod nequeat pœnitens ad numerum mathematicè determinatum reducere. Sic ferè reſpondit Martinon *Theolog. Scholaſt. tom. 5. diſp. 50. ſect. 8. num. 95.* cuius verba adducit Diana, *part. 10. tract. 16. reſ. 79.* Ratio eſt, quia obligatio explicandi numerum, magnam habet latitudinem, vt alibi dicemus. Hæc namque obligatio, iuxtà communem Theologorum ſententiam, ſolùm eſt ad explicandum numerum mathematicè, vel moraliter determinatum, quod fit per illa verba *paulò minuſvè*, ita vt confeſſarius veroſimiliter percipiat multitudinem peccatorum, & ſtatum pœnitentis. Vt docent P. Granad. *in 3. part. controu. tract. 9. difficult. 10. num. 8.* P. Fagundez *2. præcepto Eccleſiæ, lib. 3. cap. 4 num. 9.* Diana *1. p. tract. 6. reſol. 39 & 4. part. tract. 14. reſol. 55* Et cum Caietano, & Soto, M. Prado *tom. de Pænit. quæſt. 84. §. 7. dub. 4. de peccatis dubijs, num. 58. fol. 33.* Et fatetur Card. Lugo *diſp. 16. ſect. 14. num. 587. & 588.* Vbi expreſsè cognoſcit diſcrimen inter dubitationem, quæ verſatur circa numerum, & quæ circa aliquam ſpeciem peccati in particulari Cui conſentit Leander ſuprà. De hoc igitur dubio cadente tantùm ſuprà numerum loquũtur Doctores, dum excuſant ab obligatione iterandæ confeſsionis, eum, qui cùm ſe accuſaſſet; decies plus minùve periuraſſe, recordatur poſteà fuiſſe duodecies. Sic reſpondet M. F. Petrus de Tapia *in Catena mor. lib. 4. quæſt. 15. art. 9. folio mihi 447.* apud quem poſt hæc ſcripta gratulabundus inveni. Vndè ex ipſorum doctrina inefficax ſumitur argumentum ad probandum, peccatum dictum vt dubium, cadente dubio ſupra ſubſtantiam actus, non debere, illo ceſſante, vt certum confiteri.

§. III.
Dubiolum occurrens.

15 Rogabis. Quantum ſe extendant illa verba, *plus minuſvè*? Aliqui putant tantum extendi ad quartam partem ſummæ, cui adijciuntur, v. g. ſi dicas: Octo plus minuſuè, verificatur in ſex, & in decem. Alij addunt, ſi quis ſe accuſauerit; decies plus minuſvè peieraſſe; ſi poſteà recordetur de alijs tribus, vel quatuor vicibus, non teneri illas confiteri, ita cum Filiucio, & alijs Diana *3. part. tract. 4. reſol. 94. & 4. part. tract.*

*tract.4.reſol.*204.Vbi cum Nauarro putat, quod ſi quis confiteretur centum plus minuſvè,non amplius teneretur confiteri, ſi-cet poſteà recordaretur fuiſſe centum,& decem.Ego verò cum Vazquez apud Dianam *ſuprà* arbitrio prudentis relinquendum cenſeo,iuxtà peccatorum ſummam,cui illa verba *plus minuſvè*,ſuperaddantur:& ita videtur ſentire M.Texeda *tom.1.lib.2.tractat.3. controu.*10.Vbi indiſcriminatim aſſerit. * Si poſteà confeſsione finita,recordetur illorum peccatorum,quæ confeſſus eſt , maiorem eſſe numerum,non teneri iterum confiteri,quia illa confeſsio cum ſufficienti examine facta,moraliter loquendo, comprehēdit,& claudit totum peccatorum numerū, & illa particula à pœnitente adiecta æquiualet omnibus alijs, & per illam confeſſarius ſatis deuenit in cognitionem ſtatus pœnitentis.*

16 Imò addit Delgadillo *vbi ſup.cap.17. dub.*54.idem prorſus dicendum,licèt numerum certum , & determinatum confeſſus fuiſſet v.g.*Decies iuraui*, non addendo particulam:*plus minuſvè*.Quia * implicitè ,inquit,& interpretatiuè videtur incluſus(maior numerus)in quamvis confeſsione :* ſed non acquieſco,quia determinatio illum excludit. Et multò minus opinioni Vivaldi *in Candelabro Aureo,de confeſsione,tractat.7.§. Sed dixi,fol.*100.aſſerentis,eum qui confeſſus fuit , centies plus minuſvè iuraſſe, verè ſatisfeciſſe,nec teneri iterum confiteri,licèt poſteà recordetur *fuiſſe* 200. Quod putat etiam probabile Verricelli *tom. 1. quæſt. mor. tract. 5.quæſt.6. num.*23. Verùm hæc opinio omninò mihi improbabilis eſt, imò & quam ſequitur ipſe Verricelli *tractar. 1. quæſt.*8.dicens illa verba *plus minuſvè* addere,quoad confeſsionem, medietatem ſuprà ſummam expreſſam,ita vt qui confeſſus eſt centum plus minuſvè, non teneatur iterum confiteri,licèt reperiat fuiſſe centum, & quinquaginta. Sed hæc nullam , vt dixi, probabilitatis ſpeciem habent,quia ex communi modo loquendi , particula adiecta longè minorem ſummam ſignificat , ideoque maior ille numerus non clauditur moraliter in illa confeſsione.

QVÆSTIO VII.

Vtrùm ſit obligatio confitendi lethalia in confeſsione oblita?

§. I.

Singularis ſententia refertur, & reijcitur.

1 REm hanc in dubium reuocarunt, paucis ab hinc annis,recentiores nonnulli adulterantes Concilij Tridentin. Sanctiones , & Theologorum ſententias. Quam propterea in diſputationem adducere operæ pretium duxi,vt Recentiorum fundamentis exploſsis,veritas,me iudice,ad fidem pertinens omninò firma, & inconcuſſa maneat.

2 Igitur doctiſsimus Leander à Murcia ex Capuccinorum Ordine,apud quem primo in controverſiam rem iſtam deductam ,& typis datam inuenio,*lib.2. diſquiſ. moral. in 1.2.D.Thom.diſp.4.reſol.*25.nonnullos ſuppreſſo nomine refert aſſerentes , neminem teneri confiteri peccata lethalia,quæ ex inadvertentia , ſeu obliuione in confeſsione Sacramentali omiſit. Cuius delirij fundamenta per extenſum ipſe proponit,& argumenta communis ſententiæ in contrarium diſſolvit : & quamvis ſingularem recentiorum ipſe non ſequatur;ſic illam recitat *n.9.* *De hac opinione vidi ego,dum eſſem Neapoli tractatum integrum à quodam docto Religioſo noſtri Ordinis,cui ſubſcripſerunt plures quam duodecim viri doctiſsimi eiuſdem Ciuitatis,& Regni Neapolitani , quorum ſubſcriptiones ego vidi.Et poſtea dum Romæ eſſem,alius vir doctus de ea me conſuluit,ipſamque tanquam veriſsimam tuebatur.*Sic refert Leander a Murcia.Sed tamen ipſe,& merito contra concludit , dicēs: *Sed his non obſtantibus,hæc opinio nullatenus ſuſtineri,aut defendi poteſt in praxi, tum quia noua,& à nemine hucuſque in lucem edita,tum quia contrarium tanquam certùm docet communis opinio ; tum quia eadem communis tutior omninò eſt,& totius Eccleſiæ praxi confirmata : tum quia hæc opinio ex aliqua parte (nempè quoad confeſsionem obliti ante communionem præmittendam)expungi mandata eſt à ſancta Inquiſitione,cuius iudicio in rebus fidei, & morum ſtandum eſt , contrarijs non obſtantibus quibuſcumque. * Hactenus Leander. Apud quem nollem adeò benignam cēſuram inveniſſe, cum non ſolum improbabilis ſit , & vt minimum ſcandaloſa (& nouiſsimè , vt talis damnata à Sanctiſſimo noſtro Alexandro VII. die 24. Septemb. anno

anno Domini 1665.) ſed, vt ego opinor, erronea.

3 Moveor cõmuni Catholicorum ſenſu in Tridentin. expreſſo *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi adeò apertis verbis proponitur, vt mirum ſit in mentem viri docti contrariam venire potuiſſe Expende Concilij verba definientis. * Inſtitutam eſſe à Domino integram peccatorum confeſsionem, & omnibus poſt baptiſmum lapſis, iure Diuino neceſſariam eſſe. * Et infra. * Cum vniverſa mortalia, etiam cogitationis, homines iræ filios, & Dei inimicos reddant, neceſſum eſt omnium etiam veniam, cum aperta, & verecunda confeſsione à Deo quærere. * Et inferius *Can. 8.* * Si quis dixerit confeſsionem omnium peccatorum, qualem Eccleſia ſervat, eſſe impoſsibilem, aut traditionem humanam, aut ad eam non teneri omnes, & ſingulos vtriuſque ſexus fideles, anathema ſit. * Hactenus in Tridentino.

4 Ex quibus ſic argumentor. Omnes Chriſti fideles tenentur omnia mortalia cõmiſſa confiteri, ſed qui in alijs confeſsionibus oblitus eſt peccati, cuius modo memoriam habet, non eſt confeſſus omnia mortalia commiſſa, ergo tenetur ea, quæ non eſt confeſſus, cum eorum memoriam habeat, confiteri. Hæc eſt concluſio Theologica, ex maiori de fide, & ex minori lumine naturæ nota. Eſt ergo certum teneri confiteri, non minus quam eum, qui debens centum; ſed ex obliuione quinquaginta tantum ſoluit; teneri poſteà memorem ad alia quinquaginta ſolvenda. Primo ſic: de fide eſt; omnes Chriſti fideles teneri* ad omnium peccatorum confeſsionem, qualem Eccleſia ſervat.* Sed confeſsio omnium peccatorum, qualem Eccleſia ſervat, eſt, vt oblita, cum in memoriam venerint, omnes confiteantur, ergo de fide eſt, oblita confitenda, cum in memoriã venerint. Res adeò clara eſt, & fidei principijs innixa, imò & in definitis expreſſa, vt me iudice, à nullo verè Catholico in dubium verti poſsit.

§. II.

Eneruantur contrariæ ſententiæ fundamenta.

5 Sed, vt dogma iſtud magis innoteſcar, diluam ſophiſmata, quibus recentiores, à Leandro memorati, in illum errorem ducti fuerunt. Primum efformant ex verbis Tridentini, *ſeſſ. 14 citata, cap. 5.* aſſerentis à pœnitẽtibus nil aliud exigi, quam * omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſsionem, conſcientiam habent, in confeſsione recenſeri. * Quod iterum Concilium exprimit ibidem, dum ait. * Conſtat nil aliud à pœnitentibus exigi, quam vt poſtquam quiſque diligentius ſe ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras explorauerit, ea peccata confiteatur, quibus Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit. * Ex quibus ſic aduerſarij malè inferunt: Ergo Concilium docet pœnitentes nõ debere confiteri illa peccata, quorum poſt diligentem ſui excuſsionem, conſcientiam non habent, ſeu quibus non meminerint Deũ ſuum grauiter offendiſſe Futilis illatio, & viro Theologo, imo & Catholico indigna. Diſtinguo cõſequens: non debere confiteri, dum conſcientiam, ſeu memoriam illorum non habent, concedo: quando illam habuerint, nego. Et hæc eſt Catholicorum omnium intelligentia, quia pœnitens, cum poſteà recordatur lethalis non confeſsi, vrgente præcepto annualis confeſsionis, verè habet conſcientiam lethalis commiſsi, & non confeſsi, & verò meminit eo peccato Deum ſuum grauiter offendiſſe, & nunquam in confeſsione recenſuiſſe, nec illius veniam cum aperta, & verecunda confeſsione à Deo quæſiſſe. Ergo cum de fide ſit debere confiteri omnia mortalia, quorum conſcientiam habeat, & omnium veniam cum aperta, & verecunda cõfeſsione à Deo quærere, de fide etiam eſt, teneri poſtea peccatum oblitum, cum memoriæ occurrit, confiteri. Confirmatur: quia, vt omnes etiam adverſarij concedunt, & ſalva fide inficiari non poſſunt; pœnitens tenetur peccata alia, ex iuſta cauſa in confeſſione omiſſa, ea ceſſante, confiteri, ergo, & oblita, ceſſante obliuione, quia eadem eſt vtriuſque ratio.

6 Inſtat adverſarij diuerſam eſſe rationem de peccatis oblitis, ac de alijs, quæ ea iuſta cauſa pœnitens non eſt confeſſus, quia Concilium de oblitis loquens, ſic ait.* Reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniverſum eadem confeſsione incluſa intelliguntur. * Ideſt (inquiunt ipſi) pro confeſsis habentur, ergo cũ confeſſa intelligantur peccata, quæ memoriæ diligenter cogitanti non occurrunt, non tenebitur poſteà, & ſi memoriæ occurrant, cõfiteri. Quod indè (ſubnectunt) magis ſuaderi videtur, quia Concilium ibi non loquitur de abſolutione indirecta, & remiſsione peccatorum, ſed de obligatione confitendi peccata, & de peccatis, quæ quilibet fidelis tenetur confiteri: Ergo ex verbis Concilij, inquiunt apertè colligitur non eſſe vlterius obligationem confitendi ea læthalia, quæ ex obliuione omiſſa fuerunt. De alijs verò, quæ ex cauſa, pœnitens memoriam habens non eſt confeſſus, nil determinat Concilium.

6 Reſpondeo primò, non magis certum eſſe,

eſſe,quod peccata ex obliuione, quam quæcumque alia,ex iuſta cauſa excuſante ab integritate materiali confeſsionis,omiſſa, in eadem etiam incluſa intelligantur. Et tamē fide ſanctum eſt, manere obligationem iſta confitendi,quando vrgente præcepto confeſsionis,cauſa tacendi ceſſauerit, eo quod præceptum eſt confitendi omnia mortalia. Ergo,& illa.

8 Reſpondeo ſecundò: Definitionem Concilij procedere contra Hæreticos impiè aſſerentes confeſsionem,vt ab Eccleſia præceptam,impoſsibilem eſſe, & conſcientiarum carnificinam. Quod hoc argumento ſuadere tentarunt. Ad remiſsionem peccatorum neceſſarium eſt omnia læthalia confiteri:hoc autem impoſsibile eſt illi,qui omnium non recordatur; deindè ei,qui aliquod confiteri omittit, nullum remittitur, ergo hoc præceptum (garriebant Hæretici) eſt de re impoſsibili,& conſcientiarum carnificina. Hanc igitur hæreſim,vt extirparet Concilium,duo definit. Primò: præceptum non obligare,niſi ad confeſsionem peccatorum, quæ memoriæ occurrunt,atque adeò nō eſſe de re impoſsibili. Secundò, ad remiſsionem peccatorum virtute clavium obtinendam, non eſſe neceſſariam eorum, quorum quis, poſt diligentem ſui excuſsionem,non recordatur,confeſsionem; atque adeò non eſſe conſcientiarum carnificinam. Falſum enim prorſus eſt,nullum remitti,quando ex cauſa, aliquod in confeſsione omittitur, nam per gratiam Sacramentalem virtute abſolutionis obtentam, omnia mortalia,etiam oblita,aut ex iuſta cauſa omiſſa remittuntur,vtpotè cum quolibet incompoſsibilem, ideoque omnia in eadem cōfeſsione quoad effectum remiſsionis,incluſa intelligūtur: Hoc eſt,quod intendit Concilium ſtatuere, non quod vlterius non ſit obligatio illa confitēdi,licèt in memoriam venerint,quia de hoc non erat controuerſia: Verba Concilij ſunt: * ſed impium eſt, confeſsionem,quæ hac ratione fieri præcipitur, impoſsibilem dicere, aut carnificinam illam conſcientiarum appellare:(attende cauſalem) conſtat enim nil aliud ab Eccleſia à pœnitentibus exigi,quam vt poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit,&c. ea peccata confiteatur, quibus Dominum, & Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit: reliqua autem, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in vniuerſum in eadem confeſsione incluſa eſſe intelliguntur.* En apertè Concilium ad eliminandam hæreſim à ſerentium confeſsionem, vt ab Eccleſia præceptam, eſſe impoſsibilem, & nullum peccatum remitti, ſi alicuius memoria non habeatur, ideò de oblitis ſpecialiter ſermonem inſtituit,eius tamen ratio, de alijs etiam ex iuſta cauſa omiſsis, æquè procedit: aliàs in his argumentum Hæreticorum vrgeret. Poſſent enim illud inſtaurare in hunc modum. Id poſſumus, quod iure poſſumus,ergo qui ex cauſa aliqua nequit licitè confiteri aliquod peccatum, nequibit omnia confiteri, & perconſequens omnia irremiſſa manebunt. Ecce recrudeſcit hæreticorum argumentum, quo confeſsionem de re impoſsibili eſſe,& conſcientias potius dilacerare,quam ſanare blaterabant. En idē prorſus inconveniens ſequitur,ſi peccata,ſiue ex obliuione,ſiue ex iuſta cauſa in cōfeſſione omiſſa, in eadem non intelligantur incluſa. Ergo licet Concilium de oblitis tantum mentionem fecerit, eo quod Hæretici hæc ſolùm peccata in exemplum adducebant,de omnibus æquè definitio procedit, dum declarat, iure Diuino integram omnium peccatorum confeſsionem neceſſariam eſſe,& omnes fideles teneri ad omnium mortalium, qualem Eccleſia ſervat confeſsionem Ex quibus apertè conſtat recentiorum ſententiam nullum ab auctoritate Trident. habere præſidium.

9 Nec à ratione vllum habet,quia eius patroni præcipuum fundamentum deſumunt, ex opinione adſtruente, peccata in confeſsione oblita,virtute abſolutionis collatæ,manere directè abſoluta; quam nouiſſimè tuetur Leander à Murcia in ſuo crudito opere ſuprà citato *Diſquiſit. Moral. lib. 2. diſput. 4. reſolut. 365.* Verum vnum Leandrum illam tueri exiſtimo,quia apud alium non inveni; Doctores enim,quos ipſe pro ſe adducit, eam non docent, ſed vel contrariam,vel longè diverſam,vt collatis locis demonſtrabo.

§. III.

Fundamentum ab auctoritate petitum, pro abſolutione directa oblitorum,apertiſsimè euellitur.

10 PRo ſingulari hac ſentētia refert Leander vbi ſupra Pater Henriquez *lib. 1. de Pœnitent. cap. 13. num. 8.* Sed falsò: quia Pat. Henriquez in hoc loco de peccatis oblitis idem cenſet,ac de alijs,quæ ex iuſta cauſa in confeſsione tacentur, aut ab inferiore Sacerdote,non habente iuriſdictionem,abſolvuntur; quorum abſolutionem expreſsè dicit eſſe indirectam,eo quod tam hæc,quàm oblita remittantur ratione abſolutionis aliorum,ſeu ratione gratiæ intuitu confeſsionis illorum collatæ,quæ cum omnibus incompoſsibilis eſt. Et ideo ceſſante cauſa, tradit expreſsè, omnia debere in confeſsione explicari. * Abſolutio, inquit, non

non ſolùm peccata, quæ quis expreſsè confitetur tollit, ſed ea, quorum poſt diligens conſcientiæ examen, homo oblitus eſt, vel quæ, cauſa excuſante, ſilet, vt ne proximum infamet, & tamen poſteà cùm oblitorum ſit memor, aut cum ceſſat cauſa, cōfitēda ſunt. Secundò quandoque peccata, quæ ſuperiori reſeruātur, abſoluit, vrgente cauſa inferior, cùm alijs indirectè, ita tamen, vt ſuperueniente Prælato ſint confitēda, vt directè abſoluantur, *infrà lib. 3. capit. 15.* * Hæc ibi. *Cap.* autem 15. *citato*, quo ſe rem tit. ſic ſcribit. * A reſeruatis poteſt intereum, confeſſarius expoſitus abſoluere indirectè, ſi modo confiteatur huic omnia peccata, tenetur tamen ſic abſolutus ſtatim præſentari ſuperiori, & iure Diuino tenetur huic, aut cui ipſe commiſerit, iterum cōfiteri reſeruata, vt ab illis, directè abſoluatur, nec enim potuit inferior abſoluere niſi indirectè cum tali onere. *

11 Ex quibus ſic conficio argumentum. Henriquez primo loco ſupra citato, ſolum dicit abſolutionem tollere etiam peccata oblita, & ea quæ homo ex cauſa ſilet. Sed hæc non tollit directè, ergo neque illa. In ſecundo vero loco, (& etiam in primo) vbi de reſeruatis inferiori Sacerdoti confeſsis loquitur expreſsè dicit, illa abſolui, *indirectè*, ergo ex verbis Pat. Henriquez, nullum pro abſolutione directa oblitorum fundamentum deſumi poteſt. Imo addo abſolutionem indirectam ex illis aperte conuinci. Nā ſiquis confiteretur Sacerdoti inferiori bona fide lęthalia non reſeruata, & ſimul reſeruata aliqua, quę memoriæ occurrerint, omiſſis alijs ex obliuione, non aliter, nec magis ab oblitis reſeruatis abſolutus maneret, quā à reſeruatis, quæ confeſſus fuit; ſed ab his, dicit Henriquez, abſolui indirectè, ergo & ab alijs quorum fuit oblitus. Conſequentia eſt euidens, quia imperceptibile eſt, quòd abſolutio cadat directè ſuper reſeruata oblita, & indirectè ſuprà expreſſa. Inſiſtit adhuc Leander *tom. 2. diſq. mor. lib. 5. diſp. 2. reſol. 5. num. 6.* dicens Patrem Henriquez *in Gloſ. lit. C. & D.* ſic explicare dicendo: *Quod pœnitens abſoluitur formaliter ab oblitus*, quod (ſubnectit ipſe Leander) *idem eſt, ac directè*. Verum aperte fallitur, quia etiam abſoluitur formaliter ab his, quæ ex iuſta cauſa in confeſsione tacet, & etiam à reſeruatis, abſente ſuperiore, & tamen ab illis *indirectè*, abſoluitur. Non eſt ergo idem abſolui *formaliter* ab aliquo peccata, ac abſolui *directè*. Inſtat iterum Leander. [*P. Henriquez ſubdit. Quare non addat (confeſſarius) in abſolutione abſoluo te à peccatis confeſsis. Quod etiā aduertit Nauarrus*] in quibus, ait Leander clarè patet [abſolui *formaliter* ſecundū Henriquez, idem eſſe, ac abſolui ab oblitis *directè, & non conſequenter, & indirectè*] ſed leuiora hæc: nam idem monet Henriquez cōfeſſarium, quando pœnitens ex cauſa ſilet peccatum, dicens: *Quare ne addat, &c.* & tamen indirectè abſoluit, nempe ratione gratiæ, cum illis incompoſsibilis: vt docent cōmuniter Doctores.

12 Accedit ſecundo Leander pro abſolutione directa oblitorum eundem Pater Henriquez *lib. 3. capit. 16.* & plures ab hoc Doctore *ibidem* citatos: verba Leandri ſunt * verù Nauarrus, Paludanus, Gabriel, Adrianus Canus, Ledeſma, Angles, Antoninus, Syluester, Armilla, Angelus, Gerſon, Couarrub. Corduba, Pena, Gallo, Gueuara, Roſella, Manuel Rodriguez, quos refert, citat, & ſequitur Henriquez *de Sacram. pœnitent. lib. 3. cap. 6 num & ibi in comment. lit. D.* docent abſolutionem ab oblitis eſſe directam, & peccata ipſa oblita, directè fuiſſe clauibus ſubiecta. * Hæc Leander Sed eius venia, neque hoc ibi tradit Henriquez, neque author vllus ex citatis, ſed illos pro longè diuerſa opinione refert. Pro illa nimirum, quam communiter docent Doctores, ſcilicet, eum qui tempore iubilæi confitetur ſuperiori (ſeu alteri habenti facultatem abſoluendi) ipſofacto ab excommunicatione, & a reſeruatione liberum manere, quamuis cōfeſsionē inualidam fecerit ex defectu doloris, vel integritatis, quia à prædictis excommunicationis, & reſeruationis pœnis directè abſoluitur à confeſſario habente iuriſdictionem, etſi à peccatis tā confeſsis, quàm oblitis, nec directè, nec indirectè maneat abſolutus, cum fuerit inualida confeſsio. En Pat. Henriquez verba loco, & capite à Leandro citatis. * Durante Iubilæi tempore, ſi quis animum habeat præſtandi, & ſupplendi neceſſaria, licèt incontritè, vel etiam dimidiatè, præ pudore, à principio confiteatur, abſoluetur directè ab excommunicatione, & à reſeruatione peccati, etiam obliti. * Hæc Henriquez, qui pro hac opinione *in Gloſſ. lit. D.* refert Authores, quos recenſet Leander vbi ſuprà: nullus verò dicit pœnitentem manere directè abſolutum à peccatis oblitis; imò neque a confeſsis, (ſi confeſsio, vt ponimus, invalida fuit) ſed ſolùm a pœnis excommunicationis, & reſeruationis, quia has intendit confeſſarius tollere; vult enim in quantum poteſt eum liberum relinquere ab excommunicatione, & ab onere comparandi coram ſuperiore, vt poſsit confeſſario inferiori peccata, vſque ad illud tempus cōmiſſa confiteri Et hoc præſtat abſolutio illa, licèt confeſsio ſit inualida, & per conſequēs, nec directè, nec indirectè fuerit à peccatis abſolutus. Nullibi ergo docet Henri-

quez

Digitized by Google

quez quod peccata in confeſsione oblita directè abſolvantur, nec ad tàm ſingularem opinionem ei attribuendam vllum fundamentum præbuit.

13 Adducit insuper Leander pro hac opinione Ioannem Valerum in Different. vtriuſque fori, *verbo. Nullitas, different.* 5. & quoad ſpeciem, & corticem verborum, benè quidem, quia in editione, quæ communiter præ manibus habeatur, ſic ait. * Ego puto probabile eſſe, talia peccata oblita, (cum iam ſint directè abſoluta in prima confeſsione) poſſe poſtea abſolvi à quocumque etiam non expoſito, ſeu approbato. * Hæc Valerus. Quibus verbis (ait Leander) dicit eſſe probabilem, & vt talem amplectitur opinionem aſſerentem peccata oblita manere directè abſoluta in prima aliorum confeſsione. Verùm Ioannes Valerus ibi de hac re non agit, ſed quæſtionem aliam longè diuerſam exagitat; an ſcilicèt Sacerdos non approbatus, ſicut poteſt abſolvere à venialibus, poſsit etiam à mortalibus in confeſsione oblitis? Et partem affirmatiuam dicit eſſe probabilem, cuius rationem obiret, in parenteſi poſuit, dicens: * Cum iam ſint directè abſoluta in prima confeſsione.* Sed quidem, vt benè notauit Thomas Hurtado, *tom. 2. variar. reſolut. tract.* 12. *cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 2081. * Forſan voluit dicere indirectè. * Quod ego omninò certum puto, quia incridibile eſt, quòd tàm ſingularem doctrinam, qua non indigebat, ad ſuam cōcluſionem, & quam nullus vſque ad hæc tēpora in diſputationem adduxit, vt principium inconcuſſum ſupponeret, vt indè, quam intendebat opinionem probabilem eſſe, ſuaderet Quapropter dicendum eſt per errorem Typographi, vel Amanuenſis ſcriptum fuiſſe Ly * directè* pro *indirectè*. Quod in originali author habebat. Et ideò pro hac parte citat Valerum, Machad. *tom.* 1. *lib.* 1. *part.* 1. *tract.* 2. *diſt.* 3. *num.* 4.* Es tambien, inquit, muy probable, que no ſolamente de los pecados veniales, y mortales ya confeſſados, ſino de los mortales olvidados en otras confeſsiones, puede abſolver qualquiera ſimple Sacerdote, porque ſemejantes pecados (attende) eſtan indirectamente abſueltos en las demàs confeſsiones (& in margine) tenet Valerus *in different. vtr. fori, verb. Nullitas, difficul.* 5. *num.* 3. * Hæc Machado, qui vt patet pro abſolutione indirecta oblitorum refert Valerum, & in ea vterque ſuam opinionem fundat, vndè conſtat malè pro parte contraria à Leādro de Murcia referri *vbi ſuprà, reſol.* 28. cum potiùs Typographi errorem advertere, quàm illo ad ſuam cauſam abuti, debuiſſet.

14 Denique ad hominem contra Leandrum ex ipſius principijs demonſtro, peccata in confeſsione oblita non manere directè abſoluta Ipſe enim in eodem opere *Diſquiſ. Moral. lib.* 1. *diſp. vnic. reſol.* 9. *num.* 11. ad probandum peccata ſub dubio confeſſa, debere iterum, cum memoriæ, vt certa occurrant, in confeſsione, vt talia explicari, conititur, quòd non fuerint directè abſoluta: Sic enim arguit.* Simul cum certo peccato, illud dubium, & incertum confiteatur, (attende) iam directè non abſolvitur ab illo pœnitens, ſed indirectè ratione peccati certi, quod confeſſus eſt, & ideò illud peccatum non eſt directè ſubiectum clauibus Eccleſiæ: * Sic ille. In quibus duo expendo. Primò, quod in hoc loco pro eodem videtur vſurpare peccatum eſſe directè abſolutum, ac non eſſe obligationem iterum confitendi, cùm tamen aliundè totus ſit in probando, peccata oblita eſſe directè abſoluta: vndè horribilis illa conſequentia, ſcilicèt, non eſſe obligationem confitendi peccata oblita (quam ipſe non admittit) euidenter deducitur. Secundò, quod peccata ſub dubio cōfeſſa dicit non abſolvi directè, eo quod ratione oblivionis, non fuerunt ſubiecta, vt certa, & determinata. Ex quibus modo ſic: ſed peccata, quæ ex oblivione omnimodà in confeſsione omiſſa fuerunt, non fuerunt confeſſa, vt certa, & determinata, ergo * iam directè non abſolvitur ab illis pœnitens, ſed indirectè ratione peccati certi, quod confeſſus eſt. * Recognoſce tuam cōſequentiam.

§. IV.
Obiectionibus fit ſatis.

15 OBijcit Leander: Intentio Sacerdotis eſt abſolvere ab omnibus peccatis in ſe ipſis, & verba abſolutionis: *Abſouo à peccatis tuis*, extenduntur ad oblita, & directè in illa tendunt, quia indefinita propoſitio, ſumitur pro vniuerſali, ac proindè æquiualet huic: *Abſoluote ab omnibus peccatis tuis.* Ergo peccata oblita manent directè abſoluta. Reſpondeo primò retorquendo argumentum, in peccatis ſub dubio confeſsis, quæ tamen ipſe Leand. concedit non manere directè abſoluta, vt nuper vidimus. Deindè in peccatis, quæ ex iuſta cauſa in confeſsione omittuntur, quæ non manēt directè abſoluta incōcuſſum eſt apud omnes, ergo verba abſolutionis, licèt indefinitam propoſitionem, & vniuerſali æquiualentem conſtituant, non reſpiciunt directè omnia peccata, ſed ea ſolum, quæ clauibus ſubijciuntur. Ergo non extenduntur directè ad oblita, nec in illa directè tendunt. Quid ad hæc?

16 Reſ-

16 Reſpondeo ſecundò: de ratione iudicij eſſe, quod cauſa cognita à legitimo iudice ſententia proferatur, & ideò peccatum eſſe directè abſolutum, duo neceſſariò importat, & quod fuerit clauibus ſubiectum, & quod confeſſarius habuerit iuriſdictionem ad adſoluendum ab illo. Vnde quouis deficiente, dicitur indirectè abſolvi. Atque adeò quoties ex obliuione, vel ex iuſta cauſa peccatum aliquod mortale in confeſſione omittitur, vel licèt exprimatur, non habet confeſſarius iuriſdictionem ad abſoluendum ab illo, ſed ab alijs, quæ ſimul pœnitens confitetur; in tali caſu peccata oblita, vel ex iuſta cauſa omiſſa, vel non habenti iuriſdictionem confeſſa, abſoluuntur indirectè, quia remittuntur ratione confeſsionis aliorum, quæ pœnitens confitetur, & ad quæ iuriſdictio Sacerdotis extenditur. Ex quibus apertè colligitur, abſolutionem eſſe directam, vel indirectam, non dependere ex intentione Sacerdotis, ſed ex iuriſdictione circa peccata ſubiecta, & ex confeſsione peccatorum, quæ ab illo abſolvenda proponantur: hæc enim tantummodo abſolvuntur directè, reliqua verò ſicut remittuntur ratione aliorum, nempè ratione gratiæ intuitu abſolutionis aliorum collatæ, vtpotè cum omnibus incompoſsibilis; ita & ratione aliorum abſolvuntur; atque adeò indirectè.

17 En, amice Lector, omninò diruta fundamenta, quibus recentiores illi præcipuè nituntur, ad aſſerendum non eſſe obligationem confitendi peccata oblita, quæ ſi quid probarent, planè evincerent, nec eſſe obligationem confitendi peccata, quæ ex iuſta cauſa in confeſsione fuerunt omiſſa: æquè enim omnia remiſſa manent, & indirectè abſoluta. Vndè huic principio nemo inniti poteſt ad tollendam obligationem confitendi peccata oblita.

18 Addo nec ſufficere illa confiteri Sacerdoti non approbato (quidquid dixerint Valerus, & Machado *ſupr.* Delgadillo *de Pœnitent. capit.* 19. *dub.* 13. *numer.* 41. & alij) quia abſolutio indirecta non minuit obligationem pœnitentis, nec vim reſeruationis; aliàs, quæcumque peccata læthalia, etiam hæreſis, ex obliuione omiſſa, aut ex cauſa legitima, poſſent poſteà à ſimplici Sacerdote abſolui, quod euidenter falſum eſt, & quod ni fallor Authores citati deuorare non audebunt. Ergo peccata eſſe indirectè abſoluta, non efficit, quod poſsint deinceps à non habente iuriſdictionem, ſeu à ſimplici Sacerdote abſolvi. Et ratio eſt, quia dum manent materia neceſſaria confeſsionis, neceſſariò requiritur ad abſolutionem approbatio, & iuriſdictio in confeſſore, vt conſtat ex Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 7. Atqui peccata indirectè abſoluta ſemper manent materia neceſſaria confeſsionis, cum ſit obligatio ſub læthali ea confitendi, vt fide ſanctum eſt, ergo Sacerdos ſimplex nõ approbatus ab Ordinario, & non habens in talia peccata iuriſdictionem, nequibit ab illis abſolvere.

19 Quanta autem certitudine hoc tenendum ſit, elege Tridentin. vbi ſuprà ſic decernens. * Perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſsimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet iuriſdictionem. * Vide etiam *ſeſſ.* 23. *capit.* 15. *de reformation.* Vbi: * Decernit ſancta Synodus, nullum, etiam regularem, poſſe confeſsiones ſecularium, etiam Sacerdotum audire, niſi aut Parochiale Beneficium, aut ab Epiſcopis approbationem obtineat. * Quæ directè comprehendere omnes confeſsiones mortalium, quæ materia neceſſaria confeſsionis ſunt, ſeu omnia mortalia ex obligatione confitenda, vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit. Ideò cum nullum ſit fundamentum ad excipiendam confeſsionem peccati obliti, potius quàm aliorum, quæ ex iuſta fuerunt omiſſa, aut quæ Sacerdoti non habenti iuriſdictionem confeſſa ſunt (ſimul cum alijs non reſeruatis) cum omnia indirectè abſoluta ſint, nequit probabilitatem vllam ſortiri opinio Ioannis Valeri pro peccatis oblitis. Et me iudice, aut de oblitis negandum, aut pro omnibus indirectè abſolutis concedendum. Nam vbi eſt eadem formalis ratio, idem formaliter concludere neceſſum eſt; ergo ſi mortalia oblita, quia indirectè ſunt abſoluta, poſſunt deinceps à ſimplici Sacerdote non approbato, & non habente in illa iuriſdictionem, directè abſolui, reliqua etiam ex iuſta cauſa omiſſa propter eandem rationem ab eodem Sacerdote abſolvi poterunt. Quod concedere nefas eſt. Quapropter fatendum eſt ex abſolutione indirecta nil poſſe concludi pro valore abſolutionis læthalium à ſimplici Sacerdote collatæ, vt malè cùm valero Doctores citati intulerunt.

§. V.

Conſectarium.

20 AN verò ex abſolutione directa alicuius peccati, rectè deducatur non eſſe obligationem illud confitendi? Magis controuerſum eſt. Video plures Doctores legitimam conſequentiam exiſtimare, cui principio innixi docent, eum qui ſub dubio aliquod peccatum confeſſus eſt, non

teneri poſteà dubio ceſſante, vt certum confiteri, quia iam eſt ab illo directè abſolutus. Pro qua adduximus ſuprà *quæſt.*6. Pellizariũ, Tamburinum, Merolſam, Leandrum à Sacrament. Martinum à S.Ioſeph. Marcum Vidal, Caramuelem, Verricelli, Roſellam, Sebaſtianum Sachum, Chriſtophorum Delgadillo, & Ferrantinum. Qui omnes, vel id tuẽtur, vel ſaltem probabile dicunt. Quod ſuo calculo firmarunt recentiores, quos ſuppreſſo nomine refert Leãder à Murcia, dum hoc principio, (licèt falsò applicato) probare contendunt, non eſſe obligationem confitẽdi peccata oblita.

21 Cæterùm ego præfatum principium nunquam probaui, & contra illud multis egi, vbi ſupra. Et clarè determinari oppoſitum in Concilio *ſeſſ.*14.*cap.*5. dicit Thom. Hurtado *tom.*2.*tract.*12.*cap.*1.*num.*2091. Quod licèt ab auctoritate clarum non ſit, à ratione tamen ſic oſtendo. Si quis in caſu vrgentiſsimæ neceſsitatis, in qua ex cauſa, nec ſpecies nec numerum peccatorum confiteri poſſet, ſe in genere accuſaret, dicens: peccaſſe mortaliter: poſſet à confeſſario abſolvi, vt docent communiter Theologi., & ab omnibus læthalibus, maneret in tali caſu abſolutus, & ab omnibus directè, quia abſolvi indirectè ab aliquo peccato non contingit, niſi aliud ſit, a quo directè abſolvatur, ratione cu i .s ab alio dicatur indirectè abſolvi. In præfato autem caſu, cum nullum in particulari ſubijciatur clauibus, ſed omnia æqualiter, & confusè, omnia æqualiter abſolverentur, ac proindè omnia directè: nam cum non abſolvatur vnum, ratione alterius, nec ſit maior ratio, vt abſolutio cadat directè ſuper vnum, quam ſuprà aliud, omnia directè abſolvi, & remitti dicendum erit: & tamen, quia non ſunt explicicitè dicta in confeſsione, manet obligatio poſtea confitendi, ergo quod peccata ſint directè abſoluta, non infert non debere iterum in confeſsione explicari. Et poſt hæc ſcripta, ſic traditum reperi à Patre Dicaſtillo *tom.*2.*de Sacramentis, tract.*8.*diſp.*6.*dub.*17.*nu.*312. quem ſequitur Doctor Garſi *in qq. Moral. centur.*2.*cap.* 73.*numer.* 20.*fol.* 579.

22 Vndè concluditur, quod licèt daremus aduerſarijs, peccata oblita manere directè abſoluta in prima confeſsione, non ideò cogeremur, concedere, non eſſe obligationem illa confitendi, dum memoriæ occurrant: Sicut nec concedit Leander à Murcia vbi ſuprà, ſed abſolutionẽ directam admittens, obligationem confitendi non negat, iudicans, & meritò conſequentiam non eſſe legitimam, ab affirmata abſolutione directa, ad negatam obligationem confitendi. Qui verò contraria ſenſerint, nullatenus admittere poterunt peccata oblita (ſicut nec alia ex iuſta cauſa omiſſa) manere directè abſoluta, vtpotè principium ex quo improbabilis, ſcandaloſa; imò & erronea conſequentia deducitur.

23 Dices: ſi peccata eſſent directè abſoluta, & remiſſa in præcedenti confeſsione, ad quid eſſent iterum confitenda? Non ad abſolutionem directam, quia ſupponimus fuiſſe directè abſoluta non vt pœnitens det confeſſario notitiam peccati, quia talis notitia debet eſſe in ordine ad abſolutionem, qua iam non indiget, cum ſit directè abſolutus: ergo repugnat, quod quis obt nuerit abſolutionem directam alicuius peccati, & quod teneatur ad iudicium illud deferre. Reſpondet Magiſt. Paulus de Blanchis Dominicanus *in diſcept. caſuum conſcientiæ, diſſ.*4.*in litt.C. caſu* 5.*dub.*2.*fol.*226. §. *Theologus.** Quod pœnitens teneatur confiteri oblita, dũ in memoriam venerint, vt Sacerdos pro illis aſsignare poſsit pœnitentiam ſatisfactoriã, & de nouo ab illis abſolvat, vt tutior ſit in conſcientia.*Sed contra, primò, quia pœnitens (vt hic Author tradit *ibidem, fol.*223.§. *tertia pars Sacramenti*, & docent doctiſsimi Thomiſtæ, quos refero *in Opuſc. pro Ieſuitis, tr. de Pœnit. prop.*5. (licèt ipſis omnino diſſentiam) non tenetur acceptare pœnitentiã (ſaltem vt læthali,) ergo ex hoc capite non tenebitur ſub læthali ad confitenda oblita. Contra ſecundò, quia virtute abſolutionis, ex confeſsione aliorum, tutus omninò eſt in conſcientia, quod remiſſa ſint. Ergo ſi aliud non ſit caput obligationis deferendi ad iudicium peccata directè abſoluta, non erit obligatio ſaltem grauis confitendi oblita, quod erroneum eſt.

24 Reſpondeo ergo, dicendum, omnia peccata ſecundum ſpeciẽ & numerum, quibus pœnitens Deum ſuum grauiter offendiſſe meminerit, debere ex præcepto Diuino in confeſsione explicari. Cùm autem huic præcepto non ſatisfecerit, qui peccata, quorum modo meminit, non eſt confeſſus; vel quia in prima confeſsione oblitus fuit, vel quia ſecundùm ſpeciem, & numerum, ex iuſta cauſa, explicare non potuit; fit planum, debere iterum ad iudicium deferre adimplendum præceptum confeſsionis à Chriſto Domino fidelibus impoſitum.*Qui (vt ait Tridentin. *ſeſſ.*14.*cap.*5.) Sacerdotes ſui Vicarios reliquit, tanquam Præſides, & iudices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint, quo pro poteſtate clauium remiſsionis, aut retentionis peccatorum ſententiam pronũtient. Conſtat enim Sacerdotes iudicium hoc, incognita cauſa, exercere non potuiſſe, neque æquitatem in pœnis iniungendis ſeruare, ſi in genere dum-

taxat,

taxat,& non potius in ſpecie,&ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent. * Itaque præcepto Chriſti Domini nondum eſt ſatisfactum,donec ſuper omnia peccata in ſpecie,& ſigillatim confeſſori declarata, vt reuera patrata fuerunt ſententia remiſsionis pronuntiata fuerit,ac proindè nō ſufficit,quòd aliter ſubiecta,& ad iudicium delata directè abſoluta fuerint.Sicut nec ſufficeret, quod per Diuinā reuelationem conſtaret, fuiſſe remiſſa , quia ſententia ſenſibilis ſuper illa, vt nuper expoſita,ex præcepto Chriſti Domini deſideratur. Quod benè notauit M. Blanchis *vbi ſuprà, fol.273.in fine,caſus primi,* dicens: * Datò, quod quis per reuelationem haberet certitudinem de ſua contritione,ſcilicèt,quod fuerit talis ac rāta,vt totam pœnam,ac culpam ſolverit,vel abſtulerit , tenetur etiam ad ipſam confeſsionē, vt ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ de confitendo ſemel in anno, (adde & Chriſti Domini de omnibus peccatis modo expoſito confitendis) aliàs peccaret contra tale præceptum.*Hæc eſt genuina ratio, cur abſolutus,etiam directè (præfata confeſsione cum expreſsione requiſita non præcedente)præcepto confeſsionis teneatur. Et quæ planè etiam euincit obligationem confitendi oblita,licèt gratis adverſarijs detur, fuiſſe directè abſoluta in confeſsione aliorum. Quod falſum eſſe oſtendimus.Quia vt explicat D.Thomas *in 4.ad Anibaldum,diſt.21 q. 3.ad 3.*Ratio quare in confeſsione generali,peccata oblata dimittuntur,eſt,quia Deus non requirit ab homine , pluſquam poſsit, ceſſante autem impotentia , requiritur ſpecialis confeſsio.*Sic D.Thomas & cum illo omnes.

QVÆSTIO VIII.

An qui ſcienter ex verecundia tacet in confeſſione peccatum mortale, teneatur aliorum confeſsionem iterare?

§. PRIMVS.

Quid nonnulli ſenſerint.

1 REm hanc in diſputationem adduco,quia nonnullos de certitudine communis ſententiæ affirmatiuæ dubitantes audiui,etſi quorundam Thomiſtarum principijs infrà iaciendis non leuiter ductos. Quam licèt deſerere non audeat Quintana-Dueñas *tom.2.Singular.tr.3. à Singular.23. vſque ad 27.*ex modo tamen referendi,in cōtrariam valdè inclinare videtur : Sic enim, inquit,*vt ingenuè fatear , non leuem difficultatē pro vtraque parte inueni, licèt ſemper tutiorem viā ſequens, huiuſmodi cōfeſſiones iterari feci. Sed re perpenſa , non exigui ponderis fundamenta apparere videntur ad inueſtigandū prædictam confeſsionem eſſe validam,informem tamen ſine Sacramenti fructu,gratia nempè ſanctificante: ac proindè iterationis onere eximi , probabiliter forſan videri poſſe pœnitentes , qui ita ſunt confeſsi,&c.*Sic ille *ſing.23.*& infra poſt rē vndique exagitatam *ſingul.27.nu 6.*concludit:*Hæc,& alia,quæ breuitatis ergo omitto,ſunt fundamenta,quibus inniti poſſe videtur hæc ſententia(negatiua) illa ſapientes attentè perpendant,diſcutiātque, an ob hæc fundamenta à communi ferè praxi diſcedere liceat.Omnes enim Confeſſores repetere adſtringunt,licèt vnum , vel alterum non vulgari in Theologia morali ſapientia præditū ab hac repetitione pœnitentes exonerare audiui. Vtinam Doctores hanc quæſtionem ex profeſſo,ac expreſsè exagitantes haberemus, quorum calculo libenter ego aſſentirem,ſed nullum adhuc inueni,ac proinde hæc potius proponendo,quam reſoluendo,prodo. Affirmatiuæ autem,& communi repetendi eiuſmodi confeſsiones,adhæreo.*Sic ille *n.6.*ſed tamen illicò,quod deſiderabat, inuenit *nu.7.* Nam partem negatiuam apud illum tuetur Ioannes Baptiſta Poſſeuinus Mantuæ Archipræsbyter *in lib.de officio Curati, cap.7.n.28.* vbi ſic ſcribit:*Quæritur,an qui verecundia confeſsionem dimidiat, ſciens quidem malè agere,ſed neſciens confeſsionem non valere, teneatur omnia repetere , vel ſola relicta? Reſpondeo. Si iſte credebat peccatum quidem,ſed non mortale,credo ſufficere,ſi confiteatur ſola relicta,&c. Deducitur ex Soto, etiam ex Lopez , vbi admittit ignorantiam inculpatam excuſare ab integritate confeſſionis. Poſſes dicere : Doctores ſuprà citati concedunt talem ignorantiam excuſare, ſed non in caſu poſito, cum iſte tacens verè ſciat mortaliter delinquere , licèt ſciens omiſſum non reddere confeſsionem inualidam. Reſpondeo vera eſſe iſta;at ſicut primus excuſatur ignorantia inculpabili,& nulla alia ratione,ſic,& hic ſecundus,cum vtrorumque eadem ſit ratio. Poſito tamen, quod iſte faciens verè credat,ſe non teneri ad validitatem cōfeſsionis peragendā,omnia cōfiteri ſub mortali:quia ſi ſciuiſſet,integram omnium peccatorum feciſſet.*Sic Poſſeuinus.

2 Cui conſentit Fr. Luis de S. Iuan in Sūma,cui titulus :*Tratado de la adminiſtracion de los Sacramentos,*vbi de la Penitencia,*n.53.*Ibi enim hanc interrogatiunculam facit:*Si callò el pecado , ſabiendo que hazia mal,mas no ſabia , que la confeſsion no era valida , eſtarà obligado à repetir todas las coſas,que confeſsò ò ſolas las que dexò de confeſſar? & *num.53* ratio difficultandi, inquit,

inquit, eſt. *Porque eſſe que calla, ſabe verdaderamente que peca mortalmente, aunque no ſepa, que lo que dexa de dezir, haze que la confeſsiō no ſea valida.* En caſum in ſtrictioribus terminis. Reſpondet; idem prorſus de iſto eſſe iudicandum, ac de illo, qui ex ignorantia inculpabili omiſiſſet confiteri, ac proinde non teneri peccata iam dicta repetere. Reddit rationem: *Porque aſsi como al primero le eſcuſa la ignorancia inculpable, y no alguna otra razon, aſsi de la miſma manera à eſte ſegundo; porque la miſma razon es del vno, que del otro, como crea verdaderamēte, no eſtar obligado, para hazer que la confeſsion ſea valida, à confeſſar todos ſus pecados, ſo pecado mortal; porque ſi lo ſupiera, hiziera la confeſsion enteramente de todos los pecados. Suarez *tom. 4. diſput. 23. ſect. 3. num. 2.* Poſſeuinus *ibi num. 28.* *Hactenus Fr. Luis de S. Iuan: ſed neſcio, quo fundamento pro hac opinione referat P. Suarez, quia ibi contrariam, & communem expreſsè tuetur, imò *nu. 4.* inquit. *Certum eſſe, & receptū apud Theologos in eo caſu cōfeſsionē eſſe nullam,* & per conſequens iterandam, provt communiter omnes ex hoc principio deducunt.

3 Fauet autem plurimum citatis Ferrātinus *de Scandalo, diſp. 1. quæſt. 79. à num. 14.* qui licèt eam non ſequatur, ei aliquando placuiſſe ſignificat, dicens: *Nunc ſolum proponam rationes, quibus antea perſuaſus exiſtimabam, non eſſe repetendas confeſsiones ſacrilegas. Itaque non eſſe neceſſarium, vt ſigillatim, ac ſpeciatim repetantur peccata iā dicta (etiamſi confeſſarius ſit diuerſus) ſed ad ſummum in communi, explicando tamen in ſpecie, ac numero alia non dicta: verb. grat. *Peccaui centies mortaliter in ſpecie furti, millies in ſpecie detractionis*, & ſic de cæteris, quæ nunquam dicta fuerunt in confeſsionibus præcedentibus, ſiue culpabiliter omiſſa, ſiue poſteà commiſſa. Rurſus feci quinque confeſsiones ſacrilegè, & tandem accuſo me generaliter de omnibus mortalibus, quæ in huiuſmodi confeſsionibus præcedentibus dixi, vel accuſo me de omnibus mortalibus totius vitæ.* Sic ille.

4 Cui etiam fauet Nauarr. *de Pœnit. diſt. 5. cap. Conſideret, §. Cautus*, vbi ait, nulla ratione neceſſariò cōcludi poſſe, integritatem cōfeſsionis eſſe neceſſariam omnino ad eius valorem. Et Ioannes de Medina *Cod. de Confeſsione, quæſt. 8.* & nonnulli Catholici, qui vt teſtatur Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 22. ſect. 1. num. 3.* aſſerunt, non poſſe ſufficienti ratione colligi, integritatem formalem cōfeſsionis eſſe de neceſsitate Sacramenti, ſeu ad eius valorem requiſitam. Nullus verò ex antiquis auſus eſt dicere, confeſsionem non integram formaliter eſſe validam; atque adeò Doctores omnes, ſi diuerſo confeſſario fiat, iterandam eſſe docuerunt, eaque expreſsione, ac ſi nunquam ea peccata dicta fuiſſent in præcedētibus confeſsionibus ſacrilegis. Quibus indubitanter adhæreo.

§. II.

Recentiorum fundamenta.

5 Cæterùm, diſputādi cauſa, Recentiorum (quibus ego nunquam aſſentiar) fundamenta producam, vt doctiores iudicent. Capto exemplari à Socraticorum Schola, in qua, vt inquit Hieronymus contra Pelagianos, ſolicitum erat in dubijs, omnia, quæ dici poſſunt, vtrinque adducere, vt perſpicacius veritas eligatur. Quod, vt fælicius præſtem: Suppono Integritatem confeſsionis aliam eſſe materialem, quæ in eo conſiſtit, quod omnia læthalia commiſſa, & clauibus non ſubiecta, pœnitens confiteatur. Et hæc, vt fatentur omnes, non requiritur ad valorem confeſsionis, neque ad eius effectum; quia non rarò, aut ex obliuione, aut etiam ex cauſa rationabili, poſſunt aliqua ſcienter omitti, abſque præiudicio valoris, & fructus confeſsionis. Alia verò eſt integritas formalis, quam omnes Theologi antiqui, & communiter moderni, vt indubitatum vſque modò ſupponebant eſſe de neceſsitate Sacramenti, ita vt ea deficiente, confeſsio ſit inualida, & ideò iteranda.

6 Hanc igitur integritatem ad valorem confeſsionis non requiri, ſed ſolummodo ad eius effectum, pluribus ſuadere contendunt recentiores citati. Primò, quia integritas formalis confeſsionis conſiſtit in eo, quòd fiat de omnibus peccatis, quæ moraliter loquendo, hic, & nunc pœnitens confiteri tenetur: ſed hæc non requiritur ad valorem confeſsionis, ſed tantùm ad eius effectum. Ergo ſyllogiſmus concludit, ſi præmiſſæ conſiſterint. Maiorem tuentur D. Thom. Henriquez, Bellarm. Molfeſsius, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 5. diſp. 5. q. 2.* & conſentit Suarez *tom. 4. in 3. par. diſp. 23. ſect. 4. n. 3.* vbi ait: *Eam tantùm eſſe integritatē formalem, in qua homo nil omittit peccando mortaliter, ſiue ſcientia, ſiue ex ignorantia, & negligencia culpabili, &c. tenent Caiet. Petrus de Soto, Nauar. & Medin.* Hæc cū citatis Suar. & nouiſsimè M. Ioann. de Prado *in opere poſthumo, de Pænit. q. 2. de integrit. confeſſ. dub. 3. n. 1. fol. 658.* vbi ait, cōfeſsionem formaliter integram, tunc contingere. *Quando explicātur omnia quæ moraliter explicari poſſunt, quia ſi aliqua reticeātur, eſt cum iuſta, & rationabili cauſa.* Vndè

in-

inſertur non eſſe formaliter integrā confeſſionem, in qua, non ex obliuione, nec ex aliqua iuſtà cauſa, peccatū mortale omittitur.

7 Quorum ſententia deſumitur ex Cōcilio Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* Vbi confeſsionis integritatem (quam ad valorem exigit) in eo conſiſtere dicit, *quod à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſsionem, conſcientiam habent, in confeſsione recenſeantur.* Peccata autē, quæ ex negligentia grauiter culpabili omittuntur, non ſunt a pœnitentibus diligenter diſcuſſa, & conſequenter eorum omiſsio neceſſariò integritati formali confeſsionis opponitur. Cuius rationem tradit Vazq. *tom. 4. in 3. p. q. 92. art. 3. n. 4 & 5.* dicens: *Et ratio meo iudicio eſt manifeſta, quia in cōfeſſione non integrè facta ex ignorantia culpabili mortaliter, peccatum, quod committitur, eiuſdem naturæ eſt, ac ſi ex induſtria fieret, aut ex ignorantia nimis craſſa. Peccata enim quorum malitia conſummatur in actu, vel omiſsione exteriori, eiuſdem ſpeciei ſunt, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter fiant, ergo aut neutrum vitiat Sacramentum, & irritat, aut vtrumque idem faciet *Sic Vazq. Cuius principium eſt ſatis commune apud Theologos. Quod ſuſtinet Illuſt. ac Reuer. M. Tapia, Archiep. Hiſpal. in ſua doctiſsima Catena Mor. *lib. 3. q. 9. art. 8.* dicēs: *Peccatum ex ignorantia vincibili non affectata eſt eiuſdē ſpeciei cum peccato facto ex certa ſcientia circa idem obiectum.* Et tenuit ante illum, M. Ledeſma *in Sum. 1. p. de Sacram. Pœnit. cap. 19. concl. 3.* & plures apud Salas *1. 2. tract. 13. diſp. 8. ſect. 9. n. 71.* *Et ita generatim, inquit, docent Vazq. Azor, Sayro, Valentia, & alij communiter.* Ex quibus concluditur cū Vazquez *ſuprà*, aut neutrum, aut vtrumque peccatum vitiare Sacramentum, quia æquè vnum, ac alterum integritatem formalem confeſsionis euertit.

8 Vnde ſic inſtauratur argumentum. Integritas formalis conſiſtit in eo, quod pœnitens nihil omittat in confeſsione peccando mortaliter, vt ex Trident. & auctoribus citatis probatum manet. Sed omittere in cōfeſſione peccatum læthale ex ignorantia grauiter culpabili, ac proinde peccando mortaliter, non reddit confeſsionem invalidam, vt fatentur M. Sylveſt. M. Sotus, M. Palud. M. Victoria, M. Ledeſma, & alij Thomiſtæ, apud Quintana Dueñas ſuprà, & apud Leand. à Sacram. *q. 70. & 75.* & concedit cum alijs Diana *p. 2. tr. 17. reſol. 31.* Doctor Garſi *cent. 2. cap. 26. n. 14.* & Carolus de Baucio in ſelecto compēdiolo, *fol. 24* Et quod mirabilius, ipſe M. Prado ſuprà, vbi poſtquam integritatem formalem, vt auctores citati definiuit, ſic ait: *Si obliuio, & ignorantia fuerint culpabiles, confeſsio erit valida, ſed informis.* Ergo integritas formalis non requiritur ad valorem confeſsionis, ſed ſolum ad eius effectum: atque adeò licèt non fuerit formaliter integra, non erit obligatio illam iterādi, ſed ſolum peccatum omiſſum, & integritatis defectum explicandi, ſicut de reliquis confeſsionibus validis, licèt informibus, docent communiter Theologi. Huic diſcurſui difficilè diſſentiet M. Prado, quia *tom. de Pœnit. citato, q. 3. de contrit. dub. 3. fol. 625. n. 24.* concedit cum Suarez, & Lugo, quod *obliuio inculpabilis alicuius mortalis non tollit formalem integritatē confeſsionis, ſecus ſi culpabilis. Quæ doctrina, inquit, evidēs eſt.* Sic Prado (licet in conſequēter. Sentit ergo validam eſſe confeſsionem, etſi formaliter non integram, vtrumque locum conferto.

9 Huius argumenti robur viros doctiſſimos latere nō potuit, ideòque ad illud euertuandum, maiorem præfati ſyllogiſmi negāt, aſſerentes integritatem formalem confeſsionis non eſſe, qualem ſuprà deſcripſerunt Doctores citati, ſed in eo præciſsè cōſiſtere, quod ſcienter nullum peccatum omittatur in cōfeſsione, ex illis, quæ pęnitens confiteri tenetur: Hoc gratis dicitur; ſed tamen quia falſitatis conuincere facilè non eſt, ideò ſecundum argumentum ſic efformo.

10 Cōcilium Trident. *ſeſſ. 14. cap. 3. 4. & 5.* æquè definit, attritionem includentem deteſtationem de peccato commiſſo, & propoſitum non peccandi de cætero, eſſe quaſi materiam huius Sacramenti, ac integram peccatorum confeſsionem, ſed confeſsio ſcienter facta, abſque prædicta attritione, eſt valida, & non iteranda: ergo & ſciēter facta, abſque prædicta integritate. Maior conſtat ex Concilio *cap. 3* ibi: *Sunt autem quaſi materia huius Sacramēti, ipſius pœnitentis actus, nempè contritio, confeſsio, &c.* Et *cap. 4.* *Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero.* Et *cap. 5.* *Ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ iam explicata, vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit, inſtitutam etiam eſſe à Domino integram peccatorum confeſsionē.* En definitio Concilij æquè declarat, qualis debeat eſſe contritio; & qualis confeſsio. Ergo ſi Sacramentum poſsit validum cōſiſtere; abſque contritione, vt à Concilio explicata, inconſequenter negabitur validum eſſe poſſe, abſque formali integritate.

11 Confeſsionem autem ſcienter factā abſque præfata deteſtatione peccati (cum ſola diſplicentia) & abſque propoſito non peccandi de cætero, validam eſſe, atque adeò nō iterandā ſi peccator de tali defectu doloris, & propoſiti ſe accuſet, caſu, quo agnoſcat

Digitized by Google

in hoc mortaliter delinquere) docent Caiet. M.Canus, M.Ledeſma, Couarr. Thom.Hurtado citans Capreolum,& D.Thom.D.Anton.Paludanus,Sylveſter,& alij , quos referã infrà *diſp.5.q.2.* Quibus adde M. Paulum de Blanchis eiuſdem Prædicatorum Ordinis *in diſcept caſuum conſcientiæ , diſp.4.in litt.C. caſu 5 dub.1.fol.221.* vbi ſic. *Quartus defectus ex parte contritionis eſt,quando nõ habet dolorem ſufficientem , & non confitetur talem defectum , confeſsio ex tali fictione eſt nulla,cùm non ſit integra; quia inſufficientia illa imputatur ad peccatum. Si verò confitetur illam,& abſolvitur,ſatisfacit præcepto Eccleſiæ,& non tenetur iterare confeſsionem,nihilominus pro tunc non conſequitur gratiam ſacramẽtalem: ſed recedente fictione,tunc pœnitens incipit accipere fructum abſolutionis.* Et eſt expreſſa ſententia Diu. Thomæ *in 4.diſt.21.q.3.art. 1.q. 1.ad 1.* vbi hæreticum, *quem cõfeſſarius inducere nequit, vt deſiſtat à corruptione plebis*, ac proinde ſine dolore,& propoſito confitentem,validum Sacramentum recipere docet , & rationem reddit. * Sicut enim(inquit) Baptiſmus eſt Sacramentum , quamvis quis fictus accedat (id eſt.ſine dolore,& propoſito)ita confeſsio non deſinit eſſe ſacramentalis , quamvis ille, qui confitetur , emendationem non proponat. * Sic D. Thom. Quod ſatis prædixerat *diſt.17.q.3.art.4.q.1.in corp.* vbi ait : * Confeſsio etiam poteſt eſſe in eo, qui non eſt cõtritus,&c & quamvis tunc non percipiat abſolutionis fructum , tamen recedente fictione,percipere incipiet. * Cuius verba ponderans M.Blanchis *ſuprà §.Difficultas,fol.222.* ſic ait:*Inter Thomiſtas eſt controuerſia de intelligentia verborum D. Thomæ , de illo, qui accedit ad confeſsionem nõ attritus, qui pro illo tunc non accipit fructum Sacramẽti,accipit tamen recedente fictione, vt accidit in Baptiſmo, & in alijs Sacramentis. M. Dominicus de Soto, dicit , quòd Angelicus Doctor loquebatur ſecundũ opinionem cõmunem , quod dicunt in Summa correxit,&c.Capreolus, Caietanus , & alij Thomiſtæ oppoſitum tenent : dicunt ſententiam veriſsimam eſſe , & quod non eſſet retractanda,ſed ſolida manere.*Sic M.Blanchis pro D.Thoma, qui locis ſuprà citatis, non ſolùm videtur admittere Sacramentum Pœnitentiæ validum abſque ſufficienti dolore,ſed etiam abſque vllo.

12 Ideò eius auctoritate ductus Fr.Chriſtophorus à S.Ioſepho *tom.1.opin.moral.2.p. de Sacram Pœnit.dub.1.* non tenuit dicere, confeſsionem ſcienter factam abſque vllo prorſus dolore,etiam ab illo, qui benè nouit eſſe læthale,ſic accedere,validam eſſe,& non iterandam, Quod probabile putauit Durand *in 4.diſt.17.q.13.n.7.*& non eſſe improbabile ait R.P.Delgadillo *tom.de Pœnit.cap 10. num.44.* contendens pro hac ſententia militare Ricard.Caietan.Canum , Ledeſmam, & Couarr.& poſſe pro illa citari Paludanũ, D.Anton.& Syveſt.& *eſſe indubitatã D.Thomæ ſententiam in 4.diſt.17.q 3. art.4. q. 1.in corpore* ab illo nullibi retractatam. Quibus à fortiori conſentire tenentur Maiot, Almainus,& alij,apud Henriquez *lib.1.de Pœnit.c. 26.num.7.in Gloſſ.litt.V.* aſſerentes,dolorem non eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ,ſed requiri vt diſpoſitionem ad eius effectum. Cùm igitur integritas formalis confeſsionis non magis exigatur à Trident. quam dolor,ſeu deteſtatio de peccatis , cum propoſito non peccandi de cætero , & æquè de vtraque parte definiat , eſſe quaſi materiã Sacramenti pœnitentiæ: neceſſariò indè cõcludendum videtur,aut vtramque , aut neutram eſſe partem eſſentialem illius,vt Sacramenti. Et ſanè ſi definiente Concilio deteſtationem peccati commiſsi cum propoſito non peccandi,eſſe quaſi materiam Sacramẽti,ſolùm definit(vt exponunt aduerſarij)eſſe partem Sacramenti,vt remiſsiui peccatorũ, non vero Sacramenti , ſecundum ſe conſiderati: definiente ſimiliter integram peccatorum confeſsionem eſſe quaſi materiam Sacramenti,eandem prorſus expoſitionem admittere poterit. Aut reddas,quæſo apparentem diſparitatem?

13 Vrgetur primò. Quia ſi ob aliquam rationem confeſsio formaliter integra eſſet neceſſaria ad valorem Sacramenti, maximè, quia ita videtur declarare Trident. *ſeſſ.14.c. 5.* dum ait:*Itaque dum omnia quæ memoriæ occurrunt peccata, Chriſti fideles confiteri ſtudent , proculdubio omnia diuinæ miſericordiæ ignoſcenda exponunt. Qui vero ſecus faciunt,& ſcienter aliqua retinent, nil Diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.* * Atqui verba hæc ſolùm euincunt , prædictam integritatem eſſe requiſitam ad effectum Sacramenti , non verò ad eius valorem. Ergo: Minorem, in qua tota eſt difficultas probo. Primò,quia pœnitẽs, qui ex ignorantia grauiter culpabili omittit confiteri aliquod læthale,nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponit , & tamẽ,iuxtà communem Thomiſtarum opinionem,confeſsionem validam, & non iterandam efficit. Secundò , qui ſcienter confitetur ſine ſufficienti dolore,& propoſito,(vt omnes ſuprà citati defendunt) validum etiã Sacramentum efficit,cùm tamen nil diuinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponat. Ergo verba Concilij non magis cogunt nos aſſerere confeſsionem formaliter integram eſſe neceſſariam ad valorem Sa-

Digitized by Google

cramenti, quàm dolorem efficacem, & propoſitum non peccandi: ſed hæc, vt Thomiſtæ relati tuentur, ſolùm requiruntur ad effectum, non ad valorem: Ergo, & illa.

14 Vrgetur ſecundò, quia Trident. *ſeſſ.* 14. *Can.* 4. eodem tenore verborum definit neceſsitatem doloris, & integritatis confeſsionis, & vtriuſque ſolùm adſtruit in ordine ad remiſsionem peccatorum. * Si quis, inquit, negauerit ad integram, & perfectam peccatorum remiſsionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam pœnitentiæ, videlicèt, contritionem, confeſsionem, & ſatisfactionem, quæ tres partes pœnitentiæ dicuntur, &c. anathema ſit. * Ergo ſi ex hoc Canone inferre licèt, dolorem, de quo loquitur Concilium *cap.* 3. ſolùm eſſe neceſſarium ad effectum Sacramenti, non verò ad valorem; idem evidenter inferre licebit de integritate confeſsionis. Cui etiam facit, quod *Canone* 7. Vbi de ſola integritate ſermonem inſtituit, ſolùm definit eſſe neceſſariam ad effectus Sacramenti. * Si quis dixerit in Sacramento Pœnitentiæ, ad remiſsionem peccatorum, neceſſarium non eſſe iure Diuino confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta anathema ſit. * Cum ergo nullibi definiat Concilium integritatem confeſsionis eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti, ſed ad remiſsionem peccatorum, & aliunde non magis definiat integram peccatorum confeſsionem, quam eorum deteſtationem, & propoſitum, eſſe partes Sacramenti Pœnitentiæ; planè deducitur, ex definitis non magis conuinci formalem integritatem eſſe de neceſsitate Sacramenti, quàm attritionem includentem deteſtationem, & propoſitum.

15 Vrgetur tertiò. Quia quantum ex Concilio colligere licèt: tàm requiritur ad Sacramẽtum Pœnitentiæ dolor integer peccatorum, quæ quis confitetur, quàm integra peccatorum confeſsio, ſed qui ſcienter haberet dolorem vnius peccati, & non alterius (ſi de hoc defectu ſe accuſaret) faceret confeſſionem validam, & informem, iuxta communem Thomiſtarum ſententiam., aſſerentium ex defectu integritatis doloris ad omnia peccata, poſſe dari Sacramentum validum, & informe, ergo & abſque integritate confeſsionis. Ergo vel vtraque ad valorem Sacramenti requiritur, vel neutra.

§. III.

Iudicium Auctoris.

16 IDeò vtramque integritatem doloris, ſcilicèt, & confeſsionis, ſicut, & attritionem includentem deteſtationem, & propoſitum, eſſe neceſſariam ad valorem Sacramenti, ſemper exiſtimaui, & firmiter nunc teneo. Cenſeo enim, à principijs intrinſecis non eſſe magis probabilem opinionem negantem præfatæ attritionis neceſsitatem ad valorem Sacramenti, quàm quæ integritatem formalem confeſsionis ad eius valorem neceſſariam negat. Nam, vt ſuprà probaui, vnam, & alteram æquè definit Concilium eſſe partem Sacramenti, & vtramque ad remiſsionem peccatorum æquè neceſſariam eſſe ſub anathemate decernit. Quapropter de vtraque eodem prorſus modo Theologizandum iudico.

17 Addo teneri etiam confeſsionem iterare, qui certus de peccato in confeſsione omiſſo dubius eſt, an ex verecundia, an ex iuſta cauſa omiſerit. Quia, revera, dubius eſt de valore confeſsionis: atque adeò de adimpletione præcepti. Certus autem de præcepto, & dubius de eius adimpletione, adimplere tenetur. Quapropter audiendus non eſt Carolus de Baucio, qui *in Miſcel. tom.* 1. *quæſt.* 474. oppoſitum videtur aſſerere, his verbis: * Salvo meliori iudicio, ſi poſt diligens examen pœnitens dubitat, an revera tacuerit peccatum mortale in confeſsione ex verecundia; aſſero, quod non tenetur repetere confeſsionem illam, in qua dubitauit tacuiſſe ex verecundia, etiam ſi magis inclinet, quod non ſit confeſſus, &c. Idem dicendum eſt, ſi magis inclinat pœnitens, quod ex malitia tacuerit peccatum, nempè non teneri repetere confeſsionem, ſed tantùm confiteri peccatum omiſſum, de quo eſt dubius, an aperuerit in confeſsione, &c. Ita mecum ſentiunt docti, & pij viri, quibus hunc caſum communicaui. * Hæc Baucius. Sed non placet, propter rationem nuper attactam, quando certus eſt non fuiſſe confeſſum, & dubitat, an ex verecundia, an ex iuſta cauſa omiſerit. Idemque dicendum, quando vtrumque, quia ratione dubij de confeſsione peccati certo commiſsi, certum eſt manere obligatum.

18 Ex dictis concluditur, quod ſicut pœnitens nequit, abſque iuſta cauſa, tacere in cõfeſsione peccatum aliquod læthale, ita nec confeſſarius poteſt, niſi omnibus auditis, abſolutionem impendere, quia vterque ex præcepto Diuino ad confeſsionem, & abſolutionem formalitèr integram tenetur, quæ ſicut ex

Digitized by Google

ex parte pœnitentis exigit, vt omnia, pro quibus tacendis non eſt cauſa, recenſeantur, ita ex parte confeſſarij, vt omnibus auditis, abſolutionem largiatur. Vndè fit primò, audiendos non eſſe M. Sotum, M. Paludanum, D. Antoninum, Nauarr. M. Ledeſm. & alios, apud Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.* 11. *dub.* 18. *num.* 315. aſſerentes, ſuperiores, pro ſuo nutu, poſſe, pœnitentem à ſolis reſervatis Sacramentaliter abſolvere, & pro abſolutione aliorum læthalium ad inferiorem confeſſarium remittere. Hoc enim, abſque vrgente cauſa, propter rationem ſuprà adductam, fieri non poteſt, vt benè docet M. Paulus de Blanchis Dominicanus *in diſceptat. caſuum conſcientiæ, di, c. 4. diſput. 4. in lit. C. fol.* 179. & communiter Theologi, quia ſi pro libito confeſſarij, dimidiari poſſet confeſsio, pro libito etiam pœnitentis poſſet, quia non eſt maior ratio vnius, quam alterius.

19 Fit ſecundò omninò reijciendum M. Baltanas *in Margarita confeſſorum folio mihi* 44. ex præfacta opinione (quam etiam ipſe cum commilitonibus tuetur) ſic deducentem: * Ex quibus, inquit infero, quod quando quis facit longam confeſsionem durantem per plures dies, poſſet in qualibet partiali confeſsione abſolvi, quia non videtur maior ratio in caſu ſuperiori, quam in hoc. * Sic ille. Quod licèt conſequenter dictum, à veritate prorſus alienum eſt (extra periculum mortis) quia confeſsionem dimidiare eſt contra præceptum Diuinum, quod niſi vrgẽte cauſa occurrente, ſuam ſemper obligãdi vim retinet. Secus autem eſſet, ſi pœnitens vellet confeſsionem generalem facere de omnibus læthalibus iam iterum ritè confeſsis, nam cum eiuſmodi peccata ſint materia libera confeſsionis, poterit, pro ſuo nutu, quæ voluerit omittere, & per conſequens eorum confeſsionem dimidiare, vt ex terminis notiſsimum eſt.

20 Fit tertiò, minimè ſuſtinendam ſententiam quamdam præcitati M. Pauli de Blanchis *vbi ſuprà fol.* 180. § *Obſeruandum.* qui putat probabile, eum, qui de omnibus peccatis Sacerdoti inferiori confeſſus, gratiam Sacramentalem virtute huius confeſſionis accepit, ſi poſtea ſuperiori reſervata iterum confiteatur, & Sacramentaliter ab illis abſolvatur; non recipere augmentum gratiæ per abſolutionem Sacramentalem à ſuperiore collatam. Verba eius ſunt. * Obſervandum igitur eſt, quod per abſolutionem primi abſolventis, ſiuè ſit inferior, ſiuè ſuperior, confertur Sacramentalis gratia, vnde ſecunda confeſsio, & abſolutio, eſt prioris perfectio, (attende) & ideò poteſt ſuſtineri, quod per ſecundum Sacramentum non augeatur Sacramentalis gratia, quia fuit data (in primò) virtute ambarum abſolutionum. At verius tamen eſt, ſiuè ſit vnum, ſiuè duo Sacramenta, quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia. * Sic ille, cum M. Soto *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5. §. Digladiantur*, vbi ait: * Secunda confeſsio, & abſolutio eſt prioris perfectio, & ideò poteſt dici vnius Sacramenti, & ſuſtineri, quod per ſecundum Sacramentum non augetur Sacramentalis gratia, quia prior fuit data in virtute ambarum abſolutionum, attamen ſiuè ſit vnum, ſiuè duo Sacramenta, veroſimilius eſt, quod per ſecundam abſolutionem augetur gratia. * Quibus M. Sotus contrariam ſententiam probabilem putat. Sed hæc doctrina ſuſtineri non poteſt: quia vbi eſt diſtincta, eorundem peccatorum confeſsio, cum dolore, ſeu diſpoſitione requiſita à Triden. & noua Sacerdotis abſolutio, datur verum, & diſtinctum Sacramentum Pœnitentiæ ritè ſuſceptum, quod gratiam Sacramentalem conferre, certiſsimum eſt, & me iudice, fide ſanctum. Videatur idem Paulus de Blanchis *diſput. de Contrit. fol.* 300. & 301. vbi ex D. Auguſtino, & D. Thoma, hanc concluſionem certiſſimam eſſe conſtat; ac proinde oppoſitam, in eius etiam principijs, reijciendam prorſus.

21 Pro coronide huius diſputationis obſervandum eſt, præcepto Eccleſiaſtico annuæ confeſsionis non ſatisfieri per confeſsionem voluntariè nullam: quia Eccleſiæ præceptum eſt modificatiuum Diuini, quod tempore ab Eccleſia determinato ex huius præcepto adimpleri debet. Præceptum autem Diuinum non adimpletur, ni verum Sacramentum pœnitentiæ recipiatur. Vndè fit, omninò exterminandam opinionem aſſerentium, per confeſsionem non integram, omittendo voluntariè aliquod mortale, etſi inualidam, ſatiſfieri præcepto annuæ confeſsionis. Quam tenuerunt Sylveſter, Paludanus, Cano, Ledeſma, & alij, quos refert Leander à Sacramento *tom. 1. tract. 5. de Pœnit. diſp. 3. quæſt.* 52. Idemque propter eandem rationem tenendum, licèt confeſsio ſit integra; ſi tamen nulla, & inualida ob defectum omninò internum; doloris v.g. pœnitentis: quidquid contradixerit Mag. Victoria *quæſt.* 163. quem ſequitur Ludouicus de S. Iuan *quæſt.* 8 *art.* 2. *diffic. 2. pag.* 498. Qui addunt, idẽ prorſus dicendum, etiamſi eiuſmodi confeſsionem nõ ſubſequatur abſolutio. * Qui confitetur (inquit Victoria ſuprà) omnia peccata ſua, etiãſi non habeat dolorem, ſi confiteatur hoc ipſum, quod non habet dolorem, ſiuè abſolvatur, ſiuè non; credo, quod ſatisfacit præcepto Eccleſiæ: ergo certè non damnarem illum. * Cui conſentit M. Can. *in relect. de Pœnit. part. 5. fol* 43. §. *Ad tertium iam patet*, vbi ait: * Imò crediderim ego, quod eum pec-

peccator ſe ſiſtit Sacerdoti, etiamſi non recipiat abſolutionem, implet præceptum Eccleſiæ. Quare cenſuræ, ſi quæ fulminentur adverſus eos qui eo anno non ſunt confeſsi, huiuſmodi peccatores impœnitentes non tangunt. * Cæterùm nulla ex præfatis ſententijs ſuſtineri poteſt: quia præcepto recipiendi verum Sacramentum, eo voluntariè non ſuſcepto, nemo ſatisfacit. Et contraria aſſertio damnata eſt ab Alexandro VII. die 24. Septembris anno 1665. vbi inter alias propoſitionis, vt ſcandaloſam, vt minimum damnauit hanc: *Qui facit confeſsionem voluntariè nullam, ſatisfacit præcepto Eccleſiæ.* Quæ cenſura potiori iure invrenda ſingulari opinioni M.Domin.Baltanàs *in Margarita confeſ. fol. 44. in edict. Complut. anno* 1554 vbi ait: * Si quis haberet ſolùm peccata cordis, videtur quod poſsit differre confeſsionem, vſque ad mortis articulum, cum de illis Papa nil habeat iudicare.* Cuius ſententiam omnes authores reijciunt, in illamque Thom. Hurtad. *tom. 1. de Reſid. Sacra, reſ. 8. de Reſid. Canon. ſubſect. 1. num. 20. fol.* 345. ex principijs veræ Theologiæ, ſic concludit: * Manet ergo temeraria, & improbabilis ſententia Margaritæ, quæ ante porcos, non ante fideles, & Catholicos proijci debet. * *Et hæreticam eſſe* dixit Philippus à Santiſsima Trinitate Carmelita Excalceatus, & Primus ſui Religioſiſſimi Ordinis Definitor Generalis, *tom. de pœnit. diſp. 12. dub. 2.* Quia fide ſanctum eſt præceptum Diuinum confeſsionis ad omnia peccata mortalia, tàm interna, quàm externa ſubijcienda obligare: vt definit Trid. *ſeſſ. 14. cap. 5.* Eccleſia autem tempus ad eiuſmodi præcepti ad impletionem determinauit, ſemel in anno. Vndè ſemel, ſingulis annis, tenentur fideles præceptum Diuinum confeſſionis adimplere, nec aliter Eccleſiæ præcepto ſatisfaciunt. Qui autem peccata cordis mortalia non confitentur ſemel in anno, vel qui confeſsionem invalidam efficiunt vtporè aliqua parte eſſentiali claudicantem, non adimplent præceptum Diuinum confeſsionis, tempore ab Eccleſia determinato, in quo conſiſtit violatio præcepti Eccleſiæ, vt benè M.Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 3. art. 3. conc. 6.* Suar. *de Pœnit. diſp. 36. ſect. 2. num. 2. & ſect. 7. num. 3.* Vivald. Adrian. Nauar. Medina, Petr. de Soto, Paul. Comitol. quos citat, & ſequitur P.Fagund. *Secundo præcept. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. num. 5.*

DISPVTATIO SECVNDA de Diſtinctione numerica peccatorum.

QVÆSTIO PRIMA.

Vndè ſumatur diſtinctio numerica in peccatis merè internis?

§. PRIMVS.

Auctorum ſententiæ.

1 Diſtinctio numerica peccatorum alia phyſica eſt, moralis alia: Diſtinctio phyſica ad confeſsionem parùm refert, vt benè tradit P.Suar. *diſp. 22. ſect. 2. num. 6.* Licèt enim Concilium Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5. & Canon. 7.* definiat, neceſſarium eſſe, omnia peccata ſigillatim confiteri, id intelligi debet, non de omnibus ſigillatim phyſicè, ſed moraliter. Sicut licèt præcipiat, omnes ſpecies confiteri, nō de omnibus phyſicis, ſed moralibus intelligendum eſt: Vt ibidem cum vtroque Soto docet P. Suar: quem ſequitur Card. de Lugo *diſp. 16. ſect. 3. num. 104.* Verùm cum difficile ſit cognoſcere, quando plures actus phyſici, non plures moraliter, ſed vnus cenſendus ſit: hoc in præſenti indagandum aggredimur. Et primùm de actibus, & peccatis merè internis vndè nam ſumenda ſit diſtinctio numerica in his peccatis?

2 Prima ſententia aſſerit, plures voluntatis actus, circa idem obiectum, non efficere plura numero peccata, niſi per pœnitentiam, aut actum contrarium interrumpantur. Ita Canus apud Vazq. *quæſt. 91. art. 1. dub. 3.* Quam ſententiam, licèt Vazq. falſam appellet, & incredibilem apparere dicat Suar. *diſ. 22. ſect. 5. num. 9.* plures tamen Doctores amplectuntur, inter quos Ludouicus Lopez, *t. 1. c. 31.* Martin. Delrio, de Magia *lib. 6. c. 1. ſect. 3.* Arag. *1. 2. quæſt. 62. ar. 8. ad primum*, Garcia *de Benefic. 3. part. cap. 1. num.* 138. Petr. de Ledeſma *in ſum. lib. 2. de Pœnit. cap.* 37. Petr. Fai, Filliuc. Ioann. de la Cruz, Pitigian. & alij, quos congerit Diana *3. part. tract. 4. reſol. 95.* & Marcus Serra, *2. 2. quæſt. 62. arr. 8. §. dicendum 3. & dicendum 4.*

3 Omnium fundamentum eſt: quia ad diſtinctionem numericam moralem, requiritur, inter voluntatis actus, interruptio moralis, quoties autem hæc non fit per pœnitentiam, aut actum contrarium non eſt interruptio moralis, ſed tantùm phyſica; ergo non eſt

eſt diſtinctio numerica moralis. Minorem probant. Nam quando aliquis habuit voluntatem aliquam,& eam non retractauit, cenſetur moraliter in illa perſeverare:ergo quãvis ſepiùs eamdem voluntatem iteret,abſque prædicta retractatione,eamdem voluntatem moraliter cenſebitur habere, & conſequentèr idem numero peccatum committere; ideoque confeſsioni ſatisfaciet, ſi pluralitatem illam phyſicam actuũ per modum vnius peccati confiteatur: Dicens; accuſo me de vno peccato deſiderij fornicationis.

4 Doctrina iſta confeſſionatio aptiſsima eſt Cathedræ verò difficillima. Primò, quia ex eo preciſè, quod peccator voluntatem præteritam non retractauerit, non poteſt dici moraliter perſeverare in actuali peccato, ſed habitualiter tantum; ſemel enim præterita voluntas non magis durat, quàm periurium ſemel præteritum duraret in eo,qui doloris actum non elicuiſſet: dicemus ne moraliter in actuali periurij peccato perſeverare,& periurium aliud nouum,circa eamdem materiam poſt menſem commiſſum, idem numero peccatum cum præcedenti conſtituere? Abſit. Ergo hæc non retractatio non ſufficit, vt plures actus phyſici vnum peccatum conſtituant:alias, qui ſingulis menſibus voluntatem fornicandi habuiſſet, de qua nunquam pœnituiſſet, vnicum tantum peccatum committeret, quod ex terminis videtur abſurdum.Secundo: Illi actus phyſici diſtinguuntur numero moraliter, qui malitias morales numero diſtinctas habent; ſed actus, qui propter temporis interruptionem phyſice diſtinguuntur;tales ſunt,ergo diſtinguuntur numero moraliter. Minor probatur, quia malitiæ morales diſtinguuntur in ſubiectis, quibus inſunt, ſed inſunt actibus numero diſtinctis: ergo numero diſtinguuntur moraliter; quo ceſſat fundamentum contrariæ ſententiæ.

5 Eminentiſ.noſter Lugo *diſp.16.ſect.14.num.561* ſententiamCani,& aliorum ingenioſa quadam limitatione defendit.Docet igitur plures voluntates phyſicè interruptas vnum peccatum conſtituere; quoties ita inter ſe comparantur, vt vna ab alia dependeat.Explicat,vt ſiquis v.g. cogitans de homicidio eodem, abſque noua aliqua deliberatione,memor voluntatis, ſeu deliberationis præcedentis,illud iterum deſideret,ſeu de illo delectetur. Ratio eſt,Inquit,quia illæ voluntates phyſicè interruptæ verè habent inter ſe aliquem ordinem, cum vna influat, & determinet ad aliam.Si enim intentio phyſica determinans ad electionem medij hodie faciendam,vnum cum illa conſtituit peccatum,quamvis heri habita fuerit,cur intentio eadem determinans hodie ad aliam intentionem, ſeu complacentiam circa idem obiectum, non conſtituet vnum peccatum cum illa?ſecus autem,ait Lugo dicendum, quando vna voluntas in aliam non influeret, ſed viſo obiecto, de nouo quis ſe determinaret ad illud deſiderandum. Tunc enim illæ voluntates, ſi notabiliter inter ſe diſtrarent, plura numero peccata cõſtituerent. Ad hanc cogitationem anſam arripuit ex P.Vazquez *ſupra dub.5.num.*10.vbi Canum impugnant: *quia nullam, inquit,continuationem video in his voluntatibus cum vna ex alia non dependeat * Et ex Suarez *ſuprà ſect.5.num.*11.vbi refert ex aliorum opinione, actus moraliter continuari, ex eo quod reditus ad ſimilem actum,quaſi naturaliter fit, ſine noua deliberatione.

6 Non inficior Card. de Lugo,intentionem vnam ab alia, non minus quam electionem dependere poſſe. Cæterum hoc non videtur ſufficere ad vnitatem peccati, in ordine ad confeſsionem conſtituendam:taliàs,qui modo haberet intentionem efficacem accedendi ad fœminam, & poſt annum memor huius intentionis cogitans de eodem obiecto,abſque noua deliberatione, illud iterum deſideraret,ſeu de illo delectaretur, nõ committeret nouum peccatum in confeſsione explicandum.Inſuper ſi poſt oſcula,& tactus, ex intentione operantis ad copulã ordinata, occaſionis defectu,ad plures dies differretur, idem cum illis poſteà ſubſequuta conſtituerent peccatum. Quod nemo conceder. Ergo quod vna voluntas ab alia dependeat, ſiuè tanquam electio.ſiuè tanquam intentio, vel vnitas ordinis inter duos actus valdè diſtantes,non plenè ſuadet vnionem moralem ſufficientem ad illorum confeſsionem per modum vnius peccati: aliàs explicata copula, & nulla facta mentione de oſculis, & tactibus, in prædicto caſu, præcepto confeſsionis ſatisfieret, quod Cardin. de Lugo non admittet.

7 Secunda ſententia tenet, quamcumque phyſicam interruptionem internorum actuũ, ſiuè voluntariam,ſiuè involuntariam,vtpotè ex diſtractione naturali, vel ſomno provenientem,ſufficere ad multiplicitatem numericam peccatorum. Probant:quia illis actus interrupti talis naturæ ſunt,vt quilibet ſuam malitiam moralem habeat, quorum malitia nequit vna fieri, abſque aliqua continuatione;ſed nil intercedit, in quo tales actus contineantur, cum nil mediet, ratione cuius, poſsit homo dici actualiter peccare. Ergo, &c.Secundò: quia poſtquam ceſſauit prima voluntas, iam homo actu non peccabat. Ergo quando repetitur, incipit actu peccare. Ergo eſt vnum, & aliud actuale peccatum: ergo ſunt re ipſa plura peccata. Ergo, vt plu-

plura confitenda. Quia præceptum confeſſionis, ſuppoſita diſtinctione, quam inter ſe peccata habent, ad illa declaranda obligat: alias idem eſſet, peccata diſtingui numero moraliter, quod diſtingui in ordine ad confeſſionem: ac proindè committeretur circulus: nimirum ideò diſtingui moraliter, quia ſunt, vt plura confitenda, & ideò eſſe, vt plura confitenda, quia diſtinguuntur moraliter. Hanc ſententiam tenent P. Vazq. *quæſt. 91. art. 1. dub. 5. à num.* 10 quem ſequitur Merat. *diſp. 16. dub.* 3 & argumenta convincere re eſſe veram, ait P. Suar. *ſuprà num.* 17. Alij verò licèt exiſtiment cum P. Vazq. per quamcumque ceſſationem, ſiuè voluntariam, ſiuè involuntariam, interrumpi peccata interna, addunt tamen, vltra hoc requiri, quod ceſſatio ſit per aliquod temporis ſpacium, nempè vnius diei, vt ait Ochagauia, *tract. 2. de conf. quæſt.* 15. aut ſaltem dimidiæ horæ, vt cum Fagund. & alijs putat probabile Leander, *diſp. 8. §. 7. quæſt. 5.* dummodo non retractetur propoſitum per pœnitentiam, aut actum contrarium.

§. II.

Nonnullis prænotatis propria ſententia ſtabilitur.

8 DEdi ſuperius de numerica diſtinctione duplicem ſententiam, quarum primam, vt nimis laxam, non admiſi, & ſecundam, ni fallor, vt nimis ſtrictam reijcietis. Quapropter mediam aggrediendo viam, aliquid de vtraque ſententia aſſumam. Quod vt fœlicius præſtem: ſuppono primò: rectè ſtare poſſe, quod peccata ſint in ſe, & coram Deo diſtincta, quin numero diſtinguantur in ordine ad confeſſionem. Quidquid contradicat P. Suarez *ſuprà num.* 15. ipſe enim velit, nolit, admittere tenetur, vt exemplis ab ipſo, & à communi ſententia admiſſis, manifeſtè convincitur. Nonnulla ſpecimina præſto. Conveniunt Doctores, oſcula, & tactus antecedentia copulam, & ad illam ordinata, vnum numero peccatum cum ea ſubſequuta conſtituere: quod, ea præciſè explicata, ſufficienter explicatur, licèt res ita euenire poſſit, vt aliquando tactus impudici præceſſerint, aliquando non. Modo ſic: certum eſt oſcula, tactus, & copulam ſigillatim ſuas habere ſingulares malitias: ergo inter ſe diſtinguuntur, non ſolùm in eſſe phyſico, ſed in eſſe morali, ſeu in ordine ad Deum: eſt enim quodlibet eorum ex ſuo obiecto peccatum mortale; quod autem ad copulam, vt diſpoſitiones antecedant, non tollit eorum malitiam, & multiplicitatem numericam, vt benè aduertit P. Fagundez 2. *præcepto Eccleſ. lib. 3. cap. 4. num.* 14. Sunt igitur eiuſmodi oſcula, & tactus plura peccata in ſe, & coram Deo, & tamen non ſunt numero diſtincta in ordine ad confeſſionem, vt docet communiter Doctores: Ergo in omnium opinione admittendi ſunt aliqui actus in ratione peccati diſtincti in ſe, & coram Deo, qui tamen in ordine ad confeſſionem non ſint moraliter diſtincti cenſendi. Immediata enim ſucceſſio duplicis malitiæ numero diſtinctæ; non facit, quod ex vtraque vnum numero peccatum conſletur: vt conſtat in duplici fornicatione ſine interruptione phyſica.

9 Vrgetur, in opinione ſtrictiori, quam adduximus ex P. Vazq. & Suar. aſſerentibus, plures voluntatis actus tunc vnum peccatum conſtituere, quando voluntas prima manet in aliquo actu, ſeu operatione, qui ſit illius effectus. Tunc enim, inquiunt, licèt actu ceſſet prima voluntas, manet in effectu ſuo illamet numero malitia moralis, quæ anteà erat in voluntate. Vndè cum poſteà voluntas repetitur, eadem prorſus malitia continuatur: quia voluntas repetita non cauſat in actionem aliam malitiam numero diſtinctam. Ex hac doctrina argumentum conficio. Malitiæ, vt expreſsè fatetur P. Suar. *ſuprà num.* 14. diſtinguuntur numero moraliter, ſi inſint actibus numero diſtinctis; ſed actus voluntatis, qui modo exiſtit, eſt numero diſtinctus à præcedenti: ergo habet malitiam numero diſtinctam. Confirmatur, quia duplex actus amoris Dei immediatè elicitus, habet duplicem bonitatem moralem: ergo duplex actus odij immediatè elicitus habet duplicem malitiam. Ergo illa peccata interna numero diſtinguuntur, non tantum phyſicè, ſed etiam in ordine ad Deum, & tàm ad diſplicentiam, quàm ad pœnam: & tamen omnes Doctores affirmant, non debere, vt numero diſtincta explicari. Ergo, &c.

10 Vrgetur ſecundò alijs exemplis in hac, & alijs diſputationibus enodandis v. g. confeſſarij excipientis confeſſiones multorum in ſtatu peccati mortalis: & illius qui pluries periurauit, ſeu blaſfemauit, ſeu verba iniurioſa vno continuato ſermone protulit: quorum ſingula, manifeſtum eſt, coram Deo eſſe peccata numero diſtincta, & tamen in ordine ad confeſſionem non ſunt talia, vt expreſsè fatetur cum alijs P. Fagundez 2. *præcepto Eccleſiæ, lib. 3. cap. 5.* Ergo, &c. Hæc fundamenta mihi probant in omnium opinione tenendum, peccata poſſe eſſe diſtincta in ſe, & coram Deo, quin tamen in ordine ad confeſſionem diſtincta cenſeantur.

11 Suppono ſecundò, diſtinctionem numericam moralem, aliam eſſe moralem in rigore metaphyſico, aliam moralem humano modo. Diſtinctio moralis methaphyſica

reperitur, quoties actus diſtincti in eſſe phyſico diſtinctas malitias habent : quales ſunt omnes in præcedentibus relati, & alij, quibus non advenit malitia ex intentione operantis, ſed ex ſe ipſis mali ſunt: horum enim quilibet ſuam habet diſſonantiam ad naturam rationalem, & quilibet independenter ab alio diſſonat: ſiuè inter vnum, & alium detur interruptio, ſiuè non. Quapropter non video, cur in eſſe morali, rigore methaphyſico loquendo, non diſtinguantur. Diſtinctionem moralem numericam humano modo eam voco, quæ in prudenti hominum æſtimatione talis reputatur. Hanc autem non cauſat quælibet phyſica interruptio, ſicut nec quælibet diſtinctio actuum in eſſe phyſico, & malitia morali Vt exempla ſuprà adducta ſatis demonſtrant. His poſitis.

12 Dico primò: Quando Tridentinum obligat omnia peccata ſigillatim confiteri, non obligat confiteri omnia, diſtincta moraliter methaphyſicè, ſed diſtincta moraliter humano modo. Hæc mihi ſuadent rationes allatæ, & innumeri caſus à Doctoribus admiſſi, quorum plures in diſcurſu huius diſputationis dabo, in quibus continuationem ſufficientem ad vnitatem moralem peccati, in ordine ad confeſsionem defendunt: Et tamen euidens eſt, methaphyſicè loquendo, plura numero peccata intervenire. Dicendum igitur eſt, ea tantum peccata eſſe plura numero in ordine ad confeſsionem, quæ humano modo, ſeu in prudentum æſtimatione plura reputantur; ſic enim hoc Sacramentem, quoad obligationem confitendi, a Chriſto Domino fuiſſe inſtitutum, intellexerunt communiter Theologi, & ſic intelligendum Concilium: Et ita ſine dubio ſentit P.Suarez *diſp 22.ſect.5.num.* 14 *&* 20. vt teſtatur P. Ouiedo infrà citandus.

13 Dico ſecundò, diſtinctionem numericam humanam, ſeu iuxtà prudentum æſtimationem, non inveniri in actibus voluntatis circa idem obiectum iteratis, quoties interruptio actuum nimis breuis, & naturalis fuerit, abſque ſpeciali advertentia facta. Ita expreſsè P. Granado *controu.6.de peccatis, tra. 2.diſp.5.num* 4.P.Ægidius *de Sacram.Pœnit. diſp.7.num.*31.P.Henriq.*lib.2. de Pœnit.cap.* 5. §. 2. & in illam tandem venit P. Merat. *diſ* 26 *ſect* 3.*num.*2.vbi ait, probabilem eſſe, tutamque in praxi eorum opinionem, qui cenſent ea ſolum peccata recenſenda, vt numero diuerſa, quæ non poſſunt moraliter ſecundùm prudentem, & communem hominum æſtimationem pro vno computari. Et P.Fagund 2.*præcept. eccleſ.lib.*3.*cap.*3. *num.* 14 aſſerens ad nouum peccatum requiri phyſicum quoddam ſpatium, & phyſicam temporis interruptionem, arbitrio prudentis faciendam, quàm ipſe putat dimidiæ horæ. Nec diſſentiet Card. Lugo *ſuprà ſect.* 14. *citata*, vbi aſſerit, duas voluntates, quarum vna non influat in aliam, tunc plura peccata cōſtituere, quando notabiliter inter ſe diſtant. Quod etiam tenet P.Salas 1.2.*tom.* 2. *tract.* 13.*diſp.5.ſect.8.num.*81.Caietan.Nauarr. & Graſſius, apud P.Ouiedo.1.2.*tract* 6.*de peccatis, controuerſ.5.punct.5.num.* 103. qui *nu.* 109. eorum ſententiæ aſſentitur. Nec aliud ſentit Tamb.*in Method.lib.2.cap.* 5. §.5.*nu.* 34. vbi ait peccata multiplicari numero, quando tanta eſt interruptio actuum, vt nequeat moraliter cēſeri perſiſtere eandem voluntatem, ac proinde debere explicari tempus durationis, ſi fuerit notabile, ſecus ſi breue. Quibus conſentit P.Bauni *tom.1.tract.4. quæſt.*15.*dub.*9.

14 Fundamentum huius aſſerti eſt, quia talis interruptio non variat morale iudicium humanum: ergo humano modo & iuxtà prudentum æſtimationem per indè res ſe habent, ad ſi nulla phyſica interruptio daretur. Secundò, quia quoties diſtractio talis eſt, vt voluntas ratione prioris commotionis quaſi naturaliter actum repetat, abſque ſpeciali voluntatis deliberatione; certum eſt, quod minus grauiter peccet, quàm ſi abſque diſtractione aliqua per horam integrā in turpi delectatione duraſſet: cur ergo maiore obligatione tenebitur? Tertiò, quia interruptio phyſica, quæ in hoc caſu intervenit, talis eſt, vt in prudenti æſtimatione quis dicatur non ceſſaſſe per integram horam à turpi delectatione: ergo ratione eius interruptionis non multiplicantur numero peccata moraliter humano modo, licèt methaphyſicè multiplicentur. Igitur illi actus iterati circa idem obiectum cenſendi ſunt veluti partes eiuſdem peccati, quod aliquando minus, aliquādo magis patet, ad eum modum, quo docet P. Vazquez *ſuprà* de tactibus, & oſculis copulam præcedentibus, quæ in confeſsione, in omnium opinione, explicari non debent, & tamen certum eſt, quòd plures diſtractiones reales frequentèr in illis reperiantur.

15 Dico tertiò: interruptionem voluntatis habitam abſque expreſſa intentione interrumpendi, ſed quaſi naturaliter, ratione alicuius negotij, aut alterius cogitationis occurrentis, aut ſumptionis cibi, aut ſomni, &c. quibus actionibus tranſactis, ſtatim ratione prioris commotionis iterum ad eamdem quis redit voluntatem; non conſtituere plura numero peccata. In hac parte conuenio cum Card. de Lugo, & Doctoribus citatis pro prima ſententia, & conſentire debent omnes pro noſtra concluſione nuper allati. Ratio eſt, quia prima determinatio voluntatis in prudentum æſtimatione non dicitur ceſ-

ceſſaſſe; potius dicere ſolemus, hominem perſeuerare in ſuo prauo propoſito, ergo interruptio per ſomnum, vel occurrentiam alicuius negocij diuertẽtis aliò cogitationem, non conſtituit pluralitatem numericam moralem in ordine ad confeſsionem: ac proindè, iuxtà dicenda in ſequentibus diſputationibus, ſatisfaciet pęnitens ſe accuſans de vna delectatione moroſa; vel de vna voluntate efficaci explendi libidinem: quia duratio temporis non debet in confeſsione explicari, iuxtà infrà dicenda de circunſtantijs aggrauantibus.

§. III.

De diſtinctione numerica in peccatis externis.

16 PAter Vazquez *ſuprà dub. 5. citato*, & Pat. Merat. *diſp. 26. ſect. 3.* ſuis inhærentes principijs, contendunt, actus externos peccaminoſos toties diſcontinuari, & plura numero peccata conſtituere, quoties voluntas finis non perſeueret, vel formaliter in ſe, vel virtualiter in medio ex illa procedenti, ratione cuius continuò abſque interruptione aliqua phyſica, vere, & in toto rigore methaphyſico ſit homo actualiter peccans; ac proindè vndecumque proveniat, quod in aliquo inſtanti actualiter peccare deſinat, vt diſtractione, vel ſomno, &c. indè multiplicitas, & diſtinctio peccatorum pro ventura. Quapropter ſi actiones externæ non habuerint inter ſe ordinem medij, & finis, ſemper efficient, iuxtà horum Doctorum ſententiam, plura numero peccata. Alij verò è contra; vnitatem peccati externi deſumendam aiunt ex voluntate præterita non retractata. Ita Ioannes de la Cruz *in direct. part. 2. de Sacrament. Pœnitent. quæſt. 2. dub. 3.* Homobon. *part. 1. tract. 5. cap. 13. q. 83.* Pitigianus, Petrus Lai, & alij apud Lugo infrà *num. 538.* Apud quem Coninch, & Henriquez aſſerunt, non obſtare vnitati peccati externi interruptionem per ſomnum; ſtabunt etiam pro hac ſententia omnes Doctores *ſuprà* citati, pro vnitate in peccatis internis.

17 Ego verò vniuerſaliter pro omni peccato externo duplicem regulam generalem ſtatuo. Prima ſit, conſequutio finis praui, & exequutio mediorum ex vi intentionis præcedentis, idem numero peccatum conſtituunt, quoties actus interni voluntatis non diſcontinuatur moraliter, iuxtà dicta paragrapho pręcedenti: & media, quæ aſſumuntur ex ſe mala non ſint, vel ſi mala fuerint, ad finem natura ſua ordinentur, & malitiam ſpecie diuerſam non contineant. Exemplum prioris ſit, eius, qui ex intentione occidendi, inimicum quærit, enſem pręparat, &c. Exemplum ſecundæ: colloquia turpia, oſcula, & tactus; quibus ad copulam pręuenitur. Hanc regulam vniuerſalem trado ex doctrina Pat. Suarez *diſp. 22. ſect. 5. numer. 24.* & Pat. Vazquez *quæſt. 91. articul. 1. dub. 4. num. 3. & 7.* Vterque enim ex communi Doctorum ſententia ait ex fine, & medijs vnum in genere moris reſultare, & ex his omnibus vnum conſummatum peccatum coaleſcere, quia omnes iſti actus interni, & externi ad vnum opus ordinantur, & ex illius intentione procedunt. Et vt ait Pat Suarez, ex methaphyſica, vnitas numerica, etiam in actionibus non eſt ſemper eiuſdem, vel æqualis rationis: nam aliquando ex ſimplici entitate; aliquando verò ex collectione plurium cum aliqua artificioſa compoſitione reſultat. Ad hunc, ergo modum, inquit, omnes illæ actiones, cenſentur eſſe partiales, & componete moraliter vnum peccatum, quia omnes ordinantur ad vnum conſummatum opus. Sic etiam ante illum diſcurrit M. Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 2. articul. 4. poſt. 8. argum.* vbi ait: * Notandum eſt, quod quando ſunt plures partiales actiones ad vnam integram concurrentes, ſatis eſt, finalem illam confiteri. Quæſiuit quis arma, vt hominem occideret, armauit ſe, & explorauit, vbi eſſet inimicus: omnia quidem ſunt peccata; ſed tamen, ſi tandem occidit, ſatis eſt dicat, occidi hominem, & eodem modo, qui patratam fornicationem confitetur, non opus habet ſuauia, & alios tactus confiteri: * Sic Sotus.

18 Hinc fit, quod vtrobique ſufficiat explicare in confeſsione finem obtentum, non explicatis medijs, vt cum P. Suarez, & Nauarro docet Coninch *diſp. 7. dub. 7. num. 58.* (ni forte peccatum tale ſit, quod non ſufficienter explicetur, non explicito aliquo medio, vt quando per mediatricem, quis fœminam ſolicitat) Si verò finis non obtineatur, neceſſarium erit fateri intentionem, & ſaltem in genere ſe accuſare, aliqua adhibuiſſe media ad eius conſequutionem, vt ait Coninch ſuprà. Imò, quando media ex ſe mala ſunt, putat ipſe, debere omnia ſigillatim explicari, dicendo: toties fœminam fuiſſe oſculatum, toties tactus inhoneſtos cum illa habuiſſe. Verum hoc non iudico neceſſarium, ſed ſatisfacere, ſi dicat, ſe illam oſculatum fuiſſe, vel tactus inhoneſtos habuiſſe ex intentione copulæ, non explicato numero: quia omnes eiuſmodi actiones ſunt vnus actus in genere moris, ſicut de pluribus iniurijs reſpectu eiuſdem perſonæ, & de pluribus periurijs eodem continuato ſermone prolatis, docet cum Zanardo, Diana 1. *part. tract.*

Digitized by Google

7.reſol.51.& 3.part.tract.4.reſol.163.&cum Azor, & alijs tenet Lugo *ſuprà num.* 561. Quod ſi vnius medij exequutio diſtet ab exequutione alterius, adeò, vt cenſeatur à diſtincta numero moraliter intentione procedere, eo quod interruptio notabilis interuenerit; & non ſolùm naturalis, ex his quæ frequenter in actibus humanis reperiri ſolent, per prandium, per ſomnum, per diuerſionem breuem ad alia occurrentia, &c. Non conflabitur vnum peccatum ex obtentione finis, & exequutione mediorum ac proindè tenebitur pœnitens, iuxta veriorem ſententiam, vt peccata numero diſtincta in confeſſione explicare, ſi verò media ex ſe mala non ſint, ſed ex fine tantum maliriam ſortiantur, cenſet Vazquez 1. 2. *diſp.* 76. *num.* 18. neceſſarium non eſſe in confeſſione illa explicare. * Sed ſatis, inquit, videtur ſi dicat, habui intentionem occidendi inimicum * cui conſentit Par. Salas *tom.*2. *in* 1.2. *quæſt.*73. *dub.* 5. *ſect.* 8. *num.* 91. Sed non aſſentior, quia accipere enſem, & induere arma ex intentione occidendi inimicum, verè ſunt peccata, quæ in explicata relinquuntur, per ſolam expreſſionem prauæ intentionis occidendi; debet ergo in genere ſe accuſare de medijs adhibitis, licèt ſpeciem, vel numerum explicare nec eſſe non ſit, quia eorum diſtinctio phyſica tantum eſt.

19 Secunda regula ſit: quotieſcumque plures actus externi in prudentum æſtimatione reputantur partes integrantes vnius actionis humanæ, vnum numerum peccatum conſtituunt, ſiue ordinem medij, & finis inter ſe habeant, ſiuè non. Ita tenet Card. Lugo *diſp.*16 *ſect.*14. *à num.*540. Et ſtare debent pro hac ſententia omnes Doctores, à 2 pro noſtra ſententia allati, & P. Fagundez ſuprà, qui hanc vnitatem moralem ex pluribus actionibus conflatam magis explicat, dicens: in peccatis momentaneis, vt in blaſfemijs iniurijs, contumelijs, periurijs, & detractionibus, requiri aliquando ad diſtinctionem numericam inter capedinem, vnius quadrantis, aliquando minus. In ſucceſſiuis verò, qualia, inquit, ſunt peccata odij, & amoris, requiri dimidiæ horæ, plus minuſvè intercapedinem. Et *num.*15. inquirens, quot numero peccata committat, qui illicitis amoribus inuolutus, ſolicitat fœminam, & ea nō potitur; reſpondet, ſpatium temporis notabile, & ſufficiens ad multiplicanda numero peccata, eſſe, ſi per dimidiam horam plus, minuſvè, ab exteriori perſequutione mulieris ceſſauerit. Et ſic tenent expreſsè Bauni *ſuprà* §. 3. *aſſertio* Candidus *de confeſ. diſq.*24. *articulo* 22. *dubio* 10. & Tamburin. *in Methodo, libro* 2. *cap.*1. §. 8. Huius regulæ ratio petenda eſt ex dictis §. præcedenti, ſcilicèt, quia vna actio humana externa, vnum peccatum externum eſt. Ergo quotieſcumque plures actiones in prudentum æſtimatione vnam, veluti ex partibus conflatam efficere cenſeantur, non plura numero peccata moraliter erunt, ſed vnum moraliter, licèt in rigore metaphyſico plura numero reperiantur.

20 Quando autem plures actiones vna actio humana cenſendæ ſint; ex prudentum iudicio dependet: quapropter non ratione, ſed varijs exemplis adhibitis demonſtrabo. Vna dicitur recitatio officij, licèt quis inter vnum, & alterum Pſalmum, aliquo temporis interuallo, dormitet; vel occurrenti aliquo negotio Horam interrumpat. Et vna dicitur commeſtio Sacramentalis, licèt Sacerdos, poſt communionem ſuam, det Euchariſtiam mille perſonis; & poſteà ſumat particulas relictas, vt benè aduertit Lugo *ſuprà*. Præterea, vna comeſtio eſt vna actio humana, licèt aliqua interruptio phyſica interponatur: Vt ſi, verb.grat. ad legendam Epiſtolam, vel excipiendum hoſpitem è prandio ſurgas, & ſtatim redeas, vt docent P. Azor 1. *part. libr.*7. *cap.*11. *quæſt.*1 P. Reginald. *tom.*1. *lib.*4. *cap.* 14. *num.*177. & alij.

21 Imò, dum quis ſurgat animo poſteà continuandi, eandem reputari comeſtionem, licèt longa detur interruptio, tradit Bonacina *de legibus, diſp. vlt. quæſt.*1. *punct.* 3. *num.* 10. Quam interruptionem ad ſpatium duarum horarum extendit Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp.*52. *num.* 4. Quod ſi abſque animo redeundi ſurrexerit, & tamen poſtà, mutata intentione, velit iterum ad prandium redire, eandem reputari comeſtionem; ſi intra quadrantem, vel paulò poſt inſtauretur, docent Filiutius *tom.*2 *tract.*27. *part.* 1. *cap.* 10. *quæſt.*10. & Molfeſius *in Sum tom.*1. *tra.* 10. *cap.*5. *num.*27. Ex quibus fit, iuxtà horum Doctorum opinionem, non fracturum ieiunium, qui cum aliqua ex prædictis interruptionibus vnam comeſtionem efficeret, & conſequenter ſemel tantum peccaturum, qui in die veneris, prædictis interruptionibus, carnes ederet: nam cum moraliter vna cenſeatur comeſtio ex pluribus partibus conflata, vnum tantum erit peccatum in ordine ad confeſſionem. Horum tamen Doctorum aliqui nimis laxè loquuti ſunt; qua propter eorum opinioni non adhæreo, ni modica fuerit interruptio.

22 Secundò: Omiſsio reſtitutionis per plures dies non conſtituit plura numero peccata, ni voluntas retinendi per contrariam voluntatem fuerit interrupta, quia non reſtitutio ſingulorum dierum moraliter cenſetur pars vnius omiſsionis ex pluribus conflatæ; ac proinde vnum tantum peccatum in genere

re

re moris, etiamſi voluntas non reſtituendi fuerit pluties repetita. Ita docent Nauarr. *lib.4.de reſtitut.cap.4 numer.*9. Tanner. 2. 2. *diſp.4.quæſt.6.dub.*14.*num.*425. Card.de Lugo *diſp.16.ſect.*14.*num.* 549. Aragon, Maldetus, Rodriguez, & Saytus, quos refert, & ſequitur Diana 2.*part.tract.*1.*Miſcel.reſol.*25. Neque obſtat, quod interrumpatur per impotentiam reſtituendi: nam cum quis dormit, eſt pro tunc impotens, & tamen moraliter cenſetur vna omiſsio, vt benè advertit Lugo.

23 Addit Lugo *num.* 551. poſſe fortaſſe aliquando ſtare vnitatem actionis, & peccati non reſtituendi, etiamſi voluntas retinendi reuocata fuerit per contrariam voluntatem, ſeu propoſitum reſtituendi: probat; nam ſi in die ieiunij propoſuiſſet quis in fine prandij non plus comedere, & priuſquam à menſa ſurgeret, novum aliud ferculum ei offeratur, poterit comedere, non obſtante propoſito illo, quia continuatio illa ratione loci, & temporis ſufficit ad continuandum illud prandium, vt docent Leſsius, Layman, Villalobos, Filliuc. & Diana, apud Lugo *ſuprà*: Ergo idem prorſus dicendum eſt de omiſsione reſtitutionis ratione temporis continuatæ. Et quo exemplo infert Lugo, eum, qui, prædicta interruptione per contrariam voluntatem facta, carnes ederet in die prohibito, vnum tantum peccatum commiſſurum; nam quando ſtatim mutatur animus, eadem videtur conceſſio moraliter, ac ſi per contrariam voluntatem non fuiſſet interrupta. Cum Lugo ſentit Doctor Garſi *centur.2.cap.*17 *num.* 22. Hæc doctrina eſt valdè notanda, quia ſingularis, & caſus frequenter occurrens. P. Gran. apud Diana 5.*part.tract.*14.*reſolut.* 55. licèt non conveniat cum Lugo in vnitate peccati omiſsionis reſtituendi, exiſtimat tamen cum Nauarro, & Reginaldo, eum, qui aliquoties doluerit de culpa, & propoſuerit reſtituere, non teneri explicare interruptionem actuũ, ſed ſufficere explicare tempus detentionis voluntariæ. Adnotare hic non deſinam, Doctores nonnullos probabiliter ſentire debitorem moroſum, & habentem voluntatem ſolvendi, non peccare mortaliter differendo ſolutionem, ſi ex mora detrimentum non ſequatur creditori. Quia talis dilatio non eſt illi multum iniurioſa. Sic Molina, Bonacina, Gaſpar Hurtado, quos citatos ſequitur Diana 2.*part.tract.*3.*Miſ.reſ.* 3. Dicens: hanc deciſionem notandam à confeſſarijs * Nam multos tollit ſcrupulos, maximè in confeſsionibus nobilium.*

24 Tertiò: tactus, & oſcula libidinoſa ſubſequentia copulam, vnum peccatum cum illa conſtituunt, nec debent in confeſsione explicari; ſed ſufficit conſiteri copulam. Ratio eſt, quia licèt in ſe mala, & turpia ſint, & ſecum afferant delectationem prohibitam, tamen in genere moris ex copula, & ex tactibus, & oſculis ſubſequentibus, vnus congreſſus, & vna actio humana inhoneſta coaleſcere reputatur: eiuſmodi enim actiones, & tactus ſe habent, vt complementum copulæ. Ita contra P. Suarez *diſp.*22.*ſect.*5.*num.* 26. & contra Vazquez *quæſt.*91.*dub.* 5.*num.*33. docent P. Gran. 1.2.*controuer.*6.*tract.*2.*dub.* 5.*num.*11. P. Salas 1.2. *tom.*2.*tract.*13.*diſp.* 5.*ſect.*8.*num.* 9. P. Fagundez 2. *præcep. Eccl. lib.*3 *cap.*4. *num.* 14. Card Lugo *ſuprà num.* 554. Henriquez, Nauarro, Azor, Sanchez, & alij, quibus ſubſcripſit Diana 1.*part.tract.* 7. *reſol.*42.

25 Idem docet Nauarro *in Manuali Confeſſorum, cap.*6.*num.*17. de reliquis acceſſorijs ſubſtantiæ peccati, vt ſi quis delectur de copula habita, aut verbis, vel factis de monſtret ſibi placuiſſe: hic enim, inquit, ſatisfaceret confitendo præcisè fornicationem. Et in fine addit, hoc eſſe verum, licèt inter præambula, & ſubſequentia ad ſubſtantiam peccati, ſit aliqua notabilis interruptio, quod etiam tradit Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp.*6. *num.* 9. intelligendum tamen ait, quando is, qui fornicationem commiſit, ad alia negotia agenda neutiquam ſe divertit, ſed in eodem ſitu, & ſtatu, quo peccauit perſeverat, detinens fœminam ad deoſculandum, & colloquendum. Vel ſi fortè fœmina diſceſſerit ex vtriuſque conventione, expectet reditum ad iterum deoſculandum, & colloquendum. Vide Leandrum *diſp.*8. §. 6. *quæſt.* 8. & 9. vbi totam hanc doctrinam amplectitur.

QVÆSTIO II.

An tactus, & oſcula, quæ præcedunt abſque intentione copulæ, ſi hæc poſteà ſubſequatur, debeant in confeſsione explicari?

1 SI ex intentione copulæ procedant, conveniunt communiter Doctores, vt ſuprà diximus, non debere, ſed copula tantùm explicata, præcepto confeſsionis ſatisfieri. Difficultas igitur ſolum eſt, quando eiuſmodi tactus, & oſcula abſque intentione copulæ, ſolo animo in illis ſiſtendi, habita fuerunt, & tamen copula fuit poſteà ſubſequuta. Doctores, qui in hanc dubitationem inciderunt, communiter affirmant debere explicari, & non ſufficere copulam tantum confiteri. Ita P. Vazquez *ſuprà dub.* 5. *num.* 27. P. Gaſpar Hurtado *de Pænit. diſp.*9. *diffic.* 6. Lugo *ſuprà numer.* 556. & Diana 4. *part. tract.*4.*reſol.*20.

2 Contrariam verò ſententiam tenuit quidam recentior, quem ſuppreſſo nomine re-

refert Diana ſuprà, & tuetur Leander *diſp.* 8. §. 6. *quæſt.* 10. addens ita etiam ſentire recentiores aliquos à ſe conſultos. Quos ſequitur R. P. Delgadillo *tom. de Pœniten. cap.* 17. *dub.* 85. *num.* 194. & aſſentitur P. Ouiedo 1. 2. *tra.* 6. *controu.* 5. *de peccatis, punct.* 3. *num.* 63. licèt non ſit auſus clarè aſſerere. Sed ego probabiliter aſſero, non debere explicari, & efficaci ratione probo. Quia, vt omnes Theologi fatentur, tactus, & oſcula ex ſua natura magis ordinantur ad copulam ſubſequentem, quàm ad antecedentem: Imo ad iſtam plures ordinari negant: ſed licèt ex intentione operantis non ordinetur ad copulam antecedentem, ſed in delectatione ex ipſiſmet actibus percepta ſiſtatur, non faciunt diſtinctum numero peccatum à copula, nec debent in confeſſione explicari, vt ſuprà probaui. Ergo licèt ex intentione operantis non ordinentur ad copulam ſubſequentem, ſed in eorum delectatione ſiſtatur, ſi tamen poſtea copula ſubſequatur, non conſtituent diuerſum peccatum, nec debebunt in confeſſione explicari. Quibus, ni fallor, eneruatur fundamentum, quoad aliter ſentiendum motus eſt Card. de Lugo; nimirum tactus ſecundum ſe, quando in ipſis ſiſtitur, habere malitiam ſpecie diſtinctam à copula. Sed quidem mirum foret, non eſſe diſtinctæ ſpeciei, quando in ipſis ſiſtitur poſt copulam, vt concedit ipſe Lugo *ſuprà num.* 554. & tamen diſtinctæ ſpeciei eſſe, quando ante illam. Præterquam quod, vt ait P. Vazquez *ſuprà num.* 28. tactus, & oſcula totam malitiam habent ex copula, ad quam natura ſua ordinantur, licèt aliquando ex voluntate operantis, quia ipſe ibi ſiſtit, non vltra procedant. Ergo eamdem habent malitiam, ac ſi ex intentione operantis ad copulam referrentur: ordinatio enim extrinſeca non eſt in diuerſa ſpecie à relatione intrinſeca. Quibus ſatis fauet Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 46. *num.* 7. dum ait: * Amplexus, & oſcula ob delectationem habita, ſuaptè natura, & intrinſecè ordinantur ad copulam, tanquam circunſtantiæ illius, &c. At circunſtantiæ intrinſecæ actus participant eandem ipſius malitiam: quare talis delectatio eſt inchoatio copulæ carnalis. * Ergo inter virum, & fœminam malitiam copulæ participant, licèt in ipſis ſiſtatur: ſicut inter duos viros, aut duas fœminas malitiam ſodomiæ: quia ad hunc nefandum concubitum ordinantur: vt cum Gerſone, Nieua, & alijs docet ipſe Sanchez *numer.* 8. Quæ expreſsius tradit *numer.* 20. dicens: * Satis eſſe, vt malitiam copulæ participent, ad illam ordinari. *

3 Deinde ſibimet contrarius videtur Cardinalis de Lugo: nam vt eadem *diſp.* 16. *ſect.* 5. *à num.* 238. & præcipuè *num.* 242. expreſsè tenet: malitia tactus, prout eſt de delectatione ex contrectatione illicita, & turpi, non diſtinguitur ſpecie à malitia copulæ, prout eſt etiam contrectatio illicita, & turpis (licèt, in eius ſententia, aliam malitiam ſuper addat copula.) Ergo explicata malitia copulæ, nulla malitia ſpecie diſtincta manet inexplicata. Deinde eſt moralis continuatio inter tactus, & copulam: ergo quod copula ſuperaddat malitiam ſpecie diſtinctam, non probat, tactus, & oſcula debere in confeſſione explicari, ſed debere explicari copulam, ne aliqua ſpecies malitiæ inexplicata maneat.

4 Confirmatur exemplo; quod cum communi ſententia admittit Lugo. Si fœmina haberet votum ſolius virginitatis, quod violatur per copulam, ſi poſt eam immediatè continuaret tactus libidinoſos, hi tactus non haberent malitiam contra votum, quia hoc ceſſauit per copulam, per quàm amiſit virginitatem, & tamen non debent in confeſsione explicari, quia faciunt idem peccatum contra caſtitatem cum copula præcedenti; vt docent Henriquez *lib.* 5. *de Pœnit. cap.* 5. *num.* 5. & Diana plures referens 1. *part. tract.* 7. *reſolut.* 42. & 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 67 & tenet ipſe Lugo *ſuprà à num.* 239. vbi reddens rationem, inquit. * Quia tactus ſubſequentes faciunt idem numero peccatum cum copula, in quo peccato, licèt quoad aliquam partem ſui, non habeat malitiam ſacrilegij, ſufficit, quod eam habeat, quoad aliam. * Hæc Lugo: & benè quidem. Sed quare idem in noſtro caſu non dixit: nempè tactus, & oſcula conſtituere vnum moraliter cum copula, etiamſi ex illius intentione non procedant? In quo peccato, licèt quoad aliquam partem ſui, non ſit illa malitia diſtinctæ ſpeciei, quàm adſtruit Lugo in copula, eſt tamen quoad aliam. Præterquam quod, reliqui Doctores eam negant: quia oſcula, & tactus totam ſpeciem malitiæ copulæ habere videntur; vndè tactus dicuntur fornicatio inchoata, vt ait P. Vazquez *quæſt.* 91. *dub.* 5. *num.* 33.

5 Tandem probatur: nam qui abſque intentione peccandi ſe expoſuit periculo, non tenetur, ſubſequuto peccato, confiteri periculum, cui ſe expoſuit, niſi inter vnum, & alterum notabilis mora interceſſerit, vt docet ipſe Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. §. 7. Sanchez, Suarez, Villalobos, Aragon, & alij, quos citatos ſequitur Diana 1. *part. tract.* 7. *reſol.* 44. Sed qui habuit oſcula, & amplexus abſque intentione copulæ, ſe expoſuit periculo illius: ergo ea ſubſequuta non tenebitur oſcula, & amplexus in confeſſione explicare. Dicendum igitur eſt, prædictos tactus, & oſcula præcedentia abſque intentione copulæ, ſuffi-

cienter, ea ſubſequuta, explicari, copula præciſè explicata: Secus verò ſi non ſubſequatur: vt omnes Doctores docent, etiam in caſu, quo ex intentione copulæ procedant, vt ſuprà docuimus.

QVÆSTIO III.

An plures copulæ, abſque interruptione morali, vnum numero peccatum conſtituant?

§. PRIMVS.

Affirmantis ſententiæ Auctores, & fundamenta.

1 EX dictis in præcedentibus dubitari poteſt: an plures copulæ, ratione continuationis moralis, idem numero peccatum ingenere moris efficiant? Partem affirmatiuam tuetur M. Zanadus 1. *part. Directorij de Sacramento Pœnit. cap.* 18. *vbi de dubijs pro confeſsione, & circunſtantijs*, §. 5. *fol. mihi* 210 vbi ſic *Non ſolum dico tactus, & oſcula ante copulam vnum conſtituere peccatum cum copula; ſed etiamſi accidant poſt copulam, & non amplius ad nouam copulam ordinentur. Et ſi poſt illa ſequeretur noua copula, & eſſet deliberata antea, quia quando iuit dormitum cum illa muliere, determinauit per totam noctem delectari cum ea carnaliter, tamen formaliter acciperentur per modum vnius deliberationis, & peccati continuati formaliter. Et idem dico de eo, qui deliberauit tres viros occidere, & poſtquam vnum occidit, alterum interfecit, & deinde tertium: vel iuit dormitum cum duabus ſolutis, cum animo cognoſcendi carnaliter vtramque. Nam quamvis in confeſſione ſint explicandæ perſonæ occiſſæ, & cognitæ, ad hoc, vt cognoſcantur grauitas peccati in eadem ſpecie: per hoc tamen non efficitur, quod iſta ſint multa peccata homicidij, vel fornicationis formaliter, quia eadem remanſit voluntas, deliberatio, & finis, quæ actiones ſpecificant, & diſtinguunt formaliter.* Hæc ibi. Quem ſequitur Maurus Antonius Verarduzius ſacræ Theolog. Doctor *in Summa Corona Confeſſorum* 1. *part. cap.* 2. *de circunſtantijs, num.* 19. *in fine.* In ſumma, inquam, Italicè conſcripta *Tradotta di Latino in vulgare, & ampliata dall' iſteſſo Authore, edita Venetijs anno 1590. ibi ergo ſic ait: *Qui ſe fa dubio, ſi vn huomo dormendo vna notte con vna corrigiana conoſceſſe quella tre, ò quatro volte, ſarà forſe biſogno, dir al Confeſſore, tante volte li ho conoſciuta in vna notte? Nauarro dize che ſi: perche ſon atti diſtincti, & vno non è ordinato all'altro. Silueſtro dize il contrario. Ma per accomodere queſti duo Dottori, potremo dire, che ſi vno conoſcendo vna donna, non pretendeba vſar piu di vna volta: è doppo fatto, delibera di nouo, tanti peccati diſtincti ſaranno, quante noue diliberationi farà. Ma ſi propone dormir con quella, è tutta la notte goderla, quanto puo, ſe la conoſceſſe tre volte, è vn peccato, perche tutti inſieme conſiderati ſon ordinati ad vn fine. Che ſarà goderla tutta la notte.* Hęc ibi.

2 Eiuſdem ſententiæ eſt Arcangelus Rubeus *diſt.* 16. *fol.* 189. apud Leandrum de Sacram. *tom.* 1. *de Pœnit. diſp.* 8. §. 7. *quæſt.* 8. Qui ait, hanc ſententiam iudicaſſe probabilem quoſdam recentiores, quos ipſe conſuluit. Et videtur ipſe adhæſiſſe *tom.* 4. *de Cenſuris, tra.* 1. *diſp.* 3. *quæſt.* 44. vt conſtat ex indice: vbi verbo, *fornicatio*, ſic habet. *Fornicationes plures ſucceſsiuè abſque temporis interruptione vnam poſt alteram committens, vnum ſolùm mortale committit.* Sic ibi. Licèt in corpore quæſtionis, tanquam quid certum oppoſitum ſtatuat, diſcrimen conſtituens inter plures occiſiones ſucceſsiuè (quas vnum peccatum conſtituere, quæſtione præcedenti ſtatuerat) & plures fornicationes: dicens vnica actione plures occidi poſſe, ſicut, & vnica abſolutione plures abſolvi; non verò poſſe vnica actione ad plures fœminas, ſicut nec pluries ad eamdem acceſſum contingere: quia *repugnat, inquit, omninò, quod actio fornicationis efficiat, quidquid ſequentes efficiunt, aut earum effectum attingere, & ideò hæ actiones nequeunt ita coniungi inter ſe, vt pro vnica adhuc in genere moris reputentur, benè tamen aliæ aſsignatæ.* Sic illæ. Quem ſequitur ex eodem inſtituto Fr. Ludouicus à Conceptione *in exam. verit. part.* 1. *tract.* 5. *de Pœnit. num.* 18 *fol.* 445. Vbi concedens occidentem ſucceſsiue plures eiuſdem rationis hominis, *vnicum ſolum committere homicidium.* Numero tamen 23. inquit *ſecus dicendum de committente plures fornicationis actus ſucceſsiue, propter rationem traditam à Leandro vbi infrà: quam cum alijs ipſe plaudet *illatione* 9 *numer.* 13. Sed mens non plenè quieſcit: quia vt ipſemet Leander defendit *tom.* 1. *tr.* 5. *diſp.* 8. §. 8. *quæſt.* 18. Sacerdos qui in peccato mortali exiſtens pluribus adminiſtrat Euchariſtiam (dato læthaliter delinquere) vnicum peccatum mortale committit. *Quia in genere moris, inquit, vnica eſt illa actio.* Et tamen manifeſtum eſt, quod vnica actione non poteſt pluribus Euchariſtia miniſtrari, & quod prima adminiſtratio non facit, quidquid ſequentes efficiunt. Igitur id non impedit, quod plures actiones vni-

ea ingenere moris reputentur. Quapropter Dicaſtillo *tom. 2. de Sacram. tract. 8. diſp. 9. dub. 2. num. 79.** Si ratione, inquit, agamus, opinio Zanardi tam probabilis eſt, atque doctrina de occiſione trium in eodem conflictu, ſeu pugna.* Cui accedit Cardin. de Lugo *tom. de Pœnit. diſp. 16. ſect. 14. num. 557.* Et P Ouied. 1. 2. *tract. 6. controu. 5. part. 5. num.* 115. eodem modo philoſophandum putat de habente plures copulas ſucceſsivè, ac de illo, qui plures confeſsiones audit in peccato mortali. De quo infrà.

3 Ideo ſententiam Zanardi multis ſuadere conatur Caramuel *in Tholog. fund. in* 1. *editione, fundam. 29. fol. mihi* 213. vbi ait: * Si quis vnico luxuriæ impetu ad multas fœminas accederet, & à fortiori, ſi pluries ad eamdem, vnicum peccatum committeret.* Et infrà: * Sicut de periurijs, & blasfemijs, Ita de homicidijs, & fornicationibus in hac materia eſt philoſophandum. * Et iterum* Dico ſecundò, ſicut de fornicatione, ita de pollutione, ſodomia, & alijs ſordibus dicendum, &c. Vnicum erunt peccatum mortale multæ pollutiones, aut contra naturales copulæ habitæ conſequentèr, & vno impetu.* Hæc Caramuel; & ante illum Reuer. D. Marcus Scarſella de Tolentino in Summa Italicè ſcripta; cui titulus, *Giardino di Sommiſti* 1. *part. cap.* 125. *num.* 11. vbi caſus diſtinguens ſic ait: * Si domanda? Vno dormi con vna donna, è la conobe tre, ò piu volte; ſe commiſſe tre, ò piu; ò pur vn ſol peccato? * Reſpondetur: * Quando propoſſe veramente, è determinatamente tutta la notte conoſcerla, ſenza determinare vna, ò piu volre, hauer commeſſo vn ſol peccato, per la indeterminatione: ma ſe con animo deliberato di conoſcerla molte volte, tante volte pecco, &c. Onde vn ſol peccato ſarla ad vn vecchio per due volte ſole, che quella haueſſe conoſciuta, quanto ad vn giouane, che diece volte. Percioche fu l' intentione, è la volunta de conoſcerla tutta la notte il vecchio, & il giouane.*

4 Huius ſententiæ fundamentum eſt, quia ſi ob aliquam rationē vna copula non conſtitueret vnum peccatum cum alia, maximè, quia ſingulæ ſunt actiones completæ, & totales; hanc autem rationem nil probare, pluribus ſuaderi videtur. Primò, quia ſingula periuria ſunt actus completi, & totales, & tamen ſi vno continuato ſermone ter, vel quater quis periuraſſet, non teneretur numerum in confeſsione explicare, quia idemmet peccatum periurij conſtituunt, vt docent Lugo *diſp. 16. ſect. 14. num.* 561. Azor, & alij, quos citat, & ſequitur Diana 3. *part. tract. 4. reſol.* 163. Præterea quælibet blaſphemia eſt actus completus, & totalis, & tamen plures blaſphemiæ ratione vnius impetus, & continuationis vniuntur moraliter in ordine ad conſtituendum vnum peccatum, ita vt plures vna cenſeantur, vt ait Diana cum Fagundez, & Trullench 6. *part. tract. 8. reſol.* 38. & tenet Lugo cum Molina ſuprà: ergo licèt ſingulæ copulæ ſint actus completi, & totales; ſi tamen vno continuato acceſſu, vel vno impetu committantur, vnum peccatum mortale conſtituent, neque opus erit numerum in confeſsione explicare; nulla enim videtur eſſe ratio, cur eadem occaſio ſermonis poſsit vnire moraliter periuria, & blaſphemias, & vna converſationis occaſio non poſsit fornicationis vnire.

5 Secundò: Confeſſarius, qui in peccato mortali confeſsiones multorū excipit, vnum tantum mortale committit, nec tenetur perſonarum numerum in confeſsione explicare, vt cum Rodriguez tenet Diana 1. *part. tract. 7. reſol.* 43. Card. de Lugo *diſp. 16. ſect. 3. & ſect. 14. num.* 558. Fagundez 2. *præcepto Eccleſiæ lib. 3. cap. 5. num. 9.* Leander à Sacramento *diſp. 8. §. 8. quæſt.* 19. Eſcobar *in Sum. tract. 7. ex. 4. cap. 7. num.* 38. Bauni *tom.* 1. *tract. 4. quæſt. 15. §. Dubitatur* 4 & putat probabile Tambur. *opoſc. 1. de conf. lib. 2. cap. 1. num.* 55. Et tamen quælibet abſolutio eſt actio completa, & totalis, & tot ſunt abſolutiones, quot perſonæ. Ergo. Reſpondet Lugo vbi ſuprà, abſolutiones continuari intentione abſolvendi omnes ſubditos, & irreuerentia contra Chriſtum. Benè: ſed cur idem non dicit de pluribus actibus fornicationis. Nimirum continuari intentione peccandi cum fœmina quantum poſsit, & in oppoſitione contra eamdem virtutem? Quapropter magis conſequentèr P. Ouiedo *ſuprà* eodem modo in vtroque caſu philoſophandum tradit.

6 Tertiò: Plures actus externi completi, dum ab eadem voluntate procedant, idemmet numero peccatum conſtituunt: ergo idem de pluribus actibus fornicationis dici poteſt. Antecedens tradit M. Paludan. quem refert, & ſequitur M. Dominicus Baltanàs *in Margar. Confeſ. fol. mihi* 136. ibi: * Nota, quod in voto negatiuo non bibendi vinum, toties eſt mortale, quoties agitur contra illud, ſi iteretur actus interior, & exterior, non autem ſi ſolum actus exterior, ſecundum Paludanum, quia peccatum per ſe eſt in actu interiori: Vndè ſi vnico actu voluntatis vult furari plura, quoad Deum vnum peccatum committit, licèt plura furetur, ſecundum iudicium hominum.* Cui forſan principio innixi recentiores quidam apud Ledeſmam *in Sum. de Pœnit. lib. 1. cap. 16 dub 1. poſt tertiam concluſ.* aſſerunt, cum, qui decem vicibus ſurripuit quantitatem mille aureorum, non te-

ne-

Digitized by Google

neri explicare in confeſsione numerum actionum, ſed quantitatem furatam, nimirum, quia vniuntur in vnica volitione, qua fuerũt volitæ, & ex qua proceſſerunt, vt complementum: ſicut & plures omiſsiones reſtitutionis, & ſi in ſe completæ, dum ab eadem voluntate continuantur, & vnum peccatum conſtituunt. Ergo ſimiliter plures actus fornicationis eadem ratione vniti poterunt.

7 Quartò: Prima copula, & oſcula illam ſubſequentia ſunt idem numero peccatum in genere moris, vt cum pluribus ſuprà docuimus. Deinde hæc eadem oſcula, vtpotè antecedentia ad ſecundam copulam vnum moraliter peccatum cum illa conſtituunt: ergo & copulæ ipſæ inter ſe. Hæc conſequentia valdè vrgere videtur, quia ſi ſecunda copula eſt idem peccatum cum oſculis præcedentibus, & hæc eadem oſcula idem cum prima copula, quam ſubſequuntur; quæ ſunt eadem vni tertio, ſunt eadem inter ſe. Ergo prima, & ſecunda copula, vtpotè idem moraliter peccatum cũ oſculis intermediis, idem moraliter peccatum ſunt. Hanc illationem eſſe legitimam, & neceſſariam ex opinione aſſerente, oſcula ſubſequentia ad copulam idem cum illa peccatum conſtituere, tradunt Pat. Vazquez *quæſt.91.art.1.dub.5.num.31.* & P. Suarez *diſp.22.ſect.5.n.26.in fine.*

§. II.

Negatiua, & vera ſententia.

8 Nihilominus contraria omninò ſententia tenenda eſt. Quam certiſsimam iure vocant Leander à Sacramẽt. *tom.1.tract.5.de Pœnit.diſp.8.§.7.quæſt.8.* & Caſtro Palao *tom.1.tract.2.diſp.3.punct.1.in fine*, vbi ait: *Vnum tamen eſt omnino indubitatum apud omnes; coitum vnum non eſſe viam ad alium, ac proinde etiamſi mox poſt alium ſequatur, neceſſariò eſt peccatum diſtinctum in confeſsione manifeſtandum.* Quos ſequuntur Cardin. de Lugo *tom.de Pœnit.diſp.16.ſect.14.num 557.* & cum Vazq. Bonacina, & alijs. P. Ouiedo vbi ſuprà Diana *3.p.tr.4.reſol.67.* & communiter Theologi. Ratio eſt, quia communi omnium perſuaſione plures copulæ non ſolum phyſicè, & methaphyſicè diſtincta numero peccata ſunt, ſed moraliter, & humano modo; ac proindè nullum eſt caput excuſationis, cum non reputentur partes eiuſdem actionis humanæ, ſed actiones totales diuerſæ. Quod aliter contingere in exemplis allatis, docent Doctores, qui pro illis militant, quibus diſſentire debent, qui in opinione, & diſcurſu de multiplicitate peccatorum in ordine ad confeſsionem nobiſcum ſentiant. Adde, ſi fundamenta ſuperius allata aliquid ſuaderent, idem probarent de pluribus copulis cũ diuerſis fœminis, dum ab eadem voluntate; quia abſolutiones, etiam conferuntur diuerſis, & tamen vt adverſarij contendunt, non ideò tollitur vnitas moralis ex intentione agentis; ſicut nec pluribus conuitijs, vno cõtinuato ſermone, licèt alia ſint cõtra Deum, alia contra Sanctos; vnum enim numero peccatum conſtituunt in ordine ad confeſsionem, vt cum Caietan. Valentia, & Azor, tradit Diana *1.p.tract.7.reſol.50.* Ergo, quod plures copulæ cum diuerſis fœminis haberentur, non impediret vnitatem moralem peccati. Quod ſanè valdè abſurdum eſt, & à nemine concedendum.

9 Idem conſequenter dicendum cenſeo contra Zanardum, & F. Leand. a Sacramento quæſtione præcedẽti citatos, & contra F. Ludouicum à Concept. *in exam. veritatis, tom. 1.tract.de Pœnit.caſu 5.num.15.* aſſerentes plures occiſiones ſucceſsiuè, eadem continuata actione, vnum eſſe peccatum. Cuius ratio eſt, quia ſingulæ occiſiones ſunt actus compleri, & totales, & vnus non eſt via ad alium; nec vllam vnitatem inter ſe habent in æſtimatione morali, ſed vnuſquiſque actus peccatum conſummat; ergo ſicut vnus poſt aliud. Temporis autem continuatio, vnire non poteſt in eſſe morali actiones, in ſuo ordine abſolutè completas, & adæquatas, & à diuerſis actibus voluntatis executioni mandatas; licèt ab vnica intentione procedentibus: id enim actibus etiam diuerſæ ſpeciei contingere poteſt; vt ſi vnico actu, quis intenderet fornicationem, homicidium, & furtum, & ſucceſsiuè hæc executioni mandaret. Et tamen nemo audebit dicere vnum ex illis reſultare peccatum in Indiuiduo, ad plures pertinens ſpecies. Quid verò tenendum, quãdo non plures actus externi occiſionis plurium, ſed vnus interueniat, quæſtione ſequẽti indagabimus.

10 Ad fundamentum ſolidius pro contraria ſententia, reſponderi poteſt, ſecundam copulam eſſe idem peccatum cum oſculis præcedẽtibus, diuerſum verò ab illis, vt ſubſequentibus, quia ſecundum diuerſas rationes ad diſtinctas actiones humanas pertinẽt. Sunt enim aliqui externi actus habentes certos terminos, in quibus conſummantur; & talis eſt fornicatio, in communi ſententia: vt omittam per plures fornicationes, plura inferri damna proli, quæ in morali æſtimatione peccata multiplicant in eſſe morali. Sicut, & quando plura læduntur iura, licèt aliàs in eſſe phyſico, & methaphyſico, idem peccatum cenſerentur; quod ſecus in præſenti cõtingit, cum plura eſſe, etiã methaphyſicè,

Digitized by Google

ſicè, vtpotè plures actus, ſuas ſingulos habētes malitias, dubitari non poſsit.

11 In vno tamen caſu admitti poſſet Zanardi, & aliorum ſententia: nempè, quando in eodem actuali coitu pluries vir ſeminaſſet, tunc enim effuſiones plures ad eundē numero fœtum deſeruire cenſentur: ideòque vnus ex omnibus fornicationis actus confiteri cenſeri debet. Et ſanè ita ſupponere videntur Doctores, quia nullus, quem ſciam, dixit fœminam pluries in eodem actu ſeminantē, teneri numerum explicare, nec confeſſarij interrogant. Ergo omnes, vt certum ſupponunt peccatum non multiplicari mortaliter ex hoc capite, nec eſſe neceſſe id in confeſſione explicari.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm, qui vnica actione pluribus iniuriam infert, vt ſi vnico ictu decem occidat, vnicum tantùm peccatum committat?

§. PRIMVS.

Affirmantis ſententiæ Auctores.

1 PArtem affirmatiuam defendunt Ioannes Pontius, Ordinis Minorum *in curſu Theologico, diſp.45.q.7.concluſ.2.num.53.* Martinus de S.Ioſeph. *in Monitis, tom.1.lib.1.tract.11.de Pœnit.num.4.* Conſtantinus de Caſtro *in Collectaneis Theologiæ Moralis, tract.1.cap.5.art.3.ſect.3.* Quorum verba adducit Diana *part.11.tract.3.reſol.3. & tract.8.reſol.64.* Vbi dicit eſſe probabilē; & iam diu prædixerat *1.part.tract.7.reſol.17. & 29. & 5 part.tract.9.reſol. 59.* eamdem ſequuntur Remigius *in Summ.tract.6.cap.5.§.6.* & Leander à Sacrament. *tom.1.tract.5.de Pœnit.diſp.8. §.3. q. 20. 21. & 22.* & iterum *tom.4.de cēſuris, tract.1.diſp.3.q.42.* vbi concludit, dicens: *Et quidem illam eſſe probabilē ſatis apertè, & expreſsè affirmant, & probant Alterius Baſſæus, Candidus, & Cornejo.* Et tenet apud illum Bonacina *diſput.1.q.1.punct.5.num.7.* Pro eadem ſententia militant Mag. Bañez *2. 2. q. 62. de iure, art.8.in Commentario, art.indubitat. circa cōcluſionem, in reſponſione ad 3.arg.* vbi ſic: *Ad tertium, vt reſpondeamus, multa neceſſariò nobis dicēda ſunt.* Et poſt pauca: *Dicimus quartò, quod qui vno propoſito expreſſo, vel interpretatiuo, retinet rem alienam, vnum tantum peccatum committit. Ratio eſt, quia vnus actus numero eſt moraliter loquendo, quando vnica volitione ſequitur effectus etiam multiplex, præſertim ſi illa multiplicitas non eſt ſpecifica, verb. grat. Si vno ictu occidat quis multos homines, vnicus actus eſt moralis æquiualens in grauitate multis.* Sic ille.

2 Eiuſdem ſententiæ ſunt M.Serra *2.2.q.76.art.3.* ibi: *Si quæras, an qui plures homines ſimul malediceret, mortem eis optādo, vnum vel plura peccata committeret? Reſpondetur, de hoc ſicut de voluntate occidendi plures homines ſimul, varias eſſe ſententias. Mihi probabilius videtur (attende) vnum ſolum numero eſſe peccatum, tam phyſicè, quàm moraliter.* Mag. Acatius de Velaſco *tom.2.reſol.Mor.verb.Golpe, reſol.2.num.5.* ibi: *Es probable, que con vn golpe, ò vna percuſsion, hiriendo à dos, ò muchos Clerigos, no ſe incurre mas de vna deſcomunion, porque abſolutamente ſolo ay vna tranſgreſsion, y vn ſolo pecado: y lo miſmo digo de el que con vna ſola accion hurta dos vaſos de plata de diuerſos dueños. Ni obſta, que de aquella accion ſe ſigan muchos daños, ſupueſto que no ay muchos pecados, ſino muchos efectos de vn miſmo pecado.* Quem ſequitur M.Tapia *in Catena Morali, lib.3, q 4.art.3.num.9.* Et Mag. Araujo *1. 2. q.73.art.10.dub.2.* *Illa, inquit, occiſio plurium hominum vnico ictu, nō eſt multiplex, ſed vnum dumtaxat peccatum æquiualens pluribus.* Quos ſequuntur Fr. Ludouicus à Conceptione *in examine veritatis, tom.1.tr.5.de Pœnit. caſu 5. illatione 7. fol. mihi 444.* ibi: *Infero ſeptimò, occidentem plures eiuſdem rationis homines vnico actu, vel ictu vnico tantum peccare peccato. Sic à me cōſulti plures tenent Salmanticenſes Magiſtri. Sic etiam Eminentiſſ. Cardin. de Lugo de Pœnit. diſp.16.ſect.4 num.887* & ſic etiam probabiliter Suarez *de cenſuris, diſp.5. ſect.3.n.8.* Quem ſequitur Diana *5.p. tr.de excommuniſ.reſol.59.* referens Cornejo *de cenſuris in genere, diſp.9.dub.vlt.q.4.* Hactenus Ludouicus: Quem ſequitur Ludouicus alter a Sācto Raymundo, & decem Doctores, quibus pro hac parte citatis adhæret Doctor Garſi *cent.1.cap.81.n.7.* vbi ait: *Quandocumque, & quomodocumque vno actu, ſiue externo, ſiue interno, ſiue efficaci, ſiue inefficaci, attinguntur ſimul plura obiecta numero, non eſt niſi vnum numero peccatum, &c.* Et R. P.Fr. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnit.cap.17.dub.64. n.142. & iterum dub.80.*

***

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Duplex in Baronium animadverſio.

3 CVm tot, ex Doctiſsimis etiam Magiſtris Ordinis Prædicatorum, pro hac parte militauerint; & omnes fideliter Amadæus citauiſſet: de aperto tamen falſitatis crimine, *fol.*234. eum Baronius accuſat, quod Magiſtrum Bañez, & Mag. Serram pro opinione præfata adduxerit. Verba eius ſunt. *Bannez quo citatur loco, q.6. art.8. nil eorum prorſus habet, quæ illi adſcribit Amadæus, concluſ.4. Tria in illum articulum inſtituit dubia. Primò, nullam diſtinguit concluſionem. Secundum ſex concluſiones habet. Tertium quatuor; ſed nullibi lego illud.* * Dicimus 4. Qui vno propoſito expreſſo, &c.* Hæc Baron. Sed mirum nemini eſſe debet, homini maioribus distracto commilitonem legere non vacaſſe. Eſt tamen omnibus, quod adeò confidenter loquatur: & mirabilius, quod Banneſium citatum affingat *concl.*4. cum Amadæus non concluſione 4. ſed §. *dicendum* 4. citatum adduxerit. Deceptus homo eſt, idem reputans apud Bañez paragraphum & concluſionem. Recolat quæſo, pacato animo, articulum 8. citatum, in quo (vt ipſe benè advertit,) tria tantum dubia M. Bañez excitat: Et in primo, in quo *nullam diſtinguit concluſionem*, in reſponſione ad 3. argumentum, verba, quæ ab Amadæo conficta falsò iactauit, fideliter ex ſcripta reperiet. Sic enim M. Bannez ait, ibi: *Ad tertium, vt reſpondeamus, multa neceſſariò nobis dicenda ſunt. Primò dicimus parum referre ad mores, &c. Nihilominus dico ſecundo, &c. Dico tertio, &c. * (& poſteà, §. immediato) *Dicimus quartò; quod qui vno propoſito expreſſo, vel interpretatiuo retinet rē alicuam, vnum tantum peccatum committit, &c.* En amice lector, Baronium de prima falſa accuſatione conuictum.

4 Nec eſt maior illi fides, in ſecunda, fol. 234. Vbi poſt memorata M. Serra verba, quæ ipſe inficiari non potuit, Amadæo nihilominus inſultat dicens: * Quæ tibi fides in poſterum Amadæe, adeò apertè fraudis convicto? *Sed cuiusnam? *Quia quæ ſequuntur, verba ſuppreſsit, (nempè quia ſentiebat illis ſuam cauſam iugulari.) * Quia tamen multis numero diſtinctis æquiualet (ait Serra) aperiendum eſt in confeſsione, quot homines maledixerit. *Vera Baronius refert, ſed extra chorum ſaltat; quia quæſtio, quam Amadæus hic verſat, non eſt, an numerus perſonarum, quæ vno ictu læduntur, ſit, necne in confeſsione aperiendus? Sed an vnica actio plures lædens vnum ſit peccatum? Et pro parte affirmante (vt ipſe etiam Baronius fatetur) adduxit fideliter Mag. Serram, præſcindens omninò à quæſtione alia; de modo confitendi eiuſmodi peccatum, quæ longè diuerſa eſt: In qua præfati Doctores non conveniunt, ſed alij perſonarum numerum exprimendum negāt; alij affirmant: quod probabilius videtur M. Serra. Quem proindè Amadæus, quando hāc ſecundam quæſtionem exagitet, pro hac parte (licèt contrariam cenſeat probabilem) illum adducere promittit, & eius verba referre. Quando verò primam de vno, vel pluribus peccatis attigit, ad rem non erant, ideòque prudenter omiſit: non ergo *quia illis ſuam cauſam iugulari ſentiret*, vt ſua vota eleganter expromens, iactauit Baronius. Nullo igitur iure apertæ fraudis Amadæum conuictum garrit. Quinimo in ipſius caput calumnia cecidit.

§. III.

Authoris Iudicium.

5 PRima concluſio. Qui vnica actione plures lædit perſonas, vt ſi vno ictu decem occidat, vnum tātùm peccatum, metaphyſicè loquendo committere concedo cum Authoribus *num.*1. *&* 2. citatis, & euidens ex terminis eſt; in ſententia Thomiſtarum aſſerentium repugnare in eodem actu plures malitias ſolo numero diſtinctas, quod ex D. Thoma tradūt Caietanus *tom.*1. *opuſc.* 31. *reſp.*15. Mag. Nuño *in additionibus ad* 3. *p.q.*92. *art.*2. *diffic.*2. M Serra 2.2. *q.*76. *art.*3. Suarez, Filliucius, Laymau, Duardus, Megala, & alij apud Dianam 3. *p.tr.*4. *de Sacrament. reſol.*164. & probabile ipſe iudicat *par.* 10. *tract.*8. *reſol.*3. Quos ſequitur Verricelli *tom.*1. *q. mor. tract.*8. *q.*17. Huius concluſionis ratio apertiſsima eſt; nam vbi vnica tantum eſt malitia, & vnicus tantum actus, impoſsibile eſt multiplex eſſe peccatum, ſicut & multiplex eſſe concretum, vbi nec forma, nec ſubiectum multiplicatur. Vnde augetur admiratio anxietatis Baronij, in prætenſa excuſatione M. Bañez ab opinione, cui nec ipſe, neque alius verè Thomiſta, niſi Angelicum Doctorem deſerat, diſſentire poteſt.

6 Secunda concluſio: licèt plures numero malitiæ in eodem numero actu compatibiles admittantur, vnum tantum peccatum in vna actione pluribus iniuriam inferente continetur. Hæc concluſio eſt expreſsè cōtra P. Azor *tom.*1. *lib.*2. *cap.*4. §. *Secunda circunſtantia, &* *lib.*4. *cap.*4. *q.*5. *&* 6. vbi ait: * In altero à Nauarro diſſentio, quod puto, plura eſſe peccata, ſi vno ictu vulneraret, vel occideret plures. * Cuius rationem reddit *quæſt.* 6. dicens: * peccata plura numero fieri, tametſi vnus ſit actus, propter reſpectum ad

obiecta

obiecta numero differentia.* Quem ſequuntur Vazquez, Hurtado, Henriquez, Clauis Regia,& alij quibus conſentit Diana 3.*p.tract.* 4.*reſol.* 164. Concluſionem tamen noſtram defendunt Cardin. de Lugo *tom. de Pœnitent. diſp.*16.*num.*134.*ſect.* 3. Leander à Sacram. *tom.*1 *de Pœn. tr.*5.*diſp.*8.§.3.*q.*19. Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ.lib.* 2. *cap.* 1.§.9.*num.*59.& Tancredi *in qq. Moral.diſp.* 6.*de Pœnit.quæſt.*7.*fol.*105. Et in rigore veram eſſe docet Vazquez 1.2.*diſp.* 74. *cap.*2. *num.*7.& conſentit P.Ouiedo 1.2.*tract.*4.*cōtrou.*8.*punct.*2. *num* 26. Quibus nouiſsimè adhæſit Doctor Garſi *cent.*2.*cap.*64.*num.*16. *Quamvis, inquit, ſint multæ malitiæ, in vno,& eodem actu, reuera non eſt niſi vnum numero peccatum. * Probatur: quia peccatum eſt concretum accidentale ex actu, & malitia,& concreta accidentalia, non multiplicantur per formas, ſed per ſubiecta, licèt autem multiplicetur malitia, non multiplicatur ſubiectum, quod eſt actus, nō ergo erit multiplex peccatū, ſed vnicum habens plures malitias; ſicut vnus eſt artifex, vnus Dominus, vnus Pater, licèt plures artes, plures ſubditos, aut plures filios habeat. Secūdò probatur exemplis in præcedentibus allatis, in quibus plures malitiæ, in diuerſis etiam actibus repertæ, vnum tantum peccatum conſtituūt, eo quod pluries illi actus pro vno moraliter reputentur, verb. grat. In oſculis, & copula ſubſequuta, in pluribus blaſfemijs eodem continuato ſermone, in pluribus abſolutionibus ſucceſsiuè collatis,& ſimilibus. Ergo potiori iure plures malitiæ in eodem actu phyſico repertæ, idem peccatum conſtituent. Si enim indiuerſis phyſicè actibus adunātur, eo quod omnes illi actus vna actio humana cenſeantur; quantò magis vnientur in eadem actione phyſica?

7 Denique ſuadetur, quia ex hac ſententia, nil contra bonos mores inferri poteſt, quod æquo iure non inferatur ex opinione Diu. Thomæ, eiuſque diſcipulorum, aſſerentium plures numero malitias non poſſe in eodem actu reperiri, cum expreſsè defendant vnicam eſſe, licèt plura numero obiecta reſpiciat, quorum quodlibet ſeorſim ad actum grauiter peccaminoſum conſtituendum ſufficeret. Ergo ſicut in re morali nullum ſequitur abſurdum ex eo, quod vnus actus externus, pluribus iniuriam inferens, vnicam malitiam contineat, ita neque ex eo, quod plures malitiæ ſimul admiſſæ vnum peccatum conſtituant.

QVÆSTIO V.

Vtrùm ad confeſsionem quidquam referat, vnum, vel plura peccata in vna actione pluribus iniurioſa reperiri?

§. PRIMVS.

Vincentij Baronij placitum.

1 PArtem negatiuam tuetur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp.*2.*ſect.*3.*fol.* 233. & in hoc omnes conuenire audacter pronuntiare nō renuit: *Conueniunt, inquit, omnes idem eſſe iuris, quoad praxim,& confeſsionem, id eſt, ſincerè aperienda eſſe confeſſario, quæ vno actu odij optauimus, aut intulimus, vel vni diuerſa, vel eadem pluribus damna,& mala.*

2 Sed quidem homo cui, nec Dianæ opera, vt ipſe alibi fatetur, conſulere licuit, non mirum, quod nullum auctorem diſcrepantē inuenerit. Diſſentiunt verò plures, quod nec Baronium ipſum latuiſſet, ſi vel Mag. Serra celebrem ſui inſtituti auctorem conſuluiſſet. Legat illum quæſo *loco ſuprà citato*, 2. 2.*q.* 76.*art.*3.& hæc inueniet: * Quamvis autem vnum ſit peccatum (pluribus nimirum ſimul maledicere) hoc tamē grauius eſt, quàm ſi vnus homo malediceretur, vndè, qui dicunt, circumſtantias aggrauantes notabiliter eſſe neceſſariò aperiendas in confeſsione, aſſerunt, in ea exprimendum eſſe, quot fuerint homines maledicti; qui verò docent, ſolùm eſſe neceſſario confitēdas mutantes ſpeciem (attendas rogo Baroni) dicunt ſatis eſſe confiteri maledixiſſe, & non eſſe opus exprimere, quot homines maledixerit.* Didiciſti iam ex tuo commilitone, non omnes convenire, ſi vnum tantum peccatum actio vna plures lædens inuoluat, idem eſſe iuris quoad praxim,& confeſsionem. Sed tot contrarios tuū aſſertum habere, quot negant obligationem confitendi circumſtantias notabiliter aggrauantes. Quorum longum ſyllabum dabo infrà.

§. II.

Aliorum ſententiæ referuntur.

2 SI plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu repugnent, non eſſe obligationem explicandi in confeſſione numerum perſonarum, quibus vnica actione infertur iniuria, tradunt M. Aeatius de Velaſco *tom.*1.*reſol. Mor. verb. Falſo teſtimonio, n.*5.*in fine*, ibi: *Baſtarà que ſe acuſe, que ha echado vna maldicion, ſin explicar à quantos hombres maldixo en ella.* Et Fr. Chriſ-

Digitized by Google

Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnitent. cap.* 17. *dub.* 64. *num.* 142. vbi ait: Eum, qui eodem actu vult occidere decem homines, imò, & qui eodem actu illos occidit, non teneri explicare numerum obiectorū. * Et iterum *dub.* 80. *idem dicēdum de illo, qui vnica perſuaſione inducit multos ad peccandū. *Et legitimam illationem, ex principijs D. Thomæ, & Thomiſtarum, cenſet P. Ouiedo 1. 2. *tract.* 6. *de peccatis, controu.* 5. *punct.* 6. *n.* 122. *& ſequentibus*. Et probabile id eſſe, fatetur Vazquez *tom.* 4. *in* 3. *p. q.* 91. *art.* 1. *dub.* 4. *num.* 8. Vbi poſtquam docuit, plures malitias, & ideò plura peccata contrahere, qui vnico ictu plures homines percuteret, ac proindè teneri ad numerum in confeſsione explicandū; ſubnectit: *Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabiliorem, in eodem actu eſſe poſſe duplicem malitiam ſolo numero differentem, cuius contrarium non exiſtimo improbabile, & ſecundum illam tenentur, qui eam ſequuntur, dicere, eam circunſtantiā non eſſe neceſſariò explicandam. * Sic Vazquez, cui adhæret Dicaſtillò *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 8. *diſp.* 10. & ſequitur Megala 1. *part. lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 4. vbi expreſsè adverſus Azorium probat, quod ſiquis vnico actu volūtatis decem homines occidat, non tenetur numerum in confeſsione explicare. Cuius ſententiam legitimè deduci ex opinione D. Thomæ, & aliorum, fatetur cum Vazquez, Diana 1. *p. tr. de circunſtantijs aggrauantibus, reſol.* 17. dicens: * Ex hac ſecunda opinione apparet, obiecta diuerſa numero non multiplicare peccata, ſed tantùm aggrauare, & ideò ſecundum illam dicendū, talem circunſtantiam non eſſe in confeſsione aperiendam, vt rectè notauit, licèt contrariam ſententiam teneat Vazquez, vbi ſuprà. * Et iterum *reſol.* 29. inquirens; an ſit neceſſarium explicare in confeſsione numerum perſonarum, quibus fit iniuria? reſpondet: *Reſolutio huius caſus pendet ex illa quæſtione, vtrùm in eodem actu poſsint dari plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ? Suarez aſſerit confitendum eſſe neceſſariò numerum perſonarum, ſed magis conſequenter loquitur Vazquez. * Scilicet, dum negat obligationem explicandi numerum perſonarum, iuxtà ſententiam aſſerentem circunſtantias notabiliter aggrauantes non eſſe neceſſariò aperiendas in confeſſione.

3 Et loquentes de illo, qui vnico voluntatis actu vellet plures homines occidere, aut ad plures fœminas accedere, non teneri in cōfeſsione explicare numerum obiectorum; tradunt Verricelli, Martinus de S. Ioſeph, & alij, quorum opinionem probabilem eſſe dicunt Trullench *lib.* 5. *in Decalogum, diſp.* 3. *p.* 3. *num.* 7. & Diana *p.* 11. *tract.* 7. *reſol.* 34. Subnectens: eum, qui dum ſe polluit, plures habuit, pro obiecto delectationis coniugatas, ſatisfacere, ſi in confeſsione dicat, habuiſſe pro obiecto coniugatam: hoc inquam probabile dicit ex Martino de S. Ioſeph. *in Monitis confeſſor. tom.* 1. *lib.* 1. *tr.* 11. *nu.* 9. qui ſic ſcribit: *Quando vno tuvo polucion con objeto de muchas caſadas, no tiene obligacion à dezir el numero: y aun es probable, que cumplira con dezir, que tuvo por objeto muger caſada, porque los objetos, que ſolamente ſon diuerſos en numero, no multiplican los pecados, ſino ſolamente los agrauan. * Quibus fauent quotquot aſſerunt, eum qui vnico actu rem plurium dominorum furatur, non teneri numerum perſonarum, quibus damnū infertur explicare, vt M. Serra 2. 2. *q.* 76 *art.* 2. *in fine, fol. mihi* 655. Qui licèt probabilius cenſuerit, numerum occiſorum, vno ictu, in confeſsione explicandum, id tamen negat de numero damnificatorum vno furtu. Rationem autem diſparitatis reddit: * Nā hic formaliter, & expreſsè ſolùm vult ſummam illam pecuniæ accipere, iniuriam verò, quæ fit Dominis, ſolùm implicitè. * Quod cenſet etiam Pat. Vazquez 1. 2. *diſp.* 146. *cap.* 2. *& tom.* 4. *in* 3. *part. q.* 91. *art.* 1. *dub.* 3. & alij ex eius diſcipulis. Et abſolutè defendunt Diana *part.* 11. *tr.* 7. *reſol.* 34. Martin de S. Ioſeph. *vbi ſuprà*, Verricelli *in quæſt. Moral. tom.* 1. *tract.* 8 *q.* 17. *num.* 2. Quos ſequitur Doctor Garſi *in qq. Moral. cent.* 1. *cap.* 81. *num.* 18 & Fr. Ludouicus à Conceptione *tom.* 1. *exam. tr.* 5. *q. vnic. fol.* 442. *& ſeq.* Quia vnicus actus, ſiue internus, ſiue externus pluribus iniuriam inferens, vnum eſt peccatum: quod quidem licèt pluralitas obiectorum grauius cōſtituat, non tamen eſt circunſtantia ſpeciem mutās: circunſtantiæ autem aggrauantes intra eandem ſpeciem, non ſunt de neceſsitate confitendæ, vt *diſp.* 3. diximus: Ergo nec numerus perſonarum, quibus damnum infertur. Syllogiſmus videtur rectè concludere, ſi præmiſſæ conſtiterint. Quarum ſimultatem D. Thomas defendit, vt conſtat partim ex dictis, partim ex dicendis *diſp. ſequenti, quæſt.* 1.

4 Addunt alij idem prorſus dicendum, licèt plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu reperiri poſsint. Ita Card. de Lugo *tom. de Pœnit. diſp.* 16. *ſect.* 3. *num.* 135. *&* 139. *&* 141. Leandet à Sacram. *tom. de Pœnit. tract.* 5. *diſp.* 8. *§.* 3. *q.* 20. *&* 26. & Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ. lib.* 2. *capit.* 1. *§.* 9. *num.* 59. probant. Quia plures malitiæ ſolo numero diſtinctæ in eodem actu vnum tantum numero peccatum conſtituunt; vt diximus *quæſt.* 4. *num.* 6. præceptum autem confeſsionis ſolùm obligat confiteri ſpecies, & numerum peccatorum, non malitiarum

de

de hoc enim explicando non inuenitur præceptum. Deindè probatur, quia præceptum confeſsionis non obligat ad explicandam diſtinctè totam malitiam indiuidualem peccati, vt fatentur omnes, qui negant obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes: pluralitas autem malitiarum in eodem actu, cùm peccata non multiplicet, vt ſuprà probaui, ſolùm poteſt idem aggrauare intra eamdem ſpeciem; vndè ad rationem circunſtantiæ aggrauantis reducenda eſt, vt de quantitate furti loquentes tradunt Doctores infrà citandi; & de intenſione actus ferè omnes fatentur; & de peccato ex mediorum exequutione, & finis intenti conſequutione cõſtato, vnanimiter docẽt Theologi. Cuius ratio à priori eſt, quia iuxtà meliorem philoſophiam, ſpecies eſt tota eſſentia methaphiſica indiuidui, ac proindè explicato clarè peccato quoad ſpeciem, explicatur clarè quoad ſuam eſſentiam. Non eſt ergo vndè teneamur totam malitiam indiuidualem explicare, & ſic tradit D. Thomas *in 4. diſt. 22. q. 1. art. 4. ad 2. Quantitas* (inquit) *culpæ, quæ eſt ex ſpecie peccati, debet innoteſcere Sacerdoti per confeſsionem, non quæ ex circunſtantijs quibuſcumque.* Non eſt ergo obligatio explicandi in confeſsione numerũ perſonarum, quibus vnico ictu iniuria infertur.

5 Et quod mirabilius; Doctores etiam qui vnum peccatum, ex pluribus actibus externis ab vno voluntatis actu imperatis, reſultare cenſent; ſimiliter aſſerunt, non eſſe obligationem explicandi in confeſsione numerum actuum externorum. Sic M. Zanardus 1. *part. Directorij, cap. 18. quoad circunſtantiam.* *Quãdo* *fol. 204. §. 5. loco*, vbi ſic: * Similiter, qui per noctem cum Amaſia dormiuit, non eſt opus, vt dicat, ego eam per tot vices cognoui, ſed feci, quod potui; dummodo non habuerit interruptionem mentis, vel operis.* Quem ſequitur Archangelus Rubeus *diſt. 16. fol. 169.* apud Leandrum *tom. de Pænit. diſp. 8. §. 7. quæſt. 8.* inquiens, quod licèt quis cognouerit fœminam tribus, aut quatuor vicibus in vna nocte, ſatisfacit, ſi in confeſsione dicat: * ſe habuiſſe vna nocte rem cum muliere. * Quam ſententiam ait Leander, iudicaſſe probabilem recentiores quoſdam, quos ipſe conſuluit. Et tenet Maurus Antonius Verardutius Sacræ Theologiæ Doctor *in Summ.* Corona confeſſor. 1. *par. cap. 2. de circunſtantijs, num. 19.* cuius verba dedimus *ſupr. quæſt. 3. num. 1.*

6 Ex opinionibus relatis liquet, quantum ad rem moralem referat quæſtio illa methaphyſica de vno, vel pluribus peccatis in eodem actu, ſeu in pluribus externis ab vno actu voluntatis procedentibus, & quot, quantique Magiſtri ex hoc principio quoad praxim, & confeſsionem, diuerſum ius adſtruxerint. Quapropter minus benè ſcripſit Baronius ſuprà, *omnes conuenire idẽ eſſe ius*, ſiue vnum, ſiue plura peccata in vnico actu pluribus iniurioſo concedantur.

§. III.

Propria ſententia duplici concluſione explicatur.

7 SIt prima. Integritati confeſsionis non ſatisfacit, qui peccatum non explicat vocibus confundentibus ſaltem totam malitiam indiuidualem illius. Ratio eſt, quia præceptũ confeſsionis obligat ad ſubijciendum clauibus idemmet moraliter indiuiduum peccatum commiſſum, cui nõ fit ſatis, dum aliquid pertinens ad ſubſtantiam indiuidui peccati dicitur, quod illi non conueniat; vel quod aliud eſſe indicet: v. gr. Si quis furatus fuiſſet centum, & ſe accuſſet quinquaginta ſubripuiſſe, non confiteretur peccatũ, quod fecit, quia verba hæc aliam quantitatẽ ſignificant, & alium voluntatis actum; ac proinde nec confusè ſubijceret peccatum, quod fecit, ſed aliud longè diuerſum. Quapropter, ſecundum omnes, confeſsionis integritati deficeret. Vndè fit omninò reijciendum Remigium ex Clericorum Minor. Familia, qui *in Sum. tract. 2. cap. 2. §. 6.* ſermonem inſtituens de illo, qui vnico ictu decem occidiſſet, aſſerit, nec numerum, nec pluralitatem obiectorum teneri in cõfeſsione explicare, ſed ſatisfacere, * ſi ſe accuſet de vno homicidio. * Hoc enim prorſus falſum eſt, quia vnum homicidium ſignificat occiſionẽ vnius hominis, & cùm fuerit plurium, non confitetur adhuc confusè peccatum, quod fecit. Vndè non ex ſolo vſu, & praxi fidelium id tenendum, ſed ex veriſsimis Theologiæ, & methaphyſicæ principijs. Quidquid contradixerit Doctor Garſi vbi ſuprà *cap. 81. nu. 18. in fine.*

8 Fit ſecundò, falſam eſſe ſententiam, quam cum Verricelli, & Martin. de S. Ioſeph. putauit probabilem Diana *part. 11. tr. 7. reſ. 34.* aſſerentem, eum, qui toto anno ſtatuiſſet non ieiunare, vel non audire ſacrum, &c. ſufficienter confiteri, ſi dicat: habui propoſitum non ieiunandi, non audiendi Sacrum, &c. Et ſimiliter, eum, qui habuit, pro obiecto delectationis, plures coniugatas, ſatisfacere, ſi dicat, coniugatam habuiſſe. Hoc inquam falſum eſt, quia Sacerdos intelligeret actum voluntatis ad ieiunium, vel omiſsionem ſacri vnius diei, & ſimiliter ad vnam tantum coniugatam delectationem reſpexiſſe; ac proinde, nec ille confusè diceret, nec confeſſarius perciperet, indiuiduũ peccatum cõmiſſum,

ſed

ſed diuerſum, nempè voluntatis actum ad vnum tantum obiectum terminatum, cum ad plura ſe extenderit. Quapropter Leander ſuprà *tract. de Pænit. diſp. 8. §. 3. q. 20. & 21.* Card. de Lugo *tom. de Pœnit. diſp. 15. ſect. 3. num. 141.* Doctor Garſi vbi ſuprà. P. Oviedo *1. 2. tr. 5. contr. 5. p. 6. nu. 28.* Tambur. *in Method. lib. 2. c. 2. §. 4. nu. 13.* & alij, qui obiectorum, adquæ actio terminatur, numerum perſonarum, quibus iniuria infertur, explicare non obligant, dicũt tamen, pluralitatem explicandam, v. g. Occidiſſe aliquos, vel infamaſſe, vel ſcandalum eis præbuiſſe: & ſimiliter ſtatuiſſe non ieiunare pluribus diebus, vel pluribus omittere Sacrum. Quia, ſub hac vniuerſalitate vocum indiuidua peccata cõmiſſa comprehenduntur. Quod mihi in hac ſententia omninò tenendum videtur, quia verba alia pluralitatem obiectorum, vt in plurimum, non confundunt, ſed alia indiuidua indicant, v. g. Si de homicidio ſe accuſaret, cum plures eodem ictu occidiſſet, vel de animo habendi copulam cum ſoluta, cum plures copulas intẽdiſſet. Confeſſarius enim in his, & ſimilibus, vnius homicidium, & vnam tantùm copulam intentam perciperet, quia iuxtà cõmunem modum loquendi, quãdo pluralitas non exprimitur, vnitas peccati determinatur.

9 Secunda cõcluſio: quoties vnica actione plures læduntur, vel vnico actu plura attingũtur obiecta, quorum quodlibet ad peccatum graue ſufficeret; tàm perſonarum, quàm obiectorum numerus in confeſione explicari debet. Hæc eſt communior Theologorum. Cuius ratio deſumenda eſt, ex doctrina à nobis ſuprà tradita de diſtinctione numerica peccatorum *q. 1. num. 10. & ſeq.* Vbi diſtinctionem numericam moralem diuiſimus in moralem, rigore methaphyſico, & moralem in prudenti hominum æſtimatione; & de hac tantum loquutum Trident. diximus, dum omnia peccata ſigillatim conſiteri obligat: quod pluribus exemplis demõſtrauimus. Sicut ergo, vt ex ibi dictis conſtat, plura peccata in rigore methaphyſico, cenſeri poſſunt vnum, & idem peccatum in morali prudentum acceptione: ita ſimiliter cõtingere poteſt, quod vnum peccatum methaphyſicè loquendo, ſit plura moraliter in prudentum morali æſtimatione. Vndè cum hãc, & non illam pluralitatem Concilium attenderit, cum ad numerum peccatorum explicandum obligauit: planè deducitur, hanc in confeſsione explicari debere. Talem autem peccatorum pluralitatem contineri in actione vna pluribus iniurioſa, ſeu plura reſpiciẽte obiecta, modo ſupra explicato, quantumuis in rigore methaphiſico vnum ſit peccatum, mihi ſuadet omnium fidelium praxis, &

P. Mat. de Moy. *Quæſt. p. 1.* vnanimis vſque ad hæc tempora Theologorum conſenſus, qui occidentem tres homines, & ſi vnico ictu, ad numerum occiſorum in cõfeſsione explicandum, ex diuerſis principijs, obligarunt. Alij, quia plures malitias, & plura peccata in illo actu conſiderarunt, vt Vazquez, Hurtado, & Henriquez. Alij, quia circunſtantias notabiliter aggrauantes neceſſariò explicandas cenſuerunt. Alij, quia iudicant tres conſummationes peccati reperiri, licèt eodem voluntatis actu, & vno ictu, tres occidantur. Alij, quia peccatum, licèt vnum, pluribus tamen æquiualens, vt plura exponendum putarunt, vt M. Serra, M. Araujo, & M. Bañez locis ſuprà citatis.

10 His Thomiſtis vltimo loco relatis ego lubens conſentio, modo ſuprà explicato. Quem poſt hæc ſcripta reperi apud Reu. P. Fr. Franciſcum à Ieſu Maria Carmelitarum Excalcearum bis Diffinitorem Generalem eiuſdem Ordinis *in Curſu Tholog. Moral. p. 1. tr. 6 de Sacram. Pœnit. cap. 8. punct. 4. nu. 69.* Vbi cum Dicaſtillo, Palao, Molina, Fagundez, & alijs, contra Salas, Vazquez, & alios, probat, in peccato furti, numerum dominorum in confeſsione declarandum: *Non quia ibi, inquit, ſint plures numero tantum diſtinctæ malitiæ phyſicè, vel methaphyſicè acceptæ, vt putant plures ex his Authoribus: accidentia enim ſolo numero diſtincta phyſicè, vel methaphyſicè, nequeunt eſſe in eodẽ ſubiecto, vt ſæpè dictum eſt: ſed quia in eodem illo furto multiplicatur numero moraliter, in acceptione morali, malitia iniuſtæ damnificationis vnius perſonæ in bonis fortunæ à malitia iniuſtæ damnificationis alterius: ſicut in vnico actu detractionis, vel occiſionis plurium perſonarum, multiplicatur numero moraliter, in acceptione morali, malitia iniuſtæ damnificationis. * Quæ magis explicat *punct. 1. num. 5.* & ſequentibus: dicens, inter alios, id docere erudiriſsimum Petrum de Tapia *in Catena Morali, tom. 1. lib. 3. de vitys, & peccatis, q. 4. art. 3.* Ex quo principio obligat ad explicandum in confeſsione numerũ occiſorum, ſiue vnico, ſiue pluribus actibus exterioribus, res euenerit. *Sũt enim, inquit, plura peccata moraliter loquendo, ſecundũ acceptionem moralem.* Qua etiam ratione ex doctrina D. Thomæ, & Salmanticenſium, plures malitias morales non phyſicè, vel methaphyſicè, ſed moraliter acceptas, in eodem actu, tàm interno, quàm externo, ſolo numero diſtinctas reperiri poſſe, & ab omnibus admittendas, optimè ibi probat.

§. IV.

Corollaria.

11 EX doctrina ſuperiùs tradita infertur, coniugatum peccantem carnaliter cum coniugata vnicum peccatum adulterij committere: eſt enim vnicus actus, & ſi duplici matrimonio iniuriam inferens: & ſimiliter religioſum cum religioſa delinquentem, vnicum tantum peccatum ſacrilegij contrahere, vtriuſque voto contrarium. His illationibus diſſentire nequeunt Doctores ſuprà citati *n.4. n.1. & 2.* qui, vnico actu plures lędentem, vnum committere peccatū, conſtanter defendunt. Et in terminis tradunt M. Zanardus *in Directorio 1. p. 2. in explicatione ſexti, & noni præcepti, cap.* 3. ibi: *Adulterium dupliciter committitur. Primò inter duos matrimonio iunctos, quia vir adulter habet vxorem, & mulier vxor habet virum, & hoc eſt propriè adulterium, ſed vnum, quia vna malitia intervenit, etſi duæ iniuriæ concurrant materialiter, id eſt, ratione perſonarum.* Idē ſentit Martin. de S. Ioſeph. *in Monitis Confeſſor. tom 1. lib. 1. tract. 11. de Pœnitent. n* 10. dicens: *No pecan mas de vn pecado numero el caſado, que adulterò con muger caſada; ni el Religioſo, que pecò cō Monja; porque pecar con perſona del miſmo eſtado, agraua dentro de la miſma eſpecie.* Quibus adde Fr. Ludouicum à Conceptione *in exam. veritatis, tr. 5. de Pœnit. caſu 5. n.* 10. *fol. mihi* 414. vbi ait: *Infero ſexto, coniugatum rem cum alia coniugata habentem, vnū tantum committere adulterium.* Cui conſentiunt Ludouicus à Sancto Raymundo *p. 1. tract. 2. reſol. 18. num.* 345 & Doctor Garſi *cent. 1. cap.* 81. *num.* 16. ibi: *Negamus, inquit, eſſe duplex peccatum in adulterio coniugati cum coniugata, ſed vnicum, &c.* Sic ibi citans Farinacium, & alios, quos iterum ſequitur *cent. 3. cap* 98. Quem alij infrà citandi ſequuntur.

12 Reſtat verò difficultas circa modum confitendi eiuſmodi peccata adulterij, vel ſacrilegij. Nonnulli exiſtimant, ſufficere de peccato adulterij, vel ſacrilegij ſe accuſare, non explicando, an ex parte vnius, an vtriuſque coniugum, vel votū ſe habeat. Mouentur; quia ex vna parte peccatum eſt vnum in vtroque euentu, vtpotè vnicus actus externus, qui vel vnica tantum malitia inficitur, vel ſi pluribus, non multiplex idcò peccatum fit, iuxtà ſuperius dicta. Vnde, quod vni, vel duobus iniuriā inferat, vel duplici voto opponatur, ſolum eſt circunſtantia notabiliter aggrauans, quam in confeſsione explicari nō debere, eſt ferè cōmunis Doctorū ſententia, vt ex infrà dicendis conſtabit. Deinde, voces iſtæ *Adulterium, & Sacrilegiū*; non ſolum perſonarum, & obiectorum numerum, ſed pluralitatem etiam confundunt, vt ex terminis liquet. Ergo indiuiduum peccatum commiſſum comprehendunt, & ſufficienter confusè ſignificant, prout ad integritatem confeſsionis requiritur.

13 Ideò in terminis ſic tradunt P. Sà, *verb. Confeſsio, n.* 30. Ferrantinus *in Practicis Diſp. q. 66 n.* 121. & vt probabilem admittit Vazquez *tom. 4. in 3. p. q. 91. art. 1. du 3. &* 8. Vbi dicit, deuere eam amplecti omnes aſſerentes, in eodem actu reperiri non poſſe duplicem malitiam, ſolo numero diſtinctā. Cui conſentit Fr. Leander à Sacram. *diſp. 8. 5. 3. q.* 54. & Fr. Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſp. 10. reſol. 5. n.* 4. qui pro hac parte adducit Leſſium *lib. 4. cap. 3. dub. 10. n.* 74 & legitimam illationē ex principijs Suarez, & aliorum, putat Ouiedo 1 *2. tr. 6. de Peccatis, contr. 5. punct. 6. n.* 121. Quibus adhærere videtur Diana 3 *p. tr. 4. reſ.* 164. vbi poſtquam dixit eſſe probabile, poſſe reperiri in eodem actu plures numero malitias; ſubnectit: *Conſequenter in hac opinione debere explicari coniugatum cū coniugata, aut Religioſum cū Religioſa deliquiſſe.* Ergo ſentit eſſe probabile in contraria opinione non debere. *Quod (inquit Leander ſuprà) dicere debent, qui affirmant, circunſtantiam duplicati adulterij, aut ſacrilegij eſſe tantum aggrauantem, ſi aliàs ſentiant circunſtantias aggrauantes, non debere in confeſsione explicari.* Idque tātum probabile admittit ipſe Diana *p. 9. tr. 9. reſ.* 55. vtpotè concluſionē deductam ex principio, quod fatetur eſſe probabile: *Ex eodem, inquit, principio videtur inferri, Religioſum habentem rem cum Religioſa vnum tantùm committere peccatum contra religionem, & ſufficere, ſi in confeſſione dicat, commiſiſſe fornicationem ſacrilegā, ſeu contra votum caſtitatis: nec aliquā video diſparitatem inter circunſtantiam cōiugij tenentis ſe ex parte vtriuſque, & voti ex parte eorumdem ſe tenētis.* Videatur idem Diana 1. *p. tr. 7. reſ.* 29. vbi cum Vazquez ſentit apertè, quod in opinione, quam ipſe probabilem iudicat, negante plures malitias ſolo numero diſtinctas in eodē actu, non eſt neceſſariū, explicare in confeſsione numerum perſonarum, quibus fit iniuria. Ideoque 3. *p. tr. 4. reſ.* 164 contrariam opinionem, quoad numerum malitiarum amplectitur, vt ex illa probet in peccato coniugati cum coniugata, & Religioſi cum Moniali, duplicem contrahi malitiam, & plura numero peccata in confeſſione explicanda. Verùm quod vnum tantum, licèt notabiliter grauius inter-

Digitized by Google

ueniat,tradunt vltra citatos Mag. Petrus de Ledeſma *in Summ.2.p.tract. 27. cap. 12.*& D.D.Franciſcus Verde in opuſc. pro Caramuele *quæſt.4.§.37.fol.41.& §.93.fol.57.* & plures apud illum.

14 Nec diſſentiet Doctoribus citatis M. Acarius de Velaſco,cùm ex vna parte vnum tantùm peccatum interuenire fateatur in vna actione plures lædente perſonas, vt vidimus ſuprà;& ex altera eum,qui pluribus maledixit,aſſerat ſatisfacere, ſi in confeſſione de vna maledictione ſe accuſet,non explicato perſonarum numero, vt videre licet *tom. 1.reſol. Moral. verb. Falſo teſtimonio,num.5.* Quapropter præſentē difficultatem verſans, *verb. Luxuria,reſol.*206. propoſita parte negatiua concludit:*Cō todo ay algunos Doctores, que ſienten no ſe debe declarar eſta circunſtancia en la confeſsion,&c.Deben de ſer los que juzgan,que en vn acto indiuiduo no ſe pueden dar muchas malicias numero diſtintas.*Quorum opinionem ipſemet Velaſco quoad malitiarum numerum,ne Diu. Thom.adverſetur,tenere debet:neque aliter *vbi ſupr.verb. Falſo teſtimonio;*excuſare poſſet à numero perſonarum, quibus illata eſt iniuria,in confeſſione explicando. Si autem in maledictione pœnitens excuſatur, nulla congrua reddi poteſt ratio, cur in adulterio excuſari non debeat.

15 Nihilominus contraria omninò ſententia,quæ communis eſt inter Doctores,retenenda eſt,cum Vazquez, Salas, Nauarr. & alijs,quos citat,& ſequitur Palaus *tom. 1.tr. 2.diſp.3.punct.* 3. Quibus adde Suarez, Lugo, Fagundez, Leſſium, Candidum, Bonacinam,Trullench, & alios apud Leandrum *tract.5.de Pœnit.diſp.*8 &Thomas Sanchez, cum Petro de Ledeſma, & Lopez *lib. 9. de Matrim.diſp.* 15. Cuius ratio petenda eſt ex ſuperiùs dictis.Quamvis enim vnum peccatum,vel vnicam tantum malitiam phyſicè, & methaphyſicè illi adulterio,vel ſacrilegio concedamus;moraliter verò loquendo; duplex peccatum,duplexque malitia moraliter, & in acceptatione morali, numero diuerſa negari poteſt.Quapropter iure Thom. Sanchez *lib.9.de Matrim.diſp.*15. *num. 6.propè finem* ſcripſit, de coniugato peccante cum coniugata,idem dicendum,quod de illo,qui duos eodem ictu percuſſit. Quorum numerum in confeſſione explicandum, conſtat ex dictis *ſuprà n.9.*

***

(?§?)

DISPVTATIO TERTIA.
De circunſtantijs peccatorum.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm circunſtantiæ notabiliter aggrauantes, intra eamdem ſpeciem,debeant in confeſſione explicari?

1 Suppono primò ex Concilio Trident.*ſeſſ.14.cap.5.& Canon.7.* debere in confeſſione explicari circunſtantias, quæ ſpeciem peccati mutant: tales ſunt iuxta D.Thomam *in 4.diſt.16 quæſt. 3. artic* 2. quæ habent ſpecialem repugnantiam cum ratione,diuerſam ab ea, quæ eſt in ipſo peccato; vel,vt ait Scotus *in 4.diſt.*17. quæ ſpeciali prohibitione prohibentur. Vnde quoties eadem actio ex motiuo duplicis virtutis prohibita eſt, vt occiſio Clerici ex iuſtitia,& ex religione:vel ex eadem virtute ſub diuerſa:ratione formali,præcipitur,vt actio ex voto, & ex iuramento debita, tunc dicitur in peccato commiſsionis, vel omiſsionis contineri circunſtantia, quæ ſpeciē peccati mutat,&conſequenter ex obligatione explicanda in confeſsione.

2 Difficultas ſolùm eſt de alijs circunſtantijs,quæ ſpeciem peccati non mutāt, ſed intra eamdem ſpeciem malitiam aggrauant. V.grat in peccato furti,quòd quantitatis ſit viginti aureorum, vel decem tantum; quòd delectatio venerea per horam, vel per quadrantem durauerit, & ſimiles. De his igitur circunſtantijs, etiam notabiliter aggrauantibus, quærimus, an debeant in confeſsione explicari?

3 Prima ſententia affirmat, quam tenēt Alenſis, Altiſiodor. Dom.Sot. Canus,& alij, quos ſequuntur Suarez hic *diſput.22.ſect.3.* Henriquez *de Pœnit.lib.2.cap.7.n.6.* Fagundez *lib.4.in quinque præcepta Eccleſiæ,præcep. 2.num.*10.Thom.Sanchez *lib.2.in Sum.cap. 32.n.39.& lib.4.cap.11.n.24.*Petrus de Ledeſma *de Sacram.Pœnit.cap.*19.Ioannes à S. Thoma 1.2.q.28 *diſp.*10.*art.*3.Llamas,Co. ninch, Ioannes de la Cruz,Petrus Fai, Sylvius,& plures alij,apud Dianam *tom.1.tr.7. de circunſtantijs aggrauantibus, reſol.*1. *& p. 3.tract.4.reſol.*67.& apud Leandrum *tract. 5. de Pænit.diſp.*8 quos ſequitur M. Araujo, *3.p.q.84.art.5.dub.*3.

4 Secunda,&verior ſententia negat,quā tuentur D.Thomas, infrà citandus, Scotus, Valentia, Durandus, Paludanus, D.Bonauentura, D.Antoninus, Turrecremata, Ioannes

Viguerius, Sylveſter, Tabiena, Armilla, Zanardus, Medina, & innumeri alij, quos citat, & ſequitur Diana vbi ſuprà, & *p. 5. tract. 14. reſol. 56.* Quibus adde Leſsium *lib. 4. de Iuſt. cap. 3. dub. 12. num. 8.* Mcratium hic *diſp. 27.* Vazquez *q. 91. art. 1. dub. 2.* Lugo *diſput. 16. ſect. 3.* Dicaſtillo *diſp. 9. dub. 3. nu. 180.* Palao *tr. 23. diſp. vnica, p. 9.* Et probabilem vocant ex aduerſarijs Henriquez, Fagundez, & Suarez *vbi ſuprà ſect. 3. nu. 13.* & innumeri alij, quibus aſſentior.

5 Probo primo auctoritate D. Thomæ, qui pluribus in locis, adeò expreſsè id tradit, vt mirum fuerit, de eius mente aliquem dubitaſſe. *In 4. ſentẽt. diſt. 16. q. 3. art. 2. quæſtiunc. 5.* *Quidam dicunt omnes circũſtantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, neceſſarium eſſe confiteri, ſi memoriæ occurrant; alij verò dicunt, quòd non ſunt de neceſsitate confitendæ, niſi circunſtantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt, & hoc probabilius eſt. *Sed addendum, quæ ad aliam ſpeciem mortalis trahunt, &c.* (attende) *& quia circunſtantiæ aggrauantes, quæ aliam ſpeciem peccatorum non tribuunt, vel quæ tribuunt quidem, ſed non mortalis peccati, non ſunt de neceſsitate confeſsionis, tamen eaſdem confiteri, perfectionis eſt, ſicut de venialibus dictum eſt.** Hactenus Angelicus Doctor, vbi ſuprà, & iterum, &c. *diſt. 22. quæſt. 1. artic. 4.* *Ad ſecundum dicendum, quòd quantitas culpæ, quæ eſt ex ſpecie peccati, debet innoteſcere Sacerdoti per confeſsionem, non tamen oportet de quantitate, quæ eſt ex circũſtantijs quibuſcumque, vt ſuprà dictum eſt.* Et iterum in ſecundo ſcripto ſuper *lib. ſent. diſt. 16. art. 3.* *Circunſtãtia, quæ nouam rationem peccati mortalis addit, de neceſsitate eſt confitenda, aliæ autem non:* Quæ autem debeat eſſe noua hæc ratio peccati mortalis, explicat ad 2. dicens: *Sufficit cognoſcat Sacerdos quantitatem, quæ ex noua ſpecie conſurgit.* Et ad quintum: ſi talis circunſtantia non trahit in aliud genus mortalis, non eſt confitenda. * Quæ iterum tradit in eodem ſecundò ſcripto *diſt. 22. art. 2.* *Ingratitudo, inquit, non trahit in aliud genus ſpecialis peccati, ideò nec confitenda.* Et infrà ad ſeundum argumentum, quod erat eiuſmodi: * Per confeſsionem debet Sacerdoti manifeſtari quantitas culpæ, &c. * reſpondet ſic: *Ad ſecundum dicendum, quod verum eſt de quantitate, quæ conſurgit ex noua ſpecie peccati, non de quantitate, quæ eſt de circunſtantijs quibuſcumque. * Denique hanc ſententiam tenet D. Thom. *opuſc. 12. q. 6.* vbi reſpondens cuidã Lectori Biſuntino, ſic ait. *Huiuſmodi circunſtantias aggrauantes, quæ non trahunt in aliud genus peccati, non credo, quod aliquis teneatur confiteri.* Et infrà.* Quod autem dixi circunſtantias, quæ non trahunt in aliud genus peccati, non eſſe de neceſsitate confitendas, non eſt referendũ ad numerum, quem aliquis confiteri tenetur, ſi poteſt, quia iam non eſt vnum peccatum, ſed multa.*

6 Tot ex D. Thoma cõgeſsi loca, vt euidenter appareat, dubitari non poſſe, ſecundũ eius mentem, non eſſe obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, ſed eas ſolum, quæ peccati ſpeciem mutant. Adeò enim expreſsè loquitur, vt nec aduerſarij ex petitoribus Thomiſtis inficiari audeant. Quorum primus M. Domin. de Soto *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. §. Aliæ autem,* ſic ſcribit: *Aliæ autem circunſtantiæ ſunt, quæ aggrauant peccatum; ſed tamen ſpeciem nõ mutant, vt ſi quis furatur vel decem, vel centum, vel mille; & de iſtis ſunt opiniones diverſæ. Quidam enim opinantur, ſolas circũſtantias mutantes ſpeciem eſſe de neceſsitate confeſsionis: atque huius opinionis fuit D. Thom. & Bonauent. & Durandus, & eſt ferè communis opinio.* Idem alij ex eodem Inſtituto fatentur M. Canus *relect. de Pœnit. 6. part. §. Sed enim grauiſsimum.* *Diuus Thomas (inquit) expreſsè tenet ſolas circunſtantias, quæ ſpeciem mutant, eſſe confitendas.* M. Prado *tom. de Pœnitent. quæſt. 2. de integr. confeſſ. fol. 646. num. 6.* *Dico primò expreſſa ſententia Sancti Thomæ eſt, quod per ſe loquendo, circunſtantiæ notabiliter aggrauantes, dum non mutent, aut addant aliam ſpeciem, non ſunt de neceſsitate confeſsionis.* Sic ille pluribus D. Thomæ expreſſis teſtimoniis comprobans, quàm iam diu amplexus *tom. 2. Theol. Moral. q. 5. §. 3. num. 31.* M. Serra *1. 2. tom. 2. quæſt. 73. art. 7. fol. 111.* *Secundam ſententiam, quæ D. Thomæ videtur probabilior, (nempè nõ eſſe obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes intra eamdem ſpeciem) tenent Nauarr. *cap. 6 num. 7.* & alij innumeri ex recentioribus.* Quam proptereà ſequuntur ex diſcipulis D. Thomæ, D. Anton. Palud. Sylveſt. Viguerius, Turrecremata, Armilla, Tabiena, & alij ſuprà citati *num. 4.* Quibus adde Caietanum, & M. Corradum; quorum verba dabo infrà *diſp. 3. q. 3. cap. 2. num 25.* & M. Acatium de Velaſco *tom. 1. reſol. Moral. verb. Confeſsion, reſ. 186. n. 4. & 9.* vbi ſic ait: *Eſta ſententia tengo por mas verdadera, aſsi por las razones con que ſe prueba, como por que la tienen expreſſamente dos Doctores tan grandes de la Igleſia, como S. Thomas, y S. Buenauẽtura, y otros muchos muy graues.* Quibus adhæret Marcus Vidal *in Arca ſalutari, tr. de Sacram. Pœnit. inquiſ. 13. num. 31.* dicens: * Ita cum D. Thoma affirmare plures graues Doctores.*

7 Hæc

7 Hæc cum à D. Thoma, & ab eius antiquioribus, & peritioribus diſcipulis expreſsè tradita lego, non poſſum non mirari quorũdam recentiorum Thomiſtarum auſum, qui D. Thomæ, & diſcipulorum ſententiam acri cenſura fœdare non erubuerunt. Vide M. Ioann. de la Cruz in direct. 2. p. *de Pœnit. q. 3. de confeſſ. dub. 5 concl. 2.* & M. Petrum de Ledeſm. *in Sum. de Pœnit. cap. 17. concl. 4.* & expaueſces aſſerentes hanc opinionem eſſe improbabilem, & (quod horrent aures) Mag. Texeda *tom. 1. Theol. Moral. lib. 2. tract. 3. controu. 10. num. 43.* inquit: *Sententiam eſſe omninò improbabilem, repugnantemque definitioni Concilij Trident. ſeſſ. 14. cap. 5.* Alij verò, vt a cenſura D. Thomam liberent, violentam adhibent expoſitionem, dicentes loquutum de circunſtantijs, quæ ſe ipſis ſeiunctæ ab alijs partibus non ſufficiãt nouo mortali conſtituendo, ex quibus eſt Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſput. 2. ſect. 3. fol. 235. & 238.* Verùm hæc expoſitio apertiſsimè opponitur menti, & verbis Diu. Thomæ; ideòque omnes eius diſcipuli nuper adducti eam reijciunt; tum quia D. Thom. expreſsè excuſat ab obligatione confitendi circunſtantias, *quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addũt.* Quæ autem ſe ipſis nõ ſufficiunt nouo mortali conſtituendo, notabilem quantitatem non addunt. Tum quia ab obligatione confeſsionis excludit quantitatem culpæ, *quæ non conſurgit ex noua ſpecie peccati*, & circunſtantiam quamcumque, *quæ nouam ſpeciem peccati non addit, ſeu in aliud genus peccati non trahit.* Ergo explicatio Baronij, vtpotè D. Thomæ apertè repugnans, ab Schola Thomiſtica omninò aliena eſt. Et vt talem explodit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnitent. q. 2. citata, fol. 646.* vbi ſic. *Quidam, inter quos Ioannes à Cruce *de Pœnit. q. 3. concluſ. 2. in fine* reſpondent, quod (Diu. Thomas) loquitur de circunſtantijs parum, non de aggrauantibus notabiliter. Sed vt appareat, quod expoſitio eſt contra textum, oportet ipſius verba referre, &c.* His M. Prado Baronij expoſitionem ex ſufflauit. Vndè conſtat in dubium reuocari non poſſe D. Thomam, pro ſecunda ſententia negante obligationem confitendi circunſtantias notabiliter, intrà eamdem ſpeciem aggrauantes, ſtetiſſe; quantumvis ſe ipſis, ſeiunctæ ab alijs partibus nouo mortali conſtituẽdo ſufficerent.

8 Hanc ſecundam ſententiam ſecundò probo. Quia confeſsio circunſtantiarum, etiã notabiliter aggrauantiũ intra eamdem ſpeciem, neque eſt præcepta iure Diuino, neque humano: ergo nullo. De ſecunda parte antecedentis non eſt dubium. Primam ſic probo. Ea circunſtantiarum confeſsio præcipitur ab Eccleſia, quæ iure Diuino à Chriſto Domino eſt præcepta; ſed confeſsio, quæ ab Eccleſia præcipitur, tantum eſt circunſtantiarum, quæ ſpeciem peccati mutant, vt decernitur in Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5. Can. 7.* Ergo explicatio circunſtantiarum iure Diuino præcepta, tãtum eſt earum, quæ ſpeciem peccati mutant. Secundò probatur, quia vel ex Verbis Chriſti Domini infertur euidenter eiuſmodi obligatio, vel non: primum dici non poteſt, quia incredibile eſt, Diu. Thom. D. Bonauent. & Scotum, totque, ac tantos DD. qui pro parte contraria militant, hanc euidentiam latuiſſe. Et à fide alienum, PP. Concilij Tridẽtini ad explicandam huius Sacramenti materiam congregatos, euidentiam illam non vidiſſe, & diminutè proceſſiſſe in aſsignanda materia neceſſaria pœnitentiæ. Si ergo euidenter non inferatur onus adeò graue fidelibus imponendum eo quod probabiliter videatur inferri; cum probabilius oppoſitum inferatur?

9 Confirmatur primò: nam Concilium Trident. materiam neceſſariam confeſsionis ſic determinat, vt circunſtantias, etiam notabiliter aggrauantes poſitiuè excludere videatur. Quotieſcumque enim agit de circũſtantijs in confeſsione explicandis, ſemper addit particulam illam reſtrictiuam, *quæ peccati ſpeciem mutant.* Ergo decreuit manifeſtè, vel innuit probabilius eſſe, circunſtantias non mutantes ſpeciẽ, non eſſe materiam neceſſariam confeſsionis. Confirmatur ſecundò à ſimili: nam ex eo, quod Concilium præcipiat confiteri ſemel in anno, inferunt communiter Theologi, nõ eſſe iure Diuino obligationem confitendi bis intrà annum: quia aliter Eccleſia ſuo præcepto occaſionem tribuiſſet errãdi, diuinum ſic proponens, vt quilibet cordatus ſuadere ſibi poſſet, ad maiorem confeſsionis frequentiam non teneri: ergo ex eo, quod Concilium præcipiat, eas circunſtantias confiteri, quæ ſpeciem peccati mutant, debent ſimiliter Theologi inferre, non eſſe materiam neceſſariam circunſtantias alias, quæ ſpeciem peccati non mutant, ne Eccleſia declaratione ſua occaſionem errandi tribuiſſe cenſeatur.

10 Tandem probatur, quia ex oppoſita ſententia ſequeretur, quemlibet teneri ſua peccata pluries confiteri. Sequelam probo: quia circunſtantia ingratitudinis notabiliter aggrauat peccatum, ſed hæc nõ poteſt explicari, non iterata confeſsione peccatorũ, quæ in alijs confeſsionibus fuerũt remiſſa: ergo, &c. Minorem probo. Quia grauitas ingratitudinis eo maior eſt, quo maiora quis recepit beneficia, ſed qui in alijs cõfeſsionibus à pluribus, & grauioribus peccatis fuit iuſtificatus, maiora recepit beneficia: ergo iterum

peccans eo magis erit ingratus:ergo, vt cõfeſſarius percipiat hanc maiorem ingratitudinem,cognoſcere debet peccata remiſſa,ex quorũ remiſſione grauitas ingratudinis augetur.Tenebitur ergo penitens peccata iam confeſſa,&remiſſa iterum confiteri.Quod in nullius mentem venit.

11 Obijcies primò. Ratio,qua vtitur Concilium ad inferendam obligationẽ confitendi circunſtantias mutantes ſpeciẽ, æquè probat de notabiliter aggrauantibus intra eamdem ſpeciem:ergo idem de vtriuſque dicendum eſt. Antecedens probatur. Nam Cõcilium *ſeſſ.14 cap.5.* obligationem illam ex eo deducit,quod ſine illis.*Peccata ipſa,nec à pœnitentibus integrè exponantur,nec iudicibus innoteſcant, & fieri nequeat, vt de grauitate criminum rectè cenſere poſsint,& pœnam,quam oportet, pro illis imponere pœnitentibus.* Sed non explicatis circunſtantijs notabiliter aggrauantibus,nequeunt confeſſarij pœnam,quam oportet, imponere,nec de grauitate criminum rectè cenſere; cum eorum grauitas ex eiuſmodi circunſtãtijs notabiliter augeatur; imò vnum peccatum maiori pœna dignum ſit, quam duplex abſque tali circunſtantia commiſſum, vt patet in eo,qui vnam delectationem moroſam continuaſſet per duas horas, vel duplicem delectationem diſcontinuam in duplici quadrante habuiſſet:Ergo ratio, qua vtitur Cõcilium,æquè probat de circunſtantijs aggrauantibus, ac de illis, quæ ſpeciem peccati mutant.

12 Reſpondeò rationem Concilij id nõ probare: Quinimò tam longè fuit ab imponenda obligatione confitendi circunſtantias aggrauantes intra eamdem ſpeciem, vt verbis immediatè præcedentibus, talem obligationem excluſerit, vt iam probaui. Grauitas igitur criminum, de qua cenſere debent cõfeſſarij,iuxtà Concilium,non eſt grauitas indiuidualis,ſed ſpecifica,iuxtà quam, & peccatorum numerum,debent pœnitẽtiam imponere:ſuprà hæc enim tantum ſunt iudices à Chriſto Domino conſtituti. Sic reſpondet D. Thomas *ſuprà in 2. ſcripto ſuper 4. ſent. diſt.16.art.3 ad 2.*ſufficit(inquit) cognoſcat Sacerdos quantitatem,quæ ex noua ſpecie conſurgit.*Quia tantum eſt præceptum de mortalibus, & de ſubſtantia,& ſpecie,& numero peccatorum.*Nec hæc limitatio (ait Prado *ſuprà fol.651.§.ad 2.*)eſt voluntaria,ſed ſumitur ex natura rei, quia non eſt idem iudicium de eſſentia, & de accidentibus.* Nec omiſsio circunſtantiæ etiam notabiliter aggrauantis variat morale iudicium confeſſarij quoad eſſentialia,&ſubſtantialia,ſed tantum quoad accidentalia, de quibus non magis,quàm de venialibus præceptum confeſſionis datur. Et confirmari poteſt, quia ſi cõfeſſarij de grauitate indiuiduali iudicare deberent tenerentur pœnitentes explicare circunſtantias, etiam minuentes malitiam indiuidualem peccati. Sequela videtur clara, quia earũ notitia valdè neceſſaria eſt ad formandum iudicium de maiore, vel minori grauitate indiuiduali peccati; cùm ex illis notabiliter decreſcat,vel augeatur,& diuerſum valdè iudicium,quoad quãtitatem culpæ,in Sacerdote cauſent. Hoc autem neque adverſarij concedunt, aliàs teneretur pœnitens ſua peccata excuſare, quod vt quid imperfectum,& malum reijciunt D. Thom Bonau.& alij. Dicendum igitur eſt confeſſarios non fuiſſe conſtitutos iudices ſuper grauitate indiuiduali,ſed ſuper ſpecifica peccatorũ, ac proinde iuxtà iſtam tantùm debere in pœnis iniungendis æquitatem ſeruare.

13 Obijcies ſecundò:plura inconueniẽtia ex hac opinione neceſſaria conſecutione deduci Reſpondeo,nullum abſurdum ſubſequi in admittendis, quæ ex illa euidenter inferantur, nec inconueniens id cenſendum, quia Chriſtus Dominus ſuo præcepto, licèt potuiſſet,noluit ad difficiliorem confeſsionem nos adſtringere; ſicut nec ad confitenda venialia,nec ad læthalium confeſsionem nõ differendam. Quæ ex quæſtionibus ſubijciendis magis conſtabunt.

14 Sententiam hactenus ſtabilitam, & à D.Thom. expreſsè traditam limitat ex ipſo M.Ioannes Martinez de Prado *vbi ſupr. dub. 2.n.14.fol.649* dicens:Circunſtantias notabiliter aggrauantes eſſe de neceſsitate confeſsionis indirectè, nempè quando circunſtantia non expreſſa,*ſciri non poteſt debitus ſatisfaciendi modus*, vt ait D. Thomas *de circunſtantia,recidiuantis,in 4.diſt.2. 2.q.art.4. in corp.* Ex quo principio infert Prado plerũque debere explicari, ſed pro libito iam obligat,iam ab onere confitendi excuſat: vt ſuis locis adnotabo. Qui proindè audiendus non eſt.

QVÆSTIO II.

De circunſtantia,Quis.

PLures ſunt circunſtantiæ, de quibus inter Doctores valdè controuerſum eſt,an ſint aggrauantes tantùm, an ſpeciem peccati mutent; quapropter operæ pretium duxi breui calamo difficiliores percurrere. Peccatorum circunſtantiæ ſeptem numerari ſolent. *Quis, Quid, Vbi, Quibus auxilijs, Cur, Quomodo, Quando*:ex quibus, ſcitu digniora ſeligemus, & maioris claritatis gratia per capita digeſta propinabimus.

CA-

CAPVT PRIMVM.

Vtrùm habens caſtitatis votum debeat in confeſſione illud explicare, ſi peccato alterius ſpeciei, ſeu conſilio fuerit cauſa, vt alij non habentes votum contra caſtitatem delinquant?

1 PAt. Thom. Sanchez *in Sum. lib. 5. cap. 6. num.* 10. reſpondet, habentem votum caſtitatis non peccare contra votum, etiamſi aliorum peccata contra caſtitatem procuret,* quia Religioſus (inquit) per votum ſolum promiſit caſtitatem ſuam, non alienam.* Huic ſententiæ adhæret Card. de Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. *num.* 156. Sed ex alio fundamento: Nimirum, quia procurare peccatum alterius contra caſtitatem, non eſt (inquit) in ſpecie luxuriæ, ſed alterius vltij accipientis ſuam ſpeciem ex ordine ad obligationem indirectam caſtitatis obligantis indirectè alios. Vndè *num.* 152. arguit inconſequentiæ P. Thom. Sanch. eo quod *in Sum. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 3. & 8. docuerat, peccatum ſcandali pertinere ad eamdē ſpeciem peccati, ad quam proximus inducitur. Probat in conſequentiam Lugo, quia in illa opinione, qui abſolutè promiſit caſtitatem, peccare videtur contra eiuſmodi promiſsionem, quoties contra virtutem caſtitatis grauiter delinquit.

2 Ego verò doctrinæ inconſequentiam non video, quia vouens caſtitatem tantùm intendit ſe obligare ad abſtinendum ab omni delectatione venerea, & ab operatione, quæ ſuæ caſtitati opponatur: Votum autem nequit vltra vouentis intentionem obligare. Vndè licèt qui prauo ſuo exemplo, vel conſilio ad peccatum contra caſtitatem inducit, dilinquat contra virtutem caſtitatis, non ideò opus eſt, vt contra proprium caſtitatis votum deficiat; ad plura enim ſe extendit virtus caſtitatis, quam votum. Confirmatur, nam per votum caſtitatis non magis vouet Religioſus caſtitatem, quam per votum paupertatis, paupertatem: ſed qui conſulit alteri furtum, non peccat contra votum paupertatis, vt ſupponunt communiter Theologi: ergo qui conſulit peccatum contra caſtitatem, non peccat contra votum caſtitatis. Minor probatur, quia reſeruato in Religione peccato contra votum paupertatis, ſiquis conſuleret alteri Religioſo peccatum graue contra paupertatem, nemò dicet tale conſilium eſſe caſum reſeruatum: Signum igitur euidens eſt vouentem paupertatem non teneri ex voto ad non conſulendum peccatum contra paupertatem. Cur ergo id non dicemus de vouente caſtitatem? Hæc ſetentia videtur mihi tenenda propter fundamentum Pat. Thom. Sanch. Et propterea, eam tenent Pat. Ouiedo 1. 2. *tract.* 6. *de peccat. contron.* 2. *punct.* 6. *nu.* 100. Caram. *in regul. S. Benedict. diſp.* 66. *concluſ.* 4. *num.* 986. Caſtr. Palao *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 3. *punct.* 1. & putat probabilem Leand. hic *diſp.* 8. *quæſt.* 10. Diana *part.* 7. *tract.* 11. *reſol.* 27. Pellizar. *in Manual. Regul. tom.* 1. *tract.* 4. *cap.* 3. *ſect.* 4. *num.* 91. & Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ. lib.* 2. *cap.* 7. §. 5. *num.* 32.

CAPVT II.

An, qui violauit votum ſolemne caſtitatis, v. g. Religioſus, vel Sacerdos, aut ſacris initiatus, & cum his carnaliter ſe commiſcentes, teneantur in confeſsione explicare ſolemnitatem voti?

3 PRima ſententia affirmat. Ita Lay. Azor, Coninch, & alij apud Dianam 1. *part. tract.* 7. *reſol.* 3. & 4. Quibus ſubſcripſit Card. Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 4. Probant, quia ſicut coniux per matrimonium dedit dominium ſui corporis alteri coniugi: Ita Religioſus per votum dedit religioni, & Sacerdos, vel ſacris initiatus dedit Eccleſiæ: Sed coniux præter malitiam contra caſtitatem, contrahit aliam adulterij contra alterum coniugem: Ergo Religioſus, vel Sacerdos, &c. præter malitiam luxuriæ, & ſacrilegij contrahit aliam contra fidem datam Religioni, vel Eccleſiæ.

4 Sed contra eſt: quia ſi alia eſſet malitia in peccato Religioſi, vel Sacerdotis, maximè iniuſtitiæ Religioni, vel Eccleſiæ illatæ, ſicut in peccato coniugis eſt malitia iniuſtitiæ contra alterum coniugem: Sed hæc non datur: Ergo nulla. Minorem probo. Quia per votum, etiam ſolemne, nemo intendit ſe obligare ex iuſtitia, ſed ex Religione tantùm erga Deum, & ad Summum ex fidelitate erga homines, vt ex communi omnium intentione facilè conſtat. Sed obligatio ex fidelitate ſub veniali tantùm conſcientiam ligat, vt tradunt Leſſius, Henriquez, Fumus, Petrus de Ledeſma, & alij quos citat, & ſequitur Diana 2. *part. tract.* 3. *Miſcell. reſol.* 9. & 3. *part. tract.* 5. *Miſcell. reſol.* 116. & 4. *part. t.* 4. *reſol.* 122. Qui hoc fundamento innixi aſſerunt, promiſsionem externam legitimè ab alio acceptatam non obligare ex iuſtitia, nec ſub mortali: Ergo, & peccatum luxuriæ contra votum ſolemne caſtitatis non habet malitiam ſpeciè diſtinctam ab ea, quæ reperitur in peccato contra votum ſimplex: Ergo nullum eſt caput, vndè quis teneatur ſolemnitatem voti in confeſsione explicare. Vrgetur: nam Religio per votum non acquirit maius do-

Digitized by Google

dominium corporis Religioſi, quàm dominus corporis mancipij per emptionem: ſed mancipium contra caſtitatem delinquens nullam infert Domino iniuſtitiam, ergo nec Religioſus Religioni. Omitto, Religioſos per votum, non vt mancipia, ſed vt filios haberi reſpectu Religionis.

5 Denique ſuadetur hæc ſententia, quia votum ſolemne caſtitatis non diſtinguitur ſpecie à voto ſimplici, vt cum Scoto, & alijs tradit Sanchez *lib.7.de mat.diſp.25. num* 2. dicens eiuſdem ſententiæ videri omnes qui aſſerunt votum ſolemne caſtitatis ex ſolo iure Eccleſiaſtico dirimere matrimonium, quos ad ſeptuaginta refert *diſp*. 26. *num*. 2. Quo principio efficaciter probatur, Pontificem poſſe in illo diſpenſare, quod tenent ferè centum Authores, quos citatos ſequitur *lib.8.diſp.8.num.*7. Quorum plùres teſtantur Pontifices varijs vicibus diſpenſaſſe. Non inficior alios Authores poteſtatem diſpenſandi Pontifici negare. Et vt refert Amadæus *tract. de Matrim. prop*. 2. * Ad quæſtionem de facto reſpondet Mag. Corrad. 1.*par.quæſt*. 311. *Quidam dicunt Papam ſic feciſſe de facto, &c. Dico, quod etiam vidi Pontificem facientem maiora cum ſcandalo totius Chriſtianitatis. Vndè aliud eſt facere de facto, aliud determinare, quod ita poſsit fieri de iure.* Hæc ille, & ante illum Syluest. Mag. Sac. Palatij, *verb. votum*, 4. §. *Quinto quæritur*, ex quo fideliter tranſcripſit Corrad. ſed irreuerenter quidem. * Hactenus Amadæus. In quem propterea, pro commilitonibus vindicandis Baronius ſtomachatur, *fol*. 103. dicens: *Quid peccauit Sylueſter in Pontificem Romanum?* & vt illius cauſam agat, Amadæo imponit verba truncaſſe. In quonam? in eo, inquit, *quod ad inuidiam, & per ſummam calumniam ſubticuit Amadæus, quam addit Sylueſter diſtinctionem facti, & decreti Pontificis, illud ait interdum damnandum.* Verum nil horum ſubticuit Amadæus: recole eius verba nuper adducta, & diſtinctionem hanc expreſſam inuenies, qua Syluest. & Corradus abutuntur, vt ad quæſtionem de facto diſpenſationis in voto ſolemni caſtitatis, reſpondeant: Nil ergo *ad inuidiam, & per ſummam calumniam* ſubticuit Amadæus. Hæc eſt Baronij fides. Quapropter eadem erit illi cum Sylueſtr. paſsio; audiat doctiſsimum M. Sotum *in* 4. *diſt*.38.*propè finem*, §. *At vero*. Vbi ſic inuehitur in Sylueſtrum. *Nec decet de Summo Pontifice ſic irreuerenter loqui.* Aliquid ergo peccauit Sylueſter in Pontificem Romanum. An plus Baronius, dum culpam in irreuerente ſermone non agnouit? Doctores iudicent.

6 Propter hæc exiſtimo, non eſſe obligationem explicandi in confeſsione ſolemnitatem voti, ſed ſufficere ſe accuſare de peccato contra votum caſtitatis in hac, vel illa ſpecie luxuriæ. Ita P. Thom. Sanchez *libr. 7. de Matrim. diſp*.27. & *in Sum.lib.5. cap. 6. nu*. 14. Filliuc. & Llam. quos citat, & ſequitur Diana ſuprà, apud quem probabilem ſententiam vocant Fagund. Henriq. & Villalobos. Et probabiliſsimam, & tutam in praxi affirmat Lugo vbi ſuprà. Adde non eſſe obligationem explicandi, an votum ex parte pœnitentis, an ex parte complicis ſe habeat; dummodo explicetur peccatum ſacrilegij contra votum: nam quod ex parte vnius, vel alterius ſe habeat, non mutat ſpeciem peccati.

7 Audiendi verò non ſunt Doctores alij, apud Sanch. *lib.7.de Matr.diſp.27.num*. 20. & 21. aſſerentes, non ſolum celari poſſe circumſtantiam ſolemnitatis voti, ſed & ipſum votum. Putant enim fornicationem Sacerdotis, aut Monachi non addere circumſtantiam ſpecie diuerſam à ſimplici fornicatione, neceſſariò tacendam: quos ſequitur M. Ioan. de Tabien. verb. *Votum* 1. *num*. 3. *notab*. 2. Verba eius ſunt: * Votum illius rei, ad quã tenemur, non eſt propriè votum, ſed confirmatio illius, ad quod tenemur, & per conſequens, non trahit ad aliam ſpeciem, & non eſt de neceſsitate confeſsionis. Sed tamen Archiep. Florentin. dicit, quod mutat ſpeciem, &c. Vt ſiquis voueat non fornicari. Sed quia D. Thom. dicit generaliter, & clarè, quod non eſt propriè votum, ideò dicendum ſimpliciter, quod non mutat ſpeciem, vt dictum eſt: grauat tamen, quia non ſolùm facit contra præceptum, ſed contra ſuam bonam deliberationem. * Hæc Tabiena: cuius opinionem prorſus reijciendam dicit Thom. Sanch. *lib.7.de Matr.diſp.27.num*. 20. & erroneam, & à veritate alienam appellat Caſtro *de lege pœnal.cap.10.col.5.* quem in cenſura imitatur Illuſt.ac R. P. F. Petrus de Tapia, Archiep. Hiſp. *in ſua doct. Caten. mor. lib. 3.q.3.art.3.num.*4. dicens: * Non ſolùm eſſe improbabilem, ſcandaloſam, & temerariam, ſed erroneam. * Et ante illum eadem cenſura notauit M. Corradus 1.*part.Reſp.fol*.554. *col*.1.

7 Neque admitti poteſt excuſatio, quam trahit Baronius *in opere contra Amadæum, diſput.1 ſect.1.ſſ.11.propè finem*, *fol*. 99. dicens: * Tabiena autem non fauet propoſitioni, quia negat eſſe votum caſtitatis, & ſimplex tantùm propoſitum admittit. * Sed hic eſſet error peior priori. Nam, quod Religioſus votum caſtitatis emittat, abſque errore in fide negari non poteſt. De ſæcularibus verò Sacerdotibus, vel ſacris initiatis licèt certa fide tenendum ſit, poſſe votum caſtitatis emittere, ac proindè illius rei, ad quã tenemur, eſſe propriè votum: fateor tamen du-

Digitized by Google

dubium eſſe, an de facto emittant, an ex ſolo Eccleſiæ præcepto ad continentiam tenantur, vt tenent plures apud Sanchez *ſuprà nu.* 9. quos citatos ſequitur Fr. Leander à Murcia *in diſquiſ. Moral. lib. 2. diſp. 2. reſol. 15.* Ex quo principio, pluribus citatis, tanquam probabile defendit Sacerdotes ſæculares, & ſacris initiatos ſolam malitiam ſimplicis fornicationis contrahere. Cæterum gratis admiſſo, non ex voto, ſed ex ſolo præcepto teneri, (quod negant communiter Theologi cum Diu. Thom. *in 4. diſt. 37. quæſt. 1. art. 1. in corpore, ex cap. cum olim, de clerico coniugato. Et ex cap. vnico de voto in 6. & ex extrauaganti antiqua, Ioannis 22. de voto; & ex Concilio Toletano* 2. quod refertur *cap. de his, diſt.* 28. In quibus votum continentiæ Ordinibus ſacris annexum dicitur) tenendum adhuc eſt, fornicationem fore ſacrilegam, quia præceptum illud ad Religionem pertinet, eò quod caſtitas ab Eccleſia præcipiatur Clericis, ob reuerentiam miniſteriorum ſacrorum, quibus vacant: acproindè eius violatio ſacrilega eſt. Quod ſatis conſtat, ex Concilio Toletano 2. citato: vbi expreſsè Clericos fornicantes, tanquam ſacrilegij reos, ab Eccleſia reijciendos decernitur. Et ita ſentiunt M. Sotus *lib. 7. de iuſt. quæſt. 4. art. 2. colum. 4. verſ. de tertia propoſitione*, Gutierr. *quæſt. Canonic. lib. 2. cap. 7. num. 3.* Azor *lib. 13. inſtit. Moral. cap. 12. quæſt. 6. ad finem*, & plures; quos ſequitur Sanchez vbi ſuprà *num.* 19. Ergo In quatumque opinione Sacerdotes, & ſacris initiati ſuum ſtatum, aut fornicationem ſacrilegam in confeſſione explicare tenentur. Inſtabis: plures Doctores ſentire præceptum Eccleſiæ ſolum eſſe de voto emittendo, non de caſtitate ſeruanda, vt videre licèt apud Vazquez *tom. 3. in 3. part. diſp. 247. cap. 7. num. 97.* Ergo qui votum non emiſerit, & huius præcepti ignarus contra caſtitatem deficiat, nullam ſacrilegij malitiam contrahet. Totum concedit P. Vazquez vbi ſuprà, & conſequenter quidem, ſi ignorantia præcepti ſit invincibilis. Alias peccabit lethaliter contra præceptum, quouſque votum ſub præcepto iniunctum emittat. Quod peccatum ad ſacrilegij ſpeciem pertinet, cum præceptum reuerentiam ſacri myſterij, vt finem reſpiciat.

8 Non tamen inficior Doctores ſequentes opinionem negantem obligationem ex voto in Sacerdotibus ſæcularibus, & ſacris initiatis, probabiliter excuſare à malitia ſacrilegij ſimplicem delectationem moroſam, nam ad huiuſmodi actus internos prohibendos Eccleſiæ præceptum non extenditur, ſed ad eos tantum ſine quibus externi ſubſiſtere non poſſunt; ſecus verò erit, ſi ex voto caſtitatis teneantur, vt docent cōmuniter Theologi, contra Euſebium de Herrera Auguſtinianum oppoſitum aſſerentem *in deciſionibus Mor. de ſtatu Religioſo, dec. ſ. 6. §. 9.* Vbi ſic dubium proponitus, & diſſoluit.* Si el pecado de la delectacion moroſa milita contra el voto de la caſtidad? Reſpondo, que no milita derechamente contra el voto; ſi bien ſe conſidera, porque no ay voluntad de quebrantarle, v. g. Si vn Religioſo ſe eſtuvieſſe deleĉtando en ſi, en penſar en coſas venereas; pero no tiene voluntad, ni conſiente en ellas; ſino ſolo ſe recrea con imaginarlas, ò penſarlas, peca mortalmente con pecado, que ſe llama delectacion moroſa; pero yo no dirè; que es ſacrilegio contra el voto de la caſtidad, pues tiene intento de guardarle. * Hæc illæ: Verùm hæc ſententia, ab errore Tabienæ, parum diſtat, & vt improbabilem meritò reſpuit Ludouic. de Torres *in ſelect. part. 2. d. ſp. 16. dub. 1.* & ab omnibus Theologis reijcitur: quia votum caſtitatis abſolutè, quale à Religioſis explicitè, & ab alijs Sacerdotibus implicitè ſaltem emittitur, omnem talem actuum internum ſub ſe complectitur; acproindè non poteſt non mortalem, ſpecialem malitiam, contra virtutem Religionis, præter malitiam luxuriæ deriuare, vt benè P. Vazquez 1. 2. *diſp.* 112. *cap.* 2. *num.* 8. & Arriaga *in curſu Theologico, tom. 3. diſp. 47. ſect.* 4 *num.* 28 Secus verò dicendum eſſet, ſi aliquis vouiſſet ſeruare caſtitatem ſolo opere exteriori: hoc enim votum cum non eſſet caſtitatis abſolutæ, & totalis; ſed partialis, delectationes moroſas non comprehenderet, imò ex intentione vouentis planè excluderet.

9 An verò, qui votum iuramento confirmatum violauit, teneatur in confeſſione vtrumque explicare, an alterum ſufficeret? Reſpondeo circunſtantiam iuramenti omitti non poſſe, quia tale peccatum vltra malitiam contra votum, ſpecialem contrahit cōtra obligationem non adducendi Deum in teſtem falſi, vt benè cum Enriquez, & Azor, tradit P. Sanch. *lib. 7. de Matrim. diſp. 27. nu.* 26. quos ſequitur Card. de Lugo *diſp. 16. ſect. 4. num.* 169. An verò poſsit circunſtantiam voti omittere, explicato iuramento? Non conueniunt Doctores. Negant ſuprà citati. Cæterum oppoſita ſententia mihi probabilior videtur. Nam iuramentum Deo factum frequenter includit in ſe ipſo promiſſionem Deo factam, vt diximus *tract. 2. diſp. 1. quæſt. 4. num.* 5. non enim adhiberi ſolet ex ſolo fine ſe in propoſito confirmandi; ac proindè, ni de ſpeciali non promittendi intentione deliberaverit, delinquens contra iuramentum, & contrahit malitiam contra fidem Deo debitam, & malitiam contra obligationem non adducendi in teſtem falſi. Et

go ſiuè pœnitens in confeſsione votum explicèt, ſiuè non, verè declarat omnem malitiam ſpecificam ſui peccati: votum enim additum iuramento aliam vim non habet quā renouationis voti, quod ex intentione iurantis ipſi iuramento ineſt.

CAPVT III.

An qui prauo ſuo exemplo, vel conſilio, inducit habentem votum caſtitatis ad peccandum contra caſtitatem, teneatur in confeſsione explicare votum proximi cui ſcandalum dedit?

10 PRima ſententia tenet, volentem directè, ſeu conſulentem peccatum contra caſtitatem, teneri explicare votum proximi, ſecus eum, qui directè non inducit ad peccatum, ſed tamen facit actionem aliam, quam præuidet futuram proximo occaſionem peccandi contra caſtitatem: hic enim nec tenetur explicare votum alterius, nec ſpeciem peccati, ad quam illum induxit; ſed ſatisfaciet ſe accuſando de circunſtantia ſcandali. Ita Card. Lugo *vbi ſuprà, num.* 157. Nauarr. *in Summ. cap.* 6. *numer.* 19. P. Suarez *diſp.* 10. *de charitate, ſect.* 2. *num.* 9. Coninch *diſp* 32. *de charitate, num.* 46 *&* *diſp.* 28. *num.* 12. Quibus accedit P. Salas *tom.* 2. 1. 2. *tract.* 13. *diſp.* 5. *ſect.* 15 *num.* 128. *&* 134 Vbi aſſerit inductionem indirectam non eſſet in ſpecie fornicationis, ſed in ſpecie ſcandali, quod cum Leſsio, & alijs, putant valdè probabile P. Ouiedo ſuprà *punct.* 6. *num.* 96. & Doctor Garſi *Centuria* 1. *cap.* 56. *num* 3.

11 Quod autem is, qui conſulit rem alias prohibitam, contrahat malitiam oppoſitam ſpeciali virtuti, contra quam conſulit, putat ſine controuerſia Lugo *ſuprà num.* 155. contra Carammel, apud Diana *part.* 7. *tract.* 11. *reſ.* 27. quia ſi ſolum eſſet in tali conſilio malitia ſcandali, eo quod ſit cauſa ruinæ ſpiritualis proximi, ſequeretur, nullum eſſe peccatum inducere alium poſitiuo conſilio ad rem prohibitam, quando ille ex obliuione, ſeu ignorantia inuincibili non attendit ad prohibitionem: quia in tali euentu nullum damnum ſpirituale pateretur ex Conſilio: vndè liceret conſulere, & inducere ad mendacium eum, qui inuincibiliter ignoraret, hoc eſſe illicitum: quod nemo concedet.

12 Verùm hanc ſequelam admittere non recuſat Thomas Hurtado, ex Clericorum Minor. familia *tom.* 2. *variar. tract.* 12. *cap.* 1. *num* 172. vbi ſic ait: * Quando quis inculpabiliter ignorat aliquid eſſe prohibitum lege humana, vel diuina, poſſum conſilium dare, quod illud exequatur, niſi ſit contra ius tertij; maximè ſi ex apertione ignorantiæ ſequitur contra ius alicuius, etſi fundatum ſit in illa ignorantia, * cui facit ſententia Bordoni *tract. Miſc. deciſ.* 294. ſic ſcribentis. * Non damnarem de peccato mortali eum ſacriſtam, qui vt effugiat incommodum faciendi conſecrare calicem diſecratum, exponit illum Sacerdoti inſcio, vt ex conſecratione vini fiat conſecratus; ratio eſt, quia celebrans inſcius non peccat: ergo cum ex eius expoſitione non ſit cauſa peccati in celebrante, non videtur ita peccare. * Hæc Bordonus: qui propter eamdem rationem, idem de conſulente dicere tenetur. His non parum fauent Dicaſtillo *tom. de iuram. diſp.* 2. *numer.* 389 & Hurtado de Mendoza 1. 2 *diſp.* 173. *ſect.* 15. *num.* 199. Diana 5. *part. tract.* 7. *reſol.* 10. aſſerentes, eum qui ſciens rem aliquam eſſe falſam, ſimul ſcit aliquos putare veram, poſſe ab illis exigere, vt ſub iuramento illam affirment. Probant primò: nam cum alter deceptus putet eſſe verum, ab eo petitur materia hic, & nunc non mala. Secundò, quia quando actus præuidetur nullum damnum ſpirituale allaturus proximo, non addit circunſtantiam ſcandali. Vndè idem Hurtad. *ſupra ſect.* 9. *num.* 85. exiſtimat, conſulentem peccatum contra caſtitatem, non peccare contra caſtitatem, ſed contra charitatem, & contra bonum prolis: quia lex inquit, caſtitatis tantùm me obligat ad temperantiam in meis actibus, non verò in alienis. Ex quibus infert, quod ſiquis amenti conſuleret peccatum contra caſtitatem, ſolùm peccaret contra bonum prolis: cum his tamen componit conſulentem furtum peccare contra charitatem, & contra iuſtitiam.

13 Secundam ſuæ concluſionis partem probat Lugo, quia caſtitas obligat me indirectè, ne alios inducam ad luxuriam, non tamen, vt poſitiuè procurem, alios eſſe caſtos. Vndè licèt peccet contra caſtitatem, qui proximo luxuriam conſulit, non tamen peccat contra caſtitatem, qui proximi luxuriam non impedit. Similiter votum caſtitatis obligans alium directè ex Religione ad ſeruandam caſtitatem, obligat me indirectè ne remoueam illum ab obſervatione voti, non tamen obligat, vt eius obſeruationem procuret, ſed virtus charitatis eſt, quæ eiuſmodi obligationem inducit, quia ſcandalum indirectum non videtur habere aliam malitiam, niſi quatenus opponitur charitati erga proximum, cuius detrimentum ſpirituale impedire debemus, cum commodè poſſumus. Ergo ſicut omittens correctionem fraternam, non tenetur explicare ſpeciem peccati, quod in proximo non vitauit, ita qui ex ſua actione præuidit proximum accepturum occaſionem peccandi, non tenetur explicare ſpeciem peccati, ad quam inducit ſed ſatisfaciet, ſi de peccato ſcandali ſe accuſet.

14 Cæ-

Digitized by Google

14 Cæterùm fundamentum hoc leuiſſimum eſt: nam ſi attentè res inſpiciatur, aliud eſt poſitiuè procurare ſuaſione, vel conſilio, vt alius ſit caſtus, aliud non efficere actionem, ex qua proximus prauidetur accepturus occaſionem peccandi. Ad primum non obligat caſtitas, ſed correctio fraterna. Secus verò ad ſecundum. Nec firma aliqua ratione oppoſitum ſuadet Lugo.

15 Ideò ſecunda, & vera ſententia affirmat, tàm qui conſilio, quàm qui actione quauis alia habente ſpeciem mali, inducit habentem votum caſtitatis ad peccandum cōtra caſtitatem, teneri explicare in confeſſione circunſtantiam voti alterius. Ita P. Thomas Sanchez ſuprà, & P. Vazquez vbi ſuprà, *num. 20. in fine*, & cum Bonacina, Azor, Coninch, & alijs, tradunt Diana 3. *part. art. 4. reſol. 114. & part. 5. tract. 7. reſol.* Hurtado de Mendoza 2. 2. *diſp. 173. ſect. 8. num. 61.* & P. Ouiedo *ſuprà punct. 6. num. 96.* Et debent tenere quotquot aſſerunt; prauum conſilium, & actionem inducentem ad peccandum, ſi non intēdatur directè ruina ſpiritualis proximi, non habere malitiam contra charitatem, ſed contra illam virtutem ad cuius violationem inducunt. Quod tenent Albertus, Durandus, Angelus, & alij, quos ſequitur P. Vazquez 1. 2. *diſp. 102.* & Thomas Sanchez *lib. 1. Summ. cap. 6. num. 3.* & eſt expreſſa D. Thom. 22. *quæſt. 43. art. 3.* Fundamentum eſt, quia quælibet virtus, ſicut mihi prohibet, ne alijs eius violationem conſulam: ita etiam, ne alijs ſim cauſa eius violationis: ſed qui facit actionem externam, quā præuidet futuram proximo occaſionem peccandi contra caſtitatem, & contra votum; verè eſt cauſa moralis violationis caſtitatis, & voti: ergo verè delinquit contra caſtitatem, & votum: ergo tenetur eiuſmodi circunſtantiam in confeſſione aperire.

16 Ex dictis infertur primò. Conſulentem alteri peccatum, teneri explicare in cōfeſſione ſpeciem peccati, quam conſuluit. Conueniunt Doctores vtriuſque ſententiæ. Infertur ſecundò eum, qui ſuo peccato externo eſt occaſio, vt alij in ſpecie diſtincta delinquant: v. g. Si peccans contra caſtitatem induceret proximum ad furtum, teneri explicare ſpeciem peccati ad quod induxit, ſi eiuſmodi inductionem futuram præuiderit. In hac parte conueniunt omnes Doctores ſecundæ ſententiæ contra primam.

17 Hæc tamen illatio limitanda eſt, quando ſcandalum patientes adeò prauis moribus ſunt imbuti, vt aliorum prauum exemplum eos non moueat, vel ita faciles ſint ad peccandum, vt non cenſeantur moraliter inducti. Ita Thom. Sanchez *in Summ. lib. 1. cap. 6. num. 7.* Card. de Lugo *vbi ſuprà num. 163.* Tambur. *in Method. lib. 2. cap. 1. §. 17. num. 103.* & cum Salas, & Alphonſo de Leō, Diana 5. *part. tract. 7. reſol. 3.* & Ioann. Sanctius *in ſelect. diſp. 46. num. 11.* & alij, quos refert Palao *tom. 1. tract. 6. num. 7.* De conſilio autem alia eſt ratio; licèt enim proximum non moueret, participaret ſpeciem peccati, quod conſulit, vtpote per ipſum directè volitum, & procuratum. Limitat ſecundò Nauarr. *in Summ. Latina, cap. 14. nu. 3.* dicens: ad hoc, vt imputetur ſcandalum, debere eſſe probabilem exiſtimationem de aliquo in particulari ſcandalizando, & non ſufficere exiſtimationem ſcandali futuri in vniuerſum à quo non diſſentit P. Vazquez *in opuſc. de ſcàndalo, dub. 2. num. 19. & 28.* Sed mihi non placent, quia lex charitatis ad hunc etiam caſum extenditur: parum enim ad rem facere videtur, quod hic determinatè, vel quod hic, vel ille diſiunctim ſcandalizandus præuoſcatur.

18 Fateor Doctoribus primæ ſententiæ, volitionem peccati proximi, ſiuè directam per conſilium, & ſuaſionem, ſiue indirectam per actionem aliam, quæ præuidetur futura occaſio peccati alieni, habere malitiam contra charitatem. Quod vltra citatos tenent Petrus de Soto, Valentia, Lorca & alij, quos ſequuntur P. Hurtado de Mendoza *ſuprà ſect. 6. num. 33.* & P. Ouiedo *ſuprà punct. 5. num. 73.* Fundamentum eſt, quia imperceptibile eſt, quomodo virtus charitatis, quæ me obligat ad vitandum peccatum proximi, ſi commodè poſſim, potiori iure non obliget ad non conſulendum, & ad non eliciendam actionem, quæ proximum ad peccatum inducat? Dices: ergo qui conſulit peccatum contra caſtitatem grauius peccat, quam qui exequitur. Probatur: quia conſilium; vltra oppoſitionem cum virtute caſtitatis, habet aliam contra charitatem. Sequelam plures Doctores concedunt: ſed non eſt neceſſe pro omni caſu concedere: quia ratione inuoluntatij ita poteſt decreſcere malitia, vt grauius ſit peccatum contra vnam virtutem, quam contra duas, & communiter loquendo concurſus moralis minorem habet malitiam, quam phyſicus.

19 An verò qui ſuo prauo exemplo eſt cauſa moralis, vt alius in eadem ſpecie delinquat, teneatur in confeſſione explicare circunſtātiam ſcandali? dubitari poſſet, eo quod vnum peccatum, & non plura in vnico actu externo interuenire poſſe, plures Doctores, quos alibi citauimus, conſtanter aſſerant. Iuxta, quorum opinionem circunſtantia ſcādali, cum ſpeciem non mutet, non videtur neceſſariò in confeſſione explicanda. Et ita fatetur P. Vazquez *tom. 4. in 3. part. quæſt. 91. art. 1. dub. 4. nu. 8.* Vbi contrario principlo

Digitized by Google

pio innixus oppoſitum defendit, his verbis. *Hoc dixerim in opinione hac, quam credo probabiliorem, in eodem actu eſſe poſſe duplicem malitiam ſolo numero differentem; cuius contrarium non exiſtimo improbabile: & ſecundum illam tenentur, qui eam ſequuntur dicere, eam circunſtantiam (nempe ſcandali) non eſſe neceſſario explicandam* ſic Vazquez, & alij: quos ſuppreſſo nomine refert Nauarrus *in ſum. cap.6.n.* 19. Cæterum omnes fere Doctores conueniant inducentem alterum ad peccandum, aliquo modo ex dictis, teneri hoc expreſsè & diſtinctè confiteri; nec in his diſsidere, ait Diana *part.5. tr.7.reſol.* 2 cum Egidio, Lorça, Azor, & alijs. Quibus ego meum calculum lubens adiungo, quia varietas opinionum in re præſenti, vt reor, parum ad praxim conducere poteſt, nam licèt vnica tantum reperiatur malitia (in rigore metaphyſico loquendo) in vna actione externa inducente ad peccatum eiuſdem ſpeciei; cùm tamen pœnitens teneatur ſaltem confusè malitiam indiuidualem confiteri, non ſufficiet, ſe accuſare de peccato vtcumque, ſed tenebitur dicere; in publico, ſeu coram alijs patraſſe, prudenter timēs aliquos ſcandalizandos, quia peccatum habens circunſtantiam ſcandali longè diuerſum eſt ab illo, quod verbis iſtis ſignificatur: *Commiſi fornicationem, vel furtum.* Sicut de circunſtantia inducendi mediante alio, omnes docent: quia nec confusè dicitur, ſolo fornicationis actu explicato. Imò non ſufficiet perſonarum pluralitatem explicare, ſed tenebitur, numerum, in quantum poſsit, exprimere; vt benè Diana 3.*part. tract.4.reſol.*114. *& part.5. tract.7. reſol.3.* cum communi Doctorum. Et conſtat ex ſuprà traditis *diſp 2. de diſtinct. num. peccatorum, quæſt.5.num.7.& ſeq.* Quia moraliter loquendo tot ſunt peccata, quot perſonæ, quibus ſcandalum datur; ſicut in actione plures lædente, tot reperiuntur, quot perſonæ, quibus iniuria infertur. Quæ proinde in confeſsione neceſſario explicari debent. De ſententijs aliorum, *num.*11. relatis, Doctores iudicium ferent, à quo modo abſtineo, quia prolixiori indigent calamo, ſufficiat nunc lectorem remittere ad Eminentiſsimum Cardin. de Lugo *tom.2. de iuſtitia, diſp.35. ſect.6. num.*91. *&* 92. vbi pro certo ſtatuit, non licere petere ab alio, nec conſulere rem materialiter malam, & quam facere licitè non poteſt, ni propter ignorantiam: hæc enim cùm ex parte conſulentis non ſe habeat, nequit illum à culpa excuſare. Et ita ſentiunt Suarez, Azor, & Baſilius de Leon apud Dianam *part.5.tract. 7.reſ.14.*

CAPVT IV.

An confeſſarius, qui pœnitentem carnaliter cognouit, teneatur hanc circunſtantiam in confeſsione aperire? Et an poſsit à peccatis, quorum fuit ipſe complex, abſoluere?

17 QVoad primam partem dubij, affirmant Thomas Sanchez *lib.7 de Matrim. diſp.*55. Coninch *diſp.32.num.*23. P. Sà *verb. Confeſsio, num.26. in Summa antiqua*, Viguerius, Sotus, Tabiena, Armilla, Ludouicus Lopez, & alij apud Sanchez ſuprà, & apud Dianam 1. *part.tract.7.reſol.12.& 56.& part.*2 *tract.* 3. Miſcell. *reſol.*11. Quia circunſtantia illa mutat ſpeciem, vel ſaltem valdè aggrauat.

18 Verùm contrariam ſententiam abſolutè amplectuntur Baſilius de Leon *de impedimentis matrimonij, cauſa* 30.*cap.*24. §.2. Ioannes Sanctius *in ſelect. diſp.11. num.5.* P. Sà *in Sum. correcta, num.*26. P. Azor, Fonacina, Vega, & alij quos refert, & ſequitur Diana *ſuprà*. P. Ouiedo 1.2. *tract.6 controu. 5. punct.3.§ 12. num.*84. M. Texeda *tom.*1. *Theol. Moral. lib.2. tract.3. controu.10. dub. 4. num.*53. Ochagauia, Gaſpar Hurtado, Cardin. de Lugo, quos citat, & ſequitur Diz caſtillo *diſp.9. de Pœnit. dub.8. num* 603. Villalobos *in Summ. tract.9. de Sacram. Pœnitent. diffic.*36. Gabriel à Sancto Vincentio *de Pœnit. diſp.8. quæſt.6. diffic.*5. quos ſequitur Fr. Franciſcus a Ieſu Maria Carmelita Excalceatus *in curſu Tholog. Moral. part.1. tract.6. puncto 4. num.*60. & Marcus Vidal *in Arca ſalutari tract. de Sacram. Pœnit. inquiſ. 13. num.*31. Et valdè probabilem dicit Petrus de Ledeſma *quæſt.56. art.2. dub. vlt.* Et *in Sum. cap.19. de Sacrament. Pœnit. poſt 6. concluſ.* ibi: * Digo, que qualquiera de eſtas ſentencias es bien probable, y ſe pueden muy bien ſeguir por los Doctores, y razones, que ay por ambas ſentencias. * Quid tenendum breuiter expromam.

19 Pars negatiua mihi placet, quod attinet ad malitiam ex prohibitione Eccleſiaſtica prouenientem, cum Cardin. Lugo *diſp. 16. ſect.6. num.*359. Probatur, quia ſi ob aliquam rationem daretur ſpecialis malitia in peccato confeſſarij cum pœnitente, maximè, quia ex adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ contracta fuiſſet cum illo affinitas aliqua ſpiritualis: Sed hæc non fuit contracta, ergo, &c. Minorem probo ex decreto Bonifacij VIII. *in cap. fin. in fine de Cognatione in* 6. Vbi decernit ex alijs Sacramentis præter Baptiſmum, & Confirmationem, nullam oriri cognationem ſpiritualem.

Vnde

Vndè licèt aduerſarijs demus, talem cognationē fuiſſe olim iure Eccleſiaſtico inductā, vt videtur colligi *ex cap. omnes 30. q. 1.* vbi inquit Simachus Papa, *Quos in pœnitentia accepimus, ita filij noſtri ſunt, ac in Baptiſmate ſuſcepti.* Hodiè tamen tàm conſuetudine, quàm Pontificio decreto, lex iſta Simachi eſt abrogata. Quapropter M. Sacri Palatij Victorellus contrariam P. Sà opinionem correxit, & oppoſitam ei iniunxit, vbi ſuprà.

20 Si verò ſermo ſit de malitia prouenient ex prohibitione diuina naturali, exiſtimo cum Lugo ſuprà, confeſſarium teneri hanc circunſtantiam aperire, quoties prætextu, & occaſione Patris ſpiritualis, cum pœnitente deliquit, maximè ſi ex præterita confeſsione fragilitatem eius cognouerit, indeque ad ſolicitationem anſam arripuerit. Si enim hæc ita contingant, nemo inficiari poterit, confeſsionem valdè odioſam reddi pœnitenti, magnumque detrimentum in Sacramentum redundare: remouerentur namque fideles ab eius vſu, & frequentia. Ergo erit ſpecialis irreuerentia, & peccatum ſacrilegij. Neque enim ob aliam rationem docent Theologi communiter, fractionem ſigilli iure naturæ Diuino prohibitam eſſe. In hunc ſenſum trahi poſſunt plures ex Doctoribus contrariæ ſententiæ, qui in peccato cum filia confeſſionis, non inceſtum, ſed ſacrilegium agnoſcunt. Secus autem dicerem, ſi alio titulo, quā confeſſoris, pœnitentem ſuam inuiſeret, neque audita in confeſsione poſſent prudentis arbitrio occaſionem præbere ſolicitationi: dum tamen eiuſmodi lapſum alij non intelligant, vel ſi intellexerint, ſuſpicari non poſſint ex occaſione confeſsionis proueniſſe: aliter fœminæ aliæ honeſtæ à Sacramento Pœnitentiæ retraherentur.

21 Secunda difficultas, ſub titulo quæſtionis comprehenſa, eſt; An poſsit confeſſarius ſui complicis peccati confeſsionē excipere? Quæ in idem recidit cum illa: An poſſit pœnitens ſuum peccatum confiteri eidem confeſſario, quo cum illud commiſit? Affirmant Ioannes de Medina *Cod. de confeſsione, cap. de circunſtantijs mutantibus ſpeciem.* Iacobus Graffius *1. p. deciſ. lib. 1. cap. 20. num. 30.* Qui ſupponentes, vt licitam ſine controuerſia eiuſmodi confeſsionem, docent; ſua peccata confitendi Sacerdoti, qui eorum particeps fuit, ſatis eſſe, dicat: *Peccaui in his, quæ tu noſti,* dummodo alia peccata non commiſerit. Et ita expreſsè tenet Ioannes Sanchez *in Selectis diſp. 11. num. 16.* dicens: nullum ibi crimen interuenire, & ita cenſere S. Thom. licèt ab alijs pro contraria ſententia adducatur. Quibus adde Marcum Vidal *vbi ſuprà num. 12.* cum Diana *part. 5. tract. 14. reſol. 110.*

22 Hanc ſententiam libenter amplector, pro caſu, quo non ſit periculum noui conſenſus, & committendi ſacrilegium, quia his ſecluſis, cum pœnitens ſit rectè diſpoſitus, & confeſſori nullibi ſit prohibitum, illum abſoluere, validè, & licitè efficere poterit. Et cum hac limitatione defendunt D. Thom. Sotus, Syluester, Ledeſma, & Victoria, apud Henriquez *de Pœnit. lib. 3. cap. 13. numer. 9. in Gloſ. litt. Q.* Et conſentit Baſilius ſupra, qui prædictum periculum noui conſenſus ex parte ſolius confeſſarij videtur admittere, & nō ſemper; ſed quando frequenter cum pœnitente rem habuerit, eiuſque veluti concubina ſit. Et quod ex parte ſolius confeſſarij ſe teneat, ſupponit etiam D. Thom. *in additionibus ad 3. p. q. 20. art. 2. ad 1.* vbi ait, fœminam non debere illi confiteri; tum propter periculum, tum quia eſt minor verecundia: * Si tamen, inquit, abſolueret, abſolutio valeret. * Quam doctrinam dicit eſſe veriſsimam Carden. Lugo *diſp. 16. ſect. 6 num. 362.* Vera autem eſſe non poſſet, ſi periculum ſe haberet ex parte pœnitentis; nam cum pœnitens ſcienter poneret obicem, non poſſet validè abſolui: Præfatum autem periculum in eo conſiſtere videtur, vt ex Baſilio Pontificiò docet Lugo, quod confeſſario adhuc in peccatis cum pœnitente perſeueranti, confeſsione criminis, eius memoria renouatur, & ex ipſa confeſsione, cognoſcit iterum affectum pœnitentis erga ipſum, cui periculum lapſus eſt annexum.

23 Verum hoc periculum relatiuum eſt ad ætatem, & complexionem confeſſarij: atque adeò, qui ætate, & complexione attentis, non habuiſſet periculum noui conſenſus, poterit abſque culpa confeſsionem ſuæ concubinæ excipere: imò aliquando id expedire putant aliqui, cum Ioanne Sanchez, & Marco Vidal vbi ſuprà: ne apud alium confeſſarium diffametur, vel vt citius à peccato liberetur, vel vt conſcientiam illius melius cognitam commodius reconciliet. Quod de confeſſario dictum eſt, de concubina dictum reputa: poterit enim ſine ſcrupulo confiteri, dummodo talis confeſsio ipſi concubinæ non ſit occaſio permanendi in periculo proximo peccandi, nec probabiliter timeat periculum aliquod conſenſus ex parte confeſſarij.

24 Totam hanc doctrinam ſupponit Thom. Hurtado *tom. 1. reſolut. Moral. tract. 4. cap. 6. reſol. 8.* & ea poſita, valdè inclinat, vel potiùs apertè ſentit, pœnitentem ſollicitatū à confeſſario ad inhoneſta, in ipſa confeſsione, non teneri denunciare Inquiſitioni confeſſarium, ſi eidem ſua peccata confiteatur. * Quia cōfeſſarius, inquit, vtpotè habens iuriſdictionē, poteſt illū abſoluere, & aliunde

non tenetur imponere onus, vt ipſum denunciet, cum nemo teneatur facere, quod alius denuntiet ipſum, ac proinde poterit pœnitens abſolui ſine onere denuntiandi. * Quæ eſt doctrina ſingulariſsima, & valdè notanda, quam putarunt probabilem Trimarchius, Franciſcus Maria de Agritolijs, Freita, Lorca, Ambroſius Roman, & Emanuel de Auila, omnes viri doctiſsimi, apud Hurtado ſuprà, & alij DD. Complutenſes ab ipſo conſulti. Verum nec doctrinæ conſequentiam, nec probabilitatem capio: quia fœmina, aut vir ſollicitatus in actu Sacramentalis confeſsionis tenetur ex præcepto Pontificis, & ex mandato Inquiſitionis, ſub pœna excõmunicationis latæ ſententiæ, denunciare confeſſarium ſollicitantem, vt tradit ipſe Hurtado *ſuprà cap.8.reſol.47.num.* 361.& 367. Ergo quamuis in tali caſu confeſſarius non teneatur imponere onus, vt ipſum denuntiet, pœnitens tamen tenebitur denunciare. Hęc ſententia eſt omnino tenenda, & cõtraria Thomas Hurtado, & aliorũ non ſolùm eſt improbabilis, ſed vt minimum, *vt ſcandaloſa*, damnata, & prohibita eſt ab Alexandro Septimo, die 24. Septemb. anno 1665.

QVÆSTIO III.

De circunſtantia Quid, ſeu circa Quid.

EGimus de circunſtantia perſonæ peccantis, & complicis ſui peccati, vel in effectu, vel in affectu efficaci, qui ſecundùm omnes eiuſdem ſpeciei eſt cum obiecto. Modo agendum nobis eſt de circunſtantia *Quid*, ſeu *circa quid*, ad quam redducuntur, tam quæ ſe tenent ex parte perſonæ, ad quàm affectus inefficax, ſeu ſimplex delectatio terminatur, quàm quæ ex parte rei volitæ, vt in furto quantitas, in copula virginis defloratio, in odio qualitas mali deſiderati, & ſimilia.

CAPVT PRIMVM.

An in peccato furti, quantitas expreſsè in confeſsione declarari debeat?

§. PRIMVS.

Notabilia præmitto.

1 PRo deciſione noto 1. furtum dupliciter conſiderari poſſe: primò, ex ſuo obiecto præciſsè, independenter, à quolibet alio damno extrinſeco proximo prouenturo. Secundò, quatenus eſt cauſa, vel occaſio alterius damni extrinſeci, ex ablatione rei prouenientis, vt ſartori, v. g. ex ablatione acus. Si hoc ſecundò modo conſideretur, non eſt propriè graue peccatum furti, licèt graue inde damnum proximus patiatur, ſed peccatum graue iniuſtæ damnificationis, quæ quidem in ſpecie furti non eſt, neque enim vſurpatio acus graue furtum, niſi valdè impropriè nuncupari poteſt, vt benè Fagundez *in decalogum, lib.7.cap.2.num.2.& 3.*

2 Præmitto 2. furtum ex ſuo obiecto præciſsè conſideratum non opponi tantum iuſtitiæ commutatiuæ: quod ſic facilè probo. Poteſt eſſe culpa grauis in ſpecie furti, quin grauiter violetur iuſtitia commutatiua: ergo grauitas furti non deſumitur tantum ex oppoſitione cum iuſtitia commutatiua. Conſequentia eſt legitima. Antecedens probo. Nam ſi aliquis centum regalia à centum perſonis, vnicum à quolibet vſurpaſſet, grauiter peccaſſet in ſpecie furti; & tamen iuſtitia cõmutatiua non eſſet grauiter violata. Quia, vt ex communi DD. tenet Vazq. *opuſc. de reſtit. cap.* 9. ad peccandum mortaliter contra iuſtitiam commutatiuam, neceſſarium eſt, vt alicui fiat iniuria grauis, & graue patiatur damnum, ſed in caſu poſito nulli fit grauis iniuria, & nullus eſt, qui graue damnum patiatur, cum à quolibet ſeorſim vnicum tãtum regale vſurpatum fuerit: ergo in hoc caſu reperitur malitia grauis furti, abſque violatione graui iuſtitiæ commutatiuæ. Grauitas igitur huius peccati in ſpecie furti ex oppoſitione cum alia virtute deſumenda eſt.

3 Propter hæc exiſtimo, furtum, ex ſuo obiecto conſideratum, eſſe peccatum oppoſitum iuſtitiæ legali: de qua agit S.Thom. 2. 2. *art.5.* & Ariſtoteles *lib.5. Ethicor. art.1.* Cuius virtutis munus eſt, velle, & procurare Reipublicæ bonum: in quo ſpecialis honeſtas, & laudabilitas reperitur; huiuſque virtutis debito quilibet ciuis reſpectu Reipublicæ tenetur, qui pars eſt propter totum, & bonum partis propter bonum totius. Huic, inquam, virtuti aſſero, peccatum furti opponi ex ſuo obiecto. Quod probo primò à ſufficiente partium enumeratione. Quoniam furtum graue in omnium opinione virtuti iuſtitiæ opponitur, non diſtributiuæ, vt omnes ſupponunt, non commutatiuæ tantum, vt probaui: ergo legali. Nulla enim alia ſpecies iuſtitię datur, cui opponi poſsit. Secundò, quia negari nequit eſſe contra bonum commune, & rectam Reipublicæ gubernationem, quod homines ſine rationabili titulo diteſcant, & quantitatem alienam ſine titulo vſurpent: daretur enim occaſio latrocinijs, miſerique homines labori incumbere nollent, ſed modicas quantitates a ſingulis vſurpãtes, vitam degere curarent: quod quidem Reipublicę maximè aduerſatur bono & contra rationẽ omninò eſt. Ergo furtum ex ſuo obiecto iuſtitiæ legali opponitur. In hanc tandem cogitationem, alijs

ra-

Digitized by Google

rationibus non quieſcens, videtur mihi veniſſe P. Leſsius. *lib. 2. de iuſt. cap. 10. dub. 7.* vbi ait: *Hanc rationem furandi, remque ſuam augendi valdè repugnare ſocietati humanæ, & in omni Republica benè inſtituta valdè exoſſam eſſe: ac proinde tamquam rem valdè noxiam hominum ſocietati, cenſeri prohibitam ſub peccato mortali.* Hoc tamen nõ tollit, quod ratione damni alicui indiuiduo illati, iuſtitiæ etiã cõmutatiuæ opponatur, vt ex dicēdis cõſtabit.

4 Pro hac ſētētia videtur aperte ſtare Ioán. de la Cruz *in direct. 1. p. præcep. 7. quæſt. 2. de furto, dub. 2. concluſ. 2.* vbi ſic ait: * Ad peccatum furti impertinens eſt damnum alteri illatum, aliàs non peccaret mortaliter, qui à Rege furaret mille aureos, cum parum illum lædat, neque etiam qui à multis furando vnũ aſſem, v niret ad materiam mille ducatorum, cùm parum damnum ſingulis inferat. Conſequens tamen eſt falſum: nam etſi ſinguli ſint parum læſi, tamen fur habet in ſuis bonis plus notabiliter, quam debet habere, quod etiam cauetur à virtute iuſtitiæ. * Hæc ille. Quibus noſtram ſententiam explicat, & confirmat. Cui cõſonat P. Ouiedo *t. 2. tract. 6. de Peccatis, cont. 3. p. 6. n. 97.* dicens eſſe læthale: * Quia etſi nulli perſonę in particulari damnum inferatur, illud infert Reipublicæ. * Vnde infero, quantitatem furto ablatam duplici iuſtitiæ ſpeciei opponi, legali ſcilicet, & commutatiuæ; ac proinde furtum duplicem malitiæ ſpeciem contrahere. Quod eſt valdè notandum.

§. II.

De quantitate ad peccatum mortale requiſita.

5 Sed curioſus inquires: Quænam quantitas erit grauis in ratione furti, vel damni publici, & quænã grauis ratione damni priuati? De hoc alibi egi. Verùm quia plena huius quæſtionis notitia in ordine ad confeſsionem tradi aliter non poteſt, reſpondeo, furtum in ratione furti, ſeu damni contra bonum publicum, non eſſe peccatum mortale, niſi quantitas vſurpata attingat quadraginta regalia. Moueor, quia minor quantitas non videtur grauiter opponi bono communi, & rectæ gubernationi Reipublicæ. Etenim, vt bene aduertunt Vazquez 1. 2. *diſp.* 158. *n.* 60. & Sanchez *tom. 1. Sum. lib. 1. cap. 4. n. 6.* ad grauitatem, & leuitatem non eſt materia præcepta ſecundum ſe ſolum inſpicienda, ſed inſpecto etiã fine, ad quem ordinatur. Vnde licèt quãtitas aſsignata reſpectu cuiuſcumque perſonæ ſufficiens ſit ad mortale, prout iuſtitiæ commutatiuæ opponitur: minor tamen illa, in prudenti æſtimatione, grauiter opponi non videtur in ordine ad bonum commune.

6 In hanc ſententiam pro me aduoco DD. aliquos, apud Petrum de Nauarra *tom. 2. de reſtit. lib. 3. cap. 1. num. 33.* aſſerentes, furari centum regalia, & aliquid amplius, non eſſe peccatum læthale ex natura rei, & ex obiecto. Quam opinionem ait Nauarra ſe audiuiſſe à pluribus, qui illam defendebant. Quam etiam refert ex alijs M. Texeda *tom. 1. Theolog. moral. lib. 2. tra. 2. controu. 8. nu. 11.* dicens: * Vnde recedendum eſt à ſentētia Nauarri *in Man. cap. 17. num. 33.* & Aragon 2. 2. *quæſt. 66. art. 6. dub. 3.* aſſerentium, nec etiam numerum centum argenteorum, vel aureorum quantitatem abſolutè loquendo dicendam eſſe ex natura rei, & ex obiecto peccati mortalis materiam, niſi quando ex tali furto, quis graue damnum patiatur. * Qui quidem nulla alia ratione duci potuerunt, quam bono communi grauiter non opponi, quod eiuſmodi quantitatem ſine titulo quis poſsideat, quando nullus eſt, qui ea vſurpatione graue damnum patiatur.

7 Secundò probatur, quia iuxtà communem doctrinam deſumentem malitiam furti ex oppoſitionem cum iuſtitia tantum commutatiua Fagundez *in 7. præceptum Decalogi lib. 7. cap. 1. n. 18* duo, vel tria ducata requirit ad culpam grauem reſpectu Regis, aut hominis ditiſsimi. Quam opinionem ante illum docuerunt M. Sotus *de iuſt. lib. 5. quæſt. 3. art. 3. ad 3.* vbi ait: * Duo, treſvè aurei ducati, etiam ſi à Cæſare ſubripiantur, erimēeſt, * nempè læthale, vt prædixerat. Et M. Serra 2. 2. *quæſt. 66. artic. 6. dub. 1. fol. mihi* 442. * Duo, inquit, aurei ducati, & ad ſummum tres reſpectu omnium, etiam Regis ſunt materia grauis. * Quos ſequuntur Aragon, & Nauar. apud Texedam ſuprà. Et Rodriguez *in Sum. tom. 1. cap. 149. n. 6. fol. mihi* 258. in editione Salmantina anno 1610. ait, eſſe notabilem quantitatem, quę excedit duos aureos. Quam opinionem in ordine ad opulentos, tenent Angelus *verb. Furtum n. 34.* Sylveſter *ibidem p. 2. n. 5.* & Sotus *vbi ſuprà.* Duo autem aurei valorem longè excedentem hodiè habent. Si igitur id putant aliqui probabile, quando ex ablatione eiuſmodi quãtitatis perſona aliqua priuata damnificatur, cur nos non dicemus, quantitatẽ non attingentem quadraginta regalia non ſufficere ad culpam grauẽ, quando nullus in particulari damnũ patitur? Confirmatur, quia minus damnũ patiuntur quadraginta homines, a quorum ſingulis vnicũ regale vſurpatum fuerit, quàm Rex, ex vſurpatione viginti, aut triginta; ſed hęc quantitas reſpectu Regis nõ ſufficit ad culpã grauem: Ergo neque illa reſpectu quadraginta hominũ.

Digitized by Google

8 Fauent huic diſcurſui contrariç ſententię DD. nam expreſsè aſſerunt in furtis minimis, eo maiorem quantitatem requiri, quo plures fuerint domini, eo quod damnum in plures diuidatur. Ita Sanchez *in Sum. tom.* 2.*lib.7.cap.21.num.27.* Leſsius *de iuſt.t. lib.* 2.*cap.*12.*dub.8.n.*46. & Diana 1. *part. tract.* 6 *reſol.34.§.dico* 3. vbi inquit, in his furtis minimis, duplo maiorem requiri quantitatem, quàm in alijs: quod etiam de furtis reſpectu cuiuſdem perſonæ, docet Leſsius *ſuprà* quando non ex induſtria, ſed ex occaſione, & magnis temporis interuallis ſubtrahitur quantitas.

9 Vrgetur ex doctrina P. Rebelli *lib.3. de iuſt.quæſt.*15.*ſect.5.concl.*3. qui licet putet duos argenteos, ab vna perſona ablatos ſufficere ad culpam mortalem furti, addit verò, ſi à pluribus leues quantitates accipiantur, requiri vnum aureum, qui valorem longè excendentem habet. Ergo quantitas quadraginta regalium a nobis aſsignata, vt requiſita ad culpam grauē, quando à pluribus, leue damnum ſingulis patientibus, vſurpatur, non debet iudicari excedens iuxtà prudentem æſtimationem, ſed potius longè minor, quàm iuxtà aliorum principia deſsignari poſſet.

10 Tertio probatur, namſi iuxta communem doctrinam aſſerentem, furtum iuſtitię tantum commutatiuę opponi, deſignanda eſſet quãtitas ad mortale requiſita, latiſsimus pateret campus, quia ad grauem huius virtutis violationē, opus eſt, quod alicui fiat iniuria grauis, & notabiliter ſit inuitus, damnũque graue patiatur; minus autē damni paterentur, minuſque eſſe inuiti mille homines medioctiter diuites, à quibus mille argentei, ſinguli à ſingulis ablati fuiſſent, quàm Rex ex ablatione viginti: ſed hęc quãtitas non ſufficit ad culpam grauem reſpectu Regis, ergo neque illa ſufficiet reſpectu mille hominum.

11 Hoc argumentum adcò malè egit DD. cõtrarię, & cõmunis ſententię, vt propter illud, aliqui non dubitauerint aſſerere, nõ eſſe peccatum mortale minutis furtis ſubripere à pluribus perſonis quantitatem quantumvis notabilē, dummodo à nulla ſeorſim grauis quãtitas vſurpetur. Ita docent Angeſtus *in moral.c.*9. Ioannes Henriquez *in quæſt. pract. ſect.9.quæſt.7.num.*12 Aragõ apud M. Texeda *num.*6. citatum. Nauatrus *in Sum. Latina c.17.n.130.&* 140. vt videre eſt apud Vazquez *ſuprà num.*82. licet in conſequenter ad ſua principia, exiſtimet teneri ſub mortali reſtituere; cum tamen alibi requirat culpam grauem interveniſſe in acceptione, ad obligationem gratum reſtitutionis. Sententiam Angeſti putauit probabilem Petrus de Nauarra 1.*p.de reſtit.lib.3.cap.*1. dicens: * Aliquibus non videri improbabilem. * Et, quod magis, P. Vazquez *opuſc.de reſt. cap.* 9. *§.*1 *n.*75. inquit, ſe fateri, prçfatum argumētum* difficilimum eſſe, & probabilem fortan Angeſti opinionē efficere. * Illamque defendit Medina. *Cod.de reſtit.quæſt.*10.*in fin.* quãdo ille, qui ſic acciperet, eſſet pauper, & non faceret in fraudem legis, ſed quia non habet vnde domum ſuam poſsit alere. Quam ſententiam, vt à Medina explicatam, vocat piam Luis Lopez, apud Tannerum de *Iuſtit. diſp.6.dub.9.num.*274 In noſtra autem ſententia, deſumente etiam malitiam furti, per oppoſitionem ad iuſtitiam legalem, prçdictum argumentum nullius ponderis eſt: quia ſolum conuincit, in eiuſmodi furtis minimis non eſſe malitiam grauem contra iuſtitiam commutatiuam: ſecus verò contra legalem, quæ bonum commune intendit, & ad rectam Reipublicę gubernationem ordinatur. Et ſic omnes tenentur reſpondere: quia ſententia Angeſti, & aliorum ſuſtineri non poteſt. Eſt etenim Reipublicæ bono apertè repugnans; quod bono particulari præponendum, ratio naturali nos edocet.

12 Maior eſt difficultas determinare quantitatem requiſitam ad culpam grauem furti rationi damni ſingulis illati; in quo tot capita, quot ſententiæ. Communiter tamen Doctores videntur conuenire, nullam certam quantitatem reſpectu omnium determinandam, ſed diuerſam requiri ad conſtituendum mortale reſpectu pauperis, & hominum communium, ac reſpectu Regis, vel hominis ditiſsimi. Ratio eſt manifeſta, quia furtum ſecundum hanc conſiderationem conſtituitur in eſſe culpæ grauis ratione damni, ſed quantitas, quæ reſpectu vnius reputatur graue damnum, reſpectu alterius eſt leue. Et vt ait D.Thom. *in opuſc.de erud.Principis, lib.7.cap.* 8.* In amiſsione vnius gallinæ plus pauper grauatur, quàm vnus multum diues grauaretur in mille marcis: * Ergo ad culpam mortalem diuerſa quantitas reſpectu diuerſorum aſsignanda erit. Quapropter iudico, vnum aureum ſufficere ad culpam grauem reſpectu cuiſcumque etiam Regis: octo regalia reſpectu hominum, mediocriter diuitum, qui ex proprio labore non aluntur. Quatuor reſpectu eorum, qui ex diurna mercede ſuſtentantur; quales ſunt officiales, foſſores, &c. Denique reſpectu hominis pauperrimi, qui, mendicatis fidelium eleemoſynis, vitam degeret, duo ſaltem regalia, & fortè vnum erit materia ſufficiens ad culpam grauem. Sed de his alibi. De modo confitendi nunc agendum.

(§)

§. III.

§. III.

Quæſito principali duplici concluſione reſpondetur.

13 SIt prima. In opinione, quam defendo, aſſerente, peccatum furti duplicem malitiæ ſpeciem contrahere, contra iuſtitiam, ſcilicèt, commutatiuam, & legalem; pœnitens tenetur quantitatem vſurpatā ſic explicare, vt confeſſarius percipiat, an ſoli iuſtitiæ commutatiuæ, an etiam legali grauiter opponatur: aliàs ſpecies aliqua malitiæ grauis inexplicata maneret. Quapropter, ni quantitas ablata exprimatur, difficile erit præcepto confeſsionis ſatisfacere, præcipuè illiteratis, & rudibus, qui hęc diſtinguere neſciunt, & quantitatem in vnaquaque ſpecie mortale conſtituentem ignorant. Imò iuxtà ſuperiùs dicta, & qualitatem perſonæ, à qua fuit ablata, exponere debebunt, vt confeſſarius agnoſcere poſsit, an veniale, an mortale commiſerint, & ad reſtitutionem iuxta culpæ quantitatem obligare. In quo confeſſarij grauiter deficere poſſunt, dum pœnitentes hæc manifeſtare non adſtringunt. De viris autem doctis, qui ſpeciem peccati, & quantitatem ad graue conſtituendum requiſitam benè norunt, longè alia eſt ratio, quæ magis ex ſubijciendis conſtabit.

14 Secunda concluſio. Iuxtà opinionem communem, quæ vnicam in furto ſpeciem iniuſtitiæ adſtruit; illius quantitas, vtpotè circunſtantia tantum aggrauans, per ſe non eſt neceſſariò in confeſsione explicanda: ac proinde qui mille aureos furatus fuiſſet, præcepto ſatisfaceret, ſe accuſans: ſubripuiſſe quantitatem grauem. Hanc ſententiam tenet expreſsè D. Thom. *in 4. diſtinct. 16. quæſt. 3. art. 2. ad 3. quæſtiunc.* vbi ſic ait. *Quod autem accipiat multum, vel parum, talis circunſtantia aggrauat. (*& quæſt. 5.*) Quidam dicunt, omnes circunſtantias, quæ aliquam notabilem quantitatem peccato addunt, neceſſarium eſſe confiteri. Alij verò dicunt, quòd non ſunt de neceſsitate confitendæ, niſi circunſtantiæ, quæ ad aliud peccati genus trahunt; & hoc probabilius eſt. * Et iterum *diſt. 22. quæſt. 1. art. 4. ad. 2.* * Quantitas culpæ, quæ eſt ex ſpecie peccati, debet innoteſcere Sacerdoti per confeſsionem, non tamen oportet de quantitate, quæ eſt ex circunſtantijs quibuſcumque. * Quæ rurſus confirmauit *in ſecundo ſcripto ſuper librum ſententiarum lib. 4. diſt. 16. art. 3. ad ſecundum.* * Sufficit, cognoſcat Sacerdos quantitatem, quæ ex noua ſpecie contingit. * Et ſic alibi. Quę ſententia adeò expreſſa eſt D. Thomæ, vt M. Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt 2. art. 4. in 8. argument.* nullam congruam expoſitionem admittere animaduertens, hoc vnum effugium inueneerit ad contrariam abſque illius iniuria defenſandam. * D. Thom. (inquit Sotus) licèt fuerit locutus in quarto ſententiarum cum communi opinione, fortaſſe in ſumma ſententiam mutaſſet. * Quam ſolutionem adhibuit etiam M. Canus, vt refert M. Serra 1. *2. q. 73. art. 7.* * Addunt (inquit) Sotus, & Canus, quod D. Thom. ſuam ſententiam retractaſſet, ſi tertiæ parti extremam manum impoſuiſſet. * At ſauè (ait P. Henriq. *l. 2. de Pænit. cap. 7. num. 5. in Gloſſa litt. R.*) * non mutaſſet: quia D. Thòm. *in Sum.* 1. 2. *quæſt.* 88. *art.* 5. & 2. 2. *quæſt.* 110. *art.* 4. *ad* 5. generaliter negat circunſtantiam grauare infinitè, niſi mutet ſpeciem *

15 Præfixam concluſionem negari non poſſe à Doctoribus, qui ex D. Thom. defendunt, non eſſe obligationem explicandi circunſtantias notabiliter aggrauantes; tradunt innumeri, quos laudatos, ſequitur M. Serra 1. 2. *q. 73. art. 7. fol. mihi* 111. * Secundam, inquit, ſententiam, quæ D. Thom. videtur probabilior, tenet Nauarr. *cap. 6. num. 7.* & alij innumeri ex recentioribus, quibus non videntur in conuenientia, quæ authores primæ ſententiæ inferunt, nempè ſatisfacere ſuæ obligationi illum, qui furatus eſt mille aureos, dicendo in confeſsione: furatus ſum rem notabilem. * Hæc Serra. Quibus ſupponit, conſequentiam ex D. Thom. doctrina ità vrgere, vt vitari non poſsit, quin deſeratur D. Thom. ſententia: ideò pro illa etiam militant *Sylv. verb. Confeſsio* 1. *num.* 10. *quæſt.* 9. & probabilem putat M. Petrus de Soto *de integritate Confeſſ. lect.* 9. Vbi poſtquam dixit ex mente Sylueſtri, non eſſe per ſe neceſſarium manifeſtare quantitatem furti, ſubnectit. * Nos vero putamus tutius eſſe, vt cùm certa eſt quantitas, manifeſtetur. * Et amplectitur M. Zanard. *in Director.* 1. *p. de Sacram. Pœnit. cap.* 18 *§. Notandum tamen venit*, vbi ait: * Si autem circunſtantia non aggrauet in infinitum (ideſt non mutet ſpeciem, vt exponit M. Corradus 1. *part. quæſt.* 27.) ſed tātum notabiliter in eadem ſpecie, non erit ſimpliciter, & de præcepto, ſed benè de conſilio confitenda, niſi haberet reſeruationem annexam, quia, v. g. furtum decem aureorum ſit caſus reſeruatus. * Quos ſequuntur Giptius, Megala, & Cerol. quos citat, & ſequitur Diana 1. *part. tract. 7. reſol.* 14. Thom. à Ieſu, Archangelus Rubeus, Hurtado, Turrianus, Granad. & alij. Quibus conſentit Fr. Leand. à Sacram. *diſp. 8. §. 1. q.* 2. Tamburinus *in Method. expeditæ Confeſſ. lib* 2. *cap.* 8. Nauarro *in cap. conſideret. n.* 12. Meratius *d. ſ* 27 Card. de Lugo *diſp. 16. ſect.* 3. Et probabilem putat Bonacin. *tom. 1. de Sacram. Pœnitent. diſp. 5. q. 5. ſect. 2. punt. 2. §. 3. diffic.* 3. Et nouiſsimè

tenet Ioannes Pontius, Ordinis Minorum *diſp.45.queſt.7.concl 2.num.53* dicens: * Sufficere, quod dicat furatus ſum quantitatem mortaliter peccaminoſam, * & Reu. P. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.17. dub.17.* ibi: * Petes, an qui furatus eſt mille aureos, ſatisfaciat in confeſsione dicendo; ſubripui materiam peccati mortalis, aut rem notabilem. Reſpõdeò affirmatiuè: Quia circunſtantia non mutat ſpeciem. * Mazuchellus *de caſibus reſeruatis, diſp.21. cap.4. diffic.5. num.28.* * Grauius peccatum eſt furtum mille aureorum, quàm centum, & tamen quantitas non eſt explicanda in confeſsione, ſed ſatis eſt dicere: ſubripui quantitatem notabilem. * Quos ſequitur Fr. Franciſcus à Ieſu Maria in curſu Theologico *tract.6. de Sacrament. Pœnit. cap.8. punct.2. num.28. & 30.* Hanc ſententiam amplexus eſt P. Vazquez *in 3.part.tom.4.queſt.91. art. 1.dub.3.* Cum limitatione tamen, quam adhibent Syluest. & M. Zanardus vbi ſuprà. Nimirum quantitatem furti explicari debere, ratione excomunicationis, vel reſeruationis quoties ita res ſe habeat, & quando, quantitate non expreſſa, Sacerdos ſcire non poteſt, quid ſit facturus.

16 Ex dictis amice lector, valdè miraueris audaciam Magiſt. Texeda, qui *to.1.lib.2. tract.3 controu.10.num.33.* non renuit dicere hanc ſententiam * eſſe à veritate alienam, * & *num.75.* * non eſſe probabilem, & animabus laqueos parare. * Sed audacior Vincentius Baronius in opere contra Amadæum *diſp.2 ſect.3.§.2. fol 236.* non renuit, illam Amadæo affingens, errorem vocare. * Thomiſtas, inquit, in ſui erroris patrocinium aduocat, ſed inuitos, & reluctantes, maximè Sylueſtrum *verb. Confeſsio 1. num 10. quæſt. 9* * Et paulò ſuprà. * Quo ſenſu explicanda ſit mens Diu. Thomæ ſatis conſtat ex regula à nobis conſtituta. * Ceterum Sylueſtrum pro hac parte militare, eſt communis Theologorum ſenſus, qui illum in eius ſubſidium aduocant, & pro illa refertur à Mag. Petro de Soto vbi ſuprà. Et conſtat apertè ex ipſius Sylueſtri verbis: * De aggrauantibus, inquit, in eadem ſpecie ſunt opiniones; ſed ſecundum S. Bonauentura communior, & ſecundum S. Thomæ probabilior eſt, quod eas confiteri neceſſarium non ſit, ſed laudabile tantùm, &c. Opinio verò Altiſiodorenſis, quod neceſſario ſunt confitendæ, ſicut quod ei, qui furatus eſt mille aureos, non ſufficit dicere ſe furtum admiſiſſe: (attende) nõ eſt vera regulariter, ſed quando tales ſunt, quod eis non ſcitis, Sacerdos ſcire non poteſt, quid ſit facturus, vel ratione iuriſdictionis, vel ratione damni dati: quia alioquin hoc oportet ſcire, vt ſciatur modus imponendæ reſtitutionis, & vt ſciatur, an talis quantitas ſit Epiſcopo reſeruata. Vndè in talibus dico idem de iſta circunſtantia, (nempè quantitatis furti) ſicut de peccatis iam confeſsis in recidiuante: quia tenetur quis eam dicere indirectè, in quantum ſine ea aliquando non poteſt benè ſciri debitus ſatisfactionis modus. * Hactenus Syluest. Ex cuius verbis apertiſsimè conſtat, tùm cum Diu. Th. ſentire, tum per ſe non eſſe obligationem confitendi quantitatem furti, ſed in eo tantum caſu, quo Sacerdos, ea non expreſſa, ſcire non poteſt, quid ſit acturus, vel ratione reſeruationis, vel ratione modi imponendæ reſtitutionis, vndè quoties ad eiuſmodi rectè obeunda quantitatis explicatio neceſſaria non ſit, non tenetur pœnitens, ſecundum Sylueſtrum, illam confiteri.

17 Quod autem D. Th. idem ſenſerit, eius expreſſa verba, quæ *num.14.* tranſcripta dedi, apertè demonſtrant. Et Magiſt. Sotus, Mag. Canus, & alij expreſſe teſtantur: * Atque huius opinionis (inquit Mag. Sotus *loco ſuprà citato, art.4.§. Aliæ autem.*) Fuit D. Th. & Bonauentura & Durandus, & eſt fere communis opinio. * O Baroni! Hæc apud Amadæum legis, & errorem vocas! Alius tecum contendat. Exponit D. Th. locutum de circunſtantia quantitatis, quæ ſuperaddita ſufficienti ad peccatum mortale, leuis ſit, & ſeorſim conſiderata, ſeu ab alia ſeiuncta, non niſi veniale conſtitueret. Verùm hæc expoſitio violenta prorſus eſt, & iam exploſa vbi ſupra *quæſt.1. num.7.* vbi adduxi Mag. Prado dicentem *eſſe contra textum Diu. Thomæ*, tum quia leuis quantitas non eſt notabilis, vt ex terminis patet: Diu. Thom. autem circunſtantiam, etiamſi *notabilem quantitatem* ſuperaddat, dicit expreſſe non eſſe neceſſario cõfitendam, tùm quia quantitas culpæ, *quæ non conſurgit ex noua ſpecie peccati*, non eſt neceſſario in confeſsione explicanda, vt inquit D Thom. illa autem, qualis qualis fuerit, nõ mutat ſpeciem. Tum quia *ipſe in 4. diſt.16.q. 3.quæſt.5. ad 3.* expreſſe ait non eſſe obligationem confitendi, *circunſtantias, quæ non agrauant in infinitum, nouam ſpeciem peccati conferendo.* Ergo ſecundum D. Thomam, circunſtantia illa quantitatis furti, licet ſeiuncta ab alia ad mortale ſufficeret, explicari neceſſario non debet: *Niſi quando ea non explicata ſcire non poteſt debitus ſatisfaciendi modus.* Ergo licet propter ſatisfactionem, vel reſeruationem ſit, quando opus fuerit explicanda. * Non tamen (inquit Prado *ſup. quæſt. 2. fol.654. num.27. in fine*) quia ſint tot peccata, quot committi poſſent, ſi paulatim, & actibus interpollatis mortalibus, illa auferretur. * Vnum enim eſt peccatum, licet grauius intra eamdem ſpeciem, non ergo ex ne-

ceſsitate, quãtitas explicari debet, ſi pœnitẽs nõ ignoret debitum ſatisfaciendi modũ: Sicut nec quando confeſſarius illius expreſsione, ad munus ſuum rectè ob eundem, non indiget. Quod, ſi pœnitens vir doctus ſit, frequentiſsimè eueniet.

18 Et ſuadetur à poſteriori, quia ſi quantitas furti decem aureorum, v. grat. explicari deberet in confeſsione eò quod ſingulæ partes, etſi ab alijs ſeiungantur, idoneæ ſint peccatum læthale numero diſtinctum conficere, aut de veniali trahere ad mortale vnum, aut plura (vt explicat Baronius D. Thomam vbi ſupra fol. 234. & 235.) ſequitur apertè, eum qui vna continuata actione in die prohibito libram carnis ederet, teneri hanc quantitatem in confeſsione aperire: æquiualet enim pluribus actibus vetitis, quorum ſinguli, etiã ab alijs ſeiuncti, peccatum læthale numero diſtinctum conficerent: & ſingulæ quantitatis partes adiunctæ peccato, tantæ grauitatis ſunt, vt de veniali trahere poſsint ad mortale. Ergo vel quantitas furti non eſt explicanda, vel quantitas cibi prohibiti exprimenda eſt. Sequitur ſecundò: declarandas eſſe circũſtantias durationis, & intenſionis, vt benè expendit Lugo *diſp. 16. ſect. 3. num.* 111. nam ſi declaranda eſt quantitas furti, eo quod furtum viginti aureorum æquiualeat pluribus furtis, quorum ſingula ad læthale ſufficerẽt; ſic odium intenſum, vt octo declarari deberet: æquiualet enim pluribus actibus odij remiſsis, quorum quilibet læthale conſtitueret. Item odium per quadrantem horæ duraſſe, cum æquiualeat quatuor, vel pluribus actibus odij grauiter peccaminoſis. Atqui nullus, qui à circunſtantijs aggrauantibus confitendis excuſat, hæc confiteri obligat, vt colligitur ex Magiſtro Prado vbi ſupra, *fol.* 664. *num.* 29. vbi a duratione eiuſdem numero actus explicanda omninò excuſat: (imò nec Baronium ipſum adſtricturum credam) ergò in communi ſententia vnicam iniuſtitiæ ſpeciem in furto agnoſcente, & aliundè negante obligationem confitendi circunſtantias notabiliter intra eãdem ſpeciem aggrauantes, neceſſaria conſecutione deducitur, non eſſe obligationem explicandi in cõfeſsione quantitatem furti, dum ſufficientem fuiſſe ad mortale pœnitens manifeſtet. Quidquid inconſequenter dixerit Magiſt. Prado, *ſuprà num.* 27. vbi contendit explicandam neceſſariò, vt indè confeſſarius cognoſcat *quid, qualiter, & cui, & quomodo eſt reſtituendum*. Quod cum rarò ignoret pœnitens, rarò tenebitur explicare, vt docent communiter Doctores ſuprà citati, qui nec directam, nec indirectam obligationem explicandi in confeſsione quantitatem furti, in omni euẽtu agnouerunt. Inſuper, ſi pœnitens iam reſtituiſſet, & de peccato ſuo ſe accuſaret, vt quid confeſſarius tali re indigebit, *qualiter, & cui, & quo, modo eſt reſtituendum?* Nonne inſtantia iſta rem euincit? Perperam ergo cauſatur Baronius, ab Amadæo, per ſummã calumniam Thomiſtis vbi ſuprà citatis hanc opinionem affixam. Omitto aculeata dicteria, & morſus cruentos huius Neotherici, erroris notam inurentis opinioni tot tantorumque doctorum patrocinio munitæ. His enim reſpondere mei muneris non eſt.

CAPVT II.

Vtrùm, qui cum matre coitum habuit, ſatisfaciat, ſi in confeſsione dicat; commiſiſſe inceſtum?

19 AFfirmant Giptius, Megala, Cæleſtinus, Bartholomæus à S. Fauſto, Ioannes de Soria, Remigius, Ioann. Henriquez, Martinus de S. Ioſepho, Marcus Serius, Mazuchellus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *p. 5. tr. 14. reſol. 56. & par. 11. tr. 7. Miſc. reſol. 34. §. Et tandem nota, & tract. 8. reſol.* 63 Probant, quia omnes gradus conſanguinitatis, & affinitatis ſunt eiuſdem ſpeciei in genere moris, vt docet D. Thom 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 9. Vndè inceſtum fuiſſe cũ matre, tãtùm eſt circunſtantia aggrauans intra eamdem ſpeciem. Atqui eiuſmodi circunſtantiæ notabiliter aggrauantes non ſunt neceſſariò in confeſsione explicandæ, vt docet idem Diu. Thom. in locis ſuprà citatis: Ergo.

20 Argumenti difficultatem Baronius præſenſit, & cum facilè poſſet euadere, negando vt ſuprà minorem, iuxtà ſuam explicationem, quæſtione præcedenti Diu. Thomæ adhibitam, quia adſtructa obligatione confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, nulla ex D. Thomæ principijs eſſet conſecutio. Nihilominus in hac interpretatione (quia violentam forſan recognouit) noluit perſiſtere: ideòque totus eſt in neganda maiori, & de horribili corruptela D. Thomæ expoſtulat *pag.* 232. *&* 233. contra Amadæum, eo quod *tract. de Pœnit. prop.* 4. D. Thomam adduxerit pro opinione aſſerẽte, omnes inceſtus eſſe eiuſdem ſpeciei in genere moris.* Infælicitatem (inquit) reputo neceſſarium cùm hoc homine certamẽ, cùm non tàm ſcholæ noſtræ, quàm Religionis Chriſtianæ cauſam ago. Diu. Thomam nego docere eo articulo quidquam eorum, quæ illi affingit per ſummam calumniam Amadæus, &c. Quis non videat ex mente D. Thomæ pluſquam ſpecie morali differre copulam cum parentibus, & cognatis, & non ſolùm ſpecie, ſed etiam plus quam genere, & tantũ

ana-

analogia conuenire?&c. * Sic Baronius. Sed quo iure?qua fide? verba D. Thomæ ſententiam ferent, cùm promiſero pro eadem opinione, qua Amadæus, referre Diu. Thomam, plures grauiſsimos, tam domeſticos, quàm extraneos Doctores. Quod expreſsis eorum verbis oſtendam.

21 Magiſter Sotus *in 4. diſt. 18. q. 2. art. 4. arg. 17.* ibi:*Septimo: inceſtus inter affines, & inter conſanguineos non differunt ſpecie, vt D.Thom. 2. 2. q. 154. *art.* 9. Author eſt.* Magiſt. Ioannes de la Cruz *in Summ. præcept. 6. art. 4. dub. 6. concl. 2.* * Inter proximiores conſanguineos, aut affines, erit grauior inceſtus, intra eamdem ſpeciem. Imò in primò gradu grauior erit inceſtus cum matre, aut filia, quam cū ſorore.*Caietanus 2. 2. *quæſt.* 154. *art. 9. citato, §. Ad ſecundùm verò*, ibi:* Verum eſt huiuſmodi inceſtus differre ſecūdum grauitatem abſolutè, quia grauius eſt ſecundum ſe peccatum inceſtus cum ſorore, quàm cum ſorore vxoris, ſed ex hoc non ſequitur diuerſitas ſpecifica: grauior namque eſt furari mille, quam decem; & tamen non diſtinguuntur ſpecie. * Magiſt. Corradus 1. *part. quæſt.* 47. ibi:* Item ſi quis fuerit in cogitatione moroſa per horam, vel per diem multum intereſt in grauitate, tamen eadem ſpecies eſt. Ita etiam de inceſtu, eadē ſpecies eſt, ſi ſit cum matre, & cum affine in quarto gradu. * Quibus adde Magiſt. Nugnum Cabezudo, apud Dianam intrà citandum, & Magiſt. Ioannem Mattinez de Prado *tom. de Pœnitent. quæſt. 2. de integritat. confeſſor. dub.* 2. *fol.* 655. *numer.* 10. ibi: * Ad quartum reſpondetur, quòd probabilis eſt illa ſententia Caietani, & fundamentum habet in D. Thoma. * Idem tenet Magiſt. Canus, vt refert Vazquez *tom. 4. in 3. part. quæſt. 91. art. 1. dub. 4. numer.* 10, §. 3. ibi: * Quod gradus inceſtus non differant ſpecie, docent Canus, & Sotus vbi ſuprà, & exiſtimant eſſe ſententiam Sanct. Thomæ, & Caietani, ſecunda ſecundæ quæſtion. centeſima quinquageſima quarta, articulo nono. *Cui conſonat Pat. Suarez *tom. 4. in 3. part. diſput. 22. numer.* 12. vbi de gradibus conſanguinitatis loquens, ait * probabiliùs eſſe non mutare ſpeciem peccati, vt latè Caietanus 2. 2. *quæſt.* 154. *artic. 9. & tomo 1. opuſcul. tract. vltim. reſp.* 5. Soto, & Cano ſupr.* Patritius Sporer, ex Ordine Minorum, in Tyrocinio Theolog. Moral. *part. 2. cap. 2. §. 3. fol.* 112. * Diuerſitas gradus, & lineæ non affert diuerſitatem peccati ſpecificam, vti contra Nauarr. *capit. 7. num.* 4. probabiliùs docent alij. * Antoninus Diana 1. *part. tract. 7. de circunſt. aggrauant. reſol.* 31. * Dicendum eſt, cùm Nugno in additionibus *ad 3. part. tom. 2. quæſt. 9. art. 2. dub.* 3. diuerſitatem graduum non facere diuerſitatē ſpecificam in inceſtu, ſed eſſe circunſtantiā aggrauantem. * Bonacina *tom. 1. tract. de his, quæ pertinent ad vſum matrimonij, q. 4. punct. 16. numer. 6.* *Tertia, inquit, ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, eſt Caietani 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 9. & nonnullorum recentiorum aſſerentium, omnes gradus, & omnes inceſtus eſſe eiuſdem ſpeciei. Ratio eſt, quia iſti gradus differunt tantum ſecundum magis, & minus, ſicut maior quantitas rei ablatæ in furto reſpectu minoris quantitatis magis autem, & minus non variant ſpeciem, vt ex communi axioma. * Et quòd hæc ſententia ſit D.Thomæ, vltra citatos, dicit Diana ſuprà *reſol.* 31. ibi: * Et hæc opinio Diu. Thomæ magis placet.* Et Bartholomæus à S. Fauſto *de Sacram. Pœnit. to. 1. lib. 4. q. 56.* * Iuxtà opinionem D. Thomæ 2. 2. *q.* 154. *art.* 9. & Caietani ibi: omnes gradus conſanguinitatis, & affinitatis ſunt eiuſdem ſpeciei in genere moris. * Quibus conſentit Fr. Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral lib. 4. diſp.* 10. *reſ. 6. n.* 7. vbi ſic:* Mihi probabilior videtur hæc tertia ſententia D. Thomæ, & Caietani: quia firmiori nititur fundamento.* Quid plura?

22 Nil ergo affinxit Amadæus D.Thom. dum ei adſcripſit, gradus conſanguinitatis, & inceſtus, nec inter ſe, nec ab affinitatis gradibus ſpecie differre. Nulla ergo, nedum *horribilis*, loci corruptela interfuit, cū hanc fuiſſe Angelici præceptoris mētē, nō ſolū Doctores extranei, ſed domeſtici etiā fateantur. Quos ſi euoluiſſet Baronius, inauditam ſibi opinionem tantopere non exhorruiſſet.

23 Sententiam igitur, de qua eſt ſermo, apertam eſſe D.Thom. licèt authores citati Baronio nō ſuſpecti ſuadere ſufficerent; eius tamen fideliter ex ſcriptis verbis, probādum ſuſcipiam. Diſputat Angelicus Doctor 2. 2. *q.* 154. *art.* 9. *Vtrùm inceſtus ſit determinata ſpecies luxuriæ?* Et concluſio eſt affirmatiua. Imò ſupponens, vt certum gradus cōſanguinitatis inter ſe non differre ſpecie, nullum ex hoc capite contra concluſionē producit argumentū, ſed tantūmodo petit ex diſtinctione inter gradus cōſanguinitatis, & affinitatis. Quos ſpecie diſtingui, primò intuitu dicendū videbatur, & conſequenter inceſtū cū conſanguinea ab inceſtu cū affini. Ideò argumentum contra hanc ſolam partem ſic ſibi obijcit.* Inceſtus eſt conſanguineorū, vel affiniū abuſus, ſed affinitas differt à conſanguinitate; ergo inceſtus nō eſt vna ſpecies luxuriæ, ſed plures.* Cui conceſſa maiori, negat minorē; & indè conſequentiam, inquiens: * Ad ſecundum dicēdum, quòd perſona affinis coniungitur alicui propter perſonā conſanguinitate coniunctam; & ideò quia vnum eſt propter aliud, eiuſdem rationis inconuenientiam

tiam facit conſanguinitas,& affinitas. * Sic Diu. Thomas. Quod tamen non tollit intra eamdem ſpeciem grauius eſſe peccatum inceſtus cum matre, quam cum ſorore, & hoc grauius, quā cum ſorore vxoris, vt benè adnorauit Caietanus Angelicum Doctorē ſequutus vbi ſupra. Quia Filius cum matre immediatè,& ſeipſo coniunctus eſt, cum ſorore vero, ratione parentum, eo quod eadem ſit vtriuſque origo. Vndè perſonę iſtę ait D. Thom. ſupra * cum non coniungantur per ſe ipſas, ſed per ordinem ad parentes, nō habent ita ex ſe ipſis indecētiam. * Atque adeo ſicut peccatum inceſtus cum matre grauius eſt, quam cum ſorore: ita & cum ſorore eſt grauius, quàm cum vxore fratris, quia vxori fratris non eſt coniunctus per ordinem ad ipſam, ſed propter fratrem conſanguinitate ſibi coniunctum. Vndè prouenit, & quod intra eamdem ſpeciem vna indecentia minor ſit alia, & quod eadem prorſus ratio, qua Diu. Thom. probat inceſtus inter cōſanguineos, & affines non differre ſpecie, potiori iure probet, nec inceſtus inter gradus conſanguinitatis inter ſe, & ſimiliter neque inter gradus affinitatis.

24 Hęc ex Diu. Thom. obſeruat Caietanus vbi ſuprà, §. *Ad euidentiam prope finem.* * Quędam, inquit, eſt naturalis reuerentia conſequens per ſe, & immediatam coniunctionem carnalem perſonarum: & hęc eſt inter parentes, & proles. Quędam verò eſt, quę conſequitur coniunctionem carnalem non per ſe, & immediatam, ſed media coniunctione in parentibus, ſeu filijs, & hęc eſt inter reliquas perſonas, tàm conſanguinitate, quàm affinitate coniunctas: nam nullę tales per ſe ipſas iunctę ſunt, ſecundum carnem, ſed mediante patre, aut matre, ſeu filio, aut filia, vt patet diſcurrendo. * Cum ergo coniugi immediatè, & mediante alio, ſeu coniugi per ſe, vel per ordinem ad aliū, ad eamdem ſpeciem pertineat, in doctrina Diu. Thomę; conſequitur plane, inceſtus omnes intra gradus conſanguinitatis inter ſe eiuſdem eſſe ſpeciei, nō minus quā inceſtus intra gradus cōſanguinitatis, & affinitatis & ſanè ſi ita non eſſet, falſa prorſus eſſet Diu. Thomę concluſio, *inceſtum eſſe determinatam ſpeciem luxuriæ, & non plures.* Nam licet conſanguinitas, & affinitas vnam ſpeciem conſtarent: gradus tamen conſanguinitatis inter ſe plures ſpecies conſtituerent: quod eſt apertè contra Diuu. Thom. quia vt conſtat ex ſecundo argumento, eam negat conſequentiam: *Ergo inceſtus non eſt vna ſpecies luxuriæ, ſed plures.* Sancti Doctoris mente prolixius examinare libuit, vt ex his innoteſcat bona illa Baronij fides, qua de horribili, Diu. Thomę corruptela Amadęum accuſat, cum genuinam eius mentem cum alijs Thomiſtis, & viris doctiſsimis, expreſſerit. Cur ergo illi magis, quam alijs iuceſſet, cur immeriti corditer proſcindit, & exenterat?

25 Semel autem poſito, inceſtus omnes iuxta Diu. Thomam eſſe eiuſdem ſpeciei implicitè fatetur Baronius, argumentum nullam admittere ſolutionē; quia ex capite circunſtantię aggrauantis, illam noluit agnoſcere. Vndè ſic de nouo in illum inſtauratur. Circunſtantia gradus proximioris, vel remotioris, in peccato inceſtus, eſt tantùm notabiliter aggrauans intra eamdem ſpeciem, vt cum D. Thom. tradunt omnes Thomiſtę ſuprà citati. Sed huiuſmodi circunſtantias, (vt ex D. Thom. etiam ſupponimus, teſtimonijs expreſsis comprobatum ſuprà *quæſt.1.n.5.*) nemo tenetur in confeſsione explicare. Ergo nec quod inceſtus fuerit cum matre, vel ſorore, vel perſona diſtantiori gradu conſtituta; nec conſanguinitatem ab affinitate diſtinguere, ſed ſufficiet ſe accuſare de inceſtu, nil aliud explicando, vt docent omnes Autores ſupra citatis *num.1.* Quibus adde Caietanum 2.2.*quæſt.*154.*art.*9.§. *Ad ſecundum verò*, ibi: * Et hinc habes, quod peccatū carnale commiſſum cum conſanguinea eiuſdē eſt ſpeciei cum commiſſo, cum affini. Itaque non oportet te in huiuſmodi circunſtantię diuerſitate, ſolicitari de neceſsitate. * Cuius ratio potiori iure probat de diuerſitate graduum conſanguinitatis inter ſe. Et ita expreſsè docet Magiſt. Corradus *part.1. Summæ, quæſt.*49. vbi ſic: * Sed in eodem capite Nauarrus aſſerendo, quod gradus conſanguinitatis, & affinitatis differant ſpecie, & quod de neceſsitate ſit confitendum in quo gradu fuerit commiſſum; hoc non mihi quadrat, cum nuſquam inuenerim eos ſpecie differre, & ſanctus Doctor hoc dixiſſe, non inuenitur, vt allegatur. Fateor tamē bonum eſſe id explicare, quia in genere moris grauius eſt miſcuiſſe ſe cum ſorore in primo gradu, quàm ſecundo, tertio, & quarto. Sed quod ſpecie differant, non admittitur. * Sic per doctus Thomiſta: quę iam prędixerat *quæſt* 47. vbi de inceſtu loquens ait: * Eadem ſpecies eſt, ſi ſit cum matre, & cum affini in quatto gradu. * Quos ſequitur Bartholomeus à S. Fauſto *de Sacrament. Pænitent. tom.1. lib.4. quæſt.* 96. vbi ait: * Quia iuxta opinionem D. Thomę *quæſt.*154. *artic.*9. & Caieti, ibi, omnes gradus conſanguinitatis ſunt eiuſdem ſpeciei in genere moris, ſufficit vt ille, qui cum matre, vel filia, aut ſorore, carnaliter peccauit, dicat: commiſi inceſtum ſemel, vel bis, non explicando perſonam cum qua peccauit: & quamuis grauior ſit inceſtus cum matre, vel filia, quam cum ſoro-

re,

te, vel conſobrina tamen quia iſta grauitas auget malitiam intra eandem ſpeciem, non eſt neceſſariò confitenda.* Eandē ſententiam eiſdem ferè verbis tenuit Diana 1.*part.tract.7.de circumſtant.aggrauant.reſol.* 31. ſubnectens:* Et hæc opinio Diu. Thomę magis placet.* Quorum opinionem probabilem eſſe in praxi, dicit Trullench *lib. 6. in Decalogum, cap.1.dub.6.* Et ſequitur Bordonus *in Miſcell.deciſ.* 479. vbi adducit verbis Mazuchelli ex *diſp.2.cap.4.num.* 28. dicentis, ſufficere dicere in confeſsione, *commiſi inceſtum, non explicando gradum, neque conſanguinitatem, vel affinitatem.* Subnectit* & certè placet id mihi, quia ſic confeſsio non redditur onerosa, neque manifeſtatur perſona in indiuiduo.* Sic ille. Cui ſubſcribit Tamburinus *opuſc.de confeſsione, libr.2. cap.7.§.7.nu.*48. & alij apud Dianam. *part.* 10.*reſol.*13.& *part.*11.*tr.* 8. *reſol.* 63. apud quem Dicaſtillo putat probabilem, ſicut, & Leander à Sacram. *tom.1.tr.* 5. *diſ.* 8. *quæſt.* 76. Et ſequitur Martinus de ſan Ioſeph. *in monitis confeſſariorum, tom.1.lib.1.tr.* 10. *de Pœnitent. num.*10.& 11.

§. VNICVS.
Iudicium Autoris.

26 Fateor, hanc ſententiam, neceſſaria conſequutione, ex his pręmiſsis deduci: de illius tamen veritate valdè dubito, propter ſpecialem deformitatem, quę in inceſtu cum matre, ex apprehēſione terminorum apparet. Quapropter iuxtà principia ſuperiùs à me iacta excuſantia cum Diu. Thoma ab obligatione confitendi circumſtātias notabiliter aggrauantes, intra eamdem ſpeciem illationem vitari non poſſe cenſeo, niſi Vincentio Baronio concedam, *inceſtū non eſſe vnam determinatam ſpeciem luxuriæ, ſed plures*; tanta enim reuerentia parentes prę alijs proſequi debemus, vt inceſtus cum parentibus execranda ſit turpitudo, quadā tantum ſimilitudine, & analogia (vt loquitur Baronius) incognatos redundās. Ac proindè non ſolum ſpecie, ſed pluſquam genere ab inceſtu cum alijs differre videtur.

27 Dico ergo primò. Inter inceſtus cum conſanguinea & cum affini, diuerſitatem eſſe ſpecificam, ac proindè neceſſario in confeſsione explicādum, an cum matre, an cum nouerca. Ita Pat. Granado *tract.9.de Pœnit. diſp.9.num.*19. Gaſpar Hurtad. *diſp.9. diffic.* 4. Fagundez *lib.6.in Decalogum, cap.6.num.* 23.26.& 27. qui pro hac parte refert Nauarrum *cap.16.num.7.* Filiucium, Valenriā, Azorium, & Leſsium: item Vazquez, Suarez, & alij, quos refert, & ſequitur Palao *tract.23.diſp.vnica, punct.9.num.8.* & Dicaſtillo *diſp.9.dub.6.num.272.* Quibus adhęret cum Trullenc. Ochagauia, & alijs Frat. Franciſcus a Ieſu Maria, Carmelitanus Excalceatus *in curſu Theolog mor.1.part. tract.* 6.*cap.*8.*punct.*2.*num.*31. Probatur ex Granado, quia modus coniunctionis eſt valdè diuerſus, nam conſanguinei ab eodem ſtipite deſcendunt, affines verò non. Dico ſecundo, inceſtū cùm conſanguinea in linea recta, & tranſverſali, vt cum matre, & cum ſorore, ſpecie diſtingui, quia filius cum matre ratione ſui coniugitur; cum ſorore verò ratione parentum, eo quòd eadem ſit vtriuſque origo, vndè non ſatisfaciet ſe accuſans; commiſiſſe inceſtum in primo gradu, vt benè contra Bauni *tom.1.tract.*4. docent Henriquez, Cardinal de Lugo, quos citatos ſequuntur Leander *diſp.8.§.3.quæſt.41.* & cum Leſsio, & Palao, Fr. Franciſcus à Ieſu Maria, vbi ſuprà.

28 Dico tertiò. Inceſtus in primo gradu lineę rectę, ſpecie videtur diſtingui ab alijs, in gradibus remotioribus eiuſdem lineę: arctior enim reuerentia parentibus debetur; tùm etiam, quia immediata coniunctio cùm primo ſtipite eſt diuerſi ordinis à remota, cùm hęc propter illam ſit: eodem modo diſcurrendum cenſeo de primo gradu lineę tranſverſalis reſpectu aliorum, cū Leſsio, Palao, Leandro, & Fr. Franciſco à Ieſu Maria, loco ſuprà citato. Quoad alios verò gradus abſque abſurdo admitti poteſt ſpecie non diſtingui, ac proindè non debere in confeſsione explicari, an ſecundus, an tertius, an quartus, &c. vt cū Leſsio, Vazquez, Dicaſtillo, Palao, & Leandro, bene docet Fr. Franciſcus à Ieſu Maria. Quia extra gradus in quibus matrimonium iure naturali prohibitum eſt, preceptum Eccleſiaſticum, ex eodem motiuo congreſſum cum conſanguineis, & affinibus prohibens, diuerſas ſpecies inceſtus non conſtituit. Licet intra eamdem propter naturalem coniuctionem, aut maiorem propinquitatem, vnum peccatum inceſtus grauius ſit alio, de quo inter Doctores non eſt controuerſia, ideòque in opinione obligante circunſtantias notabiliter aggrauantes confiteri, exprimendus eſt gradus inceſtus, ſecus in noſtra.

29 Adnotare hic non omittam M. Prado *tom.de Pœnit. quæſt.2. de integrit. confeſſ. dub.2.fol.*655.*num.*30. conatum eſſe explicare D. Thomam, quaſi tantùm voluerit dicere ſpeciem vnam inceſtus eſſe, ſed tamen non infimam, ſed ſubalternam ſub ſe habentem plures infimas. Verùm cum hanc expoſitionem contra textum eſſe agnoſceret, in quo pro concluſione ſtatuitur, *inceſtum eſſe vnam determinatam ſpeciem luxuriæ, & non plures.* huic ſolutioni parum fidens addit.*

Se-

Digitized by Google

Secundò dicimus quod eſto illa peccata ſint eiuſdem ſpeciei, circunſtantia aggrauans hic eſt neceſſario confitenda, quia diſtinctum remedium exigit acceſſus ad matrem, & ad cōſobrinam vxoris. Et pœnitens debet confeſſori explicare, vndè ipſe cognoſcat, an occaſiones ſint proximæ, vel remotæ. * Sic ille. Sed quid ſi ſemel tantùm inceſtum commiſerit? Quid ſi in eadem domo omnes commorentur, nec ſeparari poſsint? Quid ſi omnes complices in diuerſis domibus habitent? Ad quid complicis diuerſitas confeſſori explicanda? Quodnam diſtinctum remedium pro inceſtu cum matre non iterando excogitabile eſt, quod inceſtu cum conſobrina vxoris vitando deſeruire non poſsit? ergo ex hoc capite nulla eſſe poteſt neceſsitas explicandi circunſtantiam perſonæ, ſi inceſtus ſint eiuſdem ſpeciei; debemus ergo dicere oppoſitū. Denique obſeruare oportet, in nulla opinione ſuſtineri poſſe ſententiā Bordoni *in Miſcell. decij*. 109. & Dianæ *p*. 10. *tract*. 15. *reſol*. 13. aſſerentium, eum qui concupiſſet ſæpius habere copulam cum matre, & filia, nō contrahere malitiam inceſtus. Hoc enim euidēter falſum eſt, quia voluntas efficax ſumit ſpeciem malitiæ ab obiecto, & hoc efficaciter intentum nequit non malitiam, iuſta circunſtantias, quibus afficitur, in actum deriuare, vt adulterij, ſi ſit copula cum coniugata; & ſacrilegij, ſi cum voto caſtitatis adſtricta: vt omnes fatentur. Ergo cum inceſtuoſa ſit copula cum matre, & cum filia nequit efficaciter intenta malitiam inceſtus in deſiderium efficax non deriuare; eſt euidens. Aduerte tamen aliquos Doctores ſentire copulam cum conſanguinea, vel affini habitam, poſt obtentam diſpenſationem ad contrahēdum matrimonium, non habere malitiam inceſtus, ſed ſolius ſimplicis fornicationis, quia inceſtus non committitur, niſi copulētur perſonæ, quæ ob conſanguinitatem, vel affinitatem contrahere non poſſunt. Sic Doctor Garā *cent*.1. *cap*.36. *num*.15. & alij Doctores vide Dianam *p*.11. *tr*.5. *reſol*.38. Hæc opinio eſt probabilis.

CAPVT III.

An peccata contra naturam in conſanguineis, vel affinibus habeant malitiam grauem inceſtus.

30 PRima ſententia aſſerit, eiuſmodi peccata, etiam in primò gradu, non habere malitiam inceſtus, & conſequēter non eſſe neceſſarium in confeſsione explicare circunſtantiam conſanguinitatis, vel affinitatis. Ita cum Megala, & Ziprio, docet Diana 3. *part. tract*. 4. *reſol*. 101. & *part*. 7. *tr*. 12. *reſol*. 18. vbi citat Auerſam, Trullench, & Mazuchellum, & *p*. 9. *tract*. 9. *reſol*. 20. vbi refert Candid. Et ſequuntur Machado *tom*. 1. *lib*. 2. *part*. 3. *tract*. 19. *docum*. 8. & Remigius *in Summ. tract*. 2. *cap*. 6. *num*. 21. Item Fioronus, Finelus, & Ianuarius, apud D. Franciſcū Verde pro Caramuele, *quæſt*. 4. *de inceſtu*, *q*. 60. *fol*. 49. Quibus adde Bellochium, & Homobonum, quos citatos ſequitur Leander à Murcia *in diſquiſ. Moral. lib*. 2. *diſp*. 2. *reſol*. 19. *num*. 5 Alij verò limitant, dum non fuerit conſanguinitas, vel affinitas, in primò, vel in ſecūdò gradu. Ita Bonacin. *de Matr. q*. 4. *punct*. 11. *num*. 7. & Azor *tom*. 3. *lib*. 3. *cap*. 18. *q*. 5 Qui *cap*. 20. idem dicendum putat, licèt peccatum cōtra naturam committatur cum fœmina conſanguinea, vel affini extra primum, vel ſecundum gradum.

31 Meum tamen in hac controuerſia iudicium eſt, omnem actū carnalem inter conſanguineos, in gradibus illis, quibus iure naturæ eſt inter eos prohibitum matrimoniū, prohibitum etiam eſſe eodem iure naturali: ac proindè continere nouam ſpeciem inceſtus diſtinctam à malitia contra caſtitatem in confeſsione explicandam. Fundamentum eſt, quia eadem eſt vtriuſque prohibitionis ratio: Si enim reuerentia coniunctioni ſanguinis debita, ex virtute ſpeciali, iure naturæ grauiter prohibet copulam inter conſanguineos, quo fundamento dici poterit, non prohibere peccata contra ipſam naturam, cum maiorem hæc difformitatem contineāt? Hæc concluſio eſt contra Dianam, Megalā, & alios num. præcedenti citatos: ſed meo iudicio eſt omnino certa, lumineque naturali nota. Quis enim dicet, minus opponi coniunctioni ſanguinis ſodomiam cum ſorore, quàm copulam?

32 Dico ſecundò. In gradibus, in quibus iure naturæ nō eſt prohibitum matrimoniū, ſed ſolo præcepto Eccleſiaſtico, non datur in peccato contra naturam, ſiue cum mare, ſiue cum fœmina (quidquid contra hanc ſecūdam partem dicat Tancredi cum alijs *in Quæſtionibus moral. diſp*. 6. *de Pœnit. q*. 27.) ſpecialis aliqua malitia inceſtus in cōfeſsione neceſſariò explicanda. Hæc eſt ſententiá expreſſa P. Azor, cui partim conſentit Bonacina ſuprà, & putat probabilem Lugo vbi ſuprà *num*. 350. quia contrariam, quam ipſe amplectitur veriorem vocat; cui conſentit Thomas Hurtado *tom*. 1. *reſol. Moral. tract*. 1. *cap*. 8. *num*. 303. Et in ſimili eam tenent Baſilius de Leon *de impedimento cognationis ſpiritualis*, *cauſa* 30. §. 2. Acuña *tract. de cōfeſſario ſollicitante*, *q*. 5. *num*. 33. Probatur: quia, vt ait Azor; ius humanum prohibens matrimonium inter cognatos, & affines, ſolum prohibet expreſsè coitus ordinarios, qui

funt

ſiunt ſeruato ſexu,& vaſe naturali. Ergo talis prohibitio non eſt extendenda ad coitus extraordinarios, ſeu peccata contra naturã, cum enim lex iſta odioſa ſit, potius reſtringenda eſt, quam extendenda.

33 Ex dictis fit, in peccatis luxuriæ contra naturam, ſolum reperiri malitiam grauẽ inceſtus, quando fuerint cum conſanguineis in primo gradu lineæ rectæ; nam in reliquis gradibus, vltra primum in recta linea conſanguinitatis, non eſt irritum matrimonium iure naturæ, ſed validum, etiam in primò gradu affinitatis, vt videre eſt apud Sanchez *lib. 7. de Matrim. diſp. 51. num. 20. & diſp. 52. n. 7. & diſp. 66.* Addit verò Sanchez cum Ledeſma, in alijs gradibus ſeu affinitatis, ſeu conſanguinitatis, venialem quandam indecentiam continere copulam, ſeu matrimonium cum conſanguinea, vel affine, quod à fortiori tenendum eſt in peccatis contra naturam.

34 Obijcit Lugo *ſuprà num.* 346. Eadem ratio prohibendi matrimonium militat ad prohibendum etiam contactum illicitum: ergo omnis contactus illicitus inter conſanguineos, vel affines eſt iure humano prohibitus: nego conſequentiam. Quia lex pœnalis non eſt ex identitate rationis ad alios caſus extendenda, vt docent Salas, Portel, Bonacina, Sayrus, Suarez, & Valerus, apud Dianam *1. p. tract. 10. reſol.* 26. Vnde licèt concedamus eamdem prohibitionis rationem militare in copula naturali, & contra naturam, hæc tamen de facto non inuenitur expreſsè ab Eccleſia prohibita, ſecus illa.

35 Obijcit ſecundò, qui cõſanguineam, ſeu affinem in tertio, vel quarto gradu turpiter tangit; debet in confeſsione explicare circunſtantiam perſonæ ſanguine, vel affinitate coniunctæ, vt ex communi Doctorum tradit Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſp. 46. nu.* 18. ergo à fortiori tenebitur explicare, ſi habuerit concubitum ſodomiticum cum tali fœmina. Cæterum, hæc ratio nihil probat de peccato contra naturam cum maſculo, vnde turpiter illum tangẽs, nõ tenebitur eam circunſtantiam aperire, iuxtà opinionem aſſerentem, peccata contra naturam, extra gradus ad matrimonium iure naturæ prohibitos, non continere ſpecialem malitiam inceſtus. Et ideò in ſodomia cum viro (non verò cum fœmina) noſtram ſententiam tenet Tancredi *in Quæſtionibus Moral. diſput. 6. de Pœnitent. quæſt. 27. fol.* 154. citans Bellochiũ, Homobonum, Dianam, Alphonſum de Leon, & putat probabilem apud illum Card. de Lugo.

36 Reſpondeo ſecundò, tactus illos cum conſanguinea, vel affini etiam in 3. & 4. gradu debere in communi ſententia explicari, quia tactus cum fœmina habent malitiam copulæ, licèt non procedant ex illius intentione, vt pluribus citatis tradit Sanchez *ſuprà num.* 19. ac proinde eodem iure prohibiti cenſentur, ac ipſa copula. Quod ſi adhuc cõtendas, prædictos tactus, abſque intentione copulæ, diuerſæ eſſe ſpeciei ab illa, vt exiſtimat Lugo *diſp. 16. ſect. 14. num.* 556. poteris conſequenter reſpondere, circunſtantiam conſanguinitatis non eſſe neceſſariò explicãdam in tactibus impudicis, abſque periculo conſentiendi in copulam; vt benè tradit D. Franciſcus Verde, opuſc. pro Caramuele *q. 4. §. 60. fol.* 49. dicens, ſufficere ſe accuſet* oſculatus ſum: *tetigi turpiter fœminã*. Omitto, rationem ſuperius adductam ad probandum Eccleſiaſtica prohibitione copulæ non cenſeri prohibitum peccatum contra naturam, manifeſtè etiam probare, non eſſe prohibitos tactus impudicos, ſi in illis tantum ſiſtatur, abſque animo progrediendi ad copulam, & abſque eius periculo: vt in ſimili docet Ioannes Sanctius *in Selectis, diſput. 11. num. 11. & 13.* Nam iuxtà hanc ſententiam ad ſpeciem ſodomiæ inchoatæ reducuntur.

CAPVT IV.

An in peccatis contra naturam opus ſit in confeſsione explicare circunſtantiam beſtialitatis, vel ſodomiæ, vel pollutionis? an ſufficiat dicere: peccaui contra naturam in materia caſtitatis?

37 VT principali quæſtiò ſatisfaciã, neceſſarium eſt præmittere doctrinam, ex qua illius congrua ratio petenda eſt. Omnia peccata contra naturam eſſe eiuſdem ſpeciei infimæ, & perconſequens eiuſmodi circunſtantias eſſe tantum aggrauantes intra eamdem ſpeciem (quas non eſſe ex neceſsitate confitendas ſæpè diximus) affirmant plures, quorum opinionem tenuiſſe D. Thomam 2. 2. *q. 154. art. 11. & 12.* contendunt non pauci, quos citatos ſequitur Illuſtr. Caramuel *in Theolog. Fundamẽt. num. 1199. fol. mihi* 580. inter quos numerat M. Bartholomæum Fumum in Armilla *verb. Luxuria, num. 5.* vbi ſic ait. *Vitium contra naturam, licèt ſit vna ſpecies ſecundum Diu. Thom. multis tamen modis exercetur, *& quotquot cum D. Thoma eiuſmodi vitium contra naturam, non in plures ſpecies, ſed in varios peccandi modos, licèt alios alijs grauiores diuidunt. Omnes inquam, contendit Caramuel, pro ſua ſtare ſententia adſtruente, omnia peccata contra naturam eſſe eiuſdẽ ſpeciei infimæ. Pro qua adducit Nauarrũ, Graſ-

ſium,

Digitized by Google

ſium, Mathiam Pheliphium, & M. Andræam à Turri Dominicanum, Sacræ Theologiæ profeſſorem, & decem alios, ex varijs Religionibus Magiſtros Louanienſes. Eamque refert approbaſſe Vniuerſitatē Pragenſem: vide etiam illū *ſuprà fol. 752. & 760. & in Theolog. Moral. n. 1607. & in Regul. S. Benedict. n. 983.* & in Syntheſibus, quæ extant ſub fine eiuſdem commentarij, & denique *in 2. part. Theolog. Fundament. præcept. 6. n. 91. fol. 74.* vbi ſic ait: *Video pro probabilitate opinionis diſtinctionem negantis (nimirum ſpecificam inter peccata contra natura) ſtare triginta Scriptores, vel plures, ſtare academiæ Pragenſis facultatem Theologicam. *Et probabilem putant Diana *3. part. tract. 4. reſol. 159. & p. 7. tr. 12. reſ. 23.* Trullench *in Decalogum, tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 8. n. 8.* Machadò *tom. 1. lib. 2. p. 3. docum 8. n. 4.* vbi ſic ait: *Demas, de que como afirma Filiucio, es muy probable, que todos los pecados contra naturaleza ſon *vnius ſpeciei infimæ, & non ſubalternæ.* *Quibus conſentit Fr. Ludouicus à Conception. *in examin. veritat. tr. 5. de Pœnit. caſu vlt. fol. 459. & tom. 2. examinis in litt. L. verb. Luxuria, illat. 1. n. 3. fol. 239.* Et ſequuntur Aſtenſis, Nauar M. Ioan. Nider, Ludouicus Carbo, & ferè triginta Doctores, apud doctiſsimum Fr. Leandrum à Murcia Capuccinum *in diſquiſ. in 1. 2. D. Thom. lib. 2 diſp. 2. reſ. 17.* Qui aſſerit, hanc opinionem eſſe probabilem. Et fauet Angelus, *verb. Interrogationes, n. 1.* dicens: *Confitetur mulier, quod fuit cognita extra vas debitum, non quærat poſteà confeſſarius, in quo loco, vel quomodo, & huiuſmodi, ſicut faciunt quidã, qui potius ſunt contaminatores, quam confeſſores. * Quem ſequuntur Caietanus, Armilla, Sylveſter, & Raynerius, apud Hēriquez *tom. 1. lib. 11. cap. 16. n. 6.*

38 Et quod magis: eam expreſsè tuetur M. Canus *Relect. de Pœnit. 6. part. ∬. & quidem in re vehementer ambigua*, citans Caietanum (ſed non benè) ex hoc principio probare contendens, circunſtantias notabiliter aggrauantes intra eamdem ſpeciem debere in confeſsione explicari, quia aliter circunſtantiæ ſodomiæ, & beſtialitatis poſſent celari: verba eius ſunt. *Peccata contra naturã non videntur ſpecie diſcriminari, quod Caietanus confirmat; at non ſatis eſſet confiteri: effudi ſemen contra naturam, circunſtantias verò illius peccati celare. *

39 Cæterum id falſe eſſe, admiſſo antecedenti, eſt aperta ſententia D. Thomæ, vt teſtatur ipſe Canus *relect. de Pœnit. 6. p. ∬. Sed enim grauiſsimum*, vbi ſic ait: *D. Thom. expreſsè tenet, ſolas circunſtãtias, quæ ſpeciem mutant, eſſe confitendas. *Ergo ſi circunſtantiæ ſodomiæ, & beſtialitatis ſpeciem nõ mutent, ſatis erit confiteri: effudi ſemen contra naturam. Ideò hanc ſententiam mordicùs defendit Caramuel *in Theol. Moral. lib. 4. n. 1607. & in Theolog. Fundam. n. 1192.* Vbi ait expreſſam eſſe D. Thomæ: cui fauet M. Fumus ſuprà, vbi poſtquam dixit, vitium contra naturam eſſe vnam ſpeciem ſecundum Diu. Thom. multis tamen modis exerceri; monet confeſſarium, vt dum circa luxuriæ peccata interrogat. *Tangat ſpecies, non autem ad actus, & modos ſingulares deſcēdat. *Et ſupponit Diana *part. 8. tract. 7. reſol. 86.* vbi loquens de illo, qui ſodomiam commiſit, inquit: *Satisfaceret, dicendo: peccaui contra naturam. * Ex quo Antonius Cotonius *in Sum. Dianæ, verb. Confeſsionis modus.* *In cõfeſsione non eſt aperienda circunſtantia ſodomiæ (niſi propter reſeruationem) ſi cum fœmina, vel maſculo illam commiſit: ſed ſatis eſt dicere: peccaui contra naturam. *Quibus adde D. Franciſcum Verde in defenſione Caramuelis *quæſt. 6. ∬. 1. fol. 73.* vbi ait: *Pēdet veritas (huius aſſertionis) & controuerſia, an in vno actu poſsit eſſe multiplex numero malitia? *Quæſtione autem 4. 5. 37. *num. 168. fol. 41.* ſatis probabile putat in eodem actu, duplicem malitiam, non poſſe reperiri: quod æquiualet dicere, ſufficere, ſe accuſare de peccato contra naturam. Vnde ſemel poſito mollitiem ſine ſocio, vel cum illo, & ſodomiam non diſtingui ſpecie (vt docent auctores ſupra dati) dicendum erit; ſodomiam eſſe grauius peccatum cõtra naturam, propter participationem peccati alterius; non verò multiplicari numero peccata: ſicut fornicatio vnum numero peccatum eſt, licet duarum perſonarum concurſu fiat. Ideò Caramuel *in Theolog. Moral. lib. 4. num. 1507.* eum, qui beſtialitatem, aut ſodomiam commiſit, inquit, ſatiſfacere, ſi in confeſsione dicat, *procurauiſſe pollutionem: * quia tantum occultat circunſtantias notabiliter aggrauantes. Alij verò qui malitias ex hoc capite multiplicari ſentiunt, id exprimendum in confeſsione cenſent. Quapropter Fr. Ludouicus à Conceptione vbi ſuprà, licèt cum alijs probabile exiſtimet, omnia peccata cõtra naturam eſſe eiuſdem ſpeciei infimæ; aduertit committentem ſodomiam teneri in confeſsione dicere: *Peccaſſe contra naturam cum ſocio*, quia ſecus inexplicatum relinqueret numerum peccatorum. Et ita meliora ſapiens, prima ſententia retractata, docet Caramuel *in Theolog. intentionali præcept. 6. lib. 4. n. 1970.* dicens: debere pœnitentem. * Hæc peccata diſtinguere ob malitias aliquas numero diſtinctas, quæ intercurrunt. * Sic ibi & *n. 1701. & 1707. in editione Lugdonenſi, Theolog. Fund. anno 1657. & nouiſsima anno 1675.* contra id quod dixerat in Franc. Ford. anno 1652.

40 Verùm peccata contra naturam eſſe diuerſæ ſpeciei infimæ, ac proinde circunſtantias titulo quæſtionis expoſitas debere in confeſsione explicari, certiſsimum eſt. Sic communis Theologorum,& contrariam, iure optimo, intolerabilem omninò vocat P. Ouiedo *t.2.tract.6.controu. 5. punct.3.§ 7. num.54.* Vbi benè advertit illi non ſuffragari D.Thomam, nec Armillam, aut alium ex antiquis Doctoribus: quia intelligi debent de ſpecie ſubalterna,& nequaquam trahendi ad ſingularem ſententiam diſcrepantem à cõmuni Doctorum conſenſu. Probatur primò. Quia notabilis diſtinctio obiectorum ſuffi cit ad conſtituendam diuerſam ſpeciem; vt omiſsio Officij Diuini, & omiſsio ſacri diuerſam peccati ſpeciem efficiunt, in confeſsione explicãdam:& comedere lacticinia, vel carnes in die prohibito, diuerſam fundant peccati ſpeciẽ, ſecundùm omnes; propter notabilem obiecti diſtinctionem, etſi ab eadem virtute abſtinentiæ, adiuncto Eccleſiæ præcepto, prohibeantur: Ergo ſimiliter beſtialitas, ſodomia,& pollutio, vtpotè, quæ prudẽtum iudicio, notabilem diſtinctionem inuoluunt, diuerſas peccati contra naturam ſpecies in eſſe moris conſtituent.

41 Secundò probatur: quia, vt ex apprehenſione terminorum conſtat, diuerſo modo rationi diſſonant;& iudicium variant, licèt omnia conveniant in exercendo actu venereo, quem ſequi nõ poſsit generatio: quod ſolum probat, prædictas circunſtantias genus peccati contra naturam contrahere ad ſpecies infimas. Confirmatur, quia motivum legis naturalis, eiuſmodi vitia prohibentis, diuerſum eſt; v. grat. pollutionem prohibet, quia illa prodigitur ſemen à natura ad generationem deſtinatum; ſodomiam, quia vlterius addit vſum vaſis indebiti,& beſtialitatẽ, quia ſuperaddit ſuppoſitum alienæ naturæ; & denique grauius cæteris concubitum cum dæmone, quia vltra has diſſonantias ſuperſtitionem inuoluit. Ergo nequaquam dubitandum eſt de veritate huius ſententiæ, ab omnibus Theologis, ſi vnum, vel alterum ex recentioribus excipias, communiter receptæ. Et contrariam improbabilem eſſe, dicunt Ioannes Martinez de Prado *tom.5. cap. 15.q. 18.n.35.*& Diana *p.9.tr.8.reſ. 31.* Quos ſequitur P. Ioannes de Cardenas *in diſp. Select. diſp.51.tr.6.c.4.n.85.* Nec D. Thomas pro contraria ſententia iurè refertur: Ideòque eũ à calumnia vindicat P. Vazquez *tom. de Pœnit.q.91.art.1.dub.4.n.20.* vbi ſic:* Colligitur hæc differentia ſpecifica ex D. Thoma in eo articulo (vndecimo, & duodecimo ex 1.2.q.154) imò Caietanus in ſolutione *ad 4.dubium*, docet, diuerſæ ſpeciei eſſe concubitum cum muliere præpoſtero ordine, quã cum homine, quãto magis cũ beſtia, vel alio modo ex numeratis in eo articulo. * Si autẽ inquiras, an contraria ſententia intelligatur damnata, & prohibita per decretum Alexãdri VII. in Sacra Congregatione Generalis Inquiſitionis Romanæ. Reſpondet affirmatiuè Fr. Leander à Murcia *tom.2. diſquiſ. Moral.lib.4.diſp.10.reſ.8.* Ideòque alibi à ſe traditam retractat. Cæterùm Alexander VII. nõ damnat ſententiam de vnitate ſpecifica, quæ ad methaphyſicam pertinet; quam ſupra triginta Doctores tuentur apud Caramuelẽ, in editione nouiſsima, anno 1675. *lib.2. Theol. Fundam.fund.57 fol.851.& ſeq.* Sed opinionem ſimul defendentem non eſſe obligationem explicandi in confeſsione circunſtantias pollutionis, ſodomiæ, & beſtialitatis. Vndè qui negans diſtinctionem ſpecificam inter eiuſmodi peccata, affirmãt obligationem ea confitendi, non contraveniret decreto Alexandri: ratione cuius omnes obligantur id docere,& defendere, vel quia ſpeciẽ mutant, vel quia malitias multiplicant, vel quia notabiliter aggrauant. Quia dum in concluſione conveniant, nil intereſt in præmiſsis diſſentiant.

CAPVT V.

Corollaria.

42 EX dictis euidenter deducitur, eũ, qui beſtialitatem commiſit, non ſatisfacere, ſi ſe accuſet, peccaſſe contra naturam, vt docent omnes auctores Societatis, quos ſequitur Amadæus Guimenius *in opuſc.tract. de Pœnit.prop.8.n.3.* contra Doctores vbi ſuprà, dicẽs:* Imò nec ſatisfaciet, ſi dicat, peccaſſe contra naturam, omittendo circunſtãtiam beſtialitatis, aut ſodomiæ. * Cui conſentit Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp.2.ſect.3.§.3.n.* 328. vbi ait.* Omnes ad vnum convenire.*

43 Non tamen poſſum, non adnotare apertam Baronij calumniam, qui cùm apud Amadæum verba ſuperius ſcripta reperiſſet, quibus ſecum conſentiẽtem inuenit, in eum tamen hoſtem fingens inuectus eſt,& ſententiæ contrariæ, quã ibidem expreſsis verbis reijcit, auctorem facit, *fol.239.* dicens:* Indè tandem aſſenſus ſingulorum principijs, contra omnes concludit (Amadæus) nullam harum circunſtantiarum eſſe pœnitenti aperiendam, nec congreſſus cum bruto adiuncti peccato contra naturam: ita *prop.8.** Sic Baronius. Sed quæ illi fides adeò apertæ falſitatis conuicto?

44 Infertur ſecundò, improbabilem eſſe opinionẽ Caramuelis ſuprà relatã, aſſerentis, eum, qui beſtialitatem, aut ſodomiam cõmiſit, ſatisfacere ſi ſe accuſet *procurauiſſe pollu-*

tio-

Digitized by Google

tionem. Hæc enim cõcluſio, etiam admiſſo falſo illo principio non diſtinguente, ſpecie infima, peccata contra naturam, ſuſtineri non poteſt, quia nec confusè quidem cõficeretur peccatum, quod commiſerat, ſed aliud minus graue non commiſſum. Ex quo fundamẽto ſimiliter reijciendus venit Angelus Maria Vericelli *tom. 1. qq. Moral. tract. 4. q. 27. ſect. 8. num. 57.* Vbi aſſerit fœminam ſolutam ſe polluentem, licèt mortaliter delinqueat, non verò formali peccato mollitiei; ac proindè ſatisfacere, ſi in cõfeſſione ſe accuſet dicens: *in honeſtè me tetigi*. Idemque de Frigidis, & Spadonibus, & de pueris incapacibus habendi veram pollutionem, ſed diſtillationem quandam aſſerit *ſect. 13.* Quod eſt apertè falſum: nam conſequuto fine, non ſatis eſt media tantùm in confeſſione manifeſtare. Actus enim externus, quo peccatum conſummatur, neceſſariò explicandus eſt. Nec obſtat, quod horum ſemen prolificum non ſit, quia non ideò eius emiſſio voluntaria extrahitur à malitia peccati conſummati delectationis mollitiei, quæ vtriuſque humoris effuſionem includit, ſecundum omnes Theologos. Quapropter ſententiam Vericelli ea cenſura dignam cenſeo, quam nuper opinioni Caramuelis inuſſit Summus Pontifex Alexand. VII. die 24. Septembr. anno 1665. Qui illam vt minimum vt ſcandaloſam damnauit, & prohibuit. Quod præſtiterat Amadæus loco ſupra citato, vt benè obſeruat Baronius vbi ſuprà *fol. 240.* inquiens: *Non eſt etiam alia laude fraudandus Amadæus, quod Caramuelis ſingularem, & audaciſſimam opinionẽ damnet, & ſimilem Vericelli.* Sic ille.

45 Sed labijs honorauit, vt recoctam calumniam hoc melle condiret. In eodem enim Paragrapho; *fol. 237.* in Amadæum inuehitur, et affingens opinionem aliam Caramuelis, quam ibidem Amadæus ſimiliter dãnauerat: *Quis enim* (inquit Baronius) *neget naturam hominis conſpurcari magis congreſſu cum beſtijs; vnde oriri poſſit monſtruum in probrum naturæ, &c. Et poſt iſta ex Caramuele, & ex Amadæo, hic execrandus congreſſus ſatis confeſſario aperietur, vt habet rationem communem peccati contra naturam.* Sic iterato Baronius Amadæo imponit, ſed calumniam ſcriptis Amadæi verbis detexi *ſuprà num. 42.* Recolas, quæſo.

46 Opinionem aliam huic non diſſimilem damnauit ibidem Amadæus aſſerentem eum, qui beſtialitatem commiſit, ſatisfacere ſi confiteatur commiſiſſe ſodomiam. Quam ex eodem, quo præcedentem principio, iure exploſit: & à calumnia vindicabit Dianam, cui neſcio quis ſicophanta impoſuerat, referre à quodam Ieſuita acceptam 1. *part. tr. 7. reſolut. 2.* Quod apertiſsimè falſum eſſe, tranſcriptis Dianæ verbis Amadæus oſtendit: *Anonymus, inquit, non legit, aut non benè intellexit Dianam: hanc vnam excuſationem habet: hic enim non dixit talem opinionem fuiſſe à Ieſuita traditam. imò nec illam refert *Et inferius *nu. 5. in fine*. Nullus, quem viderim, admittit eum, qui commiſit beſtialitatem, ſatisfacere ſi dicat, *commiſiſſe ſodomiam*. Quia nec confusè quidem confiteretur peccatum, quod cõmiſit, ſed aliud minus graue non commiſſum. Imò nec ſatisfaceret, ſi diceret, procurauiſſe, vel habuiſſe pollutionem, propter eamdem rationem; quidquid ſenſerit Caramuel.* Hactenus Amadæus, quibus nil clarius ad vtramque opinionem explodendam ſcribere potuit. Nihilominus ea eſt Baronio calumniandi libido, vt oppoſitum omninò Amadæum ſcripſiſſe, ipſi affingere non erubuerit, *fol. 237.* dicens: *Propoſitione octaua, hominem cum mula, aut qualibet alia ſpecie brutorum cocuntem liberat à pudore hanc circumſtantiam confitendi, niſi communi nomine *ſodomiæ*.* O Baroni! quo iure hoc delirium Amadæo impoſuiſti, cum Anonymum, & Gregorium Eſclapes de apertiſsima calumnia ab ipſo conuictos ibidem legeris? Quid ad hæc? Apptime in te quadrant Auguſtini verba contra Iulianum *lib. 4. cap. 8 Tu autem vir honeſtus, & verax abſtuliſti verba, quæ dixi, & dixiſti, quæ finxiſti, redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua.*

47 Infertur tertiò, reijciendam eſſe periculoſam quorundam ſententiam aſſerẽtium circumſtantiam cõgreſſus ſodomitici incepti abſque animo ibi conſummandi, ſed intra vas naturale, nõ eſſe neceſſariò in confeſſione explicandam, ſed ſufficere de copula ſe accuſare: putant enim eiuſmodi tactum poſterum eiuſdem eſſe ſpeciei cum alijs in reliquis corporis partibus. Ex quo principio à lethali inter coniugatos illum excuſant Nauarrus, Ouandus, & alij, apud Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſp 17. num. 4.* Angelus, Zerola, Graffius, & alij, apud Dianam 2. *p. tract. 3. Miſc. reſol. 37. & 3. part. tract. 4. reſol. 204.* Quos ſequitur M. Zanardus *part. 1. direct. tr. de Matrim. cap. 41. §. 10. fol. mihi 900.* Vbi ita inquit: *Tentare copulam in vaſe indebito ad excitandam copulam, aliqui dicunt nõ eſſe mortale, quia eſt actus tantum excitatiuus copulæ, ſicut tactus manus. Ego autem dicerem eſſe mortale: Primò, ſi fiat cum animo ibi conſummandi, quamvis poſteà mutetur voluntas: Secundò, ſi adſit periculum pollutionis ibidem ex experientia: Tertiò, ſi ex hoc multum turbatur vxor. Cæterum quando nõn interueniunt ſupradicti caſus, erit veniale.* Hæc M. Zanardus.

48 Verum contraria ſententia eſt vera omninò, & communis inter Theologos, quam cum Baſilio Pontio, Rodriguez, & alijs tenet Diana *reſolut.* 204. *citata*, & cum viris doctiſsimis à ſe conſultis amplectitur Sanchez *vbi ſuprà num.* 5. Pat. Fagundez *in ſextum Decalogi, cap.* 3. *num.* 19. Par. Caſtro Palao *tom.* 5. *diſp.* 3. *punct.* 4. §. 2. *n.* 6. & alij innumeri. Ratio eſt, quia tactus præ poſterus ex ſua natura ad ſodomiam ordinatur, & eſt medium improportionatum ad copulam, ac proinde alterius ordinis luxuriæ ab illa, & alijs tactibus ad eam ordinatis. Ergo debet in confeſsione explicari, vtpotè, qui ex fine operis, etſi non ex fine operantis, ad peccatum contra naturam refertur, cuius proinde ſpeciem participat. Hæc doctrina certiſsima eſt. Quapropter iure optimo Vincentius Baronius *vbi infrà* contrariam ſententiam falſam, & periculoſam vocat, & Magiſtrum Michaelem Zanardum à Diu. Thomæ Schola, hoc loco, transfugam haberi vult.

49 Hoc verò præmiſit, vt liberius in Patrem Thom. Sanchez deſcenderet, & falſæ citationis incuſaret, quod Doctorem Nauarrum pro contraria ſententia adduxiſſet. * Temerè, inquit, inculpatur a Sanchez Nauarrus, huic propoſitioni aſſentiri, quod dixerit peccatum eſſe tactus impudici: quaſi ex Nauarro omnis tactus impudicus careat læthali culpa, & ſit tantùm venialis. Hoc enim falſum eſt, & indignum tanto auctore. * Cæterum ſi Baronius Nauarrum legiſſet, Patrem Sanchez temerè non inculpaſſet. Videat ergo illum loco à Sanchez ſuprà citato, *nempè lib.* 5. *conſil. tit. de Pœnitent. & remiſ. conſil.* 7 Vbi Doctor Nauarrus inquirit: * An actus ille ſodomiticus inceptus ab vxorato cum ſua vxore, citra animum illum perficiendi, ſit peccatum mortale. * Cui ſic ſatisfacit. Attende. *Reſpondetur, quod in caſu illius, videtur tantum eſſe peccatum tactus illiciti.* En Nauarrus apertiſsimè tradit non eſſe peccatum mortale inter coniugatos. Iure ergo & non *temere* pro hac ſententia illum Sanchez adduxit. Ex qua euidenter deducitur eiuſmodi circunſtantiam non pertinere ad ſpeciem peccati contra naturam, iuxtà Nauarrum, & Doctores ſuprà citatos; aliàs nec inter coniugatos potuiſſent à culpa mortali excuſare, vt certa fide tenendum eſt: ſicut contraria, & vera ſententia non excuſat; ac proinde in confeſsione neceſſariò explicandam, vtpotè, quæ ſpeciem peccati mutat, nequit in dubium verti. An verò coniugatus, qui cum propria vxore, ex eius conſenſu, actum ſodomiticum exerceret, teneretur in confeſsione explicare ſe cõiugatum eſſe, an ſatisfaceret dicendo, peccaſſe toties contra naturam ſodomiticè, nil aliud explicando? Non conueniunt Doctores, hoc vltimum dicit eſſe probabile Machado *tom.* 1. *lib* 2. *p.* 3. *tr.* 19. *docum* 5. *n.* 5. Cæterum nullo fundamento, & contrarium meritò docet P. Sanchez, cui citato adhæſit Diana *p.* 7. *tr.* 12. *reſ.* 23. quia vxoris conſenſus nequit denudare actum à malitia contra fidem debitam matrimonio; nec poteſt coniux alteri conferre vllum ius ad hanc turpitudinẽ. Non minus turpe, & execrandum eſt, quod à Paludano traditum referunt Fr. Dominicus Balthanàs *in Margarit. Confeſſorum circa* 6. *decalog. præceptum*, & Sylueſter *verb. Debitum coniugale, num.* 9 *quæſt* 7. nempè * fœminam non peccare mortaliter, ſi ſtatim poſt copulã mingat, vel ſe erigat, vt ſemen emittat. * Quod vterque meritò reijcit. Quibus conſonat Baronius 2. *p. Manud. fol* 97. & in Margaritam acriter inuehitur, eo quod non adnotauerit locum Paludani, ex quo ſententia illa deprompta ſit, dicens: * Quod ex illo refert Margarita, ſeu ſterquilinium confeſſorum, &c. * Sed quidem nec Sylueſter adnotat, non tamen eius ſumma ideò denigranda. Mallem ſodali, quam modeſtiæ pepercilſet.:

CAPVT VI.

An deſloratio virginis ſpontè conſentientis contineat nouam ſpeciem malitiæ in confeſſione explicandam?

50 AFfirmant omnes, qui exiſtimãt, in eiuſmodi defloratione, vltra ſpeciem luxuriæ, reperiri malitiam aliam iniuſtitiæ, quæ ſtuprum appellari ſolet. Ita Caietanus *in Summ. verb. Stuprum*, Victoria *de confeſſ. num.* 126. Nauarrus *in Sum. Hiſpana, cap.* 16. *num.* 3. Henriquez *lib.* 5. *de Pœnit. cap.* 6. *n.* 3. *litt.* T. *& cap.* 8. *num.* 2. Toletus *lib.* 3. *Sum. cap.* 18. *nu.* 2. Luis Lopez, Llamas, Angles, Gutierrez, Gratian, Alenſis, Abulenſis, Corduba, vterque Ledeſma, Alcozer, Medina, Manuel Rodriguez, & alij, apud Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſput.* 14 & apud Dianam 1. *part. tract.* 7. *reſol.* 11. Probatur: quia licèt in illa defloratione non reperiatur iniuſtitia contra perſonam virginis, nam ſciẽti, & volenti non fit iniuria, eſt tamen iniuſtitia contra finem naturæ, cui non poteſt fœmina, vtpotè non domina, ſed cuſtos ſui ſignaculi, renuntiare; ac proinde ſicut permittens abſcindi ſibi manum, peccaret, ita in ſui deflorationem conſentiens.

15 Alij verò præfatã ſententiam limitant, & iniuſtitiam ſolum admittunt in caſu, quo virgo deflorata adhuc eſſet conſtituta ſub poteſtate parentum quibus dedecori, & ignominiæ id verteretur, & ad dotem augen-

Digitized by Google

augendam, aut innuptam alendam cogerentur. Ita D. Antoninus, Angelus, Tabiena, Sylveſt. Armilla, & alij, apud Sanchez ſuprà *nu.* 4. Vndè plures conſequenter exiſtimant, ſtuprantem teneri reſtituere parentibus, quantum damni inde patiantur, quamvis virgo ſpontè conſenſerit, ſic Bernardus Diaz, Luis Lopez, Salcedo, Cordoba, Valentia, Manuel Rodriguez, & alij, quos refert Sanchez ſuprà *num.* 11.

52 Verior tamen, & hac tempeſtate cōmunior ſententia tenet, deflorationem virginis ſpontè conſentientis, ſiue ſub cura parentum conſtituta ſit, ſiue non, non differre à ſimplici fornicatione; ac proinde, per ſe loquendo, non ſuperaddere nouam ſpeciē malitiam in confeſsione explicandam. Ita Petrus de Nauarra *lib.2.de reſtit. cap. 3.p.4. de lædente in corporis bonis, dub.* 1. *in noua editione*. Molfeſsius, Trallench, & Megala, quos citat, & ſequitur Diana 1. *part. tract.* 7.*reſol.*11. & alij, quos refert 2. *part. tract.* 3. *Miſcellan.reſol.*12. *&* 3.*part. tract.* 4. *reſol.*67. Mazuchellus *de caſibus reſeruatis, diſput.*21.*cap.* 4. *diffic.* 5. *num.* 28. Ludouicus à Sancto Raymundo 1.*part.tract.*1. *reſol.*11. *num.*220. D. Franciſcus Verde *in opuſc.pro Caramuele, quæſt.*4. *§*.64.*fol.* 50. Leander à Sacram. *tom.*1.*de Pœnitent. tract.*5.*diſput.*8. *quæſt.*17.*§*.2 Reuer. Pat. Delgadillo *tom.de Pœnitent. cap.* 17. *dub.* 69. Ioannes Sanchez *in Selectis, diſput.* 29. *num.* 7. & apud illum M. Sotus, & alij. Gaſpar Hurtado *de Pœnitent. diſput.*9.*diffic.*4. Tamburinus *in Methodo, lib.*2.*cap.*8.*§*.8. Quibus adde Cardin. de Lugo *tom.de Pœnitent.diſp.*16.*ſect.*4.*numer.* 218. apud quem Sotus, Suarez, Vazquez, Leſſius, Coninch. Tannerus, & alij. Et plures, quos ſequitur Thom. Sanchez *lib.* 7. *de impediment. matrim. diſput.* 14. *num.*5. & probabile putat Fr. Franc. à Ieſu Maria *in curſu Theolog. tract.*6.*cap.*8.*punct.*4.*num.*57.*fol.* 426.

53 Hanc ſententiam amplectuntur ex Ordine Prædicatorum Mag Acatius de Velaſco *tom.*1.*reſol.Moral.verb. Doncella, reſolut.*172. vbi ſic: * Si la doncella, libre, y voluntariamente conſiente, aora eſtè, ò no eſtè, baxo la cura de ſus padres, no es eſtupro el primer acto, en que pierde la virginidad, ſino de ſimple fornicacion; y aſsi eſta circunſtancia no tiene obligacion de confeſſarla.* Hæc ille, citans Sotum, & alios: & iterum *verb. Luxuria, reſol.* 204. Quem ſequitur Mag. Paulus de Blanchis *in dice tation. caſ. conſcient. diſput.*4.*in litt.*C. *fol.*137. & putat probabile Mag. Corradus *in reſponſ. caſ.*1.*p.quæſt.*47. *in addition. &* *quæſt.*94. Et ante omnes ſuprà allegatus M. Dominicus de Soto *in* 4.*diſtinct.*18.*quæſt.*2.*artic.*4. *con-*

*cluſ.*13.*§*.*De ſimplici*, vbi ſic ait: * Non clarè video, ſaltem ſi puella, quæ non eſt ſub cura parentum, ſua ſponte vult virginitatem perdere, quòd ſit diſtincta ſpecies luxuriæ à ſimplici fornicatione: peccat enim peccato luxuriæ, non tamen iniuſtitiæ, imò ſicut homo eſt dominus oculorum ad videndum, ita & illius partis ad illum actum, vt citra iniuſtitiam id poſsit facere, &c. Imò fortaſſe licet eſſet ſub cura parentum, licet illis aliquam iniuriam faceret, non mutaret ſpeciem. Si quis ergo habeat contrariam opinionem abundet in ſuo ſenſu; ſed tamen ego arbitror, hanc eſſe probabilem, & ideò non debet confeſſarius tantum pudefacere puellas, interrogando, an ſint virgines, vel corruptæ.* Hæc ille. Vndè Petrus de Ledeſma *in Summ.tom.*1.*cap.*16.*de Pœnitent. dub.* 5. ait: * Algunos Doctores, y entre ellos el Padre Maeſtro Soto, ſienten, que eſte pecado no es diſtinta eſpecie de la fornicacion.* Eiuſdem ſententiæ videtur Mag. Bannez 2. 2. *quæſt.*62.*art.*2.*dub.*7.*in confirmat.*1. *concluſ.* vbi ſic ait: * Cæterum exiſtimo, quod mulier eſt domina vſus illius membri, ſicut, & aliorum, & quia talis vſus non eſt ſine corruptione, non peccat illa contra iuſtitiam, ſi amittat virginitatem.* Et infrà. * Ergo etiā qui admiſerit ſtuprum cum illa volente, non peccat contra iuſtitiam, neque ipſa, neque ſtuprator, ſed contra caſtitatem. * Hactenus M. Bañez Soti veſtigijs inſiſtens. Quapropter vtrumque pro hac ſententia refert, & meritò Pat. Thom. Sanchez *libr.* 7. *de Matrim. diſp.* 14. *num.* 5. *propè finem*, dicens: * Hanc ſententiam tenet Sotus, &c. Eiuſdem videtur apertè Bañez.* Semel autem poſito, hanc circunſtantiam non mutare ſpeciem, neceſſaria conſequutione deducitur, iuxtà noſtram ex Diu. Thoma ſententiam, neceſſarium non eſſe in confeſsione illam explicare, imò ex Doctoribus, qui obligationem confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, affirmant, Magiſt. Sotus, Sanchez, & Nauarra, hanc de neceſsitate confitendam negant: putant enim notabiliter non aggrauare: videatur Sanchez ſuprà, vbi Sotus, inquit, * eſſe conſilium, vt eam explicet, * & Nauarra * non eſſe neceſſariò confitendam.* Cæterum, quoties graue indè dedecus in parentes reſultauerit, ſi timeri prudenter potuit, explicanda ne ſit? conſtabit ex dicendis infrà.

(?§?)

§. I.

Animadverſio in Baronium.

54 PRopterea valdè miratus ſum, Vincentium Baronium *ſect. 3. art. 2. fol* 240. auſum fuiſſe Amadæum carpere, quod Magiſt. Sotum, & Bannez pro hac opinione adduxerit: * Falsò, inquit, cōfirmat ſuffragio Soti, & Bannez. Nam primus ſcribit, non ita certum eſſe mutare ſpeciem, &c. Bannez verò aſſentit Caietano, & alijs Thomiſtis, qui virgini ſaltem ſi ſub cura patris ſit, negant liberum vſum illæſa iuſtitia, ſui corporis, extra matrimonium. * Sic Baronius. Sed quidem vir doctus maioribus diſtractus neutrum cōtuluit. Quia Magiſtrum Sotum pro iſta ſent ntia ſtare, conſtat apertè ex ipſius verbis ſuprà datis, ideòque omnes authores tàm domeſtici, quàm extranei cum pro illa referunt. Magiſtrum autem Bannez eam confirmare, dubitare non poterit, qui legerit, ſicut nec quod Baronius ſententiam contrariam ei affiuxerit. Verba recole fideliter excerpta ex loco ſuprà citato, vbi nec vllam Caietani mentionem facit, nec malitiam ſtupri à ſimplicis fornicationis malitia diſtinguit, nec vllam per ſe iniuſtitiam in vſu corporis extra matrimonium agnoſcit.

55 Sed nouum non eſt Baronio authorū verba negare, vel alia ipſis affingere, cum ad ſuam cauſam agit. Quod mirabile dictu eſt, cum tot contra ſe habeat iudices, quot lectores. Huius furfuris plura poſſem exhibere ſpecimina: aliqua tantum, ne longior, quàm oporret, ſit digreſsio, in hoc loco, iuſtæ defenſionis cauſa traducam. Primum deſumo ex communi Doctorum opinione aſſerente licitum eſſe occidere iniuſtum aggreſſorem honoris, quando aliter defendi nequit: pro qua plures militant Doctores, quos refert Amadæus Guimenius *in Opuſculo, tract. de iuſtit. propoſit.* 1. Ex quibus Caietanus *in Sum. verb. Homicidiū*, ſic ait: * Licèt alterum occidere tuendo neceſſaria ad vitam, & virtutem, ne perdat res ſuas, & ſuorum, *&* 2. 2. *q. 64 art. 7. §. Ad hoc dub.* Eſt, inquit, ſententia D. Thomæ, & Auguſtini, quia Auguſtini authoritas loquitur, non ſolùm de vita corporali; ſed de alijs, quæ inuiti perdere poſſumus, ſub quo ordine ponit honorem, & diuitias. * Quem ſequitur Magiſt. Prado *tom. 2. Theolog. Moral. cap. 20. q 4. num. 24.* vbi ſic. * Dico licitum eſſe occidere iniuſtum aggreſſorem honoris, qui in praxi vult lædere. Ita Sotus, & communiter Thomiſtæ. * Et duodecim Authores relati à Diana *2. p. tract. 15. reſol.* 5. ſic ibi Prado. Qui *num.* 14. prædixerat, hanc ſententiam eſſe communem, referens pro illa M. Ludouicum Lopez, M. Serram, M. Bañez, & M. Ioannem à Sancto Thoma viros doctiſsimos ſui inſtituti; & alios, quos adducit Diana *p. 5. tr. 4. reſol. 9* inquiēs *eſſe Chriſtianam, & probabiliſsimam*, quam iterum defendit *p. 8. tr. 7. reſol. 45.* Et duodecim authoribus citatis ſubſcripſit Doctor Ioannes Ioſeph Garſi *in qq. Moral cent. 1. cap. 46. n* 8 & P Fagundez *in decalog. lib. 5. cap. 3.* Quapropter Eminentiſſ. Cardinalis de Lugo *tom. 1. de iuſt. diſp. 10. ſect. 10. num. 187.* nō recuſauit dicere: * Omnes teſtari licitum eſſe, pro defenſione honoris, invaſſorem occidere. * Quorum plures adducit Amadæus ſuprà, eorum verba fideliter excerpta excribens, inter quos Magiſt. Bannez *2. 2. q. 64 artic. 7. §. Dubitatur* 4. Vbi ei qui certò nouit, quod ab alio erit iniuſtè *occidendus, vel infamandus, vel amiſſurus bona temporalia*, concedit, §. *Secūda concluſio*, poſſe licitè *occidere illum defendendo ſe, vel ſua, ſi aliter non poteſt.* Quod pro concluſione ſtatuerat, *dub. 2.* dicēs; licitum eſſe iniuſtū invaſorem occidere, *pro defenſione rerum temporalium, & honoris*, ſubnectens. *Quæ ſententia eſt conſenſus philoſophorum, & fere omnium Theologorum.*

56 His tamen nil obſtantibus, Vincentius Baronius *vbi ſuprà, diſput. 1. ſect. 2. fol.* 146. falſæ citationis Amadæum incuſat, & verba Mag. Bannez præteriens audet dicere, hunc authorem in ſolius vitæ defenſionem concedere alterum occidere, *ſi adſit certa ſequuturæ mortis notitia.* Et alios ſui inſtituti authores non curans, contrariū ipſe, vt principium apud D Thomam, & eius diſcipulos inconcuſſum falsò iactat, eaque tenacitate defendit, vt inquirenti, cur ſicut in defenſionem vitæ, licèt iniuſtum invaſorem occidere, non liceat etiam in tutelam honoris? reſpondet fol. 148. * Dum ita quæris, videris ignorare omninò, quod latere poſsit neminē; ſicut vitæ, & honoris, ita vtriuſque defenſionis diuerſam eſſe omninò rationem, &c. Ergo ineptè quæritur cur ex priori pugna pro vita conſequatur mors, & ex poſteriori fieri nequeat? Dignior eſſet carnificè, quam Theologo obiectio. * Hæc Baronius. Quem feruore diſputationis abreptū, extra fines Chriſtianæ moderationis excurriſſe, mirum tibi non accidat. Modeſtia ei parcere iubet, qui illi pepercit. Alijs forſan ſtyli effrænis debitas dabit pœnas. Mea tantum refert illius fidem in authorum verbis, & ſententijs vindicandis animadvertere.

57 Eadem arte negandi verba, quando congrua ſolutio ei non occurrit, vtitur Baronius in caſu altero in materia ſimoniæ. Pactum amicitiæ de dono ex gratitudine, obtento Beneficio, conferendo, quod grauiſſimi Doctores licitum putant apud Amadæū

tract.

tract. de ſimonia, *prop.* 1. confirmauit ipſe ex Doctrina Caietani 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 2. inquientis id quod recipitur per modum ſuſtentationis a Miniſtris Eccleſiæ, Sacerdotibus, & Prædicatoribus, poſſe in pactum deduci: Nam *ex pacto velle tale ſtipendium, non eſt vendere ſpiritualia: quia pactum non mutat materiam actuum*. Quo principio (ſubnectit Amadæus) poſſet Caietanus ſimiliter probare in pactum amicitiæ deduci poſſe, id quod recipitur per modum liberalis doni. Hanc conſecutionem, vt vitaret Baronius, eo delapſus eſt, vt negare auſus fuerit Caietani verba, dicens: *Nullum verbum habet eorũ, quæ ex illo refert Amadæus, ſed diuerſa prorſus omninò, quæ ſtatim referam*. Promiſsis verò nõ ſtetit: maluit enim infidelitatis, quam falſitatis apertè conuinci. Sed in vtramque miſere impegit. Quæſtio facti eſt. Quam malueris editionem elige: & loco citato, in commentario, quod incipit * in articulo ſecundò, tertiò, & quartò, dubium occurrit * verba Caietani reperies.

58 Inſuper *tract. de cenſur. propoſ.* 4. à temeritatis, & erroris nota vindicans Amadæus quorundam ſententiam aſſerentium, quod ſi duo Clerici gladijs diſtrictis ſe invadant, animoque hoſtili inuicem digladientur, nullius tamen ictus aduerſarij perſonam attingat, neuter excommunicationem incurret: ſubnectit. * Et videtur amplecti Caietanus *in Summa*, *verb. Excommun.* vbi inquit: *Quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum, lancea, ſagittis, lapidibus, niſi lanceæ, ſagittæ, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici perſonam, non incurret excommunicationem latam contra percutientes Clericos: quia manus violentæ iniectio non eſt conſummata. Conſummatur enim tactionem ipſius Clerici, & non aliter, & ſic de alijs.* * Hæc ex Caietano fideliſsimè excerpta adducit Amadæus vbi ſuprà. In quem tamen cæco Marte Baronius irrumpit, ſic exclamans: * Sed quis non videat hanc interpretationem manifeſtam eſſe Canonum corruptelam, & à ſcopo, quem ſpectant, enormem exerrationem, confirmatam falsò aſcitis Caietani verbis. * Et iterum infrà. * Quod refert ex Caietano, excommunicationem non eſſe latam, niſi ictus pertigerit ad Clericum, fraude non caret. Tractatio de excommunicatione eſt apud Caietanum longiſsima, & diffunditur vltra ſummarium, per 76. capita. Nec locum, nec numerum (Amadæus) adnotat, quo extent verba relata, ne plagium deprehendatur. Certè ſicubi hæc ſcripſiſſet Caietanus, legerentur capite decimo contra manus violentas. Illud legi, & relegi, & nil horum verborum reperi: ergo cõmenta ſunt. * Hæc Baronius *diſp. 2. ſect. vltima*, *folio* 274. & 275.

59 Sed ego apud illum ſemel legiſſe doluit: quia virum Religioſum iuſto pudore ſuffuſum triſtitia cumulare cogor, & ſtylo ſub æquè nunc ferreo, ac eleganti mente acerrius pungẽdum, cruciandumque video, quam ſi lanceæ, ſagittæque ictus ipſiuſmet viſcera penetrarent. In quacumque enim editione, verba Caietani ſuperius ab Amadæo adducta reperies, loco ab ipſo citato, nullo tamen capite, nec numero deſignato, quia non licuit. Non enim extant in vllo ex 76. capitibus, per quæ vltra ſummarium diffunditur tractatio, ſed in ipſo ſummario, quod ad capita de excommunicatione Caietanus præmittit, dicens: *Ante omnia circa intellectum excommunicationum, &c. prænotanda ſunt duo, &c. oportet autem ſcire, quod ex parte termini, actio excommunicationi ſubiecta intelligitur cõſummata, &c. Vndè quantumcumque conetur aliquis percutere Clericum lancea, ſagittis, lapidibus, niſi lanceæ, ſagittæ, aut lapidis ictus pertingat ad Clerici perſonam, non incurrit excommunicationem, &c.* Quid ad hæc Baroni? commenta ne ſunt?

60 Huius furfuris plura, quibus Baronij liber ſcatet, traducere poſſem. Hæc modo ſufficiant, vt candidus lector hominis fidem agnoſcat, nec miretur, quod in præſenti, verba M. Soti, & M. Bannez contrariam ſententiam illis affingens prætereat; licèt ex ipſis apertè conſtet. Deflorationem virginis ſponte conſentientis non differre a ſimplici fornicatione.

§. II.

Quæſtionis deciſio.

61 PRefixa igitur ſententia probatur: Quia virgine conſentiente, nec ipſi fit iniuſtitia, neque naturæ ordinanti clauſtrum, vt fiat aptior matrimonio; nam fœmina vſus illius membri, ſicut, & aliorum, domina eſt. Ex eo autem quod natura, extra matrimonium, vſum eius non conceſſerit, tantum infertur eſſe peccatum contra temperantiam, propter indebitum vſum, non verò contra iuſtitiam: ſicut neque iſtud infertur, ex eo quod corrupta nequeat licitè extra matrimonium ſuo corpore vti. Neque obſtat, quod minus apta reddatur matrimonio: alias non ei liceret emittere votum ſolemne caſtitatis, per quod magis inhabilis ad matrimonium redditur; poteſt enim abſtinere à nuptijs, vel ita res diſponere, vt vir non percipiat, eſſe corruptam, vel ſuum ei defectum aperire, vel eſſe parata per ferre moleſtias ex defectu celato imminentes.

62 Deinde per ſe loquendo, non fit iniuria parentibus; ergo nulli. Antecedens pro-

bo.

bo. Primò, quia ipſa virgo ſpontè conſentiens, vtitur corpore, cuius eſt domina. Ergo non peccat contra iuſtitiam: ergo neque vir, qui ex eius conſenſu eo vtitur, vt benè dixit Bañez ſuprà. Secundò, quia parentes non habent maius dominium corporis filiæ virginis, quam corruptæ; ſed cognoſcere corruptam ſpontè conſentientem, non continet ſpecialem malitiam iniuſtitiæ contra parentes: ergo neque cognoſcere virginem. Quod autem ſe exponat periculo manendi innuptam, non obſtat: quia abſque parentum iniuria, poteſt ipſa pro ſuo nutu innupta manere. Ergo per ſe loquendo in defloratione virginis ſpontè conſentientis non interuenit malitia diſtincta à ſimplici fornicatione, in confeſſione explicanda.

63 Poteſt tamen aliquando per accidens ſpecialis malitia interuenire in fornicatione, ſiuè virginis, ſiuè corruptæ, vt bene obſeruat Leſſius *lib. 2. de Iuſtit. cap. 10. dub. 1. num. 5.* Nam ſi occultè non fiat, ſed publicè, vel in his circumſtantijs, quibus publicanda timeatur, ex indeque parentibus dedecus magnum, & ingentem mœrorem ob familiam dedecoratam ſuperventurum præuideatur, non poterit non continere malitiam contra pietatem parentibus debitam, quam à fortiori contrahet tàm ipſa, quàm qui in prædictis circumſtantijs virginem deflorauerit, ſeu cum corrupta deliquerit. Ac proinde ad honorem, in quantum poſsit, parentibus reſtituendum tenebitur, vt benè tradit Mag. Bañez *vbi ſuprà*: licèt Sanchez, & alij, non acquieſcant. Non verò ad illum pecunia cōpenſandum, quia vt ait P. Vazquez *opuſ. de reſt. cap. 3. § 2. dub. 4. num. 13.* *ſi aliqua ſit iniuria Patri, illa eſt circa illius honorem, quę reſtitutionem pecuniæ non poſtulat.*

64 Aſſentiri tamen non poſſum ſapientiſsimo Leandro *diſp. 8. §. 2. quæſt. 19* aſſerenti cum alijs recentioribus, apud Sanchez *in Selectis diſp. 29. num. 8. in fine*, ſtuprantem virginem per vim ſatisfacere, confitendo: commiſiſſe ſimplicem fornicationem per violentiam. Quorum ſententiam probabilem eſſe dicit Doctor Garſi *in qq. Moral. cent. 2. cap. 50.* & latè id ſuadere contendit. Non inquam, placet; nam cùm fœmina per violentiam virginitatem amittit, plura ex hac iniuria patitur damna, quàm, ſi ſemel iam corrupta violenter cognoſceretur. Quæ ad diuerſam iniuſtitię ſpeciem reducuntur, ſicut furtum, & rapina: vt benè Ioannes Sanchez vbi ſuprà. Quia præter ius illud, quod habet ſoluta, ne alius ipſius corpore, ipſa in vita ab vtatur, ſpeciale aliud virgo habet, ad ſignaculum virginitatis, (quod æſtimatur plurimi) ne ipſa renuente auferatur: ergo reſpectu virginis non poteſt prædicta doctrina ſubſtineri: iniuria enim virgini illata nouam iniuſtitiæ malitiam continet diſtinctam ab ea, quæ iam corruptæ per violentiam inferretur, ac proinde neceſſariò in confeſſione explicanda eſt.

65 Obijcies primò. Specialis malitia ſtupri non datur in virgine conſentiente. Ergo nec ſpecialis malitia adulterij in peccato nuptæ, quæ ex conſenſu mariti, cum altero copuletur. Reſpondeo negando conſequentiam. Quia licèt in tali euentu non fieret iniuria marito, atque adeò deficeret hæc iniuſtitiæ ſpecies; fieret tamen contra ſtatum matrimonij, & fidem illi debitam, ob bonum commune, cui non poteſt coniugatus renuntiare: ſicut nec Clericus priuilegijs ob ſtatum Clericalem ſibi conceſsis. Vndè colliges, in adulterio, diſſentiente viro, triplicem malitiæ ſpeciem reperiri; aliam contra iuſtitiam, aliam contra fidem debitam ſtatui, aliam contra caſtitatem; ac proinde ſi iniuſtitia ratione conſenſus viri deficeret, teneretur pœnitens in confeſſione explicare, ne confiteatur malitiam, quam non contraxit, ſicut tenetur dicere, non eſſe coniugatum, quem confeſſarius talem exiſtimat, vt benè norat Thomas Sanchez *ſuprà num. 15.* Non me latet nonnullos, quos, citato Illuſtriſs Fr. Angelo Manrique Epiſcopo Pacenſi, ſequitur Caramuel *in Theologia Fundam. fundam. 35. cap. 4. num. 537. fol. 230.* duplicem tantùm malitiam in adulterio cognoſcere, aliam contra caſtitatem, aliam contra iuſtitiam. Vndè inferunt ſatis confiteri, qui diceret: *Commiſi ſimplicem fornicationem*: Et poſt alia interiecta peccata, ſubnecteret: *Intuli cuipiam grauem iniuriam, tertia quadam perſona cooperente.* Sed non placent: tum quia conſentiente viro, ſufficeret ſe accuſare de ſimplici fornicatione, quod nullus conceſsit: tum quia eo modo confitendi duplex numero peccatum in eſſe moris pro vno indiuiduo ad duplicem ſpeciem pertinente ſubrogaret, ac proinde diuerſum peccatum in eſſe moris ab eo, quod commiſerat, confiteretur.

66 Obijcies ſecundò. Virginitas eſt virtus ſpecialis diſtincta à caſtitate. Ergo vitium virginitati oppoſitum ſpecialem habet malitiam diſtinctam à malitia contra caſtitatem. Reſpondeo, virginitatem tantùm diſtingui à caſtitate accidentaliter per extenſionem ad plura obiecta, nimirum ad delectationes, etiam licitas; id autem, quod opponitur virginitati, vt condiſtinctæ à caſtitate, non eſt vitium, aliàs matrimonium eſſet illicitum. Prætereà, cùm virginitas deperdatur per quodlibet peccatum contra caſtitatem, ſi circumſtantia virginitatis adderet nouam ſpeciem malitię, teneretur virgo in ſimpli-

ces

ces delectationes conſenties explicare virginitatem amiſiſſe per tale peccatum. Imò quælibet fœmina in habitu virginis incedens teneretur, quoties actu interno contra caſtitatem deliquiſſet, dicere in confeſsione, eſſe, vel non eſſe virginem. Nam cum ratis appareat, ſi confeſſarius eius conſcientiam ignoraret, apprehenderet malitiam contra virginitatem, quę fortè non eſſet. Vnde confeſſarius teneretur de virginitate interrogare, ſi pœnitens taceret, & puella teneretur reſpondere; & perconſequens manifeſtare ſuum defectum, iam ſectum in alijs confeſſionibus declaratum. Rurſus, non ſolùm fœmina, ſed quilibet barbatus teneretur in confeſſione explicare ſuæ virginitatis florem per tale peccatum amiſiſſe, quod eſt contra omnium fidelium praxim. Ergo circunſtantia virginitatis non mutat ſpeciem peccati, & per conſequens, non debet in confeſsione explicari.

CAPVT VII.

Vtrùm in delectatione moroſa de re turpi explicari debeat circumſtantia ſtatus perſonæ, quæ peccanti obijcitur, an conſanguinea, an nupta, vel voto caſtitatis adſtricta?

67 AFfirmant Caietanus, Lorca, Azor, Thomas Sanchez, & alij apud Diana 1.part. tract.7.reſol.48. Quibus accedunt D. Antoninus, Tabiena, Nauarr. & Monteſinos apud Hurtado Complut.1.2.tra. de Peccatis, diſp. 4 diffic.10.& tenere videntur Doctores aſſerentes, malitiam delectationis ſimplicis, ſicut & efficacis, deſumendam eſſe ab obiecto.

68 Ex quo principio non pauci deducunt, licere non coniugatis ſperantibus vxorem ducere, moroſè delectari de copula habenda tempore coniugij, quia talis copula non eſt mala. Ita Victoria, quem refert, & ſequitur Medina 1.2.*quæſt.74. art. 8. dub.3.* Zumel ad eamdem quæſtionem, *diſp.4 dub.3.* & quidam Neotherici, vt refert Corduba *in Quæſtionario lib. 1. quæſt. 23. dub. 13.* & ipſe clarè ſentit eſſe probabile. Idem tenent loquentes de ſponſa de futuro Curiel, Herrera, & alij apud Dianam 3.*part. tract. 5. Miſcel. reſol.*2.& Magiſt. Araujo vbi infrà, qui eadem ratione nixi aſſerunt, licere viduis moroſè delectari de copula præterita, cum proprio coniuge habita; quod vltra citatos tuētur Caietanus, Roſella, Sylueſter, Armilla, Angelus, Tabiena, Pedraza, Valentia, Nieba, Medina, Zumel, Sa, & alij apud Thomam Sanchez *de Matrim.lib.9. diſp.* 47. *numer.*3. Quos ſequuntur Lorca 1.2.*diſp.*38.& Monteſin. ibidem, *diſp.7.quæſt.*6.M. Serra 1. 2. q. 64.*art.*8.M. Araujo 1. 2. *quæſt.74.artic.*10. *dub.3.num.*48.& alij. Quod à fortiori tenentur dicere, etiamſi ad ſecundas nuptias tranſierit.

69 Addunt alij apud Cordubam ſuprà (& ipſe putat probabile) non eſſe mortale, ſolutos delectari moroſe de copula cogitata ſub conditione, ſi adeſſet matrimonium; nam cum obiectum ſub ea conditione apprehenſum non ſit turpe, non eſt vndè talis affectus malitiam grauem ſortiri poſsit, ſi aliàs ſupponatur ex parte ſubiecti capientis delectationem, non interuenire votum caſtitatis, ratione cuius teneatur ab illa delectatione abſtinere. Quidquid contradicat iam alibi citatus, & reiectus Euſeb. de Herrera *in ſuis deciſionib. moralibus, deciſ.* 6. §. 9. vbi tradit, per votum caſtitatis non prohiberi delectationem moroſam. Limitant tamen prædicti Doctores doctrinam ſuprà traditam, dum non ſit periculum pollutionis, vel conſenſus in aliquod peccatum mortale. Si enim hoc adſit, nequibit à mortali excuſari.

70 Verior tamen ſententia oppoſitis inſiſtens principijs docet, in delectatione venerea, & moroſa de copula cum conſanguinea, coniugata, vel moniali, non reperiri malitiam ſpecie diſtinctā à delectatione cum ſoluta: ac proindè pœnitentem non teneri, prædictas circumſtantias in confeſsione explicare. Ita Pat. Vazquez 1. 2. *diſp.* 111. & 112. & 114. Quem omnes eius diſcipuli ſequuntur, Caſtro Palao *tom.1.tract.2.diſp. 2. punct.* 10 §. 4. & cum Angelo, & Peſantio; Hurtado Complutenſis ſuprà *diſp. 4. diffic.* 10. Diana 1.*part.tract.7.reſol.48. & 2.part. tract.3.reſol.34. & 3.part.tract. 4. reſol.* 67. pro qua citat Reginaldum, Sayrum, & alios, & probabilem putant Salas, Azor, Filliucius, Bonacina, Leſsius, & alij apud Dianam, & pluribus citatis defendit Ouiedo 1. 2. *tract. 6.controuerſ.4.punct.7.num.*57.& Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ.lib.2.cap.* 7. §. 1. & Doctor Garli *cent.* 1. *cap.* 60. *numer.* 14.

71 Ad probationem huius ſententiæ noto primò ex communi Doctorum, delectationem non dici moroſam à mora temporis, ſed à mora culpabili detentionis; hoc eſt, à libertate in detentione, poſt quam quis aduertit eſſe prohibitam. Noto ſecundò cum Pat. Vazquez 1. 2.*diſp.*112. *cap.* 2. *num.* 4. quem ſequuntur Salas 1.2.*tom.2.tract.* 13. *diſp.* 6. *ſect.6.num.* 60. Palaus ſuprà *punct.* 10. §. 4. *num.*41. Lugo *diſp.*16.*ſect.6. num.* 390. Leſſius *lib.4 cap.3.num.*112. Ouiedo 1. 2. *tract.* 6.*cont.4.punct.7.num.*54.& omnes (quos viderim) delectationem moroſam intra ſpeciem luxurię ſemper habere eamdem mali-

tiam

tiam cum opere, quatenus eſt contra caſtitatem. Ratio eſt, quia talis delectatio eodem modo, ac opus virtuti temperantiæ opponitur, & eamdem habet diſſonantiam ad rationem. Vndè ſicut diuerſo modo opponitur virtuti caſtitatis ſimplex fornicatio, & peccatum contra naturam; ita etiam diuerſo modo opponitur delectatio de fornicatione, & de peccato contra naturam. Cum enim virtus caſtitatis non minùs, neque alio modo moderetur delectationes internas, quàm externas, eadem videtur interuenire ſpecies peccati in vna ac in altera delectatione intra ſpeciem luxuriæ.

72 Prædicta tamen doctrina limitanda eſt, quoties delectatio capiatur de copula cogitata cum fœmina, cum præciſione an ſit, vel non ſit propria; cùm enim eiuſmodi copula præſcindat à licita, & illicita, delectatio de illa capta non erit eiuſdem ſpeciei cùm opere, quod habet pro obiecto. Aliàs cum opus non opponatur virtuti caſtitatis, ſed ab oppoſitione præſcindat, non oponeretur delectatio, ſed ab oppoſitione præſcinderet, quod falſum prorſus eſt. Erit igitur in tali euentu malitia alterius ſpeciei innominatæ contra caſtitatem, ſeu malitia copulæ illicitæ, cùm eodem modo opponatur virtuti, ac ipſa copula.

73 Ex dictis aſſentiri non poſſunt Bonacinæ *de Matrim. quæſt. 4. punct. 8. num. 15.* & Palao *tom. 1. tract. 2. diſp. 2. punct. 10. §. 2. num. 7.* Quibus conſentire videtur Thomas Sanchez, *ſuprà num. 4.* aſſerentibus, malitiam delectationis venereæ deſummi ex effectu, quem ſecum affert, nimirum vehementem commotionem appetitus, & ſpirituum genitalium ſubſeruientium generationi. Nam vt benè expendit Lugo, ex hoc principio apertè ſequitur, delectationem moroſam captam de ſodomia eiuſdem eſſe ſpeciei, cum delectatione capta ex copula, quod eſt contra omnes Doctores: Imò, & contra ipſum Bonacinam *loco citato, num. 18.* & contra Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 2.* diſtinguentes ſpecie delectationem circa ſolutam, & circa coniugatam, cum tamen omnes eumdem effectum cauſent.

74 Noto tertiò, illam delectationem dici veneream, quæ in ipſa carne ſentitur, cum commotione ſpirituum ſubſeruientium generationi circa partes libidinoſas. Ita Caietan. Armilla, Tabiena, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 46.* dicitur delectatio venerea, vt inquit Sanchez, ad differentiam delectationis, qua placet tactus proprij, vel alieni corporis, ſine vlla libidine, ob ſolam proportionem, & connaturalitatem cum organo tactus, ſeu viſus: quilibet enim tactus rei blandæ, & viſus rei pulchræ, organa, viſus, & tactus naturaliter delectant. Delectatio igitur moroſa in re venerea ex parte voluntatis, nihil aliud erit quàm affectus quidam ſimplex, quo quis ex aduertentia rationis ſibi complacet in delectatione illa venerea, quæ ex cogitatione obiecti turpis in carnis titillatione, & in potentia appetitiua ſentitur. His poſitis.

75 Negatiuam ſententiam Pat. Vazquez ſic facilè probo: Delectatio moroſa venerea non eſt vndè malitiam ſumat, niſi vel ex obiecto, vel ex oppoſitione cum virtute caſtitatis prohibentis omnem delectationem veneream extra ſtatum matrimonij; ſed quomodocumque res ſe habeat, delectatio venerea non ſortitur diuerſam malitiam, ex circumſtantia ſtatus perſonæ quam habet pro obiecto: Ergo non debet in confeſsione explicari. Quod ratione oppoſitionis cum virtute caſtitatis non ſortiatur malitiam ſpecie diſtinctam ab ea, quæ reperitur in delectatione de copula cum ſoluta, conueniunt omnes. Quod autem neque ratione obiecti malitiam aliam contrahat, probatur. Quia obiectum, quod neque directè, neque indirectè terminat affectum voluntatis, nequit malitiam aliquam in illum deriuare, ſed iniuria contra maritum, v. g. quæ in copula cum nupta reperitur, neque directè, neque indirectè terminat ſimplicem delectationem veneream, ergo, &c. Non directè, quia delectatio venerea, non capitur de iniuria, ſed de concubitu cum fœmina, qui media fuit apprehenſione præſcindente ab ſtatu feminæ, delectationem illam cauſat; non indirectè: quia vna ratio poteſt ſeorſim ab alia ſimplicem delectationem terminare, licèt nequeat vna ſine alia executioni mandari: ſicut ſi fœmina pulchra, & nupta ſit, poteſt quis complacere, quod pulchra, & diſplicere quod nupta.

76 Eſt itaque magnum diſcrimen inter deſiderium, & ſimplicem complacentiam, illud enim cum tendat in executionem obiecti, & copula cum nupta nequeat in executione ſeparari ab iniuſtitia nequit ſaltem indirectè ad illam non terminari, vt communiter docent Theologi contra Angelum, *verb. luxuria num. 2.* aſſerentem, deſiderium efficax fornicationis cum ſoluta, & cum coniugata eſſe eiuſdem ſpeciei, cuius proindè ſententia expuncta fuit de mandato Sanctæ Inquiſitionis in Expurg. anno 1640. Simplex verò delectatio cum non tendat ad tribuendam exiſtentiã obiecto, benè poteſt ad vnam rationem terminari, quin ad aliam vllo modo terminetur: ac proinde poteſt quis delectari de copula, cum nupta allectus à delectabili, quod eſt in copula, & non à delectabili, quod eſt in iniuria, & conſequentèr quin de-

lin-

ſinqueat contra iuſtitiam: quia virtus iuſtitiæ non prohibet delectationem de opere iniuſto, quando non capitur de illo, prout iniuſtum eſt: vt communi Doctorum tradit P. Ouiedo 1 2.*tract.6.controu.4.punct.5.* Ergo nullum eſt caput, vndè delectatio venerea diuerſam malitiam ſortiatur ratione diuerſi ſtatus perſonæ, quæ peccanti obijcitur. Sufficiet ergo ſe accuſare de vna, vel pluribus delectationibus moroſis, inexplicato perſonæ ſtatu.

77 Confirmatur, nam delectatio de copula cum moniali habita ab eo, qui votum non emiſit, non eſt contra votum illius, qui delectationem capit, quia hoc non ſubſiſtit, nec contra votum monialis, quia materia huius voti tota eſt poſita in actibus ipſius monialis, quorum nullum talis delectatio inducit, nec ei vllo modo cooperatur. Similiter delectatio habita à ſoluto de copula cum coniugata, ad nullum actum coniugis ordinatur, etiamſi, vt obiectum illum reſcipiat: ergo cùm non coniugatur cum obiecto, fidei coniugij non opponitur. Ergo non eſt vnde à coniugio malitiam ſortiatur.

78 Idemque dicendum de delectatione habita cum conſanguinea, quia licèt circunſtantia conſanguinitatis ſe etiam teneat ex parte perſonæ capientis delectationem, nequit malitiam refundere ni ex parte obiecti ſe habeat. Quia ex reuerentia ſanguini debita tantum prohibetur commixtio ſeminum, ad quam non ordinatur ſimplex delectatio, ſicut ordinatur deſiderium efficax. Ergo ni delectatio capietur de copula cogitata cum conſanguinea, vt tali, non contrahet malitiam inceſtus.

79 Tota hæc doctrina confirmatur exemplo, cui nemo diſſentire poteſt, nec diſcrimen inter actus efficaces, & inefficaces diffiteri: Si quis audiat inimicum occiſum eſſe in loco ſacro, & de illius morte delectetur, ex diſplicentia perſonæ, peccatum odij committet, non verò ſacrilegij: ergo delectatio non ſecum trahit malitias omnes in obiecto repertas. Ergo ſimiliter, nec in caſu quæſtionis, cum eadem prorſus militet ratio.

80 Quamuis autem hæc ita ſint, conſultum erit, confeſſario, rudes, & mediocriter doctos de circunſtantia obiecti interrogare: tum quia tales inter affectus efficaces, & inefficaces neſciunt diſtinguere; tum quia eamdem in omnibus malitiam concipiunt, & conſequenter contrahunt.

(?§?)

§. Vnicus.

Cuiuſdam nouum placitum refertur, & refellitur.

81 POſt hæc olim à me ſcripta, in lucem prodijt recentior quidam, qui doctrinam ſuperius traditam extendit, ad omnes ſimplicis delectationes intra genus caſtitatis, etiamſi obiecta terminantia ſpecie diſtinguãtur: ac proinde eiuſdem putat ſpeciei delectationem moroſam de copula ſodomitica, ac de fornicatione. Nam malitia delectationis, inquit, excuſſo conſenſu abſoluto in copulam, ſolum poteſt prouenire ex vi cauſatiua motuum turpium, & pollutionis de præſenti, aut ex eo quod ſtatui matrimonij derogare videatur. Ex primò autem capite malitiam ſpecie diuerſam non contrahit, conſtat ex ſuperius dictis, quia omnes delectationes moroſæ eumdem effectum cauſant. Quod autem neque ex ſecundò, probat ex eo, quod ſiuè delectationes ſint de hoc, ſiuè de illo obiecto, non propterea ſtatui matrimoniali magis derogant, niſi fortè quatenus ſunt magis intenſæ, & vehementiores, quod non pendet ab eò, quod ſint contra naturam.

82 Cæterum doctrina hæc ſubſtinenda non eſt, eodem enim fundamento aſſerere potuiſſet, ſodomiam, & fornicationem non diſtingui ſpecie: quia non magis vna, quam altera ſtatui matrimonij derogat, niſi fortè quatenus intenſiorem, aut vehementiorem delectationem inducunt, qua ratione ad circunſtantiam aggrauantem earum differentia pertineret: imo grauius indè peccatũ fornicatio euaderet, quam ſodomia; quam minus natura appetit, & à qua potius per ſe abhorret. Secundò, quia obiectum, quod delectationem terminat, & à quo nullatenus præſcindit, nequit, ſi malum ſit, malitiam in actum non deriuare: ergo obiecta ſpecie diſtincta intra genus caſtitatis, à quorum malitia actus non præſcindit, non poſſunt, non ſpecie diſtinctam in delectationem refundere. Confirmatur, quia ſimplex delectatio de vindicta, & de fornicatione non aliundè ſpecie diſtinguuntur ſecundum omnes, niſi quia ad obiecta ſpecie diſtincta terminantur: ergo.

83 Obijcies: oppoſitum conſtare ex Diu. Thoma *opuſc.64. §. * Complacentia habita in memoria peccati:* * Vbi excuſat ab explicanda in confeſſione ſpecie peccati commiſſi, de quo memoriæ occurrente capitur delectatio. Quod verum non eſſet, ſi obiecta ſpecie diuerſa malitiam diuerſam ſpecie in actum refunderent. En D. Thomæ verba. * Si autem

rememorando mala præterita, quæ feciſti, non habes dolorem, ſed potiùs delectationem in eis, & propter hanc delectationem facis moram ibidem, non credo expedire, quod ſpecifices ipſa peccata rememorata, ſi aliàs integrè confeſſus es ea. Et ſi non habuiſti aliud, quam delectationem in mente; ſufficit dicere, mihi venerunt in memoriam quędam vindictæ, vel iniuriæ, quas feci, vel quædam peccata grauia, quæ commiſi, de quibus non ſolum non habui dolorem, ſed de ipſis cum multa complacentia cogitaui. * Hæc D. Thomas. Quem ſecutus eſt P. Sà, *verb. Confeſsio, num.16.* dicens: * Qui delectatus eſt de peccatis præteritis aliàs confeſsis, id ſolum oportet confiteatur, non autem exprimere, quæ illa fuerint peccata. Vide D. Tho. *opuſc.64.**

84 Reſpondeo, principium, quod ex verbis præfati opuſculi ſexageſimi quarti obtruditur, capitaliter aduerſari alijs principijs doctrinæ D. Thomæ aſſerentis, actus qualeſcumque ab eo, quo tendunt obiecto, ſpeciem ſumere. Quapropter opuſculum, ex quo præobiecta verba fideliter excerpta ſunt, adulterinum Diu. Thomæ opus eſſe, iure admonet Vincentius Baronius, in opere contra Amadæum *diſp. 2 ſect. 3. §. 2. fol. 233.* Et ideò opinio illa, quam (auctorem opuſculi credens D. Thomam) ſequutus eſt Pat. Sà illum citans, expuncta fuit poſteà per Mag. Sacri Palatij in editione Romana: & in eam ſic iure inuehitur M. Texeda *tom.1. Theol. mor. lib.2. tract.3. contr.7. num.23. & ſeq.* * Aduerſatur (inquit) Concilio Tridenti. *ſeſſ. 14. cap.5.* Nec video, quo is auctor vtatur fundamento, niſi tantum velle doctrinam nouam, & laqueos animarum introducere. * Sic ille, & meritò: quia vnicum, cui Pat Sà innixus eſt fundamentum, ab auctoritate, tum auctoris opuſculi ſexageſimi quarti, quod inter alia D. Thomæ opera circumfertur; tum eorum, qui incautè inter eius opuſcula inſeruerunt, nullius momenti iudicare debuiſſet, imò & erroris inſimulare; vtpotè ex quo ſingularis, & omninò improbabilis doctrina, & Concilio Tridentino apertiſsimè repugnans euidenter deducitur. Ni fortè non de delectatione, de peccato commiſſo, ſed de ſola iactantia intelligendus veniat. In hoc enim peccato, tota malitia in eo conſiſtit, quod offenſa Dei aſſumatur, vt medium ad laudē; vndè omnia peccata ſub eadem ratione formali ad iactantiam pertinent, & quoad hunc actum eorum differentiæ ſpecificæ per accidens ſe habent, vt cum Nauarro tenet Diana *3. part. tract.4. reſol.161.* & cum Soria *part.11. tract.7. reſol. 36.* Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 5. diſput 8. §. 3. quæſt.12.* Caſtro Palao *tom.1. tract.2. diſp.2. part.11. num.5.* & probabile vocat Lugo *diſp.16. ſect.5. numer. 268.* Si verò iactantia ſit coniuncta cum cōplacentia, & approbatione peccati commiſſi, v.gr. adulterij, vel vindictæ, &c. nequit in dubium verti obligatio confitendi obiecta terminatiua ſpecie diuerſa, ſicut nec obligatio confitendi numerum, & ſpecies peccatorum. Æquali enim certitudine ad hęc explicanda adſtringimur. Iuxta ſuperius dicta diſcurrit Doctor Garſi *in qq. Moral. cent. 1. cap. 60. fol. 304.* per hæc explicans opinionem recentioris *num.81.* relatam, quoad ſimplices delectationes intra genus caſtitatis, dicens non diſtingui ſpecie. * Si delectatio ſolum capiatur ſub generalitatione rei delectabilis, & ſub formalitate voluptatis, quæ ſentitur in carne. Quia hoc caſu differentia ſpecifica obiecti contra caſtitatē in memoriam reuocati, materialiter ſe habet, & ſpeciem delectationis non variat, cum non terminet delectationem ſub ratione ſpecifica ſodomiæ, vel pollutionis, aut ſimplicis fornicationis. * Quod magis explicat *centur. 3. cap. 77. fol. 597.* vbi iterum *de hac quæſtione.* Sic explicata ſententia recentioris probabilitatis ſpeciem præſefert: quia ſub hac præciſione delectatio ſolum capitur de genere, non de ſpecie vlla luxuriæ: ac proindè doctrina tradita toto iſto *cap.7.* huic ſentētię apprimè quadrat, vt recolenti conſtabit.

85 Non verò omittam hic adnotare Baronij negligentiam in operibus Diu. Thomæ euoluendis. Secus contra Amadæum inuectus non fuiſſet, dicens: * Vbique obtrudit Opuſculum ſexageſimumquintum, adulterinum D. Thomæ opus, vt ſupra demonſtratum eſt. * Sed homo non aduertit, Opuſculum nuper allegatum non eſſe ſexageſimumquintum (quod non eſſe D. Thomæ à ſe demonſtratum dicit) ſed ſexageſimumquartum, quod non vbique, ſed in hoc tantum loco ab Amadæo allegatur. Vndè Baronij calumnia hoc vnum operata eſt, quod duo iam opuſcula, quæ inter alia Diu. Thomæ opera circumferuntur, nec dubiæ fidei habenda, ſed radicitus euellenda, abolendaque, ex ipſius Baronij teſtimonio habeamus. Sit eſto: dum in poſterum non in Amadæum, ſed in auctorem opuſculi, & in eos, qui inter Diu. Thomæ opera inſeruerunt, virus euomat.

CAPVT VIII.

Corollaria ex dictis.

86 INfertur primò, non eſſe admittendam, ſed ab ſcholis relegandam opinionem aſſerentium, conſenſum formalem, & expreſſum voluntatis in delectationem

nem veneream, ſeu, quod idem eſt, ſimplicem delectationem moroſam, non eſſe culpā mortalem, ceſſante periculo conſentiendi in pollutionem, vel in opus, de quo capitur delectatio. Quam tenuit Martinus de Magiſtris *tract. de temperantia, quæſt. 3. de luxuria*; & clarius, *quæſtione de pollutione poſt probationē quartæ concluſionis*, & alij ex antiquis apud Salas 1. 2. *to. 2. quæſt. 74. tract. 13. diſp. 6. ſect. 4. n. 38* vbi ait: *Fertur, Victoriā dixiſſe, opinionē illam eſſe probabilē, * & talē fuiſſe tēpore D. Thomæ, teſtatur Salas referens pro illa Adrianū. Et putat probabilē Antonius de Corduba Ordinis Minorū *lib. 1. q. 23. dub. 11. §. Igitur*, dicens, eſſe ſententiam D. Auguſtini, & nonnullos eam docuiſſe: & conſentire videtur M. Tabiena Ordinis Prædicatorū, *verbo Cogitatio moroſa, n. 2.* * Vtrùm delectatio moroſa ſit peccatum mortale? Alij tenent, quod non eſt peccatum mortale, ſed veniale tantum; alij verò dixerunt, quod eſt peccatū mortale, & hæc ſecūda opinio eſt cōmunior, & veroſimilior, & eſt communis opinio modernorum, & ſecurior. * Sic Mag. Tabiena ex D. Thom. *in 2. ſent. diſt. 24. q. 3. art. 4. in corpore*, vbi ait: * Delectatio moroſa mortale peccatum eſt, vt Magiſter dicit, & verba Auguſtini ſonare videntur, quamvis quidam in hoc, Magiſtro contradicant. Sed opinio Magiſtri valdè probabilior eſt, & ſecurior. *

87 Verum opinionem iſtā, non ſolùm nō eſſe probabilem, ſed neque ferendā, dixit Zumel apud Salas vbi ſupra, & P. Vazquez 1. 2. *diſp. 109. cap. 3.* pluribus Patrum teſtimonijs illā refutat, & licèt in hac diſputatione nullam illi cenſuram inurat, infrà tamen *diſp. 111. c. 5. n. 20. in fine*, vt errorem expreſsè dānat, & in expurgatorio S. Inquiſitionis anno 1612. & 1640. relatis verbis ſuprà citati Antonij Cordubenſis, dicentis: * Igitur vtraque opinio probabilis eſt, * ſic notatur. * Appone in margine: ſecunda opinio (nēpè, quæ negat, eſſe mortale) nec tuta, nec probabilis eſt. * Et ſane non poteſt negari eſſe cōtra Auguſtinum *lib. 12.* de Trinitate vbi ſic ait, * totus homo dānatur, per huiuſmodi, quæ ſine voluntate operandi, ſed tantū cum volūtate animum talibus oblectandi, ſolius cogitationis ſentiuntur eſſe peccata, niſi per gratiam Chriſti remittantur. Nullus autē damnatur ſine peccato mortali. * Non eſt ergo probabilis Martini de Magiſtri, & aliorū opinio. Nec D. Thomas probabilē cenſuit, dū contrariam, & communem probabiliorem, ſecurioremque vocauit: eiuſmodi enim verba nō cōparatiuè, ſed aduerſatiuè accipiēda ſunt, quoties apud Angelicum Præceptorem, aut alium grauiſsimum Doctorem, opinioni diſſone adiecta repetiantur, vt in præſenti contingit: ſicut nec probabile cenſuit oppoſitū, quando *in 4. diſt. 8. q. 1. art. 4. q. 2. ad 2.* dixit: *Alij probabilius, & ſecurius dicunt, quod etiā poſt aquæ potum corpus Chriſti non ſumendum eſt*. Nec quando contra opinantes matrimonium non conferre gratiam, ſolum dixit: *Affirmatiuam ſententiam eſſe probabiliorem*. Sic ergo in præſenti circa opinionem de moroſa delectatione, D. Tho. intelligendus eſt. Cui animus non fuit a lethali probabiliter excuſare, dum contrariam, & veriſsimam ſententiam, probabiliorem nuncupauit: certiſsimū enim eſt, & auctoritate Sanctorum Patrum comprobatum, virtutem caſtitatis, extra ſtatum matrimonij, tàm delectationes internas, quàm externas prohibere, accedente cōſenſu voluntatis.

88 Infertur ſecundò. Non licere viduis, neque ſponſis de futuro moroſè delectari de copula præterita, vel futura tempore matrimonij. Quia licèt obiectum externum actus non ſit illicitum, eſt tamen illicita delectatio præſens voluntatis, vtpote virtuti caſtitatis oppoſita, deficiente matrimonio, quod illam poſſet honeſtare. Ita P. Vazquez 1. 2. *diſp. 114. n. 3.* Tannerus 1. 2. *diſp. 4. quæſt. 8. n. 13.* Baſilius *de Matrim. lib. 10. cap. 16. §. 2. n. 10. & 11.* Bonacina, Palao, Villalobos, & alij, quos ſequitur Diana 3. *p. tract. 5. Miſcell. reſol. 2.* Thom. Sāchez *lib. 9 de Matrim. diſp. 47. num. 4. & 5.* & Ioannes Sanchez *in Selectis diſp. 21. n. 27.*

89 Infertur tertiò, nemini licere delectationem voluntatis captam de obiecto apprehenſo ſub conditione auferente ab eo malitiam, v. gr. de concubitu cum tali fœmina, ſub conditione, quod eſſet vxor. Quia (quidquid dixerit P. Sanchez *in Sum. lib. 1. cap. 12. num. 33.*) imaginatiua etiam potentia conditionem ex parte obiecti apponere poteſt, vt benè cum Salas 1. 2. *tom. 1. tract. 13. diſp. 6. ſect. 30. num. 189.* tradit Palao *tom. 1. tract. 2. de Peccat. diſp. 2. part. 10. num. 6.* Vnde non ſola voluntas, ſed etiam appetitus poſſet tendere in obiectum, ſub conditione auferente malitiam, quo moroſis delectationibus contra caſtitatem laxarentur habenæ. Præterquam quod delectationem appetitus cohibere, dum delectatio voluntatis adeſſet, paucis datum credam, ideòque ob periculum ſaltem, à noxa lethali excuſari non poteſt. Et improbari prorſus debet opinio illa, quam probabilem cenſuit Corduba *ſuprà num. 81.* aſſerentem non eſſe mortale delectari moroſè per actus voluntatis, & appetitus de copula ſub conditione, quod eſſet cum propria vxore. Hæc enim opinio in ordine ad mores, idem præiudi-

cium parat, ac quæ delectationem moroſam à culpa mortali eximit. Quid enim cuique facilius, quàm apprehenſionem conditionatam huiuſmodi efficere, qua ſemel poſita, grauis malitia delectationis dicitur deficere? Quapropter opinionem iſtam iurè reijcit Palao *vbi ſuprà punct.10.num.9.* & me iudice, eadem cenſura notanda, ac quæ moroſam delectationem à mortali culpa liberat. Quam vt diximus num. 87. errorem vocat Vazquez, cui lubens aſſentior.

CAPVT IX.

Vtrum circunſtantia infidelitatis v.gr. ſi cum non bautizata, Iudæa, vel Mahometana rem habueris, ſit in confeſsione explicanda?

90 NEgant Franciſcus Syluius 2. 2. *q.154.art.2.* Ioannes Franciſcus Suarez *in Enchiridio caſuum conſcientiæ verb.Confeſsio, fol. mihi 346.* Alcozer *in ſum. c.20.fol.74.§.el ſer muger.* Et fauent Doctores aſſerentes, eſſe circunſtantiam notabiliter aggrauantem, quod ſentit M. Ludouicus Lopez *p.1.inſtruct. c.35.§.** affine eſt* vbi cum formidine, ex hoc principio confitendam, dicit: Verba eius ſunt:* An concubitus Chriſtiani cum tali infideli ſit circunſtantia notabiliter aggrauans, & neceſſario confitenda? Id reuocamus in dubium. Et licèt nullum Doctorem repererim de iſto caſu expreſsè loquentem: arbitror ſub aliorum iudicio, quod talis circunſtantia ſit confitenda. * Eandem ſententiam, eiſdemque verbis, tradit M. Corradus *2.p.reſp.q.174.* Dixi hos Doctores fauere: quia ſupponunt, prædictam circunſtantiã non mutare ſpeciem, quod non improbat (licèt contrarium ſequatur) M. Candidus *t. 2. diſq.24.art.23.dub.25.* & dubitant, an ſit notabiliter aggrauans? & per conſequens in eorum doctrina neceſſario confitenda, licèt contra D.Thomam ſuprà citatum.

91 Cui principio innixi negatiuam ſententiam non pauci attribuunt P. Azor *3.p. l. 3.c.29.q. 3.* & Fagundez in Decalogum *tom. 2.lib.6 cap.1.n.14.* Eo quòd aſſerant, hanc circunſtantiam non mutare ſpeciem. Quod probobile putant Diana *p.7. tr.7.reſ. 72. & p.9.tr.9.reſ.3.* Tamburinus *opuſ.1. lib.2.cap. 7.§.4.n.20.* Leander à Sacram. *tom 1. tr. 5. diſp.8.§.3.q. 7.* pro quo refert Bonacinam *q. 4.de Matrim.punct.15.n. 7.* (ſed non clarè id aſſerit, vt conſtant ex contextu) indè inferẽtes probabiliter tenendum, non eſſe obligationem exprimendi in confeſsione eiuſmodi circunſtantiam Quibus adde M. Acatium de Velaſco *t.1.reſ. Mor. verb.copula reſ.227.* vbi ait: * Eſta ſententia tengo por probable con Diana en el lugar citado * idemque cenſet Leander à Murcia *tom.2.diſq. Moral. lib.4. diſp.10.reſ.7.num.9.in fine.*

92 Nihilominus contrariam ex oppoſito principio probabiliorem exiſtimo. Circunſtantia enim infidelitatis ſpeciẽ peccati mutat, ac proindè neceſſariò in confeſsione explicanda eſt, ſic Nauarrus *in ſum.cap. 16. n.3.* in principio. Henriquez *lib.5.de Pœnit.cap.6. n.3. litt. M.* Thomas Sanchez *lib. 7. de impedim.diſp.5.n.12.* Card. de Lugo *de Pœnit.diſ. 16.ſect.6.n.333* Leander vbi ſuprà *q.7. citata.* Naldus *in ſum.verb.fornicatio num. 2.* M. Candidus *diſq.24.art.23.dub.35.* Et ſequitur Leander à Murcia vbi ſuprà, & alij. Ratio à priori eſt: quia acceſſus fidelis ad infidelem, non ſolùm eſt contra caſtitatem, ſed contra Religionem. Antecedens probatur: quia motiuum prohibens matrimonium cum infideli inuenitur, etiam in prohibitione copulæ illicitæ. Ergo vtrumque ex eadem virtute Religionis prohibitum eſt. Confirmatur, quia præceptum prohibens matrimonium inter conſanguineos, & affines vſquè ad quartum gradum, ideò prohibet, etiam copulam fornicariam inter illos, (ſecundũ omnes Theologos) quod motiuum prohibitionis matrimonij inveniatur, etiam in copula illicita, nempe obſeruantia ipſis debita, & præcauere pericula, quę ex conuictu, & familiaritate inter cognatos, ſpe matrimonij contrahendi concepta, timeri poterant. Hæc autem ratio idem evincit in caſu præſenti: quia primariũ motiuum prohibitionis, & impedimenti dirimentis matrimonium Chriſtiani cum infideli, eſt reuerentia baptiſmo debita, & Religionis decus: Secundarium autem vitare periculum peruerſionis, quæ eiuſmodi congreſum ſubſequi poteſt: & vt patet, vtrumque in copula illicita inuenitur. Manet ergo æque prohibita, & ex eodem motiuo, ac matrimonium, ac proindè non ſolum caſtitati; Sed Religioni, etiam opponitur. Vndè malitiam ſacrilegij contrahere neceſſarium eſt.

93 Addo cum Sanchez, & Candido idem prorſus dicendum de copula fidelis Catholici cum hęretica. Quamvis enim matrimonium, inter eos contractum, valeat, eſt tamẽ grauiter ſub lethali prohibitũ ob dedecus, & iniuriam Religionis Catholicæ, & periculum peruerſionis, ac proindè eadem militat prohibitionis ratio, ac in copula Chriſtiani cum infideli.

94 Notandum verò eſt, P. Sanchez vbi ſuprà, *& lib.7.diſp.67.n.9.* exiſtimare, ceſſante periculo peruerſionis (quod cõmune quidem eſt ad alias actiones periculo peccandi expoſitas) ſi Pontifex diſpenſaret, vt fidelis iniret matrimonium cum infideli, vel hęretica, copulam cum illa ante matrimonium habitam, circunſtantia Infidelitatis carere: ſicut matrimonij prohibitione per diſpenſationẽ ſublata, inter conſanguineos in ſecundo, & vi-

Digitized by Google

vlterioribus gradibus vſque ad quartum, coitus in tali gradu ante matrimonium inceſtus non eſſet; ſic Sanchez ſuprà *n. 6.* ex Caietano *in ſum. verb. inceſtus*: inquiente, inceſtum eſſe commixtionem veneream inter conſaguineos, vel affines, abſque diſpēſatione matrimoniali; quem ſequuntur Armilla ibi, & Vega *tom. 2. ſum. cap. 5. caſu 1.*

95 Huic tamen aſſerto alij non acquieſcunt, quia licèt veritatem cōtineat; ſi abſolutè auferatur prohibitio matrimonij, quæ defacto eſt inter conſanguineos, & affines, & inter fideles cum infidelibus, quia per ſe loquendo, nulla tunc eſſet Eccleſiaſtica prohibitio, quę copulam ad nouam ſpeciem traheret: ſecus dicendum videtur, ſi ſola diſpenſatio interueniat ad contrahendum cum conſanguinea, vel cum infideli, vt docent maior, & Gallego apud Sanchez *diſp. 67.* citata: quia diſpenſatio ad vnum actum nō aufert prohibitionem ad alterum, ſicut diſpenſatio cum habente votum caſtitatis ad contrahendum matrimonium non eximit à peccato ſacrilegij, copulam ante contractum habitam. Ergo ſimiliter diſpenſatus ad matrimonium contrahendam cum conſaguinea in ſecundò, vel vlteriori gradu, aut cum infideli, vel hæretica, ſi copulam ante matrimonium cum illa habuerit, peccatum inceſtus, vel ſacrilegij committet in confeſsione neceſſario explicandum: quia diſpenſatio, vtpotè limitata honeſtat matrimonij contractum, non verò immunem reddit ab inceſtu, vel ſacrilegio copulam antecedentem. Hæc pars probabilior videtur, licèt contraria, vt ſuprà dixi probalis ſit.

CAPVT X.

An copula conſummata contineat malitiam ſpecie diſtinctam à tactibus, in confeſsione explicandam?

96 SI copulam conſummata non fuerit, id eſt effuſio ſeminis, neque in viro, neque in fęmina interuenerit, non eſt improbabile, eiuſmodi copulam non differre ſpecie à reliquis tactibus abſque periculo pollutionis, vel cum periculo, (vt res ſe habuerit) vel ex intentione conſummandi copulam habitis: Ita videtur ſentire Thom. Sanchez *lib. 8. de Matr. diſp. 25. n. 10* vbi ait, *quod ſi vir vas fæminæ penetrauit, non effuſo intra ſemine; is coitus non eſt vera copula, ſed inſtar cuiuſdam tactus impudici.* Et expreſsius *lib. 9. de Matr. diſp. 19. n. 3.* vbi ſic ait, *Vaſis illa fæminei abſque ſeminatione penetratio reputatur inſtar tactuum partium verendarum.* Idem ſentit Diana *p. 10. tr. 14. reſ. 55.* *Quia copula (inquit) abſque ſeminatione reputatur inſtar tactuū partium verendarum * Et Martinus de S. Ioſeph *in Monit. confeſ. t. 1. lib. 1. tr. 31. de Matr. nu. 10.* ibi: *Començarla copula, fue como tener tactos, que à los caſados no le ſon ilicitos. * Nimirum ſecluſo periculo pollutionis extrà vas. Ex quò capite nō pauci excuſant à lethali coniuges incipientes copulam delectationis cauſa, cum animo non cōſummandi. Caietanus, Paludanus, Tabiena, & Leander, quos citatos ſequitur Diana vbi ſuprà: & ita abſque dubio ſentit Card. de Lugo *tom. de Pænit. diſ. 16. ſect. 5. §. 1.* dum inquirens, an copula cōſummata inter ſolutos debeat in confeſsione explicari, conſulto ſemper addit in reſponſione *ly conſummata*, quos ſatis innuit, difficultatem præſentem non procedere, quando conſummata non fuerit; tunc enim ſufficiet, ſe accuſate de tactibus impudicis cum ſoluta, ex intentione, vel cum periculo conſummandi copulam, vel ſine illis, prout res ſe habuerit.

97 Difficultas igitur enodanda ſolùm eſt de copula conſummata, an explicari debeat? Non defuerunt aliqui exiſtimantis, præcepto confeſsionis ſatisfieri dicendo: *Commiſi peccatum graue contra caſtitatem cum ſoluta.* Ita defenſarunt quidā recentiores ſatis obſeruantis Religioſi Ordinis, in Vniuerſitate Complutenſi, vt teſtatur Dicaſtillo *de Pænit. diſp. 9 n. 456.* *Non ſine multorum, inquit, admiratione, potius dixiſſem ſcandalo. Hos autem Theologo, (ſi hoc nomine digni ſunt) benè perſtrinxerunt Doctores alij, inter quos noſter Turrianus, qui poſteà eorum ſupreſſo nomine, illos retulit *in ſuo tract. de Pænit. diſp. 29. dub. 2.* ad quintum* ſed quod miror; Illuſtriſs. Caramuel *in Theol. Fundam. fundam. 25. n. 450.* illorum opinionem probabilem eſſe dixit, ſubnectens: *Dianam niſi conſequenter loquatur, debere idem ſentire * Cæterum Diana, licèt illam referens *3. p. tr. 4. reſ. 88.* iudicium de probabilitate alijs reliquerit: poſteà verò (*p. 11. tr. 5. reſ. 48*) improbabilem iudicauit. Et (quod laudo) eam retractauit Caramuel *in 2. p. Theolog. Fundam. cap. 4. n. 73.* Eſt enim opinio omninò improbabilis, & nouiſsimè damnata, & prohibita, vt *minimum, vt ſcandaloſa*, ab Alexandro VII. die 24. Septembris anno 1665. & ante illum reprobauerant Dicaſtillo vbi ſuprà, Cardin. de Lugo *de Pænit. diſp. 16. ſect. 5. §. 1. num. 258* & P. Ouied. *in 1. 2. tract. 6. controu. 5. punct. 3. §. 8. num. 54.*

98 His poſitis: Dico primò, omninò certum eſt, actum conſummatum copulæ non explicari ſufficiēter verbis illis: *Commiſi graue peccatum in materia caſtitatis cum ſoluta.* Ratio eſt manifeſta, quia per hunc confitendi modum non explicatur ſpecies peccatis, ſed genus: nam peccatum graue in materia caſtitatis cum ſoluta continet ad minus duas ſpecies, nimirum fornicationem, & peccatum contra naturam. Ergo per illam verba non explicatur ſpecies peccati commiſsi. Confeſsio igitur illa inſufficiens ad ſatisfaciendū

precepto, quo ſingulas peccatorum ſpecies confiteri tenemur, ex Tridentino *ſeſſ.14.c.5.*

99 Dico ſecundò, non explicari ſufficienter prædictum peccatum, ſiquis tantum ſe accuſaret, dicens: Habui illè tactus impudicos cũ ſoluta ex intentione conſummandi copulam. Moueor, quia licèt explicato fine ſufficienter cenſeantur explicata media natura ſua ad illam ordinata, & quæ ipſius conſequutionem, vt im plurimum, veluti complementũ quoddam comitari ſolent, tamen explicatis medijs ex intentione finis, nõ explicatur conſecutio ipſius finis, quia imò iuxta communem loquendi modum, excludi videtur. Igitur, qui conſummata copula, ſe accuſaret de tactibus impudicis, ex intentione illam conſummandi, negaret ſaltem implicite conſummationem copulæ, ac proindè nec clare, nec cõfusè explicaret peccatum, quod commiſsit, cuius malitia ex actibus, & conſummatione copulæ coaleſcit; imò præcipue in huius conſummatione conſiſtit; vtpote per quam cum effectu infertur nocumentum proli. Quæ ratio impulit Card. de Lugo, *vt diſp.16.ſect.5. n.238.* vt aſſereret, copulam conſummatam ſuperaddere nouam ſpeciem malitiæ, non repertam in tactibus.

100 Vndè concluditur, quod licèt copula non addat nouam ſpeciem malitiæ, vt contra Lugo vidẽtur ſupponere communiter Theologi, dicendum adhuc eſt peccatum illud copulæ conſummatæ explicari aliter non poſſe, quam ipſam copulam explicando, nam, vt benè expendit P. Ouiedo, præceptum confeſſionis obligat ad explicandum peccatum externum commiſſum, & hoc conſiſtit in ipſa copula, in qua cõſummatur affectus internus, qui ad externum ordinatur, & non conſummatur in tactibus, aut alijs actionibus præcedentibus, ideoque non explicata copula præcepto confeſsionis ſatisfieri nõ poteſt. Fundamentum autem illud recentiorum ad ſingularem illam ſententiam; nimirum, quod copula conſummata, & tactus, & oſcula præcedentia eiuſdem ſint ſpeciei, idemque peccatũ in eſſe moris conſtituant; ad ſummum probat ſatisfacere, ſi in confeſsione illud exprimat per verba, quæ ſpeciem peccati clare, & totã malitiam confusè ſignificent, qualia ſunt: Commiſi graue peccatum cum ſoluta in ſpecie naturali luxuriæ. Quod licèt ſatis veriſimile videatur, ego tamen vlterius non aſſeram, quia contrarium communi Doctorum ſenſu, & fidelium praxi firmatum inuenio.

101 Non me latet, Diana *tr.4. de Sacram. 3.p.reſ.88.* imputare Turriano opinionẽ, vbi ſuprà reiectam, & ab Alexandro VII. damnatam, eo quod illam referens, ſic ſcripſerit: * Recentiores aliqui cenſent probabile, talem modum confitendi ſufficere per ſe loquendo, ſed hoc videtur eſſe cõtra communem vſum fidelium; ideò probabilius poteſt reſponderi, quod debeat explicari.* Quibus (ait Diana)* Hanc ſententiam probabilem, etiam putat, nam, & contrariam, quam tenet, probabiliorem tantum vocat.* Verùm, neque hoc fundamentum eſt ad improbabilem prorſus opinionem ei adſcribendam: ly enim *probabilius* ſecundum regulas D. Tho. interpretandum eſt quandoque *aduerſatiuè, non comparatiuè*, quo ſenſu Angelicus Doctor olim aſſeruit, *probabilius* eſſe Sacramentum Matrimonij conferre gratiam, vt refer Sotus *in 4.diſt. 26.q.2.art.3.§.* * Hic autem Sacramentalis gratia* Quibus tamen contrariam opinionẽ probabilem innuere non intendit; eſt enim hæretica, vt benè notat Vincentius Baronius *diſp.2.ſect.2.* in opere contra Amadæum §.1. *fol.* 208. Quæ expoſitio pro alijs caſibus eſt valdè obſervanda: Cui innixus ipſe Baronius *fol.*204. liberat à cẽſura duplicem opinionẽ, aliam M. Dominici de Soto eximentem ab onere recitandi, oculis caligantes, qui legere nequeunt, licèt memoriter recitare valentes. Aliam Sylueſtri *Verb. Horæ q.2.dicto.3.* aſſerentem, beneficiarium ſtudio vacantem poſſe per alium Horas recitãdas committere. Quæ opiniones his Doctoribus, tanquam probabiles ab ipſis iudicatæ, attribuebantur, quos tamen ex principio ſuperius iacto, ab illis ſic eximit Baronius. *Nam cum dicit contrariam tutiorem, id aduerſatiuè, non comparatiuè ſumendum eſt, quaſi tuta ſit opinio, quæ penſum Horarum negat eſſe perſonale.* Sic ille, & meritò, quia contraria ſententia damnata eſt, vt ſcandaloſa ab Alexandro VII. *die 24. Septembris anno* 1665.

102 Ex dictis fit, reijciendam prorſus opinionem Ioannis de Caramuel *in Theol. Fundam. fundam.25. fol.* 209 *n.* 450. aſſerentis, eum, qui in ſodomiam, vel in pollutionẽ tactibus alicuius procuratam incidiſſet, ſatisfacere, ſi dicat; *cum viro peccaui mortaliter: tãgendo alium peccaui grauiter.* Non explicãdo, an pollutio fuerit ſubſequuta? Et ſimiliter in molitie, ei, qui tactibus peccauit lethaliter, ſatis eſſe, ſi dicat, *moroſè delectatus ſum*, quia probabile eſt delectationẽ moroſam eſſe pollutionem inceptam. Cuius ſententiam, partim ſequitur Verricelli *tom.1.tr.4.q.1.n.1.* aſſerens: * Qui ex propoſito proprijs manibus procurauit pollutionem, ſi hoc confiteatur, ſufficit, nec tenetur explicare deinde ſequutam.* Quibus ſubſcripſit D. Franciſcus Verde *in opuſc.* pro Caramuel *q.4.§.118.fol.64.* Cæterùm horum ſententia omninò exterminanda eſt, nam qui ſic confiteretur, nec cõfusè quidem ſubijceret indiuiduum peccati commiſsi, quod pollutione conſumatur, quæ proindè in confeſsione explicari debet, ſicut, & peccatum externum tactus in eo, qui nõ tantum actu interno, moroſè delectatus eſt. Nec mi-

mihi ſuadeo, præfactam ſententiam hodie ſuſtineri poſſe, poſt prohibitionem alterius de confeſſione peccati grauis cum ſoluta, ab eo, qui copulam conſummauit. Eſt enim eadem prorſus vtrobique ratio, atque adeò vtraque propoſitio eadem cenſura notanda, conſummatio enim peccati ſecundum omnes, iu confeſſione manifeſtari debet: aliàs non eſſet obligatio confitendi actus externos.

CAPVT XI.

An ſolicitans fœminam ad peccatum teneatur, copula ſubſequuta, circunſtantiam inductionis in confeſſione explicare?

103 IN duplici ſtatu poteſt præſens quæſtio exagitari: Primò, quãdo fœmina, quam ad peccatum inducis, eſt de ſeparata, & quaſi expoſita, & in actuali, vel virtuali volũtate peccandi. Secundò, quãdo nõ eſt parata, ſed à voluntate peccãdi prorſus aliena. In primò caſu communis Theologorum ſententia eſt circunſtantiam inductionis non debere in confeſſione explicari. Ita Suarez *diſp.22 ſect.4.n.18.* Ledeſm. Azor, Coninch, & Azor quibus ſubſcribit Diana *1.p. tract.7. reſ.34.* & cum Soto, Medina, Valentia, & alijs Thom. Sanchez *in ſumm. lib.1. cap.6 num.14.* & cum Henriq. Vazquez, Ludouico, & alijs Hurtado *diſp.173. de Charit. ſect. 13.* Probat Suarez cum alijs, quia petere corpus à fœmina parata, nõ cenſetur ſcandalum actiuum, nec moralis inductio ad peccatum: Imò nec circunſtantiam aggrauantem eſſe, tradit Fagundez *2. præcepto Eccleſiæ lib.4. cap.5.*

104 Cæterùm hæc ratio non multum probat, vt benè vidit Thom. Sanchez ſuprà, nam licèt fœmina parata ſit, hoc tamen numero peccatũ externum, te non inducente, non patraret: Ergo eius cauſa moralis fuiſti. Secundò, quia copula non ſubſequuta, eſſet obligatio explicãdi inductionẽ: Ergo inductio prout condiſtincta à copula, ſuam habet malitiam. Tertiò, quia hic, & nunc petitur à fœmina actus externus, quem abſque peccato exercere non poteſt Ergo circunſtantia inductionis nequit à malitia denudari, quamtumuis fœmina parata ſit ad peccatum.

105 Iam ſi fœmina non eſt parata, difficultas recrudeſcit, varia tamen ſunt Doctorum placita. Prima, & cõmunior ſententia defendit circunſtantiam ciuſmodi inductionis debere explicari, ſed non omnes in fundamento cõueniunt. Alij id affirmant, quia exiſtimant inductionem continere nouam ſpeciem malitiæ contra charitatem. Alij, quia nouam malitiam, ſaltem numero diſtinctam, vt Suarez *diſp.22 ſect.4. num.16.* Alij denique, quia putant, eſſe circunſtantiam notabiliter aggrauantem, vt Fagundez ſuprà *cap.4. n.45.* Petrus de Ledeſma *in ſum. tom.2. tra.4. conc.6.* & Suarez vbi ſuprà. Verum hæc fundamenta concluſionem non probant, quia iuxta cõmunem opinionem circunſtantia inductionis non continet ſpeciem malitiæ, quę in ipſa copula non reperiatur. Secundò, quia ſi tantum daretur diuerſa numero malitia, vel ratio circunſtantiæ aggrauantis, non eſſet obligatio explicandi inductionem fœminæ non paratæ: aliàs idem propter eandem rationem de inductione parata deberet dici, quia negari non poteſt, vt iam expendi adhuc reſpectu ipſius nouam numero malitiam, & circunſtantiam aggrauantem continere.

106 Secunda ſententia abſolutè docet, nõ eſſe obligationem explicandi circunſtantiam inductionis ad peccatum, etiamſi fœmina nõ ſit parata. Ita Vazquez *de Pœnit. q.91. art. 1. dub.4. à n.7. & 21.* Lugo *diſp.16. ſect. 3. nu. 542.* Sotus *lib.6. de iuſt. q.1. art.5.* & cum Fagundez, & Palao, Leander *hic diſp 8. §.5. q.5.* & putat probabile Meratius *diſp.27. ſect. 4.* & ex parte tradit Valentia *2. 2 diſp. 5. q. 2. punct.4.* & alijquos ſuppreſſo nomine refert Salas *1.2. t.2. tr.13. diſp.5. n.131.* & amplectuntur Verricelli *in q. Mor. t.1. tr.4. q.3.* & Tamburinus *in Method. lib.2. cap.7. §.4. n. 24.* Et putat probabile Dicaſtillo *de Pœnit. diſp. 9. dub.4. n.237.* Quibus adde Ioannem Sanchez, Monteſinos, quos citatos ſequitur Doctor Garſi *cent.2. cap. 76. n. 16.* Probat Vazquez, nam qui ſolicitat fœminam non paratam, ex eo tantum peccat, quia participat in ſuo peccato, ſed hæc malitia participationis datur etiam, quando erat parata. Ergo vel in vtroque caſu debet explicari, vel in neutro, ſed in ſecundò non debet, vt docent communiter Theologi, ergo neque in primò. Secũdò, quia malitia cooperationis ad ſpiritualem ruinã proximi reperitur in ipſa copula. Ergo ex malitia contenta in ſolutione, & in copula, vtpotè ſolo numero diſtinctis, vnum peccatum conſtabitur, ſicut ex oſculis, & copula: & potiori iure, quia omnia peccata, quæ non poſſunt committi ſine complice, moraliter eſt impoſſibile patrari, niſi vnus alterum inuitet. Adde ſuſtineri probabiliter poſſe, vnicam tantum interuenire malitiam, vt ait Vazquez ſuprà *n.21.* quia in tali caſu non eſt duplex actus moralis, ſed pro eodem reputatur, eo quod inductio ordinetur ad ipſum actum fornicationis, & in genere moris, ex medijs, & fine, vna malitia, & vnum peccatum reſultat. Propterea.

107 Ego diſtinguendum cenſeo, vel enim vir inducit fœminam, ſiuè paratam, ſiuè nõ; vel ècontra fœmina virum. Si primum, non eſt opus circunſtantiam inductionis exprimere, ſecus ſi ſecundũ. Moueor, quia vir explicata copula, ſufficienter ſignificat ſuã inductionem, vtpotè medium, quod communiter à viris adhiberi ſolet, non minus, quam oſcula,

Digitized by Google

& tactus: aliter verò contingit, ſi fœmina ſolicitet virum; nam cùm ex parre fœminæ medium iſtud extraordinarium ſit, malitia illa maior, ſeu numero diſtincta, quę ex circunſtantia inductionis pullulat, ne confuſe quidem ſubijcietur clauibus, ſi copulam tantum exprimat; ac proindè conſiteretur peccatum longe minoris malitiæ ab eo, quod commiſit.

108 Tenebitur ergo fœmina inducens virum, ſiuè paratum, ſiuè non, circunſtantiam inductionis explicare, licèt vir fœminam inducens non teneatur. Hanc ſententiam tenere videtur Thomas Sanchez *in ſumm.lib.1.cap.6.num.14.* Eaque, pro vt à me explicata, rectè componitur, circunſtantiam inductionis eſſe tantum aggrauantem, quacumque ex parte ſe habuerit, vt tenet Sanchez ſuprà, & tamen debere in confeſsione ſubijci, ſaltem confusè, ne diuerſum indiuiduum peccati in eſſe maioris confiteatur, tamet ſi non ſit obligatio explicandi circunſtantias aggrauantes, quod defendit, etiam Sanchez *lib.7 de Matrim.diſp.27.num.27.* Nec contra noſtram doctrinam aliquid euincunt fundamenta P.Vazquez, quia eo ſolum tendunt, vt probent, non eſſe ſpeciem malitiæ in inductione, quæ in copula non reperiatur: non vero ſuadent non reſultare ex illa maiorem malitiam moralem, quam confusè, ſaltem in confeſsione ſignificare tenemur, vt de furto loquens tradit ipſe Vazquez *quæſt.91.art.1 dub.4.num.23.* & ex ipſo, & alijs, nos ſuprà docuimus. Quamvis exceſſus quantitatis ſpeciem non mutet.

109 Aſſero ſecundò, ſi vir inducat fœminam, & ſolicitet ad peccandum extraordinarijs precibus æquiualentibus violentiæ morali, tenebitur circunſtantiam eiuſmodi inductionis explicare. Ratio eſt, quia ſuperaddit nouam ſpeciem malitiæ contra iuſtitiam. Hanc concluſionem tenent P.Salas ſuprà, & Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp.1.num.24.* Quod in ſimili ſentiunt plures Doctores apud Sanchez *de Matrim.lib.4.diſp.7.num.4.* & *lib.7 diſp.12.num.10.* cenſentes importunas preces vim inferre. Eſt tamen aduertendum cum Sanchez preces importunas non eſſe quaſcumque aſsiduas, ſed quæ ſunt inſtantiſſimæ, & ſæpius repetitæ, & inculcatæ, & has non æquiparari violentiæ, niſi aliæ circunſtantiæ concurrant, vt maximus reuerentiæ timor, ita vt perſonæ ſuadenti non audeat puella contradicere. Cui videtur conſentire Salas vbi ſuprà dicens: inductionem tunc eſſe manifeſtandam, quando ſolicitatio eſt talis, vt vix reſiſti poſsit, ſecus ſi leuis, & cui facile poteſt reſsiſti.

110 Aſſero tertiò, ſi vir ſolicitet virum ad peccandum contra naturam, probabile eſt, nō teneri, effectu ſequuto, circunſtantiam inductionis explicare, ſiuè paratus ſit, ſiuè nō. Ratio eſt, quia vox illa *peccatum contra naturam* non excludit ex parte viri circunſtantiam ſolicitationis, ac proinde ſaltem confusè illam ſignificare cenſetur; non minus, quam oſcula. & amplexus: nomen autem copulę ex parte fœminæ, vt iam expendi, iuxta communem omnium acceptationem, circunſtantiam inductionis prout à ſe excludere videtur: ex quo diſparitas manifeſta cernitur Sed oppoſitum probabilius cēſeo, quia licèt non excludat, non tamen poſitiuè includit in communi hominum apprehenſione: ideoque malitia inductionis nec confusè videtur confiteri.

CAPVT XII.

An inducere mediatricem, vt fœminam tibi ſolicitet, ſit circunſtantia neceſſario explicanda, effectu ſubſecuto?

111 SI mediatrix parata non ſit, affirmant communiter Theologi. Fagundez *2.præcepto Eccleſiæ libr.4.cap.5.* Suarez *de Pœnit.diſp.22.ſect.5.num.27.* & alij. Probat Fagundez: nam talis inductio eſt cauſa peccati mediatricis, ac proinde diſtinguitur ſaltem numero à peccato poſtea committendo, quod eſt finis prædictę inductionis: ob quod ait Suarez, inductionem habere malitiam, quaſi totalem diſtinctam à fornicatione committenda.

112 Cæterùm non videtur omnino certa præfata doctrina, quia vt capite præcedenti ex Vazquez notauimus, vna malitia conflatur in genere moris ex fine & medijs, quorum malitia aliàs non diſtinguitur ſpecie à malitia finis, ſed inducere mediatricem, vt mediet cum alia fœmina in ordine ad copulam, ſolum opponitur virtuti caſtitatis, cui copula opponitur, iuxta probabilem opinionem Vazquez, & aliorum: Deinde eſt medium eiuſdem ordinis, & ſpeciei cum ſolicitatione immediata ipſius fœminæ. Ergo ex his malitijs medij, & finis, vna numero malitia conflabitur in genere moris, & vnum, idemque peccatum reſultabit, quod iuxta principia Vazquez cap. præcedenti iacta, ſufficienter explicabitur, copula explicata, ſicut ſolicitatio immediata, & oſcula vnum peccatum conſtituunt cum copula ſubſequuta, quę ſufficienter explicantur, explicata copula, tametſi quandoque prædictæ actiones copulam non præcedant.

113 Nihilominus tamen à communi, & vera ſententia recedendum non eſt, & in noſtris principijs ratio eſt facilis: Cùm enim medium iſtud fœminam ſolicitandi per me-

dia-

diatricem,ſiue ad hoc munus paratum, ſiue non;extraordinatium ſit,& non ex illis, quæ ex natura rei præcedere ſolent, non videtur adhuc confusè ſub nomine copulæ ſignificari;ac proinde non ſufficiet, de copula ſe accuſare;ſed tenebitur vltra,mediũ iſtud appoſitum declarare;vel eis vti vocibus, vt confusè ſaltem malitiam ex medio illo, & fine conflatam, imò,&quæ circunſtantiam,etiam inductionis,ſiue mediatrix parata ſit,ſiue nõ, confusè ſignificent, dubitari enim non poteſt,iuxtà ſuperius dicta, circunſtantiam inductionis, etiam paratæ, malitiam peccati augere.

114 Rogabis:an liceat famulis,vel aurigis adducere concubinam in domum heri, alium ve locum, in quo peccaturum ſciunt, vel deferre inter nuncia, vel ſcripta, in quibus herus petit à concubina,vt ea nocte ad ſe veniat,etiam ſi famulus non ignoret, velle, vt veniat ad fornicandum? Id non eſſe peccatum mortale affirmant cum Merolla Diana 3.*p.tr.*6.*Miſc.reſ.*11.P.Sà,*verb. Peccatũ, num.*9.Nauarrus,&Rodriguez apud Sanchez *in Sum.lib.*1.*cap.* 7. qui hæc à peccato excuſant ratione famulatus, vel ne famuli, vel aurigæ amittant lucrum, quod ex hoc miniſterio comparant. Verum P. Sanchez ſuprà à *num* 21.hæc limitat:affirmat enim,famulũ poſſe comitari concubinam ad domum heri, idque ſufficienter à culpa excuſari, ratione ſolius famulatus, quia eſt actio de ſe indifferens.In quo conveniunt Angles,Nauarrus,& Rodriguez, quos adducit ibidem *num.*22. Addit verò *num.* 25. id nõ licere aurigis ex ratione communi famulatus, niſi alias notabile damnum illis immineat; quia actiuè deferre in ſella,vel lectica, iam proxime ad peccatum accedit. Sed ego in his diſcrimen non facerem, ſecus tamen cum Sanchez dicerem de famulis deferentibus inter nuncia, vel ſcripta,& de iuſſu Domini prædictas epiſtolas ſcribentibus. Vide alia apud Sanchez ſuprà:& adverte vltimum concurrendi modum eſſe moralem ſolicitationem, vt mediatotem ad peccatum heri, idcòque ſi famulum animus heri litteris expreſſus nõ lateat, non excuſes à peccato lethali.

CAPVT XIII.

Vtrùm in peccato odij,ſit in confeſsione explicanda qualitas mali proximo deſiderati, vel coniunctio perſonæ, cui deſideratur.

115 SVppono ex communi DD. damna proximo illata in diuitijs, in fama,& in vita, diuerſæ ſpeciei eſſe contra iuſtitiam;ac proinde voluntatem efficacem lædendi proximum in diuitijs diſtinctam ſpecie malitiam continere, ac voluntate efficaci lædendi in honore, vel in vita: & conſequenter qualitatem mali efficaciter voliti, debere in confeſsione explicari. Difficultas igitur ſolum eſt,quando non efficaciter, ſed ex odio tantum, quis deſiderat, vt ea mala aliunde proximo eueniant, ſeu quod euenerint,gaudet,quia mala illius ſunt.

116 Qualitatem mali voliti declarandã eſſe, affirmat P.Suarez *diſput.*6.*de Charitate, ſect.*2.Sylvius,& alij, apud Dianam 1.*part. tract.*7.*reſol.*30. Negant verò ipſe Diana cũ Ledeſma,& Bonacina. Lorca *de Charitate, q.* 34.*art.* 3. Luiſius de Torres ibidem *diſp.*91. *dub.*1.*in fine.*Cardin de Lugo *diſp.*16.*ſect.*5. *nu.*260.Homobonus, Valentia, & alij, quos ſequitur nouiſsimè Leander *diſp.*8 §.3.*q.*8. & Tamburin.*in Method.lib.*2.*cap.* 6.§.3.*numer.*9.

117 Ego autem vtriuſque ſententiæ Auctores facilè concilio. Aſſertio ſit. Communiter loquendo non debet in confeſsione explicari qualitas mali voliti ex odio. Probatur, quia mala volita ex odio ſiſtente in mero deſiderio inefficaci,quo quis vellet proximo ea mala aliunde euenire, vt in plurimum ſolum attinguntur formaliter per hunc affectum,quatenus mala proximi ſunt. Ergo cũ omnia ſub eadem ratione formali attingantur,non conſtituent diuerſam ſpeciem: nam in ordine ad illum affectum valdè materialiter ſe habent differentiæ ſpecificæ mali voliti:In hoc ſenſu verum habet ſecunda ſententia.Si verò (vt benè advertit Lugo)quis deſideraret ex odio ea mala,quatenus talia ſunt, nempè quatenus in diuitijs,in honore,vel vita;contrarium prorſus tenendum eſt, iuxtà dicta cap. 7. nam affectus inefficaces, vt ibi diximus,diſtinguuntur ſpecie, quando rationes formales motiuæ,&terminatiuæ illorum diſtinguuntur ſpecie;ſed iniuria proximi, vt in diuitijs diſtinguitur ſpecie ab iniuria,vt in honore, vel vita.Ergo qui complacet de malo proximi, ſeu inefficaciter deſiderat, vt in diuitijs;habet affectum inefficacem diſtinctũ ſpecie ab eo,quem haberet,ſi complaceret in alio damno proximi,vt in honore, vel in vita:ergo in tali caſu tenebitur circunſtantiam mali voliti declarare.

118 Confirmatur:quia diuerſæ ſpeciei eſt deprecari alicui mortem temporalem, quia malum materiale illius eſt,ac optare, & implorare,quod à dæmone rapiatur, quia malum ſpirituale illius eſt: ſed non alia ratione diſtinguuntur ſpecie, niſi quia voluntas tendit in hæc obiecta ſub diverſa ratione formali,nimirum, quatenus tale malum eſt: ergo quoties affectus inefficaces habuerint, pro obiecto motiuo, mali voliti qualitatẽ, tenebitur

bitur

Digitized by Google

bitur pœnitens in confeſsione eiuſmodi qualitatem explicare:& ita tradit Pat. Suarez *de Fide, tract. 3. diſp. 6. ſect. 2. n. 3.* Vbi de damno ſpirituali loquens, dicit, de hoc dubitandum non eſſe, quod tenet etiam Ioannes Sanchez *in Select. diſp. 6. n. 1.* & ego verum puto, dum non terminet affectum ſub ratione cõmuni damni præſcindentis à materiali, & ſpirituali.

119 Circa coniunctionem perſonæ, cui ex odio malum deſideramus, communis Doctorum ſententia tenet, in odio parentũ explicandam eſſe circunſtantiam perſonæ. Ita Nauarr. *in Manuali, cap. 14. num. 11.* P. Sà, *verb. Confeſsio, nu. 23.* Azor *tom. 2. lib. 2. cap. 2. q. 2.* Card de Lugo *diſp. 16. ſect. 6. n. 303.* qui addit, idem fore dicendum in peccato odij parentum in filios, vxoris in virum, & viri in vxorem. Ratio eſt, quia peccata odij in his perſonis militant directè contra pietatem, ſeu reuerentiam coniunctis debitam; ac proinde ſpecialem diſſonantiam habent, oppoſitionemque cum alia virtute à charitate:& ita tenendum.

120 Ex dictis in hoc capite, alia venit decidenda quæſtio præcedẽti ſimilis. An ſcilicet qualitas contumeliæ, v.g. quod appellaueris aliquem furem, vel hæreticum, vel ſodomitam, &c. explicanda ſit in confeſsione? Affirmant Filliucius *cap. 9. num. 322.* & Ioãnes Sanchez *in Select. diſp. 6. num. 2.* Verum contraria ſententia eſt nobis tenenda cum Azor *tom. 3. lib. 13 cap. 5 dub. 1.* Fagundez *2. præcept. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 5. num. 3.* Card. de Lugo *ſuprà ſect. 5. num. 265.* Caietan. Reginald. Sà, Molina, & alijs, quibus conſentit Diana *1. part. tract. 7. reſol. 28.* Ratio eſt, quia omnes contumeliæ eo tendunt, vt lædant honorem, ſicut omnia furta, vt lædant diuitias: ergo ſicut diuerſus modus furandi non conſtituit furta diuerſæ ſpeciei, ita nec diuerſus modus lædendi honorem conſtituet contumeliam diuerſæ ſpeciei.

121 Idem propter eandem rationem dicendum eſt de detractionibus, & de iudicio temerario: ſufficiet enim ſe accuſare; toties in materia graui temerè iudicaſſe; & toties detraxiſſe; non explicata materia, vt benè Lugo, & Diana ſuprà, quibus, licèt non ſibi conſtans, conſentit Ioannes Sãchez. De blaſphemijs non hæreticalibus, docent ſimiliter aliqui non debere explicari, an fuerint in Deum, vel in Sanctos Ita Azor, Nazarius, Homobonus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *ſuprà reſol. 50.* Sed contrarium tenent cum Suarez, Filliucius *tom. 2. tract. 25. cap. 1. num. 26.* Sanchez *in Select. diſp 6.* & plures alij. Et hoc eſt probabilius, quia cultus, & adoratio, quæ Deo debentur, diuerſæ ſunt ſpecie, ac quæ Sanctis; ergo & vitium, quo inhonorantur. Imò blaſphemiam in B. Virginem ſpecie diſtingui à blaſphemia in alios Sanctos docent Thom. Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 32. num. 59.* & Aragon *2. 2. q. 13. art. 1.* & quidem conſequenter.

CAPVT XIV.

An iudicium temerarium, & detractio diſtinguantur ſpecie in ordine ad confeſsionem?

122 RAtio dubitãdi ſumitur ex eo, quod bona exiſtimatio propria, ſeu bona opinio de proximo, quæ per iudiciũ temerarium apud iudicantem deperditur, eiuſdem ſit ſpeciei cum ea, quæ per detractionem læditur; vnde tantum videtur cõſiſtere diuerſitas in modo lædendi famam, ac proinde, quod eiuſdem ſint ſpeciei in genere moris:& ita tenere videtur Diana cum Fauſto *5. p. tr. 14. reſol. 56.* qui exiſtimat, eiuſdem ſpeciei eſſe infamare proximum dicendo falſum, ac verum dicendo:& conſequenter opus non eſſe eiuſmodi circunſtantiam in confeſſione aperire. Stat expreſsius pro hac parte Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 5. num. 10.* Vbi inquit eiuſdem ſpeciei infimæ eſſe lædere famam internè per iudicium temerariũ, & externè per detractionem, aut contumeliam. Idemque tradit Tamburin. *in Methodo expeditæ confeſſ. lib. 2. cap. 9. §. 1. numer. 5.* atque adeò in confeſsione non eſſe neceſſariò declarandam eiuſmodi differentiam.

123 Verum hæc doctrina difficultate nõ vacat: nam ſi eiuſdem ſpeciei ſunt iudicium temerarium, & detractio, neque in illis alia reperitur malitia, quam læſionis famæ: & aliunde infamare proximum, imponendo falſum teſtimonium, non diſtinguitur ſpecie ab infamare manifeſtãdo delictum verum, quod occultum erat; manifeſtè deduci videtur probabiliter ſuſtineri poſſe, iudicium temerariũ, aut falſum teſtimonium, apud vnum, non eſſe peccatum mortale. Sequelam probo, quia læſio famæ proximi apud vnum, vel alterum, non eſt culpa mortalis, iuxtà multorum opinionem aſſerentium, non eſſe mortale reuelare crimen proximi occultum, vni vel duobus, qui tem ſecreto tenebunt: putant enim hoc famæ detrimentum eſſe leue. Ita Caietanus *q. 73. art. 2. dub. 1.* Nauarra *lib. 2. cap. 4. num. 335.* Cord. *de Detractione, q. 2. concluſ. 5.* Nauarro *cap. 18. num. 33.* Reginald. & Graffius. Quibus conſentit Diana *2. part. tract. 3. Miſcell. reſol. 22. & 3. p. tract. 5. Miſcellan. reſol. 33. & 6. p. tr. 7. reſol. 9.* apud quem probabilem putant Tanner. Ionnes de la Cruz, Zambran. & alij. Ergo cum per iudicium temera-

mera.

Digitized by Google

merarium tantū lædatur fama proximi apud vnum temerè iudicantem; probabile erit,nō eſſe peccatum mortale, cum ſit probabile, detrimentum in fama apud vnum non eſſe culpam grauem. Aliunde autem, vt ait Diana ſuprà, ex eo quòd fama lædatur per impoſitionem falſi criminis, ſeu per manifeſtationem veri occulti, non mutat ſpeciem, ſed tantum eſt circunſtantia aggrauans. Ergo ſecundum probabilem opinionem, non eſt, vnde iudicio temerario, aut falſo teſtimonio, grauis malitia poſsit aduenire. Sequelam iſtam nemo concedere audebit: eſt enim contra omnes Doctores. Vide Leſsium *de Iuſtit. lib.2. cap.29. dub.2.* & Doctor Garſi *in qq. Moral. cent.2.cap.94.n.5.*

124 Propter hæc dicendum exiſtimo, grauitatem iudicij temerarij, ſeu falſi teſtimonij, ad aliam ſpeciem malitiæ contra iuſtitiam reducendam eſſe; & conſequenter eſſe obligationem diſtinguendi in confeſsione iudicium temerarium à detractione criminis veri: ſecus autem à falſo teſtimonio apud vnum tantùm, à quo materialiter tantum diſtingui videtur per diſtinctionem ſubiectorum. Ratio à priori deſumenda eſt ex diuerſa habitudine ad rationem, quam omnes Theologi cognouerunt. Poteſt inſuper ſuaderi paritate deſumpta ex furto. Nam ſi in præſentia domini contra eius voluntatem res ſua auferatur, ſuperadditur, ratione modi auferendi, noua alia ſpecies malitiæ, ratione iniuriæ contra honorem, quæ appellari ſolet rapina, vt cum D.Thoma, & Caietano docet Leſſius *lib.2.de Iuſt.cap.12.dub.2.n.8.* Ergo ratione modi auferendi famam per iudicium temerarium, aut falſum teſtimonium, noua etiam malitiæ ſpecies diſtincta à læſione famæ ſuperaddenda eſt: & hoc ni fallor, eſt cōmunis ſententiæ fundamentum.

125 Eſt tamen advertendum, iudicium temerarium non ſemper interuenire, quando ex leuibus, & inſufficientibus indicijs de proximo malè iudicatur: vltra hoc enim requiritur, quod ex plena deliberatione fiat, & abſque formidine partis oppoſitæ: quoties enim cum formidine iudicatur, non eſt iudicium temerarium, ſed ſuſpicio, quæ licet ex leuibus, & inſufficientibus indicijs orta, non eſt culpa mortalis, vt docent Ioannes de la Cruz *in Direct.p.8.q.1.dub.2.concl.* 2. cum Roſella, Armilla, & alijs, & cum Fauſto, Layman, & Nauarra, tenet Diana *3.part.tract.5. Miſcel.reſol.*31. Ratio deſumitur ex D Thoma aſſerente, nullum iudicium citra certitudinem eſſe peccatum mortale; quia non videtur per illud grauis iniuria proximo irrogari, cum talis ſuſpicio ſit quoddam iudiciū imbecillum cum notabili formidine de oppoſito. Audi Angelicum præceptorem 2.2. *q.60.art.3.* *Cum aliquis pro certo malitiam alterius æſtimat ex leuibus indicijs, ſi ſit de aliquo graui, eſt peccatum mortale.* Sic ille, quem ſequuntur Doctores citati; & nouiſsimè ſubſcripſit Doctor Garſi vbi ſuprà *numer.*25.

126 Ex quo Caietan. *in Summ. verb. Iudicium temerarium.* *Si autem iudicat de peccato mortali, & non aſſertiuè in corde ſuo determinat, quamvis credat firmiter, & temerariè, non peccat mortaliter, quia nō diffinitiuè iudicat, * id eſt, non iudicio certo, quia remanet formido de oppoſito, vt exponit Gaugericus ibidem. Ex quibus obiter obſerua, firmam credulitatem non eſſe idem, ac iudicium certum, vt falsò cēſet Baronius, *fol.* 101. & 181. contra Amadæum, dicens eum, dum negat, * controuerſiarum Scholæ Thomiſtæ ſe prorſus ignarum procedere.* Sed vir religioſus exceſsit, quia Amadæus ibi ſequitur M.Serra 2.2.*q.*33.*art* 7. ſic exponētem D.Thomam: & ita docet Caiet. ſup. vbi firmam credulitatem non excludere formidinem de oppoſito ſupponit, & cum opinione temeraria componit. Qui enim ſuſpicatur, vel opinatur, ſimul putat tacitè, vel expreſsè, ſe poſſe facilè decipi. Imò vt in plurimum ex leuibus indicijs non ſuſpicamur malum de proximo, niſi ex errore intellectus, quo apprehendimus illa ſigna, tanquam ſufficientia ad ſuſpicionem: ſi autem ex ſe ſufficientia ſint, aut talia prudenter cenſeantur, non ſolùm non erit iudicium temerarium, ſed ſuſpicionis etiam culpæ omninò experſ erit, ſicut, & opinionis temerariæ.

127 Si verò vt inſufficientia apprehendantur, nequibit intellectus ad ſuſpicionem moueri, ni fortè ex maleuolentia, & prauo affectu voluntatis erga alterum: voluntas enim efficere poteſt, vt intellectus rationes leuis alias momenti, vehementius apprehendat, illiſque moueatur ad iudicandum, non ſolum cum formidine, ſed etiam certò eſſe verum, vt benè Coninch *de Fide, diſp.14.dub. 2.num.*8. Vnde concludo cum Diana ſuprà, & cum Molina Dicaſtillo, & Tāburino, quos ſequitur Doctor Garſi eos citans vbi ſuprà, *cent.2.cap.94.num.*38. omni odio, & prauo affectu ſecluſis, raró, vel nunquam iudicium temerarium contingere, ſi enim ſuſpicio, & opinio, etſi temerariæ, ex ſuo genere, mortalia non ſint, vt ait Caietanus ſuprà, & 2.2. *q.60.art.3.* (cui adhærent Layman, Nauarrus, & Tamburinus apud Garſi ſuprà) iudiciū abſque formidine de oppoſito, difficilè his deficientibus, admittam.

128 Adnorare hic oportet Baronium vbi ſupra impoſuiſſe Amadæo, quod ex D.Thoma, & Caietano * inter probare iudicium pro-

probabile Synonimum eſſe cum certa,& firma credulitate,*Verum ly *certa* ex ſuo cerebello Baronius addit; Amadæus enim ſolum dixit cum Mag.Serra 2.2. q. 33.art.7. firmã credulitatem, prudenti principio innixam eſſe iudicium probabile, iuxtà Diu.Thomæ verba ibi,excuſantis à denunciando,qui *firmiter exiſtimaret*, (correctionem profuturã) *id eſt*,inquit Serra *prudenter, & probabiliter*. Vndè conſtat firmam credulitatem,ſecundũ D.Thom. prout à Mag. Serra explicatum, aliquando eſſe idem cum opinione probabili,aliquando verò cum opinione temeraria, ſeu improbabili, vt à Caietano vſurpatur. Quæ ſi animaduertiſſet Baronius,à conuicijs abſtinuiſſet. Sed omiſsis nugis. Exiſtimo firmum iudicium valdè impropriè appellari, quando iudicans non redditur per illud certus abſque vlla formidine de veritate rei iudicatæ,vt benè cum Molina, Filliucio,&Reginaldo tenet Bonacina *de reſtit.diſp.2.quæſt.7.punct.1.* Firmum enim non eſt, quod formidoloſum,& imbecillum.Sic iudicij firmitatem explicant D.Antoninus, Angelus, & Roſella,quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *lib.2.de Matrim.diſp.44.num.3.* Quamuis Caietanus,& M.Serra aliter accipiant ex Sylueſtro *verb. Matrim.8.q.13.dicto 2.dicente*:mulierem credentem ex probabili cauſa virum eſſe mortuum, poſſe ad ſecundas nuptias tranſire.& tamen inferius adhunc tranſitum ait:**Requiritur firma credulitas ex cauſa probabili*.*Firmam exponens,prout opponitur *dubitationi*. Quibus ſatis innuit probabile iudicium firmam credulitatem inuoluere,nam qui probabiliter iudicat, nõ dubitat; ſed formidinem de veritate rei iudicatæ habet.Propter quorum authoritatem dixi vbi ſuprà,non eſſe idem apud Thomiſtas firmam credulitatem,& iudicium certum.

129 Temerè de aliquo iudicare,eſſe ſpurium,vel illegitimum,vel Iudæum, excuſant à mortali Leſsius *lib.2.de iuſt.cap.29.dub.2.num.14* Nauarr.& Azor, & putat probabile Diana illos citans 5. *part. tract. 5.reſol. 68.* dummodo proximo aliud non eueniat damnum. Verùm Hiſpanis adeò infame eſt à Iudæis originẽ ducere, vt hæc iniuria nequeat leuis iudicari, cùm ægrius communiter ferant, quàm ſi aliud quodvis malum graue ipſis falsò impingeretur,vt benè Eſcobar *de Nobilitate,1.p.q.8.ſ.2.num.33.* Quapropter exiſtimo culpam mortalem in eiuſmodi iudicio temerario, ſicut & in falsò teſtimonio, apud vnum interuenire: de quo nemo dubitat.

130 Tandem aduertendum eſt, iniuriam in parentes ſpecialem habere malitiam contra pietatem in confeſsione explicandam, vt benè Bonacin.*de Pœnit.diſput.5.q.5.ſect.2.punct.2.diffic.3. num.15.* Quod de peccatò detractionis loquens tradit etiam Sotus *in 4.diſt.18. q. 2.art. 5.* idemque dicendum eſt cum Lugo ſuprà *ſect.6.nu.307.* de graui infamatione fratris,de vulneratione graui, ſeu fratricidio,de quibus dubitari nequit,continere ſpecialem deformitatem contra amorem fratribus debitum.Ex quibus concludo, iudicium temerarium, ſeu falſum teſtimonium contra parentes,ſeu fratres,nouam ex hoc capite contrahere malitiam, quæ vtpotè ſpecie diſtincta debet in confeſsione declarari.

QVÆSTIO IV.

De circunſtantia Vbi.

Circunſtantiam loci per adverbium *vbi* deſignamus, quæ cum aliquando ſpeciẽ peccati mutet, & aliquando intra eamdem aggrauet, opus erit in præſenti hoc examinare. Peccata prohibita intuitu loci ſacri ſunt tantùm quatuor,furtum, homicidium, ſeu grauis effuſio ſanguinis, effuſio voluntaria ſeminis, & violatio immunitatis Eccleſiæ. Ita omnes Doctores.

CAPVT PRIMVM.

De furto commiſſo in loco ſacro.

1 Svppono ex communi Doctorum conſenſu, furtum rei ſacræ, ſiue fiat in loco ſacro,ſiue non, nouam continere ſpeciem ſacrilegij ratione ſpecialis prohibitionis ex motiuo religionis. Sic Henriq. *lib.2.de Pœnit.cap.6.num. 5. in Gl ſſ.litt.N.* Turrecremata, Tabiena, Angelus, Sylueſt. Fumus,& Fagundez eos citans *2.præcept.Eccleſ.lib.4 cap.4.num. 9.* Et ita deciſum iudicò à Ioann.Pap.VIII. *in capit.quiſquis inuentus 17.q.4.* Scio oppoſitum tenere M.Lopez, & Lublinum, quando res ſacra,v.g.Calix,nõ eſt alicuius Eccleſiæ, quod putat probabile, eos citans Leand. *hic diſp. 8. §. 4.q.21.* Sed mihi non placent; quia verè eſt furtum rei ſacræ, licet nullius ſit Eccleſiæ, id alicuius perſonæ particularis.

2 Difficultas igitur ſolùm eſt, an furari rem non ſacram in loco ſacro contineat ſpeciem ſacrilegij?Ratio dubitandi ſumitur ex prædicto *cap.quiſquis*: Vbi Pontifex, inquit, commiti ſacrilegium auferendo non ſacrũ de ſacro.Et ideò affirmatiuam partem ſuſtinent Sylv.*verb.Sacrileg.§.2.*Nauarr.*in Sum. Latina cap.6.num.4.* Suarez *lib. 3. de Relig. cap.5.num.7.* Laym.*lib.4.tract. 10. cap.7.n. 18.* Vazq.Nugn.&alij,quos refert,&ſequitur Bonacin.*1.præcept.Decalog. diſp. 3. quæſt.6. punct.*

*punct.vnic.num.*17. Rebell. Regin. & Ledeſma, apud Dian. 1.*part. tract.* 7.*reſol.* 27. qui omnes exiſtimant, quodcumque furtum, in loco ſacro commiſſum, continere nouam ſacrilegij ſpeciem in confeſsione explicandam.

3 Cæterùm probabilius eſt oppoſitum, niſi caſu, quo res non ſacra, ſeu profana, dicata, vel commodata ſit cultui Eccleſiæ, vel ſub ſpeciali eius cuſtodia; ita vt Eccleſia de illa teneatur. Itaque ad hanc ſpeciem malitiæ contrahendam requiritur, quòd res non ſacra ſit aliquid loci ſacri. Sic tenent Sotus *in* 4.*diſt.*18.*quæſt.*2.*art.*4. Henriq. *de Pœnit. lib.*2.*cap.*6.*num.*5 Caietan. Luis Lop. & Palat. quibus citatis, conſentit Fagund. ſuprà, & cum Leſsio, Coninch, Ioann. de la Cruz, & alijs tradunt Lugo *diſp.*16. *ſect.* 10.*num.* 460. & Leand *diſput.*8.§.4.*quæſt.*18. Ratio eſt, quia verba illa Pontificis: * *Non ſacrum de ſacro** reſtringenda ſunt; ita vt minus extendantur, quàm ſi dixiſſet, *non ſacrum in loco ſacro*: ſtrictè autem accepta indicare videntur ad ſacrilegium incurrendum opus eſſe, quod res profana ſit aliquid loci ſacri.

4 Hinc fit primò, iuxtà præfatos Doctores, non eſſe ſacrilegium, & conſequenter nec circunſtantiam in confeſsione explicandam, ſi quis in Eccleſia furetur crumenam, etiam à Sacerdote, vel ſcamna, tapetia, & ſimilia, non concurrentibus, quæ nuper diximus, ad ſacrilegium contrahendum requiſita. Fit ſecundò contra Cordub. *in Summ. quæſt.* 13. & contra Fagund. *ſupr. cap.*4.*num.*11. eum, qui, dum confitetur, furatetur à confeſſariò rem modicam, non peccaturum mortaliter, quia furtum illud leue concomitanter ſe habet ad confeſsionem, ſicut quodlibet aliud veniale, quod eodem tempore committeretur: cum his autem benè componitur recta diſpoſitiò ad abſolutionem, vt benè Lugo ſupr. *ſect.*10.*num.*474. Si verò confeſsio aſſumeretur, vt mediū ad furtum leue, videtur ſentire Lugo cum Fagundez, interuenire culpam grauem ſacrilegij: ſed oppoſitum verius iudico: nam aſſumere confeſsionem, vt medium ad vanam gloriam non eſt mortale, vt tradit ipſe Lugo *ſect.* 9. contra Sylveſt. Angelum, & alios. Ergo neque aſſumere, vt medium ad furtum leue: finis enim vtrobique venialiter tantùm malus eſt; ac proindè reddere nequit grauiter peccaminoſam actionem de ſe leuem.

5 Rogabis, an qui rem ſacram de loco ſacro furaretur, teneatur in confeſsione explicare vtramque circunſtantiam rei, & loci? vel ſatisfaciat dicens, furatum eſſe rem ſacram, non explicando locum ſacrum? vel furatum eſſe rem de loco ſacro, non explicādo eſſe ſacram? Non teneri vtramque circūſtantiam manifeſtare, ſed vnò, vel altero modo ex dictis, ſatisfacere, tenet Fagundez *de præcept. Eccleſ. lib.*4. *cap.* 5. *num.*21. *in fine*, quod tractandum remiſerat *cap.* 4. *num.* 12. conſentit etiam Diana 1.*p.tr.* 7. *reſ.*22. Probant, quia vtraque circunſtantia ad eamdem rationem formalem virtutis religionis ſpectat, nec multum variat iudicium confeſſarij. Sed contra primò, quia, vt iſti Doctores fatentur, quādo votum caſtitatis ſe habet ex parte vtriuſque delinquentis, non ſatisfacit quis in confeſsione declarans proprium votum, & excludens alienum, licèt vtraque circunſtantia voti ad eamdem rationem formalem virtutis religionis pertineat. Contra ſecundò; quia hæc non cohærent cum his, quæ docet ipſe Fagund. *ſupr. cap.* 4. *num.*9. *in fine*, vbi ex communi Theologorum ſententia defendit, eſſe tres ſpecies ſacrilegij. Primam, furari rem ſacram de loco ſacro. Secundam, furari rem ſacram de loco non ſacro. Tertiam, furari rem non ſacram de loco ſacro: ergo iuxtà ipſius doctrinam; ſi non explicetur circunſtantia loci ſacri, non manifeſtatur prima ſpecies ſacrilegij, quam contraxit, ſed ſecunda. Et ſimiliter ſi non explicetur circūſtantia rei ſacræ, ſed tantum loci, non prima, nec ſecunda ſed tertia ſpecies ſacrilegij explicabitur. Ac proinde, vel dicēdum eſt, vnicam tantùm dari ſpeciem infimam ſacrilegij in his furtis; vel neceſſariò confitendas circunſtantias rei, & loci ſacri: vt cum Alcozer exiſtimant Lugo ſupr. *num.*471. & Ouiedo 1.2.*tr.*6.*controu.*5.*punct.*3.*num.*32. Ego verò iudico, non tres, ſed vnicam eſſe ſpeciē ſacrilegij; vt ſentit Diana, & non ſatis ſibi conſtans Fagund. nullum enim caput inuenio ad diſtinctionem ſpecificam conſtituendam. Cæterùm ſi iuxtà hæc principia duplex numero malitia, vel ſaltem vna duplo maior in eo peccato reperiatur, vt ſupponunt communiter Doctores, tenebitur pœnitēs, vt illud ſatis explicet, voce aliqua vti, quæ confusè peccatum commiſſum ſignificet, & nō aliud longè minoris malitiæ, v.gr. *commiſi furtum ſacrilegium*: Sic enim nulla malitia inexplicata manebit. Vel vt ego verius reputo conſequenter ad ſuperiùs dicta *diſp.*2.*quæſt.*5.*numer.*9.*&* *ſeq.* vtraque circunſtantia explicari debet, quia licèt ſpecie non diſtinguatur; conſtituit duplex peccatum in morali prudentum acceptione, ſicut de circunſtantia duplicis voti diximus ibi, *num.*16.

CA-

CAPVT II.

De effuſione ſeminis, vel ſanguinis in loco ſacro.

6 SVppono primò per textus *in cepit. vnico, de conſecr. Eccleſ. in 6. cap. Eccleſ. de conſecr. diſt. 1. cap. fin. de conſecr. Eccleſ. cap ſignificaſti de Adulter.* & alijs iuribus, ſtatutum eſſe, Eccleſiam violari per effuſionem ſanguinis, vel ſeminis, ac proindè non poſſe in eis, donec reconcilientur, celebrari. Vndè prouenit, prædictam ſanguinis, vel ſeminis effuſionem ſacrilegam eſſe, vtpotè ſanctitati loci oppoſitam, & ex motiuo religionis ab Eccleſia prohibitam, vt docent communiter omnes, tàm Theologi, quàm Canoniſtæ. Suppono ſecundò, Eccleſiam non pollui, nec violari per ſanguinis, vel ſeminis effuſionē, niſi notoriæ ſint, vt docet Vazq. 1. 2. *diſp.* 98. *cap.* 3. *num.* 2. & Card. de Lugo *diſp.* 16. *ſect.* 10. *num.* 462. & tanquam veriſsimam ferè omnium ſententiā ſupponit Sanchez *de Matrim. lib.* 9. *diſp.* 15. *num.* 10. & cum Suar. Nauarr. & alijs Fagund. 2. *præcept. Eccleſ. lib.* 4. *cap.* 4. *nu.* 24. quam tenet cum alijs M. Ioan. de la Cruz 2. *p. direct. de ſacrif. Miſſ. q.* 3. vbi ſic:* Violatur Eccleſia pollutione voluntaria, & publica, non per pollutionem, aut coitum occultum, etſi à duobus, vel tribus ſciatur, dum non publicatur, ita Palud. *in* 4. *q.* 8. *art.* 4 & Sotus *diſt.* 13. *art.* 3. * & ſequitur M. Acatius de Velaſco *tom.* 2. *verb. Igleſia, reſol.* 77. *num.* 6. vbi ait: Advierten los Doctores, que las tales acciones deben ſer publicas, porque ſi ſon ocultas, comunmente afirman, q̄ por ellas no queda poluta la Igleſia. * Imò addunt alij, non ſufficere delictum eſſe notorium, ſed vltra requiri, quod per ſententiam iudicis declaretur, Eccleſiam eſſe pollutam, vt inducatur obligatio abſtinendi à celebrādis Miſſis, & Officijs Diuinis, & à ſepeliendis fidelibus. Ita Diana 6. *p. tr.* 6. *Miſcell. reſ.* 27. apud quē probabile putant Suarez, Fagund. & Martinus de S. Ioſeph. *in Monit. tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 15. *de Euchariſt. num.* 7. Videatur etiam Diana *p.* 11. *tr.* 2. *reſol.* 59. vbi iterum de hac quæſtione.

7 Difficultas eſt, an quando Eccleſia non violatur, eo quod ſanguinis, vel ſeminis effuſio ſit occulta, contrahatur malitia ſacrilegij in confeſsione explicanda, ſiue effuſio ſeminis per pollutionem, ſiue per copulam cōiugalem, vel per illicitam contingat? Affirmant Fagundez ſuprà *cap.* 4 Suarez *tom.* 1. *de Religione, lib.* 3. *cap.* 7. *nu.* 4. Bonacina *de Matrim. q* 4. *punct* à *vltim.* Cardin. de Lugo vbi ſupr. Palud. D. Anton. Adrian. & Nauar. quos citatos ſequitur Sanchez *lib.* 9. *de Matrim. diſp.* 15. *num.* 11. Eorum fundamentum eſt, quia per talem ſeminis, vel ſanguinis effuſionem ex natura facti, & per ſe polluitur Eccleſia: ſi enim ille actus fieret poſteà publicus, Eccleſia pollueretur, & reconcilianda foret, vt deciditur *in cap. ſignificaſti, de Adulterijs*: ergo à principio fuit ſacrilegus, & contra Eccleſiæ prohibitionem, quia non incipit eſſe contra illam, quādo poſteà publicatur: ergo ab initio malitiam illam contraxit, licèt verum ſit, neminem teneri abſtinere à celebratione in ea Eccleſia, dùm talis actus permaneat occultus.

8 Hoc fundamentum non multum habet ponderis: quid enim prohibet, quod Eccleſia cenſeatur polluta, & violata, dum primum ſanguinis, vel ſeminis effuſio fiat publica, & notoria, & tamen, quod in prædicta effuſione occultè facta, nulla interuenerit ſacrilegij culpa? Nonne ita potuit per ſacros Canones ſanciri, vt ſola effuſio notoria, & publica in fieri, ex motiuo religionis ſit prohibita? Si igitur Eccleſia, quæ poſita ſeminis, vel ſanguinis effuſione non erat adhuc polluta, incipit poſteà talis eſſe abſque nouo actu, & abſque noua culpa, vbi primum prædicta effuſio publicata fuerit, vt inquit Sāchez, cur dicere non poterimus, Eccleſiam pollui, & violari poſſe abſque culpa aliqua ſacrilegij idque euenire, quoties ſanguinis, aut ſeminis effuſio occultè contigerit, & poſteà publicetur; ac proindè prohibitione canonica tātum eſſe prohibitos prædictos actus publicè, & notoriè patratos.

9 Propter hæc ſecunda, & fauorabilior ſententia tenet, ſeminis, vel ſanguinis effuſionem in loco ſacro, ſi occultè habeantur, non continere malitiam ſacrilegij, & per conſequens circunſtantiam loci non eſſe neceſſariò in confeſsione explicandam. Sic M. Zanard. *p.* 1. *Direct. de Sacr. Matrim. cap.* 41. *fol. mihi* 898 dicens: * Non erit peccatum mortale (nempè ſacrilegij) ſi copula, ſiue licita, ſiue illicita, ſit ſecreta, quia tantū propter publicam pollutionem ſeminis, vel ſanguinis, Eccleſia vt polluta reconciliatur. * Quem ſequuntur Eman. Rodrig. *tom.* 1. *cap.* 243. *n.* 19. Fr. Baſil. de Leon *de Matr. lib.* 10. *cap.* 10. *nu.* 15. M. Victorell. Graſſius, & Sayr. apud illum, & viri doctiſsimi apud Dicaſtillo *de Pœnitēt. diſp.* 1. *dub.* 8. *n.* 651. Item Caſpenſ. Trull. Baſſæus, Caram & alij apud Dian. *p.* 9. *tr.* 9. *reſ.* 5. & probabilem ipſe putat *p.* 1. *tr.* 7. *reſol.* 25. *&* 26. *& p.* 2. *tract.* 3. *Miſcell. reſ.* 13. *& p.* 7. *tr.* 11 *reſol.* 31. Sicut, & Naldus, *verb. ſacrileg. n.* 12. Leand. à Sacram. *tom. de Pœnit. tract.* 5. *diſp.* 8. *q.* 9. & Machad. *tom.* 1. *lib.* 2. *p.* 3. *tr.* 4. *docum.* 3. *n.* 11. & nouiſsimè amplectitur R. P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.* 17. *dub.* 77. & doctiſsimus Pat. Fr. Franciſc. Pichon *in tr. de*

Ma-

Matrim. diſp. 7. ſect. 5. n. 150. vbi ſic:* Niſi delictum effuſionis ſeminis ſit publicum, non polluitur Eccleſia. Vndè ſi effuſio ſeminis ſit occulta, etſi ſit grauiter peccaminoſa, non contrahit malitiam ſacrilegij. Ita communis ſententia Auila, Azor, Toledo, Ponce.* Hanc ſententiam eſſe ſatis probabilem dicit Vazq. 1. 2. *diſp. 98. cap. 3. n. 6.* Cui conſentit Hurtad. Complur. *de Matrimon. diſp.* 10. Lugo vbi ſuprà, & Tamburin. *in Method. exped. confeſſ. lib. 2 cap. 7. § 5. num.* 35. Pro eadem militant Barboſa, & alij, quos citatos ſequitur Sachus ex Ordine Minorum, in Faſciſculo Flor. *lib. 1. tract. 3. cap. 3. dub.* 10. & D. Frãciſc. Verde in Opuſculo pro Caramuele *q* 4. § 89 *fol.* 56.

10 Eamdem opinionem, loquentes de concubitu coniugali occulto, tuentur Angles, Man. Rodrig. Vega, & alij apud Sanch. *ſupr. num* 10. & fauet M. Sotus *in 4. diſt.* 32. *art.* 3. vbi ſic:* Quando talis concubitus eſt ſic occultus, vt in publicum venire non poſsit, tunc fortè non eſt coniugibus peccatũ mortale: nam vt *diſt. 13. q. 2. art.* 3. ſcripſimus, niſi de violatione legitimè conſtiterit, non eſt à celebratione abſtinendum, ob idque iniuria non eſt adeò atrox cenſenda.* Sotum ſequitur Mag. Ludouicus Lopez 1. *part. instructory, cap. 82. § at verò*, ibi: * Si tamen ſit ſecretus talis concubitus, quia ſecundum Sotum, & Theologos non indiget reconciliatione Eccleſia, fortè, inquit Sotus, non eſt peccatum mortale, cui ego aſſentior, *& infrà * Dum talis concubitus cum vxore eſt ſecretus, excuſatur à mortali ratione non tantæ irreuerentiæ, & quia per talem actum non violatur locus ſacer. * Sic Lopez cum Soto vbi ſuprà. Quorum ratio, aut nullius ponderis eſt, aut æque probat, eximendas eſſe à malitia ſacrilegij, pollutionem, & ſimplicem fornicationem, ſi occultè fiant, vt benè notauit Sanchez ſuprà *num.* 10. * Et ratione, inquit, huius ſententiæ apertè colligitur, fornicationem occultè admiſſam in loco ſacro, non habere malitiam lethalem ſacrilegij, atque ita loci circunſtantiam non eſſe neceſſariò tunc confitendam, quia vt probauimus *num.* 4. tota ſacrilegij mortalis deformitas ex loci ſacri pollutione petenda eſt. At ceſſat pollutio, vbi eſt fornicatio occulta.* Quod autem malitia ſacrilegij ex loci ſacri pollutione proueniat, aut ex eo, quod Eccleſia violetur, tradunt apud Sanchez ſuprà Palud. Sotus, Caietan. Armilla, Victoria, Ioannes Nider, Petrus de Ledeſma, & plures alij, & approbauit Ludouicus Lopez loco citato: indeque infert *cap.* 33. Concubitum coniugalem publicum habere malitiam ſacrilegij, *cum per illum violetur locus ſacer.*Igitur quicumque alius concubitus, ſi ſecretè fiat, malitiam ſacrilegij non habebit: Vndè inconſequenter de non coniugatis aliter ſentit alibi author iſte, vt iam diu notaui. Hæc conſequentia ex principijs iactis legitima eſt, & hoc ſyllogiſmo breuiter demonſtratur. Effuſio ſanguinis, vel ſeminis in loco ſacro, eatenus eſt ſacrilegium, quatenus per illam locus ſacer violatur, ſed nulla effuſione ſeminis occulta violatur, vt omnes citati docuerũt: Ergo nulla effuſio occulta eſt ſacrilegium. Vt omittam iuxta M. Sotum *in 4. diſt* 32 *q. vnic. art. 3. ſuprà citato*, violationem loci ſacri occultam fortè non ſufficere ad peccatum lethale ſacrilegij, eo quòd Eccleſia ſolùm prohibet celebrare in Eccleſia violata,* quando violatio eſt publica, nam ſi ſit occulta, nec opus eſt Miſſas, & ſacrificia ſuſpendere, neque Eccleſiam reconciliare, & eſt inquit, opinio communis, vt Sylueſter refert.* Si ergo conceſſa violatione Eccleſiæ, non eſt adhuc ſufficiens fundamentum ad grauem culpam effuſionis, ſi occultè contingat, quãtominus, ſi propterea ad violationem inſufficiens adſtruatur?

11 Ego verò ex vtriuſque ſententiæ fundamentis, mediam carpens viam exiſtimo, malitiam ſacrilegij tunc interuenire, quando vel prædicti actus publicè fiunt, vel in his circunſtantijs, vt prudenter timeri poſsit publicandos: ſecus verò minimè. Moueor, quia vt fatentur Doctores ſecundæ ſententiæ, eatenus illi actus malitiam ſacrilegij participat, quatenùs locus ſacer per illos profanatur, eiuſque benedictio tollitur, ſed per tales actus, licet ſecretò habitos, adueniente poſteà publicatione, locus ſacer profanatur, eiuſq; benedictio tollitur Ergo ſi ſecretò faciens nõ ſibi ſuadeat probabiliter non eſſe publicandos, iam quatenus eſt ex ſe habet voluntatem violandi, profanandique locum ſacrum, & conſequenter non poteſt non delinquere cõtra religionem: nec aliud, ni fallor, probant argumenta primæ ſententiæ, nec fundamenta ſecundæ aliud ſuadent. In hanc ſententiã; vt à me explicatam, voco M. Sotum *verb. ſuprà datis, in 4. diſt. 32. art.* 3. excuſantem à malitia ſacrilegij coniugatorum concubitũ in loco ſacro, *quando eſt ſic occultus, vt in publicum venire non poſsit *

12 Non me latet Vincentium Baronium ægrè ferre, M. Sotum in huius opinionis patrocinium advocari, vt videre licèt in opere cõtra Amadæum *diſp. 2 ſect. 3. art. 2 § 3. fol.* 240 vbi non ſolùm negat, vel ſubdolè tacet verba nuper adducta, ex M Soto, ſed alia cõtraria illi affingit: dicens M. Sotũ loco ab Amadæo citato (nempè *in 4. diſt. 32. q. vnic. art.* 3) de cõiugatis ſermonẽ inſtituẽdo affirmaſſe; rã exigere, quã reddere in loco ſacro eſſe peccatũ mortale, eo quod locus ſacer violetur, &

& ſacris celebrandis ineptus fiat: *Quapropter eiuſmodi effuſio ſacrilegium eſt, ſiue clam, ſiue publicè fiat, dummodo ſit voluntaria.** Ita (inquit Baronius) habet Sotus, * ſed homo non ſolum hoſtem finxit; ſed verba, quia illa *ſiue clam, ſiue publicè fiat*, apud Sotum non inveniuntur, ſed ex vnico figuli cerebello ortum habuere: prætetquam quod, & verbis M. Soti ſuperius adductis expreſsè contradicunt, & etiam alijs eiuſdem *in 4. diſtinct. 13. quæſt. 2. art. 3. verſ. Art 4.* infrà referendis. Et forſan, vt calumniam occultaret Baron. affinxit Amadæo, citaſſe Sotum *diſt. 33. quæſt. 2. art. 3.* cùm tamen Amadæus non *diſt. 33.* ſed 32. nec *quæſt. 2.* (quia vnica tantùm in hac diſt. continetur) Sotum referat. Addit Baronius, malè omninò in noſtræ opinionis patronum advocari Caietanum. * Nam Caiet. inquit, falsò citatur ab Aquila *tom. 1. tract. 17. reſol. 12.* quia nil habet eo tractatu, ſed 31. *reſp. 12.** Sed miror Baron. ignoraſſe *tra. 17. reſp. tom. 1. Opuſc.* Caiet. eundem eſſe, cum 31. In cuius fidem, ne curioſus lector hæreat, duos omni exceptione maiores teſtes advoco, Sãchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 15. num. 21.* ibi: * Vt optimè, inquit, docet Caietanus *in Opuſc. tom. 1. tract. 17. reſp. qui eſt trigeſimus primus, reſponſ. 12. dub. 2.* * & Reu. Candid. M. Sacri Palatij *tom. 2. diſquiſ. 24. art. 23. dub. 41.* ibi: * Videatur Caietanus *in Opuſc. tom. 1. tract. 17. reſponſ. qui eſt 31. reſp. 12. dub. 2.* * En Baroni mala citationis fides tua eſt, cùm vnus, & idem ſit locus, & à Sanchez, & M. Candido pro opinione præfata allegatus. Sed quidquid in hoc loco Caietanus tradiderit (à quo ego pro ea citando, conſulto abſtinui) credo tamen, multum fauere 1. 2. q. 7. *in commentario*, vbi ſic ait: * Circũſtãtia ſacri loci illa ſola ad ſacrilegij ſpeciem trahit, quæ ſanctitati loci directè opponitur, aut annexa immunitati, vt effuſionis ſanguinis, aut ſeminis humani (attende) quæ impediunt, exhibendum ibidem Diuinum cultum. * Cum autem, ſi occultè fiant, Diuinum cultum non impediãt, vt tradunt communiter Doctores ſuprà citati, ſequitur apertè, Caietanum non incongruè in patronum noſtræ ſententiæ advocari. Maximè cum ipſemet *in Summ. verb. Sacrilegium* dixerit, conſiſtere in eo quod, * aut ſanguine, vel ſemine humano voluntario, locus ſacer violetur. * His autem occultè contingentibus non violari, conſtat ex dictis *num. 6.*

§. Vnicus.

Quid de concubitu coniugali?

13 MAior eſt difficultas, an concubitus coniugalis, extra caſum neceſsitatis, ſit prohibitus in loco ſacro? Negant non pauci, qui proindè per illum, etiam publicum, Eccleſiam non violari, nec ſacrilegij malitiam contrahi defendunt. Ita apud Sanchez *ſupr. n. 7.* tenent Gloſſa, Hugo, Laurent. Gandulf. Archidiacon. Henricus, Roſella, Gerſon: quos ſequitur Baſilius de Leon *lib. 10. de Matrim. cap. 10. num. 13.* vbi, his, & alijs citatis. Sic ait: * Horum accedo ſententiæ hac inductus ratione. Quia actus maritales in loco ſacro non habent labem ſacrilegij ex naturali, aut diuino iure, ſed tantũ ex conſtitutione Eccleſiaſtica, quæ ſtatuit nonnullis actibus Eccleſiam violari, & reconciliandam eſſe, vt dicebam ſuprà. Videamus ergo, an Ius Eccleſiaſticum ſtatuat, maritali effuſione ſeminis locum ſacrũ pollui. Si enim non ſtatuit, non eſt cur dicamus, actum maritalem in loco ſacro, etiam extra caſum neceſsitatis, eſſe ſacrilegum, imò neque culpabilem, ſi ſcandalum abſit. Adducitur ergo textus *ex cap. ſignificaſti. de Adulterijs.* At ibi eſt ſermo de copula Clerici cũ alterius vxore. *In cap. Eccleſijs, diſt. 68. & de conſecr. diſt. 1. quod deſumitur ex Concilio Niceno*, tantùm dicitur, violari Eccleſiam, ſi cuiuſcũque, hoc eſt, ſiue viri, ſive fœminæ pollutione maculetur. Eo autem verbo non ſignificatur maritalis actus. Atque idem dico *de cap. fin. de conſecr. Eccleſ.* Debet ergo eſſe illicita ſeminis effuſio. Actus autem maritalis ex ſe nõ eſt illicitus, & ex iure non oſtenditur illicitus. Ergo non eſt, vndè dicamus eſſe illicitum, & ſacrilegiũ in loco ſacro. Quod etiam à ſimili oſtendi poteſt in effuſione ſanguinis, quæ quãdo iuſta eſt, nõ habet ſpeciẽ ſacrilegij. Reſtat ergo, vt tantũ effuſione ſeminis ex ſe illicita, & quæ cũ peccato mortali fit, polluatur Eccleſia, & illa ſola commiſſa in loco ſacro habeat ſpeciem ſacrilegij. * Hactenus Baſilius.

14 Hanc ſententiam, etſi cum formidine, tenuit etiã M. Sotus *in 4. diſt. 13. q. 2. art. 3. §. ait 4. S. Thom.* vbi ſic: * Violatur Eccleſia per quamcũque illicitam ſeminis effuſionem in vigilia, vt habetur *cap. ſignificaſti de Adulterijs.* De qua etiam effuſione ſeminis, & ſanguinis, habetur etiam *de conſecr. diſt. 2. Canone Eccleſijs.* Et *de conſecr. Eccleſ. vel altaris, cap. fin.* tametſi de coniugali cõcubitu dubiũ ſit inter Doctores: Et forſan per illum concubitum non violatur; nam pœnæ ſunt reſtringendæ * Sic Sotus, cuius opinionem abſque formidine ſequuntur Martinus de S. Ioſeph.

in

Digitized by Google

in monitis Confeſſ. *tom.1. lib.1. tr. 50. de Matrim. n.2.* Maſcareñas *tom.1. de Sacr. tr. 5. nu.* 199. Vbi pro illa refert Angelum, & Sylveſt. Hurtad. *diſp.4. de Sacrific. Miſſæ, diffic. 7.* Fr. Franciſc. Pichon *tom. de Matrimon. diſput. 7. ſect. 5. nu.* 147. D. Franciſc. Verde pro Caramuele *q.4. §. 86. fol. 55.* & probabilem putāt Diana *part. 11. tract. 8. reſol. 34.* Dicaſtillo *de Sacr. tom. 3. tr. 10. diſp. 9. dub. 5. n. 57.* M. Serra *in 3. p. q. 83. art. 3. § Tertius eſt, fol. mihi* 541. & M. Acatius de Velaſco *tom 2. verb. Igleſia, reſ. 77. n. 8.* dum inquit: *Pero otros con mas probabilidad.* * Et ſequitur Martin Perez *de Matr. diſp. 49. ſect. 4. n. 7.*

15 Pro hac ſententia adducit Vincētius Baronius *vbi ſuprà*, Amadæum Guimenium *tract. de Pœnit. prop. 11.* cum tamen ipſe, *ibidem nu. 5. in fine*, oppoſitam expreſſe teneat, dicens. * Cæterùm contraria eſt communis inter Theologos, & omninò tenenda, *ex cap. fin. de conſecr. Eccleſ. & cap. Eccleſijs, diſt. 68.* * Non potuit clarius dicere. Addit inſuper calumniam aliam Baron. * Mala eſt conſecutio, quam vrget Amadæus à coniugatorum occulto, ad publicum in loco ſacro cōgreſſu, * cum tamen Amadæus talem conſecutionem non vrgeat, nec pro illa Doctorem aliquem referat: omnes enim, quos adducit, ex diuerſo principio id tenent; nempè ex eo, quod ſola copula illicita contra caſtitatem fit in loco ſacro à ſacris Canonibus prohibita, ſecus coniugalis; vt conſtat, ex ſuperius dictis. Affingit præthereà Baronius, Amadæum, ex coniugatorum occulto congreſſu licito, deducere ſimiliter non eſſe ſacrilegium, *ſoluturum quemcumque in loco ſacro congreſſum*, quaſi publicum etiam à ſacrilegij malitia inter ſolutos exemerit. Quod nec in Amadæi, nec alterius ex Doctoribus, quos refert, mentem venire potuit. Quinimò, nec ex occulto coniugatorum coitu occultum ſolutorum à ſacrilegio excuſandum deduxit, ſed vtrumque ex eodem principio intulit, nempè quia per occultum, ſiue licitum, ſiue illicitum, non violatur Eccleſia, nec reconciliatione indiget, vt docent communiter Doctores. Lectorem iudicem aduoco. Sed his omiſſis, quia calumniarum nullus eſt finis,

16 Noſtra ſententia eſt, per concubitum coniugalem, extra caſum neceſsitatis, in Eccleſia habitum, niſi occultè exerceatur, Eccleſiā pollui, reconciliationeque indigere, ac proindè ſpeciali ſacrilegij malitia infici. Ratio eſt, quia *cap. Eccleſijs, de conſecrat. diſt. 1. & cap. Eccleſijs, diſt. 68.* deſumptis ex Concilio Niceno, dicitur generaliter, Eccleſiam pollui ſanguinis, aut ſeminis effuſione: atqui per effuſionem ſanguinis licitam, iudicis miniſterio factam, locus ſacer polluitur. Ergo, & per effuſionem ſeminis ex ſe licitam. Neque his obſtat Baſilij *vbi ſuprà* explicatio: quia vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Quapropter hanc ſententiam amplectuntur ferè centum Doctores, quos citatos ſequitur Thom. Sanchez *lib. 10. de Matrim. diſp. 15. num. 7.* & M. Sotus ſibi contrarius *diſt. 32. quæſt. vnica, art. 3. concluſ. 3.* vt certam ſupponit, §. *Hanc autem concluſionem:* tametſi, vt verū fatear, contraria haud facilè poſsit falſitatis conuinci. Cum iuxtà communem Doctorum ſententiam, quos citatos ſequitur Diana *part. 11. tract. 2. reſol. 58.* ſi effuſio ſanguinis (extraiudicialis) à peccato mortali excuſetur, quacumque ex cauſa, nec erit ſacrilegium, nec violabitur Eccleſia. Cur ergo idem non erit de effuſione ſeminis? Sed quidquid de actu publico ſit, ſecus dicendum, ſi concubitus coniugalis occultè habeatur: tunc enim idem prorſus de illo, quod de copula illicita, & pollutione occultè habitis, iuxtà ſuperius dicta, dicēdum erit: Et potiori iure, vt ex terminis patet. Vndè cùm hæ malitiā ſacrilegij non contrahant, eo quod, ſecreto factis, locus ſacer non violetur, ita nec concubitus coniugalis.

17 Dubitant nihilominus Doctores, an in caſu neceſsitatis, v. gr. quando coniuges diu ſunt intra Eccleſiam incluſi, nec patet aditus ad cameram adiacentem, poſsint in eodem thoro publicè accubare. Negant plures apud Sanchez ſuprà *num. 9.* Affirmant Albertus Magnus *in 4. diſt. 32. art. 11. ad ſecundum*, Sylveſter *q. 3. num. 5.* Ioann. Nider *in Summ. præcept. 6. cap. 4.* Margarita Confeſſor. *6. præcep. fol 86.* Petrus de Ledeſma *de Matrim. quæſt. 64. art. 7. concl. 1. & in Summ. tract. de Euchariſt cap. 20. diffic. 1. circa modum, quo polluitur Eccleſia ſemine, verſ. Digo lo primero*, & viginti alij Doctores, quos citatos ſequitur Sanchez vbi ſuprà, *num* 12. Quibus lubens aſſentior, quia credibile non eſt, Eccleſiam cum tàm manifeſto incontinentiæ periculo, quod attenta humana fragilitate, moraliter prorſus ineuitabile eſt, voluiſſe coniuges iā diù ad continendum obligare. Si autem quæras, quod tempus dicatur longum, quodnam breue, vt caſus neceſsitatis reputetur? Pater Thom. Sanchez vnum mēſem longum tempus exiſtimat: alij verò diuturnam obſidionem reputant decem, aut quindecim dies: alij verò quatuor, aut quinque, vt videre licèt apud Fagundez, *2. præcept. Eccleſ. lib 4. cap. 4. num. 24.* Imò addit Sanchez *num. 13. propè finem*, poſſe ſtatim coniuges coire in Eccleſia, ſi conſtet, fore, vt ea obſidio diu perſeueret, quia iam adeſt vrgens cauſa, & neceſsitas prædicta.

18 Eſt tamen aduertendum pro omnibus ſuperius dictis, notorium, ſiuè publicum

illud tantum eſſe, quod ſex perſonis notum eſt, vt ait Sà, *verb. Manifeſtum*: Septem verò requiri, docent Maſcardus, & Martinus Antonius loquentes de percuſſione Clerici notoria: in qua decem teſtes exigit Adrianus. Sed plus addit Auila, ex Nauarro, & Soto; approbatque Diana omnes citans *2. part. tract. 2. Miſcellan. reſol. 24.* percuſsionem Clerici in magna ciuitate coram decem, vel duodecim non eſſe notoriam: ſecus ſi in oppido paruo, vel Collegio; quæ quidem ad noſtrum caſum applicanda ſunt. Verum laxius Fagundez *ſecundo Eccleſiæ præcepto, libr. 4. cap. 4. num. 14.* vt copula, ſeu ſeminis, vel ſanguinis effuſio publica ſit, requirit, quod maiori parti Parochiæ, vel viciniæ nota fuerint. Quem alij ſequuntur, & ſunt valdè obſeruanda ad ea, quæ diximus *num. 9.* melius intelligenda. Vide infrà *tract. 5. q. 2. num. 3.*

CAPVT III.

Vtrùm tactus impudici, & turpes in Eccleſia, habeant malitiam ſacrilegij in confeſsione explicandam?

19 PLures Doctores negatiuam ſententiam tuentur, ceſſante periculo pollutionis: pro qua ſtant Alcozer apud Sanchez ſuprà: & Caietanus, & Nauarrus apud Fagundez *in Decalogum, lib. 3. cap. 3. num. 13.* Quibus adde Bonacinam, & Homobonum, quos citatos ſequitur Diana *1. p. tr. 7. reſ. 25. & p. 2. tract. 13. Miſcell. reſol. 23.* & Leander à Sacram. *tom. 1. de Pænit. tract. 5. diſp. 8. ſ. 4. quæſt. 13.* addens Ieſualdum *1. p. Summ. tr. 19. cap. 4. quæſt. 14. num. 23.* & viros alios doctiſſimos; & tenet M. Zanardus *1. p. Director. de Matrim. cap. 41. pag. mihi 898.* vbi ſic ait: *Non erit peccatum mortale, (nempè ſacrilegij) primò quoad cogitationes, locutiones, & tactus impudicos, citra periculum pollutionis ſeminis: quia propter hanc cauſam haberent circumſtantiam mortalem. *Et nouiſſimè amplectitur Reuer. Candidus, Magiſter Sacri Palatij *tom. 2. diſq. 24. artic. 23. dub. 41.* vbi ſic: *Aſpectus, nutus, verba inhoneſta, tactus turpes in Eccleſia, abſque pollutionis periculo, non habent circũſtantiam ſacrilegij aperiendam neceſſariò in confeſſione. Videatur Caietanus *in opuſc. tom. 1. tr. 17. reſp. qui eſt 31. reſp. 12. dub. 2.** Quos ſequitur M. Acatius de Velaſco *tom. 2. reſolut. Moralium, verb. Luxuria, reſol. 208. num. 2.* vbi ait: * No es circunſtancia el deſear en la Igleſia tener acto carnal, que ſe ha de executar fuera della; y lo miſmo es de los tactos, oſculos, &c. que ſe hazen ſin peligro de polucion.* Quod putat probabile Corduba *quæſt. 190.* & me citato, ſequitur D. Franciſcus Verde in opuſc. pro Caramuele *quæſt. 4. 5. 88. fol. 59.* addens Tabienam, Caramuelem, & M. Serram *1. 2. q. 72. artic. 6. dub. 1. ſ. Hinc colligitur*, & ante illum Villalobos *in Sum. tom. 2. tract. 40. diffic. 14.* vbi de deſiderio rei turpis ait: *No tiene particular deformidad, que no es irreuerencia contra el lugar ſagrado, y lo miſmo de los tactos, que ſe hazen ſin peligro effuſionis ſeminis.* Eamdem ſententiam, quoad aſpectus, nutus, & verba inhoneſta, tenent Canus, Ludouicus Lopez, & Ledeſma, apud Sanchez *ſuprà num. 20.* Et pro omnibus ſtant *text. in cap. finali, de conſecrat. & text. in cap. Eccleſijs de conſecrat. diſt. 1. & text. in cap. Eccleſijs, diſt. 68.* & reliqui, in quibus tantum dicitur: * Eccleſiam pollui ſeminis, aut ſanguinis effuſione.* Non ergo tactibus, quantumvis impudicis, ſecluſa pollutione. Et ita cum Vazquez, Sanchez, Henriquez, & Fagundez tradit Ouiedo *1. 2. tract. 6. controu. 5. p. 3. num. 65.* & ſequitur Sebaſtianus Sachus ex Ordine Minor. *in Faſciculo florum, lib. 1. tract. 3. cap. 3. dub. 10. num. 93.* vbi ait, hanc ſententiam tenere Magiſtros Candidum, Serram, item Bonacinam, Metollam, & alios. Quod cum alijs, quos refert, ſequitur Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſp. 10 reſol. 7. n. 14.*

20 Pro hac ſententia militare debent Sotus, & Ludouicus Lopez alibi citati, qui circunſtantiam loci ſacri, tunc in confeſsione neceſſariò aperiendam putant, quando actus inhoneſtus, in eo admiſſus, impedit ibi poſſe diuina celebrari, quod tenent etiam Caietanus, & Nauarrus ſuprà memorati. Prædicti enim tactus id non impediunt, quia illis non violatur Eccleſia. Nec eſt violationis periculum, cum abſque pollutionis periculo contingant, vt ponimus.

21 Adde, quod ſi eiuſmodi tactus ſecretò fiat, etiamſi cum periculo pollutionis occultæ, non habebunt malitiam ſacrilegij, iuxta Doctores cap. præcedenti citatos aſſerentes, nec pollutionem ipſam, nec ſimplicem fornicationem, ſi occultæ fuerint, prædictam malitiam contrahere, vt benè advertit Leander *vbi ſuprà, diſput. 8. ſ. 4. quæſt. 13.* Ideò Reu. P. Delgadillo *tom. de Pænitent. cap. 17. dub. 22.* poſtquam id de pollutione ſtatuit, ſic ait: *Vndè à fortiori deducitur, neque per tactus turpes, aut aſpectus occultè factos in Eccleſia, violari Eccleſiam, imò, neque per fornicatione occultam: & conſequenter, quando eſt ſecreta, non eſt neceſſarium aperire hanc circunſtantiam in confeſſione.* Et ſequitur Franciſcus Pichon *vbi ſuprà num. 155* dicens: * Ex dictis ſequitur, non eſſe ſacrilegia, cogitationes, deſideria, & tactus inhoneſta. Ita neceſſariò fateri debent Authores ſuprà citati *num. 150.* & ſe-

quen

quitur noſter Emanuel, qui ſolum excludit tactus impudicos in partibus verendis, quod etiam ego dico, dum ſequatur pollutio notoria; ſecus aliter. * Imò M. Serra *in 3. part. de Sacrament. quæſt. 83. artic. 3. fol. 540. §. Tertius eſt.* Exiſtimat, Eccleſiam non violari per pollutionem, niſi copioſa ſit. * Copioſa, inquit, eſſe debet, ſicut effuſio ſanguinis: vnius enim, vel alterius guttæ emiſsio, quæ accidit turpia cogitantibus, non ſufficit ad polluendam Eccleſiam. * Quod eſt valde notandum.

22 Conſentio Doctoribus citatis, quoad tactus turpes in loco ſacro occultè habitos: diſſentio verò omnino ab alijs, qui etiam publicè factos a malitia ſacrilegij eximunt. Moueor, quia licèt ex ſpeciali ſtatuto Eccleſiæ nullibi inueniantur prohibiti, ſecluſo periculo effuſionis ſeminis (ac proindè locus ſacer per illos, ſiue occultè, ſiue publicè habeantur, non violetur; & propterea, nec reconciliatione indigeat, nec opus ſit Miſſas, & ſacrificia ſuſpēdere) nihilominus eiuſmodi tactus impudicos in Eccleſia publicè fieri, tanquam indecentiſsimos ſanctitate loci, ius diuinum naturale prohibet; ideòque ſacrilegij malitiam ſubeunt. Ita tradit P. Tamburin. *in Methodo lib. 2. cap. 7. §. 5. num. 37.* & à fortiori Ortiz *in Summ. notabili 5. in fine, circa 6. præceptum.* Pat. Salas 1. 2. *tom. 2. tract. 13. diſput. 6. ſect. 22. num. 150.* & Pat. Suarez *tom. 1. de Religion. lib. 3. cap. 7. num. 11.* vbi cum Cardinali, Sylveſtro, Lopez, Rodriguez, & Ledeſma, aſſerit, hos actus impudicos in Eccleſia factos eſſe mortalia ſacrilegia, ex vi legis naturalis, quia prudenter reputantur materia grauis, & ſufficiens ad grauem irreuerentiam loci ſacri: quos ſequitur M. Raphael de la Torre 2. 2. *tom. 2. q. 99. art. 4. diſp. 7.* Quorum ſententiam approbo, quando publicè fiant: ſecus ſi occultè, propter ſuperius dicta.

23 Hoc etiam fundamento non incongruè defendi poteſt, concubitum coniugalem publicum in loco ſacro, extra caſum neceſsitatis, malitiam grauem ſacrilegij contra ius diuinum naturale contrahere, etiam gratis dato, nullo iure Eccleſiaſtico fuiſſe prohibitum, vt contendunt Doctores, quæſt. præcedenti, *num. 13. & 14.* citati. Ex quibus ſolum inferri poterit, Eccleſiam non manere violatam, nec reconciliatione indigere, non verò malitiam ſacrilegij vitari.

CAPVT IV.

Quid veniat nomine loci ſacri, quoad furtum, & ſanguinis, vel ſeminis effuſionem?

24 RESpondeo, tantùm venire Eccleſiam, vel locum conſecratū, aut benedictam: & vltra requiri, quod ſit ad officia diuina, aut fidelium ſepulturas deputatus. Ita P. Henriquez *lib. 9. cap. 27. & libr. 5. de Pœnitent. cap. 6. num. 9. in Gloſſ. litt. H.* Sanchez *lib. 9. de Matrim. dub. 15. num. 24.* Fagundez *2. præcep. Eccleſ. lib. 4. cap. 4. num. 32.* cum Rodriguez, Nauarro, Capua, & alijs. Vndè cōſtat, nomine loci ſacri venire etiam cæmeterium benedictum ad fidelium ſepulturam, vt contra Sotum *in 4. diſt. 32. quæſt. vnica, art. 3. concluſ. 3.* docent communiter Theologi, quos citatos ſequuntur Fagundez, *ſuprà numer. 34.* & Thom. Sanchez *num. 40.* & conſtat *ex cap. vnic. de conſecrat. Eccleſiæ, in 6.*

25 Ex dictis colligitur, non contrahere malitiam ſacrilegij copulam, vel ſanguinis, vel ſeminis effuſionem, in cameris Eccleſiæ adhærentibus, vel in ſacriſtia, vel in turri, vbi cimbala pulſantur. Ita Fagundez, & Sanchez ſuprà cum pluribus: neque habitani in tribunis ad ſacrum audiendū ex aduerſo aræ ædificatas, quia iſtæ ad diuina officia celebranda non deputantur, ſed ſunt quaſi cameræ diſtinctæ, Eccleſiæque adhærentes, vt benè Sāchez ſuprà: ſecus ſi in choro, quia eſt intra Eccleſiam ad diuina officia deputatus, vt ex Sanchez tenet Fagundez ſuprà.

26 De confeſsionarijs eſt maior difficultas, an veniant nomine loci ſacri, & dicēdum eſt non venire, quoties cōfeſsionarium fuerit intra concauum parietis à parte externa Eccleſiæ, quæ ad cæmeterium non pertineat. Idem dicito, quoties fuerit conſtitutum confeſsionarium intra ipſius parietis concauum, dummodo pariete aliquo tenui ex lateribus ducto, vel talibus, vel panno cerato diuidatur, & ſolum per crates, aut foramina confeſsiones excipiantur: tunc enim pars illa, quæ ad cōfeſsionariū ſpectat, non eſt locus ſacer, ſecus ea, qua fœminæ ad confeſsionem accedunt. Ita Sanchez, & Fagundez ſuprà cum alijs apud ipſos.

27 Clauſtra Religioſorum, & oratoria, ſi benedicta ſint, & officijs diuinis, aut mortuis ſepeliendis deſtinata, certum eſt, venire nomine loci ſacri: ſecus verò minimè. Idem dicendum eſt de reliquis Religioſorum habitaculis, & officinis, quoad prædictum effectum, tametſi omnia Eccleſiaſtica immunitate gaudeant. Vide Sanchez *ſuprà nu. 42.* &

Fagundez *num.*39.Henriquez *lib.*2.*de Pœnit. cap.*6.*num.*5.& alios apud illos, penes quos plura de hac materia. Idem tradit cum Sanchez,Fagundez,& Diana, Leander *diſp.*8.§.4.*quæſt.*25.de pollutione, ſeu copula habitis in Oratorio alicuius domus, in quo de licētia Epiſcopi Miſſæ celebrantur: huiuſmodi enim locus nō eſt benedictus, nam tale Oratorium, ad nutum fundatoris, poteſt ad vſus redire prophanos: deficit ergo conditio neceſſaria, vt malitia ſacrilegij refundi poſſet.

QVÆSTIO V.

De circunſtantia Quomodo.

CAPVT PRIMVM.

An pœnitens teneatur in confeſſione explicare conſuetudinem peccandi?

1 AFfirmant Fagundez, Henriquez, Tabiena,Rotella,Sotus, & alij. Sed melius negant Suarez,Vazquez,Bonacina,Reginald.Zerola, & alij,quos citatos ſequitur Diana *p.*1.*tract.*7.*reſol.*15.*&* 55.Ratio eſt manifeſta;quia neque ex præcepto diuino,neque humano tenetur pœnitens idem peccatum bis confiteri: ergo qui ſemel eſt confeſſus,non tenetur iterum peccans ſe accuſare de reincidentia: ergo per ſe loquendo non tenetur explicare conſuetudinem; aliàs deberet pluries ſe accuſare de eodem peccato.Si autem conſuetudo oriatur ex occaſione proxima peccandi,non aliter tenebitur illam explicare, quam opus ſit ad occaſionem proximam declarandam.

2 Sed quid, quando conſuetudo fuerit cauſa eliciendi ſimiles actus ſine aduertentia,& ſufficienti deliberatione? (vt cōtingere ſolet habenti conſuetudinem iurandi,vel blaſphemandi,qui quidem falſitatem rei,vel rationem iniuriæ, vt in plurimum non aduertit) tenebitur ne ſe accuſare de omiſſione auferendi prædictam prauam conſuetudinē? Affirmant Reginaldus, Suarez, Layman, & alij cum Diana 3.*part.tract.*5.*Miſcell.reſol.*62.Thom.Sanchez *in Summ.lib.*3.*cap.*5.*numer.*13.*&* 14.Lugo.*diſput.* 16.*ſect.*4.*§.*6. putant enim, iuramenta ex illa conſuetudine orta, etiam ſine aduertentia, eſſe peccatum lethale.

3 Cæterùm ſecunda, & verior ſententia tenet,prædicta iuramenta,neque in ſe,neque in cauſa eſſe peccatum lethale; ac proinde, neque eſſe obligationem grauem auferendi conſuetudinem,ex qua ſequuntur, neque explicandi illam in confeſſione. Ita Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.* 20. *num.* 5. & non improbat Diana 3.*p.tract.*5.*Miſcellan.reſol.*62.Neque Lugo *ſuprà num.* 206. Probatur: quia verba iuratoria abſque intentione, animoque iurandi prolata, non habent periurij rationem,neque grauis offenſæ Dei,vt plures Theologi docent, ſed qui inaduertenter iurat,ſeu blaſphemat, intentionem iurandi nō habet: ergo verba iuratoria ab eo prolata non habent rationem periurij;ergo conſuetudo iurandi non eſt cauſa periurij: ergo nō eſt occaſio, nec periculum grauis peccati. Deinde non eſt,vnde probetur obligatio grauis vitandi iuramenta materialia, & materialiter tantum falſa: Ergo non eſt vnde oriatur grauis obligatio vitandi conſuetudinem. Secundò probatur,quia nemo tenetur vitare in cauſa actiones, quas in ſe ipſis non tenetur vitare;ſed nemo tenetur ſub lethali vitare in ſe ipſis verba iuratoria,abſque animo iurandi prolata: ergo neque in cauſa tenebitur:ergo neque auferre conſuetudinem. Patet conſequentia, quia nihil aliud eſt, quam velle in cauſa proferre verba abſque animo iurandi.

4 Obijcit Lugo: verba periurij, etiam inaduertenter prolata, periurium ſonant, & in hoc ſenſu ab auditoribus accipiuntur: ergo omnino vitari debent,tàm in ſe,quàm in cauſa.Sed cōtra,quia ex eo, quod periurium ſonent,dum illud non contineant, non inducunt obligationem grauem ad ea vitanda, vt patet in eo,qui iurat, vtendo æquiuocatione,præcipuè,quando verba ex ſe ambigua nō ſunt,ſed ex ſolo addito in mente iurantis in verum ſenſum detorquentur.In hoc inquam caſu verba iuratoria periurium ſonant,& in eo ſenſu ab audientibus vſurpantur,& tamen malitiam grauem non continere, docent P. Sanchez *in Summ.tom.*1.*lib.*3.*cap.*6.*nu.*22. Bonacina *de legibus, diſput.*4. *q.* 1. *punct.*12. Filliuc.*tom* 2 *tract.* 25. *cap.* 11 *num.*331. & plures,quos citaui *tract.*2 *de Relig. diſp.*1.*q.*6. *num.* 17. *& ſeq* Si igitur verba iuratoria aduertenter prolata non continent in ſe ipſis culpam grauem, neque inducunt grauem obligationem ad ea vitanda, cur ſi inaduertenter proferantur, dicenda ſunt continere in cauſa eiuſmodi malitiam, & obligationem? Confirmatur:quia ex eo,quod iuramēta, & verba contumelioſa in ebrietate, vel ſomno prolata non habeant rationem iuramenti,vel contumeliæ,non continent malitiam grauem, neque in ſe, neque in cauſa, etiamſi proferenda prævideantur, vt ipſi aduerſarij fatentur:ſed verba iuratoria abſque aduertentia prolata ab homine rationis cōpote non habent rationem iuramenti, vt ex communi Doctorum ſupponimus: ergo neque in ſe,neque in cauſa malitiam grauem continere poſſunt.

5 Dices: in habente vſum rationis con-

tinere quamdam turpitudinem obiectiuam, ratione cuius in ſua cauſa vitari debent. Verum non ſatis capio: nam Cardinalis de Lugo aliam aſsignare non videtur, quam illa verba, exterius ſonare periuriũ, & hunc ſenſum apud audientes generare. Lege illum ſuprà *à num.* 211. Hoc autem non ſufficere ad culpam grauem, iam ſuprà confeci. Fortaſſe verò propter ſcandalum, & inductionem ad falſa iuramenta, poterit in aliquo caſu id eſſe mortale; quod quidem, propter eamdem rationem, dicendum eſt de illo, qui amphibologicis verbis vtens iuraſſet. Quæſtio autẽ præſens ab his præſcindit, illiſque ſecluſis, inquirit de obligatione vitandi conſuetudinem.

CAPVT II.

An ſaltem rogatus à confeſſario teneatur pœnitens aperire conſuetudinem peccandi?

§. I.

Negatiuæ ſententiæ Authores, & fundamenta.

6 PArtem negatiuam non pauci Doctores inueniuntur, poſt Ioannem Sanchez *in Select. diſp. 9. num.* 6. vbi totus eſt in probando, confeſſarium ius non habere ad interrogandum de conſuetudine peccandi; ac proindè, nec pœnitentem interrogatum teneri illam manifeſtare. Cuius fundamentũ apud grauiſsimos Doctores fixum inuenio, M. Texeda *tom. 1. Theol. Moral. lib. 2. tract. 3. controu.* 10. *num.* 32. ibi: * Id, quod pœnitẽs interrogatus tenetur declarare; tenetur ipſe dicere, etiamſi non interrogetur. * Sed non interrogatus, non tenetur dicere conſuetudinem peccandi, vt conſtat *ex cap. præcedenti*, Ergo intirrogatus non tenetur declarare. Pat. Suar. *tom. 4. in 3. part. diſp. 22. ſect. 3. nu.* 10. * Interrogatio confeſſoris non addit obligationem, ſed illam potiùs ſupponit, ideò enim confeſſor iuſtè interrogat, quia pœnitens habet obligationem confitendi. * Angelus Maria Verricelli *in quæſtionibus Moral. tom. 1. tract. 8. quæſt.* 18. * Quidquid ex ſe pœnitens non tenetur confiteri, neque interrogatus fateri tenetur. * Filliucius *tom. 1. tract. 7. num.* 88. * Interrogatio non addit nouam obligationem, ſed ſupponit * Fr. Franciſcus Bonæ Spei *in noctua Belgica, dub. 16. reſol. 3. num.* 468. * Pœnitens non tenetur reſpondere niſi ad ea, aut ſaltem in ordine ad ea, quæ per ſe, & non interrogatus fateri tenetur. In hac enim ſola obligatione fundatur legitima interrogatio Sacerdotis. * Cùm igitur pœnitens, vt quæſt. præcedenti diximus, & ex D. Thom. tradit M. Canus *relect. de Pœnit. part. 5. fol. mihi* 36. non habeat obligationem confitendi conſuetudinem peccandi, videtur aperti ſsimè inferri, per ſe loquendo, neque in interrogatum teneri.

7 Ideò hanc ſententiam tenet Reu. Pat. Leander à Sacram. *tom. 1. de Pœnit. tract. 5. diſp. 8. §. 7. quæſt.* 21. vbi ſic: * An ſaltem teneatur pœnitens confiteri conſuetudinem peccandi, ſi à confeſſario de illa interrogetur? Affirmant Diana 1. *part. tract. 7. reſol.* 55. & clarius *reſol.* 55. Vazquez, Henriquez, Reginaldus, & alij. Et iterum contra me, Diana *part. 9. tract. 9. reſol.* 66. in fine, addens contrariam opinionem à ſacra Congregatione Indicis fuiſſe delatam ab operibus Sãtij. Sed probabiliter reſpondeo, adhuc in hoc caſu non teneri, ſi aliàs pœnitens verè ſit diſpoſitus, quia pœnitens non tenetur, vt vidimus, talem conſuetudinem confiteri. Ergo nec confeſſarius habet ius ad hoc interrogandũ. * Hæc Leãder, qui *diſp. 8. in fine*, ſenſum prohibitionis ſacræ Congregationis Indicis exponit, modo infra referendo.

8 Leandro conſentit Ioannes Poncius ex ordine Minor. *in curſu Theologico, diſput. 45. concl. 2 num.* 32. ibi: * Quæri ſolet, an pœnitẽs teneatur confeſſario interroganti, an habuerit conſuetudinem committendi peccatum, quod confitetur, reſpõdere, quod ſic, ſi eam habuerit? Ioannes Sãchez negat, Cardin. de Lugo affirmat, &c. exiſtimo non teneri quem confiteri lapſus antecedentes, quã uis vtiliter poſſet, ſi vellet. Sed non placet modus eludendi interrogationem per æquiuocationem (vt Ioann. Sanchez putat) melius eſſet abſolutè dicere: Pater, hoc non ſpectat ad rẽm; quidquid ſit de hoc, iam ſpero cum gratia Dei cauere lapſum in poſterũ. * Sic Poncius.

9 Eiuſdem ſententiæ videtur Illuſtriſ. M. Acatius de Velaſco *tom. 1. reſol. moral. verb. Confeſsion, reſol. 188. nu. 8. fol. mihi* 376 vbi inquit. * Algunos Doctores dizen, que por lo menos, ſi el Confeſſor pregunta de la coſtumbre, eſta obligado el penitente a confeſſarla, y que podrà el Confeſſor, confeſſada la coſtumbre, diferir, y alargar la abſoluciõ como le pareciere. Lo contrario dize Sanchez en ſus Selectas diſputaciones, &c. Prueba eſto con autoridad de muchos Doctores. * Dixi, M. Acatium huius ſententiæ videri, quia eã vltimo loco poſuit. Nam vt ait M. Fumus *in Armilla, verb. Opinio, num.* 3. * Doctor referens plures opiniones, videtur ſequi vltimã, quando aliam non firmat, ſecundùm Hoſtienſem *in cap. 1. de Priuilegijs, lib.* 6. * Cui regulæ adhæret Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſput. 36 num. 3. & alibi.* Id quod M. Acatius, tenet Machado *tom. 2. lib. 7. part. 2. tract. 3. do-*

cum.

tom.2.fol.mihi 605. ibi : Muchos Doctores ſienten, que el penitente eſtà obligado à confeſſar la coſtumbre ordinaria, que tiene, de reincidir en vn miſmo pecado (attende) y que por conſiguiente el Confeſſor tiene derecho a preguntarle por ella, y èl eſtà obligado à reſponder, &c. Si bien otros muchos ſienten, y defienden ex profeſſo lo contrario, ſi no es en caſo, que la coſtumbre nacieſſe de la ocaſion proxima de el pecado. * Et expreſsius tradit Tancredi *in Quæſtionib. Moralib. diſp.3.quæſt. 23. fol. 62.* dicens cum Ioanne Sanctio, poſſe pœnitentem vtendo æquiuocatione dicere: * ſe non habere conſuetudinem talis peccati.*

10 Et loquendo generaliter de oblgatione confitendi circunſtantias notabiliter aggrauantes, hanc ſententiam tenet Diana *p.5. tract.14.reſol.*100. vbi probans, circunſtantiam copulæ cum confeſſario, vel pœnitente, non eſſe neceſſariò in confeſsione aperiendam, ait:* Eſt enim circunſtantia aggrauans, quæ quidem non eſt neceſſario confitenda, etiamſi de illa pœnitens interrogetur à confeſſario: non enim habet ius confeſſarius ad interrogandum de circunſtantijs aggrauantibus, vndè nulla ei irrogatur iniuria, ſi occultentur.* Quem ſequitur Leander à Sacramento plures citans *tom.1.de Pœnit.tract. 5. diſp.8.§.8.quæſt.26.** Quia confeſſarius, inquit, non poteſt pœnitentem obligare ad id, quod non eſt neceſſarium ad confeſsionem. Vndè optimè poterit ille reſpondere Confeſſori, ſe iam declaraſſe, quòd ſufficit, quia ex Doctoribus, & ratione nouit, ſe ad nil amplius teneri; & tunc confeſſarius ei ſe debet accommodare. Sic Henriquez, Granado, Nauarrus, Sylveſter, Hurtado, & poſteà Baunius. * Quibus adde Ioannem Poncium Ordinis Minorum *in Curſu Theologico, diſp.45. quæſt. 7.concluſ.* 2. vbi loquens de quantitate furto ſublata, ſic ait: * Si confeſſarius petat quantitatem, ipſe poteſt dicere: non teneor ad hoc confitendum. * Et conſentiunt Frat. Ludouicus à Conceptione *2.part.exam. verit. tra. 3.de peccator.circunſt. in præludijs notabili 3.* dicens:* Nemo tenetur confeſſori reſpondere de aliquo non neceſſariò interroganti. * Et Dicaſtillo *de Pœnit.diſp. 9. num.* 147. vbi ait: * Pœnitentem, etiam interrogatum à confeſſario de circunſtantijs aggrauantibus, poſſe illas non fateri, licèt non neget, & reſpondere confeſſario, ſe non obligari ad declarandum.* Quibus adde M. Ioannem Martinez de Prado *tom. de Pœnit. quæſt. 2. de integr.confeſſ.dub.2.de circunſt. §.3.fol.651.§. Ad ſecundam confirmat.* vbi ſic. * Si tamen ſit caſus, quo circunſtantia nullo modo ſit ſub præcepto (nempè nec directè, nec indirectè) de neceſsitate confeſsionis, etiam interrogatus poteſt veritatem occultare, ſicut ſi interrogaretur de venialibus.*

11 Sic loquuntur præfati Doctores; quorum fundamentum, ſi aliquid probat, idem euincit de conſuetudine peccandi, quæ ad circunſtantiam ſolum aggrauantem reduci poteſt. Probat Ioannes Sanchez concluſionem: quia idem prorſus eſt dicere, confeſſarium habere ius ad interrogandum de conſuetudine peccandi, ac illud habere ad obligandum pœnitentem, vt idem peccatum bis confiteatur, ſed ad iſtud ius nullum habet: ergo neque ad illud. Confirmatur, quia Sacerdos tantum eſt iudex conſtitutus ſuper ſpecies, & numerum peccatorum, quæ clauibus ſubiecta non fuerunt: hoc enim vulnus, & non aliud, ex medici munere, curare debet: ergo ſolum habet ius ad interroganda, quæ neceſſaria ſint ad cognitionem peccatorum, ſecundum ſpeciem, & numerum: ſed ſine expreſsione conſuetudinis hæc pœnitens explicare poteſt: ergo confeſſarius ius non habet ad interrogandum de conſuetudine. Vrgetur, quia interrogatio confeſſoris, vt conſtat ex Auctoribus ſuprà citatis, non addit obligationem, ſed illam potiùs ſupponit: ideò enim confeſſor iuſtè interrogat, quia pœnitens non ſatis exprimit, quæ confiteri tenetur: ſed non tenetur ex ſe confiteri conſuetudinem peccandi: ergo nec poſt interrogationem confeſſarij.

12 Nec obſtat, quod diuerſam pœnitentiam confeſſarius iniungeret pro peccato reincidentiæ, quam pro ſemel commiſſo; quia pœnitens non tenetur manifeſtare peccatum, his circunſtantijs veſtitum, cui maior pœnitentia iniungenda ſit, ſed ſolum ad exprimendum peccatum ſecundum grauitatem ſpecificam illius. Ergo ſi hæc declarari poſsit abſque alterius peccati iam confeſsi expreſsione, nullum eſt fundamentum, vt cõfeſſario competat ius ad interrogandum de præterito: munus enim confeſſarij, vt medici, ſolum eſt curare infirmum à peccato præſenti clauibus antea non ſubiecto, minimè verò ab alijs, per quorum abſolutionem precedentem ſanus iam effectus fuit; aliàs idem peccatum bis, & pluries puniendum foret.

§. II.

Affirmatiua ſententia in aliquo ſenſu omninò tenenda explicatur.

13 CONtrariam tamen ſententiam, quæ affirmat, teneri pœnitentem rogatum à confeſſario conſuetudinem peccandi ei aperire, tenent communiter Do-

Cto.

ctores. P. Vazquez *de Pœnit. quæſt.* 91. *art.* 1. *dub.* 3. Henriquez *lib.* 5. *cap.* 8. Sylueſter, Sotus, P. Sà, Luis Lopez, Tabiena, Angelus, & plures alij apud Ioannem Sanchez *in ſelect. diſp.* 9. *num.* 3. Tamburinus *in Method. expedit. confeſſ. lib.* 2. *cap.* 1. § 1. *num.* 3. *in fine*. Et ita certam putat Lugo *tom. de Pœnit. diſp.* 14. *ſect.* 10. vt oppoſitam dicat* eſſe contra omnes Theologos. * Probatur, quia ad abſolutionem impertiendam, non ſatis eſt, quod pœnitens benè diſpoſitus accedat, ſed oportet, vt confeſſario id conſtet. Ergo ſi ipſe, vt huius diſpoſitionis certior fiat, interroget de conſuetudine, tenebitur pœnitens illam aperire; non quidem præciſsè, vt integra ſit confeſsio, ſed vt innoteſcat confeſſario diſpoſitio pœnitentis, & ſe poſſe licitè, & validè abſolutionem impertiri, vt benè cum Vazquez docet Dicaſtillo *tom. de Pœnit. diſp.* 9. *dub.* 3. *num.* 195. Vndè licèt pœnitens non interrogatus non teneatur conſuetudinem peccandi confiteri; eo quod ea celata, ſpeciem, & numerum peccatorum exprimit cum debita diſpoſitione; tamen poſita interrogatione confeſſarij, qua cognoſcit illum dubitantem de requiſitis ad licitam, validamque abſolutionem tenetur certiorem reddere, veritatem aperiendo, vel directè confitendo conſuetudinem, vt tradunt DD. citati, vel aliter, ſi fieri poſsit, vt ego opinior: ſi enim pœnitens vir doctus ſit, & confeſſario notus, qui ſua authoritate illius dubitationem excutere poſsit, & hic benè noſcat confeſſariū ad munus ſuum rectè exercendum conſuetudinis notitia non indigere, rectè poterit celare, & eius manifeſtationem neceſſariam non eſſe confeſſario exponere, qui prudenter poterit, & debebit docto pœnitenti credere, & maiori expreſſione non extorta, illum abſolvere. Secus ſi pœnitens illiteratus, & rudis eſſet.

14 Sic explicatam communem ſententiam videntur mihi tenere grauiſsimi Doctores, & nonnulli pro contraria citati. Legas quæſo Patrem Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.* 6 *dub.* 21. *num.* 377. vbi benè explicat, quid veri cōtineat Ioann. Sanctij ſententia, & quo caſu ſuſtinenda, quo reijcienda ſit. Concedit, & benè, non teneri pœnitentem, etiam interrogatum, fateri conſuetudinem, ſi ipſi conſtet (vtpotè viro docto) rem eſſe in eo ſtatu, vt nulla ordinatio ex parte confeſſarij ſit requiſita, nec maior notitia, quam ex peccatorum cōfeſsione adquiſita (Hoc enim euincunt fundamenta Ioannis Sanctij, & aliorum) Ideoque cenſet in tali caſu admitti poſſe eius doctrinam de vſu æquiuocationum ad occultandam conſuetudinem: in praxi verò, ait Dicaſtillo omninò ſequendam contrariam ſententiam,* niſi euidentiſsimè conſtet, confeſſarium fruſtra interrogare. * Cui abſque dubio conſentit Verricelli vbi ſuprà, dum loquens de circunſtantijs docet, teneri pœnitentem, præſertim interrogatum fateri circunſtantiam, etiam non aggrauantem. * Quando id neceſſarium eſſet ad cauendum recidiuum, & medicinalem pœnitentiam imponendam, aut ad ſalubre conſilium recipiendum: regulariter tamen loquendo, inquit, non tenetur pœnitens fateri interrogatus, quod non interrogatus tacere poſſet.*

15 Sic etiam temperat Ioannis Sanctij ſententiam Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſput.* 9. *diffic.* 4. vbi de circunſtantia *Quid*, dicens:* Nec pœnitens tenetur reſpondere de conſuetudine peccandi, ſi ipſi conſtet, non indigere directione confeſſarij ad cautionem in futurum; nec confeſſarius poterit illi negare abſolutionem, quia non reſpondet; (attende) ſi aliàs reddatur de eo moraliter ſecurus. * Quem ſequitur Baunius *in Theolog. Moral. part.* 1. *tract.* 4. *de Pœnit. quæſt.* 15. *dub.* 12. *pag.* 137. vbi ait in hoc ſenſu probabiliorem eſſe opinionem Ioannis Sanctij, & in praxi ſequendam.* Quia confeſſarius inquit, ius non habet interrogandi pœnitentem de conſuetudine peccandi, niſi eius rei cauſam grauem habeat, quæ rarò accidit.* Et ita etiam limitat ſuam ſententiam Leander à Sacramento ſuprà *tom.* 1. *tract.* 5. *diſp.* 8. vbi relatis Patris Hurtado verbis, ait:* Sic Hurtado, & ſic poſteà Baunius: ſecus autem dicendum caſu, quo pœnitenti conſtet indigere directione confeſſarij ad præcauendum peccatum in futurum.* Addo ego, vel ſaltem dubitet de huiuſmodi indigentia: quia ſi dubitans non reſpondat, ſe exponet periculo peccandi, quia ex conſcientia practicè dubia veritatem occultat. Quapropter, ni certus ſit pœnitens, non indigere confeſſarij directione, & diſpoſitionem requiſitam ſatis illi per confeſsionem innoteſcere, quod viris tantum doctis contingere poteſt, conſuetudinem interrogatus confiteri tenebitur, quia pro confeſſario, vtpotè iudice, & ſuperiori ſtat præſumptio iuris.

16 Vndè fit, ſententiam Ioannis Sanctij, vt ab ipſo explicatam, ruſticis, & indoctis, qui proprio iudicio fidere non poſſunt, circa neceſsitatem directionis confeſſarij, minimè ad praxim deſeruire poſſet: huiuſmodi enim interrogati, cum ipſamet interrogatio dubium ſaltem ipſis ingerat obligationis (quod in his communiter practicum eſt) conſuetudinem peccandi fateri tenentur; ſecus viri docti, qui æquè, ac ipſe confeſſarius, & quandoque magis rem penetrant, quibus proindè conſtare poteſt, nulla confeſſarij directione indigere, illumque certiorem poſſunt reddere nullum deſiderari ex requiſitis ad licitam, validamque abſolutionem. Quæ, ſi Ioannes

San-

Sanctius diſtinxiſſet, eius opinio à ſacra Indicis Congregatione deleta non fuiſſet. Quia, vt benè aduertit Leander ſuprà, *diſp. 8. in fine*, prohibitio ſacræ Congregationis Indicis intelligenda eſt,* caſu quo pœnitenti conſtet (adde, vel dubitet) indigere directione confeſſarij ad præcauendum peccatum in futurum, aut quando fortè eius explicatio neceſſaria ſit, vt ex peccati iteratione ſumat argumentum confeſſarius, pœnitentem non accedere animo contrito. * In hoc enim euentu opinio contraria prorſus reijcienda eſt. Quam meritò Cardin. de Lugo ſuprà *diſp. 14. ſect. 10.* dixit eſſe * contra omnes Theologos, contra praxim Eccleſiæ, & contra finem huius Sacramenti.* Quod dictum eſt de conſuetudine peccandi, dicendum eſt de circunſtantijs notabiliter aggrauantibus, ſi cõfeſſarius interroget, quandoque enim earum notitia (vt in quantitate furti non rarò contingit) neceſſaria eſſe poteſt confeſſario ad directionem pœnitentis, iuxtà dicta *quæſt. 3. num. 17. in fine*.

17 Ad argumenta in oppoſitum reſpondeo facilè ex dictis, confeſſarium directè non habere ius obligandi ad iteratã eiuſdem peccati confeſſionem: Secus indirectè, cum aliter certior reddi non poſsit de diſpoſitione pœnitentis, de qua ipſi ad abſolutionem conſtare debet: & in hoc caſu dicimus teneri interrogatum conſuetudinem aperire. Nec mirum, quod in hoc euentu peccata iam clauibus ſubiecta exprimere teneatur, id enim in alijs etiam caſibus contingit, vt benè expendit Lugo ſuprà; nam qui poſt confeſsionem peccati cum conſanguinea, ad propriam vxorem acceſsit, non obtenta diſpenſatione, nequit explicare peccatum acceſſus ad propriam vxorem, quin ſimul declaret acceſsiſſe ad conſanguineam vxoris: quod tamen iterum confeſſus fuerat. Ad primam confirmationem reſpondeo, confeſſarium vtpotè iudicem, & medicum ſpiritualem, teneri pœnitentem dirigere, & de pœnitentia medicinali ex præcepto naturali applicanda admonere; ac proindè ea illi notitia debetur, qua indigent directione, & monitione ſubuenire poſsit. Ad ſecundam fateor, confeſſarij interrogationem non addere, ſed ſupponere obligationem pœnitentis, non quidem proximam, ſed remotam ſupplendi, quidquid vltra peccatorum confeſsionem neceſſarium fuerit ad pœnitentis directionem. Vndè, ſi ex præciſa peccatorum confeſsione non ſatis confeſſario id innoteſcat, tenetur pœnitens, quod deſideratur, ſupplere, prout ex interrogatione confeſſarij illi conſtiterit: per quam veluti per conditionem, conſtituitur obligatio proximam aperiendi conſuetudinem, vel certiorem aliter reddendi confeſſarium, nil aliud requiri, vt munerī ſuo ſatisfaciat.

CAPVT III.

Quomodo ſe accuſare debeat, qui habet conſuetudinem peccandi.

18 Ab hac quæſtione facilè ſe expedirent Canoniſtæ aliqui cum Archidiacono, opinantes, ſatis eſſe ad præceptum confeſsionis adimplendum, peccatorum numerum confusè dicere, v.gr. ſæpius peccaui in furto, ſæpius iuraui, &c. quam ſententiam non eſſe improbabilem, quamvis contraria ſit ſecurior, docuit Angelus *in Sum. verb. Confeſsio, num. 1.* & rem eſſe incertam dicit Sylveſter *verb. Confeſſ. num. 11.* Sed quidem immeritò, quia contrarium eſt omninò certum, vt benè tradit Suarez *diſp. 22. ſect. 5. num. 1.* ex communi Theologorum, colligiturque expreſsè ex Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5.* & *Canone 7.* vbi omnia peccata ſigillatim cõfitenda præcipit, quæ ſanè verba, iuxtà omnium Theologorum ſenſum, ſignificant numerum peccatorum, plus, minuſvè, ſi id fieri poſsit, determinãdum eſſe: vt obſeruat etiam Lugo *diſp. 16. ſect. 4. num. 535.*

25 Nihilominus id non tollit, quod ſi peccata nimis frequentia ſint (qualia ſunt meretricis, & eorum, qui ex conſuetudine cum aduertentia peierant, & blaſphemant) poſsit adimpleri præceptum integritatis confeſsionis, confuſa quadam peccatorum explicatione, cum expreſsior alia moraliter ſit impoſsibilis: neque enim pœnitens ad exactiſsimum examen, ſed ad humanum tantum obligatur, & tale, vt ex hoc capite non reddatur Sacramentum valdè onerosum, vt aduertit Lugo ſuprà. Hinc communiter Doctores aſſerunt, peccatorum conſuetudinarium ſatisfacere confitendo tempus, ſiuè peccati durationem, v.gr. meretrici ſufficiet dicere, per menſem, vel per annum fuiſſe cuilibet accendenti expoſitam. Similiter concubinario ſatis erit, accuſare ſe vſum fuiſſe concubina more vxoris per vnum, vel duos mēſes. Ita de meretrice docent Nauarro *in Manual. Latino, cap. 6. num. 15.* Toletus *libr. 3. Sum. cap. 7. num. 2.* Henriq. *lib. 2. de Pœnitent. cap. 5. num. 9.* Fagundez *2. precept. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 5. num. 11.* Caietanus, Sotus, Canus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *3. part. tract. 4. reſol. 89.* vbi cum Suarez, Villalobos, & Doctoribus citatis addit, id etiam procedere in quolibet peccatore non potente numerum deſignare: & de concubinario, idem tenent Henriquez, & Fagundez vbi ſuprà, quibus acceſsit Lugo *diſp. 16. ſect. 14. num. 575.*

26 Ve-

26 Verùm benè aduertit Vazquez *de Pœnit. quæſt. 91. art. 1. dub. 5. num. 3.* debere à prędictis explicari principales peccatorum ſpecies, quas poſsint, vt ſi cum coniugatis, cum Clericis, vel conſanguineis: quia de his, cum non tàm frequenter occurrant, facilè poterunt recordari, & de illis paulò plus, minuſvè, ſe accuſare dicendo, v. g. Singulis hebdomadis tot Clericos, vel coniugatos, ſeu conſanguineos admiſiſſe: quod etiam tenet Fagundez ſuprà cum Vivaldo, & Henriquez locis citatis, licèt Toletus, & Nauarrus, hanc limitationem non admmittant, ſed abſolutè, ſufficere aſſerant, explicare ſe ſuiſſe cuicumque expoſitam. Verum ſine fundamento id aſſerunt, quia præceptum integritatis confeſsionis obligat ad numerum, & ſpeciem peccatorum, in quantum fieri poſsit explicanda.

CAPVT IV.

An circunſtantia, quæ mutat ſpeciem, poſsit taceri, quando aliter confeſſarius in notitiam complicis deueniet?

27 CAſus frequens eſt: peccauit quis, v.g. cum coniugata, vel conſanguinea, qui ſi circunſtantiam adulterij, vel inceſtus confiteatur, non poteſt confeſſarius in notitiam complicis non deuenire, poterit ne pœnitens ſe accuſare de fornicatione, tacendo circunſtantiam adulterij, vel inceſtus? Prima ſententia negat, quam tenent Suarez *de Pœnit. diſp. 34. ſect. 2. num. 7.* Vazquez *q. 91. art. 1. dub. 3. num. 13.* Henriquez *lib. 2. de Pœnit. cap. 9. num. 3.* Toletus *lib. 3. Summ. cap. 8. num. 4.* P. Sà *verb. Confeſsio, num. 18.* Bonauentura, Panor. Medina, Petrus de Soto, Paludanus, Angelus, Roſella, & alij, quos citat, & ſequitur Fagundez *2. præcepto Eccleſiæ lib. 5. cap. 1. num. 8.* Bonacina, Coninch, Rebellus, Layman, Leſsius, Ioannes Sanchez, & alij apud Dianam *1. part. tract. 7. reſol. 49. & part. 5. tract. 4. reſol. 64.* qui aſſerunt, circunſtantiam manifeſtatiuam complicis eſſe in confeſsione aperiendam, ſi aliud non ſequatur complici damnum, præter infamiam apud confeſſarium. Quam ſententiam cum D. Bernardo tenet nouiſſimè Lugo *diſp. 16. ſect. 7. num. 395* & cum Caietano, Granado, & alijs Leander *hic tract. 5. diſp. 5. quæſt. 60. & 61.* & viginti Doctores antiquos, & alios iuniores referens, amplectitur Ioannes Sanchez *in ſelect. diſp. 8. num. 9* Quibus conſentit Doctor Garſi *cent. 2. cap. 68. num. 11.*

28 Secunda ſententia affirmat, non ſolum poſſe, ſed teneri pœnitentem circunſtantiam complicis manifeſtatiuam tacere, etiamſi complex aliam indè infamiam non incurrat, quam quod à confeſſario agnoſcatur. Ità Nauarrus, Victoria, Alexander, Luis Lopez, Bañez, Ledeſma, Vivaldus, Fumus, Angelus, Medina, Dominicus de Soto, eoſque citans putat valde probabile Fagundez *ſuprà num. 4. & 6.* Tenent etiam Marſilius, Hoſtienſis, Innocentius, Viguerius apud Suarez *de Pœnit. diſp. 34. ſect. 2. num. 2.* qui addit *num. 11. in fine*, hanc opinionem eſſe probabilem, cui conſentit P. Sà *verb. Confeſsio, num. 22.* & illam defendunt Valentia *diſp. 7. quæſt. 11. punct. 1.* Villalobos *in Summ. tom. 1. tract. 9. dub. 38. num. 3.* Ioannes de la Cruz, & alij, quibus citatis, acceſsit Diana *1. part. tract. 7. reſol 49. & 3. part. tract. 4. reſol. 64.* Quorum aliqui, ea firmitate, id tenent, vt nec in articulo mortis poſſe licite prædictam circunſtantiam aperire, tueantur. Ita Bañez, Medina, Sotus, Nauarrus, & Viualdus apud Fagundez ſuprà; qui quidem ſatis conſequentes loquuntur; idem enim eſt præceptum integritatis in mortis articulo, ac extra illum: ergo idem in vtroque caſu dicendum. Sic ſentiunt Doctores. Ex quibus.

29 Meam ſententiam duplici aſſertione expono. Sit prima, ſi pœnitens abſque graui ſui incommodo poſsit alteri Sacerdoti confiteri, qui non deueniet in notitiam complicis, ad id ſub mortali tenetur. Ita Suarez *ſup. ſect. 2.* vbi ait, omnes in hoc conuenire, Coninch *diſp. 7. dub. 9. num. 88.* Vazquez *ſuprà dub. 3. num. 1.* Lugo *ſuprà num. 392.* Ratio eſt, quia ſaltem ex charitate tenetur proſpicere famæ proximi, ſi abſque graui ſui incommodo poſsit: immò, & contra iuſtitiam in prædicto caſu peccaturum, benè cum Vazquez, & Suarez *vbi ſuprà* defendit Lugo *num. 415.* Eſt enim detractio formalis, delictum proximi abſque rationabili cauſa manifeſtare; ſed quando pœnitens poteſt integre ſuum peccatum ita confiteri, vt confeſſarius in notitiam complicis non deveniat, non eſt rationabilis cauſa ad illum infamandum. Ergo.

4 Verùm, licèt hæc ſententia probabilior ſit, negare tamen non poſſum, contrariam aſſerentem, id non eſſe mortale, probabilem eſſe, quia manifeſtare crimen alienum vni, vel alteri, qui ſecreto retinebit, non eſſe culpam grauem, docent Caietanus, Nauarrus, Reginaldus, Graffius, & putant probabile Tannerus, Ioannes de la Cruz, Filliucius, Zambellus, & alij, quos citat, & ſequitur Diana *2. part. tract. 3. Miſcellan. reſol. 22. & 3. part. tr. 5. Miſcellan. reſol. 33 & 6. part. tract. 7. reſol. 9.* Quorum placitum improbari nequit.

30 Placere autem mihi non poteſt aliquorum ſententia aſſerentium, tantum eſſe ſub conſilio, alium confeſſarium adire, cui complex ignotus ſit, licèt commode fieri poſsit.

Quod

Digitized by Google

Quod tenent Caietanus,Sotus , Cano , Sylveſter, Angelus, Tabiena , Armilla , Viguerius , & D. Antoninus , idque ſine dubio tenendum ait Fagundez eos citans vbi ſuprà *num.*3.Verùm,quo fundamento , non capio. Immò aliquos ex his Doctoribus malè adduci pro ſe à.P.Fagundez,inquit Lugo *diſp.*16. *num.* 392. quem ſequitur Leander *diſp.* 5. *q.* 62. quia ratio ipſa naturalis oppoſitum manifeſtè dictat : ſi enim poteſt pœnitens præceptum de integritate confeſsionis,&de non infamando proximo,adimplere,cur ad vtrũque non tenebitur,ſi commode poſsit ? Ergo ſi ad ſit confeſſarius , qui , explicato integre peccato , in notitiam complicis non deueniet , alium , cui notus fiat , pœnitens eligere nequibit. Non tamen aſſentior Doctoti Ioſeph Gatſi *in qq.Moral.cent.*2.*cap.*68.*num.*8. aſſerenti, ob ſolam conſolationem pœnitentis , * quam ſentit confitendo ſuo ordinario confeſſario , poſſe illi confiteri circunſtantiam manifeſtatiuam complicis * quod tenuit ante illum Tamburinus , quem ibi refert.Hæc enim leuiſsima cauſa eſt ad non vitandam proximi infamiam,cum poſsit commode.

31 Aſſertio ſecunda. Si nequeat commode alius confeſſarius haberi , circunſtantia complicis manifeſtatiua aperienda eſt in cõfeſsione , licèt præſens confeſſarius in complicis notitiam deuenire poſsit , dummodo pęnitenti aliud non ſequatur damnum,quam iactura famæ apud confeſſarium, quæ confeſsioni ipſi quaſi intrinſeca eſt. Moueor primo authoritate D. Bernardi in formula honeſtæ vitæ. *De nullo,ait,ſiniſtre loquaris , niſi in confeſsione, & hoc vbi aliter non poſsit explicari peccatum tuum.* Supponit ergo Meliſſuus Doctor,in tali euentu explicari debere.

32 Secundò probatur ratione , quia præceptum ſeruandi proximi famam non obligat in omnibus circunſtantijs, ſed ad non infamandum , abſque rationabili cauſa , eoque minor ſufficit, quo minor eſt infamia , qualis eſt apud vnum minime nociturum : ſed in præſenti eſt rationabilis cauſa , nempè integræ confeſsionis vtilitas à Chriſto Domino inſtitutæ , ab eoque præceptæ , & quam quis creditur capturus ex bono conſilio confeſſoris ; maior item fructus ex opere operato maiori pudori correſpondens, & vitatæ moleſtiæ confitendi quandoque bis idem peccatum ; huic confeſſario ſub voce concubitus, & alteri ſub nomine inceſtus : ergo ceſſat obligatio, non infamandi : ergo non eſt vndè pœnitens excuſetur confiteri circunſtantiam complicis manifeſtatiuam. Accedit , ipſum complicem ratione delicti huic iudicio voluntarie ſe ſubdidiſſe , & ſuæ famæ quantum ad hoc ceſsiſſe: Nam cum iuriſdictio confeſſoris ſuprà crimen commiſſum cadat , non poteſt non etiam cadere ſuper circunſtantias ad idem iudicium pertinentes : Igitur ex natura iſtius iudicij oritur , quod complex teneatur apud confeſſarium hanc famæ iacturam pati.

33 Adde, à Chriſto Domino, vtpotè famæ hominum ſupremo Domino , & diſpenſatore , ſic potuiſſe res ordinari , & de facto ordinaſe verò ſimilius eſt , vt colligitur tum ex modo inſtitutionis in forma iudicij , in quo , etiam complices manifeſtari ſolent: tum quia aliàs frequenter liceret confeſsionem dimidiare , ob complicem occultandum;immò ſecundum quoſdam in totum relinquere , & contritione tantum præmiſſa, communicare:quia, vt ſignificat D. Thom. & tradunt Victoria , Medina , & Viguerius; putantque probabile Alexander , Paludanus, & Mancius apud Henriquez *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 9. *in gloſ. lit. C.* quando non eſt idoneus confeſſarius , cui quis integrè confiteatur, poteſt ſe gerere,tanquam non habens copiam confeſſoris.

34 Roboratur amplius , quia plus requiritur ad obligandum aliquem,vt ſe ipſum infamet,quam, vt aliorum crimen manifeſtet: ſed præceptum integritatis cõfeſsionis obligat,proprium crimen manifeſtare , non obſtante infamia propria:ergo ad idem obligabit,non obſtante complicis infamia. Dices, præceptũ integritatis intelligi debere de peccatis,quę ſine proximi infamia explicari poſſunt.Sed contra eſt:quia eodem fundamento poſſem ego dicere ſolum intelligẽdũ de peccatis, quæ abſque graui infamia propria confiteri poſsint , quia facilius excuſatur aliquis ab onere ſe infamandi,quam alios.Quia plus ſe, quam eos diligere , iuxtà charitatis ordinem tenetur.

35 Hæc ratio æquè probat,explicati poſſe in confeſsione alterius defectum , quoties id neceſſarium fuerit ad manifeſtationẽ proprij peccati,etiam ſi alter vere complex non fuerit. V.g. ſi per vim defloraſti ſororem , vel violentia illata , cum moniali rem habuiſti, vel cum vxore aliena.Ita cum Soto,Gabriel, Richardo , & Alcozer , meritò tenet Lugo ſuprà *num.*420.contra Suarez, & Fagundez. Poteſtas enim manifeſtandi defectus alienos, non ſolum oritur ex eo,quod defectus ſit culpabilis,ſed ex eo etiam,quod integritas quo ad ſpeciem , & numerum , nequeat aliter in confeſsione obſeruari.Ex quo etiam fit, pœnitentem non ſolum poſſe complicem reuelare,cum nequit aliter integre confiteri , ſed ad id teneri:quia proximi infamia, nequit illum ab iſto onere excuſare , ſicut nec infamia propria ab integritate confeſsionis excuſat. Voluit enim Chriſtus Dominus,vt bonum

Digitized by Google

num integritatis anteponeretur malo infamię apud confeſſarium.

36 Obijcies, quando duo præcepta occurrunt neceſſariò obſeruanda, & vtrumque ſeruari non poteſt, fortius obſeruandum eſt: ſed fortius eſt præceptum non infamandi proximum, vtpotè diuinum naturale, quam præceptum de integritate confeſsionis, vrpotè diuinum tantum. Ergo illud, & non iſtud obſeruandum eſt. Reſpondeo diſtinguendo maiorem: quando concurrunt duo præcepta cum omnibus circunſtantijs ad obligandum, debet obſeruari, quod maius, & fortius eſt, concedo maiorem: ſi deficiat aliqua circunſtantia neceſſaria, nego: Et diſtinguo ſimiliter minorem: præceptum diuinum naturale charitatis eſt maius, & fortius, & habet omnes circunſtantias requiſitas ad obligandum, nego; & deficit circunſtantia aliqua, concedo, & nego conſequentiam. Quia circunſtantia neceſſaria deficit, quoties rationabilis cauſa intervenit ad infamandum, qualis in præſenti videtur adeſſe: vel quia aliud maius damnum obſtat, vel quia Chriſtus Dominus, vtpotè famæ omnium Dominus, de facto diſpenſauit. Verum, ſicut detrimentum extrinſecum infamiæ, ſeu alterius damni temporalis, quod per ſe non affert præceptum confeſsionis, pœnitentem ab integritatem excuſat, ita detrimentum quodlibet conſiderabile proximo euenturum, quod ſecum non adducat confeſsionis præceptum, ſed confeſſarij abvſus: Illud enim ſequitur contra Chriſti Domini intentionem. Non tamen audiendus Mag. Sotus, dum aſſerit, præceptum de integritate confeſsionis ſtrictius obligare, quam ſigillum, ac proindè circunſtantiam manifeſtatiuam complicis debere exprimi, etiam cum detrimento ſigilli confeſsionis. Cuius ſententia ipſius verbis ſcriptam reieci *diſp. 1. quæſt. 1. num. 7.*

CAPVT V.

An, qui oblitus circunſtantiæ mutantis ſpeciem, confeſſus eſt peccatum, ſatisfaciat eam præciſe poſteà explicando?

37 Caſus eſt: habens votum caſtitatis v.g. deliquit, & in confeſsione ex obliuione omittens circunſtantiam voti, de copula ſe accuſauit, ſatisfaciet ne ſe accuſans poſteà de violatione voti in re graui, celata copula? Communis Doctorum opinio aſſerit ſufficere. Nam cum in cōfeſsione præcedēti copulam clauibus ſubiecerit, ſatis poſteà erit explicare circunſtantiam omiſſam. Ita Henriquez *de Pœnit. lib. 2. cap. 11. numer. 4.* cum Nauarro, & Petro de Soto *in gloſſ. litt. P.* Valentia *tom. 4. diſp. 7. quæſt. 11. punct. 1.* Thomas Sanchez *in Summ. libr. 4. cap. 11. num. 24.* P. Sà *verb Confeſsio num. 31.* Suarez, Coninch, Reginaldus, Fillnicius, & alij, quos citatos ſequitur Diana *1. part. tra. 7. reſol. 45.* Procedit autem hæc ſententia, vt benè adveriit Suarez, quoties circunſtantia omiſſa explicari poteſt, non explicato iterum peccato. Addit verò, adhuc in eadem confeſsione poſſe pœnitentem illa peccata, vt diſtincta, explicare: v.g. primum de copula ſe accuſando; poſteàque de violatione voti in re graui. Vide illum *diſp. 22. ſect. 2. num. 9.* Quem ſequitur Tancredus *in qq. Moral. diſp. 6. de Pænit. quæſt. 22.*

38 Cæterùm contrariam ſententiam tenet Sylveſter, & ſequitur Nugnus hic *quæſt. 9. articul. 2. dub. 2* & vocat ſatis probabilem Lugo *diſp. 16. ſect. 16. num. 660* Et mihi probabilior videtur. Quia licèt in peccato luxuriæ contra votum ſit tantum duplex malitia ſpecies, & vtraque, ſiuè diuiſim, ſiuè in eadem, ſiuè in diuerſa confeſsione ſufficienter explicetur; nihilominus tamen ex modo explicandi diuiſim in eadem confeſsione, duplex numero peccatum ſignificatur, cum tamen non duplex, ſed vnum habens duas malitiæ ſpecies patratum ſit: Vnicus autem voluntatis actus ad malitiam contra caſtitatem, & contra votum terminatus, non eſt idem peccatum in eſſe moris eùm duplici actu in duplex obiectum diuiſine, aliud contra votum, & aliud contra caſtitatem; aliàs qui duplex numero peccatum commiſiſſet, aliud contra caſtitatem, & aliud contra votum in materia diſtincta, non teneretur explicare, quod fuerint duo numero peccata, ſed ſe accuſare de vno peccato, habente duplicem ſpeciem malitiæ; contra caſtitatem ſcilicèt, & contra votum; quod omninò falſum eſt, quandoquidem non ſolum ſpecies, ſed numerum etiam peccatorum, explicare tenemur. Vnum maximè in hac quæſtione præ oculis habendum, circunſtantias, quæ genus aliquod contra hunt ad ſpeciem nouam conſtituendam, non poſſe in confeſsione exponi ſeparatas à genere, quia ſpecies peccati ex genere, & differentia conflatur, & ad ſpeciem confitendam adſtringimur. V. gr. iniuria in honore genus eſt plures ſub ſe ſpecies continens: diſtincta enim ſpecies inhonorationis eſt iniuria verbalis, ac iniuria abuſus vxoris alienæ: Vndè adulter, qui ſe accuſaret *de fornicatione*, & poſteà de iniuria altcri illata *in honore*, non confiteretur ſpeciem peccati inhonorationis, ſed genus, ac proindè non adimpleret præceptum integritatis, ſicut nec qui ſe accuſaret de graui peccato contra caſtitatem cum ſoluta, quia hoc eſt

genus ad naturale, & contra naturam, nec qui, cum commiſiſſet inceſtum, ſe accuſaſſet de fornicatione, & de graui iniuria illata conſanguineæ, quia ſpecies iniuriæ maneret inexplicata, & ſic de alijs, vt benè notat Doctor Garſi *cent.2.cap.64. num.7.* Prætérquam quod malitia inceſtus non eſt contra iuſtitiam, ſed contra pietatem, cuius variæ ſunt ſpecies, alia inceſtus, alia percuſsionis, ſeu occiſsionis, alia verbalis, alia odij inimicitiæ, &c. quæ ſub iniuria, ſeu irreuerentia contra conſanguineum continentur.

39 Ex quibus reijcienda venit ſingularis opinio Ioannis de Caramuel *in Theologia Fundamentali fundament.35.cap.4. num. 537.fol.233.* qui cum Illuſtriſsimo Fr. Angelo Manrique Epiſcopo Pacenſi, olim Primario Salmantino, aſſerit eum, qui commiſit adulterium, ſatisfacere, ſi ita conſiteatur: *Commiſi ſimplicem fornicationem*, & poſt alia interiecta peccata, ſubnectat: *Intuli cuipiam grauem iniuriam, tertia quadam perſona cooperante, cui ſatisfaciam, ſi potero.* Hæc enim opinio falſa eſt, tum propter ſuperius dicta, tum quia alia ſpecies peccati contra fidem in Sacramento Matrimonij debitam, inexplicata maneret; vt ex Sanchez dixi *diſput.3.quæſt.3 cap.6. numer. 65.*

40 Similiter audiendus non eſt Antoninus Diana *tom.1. tract.7 de circunſtantijs aggrauantibus reſol.45.* Vbi ex opinione Pat. Suarez, & aliorum malè intulit, *eum, qui furatus eſt calicem*, ſed ex obliuione dixit, ſe furtum commiſiſſe, non expreſſa circunſtantia calicis, in ſecunda confeſsione ſatisfacere dicendo *ſe mortale ſacrilegium commiſiſſe.* Cuius ſententia prorſus falſa eſt: quia *ſacrilegium mortale*, genus eſt, plures ſacrilegij ſpecies ſub ſe continens, vt contra votum, contra iuramentum, contra reuerentiam debitam rei ſacræ, &c. Ergo circunſtantia furti calicis, vel alterius rei ſacræ non explicatur, explicando genus, ſed debet ſaltem exprimi fuiſſe ſacrilegium contra rem ſacram, nec Diana contrarium diceret, ſi hæc advertiſſet.

DISPVTATIO QVARTA.

De obligatione iterandi confeſſionem inualidam.

QVÆSTIO PRIMA.

Quando, & quomodo ſit iteranda confeſsio?

1 CErtum eſt àpud omnes, confeſsionem debere iterari, quoties ex defectu alicuius requiſiti fuerit inualida, hic autem valoris defectus prouenire poteſt, vel ex parte confeſſarij non habentis iuriſdictionem, vel intentionem abſolvendi, vel non ritè proferentis formam; aut ex parte pœnitẽtis, quia ſine diſpoſitione, vel non integrè cõfeſſus eſt, vt alibi diximus. Vndè conſequenter fit, vt quoties ex culpa graui omiſſum fuerit in confeſsione aliquod mortale, ex defectu examinis conſcientiæ, iudicio prudentis, requiſiti, iteranda ſit talis confeſsio, vt pluribus citatis tradũt Meratius hic *diſp.20.num. 7.* & Diana *3.part.tract.4.reſol.65.* contra Henriquez, Sotum, & Canum, exiſtimantes, hoc tantum eſſe verum, quando omittitur peccatum ex negligentia examinis affectata, ſeu nimis craſſa. Ratio noſtræ concluſionis eſt, quia ad valorem confeſsionis requiritur integritas formalis, quæ in eo conſiſtit, quod pœnitens omnia ea peccata confiteatur, ad quæ tacenda legitimam excuſationem non habet; vt tradunt communiter Doctores ex Tridentin. *ſeſſ.14.cap.5.* & conſtat ex dictis *diſp.1.quæſt.8.num.6. & ſeq.* Secundò, quia ad valorem confeſsionis requiritur dolor excludens voluntatem peccandi, vt definit Concilium, hunc autem nõ habet, qui actualiter peccans ad confeſſarium accedit.

2 Eſt tamen notandum, quod ſi pœnitens confeſsionem inualidam non iteraret, ſed ex obliuione, vel ignorantia invincibili, in ſequentibus confeſsionibus defectum illum taceret, licèt poſteà recordetur talis defectus, non tenebitur reliquas intermedias repetere, ſed illam tantum, fuit invalida, & defectum in illa commiſſum; reliquæ enim interpoſitæ validè fuerunt, vtporè in quibus nullus intervenit defectus, vt benè cum Vazquez, Sanctio, & alijs tenent Diana *3 part.tract.4. reſol.118.* & Cardinal de Lugo hic *diſp.16. ſect.15.num.599.*

3 Quodadmodum iterandi confeſsionem invalidam, non leuis eſt difficultas, an teneatur pœnitens omnia, & ſingula peccata in ... pri-

prima confeſsione ſubiecta, iterum diſtinctè repetere? Et quidem ſi confeſsio iteranda ſit cum diuerſo confeſſario, affirmatiuè reſpõdeo cum Suarez *diſp.22.ſect.6* contra Delgadillo *de Pœnitent.cap.19.dub.51.nu.155.* Quia ei ſunt peccata ſigillatim, & diſtinctè proponenda, qui vt iudex, cauſa cognita, ſententiam abſolutionis eſt prolaturus. Vt cõſtat ex Tridentino, & ex ipſa ratione iudicij. Si verò cum eodem confeſſario, qui de peccatis in confeſsione inualida auditis recordatur, ſufficiet, omnia vnico verbo illi confiteri, defectum ſupplendo. Hæc apud omnes certa. Difficultas ergo solũ eſt, quando Sacerdos eſt idem, ſed de peccatis in confeſsione inualida ſubiectis, iam eſt oblitus. In qua varia ſunt Doctorum placita.

4 Aliqui abſoluté aſſerunt, memoriã Sacerdotis non eſſe neceſſariam ad abſoluendum, ac proindè opus non eſſe, repetere diſtinctè confeſsionem. Ita Medina *Codice de confeſſ.quæſt.de ci cunſt.mutantibus ſpeciem* & Adrian. *quæſt.4 de clauibus*, & pro caſu, quo confeſſarius in confeſsione inualida impoſuerit ſatisfactionem; admittunt Syiueſt Antonin. Paludan. & Nauarr. apud Suarez *ſupr. num.6.* Ipſe verò illis conſentit nõ abſoluté, ſed pro eo tantum caſu, quo inualiditas cõfeſsionis proueniat ex defectu formæ ritè prolatæ: ſed magis vniuerſaliter Lugo *vbi ſupr.à num.632.* verùm putat, quoties inualiditas non prouenerit ex defectu iuriſdictionis: Si autem ex hoc capite putat neceſſariũ eſſe, habeat ſaltem confeſſarius memoriam confuſam præteritæ cõfeſsionis. Imò P. Suarez accuſationem omnium peccatorum de nouo diſtinctè fieri requirit, ſicut & quando ex defectu doloris, vel integritatis fuit inualida.

5 Cæterum P. Vazq. hic *q.92.art.3.dub.3.* apertè docet, quocumque ex capit. fuerit inualida confeſsio, non eſſe opus diſtinctè cõfiteri, dummodo confeſſarius recordetur ſtatus pœnitentis, aut pœnitentiæ, quam impoſuit, cui diſſentire nequit M. Ioan. de la Cruz *in direct.2.p.de Pœnit.q 3.dub.9.tom.1.* vbi loquens de his, quibus à cõfeſſario differtur abſolutio, inquit*dilata abſolutione iniunge ſtatim pœnitentiam, vt hac poſtea nota, & confeſsione non repetita abſoluas pœnitentem, etſi non recorderis peccatorũ. Ita Henriq. Sylu. Nauarr. cum alijs.*Si verò de pœnitentia iniuncta neuter recordetur; confuſam aliquam peccatorum notitiam confeſſario tribuendam, ſentit cum Valentia, Fauſto, & Nauarro, Diana *4 part.tr.4.reſol.203.* quos ſequitur Gaſpar Hurtado *de Pœnit.diſput.8.diffic.8.* vbi addit, quod ſi pœnitentia non fuerit iniuncta, nec de pœnitentis ſtatu confeſſarius recordetur, nec pœnitens in memoriam illi reuocet, non eſſe adhuc neceſſarium de omnibus peccatis diſtinctè ſe accuſare, ſed ſufficere confuſam aliquam peccatorum notitiam confeſſario tribuere, quæ ſufficiat ad pœnitentiam prudenter taxandam, nam poſtquam pecc. torum confeſsio fuit diſtinctè facta, & à confeſſario diſtinctè percepta, ſufficit notitia confuſa ad pœnitentiã imponendam, qualis poſt longam confeſsionem ſolet confeſſario relinqui.

6 Denique P. Granad. *in 3. p. controu.7. tr 9 diſp 12.nu.5.* abſoluté & ſine aliqua limitatione docet, pœnitenti iteranti inualidam confeſsionem cum eodem confeſſario ſufficere, ſi in generali ſe accuſet, dicens: accuſo me de omnibus peccatis quæ in ea cõfeſsione inualida tibi confeſſus ſui, & de ſacrilegio in ea commiſſo: & confeſſarium poſſe validè, & licitè eum abſoluere, quamuis nec cõfuſam peccatorum notitiam habeat, nec pœnitentiæ, quam iniunxerat, recordetur. Hanc ſententiam amplectitur Leander *tr.5.diſp 5.q.81.* vbi pro illa citat Adrianũ, Medinam, D. Antoninum, & P. Thom. Sanchez, & ſatis probabilem ſibi videri, inquit Diana *5.p.tr.14.reſol.51.* & planè ſequitur, *p.11.tr.6.reſ.49.* item Delgadillo *vbi ſuprà, cap.19.num.53.* Verricelli *in q. Mor. tr 5.q.6.n.35.* & Tamburinus *in Method.lib. 3.cap. 2 num 4* Fundamentum horum Doctorũ eſt, quia abſque repetitione pe. catorum in ſpeciali, & ſigillatim, verificatur pœnitentem omnia, & ſingula peccata diſtinctè cõfeſſum fuiſſe, & confeſſarium illorum notitiam habuiſſe. Si autem de præſenti talis notitia in ſpeciali ad aliquid requireretur, maximè ad pœnitentiam proportionatam imponendã; ad hoc autem non requiritur, quia ſupponimus in confeſsione illa inualida fuiſſe iniunctam. Præterquam quod pœnitentia non eſt cum tanto rigore proportionanda peccatis, vt nequeat ex iuſta cauſa minorari, quæ autẽ magis rationabilis, quam aliam iam impoſitam ſuper eiſdem peccatis adimpletam fuiſſe. Confirmatur: nam ſi pœnitens confeſsionem generalem faceret durante per multos dies, & confeſſarius ſingulis diebus, non collata abſolutione, pœnitentiam aliquam imponeret, non eſſet neceſſarium, vt in fine cõfeſsionis, cum licitè abſolueret, quod recordaretur omnium peccatorum, nec quod de pœnitentijs iniunctis interrogaret. Ergo.

§. Vnicus.
Propria ſententia.

7 IN hac controuerſia certum in primis exiſtimo, ad valorem Sacramenti ſuffice-

ficere bona fide ſe accuſare in generali de peccatis in cōfeſsione inualida ſubiectis, quo cumque ex capite valoris defectus prouenerit; quia vt poſtea probabimus ex communi Theologorum ſententia: peccata ſic vniuerſaliter dicta, ſunt materia ſufficiens abſolutionis; imò in caſu naufragij, peſtis, & ſimilium, omnes Doctores eiuſmodi confeſsionem conſulere ſolent. Difficultas igitur tantum eſſe poteſt: an pœnitens, ſi poſsit, teneatur maiorem præbere notitiam, & an ea non data, poſsit confeſſarius eum licitè abſoluere? Et reſpondeo non poſſe, niſi eam notitiā de ſtatu conſcientiæ pœnitētis retineat, quæ ſolet communiter remanere in confeſſario paulo poſt audita peccata ſigillatim quoad numerum, & ſpeciem. Et hæc, ni fallor, eſt mens Pat. Vazquez, & Hurtado ſuprà.

8 Hanc ſententiam iudico euidenter inferri ex Trident. *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi ad abſolutionem impertiendam exigit eam cognitionem cauſæ, quæ ex huiuſmodi peccatorum narratione ſigillatim facta, generetur. Sic enim, inquit, *conſtat, Sacerdotes iudicium hoc, incognita cauſa, exercere non potuiſſe, neque æquitatem, in pœnis iniungendis, ſeruare, ſi in genere dumtaxat, & non potiùs in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent: ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, &c.* Ergo ex mente Concilij non ſolùm ad taxandam pœnitentiam, ſed etiam ad abſolutionem impertiendam opus eſt prædicta notitia. Ergo per ſe loquendo nō poteſt confeſſarius licitè abſoluere, quin ſtatum conſcientiæ pœnitētis agnoſcat, ea notitia, quæ ex narratione omnium peccatorum ſigillatim facta ſolet, communiter remanere. Vndè ſi confeſſarius illa careat, tenebitur pœnitens prædictam notitiam ei conferre, ni aliundè ex impotentia morali excuſetur. Hanc ſententiam tenere debet Card. de Lugo *diſp. 17. ſect. 1. num. 12.* vbi inquit, omnes debere dicere hoc iudicium per ſe loquēdo, & vt debito, & exacto modo fiat, exigere notitiam de ſpeciebus, & numero peccatorum omnium. Verum ſi notitia, quam hic, & nūc retinet confeſſarius, parum magis confuſa eſſet, quàm ea, quæ à Concilio exigitur, tantùm foret venialis culpa, non iterata confeſſione peccatorum in particulari, pœnitentem abſoluere; imò, & nulla, ſi ex rationabili cauſa fieret.

9 Ex dictis colligo primò contra Leandrum, Paludanum, Sylueſtrum, & alios, parum ad rem conducere, quod in confeſsione inualida fuerit iniuncta pœnitentia, ſi modo confeſſarius non recordetur peccatorum: quod verum eſt etiam contra Vazq. & Hurtado, quamvis pœnitens iniunctæ memoriam habeat; nam ſi peccatorum, & conſcientiæ pœnitētis notitia, ex memoria iniunctæ pœnitentiæ comparata ſufficeret ad abſolutionem impertiendam, quilibet fortè Sacerdos poſſet abſoluere à peccatis inualide alteri confeſsis, ſi in genere tantùm, & confuſè ipſi ſubijciatur, dummodo pœnitens ſimul declaret pœnitentiam, quæ in confeſsione inualida fuit ſibi iniuncta; quod nullus Doctorum debet concedere. Etenim contra praxim, & conſuetudinem Eccleſiæ, à qua non eſt recedendum, vt cum Dicaſtillo, Hurtado, & Lugo, apud Dianam, *part. 11. tract. 8. reſol. 41* tradit Doctor Garli *Cent. 2. cap. 37.* contra Ferrantinum. Ergo pœnitentiæ iniunctæ memoria eam non tribuit notitiam, quam exigit Cōcilium ad hoc iudicium exercendum. Ratio à priori eſt, quia ſolent aliquando confeſſarij pro grauiſsimis delictis leues iniungere pœnas, vel quia pro tunc iudicant expedire bono pœnitētis, vel quia alijs principijs, & opinionibus ducuntur. Vndè cum eadem pœnitentia, quæ pro culpis leuibus, ſoleat quandoque pro grauibus iniungi, non poteſt ex pœnitentia iniuncta ſufficienter colligi ſtatus conſcientiæ pœnitentis.

10 Dico ſecundo: quando confeſsio fuit inualida ex defectu iuriſdictionis confeſſarij, repetenda diſtinctè, & in particulari. Hæc concluſio eſt contra Pat. Vazquez, & Hurtadum; ſed illam tenet Pater Suarez ſuprà, & deſumitur ex Adriano, & alijs, quam ſic probo. Pœnitens iure diuino tenetur omnia ſua peccata diſtinctè quoad ſpeciem, & numerum Sacerdoti, vt iudici declarare, vt conſtat ex Tridentino loco ſupra citato, ſed qui confeſſus eſt non habenti iuriſdictionem, v. g. Sacerdoti non approbato, vel excommunicato denuntiato, non declarauit ſigillatim ſua peccata Sacerdoti, vt iudici: ergo inualiditas confeſsionis ex defectu iuriſdictionis proueniens, ſuppleri non poteſt, niſi confeſsio diſtinctè, & in particulari repetatur. Conſequentiam probo, quia licèt de peccatis in genere poſteà ſe accuſet coram eodem Sacerdote, iam habēte iuriſdictionem, non verificatur, quod confeſſarius vt iudex, omnia, & ſingula peccata diſtinctè perceperit. Ergo per accuſationem peccatorum in genere non ſuppletur defectus prioris cōfeſsionis, debet igitur pœnitens diſtinctè, & in particulari omnia cōfiteri, ni fortè ſacerdos de omnibus, & ſingulis peccatis recordetur, ita vt per illa verba: *Accuſo me de omnibus, quæ in prima confeſsione audiſti*, omnia, & ſingula, priori notitia ſuppoſita, hic, & nunc ſufficienter declarentur. Ex quibus fit, non ſatis ſibi conſtare Cardin. de Lugo, dum his principijs inſiſtēs, *vbi ſupra*

*ſupr.num.*632.tradit ſufficere, quòd confeſſarius acquirat memoriam confuſam præteritæ confeſsionis.

11 Dico tertiò: ſi confeſsio fuerit inualida ex defectu doloris, vel integritatis, & confeſſarius recordetur de ſtatu cōſcientiæ pœnitentis, ea notitia, quæ paulò poſt audita peccata remanere ſolet, vt ſuprà diximus, ſufficiet pœnitenti de peccatis in genere, in confeſsione inualida ſubiectis, ſe accuſare. In hac parte conuenio cum Vazquez, Hurtado, & Lugo contra Suarez, & facilè probo: quia eo ipſo, quòd non eliciatur actus doloris, qui in prima confeſsione defuit, vel explicentur peccata ex malitia omiſſa, ſimul cum fictione, nil eſt, quod deſideretur ex parte materiæ ad abſolutionem requiſitę, cum verè præceſſerit confeſsio omnium peccatorum, diſtinctè facta Sacerdoti, vt iudici, & vera illorum attritio: ergo neque ex parte pœnitētis deficit aliquid ad impletionem præcepti diuini, neque ex parte confeſſarij, ad rectè fungendum ſuo munere.

QVÆSTIO II.

An ruſtici, qui inculto modo confeſsi ſunt, non potentes diſtinguere ſpecies, neque numerum, peccatorum, teneantur, ſi poſteà poſsint, ad confeſsiones iterandas?

1 CArdinal de Lugo *diſp.*16.*ſect.*14.*numer.*585 exiſtimat, partem affirmatiuam amplectendam neceſſariò ab omnibus aſſerentibus, peccatum confeſſum, vt dubium, debere ceſſante dubio, vt certum confiteri. Ipſe verò, cùm oppoſitum putet probabile, etiam contendit, ruſticum ab hoc onere liberare, dummodo peccatorum tantùm numerum confusè faſſus fuerit: ſecus, inquit, ſi ſpecies. Ita loquitur *ſuprà num.*588. ſed neſcio, an conſequenter: nam qui ſe accuſat, dicens: dubium eſſe, an peccatum adulterij commiſerit, non eſt cur, dubio ceſſante teneatur ad confitendum iterum, vt certum (iuxtà ipſius principia) nullam enim aſsignabile eſt diſcrimen inter dubium de indiuiduo, & dubium de ſpecie peccati.

2 Reſpondet Lugo, eum qui ſe accuſaret, dicendo, certum eſſe de peccato contra caſtitatem, dubium tamen, an fuerit circa ſolutam, vel coniugatam non fuiſſe directè abſolutum à differentia ſpecifica peccati; ac proindè teneri, cum poſteà recordetur, differentiam illam, vt certam confiteri, vt ab ea directè abſoluatur. Sed contra eſt: nam vt ipſe, ait *ſect.*14.*citata, num.*183.& *ſectione ſecunda*, iam docuerat, abſolutio directè cadit ſuprà indiuiduum ſub dubio dictum, eo quòd

abſoluitur ſub conditione, quòd fuerit commiſſum: Ergo directè etiam cadet ſuprà ſpeciem, ſeu differentiam ſpecificam dictam vt dubiam, quia abſoluitur ab illa ſub conditione, quod illam incurrerit: ergo nulla inueniri poteſt diſparitas inter indiuiduum confeſſum, vt dubium, & inter ſpeciem. Quapropter Pat. Bretſlerus *de conſcientia, libr.*4. *capit.*18.*num.*197. tàm in vno, quàm in altero caſu opinionem Card de Lugo probabilem putat: Ergo ſi principium, quo nititur Lugo, aliquid probat, concludit etiam, eſſe probabile, ruſticum nunquam teneri confeſſiones, agreſti modo factas repetere licèt, nec numerum, nec ſpecies peccatorum diſtinctè confeſſus fuerit. Hanc illationem eſſe legitimam, fatetur Doctor Garſi in *qq. Moral cent.*1.*cap.*58.*num.*9. Addit verò, etſi probabilem, non eſſe ad praxim reducendam, quia in contrarium eſt conſuetudo fidelium, & eſt communis ſententia Doctorum, vt ex Martinon tradit Diana *part.*10.*tract.*16 *reſol.*79.

3 Nos verò licèt exiſtimemus, vt conſtat ex dictis *diſput.*1 *de integritate confeſsionis, quæſt.*6. peccatum dictum vt dubium debere, dubio ceſſante, vt certum explicari adhuc ex alio principio, aſſerimus probabile, eiuſmodi ruſticos communiter non teneri præfatas confeſsiones repetere. Ita Henriquez *de Pœnit.lib.*2.*cap.*3. cum Guerrero, & alijs viris doctis, à ſe conſultis. Par. Sà *verb. confeſſio, num.*41. Fagundez 2. *præcept. Eccleſ. lib.* 3.*cap.*5 *num.*11. Dian. 3.*part.tract.* 4. *reſ.*89. & cum Marchancio iterum *part.*5.*tract.*13. *reſ* 84. Quibus conſentit Tamburin. *in Method.lib.*2.*cap.*1.§.4.*num* 29. & cum Fabro, tenet Leand. *tr.*5.*diſp.*5 *q.*72. licèt reſtringat eo modo quo Card. de Lugo ſuprà. Moueor, nam cum prędicti ruſtici vniforme vitæ modum communiter habeant, ex confeſsione vnius anni, conijcere poteſt prudens confeſſarius, quot numero peccata, & in quibus ſpeciebus, reliquis annis commiſerit. Si autē ex confeſsione vnius anni nequiret prudenter de anteacta vita iudicare, & aliundè eiuſmodi ruſtici, vt ponimus, in reliquis confeſſionibus ita ſe accuſauerint, vt confeſſarius plus minuſvè, peccatorū numerū, & ſpecies nō percepiſſet, tenerētur ſub mortali omnes cōfeſsiones dū poſteà poſſent repetere, determinando certum numerum moraliter, vel mathematicè. Quidquid contradixerit Leander ex Lugo, quod priùs docuerant Vega 1.*part.caſu* 2. & Pat. Sà *vbi ſupr.*

DISPVTATIO QVINTA.

De dolore, & diſpoſitione, quæ peccatorum abſolutionem debet præcedere.

QVÆSTIO PRIMA.

An ad effectum huius Sacramenti requiratur vera contritio? an ſufficiat attritio?

1 SVppono primò ex communi Theologorum, attritionem ſufficere ad valorem Sacramenti, & diſtingui à contritione per ordinem ad diuerſa motiua: contritio enim eſt dolor de peccatis propter Deum ſummè dilectum: attritio verò eſt dolor de peccato propter eius turpitudinem, vel ex metu gehennæ, & pœnarum, ſeu amittendæ beatitudinis conceptus. Suppono ſecundò, valorem huius Sacramenti in eo ſtare, quod habeat partes eſſentiales; effectum verò illius eſſe gratiam habitualem reddentem hominem ſanctum, maculamque mortalem expellentem His poſitis.

2 Prima ſententia aſſerit, veram, & perfectam contritionem ad hunc effectum requiri, taliter, vt ſi re ipſa non habeatur, non conferatur gratia habitualis Ita docent M. Bonauent. Hugo, Richard. Alenſis, Gabriel, Maior, Medina, & Adrianus, apud Suarez *de Pœnit. diſp. 22. ſect. 1.* Verùm hanc ſententiam periculoſam vocat Vazquez *hic quæſt. 92 art. 1. num. 2.* Et hoc Sacramentum habere virtutem ad iuſtificationem peccatorum, per ſolam veram attritionem diſpoſitum, adeò certum eſt, inquit Suarez *ſuprà numer. 10.* vt non poſsit *abſque errore* negari. Probatur ex Tridentino *ſeſſ. 14 cap. 5.* vbi de attritione loquens, ſic ait: *Quamuis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe perducere peccatorum ad iuſtificationem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento impetrandam diſponit.* Ecce ex Tridentino attritio, quæ ſine Sacramento ad iuſtificationem non ſufficit, In illo tamen ſufficienter diſponit, ac proindè proximè, vt benè expendunt Pat. Suarez *ſuprà*, Vazquez *art. 1. citato, dub. 2.* & Card. de Lugo *diſp. 5. ſect. 9. num. 134.* quia ſi in Concilio tantum eſſet ſermo de diſpoſitione remota, malè aſsignaret diſcrimē inter attritionem cum Sacramento, & ſine illo; concedendo attritioni in Sacramento, quod extra illud negat; quandoquidem attritio, etiam extra Sacramentum, ad iuſtificationem remotè diſponit. Prætérquamquod, cum Concilium intendat ex profeſſo explicare diſpoſitionem, quæ ad effectum, & fructum Sacramenti requiritur, eam nobis tradere, & proponere debuit, quæ per ſe eſſet ſufficiens ad talem effectum conſequendum, abſque conſortio alterius doloris ex perfectiori motiuo prouenientis, alias diminutè proceſsiſſet.

3 Deinde probatur ratione: quia ſi contritio perfecta requiſita foret ad effectum huius Sacramenti, iam eſſent mortalia remiſſa, quando abſolutio conferretur, ac proindè non remitterentur virtute clauium, quod erroneum, & contra fidem eſt, vt notat P. Vazquez *quæſt. 84. art. 3.* Eſt enim contra Concilium Florentinum *ſeſſ. vltima* in decreto Eugenij de Sacramento Pœnitentiæ, vbi definit: *Rem illius* (id eſt, effectum) *eſſe remiſſionem peccatorum.* Eſt etiam contra Tridentinum *ſeſſ. 14. cap. 5.* vbi ait: *Sanè res, & effectus huius Sacramenti, quantum ad eius vim, & efficaciam pertinet, reconciliare eſt cum Deo.* Quæ quidem, vt patet, vera eſſe non poſſent, ſi cōtritio eſſet requiſita ad Sacramenti effectum, nam cum contritio abſolutionem præcedere deberet, Sacramentum non remitteret peccata (vt ait Florentinum) quia iam ſupponeret ante abſolutionem remiſſa: nec reconciliaret cum Deo (vt dixit Tridentinum) quia iam ſupponeret peccatorem cum Deo reconciliatum. Hoc argumentum vrget ſubtilis Scotus *in 4. diſt. 14. quæſt. 4. litt. E.* per hæc verba.* Alioquin, inquit, non apparet quomodo Sacramentum Pœnitentiæ ſit ſecunda tabula, ſi numquam per ipſum, vt Sacramentum poſsit recuperari ſecunda gratia amiſſa, ſed tantum per contritionem, tanquam per diſpoſitionem completiuam * Ergo omninò certum eſſe debet, ad effectum huius Sacramenti veram contritionem non requiri; ſed ſufficere attritionem, quæ imperfecta contritio dici ſolet. Hæc veritas me iudice inter fidei dogmata numeranda eſſet. Et ſibi videri iam definitam in Tridentino, inquit R. P. Antonius de la Parra ex Clericorum Minorum Cætu *tom. de Sacrament. tract. 2. diſp. 3. quæſt. 2. art. 1.* * Et contrariæ opinioni, (ait Araujo *in deciſ. Moral. diſp. 9. de ſtatu ciuili aſſert. 3. num. 21.*) Videtur aduerſari Concil. Tridentinum *cap. 4.* * Ceterùm poſt hæc typis data ad me pervenit decretum Sanctiſsimi Alexandri VII. editum diē 5. *May anno* 1667. in quo, in virtute Sanctæ Obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatæ, *prohibetur alicuius Theologiæ cenſuræ, vel iniuriæ, aut contumeliæ nota, taxare alterutram ſententiam, ſiuè negantem neceſsitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennæ concepta: ſiuè aſſerentem dictæ dilectionis neceſsitatem, donec à Sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum.* Ideò à cenſura, & nota abſtinendum eſt.

4 Dices, contritionem perfectam non ſem-

Digitized by Google

ſemper habere coniunctam remiſsionē peccatorum, ſed ſolum in caſu neceſsitatis, quãdo quis nequit, niſi difficillimè, confeſſarium adire: quando verò poteſt, non remittuntur peccata, quantumvis contrito ante receptionem Sacramenti. Sic reſpondet Franciſcus Sylvius *in q.5. ſupplementi D. Thomæ, art. 1.* cum Molano, & Ioanne Eſtio diſcipulis Michaelis Baij. Cæterum hanc ſententiam eſſe erroneam, ait Ægidius *q.68. art 2. n.30.* & eſſe contra ſententiam Catholicam, inquit Vazquez *tom.2. in 3. p. diſp.152. n. 3.* & iam diu damnata eſt à Pio V. & Gregorio XIII. in Bulla contra Michaelem Baium. Vbi inter alias, damnatur propoſitio hæc: *Charitas illa, quæ eſt plenitudo legis, non eſt ſemper coniuncta cũ remiſsione peccatorum.*

5 Vnde fit omninò reijciendam ſententiam Caietani *in Summ. verb. Contritio, 3. Itaque*, vbi ait: *Scito, quod eiuſmodi vera contritio dupliciter inveniri poteſt, ſcilicet, cum gratia, & charitate, & ſine illa.* Quem ideò acriter reprehendunt Catherinus *in Annotat. lib.5. fol. mini* 432. & M. Sotus *in 4. diſt.17. q.2. art.5.* Eſt enim ſententia valdè affinis relatæ ex Franciſco Sylvio, vt ipſemet iactat: & eſt expreſsè contra D. Thomam loco citato *ex 4. ſentent. diſt.7. q 2. art. 5. ad 3. q.* vbi inquit *Quantumcumque parvus ſit dolor, dũmodo ad contritionis rationē ſufficiat, omnem culpam delet.* Cuius rationem tradit *quodlibeto* 1. *art.* 9 dicens: *Quia contritio non poteſt eſſe ſine charitate, per quam omnia dimittuntur peccata.* Et iterum *3. p. q.89. art.2. in corpore.* *Reſpondeo dicendũ, quòd, ſicut dictum eſt, motus liberi arbitrij, qui eſt in iuſtificatione impij, eſt vltima diſpoſitio ad gratiam. Vnde in eodem inſtanti eſt gratiæ infuſio cum prædicto motu liberi arbitrij, vt in *2. p.* dictum eſt *Ergo vera cõtritio, vtpotè vltima diſpoſitio ad gratiam, ſemper coniuncta cum illa eſt, ac proinde cũ remiſsione peccatorum: ergo ante abſolutionem peccatorem cum Deo reconciliat. Et ita multis ſuadet M. Prado *tom. de Pænit. q. 1. de contrit. dub.3. §.2. fol.*494. vbi ſic * Aſſerendum eſt, in omni euentu contritionem quamlibet perfectam, quodlibet quantumvis minimo charitatis actu, afferre ſtatim, & ſemper remiſsionem peccatorum, & oppoſitam ſententiam non ſolùm eſſe periculoſam, & parum in fide tutam, ſed & temerariam, & ſcandaloſam.* Sic ille. Et me iudice, hæc cõcluſio definita eſt in Tridentino *ſeſſ. 14. cap.* 4. vbi dicitur, contritionem charitate perfectam, *hominem Deo reconciliare, priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur.*

6 Propter hæc ſecunda ſententia aſſerit, per ſe loquendo neceſſariam eſſe contritionem, accidere autem poſſe, hominem bona fide accedentem ſola attritione iuſtificari. Itaque iuxta hanc ſententiam, ſola attritio re ipſa eſt ſufficiens diſpoſitio ad effectum huius Sacramenti; opus tamen eſt, vt invincibiliter exiſtimetur contritio: nã aliter, inquit, obicem peccator poneret Sacramento, vtpotè, qui faceret contra præceptum accedendi cum contritione. Sic docent Victoria, Sotus, Ledeſma, Vega, & alij, apud Suarez *diſp.20. ſect.1. num.7.*

7 Cæterum, attritionem, vt talem cognitam ſufficere, benè ait P. Suarez *ſupr. num.* 9. eſſe omninò verum. Et *num.* 20. eſſe hoc tempore *practicè certum*. Idem ante illum dixit Scotus *in 4. diſt.14. q.2.* Et oppoſitum eſſe *improbabile*, inquit Lugo *diſp.7. ſect.13 n.* 73. ſubnectens à multis cenſura notari Et M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Theolog. Moral. cap.1. q.5. §.4.* dicit: Poſt Tridentinum eſſe certum certitudine morali, ita vt oppoſitum *non ſit opinabile*, & eſſe apud Theologos *improbabile*, ait Vincent. Baron. *1. p. Theolog. Moral. diſp.2. ſect.1. art. 3. fol. 136. & 153.* & falſum, *temerarium, & erroneum*, vocat Verricelli *in qq. Moral. tom. 1. tract.2. q.38. num.8.* quibus facit Pat Henriquez *lib.1. de Pœnit. cap.26. num.5.* dicens: Salmanticæ ita defendiſſe M. Peña, Gallo, & alios viros doctiſsimos, & ita certum illos putaſſe, *vt ſine temeritate, vel errore*, negari non poſsit. Sed quidquid de cenſura ſit. Hæc eſt communis Doctorum ſententia, quam cum D. Thom. Capreolo, Durando, Antonino, & Sylveſtro, tenent Suarez *ſupr. n.9.* Vazq *quæſt.92. artic. 1. dub.2.* & alij quos citatos ſequitur Leãder *tr.5. diſp.7. q.9.*

8 Probatur primò, quia vt cõſtat ex Tridentino, Sacramentum Pœnitentiæ eſt Sacramentum mortuorum, inſtitutũ à Chriſto Domino ad viuificãdos homines culpa mortali poſt Baptiſmũ infectos, eoſque cum Deo reconciliandos: ergo non facit iniuriam Sacramento, qui ſciens eſſe mortuum per peccatum, accedit vt viuificetur, & beneficio Sacramenti Deo reconcilietur: non eſt ergo neceſſarium, quod ſe exiſtimet, antequã actu ſuſcipiat, iuſtificatum, & Deo reconciliatum. Confirmatur, quia licitè poteſt pœnitens intendere per confeſsionem conſequi effectum, ad quem hoc Sacramentum fuit inſtitutum; nemo autem poteſt prudenter, & efficaciter intendere conſequi gratiam, & peccatorum remiſsionem, quin probabiliter ſaltem credat eſſe in peccato: ergo licitè poteſt ad Sacramentum accedere, & abſolutionem recipere, licèt ſibi ſuadeat non eſſe contritum, ſed ſola attritione ad gratiam obtinendam diſpoſitum.

9 Probatur ſecundò: quia ex vi præcepti recipiendi Sacramentum, ſolùm tenetur pœni-

nitens ad dolorem, quem ex Tridentino benè nouit diſpoſitionem eſſe proximam ad illius effectum: eſſe autem diſpoſitionem ſufficientem, & proximam, non refertur in exiſtimationem humanam: id enim ex ſe illi cõpetit, vt adverſarij ſupponere videntur. Ergo attritio, vt talis cognita eſt ſufficiens diſpoſitio ad gratiam in Sacramento obtinendã. Nec vllum eſt fundamentum in Scriptura, & Concilijs ad ſtatuẽdum præceptum illud rigoroſum accedendi cum contritione, quod proinde nullatenus admittendum eſt.

10 Ex dictis concluditur, contritionem perfectam (quæ nomine *contritionis* per antonomaſiam venit) non eſſe neceſſariam ad valorem, & effectum Sacramenti Pœnitentiæ: quinimò illud, contritionis loco, ob illius difficultatem ex perfectione motiui ſubortam, à Chriſto Domino ſubrogatum eſt,* vt per Sacerdotum ſententiam (ait Tridentinum) non ſemel, ſed quoties, ab admiſsis peccatis, ad ipſos pœnitentes confugerint, poſſent liberari.* Ex quo loco, & ex alijs numero 3. tranſcriptis, euidenter deducitur præfixa concluſio. Quam, me iudice, definitam tradit Cõcilium *ſeſſ. 14. cap. 4.* dum poſtquam declarauit perfectam contritionem, ſi abſolutionem præcedat, hominem Deo reconciliare, *priuſquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur*, ſubnectit;* illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu cõmuniter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ, declarat donũ Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad iuſtitiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad iuſtificationem perducere nequeat, tamẽ eum ad Dei gratiam (attende) in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit, &c. Quamobrem falſo quidam calumniãtur Catholicos ſcriptores, quaſi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipientium gratiam conferre. Quod nunquã Eccleſia Dei docuit, nec ſenſit.* Hactenus Tridentinum. Si ergo attritio in Sacramento diſponit ad Dei gratiam impetrandã, aliter ac extra, ac proinde proximè; & eſt bonus ille motus ſuſcipientis, quo Sacramentum Pœnitentiæ gratiam cõfert; apertiſsimè declarat Concilium, attritionem eſſe dolorem illum, qui eſt pars huius Sacramenti, & proxima diſpoſitio ad gratiam, & remiſsionem peccatorum illius virtute obtinendam. Quã Sacramentum non cauſaret, ſi contritio perfecta præceſsiſſet, cum hæc priuſquam actu ſuſciperetur, hominem cum Deo reconciliaſſet. Eſt ergo certa fide tenendum, contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, ſufficientem eſſe ad valorem, & effectum huius Sacramenti. An verò dolor, qui gradum attritionis nuper à Concilio expoſitæ non attingat, ſit ſufficiens? conſtabit ex dicendis quæſtione ſequenti.

QVÆSTIO II.

Vtrùm ad effectum huius Sacramenti ſufficiat, bona fide, confiteri lethalia, cum deſiderio veniæ, aut cum eorum diſplicentia?

1 QVod ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ ſufficiat confiteri cum deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum, ſentiunt non pauci, qui aſſerunt formalem dolorem, non eſſe partem eſſentialem huius Sacramenti. Maior, Gabriel, & Durandus, apud Suarez, *diſp. 20. de Pœnit. ſect. 3. num. 7.* Quibus adde Sylveſtrum, *verb. Confeſſ. 1. §. 21.* vbi ſic:* Aliquibus videtur, quod cum actus interior ſit pars eſſentialis huius Sacramenti, ſine pœnitentia non valet; ſicut nec matrimonium tenet eius, qui vult contrahere matrimonium, ſed non vult conſentire. Sed iſta non ſtant cũ dictis Sancti Thomæ: nec eorum ratio concludit, quia pars eſt contritio aliquando futura; ſicut aliquando ſatisfactio præcedit,* ſic ibi, & iterum *Quæſito 22. in fine.* * Si non dolet de præterito, & de futuro cauere non vult, & tamen iſta fictio non occurrit ſibi vt confitenda, conſequenter perinde eſt, ac ſi peccatum fuiſſet per negligentiam oblitum; & eſt verum Sacramentum.* Hactenus Sylveſter. Qui hanc ſententiam non ſolùm defendit (vt benè adnotant Suarez *diſput. 20. ſect. 1. num. 2.* & Granado *contr. 7. tract. 3. diſp. 3. ſect. 1. num. 3.*) ſed iuxtà mentem D. Thomæ eſſe teſtatur. Cuius forſan auctoritati innixi recentiores aliqui infrà citandi non dubitant dicere *eſſe indubitatam ſententiam D. Thomæ in 4. diſt. 17. q. 3. art. 4. q. 1.* vbi ait.* Poteſt quis non contritus peccata ſua Sacerdoti innoteſcere, & clauibus ſubijcere; qui quamvis tunc nõ percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet, ſicut eſt in alijs Sacramentis, vnde nõ tenetur iterare confeſsionem, qui fictus accedit.* Sic D. Thomas. Vide alia ſupr. *diſp. 1. quæſt. 8. num. 11.*

2 Ideò hanc ſententiam tenuit Bernardus de Gannaco (ſeu Galliaco) *in impugnationibus Godofredi, quodlib. 5. q. 14.* & cum Capreolo probabilem eſſe dicit M. Martinus de Ledeſma *2. p. 4. q. 8. art. 1. dub. 3. fol. mihi 54.* vbi ſic ſcribit.* Qui ſine dolore confitetur, & ſine propoſito cauendi in futurum, & eſt adeò ignarus, vt non advertat ad dolorẽ,

vel

vel ſi advertat, non advertit, quod eſt peccatum: ſed putat, quod ad hoc, quod ſufficienter confiteatur, non debet aliud facere, niſi confiteri peccata, & quod abſolvatur à Sacerdote etiam ignaro. Tunc Bernardus de Gannaco dicit, quod eſt vera confeſsio. Et Capreolus licèt non recipiat eam opinionem, dicit tamen, quod eſt probabilis. Maior *in 4. diſt. 17. q. 9.* dicit, quod talis confeſsio eſt nulla, & dicit hanc eſſe opinionem D. Thomæ. Sed ego neſcio vbi ipſe invenerit hoc in Sācto Thoma. Opinio Bernardi de Gannaco habet hanc probabilitatem: quia aliqui dicunt, quòd de eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ, ſolum eſt confeſsio, & abſolutio. Ergo probabile eſt, quod dicit Gannacus.* Hæc M. Ledeſma. Huic ſententiæ ſubſcripſiſſe Scotum refert Caietanus *3. p. q. 90. art. 1.* & Sylveſter *vbi ſuprà quæſito 21. num. 24.* Et ex recentioribus eam defendunt Fr. Chriſtophorus à Sancto Ioſepho *tom. 1. Recept. opin. 2. p. de Sacram. Pœnit. dub. 1. nu. 8. fol. 360.* F. Ludou. à Concept. *in Exam. verit. tom 1. tract. 5. de Pœnit. q. 2. num. 25* & R. P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 10. num. 3. & dub 8. num. 44. & cap. 16. num. 31. & in Quæſt. Moral. de frequentia confeſſ. num. 37.* Quibus hanc ſententiam magis explicans acceſsit Thomas Hurtado *tom. 2. reſol. moral. tract. vltim. reſ. 10. § 2. num. 499.* dicens. * Quam rationem manifeſtam eſſe iudico: quia hæc clauium ſubiectio non fit ſine aliquo dolore peccatorum imperfecto, & virtuali. Nec enim quis ſe ſubijcit alteri emendandus, & iudicandus, niſi aliquem dolorem habeat, & pœnitudinem eorum, à quibus abſolvi deſiderat. * Sic Hurtado ſuprà: qui *num. 501.* addit hac ratione poſſe probabiliter defendi opinionem Bernardi de Gannaco, & aliorum, quos ſuprà dedi. * Cuius, inquit, ſententiæ probabilitas, quæ multum poteſt ad praxim pertinere, poteſt deprehendi, ſi dicamus, quod in confeſsione vera facta à peccatore de peccatis commiſsis, imbibitur dolor de peccatis ſufficiens, vt ſit materia proxima pœnitentiæ, ad hoc, quod Sacramentum ſit validum, ſed informe. Nec alius expreſſus dolor videtur requiri à Tridentino ad validitatem Sacramenti, benè tamen ad eius effectū conſequendum. * Et eſt iuxtà mentem Sylveſtri vbi ſuprà *q. 21. n. 25.* qui ſine diſplicentia virtuali, nequire Sacramentum validum coaleſcere, expreſsè ibi docet.

3 Addunt alij confeſsionem ſcienter abſque vllo expreſſo, vel formali dolore factam validam eſſe, licèt pœnitens benè noſcat eſſe peccatum mortale ſic accedere, dum tamen de eiuſmodi peccato ſe accuſet, & abſolvatur. Ita Fr. Chriſtophorus à S. Ioſeph. vbi ſuprà, & probabile putat Durandus *in 4. diſt. 17. q. 13. num. 7.* & non eſſe improbabile, ait Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 10. num. 44. Et cap. 16. in fine*, concludit cum præcitato Fr. Chriſtophoro, *eſſe indubitatam ſententiam D. Thomæ, vbi ſuprà*. Quod cenſuit etiam Arriaga *tom. 7. tract. de Sacram. in genere, diſp. 13. num. 2.* Et quidem ſemel conceſſo doloris actum formalem, & expreſſum, præcedentem ſacramentalem abſolutionem, non eſſe partē eſſentialem Sacramenti, ſed abſque illo validum, licèt informe ſubſiſtere, ſola confeſsione, & abſolutione; hæc ſententia neceſſaria conſecutione deducitur. His poſitis, de quibus quæſtione ſequente iudicium ferendum.

4 Quod in hac quæſtione inquirimus, eſt, an qui bona fide accedit abſque vllo actu expreſſo doloris, ſola voluntate ſuſcipiendi Sacramentum, & eius effectum, mortalium remiſsionē, collata abſolutione obtineat? Affirmant Angelus, & Roſella apud Vazquez *de Pœnit. q. 92. art. 1. dub. 1* & Almainus *in 4. diſt. 14. q. 4.* Et quod caput, ita tenuiſſe Scotum aſſerit Mag. Sylveſter, verb. *Confeſſ. 3. 21.* ibi: * Scotus tenet in 4. quod ad conſequendam gratiam per hoc Sacramentum, non requiritur attritio; ſed ſufficit voluntas ſuſcipiendi hoc Sacramentum, ſine obice peccati mortalis actualiter ſibi facto in vltimo inſtanti abſolutionis, in quo eſt vis huius Sacramenti. * Sic refert non refellens Sylveſter. Cui expreſsius conſentit M. Dominicus Balthanàs in Margar. Confeſſor. fol. 45. dicens: * Secundum Scotum ad conſequendam gratiam per hoc Sacramentum, ſufficit non ponere obicem, quod eſt minus quam attritio; quia ſecundum ipſum ſufficit voluntas ſuſcipiendi hoc Sacramentum ſine obice peccati mortalis actualiter ſibi facto in vltimo inſtanti abſolutionis. Obex actualis dicitur, ſi quis actu tunc cogitaret aliquod mortale nō relinquere. Et fere hæc eſt mens D. Thomæ, cùm dicit, quòd confeſsio poteſt eſſe informis. * Quibus in attribuenda Scoto præfata ſententia, convenit M. Petrus de Soto *lect. 7. de confeſſ. informi*, vbi in Scotum, & Gabrielem inuehitur, inquiens. * Non verentur dicere, quod ſine omni bono motu animi ſola ſuſceptione voluntaria Sacramenti remittatur peccatum. *

5 Verum ab hac calumnia Scotum vindicat P. Vazq vbi ſuprà, efficaciter probans nullibi id docuiſſe. Et vt benè ait P. Suarez *diſp. 20. ſect. 1. nu. 1.* Scotus ſolum ait: Quod licet homo accedat parū attritus, iuſtificabitur. Scoti verba ſunt. * Parum attritus, etiā attritione, quæ non habet rationem meriti ad remiſsionem peccati, volens tamen recipere Sacramentum Pœnitentiæ, recipit effectum iſtius Sacramenti ex pacto Dei aſsiſtentis. * Sic *in 4. diſt. 14. q. 4. litt. E. & diſt. 16. q.*

2.*lit.F.*Et quod magis ab impoſtura Petri de Soto Scotum vindicauit Tridentinum *ſeſſ.* 14.vbi poſtquam ſtatuit *cap.*4. attritionem, quæ voluntatem peccandi excludat, diſponere ad gratiam in Sacramento impetrandam, ſubnectit.* Quamobrem falſo quidam calũniantur Catholicos ſcriptores, quaſi tradiderint, Sacramentum Pœnitentiæ abſque bono motu ſuſcipiẽtium, gratiam conferre: quod nunquam Eccleſia Dei docuit, nec ſenſit.* Longè ergo fuit Scotus Catholicorũ ſcriptorum facilè Princeps à ſententia, quæ ipſi affingitur. Et ſanè cuiuſcumque ſit, reijcienda prorſus eſt, & graui cenſura digna. P.Vazquez vbi ſuprà dicit eſſe erroneam, & P.Suarez eſſe temerariam, & videri apertè damnatam in Tridentino: quod & ego cenſeo: quia contritionem imperfectam, ſeu attritionem illam, quam inter actus pœnitentis definit eſſe quaſi materiam, *ſeſſ.*14.*cap.*3. declarat poſteà, *Canone* 4. *Ad integram, & perfectam peccatorum remiſſionem requiri.* Quapropter nequit abſque errore in fide aſſeri, formalem, & expreſſum dolorem de lethalibus, aut aliũ bonum motum neceſſarium non eſſe ad iuſtificationem virtute abſolutionis obtinendam.

6 Reſtat verò difficultas, an ſola diſplicentia ad hunc effectum ſufficiat, abſque efficaci dolore, & propoſito? M.Canus *in Relect.de Pœnit.part.*5.*ad* 2.*principale, fol.mihi* 41.*in edit.Compl ut.anno* 1563. exiſtimat eſſe ex ſe inſufficientem diſpoſitionem, tamen accedentem*, ignorantia inuincibili inſufficientiæ, verè iuſtificari. Ideòque poſtquam ſtatuit diſplicentiam aliqualem de peccatis, vocari etiam attritionem, ſic quæſtionem proponit.*Si quæras, quando ex attrito fiat contritus virtute Sacramenti? Reſpondeo, id primum euenire quocumque attritionis genere homo ſit attritus, ſi exiſtimat ſeſe præſtitiſſe, quod neceſſariũ erat; ignoratque inuincibiliter ſe non habere ſufficientem diſpoſitionem. Quia is non ponit obicem, ſed bona fide accedit ad Sacramentum. Quo fit, vt omnia Sacramenta ex eiuſmodi attrito contritum faciant. Quod D.Thomas dilucidè tradit 3.*part.q.*79.*art.* 3. *& in comment. ſuper Ioannem cap.*11.*in illud:* Soluite eum.* Hæc Mag. Canus. Quem ſequuntur Vega *in Trid.lib.*13.*cap.*26.34.*&* 36.& Marcus Vidal *in Arca vitali, tract.de Pœnitent. fol.mihi* 420. & videtur aperta ſententia Scoti in 4. verbis ſuprà datis.

7 Laxiorem ſententiam tenent alij, exiſtimant enim, eiuſmodi diſplicentiam ex ſe eſſe ſufficientem diſpoſitionem (ac proinde dicere debent etiam cognitam ſufficere ad effectum Sacramenti,) ita Sylveſter, *verb. Confeſſ.*1.*§.*21.vbi ait.* Sufficit velle habere diſplicentiam, & à Deo gratiam cauendi in poſterum, quia talis eſt attritus virtualiter, id eſt, diſplicentiam habet, cum nulli placeat diſplicentia rei placitæ, & habeat etiam voluntatem cauendi, licèt imperfectam. Vndè in abſolutione virtute clauium iuſtificatur, niſi obicem ponat: quia de attrito faciunt contritum ſecundum doctrinam Sanctorum, maximè D.Thomæ.* Hæc Sylveſter. Quem ferè eiſdem verbis ſequitur M. Baltanàs *in Margarita Confeſſorum, fol. mihi* 45. Quibus conſentiunt M. Martinus de Ledeſma, M.Victoria, Caietanus, M. Dominicus de Soto, Paludanus, & Nauarrus, quos refert P.Henriquez *de Pœnit.lib.*1.*cap* 23. *in fine in Gloſſ., lit.*Q ſubnectens.* Propter quos authores & congruas rationes eſt ſententia probabilis in praxi.*

8 Contrariam verò vtrique è regione oppoſitam veram omninò exiſtimo; nec in re tanti momenti à communi Doctorum ſententia abſque vrgentiſſimo fundamento recedere licèt. Quod in præſenti non eſt, cum huius rationem ex reuelatis haurire debeamus: & præcipuè ex his, quæ in Tridentino continentur. Ex illo autem *ſeſſ.*14. *cap.*4. nobis conſtat, attritionem, quæ in Sacramento Pœnitentiæ ad peccatorum remiſſionem, & gratiam impetrandam diſponit, includere *deteſtationem peccati cum propoſito non peccãdi de cætero,* & talem eſſe debere, *quæ voluntatem peccandi excludat.* Atqui diſplicentia de peccato commiſſo talis non eſt: ergo ex ſe non eſt ſufficiens diſpoſitio ad effectum huius Sacramenti. Nec per ignorantiam inuincibilem inſufficientiæ, hic defectus ſuppleri poteſt, quia ignorantia ſolum poteſt vitare peccatum, non verò efficere ſufficientem diſpoſitionem, quæ ex ſe talis non eſt. Quapropter licèt daremus, Sacramẽtum eſſe validum (de quo poſteà) eſſet tamen informe, quia non ſolùm peccatũ actuale eſt obex gratiæ, ſed etiam habituale non ſufficienter retractatum, vt benè ait Suarez *diſp.* 7. *ſect.* 4.*§.Tertiò dicendũ in fine.* Vndè falſum prorſus eſt dicere, Sacramentum Pœnitentiæ cauſare gratiam in non ponente obicem peccati: eſt enim præter peccatum actuale, obex alter ad infuſionem gratiæ, nempè defectus diſpoſitionis, quem cum dolore ſufficiente ad valorem Sacramenti compatibilem eſſe, docent communiter Thomiſtæ, & quotquot Sacramentum validum, & informe ex defectu doloris admittunt.

QVÆS-

QVÆSTIO III.

Vtrùm ad valorem Sacramenti requiratur vera attritio, an ſufficiat exiſtimata?

1 HVius quæſtionis deciſio ad praxim valdè conducit, quia confeſsionem validam iterare nemo tenetur, quantumvis ſibi certus ſit informem fuiſſe; id eſt, effectu gratiæ, & remiſsionis læthalium carentem. Igitur attritionem neceſſariã non eſſe ad valorem Sacramenti, etiamſi de mortalibus fiat confeſsio, docent auctores citati quæſtione præcedente, *num.* 1. 2. & 3. qui vt ex eorum verbis conſtat. Sacramentum Pœnitentiæ validum, abſque vllo formalis doloris actu, ſola peccatorum confeſsione, & abſolutione coaleſcere exiſtimant. Verum hanc ego ſententiam, poſt Concilium Florentinum, & Tridentinum, defendere nõ auderem. Quia vt ex vtroque conſtat, *ſunt quaſi materia huius Sacramenti ipſius pœnitentis actus, nempè contritio, confeſsio, & ſatisfactio.* Ex quibus ſatisfactionem eſſe partem integrantem, contritionem verò, æquè ac confeſsionem eſſe de eſſentia, eſt communis, poſt Concilia, Theologorũ ſententia: æquè enim repugnat, eſſe Sacramentum Pœnitentiæ, ſine pœnitentia, ac confeſsionis, ſine confeſſione. Et hæc eſt ſententia expreſſa D. Thomæ *in* 4. *diſt.* 23. *q.* 1. *art.* 4. *Quæſtiunc.* 2. vbi ait: *contritio eſt de eſſentia Sacramenti Pœnitentiæ.* Quod iterum tradit *in* 3. *p. q.* 90. *artic.* 2. *in corp.* Quibus in locis, vel retractauit opinionem, quam docuerat *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *q.* 1. vt nonnulli cẽſent. Vel vt ego certum reputo, nullibi eam tenuit; ſed ſolummodo tradidit, ad valorem Sacramenti non requiri attritionem, ſeu contritionem imperfectam, quæ ad effectum etiam illius ſufficiat. Quod euidenter mihi inferre videor, ex eadem *diſt.* 17. *q.* 3. Nam in articulo tertio, quæſtiuncula ſecunda, ad primum, prædixerat: *Quod eſt de eſſentia Sacramenti contritio, & confeſsio*, ergo dum ſtatim articulo quartò ſequenti aſſerit eum, qui *non contritus confitetur*, Sacramentum validum, & non iterandum efficere, non intelligit de carente omninò contritione; aliàs ſibi apertè, in eadem quæſtione, articulo immediato, contradiceret, ſed de non habente eum contritionis gradum, qui in Sacramẽto Pœnitentiæ ad gratiam, & remiſsionem lethalium obtinendam ſufficiat. Cum D. Thoma, eius mutuatis verbis, ſentiunt Caietanus *in Summ. verb. Confeſsio* 12. *& de confeſsione iteranda.* Paludanus *in* 4. *diſt.* 16. *q.* 4. *art.* 2. & *diſt.* 17. *q.* 8 *concl.* 1. *num.* 16. S. Antoninus 3. *p. tit.* 14. *cap.* 19. §. 5. & Mag. Canus *in Relect. de Pœnit.* 5. *p. fol.* 40. Qui eodem ſenſu, quo D. Thom. loquitur, *fol.* 41. dum de contritione dicit, non eſſe partem eſſentialem Sacramenti, nempè in gradu requiſito per ſe ad eius effectum. Quapropter omnes hi authores immeritò pro ſua ſententia à Reu. P. Delgadillo, & ab aliis citantur. Eos ego legi, & relegi, & expreſsè reluctantes inueni.

2 An verò recentiorum ſententia ſit aliqua cenſura notanda? aliis remitto. Caietanus *in* 3. *p. q.* 84. *art.* 1. *& q.* 90. *art.* 1. referens ſententiam Scoti, qui ſolam abſolutionem pro eſſentia Sacramenti conſtituit, & Durandi, qui ex confeſsione, & abſolutione tantum coaleſcere exiſtimauit, inquit: *S. Matris Eccleſiæ doctrina monſtrat, tàm Scoti, quàm Durandi opiniones deficere.* Et paulò anteà, contrariam Diui Thomæ opinionem, poſt Concilium Florentinum: *Canonizatam eſſe*, dixetat. M. Sotus *in* 4. *diſt.* 17. *q.* 3. *artic.* 2. §. *Inter Catholicos*, adductis Tridentini verbis concludit: *Poſt hos igitur Sacros Canones, non eſt fas negare, tres eſſe partes pœnitentiæ, ſed veritas hæc tanquam Orthodoxa eſt veneranter amplectenda.* Bellarminus *lib.* 1. *de Pœnit. cap.* 17. aſſerit, quod ſententia D. Thom. eſt Theologorum communis, & certiſsima: *Neque iã amplius in dubium reuocari poteſt, cum in Cõcilijs Oecumenicis, Florentino, & Tridentino, diſertis verbis legamus.* Et acrius M. Canus *in Relect. de Pœnit. part.* 5. §. *Quintum fundamentum*, contrariam ſententiam Durandi erroris inſimulat, dicens: *Durandus in eadem erroris naui verſatur*, cum dolorem negat eſſe partem eſſentialem Sacramenti, ſed diſpoſitionem præuiam. Sic loquuntur grauiſsimi Doctores citati de ſententia, quam recentiores, iam antiquatam, ſuſcitare moliti ſunt. Illa ergo reiecta.

3 Quod in dubium vertere licet, ſolum eſt, an vera attritio, nempè includens deteſtationem efficacem de peccato lethali commiſſo, & propoſitum efficax non peccandi de cætero, requiratur ad valorem Sacramenti? Prima ſententia aſſerit, eiuſmodi veram attritionem per ſe requiri, per accidens verò ſufficere exiſtimatam, licet in re talis nõ ſit, ſed diſplicentia tantum ſimplex de peccato, ſiue pœnitens ex ignorantia inuincibili, ſiue ex grauiter culpabili, veram exiſtimet. Ita Paludanus, Capreolus, Ricardus, Durandus, Sylveſter, Sotus, Canus, Nauarrus, apud Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 4. *num.* 3. Item Caietanus, Toletus, Valentia, Victoria, Granado, & alij quos citatos ſequitur Quintana-Dueñas *to.* 2. *ſingul. tract.* 3. *ſingul.* 26. *n.* 3. & plures apud Amadæum, in editione Matritenſi, *tract. de Matrim. propoſ. vltim. à num.* 22. Quibus prò caſu quo ignorantia ſit inuincibilis, ſeu inculpabilis, ſubſcribit Thomas Hurtado *tom.* 2.

2. *variar. reſol. tract. vltim. num.* 502. & putat probabile Fillliucius *tr. 7. de confeſ. cap. 6. num.* 151. Probant, quia non ſunt obligandi fideles ad iterandas cōfeſsiones, vbi nō conſtat euidenter de tali obligatione, deberent autem iterare, ſi attritio exiſtimata non ſufficeret ad valorem. Quia nunquam poſſent conſcientiæ ſecuritatem habere.

4 Cæterum contraria ſententia docens ad valorem Sacramenti neceſſariam eſſe veram attritionem, & non ſufficere exiſtimatā, vera mihi eſt. Eamque pluribus citatis tuetur P. Vazquez *in* 3. *p. q.* 92. Egidius *diſp.* 4. *dub.* 11. Layman *tract.* 6. *cap.* 9. *num.* 9. Card. de Lugo *diſp.* 14. *nu.* 70. Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 5. Fillliucius *tract.* 7. *q.* 11. Quos ſequitur Garſi*cent.* 1. *cap.* 39. Huius ſententiæ fundamentum vnicè deſumitur ex reuelatis, & præcipuè ex his, quæ nobis innoreſcunt, ex Trident. explicante quidditatem, & eſſentiam Sacramenti Pœnitentiæ: quod ex materia, & forma, ſicut & alia Sacramenta, eſſentialiter coaleſcit. Igitur Tridentinum, *ſeſſ.* 14. *cap* 3. & 4 contritionem imperfectam, ſeu attritionem, quæ eſt materia huius Sacramenti, ſic definit: *animi dolor eſt, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* Ergo hoc dolore, ac deteſtatione deficiente, non erit Sacramentum validum. Patet conſequentia, quia nullum compoſitum ſubſiſtere poteſt abſque ſuis partibus eſſentialibus. Ignorantia autem inuincibilis, ſeu bona pœnitentis fides, partis eſſentialis defectum ſupplere non poteſt: aliàs Sacramētum, deficiente etiam abſolutione, validum eſſe poſſet, ſi pœnitens bona fide ſe abſolutum exiſtimaret.

5 Confirmatur. Quia vt, *eodem cap.* 3. de confeſsione, & contritione, quæ ſunt materia huius Sacramenti, definit Concilium: * Quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiſsionem, ex Dei inſtitutione requiruntur; hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur. * Atqui contritio, ſeu attritio vera, (nempè quatenus eſt dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero) ex Dei inſtitutione requiritur ad peccatorum remiſſionem per hoc Sacramentum obtinendam, vt docent communiter Doctores pro contraria ſententia citati: ergo ſecūdum hanc rationem eſt pars materialis Sacramenti Pœnitentiæ, ac proindè de illius eſſentia. Ergo quoties defecerit dolor requiſitus ad peccatorum remiſsionem, deficiet pars eſſentialis Sacramenti, & per conſequens, & Sacramentum. Ergo ad eius valorem non ſufficit attritio exiſtimata, ſi reuera non eſt.

6 Imò nec ſufficiet attritio vlla, quæ nō ſit ex motiuo vniuerſali ad omnia lethalia deteſtanda; quia cum tota hæc extenſione requiritur ad remiſsionem peccatorum, ac proindè cum minori extenſione motiui, nō erit attritio pars huius Sacramenti. Quid quid contra dixerint Suarez, Lugo, ſuprà, qui ex hoc capite, Sacramentum validum, & informe contingere poſſe defendant. Sed nullū in Concilio fundamentum inuenio. Quia propoſitum non peccandi de cætero, vtpotè quod ad omnia lethalia vitanda extenditur, nequit non habere motiuum vniuerſale omnia comprehendens. Et vt benè obſeruat P. Vazq. ſuprà, nullum in Concilijs veſtigium reperitur ad aſſerēdum dolorem, qui eſt pars eſſentialis Sacramenti, non eſſe ſimul diſpoſitionem ſufficientem ad eius effectum. Quinimò Concilium definit eſſe partem, *quatenus adhuc requiritur*, vt diximus: atque adeò, qui ad illum nō ſufficiat, nequit eſſe pars huius Sacramenti. Quapropter neque Sacramentum queit eſſe validum, & informe, ex hoc capite, neque ex eo quod attritio exiſtimata (licèt reuera talis non ſit) ad valorem ſufficiat.

7 Secundò probatur noſtra ſententia ab abſurdo. Quia ſi definiente Cōcilio, attritionem eſſe partem Sacramenti, poſſet intelligi de attritione exiſtimata, poſſet etiam eum de contritione charitate perfecta loquitur, de exiſtimata interpretari. Et conſequenter poſſemus dicere hominem extra Sacramentum iuſtificari per contritionem veram, aut exiſtimatam. Quod hæreticum eſt. Ergo ſicut contritio exiſtimata non ſufficit ad iuſtificationem, ita neque attritio exiſtimata ad rationem partis eſſentialis Sacramenti. Confirmatur, quia aqua exiſtimata, etiam inuincibiliter, non eſt ſufficiens materia baptiſmi, ſi vera aqua non ſit: ergo attritio exiſtimata non erit ſufficiens materia pœnitentiæ, ſi vera attritio non ſit. Vrgetur iterum, quia ſi tota materia Sacramenti datur abſque attritione vera, tota etiam dabitur, licet pœnitens clarè noſcat non habere hunc dolorem, & foret validum Sacramentum, licèt aduertenter, & ſcienter abſque illo accederet.

8 Hæc aſſertio apertior eſt, quando pœnitens ex ignorantia grauiter culpabili ſibi ſuadet, habere veram attritionem, quia verè accedit cum actuali culpa graui in Sacramēti ſuſceptione commiſſa, quæ ſecundum cōmuniorem, & veriorem ſententiam, non minus impedit valorem, quàm ſi ſcienter accederet ſine dolore, aut ſi ex verecundia taceret aliquod peccatum lethale: nam vt benè inquit Suarez, non poteſt dici non continere intolerabilem errorē ſententiam illam, quæ ſic grauiter peccantem abſoluit, ac proindè

ſè non poteſt non eſſe nulla. Vide quæ diximus de integritate confeſsionis, _diſp. 1. qu. ſ. 8. num. 15._

9 Ex dictis fit, ſententiam iudicis in hoc foro non eſſe validam ex ordinatione Chriſti Domini, niſi in pœnitentem rectè diſpoſitum feratur, ac proindè deficiente vera attritione, intolerabilem errorem continere, vtpotè defectum partis, ſeu materiæ eſſentialiter requiſitæ: in foro autem externo aliter contingit; quia, vt leges diſponunt, intolerabilem errorem non continet ſententia, quæ fertur ſecundum allegata, & probata, bona fide. Vndè patet, non eſſe audiendos Canum, & Caietanum, & alios ſuprà citatos _quæſt. 2. nu. 3._ aſſerentes, validum fore Sacramentum, ſi pœnitens ſe accuſet de peccato non habendi dolorem, quorum ſententiam improbabilem dicit Suarez _diſp. 20. ſect. 5. num. 4._

10 Ad fundamentum aduerſariorum, reſpondeo, concedendo, non eſſe obligandos fideles ad iterandas confeſsiones, vbi non conſtet euidenter de tali obligatione, cum autem de illa non conſtet, quoties pœnitens inuincibiliter ſe exiſtimat attritum, nec poſsit moraliter conſtare, verùm dolorem defeciſſe, nunquam ex hoc capite proueniet obligatio iterandi confeſsionem, nec ad moralem ſecuritatem conſcientiæ aliud requiritur; quàm ad dolorem concipiendum, eam adhibuiſſe diligentiam, qua prudenter quis iudicet, eſſe attritum; quod ſi reuera attritus non ſit, Sacramentum non erit validum, remittentur verò peccata indirectè per ſubſequentem cõfeſsionem, cum verò dolore factam. Nec fundamentum eſſe poteſt ad anxietatem conſcientiæ, nam ſi mera poſsibilitas euentus moralem ſecuritatem tollere poſſet, ſufficeret etiam ad hunc effectum poſsibilitas defectus iuriſdictionis, aut intentionis in Sacerdote abſoluentre, quæ quidem nulli cordato prædictam anxietatem inferri ſolet.

11 Ex dictis in hac, & in præcedenti quæſtione, ſatis liquet non eſſe concedendum Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe. Nam quæ ad valorem requiruntur, ſufficiunt ad effectum gratiæ. Qui verò illud admittunt, conſequenter aſſerunt, recedente fictione gratiam habitualem conferendam. Ita communiter docent Thomiſtæ, quos referam infrà _tractat. 4. de Sacrament. quæſtion. 7._ cum Diu. Thoma _in 4. diſtinct. 17. quæſt. 3. articul. 4. quæſtiuncula 1._ vbi ſic ait: * Confeſsio etiam poteſt eſſe in eo, qui non eſt contritus, quia poteſt peccata ſua Sacerdoti innoteſcere, & clauibus Eccleſiæ ſubijcere. Et quamvis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipiet. Vndè non tenetur iterare confeſsionem, ſed tenetur (attende) poſt modum fictionem ſuam confiteri. * Hæc Diu. Thomas; & ita in terminis, Diu. Thomam, & Diu. Antoninum pro ſe referens tenent Mag. Tabiena, _verb. Confeſsio 2. numer. 42._ & Mag. Ioannes de la Cruz _2. part. de inſtit. Sacrament. Pœnitent. dub. 9. fol. 183._ Capreolus, Durandus, Sylveſter, & alij apud Suarez ſuprà _ſect. 4. numer. 3. & ſect. 5. numer. 5._ Hanc verò opinionem poſteà retractaſſe D. Thomam, contendit Mag. Sotus _diſtinct. 17. citata articul. 3. in fine._ * Ad Diu. Thomam, inquit, reſpondetur primum, quod fortaſſe loquebatur in 4. cum communi vulgo, quod quidem in Summa correxit, & correxiſſet clarius, ſi huculque perueniſſet. *Sic ille, ſed locum non refert.

12 An verò ſola forma abſolutionis, an totum Sacramentum habeat cauſalitatem in gratiam? non conveniunt Doctores. Diu. Thomas _in 4. ſentent._ ſoli formæ attribuit. Verum hanc ſententiam poſteà retractauit _in Summ. 3 part. quæſt. 84. articul. 1._ vt notat Caietanus ibi per hæc verba. *Tertium eſt, quod Author ſe ipſo doctior, cum _in 4. ſentent._ putaſſet ſolam formam in Sacramento Pœnitentiæ habere cauſalitatem, ſicut in Sacramento Euchariſtiæ, &c. hoc in loco altius ſentit, vt expreſsius docet inferius, in articulo vltimo, quæſtionis 85.* Sed quidquid de his ſit: hoc mihi certum eſt, cum Sacramentum, recedente fictione, cauſat gratiam, nec formam abſolutionis, nec totum Sacramentum illam phyſicè cauſare; quia in tali caſu, nec Sacramentum fuit, nec eſt vera cauſa phyſica inſtrumentalis gratiæ, ſicut nec abſolutio Sacramentalis: quia deficiunt conditiones agenti phyſico neceſſariæ, quarum prima eſt, quod exiſtat. Quapropter non Sacramentum propriè, ſed Deus dicitur conferre gratiam ratione prioris Sacramenti, quod in diuina acceptatione manet, vt Deus eius abſentiam ſuppleat.

***

QVÆSTIO IV.

Ex quo motiuo debeat eſſe attritio, vt ſufficiat ad effectum Sacramenti?

1 SVppono ex Tridentin. ſufficere quodlibet ex motiuis capite primò relatis: eſt tamen difficultas, an ſufficiat dolor de peccato ob infamiam, vel pœnam corporalem, aut pecuniariam, qua peccator multandus eſt?

2 Reſpondeo, dupliciter poſſe pœnam hanc temporalem timeri. Primò, vt infligẽdam à iudice humano. Secundò, vt à Deo in peccati vindictam. Si primò, non ſufficiet ad efficiendam attritionem, ad Sacramenti valorem, & effectum requiſitam. Tum, quia dolor ex hoc motiuo conceptus, non poteſt hominem à peccatis internis auertere, quæ à iudice humano puniri non poſſunt, ac proindè non excludet voluntatem peccandi, quod neceſſarium eſt, vt infrà dicemus; tùm, quia hoc motiuum purè humanum eſt, & non facit, hominem conuerti ad Deum, ſed ad iudicem, quem timet. Si verò ſecundò modo res ſe habeat, ſufficiet tale motiuum ad veram attritionem, requiſitam ad valorem, & effectum Sacramenti, quia timor mali temporalis, vt à Deo, in pœnam peccati infligẽdi, auertit hominem ab omni peccato, & aliunde cum ex timore Dei procedat, eſt cõuerſio quædam ad Deum, licèt nõ amore, ſed timore concepta. Et confirmatur, quia pœna temporalis purgatorij in alia vita luenda, eſt ſufficiens motiuum veræ attritionis, quia reſpicitur, vt infligenda à Deo in pœnam peccati: ergo pœna temporalis in hac vita ſoluenda, erit etiam ſufficiens ſub eodem reſpectu.

3 Probatur inſuper ex Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 4. vbi metum pœnarum à metu gehennæ diſtinguit, adducitque exemplum pœnitentiæ Niniuitarum, quæ concepta fuit ex metu excidij ſuæ Ciuitatis, quod Deus comminatus fuerat: ergo pœna temporalis huius vitæ, vt à Deo in peccatorum vltionem infligenda, ſufficiens motiuum eſt ad attritionem, quæ à Concilio Tridentino, vt pars, & diſpoſitio ad peccatorum remiſsionem, in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam, adſtruitur.

4 Proptereà hanc ſententiam grauiſsimi Theologi tuentur. Par. Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. diſp.* 5. *ſect.* 2. *num.* 8. diſparitatem conſtituens inter motiuum purè naturale vitandi infamiam apud homines, ibi ſiſtendo, & motiuum vitandi gehennam; hoc admittit, illud verò, vt inſufficiens ad veram attritionem, reijcit. *Quia intentio, inquit, vitandi infamiam corã hominibus per ſe ſolum continet hominem ab exteriori actu, quia per hunc infamia contrahitur, & illo ablato vitatur, etiamſi in interiori affectu perſeueretur; at verò motiuum vitandi pœnam apud Deum corrigit etiam interiorem affectum, nam hunc etiam Deus corripit, & punit, *& expreſsius *infrà num.* 15 dolorem ob malum temporale, vt ſupra explicatum, ſufficientem eſſe diſpoſitionem ad gratiam in ſacramento obtinendam, concedit cum Vega *lib.* 13. *in Trident. cap.* 14. Quia * quamvis pœnæ, inquit, temporales ſint, ſi tamen conſiderentur, vt inflictæ à Deo, & vt nobis indicant irã eius, & quodammodo inchoãt diuinum ſupplicium, niſi emendemur, ſub ea ratione poſſunt mouere ad ſupernaturalem attritionẽ.* Ex quibus conſtat, malè pro contraria ſententia referri ab Eſcobar *in Summ. tract.* 7. *examine* 4. *cap.* 7. *num.* 21. quamuis enim *diſput.* 20. *ſect.* 2. *n.* 10. ſcripſerit, ad attritionem non ſufficere motiuum temporale, & humanum, quia tale motiuum non auertit voluntatem ab effectu peccati: loquitur de motiuo humano, in eo ſiſtendo, in ſenſu ab eo explicato *diſput.* 5. *ſect.* 2. *citata*, quo in hoc loco ſe remittit, dicens, * vt ſuprà latè declaraui. *Si verò motiuum temporale, & humanum conſideretur, vt malum inflictum, vel infligendum à Deo in pœnam peccati, illud non excludit Suarez à motiuo ſufficienti ad attritionem; ſic enim à cuiuſvis peccati affectu voluntatem auertit.

5 Ideò hanc ſententiam tenet Leſsius 3. *p. D. Thom. q.* 1. *Quid ſit contritio, dub.* 5. *n.* 18. vbi ſic: *Dico 5 Satis probabile eſt, ſufficere, ſi malum illud temporale, propter quod dolet, apprehendatur tanquam à Deo infligendum: ſecus verò ſi apprehendatur, vt malum purè naturale.* Cuius rationẽ reddit, * quia hic dolor (ſcilicet primus) ſequitur ex fine prouidentiæ, & iuſtitiæ diuinæ, & ex timore Dei tanquam vltoris peccatorum.* Idem ſentiunt Gaſp. Hurtad. quem citatum ſequitur P. Eſcobar vbi ſuprà, Granado, Leander, Coninch, Ochagauia, Llamas, Tamburinus, Reginaldus, Varinus, Ioſephus Auguſtinus, & alij, quos citatos ſequuntur Diana *p* 4. *tract.* 4. *reſol.* 193. & *p.* 9. *tr.* 9. *reſ.* 51. & *p.* 11. *tr.* 8. *reſol.* 43. §. *Notandum*, Card. de Lugo *diſp.* 5. *ſect.* 9. *à num.* 137. & grauiſsimi Doctores, Auerſa, M. Candidus, & alij quos citatos ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit. q.* 1. *de contrit. dub.* 8. *nu.* 48. M. Paulus de Blanchis *in diſcept. caſuum conſ. diſp. de contrit. litt. C. fol.* 271. *dub.* 2. ibi: * Attritio eſt dolor de peccatis ob timorem Inferni, aut aliorum nocumentorum temporalium.* Et M. Corradus *t. p. q.* 65. *in addition.* ibi: *Mihi videtur ſufficere, ſi quis doleat de præ-

præteritis peccatis cum propoſito in futurū cauendi, etiam propter pœnas inferni, vel alia incommoda.* Qui duo Authores in ſenſu à nobis explicato intelligendi ſunt, vt eorum opinio ſuſtineri poſsit.

§. Vnicus.

Quorundam ſenſus omninò reijciendus.

6 IN alio autem ſenſu illam reprobat ſapientiſsimus Pat. Suarez vbi ſupr. *diſp.* 20. *ſect.* 2. in eo ſcilicet quo eam tenuit Mag. Sotus *in* 4. *diſt.* 14. *quæſt.* 2. *art.* 5. §. *&* *confirmatur ratione*,* & expreſsius *diſt.* 18. *q.* 3. *art.* 3. aſſerens, ad effectum huius Sacramēti ſufficere attritionem naturalem, ſolis viribus naturæ elicitam, ſiue ſit ex motiuo æterno & honeſto, ſiue ex motiuo naturali, & indifferenti, vt vitare infamiam apud homines, ibi ſiſtendo, vel aliud temporale detrimentum ſecundum ſe conſideratum, & non prout à Deo in vltionem, & pœnam peccati immiſſum.

7 Quod autem hæc fuerit opinio Soti, conſtat apertè ex eius verbis *diſt.* 18. citata.* Scio, inquit, quoſdam nec ſine probabilitate de eiuſmodi attritione diſtinguere, quæ ſi ſit propter pœnas inferni, ſufficit cum Sacramento quia illic Deus timetur, vt vltor, & inflictor illarum pœnarum. Cum tamen dolor ex timore detrimentorum temporalium naſcitur, vt timore honoris, aut infamiæ, aut mortis. aut iacturæ bonorum, aiunt, neque cum Sacramento ſufficere ad gratiam, tametſi confeſsio ſit valida. At verò probabilius fortaſſe dicitur, quod cum ille timor ſit bonus, quia illa ſunt verè mala, & à Deo, licèt per cauſas naturales inflicta, illa attritio, dummodo exiſtimetur contritio, adiuncta Sacramento ſufficit. * Hæc ibi. Et prædixerat *diſtinct.* 17. *quæſt.* 2. *articul.* 5. vbi ſic:* Contritio eſt dolor de offenſa Dei propter Deum; attritio verò dolor peccati ob timorem inferni, vel aliorum nocumentorum tēporalium, &c. ex qua differentia ſubſequitur, quòd attritio poteſt ex viribus naturalibus elici, quia non eſt vltima diſpoſitio ad gratiam, ſed poteſt eſſe ſimul cum peccato: contritio verò naſci nequit, niſi ex auxilio ſpeciali Dei ſupernaturali præuenienti,* & anteà.* Nomine attritionis ſolum illam deteſtationem intelligimus, quæ per ſe non ſufficit ad delendum peccatum; ſufficit tamen cum Sacramento.*

8 Cum Soto ſentit Mag. Canus *in Relect. de Pœnitent.* 3. *part. fol. mihi* 13. *&* 14. In editione Complutenſi, anno 1563. vbi triplex genus attritionis diſtinguit: * Primum, inquit, eſt, cum quis dolet de peccato propter humana, naturaliaque motiua, vt quia turpe eſt, & contra rationem, vel quia induxit infamiam, &c. Secundum genus imperfectæ diſplicentiæ eſt, quæ oritur à timore pœnarum; pœnas verò intelligo ſpirituales, & æternas, quæ lumine fidei cognoſcuntur, &c. Tertium imperfectæ diſplicentiæ genus inuenitur, cum quis dolet quidem de peccato, qua ratione offenſa Dei eſt, ſed ex velleitate, non ex voluntate abſoluta; & efficaci: habet enim deſiderium imperfectum placendi Deo, & vitandi peccata, &c. Ad contritionem requiritur auxilium Dei ſpeciale, cum ſit actus ſupernaturalis. Attritio verò (attende) ſolis viribus naturalibus haberi poteſt, niſi attritio ſecundi generis (nempè quæ oritur ex timore pœnæ ſpiritualis, & æternæ) quæ tàm ex parte intellectus, quàm voluntatis, auxilio ſpeciali opus habet, &c. Ad alias verò attritiones ex parte voluntatis nullum auxilium ſpeciale requiritur. Nam illa primi generis, cum naturale obiectum habet, ſolis naturæ viribus nititur; illa autem poſtremi generis, ſuppoſita fide beatitudinis ſupernaturalis, haberi poteſt ſine auxilio Dei ſpeciali, ſicut deſiderium inefficax, & imperfectum beatitudinis. * Sic ibi: Poſteà verò *part.* 5. §. *Ad ſecundum principale.* Sic habet. * Etſi quæras, quandò ex attrito fiat contritus virtute Sacramenti? Reſpondeo, id primum euenire quocumque attritionis genere homo ſit attritus, ſi exiſtimat, ſe præſtitiſſe, quod neceſſarium erat, ignoratque invincibiliter ſe nō habere ſufficientem diſpoſitionem, quia is non ponit obicem, ſed bona fide accedit ad Sacramentum: Sacramentum autem in non ponente obicem, ſuum ſemper habet effectum. Quo fit, vt omnia Sacramenta ex huiuſmodi attrito, contritum faciant. Quod Diu. Thom. dilucidè tradit 3. *part. quæſt.* 79. *artic.* 3. *&* *in commentar. ſuper Ioannem*, *cap.* 11. in illud *ſoluite eum.* * Itaque ſecundum M. Canum attritio propter humana motiua, naturaliaque, nimirum (vt ipſe dixerat.* Quæ ex timore infamiæ proficiſcitur, vel cuiuſque mali temporalis, vt qui deteſtatur peccatum, & proponit confiteri, ne eijciatur ab Eccleſia, vel ne mulctetur pecunia, &c.* Hæc inquam, attritio viribus ſolius naturæ, abſque ſpeciali auxilio Dei elicita ſufficit iuxtà hunc Doctorem ad gratiam in Sacramento obtinendam; ſi inuincibiliter iudicetur à pœnitente ſufficiens: ſecus aliter.

9 Et ſanè, hanc eſſe horum Doctorū ſententiam, refert ex eadem Illuſtriſsima familia M. Ludouic. Lopez 1. *p. inſtr. cap.* 8. vbi adductis verbis M. Cani, vt ſuprà, aſſerentis, pœnitentē fieri ex attrito cōtritū virtute Sacra-

menti*quocumque genere attritionis ſit attritus;ſi exiſtimet ſe praſtitiſſe,quod neceſſarium erat.*Sic ex illis infert: * Cùm autem aliquod genus attritionis, ſcilicèt, quod eſt de peccato,quia induxit infamiam, vel nocumentum temporale,ex viribus naturæ haberi poſsit,& communiter habeatur, ſequitur ſenſiſſe Canũ, cum tali attritione ex viribus naturæ elicita,accedente Sacramento in re, poſſe hominem iuſtificari,ſi ignoret inuincibiliter,ſe non habere ſufficientem diſpoſitionem.Sed quid,ſi ſciat,talem dolorem inſufficientem diſpoſitionem?tũc,ait, ſic attritus non fit ex attrito contritus virtute Sacramẽti,id eſt,non accipit gratiam. Ita Canus. Ex cuius dictis colligitur,quod ad iuſtificationẽ attritio ex ſpeciali Dei auxilio elicita, non eſt neceſſaria cum Sacramento:quia cum attritione habita ex viribus naturæ, qua quis dolet propter infamiam,ſi pœnitens recipiẽs Sacramentum,ignoret inuincibiliter inſufficientiam iſtius diſpoſitionis,poterit iuſtificari,& eiuſdem ſententiæ puto fuiſſe Sotum.* Hæc Lopez,qui paulò infrà planè fatetur eſſe etiam ſententiam M.Soti, dicens: * Sotũ *in 4.diſt.14.q.2.art.5.*non ſolum concedere, validum efficere Sacramentum attritionem per vires naturæ elicitam, vt cum quis dolet de peccato propter infamiam,ſed ſuperaddit contra noſtram concluſionẽ;quod perSacramentũ tali attritione attritus fit contritus, & recipit gratiam, quia Deus per cauſas naturales,vt ipſe Sotus alibi ait, inuehit hæc mala,quatenus diſplicentiam peccati generant in peccatore.*Hæc M. Lop qui vbi infrà pro ſententia M.Cani refert etiam M.Barthol.de Medin.Pro qua M. Paul. de Blanch. vbi ſup.*dub.2.fol.271.*adducit Caiet. dicẽs: Etſi Caiet. dicat, quod ex puris naturalibus poſſumus habere vltimam diſpoſitionem ad gratiam,decipitur.*Cum Soto,& Cano cõſentit Pitig.*in 4.tom.1.diſt.4.q.4.art. 3.cõcl. 3.*apud Dian.*3.p.tr.4.reſol.13.§.Sed plus.*

10 Eſt tamen valdè notandum diſcrimẽ inter aſſertionem Mag. Soti, & Cani: quod Sotus attritionem ex viribus naturæ abſque ſpeciali Dei auxilio elicitam, numquam dicit, eſſe ſufficientem diſpoſitionem ſecundũ ſe, ſed tantum quando ex ignorantia inuincibili exiſtimatur contritio. M. verò Canus concedit, attritionem viribus naturæ elicitam,etſi non exiſtimatam contritionem,eſſe ſufficientem diſpoſitionem. Hoc diſcrimen adnotauit M. Ludouic. Lopez ſuprà *cap.9. fol.30.* * Diſsident (inquit)& non ſatis conueniunt inter ſe noſtri præclari Thomiſtæ Sotus,& Canus.An attritio cognita, qua peccator ſcit,ſe non dolere de peccatis, quia offendit Deum;ſed propter infamiam indè incurſam,vel alia bona temporalia indè amiſſa,ſufficiat ad condonationem peccatorum per Sacramentum Pœnitentiæ?Canus in ſua relectione *part.5.*relectionis pœnitentiæ, affirmat ſufficere;ei ſubſcripſit Medina Salmãticenſis in ſua Summula Hiſpanica, *fol.294. p.1.& 2.& fol.5. p. 1. & 2.* At negatiuam ſententiam tuetur Sotus in 4.*

11 Cæterum opinionem præclarorum Thomiſtarum Soti,& Cani de attritione viribus naturæ elicita ob infamiam,vel malum temporale,quæ ad gratiã in Sacramento Pœnitentiæ diſponat, veluti omninò falſam omnes meritò reijciunt,ſeueriſque cenſuris notant M.Petr.de Ledeſm.*in ſum.tom.1.cap.7. de Pœnit.concl.4 fol.mihi* 195. * La primera manera de atricion (nempè vt ait, concl.2.) porque ha incurrido en alguna enfermedad, ò en alguna infamia por el pecado, ò por otro motiuo natural,qual es la fealdad,ò torpeza del pecado) q̃ es meramente natural, por motiuos naturales,y q̃ no procede de auxilio de Dios ſobrenatural,no es baſtante para que con ella ſe dè la gracia del Sacramento.Eſta concluſion es certiſsima entre todos los Teologos:es tan cierta,que lo contrario es grande temeridad. * M. Serra *de Sacram. q.69.art.9.fol.* 233. * Dicendum eſt,ad prædictum effectum recipiendum non ſufficere attritionem naturalem, etiam ſi quis probabiliter exiſtimet, ſe habere ſupernaturalem. Prima pars (attende) patet ex Trident. *ſeſſ.6. Can.7.*vbi definitur:*Si quis dixerit,ſine præuenienti Spiritus Sancti inſpiratione, atque eius adiutorio, hominem pœnitere poſſe,ſicut oportet,vt ei iuſtificationis gratia conferatur,anathema ſit.* Loquitur enim Concilium de omni iuſtificatione,etiam de ea, quæ virtute Sacramenti fit, vt legenti conſtabit.

12 Et eſſe de fide, docent præſtantiſsimi alij Thomiſtæ.M.Tapia *in Caten.Moral.lib. 5.quæſt.2.art.2.**Diſpoſitio, inquit, ad iuſtificationem impij eſt in duplici differentia: alia proxima, alia remota,&c. Diſpoſitio remota ſunt actus ſupernaturales, qui non cõuertunt hominem perfectè ad Deum. Cuicumque adultus,vt iuſtificetur à Deo, debet ſe præparare per proprios actus liberos. Huiuſmodi actus, quibus ſe diſponunt, debent eſſe ſupernaturales ex auxilio gratiæ Dei,&c. Duæ aſſertiones præcedentes deſumuntur ex D.Thoma 1.2.*quæſt.112.artic.2 & 3.& q. 113.art.3.& ſequenti.* Et ſunt de fide Catholica, vt conſtat ex ſacris litteris, & Concil. Trident.*ſeſſ.6.cap.5 & 6.*& ſæpè *in Arauſicano 2.*& D.Auguſt.*in tom. 7. in pluribus libris contra Pelagianos.**

13 Idem ſentit M.Corradus 1. *p. Reſp.q. 178.in addition.**Hæc ſunt argumenta Pelagij,quibus probat,hominem ex facultate naturæ ſe poſſe ad gratiam præparare. Sed hæc

ſen-

Digitized by Google

ſententia eſt hæretica, & contra ſcripturas, & Concilia: veritas Catholica eſt, quod nemo ſe valet ad eam præparare ſine auxilio ſpeciali *Sic Corradus; quem ſequitur Thomas Hurtado *tom. 2. variar. reſol. num.* 504. Sic enim ait: *Si diſponeret ad gratiam, Pelagianum eſſet, aſſerere, quod ſufficiebat eſſe ex viribus naturæ. * Et apertam hæreſim ſapere, dicit nouiſſimè Vincentius Baronius, Ordinis Prædicatorum in opere contra Animadæum *diſput. 3. ſect. 2. artic. 1. §. 2. fol.* 316. ibi: * Nonnulli auſi ſunt propugnare hanc thesim: attritionem naturalem, ex metu alicuius temporalis commodi, Sacramento iunctam, peccatorem iuſtum facere, quod apertam hæreſim ſapit.* Hæc ille, in Authores Societatis hanc opinionem tentans regerere, ſed nullum pro illa nuncupat, nec poterit.

14 Dices Mag. Tapiam, & Corradum adeò acrem cenſuram opinioni Soti, & Cani inurentes, intelligendos eſſe de diſpoſitione ad iuſtificationem extra Sacramentum, hanc enim abſque auxilio gratiæ haberi non poſſe, fide ſanctum eſt, ſecus attritionem, qua ad gratiam in Sacramento obtinendam peccator diſponitur. Sed contra eſt, quia eorum fundamenta locis ſupra citatis, de hac etiam iuſtificatione, & diſpoſitione præcedente ad gratiam virtute abſolutionis obtinendam, procedunt, vt expreſſe tradit Mag. Corradus 2. *part. quæſt.* 57. vbi ſic: * Quæritur, an cum attritione orta ſolum ex viribus naturæ, ſimul cum Sacramento cõfeſſionis, poſſit pœnitens iuſtificari? Reſpondeo, (inquit) ſi ſecundum Sotum, & quoſdam alios tenendum eſſet, ſententia eſſet affirmatiua; ſed tamen contrarium aſſerendum ex definitione Concilij Tridentin. dicentis, quod attritio, quæ cum Sacramento Pœnitentiæ ſufficiens ad conſequendam gratiam, ex viribus naturæ ſolius haberi non poteſt. Hæc concluſio eſt ipſius Concilij certiſſima *ſeſſ. 14. cap. 4.* vbi de attritione loquens ait: *Illam verò contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, declarat donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem habitantis, ſed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam ſibi ad iuſtificationem parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponit.* Ecce quid clarius. * Hactenus Mag. Corradus. Sentit ergo apertè, eſſe de fide attritionem, quæ in Sacramento Pœnitentiæ ad gratiam diſponit, eſſe donum Dei, & Spiritus Sancti impulſum, atque adeò non ex viribus ſolius naturæ, ſed ex ſpeciali Dei auxilio elicitam. Cui conſonat Thom. Hurtado vbi ſuprà, qui contrariam aſſertionem Pelagianam eſſe dicit. Ex quibus refellendus etiam venit Magiſt. Paulus de Blanchis *in Diſceptat. caſuum; diſput. de contrit. litt. C. dub.* 2. vbi de attritione loquens ait. * Attritio eſt dolor de peccatis ob timorem inferni; aut aliorum nocumentorum temporalium, &c. Poteſt elici ex viribus naturalibus, cùm non ſit vltima diſpoſitio ad gratiam.* Et iterum *folio* 272. * Attritio ex ſui natura eſt ſemper ſine charitate; quia ex viribus naturæ procedit.* Cuius ſententia æquè repugnat Concilio Tridentino: eiuſmodi enim attritio ob timorem inferni in Sacramento Pœnitentiæ ad Dei gratiam impetrandam diſponit, & donum Dei eſſe definit Concilium.

15 Quapropter Ioannes Martinez de Ripalda *tom 2. de ente ſupernaturali, lib. 6 diſp. vltim. num.* 437. ſic ſcripſit. * Noſtri inſtituti non eſt veritatem iſtam modo illuſtrare, ſed ſupponere, eſſeque certam de fide, putant Valentia, & Curiel; & abſque errore negari non poſſe Zumel. * Sic Doctores contra Soti, & Cani opinionem. Dices: D. Thomam 2. *ſentent. diſtinct. 27. & 28.* tenuiſſe hominem viribus naturæ poſſe ad gratiam ſe diſponere. Reſpondeo Mag. Sotum non potuiſſe Sancti Doctoris auctoritate ſe protegere: quia ipſemet fatetur, *de natura, & gratia, lib 2. cap. 3.* D. Thomam hanc ſententiam poſtea retractaſſe. Verba eius ſunt. *Vndè cum Diu Thomas 2. *ſentent. diſtinct. 27. & 28.* opinionem communem inſequutus affirmaſſet; tũ quod homo ex naturalibus poſſet ſe diſponere ad gratiam, tum quod diſpoſitio illa eſſet meritum de congruo. Poſt modum *in Summa* eloquia ſacra, & PP. cum primis Auguſtini ſententias meditatius explorans, vtrumque retractauit. * Sic M. Sotus. Cui idem contigiſſe, hæc ipſius verba mihi perſuadent. Quod à ſuis commilitonibus adnotatum nõ fuiſſe doleo. Videatur etiam ipſemet Angelicus Doctor *Quodlibet. 1. artic. 7.* vbi agens de diſpoſitione ad gratiam per ſolam naturalem arbitrij facultatem, poſt relatum Pelagij errorem ait. * *Vndè ad errorem Pelagianum pertinet dicere, quod homo poſſit ſe ad gratiam præparare abſque auxilio diuinæ gratiæ; & eſt contra Apoſtolum ad Philippenſes 1.* * Quapropter valdè miror, tàm Sotum, quam Caietanum hanc ſententiam, quam Pelagianam vocat Diu. Thomas, ab ipſo primò traditam referre: cum potius illum exponere debuiſſent. Quod iure præſtitit Pat. Vazquez 1. *part. quæſt. 91. articul.* 10. *numer.* 63. * Nec oppoſitum, inquit, alicubi affirmauit, vt falsò putat

Caietanus in eo *art. 6.* imò id expreſsè docuerat *in 2.diſtinct.28. art. 4.* Quem locum pro contraria opinione afferr ibi Caietanus; inquit enim, hominem poſſe ſe ad gratiam præparare ſine dono habituali gratiæ, quod nullus negat; ſed nō poſſe ſine aliquo dono, à diuina providētia, peculiariter accepto. Vbi auxilium gratiæ mouentis fatetur neceſſarium.*Hæc P.Vazquez in gratiam D. Thomæ contra Sotum, & Caietanum.

16 Adnotare tamen non deſinam, plures Thomiſtas defendere, attritionem viribus naturæ elicitam, licèt non ſit diſpoſitio ſufficiens ad gratiam in Sacramento obtinendam, ſufficere tamen ad valorem Sacramenti. Ita apud Henriquez *libr. 1. de Pœnit. cap. 26.num.2.& in Gloſſ.litt. D.* tenent Canus, Sotus, Paludanus, Capreolus, Durandus, Caietanus, Sylveſter, Victoria, Mantius, & Penna. Quibus adde Mag Ludouicum Lopez *1. p.inſtructorij, cap.8. §. Sed ego*, vbi ait: * Crediderim attritionem ex viribus naturalibus de peccato, propter inductam infamiam, vel iacturam bonorum temporalium ex perpetrato peccato, licèt non idonea ſit ad cū Sacramento conferendam gratiam, tamen ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ ſufficientem eſſe, ſi pœnitens ignoret eius inſufficientiam invincibiliter.*Sic Lopez, & alij, quos citatos ſequitur Thom. Hurtado *tom. 2. variar.reſol. moral.tract. vltim. num.504. & ſequenti*, exemplum adhibens. * Vt quando quis, inquit, dolet de peccato propter motiuum naturale, quia eſt contra rationem naturalem, ob turpitudinem naturalem peccati, aut quia ex ipſo contraxit infirmitatem, aut infamiam.*Hanc, inquam, attritionem, dicit ſufficere ad valorem, non verò ad effectum *Si enim (ait *num.504.*) diſponeret ad gratiam, Pelagianum eſſet aſſerere, quod ſufficiebat eſſe ex viribus naturæ.* Verum hæc ſententia cum hac etiam limitatione non eſt ſuſtinenda, & eſt expreſsè contra D. Thomā, vt ait M.Petrus de Ledeſma *1. p. Summ.cap. 7.concluſ.6.fol.mihi* 195.vbi de prædicta attritione loquens ait. * No es ſufficiente para conſtituir verdadera eſſencia de Sacramento, aunque informe. Eſta concluſion tienen todos los diſcipulos de Santo Tomàs, con el miſmo Santo *3.p.q.84.art.1.ad primum, & q.86.art.6.ad 1.* * Ratio huius aſſertionis in noſtra ſententia eſt manifeſta: quia dolor, qui eſt pars eſſentialis Sacramenti, eſt etiam diſpoſitio ad gratiam, vt infrà dicemus. Ergo ex viribus naturæ elicitus inſufficiens prorſus eſt ad illius valorem.

17 Denique advertere oportet, apud Theologos diſsidium eſſe, an attritio ad valorem, & effectum Sacramenti Pœnitentiæ requiſita debeat eſſe ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, an ſufficiat quoad modum; nempè ex gratia per Chriſtum elicita, licèt entitatiuè naturalis ſit? qualia ſunt opera virtutū moralium meritoria vitæ æternæ in opinione valdè communi Theologorum Cardin. de Lugo *diſp.5.de Pœnit.ſect. 9.* Suarez *diſp.5. ſect.1.& diſput.20.ſect.2.num.7.* Coninch *diſp.20.dub.5.num.4.* & alij exiſtimant eſſe debere ſupernaturalem quoad ſubſtantiam; qualia in eorum opinione ſunt omnia bona opera, quæ ex gratia eliciuntur. E contra verò P.Vazquez *1.2.diſp 194. cap. 4.* Hurtado *diſp.6.de Pœnit.diffic. 6.* Bonacina *diſp.5.q. 5.ſect.1.p 3.num.12.& q.3.p 2.nu. 9.* & alij aſſerunt ſufficere attritionem ſupernaturalem quoad modum, ſeu ex gratia per Chriſtum elicitam. Nam cum eiuſmodi attritio ad meritum gratiæ, & gloriæ ſufficiat, non eſt, cur ſufficienter non diſponat, ſi cum ſpe veniæ coniuncta ſit, ad gratiam virtute clauiū obtinendā. Hæc ſententiā, admiſſo principio, cui innititur, valdè probabilis eſt, de quo alibi. Modo ſufficiat animadvertere, nullum ex his Theologis ſomniaſſe dicere attritionem viribus naturæ elicitam ſufficere, (vt aliqui eis falſo imponunt:) aliud enim eſt, entitatiuè, licèt ex auxilio gratiæ eſſe naturalem, aliud viribus naturæ elicitā abſque auxilio gratiæ per Chriſtum. Illam enim meritoriam eſſe, & ex gratia prouenire, valdè probabile eſt; iſtam verò meritoriam dicere, eſt hæreticum Vndè cautè legendi auctores, qui terminos concallentes, attritionem viribus naturæ elicitam vocant, quæ quoad ſuſtantiam ſupernaturalis non eſt, licèt reuera talis ſit quoad modum. In quo miſerè delabuntur, non leui grauiſsimorum iniuria, qui attritionem viribus naturæ elicitam conſtanter excludunt à merito, & diſpoſitione ad gratiam. Vt videre licèt in Vazquez *1.2. diſput. 194.cap.4.num.34.* vbi ait. *Quo circa Sotus *in 4.diſt.14.q.2.art. 5.* poſt medium, perperam docuit hanc attritionem, quæ concipitur ex metu inferni, & turpitudine peccati, eſſe ex proprijs viribus, & nihilominus eſſe diſpoſitionem ad iuſtificationem cum Sacramento, vt ſuo loco notauimus. * Nil ergo commune ſententiæ Patris Vazquez cum opinione Soti.

18 Non omittam hic adnotare Caietanum, cuius verba fideliter exſcripſi ſuprà *q. 1.num.5.* aſſerentis *in Summ.verb. Contritio*, veram contritionem inveniri poſſe *ſine gratia, & charitate*, veræ attritioni prius attribuiſſe, quod, loco citato, contritioni veræ falsò ſubtraxit: vt notat M.Soto *in 4.diſt.17. q.2.art.5.* dicens: *Per contrarium extremum Caietanus 3.p.q.84. art. 1. ait quod poteſt eſſe attritio, quæ ſine Sacramento Confeſſionis ad gratiam ſufficiat. Quod intelligere nequeo, quomodo*

Digitized by Google

modo accidere poſſit. Sic ibi. Sed acrius infrà, graui inurit cenſura *diſp.* 24. *quæſt.* 1. *art.* 4. verſiculo: *Hoc autem*, vbi ſic. *Dicere quod Deus peccatorem ſine Sacramento, & contritione, iuſtificat, eſſet manifeſtior error.* Vtraque ergo Caietani ſententia claudicat, vna per defectum, altera per exceſſum. Quæ nam magis? Eccleſiæ iudicio remitto. Neutra verò poſt Tridentinum ſuſtineri poteſt. Quia ſeſſ. 14. cap. 4. definit veram contritionem extra Sacramentum *hominem Deo reconciliare*: Et attritionem ſine Sacramento *perducere peccatorem ad iuſtificationem nequire*. Ergo certo ſibi tenendum eſt, nec veram contritionem inveniri poſſe ſine gratia, nec attritionem ſine Sacramento ad illam obtinendam ſufficere.

19 Sed mirabilior adhuc eſt ſecunda Caietani concluſio, quam tradit in ſumma, *verbo, Contritio*, vbi contritionem tantum deprimit, quantum attritionem evexerat: * Scito (inquit) quod eiuſmodi vera contritio dupliciter inveniri poteſt, ſcilicèt formata, vel informis: hoc eſt, cum gratia, & charitate, & ſine illa* Mirabile quidem dictu! Nam vt alibi ſcripſi, quomodo ſine gratia, cum ſit vltima diſpoſitio ad gratiam? Quomodo ſine charitate, ſi cum remiſsione peccati neceſſariò coniuncta eſt? Quia vt ait D. Thomas *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 2. *art.* 5. *ad* 3. *quæſt.* * Quantumcumque paruus ſit dolor, dummodo ad contritionis rationem ſufficiat, omnem culpam delet. * Vide Sotum ibidem *art.* 5. vbi Caietanum impetit, dicens: * Eſt opinio vſque ad Caietanum nunquam audita, & certè neſcio, cui ſit vnquam credenda.* Et infrà.* Attritio poteſt eſſe actus informis, contritio verò nequaquam: quia ſimul à Deo liberum arbitrium movente infunditur gratia, & Charitas.* Et acrius P. Vazquez *tom.* 2. *in* 3. *part. diſp.* 152. *num.* 3. * Vera, inquit, & catholica ſententia eſt, quemlibet baptizatum, antequam recipiat Sacramentum abſolutionis, per viuam fidem, & contritionem, non ſolum conſequi à Deo veram iuſtitiam, per quam iuſtificatur, ſed etiam, per quam peccata re ipſa remittuntur. * Cuius rationem tradit D. Thomas quod *lib.* 1. *art.* 9. dicens. * Quia contritio non poteſt eſſe ſine charitate, per quam omnia remittuntur peccata. * Et contra Caietanum inſurgit etiam M. Catherinus *in annot. ad illius commentaria lib.* 5. *fol. mihi* 432. dicens. * Tertium dictum Caietani, videlicèt cōtritionem informem non eſſe vltimam diſpoſitionem ad gratiam, etiam periculoſum eſt, & deſperationis inductiuum, &c. Denique hæc ſua doctrina noua eſt, & contra D. Thom. 3. *part. quæſt.* 89. *art.* 2.* Alias cenſuras vide apud Leandrum *ſuprà quæſt.* 26. vbi Egidius errorem appellat, & Curiel parum tutam indicat.

QVÆSTIO V.

An quando de ſolis venialibus ſit confeſsio, ſufficiat accedere cum eorum diſplicentia, aut deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum?

§. I.

Variæ Doctorum ſententiæ.

1 AD valorem, nedum ad effectum confeſsionis, quando de mortalibus ſit, hoc non ſufficere, oſtendimus ex Tridentino *ſuprà quæſt.* 2. & 3. Reſtat verò graue inter Doctores diſsidium, an idem dicendum, quando de ſolis venialibus ſit confeſſio, aut de mortalibus iam cōfeſsis? In quo prima ſententia tenet ſolam diſplicentiam eſſe ſufficientem diſpoſitionem, non ſolùm ad valorem Sacramenti, ſed etiam ad eius effectum, gratiam, ſcilicèt, & venialium remiſsionem obtinendam. Ita recentiores aliqui apud Lugo *de Pœnit. diſp.* 14. *ſect.* 8. *num.* 105. Quos ſequitur P. Granado *controu.* 7. *de Pœnit. tract.* 4. *diſp.* 1. *num.* 9. pro qua refert P. Ignatium Yañez, P. Ildephonſum Rodriguez, P. Alvarez, P. Caſtillo, & alios, & putat probabile P. Præpoſitus *in* 3. *part.* vbi *de Pœnit. quæſt.* 2. *de contrit. dub.* 7. quia contrarium vocat verius.

2 Addunt alij, in confeſsione venialium non requiri formalem diſplicentiam, ſed ſufficere virtualem, quæ continetur in voluntate confitendi venialia, (ſine actuali eorum cōplacentia) ſeu in deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum. Sic Tamburinus *in Methodo expeditæ confeſſ. lib.* 1. *cap.* 3. §. 1. ſubnectens: Hanc ſententiam Præpoſitus vocat non improbabilem, citatque pro ea Suarium *de Pœnit. diſp.* 12. *ſect.* 1. *num.* 9. Additque idem Præpoſitus, quod hanc opinionem alij ſequuntur, iuxtà quam, ſi quis ſe dirigat, non peccabit, & fortè conſequetur Sacramenti effectum. Eamdem ſententiam ſequitur Roſella, 2. *Confeſſ. num.* 2. §. 1. & Sylveſt. *verb. Conf.* §. *quæſt.* 11. Et veram eſſe mihi dixit Pat. Franciſcus Quiros noſtræ Societatis Ieſu *in Theol. Moral.* non parum verſatus.* Hactenus Tamburinus. Quem ſequitur P. Tancredi *in quæſtionibus Moral. diſput.* 4. *quæſt.* 10. *fol.* 97. Pro quorum ſententia ſtare tenentur, quotquot *quæſt.* 2 & 3. citauimus, aſſerentes, ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ (etiam quando confeſsio eſt de mortalibus) ſufficere diſplicentiam eorum, imò, & ſolam voluntatem ſuſcipiendi Sacramentum, vtpotè virtualem pœnitentiam includentem: nam licèt de confeſsione mortalium,

lium, ea opinio falſa ſit propter ibi dicta; quando verò de ſolis venialibus ab homine iuſto fit, ſemel poſito valore Sacramenti, non eſt vndè eius effectus, gratia ſcilicèt habitualis, & venialium remiſsio impediri poſsit, vt ex dicendis conſtabit.

3 Ideò conſequenter ſatis ad ſua principia, præfatam ſententiam ſuſtinet R.P. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pænit. cap. 16. dub.* 12. dicens, ei debere aſſentiri D. Thom. & alios. * Quia ſemel ſtatuto, ſine dolore, aut diſplicentia peccati mortalis confeſsi, dari verum Sacramentum Pœnitentię, etſi informe; neceſſariò fatendum eſt dari prædictum Sacramentum cum ſuo effectu in homine iuſto confitente veniale ſine dolore de illo. Cum ex vna parte detur verum Sacramentum, & ex alia in confitente nòn ſit obex, aut aliquod mortale, à quo impediatur infuſio gratiæ ſanctificantis, quam quodliber Sacramentum neceſſariò cauſat, quando in recipiente non reperit obicem, ſeu culpam mortalem; igitur pro noſtra ſententia (aſſerente non requiri dolorem formalem in confeſsione venialium) adducendi ſunt Diu. Thom. Ricardus, Durandus, &c. * Sic ille.

4 Quod ſi ei obijcias Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. *& Can.* 4. exigere attritionem, ſaltem ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ. Reſpondet, Concilium non fuiſſe loquutum de confeſsione, in qua ſola venialia, aut lethalia iam ritè confeſſa iterum ſubijciuntur. Cuius rationem reddit: quia * cum iſte effectus (remiſsionis venialium) non impediatur in iuſto, quamvis non eliciat attritionem, aut dolorem, fit vt in confeſsione venialium, quam facit, non requiratur, & conſequenter prædicta doctrina Tridentini (inquit) eſt intelligenda de illo, qui confitetur mortalia: & merito: quia Eccleſia intendebat præſcribere modum reconciliandi peccatorem cum Deo (vt ſuppono *ex tota ſeſſ.* 14 præcipue *ex cap.* 1. *& ex tota ſeſſ.* 6. vbi præſcribitur modus iuſtificationis impij.) Qui verò ſolum habet peccata venialia, eſt amicus, & non eget reconciliatione, * ſic ibi.

5 Addit Delgadillo confeſsionem de ſolis venialibus non ſolùm validam, & fructuoſam eſſe, ſine dolore formali factam, * ſed etiam cum actuali complacentia de illis, &c. Sicut enim (inquit) peccati venialis complacentia non deſtruit gratiam ſanctificantem, ſic non impedit effectum Sacramenti, &c. Hoc autem non contingit in confeſsione mortalium iam ritè confeſſorum: quoniam complacentia peccati mortalis eſt peccatum mortale, & conſequenter dabitur obex. * Non tamen aſſerit remitti venialia, quorum quis complacentiam habeat; nec id dici poteſt, quia licèt complacentia de venialibus non ſit mortale, & conſequenter, nec obex gratiæ (ſi aliunde dentur partes eſſentiales Sacramenti) eſt tamen obex illius venialis remiſsioni, cuius eſt complacentia, cum impediat virtualem ſaltem dolorem illius, qui ſecundum omnes ad venialium remiſsionem neceſſarius eſt, ideòque vltra voluntatem ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, carentiam complacentiæ de venialibus ad eorum remiſsionem exigunt.

6 Huius ſententiæ præcipuum fundamentum eſt. Quia ad remiſsionem venialium, cum de illis tantum fit confeſsio, non requiritur dolor ille, ſeu attritio, de qua Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 3. Nam cum hæc, iuxtà communem ſententiam, extra Sacramentum ſufficiat ad remiſsionem venialium in homine iuſto, nunquam remitterentur virtute clauium illa venialia, quæ cũ dolorè eſſentialiter requiſito ad valorem Sacramenti ſubijcerentur. Abſurdum autem videtur id aſſerere, quia alias dicere liceret, Sacramentum Pœnitentiæ non habere virtutem remittendi peccata venialia, quæ cum diſpoſitione à Tridentin. requiſita pœnitens confitetur, ſed ea tantummodo, quæ abſque dolore requiſito ad valorem Sacramenti ſubijciuntur.

7 Vrgetur primò, quia ſententia aſſerens contritionem perfectam eſſe requiſitam ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ, ideò ab omnibus reijcitur, & acribus cenſuris à non paucis notatur, quia ex illa ſequitur virtute clauium non remitti mortalia, cum iam ſupponantur per contritionem præuiam remiſſà, & impoſsibile ſit Sacramentum exigere, tàquam partem, & diſpoſitionem ad ſuum effectum, quod eius conſequutionem virtute Sacramenti impoſsibilem reddit, vt contingeret, ſi contritio perfecta deberet abſolutionem præcedere. Ergo à ſimili in noſtro caſu. Si enim quando confeſsio ab homine iuſto de ſolis venialibus fit, deberet attritio abſolutionem præcedere, Sacramentum exigeret, vt partem, & diſpoſitionem ad ſuum effectum, quod eius conſequutionem virtute ſpeciali clauium impoſsibilem redderet, cum ante abſolutionem ratione attritionis præuiæ ſupponantur remiſſa. Ergo eadem ratio, quæ probat contritionem perfectam non eſſe partem Sacramenti, nec diſpoſitionem requiſitam, quando confeſsio eſt de mortalibus, etiam euincit, non requiri attritionem, quando de ſolis venialibus ab homine iuſto fit. Quapropter cum nec ad valorem Sacramenti, nec ad venialium remiſsionem virtute abſolutionis Sacramentalis obtinendam, requiratur dolor ille, ſeu attritio, de qua Tridentin. quando partes huius Sacramenti, ſermonem inſtituens de iuſtificatione impij, deſig-

ſignauit: videtur inferri, minorem dolorem ſufficere, qui proindè vel erit diſplicentia de venialibus, vel virtualis ille dolor, qui in voluntate recipiendi Sacramentum, & eius effectum continetur.

8 Vrgetur ſecundò, quia Sacramentum Pœnitentiæ, quando confeſsio de ſolis venialibus fit eſt Sacramentum vinorum: hoc autem inter pœnitentiæ, & Sacramenta Cõfirmationis, Euchariſtiæ, Ordinis, Matrimonij, & Extremævnctionis, diſcrimen eſt, quod hæc viuorum tantum Sacramenta ſunt, cum ſtatum gratiæ in ſuſcipiente requirant; & ſi quandoque primam gratiam bona fide accedenti in lethali conferant: Sacramentum verò Pœnitentiæ, etſi Sacramentum mortuorum ſit, eo quod ad iuſtificationem impij eſt primario inſtitutum, & ideò non prærequirat in ſuſcipiente ſtatum gratiæ; cæterùm cum iterabile ſit, peccata lethalia iam remiſſa, aut ſola venialia hominis iuſti in confeſsione iterum, atque iterum abſolvenda ſubijci poſsint; in tali euentu rationem Sacramenti viuorum participat, quia eiuſmodi confeſsio non ad impij iuſtificatio- enm, ſed ad nouum gratiæ augmentum, & ad iuſtificatum à venialibus ex piandum ordinatur. Ergo non leui fundamento dicetur Sacramentum, in hoc euentu eum dolorem exigere ad ſui valorem, & effectum, quem ad augmentum gratię, & remiſsionem venialium reliqua viuorum Sacramenta requirunt. Atqui reliqua non exigunt dolorem efficacem, ſed inefficaci peccatorum dolore, ſeu diſplicentia, imo, & virtuali incluſo in deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum, contenta ſunt: ergò idem prorſus de Pœnitentiæ Sacramento, quando de ſolis venialibus, aut mortalibus iam remiſsis fit confeſsio, non incongruè aſſerere poſſumus.

9 Iam, quod in Sactamentis alijs, imò & Pœnitentiæ, ſemel validè, & fructuosè ſuſceptis, remittantur venialia abſque dolore efficaci, ſola diſplicentia, aut dolore virtuali ſuprà expoſito, eſt communis Doctorum ſententia, quorum verba fideliter dabo, vt viri timorati, ad eorumdem, etiam venialium, frequẽtẽ confeſsionem iterandam moueantur, & ne timore irritandæ confeſſionis à tam fructuoſo Sacramento arceantur.

§. II.

Quam diſpoſitionem requirant Doctores ad remiſsionem venialium virtute Sacramentorum?

10 MAg. Martinus de Ledeſma 1. *part. 4. quæſt. 28 art. 3. §. Vndè ſequitur*, ſic ſcribit. * Vndè in perceptione cuiuſcumque Sacramenti remittuntur venialia: tum quia perceptio cuiuſcumque Sacramenti eſt virtualis diſplicentia, vel formalis, vel cum formali diſplicentia peccatorum. Quia ſi ille erat extra gratiam Dei, requiritur formalis dolor de peccatis; ſi autem erat in gratia, requiritur aliquis motus liberi arbitrij in Deum: ergo eſt diſplicentia virtualis, quia per illum motum in Deum vult ille placere Deo, & virtualiter vult non diſplicere. * Et infrà de Euchariſtiæ Sacramento loquens, ſic ait: * Ad argumentum, quo quærebatur, quare Euchariſtiæ ſumptio dicitur virtualis diſplicentia venialium? Dico, quod ex hoc ipſo dicitur virtualis diſplicentia, quia eſt voluntaria ſuſceptio illius, quod eſt inſtitutum in remedium contra peccata; & omnia Sacramenta ſunt in remedium contra peccata: ergo omnia remittunt de ſe venialia peccata. * Hactenus Mag. Ledeſma.

11 Mag. Petrus de Soto *de inſtitut. Sacerdot. lectione 18. de Pœnit.* * Ad venialia aſſerimus eam ſufficere (pœnitentiam virtualem) quod non ſint perfecta peccata, nec illis indicatur ſpeciallor pœnitentia; ille verò actus virtualem continet pœnitentiam venialis peccati, quo poſito, ſi peccatum veniale occurreret, diſpliceret (& infrà) Putat tamen D. Thom. ſatis quidem rationabiliter, ſemper in infuſione gratię, vel augmento, remitti peccata venialia, non quidem omnia, ſed ea dumtaxat, quorum eſt virtualis pœnitentia. * Cum autem voluntas recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ ſit diſplicentia virtualis, eorum ſaltem venialium, quæ quis confitetur: ſequitur apertè, ſecundum Diu. Thom. & M. Petr. de Soto. ad eorum remiſſionem idoneam eſſe diſpoſitionem.

12 Mag. Dominicus de Soto *in 4. diſt. 15. quæſt. 2. art. 3.* * Crediderim ego, quod per omne Sacramentum (attende) remittantur omnia venialia, ſolo illo actu concurrente, quo quis illud ſuſcipit, quamquã non concurrat alius actus dilectionis: & ille eſt vſus gratiæ. Nam ſi per ſumptionem aquę benedictæ, quia per illum actum homo teueretur rem diuinam, ſuſcipit remiſsionem venialium, multò efficacius per actum, quo ſuſcipit Sacramentum. *

13 Expreſsius pro Sacramento Pœnitentiæ eamdem ſententiam cum Diuo Thom. Soto, & Ledeſma defendit Suarez *de Pœnit. diſp. 12. num. 9.* vbi ſic: * Satis eſt, quod pœnitens accedat ſine actuali complacentia peccati venialis, & cum voluntate, & deſiderio recipiendi Sacramentum, & eius effectum. Ita etiam ſentiunt Soto, & Ledeſma, &c. Quia ad hunc effectum, nempe remiſsionis venialium, non poteſt Sacramentum poſtulare, & exigere attritionem: aliàs poſtularet ipſum effectũ iam factum. Ergo nil aliud poteſt cogitari, niſi illa carentia complacentiæ cum prædicta voluntate, quod etiam docet D. Thom. citatis in locis. Addunt præterea Soto, & Ledeſma illam voluntatem circa Sacramentum, & effectum eius, eſſe retractationem quandam virtualem peccati venialis, quatenus homo vult medicinam illius aſſumere. Et ideò, ſi accedat Sacramentum, & non inveniat complacentiam formalem, vel virtualem, tollit illud. * Hæc Suarez cum citatis. Quem ſequuntur Monteſinos *tom. 2 in 1. 2. diſp. 36. num. 6.* Bonacina *tom. 1. diſp. 5. quæſt. 6. ſect. 2.* Trullench *lib. 4. praxis, cap. 2. dub. 1.*

14 Idem ſentiunt viri alij doctiſsimi, M. Zanardu *de Pœnit. cap. 46. folio mihi 422.* * Sufficit non ponere obicem, id eſt, non complacere ſibi in illis. * Cui conſentit Pat. Tancredi *in Quæſtion. Moralib. diſp. 4. quæſt. 10. fol. 97* Et ſemel admiſſo Sacramento valido, & informi, abſque formali dolore, ſolo illo virtuali contento in voluntate ſuſcipiendi Sacramentum Pœnitentiæ, quale (etiam quando confeſsio fit de mortalibus) admittunt Thomiſtæ *quæſt. 2.* citati: videtur hæc ſententia omninò tenenda, vt colligitur ex Pat. Granado *tom. 5. in 3. part. cont. 7. tract. 4. diſp. 1. num. 5. & 9.* Qui ex eo tantum ei diſſentit, quia putat formalem dolorem ſaltem inefficacem eſſe partem eſſentialem Sacramenti Pœnitentiæ; cenſens apertè ſuſtinendum in opinione oppoſitum ſententiæ.

§. III.

Quæ venialia remittantur in confeſsione.

15 SI autem inquiras: an omnia venialia remittantur in confeſsione? Reſpondent grauiſsimi Doctores illa remitti, quæ quis confitetur (licèt in confuſo nullum determinando, vt cum Dicaſtillo tradit Diana *part. 11. tract. 5. reſol. 24*) dummodo eorum complacentiam non habeat. Ratio eſt, quia, vt ſuprà ex Suarez diximus, ad remiſsionem venialium virtute Sacramenti Pœnitentię non requiritur attritio, ſeu dolor ille, de quo loquitur Trident. *ſeſſ. 14. cap. 3.* Nam cum dolor ille in homine iuſto, ſe ipſo, per modum condignę ſatisfactionis peccata venialia delere ſufficiat (iuxtà communem Theologorum ſententiã) non poſſent remitti virtute clauium peccata illa, quæ cum diſpoſitione à Trident. requiſita clauibus ſubijciantur: non ergo requiritur attritio ad valorem, & effectum huius Sacramenti; ſed ille tantum dolor, quem Sacramenta viuorum ad augmentum gratiæ, & remiſsionem venialium requirunt; hic autem (vt cõſtat ex dictis) virtualis tantum, ſeu in voluntate ſuſcipiendi Sacramentum contentus ſufficit.

16 Rogabis: an etiam remittantur venialia, quę vel ex obliuione, vel ex induſtria in confeſsione omittuntur? Reſpondent nonnulli, hæc etiam remitti, ſi illorum complacentia deficiat. Ita tenent Doctores infrà citandi. Et partim Suarez *ſuprà num. 12.* * Saltem, inquit, remittet peccata, de quibus homo non eſt attritus, maximè ſi ſint oblita, & non voluntariè omiſſa, quia quatenus ex ſe, omnia illa ſubijcit clauibus, & quia illud Sacramentum habet vim tollendi peccata, etiã oblita, ſi non inveniat obicem. At verò de alijs peccatis, quæ homo voluntariè non ſubijcit clauibus, non eſt res adeò certa, & fortaſſe maior aliqua diſpoſitio circa illa requiritur. * Sic Suarez.

17 Verùm M. Sotus, & M. Ledeſma, quos ipſe refert *num. 10.* planè cenſent, ſemper tolli omnia venialia, quibus homo non eſt actualiter affectus, & hunc effectum ab omnibus Sacramentis preſtari. Quibus non diſſentit ipſe Suarez, dicens: * Et in hoc concedendo, quamuis hæc res mihi dubia videatur, & incerta; nullum abſurdum, vel inconveniens ſequi video, quamquam efficaci fundamento oſtendi non poſsit, præſertim de omnibus Sacramentis. *

18 Pro eadem ſententia partim militat Pat. Granado *vbi infrà num. 7* Neceſſe eſt, inquit, vt pœnitens aliquod veniale confiteatur, cuius dolorem habeat, ne alioquin irritum ſit Sacramentum, eo autem dolore poſito, non eſt cur cætera venialia, ſiuè in confeſsione explicata, ſiuè tacita, ſiuè oblita, non remittantur, ſi iuſtus non habeat complacentiam in illis, ſicut tolluntur virtute aliorum Sacramentorum, quæ tamen nullius venialis dolorem formalem exigunt: quia confeſsio cum dolore non pertinet ad materiam illorum. * Sic diſcurrit Granado: exiſtimat enim formalem aliquem dolorem, vltra voluntatem ſuſcipiendi hoc Sacramentum eſſe neceſſarium, veluti partem eſſentialem illius, atque adeò eo poſito, licèt vnius tantum venialis (vel alicuius mor-

ta-

talis iam confeſsi) reliqua venialia, etiam voluntarie omiſſa, virtute huius Sacramenti remitti. Alij verò Doctores, vt vidimus, nullum formalem dolorem requirunt ad valorem, & effectum Sacramenti, quando de ſolis venialibus fit confeſsio: quo poſito, illis non diſſentit Granado. Vndè nec venialiter peccaturum, qui ſic ad Sacramentum accederet, putat Reuer. P. Delgadillo *vbi ſuprà cap. 16. de Pœnit. dub. 14.* * imò addo, inquit, non occurrere caput, vndè aſſeratur, eſſe peccatum veniale, etiam quando eſt totalis materia confeſsionis, accedere ſine dolore, aut diſplicentia illius. * Nimirum, quia ſine dolore formali, vt ipſe cum pluribus tradit, datur materia eſſentialis Sacramenti, & non ponitur obex augmento gratiæ, & venialium remiſsioni. Cui fauet Granado *tom 5. in 3. part. cont. 7. tract 4. diſp. 1. num. 9.* vbi ex eo probat licitè accedere ad confeſsionem, qui cum dolore inefficaci. * Quia eo ipſo dat materiam eſſentialem Sacramento, & aliundè nullum obicem ponit: ergo conſequitur augmentum gratiæ, & remiſsionem venialium, ac proinde nullo modo peccabit accedendo ad pœnitentiam. * Cùm igitur in opinione, quam à quibuſdam Thomiſtis traditam defendit Delgadillo, nullus formalis dolor requiratur ad valorem, & effectum Sacramenti, quando de ſolis venialibus fit confeſsio, ſed virtualis contentus in deſiderio ſuſcipiendi Sacramentum ſufficiat; per bonam indè conſequentiam deducit, ſic accedentem, eo ipſo dare materiam eſſentialem Sacramento: & cum aliunde nullum obicem ponat, conſequuturum augmentum gratiæ, & remiſsionem venialium, ac proindè nullo modo peccaturum.

§. IV.

Iudicium Auctoris.

19 HÆc ſunt, quæ pro hac ſententia, ſatis quidem pia congerere potui. Quam ſi amplectaris, nullo vexaberis ſcrupulo in confeſsionibus venialium iterandis, cùm ipſa voluntas confitendi includat dolorem requiſitum ad valorem, & effectum Sacramenti, & nulli periculo irritandi, ſaltem culpabili, te exponas. Verum ſententiam contrariam veriorem reputo: quia licèt omnia Sacramenta vim habeant remittendi venialia, accedenti cum eorum diſplicentia (etſi velis cum dolore tantum virtuali in voluntate ſuſcipiendi contento) ad hunc verò præſtandum effectum, ſupponitur aliundè ad eſſe Sacramentum ex omnibus ſuis partibus eſſentialibus coaleſcens. Ac proindè non dubito, ſi ſemel ſtatuatur Sacramentum validum, & abſque obice ad gratiam conferendam, quod eius virtute remittantur venialia; prout in alijs Sacramentis, ex generali ratione Sacramenti, contingit: in quo ducem habeo Patrem Granado, & P. Suarez *tom. 2. de gratia, cap. 24. num. 5.* & alios Doctores. Dixi, *abſque obice ad gratiam*, quia in opinione admittente Sacramentum validum, & informe ex defectu alicuius requiſiti ad gratiam, nullum veniale remittetur. Quia horum remiſſio abſque gratiæ infuſione non contingit, & multò minus non remiſſo mortali ex defectu diſpoſitionis: ſimiliter requiritur non ponere obicem remiſsioni venialis culpæ: ſi enim in confeſsione ipſa leue quis peccatum mendacij, aut vanæ gloriæ committeret, non obtineret remiſsionem talis peccati, vt ait Suarez ſuprà.

20 Aliundè ergo ſupponere debemus, Sacramentum Pœnitentiæ validum, & ſuis partibus eſſentialibus conſtitutum, & abſque obice ad gratiam, vt indè euincere poſsimus, venialia eius virtute, ex generali, aut ſpeciali ratione Sacramenti, remittenda. Et ſanè non dubium eſt, potuiſſe Chriſtum Dominum inſtituere Sacramentum Pœnitentię, ex dolore efficaci coaleſcens, quando confeſsio eſt de mortalibus; & ex inefficaci formali, vel virtuali, quando de venialibus: quod proindè vnum, vel alterum dolorem, efficacem, vel inefficacem, formalem, vel virtualem pro materia exigeret, & non efficacem formalem determinatè. Hoc mihi de poſsibili, certum eſt. Sed quidem cùm ad inſtitutionem de facto præſtitam recipiendum ſit, non ad eam, quæ fieri potuit; & de facto ex Concilijs nobis conſtet, Sacramentum Pœnitentiæ à Chriſto Domino inſtitutum habere pro materia dolorem, qui *deteſtatio ſit de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero*, vt definit Trident. *ſeſſ 14. cap. 4.* ideò debemus dicere, eiuſmodi dolore deficiente, non dari Sacramentum Pœnitentię, ſiuè cõfeſsio ſit de mortalibus, ſiuè de venialibus tantùm: ac proindè nullum veniale fore remittendum: ita Par. Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 20. ſect. 6. num. 2.* Cardin. de Lugo *diſp. 14. num. 106.* Doctor Garſi *Cent. 1. cap. 39. num. 2. & 3.* Leand. *diſp. 7. quæſt. 24.* dicens eſſe certiſsimam, & communem omnium Theologorum: non quia, ſi aliàs ſtaret valor Sacramenti in homine iuſto, non ſufficeret diſplicentia formalis, aut virtualis, quæ cum ſuſceptione alterius Sacramenti effectum remiſsionis operaretur, ſed quia iſtud, ex ratione ſpeciali Sacramenti Pœnitentiæ, requirit, vt partem ſui eſſentialem dolorem efficacem, ſeu deteſtationem peccati, ſaltem alicuius commiſsi, & clauibus ſubiecti. Hoc autem poſito, reliqua venialia remittenda, de

qui-

Digitized by Google

quibus diſplicentiam formalem, aut virtualem, in deſiderio ſuſcipiendi Sacramentum, & eius effectum contenta habeat, non inficior: quia ad ea, quorum non eſt complacentia, ſufficiens diſpoſitio reputari debet in hoc Sacramento, quæ in alijs talis habetetur.

21 Si autem ſemel admittatur, cum Thomiſtis, Sacramentum Pœnitentię validum, abſque deteſtatione peccati, cum ſola diſplicentia formali, aut, vt alij contendunt, cum ſola virtuali; inficiandum non eſt, ab homine iuſto ſuſceptum, fore fructuoſum, & venialium remiſsionem operaturum: quia ad hunc præſtandum effectum quilibet, etiam virtualis eorum dolor ſufficiens eſt, non minus quam in reliquis Sacramentis; idque cuincunt fundamenta pro prima ſententia adducta, quibus in quantum nobis adverſantur, ex ſuperius dictis, ſatis, ſuperque reſponſum eſt. Ideò hanc noſtram ſententiam tuentur Pat. Suarez *diſp.* 20. *ſect.* 6. Filliucius *tract.* 7. *cap.* 6 *num.* 168. Card de Lugo *diſp.* 14. *ſect.* 8. & plures alij, & à fortiori Caiet. 3. *part. quæſt.* 87. *art.* 1. *ad* 2. Henriquez *lib.* 4. *de Sacrament. Pœnit. cap.* 15. D. Bonau. Scotus, Gabriel, Medina, & alij, apud Dianam *part.* 11. *tract.* 5. *reſol.* 32. aſſerentes, pęnitentiam, ſeu propter voluntatis actum neceſſarium non eſſe ad remiſsionem venialium, ſed ſufficere liberum arbitrium non repugnare.

22 Obijcies: Sacramentum Pœnitentię, etiam quando iuſtus ſola venialia confitetur, coaleſcit tanquam ex parte eſſentiali, ex deteſtatione peccati: ergo ad ſuum effectum pręrequirit aliquid, quod eius conſequutionē impoſsibilem reddit. Probatur conſequentia: quia prærequirit peccatum veniale remiſſum, cum exigat eius deteſtationem, quæ in homine iuſto ante abſolutionem Sacramentalem remiſsionem venialium operatur. Hoc eſt præcipuum contrariæ ſententiæ fundamentum. Reſpondeo, Sacramentum Pœnitentiæ de ſolis venialibus non ordinari ad remiſsionem eorum, quæ cum dolore ſufficienti ad remiſsionem extra Sacramentum pœnitens confitetur; nec hunc dicendum effectum huius Sacramenti, ſed ſolum augmentum gratiæ habitualis, & eorum venialium remiſsionem, quæ abſque dolore ſufficienti ad remiſsionem extra Sacramentum clauibus ſubijciantur: hęc enim (ſemel aliundè poſito eius valore) virtute clauium remittuntur, tum ex ratione generali Sacramenti, tum ex ſpeciali pœnitentiæ non exigentis ad hunc effectum ęqualem dolorem, ac ad ſui conſtitutionem. Nec mirum, quod cum Sacramento, ad remiſsionem venialis, ſufficiat minus perfectus dolor, quam extra. Attritio enim cum Sacramento, mortalis remiſsionem operatur, ſecus verò extra. Semel ergo ſtatuto valore Sacramenti ratione deteſtationis alicuius venialis, vel mortalis iam confeſsi, non incongruè dicitur, ad aliorum venialium remiſsionem ſufficere eorum diſplicentiam formalem, aut virtualem, & conſequenter remitti omnia, quorum complacentiam non habeat, quia ad omnium remiſsionem eſt ſufficienter diſpoſitus. Diuerſimodè tamen id præſtat, quia ad ea, quæ confitetur eſt diſpoſitus, vt ex virtute ſpeciali Sacramenti Pœnitentiæ remittantur: ad reliqua verò, quæ ex obliuione, vel etiam ex induſtria omitti, vt ex ratione generali Sacramenti (ſicut in alijs contingit) remittantur per augmentum gratiæ, quod confertur. Quia vt benè ait Emin. Cardin de Lugo *tom de Pœnit. diſp.* 9. *ſect.* 3. *num.* 54. legibus amicitiæ conſentaneum eſt, vt quoties aliquis admittitur ad maius, & ſtrictius amicitiæ vinculum, offenſæ leues omnes, vel ex parte condonentur.

23 Inſtabis: ergo ad nil deſeruit venialium confeſsio. Sequela probatur. Quia ea, quorum deteſtationem iuſtus habet, remittuntur extra Sacramentum, reliqua verò, licet voluntariè omittantur, remittuntur virtute Sacramenti: ergo eorum confeſsio nullius prorſus vtilitatis eſt. Huic argumento diuerſimodè occurri poteſt. Primò ex doctrina Cardin. de Lugo *tom. de Pœnitent. diſp.* 9. *ſect.* 11. aſſerentis, attritionem ratione ſui non afferre extra Sacramentum omnium venialium, ad quæ ſe extendit, remiſsionem, ſed alicuius, vel aliquorum tantum, iuxta regulam diuinæ ordinationis, quam in hoc, inquit, nullo modo poſſumus certo definire: exigit enim pro grauioribus venialibus perfectiorem attritionem, & pro levioribus minus perfectam; poſita autem attritione in tali gradu, non remittuntur venialia, quæ perfectiorem requirunt, ſed ea tantum, quæ eo attritionis gradu contenta ſunt; atque adeò virtute Sacramenti remittuntur alia, ad quorum remiſsionem attritio inſufficiens fuit. Sic Lugo. Hunc dicendi modum probabilem putat Suarez, ſed eo non quieſcit *diſp.* 11. *num.* 16. & meritò, quia, vt benè ponderat Ripalda *tom.* 2. *de ente ſupern diſp.* 97. *ſect.* 4. *à num.* 63. Attritio, quę extenditur ad omnia venialia, ad omnium remiſsionem extra Sacramentum ſufficiens eſt, quia non minorem virtutem habet attritio in homine iuſto ad omnium venialium remiſsionem, quam in peccatore contritio ad omnium lethalium: ergo æquè certum erit, omnia venialia per attritionem in quocumque gradu remitti, ac eſt certum, omnia mortalia per contritionem remittenda: ergo ſemel admiſſo, cum cōmuni ſententia; attritionem, ſeu deteſtatio-

nem

nem venialium in homine iuſto eſſe condignā eorum ſatisfactionem, omnia ante abſolutionem ſupponentur remiſſa, dum attritio ex motiuo vniuerſali de omnibus habeatur.

24 Ideò dicendum exiſtimo cum Suarez *diſpt.20 ſect.6. numer.* 18. argumentum planè conuincere, quod ad venialium remiſſionem non eſt neceſſaria eorum confeſsio, cum per attritionem, & multis alijs modis remiſsio obtineri queat, rectè tamen, vt vtiliter in confeſsione dicuntur, vt definit Tridentin. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. quia licèt præcedente attritione, ex motiuo vniuerſali, omnia ſupponantur remiſſa, multum tamen confert eorum confeſsio ad pleniorem remiſſionem quoad pœnam, & ad ſpecialem gratiam remiſsiuam, & præſeruatiuam obtinendam, quod etiam ſentit Palao *tom. 4. de Pœnitent. tract.23. diſput. vnica, part.7. num.* 15. Præterea cùm non raro contingat, attritionem non eſſe ex motiuo vniuerſali, ſed ſpeciali ad aliquam ſpeciem venialium ſe extendentem, propter ſpecialem diſſonantiam: reliqua ante abſolutionem irremiſſa manebunt, & virtute Sacramenti remittentur, præcedente aliqua eorum diſplicentia formali, vel virtuali, quæ maior, aut minor eſſe poteſt. Et forſan ea tantum peccata venialia, quæ quis confitetur, remittentur, quia ex eorum diſplicentia, & confeſsione, diſpoſitio requiſita coaleſcit, vt virtute Sacramenti remittantur: non verò alia, quæ voluntariè omittit: nam cum omnia Sacramenta, iuxta vniuſcuiuſque dipoſitionem maius gratiæ augmentum, & maiorem venialium remiſsionem operentur, & gradus huius diſpoſitionis ad omnium venialium remiſsionem nobis ſit ignotus; rectè quidem, & vtiliter venialia in confeſsione dicuntur, nec eorum confeſsio ſuperfluit, quia forſan ex illa dependet multorum venialium remiſsio, quæ ea deficiente ex defectu diſpoſitionis irremiſſa manerent. Quia ſententia, quæ aſſerit, omnia remittenda, quorum pœnitens complacentiam non habeat, ſed ſolam diſplicentiam, ſeu retractationem virtualem, quatenus vult Sacramentum recipere, & eius effectum (vt benè ait Suarez *diſp.* 12. *num.* 12.) non eſt adeò certa, licèt ſatis pia, vt de certiori remiſsione curare non debeamus.

25 Quod indè magis ſuadetur, quia Sacramentum Pœnitentiæ reſpectu venialium, quæ clauibus non ſubijciuntur, non habet maiorem virtutem remiſsiuam, quam Sacramentum Euchariſtiæ, ſed hoc plura, vel pauciora venialia remittit, iuxta maiorem, vel minorem diſpoſitionem recipientis, vt docent Diu. Thom. Bonacin. Richard. Gabriel, Alenſis, D. Antoninus, & alij, apud Suarez: ergo idem dicendum de Sacramento Pœnitentiæ: ergo iuxta maiorem, vel minorem diſplicentiam eorum, quæ quis confitetur; & maiorem, vel minorem deuotionem, & humilitatem, qua ad eorum confeſsionem accedit, plura, vel pauciora remittentur ex illis, quæ ex obliuione, vel etiam voluntariè omittit.

26 Ex quibus concluditur venialium confeſsionem valdè vtilem eſſe, tum propter augmentum gratiæ, & remiſsionem pœnæ temporalis, tum quia quæ per attritionem non ſupponuntur remiſſa, remittentur in Sacramento ſubiecta, cum diſplicentia, ſeu dolore inefficaci, tū quia quò deuotior, & humilior fuerit eorum confeſsio, eò plura ex oblitis, & etiam ex voluntariè omiſsis remittentur, ex generali ratione Sacramenti, vt conſtat ex dictis.

27 Adde, nonnullos exiſtimare, ad valorem Sacramenti, & venialium remiſsionem, quando de illis tantum fit confeſsio; ſufficere hunc actum: doleo toties peccaſſe venialiter: nolo vlterius tot venialia committere: propono maiorem curam, & diligentiam adhibere, vt minuam tot mendaciorum, tot otioſorum verborum multitudinem. Qui quidem doloris, & propoſiti actus faciliùs eliciuntur, & confeſsionis fructus conſequitur. Ita Verricelli *in qq. Moral. tom. 1. tract.* 5. *quæſt. 5. num.* 10. vbi citat D. Thomam; & cum Cardin. de Lugo *diſp.14. ſect.9 n.* 133. defendunt Tamburinus *in Methodo libr. 1. cap.3. §.3.* & Tancred. *in qq. Moral. diſp. 4. quæſt. 10. fol.* 97. Et cum Cardin Sfortia *in Aſſeret. Theolog. lib.7. cap.29. num.* 288. tuetur Doctor Garſi *cert. 2. cap.* 40. Ceterum cum hic actus nullius venialis in particulari deteſtatio efficax ſit, & non tam culpam, quam multitudinem habeat pro obiecto; forſan deficit á perfectione illa, quam ex præcepto Chriſti Domini adhibendam docent Concilia. Pręterquamquod cum dolor ille, de tot mendacijs commiſsis, propoſitum mentiendi non excludat, ſed numerum; non videtur attingere gradum attritionis, quem ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ Concilium requirit: veluti omnes dicere debemus de dolore de multitudine mortalium, qui voluntatem peccandi non excludat.

Noſtra ſententia ſecurior eſt.

QVÆSTIO VI.

An pœnitens teneatur ſub mortali habere dolorem efficacem de omnibus venialibus, quæ confitetur?

1 EVm qui de venialibus confitetur, teneri ſi aliam materiam non adhibeat, de vno ſaltem veniali dolorem efficacem habere, conſtat, ex dictis *quæſt. 5. nu. 20.* ideò in præſenti ſolùm inquirimus, an talis dolor efficax, & deteſtatio de omnibus, quæ quis confitetur, eſſe debeat? an de vno veniali ſufficiat? Prima opinio aſſerit, eſſe obligationem ſub mortali ad concipiendum dolorem efficacem de omnibus venialibus in cõfeſsione ſubiectis. Ita docent multi ſuppreſſo nomine citati à P. Suarez *diſp. 20. ſect. 6. nu. 7.* Probant, quia abſolutio cadit ſuprà omnia venialia: ergo in omnibus debet eſſe vera, & effectum habere. Sed talis eſſe non poteſt, niſi de omnibus dolor concipiatur: ergo, &c. Secundò, quia confiteri aliquod veniale abſque dolore efficaci illius, eſt offerre pro materia Sacramenti, quod re vera materia non eſt.; hæc enim ſolùm eſt confeſsio doloroſa; talis autem non eſt narratio peccati abſque prædicto dolore.

2 Contraria tamen ſententia eſt omninò tenenda, quę eſt Theologorum communis. Suarez ſuprà, Gaſp. Hurtado *de Pœnit. diſp. 6. diffic. 10.* Granado *ſuprà tom. 2. in 3. p. contr. 7. tract. 4. diſp. 1.* Diana *4. part. tract. 4. reſol. 193.* Henriquez, Fagundez, & alij, quos refert, & ſequitur Lugo *ſuprà diſp. 14. numer. 118.* Probatur, quia eo ipſo, quod apponatur dolor efficax de aliquo peccato, quod in tali confeſsione ſubijcitur, non irritatur Sacramentum, nec verba Chriſti Domini fruſtra, & irriſoriè proferuntur, nec defectus doloris aliorum venialium ponit obicem effectui Sacramenti, cùm non impediat collationẽ gratiæ, imò nec remiſsionem venialium, etiam eorum, de quibus non eſt formalis dolor, dũmodo complacentia non habeatur, iuxta ſuperius dicta: ergo nullum eſt caput ad aſſerendum, pœnitentem ſub mortali teneri cõcipere dolorem de omnibus venialibus, quæ confitetur. Adde, neque grauiter peccaturum, licèt aliquorum complacentiam haberet, vt benè Hurtad. & Diana ſuprà, quia, ea poſita, adhuc manet validum, & fructuoſum Sacramentum, ratione aliorum, quæ cum verò, & efficaci dolore ſubijciuntur. Secus ſi de omnibus complacentiam haberet, quidquid dixerit Delgadillo *quæſt. præcedenti nu. 5. citatus*, quia hæc non compatitur cum efficaci deteſtatione alicuius, quę eſt pars eſſentialis Sacramenti,

3 Neque obſtat, quòd pœnitens ſe accuſet de aliquo, quod ex defectu doloris non ſit materia confeſsionis; de more namque eſt apud pios, & Religioſos ſe accuſare de imperfectionibus, & defectibus, qui peccata venialia non ſunt: ergo non omnia, de quibus ſe accuſant, debent eſſe materia confeſsionis: admixtio enim alicuius partis, quę non eſt materia Sacramenti, non eſt culpa mortalis, vt conſtat in alijs Sacramentis: nam in baptiſmo, cum aqua admiſcetur pars quædam olei benedicti, quæ non eſt materia Sacramenti baptiſmi. Et in Euchariſtia vinum conſecrandum miſcetur aqua, quæ materia conſecrationis non eſt. Ergo à ſimili in noſtro caſu, nulla erit culpa, verę materiæ pœnitentiæ adiungere peccata aliqua venialia, ſeu mortalia iam confeſſa, licèt ex defectu doloris materia Sacramenti non ſint. Tandem poteſt noſtra ſentia ſuaderi ex eo, quòd peccata venialia ſunt materia libera confeſsionis, cùm licitè poſsint pro libito omitti: ſi ergo peccatum veniale omiſſum non obſtat valori, & effectui Sacramenti, cur peccatum inſufficienti dolore expreſſum obſtabit?

4 Dices, qui offert Sacerdoti decem hoſtias conſecrandas, quarum aliquæ non eſſent triticeæ, peccaret mortaliter: ergo qui offert Sacerdoti pro materia abſolutionis decem venialia, quorum aliqua ex defectu doloris materia abſolutionis non ſint, peccabit mortaliter. Hæc obiectio inſtatur euidenter in eo, qui confitetur imperfectiones, quæ peccata venialia non ſunt, & in exemplis de Baptiſmo, & Euchariſtia ſuprà adductis. Reſpondeo igitur concedendo antecedens, & negando conſequentia. Diſparitas ſumitur ex intentione Sacerdotis, & verborum ſignificatione communiter recepta: etenim in primo caſu de omnibus, & ſingulis hoſtijs diſtributiuè affirmat abſolutè, illud eſſe Corpus Chriſti: ſicut qui plures homines ex occaſione occurrenti ſimul abſolvit, dicens: *Ego vos abſolvo*: de omnibus, & ſingulis diſtributiuè loquitur. Ac proindè aliqua hoſtia triticea deficiẽte, ſicut & aliquo homine abſque vllo prorſus dolore ſe accuſante, non poteſt non irritari aliquod Sacramentum; ipſa enim forma, licèt vna quoad voces, virtualiter tamen eſt multiplex: Secus autem in noſtro caſu contingit, quando imperfectiones, & alij defectus, ſeu peccata venialia, de quibus non eſt dolor, explicantur: hoc enim Sacramentum non eſt multiplex: ſed Sacerdotis intentio, & ſenſus verborum abſolutionis eſt: ego in quantum poſſum, iuxta allegata & vera tua accuſatione probata, remitto tibi peccata tua, quod quidem verum eſt, licèt ex defectu diſpoſitionis aliqua non dimittantur.

5 Ex.

5 Ex dictis colligitur: ſanum ſemper fore conſilium omnibus, qui venialia tantum cōfitentur, ſe accuſare de aliquo peccato vitæ præteritæ, de quo verum, & efficacem dolorem habent: ſicut enim valor Sacramenti, & fructus gratiæ nullum periculum ſubire poſſunt. Et aliunde (vt diximus ſuprà) ſi nullam de venialibus, etiam voluntariè omiſsis cōplacentiam habeant, vt tradit expreſsè Par. Granad. *ſup. num. 7.* vel ſaltē aliquam diſplicentiam, vt magis inclinat Suarez, eorum remiſsionem virtute Sacramenti conſequētur.

QVÆSTIO VII.

De propoſito requiſito ad valorem, & effectum confeſsionis de venialibus.

1 Vppoſitis, quę de qualitate doloris ſtatuimus, nō erit difficilis reſolutio. Dico igitur, ad valorem confeſsionis de venialibus, & ad eorum remiſsionem virtute Sacramenti obtinendam, non requiri propoſitum vitandi omnia venialia, ſed ſufficere propoſitum (quod ſemper implicitè reperitur) non committendi illa, quæ cum efficaci dolore pœnitens confitetur. Ita Card de Lugo *diſp. 14. ſect. 9. nu. 227.* Suar. hic *diſp. 20. ſect. 6. num. 7. in fine.* Coninch *de effectu gratiæ, dub. 14. num. 130.* Palao *tom. 4. tract. 23. diſp. vnica, punct. 2. num. 16. & punct. 6. num. 7.* Diana *3. part. tract. 4. reſolut. 117.* & deſumitur ex D. Thom. *quæſt. 87. art. 1. in ſolut. ad primum.* Et debent tenere omnes quæſt. præcedenti citati pro noſtra ſententia: quia, vt vidimus, concedunt, ad valorem, & effectum huius Sacramenti non requiri dolorem de omnibus venialibus ſubiectis; & expreſsius Diana, & Hurtado, qui hæc componunt cum affectu, & complacentia circa aliqua.

2 Huius concluſionis ratio deſumitur ex differētia peccati venialis, & mortalis: mortale namque remitti nequit, quin omnia mortalia remittantur; neque vnius remiſsio ſtare poteſt cum affectu adhuc virtuali erga aliud. Vndè prouenit, quod deteſtatio peccati commiſsi, & propoſitum non peccandi omnia, ad mortalia extendi debeat. E contra verò, cum vnum veniale poſsit remitti ſine alio, imò & exiſtente affectu erga aliud, non eſt, cur ad remiſsionem vnius requiratur propoſitum vitandi omnia. Confirmatur, quia propoſitum efficax non magis requiritur ad valorem Sacramenti, quam deteſtatio peccatorum, ſed quia venialia ſunt materia libera confeſsionis, non requiritur omnium deteſtatio: ergo neque propoſitum efficax vitandi omnia. Adde, iuxta opinionem quæſt. præcedenti relatam, non requirentem ad valorem, & effectum Sacramenti dolorem efficacem de aliquo veniali, conſequenter tenendum eſt, non requiri propoſitum efficax vitandi aliquod. Cui opinioni videtur aliquibus, aſſentiri P. Suarez *lib. 7. de gratia, cap. 24. num. 7.* vbi ad obtinendam remiſsionem venialis *fortaſſe*, inquit, *non requiritur propoſitum efficax non committendi ſimile veniale, ſed ſatis eſſe poterit, habere diſplicentiam commiſsi, cum deſiderio, & petitione veniæ.* Sed intelligendus cum grano ſalis, nam quod requiratur implicitum efficax circa aliquod veniale, non dubitat Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 20. ſect. 6. num. 3.* aliàs Sacramentum eſſet invalidum, Semel autem in ſuo valorē conſtituto ſufficiet ad aliorum venialium remiſsionem habere eorum diſplicentiam, iuxta ſuperius dicta.

QVÆSTIO VIII.

An ad ſingulas confeſsiones requiratur nouus actus doloris?

1 IN duplici tantum caſu præſens quæſt. locum habere poteſt. Primò, quando pœnitens de omnibus peccatis vniuerſaliter doluit, oblitus tamen eſt confiteri aliquod lethale, de quo poſt abſolutionem recordatur, & ſtatim confitetur Secundò, quando eadem peccata, ſiuè mortalia, ſiuè venialia iam confeſſa, vult iterum denuo confiteri. Et in vtroque communis Doctorum ſententia tenet, ad nouam abſolutionem recipiendam debere elici nouum actū doloris. Fundamentum eſt, quia dolor eſt pars, & materia proxima Sacramenti, non minus, quam confeſsio, ſed cum eadem confeſsione nequit duplex confici Sacramentum: Ergo nec cum eodem dolore. Longè verò alia eſt ratio de peccatis: hæc enim ſunt materia remota, quæ proindè duplici Sacramento, ſicut eadem aqua duplici baptiſmo dēſervire poteſt Ita ſentiūt P. Vazq. *q. 92. ar. 2. dub. 5. n. 1.* Filliuc. *tr. 6. de contrit. cap. 3. n. 77.* Dian. *3. par. 4. reſol. 116.* & Ioann. Sanch. *in ſelectis diſp. 1. num 22.*

2 Ceterùm P. Henriq. licèt conveniat cū communi ſententia, quoad ſecundū caſum; negat tamen quoad primum. Ait igitur *lib. 1. de Pæn. cap. 26. n. 7.* eum, qui peccatū oblitum in prima confeſsione, ſtatim confitetur, non teneri novum dolorē elicere, ſed virtute prioris abſolvi poſſe, & gratiā Sacramentalem recipere: ſecus verò, ſi in noua confeſſione repeteret peccatum, à quo in alia confeſsione fuit directè abſolutus. Mouetur ad diſcrimen hoc conſtituendum, ex eo quod dolor ille vniuerſalis ad oblita extenſus, *non fuit per primum Sacramentū directè informatus, quatenus ad oblita terminatur.* Quaſi diceret, dolor, vt terminatus ad oblita, non fuit pars Sacramenti in prima cōfeſsione ac proindè, vt talis poterit eſſe pars, & materia proxima in ſecunda. Secus verò contingit, quādo

do in noua confeſsione ſubijciuntur eadem peccata, à quibus in alia fuerat pœnitens abſolutus; nam cum dolor, vt ad illa terminatus, fuerit pars proxima primi Sacramenti, non poteſt ad ſecundum deſervire.

3 Hanc doctrinam, quatenus ponit diſcrimen inter vnum, & alterum caſum, multis euertere conatur Card. de Lugo *diſp. 14. ſect. 3. num. 33.* contendens, dolorem, vt terminatum ad oblita, fuiſſe etiam partem eſſentialem, & materiam proximã primæ confeſsionis. Verùm ſibimet contrarius, ſententiam, quam impugnat, ſtatim amplectitur *ſect. 7. num. 92.* vbi loquens de dolore, vt terminatio ad oblita, ſic ait; * Ille tamen dolor, prout terminatur ad illud peccatum, quod non confitetur, non eſſet materia Sacramenti, neque pars illius, quia non fit ſenſibilis per aliorum peccatorum confeſsionem. * Quod tenet etiam P. Suarez *diſp. 20. ſect. 4. numer. 24.* Imo in hoc principio maximè nititur Lugo ad aſtruendum Sacramentũ validum, & informe. Conſequenter igitur P. Henriq. iuxta ſua principia, abſque exigentia noui doloris primum caſum admittit, in quo non eadem materia proxima, ſed diuerſa diuerſo deſervit Sacramento per quod vitatur abſurdum, quod communis ſententia fugere contendit; & negat ſecundum, in quo res aliter contingit, eo quod dolor, vt terminatus ad hæc peccata, quæ iterum confitetur, fuerit iam pars, & materia proxima in alia confeſsione.

4 Verùm deciſio huius quæſtionis non dependet ab his principijs, nam licèt Doctores, qui ſentiunt, non dari Sacramentum validum, & informe, aſſerant conſequenter dolorem, vt terminatum ad oblita, eſſe partem Sacramenti Pœnitentiæ, nihilominus, ſi pœnitens poſt abſolutionem recordetur alicuius peccati obliti, & ſtatim confiteatur, curare non ſolet, nec confeſſarij admonent de nouo dolore eliciendo (quamuis ſanum ſemper foret conſilium propter maiorem ſecuritatem valoris.) Inſuper omnes Theologi Morales tanquam rem indubitatam ſupponunt, moribundum, qui propter inſtantem mortem, non poteſt omnia ſua peccata lethalia confiteri, poſſe quolibet audito, abſolvi, & deindè confeſsionem proſequi, nouas recipiendo abſolutiones nouis expreſsis peccatis: nec vllus eſt, qui nouum doloris actum ad ſingulas abſolutiones requirat. Imò id moleſtiſsimum, & fere impoſsibile foret. Omnes igitur cõmuniter ſentiunt, eumdem dolorem duplici Sacramento deſervire poſſe, etiamſi vtrobique rationem partis, ſeu materiæ proximæ ſortiatur. Ergo tàm in vno, quàm in altero caſu debent hanc ſententiam amplecti, ac proindè non ſolum, qui de oblitis tantum confitetur, vt vult Henriquez, ſed etiam qui tãtum ſe accuſat de peccatis iam confeſsis, non teneri nouum actum doloris elicere, ſed virtute prioris moraliter perſeuerantis pluries abſolvi poſſe.

5 Huius aſſertionis ratio eſt, quia ad diuerſum Sacramentum non requiritur, quod tota materia proxima ſit diuerſa, ſed ſufficit, quòd materia per ſe ſenſibilis diuerſa ſit. Idque debent fateri omnes: nam Corpus Chriſti Domini eſt materia proxima, & pars eſſentialis Euchariſtiæ, eo modo, quo eſt materia proxima attritio, & pars eſſentialis pœnitentiæ. Conſtat enim ſpeciebus, & Corpore Chriſti, quod per illas ſenſibile fit, ſicut Sacramentum Pœnitentiæ confeſsione, & dolore, qui per illam ſenſibilis redditur, vt ex PP. Hieronym. Ambroſ. Theod. Tertul. & alijs probat P. Vazq. *de Euchar. diſp. 167. cap. 5. & 6.* Sed idem Corpus Chriſti eſt materia proxima, diuerſis numero Sacramentis, vt benè tradidit ipſe Vazq. *ſuprà diſp. 178. cap. 2.* Ergo eadem materia proxima inadequata, & quę per ſe ſenſibilis non eſt, poteſt pluribus Sacramentis deſeruire.

6 Quod poteſt efficaciter ſuaderi, quia ad nouum Sacramentum conficiendum ſolum tenetur pœnitens adhibere materiam, ex qua, noua accedente abſolutione, nouum Sacramẽtum coaleſcat: ſed eo preciſè, quod materia proxima per ſe ſenſibilis diuerſa ſit, reſultat diuerſum Sacramentum, vt conſtat in Euchariſtia. Ergo ad nouum Sacramentum conficiendum ſolum tenetur nouam confeſsionem efficere, non verò nouum eorumdem peccatorum dolorem elicere. Cum enim Sacramentum dicatur, ex eo quod gratiam ſanctificantem ſignificet, eo preciſè, quod dentur plura ſignificantia gratiam, plura conſurgent Sacramenta. Et ſicut ad multiplicitatem Sacramenti Euchariſtiæ ſufficit, quòd plures ſpecies idem Corpus Chriſti ſignificent; ita ad pluralitatem Sacramenti Pœnitentiæ ſufficiet, quod plures confeſsiones eumdem dolorem ſenſibilem reddant.

7 Propter hæc, mihi ſemper arriſit hæc ſententia, illamque expreſsè tenent viri doctiſsimi, M. Per. de Ledeſma *in Summ. cap. 4. de Pœnit. concl. 8. dub. 2.* ibi: * La ſegunda duda es, ſi baſtarà repetir la confeſsion vocal de los miſmos pecados, para poderſe iterar la forma, ò ſi ſerà neceſſario tambien repetir el dolor? &c. Algunos hombres doctos, diſcipulos de S. Tomàs, enſeñan, que para repetir la forma ſobre los miſmos pecados, no baſta hazer nueua confeſsiõ, ſino que es neceſſario repetir el dolor, y tenerle de nueuo, y de otra manera ſeria pecado, y ſacrilegio. A eſta duda, mi parecer es, que aunque eſta ſentencia referida tenga alguna probabilidad, la contra-

tra-

traria es mas probable, y mas comun entre los Doctores, en el lugar que tengo citado (nempè 3. *part. quæſt.* 84 *art.* 3. *ad vltimum*,) y eſto ſe ha de ſeguir.*

8 M. Ioann. de la Cruz *in direct. de Sacr. Pœnit. quæſt.* 1. *dub.* 6.* An vero ſufficiat repetere vocalem confeſsionem eorũdem peccatorum remiſſorum, ſine nouo dolore? Probabile eſt, quòd non ſufficiat, nam materia proxima pœnitentiæ non eſt ſola confeſsio, ſed & contritio, & ſatisfactio: ergo totum eſt repetendum Sed probabilius eſt oppoſitum. Ita Ledeſma. Nam repetita ſola confeſsione vocali, repetitur materia proxima, etſi non totaliter, & hoc ſat eſt, vt repetatur forma. Et hic patet ad argumentum oppoſitum. Prçterquam quòd repetita confeſsione vocali, repetitur ſaltem virtualiter dolor, in ordine ad confeſsionem vocalem. Si arguas. Num etiam ſat erit repetere dolorem eorumdem peccatorum, ſine noua confeſsione vocali, cum contritio, ſicut & confeſsio ſit pars Sacramenti Pœnitentiæ? Ad hoc nego antecedens. Nam confeſsio in ratione partis Sacramenti eſt prçcipua, imò contritio nõ eſt pars, niſi in ordine ad cõfeſsionem vocalem, cum non ſit ſignum ſenſibile, niſi in quantum per confeſsionem manifeſtatur. Et ſic, ſi non repetitur confeſsio, etſi repetatur contritio, non repetitur materia proxima ſenſibilis.*

9 Remigius *in Summ. tract.* 5. *cap.* 5. §. 14. ibi: * Quando vno ſe confieſſa ſolo de pecados ya confeſſados, no eſtà obligado à hazer particular acto de contricion, ò atricion, para ſer abſuelto; porque por el miſmo caſo que repite la confeſsion, repite tambien la contricion, y dolor de los pecados ya confeſſados. Con que ſe abre puerta para ſoſſegar à muchas perſonas de temeroſa conciencia, que ſe confieſſan à menudo, y de los miſmos pecados, y nunca acaban de creer, que tienen dolor de ſus culpas.*

10 Leander a Sacram. *tom* 1. *tract.* 5. *diſp.* 7. *quæſt.* 4. * An quando quis iterum confitetur eadem peccata, à quibus iam directè fuerat abſolutus, teneatur habere novum dolorem eorumdem peccatorum? Affirmant Henriquez, Fillincius, Vazquez, Bonacina, Bernal. Sed æquè probabiliter reſpondeo, nõ teneri ad habendum novum dolorem formalem, &c. quia repetita confeſsione vocali, repetitur ſaltem virtualiter dolor præcedentis confeſsionis, perſeuerans adhuc moraliter, & virtualiter.*

11 Dicaſtillo *tom. de Pœnit. tract.* 8. *diſp.* 6. *dub.* 12. *fol.* 286. inquirens: * An pro noua confeſsione novus actus doloris requiratur? * Poſtquam fundamenta iecit, concludit *num.* 160. * Ex tota hac doctrina aſſerendum eſt, non ſolùm caſu illo aſsignato ab Henriquez, quando novum peccatum quis confitetur, quod obliuione non dixerat, ſed quando eadem omninò peccata nouæ confeſsioni ſubijciunt, ſufficere antiquum dolorem, vel phyſicè, vel moraliter manentem adhuc. Ratio eſt, quia poteſt idem dolor per nouam confeſsionem nouæ abſolutioni ſubijci, &c. * Sic ille.

12 Inſuper hanc ſententiam probabilem putauit Diana 3. *part. tract.* 4. *reſol.* 116. & *p.* 9. *tr.* 9. *reſ.* 51. & *part.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 30. & abſolutè illam amplectitur *part.* 11. *tract.* 5. *reſol.* 21. & tanquam probabilem ſubſcribit Tancredi *in Quæſtionib. Moralib. tract.* 1. *par.* 2 *de Sacram. Pœnit quæſt.* 6. *fol.* 93. dicens: * Non improbabilem puto, vnum dolorem nõ retractarum ſufficere ad plures confeſsiones eorundem peccatorum.* & Verricelli *tom.* 1. *Quæſtion. Moral. tract.* 5. *quæſt.* 5 *nu.* 20. ibi: * Probabiliter multi docent quod ſi accederet pœnitens in præſenti confeſsione cum nullo prorſus dolore, ſufficit illa peccata eſſe in alia confeſsione deteſtata, &c. Ratio eſt. quia ſufficit repetere materiam primam (id eſt, per ſe ſenſibilem) nempè confeſsionem, vt repetatur forma.*

13 Quibus accedunt Cardin. de Lugo, & alij, quos refert *diſp.* 14. *ſect.* 3. *num.* 34. vbi ſic: * Ioannes de Salas in manuſcriptis *de Pœnit. quæſt.* 84. *art.* 10. relata ſententia aliquorum recentiorum, qui dicebant, requiri novum dolorem, ſicut nouam confeſsionem, ad valorem Sacramenti, ipſe dicit, contrarium verius eſſe; & ſufficere, quod partes ſenſibiles nouæ ſint, &c. Eamdem ſententiam indicauit obiter quidam alius M. Salmanticenſis, dicens, illam non videri improbabilem. Clarius autem, & expreſsè illam docuit Petrus de Ledeſma, & Ioannes de la Cruz. Apud alios nil invenio pro hac parte, nec etiam contra aliam, quam quidem ego non audeo reprobare.* Hæc Lugo.

14 Denique hanc ſententiam tenent Ioſephus de Ianuario *in Reſol. Moral. part.* 1. *reſol* 30. *num.* 1. & *ſequent.* F. Luis de S. Iuan *in Summ. de Sacram. Pœniten. quæſt.* 1. *art.* 14. *dub.* 3. & R. P. Fr. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnit. cap.* 14. *dub.* 8. vbi ſic: * Petes octauo, an quando quis iterum confitetur peccata iam ritè confeſſa, teneatur elicere novum actum diſplicentiæ? Reſpondetur negatiuè, quia, poſita noua confeſsione, perſeuerante antiqua diſplicentia peccati, id eſt, non retractata, variatur, ſeu multiplicatur proxima materia Sacramenti: ergo ſuper illam poterit cadere noua abſolutio. * Sic ibi: & iterum *in Quæſt. Moral.* Hiſpano idiomatè cuſſa Matriti anno Domini 1660. cui ſubſcripſerunt celebriores Doctores, & Magiſtri Vniuerſitatum Salmanticenſis, &

Complutenſis, quos ſigillatim *ibi*. cum approbationibus refert. Vnam pro omnibus adducere placuit, doctiſsimi, & amiciſsimi Doctoris D. Ioannis Zafrilla & Azagra, Maioris Diui Ildephonſi Complutenſis Vniuerſitatis olim Collegæ, atque Rectoris, & Primariç Sacræ Theologiæ D. Thomæ Cathedræ moderatoris, & inde Toletanæ Eccleſiæ Canonici meritiſsimi, qui huic opinioni ſubſcribens, ſic inquit: * Quando en eſtas ſegundas confeſsiones no huviere dolor expreſſo, es muy probable que le haze valido, y fructuoſo el Sacramento de la Penitencia con el dolor paſſado, &c. Y que vn dolor baſte para muchos Sacramentos de la Penitencia, lo enſeña Henriquez, Ledeſma, Cruz, Salas, Leander, Remigio, el Eminentiſsim. Cardenal de Lugo, &c. Eſta opinion la dà por probable Diana, & nouiſsimè el Padre Maeſtro Marco de Moya, Catedratico que fue de Viſperas en eſte Colegio de la Compañia de Alcalà, y aora de Prima en el Imperial de Madrid, en ſu materia de Penitencia *diſp*. 15 *cap*. 12. adonde dà razones tan eficaces, que haze mas que probable la parte. * Quibus nouiſsimè conſentit Doctor Garſi *cent*.1.*cap*.4 *nu*.29. dicens: * Probabile videtur ad nouum Sacramentum, ſatis eſſe poni de nouo partes ſenſibiles. * Eamdem ſententiam ſequitur Tamburinus *in Methodo lib*.1.*cap*. 2. §. 5. cum hac tamen limitatione: *Dummodo antiquus ille dolor non ſit, ita tempore disiunctus ab hac confeſsione, vt moraliter vnum quid cum hac facere non cenſeatur*. Quæ autem coniunctio requiratur, dicemus ex profeſſo quæſtione ſequenti.

15 Obijcies: eadem accuſatio, etiamſi diuerſo dolores ſignificaret, non ſufficeret ad diuerſa Sacramenta: ergo neque idem dolor ſufficiet, etiamſi per diuerſas accuſationes ſignificetur. Reſpondeo negando conſequentiam: & argumentum retorqueo in Euchariſtia, vbi ad pluralitatem Sacramenti requiritur multiplicitas materiæ proximæ per ſe ſenſibilis; non verò materiæ, quæ per ſe ſenſibilis non eſt; imò neque id concludit: huius enim vnitas, vel multiplicitas non facit eſſe vnum, vel plura ſignificantia gratiam iuſtificantem, & conſequenter non facit, eſſe vnum, vel plura Sacramenta. Cum igitur ex parte materiæ in Sacramento Pœnitentiæ ſola confeſsio ſit per ſe ſenſibilis, ex illius tantum vnitate, & pluralitate vnitas, vel pluralitas Sacramenti deſumenda eſt. Vndè fit, quod licet eadem accuſatio ſignificans diuerſos dolores, deſervire nequeat ad diuerſa Sacramenta; idem tamen dolor per plures accuſationes ſignificatus ſufficiat. Reſpondeo ſecundò ex Card. de Lugo, peculiarem in hoc Sacramento inveniri rationem: nam cum per modum iudicij inſtitutum ſit, non poteſt ſecundò exerceri abſque noua accuſatione: nequit enim iudex ſuper eadem cauſa iterum ſententiam ferre, niſi noua accuſatio, & novus proceſſus fiat: totum autem hoc abſque nouo dolore poteſt conſiſtere; nam diuerſa peccatorum narratio, licet eumdem dolorem connotet, diuerſa eſt accuſatio, vtpotè diuerſum concretum accidentale more adiectiuorum ſignificans.

QVÆSTIO IX.

Quanto tempore poſsit dolor confeſsionem præcedere?

1 AD præcedentis quæſtionis complementum, reſtat modo examinare, quænam coniunctio requiratur inter dolorem, & confeſsionem? Si enim nullus deſignetur terminus, poterit pœnitens initio anni, v. gr. habere dolorem de aliquibus peccatis iam confeſsis, & virtute illius; dummodo per peccatum mortale non fuerit retractatus, confiteri ſingulis diebus aliquod ex his, de quibus doluit, cum venialibus occurrentibus, provt libuerit. Sequela inevitabilis videtur, quandoquidem, vt quæſt. præcedenti probauimus, idemmet dolor pluribus Sacramentis deſervire poteſt: nec nouo indigeat dolore, qui peccata iam confeſſa tantum adhibet pro materia, & aliundè eorum dolorem nunquam retractauit.

2 Ex Doctoribus, qui novum dolorem ad nouam eorumdem peccatorum confeſſionem non requirunt, Salas, Ledeſma, & Ioannes de la Cruz, abſque limitatione aliqua, præfixam concluſionem defendunt, nec de coniunctione inter dolorem, & confeſsionem meminerunt. Lugo autem *ſuprà num*. 35. moralem aliquam vnionem requirit, ad quam, ait, tempus aliquod debet ab omnibus taxari, intra quod debeat eſſe dolor. Ne fortè propter longam diſtantiam non poſsit eſſe vnio moralis inter partes. Ipſe verò nullum tempus determinat, nec explicat, quænam eſſet longa diſtantia. Præpoſitus *in 3. part. quæſt.2.dub. 1. num*. 30. moralem coniunctionem intervenire putat, ſi quis veſperè attritionem habuerit, & ſequenti die abſque nouo dolore confiteatur. Idque tanquam verùm ſupponit Lugo *ſuprà diſp*. 14. *ſect*.4. *num*.36. & 37. & ex D. Thoma tradit Diana 5.*part.tract*.14.*reſol*.67. & ſequitur Tamburinus *opuſc*.1.*lib*.1.*cap*.2.§.4.*num*.5. qui addit, dolorem per quatuor, aut quinque dies antea conceptum ſufficere, concluditque, dicens: * Longiorem temporis extenſionem nondum inveni quoad Theologos, ſi quis inveniat, vel longiorem ſatis eſſe autumet, hic

oro

oro ſubſcribat.* Sic ille. Sed alij longiorem inuenerunt, quos miror virum eruditum latuiſſe.

3 Dicaſtillo *tom. de Pœnit. diſp. 6. numer. 167. circa finem*, inquit, eum, qui confeſſione audita, diſtulit ex aliqua cauſa abſolutionē, (v. gr. ob freneſim infirmi) poſſe poſt multos dies illum abſoluere. Imò id etiam, inquit, poteſt quilibet alius Sacerdos in caſu neceſſitatis, ſi de priori confeſſione, etiā per alios, habuerit notitiam. P. Tancredi *in quæſtionibus Moral. diſp. 4. q. 7. fol. 94.* dicit: * Communiter ſufficere dolorem menſæ antecedēti elicitum de peccatis, ſi nunquam fuerit retractatus, & aliquando plus attenris circunſtantijs.*

4 P. Granado *in 3. p. controu. 7. tr. 3. diſp. 3. ſect. 1. num. 7.* aſſerit, ad moralem coniunctionem ſufficere, dolorem moraliter, ſeu virtualiter perſeuerare: tādiù autem, inquit, ſic perſeuerat, quandiù pœnitens interrogatus, cur doluerit, poſsit ſine noua deliberatione reſpondere, ſe doluiſſe, vt confiteatur, & non retractaſſe dolorem, quia vult confiteri. Probat paritate intentionis Miniſtri, quæ tādiù dicitur virtualiter durare in ordine ad conficiendum Sacramentum, quandiù interrogatus de fine illius ritus externi, ſine noua deliberatione reſpondet, quia vult conficere Sacramentum.

5 Verum ſi ex intentione miniſtri deſumi poſſet paritas, nimia ſe ſe daret opinandi licentia. Nam intentio ſuſcipiendi ordines, abſque noua alia formali intentione (dum nunquam habuerit contrariam) reputatur ab aliquibus ſufficiens ad conſecrandum, & abſoluendum. Ita Sotus *diſt. 1. q. 5. & 8. ad tertium.* Nauarro *cap. 25. numer. 91.* Henriquez *de Sacram. in genere, lib. 1 cap. 10. num. 2.* Et ſaltem, vt ibidem ait Henriquez, ſi ante annum, quis habuiſſet intentionem baptizandi, abſoluendi, vel conſecrandi, & illam non reuocaſſet, ſufficeret ad conficienda Sacramēta. Igitur iuxta hæc, ſi ante annum habuiſſet dolorem ex animo confitendi ſingulis diebus eadem peccata, non erit neceſſarius alius dolor pro ſingulis confeſsionibus.

6 Adde ex eodem Henriquez *de Pœnit. lib. 1. cap. 10. num. 4. & de Sacram. in genere, lib. 1. cap. 9. num. 11.* cum Soto, Ledeſma, & Nauarro, poſſe interdum abſolutionem dari, quamvis multis retro diebus præceſſerit cōfeſsio. Probant; tum, quia cenſetur manere moraliter præſens confeſſario, qui peccatorum recordatur, tum, quia *vt cap. 11. num. 6.* cum Sancto Thoma, & alijs tradit ipſe Henriquez, humanus actus, niſi reuocetur, durat præſentia morali. Si igitur peccatorum recordatio facit confeſſario moraliter præſentem confeſsionem, quare recordatio doloris nō faciet pœnitenti moraliter præſentē dolorē? Inſuper, ſi cōfeſsio nō retractata eſt moraliter præſens ad abſolutionem, cur dolor nō retractatus nō erit moraliter præſens ad confeſsionem? Nec enim maior vnitas requiritur inter partes materiæ Sacramenti, quā inter eius materiam, & formam.

7 Vnde Gaſpar Hurtado *diſp. 1. de Sacrament. in genere, diffic. 11.* Hāc moralem vnionem exiſtimat intercedere, licèt multo tempore poſt dolorem fiat confeſsio. Probat primò, quia tandiù manent moraliter actus pœnitentis, quandiù non retractantur, neque expreſsè, neque implicitè. Secundo, quia hoc Sacramentum eſt inſtitutum ad modum iudicij: in forenſi autem iudicio, abſolutio, vel condemnatio fieri ſolet, multò poſtquam cauſa diſcuſſa fuerit. Hanc ſententiam putat probabilem Diana *5. p. tract. 14. reſol. 67.* & ſequitur *p. 9. tract. 9. reſol. 51.* Et amplectitur cum Candido, Fr. Leander hic *diſp. 7. quæſt. 6.* dicens, fauere Sotam, & Suarium: & ſequitur Remigius *in Summ. cap. 5. §. 14 num. 10.* & non improbat Tancredi *in quæſtionib. Moral. diſp. 4. q. 6. fol. 94. & q. 7. fol. 96.* & expreſsè tenet Chriſtophorus Delgadillo, *tom. de Pœnit. cap. 16. dub. 5.* vbi ait, dolorem vnius confeſsionis ſufficere ad valorem, & effectū alterius: * Quamuis longo tempore præceſſerit dolor, dummodo per voluntatem cōtrariam non fuerit interruptus: quia quacumque temporis intercapedine intercedēte, habet perſeuerātiam moralem ſufficientem ad Sacramentum conficiendum: ſicut illam habet, in ordine ad matrimonium conficiendum, conſenſus coniugis, cuius matrimoniū fuit nullum, defectu conſenſus alterius coniugis.* Hæc ille. Cum citatis conuenit Doctor Garſi vbi ſuprà inquiens: * Tandiù moraliter permanere, quandiù non retractantur, neque implicitè (per peccatum lethale poſteà commiſſum) neque explicitè, * & *num. 29* addit, contritionem multis retro annis factam ſufficere eo quod * Quia retractata non eſt, manet moraliter, poteſtque deſeruire integrando Sacramento.*

8 Pro qua faciunt omnes Doctores aſſerentes, voluntatem peccandi non retractatam, cenſeri moraliter perſeuerare, quos citauimus, *diſp. 2* huius tractatus, *q. 1. num. 2.* Fauent etiam, qui putant, dolorem non eſſe partem eſſentialem huius Sacramēti, ſed requiri, vt diſpoſitionem; ac proindè confeſsionem ſine dolore factam, validam eſſe, & non iterandam. Hi ſunt Maior *diſtinct. 17. q. 73.* Almainus *quæſt. 4.* & videtur Scoti, Gabrielis, Durandi, vt notat Henriquez *de Pœnitent. lib. 1. cap. 26. num. 7. in gloſſ. in fin.* Quæ ſententia, inquit, licèt falſa, ſeruit tamē propoſito, tum, quia eadem diſpoſitio poteſt deſer-

ſeruire duplici Sacramento, vt Pœnitentiæ, & Baptiſmo: tum, quia licet multo tempore poſt confeſsionem ſequatur dolor, eumdem effectum diſpoſitiuè cauſat: * Ergo è contra licèt multo poſt dolorem ſequatur confeſsio, eumdem etiam effectum cauſabit.

9 Hæc ſunt, quæ apud Authores inuenire potui: nec facilè quidem eſt in re morali ad prudentis tantum iudicium deducta, prudens ſemper iudicium ferre. Video etenim moralem aliquam vnionem inter dolorem, & confeſsionem, vtpotè eiuſdem Sacramenti partes, neceſſariam eſſe, ſed non eſt facile diſtantiam impedientem taxare. Nam ſatiſfactio, ſeu pœnitentia Sacramentalis eſt pars integralis huius Sacramenti, & tamen ſi tēpus à confeſſario non præſcribatur, poſſe per annum differri, docent Antonius Fern. 1. *par. docum*. 4. *num*. 5. & Diana *par*. 2 *tract*. 1. *Miſcell. reſol*. 53. & *p*. 5. *tract*. 5. *reſol*. 15. & non eſt dubium, poſſe confeſſarium imponere pœnitentiam intra quatuor, vel octo annos adimplendam.

10 In hac controuerſia meum iudicium eſt, dolorem peccatorum, & confeſsionē ſufficienter vniri moraliter in ordine ad idem Sacramentū, quoties pœnitens ex odio præcedenti peccatorum, & deſiderio obtinendi veniam, in memoriam reuocatis, mouetur ad eorum confeſsionem, vel primò efficiendam, vel iterādam. Moueor, quia nihil aliud requiritur ad conſtituendam accuſationem doloroſam: igitur diſtantia illa, quæ prædictā motionem impedire non poſsit, nequit moralem coniunctionem partium in ordine ad abſolutionem tollere. Confirmatur primò, nam dolor duabus, vel tribus horis ante cōfeſsionem habitus, ſufficiens eſt ſecundum omnes ad confeſsionem; quia licèt phyſicè non exiſtat tempore, quo fit confeſsio, eam tamen doloroſam conſtituit, vtpotè, ex peccati odio, & deteſtatione præhabitis, procedentem. Ergo quoties ex peccati odio ad memoriam reuocato, excitetur, & deliberet pœnitens de confeſsione talis peccati efficienda, verè talis cōfeſsio doloroſa erit, ſiue breue, ſiue longum tempus inter dolorem, & confeſsionem interfluxerit; cum ſemper interueniat eadem ratio formalis conſtituens peccatorum narrationem in eſſe doloroſæ accuſationis. Confirmatur ſecundò, quia plures voluntatis actus phyſicè interrupti habent vnitatem ſufficientem ad conſtituendum vnum peccatum mortale, quando voluntas memoria vnius actus præhabiti excitatur ad habendum alium, vt vult Lugo *diſput*. 16. *ſect*. 14. *num*. 561. de quo nos ſuprà. Ergo dolor de peccatis ſufficienter vnietur confeſsioni in ordine ad vnam materiā pœnitentiæ conſtituendam, quando voluntas memoria doloris peccatorum præhabiti ad eorum confeſsionem excitatur.

11 Probatur ſecundò, ex doctrina Suarez *de Pœnit. diſp*. 20. *ſect*. 4. *nu*. 29. & ex Lugo *diſp*. 14. *ſect*. 4. *num*. 37. & 38. aſſerentibus, ad veram confeſsionem ſufficere, doloris ſignum præbere in ordine ad abſolutionē obtinendam; ſed qui ex memoria odij, & deteſtationis peccatorum non retractatæ excitatus, peccata ſua ſemel, vel iterum confitetur, verè perhibet ſignum doloris in ordine ad abſolutionem obtinendam: ergo habet quidquid requiritur ad veram confeſsionem. Stat, me iudice, pro hac ſententia Reginaldus *in praxi, lib*. 5. *num*. 54. & diſſentire nequit Tamburinus *in Method. expēd. confeſſ. lib*. 1. *cap*. 2. *§*. 4. *num*. 5. vbi ait, dolorem poſſe confeſsionem tanto tempore præcedere: *Quantum moraliter poteſt cenſeri vnum actum imperari ab alio*. Remotè enim imperatur moraliter, quando ex vnius memoria ad alterum excitatur.

12 Ex dictis infertur, pœnitentem timoratum nulla culpa mortali poſt vltimam confeſsionem infectum, poſſe memoria doloris præhabiti excitatum, confiteri ſingulis diebus peccatum aliquod, de quo iam doluit, quin teneatur de præſenti dolere, & nullam eſſe diſtantiam, quæ vnionem ſufficientem impedire poſsit: nec enim eſt maior ratio vnius hebdomadæ, quàm vnius anni, nec vnius, quàm duorum. Quia ſola doloris retractatio vnionem moralem impedit.

13 Animadvertendum verò eſt, dolorē, & propoſitum vitandi venialia, & mortalia ex motiuo vniuerſali conceptum, non intelligi retractatum per aliquod veniale poſteà commiſſum, vt tradunt Dicaſtillo *tom*. 2. *de Sacram. tr*. 8. *diſp*. 6. *dub*. 18. *n*. 322. Eminentiſsim. Cardin. de Lugo *de Pœnit. diſp*. 14. *n*. 144. Diana *p*. 11. *tract*. 5. *reſol*. 25. & P. Sforti Pallauicinus *in Aſſertionib. Theologic. lib*. 7. *cap*. 29. *dub*. 290. Vnde ex hoc capite nil adduci poteſt contra repetitas venialiū confeſsiones ſub eodem dolore moraliter perſeueranti. Huius ratio, vt benè ait Cardin. de Lugo ſuprà, deſumenda eſt ex eo, quod dolor, licèt ſit vniuerſalis de omnibus peccatis, inæqualiter tamen ad illa, iuxta eorum inæqualitatem, terminatur, ita vt magis mortalia, quàm venialia deteſtetur. Vnde licèt per veniale commiſſū m poſt dolorem, & ante abſolutionem, retractetur dolor, prout ad venialia illius ſpeciei terminatus, perſeuerat tamen moraliter, prout ad lethalia, vel ad grauiora venialia ſe extendit. Quod ſatis eſt, vt ſine ſcrupulo poſsit quis, non iterato doloris actu, nouam confeſsionem efficere.

14 Animaduertendum eſt ſecundò, non

eſt

eſſe neceſſarium, quod dolor peccatorũ proceſſerit ex intentione confeſsionis, nec ad illam relatione aliqua antecedenti ordinatus fuerit, vt benè ex Suarez probat Lugo ſuprà contra Bonacinam, & Palaum *tom. 4. tr. 23. diſput. vnic. punct. 7.* Quia ſine hac relatione verificatur, adeſſe totum, quod exigit Concilium ex parte pœnitentis, nimirum confeſsionem cũ vero dolore. Vndè qui de peccatis doluerit, nil de confeſsione cogitans, poterit poſteà doloris præhabiti memoria excitatus ad eorum confeſsionem accedere. Et ita cum Reginaldo tenet etiam Fr. Leander hic *diſp. 7 q. 7.* Ioſephus de Ianuario *in Theolog. moral. p. 1. reſol. 29* & Tamburinus *in Method. lib. 1. cap. 2. §. 3.*

QVÆSTIO X.

An dolor ad Sacramentum requiſitus, debeat præcedere confeſsionem?

1 Affirmat Coninch *diſp. 4. dub 6.* & cum Layman, Caſtro Palao *de Pœnit. tom 4. tract 2. diſp. vnic. punct. 7. numer. 11.* Negant, & merito Suarez *diſput. 20. ſect. 4 num. 31.* Filliucius *tract. 7. num. 158.* Canus, Vazquez, & alij, quos ſequitur Hurtado *de Pœnit. diſput. 6. diffic. 10.* Nauarrus, Henriquez, Fagundez, & alij, quibus acceſsit Lugo *diſp. 14. ſect. 2.* quos ſequitur nouiſsimè Ioſephus de Ianuario *in reſolut. Theolog. Moral. p. 1. reſol. 29.* Bauni *tom. 1. de Sacram. tract. 4. q. 12.* & Tamburinus *in Method. libr. 1. cap. 2. §. 4.* Probatur ex communi praxi fidelium, & confeſſariorũ, qui poſt audita peccata ſolent ante abſolutionem exhortari fideles ad dolorem: ergo omnes ſupponunt, dolorem ſubſequentem confeſsionem ſufficere. Ratio à priori eſt, quia partes eſſentiales huius Sacramenti ſunt attritio, & confeſſio; ſed, ſiue attritio antecedat, ſiue ſubſequatur confeſsionem, verè dantur ex parte pœnitentis attritio, & confeſsio: ergo verè datur quidquid ex parte eius requiritur ad valorem Sacramenti.

2 Obijcies, dolor, qui eſt pars Sacramẽti, debet fieri ſenſibilis per confeſsionem, ſed dolor ſubſequens confeſsionem fieri nõ poteſt ſenſibilis per illam: ergo nequit eſſe pars eſſentialis Sacramẽti Probatur minor. Quia non poteſt confeſsio eſſe ſignum doloris, niſi ex dolore procedat: ſignificat enim dolorem tamquam ſui cauſam. De veritate, & genuina intelligentia maioris propoſitionis nonnulla prælibauimus alibi Etenim, iuxta meliorem Theologiam negantem Sacramentũ validum, & informe, dolor, vt terminatus ad oblita, eſt pars eſſentialis Sacramenti; & tamen vt talis non reputatur ſenſibilis à Theologis. Igitur ad valorem Sacramenti non requiritur, quod ſecundum omnem formalitatem ſibi intrinſecam ſenſibilis ſit, nec quod poſsit ex notitia per ſenſus habita iudicari de exiſtentia Sacramenti. Vnde ſit, Sacramẽtum eſſe, & dici ſignum ſenſibile in eo ſenſu, quo homo eſt, & dicitur rationalis, denominatione deſumpta ab aliqua parte ſibi intrinſeca. Ita, vt ſenſus ſit, Sacramentum eſſe totum continens rationem ſigni ſenſibilis gratiæ ſanctificantis; quòd quidem verum eſt, licèt ſecundum aliquid ſui ſenſibile non ſit.

3 Verum admiſſa maiori, ad probationem minoris reſpondeo primò, dolorem illum ſufficienter fieri ſenſibile in ictu pectoris, vel verbis pœnitentis, dum abſoluitur aſſerentis ſe dolere. Reſpondeo ſecundò, confeſsionem, quoad rationem talis, & verè accuſationis, ſemper prouenire à dolore in genere cauſæ formalis. Reſpondeo tertiò, non requiri, dolorem ſignificari tanquam confeſſionis cauſam in alio genere: id enim nullo fundamento probari poteſt, ſufficit namque, vt benè Lugo ſuprà, quod ſignificetur tanquã habitus, vel habendus ante abſolutionem: idque ſemper ſignificatur eo ipſo, quod pœnitens de peccatis ſe accuſet in ordine ad abſolutionem, & eorum veniam obtinendam. Cũ enim abſque prævio dolore, non ſint à Deo remittenda, eo ipſo, quod per confeſsionem ſignificat efficax remiſsionis deſiderium; ſic etiam ſe habere, vel ante abſolutionem habiturum dolorem requiſitum: nam qui vult efficaciter finem, vult etiam omnia ex parte ſua requiſita ad eius conſecutionem.

4 Hæc ratio, eo mihi magis arridet, quod per illam facilis aperitur via ad defendendũ, dolorem, etiam vt terminatum ad oblita, fieri aliquomodo ſenſibilem per confeſsionem, ac proinde Sacramentum ſenſibile ſecũdum omnem formalitatem ſibi intrinſecam. Nam cum mortalia in confeſsione expreſſa remitti nequeant ſine oblitis, & hæc remitti non poſsint ſine dolore ad illa terminato; ſaltem ratione motiui, eo ipſo, quod confeſſio ſignificat deſiderium efficax remiſsionis, non poteſt non ſignificare, adeſſe iam, vel ante abſolutionem ad futurum dolorem, oblita comprehendentem. Confirmatur, quia confeſsio eſt ſignum ſenſibile gratiæ iuſtificantis, (id enim eſt de ratione eſſentiali Sacramenti,) ſed de exiſtentia gratiæ indicare non poteſt, qui ignorat, diſpoſitionem requiſitam exiſtere ad mortalium, etiam oblitorum, remiſsionem: igitur in omnium ſentẽtia per confeſsionem debet aliquo modo fieri ſenſibilis talis diſpoſitio, ſeu dolor, prout ad oblita terminatus. Dices, non eſſe de ratione Sacramenti quod ita faciat ſenſibilem gratiam, vt eius exiſtentia affirmari poſsit-

Sed

Digitized by Google

Sed cur rogo, idem non aſſeris de confeſſione reſpectu doloris, quia non eſt potior ratio vnius, quam alterius.

5 Rogabis, quanto tempore poſt confeſſionem poſſit ſubſequi dolor, quin deficiat coniunctio moralis ad vnionem Sacramenti requiſita? Reſponſio quidem difficilis eſt, & in qua eodem modo philoſophatur Hurtado ſuprà, ac quando dolor confeſſionem præcedit. Ego verò ex principijs quæſtione præcedenti iactis reſpondeo, ſufficere ad moralem coniunctionem, quod ex memoria præhabitæ confeſſionis peccatorum excitetur pœnitens ad eorum dolorē, dummodo alias confeſſarius eam peccatorum notitiam retineat, quæ paulò poſt audita peccata de ſtatu conſcientiæ pœnitentis remanere ſolet. Vt diximus *diſp. 4. quæſt.* 1. Vnde communiter lo uendo minor diſtantia ſufficit ad impediendum licitum vſum abſolutionis, quando confeſſio præcedit dolorē, ac è contra, quādo dolor confeſſionem. Quia in primò caſu poteſt confeſſarius omnino oblitus eſſe de peccatis; ſecus in ſecundo, cum ſtatim poſt confeſſionem abſolvat.

6 Inquires Quanto tempore poſſit confeſſio abſolutionem præcedere? Reſpondeo ex dictis, confeſſionem moraliter permanere, dum non retractatur; ac proinde ſi mortale aliquod ſubſequutum non fuerit, poterit pœnitens virtute confeſſionis factæ, licèt longum tēpus interfluxerit, abſolvi. Sic Doctor Garſi *cent. 1. cap. 4. num. 9. & 10.* Vbi ex Cano, & M. Nuño obſeruat, olim fuiſſe in Eccleſia receptum, quod quis confiteretur initio Quadrageſimæ, & abſolveretur Feria quinta in Cœna Domini. Quæ doctrina intelligenda eſt, iuxta ſuperius dicta, *diſp. 4. quæſt.* 2. circa ſtatum conſcientiæ pœnitentis; cui ſi nil de nouo ſuperaddat, credendum in nullum mortale poſt confeſſionem, quæ præceſſit, incidiſſe.

QVÆSTIO XI.

Quale debeat eſſe propoſitum ad valorem, & effectum Sacramenti?

1 Circa propoſitum non peccandi de cætero, eſt difficultas. An ſufficiat virtuale, illud nimirum, quod in dolore de peccatis commiſſis includitur? An requiratur formale, & expreſſum? Prima ſententia aſſerit, ad valorem Sacramenti nullum propoſitum requiri. Ita aliqui apud Suarez *diſp. 20. ſect. 4. num. 32.* & ex D. Thoma *in 4. diſt. 21. quæſt. 3. art. 1. quæſtiunc. 1. ad primum*, tradit Thom. Hurtado *tom. 2. var. reſol. Mor. tr. vlt. n. 501.* D. Thomæ verba ſunt. *Confeſſio non deſinit eſſe Sacramentalis, quamuis ille, qui confitetur, emendationem non proponat.* Quem ſequutus eſt Sylueſter *verb. Confeſ. 1. q. 22. ibi: Si non dolet de præterito, & de futuro cauere non vult, &c. eſt verum Sacramentum.*

2 Alij verò è regione oppoſiti, ad valorem, propoſitum formale, & expreſſum requirunt. Ita Alenſis, quem ſequuntur Medina, *Cod. de confeſſione, quæſt. de facia iteranda*, & Toletus *lib. 3. Sum. cap. 4. §. quinta pars eſt.* Et quod ad effectum Sacramenti requiratur, aſſerunt Bellarm. Canus, & Sotus apud Dianā *3. p. tr. 4 reſol. 119.*

3 Tertia ſententia tenet, propoſitum ſaltem virtuale, nempè incluſum in deteſtatione efficaci peccati commiſſi, ad valorem Sacramenti requiri. Ita Suarez ſuprà *num. 33.* Filliuc. *num. 159.* Villalobos *tom. 2. tract. 9. diffic. 19. num. 8.* Sylvius *in additionibus ad 3. p. quæſt. 1.* addunt vero hi Doctores per ſe loquendo, neceſſarium eſſe propoſitum formale, quia vera pœnitentia ſine tali propoſito non reperitur, vt tradere videtur D. Thomas *3. part. quæſt. 9. art. 4.* Ac proinde ſi pœnitens ſciens tale propoſitum non habere, vellet recipere abſolutionem, peccaret mortaliter, & conſequenter faceret irritam confeſſionem. Secundò probat Suarez à poſteriori, nā qui cognoſcit, ſe non habere propoſitum formale, & tamen non vult elicere, ſignum eſt, nec virtuale propoſitum habere; nam hoc habito, facilè ei foret, habere formale, & & expreſſum. Subiungit tamen, quod ſi quis non adverteret ad formale propoſitum, ſed ita omitteret, vt in eius omiſſione non peccaret, futurum Sacramentum validum ratione propoſiti virtualis in dolore incluſi. An verò gratiam habitualem reciperet? non determinant hi Authores.

4 Quarta, & vera ſententia tradit, tàm ad valorem, quàm ad effectum Sacramenti ſufficere propoſitum virtuale, in dolore incluſum, dūmodo talis ſit dolor, vt ſaltem implicitè extendatur ad omnia mortalia, etiāſi pœnitens vnum tantum commiſerit. Ita ſentit Coninch *diſp. 4. de Pœnit. dub. 5.* & adduci poteſt Gran. *in 3. par. controuer. 7. tract. 10. diſp. 3. ſect. 1. n. 6.* Et magis explicatam videtur amplecti Lugo hic *diſp. 14. ſect. 5.* Et mihi videtur magis conformis Tridentino, ſi ſemel ſupponatur, dolorem de peccatis præteritis ſeparari poſſe à propoſito formali, & expreſſo in eo, qui de futuris cogitat; quod ſupponunt Doctores tertiæ ſententiæ, & negat Vazquez hic *art. 2. dub. 4.* Probatur, quia Tridentinum *ſeſſ. 14.* doctrinaliter agens de diſpoſitione ad effectum huius Sacramenti requiſita, definit attritionem, *ſi voluntatem peccandi excludat*, ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam diſponere: ſed abſque propoſito formali, & expreſſo, vt ponit

ponimus, poteſt dari attritio, quæ voluntatē peccādi excludat: ergo tale propoſitum, nec ad Sacramenti valorem, neque ad eius effectum requiritur: ſed ſufficit virtuale in attritione contentum; quia eo ipſo, quod attritio talis ſit, vt peccandi voluntatem excludat, incompoſsibilis eſt cum illa, & conſequenter eſt virtualis voluntas non peccandi, vt benè tradunt Suarez ſuprà *ſect. 2. num. 3.* & Filliucius *num. 159.*

5 Rogabis, quæ deteſtatio peccati, ſeu dolor, talis erit, vt ad omnia peccata mortalia, non ſolum præterita, ſed futura etiam extendatur? Card. de Lugo acutè, vt aſſolet, ſic explicat. Duplex poteſt eſſe motiuum deteſtationis peccati, vel vniuerſale, vel particulare, v. gr. ob turpitudinem propriam peccati furti, aut fornicationis, quod quis confitetur. Dolor, ſeu deteſtatio ex hoc motiuo non excludit voluntatem peccandi contra religionem per iuramentum falſum, ſeu fractionem voti: rectè enim compatitur deteſtatio vnius peccati ob ſpecialem eius diſſonantiā, cum propoſito committendi aliud diuerſæ ſpeciei, vt videre eſt in eo, qui peccatum ſodomiæ deteſtatur ob ſpecialem huius vitij deformitatem, & tamen ad fœminā accedere proponit. Dolor igitur, ſeu deteſtatio ex ſpeciali motiuo non eſt ſufficiens, neque ad valorem, neque ad effectum huius Sacramēti; quia talis non eſt, vt voluntatem peccandi excludat. Si verò motiuum doloris vniuerſale ſit, v. gr. ob turpitudinem peccati, vt peccatum eſt, vel vt Dei offenſa, vel vt inductiuum pœnarum: talis dolor, ſeu deteſtatio ad omnia peccata extenditur, & voluntatem peccandi excludit: implicat enim offenſam Dei efficaci odio habere, & ſimul velle, illum offendere. Hunc ergo dolorem, vtpotè virtuale propoſitum includentem aſſerimus ex Tridentino, ad effectum Sacramenti ſufficere.

6 Addo, ad eius etiam valorem deteſtationem iſtam ita requiri, vt non ſufficiat alia ex ſpeciali motiuo habita, niſi coniuncta ſit cum formali propoſito de cætero non peccandi mortaliter; quia attritio illa, quæ eſt pars huius Sacramenti definitur à Tridentino: *Animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* Sed totum hoc neque implicitè repetitur, quando dolor, & deteſtatio ex motiuo ſpeciali procedunt; ergo in tali euentu deficiet Sacramēti valor, ni talis dolor cum propoſito formali non peccandi mortaliter coniungatur. Adverto tamen contra Vazq. *q. 92. art. 1. dub. 3.* & contra Hurtad. *diſp. 6. diffic. 5.* non requiri attritionem habentem motiuum æternum, ſed ſufficere temporale, v. gr. ob metum purgatorij, vt benè cum Lugo *diſp. 5. num. 137.* tradit Leander *diſp. 7. q. 13.* Sicut ſufficit ob metum pœnæ in hac vita in vindictam à Deo infligendæ, vt diximus ſuprà, *quæſt. 4.* cum pluribus ibi citatis, & tradit Suarez *diſput. 5. ſect. 2. num. 13.*

7 Ex dictis in hoc capite conſtat, non eſſe audiendos recentiores quoſdam, quibus acceſsit P. Gaſpar Hurtado *diſp. 6 de Pœnit. diffic. 7.* (quamuis in fine dicat, contrarium eſſe ſecuriùs, & perſuadendum fidelibus) aſſerentes, ad valorem, & effectum huius Sacramenti non requiri propoſitum, adhuc implicitum, vitandi omnia mortalia, ſed ſufficere propoſitum non reincidendi in cōmiſſa, cum carentia propoſiti actualis peccati. Probant: quia propoſitum tantum debet eſſe correſpondens dolori, in quo includitur. Verum ſi dolor non ſit ex motiuo vniuerſali, eſt apertè falſum, vt conſtat ex dictis, & ita cum Egidio, & Lugo tradit Leander hic *diſp. 7. q. 28.* & Palao *tom. 4. de Pœnit. tract. 23. punct. 2. n. 16. & punct. 7. num. 6.* & tenet Ochagauia apud Hurtadum ſuprà, & credo eſſe commune Theologorum.

8 Fundamentum deſumitur ex Trident. ex quo attritio ad Sacramentum requiſita, talis eſſe debet, quæ ratione ſui voluntatem peccandi excludat; dici autem non poteſt, excludere, ſi ſecum compatiatur voluntatem peccandi mortaliter in alia ſpecie; quia abſolutè non excludit voluntatem peccandi, ſed peccandi in tali ſpecie. Probatur inſuper ratione: quia ad valorem huius Sacramenti requiritur, quod quis efficaciter tendat ad reconciliationem cū Deo: omnis autem amor efficax alicuius boni implicitè continet deteſtationem mali contrarij: ergo ad valorē, & effectum Sacramenti implicitè ſaltem requiritur propoſitum vitandi omnia mortalia. Patet conſequentia: quia quodcumque mortale eſt malum oppoſitum cuilibet reconciliationi cum Deo: igitur non ſufficit propoſitum vitandi commiſſa, cum defectu propoſiti actualis peccati; quia iuxta hanc conſiderationem, non attritio, ſed defectus propoſiti excluderet propoſitum peccandi.

9 Eſt tamen advertēdum, rectè ſtare poſſe propoſitum requiſitum ad valorem, & effectum Sacramenti, licet quis probabiliter timeat futurum, vt aliquando ratione ſuæ infirmitatis mortaliter delinquat. Ita Coninch *de Pœnit. diſp. 2. dub. 6. num. 39.* Præpoſ. *in 3. p. q. 85. art. 1. dub. 6. num. 31.* Cardin. de Lugo *diſp. 14 ſect. 9. num. 137.* dicens, eſſe communem Theologorum. Quam ſequuntur Henriquez, Suarez, Nauarr. & alij, quibus citatis, aſſentitur Diana *3. p. tract. 4. reſol. 117. & 5. p. tract. 14. reſol. 66.* Quod benè explicat Ripalda *tom. 2. de Ente supernatur. diſp. 97. ſect. 4. num. 62.* quia dum talis eſt dolor, vt, eo retento,

tento,

tento, non poſſit admitti peccatum, verè excludit voluntatem peccandi, & conſequenter pœnitens rectè diſpoſitus accedit, licèt credat peccaturum in iiſdem circunſtantiis, in quibus anteà peccauerat, quia peccaturus creditur in ſenſu diuiſo deteſtationis præſentis, cum quo iudicio rectè ſtat præſens diſpoſitio abſolutè oppoſita peccato actuali in ſenſu compoſito, quamvis non indiuiſo, quod neceſſarium non eſt ad veram pœnitentiam. Alias Deus nunquam dimitteret peccatum homini, quem præuidet relapſurum, quod prorſus falſum, imò & erroneum eſt.

10 Obiicies primo contra primam, & præcipuam concluſionem. Concilium Tridentinum non tantum meminit deteſtationis, & doloris peccati, ſed etiã propoſiti non peccandi de cætero: ergo in omni euentu vterque actus formaliter, & expreſsè neceſſarius eſt. Reſpondeo, Concilium ſolum intendere ad valorem, & effectum Sacramenti, nõ quamcunque deteſtationem ſufficere, ſed illam, quæ cum propoſito abſoluto non peccandi de cætero coniuncta ſit, ſiue propoſitum ſit actus diſtinctus à deteſtatione, ſiue cũ illa identificatus, ſeu virtualiter in ea incluſus: de hac enim actuũ diſtinctione, ſeu identitate non egit, nec curauit Concilium: & quidem ſatis innuit, ſufficere virtuale propoſitum, dum in fine eiuſdem capitis non meminit propoſiti, ſed ſolius attritionis excludentis voluntatem peccandi. Vndè ex mente Concilii, idem ſonant verba illa: *Deteſtatio cum propoſito non peccandi*, ac deteſtatio excludens voluntatem peccandi. Exiſtimo tamen, in eo, qui cogitat de vitandis peccatis in poſterum, ferè ſemper propoſitum formale coniunctum eſſe cum actu deteſtationis, vt benè tradit Hurtado ſupra citatus, quia ex vno actu ad alterum communiter excitatur voluntas, & quamvis phyſicè vnus ſine altero reperiri poſſit; moraliter tamen rarò continget. Si tamen ſpeciali ſtudio, & induſtria vellet quis non elicere formale propoſitum, iudicans virtuale ſufficere, quod incluſum cognoſcit in efficaci deteſtatione, non eſt, cur inde inferatur, neque propoſitum virtuale habere; nam ſi ex natura rei vnus actus connectatur cum alio, vterque ſimul reperietur: ſi verò non connectatur, non poteſt ex vnius defectu, alterius negatio inferri: ergo ex defectu propoſiti formalis non benè deducit P. Suarez defectum doloris.

11 Obiicies ſecundo ex Lugo, ſi quis commiſiſſet hoc peccatum: *Si eſſet neceſſariũ eligere pœnas inferni ad vitandum peccatum, ergo potius peccarem, quam infernum eligerem.* Propoſitum vitãdi hoc peccatum, eſſet propoſitum eligẽdi infernum, potius quam peccatum, quia in illa hypotheſi non aliter poteſt peccatum vitari, quam eligendo infernum, ſed metus inferni, ſeu voluntas illum fugiendi, non poteſt mouere ad eligendum infernum: ergo neque ad propoſitum vitandi prædictum peccatum: ergo dolor ex metu inferni conceptus, vtpotè qui non eſt ex motiuo vniuerſali ad omne peccatum, non eſt ſufficiens ad valorem, & effectum huius Sacramenti.

12 Reſpondeo, ſecundum præſentem prouidentiam, ipſammet electionem inferni eſſe medium ad illum vitandum; ac proinde ex metu inferni benè poteſt quis proponere, prædictam electionem facere, & de peccato præterito dolere, ſicut qui ſcit, quod eligendo mortem, & ſe ad illam offerendo vitabit, poteſt ex metu mortis illam eligere, & ſe occidendum offerre. Ita ergo contingit in eo, qui ex metu inferni imperat hunc actum: eligo infernum potius, quam offenſam Dei. Si autem è contra quis ſciret, oblationem iſtã fore à Deo acceptandam, & ad inferos infallibiter proiiciendum, prædicta oblatio non eſſet medium ad vitandum infernum, ac proinde ex huius metu eligi non poſſet. De facto autem, vt dixi, hoc non contingit, ac proinde ſecundum præſentem prouidentiam, metus inferni eſt ſufficiens motiuum ad vitanda omnia mortalia, & vt tale proponitur nobis à Tridentin. videatur Lugo vbi ſuprà.

QVÆSTIO XII.

An ſufficiat propoſitum formale non peccandi de cætero abſque deteſtatione formali peccati præteriti?

1 DIximus in præcedentibus, non requiri propoſitum formale, ſed ſufficere virtuale incluſum in deteſtatione peccati: modo verò è contra inquirimus, an requiratur deteſtatio formalis, an ſufficiat virtualis in formali propoſito non peccandi incluſa? Ratio difficultandi ſumitur ex Trident. *ſeſſ. 14. cap 4.* vbi de attritione loquens, ait, *non ſolum vitæ nouæ propoſitum, ſed veteris etiam odium continere.* Difficultatem hanc apud aliquos exagitatam inuenio; in eam incidit Cardin. de Lugo ſuprà, cui duo reſpondet. Primum, propoſitum formale efficax, & abſolutum non peccandi continere implicitè deteſtationem peccati præteriti. Secundũ, deteſtationem de peccato præterito magis neceſſariò includere propoſitũ, quam è contra; nam propoſitum formale non ſecum affert neceſſario deteſtationem implicitam peccati præteriti: poteſt enim voluntas præſcindere peccata præterita à futuris, & complacere de præteritis; vel ſaltem de illis non cura-

Digitized by Google

curare, proponendo firmiter omnia futura vitare, ad eum modum, quo ſenes proponunt caſtè viuere in futurum, licet eis non diſpliceat iuuentutis laſciuia. Ego vero exiſtimo, deteſtationem, & propoſitum in omnibus æquiparari; ac proinde titulo quæſtionis affirmatiuè reſpondeo: ſicut enim datur deteſtatio formalis, in qua, vtpotè ex motiuo vniuerſali, includitur virtuale propoſitum omnia lethalia vitandi, & datur deteſtatio tale propoſitum non includens, eo quod ex motiuo ſpeciali procedat; ita ſimiliter datur propoſitum formale vitandi omnia mortalia ex motiuo vniuerſali ad omnia, tàm præterita, quàm futura, in hoc propoſito includitur virtualiter omnium mortalium deteſtatio: daturquè propoſitum ex motiuo ſpeciali, in quo talis deteſtatio non continetur. Explico exemplo: Proponat quis caſtè viuere, ex turpitudine peccati contra caſtitatem motus; in hoc propoſito non includitur adhuc virtualiter deteſtatio furti; ſed ſolius luxuriæ; ſicut in deteſtatione peccati luxuriæ ex prædicto motiuo, non continetur propoſitum implicitum non furandi, ſed non committendi luxuriam. Proponat vero quis, in nulla ſpecie peccare ex motiuo vitandi infernum, vel ex odio peccati, vt eſt Dei offenſa; in hoc propoſito continetur deteſtatio virtualis omnium mortalium; ſicut è contra in deteſtatione formali ex eodem motiuo, virtuale propoſitum vitandi omnia.

2 Ratione probo. Ideò deteſtatio ex motiuo vniuerſali includit virtuale propoſitum non peccandi, quia talis deteſtatio nequit componi cum voluntate peccandi: vt ex Suarez, & alijs ſuprà notaui. Sed propoſitum formale non peccandi ex motiuo vniuerſali conceptum, non poteſt componi cum complacentia peccati præteriti: ergo includit virtualem deteſtationem illius. Confirmatur: ideò in deteſtatione peccati præteriti includitur virtuale propoſitum vitandi futura, quia ratio odibilitatis peccati præteriti, reperitur etiam in futuris; ſed ratio odibilitatis peccati futuri reperitur etiam in præteritis: ergo in propoſito formali non peccandi de cætero ex motiuo vniuerſali includitur deteſtatio virtualis peccati præteriti. Confirmatur ſecundò ex doctrina ipſius Cardin. de Lugo. Qui diligit Deum ſuper omnia, & ex hoc motiuo proponit, ſeruare mandata, eo ipſo dicitur habere contritionem virtualem, quia in illo actu continetur implicitè peccati præteriti deteſtatio, quantumvis homo putet, ſe non offendiſſe Deum. Ergo, qui ex metu inferni concipit odium peccati, & proponit omnia vitare, eo quod ei peccatum diſpliceat, vt damnationis æternæ inductiuum, eo ipſo tale propoſitum, ſeu odium implicitum peccati præteriti deteſtationem continet: ergo tàm ad valorem, quàm ad effectum Sacramenti, ſufficit propoſitum formale non peccandi de cætero abſque deteſtatione formali peccati præteriti. Hanc ſententiam *magna probabilitate defendi poſſe*, inquit M. Victoria *in Relect. de poteſt. Eccleſiæ, num. 7. in fine, fol. mihi 40.*

3 Ad authoritatem Concilij reſpondeo, idem eſſe dicere, *non ſolum vitæ nouæ propoſitum; ſed veteris peccati odium continere*; ac dicere, eſſe deteſtationem peccati cum propoſito non peccandi: idem enim inuerſo ordine verba iſta ſignificant: ſed hæc intelliguntur à Doctoribus cap. præcedenti citatis de propoſito implicito in deteſtatione formali incluſo: ergo illa intelligi poſſunt de deteſtatione implicita in propoſito formali incluſa: ergo ex verbis Concilij nil poteſt contra hanc ſententiam inferri, quod æquè non militet contra quæſt. præcedenti traditam. Concilium igitur tantum intendit, attritionem continere odium efficax veteris peccati, ſiue diſtinctum, ſiue indiſtinctum à propoſito formali, de quo non curat. Dices, Concilium conſultò addidiſſe particulam illam *non ſolum*, per quam videtur denotare debere eſſe actus diſtinctos. Reſpondeo cum Lugo ſuprà *num. 56. in fine*, non ad hoc additam fuiſſe, ſed ad ſignificandum, non qualecumque propoſitū vitæ nouæ ſufficere, ſed abſolutum, & efficax, quod cum deteſtatione veteris peccati coniunctum eſt, ſiue per identitatem, ſiue per actum diuerſum.

4 Ad exemplum ſenis proponentis caſtè viuere, reſpondeo, quod ſi ex odio turpitudinis peccati contra caſtitatem id proponat, iam implicitè deteſtatur luxuriam præteritam; ſi verò propoſitum aliunde oriatur, verb. grat. ex metu amittendi ſalutem corporalem, eo quod iam ex corporis abuſu vires debiles experiatur, non mirum, quod in vita præterita complaceat, quia in tali caſu, ratio odibilitatis luxuriæ futuræ non reperitur in luxuria vitæ præteritæ.

Pat. Mat. de Moy. Quæſt. p. 1.

Z DIS-

DISPVTATIO SEXTA.
De Forma abſolutionis.

QVÆSTIO PRIMA.

An moribundus, qui in abſentia confeſſarij, confeſſionem petijt, aut vera ſigna pœnitentiæ dedit, ſi teſtis ſit, qui deponat, abſolui poſsit?

1 QVando in Sacerdotis præſentia hæc pœnitentiæ ſigna eueniũt, in controuerſiam abſolutionẽ non voco. Quia licet M. Soto *in 4.diſt.18.q.2.art.5.* parti negatiuæ tenaciter adhæſerit, dicens: *Enim verò niſi aliquod delictum in particulari, nutu ſaltem deſignet, non eſt Sacramẽtaliter abſoluendus. Et eſt res certior, quam vt cuiuſpiam authoritate indigeat:* Quem ſequũtur M.Cano, M.Martinus de Ledeſma, M. Ludouicus Lopez, M.Corradus, M. Aluarez, M.Franciſcus Dauila, M.Coqueccius, M. Petrus Fay, & Mag.Candidus, quos referunt Diana *3.p.tract.3 reſol.1.* & *4.* & M. Prado *tom.de Pœnit.q.3.de qualit.confeſſ.dub.2.fol.* 671 Nihilominus contraria ſententia affirmans moribundum, qui in præſentia confeſſarij confeſsionem petit, vel vera doloris ſigni exhibet, nullo peccato in particulari, nec voce, nec nutu deſignato, abſoluendum eſſe, eſt communis Doctorum. Quam multis ſanctorum Patrũ, præcipuè S. Auguſtini, S.Leonis, & D.Thomæ, omninò veram, & practicandam, efficaciter probat M. Prado ſuprà *dub.2.§.2.à n.8.* Et à ſacris Canonibus definitam cenſet Vazq. *1.2.diſp.62.cap.7.n.* 40. & multis illuſtratam amplectitur Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.44.num.34.* dicens: Contrariam non eſſe practicè probabilem, licèt tantæ authoritatis Doctorum ſit, & noſtram eſſe *ferè definitam* in Concilijs Carthaginenſi *4.cap.76.* & Arauſicano *1.cap.3.* Et ſequuntur apud illum D.Antoninus, Sylveſter, Angelus, Medina, Corduba, Suarez, Salas, Toletus, Valentia, Bellarminus, Zambranus, Thom. Sanchez, Peſantius, Pitigianus, Hẽriquez, Peña, Mancius, Bonacina, Baſilius de Leõ, & alij, quos vltra citatos refert, & ſequitur Dian. *3.p.tr.3.reſ.1.* Et quod caput eſt, ita declararunt viuæ vocis oraculo duo Sũmi Pontifices Clemens VIII. & Paulus V. vt videre licet apud Sanchez ſuprà.

2 Huius ſententiæ fundamentum eſt, quia infirmus in præſentia Sacerdotis doloris ſigna exhibens, aut per ſe, vel per alium confeſsionem, & abſolutionem petens, ſigno hoc exteriori fatetur in genere ſe peccaſſe, & de commiſſis ſe dolere ſignificat; peccatum autem in genere expoſitum ſufficientẽ eſſe materiã abſolutionis, eſt veriſsima Theologorum ſententia, quia quod eſt materia ſufficiens contritionis, & quandoque neceſſaria, nequit non eſſe materia ſufficiens abſolutionis. Ille autem, qui in articulo mortis, ſe mortaliter peccaſſe meminiſſet, licet ſpeciem peccati fuiſſet oblitus, teneretur, ſecundum omnes, actum contritionis elicere, quod deficiente cõfeſſario, fide ſanctum mihi eſt: Ergo ſi in eius præſentia id confiteretur, abſolui poſſet. Præterquam quod, vt ipſemet M. Soto ait vbi ſuprà, licitum eſt vti materia & forma dubia, imò & ex charitatis præcepto adhiberi debet, ad arcendum ſalutis periculum quando certa non ſuppetit. Ergo in caſu præſenti, pœnitens tenebitur peccatum in genere, licet materiam demus dubiam, confiteri, & confeſſarius, forma etiã ſi dubia, illum abſoluere. Vt omittam conditione adhibita *ſi poſſum* nulli periculo fruſtrationis exponi: vt ex infrà dicendis magis conſtabit. His poſitis.

3 Duplex reſtat enucleanda difficultas. Prima: An quando in abſentia confeſſarij, ſigna præfata doloris fuerunt exhibita, ſufficiat ad abſolutionem, quod teſtis aliquis, in vtriuſque præſentia, confeſſarij ſcilicet, & moribundi, de illis deponat? Secunda, an eiuſmodi diſpoſitio debeat ſic fieri, ex neceſſitate Sacramenti, an ve ſufficiat, quod in abſentia infirmi fiat, vt confeſſarius poſteà accedens illum poſsit præſentem abſoluere? De prima nunc agemus, de ſecunda in quæſtione ſequenti.

4 Quoad primam, Thomiſtæ omnes ſuprà citati ſuis perſiſtentes principijs partem negatiuam tuentur, affirmant enim, vt refert M.Prado ſuprà *in nullo caſu, ſine confeſsione explicita peccati in ſpecie, poſſe dari abſolutionem Sacramentalem.* Cæterum contraria ſententia eſt cõmunis apud Theologos ſequutos D.Thomam *opuſculo ſexageſimo quinto, §.de Extrema vnctione, in fine.* Vbi ſic ait: *Si autem infirmus, qui petit Vnctionem, amiſit notitiam, vel loquelam, antequam Sacerdos veniret ad eum; nihilominus vngat eum Sacerdos. Quia in tali caſu* (attende) *debet etiam baptizari, & à peccatis abſolui* (nimirum ſi baptiſmum, vel abſolutionem petierit) *vt Extrauag. de Baptiſmo, & eius effectu, cap. Maiores.* Hæc D.Thom. Quem ex antiquis eius diſcipulis ſequuntur D.Antoninus *3.par. tit.10.cap.2.* Sylveſter *verb. Confeſ.3.n.16.* Paludanus *diſt.21.q.2.art.2.concl.2.* & ex recentioribus; M. Ioannes de la Cruz *in direct.p.2.de Sacr.Pœnit.q.3.dub.8.concl.2.* M. Barnabas Gallego, & M. Caſalas infrà citandi, & alij; quibus ſubſcribit M.Prado *ſup.dub.2.§.5.* & *q.2.dub.3.fol.659.* Quorum opinio inquit Diana *ſuprà*

Digitized by Google

prà reſol. 4.*Eſt communis in ſchola Patrum Societatis Ieſu.*

5 Et, quod maximo cumulatus gaudio hic ſcribo, communis etiam iam eſt in ſchola Patrum Dominicanorum; adeò vt M. Caſalas ex eodem inſtituto, in libro cui titulus: *Candor lilij, ſeu Ordo Prædicatorum à calumnijs vindicatus* edito Pariſijs anno 1664. præmiſſa approbatione R.P. Vincentij Baronij, contrariam ſententiam tamquam ab ſchola Thomiſtica degenerem traducat, quinimo & à nullo Dominico vnquã traditam ſuadere, & perſuadere contendat.*Cõſentiunt, inquit, Cyriachi (id eſt Dominicani) cũ de quo per idoneos teſtes conſtat petijſſe confeſſariũ, ſignaque doloris edidiſſe, licet vocẽ, & nutus amiſerit, dũ præſens ſit Sacerdos, poſſe & debere abſolvi, nec ſub his conditionibus vnquã Suario adverſatos reperies.* Sic Caſalas *in ſuo candore, §. 142. in reſp. fol. 573.* Vbi contra Petrum à Valle clauſa pro contraria ſententia referentem Sotum, Canum, Petrũ Fai, Coquetium, & alios (quos pro ea referunt Diana, & M. Prado vbi ſuprà) ſic invehitur.*Debuêras Authores, & loca ſignare, & te conuictum mendacij lector exſufflaſſet.*Vtinam nec M. Prado ſignaſſet, vbi ſuprà, vt vel ſic fidẽ ſaltem dubiam Caſalas faceret. Sed hac laude fraudandus non eſt. Tentauit vtramque ſcholam in re tanti momenti conciliare. Hæc enim eſt ſententia illa, quam exponens decretum Clem. VIII. tradidit Suarez *tom. de Pænit. diſp. 21. ſect. 4.* cuius expoſitioni ſubſcripſit Cardin. Toletus, *lib. 3. Sum. cap. 8. n. 2.* dicẽs eſſe *expreſſam ſacrorum Canonum ſententiam*, & Sũmus Pontifex Clemens VIII. interrogatus, reſpondit præfatum moribundum *abſolui poſſe*, neque aliter ſe facturum, neque id vnquam ſuo illo vetuiſſe decreto. Cuius oraculi teſtes auriculati fuerunt Bellarminus, & Armachanus, vt refert Egidius *de Sacram. Pænit. diſp. 7.* Et vt in ipſius P. Franciſci Suarez vita refertur *to. 1. de gratia*, Sanctiſſim. Paul. V ab illo coram interrogatus; quid in hac re ſentiri deberet? (nempe an liceret confeſſum in abſentia Sacerdotis, in extremo neceſsitatis articulo, ab ipſo iam præſente abſolvi, ſi de pœnitentiæ ſignis ex aſtantium teſtimonio conſtet?) Reſpondit Pontifex: *Licere ei pro ſua pietate, atque doctrina, quæ potior videretur, ſententiam ſequi.* Idque viuæ vocis oraculum Suarius ipſe multis aperuit. De cuius fide nemo prudenter dubitare poteſt.

6 Huius ergo communis iam ſententiæ ratio deſumitur ex Concilijs. Ita enim decernitur in Concilio Arauſicano 1. cap. 3. *Subito obmuteſcens (prout ſtatutum eſt) pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, aliorum verbis habet, aut præſentis in ſuo nutu.* Idem habetur in Cõcilio Carthaginenſi 3. *in cap. Ægrotantes de conſecrat. diſt. 4.* & in Carthaginenſi 4. cap. 76 ibi: * *Is qui in infirmitate pœnitentiam petit, ſi caſu, dũ ad eum Sacerdos invitatus venit, obmutuerit, vel in freneſim conuerſus fuerit, dent teſtimonium, qui eum audierunt; & accipiat pœnitentiam, & ſi incontinenti creditur moriturus, reconcilietur per manus impoſitionem, & infundatur ori eius Euchariſtia.* * Sic loco citato, quem adducit D. Thomas *3. p. q. 80. art. 9. in corp.* & vt patet nequit non intelligi de abſolutione Sacramentali ad communionem requiſita; ſecus nequiret Euchariſtia ori eius infundi. Similia invenies in Leone Epiſcopo ad Theodorum Epiſt. 89. prout refertur 26. q. 6. Et ita ordinatur in Rituali Romano Pauli V. edito anno 1615. *in Ritibus de Sacram. Pænit.* vbi ſic.*Si inter confitendum, vel etiã antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægri deficiat, &c. Si deſiderium confitendi ſiue per ſe, ſiue per alios oſtenderit, abſolvendus eſt.*Quid clarius? Dubitare ergo non licet de veritate noſtræ ſententiæ. Quæ etſi rationi tantum Theologicæ ſtandum eſſet, æquè mihi certa foret, ac quæ peccatorum in genere confeſſionem per interpretem factam ad abſolutionem Sacramentalem ſufficere docet: quam omnes Theologi (paucis exceptis, quos à contraria laudabiliter tentauit eximere Caſalas ſuprà) certiſsimam cenſet.

7 Neque audiendus eſt M. Coquetius *in differt. Theolog. de confeſ. per litteras, cap. 7. num. 42.* Qui authoritatem Ritualis Romani Pauli V. (quo ſuam ſingulari ſententiam animadvertit) eleuare maluit, quam ab ea diſcedere, dicens. * Manuale ſeu Rituale illud priuati Doctoris opera confectum eſſe, & illius authoritatem non excedere. Neque conſenſus Pontificis, aut iuſſio, vt conſcriptum fuerit, & evulgatum, confert aliquod pondus rebus, quæ in eo præſcribuntur; quia non præceſſit ſerium, ac ſufficiens Theologorum examen, * ſic ille. Sed contra expreſſa verba Pauli Quinti in Breui dato Romæ *die 17. Iunij, anno* 1614. In quo teſtatur dictum Rituale à Congregatione plurium Cardinaliũ ſpecialiter ad id deputatorum compoſitum fuiſſe: ordinatque vt omnes Epiſcopi, Archiepiſcopi, &c. ab omnibus Parochis faciãt inviolabiliter obſeruari. Hæc eſt Ritualis Romani authoritas, & obligatio ſtandi rebus quæ in illo præſcribuntur; & præcipuè, quando tanti ponderis ſunt, vt ſecus operando, periculum animarum immineat; quale in præſenti eſt.

8 Eſt etiam hic advertendum, ad abſolutionem in iſto caſu impertiendam, ſufficere vnius teſtis fidem teſtantis infirmum pœni-

tentiæ ſigna dediſſe.Ita Raymundus *in Sum.* vbi *de ſepult.in principio*,vbi inquit , ſic cenſere ferè omnes authores. Quem ſequuntur Ioannes Sanchez *in Selectis , diſp.44.nu.35.* & Graſſius , & Felinus apud illum ; & cum Zambrano,Reginaldo,& alijs Diana *3.p.tr. 3.reſol.5.* Quinimo & ferè omnes addunt teſtem etiam infidelem , & hæreticum ſufficere , quia de his præſumi non poteſt falſum dicere,vt fiat Sacramentum.

QVÆSTIO II.

Quid ſi teſtis deponat in abſentia?

1 MAior eſt difficultas,ſi teſtis in abſentia infirmi notificet confeſſario pœnitentiæ ſigna ab illo data, poſſitne poſteà adueniens ſenſibus deſtitutum inuentum abſolvere? Prima & communis inter Thomiſtas ſententia negat , quia Sacramentalis confeſsio Sacerdori abſenti facta, illicita,& invalida eſt. Et contrariam ſentẽtiam à Clem.VIII. fuiſſe damnatam die 20, Iunij,anno 1602 docent nõ pauci apud Dianam *ſup.reſol.7.* Pontifex enim in ſuo decreto,tanquam falſam,temerariam , & ſcandaloſam hanc propoſitionem damnauit. *Licet per litteras,ſeu internuntium confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri , & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.* Cuius quamlibet etiam partem diuiſiuè damnatam fuiſſe,contendunt.

2 Secunda tamen & verior ſententia affirmat, talem confeſsionem eſſe validam , & in caſu moribundi licitam.Ita Pat.Valentia *tom.4.vbi de Pœnit.diſp.7.quæſt.1.p.1.* Filliucius *tom.1.tract.7.cap.1.num.122.* Bonacina *de Sacram.diſp.5.q.5.ſect.2.punct.2.nu.10.* Zambranus *de caſibus temp.mortis,cap.4.ſect. 5.n.31.* P.Henriq.*lib.5.cap.2.n.7.* P.Bardi *in Select.Moral.lib.10.q.13.* Poſſeuinus *de officio Curati,de Pœnit.cap.7.num.38.* Villalobos *in Sum.tom.1.tract.9.de Pœnit.diffic.37. à num.6.* Auerſa,Gamachæus,Pontius,Paludanus,Ricardus,Adrianus, Petrus de Soto, Ioannes de Medina,Nauarrus, & S.Antoninus,apud Bardi ſuprà.Tambur. *in Methodo, lib.2.cap.10.§ 1.num.13.* Philibertus Marchinus,Card.de Lugo , & alij,quos citatos ſequũtur Dicaſtillo *tom.de Pœnit.diſp.9.dub. 9.num.840.* Diana *p.11.tract.7.reſol.31.* cum Leandro à Sacram. & Martino à Sancto Ioſeph. Quibus adhærent Fr. Franc.à Ieſu Maria,Carmelita Excalceatus,*in curſu Theolog. Mor.p.1.tract 6.cap.8.p. 6. num.144.* Trullench *lib.4 cap.6.dub.7.num.11.*& alij apud ipſos.Videatur etiam Diana *3.p.tract.3.reſ. 7.& p.5.tr.14.reſ.40.* vbi Mancinum Kelliſonium,Cæleſtinum, & alios refert. Quibus convenit Doctor Garſi *cent.1.cap.4. n.11.* & vt bene obſeruat P.Bardi vbi ſuprà *in Select. lib.10.cap.13.à n. 20.* hanc etiam partẽ defendit Suarez *tom.4.in 3.part.diſp.21.ſect.4. n.3.& n.10* inquiens eſſe verã,piam, & conformem Chriſti inſtitutioni.Et cum decretũ Clementis VIII.ſibi obiecisſet,reſpondet nõ fuiſſe mentem ſanctiſsimi de hac opinione tractare.

3 Eamdem ſententiã tuentur ex præclariſsimo Ordine Prædicatorũ,M.Ioann. de la Cruz *in direct.2.p.de Pœnit.q.3.dub.7.concl. 3.§.Nec eſt idem*,vbi ſic eam probat. * Quia etſi confeſsio facta ſit in abſentia Cõfeſſoris, abſolutio fit in præſentia,& cõfeſſor tunc habet moralẽ notitiam de ſtatu pœnitentis, & præſentem pœnitentẽ abſolvendum.*Sic ille. Cui,citato etiam M.Ioanne à S. Thoma viro doctiſsimo,conſentit M. Barnabas Gallego *tr.de conſcient.probab.dub.7.§.Ex vltim. verb.* Et Illuſtr.Epiſcop. Orioleſis, eiuſdem Inſtituti,*tom.1.verb.Abſolutio , reſol.13.n.4.* ibi:* Digo lo tercero. Cõ mucha probabilidad puede el Confeſſor, hallandoſe preſente, abſolver al dicho enfermo, en virtud de la noticia que él le diò de ſus pecados, quando le eſcriuiò la carta.Porque en eſte caſo,aunque la confeſsion ſe hizo al Confeſſor auſente,con todo deſpues la abſolucion no la dà, eſtando auſente,ſino preſente,&c.Y ſi vn Sacerdote puede abſolver al que halla fuera de ſentido , ſi ay teſtigos que dizen , que pidiò confeſsion, porque eſtà preſente el Sacerdote,quando abſuelve; tambien podrà hazer lo miſmo en nueſtro caſo,pues milita la miſma razon.Eſta opinion tiene Henriquez cõ otros muchos,y muy graues Doctores; y aſsi ſiento, que es muy probable , y que ſe puede ſeguir con mucha ſeguridad.*Sic M. Acatius. Et non ſolùm poſſe ad praxim deduci, ſed debere;tradit nouiſsimè doctiſsimus M. Prado *tom.de Pœnit.q.3.de Qualit.& modo Sacram. confeſſ dub.2.num.51.* dicens: * Pro tam extrema neceſsitate , ſufficit quęuis probabilitas,vt non ſolum liceat,ſed teneamur animæ fauere,& per nutus,& in abſentia exprimentem ſigna cõfeſsionis abſolvere,&c.Cui hæc non placuerint,poterit ſequendo ſolutionem datam *num.42.* non abſolvere,niſi coram infirmo ſint,qui teſtificentur de eius petitione. Sed mihi hoc nimis durum videtur.* Hæc M. Prado. Cum citatis videtur conſentire Sylveſter *verb.Confeſſ.3.quæſt.13.in fine* , qui abſolutè dicit ſufficere , quod vnus teſtis de petitione cõfeſsionis deponat:nec innuit hoc debere fieri in præſentia infirmi.*Si iſta , inquit,contingant,poſtquam æger Sacerdotem petiuerat , puta, quia loquelam perdit , aut furioſus efficitur,ad nutum pœnitentis , vel ad teſtimonium eorum,qui audiuerunt illum

pœ-

pœnitentiam, vel presbyterum petere, debet ei quidquid poteſt humanitatis impendere, abſolvendo, ſcilicet, generaliter, & Euchariſtiam præbendo, ſi id ſine periculo poteſt. Et in hoc ſufficit vnus teſtis, cum nulli fiat præiudicium.

4 Hanc ſententiam, cui vt probabiliori à principijs intrinſecis adhæreo, probo primo ratione à priori. Quia valor huius Sacramenti non deficit ex parte materiæ remotæ, quandoquidem petitio confeſsionis, & doloris ſigna in abſentia confeſſoris exhibita, ſi fides Magiſtro Caſalas adhibenda ſit, ſecundum omnes Thomiſtas, quin vllus diſſenſerit, ſunt materia ſufficiens abſolutionis: neque ex parte materiæ proximæ; quia confitetur per interpretem exponentem confeſſario materiam remotam: neque ex parte conditionis eſſentialiter requiſitæ; quia quod interpres loquatur in præſentia moribundi ſenſibus deſtituti, vel in abſentia, nil ad rem facit, nam moraliter abſens eſt, qui ſenſu caret. Ergo ſicut poteſt abſolvi, quando in eius præſentia teſtis deponit de ſignis pœnitentiæ, ita & quando in abſentia. Confirmatur: quia Chriſtus Dominus ſolum exigit à pœnitente, vt ſuam conſcientiam Sacerdoti aperiat, quantum, & qualiter poſsit; ergo ſi non poſsit in præſentia illi confiteri, dum ab eodem præſente abſolvatur, validum erit Sacramentum. Nam, vt optimè ait M. Prado *tom.1.Theolog.Moral.cap.1.quæſt.6.num.* 10.* Quia Sacramenta inſtituta ſunt in fauorem ſuſcipientium, & propter eorum vtilitatem, ideò, quod fuerit magis accomodatum ſaluti animarum, hoc debemus credere fuiſſe voluntatem Dei, & Chriſti authoris Sacramentorum.*

5 Secundò probatur, quia licet confeſſio explicita, & integra omnium peccatorum, ſit neceſſaria per ſe loquendo ad abſolutionem, non tamen eſt neceſſaria ſimpliciter: vrgente enim neceſsitate poſſunt aliqua omitti. Ergo licèt confeſsio explicita in præſentia Sacerdotis ſit per ſe loquendo neceſſaria, poterit tamen ex vrgente neceſsitate per litteras, vel internuntium Sacerdoti abſenti fieri. Nec leue id fundamentum habet in Cõcilijs Arauſicano, & Carthaginenſi ſuprà citatis, & in Rituali Romano Pauli V. in quibus ad validam, & licitam moribundi abſolutionem, ſolum exigitur, quod Sacerdos deſiderij confitẽdi teſtimonium habeat. Quod, vt patet ex terminis, verificatur, licet in abſentia infirmi huiuſmodi teſtimonium exceperit. Et ita videtur declaratũ ab ipſo Clem. VIII. Archiepiſcopo Armacano, de hoc caſu illum conſulenti, vt conſtat ex eiuſdem Epiſtola ad P. Ægidium Coninch *in opuſc. de Abſolut.moribundi.*

6 Addunt alij idem prorſus dicendum, licèt teſtantes de ſignis pœnitentiæ in abſentia infirmi, ea ipſi non viderint, ſed ex aliorum narratione referant. Ita cum Cardin. de Lugo tradunt Dicaſtillo *de Pœnit. diſput. 9. dub.9.num.*840. Fr. Franciſcus à Ieſu Maria Carmelitanus *in curſu Theolog. Moral.p.1.tr.6.de Sacram.Pœnit.cap.8.n.*146. Leander à Sacram.*tom.2.tract.5.diſp.5 q.*44. Martinus de S. Ioſeph. Buſſembau, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *p.11.tract.7. Miſc. reſ.*31. Quorum ratio eſt: quia deſiderium confitendi per ſe, vel per alios oſtendit, licet per alios, qui à videntibus audierint, & relata referant. Et mihi placet:*quia (vt benè ait M. Prado *ſuprà num.*12 ex Mag. Baptiſta viro doctiſſimo ſui inſtituti) ſi fortè in re apponit materiam ſufficientem, fit ei iniuria non miniſtrando illi Sacramentum, ſine quo fortè cõdemnaretur. * Quod fundamentum magni põderis eſt, & præ oculis in hac materia ſemper habendum, & iuxtà hanc regulam operandum, vt docet Monteſinos *1.2.diſp.29.q.5.n.*245. & cum illo Ioannes Sanchez *in Select.diſp.44.n.*35. Quibus conſonat Vincẽtius Baronius *in Theol.Mor.1. p.diſp.1.ſect.4.art.1.fol.39. & alijs in locis*, cuius formalia verba dabo *infrà q.6.*

7 Cardinalis de Lugo, licet totam hanc doctrinam authoritate Conciliorum, & Pontificum convictus veram cenſeat, nihilominus, eam limitat *diſp.17.ſect.5.num.* 83. dicens ſuſtinendam ſolum eſſe, quando notitia confeſſario data tantum eſt de voluntate, & propoſito confitendi, ſecus ſi per litteras, vel internuntium ſua peccata illi abſenti referret, vt poſteà adueniens præſentem abſolveret. Quia Concilia non de confeſsione ſtricta, ſed de latè ſumpta loquuntur, quando abſenti Sacerdoti factam, validam, & licitam declarant. Verum hæc doctrina valdè mihi difficilis eſt: quia confeſsio latè ſumpta, id eſt, voluntas confitendi ſigno exteriore confeſſario in abſentia explicata, eſt ſufficiens materia abſolutionis, vt ponimus; qui autem per litteras, vel internuntium peccata ſua explicitè confitetur Sacerdoti abſenti, verè habet voluntatem confitendi ſigno exteriori illi manifeſtatam: ergo materiam ſufficientem abſolutionis adhibet: ergo ſi confeſſarius poſteà adveniens ſenſibus deſtitutum inveniat, poterit, & tenebitur Sacramentaliter abſolvere. Hæc ratio me iudice, intentum convincit. Mirum enim eſſet voluntatem confitendi expreſſam, ſine actuali confeſsione, ad abſolutionem ſufficere, & tamen cum actuali peccatorum expreſſione coniunctam inſufficientem eſſe. Ergo incredibile prorſus eſt diſcrimen à Cardinal. de Lugo conſtitutum. Et potiori iure, quod

Clemens VIII declarare intenderit invalidã cõfeſsionem explicitam abſenti factam, cum tamen latam,& implicitam, vt ipſe Card. de Lugo fatetur,approbauerit!

8 Reſpondent aliqui, poſſe animum pœnitentis mutari, vel nuntium falſa referre,& ideò confeſsionem explicitam, in qua peccata ſigillatim ſpecie, & numero exponuntur invalidam eſſe. Verum hæc reſponſio friuola eſt. Quia idem dici poſſet, quando voluntas ſola confitendi innotuiſſet confeſſario per alios in abſentia, quinimò,& in præſentia infirmi ſenſibus deſtituti, & tamen valida eſt confeſsio,& abſolutio.

9 Vnum ego inter vnam,& alteram cõfeſsionem invenio diſcrimen, quod moribũdi per teſtes, vel litteras, expreſſis peccatis, vel ſola voluntate confitẽdi, valida quidem, & licita eſt; alterius verò, qui abſque vrgente cauſa, per litteras, vel internuntium Sacerdoti abſenti cõfiteretur, vt poſteà ab eo præſente abſolutionem obtineret, illicita eſt, & ſacris Canonibus prohibita, *cap. quem pœnitet, cum ſimilibus de pœnit dist. 1.* & *cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſ.* Et ita ſuadet vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo præceptum confeſsionis ſic exponens, expedit enim, vt confeſſarius ante abſolutionem examinet conſcientiam, & diſpoſitionem pœnitentis, & quantum fieri poſsit, de illa certificetur.

10 Hanc tamen concluſionem ego limitarem, ſi poſteà adueniente confeſſario, ſe pœnitens accuſaret, dicens: Accuſo me de omnibus peccatis, quæ per litteras, vel internuntium tibi declaraui. Ducor, quia notitia confeſſarij, extra confeſsionem adquiſita, ſufficiens eſt ad abſolutionem, additis coram ipſo verbis accuſationis, vt docent communiter Theologi, teſte Suarez *diſp. 22. ſect. 6. num. 5.* Nec diſſentire poſſunt Vazquez *q. 91. art. 4. dub 4.* & Cardin. de Lugo *diſp. 15. ſect. 5.* cum aſſerant pœnitentem poſſe confiteri peccata, quibus confeſſarius præſens fuit, dicendo: Accuſo me de peccatis heri commiſſis, quæ tu bene noſti. In his enim circunſtantijs ratio legis omnino ceſſat, quia per ſigna externa in præſentia exhibita, confeſſarius moraliter certus redditur de præſenti diſpoſitione pœnitentis. Addo; ſi pœnitens extra caſum neceſsitatis bona fide per litteras, vel internuntium Sacerdoti abſenti confiteretur,& hic poſteà adveniens, abſque noua in præſentia accuſatione, præſentem illum abſolueret, Sacramentum validum fore. Quia eius valorem ſolum poterat impedire mortale pœnitentis peccatum in actuali ſuſceptione commiſſum, quo quidem bona eius fides non compatitur, ſiue confeſſarius bona ſiue mala illum abſoluat.

11 Ad decretum, ſeu declarationẽ Clement. VIII. ab aduerſariis vbi ſuprà obiectã, damnãtis propoſitionem illam: *Licere per litteras, vel internuntium confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.* Reſpondet Auerſa, quẽ citatum ſequitur Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom. poſthumo de Pœnit. q. 3. de qualit. & modo Sacram. confeſ. dub. 2. num. 49.* Clementem VIII. ſolum intendiſſe damnare copulatiuam, & abſolutionem abſenti collatam: confeſsionem vero diuiſim confeſſario abſenti factam, non pro omni caſu, ſed tantum, quando nulla vrgente neceſsitate, fit. Alij verò inquiunt Pontificem non damnaſſe propoſitionem illam in ſenſu diuiſiuo, vtramque eius partẽ determinatè attingentẽ, ſed in copulatiuo, propter abſolutionem abſentis. Hanc expoſitionem primus adhibuit P. Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 21. ſect. 4. n. 10.* Quem ſequuti ſunt Filliucius, Villalob. Becanus,& tanquam probabilem eos citans admittit Diana *3. part. tract. 3. reſol. 7.* Caſtro Palao *tom. 4. de Pœnit. tract. 23. punct. 5. un. 8. & punct. 8. num. 9.* pro ſe referens Cerolã, Valentiam,& Reginaldũ. Quibus adde Marcum Vidal *in Arca vitali, tract. de Pœnit. nu. 19. fol. mihi 427. & num. 61. fol. 430. & à n. 98. fol. 450.* Martinum de S. Ioſeph. *in Monit. Confeſ. tom. 1. lib. 1. tract. 6. de Pœnit. num. 6.* Ludou. Caſpenſem,& alios. P. Bardi *in Select. Moral. lib. 10. q. 13. num. 39. & 40.* Tamburin. *in Method. exped. confeſ. lib. 2. cap. 10. §. 1. num. 13.* Dicaſtillo *de Pœnit. diſp. 9. dub. 8. nu. 840.* & in eamdem veniunt Averſa, & Prado *ſupr. dub. 2. num. 49.*

12 Dices præfactam expoſitionem iuſſu Clementis VIII.& Pauli V. eius ſucceſſores, expunctam fuiſſe in P. Suarez, ergo,& in reliquis, qui poſt illum ſcripſerunt, expungenda eſt, non defendenda. Reſpondeo Clementis decretum non ob illius falſitatẽ, ſed ob aliud lõgè diuerſum motiuum prodijſſe: quo proinde lapſu temporis ceſſante, expoſitio primò adhibita invaluit,& in nouis editionibus fuit reſtituta. Quodnam fuerit? Non conveniunt Doctores. Quidam cenſent expoſitionem illam eo expungi mandatam, quod Pontifex ægrè tulerit noſtrum Suarium ipſius decretum, ſtatim, eo viuente, interpretatum fuiſſe. Ita cum alijs Bardi *in Select. lib. 10. q. 13. num. 39. & 40.* Quod duplici Armachani Archiepiſcopi teſtimonio relato à P. Coninch vbi ſuprà, totis nixibus perſuadet Pat. Antonius de Kamps *in vita P. Suarez* Hiſpano idiomate cuſſa *p. 3. cap. 6.* dicens ita declaraſſe Clementem Octauum, coram multis Eminentiſſ. Cardinalibus. Nihilominus Paulum V. ob obſeruantiam ſuo anteceſſori debitam, anno 1605. Clementis decretum executioni mandari iuſſiſſe. Dictis conſonat,

quod

quod reſcripſit P. Suarez anno 1606. die 15. Ianuarij ex Collegio Salmanticenſi, Patri Antonio Ramiro noſtræ ſocietatis, in quadam Epiſtola familiari, quę apud me extat. Vbi ſic. * Yo apretè allà (nempe Romæ) à los que les tocaua, para que ſino querian aquella interpretacion, eligieſſen otra, y nũca ſe atrevieron, ſino cerrarſe, con que por aora (attende) no querian interpretacion, aunque en todo lo demàs de la doctrina no reparan. * Hæc tamen reſponſio, & ſi tanti Doctoris authoritate ſignata pluribus non fuit ſatis. Ideò alij expunctam fuiſſe arbitrantur: quia Suarez tentauit ſuadere expreſſionem voti confeſsionis, aut contritionis, nullo peccato expreſſo, ſiuè per litteras, ſiuè teſtimonio proprio, vel alieno, Sacerdoti abſenti factam, eſſe materiam omninò certam, vrgente neceſsitate, cum tamen dubia ſit. Ita Vincentius Baronius 1. *part. Theol. Moral. contra Caram. diſp.* 1. *ſect.* 4. *§.* 2. *& vlt. fol.* 40. *&* 45. Sed quidem nullum apud Suarez huius omnimodæ certitudinis ab eo adſtructe argumentum reperitur, nec Ille ſuam ſententiam, vt omninò certam, ſed vt ſibi probabiliorem edidit. Alij verò expunctam credunt, quia nonnulli mentem Suarez non calientes, præfatam confeſsionem extra caſum etiam neceſsitatis licitam ab illo exiſtimari, falſo iniungebant: quapropter Pontifex, dum res magis non explicaretur, ſuo decreto comprimi oportere cenſuit. Vt refert Auerſa teſte Baronio, *fol.* 44.

13 Cæterùm genuina ratio prohibendi expoſitionem Patris Suarez, qua Pontificem in ſenſu copulatiuo, non diuiſiuo propoſitionem illam damnaſſe, interpretatus eſt me iudice, alia non fuit, quam quorumdam temerarium auſum cohibere, qui hac expoſitione permiſſa, contendebant, ex illa euidenter, aut ſaltem valdè probabiliter deduci, ſingulas propoſitionis copulatiuæ partes diuiſiuè defendi poſſe, non obſtante decreto Clementis: ac proindè nulla cenſura affectam fuiſſe aliquorum opinionem, quos referam *infrà quæſt.7.num.4* aſſerentium, licitum eſſe in caſu neceſsitatis abſentem abſolvere, ſi in præſentia confeſſus fuerit: ſicut licèt abſenti confiteri, dum in præſentia abſolutio conferatur: & validam eſſe abſolutionem ab ſenti collatam, ſicut & confeſsionem abſenti factam. Quam quidem opinionem æquè damnatam declarauit Pontifex, ac quæ integrum Sacramentum inter abſentes confici poſſe defendebat. Cui dum primum innotuit P. Suarez non contraueniſſe, quia abſolutionem in abſentem in nullo caſu licitam, imò nec validam poſt decretum Clementis admiſit. Sed expreſsè *diſp.21.cap.4.* dixit Pontificem Sacramentum inter abſentes, præcipuè damnaſſe propter eos, qui dicebant abſolutionem poſſe dari in abſentia. Cuius expoſitio communi plauſu recepta fuit, & in communem vtilitatem operibus reſtituta, & ab alijs, vt probabilior admiſſa.

14 Hæc ſi pacato animo omnes legiſſent, nil in eximio Doctore, quod mordecent, inueniſſent; ſicut nec in alijs, qui hanc expoſitionem amplexati ſunt: quam eiſdem ferè verbis tradit Filliucius *tom.1.tract.7 de Sacrament. Pœnit cap.1. quæſt. vltim.* Cui tamen nouiſsimè doctrinam damnatam enormiter impoſuit Neothericus quidam, apud Ludouicum à Concept. *tom.2.exam.diſp.* 1. *ſect.1.litt.A.num.*9. Sed à tanta calumnia ipſemet Filliucius expreſsis verbis ſe purgauit, in eodem *tract.7.cap.5.num.*122. vbi loquens de caſu neceſsitatis, inquit: * Vt diximus *cap. 1. quæſt. vltim.* in tali caſu, ſatis eſt confeſsio in abſentia, modo abſolutio ſit in præſentia. * Quod expreſsius tradiderat *tract. 5.cap.4.num.*80. *&* 81. dicens: * Non poſſe abſolutionem Sacramentalem ferri in abſentem, & contrariam ſententiam eſſe falſam, & improbabilem. * Quid clarius?

§. Vnicus.

Conſectarium cum animadverſione in Baronium.

14. PRo huius grauiſsimæ quæſtionis coronide, rogabis, an moribundum, qui confeſsionem in abſentia confeſſarij petijt; ſi hic poſteà accedens mortuum inveniat, poſsit adhuc à peccatis Sacramentaliter abſolvere? Non defuit, qui partem affirmatiuam ſuſtinuerit innixus authoritati D. Thomæ petitę *ex Opuſculo ſexageſimo-quinto de Officio Sacerdotis, §. De cautela in confeſsione habenda*, vbi ſic dicitur. * Si infirmus petit pœnitentiam, & antequam Sacerdos veniat ad eum, ſit mortuus, vel amiſerit loquelam, Sacerdos habeat eum pro confeſſo, & poſt mortem abſolvat eum. * Verùm contraria ſententia eſt omninò certa *ex cap. Multiplex, diſt.1.de Pœnit.* ibi: * Quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus corpore non poterit. * Et ex Tridentino *ſeſſ.14.Can.9.* * Si quis dixerit abſolutionem Sacramentalem non eſſe actum iudicialem, anathema ſit. * Vndè Caramuel *in Theolog. Fund. in ſecunda editione Romana num.* 1878. * Concluſio, inquit, hæc anima ſeparata à corpore non poteſt à peccatis abſolvi, eſt certa apud Catholicos. * Vide Amadæum *tract.de Pœnit.propoſ.19 in fine*, vbi pro valore confeſsionis abſentis, verbis ex præfato opuſculo fideliter excerptis vtitur.

15 Cæterùm huius loci allegatione, qua-

quaſi Oeſtro percitus Baronius in Amadeum irrumpit *diſp.2.ſect.3.fol.*222 *&* 223.& de enormi impoſtura præfati *opuſ.*65. expoſtulat, illum carpens, quod Diu. Thomæ tanto Doctore indignum opus adſcripſerit * Non adeò, inquit, peruerſi, aut obtuſi criterij, in receſendis authorum libris, Amadæus eſt, vt niſi excæcaſſet animum libido carpendi D. Thomam, non poſſet facilè cognoſcere illud opuſculum, nec ſtylum, nec eruditionem, grauitatem, & modeſtiam Sancti Doctoris reſipere. Nam vt omittam infinita argumenta: Sancto Doctori omninò inſolens eſt quodcumque conuitium, aut verbum aſperius dictum, &c. At Sacerdotes, qui aliquid peccant in adminiſtrandis Sacramentis, *ſtultos, & fatuos* vocat Author illius opuſculi, quod à D. Thoma adeò alienum eſt, vt ne dicam Sacerdoti, ſed neque etiam Atheo, ſtultitię notam voluerit inuſtam, contentus opinionem ſtultitiæ notaſſe. * Hanc Diui Thomæ modeſtiam Amadeus in toto ſuo opuſculo imitatus eſt: vtinam & Baronius, cuius famoſus liber tot in Amadæum probris, & calumnijs ſcatet, vt vel ex hoc cõfingendus veniſſet, niſi præuiè, vix prima luce potitum, dum adhuc ſub prælo eſſet, velut in vtero, ſuffocaſſet prohibitio Summi Pontificis Alexandri VII. in Bulla, *Cum ad aures*, proprio motu expedita die 26. Iunij, anno 1665. propter quaſdam cenſuras, quas laudatas, & inſertas ibi trahit, non veritus fulmen Apoſtolicum, quo in prę fata Bulla feritur, vbi ſic: * Nec in libris, aut etiam ſcripturis publicis, vel priuatis illas alleget, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, cuius abſolutionem nobis, ac Sedi Apoſtolicæ reſervamus, &c. Inſuper libros, & opera in quibus præfatæ cenſuræ quomodolibet continentur, laudantur, & defenduntur, Apoſtolica authoritate prohibemus. * His tamen non obſtantibus Vincentius Baronius nec opus prælo ſubtraxit, nec à divulgatione abſtinuit. Hæc fuit illi in Sedem Apoſtolicam reuerentia!

16 Laude verò fraudandus non eſt, quod præcitatum *Opuſculum ſexageſimum quintum*, quod inter alia Angelici Præceptoris circumfertur, alieniſsimum à Diu. Thoma pronuntiet, & ab eius operibus abraſum non fuiſſe doleat. Quod iam præſtiterat Amadæus in editione Matritenſi, anno 1664. vbi ſententiæ diſſonantiam expendens concludit: *Quapropter mihi ſuadeo illud opuſculum non eſſe D. Thomæ.* Quod efficaciter probatur ex eo quod eius Author ad errorem cõprobandum duplici abvſus eſt textu, alio *ex cap. Multiplex, diſt.* 1. *de Pœnit.* vbi contrarium expreſsè deciditur verbis ſuprà datis: *Quod manens in corpore non receperit, conſequi exutus corpore non poterit.* Alio *ex cap. à nobis, de ſent. excommun.* qui extra rem omninò eſt, quia in eo tantum eſt ſermo de abſolutione ab excommunicatione, quæ etiam defuncto conferri poteſt. Sed ab iſta non valet argumentum ad abſolutionem à peccatis, de qua Author opuſculi loquitur, vt euidens legenti erit. Vndè non datur locus violentæ expoſitioni, quam textui repugnantem Baronius adhibet, *fol.*224. Quapropter melius, veritate comperta, Opuſculum illud ſexageſimumquintum adulterinum Diu. Thomæ opus iudicauit, & nec inter dubiæ fidei Sancti Doctoris opera admittendum, ſed vt certiſsimè ſpurium excludendum, eradendumque. Sic cenſuit Baronius, licèt contra regulam, quam ex impreſsione Romana ſtatuit M. Paulus Nazarius *in Opuſculo de ſcriptis D. Thomæ Aquinatis, fol.* 12. dicens: * Inter Opuſcula D. Thomę, ea quę minoribus excuſſa ſunt characteribus, tanquam dubia recipienda. *

17 Sed reſtat adhuc Baronio querela; quod Amadæus in editione Valentina, & in Lugdun. anno 1664. omiſerit Textus *ex cap. Multiplex, & ex cap. à nobis.* Fateor, ſed non *caſtigãda fraude prætery̆t*, vt temerè dixit Baronius. Sed quia ſententiam referre contentus, de authoris fundamentis, vt ad cauſam, quam ibi agebat, de more illi eſt, non curauit. Et ſanè, ſi is fuiſſet illi animus, quem affinxit Baronius *inſidias inſtruendi Angelico Præceptori*, non omiſiſſet erroris ſubſidium à præcitatis iuris capitibus petitum, cum ex illis potiſsimum, & novum inſidiarum caput parare potuiſſet, non ſolùm erroris ſententiam inſimulando, ſed inſcitię quoque arguendo, vtpotè ex duplici iuris capite petitam, alio expreſsè contrario, alio extra rem adducto. Nullius ergo criminis accuſari Amadæus poteſt, nullius impoſturæ, nec truncationis loci. Quia nec Opuſculum affinxit, nec verba diminuta excerpſit, nec errorem excuſantia omiſit, ſed quę potiùs cumulabant. Non ergo inſidias inſtruxit.

18 Sed novum non eſt Baronio Amadæum inſidiarum inſtructorem fingere, etiam vbi ab aliorum calumnijs D. Thomam vindicat. Quo ſatis oſtendi, nec Amadæum impugnaturum legiſſe. Quid ni alios authores? Vnum modo in exemplum traducam. Amadæus Guimenius *tract. de Ieiunio, prop.*6. fideliter refert Dianæ verba *part.*10. *tract.*14. *reſol.*60. ſic ſcribentis. * Ex dictis à fortiori patet, refellendam eſſe opinionem D. Thomæ, Diui Antonini, Gabrielis, & Richardi, quos citat, & ſequitur Sylveſter, *verb. Ieiunium, quæſt.* 3. *num.* 2. aſſerentium, licitum eſſe ſumere in die ieiunij electuaria ex ſacharo cõdita, ob ſolam delectationem. * Sic Diana. In quem propterea, tanquam in relatorem inſi-

de-

delem opinionis D.Thomæ, & in Thomam Hurtado eiuſdem criminis reum *tom. 2. variar.reſol.tract.10.cap.7.num.*116 invehitur Amadæus *vbi ſuprà*, Diui Thomæ verba, pro ipſius vindicijs, illi opponens: * Diminutè (inquit) refert Diu. Thomæ verba, præcidit enim vltima, quo non paucis occaſionem errandi præbere potuit. Nam cum D. Thomas ſcripſiſſet electuariorum vſum ieiunium non ſolvere, illicò ſubiungit: *Niſi in fraudem ieiuny quis ſumeret, aut ſi ei, quaſi alijs cibis vteretur, ad famen extinguendam*. Hæc Amadæus in obſequium Angelici Præceptoris. Quis, rogo, his prælectis, Amadæum laudibus à Baronio cumulandum non ſperaret? Sed referre pudet: Calumnias, calumnijs cumulat. Et cum Dianam, & Hurtado, D Thomę verba truncantes carpere debuiſſet, Hurtado incolumi relicto, in eius locum Amadæum ſuffecit, vt eum æquè, ac Dianam immiſericorditer proſcinderet, *diſp. 1. ſect. 1. fol.*122.* Notam, inquit, vterque Diu. Thomę inurit fœdiſsimam, lachrymis eluendam. Sic enim illum accuſat Amadæus, delatore Diana, ſi vera ex illo referat: Nec enim licuit adhuc Dianam conſulere, &c. Si vera ſit Dianæ, & ex illo Amadæi accuſatio, non potuit atrocius flagitium impingi D.Thomæ, &c. Si vero temerè, & falſo totius Eccleſiæ Præceptor incuſatus ſit quaſi palpo, & voluptatis illicitę Magiſter, iudicet Chriſtianus Lector, par ne vnquam calumnia inſtructa ſit, & audita. * Et his non contentus, *fol.*124. D. Thomæ verba, prout apud Amadæum ipſius vindicem, fideliter excerpta invenit, exſcribens ſic iterato exclamat. * Hic tuum Lector iudicium appello: num Diana, & Amadæus iniquiſsimam Diu Thomę calumniam inſtruxerint? * O Baroni! alius tecum contendat: tam ingrati animi labem quis ferat?

19 Sed morſus cruentes lubens condono, & Chriſtiani Lectoris iudicium ad aliqua ex dictis ponderanda voco. Primum, quod, ni Baronius ipſe vltro fateretur, nequiret abſque temeritate iudicari, ipſi, ſcilicèt, *adhuc non licuiſſe Dianam conſulere*. O Macte humilitate virum! Quod alios authores non legerit, mirum mihi non acciderat, quia copia caruit, vt ipſe teſtatur, *fol.51. Vix centeſimam partem*, inquit, *habui librorum, quibus Amadæus abvtitur ad ſuam cauſam*. Vnum verò omnibus mirabile fuit, hominem tanta librorum inopia laborantem & tot occupationibus diſtractum vt nec Dianam, qui præ omnium manibus eſt, conſulere licuerit, auſum fuiſſe ſuſcipere prouinciam reſpondendi Opuſculo Amadæi Guimenij, qui non rationum pondere, ſed teſtimonijs tantum Doctorum fideliſsimè excerptis, copioſo, & grani teſtium numero, quam agebat, cauſam comprobauit. Quem proindè, in quęſtione facti, impugnare authoribus non relectis, & locis non collatis, impoſsibile prorſus erat: & maximè Baronio, qui, vt ipſe teſtatur, libros nec à tergo viderat. Quinimò vt ex eius teſtimonio apertè intelligitur) quam plurium eorum nec nomen audierat; ideòque Amadæum illos confinxiſſe, pro eruditionis copia, ſtomachoſus evomuit. **Placuit etiam*, inquit, *Amadæo, confingere, qui nunquam ſcripſere, nec vſquam extitere*. * Nullum verò huiuſmodi authorem, nec in ſyllabo, nec in toto ſuo famoſo opere auſus eſt nuncupare, ne de aperta falſitate convinceretur. Nullus enim apud Amadęum confictus invenitur, licèt plures Baronio, & in Theologia morali parum verſatis prorſus ignoti.

20 Alterum notatu digniſsimum eſt, quod Baronius ea calumniandi libidine æſtuaverit, vt Amadæum, Diui Thomæ accuſatorem traducat, vbi advocatum, & ab aliorum calumnia vindicantem reperit. Verba illius recole. Quid ad hæc Baroni? Nec Amadæi locum tibi conſulere licuit? Vel concedas, vel ex ore tuo clamabo: *Parem vnquam calumniam inſtructam, & auditam non fuiſſe. Nec potuiſſe atrocius flagitium Amadæo impingi*. Nullam ergo calumniam, ne dum *iniquiſsimam* Diu. Thomæ Amadæus inſtruxit. An Baronius Amadæo? *Hic tuum Lector iudicium appello.*

QVÆSTIO III.

An moribundus, qui non audiens, neque loquens, dubia doloris ſigna exhibet, abſolvendus ſit?

1 SI doloris ſigna conſtiterit fuiſſe exhibita, in ordine ad claues, conſtat ex dictis abſolvendum. Difficultas ſolum eſt, de alijs doloris ſignis, de ſe indifferentibus. Vt ſi, v. g. moribundus pugno pectus pulſet, oculos ad cœlum tollat, vel aliquam imaginem deuote reſpiciat, præſente Sacerdote, vel alijs teſtificantibus.

2 Moribundum prędicta doloris ſigna exhibentem non eſſe abſolvendum, tradunt Bonacina, Ioannes Franciſc. Suarez, & Tho. à Ieſu, apud Dianam 3.*part. tract. 3. reſol. 2.* & conſentire videntur Par. Suarez *diſp. 23. ſect. 1. num. 12.* Filliucius *tract. 7. cap. 5 num.* 120. & Vazquez hic *quæſt. 91. art. 2 dub. 1. num. 1.* Qui aſſerunt, infirmum, quantumuis contritionis ſigna præbentem, abſolvi non poſſe, ſi nullam fecit mentionem confeſsionis, eam petendo, ſeu vocando Sacerdotem, ſaltem nutibus, ſeu ipſi confeſſario dicendo, ſe dolere de peccatis. Eorum fundamentum

eſt,

eſt, quia ea ſigna, de quibus ſuprà, non videntur exhibita in ordine ad claues, quę relatio eſt omninò neceſſaria ad abſolutionem. Nam vt definitum eſt in Tridentino, *ſeſſ.* 14. *Can.* 9. ſine confeſsione nequit eſſe abſolutio: ergo cum illa ſigna rationem confeſsionis habere non videantur, nequibit moribundus abſolvi virtute illorum.

3 Contraria tamen ſententia probabilior eſt, in praxique omninò tenenda, cum Layman *lib.* 5. *tract.* 6. *cap.* 8. Henriquez *lib.* 3. *de Pœnit. cap.* 10. *num.* 7. & 8. Lugo *diſp.* 17. *ſect.* 2. *num.* 29. Zambrano, Pharaonio, & alijs; quos ſequitur Diana 3. *part. tract.* 3. *reſol.* 2. Probatur primò optima ratione, quam ex Layman deſumpſit Lugo. In mortis articulo quilibet præſumitur deſiderare optimum ſuæ animæ remedium. Ergo ſigna doloris, & pœnitentiæ, in eo articulo exhibita, cenſeri debent relata à pœnitente ad Sacramentalem abſolutionem. Confirmatur, quia neque adverſarij negare poſſunt in his circunſtantijs dubium ſaltem generare, an fuerint exhibita in ordine ad claues? In dubio autem, an ſit materia ſufficiens abſolutionis, abſolvendus eſt moribundus, vt benè Lugo *ſuprà num.* 31. Et ita tenet M. Texeda *tom.* 1. *Theolog Moral. lib.* 2. *tract.* 3. *controuerſ.* 10. *num.* 9. * Quod adeò, inquit, verùm eſt, vt ſi dubitetur de ſufficientia ſignorum pœnitentiæ, in mortis articulo conſtituti; adhuc tamen pœnitens abſolvendus eſt, ne maneat ſuæ ſpiritualis ſalutis remedio deſtitutus: & aliàs pœnitens ratione dubij eſt in poſſeſsione, vt abſolvatur, ſaltem ſub conditione. * Et nequit diſſentire Vincentius Baronius, vt pluribus ex illo ex ſcriptis, probabo quæſt. ſequente *num.* 39. Eiuſdem ſententiæ defenſſor eſt M. Iulius Mercorus *in Baſi Moral. Theologiæ* 2. *part. art.* 13. his verbis: * Si dubium ſit, an moribundus dederit ſufficiens ſignum pœnitentiæ, vt poſsit abſolvi, ſequenda eſt pars, quæ fauet ſaluti animarum, tuncque Sacramentum ſub conditione eſt adminiſtrandum: Ita Parochi inſtruuntur in Rituali Romano edito à Paulo V. quod etiā docuit D. Tomas 3. *part. quæſt.* 68. *art.* 7. *

4 Secundò probatur, nam quando dubitatur, an ſigna oriantur ex contritione de peccatis, an ex anguſtia mortis, & morbi mœrore, abſolvendus eſt ſub conditione infirmus, vt tradunt Ioannes Sanchez, & alij, quos citatos ſequitur Diana 3. *part. tract.* 3. *reſol.* 3. Ergo quando dantur veræ contritionis ſigna, & tamen eſt dubium, an fuerint exhibita in ordine ad claues, poterit infirmus abſolvi ſub conditione. Patet conſequentia, quia idem eſt dubitare, an ſigna oriantur ex contritione, ac dubitare, an fuerint in ordine ad claues. Imò non ſolùm poterit, ſed debebit abſolvi; nam quoties poteſt, ad id charitas grauiter obligat, ne ex omiſsione, & incuria confeſſarij æterna moribundi ſalus periclitetur, vt cum Vazquez, Suarez, Monteſin. Coniuch, & alijs communiter docent Diana *ſuprà reſol.* 9. Lugo *diſp. citata, ſect.* 1. *num.* 20. & *ſect.* 5. *num.* 87. Henriquez *de Pœnit. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 8. Ioannes Sanchez *in Select. diſp.* 44. *num.* 32. & cum Dicaſtillo, F. Franciſcus a Ieſu Maria, Carmelita Excalceatus, *in Curſu Theolog. Moral. tract.* 6. *cap.* 8. *punct.* 6. *num.* 138.

5 Occaſione huius doctrinæ poſſet aliquis inquirere, an Sacerdos, qui dicta confeſsione generali, vt de more eſt, in principio Miſſæ, ſenſibus deſtituitur, & periculum mortis ſubijt, abſolvi poſsit virtute prædictæ generalis confeſsionis, nullo alio doloris ſigno edito? Negant cum Layman, Lugo *ſuprà diſp.* 17. *ſect.* 1. *num.* 23. & Diana *tract.* 3. *citato, reſol.* 2. & 4. *part. tract.* 4. *reſol.* 92. *in fine.* contra Philibertum Marchinum oppoſitum aſſerentem. Verùm tempore peſtis, cum omnes in mortis periculo verſentur, probabile mihi eſt, non ſolùm Sacerdotem, ſed eius etiam miniſtrum virtute prædictæ confeſsionis abſolvi poſſe ſub conditione, quia confeſsio illa, & contritionis ſigna in his circunſtantijs prudenter cenſeri poſſunt, in ordine, etiam ad claves exhibita, vel dubium ſaltem de iſta relatione generant, quod ſufficiet ad abſolutionem ſub conditione.

QVÆSTIO IV.

An moribundus, qui nec confeſsionem petijt, neque vlla ſigna contritionis dedit, poſſit abſolui?

1 VT quæſtionem hanc in animarum fauorem enucleare poſsimus, certa ab incertis ſunt ſeparanda. Sacramentum Pœnitentiæ non poſſe dari ſine cōfeſsione, traditur *in Trident. ſeſſ.* 14. *cap.* 6. & *Can.* 9. Vndè conſtat, omninò exterminandam opinionem contrariam, quam tenent Corduba *lib.* 5. *q.* 7 *poſt prop.* 7. apud Henriq. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 9. *in Gloſ. litt.* 1. & nonnulli moderni ſuppreſſo nomine citati à Coninch *diſp.* 3. *dub.* 1. *num.* 2. Quibus facit Iacobus Baius Louanienſ. *inſtitutione Religionis Chriſtianæ, lib.* 2. *cap.* 91. vbi aſſerit, in caſu moribundi non requiri cōfeſsionem, quia in tali caſu poteſt impendi abſolutio per modum ſuffragij: accuſatio enim, inquit, ſolum eſt neceſſaria, quando conferenda eſt per modum iudicij.

2 Verùm hæc diſtinctio Baij temeraria omninò eſt: ne errorem, vel hæreſim dicam. Nam abſolutio Sacramentalis eſt actus iudicialis, etiam reſpectu moribundi, & ſine confeſ-

eſſione eſſe nequit: vtrumque enim deſinit Trid.ſupr. Temerè igitur dixit Baius abſolutionem conferri poſſe per modum ſuffragij, non præcedente confeſsione, aliàs conferri poſſet non ſubdito: imò, & mortuo, ſicut applicari poteſt indulgentia: neque eſſet neceſſaria iuriſdictio in miniſtro abſolvente, vt benè expendit Lugo *diſp.17.ſect.3.num.42.* Caſus autem neceſsitatis eſſentiam abſolutionis mutare non poteſt, atque adeò ſi extra illum, deficiente accuſatione eſt invalida, à fortiori etiam erit, in caſu neceſſitatis. Igitur abſolutio Sacramentalis conferri nō poteſt, non præcedente accuſatione, alijſvè ſignis contritionis confeſſario notis, quibus confeſsionis ratio conveniat. Hæc eſt veriſſima, & communis ſententia, quam tenet Vazquez *quæſt.91.art.2.dub.1.num.1.* dicens, nullum eſſe, qui contrarium dixerit. Henriquez, Coninch, & Lugo ſuprà. Suarez *diſp.23.ſect.1.num.13.* Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.44.num.35.* Nec de eius, vt iacet, veritate, ſalva fide, dubitari poteſt, cùm expreſsè definita ſit in Trident. ſuprà. Quare modeſtè nimis Pater Coninch *diſp.7.num.96* tantum dixit, illam ſententiā non videri probabilem, cum erroneam, vel hæreticam vocare debuiſſet.

3 Hoc præiacto fundamento, ſolùm poteſt eſſe difficultas, an ægrotus, qui in eo periculo nullum prorſus doloris ſignum dedit, nec confeſsionem petijt, poſsit Sacramentaliter abſolvi virtute aliarum actionum antecedentium, quæ confeſsionis nomine venire poſsint? Vt ſi, v.g. Chriſtiano modo vixerit, Sacramenta frequentaverit, & fidelis, ac pius habitus fuerit? Negant abſolutè Vazquez *ſuprà*, Diana *3.part.tract.3.reſol.8.* vbi citat Layman, Malderum, Turrianum, & alios, quos iterum ſequitur *part.9.tract.6.reſol.20.* quibus acceſsit Lugo *vbi ſuprà*, cum Suarez, Coninch, & Reginaldo, addens, nullum ex Doctoribus Societatis, qui ſua ſcripta prælo mandauerit, oppoſitum docuiſſe, niſi fortè paulò antea præceſſerit doloris ſignum, ſeu confeſsionis petitio, vt ſi pœnitens, v.g. dixerit, ſe ex tunc abſolutionem petere pro mortis articulo, ſi in illo poſteà verſetur, & ita ſentit ipſe Lugo *num.40.* cui alij conſentiunt.

§. I.

Sententia magis pia ab authoritate comprobatur.

4 NIhilominus moribundum, de quo ſuprà, qui nec confeſsionem petijt, nec doloris, ſeu contritionis vlla ſigna dedit, poſſe Sacramentaliter abſolvi, virtute actionum antecedentium, quas prædiximus, videtur ſententia expreſſa S. Antonini, prout refertur in Sacerdotali Romano antiquo, *tract. de Sacram. Pœnitent. cap. 26.* vbi hæc ex illo habentur verba: * Talis infirmus, qui amiſit loquelam, vel vſum rationis, ſi benè viuebat, vt bonus, & fidelis, & frequentabat confeſsionem, & communionem, quamvis non petierit Sacramenta, qui ex inſperato talia acciderunt, debet præſupponi contritus, & faciente aliquo confeſsionem generalem pro eo, ſicut ſit in populo, Sacerdos faciat abſolutionem ab omni ſententia, & peccato. * Hæc ibi. Et hanc opinionem approbauit Gregorius XV. cum eſſet Archiepiſcopus Bononienſis *in Morali Confeſ. cap.1. de forma Sacram. Pœnit. num.16. fol. 215.* Sic enim inquit. * Licèt abſolvere moribundum, etiamſi nullum pœnitentiæ ſignum det in preſentia confeſſarij; ſi tamen aliquis teſtetur, eum oſtendiſſe confitendi deſiderium. Ita docet Rituale Pauli V. imò addit Sacerdotale Romanum, *pag. 624.* ex doctrina D. Antonini, poſſe etiam abſolvi moribundum aſſuetum frequentare confeſsionem, quamuis repentino caſu oppreſſus Sacramentum non petierit. Neque ſolum poteſt confeſſarius in his duobus caſibus abſolvere, ſed etiam debet, quia contingere poteſt, moribundum eſſe tantum attritum, vndè damnetur, niſi abſolvatur. * Sic ibi.

5 Ideò hæc ſententia eſt hodie ferè communis inter Theologos, quorum ſyllabum, eorum verbis fideliter excerptis, viſum eſt itidem, ne in re tanti momenti aliquis deficiat, ob oculos ponere. Eam tenet Moſſeſſius *in Summ. tom.1. tract.7. cap.5. num.48.* vbi ſic ait: * Hanc opinionem, vt mihi retulit noſter D. Gabriel Lotterius, vir magnæ eruditionis, Romæ ſequuti fuerunt ipſe, & Franciſcus Suarez, & P. Salmeronus Societatis Ieſu, & P. Luppus Capuccius; & audiui etiam, quod dum caſu cadebat Romæ quidam, ex fabrica S. Petri, & reperiebatur ibi Clemens VIII. Pontifex Maximus, vir ſapientiſsimus, & vidiſſet illum cadentem, quod dederit ei abſolutionem, dicens: Si es capax abſolutionis, abſolvo te à peccatis. * Et *infrà num.49.* * Non eſt ratio convincens, cur id fieri non poſsit ſub conditione, quando hic talis ſignum non dedit, & aliàs deuotus erat ad Sacramenta, &c. Itaque prodeſſe, non autem nocere poteſt, nec fit iniuria Sacramento, & eſt opinio ſatis pia. * Sic ille.

6 Homobonus in examine Eccleſiæ *part.1. tract.7 cap.18. quæſt. 84.* * Prudenter aget Parochus, ſi fauorabiliori illi opinioni adhæreat, quæ ſentit abſolutionis beneficium moribundo impendi poſſe, etiamſi nullum

con-

confeſſus ſit peccatum, nec confeſſarium petierit, nec indicia exhibuerit, ex quibus actus contritionis, vel attritionis argui poſſit; modo talis in mortis articulo conſtitutus Chriſtiano more viuere ſoleret, & bonus, ac fidelis homo æſtimaretur. Quod quidem placitum in praxi referunt amplexum fuiſſe Clementem VIII. Quæ ſententia, illa ſanè ratione confirmatur, quod in neceſſarijs ad ſalutem tutior pars eſt amplectenda, & certiori periculo occurrendum eſt. Et irreuerentiæ Sacramenti, vel ſacrilegij periculum, tum conditione oppoſita, tum auctoritate Doctorum hanc opinionem tuentium, ceſſare dicitur.*

7 Antonius de Litteratis in Sum. edita Romæ cum approbatione Mag. ſacri Palacij, anno 1611. *part. 1. de Confeſſ. cap. 35. nu. 7.* * Reſpondeo, quòd ſi infirmus loquelam amiſerit, vel ſi in frenæſim conuerſus fuerit, Sacerdos debet conſiderare, an talis infirmus benè fidelis, vt bonus Chriſtianus viuebat, & ſingulis annis confitebatur, & ſe communicabat, & huiuſmodi, licèt Sacramentum non petierit, quia talia ex inſperato accidunt, &c. Talis præſupponitur contritus: ideò Sacerdos abſoluat eum ab omnibus cenſuris, caſibus, & peccatis.*

8 Barthelomeus à Sancto Fauſto *in Theolog. Moral. lib. 4. quæſt. 204.* * Quia ſi poteſt, inquit, dari abſolutiò ſub conditione, quando dubitatur, an pœnitens habeat vſum rationis; vel an ſint peccata, nulla eſt ratio conuincens, cur id fieri non poſsit ſimiliter ſub conditione, quando talis hic nullum ſignum dedit contritionis, & aliàs deuotus erat, & frequentabat confeſsionem, & communionem. Nam poteſt eſſe, prout in dubio præſumitur, vt quis ſit memor ſalutis æternæ, & quod interius habeat aliquam efficacem attritionem, qua rectè diſpoſitus ſit, recipere Sacramentalem abſolutionem, & de attrito fiat contritus. Præſertim, quia nulla fit iniuria huic Sacramento, quando ſub conditione impertitur abſolutio, vndè ſi nō reperiatur diſpoſitus, abſolutio habetur pro non data, & ſic prodeſſe, non autem nocere poteſt.*

9 Victorianus Præmoli *in Memoriali Clericorum part. 4. cap. 1. num. 14.* * Licèt abſoluere moribundum, etiam ſi nullum pœnitentiæ ſignum dederit in præſentia confeſſarij, ſi tamen aliquis teſtetur, eum oſtendiſſe cōfitendi deſiderium. Ita docet Rituale Pauli V. & etiam ſuprà diximus. Imò addit Sacerdotale ex doctrina D. Antonini, poſſe etiam abſolui moribundum aſſuetum frequentare confeſsionem, quamuis repentino caſu oppreſſus Sacramentum non petierit. Neque ſolùm poteſt confeſſarius in his duobus caſibus abſoluere; ſed etiam debet: quia contingere poteſt, moribundum eſſe tantum attritum, vndè damnetur, niſi abſoluatur, vt de prioti caſu dicit Suarez.* Sic ille.

10 Pellizarius *in Man. Regul. tom. 1. tr. 5. cap. 3. ſect. 1. num. 60.* * Cuius, inquit, opinionem puto defendi poſſe ob doctrinam tradendam, nimirum poſſe abſolui illum, qui ſenſibus omninò deſtituitur, & nullo pacto petit confeſsionem, ſi conſtet illum fuiſſe ſolitum viuere more Chriſtiano.* Et *tom. 2. tract. 8. cap. 3. ſect. 2. num. 114.* * Reſpondeo, videri non omninò improbabile, quod abſolui poſsit ſaltem ſub conditione. Moueor, tùm ex principio extrinſeco, nempè ex authoritate plurium Doctorum opinionem hanc ſuſtinentium; qui ſunt Molſeſius, Homobonus, Litteratus, &c. Suarez, qui ex authoritate grauium virorum talem doctrinam priuatim tradidit; Baldellus, & Naldus, à me per litteras conſulti; alijque docti recentiores, à quibus non omninò videtur diſſentire S. Auguſtinus.* Et *num. 166. in fine.* * Ergo ex charitate tenemur eam ſequi: tantum abeſt, vt non poſsimus eam practicè ſequi.*

11 Reuer. P. Leander à Sacram. *tom. 1. de Pœnit. tract. 5. diſp. 5. quæſt. 46.* * An confeſſarius poſsit abſoluere ſub cōditione moribundum ſenſibus deſtitutum, qui nec confeſsionem petijt, nec ſignum pœnitentiæ dedit? Mihi, in hoc difficillimo puncto, ſic reſpondendum videtur. Quod, ſcilicèt, quamuis prima ſententia negans ſpeculatiuè ſit longè verior, longèque probabilior ſecunda: hæc tamen, quia non caret probabilitate (vt ipſemet Diana merito fatetur) in praxi obſeruari debeat, & practicari (quod ego Romæ in occurrenti caſu ſemel, & iterum feci, nec pœnituit) vt ex ſtatim dicendis conſtabit.*

12 R. P. Fr. Chriſtophorus Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 13. dub. 18. & 19.* tradit: * Non ſolùm poſſe, ſed teneri abſoluere ſub conditione, quia vixiſſe more, & modo Catholico ſufficit pro ſigno ſenſibili doloris, in articulo mortis requiſito de peccatis, ſicut ſufficit, vt prudenter iudicet, prædictum moribundum hic, & nunc habere intentionem, ſeu voluntatem requiſitam ad validam, & fructuoſam receptionem aliorum Sacramentorum, ſcilicèt, Euchariſtiæ, & Extremævnctionis.*

13 Illuſtriſ. ac Reu. P. M. Acatius de Velaſco *tom. 1. reſol. Moral. verb. Abſolutio, reſ. 12. num. 4.* * La tengo por probable, por la autoridad de los Doctores tan graues, que la tienen.* Et infrà. * En particular, ſi el moribundo es hombre bueno, del qual ſe puede prometer, que todos los dias haria acto de cont-

contricion, y dar ia alguna ſeñ al de dolor. * Et *tom. 2. verb. Sacram. reſol* 403. *num. 7.* * Muy probable es, que à vn hombre que ſe eſtà muriendo, ſin poder, ni aver dado materia alguna por camino alguno, el Confeſſor le debe abſolver con condicion. Et latius M. Zanardus *in Director. 1. part. 2. de Pœnit. ſ.* 9. dicens: * Poſſe abſolvi, ſi non erat in mortali noto. *

14 Antoninus Diana 3. *part. tract. 3. reſolur. 8.* * Vndè ego, ſaltem ex principio extrinſeco, puto hanc ſententiam probabilem eſſe, & ita illam tenent aliqui Patres Societatis Ieſu, & noſtræ Religionis, & dici poteſt, quod in hoc caſu adeſt aliquo modo materia; quæ per teſtificationem, & famam probitatis dicti moribundi, efficitur præſens.*

15 Doctiſsimus Epiſcopus Ioannes Caramuel *in Theol. Fundam. 1. part. fundam. 6. num.* 195. *fol. mihi* 92. teſtatur, hanc opinionem, tanquam probabilem approbatam eſſe ab Vniuerſitate Vienenſi, in Theſibus, quibus præfuit R. P. Tur Kovich Societatis Ieſu. Et ipſe, vbi ſuprà, & *num.* 1311. *fol.* 660. mordicus illam defendit, plures pro ea Doctores referens, tum ex Societate, tum ex Franciſcanis, & *in 3. edit. fol.* 533. *vſque ad* 541. (vbi de hac quæſtione) ait; pro hac parte ſtetiſſe Stephanum Eauni, & Carolum Muſart Societatis Ieſu, & alios, qui in voce id docuerunt in Vniuerſitate Vienenſi. Quibus adde Ianſenium apud Leſsium *in 3. part. quæſt. 9. art. 2. dub. 2. num.* 20. Laurentium Longium *in Tabulis Sacrament. Tab. 2. cap.* 24. *num.* 8. Theophilum Raynaudum *de Martyrio, part. 2. cap. 3. num. 7.* Baſſæum, *verb. Abſolutio, num. 13. in 3. editione*, Philippum Seruium *in annunt. fidel. part. 3. cap.* 1. Fauet Auerſa *de Pœnit. quæſt. 10. ſect.* 8. & inclinat Machado *tom. 1. lib. 2. part. 4 docum. 5. num.* 4. & plures infrà citandi. Et cum Viualdo, Carolo de Baucio, Sancto Fauſto, & alijs tenet Barboſ. *in Collect. ad Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. num. 2.* dicens: * Si pœnitens nullum peccatum confiteatur, nec petijt confeſsionem, nec ſigna, vel nutus contritionis exhibuit, & ſit vir bonus, & deuotus ad Sacramenta, poterit ſub conditione abſolvi, in hunc modum: Si tu es capax abſolutionis, ego te abſolvo à peccatis tuis. * Et in Belgio hanc opinionem practicari in bello à multis confeſſarijs, teſtatur ſe audiuiſſe Cardin. de Lugo *tom. de Pœnit disp. 17. ſect. 3. numer.* 33. Quibus facit fundamentum, quo pro Euchariſtia freneticis, & amentibus conferenda vtitur M. Texeda *tom. 1. tract. 2. cont. 18. dub. 5. num.* 47. Denique hanc ſententiam probabilem putant plures, quos citatos ſequitur F. Franciſcus à Ieſu Maria *tom. 1. Curſ. Theolog. Mor. tra. 6. cap 8. punct. 6. num.* 148. *fol. 450. & ſeq.* Apud quem *num.* 148. pro eadem militat Gabriel à S Vicentio *de Sacram. Pœnit. diſp. 7. quæſt.* 2 & hanc ſententiã; * ſic explicatam (inquit Fr. Franciſc. à Ieſu Maria *punct. 6. in fine*) probabilem eſſe ſentimus, & ſic ad praxim deducendam: cùm nulla fiat iniuria Sacramento, impendendo in eo caſu abſolutionem ſub conditione, & ex praxi poſsit ſalus æterna pendere moribundi. * Sic doctus Carmelitanus Excalc. Quos ſequitur Doctor Garſi *cent. 1 cap. 4. & cap. 57. num.* 10 vbi ait: * Probabile eſt poſſe fauere, atque adeò ex charitate tenetur fauere. * Et *cent. 2. cap. 87. num.* 19. ait. * Eſſe opinionem ſatis probabilem.*

16 Propter hæc Tamburinus *in Methodo exped. conf. ſ. edito Romæ, anno* 1647. *lib. 2. cap. 10. ſ. 1. n.* 11. *Nonnulli, inquit, Doctores putant, eiuſmodi moribundum ſatis, ſuperque petere confeſsionem, per mores Chriſtianos tota vita ſenſibiliter peractos. Itaque ideò putant abſolvi poſſe, ſaltem ſub conditione: ſi es capax abſolutionis. Idcirco in praxi cenſeo, poſſe abſolvi ſub conditione dicta: imò, propter tam vrgentem inſtantis mortis neceſsitatem, etiã debere. Ratio eſt, quia propter conditionem cauetur iniuria Sacramenti, & ex alia parte, conſulitur, quãtum fieri poteſt, ſaluti moribundi: quia in tali articulo præſumi ſaltẽ attritus poteſt. Quid ſi fortè ita, actualiter peccando, ſubito deſtituatur ſenſibus, vt non poſsit humanitus loquendo atteri? Reſpondeo, tunc non eſſe præſumendum attritum, atque adeò, nec abſolvendum docent communiter. Sed ego ſub prædicta conditione vix illum regulariter ſine abſolutione dimitterem: quia rariſsimè euenit, vt tam cito ſenſibus quis, dum actu peccat, deſtituatur, vt vicinus morti non velit ſuæ ſaluti conſulere per aliquam attritionem.* Sic ille.

17 Addunt alij prædictam ſententiam pro quolibet peccatore Catholico ſuſtinendam eſſe. Ioannes Pontius *in curſu Theolog. deciſ.* 46. *concl. 4.* * Quamuis etiam poſsit conijci, ex anteacta vita; quod ſi habuerit tẽpus, habuerit etiam internam diſpoſitionem, tamen illa coniectura non ſufficit, niſi ad abſolutionem conditionatam, qualis ſi poſsit dari ipſi, poſſet etiam ei, qui antea ſceleratè viueret; quia tales ſolent dolere de peccatis, & petere confeſsionem, quando ſunt in periculo vitæ: de quibus, nõ eodem modo, quantum ad hoc diſcurrendum eſſe, ſentiunt Doctores, qui oppoſitum concluſionis tenent. Quantum ad me attinet, non video, cur non poſsit dari vtriſque ſub conditione, cum nil mali ſit in conferenda tali abſolutione, & non ſit euidens, nec certum de fide; quod non poſsit prodeſſe.* Sic ille, qui ad argumenta in contrarium reſpondet,

ſis, in Itinerario pro Indorum Parochis, *lib. 3. tract. vnico, ſeſſ. 2. fol.* 280 vbi ſic: * Digo, que es opinion muy probable, que en caſo, que vno aya caìdo de vna torre, y del golpe quedò tan aturdido, y molido, que no pudo dar ſeñal de dolor alguno, ni aun de pedir eſte Sacramento, ſe debe abſolver *ſub conditione*, diziendo: *Si capax es, ego te abſolvo.* Et Mag. Acarius de Velaſco *tom. 2. verb. Sacrament. reſolut.* 403. *num.* 7. vbi poſt verba *ſuprà num.* 17. fideliter excerpta, ſubnectit. * Luego conſtando, como conſta, que la tal abſolucion (nempè, ſub conditione) no puede ſer mala por camino alguno, y que puede ſervir al enfermo de vn tan gran bien eſpiritual, qualquier Confeſſor puede, y debe abſolverle en la dicha forma. * Sic ille vniuerſaliter pro omni Catholico moribundo diſcurrit. Quibus addendi aſſerentes, agoniam Catholici eſſe probabile ſignum, tum contritionis, tum voluntatis confitendi; nam ita frequenter contingit inter Catholicos, vt ait Verricelli *tom.* 1. *tract.* 6. *quæſt. vnic. à num.* 12. Et videtur de mente D. Auguſtini *tom.* 6. *lib.* 1. *de Adulterinis coniugijs, cap.* 28. vbi ait: * Adulterum, in adulterino coniugio, mortis periculo præoccupatum, quamuis nulla poſſet dare ſuæ voluntatis ſigna, tamen baptizandum eſſe, ſi cathecumenus erat (attende) & ſi baptizatus, reconciliandum: talis enim tum ſic intrinſecè pœnitens credendus eſt. * Et *cap.* 26. prædixerat: * Si voluntas eius incerta eſt, multo ſatius eſt nolenti dare, quam volenti negare. * Hæc Auguſtinus. Propter quæ P. Dicaſtillo *de Pœnitent. diſp.* 9. *dub.* 9. *num.* 854. non dubitauit dicere. * Hęc ſententia videtur pro ſe habere Auguſtinum. * Et expreſsè, illam docuiſſe Auguſtinum, dicit Verricelli *ſuprà num.* 14. & 74. Et conſentit Terillus *de probabilitate, fol.* 539. & Doctor Garſi *cent.* 1. *cap.* 4. *num.* 16. dicens: * Et vere Auguſtinus *lib.* 2. *de Adulterinis coniugijs, cap.* 28. ſatis fauet huic ſententiæ, vt contra Coninch licèt Petrus Aingo *in reſol. caſ. tempore mortis occurentium tract.* 5. *reſolut.* 31. *

27 Hæc opinio, quoad Catholicum, qui Chriſtiano modo vixerit, ob auctoritatem ſaltem extrinſecam tot, tantorumque Doctorum improbabilis mihi non eſt, licèt pietate magis, quam ratione, ſuaderi poſſit. Verum cum hoc Sacramentum in animarum fauorem inſtitutum ſit, ea nobis opinio eligenda eſt, non quæ Sacramento, ſed quæ pœnitenti magis faueat. Sacramentum enim, inquit Ioannes Sanchez *in Select. diſp.* 44. *num.* 35. * Iuri ſuo cedit, & (vt ita dicam) periculo irritationis exponi non ægrè fert, eo quod ſalus ſpiritualis proximi magis tuta relinquitur. * Cui facit Baronius in opere contra Caramuel 1. *part. diſp.* 1. *ſect.* 4 *art.* 1. §. 1. *fol.* 39. ibi: * Cùm enim Sacramenta inſtituta ſint ad ſalutem animarum, nil mali eſt, ſi aliquod periculum irriti Sacramenti incurras, ne damnetur anima, in cuius gratiam à Deo eſt inſtitutum. * Omitto periculo irritationis non exponi, ſi abſolutio ſub conditione impendatur, vt ibidem docet Ioannes Sànchez, & tenet Suarez *diſput.* 23. *ſect.* 1. *in fine.* Quibus conſeiunt plures ex ſuprà citatis. Ergo cum adminiſtratio Sacramenti in noſtro caſu, non poſſit ei obeſſe, & poſſit prodeſſe infirmo, ſi hæc opinio fortè ſi vera, ideò illam, quam ex charitate iudico, debere omnes confeſſarios amplexari (vt ferè omnes Doctores citati exprimunt) aliquibus fundamentis ſtabilire, & explicare, Deo gratum facturum iudicaui.

§. II.

Sententia magis pia triplici ratione ſtabilitur.

28 Igitur moribundum, qui nec confeſſionem petijt, nec vlla contritionis ſigna dedit, abſolvi poſſe, ſi Chriſtiano modo vixerit, ſuadetur. Primò, quia voluntas confitendi peccatum manifeſtata confeſſario per ſignum aliquod exterius, eſt ſufficiens ad abſolutionem, ſaltem ſub conditione, vt docent communiter Doctores: quod procedit, etiamſi poſt multos dies abſolutio ſit impertienda, vt conſtat ex Henriquez *de Pœnitent. lib.* 1. *cap.* 10. & 11. *num.* 6. & ex Hurtado Complut. *de Sacram. in genere diſp.* 1. *diffic.* 11. Sed fidelem Chriſtiano modo vixiſſe, & Sacramenta frequentaſſe, eſt ſignum exterius, per quod manifeſtatur confeſſario voluntas confitendi futura in articulo mortis: ergo licèt pro tunc non petierit abſolutionem, nec ſignum aliquod doloris in eo periculo edere potuerit, datur materia ſufficiens ad abſolutionem. Probo conſequentiam: moraliter certum eſt, prædictum moribundum in eo vitæ diſcrimine conſtitutum habere voluntatem confitendi, & hæc ſufficienter manifeſtatur, & fit ſenſibilis per ſuprà dicta ſigna antecedentia: omnes enim per illam venimus in notitiam, quod ſi poſſet, pro eo articulo abſolutionem peteret: ergo.

29 Confirmatur: dolor de peccatis ſufficienter fit ſenſibilis ad abſolutionem per confeſſionem illum præcedentem, vt tradit Lugo *di p.* 14 *ſect* 2. cum Henriquez, Fagundez, Nauarr. & alijs: ergo voluntas confitendi in articulo mortis ſufficienter redditur ſenſibilis per ſigna illam antecedentia. Vrgetur: ſicut dolor conſtituitur in eſſe materiæ

Sacramenti per confeſsionem: ita voluntas confitendi conſtituitur in eſſe confeſsionis, per ſignum illam manifeſtans, ſed confeſsio antecedens dolorem poteſt illum conſtituere in eſſe materiæ Sacramenti: ergo ſignum antecedens voluntatem confitendi poteſt illam conſtituere in eſſe confeſsionis: æquè enim certum moraliter eſt, eum, qui benè viuit, & Sacramenta frequentat, habiturum in mortis articulo voluntatem confitendi, ac eſt certum, eum, qui ſua peccata confitetur, habere, vel habiturum ante abſolutionem dolorem de peccatis: ergo dum confeſſario per ſe, vel per aliorum teſtimonium, conſtiterit, de anteacta vita pœnitentis, non ſolùm poterit, ſed tenebitur illum abſolvere, quia in omni rigore verum eſt, deſiderium confitendi, per ſe, vel per alios oſtendiſſe: quod ſufficere ad abſolutionem impertiendam habemus ex Paulo V. in Rituali Romano.

30 Dices: ergo ſaltem, ſi infirmus non ſolùm vocem, ſed & ſenſum amiſerit, non poterit abſolvi, quia in tali caſu non datur in eo voluntas confitendi, cùm rationis compos non ſit. Reſpondeo primò: ex priuatione vſus ſenſuum externorum, non deduci euidenter vſum rationis ita defeciſſe, vt non potuerit habere dolorem, ac proindè in caſu dubij, debere abſolvi ſub conditione. Reſpondeo ſecundò: licèt conſtaret, repentè amiſiſſe vſum rationis, abſolvi etiam poſſe, non ratione voluntatis, quam tunc habeat, cùm ſupponamus non habere, ſed ratione alterius voluntatis præteritæ. Explico ſimul, & confirmo: Ipſe rectè viuendi modus, & Sacramentorum frequentatio, vtpotè orta ex deſiderio placendi Deo, & obtinendi beatitudinem, non ſolùm ſufficienter ſignificat, pœnitentem habiturum confitendi voluntatem in mortis articulo, ſi ſui compos fuerit, ſed ex nunc deſiderare confeſsionem pro eo articulo, & abſolutionem Sacramentalem pro eo petere, eo modo, quo poteſt, iuxtà infrà dicenda. Hoc enim deſiderium confeſsionis implicitè continetur in voluntate illa præterita rectè viuendi, & frequentandi Sacramenta ad conſequendam beatitudinem: quæ quidem voluntas per hæc bona opera ſufficienter ſignificatur: ergo ſi de tali voluntate implicita, & præterita confeſſario conſtiterit, poterit, & tenebitur infirmum abſolvere, quia ad abſolutionem nil aliud exigit Concilium Arauſicanum primum, *cap.* 11. ibi: *Subitò obmuteſcens pænitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonium, verbis aliorum, habeat.*

31 Quod autem voluntas hęc, & deſiderium confeſsionis exterius manifeſtata, multò tempore anteceſſerint articulum mortis, non obſtat ad abſolutionem, nam vt ſupra diximus ex Henriquez, & Hurtado, & latius *diſput. præcedenti, quæſt.* 10. abſolutio poteſt conferri, quamuis multis antea diebus præceſſerit confeſsio, dummodo non conſtet, pœnitentem voluntatem retractaſſe per culpam mortalem. Imò addo; in caſu præſenti, licèt id conſtaret, abſolvendum ſub conditione: nam cum aliundè certum non ſit, moribundum adeò ſubitò vſum rationis amiſiſſe, vt ſpatium ad voluntatem confitendi & attritionem de peccatis concipiendam non habuerit, poſſet confeſſarius in eius fauorem prudenter iudicare; ac proindè virtute prædictæ voluntatis præſumptæ, & per anteactam vitam ſufficienter ſignificatæ illum abſolvere ſub conditione. Quia fortè ſic collata ſalvabitur, qui ſecus in æternum peribit. Et ita ſentit Caramuel *tom.4. Theolog. fundam. in aditione* Lugdun. *anno* 1675. *dialexi de non certitudine art.* 4. *num.* 420. *in fine.*

32 Suadetur ſecundò: quia eadem confeſsio Sacramentalis eorumdem peccatorum, ſi ex intentione pœnitentis ad plures Sacerdotes dirigatur, ſufficiens eſt ad plures abſolutiones à pluribus obtinendas, ad nouumque, & diſtinctum Sacramentum, cum nouo gratiæ augmento, conficiendum, vt benè tradit Lugo *ſuprà diſp.* 13. *ſect.* 7. *num.* 164. Quia confeſsio iterabilis eſt; & licèt prædicta materialiter, & phyſicè videatur vna, moraliter tamen, & virtualiter eſt multiplex, quia æquiualet: *Confiteor tibi; Petre, & confiteor tibi, Paule*; ſicut forma hæc: *Ego vos abſolvo*: æquivalet, *abſolvo te; & abſolvo te.* Igitur ſi ab vno Sacerdote fuiſſet pœnitens abſolutus, poſſet poſteà virtute eiuſdem confeſsionis abſolvi ab alio, qui de confeſsione præterita notitiam haberet. Ergo occurrente mortis periculo non ſolùm poſſet hic Sacerdos, ſed deberet illum abſolvere.

33 Præfatus diſcurſus, admiſſo antecedente, videtur legitimus. Iam verò, quod nullus ſit pœnitens, qui vni Sacerdoti confiteatur, qui ex ſua intentione ſaltem implicita non dirigat confeſsionem ad alios Sacerdotes, vt eius virtute poſsit, pro articulo mortis, à quolibet abſolvi, ſi aliam efficere, & alia doloris ſigna edere non potuerit, videtur probabiliſsimum: nemò enim eſt, qui ad vnum confeſſarium accedens, rogatus non reſponderet, ſe velle, & deſiderare iterum à quolibet Sacerdote in articulo mortis, virtute illius confeſsionis abſolvi: ergo quilibet pœnitens, quando confitetur explicitè vni Sacerdoti, confitetur implicitè, & in genere cuilibet alteri advenienti

in

in articulo mortis, qui per ſe, vel per alios de eiuſmodi confeſsione notitiam habeat, quæ quidem moraliter perſeuerat, dum in memoria confeſſarij, vel alterius interpretis vicem gerentis conſervatur. Ergo virtute iſtius confeſsionis abſolvi poterit.

34 Et procedit iuxta ſuperius dicta, licèt conſtaret, pœnitentem in novum mortale poſt illam confeſsionem incidiſſe, dummodo Sacramenta frequentauerit, eamque conſcientiam habuerit, vt reddat ſufficienter ſenſibilem dolorem concipiendum de peccatis, poſt talem confeſsionem, commiſſis. His enim concurrentibus, nil deſiderati videtur ad abſolutionem ſub conditione, cum verè, licèt multò anteà præceſſerit confeſsio, interveniat moralis præſentia confeſsionis huic Sacerdoti facta, modo, quo explicui, & per illam, vt coniunctam cum frequentia Sacramentorum, & conſcientiæ cura, fiat ſufficienter ſenſibile, pœnitentem ante mortem habiturum dolorem de peccatis, ſi fortè aliquod poſt confeſsionem contraxerit. Vbi autem intervenit peccati, ſaltem in genere, confeſsio, ſufficiens datur materia abſolutionis validæ, & fructuoſæ, vt ſuprà docuimus.

35 Suadetur tertiò, quia ad minus hæc fundamenta dubium generant, an eiuſmodi infirmus ſit capax abſolutionis, quia dubium ſaltem eſt, an ſit materia ſufficiens voluntas illa confitendi, quæ datur in articulo mortis per anteactam vitam ſignificata, vel an poſsit in eo articulo abſolvi virtute confeſsionis prius factæ, vel virtute præteritæ voluntatis obtinendi abſolutionem pro eo articulo. Sed in dubio de capacitate ſubiecti ad abſolutionem, & in dubio de materia ſufficienti, impertienda eſt ſub conditione, vt ex Layman, Sanchez, Diana, & alijs diximus quæſtione præcedenti, & ex communi Doctorum probat latè Lugo *diſput. 8. de Sacramentis in genere, ſect. 9.* Ergo in caſu, quo moribundus, nec confeſsionem petierit, nec vllum doloris ſignum dederit, abſolvi poterit ſub conditione. Et Sacerdos ex charitate grauiter ligatus erit, ſi concurrant, quæ in ſuperioribus ſuppoſuimus. Melius etenim eſt ſubvenire proximo cum Sacramento dubio, quàm ſine vllo Sacramento relinquere: & vt ex communi Doctorum tradit Leander *ſuprà quæſt. 47. & diximus ſuprà quæſt. 3. num. 4.* Sacerdos, non ſolum poteſt, ſed debet abſolvere moribundum in caſibus, in quibus ex opinione probabili aliorum poteſt, quamuis ipſe contrariam ſequatur, poteſt enim alienæ adhærere, & ideò tenetur, ſuam deponere, ne æternæ damnationis periculo proximum exponat. Sic firmiter ſentio, & ſentirent omnes, ſi memores fuiſſent dicti Hugonis de Sancto Ricardo *in cap. 25. Matt. ſi erramus, inquit, non ne melius eſt propter miſericordiam dare rationem; quam propter crudelitatem deficere pœnitentem?*

§. III.

Obiectionibus communis ſententiæ fit ſatis.

36 OBijcies primò cum Eminentiſs. Cardenali de Lugo: Accuſatio de peccato debet eſſe poſt commiſſum peccatum: ergo voluntas nunc habita accuſandi ſe de peccato poſteà committendo, non eſt ſufficiens, vt virtute illius in mortis articulo abſolvatur. Concedo totum, ſed nihil contra me. Ego enim tantùm aſſero, abſolvi poſſe, vel virtute voluntatis confitendi; quam habet in articulo mortis ſufficienter iam ſignificatam, & ſenſibilem factam per anteactam vitam Chriſtiano modo, & cum Sacramentorum frequentia: vel virtute confeſsionis de alijs peccatis commiſsis, vtpotè quæ vni Sacerdoti explicitè, & in particulari, alijs verò implicitè, & in genere facta fuit, vt in mortis articulo poſſet à quolibet, virtute illius, impendi abſolutio: ſiuè prædicta confeſsio ſit expreſſa (vt dixi) ſiuè implicita in recto viuendi modo, & frequentia Sacramentorum imbibita; quæ quidem ex nunc eſt petitio quædam abſolutionis à peccatis vſque modo contractis, & ſignificat dolorem de alijs, ſi fortè committantur, concipiendum: neque enim, vt ab omnibus abſolvatur, in caſu neceſsitatis opus eſt, de omnibus præceſſerit accuſatio.

37 Obijcies ſecundò, Decreta Pontificum, & Conciliorum agentia de abſolutione moribundi, ſemper addunt, *ſi voluntatis præteritæ teſtimonium aliorum verbis habeat, vel ſi deſiderium confitendi per ſe, vel per alios oſtenderit.* Ergo non ſufficit Chriſtiano modo vixiſſe, & Sacramenta frequentaſſe. Reſpondeo, negando conſequentiam: quia, vt conſtat ex dictis, in toto rigore hæc decreta in noſtro caſu verificantur; addunt tamen, & meritò prædictam limitationem; quia poſſunt eſſe aliqui homines, adeò prauis moribus imbuti, vt eorum vita, nec implicitè ſignificet, in articulo mortis habituros confeſsionis deſiderium, ſed potiùs de miſericordia Dei deſperaturos; qui proindè nec virtute voluntatis confitendi, per anteactam vitam ſignificatæ, nec virtute alterius confeſsionis, ſiuè explicitæ, ſiuè implicitæ poſſunt abſolvi, cum nil horum interveniat. Quapropter eorum opinio-

Digitized by Google

ni non acquieſco, qui contrarium vbi ſuprà docuerunt, & à principijs intrinſecis nullam cenſeo probabilitatem habere. Vel ſi mauis, reſponde, limitationem illam additam fuiſſe à Concilijs, quia poteſt contingere cõfeſſarium nullam de anteacta vita moribundi habere notitiam, nec eſſe teſtes, qui deponant: his autem deficientibus, nequit abſolutionem ei impertiri, quia nulla datur confeſsio. Et in omnium ſententia formam Sacramenti, etiam ſub conditione, proferre, vbi nec dubia materia reperitur, graue peccatum eſt. Aliàs equs, & mulus poſſent ſub conditione baptizari, vel abſolvi.

38 An verò à principijs extrinſecis ſufficiens probabilitas opinioni nuper relatæ inſit, ad abſolvendum quemcumque Catholicum in articulo mortis conſtitutum, quem talem eſſe confeſſario conſtiterit; difficilè ſatis eſt. Sed quia illa opinio in animarum fauorem cedit, & aliundè non eſt omni authoritate deſtituta, cenſeo confeſſarium, etſi parum probabili, poſſe illi adhærere, quia vt ait P. Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 36. num.* 8. quamuis opinio parum probabilis ſit, ratione periculi magni, quod ex oppoſita imminet, ſuſtineri poteſt. * Quod aliàs (inquit) non iudicaretur probabile, facit tale eſſe vrgens neceſsitas, & periculum, quod ex oppoſito ſequeretur, vt optimè docet Sotus *de ſecreto 3. memb. quæſt. 2 concluſ. 3.* * Quos ſequuntur Baldellus, Nauarrus, Suarez, Valentia, Reginaldus, & alij, quibus citatis ſubſcribit Thomas Hurtado *tom. 1. variar. reſol. tract. 3. cap. 3. reſol.* 13. & non parum fauet Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnitent. quæſt. 3. de qualitat. confeſ. dub. 2. num.* 31. dum ait. * Pro tam extrema neceſsitate ſufficit quævis probabilitas, vt non ſolum liceat, ſed teneamur animæ fauere. * Ergo & probabilitas aliqualis à principio extrinſeco ſufficiet. Cùm autem in præfata opinione deferenda grauiſsimum contineatur periculum relinquendi proximum omni remedio deſtitutum, & periculo æternæ damnationis expoſitum, qui fortè, abſolutione ſub conditione collata, ſaluabitur, credulitatis ſpeciem præ ſe ferret, pręfatam opinionem non amplexari, cùm abſque vllo peccato poſsimus. Cuius ratio à priori eſt, quia inter duo mala disiunctiuè neceſſaria, minus eſt eligendum, vt conſtant *ex cap. duo mala, & cap. Nerui diſt.* 13. Cùm igitur minus malum ſit periculum fruſtrationis Sacramenti, quàm æternæ ſalutis moribundi: quia illud Religioni, iſtud charitati opponitur, primum à fortiori eligendum. Et quidem caſu, quo vtrumque præceptum obſervari non poſsit, charitatis præferendum, cum Monteſino tradit Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp. 44. num.* 35. & certiſsimum apud omnes eſt. Omitto nulli periculo fruſtrandi Sacramentum ſe exponere, vt cum Suarez, Sanchez, & alijs ſuprà diximus: quia abſolutio impenditur ſub conditione, *ſi es capax*, qua non ſubſiſtente, non confertur: ergo nil fit contra Religionem. Inſuper ſuadetur noſtra concluſio: quia confeſſarius tenetur abſolvere pœnitentem pro ſe habentem opinionem, quæ apud Doctores probatę authoritatis probabilis habeatur, licèt ipſe à principijs intrinſecis falſam, & improbabilem cenſeat. Vt docent M. Sotus, M. Mercatus, M. Candidus, & alij, quos citaui *tract. 1. de opin. probabili, quæſt 4. num. 7.* Ergo potiori iure in caſu extremæ neceſsitatis.

§. IV.

Animaduerſio in Baronium.

39 Ex his reijciendus venit Vincentius Baronius, qui 2. *part. Manuduct. contra Amadæum. diſp. 2. ſect. 3. fol. 222.* confidenter aſſerit, nec moribundo, qui Chriſtiano modo vixerit, licere abſolutionem impendere, etiam ſub conditione: * niſi præter interpretatiuam voluntatem adſit ſignum præſentis conteſtatæ petitione confeſſarij, aut doloris ſenſu, gemitu, vel verbis expreſſè. * Sed non placet. Quia, vt conſtat ex ſuperius dictis, non ſolùm poteſt, ſed ex præcepto charitatis (quæ obligat ad remedium dubium, quando certum extremè indigenti applicari non poteſt) abſolvere tenetur. Quod inſuper argumento, vt aiunt, ad hominem, conuinco: quia, vt ipſe Baronius teſtatur 1. *part. Theolog. Moral. contra Caramuel, diſp. 1. ſect. 5. fol.* 79. * Nullum eſt certius falſi argumentum, quam à ſe ipſo diſſentire. * Quod autem ipſe ſecum non conveniat, probo ex his, quæ tradit infrà *diſp. 2. ſect. 2. fol. 171. & 172.* Vbi dubia materia, & forma Sacramenti vtendum eſſe, docet, quando certa deficit, nec aliud medium ſuppetit ad ſalutem morituri. * Dubijs (inquit) & incertis, omni dubitatione ſemota, vtendum eſt, quia certum eſt prudentiæ iudicium. * Et ita in terminis tradiderat *diſp. 1. ſect. 4. art. 5. §. 1. fol. 39.* cuius verba dedi *ſuprà num. 27.* Quæ iterum firmat, *fol.* 49. ibi: * Ex mente noſtra reſponſum eſt, adhibendum Sacramentum abſolutionis, licèt dubium, ratione periculi ſalutis, quod amouendum eſt, etiam cùm aliquo periculo irritum faciendum Sacramentum. * Quod tertio repetit *diſp. 2. ſect. 1. fol. 146.* dicens: * Charitatis, imò & iuſtitię Miniſtrum ex officio vrgent, vt puero, & adulto extremo periculo laborantibus ſuccurrat, etiam cum probabili opinione, aut

Digitized by Google

aut dubio, ne irritum ſit Sacramentum, quia tunc vrget regula ex duobus malis ingruentibus arcendum maius, & minus excipiendum.*

40 Idemque in ſimili conteſtatur 2.*par. Manud.diſp.1.ſect.1.fol.46.* Vbi, de materia Baptiſmi loquēs, ſic ait:* Nil improbabilius, ſeu magis dubium aqua roſacea, aut ex ſale expreſſa, in materiam Baptiſmi aſſumpta, & tamen iſtius materiæ improbabilis ſpeculatiue, vſus practicè probabilis eſt, atque omninò adhibēdus puero morituro, ſi deſit aqua elementaris.*Et infrà:*Cùm hoc Thomiſta (ſcilicet Gregorio Martinez) concedimus, licere opinionem nullius, aut minimæ probabilitatis ſpeculatiuè eligere, & vſurpare, dummodo practicè probabilis ſit, id eſt, ſtet pro lege, & ſubinde careat omni periculo peccari, hac ad minus excuſatione, quod neceſſaria ſit ad maius vitandum malum.* Ergò cùm opinio de licita abſolutione, ſub conditione, moribundi, ſtet pro lege charitatis, & ſubinde careat omni periculo peccari, cum neceſſaria ſit ad maius vitandum malum, eiuſque vſus æquè forſan neceſſarius ſit moribundo, ac opinionis de aqua roſacea ad baptiſmum pueri, aliter ſine illo deceſſuri: licèt materia ſpeculatiuè improbabilis ſit, vſus tamē eius practicè probabilis erit, atque adeò omninò adhibenda abſolutio, ſi deſit materia certa. Facit etiam ad hæc doctrina ipſius Vincentij Baronij ſuprà 1.*p. Manud. contra Caramuelem, diſp.1.ſect.2.art.2.§.1.* vbi ſic ſcribit:*Non probabilitates omninò profligamus, qui etiam dubia ad vſum reuocanda docemus, videlicet, cum duo diſparia mala imminent, nec grauius amoueri poteſt, niſi dubiæ, & minus probabili adhæreas ſententiæ, quæ tunc fit certiſsima.* Quod iterum tradit *ſect.5 fol.*350. dicens,* id eſſe tenendum ex certiſsima, & antiqua iuris regula.* Ergo cum duo in præſenti diſparia immineant mala, nempè aut periculum fruſtrationis Sacramenti, (vt aſſeris) aut damnationis æternæ: nec iſtud, quod grauius eſt, amoueri poſsit, niſi dubiæ, & minus probabili adhæreamus ſententiæ, certiſsima fit, in opinione Baronij, hæc ipſa opinio, quam minus probabilem abſolutè loquendo ſupponimus. Ergo in huius Doctoris principijs certiſſimum eſt, præfatæ opinionis vſum licitum eſſe.

41 Hunc ſi ſemel nobis cōcedat, de obligatione facilè conuincetur, vt docent communiter Theologi apud Dianam 3.*parr. tr. 3.reſol.9.*& apud Leandrum *tom.1. de Pœnitent.tract.5.diſp. 5.q.47.* Eſt enim legitima hæc conſequentia: *Poſſum abſque peccato extremè indigenti ſubvenire, ergo teneor.* Maximè cum abſque vllo meo incommodo poſſim. Quam vt lumine naturæ notam, loquēs de baptiſmo auſus non eſt Baronius ipſe diffiteri. Quia 2.*p.diſp.1.ſect.1.fol.46.* vt ſuprà animadverti, expreſsè aſſerit, *omnino adhibendum puero morituro* baptiſmum aqua roſacea, ſi deſit elementaris. Quod iam tradiderat 1.*p.diſp.2.ſect.2.fol.*172. Cuius rationem à priori dedit, quia * ſi auertenda ſint grauiora mala, dubijs, & incertis, omni dubitatione ſemota, vtendum eſt, quæ, niſi excuſet neceſsitas, ſacrilegio vix carerent.* Ergo in caſu vrgentiſsimæ neceſsitatis moribundi aliter abſque Sacramento in peccato mortali deceſſuri, confeſſarius contra charitatem grauiter delinquet, ſi abſque abſolutione relinquat, cùm grauiſſimorum authoritati innixus licitè poſsit illam impertiri. Ita cum Vazquez, Suarez, Lugo, Dicaſtillo, & alijs tradit Fr. Franciſcus à Ieſu Maria Carmelita Excalceatus *in curſu Theolog. part. 1.tract.6.cap.8.num.*138.* Quia cùm licitè (inquit) poſsit Sacerdos eum abſoluere, & hoc prodeſſe poſsit ægroto ad æternam ſalutem, tenetur ex charitate ſubvenire illi eo modo, quo poteſt, ne fortè habens attritionem ſolam damnetur, qui eum beneficio abſolutionis ſaluus fieret.* Sic ille. Cui cum communi Doctorum conſentit Doctor Garſi *in qq. Moral.cent.1.cap.4.num.3.* & *cap.57. num.10.* & *cent.2.cap.20.num.*21. Ergo opinione propria depoſita, cōtrariæ fauenti moribundo quicumque confeſſarius in praxi adhærere tenetur. Nec Baronium ipſum ſecus facturum credam, ni doctrinam tot locis traditam retractet.

42 Rogabis: An in præcedenti, & ſimilibus caſibus teneatur Sacerdos non aliter, quam ſub conditione, abſolutionem impendere? Conueniunt Doctores non teneri exterius exprimere conditionē. An debeat mente concipere? Dubium eſt. P. Vazquez *quæſt. 91.art.2.dub.1.num.*39. Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.44.num.*32. Lugo ſupra *numer.* 90.& Diana 3.*part.tract.3.reſol.* 10. exiſtimant, & meritò, non debere, ſed poſſe abſolutionem abſolutè impendere, quoties fuerit opinio probabilis de valore Sacramenti: ſi verò probabilis opinio non ſit, ſed Sacerdos dubitet de exiſtentia materiæ, ſeu de capacitate ſubiecti, inquiunt Lugo, Sanchez, & Diana debere abſolutionem impertiri ſub conditione mente ſaltem concepta, quia in tali caſu non poteſt formare iudicium dictās abſolutionem validè conferri. Et ita in caſu præſenti tenendum, tradit Leander *diſp. 5.q. 48.* dicens, abſolutionem debere ſub conditione impendi, quoties opinio non eſt, quod poſsit abſolutè dari, ſed tantum quod poſſit dari ſub conditione. Verum ego de lethali non damnarem non concipientem expreſsè con-

Digitized by Google

conditionem; quia certum eſt, vt ſupponit Lugo ſuprà, ſemper adeſſe conditionem implicitam, cum nemo intendat dare abſolutionem impoſsibilem, ſed illam, quam poteſt; ac proinde in caſu dubij de valore abſolutionis non videtur gravis irreuerentia nō exprimere in mente conditionem, quia Sacramentum non exponitur periculo fruſtrationis ratione conditionis implicitæ. Propterea fortaſſe Doctores docentes, in caſu dubij debere abſolutionem impendi ſub conditione expreſſa, non determinant quantitatem culpæ, ſicut neque nos ſuprà.

QVÆSTIO V.

Vtrùm moribundus, de cuius petitione confeſſionis, teſtis deponat, poſsit, etiam in abſentia, ſub conditione abſolui, ſi prudenter timeatur, aliter ſine vllo Sacramento deceſſurus?

1 QVæſtionem hanc in mediū produco, non animo diſputandi pro vſu licito Sacramenti Pœnitentiæ inter abſentes, ſed magis ſolidandi doctrinā ab vniuerſa Eccleſia receptam, poſt decretum Clementis VIII. editum die 19. Iulij, anno 1602. Vbi propoſitionem hanc: *Licere per litteras, vel internuncium, confeſſario abſenti Sacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere*; damnauit tanquam, ad minus, falſam, temerariam, & ſcādaloſam, & prohibuit, ne vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur, imprimatur, & ad praxim quovis modo deducatur, idque ſub excommunicationis pœna latæ ſententiæ: addens, quòd ſi quis illam doceat, aut etiam de ea diſputatiuè tractauerit, *niſi fortè impugnando*, alijs pœnis arbitrio infligendis ſubiaceat. Vide doctiſsimum, & amiciſſimū Leandrum *diſp. 2. de Pœnit. q.* 28. Vbi decretum ad verbum adducit.

§. I.

Partis affirmantis fundamenta.

2 AD impugnandam igitur ſententiam aſſerētium, ante decretum Clementis, licitum fuiſſe in caſu neceſsitatis abſentem abſolvere, & ad ſolidandam communem, & veriſsimam, tuentem, poſt decretum Clementis, in nullo caſu etiam extremæ neceſſitatis, id eſſe licitum, ſed pro quocumque, fore omninò illicitum, rationem difficultandi, à quodam Magiſtro, paucis ab hinc annis, obiectam, proponam; cuius ſolutionē congruam deſiderans, plures viros doctiſsimos conſului, quibus multum negotij faceſſit: alijs nil reſpondentibus, alijs diffuſo calamo. Argumentum ergo, quod pro valore, & vſu licito abſolutionis inter abſentes in caſu extremæ neceſsitatis, etiam poſt decretum Clementis VIII. recentior conficiebat, huiuſmodi eſt.

3 Probabile eſt per principia extrinſeca, poſt decretum Clementis, abſolutionem à confeſſario abſenti collatam eſſe validam ex ſua inſtitutione; ſed abſolutio valida nullo præcepto Eccleſiaſtico poteſt reddi illicita pro caſu extremæ neceſsitatis: ergo probabile eſt modo per principia extrinſeca, abſolutionem à confeſſario abſenti collatam eſſe validam, ac proinde licitam in eam extremæ neceſſitatis. Diſcurſus eſt legitimus, ſi præmiſſæ conſtiterint, & talem reputat Card. de Lugo *diſp. 17. ſect. 5. num* 64. vbi, vt illum infringat, totus eſt in probando, maiorem propoſitionem eſſe falſam. Et ſimiliter Par. Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſp. 5. diffic. 6.* cuius rationem reddens, inquit: * Quia ſi non eſſet nulla abſolutio, verè eſſet licita in aliquo caſu. * Et ante illos P. Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 19. ſect. 3. num.* 16. ibi: * Nam ſi ex ſe non licet, ideò eſt, quia Sacramentum non poteſt ita perfici. * Et ita etiam reſpōderunt grauiſsimi recentiores à me conſulti, aſſerentes vitari non poſſe efficaciam diſcurſus, conceſſa maiori.

4 Quod autem concedi debeat, probatur ſic. Ante decretū Clementis probabile erat, à principijs extrinſecis, abſolutionē abſenti collatam ex ſua inſtitutione validam eſſe, ſed per tale decretum præfata opinio non eſt facta improbabilis: ergo. Conſequutio eſt legitima. Maior probatur trāſcriptis verbis Authorum, qui eam opinionem defendebant. D. Antoninus *3. p. tit. 14. cap. 19. §. 9* poſt relatam contrariam, & communem ſententiā, ſic concludit: * Dicit tamen Petrus de Palude, quod, cum eſt claudus pœnitens, & ire nō poteſt, nec Sacerdos ad eum venire, quia fortè infirmus, licèt ei ſcribere peccata ſua, ſi vult, & numerum dare; & Sacerdos illi reſcribere, & mandare abſolutionem: ſed non tenetur ad hoc, imò aliquando poſſet eſſe ſcandalum, quia poſſet charta ab alijs reperiri, vnde non multum conſulendum ſecundum Richardum. * Et iterum *tit. 17. cap. 12,* & *cap. 21. §. 3.* inquirens, quid facere debeat confeſſarius, qui abſolvit ſæcularem, quem non potuit abſolvere? Reſpondet: * Collatio facta fuit de hoc cū multis notabilibus Doctoribus Theologiæ, in Concilio Baſilienſi: quidam dixerunt, quod debet authoritatem à ſuperiore impetrare, abſolvendi eum; & ſi ſine magno ſcandalo fieri poteſt, vocare non abſolutum; vel ſi magnum ſcandalum timeretur, abſentem abſolvat, ſi ab vltima con-

ſeſ-

Digitized by Google

feſſione ſperatur eſſe in gratia. Adhuc autẽ, & alijs placuit, ſi magnum timeretur, ſummo Deo Sacerdoti committat.*Sic D. Antoninus. Hanc ſententiam, quoad vtramque partem ſequitur Sylveſter *verb. Confeſsio.1. q.15.num.16.* Vbi poſt adductam contrariam ſententiam D.Thomæ, ſubnectit:* Dicit tamen Petrus de Palude, quod vbi præſentiam Sacerdotis habere non poteſt quis, licet non teneatur confiteri ſcripto, tamen hoc poteſt, & Sacerdos ſimiliter ſcripto abſolvere, licet hoc non ſit multum conſulendum ratione ſcandali poſſibilis accidere. * Et paulò infrà ad finem, Scotum contrariũ aſſerentem impugnat, his verbis:*Tertiò dicit, quòd abſenti non licet confiteri per ſcripturam: contra quod arguitur; quia vt ipſemet teſtatur, ſic confeſſus eſt Sanctus Thomas Cãtuarienſis, non tamen quis ad hoc tenetur. * Quod autem ſic confeſſus fuerit, & Romam pro abſolutione miſerit, vulgò fertur. Et denique *verb. Confeſſor.3.num.1.* aſſerit cum D. Antonino, quod confeſſarius, qui eum, quem nõ poterat, abſoluit; petita poſteà authoritate, ſi præſentem non habeat, vel propter ſcandalum abſolvere nequeat;*abſoluat abſentem, ſi ab vltima confeſſione adhuc creditur perſeuerare in gratia;&c. Et adde, quod ſufficit credulitas probabilis dictæ perſeuerantiæ in gratia ſecundum illam opinionem, cum certa haberi nequeat, etiam de eo, qui præſentialiter confitetur. * Citatis conſentire videtur M.Tablena, *verb. Confeſ.2.num.37.* Vbi Paludani ſententiam referens, non reijcit, dicens:*Quando Sacerdos non eſt præſentialiter, non debet (pœnitens confiteri) per litteras ad abſentem, quamvis poſsit Sacerdoti præſenti, & ſecundum Petrum de Palude etiam abſenti.*

5 Eamdem ſententiam tenuit M. Dominicus Baltanàs Prouincialis Beticæ Prouinciæ Ordinis Prædicatorum, in Summa, cui titulus *Margarita Confeſſorum, fol.43.* vbi ſic: *Quamuis cõfiteri clerico abſenti per ſcriptum liceat, & abſolvere ſimiliter, quando tamen timetur ſcandalum, fieri non debet.*Et fauet M.Dominicus de Soto *de ſecreto, mẽb. 3.q.4.concl.4.dub 4.verſ. Ad hoc,* ibi: * Nullo modo licet abſoluere abſentem, ſaltem ignorantem, an abſolvatur, &c. Dixit im *abſentem, & ignorantem;* nam forſan poſſet pœnitens abſenti Sacerdoti mittere confeſsionem ſcriptam, & Sacerdos reſcribere abſolutionem, vt ait Paludanus *in 4.diſtinct.17. quæſt. 2.* de quo aliàs.*Et apertè ſequitur M.Petrus de Soto *de inſtitut. Sacerdotum, lect.11.de ſecreto confeſsionis.* Vbi ſic ſcribit: * Ad neceſſitatem huius Sacramenti ſufficit per interpretem, vel nuncium, aut ſcripto confiteri, & eodem modo nuncio, vel ſcripto abſolvi. Tenent etiam hoc plures noſtrum Petrus de Palude, Adrianus, Sylveſter.* Quibus adde ex eodem inſtituto Mag. Mantium, & Peña, apud Henriquez infrà. Armillam, Reyneriũ, Petrum de Tarantaſia, & alios, quos refert Suarez *tom.4.in 3.p. diſp.19. ſect.3.num.2.* dicens, eam indicare Turrecrematam *in cap. quem pœniter de Pœnit. diſt.1.art.2.* nam cum dixiſſet, non eſſe neceſſarium confiteri Sacerdoti abſenti, ſubiungit:* ſi quis tamen vellet hoc facere eſſet opus ſupererogationis. * Et hanc ſententiam fuiſſe communem multis, antequam ſedes Apoſtolica oppoſitum decerneret; teſtatur M. Caſalas *in candore lily, §.64.fol.294.* Vbi admittit pro illa ſtetiſſe. Palud. Petr. de Soto, Antoninum, Sylveſtrũ, Friburgo, Fumum, Tabienam, & Raynerium: Ob quorum authoritatem concludit Suarez *numer.15.* ſe ante decretum Clementis auſum non fuiſſe aliam cenſuram præfatæ ſententiæ inferre, *præter eam; quæ ex communi, & vera ſententia infertur; ſcilicèt eſſe falſam.*

6 Ex alijs eam tenuerunt Nauarrus, Palacios, Maior, Ioannes de Medina, Alexander Alenſis, Taperus, & probabilem dicit Richardus, & alij, quos referunt Suarez vbi ſuprà, Vazquez *de Pœnit.q.91.art.4.dub 2.* & Henriquez *tom.1.lib.2.de Pœnit. Sacram.cap.2. num.7.* ſubnectens:* Addit Peña, & quidam recentiores, vt ſaltem abſolvat ſub ea conditione, ſi poſſum, quando præſens haberi nõ poteſt.*Videatur etiam Fagundez *2.præcept. Eccleſ.lib.2.cap.10.* Vbi poſtquam alios citauit, concludit; * omnes eſſe numero perexiguo; comparatione eorum, qui ſunt ex Auguſtiſsima familia D. Dominici, qui primi huius opinionis authores, & defenſores fuerunt: & ſic a quibus orta, & adulta fuit hæc opinio, in eorum etiam ſinu extincta fuit, & conſepulta. * Oppones Vincentium Baronium *in Theolog. Morali adverſus laxiores probabiliſtas, par.1.diſp.1.ſect.3.artic.vltimo* contra Theophilum Raynaudum iactare,* illud compertum omninò eſſe, nullum Thomiſtarum clarè aſſeruiſſe, integrum Sacramentum licitè, & validè confici inter abſentes.*Reſpondeo, hanc eſſe Baronij fidem, eorum verba recole.

7 Ex dictis apertè conſtare videtur, ante decretum Clem. VIII. probabilem fuiſſe à principijs extrinſecis ſententiam aſſerentẽ, abſolutionem abſenti collatam ex Chriſti inſtitutione validam eſſe: & ita expreſsè ſupponit Suarez *1.2.diſp.12.ſect.6.num.11.* Vbi ait, quòd licet ante decretum Clem. VIII. probabilius ſemper fuerit, *& mihi* (inquit) *certum* abſolutionem abſentis in neceſsitate fuiſſe nullam, & conſequenter non eſſe exercendam; *tamen quia probabile videbatur non*

pau-

paucis eſſe validam, & hoc abſolutè erat vtilius proximo, ideò licitũ erat, illa vti. Quibus manifeſtè ſupponit, opinionem pro valore abſolutionis in abſentia à principijs extrinſecis, tunc temporis probabilem fuiſſe. Nec vllius ponderis eſt, dicere Doctores, & Thomiſtas ſuprà citatos non vidiſſe authoritatem *Tridentin. ſeſſ. 24. cap. 2*, dicẽtis, eos, qui poſt baptiſmum crimine aliquo ſe contaminauerint, Chriſtus Dominus ante hoc tribunal ſiſti voluit, vt per Sacerdotis ſententiam poſſint à peccatis liberari.* Licet enim verba illa *ſiſti ante Tribunal*, idem ſignificent, quod ſe præſentẽ facere, vt patet ex toto titulo, *ff. ſi quis cautionibus, &c*, hoc tantum probat, dari præceptum confeſſionis, & abſolutionis in præſentia; non verò eſſe inualidam abſenti collatam. Nec credibile eſt, tot, tantoſque Doctores Chriſti Domini præceptum ignoraſſe, & Tridentini locum eos latuiſſe. Et ſanè, ſi in Concilio definiretur neceſſaria præſentia pœnitentis ad valorem abſolutionis, Clemens VIII. non ſolum, vt falſam, & temerariam; ſed vt hæreticum damnaſſet propoſitionem aſſerentem: *Licere abſentem abſoluere*; vt ex terminis patet. Ergo poſt Concilium Tridentinum ante decretum Clementis, probabile adhuc erat à principijs extrinſecis, abſolutionem abſenti collatam validam eſſe.

8 Quod autem hæc opinio per eiuſmodi decretum non fuerit reddita improbabilis, probat Neothericus ex eo, quod Pontifex in ſuo decreto non damnauit propoſitionem aſſerentem, abſolutionem abſentis eſſe validam, ſed *eſſe licitam*, vt tradunt expreſsè Villalobos *in Summ. tom. 1. tract. 9. diffic. 37. n. 6.* P. Egidius Coninch *in reſponſione contra Coquetium, num. 27. & 28.* Philippus Gamachæus *in 3. p. de Pœnit. cap. 20. §. 4.* dicens: *Eſſe probabilem admodum ſententiam:* quam refert, & non improbat Diana 5. *part. tract. 14. reſol. 60.* Vnde Thomas Hurtado *tom. 1. reſ. mor. tract. 3. cap. 4. reſol. 30. num. 169*, aliquibus non diſplicuiſſe, notat. Quibus conſonat Cenſor Romanus apud Caramuelem *2. part. Theol. g. Fundam. nu. 23. fol. mihi 21.* qui huic dubitationi:* Valida ne ſit abſolutio directa ad abſentem, poſt Clementis VIII. declarationem?* Reſpondet:* Congregatio non egit de doctrina, ſed iuſſu Pontificis prohibuit actiones ipſas lege poſitiua, quo præcepto Eccleſiæ extante, iam illa omnia ſunt certè illicita.* Hæc apud Caramuel ſuprà. Quibus faciunt aſſertiones Theologicæ Pragæ defenſatæ anno 1650. quas refert ipſe Caramuel *in ſecunda editione Romana, num. 300. fol. 107.*

9 Idem tenet expreſsè P. Ioannes Præpoſitus *in 3. p. q. 4. de qualitate confeſ. dub. 3. num. 78.* eo quod ipſemet Clemens VIII. Cardinali Bellarmino poſteà declarauit, hanc fuiſſe ſibi mentem in præallegato decreto: ita teſtatur ſuprà per hæc verba:* Nil decernit Clemens VIII. de validitate abſolutionis, quod ipſemet declarauit Cardinali Bellarmino, & Cardinalis ſignificauit Leſsio die 29. Aprilis anno 1608. addens, ſe idem ſentire, ſcilicèt in prædicto decreto non agi de validitate, ſeu inualiditate abſolutionis, quia ſolùm dicit, *non licere*.* Si igitur Pontifex, nil decernit circa valorem abſolutionis; in eadem, quam ante decretum habuit, probabilitate modo perſiſtet: non enim cenſurare debemus propoſitionem, quam Pontifex, re vndique exagitata, damnare non intendit.

10 Dices cum doctiſsimis recẽtioribus, Pōtificem damnando propoſitionem illam: *Licere per litteras, &c.* approbaſſe tanquam veram ſententiam aſſerentem, confeſsionẽ, & abſolutionem in abſentia inualidas eſſe: inualiditas namque Sacramenti fuit motiuum, cui vnicè, vel maximè innixus eſt Pontifex ad definiendam vt temerariam, falſam, & ſcandaloſam propoſitionem aſſerentem: *Licere abſentem abſoluere*, vt ait Mag. Prado *tom. 3. de Pœnit. q. 3. de qualit. confeſ. num. 20.* Ergo abſque temeritatis, & ſcandali nota affirmari nequit, eſſe validum Sacramentum inter abſentes. Quia hoc eſſet negare fundamentum, quo Pontifex ductus eſt ad definiendum: quod quidem negari non poteſt, quin ipſi definitioni contrauenjatur: nam Spiritus Sanctus non ſolum aſsiſtit Eccleſiæ, ne erret in ſuis definitionibus, ſed etiam vt neque in ijs, quibus ad definiendum ducitur. Poſſentque prædicti recentiores pro ſe referre Vazquez *1. 2. diſp. 165. cap. 2. num 17.* vbi ſic ait: *Cùm aliquid præmittitur tanquam vnicum fundamentum definitionis, talem certitudinem habere debet, vt merito illud ſuſcipere, atque ſuſcipere debeamus, & abſque nota negare non poſſimus.*

11 Cæterùm hæc obiectio facilem habet ſolutionem, ex ipſo Vazquez petitam vbi ſuprà; nempè ſolùm habere locum, quando Pontifex expreſſit rationem vnicã, qua motus eſt ad definiendum: ſecùs quando nullã; & plures ſunt, quibus moueri potuit: tunc enim quælibet ſeorſim abſque nota vlla negari poteſt. Præterquam quod in re præſenti declaratio ipſius Clementis poſteà facta cohærere nõ poteſt cum hoc determinato motiuo: ſi enim inualiditas Sacramenti motiuum huius definitionis fuiſſet; aliquid circa inualiditatem Sacramenti decreuiſſet, quòd tamen ipſe negat in declaratione Cardinali Bellarmino facta. Vrgetur: quia ſi totum, vel præcipuum motiuum Pontificis ad illã propoſi-

poſitionem condemnandam fuiſſet inualiditas Sacramenti ex Chriſti inſtitutione, cum Doctores, qui aſſerebant, confeſsionem, & abſolutionem inter abſentes licere, fundarentur in valore Sacramenti, non eſſet cur Pontifex non damnaſſet propoſitionem hãc: *Valida eſt confeſsio, & abſolutio inter abſentes*: hac enim vnicè condemnata, præcludebatur omninò aditus controuerſiæ. Ab hoc autem tam longè fuit Pontifex, vt potius conſultus in caſu dubij reſpondit, nil in ſuo decreto circa valorem decernere. Ergo motiuum damnandi propoſitionem illam: *Licere per litteras, &c.* non fuit inualiditas Sacramenti, ſed præceptum diuinum, quod tum ex Tridentino, tum ex Eccleſiæ traditione conſtare videtur, iuxtà regulam Auguſtini, *lib.5.de Baptiſmo, cap.24* aſſerentis; indicium iuris diuini eſſe, quando aliquid ab Eccleſia vniuerſa obſeruatur, quod neque ab aliquo Pontifice, neque à Concilio præceptum eſt.

12 Vt omittam ſententiam M. Dominici Grauina ex Ordine Prædicatorum, *tom. vltim. præſcriptionum, cõtrouerſ. vltim. de infallibilitate Romani Pontificis in decretis morum à num.299. vſque ad 303.* quem citatum ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado, *tom.2. Theolog. Moral. cap.31. de voto, q.3.§.3. nu.38. & 39.* vbi ſic ait: *Rationes aſſignatæ in decretis Pontificum non habent eamdẽ certitudinem cum ipſa concluſione: quòd inductione patet. In ſeptima Synodo, quæ eſt Nizena 2. *actione* 2. definitur, Angelos pingendos, quia circumſcribi poſſunt, & vt homines apparuerunt; & tamen, cum hæc ratio ſit infirma, & vnicè ibi aſsignata, definitioni nullus Catholicus diſſentire poteſt Et vniuerſaliter Cano.5 *de locis, cap.5.q.2. fol.171.* aſſerit. *Porrò, quæ in Concilijs, vel Pontificum decretis, vel explicandi gratia inducuntur, vel vt obiectioni reſpondeatur, vel etiam obiter, & in tranſcurſu, præter inſtitutum præcipuum, de quo erat potiſsima controuerſia, ea non pertinent ad fidem, hoc eſt, non ſunt Catholicæ fidei iudicia*, quæ doctrina veriſsima eſt.* Hucuſque Prado.

13 Propter hæc grauiſsimus quidam recentior à me conſultus expreſsè reſpondit, eſſe probabile, etiam poſt decretum Clemẽtis, validam eſſe abſolutionem abſenti collatam, & ita ſentire videtur P. Præpoſitus *in 3.p.q.6. de forma Sacramenti*, dum contrariã ſententiam, quam ſequitur, vocat veriorem: & aliquibus non diſplicuiſſe refert Hurtado ſuprà *num.170.* Vnde iuxta præfatam ſententiam, ſi modo aliquis Sacerdos, ſiue bona, ſiue mala fide, abſentem huius decreti ignarũ abſolueret, valida foret abſolutio. Hæc enim conſequutio legitima eſt, conceſſa probabilitate ſententiæ aſſtruenti valorem abſolutionis in abſentia, vt benè probat Suarez vbi ſupra *diſp.19 ſect.3.* Quia eſſentia Sacramenti ſemper eſt eadem; ac proinde ſi abſolutio eſſentialiter non requirat præſentiam, quacũque ratione feratur in abſentem, etiam ſine neceſsitate valida erit, & efficax, ſi pœnitens excuſetur à culpa per bonam fidem, & attritus exiſtimet, ſe illo modo rectè confiteri. Quia malitia miniſtri impedire non poteſt eſſentiam, vel effectum Sacramenti, dummodo intentio conficiendi non deficiat. Et ita expreſsè concedit Philippus Gamachæus, *vbi ſupra in 3.part. cap.20. de Pœnitent. §.4. fol. mihi* 606. vbi ait: *Si pœnitens bona fide procedat, ignorans prohibitionem Eccleſiæ, talem abſolutionem eſſe validam, eſſe probabilem admodum ſententiam, donec Eccleſia aliud non decreuerit.* Sic ille. Quæ ſunt valdè notanda.

§. II.

Abſolutio valida nequit eſſe illicita pro omni caſu.

14 ADmiſſa maiori ſyllogiſmi, ſcilicet, probabile eſſe modo, poſt decretum Clement. VIII. abſolutionem abſenti collatam eſſe validã; ſolùm reſtat probanda minor; nimirum nullo præcepto Eccleſiaſtico poſſe reddi illicitam pro caſu extremæ neceſsitatis, quod videntur ſupponere tanquam certum Card. de Lugo, Hurtad. & Suarez ſuprà citati, *num.3.* aliàs non rectè ex valore Sacramenti inferrent, licitum fore vſum pro aliquo caſu. Et ita ſentiunt doctiſſimi recentiores, quos conſului. Et nouiſsimè tradit Fr. Franciſcus à Ieſu Maria *in curſu Theolog. tom.1. tract.6. cap.3. punct.3. num.25.* ibi: *Quod enim validè, ſed illicitè fit, in aliquo caſu, & validè, & licitè, neceſſitate vrgente, fieri poteſt, &c.* Quibus conſentit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. de Pœnit. q.3. de qualitate Sacramentalis confeſsionis, nu 20.* ibi: *Si in aliquo caſu eſſet valida talis confeſsio; & abſolutio, non potuiſſet prohibitione Pontificis reddi illicita in vniuerſum pro omni caſu.* Et Auerſa *quæſt.10. ſect.17.* *Si abſolutio ſic data vllo caſu valeret, non potuiſſet à Pontifice prohiberi pro tali caſu neceſsitatis extremæ ſpiritualis.* Quibus nouiſſimè ſubſcripſit perdoctus P. Ioannes de Cardenas *in diſp. Select. diſput 9. cap.8. n.134. fol.87.* vbi ſic *Si enim eſſet valida probabiliter, non poſſet eſſe illicita, in caſu extremæ neceſsitatis* *

15 Et probatur, quia præceptum diuinũ prohibens abſolutionem in abſentia, non obligat in caſu extremæ neceſsitatis. Ergo nec præceptum Eccleſiaſticum. Conſequen-

tia

tia eſt legitima: antecedens probo. Primò, quia, vt ſuprà vidimus, in Trident. proponitur tale diuinu præceptum, & tamen plures Doctores poſt Trident. defenſabant (ante decretum Clementis) licere talem abſolutionem, & ſemel admiſſo valore abſolutionis* licitū fuiſſe illa vti, quia id vtilius erat proximo,* ſcripſit Pat. Suarez vbi ſuprà. Secundò, quia præceptum diuinum non magis eſt de abſolutione in præſentia, quàm de confeſsione, & tamen plures Doctores, ſuprà citati, exiſtimant, præceptum confeſsionis in præſentia non vrgere in caſu extremæ neceſſitatis. Quos cum Auerſa ſequitur M. Prado *tom. de Pœnit. quæſt. 3. de qualit. Sacram. cōfeſſ. dub. 2. num. 49.* Tertiò, quia, vt ait P. Vazquez 1. 2. *diſp. 161. cap. 2. num. 12.* ea, quæ ſunt de iure diuino circa Sacramenta, non obligant cum periculo vitæ: ergo multò minus cum periculo damnationis æternæ: ſi ergo præceptum diuinum non obligat in caſu extremæ neceſſitatis, quo iure præceptum humanum Eccleſiaſticum obligabit?

16 Probatur ſecundò: quia ſi ob aliquam rationem præceptum Clementis comprehenderet caſum extremæ neceſſitatis, maximè quia vtitur rigidis illis, & vniuerſalibus verbis, *ne vnquam tanquam aliquo caſu probabilis defendatur; neque ad praxim quouis modo deducatur.* Sed hæc verba non poſſunt comprehendere caſum extremæ neceſſitatis: ergo, &c. Minor probatur à paritate ex decreto Pij V. quod incipit: *Decori*, edito anno 1569. quod ad verbum adducit P. Azor 1 *part. lib. 13 cap. 8.* in quo Pontifex prohibet Monialibus à Monaſterijs exire, *quauis alia ratione, & prætextu, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, & aliter quàm, vt præfertur, egredientes, ſeu licentiam exeundi quomodocumque concedentes, ipſo facto excommunicat.* Ecce Pontifex expreſsè prohibet, ne aliquo caſu, præter à ſe aſsignatos, *quauis occaſione, & prætextu, quomodocumque, &c.* quæ quidem verba æquè premunt, ac illa decreti Clementis: *Nūquam tanquam aliquo caſu probabilis, quouis modo, &c.* Vt ex terminis liquet: & tamen his non obſtantibus, poſſe Monialem à Monaſterio exire in caſu extremæ neceſsitatis, docet P. Azor ſuprà cum Nauarro *Commēt. 4. de regulis, num. 48.* Cuius, inquiunt, ratio eſt, quod humanæ leges, & iura nos non tam ſeuerè tenent, & obligant, vt mortis periculum ſubire cogamur. Si ergo decretum Pij V. quia Eccleſiaſticum, & humanum eſt, non obligat cum periculo vitæ temporalis; cur decretum Clementis VIII. quod nec maiorem rigorem, nec ſtrictiora verba continet, obligabit cum vitæ æternæ detrimento?

17 Accedit Pat. Thomas Sanchez *lib 3. de Matrim. diſp. 17. num. 3.* Vbi explicans decretum Trident. *ſeſſ. 14. cap. 1.* reddentis perſonam omninò inhabilem ad contrahendum ſine Parocho, & teſtibus, ſentit apertè ex vi ſolius præcepti Eccleſiaſtici non poſſe prohiberi matrimonium clandeſtinum cum vitæ æternæ periculo. Ex quo ſic inſtauratur argumentum: Matrimonium ex ſua natura validum, nequit præcepto Eccleſiaſtico reddi illicitum pro caſu extremæ neceſſitatis, ſeu cum periculo ſalutis æternæ: ergo abſolutio ex ſua natura valida, nequit præcepto Eccleſiaſtico reddi illicita, pro caſu extremæ neceſsitatis.

18 Vrgetur, quia licet Pat. Thom. Sanchez, & alij communiter exiſtiment, Eccleſiam, prout inducit ſolemnitatem ſubſtantialem contractui matrimonij, poſſe reddere inhabilem ad contrahendum, etiam cum periculo ſalutis æternæ, eo quod poſita inhabilitate, vt inquit Sanchez, obligatio non eſt ratione legis Eccleſiaſticæ, quaſi obliget in tanta neceſſitate, ſed ratione legis naturalis, & diuinæ: nihilominus alij Doctores difficultate oppreſſi iudicant, nulla ratione poſſe Eccleſiam inhabilitare cum periculo ſalutis æternæ: ac proinde in tali euentu poſſe validè contrahi matrimonium ſine Parocho, & teſtibus: imò addunt alij, poſſe etiam in alijs caſibus magnæ neceſsitatis. Ita ſentiunt Vega, Vera-Cruz, Capua, & in articulo mortis probabile putat Azebedo apud Sanchez *ſuprà num. 3.* idque tenent Graffius, Leander, Amicus, & Martinus de San Ioſeph. apud Dianam *3. part tract. 4. reſol. 234. & part 10. tract. 13. reſ. 15.* Et dicit eſſe practicè probabile Villalobos, *tom. 1. tract. 13. de Matrim. diffic. 17.* Ergo ſemel poſito probabiliter valore abſolutionis in abſentia, probabile erit, Eccleſiam non poſſe eius vſum prohibere in caſu extremæ neceſsitatis. Cui facit doctrina Mereeti apud Dianam *4. part. tract. 4. reſol. 202.* aſſerentis, nullum ius humanum poſſe prohibere vſum opinionis probabilis in caſu neceſsitatis. Cui cōſentit Leſſius *in 3. part. D. Thomæ, q. 11. de ſigillo confeſſionis, articul. 1. dub. 2. num. 6. & 7.* vbi ait: *Nec ius humanum poteſt efficere, vt ſententia probabili non poſſim vti, quando id neceſſarium eſt ad ingens malum impediendum.*

19 Tertiò denique, quod Eccleſia nequeat prohibere abſolutionem in abſentia in caſu extremæ neceſsitatis, ſi aliàs valida ſit, probatur, quia Pontifex non poteſt auferre ab vllo Sacerdote iuriſdictionem abſolvendi in articulo mortis, vt aſſerunt plures Doctores: Nam ſi id poſſet, non ſatis prouidiſſet Chriſtus ſuæ Eccleſiæ, vt inquiunt Vazquez *quæſt.*

93.

93. *artic.* 1. *dub.* 3. & Cardin. de Lugo *diſput.* 18. *ſect.* 2. *n.* 17. Vel ſaltem ſi Pontifex pereſtate ſibi conceſſa abvteretur, grauiſsimè delinqueret, vt ait Pat. Hurtado *de fide, diſp.* 84. *ſect.* 8. §. 139. & 140. Et intollerabilem errorem committeret, vt inquit Pat. Suarez *de Pœnit. diſput.* 26. *ſect.* 4. *num.* 8. Sed idem inconueniens ſequitur ex prohibitione abſolutionis in articulo mortis, & in caſu extremæ neceſſitatis, ac ex ablatione iuriſdictionis: ergo ſicut abſque intolerabili errore, & grauiſſimo peccato, nequiret Pontifex auferre iuriſdictionem pro caſu extremæ neceſſitatis, ita neque prohibere abſolutionem, aliàs validam: ergo ſi ſemel ponatur, abſolutionem in abſentia validam eſſe, nequibit illam prohibere pro caſu extremæ neceſſitatis.

20 Ex quibus videtur inferri, ſtante declaratione Pontificis aſſerentis, *ſe nihil decernere circa inualiditatem abſolutionis*; & per conſequens (permanente modo in ſua probabilitate opinione aſſerente, abſolutionem abſenti collatam eſſe validam) interpretandam eſſe prohibitionem talis abſolutionis, ita vt tantum procedat in caſibus humanæ prohibitioni ſubiectis; non verò in caſu extremæ neceſsitatis, qui prohibitioni humanæ ſubiectus non eſt. Cui expoſitioni plus iuſto fauent Marcus Vidal, *tract. de Pœnit. num.* 19. *fol.* 427. dicens prohibitionem Clementis procedere in eo, qui aliter confiteri poteſt, *ſecus in moribundo, qui aliàs via confiteri, & abſolvi non poteſt.* Et Bonacina *tom.* 3. *diſp.* 2 *q.* 3. *part.* 33. *n.* 4. Vbi poſtquam ſtatuit confeſsionem abſenti factam diuiſiuè æquè eſſe damnatam à Clem. VIII. ac abſolutionem à Sacerdote abſenti collatam, excipit caſum extremæ neceſſitatis. * Quia nullus (inquit) ad impoſſibile obligatur, & multa in extrema neceſsitate permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. * Ergo ſi eſſet infirmus in eo periculo, quod, ſi aduentum confeſſarij expectaret, decederet ſine abſolutione; poſſet, imò teneretur Sacerdos (ſi conſcius eſſet per internuncium de diſpoſitione infirmi, & de voluntate confitendi) abſentem abſoluere: quia hic caſus non probatur comprehenſus in decreto Clementis, neque pro illo prohibetur praxis, nec quod prædicta opinio probabilis defendatur.

21 Quod autem admiſſo valore Sacramenti, admittenda conſequenter foret hæc decreti expoſitio, iudicarunt non pauci Doctores à me conſulti: quapropter toti ſunt in negando valore. Quod vero poſito valore, & vſu licito per principia extrinſeca probabili, teneretur confeſſarius ex charitate moribundum abſentem ſub conditione abſoluere conſtat ex dictis quæſt. præcedenti, & eſt communis Doctorum apud Dianam 3. *part.* 2 *tract.* 3. *reſol.* 9. quos ſequitur Fr. Franciſcus à Ieſu Maria, *fol.* 447. *num.* 138. Hæc ſunt fundamenta, quæ pro antiquata ſententia, etiam poſt decretum Clementis vrgere, recens quidam contendebat. Quibus proinde ſatisfacere, & ea omninò diluere, neceſſarium iudicaui, ne res in Eccleſia vniuerſali, decreto Pontificio ſancita, ne leui quidem nebula, obſcurata relinquatur.

§. III.

Stabilitur vera ſententia negans licere abſentem abſolvere, etiam in caſu extremæ neceſſitatis.

22 TRiplici propoſitione concluſionem Catholicam ſtabilio. Prima eſt, *abſolutionem abſenti collatam ex natura ſua, & ex inſtitutione Sacramenti inualidam eſſe.* Secunda; *Poſt decretum Clementis VIII. nullam, neque extrinſecam probabilitatem habere ſententiam contrariam.* Tertia: *Definitam eſſe ab Eccleſia propoſitionem aſſerentem, non licere abſentem abſoluere in caſu extremæ neceſſitatis.*

23 Primam probo, authoritate ferè omnium Theologorum, qui ita tradunt poſt decretum Clementis. Vide Card. de Lugo *diſp.* 13. Vbi plures citans, inquit, *non poſſe iam de hac re dubitari*, quod, alijs citatis, dicit etiam P. Vazquez *quæſt.* 91. *art.* 4. *num.* 2. Probatur primò, quia forma huius Sacramenti, ſicut & aliorum, (excepto matrimonio) ex Chriſti inſtitutione, conſiſtit in verbis, quæ materiã præſentem ſignificant, vt patet ex illo pronomine demonſtratiuo perſonæ, pœnitentis *abſoluo te*: ergo ad veritatem abſolutionis, & Sacramenti valorem, requiritur pœnitentis præſentia.

24 Secundò probatur, quia de ratione huius formæ eſt, quod verbis proferatur: de ratione autem verborum, quod ad præſentem dirigantur: ergo & de ratione huius formæ. Conſequentia eſt legitima, & de minoris veritate dubitari non poteſt: cùm tanquam primum principium inter Summularum rudimenta ſupponatur. Maior probatur ex Concilio Florent. in decreto Eugenij, vbi de Sacramento Pœnitentiæ loquens ſic ait: *Forma huius Sacramenti ſunt verba abſolutionis, quæ Sacerdos profert*: Vbi, vt benè expendunt Suarez *diſp.* 19 *ſect.* 1 & Cardin. de Lugo *diſput.* 13. *ſect.* 1. proferre, & dicere, indicant proprietatem verborum, & locutionis humanæ, ex communi ſenſu Doctorum.

25 Tertiò probatur à paritate. Sacerdos nequit panem abſentem conſecrare, eo quod

ſignum *hoc* demonſtratiuum in fotma conſecrationis contentum, ex vi ſuæ ſignificationis, rem præſentem demonſtrat, ad illamque dirigitur: atqui ſignum demonſtratiuum te contentum in fotma abſolutionis rē præſentem demonſtrat, & ad præſentem dirigitur: ergo nequit Sacerdos pœnitentem abſentem abſolvere: ergo ſicut conſecratio panis abſentis ex ſua natura, & ex Chriſti inſtitutione invalida eſt; ita & abſolutio pœnitentis abſentis.

26 Secundam propoſitionem, nimirum, *poſt decretum Clementis, nullam, neque extrinſecam probabilitatem habere ſententiam contrariam*, probo. Quia ex vna propoſitione definita, & ex altera moraliter euidenti, per bonam conſequentiam deducitur, abſolutionem abſenti collatam non eſſe validam: ergo non eſt modo probabile adhuc per principia extrinſeca talem abſolutionem validam eſſe. Conſequētia eſt legitima, quia propoſitio oppoſita concluſioni, quæ manifeſtè infertur ex talibus præmiſsis, eſt error in fide, vt inquit Pat. Ouiedo *tract. de fide, controuerſ.12.punct.4.num.59.* Antecedens patet: quia, vt infrà probabo, hæc eſt definita ab Eccleſia, (in gradu in cenſura Pontificis contento) *nunquam licet abſentem abſoluere.* Deinde hæc eſt euidens in communi Theologorum conſenſu, *ſi abſolutio abſenti collata eſt valida, aliquando licet*: ſed ex his duabus præmiſſis deducitur per legitimam conſequentiam eſſe inualidā: ergo, &c. Minorem probo; quia hic ſillogiſmus rectè concludit; *ſi abſolutio in abſentia valet, aliquando licet: ſed nunquam licet, ergo non valet.*

27 Dices: maiorem propoſitionem iſtius ſillogiſmi non eſſe moraliter euidentem; quia benè ſtat, abſolutionem abſentis eſſe validam, & tamen nunquam licere ex præcepto aliquo Diuino omnino indiſpenſabili: ac proinde, qui ſimul defenderet, eſſe validam, nunquam tamen licitam, nihil aſſereret contra Eccleſiæ definitionem. Ita recentior quidam, & a cenſura, vt vidimus, eam liberat Thomas Hurtado ſuprà citatus *tom. 1.reſol. mor.tract.3.cap.4.reſol.30.num.168. & ſeq.* Fateor, eum, qui has duas propoſitiones ſimul defenderet, nullum errorem committere. Cæterum improbabiliter, & ſine vllo fundamento adſtrueret eiuſmodi præceptum diuinum indiſpenſabile. Quis enim ſuadere ſibi poterit, Sacramentum ex ſua Inſtitutione validum, & à Chriſto Domino inſtitutum in animarum (præcipuè ex hac vita decedentium) fauorem, tanto rigore ab ipſo prohiberi, pro momento, à quo dependet æternitas; & in circunſtantijs, quibus moraliter certum eſt, pœnitentem damnandum, ſi in abſentia non abſoluatur? Quapropter P. Vazquez ſuprà citatus merito oppoſitum docet. Et doctiſsimi alij recētiores hoc præceptum Diuinum omnino indiſpenſabile abſque vllo prorſus fundamento confingi, iure optimo iudicant, cenſentes non poſſe abſolutionem abſentis reddi illicitam pro omni caſu, niſi ex defectu valoris: quia neque ex præcepto Diuino indiſpenſabili, vt dixi, neque ex præcepto purè Eccleſiaſtico, vt euincunt fundamenta ſuprà iacta. Fatendum igitur eſt, per bonam, neceſſariāque conſequentiam deduci, abſolutionem abſenti collatam eſſe inualidam; ex eo quod definitum habeamus ab Eccleſia, nunquam licere: & quod certum moraliter ſit, quod ſi valeret, aliquando liceret: ac proinde propoſitionem oppoſitam non eſſe probabilem. Ideò vtramque propoſitionem, in eodem gradu, damnatam eſſe; ait Suarez *ſupr.tom.4.in 3.part.diſp.19. sect.3.num.16.* *Tum, quia in hoc Sacramēto hæc duo non ſeparantur; tum, quia hic erat cardo controuerſiæ: nam ſi ex ſe non licet, ideò eſt, quia Sacramētum non poteſt ita perfici.* Quem ſequuntur Vazquez, & Fagūdez ſuprà citati, & communiter Doctores, qui poſt decretum Clementis ſcripſerunt, vt videre eſt apud Toletum *lib 3.Summ. cap.6.* Coninch *diſp.4.dub.10.n.89.* Valentiam *3. p.diſp.7.q.11.p.1.*

28 Iam verò quod hæc propoſitio: *nunquam licet abſentem abſoluere*, quam tertio loco probandam poſuimus, ſit ab Eccleſia definita, probatur: quia oppoſita eſt damnata, vt falſa in decreto Clementis VIII. Neque obſtat, quod Pontifex in ſuo decreto, vt definitiuo tantum dicat, damnare propoſitionem hanc; *licere abſentem abſoluere*: Quamvis enim non dicat, damnare aſſerentem, *aliquādo, ſeu in aliquo caſu licere*; hic eſt ſenſus propoſitionis damnatæ, quia eius defenſores nō dicebant, ſemper, & pro omni caſu licere, ſed aliquando. Sicut quando Eccleſia definit, non licere mentiri, nec fornicari, definit, nūquam licere. Quod autem ſenſus prædictus ſit, qui continetur in propoſitione definita, probo efficaciter, duplici fundamento. Primum eſt, intentionem Pontificis fuiſſe comprehendere in ſuo decreto omnes caſus, etiam extremæ neceſsitatis; quia inter caſus, in quibus Doctores, ante Clementem, tuebantur, licere abſolvere abſentem, præcipuus erat caſus extremæ neceſſitatis, & tamen *auditis votis PP. (inquiunt decretum) & re, cum Illuſtriſ. Cardin. contra hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus, maturè, & diligenter conſiderata, præcepit, ne vnquam prædicta propoſitio, tāquam aliquo caſu probabilis defendatur, neque ad praxim quouis modo deducatur:* ergo verbis expreſſis intendit Pontifex, illam propoſitionem,

eiuſ-

eiuſque vſum, quouis modo, & pro omni caſu, etiam extremæ neceſsitatis, prohibere: ſi enim id non intendiſſet, grauiſsimè quidem deliquiſſet; rigidis adeò, & vniuerſalibus verbis vtens; quia per illa omnibus Eccleſiæ Doctoribus, Epiſcopis, & fidei tribunalibus occaſionem errandi tribuiſſet, in re grauiſsima, in perniciem animarum vergente. Dubitabile enim non eſt, quòd prædictũ decretum innumeris Chriſti fidelibus ſuã damnationem attuliſſet, qui ſub conditione ſaltem in abſentia abſoluti, ſalui forſan facti fuiſſent, & abſolutionis defectu miſere perierunt.

29 Imò non ſolum Clemens VIII. ſed eius ſucceſſores grauiſsimam contraxiſſent culpam, & in poſterum contraherent, ſi communem hanc totius Eccleſiæ exiſtimationem DD altè inſitam non abolerent; ne deinceps plures alij occaſione huius ignorantiæ perirent. Quæ quidem omnino intolerabilia, & ſcandaloſa ſunt. Ergo euidentiſsimum eſt, Pontificem intendiſſe quamcumque abſolutionem Sacramentalem in abſentia, quouis modo, ſiue abſolutè, ſiue conditionate, quouis caſu, etiam extremæ neceſſitatis, prohibere; idque ſucceſſores Clementis, etiam poſt eius declarationem à nobis ſupra adductam, tamquam omnino firmum, & indubitatum habuiſſe.

30 Et ſanè ſi caſus extremæ neceſsitatis excludendus foret, eo quod non videatur humanæ prohibitioni ſubiectus, alij etiam caſus excludi poſſent, vt ſi, verb. grat. negari non poſsit abſolutio abſque vitæ diſpendio, aut alio grauiſsimo damno confeſſarij, vel pœnitentis: idque plane conuincunt, ſi quid probant, ea quæ ex decreto Pij V. & alijs, adduximus ſupra §. 2. Neque congrua ratio reddi poteſt, cum hæc Pontificia lex in alijs caſibus grauiſsimæ neceſsitatis obliget. Nam licet verum ſit, leges humanas poſſe aliquando obligare cum vitæ detrimento; vnde probabilius eiuſmodi legem talem eſſe; imò oppoſitum ſuadetur ex Vazquez ſuprà citato aſſerente, ea, quæ ſunt de iure Diuino circa Sacramenta, non obligare cum periculo vitæ. Quomodo igitur obligabunt, quæ de iure tantum humano ſunt? Ergo vel caſus extremæ neceſsitatis in decreto Clementis comprehenditur, vel alij etiam caſus excludendi ſunt.

31 Secundum fundamentum, quo, cum doctiſsimis recentioribus à me cõſultis, moueor, eſt; quia legitima, definitiuaque condemnatio Clementis, qua tamquam admitus falſam, temerariã, & ſcandaloſam partẽ oppoſitam cenſurauit, fuit abſque vlla exceptione toti Eccleſiæ propoſita, & ab vniuerſis eius Paſtoribus, & Tribunalibus fidei, & ab omnibus Doctoribus, etiam ab illis, qui notitiam declarationis poſteà editæ habuerunt, ab omnibus, inquam, his per annos ferè ſeptuaginta fuit vniuerſaliter intellecta, & qualibet exceptione poſitiuè excluſa, nemine reclamante indubitanter acceptata: Quapropter in Indice expurgatorio Inquiſitionis Hiſpaniæ iubetur, vt in margine Doctorum, qui eam ſententiam ante decretum Clementis defenſabant, ſcribatur, *illam eſſe prorſus, ſeu omnino reiectam, atque damnatam.* Quæ quidem verba ſe extendunt ad omnes caſus, quos illi Doctores locis ibi notatis expreſſerant: quorum præcipuus erat caſus extremæ neceſsitatis. Nequit igitur modo prædicta Clementis condemnatio probabilem aliquam exceptionem admittere; alias tota Eccleſia longo tempore errauiſſet, intelligendo caſum extremæ neceſsitatis fuiſſe damnatum, cum reuera damnatus non eſſet, ſed ab hac cenſura adeò diſtaret, vt in illo præceptum charitatis obligaret ad abſolutionem in abſentia conferendam. Quis autem audebit propoſitionem adeò diſſonam, & Catholicarum aurium offenſiuam proferre! Hinc fit eodem ſenſu, & rigore intelligendam, & intellectam fuiſſe ab vniuerſa Eccleſia definitionem illam Clementis; *non licet abſentem abſoluere*, ac illam *non licet fornicari*, aut *mentiri*: ac proinde ſicut hæc nullam pati poteſt exceptionem, ita neque illa.

32 Cæterum, in animarum ſolatium notandum eſt: non quamcumque diſtantiam confeſſarij ſufficere, vt abſolutio dicatur cõferri abſenti; ſi enim confeſſarius in ea ſit diſtantia, vt videat pœnitentem, aut alio ſenſu illum percipiat, non eſt abſens, ſed moraliter præſens, vt benè aduertit Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 19. ſect. 3. n. 13.* ibi.* Illa ergo ergo propinquitas, quæ ſufficit ad ſenſibilem deſignationem, & loquutionem cum alio, ad huiuſmodi formam validè, & efficaciter cõferendam ſatis erit.* Ac proinde validè, licitèque poterit illum per internuntium confeſsionem exigentem, aut ſigna doloris exhibentem abſoluere. Ita etiam Ochagauia *tract. 2. de Confeſ. q. 41. n. 6.* Diana *5. p. tract. 13. reſol. 59.* Benzõ *de fuga peſtis, q. 5.* Molfeſius *1. p. Sum. tract. 7. c. 5. n. 59.* Quibus conſentit M. Prado *tom. de Pœnit. q. 3. de qualitate confeſ. dub. 1. num. 38.* Et Tanchredi in *qq. moral. tr. de pœnitentia, quæſt. 12.* quia paria ſunt in iure eſſe ſub eodem tecto, & cubiculo; ac in ea diſtantia, vt humana vox alte clamantis exaudiri poſsit, *text. in l. 1. §. eodem, ff. ad Silanianum*, ibi * quicumque eo loci fuerint, vnde vocem exaudire potuerunt, hi puniantur, quaſi ſub eodem tecto fuerint. * Vbi Bartholus ait * vicinos dici eos, quorum voces alte clamantium exaudiri

poſſunt. * Et communis iuriſperitorum. Quos ſequitur Angelus Maria Verricelli *in qq. moral. tr. 8. q. 56.* & Leander à Sacram. *diſp. 2. q. 30.* Imò nonnulli docti recentiores ab eo conſulti iudicarunt, ſufficere ad præſentiam moralem, quod confeſſarius ſit in ea diſtantia, vt videat domum moribundi, in qua continetur, quod putat probabile ipſe P. Leander *quæſt. 31.* licet longe multò probabilius iudicet oppoſitum, cum ſapientiſſimo Patre ſuo Prouinciali Fr. Franciſco à S. Iuliano, & P. Gaſp. Hurt. quos conſuluit. Quod mihi certum videtur, quia pronomine demonſtratiuo deſignari nequit perſona, quæ nullo ſenſu percipitur, ideòque nõ ſufficit, quod domus, in qua habitat videatur: aliàs ſi tuvo optico, a longè perſpiceret, abſoluere etiam poſſet. Quod nemo dicere audebit. Obſeruare hic non omittam, in eundem fere modũ quo nos ſupra, quoad præſentiam pœnitentis, non nullos diſcurrere, quoad præſentiam materiæ conſecrandæ. Nam Verricelli vbi ſupra *num.* 10. ait, præſentem reputari, ſi in ea ſit diſtantia, vt colloquentes alta voce poſſint ſe audire: pro qua parte citat Viguerium. Et tenuit M. Ioannes de la Cruz *2. p. inſtruct. de Eucharist. q. 1 dub 4.* * Nota, inquit, non requiri præſentiam phyſicam materiæ, &c. Sat eſt enim præſentia phyſica, vel moralis, qua materia exiſtens etiam à tergo, ſeu poſt parietem, ex odore, tactu, aut viſu, etiam ſi ſit maxime diſtans; aut alia via certiſsimè moraliter cognoſcatur; vt ſi fide dignus dicat Sacerdoti cæco, illam eſſe præſentẽ. * Sic ibi. Quæ aliis iudicanda remitto. Videatur etiam *in ſum. q. 74 de Euchar. dub. 4. concluſ. 1.*

§. IV.

Fundamentis partis oppoſitæ, & obiectionibus alijs ſatisfit.

33 AD fundamentum partis oppoſitæ, quod hoc ſyllogiſmo continetur: *Probabile eſt modo, abſolutionem abſentis eſſe validam, ſed abſolutio valida nulla prohibitione Eccleſiaſtica poteſt reddi illicita pro caſu extremæ neceſsitatis; ergo probabile eſt, modo abſolutionem abſentis eſſe licitam pro caſu extremæ neceſsitatis.* Reſpondeo: poſt decretum Clementis nullam, neque extrinſecam probabilitatem habere opinionẽ aſtruentem valorem abſolutionis in abſentia, vt conſtat ex dictis §. præcedenti, *num.* 25. Quapropter dicendum eſt, verba declarationis Clemẽtis factæ Card Bellarmino, in qua Pontifex dixit: *Se nihil decernere de validitate, ſeu inualiditate abſolutionis*, reſtringenda eſſe, ita vt nil aliud ſignificent, quam nil decernere directè, ſeu non condemnare directè abſolutionis valorem, ſed tantum indirectè. Ratio eſt, quia valor Sacramenti inter abſentes, & eius vſus illicitus pro omni caſu cohærere non poſſunt, vt docent communiter Theologi, ideòque vel reſtringenda ſunt verba decreti è Cathedra Pontificia toti Eccleſiæ matura conſideratione propoſita, & nulla reſtrictione recepta; vel limitãda ſunt verba priuatæ declarationis Pontificis. At qui decreti verba reſtringi non poſſunt, cum Pontifex expreſsè intenderit cõprehendere caſum extremæ neceſsitatis, vt vniuerſalis Eccleſia ſemper intellexit: ergo verba priuatæ declarationis reſtringenda ſunt: cui facit, quod verba decreti maiorem rigorem, & proprietatem præſeferunt. Et ſanè quis non rideret verba clariſsima, vniuerſaliſsimaque decreti authentici, Pontificia authoritate, & matura conſideratione pronuntiata, reſtringi, vt verba priuatę declarationis (quã nullam eſſet crimẽ negare) in omni vniuerſalitate, & extenſione poſsibili verificentur?

34 Pontifex igitur ſolũ declarauit Bellarmino, in ſuo decreto non condemnaſſe propoſitionem aſſerẽtem, Sacramentum inter abſentes validum eſſe, nam eſſe damnatã aliquam propoſitionem propriè loquendo, idem ſonat, ac eſſe directè oppoſitam alicui expreſsè damnationi; nec autem non extat, cum tantum dicat Pontifex, *non licere*: ac proinde nil aliud declarat quam, quod iam aliqui recentiores notauerant (vt Coninch, Villalobos, & alij) ipſius decreti verbis manuducti, quorum opinio declaratione Clementis confirmatur; quæ id ſolum ad ſummum operari poteſt, vt cuique abſque vlla cenſuræ nota licitum ſit defenſare valorem Sacramenti inter abſentes, dũ modò ſimul defendat, eius vſum illicitum eſſe pro omni caſu; ſicut eſſet prohibitus, ſi Pontifex condemnaſſet valorem.

35 Ad minorem concedo Pontificem non poſſe, vi ſui præcepti prohibẽtis, reddere illicitam, pro caſu extremæ neceſsitatis, abſolutionem aliàs validam. Reſpondeo tamẽ decretum Clementis non reddere illicitam abſolutionem abſentis pro caſu extremæ neceſsitatis, quatenus præceptiuum eſt, ſed ſupponere, quatenus definitiuum, declarans, & definiens, vt falſam, doctrinam aſſerentẽ, id licere; quæ tàm ex ſubiecta materia, quàm ex ſenſu totius Eccleſiæ, nullius caſus exceptionem admittit. Quapropter ex eo quòd Eccleſia nequeat ſuis præceptis ligare cum periculo damnationis æternæ, nil deducitur contra veram, & Catholicam ſententiam, quam nos defendimus, aſſerentes abſolutionem abſenti collatã in nullo caſu licere, & conſequenter inualidam eſſe. Nec Clemens

VIII.

VIII.excludere potuiſſet in ſuo decreto omnem caſum, ita vt confeſſarius nullo modo in aliquo caſu abſentem abſolvere poſſet, niſi ſupponeret, id eſſe illicitum ex natura rei; nam ſi ex natura rei in aliquo caſu liceret, poſſet eſſe caſus, in quo ex præcepto naturali confeſſarius teneretur abſolutionem abſenti conferre, quod proinde humano præcepto prohiberi non poſſet. Id ergo cenſetur Pontifex ſupponere, dum pro omni caſu illicitã declarat, & præceptum prohibens cum tanta amplitudine imponit. Quo diſcurſu ad alios caſus vtuntur Dicaſtillo *de Sacram. tom. 2. tract. 8. diſp. 12. dub. 7. num. 14.* & Card. de Lugo *de Sacram. Pœnit. diſp. 23. num. 94.* & Thomas Hurtado *tom. 2. reſol. mor. tr. 6. cap. 11. reſol. 32. ʃ. 13. n. 187.* Quia lex, aut prohibitio, inquit, non obligat, nec prohibere poteſt, medio ex ſe non illicito vti * quando interuenit alia maior, & ſtrictior obligatio iuris naturalis.* Quod in caſu præſenti contingeret, ſi abſolutio in abſentia non foret invalida ex natura rei.

36 His, ni fallor, plenè ſatiſfactum eſt rationi dubitandi pro parte contraria. Cui poteſt etiam breuius reſponderi, permittendo, aut concedendo, vtramque præmiſſam ſeorſim, & diuiſiuè probabilem eſſe poſt decretum Clementis, non tamen eſſe probabile coniunctum ex vtraque, vtpotè ex quo deducitur concluſio oppoſita propoſitioni definitæ ab Eccleſia: ſicut probabile eſt, bonum opus morale naturale eſſe meritorium: & rurſus probabile eſt, opus morale bonum naturale poſſe fieri ſine gratia, & tamen non eſt probabile poſſe fieri opus meritorium ſine gratia. Cuius ratio eſt, quod licet ſingulæ præmiſſæ ſeorſim ſint probabiles, non tamen eſt probabile coniunctum, eo quod inferat concluſionem oppoſitam propoſitioni definitæ: quapropter affirmare tenemur probabilitatatem vnius præmiſſæ compleri in eſſe talis per falſitatem alterius. Quod valdè obſeruare oportet.

37 Obijcies eodem tenore verborum damnat Pontifex confeſsionem abſenti factam, & abſolutionem abſenti collatam: & tamen plures ſunt Doctores aſſerentes, in caſu vrgentis neceſsitatis licere confiteri Sacerdoti abſenti, vt illis citatis docuimus ſupra *q. 2. n. 2. & 11.* ergo Pontificis definitio non eſt vniuerſaliter intelligenda, quoad abſolutionem abſentis, ita vt in nullo caſu liceat; ſed potiùs ad caſus illos reſtringenda, qui vrgentiſsimæ neceſsitatis non ſint. Reſpondeo primò: Doctores ſentientes Pontificem definire, etiam diuiſiuè *non licere cõfiteri abſenti*, ſentire etiam debere conſequenter in nullo caſu licere: ac proinde talem confeſsionẽ inualidã eſſe. Alios verò, qui ſentiunt id licere in caſu neceſsitatis; teneri dicere conſequenter, Pontificem nõ damnaſſe, vt falſam, propoſitionem aſſerentem: *licere ab confiteri abſenti*, ſed aſſerentem, *licere eodem abſenti abſolutionem obtinere*, ratione cuius damnata fuit copulatiua illa in decreto Clementis cõtenta, vt ex ſuprà dictis *q. 4. n. 14.* ſatis conſtat. Quod ſi dixeris hanc decreti expoſitionem fuiſſe reiectam ab ipſo Clemente VIII. & à Paulo V. anno 1605. vt refert Lugo *de Pœnit. diſp. 17. ſect. 4. n. 65.* Reſpõdeo, hoc nõ fauere abſolutioni in abſentia, ſed ſi aliquid probat, euincere, nec confeſsionem abſenti factam vllo in caſu licere. Reſpondeo ſecundò: poſt Clementem, & Paulũ V. plures Doctores oppoſitum docuiſſe de confeſsione in abſentia, quod ſignũ eſt, Pontificẽ ſolum damnaſſe expoſitionem illam, nimirũ: *Copulatiuam tantum eſſe prohibitam*, quatenus innuit, neutram illius partem ſeorſim eſſe dãnatã: & benè quidem, aliàs poſſet quis ab abſente abſolui, ſi eidem præſenti confeſſus fuiſſet. Et in hoc ſenſu veriſsimum eſt, non tantum copulatiuam eſſe damnatam, quia aliqua eius pars diuiſiuè etiam ſumpta damnata fuit, imò & propter illam complexum. Non me latet Auerſam *q. 10. de Pœnit. ſect. 17. § Quinto tandem*, aliter explicare decretum Clementis, nimirum intendiſſe dãnare vtramque partem diuiſiuè, abſolutionem nimirum pro omni caſu, confeſsionem vero extra caſum neceſsitatis tantum: ſed gratis hoc dicitur. Si enim vtrumque membrum propoſitionis in decreto ſuo expreſsè Clemens dãnauit, cum ipſe prohibeat, *neque vnquam aliquo caſu ad praxim deducatur.* Auerſæ expoſitionem exploſit.

38 Obijcies ſecundò. Pontifex ſolum dãnat propoſitionem aſſerentem, licere abſentẽ abſoluere, quæ quidem damnatio, vtpotè odioſa, de abſoluta tantũ abſolutione intelligenda eſt, non de conditionata: ergo ſaltem ſub conditione licebit abſentem abſoluere in caſu extremæ neceſsitatis, vt aſſeruit Peña citatus *ſup. n. 6.* cum alijs recentioribus, apud Hẽriquez. Huic ſequelæ multum fauere videtur Villalobos *in Sum. tom. 1. diffic. 37. n. 7.* vbi loquens de confeſsione abſenti facta, exiſtimat, quod in opinione docente æquè fuiſſe à Clemente damnatam, ac abſolutionem abſenti collatam, poteſt nihilominus in abſentia confeſſus, abſolui poſteà ſub conditione à Sacerdore præſenti: cuius rationẽ reddens, inquit. * Porque alli no determina el Papa, que la cõfeſsion hecha en auſencia, no es valida; ſino ſolo dize, q̃ no ſe ſiga tal opinion, y no obſtãte podrà ſer verdadera delante de Dios: aunq̃ yo no creo, que lo es, y por eſſo digo, que le podràn abſolver debaxo de condicion. *

Hæc ille: cuius ratio, ſi quid probat, idem planè euincit de abſolutione abſenti collata; nimirum poſſe conferri ſub conditione, quia ibi, iuxta hunc Doctorem, non decernit Pontifex abſolutionem in abſentia eſſe inualidã, ſed tantum prohibet eius praxim: debet ergo addere, quod hoc non obſtante; poſſet eſſe vera coram Deo: & conſequenter poſſe abſolui ſub conditione. Ac proinde dum Author iſte *diffic. 7. num. 8.* dicit non licere abſentem abſolvere, iuxtà præfatam ſolutionem, ſi conſequenter loquatur, intelligendus videtur: nimirum non licere abſolvere abſolutè, non verò non licere abſolvere ſub conditione.

39 Fauet etiam Ioannes Sanchez *in Select. diſp. 44. n. 31* dicens: Sacerdotem exiſtimantem falſam opinionem aſſerentem, ſufficere ad abſolutionem, quod pœnitens per nutus, vel ſigna eam petierit, teneri adhuc abſolutionem impertiri; *nam cum poſſit, inquit, pœnitens ſaluari, ſi à parte rei fortè eſſet Sacramentum validum, periculo fruſtrandi Sacramentũ tenetur ſe exponere confeſſarius, ob pœnitentis ſalutem, quia magis obligat Charitas, quam Religio. *Si igitur cum periculo fruſtrandi Sacramentum, tenetur confeſſarius ex præcepto Charitatis pœnitentem abſoluere, propter contingentiam illam, quod fortè à parte rei erit validum, licet ipſe falſum exiſtimet, quantò magis tenebitur abſoluere ſub conditione infirmum abſentem in vltimo vitæ diſcrimine conſtitutum: quandoquidem abſolvens ſub conditione nullo periculo fruſtrandi Sacramentum exponitur? Ergo licet decreto Clementis coactus iudicet falſam opinionem de valore Sacramenti, inter abſentes, tenebitur abſolvere ſub conditione.

40 Vrgetur ex P. Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 36. num. 8.* aſſerente, quod opinio, quæ aliàs non iudicaretur probabilis, facit eſſe talem vrgens neceſsitas, & periculum, quod ex oppoſita ſequeretur; pro qua citat Sotum, Nauarrum, & adducit exemplum moribundi, qui abſente Sacerdote ſigna contritionis oſtendiſſet; quam opinionem, ait, ratione periculi ſuſtineri poſſe, licèt parum probabilis ſit, pro quo argumento plura diximus *q. 4. nu. 39. & 40.* Ergo licet opinio aſſerens, licere ſub conditione abſentem abſoluere, aliàs non iudicaretur probabilis, facit talem eſſe vrgens neceſsitas, & periculum, quod ex oppoſita ſequeretur. Opinio enim, quæ Sacramento nocere non poteſt, & infirmo poteſt prodeſſe, non eſt cur alijs omnibus non præferatur, vt probat Ioannes Sanchez *ſuprà num. 32.* Ergo poteſt Sacerdos ſub conditione abſolvere moribundum abſentem, imò, & tenetur; nam quoties poteſt, ad id ex Charitate adſtrictus eſt, vt docent P. Vazquez, Suarez, Coninch, Ioannes de la Cruz, Sylvius, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Dina *3. p. tract. 3. reſol. 9.* melius enim eſt eum Sacramento dubio ſuccurrere infirmo, quam abſque vllo relinquere, vt ſæpè diximus.

41 Nihilominus, quod ſub conditione liceat abſentem abſolvere, nullatenus ſuſtineri poteſt: eſt enim expreſsè prohibitum in decreto Clementis per illa verba: *neque ad praxim quouis modo deducatur.* Nam qui ſub conditione abſentem abſolveret, iam aliquo modo ad praxim opinionem deduceret. Et quidem fundamenta, quæ pro communi, veraque ſententia adduximus, vel id euincunt, vel nil probant: tum quia omnis abſolutio habet implicitam conditionem, *ſi poſſum* ex communi prudentum reſtrictione; ac proinde nil operaretur Clementis decretum: tum quia Doctores aliqui eius ætatis de abſolutione abſentis ſub conditione loquebantur. Et decretum Pontificis ab vniuerſa Eccleſia ſic intellectum fuit, vt abſolutionem etiam ſub conditione comprehenderet: cum igitur ex definitione Eccleſiæ certum habeamus, prædictam abſolutionem ſub conditione, in quouis caſu, eſſe illicitam: & conſequenter improbabile ſit, eſſe validam; omninò præcluditur aditus ad illam conferendam. Ac proinde non magis licebit abſolvere ſub conditione hominem abſentem, quam non rectè diſpoſitum, vel quam animal irrationale præſens.

42 Nec rationes dubitãdi efficaces ſunt: non prima; quia Villalobos id expreſsè negat de abſolutione: ex quo rectè arguitur inefficacia, & inconſequentia ſuæ rationis pro confeſsione in abſentia. Non ſecunda, quia iudicans opinionem falſam, nequit iuxta illã operari, niſi probabilis iudicetur ab alijs probatæ authoritatis, quibus iudicium ſubmittat, vt benè docet Ioannes Sanchez *diſput. 44. num. 31.* & tradunt communiter Doctores. Non tertia, quia nequit neceſsitas probabilem facere opinionem, quæ etiam pro caſu extremæ neceſsitatis eſt ab Eccleſia condemnata. Concludẽdum igitur eſt in nullo caſu, nulloque modo, neque abſolutè, neque conditionatè, licere abſentem abſolvere, & oppoſitum eſſe ad minus falſum, temerarium, & ſcandaloſum.

43 Ex dictis deduces, acriori cenſura inurẽdam aliorum opinionem, qui non ſolùm abſentem abſolvi poſſe docuerunt, ſed etiam per ſcriptum: vt benè notauit P. Henriquez *lib. 1. de Sacram. in genere, cap. 8. n. 5. in Gloſ. litt. L.* vbi ſic ſcribit: *Paludanus *diſt. 3. q. 1.* Petrus de Soto *tit. de confeſsione, lect. 11.* Nauarro *cap. 21. num. 36.* Fr Mancius *in prælect.*

lect.(nempè *quæſt.60. art. 6.*)aiunt, valere abſolutionem peccatorum per ſcriptum,vel nutus, ſicut valet ſententia iudicialis, &c. Quæ ſententia eſt periculo plena, quia forma Baptiſmi, & Pœnitentiæ ex ſcriptura Matthæi 28 Ioannis 20.colligitur à Concilijs Florentino,& Tridentino,*ſeſſ. 7. can. 4. & ſeſſ.14.cap.3.Can.9.* & traditio approbat, Chriſtum inſtituiſſe in voeali oratione. Sotus *diſt.4.quæſt.vnica,art.4.col.10.* & recentiores dicunt, oppoſitum eſſe hæreticum contra communem Eccleſiæ conſenſum, & Conciliorum, excepto ſolo matrimonio. * Idemque repetit *lib. de Panit.cap.11 num. 6.in Gloſ.litt. M.* vbi ait, communem ſententiam eſſe certam, * & oppoſitum eſſe errorem. * Videas quæſo, M. Dominicum de Soto *in 4.diſt.1.quæſt.1.art.6.* vbi diſputat, * vtrùm in ſignificatione Sacramentorum,requirantur verba? * Cui hac concluſione reſpondet. * Quod Sacramenta rebus, & verbis conſtent, veritas eſt Catholicæ fidei, cuius proinde negatio hæreſis eſſet manifeſta * Ex quibus eadem certitudine tenendum, nec in præſentia,impendi poſſe abſolutionem à Sacerdote nutu, nutibus, aut inſcriptis: Vt benè,cum Hambetio,ait Diana *part. 11. tr. 6. reſol. 14.* contra Ioannem Pontium innixum authoritati,Adriani, Medinę, & aliorum,quos ſuprà retuli. Quorum opinionem Theologi communiter reijciunt & miror Dianam contentum dicere *non audeo ſententiam Ioannis Pontij practicè approbare* cum graui cenſura digna ſit. Eſt enim de eſſentia formæ abſolutionis,quod voce humana proferatur. Vt conſtat ex dictis.

§. V.

Qua nota dignus eſſet, qui contra cenſuram Clem.VIII.opinaretur.

44 SI autem inquiras,qua cenſura notandus, qui aſſirmaret non eſſe falſam,temerariam, & ſcandaloſam propoſitionem aſſerentem, licitum eſſe in aliquo caſu abſentem abſolvere? Reſpondeo,ad minus eſſe errorem in fide, vel errori proximum, quia talis aſſertio opponitur concluſioni deductæ ex vna præmiſſa de fide, & altera euidenti. De fide enim eſt (ſecundum pleroſque Theologos) Eccleſiam errare non poſſe in his cenſuris ſtatuendis. Ita Malderus hic *quæſt.11. art. 2.* cuius ſententiam valdè probabilem eſſe, dicit P. Coninch *diſp. 18. dub. 8. num. 134.* & Verricelli *tom.1.quæſt. Moral.tract. 4.quæſt.16 num. 4.* & inſuper euidens eſt,præfatas cenſuras aſſertioni de licita abſolutione abſenti, Clementem VIII. ſtatuiſſe. Cui faciunt Doctores aſſerentes,eſſe de fide, Pontificem toti Eccleſiæ quoad mores legem proponentem errare non poſſe. S. Antoninus 3 *part.tit.12. cap. 8 §. 2.* Ioannes de Neapoli *quodlib. 11.* Cano *de locis Theologicis,lib.5.cap. 5.* Molina *de Iuſtitia,tom.2.diſp 325.* Suarez *de Fide, diſp. 5. ſect.8.num.7.* Turrianus *2.2.diſp.16.dub. 2.* Caſtro Palao *tom.1.tract.4.diſp. 1. punct. 5. §. 3.* nam alioquin tota Eccleſia in errorem induci poſſet: lex autem prohibens abſolutionem abſentis, & eſſe illicitam declarans, etiam in caſu extremæ neceſsitatis, ad mores,& ad Religionem pertinet,& toti Eccleſiæ propoſita eſt: ergo Eccleſiam in ea ferenda errare non potuiſſe, fide ſanctum eſt. Vndè, qui præfactam aſſertionem his cenſuris aſſiciendam non eſſe pertinaciter aſſereret, errorem in fide admitteret,vel errori proximus eſſet. Dixi ad minus hac cenſura aſſiciendum, nam re benè inſpecta hæreſim incurreret, quia ſentiret, Eccleſiam poſſe errare, & de facto erraſſe in qualificatione propoſitionum, & in legibus toti Eccleſiæ in his, quæ ad mores,& Religionem pertinent; ſtatuendis;quod hæreticum cenſeo:eſt enim contra illud Ioannis 1. *Quidocebit vos omnem veritatem*, vbi infallibilis aſsiſtentia Spiritus Sancti promittitur. Ergo ſupponendo cum meliori Theologia Summum Pontificem, vt caput Eccleſiæ prædictam ſententiam illis cenſuris percuſſiſſe, ita ſentire cogimur. Vellem omnes id ſupponerent.

45 Si verò aliquis ſolùm aſſereret, licitum eſſe, abſentem abſolvere ex natura rei, & ex Sacramenti inſtitutione, non eſſet hæreticus quia propoſitio contraria non eſt deſinita,vt ad fidem pertinens: eſſet verò temerarius,& ſcandaloſus,& falſum dicens: quapropter M. Bañez, Malderus, & Coninch, quos refert, & ſequitur Lugo *tom. de Fide, diſp.20.ſect.3.num.108. & 113.* advertunt, grauius errare, qui dicit, Eccleſiam errare poſſe, vel errare in his cenſuris, quam qui ſolùm aſſereret, eſſe veram propoſitionem ab Eccleſia iudicatam temerariam, & ſcandaloſam.

46 Reſtat tamen adhuc mihi ſcrupulus in re præſenti,quia Pontifex declarat, & deſinit,eſſe falſam propoſitionem aſſerentem, licere abſentem abſolvere:atqui Eccleſiæ iudicium infallibile eſt: ergo vel fide certum eſt, præfatam abſolutionem non eſſe licitam: vel ſaltem abſque errore in fide à id aſſeri nō poteſt. Quia in his cēſuris ſtatuen lis errare non poſſe, ita certum eſt, vt ſi de fide non eſſe de fide,(vt putat Malderus ſuprà citatus *num.44.*) oppoſitum,vt minimum, ſit erroneum,vel errori proximum, vt ait Mag. Bañez in præſenti *quæſt. 11.art.2.in fine*, quē ſequitur Cardin.de Lugo *ſuprà num. 109.* &

ſtatu permanentibus) quia opinio ſcandaloſa eſt, quæ inducit ad peccatum, & quæ ea vtentes, à peccato nõ excuſat, quod opinioni practicè probabili convenire non poteſt.

DISPVTATIO SEPTIMA.
De Miniſtro huius Sacramenti.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm ſolus Sacerdos ſit Miniſter idoneus? & quid vltra ex parte illius ad valorem abſolutionis requiratur?

1 DIco primò, ſolum Sacerdotem eſſe Miniſtrum Sacramenti Pœnitentiæ, etiamſi peccatorem: eſt dogma fidei ex Tridentino *ſeſſ.14.cap.6.* & *Can.9.* & 10. Sicut & in ſui ordinatione poteſtatem abſolvendi à peccatis accipere, licèt ſola hæc ad valorem abſolutionis non ſufficiat, vt *cap. 7.* Concilium definit, dum inquit: *Nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, in quem Sacerdos ordinariam, aut delegatam iuriſdictionem non habet.* Ex quo omnes Theologi euidenti conſecutione deducunt, ſtare poſſe Sacerdotem abſque vlla iuriſdictione, & conſequenter abſque proxima poteſtate abſolvendi, ſaltem à lethalibus aliàs non confeſsis. Quia ab his, quæ virtute abſolutionis ſunt directè remiſſa, ſicut & à venialibus, vtpotè materia libera confeſsionis, omnes Sacerdotes ex vi ſuę ordinationis iure diuino poſſe abſolvere, ſentiunt Paludan. Capreolus, Caietanus, Sotus, & alij, apud Vazquez hic *quæſt. 93. artic. 1. dub.6.* Quos ſequuntur Cortolanus *de caſib. reſeru. part.1. ſect. 3. num.* 8. & Molfeſsius *tract. 7. cap.15. à num.66.* Et ſaltem ex iure Eccleſiaſtico, & piæ Matris Eccleſiæ conceſsione, Sacerdotes omnes hanc poteſtatem habere, eſt communis Theologorum ſententia vſu, & conſuetudine comprobata, ſicut & nulla tenus omnibus conceſſam ad abſolvendum a mortalibus non confeſsis.

2 Quapropter quorumdam antiquorum ſententiam, quę omnibus Sacerdotibus, ex vi ſuæ ordinationis ſufficientem iuriſdictionem ad abſolvendum ab omnibus peccatis (eius tamen vſum ab Eccleſia de facto eſſe prohibitum) concedebat; poſt Tridentinum, eſſe erroneam; dicit Fagundez *2. præc. Eccleſ. lib. 7. cap. 1. num. 11.* & hæreticam cenſet Vazquez *quæſt.93.art.1.cap.2.* Quæ quidem cenſura potiori iure inurenda aliorum ſententia, quos referunt Thom. Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 22. num. 27.* & Machado *tom.1. lib.1 part.2 tract.1. docum.8.* aſſerentes fore validam cõfeſsionem, quam ex communi errore quis faceret, cum non Sacerdote, imò, & cum fœmina: quaſi Eccleſia poſſet ſupplere defectum poteſtatis ordinis, & tollere impedimenta iuris naturalis, & diuini: aut communis error iuriſdictionem ad abſolvendum à peccatis in laicum, etiam in fœminam, deriuare potuiſſet. Quod ij, ſi putant, non minori dementia, quam errore.

3 Anverò; licèt laicus à peccatis abſolvere nequeat, vt fide Sanctum eſt, queat tamen in caſu neceſsitatis vicem Sacerdotis ſupplere, vt ei confeſsio fieri poſsit? quæſtio longè diuerſa eſt. Quam attigit D. Thomas *in 4.diſt.17.quæſt.3.art.3.quæſt.2.* & affirmatiuè reſpondit verbis; quæ ſubiecto. * Ad ſecundam quæſtionem dicendum, quod ſicut Baptiſmus eſt Sacramentum neceſsitatis, ita & Pœnitentia. Baptiſmus autem, qui eſt, vel (vt in antiquioribus editionibus legitur) quia eſt Sacramentum neceſsitatis, habet duplicem Miniſtrum: vnum, cui ex officio baptizare incumbit: alium, cui ratione neceſsitatis, baptiſmi diſpenſatio committitur. Et ita etiam Miniſter Pœnitentiæ, cui confeſsio facienda eſt ex officio, eſt Sacerdos: ſed in caſu neceſsitatis (attende) etiam laicus vicem Sacerdotis ſupplet, vt ei confeſsio fieri poſſet.* Et iterum intrà, luculentius effectum gratię ſanctificantis, qui ex Dei miſericordia eiuſmodi confeſsionem ſubſequitur, ſic explicat. * Defectum Sacerdotis ſummus Sacerdos ſupplet: & confeſsio laico ex defectu Sacerdotis facta Sacramentalis eſt quodammodo, quamuis non ſit Sacramentum perfectum, quia deeſt ei id, quod eſt ex parte Sacerdotis.* Hactenus Diu. Thom. vbi ſuprà *art.4. quæſt.3. in quæſt.3. ad 3.* vbi excuſat ab obligatione confitendi Sacerdoti abſenti per ſcriptum, & hanc aſsignat rationem. * Quod in abſentia proprij Sacerdotis, poteſt etiam laico fieri confeſsio, & ideò non oportet, quod per ſcriptum fiat, plus pertinet ad neceſsitatem, confeſsionis actus, quam ille, cui fit confeſsio. * Quæ iterum repetit *Opuſc.65. de officio Sacerdotis, §. de cautela in confeſsione habenda.*

4 D. Thomam ſequitur M. Raynerius de Piſis *in Summ. ſeu Pantheologia, verb. Confeſsio, cap. 17.* ibi: * Dico, quod in caſu neceſsitatis, ſcilicèt, quando imminet periculum mortis, ſufficit laico confiteri. Et ſummus Sacerdos, ſcilicèt Deus, ſupplet Sacerdotis defectum, & hoc propter deſiderium pœnitentis Et quamuis ille confeſſus laico in neceſsitatis articulo, ſit miſericordiam con-

conſecutus à Deo, eo quod mandatum Dei, ſicut potuit impleuit, non tamen adhuc eſt reconciliatus Eccleſiæ, vt ad Sacramenta Eccleſiæ admitti debeat, niſi prius abſolvatur à Sacerdote. Hæc D. Thomas *in 4. diſt. 17. art. 3. quæſt. 2.** Sic Raynerius. Quę ſi vera, ſufficiet ad iuſtificationem in articulo mortis, quod laicus peccatoris confeſsionem audiat, licèt abſolvere nequeat (vt ſide Sanctum eſt) ſiquidem per confeſsionem laico factam peccator reconciliatur Deo ſupplenti Sacerdotis defectum, quoad effectum gratiæ.

5 Cæterùm in opuſculo pro Ieſuitis cum Soto, & alijs communiter, oſtendi huiuſmodi ſententiam, pietati ſolùm innixam eſſe: quia de lege ordinaria nemo extra Sacramentum iuſtificari poteſt, abſque actu contritionis. Confeſsio autem laico facta non eſt Sacramentum, & contrarium dicere eſſet aperta hæreſis. Videatur M. Sotus *in 4 diſt. 24 quæſt. 1. art. 4. verſ. Hoc autem*, ibi:* Quo circa, inquit, non dubito, quin Sanctus Thomas in Summa, nunquam tale verbum dixiſſet. Eſt enim dicere, quod Deus peccatorem ſine Sacramento, & contritione iuſtificat, quod eſſet manifeſtus error. * Sic ille.

6 Omittere verò non poſſum adnotare Baronium, vt de more habet, Amadæum, D. Thomæ verba referentem, *tract. de Eucharist. prop. 1. num. 4.* acriter carpere, & de calumnia in D. Thomam ex poſtulare *diſp. 2. ſect. 4. art. 2. § 2. fol. 254.* Verùm cum Amadæus formalia D. Thomæ verba referat, nullaque fraus interveniat, nulla malitioſa interpretatio, nulla mendax informatio, capere non poſſum, cur Baronius veram, & fidelem verborum exſcriptionem calumniam blateret. Senſus D. Thomę apertiſsimus eſt, confeſsionem in caſu neceſsitatis poſſe fieri laico, deficiente Sacerdote, & huius defectum Deum ſupplere, non quoad valorem Sacramenti, quia laicus abſolvere non poteſt, ſed quoad effectum gratiæ iuſtificantis. Tribuit itaque huic confeſsioni; quod *diſt. 6. quæſt. 1. art. 2.* attribuerat baptiſmo, deficiente intentione baptizantis. Quod pietate magis, quam ratione innititur. Vt tradunt communiter eius diſcipuli, de quo plura *tract. 4. de Sacram. quæſt. 3.*

7 Exponit Diu. Thomam Baronius vbi ſuprà cum P. Nicolai, dicens:* Sed P. Nicolai huic venenoſo morſui antidotum appoſuit eruditis notis ad illam quæſtiunculam: non eſſe mentis D. Thomæ parem ſtatuere neceſsitatem vtriuſque Sacramenti (Baptiſmi, ſcilicet, & Pœnitentiæ) neque enim, inquit, baptiſmus adultis, ſed parvulis duntaxat confertur: quia cum remedium ſupplere nequeant vllo modo, quoad illos abſolutæ eſt neceſsitatis, & ideò conferri oportuit à laico. Pœnitentia autem ad adultos pertinet, quam cum ſupplere poſsint interno dolore, non eſt par neceſsitas confitendi laico, &c. Quamuis in ſignum quoddam Chriſtianæ profeſsionis prædicta confeſsio fieri poſſit.* Sic Baronius. Fateor diſcrimen, ſed expoſitio ſuperflua: nec contra Amadæum, quia nullibi impoſuit Diu. Thomæ, quod parem vtriuſque Sacramenti neceſsitatem fecerit, nec quod deficiente Sacerdote, dixerit neceſſarium eſſe confiteri laico, ſed quod confeſsio illi fieri poſsit: quod D. Thom. expreſsè tradit, & Baronius cum P. Nicolai admittit, licèt vterque conſulto omiſerit, quod D. Thomas ibi addit; nempè, Deum Sacerdotis defectum ſupplere; quod tradit iterum *diſt. 24. quæſt. 1. art. 2. quæſt. 3. ad 2.* vbi de non baptizato, ad ordines tamen promoto, ſic ait.* Non eſt Sacerdos, nec conficere poteſt, nec abſolvere in foro pœnitentiali. Sed tamen piè credi poteſt, quod quantum ad vltimos effectus Sacramentorum, ſummus Sacerdos ſupplere defectum. * Hæc cum legiſſet Baronius, non dubitauit *2. p. Ethices Chriſtianæ, diſp. 3. ſect. 4. numer. 85. fol. 462.* verba, & ſenſum immutare: nam cum certum dixerimus, abſolutionem à laico nullatenus conferendam, idque expreſsè docere D. Thomam, & inſuper Deum non aliter ſupplere defectum Sacramenti Pœnitentiæ, in hoc caſu, quam in abſoluto à non baptizato, ex defectu baptiſmi, & quando defecerat intentio Miniſtri: quod D. Thom. dixit: *piè credi poſſe*, non verò quaſi lege Dei eſſet ſtatutum. Nihilominus Baronius ad aliorum animos in me conciliandos oppoſitum D. Thomæ attribuiſſe his verbis finxit: * Incuſat D. Thomam voluiſſe abſolutionem à laico datam, apud ſe confeſſo pœnitenti, parem eſſe à præsbitero impertitę, quoad effectum gratię iuſtificantis; non minus certo, & rato decreto, quam ſi à Sacerdote illa abſolutio prolata fuiſſet. * Hactenus Baronius. Quam verò enormis impoſtura hæc ſit? lectores videant. Recole ſuperius ſcripta.

8 Non inficior, licitum, & fructuoſum eſſe in articulo mortis, deficiente Sacerdote, peccata in genere coram laico explicare, ad oſtenſionem doloris, & deſiderium Sacerdotis, vt hic poſteà adveniens, infirmum, licèt ſenſibus deſtitutum, ex aſtantium teſtimonio, abſolvere poſsit. Imò, & ad ſigna cõtritionis exhibenda, ſi de illa certus non ſit, ex charitate propria teneri. Quod aſſerere debent omnes, qui moribundum ſenſibus deſtitutum, qui nulla ſigna contritionis dedit, abſolvi non poſſe, defendunt. Et in hoc ſenſu admitti poteſt ſententia M. Sententiarum

in

*in 4.diſt.17.cap.4.*dicentis, confeſsionem in caſu neceſsitatis non ſolùm poſſe, ſed debere fieri laico. Videatur Henriquez *tom.1. lib. 6.cap.2.num.7.& in Gloſ. litt. O.* vbi cauſas refert, propter quas laicus confeſsionem alterius audire poſsit, ſed nullo modo, inquit, eſt præceptū, licèt vtile ſit.*Primò,vt laicus peccata audita referat Sacerdoti ſuperuenienti,nomine infirmi:ſecundò, vt iuuet,ad contritionem excitandam, & ad conſilium, aut reſtitutionem faciendam. (Pro qua refert Victoriam, Ledeſmam, Armillam, Nauarrum, Mantium,& alios) Tertiò,vt in articulo mortis Clericus abſolvat ab excommunicatione,etiam reſervata, aut conferat indulgentias.* Sic ille.

8 Addunt alij, in articulo mortis, deficienti Clerico, laicum poſſe ab excommunicatione validè abſolvere. Ita ſentiunt Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.44. num. 7.* Bartholomæus de Ledeſma *de excommunic.dub.4.* D.Antoninus *3.part.tit.17.cap. 4. caſu 7.* Ioannes de la Cruz, Tabiena, Ioannes Valerus,& alij, quorum ſententiam probabilem putat Leander *diſp.11.quæſt. 7.* Addit Thom.Sanchez *lib.2. Summ. cap. 13. num. 13.* non ſolùm poſſe, ſed debere laicum, in prædicto caſu impertiri abſolutionem ab excommunicatione, cui conſentit Leander, eo quod Doctores citati,& plures alij probabiliter doceant, poſſe. Quod eſt valdè notandum. Sicut & quod, alijs citatis, tenet Quintanadueñas *tom.1. ſingularium, in appendice ad tract.9. in Iubilæo pro mortis articulo, dub.4.* nimirum, poſſe etiam laicum, deficiente Clerico, applicare moribundo indulgentias conceſſas pro mortis articulo, ſi requiratur applicatio (quam ipſe, nunquam requiri, cenſet, & probat vbi ſuprà *dub.3.*) Harum aſſertionum ratio eſt, quia pia mater Eccleſia in eo articulo conſtitutis, quidquid beneficij impendere poteſt, deficiente Sacerdote, per laicos, conferre cenſetur, dum illorum capacitatem non excedat. Monet verò Sanchez, vt abſolutus ab excommunicatione à non Sacerdote, abſolvatur iterum ab illo poſt mortem, vt certus ſit valor abſolutionis, ne exponatur periculo carendi ſuffragijs publicis Eccleſiæ, quæ excommunicato non proſunt.

9 Aſſentiri tamen non poſſum M. Victoriæ *in Summ. de confeſsione, num.142.* concedenti laico facultatem abſolvendi à venialibus per modum cuiuſdam Sacramentalis: verba eius ſunt:* Imò ipſe Sacerdos, cum celebrat, abſolvitur de venialibus à laico in confeſsione generali, auctoritate Eccleſiæ, quæ habet poteſtatem ſuprà venialia, ſicut per tunſionem pectoris, vel aquam benedictam, quia licèt talis confeſsio non ſit Sacramentum, eſt tamen quoddam Sacramentale.* Licet enim concedatur, quod ipſe confeſsioni attribuit, nempè, quod ipſius virtute, vt actus pœnitentis eſt, venialia remittantur; nullum eſt fundamentum ad aſſerendum virtute abſolutionis à laico impenſæ, aliqua remitti, quia, neque vt actus iuriſdictionis, cum laicus ſit illius incapax, neque vt actus Sacramentalis, quia Eccleſia talem non inſtituit. Quapropter hæc ſententia omni prorſus fundamento eſt deſtituta.

10 Dico ſecundo: vltra iuriſdictionem Sacerdotis, opus eſſe ad valorem abſolutionis, quod eam approbationem ipſe habeat, quam definit Trident. *ſeſſ.23.cap.15* dicens: *Nullum etiam Regularem poſſe confeſsiones ſæcularium, etiam Sacerdotum audire, neque ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale Beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat.* Ex quo inferunt communiter Doctores, abſolutionem ſæcularis à non approbato collatam eſſe nullam. Quamvis cōtrariam abſque fundamento vllo defendat Crouſeis *in Regul. S. Franc. cap.7. lect. 3. fol. 498.* vbi cenſet, ſolum eſſe à Concilio prohibitam, non verò inualidatam. Verba enim illa *non poſſe* nullitatem actus importāt. Nec audiendus eſt Barboſa *in Collectan. ad Tridēt. ſeſſ.23. cap.15.* vbi citatis Molfeſio, Coroliano,& Ioanne Valero, inquit, ignoranter Confeſſum non approbato, manere coram Deo abſolutum. Id enim gratis dicitur, ſi ſola mortalia confiteatur. Et ſic declarauit Sacra Congregatio, vt ex Farinacio, refert Ioannes Sanchez in Selectis *diſp.44. num.10. verſ. Præterea.*

11 In articulo autem mortis, quoslibet Sacerdotes, etiam non approbatos, imò, & degradatos, irregulares, & excommunicatos, poſſe validè, & licitè, alijs deficiētibus, abſoluere à quibuſcūque peccatis, & cenſuris, conſtat ex Trid. *ſeſſ.14. cap.7.* Nec benè Nauar. *cap.26. n.26.* & Sotus *in 4. diſt. 18. q.4. art.4.* de Sacerdote hæretico negant. Quia vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Nec credibile eſt, cū periculo ſalutis æternæ animarum, vſum Sacramenti in earū fauorem inſtituti, prohibitum eſſe, ne dum inualidum. An verò ſimplex Sacerdos licitè poſsit abſoluere, quando adeſt approbatus, vel etiam ſuperior, cui peccata reſeruata poſſunt ſubijci, ſub lite eſt apud Doctores. Sed pars affirmatiua probabilior mihi videtur. Quia Tridentin. vbi ſuprà expreſsè, nulla adhibita limitatione, ſic definit. *In articulo mortis omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſvis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt.* Ampliſsima ergo hæc conceſſio

ſio non eſt à nobis coarctanda. Hanc ſententiam tenent grauiſsimi Theologi, quos ſequuntur Thomas Hurtado *tr. 5. reſ. 67.* & Doctor Garſi *cent.1 cap.12. num. 2.* cenſentes iure inniti Diuino, quod peccati reſeruationem excludit & onus comparendi non relinquit. Cæterum ſi confeſſarius hanc opinionem probabiliorem non ſenſerit, exigat à pœnitente, vt veniale aliquid confiteatur, ſeu de alijs iam confeſsis, iterato ſe accuſet, & ſic certus manere poterit de valore abſolutionis. Vt benè cum Suarez & alijs tradit Ioannes Sanchez *in Select.diſp.44.n.24. & nos dicemus infrà diſp.8.q.7.n.3.*

12 Adde; grauiſsimos Doctores, ex hoc Tridentini loco deducere, iure nouo in eo contento, abſolutum ab excommunicatione reſeruata in articulo mortis, non teneri, eo ceſſante, comparere coram ſuperiore, prout olim tenebatur *ex cap. Eos qui, de ſent. excommun.* Ita P.Sà *verb. Abſolutio ab excommun.num.6.* Petrus Marcantius *tom. 1. tract.2.tit.4.quæſt.7.concl.3.* & Millardus *in Sum.Paroch.de Pœnit.cap.97.num.10.* Quod limitant alij ad caſum, quo cenſura non ſit deducta ad forum contentioſum, ſic Cæleſtinus, & alij, apud Dianam *part. 5.tract.14. reſol.59.& p.10.tract.14 reſol 62.* vbi pro hac opinione refert Ianuarium, & M.Texeda: vel quando excommunicatio non habeat onus ſatisfaciendi cauſæ, ob quam incurritur, ita Nauarrus *cap.26.num.27.* Auila. *de Cenſuris, part. 2. cap. 7. diſput. 3. dub. 4. concl.1.* Quod putat probabile Filliuc. *tom. 1.tract.13.cap.7.num 151.* Contrariam tamen ſententiam tradunt communiter Doctores, quos ad viginti protrahit Diana *p. 9. tr.6 reſ.36.* Quibus adhæret Doctor Garſi *cent.1.cap.12.num.8.& 9.* Quia per generalia verba concilij, non videtur derogari iuri cõmuni *cap.eos*, qui vbi habēti caſum reſeruatum obligatio comparendi imponitur: quando habet annexam excommunicationem maiorem; & non comparens, cum poſteà poſsit, ſimilem cenſuram eidem ſuperiori reſeruatam incurrit. Sed quidquid de his ſit. Certum eſt non eſſe imponendum pœnitenti onus comparendi, quando in articulo mortis, vel extra illũ abſoluitur à cēſuris virtute Bullæ Cruciatę, vel Iubilęi, aliàs priuilegiũ nil operaretur, vt benè Thom.Sanchez *in Sum. lib. 2.cap.13.n. 31.* Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp 12.num.5.* Trulleneh *in Bull.libr.1.§.7.cap.2.dub.5.n. 12.* & alij apud ipſos. Id autem locum habet in hæretico; nam Bulla nil circa hæreſim cõcedit, vt aduertunt Doctores citati. Quia in generali facultate, ſemel in vita, & iterum in articulo mortis, abſoluendi à reſeruatis etiã in Cœna Domini, excipitur, in Bulla Hiſpana, hæreſis crimen, ex ſpeciali cõceſsione Gregor. XIII. facta in quodam motu proprio, qui incipit *Officij noſtri partes*, anno 1576. Vnde Bulla, nec pro articulo mortis, quidquã concedit circa abſolutionem ab hæreſi, ſed Tridentini tantum conceſsioni ſtandum eſt. An etiam extenſioni à Doctoribus citatis adhibitæ? Supremum ſanctæ Inquiſitionis Tribunal conſulere oportet. Ego interim onus cõparendi hæretico externo iniungere, non omitterem. Nec eſſentiat principio, ex quo oppoſitum infertur.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Parochi extra caſum neceſsitas poſsint ſibi eligere confeſſarium? an etiam non approbatum ab Ordinario?

1 DVplex ſub hoc titulo exagitatur quæſtio: Prima, an Parochi poſsint in confeſſarium eligere, quem maluerint Sacerdotē approbatum ab Ordinario, ſed alias carentem iuriſdictione? Secunda, an etiam ab Ordinario non approbatum? Duplex hæc quæſtio à nonnullis cõfunditur, ſed immeritò; valdè enim diuerſæ ſunt, quia rectè compatitur, Sacerdotē eſſe approbatum; & tamen iuriſdictionem ad abſoluendum non habere: vt quoad reſeruata contingit; à quibus ex defectu ſolius iuriſdictionis Sacerdos, aliàs approbatus, abſoluere nequit. Cuius diſtinctionis ratio à priori eſt, quod aprobatio nil eſt aliud, quã quædam publica ſentencia, ſeu Ordinarij iudicium de ſufficientia Sacerdotis ad audiendas confeſſiones: iuriſdictio autem eſt quædam gratia, quam liberaliter facit Pontifex, vel Epiſcopus, vel Parochus, dum ſuas illi oues iudicãdas committit. Hoc poſito.

2 Primò certum eſt, *ex cap. vltimo de Pœnit. & remiſ.* Epiſcopos, & inferiores Prælatos exemptos habere facultatē eligendi cõfeſſarium; cuius conceſsionis rationem exprimit textus: ibi: *Ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum, permittimus Epiſcopis, & alijs Superioribus, necnon minoribus Prælatis exēptis, vt etiam præter ſui Superioris licentiam, prouidum, & diſcretũ, ſibi poſsint eligere Confeſſorem.*

3 Eſt tamen non leuis difficultas; an Parochi, in præfato iuris capite, comprehendantur ſub illa particula *Prælati minores*, ac proinde valide, & licitè non minus, quam Epiſcopi, extra caſum neceſsitatis, pro ſuo nutu, in aliena Diœceſi, vel Parochia Confeſſorem prouidum, & diſcretum eligere poſſint, etſi aliàs carentem iuriſdictione? Affirmant nonnulli, quorũ ſententiam probabilē

innuit

innuit P. Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 28. ſect. 2. n. 7.* dicens: *Ita ſentiunt Sylveſter, & Angelus, cum Panormitano; ſed in rigore, probabilius videtur contrarium.* Sylveſtri verba ſunt *verb. Confeſſor. 1. quæſtion. 8.* ibi: *Qui poſsint eligere confeſſorem? Et dico, quod ſunt Epiſcopi, & Prælati Superiores, & ſimiliter Prælati inferiores exempti, vt Abbates, & huiuſmodi. Notandum tamen, quod vt eligere poſsint prædicti inferiores, requiritur primò, quod ſint Prælati, capiendo largè Prælatos, etiam pro Sacerdotibus Curatis, vt dicit Panormitanus *in dict. cap. final.* qui largè dicuntur Prælati.* Quibus facit Margarita Confeſſorum, fol. 156. vbi ait: *Dicendum eſt igitur, quod Curatus largè dicitur Prælatus, & aliquo modo etiam ſtrictè, quia in certis caſibus habet iuriſdictionem in foro contentioſo. Vnde ſecundum Sanctum Thomam *in 4. diſt. 18* poteſt excommunicare pro furto, & rapina, & ſimilibus: & ſecundum Panormitanum poſſunt eligere Confeſſorem, ſicut Epiſcopi, facit *cap. tua de Clerico ægrotante.** Hactenus M. Baltanàs, quem refert, & ſequitur Vega *1. p. Sum. cap. 75.* vbi ſic: *Segun Panormitano, puede el Cura elegir Confeſſor para ſi, ni mas, ni menos, que el Obiſpo, vt eſt in iure, y eſta opinion tuvo tambien Margarita Confeſſorum.* Quibus cõſentit Paſqualigus *deciſ. 105.* & alij, apud Leandr. à Sacramento *tom. 1. tr. 5. diſp. 11. q. 34.*

4 Verum contraria omnino ſententia tenenda eſt cum Suarez *vbi ſuprà*, quem ſequuntur P. Granados *tract. 10. diſp. 5. nu. 4.* & Molfeſius *tract. 7. cap. 15. num. 38.* vbi ait, hanc eſſe reſponſionem omnium. Egidius *diſp. 8. n. 61.* & plures alij. Quorum ratio eſt, primò, quia Parochi nunquam in iure ſimpliciter, & abſolutè dicuntur Prælati, quin potiùs in Clementina *Dudum de ſepulturis* fit apertè diſtinctio inter Parochos, & Prælatos. Secundò quia licet nomine Prælatorum Curati venire poſsint, non ideò præfato iuris priuilegio frui poſſent, quia ſolis Prælatis inferioribus exemptis conceditur. Curati autem non ſunt exempti ab Epiſcoporum iuriſdictione. Quod ſi fortè aliquis exemptus ſit, & immediatus Pontifici Summo, in hoc tantum locũ habere poterit opinio Panormitani, Sylveſtri, & aliorum: quia vt benè ait Suarez ſuprà: verba textus probabiliter ei accommodari poſſunt, propter rationem, cui innititur, *ne pro dilatione pœnitentiæ, periculum immineat animarum:* quia non eſt facilè, Pontificem adire: Vnde ni Sacerdotem, aliàs iuriſdictione carentem, eligere poſſet, nõ ſatis illi prouiſum fuiſſet, vt animæ periculum vitaret. Et, me iudice, pro ſolis Parochis exẽptis adduci poteſt Sylveſter *vbi ſuprà*; ait enim, vt eiuſmodi eligant.* Secundò requiritur, quod ſint exempti; quod in Epiſcopo, & Superioribus, non requiritur ſecundum Panormitanum, ibi: *Ergo Curatis non exemptis, non concedit Sylveſter facultatem eligẽdi Confeſſorem, ſed exemptis tantum.

5 Quoad Prælatos verò Regulares, vt Prouinciales, Miniſtros, Priores, Guardianos, Rectores, & alios Superiores locales, conueniunt ferè omnes, poſſe ex iure eligere ſibi confeſſarium; quia verè ſunt Prælati, & exempti, licet alijs Prælatis maioribus ſubſint, vt Generali, vel Abbati. Ita contra Hoſtienſem, Panormitanum, & Angelum, tradunt Suarez vbi ſuprà *diſp. 27. ſect. 2. num. 10* Lugo *diſp. 19. num. 4. & diſp. 20. numer. 67.* Vazquez *quæſt. 93. artic. 2. dub. 4.* Diana *3. part. tract. 2. reſolut. 1. & part. 4. tract. 4. reſol. 1.* & plures, quos citatos ſequitur Paſqualigus *deciſ. 96. num. 2* Et ante omnes Sylveſter, *verb. Confeſſor. 1. quæſt. 8.* quem refert Amadæus Guimenius *in opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Pœnit. prop. 16.* vbi eius formalia verba adducit.

6 Vnde valdè miror deſidiam Vincentij Baronij *in opere contra Amadæum, diſp. 2. ſect. 3. fol. 245.* vbi non ſolum contrariã ſententiam Sylveſtro attribuit, ſed enormis impoſturæ Amadæum inſimular, dicẽs: *Quoad Sylveſtrum attinet, aduerto, non bona fide referri, ſic enim habet: Præter exemptos, qui immediatè ſubduntur Papæ, Prælatos, qui habent ſuprà ſe Abbatem, Generalem, vel eiuſmodi, id eſt, Epiſcopum, eligere communi iure non poſſe quemlibet Sacerdotem in confeſſarium.* Hæc Baronius, quibus Sylveſtro & verba, & ſententiam imponit, nempè, quam ab alijs traditam refert, & deſerit. En eius verba: *Exempti habentes immediatè ſuprà ſe Abbatem, vel Generalem, & huiuſmodi, eligere communi iure non poſſunt, ſecundum Hoſtienſem, quod ibi Panormitano placet, & hoc ſequitur Angelus. *Sed Petrus de Palũde* (attende) *tenet contrarium, dicens: Quod Prior, ſi eſt Prælatus, & exemptus, licet ſubſit Abbati, & Maioribus, hoc poteſt ſine licentia eorum, quia hoc priuilegium* (inquit) *de eligendo Confeſſorem æqualiter conceditur Epiſcopis, & minoribus Prælatis exemptis. Hoc ſequitur Archi. & hoc teneo: quia conſtitutio eſt gratioſa, & latè interpretanda.* Ergo apertiſsimè Baronius contradicit Sylueſtro, & ſententiam, quam ibi reijcit, attribuit, & ex induſtria imponit, vt Amadæo calumniam inferat. Maneat ergo omninò certum, iuxtà opinionem Sylveſtri, Prælatos inferiores exemptos poſſe communi iure confeſſorem eligere, licet *ſuprà ſe habeant Abbatem, vel Generalem, & huiuſmodi.* Quod vt negaret Baronius, verba à ſe conficta Sylveſtro affingere coactus eſt.

Digitized by Google

7 Reſtat verò nõ leuis difficultas, an Curati extra ſuam Parochiam, licet non ex iure, ex conſuetudine tamen, habeant facultatem eligendi confeſſorem, nempè, aliàs approbatum ab Ordinario, ſed iuriſdictione carentem? Affirmant plures ex antiquis; Hoſtienſis, Raymundus, Aſtenſis, Gerſon, & alij apud Suarez *diſp. 27. ſect. 3.* quos poſt Tridẽtinum ſequuntur Nauarrus *in cap. placuit, num. 30. & ſequentibus.* M. Sotus *in 4. diſt. 18. quæſt. 4. art. 2. §. Similiter & omnes.* Vbi ſic ſcribit: *Curati conſuetudine habent, vt poſſint ſibi eligere confeſſores, præterquam in caſibus reſeruatis. Quin verò, & vniuerſi ſimplices Sacerdotes eadem gaudent facultate, vt ſibi promiſcuè quemcumque eligant Sacerdotem.* Idem tenent M. Ledeſma, & alij, quos ſequitur Vega vbi ſuprà *1. part. Summ. cap. 75.* ibi: *Dize bien Ledeſma, que los Curas, por la coſtumbre que ay, pueden elegir para ſi Confeſſores, los quales los pueden abſolver, ſino es de los caſos reſeruados.* Quorum ſententia, ſi rectè explicetur, ſuſtineri poteſt, vt benè ait Suarez.

8 Sit igitur prima concluſio: Ex ſola cõſuetudine nullus habere poteſt facultatem eligendi confeſſarium, aliàs carentem iuriſdictione. Sic Pat. Suarez vbi ſupra, Vazquez *tom. 4. in 3. part. q. 93. art. 2. dub. 2. nu. 5.* Caietanus, & alij communiter. Probatur *ex cap. ſi Epiſcopus de Pœnit. & remiſſion. in 6.* Vbi Bonifacius VIII. definit, nulla conſuetudine introduci poſſe, vt aliquis, præter ſuperioris licentiam, confeſſorem ſibi eligere poſſit. Vndè probant communiter Theologi, iuriſdictionem eſſe iure diuino neceſſariam, & à ſolo Pontifice, aut Epiſcopo, vel Parocho in proprias oues communicabilem. Iuri autem diuino nulla conſuetudo derogare poteſt: eſſet enim corruptela, non conſuetudo, vt docent communiter Theologi. Vndè infero, eradenda eſſe verba Magiſtri Soti loco ſuprà citato ex editione Methynæ à Campi, anno 1579. Vbi cum ſibi obieciſſet præcitatum caput, *ſi Epiſcopus*, reſpondet: * *Nudam conſuetudinem contra illud ius præualere poſſe,* * quod ſuſtineri non poſſe, cenſeo; quia aliàs innanis prorſus eſſet Pontificis deciſio. Quapropter mihi ſuadeo, verba illa non eſſe M. Soti, ſed per errorem Typographi irrepſiſſe, ly *nudam* cum deberet dicere *nullam*. Quod non obſcurè colligitur ex ſubſequentibus, quæ congruam capitis explicationem præſeferunt: & ipſemet expreſsit inferius *art. 3. §.* **In introitu.* *

9 Dico ſecundo: ſi videntibus, & tacentibus Paſtoribus, alicubi introducta fuerit conſuetudo eligendi confeſſarium, poterunt tutâ conſcientia Curati, etiam extra ſuam Parochiam, & alij Sacerdotes illi ſtare; quia Prælati cenſentur iuriſdictionem electis cõferre, dum videntes ſilent; ideòque iuriſdictio hæc non ex conſuetudine, ſed ex legitima conceſsione Prælati promanat, & ex vi talis conceſsionis à ſucceſſoribus non reuocatæ continuatur. Vnde conſuetudo, ſi propriè loquendum ſit, non dat facultatem eligendi confeſſorem, ſed eſt ſignum conceſſæ, & virtute conſenſus taciti ſuperioris perſeuerantis. Ex quibus conſequenter deducitur, Prælatum, ex cuius tacito conſenſu continuatur conſuetudo, poſſe pro ſuo libito, cõtraria expreſſa voluntate, illam abrogare, & penitus abolere, quin præcedens conſuetudo allegata vllo modo præualere poſſit. Hac ratione explicanda eſt conſuetudo, quam Curati, & alij omnes Sacerdotes ſæculares obtinuerunt, eligendi confeſſarium, de qua teſtantur M. Sotus vbi ſuprà, P. Vazquez, *quæſt. 93. citata art. 1. dub. 4. nu. 2. in fine.* P. Gaſpar Hurtado *diſp. 10. de Pœnit. diffic. 12.* Suarez *diſput. 27. ſection. 3.* Vega, & alij. Quibus conſentit Vincentius Baronius *2. part. Manuduct. diſput. 2. ſect. 3. fol. 245.* Et ſanè quod Parochus in ſua Parochia poſsit, videtur certum, quia quem ſubditis poteſt ſibi eligere non prohibetur. Poteſt autem pro ſubditorum confeſsionibus quemlibet approbatum exponere.

§. I.

Quid de electione confeſſarij non approbati, poſt Tridentinum?

10 GRauior eſt difficultas, vtrùm habentes facultatem eligendi confeſſarium aliàs carentem iuriſdictione, poſſint poſt Tridentinum (vbi receptum fuerit) eligere etiam non approbatum ab Ordinario? Ad cuius deceſionem præmittere oportet Tridentini verba *ſeſſ. 23. cap. 15.* vbi: *Decernit Sancta Synodus; nullum etiam Regularem, poſſe confeſsiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire; nec ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, &c. Priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obſtantibus.* His poſitis.

11 Omnes ex iure habentes facultatem eligendi confeſſarium poſſe, etiam poſt Tridentinum, eligere non approbatum ab Ordinario, aſſerit Thomas Hurtado *tom. 1. variar. quæſt. reſol. tract. 3. cap. 1. reſ. 12.* cum Villalobos, Ioanne de la Cruz, Miranda, & alijs quos refert. Et de Prælatis Romanæ Curiæ, Auditoribus Cameræ, Theſaurarijs Clericis Cameræ, Auditoribus Rotæ, Magiſtro Sacri Pa- ... lati,

latij, tradunt plures apud Dianam *p. 10. tr. 16.reſol.76.* apud quem Suarez, Filliucius, & Angelus Boſius. Quos ſequitur Paſqualigus *in deciſ. Mor. à deciſ. 85.* Et in terminis, quod Parochi, ſeu Curati poſſint, affirmat *deciſ. 105.n.6.* ibi: *Exiſtimo, poſſe eligere etiam nõ approbatum ab Ordinario.* Probat, quia per Tridentinum non reuocatur priuilegium Parochis conceſſum, *cap. fin. de Pœnit. & remiſſion.* vtpotè in corpore iuris inſertum, cuius priuilegia non reuocantur per clauſulas generales, & ſicut non reuocantur, quatenus fauet eligentibus, quia Tridentinum ſpecialem mentionem de ipſo non fecit, ita neque in ordine ad eligendos, ob eamdem rationẽ: cùm Paſqualigo conuenire debent, qui aſſerunt idem quod Epiſcopis priuilegium, ex iure Parochis competere. Panormitanus, Vega, & Baltanàs citati *num. 3.*

12 Huic ſententiæ diſſentire non poſſunt M. Gallo, M. Ioannes de Orellana, & doctiſſimi alij Magiſtri, quos citatos ſequitur ex eodem inſtituto Mag. Petrus de Ledeſma *in Sum tom. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 12. concluſ. 5. §. La ſegunda ſentencia.* Et Ludouicus de S. Iuan, *quæſt. 6. de Pœnit. art. 2. diffic. 12.* Quorum ſententiam probabilem putat M. Ioannes de la Cruz *in direct. par. 2. de Sacram. Pœnit. quæſt. 5. dub. 6. concl. 2.* & Leander à Sacramento *tom. 1. tr. 5. diſp. 11. q. 56.* & amplectitur Thomas Hurtado *tom. 2. reſol. moral. tr. 12. cap. 1 num. 2024.* Hi, inquam, diſſentire nequibunt, quia aſſerunt, Parochum, poſt Tridentinum, poſſe Sacerdotem ſimplicem non approbatum ab Ordinario exponere, ad audiendas ſuorum Parochianorum confeſſiones. Quod ante illos tenuit M. Soto *in 4. diſt. 18. q. 4. artic. 3. verſ. Poſtremum dubium.* Parochus enim poteſt Sacerdotem, quem ſubditis exponit, ſibi eligere: nam vt ex Diu. Thoma, D. Antonino, & alijs tradit M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 2. quæſt. moral. cap. 21. §. 6. num. 64.* *Poteſt Prælatus vti licentijs, quas ſubditis concedit, & concedere confeſſario, vt eum abſolvat, & cum illo diſpenſet, ſicut poteſt committere diſpenſare cum alio.* Quæ ſententia eſt expreſſa D. Thomæ *in 4. diſtinct. 21. q. 1. art. 5. quæſt. 4. ad 1.* *Eis, inquit, quæ authoritate iuriſdictionis dantur alijs, poteſt etiam Prælatus vti, tàm in temporalibus, quàm in ſpiritualibus.* Et eſt communis opinio Doctorum apud Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 3.* Eſt ergo neceſſaria conſequutio ex vna opinione ad aliam, ac proinde Parochum poſſe confeſſarium nõ approbatum ſibi eligere, quem ſuis ouibus exponere poteſt.

13 Vrgetur ex doctrina Ludouici à Cruce, *diſp. 1. cap. 2. dub. 23. n. 20.* aſſerẽtis, Eminentiſſimos Cardinales poſſe ex ſibi ſubditis, & commenſalibus eligerẽ confeſſorem non approbatum à Diœceſano; *cuius egregiam rationem* (inquit Thomas Hurtado) *reddit Naldus, verb. Cardinalis, num. 8. nempè quia certum eſt, Cardinales eſſe proprios Sacerdotes ſuæ familiæ, & per ſe, vel per alios poſſe hoc munus Parochiæ in illos exercere.* Sed apertiùs loquitur Naldus, ibi: *Nam ſi poſſunt* (inquit) *hanc facultatem ſupradictæ familiæ, vt ſuprà, concedere, non erit ambigendum, poſſe, & erga ſe ipſos vti eadem authoritate.* Atqui certiſsimum eſt, Parochum in ſubditos, & Parochianos illam exercere poſſe: ergo non minus, quàm Domini Cardinales, cõfeſſarium, quem ſubditis exponere, ſibi eligere poterit. Idem ergo iudicium de vtraque opinione ferendum eſt: atque adeò ſi ex iure, poſt Tridentinum, poteſt pro ſubditis non approbatum deſignare, (vt pluribus ſuadere contẽdit Thomas Hurtado vbi ſuprà) poterit etiam ex iure non approbatum ſibi eligere.

14 Ex quo principio Parochum poſſe ſua iuriſdictione alteri Parocho communicata validè, & licitè vti, & beneficium abſolutionis, ſicut & ſubditos, ab illo obtinere; tradũt Henriquez *lib. 6. cap. 8. num. 2.* Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 4.* Nauarrus *cap. Placuit, num 49. de Pœnit. diſt. 6.* Suarez *diſp. 28. ſect. 4. num. 18.* Coninch, Fagundez, & plures alij, quos citatos ſequuntur Boſsius *de Iubilæo, ſect. 3. caſu 2. §. 4. num. 126* Leander à Sacram. *tom. 1. de Pœnit. tract. 5. diſp. 11. quæſt. 34.* Et Thomas Hurtado vbi ſuprà, *tom. 2. tract. 12. cap. 1. num. 2026.* Ergo ſi Curatus poſt Tridentinum poſsit ſimplici Sacerdori, & non approbato ab Ordinario ſuam iuriſdictionem pro ſuis ſubditis delegare; poterit etiam ab illo abſolvi: habet enim poteſtatem ordinis, & iuriſdictionis. Ergo vel neceſſariò dici debet, iuriſdictionem non eſſe poſt Tridentinum delegabilem non habenti approbationem in Concilio ſtabilitam, vel poſſe Parochum poſt Tridentinum Sacerdotem non approbatum in confeſſarium ſibi eligere. Cuius ratio à priori eſt, quia Prælatus poteſt quoad ſe, quod poteſt quoad ſubditos: duas enim perſonas repræſentat, aliam ſuperioris, ſecundùm quam iuriſdictionem delegat; alteram hominis, vel partis communitatis, ſecundum quam iuriſdictioni ſubijcitur: expedit enim, vt hi, qui alijs, ſibi etiam facultatem facere poſsint, ne ſint peioris cõditionis, quam ſubditi. Quod deſumitur ex D. Thoma, Caietano, Soto, Tabiena, Sylveſtro, D. Antonino, Suarez, Salas, Molina, Azor, & alijs, quos ſequuntur Paſqualigus *deciſ. 86.* & alij communiter.

15 Denique ex alio capite probant nõnulli, Curatum poſſe eligere confeſſarium non approbatum ab Ordinario; nimirum ex

conſuetudine legitimè introducta. Ita videtur ſentire. Vega 1.*part.Sum.cap.*75. vbi ſic: *Dize bien Ledeſma, que los Curas, por la coſtumbre que ay, pueden elegir para ſi Confeſſores, los quales los puedan abſolver, ſino es de los caſos reſeruados. Y yo sè auer pueſto en practica vn Cura doctiſſimo la opinion de Margárita, y de Panormitano (*ſupr.num.* 7.) fundandoſe en eſta coſtumbre, que dize Ledeſma que ay.* Et expreſsè hanc ſententiam, non ſolum quoad Parochos, ſed quoad alios etiam Sacerdotes, tenet M.Dominicus de Soto *in* 4.*diſt.*18.*q.*4.*art.*2.§. *Similiter & omnes*, vbi ait: * Curati non ſunt Prælati, & ideo in proprium Sacerdotem habent ſolum Epiſcopum. Quamquam conſuetudine habeant, vt poſſint ſibi eligere confeſſores, præterquam à caſibus reſeruatis. Quin verò & vniuerſi ſimplices Sacerdotes eadem gaudēt facultate, vt ſibi promiſcuè quemcumque eligant Sacerdotem; quapropter & cuicumque de Religioſis confiteri poſſunt, quamquam huiuſmodi Religioſus, nec ſit expoſitus ab Epiſcopo, nec à ſuo Prælato.*Sic poſt Tridentinum M.Sotus in editione Methynę à Campi, qua vtor, anno 1579. Cui conſenſit nouiſſimè Vincentius Baronius eiuſdem inſtituti *in Manuduct.ad Theolog.moral.part.*2. *contra Amadæum Guimenium, diſp.*2.*ſect.*3. *fol.*245. vbi ſic.* Abſit, vt Curatis ius auferam, quod illis revera cōfert Panormitanus, & Soto relatus ab Amadæo, appoſita tamen hac, quam tacet, conditione; ſi Epiſcopi videant ſubditos promiſcuè ſibi eligere confeſſarios, & ſileant. Hoc enim ſilentio, addita conſuetudine, cenſentur conſentire, & facultatem permittere. * Sic ille, ſed immeritò Amadæum repræhendit, quod conditionem à Soto appoſitam tacuerit: non enim conditionaliter loquutus fuit Soto, ſed abſolutè: **Cum præfecti* (inquit) *ſuperiores videant ſubditos promiſcuè ſibi eligere confeſſarios, & ſileant, conniuere cenſentur, eamdemque permittere facultatem.* *Concedit ergo illam Parochis, quia ſuperiores vident, & ſilent; quo ſilentio conſuetudo firmatur, & facultas eligendi non approbatum, non ex nuda conſuetudine, ſed ex tacito conſenſu Epiſcopi continuatur. Omitto Baronium teſtari, ſecum Panormitano ſentire: hunc autem concedere Parochis ex iure facultatem eligendi cōfeſſarium, quæ Epiſcopis competit, conſtat ex dictis ſuprà *num.*3. & 15. quapropter nec tacitum Epiſcopi conſenſum deſiderare debet, ſicut nec Panormitanus deſiderat. Nec diſſentiret concluſioni M. Sotus, ſi antecedens concederet, quia *diſt.*18.*q.*4.*art.*3.*verſ. Poſtremum dubium*, expreſsè aſſerit eos, qui habent facultatem eligendi confeſſariū idoneum, ſiue per Pontificium diploma, ſiue à Parochiali Sacerdote, poſſe eligere quemcūque Sacerdotem, etiamſi nec beneficium Parochiale habeat, *nec per Epiſcopum ſit expoſitus.* Quod poſt Concilium Tridentinū à tanto Doctore aſſertum miror. Nec poteſt de tempore dubitari, quia comprobatur teſtimonio ipſius, *diſt.*15.*q.*1.*art.*2.*verſ. Et ad maiorem.* Vbi Tridentinam Synodum refert, eiuſque authoritate ſe protegit.

16 Quod autem Sacerdos ſufficienter cenſeatur approbatus ad confeſſiones audiēdas, per licentiam tacitā Epiſcopi, eſt communis Doctorum ſententia; & ratio eſt efficax, quia, vt conſtat ex ſuperius dictis, conſenſus tacitus ſuperioris eſt ſufficiens dare iuriſdictionem: ergo & approbationem: conſequutio eſt euidens, quia hæc eſt de iure humano, poſt Tridentinum introducta: illa verò ex diuino, vt inferunt communiter ex *cap. ſi Epiſcopus*, ſuprà citato: ergo ſi Epiſcopus videat, vel ſciat Curatos, vel ſimplices Sacerdotes eligere confeſſarium non approbatum, & eis non contradicat, cum facilè poſſit; eo ſilentio, electum ſufficienter approbat, & iudicium de ſufficientia confeſſoris eligēri committit; nam qui tacet in his, quæ ad ipſum pertinent, & in quibus tenetur contradicere, conſentire videtur, ex regula iuris 10. *in* 6. Sic Sylveſter, Soto, Becanus, Henriquez, Homobonus, Toletus, Fagundez, & alij, quos citatos ſequitur Diana 3. *part.tractat.*4. *reſol.* 68. Thomas Sanchez *lib.*3. *de Matrim.diſp.*35.*nu.*20.& 21. Ioannes Sancius *in Selectis, diſp.*44. & plures alij, quos citat, & ſequitur Boſsius *de Iubilæo, ſect.* 3. *caſu* 2.§.4.*n.*135. Bardi *in Bullam, tr.* 5.*cap.* 1.*ſect.*9.*à n.*120.& P.Mendo *in Bullam, diſput.*22.*cap.*11.*n.*115.

17 Difficultas ergo ſolum eſt, an de facto talis exiſtat conſuetudo: illa enim, quæ ante Concilium Tridentinum extitit, per ipſum fuit reuocata, illis verbis: *Priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili non obſtantibus.* Ergo ſi poſt Tridentinum de nouo inducta non fuerit, nequibunt Curati ex hoc capite excuſationem prætendere; ac proinde ex nullo.

§. II.

Iudicium Authoris.

18 NVllus ſæcularis, licet Sacerdos, aut Parochus, poteſt poſt Tridentinum eligere confeſſarium non approbatum ab Ordinario. Ita P. Gaſpar Hurtado *de Pœnit. diſp.* 10. *diffic.* 13. Vbi poſtquam *diffic.*12. recenſuit eos, qui vel ex iure, vel ex conſuetudine poſſunt ſibi eligere confeſſariū abſque licentia proprij, inter quos numerauit

Pa-

Parochos, & omnes alios Sacerdotes, etiam ſimplices; ſtatim ſequente, *diffic.* 13. citata, inquiri; * an habentes facultatem eligendi confeſſarium, poſſint eligere Sacerdotem ſimplicem, & non approbatum? * Et reſponder negatiuè his verbis. * Certũ eſt poſt Tridentinum non poſſe à pœnitente ſæculari eligi in confeſſarium niſi Sacerdotem, qui vel ſit Parochus, quamvis aliàs alienus, vel qui ſit approbatus ab Ordinario: quia in Tridentino *ſeſſ.* 23. *cap.* 15. decernitur, nullũ poſſe audire cõfeſsiones ſæcularium, niſi approbatum ab Ordinario, vel habentem Beneficium Parochiale. * Sic Hurtado, à quo decreto ſolum excipit Religioſos, circa quorũ confeſsiones, nil Concilium innouauit, ideòque cuicumque Sacerdoti non approbato ab Ordinario, nec Beneficium Parochiale habenti, poſſunt modo, ſicut ante Concilium, de licentia tantum ſuorum Prælatorum, validè, & licitè confiteri, vt docent communiter Theologi. Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 5. Vazquez *quæſt.* 93. *art.* 3. *dub.* 3. Lugo *diſp.* 21. *num.* 2. Diana 3. *part. tract.* 2. *reſol.* 3. & 30. & *part.* 8 *tr.* 1. *reſol.* 86. Thomas Hurtado *tom.* 2. *reſol. mor. tr.* 12. *cap.* 1. §. 2. *dub.* 5. *num.* 2071. & plures alij, quos citatos ſequitur Leander a Sacram. *tom.* 1. *tr.* 5. *diſp.* 11. *q.* 45. Et ad quatuor ſuprà viginti protrahit Ioanne Sanchez *in Selectis*, *diſp.* 49. *num.* 2. qui pro omnibus regularibus tàm viris, quàm fœminis id tradunt.

19 Hanc exceptionem extendunt aliqui ad Equites militares D. Ioannis, D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ. Sic Leander *vbi ſuprà* cum Ioanne Sanctio *in Selectis*, *diſp.* 49. *num.* 10. 11. & 13. ſubnectens *quæſt.* 47. ita debere ſentire omnes, qui affirmant prædictos milites eſſe verè Religioſos. Et in terminis poſſe ſine ſcrupulo confiteri ſæculari Sacerdoti non approbato per Epiſcopum, ait Thomas Hurtado *ſupr. num.* 2072. Et ita docere Ricium, Vidal, Nouarium, & Martinum à ſancto Ioſepho, refert Diana *part.* 10. *tr.* 16. *reſol.* 76. Quorum opinionem de iure veram eſſe, licet conſuetudo ſit in contrarium, dicit ipſe Diana *vbi ſuprà*, & prædixerat *part.* 8. *tit.* 7. *reſol.* 96. cui ſubſcripſit Pat. Amicus *tom* 8. *diſp.* 13. *ſect.* 3. *n.* 97.

20 Sed quidquid de his ſit, nullum Sacerdotem, etiam Regularem, poſſe ſæcularium etiam Sacerdotum confeſsiones, poſt Tridentinum excipere, quin Beneficium Parochiale habeat, aut Epiſcopi approbationem, vt omninò certum ſupponit Gaſpar Hurtado *vbi ſuprà diffic.* 13. citata; & eſſe in Tridentino definitum, ait P. Vazquez *tom* 4. *in* 3 *part. quæſt.* 93. *art.* 2. *dub.* 5. *nu.* 5. * Poſt Concilium inquit, iam certiſsimum eſt, neque ex generali, neque ſpeciali commiſſione, concedi poſſe licentiam eligendi confeſſarium non approbatum ab Epiſcopo: quòd definitũ eſt in Tridentino *ſeſſ.* 23. *decreto de reform. cap.* 15. & c. ea ergo deficiente (approbatione) defiuit Concilium non eſſe vllum Sacerdotem idoneum ad iudicandum, & abſoluẽdum in hoc Sacramẽto. * Sic Vazquez, quem ſequutus eſt Gaſpar Hurtado verbis ex illo datis *num.* 18.

21 Quapropter animaduertere hic non omittam recẽtiores quoſdam quæſtiones diuerſas confundentes, Doctori Gaſpar Hurtado impoſuiſſe ſententiam aſſerentem, Parochum poſt Tridentinum poſſe ſibi eligere in confeſſarium Sacerdotem ſimplicem non approbatum ab Ordinario: cum ille expreſsè contrarium certiſsimum eſſe docuerit: & ex conſuetudine ſolum conceſſerit facultatem eligendi carentem iuriſdictione, non verò non approbatum: æquiparat enim ibi Parochos habentibus priuilegium Bullæ Cruciatæ, quoad electionem confeſſarij, pro non reſeruatis. Ideòque *diffic.* 12. primam facultatem ex conſuetudine illis concedit, ſecundam verò expreſsè negat *diffic.* 13. non ſolum Parochis, ſed quibuſvis etiam Prælatis; & Epiſcopis ſæcularibus; quibus *ex cap. Ne pro dilat. de Pœnit. & remiſ.* facultas eligendi confeſſarium *prouidum, & diſcretum* conceditur. Quia poſt Tridentinum nullus talis cenſetur, niſi ab Epiſcopo approbatus, aut Beneficium habens Parochiale. Quod docent Suarez *diſp.* 28. *ſect.* 4. *num.* 7. Cardin. de Lugo *diſp.* 21. *ſect.* 1. *num.* 3. Nauarrus, Ricius, Barbola, Fillineius, Azor, Fagundez, & plures alij, quos citatos ſequuntur Diana 3. *p. tr.* 2. *reſol.* 3. Paſqualig. *deciſ.* 86. & Leander *vbi ſupr. q.* 28.

22 Qua verò certitudine id tenendum? Grauis eſt difficultas. Sed quoad Parochos nouiſsimam deciſionem habemus ab Alexandro Septimo *die* 24. *Septemb. anno* 1665. qui hanc propoſitionem: *Qui Beneficium Curatum habent, poſſunt ſibi eligere in confeſſariũ ſimplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario*, damnauit vt minimum vt ſcandaloſam, & ſub pœna excommunicationis prohibuit eam publicè, vel ſecreto docere, & inſuper illius praxim in virtute ſanctæ obedientiæ: Quamuis pœnam excommunicationis praxi non adiecerit. Vndè nemini in poſterum ſimilem confeſſarium eligere licebit; nec prætextu alicuius priuilegij ex iure ſibi competentis; nec ex conſuetudine tacito ſuperiorum conſenſu continuata. Et quidem, vt à viris doctiſsimis accepi, nunquam poſt Tridentinum in Hiſpania talis conſuetudo viguit.

23 Ex quibus infertur primò, falſam eſſe opinionenem M. Petri de Ledeſma, & aliorum,

tum,quos ſequutus eſt Thom. Hurtado *vbi ſuprà num.*12.aſſerentes poſſe Parochum poſt Tridentinum ad confeſsiones ſubditorum excipiendas,ſimplicem Sacerdotem ab Ordinario non approbatum exponere.Ratio eſt aperta:quia ſi alijs poſſet, iſtum ſibi eligere valeret,vt in confeſſo eſt apud omnes;ſed ſibi eligere non valet, vt conſtat ex decreto Alex. VII. ergo. Ideò ſententiam præfatam Petri de Ledeſma,iam diù vt improbabilem reiecerunt P.Suarez *diſp.*28.*ſect.*4. *num.*11. dicens:*neque tutam, nec practicè probabilem ſibi videri,* & apertius Pat. Fagundez, *præcept.*2.*lib.*7.*cap.*2.*num.*43. Ioannes Sancius *in Selectis,diſp.*48.*num.*11. Caſpenſis *in curſu Theologico,tom.*1.*tract.*24.*diſp.*5.*ſect.* 7.*num.* 64. Martin. de S.Ioſeph. *in Monitis confeſſ.tom.*1.*lib.*1.*tract.* 24 *de Pœnit.num.*5. Quos citatos ſequitur Diana 3.*part.tract.*4. *reſol.*146.*&* *part.*10.*tract.*16.*reſol.*75.& Petrus Fay *in Addit.a*i 3.*p.q.*8.*art.*5.Vbi adducit declarationem Eminentiſſimorum Cardinalium Concilij interpretum. Cui inſiſtēs nouiſſimè Illuſtriſſimus Dominus D.Alphōſus de la Peña & Montenegro, in aureo ſuo itinerario pro Indorum Parochis,*lib.*1.*tr.*7. *ſeſſ.*1.*num.*3.*fol.*98. de præfata M. Ledeſmæ opinione loquēs, ait:* Ya no ſe puede ſeguir eſta opinion,ni ponerla en practica, deſpues que los Illuſtriſſimos Cardenales declararō, que no tienen los Curas facultad para aprobar Confeſſores en ſus beneficios.* Et quidquid ſit de præfata declaratione, ſit necne authentica, concluſio certiſſima haberi debet,vtpotè neceſſaria conſecutione deducta ex decreto Alex. VII. vt ſuprà expendimus. Quapropter ſuſtineri vlterius nō poteſt opinio M.Soti ſupra citati *num.* 15. *in fine*, vbi habentem facultatem à ſuo Parocho ad cōfitendum alteri, docet poſſe eligere non approbatum ab Ordinario. * *Et ratio*, inquit, *eſt,quia ad abſolutionem ſolum requiritur poteſtas ordinis.& iuriſdictionis.** Quod apertè falſum eſt,nam poſt Tridentinum non eſt capax iuriſdictionis,qui Beneficium Parochiale non habet,vel approbationem ab Ordinario,vt definitur *ſeſſ.*22.*cap.*5.

24 Infertur ſecundo, facultatem cōceſſam Parochis *in cap. Placuit, & cap. Omnes vtriuſque ſexus,de Pœnit.& remiſ.*exponendi pro ſubditorum confeſsionibus quemlibet Sacerdotem prudentis iudicio idoneum, abſque alia approbatione,vel abrogatam eſſe per Concilium Tridentinum, etſi illius mentionem non fecerit. Vel vt alij aſſerunt, id neceſſarium nō fuit ad nouum hoc ius inſtituendum,quia Parochis non eſt ablatum priuilegium,& facultas, quam habebant delegandi iuriſdictionem Sacerdoti idoneo,ſed Concilium declarauit, quis in poſterum per confeſſarium idoneum(ſeu *prouidum,& diſcretum*,vt in textu dicitur)habendus ſit. Qua declaratione ſemel poſita, nequit de cætero alteri iuriſdictio delegari.

25 Præterquam quod, vt benè adnotat Cardin. de Lugo *diſp.*21.*de Pœnit.ſect.*1.*nu.* 6.hoc Tridentini ius potiſſimum fuit inductū,ne Parochi ſua poteſtate abutentes oues ſuas ineptis confeſſarijs traderent, vt nonnulli fecerunt. Vndè Concilij declaratio exceptionem hanc non patitur, aliàs inconuenientibus non occurriſſet. Quapropter nullatenus audiri debet Thomas Hurtado *vbi ſupr.tract.*12.*cap.*1.*dub.* 1. *num.* 2028. dum ait:Concilium Tridentinum ſolùm intendiſſe declarare, quid intelligatur per confeſſarium idoneum in Bullis, & priuilegijs, quibus Summus Pontifex concedit facultatem eligendi confeſſorem idoneum, non verò quid intelligendum in iure canonico, quando in illo ſimilis facultas conceſſa reperitur. Hæc enim interpretatio eſt omninò voluntaria,& extorta, & verbis Tridentini repugnans,quia vniuerſaliter decernit, nullum ad poteſtatem iuriſdictionis, quoad ſæcularium confeſſiones etiam Sacerdotum excipiendas, idoneum in poſterum reputari, niſi approbationem ab Epiſcopis obtinuerit: ergo poſt Concilium nullus eſt capax accipiendi iuriſdictionem delegatam, neque ex iure, neque ex Bulla,aut priuilegio, ſi præfata approbatione careat. Ex quibus fit reijciendam prorſus ſententiam aſſerentem, Religioſos iniuſtè reprobatos ab Epiſcopo poſſe confeſſiones excipere. Quam poſt Trident. auſi ſunt defendere Ioannes de la Cruz *de ſtat. Relig. lib.* 2. *cap.*6.*dub.*1.&Thom.Hurtad.*tom.*2.*qq.Moral.tr.*12.*cap.*1.*n.*1887.*&* 1896.ex M. Soto *in* 4.*diſt.*18.*q.*4.*art.* 3. Quam Dian.*p.*6.*tr.*7. *reſ.*60.teſtatur *inter Doctores inclytæ Sorbonæ eſſe communiter receptam*.cæterum ſuſtineri in poſterum non poteſt:quia vt ſcandaloſa; damnata,& prohibita eſt ab Alex. VII. *die* 24.*Sept.anno* 1665.

26 Cum his verò rectè cohæret poteſtas Parochi,ad exponendum pro ſuis ouibus, quemcumque alium Parochum, vel Sacerdotem approbatum,& ſi aliàs iuriſdictione carentem. Eſt communis Theologorum ſententia: quia ad delegationem iuriſdictionis acceptandam quilibet prædictorum ſufficiētem habet approbationem, nec ad inconuenientia vitanda maior alia requiritur. Ita tradunt Suarez *diſp.*28.*ſect.* 4. M. Candidus *diſq.*24.*art.*65.*n.*10.Filliucius,Toletus, Henriquez,Egidius,& alij,quos pro valida, & licita expoſitione alterius Parochi,refert Leāder *tract.*5.*diſp.*11.*quæſt.*58.item Nauarrus, Trullench, Henriquez, Ioannes de la Cruz, quos pro cuiuſvis approbati expoſitione,ſiue

2b

Digitized by Google

ab Epiſcopo Diœceſano,ſiue ab alio quopiã Epiſcopo,refert &ſequitur Leander *vbi ſup. quæſt.* 59.

27 Neque id opponiturBullæ Innocẽtij X. in cauſa Angelopolitana *ſub die 9.May,anno* 1648.(quidquid contradixerit Diana *p.* 10. *tr.16.reſ.75.*Nec Bullæ Clementis X. *ſuperna Magni Patres*, expedita die 2. Auguſti, anno 1670. in illis enim ſolum limitatur vſus iuriſdictionis regularibus competentis, ex vi ſuorum privilegiorum: vt ea vti non poſsint, quoad ſæcularium abſolutionem, quin ab Epiſcopo Diœceſano(id eſt, Diœceſis,in qua ſunt) approbationem obtinuerint: ſi vero aliunde iuriſdictio eis delegetur, vt a Parochis, quoad ſuos Parochianos,aut virtute Bullæ Cruciatę á ſecularibus eligantur; ſufficit alicubi fuerint ſemel approbati:idque ſimiliter procedit,ſi eligantur virtute Iubilæi.Ita Vivaldus,Valẽtia,Sà,&alij apud Leandrum ſuprà, Petrus Fay, Llamas,Pottel,Nugnus, Filliucius,Coninch, Reginaldus,&alij apud Dianam *p.1.tr.11.reſolut.7.* Quintanadueñas, Boſius, & Brunus apud Garli *cent.2.cap.57.num.9.*Idem tenẽt alij, quos citatos ſequitur M. Gallego in Bull. Cruciatæ *cap.9. clauſ. 9. dub.* 102. Vbi ait. *Hanc concluſionem eſſe certam in ſchola Thomiſtarum, * pro qua viginti Doctores refert innixos fundamento, quod in Bulla Plumbea id expreſsè conceditur, illis verbis: *Conceditur vt poſsint eligere confeſſarium ſæcularem,vel cuiuſcumque etiam Mendicantium regularem,ex his,qui ab Ordinario,* (attende) *& quoad regulares, ſemel tantum approbati fuerint.*

28 Addit M.Gallego,ex verbis Cruciatæ ſuprà ſcriptis, idem procedere,licet in Diœceſi,vbi Regularis ſemel fuit approbatus, reuocatæ fuerint generaliter approbationes: nam quantum ad Diœceſim, in qua non habet approbationem, perinde ſe habet, *Que ſe la quiten en el otro,o que ſe la dexen,para en quanto juzgarſe por aprobado para aquel Obiſpado.*Secus vero, inquit, eſſet, & meritò,ſi ob demerita,vel inſufficientiam fuiſſet reuocata licentia, quia tunc eſſet, *poſitiuè reprobatus*,ac proinde locum habere non poſſet clauſula de ſemel approbato.

29 An idem,quod dictum eſt de regularibus ſemel approbatis,dicendum ſit de quibuſcumque alijs confeſſarijs; & ideò ſemel approbatus a ſuo,vel pœnitentis Ordinario, ſit vbique eligibilis virtute Bullæ? non conueniunt Doctores: communior tamen, & tàm à ratione,quàm ab authoritate extrinſeca,probabilior ſententia affirmat, quam ſupra triginta Authores pro illa referens, ſequitur M. Gallego vbi ſuprà *dub.* 10. inter quos P.Franciſcum Suarez *tom.4.in 3.part. diſp.28.ſect.9.*pro hac parte afferentem declarationem Eminentiſ. Cardin. quæ extat Cohimbræ;in qua *ly ab Ordinario*, cuius approbatio exigitur,ad abſolutionem virtute Bullæ,non reſtringit; ſed quemcumque, ſiue pœnitentis,ſiue confeſſarij,ſiue Diœceſanũ, ſiue alterius Diœceſis comprehendere declaratur.Quicumque enim Epiſcopus, vel habens authoritatem approbandi confeſſarios,dicitur abſolutè Ordinarius. Ergo cum priuilegium Bullæ in fauorem fidei fuerit conceſſum,& eiuſmodi priuilegia non reſtringenda,ſed extendenda ſint. *Argumento textus in cap.finali de hæreticis in 6.* non eſt cur hic potiùs Ordinarius,quem ille,& non quilibet vage intelligi debeat.

30 Maior eſt difficultas quoad Regulares;an ſcilicèt confeſſarius à ſuo Regulari Prælato approbatus ad confeſsiones,nõ verò ab Epiſcopo,ſit eligibilis virtute Cruciatæ à quocumque pœnitente regulari pro caſibus non reſeruatis?Prima ſententia negat, quia Prælatus regularis Confeſſarij,vel pœnitentis, non venit nomine Ordinarij in Tridentino, ad cuius decretum conceſsio Cruciatæ refertur, cum approbationem ab Ordinario ad eius vſum requirit.Ita P.Suarez *tom.4.in 3.p.diſp.28.ſect.6.num.* 11. Molfeſius, Vega, Reginaldus, & alij apud Dianam *2.p.tr.3.Miſcellan.reſ.47.* Contrariam tamen ſententiam multis ſuadere conatur Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.49. num.6.*& tenent apud illum Rodriguez, Ledeſma,Bonacina,Moure,Nauarrus, Angles, & Valerus.Quibus conſentit Diana vbi ſupra, *& 3.p.tr.2.reſ.3.*& in Addit.*ad 3.part. reſ.4. & p.5.tr.12.reſ.37.*vbi plures. Quorũ ſententia mihi magis arridet,quia *in Tridentino ſeſſ.23.cap.15.* ad confeſsiones Regularium excipiendas, non exigitur approbatio ab Epiſcopo, ſed tantum ad ſæcularium, etiam Sacerdotum.Ergo dum in Bulla Cruciata exigitur approbatio Ordinarij, diſtributione accomoda,eſt intelligendum:Ita vt ſolum requiratur, quod approbatus ſit ab Epiſcopo,ſi ſæcularium confeſsiones ſint excipiendæ: * Si vero Regularium(ait Sanchez & benè)relinquitur diſpoſitioni iuris communis dicentis,Ordinarium Regularium eſſe ſui ordinis ſuperiorẽ.*Ergo ad vſum Bullæ Cruciatæ,ſi Regularibus permittatur, nõ indigent iuxta diſpoſitionem Tridentini electione Confeſſarij approbati ab Epiſcopo,ſed ſufficit,quod a Prælato,ſiue pœnitẽtis,ſiue Confeſſarij approbatus ſit,& quando Regularis habeat licentiam ſui Prælati ad eligendum Confeſſarium,ita ſentiunt P. Suarez ſup ſection.4. num. 5. & plures alij apud Dianam locis citatis.Quia in hoc 2.caſu iuri ſtandum communi cẽſuerit, ſecus in primo.

Digitized by Google

Iuxta hæc intelligenda ſuperius dicta de approbatione Epiſcopi (ſine qua, etiam iniuſte negata, ſtare non poteſt valor confeſsionis) intelligitur enim neceſſaria ad valorem cõfeſsionis ſæcularium, & contrariam ſententiam (hodie damnatam, vt dixi ab Alexandro VII.) iamdiu improbabilem eſſe dixerant, P. Suarez, P. Fagundez, & alij, quos citat, & ſequitur Trullench *in Bulla lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 8. num. 3.*

QVÆSTIO III.

Dubia nonnulla occurrentia circa approbationem confeſſarij.

1 CVm certum nobis ſit ex Tridentino, nullum, etiam Regularem, poſſe confeſsiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire; neque ad id idoneum reputari, niſi aut Parochiale beneficium habeat, aut ab Epiſcopis per examen, aut aliàs idoneus iudicetur; dubitari poteſt, an Prælati Regulares, & ſuperiores locales, Priores, Guardiani, Rectores, & ſimiles ipſo iure cenſeantur habere approbationem à Tridentino requiſitam, ita vt abſque alia Epiſcopi Diœceſani, ſecularium confeſsiones virtute Bullæ Cruciatæ excipere poſsint? Partem affirmatiuam ſuſtinent, ex præclariſsimo Dominicanorum cætu, M. Mancius, M. Gallo, M. Medina, & M. Bañez, quos refert Henriquez *lib 6. cap. 6. num. 2. in gloſſ. litt. E. & F.* Vbi ſic: * Quarto addunt Mancius, Gallo, Medina, Bañez, & alij Dominicani, Prælatus Monaſterij æquatur habenti Parochiale Beneficium, & eſt iure Ordinarius, & eligibilis per Bullam à ſæcularibus, ſine approbatione Epiſcopi. Hæc tamen in praxi ſunt magis cogitanda.* Hæc Henriquez vbi ſupra, & iterum *lib. 7. de indulgentijs, cap 12. in gloſſ. lit. K.* Quorum doctrina innititur opinioni Caietani *in ſum. verb Excomunicatio, cap. 72.* Vbi ait: Prælaturam Regularem* eſſe Officium Eccleſiaſticum, quod Beneficio æquiparari videtur.* Cui conſentit Vicentius Baronius 2. *part. Manuduct. contra Amadæum, diſp 2. ſect. 5. ſol. 272.* Indeque cum Caietano contendit, pecunia data ob prælaturam regularem, & ſimoniam contrahi, & pœnas contra ſimoniacos in collatione Beneficij à iure impoſitas: conſulto verò omittit Baronius illationem à præclaris Thomiſtis, vt ſuprà deductã, quoad electionem confeſſarij virtute Cruciatæ, forſan quia legitimam agnouit.

2 Quibus adde M. Barnabam Gallego *in Bullam Cruciatæ, cap. 9. dub. 84.* Vbi ſic ait * No puedo dexar de confeſſar, que me agrada mucho la opinion del P. M. Fr. Diego Nuño *in addit. ad 3. p. q. 8. art. 5. dub. 8. en la ſolucion del nono argumento*; el qual dize, que tiene para ſi por euidente, que ſi ſe concede, que el Parocho, ſolo por ſerlo, ſin otra aprobacion del Ordinario, es eligibile por virtud de la Bula (lo qual no admite el Maeſtro Nuño) ſe ha de conceder tambien, que los Prelados de las Religiones, ſolo por ſerlo, ſin otra aprobacion del Ordinario, pueden ſer eligidos por la Bula. Y aſsi lo enſeñan los PP. MM. Mancio Gallo, Medina, Bañez, y Iuã Valero, Mõge Cartujo (*in differẽt. vtriuſque fori, verb. Nullitas, diffic. 5.*) lo tiene expreſſamente.*

3 Eamdem ſententiam ſequuntur Hieronymus de Llamas *1. p. methodi, cap. 6. §. 6. & 7. pag. 63.* Ludouicus de S. Iuã, *q. 6. de Pœnit. art. 6. dub. 4. pag. 467.* Brunus Caſaing. *de Priuileg. Regular. p. 2. tract. 5. cap. 2. prop. 1.* Reuer. P. Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 19. dub. 34.* Et probabilem putant P. Salas *in manuſcriptis.* Ludouicus à Cruce *in expoſitione Bullæ, diſp. 1. cap. 2. dub. 11. n. 8.* Angelus Boſsius *tract. de Iubilæo. caſu 2. §. 2. n. 53* Martinus de San Ioſeph *in monitis confeſ. tom. 1. lib. 1. tract. 24. de Pœnit. n. 19* Zeſpedes *de exemptione Regularium, cap. 6. n. 141.* & Diana. *5 p. tract. 12 reſp. 52.* Et valdè probabilem, & ſecuram in praxi vocat Thomas Hurtad. *tom. 2. reſol. mor. tract. 12 cap. 1. reſp. 34. dub. 2. n. 1868. & ſequentibus.* Quorũ ratio eſt, quia ex Tridentino approbatus eſt ad ſæcularium confeſsiones, qui habet Beneficiũ Parochiale: Prælati autem Regulares, vt pote curam animarum habentes, Beneficium Parochiale habere cenſentur: poterunt ergo eligi virtute Cruciatæ, non minus, quam alij Parochi extra ſuam Parochiam.

4 Cæterum contraria omninò ſententia tenenda eſt, quàm cũ Rodriguez, Fagundez, Tamburino, & Cardinali de Lugo, defendit P. Quintanaduenas *de Iubilæo duarum hebdomadarum, cap. 1.* P Suarez *de Pœnit. diſp. 28. ſect. 4. n. 21* Candidus *diſquiſit. 24. artic. 54 n. 5* P. Mendo *in Bullam, diſp. 22. cap. 2. n. 30.* Petrus de Ledeſm. *c. 13. de Pœnit. diffic. 4. & 6. poſt. 1. concluſionem*, & alij communiter. Probatur, quia Prælatura Regularis, etſi curam animarum habeat, & ſubditis Sacramenta adminiſtret, non tamen eſt Beneficiũ Parochiale: hoc enim ex communi Theologorum ſenſu, eſt ius percipiẽdi reditus propter officium adminiſtrandi ſæcularibus ſibi ſubditis Sacramenta, & ſepulturam, ex iuriſdictione ordinaria in ipſos. Vnde Parochus definitur, *qui authoritate Epiſcopi alicui Parochiali Eccleſiæ eſt præfectus, vt plebi, ſeu populo, ſacrum diuini Verbi, & Sacramentorum pabulum, ad paſcendos animos ſubminiſtret.* Quæ definitio Prælatis Regularibus non conuenit, vt ex terminis patet. Vnde qua-

Digitized by Google

quamuis Parochis æquiparari dicantur, eo quod in Regulares ſibi ſubditos, eam curam habeant,quam Parochi in populum ſibi cõmiſſum,ſeu in ſæculares ſuæ Parochia; non ideò ex hoc principio deduci poteſt, eam ex Tridentino approbationem, quoad ſæcularium confeſsiones ipſis competere, quæ Beneficium Parochiale habentibus. Aliàs ſicut Parochi,qui Beneficium Parochiale habuerunt,ſed iam non habent,poſſunt adhuc eligi virtute Cruciatæ, eo quod approbatio, quæ Parocho ſimul cum Parochiali Beneficio conceſſa fuit, adhuc perſeuerat, & ſola iuriſdictio ceſſauit (vt docent Manuel Rodriguez *in addit.ad Bullam,§.9.num.4.* Villalobos *tom.1 tract.27.clauſ.9 §.1 num.4. & tract.9.de Pænit.diffic.55 num.4.* Et Baſilius de Leon, quem refert, & ſequitur P. Mendo *in Bullam,diſp.22.citata,cap.2.num.34.* Acoſta *in explicat.Bullæ,quæſt.39.* Petrus Fay *in addit.ad 3 part.q.8.art.5.diſp.3.concl.4.ad 3.* Thomas Hurtado *tom.2.tract 12.cap.1.reſol.34.dub.3. num.1878.* Et putat probabile Ioannes de la Cruz,*part 2.de Pænit.quæſt.5.dub 8.concluſ.4.*) Ita ſimiliter Prelati Regulares,qui ſemel ſuperiores locales alicuius Conuentus extitiſſent,poſſent de cætero,poſtquam ſuo muuere functi ſunt, vbique eligi virtute Bullæ Cruciatæ, quod in nullius viri docti mentem venire poteſt.

5 Secundò probatur, quia ſi Prælati, vel ſuperiores locales Regularium venirent nomine habentium beneficium Paroquiale, in decreto Tridentino, eo quod Parochis, quoad animarum ſubditorum curam, æquiparentur, eodem prorſus fundamento dici deberet, ſub Epiſcoporum voce, à quibus Concilium approbationem obtinendam expreſsit,venire etiam Generales, & Prouinciales Religionum;quia,vt Theologi communiter fatentur,eiuſmodi Prælati Epiſcopis æquiparantur:atqui nemo, niſi temere, dicere audebit, Generales, vel Prouinciales Religionum poſſe poſt Tridẽtinum ſibi ſubditos approbare quoad ſæcularium confeſsiones: ergo quoad rem hanc, ſicut iſti non veniunt,in Concilij decreto, Epiſcoporum nomine,ita neque illi,Parachorum.

6 Tertiò probatur,quia ſi ſuperiores locales eo ipſo cenſerentur habere approbationem,quæ habentibus Parochiale Beneficium ex Tridentino competit, ſequeretur manifeſtè, eiuſmodi Prælatos abſque noua Epiſcopi approbatione, ſæcularium confeſsiones audire poſſe,etiamſi pœnitentes nullo priuilegio per Bullam Cruciatam, vel Iubilæum ſibi conceſſo,quoad electionem confeſſarij potirentur. Ratio eſt aperta,quia Regularibus approbatis iuxta formam Tridentini ſummi Eccleſiæ Paſtores iuriſdictionem in omnes Chriſti fideles delegarunt: ergo eiuſmodi ſuperiores locales, cum nec approbatio ſufficiens,nec iuriſdictio delegata deficiat,poterunt vbique abſque alia approbatione ſæcularium confeſsiones audire. Cõſequutio hæc eſt neceſſaria,quam ideò, iuxtà ſua principia,tenuerunt ex Doctoribus ſupra citatis.M. M.Mãcius,Gallo,Medina,Bañez, Ioannes Valero,& putant probabilem Martinus de S. Ioſeph,Thomas Hurtado, Zeſpedes,& Diana.

7 Verum horũ Doctorum ſentẽtia ſuſtineri non poteſt,maximè poſt Bullã Innocẽtij X. in cauſa Angelopolitana edita die 9. Maij anno 1648. in qua in reſponſione ad nouum dubiũ ſic habetur.*Nono,virũ Regularis quicumque,etiã ſocietatis Ieſu,poſsit adminiſtrare Sacramentũ Pœnitentiæ ſæcularibus abſque licẽtiã Epiſcopi Diœceſani,ſi in aliena Diœceſi approbatus ſit? Reſpõdetur, Regulares,etiã ſocietatis Ieſu, in vna Diœceſi ab Epiſcopo approbatos,ad confeſsiones perſonarum ſæcularium audiendas,nequaquã poſſe in alia Diœceſi huiuſmodi confeſsiones audire,ſine approbatione Epiſcopi Diœceſani.* Ex quibus verbis per legitimam conſequentiam duo inferuntur: Primum, ſuperiores locales conuentus ſiti in Diœceſi Toletana nequire in alia Diœceſi,abſque Epiſcopi approbatione confeſsiones ſæcularium audire,quod eſt contra Doctores ſupra citatos. Secundùm, Regulares nullibi poſſe eas excipere abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione. Atqui Prælati maiores Generales, & Prouinciales,qui ſuperiorem localem cõſtituunt,& electione ipſa ad animarum ſubditorum curam idoneum declarant,nõ ſunt Epiſcopi Diœceſani: ergo præfati ſuperiores locales non habent approbationem requiſitam,vt iuriſdictio ad ſæcularium confeſsiones excipiendas à Pontifice delegata cenſeatur.

8 Dices pro aduerſarijs,Bullam Innocẽtij X. non obſtare,quia eius mens ſolum fuit, non Regularem quemcumque in vna Diœceſi approbatum,poſſe virtute ſuorum priuilegiorum in alia abſque noua Diœceſani approbatione,ſeu licentia, ſæcularium cõfeſſiones audire, vt conſtat ex dubio propoſito verbis illis: *Vtrùm Regularis quicumque*: rectè autem cohæret,non quemcumque Regularem id poſſe,ſed Prælatos tantum. Reſpõdeo,deciſionem dubij nullum Regularẽ excludere;quòd facilè ex illa colligitur, quia ſuperior localis vnius conventus ex vi ſui muneris maiorem approbationem habere nequit,quam quicumque alius doctus Regularis ab Epiſcopo approbatus,ſed hic nõ poteſt in alia Diœceſi abſque noua Epiſcopi

Diœ-

Diœceſani approbatione, vel licentia, ſecularium (qui priuilegio Bullę Cruciatę nō fruantur) confeſsiones audire, vt decernit Innocentius X. ergo neque ille. Roboratur ex Tridentino *ſeſſ.23.capit.15.* vbi nullum Regularem abſque Epiſcopi approbatione ad ſecularium confeſsiones idoneum reputari decernit: quòd cum nullum excipiat, nec diſcrimen inter Prelatos, & alios Regulares conſtituat, eadem pro omnibus ſtatuta eſt lex. Ideò nullum Regularem, cuiuſcumque gradus, & dignitatis exiſtat, poſſe ſæcularium confeſsiones excipere, abſque Diœceſani approbatione, eſt communis Doctorum ſententia, quam tenent Suarez, Rodriguez & alij, quos referunt, & ſequũtur Diana *2.p.tract.16.reſp.46.& p.8.tract.1.reſp.86.* Cardinal. de Lugo *diſp.1 ſect.1.num.10.* Granado *tract.10.diſp.5.num.5.* P. Bardi *in Bullam, tract.5 cap.2.ſect.1.n.6.* P. Mendo *in Bullam, diſp.22.cap.2.num.30.* & alij.

ſ. III.

Quid de Graduatis in Theologia, vel iure?

9 Rogabis, an Concilium Tridentinũ in ſuo decreto de approbatione ab Epiſcopis requiſita pro ſæcularium confeſsionibus, comprehendat Sacerdotes graduatos in Theologia, aut iure Canonico? Negatiuè reſpondent doctiſsimi PP. Magiſtri Salmanticenſes ex Ordine Prædicatorum, Mancius, Gallo, Medina, Bañez apud Henriq. *lib.6.cap.6 num.2 in gloſ lit. E. & F.* quos ſequutus eſt Llamas *1.p.method.cap.7.ſ.7.* Et Thomas. Hurt. eorum ſententiã probabilẽ vocat, imò & valdè probabilẽ, *tom.2.reſp.moral.tract.12.cap.1.dub.1.nu.1866.& ſeq.* Cuius ratio (inquit Hurtado) eſt;* nam quamuis non poſsit eligi niſi approbatus ab Epiſcopo, vel *qui aliàs ab eo iudicentur idonei;* eo tamen ipſo, quod Epiſcopo conſtet, talem eſſe laurea Doctoratus inſignitum, iudicatur ab eo idoneus, & ſi non eo ipſo conferatur iuriſdictio.* Ex quo principio cum præcitatis Magiſtris cenſet, præfatos laureatos (imò & Lectorem Theologię, aut egregium Prædicatorem publicum (vt inquiunt Dominicani citati) abſque Epiſcopi approbatione poſſe eligi in confeſſarios virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi. Pro qua opinione refert Emanuel Rodrig. *in addit. ad Bullæ explicationem, ſ.9.n.4.verſ. A la qual duda.* Gutierrez *lib.1. Canonicarum, cap.27.n.22. vſque ad 27.* Henriquez. *lib.6. de Pœnit.c.6.§.Varys modis.* Ludouicum à Cruce, *diſp.1.cap.2.dub.6.* Trullench *in expoſitione Bullæ, lib.1.§.7.cap.1, dub.4.n.5.* & Valerum *in different. verb. Nullitas, differentia.5.num.3.verſ. Sexto fallit, in fine.*

10 Sed miror Thomam Hurtado auſum fuiſſe hanc ſententiam valdè probabilem vocitare *in prima editione Lugdunenſi anno* 1651. cum ignorare non potuiſſet, per ſanctũ Inquiſitionis Tribunal expunctam fuiſſe ex Hieronymo de Llamas in Expurgatorio, anno 1640. Præterquamquod eſt contra Bullam Pij V. expeditam anno 1571. octauo Idus Auguſti, in qua decreuit, & declarauit, decretum Concilij Tridentini de approbatione Regularium ad audiendas ſæcularium confeſsiones ab Epiſcopis facienda* obſeruari debere in omnibus Regularibus, etiamſi ſint Doctores, aut in Theologia ex ſuperiorum licentia graduati, vel promoti.*

11 Ideò contraria prorſus ſententia tenenda eſt cum communi Doctorum. Ita Suarez *diſp.28.ſect.4.n.3.* Petrus de Ledeſma *cap.12.poſt.5.concl.pag.mihi* 419. Filliucius, Lugo, Layman, Boſsius, Tamburinus, Lezana, Barboſa, Molfeſsius, Machado, Baſſæus, & alij, quos referunt, & ſequuntur M. Barnabas Gallego *in Bullam, cap.9.dub.92.* Leand. à Sacram. *tom.1. tract.5. diſp.11.q.48.& 50.* & M. Hyacinthus Donatus *tom.4. addit. ad practicam, tract.4.q.3.* Et oppoſitam ſententiam eſſe improbabilem dicunt Fagundez *2.præcept. Ecleſ.lib.7.cap.2.n.67.* & P. Mendo *in Bullam Cruciatæ, diſp.22.capit.10.num.109.* quorum cenſura mihi placet. Ratio eſt aperta, quia ad confeſsiones ſæcularium excipiendas, eſt conditio, ſine qua non, quod Sacerdos per examen, aut aliàs ab Epiſcopo iudicetur idoneus: ſtare autem poteſt, aliquem eſſe Doctorem, vel inſignem Prædicatorem, & tamen idoneum ad confeſsiones ab Epiſcopo nō iudicari: tum, quia non omnes graduati, vt ait M. Donatus ſupra, ſunt Doctores, quamuis dicantur Doctorati; tum, quia aliud eſt, eſſe Doctorem in Theologia ſpeculatiua, & aliud in caſibus moralibus. Tum, quia licet quis in doctrina non deficiat; prauis tamen moribus imbutus eſſe poteſt. Secundò probatur, quia iudicium Epiſcopi (vel iuriſdictionem Epiſcopalem habentis) de idoneitate Sacerdotis ſæcularis, vel Regularis, ad ſæcularium confeſsiones, debet exterius verbo, vel ſcripto manifeſtari: eſt enim velut ſententia lata de ſufficientia cōfeſſarij, qua, licet iniuſtè, negata nullus Sacerdos ſæcularis (vt fatetur Thom. Hurt.) reputatur ad confeſsiones idoneus: ad hoc enim requiritur Concilium, quod de idoneitate* approbationem obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quaecumque, etiam immemorabili, non obſtantibus.* Doctorati autem [illegible] virtute priuilij, vnquã po-

potuerunt abſque approbatione Ordinarij confeſsiones ſæcularium excipere: Regulares vero, iure antiquo, approbatione iniuſtè denegata, eo ipſo approbati cenſebantur. Videatur Leander vbi ſup. *diſp.* 11. *q.* 83. vbi communis contra communem. Poſt Tridentinum res aliter ſe habet, vt dixi ſup. *q.* 2. *num.* 25. vbi contrariam grauium Doctorum ſententiam, vt ſcandaloſam damnatam notaui. Tenendum ergo eſt tamquam omninò certum, poſt Concilium Tridentinum, nullum Sacerdotem, etſi graduatum in iure Canonico, vel Theologia, poſſe eligi virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi ad ſæcularium confeſsiones, quin ab Epiſcopo Diœceſano, vt ſupra dictum eſt, approbationem obtinuerit, quia Concilium omnes comprehendit.

12 Nec Doctores, quos pro contraria ſententia (quam valdè probabilem putat) adducit Thom. Hurt. ſuprà, fideliter refert: illi enim, quos mihi conſulere licuit, oppoſitum expreſsè aſſerunt. Et in primis P. Henriquez *lib.* 6 *cap* 6 §. *Varijs modis*, quo citatur ab Hurtado, nil de hac re: numero autem ſecundo præcedenti, vbi quæſtionem attigit, ſic ait: *Nec poteſt vir, quantumuis habeat teſtimonium ſpectatæ doctrinæ, ſæcularis, aut Regularis, etiam Doctor, aut Prælector Theologiæ & Canonum, ſine prædicta approbatione Epiſcopi cenſeri idoneus, & eligibilis ab alio Parocho per Iubilæum, aut Bullæ priuilegium.* Hæc Henriq. quibus vt patet contra Hurtado apertè pugnat. Pro eius verò ſententia *in gloſ. lit. E.* Patres Dominicanos ſupra citatos, & Doctores alios adducit, dicens: * At Mancius, Gallo, Fr. Medina, Bañez, Sebaſtianus Perez Epiſcopus Oxomenſis, Doctor Petrus Martinez Complutenſis aiunt, idoneum eſſe iure Licentiarum in Theologia, aut Canonibus, quia Academia iam nomine Papæ examinauit, & Lector Theologiæ, aut egregius Prædicator publicus. * Inſuper infideliter etiam refert Hurtad. pro ſua ſententia Egidium Trullench *in expoſ. Bullæ lib.* 1. §. 7. *capit.* 1. *dub.* 4. *n.* 5. quia ibi nil de hac quæſtione. Illam verò exagitat *dub.* 1. *num.* 6. & ab impoſtura ſe purgat apertiſsimis verbis, dicens: * Concilium expreſsè requirit approbationem factam ab Epiſcopo, ita vt non ſufficiat, quod quis ſit Doctor in Theologia, vel iure Canonico; aut quod communi conſenſu iudicetur ad iſtud munus idoneus, quia voluit Concilium talem approbationem ex iuriſdictione, & iudicio Epiſcopi pendere, ſicut pendet Parochorum inſtitutio, omnemque exceptionem excluſit, cū ſimpliciter dixerit: *Nullum etiam Regularem, &c.* adeò vt nemo ratione doctrinæ, aut ſanctitatis, aut dignitatis cuiuſcumque, excipiendus videatur, niſi habeat Parochiale Beneficium. * Hæc Trullench.

13 Denique non niſi per ſummam calumniam pro ſua ſententia adduxit Thomas Hurtado, Emanuel. Rodriguez *in addit. ad Bullam Cruciatæ*, §. 9. *num.* 4. Ibi enim ſolum aſſerit, approbatum ab Epiſcopo vt idoneū non conceſſa iuriſdictione, poſſe eligi virtute Cruciatæ, vel Iubilæi, quidquid alij contradixerint. Verba eius ſunt: * A la qual duda ſe reſponde, que baſta la dicha aprobacion, como lo dize Cano, al qual ſigue Gutierrez, y otros hombres doctos, porque la Bula, y el Concilio Tridentino ſolamente piden, que el Confeſſor ſea aprobado: y el juzgar à vno por idoneo, y apto para confeſſar, es vna muy verdadera aprobacion: por lo qual el aprobado deſta manera puede por virtud de la Bula confeſſar, ò por virtud de otro priuilegio, ò coſtumbre de juriſdicion actual. * Hactenus Manuel Rodriguez de approbato ab Epiſcopo, non commiſſa Epiſcopali in ſuas oues iuriſdictione; vbi nec verbum de quæſtione præſenti pro Doctoratis in iure Canonico, vel Theologia, quos neque hic, neque alibi, iure ipſo approbatos, & per Bullam Cruciatæ eligibiles tradidit. Authores alios, quos pro ſe allegat Hurtado videre non licuit; fortaſſe non meliori fide illos citat. Nec eius ſententia ſuſtineri poteſt; ſed potiùs ex ipſo, ſicut ex flammas, iuxtà præſcriptū Expurgatorij indicis, expungenda eſt.

QVÆSTIO IV.

Vtrùm confeſſarius, qui ex ignorantia vincibili, ſeu grauiter culpabili, non præcepit pœnitenti reſtitutionem, ad eam, illo non reſtituente, maneat obligatus?

1 NEgatiuam ſententiam defendit Gaugericus Hiſpanus *in addit. ad ſum. Caietani edita duaci anno* 1613. *verb. Reſtitut. fol.* 607. & ſequitur M. Marcus Serra 2. 2. *q.* 62. *art.* 7. *dub.* 1. *fol. mihi* 227. *in editione Valentina anno* 1643. Vbi ſic. * De confeſſarijs, qui tacent, & non præcipiunt pœnitentibus vt reſtituant, quæ reſtituere tenentur, &c. ſi tacent ex ignorantia craſſa, & affectata, inquit Nauarrus manere obligatos ad reſtituendum. P. Leſſius hoc limitat ad eos, qui ex officio curam habent animarum, vt ſunt Epiſcopi, & Parochi: nam Religioſi non tenentur, &c. Sed neque hos neque illos ad reſtitutionem teneri, etiamſi culpabiliter omiſerint obligare pœnitentem ad reſtituendum, multorum eſt ſententia,

tia,quos refert & ſequitur Diana 1.*p. tract.* 2 *miſc.reſp.*1. Nam confeſſarius non tenetur ex iuſtitia proſpicere temporalibus creditorum bonis, cum ab eis mercedem non accipiat: ſed ſolùm tenetur ex charitate, & religione, procurare bonum ſpirituale pœnitentis, quod ſi negligat, non obligando illum ex ignorantia vincibili ad reſtituendum, peccabit quidem contra religionem, ſed non contra iuſtitiam, ſicque non tenebitur ad reſtitutionem; niſi fortè illi conſulat vt non reſtituat, nam tunc vt conſulens ad reſtitutionem tenebitur, iuxta dicta concluſione ſecunda.* Hæc M.Serra. Huius ſententiæ fundamenta paulò anteà ipſe iecerat, contra nonnullos aſſerentes, ex violata charitate, oriri obligationem reſtituendi, eo quod indirectè ſit cauſa iniuſtæ damnificationis proximi. Quos reijcit, trāſcriptis verbis M Soti 4. *de iuſtitia, quæſt.*7. *art.*2. Vbi ſic: *Melius tamen Scotus, & reliqui id negant,* (ait M Soto vbi ſupra) *perſiſtendum namque eſt in illa ſuperius aſſerta regula, quod ſola cōtaminata charitas, niſi iuſtitia violetur, neceſſitatem reſtitutionis non inducit.* Hæc Sotus: quem ſequitur Serra vbi ſupra dicens, cauſam indirectam iniuſtæ damnificationis non teneri reſtituere, niſi ex iuſtitia ſit obligata* ad impediendum.* Ex quo principio, vt vidimus, confeſſarium non obligantem pœnitentem, ab onere reſtituendi eximit: cuius proinde ſententię, Doctores omnes præmiſſis inhærentes aſſentiri debent. Ideòque eam tuentur Suarez, Rebellus, Gaſpar Hurtado, Leſsius, Thomas Sanchez, & alij, quos ſequuntur Diana 2. *part. tract.* 16.*reſp.*1. & Leander à Sacram.*tom.*1.*tract.*5. *de Pœnit. diſp.*11.*quæſt.*138. Quibus adde Filliucium *tom.*1.*tract.*7 *cap.*12.*quæſt.*7.*num.*634 Egidium *de Sacram.diſp* 8. *dub.* 17. *num.* 144. Bonacinam *de reſtit. diſp.*1. *quæſt.*2. *puncto* 11.*nu* 13. Malderum 2.2.*tract.*5.*cap.*3.*dub.*24. Reuerendiſ P. Delgadillo *tom.de Pœnit. cap.*19 *dub* 43. Et F. Franciſcum à Ieſu Maria, Carmelitam Excalceatum, & ſui Religioſiſsimi Ordinis bis Diffinitorem Generalem 1.*part. Curſus Theologiæ Moralis, tr.* 6.*de Pœnit.cap.*12.*punct.*4 *fol.*516. quos ſequitur Marcus Vidal *in Arca ſaluteri, tract. de Sacr Pœnit.inquiſ.*12.*num.*7.*&* 8. dicens eſſe communem.

2 Quorum vnum eſt fundamentum ex doctrina ſubtilis Scoti, M. Soti, & aliorum vbi ſuprà petitum, & à M. Serra probatum, nempè obligationem reſtitutionis ſolum oriri ex violatione iuſtitiæ contra perſonam damnificatam, confeſſarius autem ex officio, vel nulli ex iuſtitia, vel ſoli pœnitenti tenetur, non illius creditoribus, quia non temporalibus iſtorum bonis, ſed ſpiritualibus illius, ex officio proſpicere debet. Et ſic in terminis tradit Card. de Lugo *diſp.* 22. *ſect.*3.*nu.*67. dicens: *Quod eſt communis tam ſententia;* & plures pro illa refert.

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

3 HIs prelectis, Vincentius Baronius in opere contra Amadæū, *diſp.*2 *ſect* 3.*fol.*244 *in fine*, in illum invehitur, dicens;* Immeritò preſidia quæſiſſe ex M.Serra, & ex Gaugerico Caietani interprete, quia hi authores eam non tuentur. * Sed apertè fallitur: vt conſtabit legenti verba M.Serra ſupra data, *num.*1. Et quæ ex Gaugerico, vbi ſupra citato ſubnecto. * An ergo, inquit, confeſſarius non iniungens pœnitenti reſtitutionem, vbi debet, teneatur ipſemet reſtituere, &c. Nauarrus affirmat ſequutus Roſellam, & Angelum. Idem Toletus: ſed videtur diſtinctione opus eſſe. Vel enim confeſſarius habet ſe merè negatiuè circa reſtitutionis iniunctionem, ſicut mutus; & ſic non videtur obligari per illam taciturnitatem, etiamſi ſponte, & ex malitia omittat conſulere. Quia mutus, vt hic docet author nempè Caietanus) non tenetur reſtituere, niſi quando debet conſulere ex officio ſiue (quod idem eſt ex iuſtitia. Confeſſarius autem etiam ſi aliquando teneatur admonere pœnitentem ex iuſtitia, tamen iuſtitia illa non eſt reſpectu tertij qui damnum patitur, ſed dumtaxat reſpectu pœnitentis.* Sic ibi. Quoad hos ergo authores non potuit apertiùs Baronius de falſitate cōvinci In reliquos autem ſic inſurgit. * Incredibilis eſſet temeritatis & audaciæ, futilibus neſcio, quibus diſtinctionibus, vndè onus reſtitutionis repetatur ab illo liberare Sacerdotem, quod ſoli pœnitenti, quo ad bona ſpiritualia ſit ex officio adſtrictus, errā ſi ſuo (attende) non ſolum ſilentium; quòd ſatis graue peccatum eſt; ſed etiam ſuo conſilio, cauſa ſit damni à pœnitēte illati alijs, &c. Quis neget confeſſarium huius conſilij authorem, ſi inde pœnitens credat ſe ab hoc onere reſtitutionis exemptum, vt non ſit à Sacerdote monendus ſui officij, vel reſtitutio loco pœnitentis à confeſſario facienda? Qui hoc negauerit, neſcio an vllum ſit admiſſurus iuris naturalis principium. * Sic Baronius.

4 O fœlix homo, nullus tibi hoſtis. Vbi apud Amadæum citatum inveniſti authorem vllum aſſerentem, eum qui ſuo conſilio eximit pœnitentem ab onere reſtitutionis, ad quam teneri cenſet? ſeu quempiam alium, qui ſic eſt cauſa damni alijs illati; non ma-

Digitized by Google

manere eius loco adſtrictum reſtituere: Nulſibi profectò: quia hoc delitium in nullius mentem venit. Et quod in Baronij, valdè miror, cum ipſemet *vbi ſuprà* opinionem ab Amadæo ex alijs exceptam referens, ſic ſcribat. * *Eximit ab omni reſtitutionis onere confeſſarium, qui ex ignorantia vincibili; pænitenti non iniunxerit reſtitutionem bonorum, quæ iniuſtè poſſedit.* Non ergo de confeſſario conſulente omiſſionem reſtitutionis; ſed de non præcipiente pœnitenti reſtitutionem, ad quam tenetur, quæſtio procedit. Hunc autem ab omni reſtitutionis onere exemptum eſſe, docent Mag. Serra, Gaugericus, & reliqui Doctores citati, vt eorum collatis locis apertiſſimè conſtat. Omnes verò vno ore, & calamo vno, confeſſarium conſulentem pœnitenti, ne reſtituat; ſi ex ignorantia culpabili errorem commiſerit, ad reſtituendum, eius loco, obligant, vtpotè iuſtitiæ violatorem. Aliud enim eſt conſulere damnum; aliud non impedire: illud contra iuſtitiam eſſe, omnes fatentur, ideòque & obligationem reſtituendi. Iſtud vero in non obligato ex iuſtitia ad impediendum (vt in hoc caſu, ſecundum citatos authores, contingit) ſoli charitati, aut religioni opponitur. Quo ſemel ſtatuto, conſtans eſt apud ferè omnes concluſio, in cuius præſidium, vt verbis fideliter exſcerptis, oſtendi, meritò vocati ſunt M. Serra, Gaugericus, & reliqui ſuprà citati. Qui ergo, Baroni, authores illi ſunt, quos *incredibilis temeritatis; & audaciæ* inſimulas? Qui, quos criminaris, quod *ſubtilibus diſtinctionibus* ab onere reſtitutionis liberent Sacerdotem, *qui non ſolùm ſilentio, ſed etiam ſuo conſilio cauſa ſit damni à pænitente illati alijs?* Nulli profectò. Vt quid ergo hoſtem finxiſti? Vt calumniam inſtrueres? Apage.

§. II.

Probabilior ſententia.

5 QVamuis valdè mihi probabilis ſit opinio Mag. Serra, & aliorum eximentium, ab omni reſtitutionis onere, confeſſarium, qui ex ignorantia grauiter culpabili ſolo ſilentio eſt cauſa indirecta damni illati, ſeu non impediens, cum poſſet admonendo pœnitẽtem de obligatione reſtituendi, qua tenetur: nihilominus contraria ſententia probabilior videtur, quam tenent Mag. Nugnus *in Addit. ad 3. p. tom. 2. quæſt. 8. art. 4. dub. 4.* Zanardus *in direct. precept. 7. cap. 26. dub. 3.* Sylveſter *verb. Vſura 7. quæſt. 2. in fine.* Vbi ait teneri ad reſtitutionem confeſſarios abſoluentes eos, qui tenentur reſtituere, *ſi ex denegatione abſolutionis fuiſſet facta reſtitutio.* Et Nauarrus *in manuali, cap. 17. num. 22.* Qui ait confeſſarium tacentem ex ignorantia craſſa, & affectata, manere obligatum reſtituere, ſi pœnitens, non reſtituat. His aquieſco, nam quando ex circunſtantijs conſtat pœnitentem ignorare, vel dubitare de obligatione reſtituẽdi; ſilentium confeſſarij æquiualet conſilio, ſeu ſententiæ eximenti pœnitentem ab onere reſtitutionis: ſe etenim habet, ac ſi expreſsè diceret: *Non teneris reſtituere*, & indocti omnes ab obligatione reſtituendi æquè ſe liberos credunt, ſiue ſilentio, ſiue conſilio; confeſſarij iudicium ipſis innoteſcat; ergo non aliter ſentire debemus de confeſſario tacente, quando tenetur admonere pœnitentem de obligatione reſtituendi, ac de cõſulente vt non reſtituat, ſeu dicente non eſſe obligatum. Ideo hanc ſententiam vltra citatos iure tuentur Medina, Clauis Regia, Salon, Aragon, Pat. Molina, & alij apud Bonacinam *vbi ſuprà num. 15.* Pat. Layman *tom. 1. ſection. 5. de iuſtit. tract. 2. cap. 2. num. 4.* Toletus *lib. 5. cap. 16. num. 13.* Roſella, Angelus, Petrus de Nauarra, & alij apud Leſsium *lib. 2. de iuſt. cap. 13. dub. 10. num. 77.* Qui optimè tradit *cap. 7. num. 33.* cum Ioanne de Medina confeſſarium Theologum, vel Iuriſtam, qui ex ignorantia grauiter culpabili dixerit *contractum quempiam eſſe licitum*, qui tamen eſt illicitus, teneri ad reſtitutionem damni ſequuti; nec aliter Magiſtrum, vel confeſſarium eximi poſſe ab hoc onere, quam habendo euidentiam moralem, (aut probabilem opinionem) quod licitè poſsit pœnitens reſtitutionem omittere, aut quidpiam aliud efficere, ex quo damnum proximo vidit imminere; quia cuilibet eſt ius, ne in eius præiudicium alter decipiatur, cui principio innixus Marcus Vidal, vbi ſuprà, ſuam ſententiam limitat, dicens: Confeſſarium, qui malitiosè non admoneret pœnitentem de obligatione reſtitutionis, ad hanc teneri, quia dolus ex natura ſua eſt iniuſtus ei, in cuius præiudicium cedit, & ideò vt cauſa indirecta damni facit contra iuſtitiam. Vnde ni opinione probabili ductus confeſſarius, vel doctor procedat, non ſolùm grauiter delinquet, in conſilio, vel doctrina tradendis, vel omittendis, ſed ab obligatione reſtituendi eximi non poterit, niſi fortè pœnitentem potentem reſtituere poſteà doceat, quid debeat facere, & de errore in confeſsione commiſſo, vel in conſilio præſtito admoneat. In hoc enim caſu ſoli pœnitenti, & non confeſſario imputabitur, ſi ille reſtitutionem omittat, vt benè ait Lugo *diſp. 22. ſect. 3.*

6 Rogabis, quid dicendum de confeſſario, qui ſentit pœnitẽtem eſſe obligatum reſtituere; eſſe tamen probabile oppoſitũ? Reſ-

pondeo *ex dictis, tract. 1. de opin. prob. q. 4. §. 6.* non teneri reſtitutionem conſulere, ſed indicare eſſe opinionem probabilem excuſantē à reſtitutione. Licet ipſe confeſſarius contrariam probabiliorem iudicet. Quia pœnitens ex opinione probabili excuſatur, & implicitè quilibet, dum abſolutioni ſubijcitur, rogat confeſſariū, vt eum excuſet ab onere reſtituendi, ſi licitè poteſt. Si enim confeſſarius abſolutè reſtitutionem conſulat; pœnitentes, vt in plurimum, vt indubitatam habent obligationem. Qualis autem foret confeſſarij culpa, qui celata opinione benigna, pœnitentem obligaret ad reſtitutionē? Doctor Garſi *cent. 1. cap. 19.* cenſet eſſe venialem contra charitatē, quæ dictat benignius agendum cum proximo. Sed P. Thomas Sanchez *lib. 1 Sum. cap.*   *n. 21.* & P. Salas 1. 2. *tom. 1. tr. 8. diſp. vnica, ſect. 9. n. 84. & ſect. 10. num. 95.* nullum in hoc culpam agnoſcunt, niſi expreſsè pœnitens, aut rogans, inquirat, an aliqua ratione excuſari valeat à reſtitutione facienda; tunc enim, inquiunt, teneris, aut à conſilio dādo abſtinere, aut aliorum opinionem probabilem excuſantem declarare: non tamen ipſi declarant qualitatem culpæ, an mortalis, an venialis, ſicut nec Ioannes Sanchez, qui illos ſequitur *in Select. diſp. 43. nu. 42.* nec Caſtro Palao *tom. 1. diſp. 2. p. 3. nu. 4.* licet dicat [illegible] pœnitenti, aut roganti fieri, quoties iſte intelligat, vt indubitatum ſibi conſuli, quod revera ſub opinionibus eſt. Sed quidem hanc iniuriam grauem ego cenſeo: Quia non poteſt leuis reputari, proximum conſtringere ad reſtitutionē quantitatis grauis, ad quam iuxta probabilem opinionem à peccato excuſantem non tenetur. Ergo quoties confeſſarius, ſaltem rogatus, poteſt, tenetur ſub lethali ab onere hoc liberare.

QVÆSTIO V.

An confeſſarius muneri ſuo ſatisfaciat, interrogando pœnitentem, an doleat de peccatis, & affirmanti credere debeat?

1 REm hanc in diſputationem adduco, quia Theologaſter (neſcio quis) opinionem affirmatiuam eximij Doctoris Franciſci Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 32. ſect. 2. n. 2.* auſus eſt ſugillare. * Quando pœnitens inquit Suarez, non habet ſufficientia ſigna doloris, poteſt, & debet confeſſarius interrogare pœnitentem, an ex animo deteſtetur peccatum? Cui affirmanti credere tenetur, & hoc idem dicēdum eſt de propoſito in futurum, quando ex confeſsione non oritur ſpecialis aliqua obligatio reſtituendi, vel relinquendi occaſionem proximam peccandi, ſed ſolum communis, & generalis obligatio non peccādi de cætero. * Sic ille ſuprà, & iterum *tom. 2 de Relig. lib. 3 cap. 8. n. 7.* ibi: * De propoſito credendum eſt pœnitenti, non obſtante quacumque præcedenti frequentia, & inconſtantia eius, quia ſicut poteſt mutari in malum, ita etiam in bonum, & ipſe eſt ſui accuſator, defenſor, & teſtis. * Hæc eſt ſententia P. Suarez innixa principio apud Theologos indubitato, ſcilicet, in rebus merè ſpectantibus ad forum conſcientiæ, pœnitenti pro ſe, & contra ſe credendum eſſe.

2 Quapropter eiuſmodi ſententiam pluribus in locis tenuit apertè D. Thomas, vt iā oſtendo. *Quodlibet. 1. art. 12.* * Reſpondeo, dicendum, quod in foro iudiciali creditur homini contra ſe, ſed non pro ſe: in foro autem pœnitentiæ creditur homini pro ſe, & contra ſe. * Et ad ſecundum. * Dicendum, quod ſpiritualis paſtor vultum pecoris ſui debet diligenter agnoſcere, conſiderando exterius vita eius, ſed per modum confeſsionis non poteſt diligentius ſcrutari, ſed oportet, quod credat ea, quæ ſibi à ſubdito dicuntur. * Idem tradiderat *in 4. diſt. 17. q. 3. quæſtiunc. 5. ad 2.* ibi: * Quantum ad hanc cognitionem, non poteſt maiorem certitudinem accipere, quam vt ſubdito credat, quia hoc eſt ad ſubueniendum conſcientiæ ipſius; vnde in foro confeſsionis creditur homini pro ſe, & contra ſe. * Hæc D. Thom. quem ſequuntur communiter diſcipuli, Turrecremata *cap. Quem pœnitet de Pœnit. diſt. 1. n. 18.* M. Bartholomæus Fumus *in Armilla, verb. Abſolut. n. 30.* M. Tabiena *ibidem q. 24. n. 45.* & alij, quos citatos ſequitur Ioānes Sanchez *in Select. diſp. 8. n. 1. & ai, p. 9. n. 7.* Quibus adde Filiucium *tom. 1. tr. 7. n. 354* & Dicaſtilio *de Pœnit. diſp. 10. dub. 29. n. 571.* vbi ait: * Pœnitenti affirmanti, ſe habere retractationem, & propoſitum non peccandi credēdum eſt * Et Henriq. *lib. 6. cap. 20. & cap. 26. §. 4.* quos ſequitur Leander à Murcia, dicens eſſe communem, *in diſquiſit. in 1. 2. D. Thomæ, diſp. 1. reſol. 10. lib. 2.* ibi: * Pœnitenti fides habenda eſt de vero propoſito emendæ, ſicut de alijs, quæ contra ſe, & pro ſe dicit, vt notauit D. Thom. *Opuſc. 26. art. 6.* Henriquez ſuprà, & cōmuniter Doctores. * Cui conſonat Machado *to. 2. lib. 7. p. 2. tr. 3. docum. 2 fol. 606.* vbi ex communi ſententia Doctorū, quos ib. dē refert, cōcludit: * Todas las vezes, que el penitente tuviere verdadero dolor de ſus pecados, no debe ſer excluido del beneficio de la abſolucion. Acerca de lo qual ſe ha de eſtar à lo que èl dixere, y debe darle el Confeſſor credito, como en todas las demas coſas, que contra ſi, ò en ſu fauor dixere. *

3 Hanc communem ſententiam omnino veram cenſeo, tum propter rationem D. Thomæ nuper adductam; tum, quia, vt ait

Tho-

Thomas Sanchez *lib.2.de Matrim. diſp.* 45. *n.2.* nemo ira ſaluti ſuæ immemor præſumitur, vt quærens Deo reconciliari, in interno foro falſum deponat,*& ita,inquit, fatentur omnes.*Dictis conſonat M. Sotus *in 4. diſt.* 18 *quæſt.2 art.4. verſ. At poſtquam de confeſſarij interrogationibus*, vbi quærens, *vtrùm teneantur interrogare pœnitentes?* ſic ait.* Reſpondetur,& eſt notandum,quod officium per ſe confeſſarij non eſt interrogare,ſed audire pœnitentem,*& inferius. * Igitur prudentia Sacerdotis ſit, vbi pœnitens cordatus appareт,neque tanta ſarcina peccatorũ onuſtus, dicitque ſe diligentiam feciſſe pro ſuâ virili,& iudicio ſuo,nullius eſſe oblitum delicti,nil amplius interrogare. * Si verò tanta prudentia præditus nõ appareat, nec tantam ſuæ conſcientiæ curam gerere. * Ea, inquit, prorſus interroger,quæ ſecundum ſuum ſtatum,& officium veriſimile eſt incurriſſe, citra moleſtam minutiarum ſcrutationem.* Quæ obſeruare oporteret confeſſarios , ne pœnitentibus moleſti ſint.

4 Rogabis,an etiam debeat confeſſarius credere pœnitenti offerenti relinquere occaſionem proximam peccandi,& eius propoſito contentus abſolvere? Vt reſpõdeam,ſuppono , eam dici occaſionem proximam peccandi,quæ ex ſuo genere talis eſt,vt frequenter homines ſimilis conditionis ad peccatũ mortale inducat , vel experientia conſtet, in hoc homine talem effectum habere : poteſt enim contingere, vt reſpectu vnius occaſio proxima ſit , quæ reſpectu alterius talis non eſt. Videatur Suarez *diſput. 32. ſect.1.num.4.* Hinc aliqui apud Cardin.de Lugo *diſput.14. ſect.10.* occaſionem proximam peccandi definiunt: *Qua nunquam , vel ferè nunquam vtitur homo,abſque nouo peccato:* & ita cum Sanchez *de Matrim.lib.9.diſp 45.num.6.* Nauarro,Suarez, Corduba, Trullench, & aliis,eos citans explicat Leander à Sacram. hic *diſp.7. q.32.* Vtramque explicationem approbat Cardin.de Lugo vbi ſuprà,& credo eſſe ſatis cõformem communi Doctorum ſenſui : quamuis Nauarrus *in Summ.cap.3.num. 10. & 11.* aſſerat ,neminem,quem ipſe viderit,occaſionem proximam pro dignitate definiſſe. His poſitis.

5 Prima ſententia aſſerit, habentem occaſionem proximam,abſolvi non poſſe , niſi priùs eam reliquerit,nec eius propoſito fidedum. Ita Rodriguez *tom.2.Summ. cap.46.n. 17.* Nauarro *cap.16.n.20.* Margarita Confeſſ. *fol.30.*& Capeauila *de caſibus reſeruatis in fine,fol.386.* Et eſt communis Doctorum,quos refert , & ſequitur P. Ioannes de Cardenas *in diſp. Select.diſp.18.cap.9.n.119.* Contrariam verò ſententiam tuentur viri doctiſſimi,Suarez *diſp.32.ſect.5.* Ioannes Sanctius *in Select.diſp.10.n 4.* Tabiena *verb. Concubinarius,n.2.* Quam veriorem cenſeo:quia vt pœnitens abſolvatur , non debet prius exequi, quidquid facere tenetur,ſed ſat eſt doleat de omiſſione culpabili præterita,& habeat propoſitum efficax non peccandi de cætero ; in quo continetur intentio efficax ejciendi. V. gr.concubinam , & relinquendi occaſionem quàlibet aliam proximam peccandi , vtpotè quæ,ſe ipſa,ſi voluntaria,eſt peccatum mortale , ratione proximi periculi reincidendi. Qui enim ſic diſpoſitus accedit, ſufficientem habet diſpoſitionem,vt confeſſarius abſolutionem ipſi impendat. Quapropter eum, qui ante confeſſionem,cum poſſet,non reſtituit, abſolvendum eſſe , ſi verum habeat propoſitum reſtituendi:docet Sylveſter *verb.Confeſſio,quæſt.12.* Imò , & quod duriùs eſt, pœnitentem etiam antequam denuntiet confeſſarium,qui ad inhoneſta in confeſſione ſollicitauit,abſolvi poſſe,ſi firmiter proponat , quã primum poſſit denuntiare;putant Sanctarellus *de hæreſ.cap 9.dub vnico,num.16.* & Nauarrus apud ipſum teſtans de praxi ſacræ Pœnitentiariæ. Freitas *quæſt.21.num. 25.* Ortiz *in Summ.cap.29.n.9* Et abſolvendum, licet ſemel,aut bis propoſito nõ ſteterit, ait Doctor Garſi *cent.1 cap.32.nu.4.** Si bis,aut ter, abſoluerit ob fidem datam , iam amplius , niſi facta denuntiatione non abſolvat. * Quod admitti tantum poteſt , vrgente neceſſitate communionis,vel vitandi ſcandali, maximè quando Miniſter Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis longè diſtat.Sic enim huius mandatũ, & quod continetur in Bulla Gregor.XV.quæ incipit *Vniuerſi Dominici gregis*, exponunt communiter Doctores , apud Leandrum à Sacram. *tom.2.tr.5.diſp.13.q. 48.*

6 Maior eſt difficultas, an ſi pœnitens aliquoties propoſuiſſet concubinam ejicere, vel iniuſtè ablatum(prout poteſt) reſtituere, & virtute huius propoſiti fuiſſet à confeſſario abſolutus , poſſit ter , vel quater, ſi promiſſis non ſteterit,retenta concubina,vel reſtitutione non præcedente, à peccatis abſolui? Reſpondet affirmatiuè Ioannes Sanctius *vbi ſuprà nu.24.* pro ſe adducens Medinam, Cordubam , Angelum , Sylveſtrum, Tabienam, Armillam, Caietanum, D. Antoninũ, & Suarez : & nouiſsimè cum Candido , & Graffio,Granado,& aliis. idem tradit Leander *diſp.7.q.25. & 51.* Probant,quia ex eo quod ter,vel quater fregerit propoſitum, nõ eſt graue indicium defectus diſpoſitionis præſentis: aliquid enim fragilitati humanæ tribuendum eſt.

7 Verum quando nulla iuſta cauſa , ſaltem pœnitentis iudicio, ad non relinquendã occaſionem proximam peccati , adfuiſſet ; ſi ſemel,& bis abſolutus propoſito defeciſſet,

ego tertio non abſolverem, niſi obligationi, qua adſtringitur, ejiciendi concubinam, vel ſolvendi debita, quæ poteſt, prius ſatisfeciſſet. Neque enim prudens iudicium de eius firmo propoſito non peccandi concipere poſſem: & experientia didici occaſionem raro relinquere, qui ad confeſsionem ſic accedit. Nec audiendi ſunt nonnulli Neoterici, qui aſſerunt confeſſarium poſſe abſolutionem impendere, licet ſibi certo conſtet aliunde pœnitentem non eſſe rectè diſpoſitum, quod in hoc foro ſemper ſtari debeat eius dictis, & ſecundum allegata, & eius teſtimonio probata, ſententia abſolutionis, vel retentionis ſit ferenda; ſicut in foro externo ex teſtium depoſitione, licet iudici contrarium conſtet. Sed hæc ſententia eſt falſa omnino, & contra omnes Theologos: nec paritas quidpiam probat, quia in foro externo, iuxtà opinionem D. Thom. contra Scotum, ad rectam Reipublicæ gubernationem notitia tantum publica iudicem vti maximopere oportet: in foro autem conſcientiæ, cum bono animæ ipſius pœnitentis tantum conſulat, nequit confeſſarius, qui iudex, & medicus ſimul eſt, venenum ei, loco medicinæ, applicare, quale eſſet indiſpoſitum abſoluere, nouo eius peccato cooperando, & Sacramentum irritum adminiſtrando, quod à graui culpa nullatenus poteſt eximi. Ideòque confeſſarium, qui ex alijs circumſtantijs iudicat pœnitentem non habere dolorem, & propoſitum, quantumcumque ipſe affirmet ſe dolere, non poſſe illum abſolvere, docent Suarez, Reginaldus, Sanchez, quos citatos ſequitur Granado *contron. 7. tract. 10. diſp. 9.* Henriquez *lib. 4. cap. 24 n. 4.* Lugo *diſp. 14. num. 166.* & alij communiter. Id autem contingit, quando non relicta occaſione proxima, tertio poſt abſolutionem relapſus ad confeſsionem accedit.

8 Aliud verò eſſet, ſi pœnitens, qui bis abſolutus concubinam tamen non eieciſſet, modo reprehenſus à Confeſſario, denuo eliceret extraordinarium aliquem dolorem, & efficaciſsimum propoſitum relinquendi ſtatim occaſionem, ex quo poſſet confeſſarius prudenter iudicare, executionē non differendam. Nam cum pœnitens expertus non ſit tractionē propoſiti adeò efficacis, poteſt prudenter cenſere ei ſtatutum, & confeſſarius ita ſe habere, ac ſi nunquam talis pœnitens de occaſione proxima domi retenta ſe accuſaſſet, & conſequenter fidem illi præſtans abſolvere. Quia licet ſæpè propoſito minus efficaci defecerit, non vero intenſiſsimo, quo ex Dei auxilio affectum in his circumſtantijs ſe agnoſcit. Ita cum Layman, & Nauarra tradit Bauni *tom. 1. de Sacram. tract. 4. de Pœnit. quæſt. 15.* Imò addo, poſſe in prædicto caſu pœnitentem abſolui ratione propoſiti non peccandi de cætero, licet non proponat eijcere, quam vt concubinā habuerat. Pro hoc aſſerto me iudice militat Cardin. de Lugo *diſp. 14 ſect. 10. num. 151.* vbi ex communi Doctorum aſſerit, extraordinarium dolorē, & propoſitum non peccandi cum fœmina domi retenta, facere, quod hæc retentio non cenſeatur in poſterum occaſio proxima peccandi: *Quia homo, inquit, ſic armatus fortior multò eſt, quam erat priùs, ac proinde probabilem poſſumus de ipſo ſperare victoriam tentationum, à quibus anteà ſemper ſuperabatur. * Ergo cum voluntate non ejiciendi concubinam (ſi aliunde non ſit ſcandalum, vt notant communiter Doctores) compatitur dolor efficax, & propoſitum non peccandi, quod in habente occaſionem proximā voluntariam non inuenitur. Vnde, quæ antea talis cenſebatur, deſinit eſſe talis. Hæc enim eſt vis, & efficacia feruoroſiſsimi doloris, & propoſiti nō peccandi. Ideò citato Cardin. de Lugo, id iure tradit Tamburin. *in Method. lib. 3. cap. 3. §. 3. n. 6.* Qui addunt idem dicendum, quando occaſione proxima non relicta, pœnitens proponeret efficaciter alia media de nouo adhibere, quibus poſitis prudenter cenſeri poſſet non futuram deinceps peccandi occaſionem. Quod à fortiori verū etiam erit, quando ob aliquod incōueniens, vel impedimentum, quod de nouo ſuperuenit, occaſio proxima deſinat eſſe. Vt cum Graffio, Lopez, Fernandez, & Sanctio, tenet Leander *diſp. 7. q. 41.*

9 Similiter, ſi pœnitens nullam occaſionem proximam extrinſecam haberet, ſed ex fragilitate carnis ſæpius laberetur. V. gr. iuuenis, qui in pollutiones voluntarias frequēter reincideret, poſſet toties quoties abſolvi, ſi eum vitæ præteritæ pœniteret, & proponeret efficaciter, auxilio Dei, non peccare de cætero. Eſt enim ad abſolutionem rectè diſpoſitus, nilque ex obligatione, & neceſſitate Sacramenti, ad eius receptionem præmittere adſtringitur præter id, quod valor, & effectus Sacramenti, vt præuiam diſpoſitionem, iuxtà declarationem Concilij, exigunt. Ita P. Thomas Sanchez *tom. 1. Summ. lib. 2. cap. 32. num. 45.* vbi loquens de habente conſuetudinem blaſphemandi, inquit. *Secundò dico, quando nil curæ appoſuit ad emendam, admonituſque eſt ſæpè in alijs confeſsionibus, poſſe adhuc in rigore loquendo ſtatim abſolui, ſi verè doleat de præteritis, & in poſterum emendationē firmiter proponat, quia nullam occaſionē extrinſecam habet, vt vel ſic neceſſario impediatur abſolutio, ſed ex fragilitate carnis, ſicut in alia vitia, &c.* Sic ibi. Et iterum *lib. 3. cap. 5. num. 16.* Et in terminis (vt aiunt) tradit M. Zanardus *p. 1. cap. 2. de*

2.de fornic.fol.mihi 812.ibi:* Sicut abſoluimus blaſphemos, guloſos, ac alios ſæpèſæpius eiſdem peccatis peccantes; ita etiã poſſumus abſoluere illos, qui ex fragilitate carnis, ſæpè meretricantur, dummodo promittant, Deo adiuuante, pro poſſibili ab his abſtinere.* Hos ſequuntur Caſtro Palao *tom.3. tract.14.diſp.1.punct.9.n.6.* Bauni *in Theol. mor.tract.4.q.15.fol.96.* Leander à Sacram. *tract.5.diſp.7.q.36.& q.49.* vbi pro ſe refert Henriq.Suarez, Reginald.& Azorium. Idem docet Leander à Murcia Capuccinus *in diſquiſ.mor.lib.2.diſp.1.* apud quem M.Sotus, Valentia, Egidius, Sà, Ioannes Sanctius, & alij. Quibus ſubſcribit Thomas Hurtado *tom.1.reſol.moral.tract.1. cap.1.& cap.3. reſol.2.n.36.& 37.* Vbi ex verbis Chriſti Domini, *Lucæ* 17.vt à Chryſoſtomo, D. Auguſtino, & ab alijs SS. Patribus expoſitis, ſic infert: * Ex quibus tale coligo, meo iudicio, validum argumentum. Chriſtus dicit, quod ſi peccauerit quis in die *ſeptuagies ſepties*, ſi pœniteat, debeat abſolvi. Ergo quamuis ſæpiſsimè cadat, ſi ſperet auxilio Dei non cadere in futurum, poteſt concipere propoſitũ emendandæ vitæ, & dolorem de præteritis. Conſequentia eſt euidens, quia Chriſtus id non putat impoſſibile, ſiquidem id præcipit Petro. Atque ita ſi Petrus tenetur dimittere, &c. poterit Confeſſor abſoluere illum, qui eſt in occaſione proxima peccandi venialiter; imò, & mortaliter, ſi occaſio fiat ei involuntaria (& iterum *cap.5.num.9.*) Quare de illo idem iudicium debet ferri, ac de alio, qui habet conſuetudinem peccandi, vndè etſi *ſeptuagies ſepties* cadat, toties debet abſolui.*

10 Quibus faciunt plures alij Doctores, qui de conſilio tantum putant differre abſolutionem habenti conſuetudinem peccandi, quos citatos ſequitur ipſe Hurtado *tom.1 reſol.mor.tract.1.cap.6.num.206.* dicens:* Cõmunis ſententia eſt ferè omnium Doctorum aſſerentium, ſaluberrimum conſilium fore, denegare ad tempus abſolutionem irretitis, aut conſuetudine peccandi, aut occaſione proxima (nimirum, quam non tenetur vitare.) Sic Suarez, Sanchez, Ledeſma, Rodriguez, Ludouic. Lopez, Sayrus, Villalobos, Henriq. Azor, Gaſpar Hurtado. Quos omnes iterum vidi, & loquuntur de habente conſuetudinem, vel iurandi, vel blaſphemandi, vel occaſionem proximam, à qua, quia ſui iuris non ſunt, ſeparari nõ poſſunt.* Si ergo de cõſilio tantum eſt abſolutionem differre, poterit confeſſarius peccatores huiuſmodi ſtatim abſolvere; quia recta diſpoſitio præſens rectè compatitur cum conſuetudine præterita, & cum omiſsione diligentiæ ad eam extirpandam: & vt rectè cum M. Soto, & Valentia, ait Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.9.n.6.** à peccato omiſsionis nõ vitandi prauam conſuetudinem, tunc aliquis deſiſtit, quando dolet de peccatis, & de mala conſuetudine præterita.* Quibus conſentit Doctor Garſi *cent.3.cap.*100.dicens: * Si verum dolorem, & propoſitum habet firmum, tãquam benè diſpoſitus dignus eſt abſolutione, & toties quoties cum hac diſpoſitione poteſt, & debet abſolvi, qui habet occaſionem proximam; quam vitare non poteſt: quia ſuppoſitâ impoſſibilitate, æquè eſt illi condeſcendendũ; ac peccanti ex fragilitate naturæ; licet nullus appareat profectus.* Sic ferè ad verbum ille, pro ſe referens Thom.Hurtad. Ioann.Sanch. & Cardin.de Lugo *de Pœnit.diſp.14.ſect.10.* Addit Ioannes Sanctius *in Select. in edit. Lugdunenſi, diſp.10.n.20.* non eſſe obligationem eijciendi concubinã, ſi hæc nimis vtilis eſſet ad oblectamentum concubinarij, *vulgo regalo* dum deficiente illo, nimis ægrè ageret vitã, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium affecerint, & alia famula nimis difficilè inveniretur. Verũ hanc opinionẽ, vt ſcandaloſam dãnauit Alex. VII. *annò* 1666. in Sacra Congregatione Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Romanæ. Hæc enim cauſa leuis eſt, vt propriam ſalutem ſpiritualem contemnat.

11 Addit Sanctius *num.11.* non ſolum poſſe Confeſſarium in his caſibus ſtatim abſoluere, ſed teneri, nec poſſe abſolutionem differre, ſi pœnitentem vero dolore, & propoſito affectum cenſeat. Cui conſentit Moure *in Sum.3.p.cap.6. n.25.* dicens eſſe communem, & tenent Sotus, Ledeſma, Nauarr. & alij, apud Henriq. *lib.6.de Pœnit.cap.26.n.5.in Gloſ.litt.Z.* Quos cum Illuſtriſ. ac Reu. P.M.Fr.Petro de Tapia, ſequitur M.Acatius de Velaſco, Epiſcop. Orioleſis, *tom.1.reſol. moral. verb. Abſolutio*, & iterum *reſol.194. fol.*390. dicens: * El oficio recto del Confeſſor pide, que aviendo oìdo la confeſſion, llegando el penitente bien diſpueſto, le debe abſolver, pena de pecado mortal. Aſsi lo enſeña el Illuſtriſsimo, y Reuerendiſsimo Fr.Pedro de Tapia.* Quos, alijs citatis, ſequitur Fr. Leander à Murcia *in diſquiſ.lib.2. diſp.1.reſol.14.fol.158.num.3. & ſeq.** Hæc ſententia, inquit, mihi ſemper diſplicuit, quia, vt experientia docet, eos, qui in confeſsionibus audiendis exercentur, differre abſolutionem, regulariter nõ eſt remedium, ſed potiùs medium quo in deſperationem ruant, vel quo odioſa reddatur eis confeſsio, &c. Hanc experientiam quam ego habeo, & multi graues viri, qui confeſsionibus audiendis frequenter vacant, ſimiliter habuiſſe retulerunt.* Hæc ille cum citatis. Quorum ſententiam pluribus comprobat P. Dicaſtillo *tom.2.de Sacram.tract.8.diſp.10.dub.29.nu.573.* Quæ

ſunt valdè notanda à confeſſarijs pro huius Sacramenti praxi, ne peccata in futurũ multiplicent, dum præcauere intendunt. Prudentis tamen medici iudicio remittendum cenſeo, an aliquando abſolutionem differre expediat, aliqui enim ſunt pœnitentes, quibus hoc remedium ſaluberrimum fore, prudentiſsimè cenſeri poteſt. Vnde Confeſſarius, licet iudicis munere præcisè conſiderato, teneretur abſolutionẽ impendere, cum tamen medicus ſimul ſit, qui ad præcauendum in futurum debet etiam ex munere attendere, non eſt, cur ei illicitum dicatur, hanc medelam applicare, quoties convenientem iudicauerit. Quinimò & debebit; vt benè ait Cardin. de Lugo *diſp.14 ſect.10. num.171.* dicẽs eſſe cõmunem ſententiam experientia comprobatam.

DISPVTATIO OCTAVA.

De Miniſtro in ordine ad caſus reſeruatos.

Reſeruatio peccati nil aliud eſt, quam ablatio iuriſdictionis à reliquis Sacerdotibus inferioribus; ita vt à ſolo reſeruante, vel ab eius ſuperiore, vel de eorum licentia, poſsit ab alio Sacerdote directè abſolvi, neque aliter ceſſare poteſt obligatio confitendi, qua iure diuino peccatores adſtringuntur.

QVÆSTIO PRIMA.

Qui, & quot ſint caſus reſeruati?

1 Certum eſt primò apud Doctores, nullum peccatum veniale eſſe de facto reſeruatum, licet lato ſaltem modo reſeruari poſsit, auferendo iuriſdictionem ad abſolvendum. Certum eſt ſecundò, peccata mortalia interna reſeruari poſſe, vt cum Caietano, Soto, Coninch, Bonacina, & alijs docet Trullench *in praxi Sacram. cap. 10. dub. 1. n. 4.* De facto tamen nullum mortale internum reſeruatum eſt, ſed ſolum externum; imo non quodcũque, ſed illud tantum, quod ſecundum quantitatem operis externi, & nõ ſola relatione ad conſenſum internum, conſtat certo eſſe mortale. Ita Henriquez *de Pœnit. lib.3. cap.14. n.6. in Gloſſ. litt. H.* vbi plures pro hac ſententia adducit. Eam etiam tenent Granado *2.2. tract.15. diſp.13. num.14.* Thomas Sanchez *in Summ. lib. 2. cap. 8. n.7.* Suarez *tom.4. de Relig. lib.2. cap.18. n.12.* Lugo *de Pœnit. diſp.20. ſect.2. n. 15.* & Diana *4. p. tr.4. reſol.163.*

2 Ex hac doctrina valdè notanda, inferunt Doctores citati, reſeruato peccato externo contra caſtitatem (vt in Societate reſeruatur) neceſſarium eſſe ad incurrendã reſeruationem opus aliquod externum, quod ex ſe mortale ſit: vt oſcula, v.g. & tactus impudici; nam ſi actio externa de ſe leuis ſit, vt viſio curioſa, tactus manus, &c. non erit caſus reſeruatus, quamvis actus internus, ſeu intentio, ex qua procedit, ſit grauiter peccaminoſa. Ex eodem fortè principio docent alij, pollutionem ex turpibus cogitationibus ortam, quamuis peccatum mortale ſit, nõ eſſe reſeruatum; quia effuſio illa, inquiũt, eſt actio, vel paſsio de ſe non mala, ſed indifferens; ac proinde vt ſit reſeruata, opus eſt, quod procuretur per medium aliquod externum, quod de ſe peccatum mortale ſit. Ita cum Coroſiano, & Giorgio Kiene ſentit Diana *4. p. tr. 4. reſol.61.*

3 Si autem ſolum reſeruetur lapſus carnis voluntarius opere cõſummatus (qualiter in alijs Religionibus reſeruatur) non erit reſeruatum quodlibet peccatum mortale externum contra caſtitatem, ſed illud tantum, quod in ſua ſpecie conſummatum fuerit, vt fornicatio, pollutio, ſodomia, & beſtialitas. Ita Suarez ſuprà, à quo non diſſentit Lugo *n. 15.* Ex quo poterit aliquis fortaſſe inferre, ruptionem vaſis fœminei abſque ſeminis effuſione, non eſſe caſum reſeruatũ in alijs religionibus extra Societatem, quia non eſt actus conſummatus in ſpecie fornicationis, ad hoc enim opus eſt, vt docet Lugo *diſput.16. ſect.5. n.238.* quod cum effectu inferatur dãnum proli: hoc autem abſque effuſione ſeminis non magis per hunc actum, quam per alios tactus impudicos infertur.

4 Iam quot ſint caſus reſeruati, longum foret ſigillatim recenſere, cũ diuerſi in Diœceſibus reſeruari ſoleant; vide Palaum *tom 4. de Pœnit. tr.23. pũct.15.* vbi minutim refert, & explicat. Hoc modo dicere ſufficiat: omnes caſus Epiſcopis reſeruati virtute Cruciatæ abſolvi poſſunt: Præterea omnes caſus Põtifici reſeruati, dummodo occulti ſint, reſeruationem Pontificiam amittunt, & Epiſcopis iure communi Tridentini reſeruati manent. Quapropter toties quoties abſolvi poterunt. Ita P. Thom. Sanchez *in Sum. tom.1. lib.4. cap.54. n.37.* Quem ſequitur Diana *p.1. tr.5. reſ 2. & p.8. tr.7. reſ.67.* duodecim Authores pro hac parte adducẽs: quos ad vigintiquinque deducit Thom. Hurt. *tom.1. r. ſol. mor. tr.5. cap.4. reſ.17. §.2.* & alij, apud Leandrũ, *tom.4. de Cenſur. tr 2. diſp.17. q.45. & 46.* Quamuis quoad caſus contentos in Bulla Cœnæ, ſub lite ſit, an per eius publicationẽ, facultati Tridentini derogatũ fuerit. Videatur Leander à Sacramento, & Diana *vbi ſup.*

5 In-

5 Inſupèr obſervandum, Epiſcopum non ſolùm in foro interno, ſed etiam in externo abſolvere poſſe directè ab omnibus Pontifici reſervatis, etiam non occultis, mulieres, pueros, ſenes, valetudinarios, aliaſque perſonas Pontificem adire impeditas, vt tradit Palao *ſuprà* §. 4. cum Suarez *diſp. 30. ſect. 3.* iuxtà textus *in cap. Mures, cap Noſcitur*, & alijs, ex identitate rationis, qua in illis probatur, poſſe abſoluere ab excommunicatione ob percuſsionem Clerici, nimirum, vt animarum periculum vitetur, quod eſſet, ſi nimium abſolutio differri deberet. Nec eiuſmodi perſonæ impeditæ mittere tenentur procuratorem, aut per Curialem ſibi prouidere, vt bene ait Beſſius *de iuriſdictione Epiſc. diſcept 1. dub. 3. n. 13.* vbi vndecim authores pro hac parte refert, quos ſequitur Diana *4. p. tract. 4. reſ 58. & p. 9. tract. 7. reſ 9.* Imò Parochum etiam poſſe ſuos ſubditos directè abſoluere à reſeruatis Pontifici, vel Epiſcopo, ſi eos adire non poſsint, & inſtet neceſsitas communicandi, vel celebrandi, quæ omitti non poſsint ſine ſcandalo, aut infamiæ nota, tradit Palao *ex tex. in cap. Nuper, de ſententia excomunicatione*. Monet tamen cum Soto, Cano, & Ledeſma pœnitentem ſic abſolutum manere cum obligatione comparendi coram Pontifice, vel Epiſcopo, aut eorum delegato, cum commode poſsit. Et ſanè, qui eiuſmodi onus negauerit, tenebitur conſequenter ad ſuperius dicta aſſerere, omnes caſus Pontifici, vel Epiſcopo reſeruatos amittere reſeruationem, eo ipſo, quod ab impeditis ſuperiorem adire committantur: nam vt ait Sanchez ſupra, caſus Papales deſinunt eſſe tales per generalem conſtitutionem concedētem eos in perpetuum cuicumque Epiſcopo, quod à fortiori dici deberet de conceſſis in perpetuum, cuius Parocho, ni aliàs pœnitens cum onere comparendi maneat; quod eſt valdè notandum pro dicendis *quæſt. 4.* vbi de hoc onere diſputabimus. Vide Dianam. *part. 9. tract. 7. reſol. 9. 10. & 11.* Vide etiam illum *p. 10. tract. 14. reſ. 7.* vbi refert plures Doctores aſſerentes caſus reſeruatos in aliqua Diœceſi, ſi cōmittātur in Monaſterijs regularium, poſſe à quocumque approbato abſolui, eo quod propter exemptionem loci, à iuriſdictione Epiſcopi ceſſat in illo reſeruatio. Sic tenet apud illum Baucius, Pellizarius, Bordonus, Bonacina, Paſqualigus, Marcus Vidal, & probabilem ipſe cenſet: ſed contrariam, & comunem merito ſequitur: Quia exemptio loci ſolum reſpicit perſonas, eaſque eximit à iuriſditione Epiſcopi, & ſuis Regularibus ſuperioribus ſubijcit; ſecus cæteros, qui Epiſcopo de iure ſubijciuntur.

6 Caſus, qui in Religionibus ex decreto Clementis VIII. reſeruari poſſunt, & nō plures, niſi de conſenſu Generalis Capituli, aut Congregationis Prouincialis, ſunt vndecim. Primò: veneficia, incantationes, ſortilegia. Secundò: apoſtaſia à religione, ſiue habitu dimiſſo, ſiue retēto, quando eo peruenit, vt extra ſepta monaſterij fiat. Tertiò: nocturna, ac furtiua à monaſterio egreſsio, etiam nō animo apoſtatandi facta. Quartò: proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale. Quintò: iuramentum falſum in iudicio regulari, ſeu legitimo. Sextò: procuratio, auxilium, ſeu conſilium ad abortum faciendū poſt animatū fœtū, etiā effectus non ſubſequuto. Septimò: falſificatio manus, ſeu ſigilli officialis Monaſterij, aut Conuentus. Octauo: furtum de rebus Monaſterij, ſeu Conuentus in ea quantitate, quæ ſit peccatū mortale. Nono: lapſus carnis volūtarius opere conſummatus. Decimo: occiſio, aut vulneratio, aut grauis percuſsio cuiuſcunque perſonæ. Vndecimo: malitioſum impedimentum, aut retardatio, aut apertio litterarum à ſuperioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad ſuperiores.

7 Vltra hos caſus reſeruantur etiam in Societate. Primò, peccatum mortale, (nempè exterius, quod de ſe manifeſtè tale ſit) cōtra aliquod ex tribus votis, vel contra alia vota, quæ profeſsi emittunt. Secundò: periurium, vel falſum teſtimonium. Tertiò: furtum. Quartò: ſeditio in ſuperiorem, vel diuiſio à capite cum graui damno Religionis. Quintò: detractio, & diſcordiarum ſeminatio inter Fratres. Sextò: accipere, vel mittere furtim litteras materiam peccati mortalis continentes. Septimò: tacuiſſe impedimē tum aliquod excludens à Societate, vel mentitum eſſe in examine ad eius ingreſſum in graue Societatis incommodum. Octauo, quodlibet peccatum habens annexam excōmunicationem in Bullis, aut decretis Societatis. Quæ omnia ſigillatim explicat Palao *vbi ſupra*; alia vero, quæ in Eccleſia Pōtifici, alijſvè Prælatis reſeruantur, poterunt per otium apud Doctores videri.

QVÆSTIO II.

Vtrùm, qui ignorat reſeruationem, illam incurrat?

1 DVplicem reſeruationem apud Theologos inuenio, aliam, quam pœnalem in odium peccati vocant; aliam, quam medicinalem, quæ ad bonam Eccleſiæ gubernationem refertur. Quoad primam, multorum opinio eſt, non incurri ab illam ignorante. Ita Thomas Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 32. n. 18.* talemque putat eſſe reſeruationem Sixti V. contra malè promotos ad ordines, & probabile putat Lugo

de

*de Pœnitent.diſp.2.num.*11.P. Petrus Hurtado *2.2.tom.1.diſp.84.ſect.1.*&ex Molina, & Ledeſma videtur tenere Fagundez.*2.præcep. Eccleſiæ,lib.8.cap.1.n.28.*Fundamentum deſumitur ex probabili Doctorum ſententia aſſerente, nullam pœnam incurri ab ignorante, etiamſi conſcio prohibitionis actus, cui eſt impoſita. Quam cum Henriquez,Suarez,Nauarro,Lopez,Vega, & Rodriguez tenet Thom.Sanchez *ſupra num.*13.Imò ab incurſione pœnæ excuſare ignorantiam,etiam mortaliter culpabilem dummodo non ſit ex malitia affectata,vel ex nimia negligentia,& tali,quæ dolo æquiparetur, tenet ex Portel, Sanchez,& alijs,Diana 3 *p.tract.5. Miſcellan.reſol.*13.*Et part.9.tr.6 reſol.*13.Cui conſentit M Serra,*to.2 p* D Thomæ, *quæſt.76. art.3.dub.*3.id probans *ex cap.anim.de conſt. in* 6.vbi ignorantia excuſare dicitur,dum tamen craſſa non fuerit,vel ſupina.

2 Quoad reſeruationem verò aliam,quę non pœna,ſed medicina dici ſolet, communis Doctorum ſententia affirmat, incurri etiam ab eo,qui illam ignorat. Ita Sanchez, Lugo,& Fagundez ſupra,& contrariam ſententiam vocat improbabilem P.Petrus Hurtado loco citato. Probant, quia reſervatio iſta non eſt pœna,ſed limitatio iuriſdictionis ad abſolvendum,quæ ad bonam Eccleſiæ gubernationem valdè conducit;ignorantia autem pœnitentis non poteſt tribuere iuriſdictionem confeſſario.

3 Secunda ſententia ſupponit, omnem reſervationem eſſe pœnam. Ita ſentit Paludanus *in 4.diſt.34.quæſt.2.art.1.* Iacobus de Graffis *tom.1.lib.5.de dubiis,conſilio 3.num.* 13.Velochius *de caſibus reſeruatis,p.2. quæſt. num.203.& quæſt.17.num.*66.& alij, quos nomine ſuppreſſo,refert Hurtado *vbi ſuprà*, quos ſequi videtur Diana 2.*part. tractat.*1. *Miſcellan. reſolut.* 1. Qui proinde tenentur dicere non incurri ab ignorante: & ita tradit ipſe Diana *part.*10.*tract.* 14.*reſolut.* 63. dicens eſſe ſatis probabile,pro quo adducit Nauarrum, Graffium, & Ianuarium. Et nouiſsimè apertè illam tenet Quintanaduenas *in ſingul. tract.3.de Pœnitent.ſingul.* 11. vbi inter alias obſervationes pro reſervatis, ſic inquit: * Omitto plures, quia peruię inter Doctores. Quarum prima erat, quod ignorantia reſervationis, ſiue iuris,ſiue facti, etiamſi culpabilis ſit,ſeu vincibilis, excuſat à reſervatione. * Quod iterum repetit, & probat *tom.2 tract.4.ſingul.*8.Quibus partim conſentit Thomas Hurtado *tom.* 2. *reſolut. Moral.tract.12.cap.1.num.* 1123.*folio* 323. ibi:* Diana *part.6.tract.6.reſolut.*42. ſentit eſſe probabile, id quod ego quoque ſentio, idem eſſe dicendum de caſuum reſervatione,à qua liber eſt ignorans invincibiliter. *

Nec longè ſunt ab hac ſententia qui reſervationem, ad bonam Eccleſiæ gubernationem ordinatam, vocant pœnalem, & odioſam,vt Thomas Sanchez in *Sum. lib.* 1.*cap.* 10.*num.*74.*&* 78.Bonacina *de Sacramentis, diſput.5.quæſt.7.punct.3.§.4 num.*1.Reginaldus *tom.1.lib.1.cap.* 11.*num.* 113.Coriolanus, Chapeauila, Naldus, Homobonus, & alij, apud Dianam 6.*p.tract.6. reſol.*42.Fauet etiam Ledeſma, apud Fagundez ſupra, qui reſervationem abſolutè vocat pœnam. Stant apertius pro hac ſententia omnes, qui aſſerunt,nullam pœnam incurri ab ignorante illam,quod defendunt Nauarrus,Sylveſter, Angelus,& alij,apud Sanchez *lib. 9.de Matrim.diſp.32.num.*20.& ipſe putat probabile,*num.*21.

4 Suadetur hæc ſententia,quia formalitas medicinæ non deſtruit rationem pœnæ: illæ enim formalitates rectè in eadem entitate compatiuntur, vt patet in pœnitentia Sacramentali, quę pœna,& medicina ſimul eſt,iuxta Tridentin. & in excommunicatione,quæ vt ait Sanchez *n.*13.* ex vna parte eſt medicina,& ex altera eſt pœna: * ergo benè ſtat reſeruationem eſſe medicinam ad Eccleſiæ rectam gubernationem conducentem,& ſimul eſſe pœnam. Vnde argumentum ſic conficitur. Excommunicatio quia rationem pœnæ participat,non incurritur ab ignorāte illam, licet ſimul includat rationem medicinę conducentis ad rectam Eccleſiæ gubernationem: Ergo reſeruatio, quia rationem pœnæ participat,non incurretur ab ignorante, licet ſimul includat rationem medicinæ conducentis ad rectam Eccleſię gubernationem Nec contrarię ſententiæ fundamentum premere videtur & in aduerſarios retorqueri poteſt, quia omnis reſeruatio, etiam illa, quę ab ipſis adſtruitur vt pœna; verè eſt ablatio iuriſdictionis abſoluendi, & tamen ignorantia eiuſmodi reſervationis efficit,quod abſolutio ſit valida,impediendo ablationem iuriſdictionis,vt ipſi fatentur, eo quod talis ablatio fuerit in pœnam: ergo idem de omni reſeruatione,etiam medicinali dici poterit:quia omnis reſeruatio,vt ex dictis conſtat, rationem pœnæ participat. In hanc ſententiā valdè inclinat Diana *ſuprà p. 6.tr.6.reſol.42.citata*: verū quia contraria, inquit,eſt communis,fatetur, ſe non audere ab illa recedere,ſed tamen poſtea auſus eſt *p.* 10.*tr.*14.*reſ.*63.citato Nauarro & Graffio.

5 Cæterum licet præfata ſententia probabilis ſit, probabilius tamen exiſtimo, reſeruationē ſimpliciter factā,quæ ad bonam Eccleſiæ gubernationem, & populi Chriſtiani diſciplinam refertur, incurri à quolibet, etſi inuincibiliter illam ignorante. Moueor, quia oppoſita ſententia ſolum fundatur in pro-

Digitized by Google

probabilitate opinionis aſſerentis, ignorantiam pœnæ ab eius incurſione excuſare, quæ quidem opinio, vt videre eſt apud Doctores, ſolum procedit in pœna, cui primariò conuenit ratio pœnæ, & ſecundario ratio medicinæ,& non è contra. Pœna enim & punit delicta præterita, & præcauet in futurũ, ne alia committantur:reſeruatio autem,& ſi pœnæ rationem contineat, non tamen primario,ſed ſecundario; vt fere vniuerſi Doctores fatentur apud Sanchez *in Sum.lib.2. cap.4.num.4.*& tenet expreſsè Fagundez *ſuprà num.28.*quia ratio primaria reſeruationis non eſt,vt puniat delicta,ſed vt medeatur in poſterum,ad quod neceſſarium eſt, vt medicina à prudentiori medico applicetur, idque ad prudentem Eccleſiæ gubernationem maximè conducit.

6 Sed nondum plenè exhauſta videtur difficultas, nam iuxtà communem Doctorum ſententiam, vt videre eſt apud Suarez *diſp.29.ſect.2.num.8.*Sanchez *in Sum. lib.2. cap.8.num.5.*& Card.Lugo hic *diſp.20.ſect. 2 num.15.* Pontifex fere nunquam reſeruat peccatum ſine excomunicatione, & peccatum ratione cenſuræ reſeruatur. Vnde non leuis inſurgit difficultas,nam ſi cenſura tantum eſt,quæ reſeruatur, non verò peccatum; niſi ratione cenſuræ, vt volunt Durandus,& Caietan.apud Suarez *ſuprà*, & tenet expreſsè Trullench *in praxi Sacramentorum; lib.4.c. 10.dub.2.* eo ipſo, quòd pœnitens habuerit ignorantiam cenſuræ,nullam reſeruationem incurret, ac proinde à quolibet approbato poterit à peccato abſolui.Si verò non ſolum cenſura, ſed etiam peccatum per ſe, & immediatè reſeruatum ſit, vt exiſtimant Thomas Sanchez,Suarez,& Lugo,parum ad rem facit,nam vt omnes Theologi fatentur, ita inter ſe connexa ſunt peccatum, & cenſura, vt illud ſine iſta minime reſeruetur,ita vt ſublata excommunicatione cuiuſcumque peccati Pontifici reſeruati,poſsit quilibet confeſſarius approbatus ab illo abſoluere: ergo ſi pœnitens ignorauerit cenſuram peccati hæreſis,verbi gratia,non erit peccatum, hæreſis, reſeruatum,quia licet pœnitens in tale peccatum inciderit, non tamen reſeruationem incurrit, vtpote cenſuram ignorans.

7 Sequela iſta videtur mihi omnino tenenda,eamque de hæretico loquens(quod eſt valdè notandum)tenet expreſsè Thom.Sanchez *lib.2.Sum.cap.8. num.5. in fine.* Cui conſentit Doctor Garſi *in qq. moralib. cent.1. cap.22.num.4* Et cum Henriquez amplectitur Trullench *ſuprà cap.10.citato dub.2.n.2. in fine.* Vbi planè fatetur, eum, qui ratione ignorantiæ non incurrit cenſuram, non incurrere reſeruationem peccati. Et cum Vazquez,& alijs idem tradit Palao *tom.4.tract. 23.punct.15.§.2.* Et cum Egidio, Granado, Layman,& Hurtado tenet Leander *diſp.12. q.16.* Addit Crouſers apud Dianam *6.p tr.6. Miſcellan.reſolut.61.* ob hæreſim occultam non incurri excommunicationem; ex quo planè deducitur, iuxtà ſuperius dicta, hæreſim occultam non eſſe caſum reſeruatum, ſed poſſe à quouis approbato abſolui. Verum hæc doctrina Crouſers eſt omnino falſa, & contra communem Doctorum,& graui cenſura notanda.

8 Aduertendum tamen eſt, inaduertentiam,ſeu obliuionem actualem excommunicationis,ſeu pœnę,etiam excuſare ab illarum incurſione, vt benè à paritate de ignorantia probat Sanchez *lib.4.Sum.cap.22 nu. 18.*& ex illo Diana *3. p.tract. 5.reſol.41. & p.9.tract.6.reſ.13.* Vbi pro hac opinione refert P.Bardi,Suarez,Merolam,& alios, ſubiungens, paucos incurrere reſervationem, quando caſus habet annnexam excommunicationem, quia vel hanc ignorant, vel non aduertunt, dum peccant. Obliuio enim, inaduertentia,& ignorantia inuincibilis, ſicut æquiparantur in ordine ad excuſandum a culpa,vt cum Suarez, Azor, & alijs Theologis communiter;tradit Sanchez *lib 1. Sum. cap. 16.n.8.* ita etiam in ordine ad excuſandum a pœna,quod eſt maximè obſervandum ad plurium caſuum reſolutionem.Hinc coniux inceſtuoſus cum conſanguinea vxoris in primo,aut ſecundo gradu, excuſatur ab incurſione pœnæ priuationis petendi debitum, non ſolum ob ignorantiam. Quod tenent Franciſcus de Lugo *ie princip.Theolog moral.cap.4.q.3.n.37.* Et Quintana Dueñas *in Theolog.moral.tom.1.tract.9.ſingul.6 num 3. & 4.*ſed etiam ob inaduertentiam,aut obliuionem actualem talis pœnæ,vt cum Portel, & alijs tradit Diana *3.p.tract.5.reſol.12. & part.4.tract.2.reſol.36 & 85.* Et putat probabile Sanchez *lib.9.de Matrimonio.diſp.32. num.50.* Hinc etiam, quicumque ſibi imponens pœnam ſub conditione,ſi actionem aliquam efficiat,vel præceptum tranſgrediatur, excuſatur à pœna, ſi eius immemor delinquat,vt tradit Sanchez *lib. 4. Sum.cap.22. citato.* Hinc denique pro noſtro caſu conſequenter infertur, obliuionem, ſeu inaduertentiam reſeruationis, etiamſi coniunctam cum notitia prohibitionis actus externi, excuſare ab incurſione reſeruationis,in opinione ſupra relata vniuerſaliter aſſerente, ignorantiam pœnæ,quæcumque illa ſit, excuſare ab eius incurſione. Quod notate oportet pro reſeruatione cenſurarum; cuius notitia erit etiam neceſſaria iuxtà hanc opinionem.

***

QVÆS

iungi non debet. Quo fundamento &c. fundamento dici poteſt, Pontificem ſubſtuliſſe reſeruationem, manente obligatione, ſe iterum de illo accuſandi.

6 Si verò dubium non caderet ſuprà peccatum, ſed ſuprà reſeruationem, ſeu cenſuram: vt ſi quis, verb. grat. ſe accuſaſſet de peccato certo, & quia dubium erat, an reſeruationem, vel excommunicationē haberet annexam, abſolutus fuiſſet ab inferiori Sacerdote; exiſtimo cum Card. de Lugo, in tali euentu non teneri pœnitentem, dubio ceſſante, coram ſuperiore comparere. Probatur ex doctrina, quam ex Sanchez *in Sum. lib. 4. cap. 44. n. 10.* adducunt Lugo *diſp. 20. ſect. 2. n. 22* & Trullench *in Decalogum, tom. 1 lib. 2. dub. 33. n. 24.* Nam qui in dubio, an votum eſſet reſeruatum, obtinuit diſpenſationem illius, non tenetur, veritate poſtea detecta, ad Pontificem pro diſpenſatione recurrere, eo quod diſpenſatio obtenta, dum erat dubia reſeruatio, non fuit conditionalis, nec eius valor à futuro euentu dependens: ergo à ſimili in noſtro caſu, qui in dubio; an peccatum fuiſſet reſeruatum, abſolutionem obtinuit à potente directe, & abſolutè in illis circumſtantijs abſoluere, non tenebitur, veritate reſeruationis poſtea detecta, ad ſuperiorem pro alia abſolutione recurrere, quia prima non fuit conditionalis, ſed abſoluta, & à futuro euentu independens, taliſque naturæ, vt nulla maneat in pœnitente obligatio iterum confitendi illud peccatum, vtpote, quod non vt dubium, ſed vt certum confeſſus eſt.

7 Quod diximus de reſeruatione peccati, in dubio, dicendum eſt etiam de reſeruatione cenſuræ: nam licet poſſit Eccleſia concedere facultatem abſoluendi à cenſura dubia ſub onere reincidendi, ſi non compareat coram ſuperiore, dum primum ſibi conſtet, fuiſſe reſeruatam: non tamen conſtat Eccleſiam de facto ita ſtatuiſſe. Et vt benè notat Lugo *ſuprà*, non poteſt abſolui ad reincidentiam, niſi in caſibus a iure expreſsis, qualis præſens non eſt.

QVÆSTIO IV.

An poſsit ſuperior concedere facultatem abſoluendi à reſeruatis ſub onere comparendi coram illo?

1 EX vi præcisè reſeruationis, ſeu iuris reſeruandi peccata, non poſſe; ac proinde, non manere onus comparendi, caſu, quo ſuperior prædictam facultatem conceſſerit, ſi ex alio capite obligatio comparendi non oriatur, docent expreſsè P. Vazquez *q. 93. art. 1. dub. 6. à num. 11.* vbi, re melius conſiderata, retractat ſententiam, quam ſequutus fuerat *quæſt. 91. art 3. dub. 6. 7. & 8.* Et cum Nauarro, Paludano, & alijs, Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 12. num. 3.* Quibus nouiſsimè acceſsit Lugo *diſput. 15. ſect. 6. num 115.* An verò ſit aliud caput, ex quo obligatio comparendi poſsit oriri? negant moderni quidam apud Suarez *diſp. 30. ſect. 5. num. 7.* & in eam inclinat Durandus, & tenent Holchot. & Cartuſian. quos citat Suarez, & alij, apud Trullench *in praxi Sacramentor. lib. 4. cap. 10. dub. 9. n. 16.* Item Crouſers *in Regula Sancti Franciſci, capit. 7. lect. 22. fol. 697.* & Thomas Hurtado vbi infra.

2 Vera tamen, & communis Doctorum ſententia oppoſitum tenet. Conueniunt igitur, ſuperiorem poſſe concedere licentiam, ſub onere comparendi, & ſubditum manere ſub mortali conſtrictum ad comparendum. Ex quo autem capite hæc obligatio oriatur; non omnes eodem modo explicāt. Alij enim exiſtimant, oriri ex ſola voluntate ſuperioris: Ita plures apud Ioannem Sanctium *ſuprà n. 2.* Id autem benè, cum Vazquez, ipſe impugnat; quia ſuperior ſolum habet ius ad applicandam, vel ſubſtrahendam materiam, id eſt, ad concedendam, vel negandam Sacerdoti inferiori iuriſdictionem ad abſolvendum ſemel verò applicata, ſeu conceſſa iuriſdictione, nihil aliud poteſt, quia iam eſt collata vltima ſententia, & pœnitens non tenetur bis confiteri idem peccatum.

3 Ideò alij aiunt, onus comparendi conſurgere ex eo, quòd ſuperior concedit confeſſario facultatem abſolvendi à reſervatis cum conditione, vt iniungat in pœnitentiā ſubdito, vt coram ſuperiore compareat. Verum, vt benè tradit Vazquez, *quæſt. 93. artic. 1. dub. 6. num. 12.* hoc onus comparendi firmum non eſt, quia prædicta pœnitentia, poteſt ab alio confeſſario commutari, imò, & ab ipſo pœnitente, vt ait Lugo, lucrando indulgentiam aliquam plenariam. Omitto, Ioannem Sanctium *ſuprà num. 6.* exiſtimare, ſuperiorem non poſſe concedere facultatem abſolvendi cum conditione, quod eiuſmodi pœnitentia iniungatur, ac proindè, ea non iniuncta, validè abſolvi pœnitentem, & ab onere comparendi manere liberum.

4 Alij verò putant, onus comparendi prouenire ex voto, vel iuramento, quod pœnitens efficiat: poteſt enim ſuperior non aliter concedere facultatem, niſi iuramento, vel voto ad comparendum ſe adſtringat. Ceterum, neque hic dicendi modus firmior eſt præcedenti; quia eiuſmodi votum, & iuramentum poſſunt virtute Cruciatæ commutari: & ſaltem quoties ſuperior non concedat facultatem ſub onere emittendi tale votum, ſeu iuramentum, nec à pœnitentibus emit-

emittatur, vt de facto contingit, non erit obligatio comparendi.

5 Propter hæc communis dicendi modus eſt, ſubditum manere obligatum ad comparendum ex vi cuiuſdam pacti, quo per vſum facultatis eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, ſe obligat ad comparendum coram ſuperiore. Ita Pater Vazquez *ſupra num.* 13. Ioannes Sanctius *num.* 3. *citato.* Lugo *ſuprà num.* 115 & cum Nauarro, Henriquez, Egidio, & alijs, Caſtro Palao *tom.* 4. *tract.* 23. *punct.* 15. *§.* 5. *n.* 15 & alij communiter. Probatur, quia ſuperior poteſt non concedere facultatem abſoluendi aliter, quam dependenter à conſenſu ſubditi, ſe obligantis ad comparendum, illum quidem non cogens ad iſtam obligationem ſubeundam; ſed liberum relinquens vſum prædictæ facultatis, quaſi vti velit teneatur comparere. Si verò nolit, habeat ſe tamquam non habens copiam confeſſarij, vt benè Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 5. *nu.* 12. & Lugo *vbi ſuprà.*

6 Et ſic declarauit R. P. Mutius Vitteleſchius, Præpoſitus Generalis noſtræ Societatis, anno 1617. intelligendam conceſsionem pro noſtris itineragentibus factam: ait enim, obligationem illam, nimirum comparendi coram ſuperiore, eſſe conditionem, ſine qua nullo modo ſocietas concedit facultatem; ideòque, qui non habet animum acceptandi, vel implendi, non poſſe vti illa facultate, & in vſu eius facultatis tacitè contineri acceptationem conditionis, qua ſubditus ſe obligat. Et hanc obligationem comparendi coram ſuperiore ſub mortali eſſe, declarauit R. P. N. Generalis Claudius Aquauiua, vt teſtatur Suarez *tom.* 4. *de Religion. tract.* 10 *lib* 8. *cap.* 5. *n.* 1. Ex quibus conſtat, in noſtra Societate, ex vſu prædictæ facultatis, contrahi obligationem grauem comparendi, etiam ab ignorante tale onus annexum; nam qui efficaciter vult, actionem aliquã validè exercere, eadem efficacitate, ſaltem implicitè, vult, quæ ad eius valorem neceſſaria ſunt. Cum autem valor abſolutionis ſtare non poſsit abſque iuriſdictione, à ſuperiore delegata, & hæc non delegetur, niſi ſub conditione obligationis comparendi, non poteſt non efficaciter illam velle, qui vult efficaciter validè abſolui.

7 Vnde, ſaltem in Societate, non poteſt locum habere doctrina, quam ex Vazquez, & Gaſpare Hurtado *diſp.* 11. *diffic.* 12. adducit, & ſequitur Diana 4. *p. tract.* 4. *reſolut.* 119. aſſerens, ſubditum ſub onere comparendi abſolutum, non teneri comparere, ſi ante abſolutionem ignorauit onus, vt benè cum Egidio tradit Palao *ſuprà num* 16. & Leander *diſput.* 12. *quæſt.* 68. licet oppoſitum putet etiam probabile: ſecus forſan erit in alijs Religionibus, vbi ſuperiorum mens non fuerit, ſicut in Societate, declarata. Imo fortè validè abſoluetur ſubditus, licet fictè ſimulet, acceptare obligationem comparendi, dummodo aliàs bona fide exiſtimet, non teneri ad illam acceptandam, quia non conceditur facultas dependenter à vera acceptatione ex vero animo adimplendi, ſed dependenter ab acceptatione externa. Et ita intelligendus eſt Suarez *ſuprà num.* 19. Eſt tamen aduertendum, quod ſi quis ex Societate ſit tanquam hoſpes in aliquo Collegio, ſi diu ibi moraturus ſit, (puta ſpatio vnius, vel alterius circiter menſis) poteſt; ſi in reſeruatum incidat, imò, & tenetur, coram ſuperiore talis Collegij comparere, ac ſi eſſet propriùs eius ſubditus, ſine obligatione cõparendi, coram alio ſuperiore: ſecus verò, ſi minori ſpatio ſit moraturus: in tali enim euentu eodem modo eſt de illo philoſophandum, ac de reliquis iter agentibus. Ita deciſum eſt in inſtructione de reſeruatione, *cap.* 6. *num.* 6.

8 Verum, nec iſtum dicendi modum videtur putare firmum P. Vazquez *quæſt.* 91. *art.* 3. *dub.* 7. *n.* 8. vbi ait, quod licet ipſe ex contractu ſupra dicto onus illud comparendi obligans ſub mortali, oriri poſſe exiſtimet, videri tamen alicui poſſet, non eſſe materiam contractus. Primò quia promittens Petro, ſe ei confeſſurum omnia peccata, quæ antea fuerat confeſſus, non tenetur ex iuſtitia ſtare promiſsioni, ſed poteſt abſque culpa graui mutare voluntatem, & non adimplere promiſſum. Secundò, quia contractu, & mutua voluntate, nequit quis ſuperiori obligari, niſi in his, quę reſpiciunt materiam iuſtitię, cedendo iuri ſuo: ſecus in alia materia: hæc autem promiſſio non verſatur circa materiã iuſtitię; nec refert, inquit Vazquez, quod ſuperior conceſſerit ſub conditione licentiam, & ceſſerit iuri ſuo reſeruandi peccatum illud, & quòd ſubditus promiſerit comparere, quia re vera illam promiſsionem non obſeruare, non eſſet contra iuſtitiam, ſed contra fidelitatem, quæ, in opinione plurium, obligationem grauem non inducit. Hęc Vazquez, quę ſatis indicant, ipſum putare probabile, ex prædicto pacto, non poſſe grauem comparendi obligationem conſurgere. Cui cum alijs conſentit Dicaſtillo *de Pœnit. diſp.* 11. *à num.* 209.

9 Quod efficaciter ſuadetur ex his, quæ ipſe Vazquez poſteà docet *q.* 91. *art.* 1. *n.* 17. nam cum facilè poſſet virtute prædicti pacti defendere (vt multi defendunt apud Henriquez *lib.* 2. *de Pœnit. cap.* 16. *n.* 4.) conſtitutionem quamdam Ciſterſienſem, (quæ iam eſt reuocata à Clemente VIII. vt cum alijs tradit Leander *diſput.* 3. *q.* 51.) in qua Monachis

chis præcipitur, vt peccata, quæ confeſſarijs deputatis à ſuperiore intra annum confitentur, teneantur iterum Abbatibus, in fine anni, confiteri: talis pacti non meminit, ſed abſolutè aſſerit, illam conſtitutionem, non alia ratione potuiſſe obligare, quam ratione voti, & iuramenti.* Sixtus enim IV. eam confirmauit ſecundum opinionem quorundam, repugnantibus viris doctis.* Hæc Vazquez, quibus ſatis innuit, ſe non quieſcere præfato communi dicendi modo. Quapropter nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert Suarez *ſuprà*, abſolutè docuerũt, etiam admiſſo hoc genere pacti, & obligationis, ſubditum non peccare mortaliter non cõparendo. Sed quid immoror? Ita expreſsè docuit P. Vazquez in manuſcriptis de Pœnitentia, quæ in Bibliotheca noſtri Collegij Compluterſis obſeruantur, 7.91. *citata, art.3. dub.7.* in quibus ſic lego.* Quis non videat, eſſe ridiculum aſſerere, hanc eſſe materiam contractus, vt quis ſuperiori ſe obliget, & cur ſi nolit poſteà cõparere, reus nõ erit mortalis ſaltem.* Et nouiſsimè multis argumẽtis id probat Thom. Hurtad. *tom.1. reſol. moral. tr.5. cap.5. reſ.23.* & licet concludat, ſe Eccleſiæ iudicio, & ſapientiorum ſubmittere, apertè ſentit, ex prædicto pacto non manere ſubditum obligatum ſub mortali ad comparendum.

10 Nihilominus à communi dicendi modo recedere non audeo; & contrariã opinionem eſſe improbabilem, dicit Suarez *ſuprà*. Eſt enim, in illo pacto, contractus quidã oneroſus, facio, vt facias, cedo iuri meo, vt te obliges ad comparendum: qui quidẽ contractus verus eſt, & in re graui Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & iuri Prælatorum grauiter conducens, cuius violatione graue illis inferretur damnum; ac proinde non pertinet ad nudam fidelitatem. In quo deficit paritas de promittente alteri confeſsionem, quin aliud interueniat. Nec eſt, cur res ſpirituales excludantur à materia contractus, alias duo Sacerdotes non manerẽt mutuò grauiter obligati ad faciẽdum ſacrum, licèt pactum inijſſent de mille pro totidem celebrandis. Exiſtimat Trullench *in praxi, lib.4. cap.10. dub. 9. num.16.* prædictam obligationem comparendi coram ſuperiore, non eſſe ad confitendum denuò Sacramentaliter peccata reſeruata, ſed vt pœnitens reddat rationem peccati commiſſi, & ſatisfactionis impoſitæ, acceptando aliam, ſi ſuperior imponere voluerit. Sed oppoſitum ipſe docuerat, *cap.2. dub. 4. num.10.* cum Bonac. & alijs. Ego verò arbitrio ſuperioris remittendum cenſeo. Nam cum ſubditus ſit iam à peccato reſeruato directè abſolutus, obligatio ex contractu ſuperaddita, ſicut ex voluntate ſuperioris ortũ habuit, ita pro eius nutu ceſſare poteſt.

11 Addo, ſubditum iudicantem non teneri ad comparendum, nõ poſſe virtute prædictæ conceſsionis, à reſeruatis abſolvi, quia ſuperior non intendit concedere facultatem eligendi confeſſarium pro reſeruatis ſubdito, non manenti obligato ad comparẽdum: ſi verò ſemel abſolutus opinionem mutet, ab iſto onere probabiliter excuſabitur.

QVÆSTIO V.

Vtrùm Regulares, poſt decretum Vrbani VIII. anno 1628. potuerint abſoluere à caſibus contentis in Bulla Cœnæ?

§. I.

Notabilia præmitto.

1 AD plenam huius quæſtionis intelligentiam ſuppono, caſus in Bulla Cœnæ contentos plures eſſe. Quorũ ſummam hic referam, relicta breuitatis causâ explicatione, quam apud authores hac de rè ſcribentes quiſque facilè inueniet. Igitur caſus reſeruati in Bulla Cœnæ ſunt. 1. Hæretici cuiuſque ſectæ, eorum fautores, libros hæreticos legentes, tenentes, aut imprimentes, & ſchiſmatici. 2. Appellantes à Pontifice ad futurum Concilium, eorumque fautores. 3. Piratæ atque eorum receptatores, & fautores. 4. Naufragorum Chriſtianorum cuiuſcumque generis bona, etiam in littoribus inuenta ſubripientes. 5. Imponentes noua pedagia, & gabellas, vel eas augentes. 6. Falſificantes litteras Apoſtolicas, aut falſo fabricantes. 7. Deferentes arma, & alia vſui bellico idonea ad Turcas, vel alios Chriſtiani nominis inimicos; & ad reipublicæ Chriſtianæ ſtatum pertinẽtia iiſdem in damnum Chriſtianorum nuntiantes. 8. Impedientes eos, qui victualia, & alia neceſſaria Romam conuehunt. 9. Ad Sedem Apoſtolicam venientes, vel ab ea recedentes, ſua aut aliorum opera lædẽntes, & ſine iuriſdictione vexantes in curia commorantes. 10. Romiperas, ac peregrinos etiam in vrbe morantes, vel abeuntes lædentes. 11. Offendentes S.R.E. Cardinales, & alios Prælatos. 12. Ad Romanam Curiam pro negotijs ſuis recurrentes per ſe, vel per alios ædentes. 13. Appellantes à grauamine, vel futura executione litterarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem. 14. Executionem litterarum Apoſtolicarum, aut aliarum expeditionum impedientes, & prohibentes ad gratias impetrandas accedentes 15. Iudices ſæculares, qui Eccleſiaſticas perſonas trahunt ad ſua Tribunalia, quique Eccleſiaſticam libertatẽ tollunt, aut in aliquo perturbant. 16.

Impedientes Prælatos, ne ſua iuriſdictione vtantur; quique illorum,& delegatorum iudicia eludentes ad curiam ſæcularem recurrunt, aut contra illos decernunt, præſtantéſque auxilium. 17. Vſurpantes Sedis Apoſtolicæ, & quarumque Eccleſiarum iuriſdictiones, vel etiam fructus ſequeſtrantes. 18. Imponentes decimas,& alia onera perſonis Eccleſiaſticis, Monaſterijs, aut eorum fructibus. 19 Iudices ſæculares, qui ſe interponunt in cauſis criminalibus contra Eccleſiaſticas perſonas. 20. Occupantes bona, aut terras Eccleſiæ Romanæ, & illius iuriſdictionem vſurpantes. Hi ſunt caſus Bullæ Cœnæ Pontifici reſeruati, à quibus (ſi quatuor excipias, nempè hæreticum relapſum, chiſmaticum, litteras Apoſtolicas falſificantem, & ad infideles prohibita deferentem) poterant olim Regulares abſolvere ex conceſſ. Vrbani IV. & Sixti IV. vt notant communiter Doctores. Sunt & plures alij extra Bullam Cœnæ Pontifici reſeruati, de quibus non diſputo, quia certiſsimum eſt abſolvi poſſe à Regularibus virtute priuilegiorum. Et ita ſupponitur, vel, vt potiùs dicam, exprimitur in ipſo Vrbani VIII. decreto.

2 Præmitto ſecundò caſus Epiſcopis reſeruatos, alios eſſe ab homine, nempè quos ipſi in ſuis Diœceſibus reſeruant, qui pro ſingulis non ijdem ſunt: alios eſſe à iure. Quorum nouem recenſentur *in gloſſ. extrau. ſupr. Cathedram de ſepulturis, verb. à iure.* Et ſolùm quinque exprimit M. Hyacinthus Donatus *in addit. ad pract. tom. 4. tr. 4. quæſt.* 38. Quos omitto: quia vt ipſe aſſerit cum Suarez *tom. 4. in 3. p. diſp. 29. ſect. 3. num. 6.* Secluſa conſuetudine ex ſolo iure cõmuni nullum peccatum eſt Epiſcopis reſeruatum. Quòd efficaciter probat Suarez per ſingula diſcurrendo. Et vt cum Ludouico à Cruce,& Lezana dicit Donatus, nullus eſt in iure textus, quo dicantur reſeruari, ſed tamen dicuntur reſeruata à iure conſuetudinis, quia olim communiter reſeruabantur: à quibus virtute priuilegiorum Vrbani IV. & Sixti IV. Eugenij IV. Iulij Secundi, & Pauli Tertij poterant Regulares, quoſcumque abſoluere, vt videre licet apud Quintana-Dueñas, *tom. 1. ſing.* 16. ſiue ab homine, ſiue à iure reſeruarentur.

3 Cæterùm iure nouo Concilij Tridentini, *ſeſſ. 24. de reformat. cap.* 6. omnes & quicumque caſus Papales occulti, etiam hæreſis crimen, Epiſcopis reſeruantur, vel vt ait P. Henriquez, *lib. 6. de Pœnitent. cap. 14. num. 7. ad finem*, de hac Tridentini conceſsione loquens: *Reſtituit Epiſcopis ſublatam olim iuriſdictionem, quam habebant iure communi, aut diuino.* Quam ex iure ipſo annexam eſſe dignitati Epiſcopali, tenent plures apud ipſum *ſupr. in gloſſ. litt. K.* Et poſt Tridentinum magis certum eſt: quia iuriſdictio non annexa perſonæ, ſed perpetuò dignitati, vel officio, non eſt delegata, ſed ordinaria, & poteſtatis ordinariæ iura habet, vt docent Bartul. Bald. Immola, Sylveſt. Couarr. Paſſarel. & alij, quos citatos ſequitur Thom. Sanchez, *lib. 2. de Matrimon. diſput. 40. num.* 14. Vndè omnes caſus Pontifici reſeruati, ſi occulti ſint, Papalem reſeruationem amittunt, & conſequenter manent de iure Epiſcopis reſeruati, à quibus proinde toties quoties abſoluere poterunt, quicumque priuilegium habeant abſolvendi à caſibus Epiſcopis reſeruatis. Ita P. Thomas Sanchez *in Summ. tom. 1. lib. 4 cap. 54. num. 2.* Auerſa, & alij, quos citatos ſequitur Diana *3. part. tom. 2. reſol. 13. §. Nota quarto. Et in additionib. reſ. 17. & part. 8. tract. 7. reſol. 71.* Baſſæus *in floribus Theolog. Moral. verb. Hæreſis, numer.* 18. Thomas Hurtado *tom. 1. reſol. Moral. tract. 5 cap. 4. reſol. 16. num.* 127. Marcus Vidal *in Arca vitali de caſ. reſeru. inquiſ. 1. à num.* 121. P. Mendo *in Bull. Cruciat. diſput. 23. cap. 5. n.* 61. Leander à Sacrament. *tom. 4. tract. 17. q.* 84. apud quem Trullench *in Bull. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 6. numer.* 5. Crouſers, Marcellus, Oliuerius, Maçuchellus, & Ioannes de Soria, & alij, quos ſequitur Illuſtriſſ. M. Acatius de Velaſco, *tom. 1. reſol. Mor. verb. Abſolucion, reſol. 5. num.* 11.

§. II.

Quæſtionis reſolutio.

4 QVamuis caſus Bullæ Cœnæ occulti ſint caſus Epiſcopales de iure, Epiſcopis poſt Tridentinũ reſeruati, vt putant omnes qui cenſent facultatem in Concilio illis conceſſam, vbi ſuprà, non fuiſſe poſteà reuocatam per Bullam Cœnæ (quod tenẽt ſuprà triginta Doctores, quos referunt Thomas Hurtado *tom. 1. tract. 5. cap. 14. reſol. 17. §. 2* Diana *1. part. tract. 5. reſol. 2.* & Leand. *tom. 4. tract. 2. diſp. 17. quæſt. 45. &* 46.) nihilominus tenendũ eſt Regulares poſt decretum Sacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. Nou. anno 1628. non potuiſſe abſoluere ſeculares à caſibus occultis Bullæ Cœnæ. Hæc concluſio eſt contra Brunum, Caſſaing, Crouſers, Baſſæum, Candidum, Acatium, Leandrum à Sacramento, Bañez, Souſam, & Hinojoſam apud Amadæum in opuſc. pro Ieſuitis, *tract. de Fide, prop. 3. num.* 2. quos ſequitur Leander à Murcia, Capuccinus *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſp. 1. reſol. 8. numer. 7. & ſequent.* Ratio eſt, quia vt in præfato decreto declaratur, per Bullam Cœnæ reuocantur quorumuis Regularium pri-

Digitized by Google

priuilegia, ſi quæ habebant ad abſolvendum ab eiuſmodi caſibus, ibi: *Quemadmodum nec* (reuixiſſe) *indulta abſolvendi à caſibus contẽtis in Bullæ, quæ in die Cœnæ Domini legi conſuevit, vtpotè per annuam ipſius Bullæ publicationem ſublata.*

5 Dices, per Bullam Cœnæ ſolum reuocari facultatem abſolvendi, quando caſus ſunt publici, ſecus quando occulti. Sic Diana *p.4.tr.4.reſ.239.* Baſſæus *in Flor. verb. Hæreſis, num.18.* Leand. à Sacram. *tom.4.tr.2.diſp.17.quæſt.85.* & alij quos ſequitur M. Texeda, *tom.1.lib.2.tr.1.contr.18.num.14.* ibi: * Cum clauſula Bullæ Cœnæ poſsit explicari de reuocatione facultatis conceſſæ abſoluendi à caſibus reſeruatis publicis, & notorijs, de illis reuera, & non de occultis explicanda eſt. * Vnde per Bullam Cœnæ non derogari Regularium priuilegijs, ſubſtinent M. Souſſa *in Bull.cap.23.diſp.100.concl.7.num.13.* Peyrinus *de priuil. Minim. tom.1. Conſt.4. Sixti IV.* Bauni *tom.1.tr.4.de Pœnit.quæſt. 32. & tom. de cenſur.diſp.3.de abſol.tr.2. quæſt.26.* Mag. Hinojoſa *in director.deciſ. Regul. verb. Confirm.gratiæ.* Leãder à Murcia *cap.21.in 7.Regul.S.Franc.* Crouſers *ad cap.7. eiuſdem Regulæ,* & M. Candidus *tom.1.diſq.22. art.49.* qui ſua opera luci dedit decem poſt annos, poſtquam decretum Vrbani prodijt, vt adnotar Leander à Sacram. *ſupr. q. 78. in fine.* Reſpondeo horum Doctorum ſententiam forte ſuſtineri non poſſe, poſt nouiſsimum Alex. Septimi decretum die 24. Septemb. anno 1665. ex quo nobis conſtat, Eccleſiam nõ tolerare expoſitionem illam Bullæ Cœnæ pro caſibus tãtum publicis. Inter alias enim propoſitiones, quas vti ſcandaloſas damnat, & prohibet; tertia eſt: *Sententia aſſerens, Bullam Cœnæ ſolum prohibere abſolutionem hæreſis, & aliorum criminum, quando publica ſunt, & id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus ſermo eſt, anno 1629. 18. Iulij, in conſiſtorio ſacræ Congregationis Emin. Cardinalium viſa, & tolerata eſt.* Licèt enim cenſura, & prohibitio ſolùm afficiat directè huius propoſitionis prædicatum, ſeu teſtimonium aſſerentis viſam, & toleratam fuiſſe à ſacra Congregatione expoſitionem illã Bullæ Cœnæ pro ſolis delictis publicis; tamen indirectè cathegoricam incluſam, ſaltem quoad Regulares, comprehendit, aliàs non eſſet, cur vt ſcandaloſa reijceretur falſa teſtantis aſſertio. Et vt certum defendit Par. Ioannes de Cardenas *in diſp. Select. diſp. 9. cap.20. art.5. num.343.* dicens: * Alexander VII. in prædicto decreto expreſsè declarat, Bullam Cœnæ Domini prohibere abſolutionem à caſibus occultis, derogando facultati Synodi Tridentinæ. * Sed certum eſſe; non aſſeram, propter rationem attactam, licet probabiliter ex declaratione Pontificis deducatur. Addit Thomas Hurtado *tom.2. reſol. Moral. tract.12. de examin. Synod. cap. 1. num.1036.* in Anglia, Germania, & Gallia, eo quod in his locis caſus hæreſis occultæ factus ſit Epiſcopalis. * Poſſunt non ſolùm Prælati Regulares, ſed etiam Confeſſores Regulares ab hæreſi occulta abſoluere virtute ſuorum priuilegiorum, maximè Pij V. * Cæterum fundamentum eſt mihi prorſus falſum. Quia etiam dato eiuſmodi caſum eſſe Epiſcopalem, vera ſubſiſtere debet declaratio Alexandri VII. ſuprà poſita, quæ ſuſtinenda eſt, etiam pro locis vbi Bulla recepta non eſt, quia abſque vlla loci exceptione abſolutè vt ſcandaloſa contraria damnatur ab Alexandro in decreto præfatæ Congregationis.

6 Secundo exploditur, quia ibidem dãnatur expreſsè, vt ſcandaloſa ſequens propoſitio: *Prælati Regulares poſſunt in foro cõſcientiæ abſolvere, quoſcumque ſæculares ab hæreſi occulta, & ab excommunicatione propter eam incurſa.* Nec facilè caput aliud huius notæ inuenies, quam eſſe caſum in Bulla Cœnæ Domini contentum, à quo proinde Regulares abſolvere ſæculares nequeunt, etiam conceſſo caſum Epiſcopalem eſſe, quod hactenus aſſerere damnatum non eſt. Fateri ergo debemus poſt decretum ſacræ Congregationis juſſu Vrbani VIII. per annuam Bullæ Cœnæ publicationem derogari priuilegijs Regularium ad abſoluendum à caſibus occultis in ea contentis: aliàs Sum. Pontif. Alexan. Septimus, vt ſcandaloſam non damnaſſet opinionem Doctorum contrarium aſſerentium. Vndè in locis, vbi Bulla Cœnæ recepta eſt, quamtumuis certum ſupponatur, caſus occultos in ea contentos eſſe Epiſcopales, nequibunt Regulares virtute priuilegiorum, & confirmationum, quæ hucuſque obtinuerunt, vel in poſterum obtinebunt, ab illis ſæculares abſoluere, niſi nouum Bullæ Cœnæ derogans priuilegium impetrent. Quod ſi in eo non exprimatur, nunquam conceſſum intelligi debet. Ex quibus inferes, audiendum non eſſe Leandrum à Murcia *tom.2. diſquiſ. Moral. lib. 4 diſput. 1. reſol. 8. in fine,* aſſerentem, per Bullam Cœnæ expreſsè reuocari facultatem conceſſam Epiſcopis in Tridentino, abſolvendi à caſibus occultis in Bulla ipſa contentis: idque declaraſſe Alexander VII. in verbis ex eius decreto fideliter, vbi ſuprà, exceptis. Non verò eſſe reuocatam facultatem conceſſam Prælatis Regularibus per Bullam Pij V. ac proinde virtute huius priuilegij poſſe ſuos ſubditos abſolvere à caſibus occultis Bullæ Cœnę etiam poſt declarationem Alexandri. Quod ante illam tenuit Magiſt.

Acatius de Velaſco *tom. 1. verb. Abſolut. reſ. 10.* dicens id poſſe Prælatos Regulares ex Pij V. priuilegio, licet Epiſcopi vigore Tridentini non poſsint. Quod prorſus falſum eſt. Quia Regulares nil in hac parte poſſe virtute priuilegiorum, conſtat ex declaratione Alexandri VII. cuius verba dedi ſuprà.

7 An verò Prælati Regulares virtute Tridentini poſsint ſibi ſubditos ab eiuſmodi caſibus etiam hæreſis abſolvere extra regna, & Prouincias Inquiſitionis Hiſpaniarum ſuppremo Tribunali ſubiecta? Quæſtio longè diuerſa eſt à duplici principio dependens: nempè, quod Epiſcopi erga ſibi ſubditos, id modo poſsint virtute facultatis in Tridentino eis conceſſæ; & quòd Prælati Regulares, verb. grat. Generalis & Provincialis, ſub nomine Epiſcoporum in clauſula Tridentini veniant. Et vtrumque principium eſt probabile, pluresque recenſet authores, quos refero *in opuſc. pro Ieſuitis, tract. de fide, prop. 2.* & tenent alij apud Leandr. à Sacram. *ſuprà quæſt. 41. 45. & 46. & q. 72.* Quod autem ab hæreſi occulta poſsint Epiſcopi ſibi ſubditos abſolvere, docent vltra citatos *num.* 4 Suarez, Palao, Lugo, Mendo, Tamburinus, Boſſius, Araujo, & alij, quos citat, & ſequitur nouiſsimè Doctor Gatſi *cent. 2. cap. 97. num.* 21. Quod verò Prælatis Regularibus liceat, quoad ſibi ſubditos, quod Epiſcopis, quoad ſuos; tradunt plures apud Leandrum à Murcia loco citato, & cum Fagundez, Granado, Sanchez, Azor, Bonacina, Molina, & Barboſa, plures referente, tradit Doctor Gatſi ſuprà *num.* 27. Quibus adde M. Hinojoſa *in direct. diſquiſ. regul. verb. Abſolutio* 1. vbi ait: * Abſolutio à quibuſcumque caſibus occultis etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, quæ in foro conſcientiæ licet Epiſcopis per Concil. Trident. *ſeſſ. 24. cap.* 6. licet etiam Prælatis ordinarijs Prouincialibus, Prioribus, &c. ex declaratione iuris Concilij. * Sic ibi. Addit hic recentior Pium V. declaraſſe, Conciliũ, nomine Epiſcoporum, quoad abſolutionem, comprehendiſſe omnes Prælatos Religionum, etiam ſuperiores locales, neque his derogari, dum facultas Epiſcopis in Tridentino conceſſa non reuocetur: quod multis ſuadere contendit, *verb. Confirmatio gratiæ, fol.* 111. ſed, me iudice, à veritate deviat. Quia Pius V. Concilium non declarauit: *Sed ne*, inquit, *Priores conuentuales, & alij ſuperiores deterioris conditionis ſint, quam laici, & Clerici, concedimus eis, vt ipſi per ſe ipſos idem omnino poſsint in ſibi ſubditos, quod poſſunt Epiſcopi in Clericos, & laicos ſibi ſubiectos, quo ad abſolvendum, & diſpenſandum, & alia ibidem* (nempè in dicto cap. 6.) *conceſſa*, vbi notandum ly *concedimus*: quòd priuilegium à Pio V. de nouo indultum importat. Quo proinde vtpotè per decretum ſacræ Congregationis reuocato, & extincto, æquè ac alijs; nequibunt Priores, & alij ſuperiores locales ſubditos abſolvere à caſibus Bullæ Cœnæ. Nec audiendus eſt M. Hyacinthus Donatus *1. p. praxis, tract. 13. de reuoc. priuil. quæſt. 17. num.* 25. dum ait: * Tàm prædictum nouiſsimum decretum Vrbani VIII. quàm conſimiles declarationes præfatæ Congregationis debent intelligi reſpectu ſæcularium, & quando delicta ſunt publica, non autem in ordine ad Regulares * pro hac parte referens Molfeſſ. Naldum, Vegam, Souſam, Portellium, & Peyrinum. Nõ, inquam, placet, quia virtute priuilegiorum nil poſſunt Regulares quo ad caſus Bullæ Cœnæ, etiàm circa religioſos, vt conſtat ex illis decreti verbis: *Non poſſe quempiam abſoluere; ac ſi ſecus egerint, abſolutiones irritas fore.* Quapropter ad ius commune in Tridentino contẽtum pro Generalibus, & Prouincialibus, quo ad ſibi ſubditos, recurrendum eſt.

8 Eſt tamen aduertendum, quod in Hiſpania, & alijs Prouincijs Tribunali Sanctæ Inquiſitionis ſubiectis, Prælati Regulares non poſſunt ſibi ſubditos ab hereſi occulta abſolvere. Quia Domini Inquiſitores reuocationem priuilegij, quo potiebantur Regulares Prælati, à Sede Apoſtolica obtinuerunt, vt multis probat Leander à Murcia, *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſput. 1. reſol.* 9. Et nos antea docuimus *in opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Fide, prop. 3. num. 7.* cum Turriano, Trullench, Hurtado de Mendoza, & Fr. Leandro à Sacramento.

QVÆSTIO VI.

An Regulares poſt decretum Vrbani VIII. die 17. Nou. anno 1628. potuerint abſolvere à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt?

1 NOn diſputo, an modo abſolvere poſsint? Quia poſt nouiſſimum decretum Alex. VII. die 24. Septemb. anno 1665. damnantis vt ſcandaloſam hanc propoſitionem: *Mendicantes poſſunt abſolvere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, non obtenta eorum ad id facultate*, non licèt in controuerſiam id vocare, ſed certiſſimè tenendum, virtute ſuorum priuilegiorum neutiquam ab eiuſmodi caſibus abſolvere poſſe. Qui autem in ſingulis diœceſibus reſeruentur, prolixum eſſet hic tranſcribere; quapropter cuiuſcũque diœceſis ſtatuta ſpectanda ſunt: qui communiter reſeruari ſolent, refert Barboſa *alleg.* 50. cum conſule. Ego eos tantum ex-

exſcribam, qui in hac Toletana reſeruantur. 1. Contra Parochos, & Beneficiatos, qui fideles ex aliena Parochia ad ſuam tranſmigrare cogunt, vel inducunt. 2. Contra occupantes, vel retinentes Eccleſiarum bona, aut impedientes exactionem redditnum Eccleſiaſticorum, aut extractionem fructuum. 3. Cōtra non adimplentes Eccleſiæ præceptum, tempore ab ipſa præſcripto, & conſtitutionibus Synodalibus deſignato. 4. Contra habentes copulam carnalem cum religioſa profeſſa, cum conſanguinea, vel affini in primo, vel ſecundo gradu, aut cum filia confeſſionis. 5. Contra peccatum nefandum, aut beſtialitatem perpetrantes. 6. Contra iurantes falſo in alterius præiudicium 7. Cōtra blaſphemantes publice 8 Contra beneficos, incantatores, & ſuperſtitioſos. 9. Contra falſificantes quodcumque inſtrumentum publicum. 10. Contra iniicientes manus violentas in patrem, vel matrem. Ab his igitur delictis nullus Regularis virtute priuilegiorum poteſt abſolvere, & contrarium aſſerere, eſt prohibitum ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Summo Pontifici reſeruatæ.

2 Quæſtio ergo præſens ſolum eſt, vtrùm ante eiuſmodi Alex. VII decretum, poſt cōſtitutionem Vrbani VIII. anno 1628. editā, potuerint Regulares ab illis abſolvere? Affirmarunt plures Manuel Rodriguez, Bauni, Quintana Dueñas, & alij, quos citatos ſequuntur Leander à Sacrament. *tom. 4. tract. 2. diſp. 17. quæſt. 79. in fine.* Thom. Hurtado *tom. 1. reſol. moral. tract. 5. cap. 4. reſol. 6 nu. 127.* M. Acatius de Velaſco Epiſcopus Orioleníis *tom. 1. reſol. mor. verb. Abſolutio, reſol. 8.* P. Mendo *in Bull. Cruc. diſput. 23. cap. 4.* & M. Candidus *de cenſ. diſquiſ. 22. artic. 51.* Quibus adhæſit Illuſtriſſ. Epiſcopus Segouienſis Araujo *in deciſ. moral. tract. 1. de Eccleſ. ſtatu, quæſt. 8 diſſ. 2. num. 19 & 20.* Sed non omnes ex eodem fundamento. Mag. Acatius de Velaſco ſacræ Congregationis decreti vim eneruat, dicens: * Pero aunque eſte, y otro qualquier decreto de las ſagradas Congregaciones tienen grandiſſima autoridad, y ſin vrgentiſsimas razones, ò cauſas, no ſe deben dexar de obſeruar, ſingularmente en los que priuan de juriſdiciō, como el referido (nempè iuſſu Vrbani VIII. editum) con todo no faltan Doctores, que dizen, que los tales decretos, aprobados por el Papa, y mandados obſeruar por ſu Santidad, que no tienē fuerça mas que de opinion probable; de ſuerte, que qualquiera queda con facultad de ſeguir lo contrario. * Et iterum infrà *num.* . * Siento, que no tienen fuerça de ley, ni que es neceſſario el ſeguirlas, ſino que podrà libremente ſeguir lo contrario el que tuviere baſtante fundamento para hazerlo, y con el podrà con ſeguridad apartarſe de la declaracion de los Eminentiſsimos Señores Cardenales arriba referida. * Sic ſentit M. Acatius de Velaſco de ſuprà adducto decreto ſacræ Congregationis, de mandato Vrbani VIII edito, & ab eodem approbato; ſubnectens *num 6 in fine.* * Y ſe ha de aduertir, que la confirmacion Pontificia de eſte, y de los demàs decretos, no añade à la declaracion de los Eminentiſsimos Cardenales, mas que confirmar ſu probabilidad. * Sic ille Cui conſonat Brunus Caſſainh, ex Ordine Minorum *de Priuilegijs Regul p. 1. tract. 5. cap. 2 prop. 2.* dicens iſtud decretum eſſe ſententiam Doctorum à Pontifice approbatā, quæ non magis obligat, quam ſententia aliorum Doctorum, cum non ſit lex, nec publicata admodum legis, nec habeat clauſulam reuocatoriam, quæ neceſſaria eſt ad dicta Regularium priuilegia reuocanda Sic Brunus, & alij, quibus conſentit Delgadillo *tom. de Pœnit. cap. 21. dub. 21.* dicēs præfatas declarationes iuſſu Clementis; & Vrbani VIII. editas * eſſe magnæ authoritatis, non tamen ſufficere ad tollendam probabilitatem ſententiæ, quam tot grauiſsimi authores docent, & Eccleſia non prohibet. *

3 Cæterùm hoc fundamentum omninò mihi diſplicet, vtpotè quo, omnia ſacræ Cōgregationis decreta hucuſque edita ad abroganda Regularium priuilegia ab abſoluēdum à caſibus Epiſcopis reſeruatis, etiam intra Italiam, penitus eliduntur; quod concedi minimè poteſt. Aliàs Summus Pontifex Alexan VII. non damnaſſet, vt ſcandaloſam opinionem concedentem Regularibus, poſt decreta Clementis VIII & Vrbani VIII. poteſtatem abſoluendi à prædictis caſibus, cum nullum ex eius praxi ſcandalum ſubortum; ſupponatur. Ergò neceſſariò fatendum eſt ſuprà adductum ſacræ Congregationis decretum & ſimilia à Pōtifice approbata, & ab omnibus, ad quos pertinent, obſeruari mandata, non eſſe meras Eminentiſſ. Cardin. declarationes (de quibus loquuntur Sanchez, Diana, Ledeſma, & Villalobos, quos pro ſua ſingulari opinione malè adducit Acatius) ſed vim legis obtinuiſſe; ac proinde vbicumque terrarum, ſaltem vbi legitimè promulgata & intimata fuerint, debuiſſe omninò obſeruari, nec oppoſitum vllam potuiſſe probabilitatem ſortiri. Alias & modo poſt decretum Alexandri VII probabile eſſet, quia à ſacra Congregatione Cardinalium ſimiliter prodijt.

4 Ideò alij ex alio capite difficultatem fugere conantur, reſpondentes, decretum ſacræ Congregationis iuſſu Vrbani VIII. editum, vim non obtinuiſſe ad abrogandā fa-

cuitatem Regularium. Quia ſacra Congregatio ſolum declarauit: * *Per confirmationes priuilegiorum, quas Regulares à Sede apoſtolica poſt ſacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam reuixiſſe priuilegia prius ab eodem Concilio, ac deinde etiam ipſius Congregationis decretis ſublata, atque extincta abſoluendi à caſibus Epiſcopis reſeruatis.* * Priuilegia autē Regularium, ad huiuſmodi abſolutionem, nunquam fuerunt à Concilio Tridentino ſublata, vt docēt Henriquez, Medina, Corduba, Petrus de Soto, Rodriguez, Ludouicus à Cruce, Quintana-Dueñas, & alij, quos citatos ſequitur Leāder à Sacram. *tom.4.tr.2.diſp.17.q.79.* & Leāder à Murcia vbi ſupr.*n.*10. Ergo virtute talium priuilegiorum idem poſſunt modo, quod ante Tridentinum: ſed anteà, vt omnes concedunt, poterant Regulares abſolvere à caſibus Epiſcopo reſeruatis: ergo & modo. Sic diſcurrūt Quintana-Dueñas *to.1.ſingular. tr. 3.ſingul.* 14. & Leander à Sacram. *vbi ſupr.q.77.*

5 Sed non placent, quia authores aſſerētes, non fuiſſe reuocata per Tridentinum Regularium priuilegia ad abſoluendum à caſibus Epiſcopis reſeruatis, ſcripſerunt ante declarationem ſacræ Congregationis de mandato Vrbani VIII. in qua oppoſitum expreſsè continetur, & à Tridentino extincta fuiſſe, declaratur, & per ipſum etiam decretum extinguūtur: quapropter Quintana-Dueñas, & Leander verbis decreti Vrbani VIII. inuitentes illorum authoritatem eleuare debuiſſent, non ea ſe protegere. Ideòque eorum authoritas nil deſeruire poteſt ad probabilitatem, adhuc extrinſecam, huic opinioni conciliandam.

6 Inſtant Quintana-Dueñas, & Leander; licèt concedatur prædicta priuilegia fuiſſe ſublata, & extincta per Tridentinum, & poſteà per ſacræ Congregationis declarationes, & decreta: nec reuiuiſcere per confirmationes priuilegiorum factas, faciendaſque; poſſunt tamen reuiuiſcere per nouam omnium priuilegiorum conceſsionem, quia oppoſitum nullibi declaratur: atqui plures Pontifices de nouo illa conceſſerunt, vt Pius V. anno 1567. Clemens VIII. anno 1582. Sixtus V. anno 1587. (quorum verba ex Bullis excerpta referunt.) Imò & ipſe Vrbanus VIII. anno 1625. in Bulla, quæ incipit: *In plenitudine poteſtatis*, cuius tenorem refert M. Acatius de Velaſco *tom.1.reſol.moral. verb.Abſol.reſol.* 7. priuilegia omnia Ordini Prædicatorum conceſſa innouauit, & de nouo cōceſsit; &, vt ait Acatius.* Pretendiò por ella ſu Santidad de Vrbano VIII. reualidar, no ſolo los priuilegios no reuocados por los Sumos Pontifices, predeceſſores ſuyos, ſino tābien los que realmente fueron reuocados, porque eſto ſignifican las palabras: *Innouamus, & de nouo concedimus*, como eſtà dicho arriba.* Ex quibus *num.*8. colligit: * Que eſtàn oy todos los priuilegios de los regulares pueſtos en la miſma fuerça, que tenian antes que los reuocaſſen.* Ergo, licèt virtute confirmationis priuilegioru Regulares nō poſſint vti priùs extinctis, & ſublatis per Tridētinum; poterunt tamen vi nouæ eorumdem conceſſionis ab alijs Pontificibus poſteà emanatæ. Vide, quæ ex Periel, adducit Diana *p.10.tr.15.reſ.8.verſic.Sed contrarium.*

7 Imò addit cum alijs M. Donatus ex eodem Prædicatorum Ordine; & per nouas confirmationes *ex certa ſcientia* factas reuiuiſcere: ſic tradit *in 3.part.praxis, reſolut.rerum Regularium, tract.11.q.17. in fine*, ibi: * Illud denique aduertunt, *l. priuilegia Regularium ſemel ſublata, & extincta*, per ſubſequētes confirmationes nequaquam reuiuiſcere, (vt dicitur in dicto decreto Vrbani VIII.) procedere de confirmatione facta in forma communi, ſecus autem ſi fieret ex certa ſciētia, vt conſtat ex deciſ. 1 *.part.tract.9. clauſ.* 3 *num.*6. ibi: * Clauſula ex certa ſcientia poſita in confirmatione priuilegiorum, reſtituit priuilegia reuocata, &c. quia habet vim nouæ conceſsionis, vt pluries deciſum refert Rota Romana.* Et *tract.11. de confirm. priuilegior.quæſt.2.num.*10. * Hinc, ſi Dominus Papa confirmaret Regularium priuilegia *ex certa ſcientia*, abſque alio ſuperaddito, & ſine vlla limitatione, reuiuiſcerent, atque reualidarentur omnia alia priuilegia, tàm per generalia Concilia, quàm per ſuos prædeceſſores reuocata, & annullata * Quod autem clauſula *ex certa ſcientia* in nonnullis confirmationibus priuilegiorum Regularium contineatur, notat Quintana-Dueñas *vbi ſupr.ſingul.17.num.5.* & Marcus Vidal apud Dianam *p.10.tr.13.reſol.*22.

8 Sed nec hoc fundamentum ſolidum eſt, quia ſacra Congregatio per ly *confirmationes priuilegiorum obtentas, & obtinendas*; intendit etiam comprehendere nouam conceſsionem in genere; aliter diminuta, & caſſa foret declaratio, cum Eminentiſſim. Cardinales latere non potuerint præfatæ priuilegiorum, poſt Tridentinum, nouæ conceſsiones. Ergo dum in ſpecie facultas abſoluēdi à caſibus Epiſcopis reſeruatis de nouo non concedatur, nequibunt Regulares virtute priuilegiorum, quæ ante, & poſt prædictam declarationem ſacræ Congregationis obtinuerunt, eiuſmodi abſolutionem impendere.

9 Omitto, in Bullis Pij V. Clementis VIII. & Sixti V. de nouo concedentibus Regulariū priuilegia expreſsè continere clauſulam, *dummodo Tridentino non contrarientur*;

atque

Digitized by Google

atque adeò nec vi confirmationis ex certa ſcientia, nec vi nouæ cõceſsionis rèuiuiſcere potuerunt, cùm exceptionem contrarietatis ad Tridentinum omnes nouæ conceſsiones, aut confirmationes contineant. Quod autem per Tridentinum ſublata, extinctaque fuerint, declarat S. Congregatio Cardinaliũ, quam ab omnibus obſeruari Pontifex præcipit. Nec aliud credi poteſt Vrbanum VIII. intendiſſe in Bulla, *In plenitudine*, (quamuis Tridentini non meminerit) dum omnia Ordinis Prædicatorum priuilegia reſtituit, & de nouo conceſsit: aliàs virtute huius nouæ cõceſsionis, etiã intra Italiã, nõ obſtantibus decretis Clementis VIII. & Vrbani VIII. & declarationibus Eminentiſ. Cardinaliũ, potuiſſent Regulares a reſeruatis Epiſcopis abſoluere, quod apertè militat contra nouiſsimũ Summi Pontificis Alex. VII. decretum, in quo eiuſmodi doctrinam vt ſcandaloſam, damnauit. Vt omittam, in generali conceſsione non venire, quæ in ſpecie non concederentur, vt in præſenti contigiſſe, aduerſarijs fateri tenentur.

10 Inſtant ſecundo. Priuilegium Regularium, ad abſoluendum à caſibus Epiſcopis reſeruatis, inſertum eſſe in corpore iuris, vt ex Clementina *dudum*, & extrauaganti *inter cunctas*, docent D. Antoninus, Tabiena, Armilla, & communiter Doctores, vt teſtatur, eos ſequens, Manuel Rodriguez *tom. 1. quæſt. Regular. q. 66. art. 2.* In generali autẽ priuilegiorum derogatione non comprehenditur inſertum in corpore iuris, vt cum pluribus, quos citat, tradit Sanchez *tom. 2. Conſil. lib. 7. cap. 1. dub. 21.* Ergo cum Tridentinum in derogatione priuilegiorum abſolvendi à peccatis, ius commune non expreſſerit, in ſuo antiquo robore manebit; atque adeò, licèt Regulares virtute priuilegiorum, quæ aliunde habuerint, nequeãt à reſeruatis Epiſcopis abſolvere, poterunt tamen ex vi iuris communis, quòd non eſt propriè priuilegiũ, vt notat Sanchez ſuprà. Hoc argumentum vrget Fr. Leander à Murcia vbi ſuprà *n. 14. fol. 85.* dicens: nec per decretũ Vrbani VIII. derogari ius commune, cum expreſſa illius mentio non fiat.

11 Hoc fundamento convictus Eligius Baſſęus, *verb. Caſus reſeruatus, num. 37. in fine*, totum planè concedit quoad Patres Ordinis Prędicatorum, & Minorum, quibus ex iure communi id competit. *Dici poteſt, inquit, quòd hi Patres poſſunt a dictis abſoluere, quamuis aliorum Regularium priuilegijs ſit derogatum virtute prædicti (nempè Clementis VIII.) decreti. *Hæc ille. Quæ ſunt valdè notanda, quia etiam intra Italiam prędictis Religioſis concedit, abſolvendi facultatem, quam reliquis denegat.

12 Cæterum intra Italiam audiendus nõ eſt, quia in declaratione primi decreti ſacræ Congregationis de mãdato Clemẽtis VIII. facta anno 1602. die 26. Nouembris, abrogãtur omnia Regularium priuilegia ad abſoluendum intra Italiam à reſeruatis Epiſcopo, & à contentis in Bulla Cœnę, cum hac clauſula: *Etiamſi pro illorum ſufficienti derogatione de illis, eorũque totis tenoribus, ac formis, ſpecialis, ſpecifica, expreſſa, & individua, & de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales idem importantes, mentio, ſeu quæuis alia expreſſio habenda, ſeu alia exquiſita forma ſeruanda eſſet, tenores huiuſmodi, ac ſi de verbo ad verbum, nil penitus omiſſo, & formæ in illis tradita ſeruata inſerti forent, præſentibus pro expreſſis habentes, quoad ea, quæ præſentibus aduerſantur, illis aliàs in ſuo robore permanſuris, hac vice dumtaxat, ſpecialiter, & expreſsè derogamus, contrarijs quibuſcumque non obſtantibus.* Sic ibi, quæ poſteà innouauit, & confirmauit ſacra Congregatio anno 1617. de mandato Pauli V. cuius declarationem adducit M. Donatus *3. part. praxis, tract. 11. quæſt. 17.* Quibus priuilegio inſerto in corpore iuris ſacram Congregationem de mandato Clementis VIII. intendiſſe derogare, videtur mihi certiſsimum. Aliàs oleum, & operam perdidiſſet; idque conſtat ex pluribus, quæ congerit Thom. Sanch. *lib. 2. de matrim. diſp. 44.* Prætterquamquod Diana *par. 9. tr. 6. reſol. 51.* cum Lezana, & Caſtro Palao, inquit, in iure non contineri priuilegium, quod ſupponitur, ſed abſoluẽdi ab his, a quibus poſſunt Parochi.

13 Reſpondent alij, præiactam doctrinã intra Italiam locum habere poſſe, pro qua decretum Clementis editum fuerat; ſecus in Hiſpania, quam ſola ſacræ Congregationis declaratio iuſſu Vrbani edita comprehendit. Hæc enim in Hiſpaniæ Prouincijs promulgata non fuit, provt opus erat, vt Regulariũ priuilegia ad abſolvendum a reſeruatis Epiſcopo reuocata manerent; ſic tradunt non pauci; Quintanadueñas *ſingul. 15. numero 2.* Mendo *in Cruc. diſp. 23. cap. 4.* M. Acatius de Velaſco *tom. 1. reſol. moral. verb. abſolutio, reſol. 8. numer. 8.* * Tengo por cierto, que el ſobredicho decreto, ò declaracion de la SacraCongregacion dicha (nempè ex mandato Vrbani VIII.) no eſta aceptado en los Reynos de Eſpaña, como conſta del vſo contrario, y por conſiguiente no obliga.* Leander à Sacrament. *tom. 4. tract. 2. diſp. 17. quæſt. 78. § Tertio prob.* * Quia ſicut lex non obligat ante ſufficientem, & authenticam promulgationem: ita nec reuocatio priuilegij, cum ſit quædam lex; ſed hæc priuilegiorum reuocatio non eſt Regularibus ſufficienter intimata, aut promulgata, &c. vt affirmant om-

nes

nes Religioſi, ac Prelati: ergo.*Sic ibi, & iterum *quæſt.79.§.Rurſus.*

14 Thomas Hurtado *tom.1.reſol.moral. tract.5.cap.4.reſol.16.num.127.** Sed an ſit in Hiſpania promulgatum, vſuque receptum, maximè dubito, quare ad minùs in foro interno mihi probabile eſt, poſſe Regulares vti in hac parte ſuis priuilegijs. * Eligius Baſſæus, *verb. caſus reſeruatus, n.12.**Sacra Cardinalium Congregatio de ſpeciali mandato Clementis VIII.edidit decretum 9 Ianuarij anno 1601.quo pro Italia conſtituit, vt Regulares nō poſsint abſoluere a caſibus reſeruatis Epiſcopo, per quam reſtrictionem *pro Italia* ſatis indicatur, poſſe extra Italiam, non obſtante alio decreto eiuſdem Sacræ Congregationis in contrarium edito ex mandato Sanctiſsimi Domini noſtri Vrbani VIII.anno 1628.die 17 Nouembris, quod in Belgio noſtro promulgatum non eſt.*Et in ferius *n.38.* poſt adductū ad verbū Vrbani VIII.decretū, concludit:*Vndè hodie hoc decretum à priuilegiatis ſeruandum eſt, vbi authenticè publicatum; & vſu receptum eſt.*Eiuſmodi autem decreta ad ſui obligationem exigere, vt in ſingulis Diœceſibus, & Prouincijs promulgentur, tradunt M.Bartholomæus de Medina, M.Sotus, M. Victorellus, Angelus, Molina, & alij, quos citatos ſequitur Diana *1.p.tract.10.de legibus, reſol 8.* apud quem probabile putant Layman, Becanus, Homobonus, Leſſius, Vazquez, & Granado, & ſequuntur Trullench in Cruciatam, *lib.1.§.7.dub 9.nu 20.* Quintanadueñas *tom.1.ſingular.tract.3.ſing.15.num.3.* Mirāda, Sà, Conradus, Ludouicus à Cruce, & alij quos referunt.

15 Inſuper ſuadetur hæc ſententia, ex his quæ doctiſsimus P.Mendo addit *in Bullā Cruciatam, diſp.23.cap.4.num.49.& ſeq.* nimirum Gregorium XIII.in Bulla prima ipſius, quæ incipit *æquum reputamus*, cuius meminit Diana *tom.7.tract.10.reſol.29.* conceſsiſſe Religioſis Societatis, vt nullius priuilegij reuocatio eis præiudicet, niſi ſit illis intimata per trinas diſtinctas litteras eumdem tenorē cōtinentes, tribus diſtinctis vicibus, vt intelligunt graues Doctores apud ipſum Dianā *ſuprà.* Reuocatio autem priuilegij abſoluendi pœnitentes à peccatis Epiſcopis reſeruatis non eſt ſic intimata ſocietati; nec ſemel poſt decretum Vrbani VIII. ſaltem in Hiſpania, vt omnes noſtri (inquit) fatentur.

***

§. Vnicus.

Vera ſententia.

16 VNum in hac parte, vt probabilius ſupponi debet, quod etiaſi præfata ſacræ Cōgregationis decreta eſſent vbique authenticè promulgata; potuiſſent adhuc Regulares abſoluere a caſibus de iure communi Epiſcopo reſeruatis, quia nec intra Italiam a Clemente VIII neque extra Italiam ab Vrbano VIII eſt ſublatum Regularibus priuilegium abſoluendi à caſibus de iure Epiſcopis reſeruatis, ſed ab illis, quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt, aut in poſterum reſeruabunt, vt loquens de Clementis VIII decreto, tradit expreſsè Diana *3.part. tract.2. reſol.13.§.Nota quarto* Et in terminis decreti Vrbani VIII. tenet cum Auerſa *part.8.tract.7.reſol.71.* Quos ſequitur M.Hyacinthus Donatus *in Addit.ad praxim, to.4.tr.4.q.30.n.3.* Vbi ſic.*Quibus item adde, quod cum in dictis decretis dicitur, quod Regulares, in vim ſuorum priuilegiorum nequeāt abſoluere à caſibus Epiſcopo loci reſeruatis, non debet intelligi de caſibus, qui de iure dicuntur, & ſunt Epiſcopis reſeruati, de quibus infra: ſed de his, qui expreſsè ab eiuſdem Epiſcopis locorum reſeruantur. Quod diligenter aduertè, ne in praxi contingat errare; vt benè notant Ludouicus a Cruce *in expoſitione Bullæ Cruciatæ, diſp.1.cap.3.dub.5.* Lezana, *verb. Caſus, num.5.* Et Zeſpedes *de exēp.Regul.cap.6.dub.112.**Sic ibi. Quibus conſentiunt Marcus Vidal *in Arca vitali de caſibus reſeruat.inquiſ.1.à num.121.* Leāder, Quintanadueñas, & alij ſupra citati. Ergo non obſtantibus decretis Summorum Pontificum Clementis, & Vrbani VIII. Regulares vbique poterunt abſoluere à caſibus de iure Ordinario Epiſcopis reſeruatis, quales iuxtà communem Theologorum opinionem, ſunt omnes Papales occulti. Dixi *communem*, quia eam defendunt ſupra triginta Doctores, quos refert Thomas Hurtado *tomo 1.reſol.moral. tract.5.c.4.reſol.17.§.2.& tom.2.tract.12.cap.1.num.106.* & alij, quos ſequitur M. Acatius de Velate. *tom.1.reſol.moral.verb.Abſolutio, reſol.5.& 7.* Diana *tr.de Bulla, reſol 28. & 3 part.t.2.reſol.13. & in Addit. poſt 3. part. reſol.17.* item Bardi, Crouſers Marullus, Baſſæus, Oliuerius, Mueuchellus, Ioannes de Soria, & alij quibus citatis adhæſit Leander à Sacr. *to.4.tract.2.diſ.17 quæſt 84.* & Leand. à Murcia *tom.2.diſq.lib.4.diſp.1.reſ.5.*

17 Diſcurſus iſte legitimus eſt, vimque ſuam retinet, etiam poſt nouiſsimum decretum Alexandri VII damnantis vt ſcandaloſam hanc propoſitionē: *Mendicantes poſſunt*

ab-

abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis, non obtenta eorum ad id facultate. Quia Summus Pontifex ſolùm damnat, vt ſcandaloſam opinionem, cui Regulares innixi, nō obſtantibus decretis Clem. VIII. Pauli V. & Vrbani VIII authenticè promulgatis, adhuc priuilegiorum prætextu, à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruauerant, abſoluebant: non verò damnauit opinionem, quæ Regularibus concedit poſſe abſoluere à caſibus de iure ordinario Epiſcopis reſeruatis, quales de facto ſunt omnes Papales occulti, vtpotè in Tridentino in perpetuum Epiſcopis conceſſi (ſi contentos in Bulla Cœnę excipias, ab his enim, & ſi occultis, nequibunt Regulares virtute priuilegiorum abſoluere, vt diximus quæſt. præcedenti.) Tota hæc doctrina confirmatur ex decreto Sacr. Congreg. iuſſu Vrbani VIII. ſupra citato, in quo poſtquam ſublata declaratur facultas abſoluendi a caſibus contentis in Bulla Cœnæ, aut Ordinario loci reſeruatis; ait Sacra Congregatio. * Ab alijs verò caſibus, & cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, ſiquidem Regulares habeant a Sede Apoſtolica abſoluendi facultatem, illam extra Italiã minimè ſublatam eſſe eiſdem Sacræ Congregationis decretis hac de re editis, iuſſu ſanctæ memoriæ Clem. VIII. * Quæ quidem facultas cum nec iuſſu Vrbani VIII. ſublata fuerit, poterunt extra Italiam Regulares ab omnibus caſibus Papæ reſeruatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, & quæ Epiſcopi ſibi reſeruarunt, ſæculares abſoluere, vt benè tradit Lezanà, 1. *p. Sum. cap.* 19. *num.* 16.

18 Eſt tamen hic aduertendum, Regulares virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere poſſe ab omnibus caſibus Pontifici reſeruatis ſupra memoratis, non ſolùm quando occulti ſunt, ſed etiam ſi publici. Vnde etiam dato eiuſmodi caſus occultos non eſſe Epiſcopales, ſed ſemper manſiſſe Papales; ideòque virtute Cruciatæ ſemel tantum in vita, & ſemel in morte abſolui poſſe; virtute tamen priuilegiorum religionis, tàm publici, quàm occulti toties quoties abſolui poſſunt, vt patet ex priuilegio Pauli Tertij Ieſuitis conceſſo in Bulla, quæ incipit: *Dilecti filij*, expedita anno 1545. ibi: * Necnon illis ex vobis, qui presbyteri fuerint, quorumcumque vtriuſque ſexus Chriſti fidelium ad vos vndecumque accedentium confeſſiones audiendi, & ab omnibus, & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus, & delictis, quantumcumque grauibus, & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis; & à quibuſvis ex ipſis caſibus reſultantibus ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi) abſoluendi, &c. * In hoc enim priuilegio nulla ponitur limitatio pro caſibus non contentis in Bulla Cœnæ; ac proinde tàm à publicis, quàm ab occultis facultas abſoluendi conceditur, ſicut & à pœnis, & cenſuris ex illis reſultantibus.

19 Secunda concluſio. Poſt decretum Vrbani VIII. *anno* 1628. non potuerunt Regulares abſoluere à caſibus Epiſcopis reſeruatis. Sic communiter Doctores apud Dianam *p.* 9 *tr.* 6. *reſ.* 51. ratio eſt: Nam, quamuis in hoc priuilegio facultas contineatur abſoluendi à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt; in illis nempè verbis *etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis*, quæ inferioribus prælatis reſeruata concedunt, vt docent communiter Theologi; hęc tamen facultas reuocata eſt per Sacram Congregationem decreto ſupra dato, cui nulla ſolemnitas deficit ex requiſitis, vt vim obtineat, etiam in Hiſpania: quia quidquid cum alijs dixerit P. Mendo *ſuprà* ad reuocationem priuilegij Ieſuitis conceſſi, nō requiritur modo ſolemnitas illa intimationis; ſufficit enim quòd de Societate expreſſa mentio fiat, vt conſtat ex ſtylo curiæ: prout re meliùs conſiderata tradit Diana *p.* .o. *tr.* 13. *reſ.* 22. Præterquamquod, vt ipſemet refert *p.* 11. *tr.* 2, *reſ.* 9. Vrbanus VIII. *die* 5. *Nouemb. anno* 1631. declarauit, omnes conſtitutiones Apoſtolicas comprehendere omnes Regulares, niſi expreſſè excipiãtur, nec ipſis prodeſſe clauſulas quaſcumque in contrarium ſuis priuilegijs ſuperadditas. Cuius tenorem adducit Dicaſtillo *tr.* 10. *de cenſuris in communi diſp.* 3. *dub.* 10. *fol. mihi* 203. Idque verum eſſe ſupponit Alex. VII. dum vt ſcandaloſam dãnauit, & prohibuit opinionem aſſerentem poſſe modo Regulares abſoluere à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruarunt, aut inpoſterũ reſeruabunt. Nec priuilegium, quod pro Ieſuitis allegat P. Mendo, ex Bulla Gregorij XIII. ad rem preſentem deſeruit; quia in prędicta Bulla. *Æquum reputamus*, expedita ann. 1573. illud non continetur (vt refertur) quia non ad reuocationem cuiuſuis priuilegij requiritur ſolemnitas illa de trina intimatione *tribus diſtinctis vicibus*; ſed tantum ad reuocationem facultatis, in dicta Bulla conceſſę iudicibus conſeruatoribus, pro defendendis Societatis iuribus, & priuilegijs à ſede Apoſtolica, aut Regia poteſtate illis conceſſis: nec de vno caſu ad alios diſſimile priuilegium extendi debet.

20 Dices, præfatum Alexandri decretum non eſſe in Hiſpania authenticè promulgatũ, nec Regularibus intimatum: ergo in Hiſpania res manent modo ſicut anteà. Reſpondeo primo, obiectionem iſtam falſum principiũ ſupponere, nempè neceſſitatem promulgationis authenticæ in ſingulis Prouincijs, vt decreta ſacræ Congregationis iuſſu Pontificis edita obligent. Dixi *falſum principium*, quia ita ex-

preſ-

preſsè à poſteriori colligitur ex hoc noniſsimo Alexandri decreto. Quia non obſtante, quod decretum Vrbani VIII. reuocans facultatem abſoluendi à caſibus Epiſcopis reſeruatis, quo potiebantur Regulares, non fuerat in Hiſpania authenticè promulgatum (vt apud Doctores Hiſpanos indubitatum eſt) damnauit vt ſcandaloſam præfatam opinionem, quę ex hoc capite, vſum priuilegiorum, quoad abſolutionem ab eiuſmodi caſibus, licitum illis concedebat, quę quidem damnatio, vel in Hiſpania locum habere nequit: vel neceſſariò dicendum, eamdem indirectè, & implicitè invri opinioni aſſerenti non ſufficere ad obligationem inducendam decreta Pontificum, vel Sacræ Congregationis Cardinalium, eorum iuſſu edita, ad valuas S. Petri fuiſſe affixas. Primum dicere nefas eſſet, aliàs decretis Alexandri damnantis vt ſcandaloſam prædictam propoſitionem extendi non poſſet ad prouincias, in quibus decreta aliorum Pontificium non fuiſſent authenticè promulgata: vtpote in quibus ex defectu conditionis ad obligationem legis, nullum ex nō obſervantia ſcandalum ſuboriri potuiſſet. Ergo neceſſario dicendum ſecundum, & ita poſt hęc typis data, traditum inueni à Doctiſſimo P. Ioanne de Cardenas, *in diſp. ſelectis diſp. 9. cap.* 20. *art.* 11. & ante illum tenuit Theophilus Raynaudus (ſeu Bonifacius Politus) *in diſcep. Theologica de fœdere Catholicos in te, & Sarracenos cap. 7. in fine.* Quia ſufficientiſsima, inquit, eſt promulgatio, quod nemo vſpiam ignoret Bullam extare, & eſſe genuinam. *

21 Reſpondeo ſecundo, quòd licèt decretum Alex. VII. vt prohibitivum praxis contrariæ opinionis, nequiret vim legis obtinere in ſingulis prouincijs, quin in eiſdem promulgaretur (vt putant plures Doctores, quos citatos inuenies apud Dianam *p.* 1. *tr.* 10. *reſ.* 8. contra plures id negantes) tamen vt eſt declaratio Pontificis in materia doctrinæ ad mores, vel ad fidem pertinentis, & qualificatio, & cenſura propoſitionum, quę vt ſcandaloſæ, temerariæ, vel erroneę notantur, vt locum vbique tertatum habeat, maiorem publicationem non exigit, quam ſi grauiori alia nota, v. gr hæreſeos fuiſſent affectæ, cum ab eadem poteſtate omnes notæ promanent: ideòque vndecumque certa moraliter notitia decreti Pontificis habeatur, omnes obligat, nec vlli licet dubitare talem eſſe propoſitionem, qualis à Pontifice declaratur, iuxtà notam inuſtam. Quapropter abſolutè, & abſque limitatione admittenda non eſt ſententia Fr. Leandri à Murcia, qui quoties incidit in decretum Alexandri VII. in Sacra Congregatione Generalis Inquiſitionis Romanæ damnantis 45. propoſitiones, quarum plures ipſe defendebat, illud contra ſibi obijciens, concludit: *Tenendum tamen eſſe, quod in prædicto decreto decernitur, vbi ſit ſufficienter promulgatum, & legitime receptum.* Sic ſcribit *tom. 2. diſquiſit. moral. lib. 4 de legib. diſp. 1. reſ. 9. fol. 88. in edit. 1. anno* 1670. Quod iterum reperit, *reſ. 23. fol. 123. & diſp. 3. reſ. 3. n. 13. fol. 173.* & ſępè alibi; licet *lib. 6. diſp. 2. reſ 2. n. 3. in fine,* animaduertens vnam ex propoſitionibus ibi damnatam, eſſe hanc: *Populus nō peccat, etiam ſi abſque vlla cauſa non recipiat legem à Principe promulgatam,* ſententiam limaſſe videtur, dicens: *Decretum Alexandri obligare, ſi ſufficienter promulgatum ſit.* Conſulto omittens neceſsitatem receptionis ad vim obligandi.

22 Rogabis, qua certitudine tenendum, Eccleſiam & eius caput errare non poſſe in eiuſmodi, & ſimilium propoſitionum qualificatione, & cenſura? Hanc difficultatem attigi *ſup. diſp. 9. q. 5. n. 44. & ſeq.* & iuxta ibi dicta. Reſpōdeo, id ita certum eſſe, vt alij errori proximum, alij erroneum, alij hęreticum oppoſitum pronuntient, vt videre licet apud Cardin. de Lugo *tom. de Fide. diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.* 108. Quamvis enim defendere propoſitionem contradictoriè oppoſitam illi, quam Eccleſia vt ſcandaloſam damnauit, contingere poſsit abſque errore in fide; ſecus verò tueri non eſſe ſcandaloſam; quia id eſſet aſſerere, Eccleſiam in ſuo iudiciò erraſſe: quod, vt prædixi, aut errorem, aut hęreſim ſapit. Vndè qui poſt decretum Summi Pontificis Alex. VII. affirmaret, Mendicantes poſſe vbique à caſibus Epiſcopis reſeruatis abſolvere; vnum è duobus ſentire neceſſe eſt; aut ſe defendere propoſitionem ſcandaloſam, aut Eccleſiā erraſſe. Verum cum hoc vltimum determinatè concedere non cogatur, nil affirmaret, ex quo evidenter poſſet erroris conuinci, tametſi non levem ſuſpicionem contraheret.

23 Dices, hoc verum eſſe, quando Eccleſia, vel Pontifex, vt eius caput, è Cathedra propoſitionem aliquam damnat, & infami nota invrit, ſecus quando non vt Eccleſię caput, ſed vt Doctor particularis, ſeu vt præſidet alicui Dominorum Cardinalium Congregationi, vt in præſenti contingit. Quadraginta enim & quinque propoſitiones, *anno* 1665. & 1666. damnatæ vt ſcandaloſæ (quarum duodecima eſt, de qua diſputamus) non in Bulla Pontificia, ſed in decreto Sacrę Congregationis Generalis Sanctę Romanę, & vniverſalis Inquiſitionis prodierunt. Quas Sanctiſ. Alex. vt illius Pręſes, poſt earum examen, pluribus in Sacra Theologia Magiſtris, & deinde Eminentiſ. & Reverendiſ. D. D. Cardinalibus, contra hęreticam prauitatem Inquiſitoribus commiſſum, re maturè conſiderata, decrevit, vt minimum tanquam ſcandaloſas dam-

damnandas, & prohibendas, *ſicut eas damnat, & prohibet*. Quæquidem damnatio, & prohibitio non à Sede Apoſtolica, ſed à Suppremo ſanctæ Inquiſitionis Romanæ Tribunali prodijſſe cenſenda eſt: ac proinde longè minoris authoritatis habenda, vtpote non à Pōtifice vt ab Eccleſiæ capite. Audio nonnullos ſic diſtinguere, ſed apud me non benè audiūt: Nam quod Summus Pontifex Emin. Card. conſilio, præmiſſo examine, auditis votis in doctrina morum declarat, non video cur non pari reverentia ſuſcipiendum, & æquè certum habendum, ac ſi in Bulla ſpeciali, & Motu proprio, vt à ſuppremo Eccleſiæ capite. Adde pro hac parte ſtare vniverſam Theologorum phalangem, quia poſt ſimile decretum Clementis VIII. ſub eadem forma datum in Generali ſanctæ Romanæ, & vniverſalis Inquiſitionis, in qua die vigeſima, menſis Iunij, annō 1602. opinionem aſſerentem licere abſolvere abſentem *adminus vti falſam, temerariam, & ſcandaloſam damnavit, ac prohibuit*, omnes vno ore fatentur, de hac re dubitare non licere: & tanquam à Sede Apoſtolica, & à ſuppremo Eccleſiæ capite id declarante, in vniverſa Eccleſia, hęc damnatio, & prohibitio recepta eſt: & licèt in Tribunali Romanæ Inquiſitionis, & in eius decreto evulgata, nihilominus eam referens Palao *tom. 4. tr. 23. diſp. vn. p. 5.* hoc decretum *Motum proprium*; vocat dicens: *Sed iam de hac re dubitare non licet, quia Clemens VIII. in Motu proprio, &c.* & è *Cathedra* Pontificem id docuiſſe, ait Prado *tomo de Pænit. q. 3. de confeſ. num. 20.* Nullum ergo inter hęc agnoſcunt diſcrimen. Res ſanè graviſsima eſt, & digna, quæ Eccleſiæ iudicio expræſsè diſcernatur; ſecus ob nullius Doctoris authoritatem ab aſſerto dimovear. Quamuis à viris peritiſsimis exceperim ſententiam de abſolutione abſentis fuiſſe, etiam à Tribunali Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Hiſpanæ prędictis cenſuris affectam, & prohibitam. Ac proinde, cum ab vtroque fuerit, vt falſa, temeraria, & ſcãdaloſa damnata, nullibi terrarum poteſt probabilitatis gradum attingere; quantumvis concedatur, nec Motu proprio, nec è Cathedra id fuiſſe à Pontifice declaratum; quod ego non concedam.

QVÆSTIO VII.

Vtrùm validè abſolvatur, qui bona fide confitetur caſum reſervatum Sacerdoti non habenti iuriſdictionem?

1 PAT, Ioannes Præpoſitus, *in 3. part. quæſt. 9. de reſervat. caſuum, dub. 7. num. 38.* reſpondet, eiuſmodi abſolutionem videri validam, ſivè pœnitens ignoret, caſum eſſe reſervatum, ſivè id ſciat; ignoret tamen, Sacerdotem non poſſe ab illo abſolvere. Addit verò ſic abſolutum manere cum onere comparendi ſi poſteà cognoſcat, fuiſſe defectum iuriſdictionis. Cui conſentit Diana, *p. 9. tract. 8. reſol. 29.* Hoc verò ſecundum nō probat Præpoſitus, ſed ſupponit. Primum autem ſuadere connatur, quia Eccleſia hic, & nunc tacitè dat iuriſdictionem in favorem animarum, alioquin innumeri manerent anxij de ſuis confeſsionibus, cum plerique Sacerdotes ignorent caſus reſervatos, nec proprium ſit pœnitentium, eos ſcire, vel Sacerdotis poteſtatem inveſtigare: ergo ſive Sacerdos peccet, ſivè non, valida erit abſolutio, ſi pœnitens bona fide procedat. Quid ego in hac parte ſentiam, triplici dabo concluſione. Sit prima.

2 Si pœnitens, ſimul cum reſervatis confiteàtur alia peccata non reſervata, circa quæ confeſſarius iuriſdictionem habeat, valida erit abſolutio: manebit tamen pœnitens cum onere comperandi coram ſuperiore, pro abſolutione reſervati, ſi poſteà cognoſcat defectum iuriſdictionis. Ita ſentiunt Lugo, *diſp. 19. ſect. 2. n. 31.* Suarez, *diſp. 31. ſect. 3. num. 3. & 12.* qui ſic intelligit verba illa Tridentini, *nil poſſe in caſibus reſervatis*. Non enim dixit Concilium, nil poſſe in perſonam habentem caſus reſervatos. Probatur primo, quia vt benè Lugo ſuprà, idem eſt non recordari alicuius peccati, & ignorare inculpabiliter obligationem illud confitendi alteri Sacerdoti: ſed qui mortalium oblitus, venia iū tantum confitetur ſimplici Sacerdoti, validè abſolvitur (quòd adeò certum eſt, vt Suarez ſuprà *n. 10.* aſſerat, oppoſitum eſſe falſum, & improbabile) ergo qui ignorans obligationem confitendi alteri Sacerdoti, confitetur caſum reſervatum non habenti iuriſdictionem, validè etiam abſolvetur, ſi bona fide peccata alia non reſervata ſubijciat.

3 Confirmatur, quia ſicut aliqua lethalia ſunt reſervata ſuperiori, ſic omnia mortalia ſunt reſervata Sacerdoti approbato ab Ordinario: ſed qui ſimul cum venialibus confitetur bona fide mortalia ſimplici Sacerdoti, validò abſolvitur: ergo qui ſimul cum reſervatis confitetur aliqua non reſervata non habenti iuriſdictionem, validè etiam abſolvetur. Diſcurſus eſt legitimus. Minor, in qua eſt difficultas, traditur expreſsè à Leandro, *diſp. 11. q. 14.* pro qua citat P. Suarez, *diſp. 31. ſect. 2. n. 8.* P. Fagundez, *lib. 1. Decalogi cap. 1. 6. n. 32.* & Trullench ibidem *cap. 3. dub. 7.* probatur ex doctrina P. Sanch. *in Sum. lib. 2. cap. 13. n. 15.* & expreſsius *lib. 1. c. 9. n. 35.* Vbi ſic inquit. * Quoniam in confeſsionibus ſemper quiſquam fatetur aliqua venialia cum mortalibus, & quilibet Sacerdos certam invenialia iuriſdictionem habeat; ideo cum pœnitens

non

non ponat obicem,& ſit certa iuriſdictio, in aliquam materię partem, erit certus confeſſionis valor. * Eandem ſententiam tenent Ioannes Sâtius, *in ſelc.11s diſp.44 n.24.* Diana, *1.p.tract.13.r.ſol* 1.& Lugo, *diſp.19. nu.* 28.aſſerens,illam tenereBonacinam,Granad. Caſtro Palao,Turrian. Leſsium, Malderum, & alios, qui ex hoc fundamento efficaciter probant, Sacerdotem poſſe licitè, & validè abſolvere à mortalibus,quoties fuerit opinio probabilis circa iuriſdictionem in mortalia, quia ſi pœnitens venialia ſimul confiteatur, omninò certus erit confeſsionis valor; ergo ſi pœnitens ſimul cum reſervatis confiteatur alia, in quæ Sacerdos certam iuriſdictionem habet, licet nullam habeat in reſervata, abſolutio erit valida.

4 Adde, iuxta præfatam doctrinam non ſolum fore validam abſolutionem, quando Sacerdos ex ignorantia invincibili iudicaret, habere iuriſdictionem, ſed etiam quando ex malitia abſolutionem impenderet. Ratio eſt, quia totus Sacramenti valor ſubſiſtit ratione iuriſdictionis certæ in peccata venialia: hæc autem non tollitur per notitiam confeſſarij circa defectum iuriſdictionis in mortalia: ergo accedente bona fide pœnitentis, cui mala Sacerdotis fides obſtare non poteſt, valida erit abſolutio à mortalibus,etiam ſi à ſimplici Sacerdote collata. Ita in terminis P. Suarez, *diſp.25.ſect.6.n.9* & P. Pręposit. vbi ſuprà, Quibus non diſſentiet Egidius, *diſp. 8. dub.13.n.103 in fine.*

5 Aſſero ſecundo, contra Prępoſitum, ex eius principijs deduci, non eſſe obligandum pœnitentem ad iterum comparendum, licèt poſteà cognoſcat, defectum iuriſdictionis intervenîſſe: quod ipſe negat, & meritò. Sequela probatur: quia in principijs huius Doctoris abſolvitur directè à caſibus reſervatis à Sacerdote iuriſdictionem habente, ex conceſſione Eccleſiæ pro illis circunſtantijs. Ergo nullum manet onus comparendi. Conſequentiam probo à paritate; nam confeſsio facta coram Sacerdote abſolvente, ex opinione tàtum probabili iuriſdictionis, non eſt iteranda, licet pœnitens poſteà cognoſcat, confeſſarium, aliunde non habuiſſe iuriſdictionem. Cuius ratio eſt ſecundum Doctores, quia in tali caſu, Eccleſia ſupplet iuriſdictionem, quam confeſſarius re ipſa non habebat: ſicut ſupplet, quando eſt error communis. Ita Suarez, Sanchez, Henriquez, Leſsius, Egidius, Poncius, Villalobos, Vazquez, Sancius, Salas, & alij, quos citat, & ſequitur Diana 3. *part. tract.2.reſol.3.* Boſsius *tom. 1. de conſcient. n.* 384.& Leander *diſp.5.quæſt.83.* Quibus adde Auctorem Graſi *cent.2.cap.87.n.7* & Ioann. Sanchez *in ſelect. diſp. 44. n. 3.* apud quem plures alij. Propter quorum authoritatem à principijs extrinſecis probabilem eſſe dicit *n.10.* Sed iuxta principia Patris Prępoſiti, pœnitens in noſtro caſu abſolvitur directè à reſervatis a Sacerdote iuriſdictionem habente pro illis circunſtantijs, ex conceſsione Eccleſiæ: ergo licèt poſteà cognoſcat, talem Sacerdotem aliunde non habuiſſe iuriſdictionem, non tenebitur ad iterum comparendum coram ſupeirore. Patet conſequentia, quia nullum aliàs intervenit votum, iuramentum, ſeu pactum: ſed hoc eſt contra omnes Theologos: ergo opinio P. Prępoſiti non ſibi conſtat. Propter hæc.

6 Aſſero tertiò: ſi pœnitens ſola reſervata confiteatur Sacerdoti non habenti iuriſdictionem, abſolutio erit nulla. Fundamentum eſt, quià nulla alia materia ſubiecta, idem eſt, nil poſſe in reſervata, ac nil poſſe in perſonam caſus reſervatos habentem, cum nulla detur materia, circa quam confeſſarius iuriſdictionem habeat, & ratione eius, reliqua indirectè remittantur. Hanc ſententiam ſupponunt Suarez, & Lugo *ſuprà*, &Sanchez, *in Sum.lib. 2.cap.8.à num.5.* Et probatur, quia licèt error communis tribuat iuriſdictionem, vt cum Diana 3.*p.tract.4.reſol.122.* & cum Molfeſio, & Poncio, tradit Thom. Hurtado, *tom. 2. reſol.mor.tract.12. n. 2018.* non tamen error particularis vnius, vel alterius, ſicut è contra, ſcientia privata pœnitentis de defectu iuriſdictionis confeſſarij non obeſt, vt ab eo abſolvatur, ſi aliàs ſit error communis circa iuriſdictionem, vt ex Sanchez, Bonacina, & alijs notat Leander *diſp.5.quæſt.79.* dummodo inducendo confeſſarium, non peccet mortaliter, quod continget, quoties confeſſarius non delinquat graviter in adminiſtratione Sacramenti. Ratio eſt, quia ſi bona fides, licet privata, pœnitentis, facere poſſet, quod Eccleſia iuriſdictionem conferret, nulla abſolutio ex defectu iuriſdictionis invalida foret. Ex quo ſequeretur, ſimplicem Sacerdotem poſſe etiã validè abſolvere à mortalibus, licèt nulla alia adhiberetur materia. Quod nullatenus ſuſtineri poteſt.

QVÆSTIO VIII.

An teneatur confeſſarius ſe conformare opinioni Regularis exigentis abſolutionem à reſervatis virtute cruciatæ?

1 Ratio difficultandi ſumitur ex pluribus declarationibus Pontificum, quibus clauſulam Cruciatæ, in qua omnibus Chriſti fidelibus conceditur facultas eligendi confeſſarium pro abſolutione reſervatorum, explicuerunt, ſeu limitarunt, declarantes ſuæ mentis non eſſe Regulares quoad hunc articulum comprehendere, Inter aliàs, duæ extãt no-

nouiſſimæ: Alia Clementis VIII. alia Vrbani VIII. ille etenim conſtitutione perpetuò valitura declarauit: *Facultatem, & conceſsionem ſanctæ Cruciatæ, aliorumque indultorum, quantum ad prædictum articulum eligendi cõfeſſarium, & abſolvendi à caſibus reſeruatis, non habere locum cum fratribus, & ſororibus quorumcumque Ordinum, &c.* Et Clementis veſtigijs inſiſtens Vrbanus, die 19. Iunij, anno 1630 in Bulla, quæ incipit: *Innouatio cõſtitutionis felicis recordationis Clementis Papæ VIII.* Poſt memoratam prædictam conſtitutionem, ait: *Nihilominus ſicut nobis non ſine animi moleſtia innotuit, nonnulli Ordinis Prædicatorum, prætextu eiuſdem ſanctæ Cruciatæ, Confeſſarium huiuſmodi, qui eos, vt præfertur* (nimirum à reſeruatis) *abſolvat, eligere poſſe prætendant. Nos præmiſsis obviare volentes, præfatæ Clementis declarationi inhærentes, illamque tenore præſentium innouantes, ac quatenus opus ſit ampliantes, motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, perpetuò declaramus, conceſsionem ſanctæ Cruciatæ, aliorumque indultorum quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſolvendi à caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus quorumcumque Ordinum, locum minimè habuiſſe, nec habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.*

2 Hæc Pontificum decreta, ſi benè expendantur, planè conuincunt, per Bullam Cruciatæ non concedi Regularibus priuilegium ad eligendum Confeſſarium pro abſolutione reſeruatorum: & conſequenter non poſſe eius virtute abſolutionem exigere, nec Confeſſarium eos abſolvere.

3 Nihilominus, quia his decretis, & conſtitutionibus non obſtantibus, extant adhuc opiniones circa vſum Cruciatæ pro Regularibus, quoad articulum eligendi Confeſſarium, poſſet aliquis pro parte affirmatiua Regularibus fauente ſic arguere. Confeſſarius, ſemel audita confeſsione, tenetur, ſe conformare opinioni pœnitentis, licet ipſe falſam, & improbabilem exiſtimet, dummodo inter Doctores probatæ auctoritatis probabilis reputetur (vt docent Sotus, & Valẽtia, quos refert, & ſequitur Thom. Sanchez *in Summ. lib.1. cap.9. num.30.* Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.44. num.31. & 35.* Diana *2. part. tract.13. reſol.11.* & cum Henriquez, Baſſæo, Candido, & alijs Machado *tom.1. diſp. pract. artic.6.* & Mercado *de controuerſ. cap.15.* addens, debere ſe illi conformare, ſi opinio pœnitentis non ſit error; quæ quidem obligatio adeò ſtricta eſt, vt ſub mortali teneatur, ſi de mortalibus fuerit confeſsio, vt exiſtimant Ioannes Sanchez *diſput.33. num. 54.* Thom. Sanchez *ſuprà num. 24.* Diana *ſuprà reſolut. 11.* & ex Suarez, Lugo *diſp.22. ſect. 2. n.48.* Tamburinus *in Methodo expedit. Confeſſ. lib. 3. cap.9. ſ.1. n.3. & 4.* contra Vazquez, Mõteſinos, & Salas apud Dianam exiſtimantes, ſub veniali tantum teneri. Sed opinio pœnitentis regularis circa vſum Cruciatæ pro abſolutione reſeruatorum reputatur probabilis inter Doctores probatæ auctoritatis: ergo licet Confeſſarius falſam, & improbabilem exiſtimet, tenebitur ſe illi conformare, & abſolutionem impendere.

4 Vidit fortaſſe Lugo diſcurſus difficultatem, quare ad illam fugiendam ſtatuit doctrinam communem aſſerentem, Confeſſarium debere ſe conformare opinioni pœnitentis, non habere locum, quando opinio verſatur circa iuriſdictionem, quia iam non agitur de permittenda pœnitenti ſua opinione, ſed de amplectẽda illa in operatione propria, quod facere non poteſt, niſi iudicet, eſſe probabilem. Hunc dicendi modum deſumpſit ex Valentia *2. 2. diſp.5. quæſt.7. punct.4. infine*, & ex Thom. Sanchez *ſuprà num.3.* Illumque amplectitur Sanctius *in Selectis*, nam licet *diſput.44. num.35. §. Qualiter.* Exiſtimet, quæſtionem eſſe de nomine, an ſit dicendus Confeſſarius permittere opinionem pœnitentis; an verò eam ſequi: quia permittere nil aliud videtur eſſe, quam illam ſequi per principia extrinſeca. Nihilominus *eadem diſput. num.10. §. Sed valdè notandum*, aſſerit, quod licet communis doctrina defendat, Confeſſarium teneri, ſequi opinionem pœnitentis: *Id tamen verum non eſt, quando ob id non abſolvit, quia putat non habere iuriſdictionem.* Et infrà, rem noſtram in terminis attingens, ait: *Ex quo deducitur, conſtrictum non eſſe Confeſſarium ſentientem, Bullam Cruciatæ non prodeſſe Regularibus, confeſsionem excipere Regularis, oppoſitam ſententiam amplectentis.* Quem ſequuntur Pontius de Matrimon. *lib. 4. cap.25.* Caſtro Palao *tom.1. tract.1. diſp.2. punct.4. num.4.* & Verricelli *tom.1. qq. Moral. tract. 2. q.28. num.9.* Et non licere vel iuriſdictione probabili, relicta certa, & multis ſuadent Marchãrius, Oviedo, & Bardi, apud Dianam *p. 9. tr. 7. reſol.59.*

5 Verum hæc doctrina difficultate non vacat. Primò, quia inter Doctores aſſerentes, Confeſſarium teneri, ſequi opinionem pœnitentis, ſi ab alijs Doctoribus probabilis reputetur, Vazquez *1.2. tom.1. diſp. 62. cap. 7.* exemplum adhibet in caſu, quo opinio pœnitentis circa confeſſarij iuriſdictionem verſatur. *Vt ſi confeſſarius*, inquit, *exiſtimet, talem caſum eſſe reſeruatum: contra verò pœnitens oppoſitum cũ alijs Doctoribus probabiliter cenſeat.* Quapropter in quocumque caſu tene-

non ponat obicem, & ſit certa iuriſdictio, in aliquam materiæ partem, erit certus confeſſionis valor. * Eandem ſententiam tenent Ioannes Sãtius, *in ſelectis diſp.* 44. *n.* 24. Diana, 1. *p. tract.* 13. *reſol* 1. & Lugo, *diſp.* 19. *nu.* 28. aſſerens, illam tenere Bonacinam, Granad. Caſtro Palao, Turrian. Leſsium, Malderum, & alios, qui ex hoc fundamento efficaciter probant, Sacerdotem poſſe licitè, & validè abſolvere à mortalibus, quoties fuerit opinio probabilis circa iuriſdictionem in mortalia, quia ſi pœnitens venialia ſimul confiteatur, omninò certus erit confeſsionis valor; ergo ſi pœnitens ſimul cum reſervatis confiteatur alia, in quæ Sacerdos certam iuriſdictionem habet, licet nullam habeat in reſervata, abſolutio erit valida.

4 Adde, iuxta præfatam doctrinam non ſolam fore validam abſolutionem, quando Sacerdos ex ignorantia invincibili iudicaret, habere iuriſdictionem, ſed etiam quando ex malitia abſolutionem impenderet. Ratio eſt, quia totus Sacramenti valor ſubſiſtit ratione iuriſdictionis certæ in peccata venialia: hæc autem non tollitur per notitiam confeſſarij circa defectum iuriſdictionis in mortalia: ergo accedente bona fide pœnitentis, cui mala Sacerdotis fides obſtare non poteſt, valida erit abſolutio à mortalibus, etiam ſi à ſimplici Sacerdote collata. Ita in terminis P. Suarez, *diſp.* 25. *ſect.* 6. *n.* 9 & P. Præpoſit. vbi ſuprà. Quibus non diſſentiet Egidius, *diſp.* 8. *dub.* 13. *n.* 103 *in fine.*

5 Aſſero ſecundo, contra Præpoſitum, ex eius principijs deduci, non eſſe obligandum pœnitentem ad iterum comparendum, licèt poſteà cognoſcat, defectum iuriſdictionis intervenisse: quod ipſe negat, & meritò. Sequela probatur: quia in principijs huius Doctoris abſolvitur directè à caſibus reſervatis à Sacerdote iuriſdictionem habente, ex conceſſione Eccleſiæ pro illis circunſtantijs. Ergo nullum manet onus comparendi. Conſequẽtiam probo à paritate; nam confeſsio facta coram Sacerdote abſolvente, ex opinione tãtum probabili iuriſdictionis, non eſt iteranda, licet pœnitens poſteà cognoſcat, confeſſarium, reipſa, aliunde non habuiſſe iuriſdictionem. Cuius ratio eſt ſecundum Doctores, quia in tali caſu, Eccleſia ſupplet iuriſdictionem, quam confeſſarius reipſa non habebat: ſicut ſupplet, quando eſt error communis. Ita Suarez, Sanchez, Henriquez, Leſsius, Egidius, Poncius, Villalobos, Vazquez, Sancius, Salas, & alij, quos citat, & ſequitur Diana 3. *part. tract.* 2. *reſol.* 3. Boſſius *tom.* 1. *de cenſcient. n.* 384. & Leander *diſp.* 5. *quæſt.* 83. Quibus adde Auctorem Graſi *cent.* 2. *cap.* 87. *n.* 7 & Ioann. Sanchez *in ſelect. diſp.* 44. *n.* 3. apud quem plures alij. Propter quorum authoritatem à principijs extrinſicis probabilem eſſe dicit *n.* 10. Sed iuxta principia Patris Præpoſiti, pœnitens in noſtro caſu abſolvitur directè à reſervatis à Sacerdote iuriſdictionem habente pro illis circunſtantijs, ex conceſsione Eccleſiæ: ergo licèt poſteà certò cognoſcat, talem Sacerdotem aliunde non habuiſſe iuriſdictionem, non tenebitur ad iterum comparendum coram ſupeirore. Patet conſequentia, quia nullum aliàs intervenit votum, iuramentum, ſeu pactum: ſed hoc eſt contra omnes Theologos: ergo opinio P. Præpoſiti non ſibi conſtat. Propter hæc.

6 Aſſero tertiò: ſi pœnitens ſola reſervata confiteatur Sacerdoti non habenti iuriſdictionem, abſolutio erit nulla. Fundamentum eſt, quià nulla alia materia ſubiecta, idem eſt, nil poſſe in reſervata, ac nil poſſe in perſonam caſus reſervatos habentem, cum nulla detur materia, circa quam confeſſarius iuriſdictionem habeat, & ratione eius, reliqua indirectè: remittantur. Hanc ſententiam ſupponunt Suarez, & Lugo *ſuprà*, & Sanchez, *in Sum. lib.* 2. *cap.* 8. *à num.* 5. Et probatur, quia licèt error communis tribuat iuriſdictionem, vt cum Diana 3. *p. tract.* 4. *reſol.* 122. & cum Molfeſio, & Poncio, tradit Thom. Hurtado, *tom.* 2. *reſol. mor. tract.* 12. *n.* 2018. non tamen error particularis vnius, vel alterius, ſicut è contra, ſcientia privata pœnitentis de defectu iuriſdictionis confeſſarij non obeſt, vt ab eo abſolvatur, ſi aliàs ſit error communis circa iuriſdictionem, vt ex Sanchez, Bonacina, & alijs notat Leander *diſp.* 5. *quæſt.* 79. dummodo inducendo confeſſarium, non peccet mortaliter, quod continget, quoties confeſſarius non delinquat graviter in adminiſtratione Sacramenti. Ratio eſt, quia ſi bona fides, licet privata, pœnitentis, facere poſſet, quod Eccleſia iuriſdictionem conferret, nulla abſolutio ex defectu iuriſdictionis invalida foret. Ex quo ſequeretur, ſimplicem Sacerdotem poſſe etiã validè abſolvere à mortalibus, licèt nulla alia adhiberetur materia. Quod nullatenus ſuſtineri poteſt.

QVÆSTIO VIII.

An teneatur confeſſarius ſe conformare opinioni Regularis exigentis abſolutionem à reſervatis virtute cruciatæ?

1 Ratio difficultandi ſumitur ex pluribus declarationibus Pontificum, quibus clauſulam Cruciatæ, in qua omnibus Chriſti fidelibus conceditur facultas eligendi confeſſarium pro abſolutione reſervatorum, explicuerunt, ſeu limitarunt, declarantes ſuæ mentis non eſſe Regulares quoad hunc articulum comprehendere, Inter aliàs, duæ extãt no-

nouiſſimæ: Alia Clementis VIII. alia Vrbani VIII. ille etenim conſtitutione perpetuò valitura declarauit: *Facultatem, & conceſsionem ſanctæ Cruciatæ, aliorumque indultorum, quantum ad prædictum articulum eligendi cōfeſſarium, & abſolvendi à caſibus reſeruatis, non habere locum cum fratribus, & ſororibus quorumcumque Ordinum, &c.* Et Clementis veſtigijs inſiſtens Vrbanus, die 9. Iunij, anno 1630 in Bulla, quæ incipit: *Innouatio cōſtitutionis felicis recordationis Clementis Papæ VIII.* Poſt memoratam prædictam conſtitutionem, ait: *Nihilominus ſicut nobis non ſine animi moleſtia innotuit, nonnulli Ordinis Prædicatorum, prætextu eiuſdem ſanctæ Cruciatæ, Confeſſarium huiuſmodi, qui eos, vt præfertur* (nimirum à reſeruatis) *abſolvat, eligere poſſe prætendant. Nos præmiſsis obviare volentes, præfatæ Clementis declarationi inhærentes, illamque tenore præſentium innouantes, ac quatenus opus ſit ampliantes, motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, perpetuò declaramus, conceſsionem ſanctæ Cruciatæ, aliorumque indultorum quantum ad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſolvendi à caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, cum Fratribus, & Monialibus quorumcumque Ordinum, locum minimè habuiſſe, nec habere, nec illis vllo modo ſuffragari potuiſſe, neque poſſe.*

2 Hæc Pontificum decreta, ſi benè expendantur, planè conuincunt, per Bullam Cruciatæ non concedi Regularibus priuilegium ad eligendum Confeſſarium pro abſolutione reſeruatorum: & conſequenter non poſſe eius virtute abſolutionem exigere, nec Confeſſarium eos abſolvere.

3 Nihilominus, quia his decretis, & conſtitutionibus non obſtantibus, extant adhuc opiniones circa vſum Cruciatæ pro Regularibus, quoad articulum eligendi Confeſſarium, poſſet aliquis pro parte affirmatiua Regularibus fauente ſic arguere. Confeſſarius, ſemel audita confeſsione, tenetur, ſe conformare opinioni pœnitentis, licet ipſe falſam, & improbabilem exiſtimet, dummodo inter Doctores probatæ auctoritatis probabilis reputetur (vt docent Sotus, & Valētia, quos refert, & ſequitur Thom. Sanchez *in Summ. lib.1. cap.9. num.30.* Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.44. num.31. & 35.* Diana *2. part. tract.13. reſol.11.* & cum Henriquez, Baſſæo, Candido, & alijs Machado *tom.1. diſp. pract. artic.6.* & Mercado *de controuerſ. cap.15.* addens, debere ſe illi conformare, ſi opinio pœnitentis non ſit error; quæ quidem obligatio adeò ſtricta eſt, vt ſub mortali teneatur, ſi de mortalibus fuerit confeſsio, vt exiſtimant Ioannes Sanchez *diſput.33. num. 54.* Thom. Sanchez *ſuprà num. 34.* Diana *ſuprà reſolut.11.* & ex Suarez, Lugo *diſp.22. ſect. 2. n.48.* Tamburinus *in Methodo expedit. Confeſſ. lib. 3. cap.9. §.1. n.3. & 4* contra Vazquez, Mōteſinos, & Salas apud Dianam exiſtimantes, ſub veniali tantum teneri. Sed opinio pœnitentis regularis circa vſum Cruciatæ pro abſolutione reſeruatorum reputatur probabilis inter Doctores probatæ auctoritatis: ergo licet Confeſſarius falſam, & improbabilem exiſtimet, tenebitur ſe illi conformare, & abſolutionem impendere.

4 Vidit fortaſſe Lugo diſcurſus difficultatem, quare ad illam fugiendam ſtatuit doctrinam communem aſſerentem, Confeſſarium debere ſe conformare opinioni pœnitentis, non habere locum, quando opinio verſatur circa iuriſdictionem, quia iam non agitur de permittenda pœnitenti ſua opinione, ſed de amplectēda illa in operatione propria, quod facere non poteſt, niſi iudicet, eſſe probabilem. Hunc dicendi modum deſumpſit ex Valentia *2. 2. diſp.5. quæſt.7. punct.4. in fine*, & ex Thom Sanchez *ſuprà num.3* illumque amplectitur Sanctius *in Selectis*, nam licet *diſput.44. num.35. § Qualiter.* Exiſtimet, quæſtionem eſſe de nomine, an ſit dicendus Confeſſarius permittere opinionem pœnitentis; an vero eam ſequi: quia permittere nil aliud videtur eſſe, quam illam ſequi per principia extrinſeca Nihilominus *eadem diſput. num.10. §. Sed valdè notandum*, aſſerit, quod licet communis doctrina defendat, Confeſſarium teneri, ſequi opinionem pœnitentis: *Id tamen verum non eſt, quando ob id non abſolvit, quia putat non habere iuriſdictionem.* Et infrà, rem noſtram in terminis attingens, ait: *Ex quo deducitur, conſtrictum non eſſe Confeſſarium ſentientem, Bullam Cruciatæ non prodeſſe Regularibus, confeſsionem excipere Regularis, oppoſitam ſententiam amplectentis.* Quem ſequuntur Pontius de Matrimon. *lib. 4. cap.25.* Caſtro Palao *tom.1. tract.1. diſp.2. punct.4. num.4.* & Verricelli *tom.1. qq. Moral. tract. 2. q.28. num.9.* Et non licere vti iuriſdictione probabili, relicta certa, & multis ſuadent Marchātius, Oviedo, & Bardi, apud Dianam *p. 9. tr. 7. reſol.59.*

5 Verum hæc doctrina difficultate non vacat. Primò, quia inter Doctores aſſerentes, Confeſſarium teneri, ſequi opinionem pœnitentis, ſi ab alijs Doctoribus probabilis reputetur, Vazquez *1. 2. tom. 1. diſp. 62. cap. 7.* exemplum adhibet in caſu, quo opinio pœnitentis circa confeſſarij iuriſdictionem verſatur. *Vt ſi confeſſarius*, inquit, *exiſtimet, talem caſum eſſe reſeruatum: contra verò pœnitens oppoſitum cū alijs Doctoribus probabiliter cenſeat.* Quapropter in quocumque caſu tene-

teneri confeſſarium ſe conformare opinioni pœnitentis, tradit cum Vazquez, Ouiedo 1. 2.*tract.5.controuerſ.3.punct.6.num.73.* & 74. & nulla adhibita limitatione id tenent apud ipſum, Suarez, Salas, Azor, Bonacina, Egidius, Torres, Sayrus, Filliuc. Sotus, Montelinos, Granado, & alij.

6 Secundò, quia licitum eſt ſequi, & amplecti, in operatione propria, opinionem, quam per principia intrinſeca iudicat confeſſarius improbabilem, & falſam; ſi tamen per principia extrinſeca probabilis ſit, vt tradunt ipſemet Lugo *diſp.25.de Pœnitent.ſect.6.num.*100 & ex Vazquez, Leſſio, Salas, Egidio, & Sayro, Ioannes Sanchez *in Select. diſput.41.num.*7. quibus conſonat Machado ſuprà cum Doctoribus, quos citat. Quo fundamento nixi obligant confeſſarium ad abſoluendum moribundum in pluribus caſibus, licet improbabilem à principijs intrinſecis iudicet opinionem.

7 Iam verò, ſi reſpondeas, neque extrinſecè eſſe probabilem contrariam, poſt decretum Vrbani VIII. contra eſſe videtur: quia, vt in ſimili ait Vazquez 1.2.*diſp.62.cap.4. num.17. Si difficultatem ortam ex lege, & decreto, recentiores aliqui notarunt, & conati ſunt eam diſſolvere, non debemus exiſtimare, illorum opinionem carere probabilitate, vt eam ſequi nõ poſſimus.* Igitur cum hæc in præſenti reperiantur, & recentiores notauerint difficultatem ex decretis Clementis, & Vrbani VIII. ſubortam, poterit confeſſarius per principia extrinſeca iudicare probabilem opinionem pœnitentis Regularis, & conſequenter iuxtà illam operari. Ergo tenebitur ſub mortali, audita confeſſione, illum abſolvere. Nam, vt ex communi Doctorum ſententia tradit Sanctius *in Selectis, diſput.33. numer.54. in fine,* quoties confeſſarius poteſt licitè beneficium abſolutionis impendere, ad illud exigendum habet ius iuſtitiæ pœnitens: licitè autem poteſt, quando pro pœnitente eſt opinio extrinſecè probabilis circa iuriſdictionem confeſſarij. Ergo ſi abſolutionem non impendat, faciet contra iuſtitiam, vel ſaltem contra charitatem: graue enim onus eſſet obligare pœnitentem ad ſua crimina alteri detegenda. Igitur ſi poſt citatas conſtitutiones Clementis, & Vrbani VIII. ſit adhuc extrinſecè probabile, priuilegium Cruciatæ prodeſſe Regularibus, tenebitur confeſſarius eius virtute pœnitentem abſolvere, licèt eius opinionem improbabilem, & falſam exiſtimet, iuxtà ſuperius dicta.

8 Nec obſtat, quòd opinio hæc minus tuta, minuſque probabilis ſit. Quia vt docuimus *tract.1.de opin.prob.quæſt.5. per totam,* licitum eſt, tutiori, & probabiliori relicta, minus tutam, minuſque probabilem, dum probabilis ſit, amplecti: pro qua plures ibi adduximus, & ſexaginta auctores pro hac parte refert Bardi *in Selectis, lib.11. quæſt.** Qui, inquit, cuiuſcumque hominis intellectũ rectè diſpoſitũ mouere poſſunt: & ideo non ſolùm tutam, & probabilem, verum etiam moraliter certam opinionem hanc reddunt, & probabilitatem oppoſitæ ita minuunt, vt hodiè poſt talium Doctorum ſenſum, parum probabilitatis involuat: imò penſatis rationibus, quas prædicti auctores adducunt, videtur ipſa ſententia oppoſita conſtituta ſeluti in confinio improbabilium. Hactenus P. Bardi. Ex his planè conſtat, huius quæſtionis deciſionem ad hanc cardinem deuolui, an poſt decretum Vrbani VIII. ſit ſaltem extrinſecè probabile, Bullam Cruciatæ prodeſſe Regularibus, quoad articulum eligendi confeſſarium? Sed quia plures opiniones hac de re extant, eas obiter referre, ferreque iudicium, opus erit.

§. I.

Referuntur, & expenduntur opiniones pro Regularibus quoad electionem Confeſſarij virtute Cruciatæ.

1 Quatuor apud Doctores reperio. Prima aſſerit, Regulares virtute Cruciatæ, poſſe à quolibet Sacerdote ab Ordinario approbato abſolvi à peccatis mortalibus non reſeruatis. Ita expreſsè poſt decretum Clemẽtis VIII. Manuel Rodriguez *in Sum.tom.3 cap.7.n.2.in fine,* dicens, ſe iudicaſſe multos Doctores Salmanticenſes, quibus conſentit Diana *1.p.tract.de Bulla, reſol.14.* Eamdem ſententiam poſt decretum Vrbani defendunt Fr. Leander à Sacram. *tom.1.tr.5.diſp.12 q.62.* & cum Ludouico à Cruce, Quintana-Dueñas *ad Pœnitẽtiæ Sacramentum, tr.3 ſingul.18.* vbi ait: Plures doctiſsimos recentiores hanc partem indubitãter tueri, Barnabas Gallego, Martinus de S.Ioſeph, Thomas Hurtado, & alij, apud Dianam *part.1.tract.11.reſolut.14. & par.9. tract.6.reſol.10.in fine, & p.11.tract.6. Miſcellan.reſol.38.* P. Eſcobar *in Theolog. Moral. lib.7. Problem.33.n.560.* & non parum fauet P. Caſtro Palao *tom.4.tr.25.punct.8.§.3.* dũ ait, per conſtitutionẽ Vrbani VIII. id nõ prohiberi; ſecus per Clem.VII. & Gregor.XIII. conſtitutiones. Quod alijs non placet, item Ludou. à Cruce, & Man. Rodrig. quos citatos ſequitur, & multis illuſtrat doctiſſimus P. Mendo *tom.in Bull. Cruciat. diſp.24.cap.18. & 19 & in Appendice, diſp.1.cap.10 in ſtatera opin.mor. diſſert.14.q.7.* Quibus adhæret Illuſtriſſ. M. Araujo, Epiſcop. Segouienſis, *deciſ. Moral. tr.1.de ſtatu Eccleſ. q.8.n.20.caſ.3.*

Et

Et quod poſsit eligere ex confeſſarijs ſui ordinis, tradit Delgadillo *de Pœnit.cap.21.dub.* 24. Et plures ex ſcriptoribus id ſupponere vt certum, teſtatur Trullench *in expoſition. Bullæ, lib.1.§.7.cap.1.dub.9.n.25.* per hæc verba: *Hoc videtur certum poſita conſtitutione Vrbani, & Clementis VIII. poſſe Regulares eligere Confeſſarium ex approbatis, etiam extra Religionem, ſi non habeant peccata reſeruata Sedi Apoſtolicæ, ac ſuis ſuperioribus, vt tenet Rodriguez, & ſupponunt Doctores citati: nam ſolum loquuntur de peccatis reſeruatis.* Hanc opinionem latè probat Quintana-Dueñas contra Lugo ex procemio conſtitutionum Clemētis, & Vrbani VIII quas ſuprà retulimus.

10 Ad alia verò indulta, quæ adducit Lugo, ex Gregorio XIII Clemente VIII. & Gregorio XV in quibus Regularibus Societatis Ieſu in ſpeciali prohibetur vti facultatibus Cruciatæ publicatæ, vel publicandæ, reſpondent Quintana-Dueñas *n.9.* & P. Mendo *in Bulla, diſp.24.cap.9.n.213.* eodem modo explicanda, nimirum, quoad reſeruatorum abſolutionem: non vero quoad alia. Quod non leuiter ſuadetur ex eo, quòd in 6. Congregatione Generali, tantum prohibeatur defendere, Bullam Cruciatæ prodeſſē noſtris, quoad abſolutionem à caſibus reſeruatis. Addit verò Quintana-Dueñas *num.14.* * Praxim oppoſitā in noſtra Societate credo eſſe, & huic ſtandum planè cenſeo.* Ita ille, & ego, quia non eſt ſatis exploratum, quod poſsint vti Cruciata quoad non reſeruatos, & oppoſitum docent cum Suarez, Palao *tom.4.tract.* 25.*punct.8.§.3.num* 3. & Cardin. de Lugo, *diſput.20 ſect.9. à num.* 194. Quorum ſententiam veriſsimam eſſe ait M. Ioannes Martinez de Prado *ſup.q.6.§.2.* & alijs omiſſis probatur: Quia Clemens VIII. in Motu edito pro omnibus Regularibus expreſsè inquit: *Suæ mentis fuiſſe; quod Fratres, & Moniales, quantum ad Sacramentum Pœnitentiæ, & cōfeſsionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint.* Quam conſtitutionem Vrbanus, inquit, ſe innouare, & ampliare. Illa autem vniuerſaliter interdicit vſum Cruciatæ quoad abſolutionem, ſiue peccata ſint reſeruata, ſiue non: vt conſtat ex illius conſtitutione, in illis verbis. Quod Regulares; *quantum ad Sacramentum Pœnitētiæ, & confeſsionis adminiſtrationem, ordinariæ Prelatorum ſuorū diſpoſitioni ſubiecti ſint.* Super quorum intelligentia teſtatur Cardinalis de Lugo *vbi ſuprà* ſe conſuluiſſe Illuſtriſſimum D. M. A. Maraldū, a quo ex præſcripto Vrbani ea conſtitutio fuit conſtructa, diſpoſita, & ſubſcripta; & hunc ſenſum approbaſſe, & miratum fuiſſe, quod in alio hæ voces ab vllo intelligerentur. Non ergo admittenda quorūdam expoſitio, qui ad reſeruata hæc Vrbani verba limitant: ſicut etiam conſtitutionem Gregorij XV. in qua eis prohibetur: *confeſſarium ſibi eligere virtute Cruciatæ.*

11 Secūda opinio aſſerit, Regulares poſſe virtute Cruciatæ eligere confeſſarium pro abſolutione eorum reſeruatorum, quæ non Prelatis Religionis, ſed Pontifici reſeruātur. Ita nouiſsime Quintana-Dueñas *ſuprà ſingulari 26.num.* 3. & 4. Probat ex procemio Bullarum, quia Clemens VIII ait, quod prædicti Religioſi prædictis facultatibus vti præſumebant in detrimentum Regularis diſciplinæ. Et Vrbanus VIII. *Nos præmiſsis, quantum nobis ex alto conceditur obuiare, atque directioni conſulere volentes, præfatæque Clemētis prædeceſſoris noſtri declarationi inhærentes, &c.* Ex quarum procemio conſtare videtur, Pontifices ſolum prohibere vſum Cruciatæ, quantum ad illos caſus, qui pro Regulari diſciplina obſeruanda, Prælatis Regularibus reſeruantur. Igitur à reliquis caſibus, qui in generali pro Chriſtianæ vitæ reformatione reſeruantur, vt in tota Eccleſia à Papa, & in Diœceſibus ab Epiſcopis, rectè poſſunt viriuſque ſexus Regulares virtute Cruciatæ abſolvi.

12 Verum hæc doctrina difficultate non vacat, quia Vrbanus VIII. in ſuo decreto expreſsè declarat; conceſsionem ſanctæ Cruciatæ, quoad prædictum articulum eligendi Confeſſarium, *& abſolvendi à prædictis caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ contentis;* cum Regularibus locum non habere. Igitur non ſolum prohibet vſum Cruciatæ, quoad caſus Prælatis Religionis, ſed etiam Summo Pontifici, pro bono Eccleſiæ regimine, reſeruatos. Et ita ſupponit Trullench *ſuprà*, contra Delgadillo *de Pænit.cap.21.dub* 25. & expreſsè tradit P. Mendo *in Bullam, diſp.24. cap.19.num.*198. & mihi etiam placet, quia mens Vrbani VIII. eſt, quòd Regulares quoad reſeruata Sedi Apoſtolicæ, eidem maneant ſubiecti, quin virtute Cruciatæ eximantur, vt conſtat ex verbis illis: *Voſtræ intentionis fuiſſe, & eſſe; quod Sedi Apoſtolicæ quoad ſibi reſeruata ſubiecti ſint.* Ergo opinio Quintana-Dueñas ſuſtinenda non eſt.

13 Tertia opinio aſſerit, Regulares poſſe eligere Confeſſarium pro reſeruatis ſuis Prælatis, dummodo eligant ex Confeſſarijs domus, illis nimirum, qui pro ſubditorum confeſsionibus ſunt deputati. Ita poſt Clementē VIII. docuit vt probabile Villalobos *in Sum. tract.27 clauſ.9.§.2.n.12.* Vbi inquit, ita ſenſiſſe viros doctiſsimos Alphonſum Curiel, Antolinez Auguſtinianum, Cornejo Carmelitanum, & Hernandez de Campo Franciſcanum, omnes primarios ſacræ Theologiæ Lectores in Academia Salmantina, & PP. Collegij Societatis Ieſu eiuſdem Ciuitatis.

Putat etiam probabile Ioannes de la Cruz, *lib.1.cap.9.dub.12.*aſſerens,ita iudicaſſe Hẽriquez,Bañez,Vincentium,Lunam,& alios. Et hanc ſententiam poſt decretum Vrbani VIII.tenet nouiſsimè Ludouicus de S.Iuan, aſſerens,nonnullos ita docere, & putat probabilem Diana illum citans 4.*p.tract.* 4. *reſ.* 43.& Leander à Sacram.*diſp.12.q.* 60. quia contrariam , quam ſequitur , vocat multo probabiliorem,& non eſſe improbabilem dicit Thomas Hurtado Clericus Minor , *tom.* 2.*tract.*9.*cap.*12. licet plus contẽdere videatur,dum inquit : * Vrbanum tantum prohibere,eligere Confeſſarium extra Religionẽ.* Et nouiſsimè hanc ſententiam referens, non improbat Mag. Ioannes Martinez de Prado *in Theolog.moral.cap.*6.*quæſt.*5.§ 6. Quod,in hoc præcipuè Authore,ſufficiens ſignum approbationis eſt.

14 Hanc opinionem verbis,quæ ſequuntur, probat Villalobos *vbi ſuprà.* * Porque aſsi lo concede ſu Sãtidad à todos los Chriſtianos,que tomaren la Bula, y no obſtan los fundamentos de la parte contraria. Porque al primero ſe reſponde, que los Sumos Pontifices no pueden atar las manos à ſus ſucceſſores; y aſsi por las conceſsiones nueuas eſtàn reuocadas las antiguas. Y vimos , que deſpues de todas las antiguas,fue eſtilo en la religion aprouecharſe de la Bula quanto à eſto,haſta que vinieron los Breues de los Padres Dominicanos,y Carmelitas (nimirum conſtitutiones Pij V.& Clementis VIII.) à las quales reſponde eſta opinion, que no derogaron eſto , ſino el poder elegir Confeſſor de fuera de la Religion , que abſuelva de los caſos reſeruados,como conſta de la relaciõ, que en ellas ſe pone al principio , entendiendola bien en aquellas palabras : *Et illorum prætextu eligunt Confeſſorem aliquando , præter eos,qui à ſuis Prælatis eorum confeſsionibus deputati ſunt , quod aliquando in ſpeciale eorum vergit detrimentum.* Y aſſi las entienden los Padres,que citamos por eſta ſentencia,y auiendo Bula nueva, ſeria eſto mas llano , porque ſe reſponderia como à las antiguas.*Hæc Villalobos. In quibus duo expẽdenda ſunt.Primò,viuente adhuc Clemente, putaſſe hunc Doctorem ſuam opinionẽ probabilem,propter fundamentum deſumptum ex citato proœmio conſtitutionis. Secundum , exiſtimare, per nouam conceſſionem Bullæ à nouo Pontifice factam reuocari omnia decreta,conſtitutiones , & declarationes à prædeceſſoribus edita,quibus vſus Cruciatæ pro abſolutione reſeruatorum Regularibus prohibetur.

15 Verum præfata opinio eſt omnino improbabilis. Primò,quia falſo nititur fundamento: nam proœmium illud, licet cum ea reſtrictione(nimirum *præter eos,qui à ſuis Prælatis eorum confeſsionibus deputati ſunt*) reperiatur in Bulla Pij V. pro Dominicanis edita(quam ad verbum adducit Manuel Rodriguez,poſt explicationem Cruciatæ) & in Bulla priuata Clementis VIII. pro Carmelitis Excalceatis:Similis autem reſtrictio non apponitur in proœmio Bullæ Clementis,poſteà editæ pro omnibus Regularibus mendicantibus,& non mẽdicantibus, cuius hic tenor eſt:*Quod cum in Bulla Cruciatæ , & alijs priuilegijs,detur facultas eligendi Confeſſariũ idoneum ab Ordinario approbatum, qui poſsit à reſeruatis abſolvere. Nonnulli prædictis facultatibus vti præſumebant, in detrimentum eorum regularis diſciplinæ.* Quod ad verbum reperitur,& innouatur in conſtitutione Vrbani VIII. Igitur illa opinio , ex proœmio conſtitutionis Clementis,nullum habet ſubſidium.

16 Iam verò,quod nullam probabilitatem ſortiri poſſit,ex alio principio apud patronos Cruciatæ valdè familiari,nempè,per nouam Bullæ conceſſionem à nouo Pontifice,omnes antiquas reuocari:conſtabit planè, ex infrà dicendis , in impugnatione quartæ opinionis.

§. II.

Quarta,& laxior opinio pro Regularibus cum fundamentis proponitur.

17 QVarta opinio abſolutè , & ſine vlla reſtrictione aſſerit , poſſe Regulares virtute Cruciatæ, etiam repugnantibus Prælatis , eligere pro reſeruatis quẽmcumque Confeſſariũ ab Ordinario approbatum. Sic ante Vrbani VIII. decretum,docuerunt Ioannes Valerus *in different.vtriuſque fori,verb. Bulla , different.*1. *concl.*5.Egidius Trullench *in expoſitione Bullæ,lib.*1 §.7 *cap.*1.*dub.*9.*in* 1.*editione*;vbi pro ſe citat Clarum,&Rium de Mendoza,Ludouicum Lopez,&Sotum. Alphonſus Perez de Lara *lib.de tribus gratijs,fol.*27. Sotus *in* 4. *diſt.*18.*quæſt.*4.*art.*3.*ad* 1. Ludouicus Lopez 2.*part.inſtruct.cap.*8.§.*Præterea hic, fol.mihi* 822. Freitas *in Memoriali particulari de hoc puncto* , Euſebius de Herrera Auguſtinianus *in deciſsionibus Moral.deciſion.* 9. *per totam*, Ioannes de la Cruz *lib.* 1. *de ſtatu Religioſo, cap.*2.*dub.*12 plures citans,Ioannes Sanctius *in Selectis , diſp.* 44. *num.* 10.& 13. Baſilius Poncius *de Matrim.lib.*5.*cap.*20.*n.*7.& præcipuè *lib.*8.*cap.*19.§.2.*nu.* 13.& 14.& latius *in manuſcriptis de Pœnitent.*vbi ait:hanc ſententiam tenuiſſe Mag. Bañez,Ioannem Vincentium Lunam,& Antolinez. Et quondam tenuit P.Thom. Sanchez *in manuſcriptis*, vt

cont-

conſtat ex verbis, quæ ex illo adducit Quintana-Dueñas *tom. 2. ſingul. tract. 4. ſingul. 7. num. 4.* & ita declarauit Commiſſarius Cruciatæ Luſitaniæ, die 7. Martij, anno 1630. & hanc opinionem eſſe probabilē indicat Corduba *de Indulgentijs, quæſt.* 49 & pro alijs Religioſis à Societate Ieſu, Caſtro Palao *tom. 4. tract. 25. diſp. vnica, punct. 8. §. 2.* & ea vtentes, ſe non audere condemnare, dicit Manuel Rodriguez *in expoſitione Bullæ, §. 9. fol. mihi 86. ʃʃ. Lo ſexto digo*, & *tom. 1. quæſt. regular. quæſt. 21. articul. 8. fol.* 215. & probabilem eſſe reſponderunt multi Doctores Salmanticenſes hac de re conſulti, pro qua doctus Machado *tom. 1. libr. 1. fol.* 24. citat Candidum pro ſe adducentem Patrem Henriquez: ſed hunc male, quia *lib. 7. cap. 2. in Gloſſ. litt. X.* tantum dicit, hoc fieri ex conſuetudine per ſuperiores tolerata. Vnde non pro omnibus Regularibus; ſed in aliquibus Religionibus vſum Cruciatæ à ſuperioribus permiſſum concedit.

18 Denique poſt Vrbani VIII. decretum prohibentis Regularibus vſum Cruciatæ quoad reſeruata, præ dictam ſententiam non eſſe improbabilē, tradunt Ludouicus à Cruce *in expoſition. Bullæ, diſp. 1. cap. 1. dub. 12. n.* 2 & Petrus de Leon, apud Dianam *in addit. ad 3. p. reſol* 9. & ſe non audere nota improbabilitatis inurere dicit Diana *p. 11. tr. 6. reſol.* 37. Et non carere probabilitate, ſi conſtitutio Vrbani VIII. nō ſit à ſubditis acceptata, inquit Trullench *in 2. editione Bullæ Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 9. num.* 19 quem ſequitur Thomas Hurtado *tom. 2. reſol. moral. tract. 9. cap. 5. num.* 74. & probabilem putant Trullench *ſuprà 3. edit. dub. 10. n. 3.* M. Candidus, apud Dianam *p. 8. tract. 7. reſol.* 78. & Leander à Sacrament. *tom. 1. tract. 5 diſp. 12 quæſt.* 58. vbi ait. * De præfata Vrbani Bulla fuiſſe eidem ſupplicatum per Commiſſarium Generalem, de ordine, & mādato Regis Philippi Quarti Qua, inquit, ſupplicatione poſita, dum contrarium non conſtet de reſponſione Pontificis, nō renuam concedere eſſe probabilem. * Cui facit doctrina M. Serra 1. 2. *q. 95. art. 3. §. Nunc ergo*, vbi ait, dum ab aliqua lege Pontificia ſupplicatur, * interim eius obligatio ſuſpenditur, & non peccat, qui illā non ſeruat; & legiſlator audita ſupplicatione, etiamſi nil reſpondeat, ſed taceat, cenſetur conſentire, & legis obligationem tacitè auferre. * Sic ille: Et plures alij, quos dabo infrà *tract. 6. diſp. 1. q. 1. n.* 16. Quibus addo Patrem Salas *tract. de cenſibus, dub. 6. n.* 3. vbi vt rem indubitatam ſupponit *ex cap. ſi quando de reſcriptis*. Et abſolutè ſequuntur Remigius *in Summ. tract. 5. cap. 5. ʃʃ. 2. num.* 8. & iterum in nouo appendice. Iuniperus à Drepano *de caſibus reſeruatis, p. 3. diſp. 7. q. 5. cap.* 3. & *ſequentibus*: vbi ex diuerſis Religionibus in confirmationē ſuæ ſententiæ adducit ſubſcriptionem quatuordecim Qualificatorum Tribunalis ſanctæ Inquiſitionis Regni Siciliæ. M. Acatius de Velaſco *tom. 1. reſol. mor. verb. Bulla, reſol. 128. num.* 15. in editione Valentina, anno 1656. vbi ſic ait: * Todos los Regulares, licita, y validamente pueden, ſin licencia de ſus Prelados, en virtud de la Bula de la Santa Cruzada, elegir ſiempre que quiſieren Confeſſor aprobado por el Ordinario, el qual los pueda abſolver de todos los caſos reſeruados, aunque lo eſtèn à ſus Superiores, y al Papa, de la manera que los ſeglares. * Sic Illuſtriſ. Acatius. Quem ſequitur ex eodem inſtituto Antiſtes alter. M. Araujo *in deciſionibus moral tract. 1. quæſt 8. num. 28. fol.* 51. & probabilem putat M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. quæſt. moral. cap. 6. de Bulla, quæſt.* 5. addens, pro hac ſententia militare omnes Doctores ſuprà citatos, & qui ante decretum Vrbani poſt Clementē VIII. ſcripſerunt: * Quia in ſubſtantia, inquit, idem decreuerant alij Pontifices, & præcipuè Clemens VIII. cuius conſtitutionem innouat Vrbanus. Vnde quoad hoc, opinio, quæ illo tempore erat probabilis, modo eamdem retinet probabilitatem. * Quibus adde Mag. Barnabam Gallego *in Bullam Cruciatæ, cap. 12. clauſ* 12. *fol.* 178. Vbi poſt adducta Vrbani VIII. decreti verba, concludit: * No obſtantè eſto, en auiendo nueua conceſſion de la Bula de otro Pontifice, ſino declarare, què no es ſu intencion, què les valga à los Religioſos, quanto à la abſolucion de los caſos reſeruados à ſus Prelados, parece, que el Religioſo que tuuiere la Bula, ſe podrà conformar, ſi quiere, con la opinion de los que dizen, que, pueden los Religioſos ſer abſueltos de los caſos reſeruados à ſus Prelados, teniendo la Bula de la Santa Cruzada. * Denique hanc ſententiam nouiſſimè multis tuetur Mag. Fr. Antonius Baco Auguſtinianus *in Summ. Hiſpano idiomate cuſa Maioricæ, anno 1661. diſput. 36. cap.* 11. & probabilem putant Fr. Chriſtophorus à Sancto Ioſepho *tom 1. recept. opin 1 part. fol. 130. à numer.* 7. Ludouicus à Conception. *tom. 2. exam. tract 1 ʃʃ. 2. verb. Bulla, illatione 1. n.* 5. Et cum limitatione amplectitur ex Clericorum Minorum doctiſſimo Cœtu, R. P. Antonius de la Parra & Arteaga *tom. de Sacram. tr. 5. diſp. 1. q 2. art. 4. fol.* 388. Vbi non obſtantibus Clem VIII & Vrbani VIII. conſtitutionibus, Bullā Cruciatæ, quoad abſolutionem reſeruatorum, Regularibus prodeſſe docet, niſi Pontifex immediatè poſt conceſsionem Bullæ declaret Religioſos non poſſe vti tali priuilegio Bullæ. Sic in editione Matritenſi, *anno* 1668. & pro Monialibus ordinario

Pat. Mat. de Moy. *Quæſt. p.* 1.

Digitized by Google

ſubiectis, hanc ſententiam tenet Pellizarius *tom. 3. tract. 10 cap. 7. num. 4 fol. 893.* Hi ſunt Doctores, quos pro hac ſententia inuenire potui.

19 Plura ſunt, quæ ad illam firmandam congerunt citati Doctores, quæ videri poſſunt apud Trullench, Leandrum, & Lugo, *diſp. 20. ſect. 9.* ſeligam præſtantiora. Primò, quia Commiſſarius Cruciatæ, ex delegatione Pontificis, ante promulgationem Bullæ, ſingulis annis, abſolutè derogat omnibus priuilegijs eius expeditioni contrarijs: talia autem ſunt ſuperioribus Religionum conceſſa à Clemente, & Vrbano VIII. ne eorum ſubditi poſſint pro reſeruatis Confeſſarium eligere. Secundò, quia ſemel promulgata, & aſſumpta per Regulares Bulla Cruciata, non poteſt reuocari priuilegium in ea contentum eligendi Confeſſarium, niſi Pontifex iuſſerit, vnicuique reſtitui eleemoſynam contributam: nam cum ſit priuilegium cõceſſum per modum contractus, nõ poteſt aliter reuocari, vt docent Matienzus, Gregorius Lopez, & alij, quos ſequuntur Thom. Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſp. 33. num. 9. & 10.* cum Henriquez, Manuel Rodriguez, Bonacina, & Salas, Caſtro Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 4. punct. 21. §. 2.* & Quintana Dueñas *tom. 1. ſingul. tr 8. appendi. 15 ad Iubilæum anni Sancti, ſing. 14. num. 2.*

20 Tertiò, quia ſupradicta Religionum priuilegia, poſt Bullæ Cruciatæ promulgationem, quando ſingulis annis fit, non ſunt ad inſtantiam Prælatorum per Papam reualidata, & poſt reualidationem à ſuperioribus ſubditis notificata, & per notificationem à ſubditis acceptata, quæ omnia ad eorum obligationem requiruntur, iuxta opinionem Soti, & Medinæ, quos adducit Manuel Rodriguez *in explicatione Bullæ, § 9 nu. 24.* Quartò, quia, vt ſuprà diximus ex Villalobos, & tradit Trullench, loco citato, Pontifex ſolũ declarat ſuam intentionem pro Bullis à ſe concedendis, & conceſſis; non vero pro concedendis à ſuis ſucceſſoribus: ergo illi, ſaltẽ poſt nonam Bullæ conceſſionem (quæ ſingulis ſexenijs fit) derogant intentioni, & declarationibus à prædeceſſoribus factis. Igitur mortuo Pontifice, qui tunc intentionem declarauit, poterunt Regulares, virtute Cruciatæ à nouo Pontifice conceſſæ, eligere Confeſſarium pro reſeruatis.

21 Et ita planè videtur ſentire Diana *in additionibus poſt 3. p. reſol. 9.* vbi poſtquam de verbo ad verbum retulit decretum Vrbani, ſic concludit: * Ex ſupradicta Bulla apparet, ſaltem dum viuit Vrbanus, non poſſe Regulares virtute Bullæ Cruciatæ eligere Confeſſarium extra ordinẽ pro caſibus reſeruatis. * Sentit igitur eſſe probabile, quod eo mortuo poſſint eligere. Et expreſsè ita ſentiunt Trullench *in 2. editione, lib. 1. cap 7.* & Candidus, apud Leandrum *ſupr. q. 61.* vbi pro ſe adducit Henriquez, Nauarr. Rodriguez, & alios, & ipſe Leander conſentire videtur; & aliquo modo fauet Palao *ſuprà tract. 25 punct. 8. §. 3. num. 3.* Quibus adde Ioannem de la Cruz *de ſtatu Religioſo, lib. 1. cap. 6.* vbi poſtquam *dub. 12. concl. 1.* prædixerat, in aliquibus Religionibus ſpeciali Papæ conceſsione cautum eſſe, ne Religioſi vtantur priuilegijs eligendi Confeſſarium pro reſeruatis ſine licẽtia ſuorum Prælatorum: *concluſ. 3.* ſic ait: * Probabile eſt, prædicta priuilegia ſuſpendi per Bullas conceſſas ab alijs Pontificibus, & ſic Religioſi tumẽdo Bullam Cruciatæ poſſunt eligere Confeſſorem, & abſolvi à reſeruatis iuxtà tenorem eius. Ita Henriquez, & Antoñez, & ita fertur tenuiſſe Bañez, Ioannẽ Vincentium, Lunam, & alios. * Hæc M. Cruz cui conſentit Gallego *vbi ſuprà*, & cum M. Candido *tom. 2. diſput. 24.* probabile putat Ludovicus à Concept. *tom. 2. examinis veritatis, tr. 1. verb. Caſus reſeruati, § 3. n. 1.*

22 Quintò, quia verbis legis ſtandũ eſt, ſecundum interpretationem iuris, etiamſi legislator extra legem dicat, ſe aliter intellexiſſe, vt ſentiunt P. Sà, *verb. Lex, num. 15* Bonacina *tom. 2. diſp. 1. de legibus, punct. 8. num. 16.* Salas, Nauarro, & alij. A Papa quidem Innocentio IV. declarante ſuam mẽtem, circa conſtitutionem à ſe antea factam, receſſit Hoſtienſis, & cum eo alij Doctores, vt refert P. Sà ſuprà; ſed verba Bullæ Cruciatæ cõprehendunt Regulares, quoad articulum eligendi Confeſſarium pro reſeruatis: ergo verbis Bullæ ſtandum eſt, quantumvis Pontifex extra Bullam dixerit, ſe aliter intellexiſſe.

23 Sextò, quia Pontifex, quando vult, Regulares non comprehendi in aliquo indulto Cruciatæ, in ipſamet Bulla illos expreſsè excludit, vt cernere licet in indulto lacticiniorum tempore Quadrageſimæ, in quo excipit Regulares ante ſexageſimam annũ: ſed in indulto eligendi Confeſſarium pro reſeruatis non excipiuntur: ergo comprehenduntur. Patet conſequẽtia, quia exceptio firmat regulam in cõtrarium. Nec obſtare poſſunt declarationes Clemẽtis, & Vrbani VIII. in oppoſitum adductæ: iſtæ enim ad terrorem potius, quam ad reuocationem priuilegij Cruciatæ editæ videntur. Nam ad quid, inquiunt, tanto, tam prolixoquè decretorum, & Bullarum proceſſu opus erat, quando vnico tantum verbo Bullæ Cruciatæ inſerto poterat facillimè Pontifex ab indulto eligendi Confeſſarium regulares excludere, ſicut excluſit à lacticiniorum indulto? Hoc argumẽtum vrget M. Martinez de Prado *vbi ſuprà, tom. 1. cap. 6. quæſt. 5. de Bulla, num. 31.* inde con-

concludens.* Et ſuſpicor,quod medium vnicum,& facile,ad tollendam probabilem oppoſitæ opinionis,eſſet, in ſummario Bullæ Hiſpaniæ id exprimere.Et dum (Commiſſarij Cruciatæ)non expreſſerint, vel decipiunt Regulares in re grauiſsima, vel opinio eſt probabilis authoritate,& ratione.* Sic ille.

ſ. III.

Bullam Cruciatæ Regularibus non prodeſſe,pro abſolutione reſervatorum, vera, & communis ſententia eſt.

24 HAnc tenent innumeri Theologi,vel,vt ſatius dicam, exceptis pro contraria citatis, omnes vt omnino certam defendunt.M. Martinus de Ledeſma *2.p.4.q.29.art.2.concluſ.2.* MM.Ioann.Gallus,Bartholomæus de Medina,& Petrus Ibañez,quos refert Vivaldus *de abſolut.num.25.* M.Petrus de Ledeſma *de Sacram. Pœnit.cap.13.concluſ.1.dub.15.* M.Ioannes à S.Thoma *in explicatione Doctrinæ Chriſt. 2. p. notar. 2. pro caſibus reſervatis.* Miranda *tom. 2. Manual.Prælator.q.24.art.15.concluſ.2.* citans Cordubam, Collectorem, & Paſſarellũ, Portel *tom.2.Reſponſ. caſu 3.4. & 5. & in Dubijs Regu. verb. Cruciata, n. 1.* Hieronymus Rodriguez *reſol.3.n.25.* cum Emanuele Rodriguez *tom.3.addit.Sum.cap.7.nu 2.* Nicolaus Garcia *de Beneficijs 2.p.c.5.n.64.* Llamas Becchius,Coriolanus, & alij, apud Dianam *1.p.tract.11.reſolut.14.* Martinus de S. Ioſeph,& alij apud ipſum Dianam *p.11.tr.6. reſol.37.* quos ipſe,tùm ibi,tùm alijs in locis ſequitur.Pro hac parte adduco etiam Trullench,quia *in 2.editione lib.1.§.7.cap. 1.dub.9.n.27.* Sic ſcribit.* Suppoſita Vrbani VIII. conſtitutione, exiſtimo (ſaltem eo viuente,vt inquit Diana) dictam primam ſententiam ſequi non poſſe.* Dicto enim *ſaltem* non reſtringit conſtitutionem pro ſolius vitę Pontificis Vrbani VIII. ſed exprimit, quod certius eſt. Videatur Barboſa *Dictione 355. fol.* 782. Noſtram tandem ſententiam tenuit Trullench,& nouiſsimè tenet Doctor Garſi *in qq.moral.cent.1.cap.98.num. 8.* vbi rem hanc, extra opinionem modo eſſe ſupponit.

25 Ex Authoribus Societatis omnes ad vnum.P.Suarez *de Relig.tom.4. tract. 9. lib. 2.cap.16.n.3.* Reginaldus *in Praxi tom.1.lib. 8.cap.3.ſect.3.n.37.* Caſtro Palao *tom.4.tract 25.punct.8.§.2.n.2.* Lugo *de Pœnit.diſp. 20. ſect.9.à nu.153.vſque ad* 194. P. Bardi *in explicat.Bullæ Cruciatæ p.1.tract.2.cap.5.ſect. 2.* P.Mendo *in Bullam,diſp.24.cap.12 & 13. vſque ad 18.in appendice diſp.1.c.9. & in ſtatera diſſertat.14.q.6.* Fragoſus *tom.2.p.2.lib. 2.diſput.7.n.16.& 25.* Eſcobar de Mendoza *lib.7.Problemate 32.n.359.* & alij, quos, ne lectori faſtidium pariam,lubens omitto.

26 Huius communis ſententiæ fundamentum firmiſsimum eſt, vtpotè innixum conſtitutioni Vrbani VIII quam ann. 1630. ad omnes opiniones pro Regularibus funditus euertendas,in tota Dei Eccleſia publicari iuſsit, ex qua ſic euidens conficitur argumentum.Regulares non poſſunt eligere Cõfeſſarium virtute Cruciatę, niſi comprehendantur in clauſula vniuerſali Bullæ,per quam omnibus Chriſti fidelibus hoc priuilegium conceditur;ſed Pontifex auctoritate Apoſtolica declarat, Regulares non comprehendi in tali clauſula; ergo dum clarioribus alijs verbis non exprimantur, non poterunt eius virtute à reſeruatis abſolvi Maior eſt euidẽs, & à nemine dubitata Minor probatur ex decreto nouiſsimo Vrbani VIII.qui,vt opinãdi licentiam cohiberet, alta mente perpendens,quod mortuò Clemente VIII.qui aliorum Pontificum declarationes priuatas, ad omnes Regulares extenderat, prætendebant adhuc priuilegium Cruciatæ quoad articulũ eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, ipſis prodeſſe;auctoritate Apoſtolica, & de plenitudine poteſtatis,conſtitutione perpetuo valitura,declarauit, conceſsionem ſanctæ Cruciatæ,quantum ad prędictum articulum eligendi Confeſſarium, & abſoluendi à caſibus reſeruatis,cum Fratribus,& Monialibus quorumcumque Ordinum *locum non habuiſſe,neque habere, neque illis vllo modo ſuffragari potuiſſe,neque poſſe.*

27 Ex quibus per evidentem conſequentiam conuincitur apertæ falſitatis, tam opinio aſſerens,mortuo Clemente, per nouam Bullę conceſsionem,eius declarationem abrogari, quàm opinio defendens, per novam Cruciatæ publicationem reuocari omnia priuilegia, & declarationes eius expeditioni contraria; qualia ſunt Prælatorum Regularium, ne ſubditi virtute Bullę abſoluantur, vtpotè impedientia Regularium contributiones,& eleemoſynas pro Bulla Cruciatæ aſſumenda. Illatio, inquam, eſt euidens, quia auctoritate Apoſtolica regula infallibili veritatis nobis conſtat, Bullam Cruciatæ non fuiſſe ſuffragatam Regularibus mortuo Clemente;nec per nouam conceſsionem ſucceſſoris, nec per nouam Cruciatæ publicationem, fuiſſe reuocatam declarationem prius à Clemente factam;quandoquidem,ante decretum Vrbani innovantis conſtitutionem Clementis,iam præceſſerat noua ab ipſo Vrbano Cruciatæ conceſsio,& publicatio Imò & trium altorum Pontificum, qui, poſt Clementem, Vrbanum præceſſerunt, nempè Leo XI.Paul.V.&Gregor.XV.quorum nul-

lus

lus pro omnibus religioſis prohibuit vſum Cruciatę; & tamen Regularibus nullo modo ſuffragari potuiſſe, auctoritate Apoſtolica Vrbanus declarat: ergo præfatæ opiniones poſt decretum Vrbani VIII. nullatenus ſuſtineri poſſunt, ſed tanquam omnino improbabiles reijciendæ ſunt.

28 Hæc ſi expendiſſent recentiores nullus forſan auſus fuiſſet aſſerere, Bulla Cruciatæ prodeſſe poſſe Regularibus, ne mortuo quidem Vrbano, id enim planè conuincit diſcurſus à nobis factus. Quapropter eorum incuria (quorum ſyllabum ad hanc concluſionem eruendam, omnibus prælectis, protraxi, *n.* 18.) in pręfatis decreti verbis, prout ad præteritum referuntur, expendendis, omnem recentiorum auctoritatem penitus eleuauit, ita vt eorum opinioni nulla, neque extrinſeca probabilitas ſubeſſe poſsit, quia nullus hucuſque directè reſpondit citatis decreti verbis ad præteritum relatis, ſpecialiterquè adiunctis ad debellandas, funditusquè euertendas omnes opiniones cauſas Regularium agentes, quoad abſolutionem reſeruatorum. Hæc eſt communis opinio omnium timoratorum, & contrariam *non eſſe ſecuram* dicit M. Ioannes à S. Thoma *ſuprà*; & eſſe *improbabilem omnino* dicunt Mendoza, Fragoſus, & alij locis citatis; & *neque extrinſecè probabilem eſſe*, ait P. Mendo. Et ſe non videre, quomodo iam opinio illa *poſsit amplius ſine grauioris cenſuræ nota ſuſtineri*, inquit Lugo *ſuprà num.* 168. & non ſolum eſſe *manifeſtè falſam, ſed non immerito à nonnullis temerariam ad minus cenſeri*, dicit Baldi *loco citato num.* 59. vbi pro hac cenſura adducit Portelium *tom.* 3. *Reſponſ. moral. caſu* 50. *num.* 17. & ſexta Congregatio Generalis Societatis Ieſu, *decreto* 5. prohibuit, *ne vllus ipſorum auderet, vel docere, vel in praxi contrariam ſententiam tenere*, quòd & præceperunt Reuer. PP. Generales, & ab omnibus inuiolabiliter obſeruatur. Ex dictis colligitur exterminari debere opinionem aliam mediam, quæ placuit Trullench *lib.* 1. *c.* 7. *c* 1. *dub.* 9. *n.* 5. vbi poſtquam tradidit Religioſos Mendicantes de licentia Superiorem poſſe eligere confeſſarium pro abſolutione reſeruatorum (in quo non eſt dubium) ſubiungit * quam licentiam concedere tenētur Prælati ſub peccato mortali, vt docet Rodriguez §. 11. *n.* 23. Ludouicus à Cruce *diſp.* 1 *cap* 1. *dub.* 9. *num.* 4. * Sic Trullench. Sed apud Rodriguez non inuenio; Ludouicum videre non licuit cæterum hæc cogitatio, cuiuſcumque ſit, omni fundamento eſt deſtituta, & expreſsè opponitur ſenſui, & verbis Pontificis Clementis VIII. in Motu proprio ad omnes Regulares, vbi ait: *Suæ mentis fuiſſe, quod Fratres, & Moniales, quātum ad Sacramentum pœnitentiæ, & confeſsionis adminiſtrationem, diſpoſitioni ſuorum Prælatorum ſubiecti ſint.* Quænam rogo, ſubiectio hæc foret, ſi ſuperiores tenerentur ſub lęthali concedere ſuis ſubditis vſum Cruciatę pro abſolutione reſeruatorum, à quo maluerint confeſſario ex approbatis ab Ordinario? Inſuper, qua ratione verum eſſet; quod ait Pontifex: nempe Bullam Cruciatæ *quoad hunc articulum cum Fratribus, & Monialibus, quorumcumque Ordinum locum non habuiſſe, neque vllo modo ſuffragari potuiſſe.* Nōne aliquo modo poſſet, ſi vſus Cruciatę pro abſolutione reſeruatorum nequiret à Superioribus negari? Clariora hæc, quam probatione egeant.

§. IV.

Adverſariorum fundamenta enervantur.

29 AD primum reſpondeo Illuſtriſſimum Commiſſarium Cruciatę poſt decretum Vrbani, non poſse derogare priuilegijs Prælatorum Regularium, ne ſubditi virtute Cruciatæ à reſeruatis abſoluantur, nec poſse aliter explicare, ſeu interpretari Cruciatam; quia hæc facultas expreſsè aufertur ab illo per Vrbanū VIII. his verbis: *Sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, declarando irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quauis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter, contigerit attentari.*

30 Ad ſecundum iuxta hæc facile reſpondetur, in falſa ſuppoſitione fundari. Nulli enim Regularium poſt aſumptam Bullam Cruciatæ reuocatur priuilegiū eligendi Cōfeſſarium pro reſervatis; ſed ex vi eius conſtitutionis, tale priuilegium nulli regularium poſtea conceſſum fuit, in Bulla Cruciata. Preterquam quod conſtitutio Vrbani non fuit reuocatio alicuius priuilegij conceſsi Regularibus per Cruciatam, ſed quædam iuridica declaratio prędictæ Bullæ, & indulti in ea contenti: ac proinde opus non fuit, quod eleemoſyna contributa ſingulis reſtitui iuberetur. Nec quod modo aſſumentibus Bullam reſtitui iubeatur, vt à priuilegio eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, excludantur. Omitto, nonnullos ſentire, priuilegium oneroſum reuocari poſſe ex iuxta cauſa, etiā non ſoluta compenſatione. Vide Palao *ſupra tom.* 4. *tr.* 25. *punct.* 8.

31 Ad tertium reſpondeo: reuocationem priuilegij nulla Regularium acceptatione indigere, quia non verſatur circa actiones ſubditorum, ſed circa actionem legiſlatoris, declarando ſuam voluntatem in conceſsione priuilegij, vt benè tradunt Palao ſupra, & Garcia *de Beneficijs* 2. *p. cap.* 5. *n.* 68. ideòque

tan-

tantum requiritur, eiuſmodi reuocationem in Curia Romana publicari; & quod in notitiam priuilegiati perueniat, vt docent Suarez *de legibus, lib. 8. cap.* 40. Vazquez, Azor, Tann. Pontius, Lorca, Filliuc Granado, Salas, & alij duodecim Doctores, quos citatos ſequitur Diana 1. *part. tract.* 10. *reſol.* 8. & pro noſtro caſu ita expreſsè decernit Vrbanus in ſua Bulla dicens: * Has litteras ſic publicatas (nempè Romę) omnes, & ſingulas perſonas, vbique exiſtentes ita afficere, ac ſi omnibus perſonaliter intimatæ eſſent.*

32 Ad quartum conſtat ex dictis, per cōſtitutionem Vrbani redditas fuiſſe improbabiles opiniones aſſerentes, per nouam Bullę conceſsionem, vel publicationem, reuocari declarationes Pontificum antea factas circa clauſulam eligendi Confeſſarium. Aliàs falſo dixiſſet Vrbanus, poſt nouam ab ipſo, & ab alijs Pontificibus conceſsionem, & publicationem, mortuo Clemente factam, Bullam Cruciatæ Regularibus *ſuffragari non potuiſſe*; & ſimulatè etiam dixiſſet, *non ſine animi moleſtia ſibi innotuiſſe*, Regulares prætextu eiuſmodi opinionis vti facultatibus Cruciatæ.

33 Dices: ante conſtitutionem Vrbani VIII. præceſſerat conſtitutio Clemētis VIII. declarans, Bullam Cruciatę non prodeſſe Regularibus quoad articulum eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, & tamen plures, & grauiſsimi Doctores ſuprà citati defenſabant, poſſe eligi virtute Cruciatæ poſteà publicatæ, vel de nouo ab eodem Pontifice conceſſæ, vel ſaltem ab eius ſucceſſoribus: ſed eadem, quæ tunc fundamenta modo extant poſt decretum Vrbani: ergo & eadem probabilitas extrinſeca, & intrinſeca. Reſpondeo breuiter Sum. Pontificem Vrbanum VIII. non ſolum declaraſſe Bullam Cruciatæ non habere locū cum Regularibus, vt fecerat Clemens, ſed *neque habuiſſe, nec ſuffragari potuiſſe* poſt declarationem Clementis, ſublata Commiſſarijs facultate reuocandi eiuſmodi declarationem: Per quæ verba apertè declarat, prædictam opinionem fuiſſe falſam, omnique fundamento deſtitutam. Quod quidem ſatis expreſſerat Clemens VIII. ni aduerſarij cæcutire vellent; appellans præſumptionem, & prętextum vſum Cruciatæ, poſtquam alij ſui prędeceſſores oppoſitum declarauerant. Et magis hoc vrget quoad Religioſos Societatis, quia Gregor. XIII. declarauit, non eſſe, nec fore vnquam mentis ſuæ, aut Sedis Apoſtolicæ, Cruciatam illis prodeſſe quoad prędictum articulum. Verbum enim illud *Sedis Apoſtolicæ* comprehendit Bullas à ſucceſſoribus concedendas, vt benè expendunt Lugo, Mendo, Leander, & alij, ni oppoſitum ab illis exprimatur.

34 Nec fundamentum, quod adducit Leander, de ſupplicatione Vrbano facta per Cōmiſſarium Generalē Cruciatę, poteſt vim noſtri diſcurſus labefactare. Primo, quia de illa non conſtat authenticè, nec maius fundamentum habet, quam ipſum aſſirmare, ità accepiſſe ab Illuſtriſ. Arauxo. Secundo, quia illa admiſſa propter auctoritatem tanti viri non ſuffragatur opinioni contrariæ, quia vel facta fuit, vt reuocaretur decretum Vrbani iam publicatum, & vim obligandi habens, quale de facto extitit ex communi conſenſu Theologorum, vel vt non publicaretur, & ſic eius vis obligandi impediretur? Et neutrū obtinuit Commiſſarius, vt eius ſilentium cōprobat, aliàs reuocationem, vel ſuſpenſionē decreti Vrbani publicaſſet, vt Regulares, ad ſubſidium ſuis eleemoſynis ferendum bello, contra Eccleſię inimicos, excitarentur, & nullus in poſterum ab vſu Cruciatę retraheretur.

35 Ad quintum reſpondeo, eſſe improbabile verbis legis ſtandum, licet legiſlator extra legē dicat, ſe aliter intellexiſſe, ſi aliàs, vt in præſenti contingit, per aliam nouam legem declaret priorem. Omitto opinionem illam in quocumque caſu eſſe ſatis difficilem quia, vt benè P. Suarez *de legibus, lib. 6. cap. 1. nu. 16.* mens legiſlatoris vtcumque ſufficienter cognita eſt verbis legis præferenda: anima enim legis intentio legiſlatoris eſt, vt docent communiter Theologi, & Iuriſperiti.

36 Ad ſextum, omiſsis ſolutionibus P. Suarez, Cardin. de Lugo, & P. Bardi *ſuprà cap. 5. ſect. 2. §. 3. n. 55* fateor, me congruam rationem non inuenire, cur Pontifex, cum id facilius eſſet, non exceperit expreſsè in Cruciata regulares, quoad articulum eligendi Confeſſarium pro reſeruatis. Hoc tamen remouere nos nequit ab opinione præfixa, nec quis cordatus aliud ſentire poteſt, ni imprudenter & temerè aſſerat, Pontifices fideles decipere in re grauiſsima ad mores, & animarum ſalutem pertinente, dum Apoſtolica auctoritate declarat, Bullam Cruciatæ quoad prædictum articulum Regularibus *ſuffragari non potuiſſe, nec poſſe*. Hæc enim propoſitio, & declaratio à perniciosiſsimo mendacio excuſari nequiret, ſi Bulla Cruciata Regularibus ſuffragari potuiſſet, & poſſet. Quis autem Catholicus talia proferre audebit?

37 Maneat igitur omnino certum, decreta, & conſtitutiones Sedis Apoſtolicę circa clauſulam Bullę Cruciatę, aliorumque indultorum in generali concedentium facultatem eligendi Confeſſarium pro reſeruatis, Regularibus nullo modo ſuffragari poſſe, vt ſua conſtitutione perpetuo valitura Sedes Apoſtolica declarauit. Quapropter, ſi aliquis poſteà Pontifex intendiſſet, Regularibus concedere priuilegium Cruciatę quoad prędictū

ar-

articulū, deberet illos exprimere, vt de eius intentione ſufficienter conſtare poſſet; & ita videmus exprimi in Iubilæo anni Sancti, quod ſingulis 25. annis, & iam frequentius ex aliqua vrgentiſſima Eccleſiæ cauſa concedi ſolet (& Religioſis omnibus, etiam Societatis ſuffragatur, vt benè notat Mendo *ſuprà ſect. 15. num. 170.* quia in eo derogatur priuilegijs quibuſvis Religionibus conceſsis) Ex quo etiam planè colligitur, Pontificem non intendere Regulares comprehendere, dum eorum in ſpecie non meminerit: quando enim aliud intendit, eorum expreſſam mentionem facit Quibus non parum fauet regula illa iuris *in 6. cap. 2. de pœnitentijs, & remiſsionibus.* Sub clauſula generali non comprehenduntur particularia, quæ non eſſet quis veroſimiliter in ſpecie conceſſurus.

38 Ex omnibus hucuſque dictis concluditur, nullum Confeſſarium, etiam deputatum a Prelato pro ſubditorum confeſsionibus, poſſe abſoluere Regularem exigentem virtute Cruciatæ abſolutionem à reſeruatis. Quod ſi aliquis eius virtute abſolutus fuerit, tenebitur ſecundum plures confeſsionem reſeruatorum iterare, vtpotè quæ, ſaltem directè, in præcedenti remiſſa non fuerunt. Nec audiendus Ioann. Martinez de Prado *vbi ſuprà*, dum *n. 28.* ait:* Dico tertiò, propter prædictas Pontificum conſtitutiones, ego nulli regulari conſulerem, quod vteretur Cruciata, quoad abſolutionem à reſeruatis. Tamen ſi de facto illa fuiſſet vſus, non cogerem confeſsiones repetere, quia illam opinionem eſſe improbabilem penitus, audeo aſſerere. * Sic ibi. Cæterum ſententiam illam probabilem eſſe poſt Vrbani VIII. decretum nullatenus concedendum eſt. Quoad repetitionem verò confeſſionum, quæ factæ fuerunt virtute Cruciatæ à pœnitentibus innixis opinioni inter Doctores probatæ authoritatis probabili, nō diſſentio. Quia licet ex Pontificis conſtitutione, & declaratione nobis conſtet, talem opinionem eſſe falſam, id non ſufficit, vt inualidæ ſint confeſſiones antea bona fide factæ, vt conſtat ex dictis q. 7. n. 5. Quia Eccleſia ſicut in caſu erroris communis, ita & opinionis probabilis apud graues Doctores, iuriſdictionem ſupplet. Quod tenet Doctor Garſi *cent. 2. cap. 85. n. 16. & cap. 87. n. 7.* Quibus fauet Illuſtris Araujo *in deciſ. moral. tr. 1. q. 8. n. 22.* vbi ſic ait:* Quoties in opinione verſatur, vtrum confeſſarius habeat iuriſdictionem, licitum eſt confeſſario miniſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, & pœnitenti illud recipere ſub opinione probabili, licet minus probabili, dummodo vere probabilis ſit, quoniam in eo euentu Eccleſia confert iuriſdictionem.* Sic ille ex Bonacina, Sanchez, Leſio, Caſtro Palao, & alijs apud Dianam *2. p. tr. de opin. probabili, reſ. 2.* Quod procedit, licet opinio probabilis in re ſit falſa; hoc enim non impedit veram, & validam fuiſſe abſolutionem. Sic ipſe Araujo *q. 12. r. 2.*

39 Eſt tamen aduertendum, quemcumque Confeſſarium, ſemel audita peccatorum cōfeſſione, teneri ſub mortali, quantum in ſe fuerit, impetrare à ſuperiore facultatem ad abſoluendum (niſi aliàs pœnitens non ægrè ferat alteri confiteri) nam cum Confeſſarius poſsit, obtenta facultate ſuperioris, Regularem abſoluere, graue illis onus iniungeret, obligando, vt alteri confiteatur. Aduertenter dixi, *audita confeſsione*, nam aliter ad id non tenetur, niſi fortè in ea Religione, & cum eo Confeſſario, cui idem eſſet dicere, indigeo ribi confiteri, ac in reſeruatum incidi: in tali enim euentu, ex charitate ſaltem teneretur, quia eadem videretur militare ratio, ac ſi confeſsionem excepiſſet.

QVÆSTIO IX.

An Confeſſarius poſsit credere pœnitenti dicenti ſe habere licentiam a Superiore, vt a reſeruatis abſoluatur?

1 CAſus curioſus eſt, eiuſque reſolutio communi plauſu recipienda, quia communis Doctorum ſententia affirmatiuè reſpondet. Ita Abb. Bonifacius, Stephanus, & Immola *in Clement. 1. de Priuilegys.* Henricus *cap. Omnis de Pænit. & remiſſion. n. 25.* Angelus *verb. Confeſſ. 3. n. 32.* Syleſt. ibid. 1. q. 17. Armil. *verb. Abſol. n. 2.* quos ſequitur Thom. Sanchez *lib. 3. de Matrim. diſp. 37. num. 1. & 2. & 6.* Fundamentum eſt, quia pœnitenti in foro confeſsionis, pro ſe, & contra ſe credendum eſt, vt ex eodem Sanch. Henriquez, & alijs docet Sanctius *in Selectis diſp. 8. n. 1. & diſp 9. num. 7.* & patet ex dictis *diſp. 7. q. 51.* iuxta mentem D. Thom. & aliorum. Poterit igitur Confeſſarius credere Regulari, vel cuiuis alteri aſſerenti, habere à ſuperiore licentiam, vt abſoluatur à reſeruatis, & conſequenter abſolutionem impertiri. Nec Confeſſarius abſoluens delinquit, vt benè ait Ioannes Sanchez *in ſelectis diſp. 44. n. 13.* his verbis: * Quapropter abſoluens Regularem eligentem confeſſariū virtute Cruciatæ, quia poſſe illud facere, cogitat probabiliter, non peccat contra Religionem, vt iā probabimus *n. 10.* nec contra charitatem, eo quod ipſemet Regularis ſe iuxta eam opinionem abſolui petit. Addo, auditis peccatis, ad abſolutionem ſub mortali teneri, iuxta dictaqueſtione præcedenti: nam quoties Confeſſarius poteſt licitè abſolutionem impendere, ad illam exigendā habet pœnitens ius, vt alibi diximus ex communi Doctorū, quos ſequitur Sanctius *in Select. diſp. 33. in fin.*

2 Hanc

2 Hanc doctrinam ego limitarem in Societate, & ſi qua alia eſt Religio, in qua non ſit in vſu concedere ſubditis facultatem, vt pro libito eligant Confeſſarium pro reſeruatis. In his enim moraliter certum eſt, pœnitentem non habere licentiam à ſuperiore religionis, ſed opinioni Bullæ Cruciatæ innixũ abſolutionem eligere; quamquidem opinionem, cum Confeſſarius ex Pontificio decreto ſciat, nullam adhuc ex principijs extrinſecis probabilitatem habere, non poterit virtute Bullæ abſolutionem impendere, ſed tenebitur ignorantiam pœnitentis, in quantũ poſsit, auferre, & declarare, ſe non poſſe illum abſoluere. Quod ſi de licentia pœnitentis dubitans, intendat, vt debet, in quantum poſsit, abſoluere: & Sacramentum validum ſit; eo quod pœnitens inter reſeruata confitetur ſimul, bona fide, alia peccata; ad quę confeſſarij iuriſdictio extenditur; tenebitur pœnitens, veritate comperta, coram ſuperiore, ſeu eius delegato comparere; quia indirectè tantum à reſeruatis abſolutus eſt: Quę intelligenda ſunt, iuxta ſuperius dicta q. 8. n. 38. ſi enim pœnitens opinioni adhuc probabili apud Doctores innixus, confeſſus fuiſſet, non teneretur repetere confeſsiones, quia directè abſolutus reputari deberet.

QVÆSTIO X.

An Confeſſarius, qui opinionem Bullæ Cruciatæ probabilem exiſtimaret, poſſet abſoluere Regularem eiuſmodi priuilegij omnino ignarum, vel eo vti nolentem?

1 CVm aliqui ſint Confeſſarij, proh dolor! qui aliorum, quos doctos reputant, dictis inhærentes, probabilem à principijs extrinſecis iudicent opinionem Cruciatæ pro Regularibus, quoad articulum eligendi Confeſſarium pro reſeruaris. Reſtat adhuc ſingularis difficultas, an ex ſuppoſitione, quod talem opinionem probabilem exiſtimaret Cõfeſſarius, poſset abſoluere Regularem penitus ignorantem, ſe habere priuilegium ad eligendum Confeſſarium, quod cõtingere poteſt, vel quia reuera pœnitens non aſſumpſerat Bullam, ſed Confeſſarius pro illo omnino inſcio, vel quia licet Regularis Bullam ſuſceperit; putat tamen improbabilem opinionem, ſibi fauentem: vel ſi probabilem iudicat, non tamen vult adeò ancipiti priuilegio abſolutionem obtinere. In his ergo circunſtantijs præſens difficultas procedit, quã apud nullum exagitatam reperio.

2 Pars negatiua ſuaderi videtur. Primò, quia priuilegium non prodeſt priuilegiato, priuſquam de illo notitiam habeat, vt aſſerunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Sanchez lib. 3. de Matrim. diſp. 16. n. 2. & quando priuilegium non conceditur ad inſtantiam priuilegiati, ſed motu proprio vel alio pro ipſo exigente; eſt res magis, certa, quam cum Syluestro tenet Vazquez 1. 2. diſp. 156. cap. 4. n. 33. & ſupponunt Angelus, Sotus, Veracruz, Lopez, & alij apud Sanchez ſuprà n. 1. Suadetur ſecundo, quia Pontifex nulli communicat iuriſdictionem ad abſoluendum virtute Bullæ, niſi media voluntate pœnitentis, cuius hoc priuilegium eligendi proprium eſt; nam priuilegiatus non cogitur vti ſuo priuilegio, & multo minus, quando eius vſus in aliquod ipſius detrimentum verti poſſet. Ergo dum Confeſſarius non eligitur à pœnitente virtute Cruciatę; nullam accipit à Pontifice iuriſdictionem: ſed pœnitens priuilegij Cruciatæ ignarus, vel eo vti nolẽs, non eligit Confeſſarium virtute Cruciatę ad abſolutionem reſeruatorũ: ergo nequit Confeſſarius eius virtute à reſeruatis illum abſoluere: & ita tradere videtur Suarez lib. 8. de legibus, cap. 25. n. 10. & 23. cui cum Ioan. Sancto, & Gaſpare Hurtado conſentit Ouiedo 1. 2. tract. de conſc. cont. 3. p. 4. n. 43. & 44: ratione periculi, cui pœnitentem exponit.

3 Nihilominus pars affirmatiua non videtur improbabilis; ac proinde ſi cõfeſſarius iudicaret probabilem opinionem pro Regularibus, poſſe licitè virtute Cruciatæ pœnitentem eiuſmodi priuilegij omnino ignarũ, vel eo vti nolentem à reſeruatis abſoluere. Probatur primò, quia probabile eſt; priuilegium prodeſſe priuilegiato illud ignoranti, vt docent Archidiacon. Zinus, Albericus, Paulus, Bonifacius, & alij Iuriſtæ, apud Sanchez ſuprà num. 1. Et de priuilegijs remuneratorijs, quale eſt priuilegium Cruciatæ, tradunt Sanchez ſuprà num. 3. Bonacina de legibus diſp. 1. q. 3. punct. 3. n. 15. & alij apud ipſos. Confirmatur, quia vt multis probat Doctor Garſi cent. 1. cap. 66. n. 9. voluntas faciẽdi quod poteſt fieri, etiam ſi faciens exiſtimet eſſe impoſsibile quod vult, & facit; ſi re vera poteſt, valida eſt: ergo licet pœnitens cenſeat non poſſe abſolvi virtute Cruciatæ; ſi tamen ex opinione probabili poſſet, valida erit abſolutio. Præterquamquod, quicumque præſumitur acceptare Cruciatam à quouis alio pro ipſo, licet inſcio, aſſumptam, & per conſequens ſaltem in genere, & implicitè omnia indulta, quæ in illa continentur.

4 Probatur ſecundò, quia eo ipſo, quod pœnitens ſubditur confeſſario abſoluendus, implicitè ſaltem vult efficaciter, eum habere iuriſdictionem ad talem actum requiſitam, & conſequenter in quantum poteſt, vult ad illam concurrere, & quantum in ſe fuerit, eo modo, quo poſsit, confeſſario conferre; ne con-

confeſsio fiat inualida: Ergo ſaltem implicitè vult acceptare, & vti quocumque priuilegio, vel medio ad hunc finem conſequendum requiſito; non enim opus eſt intentione expreſſa vtendi Bulla, vt tradūt Choninch. Molfeſius, Reginaldus, & alij, quos referr, & ſequitur Diana *1. part. 11. reſ. 16.* Sed intentio implicita ſufficit, tam in confeſſario, quàm in pœnitente. Ergo ſi priuilegium Bullæ etiā per alium aſſumptæ, poſsit ipſi prodeſſe, efficaciter deſideraret, eius virtute abſolui, caſu, quo confeſſarius certiorem aliam iuriſdictionem non habuerit. Patet conſequentia, quia habens voluntatem alicuius actionis validè exercendæ, vel ſuſcipiendæ, eo ipſo habet voluntatem implicitam eorum, quæ ad prædictum actum validè exercendum, vel ſuſcipiendum requiruntur, vt pluribus probat Lugo *diſp. 15. de Pœnit ſect. 6. n. 119.*

5 Tertiò tandem probatur, quia ſi ex aliquo capite id non liceret confeſſario, maximè, quia ſe exponeret periculo irritandi Sacramentum; ſed hoc non ſequitur, ergo, &c. Minor probatur: quia eo ipſo quod pœnitens ſimul cum reſeruatis confiteatur alia non reſeruata, certus eſt confeſsionis valor, eo quod Sacerdotis iuriſdictio in aliquam materiæ partem certa ſit: ergo ſi aliunde ex probabili iuriſdictione circa reſeruata ab illis abſoluar, omnino certa, & tuta erit abſolutio, vt docent Suarez, Bonacina, Diana, Granado, Palao, vterque Sanchez, Turrian. Leſsius, Malderus, & alij, quos ſequitur Lugo *diſp. 19. ſect. 2. num. 18* Quod autem Sacerdos ex opinione probabili abſoluens, non ſolum nō delinquat contra Religionem, ſed nec contra Charitatem, benè probat cum pluribus Lugo *ſuprà num. 30. & 33.* Et hoc procedere, quamvis minus probabilem, minuſquè tutā ſequatur, tradit Leander *diſp. 11. q. 79.* & tenet apud illum Sanchez, Vazquez, Villalobos, Salas, Bonacina, & alij: Imò addit Suarez *diſp 26. ſect. 6. n. 9.* abſolutionem fore validam, licet confeſſarius certo ſciret, ſe non habere iuriſdictionem in reſeruata: ſed in hoc caſu grauiter peccaret abſolvens. Nihil igitur eſt, quod obſtare poſsit, ſeu impedire valorem abſolutionis, neque illam, modo quo ſupra collatam, reddere illicitam. Fundamenta patris oppoſitæ, ex dictis, ſufficienter ſoluta manet.

QVÆSTIO XI.

An, petita, & non obtenta facultate abſolvendi à reſeruatis, poſsit Confeſſarius ab illis directè abſoluere?

1 SI hæc licentia negetur Confeſſario domus, pro ſubditorum confeſsionibus, deputato, certum eſt, eum poſſe pro illa vice pœnitentem abſoluere: ita enim expreſsè decernitur ab Vrbano VIII. & habetur *in 4. tom. Bullary, folio. 237.* & prius decreuerat Paulus V. cuius deciſsionem refert Malderus *in Sum. verb. Relig. n. 44.* An vero clauſula ea *pro illa vice* intelligenda ſit pro vna vice tantum? Reſpondet Alphonſus de Leon apud Dianam *p. 3. tract. 2. reſol. 1 6.* hoc non eſſe certum, & probabile eſſe pro pluribus vicibus valere, docet nouiſsimè F. Ludouic. à Concept. *tom 2. examin. tract. 1. §. 1. lit. A.* Quibus adde Pellizarium *in Man. Regular. tom. 2. tr 8. cap. 2. ſect. 1. ſub ſect. 2. n. 59.* pro referentem Bordonum *reſ. 39. nu. 50.* in quo, inquit, forte non diſſentit Lezana *tom. 3 Sum. verb. caſus reſeruati n. 23.* * Sed melius Tamburinus, apud Dianam oppoſitum tenet, quia reſpectu eiuſdem pœnitentis hæc videtur Pontificis mens, ſaltem ſi longum tempus non interfluxerit: ſi enim quinque, aut ſex menſes, non aliter de hoc pœnitente, quam de alijs nunquam abſolutis, ex vitalis induli iudicandum exiſtimo.

2 Procedit igitur difficultas, quando licentia ad abſoluēdum petitur per alium, qui domus confeſſarius non eſt: an inquam petita, & non obtenta, poſsit à reſervatis abſolvere in caſu neceſsitatis communicandi, aut celebrandi, quando nimirum, abſque infamia pœnitentis hęc opera omitti non poſſent.

3 Prima ſententia negat: quia iniquiras ſuperioris negantis licentiam, non concedit iuriſdictionem in reſeruata. Ita Suarez *diſp. 27. ſect. 4. concluſ. 2.* Aleni. Llamas, Nauarra, & alij, quos ſequitur Layman *lib. 5. tract. 6. cap. 13. num. 3* & Cardin. Lugo *diſp. 20. num. 148.* Quapropter Doctores aliqui huius ſententiæ exiſtimant, idem iudicium ferendum eſſe de tali pœnitente, quod de non habente copiam confeſſarij; ac proinde vrgente neceſsitate communicandi, vel celebrandi, poſſe contritum Sacramenta recipere, vel adminiſtrare. Ita expreſsè D. Thom. *in 4. diſt. 17. q. 3. art. 3. ad 3.* per hęc verba: *Si licentiam habere non poteſt, quia illam ſuperior negauit, idē eſt iudicium, quod de illo, qui non habet copiam Sacerdotis,* Quem ſequitur Sotus, Caietanus, Marſilius, Sylveſter, Panormitan. Henriquez, Rodriguez, Candidus & Bonacina, quos ſequuntur Fagundez *infra num. 17.* & alij apud Leandrum *diſp. 12. quæſt. 66.*

4 Secunda ſententia affirmat, petita, & negata licentia pio, docto & Religioſo confeſſario, ad abſolvendum à reſeruatis, poſſe ab illis directè abſolvere, inſtante neceſsitate communicandi, vel celebrandi. Ita Henriquez *de Pœnit. lib. 3. cap. 13. num. 4. & 6. & cap. 15. num. 6.* Manuel Rodrigez *tom. 1. Sum. cap. 55. num. 10.* Trullech *lib. 1. Cruciatæ, §. 7. cap. 2. dub. 2. num. 5.* Naldus, *verb. Religioſ. num.*

num.44.Diana 3.*p.tract*.2.*reſol*.126. Quintana-Dueñas *tom*.1 *ſingul.tract*.3.*ſingul*.11. Ludouicus à Concept.2.*p.examin.tract*.1.§.1.*litt.A*.& probabilem cenſent Leander ſuprà,& Fagũdez 3.*præcept.Eccleſiæ, lib*.3.*cap*.9.*n*.17.*in fine*.Imò Quintana-Dueñas,etiam extra caſum neceſsitatis , probabile videtur putare.Sic enim inquit: * probabile videtur id;tum maximè ſi ex præcepto,vel regula inſtet neceſsitas communicandi. * Particula enim *maximè* hoc planè indicat ; ſed malè pro hac parte adducit Henriquez , & alios, quia ipſi expreſsè loquuntur in caſu neceſsitatis. Addit Quintana-Dueñas,hanc opinionem procedere , etiamſi ſuperior concedat facultatem cum obligatione comparendi coram ipſo:putat enim poſſe abſolvere,quin ſubditus maneat obligatus ad comparendũ, idemque tenendum,inquit, quoties ſuperior adiri nequit , & inſtat neceſsitas communicandi,pro qua citat Henriquez , Trullench, & Suarez pro hac parte referentem Canum, Sotum, & Ledeſmam cenſentes id etiam licere ; etſi pœnitens ſit occultè excommunicatus,& alios.

5 Probant hi Doctores, quia in prædicto caſu alij ſuperiores maiores, nimirum Generalis,vel Papa,cenſentur concedere facultatem ad abſolvendum à reſeruatis. Ratihabitio autem de præſenti æquiualet conceſsioni , vt docent communiter Theologi apud Henriquez ſupra *cap*.12.*num*.13. *& in gloſſ. litt.S*.Vrgetur,quia in caſu neceſsitatis , & periculi animarum in mora,cenſetur Pontifex concedere Epiſcopo facultatem ad diſpenſandum in voto caſtitatis reſeruato. Ergo vrgente periculo infamiæ pœnitentis , & ſcandali aliorum , ſi communionem omittat , cenſebitur etiam licentiam concedere, vt pius,& doctus confeſſarius eiuſmodi Regularem abſolvat,ne reſeruatio , quæ in bonum ſubditorum ordinatur , in eorum convertatur perniciem.

6 Probatur ſecundò , quia iniuſtè negatur licentia in caſu neceſsitatis,quando petitur per virum prudentem,& doctum, ſed licentia iniuſtè negata habetur in iure pro cõceſſa,vt cum Magiſtro,& D. Thoma docent communiter Doctores apud Henriquez ſuprà *cap*.13.*nu*.4.*& in gloſſ.lit.E*.ergo. Propter hæc fundamenta , vltra citatos hanc ſententiam tenent plures apud Leãdrum ſuprà, & probabilem putat Trullench *in praxi, lib*.4.*cap*.9.*dub*.8.*num*.8. etiamſi caſus habeat annexam excommunicationẽ. Faciũt etiam pro hac parte Doctores abſolutè , & ſine reſtrictione aſſerentes, ſuperiorem teneri concedere facultatem ſubdito per alium petenti , licèt nullum damnum extrinſecũ timeat ex confeſsione talis peccati ſuo Prælato facta,ſed ſolum ei renuat confiteri ob erubeſcentiam, vel timorem amittendi apud ipſum bonam famam,quod tenẽt Sotus, Ledeſma, Sylveſter,Angelus,Victoria,Nauarr.& Diu. Thom.apud Suarez *de Pœnit. diſp*. 3.*ſect*:4.*num* 4 quia ſi tenetur cõcedere facultatem, iniuſtè negat.

7 Quis autem , ad prædictum effectum, cenſendus ſit confeſſarius pius , prudens , & doctus,non omnes conueniunt.P. Fagundez 3.*præcept.Eccleſiæ,lib*.3.*cap*.9.*num*.17. cum Sylveſtro reſpondet,illum eſſe,qui approbatus eſt,& expoſitus ad confeſsiones audiendas.Idem ſentiunt Diana 3.*part. tract*.2.*reſol*.126.&Trullench *in praxi ; lib*.4.*cap*.10.*dub*.9.*num*. 12. Probat Fagundez, quia prædictus confeſſarius ſufficit ad expediendas litteras Apoſtolicas , quarum inſcriptio eſt: *Pio,& docto Magiſtro,vel Theologo*.P. Quintana-Dueñas ſuprà *tract*. 3.*ſingul*. 3. virum prudentem,religioſum, & doctum illum tãtum cenſendum exiſtimat , qui in Regulariũ confeſſarium eligi valeat à Prælato, licèt de facto non ſit ex deſignatis,cui conſentit Pat. Tancredi *in qq.moral.diſp*.3.*q*.4.*in fine*.

§. Vnicus.

Proprium placitum exponitur.

8 ASſertio prima ſit : opinio ſecunda , vt hic propoſita , diſciplinæ Religioſæ valdè pernicioſa eſt ; nam ſi quilibet Religioſus approbatus ab Ordinario ad confeſſiones exterorum, vt ſupponunt Fagũdez,Diana,Trullench,poſſet abſque licentia Prælati,ea priùs petita,& non obtenta, a reſeruatis abſolvere,non minor Religioſæ obſeruantiæ iactura ex huius opinionis praxi immineret,quam ex vſu Bullæ Cruciatæ,cum rariſsimè inueniatur in Conuentu , vel Collegio,Religioſus Sacerdos , qui approbatus non ſit ab Ordinario ad confeſsiones: nullus igitur erit,qui petita , licèt non obtenta facultate,nõ poſsit Regulares à reſeruatis abſolvere. Iam verò,ſi omnibus id licet,ad quid conceſſio illa,& ſingulare priuilegium confeſſario domus conceſſum à Paulo V. & Vrbano VIII. vt petita , & non obtenta licentia poſſit *pro illa vice* à reſeruatis abſolvere? Non eſt igitur fundamentum ad præſumendam facultatem Pontificis , neque aliorum ſuperiorum Religionis,ex eo preciſsè , quod Prælatus inferior pio,& docto confeſſario licentiam denegauerit.

9 Aſſertio ſecunda:difficilis mihi eſt ſententia expreſſa S.Thomæ,Sylveſt. Bonacinæ, & aliorum ſupra aſſerentium , deficere copiam confeſſarij,quando ſuperior Regularis

non vult concedere prudenti, & docto confeſſario licentiam, vt ſubditum à reſeruatis abſolvat, ac proinde in tali euentu poſſe vrgente neceſſitate, non præmiſſa confeſſione, celebrare, vel communicare cõtritum. Hoc, inquam, capere non poſſum, quia ſuperior iure poteſt cogere ſubditum, vt coram ipſo pro abſolutione compareat, vel facultatem petat per alium Sacerdotem, de quo ſuperior maiorem habeat ſatisfactionem: hoc enim importat, peccatum eſſe reſeruatum ſuperiori; non poſſe ab alio abſolvi, niſi ab ipſo, vel ab eo, cui ſuam ipſe deleget iuriſdictionem. Cur igitur dicendum eſt, non eſſe copiam confeſſarij, quando adeſt ſuperior, vel alius Sacerdos, quibus abſque vllo extrinſeco dãno, poteſt pœnitens confiteri?

10 Vrgetur ex decreto Clementis VIII. *de caſuum reſeruatione*, §. 2. vbi ſic ait: *Non liceat ſuperioribus Regularium confeſſiones ſubditorum audire, niſi quando peccatum aliquod reſeruatum admiſerint, aut ipſimet ſubditi ſponte ab eis id petierint.* Supponit igitur Pontifex, ſuperiores poſſe audire confeſſionem ſubditi habentis reſeruatum, licèt ſubditus non ſponte velit: ergo ſupponit ex vi reſeruationis poſſe cogere ſubditum, vt coram ipſo compareat pro abſolutione reſeruatorum: ergo ex eo, quod ſuperior neget facultatem pio, & docto confeſſario, non ideò cenſendus eſt ſubditus non habere copiam confeſſoris, vt poſſit contritus communicare, ſed tenebitur, vel confeſſionem præmittere, vel communionem omittere: idque tenendum ſaltem quoties ſuperior iuſtè licentiam negat, vt alteri confiteatur, vel ne illi, per quem de facto licentia petitur. Vndè neſcio, quo fundamento dixerit Fagundez apud Lugo *diſp.* 20. *ſect.* 4. Clementem VIII. prohibuiſſe, ne ſuperior audiat confeſſionem ſubditi habentis caſum reſeruatum: quòd bene impugnat Lugo *num.* 41. & eſt apertè falſum.

11 Pro reſolutione igitur huius quæſtionis, notandum eſt, ex duplici capite prouenire poſſe, quod facultas petita denegetur iniuſtè. Primò, ex eo, quod ſubditus habeat ex parte ſui rationabilem cauſam excuſantem à præmittenda confeſſione caſus reſeruati coram ſuperiore, vel alio confeſſario, cui ipſe committit: qualis eſſet, ſi graue damnum extrinſecum confeſſioni timeret; verb. grat. quòd eam reuelabunt, vel eius notitia abutentur in damnum ipſius pœnitentis. Secundò, ex eo, quòd licèt hæc deficiant, ac proinde maneat ſubditus iure diuino obligatus confiteri ſuperiori, vel alteri ab eo delegato; nihilominus præ verecundia, & propria fragilitate adeò detinetur, vt ſuperior prudenter timeat graue detrimentũ ſpirituale ſubditi, ſi facultatem petitam deneget, v. grat. quod tacebit peccatum in confeſſione, vel nimium illa differet, vel licentiam peccandi capiet. In hoc, inquam, caſu iniuſtè negatur facultas, vt cum D. Thom. Sylveſtro, Nauarro, & Filliucio docet Trullench *in praxi, lib.* 4 *cap.* 10. *dub.* 9. Nam licèt ſubditus ſit ſibi cauſa huius damni, ſuperior tamen ex ſuo munere debet illud impedire, & non abuti poteſtate, & iure reſeruationis, quæ ad bonũ pœnitentis, & non ad eius deſtructionem ordinatur.

12 Hæc autem ſuperioris obligatio ex ſecundo capite orta nõ opponitur cum obligatione, quam iure diuino habet pœnitens confitendi ſuperiori, vel alteri, de eius licẽtia; aliàs ſola verecundia, ſoluſque timor amittendi bonam opinionem, apud confeſſarium, excuſaret ſubditum à confeſſione ante communionem præmittenda cum ſuperiore, vel alio, cui ipſe commiſerit: quòd prorſus falſum eſt. Subditus enim, vt benè docent Suarez *diſp.* 30. *ſect.* 5. *num.* 10. Vazquez *quæſt.* 93. *art.* 2. *dub.* 2. *num.* 5 & eſt *text. in cap. ii Epiſcop. de Pœnit. & remiſ. in* 6. tenetur iure diuino confiteri proprio paſtori, ſi ipſe nolit ſuam iuriſdictionem alteri committere: à quo præcepto non excuſat verecundia, aliàs in exiguo oppido, vbi vnus tantum eſt Sacerdos, omnes verò Parochiani, nõ præmiſſa confeſſione, poſſent communicare, quoties abſque ſcandalo communionem omittere non poſſent; rari enim ſunt, qui hac verecundia, & timore amittendi bonam opinionem apud confeſſarium non afficiantur.

13 Imò poterunt facere confeſſionem non integram, omittendo peccatum, de quo erubeſcunt, quia non magis vrget præceptũ de integritate, quam de præmittenda confeſſione ante communionem, valdèque familiare eſt apud Theologos, vt in eiſdem caſibus, quibus alij docent, poſſe pœnitentem, non præmiſſa confeſſione mortalis, communicare; doceant alij, poſſe omittere in confeſſione prędictum peccatum. Rectè igitur ſtat, ſuperiorem peccare mortaliter, ſi nolit facultatem abſolvendi alteri concedere; & tamen quod ſubditus teneatur, proprio paſtori confiteri, ac per conſequens, quòd grauiter delinquat, ſi habeat propoſitum non confitendi, ſi ſuperior talem facultatem deneget.

14 Ex his aſſero tertio: quoties ſuperior negat iniuſtè, hoc ſecundo modo, licentiam abſolvendi ſubditum à reſeruatis, poteſt cõfeſſarius, ex præſumpta de præſenti facultate aliorum ſuperiorum, illum abſoluere. Conuenio in hac concluſione cum ſecunda ſententia, propter fundamenta ibi adducta. Et

pro-

Digitized by Google

procedit etiamſi ſuperior committat alteri facultatem abſolvendi, quia irrationabiliter obligat pœnitentem, vt alteri ſe prodat, cum poſſit alius confeſſarius, vtpote probus, & doctus æquè, & benè ſaluti ſpirituali ſubditi proſpicere. Idemque dicendum eſt, licèt facultas peteretur per confeſſarium iuuenem, & non benè moratum, ſeu talem, qui non poſſet ad confeſsiones ſubditorum deputari, eaſu, quo ſuperior certior factus de verecundia, & nimia difficultate pœnitentis prudenter timere poſsit, licentiam negatam, in damnum potius, quàm in ſubditi ſpirituale commodum vertendam. In hoc enim euentu, eadem, quæ ſuprà, militat ratio, ad licentiam aliorum Prælatorum præſumendam.

15 Aſſero quarto, ſi ſuperior probo, & docto confeſſario neget inutilè licētiam abſolvendi ſubditum, alias excuſatum à præcepto diuino confitendi ſuperiori propter damnum extrinſecum, quod timet, & confeſſarius nolit illum abſolvere; poterit vrgēte neceſsitate communicare, vel celebrare contritus. Et fortè nil aliud contendunt D. Thom. & ſequaces. Ratio eſt, quia nequit omittere ſine nota communionē, & non haber copiam confeſſarij. Si autem Sacerdos velit illum abſolvere, poterit eidem confiteri, imò & tenebitur ei, vel alteri, quem ſuperior deſignauerit, ſi nullum ab eo damnū extrinſecum timeat. Nec aliter poterit communicare, cum nequeat elicere actum contritionis, in ſenſu compoſito eum propoſito non confitendi eum alias teneatur.

16 Hæc ratio planè etiam euincit, non poſſe vrgente neceſsitate communicare, non præmiſſa confeſsiōne, ſubditum, cui ſuperior non habenti legitimam cauſam excuſantem ab obligatione comparendi coram ſuperiore, vel eius delegato, nolit, & ſi iniuſtè, concedere facultatem confitendi alteri: nam cū ſubditus ſub mortali teneatur confiteri, non poteſt actum contritionis elicere, non adimplendo præceptum, atque adeò ſi confeſſarius noluiſſet illum abſolvere, teneretur, vel omittere communionem, quantumuis vrgente neceſsitate, vel ſuo Prælato parere; quòd ſi Prælatus cognita pertinacia, & obſtinatione ſubditi, fragilitati humanæ, vt debet, condeſcendat, facultatem concedendo; vt abſolvatur; curet confeſſarius, eum ritè diſponere, exhortando ad concipiendum dolorem de peccato prauæ intentionis nō confitendi Prælato, nec alteri, cui ipſe commiſerat, & ad propoſitum ſaltem generale de cætero non peccandi.

17 Debent autem ſuperiores in eiuſmodi conceſsione facultatis ſe faciles præſtare, vt ex communi Doctorum tenet Trullench ſuprà, & aliter peccare mortaliter, docent Henriquez, Sylveſter, Panormit. Rodriguez, & alij, quos ſequuntur Fagundez ſuprà, Sotus, Angelus, & Armilla apud Turtianū *diſp. 31. de Pænit. dub. 38.* Audiant, obſecro, modeſtiſsimum P. Suarez apud Fagundez ſuprà: *Crudele*, inquit, *Tyrannicum, & plenè periculoſum eſt, velle, & ordinare ſuperiores antecedenter, vt ſubditi ipſis confiteantur.* Et infrà, aſſerit, id velle, & ordinare, *quando moraliter cogunt ſubditos, vt ſibi præſententur, vel confiteantur:* Quibus verbis, ait Fagundez, clarè ſupponit Suarez peccare mortaliter ſuperiores eam licentiam denegando.

18 Sed ne aliquis exiſtimet; ſuperiorem nunquam poſſe abſque peccato, licentiam denegare; aſſertio quinta ſit. Superior poteſt iuſtè negare facultatem ſubdito, vt altero confiteatur vel ne confeſſario, per quem licentiam petit; quoties id bono pœnitentis expedire iudicauerit. Ita expreſsè P. Suarez *diſput. 30. ſect. 4. num. 4. & 11.* Sylveſter, Sotus, Filliucius, Bonacina, Coninch, & alij, quos citatos ſequitur Trullench *in praxi, lib. 4. cap. 10. dub 9* quibus conſentit P. Henriquez *cap. 13. citato num. 6.* dicens: quod interdum, ſi frequentior eſſet reincidentia, poſſet prudenter negari: dubitari enim non poteſt, multoties poſſe Prælatos prudentiſsimè timere, conceſsionem huiuſmodi facultatis non futuram vtilem pœnitenti, ſed potiùs occaſionem ſcandali, & reincidentiæ in ſimilia peccata. Idque tunc maximè, quandō facultas per confeſſarium, qui nec pro ſubditorum confeſsionibus deputatus eſt, nec pro ætate, & moribus capax, vt deputetur.

19 Addit Suarez ſuprà *num. 8* ſuperiorem non ſolum poſſe, ſed debere negare facultatem, quando hoc neceſſarium fuerit ad aliorum perniciem, & graue damnum vitandum, etiamſi ſubditus malè vſurus ſit tali medicina; quia tunc tenetur ſubditus ſuam conſcientiam ei aperire, qui ſibi, & alijs prodeſſe poteſt, & non obeſſe; ac proinde ſi nolit, non eſt ſufficienter diſpoſitus ad confeſsionem; nec facultas alteri confitendi poteſt ei vtilis eſſe.

QVÆSTIO XII.

Vtrùm inferior Sacerdos poſsit, nulla vrgente neceſsitate, abſolvere à reſeruatis, cum onere comparendi coram ſuperiore?

1 QVæſtio procedere poteſt, vel de abſolutione directa, vel de indirecta. Abſolutio directa à reſeruatis ea dicitur, quæ ex iuriſdictione à ſuperiore delegata cōfertur, ſiue abſolutè, ſiue

cum onere comparendi: ita vt nulla adhibita materia, præter reſeruata, poſsit ſubditus ab illis abſolui; vt ex communi Doctorum tradit Henriquez *lib. 3. de Pœnit. cap. 15. numer. 2.* Abſolutio verò indirecta dicitur, quæ impenditur à Sacerdote non habente iuriſdictionem in reſeruata, ſed in alia peccata, à quibus directè pœnitentem abſoluit, & conſequenter à reſeruatis, eo quod vnum mortale ſine alio remitti non poſsit. Vndè fit, reſeruata in tali confeſsione ſubiecta non aliter per eam abſolutionem remitti, quã peccata mortalia oblita, & per conſequens, debere ex præcepto diuino iterũm legitimo iudici cõfiteri. Si de abſolutione directa loquamur, certum eſt apud omnes, non poſſe ab inferiori Sacerdote, non vrgente neceſsitate, impendi; aliàs per reſeruationem non tolleretur iuriſdictio in reſeruata, ſed ſolùm limitaretur ad abſoluendum ſub onere comparendi; quod manifeſtè repugnat Tridentino dicenti, Sacerdotes inferiores nil poſſe circa reſeruata, vt conſtat ex *Seſſ. 14. cap. 7. & Can. 11.* Vbi anathemate percutit dicentes: *Caſuum reſeruationem non prohibere, quominus Sacerdos à reſeruatis verè abſoluat.* Difficultas igitur ſolum procedit de abſolutione indirecta; nempè quando pœnitens ſimul cũ reſeruatis alia peccata confitetur, in quæ, alijs deficientibus, certa eſt Sacerdotis iuriſdictio, in dubium tamen ratione concurrentiæ vertitur, ſaltem quoad licitũ eius vſum. His poſitis.

2 Prima ſententia aſſerit abſque vlla neceſſitate, & rationabili cauſa, abſolui poſſe à Sacerdote approbato cum onere, vt pœnitẽs ſola reſeruata ſuperiori, aut eius delegato, poſteà confiteatur. Ita ſentiunt Toletus, Sylveſter, & alij, quorum ſententiam referens, non improbat Diana *3. part. tract. 4. reſol. 58.* Et pro illa ſtare, & cum Hieronymo Pharaonio, tenet Doctor Garſi *cent. 1. cap. 88. num. 1.* videntur D. Thom. Ledeſma, Paludan. Richard. Gerſon, & alij apud Henriquez *libr. 3. cap. 12. in gloſſ. litt. Y.* quia non exprimunt, requiri cauſam; ſicut neque plures alij, quos adducit Suarez *diſp. 31. ſect. 2. num. 1.* Item Henricus, Medina, Viguerius, Angelus, & Gabriel apud Luiſium *diſp. 31. de Pœnit. dub. 3.* & hanc opinionem, quando pœnitens non eſt adſtrictus excommunicatione reſeruata, amplectuntur Nauarr. *de Pœnit. diſt. 5. §. Placuit*, *num. 12. & 13.* Caietanus *in Summ. verb. Confeſsio, condit. 10.* & alij apud Bonacinam *tom. 1. diſp. 5. q. 7. punct. 5. num. 5.* & putat probabilem Trullẽch *in praxi, lib. 4. cap. 10. dub. 8. num. 2.* Huius opinionis aliud fundamentum non reperio, quam per huiuſmodi abſolutionem indirectam non tolli, nec ceſſare reſeruationem peccati, cum adhuc maneat pœnitens cum obligatione comparendi corã ſuperiore; & aliunde aliam adhibeat materiam, ſupra quam directè cadat abſolutio, ne fruſtretur Sacramentum.

3 Verùm ſi probabilis eſſet alia opinio, quam ex Cornejo, & alijs referemus, *tract. 4. de Sacrament. quæſt. 5. num. 2.* aſſerens, abſolutum indirectè à mortalibus poſſe ad cõmunionem accedere; multum ex praxi præſentis opinionis, iuriſdictioni ſuperiorum derogaretur, & non leui religioſæ diſciplinæ iactura; quia per integrum annum poſſet ſubditus abſque vlla cauſa confiteri reſeruata inferiori Sacerdoti cum onere comparendi in fine anni coram ſuperiore, aut eius delegato. Sequela probatur, nam ex vna parte præceptum confitendi proprio paſtori ſemel tantum per ſe obligat in anno, & ex alia ad communionem ſolum tenetur pœnitens ſuam iuſtificationem certam facere per confeſſionem, quod in præſenti eueniret. Nec obſtat, Sotum, Ledeſmam, & Henriquez ſuprà citatos aſſerere, ſic abſolutum teneri ſtatim, ac commodè poſsit ſuperiori præſentari: quia id gratis dicitur, nam vt infrà *tract. 4. quæſt. 6.* cum pluribus dicemus, laicus, qui ſola contritione præmiſſa in aliquo caſu cõmunicauit, non tenetur, quàm primum poſſit confiteri: ergo idem dicendum eſt de illo, qui per confeſsionem aliorum peccatorum iuſtificatus ad communionem acceſſit. Propter hæc.

4 Secunda, & vera ſententia negat, Sacerdotem inferiorem poſſe licitè, ſine licentia ſuperioris, abſoluere à reſeruatis, etiamſi cum onere comparendi, non exiſtente rationabili cauſa, nempè celebrandi, aut communicandi, quando abſque ſcandalo, & infamiæ nota, omitti non poſſent. Ita cum Soto, Cano, Durando, & alijs ſentit P. Suarez *diſp. 31. ſect. 2. num. 3.* dicens, ſic intelligi debere Doctores in contrarium adductos, & oppoſitam opinionem non poſſe cum probabilitate, & ſecuritate in praxi ſeruari. Probatur: quia confeſsio iure diuino debet eſſe integra: ergo debet eſſe accuſatio omnium peccatorum coram legitimo iudice, ſed illa cõfeſsio, de qua loquimur, magna ex parte non eſſet accuſatio coram legitimo iudice, cum Sacerdos, vt ponimus, non habeat iuriſdictionem in omnia peccata ſibi ſubiecta: ergo ſicut abſque cauſa vrgente nequit confeſsio fieri non integra, ita neque coram Sacerdote, non habente iuriſdictionem in omnia peccata.

5 Confirmatur, quia alias poſſet etiam confiteri ſola non reſeruata, tacendo reſeruata, vt poſteà ſuperiori confiteatur. Quòd licèt probabile putent Alẽſis, & Petrus de Soto apud Suarez ſuprà, reuera non eſt, vt benè

Digitized by Google

Suarez *nu.* 5. tametſi Doctores iſti conſequenter ad ſua principia loquantur, quandoquidē idem eſt confiteri reſeruata non habenti iuriſdictionem, ac non integrè confiteri. Confirmatur ſecundò, quia aliàs pœnitens habēs venialia, & mortalia poſſet confiteri ſimplici Sacerdoti non approbato cum onere comparendi coram approbato pro abſolutione mortalium. Et ſimiliter poſſet ei confiteri ſola venialia cum propoſito, & onere confitendi mortalia, etiam reſeruata legitimo ſuperiori, quod prorſus falſum, & inauditum eſt.

6 Si autem fortè pœnitens reſeruata ſimul cum non reſeruatis bona fide confiteatur, iudicans ſibi ſufficere propoſitum comparendi coram ſuperiore, valida foret abſolutio, quia ex vna parte, ratione bonæ fidei, eſſet confeſſio illa formaliter integra, & ex alia Sacerdos habet iuriſdictionem in aliquā partem materiæ, ac proinde, etiamſi mala ſui fide, abſolutionem conferat, valida erit. Ita Suarez ſuprà cum Nauarr. & Caietano, dicens, eſſe ſententiam communem, quam tenent plures apud Henriquez *lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 1. quando peccatum non habet annexam excommunicationem reſeruatam. Vide, quæ diximus *ſup. q.* 5.

7 Sed quid ſi illam habeat? Aliqui Doctores exiſtimant, nullo modo poſſe, quantumvis vrgeat neceſsitas communicandi, abſolvi indirectè à peccatis; poſſe vero ad vitandum ſcandalum communicare, vel celebrare contritum. Ita Sotus, Valentia, & alij apud Bonacinam *tom.* 1. *diſp.* 5. *quæſt.* 7. *puncto* 5. §. 3. *num.* 8. & eſt ferè communis inter Theologos, quorum plures refert Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp.* 32. *n.* 11. Totum fundamentum eſt, quia non ablata excommunicatione, pœnitentis abſolutio à peccatis eſt inualida.

8 Verum contraria ſentētia probabilior eſt, quam tenent Henriquez *ſuprà num.* 7. Suarez *diſ.* 31. *ſect.* 3. *num.* 6. Coninch *diſp.* 8. *dub.* 13. *nu.* 106. Bonacina ſuprà, & cum Layman, & Palao, Doctor Garſi *cent.* 1. *cap.* 88. *nu.* 10. & putat probabilem Diana 3. *p. tract.* 4. *reſol.* 104. *in fine*. Probatur, quia etiamſi peccatum habeat annexam excommunicationem reſeruatam, poteſt pœnitens in caſu neceſsitatis, vt concedunt aduerſarij, præmiſſa tantùm contritione, communicare, vel celebrare: ergo, eadem vrgente neceſsitate, poterit confiteri Sacerdoti inferiori cum onere cōparēdi coram ſuperiore pro reſeruatis. Conſequentia videtur certa; quia ſi ſcandalum vitandum excuſat à præcepto diuino confeſſionis præmittendæ ad communionem, vt ipſi volunt, cur non excuſabit à præcepto diuino confitendi proprio Sacerdoti, præcipuè cum maneat onus comparendi? poterit ergo non ſolùm indirectè, ſed directè à reſeruatis abſolvi. Secundò probatur: quia ratione vrgentis neceſsitatis cenſetur Pontifex concedere facultatem abſolvendi à reſeruatis cum onere comparendi coram legitimo iudice: ergo, eadem vrgente; cenſebitur etiam concedere ad abſoluendum à cenſura reſeruata ſub eodem onere. Tertiò, quia valdè probabile eſt, excommunicationem ſe tenentem ex parte pœnitentis, bona fide accedentis, non invalidare abſolutionem a peccatis, vt tradunt Nauarr. Sotus, Couarrub. Caietanus, Suarez, & alij apud Sanctium *ſuprà num.* 11. *citato*. Quapropter etiam hæreticum, qui ob vitandum ſcandalum, nequit communionem omittere, abſolui poſſe, data alia materia cum onere comparendi coram Dominis inquiſitoribus, aut alio habente, ab ipſis facultatem, ad abſolvendum ab hæreſi (a qua indirectè tantum fuit abſolutus) defendit Doctor Garſi *cent.* 1. *cap.* 3. & tenent apud illum Palao, Hurtado de Mendoza, Nauarrus, Couarrubias, Caietanus, & Suarez; quos citat & ſequitur Diana *part.* 1. *tract.* 5. *reſol* 4. & Trullench *lib.* 1. *in Decalog. cap.* 3. *dub.* 4. *num.* 13. Probat Garſi: quia conceſſa communione homini excommunicato ad vitandum ſcandalum, concedi etiam debet, quod ad illam neceſſarium eſt. Ergo ſaltem illi, qui de ſua contritione diffidit; ita vt nec probabile iudicium de illa concipere poſſet, concedi debet confeſsio Sacramentalis.

9 Addit Trullench *lib.* 1. *Cruciatæ*, §. 7. *cap.* 2. *dub.* 2. *num.* 5. à caſibus Epiſcopo reſeruatis, poſſe cum prædicto onere abſolvi, quāuis nō ſit alia neceſsitas, quam vtilitas magna communicandi, vel celebrandi in feſtis, in quibus ſolet ex ſpeciali deuotione. Quod deficiente excommunicatione, tenet etiā Henriquez cum Ledeſma, & alijs *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 5. *in Gloſſ. litt. Y*. Addunt alij ſecluſa neceſsitate communicandi poſſe ſubditum nō valentem recurrere ad ſuperiorem, confiteri cum inferiore, exprimendo, vel ſubticendo reſeruata, ne multum differat confeſsionem, aut communionem. Ita cum Suarez *de Pœnitent. tom.* 4. *in* 3. *part. ſect.* 2. *num.* 7. & cum Granado *in* 3. *part. controuerſ.* 7. *tract.* 9. *diſp.* 5. *ſect.* 3. *num.* 22. tenet Diana 5. *p. tract.* 13. *reſol.* 8.

10 Sed quid ſi ſuperior in craſtinum adiri poſſit? P. Mēdoz. 2. 2. *diſp.* 84. *ſect.* 7. §. 190. Videtur poſſe, nec debere hominem noctu ad ſomnum accedere in peccato mortali, ſine confeſsione. Nihilominus non audet decernere. Mihi verò ſufficiēs cauſa videtur ad præſumendam voluntatem ſuperioris, vt abſolvatur cum onere comparendi, & ita expreſsè

tenet Caramuel *in Theolog. Fundam. in prima edit. num.* 1301. *fol. mihi* 651. & iterum in ſecunda *num.* 1836.

11 Addit Marchantius apud Dianam *p.* 9. *tract.* 7. *reſol.* 11. §. *Ex quibus*, habentem reſeruata, & non potentem adire ſuperiorem, poſſe per inferiorem Sacerdotem directè ab eis abſolvi in omni caſu, ne pro dilatione pœnitentiæ, periculum immineat animarum impoſito onere comparendi. Quòd ſatis probabile, & tutum in praxi putat Diana ſuprà, quorum opinionem cum limitatione defendit Dicaſtillo *de Sacram. tom.* 2. *tract.* 8. *diſp.* 11. *dub.* 17. *num.* 305. quando ſcilicèt confeſſarius habet poteſtatem abſoluendi à non reſeruatis.* Quia in caſu, inquit, vrgentis neceſſitatis, prudenter præſumi poteſt ſuperior nolle pro eo eſſe reſeruata, quæ aliàs talia ſunt. * Sic ille: cuius ſententiam ſatis probabilem vocat Diana *p.* 11. *tract.* 8. *reſol.* 49. Cæterum omnia ſuperius dicta à *num.* 9. 10. & 11. nullatenus admittenda in caſu hæreſis, quia hoc peccatum ob rigoroſam eius reſeruationem, nequit directè abſolvi, etiam cum onere comparendi; quando autem neceſſitas communicandi adeò vrgeret, vt poſſet quis, ad vitandum ſcandalum, communicare contritus, tunc poſſet ab illo indirectè abſolvi, vt docent communiter Theologi. Quia per remiſsionem indirectam non aufertur obligatio conferendi legitimo ſuperiori. Sed de hac quæſtione iterum dicemus 2. *par. Sect.* Aduerte tamen, peccatum mortaliter ſubditum, qui ex induſtria differret cōfeſsionem vſque ad horam, qua præuider, præanguſtijs temporis, aut alijs circūnſtantijs, confeſſarium nō valiturum adire ſuperiorem ad impetrandam facultatem abſolvendi; quia ante communionem tenetur iure diuino confiteri ſuperiori, vel alteri de eius licentia, atque adeò non ſe impotentem reddere ex induſtria.

12 Obijcies: ergo qui habet venialia, & mortalia poterit, vrgente aliqua neceſsitate ex dictis, confiteri ſimplici Sacerdoti cum onere comparendi coram approbato pro abſolutione mortalium. Concedo ſequelam, in quam valdè propendet, Suarez *diſp.* 31. *ſect.* 3. *n.* 9. & ſatis probabilem videri, inquit Egidius Coninch *diſp.* 8. *dub.* 13. *n.* 107. Quamuis autem præfati Doctores certum putent, fore validam prædictam abſolutionem, ſi bona fide pœnitentis conferatur, nihilominus iudicant veroſimilius, eſſe illicitam, quia vſus, & praxis Eccleſiæ ita videtur obſeruare: non enim concedit facultatē confitendi ſimplici Sacerdoti, dum adeſt conſcientia peccati mortalis. Si autem inquiras, cur concedat poteſtatem confitendi reſeruata Sacerdoti approbato, non habenti iuriſdictionem in illa, cum onere comparendi coram ſuperiore, & non concedat ſub eodem onere facultatem confitendi mortalia ſimplici Sacerdoti? Id probat Suarez aliquibus coniecturis, cui conſentit Henriquez, *lib.* 3. *de Pænit. cap.* 12. *n.* 4. ſed me iudice parum probant, ac pro inde oppoſitum iudico probabile. Vnde in caſu neceſsitatis poterit pœnitens confiteri mortalia ſimplici Sacerdoti cum onere cōparendi coram approbato, vel communicare contritus ob ſcandalum vitandum, iuxtà diuerſas opiniones. Quod intellige, dummodo de ſua contritione iudicium ſaltem probabile habere, ſibi videatur; vt benè ait Doctor Garſi *cent.* 1. *cap.* 3. & 88. *n.* 10. ſecus, inquit, confiteri tenebitur, *vt euiter peccatū mortale, quod incurret celebrans, (aut communicans) incertus de ſua contritione; & tunc poterit ſola venialia confiteri, tacendo mortalia.*

13 Nō deſinam hic adnotare ſingularem ſententiam, quam tenet Crouſers *in Regulā D. Franciſci, cap.* 7. *lect.* 22. *fol.* 697. Vbi aſſerit, abſolutum indirectè à caſibus reſeruatis excuſari ab obligatione iterum confitendi, per ratihabitionem ſubſequentem ſuperioris, id eſt, per facti approbationem, quæ quidem, ait, ſufficiens eſt ad effectum tollendi obligationem confitendi iterum talia peccata. Cui conſonare videtur Trullench *in praxi, lib.* 4. *cap.* 10. *dub.* 9. *n.* 16. Verum oppoſitum docent communiter Doctores, & meritò; quia per illam confeſsionem, vtpotè non factam coram legitimo iudice, & per abſolutionem indirectam, non adimpletur præceptum diuinum confeſsionis. A quo nequit ſuperior ſubditum eximere.

14 Ex dictis in hoc capite, decidenda venit quæſtiuncula alia legentibus non ingrata. An ſcilicèt habens caſus reſeruatos, & non habens Bullam Cruciatæ, nulla vrgente neceſsitate, poſsit confiteri Sacerdoti approbato cū onere aſſumendi Bullam, & ea aſſumpta, coram illo, vel alio, quem maluerit ex approbatis, comparendi? Affirmatiuè reſponderedebent (quod eſt valdè notandum) quorquot aſſerunt ſuprà, licere pro libito pœnitentis, nulla vrgente neceſsitate, confiteri inferiori cum onere comparendi coram ſuperiore, vel eius delegato, pro abſolutione reſeruatorum. Nos verò contrarijs principijs inhærentes oppoſitam ſententiam conſequēter defendimus. Aſſerimus verò cum Thom. Sanchez *tom.* 1. *Sum. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 32. abſolutū ab aliquo reſeruato eū onere ſe præſentandi, ſi poſteà vi Iubilæi, aut alterius indulti, iterum abſolvatur, manere liberum ab illo onere, nec teneri ſuperiori ſe præſentare. Quia iam eſt directè abſolutus per legitimū ſuperiorem à Summo Pontifice delegatum.

QVÆS-

QVÆSTIO XIII.

An, qui reſeruata poteſt confiteri inferiori Sacerdoti, ad id teneatur ante communionem.

1 NOn diſputo cum Doctoribus aſſerentibus, habentem caſus reſeruatos, in nullo euentu, poſſe abſque licentia ſuperioris, nec directè, nec indirectè abſolvi; ſed tantùm poſſe in caſu neceſſitatis, contritione præmiſſa, communicare, vel celebrare. Quod tenent Adrian, Richardus, Durandus, & alij, quos ſequitur Vazquez *tom. de Pœnit. quæſt. 91. art. 3 dub. 9. n. 27. & 28. & tom. de Euchar. diſp. 208. cap. 2. n. 7.* & alij apud Santium *in ſelectis, diſp. 32. n. 10.*

2 Procedit igitur quæſtio cum his tantùm Doctoribus, qui nobiſcum admittunt, licere in caſu neceſsitatis confiteri Sacerdoti inferiori, cum onere comparendi, ſiue abſoluatur directè à reſeruatis, ex præſumpta licentia ſuperioris, vt ſentiunt plures: ſiue indirectè tantum, vt vult Suarez *diſp. 31. ſect. 3.* Rurſus præſens quæſtio ſolum procedit, quãdo non patet aditus ad ſuperiorem, vel (quod perinde eſt) quando non poteſt illi fieri confeſſio reſeruati, ſine graui periculo, aut detrimento; quia ſi abſque his incommodis poſsit à ſuperiore peti abſolutio, vel facultas confitendi alteri, nulla poteſt eſſe neceſſitas, ob quam inferior Sacerdos poſſit abſoluere à reſeruatis, etiam ſi cum onere comparendi, vt conſtat ex dictis *q. præced.* His poſsitis: duo inquirimus. Primùm, an occurrente neceſsitate communicandi, vel celebrandi, ſi ad ſuperiorem non poſsit recurrere, teneatur pœnitens habens reſeruata confiteri inferiori Sacerdoti? Secundùm: An etiam ipſa reſervata, cum onere tamen comparandi? Videatur Machado *tom. 1. fol. 381. num. 4.*

2 Prima ſententia vtrumque affirmat. Ita Henriquez, Suar. Filiuc. Bonac. quos citans ſequitur Trullench *in praxi, lib. 4 c. 10. dub. 8. n. 6.* quibus accedũt Vega, & alij apud Dianam *3. p. tract. 4. reſ. 104.* Probat Trullech, quia iure diuino præmitti debet ad communionem confeſsio omnium mortalium, quãdo talis confeſsio poſsibilis eſt, ſed in præſenti, vt ponimus, eſt poſsibilis: ergo.

3 Secunda ſententia aſſerit, pœnitentem, licet poſsit, non teneri confiteri reſeruata, ſed ſufficere, quod mortalia non reſervata confiteatur. Ita Alex. Petrus de S. 10, Angel. & alij, quos ſequitur Ioannes Sanch. ſup. Gerſon, Victoria, Ledeſma, & alij apud Henriq. *lib. 3. de Pœnit. c. 15. n. 5. in gloſ. litt.* Et hanc ſententiam eſſe probabilem, & tutam in praxi, tenet cum pluribus Diana *2. p. tract. 14. reſ. 65. & p. 5. tr. 13. reſ. 10.* & cum Hurtado de Mendoza, Doctor Garſi *cent. 1. cap. 3. n. 8.* Quibus accedit Filliucius *tom. 1. tr. 4. cap. 8. n. 213.* & plures Doctores, quos nouiſsimè citat, & ſequitur Fr. Leander hic *diſp. 12 q. 33.* apud quem illam tenent expreſsè Caſtro Palao, & Torreblanca, & putat probabilem cum Salas, Cardin. de Lug. *tom. de Euch. diſp. 14. ſect. 5.*

4 Aſſertio prima ſit contra primam ſententiam. Nullus tenetur confiteri peccata reſeruata cum onere comparandi coram ſuperiore, vel eius delegato. Ratio eſt, quia aliter obligaretur pœnitens bis confiteri idem peccatum, quòd nec iure diuino eſt præceptum, nec humano præcipi poteſt, iuxta communem Theologorum ſententiam. Ex quo fit, quod quando in Religionibus conceditur iter agentibus facultas eligendi confeſſarium pro reſeruatis cum onere comparendi, nemo obligatur prædicta facultate vti, vt ex Suarez, & Lugo docuimus *ſub q. 4. num. 5. in fine*, & cum Filliucio tenet Diana *reſ. 65.* Quapropter DD. affirmãtes, ſubditum in prædicto caſu teneri ad confeſsionem reſeruatorum, debent conſequenter dicere, in caſu neceſsitatis præſumi licentiam de præſenti conceſſam ad abſolvendum directè à reſeruatis abſque vllo onere comparendi. & ita, me iudice, ſentiunt aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Henriq. *lib. 3. cap. 13. num. 9.* quod ipſe non improbat: licet *n. 10 in fine*, aſſerat, in his, & alijs caſibus ſe nil definire, contentum aliorum ſententia monſtraſſe.

5 Et quidem inficiari non poſſum eſſe probabile, poſſe pœnitentem directè abſolvi à reſeruatis abſque onere comparandi, quoties talis fuerit neceſsitas, vt poſſet contritus nullo adſtante Sacerdote, celebrare, vel communicare. Et ita expreſsè tenet D. Franciſcus Verde in vtroque iure Doctor *in opuſc. pro Caramuele, q. 12. p. 7. ſſ. 40. n. 633 fol. 170.* dicens: * Hinc cum reſervatio ſit de iure humano, non poteſt prævalere integritati de iure diuino requiſitæ, & conſequenter vt ſervetur integritas, ceſſat reſervatio: Ex quo iam cognoſcis, quod quotieſcumque quis poteſt fateri peccata confeſſario, confeſsio non eſt dimidianda ob reſeruationem, ſed directè eſt abſolvendus, reſeruatione ceſſante, nam debet ceſſare, vel integritas, vel reſeruatio, non integritas, ergo reſeruatio. * Sic ille, cuius opinionem docuerat Dicaſtillo *tom. 2 de Sacram. tr. 8. diſp. 11 dub. 17. n. 305.* Vbi aſſeruit quod ſi valdè difficile ſit adire ſuperiorem, vel vrgeat neceſsitas, peccatum non eſt reſervatũ. Et putat probabile Dian. *p. 11. tr. 8. reſ 49.* Fundamentum eſt, quia non eſt minor ratio ad præſumendam de præſenti licentiam ſuperioris ad abſolutionem in illo caſu conferendam, abſque vllo onere, quam ad eam

præ-

præſumendam à Generali, vel Pontifice delegatam, quando petitur, & non conceditur pio, & docto confeſſario à ſuperiori locali. Ergo vel vtrobique, vel nullibi præſumenda; ſed in ſecundo caſu præſumitur, ſecundum plures q.10. *citatos*: ergo & in primo. Et ideò in vtroque caſu idem dicendum tenet Quintana-Dueñas *in ſing. ad pœnitentiæ Sacramentum, tract.3. ſing.11.n.7.* citans Henriquez, & Trullench. Sed parum fideliter. Contrarium verò tenendum eſt; tum ne à communi ſententia diſcedamus; tum præcipuè, quia id videtur intendiſſe Concilium, cum dixit, Sacerdotem inferiorem nihil poſſe in reſeruata extra articulum mortis, quod ſaltem de abſolutione directa abſque vllo onere comparendi verificari debet.

6 Aſſertio ſecunda contra primam ſententiam. Pœnitens habens reſeruata, poteſt in caſu quæſtionis ſola non reſeruata confiteri. Conueniunt Doctores ſecundæ ſententiæ. Probatur: quia Sacerdos, vt ponimus, non eſt iudex reſpectu reſeruatorum: ergo non eſt obligatio ſe de illis accuſandi coram ipſo, etiam ex ſuppoſitione, quod alia peccata poſſit, aut teneatur confiteri: vera enim accuſatio, niſi coram legitimo iudice eſſe non poteſt. Non eſt igitur in præſenti aliud iudicium ferendum de reſeruatis, quam de alijs peccatis mortalibus, quæ pœnitens poſſet in hac confeſſione ex iuxta cauſa tacere: atqui ex eo quod occurrat cauſa excuſans à confeſſione vnius mortalis, non ideò impeditur quis cõfiteri reliqua legitimo eorum iudici: ergo. Quod autem defectus iuriſdictionis in Miniſtro ſit ſufficiens cauſa omittendi reſeruata, conſtat ex Tridentino *Seſſ.14. cap.5.* Vbi confeſſionis integritatem ex eo probat, quod Sacerdotes ſint iudices, ideòque incognita cauſa, iudicium exercere non poſſint, nec æquitatem in pœnis iniungendis ſeruare. Cum autem Sacerdos non habens iuriſdictionem in reſeruata eorum iudex non ſit, non eſt cur pœnitens ea confiteri teneatur, & non poſſit ſola non reſeruata, quorum præſens eſt iudex, ſubijcere. Huic ſententiæ diſſentire non poteſt Doctor Garſi *cent.1. cap.3. & 88. num.10.* vt conſtat ex ipſius verbis ſcriptis ſupra *q.12 n.12. in fine.* Ex his ad rationem in contrarium reſpondetur: quod, vt confeſſio integra obliget, non ſufficit, ſit vtcumque poſſibilis, ſed requiritur, quod, vt Sacramentalis, id eſt quod Sacerdoti, vt iudici omnium peccatorum poſſit integrè fieri: quòd in præſenti nõ cõtingit. Vnde infertur, iuxta principia P. Hurtado *quæſtione præcedenti citati*, poſſe ſubditum confiteri ſola non reſervata, licèt ſuperior poſſit adiri in craſtinum, & non ſit alia cauſa, quam voluntas non permanendi in peccato. Et laxius M. Cano *Relectione de Pœnit. p.5. fol. mihi* 51. Vbi ſic ait: * Si pœnitens ſit in oppido, quod à ciuitate, in qua eſt ſuperior, tribus milliaribus diſtet, tunc ego non cenſerem, huiuſmodi pœnitentem copiam confeſſoris habere. * Cuius ſententia latam opinandi viam aperit; vel ad ommittenda reſeruata, vel ad celebrandum, non præmiſſa confeſſione aliorum, iuxta dicta *q.11. num.3.*

7 Obijcies, licèt confeſſarius, vt ponimus, non ſit iudex reſeruatorum, tamen vt pœnitens poſſit directè abſolvi à non reſervatis, opus eſt, vt ſit rectè diſpoſitus circa omnia mortalia, quam diſpoſitionem habet ius cognoſcendi confeſſarius, ac proinde totam cauſam, & conſcientiam pœnitentis: ergo vel tenetur confiteri etiam reſeruata, vel omnium, etiam non reſervatorum confeſſionẽ omittere. Hæc ratio parum vrget, facilèquè infringi poteſt in pœnitente habente peccatum aliquod, non reſervatum, quod ratione damni extrinſeci, quod timet, poteſt in confeſſione omittere, confitendo reliqua. In hoc inquam, caſu, vt pœnitens poſſit abſolvi ab his, quæ confitetur, opus eſt, vt ſit rectè diſpoſitus circa omnia; & tamen non ideo habet ius confeſſarius, vt omnia ſibi confiteatur. Ratio igitur adducta falſo nititur fundamento: confeſſarius enim ſolum habet ius cognoſcendi diſpoſitionem requiſitam per peccata, quæ pœnitens tenetur confiteri, qualia, vt probaui, non ſunt reſervata.

8 Aſſertio tertia. Habens caſum reſervatum, in caſu, de quo loquimur, tenetur, ante communionem præmittere confeſſionẽ non reſervatorum. Conuenio in hac parte cum Doctoribus primæ, & ſecundæ ſententiæ. Pro qua ſtare videtur Santius *in ſelectis, diſp. 32. n.10* & cum alijs tradit apertè Leander *ſup. q.33. citata.* Ratio eſt, quia pœnitens iure diuino tenetur ante communionem iuſtificationem ſuam certam facere per confeſſionem, vt alibi probabimus, ſed habens caſum reſervatum, id poteſt, confitendo peccata non reſeruata: ergo ad ea confitenda tenebitur. Minor probatur ex aſſertione præcedenti; tum etiam, quia ad valorem Sacramẽti non requiritur iuriſdictio ſuper omnia peccata, quibus pœnitens ligatus eſt: aliàs ſi oblitus reſeruati confiteretur Sacerdoti approbato, inualida foret abſolutio: idemque contingeret, ſi oblitus mortalis culpæ, venialia tantum confiteretur ſimplici Sacerdoti, quod falſum, & improbabile vocat Suarez *diſp.31. de Pœnit. ſect.3. n.10.*

9 Aſſertio quarta Poteſt pœnitens, ſi velit, confiteri etiam reſeruata cum onere cõparendi, eſt communis ſententia. Probatur primo, quia ad maiorem humilitatẽ, & propriam confeſſionem licet exponere confeſſario

rio

Digitized by Google

rio defectus, & imperfectiones, ſupra quas non poteſt cadere abſolutio: ergo & peccata reſeruata, licet ex defectu iuriſdictionis nequeat confeſſarius de illis directè iudicare. Secundò, quia probabile eſt, in caſu neceſsitatis concedi à ſuperiore facultatem abſoluendi directè à reſeruatis cum onere comparendi; quia per talem conceſsionem non minuitur iuriſdictio ſuperioris, & aliunde ſubuenitur neceſsitati ſubditi, meliori modo, & congruentiori naturæ, & integritati Sacramenti. Igitur, ſi pœnitens velit cum tali onere confiteri reſeruata, non eſt, cur confiteri non poſsit.

10 Maior difficultas eſt, an qui præter reſeruata, ſolum habet venialia, teneatur, vrgente neceſsitate communicandi, & non patente aditu ad ſuperiorem, venialium ſaltem confeſsionem præmittere? Negat Caſtro Palao *tom.4.tr.23.diſp.vnica, punct.15.num.8.* ſi probabiliter credat eſſe contritum, quia non eſt legitimus iudex, qui confeſsionem excipiat illorum, quæ pœnitens confiteri tenetur: negata enim obligatione confitendi reſeruata cum onere comparendi, venialia non adſtringitur confiteri: ac proinde ſolum tenetur præcepto naturali diuino non accedendi in mortali ad Euchariſtiam, quo non habens copiam confeſſoris teneretur, cui elicito contritionis actu ſatisfit. Ceterum ſi de ſua contritione probabile ſaltem iudicium non haberet, cum communicare non poſsit in peccato, à fortiori tenebitur confeſsionẽ venialium, vt minimum præmittere, quo ſuã iuſtificationem attritione adiuncta certam faciat, & ita docet Garſi *ſuprà cap.88.nu.11.* quod verum cum ipſo *nu.10.* cenſeo quamuis Sacerdos non ſit approbatus ab Ordinario, iuxta ſuperius dicta *q.11.nu.12.* Imò & tenebitur venialia confiteri, propter rationẽ datam *n.8.* licet ſe contritum probabiliter iudicet: quia præceptum diuinum efficiendi certam ſuam iuſtificationem Sacramentalẽ, quando commodè fieri poteſt, in hoc caſu obligat.

11 Rogabis, an teneretur confiteri reſeruata qui virtute Bullæ Cruciatæ, poteſt confeſſarium pro eorum abſolutione eligere, an vè poſsit ita ſe gerere, ac ſi eam non aſſumpſiſſet? Fr. Ludouicus à Conceptione loquens de præcepto confitendi ſemel in anno, inquit habentem reſeruata no teneri ad eius obſeruantiam, ſi non ſit ſuperior, cui confiteatur. Sic tradit *in exam. verit. tom 2. tr.5 de Pœnit. fol.*419.* Nam probabilis, inquit, eſt ſententia affirmans habentem Bullam non teneri audire ſacrum tempore interdicti, licèt poſsit (quam vel tuentur, vel probabilem cenſent quatuordecim Doctores, quos citatos ſequitur Doctor Garſi *cent.2.cap.5.n.2.*) ergo probabile etiam erit, non teneri habentem Bullam, quã eligere poſsit alias idoneũ, illi confiteri.* Ergo ſimiliter non tenebitur ante communionem confiteri reſeruata, licèt virtute Bullæ poſsit alteri Sacerdoti approbato confiteri. Quia vtrobique eadem militat ratio, minimorum quòd nemo ſuo priuilegio vti teneatur. Ideò ſic aliquos cenſere, ait Leander à Sacram. *diſp.7. de Euchar. in edit. Lugd. q.29.* addens Filliucium innuere id eſſe probabile. Ipſe verò contrarium dicit eſſe certiſsimum, & Diana *p.9. tr.3. reſ.13.* cum M. Nugno *in 3.p.tom.1.q.80.art 4.diſ.4 ſic.2.* aſſerit oppoſitam ſententiam eſſe improbabilem. Nec paritatem de præcepto audiendi ſacrum, à quo habens Bullam tempore interdicti excuſatur (vt docet plures apud eumdem *1.p. tr.11 reſ.2.*) quidam probare autumant, quia hoc eſt præceptum humanũ Eccleſiaſticum, illud verò diuinum.

12 Sed quidem ſolutio non ſatisfacit, quia ſicut interdictum in tantum excuſat ab obligatione audiendi Miſſam, in quantum ponit impedimentum ad audiendam illam, ita reſeruatio eatenus excuſat ab obligatione confitendi reſeruata, quatenus aufert Sacerdoti iuriſdictionem ad abſoluendum. Ergo ſicut habens Bullam non tenetur audire ſacrum, licèt impedimentum tollatur virtute Bullæ, poſsitquè præceptum Eccleſiaſticũ adimplere: ita neque alter confiteri tenebitur licèt virtute priuilegij diuinum adimplere poſsit. Nec enim minus ceſſat impedimentum interdicti, quàm defectus iuriſdictionis; ac proindè vel vtrumque præceptum ſuam obligandi vim retinet, vel neutrum. Congruã diſparitatem non inuenio. Nec conſequutionem aliter veritati cenſeo, quam negando practicè probabilem eſſe opinionem excuſantem ab obligatione audiendi ſacrum habentem Bullam Cruciatæ, tempore interdicti: vt cum Nauarro Soto, & alijs negat Suarez *tom.3.in 3.diſp.88. ſect.6. §. Solet etiam.* Nec in his caſibus, vt benè ipſe ait, cogitur quis vti priuilegio, ſed hoc ſuppoſito, cogitur ſeruare præceptum, ſiuè diuinum, ſiuè humanum, hoc enim diſcrimen peraccidens in præſenti ſe habet: eſt ſiquidem quaſi effectus formalis priuilegij tollere inhabilitatem, & impedimentum, & hunc, in primo caſu interdicti, neceſſario habet, & abſque alio vſu tollitur excuſatio, & conſequenter manet obligatio præcepti. Longèquè certior eſſe debet pro illo concluſio, quàm pro confeſsione reſeruatorum: quia vltra Bullam requiritur, quòd pœnitens poſitiuè aliquid efficiat, nempè electionem Sacerdotis, vt iuriſdictio ad reſeruata à Pontifice illi conferatur. Eſtquè manifeſta diſparitas inter hunc caſum, & illum de priuilegio interdicti; nam in illo oblato im-

pe-

pedimento, nulla poſteà diſpenſatio ſit in iure, quod in caſu confeſſionis ſecus ſit. Vt in ſimili docent Merolla, Pelizarius, & Ledeſma quos citatos ſequitur Diana *p. 9. tr. 1. de Oratorijs reſ. 19* excuſante ab obligatione audiendi ſacrum, in ſuo oratorio; impeditum à domo exire, licet habeat indultum: Quod tamen ſecus dicendum putant de habente Bullam tempore interdicti. Vide etiam Dianam *p. 4. tr. 4. reſ. 80.* Vbi cum Trullench in expoſitione Bullæ *lib. 1. §. 3. dub. 6. n. 9.* idem dicendum tradit, licet gratis celebrantem inueniat; quia celebrari non poteſt, abſque priuilegio derogatorio iuris cõmunis. Quod in vſu Bullæ Cruciatæ militare certum eſt. Quapropter authores, qui primum caſum practicè probabilem admittunt, nequeunt ſecundo conſequenter diſſentire, ne dum improbabilem dicere.

13 Si vero probabilis tantum eſſet opinio de valore abſolutionis virtute Cruciatæ obtinendæ, non teneretur pœnitens ea vti, licet ipſe probabilem cenſeret; quia fas cuique eſt ſuam opinionem delerere; eſt contrariam aliorum ſequi: vt bene Ioannes Sanch. *in ſelectis diſp. 44. nu. 25* Præterquam quòd, cum iudicio de probabilitate illius opinionis, pro vſu Cruciatę, recte coheret, quodquis propriam, & communem contrariam probabiliorem cenſeat: Ideòque hanc ſequendo melius ſe habeat.

TRACTATVS QVARTVS
MISCELLANEVS, DE ALIIS SACRAMENTIS.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm peccet mortaliter Sacerdos adminiſtrans Sacramentum in peccato mortali?

1 PRæſens quęſtio omnibus Sacramentis communis eſt; ideòque illam ad omnia in ſequentibus dicenda, præmittere operę pretium duxi. Ad cuius accuratam deciſionem, ſuppono primo ex communi Doctorum ſententia, contra Adrianum, & Marſilium, Miniſtrum Sacramenti conſcium peccati mortalis, non teneri ad conficiendum, ſeu adminiſtrandum, confeſsionem præmittere, ſed ſatis eſſe quod actum contritionis eliciat. Solùm etenim, ad recipiendam Euchariſtiam, extat præceptum Chriſti Domini, procurandi ſtatum gratiæ per confeſsionem, vt conſtat ex Tridentino *Seſſ. 13. cap. 7.*

2 Suppono ſecundo, quæſtionem procedere de adminiſtrante, & ſimul conficiente Sacramentum; v. gr. Pœnitentiæ, aut Baptiſmi, non verò de adminiſtrante iam confectum, vt Euchariſtiam: de hoc enim leuior eſt difficultas. Suppono tertio, confeſſarium à contritione etiam præmittenda excuſari, ſi extrema neceſsitas pœnitentis ita vrgeat, vt nequeat moraliter ſe pręparare ad contritionem eliciendam: hac enim neceſsitate occurrente, excuſatur ratione impoſsibilitatis moralis ſe iuſtificandi abſque periculo damnationis æternæ pœnitentis, vt ex communi Doctorum ſententia tradit Gaſpar Hurtado *de Sacram. in genere, diſp. 4. diffic. 9.* & cum Lugo, & Egidio Leander *diſp. 11. q. 104. & 105.* Idem ego dicerem in alijs caſibus, ſi pre anguſtia temporis non poſſet confeſſarius ad contritionem ſe diſponere, & aliàs nequiret differre abſolutionem, abſque graui ſui nota, & infamia apud pœnitentem, qui vnde in notitiam pravi ſtatus confeſſarij deuenire poſſet Et ita cum Hieronymo Garcia, Suarez, Vazquez, Lugo, Ochagavia, Diana, Hurtado, Averſa, Tamburino, & Paſqualigo, tradit Doctor Garſi *cent. 1. cap. 86. nu. 9.* vbi alia adducit exempla.

3 Suppono quarto, ex triplici tantum capite poſſe conſurgere obligationem adminiſtrandi Sacramenta in ſtatu gratiæ, nimirum ex præcepto diuino naturali, ſemel poſita inſtitutione Sacramenti, vel ex præcepto diuino poſitiuo, vel ex humano Eccleſiaſtico. His poſitis. Difficultas eſt, vtrùm quando Miniſter Sacramenti poteſt moraliter actum contritionis elicere, ſeu per confeſſionem iuſtificari; teneatur vnum ex his præmittere, vt poſsit licitè Sacramentum conficere adminiſtrare?

(o)

S. 2.

§. I.

Authorum ſententiæ.

4 PRima, & communis Theologorum ſententia affirmat, teneri ſub mortali, talemquè obligationem conſurgere ex præcepto diuino naturali. Ita Vazquez *tom. 2. in 3. p. diſp.* 136. *cap.* 1. vbi ait, eſſe conſtans, & indubitatum apud Scholaſticos, quemlibet miniſtrum conſecratum, qui in ſtatu peccati mortalis Sacramentum conficit, peccare mortaliter. Et P. Suarez *tom. 3. in 3. p. diſp.* 16. *ſect.* 3 *§. vltimo reddenda eſt ratio.* Vbi inquit, dubitari non poſſe, eſſe in Eccleſia præceptũ prohibens eiuſmodi adminiſtrationẽ in peccato mortali. Et Egidius Coninck *de Sacram. q.* 64. *n.* 24. *art.* 6. dicens in hoc ferè omnes conuenire. Et contrariam ſententiam eſſe improbabilem, inquiunt Leander a Sacram. *to.* 1. *tract.* 1. *diſp.* 4. *quæſt.* 9. Petrus de Ledeſma, Turrianus, & Diana eos citans *p.* 10. *tract.* 16. *reſol.* 27.

5 An verò vltra preceptum naturale diuinum detur etiam poſitivum diuinum, vel humanum? Non conueniunt Doctores: Vazquez, & Suarez *vbi ſuprà*, affirmant, dari etiã præceptum humanum in iure Canonico cõtentum: è contra verò Coninch loco allegato ait: *Ferè conuenire inter Doctores, hanc obligationem conficiendi Sacramenta in ſtatu gratiæ non oriri ex aliquo præcepto poſitiuo: nullum enim tale extat.* Idem ſentit Hurtado *diffic.* 9. *citata.* Vbi ait: *Non eſſe prohibitum iure aliquo poſitiuo humano, aut diuino.* Et quod tale præceptum non ſit diuinum poſitivum, docet etiam Vazquez ſupra *cap.* 2. dicens, eſſe indubitatum apud omnes Scholaſticos.

6 Secunda ſententia abſolutè aſſerit nullum eſſe præceptum, nec naturale, nec poſitivum, diuinum, vel humanum obligans adminiſtrare, ſeu conficere Sacramentum in ſtatu gratiæ; ac proinde Sacerdotem adminiſtrantem, ſeu conficientem in ſtatu peccati mortalis, non peccare mortaliter. Ita expreſsè Crouſers in Regulam *Sancti Franciſci, lect.* 21. *fol.* 680. quem adducit Diana 6. *p. tract.* 6. *Miſcel. reſol.* 53. & quidam vir doctus, quem tacito nomine refert Nauarrus infra citandus, & alij apud Turrianum *in Selectis*, & apud Ludovicum de S. Ioann. *q.* 5. *de Sacram. in genere, art.* 1. *dub.* 1. *concluſ.* 1. Vbi de hac ſententia loquens, ait: * Se que anda muy valida en algunos.* Illam ſequutur Llamas 1. *part. ſuæ methodi cap.* 1. *§.* 5. *pag.* 4. *&* *p.* 2. *cap.* 2 *§.* 12. *pag.* 160. Ortiz *in Sum. cap.* 19. *de* 4. *præcept. communionis §.* 3. *fol.* 183. Vbi ait: El conſagrar eſte Sacramento, y el darle à quien le recibe, ſi eſtas obras haze el Sacerdote en pecado mortal, no peca mortalmente.* * Et Ludouicus de S. Ioan. *quæſt.* 8. *de Pœnit. art.* 1. *dub.* 1. *diſp.* 2. *pag.* 503. *&* 504. retractans, quod dixerat *quæſt.* 5. *de Sacram. in genere, art.* 1. *dub.* 1. *concluſ.* 1. ibi enim hanc opinionem vocauit.* Coſa harto miſerable, y digna de llorar.* Et tamen poſteà *q.* 8. *citata*, dicit: Adminiſtrar Sacramento en pecado mortal, no perdonado por la confeſſion, ò contricion, no es pecado mortal.*

7 Hanc ſententiam eſſe probabilem, reſponderunt conſulti viri doctiſsimi. Et nouiſſimè dicit eſſe probabilem Marcus Vidal *in Arca vitali, tit. de Miniſtro Sacramenti, inquiſition. vnica, num.* 69. *&* 75. Vbi cum contrariam ſequatur, concludit: * Attamen oppoſita etiam mihi probabilis videtur, quã apertè docet Crouſers apud Dianam *part.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 13. legere illum, qui ad obiecta in cõtrarium doctè reſpondet. * Hæc Vidal, cui faciunt Fr. Chriſtophorus à Sancto Ioſepho infra citandus, & alij recentiores, & plures Doctores apud Dianam *p.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 63. aſſerentes, Epiſcopum conficientem chriſma, aut conſecrantem Eccleſiam in peccato mortali, non peccare mortaliter: Tenuerunt etiam hanc ſententiam (vt refert Sayrus *de Sacrament. lib.* 2 *c.* 7. *art.* 2.) Ledeſma 1. *part. q.* 5. *art.* 6. & Henricus de Gandavò *in quodlib.* 6. *q.* 30. affirmantes, poſſe Sacerdotẽ exiſtentẽ in mortali miniſtrare, ſine novo peccato, alia Sacramenta preter Euchariſtiam, etiam extra caſum neceſſitatis, dum tamen commodè alius haberi non poſsit, qui loco illius illa miniſtret.

8 Et ſaltem quod non ſit præceptum naturale, innuit eſſe probabile Egidius ſupra, dum ait: Ferè omnes in partem contrariam conuenire: Particula enim *ferè*, aliquos excludit. Et Suarez id manifeſtè ſentit, quia partem, quam ſequitur, ait, eſſe veriſimiliorem iuxta communẽ Theologorum ſenſum. Rurſus, non eſſe expreſſum præceptum, quo prohibeatur adminiſtrare Sacramenta in peccato mortali, docent Nauarrus *de Pœnit. diſp.* 6. *num.* 10. *§. Ad ſecundum*, & Granado, *tract.* 6 *diſput.* 15. *num.* 7. cuius hæc ſunt verba: * Quod miniſter peccet mortaliter in adminiſtrandis Sacramentis cum conſcientia peccati mortalis, non eſt adeò exploratum, attenta efficacitate rationis, licèt certum ſit propter authoritatem.*

9 Horum tamen aliqui exiſtimant, Miniſtrum exiſtentem in mortali, licet non teneatur ſe iuſtificare ad conficiendum Sacramentum, teneri tamen elicere aliquem actum diſplicentiæ de peccato. Ita Chriſtophorus à S. Ioſepho *tom.* 1. *recept. opinion. dub.* 18. *de Sacram. n.* 2. *fol.* 304. Vbi ait: * Temperanda eſt opinio hæc, quod Sacerdos debeat habere

Digitized by Google

aliquem dolorem ſuorum peccatorum, quē ſi non habeat, non erit niſi veniale ſic adminiſtrare, non vero mortale, vt nouiſsimè docet Crourſes.* Sic ille, retractans, quòd dixerat *de Baptiſmo, dub. 12. num. 9. & 10.* vbi hanc opinionem improbabilem eſſe ſcripſit, *fol. 58.* Idem ſentit Ludouicus de S. Ioan. ſupra *quaeſt. 8. citata*, vbi poſt alia ſic ait: * De lo dicho ſe ſigue, que aunque el dicho Miniſtro no ſea obligado à tener contricion, à lo menos lo eſtá a no tener complacencia actual, y à tener algun propoſito de arrepentirſe. * Alios ſuppreſſo nomine refert Leander à Sacramento *tom. 1. tract. 1. de Sacram. in genere, diſp. 4. q. 9.* vbi aſſerit, aliquos recentiores, quos ipſe in ſuis manuſcriptis legit, aſſerere, non eſſe omninò improbabile, non peccare mortaliter Miniſtrum ſolemnitatis, miniſtrādo in peccato Sacramenta, dummodo prius eliciat (ſi tempus non vrgeat) actum attritionis, aut habeat aliquam diſplicentiam peccati à ſe commiſsi. Quod, ſenſiſſe, fertur Doctor Ioannes Sanchez vir doctiſsimus, & ex ſelectis diſputationibus ſatis notus. Verum, ſi ſemel admittatur, non requiri contritionem, nec confeſsionem, per quam ad ſtatum gratiæ reſtituatur, non apparet fundamentum ad aſſerendum, ſub graui præcepto, neceſſariam eſſe attritionem, & non ſufficere, carere complacentia actuali de peccato. Et ita ſentiunt viri doctiſsimi à me conſulti, & non excedere culpam venialem dixit Chriſtophorus à Sancto Ioſepho *vbi ſuprà.*

§. II.

Non datur praeceptum poſitivum humanum prohibens Miniſtro conficere Sacramentum in ſtatu peccati mortalis.

10 PRæceptum prohibens adminiſtrationem ſolemnem Sacramentorum, in mortali, non eſſe divinum poſitivum ex ſola Dei voluntate impoſitum, vt indubitatam apud omnes Scholaſticos ſupponit (vt diximus) Vazquez *ſuprà diſp. 136. c. 2.* Cum enim tale diuinum præceptum nullibi expreſſum ſit, nullusquè ſit Scripturæ locus, vbi clarè contineatur, aut in quo Patres, & Concilia declarauerint, contineri; abſque fundamento aſtrueretur. Tota igitur difficultas de præcepto humano verſatur: & licet, teſte Egidio, ferè commune ſit inter Doctores, nō extare humanum præceptum, operæ pretium tamen duxi, examinare decreta, ex quibus aduerſarij illud adſtruere conantur.

11 Ex iure igitur Canonico præceptum poſitivum humanum probant primò Suarez, & Vazquez *ſuprà ex c. vltimo de temporibus ordinationum.* Vbi Gregorius IX. ſic habet: *Sacerdotes, vel alij Clerici, qui per reatum adulterij, homicidij, vel falſi teſtimonij, bonum cōſcientiæ rectæ perdiderint: reſpondemus, quod ſi propoſita crimina ordine iudiciario comprobata, vel aliàs notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidij) poſt pœnitentiam, in iam ſuſceptis, vel ſuſcipiendis ordinibus impediri; qui ſi non pœnituerint, mouendi ſunt, & ſub interminatione diuini iudicij obteſtandi, vt in teſtimonium ſuæ damnationis, in ſuſceptis etiā ordinibus, non miniſtrent.*

12 Verum quis non videat, verba prædicta non conuincere intentum: in illis enim Pontifex non loquitur de Sacerdotibus, ſed de alijs etiā Clericis, vt conſtat: inquit enim, *Sacerdotes, vel alij Clerici*, & hos omnes, ait Pontifex, *obteſtandos ſub interminatione diuini iudicij, vt in teſtimonium ſuæ damnationis, in ſuſceptis ordinibus non miniſtrent.* Ergo ſi ex his verbis colligitur, Sacerdotes grauiter delinquere in adminiſtratione Sacramentorum, planè etiam conuincetur, alios etiam Clericos non Sacerdotes grauiter delinquere, ſi in ſtatu peccati mortalis, in ſuſceptis ordinibus miniſtrent: & conſequenter Diaconos, & Subdiacones peccaturos mortaliter canentes ſolemniter Epiſtolam, vel Euangelium in ſtatu peccati mortalis, quod mordicus negant Suarez *ſuprà ſect. 3.* & Vazquez hic *cap. 4. & 5.* Villalobos, Valentia, Coninch, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *3. p. tract. 4. reſ. 195.* Imò nec venialiter peccare, contendunt Suarez, & Vazquez locis ſuprà relatis. Item Oſtiarij, & alij Clerici minorum Ordinum, grauiter etiam peccarent, ſi in ſtatu peccati mortalis ſuo munere fungerentur, quod, vt benè Coninch *ſuprà dub. 2. num. 41.* videtur incredibile.

13 Propter hæc fortaſsè Vazquez *ſuprà cap. 4. n. 49* fatetur; prædictum Gregorij decretum valdè difficilè eſſe. Quapropter illud ita explicare concedit, vt Sacerdotibus prohibeatur miniſtratio, alijs verò aſcenſus ad alios ordines. Verum hæc explicatio omnino violenta eſt; quia de Sacerdotibus, & alijs Clericis loquitur Pontifex, cum inquit: *Vt in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis etiā ordinibus non miniſtrent.* Ergo omnibus æquè prohibetur miniſtratio in ſtatu peccati, ergo vel omnibus grauiter, vel nemini.

14 P. Suarez *diſp. 16. ſect. 3. §. de alijs verò duobus miniſtris*, reſpondet, præfatum iuris textum non condere nouam legem poſitivā, ſed tantum explicare naturalem. Benè: ſed ſi id ipſi demus, malè quidem ex hoc textu, cōtendit probare præceptum poſitivum humanum. Rurſus lex naturalis per talem textum explicata, æquè comprehendit Sacerdotes, & alios Clericos, vt ex eius verbis conſtat: ſed hos non obligat ſub mortali, vt concedit

Sua-

Suarez;ergo neque illos.Igitur,ex hoc capite iuris nulla obligatio grauis,nec naturalis, nec humana induci poteſt.

15 Melius igitur Coninch *vbi ſuprà* abſolutè negat, in prædicto textu contineri præceptum. Nihilominus, inquit, iure optimo Pontifex addidit verba illa: *Ne in teſtimonium ſuæ damnationis miniſtrent*, quia cum ipſo ſuo miniſterio profiteantur ſanctitatem, teſtantur malè viuentes, ſe dignos eſſe condemnatione.Sicut communiter dicere ſolemus,religioſum malè viuentem à ſuo habitu condemnari: quæ phraſi vſus eſt *Apoſt ad Rom.2.* dum ait:Se ipſos condemnare,qui faciunt,quæ in alijs damnant.Facit ad hæc,pœnitentiam axactam à Pontifice,vt Sacerdotes peccatores in ſuis ordinibus miniſtrent, non eſſe contritionem,ſeu dolorem de peccatis, ſed pœnitentiam iniuſtam, vt explicat ibi Gloſſa.Ex hoc igitur textu deſumi nequit argumentum,ad probandum præceptum poſitiuum humanum adminiſtrandi in ſtatu gratiæ Sacramenta.

16 Secundò probant Vazquez, & Suarez *ex cap.vltimo de cohabitatione Clericorum,& mulierum.* Vbi Gregorius IX. dicit: *Quemlibet Sacerdotem pro mortali peccato, quoad ſe ipſum eſſe ſuſpenſum.* Quod, ait Suarez, non contingit,quia ſpeciali Eccleſiæ cenſura affectus,ſeu impeditus ſit;ſed qua ratione ſui ſtatus,& peccati impeditus eſt. Cæterum in hoc capite,vt ex terminis liquet, non imponitur præceptum,ſed ad ſummum ſupponitur.Pontifex enim ſic ait: *Verum, & ſi quemlibet pro mortali peccato quoad ſe ipſum conſtet, eſſe ſuſpenſum, non debet tamen in officijs euitari.* Hæc autem verba, qualemcumque inſinuent obligationem, non eam de nouo imponunt, ſed ſupponunt. Perperam igitur adducuntur, ad probandum præceptum poſitiuum humanum ibi iniungi.

17 Reſpondeo ſecundò, in hoc capite tantum eſſe ſermonem de Sacerdotibus celebrantibus,non de adminiſtrantibus alia Sacramenta,vt cõſtat ex contextu. Caſus enim ſic ſe habet. Aliqui Clerici prolapſi fuerant in fornicationem: quæſitum fuit à Pontifice, vtrum eorum officium eſſet audiendum, antequam pœniterent? Et Pontifex reſpondit: *Verum, & ſi quemlibet pro mortali peccato quoad ſe ipſum conſtet, eſſe ſuſpenſum, non debet tamen in officijs euitari.* Illud enim officium, de quo interrogatur Pontifex, an ſit audiendus ante pœnitentiam, non poteſt aliud eſſe, quam officium, ſeu Sacrificium Miſſæ; quia de nullo alio poteſt propriè dici,quod audiatur à fidelibus, & quod exiſtens in peccato ſit quoad ſe ipſum ſuſpenſus ad illud miniſtrandum. Ergo quod in hoc capite decernit Pontifex,eſt,Sacerdotem exiſtentem in mortali non poſſe celebrare; ſi verò celebrauerit, non debere eius officium Miſſæ vitari, ſed poſſe à fidelibus audiri.

18 Vnde Lugo *de Sacramentis, diſp.8. ſect.9.n.146.* rectè notavit, vtrumque textum à Vazquez adductum, pariter contra ipſum Vazquez pugnare:ac proinde reſpondet,fortaſsè in his textibus ſermonem eſſe de toto officio,& exercitio Clericorum, quod etiam in non Sacerdotibus non poterat totum eſſe abſque culpa graui,quia, iuxtà antiquos Canones, Miniſtri ſaltem alteris communicabant in Miſſa ſolemni;vt multis probat Suarez *de Euchariſt.diſp.69.ſect.3.* Quo caſu verum eſt (ait Lugo) per quodlibet peccatum mortale erant Miniſtri ſuſpenſi ab exercitio completo,& integro ſuorum ordinum. Probat tertiò Suarez pluribus Patrum teſtimonijs, quę lubens omitto, quia illis optimè reſpondet Vazquez *ſuprà*, conuincens, non agere de digna Sacramentorum adminiſtratione.

19 Ex dictis clarè conſtat,nullum in iure Canonico contineri præceptum prohibens Miniſtris conſecratis Sacramentorum adminiſtrationem in ſtatu peccati mortalis.

§. III.

Quid de præcepto naturali Diuino?

20 Negant tale præceptum Doctores omnes pro ſecunda ſententia citati. Fundamentum fortaſsè erit, quia non eſt certum ex Eccleſię declaratione eiuſmodi præceptum exiſtere, & aliunde nulla adducitur ratio in contrarium, cui non reſpondeatur probabiliter: ergo probabile eſt, non dari præceptum naturale diuinum. Diſcurſus videtur legitimus: antecedens probatur diſcurrendo per ſingulas.

21 Prima eſt Caietani,quam amplexantur Suarez ſupra,& Thom. Sanchez *lib. 2. de Matrim.diſp.6.nu.4.* qui exiſtimant, præceptum naturale grauiter obligans ad conficiẽdum Sacramentum in ſtatu gratię,inde conſurgere,quod Miniſter ſit per aliquod Sacramentum conſecratus ad illud munus obeundum. Hanc verò rationem latè impugnant Vazquez *diſp. 136. citata, cap. 2.* nec video, quomodo Suarez in illa quieſcere poſsit. Quia conſecratio Miniſtri non inducit obligationem iure naturæ,vt patet:nam Diaconi,& Subdiaconi ſunt conſecrati ad canendũ ſolemniter Evangelium,& Epiſtolam, & tamen ipſemet Suarez,cum alijs, ne venialiter quidem peccare exiſtimat,licet in ſtatu peccati mortalis canant.Secundò,quia Sacerdos in ſua ordinatione non magis conſecratur ad baptizandũ ſolemniter,quam ad baptizandũ ſine

ſine ſolemnitate : ſolemnitas enim eſt purè iuris Eccleſiaſtici ; obligatio autem miniſtrandi Sacramenta in ſtatu gratiæ, quæcumque illa ſit, oritur per ſe, & intrinſecè ex ſubſtantiali ritu, ipſiuſque Sacramenti ſanctitate. Et ſanè incredibile videtur, quod ſolemnitas accidentalis iuris Eccleſiaſtici omnino extrinſeca Sacramento poſtulet per ſe Miniſtri ſanctitatem, quam Sacramentum ipſum per ſe non exigat: ſed Sacerdos in peccato mortali baptizans ſine ſolemnitate non peccat mortaliter, vt tenet Durandus *in 4. diſt. 5. q. 2. art. 1.* Valentia *de Sacramentis in genere, diſp. 3. q. 5. punct. 3.* & cum S. Thoma, Richardo, Sylveſtro, Caietano, Soto, & alijs docet Suarez *diſp. 16. citata, §. Nihilominus.* Ergo ex eo, quod Miniſter ſit conſecratus ad aliquod munus obeundum, non benè deducitur grauis obligatio, iure naturę miniſtrandi in ſtatu gratiæ. Et ita expreſsè tradit Caſtr. Palao *to. 4. de Pœnit. tr. 18. diſp. vnic. pũct. 5. n* 11

22 Secunda ratio eſt Sancti Thomæ, qua vtuntur Vazquez *ſuprà cap. 3.* & Meratius *tract. de Sacramentis, diſp. 8. ſect. 2.* qui præceptum naturale ex eo probant, quod Miniſter Sacramenti debet conformari ſanctitati ipſius Sacramenti, quod conficit, & eius primario Auctori, cuius, vt principalis agentis, inſtrumentum eſt, eius nomine agens, & vice fungens : adhoc autem requiritur ſtatus gratiæ, cum tam Deus, quàm Sacramentum Sanctum ſit. Verum hæc ratio facilè etiam infringitur ex dictis, quia Sacerdos baptizans ſine ſolemnitate, eſt miniſter Sacramenti, & iuſtificationis : & tamen non tenetur ſub mortali ſe conformare ſanctitati Sacramenti, neque eius primario agenti, cuius eſt Miniſter, inſtrumentumque, vt docent Doctores numero præcedente citati. Igitur ratio conformitatis non ſufficit ad adducendum pręceptum naturale, de quo diſputamus. Vrgetur ex D. Thoma *in 4. diſt. 5. quæſt. 2. art. 2. ad quæſt. 4.* Vbi non vt certum, ſed tanquam probabile tradit, Miniſtrum Baptiſmi debere eſſe in ſtatu gratiæ: * Ad quartam, inquit, quæſt. dicendum, quod quicumque in peccato mortali exiſtens exhibet ſe Miniſtrũ Eccleſię, etiam in quocumque ſpirituali, peccat, ſecundum quorumdam opinionem ſatis probabilem, & ideò Sacerdos baptizans cum ſolemnitate Miniſtrum Eccleſię ſe exhibens peccat mortaliter. * Quibus videtur relinquere probabile contrarium.

23 Secundò impugnatur : quia laicus baptizans in caſu neceſsitatis eſt Miniſter baptiſmi ex inſtitutione Dei, eiuſque auctoritate inſtructus miniſtrat, vt ipſe Vazquez fatetur *ſuprà cap. 3. n. 31.* & tradit D. Thom. *in 4. diſt. 17. quæſt. 3. art. 3. quæſt. 2.* ibi: * Baptiſmus, qui eſt Sacramentum neceſsitatis, habet duplicem Miniſtrum. * Et tamen laicus non tenetur ſub mortali ſe conformare ſanctitati Sacramenti, & eius primario agenti, cuius eſt inſtrumentum ; vt præter Doctores pro Sacerdotibus citatos, tenent Granado, Henriquez, Præpoſitus, Cabrera, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *5. p. tract. 3. reſol. 23.* Ergo ex eo, quòd Sacerdos ſit Miniſter Sacramenti, non infertur, debere eſſe in ſtatu gratię ad illud miniſtrandum, ſeu conficiendum. Nec Vazquez negare poterit, hoc eſſe probabile, cum tot, tantique Doctores docuerint. Denique prędictæ rationis robur eneruatur in Sacramento matrimonij, in quo cõiuges ſunt miniſtri talis Sacramenti, & iuſtificationis: & tamen quatenus adminiſtrant in peccato mortali, non peccant mortaliter, vt cum Soto, Ledeſma, & alijs docet Thomas Sanchez ſuprà, & cum Suarez, Bonacina, & Coninch, putat probabile Palao *vbi ſuprà* (ſecus, quatenus in peccato mortali illud ſuſcipiunt, quod improbabiliter negarunt aliqui apud Sà *in Sum. antiqua, verbo Sacramentum, num.* 1. vt notatur in Sum. correcta per Victorellum.) Manet igitur probabile, Miniſtrum Sacramenti, ex eo, quod talis ſit, non teneri ſub mortali ſe conformare Sacramento, nec eius auctori, ac proinde ex hoc capite non probari, debere conficere in ſtatu gratiæ.

24 Tertia ratio eſt Cardin. de Lugo *diſp. 8. de Sacram. ſect. 9. num.* 141. qui totam obligationem deſumendam ait, ex grauitate, & ſanctitate actionis, qua Sacramenta conficiuntur, & qua miniſter operatur in perſona Chriſti, mediante qua, operatur gratiam habitualem. Verum, rationem iſtam non ſufficere ad inducendam obligationem gravem, affirmat omnes, qui excuſant à mortali culpa Sacerdotes, & laicos adminiſtrantes baptiſmum in mortali, etiam ſi poſſint commodè actum contritionis elicere. Item omnes, qui excuſant à mortali coniuges adminiſtrantes Sacramentum matrimonij in ſtatu peccati mortalis: in vtroque enim caſu concurrit grauitas, & ſanctitas actionis, qua Sacramenta conficiuntur, & qua Miniſter operatur in perſona Chriſti gratiam habitualem; & tamen non inde oritur obligatio grauis. Inficiari igitur non poterit Lugo, eſſe probabile, non colligi ex hoc fundamento grauem obligationem conficiendi Sacramēta in ſtatu gratiæ.

25 Quarta, & vltima traditur à Coninch *de Sacramentis, art. 6. nu. 32.* vbi ait, obligationem miniſtrandi Sacramentum in ſtatu gratię, oriri primario ex ſanctitate, & dignitate ipſius Sacramenti ; quatenus eius miniſter merita, & ſanguinem Chriſti diſpenſat; idquè in perſona Chriſti, quam immedia-

iè

tè ſuſtinet, ita vt ſit vnum agens cum ipſo. Secundario verò, inquit, oriri ex eo, quod Miniſter ſit ſingulatiter per aliquod Sacramentum conſecratus ad tale munus. Congeſſit Coninch vtranque rationem, quia vnam ſine altera non iudicauit ſufficientẽ ad obligationem grauem iudicandam, vt conſtat ex doctrina, quam tradit *ſuprà num.* 37. Sed facile impugnatur; quia hæc ſecunda ratio eſt omnino diuerſa: ergo quod ex vnaquaque ſeorſim per ſe colligi non poteſt, neque ex vtraque ſimul colligetur. Ita in ſimili argumentatur Vazquez *diſp.*136.*citata, cap.*2.*nu.* 17. Preterea diſpenſans Euchariſtiam antea conſecratam, diſpenſat realiter corpus, & ſanguinem Chriſti: & conſequenter Chriſti perſonam in munere ſuſtinet, & exercet actũ, ad quem ſpecialiter eſt conſecratus, vt expreſsè fatetur Coninch; & tamen adminiſtrãs Euchariſtiam in mortali, non peccat mortaliter, vt docent Vazquez *ſupra cap.*3. *nu.*36. Meratius *de Sacram. diſp.*8. *ſect.*2. *n.*8. Ioan. de la Cruz, Henricus, vterque Ledeſma, Cabrera, & alij, quos ſequitur Diana 2. *p. tract.*3. *Miſcelan. reſol.* 13. Ergo ex duplici ratione allata, ſimul ſumpta, non deducitur grauis miniſtrandi obligatio, ſeu Sacramenta conficiendi in ſtatu gratię. Denique impugnantur quia Sacerdos baptizans ſine ſolemnitate diſpenſat merita Chriſti; idque in perſona Chriſti, & ſingulariter eſt conſecratus ad tale munus, vt etiam concedit ipſe Coninch, & tamen non peccat mortaliter miniſtrando in mortali, vt plures ſuprà citati docent. Ergo hæc ſecunda ratio inſufficiens eſt, ad obligationem grauem inducendam.

26 Quæ hucuſque congeſsimus, videri poſſent alicui efficere probabile, non eſſe præceptum naturale grauiter obligans miniſtrare, ſeu conficere Sacramenta in ſtatu gratiæ; nam cum pręceptum naturale ſit ipſa ratio naturalis obligationem inducens, & probabile ſit nullam eſſe rationem naturalem, quæ talem obligationem inducat, vt ſingulas expendentes probauimus; probabile etiam erit, nullum eſſe pręceptum naturale. Tum maximè, quia vbi non conſtat de pręcepto, non eſt facilè imponenda obligatio ſub mortali, vt benè advertit Suarez *ſuprà diſp.* 26. *ſect.*3. *§. De alijs vero* Vlterius, negari non poteſt, dubium ſaltem ex dictis effici tale præceptum naturale, ſed in dubio, an ſit præceptum, nemo illo tenetur, vt docent Sanchez *in Sum. cap.*10. *num.*32. Salas 1.2. *quæſt.* 12. *tract.*8. *diſp. vnica, ſect.*25. *n.*258. Suarez *tom.*5. *in* 3. *p. diſput.*40. *ſect.* 5. *n.* 15. Henriquez *lib.*8. *de Euchariſtia, c.*45. *n.*3. *in Gloſ. lit. P.* P. Sà *verb. Dubium, n.*2. Ergo probabile eſt ex pręcepto diuino, & naturali neminem ſub mortali teneri, adminiſtrare Sacramenta in

ſtatu gratiæ. Quod autem tale pręceptum naturale ſit dubium, præter dicta, ſuadet auctoritas Navarri, & Granados: illius, dum ait, *non eſſe expreſſum*, & huius, dum inquit, *non eſſe adeò exploratum, attenta efficacitate rationis*, licet certum putet propter auctoritatem: fortè aliud dicturus, ſi auctoritatem expendiſſet quam pro contraria ſententia adduximus. Denique huius ſententiæ probabilitas muniri videtur ex doctrina Verricelli *tom.* 1. *quæſt. moral. tract.*2. *q.*3. *num* 4. dicentis: * Signum probabilitatis intrinſecæ eſſe, quando Doctores communis ſententię diſcordantes ſunt in probanda ſua opinione, & alij aliorum rationes, & fundamenta euertunt; quia tunc ſignũ eſt ea fundamenta non conuincere, & ſic admitti poſſe probabilitatem oppoſitæ ſententiæ. * Auctores autem non conuenire in probanda communi ſententia aſſtruente gratiæ ſtatum neceſſitate præcepti requiſitum ad Sacramentorum adminiſtrationem, ſed alios aliorum fundamenta evertere; cõſtat ex hactenus dictis; & magis conſtavit ex ſolutione argumentorum, quibus communis ſententia nititur.

§. IV.

Obiectionibus fit ſatis.

27 OBijcies primò Auguſtinũ *lib.*2 *contra Epiſtol. Parmeniani, cap.* 10. *poſt medium.* Vbi inquit: *Omnia Sacramenta cum obſint indignè tractantibus, proſunt tamen per eos dignè ſumentibus.* Igitur ſupponit Auguſtinus, dari præceptum naturale miniſtrandi, conficiendique Sacramenta in ſtatu gratiæ. Verum, quod ex Auguſtini verbis, ſuaderi non poſſit grauis obligatio, probatur: quia ſolum dicit obeſſe indignè tractantibus, non verò obeſſe grauiter: ergo non eſt, cur nos id aſſeramus. Dices, id deduci ex grauitate materiæ. Sed contra argumentor à paritate. Quia licet Nicolaus Papa *in cap. vltim.*25. *quæſt.*8. dixerit, *adulterum Sacerdotem miniſtrando Sacramentum Euchariſtiæ, ſe tantummodo lædere, & vnde alijs commodum exhibet, inde ſibi diſpendium præbere*; nihilominus plures Doctores, quos ſuprà citavimus, docent, talem Sacerdotem non peccare mortaliter; & tamen dubitari non poteſt, materiam eſſe graviſsimam: igitur idem in primo caſu dicere tenentur. Si enim verba illa Pontificis: *ſe lædere, ſibi diſpendium præbere*: non inducunt obligationem gravem; quare illam inducent illa Auguſt. *obeſſe indignè tractantibus*: maioris enim ponderis non eſt verbum *obeſſe*, quàm *lædere, & diſpendium præbere*.

28 Præterea ſi verba Auguſtini aliquid

probant, planè etiam conuincunt, tam Sacerdotes, quam laicos adminiſtrantes Baptiſmum in peccato mortali, peccare mortaliter (imò de huius Sacramenti adminiſtratione loquebatur Parmenianus in ſua Epiſtola, contra quam ſcripſit Auguſtinus) & tamen laici in ſtatu peccati mortalis, ſeu indignè hoc Sacramentum tractantes, non peccant mortaliter, vt cum D. Thoma, Caietano, & Soto fatetur Suarez *diſput. 16. citata, ſect. 4. ſ. Nihilominus*. Igitur ex teſtimonio Auguſtini nō benè infertur obligatio gravis miniſtrandi, ſeu conficiendi Sacramenta in ſtatu gratiæ.

29 Teſtimonijs igitur Auguſtini, & Nicolai Papæ reſponderi poteſt; vel ipſos loqui de miniſtrantibus in peccato mortali actuali (ex hac enim adminiſtratione novam culpam mortalem contrahi, docent plures huius ſententiæ patroni, vt infrà videbimus) Secus verò de miniſtrantibus in peccato habituali, in quo longè minor indecentia reperitur. Vel ſi malis, reſpondere poteris, (iuxta ſententiam quorumdam ſupra relatam, aſſerentem, *bonam conſcientiam miniſtri non eſſe debitam Sacramento, niſi ſecundum quamdam decentiam*) ſolum intervenire culpam venialem in tractatione indigna Sacramenti, quando indignitas tantum provenit ex defectu gratiæ habitualis miniſtri: licet enim miniſtratio Sacramenti ſit materia grauiſsima in ordine ad effectum gratię, quam confert ſuſcipienti, non verò talis eſt in ordine ad exigendum ſtatum gratiæ ex parte miniſtri, vt conſtat in adminiſtratione Baptiſmi à laico, & patet ex dictis.

30 Obijcies ſecundò, plura Scripturæ loca, in quibus naturale præceptum contineri videtur, vt Iſaiæ 52. *Mundamini, qui fertis vaſa Domini*. Levitici 21. *Incenſum enim Domini, & panes Dei ſui offerunt, & ideò ſancti erunt Deo ſuo*. Et cap. 22. *Omnis, qui acceſsit ad ea, quæ conſecrata ſunt, in quo eſt immunditia, peribit coram Domino*. Et Exodi 19. *Sacerdotes, qui accedunt ad Dominum, ſanctificentur, ne percutiat eos*. Cæterum in his, & ſimilibus locis interdum eſſe ſermonem de immunditia, & ſanctificatione legali, ſeu ceremoniali, fatetur expreſsè Suarez *ſuprà ſect. 3. citata*, eademquè videtur eſſe de omnibus ratio, qua fortè ductus Vazquez eis non vtitur ad ſuam concluſionem probandam.

31 Obijcies tertiò. Adminiſtrare Sacramenta in ſtatu peccati actualis; verb. grat. cum propoſito, ſeu affectu actuali peccandi, eſt peccatum graue ſacrilegij contra reuerentiam Sacramento debitam: ergo & adminiſtrare cum peccato habituali, non remiſſo per confeſsionem, ſeu contritionem. Reſpōdet Crouſers *vbi ſuprà* negando conſequentiam. Quia in primò caſu, interuenit grauiſſima irreuerētia, in ſecundo verò leuis. Quā quidem ſententiam, me iudice, tenent omnes Doctores *ſuprà citati num. 3.* qui aliquam diſplicentiam peccati requirunt ad miniſtrandum Sacramentum, quo manifeſtè indicant, affectum peccati actualis, dum actu adminiſtratur, importare grauem irreverentiam; quod ſecus iudicant de adminiſtratione facta cum peccato habituali; proindeque exigunt aliquid incompoſibile cum peccato actuali, non curantes de forma incompoſibili cum habituali. Secundo reſpondeo per inſtantiam, & amice rogo: cum Sacerdos, ſeu laicus adminiſtrat Baptiſmum in peccato mortali actuali, vel delinquit grauiter, vel non? Si primum: ergo benè ſtat, eſſe irreverentiam grauem adminiſtrare in peccato mortali actuali, non verò in habituali. Si ſecundum: ergo nunquam peccabit mortaliter Sacerdos, etiam ſi cum ſolemnitate miniſtret.

ſ. V.

Iuditium Auctoris.

32 HÆc omnia diſputationis gratia dicta ſint: contraria enim, & communis ſententia omnino tenenda eſt, vtpotè comprobata auctoritate Sanctæ Inquiſitionis in Expurgatorio anni 1640 (in quo expungi mandatur ex Llamas opinio negans obligationem gravem ſe iuſtificandi ad conficiendum Sacramentum) & roborata certo, & firmo conſenſu Theologorū ex D. Thom. *3. p. quæſt. 64. artic. 6. in corpore*, vbi ſic ait: * Non eſt dubium, quin mali exhibentes ſe miniſtros Dei, Eccleſiæ in diſpenſatione Sacramentorum peccent, & quia hoc peccatum pertinet ad irreuerentiam Dei, & contaminationem Sacramentorum, quantum eſt ex parte ipſius peccatoris, conſequens eſt quod tale peccatum ex genere ſuo ſit mortale.* Quod prædixerat *in 4. diſt. 24. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 5.* ibi: * Quicumque homo, quod ſibi competit ex ordine, facit indignè; quod iuſtum eſt, iniuſtè exequitur, & contra pręceptum legis facit, ac per hoc mortaliter peccat.* Quapropter, licet omnia principia ad hanc concluſionem labefactandam ſeorſim ſumpta probabilia ſint; non tamen ſunt comprobabilia, vtpotè ex quibus propoſitio improbabilis deducitur. Vnde omnes tenentur vni, vel alteri rationi inhærentes, adverſariorum fundamenta diſſoluere, vel ſaltem concluſionem, vt certam admitentes, planè fateri, nulla ratione conuincenti ad illam adduci.

34 Eſt tamen aduertendum, his non obſtan-

Digitized by Google

ſtantibus, probabiliſsimum eſſe, Confeſſariũ nõ peccare mortaliter audiendo totam confeſſionem in peccato, dummodo habeat propoſitum præmittendæ contritionis ante abſolutionem, vt docent Henriquez *lib. 6. cap. 18. num. 6. in Gloſſ. lit. V.* Cardin. de Lugo *diſp. 21. num. 69.* Diana *t. p. tr. 7. reſol. 43.* quia irreuerentia in eo conſiſtit, quod Miniſter non ſit in gratia, quando illam operatur: hoc autem præſtat, quando abſolvit, ac proinde ſufficit, quod tunc gratiæ ſtatum conſequutus fuerit.

QVÆSTIO II.

Vtrùm ob grauem metum liceat vti ſimulatione, in adminiſtratione Sacramentorum?

1 COmmunis Doctorũ ſententia negar, quàm adeò certam putat Palaus *tom. 1. tract. 2. diſp. 1. p. 13. n. 8.* vt contrariam, non renuerit dicere, audaciam, & temeritatem videri redolere.

2 Verum alijs rigida valdè hæc cenſura viſa eſt, & talem putauit Antonius de Eſcobar *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 1. ſect. 2. Problem. 26. fol. 27.* * Mihi certè, inquit, mei amiciſſimi Patris Ferdinandi Caſtro Palao vocitantis primam ſententiam audacem, & temerariam nimiũ rigida cẽſura videtur, dum lego graues Doctores, affirmantes in quibuſdam euentibus licere hoſtiam non conſecratam pro conſecrata porrigere, quæ proculdubio maior eſt ſimulatio. * Sic ille, vel ideò ab imperito Neotherico ſugillatus.

3 Quapropter duplex in præſentiarum enucleãda venit difficultas: Prima, an in aliquo caſu liceat hoſtiam non conſecratam, veluti conſecratam peccatori occulto ad vitandam infamiam porrigere? Secunda, an, hoc negato, liceat nihilominus in adminiſtratione Sacramentorum ſimulatione vti?

§. I.

De ſubrogatione Hoſtiæ, non conſecratæ; quid nonnulli ſenſerint?

4 PRimam difficultatem verſat Mag. Petrus de Ledeſma *1. p. Sum. capit. 12. de Euchariſt. fol. mihi 27.* Vbi licet negatiuam partem amplectatur, plures tamen, & graues Doctores pro affirmatiua militantes refert. * La ſeptima duda (inquit) es, ſi es licito en algun caſo comulgar à vno con hoſtia, que no eſtè conſagrada? En eſta duda algunos tienen, que ſi. Y aſsi lo tiene Alriſiodorenſe. Y San Buenauentura dize, que es licito, ſi ſe haze con conſentimiento del pecador. Y lo miſmo enſeña Adriano. * Cum quibus ſentit M. Chriſtophorus Iabellus *tom. 1. Philoſophiæ Chriſtianæ, p. 5. tract. 4. cap. 6. num. 50.* Vbi poſtquam ſtatuit, peccatori fictionis inſcio, hoſtiam non conſecratam porrigere non licere; ait: * Secus autem eſſet, ſi ipſe peteret, ſibi dari hoſtiam non conſecratam, ne indignè ſumat corpus Domini; tunc enim ſibi dari poſſet, ita tamen quod talis hoſtia ponatur ſeorſim à conſecratis, ne Eccleſia decipiatur dando ei non conſecratam, ac ſi eſſet conſecrata. * Sic ibi. Et ante illum Albertus Magnus apud Suarez *de Euchariſt. diſp. 67. ſect. 4.* Quos ſequitur Villalobos *in Summ. tom. 1. tract. 7. diffic. 38. num. 7. fol. mihi 150.* vbi ſic: * No es licito darle la hoſtia no conſagrada, por el peligro que ay de idolatria, como notò Ledeſma. Mas ſi la ſorma que le ha de dar, la tuvieſſe ſecreta, de manera, que los Fieles no la pudieſſen adorar; con conſentimiento del pecador, ſerà licito darſela, para euitar algun grande eſcandalo, pues alli no auia peligro de idolatria, como dize San Buenauentura, Adriano, y Angles. *

5 Eamdem ſententiam tuetur Ludouicus de San Iuan *in Summ. tom. 1. quæſt. 7. de Euchariſt. artic. 8. diffic. 3.* dicens: * Serà licito dar al pecador oculto vna hoſtia no conſagrada, con ſu conſentimiento, para que no ſe infame, con quien viere, que no comulga, porque no ſe comete ſacrilegio en la comunion, ni ſe infama al proximo; y como es licito dar la abſolucion cauteloſa, tambien lo es dar la comunion. Pero eſto no ſe ha de practicar, ſino en raros caſos, con ſabiduria del pecador, y proponiendole delante otra hoſtia conſagrada, q̃ èl, y el pueblo adoren. * Sic ille, & alij quos refert Diana *3. p. tr. 6. reſ. 83. & 4. p. tr. 4. reſ. 47.* qui licet hanc opinionẽ non ſequatur, probabilẽ tamẽ putat, quia contrariam probabiliorem vocat, & hanc cenſura afficere non audet, dicens: * Non tamen audeo ſententiam affirmatiuam nota improbabilitatis inurere. * Et nouiſsimè amplectitur Franciſcus de Lugo *in principijs Theolog. Moral. part. 2. cap. 6. quæſt. 6.* Pro eadem ſententia refert Ioannem Sãctium Caſtro Palao *in opere Morali, tom. 1. tractat. 2. diſput. 1. punct. 13. numer. 10.* Sed illum ab ea eximit Diana *reſolut. 84. citata*, dicens Sanctium numquam dixiſſe, vt patet ex tota *diſput. 35. num. 6. & 10.* licere Sacerdoti in aliquo caſu miniſtrare hoſtiam non conſecratam pro conſecrata. Vndè immeritò aduerſus illum inſurgit doctus Palaus. * Sic Diana pro amiciſſimo ſuo Sanctio. Et benè quidem vt conſtabit ex dicendis *nu. 10.* vbi eius ſententiam ipſius verbis exſcribemus.

6 Itaque Doctores citati non agnoſcunt peccatum in prefata fictione adminiſtrationis Euchariſtiæ, ſecluſo periculo idolatriç, quod præcaueri ſufficienter putant; ſi hoſtia non conſecrata ſeorſim ponatur, & ita ſecreta exiſtat, quod populus eam adorare non poſsit. Quibus fauere videtur D. Thom. *opuſc. 65. de euchariſt.* Vbi ob deluſionem populi, hoſtiam non conſecratam porrigendam non eſſe, docet. * Caveat, inquit, Sacerdos, vt numquam porrigat ſano, vel infirmo hoſtiam non conſecratam pro corpore Chriſti, quia non debet populum deludere. * Ergo ſi nec peccator, vtpote rei conſcius, nec populus, vtpote cui hoſtia non conſecrata non exponitur adoranda, ſed ſeorſim, & ſecreto cuſtoditur, non deludatur; licitum erit, eam peccatori occulto porrigere. Ceſſat enim idolatriæ periculum, quod vnicè obſtare videtur, ſecundum prefatos auctores.

7 Verum hoc fundamentum communiter reijcitur, quia periculum idolatriæ ineuitabile eſt. Primò, quia forſan aliqui adorabunt illammet hoſtiam, quam ſumit peccator: nam vt ait Caietanus *3. part. q. 80. art. 6.* * Preſentes indiſtinctè adorant, vel adorare poſſunt quamlibet hoſtiam, quam deferri, vel dari conſpiciunt. * Ad actum enim adorationis non requiritur determinatè, quod illam videant; nam quando communio fidelibus confertur, etiam longe adſtantes adorant, licet hoſtiam oculis non percipiat: idemquè non raro contingit, quando in Miſſa leuatur. Secundò, quia actus ſumendi reuerenter, & ſimiliter miniſtrandi, qui propter preſentes ex parte ſuſcipientis, & miniſtrantis excuſari nõ poſſunt, verè ſunt cultus externus, & adoratio, quæ Euchariſtiæ ſolet, & debet adhiberi: à quibus materialem idolatriam ſeparari, impoſsibile videtur, vt tradit D. Thom. *3. part. quæſt. 80. artic. 6. ad* 2. ibi: * Hoſtia tamen non conſecrata nullomodo debet dari loco conſecratæ, quia Sacerdos hoc faciens, quantum in ſe eſt, facit idolatrare illos, qui credunt eſſe hoſtiam conſecratam, ſivè alios præſentes, ſivè etiam ipſum ſumentem. *

8 Si autem reſpondeas ex Vazquez *tom. 1. in 3. part. diſput. 110. cap. 5. & tom. de Euchariſt. diſput. 209. cap. 1. num. 41.* non eſſe periculum idolatriç, licet ſpecies non ſint conſecratç, quia affectus ſummiſsionis internæ fertur in ſolum Chriſtum, ideòque licet ibi verè non exiſtat, ille adoratur, & eſt terminus interni affectus: non ſatisfacis: quia idolatria externa, & ficta nequit in hoc caſu non interuenire, vtpote quæ, iuxta communem Theologorum ſententiam, in ſolis externis ſignis ſummiſsionis conſiſtit. Ergo etiam in ſuſcipiente, vel miniſtrante, licet interna ſummiſſio deficiat, cùm nouerint hoſtiam conſecratam non eſſe, idolatria verò externa non deficiet. Secundò: quia prefatum fundamentum ęquè probat, etiam ignorantes hoſtiam non eſſe conſecratam, externè illam adorantes idolatriam non committere. Quia vt cũ Caietano, Azor, & Bonacina, docet Truilench *lib. 1. in decalog. dub. 7. n. 6.* quos ſequitur Doctor Garſi *cent. 1. cap. 39. num. 3* Hoſtia adoratur ſub conditione tacita, & implicita, quod ſit conſecrata: & affectus ſummiſsionis verè fertur in ſolum Chriſtum Dominum; & hic eſt, qui adoratur, licet ibi non exiſtat. Quod non negauit, ſed expreſsit ipſe Vazquez *diſputat. 209. citata de Euchariſt. cap. 4. num. 41.* dicens: * Idolotria non committitur ſine expreſſa intentione adorandi pro Deo id, quod re vera non eſt, ac proinde, qui adoraret hoſtiam non conſecratam apprehẽdens cognitione ſua ibi Chriſtum, idolatriam non committeret. * Ergo licet hoſtia non conſecrata porrigenda peccatori populo exponeretur, nullus idolatriam committeret, quandoquidem omnes cognitione ſua ibi Chriſtum apprehenderent, & illum adorarent; nulluſque haberet expreſſam intentionem adorandi pro Deo id, quod re vera non eſt. Ergo licet hoſtia non conſecrata non ponatur ſeorſim ab alijs conſecratis, nec ſecreto cuſtodiatur; idem proſus tereris dicere, ſi ob ſolum periculum idolatriæ, fictionem iſtã condemnes: periculum enim illud, quovis ex dictis modis res contingat, aut ſemper occurrit; vt videtur tradere D. Thoma ſuprà, aut numquam, vt probat ratio nuper attacta ex P. Vazquez.

9 Hic diſcurſus videtur aliquibus concludere, aut fundamentum Patris Vazquez firmum non eſſe, aut Labeli, & aliorum falſum exiſtere. Quia hoſtiam nõ conſecratam, veluti conſecratam populo exponere, peccatum eſſe, & quidem grauius ſacrilegio, conſtat ex deciſione Innocentij Tertij, *cap. de homin. de celebrat. Miſſar.* vbi loquens de quodam presbytero, qui, eo quòd eſſet in ſtatu peccati mortalis, Miſſam celebrabat abſque intentione conſecradi, dicit grauius peccaſſe, quam ſi ſacrilegè conſecraſſet, & Euchariſtiam ſuſcepiſſet. * Cum falſa, inquit Pontifex, ſint abijcienda remedia, quæ veris ſunt periculis grauiora, licet is, qui pro ſui criminis conſcientia putat ſe indignum, peccat grauiter, ſi ſe ingerat irreuerenter ad illud (ſcilicet, ad conſecrandum, & communicandum;) grauius tamen videtur offendere, qui ita fraudulenter illud preſumpſerit ſimulare: (attende) cum ille in ſolius miſericordis Dei manum incidat, iſte verò non ſolùm Deo (quem illudere non veretur) ſed etiam populo, quem decipit, ſe obſtringat. * Hæc Innocentius. In quibus grauius peccatum decla-

rat,

rat, hoſtiam non conſecratam, veluti conſecratam adorandam exponere, quam conſecrare & communicare in peccato mortali, quia iſtud ſolum eſt contra Deum; illud verò contra Deum, & homines. Ergo porrigere peccatori occulto hoſtiam non conſecratam quam externè tantum ipſe peccator, & miniſter, & alij aſsiſtentes adorãt, grauius peccatum eſt, quam conſecratam ei communicare, quia in hoc caſu ſolum contra Deum delinquitur: in illo autem contra Deum, & homines. Ergo vel ſolus cultus externus, & ficta adoratio (ſaltem, quæ ex errore intellectus procedit) habet rationem idolatriæ, quod euertit opinionem Patris Vazquez, aut ſola ſimulatio, quę in conſecratione interuenit, abſque periculo idolatriæ, ſufficit ad cõſtituendum peccatum mortale gravius, quã ſacrilegium. Hoc ſecundum cenſet Pat. Vazquez *vbi ſuprà*, idquè putat efficaciter probari ex decisione Innocentij Tertij ſupra commemorata. Cęterum cum Pontifex grauitatem peccati in caſu ſuprà adducto de Sacerdote ficte conſecrante, deſſumpſerit ex iniuria facta populo aſsiſtenti ſacro, & nulla iniuria fiat, quando occulto peccato, de eius conſenſu, ſecreto hoſtia non conſecrata ſepararim ab alijs poſita porrigitur, non videtur hic caſus in deciſione Innocentij comprehenſus, ſed aliunde reſolutionem deducẽdam, quia non loquimur de fictè celebrante deludendo populum, ſed de occultè miniſtrãte: in quo caſu, ſi periculum idolatriæ non eſt (vt fatetur Vazquez) fictionem, & ſimulationem hanc non ſufficere ad culpam, quando famæ peccatoris conſeruandę cauſa fit; docent Doctores omnes, quos ſuprà citaui.

§. II.

Vera ſententia.

10 SEd omnino tenendum, numquam licere hoſtiam non conſecratam, veluti conſecratam peccatori occulto porrigere. Sic cum D. Thoma 3. *part. q. 80. art. 6. ad 2.* docent communiter Theologi apud Ioannem Sanctium *vbi infrà num. 3.* quibus adhęreo. Moueor, quia licet periculum idolatriæ non adeſſet, vt contendit Vazquez, & fictio in Sacramentis ex cauſa iuſta admitti poſsit; vt D. Bonavent. & alij exiſtimant; nũquam tamen occurrere poteſt eiuſmodi cauſa. Primò: quia peccator occultus poteſt actũ contritionis elicere (ſi confeſsionem præmittere non poſsit) & hoſtiam conſecratam ſuſcipere, quo famæ conſulat, vel mortem nõ communicanti imminẽtem euitet. Si autem nolit, eius malitię tribuendum eſt, & ſua culpa damnum incurret, vel ſpirituale, ſi (vt debet) a cõmunione ſacrilega abſtineat. Secundò: quia licet peccator adeo eſſet obſtinatus, vt potius eligeret ſacrilegam cõmunionem, quã à propoſito peccandi deſiſtere, & aliunde ni cõmunicaret, mors illi immineret, poſſet Sacerdos ſimulare ſe Euchariſtiam in os illius immittere, vt benè docet Henriq. *lib. 8. c. 33. n. 3.* vbi ſic: * Sacerdos non debet hoſtiã non conſecratam dare peccatori occulto, ob eius finem, ne eius peccatum detegatur, quia hoſtia priùs proponitur adoranda, quam ſumẽda: vrgente tamen caſu poſſet ſimulare ſe homini priùs monito miniſtraſſe, cum tamen occultè recondat hoſtiam in cuſtodia. * Quẽ ſequuntur Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 35. n. 9* Diana 4. *part. tract. 4. reſolut. 47.* & Leander, *tom. 2. tract. 7. quæſt. 61.* Caſum autem occurrentem proponit Sanctius: * vt ſi maritus, inquit, minitus eſſet mortem vxori, niſi communicaret, qui videns illam cõmunicantem, ſuſpicionem, quam aduerſus illam conceperat, deponeret; aut ſi vxori notum eſſet, maritum in Eccleſia illam obſeruare, an communicet, vel minus, ad confirmandam contra eam ſuſpicionem conceptam: nam cum maritus non habeat ius ad cogendum vxorem communicare, ſicut licet vim vi repellere, ita, & fallacia contundere, retenta in mente ęquiuocatione. * Sic Sanctius. Hic enim caſus cum Sacramenti fictionem non contineat, nec idolatriæ periculum præſeferat, ſed Sacerdos præciſe concurrat ad occultandum defectum communionis, ob euitandum ſpirituale, vel temporale peccatoris nocumentum, cauſam iuſtam Sacerdoti offert ad præfata ſimulatione vtendum. Idemquè dicendum puto contra Sanctium caſu, quo vrgente præcepto communionis, peccator non eſſet rectè diſpoſitus. Nec eſt, quod in hoc caſu ea vti prohibeat; quandoquidem nõ diſsimilis ſimulatio in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ frequens ſatis eſt Confeſſoribus, qui pœnitentem, quem præ indiſpoſitione abſolvere nõ poſſunt, ſimulant ſignis externis abſolvere propter adſtantes; & abſque abſolutione dimittunt: quo eius famę proſpiciunt, & ſacrilegium irritæ abſolutionis evitant. Cum igitur vno, vel altero modo ex dictis, famę proximi, & cuilibet alteri dãno gravi imminẽti occurri poſsit, quin opus ſit, hoſtiam non conſecratam loco communionis porrigere, inde fit, ad eiuſmodi fictionem iuſtam cauſam numquam adeſſe, atque adeò hoc ſemper illicitum fore.

§. III.

Digitized by Google

§. III.

Quid de ſimulatione in Sacramento conficiendo.

11 Hinc ad ſecundam difficultatem, ſuprà poſitam, gradum faciens inquiro: vtrum in aliquo caſu liceat ſimulatione vti in confeſſione, vel adminiſtratione Sacramentorum? Affirmant D. Bonauent. S. Albertus Magnus, Altiſiodorenſis, Adrianus, Angles, Mag. Iabellus, Villalobos, Franciſcus de Lugo, & alij ſupra citati, qui hoſtiam non conſecratam veluti conſecratam aliquando porrigere, licitum putant, quod ſuprà reiecimus. Affirmant etiam alij, licet prædictum caſum, de hoſtia non conſecrata, non admittant. Ioannes Sanctius *in Selectis, diſp. 35. citata, num. 3.* Ludouicus de S. Iuan *1. p. Summ. tract. de Eucha iſt. q. 7. art. 8. diffic. 4. fol. 167.* Ioannes Præpoſitus *in 3. part. q. 2. de Sacram. Matrim. dub. 4. num. 37. & 38.* Diana *3. part. tr. 6. Miſcell. reſol. 83.* Antonius de Eſcobar *vbi ſuprà*, & alij. Quibus conſentio.

12 Ad huius ſententiæ probationem ſupponendum eſt, ſimulationem in præſenti latè ſumendam eſſe, & non ea ſtricta ſignificatione, qua vſurpat D. Thom. 2. 2. *quæſt. 111. art. 1.* vbi ait: * Simulatio propriè eſt mendacium quoddam in exteriorum ſignis factorũ conſiſtens. Non refert autem vtrùm aliquis mentiatur verbo, vel facto quocumque alio, vt ſuprà habitum eſt; vnde cum omne mendacium ſit peccatum, conſequens eſt etiam, quòd omnis ſimulatio eſt peccatum.* Si enim ſimulatio in hoc ſtricto ſenſu accipiatur certiſſimum eſt, numquam ea vti licitum eſſe, ſicut nec mendacio. Eſt igitur tantummodo quæſtio, an ſicut ex iuſta cauſa in alijs materijs, licet vti æquiuocatione in verbis, & factis, quæ latè dicitur ſimulatio, (diſſimulatio potiùs dici deberet) liceat etiam in adminiſtratione Sacramentorum. Et quidem quod in alijs materijs, aliquando æquiuocatione, & amphibologia vti liceat. * Adeò certum eſt (inquit Thom Hurtado *tom. 2. tract. 7. cap. 1. nu. 8.*) quod ſit error in fide id negare, conſtat enim manifeſtè ex ſacra pagina. * Difficultas igitur ſolum eſt, an in re noſtra locum etiam habere poſſit? Et affirmatiuè cum cæteris reſpondeo. Quia ſimulatio ex iuſta cauſa, ratione æquiuocationis, aut reſtrictionis, quæ in mente retinetur, aut ratione alterius implicitæ ſignificationis ex circũſtantijs deſumptæ, in alijs materijs à labe mendacij immunis eſt, vt probaui *ſupr. tract. 3. de Religione, quæſt. 6. de Iuram. §. 4.* ergo, & in Sacramẽtis. Deinde non ſit irreuerentia Sacramento, nec proximo iniuria, quando ob reuerentiam Sacramenti, aut ob proximi nocumentum vitandũ, iuſta interueniente cauſa, æquiuocatione vtimur. Ergo non eſt cur in alijs, & non in Sacramentis, ex iuſta cauſa, ſimulatione vti poſſimus.

13 Quapropter hanc ſententiam vltra citatos probabilem putat perdoctus Angelus Maria Verricelli *tom. 1. tract. 1. quæſt. 10. & 11. num. 3.* * Probabile, inquit, eſt, licere metu mortis ſimulare Sacramentum Pœnitentiæ, vel alia, obmurmurando verba, vel proferendo ſine intentione abſolvendi. Probatur: quia quando non eſt, neque materia, neque forma Sacramenti, tunc non dicitur Sacramentum irreuerenter tractari; neque dicitur irritari. Hoc fatentur ipſi adverſarij agentes de Sacramento matrimonij, de quo omnes aſſerunt non committere ſacrilegium contrahentem inualidè ex metu graui; etiãſi exterius proferat verba, quibus contrahi ſolet matrimonium. Ratio eſt, ſecundum ipſos, quia cum materia Sacramenti matrimonij ſit contractus legitimus, qui tunc ob grauem metum non adeſt, ideò tunc non eſt materia Sacramenti, & cum non ſit materia Sacramenti, neque cogitent coniuges de confeſſione Sacramenti, ſed de contractu; conſequẽter non adeſt Sacramentum, quod irritetur, aut irreuerenter tractetur, &c. Ergo aduerſarij idem docere tenentur in caſu noſtro, cum Sacerdos metu mortis ſimulat, ſe abſoluere proferendo verba abſque intentione abſoluendi, quia tunc non adeſt materia proxima, cum pœnitens ſit indiſpoſitus, neque habeat dolorem neque adeſt forma: tunc enim tantum eſt forma, quando profertur intentione abſolvendi, vt docent Pontius, Valentia, & Caſtro Palao: ergo non debet dici in hoc caſu Sacramentum irreuerenter tractari, aut irritari.* Hæc ille. Ex quibus concluditur, quod exiſtente iuſta cauſa excuſante à labe mendacij æquiuocationem in verbis, quibus confeſſio, vel adminiſtratio Sacramenti ſimulatur, non eſt cur ob metum ſaltem mortis, non liceat ſimulatione huiuſmodi in omnibus Sacramentis vti.

14 Hinc ſi hæreticus (nõ in odium fidei) minaretur mortem Sacerdoti, niſi omnem panem in foro exiſtentem conſecraret, poſſet ille conſecrationis verba proferre, abſque intentione conſecrandi, abſque vllo peccato contra Religionem, vel iuſtitiam, & abſque vlla mendacij labe: habet enim iuſtam cauſam vtendi æquiuocatione. Sic Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 35. num. 3.* * Nec obſtat, inquit, aliquos adorare talem panem, tanquã conſecratum, erit enim ſolum idolatria materialis, quam Sacerdos in illo caſu vitare non tenetur: grauius namque eſſet conſecrare, & multas particulas perire.* Sic ille. Non ta-

tamen inde inferas, licere malum operari ad grauius malum vitandum: hoc enim in huius auctoris mentem venire non potuit; ſed intentum illius eſt, non eſſe malum in his circunſtantijs non euitare materialem idolatriam, quam ex iuſta cauſa permittere, licitũ putat. Et quidem ſi ratione fictionis, vel ſimulationis, peccatũ in præſenti caſu non committitur, diſſentire nequibit Vazquez *vbi ſuprà*, quia, vt vidimus, idolatriam non iudicat, abſque expreſſa intentione adorandi pro Deo, quòd non eſt; ideòque de hac ratione vitandi idolatriam materialem, quam ipſe nõ videtur admittere ſine formali, parum curauit. Cui ego non aſſentior. Nam Gentiles, qui Iouem, aut Lunam, vel Solem adorabant, omnes Patres vocant idolatras, & tamen ipſi adorabant, quam ibi exiſtimabant, ex errore, adeſſe veram diuinitatem: ergo cũ in caſu prædicto fideles adoraſſent contentũ ſub ſpeciebus panis, quod ex errore ipſi putarent eſſe Chriſtum, verè materialem idolatriam committerent, licèt à culpa propter inuincibilem ignorantiam excuſarentur, vel propter grauius malum vitandum, vt ait Sãctius ſuprà, cui plures diſſentiunt.

15 Quapropter melius reſponderi poſſet, in tali euentu fideles ex circũſtantia metus iniuſtè illati Sacerdoti, ad conſecrandum omnem panem in foro exiſtentem, debere prudenter dubitare de intentione Sacerdotis; ideoque ſolum poſſe adorare ſub conditione, quod vera conſecratio præceſſerit, & hanc eſſe expreſſam omnium voluntatem, & talẽ præſumendam, qua omnis idolatria etiam materialis vitatur. Ad hanc enim requiritur error, quod diuinitas vera ibi lateat, qua deficiente, idolatria materialis non eſt: ſicut ad formalem requiritur expreſſa, vel implicita intentio adorandi pro Deo id, quod non eſt, & cum hic error in caſu præſenti non adſit, ſed vel purum dubium, vel ſuſpicio; & magis debeat quiuis inclinare, quod non fuerit cõſecratio; dicendũ eſt, ſigna ipſa externa adorationis procedere ex voluntate conditionata, quæ ad materialem etiam idolatriam cõſtituendam non ſufficit. Ideò hanc conditionem adhibendam eſſe, quoties fuerit ratio ſufficiens ad prudenter dubitandum (vt in præſenti contingit) benè docet Suarez *to. 3. in 3. p. diſp. 65. ſect. 2* Cũ igitur Sacerdos, qui ex graui metu verba conſecrationis abſque intentione profert, ad voluntatem tantum cõditionatam occaſionem præbeat; non eſt dicendum, quatenus eſt ex ſe, facere alios idolatrare, ſed ad ſummum dubitare de conſecratione. Ratione cuius expreſſam conditionem adhibere debent, qua poſita, omnis idolatria, etiam materialis, vitatur. Hac ſolutione vti poterit, cui à Ioanne Sanctio præſtita non placuerit, licèt planè non videam, cur admitti non poſsit, quia nec rationi diſſonat, nec eſt, cur cum mortis periculo, teneatur Sacerdos materialem aliorũ idolatriam vitare, quando nec fidei, nec eorum ſaluti nocet. In alijs autem Sacramentis, ſimulationem admittere minus diſſonat.

16 Et quidem in Sacramento Pœnitentiæ licitum eſſe ſimulatione vti, proferendo verba abſolutionis abſque intentione abſoluendi, ob fugiendam mortem Sacerdoti aliter à pœnitente indiſpoſito comminatam, haud difficilè percipitur. Et ita concedunt Ludouicus de S. Iuan *1. part. Summ. tract. de Euchar. q. 7. art. 8. fol. 167.* Diana *3. par. tract. 6. Miſcell. reſol. 83.* Ioannes Sanchez *vbi ſuprà, diſp. 35. num. 7.* *Tunc enim, inquit, iuſta adeſt cauſa vtendi æquiuocatione: ſicut ille, cui minata fuit mors à latrone, niſi iuret, ſe daturum centum aureos, poterit verba iuratoria exterius proferre abſque intentione.*

17 Quoad Sacramentum Matrimonij ferè omnes conueniunt, hanc doctrinam eſſe admittendam, etſi in alijs Sacramentis non admitteretur. Quod tradit cum Nauarro, & alijs Thom. Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 11.* vbi gratia vitandi magni ſcandali exiſtimat, poſſe proferri verba, æquiuocatione mẽte retenta, abſque intentione contrahendi. *Æquiuocatione, inquit, vti, vbi iuſta cauſa ſubeſt, communis ſententia habet: vt ſi intelligat: Accipio te in meam, ſi ad id teneor; ſicuti in ſimili aſſerunt Sylueſter, Angelus, Nauarrus, Ludouicus Lopez, &c. Quod ſi opponas irritum reddi Sacramentum. Dico cum Henriquez, diuerſum eſſe in hoc Sacramento, & in alijs ſentiendum: cum enim vltra Sacramenti rationem, contractus naturam induat, poteſt ea ratione, qua contractus eſt, abſque Sacramenti iniuria, irritum reddi, quando cauſa iuſta ad id cogit.* Quod iterũ cum Petro de Ledeſma tradit *lib. 4. diſp. 16. num. 1.*

18 Verum licet concluſioni conſentiã, rationem non probo: quia exiſtimo, eandẽ, quæ in alijs Sacramentis, in matrimonio militare; & ideò ad obiectionem, quam ſibi opponit Sanchez, omnino negandum cenſeo, irritum reddi Sacramentum, quia ad hoc neceſſarium erat, quod adhiberetur forma Sacramenti, & tamen non reſultaret ex alio defectu; quod in præſenti non contingit: quia verba abſque intentione contrahẽdi non habent rationem formæ, vt cũ Baſilio de Leon, Valentia, & Palao docet Verricelli *vbi ſupr. tom. 1. tr. 1. q. 10. & 11.*

19 Addo, rectè ſtare poſſe intentionem efficiendi contractum matrimonialem, abſque intentione efficiendi Sacramentum; vt

con-

Digitized by Google

contingit, quoties inter abſentes contrahitur, iuxtà opinionem Caietani, Victoriæ, & Cani, quos citatos ſequitur Fraucifcus Syluius *in 3.part.quæſt 42. art. 1. quæſito 3.concluſ.2.* aut ſaltem quando contrahentes non intendunt facere Sacramentum, vt docent Villalobos *in Summ.tom.1.tract.13.difficul. 6.num.4.* Baſilius de Leon *tom.de Matrimon. lib.1.cap.9.num.3.* Vazquez *tom.2.in 3. part. diſput.138.cap.5.* Hurtad. Rebellus, & alij, quos ſequitur Diana *3.part.tract.4. de Sacrament.reſolut.* 255. Ergo ſi quis ex iuſta cauſa (verb.grat.quia vrget contrahere per procuratorem, & quia excommunicatus eſt, nequit licitè Sacramentum Matrimonij recipere) haberet intentionem efficiendi contractum, non verò Sacramentum, non fieret Sacramentum, non tamen redderetur matrimonium irritum, quatenus contractus eſt: ſed nulla fieret iniuria Sacramento. Ergo ratio adæquata, cui innititur, poſſe dari ſimulationem in Sacramẽto Matrimonij non eſt, quia, vt contractus, poſsit irritum reddi, vt volebat Sanchez. Nam optimè ſtat, quod maneat validum, vt contractus, & tamen quod ex iuſta cauſa non adhibeant contrahentes formã Sacramenti; nempè verba ex intentione faciendi, quod facit Eccleſia; qua deficiente, cum deſit forma, non redditur irritum Sacramentum. Sicut Pœnitentiæ Sacramentum non dicitur irritum reddi a Sacerdote, qui poſtquam peccatoris rectè diſpoſiti confeſſionem excepit, cum tamen ex iuſta cauſa (nempè, quia iuriſdictionem ſe non habere meminit) abſque abſolutione dimittit; quia licet adfuerit materia, defuit forma, qua non adhibita, non poteſt dici Sacramentum irritum, ſed non fuiſſe celebratum, in quo, quando iuſta adeſt cauſa ſimulandi, vtendo æquiuocatione, nulla interuenit irreuerentia.

20 Ex quibus concludo in omnibus Sacramentis licitum eſſe ex iuſta cauſa ſimulatione vti, proferendo verba formæ abſque intentione requiſita, & hanc concluſionem longè veriorem eſſe, quam illam de communione in hoſtia non conſecrata peccatori occulto conferenda, & omnino ab illa independentem, vt conſtat ex ſuprà dictis, quamvis ex illa ad iſtam optimè valeat conſequentia, vtpotè à difficiliori, vt benè expendit Eſcobar vbi ſuprà.

_

QVÆSTIO III.

An Sacramento invalido, ex defectu intentionis Miniſtri, gratia nihilominus ſanctificans à Deo conferatur?

1 INtentionem Miniſtri neceſſariam eſſe ad valorem Sacramenti, definit Tridentinum *Seſſ.7. Canon.* 11. vbi eius qualitatem ſimul exponit. *Si quis dixerit in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Hoc poſito, difficultas eſt, an deficiente valore Sacramenti Baptiſmi, ex defectu eiuſmodi intentionis Miniſtri, certum ſit, iuxtà præſentem prouidentiam, infantem abſque baptiſmo decedentem ad ſalutem æternam non peruenturum?

2 Prima ſententia eſt, in tali euentu, Deum ſupplere defectum baptiſmi, quoad eius effectum, conferendo ſcilicèt gratiam ſanctificantem, & remiſsionem peccati originalis: ac proinde puerum licet ſine baptiſmo decedentem gloriam obtenturum. Ita Diu. Thom. *in 4.ſentent.diſtinct.6.quæſt.1. artic.2. quæſtiuncula* 1. *ad* 2. vbi ait: **Si deſit mentalis intentio in baptizante puerum, piè creditur, quod Summus Sacerdos, ſcilicèt Deus, defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat.* Quod iterum tradit *3.part.quæſt.64. artic.8. ad* 2. ibi: *Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur Sacramentum, ſed hũc defectum in pueris ſupplet Chriſtus: in adultis autem, qui intendunt Sacramentum ſuſcipere, ſupplet illum defectum fides, & deuotio. Sed hoc ſatis poſſet dici, quoad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Sed quantum ad characterem, non videtur per deuotionem accedentis poſſe ſuppleri.** Hæc D. Thomas, quæ ex illo fideliter excerpta refert Amadæus Guimenius in opuſculo pro Ieſuitis *tract.de Baptiſmo, prop.2. num.*10. Quam ſententiam, ex diſcipulis D. Thomæ ſequuntur. Sylveſter, Summa Confeſſorum, Chriſoſtomus Iabellus, Bartholomæus ab Angelis, Zanardus, Viguerius, & alij, vt omnes referens teſtatur ex eodem inſtituto R. M. Ioannes Martinez de Prado, olim Primarius Complutenſis *in 3.p.q.64. dub.7.§.6.n.76.*

3 Eidem pietatis fundamento inſiſtens M. Sylveſter, *verb.Baptiſmus* 1. *quæſt.5.* idem conſequenter aſſerit; licèt defectus valoris baptiſmi aliunde proueniat. **Si ſubtrahatur,* inquit, *aliquid de eſſentia formæ baptiſmi; creditur quod ſuppleat Summus Sacerdos: vt ſi moriatur puer ante formæ perfectionem.* Idemque tradit infrà q.7. ſi defectus valoris proueniat

ueniat

Digitized by Google

ueniat ex corruptione verborum, ibi: *Sicut dictum eſt, §. 5. de ſubſtratione, ita & de corruptione dicendum; ſcilicèt, quòd ſi non ſit facta ex malitia, etiamſi ſenſum tollat, ſi moriatur puer, Deus ſupplet, ſi autem vixerit, baptizabitur ſub conditione.* Sic vbi ſuprà, *& verb. Baptiſmus 4. quaſt. 10. num. 8.* Quem ſequitur M. Ioannes Baptiſta Corradus 2. *part. quaſt.* 84. & ſi vterque hanc partem ſubſtineat contra D. Thomam, vt fatetur ipſemet Sylveſter, illo citato.

4 Idem prorſus docent alij, quando paruuli abſque Sacramento Baptiſmi decedunt, eo quod eis applicari non potuit. Ita Caietanus, vt refert M. Sotus *in 4. diſt. 5. q. vnic. art.* 2. §. *Grauius autem*, vbi ſic: *Ad hac accedit modo opinio Caietani, quod paruulos ſine Sacramento, dum applicari non poteſt, Deus ab originali liberabit. Idemque dicturus eſt infrà artic.* 11. *de illis, qui in vtero moriuntur.* Ab hac ſententia non longè diſtat Mag. Dominicus Baltanàs *in Margarita Confeſſorum, fol. mihi* 199. *in editione Complutenſi, anno* 1554. ibi: * Quæritur vtrum ſine baptiſmo, puer poſsit ſalvari? Dicendum, quod ſecūdum legentem communem damnabitur; ſecundùm D. Thomam, piè tamē creditur, quod ſi Mater prægnans faciat aliquod ſpeciale obſequium Deo pro ſaluatione pueri. Si contingat aborſus, vel infans ex defectu aquæ, ſine baptiſmo moriatur, quod non damnabitur: ſed ex Dei miſericordia valebit ad remiſsionem originalis &c. Imò aliqui tenent, quòd ſi quis Chriſtianus faciat aliquid pro ſalute puerorum infidelium, quod ſalvantur, quia talis tenet locum Eccleſiæ, & parentum. Non tamē hoc eſt certum.* Cui conſonat ex eodem inſtituto M. Campanella, qui vt refert Vincentius Baronius 2. *part.* Manuductionis cōtra Amadæum Guimenium *diſp. 1 ſect. 2. §. 3. fol.* 139. *& iterum diſp. 2 ſect. 2. fol.* 216. affirmat: * Paruulos, dum deeſt aqua ad baptiſmum, ſaluos fieri poſſe Sacramento legis naturæ, id eſt benedictione paterna, aut alia ſimili cæremonia, quæ magis ſit in prōptu, quā aqua.* Sic diſcurrunt Doctores citati.

5 Cæterùm de fide eſt baptiſmum eſſe neceſſarium ad ſalutem, quod definitum habemus in Tridentino *ſeſſ. 7. can.* 5. his verbis: *Si quis dixerit baptiſmum non eſſe neceſſarium ad ſalutem, anathema ſit.* Neceſſarius autem non eſſet ſi, eo in re, & in voto deficiente (vt paruulis ſine illo decedentibus contingeret) ſalui poſſent fieri. Ideòque nullum ſalvari poſſe ſine baptiſmo, definit *ſeſſ. 6. cap.* 4. vbi de iuſtificatione ait eſſe translationem ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ in ſtatum gratiæ. * Quæ quidem translatio poſt Euangelium promulgatum ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt, ſicut ſcriptum eſt. Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.* Hæc eſt Catholicorum ſententia, quam tradit cum Auguſtino (*tom. 3. libr. 7. de origine animæ, cap. 9.*) D. Thom. *quodlib. 6. q. 3. art.* 4 vbi ſic: * Manifeſtum eſt, quod in pueris nondū habentibus vſum rationis non poteſt eſſe motus fidei, & dilectionis, & ideò nō poſſunt ſaluari, niſi per baptiſmum aquæ, vel per baptiſmum ſanguinis, ſi propter Chriſtum occidantur, vt Auguſtinus dicit de innocentibus.* Sic Angelicus Præceptor. Vbi vt adnotat R. P. Antonius de la Parra & Arteaga, ex Religioſiſsimo Clericorum Minorum inſtituto, vir doctiſſimus, & in D. Thomæ operibus verſatiſsimus, *tom. de Sacramētis, tract. 2. de Baptiſmo, diſp. 2. q 2. art. 2. fol.* 126. * D. Thom. ſibi opponit, & reſpondet ad argumenta Caietani, vt pateat, quam oppoſitus ſit, in hac parte, Magiſtro commentator.* De ſentētia autem, quam cum D. Thoma ipſe amplectitur, *fol.* 125. inquit: * Hæc reſolutio ita certa viſa eſt authoribus communiter contra Caietanum, vt plures damnificent Caietani ſententiam, iam vt hæreticam, iam vt erroneam, iam vt temerariam, vt videri poſſunt apud Auerſam, *q. 66. part. 2. concluſ.* 2.* Sic ille, & merito. M. enim Sotus, vbi ſuprà eam explodit, dicens: * Fateor me non intelligere, quomodo valeat *citra errorem defendi*,* & apertiùs, §. *At verò*, pluribus D. Auguſtini teſtimonijs illam confutat. M. Cabrera de Sacram. *quæſt. 64. art. 8. diſp. 1. §. 6. num. 65. & 66.* inquit, *eſſe temerariam, & erroneam.* Denique quod ſecundum præſentem prouidentiam Deus ſuppleat defectū Sacramenti Baptiſmi in pueris, conferendo gratiam, ita incertum ait Sotus *in 4. diſt. 1. q. 5. art. 8. vt ſit temerarium credere.* * Quod, inquit, vbicunque locus occurrerit admonere non ceſſabo.* Et promiſſis ſtetit *diſt. 3. q. vnica, art. 5. concl.* 1. vbi locus occurrit, dicens eſſe *temerarium aſſerere.* Et iterum *lib. 9. de iuſt. q. 6. art. 1. ad* 1. vbi ſic: * Etenim dicere, quod Deus vicem baptiſmi ſuppleat, non ſolum temerariū eſt, imo & peiori nota dignum: & lex eſt ſine baptiſmo, aut ſanguinis, aut flaminis, aut fluminis, ſaluum fieri neminem.* Qualitatem cenſuræ iudicio Eccleſiæ relinquo. Quia propoſitioni vniuerſali definitæ, circa neceſſitatem baptiſmi ad ſalutem, & adſtruenti impij iuſtificationem, poſt promulgatum Euangelium, *ſine lauacro regenerationis, aut eius voto, fieri non poſſe*, immediatè opponitur, quæ aſſerit pueros ſine baptiſmo decedentes ſaluos fieri; negat enim baptiſmi neceſſitatē ad ſalutem. Quapropter ab hæreſeos nota eximere non audet M. Ioannes de la Cruz *in direct. 1. par. q. 3. de Baptiſm. dub.* 7. ibi: * An pueri ſint baptizan-

di

di vt ſalventur?*Concluſio affirmatiua definita eſt in Tridentino:& proximius,q.3.*dub.* 1.*An poſſit quis ſalvari ſine baptiſmo? Cōcluſio negatiua definita eſt in Tridentino, *ſeſſ.7.can.5.**Vide Sotum *ſupr. diſt.1.quæſt.5. art. 8. §. Grauius tamen; & diſt. 24.quæſt.1. art.4.verſ.Ad 1.igitur.*

§. I.

Animadverſio in Baronium.

6 AD hæc iterum inculcanda,& crābem recoctam apponendam invitum me trahit Vincentij Baronij vitiligatio,in opere contra Amadæum, *diſp.2.ſect.* 2.§.2.*fol.*212.& 217. vbi enormiter truncatum blaterat D. Thomæ locum de intentione Miniſtri,*ex 4.ſentent.diſt.*6.*q.*1.*art.*2. Cuius verba cum Amadæo fideliter excerpta adduxi vbi ſuprà. In quem tamen ipſe immiſericorditer ſic invehitur.*D. Thomæ inſtruit inſidias ex 4 *ſent.diſt.*5. (ſextam lege) *art.*2 vbi referēs aliorum opiniones ſic præfatur. *Quidam dicunt; ſi deſit mentalis intentio baptizandi puerum,piè creditur,quòd Summus Sacerdos,ſcilicèt Deus,defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat.* At Amadæus punienda fraude,eraſis primis verbis : *Quidam dicunt,* reliqua refert quaſi dicta à D.Thoma ex propria mente ſi deſit intentio baptizantis ſuppleri à Deo Nec contentus impegiſſe in hūc errorem,adiungit alterum ad finem ſecundæ propoſitionis de baptiſmo Martyrij. * Sic Baronius,*fol.*212.Quibus non contentus,de Amadæo apertæ calumniæ conuicto, plauſum quærens,concludit *fol.*217.*Aduerſarij calumniam deteximus reuera ſeueriſſimè caſtigandam; niſi atrox ſcelus maius ſuppliciū eſſet qualibet pœna à nobis depoſcenda.Imò Deum precamur,vt quas commeruit , cōdonet.*Hactenus Baronius in Amadæum.

7 Sed quem hoſtem petis mi homo?Tuæ eloquentiæ bullæ facilè diſſlantur , & quod doleo : cecidit obliquo ictu in ſundibularij caput emiſſus lapis.Igitur vt loco beneficij, quam enormem loci D. Thomæ truncationem incautè declamaſti,gratus reponas,eius contextum,argumentum, & ſolutionem ob oculos ponam,vt quæ in ipſo Angelico præceptore legere non vacabit , modo coactus perlegas. Argumentum quod loco citato *ex 4.ſent* ſibi obijcit D.Thomas,contra neceſſitatem intentionis Miniſtri,eſt huiuſmodi.* Intentio hominis non eſt alicui certa,niſi ſibi:ſi ergo requiritur intentio ad baptiſmum, non erit certum de aliquo, quod ſit baptizatus.*Huic igitur argumento (quod iterum proponit 3.*p.q.*64.*art.*8.) duplicem ſolutionem adhibet D.Thomas vbi ſuprà ; Aliam, Deum ſupplere defectum baptiſmi , quoad eius effectum , conferendo ſcilicèt gratiam ſanctificantem,& remiſſionem peccati , non verò confici Sacramentum. Aliam ,vtrūque abſque Miniſtri intentione coaleſcere & Sacramētū validū,& formatū.En Angelici Præceptoris verba,*ex 4 ſent. diſt. 6.q.1. art.2.* * Ad ſecundum dicendum,quod ad hoc,ſecūdū diuerſas opiniones,reſpōdetur. Quidā di- ſi deſit mentalis intentio in baptizante , non cūt,quòd cōfert Sacramentū Baptiſmi, tamē in adulto ſupplet fides,& deuotio defectū baptiſmi,vt periculum ex hoc,baptizato,qui ignorat intentionem baptizantis , non proueniat.Si autem puer;piè creditur , quòd Summus Sacerdos , ſcilicèt Deus,defectum ſuppleat,& ſalutem ei conferat,&c.Alij dicunt, quod in baptiſmo,& alijs Sacramentis , quæ habent in forma actum externum , non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſſio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta: & ideò ſi forma ſeruatur, nec aliquid exteriùs dicitur, quod intentionem contrariam exprimat,baptizatus eſt.*Hæc D.Thomas *in 4.ſentent.diſtinct. 6. artic. 2. quæſt.1. quæſt.2.ad 2.*

8 Eia Baroni liberum harum ſolutionū delectum tibi facio, quam malueris,elige ex propria mente à D.Thoma exhibitam. Primam,à conſilio ei attribuit Amadæus,& nos cum illo ſuprà(& ſi primò loco poſitam) vtpotè diſtantiorem ab hæreſi in Concilio Trident.*ſeſſ.7.can* 11.damnata. Manifeſtū enim enim eſt, minùs repugnare eius definitioni requirenti ad valorem Sacramenti *intentionem ſaltem faciendi,quod facit Eccleſia* , opinionem , quæ aſſerit , deficiente intentione Miniſtri,baptiſmum non confici, ſed quoad effectum gratiæ ſanctificantis , Deum illum ſupplere;quam quæ & baptiſmum etiam perfici defenderit. Illud prima ſolutio adſtruit, hoc ſecunda;quàm ideò cenſuris ſuprà datis,Doctores inurunt,& quam non eſſe iuxta D.Thomæ opinionē, iure conantur adſtruere M.Sotus *in 4.diſt.1. q.5.art.*8.& Caietanus 3.*p.q.*64.*art.*8.eſt enim in Concilio expreſsè damnata,vt ait P.Vazq.*in 3.p.tom.2.diſput.* 138.*cap.*3.& ante illum M.Victoria in Summa, *vbi de Baptiſmo,fol.*27.*num.*34.ibi: *Secundum fidem ita tenendum;& oppoſita aſſertio eſt hæreſis,vt definitur in Cōcilio Tridentino *ſeſſ.7.can.* 5. & idem fuit definitum in Florentino ſub Eugenio Quarto.*Quibus conſonat Fr.Leander à Murcia *tom. 2.diſq. moral.lib.5.diſp.2.reſol.*1.vbi,poſtquam hāc ſolutionem à Catharino,Adriano,& ab alijs traditam retulit,ſic,inquit,*num.*8.*Sed hæc ſententia merito ab omnibus Theologis reijcitur,tanquam erronea , & proxima hæreſi: illamque omnino falſam, & erroneam iudicant

Digitized by Google

ſtant Ioannes Dicaſtillo, Serra, Franciſcus de Lugo, Ochagauia, Suarez, Vazquez, Hurtado, quos refert, citat, & ſequitur Diana *part. 10. tr. 11. reſol. 57.* *Et quidem ab errore Lutheri, & hæreticorum *non multum diſtare* inquit Eminentiſſimus Cardinal. de Lugo *tom. 1. de Sacram. diſp. 8. ſect. 2. n. 15.* Quos ſequitur M. Donatus ex præclariſſimo Prædicatorum Ordine, *tom. 4. tr. 7. q. 26.* Secunda ergo ex ſolutionibus, qua ex aliorum mente, ad argumentum ſecundum ſolvendum, vius eſt D. Thomas, vel vt potiùs dicam, quam ibi refert, tamquam ab eius opinione alieniſſima explodenda eſt. Et prima tantum vt ex proprio Marte adhibita ei eſt attribuenda. Hoc præſtitit Amadæus, & nos cum illo ſuprà. Non ergo *caſtiganda fraude*, ex loco citato craſſionis verba illa, *quidam dicunt*, ſed quia, ad ſolutionem ex propria mente Diu. Thomæ exſcribendam, non conducebant. Quinimò contundebant, & non primam, ſed ſecundam illum amplexari innuebant. Quæ ſi Baronius aduertiſſet, vel ſi D. Thomæ locũ conſuluiſſet, adeò miſere delapſus non eſſet, vt nulli verborum farragini, nulli fraudi parcens ſolutionem à D. Thoma exhibitam errorem incautè appellaret, dicens: *Nec contẽtus impegiſſe in hunc errorem, &c.*

9 Adde; non ſolùm non vacaſſe Baronio D. Thomæ locum *ex 4. ſent.* conſulere; ſed, quod omnem admirationem ſuperat, nec Amadæum ipſum, quem enormiter truncaſſe locum D. Thomæ cauſatur, hoſtem fingẽs quem impugnaret. Ibi enim immediatè proximè, nulla facta interpollatione, poſt verba, quæ Baronius ab Amadæo truncata iactat (nempè quod omiſerit illa, *quidam dicunt*) ſubiunxit Amadæus locum alium D. Thomæ ex 3 *p. q. 64. art. 8. ad 2.* vbi ait: * Quidam dicunt, quod requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur Sacramentum, ſed hunc defectum in pueris ſupplet Chriſtus, &c. Sed hoc ſatis poſſet dici, quantum ad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Sed quantum ad characterem, non videtur poſſe ſuppleri. * Hæc ex D. Thoma fideliter excerpta, in eodem paragrapho, poſt locum *ex 4. ſent.* adduxit Amadæus. Quorum meminiſſe noluit Baronius, ſed ſilentio præterijt, ne calumnia, quam Amadæo impingit, detegeretur: cum ex præfato loco *ex 3. p.* clarè innoteſcat verba illa, *quidam dicunt*, ex illo expreſſa, ne leuiter quidem, innuere D. Thomam eorum ſolutioni non conſentire: refert enim, quoſdam dicere, deficiente intentione Miniſtri, Deum ſupplere defectum Sacramenti quoad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis, ipſeque ſuum calculum illis adiungit. Ita ne verò? Nil ergo peccauit Amadæus, cum ſolutionem ex proprio D. Thomæ ſenſu adhibitam retulit, omiſſis ly *quidam dicunt* (*ex 4. ſent.*) Quinimò & laudi verti deberet ſilentium, quo D. Thomæ ſententiam expreſſit, & ab alijs imponenda purgauit. Verè grauiter Baronius peccauit, dum ex hoc capite calumniam illi inſtruxit, de qua tam facilè conuinci poſſet. Vbi ergo Baroni? Vbi *puniẽda illa fraus*? Vbi *enormis truncatio loci*? Vbi *aduerſarij calumnia ſeueriſſimè caſtiganda*? Vbi *atrox ſcelus*? Inceptas, quæſo, preces abſque interruptione proſequere, nos enim tecum *Deum precamur, vt quas impoſtor commeruit pœnas, condonet.* Tuam cauſam ago. Verum ſi probris, & contumelijs doloris ſenſum demulcere, & lenire conaris; euome ergo & vno ſemel flatu expectora teceptum toties virus in Amadæum Guimenium. Miſerationi locum ipſe dabit, non iræ. *Perfecti enim viri eſt* (ait Ambroſius *lib. de S. Ioſepho, cap. 1.*) *non moueri viciſcendi doloris inuidia, nec malorum rependere vicem. Iure ergo mirandus Ioſeph, qui hoc fecit ante Euangelium; vt læſus parceret, appetitus ignoſceret, venditus non referret iniuriam, ſed gratiam pro contumelia ſolveret.*

10 Cæterùm ne in poſterum, inaudita parte, reum condemnes; & erroris notam, ignoto authore, eius ſententiæ inuras, ſiſte paulisper, & ad ea, quæ ſcribis animum aduerte, ne dum eleganter tua vota expromis, res pro votis non ſuccedat. Et ne deteriùs, quid tibi contingat, monitum te velim D. Thomam non ſolum ad baptiſmum; ſed ad alia etiam Sacramenta ex defectu Miniſtri invalida, ſupplementum à Deo Summo Sacerdote, eidem pietati innixum, quoad effectum gratiæ ſanctificantis petiuiſſe. Sic in eodem libro 4. *ſentent. diſtinct. 24 q. 1. artic. 2. quæſt. 3. ad 2.* ibi: * Ad ſecundum dicendum, quod talis, (nempè qui baptizatus non eſt) ſi ad Sacerdotium promoueatur, non eſt Sacerdos; nec conficere poteſt, nec abſoluere in foro pœnitentiali: vnde ſecundum canones debet baptizari iterato, & ordinari: etiãſi in Epiſcopum promoueatur, illi quos ordinat, non habent ordinem. Sed tamen (attende) piè credi poteſt, quod quantum ad vltimos effectus Sacramentorum, Summus Sacerdos suppleret defectum. * En Baroni, quem aggrederis Pygmæus Herculem, Terſites Achillem. Cur ergo Amadæo, vel ex eo quod referat, ſuccenſes? Quo œſtro percitus in eum fueris?

§. II.

Altera Baronij calumnia detegitur.

11 EX ſuperius dictis ſatis cõſtat primam ſolutionem, quam ex duobus D.Thomæ locis fideliter excerptam, & ex propria eius mente adhibitam argumento, contra neceſſitatem intentionis Miniſtri, ſibi obiecto, ſelegimus, non admittere Sacramentum Baptiſmi confici deficiente intentione Miniſtri; hoc enim dicere nefas eſt, ſed Deum eius defectum ſupplere quoad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Nihilominus Vincentius Baronius Amadæum hominem appetens ei imponere non dubitauit ſolutionem nefandam, tanquam ex propria mente adhibita D. Thomæ adſcripſiſſe: nempè deficiente intentione Miniſtri, validum etiam confici Sacramentum: *Si quando, inquit, fides vlla ni ipſe D. Thomas non omnino certus figit pedem, ſed in hoc lubrico titubat, & cadit; cum ſupplementum aliquod intentionis ad validum baptiſmum neceſſariæ, reuertit à Deo Summo Sacerdote.* Hæc Baronius, nullo tamen Amadæi teſtimonio obſignata: quòd ex ſolo figuli cerebello ortum habere poterat. Quia Amadæus *ex 4. ſentent.* hanc ſolutionem, etſi ſecundo loco poſitam, conſultò referre omiſit, cenſens & meritò omninò alienam à mente D.Thomæ. Et *ex 3.part.quæſt.64.artic.8.ad* 2. ſententiam oppoſitam ipſius verbis exſcriptis refert, quibus Angelicus Doctor concedit defectum intentionis Miniſtri ſuppleri a Deo Summo Sacerdote, quantum ad vltimum effectum Sacramenti, non verò quoad eius valorem.* Hoc, inquit, ſatis poſſet dici quantum ad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis, ſed quantum ad characterem non videtur per deuotionem accedentis poſſe ſuppleri.* Hæc ex Diu.Thoma refert Amadæus. Ex quibus agnoſces, quam citò Baronius ſuæ maledicentiæ meritas dedit pœnas Indulgentiæ tamen, non vindictæ, ideò ſubijciendus; viro enim occupatiſsimo, tàm Diu. Thom. quàm Amadæum, à limine tantum ſalutare licuit.

12 Hinc ortum habuit altera calumnia, quam ibidem Baronius affinxit, dicens: *Nec contentus (Amadeus D. Thomam) impegiſſe in hunc errorem, adiungit alterum ad finem ſecundæ propoſitionis de baptiſmo Martyrij.* Cum tamen ad finem huius propoſitionis, nullum D. Thomæ locum Amadæus citauerit; nec pro opinione de baptiſmo Martyrij (quoad infantes etiam in vtero exiſtentes) alium authorem præter Sotũ adduxerit. (in editione S. Lugdunẽſi, quæ præ manibus fuit Baronio. Licèt poſtea in Matritenſi, ſuperaddiderit M.Corrado 2.*par.q.*62. M. Serra 3.*p.q.*66.*art.*12 & M. Prado *eadem quæſtione, dub.*12.*num.*65. dicentem eſſe ferè communem) Nullum ergo errorem, nec D Thomæ, cuius non meminit, nec alijs authoribus, quos refert, Amadæus adiunxit. O Baroni! ſic operam, & atramentum perdis? Sic ad calumnias paginas reples? Doleo.

§. III.

Quænam intentio ad valorem Sacramenti, ex mente D.Thomæ, ſit neceſſaria?

13 GRauis inter Doctores eſt difficultas, in enodanda mente D. Thomæ circa intentionem in Miniſtro requiſitam ad conficiendum Sacramentum. Dubium ſuboritur ex duplici Angelici Præceptoris loco ſupra citato: Alio *ex 4 ſentent. diſtinct.6.quæſt.1.art.2.q.1.ad* 2. Alio *ex 3. part.quæſt.64.art.8.ad* 2. In primo enim loco quorundam opinionem refert, nec refellit, aſſerentium: *Quod in baptiſmo, & alijs Sacramentis, quæ habent in forma actum externum, non requiritur mentalis intentio, ſed ſufficit expreſſio intentionis per verba ab Eccleſia inſtituta. Et ideò ſi forma ſeruatur, nec aliquid exterius dicitur, quod intentionem contrariam exprimat, baptizatus eſt.* Quam ſolutionem ſecundo adhibitam cuidam argumento oppugnanti neceſsitatem intentionis Miniſtri ad valorem Sacramenti, oſtendimus ſuprà, prodire non potuiſſe ex propria mente Diu. Thomæ. Recrudeſcit verò difficultas ex alio loco *ex 3.part.q.64.art.8. ad* 2. Vbi exploſa aliorum ſententia exiſtimantium, deficiente intentione Miniſtri, validum nihilominus Sacramentum Baptiſmi perfici, eo quod Deus ſupplet defectum quoad paruulos; & fides, deuotione adiuncta, quoad adultos: concludit D.Thomas. *Ideò alij meliùs dicunt, quod Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cuius eſt Miniſter. In verbis autem, quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exterius exprimatur ex parte Miniſtri, vel recipientis Sacramentũ.* Ergo ex mente D. Thomæ, licèt deſit mentalis intentio in Miniſtro, validum tamen conficitur Sacramentum, ratione intentionis Eccleſiæ, quæ verbis formæ exprimitur, dum contrariam Sacerdos externè non manifeſter, quantumvis internè retineat. Quod videtur coincidere cum ſolutione ſecundo loco poſita in præcitato loco *ex 4. ſententiarum.*

14 Cæterùm, vt benè ait Cardinalis de Lugo *tom. de Sacram. diſp.*8.*ſect.*4.*n.*64. cum Caietano 3.*part.q.*64.*art.* 8.*ad* 2. incredibile

eſt

Digitized by Google

eſt D.Thomam, In his locis, ſenſiſſe Sacramentum poſſe validè conferri abſque intentione interna Miniſtri. Quod ex ipſomet Angelico Doctore omnium optimè oſtendit P. Suarez *tom.3.in 3. part.quæſt.64.art. 8.* Quibus ego lubens aſſentior:primò , quia ſtatim *artic.*10.eiuſdem *quæſt.* 64. contrarium ſupponit, dicens:*Cum aliquis non intendit Sacramentum conferre , ſed deriſoriè aliquid agere, talis peruerſio tollit veritatem Sacramenti: præcipuè quando ſuam intētionem exterius manifeſtat.* Quibus apertè tradit deriſionem internam,quæ nil aliud eſt , quàm defectus intentionis , vel voluntas non conficiendi Sacramentum , eius valorem tollere , id verò multò certius eſt,ſi præfata voluntas,ſeu defectus intentionis exterius manifeſtetur.*Ly enim *præcipuè* (quod D. Thomas ſubdidit) exprimit caſum minus dubium,&alium magis dubium includit, * vt optimè cum alijs tenet Barboſ.*dictiō.*274.Secundò probatur, quia in eodem *artic.*8.*ad* 3. explicans habitualem intentionem , quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti ſubnectit : *Puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum , intendit facere circa baptizandum , quod facit Eccleſia. Vndè ſi poſteà in ipſo exercitio actus, cogitatio eius ad alia rapiatur , ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Per quæ explicandus venit,in his, quæ ad 2. dixerat. Tertiò probatur,quia ibi æqualem intentionem requirit ex parte Miniſtri conferentis, ac ex parte adulti ſuſcipientis , & æquè vtriuſque defectum veritatem Sacramenti tollere affirmat,*ſi exterius exprimatur.* Et tamen ſi interne ex parte recipientis deficiat, licèt nullo actu externo manifeſtetur , non perficitur Sacramentum,vt tradit *quæſt.68.art.7.ad* 2. dicens:*Si in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi Sacramentum,eſſet rebaptizandus.* Ergo licèt in Miniſtro interne tantum deficiat intentio, non perficietur Sacramentum : & mens Diu. Thomæ alia non eſt , quam id certiùs eſſe, quando intentionis defectus externe exprimitur. Quartò probatur,quia *quæſt.64.artic. 8.citato in corp.* expreſsè aſſerit requiri intentionem Miniſtri,qua ablutio aquæ , de ſe indifferentis ad munditiam corporalem,determinetur ad Sacramentalem effectum. Et infrà ad 1. *Et ideò, inquit,requiritur eius intentio,qua ſe ſubijciat principali agenti,vt ſcilicèt intendat facere , quòd facit Chriſtus , & Eccleſia.* Quid clariùs! Quod iam diu prædixerat *in 4.diſt.8.q.2.art.4. quæſtiuncul. 3. ad* 1.ibi:*Dicendum quod ad Sacramentum requiritur intentio faciendi,quod facit Eccleſia in eſſentialibus.* * Eſt ergo indubitatum, hanc fuiſſe mentem D Thomæ.

15 Solutionem verò argumenti ,quod ſibi obiecit D.Thomas,fateor difficilē: illius enim vis in eo poſita. Si mentalis intentio Miniſtri neceſſaria ſit ad valorem baptiſmi, cum hæc ipſi tantum ſit nota , nullus certus eſſe poterit,quod baptiſmum ſuſceperit : ac proinde omnes erunt ſemper dubij , & anxij ,an ritè baptizati ſint. Reſpondet Vincentius Baronius *vbi ſuprà ,fol.*217.* Huius argumenti vim D.Thomam infringere,intentione Eccleſiæ,verbis Miniſtri expreſſa, quæ tantæ eſt efficaciæ, vt priuatum Miniſtri errorem corrigat. * Sed quidem cum fide ſanctum ſit intentionem Miniſtri, *ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia* neceſſariam eſſe ad valorem baptiſmi: ſi hanc ille non habeat , intentio Eccleſiæ defectum non ſupplebit: alias niſi exterius exprimatur,nunquam valor Sacramenti deficere poterit ex defectu intentionis Miniſtri , quod hæreticum eſt. Intentio ergo Eccleſiæ in eo tantum euentu priuatum Miniſtri errorem corrigere poterit, quando iſte habuerit intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, quam tamen ipſe interne irridet , paramque ceremoniam ad illudendos homines inuentam iudicat. Ergo cū Miniſter carere poſsit intentione faciendi, quod facit Eccleſia (quinimò & contrariam internam habere) ſi illa neceſſaria ſit ad valorem baptiſmi;&illius incerti ſimus,dubietas & anxietas baptiſmi non vitantur. Recrudeſcit ergo argumenti difficultas,nō euacuatur,ſolutione Baronij.

16 Aliter explicat D.Thomam Caietanus *3.part.quæſt.64.artic.8.ad* 2. dicens:*Ad certitudinem noſtram de ſuſceptis Sacramētis,intelligendum eſt , ſufficere intentionem Eccleſiæ per verba Miniſtri expreſſam , niſi per Miniſtrum,aut ſuſcipientem contrarium exprimatur. Ita quòd non intendit Author, quod hæc ſufficiant ad perfectionem Sacramenti ſimpliciter, ſed ad perfectionem eius ſecundum humanam certitudinem. Per hoc enim euitatur inconueniens , quod quilibet incertus poſſit eſſe de ſuſceptis Sacramentis.*Sic Caietanus,quem alij Thomiſtæ cōmuniter ſequuntur. Sed non quieſcit animus. Quia ſi deficiente Miniſtri intentione, vt concedit Caietanus, intentio Eccleſiæ nō ſufficit, vt perficiatur Sacramentum : cum humanam certitudinem non habeamus de intentione Miniſtri, vnde illam habere poterimus de valore baptiſmi? Quod ſi dixeris ad huiuſmodi certitudinem ſufficere , quod exterius defectus intentionis non exprimatur: non facilè id perſuadebis baptizatis à peruerſis Miniſtris,hæreticis, Mauris , & ab alijs infidelibus in caſu neceſsitatis. Præterquamquod D.Thomas aſſerit,quod ſi deſit mentalis intentio in Miniſtro,perficitur nihilominus Sacramētum,ratione intentionis Eccleſiæ,quæ exprimitur in verbis Miniſtri, dum

contrarium exterius ab iſto, vel à ſuſcipiente non exprimatur. Eam ergo certitudinem de ſuſcepto Baptiſmo cuilibet ritè baptizato concedit D.Thomas; quæ ex intentione Eccleſiæ, de qua dubitare non licet, deſumi poteſt. Hæc autem certitudo tanta eſt, quanta ex intentione interna Miniſtri per reuelationem nota pullularet. Ideòque Angelicus Præceptor ad omne dubium, & anxietatem expellendã, ſolam intentionem Eccleſiæ, *quæ verbis Miniſtri exprimitur*, dicit ſufficere *ad perfectionem Sacramenti*. Aliàs enim Miniſtri intentionis incerti ſemper dubij, & anxij eſſemus, an baptizati ſimus, necne?

17 Propterea, inquit Cardinalis de Lugo *vbi ſupra*, *non pauci cenſuerunt D.Thomam in eam ſententiam inclinaſſe, quod ſufficeret intentio faciendi exterius, quod facit Eccleſia: & mirum non eſſe, cum ſcripſerit ante definitionem Concilij Florentini, & Tridentini.*Ab hac tamen noxa eum ipſe vindicat, & meritò; & eius verba ſuprà adducta *ex 3.part.quæſt.64. artic. 8. ad 2. & ex 4 ſentent.diſtinct.* 6 exponit dicens, D.Thomam*in vtroque loco ſolum agere de neceſſitate intentionis internæ expreſſæ, & explicitæ, quæ ſi requireretur, videretur poſſe reddi dubium valorem Sacramenti, ſaltem apud illos, qui ignorarent, an Miniſter talem ſpecialem intentionem habuerit.*Cæterum neque hæc ſolutio mihi arridet: primò, quia ad incertitudinem baptiſmi, ſat eſt requiratur ad valorem Sacramenti intentio interna, nã cum hæc ſoli Miniſtro ſit nota, nequibit accedenti ad Sacramentum *eſſe notum, quod Sacramentum ſuſceperit, & ita non poterit habere certitudinem ſalutis*. In quo ſita eſt vis argumenti, quod ſibi obijcit D.Thomas. Ergo ſolutio illi adhibita eò tendere debet, vt excludat incertitudinem de valore baptiſmi, quin obſtet incertitudo, quam accedens ad Sacramentum habet de interna intentione Miniſtri. Ad illam autem excludendam quidam recurrebant ad Summum Sacerdotem, ſcilicèt Deum, & ab illo ſupplementum intentionis Miniſtri neceſſariæ ad valorem Sacramenti repetebant: quorum ſententiam D.Thomas reijcit; & aliorum approbat, qui intentionem Eccleſiæ in verbis, quæ Sacerdos profert, expreſſam, aiunt ſufficere ad perfectionem Sacramenti, dum exterius defectus intentionis Miniſtri, vel ſuſcipientis Sacramentum, non exprimatur. Quorum ſolutione admiſſa, nullus dubitationi de valore Sacramenti locus relinquitur, & conſequenter argumenti difficultas funditus exhauritur. Quæ ſecus integra perſeuerat; ſi intentio interna Miniſtri requiratur, cum non ſit vnde certitudinem de illa habere poſſimus. Secundò diſplicet reſponſio Cardinal. de Lugo, quia intactam relinquit difficultatem ſubortam ex ſolutione D. Thomæ ad 2. nempè intentionem Eccleſiæ ſufficere ad perfectionem Sacramenti, ſi nil contrarium à Miniſtro exprimatur. Quæ ſecum patitur defectũ intentionis internæ in Miniſtro, imò & contrariam, vt ex terminis conſtare videtur.

18 Ideò, poſt rem maturè excogitatam, duplici cõcluſione reſpondeo: Prima ſit, D. Thomæ ſolutionem nullatenus eo tendere, vt ſuadeat, deficiente intentione interna Miniſtri, Sacramentum perfici intentione Eccleſiæ, quæ illius verbis exprimitur. Ratio eſt euidens, quia concluſio contradictoria eſt expreſsè ipſius D. Thomæ *in eodem artic.* 8. & non ſemel, aut bis, ſed ter: nempè, in corpore, & in ſolutione ad 1. & ad 2. vnde niſi temere dici non poteſt, ibidem ad ſecundum ſibi contradicere. Dico ſecundo D.Thomam non curaſſe ſolutionem adhibere, quæ euidenter certum baptizatum relinquat, de Sacramento ſuſcepto, ſed quæ animo pacatum. Ad conſcientiæ autem quietem ſufficit non poſſe prudenter dubitare de intentione neceſſaria ex parte Miniſtri. Quòd contigit, ſi nil aliunde in contrarium exprimat, dum verba ab Eccleſia inſtituta profert: quia ſic exprimit ſe habere in illo actu ablutionis, eam intentionem, quam habet Eccleſia, quę ſufficit ad perfectionem Sacramenti, quantumvis ipſe ignoret ſignificationem, quæ ſub illis latet. Et ſic explicanda veniunt verba illa D.Thomæ; quod Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, in cuius Miniſtri verbis *exprimitur intentio Eccleſiæ* ſufficiens ad perfectionem Sacramenti. Hoc autem ſufficere ad moralem certitudinem de valore Sacramenti ſuadetur exemplo pęnitentis cum attritione accedentis ad Sacramentum pœnitentiæ, qui licet euidentiam non habeat de Sacerdotio confeſſoris, cum eius baptiſmus, & ordo Sacerdotalis non ſint ipſi euidentia, eam tamen moralem certitudinem de his habet, vt prudenter dubitare nequeat. Et in hoc ſenſu accepta expoſitio Caietani, & Thomiſtarum verum continet. Si verò de intentione Miniſtri dubitetur, quia Infidelis Iudæus, vel Mahometanus, iterandus erit ſub conditione baptiſmus, ad incertitudinem, & anxietatem expellendas, Vt benè ait P. Quintana-Dueñas *tom.1.tract.1. ſingul.3. num.3.*

§.IV.

Digitized by Google

§. IV.

Enormis Baronij impoſtura in Cardinalem de Lugo.

19 CVm ſententiam ex Caietano, Sylveſtro, Margarita Confeſſor, & ex Campanella *num.* 4. relatam, & reieceram, à grauiſſima nota eximere, Baronius non auderet, & nullum ei effugium occurriſſet, eam deriuare tentauit in Eminentiſſimũ Cardinalem de Lugo, *fol.* 216. dicens: *Campanellæ opinionem Cardinalis de Lugo munitam fuiſſe ſuffragio, quia ait, paruulos ſi deſit aqua ad baptiſmum, ſalvos fieri Sacramẽto legis naturalis, id eſt, benedictione, aut precatione paterna. Quod pro de Lugo, (inquit) reſpondebit Amadæus, ego reponam pro Caietano, & Sylveſtro.* Sic Baronius. Cæterùm ab hac, & alijs calumnij, quas Cardinali de Lugo affinalr Campanella, ſe ille purgauit, *tom. de fide, diſput. 20. ſect. 3. nuner.* 130. *fol.* 562. his verbis: * Prudenter faciet cenſor ſi namquam niſi in ſcriptis cenſuram propoſitionis ibidem ſcriptæ proferat, imò & apud ſe exemplar propoſitionis, & cenſuræ retineat, quo convincere poſsit, ſiue propoſitio, vel cenſura poſteà alterata referatur. Inueni non ſemel reſponſa, vel cẽſuras à me petitas, non eiſdem verbis relatas, & editas; ità vt neceſſe fuerit mihi, pro meis non agnoſcere. In quo (attende) aliquis querelæ ſerupulus mihi remanſit erga Patrem Thomam Campanellam, qui in ſuo opuſculo de Prædeſtinatione, & Reprobatione, ſtatim initio aliquos ſuos articulos refert, meo nomine ſubſcriptos, & à me ſimpliciter approbatos, ſine vlla reſtrictione, vel explicatione: quos tamen ego quantum meminiſſe potui, non ita abſolutè probaui, ſed cum explicationibus; & limitationibus addendis, quæ ibi deſiderantur. * En Cardin. de Lugo à ſuffragio, quo ſuas opiniones Campanella munire tentauit, ſe in tuto poſuit. Secus verò contigit Doctoribus, & Magiſtris, quorum verba fideliter excerpta dedi. Vtinam hæc Baronius pro Caietano, & Sylveſtro reponere potuiſſet.

§. V.

Animadverſio in Baronium.

20 POſt hæc in lucem edita, quibus genuinam D. Thomæ mentem *ex 3. part. quæſt. 64. art. 8. ad 2.* expreſſeram, circa intentionem requiſitam in Miniſtro, ad Sacramentum conficiendum; ad manus peruenit nouum opus Ethices Chriſtianæ, Vincentij Baronij editum Pariſijs, anno 1673. In quo illa, qua Religioſus vir floruit eloquentia, in me invehitur *part. 2. diſp. 3. de Sacramentis generatim, ſect. 4. à nu. 60. fol. 437.* & præcipuè *num.* 441. forſan, quia, non animadvertit ſecundam ſolutionem; quam D. Thomas 3. *part.* loco citato adhibuit, argumento ſibi obiecto contra neceſſitatem intentionis Miniſtri; diuerſam eſſe ab illa, quã *in 4. ſentent. diſtinct. 6. quæſt. 1. artic. 2. quæſtiuncula 1. ad 2.* Secundò loco adduxerat. Quam ego cum Caietano, Soto, Victoria, Vazquez, & alijs Doctoribus oſtendi ſuprà, alieniſsimam fuiſſe à mente Diu. Thomæ, imo & repugnantem ijs, quæ poſtea ſcripſit 3. *p. quæſt. 64 art. 8. ad 2.* vbi ad valorem Sacramenti, eam intentionem in Miniſtro requirit, quæ, nec mente, nec verbis ab intentionẽ Eccleſiæ diſcrepet, vt pluribus ipſius teſtimonijs ſuprà oſtendi.

21 His tamẽ non obſtantibus, ſic me Baronius laceſsit; & iudices in me concitare ſatagit. *Voris, inquit, potius cũ Moya agendum eſſe exiſtimo, quam argumentis. Ad iudices remitto; an alio remedio cohibenda ſit ea libertas D. Thomam pro arbitrio interpretandi. vt obtendatur grauiſsima accuſatio erroris Sãcto Doctori impacta, & (quod in infinitum auget inuidiam) fuco Charitatis tecta. Ex poſtremo opere (nempe Selectatum) *quæſtionis tertiæ, de Sacramẽtis* animaduerſionis in Baroniũ, §. 1. ijſdem artibus confectæ, vix per folium integrum, vel vnum extat verbum, quod præter plura communia, ſingulare aliquod non habeat vitium corrigendum. * His doloris ſenſum Baronius demulſit. Quæ me pacatum cogunt ad iuſtam eum inculpata tutela defenſionem. Et in primis in his, quæ contra me verba fudit, non intendit corrigendam ſanam interpretationem, quam loco D. Thomæ *ex 3. part. quæſt. 64. citata* poſt rem mature excogitatam, §. 3. adhibui. Hanc enim ipſe impugnare non eſt auſus. Quia licet *inuictam* contra ipſum mer, & contra alios, à me haberi clamet, nil tamen illi a ratione occurrit, quo minus ſolidam probaret.

22 Contentio ergo tota deuoluitur ad duas illas ſolutiones, quas D. Thomas iuuenis adduxerat *in 4. ſentent. diſt. 6. quæſt. 1. art. 1. quæſtiunc. 1. ad 2.* Ex quo fideliter excerptas dedi ſuprà §. 1. Animaduerſionis in Baronium. Quarum prima erat: deficiente intentione Miniſtri, non confici Sacramentum Baptiſmi; *piè tamen credi poſſe* Deum ſupplere illius defectum, quoad vltimũ effectũ, conferẽdo ſcilicèt gratiã ſanctificantẽ: Secũda verò ſolutio addebat, abſq; intentione mentali Miniſtri, validum etiam confici Sacramentum. Hanc igitur ſecundam ſolutionem

ex duabus, quas *in 4.ſent.* tantum adduxit D. Thomas, vt alienam à mente D. Thomæ vbi ſupra exploſi: ſed non pro meo arbitrio, & libertate, vt Baronius exprobat, ſed cum grauioribus D. Thomæ interpretibus, Caietano, Soto, Victoria, Vazquez, & alijs, (quorum verba dedi ſuprà *num.* 8.) aſſerentibus præfatam ſolutionem continere apertam hæreſim, in Concilio Tridentino, damnatam: & ſaltem vt erronem, & hæreſi proximam reijciunt plures alij, quos refert Diana ibidem. Et ab errore Lutheri, & Calvini non multum diſtare, dicunt ſupra Cardinalis de Lugo *tom.* 1. *de Sacram. diſp.* 8. *ſect.* 2. *num.* 15. & M. Donatus *tom.* 4. *tract.* 7. *q.* 26. Quapropter valdè miror Vincentium Baronium hanc ſecundā ſolutionem non ſolum amplexari; ſed *in eam D. Thomam vnice confugiſſe* blaterare. Quod autem aliena fuerit à mente D Thomæ conſtat ex his, quæ poſtea tradidit 3. *p. q.* 54. *citata* Vbi (vt ipſemet Baronius refert) expreſsè docet, neceſſariam eſſe in adminiſtratione Sacramentorum intentionem, quæ nec verbis, nec mente, ab Eccleſiæ intentione diſſentiat, **aſcita*, (vt verbis Baronij vtar) *& aſcripta Miniſtri Sacramentorum interna intentione, externis verbis ſignificata.**Quod nos à D. Thoma traditum *in* 3. *p. q.* 64 *art.* 8. *citato* diximus, & dicimus. Sed nil, hæc ſolutio cōmune habet cum adducta *in 4. ſentent.* concedente valorem Sacramenti, abſque interna intentione Miniſtri Vnde euidenter conſtat in ſolutione illa ſecunda *in 4. ſentent.* vt à mente D. Thomæ aliena, explodenda, quæ nuper relate contradictoriè opponitur, nullam me accuſationē erroris Angelico Præceptori impegiſſe; quinimo omnem, vel leuiſsimam ſuſpicionem, (vt fieri debet) amouiſſe Ita ne vero?

23 Ex eo igitur tantum me apud iudices, de crimine liberi interpretis, accuſare Baronius poterit, quod ſcripſerim D. Thomam *in 4. ſentent. diſt.* 6. in prima ſolutione ibi adhibita quieuiſſe, nempè, **quod ſi deſit mentalis intentio in baptizante puerum, piè creditur, quod Summus Sacerdos, ſcilicet Deus, defectum ſuppleat, & ſalutem ei conferat.** De hoc me accuſat Baronius, vbi ſuprà dicens:* *Me falſam aſſerere Diuum Thomam in 4. ſentent. in hac ſolutione primo loco poſita conquieuiſſe, cum vnice ad ſecundam confugerit.** Fateor equidem, ſi crimen hoc eſt, me illius reum fuiſſe. Verum cum ex duabus ſolutionibus, vnam vel alteram Angelico Præceptori attribuit debere, certiſsimum ſit; & ſecundam ab eius mente prorſus alienam oſtēderim cum doctiſsimis eius interpretibus (quorum de illa cēſuras ſuprà adduxi) coactus ſum concedere Diuum Thomam, tunc temporis, in ſolutione primo loco poſita, conquieuiſſe. Hæc autem non interpretandi libertas fuit, ſed reuerendi voluntas, & oſtendi coherentiam huius ſolutionis cum alijs ſupra adductis, pietati magis, quam rationi Theologicæ innixis Qualis eſt illa *lib. 4. ſentent. diſt.* 24 *ſuprà citata*, §. 1. *in fin.* de abſolutione collata à non baptizato, ad Sacerdotium promoto: in quo caſu, ait D. Thomas, *piè credi poſſe*, Deū ſupplere illius defectum, quoad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Cuius ſententiam referens ipſemet Baronius vbi ſuprà *ſect.* 4. *citata, fol.* 442. dicit, & benè* D. Thomam, cum ſubiungat *piè credi poſſe*, non hoc tanquā dogma Theologicum tradere, ſed tanquam piam cogitationem, quam à Summa Theologica ſemouit, præferens veritatem pietati * Sic Baronius: & verè quidem. Sed tamen falſo me hoſtem fingens, in caſu defectus intentionis, ſubnectit. * *Relata verba* (nempè ex diſtinct 6.) *longe diuerſum ab eo, quem illis affingis, ſenſum habent. Nec enim iſta fieri vult ſtatura legeprouidentiæ.**O Baroni! Vbi nam ego hūc affinxi ſenſum? Verba tantum D. Thomæ *id piè credi poſſe* dicentis, nullo à me ſuperaddito, fideliter excerpta dedi. In ſolutione ergo illa prima, pietati innixa, *in lib. 4. ſent. diſt.* 6. D. Thomæ, tunc temporis, attribuenda, nil reprehenſione dignum inuenire potuit Baronius, ne dum exclamare, iudices aduocando, ad cohibendam libertatem interpretādi pro libito D. Thomam. Non ego, Baroni, interpretem, ſed purum relatorem egi. Iudices omnes lectores aduoco. Sed his omiſſis.

24 Mirum omnibus eſſe debet, quod Baronius, primam ſolutionem *ex lib. 4 ſentent. diſt.* 6. *q.* 1. *art.* 2. (in qua diximus D. Thomā conquieuiſſe) errorem appellauerit: cum ipſemet iam concedat D. Thomam *id piè credi poſſe*, aſſeruiſſe. Non ergo errorem, ſed *piā cogitationē* vocare debuiſſet, vt vocauit ſupplementum abſolutionis à non Sacerdote collatæ. Vnde inferes incautè in ſuo opere contra Amadeum ſcripſiſſe, *D. Thomam non omnino certum figere pedem, ſed in hoc lubrico titubare, & cadere*, ſi ſenſiſſet, deficiente mētali intentione in Miniſtro Baptiſmi, *piè credi poſſe* Deum ſupplere defectum, quoad vltimum effectum, qui eſt iuſtificatio à peccatis. Cenſuit enim Religioſus vir, idem omnino eſſe; ſupplere quoad effectum; ac ſupplere, quoad valorem Sacramenti. Quod de viro alias pio, & docto, vix credi poterit.

25 Sed ne me fingere exiſtimes, audi ipſum de ſe teſtimonium ferentem *in 2. p. Ethices Chriſtianæ, diſp.* 3. *ſect.* 4. *n.* 64. *fol.* 442. Vbi ſic ludit: * Moya me deceptum dicit; Quia D. Thomas in prima ſolutione *ex 4. ſentent. excepta*, ſolum ait, Deum ſupplere miniſtri intentionem, quoad effectum vltimum; id eſt,

non

non confici Baptiſmum, ſed Deum gratiam iuſtificantem ex miſericordia conferre. Dum mea dicta ſic confutat, putat ne Moya ſerio ſe agere? Quid enim rogo aliud eſt ſupplemētum intentionis ad valorem Sacramenti Deo attribuere, quam Deum ſupplere defectum intentionis?* Hæc Baronius, quæ fateor apud illum reperiſſe indolui. O Baroni! Valor baptiſmi diſtinctus eſt ab eius effectu, atque adeo aliud eſt ſupplere defectum intentionis quoad valorem; aliud quoad effectum. Hoc vltimum continebat prima ſolutio, D. quem ego vt piam cogitationem attribui D. Thomæ: illud primum continebat ſecunda, quam propterea à D. Thoma cum eis interpretibus exploſi. Hæc, ſi Baronius advertere voluiſſet, vel D. Thomam (aut me ipſum ipſius verba fideliter referentem) legere vacaſſet, adeo miſere delapſus non fuiſſet; vt inter ſupplementum intentionis, quoad valorem Baptiſmi, & ſupplementum quoad eius effectum, nullam diſtinctionem inveniri; quaſi fide ſanctum teneat, cum tamen inter ſupplementum defectus abſolutionis, quoad valorem pœnitentiæ, & quoad eius effectum, diſtinctionem à D. Thoma fuiſſe conſtitutam, plane fateatur. Sed quod omnes captum ſuperat, eſt, quod Baronius ipſe, ex duabus ſolutionibus ex 4 *ſentent.* primam de ſupplemento intentionis miniſtri, quoad effectum Baptiſmi, errorem cenſeat; & tamen ipſemet ſecundam ſolutionē, de ſupplemento intentionis quoad valorem, & effectum ſimul, à D. Thoma amplexatam aſſerat. Non capio.

QVÆSTIO IV.

An præcepto annuæ communionis ſatisfaciant fideles, qui in Eccleſijs Regularium tempore Paſchatis Euchariſtiam ſuſcipiunt?

1 QVod, excepto primo die Paſchatis Reſurrectionis, poſſint fideles, in cæteris diebus à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, præceptum communionis in Eccleſijs Regularium adimplere, tradit Nauarrus c. 12. n. 52. vbi ſic ait: El Papa Leon X. cōcedio à qualquier Sacerdote de la Orden de los Frayles Menores, que en qualquiera dia del año pueda adminiſtrar la Euchariſtia à los ſeglares, excepto ſolo el Domingo de la Reſurrection; y por conſiguiente a los Dominicos, y à todos los otros que participan de ſus priuilegios; lo qual tābien ſabemos eſtar particularmente concedido, y con mucha razon, a los Padres de la nueva, y muy exercitada en confeſſar, y comulgar, y por ello muy provechoſa Compañia de Ieſvs. Y aunque por algunos reſpetos pudo parecer à algunos, que eſta excepcion del dia de la Reſurrection ſe entienda de toda Comunion, con que ſe cumple el precepto de comulgar la Paſqua. Parecenos, empero, que ſe ha de entender de la Comunion de ſolo el dia de la Paſqua, aora ella ſe tome para cumplir con el precepto, aora no. Porque el dicho Papa Leon parece averlo declarado aſſaz, por las palabras que añadiò à las de Nicolao V. que concedio antes eſte priuilegio, y por otras razones * Sic ille. Quem pro opinione ſolum primum diem Paſchatis excludente ab præcepti adimpletionem exponunt nonnulli, & ſequitur P. Sà, *verb. Euchar. num.* 10.

2 Quorum explicationem ut genuinam ſupponit Manuel Rodriguez *tom. 1. quæſt. Regul. quæſt. 56. artic. 3. §. Ad hanc obiectionem*, ex priuilegijs Leonis X. Martini V. & Sixti IV. id Regularibus concedentibus, præterquam in die Paſchatis, vel in die Reſurrectionis. Quod de ſolo primo die Reſurrectionis intelligunt. Quibus Nauarrum explicans conſentit M. Ludouicus Lopez 2 *part. Inſtruct. cap. 6. de bulla, fol. mihi* 803. Vbi ſic ſcribit: * Excepto ſolo die Paſchatis, ex priuilegio Leonis, Religioſi Mendicantes poſſunt communionem impendere laicis ad ſatisfaciendum præcepto communionis, vt inſinuat Nauarrus *in Sum. cap. 21. n. 52.* * Sic ille, qui benè ſubiungit, oportere, non obſtante hoc priuilegio, quod ad ſatisfaciendum præcepto * laicus ad communionem recipiendam à ſuo Parocho remittatur. * Quod aduertit etiam P. Tamburinus eum ſequutus *Opuſc. de commun. cap. 4. §. 4. num.* 51.

3 Addunt alij, Mendicantes nullo excepto die, poſſe in ſuis Eccleſijs Euchariſtiam ſecularibus, vndecumque confluentibus, miniſtrare in Paſchate, vt ſatisfaciant præcepto annuæ communionis. Ita M. Ioannes de la Cruz *in Epitom. Priuileg. lib. 2. cap. 5. dub. 4. concluſ.* 3. Vbi ſic: * Licet Religioſis miniſtrare fidelibus in ſuis Eccleſijs Euchariſtiam in Paſchate, etiam ad implendum præceptum communionis, quia conceſsit Patribus de Guadalupe Nicholaus V. & Iulius Secundus, vt habetur in compendio iſtius Ordinis, *§. 2. & 6.* * Sic ille, in cuius ſententiam valdè inclinat ex eodem ordine M. Antonius de Hinojoſa, *verb. Euchariſt. fol.* 229.

4 Hanc opinionem tenet etiam Manuel Rodriguez *tom. 1. quæſt. Regul. quæſt. 56. artic. 3. §. Quantum ad ſecundum, & ſeq.* Vbi affert priuilegia Nicolai V. Pauli III. & Iulij II. ex quibus id poſſunt omnes Mendicantes per participationem priuilegiorum, addens, hoc priuilegium, licet non ſit in vſu, vim ſuam retinere; * Nam vt ſupra (inquit) latè probaba-

babimus, privilegia Minorum, & perconſequens aliorum mendicantium, fuerunt confirmata à Pio IV. & ab alijs Pontificibus cū clauſula *ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis*, quæ clauſula confirmat etiam priuilegia, quæ ſunt per non vſum abrogata. Et ibi etiam adiecimus Sixti V. confirmationē, &c. Et non ſolùm confirmauit dicta priuilegia; ſed etiam de nouo conceſsit, & per conſequens de nouo conceſsit ipſis Minoribus, per viam communicationis, priuilegium Nicolai V. & Antonij Cardinalis (nimirum Pauli III.) Monaſterijs Ordinis D. Hieronymi, & priuilegium Iulij Secundi conceſſum Fratribus Minimis. Quæ cum ſint iam recenter conceſſa, non poteſt contra ea allegari non vſus; præſertim cum non vſus minimè præiudicet ignorantibus, & talis non vſus in Religionibus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus. * Pro eadem opinione militat Brunus Caſſaing. *de Priuileg. Regul. part. 2. tract. 8. cap. 2. per totum*. Vbi ait: * Quod liceat Regularibus Euchariſtiam in die Reſurrectionis Dominicæ ſæcularibus porrigere, etiam vt Eccleſiæ præcepto ſatisfaciāt. * Idque multis ſuadere conatur, & ad decretum Sacræ Congregationis reſpondet. Vide illum.

5 Eamdem ſententiam cum Rodriguez, & M. Ioanne de la Cruz, tenent Bejar, & Sorbus, quos citatos ſequitur Diana *part. 2 tract. 14. reſol. 37.* Vbi in terminis quæſtionem pertractat, inquirens: * An Sacerdos Regularis, tempore Paſchali, poſsit miniſtrare Euchariſtiam ſæcularibus, vt adimpleant præceptum Eccleſiaſticum annuæ communis? * Cui ſic: * Negatiuè reſpondent Suarez, Portel. Gaſpar Hurrado. Sed affirmatiuam ſententiam non ignobiles authores docuiſſe conſtat: hi ſunt Ioannes de la Cruz, Beja, Rodriguez, Sorbo, & alij, & hoc ex privilegio, &c. Vnde ex dictis remanet ſatis probabilis iſta ſententia. Sed ego conſulerem, vt Regulares in tali caſu faueant Parochis, & talem ſententiam in praxim non deducāt.* Sic ille. Quod etiā conſulit P. Bauni *in Theolog. Moral. par. 1. tract. 5. quæſt. 19.* Vbi adductis priuilegijs Martini V. & Pauli III concludit: * Non videtur negari poſſe, fideles ſatisfacturos præcepto de communione annua, cum eam, quocumque die à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, in Eccleſijs Mendicātium acceperunt. Sed id ego illis, vt faciant, non ſum author ob ſcandalum.*

6 Idem ſentit Martinus de San Ioſeph *in Moritis confeſſor. tom. 1. lib. 1. tract. 5. de Euchariſt. nu. 14.* ibi: * En rigor pueden los Religioſos en ſus Conuentos dar à los ſeglares la Comunion Paſqual, por vn priuilegio de Nicolao V. concedido al Monaſterio de nueſtra Señora de Guadalupe, y eſtendido por Pio IV. à todos los Conuentos de la Orden de San Geronimo, de que participan todos los Mendicātes, y yo juzgo tambien que es probable Aunque aconſejo, que en el tiempo de Paſqua, ſe abſtengan los Religioſos de eſte priuilegio.*

7 Denique hanc ſententiam vltra citatos tenent Ludouicus de S. Ioann. *in Sum. q. 8. de Euchar. art. 3. diſ. 3.* Bartholomæus à S. Fauſto *de Euchar. lib. 1. q. 280.* Ioannes Henriquez *in q. Moral. ſect. 15.* Et putant probabilem Ioannes de Soria *in Epilog. Sum. p. 2. tract. 1. ſect. 1. d. 7. §. Circa miniſtrum.* Et Leāder à Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſp. 3. quæſt. 19.* dicens: * Fagundez addit, hanc ſententiam non poſſe ſecurè amplecti; ſed hoc additum non placet, quia re vera eſt probabilis, vt benè Diana loco citato. * Quibus conſentit Machado *tom. 2. lib. 5. p. 2. tract. 6. docum. 5. n. 2. fol. mihi 330.* Et Remigius *in Pract. Confeſſ. tract. 3. cap. 3. §. 1. num. 6.* inquiens, id eſſe probabile ex priuilegio Iulij Secundi, & Nicolai V.* Y por vna ſentencia dada en favor de los Padres de San Franciſco, en confirmacion deſte priuilegio, contra los Curas, como refiere Fagundez apud Dianam. Mas no conuiene que eſto ſe haga, ſino raras vezes, con mucha prudencia, y cautela, por euitar eſcādalos, y diſcordias.* Sic Remigius.

8 Non me latet, hanc ſententiam retractaſſe Dianam *p. 9. tract. 9. reſ. 27.* & inſuper contra ſuperius dicta militare declarationē Cardinalium in Epiſtola ad Archiepiſcopum Neapolitanum, *die 10. Martij anno 1638.* quā ad verbum adducit Diana *p. 6. tract. 7. Miſcel. reſol. 58. in fine.* Verum ad illam reſpondet Martinus de S. Ioſeph vbi ſuprà. * No ſe debe dar credito al Padre Diana, quando trae declaracion de los Señores Cardenales en contrario; pues como probarè abaxo, para que hagan fè eſtas declaraciones, han de parecer autenticas, y firmadas del ſeñor Cardenal, Preſidente de la Sacra Congregacion, y legalizadas del Secretario della; y demàs de eſto han de ſer promulgadas con los requiſitos que las demàs leyes.* Quas conditiones non habere prædictam declarationem, conſtat ex Diana vbi ſupra. Quapropter Tamburinus *opuſc. de Com. cap. 4. num. 54.* illam ſibi objiciens; reſpondet: * De hac declaratione non conſtat authenticè. Secundò non eſt directa Religioſis, ſed Archiepiſcopo. Tertiò eſt Epiſtola particularis pro Diœceſi Neapolitana, vbi fortè aliquod peculiare ſuboriebatur inconueniens. * Præterquam quod Sacra Congregatio non intendit derogare priuilegijs Mendicantium, nec illorum vllam mentionem facit, prout neceſſarium erat ad eorum reuocationem. Ideò Leander vbi ſuprà,

prà,non obſtante hac Sacræ Congregationis declaratione,cuius ipſe meminit, præfatam ſententiam probabilem eſſe dixit, ægrè ferens, quod Fagundez aſſerat, non poſſe ſecurè amplecti.

9 Propter hęc illam improbare non eſt auſusTamburinus loco ſupra citato,& multò minus aliam ſupra relatam,quæ in cæteris diebus,excepto primo die Paſchatis,Euchariſtiam ad ſatisfaciendum pręcepto in Eccleſijs Regularium miniſtrari poſſe, concedit. Cæterum ipſe neutram practicè probabilem admittit,& merito.* Has duas, inquit, opiniones relatas *nu.51.& 52* non poſſum non vocare ſaltem ſpeculatiuè probabiles, ſiquidem probabilibus rationibus nituntur, bonoſque habent authores. Et quidem prior (nempe quæ excipit primum diem Paſchatis) videtur expeditior, ita tamen, vt neutrã in vſum deducendam cenſeam; ne detur occaſio,vel admirationis in populo, vel querelarum in Prælatis. * Sic ille. Cuius inſiſtens veſtigijs neutram probabilem exiſtimo, nec credo, priuilegia allegata ad praxim vnquam reducta fuiſſe,quia eorum vſus omninò impediret Paſtores cognoſcere vultum pecoris ſui,& funditus euerteretur medium, quo fideles ab Eccleſia per Parochos compelluntur ad pręceptum annuę communionis adimplendum.

10 Ex quibus fit,potiori iure audiendum non eſſe M.Ioannem de la Cruz *in Epit. lib.2.c.5.dub.5.concl. 2.* Vbi ait,Regulares poſſe etiam Viaticum miniſtrare ſæcularibus in periculo mortis conſtitutis.Verba eius ſunt. *In ſententia (quam ipſe tuetur) aſſerente; licere Religioſis miniſtrare fidelibus Euchariſtiam in Paſchate, idem videtur dicendum de miniſtratione Euchariſtiæ in articulo mortis. * Sic ille, quem citatum ſequuntur Brunus Caſſaing.*de priuil.Regul.p.2.tract.8.cap.2.*& Portel *in Addit.ad verb. Sacramentorum adminiſtratio:*id probantes ex priuilegijs Nicolai Quinti,& Sixti Quarti, Minoribus cõceſſis.Sed his abunde reſpondent P. Amicus *in Curſ.Theolog.tom.7.diſp.31.ſect.3.nu.57.*& Card.de Lugo *de Pœnit.diſp.18. ſect.2. n.52.& 53.* omninò videndi, ne illorum prætextu ſingularis hæc opinio, iuri Parochorum valdè derogans, ad praxim vnquam deducatur.

11 Vnum hic adnotare oportet,Ioann. Machado *tom.1.lib.2.part.4.tract.7.docum.1.n.6.fol.mihi 379.*exiſtimare, virtute Bullæ Cruciatæ poſſe fideles,in quacumque velint Eccleſia,adimplere præceptum annuæ communionis. Quam opinionem dicit, tenere Patrem Vazquez *in 3.p.tom. 2.diſp.219.cap.5.n.47.*& Dianam, qui illum citatum ſequitur ,*p. 1. tract.11.reſol .20.* Verba Machadi ſunt:* Es tambien dudoſo entre los Doctores, ſi con la Bula de la Cruzada pueda comulgar el que la tuviere, donde quiſiere, y con eſſo cumpla?Suarez defiende la parte negariua,à quien ſigue Nuño,&c. Vazquez, y otros juzgan por probabiliſſima,y ſegura en practica la parte afirmatiua. * Verum apertè fallitur Machado,& non leui P.Vazquez iniuria,quia de hoc non eſt dubium inter Doctores, nec author vllus partem affirmatiuã docuit. Sed ſolus ipſe deceptus auctoritate Doctorum,quibus obiter lectis (vt aliquando huic authori contingit)id falſo impoſuit. Quia P. Vazquez vbi ſupra poſtquam adduxit verba Bullæ latinæ , in qua conceditur * Euchariſtiam, & alia Sacramenta,præterquã in die Paſchatis recipere:* Sic ait : * Triplex autem conceditur facultas,&c.Tertia eſt, vt Euchariſtiam,& Sacramenta omnia, præterquam in die Paſchatis recipere poſſint. * Et infrà:* Tertia facultas non intelligitur pro ſolo tempore interdicti, ſed pro omni tempore,etiam ſi non ſit interdictũ. Idque tribus rationibus probari poteſt. Prima eſt,quia in Bulla Hiſpano ſermone tranſcripta, cum agitur de receptione Sacramentorum ; dicitur: *Y recibir el Sacramento de la Euchariſtia,y los demàs Sacramentos (ſalvo el dia de la Paſqua) aunque ſea tiempo de entredicho,&c.*Per diem autem Paſchatis (attende) vt capite præcedenti notauimus(ait Vazquez) intelligi debet totum tempus Paſchale,intra quod præceptum Euchariſtię implendum eſt:nempè vt fauore Parochorum hæc communio , qua impletur præceptum, ipſis reſeruetur (quod tenent communiter Doctores apud Dianam *ſup.p.9.tract. 9. reſ. 27.*) Neque Religioſus virtute ſuorum priuilegiorum alicui Euchariſtiam tribuendo,efficere poſſit, vt pręceptum illud impleatur. Neque laici ſæculares virtute Bullæ Cruciatæ de manu alterius cõmunicantes, idem præceptum implere poſſint. * Sic Vazquez ; qui non potuit clarius dicere , nec apertius de impoſtura Ioannes Machado conuinci , cum non ſolum virtute Cruciatæ,ſed nec priuilegiorum Religionis; aſſerat expreſsè; pręceptum annuæ communionis extra propriam Parochiam adimpleri non poſſe.

12 Inſuper Machadò apertè etiam fallitur,dum ait , Dianam ex Vazq. ſententiam illam defendere. Quia Diana vbi ſupra loquitur etiam excipiendo diem Paſchalis: rogat enim ſic:* An per Bullam Cruciatæ detur facultas recipiendi Euchariſtiam (attende) præterquam in die Paſchatis , de manu ſimplicis Sacerdotis ſine licentia Parochi? * Cui reſpondet : * Negativam ſententiam docet Suarez.& Nugnus. Sed pace tantorum virorum,probabiliſſima,& tuta in praxi eſt con-

traria ſententia, quam docet Vazq. *in 3. part. tom. 3 diſp. 219. cap. 5. nu. 47.* * Nullus ergo eorum opinionem illam docuit; atque adeò nec impoſtor pro illa impoſterum citandus erit; nam ipſe eam ſolum refert, male à ſe intellectam: & quod authores citati, ipſe ſentit, nilque de nouo addit. Illis verò in mentem non venit, Bullam Cruciatam continere priuilegium communicandi extra Parochiā ad ad implendum Eccleſiæ præceptum, vt conſtat ex dictis.

QVÆSTIO V.

Vtrum, qui ad celebrandum, vel communicandum confeſſus eſt, ſi poſtea recordatur lethalis in confeſſione obliti, teneatur ante communionem confiteri?

§. I.

Doctorum placita.

1 NEgatiuam ſententiam impoſuit Patri Reginaldo doctus Trullēch *de Sacr. lib. 3 cap. 6. dub. 4. n. 13* & quod valdè miror, diligentiſſimus etiam ſcriptor Fr. Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſp. 7. q. 21.* dicens:* An qui confeſsionem præmiſit, & poſteà, antequam ad altare accedat, recordatur alicuius peccati non confeſſi, teneatur illud confiteri, priuſquam communicet? Negarunt aliqui, quos ſuppreſſo nomine refert Cornejo, & expreſsè Reginaldus *tom. 2. lib. 29. cap. 6. quæſt. 4. ſect. 1. num. 105.* * Verum Reginaldus, nec illam docuit, nec probabilem innuit, ſed potius impugnat, & contrariam, vt veram, & communem amplectitur. Verba eius ſunt:* Qui ante communionem præmiſit confeſſionem integram omnium mortalium peccatorum, quæ memoriæ occurrunt: & poſteà antequam ad communionem accedat, recordatur alicuius peccati adhuc à ſe commiſſi, de quo non eſt confeſſus (attende) tenetur per ſe loquendo, & excluſis circunſtantijs, quæ excuſare poſſunt, illud cōfiteri, antequam communicet, quia præceptum, de quo agimus, obligat non tantum ad confitendum ante communionem, ſed ſimpliciter ad confitenda omnia peccata mortalia, quorum quis ſibi conſcius fuerit. Nec refert, quod tale peccatum oblitum, iam ſit remiſſum in confeſſione legitimè facta, quia non obſtat remiſsio, quin debeat ſupponi clauibus, vt ſatis indicat Concilium Tridentinum, cum in citato capite, nec contritum quidem, & per conſequens, nec conſequutum remiſsionum ſuorum peccatorum mortalium, vult liberum eſſe à facienda eorum Sacramentali confeſsione, antequam ad ſacram communionem accedat.* Quid clarius? Subiungit vero cum pluribus infra referendis: * Attamen ad vitandam irreuerentiam illam, quæ erga Sacramentum ipſum committeretur, recedendo indecenter coram alijs, quando ipſum adminiſtratur, ille, qui cum cæteris communicare paratus adſtat ad ſacræ communionis linteum, non tenetur ſtatim recedere ad confeſſarium, vt abſoluatur directè à peccato, cuius eſt oblitus in ſua confeſſione, & tunc recordatur. Pro quo aliquot authores affert Henriquez *in ſua Sum. lib. 8. cap. 46. §. 3. in margine litt.* I. notatque, id locum habere, ſecluſa etiam infamiæ nota, & ſcandalo. * Hęc Reginaldus *in 1. edition. Lugdun. anno* 1616. loco, & capite à Trullech, & à Leand. ſupra citatis: qui vt ex eius verbis fideliter excriptis patet, opinionem illi attributam neutiquam defendit, ſed potius contrariam (ſicut & P. Henriquez vbi ſuprà) & ſolum videtur admittere opinionem P. Henriquez de pœnitente iam communicaturo ad linteum altaris coram alijs adſtante, de qua infra iudicium feremus.

2 Verum, quam hi authores impoſuerunt Reginaldo, probabilem putauit de Sacerdote loquens doctiſſimus Fr. Petrus Cornejo *in 3. p. tract. 4. quæſt. 80. diſp. vnica, dub. 3.* Vbi ſic:* Quæres, an iſte teneatur confiteri illud peccatum (nempè oblitum in confeſſione) antequam celebret? Quidam negant; tum, quia iſte revera non habet conſcientiam peccati mortalis, cum illud iam ei fuerit per abſolutionem remiſſum, quamuis teneatur confiteri tempore, quo præceptum confeſſionis obligat per ſe, ſemel in anno, tum, quia ideò pręcipitur confeſſio ante communionem, quando eſt conſcientia peccati mortalis, quia probatio requiſita ab Apoſtolo non debet relinqui iudicio proprio, ſed confeſſoris. Alij verò affirmant; quia iudicant, hoc præceptum amplè eſſe accipiendum, &c. Mihi videtur vtraque ſententia probabilis, ſed hanc poſteriorem video amplecti à viris timoratæ conſcientiæ.* Hactenus Cornejo de Sacerdote celebraturo. Cuius ſententiam de mandato ſuppremi Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis Hiſpaniæ expunctam eſſe, iure notat Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum familia, *tom. 1. variar. reſol. tract. 3. cap. 1. reſol. 14. n. 58. fol. 105.* * Quę ſententia, inquit, defendi iam nullomodo poteſt, quia expuncta eſt à ſuo authore, iudicio ſuppremi Tribunalis Sanctæ Inquiſitionis. Quòd quidem (attende) veriſsimum eſt, ſi loquamur de Sacerdote, qui iterum celebraturus eſt ante tempus annuę confeſsionis.* Sic Hurtado.

3 Cæterum pro laico, videtur ipſe amplecti opinionem, quam pro Sacerdote traditam

tam à Cornejo, expunctam refert; imò laxiorem: putat enim, laicum, qui vrgente neceſſitate, non præmiſſa confeſsione, contritus ſemel communicauit, non teneri confiteri ante tempus annuæ confeſsionis, ſed poſſe iterum, atque iterum, non præmiſſa confeſsione, communicare, dum poſtea in novum peccatum lethale non inciderit, quod Sacerdoti non concedit, ſed celebraturum ad confeſſionem adſtringit. Vide illum *ſup. nu.* 60. vbi ſic ſcribit: * Reſpondeo ſecundo: ſi ſit caſus, in quo laicus poſsit communicare, non præmiſſa confeſsione, cum ſola contritione non tenetur peccatum confiteri, & clavibus ſubijcere, niſi tempore annuæ confeſsionis (attende) poteſque, niſi novum peccatum committat, accedere ad communicandum. * In quibus plus Hurtado concedit, quam Cornejo; nam ei, cui, ſemel ex cauſa, nullius peccati confeſsione præmiſſa, communicare licuit, concedere videtur, ſi in novum poſteà peccatum non recidat, ſæpius communicare, licet peccata illa non confeſſa, quorum contritionem habuit, non confiteatur: putat enim, non teneri ante tempus annuæ confeſſionis. Verum cum hanc doctrinam à nullo Theologo ſuſtineri poſſe animadverteret; ideò (licet ipſe eam adhibuiſſet, dum dixit: *Reſpondeo ſecundo*) ſubiungit, & merito; * ſed hoc non placet: quia ſi iſte laicus habet copiam Confeſſoris, tenetur confiteri: quia non eſt certus de ſua contritione, & tenetur ſe probare quis ante communionem, vt moraliter certus accedat ad Corpus Chriſti. * Quod ego probabilius reputo, licet de ſua contritione certiſsimus eſſet; etiam per reuelationem. Quia præceptum diuinum non ideo cederet, cùi ex verbis Tridentini id probari non poſſe contendat Arriaga infra citandus, eo quòd Concilium ſolum aſſerat teneri, *quantumvis ſibi contritus videatur, & ſe contritum exiſtimet, ſeſſ. 13. cap. 7. & Can. 11.* qui autem ex reuelatione ſe contritum noſceret, his terminis non videtur comprehendi, quia hęc notitia longè excedit. Sic etiam ſentiunt Rubio, & Palacios, apud Amicum *tom 7. diſput. 26. n. 11* ſed noſtra ſententia eſt probabilior, quam tenet Henriquez *lib. 4. cap. 4* & plures alij.

4 Sed quid, ſi laicus confeſſus eſſet, & alicuius lethalis fuiſſet oblitus, poterit ne, cõfeſſione illius non præmiſſa, communicare? Reſpondet affirmativè Hurtado ſupra, vbi poſt quam dixit & meritò, teneri confiteri, qui nullam præmiſerat confeſsionem, quantumvis contritus communicauerit, ſic ait: * Quod ſecus eſt, ſi obliuiſcatur alicuius peccati mortalis, quod (inquit) non tenetur cõfiteri ante tempus annuæ confeſsionis, quia iam per confeſsionem peccatum illud dimiſſum eſt, & ipſe ſanctificatur. * Hęc Thomas Hurtado, in quibus apertè concedit, laicum, qui in confeſsione oblitus eſt alicuius lethalis, poſſe accedere ad communionem, non præmiſſa illius confeſsione, licet ante communionem recordetur; eo quòd iam per cõfeſsionem aliorum peccatum obliuium eſt dimiſſum, & accedens ad Euchariſtiam mediante aliorum confeſsione ſanctificatus eſt. Cur autem Sacerdoti neget, quod laico concedit? non video. Timore forſan incidendi in manus Sanctæ Inquiſitionis, calamum cohibuit. Quia præceptum Tridentini, quo præcipitur Sacerdotibus ſtatim confiteri (non verò laicis) quando non præmiſſa confeſsione mortalium celebrarunt, ſolum procedit, vt ipſe *ibidem num.* 63. fatetur: * Quando Sacerdos, neceſsitate vrgente, cum non ſit copia Confeſſoris, exiſtens in peccato mortali celebrat, non verò in alijs caſibus obliuionis, aut malitię, &c. * Caſus autem, de quo loquitur Cornejo, caſus obliuionis eſt. Vnde non ex eo, quòd vrgeat neceſsitas, neque ex eo, quod non ſit copia Confeſſoris, ſed ex eo, quod à peccato oblito indirectè abſolutus, ſit iam ſanctificatus virtute Sacramenti Pœnitentiæ, aſſerit Hurtado, poſſe, non præmiſſa obliti confeſsione, dignè communicare: ergo vel Sacerdoti hoc concedere tenetur, maximè cum iam ſemel celebrauerit, vel laico negare: nam eadem vtrobique militat ratio.

5 Ideoque vtrique indiſcriminatim probabiliter concedi poſſe, tradit M. Franciſcus Araujo in Vniuerſitate Salmaticenſi olim primarius Sacræ Theologiæ Cathedræ moderator, & poſteà Epiſcopus Segouienſis *tom. 2. in 3. p. q. 80. art. 4. n. 30. in impreſsione Salmantina, anno* 1636. vbi ſic. * Si roges, an ſi quis poſt ſumptam debitè Euchariſtiam, recordetur peccati mortalis, nondum confeſsi, an teneatur illud confiteri, priuſquam iterũ ad communionem accedat, vel non? Reſpondeo, vtrumque eſſe probabile, ſed affirmatiuam partem potius conſulerem. * Verum etſi hęc ſemper conſulenda, negatiuam poſſe ad praxim deſervire, cum Magiſtro Araujo conſequenter ad principia iacta conceſsit Præpoſitus *in 3. p. quæſt. 80. art. 5. dub. 3. n. 15.* dicens: * Si aliquis ſit legitimè confeſſus, qui in confeſsione ex obliuione, vel iuſta de cauſa aliquod peccatum non explicuit, non tenetur elicere contritionem de illo. Quo caſu poteſt communicare, antequam præmittat confeſsionem illius peccati, quia per præcedentem confeſsionem illius peccati remiſſionem eſt conſequutus, quamvis indirectè, eſtque in ſtatu gratię. * Sic Præpoſitus, quem ſequutus eſt Ferrantinus *de ſcandalo, diſp. 1. quæſt. 80. n. 2.* cuius verba extant apud Dianam *p. 11. tract. 8. reſolut. 40. folio* 518. Et

hanc

hanc opinionem probabilem putare Hieronymum Garcia *in Sum. tract. 3. diffic. 5. dub. 1. p. 5. nu 50.* dicit Diana *p. 9. tract. 3. reſol. 4.* * Vide hanc, inquit, ſententiam probabilem putat Hieronymus Garcia. * Sed ego apud illum hanc non inuenio, ſed longè diuerſam, ex qua ſi ad iſtam valeret conſequentia, plures pro ea recenſere potuiſſet Auctores. Vide Fr. Leandrum à Murcia *in diſquiſit. in 1. 2. lib. 2. diſ. 4. reſ. 25. n. 15. fol. 361.* vbi ait, cenſores fidei, dum prędictam opinionem de non confitendis, ante communionem, peccatis oblitis in confeſsione, damnarunt. * Non ex eo credendum eius opinioni probabilitati, qualiſcumque ſit, derogare intendiſſe. * Vide inquam illum ſupra, vbi pro ſententia Magiſtri Araujo, & aliorum refert etiam Henriquez, Tamburinum, Reginaldum, & Hieronymum Garcia ſed iſti Auctores id non docent, vt conſtabit ex dicendis, vbi eorum opinionem proponam. Addit etiam alios, *ſed cũ ſumma iniuria veritatis Theologicæ*, vt eorum mentem, & verba expendens, inquit P. Cardenas *in diſſ. ſelectis diſp. 5. cap. 13. n. 160. & ſeq.* Fatet autem Paſqualigus *in praxi de Iubilæo, quæſt. 64. n. 3.* vbi ait: eum, qui poſt confeſsionem recordatus eſt peccati obliti, poſſe, ſi confeſſarij copia non ſit, communicare, ne omittat lucrari Iubilæum.

6 Huius opinionis fundamenta primus iecit M. Dominicus Baltanàs in Summa, quã ſuppreſſo auctoris nomine luci dedit Hiſpali anno 1526. *in Margarita*, inquam, *Confeſſorum*, *fol.* 170. Vbi licet communem ſententiam ſequatur, hanc tamen probabilem ſentit: verba eius ſunt: * Qui verò confeſſus eſt, & poſt paululu accedit ad communionem, & ibi recordatur de aliquo mortali, non peccat mortaliter communicando, proponens poſt communionem confiteri (attende) præſertim, ſi iam eſt poſitus in loco communionis, vel ſi non poteſt nunc commodè confiteri. * Ly enim *præſertim*, apertè denotat, quod poſſit communicare, non præmiſſa obliti confeſſione, licet quando illius recordatur, non ſit poſitus in loco communionis; verius autem eſſe quod poſsit, quando iam eſt in communionis loco. Sic cum communi Doctorum exponit adverbium illud *Præſertim*, Barboſa *diction. 277. fol. 751.* vbi ſic: * Hęc dictio (*Præſertim*) ponitur comparatiuè, & importat idem, quod *Maximè*, & *Præcipue*: vnde exprimit caſum minus dubitabilem, & implicat magis dubitabilem. *

7 Faciunt ad hæc alij, qui in præſenti caſu, cum M. Baltanàs *vbi ſuprà*, ex leui cauſa, à præmittenda lethalis obliti confeſsione excuſant; Henriquez *lib. 8. de Euchariſt. cap 46.* * Laicus, qui in linteum altaris adſtat, paratus communicare cum alijs, & confeſsionẽ præmiſerat, excuſatur propter reuerentiam Sacramenti, ne ſtatim redeat ad confeſſariũ, vt directè abſolvatur a peccato, cuius fuerat oblitus, etiam ſeclusa nota, & ſcandalo, cum iam accedat iuſtus, & probatus per confeſsionem. * Hæc Henriquez ibi, & *in Gloſſ. litt. I. & K.* vbi pro hac opinione refert Victoriã, Angelum, Tabienam, Roſellam, Aurcolum, Corduban, & alios. Et cum Henriquez, eius mutuatis verbis, ſentit Bautius *in Miſcel. caſuum conſcientiæ, quæſt. 537. fol. 347.* & conſentit P. Reginaldus *n. 1. citatus* Quibus diſſentire non videtur Martinus à S. Ioſepho *de Euchariſt. tract. 7. n. 13.* & putat probabile Bonacina *tom. 1. de Euchar. diſp. 4. q. 6. p. 1. nu. 17. §. Si contrarium.* Et hæc eſt opinio, quam putant probabilẽm Hieronymus Garcia, & alij, quos citatos ſequitur Diana *3. part. tract. 4. reſol. 77.* non verò aliam, quam ei impoſuit vbi ſupra. Quibus nouiſsimè adhæſit Tamburinus *in Methodo expeditæ communionis, cap. 1. §. 8. n 63.* ibi: * Solum eos liberandos à pręmittenda confeſsione talis peccati obliti cenſeo, qui vel actu celebrant, vel ante altare ad linteum communicaturi expectant: hos enim, etſi nullam notam infamiæ incurrant, non obligo ad recedendum, quamuis breui reuerſuros, quia ex vna parte irreverenter ſe gererent, inchoatam quaſi actionem ſine neceſsitate relinquendo, &c. Et ex alia parte nõ apparet clara neceſsitas, quia hic iam eſt iuſtus, beneque diſpoſitus propter abſolutionẽ indirectam talis peccati. * Hæc ille.

§. II.

Auctoris iudicium.

8 EX hac ſecunda opinione (ſi probabilis admittatur) validiſsimum pro prima, ſuprà adducta (ex Magiſtro Araujo, Thoma Hurtado, Præpoſito, Cornejo) argumentum deſumitur ad probandum, non eſſe pręceptum confitendi ante communionem peccatum in prævia confeſsione oblitum. Argumentor ſic: Laicus adſtans communicaturus cum alijs, ſi non ſit nota, aut ſcandalum; poteſt licitè ab altari diſcedere, & confeſsione obliti præmiſſa, communicare; & tamen, ſecundum Henriquez, & alios, ad confeſsionem præmittendam non tenetur: ergo non eſt pręceptum diuinum confitendi ante communionem peccatum, quod in pręcedẽti confeſsione fuit oblitum. Patet, quia aliàs nulla ratione excuſaretur pœnitens à confeſsione obliti pręmittenda. Dicere autem, pręceptum non obligare in his circunſtantijs, abſque fundamẽto iactatur. Quia præceptum præmittendi confeſsionem lethalis ante communionem, magis vrget, quã

præceptum præmittendi ieiunium naturale, cum hoc humanum, illud diuinum ſit; ſed qui, dum adſtat altari communicaturus cum alijs, recordatur, non eſſe ieiunum, tenetur diſcedere, ſi poſsit, ſine nota, & ſcandalo. Imò & Sacerdos, ſi ante conſecrationem, ſe non eſſe ieiunum recordetur, tenetur dimittere Miſſam inceptam; vt tradunt D. Thom. Sotus, Ledeſma, Victoria, & alij diſcipuli D. Thomæ, quos cum Angelo, & Maiolo ſequitur ipſemet Henriquez *ſuprà num. 3. in Gloſſ. litt. H.* Et eſt communis ſententia Theologorum, quam cum Diana, Sylveſtro, Azor, Hurtado, Philiberto, Machad. & alijs defendit Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. quæſt.* 21. Ergo ſi datur prohibitio communicandi, non præmiſſa lethalis obliti confeſsione, tenebitur, ab altaris linteo diſcedere, ſi laicus ſit; vel ſi Sacerdos, Miſſam inceptam ante conſecrationem dimittere, quoties abſque nota, aut ſcandalo diſcedere queat. Conſecutio videtur neceſſaria: ergo vel dicēdum eſt, non dari præceptum diuinum confitendi ante communionem peccatum, quod in præcedenti confeſsione ex obliuione, vel alia iuſta cauſa fuit omiſſum: aut tale præceptū obligare, quoties abſque nota, & infamia adimpleri poſsit. Si enim irreuerentia, quæ in receſſu ab altari conſideratur, non excuſat non ieiunum à præcepto Eccleſiaſtico non communicandi, qui fieri poteſt, vt excuſet à præcepto diuino non communicandi abſque præmiſſa peccati obliti confeſsione? Numquid præceptū diuinum minus vrget, quam humanum? Si verò ex alio capite excuſetur; nempè, quia iam accedit iuſtus, & probatus per confeſsionem: Hoc idem euincit, licet ad altare nondum acceſſerit; vt ex terminis patet: ergo, vel in vtroque euentu, vel in neutro, ad obliti confeſsionem ante communionem tenebitur. Hæc conſecutio eſt mihi euidens.

9 Propter hæc numquam aſſenſum præbere potui ſecundæ opinioni, quam cum doctiſsimis Thomiſtis, & alijs ſuprà citatis defendit Henriquez: quia ex illa per neceſſariam conſequentiam deducitur, primam eſſe probabilem, quam à Cornejo ex mandato ſupremæ Inquiſitionis expunctam diximus, licet poſteà ex Doctoribus Hiſpanis eam intrudere non formidauerit Thomas Hurtado, cenſens de laico aliter ac de Sacerdote iudicandum, cum tamen ex vno ad alium euidens ſit conſequentia. Ideòque vtraque ſententia æquè prohibita haberi debet a ſupremo Inquiſitionis Tribunali, atque adeo improbabilis cenſeri; quidquid contra ſenſerit Caramuel *in Theolog. moral. fundamentali, fol. 17. in epiſt. dedicat. ad Innocentium X.* & *in 2. p. Theolog. fund. num. 12. fol. 5. & fundamento 13. n. 229. & 233.* Vbi contendit opinionis probabilitatem non deperdi per prohibitionē in Expurgatorio Romano, & Hiſpano ab vtraque ſuprema Inquiſitione factam. Quod prorſus falſum eſt: Nec Thomas Hurtado hoc putido principio ſe protexit. Quapropter, eius ſententiam expungendā eſſe, & omnino reijciēdam puto, quia etſi accedens poſt confeſsionē, in qua ex obliuione lethale aliquod omiſit, verè ſit iuſtus, & probatus per confeſsionem; non tamen accedit probatus per omniū lethalium confeſsionē. Et, vt definit Trident. *ſeſſ. 13. cap. 7.* * Eccleſiaſtica conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariā eſſe, vt nullus ſibi cōſcius peccati mortalis, quantūvis ſibi cōtritus videatur, abſque præmiſſa Sacramētali confeſsione, ad ſacrā Euchariſtiam accedere debeat. * Qui autem lethale, quod commiſit, non eſt confeſſus, verè eſt ſibi conſcius peccati mortalis, quamuis ſibi ſuadeat, virtute confeſsionis aliorum eſſe remiſſum; ſicut verè eſſet cōſcius peccati mortalis, licet moraliter certus eſſet, imò etſi per reuelationem agnouiſſet, remiſſum fuiſſe per actū contritionis, aut per Euchariſtiam bona fide ab attrito ſuſceptam: Quia eſſe conſcium peccati mortalis, nil aliud importat, quàm ſcire, fuiſſe cōmiſſum, & clauibus nō eſſe ſubiectum, vt vniuerſa Eccleſia ſemper intellexit. Quod inde ſuadetur, quia præceptum confeſsionis iure diuino obligat confiteri omnia lethalia, quæ memoriæ occurrūt: ergo præceptum diuinū confitēdi ante communionē, obligat confiteri omnia, quæ ante illam memoriæ occurrerint. Nemo ergo poteſt ad ſacram Euchariſtiam accedere, nō præmiſſa obliti confeſſione, ſi tempore opportuno meminerit.

10 Quapropter Tamburinus *vbi ſuprà num. 62.* benè dixit, ſolo primo aſpectu videri, non eſſe obligationem ad præmittendam confeſsionem in prædicto caſu: * Cum præmittatur, vt dignitatem gratiæ communicaturus adquirat, & iam per confeſsionem prædictam gratiæ ornatum obtinuerit. Et ex alia parte præceptum de præmittenda confeſsione ante communionem iam obſeruauerit. Ac proinde (inquit) ex vi argumenti ita dicendum eſſet: obſtat tamē praxis fidelium, ex qua colligimus, præceptum de præmittēda confeſsione ante communionem, non eſſe ſolum de præmittenda confeſsione integra formaliter, ſed etiam materialiter. * Sic ille. Cui conſentit P. Arriaga *tom. 7. in 3. p. tr. de Euchar. diſp. 46. ſect. 3. ſubſect. 2.* vbi *num.* 21. dixit, ſtando rationi, videri valdè probabile, per ſe non teneri confeſsionem peccati obliti præmittere ante communionem: pluraque congerit, * quæ (inquit *num. 27.*) ſpeculatiuè loquendo faciunt eam ſententiam

Digitized by Google

probabilem; tamen non cenſeo, abſolutè defendi poſſe, ſed ſtandum cõmuni, &c.* Quod probat ex vſu, & praxi fidelium, quibus ſuadetur, Chriſtum Dominum præcepiſſe confeſsionem omnium mortalium, quorum ante ipſam communionem homo recordatur. Sed quidem vim præcepti non ſolùm ex praxi fidelium, cum hæc in ſecuriori opinione fundari ſoleat, ſed ex verbis Tridentini, vt ab Eccleſia communiter receptis, & intellectis, efficaciter perſuaderi, indubitanter affirmo. Prohibetur enim communio, non præmiſſa confeſsione omnium lethalium, quæ memoriæ occurrunt, ſeu quorum quis conſcius eſt. Vnde contra prohibitionem faceret, qui, nõ præmiſſa obliti confeſsione, communicaret. Et ita firmiter tenendum contra M. Araujo, Hurtado, Præpoſitum, & M. Cornejo; in quos omnes ferè Theologi inſurgunt, Suarez *tom. 3. in 3 p. diſp. 66. ſect 4 §. ed huius*. Filliucius *de Euchar. cap. 8. num.* 15. Mercerus *in 3. p. q.* 80 *art. 4. dubit.* 2. Auerſa *de Sacram. Euchar. q. 8. ſect. 6.* Caſtro Palao *tom. 4. tract. 21. diſp. vnic. punct.* 12 *num.* 4 Coninch *de Sacram. q.* 80 *art. 4. dub.* 2. Leander à Sacram. *tom. 2. tr. 7. diſp. 7. q.* 21. & alij communiter. Adnotat Doctor Garſi *cent. 1. cap. 1.* cum illuſtriſsimo Domino Creſpi à Borgia, Epiſcopo Placẽtino.* Nouum non eſſe quædam dogmata in aliquo auctore iuſſu Expurgatorij deleri, quæ tamen in alio authore, ob diuerſum fundamentum permittantur vt probabilia. * Sed quidem in re præſenti hoc locum non habet, quia non ob diuerſum fundamentum, ſed ex eodem, quo præfata opinio fuerat à Cornejo inducta, poſt prohibitionem Sanctæ Inquiſitionis, fuit temere intruſa.

11 Ex dictis concluditur, potiori iure reijciendam eſſe opinionem aliorum aſſerẽtium, eum etiam, qui nullã præmiſerat confeſsionem, excuſari à præmittenda, ſi iam communicaturus in linteo altaris aſſiſtet; etiamſi abſque vlla nota, & ſcandalo diſcedere poſsit; atque adeò poſſe in tali euentu, contritione prius elicita, communicare. Sic tenuit M. Victoria *in Summ. vbi de Euchar. num.* 79. dicens: * Qui ſunt ibi parati ad recipiendam Euchariſtiam, ſi ibi recordati fuerint alicuius mortalis, ſecurè poſſunt communicare, etiam ante confeſsionem, propter reuerentiam Sacramenti; nec de hoc dubito.* Idem docuit M. Martinus de Ledeſma 1. *p.* 4 *tom. 1. q. 20. art. 3. poſt dubium* 3. vbi de laicis ſic ait:* Poſtquam iam ſunt parati ad recipiendam Euchariſtiam, eſto recordentur alicuius peccati, doleant de illo, & proponant, quod poſteà cõfitebuntur, & hoc propter reuerentiam communionis, & mẽſæ Domini.* Idem ſentit M. Lublinus, & alij, quos refert Bonacina *de Sacram. diſp. 4. q. 6. p. 1. n.* 17. & vt inquit Machado *tom. 1. lib. 2. p. 4. tr. 8. docum. 3. num. 3. fol.* 381. * mas de diez y ſeis Autores lo afirman,* quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſp. 7. q.* 18. inter quos refert Dianam *p. 5. tract. 14. reſol.* 6. ſed Diana ibi contrarium tenet. Refert etiam illum *p. 9. tract. 2 reſol.* 8 ſed hic excuſat ratione ſcandali.* Nam difficile (inquit) videtur in tali ſcãdalum vitari poſſe. * Caſu autem quo nullum prudenter timeatur, id ibi non tradit.

12 Cæterum *3. p. tract. 4. reſol. 77.* de Sacerdote, qui ſtatim poſt introitum recordatur peccati mortalis, id tenet cũ Soto, Victoria, & alijs; quos refert, & ſequitur Leander *ſuprà quæſt.* 16. quod *quæſt.* 17. extendit ad Sacerdotem exiſtẽtem in altari, ſi antequam inchoet Miſſam, recordetur culpæ mortalis. * Quia ſi laicus, inquit, poteſt Euchariſtiam ſumere, caſu quo iam ſacræ mẽſæ communicaturus aſſiſtens recordetur alicuius mortalis non confeſsi, etiam præciſa omni nota, & periculo infamiæ, vt ſtatim dicemus; quare hoc idem nequibit Sacerdos, ſi hoc illi accidat, iam in altari ad ſacrificium celebrandum exiſtenti?* Hanc ſententiam defendit M. Sotus *in 4. diſt. 13. q. 2. art 6. verſ. 2. Arguitur*, vbi ait:* Si Sacerdos eſt in culpa mortali; etiã ſi in introitu Miſſæ, quando eſt in altari, ſit memor, ſatis eſt contritione, & propoſito confitendi, vt poſſit inceptum perficere.* Sic debent à fortiori ſentire Scotus, & Granados locis citatis, vbi abſolutè dicunt, quod ſi Sacerdos Sacerdotalibus veſtibus indutus, recordetur peccati mortalis, & non habeat in promptu Confeſſorem, poſsit celebrare.* Sic Leander, & conſequenter quidem.

13 Sed huic ego opinioni aſſentiri nunquam potero, quia, vt prædixi, ſecluſa nota, & ſcandalo, non eſt ſufficiens excuſatio à præcepto diuino præmittendi confeſsionem lethalium ante communionem. Et ita ſentiunt communiter Doctores cum D. Thoma *3. p. q 83. art. 6. ad* 2. vbi ſic ait:* Si ante conſecrationem alicuius prædictorum ſit memor (nempè aliquid comediſſe, vel bibiſſe, vel peccatum aliquod commiſiſſe) tutius reputarem, maximè in caſu manducationis, & excommunicationis, quod Miſſam inceptam deſereret, niſi graue ſcandalum timeretur.* Nec video (vt ſuprà animaduerti) cur Sacerdos, ſi ante conſecrationem recordatur, non eſſe ieiunum, teneatur Miſſam cæptam dimittere (vt ex communi ſententia tradit ipſe Leander) ratione præcepti non communicandi, non præmiſſo ieiunio naturali; & nõ teneatur recedere ab altari, quando abſque nota & ſcandalo poteſt, ſi recordetur non eſſe confeſſum, ratione præcepti non communicandi, non præmiſſa lethalium confeſsione:

ne:

Digitized by Google

tè: cum hoc diuinum fortius, & antiquius præceptum ſit? Præterquamquod, ſi hæc opinio probabilis eſſet, dici deberet, eum, qui propter hanc cauſam ſemel communicaſſet, poſſe deinceps, ſi in nouum lethale non inciderit, iterum atque iterum non præmittendo confeſsionem lethalis antiqui, ad Euchariſtiam accedere, iuxta opinionem Magiſtri Araujo, & Thomæ Hurtado, quorum verba dedi ſuprà *num. 3. & 5.* Non me latet, Eminentiſsimum Caietanum, M. Fumum, M. Paludanum, & M. Baltanas olim tenuiſſe, præceptum præmittendi confeſsionem ante cōmunionem non obligare ſub mortali. Verum hæc ſententia falſiſsima, & pernicioſiſsima eſt contra D. Thomam, & omnes Theologos, & à Tridentino exploſa; imò & vt hæretica damnata, vt ait ex eodem inſtituto M. Ioannes Baptiſta Corradus 2. *p. q.* 469 licet ab hac nota immunem eſſe contendant; Petrus de Soto, Victoria, & Canus, apud Amadæum *tract. de Euchar. prop. 3. n* 8.

14 An vero in aliquo caſu poſsit quis in peccato mortali communicare? Affirmant aliqui, quando præ anguſtia temporis nequit ad contritionem excitari, & aliunde non poteſt abſque ſcandalo, & nota infamiæ, communionem differre. Sic Vazquez *in tertiam partem, tom. 3. diſp. 207. cap. 1.* & Gaſpar Hurtado *de Sacram. diſp. 8. de Euchariſt. difficul. 1.* & putat probabile Cardinal. de Lugo, vt refert Pellizarius *tom. 1. tract. 5. cap. 3. ſect. 2. num. 101.* Probant, quia magis vrget præceptum vitandi ſcandalum, quam præceptum digne ſuſcipiendi Euchariſtiam. Quod extēdit Doctor Garſi *cent. 1. cap. 5. num. 5.* ad Sacerdotem in altari exiſtentem, qui turpi aliquo amore ita exardeſcat, vt nequeat ab eius incendio ſe compeſcere, & ita neque conteri. Cæterum huic doctrinæ ego non acquieſco, nam omiſsionem contritionis non eſſe voluntariam, & liberā, difficillimè mihi ſuadebo. Et M. Sotus vbi ſuprà ait: *Quod omnino potius debet dare ſummum ſcandalum, quam ſumere Sacramentum in peccato; & ideò ſi eum non pœnitet, poſt quam in ſua eſt poteſtate, peccabit tàm ſumendo, quàm relinquendo *Sic ille. Quapropter hanc partem, etſi contrariam probabilem putet, probabiliorem eſſe merito cenſet, cum Eſcobar, ipſe Doctor Garſi: ſi autem mora em diligentiam ad contritionem eliciendam peccator adhibeat, cum facienti, quod eſt in ſe, Deus non deneget gratiam, probabiliter credere poteſt eſſe contritum, & ſic ad Euchariſtiam accedens non peccabit.

QVÆSTIO VI.

Vtrùm Sacerdos, qui non habens copiam Confeſſoris, vrgēte neceſsitate, celebrauit, non præmiſſa mortalium confeſsione, teneatur poſteà quam primum confiteri?

1 COnueniunt ferè omnes Doctores, quod ſi ex malitia, habens copiam Confeſſoris, noluerit confeſsionem præmittere, non tenetur poſteà quam primum confiteri. Ratio eſt, quia præceptum Tridentini *ſeſſ. 13. cap. 7.* hunc caſum non comprehendit: ſolum enim ait, *quod, ſi neceſsitate vrgente (deficiente copia Confeſſoris) Sacerdos abſque præuia confeſsione celebrauerit, quā primum confiteatur.* Ergo quando, abſque neceſſitate, habens copiam Confeſſoris, non præmiſſa confeſsione, celebrauit, non ligatur præcepto Concilij. Sic tenent M. Nugnus *de Sacram. tom. 2. quæſt. 80. art. 4. diffic. 4. concluſ. 3.* vbi ſic: *Laicus nō habet tale præceptum; atque adeò non tenetur cōfiteri in præſenti caſu: neque Sacerdos, quando celebrauit ſine confeſsione ex malitia, vel negligentia, vel quia non eſt recordatus peccati mortalis, quando celebrauit. * Sic M. Nugnus, quem ſequitur Illuſtriſ. P. M. Araujo, Epiſcopus Segouienſis *in 3. p. q. 80. art. 4. num. 29.* ibi: *Si ex malitia extra illos caſus ſine præuia confeſsione celebret; non debet ſtatim confiteri, aut ſi non celebret, ſed laicorum more communicet; & idem de laicis dicendum eſt, etiam in prædictis caſibus, in quibus licet, non præmiſſa confeſsione, communicare.* Hæc M. Araujo.

2 Idem tenet Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia *tom. 1. tr. 3. cap. 1. reſol. 14. n. 62* vbi citatis pluribus concludit: *Conueniunt omnes isti Doctores citati, Concilium loqui ſolum; quando, neceſsitate vrgente, cum non ſit copia Confeſſoris, exiſtens in peccato mortali Sacerdos celebrat: (attende) non verò in alijs caſibus obliuionis, aut malitiæ, & ſimilibus.* Sic ille.

3 Et hanc ſententiam eſſe communē teſtatur illam defendens Leander à Sacram. *to. 2. tract. 7. quæſt. 51.* & ſequitur plures citans Diana *p. 9. tract. de Confeſ. ante Euchariſt. reſol. 26.* vbi inquirit *An Sacerdos ſi voluntariè non confeſſus celebret, teneatur quam primum confiteri? *Cui ſic reſpondet. * Ego puto, negatiuā ſententiam tenendam eſſe; & ita tenet, me citato, Leander, Stephanus à Sancto Gregorio, Suarez, Mercerus, Granad. Araujo, Filliucius, Nugnus, & alij communiter. Probatur, quoniam nullum eſt tale præceptum, niſi impoſitum a Tridentino, ſed in illo tantum fit mentio de Sacerdote

celebrante ſine confeſsione, vrgente neceſſitate: ergo in alijs caſibus non eſt talis obligatio. Patet, quoniam præcepta pœnalia non ſunt extendenda magis, quàm ſonant.* Sic ille. Quibus adde Ioannem Sanctium *in Select. diſp.32.n.12.in fine*. Villalobos *in Sum. tract.7.diff.16.37.num.9*. Franciſcum de Lugo *de Sacram lib 4 cap.6.q.8.num.70*. & ante illum, fratrem eius Eminentiſſimum Cardinalem de Lugo *de Sacram. Euchariſt. diſp. 14.ſect.7.num.150*.* Quia Concilium, inquit, apertè loquitur de illo, qui, neceſſitate vrgente, celebrat, & in his præceptis poſitiuis non debemus arguere de vno caſu ad alium.*Sic ille. Et antea Bonacina *de Sacram. Euchariſt.diſp.4 q 6.p.1. num. 38* dicens:* Hinc primò colligitur, Sacerdotem, qui ex ſua malitia celebrauit in peccato mortali, non præmiſſa confeſsione, non teneri quam primum poſt celebrationem confiteri: Hic enim non dicitur celebraſſe vrgente neceſſitate, ſed ex malitia: Tridẽtinum autem loquitur de Sacerdote celebrante ex neceſsitate, abſque præmiſſa confeſsione.* Sic loquũtur Doctores, quos ſequitur Maſcareñas *de Sacram.tr 4.de Euchar.diſp 5.cap. 6.n 212. fol.236*. Quem Theologaſter neſcio quis ob hanc opinionem ſugillauit.

4 Sed ex dictis, non ſolùm deducitur, opinionem Patris Maſcareñas eſſe communem, ſed illationes ex eodem principio ſatis fauorabiles admittendas. Cum enim Cõcilium *ſeſſ.13.cap.7*. ſolum declaret, neceſſarium eſſe, * vt nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa Sacramentali confeſſione ad Sacramentum Euchariſtiæ accedere debeat, &c. modo non deſit illis copia Confeſſoris (& præcipiat.) *Quod ſi neceſſitate vrgente Sacerdos, abſque præuia confeſsione, celebrauerit, quàm primum confiteatur*.* Ex his, inquam, vltimis verbis apertè procedentibus de Sacerdote ſibi conſcio peccati mortalis, non habente copiam Confeſſoris, & ideò, neceſſitate vrgente, abſque præuia confeſſione celebrante, deducunt Doctores, non eſſe præceptum *quàm primum* confitendi, quacumque ex dictis conditionibus deficiente. Quia lex pœnalis non eſt de vno caſu ad aliũ extendenda.

5 Vnde infertur primò, non ligare hoc præceptum laicos, nec Sacerdotes non celebrantes, ſed more laicorum communicantes; nec illos, qui peccati mortalis conſcij non fuerint, licet ex culpa graui ex defectu examinis id euenerit: nec qui habentes copiã Confeſſoris non præmittunt confeſsionem, antequam celebrare incipiant: nec qui, dum celebrant, recordantur peccati mortalis non confeſſi, quod vel ob vitandum ſcandalum, vel aliqua probabili opinione ducti (licet poſsint tunc confiteri) licitè omittunt: nec eos, qui abſque vrgente neceſsitate, nõ præmiſſa confeſsione, celebrant. Videatur Diana *p.9.tract.3.reſol.24.& ſeq*. Leander à Sacram.*tom.2.tr.7.diſp.7.q.48 & ſeq*. & Bonacina *vbi infrà de Sacram.diſp.4.quæſt.6.p. 1.à num.37*. Qui pro his illationibus plures Auctores congerunt.

§. I.

Tridentini præceptum qualiter à nonnullis explicetur.

6 EST tamen grauis difficultas, quãdo Sacerdos non habens copiam Confeſſoris, neceſſitate vrgente, non præmiſſa lethalis cõfeſsione, celebrauit; qua ratione intelligendum ſit præceptum Tridentini, *quàm primum confitendi*? Nonnulli cenſuerunt, ibi ſolum præcipi, quod confiteatur ſuo tempore, ſeu antequam iterum celebret. Sic Molfeſius *in ſum.tom.1.tr.3. cap.10.n. 28*. & ante illum Petrus Binsfeldius *in Enchirid.Theolog.Paſtoral.cap.5*. Quorum opinionem eſſe probabilem, ſaltem per principia extrinſeca, dixit Diana eos citans *2.p.tr.14. reſol.60* licet poſteà *p 9.tr.3. reſol 23*. dixerit cum Auerſa, reijciendam eſſe, nec probabilem exiſtimandam.

7 Idem, quod Molfeſsius, tenet Thomas Hurtado *tom.1.variar.quæſt.tract. 3. cap.1. reſol. 14* his verbis: * Sacerdos, qui ex iuſta cauſa, vel iniuſta, non præmiſſa Sacramentali confeſsione, celebrauit, non tenetur ſtatim poſt Miſſam confiteri, ſed ſufficit, ſi ante primam celebrationem exequatur.* Quòd magis explicat in corpore reſolutionis, dicens: *Sacerdos, qui ex carentia confeſſarij, ad euitandum ſcandalum in peccato mortali celebrauit, ſolum obligatur confiteri antequam iterum celebret. Et infrà *num.64*. Tridentini mentem explicans, ſic ait: * Solum eſt difficultas, quid denotent verba illa: *Quàm primum*? Quibuſdam aſſerentibus, ſignificare, quàm primum fuerit commoditas, & copia Confeſſoris. Sic Suarez, Vazquez, Sayrus, Sylvius, Nuñus, Zerola, Marchinus. Alij verò intelligunt illa verba: *Quàm primum*, hoc eſt, priuſquam celebrent. Sic Diana, Fagundez, Binsfeldius, Molfeſſius, & alij, quibus aſſentior.* Vndè infert Hurtado, quod Sacerdos, *qui neceſſitate vrgente ſine præuia cõfeſsione celebrauit in mortali, ſi priuſquam ſecundo celebret, etiãſi ſit poſt annum, non confiteatur, duplicis peccati eſt reus: quia agit (inquit) contra duo præcepta; aliud diuinum, quo obligatur, non accedere in peccato; aliud Eccleſiaſticum latum in Tridentino

de

de confeſsione facienda ante celebrationem ſecundam.*Sic Hurtado cum alijs.

8 Quibus adde Homobonum, quem citatum ſequitur Barboſa *de officio Parochi, p. 2. cap. 20. num.* 39 dicens: *Nouiſsimè Homobonus de Bonis *in Reſponſ. quæſt. moral. p. 2. reſponſ.* 52. ſubdit, illud *quam primum*, moraliter arbitrio boni viri intelligendum eſſe, hoc eſt, cum primum iterum celebraturus eſt, vt poſt Reginaldum, Valentiam, & Suarez, reſoluit Bonacina *de Sacram disp. 4. quæſt. 6. p. 1. num.* 22.*Sic Barboſa, ſed malè pro hac parte adducit Ieſuitas citatos, quia nullus eorum id aſſeruit, imo nec Bonacina id reſoluit, ſed contrarium *num.* 37. dicens ibi, teneri *quam primum* confiteri. Quod *num.* 41. explicat, id eſt, teneri * *quam primum* confiteri, poſt celebrationem *Nec auctorem aliquem contra refert. Vnde credo in Barboſæ citationem, Amanuenſis incuria, errorem irrepſiſſe.

9 Plus addunt alij, nimirum, in verbis Tridentini nullum contineri præceptum, ſed ſolum conſilium *quam primum* confitendi. Sic M. Petrus de Ledeſma in Vniuerſitate Salmantina Primarius Theologiæ Cathedræ moderator *in Summ. 1 part. tract. de Eucharist. cap. 11. ante concluſ.* 9. vbi ſic ſcribit:* Algunos enſeñan, que el que comulgò, ſin que precediſſe la confeſsion, eſtà obligado por precepto luego en teniendo copia de Confeſſor, à confeſſarſe. Y eſto parece que ſignifica el Concilio en el lugar citado, y eſta ſentencia es probable, hablando de los Sacerdotes, de los quales habla el Concilio. Pero à mi me parece coſa muy mas probable, lo que tienen otros, que no es præcepto. Porque no es precepto diuino, como es coſa notòria, ni tampoco es precepto humano: porque el Concilio tan ſolamente dize, que el tal, luego en pudiendo, comodamente ſe cōfieſſe. Y aquella palabra *ſe confieſſe*, no tiene fuerça de precepto, ſino de conſejo.* Sic M. Ledeſma. Cuius opinionis fundamenta legit Caietanus 2. 2. q. 186. *art.* 9. *in reſponſ. ad* 2. vbi ſic ait:*De modo verò loquendi, puta, quia lex vtitur imperatiuo modo, clarè liquet, quod nō inducit vinculū præcepti, modus enim huiuſmodi imperium Grammaticè denotat, non iuridicè.*Quem ſequuntur alij apud Dianam *p. 3. tr. 6. Miſcell. reſol.* 74. vbi inquirens:* An verba imperatiui modi præceptum contineant? * Reſpondet. * Prima opinio negat, ſupradicta verba imperatiui *facite, cauete* (attende) *abſtineant, nemo audeat, &c.* præceptum continere. Ita Caſtrus *de lege pœnali, lib. 1. cap. 5. docum.* 4. Caietanus 2. 2. *quæſt.* 166. (lege 186.) *art.* 4. (lege 9.) *circa ſolutionem ad* 2. Carbo *de legibus, lib. 7. diſp. 4. ad finem*, & alij *

10 Ideò ſententiam Petri de Ledeſma amplectitur Villalobos *in Sum. tom. 1. tract. 7. de Euchariſt. diffic. 37. num.* 7. vbi ſic: * El Sacerdote, que dixo Miſſa ſin confeſſarſe, por neceſsidad vrgente, y no tener copia de Cōfeſſor, no eſta obligado à confeſſarſe luego, en auiendo oportunidad. Eſta concluſion tēgo por probable, y en practica ſe puede ſeguir. Tiene eſta Ledeſma con otros. El fundamento es, porque aunque el Concilio Tridentino dize: *Quam primum confiteatur*, eſtas palabras no ſon de præcepto, ſino de conſejo. Y por lo menos no ſon de præcepto claro, lo qual es neceſſario, para que nos obliguemos a pecado mortal. Y aſsi en practica ſe puede muy bien ſeguir eſta opinion *Quibus adde Ludouicum de S. Iuan *q. 7. de Euchar art. 7. dub. 2. fol.* 264. & probabilem putare videtur Diana 2. *p. tract.* 14. *reſol* 60. vt conſtat ex modo referendi. Et eſſe probabilē innuit Cornejo *tract. de Euchariſt. q.* 80. *art. 4. dub. 3. p.* 409. vt dicit Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſp. 7. q.* 46. & ipſe clarè probabilem indicat, quia ſolum ait:*Longè probabilius eſt, contineri in dictis verbis præceptum.*Et conſentit, vt probabili Trullēch *lib. 3. cap. 6. dub. 4 num. 27. in fine*: Et, quod mirabilius, hanc ſententiam, vt magis communem refert, & ſequitur Machado *tom. 1. lib. 2. part. 4 tract. 8. dub. 3. in fine, fol. mihi* 382. dicens:*Si bien Nauarro affirma lo cōtrario, fundado en el Concilio Tridentino, que dize: *Quam primum confiteatur*, palabras, que èl juzga inducen præcepto, aſsi à Sacerdotes, como à legos; y en quanto a los Sacerdotes, la ſigue Suarez. Pero la comun, como hemos dicho, es, que en vnos, y en otros, ſon de ſolo conſejo.*Sic ille citans Baſſæum *verb. Communio, n.* 39. ſed aperte fallitur, dum communiorem dicit.

§. II.

Vera ſententia.

11 CÆterum eiuſmodi opiniones ſuſtineri minimè poſſunt. Non ſecunda, quia negare verba Cōcilij *quam primum confitendi*, continere præceptum de nouo impoſitum Sacerdotibus, ex vrgente cauſa, deficiente Confeſſario, non præmiſſa confeſsione celebrantibus, eſt contra cōmunem Doctorū ſententiam, & omnino reijciendū. Verbis enim legis ſtandū eſt iuxta cōmunem Doctorū interpretationē. Hæc autem de præcepto ab omnibus fuiſſe intellecta, teſtatur P. Suarez *tom. 3. in 3. part. diſp. 66 ſect. 7.* *Ex tenore, inquit, verborum conſtat, quia ita ſunt ab omnibus Doctoribus intellecta * Ergo de mente Concilij præceptum imponere

intendentis, dubitare non licet. Sic docent Vazquez *tom. 4. in 3. p. q. 90. art. 3. dub. 3. nu. 8.* Hurtado *diſp. 9. de Euchar. diff. 7.* Henriquez *cap 41. num. 4.* Lugo *diſp. 14. nu. 135.* Filluci·s *tom. 1. tract. 4. num. 221.* Diana *p. 9. tr. 3. reſol. 22.* & alij communiter. Quapropter nouiſſimè Summus Pontifex Alexand. VII. tāquam ſcandaloſam damnauit, & prohibuit die 18. Martij 1666. hanc propoſitionem: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti ſacrificanti ex neceſſitate, cum peccato mortali, confitendi quam primum, eſt conſilium, & non præceptum.* Ex quibus conſtat, prorſus corruiſſe opinionem Petri de Ledeſma, & Villalobos negantium præceptum.

12 Iam ſemel ſtatuto, in verbis illis præceptum contineri; omni prorſus fundamento deſtituta eſt opinio Thomæ Hurtado, & ſequacium aſſerentium, eiuſmodi præceptum ſolum eſſe, confitendi ante aliam celebrationem. Si enim ita eſſet, parum, vel nil operarentur verba Concilij, nec nouum imponerent præceptum. Certiſsimum enim eſt & ex verbis præcedentibus eiuſdem capitis ſeptimi contrarium, qui à mortalibus abſolutus non eſt, quantumvis contritum teneri, antequam celebret, confiteri, ſi copia Confeſſoris non deſit. Verbis ergo ſubſequentibus: *Quod ſi neceſsitate vrgente Sacerdos abſque præuia confeſsione celebrauerit, quam primum confiteatur;* fruſtra nouum præceptum imponeretur, ſi nil de nouo ſub præcepto iniūgeretur. Ergo *quam primum confiteri*, quod ſpecialiter Sacerdotibus præcipitur, aliquod inuoluit, quod, in verbis antecedentibus, Chriſtianis omnibus, vt neceſſarium declaratum, non præcontinebatur. Hæc conſequentia eſt euidens; & in poſterum de eius veritate nemini dubitare licet: poſt decretum Alexandri VII. ſupra memoratum, in quo vt ſcandaloſam etiam damnauit, & prohibuit hanc propoſitionem: * *Illa particula, quam primū, intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur.* * Vnde corruit opinio contraria *n. 7.* relata.

13 Si verò inquiras, quam latitudinem admittat dictio illa: *Quam primum?* Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 32 nu. 14* exiſtimat, illico finita Miſſa, Sacerdotem teneri, confiteri, pro qua citat Suarez, & Vazquez. Verū dictio *iſtico*, cum ly *quam primum* æquiualere dicitur; maiorem latitudinem admittit, vt videre licet apud Barboſam *in Dictionario, dict. 149.* vbi ſic ait: * Interdum illud dicitur *illico fieri*, quod infrà triduum fit, vt per textum *in l. infrà decem dies, C. Quomodo, & quando iudex, & in l. fin. C. de indict. viduit. tollend.* tradunt Maſcardus *de Probat. concl. 1084. num. 10.* Gonçalez *ad Regul. 8. Cancell. gloſſ. 43. num. 51.* Intelligitur *ipſo iure, vt in l. vltim. C. de iudicijs,* notant Socin. *regula 160. in 2. fallent.* Cremen. *ſing 7.* Tiraquell. *in l. ſi vnquam, verb. Reuertatur, num. 115. C. de reuocandis donat.*

14 Imò ſi Barboſam conſulamus de propria ſignificatione dictionis *quam primum*, reſpondet *dict. 302.* * Importat hæc dictio ſpatium trium menſium in magnis & duorū in paruis, vt *in l. fraudem, §. Fiſcalibus, ff. de iure fiſci.* Alberic. *in ſuo Dictionario in verb. Quam primum,* & Specul. *de alleg. & diſp. §. Poſt hec autem, n. 9. in fine.* *

15 Cæterum hæc expoſitio in re præſenti admitti non poteſt: eſt enim latiſsima; & menti Concilij repugnans. Raro enim Sacerdos per duos, vel tres menſes celebrare differt, vnde hæc latitudo æquè odioſa eſt, ac opinio concedens verba *quam primum*, ſolum obligare confiteri ante aliam celebrationē. Quod longiſsimè eſt à mēte Concilij intendentis, quod ſtatim Sacerdos ille confiteatur. Non tamen ideo immediatè, finita Miſſa, tenebitur, quia vt benè ait P. Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 51.* ex Hoſtiēſi, Ioanne Andrea, & Anchar. *ſtatim* intelligitur fieri, quod intra triduum fit. * Quia in iure, inquit, dicitur in continenti aliquid fieri, quod intra triduū fit, *l. fin. C. de errore aduocatorum*, ibi: Incontinenti, id eſt, triduo; *& l. final. C. de iudicijs,* ibi: Illico autem, id eſt, intra triduum. Et cōfert doctrina Baldi, & Felini *cap. veniens el 2. de teſtibus, num. 15. in fin.* Ripæ *l. 4. §. Condemnatum, ad finem, ff. de re iudicata* Mandoſij *de Monitorijs, q. 31. num. 8* vbi docent, dici incontinenti probari, quod intra triduum probatur. * Quorum ſententia ad genuinam Cōcilij explicationem deſeruire poteſt, quia eā ſequentes rigoroſum verborū ſenſum retinemus, & aliunde, nec conſcientiæ habenas laxamus, nec Sacerdotes nimis grauamus. Et ita expreſsè tradunt M. Candidus *tom. 3. diſquiſ. 2. art. 22. dub. 56.* P. Coninch *de Sacram. diſp. 23. dub. 2. num. 3.* Trullench *de Sacram. lib. 3. cap. 6. dub. 4. num. 26.* Pellizar. *in Man. Reg. tom. 2. tract. 8. cap. 2. ſect. 1. num. 115.* & alij.

QVÆSTIO VII.

An qui ſacrilegè pluries communicauit, ſi actū contritionis poſteà eliciat, vel attritus confiteatur, recipiat ſimul omnes gradus gratiæ, quos accepiſſet ex opere operato, ſi dignè ſemper communicaſſet?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1 SVpponendum eſt primò, pro eodē vſurpari in præſenti, dignè ſuſcipe-

re

re Euchariſtiam, ac ſine obice peccati mortalis: nam indignè ſuſcipere, idem eſt, ac reū eſſe corporis, & ſanguinis Domini. Vnde qui ita accedit, vt illius reus non ſit, dicitur, dignè ſuſcipere; quamvis deuotione, alijſq; actibus diſponentibus ad maiorem gratiam ſuſcipiendam careat. Iuxta illud Chryſoſtimi *Homil. 28. in Epiſt. 1. ad Chorint.* ibi: * Non eſt expectanda ſolemnitas, vt accedere poſsis ad hoc Sacramentum, ſed ſemper eſt ſolemnitas, cum adeſt cordis munditia, quam ſi habueris, ſemper poteris celebrare ſolemnitatem, & ſemper accedere: id enim ſolum tempus præſcribit Paulus, cum ait: *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat.* * Hæc Chryſoſtomus.

2 Cæterum minimum gratiæ habitualis recipiet, qui mundus a mortali, nulla poſitiua diſpoſitione Euchariſtiam ſuſcipiat; nam qui minima diſpoſitione accedit, minimum gratiæ recipere, congruum eſt. Vt bene tradit M. Serra 3. *p. quæſt. 62. art. 1. dub.* 4. ibi: * Quamvis non ſit omnino certum, probabiliſsimum tamen eſt, in his etiam, ſi abſque alia diſpoſitione accedant, Sacramenta gratiam cauſare, nam nullum obicem ponunt, & Sacramenta non ponentibus obicem gratiam conf. runt, &c. (& ad 2.) In non ponentibus obicem ſine diſpoſitione propria actuali, Sacramentum non operatur quantum poteſt, ſed minimum, quod poteſt. * Nimirum, quod operaretur ab infante ſuſceptum, vt explicant Theologi: ex quibus Dicaſtillo *de Euchariſt. diſ. 8. tract. 4. dub. 4. n. 35.* * Afferendum (inquit) eſt, diſpoſitionem, ac deuotionem actualem procurari quidem debere in tempore ſumptionis huius Sacramenti: ad effectum tamen quemdam communem, qui vid. licet etiam in infantibus effici poſſet, prædictam diſpoſitionem non eſſe ſimpliciter neceſſariam, ſed potius ad talem effectum ſufficientem eſſe gratiam habitualem, & intentionem ſupradictam ſuſcipiendi Sacramentum. Ita D. Thomas, Gabriel, Sotus, Victoria, Vazquez, Suarez, Coninch, Bonacina, Lugo *di. 14. nu.* 36. * Quod multis ſuadet Arriaga *tom. 7. diſp. 45. de Euchar. ſect. 3. nu. 16.* dicens: * Habet autem vniuerſalis hæc doctrina fundamentum in Concilijs, quæ ad horum Sacramentorum dignam ſuſceptionem non aliud requirunt, quam ſtatum gratiæ, & ſpecialiter de hoc Sacramento videtur ita loqui Tridentinum *ſeſſ. 13. cap. 3.* ſolum ex Paulo requirens, quod probet ſe homo per confeſſionem, ſi in mortali ſit. * Et quod caput, ita tenet expreſsè D. Thomas 3. *part q. 79. art. 8. in corp.* reiecta opinione contraria, quā tenuit *in 4. diſt. 12. q. 2. art. 1. ad 3. q.* Vt notat M. Petrus de Soto *de inſt. ſacerd. lect. 12. de Euchar. fol. 83.* vbi ſic ſcribit: * De venialibus, quæ in ipſa ſumptione Sacramenti committuntur, qualis eſt mentis euagatio; quod proculdubio impediant fructum Sacramenti, eſt ſententia D. Thomæ *in 4. diſt. 12. q. 2. artic. 1. ad 3. q.* putat enim, peccato veniali manente, non augeri charitatē. Cæterum ipſe D. Thom. poſtea 3. *p. quæſt. 79. art.* 8. aſſeruit, hoc peccatū euagationis animi, ſicut non opponitur habituali gratiæ, & charitati, ita neque impedire augmentum eius. * Hæc Sotus.

3 Præmittendum eſt ſecundo, diſſidium non leue eſſe inter Theologos, vtrùm Sacramentum Euchariſtiæ, quod ratione obicis peccati mortalis non cauſauit gratiam tēpore ſuſceptionis; eam poſtea cauſet, quando peccatum ratione contritionis, vel Sacramentalis confeſſionis remittitur? Quæ quidem quæſtio de alijs etiam Sacramentis proponi ſolet, ſub his terminis, *An omnia cauſent gratiam, recedente fictione?* Et quamvis de Baptiſmo, propter auctoritatem Auguſtini, omnes affirment; de alijs verò Sacramentis non pauci negant, & de Euchariſtia plures, vt videre licet apud Leandrum à Sacram. *tom. 1. tract. 1. de Sacram. in genere, diſp. 5. q. 7.*

4 Verum, quod de Baptiſmo nos edocuit Auguſtinus, tradit de Euchariſtia D. Thom. loco infra citando, cui conſentit Caietanus *tom. 1. opuſc. tract. 5. q. 5. §. Communi*, ibi: * Auguſtinus primus inuenit de Baptiſmo, D. Thomas de alijs Sacramentis: cur non id nos ſentiemus etiam de illis? * Vnde concludit: * Non oportet ſapere plus, quam decet. * D. Thomæ verba reperies *in 4. ſentent. diſtinct. 17. quæſt. 3. art. 4. ad 1. quæſt.* vbi ſermonem inſtituens de illo, qui contritus confitetur, ſic loquitur: * Et quamvis tunc non percipiat abſolutionis fructum, tamen recedente fictione, percipere incipiet (attende) ſicut etiā eſt in alijs Sacramentis. *

5 Nec obſtat, quod *diſt. 4. q. 3. art. 2. quæſtiunc. 3. ad 3.* diſparitatem conſtituerit inter Baptiſmum, & Euchariſtiam; & huic videatur negare, quod illi conceſſit: longe enim alia fuit eius mens; neque enim intendit negare, alia Sacramenta, præter Baptiſmum, recedente fictione, gratiam cauſare; ſed diſcrimen oſtendere inter Sacramentum Baptiſmi, & Euchariſtiæ, ratione cuius etiam gratis dato, Euchariſtiam, recedente fictione, nō cauſare gratiam, non ideò de Baptiſmo neceſſario negandum fore. * Quia in Euchariſtia, inquit, non imprimitur character, cuius virtute poſſit aliquis virtutem Sacramenti percipere recedente fictione, & ideò non eſt ſimile. * Per hæc autem non intendit D. Thomas neceſſarium eſſe, quod Sacramentum characterem imprimat, vt recedēte fictione, cauſet gratiam, alias apertè ſibi contradice-

ret *diſt.17.citata*, vbi expreſsè aſſerit, confeſſionem informem, recedente fictione, effectum gratiæ cauſare, ſicut & alia Sacramenta: quandoquidem Sacramentum Pœnitentiæ Characterem non imprimere, vtpotè quod iterabile eſt, dubitari non poteſt.

6 Ideò pro opinione aſſerente, Euchariſtiam in lethali ſuſceptam, cauſare gratiam recedente fictione (id eſt, peccato per pœnitentiam ſublato) militant Caietanus *vbi ſupra*, M. Serra *de Sacram. q.62. artic.1. dub.3. fol. mihi* 83. & M. Ioannes de la Cruz *in Directf.2.p.d. Pœnitent. dub.10. fol.*183. vbi ſic: * Omnia Sacramenta, etiam non imprimentia characterem, cauſant ſuos effectus, ablato impedimento, ita D. Thomas, Caietanus, Paludanus, & Ledeſma. * Quibus adde Margaritam Confeſſor. à M. Dominico de Baltanàs editam Hiſpali, anno 1526. *fol.*46. vbi ſic: * Cum noſtra Sacramenta gratiam conferant, non effectiuè, ſed diſpoſitiuè, quæ non imprimunt characterem, imprimunt ſimilē diſpoſitionem, quæ dicitur ornatus, * & infrà * Ad omnem formam ſufficienter diſponentem ad aliquem effectum, ſequitur effectus, ſublato impedimento, & remora fictione: in Baptiſmo ſequitur gratia à charactere. Sed ornatus ſufficienter diſponit ad gratiam: ergo ſublato impedimento fictionis, ſequitur inde gratia * Sic ille, qui licet de Sacramento Pœnitentiæ loquatur, idem ob eādem rationem de Euchariſtia dicere tenetur, cum vtrumque Sacramentum ſimilem ornatum imprimat, non characterem.

7 Eamdem ſententiam tenent M. Petrus de Soto *de inſt. Sacerdot. lect.4. de Baptiſm. in fine*, ibi: * Auguſtinus rationabiliter aſſeruit *lib.1. de Baptiſmo contra Donatiſtas*, quod recedente fictione, incipit Sacramentum operari, &c Hoc dicimus in Euchariſtia, hoc in cæteris omnibus; nec opus eſt, inquirere, qua virtute Sacramenti hoc fiat.* Et pro hac ſtare Capreolum, & Paludanum, colligitur ex his, quę tradit M. Dominicus de Soto *in 4. diſt.18. q.3. artic.3. in fine*. Hanc ſententiam, dicens eſſe D. Thomæ, amplectitur Thomas Hurtado *tom.2. variar. reſol. tract. vlt. reſol.* 10. *num.* 529. vbi ait: * Quare mihi non placet ſententia Martini de Ledeſma aſſerentis, quod Sacramentum Euchariſtiæ, recedente fictione, non cauſat ſuum effectum, quia iterabile eſt. Hoc inquam mihi non placet, cum omnium Sacramentorum ęqua ſit ratio, quātum ad iſtam rationem.* Eamdem amplectitur, & multis ſuadet, eſſe probabilem Cabrera *de Sacram. quæſt.69. art.10. diſp.4. num.9.* quem citatum ſequitur Diana *3.p. tract.4. reſol.15.* P. Arriaga *tom.7. de Sacram. in genere. diſput.14. ſect.4. fol.*156. P. Maſcarenhas *diſp 4. cap.5. n.211. fol.*49. & Villalobos *in Sum. tom.1. tract.5. diffic.21.* vbi inquirens: * Si los demàs Sacramentos, fuera del Bautiſmo, recibidos con ficcion, tienen ſus efectos, quitada la ficcion? * Reſpondet: * En eſta queſtion no ay coſa cierta. Lo que tengo por mas probable es, que todos los Sacramentos, quitada la ficcion, tienen ſu efecto. * Sic ibi, licet poſteà *tract.7. diffic* 32. ſibi non conſtās, oppoſitum de Euchariſtia dicat.

8 Et nouiſsimè hanc ſententiam, pluribus pro ea citatis, valdè probabilem putat M. Ioannes Martinez de Prado *tom.1. de Sacram.3.p.q.69. nu.9* ibi: * Rurſus, alij id tribuunt omnibus Sacramentis, nempè cauſare gratiam recedente fictione, &c. Demum alij hoc priuilegium omnibus tribuunt, excepto Sacramento Euchariſtiæ, &c. Hæc ſententia videtur reliquis probabilior, & conformior D. Thomę; non tamen negamus, penultimā ſententiam eſſe valdè probabilem. * Cæterum hanc penultimam conformiorem eſſe D. Thomæ, conſtat ex auctoribus ſuprà citatis. Quibus non diſſentit M. Sotus *in 4. diſt.6. quæſt.1. art. 8.* dicens: * D. Thomas videtur hoc generaliter omnibus Sacramentis tribuere, & certè id videtur conſequi ex iſta ſolutione ad primum argumentum; quia quodlibet eſt opus Dei.* Ideoque tanquam D. Thomæ ſententiam, alijs citatis, illam defendit Leander a Sacram. *tom.1. tract.1. diſp.5. q.7.* vbi ait: * Probabilius reſpondeo, omnia Sacramenta fictè ſuſcepta, ablata fictiōne, ſuum effectum conferre, ſic D. Thomas, Caietanus, Petrus de Soto; Bonacina *diſp.1. quæſt.6. p.3. nu.3.* Henriquez *lib.1. cap.24. & 25.* & alij, quos ſequitur Palaus *tom.4. tract.18. part.9. à num.4* * Et noviſsimè amplectitur P. Antonius de Parra fidus D. Thomæ diſcipulus *tom. de Sacram. tract.2. de Baptiſmo in fine, §. Hinc quod dictum eſt.* Vbi inquit eſſe ſententiam D. Thomæ, ſubnectens.* Quod eam admittit M. Prado *in hac quæſtione dub.6. § 2. num.11.* vbi ſic ait: *Ratio, quæ movit Auguſt. vt id concederet Baptiſmo, probat concedendum pœnitētiæ: indeque a paritate, idem videtur dicendum de alijs Sacramentis.* Huiuſque Prado * Sic Parra vbi ſupra, & iterum *tr. 4. de Euchariſt. diſp.6. q. vnica art. 2. verſ. reſolutio ſecunda*. Idemquè ſentiunt M. Candidus, & Heredia, quos citatos ſequitur Vinalius *de Sacram. in genere q.4. art.7. nu.6.* apud Doctorem Garſi *q.1. cap.33. nu.12.* & ſequitur Fr. Leander à Murcia *tom.2 diſquiſit. moral. lib.5. diſp.2. reſ.6. num.9. in fine.*

§.II.

§. II.

Quæſtionis reſolutio.

9 EX Sacramenti Euchariſtiæ reuiuiſcentia, & ex virtute à Chriſto Domino conceſſa ad cauſandam gratiam recedente fictione (id eſt, remiſſo peccato lethali, quod fuit gratiæ infundendæ obex) infertur planè, eum, qui pluries ſacrilegè communicauit, dum primum per contritionem, aut veram confeſſionem pœnituerit, recipere ſaltem eos gradus gratiæ, quos percepiſſet, ſi dignè, id eſt, ſine mortali nulla poſitiua diſpoſitione præcedente, communicaſſet: ſicut ille, qui pluries Sacramentum Pœnitentiæ ficte, ſeu abſque dolore ſufficienti percipit, dum primum cum dolore debito confitetur, recipit ſaltem eos gradus gratiæ, quo Sacramentum Pœnitentiæ ex opere operato cauſaſſet, ſi non adfuiſſet obex tempore ſuſceptionis, nempe minimam gratiam, quam hoc Sacramentum ex opere operato cauſare poteſt. Vt cum Suarez, & alijs tradit Arriaga *de Sacrament. in genere, diſput.* 15. & tenent pauci infra referendi.

10 An verò in maiori menſura conferenda ſit gratia, recedente fictione, in Euchariſtia, vel pœnitentia, aliiſve Sacramentis? colligendum eſt ex doctrina D. Auguſtini pro Sacramento Baptiſmi; nam quod ille de Baptiſmo aſſeruit, dicit D. Thomas cenſendum de Pœnitentia, de aliiſque Sacramentis, vt videre eſt apud M. Petrum de Soto *vbi ſuprà*, cuius hæc ſunt verba: * Auguſtinus rationabiliter aſſerit *lib.* 1. *de Baptiſmo contra Donatiſtas*, quod recedente fictione, mutata videlicet voluntate illa, cum qua quis in peccato acceſſit ad Baptiſmum, incipit Sacramentum ipſum operari, non minus, inquit ille (nempe Auguſtinus) quam ſi eum ſuſciperetur, à ſcelet illa pœnitenti. Quam piam quidem, & dignam Dei miſericordia ſententiam tota Eccleſia ſequatur, &c. Et quamquã hæc ſententia in reliquis omnibus Sacramentis non ſit ita recepta, poteſt tamen rationabiliter credi, cum ſit in omnibus eadem ratio. Ita vt nullus ſine ſpe conſolationis doleat de amiſſa gratia Sacramenti, ſed credat, quod etſi cum ſuſcepit, non ſatis fuerit diſpoſitus, nunquam tamen excluſus eſt à fructu ipſius, quamdiu illum defectum ſupplere poteſt. Hoc dicimus in Euchariſtia, hoc in ceteris omnibus. * Hactenus ille. Ex quibus duo nobis liquido conſtant. Primum, quòd D. Auguſtinus (iuxta mentem Petri de Soto) planè ſenſit, Baptiſmum reuiuiſcere ad eum gradum gratiæ, quem contuliſſet, ſi pœnitentia, quę nunc habetur, adfuiſſet tempore ſuſceptionis Baptiſmi. Secundum, quod M. Petrus de Soto ſentit apertè, eodem modo philoſophandum de Euchariſtia, ac de Baptiſmo; ac proinde eamdem gratiam conferendam ex opere operato, quando, recedente fictione, Euchariſtiæ Sacramentum reuiuiſcit, quæ collata fuiſſet, ſi dolor, & diſpoſitio, quę modo eſt, præceſsiſſet tempore ſuſceptionis Euchariſtiæ.

11 Hanc ſententiam loquens de Baptiſmo defendunt plures Thomiſtæ, quos refert, & ſequitur M. Ioann. Martinez de Prado *tom.* 1. *de Sac. diſp.* 3. *p. q.* 69. *dub.* 4. *§.* 4. *nu* 29. vbi poſtquam pro contraria, & negatiua retulit Patrem Suarez, Coninch, Caſtrum Palao, M. Serram, & Averſam, ſic ait: * Affirmatiua ſententia eſt communior, & vera, & ideò in eam magis inclinat Nuño, tenentque Cabrera *q.* 69. *art.* 10. *diſp.* 1. *num.* 10. & 27. Candidus, *diſquiſit.* 16. *art.* 9. *dub.* 10. & admittit Vazquez *diſp.* 159. *cap.* 5. (& etiam *cap.* 4. *nu.* 48.) ſtando in ea opinione, quę docet Baptiſmum, recedente fictione conferre gratiam ex opere operato, idem probat Lugo *diſp.* 9. *de Sacram. in genere, ſect.* 5. *num.* 2. *num* 73. * Sic ibi. Quos ſequitur Dicaſtillo *de Sacram. Baptiſmi, tract.* 2. *diſp.* 2. *dub.* 15. *nu.* 176. Et ante omnes M. Bannez 2. 2. *q.* 24 *art.* 6. *dub.* 6 *concluſ.* 4. loquens de reuiuiſcentia Sacramentalis gratiæ, vbi ait: * Cum ergò diximus gratiam Sacramentalem reſtitui pœnitenti, intelligendum eſt in ea quantitate reſtitui, quæ daretur illi, ſi cum præſenti diſpoſitione acceſſiſſet ad præterita Sacramenta * Sic ex illo refert M. Prado *tom. de Pœnit. q.* 89 *dub.* 4. *n.* 2. & 3. illique ſubſcribit, dicens: * Sic Bañez, & merito. * Quorum precipuum fundamentum eſt, quia gratia Sacramentalis datur adultis inæqualiter iuxta vniuſcuiuſque diſpoſitionem, vt tradit Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. cum autem attritio, ſeu contritio, qua tollitur fictio, vera ſit diſpoſitio ad gratiam virtute Baptiſmi antea ſuſcepti recipiendam (quia Baptiſmus eam non operatur ſine diſpoſitione recipientis) ſequitur inde, iuxta præſentem diſpoſitionem, gratiam eſſe conferendam, & conſequenter eamdem, quæ ſi tempore ſuſceptionis Baptiſmi, huiuſmodi diſpoſitio præceſſiſſet. Quod de alijs etiam Sacramentis dici debet.

12 Tandem ſententiam defendit Thomas Hurtado *vbi ſuprà num.* 535. dicens: * Colligitur tertiò contra Suarez quod gratia remiſſionis peccatorum, quę cauſatur, recedente fictione, virtute Sacramenti, datur iuxta menſuram præſentis diſpoſitionis, ita loquens de Baptiſmo tenet Granado. Et ratio eſt, quia omnia Sacramenta valida, quando ſunt informia, conſeruant ſuam virtutem, & efficaciam reſpectu ſui effectus; atqui Sacramen-

menta exerunt ſuas vires, iuxta diſpoſitionem recipientis, vt eſt apud omnes indubitatum, & videtur definitum in Tridentino *ſeſſ. 6. cap. 7. &c.* Quare actus, quo tollitur impedimentum (attende) non eſt diſpoſitio ad Sacramentum, quod iam antea erat ſuſceptum, ſed ad recipiendum effectum Sacramenti, qui proportionatur præſenti diſpoſitioni. * Hæc Thomas Hurtado, cui acceſſit M. Ioannes de la Cruz *vbi ſuprà*, dicens: * Sacramentũ precedens operatur modo ac ſi eſſet præſens.*

§. III.

Conſectaria.

13 EX dictis euidenter deducitur, Doctores omnes, qui ſentiunt, priuilegium reuiuiſcentiæ conceſſum eſſe omnibus Sacramentis, nullo excepto, non poſſe negare Sacramentum Euchariſtiæ fictè ſuſceptum, recedente fictione, cauſare ex opere operato, ſaltem gradum illum gratiæ, quem contuliſſet, ſi abſque obice fuiſſet conceptũ. Vnde pro hac parte neceſſario ſtabunt D. Thom. Caietan. Mag. Serra, Mag. Petrus de Soto, Cabrera, Arriaga, Diana, Mag. Nuño, Candido, Hurtado, Ioannes de la Cruz, qui opinionem iſtam ſequuntur, & Mag. Prado, qui valdè probabilem eſſe dicit, illos referens vbi ſupra. Qui conſequenter inficiari non poſſunt ſequelam illam, quæ nonnullis mirabilis viſa eſt: ſcilicet, pœnitentẽ eò maiorẽ gratiam, ablato obice, ſuſcepturum, quo pluries antea fictè communicauerit; quę euidenter ex his premiſsis deducitur. Nam quo pluries ficte communicauit, eo plura numero Sacramenta reuiuiſcunt; & cum eorum quodlibet cauſet, ex opere operato diſtinctum gradum gratiæ, neceſſe eſt, quod omnia ſimul maiorem gratiam, ablato obice, cauſent, quam quodlibet ſeorſim cum minima diſpoſitione ſuſceptum. Nempe tot gradus gratię, quot recepiſſet, qui tot vicibus communicaſſet, abſque vlla poſitiua diſpoſitione, nec obice peccati.

14 Hęc illatio adeò euidens eſt, vt ob eã vitandam, non pauci negauerint Euchariſtię, quod alijs Sacramentis, recedente fictione, conceſſerunt. Ita Diana *p. 11. tr. 7. reſol. 48. §. Itaque dicendum*, ibi: * Alioqui Sacerdos, qui cum indignitate ſibi nota contra ius, & fas celebrat, grauiſsimis criminibus, & cenſuris innodatus, ſæpius etiam quotidie per longam vitam; reciperet in fine vitæ contritus gratiæ cumulum ingentem, ex tot ſacrilegijs horrendis, quod apparet ſatis abſurdũ. * Hæc Diana, & ita etiam cum alijs M. Ioan. Martinez de Prado *vbi ſuprà* §. 3. *nu.* 10. *fol.* 625. * Demum (inquit) alij hoc priuilegium omnibus tribuunt, excepto Sacramento Euchariſtiæ. Ita Suarez, Coninch, Filliucius, Lugo, Layman, Palao, Villalobos, Bonacina, Trullench. Exceptionem probant, primo ab inconuenienti; quia ex oppoſito ſequeretur, Sacerdotem ſcienter toto vitæ curriculo in mortali peccato celebrantem, ſi in mortis articulo conteratur, vel cum attritione confiteatur, recipere ingentem gratiæ cumulum correſpondentem omnibus Miſſis præteritis, in quibus celebrandis ingentia ſacrilegia cõmiſit. Vnde fieret repente ſanctiſsimus, & eo ſanctior, quo plura fuiſſent ſacrilegia, & multo ſanctior, ſi ſingulis diebus contra leges Eccleſiæ celebraſſet decies, vel centies, quod incredibile apparet, &c. * Hęc Prado, cui tamen ſequela iſta parum diſſonat, quia infra de contraria, quam ſequitur, opinione, inquit: * Hæc ſententia videtur reliquis probabilior, & conformior D. Thomæ. Non tamen negamus, penultimam, & primam eſſe valdè probabilem, & ideò vnuſquiſque in hoc puncto poterit in ſuo ſenſu abundare. * Sic ille. Qui, cum, vt ex dictis patet, illationem præfatam ineuitabilem cenſeat, iuxta ſententiã concedentem Euchariſtiam, recedente fictione, gratiam cauſare, & aliunde concedat, valdè probabilem eſſe ſententiam iſtam penultimam, ex qua id neceſſario ſequitur; plane conuincitur, concluſionem æquè probabilẽ putare, ac principium; & conſequenter valdè probabilem: eo enim conceſſo, nemo illam negare poteſt. Quapropter iure admittit Maſcareñas vbi ſupra *diſp. 4. c. 5. n. 211. fol.* 49.

15 Deducitur ſecundo ex dictis, in opinione aſſerente, iuxta menſuram præſentis diſpoſitionis, qua peccati obex tollitur, gratiam conferendam; neceſſario dicendum eſſe omnes Euchariſtiæ ſumptiones in peccato lethali prius factæ, reuiuiſcere poſteà, quoad effectum ex opere operato cauſandum, ad eos gratię gradus, quorum cauſa fuiſſent, ſi hæc numero diſpoſitio, quę modo datur, ſingulas communiones præceſſiſſet; Hæc illatio maiorem admirationem excitat; nequeunt tamen illi diſſentire Doctores ſupra citati, qui admiſſa reuiuiſcentia Euchariſtiæ, recedente fictione (ſicut & Baptiſmi) quoad effectum gratiæ, iuxta menſuram præſentis diſpoſitionis gratiam habitualem regulandam tradũt. Vnde pro huiuſmodi illatione vltra alios neceſſario ſtare debent Petrus de Soto, Caietan. Thom. Hurtado, Ioann. de la Cruz; poſſentque non incongruè citari M. Nuño, M. Candidus, Card. de Lugo, Vazquez, Dicaſtil. Parra, & alij; & pro illius probabilitate M. Prado, Cabrera, Diana, & alij, qui, vt vidimus locis ſupra citatis, Sacramentum Euchariſtiæ, ſicut & Baptiſmi, recedente fictione, gratiam conferre, probabile exiſtimant.

16 Ne-

16 Neque ideò dicendum, peccatorem habere commodum ex fictione, qua ſuſcepit Euchariſtiam: fictio enim per accidens ſe habet, & commodum ſolum habetur ex Sacramento Euchariſtiæ validè ſuſcepto, quod pluries repetitum maiorem gratiam cauſat, recedente fictione: ſicut qui pluries Sacramẽtum pœnitentiæ fictè ſuſcepiſſet, maiorem poſtea gratiam, recedente fictione, reciperet, & eò maiorem quò pluries validè cum fictione, ſeu cum obice ad infuſionem gratiæ, confeſſus fuiſſet. Imò & de illo etiam verificaretur, ſi fictio fuiſſet grauiter peccaminoſa, quod eò ſanctior euaderet, quò plura ſacrilegia fictè confitendo commiſiſſet. Et tamen in hoc concedendo, nullum datur abſurdum in opinione cõmuni Thomiſtarum, eo quod peccatum fictionis per accidens ſe habeat, & fructus maior non ex peccato, ſed ex Sacramento ſæpius iterato proueniat, & vt ait cum Scoto, M. Prado ſuprà *num.* 27. de Baptiſmo fictè ſuſcepto loquens: * Potius habet detrimentum ex fictione, quia tempore, quo ſuſcepit, & ſequenti vſque ad pœnitentiam, quà auſertur fictio, eſt filius gehennæ, & omnia opera eius mortua ſunt. Si autem non fuiſſet fictus fuiſſet tunc, & vſque ad lapſum filius Regni, & opera eius viua, quibus meruiſſet augmentum gratiæ, & gloriæ; ideoque id cedit in commendationem pœnitentiæ, & diuinæ largitatis, qui tantam vim contulit Baptiſmo (adde, & Euchariſtiæ) vt vim habeat operandi ablato obice, ac ſi tunc conferretur. Et ita omnino eſt aſſerendum. * Hæc Prado.

17 Sicut igitur, per ſe loquendo, melioris conditionis eſt, qui Baptiſmum ſuſcepit dignè cum attritione, vt duo; quam qui indignè ſuſcipit, licet poſteà, ablata fictione per attritionem, vt quatuor, maiorem gratiam virtute Baptiſmi recipiat, quam antea recepiſſet diſpoſitus per attritionem, vt duo; & ſicut per ſe loquendo melioris eſt conditionis, qui initio vitæ Baptiſmum ſuſcepit, quã qui culpabiliter differt vſque ad articulum mortis, licet iſte afferat remiſſionẽ omnimodam omnium peccatorum totius vitæ, etiam quoad pœnam, quem fructum non conſequitur, qui multis retro annis baptizatus eſt: ita ſimiliter in noſtro caſu dicendum eſt. Idemque contingeret, abſque vllo abſurdo in Sacramento Pœnitentiæ valido, fictè tamen ſuſcepto. Per ſe enim loquendo, melioris eſt conditionis, qui abſque fictione diſpoſitus attritione, vt duo, ſæpè recipit Sacramentum Pœnitentiæ, quàm qui fictè totidem recepiſſet; licet hic poſtea, fictione ablata per attritionem, vt quatuor, maiorem gratiam virtute iterati valoris Sacramenti ex opere operato recipiat, & eo ſanctior euadat, quò plura ſacrilegia commiſerit, & multo ſanctior, ſi ſingulis diebus ter, vel quater validè, ſed cum fictione Sacramentum Pœnitentiæ ſuſcepiſſet: eo quod totum hoc augmentum per accidens eueniat ex fictione; per ſe verò ex virtute Sacramenti, quod hac diſpoſitione vt quatuor accedente, iuxta illam, gratiæ effectum modo cauſat, vt docent Theologi ſupra citati: ergo ſimiliter de Sacramento Euchariſtiæ fictè ſuſcepto diſcurrere debemus, ſi conſequentiam ſeruare velimus. Diſſonantia enim, quoad augmentum gratiæ, reperiri nequit in vno Sacramento magis, quam in alio.

QVÆSTIO VIII.

An qui habuit voluntariam pollutionem, poſſit, præmiſſa peccati confeſſione, eodem die communicare?

§. I.

Probabilior ſententia ab auctoritate ſuadetur.

1 Partem affirmatiuam tuentur grauiſſimi Doctores, quos citatos ſequitur P. Maſcarennas *tom. 1. de ſacrament. tract. 4. cap. 7. fol.* 339. dicens: * Ita tenet Sylveſter, *verb. Euchar. q. 3. §* 10. *num.* 12. Nauarrus retractans ſe in vltima editione *in Manual. cap. 21. num.* 51 & cum multis Ioannes Sanchez *in ſelectis, diſp.* 23 *num.* 30. & 31. Item Hurtado, Azor, Suarez, Layman, &c. * Quibus adde D. Thomam 3. *p. quæſt.* 80. *art.* 7. & alios, quos ſuppreſſo nomine refert M. Serra *ibidem fol. mihi* 457. quorum ſententiam probabilem ipſe exiſtimat: * Si pollutio, inquit, ſit peccatum mortale, quod nõ eſt per legitimam pœnitentiam deletum, à ſumptione Euchariſtiæ impedit ex neceſſitate præcepti, & ſub ratione peccati mortalis; ſi verò reatus culpæ mortalis eſſet à pollutione ablatus per contritionem, & confeſſionem, non hoc modo impediret, ſed ſolum eo modo, quo impedit pollutio, quæ eſt ſine peccato, vel cum ſolo peccato veniali, vt colligitur ex ſolutione quarti argumenti: de qua pollutione dicit D. Thomas non impedire ex neceſſitate. Quod quidam intelligunt ſub nullius peccati, etiam venialis reatu impedire, cum neceſſe ſit, peccatum veniale vitare, & numquam liceat, illud committere. Vnde de coniugatis dicit ſanctus Doctor hic ad ſecundum cum D. Gregorio, eos qui paulò ante communionem coniugalibus vacauere amplexibus, ſuo iudicio relinquendos eſſe, vt ſcilicet, ſi velint, ad communionem accedãt: quia coitus coniugalis ſolum impedit ſecun-

ſecundum congruentiam, & non ſecundum neceſſitatem. Ex quo apertè colligitur, non impedire ex neceſſitate, idem eſſe, ac ſub nullius peccati, etiam venialis reatu impedire, &c. Hęc intelligentia, & doctrina mihi probabilis videtur, ſed probabiliorem, & conformiorem eſſe D. Thomæ iudicio, impedire ſub peccato veniali, quæ præſertim inter Thomiſtas communis eſt. * Hactenus M. Serra.

2 Sed, me iudice, apertè fallitur, dum opinionem, quam probabiliorem eſſe putat, dicit, eſſe conformiorem D. Thomæ: nam loco ab ipſo citato, nempè *3. p. quæſt. 80. art. 7.* D. Thomas expreſsè aſſerit, emiſsionem ſeminis prouenientem abſque peccato lethali, non impedire ex neceſsitate, ſed ex congruitate. Quibus non ſolum peccatum mortale, ſed etiam veniale excludere, conſtat ex ratione, qua vtitur: * Ex quadam verò (inquit) congruentia impedit quantum ad duo, ſcilicet, quia in illa reperitur quędam fœditas corporalis, &c. & oritur euagatio mentis. * Et ob hanc cauſam in reſponſione ad ſecundum, aſſerit, impedire communionem ex cõgruentia coitum coniugalem, quando eſt ſine peccato, * ſcilicet, propter immunditiam corporalem, & mentis diſtractionem. * Et paulo poſt: * Sed quia hoc, ſecundum congruitatem, & non ſecundum neceſsitatem, eſt intelligendum, Gregorius dicit, quod talis eſt iudicio ſuo relinquendus. * Igitur D. Thomas (ſicut & D. Gregorius) nullam culpam agnoſcit in eo, qui cum immunditia corporali, & mentis diſtractione, in ſtatu gratiæ ad Euchariſtiam accedit; aliàs iudicio ſuo non eſſet relinquendus. Atqui præfati ſolum effectus remanent, quando pollutio cum peccato mortali contingit, vt fatetur D. Thomas ibidem ad quartum, his verbis: * Dicendum, quòd licet per contritionem, & confeſſionem auferatur reatus culpæ, non tamen auferitur corporalis immunditia, & diſtractio mentis ex pollutione conſequuta. * Ergo poſt confeſsionem, ex congruentia tantum debet à communione abſtinere, ſicut & poſt coitum coniugalem. Ergo ſicut in hoc caſu, ita & in illo, iudicio ſuo eſt relinquendus: poterit ergo licitè communicare.

3 Propter hæc, ſententiam, quam probabilem dixit M. Serra, probabiliorem ego puto, cum Maſcareñas ſupra, & alijs Doctoribus, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. de Euchariſt. diſp. 6. q. 3.* Vbi ſic ait: * An ſaltem ſit peccatum veniale, accipere Euchariſtiam abſque aliqua iuſta cauſa, poſt pollutionem mortalem, etiam confeſſione præmiſſa? Affirmant Valentia, Ioann. de Cruce, Victoria, Granado, Lugo, &c. ſed probabilius reſpondeo, adhuc non eſſe veniale peccatum ob rationem ex Tridentino traditam (nimirum, quia confeſsio de peccato comiſſo aufert omnem indecentiam, ob quam quis à ſuſceptione Euchariſtię impediri poſſet) ſic Sanctius *in ſelectis, diſp. 23. n. 30.* & apud illum D. Thom. & Gabriel locis citatis, Azor, *lib. 10. cap. 30. quæſt. 14.* Nauarrus, Paludanus, Sylveſter, locis citatis, Egidius *q. 80. art. 7. nu. 42. verſ. Secundo poteſt* Filiucius *tract. 4 nu. 224.* Lazarius, & Chamerota apud Bonacinam, Hurtado *diſp. 6. de Euchariſt. diffic. 13. in fine.* * Sic Leander. Cui conſentit Hieronymus Garcia *in Sum. tract. 3. diffic. 5. dub. 1. nu. 90. & dub. 2. nu. 16. & ſeq.*

4 Eamdem ſententiam tuetur, cum Vazquez, Dicaſtillo *de Sacram. tom. 1. tr. 8. diſp. 9. dub. 14. num. 245.* vbi poſtquam rationes contrariæ propoſuit, ſic ait: * Hæ tamen omnes rationes ad ſummum probant, cõgruum quidem eſſe, non vero obligatorium: nam qui iam confeſſus, & purificatus accedit, iuſtus, & amicus Dei, nullam facit irreuerentiam, accedendo, nec cenſetur ad menſam tanti Principis venire pollutus, &c. Aliquos refert Vazquez, expreſsè docens, nullum eſſe peccatum, etiam veniale, qui poſt nocturnam pollutionem cum peccato, vel ſine peccato, vel poſt quodcumque aliud peccatum accedit ad celebrandum, deleto peccato per confeſsionem. Eamque ſententiam probabilem putat Bonacina *diſp. 4. q. 6.* quamvis abſolutè aſſerat, eſſe peccatum veniale celebrare, quoties non adeſt iuſta cauſa. * Sic Dicaſtillo, quem ſequitur Bernal *de Sacram. diſp. 43. ſect. 1. n. 1* & Baunni *tom. 1. tract. 10. q. 33. fol. 457.*

5 Militat etiam pro noſtra ſententia vnus pro mille, ſapientiſsimus P. Franciſcus Suarez *tom. 3. in 3. p. q. 80. diſp. 66. ſect. 8.* Vbi ſic ſcribit: * Dicendum eſt, per ſe loquendo, nullum eſſe peccatum, paulò poſt commiſſum peccatum mortale, communicare, præmiſſa confeſsione debita. Hæc eſt ſententia D. Thomæ *hic art. 7. ad 4.* Vbi dicit: Solum peccatum mortale durans in anima impedire ex neceſsitate communionem huius Sacramenti, atque in hunc modum explicat doctrinam in corpore articuli traditam. Clarius *diſt. 9. in art. 4. q. 3. ad. 2.* dicit, conſulendum eſſe ei, qui peccauit mortaliter, vt non ſtatim accedat ad communionem, etiam ſi confeſſus ſit, niſi magna neceſsitas vrgeat, vbi cum dicit, conſulendum eſſe, planè ſentit, non eſſe præceptum, ſed conſilium; atque idem ſentit ibi Paludanus, Maior, Gabriel, Adrianus, Sylveſter, Caietanus, *verb. Communio,* Corduba *lib. 1. q. 7.* qui in ſpecie loquitur de illo, qui nocte proxima, vel fornicatus eſt, vel mortaliter pollutus. Atque idem tandem docuit Nauarrus *in Sum. cap. 21. nu. 51.* Ratione probatur, quia nulla eſt lex poſitiua humana,

mana,

Digitized by Google

mana, vel diuina, quæ hanc obligationem imponat, nec generatim de omni peccato, neque ſpecialiter de aliquo. Deinde ex ſola ratione naturali colligi non poteſt, &c. Tandem olim erat conſuetudo in Eccleſia quotidiè communicandi, & tamen non eſt veriſimile, neminem eorum, qui quotidie communicabant, ſolitum eſſe aliquando mortaliter peccare: ergo neceſſe erat, vt multi cõmunicarent eodem die, quo mortaliter peccauerant, mutato tamen affectu, & deleto peccato mortali. Et ita Auguſtinus cum dicit, ſe, nec laudare, nec vituperare eum, qui quotidiè communicat, ſolùm ab eo requirit, vt conſcientia peccati mortalis non grauetur, vt videre licet *Epiſt. 116. & de Eccleſiaſt. dogmat. cap. 52. & in cap. quotidiè de conſecr. diſt. 2.* & c Caietanus, & Adrianus ſentiunt, non ſolum eſſe conſilium, ſed etiam ſemper eſſe aliquod peccatum veniale, non interponere huiuſmodi tempus (nempè diem) præcipuè ſi peccatum, quod præceſſit, carnale fuit; tum, quia eſt nonnulla indecentia, tum, quia ſemper eiuſmodi homo accedit ſine conuenienti præparatione, ac deuotione. Et hoc fortaſſe, moraliter loquendo, ita frequẽtius accidit. At verò intrinſecè, & ex obiecto nõ eſt intrinſecè malitia in eiuſmodi actu, etiam leuis, ex ſola breuitate temporis interpoſita inter peccatum, & communionem. Et ideò ſi ex cæteris circunſtantijs præſentibus honeſtetur actus, poterit nullum eſſe peccatum.* Sic ille, quem ſequitur Card de Lugo *diſp. 15. ſect. 1.* Hurtado *de Euchariſt. diſp. 9. diffic. 13.* Arriaga *tom. 7. diſp. 44. de Euchariſt. ſect. 1. num. 3. & ſeq.* & alij.

6 Pro hac etiam ſententia nouiſsimè pugnat Antonius Velazquez Pinto in libro aureo, cui titulus * *Teſoro de los Chriſtianos* * pluribus in locis, præcipuè *fol. 368.* vbi probat: *Que comulgar ſin conciencia de pecado mortal, es comulgar con gran reuerencia, y ſantidad.* Et *fol. 375.* Della coſtumbre (inquit) vniuerſal de la Igleſia, y de la de dar tambien la comunion quotidiana à los reciẽ bautizados, ſe haze euidente argumẽto, que quien eſtà ſin conciencia de pecado mortal, ò ſi le tiene, ſe confieſſa dèl, eſtà digna, congrua, y loablemẽte diſpueſto para recibir eſte diuino Sacramẽto cada dia. Y no ſolo en los tiẽpos primitiuos de la Igleſia, ſino en todos, la coſtumbre vniuerſal de la Igleſia declara, y manifieſta eſto miſmo, como enſeñan los Cõcilios, y Põtifices.* Sic ille, cui conſentiũt alij apud Dianã *p. 11. tr. 7. reſ. 13. de communione quotid.* Quibus facit Auguſtinus *ſerm. 88. parum à medio, tom. 10.* quẽ refert D. Thomas *3. p. q. 83. art. 2. in corp.* dicens: *Si quotidianus eſt panis, cur poſt annum illum ſumis, accipe quotidiè, quod quotidiè tibi proſit.*

7 Ideò Ioannes Sanchez *in Selectis, diſput. 32. num. 30.* idem expreſsè tenet, dicens: *Qui in pollutionem, ſeu coitum incidit, poſt tali, facti confeſsionem, non eſt à communione excludendus, licet, peccatum veniale eſſe, concedant Nugnus, & Ochagauia ratione corporalis immunditiæ, quibus tamen non credo. Imò quanam ratione id Concilio Tridentino aduerſari non videatur, percipietur difficilè. Ait enim *ſeſſ. 13. cap. 7* illum dignè, & ſanctè Euchariſtiam ſuſcipere, qui nullius criminis mortalis eſt ſibi conſcius, aut ſi ſit conſcius, dignè accedit, ſe per confeſsionem probando: ergo aſſerere, deleto iam peccato per confeſsionem, adhuc fidelem non eſſe dignum Euchariſtiæ ſuſcipiẽdæ, quia ſi ſuſcipiat, peccatũ veniale ſit commiſſurus, aduerſari Concilio videtur manifeſtè, cum ſequatur, cum non accedere tunc ſanctè, ac dignè, cum actionem exerceat, ex mente horum Doctorum, intrinſecè malam, & culpabilem: nec obſtabit diſtractio, licet habeatur, cum per pœnitentiam ſit cauſa (à qua ortum habuit) interrupta, & diſtractio peccatum non erit, dum faciat quis, quantum in ſe eſt, ad expellendam illam.* Hæc Sanctius, quem cum Hurtado, & alijs ſequitur Diana *3. p. tract. 4. reſ. 30.* Nec diſſentiet M. Baltanàs *in Margarita Confeſſ. fol. 195.* dũ ait: *Secundum Caietanum grauius peccat, qui poſt continuata peccata mortalia, die, quo de ipſis conteritur, & confitetur, communicat, quam qui poſt pollutionem ipſo die communicat.* Quod autem de alijs peccatis contritus, & cõfeſſus poſsit eodem die communicare, eſt communis ſententia, quã cum D. Thoma, Nauarro, Suarez, & alijs defendit Garcia *in Sum. tr. 3. diſp. 5. dub. 1. n. 9.*

§. II.

Alia eiuſdem ſententiæ fundamenta.

8 INſuper probatur hæc opinio ex cõmuni Doctorum, aſſerentium, coniugem, poſt habitam copulam coniugalem, poſſe abſque vlla, etiam leui culpa, nec Sacramenti irreuerentia communicare. Quam tenent Angelus, *verb. Euchariſtia, num. 30.* Nauarrus, Egidius, Hurtado, Ioannes Sanctius, Dicaſtillo, & alij, quos ſequitur Leander à Sacram. *tom. 2. tract. 7. diſp. 6. q. 4.* Quibus adde M. Victoria *in Sum. de Euchariſt. n. 81.* vbi ait: *Breuiter dico, quòd accedere ad Euchariſtiam poſt legitimum concubitum, non eſt peccatum.* Ex quibus ſic conficio argumentum. Confeſsio Sacramentalis non minus tollit, & extinguit, poſt copulam illicitã, reatum culpæ mortalis, quam ſtatus matrimonij illũ impedit: ergo vel in vtroque caſu

poteſt abſque veniali Euchariſtia ſuſcipi; vel in nullo: conſequentia premit, quia tam in vno, quàm in altero, invenitur hebetudo mentis, ſeu diſtractio, & indeuotio, quæ ex delectatione venerea præhabita naturaliter conſequitur. Vt tradit D. Thomas ſuprà *1.p. quæſt.80.art.7.in corpore*. Hic diſcurſus apertè conuincit, aut quamcumque effuſionem ſeminis, cum delectatione carnis contingentem, æquè impedire ſub veniali communionem intra eamdem diem, aut nullam, confeſſione præmiſſa: ablato enim peccato, reliqui effectus à delectatione præterita dimanantes, vtporè naturales, non magis retrahere poſſunt, ac ſi nulla culpa præceſſiſſet. Ergo ſicut pollutio involuntaria, & copula coniugalis non impediunt, etiam ſub veniali, communionem, vt docent Doctores citati, licet effectus naturalis diſtractionis, & hebetudinis mentis permaneant; ſic nec copula illicita poſt confeſſionem Sacramentalem.

9 Neque his conſequenter diſſentire poterit M. Sotus *in 4. diſt. 12. quæſt. 1. artic. 7. prop.* 2. Vbi, ni fallor, omnia ſuperius dicta diſcurſu corroborat; ſic enim inquit. * Secundò probatur: quia ex pollutione, ſublata culpa, non remanet niſi corporalis immunditia, & mentis diſtractio; hæc autem, vt hic ait D. Thom. ſolùm ex congruitate, & decētia impediunt, &c. Et confirmatur, quia illæ ſordes, & mentis diſtractio tanta emergitur ex pollutione licita, ſcilicèt ex coniugali opera, quanta ex adulterio: ergo deleta culpa, non eſt cur magis quantum ad neceſſitatem impediat ſecunda, quam prima. * Atqui poſt copulam coniugalem abſque vllo peccato veniali habita, verb. grat. cauſa prolis, nulla eſt culpa, ad Euchariſtiam accedere, vt cum D. Thom. D. Gregorio, D. Bonauēr. Alberto Magno, Paludano, Turrecremata, D. Antonino, Martino de Ledeſma, Ludouico Lopez, Bartholomæo de Ledeſma, & alijs tradit Thom. Sanchez *lib.9. de Matrim. diſp. 13. n.* 5. quem innumeris citatis ſequitur Doctor Frutos de Ayala *in Apologia ſacra de la Comun. freq.* §. 8. *n.* 72. *fol.* 28. Ergo nec poſt confeſſionem pollutionis.

10 His, vt dixi, diſſentire non poterit M. Sotus, quia doctrinæ traditæ pro coniugatis conſentit vbi ſuprà *art.*7. propè finem: dicens. * Quo circa pridie, quam communicandum ſit, vel ſaltem illa nocte irreuerentia eſt debitum petere, nūquam tamen mortalis: imò (attende) forſan nec venialis, ſi fiat procreandi cauſa, nam facere contra conſilium, ex genere ſuo, non dicit culpam. * Sic M. Sotus, quem eiſdem verbis ſequitur M. Paulus de Blanchis *in discept. caſuum conſc. in litt. P. fol.* 156. *prop.* 5. Ergo idem prorſus dicendum, poſt pollutionem, ſublata culpa, nec maior mora, vel intercapedo exigi debet, vt abſque vlla culpa, ad Euchariſtiam, præmiſſa confeſsione, quis accedat, quàm ſi alterius generis peccatum commiſiſſet. Et quod magis eſt Ludouicus Lopez 2. *part. cap.* 76. *fol.* 215. licet fateatur, eſſe irreuerentiam aliquam poſt coitum coniugalem, procreandi cauſa, ad Euchariſtiam accedere: putat tamen, non ſufficere ad culpam venialem, dicens: * Nec erit venialis; nam facere contra conſilium ſuo genere non dicit culpam. * Sed non benè irreuerentiam appellat, ſi nulla eſt culpa.

11 Addunt alij, nec eſſe contra conſiliū præmiſſa confeſsione communicare poſt cōcubitum illicitum, aut pollutionem voluntariam, ſi quantum in ſe eſt, quis fecerit, ad reddendam mentem quietam: Quia ſi id non conſequatur, diſtractio non erit voluntaria, ac proinde nec peccatum, ſed eſt effectus peccati, qui non impedit (nec ſub conſilio) Euchariſtiam ſumere. Ita cum Palacios, & Marcilla, tradit Ioannes Sanctius *in Selectis, vbi infrà, num.* 22. & 25. * Potius, inquit, ego cōſulerem, vt illo die communicaret, præhabito maximo dolore, & præmiſſa confeſsione, ne gratia Sacramenti, & alijs effectibus careret; atque vt quietis, & animi tranquillitatem adipiſceretur. Quod teneat Azor, & Filliucius, &c. * Et defendit M. Corradus 2. *p. q.* 348. *in fine*. Si magna deuotione diſpoſitus accedat, dummodò non illicò poſt confeſsionem. Sed plus addit Ioannes Sanchez ibidem *diſp.* 23. *n.* 26. dicens: * Noſtra tamen ſententia, licet non curet diſtractionē abigere; peccatum veniale non erit communicare; erit tamen ſanum conſilium quietem procurare, contra quod agit non procurans: at non aget contra conſilium communicando, cum adhuc exiſtente illa voluntaria diſtractione, illi ſit meliùs communicare, quam abſtinere. * Sic ibi, & *num.* 31. cuius rationem tradiderat cum alijs *num.* 21. inde petitam, quòd licet ſit veniale, nolle diſtractionem illam expellere, accedendo tamen ad Euchariſtiam cum tali diſtractione, non cōmittitur nouum peccatum veniale, ac proinde nec de conſilio eſſe non communicare; cum altius detur conſilium de communicando, quoties licitè, & abſque vlla culpa fieri poteſt. Sic opinatur Ioannes Sanctius, qui *num.* 19. pro hac ſentētia refert P. Vazquez, & M. Curiel, quam probabilem putat Doctor Frutos de Ayala vbi ſuprà, §. 8. *n.* 73. *fol.* 30.

12 Cui facit Leander à Sacram. *tom.* 2. *tract.* 7. *diſp.* 6. *quæſt.* 5. vbi ſic: * Dicendum, quòd licet conſulendum ſit cōiugatis, vt nocte præcedente communionem, à copula abſtineant, dato tamen quod non abſtinuerint, non eſt conſulendum illis, quòd non communi-

municent ſi alia non adſit cauſa, quia ſuſcipere Euchariſtiam illo die, quo habita eſt copula, nullum eſt peccatum (etiamſi voluptatis cauſa) ſic Sanctius, Medina, & Marcilla, &c.* Quod ſuadet Sanctius, quia etiam eſt illis conſulendum, vt abſtineant à copula, vt vacent orationi, & tamen ſi non abſtinuerint, non ideò conſulendum, vt orationi non vacent, ſed potius oppoſitum. Ergo ſimiliter, vt ad Euchariſtiam accedant.

13 Ex quibus infert Sanctius *num.* 40. nõ fore validum votum emiſſum ab vxorato abſtinendi à communione die habitæ copulæ, nam maius bonum eſt, eo die communicare, quàm à communione abſtinere. Quia licet abſtinere ob reuerentiam ſit actus virtutis, eſt tamen impeditiuus actus perfectioris virtutis. Itemque propter eamdem rationẽ; dicendum putat de voto non ſuſcipiendi Euchariſtiam die habitæ copulæ fornicariæ, præmiſſa confeſſione, & vero dolore: quem ſequitur Maſcareñas vbi ſupra *tract.* 4. *cap.* 7. *fol.* 239. & Doctor Frutos de Ayala *in Apologis*, §. 8. *num.* 106. *fol.* 38. Quæ ſunt valdè notanda, & valdè probabilia, quia votum debet eſſe de meliori bono; in illis autem circunſtantijs, in quibus nullum eſt peccatum communicare, maius bonum eſt, ad Euchariſtiam accedere, quàm abſtinere. Vndè ſemel ſtatuto, licitum eſſe, confeſsione præmiſſa, communicare, dificilè ſuaderi poterit, meliùs eſſe oppoſitum, quia inter hæc duo extrema; diſcrimen, & diſtantia notiſsima ſunt, circunſtantiæ verò, quæ extremum ex ſe minus bonum, vel indifferens, maius bonum Euchariſtiæ ſumptionẽ conſtituant, difficilè determinantur.

QVÆSTIO IX.

Vtrùm non baptizatus, baptiſmo aquæ poſſit validè ordinari, & Sacerdotium recipere?

1 Mirum videbitur rem adeò inter Catholicos certam in diſputationem adducere. Nam quod ſine baptiſmo nullum Sacramentum poſsit validè recipi, videtur definitum ab Eugenio Quarto in Cõcilio Florentino, poſt vltimam ſeſſionem, vbi de Baptiſmo ait: *Primum omnium Sacramentorum locum tenet, quod vitæ ſpiritualis ianua eſt, per ipſum enim membra Chriſti, ac de corpore efficimur Eccleſiæ.* Et conſtat etiam *ex cap. veniens de Presbytero non baptizato*, & *ex cap. ſi quis eod. tit.* Vbi ſine baptiſmo ordinatus præcipitur baptizari, & ordinari, ibi: *Si quis Presbyter ordinatus deprehenderit, ſe non eſſe baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur.* Vnde videtur certum, non baptizatum incapacẽ eſſe ordinis ſacri, aliàs iterum ordinari non poſſet, quia Sacramenta, quæ characterem imprimunt, vt Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo, iterari nõ poſſunt, vt fide ſanctum eſt. Iam ſi hoc Sacramentum ſine baptiſmo recipi non poteſt, idem de alijs dicendum erit, ac proinde non baptizatum nullius capacem eſſe. Hoc indubitabile videtur, & ita cum D. Thom. & communi Doctorum ex Concilijs Florent. & Trident. tradit Henriquez *lib.* 1. *de Sacram. in genere, cap.* 10. *num.* 4. & *in Gloſſ. litt. X.*

2 Verum cum baptiſmus alius aquæ, alius flaminis ſit, dubitari nõ incongruè poteſt, de quonam baptiſmo Patres, & Concilia loquantur, quando ad reliqua Sacramenta neceſſariò requiſitum prædicant. Rem hanc pauci attigerunt, ſed diſputatam inuenio apud M. Corradum 2. *p. reſponſ. q.* 72. vbi docet, baptiſmum flaminis ſufficere ad validè recipiendum Sacramentum ordinis. Verba eius ſunt: *Si ſit adultus, credens ſe eſſe baptizatum, & viuit, vt Chriſtianus, hic baptiſmo flaminis eſt baptizatus, & moriens ſine peccato mortali ſaluabitur, & ſi iſte ordinetur Sacerdos, & Epiſcopus, & conſecraret, ordinaret, & abſolveret.* Sic ille.

3 Verum hæc ſententia ſuſtinenda non eſt, tum, quia contra communem Theologorum ſenſum, & contra text. *in cap. veniens* ſuprà citatum, vbi non baptizatum baptiſmo aquæ, baptizari, & iterum ordinari præcipitur; tum, quia eſt expreſſa contra Angelicum Præceptorem *in* 4. *diſtinct.* 24. *ad* 3. *quæſt.* Vbi docet, illum baptiſmum ad validè ſuſcipiendum ordinem requiri, qui characterem imprimit; baptiſmum autem flaminis non imprimere, certò certius eſt, cum iterabilis ſit. * Per characterem baptiſmalem, inquit, efficitur homo receptiuus aliorum Sacramentorum. Vnde qui characterem baptiſmalem non habet, nullum alterum Sacramentum ſuſcipere poteſt, & character ordinis baptiſmalem characterem præſupponit.* Et infrà loquens de non habente characterem baptiſmi, ait: *Ad ſecundum dicendum, quòd talis, ſi ad Sacerdotium promoueatur, non eſt Sacerdos, nec conficere poteſt, nec abſolvere in foro pœnitentiali; vnde ſecundum Canones debet baptizari iterum, & ordinari.* Quod itidem tradit *ad* 4. *quæſtionem*, dicens: * De neceſſitate Sacramenti præexigitur, quod ille, qui accedit ad ordines, ſit ordinis ſuſceptiuus, quod cõpetit ei per baptiſmum, & ideò character baptiſmi præſupponitur de neceſſitate Sacramenti; ita quòd ſine eo Sacramentum ordinis præſerti non poteſt * ergo iuxtà D. Thomam certiſsimum eſt, baptiſmum aquæ, vtpotè qui vnus characterem imprimit, neceſſariò præire debere

ad ordines validè ſuſcipiendos. Cui conſentiunt omnes Theologi. Vide Suarez *tom.3. in 3.part.diſp.13.ſect.1.§.Tertiò.* Vbi rem ſine controuerſia cenſet *ex cap. ſi quis, & ex cap. veniens de Presbytero non baptizato.* Et iterum *ſection. 3. §. Reſponderi ad hæc omnia poteſt*, dicens: Nullum Sacramentum poſſe habere valorem, neque effectum in ſubiecto non habente characterem baptiſmalem.

4 Adde M. Corradum, ſibi ipſi contrarium, ita expreſsè poſteà docere in *2. p. Reſponſ. quæſt.408.* ibi: * Quæritur, an ordo ſuſcipiendus prærequirat aliquem characterem? Reſpondetur ex D. Thoma, quòd quilibet ordo præſupponit characterem baptiſmi de neceſsitate, cum baptiſmus ſit ianua omnium Sacramētorum.* Et iterum *infrà quæſt.475.* explicans, quid ſit character, inquit: * Eſt quiddam ſignum indelebile, quod in anima imprimitur, & eſt quædam ſpiritualis poteſtas, per quam homo efficitur capax ad recipiendum, & adminiſtrandum Sacramentum. In baptiſmo autem homo accipit poteſtatem accipiendi alia Sacramenta, cum ea omnia præſupponant characterem baptiſmalem.* Ex quibus conſtat, hunc Doctorem ſibi non cōſtare, ſed in hoc loco ſui oblitum iure retractaſſe ſententiam, quam *quæſt. 72.* tradiderat. Cum certiſsimum ſit, baptiſmum flaminis non imprimere characterem, vt conſtat ex Tridentino *Seſſ.7. Canon. 9.* & ex D. Thoma *3.part.quæſt.63.art. 6.* Quia, quæ characterem imprimunt, iterari nō poſſunt, vt definit Concilium ſuprà: baptiſmum autem flaminis iterabilem eſſe, nemini dubium eſt. Ergo baptiſmus flaminis non ſufficit, ſed de neceſsitate Sacramenti requiritur baptiſmus aquæ ad validè recipiendum Sacramentum ordinis.

5 Veritas hæc valido ſuadetur argumento ex Concilijs. Quia, vt definit Florentinum, Sacramentum baptiſmi eſt ianua Sacramentorum: ſolus autem baptiſmus aquæ eſt Sacramentum. Vt benè tradit Diu. Thom. *3.part. quæſt.66.artic.11.ad 2.* * Alia verò baptiſmata, inquit, (nempè ſanguinis, & flaminis) conueniunt cum baptiſmo aquæ, non quidem quantum ad rationem ſigni, ſed quantum ad effectum baptiſmatis, & ideò nō ſunt Sacramenta. * Ergo ſolus baptiſmus aquæ eſt Sacramentorum ianua: ergo qui hūc non ſuſceperit, alia Sacramenta ſuſcipere nō poterit. Veriſsimum hoc eſt, & tenendum cenſeo, licet de aliquo conſtaret fuiſſe, in vtero ſanctificatum, vt benè tradit D. Thom. *in 4 diſt.6 q.1.art.1.* ibi: *Dicendum, quòd ſanctificatus in vtero debet baptizari. Primò propter acquirendum characterem, quo annumeretur in populo Dei, & quaſi deputetur ad percipienda diuina Sacramenta. * Quòd iterum docet *3.p.q.68 art.1.ad 3.* Quem explicans M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. de Sacramentis, quæſt.68. dub. 1. num.10.* inquit: Sāctificatis in vtero neceſſarium fuiſſe baptiſmum aquæ, * vt eſſent capaces recipiendi alia Sacramenta. * Vnde conſequenter ibidem tradit, cum Caietano, non baptizatis aquæ baptiſmo nequire pœnitentiæ Sacramentum miniſtrari.

6 Ex dictis concluditur, non baptizatum non poſſe validè ordinari; ac proinde prorſus reijciendum M. Corrado, ſuprà relatum, & quorundam opinionem, quam probabilem putauit Sylveſter, verb. *Baptiſmus 6.num.3.* vbi ſic: * Vtrùm non baptizatus, ſi ordinetur, recipiat characterem ordinis? Dicit Sanct. Thom. *in 4. diſtinct. 24.* quòd non baptizatus non poteſt ordines recipere, nec conficere, nec abſolvere, &c. Albertus tamen putat talem, ſi ordinetur ad Sacerdotium, conficere, non virtute ſua, ſed Eccleſiæ, quod Summa Angeli ſequitur, & falſo attribuit D. Thom. ſed primum eſt verius.* Cum Alberto, & Angelo videtur conſentire *Gloſſ. in cap. Apoſt.* licet pro diuerſa allegetur à Barboſ. *de Poteſt. Epiſ. p. 2. alleg. 2. n. 9.* vbi ſic: * Nō baptizatū, qui ſe baptizatum credit, Sacerdotio inſignitū conficere non in virtute ſua, ſed Eccleſiæ putat Angelus, verb. *Baptiſmus 7.n.12.* Gloſſa verò final. *in cap. Apoſtoli de Presbytero non baptizato,* arbitratur, non eſſe Sacerdotem, neque conficere, ſed benè quoad ſe, & quoad alios idem credentes, tanquàm verum Sacramentum conficere, ſibique, & recipientibus prodeſſe.* Dixi Gloſſam nō diſſentire ab Angelo, & Alberto, quia neutra opinio Sacerdotem non baptizatum credit, ſed altera admittit Sacramentum à non baptizato confici virtute Eccleſiæ: altera Deū eius defectū ſupplere, quoad vltimū effectū gratiæ. Quod piè credi poſſe, tradit D. Thom. vbi ſuprà his verbis: * Non baptizatus non poteſt ordines recipere, nec conficere, nec abſolvere, neque ordinare. Piè tamen credi poteſt, quòd Summus Sacerdos ſuppleat, quoad vltimos effectus Sacramentorum. * Sic D. Thom. & cum illo Sylveſt. & Corradus *ſuprà.*

7 Cæterùm hæc doctrina valdè diſplicet M. Soto *in 4. diſt. 5. q. vnic. art. 2. §. Grauius autem.* * Vbi ſic in illam inuehitur: * Hæc autē Dei ſupplementa, vbi Sacramentum, vel quidquam eius eſſentiæ deeſt, adeò mihi nūquā perſuadere potuerūt, vt ſi ingenuè, quod ſentio, dicere mihi liceat, ſemper fuerim arbitratus, non ſolùm temerè, & abſque vlla prorſus ratione aſſerta, imò præter ſententiam Catholicam, & non nunquam contra. Et quo omnia ob oculos ponam, & ſimul eorū error pateſcat, gradatim illa referam. * Et

ite-

Digitized by Google

iterum *infrà diſ. 24. q. 1. art. 4. §. Hoc autem,* ait, nullum habere fundamentum, quod Deus ſuppleat defectum, & cõferat gratiam.* Quo circa, inquit, non dubito, quòd S. Thom. in Sum. tunquam tale verbum dixiſſet. Eſt enim dicere, quòd Deus peccatorem ſine Sacramento, & contritione iuſtificat, quod eſſet manifeſtus error.* Hactenus M. Soto. Vide plura apud M. Ioannem Martinez de Prado *tom. 1. de Sacram. q. 68. dub. 2. §. 2.* vbi cũ M. Soto, M. Nuño, M. Candido, Vazquez, & Suarez, aſſerit:* Quòd de nullo iu particulari poteſt affirmari, quod receperit gratiam, deficiente Sacramento, niſi diuinando, & temerariè loquendo, abſque ſpeciali reuelatione diuina. * Sed de hoc ſatis diximus *ſuprà quæſt. 3.*

8 Rogabis, an ſit de fide, non baptizatum baptiſmo aquæ non poſſe validè ordinari? Reſpondeo rem hanc, vt cõtrouerſam referri *in cap. veniens ad Apoſtolicã Sedem de Preſbytero non baptizato*, in quo Innocentius III. poſt rem maturè excogitatam, & apud Doctores ventilatam, quorum aliqui negatiuam partem ſuſtinuerunt, aſſerentes non baptizatum poſſe validè ordinari, eò quod non ſolũ per Sacramentum baptiſmi, ſed per fidem etiam efficiatur quilibet membrum Chriſti, & poſſit recipere Sacramentum coniugij, & Euchariſtiæ; poſt hæc, inquam, Summus Pontifex rem nõn definiuit, ſed ſolummodò vt ſecuriorem partem affirmatiuam obſeruari præcepit, dicens: *Nihilominus, quia in Concilio, apud compendium, legitur conſtitutum, quòd ſi quis in Preſbyterum ordinatus deprehenderit ſe non eſſe baptizatũ, baptizetur, & iterum ordinetur. Nos in dubitabili caſu, quod tutius eſt ſequentes, mandamus quatenus, ipſum per ſingulos ordines, vſque ad Sacerdotium, promouere procures; & permittas eum in Sacerdotio miniſtrare; quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur eſſe factum, nec malè de Sacramento ſentitur, cum illud non religionis contemptus, ſed articulus neceſſitatis excludit. * Vnde inferri videtur, non eſſe de fide, quòd non baptizatus non poſſit validè ordinari, tum; quia ibidem ſupponitur:* Quòd Sacramentum coniugij, & Euchariſtiæ à non baptizatis recipi poteſt.* Tum quia Pontifex, vt ſecurius, non vt certum decernit, iterum ordinandos. Cæterùm de fide eſſe mihi ſuadeo poſt Florentinum, cuius verba dedi ſuprà, & ita tradit Quintana-Dueñas *tom. 1. ſingul. tr. 1. ſing. 10.* & ſupponunt Doctores.

QVÆSTIO X.

An qui, ob probabile dubium baptiſmi, Ordinem Sacerdotalem iterum ſub conditione recipit, poſſit eodem die omnes ordines, omiſſis etiam ſolemnitatibus, ſuſcipere?

1 AD huius dubij deciſionem præmitto eum, qui certus eſt nõ eſſe baptizatum, debere in iterata ſusceptione ordinum ſeruare tempora, & interſtitia, & ſolemnitates omnes de iure requiſitas: quia nõ eſt vnde lex Eccleſiaſtica limitari poſſit.

2 Præmitto ſecundò: ex iuſta cauſa, licitum eſſe Epiſcopo in interſtitijs diſpenſare, imo & minores ordines ſimul cum Subdiaconatu, eadem die, conferre: aut quia ex cõſuetudine iuri communi eſt derogatum, vt tradunt Nauarro, Miranda, Sayrus, Rodriguez, Philiberto, Mechido, Villalobos, Sanchez, Dicaſtillo, & alij, quos refert, & ſequitur Leander à Sacram. *tom. 2 tract. 6. de Ordine, diſp. 11. q. 13* aut quia nullo id iure prohibitum eſt; vt putant Gutierrez, Mo'feſius, Vazquez, Diana, Hurtado, & Palaus Quibus conſentit Dicaſtillo *de Ordine, diſp. 23. in fine.*

3 Præmitto tertiò: ex *cap. de eo, de tempor. ordinat. Ad Subdiaconatum, niſi in quatuor temporibus, aut in Sabbatho Sancto, vel in Sabbatho ante Dominicam de Paſſione, nulli Epiſcoporum; præterquam Romano Pontifici, licere aliquos ordinare.**

4 Præmitto 4. ex *cap. litteras & ex cap. dilectus eodem tit.* Epiſcopis prohibitum eſſe, *vno, & eodem die ad tres ſacros ordines promouere.* Quòd iterum ſtatutum eſt in Tridẽtino *ſeſſ. 23. cap. 13.* ibi:* *Duo ſacri ordines non eodem die, etiam Regularibus conferantur: priuilegijs quibuſuis, ac indultis conceſſis nõ obſtantibus quibuſcumque.** Vnde audiendus nõ eſt M. Ioannes de la Cruz *in Epitom. lib. 2. c. 8. dub. 1.* Neque Brunus Caſſain, cum alijs aſſerens, Regulares, poſt Tridentinum, ex priuilegio poſſe omnes ordines maiores vno, & eodem die recipere. Vide illum *de Priuileg. Regular. fol. 283.* His poſitis.

5 Affirmatiuè reſpondeo quæſito. Itaque aſſero; quotieſcumque ordines ſub conditione iterantur, ſiue ob dubium baptiſmũ, ſiue ob aliam rationem, vt quia vinum in præparatione calicis defecit, vel quia prudẽter de requiſito ad valorem ordinum dubitatur, poſſe Epiſcopum omnes ordines, etiam maiores, eodem die, omiſsis etiam ſolemnitatibus, conferre. Moueor, quia textus omnes iuris Canonici, qui tempora, & ordinum ſolemnitates præſcribũt, apertè loquũtur de

abſoluta ordinum collatione, non de conditionata, quæ iam abſolutam, omnibus ſolemnitatibus ſeruatis, confectam ſupponit: ergo cum lex iſta à iure promanans odioſa ſit, non debet ad caſum in ea non comprehenſum extendi, ſed potiùs reſtringi, & intra limites iuris diuini, & naturalis contineri, vt de alijs legibus pœnalibus tradunt communiter Doctores.

6 Confirmatur: quia de iure diuino non eſt prohibitum Epiſcopis ordinem ſacrum extra tempora conferre, nec omnes ordines eodem die: ergo lex id illis prohibens coarctat poteſtatem Epiſcoporum: ergo ſtrictè interpretanda: ergo cum tantum procedere, & intelligi poſſit de abſoluta ordinum collatione, non de conditionata, de illa tantum intelligenda eſt; niſi aliunde oppoſitum conſtiterit, quod in præſenti non contingit. Ergo quando ordines non abſolutè conferuntur, ſed ſub conditione, non adſtringitur Epiſcopus obſeruare tempora, nec ſolemnitates à iure præſcriptas.

7 Vrgetur ex doctrina communi Theologorum, apud Sanch. *lib. 8. de Matrim. diſp. 9. n. 3. & 5.* vbi cum alijs tradit, diſpenſationis reſeruationem eſſe reſtringendam: quòd ſecluſa reſeruatione, poſſit Epiſcopus in ſua Diœceſi, quidquid Pontifex in tota Eccleſia, (vt cum pluribus ipſe defendit *lib. 3. diſp. 61. n. 3.* & tenent alij apud Amadæum *in Opuſc. tr. de Matrim. prop. 2.*) Vnde reſtringendam rectè concludit: * Quod iuri, inquit, Epiſcoporum deroget, & ideò odioſa ſit, quod fatentur omnes Doctores. * Ex quo principio plures, quos citatos ſequitur Diana *3. p. tr. 5. Miſcel. reſol. 25.* & *6. p. tract. 8. reſol. 16.* deducunt, reſeruationem voti caſtitatis, ſolùm intelligi de voto abſoluto, non de conditionato, & omnes inferunt, reſeruationem peccati non de peccato dubio, ſed de certo intelligendam. Ergo cum Epiſcopi iure diuino poſſint omnes ſacros ordines vno, & eodem die, extra tēpora, & non ſeruatis ſolemnitatibus conferre, reſeruatio de illis, vt ſupra conferendis, cum iuri Epiſcoporū deroget, & ideò odioſa ſit, reſtringenda eſt, atque adeò ſolum intelligēda de abſoluta ordinum collatione, non de conditionata: illa enim ſolummodo comprehenſa: & reſeruatio ſubſiſtit, & regula de odijs reſtringēdis, apprime obſeruatur, quæ non minùs in re præſenti, quam in alijs ſuum locum habere debet.

8 Vrgetur ſecundò: quia ex eo, quod lex inducens irregularitatem rebaptizātibus, ſit odioſa, & ideo reſtringenda; inferunt Doctores non comprehendere rebaptizantes ſub conditione, ſed abſolutè: ergo ex eo, quòd lex reſeruās Pontifici ordinum collationem, nō ſeruatis temporibus, & ſolemnitatibus, odioſa ſit, & reſtringenda, non comprehendet Epiſcopos ordinantes ſub conditione, ſed abſolutè. Ergo poterunt Epiſcopi eodem die omnes ordines ſacros, etiam non ſeruatis ſolemnitatibus, eiſdem conferre. Nō leuia hæc.

9 Ideò hanc ſententiam viri nonnulli doctiſſimi tuentur. Quintana-Dueñas *tom. 1 ſingul. tract. 6. ſingul. 1. n. 6.* * Propter hoc, inquit, ego etiam exiſtimarem, licere eodem die omnes ordines, tàm minores, quàm maiores ſimul iterari, licet conſulentem minores cum Subdiaconatu vno die, & duobus ſequentibus Diaconatum, & Sacerdotium ſuſcipere; niſi aliquod ſcandalum, aut incommodum notabile ex hoc oriretur, quod quidem vitandum erit: & maximum eſſet in publicitate, & interſtitijs, videre nempè, quem Sacerdotem cognouerunt omnes, modo ſacris initiari. (& infrà) Deinde ſolemnitates omnes, quibus Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus, vel alij minores ordines cōferuntur, non eſſe neceſſariò adhibendas, in hac conditionali ordinum ſuſceptione, exiſtimo, ſed ſolùm præcisè iteranda, quæ requiruntur ad valorem Sacramenti. * Pro eadem ſententia militat P. Granado *controu. 9. de ordine, tract. 2. diſp. 3.* & alij recentiores, qui cenſent in ſupplendo defectu ſubſtantiali in ſuſceptione ordinum commiſſo, ſolum iteranda eſſe, quæ omiſſa fuerunt, vel de quibus dubitatur; verb. grat. contactus inſtrumentorum, vel manuum impoſitio ſimul cum prolatione formæ. * Probabile eſt, (inquit Granado) quòd viri docti à me conſulti opinantur, quouis tempore licere defectus prædictos ſupplere. Etenim propriè loquendo, ſupplere eiuſmodi defectus, non eſt ordines celebrare, ſed potius perficere id, quod tempore ordinationis, imperfectè præſtitum eſt; nec enim repetendæ ſunt cæremoniæ omnes, aut Sacramentum miniſtrandum, ſicut in diebus ordinum miniſtrari ſolet, ſed præcisè iteranda ſaltem ſub conditione ea cæremonia, quę omiſſa eſt, v. gr. iterandus contactus inſtrumentorū, aut quid ſimile, quod potiùs eſt appendix ordinum præcedentium. * Hæc Granado, cuius ſententiam referens Diana *p. 5. tr. 14. reſol. 63.* inquit: * improbabilem eſſe non audeo dicere. *

10 Quibus fauent Doctores aſſerentes in reualidatione matrimonij, quod in facie Eccleſiæ celebratum fuit, ſufficere ſupplere defectū ſubſtantialem, & non eſſe neceſſarium ſolemnitates alias adhibere; v. gr. iterum celebrare coram Parocho, & teſtibus. Quod in matrimonij reualidatione magis videtur vrgere, eo quod Parochi, & teſtiū præſentia, ad eius valorem requirantur, ſecus tēpora, Miſſæ celebratio, veſtes Pontificales, & ſimiles

ſo-

ſolemnitates ad validam collationem ordinis ſacri. Nequit ergo negari, valdè probabile eſſe, tam tempora, quàm ſolemnitates omitti poſſe, in iterata ſub conditione celebratione ordinum, ſupplendo præcisè defectus ſubſtantiales, repetendo nimirum ſub conditione materiam, & formam Sacramenti: reliqua verò cum ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico adhibenda ſint, & hoc tantum inveniamus expreſſum pro abſoluta ordinum collatione, non leui fundamento, collationem conditionatam non comprehendere, aſſerere poſſumus.

11 Rogabis. An, qui ex dubio probabili ſui baptiſmi, iterum ſub conditione baptizatur, & ordinatur, teneatur, omnes ordines ſacros iterum ſub conditione recipere? P. Granado *tract. 1. de Sacram. diſp. 4. nu. 7. & contro verſ. 9. de Ordine, diſp. 5.* Leander *tom. 1. tr. 1. q. 14.* & Diana *p. 5. tract. 13. reſol. 55.* exiſtimant, non eſſe neceſſarium alium ordinem iterari, præter Sacerdotium, & Epiſcopatum, quia à reliquis non iterandis opinio probabilis de eorum valore ſufficienter excuſat, & Ordo Sacerdotalis, alijs non præmiſsis, validè ſuſcipitur, vt docent Suarez *tom. 3. in 3. p. diſp. 11. ſect. 3. §. Tertio de charactere ordinis.* Coninch *de Sacram. Ordinis. diſp. 20. dub. 10. concluſ. 4* P. Sà *verb. Ordo, nu. 25.* Verricelli *in quæſt. moral. tract. 2. q. 27. nu. 11.* Diana *p. 5. tract. 13. reſol. 55.* M. Sotus, Sanchez, & alij cum D. Thom. *quæſt. 53. art. 5.* aſſerentes, Sacerdotem ritè ordinatum, licet alios ordines non ſuſceperit, poſſe omnium ordinum functiones validè exercere, quia in eo virtualiter continentur, vt refert Quintana Dueñas *ſupra num. 6.* Quorum ſententia veriſsima eſt, vt conſtat *ex cap. tuæ litteræ lib. 5. decret. tit. 29. de clerico per ſaltum promoto.* ibi: *Mandamus, quatenus cõdignam pœnitentiam pro eiuſmodi negligentia iniungas eidem, qua peracta, ipſum in Diaconum ordinare procures, & ſic de miſericordia eundem miniſtrare permittas in ordine Sacerdotali.* En Pontifex Innocentius III. non præcipit iterari adhuc ſub conditione Ordinem Sacerdotalem abſque Diaconatu ſuſceptum: ergo vt indubitatum ſupponit eius valorem ab alijs Ordinibus præcedentibus non dependere. Vnde non eſt audiendus Hugo, quem refert ibi Gloſſa dicentem, eſſe nullum Ordinem Sacerdotalem, ſi nullum minorem ordinem, quis ſuſceperit. In hoc enim caſu errare non potuiſſe Pontificem, conſtat apertiſsimè ex communi omniũ ſententia, cuius fundamenta congerit M. Cano *de locis lib. 5. concluſ. 1.* Ergo quando propter dubium probabile Baptiſmi, neceſſe ſit Ordinem Sacerdotalem ſub conditione iterare, non tenemur idem dicere de alijs ordinibus, à quorum iteratione, vtpotè, quæ non neceſſitate Sacramenti, ſed ſolius præcepti eſt neceſſaria, opinio probabilis excuſat; eſt enim probabile, fuiſſe validè ſuſceptos, & non eſſe obligationem ad iterandos ſub conditione, cum ex omiſsione nullum animabus periculum immineat.

12 Cęterum licet certum exiſtimem cũ citatis, Sacerdotium validè ſuſcipi, alijs ordinibus non ſuſceptis, & ſolum ex præcepto Eccleſiaſtico, & divino alios ordines pręmittendos. Nihilominus ſi dubium Baptiſmi tale eſſet, quod in partem affirmativam nequiret intellectus prudenter inclinari, aſſentiendo valori Baptiſmi, nemo poteſt excuſari ab obligatione iterandi omnes ordines ſub cõditione. Quia præceptum illos præmittendi, ante Sacerdotium, eſt certum, & non eſt probabile fuiſſe præmiſſos, dum non ſit probabile Baptiſmum fuiſſe validum. Ergo in dubio de Baptiſmi valore nequit negari vrgere pręceptum eos iterandi ſub conditione; licet ad valorem Sacerdotij ſuſcipiendi illorum receptio neceſſaria non ſit, & in hoc caſu verum continet ſententia P. Quintana Dueñas *tom. 1. ſing. tr. 1. ſingular. 10* ſecus in caſu opinionis probabilis de valore Baptiſmi. Hæc enim licet non excuſet ab iterando ſub conditione Ordine Sacerdotali, vel Epiſcopali; ſecus ab alijs, quæ ſolius præcepti neceſsitate ſunt neceſſaria. Vide *tract. de opinione probabili, quæſt. 10. §. 2. num. 16.* vbi Ordinem Sacerdotalem, vel Epiſcopalem, cuius valor ſub opinione ſit, iterandum ex præcepto docuimus, ad evitanda inconvenientia ex defectu valoris: quem maior etiam probabilitas opinionis, ſi re ipſa vera non ſit, ſupplere non poteſt.

QVÆSTIO XI.

An abſolutè loquendo, omittere Sacramentum Confirmationis ſit peccatum veniale? & quid ſi ordines ſuſcipiendi?

1 AFfirmant plures, & graues Doctores: negat verò P. Maſcareñas cum alijs *tract. 3. de confirm. diſp. 4. c. 3. n. 72. ſol. 152.* Quibus adhæreo. Quia eorum ſententia innititur communi Doctorum aſſerentium, nullum dari pręceptum recipiendi hoc Sacramentum. Videatur M. Ioannes Martinez de Prado, *tom. 1. de Sacram. 3. p. q. 72. dub. 9. nu. 15.* vbi ſic ait: * Aſſerendum eſt, nullum dari præceptum, neque diuinum, neque humanum recipiendi confirmationem. Ita ſumitur ex D. Thom. *q. 65. ad 3. & q. 72. art. 1. ad 3. &c.* Idem docet, & quidem rationibus probat Sotus *in 4. diſt. 7. quæſt. vnica art. 8.* & Serra dicens eſſe communem, Suarez noveni

alij

authores referens: alios decem refert, & ſequitur Aner ſa, triginta authores refert Leand. *tract.3.diſp.1.quæſt.5.* & 6. & alij communiter.* Sic Prado.

2 Hoc poſito, ſic diſcurſum efformo. Per ſe loquendo nullum datur præceptum ſumēdi Confirmationis Sacramentum, ſed vbi nullum datur præceptum, nullum eſt peccatum: ergo nec veniale. Diſcurſus eſt legitimus. Ideò hanc ſententiam tradiderunt viri doctiſsimi M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 1. p. cap.8. conc 3.* vbi ſic:*No es pecado venial no recibir eſte Sacramento, aun quando ay oportunidad. Eſta concluſion es contra Cayetano, y contra el P.M. Soto, en los lugares citados; la razon es, porque no ay precepto diuino, ni Eccleſiaſtico de recibir eſte Sacramento, como queda ya determinado: luego no ſera pecado venial no lo recibir, porque no ſe haze contra ley ninguna. Eſto ſe confirma, porque de ſer vtil, y prouechoſo eſte Sacramento, no ſe colige ſer pecado venial el no le recibir. Porque el comulgar en cierto dia, quando no ay precepto, es coſa vtil, y prouechoſa, y con todo eſſo no es pecado venial el no comulgar.* Sic ille contra M. Sotum, quem de inconſequentia arguere potuiſſet. Nam ex argumento, quod vrget contra nonnullos cōtendentes, omiſsionem confirmationis eſſe peccatum mortale negligentiæ, planè etiam deducitur, non eſſe veniale. Verba Soti *in 4. diſt.7.q. vnica, art.8. §. Et ideò*, hæc ſunt.* At verò iſti principium petunt: quoniam negligentia numquam eſt craſſa (attende) hec culpabilis, niſi quando homo tenetur aliquid facere: deberent ergo prius conſtabilire eſſe preceptum, quam negligentiam oſtendere eſſe culpatam. Nam quacumque quis negligentia in die non feſto non audiat ſacra, non eſt illi peccatum, quia non tenetur.* Ergo dum nullo præcepto (ſecundum ipſummet Sotum, & communem ſententiam) quis teneatur hoc Sacramentū ſuſcipere, eius omiſſio non erit culpabilis. Et ita ipſe, vt conſequenter loquatur, dicere tenetur.

3 Quapropter hanc etiam opinionem tuetur Doctiſsimus M. Serra *in 3.p. quæſt.72. art.8. dub.1 fol.263.* ibi: * Dicendum eſt ſecundo, ad recipiendum hoc Sacramentum Confirmationis, neminem teneri ſub præcepto, per ſe directe ad hoc obligante. Docent hoc communiter Theologi, preſertim M. Sotus, vbi ſuprà. Et hoc colligitur ex D. Thom. hic ad 4. &c. Probatur ſecundo ex authoritate Melchiadis Papæ, &c. Tertiò, ad recipiēdam Confirmationem non tenentur fideles præcepto diuino, &c. Nec precepto Eccleſiaſtico; nam Eccleſia non cogit, nec determinat tempus ad Confirmationis ſuſceptionem: ergo nullo. Hinc ſequitur (attende) per ſe loquendo nullum eſſe peccatum, etiam veniale, nolle confirmari, nam vbi nullum eſt præceptum, nullum poteſt eſſe peccatum.*

4 Quibus conſentit M. Nuño Cabeçudo *in 3.p.q.71. art.8.* dicens:* Quarta concluſio. Per ſe loquendo non eſt peccatum, etiam veniale, non velle ſuſcipere hoc Sacramentum. Patet iſta concluſio, quia ibi non eſt lex, neque preuaricatio, ſed, vt conſtat ex precedentibus, nullum eſt præceptum in hac parte: ergo. * Et partim conſentit M. Prado ſuprà *num. 22. & 23.* Vbi Authores affirmantes committi veniale, cum citatis concordare, contendit admittens vt veram propoſitionem aſſerentem per ſe, & abſtractè conſiderando, non eſſe peccatum veniale, regulariter tamen loquendo tale peccatum interuenire. Verum qua parte diſſentit, claudicare videtur, quia, nullum dari præceptum recipiendi Confirmationem, ipſe tradit *art. 8.* cum M. Soto, eius referens verba, quòd * negligentia numquam eſt culpabilis, niſi quando homo tenetur aliquid facere * ergo nec venialis regulariter loquendo erit.

5 Quod probabile putat Leander à Sacram. ſupra *tom.1. tract.3. diſp. 1. quæſt.6.* referens Ludouicum de S. Ioan. *quæſt. 1. art. 6. concl.3.* & Granadum *tract.4. diſp. 1. num. 4.* verba eius ſunt. * An ſaltem ſit peccatum veniale, Confirmationis Sacramentum ſolum ex negligentia omittere? Negant Petrus Ledeſm. & Ludouicus de S. Ioan. ſupra. Et per ſe loquendo, inquit, hoc ipſum docent Suarez *diſp. 38. ſect. 2.* Torreblanca *lib. 2. pract. cap. 6.* qui etiam pro hac parte refert Sotum, Henriquez, Nauarrum, Bonacinam, Egidium, & alios.*

6 Denique pro noſtra ſententia non leue fundamento adduci poteſt D. Thom. nam quamvis in terminis non diſputet, an ſit veniale Confirmationem omittere, videtur tamen, dum negat eſſe de neceſsitate præcepti, planè ſentire, eſſe tantum de conſilio, & ad ſolum augmentum perfectionis requiſitam. Vide illum *3.p. quæſt.72. art. 1. ad 3.* Vbi de Confirmatione, eodem modo, ac de Sacramento Ordinis, & Matrimonij loquitur: * Omnia Sacramenta, inquit, ſunt aliqualiter neceſſaria ad ſalutem: ſed quædam, ſine quibus non eſt ſalus: quędam vero ſunt, quæ cooperantur ad perfectionem ſalutis: & hoc modo Confirmatio eſt de neceſſitate ſalutis.* Et *art.8. ad 4.* loquens de omittente Confirmationem, non dixit peccare, ſed quod * detrimentum perfectionis pateretur, * Quę verba, vt ex terminis liquet, conſilium tantum important, nam eàdem proprietate dici poſſent de Sacramento Ordinis, & de frequentia Confeſsionis, & Communionis; & tamen certum eſt, hæc Sacramenta, aut eorum frequentiam

tiam ad perfectionem ſalutis cooperari, vt illa omittentem detrimentum perfectionis pati; illa verò omittere, ne veniale quidem peccatum eſſe. Ergo idem de Confirmatione dicendum ſecundum D. Thom.

7 Vnde facilè diluitur fundamentum aſſerentium, eſſe peccatum veniale, eo quod, ſit ſpiritualis quædam prodigalitas, ſe priuare tanto fructu huius Sacramenti, quando quis commodè percipere poteſt. Quæ quidē ratio nimium probat, ac proinde nihil, quia eodem modo militat contra omittentem Sacramentum Ordinis, & contra non frequenter accedentem ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, quando commodè percipere poſſunt; cum ſe priuent horum Sacramentorum fructu, qui magnus eſt, & forſan maior. Sicut ergo in his omittendis non dicitur eſſe prodigalitas ſpiritualis, nec venialis adeſſe culpa, eo quod omiſsio ſolum eſt contra conſilium, non contra præceptum; ſic in Sacramento Confirmationis dicendum eſt.

8 Nec obſtat Canon *omnis de conſec. diſt.* 5 vbi dicitur, *quod omnes fideles hoc Sacramentum accipere debent.* Nam vt reſpondent M. Serra, & Sotus ſuprà. * Canon citatus, *omnis*, non habet formam præcepti, ſed ſolùm determinat ius diuinum, quod eſt, vt non ſit ſimpliciter neceſſarium, ſed vtile. Et hoc ſignificat verbum illud *debent*, non præceptum. * Hæc Serra ex Soto, cui conſonat M. Victoria *in Sum. de confeſ. n.*143. *fol.* 118. vbi ait: * Hoc verbum *debet*, non dicit præceptum. * Et expreſsè M. Nuño *vbi ſup. concluſ.* 3. dicens: * Hęc verba (nempè debent ſuſcipere) non important præceptum ſecundum ſe: * ergo ſolum conſilium quod omnibus datur nō ſe privandi fructu ſpirituali Sacramentorū, quando commodè percipere poſſunt. Ex quibus concludo, ſecluſo contemptu, nullum eſſe peccatum, etiam veniale, omittere Sacramentum Confirmationis, quod tum ab authoritate Doctorum id defendentium, tum à ratione ſuperius attacta efficaciter ſuadetur.

9 Maior eſt difficultas, an ſit præceptum, ſub lethali obligans ſuſcipere Confirmationem, ad recipiendos ordines? Nam Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 4. expreſſe decernit, quod * prima tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint. * Ex quibus non pauci deducunt eſſe lethale, ordines ſaltem maiores, ante Confirmationem recipere, quia verba Concilij continent prohibitionem recipiendi ordines, non præmiſſa Confirmatione.

10 Nihilominus contraria ſententia mihi arridet, quam tenent plures, & graues Magiſtri, quos citatos ſequitur Leander à Sacram. *tract.* 3. *diſp.* 1. *quæſt.* 8. dicens: * Sed probabilius reſpondeo, non peccare mortaliter, ſed venialiter tantum, quia non facit cōtra aliquod præceptum ad mortale obligans. Nam in verbis Concilij nil præcipitur initiandis, ſed præcipitur Epiſcopis, quod facere debent. Sic Sotus, Victoria, Bartholomæus de Ledeſma, &c. Quibus adde Dianam *p.* 10. *tr.* 16. *reſ.* 61. vbi Doctores ſupra viginti pro hac parte adducit. An vero Epiſcopus grauiter delinquat? Negant plures apud Leandrum ibi, tum *quæſt.* 9. aſſerentes, neque Epiſcopum ordines conferentem non confirmatis peccare mortaliter, inter quos M. Sotus, Nauarrus, Torreblāca, Victoria, & alij, quos ſequitur Diana *p.* 8. *tract.* 1. *reſol.* 47. *&* *p.* 10. *tract.* 11. *reſol.* 14. *&* *p.* 11. *tract.* 1. *reſol.* 17. Quibus adde M. Serra *vbi ſuprà fol.* 265. dicentem: * Ita ſentire Nauarrum, & alios recentiores, & ad verba Concilij, inquit, reſpōdent, ibi nil præcipi initiandis, ſed præſcribi Epiſcopis, quod facere debeant, quamvis nec ſtricta aliqua obligatio imponatur, quia nullum eſt verbum, quo ſtrictum præceptum indicetur. * Idem ſentiunt plures alij. * Quæ omnia (inquit M. Prado *ſuprà num.* 26.) probant in hoc puncto, quemlibet poſſe in ſuo ſenſu abundare. *

11 Sed rogabis, àn ſaltem ſit peccatum veniale? Et ratio difficultandi eſt, quia, vt fatentur auctores citati, in Concilio non eſt præceptum, nec ex alio capite adducitur: ergo qui ordinatur non confirmatus, nullum frangit præceptum: ergo nullum committit peccatum. Videtur diſcurſus euidens ex ſuprà dictis; nam ex eo, quod non detur præceptum Confirmationis per ſe loquendo, inferūt non eſſe venialem eius omiſsionem, Petrus de Ledeſma, M. Serra, M. Nuño, Ludouicus de S. Ioan. & plures alij ſupra citati: ergo ex eo, quod nullum detur præceptum prohibens recipere ordines, non præcedente Confirmatione, infertur ſimiliter non eſſe veniale ante Confirmationem illos recipere. Ideò hanc partem conſequenter ad ſuperius dicta defendit Granado *tract.* 4. *diſp.* 1. *num.* 9. Et non improbat illum referens Leander à Sacram. *ſuprà quæſt.* 8. Nec poteſt, me iudice, aliter negari, quam aſſerendo peccatum mortale committi, quia ſi in Concilij verbis continetur præceptum non recipiendi ordines, nō præmiſſa confirmatione, cum materia ſit grauis, nequit non ſub lethali obligare; ſi autem verba Concilij conſilium tantum contineat, nullum erit peccatum adhuc veniale, quia agere contra conſilium, ne veniale quidem eſt. Dicere autem dari præceptum, ſed materiam eſſe leuem, non video, quo fundamento dici poſsit; quia res prohibita grauiſsima eſt, nempè ordinis ſuſceptio, quę quidem, admiſſo præcepto, prohibetur non præmiſſa Confirmatione, ſicut non pręmiſſa contritione,

ſeu

ſeu confeſsione peccati lethalis. Nec apparet cur accipere ordines maiores, non ſuſceptis minoribus, ſit materia grauis ſecundum omnes, non verò ordines ſuſcipere, non ſuſcepto Sacramento Confirmationis: cum vtrobique (vt ipſi contendunt) ſit præceptum prohibens; & inſuper ſit de fide, Confirmationem eſſe Sacramentum, quod de ordinibus minoribus plures negant. Dicendum ergo eſt, aut nullam eſſe culpam ordines, etiam maiores ſuſcipere, non præmiſſa Confirmatione, aut eſſe grauem.

12 Vnum hic adverte M. Martinum de Ledeſma *tom.1. in 4. ſentent. quæſt.13. art.12.* exiſtimare non eſſe de neceſsitate Sacramenti Confirmationis, quod Vnctio adhibeatur in fronte, ibi: * Nota, quod puto, non eſſe de neceſsitate Sacramenti Confirmationis, vt in fronte conferatur. * Cui conſentit M. Victoria *in Summ. de Confir. q.18.* Verum hanc opinionem eſſe plus quã temerariam, & oppoſitam eſſe de fide, dicit Baſilius de Leon *in Prælect. de Sacram. Confirm. p.2. cap.5. nu 5.* Quia apertiſsimè conſtat non ſolum ex vſu Eccleſiæ, & ex authoritate PP. ſed ex Innocentio III. *in cap. vnico de ſacra Vnctione*, & ex Concilio Florentino, *decreto de Armenijs*, ibi: * Ideò in fronte, vbi verecundiæ ſedes eſt, confirmandus inungitur, ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat, & præcipuè crucem eius, quę Iudæis eſt ſcandalum, gentibus autem ſtultitia, ſecundum Apoſtolum. Propter quod crucis ſignum ſignatur. * Et ita tradit D. Thom. *3. p. q. 72. art. 9.* & communiter Theologi. Quapropter Suarez *3 p. tom. 3. q.72. art.4. diſput. 33. ſect. 3.* dicit, oppoſitam ſententiam non ſolum eſſe falſam, ſed valde temerariã, Quod Bellarm. *cap 8 Prop.4.* ex pluribus Sũmis Pontificibus, & Concilijs comprobat, & ſequuntur Egid. Filliuc Valenc. Laym. Nugnus, Sotus, & alij, apud Leand. *tom.1. tract.3. diſ.3. q.5.*

QVÆSTIO XII.

Vtrum ætas ad ordines requiſita computari poſsit à die conceptionis?

§. I.

Authores & fundamenta partis affirmativæ.

1 ÆTatem ad ordines ſtatuit Trident. *ſeſſ.23. c.12.* vbi ad Subdiaconatum vigeſimum ſecundum, ad Diaconatum vigeſimũ tertium, ad Presbyteratum vigeſimum quintũ (inceptum, ſcilicet) annum exigit, vt cõmunis Theologorum ſententia, & Epiſcoporum praxis exponit. Difficultas ergo eſt à quo tempore ætas hęc computari debeat.

2 Non defecere Doctores, qui à die conceptionis (id eſt, animationis fœtus) cõputari poſſe exiſtimarint, quos ſuppreſſo nomine refert P. Ioannes Prępoſitus *in 3. p. de Sacram. Ordinis, quæſt. vnica, dub 17. num.166.* Quam ſententiam P. Thom. Sanchez *tom. 2. conſil. lib.7. cap.1. dub.33. num.8.* attribuit Gloſſæ, & Mandoſio, dicens: * Nota, quod Gloſſa *regul.17. Cancellariæ*, dicit ętatis annos computandos eſſe à die conceptionis, ſi id vtile ſit ei, de cuius ætate agitur, &c. Idem Mandoſius *de ætate minor. cap.1. num.25.* Et eam tenet Sfortias Oddo *tract. de reſtit. in integrum, p.1. quæſt.2. art.7. nu.48.*

3 Probant primo. Quia iure ciuili à die conceptionis computatur: vt multis euincit Mandoſius *vbi ſupra*. Ex quibus concludit *num.441.* * conceptus, quoad commoda pro nato generaliter habetur. * Et confirmatur *ex l. qui in vtero 7 ff. de ſtatu homin.* vbi Iuriſconſ. ſic habet: * Qui in vtero eſt, perinde eſt, ac ſi in rebus humanis eſſet: cuſtoditur, quoties de commodis ipſius partus quæritur. * Sunt etiã aliæ leges huic ſimiles, *l. qui in vtero 26. ff eod. tit. l. quod dicimus 231. ff. de verb. ſignific. l.2. §. Qui autem, ff. de excuſat. tutorũ, l. cum quidam 30 §.1. verſ. Et in eo ventre, de adquirend. hæred.* * Quibus & alijs iuribus apertè probatur, in vtero exiſtentem pro nato haberi, quoties de eius vtilitate agitur. * Sic Didacus Yañez Faxardo *in tract. de legitim. per ſubſequens matrimonium. fol.18. n.33.*

4 Secundo probatur *ex tex. in l. nuper, C. de nat. liber.* vbi dicit Imperator. * Hoc favore facimus liberorum, vt editionis tempus ſtatuamus eſſe ſpectandum (attende) exceptis his tantummodo caſibus, in quibus conceptionem magis approbari, infantium conditionis vtilitas expoſtulat. * Ergo vniverſaliter hæc regula obſeruanda eſt, vt ait Faxardo *vbi ſupra.* * In quibus verbis, inquit, demonſtrabit, quod homo dum in vtero eſt, pro nato habeatur, in rebus ſibi vtilibus. *

5 Tertio ſuadetur ex tex. *in l. & ſeruorum 5. §. Ingenui ff. de ſtat. homin. princ. inſtit. verſ. Sufficit, de Ingenuis.* Quibus probatur, conceptum ex muliere libera, liberum naſci, etſi mater in tempore natiuitatis ſit iam in ſeruitutem redacta. Cuius legis rationem expendens Antonius Faber *lib.20. Coniectur. cap.1.* ſic ait: * Cuius ratio eſt, quia iſte talis in ſibi vtilibus (qualis erat libertas omnibus rebus favorabilior, & pretioſior) pro nato haberi debet. * Sic Faber. Quem refert, & ſequitur Alphonſus à Carrança *in ſuo tract. de legitimat. part. deſignat. cap.2. §.4. nu.19.*

6 Ex quo principio ætatem à die conceptionis computandam ad dignitates ſæculares, & honores, docent plures apud Narbonam, *in Annal. anno 25. q.64. n.1. & 2.* Hinc

in

Digitized by Google

In vtero exiſtenti legari, & donari poſſe, & tutorem dari, docent communiter Iuriſperiti. Quibus eiuſmodi computatio ætatis à die conceptionis ſatis familiaris eſt, quoties de commodis alicuius agitur.

7 Ex quibus ſic pro re noſtra formari poteſt argumentum. Pro computanda ætate, ad ordines ſuſcipiendos, nil determinat Concilium iuri ciuili oppoſitum, ſed ſuppoſito modo communi computandi, decernit annorũ numerum; ſed modus communis computandi in fauorabilibus eſt à die conceptionis, vt ex iure ciuili conſtat; ergo hic quoad computationem in iure Canonico eſt ſervandus, dum oppoſitum ab illo non declaretur. Confirmatur primò. Quia quoad computationem numeri dierum vnius anni, non diſcrepat vtrumque ius, ſicut nec quoad modum computandi naturalis anni initium, & finem: ergo neque quoad modum computationis diſcrepare debent. Ergo eadem omnino regula, quæ iure ciuili ſeruatur in favorabilibus, ſeruari debet iure Canonico; atque adeo, ſicut ibi à die conceptionis, ita & hic computandi ſunt.

8 Confirmatur ſecundo ex Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſ. 24. num. 22.* vbi argumentum admittit ex iure civili, ad computationem ætatis, in favorabilibus, quę ſunt de iure Canonico, efficiendam. Ideoq; cenſet, quoad profeſſionem Religionis, diem inceptam non eſſe habendam pro completa. * Quia favor ipſius eſt, vt in ea ætate, religionis ſtatus aſſumatur, qua plenior eſt deliberatio. * Confirmatur tertio. Quia ideò iure Canonico annus computandus, quoad ordines, ſolum cōſtat ex 365. diebus, quod iure ciuili, in fauorabilibus ſic computetur; ac proinde licet annus biſſextilis diem aliam huic numero ſuperaddat, tamen quia in fauorabilibus non computatur, iure civili; ideò nec Canonico ad ordines ſuſcipiendos eſt computandus; ſed annus ex 365. tantum, & non ex maiore dierum numero coaleſcere debet. Quod tradit Sylveſter *vbi infra*, & putat valde probabile Martinus de S. Ioſeph *in Monit. Confeſſ. tom. 1 lib. 1. tract. 6. de ordine, num. 22.* ſic enim ait. * Para la edad de las ordenes legitima, ſe ha de incluir en ella el dia del año del biſſieſto, como lo tiene Sanchez *lib. 2. de Matrim. diſp. 24.* hablando de la profeſsion, y lo miſmo es para la edad de las ordenes. Y ſe prueba, porque el dia del biſſieſto es complemento de los quatro años precedentes, que faltaua para el circulo del Sol por el Zodiaco, y porque el dia veinte y ocho, y veinte y nueue de Febrero ſe computan por vno. Pero tengo por muy probable la opinion contraria de Sylveſtro, *verbo Ætas num. 5.* de Panormitano *in cap. quarenti, de officio delegati*, que dize, que en las coſas odioſas no ſe ha de computar el dia del año biſsieſto, ſino ſolamente ſe ha de contar el año de 365. dias, caiga biſſieſto, ò no caiga; y parece eſto ſe determina en la ley *Cum hæres, §. Sthicus, ff. de ſtatu lib.* * Idem tenent apud Dianam *p. 10. tract. 11. reſol. 67.* Didacus de Narbona, Ricius, & Acugna: & alij apud Leandrum à Sacram. *tom. 2. tract. 6. diſp. 6. quæſt. 20.* & Pellizarius *tom. 2. Manual. tract. 8. cap. 2. ſect. 3. nu. 170. in fine.* Expreſsè Henriquez *lib. 10. c. 16. n. 2. litt. K.* vbi ſic: * Pro ætate ordinis non computantur dies biſſexti, quia fauor eſt; nec ad profeſsionem, Sylveſter *verb. Ætas, §. 3.* * Et Barboſa *de Poteſt. Epiſcopi, alleg. 101.* * Ad profeſsionem in Religione, anno biſſextili ſatis eſt ad probationem compleuiſſe dies 365. ita Sylveſt. Henriqez, Ricius, Bart. à Sancto Fauſto. *

9 Iam quod pro computatione ætatis iure Canonico requiſitæ, excluſione facta diei ſuperadditæ in anno biſſextili, militet, expreſſè Sylveſter; ſuadetur ex eo, quod licèt (vt cōſtat *ex tex. in l. cum hæres, §. Stichus ſuprà citato*) vbi à iure ciuili datur annus, intelligitur ex 365. diebus continuis, id tamen cum Panormitano ibidem ipſe limitat, dicens: * Quod ſi terminus ſtatuitur per numerum annorum, aut menſium ſecundum opinionem gloſſæ, diſtinguimus inter fauorabilia, & odioſa, quia in odioſis annus intelligitur de 365. diebus, licet eo anno contingat biſſextus, ſecus in favorabilibus. * Cui principio innixus P. Thom. Sanch. *lib. 2. de Matrim. diſp. 24. nu. 18.* ſic infert. Vnde ſuſpenſus per menſem, ſi incipiat menſis Februarius biſſextilis, poterit celebrare vltima Februarij die. * Nimirum, quia cum ſuſpenſio ſit odioſa, non computandus eſt dies ſuperadditus propter biſſextum: pro quo refert 18. Doctores. Quos breuitatis cauſa non refero.

10 Ex quibus pro opinione aſſerente ętatem computandam ad ordines à die conceptionis, argumentum multipliciter inſtauratur. Primò, quia ex eo, quod iure civili, *l. cum hæres ſupra citata*, annus intelligatur de 365. diebus, concedant auctores citati ſic computandum iure Canonico ad ordines ſuſcipiendos: ergo ex eo, quod iure ciuili ætas computari ſoleat, in ſibi vtilibus, à die conceptionis, eodem modo computanda etiam erit ad ordines. Secundo, quia iure Canonico annus computandus eſt in odioſis de 365. diebus, licet conſtet ex 366. in anno biſſextili, non alia ratione, niſi quia vtilius eſt ordinando. Ergo primus annus fætus computandus eſt à die conceptionis, quia hæc computatio ei vtilior eſt. Tertio in ſpacio 24. annorum completorum, ſuperadduntur ſex dies biſſextiles, atque adeo ætas iſta claudit 24. annos com-

ple-

Digitized by Google

pletos ex 365. diebus,& alios inſuper ſex dies, & conſequenter ille, cui ſex tantum dies deficiant ad complendos 25. annos (vt vulgo computantur) vere compleuit 24. annos de 365. diebus;& ideò poterit, eis ſic computatis, die ſequenti ad ordinem Presbyteratus aſcendere;non obſtante,quod vulgariter non dicatur habere 25. inceptum: Ergo ſimiliter, licet vulgariter non dicatur quis plures annos habere,quam qui à natiuitate numerantur; nihilominus hoc non impediet, quod dies,quibus in vtero animatus extitit, computentur;quia attenta iuris ciuilis computatione,magis certum eſt,hos dies in ea claudi, biſſextiles excludit: rametſi tàm incluſio, quàm excluſio pro commodo, & vtilitate concedatur, cui vtrumque ius innititur, vt conſtat ex dictis: vrgetur quia ſignificatio verborum priuilegij non vulgariter eſt accipienda,ſed prout ciuiliter in iure recepta eſt, vt ex Bartulo, Alex & alijs,docent Sebaſtianus Sachus *in Faſciculo florum .lib.1.tr.2.cap. 3.dub.5.num.* 36.& Doct. Garſi *cent.1.cap.37. num.* 14. Ergo annorum computatio non vulgari modo, ſed prout ex iure ciuili fieri debet.

11 Hæc ſunt, quæ pro ætate à die conceptionis computanda magis vrgere videntur. Quam opinionem preferens, non improbat Sanchez *vbi ſupra*, ſicut nec Bonacina *tract.3.de ſuſpenſionibus in particulari, diſp. 3. quæſt. 1. part. 1. num.6.* Imò in modo impugnandi,non ei diſplicere,ſatis innuit: ſolum enim ait:* Quod ego dixi,ſubſtinendum videtur (ſcilicet, à die natiuitatis eſſe computandam ætatem)contra Sfortiam, & alios arbitrantes à die conceptionis eſſe computandam.* Quæ fundamenta cum anno 1643. ego congeſſiſſem, & propoſita fuiſſent viris Doctiſsimis, & Primarijs ſacræ Theologie Magiſtris in Vniverſitate Complutenſi;nonnulli reſponderunt, aut nullam opinionem ex his,quę communiter probabiles habentur, talem eſſe,aut hanc probabilem eſſe debere. Sic mihi teſtati ſunt viri alij fidedigni.

12 Denique illam multis illuſtratam nouiſsimè luci dedit doctiſsimus Fr. Ludouicus à Conceptione *in examine Theolog. Moral.tom.1.tract.1.de Matrim.ſexto caſu*; qui licet ſuffragium illi ferre non audeat, omnia vero proponit fundamenta, & difficultates omnes diſſolvit. Concludens: * Sic ſe habent fundamenta pro ſecunda ad caſum reſolutione poſita. Modo an ſit probabilis, iudicent docti. Per mę enim probabilis non fiet. *

(§05)

§. II.

Novum eiuſdem ſententiæ præſidium.

13 PRoduxi ego fundamenta præcipua, vt conſulto prætermiſi argumentum, quod, à computatione ætatis Chriſti Domini ante Baptiſmum, Fr. Ludov. *vbi ſuprà* adducit. Quod huiuſmodi eſt. Chriſtus Dominus trigeſimo anno baptizatus fuit vt dicitur *p.1. Decret. diſtinct. 78. Can.* 4. & tradunt PP. Auguſtinus, Chryſoſtomus, Euthimius, Ambroſius,& alij: ſed ætas Chriſti Domini non potuit vllo modo ſtare triginta annorum, niſi ætatis computatione facta à die conceptionis eius(vt videre eſt apud Henriquez *in Sum.de fine.Homin.cap.23. num.7.* cum gloſſa)ergo iuxta ius commune ætas eſt computanda a die conceptionis:cui iuri cum Tridentinum non derogauerit, conformare videtur. Iuris enim communis correctio vitanda eſt,dum expreſsè illi non derogatur,vt omnes Doctores fatentur.

14 Hoc inquam argumentum, quo vtitur perdoctus P.Fr.Ludouicus à Conceptione,ego cõſulto prętermiſi,quia vt lego apud Henriquez *ſuprà n.6.in gloſ.litt. Y. & Z.* Si ætas ad ordines computari poſſet,ea ratione, qua in Chriſto Domino ętas triginta annorum ad Baptiſmum computatur, latiſſima opinandi pateret via. Quia in Chriſto Domino numerantur triginta anni ad Baptiſmum, eo ſenſu,quo triduum mortis ad reſurrectionem. Sic enim à PP. computatio fit. Primus annus Chriſti Domini continet ſeptem tantum dies,nimirum à die 25. Decembris vſque ad diem 31. huius menſis. Et trigeſimus annus aſſumit ſex tantum dies,poſt 28. annos intermedios completos. Qua propter iuxtà computationem annorum, vt à nobis communiter fit,ait Hentiquez *ſuprà*.* Quod Lucæ 3. dicuntur 30. anni,erat annus vigeſimus nonus inceptus per terdecim dies.* Scilicet, ſeptem ex primo anno, & ſex ex vltimo, & 28. anni intermedij. Vnde ſi computatio quę fit in annis 30. Chriſti Domini,quoad Baptiſmum,ad ordines ſuſcipiendos accommodari poſſet, nimis ſtrictè opinatus fuiſſet Fr. Ludouicus à Conceptione,cum ætatem,ex hoc fundamento, à die conceptionis computari poſſe ſcripſit,nam longe minori ætate pro ordine ſuſcipiendo concludere poſſet, & deberet;quia ętas Chriſti Domini à conceptione etiam computata,non ſufficit ad 30. annum attingendum, ſed ad 29. inceptum per nouẽ menſes, & 13. dies, cum ſolum addat hęc computatio nouem menſes, quibus Chriſtus fuit in vtero B. Virginis ſuprà ętatem ab Henriquez computatam. Nam Chriſtus Domi-

mi-

Digitized by Google

minus, quando baptizatus eſt, ſolummodo habebat, à die incarnationis 29. annum inceptum per nouem menſes, & 13. dies, quæ quidem ætas non attingit 30. annos inceptos.

15 Vnde duo ſequuntur contra doctiſſimum Ludouicum. Primum, ad rem non facere, quod ætas Chriſti computetur à conceptione, ad numerandum 30. annum ante Baptiſmum, quandoquidem ſic etiam computata, non attigit Chriſtus Dominus 30. annum. Secundum ex computatione ætatis Chriſti Domini à PP. facta, vt refert Henriquez, nullum argumentum deſumi poſſe pro ætate ad ordines computanda; quia ſi aliquod planè euinceretur, eum, qui natus eſt anno 1665 die 25. Decembris, ordinē Preſbyteratus ſuſcipere poſſe poſt viginti & tres annos completos, & aliquos dies aſſumptos ex anno ſequenti, quia iſte diceretur habere 25. annos, ea proprietate, qua Chriſtus dicitur habuiſſe triginta, quando baptizatus eſt, haberet enim 24 inceptum per 13. dies, ſeptem ex primo anno, & ſex ex vltimo, & 23. annos completos intermedios, quod ad verificandam prædictam propoſitionem ſufficit, iuxta ſuperius dicta, & iuxta computationē tridui mortis Chriſti ab omnibus admittendam. Ergo vel computatio 30. annorū Chriſti Domini nullum prebet argumentum ad quæſtionis præſentis deciſionem, aut euidenter euincitur, eum, qui non habet 24. annū inceptum (computatione etiā facta à die conceptionis) ad Sacerdotium promoueri poſſe, quæ euidenter falſa ſunt. Præterquam quod, licet in Chriſto Domino computaretur ætas a conceptione, nullum inde, pro aliorum computanda, fieri poſſet argumentum: eſt enim peculiaris ratio in Chriſto Domino, vt obſeruat Henriquez *vbi ſuprà*; dicens: * In ſolo Chriſto, quia in conceptione fuit ſtatim perfectus vir, cum pleno, & permanenti rationis vſu; merito computantur anni ab incarnatione integri. * Sic *vbi ſupra cap. 23. in gloſſ. litt.* S. Vnde fit ex annorum computatione iure cōmuni pro ætate Chriſti Domini facta, nil firmum deſumi poſſe, pro ętate, à die conceptionis, ad ordines in alijs computanda.

§. III.

Negatiua ſententia tenenda.

16 PRo communi ſententia negante eiuſmodi computationē ad ordines, ſtant cōmuniter Doctores. Quibus, aſſentior, quia ex iure Canonico nullum argumentū ſolidū pro contraria deſumitur: illud enim, quod de computatione dierū anni biſſextilis ſupra effor mavi, à peritioribus Theologis nō admittitur. Ex iure enim ciuili ad Canonicum argumentum non valere autumat; quando communis Doctorum expoſitio aliter intellexit, vt in præſenti contingit. Hinc omnes, tàm Theologi, quàm Canoniſtæ ætatem ad ordines, ad beneficia, ad profeſsionem, ad matrimonium, & alia, ad quæ ius Canonicum ætatem determinatam exigit; ſemper computant à natiuitate, & ſolum diſputant, an completa, an incepta ſufficiat, quod ex verbis Canonum elicere curant, (etſi de matrimonio loquentes latiùs opinentur nonnulli apud Dianam *p.5. tract.5. reſol.16.* & in aliquo caſu etiam pro ordinibus. Vide illum *2. p. tract. 2. reſol. 29. & p. 9. tract. 9. reſol. 50.* & Leandrum *tom. 2. diſp. 6. de Ordine, q. 6.* Et P. Ioannes de Cardenas *in diſp. Select. diſp. 27. cap. 10. n.* 110. Apud quem, in ætate requiſita ad matrimonium validè contrahendum, Martinus de Ledeſma putat eſſe materiam paruam decem dies; & Rebellus vnum, vel alterum menſem: nempè in fœmina ad duodecimum completum, & in viro ad quartumdecimum ſimiliter completum. Vide Dianam *3. p. tr. 4. reſol. 277.* apud quem Ioannes Gutierrez cenſet ſufficere annum eſſe inceptum. Quod eſt valdè notandum; quia videtur contra *cap. ex litteris*, vbi prohibetur his verbis. *Donec compleat puer annum decimumquartum.* Ante hoc verò tempus (ni malitia ſuppleat ætatē) matrimonium eſſe nullum eſt communis Doctorum, apud Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 17. num.* 5. Nemo autem dubitat; fore inualidam profeſsionem eius; qui decimumſextum annum complet ex menſibus, quibus fuit in vtero, licet ipſo vtilius id eſſe moraliter certum haberetur. Ergo ſimiliter nec dubitari debet, illicitè promouendum ad ordines, & beneficia, qui annorum numerum à Tridentino requiſitum, à conceptione computaret. Quia non tàm vtilitatem perſonæ, quàm Eccleſiaſtici ſtatus reſpicere debemus: ſicut & religioni conſulimus, quando de ætate ad profeſsionem requiſita diſputamus. Quapropter Thomas Sanchez *in conſil. tom. 2 lib. 7. cap. 1. dub.* 33. licet contrariæ ſententiæ cenſuram non inuſerit, ſatis ſibi cenſuram placere ibidem oſtendit, dum ea opinione propoſita, ſubnectit, * ſed Couarrub. 4. *Decretal. 2. p. cap. 4. n.* 3. dicit, nil hac in re falſius dici poſſe: & Pat. Ioannes Præpoſitus *vbi ſuprà*, inquit, * omni carere probabilitate. *

17 Ego verò licèt eam non amplectar, à cenſura cum Sanchez abſtineo, tum propter fundamenta ſuprà iacta, tum ob auctoritatem Doctorum, qui à principijs intrinſecis probabilem iudicarunt. Fuerunt enim viri doctiſſimi, Doctor Torrexō Primarius ſacræ

Theologiæ Cathedræ moderator, in celeberrima Vniuerſitate Complutenſi. Reuerendiſſimus P. Fr. Leander à Sacram. diligentiſſimus ſcriptor, & ſuis operibus notiſsimus, & Magiſtri alij celebriores, quos iuſtis de cauſis nuncupare omitto.

18 Verum quamvis prædictæ opinionis praxis nulli ſit conſulenda; ſi tamen aliquis, mala fide, ea vſus fuiſſet, deſeruire poterit ad excuſandum illum à ſuſpenſione, quia Pius Secundus, qui ſuſpenſionem impoſuit *Clericis* ſuſcipientibus ordines maiores ante legitimam ætatem, vſus eſt verbo *Præſumpſerit*, quod ſcientiam peccati ſuſceptionis ordinis importat, ac proinde non ſolum bona fides, ſed ignorantia etiam craſſa, dum nō ſit affectata, à ſuſpenſione incurrenda excuſabit; vt docent communiter Doctores, quos citatos ſequitur Leander *tract.6. de Ordine, diſp. 6. q.12.* Inſuper præfata opinio ei, qui bona fide Presbyteratum ſuſcepiſſet, computatione ætatis a conceptione facta, deſeruire poterit, (ſecundum aliquos) vt ſemel ordinatus, abſque ſcrupulo celebrare poſsit, quia vt cum Nauarro docet Machado *tom.2. Sum. lib.4. p.1. tr.7. doc.4. n.6.* *Eſſe tal, eſtando legitimamente ordenado, tiene derecho de exercitarle en el orden, que recibiò, y por conſiguiente no peca en ello.* Quorum ſententiā probabilē putant Petrus de Ledeſma *in Sum. cap.7. de orat. verſ. La tercera duda, poſt 1. concluſ.* Ludouicus de S. Iuan *quæſt.6. de Ordine, artic.1. diffic.3. & d. ib.3. diffic. 7. concluſ.3.* & alij, qui abſolutè hanc partem tuentur, etiamſi in quacumque ætatis computatione, legitimam ætatē non habeat. Quorū opinio, licet alias mihi parum probabilis ſit, (quia eius fundamentum æquè probat de illo, qui mala fide ordinatus ſuſpēſionem non incurrit, ratione ignorātiæ, vel ab incurſa per Bullā Cruciatæ abſolutus eſt, quia cum verè ordinatus ſit, poterit etiam dici ius habere celebrandi) nihilominus adminiculo alterius opinionis de cōputatione à die cōceptionis, ſuſtineri poteſt, & ea vtētem non damnarem.

19 An vero poſt completā ætatem ceſſet ipſo facto ſuſpenſio? Non conueniūt Doctores. Affirmant M. Sotus *in 4. diſt. 25. q.1. art.2. in fine.* Corduba *in Sum. caſu* 144 & alij. Negant tamen plures apud Dianam *p. 3. tr. 4. reſ.182.* & merito, quia ea eſt vis ſuſpenſionis contractæ, ſicut, & cuiuslibet cenſuræ, vt permaneat, donec reus ab illa fuerit per ſuperiorem abſolutus. Vnde ſi ante abſolutionē, in ordine ſuſcepto miniſtraret, irregularitatem incurreret: poſſet verò virtute Cruciatæ eam obtinere.

20 Advertundum verò hic eſt, M. Antonium de Hinojoſa *in director. deciſion. Regularium, litr. O. fol.326.* cum Armilla, & Tabiena, contra omnes Doctores, & Eccleſiæ Romanæ praxim, docere, recipientem ordines maiores ante legitimam ætatem, vel extra tempora, vel ſine literis dimiſſorijs, non incurrere ſuſpenſionem: putat enim ex Armilla Pij Secundi extrauagantem non fuiſſe receptam. *Sed Armilla (inquit) *verb. Irregularitas, § 82.* dicit, quod non fuit recepta hæc extrauagans. Quorum opinioni ſubſcribendū videtur. *Sed vterque fallitur, vt praxis contraria, & curiæ ſtylus euincunt. Et præfata conſtitutio non ſolum Clericos Seculares (de quibus expreſsè procedit) ſed etiam Regulares cōprehendit, vt videre licet apud Barboſam *de poteſt. Epiſc. p.2. Alleg.16. n.25.*

QVÆSTIO XIII.

Vtrùm Religioſi poſsint ordinari ante legitimā ætatem à Tridentino præſcriptam?

§. I.

Quid de iure antiquo?

1 CErtiſsimū eſt, olim potuiſſe. Quia Innocentius VIII diſpenſauit cū toto Ordine Fratrum Minorum, vt poſtquam vigeſimumtertium annum attigerint, dum tamen ſufficientes ſint, * poſſint promoueri ad Sacerdotium, & Miſſas celebrare, non obſtante iure, cæteriſquè in contrarium facientibus. *Ita refert Brunus Caſſaing. *in Priuilegijs Regul. p.2. tract.7. prop. 2.* ſubnectens: * Poſſe etiam Prouinciales Minorum diſpenſare cum Fratribus ſui Ordinis (attende) vt in vigeſimoſecundo anno incepto, ad Sacerdotium aſcendant, ex priuilegio Ioannis Vigeſimiſecundi conceſſo Conventui domus Charituſiæ Sanctæ Trinitatis. Qui conceſſit: *Vt omnes Monachi, & Clerici domus veſtræ, qui nunc ſunt, & erunt pro tempore, vigeſimiſecundum eorum annum attingentes poſsint ad Presbyteratum ordinem promoueri.* * Quod quidem priuilegium, nulla Prælatorum diſpenſatione requiſita, conceſſit Iulius Secundus Fratribus Minimis cum reuocatione iuris communis, in Bulla edita *anno* 1506. quæ incipit: *Dudum ad ſacrum Ordinem.* Vbi eis indulſit: *Quod Fratres Ordinis Minimorum huiuſmodi, in vigeſimoſecundo anno ſuæ ætatis, tunc & pro tempore conſtituti, ad Presbiteratus ordinem, aliàs tamen ritè, ſe promoueri facere poſsint.* Quo priuilegio omnes alij Ordines Regularium ante Trident. per communicationem fruebantur, vt apertè probatur ex Bulla Leonis X. & aliorū Pontificum apud Brunum Caſſaing. *tract.1. cap.3. prop.1. fol.38.* Et conſtat etiam ex his, quæ in ſimili tradunt Mag. Ioannes de la Cruz *in Epit.*

priuil.

Digitized by Google

priuileg.lib.2.cap.9.dub.4. Mag. Raphael de la Torre, Lezana, Hieronymus Garcia, & alij, apud Dianam *p.10.tract.12.reſol.49.* & apud Leandrum *tom.3.tract.6.de ſolut.decim. diſputat.6.quæſt.45.* Et eſt communis ſententia, vt cum Rodriguez, Sorbo, & Miranda ait Brunus *ſuprà.*

§. II.

Quid poſt Tridentinum nonnulli ſenſerint.

2 Difficultas ſolum eſt, an vbi Concilium Tridentinum receptum eſt, vt in Hiſpania, hæc modo priuilegia ſubſiſtant? nam *ſeſſ.23.cap.12. de Reformat.* reuocata fuiſſe, tradunt communiter Doctores, ex verbis illis t * Nullus in poſterum ad Subdiaconatus ordinem, ante vigeſimumſecundum, ad Diaconatum, ante vigeſimumtertium, ad Presbyteratum, ante vigeſimumquintum promoueatur, &c. Regulares quoque nec in minori ætate, nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur: priuilegijs quibuſcumque quoad hoc penitus excluſis.* Ex quibus videtur euinci regulares, poſt Tridentinum, non poſſe ante legitimam ætatē, vt ſuprà ſtatutam, ordinari.

3 Nihilominus eiſdem omnino priuilegijs, quibus ante Tridentinum, Regulares modo gaudere; ſunt, qui aſſerant. Idquè ex duplici capite. Primò, quia verba illa Concilij: *Priuilegijs quibuſcumque quoad hoc penitus excluſis* non ſufficiunt, (vt ipſi putant) ad reuocanda Regularium priuilegia, quod multis ſuadere contendit Brunus *tract.2. capit.5.prop.4 folio 49.* dicens: *Priuilegia Regularium non reuocantur per generalem reuocationem priuilegiorum, licet apponantur verba generalia, & geminata. *Priuilegijs in contrarium penitus derogatis, & excluſis;* conſtat ex Maremagno Minorum, ex conceſsione Eugenij Quarti facta Prædicatoribus, & eiuſdem Eugenij, & Leonis X. priuilegio conceſſo Benedictinis. *Quod non poſsit derogari illorum priuilegijs, niſi de ipſorum ordine, & de huiuſmodi litteris fiat de verbo ad verbum expreſſa mentio.* Sic Rodericus, cum his, quos citat *tom. 1. quæſt. Regular. art. 6.** Hæc Brunus *vbi ſuprà.* Varia adducens priuilegia, quibus ſimilia verba non habere vim reuocandi Regularium priuilegia ſuadere tentat. Secundò, quia Regularium priuilegia ſe habent, vt in corpore iuris inſerta: hęc autem per illam clauſulam non cenſeri reuocata, docent plures apud Brunum *ſuprà.*

4 Tertiò, quia etiamſi per Tridentinum fuiſſent reuocata, vt communis ſententia tenet, fuerunt poſteà reualidata à Summis Pontificibus, & ad ſuum priſtinum vigorem reſtituta, vt docet Mag. Antonius de Hinojoſa ex doctiſſimo Prædicatorum Ordine *in director.deciſ.Regul.verb.Confirmatio, à fol. 121.* Quod, ſic probat. * Nam licet Pius IV. (qui decreta omnia Tridentin. confirmauerat) ex certa ſcientia, & poteſtatis plenitudine, confirmauerit omnia Fr. Minorum priuilegia, cum reſtrictione; exceptis, ſcilicet, contrarijs Tridentino: poſtmodum tamen, abſque vlla modificatione, confirmauit omnia priuilegia Ordinis Sanctiſsimæ Trinitatis (nimirum conceſſa Conuentui domus Carthuſiæ) cum quo communicant Ordines Mendicantes, licet ipſe non ſit de numero Mendicantium. * Ergo cum Fratribus prædicti Conuentus conceſſum fuerit, vt vidimus, quòd vigeſimumſecundum annum attingentes ad Presbyteratus ordinem aſcendere poſsint; id modo poterunt aliorum Ordinum Regulares.

5 Suadet inſuper idem Hinojoſa ex alio priuilegio Pij V. Fratribus Predicatoribus conceſſo, non viuæ vocis oraculo, nec pro foro conſcientiæ tantum, quale Fratribus Minoribus conceſſerat; (de quo Henriquez *lib.6 cap. 6. num. 6. & in Gloſſ. litt. R*) ſed Motu proprio, & abſque vlla reſtrictione. Verba eius ſunt: *Pius V. viuæ vocis oraculo Fratribus Minoribus omnia prædeceſſorum priuilegia, abſque vlla reſtrictione, vel obſtantia Concilij Tridentini, In foro conſcientiæ tantum, conceſsit die 13. Martij, anno 1568. Et idem Pius V. Motu proprio, *anno 1570. die 18 Ianuarij,* de nouo conceſſit Ordini Prædicatorum omnia priuilegia à ſuis prædeceſſoribus indulta, & voluit pro expreſsis haberi: *Non obſtantibus alijs quibuſcumque Apoſtolicis, necnon Prouincialibus, Generalibus, vel ſpecialibus conſtitutionibus.** Ex quibus, inquit, conſtat, nos reductos ad priſtinum ſtatum, quo ante Concilium Tridentinum, priuilegijs noſtris, in ampliſsima forma, potiebantur. Quia de nouo conceditur, non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus generalibus, vel ſpecialibus Apoſtolicis. * Et inſuper aliam refert conceſſionem paulò infrà dicens: *Idem adhuc Pius V. die 27. Septembris, anno 1571. omnia, & ſingula priuilegia, indulta, cōceſsiones, prærogatiuas, & alias quaſcumque gratias Ordini noſtro (Prædicatorum) & eiuſdem pro tempore exiſtenti Miniſtro Generali, Fratribus, ac Monialibus, approbauit, confirmauit, innovauit, omniaquè & ſingula perpetuam obtinere firmitatem, abſque vlla reſtrictione, decreuit.* Hactenus M. Hinojoſa. Extat etiam alia Bulla Pij V. priùs edita anno 1567. in qua non ſolùm confirmat, ſed de

Digitized by Google

nouo concedit omnia, & ſingula priuilegia Mendicantibus à ſuis prædeceſſoribus conceſſa, ibi: *Necnon priuilegia, facultates, indulta, fauores, & gratias tàm temporales, quàm ſpirituales, &c. modo, & forma etiam per viam communicationis, & extenſionis, actiuè, & paſsiuè inter ſe, & alios quoſcumque ordines reſpectiuè, de nouo concedimus, ac ſi de verbo ad verbum, nullo penitus omiſſo exprimerentur. *Sic refert Quintana-Dueñas *tom.1.ſing.tract.3.ſing.17.*

6 Quapropter Regulares modo poſſe ordines ſuſcipere ante ætatem à Tridentino præſcriptam, tradit expreſsè cum alijs Brunus Caſſaing. ex Ordine Minorum *de Priuileg. Regul.p.2.tract.7. cap. 2.prop. 2.* Quod probat ex priuilegijs præfatis Innocentij VIII. Ioannis Vigeſimiſecundi, & Iulij Secundi, nuper adductis. * Ex quibus, inquit, manifeſtè patet, Fratres Minores, qui etiam in hoc vltimo priuilegio (Iulij Secundi pro Fratribus Minimis) participant, & conſequenter alios, habere facultatem diſpenſandi ſuper ætate conſtituta à iure ad ordinem Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus ſuſcipiendos. Cõfirmatur, quia ante Tridentinum Prælati poterant ſuos ſubditos diſpenſare, & facere, vt aſſumerent Subdiaconatum in decimooctauo anno, Diaconatum in vigeſimo, & Presbyteratum in vigeſimoſecundo completo, ac etiam in vigeſimoſecũdo inchoato: ergo etiam nunc illa facultate vti poſſunt, cum illud priuilegium ſit validum etiam poſt Tridentinum, vbi illud receptum eſt. Ac ſic tenet Emanuel Sa, *verb. Relig.nu 56.* Chriſtophorus à Cap.Font. proximè citatus, &, vt aduertit Portel, ſubſcribere debent Rodericus, Henriquez, & Sorbus. *Sic Brunus. Bullam aliam Vrbani VIII. refert Mag. Acatius de Velaſco *tom. 1. verb. Abſolut. reſolut. 7* ex qua ſic infert: * De lo dicho ſe infiere manifieſtamente, que eſtàn oy todos los Priuilegios de los Regulares (aun los reuocados por los Pontifices) de nueuo confirmados, y pueſtos en la miſma fuerça, que tenian antes, que los reuocaran, y reualidados de nueuo por la Santidad de Vrbano Octauo.

7 Ex his auctoribus, expreſsè id tenet Sà *vbi ſuprà*, & Hieronymus Sorbo *in Compend. Priuileg. Mendic. tit. Diſpenſatio, numer. 15.* qui aſſerit, modo vigere priuilegium Innocentij VIII. quo conceſsit, vt Generalis, vel Prouincialis Ordinis Minorum poſsit cum Fratribus ſui Ordinis, completo anno vigeſimoſecundo, ad Sacerdotium diſpenſare. Quamuis autem ex priuilegio Ioannis XXII. & Iulij II. conceſſis Conventui domus Chartuſiæ, & Fratribus Ordinis Minimorum, vt in 22. anno inchoato, nulla requiſita Prælatorum diſpenſatione, poſsint Fratres Minores, per communicationem priuilegiorum, in ſupradicta ætate ad Presbyteratum aſcendere; tamen in Capitulo Generali Burgenſi 1. *cap. Statutorum* prohibentur, niſi quibuſdam circunſtantijs concurrentibus auctoritate Apoſtolica adhibitis, vt notat Brunus ſupra: ſtatuti verba ſunt. * Ad Sacerdotium non promoueatur quis antè quam 25. annum ætatis ſuæ attigerit, & quintum Religionis, *niſi Miniſter Prouincialis cum conſilio Diſcretorum aliter iudicauerit faciendum.* Cui ſtatuto Fratres Minores extra Galliam, & Hiſpaniam ſtare debent. * Huius ſtatuti meminit P. Vazquez *tom. de Euchariſt. diſp. 246. cap. 4. num. 43.* adnotatquè conceſsionem Innocentij VIII. factam fuiſſe viuæ vocis oraculo, & priuilegia ſic conceſſa à Capitulo Generali ſuſpendi poſſe, ac proinde prædictum priuilegium limitatum fuiſſe in Capitulo Burgenſi, quam limitationem pro toto ordine vbiquè terrarum factam ſupponit. Sed de his alij. Nobis ſufficiat adnotare priuilegia ſuprà exſcripta Ioannis XXII. & Iulij II. & Pij IV. non viuæ vocis oraculo, ſed Bullis ſpecialibus fuiſſe conceſſa Ordini Minimorũ, & Conventui Chartuſiæ SS. Trinitatis, quibus per communicationem, (ſi modo ſubſiſtant) Minores etiam vti poterunt: ſi ſolum conceſsiones viuæ vocis oraculo factæ, à Capitulo Generali ſuſpendi poſſint; & hæc de qua loquimur, abſque recurſu ad Sedem Apoſtolicam ſuſpenſa fuerit, vt ſupponitur.

8 Inſuper, quod Regulares modo poſſint ante ætatem à Tridentino præſcriptam ordinari, virtute conceſſionis Pij Quarti, *ſuprà num.4* memoratæ, confirmantis, abſque vlla modificatione, omnia priuilegia Conuentus Chartuſiæ Sanctiſsimæ Trinitatis, probatur auctoritate Doctorum celeberrimæ Vniuerſitatis Salmanticæ, quam adducit M. Hinojoſa *vbi ſuprà* his verbis: * Hac confirmationis Bulla oſtenſa, tunc Academiæ Salmanticæ affirmarunt DD. tũ Theologi, tum vtriuſque Iuriſprudentes, poſſe Mẽdicantes vi huius priuilegij, non obſtantibus recentis Concilij decretis, vti omnibus priuilegijs ſibi iam dudum conceſſis. Et hæc ſubſcriptio cum authentico præfatæ Bullæ ſeruatur Mexici Indiarum Occidentalium, in Collegio S. Pauli Auguſtiniano. Hoc ſtante (inquit) ſteriſſe videntur integra noſtra priuilegia, ac in antiquum robur reſtituta, in Pontificatũ Pij Quarti, cui ſucceſsit Pius V. * Hactenus M. Hinojoſa, qui, vt ſuprà vidimus, ex Motu proprio Pij V. omnia ſui Ordinis priuilegia antiqua & per Tridentinum reuocata, in ſuo etiam robore nunc exiſtere, mordicus affirmat.

9 Nec

Digitized by Google

9 Nec contrà ſuperius dicta militare putant Bullam Gregorij XIII. quæ incipit *In tanta rerum mole*, edita Kalendis Martij, anno 1573. reducentis ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini tres conſtitutiones à Pio V. pro Ordinibus Mendicantibus, alijſque rebus editas. Primò, quia Gregor. XIII. non reuocauit conſtitutionē Pij Quarti ſuprà adductam. Secundò, quia valdè dubium eſt, an reuocauerit Motum proprium Pij V. de quo ſuprà; quia ſolum videtur reuocare conſtitutiones alias huius Pontificis, quibuſdam alijs de rebus, quas ibi memorat. Tertiò, quia non reuocat viuæ vocis oracula. *Quia oracula non dicuntur conſtitutiones, *vt ait Henriquez; & reuocatis priuilegijs, non intelliguntur oracula reuocata, niſi in ſpecie reuocentur, vt cum pluribus tradit M. Hyacinthus Donatus *p.1.tr.11. de Confir. priuileg. q.17.n.17.fol.133.* Vnde, ſaltem pro foro conſcientiæ, vi oraculi Fratribus Minoribus conceſſi, & poſteà per Bullas Apoſtolicas confirmati, poſſe Regulares vti ſuis priuilegijs per Tridentinum reuocatis, tradit Henriquez *lib.6.cap.6.num.6.litt.R. & lib. 7.cap 24.n.8.*

10 Inſuper efficacius intentum hoc ſuadetur. Quia hæc Bulla Gregorij XIII. nō fuit promulgata, aut ſaltem non fuit Regularibus intimata, vt aſſerit Nauarr. *in Manual. cap.27. in fine.* Cui conſentiunt Peyrinus, Hēriquez, Thomas à Ieſu, & Hieronymus de Llamas, apud Dianam *p.3.tr.2.reſol.*107. Itē Rodericus. Sorbus, Medina, Portel, Cochier. Auguſtinus de Bellis, & alij, quos citatos ſequitur Brunus Callaing. *tom. de priuileg.tr.1. cap. 6. prop. 6.fol.* 50. Ergo Bulla Gregorij XIII. obſtare non poteſt.

11 Denique difficultas ex hoc capite obiecta diluitur, quia licet præfata Gregorij XIII. Bulla publicata fuiſſet, & recepta; tamē poſteà idemmet Gregorius eam reuocauit, confirmando priuilegia Minorum ampliſſima confirmatione, cum clauſula derogatoria ſuæ ante dictæ conſtitutionis, & aliorum prædeceſſorum, quæ eorum priuilegijs obſtare poſſent, ſub datis die 25. Maij, anno 1573. In Bulla, quæ incipit *Ex benigna*, cuius clauſulam derogatoriam ad verbum refert Brunus *vbi ſuprà fol.51.prop.6.in fine.* Quapropter dum aliunde non euincatur, priuilegia antiqua Regularium per Tridentinum reuocata, nūquam fuiſſe reſtituta, & falſam prorſus eſſe allegationem Antonij. de Hinojoſa, quoad Bullas Pij Quarti, & Pij V. difficilè ſatis videtur, opinionem Bruni, pro ordinandis Regularibus ante ætatem à Tridentino præſcriptam, improbare.

§. III.

Iudicium Authoris.

12 VErumtamē ſuffragium illi ferre, nec vt probabili, poſſum. Tum, quia non eſt in vſu apud Regulares, quē ſanè non amiſiſſent, ſi apud ipſos fixum non eſſet, præfatum priuilegium nō eſſe poſt Tridentinum reſtitutum: tum, quia Bullæ allegatæ ex Pio Quarto, & Pio V. quibus præcipuum, imò, & totum præfatæ opinionis fundamentum innititur, non extant in Bullario: (ſemel enim, & iterum euoluto, non reperio) Tum, quia Doctores, qui modo diſputant, an poſt Tridentinum priuilegia regularium ei contraria ſubſiſtant? non intelligunt pro foro externo, ſed pro ſolo conſcientiæ foro. Hanc enim reſtitutionem feciſſe Pium V. viuæ vocis oraculo Fratribus Ordinis Minorum, conſtans eſt apud Theologos, & paſsim ita referunt: de illa verò Bulla Pij Quarti, & de Motu proprio Pij V. ab Hinojoſa allegatis, pauci pro foro externo ſuffragati meminerunt. Inſuper reſtitutionem priuilegiorum Regularium à Gregorio XIII. factam, (de qua Brunus *vbi ſuprà*) P. Vazquez, ex declaratione ſacræ Congregationis Concilij, aſſerit, pro ſolo conſcientiæ foro factam fuiſſe. Vide illum *tom. de Euchariſt. diſp. 246. cap. 4. num.*43. ibi: *Vt teſtantur Cardinales Cōgregationis Concilij Tridentini, poſteà idem Gregor. XIII. hæc priuilegia Mendicantibus contra Concilium Trident. reſtituit in foro conſcientiæ. *Sic Vazquez, cui conſonat Hēriquez *lib.6.cap.10.litt.B.* dicens: * Quidam Regulares habent confirmatum poſt Concilium Trident. priuilegium de ſupplemento ætatis, & fruuntur pro foro conſcientiæ priuilegijs per Tridentinum derogatis, vt conceſsit Pius V. *ſup.cap.6. litt. R.* * Quod tradit etiam P. Sà, *verb. Relig.num.*56. dicens: * Pius V. voluit, Mendicantes vti gratijs ſuis, & priuilegijs in foro conſcientiæ, non obſtante Concilio Tridentino. Et quamvis eius Bullam, vbi eis multa conceſſit, reuocauerit Gregor. XIII. tamē poſteà reualidauit, vt teſtatur Congregatio Concilij. *Hæc ille.

13 Non inficior Patrem Sà inde deduxiſſe: *Quare videntur poſſe ordinari ante legitimam ætatē, *cui fauet Henriquez *ſuprà*, dum concedit habere confirmatum poſt Tridentinum * priuilegium de ſupplemento ætatis. *Hæc tamen doctrina, ſi pro ſolo conſcientiæ foro, Regularium priuilegia ſint reſtituta, difficilis viſa eſt Patri Vazquez *vbi ſuprà n.44.* & Dicaſtillo *de Sacram. Ordinis, tr.6.diſp.1.dub.21.nu.*302. Nam abſque litteris dimiſſorijs nullus Regularis ordinari

poteſt, cum autem in illis veritas exprimi debeat, nequibit Prouincialis teſtificari, ſubditum habere legitimam ætatem ad ordines; cum hoc falſum ſit, & in priuilegio non conceſſum, quia nequit intelligi priuilegium, vt falſitas in litteris contineatur. Si verò Regularis, veritate expreſſa, ordinari poſſet virtute huius priuilegij, iam illi ſuffragaretur in foro externo, contra id, quod ſupponimus. Sic authores citati diſcurrunt. Cæterum, ſi aliunde præfata ſententia improbanda non eſſet, his facilè occurri poſſet cum Doctoribus alijs, qui, admiſſa priuilegiorum reſtitutione, exiſtimant, ad ordines etiam ſuffragari, & litteras dimiſſorias veritatem continere, ſi ſuperior teſtetur, habere legitimam ætatem, quia legitima eſt pro Regularibus; quam Pontifices ex priuilegio talem admittunt, quamvis non attingat ætatem iure communi à Tridentino requiſitam. Quapropter illam non improbauit P. Vazquez *vbi ſupra*; nonnullos pro ea militare, ſuppreſſo nomine, referens.

14 Sed, vt omnis opinandi aditus præcluderetur, nouiſſimè prodijt decretum ſacræ Generalis Inquiſitionis Romanæ, in quo Sanctiſsimus noſter Alexander VII. die 18. Martij, anno 1666. prohibuit, vt ſcandaloſam hanc propoſitionem *Regulares poſſunt in foro conſcientiæ vti priuilegijs ſuis, quæ ſunt expreſsè reuocata per Concilium Tridentinum.* Vnde à poſteriori apertè intelligitur, priuilegia eiuſmodi, quæ aliquando fuerunt reualidata, fuiſſe tamen poſtea pro vtroque foro reuocata. Ac proinde modo improbabile prorſus eſſe ordinari poſſe Regulares ante legitimam ætatem. Et vt refert M. Donatus *p. 1. tract. 12. de Confirm. priuil. quæſt. 17. fol. 134. n. 23.* iam erat in ſpecie expreſsè prohibitum à Sixto V. *anno* 1588. *cõſtit.* 91. quæ incipit *Sanctum, & ſalutare, fol.* 651. *Bullary.* Quod iterum repetit *p. 3. tr. 11. fol.* 196. cui prohibitioni abſque dubio innititur cenſura Alex. VII.

15 Addit tamen Donatus ibidem, eſſe probabile, Regulares quoad forum conſciẽtiæ, & quietem animarum ſubditorum poſſe vti priuilegijs à Concilio reuocatis. *Quoad abſolvendum à cenſuris, & diſpenſandum in irregularitatibus contractis.* Sed poſt præfatum Alexandri VII. decretum, hoc dici non poteſt: & ipſe ſibi non conſtat, quia *tom. 4. tr. 3. quæſt.* 17. ait, oraculum Pij V. ſub anno 1566. die 13. Maij, quo declarauit, Patres Minores in foro conſcientiæ poſſe vti omnibus gratijs, & priuilegijs per anteceſſores Pontifices ſibi conceſsis, etiã quoad illa, quæ fuerunt abrogata per Concil. Trid. fuiſſe per Sixtum V. reuocatum in conſtitutione prædicta, quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare.* Quã reuocationem Clemens VIII. confirmauit, anno 1595. in conſtitut., quæ incipit: *Romanum Pontificem.* Quibus omnino ſtandum eſt: ergo opinioni contrariæ nulla in poſterũ remanet probabilitas, maxime poſt decretum Sanctiſsimi noſtri Alex. VII nuper adductũ, quo prælatæ reuocationes priuilegiorum, etiam pro foro conſcientiæ nobis innoteſcunt, quas ipſe confirmauit, dum opinionem Theologorum contrarium aſſerentium, vt ſcandaloſam damnauit, prohibuitquè.

QVÆSTIO XIV.

Vtrùm ad incurrendum impedimentum criminis dirimens Matrimonium, notitia impedimenti requiratur?

§. I.

Præmittuntur nonnulla.

1 CRimina, quæ Matrimonium ſubſequens dirimunt, poſſumus ad duo reducere. Primum eſt adulterium cum machinatione mortis alterius coniugis, effectu ſubſequuto. Secundum eſt adulterium cum promiſsione de contrahendo poſt coniugis mortem, vel cum contractu Matrimonij de præſenti cum adultera.

2 Ad contrahenda eiuſmodi impedimẽta aliquæ conditiones requiruntur, vt videre licet apud Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſput. 78. & 79.* in quibus aſsignandis Doctores non conveniunt, ſed in opiniones diuiduntur, verb. gr. An incurratur impedimentum criminis, quando vxor occidit maritum ad contrahendum cum adultero? Quod negant M. Victoria, M. Petrus de Ledeſma, & alij, ſed contra communem Doctorum. Quia leges non magis probant de marito occidente vxorem, quam de vxore occidente maritũ. Item, an ſufficiat, abſque adulterio mortis machinatio, quando non ſolus coniux alterius coniugis mortem machinatur, ſed alter etiam cum quo eſt contrahendum? Negant nonnulli aſſerentes, hoc impedimentum abſque adulterio numquam contrahi. Sed hoc etiam eſt contra communem, quia quando vterque machinatus eſt mortẽ non requiritur adulterium, ſed quando alter tantum, vt ex varijs iuribus deducitur. Item, an coniugis interfectio requiratur fieri ex intentione contrahendi? Quod deſiderari ad contractionem huius impedimenti, negant Caietanus, Petrus de Soto, Armilla, & alij. Sed contra Diu. Thomam, & communem Theologorum, & Canoniſtarum ſententiam. Quia iura ſtatuentia hoc impedimentum ad hanc intentionem reſpiciunt. Imò addunt

alij,

Digitized by Google

alij, vltra requiri, eſſe exterius manifeſtatam, nec ſufficere interius retentam, quod eſt valdè notandum. Ita Baſilius de Leon *lib. 7. c. 45. num. 4.* Gaſpar Hurtado *diſp. 23. de Matrim. diffic. 1. num. 3* Martinus Perez *diſp. 33. ſect. 1. num. 7.* quos ſequitur F. Franciſcus Pichon *diſp. 5. de Matrim. cap. 3. ſect. 8. num. 272. & 374.* Item, an promiſſio matrimonij ficta, & ore tenus, ſufficiat cum adulterio, an vera, & ex animo facta requiratur? Et hanc requiri docent Henriquez, Sà, & alij. Sed contra plures, quia in ordine ad extorquendum adulterium, ſpe futuri Matrimonij, poſt mortem coniugis, ęquè facit promiſsio ficta, alteri ignota, ac promiſsio vera: ac proinde eàdem eſt vtriuſque ratio. Item: an promiſsio debeat præcedere adulterium? Affirmat M. Ledeſma apud Ioannem de la Cruz *in directior. 2. p. de Matrim. quæſt. 4. conc. 4.* Sed abſque fundamento. Cum ex iure, adulterium, adiuncta promiſsione, Matrimonium dirimat, quod vtique vere datur, ſiue promiſsio antecedat adulterium, ſiue ſubſequatur. Inſuper ſub opinione etiam eſt, an promiſsio debeat eſſe mutua? An iuramento etiam firmata? An adulterium vtrique delinquenti notum? Et denique, an quod vir intra vas adulterę ſeminauerit? Hoc enim requiri, ait M. Corradus *in Reſponſ. caſ. quæſt. 142.* dicens: ita fuiſſe declaratum Romæ; quia viro non ſeminante, non eſt adulterium in ſua ſpecie completum, nam talis copula, neque ad conſumationem Matrimonij, neque ad impedimentum affinitatis contrahendum eſt ſufficiens. Quæ quidem ratio æquè probat, ſimiliter requiri, ad hoc impedimentum contrahendum, quod fœmina etiam ſeminauerit, quia ea non concurrente, non ſufficere ſeminationem viri ad conſumandum matrimonium, nec ad impedimentum affinitatis contrahendum, eſt probabilis multorum opinio, vt videre licet apud Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſp. 21. n. 11.* & apud Dianam *3. part. 5. reſol. 19. & in addit. reſol. 21. & 4. p. tract. 2. reſol. 43. & 5. p. tract. 13. reſolut. 54. & alibi.* Denique ad impedimentum criminis incurrendum, opus eſt, vt Matrimonium ſit verum, ſi enim in re ſit irritum, propter aliquod impedimentum dirimēs; quamvis bona fide exiſtimatum fuerit legitimum, nullum ex illo impedimentum criminis pullulabit; quia vera non erit occiſio coniugis, nec interueniet verum adulterium, ſed exiſtimatum. Sic ex communi Doctorum tradit Thomam Sanchez *lib. 7. diſp. 78. n. 20.* Vbi rationem reddens inquit. * Quia textus Iuris Canonici petunt coniugis occiſionem, & adulterium: quæ ambo vere deficiunt, vbi veritas Matrimonij deſideratur.*

His poſitis.

§. II.

Doctorum ſententiæ.

3 QVod in prĕſenti inquirimus, eſt; an ad incurrendum criminis impedimentum, ſit neceſſarium ſcire, tale crimen matrimonium cōtrahendum dirimere? Negant communiter Doctores cum D. Thoma, apud M. Serram *tom. 2. in 2. 2. quæſt. 90. art. 4. ad tertium*, & apud Dianam *part. 10. tract. 13. reſol. 51.* Quorum fundamentum eſt, quia impedimentum criminis non eſt purè pœna delicti, ſed principaliter eſt inhabilitas ad contrahendum, ſicut & reliqua impedimenta. Ergo ſicut alia ab ignorante incurruntur, ita & iſtud.

4 Nihilominus contrariam ſententiam tenet M. Paludanus *in 4. ſent. diſtinct. 34. q. 4. num. 17.* dicens: requiri ſcientiam impedimenti criminis, ex parte vtriuſque delinquētis, nec ſufficere ex parte vnius. Verba eius ſunt.* Item requiritur in his duobus caſibus, quod vterque ſciat impedimentum, *de conceſ. præben. cap. 1.* Nam altero ignorante non dirimit, vt *extra* eo tit. *propoſitum*, &c. & *cap. veniens extra de ſponſ.* cum in Apoſtolica. * Sic ille. Et abſolutè requiri ſcientiam, licet non explicet, an ex parte vtriuſque, docet Fernandez *in Medulla caſ. conſcient. p. 3. cap. 16. ſect. 5. in fine*, ſubnectens: pro hac ſententia ſtare etiam Maiorem *q. 2. diſt. 37. q. 1. artic. 4.* & eſſe communem opinionem. Eandem amplectitur Baucius *in Miſ. caſ. conſ. tom. 2. opuſc. 1. q. 176.* Et nouiſsimè defendit doctiſsimus Fr. Leander à Murcia *in diſquiſ. in 1. 2. D. Thomæ lib. 2. diſp. 4. reſol. 22.* dicens: * Pro illa ſtare omnes, qui aſſerunt, irregularitatem, & aliàs pœnas per leges Eccleſiaſticas impoſitas non incurri ab eo, qui illas ignorat, etiā ignorantia vincibili, dummodo non ſit craſſa, & ſupina, id eſt, dummodo non ſit talis, vt ad eam vincendam, nulla, vel fere nulla diligentia adhibita ſit, Nauarrus, Syluester, Nauarra, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſput. 32. num. 31. & 34.* * Hanc opinionem referens non improbat Diana *part. 10. tract. 13. reſolut. 51.* Ei tamen adhærere non audet, dicens: ſe circa ſupra dicta magnam habere difficultatem, & nolle opinioni Baucij, tā præiudiciali ſacris Tribunalibus Pœnitentiariæ, & datariæ Romanæ calculum ſuum adiungere. * Nam ſi hęc opinio, inquit, eſſet admittenda, plures in contrahēdis Matrimonijs non egerent diſpenſatione. * Conſequentia Dianæ eſt apertiſſima, ſed ſi aliunde fundamentum ex quo deducitur, non euertat, oleum, & operam perdidit. Aliàs pluribus in caſibus, abolendæ forent opinio-

nes

poteſt, cum autem in illis veritas exprimi debeat, nequibit Prouincialis teſtificari, ſubditum habere legitimam ætatem ad ordines; cum hoc falſum ſit, & in priuilegio non conceſſum, quia nequit intelligi priuilegium, vt falſitas in litteris contineatur. Si verò Regularis, veritate expreſſa, ordinari poſſet virtute huius priuilegij, iam illi ſuffragaretur in foro externo, contra id, quod ſupponimus. Sic authores citati diſcurrunt. Cæterum, ſi aliunde præfata ſententia improbanda non eſſet, his facilè occurri poſſet cum Doctoribus aliis, qui, admiſſa priuilegiorum reſtitutione, exiſtimant, ad ordines etiam ſuffragari, & litteras dimiſſorias veritatem continere, ſi ſuperior teſtetur, habere legitimam ætatem, quia legitima eſt pro Regularibus; quam Pontifices ex priuilegio talem admittunt, quamvis non attingat ætatem iure communi à Tridentino requiſitam. Quapropter illam non improbauit P. Vazquez *vbi ſupra*; nonnullos pro ea militare, ſuppreſſo nomine, referens.

14 Sed vt omnis opinandi aditus præcluderetur, nouiſſimè prodijt decretum ſacræ Generalis Inquiſitionis Romanæ, in quo Sanctiſſimus noſter Alexander VII. die 18. Martij, anno 1666. prohibuit, vt ſcandaloſam hanc propoſitionem *Regulares poſſunt in foro conſcientiæ vti priuilegijs ſuis, quæ ſunt expreſsè reuocata per Concilium Tridentinum.* Vnde à poſteriori apertè intelligitur, priuilegia eiuſmodi, quæ aliquando fuerunt reualidata, fuiſſe tamen poſtea pro vtroque foro reuocata. Ac proinde modo improbabile prorſus eſſe ordinari poſſe Regulares ante legitimam ætatem. Et vt refert M. Donatus *p.1. tract.12. de Confirm. priuil. quæſt.17. fol.134. n.23.* iam erat in ſpecie expreſsè prohibitum à Sixto V. *anno 1588. cõſtit.91.* quæ incipit *Sanctum, & ſalutare, fol. 651. Bullary.* Quod iterum reperit *p.3. tr.11. fol.196.* cui prohibitioni abſque dubio innititur cenſura Alex. VII.

15 Addit tamen Donatus ibidem, eſſe probabile, Regulares quoad forum conſciẽtiæ, & quietem animarum ſubditorum poſſe vti priuilegijs à Concilio reuocatis. *Quoad abſoluendum à cenſuris, & diſpenſandum in irregularitatibus contractis.* Sed poſt præfatum Alexandri VII decretum, hoc dici non poteſt: & ipſe ſibi non conſtat, quia *tom. 4. tr. 3. quæſt. 17.* ait, oraculum Pij V. ſub anno 1566. die 13. Maij, quo declarauit, Patres Minores in foro conſcientiæ poſſe vti omnibus gratijs, & priuilegijs per anteceſſores Pontifices ſibi conceſsis, etiã quoad illa, quæ fuerunt abrogata per Concil. Trid. fuiſſe per Sixtum V. reuocatum in conſtitutione prædicta, quæ incipit: *Sanctum, & ſalutare.* Quã reuocationem Clemens VIII. confirmauit, anno 1595. in conſtitut, quæ incipit: *Romanum Pontificem.* Quibus omnino ſtandum eſt: ergo opinioni contrariæ nulla in poſterũ remanet probabilitas, maxime poſt decretum Sanctiſsimi noſtri Alex. VII nuper adductũ, quo prætatæ reuocationes priuilegiorum, etiam pro foro conſcientiæ nobis innoteſcunt, quas ipſe confirmauit, dum opinionem Theologorum contrarium aſſerentium, vt ſcandaloſam damnauit, prohibuitquè.

QVÆSTIO XIV.

Vtrùm ad incurrendum impedimentum criminis dirimens Matrimonium, notitia impedimenti requiratur?

§. I.

Præmittuntur nonnulla.

1 CRimina, quæ Matrimonium ſubſequens dirimunt, poſſumus ad duo reducere. Primum eſt adulterium cum machinatione mortis alterius coniugis, effectu ſubſequuto. Secundum eſt adulterium cum promiſsione de contrahendo poſt coniugis mortem, vel cum contractu Matrimonij de præſenti cum adultera.

2 Ad contrahenda eiuſmodi impedimẽta aliquæ conditiones requiruntur, vt videre licet apud Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſput. 78. & 79.* in quibus aſsignandis Doctores non conueniunt, ſed in opiniones diuiduntur, verb. gr. An incurratur impedimentum criminis, quando vxor occidit maritum ad contrahendum cum adultero? Quod negant M. Victoria, M. Petrus de Ledeſma, & alij, ſed contra communem Doctorum. Quia leges non magis probant de marito occidente vxorem, quam de vxore occidente maritũ. Item, an ſufficiat, abſque adulterio mortis machinatio, quando non ſolus coniux alterius coniugis mortem machinatur, ſed alter etiam cum quo eſt contrahendum? Negant nonnulli aſſerentes, hoc impedimentum abſque adulterio numquam contrahi. Sed hoc etiam eſt contra communem, quia quando vterque machinatus eſt mortẽ non requiritur adulterium, ſed quando alter tantum, vt ex varijs iuribus deducitur. Item, an coniugis interfectio requiratur fieri ex intentione contrahendi? Quod deſiderari ad contractionem huius impedimenti, negant Caietanus, Petrus de Soto, Armilla, & alij. Sed contra Diu. Thomam, & communem Theologorum, & Canoniſtarum ſententiam. Quia iura ſtatuentia hoc impedimentum ad hanc intentionem reſpiciunt. Imò addunt alij,

Digitized by Google

alij, vltra requiri, eſſe exterius manifeſtatam, nec ſufficere interius retentam, quod eſt valdè notandum. Ita Baſilius de Leon *lib. 7. c. 45. num. 4.* Gaſpar Hurtado *diſp. 23. de Matrim. diffic. 1. num. 3* Martinus Perez *diſp. 33. ſect. 1. num. 7.* quos ſequitur F. Franciſcus Pichon *diſp. 5. de Matrim. cap. 3. ſect. 8. num. 272. & 374.* Item, an promiſſio matrimonij ficta, & ore tenus, ſufficiat cum adulterio, an vera, & ex animo facta requiratur? Et hanc requiri docent Henriquez, Sà, & alij. Sed contra plures, quia in ordine ad extorquendum adulterium, ſpe futuri Matrimonij, poſt mortem coniugis, æquè facit promiſsio ficta, alteri ignota, ac promiſsio vera: ac proinde eàdem eſt vtriuſque ratio. Item: an promiſsio debeat præcedere adulterium? Affirmat M. Ledeſma, apud Ioannem de la Cruz *in directo r. 2. p. de Matrim. quæſt. 4. conc. 4.* Sed abſque fundamento. Cum ex iure, adulterium, adiuncta promiſsione, Matrimonium dirimat, quod vtrique vere datur, ſiue promiſsio antecedat adulterium, ſiue ſubſequatur. Inſuper ſub opinione etiam eſt, an promiſsio debeat eſſe mutua? An iuramento etiam firmata? An adulterium vtrique delinquenti notum? Et denique, an quod vir intra vas adulteræ ſeminauerit? Hoc enim requiri, ait M. Corradus *in Reſponſ. caſ. quæſt. 142.* dicens: ita fuiſſe declaratum Romæ; quia viro non ſeminante, non eſt adulterium in ſua ſpecie completum; nam talis copula, neque ad conſumationem Matrimonij, neque ad impedimentum affinitatis contrahendum eſt ſufficiens. Quæ quidem ratio æquè probat, ſimiliter requiri, ad hoc impedimentum contrahendum, quod fœmina etiam ſeminauerit, quia ea non concurrente, non ſufficere ſeminationem viri ad conſumandum matrimonium, nec ad impedimentum affinitatis contrahendum, eſt probabilis multorum opinio, vt videre licet apud Sanchez *de Matrim. lib. 2. diſp. 21. n. 11.* & apud Dianam *3. p. tr. 3. reſol. 19. & in addit. reſol. 21. & 4. p. tract. 2. reſol. 43. & 5. p. tract. 13. reſolut. 54. & alibi.* Denique ad impedimentum criminis incurrendum, opus eſt, vt Matrimonium ſit verum, ſi enim in re ſit irritum, propter aliquod impedimentum dirimēs; quamvis bona fide exiſtimatum fuerit legitimum, nullum ex illo impedimentum criminis pullulabit; quia vera non erit occiſio coniugis, nec interueniet verum adulterium, ſed exiſtimatum. Sic ex communi Doctorum tradit Thomam Sanchez *lib. 7. diſp. 78. n. 20.* Vbi rationem reddens inquit. * Quia textus iuris Canonici petunt coniugis occiſionem, & adulterium: quæ ambo vere deficiunt, vbi veritas Matrimonij deſideratur.*

His poſitis.

§. II.

Doctorum ſententiæ.

3 QVod in præſenti inquirimus, eſt, an ad incurrendum criminis impedimentum, ſit neceſſarium ſcire, tale crimen matrimonium cōtrahendum dirimere? Negant communiter Doctores cum D. Thoma, apud M. Serram *tom. 2. in 2. 2. quæſt. 90. art. 4. ad tertium*, & apud Dianam *part. 10. tract. 13. reſol. 51.* Quorum fundamentum eſt, quia impedimentum criminis non eſt purè pœna delicti, ſed principaliter eſt inhabilitas ad contrahendum, ſicut & reliqua impedimenta. Ergo ſicut alia ab ignorante incurruntur, ita & iſtud.

4 Nihilominus contrariam ſententiam tenet M. Paladanus *in 4. ſent. diſtinct. 34. q. 4. num. 17.* dicens: requiri ſcientiam impedimenti criminis, ex parte vtriuſque delinquētis, nec ſufficere ex parte vnius. Verba eius ſunt.* Item requiritur in his duobus caſibus, quod vterque ſciat impedimentum, *de conceſ. præben. cap. 1.* Nam altero ignorante non dirimit, vt *extra* eo tit. *propoſitum*, &c. & *cap. veniens extra de ſponſ.* cum in Apoſtolica. * Sic ille. Et abſolutè requiri ſcientiam, licet non explicet, an ex parte vtriuſque, docet Fernandez *in Medulla caſ. conſcient. p. 1. cap. 16. ſect. 5. in fine*, ſubnectens: pro hac ſententia ſtare etiam Maiorem *q. 2. diſt. 37. q. 1. artic. 4.* & eſſe communem opinionem. Eamdem amplectitur Baucius *in Miſ. caſ. conſ. tom. 2. opuſc. 1. q. 176.* Et nouiſsimè defendit doctiſsimus Fr. Leander à Murcia *in diſquiſ. in 1. 2. D. Thomæ lib. 2. diſp. 4. reſol. 22.* dicens:* Pro illa ſtare omnes, qui aſſerunt, irregularitatem, & aliàs pœnas per leges Eccleſiaſticas impoſitas non incurri ab eo, qui illas ignorat, etiā ignorantia vincibili, dummodo non ſit craſſa, & ſupina, id eſt, dummodo non ſit talis, vt ad eam vincendam, nulla, vel fere nulla diligentia adhibita ſit, Nauarrus, Sylveſter, Nauarra, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſput. 32. num. 31. & 34.* * Hanc opinionem referens non improbat Diana *part. 10. tract. 13. reſolut. 51.* Ei tamen adhærere non audet, dicens: ſe circa ſupra dicta magnam habere difficultatem, & nolle opinioni Baucij, tā præiudiciali ſacris Tribunalibus Pœnitentiariæ, & datariæ Romanæ calculum ſuum adiungere. * Nam ſi hęc opinio, inquit, eſſet admittenda, plures in contrahēdis Matrimonijs non egerent diſpenſatione. * Conſequentia Dianæ eſt apertiſſima, ſed ſi aliunde fundamentum ex quo deducitur, non euertat, oleum, & operam perdidit. Aliàs pluribus in caſibus, abolendæ forent opinio-

nes

Digitized by Google

nes circa diſpoſitiones: omnes enim negatiuæ Tribunalibus Pœnitentiariæ, & Datariæ Romanæ præiudicant, cum plures diſpenſationes non eſſe neceſſarias doceant, vt paſſim apud Doctores reperies.

5 Suaderi poteſt ſententia Paludani, & aliorum pluribus petitis argumentis ex doctrina P. Thomæ Sanchez *in libris de Matrimonio*. Primum deſumitur ex his, quę de impedimento criminis tradit *lib.7 diſput.5.n.7.* vbi aperte docet, impoſitum eſſe in pœnam delicti cōmiſsi, & ad præcauendum in poſterum.* Dupliciter, inquit, interdicit Eccleſia Matrimonium inter aliquos: priori modo ob ſpeciale motivum virtutis, poſteriori modo in delicti admiſsi pœnam, aliquodquè præcauendum damnum.* Ex quo principio deducit, copulam habitam cum fœmina, cum qua ratione impedimenti criminis, nequit iniri matrimonium, non habere circunſtantiam in confeſsione explicandam.* Quia in ea, inquit, deficit ratio prohibitionis Matrimonij, nimirum pœna delicti admiſsi, & ne detur anſa captandi mortem coniugis, ad contrahendum cum adultera.* Hæc ille.

6 Ex quibus patroni opinionis Paludani ſic arguunt. Impedimentum criminis eſt pœna delicti commiſsi, & ſimul medicina ad alia præcauenda: ſed nulla pœna (licet ſimul habeat rationem medicinę) incurritur ab ignorante illam. Ergo neque impedimentum criminis. Minor, in qua eſt difficultas traditur ab ipſo *lib.9.de Matrimon.diſput.32.nu.13. & ſequent.* vbi vniverſaliter de omnibus pœnis id tenendum aſſerit, ex *cap.2. de conſtitution. in 6.* In quo propoſitione indefinita, quæ vniuerſali æquiualet, ſtatuitur: *Ignorantiam excuſare ab incurſione pœnæ*; ac proinde ab omni pœna, vt ipſe probat *lib.3.diſput.44.nu.2.* ſic exponens indefinitas iuris propoſitiones. Ergo impedimentum criminis, vtpotè, quod pœna delicti eſt, non incurritur ab ignorante, ſed requiritur illius notitia, quia non videtur rationi conſonum, quod tantum ſibi quis detrimentum inſequendum ignorans ſubeat.

7 Confirmatur primo ex doctrina, quam probabilem, & piam vocat ipſe Sanchez *lib. 7 cap.40. nu.7.* vbi loquens de impedimento dirimente, quod ad contrahendum, mortuo marito, contrahit eius vxor, ſi licentiam ei dederit, vel diſsimulauerit, vt ad Ordinem Sacrum promoveretur, ſic ait: * Temperant quidam Doctores volentes, vt tunc Matrimonio ineundo reddatur inhabilis vxor promotioni conſentiens, quando fuit conſcia iuris reddentis eam inhabilem, & adhuc conſenſum pręſtitit, ſiue cum voto, ſiue abſque voto. Non enim rationi conſonat (attende) vxorem huius ſibi detrimenti ſubſequuti ex illius licentiæ conceſsione inſciam illud pereti. Et ita docent Hoſtienſ. Goffredus, Aſtēſis, & Gaeta. Et eſt opinio pia, ac probabilis * ſic ergo ſcientia huius impedimenti requiritur probabiliter ad illud contrahendum, cur potiori iure id in noſtro caſu non eveniet? In quo impedimentum criminis rationem habet pœnæ, vt fatetur ipſe Sanchez ſupra, & Doct. Garſi *cent. 2. cap. 71. num. 5.* & tradit expreſsè Vazquez *1.2.tom.2. diſp.168. cap.3.num.10.* dicens: * Impedimenta ex crimine profecta verè ſunt pœnæ, quale eſt impedimentum, quod vocant vxoricidium cū machinatione ad mortem.* Quare ergo de hoc impedimento, quod de pręcedenti non eſt aſſerendum? Quare de hac pœna negandum, quod de reliquis, tradunt Vazquez, & Sanchez, & paſsim Doctores, quos videre poteris apud Dianam *3.p.tract.5.Miſcel.reſol. 13.& 67.& tract.6.Miſcel.reſol.7.& 41.*

8 Confirmatur ſecundo ex ipſo Sanchez *lib.9.diſp.23.num.18* vbi, ſic ſcribit.* Adde, annullationem actus, quando non eſt ſolemnitatis defectu, ſed in delinquentis pœnam, non incurri à legis ignaris, vt bene advertit Anton. *cap.de conſtitution.nu 19.* * Benè: ſed annullatio Matrimonij coram Parocho, & teſtibus celebrati eſt annullatio actus, non ſolemnitatis defectu, ſed in delinquentis pœnam à lege Pontificia proueniens; ergo à legis ignaris impedimentum criminis incurri non poterit.

9 Vrgetur ex doctrina, quam, pluribus citatis, defendit etiam Sanchez *ſuprà nu.49.* vbi probat, ignorantiam iuris humani, ſtatuentis pœnam priuationis debiti coniugi habenti copulam cum cōſanguineis alterius coniugis in 1.& 2. gradu, illum eximere ab hac pœna, eo quod in reliquis pœnis hæc ratio locum habeat, ac proinde in hac priuationis debiti eumdem habere debeat. Ergo à ſimili in noſtro caſu dicendum.

10 Secundum pro hac ſententia argumentum deſumitur ex alia doctrina ipſius Sanchez *lib.9.diſp.32.citata n.13.* vbi rationem reddens, cur excōmunicatio non incurratur ab ignorante, ſic ait:* Quia ex vna parte excommunicatio eſt medicinalis *cap.1. de ſentent.excom. in 6.* Et ex altera eſt vltima pœna, qua Eccleſia punit, teſte Auguſtino, de correctione, & gratia cap. 15. (attende) At non eſſet medicina, ſed potius obeſſet, ſi ignorata incurreretur. * Expendas quæſo iterum rationem: ex illa enim argumentum ad hominem ſic conficitur. Impedimentum criminis eſt pœna delicti commiſsi, ſecundum quam rationem non incurritur abſque notitia, & ſimul eſt medicina ad præcauendum aliquod damnum, vt tradit ipſe auctor *ſupr. lib.7. de Matrim. diſp. 5.* verbis ſupra datis. Atqui non eſſet medicina, ſi ignoratum incur-

curreretur: ergo nequit incurri ab ignorante. Nam de impedimento criminis non aliter, ac de excomunicatione ſentiendum eſt, cum eadem vtrobique militet ratio: ſicut enim excommunicatio ignorata nequit eſſe medicina ad vitandum crimen, eo quod ignorata nequeat delinquentem retrahere à crimine patrando: ita ſimiliter impedimentum propter crimen nequibit ignotatum eſſe medicina ad illud vitandum, cum certiſſimum ſit, neminem eius, quod ignorat, memoria, aut timore coerceri poſſe. Ac proinde ſicut de excomunicatione dicit Sanchez, quod ex eo quod eſt medicina, potius obeſſet, quam prodeſſet, ſi ignorata incurreretur: idem de impedimento criminis, ſi conſequenter procedat, dicere debebit. Ex vtroque enim capite, medicinæ, & pœnæ, ignorantiam, vt incurri poſſit, excludit.

11 Tertio probatur, quia ſi propter aliquam rationem impedimentum criminis incurreretur ab ignorante, maximè quia licet ſit pœna, eſt tamen ſimul, & præcipuè inhabilitas ad contrahendum. Sed hæc ratio parum probat; quia ipſamet inhabilitas eſt in pœnam criminis ſtatuta, atque adeò quod requiritur ad incurrendum pœnam, eſt etiam requiſitum ad inhabilitatem incurrendam. Quod exemplis euincitur. Irregularitas ex delicto, verb. grat. ex homicidio, eſt inhabilitas quędam ad ordines ſuſcipiendos, & ad vtendum ſuſceptis, & tamen quia in pœnam delicti ſtatuta eſt perſonæ particulari propria authoritate occidenti, non incurritur ab ignorante, vt alibi, pluribus citatis, oſtendi. Et loquentes de alijs irregularitatibus ex delicto (verb. grat. ex eo quod quis cenſura ligatus celebrauit, vt ſi excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus alicuius Ordinis Sacri actum exercuit, vel ex eo quod ſcienter rebaptizauit) tenent plures Doctores, quos citatos ſequuntur Thomas Sanchez ſupra *lib. 9. diſp. 32.* M. Cornejo *diſp. 6. de irregul. dub. 3* Leander à Sacram. *tom. 5. de irregularitate tract. 1. diſp. 4. quæſt. 6.* Portel *in dubijs Regul. verbo, Ignorantia, nu. 19.* Reginaldus, Peregrinus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *p. 3. tract. 5. reſol. 67.* Ergo licet impedimentum criminis ſit inhabilitas ad contrahendum, cum hęc ſit ſtatuta in pœnâ criminis, non incurretur ab ignorante. Secundo; excomunicatio, quę & pœna, & medicina eſt, ſicut impedimentum criminis, eſt etiã inhabilitas ad actus iuriſdictionis exercendos: & tamen quia hæc inhabilitas eſt in pœnam, requirit ad ſui incurſionem, notitiam legis poſitiuæ, eam imponentis: ergo. Tertiò: reſeruatio peccati eſt ablatio iuriſdictionis ad abſolvendum, atque adeo re vera reddit inhabiles inferiores Sacerdotes ad abſolutionem impertiendam: & tamen quando in pœnam delicti ſtatuitur, non incurritũr ab ignorãte talem eſſe reſeruationem, vt tradit Sanchez ſupra *diſp. 32. citata, nu. 18.* dicens: *Hinc deducitur, dum in noua conſtitutione reſervatur abſolutio alicuius peccati in odium illius, vt fecit Sixtus V. contra malè promotos ad ordines, ignorantem inuincibiliter eam conſtitutionem non incurrere hanc reſeruationem, quamvis ſe delinquere norit, quia ea reſeruatio eſt pœna ſtatuta in odium delinquentis, &c.* Quod de omni reſeruatione docent plures, vt alibi diximus, quos cum Diana *p. 6. tract. 6. reſol. 42* ſequitur Thomas Hurtado *tom. 2. variar. reſol. tr. 12. cap. 1. num. 1123. fol. 323.* Ergo licet impedimentum criminis ſit inhabilitas ad contrahendum, non benè hinc deducitur, non exigere ſcientiam, vt incurratur: nam cum ipſamet inhabilitas ſit nonnumquam ſtatuta in pœnam delicti, ſicut deficiente delicto nõ incurritur; ita nec deficiente notitia legis, in pœnam delicti, illam ſtatuentis; quia vt incurratur in pœnam, æquè requiritur notitia pœnæ, ac ipſum delictum: iuxta doctrinam, modo ſupponimus, de ſcientia requiſita ad incurrendas pœnas, & pręcipuè medicinales, qualis eſt impedimentum criminis, vt de irregularitate, & excommunicatione, & alijs, quæ ſimul inhabilitates quædam ſunt, diximus ſupra.

12 Itaque ſicut duplex genus eſt irregularitatum, alię enim purè inhabilitates ſunt: vt ex defectu natalium, ex defectu lenitatis, & ex defectu corporis, ad quas incurrendas non requiritur ſcientia legis: eas ſtatuentis alię vero ſunt in pœnam delicti ſtatutę, vt irregularitates omnes ex dilecto, ad quas incurrendas notitia legis ſtatuentis irregularitatem neceſſaria eſt, iuxta plurium Doctorum opinionem, quos dedi ſupra: ita ſimiliter duplex eſt impedimentorum Matrimonij genus: quędam enim ſunt purè inhabilitates ad contrahendum, vt impedimentum affinitatis, ex copula licita, aut etiam ex ignorantia conſanguinitatis illicitè habita, cognatio ſpiritualis, quæ contrahitur baptizando filium communem, etiam in caſu neceſſitatis, & ſimilia. Quę quidem Impedimenta cũ non fuerint impoſita in pœnam delicti, ſed propter alios fines, ſuis locis examinandos, ſunt purè inhabilitates ad contrahendum; ac proinde non requiritur earum notitia, ſed prorſus ignoratæ incurruntur. Alia vero Impedimenta ſunt, quæ non purè inhabilitates, ſed pœna etiam ſunt, & in criminis punitionem ſtatuta, quæ ſicut, & irregularitates ad ſui incurſionem notitia legis indigent: & huiuſmodi cenſetur eſſe impedimentum criminis.

13 Ex

13 Ex dictis, videntur ſibi Doctores citati eneruaſſe fundamenta, quibus nititur Diana, cum alijs, ad contrariam ſententiam ſuadendam; nempe ab exemplis petita ex lege Canonica, & ciuili, in quibus ſtatuitur, ne teſtamenta condantur abſque certo numero teſtium; nec profeſſio emittatur, niſi completo integro anno nouitiatus, & poſt annum decimum ſextum: & tamen ſiquis (inquit Diana) ex ignorantia has conditiones omitteret, nec teſtamentum, nec profeſſio valerent. Sed quidem, me etiam iudice, argumentum Dianæ leue eſt: quia vtitur ſtatutis, quæ rationem pœnæ non continent, nec inhabilitatem in delicti punitionem inducunt. Ac proinde cum nulla ſit paritas, diſparitatem reddere non cogimur. Sicut nec in alio ſimili, quod adducit, de illo, qui cum cognouiſſet carnaliter matrem, contraxit poſteà bona fide cum filia impedimentum affinitatis ignorans. Nam hoc impedimentum, vt prædixi, cum ſit purè inhabilitas, non requirit ſcientiam, vt incurratur: eodem enim prorſus modo incurreretur, ſi abſque vlla culpa exiſtimans inuincibiliter eſſe propriam vxorem, matrem cognouiſſet; quod ſecus contingit in impedimento criminis, quod in pœnam delicti ſtatutum eſt, quod proinde ſicut deficiente delicto incurri non poteſt, ita nec deficiente notitia pœnæ, ſi aliunde oppoſitum non probetur.

14 Denique non eſt dubium, potuiſſe Eccleſiam impedimentum criminis, etiam materialis inſtituere, ita vt quamvis formalis adulterij malitia, aut deciſionis deficeret, maneret inhabilitas ad contrahendum, tamen de facto non inſtituit. Similiter certum eſt ſtatuere potuiſſe, vt etiam ab ignorante incurreretur; cæterum dum non ita inſtituiſſe conſtiterit, non eſt cur de hoc impedimento criminis, ſicut de alijs, quæ in pœnam non imponuntur, diſcurramus.

§. III.

Iudicium Auctoris.

15 DEdi fundamenta, quę pro Paludani ſententia cōgerere potui, ſed cōtraria, & communis tenenda eſt. Quia ſicut affinitas, & conſanguinitas, & cognatio ſpiritualis ſunt ab Eccleſia inſtituta impedimenta dirimentia, ne ocaſione conuerſationis, & nimiæ familiaritatis, quæ ex illis generari ſolet, actibus inhoneſtis, ſpe Matrimonij contrahendi, daretur occaſio; ita ſimiliter vt adulterijs, & homicidijs, ſpe Matrimonij futuri, omnis precluderetur aditus, hanc inhabilitatem impedimenti criminis ſtatuit Eccleſia, quam ab omnibus delinquentibus, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter contrahi voluit, ſicut & cæteras, de quibus ſuprà quarum eadem eſt ratio: licet hoc impedimentum, delictum præſuponat, cuius punitionem ſecundario, & minus principaliter intendit Eccleſia. Hoc verò non minuit vim inhabilitatis alijs impedimentis cōmunem; ideòque maiorem impedimenti notitiam Eccleſia non exigit.

16 Secundo probatur, quia ſi impedimētum criminis non incurreretur ab ignorante eſſe annexum delicto; nec etiam contraheretur ab illo, qui ex inconſideratione naturali, & inculpata, ſeu ex inaduertentia, & obliuione, tempore commiſſi delicti, non recordaretur eſſe impedimentum. Nam in ordine ad excuſandum à pœna; inaduertentia, obliuio, & ignorantia omnino æquiparantur, vt docent Thom. Sanchez *in Sum. lib.4. c.22. num.18.* Suarez *tom.5 in 3. p. disp.4. sect.8. num.11.* Diana *3. p. tract.5. resol.41.* Puente, Hurtado *2.2. tom.1. disp.83. §.42.* & P. Bardi apud Dianam *p.9. tract. 6. resol. 13.* dicens: eum, qui ex inaduertentia non recordatur cenſuræ, nec cenſuram, nec peccati reſeruationem incurrere. (Quæ doctrina, ait Hurtado, magna conſideratione indiget, quia non raro hæreticus agit hæreticè inculpata inconſideratione cenſuræ) ergo ſicut cum cenſuram ignorat, nec cenſuram, nec peccati reſeruationem incurrit (vt tradunt Sanchez *in Summ. lib.2. cap.8. num. 5. in fine*, & cum Vazquez, & alijs Palao *tom.4. tr. 23. punct. 15. §.2.* & cum Egidio, Granado, & Laym. tenet Leand. à Sacram. *tom. de Pœnit. tract. 5. disp. 12. q. 16.*) ita nec cum peccat ex obliuione, ſeu inaduertentia ad cenſuram. Et conſequenter ſi impedimentum criminis non incurrit, qui illud ignorat, ita neque qui ex eius inconſideratione crimen admittit. Sequelam hanc nemo concedere audebit, nec admiſſis principijs eam facile vitare poterit. Ergo dicendum à forciori eſt ad incurrendum impedimentum criminis, non eſſe neceſſariam illius notitiam.

17 Ad argumenta in contrarium facilè ex dictis reſpondetur. Ad primum, & ſecundum dic, excommunicationem primo, & principaliter eſſe in pœnam delicti, & ſecundario in medelam. Quod eſt de conceptu cuiuſvis alterius pœnæ, in cuius impoſitione, & taxactione legislatores bonum reipublicæ regimen attendunt, quam pœnarum timor, & præmij concepta ſpes conſervat. Secus verò contingit in impedimentis Matrimonij inſtituendis, quæ ſuo conceptu primario non delictorum punitionem, ſed alios fines reſpiciunt. Aliter enim affinitas ex copula fornicaria, quia delictum ſupponit, & ideo rationem pœnę continere dicitur, non contra-

Digitized by Google

traheretur ab ignorante, ex tali copula impedimentum oriri, quod nullus ex contrariæ opinionis authoribus concedere audebit. Ad tertium dic, inhabilitatem non eſſe in pœnam criminis primario inſtitutam, ſicut nec affinitatem ex copula fornicaria, & ideò non conſideranda, quæ ad rationem pœnæ, ſed quæ ad inhabilitatem contrahendam requiratur notitia. Et cum nullam deſiderari ex Eccleſiæ praxi, ex communi Theologorum nobis conſtet; his ſtare debemus.

TRACTATVS QVINTVS, DE CENSVRIS.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum incurratur irregularitas ex homicidio omnino occulto?

1 Homicidium omnino occultum voco, quod adeo occultum eſt, vt nulla ratione probari poſsit in iudicio, neque in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſsione homicidæ. Hoc poſito.

2 Prima ſententia aſſerit, ex eiuſmodi homicidio irregularitatem non incurri. Ita aliqui ex antiquis apud Sylveſtrum *verb. diſpenſatio, nu. 12.* vbi Verbecillus docet, in occultis non requiri diſpenſationem, propter depoſitionem vitandam, * quia occulta (inquit) peccata non habent vindictam, ſed quia de eo, ſuper quo diſpenſatum eſt, quis accuſari non poteſt. * Et expreſsius Vincen. qui ait, * quod homicida omninò occultus celebrare poteſt, & ordinibus vti, ſi agit condignam pœnitentiam, quia iſte non eſt obnoxius Eccleſiæ, cum peccatum ſit occultum. * Sic ex illis refert Sylveſter *vbi ſupra, & verb. Homicidium 3. num. 11. quæſt. 8.* Quos ſequitur M. Ioannes de Tabiena *verb. irregul. 5. nu. 3.* vbi in ſummario hæc habet. * Homicidium, ſi ſit omnino occultum, & homicida egit pœnitentiam, non indiget diſpenſatione. * Et licet in explicatione huius concluſionis, diſpenſationem cum alijs expoſcat, non ſibi contradicit, quia non eam exigit, quando certum eſt, homicidium eſſe omninò occultum, vt conſtat ex principio, quo ducitur, nempè diſpenſationem eſſe neceſſariam; ſecundum Laurent. Ioannem, Archidiaconum & Panormitan. * ne quis conſtituat ſe iudicem in cauſa propria, exiſtimando omnino occultum, quod non eſt. * Si ergo certum ſit, homicidium eſſe omnino occultum, tam ipſe Tabiena, quam authores, quos refert, negare conſequenter debent, neceſſariam eſſe diſpenſationem.

3 Eamdem ſententiam tenet cum alijs Manuel Rodrig. *tom. 1. quæſt. reg. q. 24. art. 11.* vbi ſic ait: * Scio, communem eſſe opinionem, quod vera contrahitur irregularitas ex homicidio occulto primo modo (id eſt, omnino occulto) nullam tamen video rationem, neque authoritatem, quę id efficaciter probet; imo omnia iura, quę huic videtur ſuffragari ſententię, omnino refragari exiſtimo. Ideo ſtatuitur concluſio probabilis, quod per homicidium occultum nulla contrahitur irregularitas. Hanc opinionem tenet noſter doctiſsimus Caſtro, &c. Et eam opinionem primo probat decretalis expreſſa *in cap. ex tenore, de tempor. ordin.* in qua ſic dicit Alexand. Tertius: *Verumtamen, quia peccatum occultum eſt, ſi promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.*

4 Cum citatis, id eſſe probabile, ſentit ex eàdem Minorum familia Fr. Ludouicus de Miranda *in Manual. tom. 2. quæſt. 8. art. 12 fol. mihi 89.* vbi de argumento ex ſuperiori textu efformato, inquit: * Hoc certè argumentum eſt fortiſsimum pro hac parte, ad probandum, quod irregularitas non contrahitur per peccatum, ſiue delictum omnino occultum. * Nihilominus contrariam ſententiam ex fundamento infra examinando ipſe defendit, dicens: * Et hoc ſufficit ad hoc, vt propter hanc ſolam rationem prædicta opinio videatur probabilior, & tenenda. * Hæc Miranda, in quibus, licet contrariam ſequatur, nihilominus opinionem excuſantē ab irregularitate homicidam omnino occultum, probabilem fatetur, neque in conſcientia damnandum, qui eam fuerit amplexus. Quem ſequitur ex eodem ordine Bruno Caſſaing. *de Priuil. Regular. tom. 1. tract. 5. cap. 4. prop 1. fol. mihi 143 §. Verum non leuis,* dicens: * Quidam reſpondent, per tale homicidium omnino occultum non induci irregularitatem: hæc ſententia eſt multum probabilis, ſed quia contraria eſt probabilior, & communior &c. * Quibus ſubſcripſit Anſelmus Gomez Benedictinus in Theſauro ſcientiæ moralis *cap. 20. & 41. fol. 193.* Et probabilem eſſe fatentur etiam

Poſ-

Poſſentius *Recollect. quæſt. Mor. Miſc. pro regularibus ſub ſect. 3. nu. 16.* Machado *tom. 1. lib. 1. p. 3. tract. 16. docum. 7. num. 2 fol. mihi* 138. P. Sa *verb. irregularitas, num.* 8. & P. Mendo *in Cruciatam diſp. 37. cap. 6. num* 7. quia contrariam, quam ſequitur vocat veriorem, & communiorem, & ante illum P. Sà *verb. irregularitas, num.* 8. Et multis cum Rodriguez probat P. M. Fr. Antonius Baco *in Sum. diſp. 30. cap.* 10. cui planè aſſentitur. Denique, probabilem eſſe, clarè ſentit Pellizarius *in Manual. Regul. tom. 2 tract. 9. c. 3. ſect. 4. num.* 40. vbi ait, eſſe probabile, non incurri irregularitatem per homicidium omnino occultum, quod ſcilicet nulla ratione probari poſſit in iudicio, neque in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſsione ipſius occiſſoris. In quo ſenſu homicidium omnino occultum vſurpatur à ferè omnibus authoribus citatis, dum defendunt, vel probabile dicunt, non inducere irregularitatem.

5 Dixi ferè ab omnibus, quia M. Tabiena, vbi ſupra, per homicidium omnino occultum intelligit, quod non poteſt probari in iudicio, dicens: * Eſt omnino occultum, prout occultum diſtinguitur contra probabile.* Et in hoc ſenſu vſurpat Panormitanus apud illum. Quod eſt valde notandum, quia tunc dicitur, non eſſe probabile in iudicio, ſecundum M. Ioannem à S. Thoma 2. 2. q. 64 *diſp. 23. art.* 2. * Quando non poteſt iuridicè probari, quia nullus extat teſtis, vel vt plurimum eſt vnicus ſolus teſtis, nec exceptione maior, nec ſunt indicia, nec clamoroſa inſinuatio. *

§. Vnicus.

Iudicium Auctoris.

6 DIco primo: ſententia M. Tabienæ in hoc ſenſu, ſuſtiueri non poteſt: & omnes ſupra citati contrariam exiſtimãt, quia non eſt omnino occultum, quod duobus notum eſt, vt ex terminis liquet; magis enim occultum eſt, quod vni tantum, quod proinde omninò occultum propriè dicitur. Quapropter, niſi termini à propria ſignificatione alienentur, ſententia Tabienæ falſa prorſus eſt, & in re gravisſima contra omnes, qui ex homicidio, etſi in iudicio probabile non ſit, ſi tamen in notitiam hominis, abſque occiſſoris confeſsiòne, deuenire poſſit, irregularitatem incurri; certum exiſtimant.

7 Dico ſecundo: Idem dicendum ex communi Doctorum, etiam ſi homicidium omnino occultum ſit, in ſenſu ſtricto ſupra expoſito. Probant nonnuli, quia ita videtur decisum à Gregorio IX. *in cap. final. de tempor. ordinat.* vbi rogatus Pontifex, an Clerici, qui committunt adulterium, periurium, homicidium, aut falſum teſtimonium, permitti debeant in ſuſceptis ordinibus miniſtrare? Ait: * *Reſpondemus, quod ſi propoſita crimina ordine iudiciario comprobata, vel aliàs notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidij) poſt pœnitentiam in iam ſuſceptis, vel excipiendis ordinibus impediri.* * Verum hic textus rem non euincit, quia ex eo ſolum conſtat, homicidas eſſe irregulares, licet homicidium non ſit ordine iudiciario comprobatum, nec notorium. An vero ſufficiat, eſſe commiſſum, licet omnino occultum ſit? Non determinat Pontifex, in hoc capite. Quidquid dicat Gloſſa. Rectè enim ſtat homicidium; & ſi nec in iudicio comprobatum, nec notorium, exercitium ordinum impedire; & tamen ſecus dicendum ſi omnino occultum ſit.

8 Per quę ſatis explicatur *cap. ex tenore*, ab Alexandro III. prius editum, in quo, non de homicidio, ſed de alijs delictis, ſermo eſt. Quę, ſi comprobata, aut notoria non ſint, peracta pœnitentia, non impediunt, ordines ſuſcipere; nam vt cum Nauarro, Martino de Ledeſma, Caſtro, & Corduba tradit Henriq. *lib. 7. de Indulgentijs cap. 13. n. 5.* * Ob nullum crimen occultum, etiam nefandum ſodomiæ (excepto vnico homicidio) incurritur immediatè vlla irregularitatis pœna. *

9 Efficatius igitur probatur ex eo, quod homicidio eſt in iure impoſita irregularitas: ſed homicidium, quantumvis occultum, eſt vere homicidium, & actus externus conſummatus ſub irregulatitate prohibitus: ergo quantumvis occultum irregularitatem inducit. Confirmatur, quia occidens Clericum omnino occulte incurrit excommunicationem, ergo & irregularitatem: ęquè enim ſub vtraque pœna eſt prohibitum tale homicidium. Confirmatur ſecundo, quia excommunicatus celebrans, etiam ſi omninò occultè, irregularitatem contrahit, ſecundum communiorem ſententiam; ergo & qui alterum occidit, quantumvis occultè. Conſequentia eſt euidens. Ideo contra Caſtrum *lib. 2. de leg. pœnali cap. vlt. concluſ.* 3. & alios Doctores, oppoſitum tenentes acriter invehitur Suarez *diſp. 40. ſect. 3. num.* 21. eorum opinionem improbabilem dicens, ex communi ſententia Gloſſarum, & Doctorum, Quod prędixerat *diſp. 31. ſect. 1. nu.* 67. Cui ego aſſentior, quia non ſolum cenſuræ incurruntur, etiam ſi delictum ſit omnino occultum, vt patet de excommunicatione, & ſuſpenſione, ſed in pœnis inhabilitantibus ad aliquem effectum idem contingit, nam qui cum conſanguinea vxoris in primo, vel ſecundo gradu rem habuit, priuatur iure petendi

tendi debitum, quantumuis occultum ſit delictum; & qui propriam vxorem occidit, vt cum altera contrahat, eſt inhabilis ad contrahendum, etſi vxoricidium omninò occultum ſit, vt omnes Doctores fatentur: ergo ſiue irregularitas ſit cenſura, ſiue tantum pœna inhabilitans ad ordines, à fortiori incurretur, quamvis delictum ſit omninò occultum. Ideò, re melius conſiderata, ſententiam mutauit Caſtro in ſecunda editione, & minor alios in illa perſtitiſſe. Ita ſentiunt communiter Doctores, quos refert, & ſequitur Fr. Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſp. 9. reſol. 30. num. 10. fol. mihi. 357.* Nec contrariæ opinioni fauent Doctores, quos ipſe pro illa adducit *num. 3.* explicantes, quid veniat nomine caſus occulti in Tridentino: quando illius abſolutionem Epiſcopis committit? Si enim horum expoſitio in caſu præſenti locum habere potuiſſet, & eorum mens ad illam ſe extenderet; probare, & perſuadere intendiſſent irregularitatem non incurri ex homicidio, etiam voluntario, non ſolum quando omninò occultum fuerit, vt tenent ſuprà, ſed etiam ſi aliquibus notum: dum tamen non ſit publicum, aut ad forum contentioſum deductum. Quod prorſus falſum eſt. Incautè ergo ſcripſit Leander ſententiam Alphonſi de Caſtro, & aliorum, quos dedi ſuprà, tenere *omnes*; qui aſſerunt occultum, in præſenti materia, intelligendum etiam illud, *quod probari poteſt, quia notum; ſed tamen paucis; quod nec eſt vulgare, neque in iudicium deductum.* Incautè inquam; & non leui authorum iniuria; hæc ſcripſit. Cum ipſemet expreſsè doceat ex homicidio, etiam omninò occulto irregularitatem incurri; & ſolum diſputent, de caſibus, in quibus, caſuale homicidium cenſendum ſit occultum; vt Epiſcopo liceat in irregularitate ex illo contracta diſpenſare. De quibus infrà.

10 Addunt nonnulli poſt Concilium Tridentinum, negari abſque errore non poſſe, ex homicidio omninò occulto irregularitatem incurri, quia id putant definitum *ſeſſ. 14. capit. 7. de Reformat. & ſeſſ. 24. cap. 6.* ſic Leander à Sacramento *tom. 5. tract. 2 diſput. 10. quæſt. 5.* verum cum plures poſt Concilium, vt vidimus, vel negauerint, vel ſaltem probabile oppoſitum iudicauerint, non auſim dicere, ibi definitum, imò nec credo argumentum ex illo efficax deſumi. Quia Concilium *ſeſſ. 14. capit. 7. citato*, occultum homicidium vocat, *quòd nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum.* Et de illo definit, quando voluntarium eſt, irregularitatem Pontifici reſeruatam inducere: nil verò de omninò occulto, etſi voluntario, decernit. In *ſeſſ.* autem *24. numer. 6.* ſupponit Concilium, irregularitatem incurri ex delicto occulto, & eius diſpenſationem Epiſcopo committit, dummodo non ſit homicidium voluntarium. An verò incurratur ex delicto omninò occulto? Non explicat, nec ſupponit Cõcilium: ergo aliunde id probandum erit, quia totum decreti robur ſubſiſtet, dum delicta alia non omninò occulta inducant irregularitatem ab Epiſcopo diſpenſabilem; ſecus vero homicidium voluntarium; huius enim irregularitas non eſt ab Epiſcopo diſpenſabilis, ſed per Concilium Pontifici reſeruatur. In quo ſtat diſcrimen huius delicti, ab alijs occultis, quoad diſpenſationem irregularitatum ex illis prouenientium. Et ſic exponunt Concilium plures Doctores citati, & citandi. Quapropter aliunde probari debet, ex homicidio voluntario omninò occulto irregularitatem incurri. Quod non ex alio capite, vt ſuprà diximus, niſi quia homicidio eſt impoſita à iure irregularitatis pœna, ad quam incurrendam ſufficit actus externus conſummatus, cui quantumuis occulto, certiſſimum eſt, Eccleſiam poſſe, irregularitatem imponere; & quod de facto impoſuerit, ſuadet ſtylus curiæ, & praxis vniuerſalis Eccleſiæ.

QVÆSTIO II.

Vtrùm Epiſcopi, & alij iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, poſſint diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omninò occulto?

§. I.

Nonnulla præmittuntur.

1 QVæſtione præcedenti ſtatuimus, ex homicidio omninò occulto irregularitatem incurri. Inquirimus modo: An ſi voluntarium ſit, eius diſpenſatio ſit Pontifici reſeruata? Homicidium voluntarium in præſentiarum ſtrictiſſimè accipitur pro eo, nimirum, quod per inſidias, aut per induſtriam fit: quod Hiſpanè dici ſolet: *de caſo penſado,* ac proinde quando non ex conſilio, & matura deliberatione factum, licet in ſe volitum ſit, & ex animo directo accidendi, vt contingit, quando ex repentina ira, vel rixa perpetratur; aut quando excedendo moderamen inculpatæ tutelæ, non dicitur voluntarium, ſed caſuale; quia licet metaphyſicè voluntarium ſit, moraliter verò,

prout vſurpatur à Concilio, dum concedit Epiſcopis facultatem ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus, ex delicto occulto prouenientibus, * excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, * ſtrictius accipitur. Quod colligitur ex illis Concilij verbis: *Eum, qui per inſidias, aut per induſtriam occiderit proximum, de altari euelli debeat, &c.* Et ex illis: *Si verò homicidium non ex propoſito, ſed caſu, &c.* Et ita docent Auila, Rodriguez, Peyrinus, Coninch, Machado, Marchinus, Hieronymus Garcia, Antonellus, Squilante, Angelus, M. Donatus, quos refert Diana *par. 12. in reſol. Miſcellan. fol.* 217. & probabilem eſſe putat, tum hic, tum 2. *part. tract.* 15. *reſol.* 21. & amplectitur *p. 7. tract. 2. reſol.* 32. Et expreſsè tenent Henriquez, Perez, Plaça, Salcedo, Fr Franciſcus à S. Iuliano, & alij, quos citatos ſequitur Leãder à Sacram. *tom. 5. tract. 2. diſp. 10. q. 12.* Quapropter de ſolo homicidio voluntario, vt ſupra explicato, præſentem modo inſtituã quæſtionem, ſuppoſiti veritatem alijs examinandam remittens.

2 Cum autem conceſsio generalis Epiſcopis in Concilio facta ad diſpenſandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus, fauorabilis ſit, quòd ſit Principis priuilegium, ac proinde amplè interpretandum, vt docet Thom. Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp.* 2. & ſola excipiatur irregularitas ex homicidio voluntario; & hæc exceptio, vtpotè odioſa, ſtrictiſſimè ſit interpretanda, ea ſcilicet ratione, qua minus conceſsioni fauorabili deroget: ſcire maximopere oportet, quod nam dicatur à Concilio delictum occultum. Plures aſſerunt, occultum in hoc Concilij loco dici, quod verè in iudicio probari non poteſt: ac proinde occultum accipiunt, prout opponitur probabili. Sic Garcia *de Beneficijs, p. 2. cap. 11. n.* 46. Gutierrez *lib. 1. Canonic. quæſt. cap. 13. nu.* 27. Rodriguez *in Addit. ad Bull* §. 9. *in fine*, & alij apud Dianam *p. 7. tr. 2. reſol.* 15. Alij verò communiter aſſerunt, occultum in præſenti dici, quod non eſt publicum, etiamſi ab aliquibus ſciatur; atque adeò ſi ad forũ contentioſum deductum non ſit, poſſe Epiſcopũ diſpenſare in irregularitate ex illo ſuborta. Ita Doctores communiter apud Dianam ſuprà, vbi ſexdecim refert, & ſequitur. Quibus adde M. Hyacinthum Donatum *p. 2 tract. 4. de violata clauſura, q. 32. fol.* 60. & plures apud ipſum: & alios, quibus citatis, conſentit Dicaſtillo *de cenſuris, tr. 10. diſp. 4. ſect. 2. nu.* 98 dicens, eſſe communem ſententiam. Quia Concilium committit Epiſcopis diſpenſationem, quando delicta occulta ſunt, & ad forum contentioſum non deducta: ergo ex eo quod deduci poſsint, nil inde contra Epiſcopi poteſtatem inferre licet, quia verificatur nihilominus adeſſe quidquid requiritur à Concilio, vt Epiſcopus poſsit diſpenſare, nempè delictum eſſe occultum, & non eſſe deductum ad forum contentioſum: atque adeò in magna ciuitate quatuor, quinque, aut ſex vidiſſe teſtes, ait Diana, non ſufficiet impedire Epiſcopi diſpẽſationem, quia verè delictũ dicitur occultũ prout diſtinguitur à notorio, & publico, quod docent etiã Henriq. Sayrus, Sãchez, & alij, quos ibidem adducit.

3 Addit, cum Nauarro, & Portel, Donãtus *ſuprà n. 6.* * Si delictum contingat committi in magna Congregatione, & ſciatur immediatè, & euidenter ab octo, vel decem illius, etiamſi ſint viri magnæ auctoritatis, non dicitur ſimpliciter notorium, cũ factum ignoretur à maiori parte illius congregationis. Nauarrus, & Portel vbi ſuprà. * Hactenus M. Donatus ibi: Et ipſe 2. *p. tr.* 13. *q.* 50. *fol.* 278. latius diſcurrit, dicens *n. 6.* * Quod ſi Pater blaſphemaret corã centum filijs, & ſic de ſimilibus, quæ fiunt priuatis domibus, non poſſunt dici notoria, quia deeſt loci qualitas. * Pro qua citat Graſſium.

4 Plus addunt alij; Epiſcopum vigore Tridentini poſſe diſpenſare in irregularitatibus ortis ex delictis, etiam notorijs, & publicis, dum non ſint deducta ad forum contentioſum, quia in Concilio idem ſignificat delictum eſſe occultum, ac non eſſe ad forum contentioſum deductum. Ita doctiſſimus P. M. Fr. Ioannes à S. Thoma 2. 2. *q* 64 *diſp.* 23 *nu.* 2. vbi ſic ait: * Vniuerſaliter intelligitur (nempè in decreto Tridẽt.) delictum occultum, quod non eſt deductum ad forum contentioſum, etiamſi probari poſsit iuridicè, & notorium ſit in ciuitate. * Quẽ ſequitur Anſelmus Gomez *in Theſauro ſcientiæ moral. cap. 40. fol.* 99. dicens: * Será oculto no eſtando en tela de juſticia. * Cui facit Diana ſuprà *p 7. tr. 2. reſol.* 31. Vbi cum Marchino, & alijs exiſtimat, probabile eſſe, Epiſcopũ poſſe diſpenſare in homicidio caſuali publico. Quod (ſi non ſit deductum ad forum contẽtioſum) tenendum neceſſariò eſt in ſententia M Ioannis à S. Thoma, vt ex eius verbis cõſtat: quem ſequitur Fr. Leander à Murcia, *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. de Legib. diſput.* 1. *reſol.* 5. *num.* 16. & tenent alij, apud Dianam *p. 12 tract 2. reſol.* 21. nempè Ludouicus Bail, Doctor Pariſienſis, & Petrus de Auila, Canonicus Magiſtralis Eccleſiæ Ceſar-Auguſtanæ, qui citat Baſilium Pontium *de Matrim. lib. 8. cap. 21. n.* 19. & benè quidem: ſic enim Baſilius ait: * Occultum vocatur apud Tridentinum *ſeſſ. 24. cap.* 6. non quod probari in iudicio non poteſt, ſed quod licet multis cognitum, deductum tamen non eſt ad forũ contentioſum, * & tradit

expreſsè Brunus Caſſaing. *tom. 1. Priuil. Regular. tract. 4. cap. 1. propoſit. 5. in fine, fol. mihi* 169. vbi ſic: * Adiunge præmiſsis rationibus, quòd irregularitates ſemper cenſentur occultæ, donec ad forum contentioſum deuenerint. * Sic ille de irregularitate ex homicidio voluntario ſermonem inſtituens, quæ ſunt valdè notanda. Dicitur autem delictum deductum ad forum contentioſum, quando iam iudici eſt delatum, & parti intimatum, vt docent Sayrus in Theſauro; *lib. 4. cap. 17. num. 21.* & P. Henriq. *lib. 14. de irregul. capit. 20. à num. 4.* & iuxta Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg. 39.* requiritur, vt lis ſit iam conteſtata: Vide Leandr. à Sacram. *tom. 4. tract. 2. diſp. 17. quæſt. 47.* His poſitis.

§. II.

Quæſtionis reſolutio.

5 Certum eſt apud Authores omnes, Epiſcopum diſpenſare poſſe in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali occulto, quia id Epiſcopis conceditur in Tridentino, dum ſola irregularitas ex homicidio voluntario occulto excipitur. Ex quo capite cenſeo contra Dianam, & Marchinum, nullatenus poſſe diſpenſare; ſi homicidium caſuale ſit publicum, quia nullibi talem facultatem conceſſam inuenio Epiſcopo Secus Commiſſario Generali Cruciatæ, vt videre licet apud Trullench *in expoſit. Bullæ, lib. 2. §. 3. dub. 2. nu. 2.* huius enim facultas non limitatur, ſed amplè conceditur; quoad irregularitatem ex homicidio caſuali prouenientem; ideoque in foro etiam externo ei competere, ait Trullench vbi ſuprà: Exiſtimo etiam contra M. Ioannem à Sancto Thom. *num. 4.* citatum, delictum dici publicum quoad hunc effectum, licèt non ſit deductum ad forum contentioſum: hic eſt enim communis peritorum, & interpretum Concilij Tridentini ſenſus, & vt credo, nō ſolum ſtylus curiæ, ſed totius Eccleſiæ praxis. Quapropter Diana, vbi ſuprà, illam reijcit, quod prætiterat *p. 11. tract. 8. reſol. vltim.* ex Barboſa indictum locum Concilij *num. 26. & de poteſt. Epiſcopi, part. 2. alleg. 39. n. 24.*

6 Præſens igitur quæſtio ſolum eſt; an attenta explicatione præfata Tridētini, poſſit Epiſcopus diſpenſare in aliqua irregularitate proueniente ex homicidio volūtario? Quod autem de Epiſcopo dixerim, dictum puta de alijs iuriſdictionem Epiſcopalem habentibus.

7 Concluſio ſit: poſſe Epiſcopum diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicido voluntario omninò occulto, id eſt, ſoli homicidæ noto. Moueor, quia Concilium ſolùm excludit homicidium voluntarium ab illis delictis, ſuper quorum irregularitate, diſpenſandi facultatem Epiſcopis ibi cōcedit; at qui nil ipſis indulget circa homicidium omninò occultum (quia de omninò occultis non eſt illi ſermo,) ergo nullam quo ad hoc exceptionem facit. Vrgetur: quia reſeruatio eſt odioſa. Ergo quando ad caſus occultos extenditur, non eſt ad omninò occultos protrahenda: ſed adeos tantum, qui abſque fruſtratione decreti reſeruantis, iuxta interpretationem Theologorū, occulti dicuntur. Ergo dum poſt iuris antiqui ſanctiones, Concilium Tridentinum caſus occultos commiſit Epiſcopis, ſolo excepto homicidio volūtario, nil circa omnino occultos, vpotè ſub antiqua reſeruatione non cadentes, illis indulſit, ſed circa occultos communiter dictos, è quorum numero ſolum excepit irregularitatem ex homicidio voluntario. Ita ex antiquis M. Tabiena, *verb. Irregul.* cum Panormitan. & alijs, & Angelus *verb. Homicidium, quæſt.* 1. Et poſt Tridentinum tenent plures apud Hyacinthum Donatum *part. 3. tract. 11. qu. 8 9. num. 8.* Vbi ſic: * Couarrub. multis allegatis, Miranda, Angelus, Lezana; & alij viri grauiſſimi probabiliter tenent, Epiſcopum poſſe diſpenſare ſuper omni irregularitate proueniente ex crimine omninò occulto, & quod nullis poteſt teſtibus probari, neque aliter; quam per propriā confeſſionem ſciri, &c. * Idem tenet M. Texeda *tom. 2. lib. 3. tract. 3. num. 188.* vbi ſic ſcribit: * Poteſt Epiſcopus diſpenſare in irregularitate ex homicidio (voluntario) omninò occulto orta, dūmodo ita ſit occultum, vt nullus aliàs ſciat, id delictum fuiſſe commiſſum à tali perſona, niſi ſolus ipſe homicida, &c. Probatur illa ſententia, quia Concilium Tridentinum non aufert ab Epiſcopis facultatem diſpenſandi in irregularitate contracta ex homicidio omninò occulto: ergo ſicut Epiſcopi ante Concilium poterant diſpenſare in prædicta irregularitate, ita etiam poſſunt poſt Concilium iure communi. * Et infrà: * Obijcies: Concilium Tridentinum in prædicta *ſeſſ. cap. 7.* expreſsè aſſerit, quòd in homicidio voluntario, etiamſi fuerit occultum, non liceat diſpenſare. Reſpondeo, Concilium nō loqui de homicidio omninò occulto, ſed aliquomodo; ſcilicet de illo, quod in iudicio probari non poteſt. Quibus ego addo, (attende) quamvis aliàs ſciatur aliunde, ſi iudicio probari non poſſit. * Hæc M. Texeda, cui conſentit M. Bañez 2. 2. *q. 40. art. 2. dub. 4.* & P. Henriquez *lib. 14. cap. 19. in Gloſſ. litt. H.*

8 Eamdem ſententiam cum Alphonſo de Caſtro, Couarrub. & alijs defendit Miranda *to. 2. quæſt. 8. art. 10. concluſ. 1.* dicens: * In ſuprà

ſupradicta irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omninò occulto, Epiſcopi diſpenſare poſſunt, cum ſibi ſubditis. Hanc concluſionem tenent expreſsè Couarrub. *in Clem. ſi furioſus, de homicid. 2. p. §. 5. num. 4.* & probat ex multis Doctorum authoritatibus, quos refert, & ſequitur: & præcipuè ex Abbate *in cap. ex tenore*, & eam etiã tenet, & probat tanquam nimis probabilem P. Alphonſus de Caſtro, & Angelus. Hi omnes aſſerunt, quod in irregularitate proueniete ex homicidio omninò occulto, & quod nullis poteſt teſtibus probari, neque aliter, quàm per propriam confeſſionem ſciri, poteſt Epiſcopus diſpenſare. * Et infrà ad difficultatem, ex textu Concilij deſumptam reſpondet, non obſtare verba, quæ in eo habentur: * Nam Concilium intelligendum eſt de illo homicidio occulto, quod quamvis actu non ſit deductum in iudicium, neque ad forum contentioſum, eſt tamen ex ſe probabile, quamvis actu in iudicio ordinatio non ſit probatum; non autem de homicidio omninò occulto, de quo in præſenti loquimur, quod probari nullo modo poteſt. Noſtra concluſio veriſſima, & probabiliſſima eſt. * Hæc ille cum citatis. Qui laxius, quam Texeda loquuntur.

9 Quibus adde Brunum Caſſaing. *in Priuileg. Regul. part. 2. tract. 5. cap. 4. prop. 1. fol. mihi 243.* vbi ſic ait: * Reſpondetur, poſſe confeſſarium ante dictum diſpenſare ſuper irregularitate primo modo occulta (id eſt ex homicidio voluntario ita occulto, vt à nemine poſſit in notitiam hominum adduci, niſi à ſolo occiſore) quoniam Epiſcopus poteſt ſuper illa diſpenſare, vt tenent Couarrub, Abbas, Caſtrenſis, Angelus, Bannez, Viualdus, & alij * Et ita etiam tenet cũ Abbate Manuel Rodriguez *tom. 1. quaſt. Regul. quaſt. 24. art. 11.* Ad difficultatem vero ex Concilio ſubortam reſpondent. * Concilium loqui de homicidio, non de omninò occulto, ſed tantum de illo, quod ad iudiciũ, & notitiam hominum deduci poteſt, & probari. * Sic Brunus, quæ ſunt valdè notanda, quia paſſim occurrentia.

10 Addit P. Leſsius *in 3. part. cap. 4. de irreg. dub. 2. num. 35.* probabile eſſe * Epiſcopum poſſe diſpenſare, vt homicida voluntarius, ſi crimen occultum ſit (licet non omninò occultum) minoribus ordinibus iam ſuſceptis vtatur, imò, ſi cauſa iuſta ſubſit, vt etiam ſacris antea ſuſceptis. Ita (inquit) tenent multi recentiores, & Couarrub. *§. 3. num. 4.* qui etiam *num. 6.* docet ab Epiſcopo poſſe admitti ad beneficium ſimplex. * Hæc Leſsius. Et quidem ſi homicidium ſit caſuale, licet ſit publicum, poſſe homicidam admitti ad minores ordines, & ad beneficium ſimplex, tradit cum aliis Diana *part. 10. tract. 11. reſol. 19.* imò & ad retinendum curatum anteà obtentum; quod tenent apud illum Nauarrus, Auila, & Layman.

§. III.

Conſectaria.

10 EX dictis fit, Prælatos Regulares, Generales, nimirum, & Prouinciales poſſe cum ſubditis in prædicta irregularitate ex homicidio voluntario omninò occulto, vigore Concilij Tridentini diſpenſare. Ratio eſt, quia nomine Epiſcoporum comprehenduntur in decreto Concilij, vt docent Manuel Rodriguez *tom. 1. quaſt. Regular. quaſt. 61. artic. 9.* Bartholomæus à S. Fauſto *lib. 3. Theſauri Relig. quaſt. 125.* Reuer. Pat. Delgadillo *tom. de Pænitent. cap. 21. numer. 46.* & alij duodecim Doctores, quos citatos ſequitur Thomas Hurtado *tom. 1. Reſol. Moral. tract. 5. cap. 4. num. 128. fol. 285.* & plures apud Dianam *part. 7. tract. 2. reſol. 5.*

11 Ideò præfatam concluſionem in terminis defendit Miranda *vbi ſuprà artic. 10. concluſ. 2.* dicens: * Generales Miniſtri, & Religionum Prælati, Epiſcopalem, vel quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habentes, benè poſſunt diſpenſare cum ſubditis in irregularitate, proueniente ex homicidio omninò occulto (nempè voluntario.) Hæc concluſio colligitur ex ſupradictis, nam Epiſcopi, vt ſuprà dictum, id poſſunt, &c. * Et vt probabilem refert Lezana *in Summ. tom. 1. cap. 18. num. 44.* * Quando homicidium, inquit, etſi voluntarium, & illicitum, eſt ita occultum, vt nullo modo ſciri, aut probari poſſit, probabile eſt apud aliquos, poſſe Prælatos Regulares in irregularitate propter illud contracta diſpenſare, quia etiam eſt apud illos probabile, poſſe Epiſcopos, &c. Exponunt etiam Concilium de homicidio voluntario occulto, quod aliquo modo probari poteſt, &c.

12 Hanc ſententiam itidem tenuit Manuel Rodriguez *tom. 1. quaſt. Regul. quaſt. 24. artic. 11.* vbi ait: * Numquid poterit Prælatus Regularis diſpenſare cum ſubdito, qui cum eſſet ſæcularis, vel dum eſſet Monachus, fuit homicida omninò occultus? Reſpondeo affirmatiuè, nam ſecundum ſententiam, quam ſequitur Couarrub. cum multis authoribus, quos refert, & ſequitur, prædicta irregularitas non eſt Papæ reſeruata, ſed Epiſcopis. Ac proinde ſicut Epiſcopus poteſt cũ ſuis ſubditis diſpenſare, vt ſuprà dictum eſt, ita & Prælatus Regularis habẽs iuriſdictionẽ, quaſi

quaſi Epiſcopalem. Neque obſtat Concilium Tridentin. vt obſtare putauit Nauarrus. Nam id intelligendum eſt in homicidio occulto, quod tunc eſt probabile in iudicio, & non de homicidio omninò occulto, quod probari non poteſt. Nam Concilium euidenter innuit, quod non procedit, niſi in homicidio, quod licet ordine iudiciario non ſit probatum, poteſt tamen probari. Verum tamen eſt, quod contrariam opinionem tenent viri docti, quam ego quoque in noſtra ſum. Confeſſorum ſum ſequutus, ſcilicet, quod neceſſarium ſit recurrere ad Papam ad huiuſmodi diſpenſationem impetrandam. At modo cũ videam contrariam opinionem ſolido niti fundamento, eam libenter amplector. * Sic Rodriguez ſuprà retractans opinionem, quã in Sum docuerat *cap.* 178. *numer.* 3. Vbi de homicidio omninò occulto loquens dixerat: * Tambien en eſte caſo es neceſſario recurrir al Papa por diſpenſacion, ſiendo el homicidio voluntario. * Et cum citatis ſentit, imò ait, eſſe communem, Hieronymus Garcia *in Politica Regul. tom.* 2. *tract.* 10. *diſtinct.* 6. *dub.* 5. *num.* 29. dicens: * Es comun opiniõ, que en el homicidio omninò oculto dicho (nempè voluntario) pueden diſpenſar los ſeñores Obiſpos y los Prelados de la Religiõ. * Sic ille, ſed non benè, quia communis opinio eſt in contrarium, quando homicidium fuit voluntarium, & authores, quos ipſe refert, non omnes de voluntario, ſed de caſuali loquuntur. In quo nulla eſt difficultas, quandoquidem plures ſuprà citati idem aſſerunt, etiamſi publicum ſit, dummodo non deducatur ad forum contentioſum.

13 Concludendum igitur eſt, tàm Epiſcopos, quàm Prælatos Regulares habentes quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, poſſe cum ſubditis in irregularitate ex homicidio voluntario omninò occulto diſpenſare, quia poteſtas diſpenſandi, cum fauorabilis ſit, potius extendenda, quàm reſtringenda eſt. Et Concilio Tridentino probabiliter, vt ſuprà, reſpondetur.

QVÆSTIO III.

Vtrùm Prælati Regulares, etiam locales, poſſint cum ſubditis diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario non omninò occulto?

1 PArtem affirmatiuam graues Doctores, (quibus ſubſcribo) ſuſtinẽt ex priuilegio Prælatis Regularibus conceſſo. Ita ſentit Reuerendiſſ. M. Candidus ſacri Palatij M. *tomo Diſquiſ. moral. diſquiſ.* 24. *artic.* 61. *dub.* 8. vbi ſic: * Dico: Prælati Regulares

poſſunt diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate contracta ratione homicidij voluntarij, occulti tamen, &c. vi priuilegij Martini V. (Priori Monaſterij S. Benedicti Valliſſoleti conceſſi) in quo communicant Religiones Mendicantium, non ſolum Generales, & Prouinciales, ſed etiam Præpoſiti, & Rectores locales, &c. Nec obſtat Concilium Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. de reformat. &c. Nam licet non poſſint ex facultate Concilij Tridentini: poſſunt tamen virtute priuilegij Martini V. conceſſi Benedictinis, & virtute priuilegij conceſsi Prædicatoribus, &c. Iulij Secundi, diſpenſare cum ſubditis in Irregularitate contracta ex homicidio voluntario. * Hactenus M. Candidus.

2 Idem tradit M. Ioannes de la Cruz *de ſtatu Relig. lib.* 1. *de voto obedientiæ, cap.* 6. *dub.* 19. vbi ſic: * Dicti Prælati Regulares poſſunt ad omnia diſpenſare cum ſuis ſubditis in irregularitate homicidij iniuſti, aliàs occulti, & dicitur occultum ſecundum Nauarrum, quod non eſt notorium, ita quod à multis ſciatur, licet in iudicio probari poſſit. Et patet concluſio, quia Martinus V. conceſsit, &c. * ſic ille, & alij, quos ſequitur M. Acatius de Velaſco *tom.* 1. *reſol. moral. verb. Abſolut. reſol.* 2. *n.* 2. ibi: * Los Prelados de las Religiones pueden diſpenſar à ſus ſubditos en la irregularidad, que nace de homicidio voluntario occulto. En eſte dicho convienen muchos, y muy graues Doctores. * Quibus conſentit Portel *in Dubijs Regul. verb. Diſpenſare, nu.* 8. dicens: * Poſſunt Prælati, etiam Cõuentuales, diſpenſare cum ſuis ſubditis ſuper irregularitate orta de homicidio voluntario, ſi ſit occultum, non vero ſi ſit publicum. * Quẽ ſequuntur Sigiſmundus à Bononia, Baunius, Baſſæus, Crouſers, Pakus, & plures, quos citatos ſequuntur Leander *tom.* 5. *de irregularit. tr.* 2. *diſp.* 27. *q.* 32. & alij apud Dianam *p.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 45. & *p.* 7. *tr.* 11. *reſol.* 41. ex prædicto priuilegio Martini V. quod ad verbum refert Miranda vbi ſuprà: in quo viuæ vocis oraculo conceſsit Priori prædicti Monaſterij, (& poſteà omnibus Prioribus, & Abbatibus aliorum Monaſteriorum) quod in foro conſcientiæ cum Monachis *ſuper omni irregularitate, etiam in illis caſibus, in quibus Papa ſibi vicem reſeruat, (morte videlicet, & in membrorũ truncatione, & enormi ſanguinis effuſione) valeat diſpenſare, dum tamẽ aliquod horum trium non ſit notorium, & hoc propter ſcandalum.* Ergo licet homicidiũ voluntarium non ſit omninò occultum, dummodo non ſit notoriũ, poterunt Prælati omnes Regularium cum ſubditis in irregularitate ex illo proueniente diſpenſare.

3 Ideò ita cum Crouſers, Baſſæo, Miranda, Hieronymo Rodriguez, Vega, & alijs,

ſentit Thom. Hurtado *tom. 2. reſol. moral. tr. 12. cap. 1. num. 1106.* Nec dictis obeſt reuocatio oraculorum viuæ vocis facta a Gregorio XV. anno 162.. & ab Vrbano VIII. anno 1631. quia in illa non comprehenduntur oracula olim conceſſa, & confirmata per Bullas ſpeciales Pontificum, quæ proinde non iam viui oraculi, ſed priuilegij vim per Bullam Apoſtolicã conceſſi obtinuerant. Quod tenent plures apud Dianam *part. 9. tract. 7. reſol. 61. & p. 10. tract. 14. reſol. 24. & part. 11. tract. 6. reſol. 45.* Videatur Hurtado vbi ſuprà, qui eruditè, & latè de hac materia. Quando autem delictum cenſendum ſit notorium, conſtat ex ſuperius dictis *quæſtione præcedenti, §. 1. num. 2.* vbi plures Authores adduximus id explicantes, quos ſequitur Fr. Antonius Baeo Auguſtinianus *in Sum. diſput. 30. cap. 13.*

§. Vnicus.

Quid ſi homicidium voluntarium ſit publicum.

4 AFfirmãt adhuc plures, idem poſſe Regulares, ac in occulto, dũmodo ad forum contentioſum deductum nõ ſit. Ita M. Antonius de Hinojoſa *in Direct. decif. Regul. verb. Diſpenſatio, fol. 184.* vbi ex conceſſione Eugenij Quarti Monachis Benedictinis facta, ſic ait: * Imò cum Apoſtolica conceſſio expreſsè dicat, quod in irregularitatibus ad Sedem Apoſtolicam pertinentibus, diſpenſare poſsint, abſque ſpecifica reſtrictione; abſolutè concedi videtur irregularitas in genere ad Sedem Apoſtolicam quomodolibet pertinens, etiamſi ex homicidio voluntario proueniat, &c. dummodo ad iudicium contentioſum non fuerit deductum, &c. Prædictum priuilegium maximè notandum eſt, quoniam excedit plurimum conceſsionem Martini V.* Hæc M. Hinojoſa, ex cuius vltimis verbis, vt benè aduertit Leander a Sacram. *tom. 5. tract. 2. diſput. 27. quæſt. 33.* Clarè conſtat, (quidquid poſteà limitet) poſſe Prælatos Regulares diſpenſare cum ſuis ſubditis, vi priuilegij Eugenij IV. in irregularitate orta ex homicidio voluntario publico.*

5 Et ita expreſsè tenent non pauci ex alio priuilegio Pauli III. eiſdem Monachis S. Benedicti conceſſo, vbi Prælatis indulget cum ſubditis, ſingulis annis, prima die Lunæ Quadrageſimæ, *ſuper quibuſvis irregularitatibus, pro tempore quauis occaſione, vel cauſa contractis, diſpenſare, ita vt ſi præinſerta conceſsio reuocetur, iterum reintegrari, vel reſtitui cenſeatur.* Sic ibi. Super qua conceſsione videndus omninò Machado *tom. 2. lib. 5. p. 3. tr. 2. doc. 6.* vbi ait: * Y aſſi muchos Doctores afirman, que por eſte priuilegio pueden los Prelados de las Religiones diſpenſar con ſus Religioſos en qualquiera irregularidad, que ayan incurrido, como quiera ſea, por defecto de manſedumbre, in decencia, ò por delito, aunque ſea homicidio voluntario, y publico. * Idem ſentiunt Manuel Rodriguez, & Portel, apud Dianam *3. p. tract. 2. reſol. 45.* & putat probabile Leander à Sacram. vbi ſuprà dicens: * Probabiliter certè reſpondeo, poſſe Prælatos Regulares diſpenſare cũ ſuis Religioſis ſubditis, in irregularitate contractaex homicidio voluntario, etiam publico, quia probabile eſt, ad id habere priuilegium minimè reuocatum. Nam Paulus III. cõceſſit Benedictinis, &c.* Sic ille referens Rodriguez, Portelium, Baunium, & Machado, & tenet apertè Brunus Caſſaing. vbi ſuprà *tr. 4. cap. 5. prop. 6.* * Quia cũ verba, inquit, præfati priuilegij ſint ampliſſima, ampliſſimè ſunt interpretãda, nec nos reſtringere debemus * Et improbare non audet Diana vbi ſuprà, ſed aliorum iudicio remittit.

6 Nec obeſt, vt aduertimus §. præcedenti, præfatas conceſsiones inter viuæ vocis oracula computari, quæ reuocata fuerunt à Gregorio XV. anno 1622. & ab Vrbano VIII. anno 1631. Nam cũ Gregorius XIII. & Paulus V. per Bullas ſpeciales omnia priuilegia Minorum antea confirmauerint, & innouauerint, ideò non iam viui oraculi, ſed priuilegij vim per Bullam Apoſtolicam conceſſi retinent; ac proinde reuocata non ſunt; ſicut neque alia viuæ vocis oracula ante hos Pontifices conceſſa, vt docent communiter Doctores, quos adduxi *in opuſc. pro Ieſuitis, tr. de Ieiunio, prop. 7. num. 8* Et licet præfatæ cõceſſiones factæ fuerint Benedictinis, tamen per participationem fratribus etiam Ordinis Minorum competunt: quòd ſufficit, vt in confirmatione, & innouatione priuilegiorũ Ordinis Minorum comprehenſa intelligantur. Et ita expreſsè docet Brunus, vbi ſuprà *tract. 5. cap. 4. prop. 1. fol. 243.* dicens: * Bulla, *& ſi mendicantium*, & Paulus V. anno 1609. illa abſolutè confirmauit, cumque omnia confirmauerint, & illa, quæ immediatè Minorum Ordini ſunt conceſſa, & alia, quæ per participationem poſsident, cum ſint vera illorum priuilegia, ſine dubio vtraque confirmarunt.* Ergo omnia priuilegia ſuprà adducta pro Prælatis Regularibus quoad diſpenſationem irregularitatis ex homicidio voluntario, ſiue occulto, ſiue publico, verè hodie ſubſiſtunt, ac proinde, illis, abſque vllo ſcrupulo, cum ſubditis vti poterunt Prælati. Sic cenſeo, probabiliter dici poſſe, dum de prædictorum priuilegiorum reuocatione aliunde non conſtet.

7 Ro-

7 Rogabis, quid ſi homicidium voluntarium publicum Religioſi foret deductum ad forum contentioſum, & ab eo ex defectu probationis fuiſſet reus abſolutus? poſſet ne Prælatus in tali euentu in irregularitate ex illo prouenienté diſpenſare? Reſpondeo, in hoc caſu idem dicendum, quod Doctores communiter loquentes de poteſtate Epiſcopi, quoad alias irregularitates, quarum diſpenſatio ipſis committitur, quando delicta, deducta ad forum contentioſum probata non fuerint. Putant enim non pauci, nō poſſe dici deducta ad forum contentioſum cum effectu, ſi probata non fuerint; etiamſi medijs deprauatis abſolutionem à dilecto reus obtinuerit; atque adeo poſſe diſpenſari, non aliter ac ſi deducta non fuiſſent. Vide plures, quos citatos ſequitur Diana *p.7.tract. 2.reſol.18.* pro Epiſcopis; & eorum doctrinam ad Prælatos Regulares, quoad diſpenſationem in irregularitate homicidij voluntarij, prudenter applica.

QVÆSTIO IV.

Vtrum confeſſarij Regulares poſsint diſpenſare cum ſæcularibus in irregularitate ex homicidio voluntario omnino occulto?

1 AFfirmatiuam partem ſuſtinent nō pauci ex duplici priuilegio, alio Eugenij Quarti per Bullam conceſſo Monachis S. Benedicti in compendio Mendicantium inſertam. Alio Sixti Quarti per Bullam Minoribus conceſſo, quod habetur in libro, cui titulus, *Monumenta Ordinum.* Primum Eugenij IV. (vt videre eſt in citato compendio, verbo, *abſolutio*, quod ſæculares 2. *num. 9.*) concedit facultatem abſoluendi: * *A quibuſcumque ſuſpenſionum, excommunicationum, & interdicti ſententijs, aliſque Eccleſiaſticis cenſuris, & pœnis, quas à iure, vel ab homine ſatisfactione iuncta, incurriſſe, quomodolibet cenſebuntur.* * Nomine autem pœnarum, venire irregularitates ex delicto prouenientes, eſt multorum ſententia, quam tenet Thom. Sanchez *in Sum. lib.6 cap.5.num.178* M. Bartholomæus de Medina 1.2. *q.96. art.4.dub.10.* M. Sotus *in 4. diſtinct. 22. q. 3. art.1.* Corduba *in Sum. q.43. dub. 4* quos citat P. Sà *verb. irregularitas nu.2.* & alij, quos refert Suarez *tom. de cenſuris diſp.40 ſect.3. n.3.* & *de Relig. tom.4. tract. 8. lib. 2. cap.21. num.16.* vbi bene tradit, verbum *Abſoluendi*, pro verbo, *diſpenſandi*, ſæpe ſolere ſumi.

2 Et vt nulla poſſet dubitandi ratio manere, vtroque vtitur Sixtus Quartus in Bulla citata, in qua * *conceſsit Fratribus Ordinis Minorum facultatem ad confeſſiones audiendas, & ab omnibus excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, & ſuper quacunque irregularitate Ordinario, tàm à iure, quàm ab homine reſeruatis, toties, quoties opus fuerit, abſoluendi, diſpenſandi, ac vota quæcumque commutandi, ſicut poteſt Diœceſanus.* * Similc priuilegium conceſſit etiam Iulius Secundus, vt refert M. Hinojoſa vbi infra.

3 Ex quibus ſic formo argumentum. Omnes confeſſarij Regulares, vtpotè qui priuilegijs Minorum participant, poſſunt cum ſæcularibus diſpenſare in omnibus irregularitaribus, in quibus poteſt Epiſcopus: ſed Epiſcopus poteſt diſpēſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario omnino occulto, nempe quod nec probari poteſt in iudicio, nec in notitiam hominis deuenire, niſi ex confeſſione occiſoris, vt ſuprà *q. 2. num.7.* probatum eſt: ergo & confeſſarij Regulares. Conſequentia eſt euidens ex premiſſis. Et ideò ita expreſsè tenet M. Antonius de Hinojoſa *in direct. deciſ. Reg verb. Diſpenſatio in ſæculares, fol.187* vbi ait: * Diſpenſare poſſunt fratres Confeſſores cū ſecularibus in quacūque irregularitate, ſuper qua Ordinarius diſpenſare poteſt. Conceſſit Sixtus IV. & Iulius Secundus. * Et ex eodem priuilegio idem tenent Portel *in reſponſ. tom. 1. cap. 3. num.1. & 2.* & Corduba *in Sum. verb. abſolut. caſu 43.* Quos ſequitur Brunus Caſtaing. *in Priuileg. Regul. tract.5. cap.4. prop. 1.* vbi ſic: * Verum non leuis difficultas eſt, ſi confeſſarius Regularis poteſt diſpenſare (cum ſæcularibus) ſuper irregularitate homicidij voluntarij omnino occulti? (nempe, quod ita occultum eſt, vt à nemine poſſit in notitiam hominum adduci, niſi à ſo o occiſore) Reſpondetur, poſſe Confeſſarium ante dictū diſpenſare ſuper dicta irregularitate, quoniam Epiſcopus poteſt ſuper illa diſpēſare, vt tenet Couarr. Abbas, Caſtrenſis, Angelus, Bannez, Viualdus, & alij. Sed confeſſarius Regularis eadem, quoad hoc, facultate pollet: ergo id ſimiliter poteſt *

4 Eamdem ſententiam tenent Rodriguez, Ioannes de la Cruz, Caſpenſis, Baſſeus, Pellizarius, Martinus de S. Ioſeph, & alij, apud Dianam omnino videndum *p. 11. tract. 4. reſol. 3.* Quos ſequitur Rever P. Leander à Murcia Capuccinus *in Quæſt. Regul. cap. 7. quæſt. 8. num. 62.* dicens: * Pueden diſpenſar en todas las irregularidedes en que diſpenſa el Obiſpo; no ſolo por derecho comun, ſino tambien en las que diſpenſa por derecho eſpecial del Concilio Tridentino. * Sic ibi cum alijs.

5 Hæc opinio, ni aliunde priuilegia reuocata oſtendantur, videtur valdè probabilis: ad idquè iudicandum, non parum mouet auctoritas ſapientiſsimi Pat. Magiſtri Arau-

jo, Epiſcopi Segouienſis *in Deciſ. Moral. tr. 2. q. 1. num. 13.* vbi ſic ſcribit: * In materia fauorabili, qualis eſt iſta de diſpenſando in irregularitatibus, non requiritur intrinſeca probabilitas, ſed ſufficit extrinſeca virorum non infimæ notæ, ob quorum auctoritatem non poteſt evidenter conuinci cõtrarium. *

6 Dices, hoc priuilegium non eſſe in vſu. Verum cum pro ſolo conſcientiæ foro conceſſum fuerit, & ideo eius vſus ſecretiſſimus ſit, quis poterit cum fundamento affirmare, non eſſe in vſu apud doctos, ſaltem Regulares, peritoſque; licet apud ignaros, & facultatem, quam habent, ignorantes, in vſu non fuerit? Vt omittam, priuilegia omnia per non vſum reuocata, reualidata fuiſſe per Paulum V. vt tradit Ioannes de la Cruz *tit. 2. cap. 5. dub. 2. concluſ. 2.* dicens: * Vt priuilegium per non vſum reuocetur, requiritur notitia talis priuilegij, & non vſus centum annorum iuxta dicta *cap. 3. dub. 2.* tum etiam quia iuxta dicta *dub. 5.* priuilegia etiam per non vſum reuocata, iam ſunt per Paulum V. reualidata, * Eugenius Quartus (vt refert Diana *3. p. tract. 2. reſol. 68*) conceſſit Benedictinis, quod poſsint vti ſuis priuilegijs, etiam ſi contra illa habuerint contrarium vſum: quo privilegio per communicationẽ omnes regulares fruuntur: ergo ex non vſu præfati priuilegij gratis conceſſo, nil contra noſtram concluſionem deduci poteſt. Quod multis probat Martinus de S. Ioſeph *in Reg. Sanct. Franciſc. in declaratione Breuium, verb. Diſpenſare, fol. 575.* Nequibũt verò Religioſi Societatis ſimili priuilegio vti, quia non eſt eis communicatum a Rever. Pat. Generali, prout in noſtra Religione ad cuiuſvis privilegij participationem neceſſarium eſt, ex conceſsione Gregor. XIII.

7 Cæterum, quamvis, me iudice, negari prudenter nequeat, præfatum priuilegium à Sixto Quarto conceſſum fuiſſe, propter auctoritatem tot, tantorumque Doctorum id teſtantium; ſemper tamen Regularibus conſulerem, vt eo non vtantur. Nam vſus talis privilegij odioſus eſt Epiſcopis, quia raro ad illos erit ſæcularium recurſus pro diſpenſatione irregularitatis Si enim Regulares diſpenſent cum ſecularibus, in quacumque irregularitate poſsint Epiſcopi, vt huiuſmodi priuilegio vtantur, diſpenſare poterunt, vt bene expendit Diana ſupra, quoties opinio probabilis pro Epiſcopo inueniatur; ac proinde in irregularitate verę Bigamiæ, quoad ordines minores, & ſimplex beneficium. Secundo ſuper irregularitate occulta ex defectu natalium. Tertio, in irregularitate ex defectu lenitatis Quarto, in irregularitate ex mutilatione alicuius membri. Quinto, in irregularitate propter delictum deductum ad forũ contentioſum, iudicio finito, punitum. Sexto, in irregularitate occulta hæreſis. Septimo, in contracta in bello iuſto. Octauo, in proueniente ex homicidio caſuali occulto, imo etiam publico, iuxta citatos *ſupra q. 2. nu. 4.* quod tenuit etiam Sà *verb. irregularitas ex homicidio n. 7.* & in repentina rixa orto, etſi directè volito, * & ita (concludit Diana) videtur dicendum in alijs caſibus, in quibus Epiſcopis (nempe iure ordinario) licitum eſt ſuper irregularitate cum ſæcularibus diſpenſare. Nam in his poſſe Confeſſarios Regulares diſpenſare vigore priuilegij Sixti Quarti, & Iulij Secundi, tradiderunt Doctores ſuperius adducti. * In ſupra enumeratis autem poſſe Epiſcopum diſpenſare, eſt opinio Doctorum, qui videri poſſunt apud illum *p. 4 tr. 2. in reſolut. 64. 96. 71. 72. 97. & in p. 7. tract. 2. reſolut. 25. 27. 29. 31. & 22. & p. 10. tr. 11. reſ. 24.* Quos ſequitur Fr. Antonius Baco *in Sum. diſp. 30. cap. 12.*

8 Quapropter vſus prædicti priuilegij omnino diſſuadendus eſt Regularibus, vt meritò conſulunt Portel, & Diana *vbi ſupra.* Imò & Prælatis idem conſulerem; & quod ſubditis, ſub pręcepto, præfati privilegij vſum prohibeant: tantæ enim poteſtatis vſus non expedit omnibus Confeſſarijs Regularibus, ſed ad ſummum Prælatis, & viris aliàs doctrina, & morum integritate vigentibus.

QVÆSTIO V.

Vtrum virtute Bullæ Cruciatæ poſsit abſolvi, ſeu diſpenſari irregularitas ex delicto, quæ eſt purè pœna peccati?

1 AFfirmatiua ſententia eſt communis Thomiſtarum, quos refert, & ſequitur M. Barnabas Gallego ex Ordine Prędicatorum *in Expoſit. Bullæ, clauſ. 9. p. 2. c. 9. dub. 139.* vbi ſic: * Reſpondo, pues, que la irregularidad contrahida por pena de delito, es verdadera, y propria cenſura; y aſſi ſe puede abſover por virtud de la Bula, que concede, pueda el Confeſſor electo por ella abſoluer de qualeſquiera pecados, y cenſuras. Eſta doctrina es conſtante en la florentiſsima Eſcuela del Angelico Doctor Santo Tomàs de Aquino. * Et iterum *infra fol. 140.* * Eſta nueſtra doctrina es comun entre los Doctores de la Eſcuela de Santo Tomàs. Enſeñanla el Maeſtro Ledeſma, el Maeſtro Soto, el Maeſtro Bartolomè de Medina, el Maeſtro Bañez. Los Maeſtros Miguel Salon, y Pedro de Aragon, el Maeſtro Nuño, los Maeſtros Fr. Melchor Cano, y Fr. Iuan de Orella. El Maeſtro Alvarez, el Maeſtro Cornejo, el Maeſtro Cabrera, y el Maeſtro Fray Iuan de

Santo

Santò Thoma ſe inclina à eſta ſentencia, y Fray Iuan de la Cruz en el Directorio dize, que es probable, y que es comun de los Tomiſtas.* Hactenus M. Gallego *vbi ſupra* qui, vltra citatos, refert Cordubam, Moure, Carrillo, Ioannem Gutierrez, Naldum, & Rodriguez. Vnicum huius ſententiæ fundamentũ eſt, quod irregularitas, quæ eſt purè pœna delicti, eſt cenſura: cum ergo per Bullam poſsit abſolvi à cenſuris reſeruatis Epiſcopis toties quoties, & à reſeruatis Pontifici ſemel in vita, & ſemel in morte. Sequitur evidenter poſſe ſimiliter abſolvi ab irregularitate, quæ eſt purè pœna delicti.

2 Secunda vero ſententia, omnino tenenda, negat, irregularitatem, quæ eſt pœna delicti, poſſe abſolvi, ſeu diſpenſari virtute Cruciatæ, imo nonnulli contrariæ improbabilitatis notam inurunt, & Antonius Gomez *in Bullam Cruciatæ ad decimam clauſulam*, dicit, Sotum in hac re *miſero errore* lapſum fuiſſe. Et contra Sotum, & communem Thomiſtarum militant, ex eàdem florentiſſima Schola, Martin de Ledeſma 2 *p. tom. 4. quæſt. 26. art. 2. de irregular. in Regul.* 4. & Ludouicus Lopez *in Inſtruct. conſ. q. 2. c. 92.* Citantur etiam Mantius, Petrus de Soto, Peña, & alij, & ex alijs docet expreſsè Nauarrus *in Sum. cap. 27. num. 194. & 230.* & eſt communis inter Doctores Societatis, adeò, vt contrariam indicatam probabilem ab vno Patre Sà, M. Sacri Palatij expungendam illico iudicauit: ſic corrigens: *Non eſt vllo modo tenenda ſententia quorumdam affirmantium. Quia in contrarium eſt praxis Romanæ Curiæ, & c.* Dixi, *indicatam probabilem a P. Sà*, licet melius dixiſſem improbabilem iudicatam; quia eius verba hoc potius indicant, *verb. abſolutio num. 20.* * An, inquit, qui poteſt abſoluere ab omni cenſura, poſsit liberate ab irregularitate orta ex peccato? alij negant. Probabile (attende) poſſe, qui poteſt ab omni pœna: illa enim pœna eſt. * Non tamen ille, nec alibi, dixit, virtute Cruciatæ abſolvi poſſe à pœnis: aut irregularitatem eſſe cenſuram: potius id expreſsè negat *verb. irregularitas*, dicens: * Irregularitas non cenſura, ſed pœna quædam, aut inhabilitas eſt * Nullibi ergo P. Sa illi ſententiæ fauet. Quapropter Gibalinus *de irregularit. cap. 6 q. 5.* iuſte conqueritur de Magiſtro Sacri Palatij, eo quod in indice librorum expurgatorio hanc ſementiam expunxerit, & damnauerit in vno Emanuele Sa, cum eam ſui Thomiſtę ferè vnanimi conſenſu ſequantur. Et Dicaſtillo *de Cenſuris, tract. 10 dub. 4. nu. 86.* miratur, * id potius in Emanuele Sa iudicatum fuiſſe, expedire corrigi, cum tamen per tot annos in Soto, & alijs ea ſententia prius fuiſſet typis mandata.* Vnde in illo, inquit, potuiſſet corrigi à domeſtico, & eiuſdem doctiſsimæ Dominicanæ Familiæ Correctore, vt ea ratione *inciperet iudicium à domo Dei.* * Si autem contendas virtute Cruciatæ, abſolvi poſſe à pœnis, ac proinde ab irregularitate, quæ ſecundum omnes, pœna eſt. Reſpondeo ita ſentire plures, quos dedi *q. præcedenti, num. 1.* Quibus conſentit Doct. Ioannes Ioſeph Garſi *cent. 1. cap. 12. num.* 4. M. Gallego *in bull. cap. 9. cauſ. 9. dub. 139. verſ. deſta reſolucion*, & M. Texada, & M. Lezana apud Dianam *p. 10. tr. 11. reſ.* 22. ait hanc ſententiam non eſſe improbabilem. Quod ego nõ aſſeram; poſtquam Pius V. precepit ex Bull. Cruciata expungi *I. y apud pœnis*: prout hac tenus obſeruatum eſt: nec enim aliud motivum illius præceptum habere potuit, quàm præfatæ ſententiæ aditum præcludere, & ab ſcholis relegare.

§. I.

Secunda ſententia efficaciter ſuadetur.

3 HVic igitur ſecundę ſententiæ negantı, irregularitatem ex delicto poſſe abſolui virtute Cruciatæ, lubens adhereo; cuius fundamenta apud Doctores paſſim reperies. Vnum ego ſuperaddam, quod contrariam omnibus inuiſam reddat. Nimirum, aut aliam non eſſe probabilem, aut probabile eſſe, virtute Cruciatæ abſolvi, & diſpenſari poſſe irregularitatem ex homicidio prouenientem.

4 Ratio dilematis eſt, quia irregularitas ex homicidio eſt purè pœna peccati: ergo ſi irregularitas, quæ eſt purè pœna, poſsit abſolvi, ſeu diſpenſari virtute Cruciatæ, negari id nequibit de irregularitate ex homicidio. Quod autem hęc purè pœna ſit, apertis evincitur argumentis. Nam Doctores, qui, purè pœnam eſſe, negant, in eo fundantur, quod duplex irregularitatis ſpecies in irregularitate ex homicidio contineatur: alia, quę eſt in pœnam delicti, alia ex indecentia, ſeu ex defectu ſignificationis, ſeu ex defectu lenitatis: his enim vocibus, eadem ſpecies ſignificari ſolet, quam, ſimul cum pœna delicti, in prædictam irregularitatem conſtituendam concurrere, putant Auctores, qui aſſerunt, irregularitatem ex homicidio non eſſe purè pœnam; vt videre licet apud Magiſtrum Gallego *vbi ſupra*; apud Bart. de Medina *in Sum. lib. 1. cap. 11. §. 9.* apud Mirandam *tom. 2. q. 8. art. 10* apud Henriquez *de Indulg. lib. 7. c. 13. num. 5. in Gloſſ. litt. A.* apud Manuel Rodriguez *tom. 1. quæſt. Regul. quæſt. 24. art. 11.* & apud Dianam *p. 4. tract. 2. reſol.* 85. Itaque ſi oſtendamus, irregularitatem ex defectu lenitatis (quæ alijs verbis dicitur, ex indecentia,

aut

aut ex defectu ſignificationis) non prouenire ex homicidio iniuſto, ſeu propria auctoritate commiſſo; euidenter probauimus, irregularitatem ex homicidio eſſe pure pœnam delicti; ac proinde, vel hanc poſſe per Bullam abſolui, vel nullam, quod intendit argumentum.

5 Ad rem ergo: probo, ex homicidio iniuſto propria auctoritate commiſſo, non incurri irregularitatē ex defectu lenitatis. Primo, quia hæc irregularitas contrahitur abſque vlla culpa occiſoris, vt docent omnes Theologi apud Leandrum *tom. 5. de Irregularit. tract. 2. diſput. 7. quæſt. 1. ex cap. Clerici, & ex cap. ſentent. ſangui*, & ex alijs iuribus. Ex homicidio autem nulla irregularitas cōtrahitur abſque culpa, ſaltem veniali, imò neque abſque mortali, vt docent communiter Theologi, M. Sotus, M. Bañez, M. Ludouicus Lopez, & alij, quos citatos ſequitur M. Ioannes de la Cruz *in Sum. p. 1 præcep. 1. in fine de Irregul. dub. 12.* & tradit Leander *ſupra diſp. 1. quæſt. 7.* cum Nauarro, Henriquez, Suarez, Auila, M. Bartholom. de Ledeſma, Nauarro, Salon, Filliucio, Egidio, Reginaldo, Layman, Palao, Valdello, & alijs, quos ſequitur Diana *2. p. tract. 2. Miſcel. reſolut. 20.* En verba ex Nauarra *lib. 2. de reſti. cap. 3. nu. 45.* qui ait: * Colligo ſecundo, non incurri irregularitatem ex homicidio, ob leuiſſimam culpam. Quia non eſt æquitate poſitum, vt tanta pœna (pœna enim eſt ſemper irregularitas ex homicidio priuatæ perſonæ) ob leuiſſimam culpam incurratur, imò neque certe ob leuem. * Sic ille. Et Thom. Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſput. 32. nu. 34.* dicēs: * Hinc deducitur, minus benè aliquos ſentire, ſufficere leuem culpam ad contrahendam homicidij irregularitatem. * Ergo ex homicidio non contrahitur irregularitas; ex defectu lenitatis, ſed tantummodo irregularitas, quæ eſt pœna peccati (quidquid contra ſentiat ipſe Sanch. *lib. 8. diſp. 21. n. 22.*) Aliàs ex homicidio nulla culpa commiſſo aliqua ſpecies irregularitatis incurreretur.

6 Secundo, quia irregularitas ex defectu lenitatis incurritur ab ignorante inuincibiliter illam, quia ſufficit efficere opus, cui impoſita eſt, vt docent communiter Doctores, quos citatos ſequitur ipſe Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 32. num. 15.* * Quia ſiue data opera, inquit, ſiue ignoranter id fiat, cui eſt annexa, æquè tollitur ſignificatio, cuius defectu incurritur. * Sed irregularitas ex homicidio nulla incurritur ab ignorante inuincibiliter homicidio eſſe impoſitam à iure, vt docet M. Cornejo *diſp. 6. de Irregul. dub. 3. concluſ. 3. num. 2.* vbi contra Dianam *4. p. tr. 2. reſol. 85.* dicentem cum Merola, in tali caſu ignorantiam inuincibilem ſolum excuſare ab irregularitatē, quæ pōnitur in pœnam homicidij, non vero ab alia, quæ in defectu lenitatis; reſpondet dicēs: * Stare cōtra hoc, quod eiuſmodi irregularitas eſt ſpecie diuerſa ab ea, quę propter homicidium peccaminoſum incurri debet, & ſolum incurritur (attende) propter licitam hominis occiſionē, quod non poteſt in hoc caſu noſtro verificari. * Hæc M. Cornejo, quem citatum ſequitur Leander à Sacrament. *tom. 5. de Irregul. tract. 1. diſp. 4. quæſt. 6.*

7 Et tenet expreſſè Portel *in Dub. Reg. verb. Ignorantia, nu. 19.* dicens: * Præmittendum eſt, aliam irregularitatem conſurgere ex delicto, *vt ex homicidio*, ex celebratione in excomunicatione, &c. in pœnam delicti. Alia vero eſt irregularitas, quæ non ponitur ob delictum, ſed indecentiā, vel defectu ſignificationis, & comitatur non culpam, ſed indecentiam, qualis eſt bigamia, & irregularitas contracta à iudice ſine culpa damnante hominem ad mortem iuſtè. Et quidem certum eſt apud omnes, hanc irregularitatem ſecundi generis certo contrahi, etiam ſi operans operetur ex ignorantia inuincibili. Eſt ergo ſola quæſtio de irregularitate primi generis orta ex delicto, an illa, quæ pœna eſt, & ſimiles incurrantur ab operante, inuincibiliter ignorante; Sotus, & Ledeſma affirmant, Sanchez vero negat probabilius. * Sic ille, quem refert Machado *lib. 1. p. 3. tract. 15. docum. 3. num. 3* vbi poſtquam ſententiam contrariam propoſuit, hanc probabilem iudicat dicens: * Si bien, Portel, y otros defienden, que no ſe incurre la irregularidad del homicidio culpable, quando ſe comete con Ignorancia della. * Et vniuerſaliter nullam irregularitatē ex delicto incurri, vbi adeſt ignorantia iuris poſitiui eam imponentis, tradūt plures Doctores, quos citatos ſequitur Sanchez *vbi ſupra nu. 17.* & expreſsè de irregularitate homicidij, id eſſe probabile, ex Suarez, & alijs, putat Hieronymus Garcia *in Politica Regul. tract. 10. diffic. 6. punct. 1. nu. 2.* Quibus conſentit Verticelli *tract. de Miſſion. tit. 25. quæſt. 280. num. 7.* quos refert Diana *p. 12. in fine, fol. 216.* Imò & ignorantiam iuris etiam vincibilem, dummodo non ſit craſſa, & ſupina, excuſare ab irregularitate homicidij incurrenda, docent Nauarrus, Sylveſter, Nauarra, & alij, quos ſequitur Rev. P. Leander à Murcia Capuccinus *in Diſquiſit. in 1. 2. D. Thomæ, diſput. 4. reſol. 17.* & eſt iuxta mentem Patris Sanchez, & aliorum, quos refert *diſp. 32. citata, num. 34.*

8 Ex quibus ſic inſtauro argumentum. Si irregularitas ex indecentia, ſeu ex defectu ſignificationis, vel lenitatis incurreretur ex homicidio; nulla ignorātia iuris poſitiui, ſeu pœnæ, ab ea incurrendę excuſaret, vt conſtat

ex

ex communi Doctorum. Atqui, vt omnes citati concedunt, ignorantia ſaltem inuincibilis excuſat: ergo ex homicidio priuata auctoritate commiſſo non incurritur irregularitas ex defectu lenitatis.

9 Tertio, quia irregularitas ex defectu lenitatis ſolum incurritur ab his, qui, vt Miniſtri iuſtitiæ ad mortem concurrunt, vt tradunt triginta Doctores, quos proprijs nominibus, & citationibus expreſſis refert, & ſequitur Diana *p.11. tract.2. reſolut.63.* & alij, quos adduxerat *3.p. tract.5. Miſcellan. reſol. 79.* dicens:* Igitur ſecundum Vazquez, Turrianum, & Hurtado nullum ius imponit irregularitatem priuatis perſonis ex defectu lenitatis, ſed iura, in quibus ſupponitur hæc irregularitas, loquuntur tantum de Miniſtris iuſtitiæ, & his, qui concurrunt ad cauſæ probationem, vel pœnę executionem.* Sic ille, & alij, quos ſequitur M. Serra *tom.2. 2. 2. q. 64. art.8* & Leand. à Sacram. *tom.5. de Irregul. tract 2. diſp.7. quæſt.35.* & alibi. Ergo qui auctoritate priuata alterum occidit, non incurrit irregularitatem ex defectu lenitatis, ſed tantummodo prouenientem ex delicto. Et ita expreſsè dicit Leſsius *de Iuſt lib. 2. c. 9. dub. 21. num.73.** Occiſio, inquit, priuata auctoritate facta non inducit irregularitatē ex defectu lenitatis, ſed ratione culpę.*

10 Quarto, quia Baptiſmus non tollit irregularitatem ex indecentia, ſeu ex defectu ſignificationis, ſeu lenitatis, vt docent Archidiaconus Hoſtienſis, Ioann. Andreas, Butrius, Ancatranus, Villadiego, Ricardus, & alij, quos refert Verricelli *tom.1. Quæſt. Moral. tract. 1. quæſt. 19.* Et eſt communis apud Henriquez *tom.2. lib.13. de irregul. cap. 17. nu.1.* vbi explicat, quo modò id eueniat; nimirum, quia eſſe iens ante Baptiſmus operationem, cui ab Eccleſia impoſita eſt inter fideles irregularitas ex defectu ſignificationis, * habet radicem, ex qua poſt Baptiſmum ſubiaceat irregularitati. * Atqui ex homicidio propria auctoritate ab infideli commiſſo, nulla poſt Baptiſmum pullulat irregularitas, vt cum Armilla, Sylveſtro, & alijs tradit ipſe Henriquez *ſupra in Gloſſ. lit. l.* dicens id prouenire * ex generali regula, quod Baptiſmus tollit omnem pœnam ex culpa, etiam homicidij, prouenientem. * Cuius ſententiam vt communem refert, & ſequitur Villalobos *in Sum. tom.1. tract.21. diffic.7 num.2* inquiēs: * La tienen caſi todos, y conſta de vn texto. Eſta es la mas probable, y ſe ha de ſeguir en practica. * Ergo ex homicidio ſola contrahitur irregularitas ex delicto: ſi enim aliam ſpeciem ex defectu ſignificationis, ſeu ex indecentia contraheret hæc, poſt Baptiſmū pullulaſſet ex homicidio ante illum commiſſo, quia Baptiſmus ſolum aufert irregularitatē, quæ eſt pœna delicti, vt ait Henriquez ſupra: non vero impedit ſpeciem aliam ex radice ante Baptiſmum poſita, poſt illum ſuſceptum ſubortam, qualis eſt irregularitas ex indecētia, ſeu ex defectu ſignificationis, vel lenitatis. Vt omittam, quod quando indecentia oritur ex delicto, ei, cuius facultati ſubeſt irregularitas ex delicto, ſubeſt etiam indecētia, vt loquens de facultate Commiſſarij Cruciatę ad diſpenſandum in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali, docet P. Bardi *in Bull. p. 3. tr.2. fol 441.** Quando Indecentia, inquit, oritur ex delicto, tum quemadmodum irregularitas ex delicto ſubeſt facultati Commiſſarij, ita & indecentia reſultans ex eodem delicto. * Cui ſermonem inſtituens de illegitimi diſpenſatione, conſentit Machado, quem citatum ſequitur Diana *p 7. tract.2. reſol.24.* Ergo ſi irregularitas ex delicto ſit diſpenſabilis virtute Cruciatę, indecentia ex illo proueniens eiuſdem facultati ſubijcietur.

11 Quinto, Epiſcopus, ſecundum omnes, poteſt diſpenſare, ex conceſſione Tridem. in irregularitate ex homicidio caſuali occulto, ſed Epiſcopus nequit diſpenſare in irregularitate ex defectu lenitatis, vt docent cōmuniter Theologi, ex quibus ſupra viginti refert Diana *4.p. tract.2. reſolut. 69.* & alios Leander à Sacram. *tom.5. tract.2. quæſt.134.* quos ſequitur M. Candidus *Diſquiſit.17 art. 14. dub.3. n.5.* * Cum Epiſcopis, inquit, tantum conceſſa ſit facultas diſpenſandi in irregularitate cōtracta ex delicto ex Concil. Trident. *ſeſſ.24. cap.6. de Reform.* * Ergo ex homicidio caſuali occulto non prouenit irregularitas ex defectu lenitatis, ſed tantūmodo irregularitas, quę eſt pœna delicti. Quid plura?

§. II.

Concluſio ex præmiſſis.

12 EX quibus argumentum, contra communem Thomiſtarum ſententiam aſſerentem irregularitatem, quę eſt pœna delicti, poſſe abſolvi virtute Cruciatæ, ſic vrgeo. Irregularitas ex homicidio eſt purè pœna peccati, vt probabiliter ſaltem ſuadent quinque argumenta propoſita, & Doctores ſuprà relati: ergo vel probabile eſt, hāc irregularitatem poſſe virtute Cruciatæ diſpenſari, vel improbabile eſſe debet irregularitatem, quę eſt purè pœna, eſſe cenſura virtute Cruciatæ diſpenſabilem. Non video ſolutionem. Et re benè inſpecta, à ſequela cō-cedenda non longe abeſſe videtur M. Araujo *1.2. quæſt.76. art.4. dub.4.* vbi ſic:* Hinc colligitur aliud diſcrimen inter huiuſmodi irregularitates, ad homicidium iuſtum, vel iniu-

Digitized by Google

iuſtum conſequutas, quod ab illa, quæ eſt pœna, poſſunt abſolvere confeſſarij virtute Bullæ Cruciatæ, ſecus ab illa, quæ eſt purè inhabilitas ratione indecentię, vel ſignificationis, vt tenet Cano, Soto, & Bañez, licet oppoſita ſententia mihi verior ſit, nomine cenſuræ in Bulla Cruciatę ſolum intelligi excommunicationem, ſuſpenſionem, & interdictum.* Irregularitatem autem ex homicidio iniuſto non eſſe purè inhabilitatem, certo certius eſt. Eſt enim pœna, ſecundum omnes: poterunt ergo confeſſarij ab illa abſolvere, virtute Cruciatæ, ſi cenſurę nomine veniat.

13 Ideò doctiſsimus in re morali Fr. Ludouicus à Conceptione non audens improbare Thomiſtarum ſententiam *in 2. p. Examin. verit. tract. 2. verb. Cenſ. §. 2. ſolutio*, vehementer inclinat, virtute Cruciatæ, ab irregularitate ex homicidio abſolvi poſſe. * Cū nulla, inquit, alia hic excogitari irregularitas poſsit, præterquā ex delicto, iuxta probabiliorē mihi ſententiam aſſerentem, irregularitatē ex ſignificatione, aut ex defectu lenitatis, in ſolis publicis perſonis, & miniſtris locum habere.* Quod tenent omnes Doctores ſupra citati, & precipuè Diana pluribus in locis, licet ſibi non conſtans *in 4. p. tr. 2. reſ. 85* cum Merol. dixerit: * Quod irregularitas ex homicidio, licet videatur eſſe ex delicto, includit tamen præcipuè defectum lenitatis. * Ad quod principium recurrunt Dominicani, & alij, qui ſentiunt, irregularitatē ex delicto eſſe cenſuram diſpenſabilem virtute Cruciatæ, vt inde irregularitatē ex homicidio excipiant. Verū hanc limitationem reijcit Ioan. Gutierr. apud Auilā *de Cenſuris, p. 7. diſp. 10. dub. 4.* qui loco citato ſic ſcribit. * Dubitatur quarto, vtrum irregularitas contracta ex peccato poſsit diſpenſari per Bullam Cruciatæ? Prima opinio eſt affirmatiua, ita Soto, Medina, Corduba. Hanc autem ſententiam limitant Soto, & Medina (attende) quando irregularitas contrahitur tantū propter peccatum non tamen quando contrahitur etiā ex defectu ſignificationis, vt quando quis iniuſte occidit hominem: hic enim eſt irregularis, nō ſolum propter peccatum, ſed etiam ex defectu ſignificationis; vnde dicunt, hanc irregularitatem non poſſe per Bullam abſolvi. À qua limitatione omnino longè differt Ioannes Gutierrez *Canonicar. Quæſt. cap. 3.* * Sic ex illo refert Auila, quibus ſatis innuit, limitationem præfatam adhiberi non poſſe, nec excipiendam homicidij irregularitatem, ſi virtute Bullæ abſolvi poſsit irregularitas, quæ eſt pœna peccati. Quod tenere Ioannem Gutierrez, refert M. Gallego *vbi ſupra*, & benè, quia ſi limitatio à Soto adhibita illi non placet, conſequens vno hauſtu planè devorat. Et hanc concluſionem probabilem denique cenſuit F. Ludovic. à Conceptione *tom. 2. tr. 1. ſ. 12. verb. Opinio 1. n. 16* dicens: * Ergo abſolvi poteſt ab irregularitate orta ex volūtario homicidio, quæcūque illa ſit. Probabiliter conſtat hæc vltima conſequentia.*

14 Neque huic ſententiæ diſſentire poterit Leander à Murcia, quia *in Quæſt. Regul. cap. 7. q. 8. num. 62.* cum alijs aſſerit, virtute Cruciatę poſſe confeſſarium abſolvere ab irregularitatibus, à quibus confeſſarij Regulares, virtute ſuorum priuilegiorū, poſſunt ſæculares abſolvere. Et ibidē ſimul aſſerit, quod prædicti confeſſarij Regulares.* Pueden diſpenſar en todas las irregularidades, en q̄ diſpenſa el Obiſpo; no ſolo por derecho comū, ſino tambien en las que diſpenſa por derecho eſpecial del Concilio Tridentino.* Ergo auctor iſte ſentit aperte, virtute Cruciatæ, abſolvi poſſe ab irregularitate ex homicidio caſuali occulto, id eſt, nō publico, vel notorio, aut (vt alij explicant) non deducto ad forum contentioſum, etſi aliàs publici. Conſequentia eſt evidens, quia in hac irregularitate poſſe Epiſcopum diſpenſare vigore Tridentini, & per conſequens confeſſarios Regulares virtute ſuorum priuilegiorum, eſt huius auctoris ſententia, & aliorum.

15 Adde, ſi vera eſſet Thomiſtarum ſententia, non ſolū poſſet virtute Cruciatæ abſolvi ab irregularitate ex homicidio caſuali occulto, ſed etiam ex volūtario omnino occulto; quia in hac poſſe Epiſcopum diſpenſarē, docent nō pauci, quibus ſupra adhæſi. Imò & poſſet etiam abſolvi ab irregularitate ex homicidio voluntario, licet publico, vt videtur innuere Fr. Ludouicus à Conceptione *vbi ſup.* quod horribile eſt dicere: ſequelam probo, quia Bulla Cruciata nullā irregularitatē ex delicto excipit: ergo ab omnibus eius virtute abſolvi poterit. Sed mirabile dictu? vno hauſtu totū devorat nouiſſimè Fr. Lead. à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſp. 9. reſ. 81.* & putat ita ſentire Portel. cuius verba adducit Diana *p. 4. tr. 2. reſ. 85.* & omnes, qui ex vna parte docent, nullum eſſe ius imponēs irregularitatem, ex defectu lenitatis, homicidijs priuata auctoritate factis; & ſimul defendunt, virtute Cruciatę abſolvi poſſe ab omni irregularitate impoſita in pœnam peccati. Cæterum nullum auctorem ipſe refert, qui hæc dua principia ſimul defendat, licet vtrumque ſimul ille amplectatur, ideoque concludat, dicens: * Valde probabile eſſe, poſſe virtute Cruciatæ, aut Iubilęi concedentis abſolutionē ab omnibus cenſuris, abſolui ab irregularitate cōtracta ex homicidio voluntario.* Sic ille. Sed contra omnes Theologos apud Trullench *lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 17. fol. mihi 325.* & apud alios paſſim.

Hoc

Hoc autem omni probabilitate deſtitutum eſſe, patet: tum quia Confeſſarius electus virtute Cruciatæ haberet poteſtatem, quam Concilium Tridentinum denegat Epiſcopis: tum, quia maiorem, quam Commiſſarius Cruciatæ; Commiſſarius enim nõ poteſt diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio voluntario; quia inter irregularitates ex delicto, quas illi diſpenſandas concedit Pontifex, hanc expreſsè excipit: cuius exceptio non ſolum denegat diſpenſationem in foro externo, ſed etiam in interno, vt communiter exponunt Theologi (quamuis hæc ratio parui fiat à Trullench *in Bullam Cruciatam, lib. 1. §. 7. cap. dub. 15. Quia hæ duæ facultates*, inquit, *diſtinctæ ſunt, & à diuerſis nõ fit illatio.*) Ergo non ſubiacet opinioni, quod virtute Bullæ poſsit abſolvi irregularitas ex homicidio, quantumvis occulto, & caſuali, ne dum voluntario. Ideò melius, inquit ipſe Leander, nullatenus recedendum ab hac cõmuni opinione: *quia ſic, inquit, habet ſtylus Curiæ, cui omninò ſemper ſtandum in vtroque foro. * Cæterum, ſi ſententia contraria probabilis eſſet, vt ipſe cenſet, ſtylus Curiæ eius probabilitatem non tolleret, vt docent Fagundez *in 5. p. præcep. Eccleſiæ, lib. 8. cap. 8. num. 36.* & Pellizarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 5. num.* 196. vel ſaltem, vt alij dicunt, ſtylus Curiæ non obligaret extra Curiam, vt ait Rebuffus, quem citatum ſequitur Doctor Garſi, *cent. 1. cap. 36. n. 7.* Vbi ex Rodriguez refert, non obligare in Hiſpania; & bis Toleti fuiſſe à Vicario Generali iudicatum contra ſtylum Curiæ. Vide infrà *q. 6.* in fine, vbi alios Doctores invenies aſſerentes, ſtylum non obligare in foro conſcientiæ, & Dianam *part. 10. tract. 15. reſol. 7.* vbi plura de ſtylo Curiæ coagerit. Ex quibus concluditur, nullam irregularitatem ex delicto eſſe virtute Bullæ diſpenſabilem: aliàs difficile eſſet, abſurdum illatum evitare. Quod omnino fugiendum eſt: quidquid contra ſenſerint Authores citati. Mirabile ſanè foret, hanc facultatem, quæ in maximis etiam Iubilæis expreſsè negatur, omnibus abſque delectu, virtute Cruciatæ concedi.

QVÆSTIO VI.

An, qui abortum procurauit; dubitat vero, an fœtus eſſet animatus; irregularitatem incurrerit.

1 PArtem negatiuam probabilem eſſe, cenſuit Antonius de Eſcobar *in Moral. Theolog. tract. 4. exam. 6. cap. 5. num.* 161. ſed grauis cõtra illum inſurgit difficultas ex duplici textu iuris Canonici, *cap. Ad Audientiam, & cap. ſignificaſti de homicidio*, in quibus expreſsè decernitur, in dubio homicidij irregularitatem incurri. Quod ſecus eſt in alijs delictis. Verum cum in hac materia ſit axioma ab omnibus receptum, irregularitatem non incurri, niſi in caſibus in iure expreſſis, operepretiũ erit, enucleare, de quo dubio loquantur hi textus, vt inde iudicium de præfata quæſtione ferre poſsimus.

§. I.

Notabilia.

2 DVbium homicidij multiplex poteſt eſſe. Primò, an reipſa fuerit homicidium: quod dupliciter cõtingere poteſt, aut quia dubium eſt, an fœtus eſſet animatus; aut ſi conſtiterit de animatione, dubitatur, an occiſus fuerit. Secundò, quando licet certum ſit homicidium commiſſum, dubitatur tamen de homicida: aut quia non conſtat, quis vulnus inflixerit; aut ſi conſtat, à quo fuerit inflictum; dubitatur, an ex vulnere, an ex aliquo exceſſu ſubſequuto, an ex incuria medici, mors prouenerit?

3 Iam de quo dubio homicidij procedat deciſio textuũ iuris Canonici, non leuis controuerſia eſt inter Doctores. Plures doctiſsimi ſentiunt, ex prædictis iuris capitibus non poſſe argumentum deſumi, ad probãdum, in dubio de animatione fœtus, irregularitatem incurri, quia expreſsè, inquiunt, illam decernunt non pro omni dubio homicidij, ſed pro aliquo tantum dubio, nimirum, quando cõſtat de morte alicui illata, & dubitatur, à qua cauſa, aut perſona prouenerit. Ac proinde in dubio, an homicidium ſit ſequutum, non incurritur irregularitas. Sic tenet expreſsè Ioãnes de Eſcobar Iuriſta *tract. de vtroque foro, art. 1. num. 74.* vbi ſic: * Dubio manente, an homicidium ſit ſequutum, nulla aderit irregularitas: ſicut enim dubitans, an damnum intulerit, vel homicidium commiſerit, ad reſtitutionem non tenetur, quæ iure naturali diuino prouenit; multo minus irregularitati ſubijcitur, quæ iuris poſitiui eſt &c. Textus autem *in dicto cap. ad Audientiam* contra nos non eſt, cum in eo maneat certa mors famuli, certa culpa Presbyteri, & certum vulnus, contra quem eſt iuris præſumptio, nempè mortem ex vulnere ab eo illato ſequutam fuiſſe. Quamuis vertatur in dubium circa circumſtantiam homicidij, nempè an ex vulnere, vel ex infirmitate, vel ex incuria medici, vel exceſſu vulnerati mors fuerit ſequuta. Nam certo vulnere extante, & morte vulnerati, dubium incidens non debet attendi, ne certum pro incerto omittatur, &c. Nec quidem contrarium habemus textum *dicti cap. ſignific.* In quo etiã habemus

certum occiſum, ex certo vulnere, & à certo inflicto vulneranti, habemuſquè certam eius culpam, cum cooperatus fuerit in occiſionē, & ita habemus certum effectum, id eſt, irregularitatem ex certo facto, & ex certo iure procedentem.*Sic ille. Eamdem adhibet explicationem Dicaſtillo *tr.10. de Cenſur. dub. 3. num.62. fol.420.* vbi ſic:* Accedit, quod iura citata, quæ dicunt in illo caſu homicidij debere abſtinere à ſuſceptione, & vſu ordinum, loquuntur in caſu, in quo conſtat de homicidio ſimul cum actione adhibita, quæ ex ſe poſſit influere, & iuuare: in hoc autem caſu non conſtat de homicidio.*

4 Eodem modo explicat textus citatos doctiſsimus Gibalinus *tom. de Irreg. cap.4 n. 17.* ex quibus hanc regulam ſtatuit.* Quoties conſtat de homicidio commiſſo, dubiumquè tantum exiſtit de perſona committente, cenſenda eſt irregularis, ex peculiari Iuris diſpoſitione in hac materia: Quod ſi dubitaretur de ipſo homicidij actu, an nempè fuerit aliquis occiſus, in nullo foro cēſendus erit quis irregularis, donec veritas commiſſi homicidij reperiatur. Probatur, inquit, prima pars *ex cap. ſignificaſti*: ibi enim conſtabat, maleficum illum, qui Eucharistiam, & Altaris ornamenta aſportauerat, occiſum fuiſſe: ſed dubitatur, an interiiſſet ex vulnere, quod in eius caput Sacerdos impegerat? an vero ex alijs vulneribus, quibus cum Parochiani cōciderant? &c. *In cap. quoque ad Audientiam eod. tit.* Clemens Tertius eodem modo pronunciat habendum irregularem Presbyterū, qui dum corrigeret domeſticum ſuum, illum ſuo cingulo percuſsit, & cum interiiſſet, dubium erat, an ex eo vulnere? an ex alio quopiam morbo? In his caſibus, vt vides, dubium erat de homicida, non de homicidio, &c.* Ergo ſolum cōtrahitur irregularitas, de qua loquimur, quādo homicidium eſt certum, & non quando dubiū eſt de ipſo homicidio. Probat conſequentiam Gibalinus *n. 22.* * Quia certū eſt, inquit, irregularitatē in dubio homicidij nō incurri, niſi ex peculiari iuris diſpoſitione, & in caſibus ab illo expreſſis: atqui ius non loquitur, niſi quando certum eſt homicidium, & hominem reuera interiiſſe, ſed dubitatur, an vulnus lethale fuerit? an ex alio quopiam vulnere ab alio illato? aut medici incuria, aut deniquè alia quapiam de cauſa interierit, &c. Igitur in hac materia debemus ſtare principijs vniuerſalibus, & duabus illis regulis generalibus: nempè numquam contrahi irregularitatem, niſi in caſibus iure expreſſis. Secundò, neminem in dubio facti cēſendum eſſe irregularem in vllo foro, præterquā ex ſingulari iuris diſpoſitione, in dubio homicidij, in caſibus expreſſis ab illo: atque ita neceſſariò dicendum eſt, in dubio ipſius homicidij, & cædis, & nō homicidæ, nullam incurri irregularitatem.* Hactenus Gibalinus. Quem ſequitur P. Eſcobar *ſuprà num.72.*

§. II.

Concluſio ex dictis.

5 Propter hæc ſententia aſſerens eū, qui fecit abortum, ſed dubitat, an fœtus eſſet animatus, non incurrere irregularitatem, valdè mihi probabilis eſt. Eam tenet Emanuel de Moura *opuſc. de cenſ. & incantationib. ſect.3. cap.1. n.27.* vbi ſic.* Non incurrit irregularitatem ille, qui cum certus ſit, iniquè concurriſſe ad abortum, dubitat vero, an proles per abortum occiſa fuerit, ſeu iam animata anima rationali. * Quem ſequitur Ioann. Præpoſ. *3. p. q.5. de Irreg. dub. 8. num.58.** Quia non eſt, inquit, cenſendus irregularis ex eo, quòd in dubio homicidij aliquis debeat ſe habere tanquam irregularem, quia ſi benè perpendantur iura ſtatuentia, aduertetur, ea non comprehendere præſentem caſum, cum omnia ſupponant ſubiectum capax mortis; nam agunt, quando conſtat de morte alicui illata, & dubium eſt, a quo ex varijs concurrentibus ſit illata. In præſenti verò cauſa dubium verſatur circa conditionem ſubiecti, an ſcilicet viueret, necne: vnde diſpoſitio iuris non intelligitur de noſtro dubio, & proinde non ſatis conſtat, an in præſenti caſu irregularitas iure ſit illata, & per conſequens non eſt dicenda incurri.*Sic Præpoſitus.

6 Pro hac opinione conſequenter ad ſua principia ſuprà iacta militat etiam Gibalinus *vbi ſuprà n.26.** Quia ius, inquit, ſtatuēs irregularitatem, in dubio homicidij, loquitur tantum in eo caſu, in quo certum eſt fuiſſe commiſſum homicidium, & dubitatur, an Titius, qui percuſsit, etiam occiderit: hic autem cum dubitetur, an fœtus viueret, dubitatur, an fuerit cōmiſſum homicidium: cum igitur de eo caſu ius non agat, in illo nō cōtrahitur irregularitas. *Hæc ex illo, cui adhæret Franciſc. Bardi *tom. de Cenſ. diſp.6. cap. 7. §.4. n.2. & 3.* vbi, poſtquam opinionē communem propoſuit, ſic ait: * Nihilominus eſt probabilis cōtraria opinio. *Et rationē concluſionis reddit:* Quia diſpoſitio illa iuris *in cap. ad Audientiam*, & in illis capitibus ſuprà citatis, &c. intelligi debet, quando cōſtat de corpore delicti, licet dubitetur, an dubitans habuerit influxū in illud delictum, &c. At in caſu noſtro nō cōſtat de corpore delicti, cum dubium ſit, an fœtus fuerit animatus, necne? ſeu an fuerit homo? & cū diſpoſitio illa ſit pœnalis, reſtringenda erit. Proinde niſi conſtet de homicidio, iudicandū eſt, delictum illud non eſſe

Digitized by Google

eſſe comprehenſum ſub tali diſpoſitione,&c. Et ſi attentè legantur textus iuris Canonici, videbitur deciſio ſupponere homicidium iā peractum.*Quibus faciunt Doctores alij aſſerentes, in dubio facti homicidij nullum iudicandum eſſe irregularem pro foro conſcientiæ, ſed pro foro tantum externo, poſt latam iudicis ſententiam: pro qua nonnullos refert Leander à Murcia *in Diſquiſ. in* 1. 2. *lib.* 1. *diſp. vnica, reſ.* 7. *n.* 34. dicens, eſſe probabilem.

7 Præterea hanc ſententiam defendunt Pellizarius *tom.* 2. *tr.* 7. *cap.* 5. *n.* 25. D. Franciſcus Verde *opuſc. pro Caramuele, q.* 12. *p.* 2. *§.* 6. *n.* 569. *fol. mihi* 151. & Machado *tom.* 1. *lib.* 2 *p.* 3. *tract.* 17. *docum.* 10. *n.* 3. vbi ſic:*La ſegunda queſtion es, ſi el que eſtà con duda, ſi la criatura, que por ſu cauſa ſe aborò, eſtaua animada, ò no, ſe deba tener por irregular? La mas comun, y recibida opinion es, que ſi. Fundaſe, en que el que fue cauſa del aborto, eſtà en duda de ſi cometiò, ò no homicidio; y en caſo de tal duda, expreſſamente eſtà diſpueſto por el derecho Canonico, que ſe deba tener por irregular. No obſtante, que la contraria opinion defienden Doctores de no poca autoridad. El fundamento que tienen, es, porque por ſola razō de duda no queda irregular, el que auiendo hecho de ſu parte lo ꝙ buenamēte pudo para ſalir de la duda, ſe quedò todavia con ella. Ni tampoco el tal queda irregular por la diſpoſicion del derecho referida, &c. Porque ſi biēn ſe conſideran los dichos textos, no comprehenden eſte caſo, pues preſuponen el ſugeto capaz de muerte: y aſſi la duda entonces no viene à ſer ſobre ſi eta viuo, ò no el ſugeto, ſino de ſi le matò, ò no el que eſtà dudoſo. Mas la duda de ſi la criatura eſtaua animada, ò no, es acerca de la condicion del ſugeto, conuiene à ſaber, ſi eſtaua viuo, ò no, con que viene à ſer, que ya la irregularidad diſpueſta por derecho, en caſo de duda del homicidio cometido, no aya lugar en la duda de ſi la criatura eſtaua animada, ò no, por ſer principio, que el miſmo derecho nos enſeña, que la irregularidad, ꝙ no eſtuviere expreſſa en èl, no ſe debe admitir.*Sic ille, qui in margine citat Gomezium *de Delict. cap.* 3. *in rubrica de homicidio, num.* 2. & Baiardum *in Addit. ad Iulium Clarum, q.* 68. *num.* 9.

8 Hanc opinionem probabilem putat Diana 4. *p. tract.* 2. *reſol.* 16. vbi, citatis pro illa Moura, & Præpoſito, ſic ait: * Hanc ſententiam videntur approbare Gomez, & Baiardus (ſuprà) vbi tenent, quòd in dubio fœtus præſumi debet inanimatus. Hæc opinio eſt probabilis.*Et talem etiam reputat Leāder à Sacramento *tom.* 5. *de Irregularit. diſp.* 11. *tract.* 2. *quæſt.* 10. quia contrariam, quam ſequitur, ſolum vocat probabiliorem. Quam alijs fundamentis ſic ſtabilio. In dubio iuris, quando ſcilicet dubium eſt, ſit necne in iure irregularitatis pœna impoſita, minimè incurritur, vt docent Thom. Sanchez *in Sum. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 42. Suarez *de Cenſuris, diſput.* 40. *ſect.* 5. *n.* 1. apud quem Nauarro, Villa-Diego, & Couarr. Quibus adde Franciſcum de Lugo 1. *p. dec. q.* 26. *nu.* 150. & Leandrum à Murcia *in Diſquiſit. lib.* 1. *diſp. vnica, reſol.* 7. *n.* 39. apud quos communiter Doctores, eo principio ducti, quod irregularitas nō incurritur, niſi in caſibus in iure expreſſis: nullum autem eſt ius, quod incurri decernat in dubio iuris. Vnde cum in caſu præſenti in dubio iuris verſemur, eo quòd plures, & grauiſſimi Doctores, vt vidimus, textus iuris Canonici exponant, non comprehēdere caſum, in quo non conſtet de facto homicidio, qualis eſt, qui modo ventilatur: neceſſaria conſequutione deducitur, in eo irregularitatem non incurri. Quibus facit Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.* 44. *num.* 10. *§. Sed dices*, aſſerens, cenſuram non incurri, quoties fuerint opiniones probabiles inter Doctores, quarū altera negat. Quia hæc opinionum varietas arguit non eſſe expreſſam in iure. Ergo cum hoc contingat in caſu præſenti, circa irregularitatem, idem prorſus dicendum eſt.

9 Secundò probatur ex regul. iuris *ſemper in obſcuris*, vbi ſtatuitur, pro illa parte præſumendum eſſe, pro qua euitatur pęna, vt exponit Alciatus *regul.* 3. *præſump.* 45. ergo in dubio de animatione fœtus præſumendum eſt, non eſſe animatum, cum agamus de euitanda irregularitatis pœna. Quo fundamento viri doctiſsimi cenſent, in dubio, an fœtus ſit mas, vel fœmina, præſumendum eſſe fœminam: ac proinde non eſſe animatum ante 80. diem, iuxtà communem opinionem aſſerentem, mares animari die 40. à conceptu, fœminas vero die 80. vt cum Ariſtotele, Plinio, & alijs tradunt Theologi apud Dianam *p.* 7. *tr.* 5. *reſol.* 6.

10 Confirmatur, quia non eſt irregularis, qui conſuluit homicidium, dum non conſtiterit fuiſſe cōmiſſum, *quia ſi hoc non conſtat, (ait Sanchez *vbi ſuprà nu.* 44.) nulla eſt poſſeſsio, & præſumptio contra cōſulentem, ſed factum manet omnino dubium. * Ergo ſaltem conſulens abortum non incurret irregularitatem, quando eſt dubium de animatione fœtus. Quia dum hoc dubium adeſt, verè factum eſt omnino dubium, cum non conſtat de homicidio facto. Et ita à fortiori tenere debet Sanchez *vbi ſuprà*, cui conſentit Merola *tom.* 1. *diſp.* 3. *cap.* 3. *dub.* 2. & expreſsè docet P. Theſaurus 1. *p. cap.* 16. dicens: in dubio facti de homicidio, vel abortu, ſi quis applicuit media fallibilia ad procurandū abor-

abortum, vel homicidium, verb. gr. ſi ſolum mandauit, vel conſuluit, vel ſi prægnanti fecit venæ ſectione ſanguinem emitti, & poſteà non poteſt certiorari, an res habuerit effectum: tunc in dubio non eſt cenſendus irregularis, quia non proceditur contra quemdam ad pœnas, niſi conſtet de corpore delicti, *l.* 1. §. *Item illud ſantiendum, ff. ad ſen. cōſ. ſyllan.* Menochius *de arbitr. caſu* 452. *n.* 20. & procedit tàm pro foro externo, quàm interno. Sanchez *in Decalog. cap.* 10. *nu.* 44. *lib.* 1. Nauarrus *conſ.* 47. *de homicidio.* Quaranta *§. Nota per hanc.* Barboſ. *alleg.* 51. *n.* 139.* Hæc Theſaurus, cuius ratio vel nil probat, vel planè euincit, quoties non conſtat de homicidio ſequuto, non eſſe locum irregularitati, quia non conſtat de corpore delicti. Ergo in dubio an fœtus ſit animatus, non erit irregularis, qui procurauit abortum, quia nō conſtat de homicidio ſequuto, in quo conſiſtit corpus delicti, cui irregularitas eſt annexa.

11 Et hanc ſententiam tenet nouiſsimè doctiſſimus, & Illuſtriſſ. M. Acatius de Velaſco Epiſcopus Orioleuſis ex Ordine Prædicatorum *tom.* 2. *verb. Homicidio*, *reſol.* 48. *num.* 5. *poſt medium*, vbi ſic ait: * Ni tampoco el que eſtà con duda, de ſi la criatura, q̃ por ſu cauſa abortò, eſtaua animada, ò no, ſe debe tener por irregular: entiendeſe, auiendo hecho de ſu parte, lo que buenamente pudo para ſalir de la duda, y queda todavia cō ella. Preſumeſe, que la criatura tiene alma, quando tiene claramente diſtintos ſus miēbros.* Addit Gibalinus *de irreg. cap.* 4. *q.* 1. *conſult.* 11. *n.* 32. quod dubitans, an mandatum, vel conſilium ſuum influxerit in homicidium, hoc etiam ſequuto, non eſſe irregularem in foro conſcientiæ, licet in exteriori, ſi de cōſilio conſtaret, declararetur incurriſſe. Plus addunt alij, dubium de homicidio à ſe patrato, videlicet, an mors iniuſta ſequuta fuerit ex vi ſuæ, an vero alterius tantum actionis, non eſſe ſufficiens, vt dubitans exiſtimetur irregularis. Sic P. Henriq. *lib.* 14. *cap.* 13. *n.* 2. *in fine.* Vbi ad incurrendam irregularitatem requirit, vt probabilius reputet, ipſum occidiſſe. Cujus ſententiam ſequitur Medina *lib.* 1. *Summ cap.* 14. §. 11. *in fine*, & probabilem cenſet Fr. Ludouicus à Conception. *tom.* 1 *examinis veritatis*, *tract.* 5. *caſu* 4. & non putat omnino improbabilem Suarez, Salas, Rebellus, & alij, quos refert P. Bardi *in explication. Bullæ Cruciat. p.* 3. *tract.* 2. *ſect.* 5. *n.* 51. Qui auctores ad capita prædicta iuris Canonici dicunt, ſermonem ibi eſſe pro foro externo, quod non eſſe improbabile, iudicat P. Leſſius *in* 3. *p. cap* 3. *de Irregul. dub.* 1. *num.* 25. & ſequitur Gibalinus, vbi ſuprà *num.* 17. quorum ſentētia in dubio abortus fœtus animati eumdem locum habere debet.

12 Adnotandum hic eſt, M. Candidum *tom.* 1. *diſquiſ.* 18. *art.* 16. *dub.* 9. *num.* 8. exiſtimare, irregularem non eſſe incapacem beneficij adquirendi: atque adeò poſſe beneficium poſt irregularitatem obtentum alteri cedere, atque permutare. Cui conſentiunt Doctores, quos refert, & ſequitur Leāder à Sacram. *tom.* 3. *de Irregul. tract.* 1. *diſput.* 3. *quæſt.* 12. & 19. Et licet hæc ſententia opponatur ſtylo Curiæ, & pluribus ſacræ Rotæ deciſionibus, (vt videre licet apud Dianam *part.* 4. *tract.* 2. *reſolut.* 37. & 79. & *part.* 11. *tract.* 5. *Miſcellan. reſol.* 1.) eam tamen ſequuntur 17. Doctores, quos ipſe ibidem refert, exiſtimantes ſtylum Curiæ obligare in foro exteriori, nō autem in foro conſcientiæ, & fundari in probabilitate alterius ſententiæ, ſed non tollere probabilitatem contrariæ. Et ſaltem in dubio homicidij irregularem non eſſe incapacem retinendi, & adquirendi beneficia, eſt communior, & verior ſententia Theologorum, quam tenent Saytus, Suarez, Salas, Molina, Sāchez, Coninch, Hurtado, & alij, quos citatos ſequitur Palao *tom.* 6. *de cenſur. diſp.* 6. *punct.* 3. *num.* 8. §. *Notanter dixi.* Quod eſt valdè notandum. Vide Breſſerum *lib.* 4. *de conſc. cap.* 8. vbi irregularitatē ex dubio homicidij, inquit, non priuare receptione ordinum maiorum, ſed eorum vſu. Verum nullum ego fundamentum ad ſingularem hanc ſententiam invenio.

QVÆSTIO VII.

An adulter, qui in vitæ ſuæ defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ, maritum inuaſorem occidit, fiat irregularis?

1 Communis Doctorum opinio negat, Sylveſt. *in Summ. verb. Homicidium* 3. §. *Quarto quæritur dicto* 3. ibi: * Qui occidit, aut mutilat, aliter euadere non potens, ſed ad hoc ex illicito opere deductus: puta, quia noctu deprehenſus eſt cum muliere, &c. videtur irregularis, per regulas ſupradictas quia dabat operam rei illicitæ. Quam opinionem credo veram (attende) vbi iſte licitè impugnaretur, vt quia capitur iuſtè à Miniſtris Iuſtitiæ pro maleficio; ſed falſam, vbi impugnaretur illicitè, & conſequenter licitè ſe defenderet, quia iura excipientia, ab irregularitate homicidij voluntarij, ſe defendentem, de licita defenſione intelligenda ſunt, &c.* Quod autem adulter inuaſus licitè ſe defendat, conſtat ex ipſo Sylveſtro ibidem §. *Secundo quæritur, dicto* 6 & *verb. Bulla*, §. 3. & 5. & docet expreſsè M. Bañez *de Iuſt. q.* 64. *art.* 7. *concluſ.* 3. his verbis: * Licitum eſt, occidere inuaſorem, etiamſi ille, qui inuaditur, fuerit in culpa priùs, vt alter aggre-

aggrederetur ipſum. Etenim, verb. grat. adulter ex iniuria, quam facit marito, non amittit ius naturæ defendendi propriam vitam, &c.* Sic ille. Quem tranſcriptis verbis ſequitur Mag. Paulus de Blanchis *in diſcept. caſ. conſc. verb. Homicid. caſu 5. dub. 1. concluſ. 3. folio* 447. & Mag. Petrus de Ledeſma *in Sum. part. 2. cap. 18. poſt octauam concluſ. diffic. 3.* dicens:* Eſta reſolucion tienē todos los Theologos en el lugar citado.* Sic ibi, & meritò: ex quo principio opinionem præfatam tenuit Sylueſt. ſuprà, & tenēt communiter doctiſſimi alij Patres Magiſtri ſui Ordinis.

2 Mag. Sotus *lib. 5. de Iuſtit. quæſt. 1. artic. 9. §. In tertia autem concluſion.* ſic ait.* Si Clericus in adulterio comprehenſus inuaditur, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, inuaſorem occidit, quamvis operam daret rei illicitæ, non debet irregularis cenſeri, quia homicidium illud non eſt tunc voluntarium. Nam quamvis adulterium fecerit voluntarium, non tamen fuit per ſe cauſa homicidij, ſed vulneratio, quæ non fuit voluntaria.*

3 Mag. Fumus *in Armilla, verb. Irregul. numer.* 42 * Si Titius inueniatur cum vxore Petri, & inuaſus à Petro, defendendo ſe Titius interficiat Petrum, &c. non fit irregularis, quia aliter non poterat euadere, & ſic ius diſponit. Et hanc tene opinionem, nā irregularitas non reſpicit peccatum, nec meritum.*

4 Mag. Ludouicus Lopez 2. *part. inſtruct. cap. 25. de Irregul. §. Prætereà.* * An Clericus adulter cum adultera comprehenſus à marito adulteræ, & ab eo inuaſus, ſi cauſa defendendi vitam propriam, occidat illum, fiat irregularis? Corduba tenet affirmatiuam partem. At verò Sotus *lib. 5. de Iuſtit. quæſt. 1. circa explicationem tertiæ concluſionis*, negatiuam partem tuetur. Dicendum puto, quod opinio negatiua Soti, ſcilicet, quod talis Clericus occiſor mariti adulteræ, ob ſui neceſſariam defenſionem, non eſt irregularis, probabilior eſt, & veroſimilior, &c. huic opinioni Soti videtur patrocinari Couarrub. &c. Probatur primò ratione Soti; tum etiam probatur ratione elicita ex quodam fundamento Couarrub. dicentis, quod quando in hac cōtrouerſia irregularitatum, dicitur in regula generali, quod is eam incurrit, qui dat operam actui illicito, ex quo ſequitur mors: per actum illicitum intelligendus eſt ille actus, qui prohibitus fuit ratione huius periculi, ſcilicet, mutilationis, & mortis (vt colligitur *ex cap. tua nos de homicidio*) ſecus ſi non ratione periculi, ſed ex alia cauſa eſſet talis actus prohibitus, quia tunc huius prohibitionis tranſgreſſio abeſſet à culpa homicidij, quæ requiritur ad irregularitatem incurrendam: ſed ſic eſt, quòd adulterium commiſſum cum adultera non eſt actus prohibitus ratione periculi mortis inde potentis procedere, ſed ex alia cauſa: ergo.* Hactenus M. Lopez.

5 Mag. Michael Zanardus 1. *part. vbi de homicidio, cap. 2. §. Sexto dico, & ſeq.* ibi:* Imò occidens Clericum, cum moderamine inculpatæ tutelæ, non incurrit irregularitatem, &c. (& inferius) Quinimò etiam valet in eo, qui dabat operam rei illicitæ, vt fuit ille, qui deprehenſus eſt à marito cum vxore ſua.*

6 Mag. Ioannes de la Cruz 2. *p. Directi vbi de Irregular. dub. 5. concl. 1. fol. mihi* 245. ibi:* *in Clement. ſi furioſus de homicidio*, liberatur ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens, ſuum occidit, vel mutilat inuaſorem. Et intelligitur, etiam ſi aggreſſus daret operam rei illicitæ, vt ſi capitur cum vxore inuaſoris. Ita Soto, Ludouic. Lopez, Henriquez, cum Sylueſtro, Armilla, Paludano, Victoria, Cano, Mantio, Peña, & Medina contra Nauarrum, & alios Canoniſtas indiſtinctè aſſerentes, quod qui dat operam rei illicitæ, ex qua ſequitur mors, fit irregularis.* Sic ille, & alij eiuſdem familiæ, quos refert Henriquez *de Irreg. lib. 14. cap. 3. num. 4. in Gloſſ. litt. P.*

7 Eamdem ſententiam tuentur viri alij doctiſſimi, quos citatos ſequitur Reuer. Pat. Leander à Sacram. *tom. 5. tract. 2. diſp. 12. q. 32.* vbi ſic probat:* Nam quamvis adulter cauſam aliquam dederit antecedenter, committendo adulterium, & maritum adulteræ; facto ipſo, prouocando, tamen iuſtè ſe defendit, & licitè, cum maritus illum illicitè priuata auctoritate velit occidere. Ergo prædictus adulter, licet abſolutè in ordine ad adulterium ſit nocens, tamen in ordine ad hanc defenſionem innocens eſt: ergo ipſe tanquam innocens ſe iuſtè poteſt defendere cum morte iniuſti inuaſoris. Ita Fagundez, Leſſius, Salon, Beja, Petrus de Nauarra, Mercado, Sylueſt. Cardoſus, Ouandus, Hurtado, Cornejo, Bordonus, Pellizarius.* Quibus adde Sayrum *de cenſuris, lib. 6. cap. 17. num. 18.* vbi decem auctores adducit, & Auilam *de cenſuris vbi infrà, dub. 1. §. Sed petis*, qui ſic ſuadet: *Et benè probat Mercado, quia iſta iniuria non dedit alteri ius, vt ſe vindicaret propria manu.*

***

§. Vnicus.

Iudicium Auctoris.

8 Opinionem iſtam communẽ, tàm propter auctoritatem tot ſapientiſsimorum, quàm propter fundamẽta ſuprà iacta, lubens amplector cum Antonio de Eſcobar *in Moral. Theolog. tract. 4. exam. 6. cap. 5. n. 166.* cuius opinionem neſcio quis Neothericus notare non erubuit. Sed ad pœnam libri, authores retuliſſe ſufficiat.

9 Addunt alij, quibus aſſentior, idem prorſus dicendum, licet adulter præuiderit periculum occiſionis mariti occaſione adulterij futurũ. Sic Viualdus illos referens, *tr. de Irregul. num.* 212. ibi:* Couarr. *in Clement. de homicidio, p. 3. n. 4.* limitauit, vt adulter ſit irregularis, quando præuidit periculum. Sed ſecunda parte tenuit contrarium, quod aliqui probabile, alij probabilius, dixerunt eſſe; id eſt, non incurrere irregularitatem, ſi moderamen inculpatæ tutelæ ſeruauerit, ſe defendẽdo. Ita Sotus *lib. 5. de Iuſt. q. 1. art. 9.* vbi rationem, quæ mihi ſatis placet aſsignat: ſcilicet, quòd etiamſi adulterium fuit omnino voluntarium, homicidium inde ſequutũ non ſic. Ita tenuit Victoria, & Canus in publica *lect. 12. quæſt. 73. art. 8.* & Mag. Mantius, & alij 2. 2. *quæſt. 64. art. 8.* Caſtro citat alios. Sed quia Maiolus ait in Curia Romana in facti contingentia reſponſum fuiſſe, talem egere diſpenſatione, tutius, & ſecurius eſt, illam impetrare.* Hæc Viualdus, qui, vt cõſtat ex dictis, tutam, & ſecuram cenſet præfatam opinionem. Imò & à principijs intrinſecis magis in eam inclinare videtur cum Doctoribus, quos citat.

10 His conſonant plures, quos refert Auila *de Cenſuris, 7. p. de Irregul. diſp. 5. ſect. 3. dub. 3.* vbi ſic:* Probabilius eſt, quod nõ manet irregularis. Ita Soto, Medina, Henriquez, Nauarra, Sylveſter, Tabiena, Mercado, & alij Iuniores. Et intelligitur concluſio, quamuis Clericus (adulter) præuideat periculum. Probatur, nam licet peccauerit adulterando, tamen poſteà inuaſus, licitè ſe defendit: ergo non fit irregularis (& infra) Ipſe aggrediens cenſetur cauſa ſuæ mortis, cum ceſſando ab aggreſſione, ad quod tenebatur in foro conſcientiæ, poſſet illam vitare. Ita reſpõdẽt quidam Iuniores, & referunt, ſic reſpondiſſe Sotum conſultum de hoc.* Hæc ille.

10 Huius ſententiæ ratio eſt, quia adulter præuidens periculum inuaſionis à marito adulteræ proventuræ, & neceſſitatem inde emanaturam ſe conſtituendi in periculo patiendi, aut inferendi mortem marito, non tenetur ex iuſtitia, ſed ad ſummum ex charitate à prædicto diſcrimine abſtinere, quia adulterium non eſt cauſa per ſe mortis mariti, ſed cauſa per accidens, quam ſola charitas remouere obligat. Irregularitas verò ex homicidio non contrahitur ab illo, qui malitiam homicidij non contrahit, ad quam contrahendam requiritur delictum contra quintum Decalogi præceptum. Sic tradit, & benè cum M. Sylveſtro, & alijs Villalobos *in Summ. tom. 1. tract. 21. diſp. 22. num. 16.** El que no impide, inquit, el homicidio, ſi peca ſolo en eſſo contra caridad, no queda irregular: aſſi lo tiene Sylveſtro, Nauarro, Suarez.* Quibus adde Dianam cum alijs *p. 11. tract. 6. reſol. 29.* & plures apud Bonacinam *de Cẽſur. diſp. 7. quæſt. 4. punct. 8. nu. 37.* quos ſequitur M. Ioannes de la Cruz *in Direct. 2. p. vbi de Irregul. dub. 10. concluſ. 3. fol. mihi* 2-8. citans D. Antoninum, Nauarrum, & Ludouicum Lopez.* Dixi, inquit, ex iuſtitia, nã ſi ex ſola miſericordia tenearis, non ſis irregularis.* Quapropter prædictam Viualdi, & aliorum ſententiam probabilẽ putat Diana 4. *p. tr. 2. reſol. 2. in fin.* & Portel *in dubijs Regular. verb. Homicidium, nu.* 32. & plures omnino, quos breuitatis cauſa non refero.

11 Ex quibus fit, prorſus reijciendũ Maiolum *lib. 5. de Irregul. cap. 48. §. Tertia declaratio*, aſſerentem, adulterum inuaſum iniuſtè ſe defendere. Cuius rationem reddit:* Quod hic adulter ſeſe iniecit in eam neceſſitatem, ideò cum iuſtè, inquit, inuadatur, iniuſta eſt defenſio.* Verum hoc principiũ falſiſsimum eſt, & contra omnes, & ex illo euidenter deducitur, fore licitam occiſionem adulteri in flagranti comprehenſi (quod vt ſcandaloſum dãnauit Alex. VII. die 24. Septemb. anno 1665.) Si enim maritus iuſtè inuadit adulterum, iuſtè etiam occidere poterit, quia invaſio, & occiſio eamdem in foro externo excuſationẽ habent, ob defenſionem honoris. Dicendũ igitur eſt, maritum iniuſtè inuadere, & adulterũ inuaſum à marito iuſtè ſe defendere: atque adeò, ſi vim repellendo, ipſum occidat, non fieri irregularem.

12 Dices cum D. Thoma 2. 2. *quæſt. 64. art. 7. ad tertium.** Quod irregularitas conſequitur actum homicidij; etiamſi ſit abſque peccato, vt patet in iudice; & propter hoc Clericus, etiãſi ſe defendendo, interficiat aliquẽ, irregularis eſt, quamvis non intendat interficere, ſed ſe ipſum defendere.* Fateor, ſic olim ſcripſiſſe D. Thomam, ſed reſpondet Eminentiſ. Caietanus ibidẽ:* Quod nouo iure *in Clem. vnica de homicid.* ſtatutum eſt, quod is, qui aliter mortem cuitare non valens, ſuũ occidit invaſorem, irregularis non eſt, quæ lex, ſi tempore Auctoris ſtetiſſet, non ſcripſiſſet hoc Auctor.* Sic Caietanus. Imò addunt alij, nec ſecundum ius antiquum manere

irre-

Digitized by Google

irregularem. Et Gloſſa *in Clement. ſi furioſus*, refert Hoſtienſem aſſerentem, quod ſuo tempore Clemens IV. & curia ſic tenebat.

13 An vero maritus occidens adulterum in flagranti repertum fiat Irregularis? Maior eſt difficultas, cũ veriſſimum ſit, illicitè occidere, vt contra Thomam Hurtado; & nonnullos docui in opuſculo pro Ieſuitis *tract. de Iuſtitia*, *prop.* 4. Nihilominus P. Mendo *in ſtatera Diſſert.* 3. *ad* 3. *Decalogi præceptum*, *quæſt.* 2. *n.* 27. cum Fagundez *in quinque præcepta Eccleſiæ*, *lib.* 5. *c.* 10. cenſet, non incurrere irregularitatem, quia *tex. in cap. Si vero alicuius*, occidentem adulterum deprehenſum cum vxore, vel cum matre, ſorore, vel filia, æquiparat, quoad immunitatem à pœna excommunicationis occidenti alium, vt iuſtè ſe defendat: ergo idem dicendum quoad irregularitatem, quod Doctores communiter quoad excommunicationem, quam non incurrere, ſicut nec aliàs pœnas iuris ciuilis, omnes docent. Vide Molinam *tom.* 1. *de Iuſt. tract.* 3. *diſp.* 35. *n.* 6. *& diſp.* 99. *n.* 15. vbi citatis Antonio Gomez, & Iulio Claro, concludit dicens, eſſe communem Doctorem ſententiam.

14 Rogabis, an adulter poſſit permittere ſui occiſionem, ne maritus inualor illam patiatur, hunc occidere, ſi aliter euadere non poſſit? Reſpondet Vallalobos *in ſum. tom.* 2. *tract.* 12. *de homicid. diffic.* 10. ibi: * Quando vno no puede defender ſu propria vida, ſi no es matãdo al proximo, no eſta obligado para defenderla, à matarle. Aſsi lo dizen comunmente los Doctores. Haſe de limitar (attende) en caſo que no eſtè en ſemejante peligro eſpiritual, porque ſi le ſintieſſe en pecado mortal (vt eſt adulter in flagranti comprehenſus) no le auia de ſufrir por el peligro de la ſaluacion. * Putant alij, idem aſſerendum, licet inuaſus non habeat conſcientiam peccati mortalis. Sic M. Zanardus 1. *p. vbi de homicidio cap.* 2. *fol.* 749. vbi ſic: * Septimo dico: quando aggreſſus eſt perſona publica, & multum Reipublicæ neceſſaria, & aggreſſor non, &c. tenetur aggreſſus ſe tueri; nec poteſt voluntariè pati mortem, non reſiſtendo aggredienti, &c. Si ſint æquales conditionis, dico, quod aggreſſus peccat, niſi ſe defendat, vnde non poteſt, pati mortem, nollendo aggredienti reſiſtere, quia magis tenetur propriæ vitæ, quam alienæ, vt docet D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 64 *art.* 7. * Sic ibi. Et ante illum Abulenſis ſuper Ioſue *cap.* 11. *quæſt.* 11. Imo & quemque teneri iniuſtum inuaſorem, vitæ, honoris, & bonorum proximi, interficere, ſi aliter non poſsit illius dãna impedire, tradit Ioannes Pontius, cui citato conſentit Diana *p.* 11. *tr.* 6. *reſ.* 52. §. *Nota*, ſed quidem non credam charitatem, cum tanto vnius diſpendio, alteri proximo ſubvenire nos obligare.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum damnati ad Triremes ſint irregulares?

1 SI pœna executioni mandata fuerit affirmatiue reſpondent Navarrus, *conſil.* 43. incipit quæritur 1. *num.* 2. ſub titulo *de temporib. ordinand. in nobis*, Card. Thuſcus, *verb. Infamia*, *concl.* 111. *nu.* 5. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. cap.* 16. *nu.* 32. Molfeſius *in ſum. tract.* 6. *cap.* 8. *nu.* 14. Campanil. & alij, quos ſequitur Barboſa *de Poteſt. Epiſcop. p.* 2. *alleg.* 42. *num.* 15.

2 Negant Riccius *p.* 1. *deciſ. Neapol. deciſ.* 119. Homobonus *in conſult. caſ. conſc. vol.* 1. *p.* 4. *reſponſ.* 158. Antonius de Eſcobar *Mor. Theol. exam.* 6. *cap.* 5. *num.* 168. & Diana *p.* 4. *tract.* 2. *reſ.* 83. Probant, quia neque infamia, neque irregularitas incurritur, niſi in caſibus expreſſis à iure, qualis hic non eſt. Quia nunquam legitur condemnatum ad remigandum contrahere infamiam, ex Borello *conſil.* 52. & alijs. * Quæ omnia, inquit, Diana notent confeſſarij, nam hi caſus ſæpè in praxi accidunt. * Idem repetit *p.* 10. *tract.* 11. *reſ.* 26. §. *Sed quid*, vbi ſe magis explicans hanc ſententiam moderatur, dicens: * Licet ego olim docuerim damnatos ad Triremes non eſſe irregulares, modo exiſtimo cum Theſauro *in proxi*, *p.* 1. *cap.* 33. ſi fuerint ad Triremes damnati, ex cauſa famoſa, dictam pœnam inducere infamiam, & irregularitatem. * Sed quidem nullo fundamento, pœnę Triremium infamiam, quæ irregularitatem inducat, attribuit, cum potius delicto famoſo attribuere debuiſſet. Si enim ex ipſa pœna oriretur infamia, qualecumque fuiſſet delictum, licet ex ſe famoſum non eſſet; dicta Triremium pœna infamiam, & irregularitatem induceret, vt ex terminis notum eſt. Nullum ergo quo ad hoc diſcrimen eſt, inter hanc, & aliàs pœnas, quandoquidem, nulla adhibita, ex delicto præciſè conſiderato, ſi infamiam annexam habeat, irregularitas incurretur, ſecus ſi famoſum non ſit, quamvis Triremium pœna puniatur. Eodem ſenſu, quo Diana, videtur loquutus Barboſa vbi ſupra, ſic intelligens Doctores, quos pro prima ſententia refert. Sic enim *num.* 14. *&* 15. ſcribit. * Requiritur ſententia declaratoria de crimine famoſo, quod infamet, vt quis dicatur infamis infamia iuris, per *l. furti*, *ff. de his, qui notant. infam.* Reſolutum fuit *in Antonio Bonon. teſtam. die* 1. *Iunij anno* 1552. coram *Auguſtino*, relata per Capuraquen. *deciſ.* 90. *infamia*, *p.* 2. Homobonus *de exam. Eccleſiaſt.*

Digitized by Google

Faſt.tr.12.cap.3.q 7.ſuppl.2. Sigiſmundus à Bononia *de elect.dub.86.n.6.* Et ideo (attende cauſalem) qui virgis cæſus fuit, præcedente iudicis ſententia, aut ad Triremes damnatus in eis ſteterit, ad ordines promoveri non valet, vt conſuluit Nauarrus, &c. Sentit ergo aperte requiri ſententiam declaratoriam, quod crimen propter quod eiuſmodi pœnæ inflictæ fuerunt, ſit famoſum, & quod infamet, vt quis dicatur infamia iuris notatus, & ideò ad ordines promoveri non valeat.

3 Pro deciſione huius grauiſsimæ quæſtionis, aliqua apud Theologos, & Canoniſtas communiter recepta, præmittenda ſunt. Primum, nullam irregularitatem incurri, niſi in iure ſit expreſſa, vt conſtat *ex c. is qui de ſent.excommunic.in 6.* Secundum, ad infamiam, de qua in præſenti agimus, irregularitatem inducentem, neceſſariam eſſe aliquã iuris diſpoſitionem, vel Canonici, vel ciuilis. Quæcumque enim delicta, quibus à iure ciuili, vel per ſententiam iudicis pœna infamiæ annexa eſt, eam iure etiam Canonico annexam habent, dum per iſtud ablata non fuerit. Sic communiter Doctores, Bernardus Diaz, Graffius Filliucius, Avila, Henriq. Farinacius, Tamburinus, & alij, quos citatos ſequitur Barboſa *vbi ſup.num.2.* Quia, vt benè ait Suarez *tom.5.in 3.p.diſp.48.de cenſur.ſect.2.* dum infamia, per ius ciuile inducta, non revocatur per Canonicum, ab ipſo acceptatur expreſſe, vel tacitè, ideoque verè dicitur infamia Canonica, eoſdemque effectus habet, vt conſtat *ex cap.omnes 6.q.1.*

4 Tertiò ſupponendum eſt, infamiam aliam eſſe iuris, aliam facti. Infamia iuris dicitur, quæ à iure ipſo Canonico, vel ciuili (acceptato vt ſupra) expreſsè imponitur. Infamia facti, quæ ex delicto aliquo commiſſo prouenit, cui licet à iure infamiæ pœna non ſit impoſita, nec per iudicis ſententiam illata, propter illud tamen delinquens apud bonos & graues communiter notatur, & eius opinio denigrata manet. Sic Barboſa ſupra, & Thomas Sanch. *tom.2.conſil.lib.6. cap. 3. dub.4.* ex communi Doctorum, & Felinus, Vgolinus, Sylveſter, Henriq. Candelab. aureum, Toletus, & alij, quos citatos ſequitur Garcia *de beneficijs.p.7.c.8.n.12.* His poſitis.

5 Difficultas præſens non eſt, an damnati ad Triremes ſint irregulares, quando delictum, propter quod eiuſmodi pœna fuit illata, habet annexam infamiam iuris, certiſsimum enim eſt in tali euentu eſſe irregulares. Solum ergo in dubium vocamus, an ratione pœnæ irregularitas incurratur, tametſi delicto nulla ex iure ſit infamia iniuncta? Et in hoc ſenſu idem eſt, ac inquirere, an infamia Canonica, quæ ſola irregularitatem inducit, vt ait Suarez *ſup.ſect. 2.* ſit annexa pœnæ Triremium? Partem negativam ſuſtinent Doctores pro ſecunda ſententia citati. Quibus in facti contingentia, his diebus, ſubſcripſerunt celebriores viri in hac Matritenſi curia degentes R. P. M F. Franciſcus de Vrrea ex Ordine Prædicatorum, olim primarius Sacræ Theologiæ profeſſor, RR. Fr. Antonius de Figueroa, & Fr. Didacus Henriquez Regius concionator, Auguſtiniani. R. P. Fr. Hieronymus Cañada ex Ordine S. Baſilij, Suppremi Tribunalis S. Inquiſitionis Qualificator. R. P. Fr. Blaſius Toſtado Carmelitanus, olim primarius in Vniverſitate Toletana, Regius concionator, & Suppremæ Sanct. Inquiſitionis Tribunalis Qualificator. R. P. Benedictus Remigius ex Clericorum Minorum familia, & R. P. Fr. Ludovicus à Conceptione ex Ordine Excalceatorum Sanctiſſimæ Trinitatis, & alij, quos conſului. Quibus ego meum calculum adiunxi.

6 Probatur hæc ſententia, quia in toto iure Canonico, & ciuili, nulla inuenitur lex, quæ pœnæ Triremium irregularitatem, aut infamiam iniungat, vt conſtat ex Bortello vbi ſupra, ex Maiolo *de irregul. lib. 3. cap. 1.* ex Thoma Sanchez *Conſil. lib. 2. cap. 3. dub. 6.* ex Barboſa *de poteſt.Epiſcop.2.alleg.43.* ex Leandro à Sacram. *tom.5.diſp.26.q.8.* & ex alijs referentibus omnia crimina, & caſus, quibus ex iure Canonico, vel ciuili infamiæ pœna eſt iniuncta, & ex quibus infamia Canonica contrahitur. Hæc autem notatio, vel infamiæ irrogatio non fit niſi à lege Vt conſtat *ex l. palam. §. Quæ in adulterio, ff. de ritu nuptiarum,* cum alijs congeſtis per D. Frãciſcum de Amaia *in l. vnica, Cod. de infamib. lib.10.n.5.* & irregularitas non eſt inducenda, niſi vbi eſt expreſſa in iure, *cap. is qui de ſentent.excommun.in 6.* Vrgetur, quia in pœnis ad notam infamiæ incurrendam, potius cauſa, quam ipſa pœna venit attendenda, propter inſigne illud Marcelli reſponſum *in l. iſtius fuſtium, ff. de his, qui notantur infamia.* Vbi: * Quod ictus fuſtium infamiam nõ importet; ſed cauſa propter quam id pati meruit, ſi ea fuit, quæ damnato infamiam irrogaret * Ergo ſi delictum cuius cauſa delinquens fuit ad Triremes damnatus, infamiam non irrogauerit, eius modo pœna Triremium infamiam non importabit.

7 Dices, conſuetudine receptum eſſe quod ſimilis pœna inter ignominioſas, & irrogantes infamiã annumeretur. Quapropter nobiles ſimili pœna non eſſe plectendos, declarauit Magnæ Curiæ Vicaria Neapolitanæ, teſte Grammatico *deciſ. 32.* & tenet Covar. *lib.2.variar.cap.9.num.4.* & in Hiſpania ita obſervari teſtatur Gomez Arias *in l. 77. Tauri, num. 34.* Quem, & plures id atteſtantes

Digitized by Google

tes de conſuetudine refert Iulius Clarus *in praxi crimin.§.fin.q.60.verſ. Et ideò, de conſuetud.* Gutierrez *lib.4.pract.q.16.nu 6.& 7.* Maſtrillo *deciſ.261.à num.31.p.3.* Fontanel. *deciſ.168.à num.10.* & alij. Reſpondeo primo infamiam, quæ ex pœna Triremium ſe ipſa conſiderata oriri poteſt, non eſſe Iuris, ſed facti; infamia autem facti abſque adminiculo legis non eſt infamia legalis, & Canonica, quæ ad irregularitatem inducendam requiritur. Vt docet P. Suarez *tom.5.diſp.48 ſect. 2.* Vbi ſic * dicendum eſt irregularitatem incurri per omnem Infamiam Canonicam, & per ſolam illam. Prior pars conſtat, &c. Poſterior patet, quia hæc irregularitas eſt impedimentum Canonicum; item quia debet eſſe in iure Canonico expreſſa, & conſequenter annexa tali infamiæ eſſe Canonicā.* Sic ille. Quē ſequitur Thom. Hurt. *to. 2. var. reſol. mor. tr. 12. c. 1. n. 1508. fol. 363.* * Irregularitas, inquit, Canonica & iuridica quę ſolum facit ipſo facto inhabilem beneficio curam animarum habenti, non incurritur, niſi exprimatur in iure, *c. is qui de ſent. excomm. in 6.* At qui quod infamis infamia facti incurrat irregularitatē iuridicā nullus eſt textus.* Idem ſentiunt alij Bonacina *tom. 1. tr. de cenſuris. diſp. 7. de irregul. q. 3. p. 1. num. 5. in fine.* * Infamia ipſa præciſè (nempe facti, quod infame apud graues, & honeſtos viros cenſetur) non impedit exercitium ordinum ſuſceptorum, niſi crimen tale ſit, vt impediat etiam exercitium ſuſceptorum, & inducat peculiarem irregularitatem, quale eſt homicidium.* Sic ille pro ſe citans Toletum, Azorium, & Suarez, quibus adde Villalobos *in Sum. tom. 1. tr. 21. diffic. 30. n. 3.* ibi:* Quanto à la infamia facti, ſe deve advertir, que para que ſea legal, no ſe induce por ſolo que los hombres tengan noticia de algū delito, ſi no es que aya algun adminiculo de derecho; eſto es, que aya ley que mande, que el tal delito ſea de los que hazen à los hombres infames, porque eſta es pena legal, que no ſe incurre ſi no es en los caſos en que eſtà pueſta en derecho, &c. Verdad es, que quando los delitos ſon publicos, pierden los hombres la opinion, y quedā infamados; mas eſto no es por via de pena legal, è impedimēto Canonico.* Sic ille, ex Suarez ſuprà *diſp. 48. ſect. 1. num. 3. in fine, & num. 11.* Nec diſſentire poteſt Nicolaus Garcia *vbi ſup. p. 7. cap. 8, num. 64.* Vbi ſic ait:* Ad tertium de irregularitate reſpondetur, infamem, maxime infamia facti, non eſſe propriè, ſimpliciter, & abſolutè, ſtrictèque irregularem, * & laxius *p. 11. cap. 3. num. 113.* Vbi ſic. * Reſpondeo veriorem mihi videri ſententiam Covarr. *in Clementina ſi furioſus, p. 1. §. 1. num. 5.* qui indiſtinctè ait non eſſe irregularem notorium, ſeu manifeſtum peccatorem, & ſic intelligendum textum in dicto capite finali, *de tempor. ordin.* * Ex quibus deducitur per infamiam facti irregularitatem non incurri, niſi Canonica fuerit, qualis non eſt, infamia ex Triremium pœna procedens, vtpotè quæ nec in iure eſt expreſſa, nec ex vi iuris irregularitas eſt illi annexa.

8 Ex dictis concluditur infamiam facti, quæ incurritur ex pœna Triremium, obſcurare quidem perſonę æſtimationem, & aliquomodo vilem illam reddere ex hominum iudicio, & apprehenſione, non verò priuare vſu ordinum ſuſceptorum, nec ad ſuperioris aſcenſum impedire, id quod in Hiſpaniæ Regnis longè verius eſt, in quibus ſpeciali Philippi Quarti ſchedula declaratum eſt pœnā Triremium non inducere infamiam. Sic à Regijs Miniſtris accepi.

9 Poſthæc typis data, in lucem prodijt concinnatum opus D. Doctoris Franciſci de Miñano *de Baſi Pontificiæ iuriſdictionis*; pro qua ſtrenue dimicās, me citatum in hac parte impugnat *tr. 2. q. 3. n. 214. fol. 164.* dicens: * Speculatiue procedere, practice verò nunquam verificari ſententiam iſtam. Quia nobiles hac pœna in Europa plectendi nō ſunt, & Clerici, ratione ordinum nobiles efficiuntur, & nobilium privilegij fruuntur. * Sed bona viri amiciſſimi venia rogo. An ignobiles, & plevei damnati ad Triremes, ob delictum infamiam iuris non irrogans, fiant irregulares? Hic eſt quæſtionis cardo. Cui reſpondit ipſe negatiuè, ſi non fuerint perpetuo damnati, ſed pro aliquo limitato tempore. Imò addit: * Data hypoteſi clarum (ſeu virum nobilem) poſſe damnari ad Triremes ob delictum infamiam non irrogans; infamiam facti tantum incurreret, quæ irregularem non reddit, vt optime probat Moya. *

10 En, amice Lector, non ſolum ſpeculatiuè, ſed etiā practice verificatur mea ſententia: nam licet Nobiles, & Clerici ad Triremes damnari non ſoleant: ignobiles verò, & plebeij, ob delicta non irrogantia iuris infamiam, non raro damnantur, & pro tempore limitato: qui proinde irregularitatem, ob eiuſmodi pœnam, non incurrent, vt me laudato, fatetur Miñano. Lis ergo inter nos non eſt quoad ſubſtantiam, ſed quoad circunſtantiam temporis; ratione cuius, ſi pœna Triremium perpetuitatem contineat, cenſet ipſe irregularem conſtituere * quia perpetuo, inquit, damnatus efficitur ſervus pœnæ, *ex l. quidam ſunt*; & ex alijs legibus. Servi autem infames à iure ſunt.* Sed quidem de his diſputare meum non eſt; nec ad praxim neceſſarium: tum quia perpetua Triremium pœna, cum atrociſsima ſit, nulli infertur niſi

ob

Digitized by Google

ob delictum infamiam iuris irrogans: tum quia, ſi perpetuo putet, certum eſt, nec cum receptione ordinis, nec cum recepti vſu mariti poſſe: nec de hoc eſt controverſia: ſi vero poſtea eiuſmodi pœna limitaretur ad ſex, vel octo annos, ex nullo capite probat Miñano, eis tranſactis, manere irregularem, quia licet perpetuo ad Triremes damnatus, factus fuerit ſervus pœnæ, *& ſervus dum talis permanet ſit irregularis*: certiſſimum tamen eſt, deſinere eſſe irregularem, quocumque modo à ſervitute liberetur, vt cum Suarez, Cornejo, Bonacina, & alijs tradit Leander à Sacramento *tom. 5. tract. 2. diſp. 5. q. 2.* manet ergo in omnibus vera ſententia aſſerens, damnatum ad Triremes non manere irregularem, poſt pœnam adimpletam, ſi delictum, ob quod fuit illata, infamiam iuris non irrogauerit. Et in hac hypotheſi, neminem, ſiuè nobilem, ſiuè ignobilem, ſiuè Clericum, ſiuè ſecularem, eſſe irregularem, poſtquam à Triremium pœna liber exiſtit. Hęc eſt mea concluſio, cui non diſſentit Miñano. An verò contingere poſſit, Clericum in Europa ad Triremes damnari propter delictum, quod infamiam iuris non irroget? Negat ille, vt videmus. Sed pace viri docti, paucis ab hinc annis, Valliſoleti id contigit cuidam Sacerdoti, mihi, & alijs ſatis noto.

11 Hæc dixiſſe ſufficiat, vt viri amiciſſimi votis ſatisfacerem. Vt autem legibus etiã amicitiæ, eum admonere non omittam de contradictione, quam involvere videtur duplex ipſius concluſio. Numero enim 213. inquit, *Triremium pœna eff. ctum ſortita irregularem reddit eum, qui illam paſſus eſt; quia infamiam irrogat.* Pro qua refert omnes auctores nobis aduerſantes, quos dedi ſupra *nu.* 1. Huic verò contrariari videtur altera, qua paulo infra *nu. 215.* ſubijcit his verbis. *Damnatus ad Triremes ob delictum infamiam non irrogans, ſi ad limitatum tempus damnaretur; infamiam tantum facti incurreret; quæ irregularem eum non reddit, vt optimè probat Mois.* Ex quibus ſic: ergo pœna Triremium effectum ſortita, non reddit irregularem eum, qui illam paſſus eſt, licet infamiam facti irroget, ſed ad qualitatem delicti recurrendũ, vt inde ſcire poſſimus, ſit, neene ex illis, quæ irregularitatem ob infamiam à iure impoſitam inducit. Pœna enim ſolam facti infamiam irrogat; quæ irregularem ſemel tranſacta non reddit.

QVÆSTIO IX.

An ſit improbanda conſuetudo, qua, quibuſdam in locis, Catholici ſunt Patrini filiorum Hæreticorum, Miniſtro Hæretico baptizante?

§. I.

Præmittuntur nonnulla.

1 EXtra controverſiam eſt, quod Miniſtro Catholico filium Heretici baptizante, poſſit Catholicus eſſe Patrinus. Difficultas igitur ſolum eſt, quando Miniſter Baptiſmi eſt Hæreticus. Et ratio diſſiculrandi ſumitur ex cooperatione, & participatione in ſacris cum Miniſtro Hæretico; quæ ex duplici capite peti ſolet; vel ex eo, quod Miniſter Hæreticus ſit notorius excommunicatus, vel ex eo, quod Sacramentum Baptiſmi in peccato mortali ſolemniter adminiſtret.

2 Igitur, vt dilucidè procedamus, præmittenda eſt conſtitutio Concilij Conſtantienſis, in Baſilienſi ſub Martino V. recepta, in qua ad conſulendum timoratis conſcientijs, indultum eſt vniuerſis Chriſtianis, vt poſſint cum quodlibet excommunicato cõmunicare, tàm in ſacris recipiendis, quàm extra ſacra, duobus prçcisè exceptis caſibus, videlicet, ſi, aut nominatim excommunicatus ſit, aut manifeſtus Clerici percuſſor, qui nulla poſſit tergiuerſatione celari.

3 Præmittenda etiam eſt communior Theologorum opinio aſſerentium, Hæreticos, licet excommunicatos notorios, non ideo eſſe nominatim excommunicatos: atque adeò non eſſe obligationem illos vitandi; ſed de illis, ſicut de alijs excommunicatis toletatis diſcurrendum. Sic M. Petrus de Soto *de inſtit. Sacerd. lect. 3. de excomm. fol. mihi 223.* * Generaliter, inquit, excommunicatis, & Hæreticis, & ſimilibus non prohibemur participare. * Et M. Petrus de Ledeſma *in ſum. p. 2. tract. 3. cap. 12. poſt concluſ. 12 diffic. 4.* * La quarta dificultad es, ſi es licito comunicar con los ſciſmaticos, que ſon notorios excomulgados, ſi no eſtàn excomulgados por ſus proprios nombres. La miſma dificultad es de los Hereges notorios. La razon de dudar es, porque ya eſtos tales ſon notorios excomulgados (por la Bula de la Cena del Señor, y por el capitulo *excommunicamus de Hæreticis*) Luego no es licito tratar, y comunicar con ellos. En contrario haze el vſo de los fieles, donde ay Hereges manifieſtos, &c. Como ſe ve en Francia, y en otras partes, donde ay hombres doctos, y pios,

Digitized by Google

pios, que paſſan pòr el tal vſo. A eſta duda Nauarro dize, que es dura coſa condenar tāta gente Chriſtiana à pecado mortal, &c. y aſſi dize, que les fauorece la extrauagante; de ſuerte, que ſe puede dezir probablemente, que los excomulgados notorios no le han de euitar, ſi no eſtàn excomulgados por ſus proprios nombres, &c. Eſta doctrina me parece a mi muy bien, &c. De lo qual ſe ſigue, que probablemente ſe puede dezir con el miſmo Nauarro, que quando los Catolicos celebrā ſus fieſtas, y viene alguna gente ſimple, y ſincera de los Hereges, y ſciſmaticos à ofrecer algunas oblaciones, y à oir los Oficios diuinos, los pueden dexar eſtar, y comunicar con ellos, porque no eſtàn excomulgados por ſus proprios nombres. * Sic ille, quem ſequuntur Suarez, Azor, Toledo, Hugolinus, Sayrus, Zaballos, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanchez *in ſum. tom. 1. lib. 2. cap. 9. num. 3. 5. & 10.*

4 Et hanc ſententiam eſſe communem inter Thomiſtas, & alios Doctores, conſtat ex Leandro de Sacram. *tom. 4. de cenſuris tr. 2. diſp. 2. q. 6.* Vbi ait: * Praxi totius Eccleſiæ eſſe approbatum, cum videamus apertè per totam Germaniam, Galliam, & Angliā. Catholicos ſine vllo ſcrupulo cum notorijs Hæreticis, & conſequenter cum notorijs excommunicatis communicare, & ideo ſic tenent D. Antoninus, Caietanus, Victoria, Sotus, Turrecremata, Ledeſma, Bart. de Ledeſma, alterius dicens, nunc non eſſe authorem, qui ab hac ſententiâ recedat. * Sic ille ſupra, vbi quadraginta Doctores pro hac opinione refert. * Qui omnes, inquit, vt iam certum docent, nullum excommunicatum eſſe neceſſario vitandum, quamuis certum conſtet, incurriſſe excommunicationem, ſi non ſit nominatim declaratus excommunicatus, aut publicus percuſſor Clerici. * Imo addit *quæſt. 8.* idem dicendum, licet nominatim fuerit aliquis declaratus Hæreticus, quia vltra declarationem criminis, cui conſtat, eſſe excommunicationem, requiritur, quod expreſsè nominatim denuntietur excommunicatus. Nam decretum Concilij Conſtantienſis expreſsè determinat, neminem teneri vitare excōmunicatum, niſi cenſura fuerit à iudice denunciata contra perſonam ſpecialiter, & expreſsè. Pro quo citat Santium, Nauarrum, Graffium, Hurtad. Filliucium, Alterium, Baunium, Bonacinam, Reginald. Viualdum, Machadum, Dianam, & alios.

5 Ex quibus euidenter conſtat, ex vi excommunicationis non magis teneri Catholicum non communicare in ſacris cum Hæreticis nominatim non denunciatis, quam cum quodlibet alio Catholico excommunicato tolerato: ac proinde idem eſſe in præſenti quærere an Catholicus poſſit eſſe Patrinus Baptiſmi, quando Miniſter baptizans eſt Hæreticus, ac quando eſt Catholicus excommunicatus toleratus. Si igitur ratione excōmunicationis nulli Catholico prohibeatur, eſſe Patrinum Baptiſmi, Miniſtro Catholico excommunicato tolerato baptizante, non prohibetur, licet Miniſter ſit Hæreticus. Conſecutio videtur legitima.

6 Quod autem, Catholico excommunicato baptizante, nulli prohibeatur, eſſe Patrinum; probatur, quia nec ratione excommunicationis, cum ſit toleratus; nec ratione peccati Miniſtri, quia illi Patrinus non cooperatur, vt loquens de Parocho aſsiſtente Matrimonio Catholici cum Hæretico, docet Baſilius de Leon *tom. de Matrim. in appendice, cap. 9. §. 1. num. 5.* licet in Parocho ſpecialis ſit difficultas, nam eius aſsiſtentia (vbi Tridentinum receptum eſt) ad valorem Matrimonij eſt neceſſaria: ſecus Patrini ad valorem Baptiſmi: ideoque licet neuter ſit Sacramenti Miniſter, maior tamen eſt concurſus Parochi. Ratio autem, qua Baſilius de Parocho probat, æquè favet Patrino: ait enim: * Non cooperari Parochum illico Matrimonij contractui, quia Parochus non aſſiſtit actui de ſe malo, ſed quem culpa ſua cōtrahentes prauè faciunt, cum poſſent honeſtè facere. Ea autem, inquit, eſt regula generalis, & apud me certiſsima, quam multis demoſtraui, *lib. 5. de Matrim. cap. 18.* Quoties vel peto actum, vel Miniſtro actui, quē poſſet alius benè præſtare, & ſua culpa facit male, non dicor ego cooperari peccato illius, ſed à culpa ſum immunis omnino. * Hactenus Baſilius. Cum ergo Hæreticus baptizans poſſit honeſtè miniſtrare, quia poteſt ad fidem Catholicam conuerti, & contritionis actum elicere, quem ſua culpa omittit, non dicetur Baptiſmi Patrinus eius peccato cooperari.

7 Adde, nullum eſſe peccatum, petere abſque neceſsitate Sacramenta à Miniſtro excommunicato tolerato, parato ſua ſponte adminiſtrare, etiam ſi in exercitio peccaturus agnoſcatur. Vt tenent plures Doctores, & cum D. Thom. & alijs tradit Leander à Sacram. *tom. 1. tract. 1. diſp. 5. quæſt. 9. & tom. 4. tract. 2. diſp. 6. quæſt. 17.* dicens, ita tenere Vazquez, Sanchez, Viualdum, Bonacinam, Henriquez, D. Thomam. Ioannem de la Cruz, & ex parte Caietanum. Quibus adde M. Sotum *in 4. diſt. 1. quæſt. 5. art. 6. propoſ. 5.* ibi: * A quocumque per ſimplicem excommunicationem præciſo, ſi non fuerit nominatim excommunicatus, aut manifeſtus percuſſor Clericorum, ſitque paratus Sacramenta miniſtrare, licet cuicumque tàm in neceſsitate, quàm extra, Sacramentum percipere, perinde ac ſi non eſſet præciſus. *

Quem

Quem plures alij ſequuntur, id confirmantes exemplo petentis mutuum ab vſurario parato, quamvis benè noſcat, illum peccaturum mutuando ſub vſuris.

§. II.

Concluſio ex præmiſsis.

8 EX his, pro Patrino Baptiſmi Miniſtro Hæretico, aut excommunicato tolerato miniſtrante, validum argumentum conficitur, quod mihi valdè probabilem reddit opinionem aſſerentem non eſſe improbandam conſuetudinem, quæ in aliquibus locis viget. Nam qui petit à Miniſtro Hæretico, ſeu excommunicato tolerato, & parato, vt Baptiſmum ſibi adminiſtret, maiorem concurſum præſtat, quam Patrinus, ſiquidem iſte præciſè leuat ex fonte; ille vero petit, & recipit, etiam extra caſum neceſſitatis, non peccat eo quod petendo, concurrit ad actionem miniſtrandi cum perſona, quam ratione excommunicationis vitare nõ tenetur, & cuius peccato indignæ adminiſtrationis non cooperatur, ſed actioni, quam licitè Miniſter efficere poteſt, & ad quam in peccato efficiendam paratus eſt: ergo ſimiliter Baptiſmi Patrinus, Miniſtro Hæretico baptizante, in his circunſtantijs non peccabit mortaliter.

9 Secundo ſuadetur. Quia concurrere Catholicum cum Miniſtro Hæretico, vt cõminiſtrum Sacramenti, quod vterque ſimul adminiſtret, & recipiat, non eſt peccatum: ergo neque concurrere vt Patrinum baptiſmatis, quod alter ſolus adminiſtrat. Antecedens probatur: quia Matrimonium Catholici cum Heretica licitum eſt in locis, in quibus Hæretici cum Catholicis permiſſi ſunt, vt in Germania, Galia, & Polonia, vt cum Sanchez, M. Candido, Nauarro, Azorio, Ioanne Gutierrez, Hurtado, Palao, & alijs, eſſe communem tenet Leander à Sacram. *tom.2 tract.9.diſp.12. quæſt. 7.* quibus adde Villalobos *tom.1.tract.14.diffic.13. num. 4.* vbi ait: * En las tierras donde los Hereges no eſtàn denunciados, como en Alemania, y Polonia, es licito caſarle los Catolicos Hereges: que eſtos Matrimonios los ſabe, y los tolera la Igleſia, con tal que ſe permita vivir los Catholicos en nueſtra Ley, ſin peligro de que ſe peruiertan.* Et Fr. Franciſcus Pichon *in opuſc. aureo de Matrim. diſp. 5. ſect. 9. num. 413. fol. 231.* vbi ſic: * Dico ſecundo: licitè, & ſine peccato poteſt celebrari Matrimoniũ inter Catholicum, & Hæreticum etiam ſine converſione Hæretici, & abſque ſpe converſionis ad Fidem Catholicam. Ita Nauarrus, Azor, Reginald. Filliucius, Bellarm. Cornelius, Scrario, Salmano, Salmeron, Sanchez, Baſilius Ponce.* Et ad rationem difficultandi, reſpondet *num.420.* * Quia quoties peto actum, vel Miniſtro actum, quem alius poſſet benè præſtare, & ſua culpa facit malè, ego non dicor cooperari illius peccato, ſed immunis ſum à culpa: aliàs petitio mutui ab vſurario eſſet peccatum, quando eſt paratus vſurarius, & ſimiliter petitio Sacramenti ab excommunicato Parocho.* Sic ille. Pro cuius diſcurſu ſtat apertè M. Sotus *in 4. dict. 1. quæſt. 5. art. 6. prop. 1.* dicens: * Nullo modo cooperatur peccato alterius: ſolum enim ille dicitur cooperari, qui eius peccati cauſa eſt: in hoc autem caſu, cum conferens ſit paratiſsimus, & ſuſcipiens nullatenus eum moueat, fit, vt neque eius peccati ſimul cauſa ſit. Et quamvis petens ſciat, quod ille non ſit cõtritionem habiturus, nil refert, quia alter ſibi ſolus eſt cauſa, ſicuti dum quis ab expoſito vſurario mutuum fœnerato petit.* Quibus facit ſententia P. Granado *3. part. con. 3. tract. 5. diſp. vlt. num.* 10. Vbi cum Suarez, & Henriq. aſſerit non eſſe peccatum miniſtrare Epiſcopo exercenti ordines in peccato mortali. * Quia hoc non eſt inducere vllo modo ad malum, ſed iuvare ad actionem per ſe bonam, quam tamen alius propter ſuam culpam malè exercet.* Ergo ob eamdem rationem, licitum erit Catholico Patrini munus obire, Miniſtro Hæretico baptizante, cum iſte alias paratus ſit, & ſua culpa malè faciat actionem, quàm licitè efficere poterat; & quam ab excommunicato tolerato licitum eſt exigere, vt docent communiter Theologi, poſt decretum Concilij Conſtantienſis, quia vt tradit M. Sotus ſupra *propoſ. 6.* * Si per internum motum animi conteratur, nulla inficiuntur culpa in excommunicatione miniſtrando Sacramenta.* Pro qua ſententia plures citat, & ſequitur Leander dicens eſſe communem *tom. 4. de cenſur. tract. 2. diſp. 6. quæſt. 14.*

10 Addunt Caietanus, Nauarrus, Ioan. de la Cruz, Sotus, & alij, quos referunt, & ſequuntur Diana *p.7. tr.12. reſol.33.* & Leand. à Sacram. *tom.1. tract.1. diſput.5. quæſt.10.* Nullum eſſe peccatum, adminiſtrationem Sacramenti petere à Miniſtro iniquo, etiam non parato miniſtrare, licet nulla vrgeat neceſsitas, nec maior ſit vtilitas petentis. Cæterum implicationem involuit, quia maior eſt vtilitas petentis, Sacramentum ſuſcipere, quam illius fructu carere. Ideò plures, quos pro hac parte adducit Leander pro contraria citat *quæſt. ſeq.* ſi alius ſit probus Miniſter, qui Sacramentum adminiſtrare poſsit. Quos ipſe ibidem ſequitur dicens, eſſe peccatum lethale contra charitatem id petere à malo Miniſtro, qui nec commodior, nec vtilior eſt

pe-

petenti, ſi adſit alius probus Miniſter: eo nimirum quod ſit cauſa: *quod alius peccatum committat; aliàs non commiſſurus: ſic Suarez, Sayrus, Granado, Nauarrus, Sanchez, Vazquez, Valentia, & alij, quos citat, & ſequitur Caſtro Palao *tom. 1. tract. 6. diſp. 6. punct. 10.* Quorum opinio mihi placet. Sed ad rem noſtram,

11 Sententia nuper tradita de Patrino Baptiſmi, minus difficilis, & probabilior erit, ſi hæreticus ſine ſolemnitate baptizet; quia in hoc caſu non vt miniſter ex officio, ſed veluti laicus, ac proinde abſque lethali adminiſtraret, vt cum D. Thoma, Nauarro, Victoria, Nuño, Bonacina, & alijs tuetur Diana *3. par. tr. 4. reſol. 10.* & Leandet vbi ſuprà *tom. 1. tr. 2. diſp. 4. q. 29.* ac proinde potiori iure excuſandus erit Patrinus, & in hoc ſolo caſu admittendum nonnulli exiſtimarunt.

12 Cæterum Catholicum poſſe etiam eſſe Patrinum Baptiſmi, Miniſtro hæretico ſolemniter baptizante; ſi ritu, & modo Catholico baptizet, ſentit cum alijs, & meritò, doctiſſimus Pater Thomas Sanchez *in Sum. tom. 1. lib. 2 cap. 9.* dicens: * Tandem deducitur, fas eſſe Catholico, in prædictis locis, filiũ hæretici de ſacro fonte ſuſcipere, ſi Baptiſmus ritu, & modo Catholico miniſtretur, ſecus ſi ritu hæretico, aut ſchiſmatico. Quia nullo iure interdicitur Catholico eſſe Patrinum hæretici. Ita Nauarrus, Azor, Pertus de Ledeſma.* Addit M. Serra *tom. de Sacram. q. 67. art. 7.* cum Soto, quem ipſe refert *in 4. diſt 4. q. vnic. art. 5.* neque hæretico eſſe prohibitum, eſſe Patrinum Baptiſmi Catholici: quod valdè mihi diſplicet, nam cum baptizatis Patrinus adhibeatur, vt nutricis, & pedagogi vicem ſuppleat, eos inſtruendo, & informando de his, quæ ad fidem, & Chriſtianã vitam pertinent, nequit hoc munus hæreticus obire: ſecus verò Catholicus reſpectu filij hæreticorum, quia licet baptizans ſit hæreticus, non impedit, quod poſtea infans poſsit inſtrui à Patrino Catholico in rebus fidei, imò tantum diſtare videtur à prohibitione, vt potius conſulendum videatur, vt quo fieri poſsit, Patrinus hæreticus, alioquin adhibendus, vitetur: quia tacitè ille profeſſurus erat, ſe in hæreſi inſtructurum recenter baptizatum, vt benè notat Layman *lib. 5. tr. 2. cap. 9. in fine*, qui benè ſubnectit: * Si tamen ſubſit periculum ſcandali, vel quod parentes hæretici, ea intentione, adhibere velint Patrinum Catholicum, vt ad ſuam ſectam ſe inclinantem ea ratione oſtendat, tunc Catholicus expreſſam proteſtationem præmittere debet, quod baptizatũ ſuſcipere velit, vt Patrinus Catholicus, quando opus habuerit, catholicè etiam informaturus, quatenus poſſibile erit.* Sic Layman. Ex quo P. Eſcobar *in*

Par. Mat. de Mo...

Theol. Mor. tr. 7. exam. 2. cap. 4. n. 63. conſuetudinem hanc nõ improbandam dixit, quam nec ego improbabo, donec authoritas ſuperiorum in contrarium accedat.

QVÆSTIO X.

Vtrùm incidat in excommunicationem contra legentes libros hæreticorum, qui audit alium legentem, ipſo autem incitante, aut iubente, vt legat?

1 COmmunior opinio Theologorũ pro parte negatiua pugnat, quam tenet M Souſa *in Bulla Cœnæ, cap. 2. diſp. 14. num. 2.* vbi ſic ait: * Oſtenditur hæc concluſio. Hæc excommunicatio fertur tantum in legentes, ſed qui audit, quantumcunque lectionẽ perſuaſerit, in nulla verborũ proprietate dicitur legere: ergo non excommunicatur.* Sic ille cum Vgolino, quem ibi refert. Idem prorſus tradit Bonacina *de excommun. diſp. 2. quæſt. 5. punct. 4. num.* 11. ibi: * Circa particulam *legit* aduertendum eſt primo; ad incurrendam prædictam excommunicationem requiri, vt aliquis per ſe ipſum legat, hic enim propriè dicitur legere. Idcircò ab hac excommunicatione excuſantur, qui a famulo, vel ab alio legi audiunt, (attende) quamuis audiens ſit cauſa, cur famulus, vel alius ſibi audienti legat. Nam Bulla loquitur de legente, non verò de audiente, vel conſulente, qui non dicitur propriè legere, ſicut nec dicitur legere, qui memoriter recitat. Ita Duardus, Sanchez, Nauarro, Vgolinus, & alij apud Filliucium, & apud alios præfatos Doctores.* Sic ille.

2 Et hanc ſententiam, ferè eiſdem verbis, tradit Portel *in Addit. ad dub. Reg. verb. Libri prohibiti, num.* 11. ibi: * Non incurrit cenſuram Bullæ, qui audit legere librum hæreticum; audire enim non eſt legere, & verba legis pœnalis ſunt accipienda in ſignificatione propria, & ſtricta. Et hoc verum cenſeo, etiamſi is, qui audit legere, induxerit legentem, vt legeret.*

3 Et ferè communem eſſe conſtat ex doctiſsimo Leandro à Sacram. *tom. 4. tr. 3. diſp. 1. §. 5. q. 58.* vbi inquirens: * An etiam ipſe Dominus, qui vt audiat, famulo legere præfatum (hæretici) librum, iubet, eamdẽ quoque excommunicationem incurrat? * Reſpõdet. * Negant quam plures Doctores, eo quod in proprietate ſermonis, audire legere, non eſt legere, & verba legis pœnalis in propria, & ſtricta ſignificatione ſunt ſumenda. Ita Vgolinus, quem citat, & ſequitur Sanchez, Filliucius, Sãctarellus, Scortia, Duardus, Fagundez, Trullench, Caſtro Palao, Egidius, & alij; * Sic Leander, qui hanc ſententiã æquè

probabilem putat, ac contrariam; pro qua alios Authores refert. Sicut & Diana *part.1. tract.de Bulla Cruciat.reſol.34.* Quibus cum Sanchez, Palao, & Lugo conſentiunt Ouiedo *de fide, controu.12.p.2.num.* 20. & Antonius de Eſcobar *tom.1.Theolog. Moral.lib.7. ſect.2.problem.* 59. omnes verò conueniunt, inducentem alium ad lectionem libri hæretici peccare mortaliter, ratione moralis cooperationis ad peccatum legentis, (ſi legens intelligat) & forſan etiam ratione periculi, cui audiendo errorem contra fidem exponitur. Quorum ſententia mihi placet.

4 Addunt alij, (falſo tamen fundamento innixi) eum, qui nõ habet ſubuerſionis periculum, poſſe licitè hæreticorum libros, aut alios ab Inquiſitione prohibitos, legere. Hãc propoſitionem eſſe probabilem, multis ſuadere conatur Illuſtriſſim. Caramuel *in Theolog. Fundam in editione Francofurtienſi, anno* 1652 *fundam.12.quæſt.1.fol.187. & ſequẽt.* Vbi, poſtquam iu eius confirmationem laborauit, concludit, dicens: * Sed neque hoc militat contra Inquiſitionis authoritatem: hæc enim propoſitio: *Nemo poteſt legere libros prohibitos, etſi certus ſit, ſibi non obfuturum*, eſt doctiſſima, probabiliſſima, & prudentiſſima, & ſi Inquiſitores omnia ſua velint eſſe euidentia, eſſe volent ſede ipſa Apoſtolica digniores, nam præter articulos fidei, qui ad probabilitatem reduci non poſſunt, centena diebus ſingulis decreta à Pontifice emanant, quæ innituntur opinioni probabili. * Sic Caramuel Quem ſequuntur Andræas de Ægea relatus à Ludouico à Concept. 1. *p. tr. 4. de legib.q.1.n.13.fol.346.*

5 Cui faciunt plures Doctores, aſſerentes, finem adæquatum Pontificis, & Sanctæ Inquiſitionis, dum prohibet, retinere, ſeu legere eiuſmodi libros, eſſe periculum ſubuerſionis: ceſſante autem fine adæquato legis in particulari, eius obligationẽ ceſſare, eſt grauiſsimorum ſententia. Quapropter maiorẽ, in qua eſt difficultas, multis ſuadet nouiſsimè Doct. D. Franciſcus Verde *in Opuſc. pro Caramuele, quæſt.8 Corol.85.fol.116. n.* 441. vbi ſic: * Securitatem legentium, atque habentium, eſſe finem adæquatum huius prohibitionis, & ſic non peccare, neque in cenſuram incurrere legentes, & retinentes abſque periculo libros hæreticorum, affirmarunt Felinus, Albertinus, Decianus, Maſcardus, Sanchez *lib.2.in Decalog.cap.10.num.51.ibi: Cum ſi is huius prohibitionis ſit, ne legens imbibat hæreſim:* & excuſat legẽtem libros Græcos, & Latinos, quos non intelligit, Caſtro Palao. Nec videtur poſſe diſſentire Pueroniũ aſſerentem, non eſſe excommunicatum legẽtem libros hæretici, à quibus ſunt abraſi errores, vel detractæ paginæ. Tamburin. *in Decalog.lib.2.cap.1.§.7.nu.36.* Ouiedo *de fide, controu.17.punct.3.n.42.* Marchantius *tom. 2.tract.2.lib.2.ſect.4.q 2. concluſ.1.* Lupus *part.4.lib.25.diſt. tit. 2.* apud Caramuelẽ *fundam.17.n.640.* qui *n.664.* citat Catenam, Naldum, & alios cum Buſembao *in Medull. lib.2.tr.1.cap.4.dub.3.n.6.* * Hactenus D. D. Franciſcus Verde.

§. I.

Vindicantur Ieſuitæ, & veræ ſententiæ ratio traditur.

6 VErum contraria ſententia eſt cõmunis inter Doctores, quos refert, & ſequitur Diana *p.11.tr.1. reſol.1.* & Doctor Garſi *cent.3.cap.10.* Item Peña, Hugolinus, Toletus, Sanchez, Farinacius, & Suarez, quos citat, & ſequitur Palao *tom.1.tr.4. diſp.10.punct.10.* Item alij, apud Caramuel. *in Theolog. Fundament. fundam.17.q.2.num.* 644. nempè Coninch, Hurtado de Mendoza, Ioannes de Lugo, Ouiedo, Pellizarius, Tamburinus, & Baldellus. Hi, inquam, omnes docent, etiam ſecluſo periculo peruerſionis, legentem librum prohibitum peccare mortaliter, & excommunicationem incurrere, inter quos extant aliqui, quos pro ſua ſententia adduxit Recentior pro Caramuele: quod mirabile mihi fuit, cum ipſi fidem adhibuiſſe deberet, & quidem Doctor Verde malè pro hac parte adducit Tamburinum vbi ſuprà; quia licèt probabile iudicet cum pluribus, legem non obligare, ceſſante fine adæquato in particulari, & referat aliquos ex hoc principio tenuiſſe, eum, qui legit libros prohibitos, abſque periculo ſubuerſionis, ſcandali, alteriuſvè mali, non incurrere peccatum, nec cẽſuram (pro quo in margine citat Felinum, Albertinum, Maſchardum, & Decianum apud Palao *tract.4.diſp.2.p.10.§ 2.n.8.*) nihilominus contrariam ſententiam iure optimo ipſe propugnat, *num.41.* dicens: * Verum, quia reuera numquam deeſt adæquatus finis: difficile enim videtur deeſſe periculum in re tam lubrica, nec apparet periculum ſolum eſſe tantæ prohibitionis finem, eſt enim etiam hæreticorum contemptus ex eorum exterminatione librorum enaſcens, &c. Quia, inquam, adæquatus finis numquam deeſt, nullo mòdo aperienda eſt ianua, qua eiuſmodi libros impunè euoluere poſsis. * Hæc Tamburinus.

7 Neque P. Ouiedo docet ſententiam, quam ei imponit D. Verde, ſed prorſus oppoſitam, nam poſtquam illam retulit ab aliquibus traditam, inquit, * oppoſitũ, videlicet in eo caſu excommunicationem incurrere, docent Suarez, Sãctius, Azor, Coninch, Puente Hur-

Hurtad. Toletus, Palao, &c. ſtultum enim, & ſuperbum eſſet, hominem ſuo iudicio in hac re fidere, & præſumere ab omni periculo ſe eſſe alienum in materia ex ſe grauiſsima, & ingenti periculo expoſita; eſt enim hæreſis peſſima, & contagioſiſſima lues, quæ facillimè ſerpit, & maximè timenda eſt in his, qui ſe ſecuros fingunt, &c. Quapropter mihi certiſſimum eſt, neminem prætextu ſecuritatis poſſe prædictos libros legere, aut retinere, etiam cauſa confutandi errores. * Hactenus P. Ouiedo. Falſo igitur illi impoſuit Doctor Verde ſententiam omninò exterminandam, & expungendā, vtpotè quæ viam aperit contemnendi prohibitiones librorum, conſtituendo vnumquemque iudicem in ſua cauſa circa periculum ſubuerſionis; quod ſanè prudenter quilibet timere poteſt, legendo libros hæreticorum, tum in ſe, tum in alijs, ad quorum manus fortè deueniant, qui facilè in ſermone capientur, & labendi periculum, poſt lapſum, animadvertent. Præterquamquod, vt in plurimum ſubſiſtit finis alius prohibitionis librorum, nempè eorum Authores denigrare, vel tum ipſos, tum alios in poſterum coercere, ne in præiudicium Religionis, vel morum, ſimiles libros euulgare audeant, atque adeò nunquam ceſſat adæquatè finis legis. Sic & benè Fr. Ludouicus à Concept. vbi ſuprà. Doctor Ioannes Ioſeph Garſi loco citato. Apud quem Souſa, Sanctarellus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *p. 6. tract. 6. reſol. 34.* & ante illos P. Suarez *tom. de Fide, diſp. 20. ſect. 2. num. 21.* vbi de libris hæreticorum loquens ait. Quod finis legis prohibitionis horum librorum fuit, ne tales libri conſeruentur, ſed deſtruantur. Videatur etiam Cardinalis de Lugo *diſp. 21. de Fide, ſect. 2. à num. 62.* & Tamburinus vbi ſuprà *in Decalog. lib. 2. cap. 1. §. 7. num. 4.* & Palao *tom. 1. tract. 4. diſp. 2. p. 10. num. 7.* vbi diuerſos prohibitionis librorum fines recenſent.

8 Dices, & finem ſecundo loco poſitum, quandoque etiam ceſſare: imò Authorum librorum pœnam, eorum lectione, non leuiter augeri, nempè ſi ſapientiſſimus aliquis eps legat, vt refutet, cum ſumma Authorum ſuorum confuſione, & ignominia. Fateor, ideòque exiſtimo, finem adæquatum iſtius prohibitionis, ſicut & aliarum legum communiter, eſſe remotionem mali, quod legiſlator conſiderat communiter coniunctum cum lectione ſpectata ſecundum ſubſtantiam, quā hic & nunc prohibet, quod quidem malum, etſi reſpectu alicuius, & in particulari aliquo caſu coniunctum non ſit, hoc non efficit, quod communiter non ſit coniunctum; id enim efficere, æquè impoſſibile eſt, ac quod vnus homo, vel vnus caſus ſint plurimi: Ergo in nullo particulari ceſſare poteſt finis adæquatus legis prohibentis lectionem librorum prohibitorum. Hæc ſolutio deſumitur ex doctrina P. Vazquez *1. 2. diſp. 163. cap. 3. numer. 19.* quem citatum ſequitur Thomas Sanchez *in Summ. lib. 4. cap. 15. numer. 37.* quam neceſſario ſuſtinendam cenſeo, vt vitentur innumera inconuenientia ex contraria pullulantia in lege naturali, & diuina. Quò faciunt verba Iuriſconſulti, *in l. 19. & 20. ff. de ligibus.* * Non omnibus, quæ à maioribus conſtituta ſunt, ratio adæquata reddi poteſt: rationeſque eorum, quæ conſtituuntur inquiri non oportet alioquin multa ex ijs quæ certa ſunt, ſubuerterentur. * Quapropter audiendus non eſt Fr. Ludouicus à Conceptione vbi ſuprà, qui ab obſeruatione legis huius excludit Magiſtros, qui ad refutandum perlegunt; vt omittam Caramuelem ipſum acrem huius opinionis propugnatorem referre *in Theolog. Fundam. numer. 636.* triginta authores, pro opinione tuente, quod ceſſante fine legis humanæ in particulari, non ceſſat in eo caſu obligatio legis.

9 Hanc verò ſententiam veriſsimam, & omninò tenendam, quoad librorum prohibitorum retentionem, limitauit Marchantius, *in Tribunali Sacramentorum tom. 2. tract. 2. tit. 2. diſput. 4. dub. 5.* dicens, libros non abſolutè prohibitos, ſed cum clauſula, *donec corrigantur, ſeu expurgentur*, poſſe retineri, donec opportunè eorum correctio, aut expunctio fuerit inducta. Cui conſentit D. D. Franciſcus Verde *in Opuſc. pro Caramuele, quæſtion. 8. corol. 86. num. 447. fol. 117. in fine.* Sed neſcio ſanè, quo fundamento, cum oppoſitum videatur clarè conſtare ex Bulla Gregorij XV. quæ incipit: *Apoſtolatus noſter*, & pateat ex indice Expurgatorio Sacri Tribunalis Inquiſitionis Hiſpaniæ, vbi hæc habentur verba: * Mandamos, en virtud de ſanta obediencia, y ſo pena de excomunion, &c. que de aqui adelante ninguno ſea oſado à tener, ni leer libros de los prohibidos en eſte indice, ò de los comprehendidos en las reglas generales dèl. * Quapropter Sanctiſſim. noſter Alexander VII. vt huic opinioni aditum omninò præcluderet, eam vt ſcandaloſam damnauit *die 18. Martij, anno 1666.* & eſt 45. ex damnatis: *Libri prohibiti, donec expurgentur, poſſunt retineri, vſque dum adhibita diligentia corrigantur.* Quam docere, aut edere niſi fortè impugnando ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, & ſibi reſeruatæ, prohibuit. Eos autem, qui prædictam propoſitionem defendebant, loquutos fuiſſe, periculo *peruerſionis ſecluſo*, notiſsimum eſt. Vnde infertur, aut reijciendam ſentētiam tenentem finem adæquatum huius prohibitionis fuiſſe,

vitare periculum perverſionis; aut tuentem ceſſare in particulari, eo ipſo quod in illo vitetur malum, quod lex vt in plurimum ſubditis imminere cōſiderat. Cuius contrarium ſuprà tenuimus cum Vazquez, & Sanchez; quibus conſentiunt Suarez, Salas, Bonacina, Baſilius Pontius, & alij quos ſequuntur Palao *de legib. tract. 3. diſp. 2. p. 14.* & Doctor Garſi vbi ſuprà, aſſerentes, motiuum legis debere ceſſare generaliter, & abſolutè reſpectu omnium, vt eius obligatio reſpectu particularis ceſſet. Quod probat Garſi varijs exemplis: vt donationis inter virum, & vxorem, teſtamenti minus ſolemnis, matrimonij clandeſtini, & aliorum; quæ, inquit, prohibita ſunt, & à quocumque fiant, nullius ſunt valoris; quamvis in hoc vel illo nullum ſit periculum ex his, quæ leges vitare intendunt. Sufficit enim, quod eiuſmodi actus ex ſua natura periculo expoſiti ſint; vt dum lex abſolutè non abrogatur, omnes obliget.

§. II.

Quid de libris non ſuſpectis de hæreſi?

10 NON Omnium librorum lectionem, aut retentionem eſſe prohibitam ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, defendit Reuer. Pat. Fr. Franciſcus Bordonus, vir doctiſsimus ex tertio Ordine S. Franciſci *in Sacro Tribunali, cap. 14. quæſt. 39. num. 78.* vbi ſic: * Quæres, an legens alios libros prohibitos, ſeu ſuſpenſos alia ex cauſa, quàm hæreſis, aut eiuſdem ſuſpicionis, incurrat excommunicationem, aut aliam pœnam? Exemp. grat. An ſit excommunicatus legens librum prohibitum propter obſcœnitates, &c. Vel propter alios fines, vt Auguſtini Barboſa remiſſiones ſuper Tridentinum, & eius Bullarium; item ad euitandas diſcordias inter aliquos de iuriſdictione? &c. Reſpondeo, in his caſibus nulla impoſita eſt cenſura contra legentes eiuſmodi libros, aut ſcripta prohibita, vt colligitur ex verbis ſubſequentibus in dicto indice. *Qui vero libros alio nomine interdictos legeret, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, iudicio Epiſcoporum ſeuerè puniatur.* In edictis autem Inquiſitorum non comprehenduntur eiuſmodi libri, quia, vt patet ex verbis relatis, *q. 23.* comprehenduntur libri tractantes de hæreſi, aut de illa ſuſpecti, & non alij. * Hæc Bordonus.

11 Cui, in terminis edicti Dominorum Inquiſitorum præciſè ſtando, conſentit Tāburinus *in Decalog. lib. 2. cap. 1. §. 7. num. 58.* vbi ſic inquirit: * Cum per edicta (Hiſpanæ Inquiſitionis) præſcribatur terminus infrà octo dies oſtendendi eiuſmodi libros; incidit ne in excommunicationem, qui vel poſt terminum, vel etiam nunquam oſtendit? Reſpōdeo, ſaluo meliori iudicio, nequaquam quoad libros numero præcedenti dictos (in quos certum eſt nullum errorem irrepſiſſe.) Ratio eſt, quia in edicto nulla apparet lata excommunicatio. Dices, in fine edicti fulminatur excommunicatio. Reſpondeo, ſi attentè edicti tenorem legas, videtur hæc excommunicatio, cum ſit tam rigoroſa, cadere ſolum in hæreſim, cæteraque grauia delicta ſuperius allata, non verò in eos, qui dumtaxat à tali librorum oſtenſione ſe ſubtrahunt, ſi libri, vel aliàs oſtenſi fuerint, vel certè nil erroris contineant. Quid de peccato mortali? Reſpondeo: quia illud verbum *præcipimus*, eſt nota in legibus peccati mortalis, quando materia eſt grauis; peccati leuis, quādo materia eſt leuis. In noſtra autem materia, quando libri nil erroris continent, videtur res eſſe leuis, vt modo *num. 57.* dictum eſt. * Sic ille.

12 Quibus quoad cenſuram à Sancto Tribunali Inquiſitionis impoſitam (de qua tantum ipſi fuerunt loquuti) nil videtur poſſe obijci; cum id expreſſum ſit in Indice Expurgatorio anno 1640. vbi impoſita cenſura ſic declaratur: * Con declaracion, que los que tuvieren, ò leyeren libros, que ſe prohiben, ò expurgan, ò corrigen, por contener heregia; ò ſoſpecha della, *ipſo facto* incurran en las cenſuras referidas. Pero los que tuvieren, ò leyeren (attende) libros prohibidos, ò expurgados por otras cauſas, ademas del pecado mortal, que es cierto (que por la inobediencia avràn cometido) incurran en pena de excomunion ferenda. * En de facto nō incurritur, ſed comminatur, vt non obedienti poſt monitionem imponatur.

13 Quoad peccatum vero, clarè dicitur in Expurgatorio, vt vidimus, certum eſſe, fore mortale propter inobedientiam, & ita docent communiter Doctores, Thomas Hurtado *tom. 1. var. reſol. tract. 5. cap. 6. reſol. 62. §. 2. n. 146.* & alij apud Dianam infra citandū, vnde non eſt audiendus Tamburinus ſuprà, dum veniale tantum exiſtimat ex paruitate materiæ, ſicut neque alij, qui idē ſuadere conantur ex alio principio deſumpto ex doctrina Eminēt. Caiet. *verb. Præcep. tranſgreſs. io,* quem ſequitur M. Serra 1. 2. *q. 96. art. 4. col. 439.* qui docēt, legem prohibētem, ſeu præcipiētem ſub pœna excommunicationis ferendæ, (qualis eſt hæc, de qua loquimur) nō obligare ſub mortali. Verba Caietani ſunt: * Sit te tamen hic pedem, & aduerte, quod inter excommunicationem latæ ſententiæ, & comminatam excommunicationis pœnam, differentia eſt, etiam in quantum ad peccatum

tranſ-

tranſgreſsionis, In hoc, quod tranſgreſſor præcepti cum lata excommunicationis ſententia peccat mortaliter, &c. Tranſgreſſor autem præcepti ſub comminata pœna, non peccat mortaliter, quouſque tranſgreſsio nō peruenerit ad hoc, quod ille dignus ſit excōmunicari.*Quod infrà magis explicat, dicens:*Non peccat mortaliter, quouſque monitus (generaliter, vel ſpecialiter) perſeueret, tunc enim ipsò excōmunicatione dignus peccat mortaliter.*Sic Caietanus, cuius verba referens Armilla *verb. Lex, num.* 4. non diſſentit, & videntur tenere alij apud Sanchez *in Sum.lib.6.cap.4.n.49.* Vbi ait:*Si excommunicatiō ſit ferenda, non conſtat inter Doctores, an talis lex ad mortale ſemper obliget. Nam D.Antoninus ait: quando à iure imponitur, eſſe ſignum obligationis ſub mortali, verum quando ab homine, dubium eſſe. Alij verò aſſerunt, non omnem legem huiuſmodi obligare ſub mortali, quia antequam excommunicetur tranſgreſſor, debet præcedere monitio, vnde tunc incipiet eſſe mortale, quando poſt tranſgreſsionem legis admonitus tranſgreſſor, ceſſare non vult, quia tunc poteſt excommunicari. Sic Driedo, Armilla, Petrus de Soto, Valentia, &c. Et loquens de præcepto ſuperioris ſub hac pœna impoſito, idem docet Angles *in floribus, 2.p.q. vnic.de voto, art.4.diffic.10.* *Sic Sanchez, & Diana *p.3.tr.6.Miſcell.reſol.76.* vbi inquirēs.*An excommunicatio fereda obliget ad peccatum mortale?*Reſpondet:*Alibi pro parte negatiua adduxi Valentiam, cui nunc addo Sotum *lib. 3. de excom. §. Primo igitur*, & Driedonem, quos citat, & ſequitur ex Societate Ieſu Caſtrus Palao *in oper. Moral.tom.1.tract.3.diſp.1.punct.15.n.3.* vbi ita aſſerit:*Si excommunicatio ferenda eſt, tūc plures Doctores affirmant, eſſe ſignum ſufficiens tranſgreſſionis ſub mortali. Et quidem ſi excommunicatio ſine vlla alia monitione, & contumacia poſſet inferri, cenſeo certiſſimum. At quia exiſtimo, cum cenſura annexa non ex peccato, indigere ſemper alia monitione, vt imponatur, ea de cauſa non eſt ſufficiens ſignum mortalis obligationis.* Hactenus Diana ex Caſtro Palao.

14 Hæc ſunt, quæ militant pro ſententia Tamburini excuſantis à lethali retentionē, & lectionem librorum, quando libri prohibiti, nec errorem, nec eius ſuſpicionem continent, ſed ob alias cauſas prohibentur. Verum contraria ſententia aſſerens, prohibitionem ſub cenſura excommunicationis ferendæ ſub lethali obligare, eſt communior; & mihi vera. Cui innixum Tribunal Sanctæ Inquiſitionis, ita declarat verbis ſuprà datis, dum ait: *Ademas del pecado mortal, que es cierto, &c.* Et ſanè cum præceptum ſit in virtute ſanctæ obedientiæ, & mens legiſlatoris ad culpā lethalem obligare, vt ex eius verbis ſuprà datis id ſuppōētibus, apertè deducitur, nequit excommunicatione ferenda contrarium inferri, & cum aliàs materia grauis ſit, ſecūdum communem ſententiam, nequibit præcepti violatio à culpa graui liberari. Videatur Diana *p.11.tract.1.reſol.1.* Vbi doctè rem diſcutit, & ratione, & authoritate probat, eſſe lethale, legere libros ab Inquiſitoribus prohibitos, & adducit Turrianum dicentem, erroneum eſſe, contrarium aſſerere.

15 Addo, poſt decretum Sum. Pontificis Alexandri VII. ſuprà adductum, eſſe peccatum mortale, retinere libros quacumque ex cauſa prohibitos. Probatur, quia *diſtrictè, & in virtute obedientiæ, & ſub interminatione diuini iudicij prohibet opiniones*, quas ibi vt *ſcandaloſas damnat*, & vetat ad praxim deducere. Quorum vna erat, quod *libri prohibiti, donec expurgentur, retineri poterant*; vt diximus *num.9.* Cuius praxim grauiter prohibere; ſatis ex verbis Pontificijs conſtat, licet ſub cenſura id non prohibeat. Nam ſi prohibiti, donec corrigantur, ſub hac prohibitione continentur, à fortiori abſolutè prohibiti, vt ex terminis patet. Vnde licèt excommunicationem à Tribunali Inquiſitionis nō ſemper incurrant, vt benè Doctores citati; nequibunt in poſterum deficientes à mortali incurrendo liberari. Nec id in dubium vertere poſt decretum Pontificis cuipiam licebit. Vnde fit, potiori iure omninò reijciendos Marchantium, & D.Franciſcum Verde vbi ſuprà, dum ne veniale quidem peccatum interuenire contendunt in retentione, quando libri ſunt prohibiti cum clauſula, *donec expurgentur*. Videatur Antoninus Diana *p. 11.tract.8.reſol.62.* vbi expreſsè pronuntiat, aſſerentem libros prohibitos, non continentes aliquid contrarium fidei, aut ſacræ doctrinæ, poſſe retineri, & legi, Sanctæ Inquiſitionis denuntiandum, tanquam aſſertorem propoſitionis erroneæ, & ſcandaloſæ. Cui conſentit Doctor Garſi vbi ſuprà.

TRACTATVS SEXTVS.

MISCCELLANEVS.

DISPVTATIO PRIMA, de Legibus.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrùm acceptatio legis ſit conditio neceſſaria ad eius obligationem?

1 ACceptationem populi eſſe cõditionem requiſitam ad valorem, & obligationem legis, eſt communis Doctorum ſententia apud Dianam *p.1.tract.10.reſol.1.& p.11.tract.1.reſol.5.& tract.2.reſ.69.* Quorum ratio eſt, quia Principes, & Prælati, licet poſsint, non tamen intendunt ſubditos obligare, independenter ab eorum acceptatione, vt ait Machado *tom.1.lib.5.tr.3.p.4.docum.2.num.3.* ibi: * La quinta condiciõ, para que la ley obligue, es, que ella ſea aceptada por los ſubditos, lo qual cõſta del Derecho, y comunmente lo afirman los Doctores Teologos, y Canoniſtas, aunque la ley eſtè legitimamente promulgada. Y la razon es, porque las leyes ſe promulgan debaxo de condicion, ſi el pueblo las aceptare. * Vnde Illuſt. ac Reu. M. Tapia, Archiep. Hiſpalenſis *in Catena, lib.4.quæſt.3.art.9 num.3.* * Probabile eſt, inquit, in legibus ciuilibus, & ſecularibus valorem legis pendere ab acceptatione populi. Ita Felinus, & plures, quos refert Couarr. Nauar. Iaſſon, Priedo, Armilla, Sylveſter, Valentia, Becanus, & alij. * Idẽque de legibus Canonicis dicit Caietanus *in Summ. verb. Excommunicatio.75.* * Niſi conſenſu vtentium lex fuerit firmata, pro non lege habetur. * Et expreſsè Villalob. *in Sum. tom.1.tract.2.diffic.16.num.6.concluſ.5.* ibi: * Tambien las leyes Canonicas, ſi no ſe reciben, no obligan. Eſta concluſion tienẽ caſi todos los Doctores ſobredichos, que hablã generalmente, y ſe prueba cõ las miſmas razones, y textos, que la ſegũda concluſion, nimirum: que las dà el Principe con eſta condicion, ſi las acepta el pueblo; y aſsi quando la mayor parte del pueblo no las recibe, no obligan. * Sic ille, & alij, quos laudatos ſequitur Diana ſuprà, & eſt communis apud Valentiam infrà citandum. Et ita de omni lege, tam ciuili, quàm Canonica, ſuſtinet M. Ioannes de la Cruz *in Epitome, lib.2.cap.1.concl.2.§. Ad hoc dico*, vbi ſic: * Lex præceptiua, vel prohibitiua non obligat, dum non recipitur per maiorem partem populi. * Idem tenent Gloſſa *in cap. vir de ſecundis nupt.* Felinus, Nauarrus, Couarr. Valentia, Sayro, Azor, & alij apud Salas *diſp.13.ſect.1.num.6.§. Secundam partem, ex l. de quibus, ff. de legibus.* Vbi ita habetur: * Leges nulla alia ex cauſa nos tenẽt, niſi quia iudicio populi receptæ ſunt. * Vſus enim voluntatem legislatoris ſic interpretatur, vt quando lex non eſt à populo recepta, velit, obligationem eius ſuſpendi, ne detur peccandi occaſio. Sic diſcurrunt Doctores, vt videre licet apud Dianam ſuprà.

§. I.

Grauis contra communem difficultas, ex decreto Alex. VII. ſuborta.

2 HÆC communis ſententia, de probabilitate, ſuſpecta videtur, poſt decretum ſacræ Congregationis Inquiſitionis Romanæ, in quo Summ. Pontifex Alex. VII. hanc propoſitionem: *Populus nõ peccat, et ſi abſque vlla cauſa non recipiat legem à Principe promulgatam*: damnauit, vt minimum, vt ſcandaloſam die 24. Septembr. 1665. Quam antea cũ Sylveſtro tenuerant Nauarrus, Dominicus, Felinus, Bonacina, Diana, Megala, Monteſinos, & alij infrà citandi.

3 Dixi, ſuſpectam reddi, quia propoſitio ab Alexandro VII. nuper damnata, & prohibita, tradebatur à ſuis Patronis vt concluſio neceſſaria conſequutione deducta ex prædicta communi opinione. Quod, ne fides penes me maneat, corũ collatis locis, apertiſſimè euincam. Agmen regat doctiſsimus Sylveſter, M. Sacti Palatij, *verb. Lex, quæſt.6.* ibi: *Sexto quæritur, quæ, & quot requirantur ad hoc, quod lex habeat vim obligatiuam in ſe? Et dico, quod multa. Primò, quod ſit iuſta. Secundò, quod ſit publicè promulgata. Tertiò, quod elapſum ſit tempus, poſt quod incipit obligare. Quartò, quod per inferiores ſit ſuſcepta, &c. Ex hoc nota pulchrã Theoricam, quod vbicumque lex generalis recipitur in vſu à certo genere perſonarum, ab alio vero non; non recipientes non peccant, ſaltem per longa tempora; ſecus ſi in eodem genere perſonarum maior pars recipit, quia minor non excuſatur. *

4 Eodem principio innixus fuit Doctor Monteſinos Primarius Complutenſis *in 1.2. tom.2. tr. de legibus, diſp.13.quæſt.80. numer.137.* vbi ſic. * Sed quæres, peccent ne, qui in principio legẽ non recipiunt, vel qui in caſu du-

Digitized by Google

dubij non recipiunt illam,vt obligatoriã in cõſcientia? Reſpondeo,non peccare, dũmodo parati ſint animo obedire, & recipere vt obligatoriã,ſi legiſlator aliter tolerare noluerit,& dũmodo ex tali non receptione non ſequatur contemptus, aut vilipendium ſanctionum,vel legum.* Sic ille.

5 Eodem modo diſcurrit Bonacina *tom. 2.de legibus,diſp.1.quæſt.1.puncto* 4 *nu.*39.* Septimo dubium eſt,vtrum, qui abſque ſufficienti ratione ſunt in cauſa, ne lex iuſta condita ob communem vtilitatem vſu recipiatur,eamque iam promulgatam non ſeruant, aliquam culpam incurrant? Reſpondeo,duplicem in hac re ſententiam aſsignari poſſe Prima videtur Sylveſtri,& nonnullorum,apud Doctores ſtatim citandos, exiſtimantium,per ſe loquendo non peccare,niſi graue incommodum Reipublicæ, & communitati inde proueniat, vt propter tale incommodum vitandum adſtringantur ad legem acceptandam. Ratio eſt, quia deeſt acceptatio,quæ eſt conditio requiſita ad legis obligationem: ſi ergo lex non acceptetur, non obligat, & conſequenter peccare non videtur,qui legem non acceptat: cum legiſlator ſolum intendat, obligare ſub conditione, ſi lex acceptetur,niſi aliter expreſſerit. Mihi diſtinguendum videtur:vel legiſlator intendit obligare independenter ab acceptatione,vel dependenter. Si independenter ab acceptatione intendit obligare; cenſeo, ſubditos peccare,non acceptando; quia faciunt contra ſuperioris voluntatem obligantis ad legem acceptandam: ſi vero intendit obligare dependenter ab acceptatione, non videtur peccare, quia nondum poſita eſt conditio,ſub qua legiſlator intendit obligare Nobiſcum videtur ſentire Suarez ſupra,& Palaus,Layman. * Cum igitur iuxta communem opinionem ſupra expoſitam,quam ipſe amplectitur *num.* 27. & 45. ſemper de facto intendat obligare dependenter ab acceptatione populi (& ſub hac conditione,ſi acceptetur)planè ſentit Bonacina, eos,qui primi abſque cauſa aliqua legem nõ acceptant,non peccare.

6 Nec alio fundamento ductus fuit Diana 1.*p.tract.*10.*reſolut.*2.vbi inquirens:* An peccent ſubditi ſine cauſa non recipientes legem à principio legitimè promulgatam?* Sic ſatisfacit:* Reſpondeo ad propoſitam quæſtionem. Si contrarium ex coniecturis ſufficienter non conſter, videtur Principes ſemper promulgare leges dependenter ab acceptatione ſubditorum,neque illos intendere obligare, & ideò eum, qui abſque ſufficienti cauſa legem non acceptat, aliquam culpam non incurrere, niſi graue incommodum Reipublicę inde proueniat. Ratio eſt,quia acceptatio eſt conditio requiſita ad obligationem,& Princeps intendit ſolum obligare cum conditione, ſi lex acceptetur, niſi aliter expreſſerit, vel vt dixi, ſi contrarium ex coniecturis ſufficienter non conſtaret. Et ita in terminis docet Megala *in* 2. 2. *lib.*2.*cap.*6.*q.*3.*nu.*115.& 117.*

7 Quos videtur ſequi Machado *tom.* 1. *lib.*3.*p.*4 *tract.*3. *docum.* 2. *num.*5. vbi ait:* Aunque es la mas comun,y recibida opiniõ, que pecan los ſubditos,que ſin cauſa no acetan,ni obſeruan la ley juſtamente promulgada;con todo eſſo Sylveſtro,y otros ſienten lo contrario,ſi no es en caſo, que de no acetarla, ſe ſiguieſſe graue daño, ò incomodidad à la Republica,ò Comunidad * Sic Machado,qui eum Sylveſtro ſentit, iuxta communem regulam,quam alibi ex Sanchez tradidi,& quam expreſſit M. Fumus in Armilla *verb.Opinio,nu.*3. dicens:* Doctor referẽs plures opiniones,videtur ſequi vltimam, quando aliam non firmat ſecundum Hoſtieſem *in cap.*1.*de Priuil.lib.*6.* Quod Doctores communiter adnotant.

8 Ideò propoſitionem nuper damnatam, tanquam communem inter Doctores, qui exiſtimant, acceptationem populi eſſe conditionem requiſitam ad legem humanam, refert M.Serra 1.2.*tom.*2.*quæſt.* 95. *artic.* 3. *fol.*40.vbi ſic ait:* An populi conſenſus, & acceptatio ſit conditio neceſſario requiſita ad legem poſitivam humanam? Duę ſunt de hac re Doctorum ſententiæ. Prima eſt affirmans,quam his verbis docet Nauarrus *c.*23. *num.*41.* Antequam recipiatur ſaltem per maiorem partem vniuerſitatis, cuius pars eſt tranſgreſſor non ligat,quoniam promulgari videtur cum conditione, ſi recipiatur, ſaltẽ per maiorem partem. * Citatque pro illa Dominicum, & Felinum, illamque tenet Driedo, & alij, quorum nonnulli eam limitant ad leges ciuiles Nam quoad leges Pontificias,inquiunt, cum Pontifex iuriſdictionẽ accipiat immediatè à Deo,& non à populo, ideò eius lex non pendet quoad eius obligationem à populi acceptatione(attende)ac per hoc peccat,illam non acceptando. De legibus vero ciuilibus,inquiunt ſubditos ſine cauſa non recipientes legem,à Principe legitimè promulgatam, non peccare: nam Principes,niſi contrarium ex coniecturis cõſter, ſemper promulgant leges dependenter ab acceptatione ſubditorum,neque illos cõtendunt aliter obligare Et ideo dum quis abſque ſufficienti cauſa legem non acceptat, aliquam culpam non incurrit, niſi graue incommodum Reipublicæ inde proveniat Et ratio eſt,quia acceptatio eſt conditio requiſita ad obligationem: ergo, ſi lex non acceptetur,non obligat,& conſequenter non peccat,

cat, qui illam non acceptat, quia nondum purificata eſt conditio, ſub qua legiſlator intendit obligare. * Sic M. Serra. Qui licet concluſionem neget, quia exiſtimat, conſenſum, & acceptationem populi non requiri ad obligationem legis: fatetur vero contrariam ſententiam (vt patet ex eius verbis) ex oppoſito, & communi principio per conſequentiam legitimam deduci, & eſſe communem inter defenſores talis principij.

9 Vim conſequentiæ agnovit etiam Illuſtriſ. ac Rever. M. Tapia *vbi ſupra num.* 5. ideoque ad eam vitandam tuetur, probabilius eſſe, nullam legem egere acceptatione populi ad ſui valorem. * Nam obligatio legis, inquit, oritur ex poteſtate ſuperioris, & obedientia ſubditorum ad ſuperiorem, ſive Eccleſiaſticum, ſive laicum (attende) Si autem liberum eſſet ſubditis diſſentire, & reſiſtere ſuperiori legitimè, ac iuſte præcipienti, legeſque eius reſpuere, non dicerentur ſubiecti vinculo legis ex obedientia: ergo obligatio legis non poteſt pendere à voluntate, & acceptatione ſubditorum. Hoc enim non eſſet ex obedientia, ſed pro libito operari.* En planè concedit iuxta contrariæ, & communis ſententię principia, ſubditos poſſe pro libito, ac proinde licitè leges ſuperioris legitimè promulgatas non acceptare, quibus proinde ipſe diſſentit.

10 Et ita etiam ſupponere videtur Valentia *tom.2.diſp.7.de lege humana, quæſt.* 5. *punct.* 5. *fol. mihi* 944. ibi: * Sequitur quarta quæſtio, vtrum neceſſarium ſit, legem humanam acceptari, ſive recipi à communitate, vt ipſam obliget? Videtur enim non eſſe neceſſarium; nam hoc ipſo, quod ſuperior præcipit ſubditis, vt legem exequantur, obligat eos ad recipiendum illam: ergo legis obligatio non pendet ab acceptatione ſubditorum, ſed prior, & independens ab ea eſt. In contrarium eſt doctrina communis Theologorum, & Iuriſtarum, vt patet apud Sylveſtrum *verb. Lex, quæſt.* 6. & Nauarrum *cap.* 23. *num.* 41. qui ideo docent, legem non promulgari niſi ſub conditione, ſaltem tacita, ſi ſcilicet à communitate acceptetur: itaque niſi hęc conditio ponatur, lex neque poſt duos menſes à promulgatione, neque ante obligabit.* Sic Valentia.

§. II.

Iudicium Auctoris.

11 FVndamenta ſuperius adducta planè evincunt; aut opinionem cōmunem manere virtualiter damnatam, & prohibitam, vtpote ex qua propoſitio ab Alexandro VII. damnata, neceſſaria conſequutione, ab eius defenſoribus deduci affirmatur; aut prædictam propoſitionem ex illa benè intellecta non deduci. Hoc vltimum ſuadere intēdo, & facile aſſequar, ſi animadvertas, communem opinionem, exigentem ad obligationem legis acceptationem maioris partis cōmunitatis, duplicem poſſe ſenſum involvere. Alium probabilem, non inferentem propoſitionem damnatam; alium cum probabilitate incompatibilem, vtpote ex quo per neceſſariam conſequentiam propoſitio ab Alexand. VII. vt ſcandaloſa, damnata deducatur.

12 Hunc igitur duplicem ſenſum ſic expono. Si Auctores illius communis opinionis intendant, obligationem legis ſuſpenſam eiſe, quovſque à maiore parte populi fuerit vſu recepta; improbabilis prorſus erit, quia ex illa ſic intellecta evidenter infertur propoſitio damnata. Nam quando primi ſine cauſa legem non acceptant, certum eſt, non eſſe à maiori populi parte vſu receptam, ac proinde non peccarent. Si verò ſenſus communis opinionis ſit, quod licet lex promulgata ſtatim omnes obliget ad ſui acceptationem, & conſequenter non acceptantes, ſine cauſa iuſta, grauiter delinquant, vt docent communiter Doctores apud Bonacinam *ſupra nu.* 39. legiſlatorem tamen non intendere, obligationem legis perſeverare caſu, quo tempore ſufficienti elapſo à maiore parte populi recepta non fuerit, verum continet. Quia communitatis reſiſtentia, & legis transgreſsio iudicium apertum eſt, eiuſmodi legem populo non convenire, vel intolerabilem illi eſſe, aliamvè conditionem deficere ad iuſtitiam, vel obligationem inducendam, requiſitam. Et caſu, quo nulla deſideretur, benignus ſuperior non intendit, legem ſuam perſeuerare, cum experientia noverit, non in ædificationem, ſed in ſcandalum evaſuram. Si ergo communis opinio hoc ſolum intendat, probabiliſsima eſt, & in hoc ſenſu verè dicitur, acceptationem populi eſſe conditionem requiſitam ad obligationem legis, nimirum, continuandam; non verò ad primo inducendam: ad ſubditos enim ad acceptationē cogendos, non prærequiritur acceptatio, vt ex terminis patet. Quapropter incaute (poſt decretum Alexandri VII. in congregatione Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis) ſcripſit Leander à Murcia *tom.2. diſquiſ. Moral. lib.2. diſp.* *reſ.* 5. ſubditos non teneri leges acceptare. * Nec peccarent, inquit, ſine cauſa non acceptando. * Forte ante decretum ſcripſerat, & obliterare fuit oblitus: nec aliud de religioſiſsimo viro credibile eſt, ſicut nec Doctore Ioanne Ioſeph Garſi, cui idem contigit *cent.* 1. *cap.* 92. *num.* 12.

13 Ex

13 Ex quibus fit, falſam eſſe opinionem Illuſt. Ioannis de Caramuel *in Regul. S. Benedicti, diſp. 52. num.* 744. vbi non ſolum ſupponit, non peccare mortaliter primos non acceptantes legem, ſed aſſerit, non peccaturos mortaliter contra illam operando, etiam poſtquam à maiore parte populi acceptata fuerit. Verba eius ſunt: * Sed hic occurrit difficultas. Vtrum lex illa obliget, ſi maior pars communitatis illam acceptaverit? Reſpondeo, tunc obligari totam communitatem, & tàm acceptantes, quàm non acceptantes poſſe cogi in cõmuni ad obſervationem legis taliter acceptatæ. Addo (attende) ſi aliquis ex non acceptantibus frangeret hãc legem in particulari, ſecluſo ſcandalo, non peccaret. Ratio eſt, quia ille acceptavit legem in communi, non in particulari, ad hoc enim ſufficit, quod eam recipiant plures, ad illud opus eſt, vt ab ipſomet in indiuiduo recipiatur. * Sic Caramuel. Sed nullo ductus fundamento, & in re graviſsima contra omnes. Quia licet daremus, quod primi non acceptantes, vt ipſe planè ſupponit, non peccarẽt, antequam à maiore parte populi acceptata fuerit: hac tamen acceptatione à maiori parte facta, planè intendit legislator omnes obligare independenter à ſingulorum conſenſu, quia iſte non eſt conditio requiſita ad obligationem legis, ſed ſolus conſenſus, ſeu acceptatio maioris partis, vt in confeſſo eſt apud omnes, qui conſtituunt obligationem legis dependentem ab acceptatione populi. Nec video, quomodo opinio Caramuelis ſubſiſtere poſsit, cum ex illa ſequatur, omnes non acceptantes in particulari eſſe liberos ab obligatione legis. Quod dici non poteſt.

14 Si vero dubium eſſet, an lex ſufficienter iam promulgata, congruoque tempore elapſo, à maiori parte communitatis recepta fuiſſet? locum habere poſſe Caramuelis opinio, ante decretum Alexandri VII. in ſententia exigente acceptationem à maiori parte communitatis, vt valida ſit lex, nam in hoc dubio legem non obligare in conſcientia, ſi pœnalis ſit, tradunt Azor, & Salas, quorum opinionem probabilem eſſe, *propter eorum auctoritatem, & rationem* dicit Illuſtriſ. ac Rever. M. Tapia Archiep. Hiſp. *in Catena lib. 4. quæſt. 15. art. 5 fol.* 444. cui conſentiunt Diana *p. 1. tract. 10. reſol.* 3. Eſcobar *in Theolog. Moral. lib. 5. ſect. 2. Problem.* 14. *fol.* 160. Præpoſitus *in 1. 2 q 95. diſp. 1. dub. 9. nu.* 13. nam in dubio, an lex fuerit vſu recepta, præſumendum eſt, non eſſe, eò quod in pœnis mitior pars ſit eligenda.

15 Et abſolutè loquendo, id probabile putant alij, quibus adhæret M. Serra *vbi ſup. fol.* 405. ibi: * Si quæras, an quando eſt dubium, ſit ne lex vſu recepta, præſumendum ſit eſſe acceptatam? Quidam affirmando reſpondent, ſed alij probabile eſſe exiſtimant oppoſitum: ſicque in foro conſcientiæ licitum eſſe amplecti partem, quæ negat, legem vſu receptam eſſe. * Cæterum cum lex ante acceptationem ſit in poſſeſsione obligandi, à qua deturbari non poteſt, per dubium ſuperveniens, ſed per ſolam voluntatem ſuperioris ſuſpendentis legem; dum de voluntate non conſtet, ſemper obligabit. Ac proinde donec certum ſit, longo tempore, poſt promulgationem tranſacto, non fuiſſe acceptatam, obligandi vim retinere cenſenda eſt: ſicut lex non deſinit obligare, dum eſt dubium an contraria conſuetudine fuerit abrogata, vt docent communiter Doctores; quia à poſſeſsione obligandi, quam ſemel habuit, nequit per dubium ſuperveniens priuari. Legẽ autem ſemel acceptatam poſſe contraria conſuetudine abrogari, certum eſt apud omnes. Quorum aliqui decem annos ſufficere, ſivè lex civilis, ſivè canonica ſit, conſtanter defendunt. Sic Palao *tom. 2. diſp. vnica p.* 4. *num.* 2 Suarez *de legibus lib. 7. cap. 8 num.* 9. & Leſius *lib. 2. dub. 4. cap. 6. circa finem.*

16 Eſt tamen hic advertendum, quod licet veriſsimum ſit, primo non acceptantes legem ſine iuſta cauſa mortaliter delinquere: non tamen inde deducitur, peccaturos, ſi executionem ſuſpendant, ſupplicantes Pontifici ſuper tali lege. Quia talis præſumitur voluntas ſuperioris nil imprudenter, & contra rationem præcipere intendentis. Ideo hoc licitum eſſe, & interim, dum Pontifex non reſpondet, obligationem legis ſuſpendi, docent communiter Doctores, Granado, Maldarus, Salas, Suarez, Villalobos, & alij, apud Dianam *1. part. tract. 10. reſol.* 6. qui addit. * Quod ſi Summus Pontifex, audita communitatis ſupplicatione, taceat, & non reſpondeat dictæ ſupplicationi, præſumitur contentire, & legis obligationem tollere, niſi aliter ex coniecturis conſtaret. * Sic Diana, & ante illum Caſtro Palao *tom. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 13. num. 15 fol.* 126 & Salas *de legibus diſp. 13 ſect. 1. num.* 6. vbi ſic: * Dum expectatur reſponſum legislatoris, non peccabunt, qui legem non ſervaverint. * Et tenet cum alijs, quos citat Thomas Hurtado *tom. 2. tract. 12. cap. 1. reſol. 29. num. 1814. fol. mihi* 416. ibi: * Supplicatio facta à Summ. Pontifice à ſua lege, ſuſpendit eius obligationẽ, & effectum, quouſque, non obſtante ſupplicatione, adveniat ſecunda iuſsio. Vt in terminis tenent Villalobos, M. Soſa, Salas, Anguianus, Suarez, & alij plures, quos citat, & ſequitur Salgado, &c. Quare ſi Pontifex taceat, & non confirmet legem, conſentire videtur in eius derogationem. * Idque ſemel,

& iterum tradit Leander à Sacrament. *tom. 1. tract. 5. diſput. 12. quæſt. 58.* & M. Serra *1. 2. quæſt 95. artic. 3. §. Nunc ergo.* cuius verba dedi *tract. 4. diſput. 6. quæſt. 8. num. 18.*

QVÆSTIO II.

Vtrum qui ex iuſta cauſa diſpenſatur à Pontifice, abſque vlla limitatione, ad non ieiunandum per totam vitam, poſsit tali diſpenſatione vti, ſi cauſa ceſſaverit?

1 AFfirmat Eſcobar *in Mor. Theolog. tract. 1. exam. 16. cap. 4. num. 36.* & nonnulli alij ex ſententia quorumdam aſſerentium abſolutè, diſpenſationem non ceſſare, ceſſante cauſa. Ex quo principio hanc ſententiã probat P. Salas *de legib. diſp. 20. ſect. 6. n. 64. & 65.* vbi ſic. * Eſt præſens dubitatio, an ſi Petrus eſſet diſpenſatus ad non ieiunandum per totam vitam, propter aliquam, vel aliquas infirmitates, quæ à peritis, & expertis medicis iudicabantur perpetuæ, ſi illæ cauſæ poſteà omnino ceſſarent, an poſsit nihilominus Petrus licitè vti illa diſpenſatione? &c. Aliqui recentiores probabile putant, in dicto caſu Petrum poſſe non ieiunare. * Quęſtioni autem ipſe ſic ſatisfacit. * Ego in hac re ſatis difficili dicerem primo, ſi valida fuit diſpenſatio in lege propria, vel inferioris, vel ſuperioris, vel in his, quæ pertinent ad ius diuinũ, vt in votis, & iuramentis, vſus talis diſpenſationis contingens, poſt ceſſationẽ cauſæ nõ eſt ex genere ſuo peccatũ mortale, & probabile eſt, nec eſſe veniale, ſed rẽ omnino licitam, &c. Secundo dicerẽ, cum quis abſolutè diſpenſat in perpetuum in ſua lege, vel ſui inferioris, vel anteceſſoris, nulla appoſita conditione, vel reſtrictione, diſpenſatio quoad ipſam perpetuitatem eſt valida, etiamſi nulla ſubſit cauſa; ſi tamen vel nulla cauſa ſit, vel inſufficiens ad talem perpetuitatem, idque ipſe advertat, peccabit venialiter tantum. Idem eſt, ſi habeat ignorantiam, vel inaduertentiam culpabilem.* Ex quibus infra in fine ſectionis ſextę concludit contra Sanchez, non eſſe abſurdum, diſpenſatum ad eſum carnium propter infirmitatem, ea ceſſante, illis veſci, dicens: * Non peccare mortaliter, ſed ad ſummum venialiter, quia diſpenſatio retinet ſuum valorem, donec revocetur.* Hactenus P. Salas. Et ante illum id docuit Henriquez *de Pontif. Rom. Claue lib. 4. cap. 15. in fine.*

2 Cuius ſententiam cum alijs, quos citat, tenet Diana *p. 1. tract. 10. reſolut. 41.* vbi ait: * An ceſſante cauſa diſpenſationis, ceſſet ipſa diſpenſatio? Affirmativam ſententiam ſuſtinet Sanchez, & alij. Sed licet hæc ſententia ſit probabilis, contrariam probabiliorem eſſe iudico, quam tuẽtur Pontius, Salas, Granado, Gutierrez, Sa, & alij apud ipſos, &c. Ratio eſt, quia per illam diſpenſationem verè relaxata eſt illa lex, ac eius obligatio extincta: ergo non poteſt reuiuiſcere, eo quod cauſa ceſſauerit. Cæteras rationes vide apud Sãchez, qui, licet contrariam opinionem teneat, vt diximus, tamen in fine *num 113.* ſic aſſerit: *Qui hanc ſententiam amplecteretur, damnari non poſſet, cum graues pro ſe auctores habeat, nec rationibus deſtituta ſit, nec oppoſita ita concludant, quin ſolvi poſsint.* Vnde ex his infertur, quod ſi quis (attende) eſſet diſpenſatus ad non ieiunandum per totam vitam, ſi illæ cauſæ poſteà omnino ceſſarent, poſſet vti illa diſpenſatione. * Hæc Diana: qui pro hac parte non benè citat Pontium, quia in noſtro caſu contrarium expreſsè tenet *lib. 8. de Matrim. cap. 20. num. 8.*

3 Idem prorſus ſentit Auctor caſuum conſcientię deciſorum Bononię anno 1638. *caſu 1. fol. 35.* vbi quærens: * An Sacerdos beneficiarius diſpenſatus ab onere horas Canonicas recitandi, ex infirmitate oculorũ, ſi poſtea cõualuerit, teneatur ſub mortali, recitare officiũ? * Reſpondet negatiue. Cui conſentit Zambel. *in Reſp. Moral. verb. Diſp. n. 5.* vbi ait: * Quod diſpenſatio habita pro neceſſitate, illa tranſacta, adhuc valet, & diſpenſatus illa vti poteſt.* Putat probabile Prępoſitus *in 1. 2. D. Thomæ. quæſt. 97. dub. 3. num. 31.* vbi licet contrariam ſententiam ſequatur, concludit dicens: * Aliqui tamen non improbabiliter cenſent, quod quando diſpenſatio facta eſt, eo quod iudicio Medicorum infirmitas cenſeatur futura perpetua, cẽſeri poſſit abſoluta, & non tenetur aliquis ieiunare, quamvis valetudinem recuperet.*

4 Denique hanc opinionem eſſe probabilem, tenent Caramuel *in Theolog. Regul. diſp. 52. num. 760.* & D. Franciſcus Verde *in opuſc. pro Caram. q. 8. corol. 101. n. 473. fol. 124.* ex qua infert: * Quod licet ceſſet paupertas, ratione cuius fuit obtenta diſpẽſatio ad contrahendum Matrimonium cum conſanguinea, adhuc poteſt contrahi, &c. Et poteſt veſci carnibus, licet ceſſet infirmitas, qui ob infirmitatem habuit diſpenſationem ad comedendum carnes. Ratio huius ſententiæ eſt, quia iam per diſpenſationem non obligatur, niſi revocetur diſpenſatio. * Sic ille, qui has concluſiones deducit ex doctrina aſſerentium, diſpenſationem non ceſſare, ceſſante cauſa, quam tenent Antonius, Abbas, Tiraquellus, Gutierrez, Gloſſa, Speculator, Archidiaconus, Cardinalis Alexandrinus, Bellamera, Henricus, Angelus, & Sylveſter apud Sanch. *ſup. n. 13.* quam probabilem ipſe putat.

5 Cę-

5 Cæterum contrariam probabiliorem ego cenſeo,quam ſequitur P.Sanchez *vbi ſupra*,& communiter Doctores. Quorum præcipuum fundamentum eſt, additum præcludere concluſioni, de qua procedit quęſtio, quam ex horum Doctorum opinione legitimè inferri,cum Thoma Sanch. iudico:quia abſurdum (inquit) videtur,vt is,cum quo eſt legitimè diſpenſatum ad eſum carnium, ratione debilitatis dubiæ,& quæ ex ſe nō excuſabat, ſecluſa diſpenſatione, poſſit eis veſci, ſi integram,etſi miraculosè,valetudinem recuperet Et quamvis principium, ex quo hæc concluſio deducitur,improbare Sanchez non audeat,ſicut nec Palao *tom.1.tract.3.diſp.4. part.15.* illam tamen iure vitare contendit, dicens, in tali caſu ceſſare diſpenſationem, quia dependenter à cauſa futura fuit conceſſa, vt docent communiter Doctores. Quorum ſententia, vt voluntati rationabili Pontificis conformior, omnino amplectenda eſt. Licet enim verum ſit, Pontificem in his, quæ iuris poſitivi ſunt, poſſe, etiam nulla exiſtente cauſa, validè diſpenſare, & ſecundum plures etiam licitè, & per conſequens, ſi de eius mente conſtaret, liberū omnino ab onere ieiunandi futurum diſpenſatum, etiamſi cauſa, quæ initio adfuit, poſtea ceſſaret: hæc tamen voluntas prēſumi abſque fundamento non poteſt: quia vt optimè ſcripſit Illuſtriſ. ac Rever. M.Tapia *in Catena lib.4. quæſt.22. art.1. num.4.* etiamſi conditio(nempe ſi cauſa perſeverauerit) non ſit expreſſa, ſed tantum tacita, ſeu implicita in ipſa materia legis, vel præcepti, ceſſante cauſa ſub implicita conditione, ceſſat diſpeuſatio ſic conceſſa, quia in his Auctoribus moralibus implicitum, ſeu tacitum ęquiparatur expreſſo, vt conſtat ex communibus iuris regulis,& moralibus principijs.

6 Communis autem huius noſtræ opinionis ratio genuina,& optima eſt, quam attigit Baſilius de Leon *lib.8.de Matrim. cap. 20.num.8.* nimirum, quia diſpenſatio in huiuſmodi præceptis recitandi, & ieiunandi, quæ tractum ſucceſſivum habent, licet videatur vna, eſt tamen virtute multiplex, ſicut & obligatio Quadrageſimę; vnde cum pertenitur ad quemcunque diem, debet eſſe in illo cauſa, vt intelligere poſſimus, Pontificem pro eo die diſpenſare: eſt enim quaſi alia diſpenſatio diverſa à diſpenſatione precedēti. Quando autem prima diſpenſatio ex cauſa facta eſt, nec conſtat de voluntate Pontificis ad diſpenſandum pro altero die, etiam deficiente cauſa, nullum eſt fundamentum ad hoc exiſtimandum. Quia ſicut ſine cauſa concedi non ſolet pro vno tempore, ita nec credi poteſt pro alio ſine illa continuari. Si vero diſpenſatio facta fuerit in lege privata v. g. in voto, vel iuramento, admitti poteſt ſententia aſſerentium non ceſſare diſpenſationem, licet cauſa ceſſaverit. Nam quamvis hæc habere poſſit tractum ſucceſſivum, tamen cum nulla indecentia, nec ſingularitas proveniens ex defectu conformitatis partis cum toto reperiatur, præſumi congrue poterit voluntas abſoluta diſpenſandi, pro omni tempore: vt bene ait Doctor Ioannes Ioſeph Garſi *cent.2. cap.41. à num.17.*

QVÆSTIO III.

An ſit licitum, vti diſpenſatione ſine cauſa obtenta?

1 VNum ſupponimus,& alterum diſputamus: ſupponimus, talem diſpenſationem datam à Papa, vel ab alio ſuperiore, in lege ſua, validam eſſe, vt docent Caietanus *1.2 quæſt.97. art. 3.* Thomas Sanch. *lib.8.de Matrim.diſp.17. num. 24.* vbi refert plures Summiſtas,& Iuriſperitos, quos ſequitur P.Suarez *lib.6.de legib.cap.19.* Quorum ratio eſt, quia lex pendet ex voluntate imponentis illam: ergo & eius conſervatio: ergo ablata lege, eodem modo ſe habet ſubditus, ac ſi revera ei non fuiſſet impoſita, licet fortaſſe ſuperior peccet auferendo, ſicut & peccaſſet, non imponendo, ſi bonum commune ea indigeret.

2 Diſputamus, an ſubditus, qui abſque iuſta cauſa diſpenſationem obtinuit, poſſit abſque peccato, etiam veniali, præfata diſpēſatione vti? Partem affimativam probabilem eſſe, dicit Antonius de Eſcobar *in Moral. Theolog. tract.1. exam.6. cap.4. n.32.* Quem, vel ex hoc, à quodam Theologaſtro ſiggillatum lego. Quod mirabile quidem dictu eſt! Quia nō ſolum vt probabilem, ſed vt veram viri doctiſſimi tuentur. Anchar Felinus, Gigas, Angelus, Sylveſter, Navarro, Palacius, Stunica, Aragon & alij, apud Sanch. *de Matrim. lib.8. diſp.18. num.* 10. * Quod (inquit ipſe) ſatis probabile eſt. * Quibus adde Innocentium, Cardinalem, Speculatorē, & alios ſimpliciter dicentes, ſic diſpenſatum manere tutum in conſcientia, quos in hoc ſenſu intelligit Felinus *in cap. ad Audientiam 2. de Reſcrip. num.* 4. Et Panormitanum pro hac ſententia ſtare, *in cap. non eſt, de voto*, teſtatur M.Victoria *in Relect. de Poteſt. Papæ, & Concilij nu.15.* Quorum ſententiam probabilem eſſe, dicit P.Salas *tom.3.de legibus, quæſt.97. tract.14. diſp.20. ſect.5. num.* 6. vbi ait: Canoniſtas communiter affirmare, vtentem tali diſpenſatione, non peccare, & tuta conſcientia poſſe illa vti;& pro hac ſententia ſtare Vivaldum, Summam Coronam, & Patrem Vazquez aſſerentem, ita tenendū, ſuppoſito, quod,

Digitized by Google

quod diſpenſatio ſit valida. Quia tunc conſtat, nullum eſſe peccatum directè contra ipſam legem humanam; nec contra naturalē, quia lex naturalis non obligat validè diſpenſatum, vt ſe conformet cum alijs membris, nullam habentibus diſpenſationem.

3 Ideò hanc ſententiam tenet M. Bart. de Medina *in Sum.* §. 10. *Del precepto del ayuno.* ibi: * El quarto modo, para que vno eſtè libre del ayuno es diſpenſacion, de lo qual ſea la primera regla. Quando vno, juſta, ò injuſtamente tiene diſpenſacion para no ayunar, no eſtà obligado à ayunar, aunque èl pecaria en pedir la tal diſpenſacion ſin cauſa; pero ſi la alcança, vale. La razon es, porque como ſea eſta ley humana, puede el Sumo Pontifice quitarla, ò otro, como abaxo ſe dirà. *

4 Eamdem ſententiam, citans Emanuelem Rodriguez, ſequitur M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 2. p. tract. 17. de abſtinentia, c. 2. poſt quintam concluſionem, fol mihi* 744. ibi: * La ſegunda dificultad es, quando el Papa, que puede diſpenſar en el ayuno, y en el precepto Ecleſiaſtico, diſpenſa con vno ſin cauſa razonable, ſi queda libre del ayuno, de ſuerte que no eſtè obligado à ayunar. En eſta dificultad, Fray Manuel Rodriguez en el lugar citado, abſolutamente, y ſin limitacion enſeña, que la diſpenſacion ſerà valida, y que no pecarà eſte tal dexando de ayunar. A eſta dificultad digo lo primero, que ſi el Papa diſpenſa, entendiendo, q̃ no ay razonable cauſa, ni ſuficiente para diſpenſar en el ayuno, ſino que èl por ſu libre voluntad quiere diſpēſar, la diſpenſacion es valida, y no pecara el ſubdito no ayunando. Eſtò convence la razon de dudar (nimirum, quod ſit valida diſpenſatio) y aſsi ſe ha de entender Fr. Manuel Rodriguez en el lugar citado. * Sic ille, qui, vt patet, ad excuſandum à peccato vſum diſpenſationis, ſolum exigit, quod ſit valida, talem autem eſſe, eſt plurium Doctorum ſententia. Sed ego apud Emanuelem Rodriguez non invenio, quod ei attribuit Ledeſma: quin potius *tom. 1. Quæſtion. Regul. quæſt. 22. artic.* 4. contrarium expreſsè tenet, dicens: * Nec vtentes illa peccabunt mortaliter, ſed venialiter, vt tenent doctiſſimus Sotus, & Nauarrus, & Victoria, * ſic ibi. Et iterum *tom. 2. q. 64. artic. 5. & tom. 1. Sum. in 2. edit. c. 237. num.* 1. vnde neſcio, vbi contrariam, quàm ei imponit, invenerit Ledeſma.

5 Militant vero pro hac viri alij doctiſſimi, quos citatos ſequitur Illuſtriſ. ac Reverend. M. Tapia, Archiepiſcopus Hiſpalenſis *in Catena Morali lib. 4. de legibus, quæſt. 21. art. 5. num. 3.* ibi: * Si diſpenſatio ſine cauſa valida ſit, & vltro à legiſlatore oblata, & cōceſſa; probabilius cenſeo, ſubditum etiam ſcienter vtentem hac diſpenſatione, nullum committere peccatum, cum Nauarro, Sylveſtro, & alijs, quos citatos ſequitur Suarez *lib. 6. de legibus cap. 19. num.* 14. contra Sanchez *lib. 8. de Matrim. diſp. 18. n. 12. & 13.* Ratio autem eſt, quia tunc ſubditus vtens diſpenſatione non cooperatur peccato diſpenſantis, nec agit contra legem, cum per diſpenſationem validam, ſit ablata eius obligatio: ergò nullum committit peccatum. Quin etiam ſi ſubditus illicitè petat, non peccare vtendo diſpenſatione illa, exiſtimat Suarez ibidem, & ſatis probabiliter, quia peccatum petendi præterijt, vſus autem diſpenſationis eſt alia actio non prohibita, cum obligatio legis re vera ſit iam per illam ablata, & alia lege non prohibeatur vſus illius diſpenſationis. * Sic ibi, & iterum *art. 6. num. 3.* dicens: * Quamvis enim illicitè petat, non illicitè ea vtitur, vt diximus *art. præcedent. num. 4. &c.* Cum ex vi vſus non conſervet eam, nec cooperetur ad voluntatem diſpenſatoris, niſi fortè deceperit eum: tunc enim tenebitur in conſcientia detegere fraudem diſpenſatori. Quod ſi ea detecta, non revocauerit diſpenſator diſpenſationē, poterit deinceps diſpenſatus ea vti, quia nullo modo iam cooperatur pravitati diſpenſatoris.* Quid clarius?

6 Stant etiam pro hac parte Doctores alij, quos citatos ſequitur Diana *p. 8. tr. 3. reſol.* 9. vbi inquirit: * An vtentes diſpenſatione à ſuperiore facta ſine cauſa, peccēt? * Cui ſic reſpondet. * Peccare ſaltem venialiter, ait Amicus, &c. ſed mihi magis placet contraria ſententia, quam tuentur Gordonus, Pontius, Suarez, Vazquez. Et ratio eſt, quia non peccat contra legem poſitivam, quę iam non eſt, nec etiam contra naturalem, quia diſpenſatus nō tenetur ex iure naturæ ſe alijs conformare: habet enim cauſam legitimam exemptionis, ſcilicet, diſpenſationem validam, etiamſi illicitè obtentam, &c. Nec etiā poteſt eſſe peccatum, quia cooperatur diſpenſationi iniquè à ſuperiore conceſſæ, quia ſolum cooperatur, cum petit, petita iam, & conceſſa, vtitur illa, qui vſus nō videtur ſpecialiter eſſe prohibitus. * Sic ibi. Quod tradiderat etiam *1. part. tr. 10. reſ. 32.* dicens: * In vſu talis diſpenſationis ſine cauſa obtentę, nullam culpam, etiam venialem committeret. Et ita egò ſentio contra Layman, & Sanch. fretus auctoritate Malderi, Suarez, & aliorum.* Quod iterum etiam tradit *reſ.* 35. Sic Diana cum citatis. Et hanc ſententiam tenere Sylveſt. Angel. Vazq. Suarez, Salas, Baſiliū de Leon, Caſtr. Palao, Aragon, Vivald. & Paſqualigum, teſtatur, eos citans, Leand. à Sacram. *tom. 3. tract. 5. diſp. 10. q. 26.*

7 Quibus adde doctū Machado, *to. 1. lib. 3. p. 4. tr. 4. docum, 7. n. 2. & 3.* vbi ſic ſcribit: * Si

Digitized by Google

Si por lo menos peque el legislador en diſpẽſar ſus proprias leyes ſin cauſa,es queſtion muy controuerſa entre los Doctores.La mas comũ, y recibida opinion es ,que peca, &c. Pero tambien defienden muchos la contraria, de que no peca, &c. Con eſta opinion ſe eſcuſa de aueriguar,que pecado ſea el diſpenſar ſin cauſa (attende ,y tambien ſi peca el que vſa de la diſpenſacion concedida ſin cauſa. Supueſto que tantos,y tan graues Autores,como hemos referido, defienden,que ni el legislador, que ſin cauſa diſpenſa en ſus leyes peca en manera alguna, ni el que vſa de ſemejante diſpenſacion , por ſer licita. Porque Couarrub. y otros que ſienten que peca , ſe fundan en que es ilicita la diſpenſacion concedida ſin cauſa , ſegun la primera opinion referida.

§. Vnicus.

Contraria, & vera ſententia.

1 HIs tamen non obſtantibus,ſententia cõtraria magis mihi arridet,quam tenẽt Caietanus 1.2.q.96.*art*.5.*ad fin*.M. Soto *lib*.1. *de Iuſt.q*.7.*art*.3.*prop.fin*.M.Serra 1.2.*q*.97.*art*.4.P Salas *vbi ſuprà q*.97.*tr*.14.*diſp*. 20. *ſect*.5. *n*.60. P. Amicus *tom*.5.*diſp*.6.*ſect*.7. *n*. 109. Azor *lib*.5.*inſtit.moral.cap*.15.*q*.3 *in fine* , & plures alij, quos citatos ſequitur Thomas Sanch. *lib*.8 *de Matrim.diſp*.18.*n*.11.Probatur : Quia legislator,etiamſi Princeps ſuppremus, peccat ſaltem venialiter,diſpenſando cum aliquibus in proprijs legibus ſine cauſa, vt docent communiter Doctores cum D.Thoma 1.2.*q* 97. *art*. 4. quos referens,ſequitur Thomas Sanchez *ſuprà n*.3.co ducti argumento;quod eiuſmodi diſpẽſatio opponitur iuri naturæ dictanti,partẽ conformari debere cum toto : ideòque non ſolum peccat diſpenſationem concedendo, ſed continuando:tenetur enim,eam quoad vſum futurũ reuocare:ſicut qui furatus eſt , dum poteſt, tenetur reſtituere.Ergo ſimiliter,qui abſque iuſta cauſa diſpenſationem petiuit , non ſolum peccauit petendo,vtporè cooperans peccato concedentis , ſed etiam diſpenſationi non renuntians,vel abſque iuſta cauſa illa vtens; quia ſecus tàm vno,quàm altero modo , peccato ſuperioris continuato cooperatur. Præterquamquod,manente lege in ordine ad alios , contra rationem eſt,quod abſque iuſta cauſa ab illius obligatione te eximas: offenſionis quippè alijs cauſam præbes, quia diſpenſationis vſus nõ minus,quam eius conceſsio in aliorum iniuriam cedit:cum alijs iniuſtam reddat legem, inæqualem conſtituẽs,quæ,vt iuſta ſit , æqualis omnibus eſſe debet.Hoc autem ad venialem ſaltem culpam cõſtituendam ſufficere,negare non audeꝛem.Quod intellige, ſi deſit ſcandalũ graue, aut notabile aliorum nocumentum:tunc enim ſicut in legislatore diſpenſante lethale peccatũ eſſet , ita in vſu talis diſpenſationis , propter eamdem rationem.

9 In hoc ſenſu intelligendus venit Victoria *in Relect.de Poteſt.Papæ,& Concilij*.*n*.6. vbi, hæc ſcribere,non renuit:*Papa diſpenſando in legibus, & decretis tàm Conciliorum , quàm aliorum Pontificum poteſt errare , & grauiter peccare.Vtinam liceret dubitare de hac concluſione:ſed videmus quotidiè à Romana Curia tam largas,imò omnino diſſolutas diſpenſationes profectas,vt orbis ferre non poſsit,nec ſolum in ſcandalum puſillorum , ſed maiorũ.* Sic ille.Sed conſuetæ, innatæque modeſtiæ immemor:fuit enim vir temperatiſsimus æquè, ac doctiſſimus.

10 Conſulto non ſemel dixi peccaturum vtentem diſpenſatione abſque iuſta cauſa : poteſt enim caſus occurrere,quo liceat vti diſpẽſatione , quæ obtenta fuit abſque iuſta cauſa: quia licet,tunc non adfuerit ad conceſsionem, modo adeſt ad iuſtam continuationem, & conſequenter ad eximendum à peccato illius vſum: ſicut enim ſi ab initio præceſſiſſet , conceſsionem diſpenſationis licitam redderet , & petentem ab omni culpa excuſaret: ita ſimiliter poſteà adueniens continuationem licitam reddit,& talis diſpenſationis vſum ab omni culpa immunem conſtituit. Quia licet diſpenſatio,& alia geſta ab initio nulla ; nequeant diſcurſu temporis conualeſcere : ab initio tamen illicita,ex defectu cauſæ , poſſunt illa accedente,talia eſſe deſinere, vt apud omnes Theologos inconcuſſum eſt , varijſque exemplis demonſtrabile.

DISPVTATIO SECVNDA, De Peccatis.

QVÆSTIO I.

Vtrùm habens voluntatem perpetrandi omnia peccata venialia, ſolaque vitandi mortalia, grauiter delinquat?

1 NOn peccare mortaliter docent non pauci, quorum ſententiam probabilem putauit Antonius de Eſcobar *tom*.1.*Theolog. Moral,lib*.3.*ſect*.2.*cap*.8.*problem*. 1.*fol*.83. quia cõtrariam,quam ſequitur, probabiliorem vocat:renuit dicere certam,& merito,quia oppoſita plures doctiſsimos patronos habet. Eam tenet vnus pro mille Illuſt.&Reuer. P.M.Acarius de Velaſco *tom*.1.*reſol.moral reſol*. 188. *n*. 4.vbi contra Sanchez *lib*. 1. *Decalog. cap*.5 & contra Bonacinam *diſp*.2.*de Peccatis ;quæſt*. 3. *punct*.5.*n*.13.aſſerentes, voluntatem committendi omnia venialia eſſe peccatũ mortale, ſic in

inquit:* Lo contrario tengo por mas verdadero, porque aunque los pecados veniales diſponẽ para los mortales, pero por ellos nunca ſe diſpone proxime, &c. Eſte parecer tienè tambien Caſtro Palao *to.1.tr.2.diſp.2 p.9.§.3.* y lo prueba con muchas razones.* Sic ibi, & fauet Sylveſter M. Sacri Palatij *verb. Peccatum, q. 4.* vbi inquirẽs:* Vtrum peccatum veniale poſsit fieri mortale?* Sic reſpondet:* Petrus de Palud. intẽdit, quod illud, quod ſecũdũ ſe ex ſuo genere eſt veniale, poteſt fieri mortale huic, vel illi, quod verum eſt quatuor modis prædictis: non autem eo modo, quo dicit Gloſſa, ſcilicet, quaſi ipſe cõtemptus, & vilipenſio venialium ſit mortale, niſi fortè in Religioſo, qui tenetur habere propoſitum proficiendi, quia nullibi eſt præceptum, quod dictam curã habeamus, ſed conſulitur tantum.* Sic ille, & benè quoad rẽ principalẽ; ſed malè, & falſò quoad id, quod addit de conſilio, cum verè ſit de præcepto ſub veniali, cura vitãdi venialia. Accedit M. Corradus *2.p. reſp.q. 494.* vbi quærens,* an qui vult permanere obſtinato animo in peccato veniali, & in illo mori, poſsit ſaluari?* inter alia, quæ pro parte affirmatiua, quam tuetur, adducit, hæc habet: * Quod autẽ voluntas obſtinata peccandi venialiter nõ ſit mortale, nec excludat à Regno Cœlorum, ſed in purgatorio purgetur, expreſse habetur ab ipſo Sancto Doctore loco citato, *quæſt. 7. de Malo circa finem vndecimi articuli.** Si igitur volũtas obſtinata peccandi venialiter non eſt mortale: cur tale erit nullum veniale vitandi? cum hæc non magis diſſonet, quam illa. Et ideò in terminis ita expreſsè tenet Ioannes Franciſcus Giragus *de Regimine p.3. dub.44. concluſ.1.* & P. Ouiedo *1.2 controu.3 tract. 6. punct 6. numer.81.* Granado, Palao, Gaſpar Hurtado, Diana, Machado, Ludouicus à Concept. & alij infrà citandi.

2 Huius doctrinæ (quæ mihi eſt probabilior) ratio à priori eſt, quia nullum vitare veniale, ſed omnia occurrentia committere non eſt peccatum mortale: ergo neque volũtas nullum vitandi. Conſequentia videtur legitima, quia malitia actus deſumitur ex obiecto.

3 Non me latet, Illuſt. Archiep. Hiſp. M. Petrum de Tapia *in ſua Catena Moral. lib. 3 q.17. art.9* qui oppoſitam defendit ſententiam, præfato argumento reſpondere: * Propoſitum cõmittendi omnia venialia, quotquot ſe obtulerint, eſſe mortale peccatum; non quidem propter ipſum obiectum præciſè ſumptũ, nam omnia venialia ſimul collecta non habent ſecundũ ſe, niſi venialem malitiam. Cæterum continent in illo vniuerſali propoſito proximum periculũ peccandi mortaliter.*.

4 Verum hoc fundamentum ſolidum non eſt, quia proximum periculum ab illo propoſito ſeparabile eſt. Quapropter M. Dominicus de Soto *in 4. diſt.15. q.2. art.1. §. Hic aduertendum eſt*, illi omnino non eſt fiſus; ideòque auſus non eſt determinare, eſſe peccatum mortale. * Non auderem, inquit, ad peccatum mortale condẽnare, niſi forſan ratione imminentis periculi, dum omnia venialia contemnerentur; nam vt ait in Regula Auguſtinus, qui minora contemnunt, in maiora paulatim defluunt.* Sic M. Sotus Sed ex ratione, qua vtitur, planè colligitur, in propoſito aliud periculum non agnouiſſe, præter illud, quod inuenitur in exercitio contemnendi minora, & proximum, & remotum poteſt eſſe, vt ex dicendis magis conſtabit. Et ſanè, vt benè aduertit P. Salas *1.2. tom. 2. tract. 13. diſp.16 ſect. 6. num.84.* Auctores non inficiantur, propoſitũ illud abſolutũ eſſe ſæpè peccatum mortale, ratione periculi, ſed eo ſemoto, per ſe loquendo, mortale non eſſe contendunt, ſicut neque ipſam frequentiam, & vilipẽſionem venialium: licet aliquando ratione periculi proximi peccatum mortale ſit. Itaquè quæſtionis difficultas in hoc vno cardine vertitur: An voluntas nullum vitandi veniale imbibat, per ſe loquendo, periculum proximum peccandi mortaliter? Affirmat M. Tapia, vt vidimus.

5 Sed quidem ex nullo capite, illud inuoluere, tenent, vltra M. Acatium de Velaſco, Sylveſtrum, & alios ſuprà citatos, Gaſpar Hurtado *1.2. tract. de Peccatis, diſp.3. diffic.6.* Diana *3.p. tr.6. Miſc. reſol.24.* & cũ Granado, & alijs Machado *tom.1. lib.2. p.1 tr. 1. docum. 5. fol. mihi 163.* ibi:* Si el que eſta con intẽciõ de cometer todos los pecados veniales, que ſe ofrecieren, peque mortalmẽte? Sanchez, y otros graues Autores juzgan, q̃ ſi; porque el que quiere cometer todos los pecados veniales, ſe expone à peligro de cometer algun mortal. Si bien la parte negatiua defienden el doctoGranado *in 1.2. contr. 6. de Peccat. tr.2. diſp.2. ſect.7.* Palao *to 1. tr.2. diſp.2. pũct 9 §.3. n.5.* y Diana la juzga por mas probable. Fundanſe en que cometer todos los pecados veniales, aun quando eſto fuera poſsible, no fuera pecado mortal; porque por el miſmo caſo que ſon pecados veniales, la ofenſa de ſuyo viene à ſer venial, y no mortal.* Quæ doctrina videtur aperta D. Thom. *1 2. q.88 art.4.* vbi diſputãs,* an peccatum veniale poſsit fieri mortale? * Ad primum argumentum deſumptum ex auctoritate D. Auguſt. dicentis: * Peccata minima, id eſt, venialia, ſi negligũtur, occidunt.* Reſpondet:* Dicendum, quod Auguſtinus loquitur in illo ſenſu, quod multa peccata venialia diſpoſitiuè cauſant mortale. * Quod de diſpoſitione remota, & de periculo remoto intelligunt communiter Doctores, aliàs conſuetudo venialium eſſet mortalis, ſiquidem eſſet periculum proximũ peccandi lethaliter, quod eſt falſum, & contra D. Thom. *vbi ſup.* qui ſemper negat, collectionem venialium eſſe mortale, ſolumque admittit, ad illud

diſ-

diſponere:dicere autem debuiſſet, conſuetudinem ipſam peccandi venialiter eſſe peccatum mortale,ſi periculum proximū,per ſe,inuolueret ſentire.

6 Eamdem ſententiam tuetur Fr. Ludouicus à Concept. 2.*p.examinis verit.tr.3.n.5.&* 6. pro ſe citans Syluestrum *verb.Peccatum,q.4.* Salas *vbi ſuprà,diſp.16.ſect.26.* & P.Granado 1. 2.*tom.2.tr.2.diſp.2.ſect.7.de Peccatis*, ſubnectens;*nec deſiderium omnia venialia ſimul committendi,(ſi id poſsibile foret)eſſe mortale, niſi fortè ratione periculi,quod etti in actu externo poſsit dari, non tamen in interno, niſi quis illa deſideraret committe e, prout foret proximum ad mortale periculum.*

7 Addit Granado *vbi ſuprà n.* 59. hãc ſententiam,non ſolum non eſſe contra D. Thom. ſed colligi ex doctrina Caietani: * Dicendum, inquit,eſt,nõ eſſe peccatum mortale, velle cõmittere omnia venialia,quæ intra limites leuis culpæ continentur. Hanc aſſertionem amplectũtur docti Iuniores,& Sylueſter *verb. Peccatũ, q.4* & c. Colligitur etiam ex Caietano 2. 2.*q.* 186.*art.2.*&.*Ad euidentiam horum.** Vbi docet intentionem non proficiendi in charitatate, aut bonis operibus, ſed ſolum præcepta diuina ſeruandi,eſſe quidem culpam, ſed non culpam mortalem, quia infrà limites præceptorum, ſaluatur dilectio Dei ſuper omnia, vbi *nomine præceptorum* planè intelligit grauia præcepta, ac proinde vult intentionem ſeruandi ſola grauia præcepta,& nil amplius, non eſſe culpam mortalem *Sic ille,& benè, & iuxtà mentem D.Thomæ,in qua verſatiſſimus fuit; nam D. Thom.1.2.*q.*88.*art.4.in corpore,* in vno tantũ caſu admittit,id, quod ex ſuo genere eſt veniale,fieri mortale;nimirum,*in quantum conſtituitur in eo finis, vel in quantum refertur ad mortale peccatum.* Quod nõ reperitur in eo, qui omnia venialia committere proponit,quia eius intentio ad ea dirigitur,in quantum intra limites venialis culpæ continentur. Qua ratione vltimus finis in illis non conſtituitur, neque ad mortale peccatum referuntur.

8 Quapropter meritò dixit P. Granado *vbi ſuprà* videri in ipſis terminis contradictionem inuolui,dum dicitur,peccatum eſſe veniale, & eſſe ptoximum periculum mortalis Quod omnium optimè expendit Caſtro Palao citatus à M.Acatio de Velaſco *vbi ſuprà* Tum quia illud periculum non conſiſtit in aliquibus venialibus tantum,vt patet;neque in omnibus ſimul ſumptis,cum nũquam poſsit dari caſus, in quo hæc committantur.Tum,quia ex oppoſita ſententia ſequeretur, quemlibet eſſe obligarum ſub graui peccato vitare aliqua venialia,ſi quidem omnia (vt defendunt aduerſarij) ſunt periculum proximum peccandi lethaliter. Tum, quia noſtra ſalus non conſiſteret ſolum in obſeruatione præceptorum obligãtium ſub mortali, ſed etiam in obſeruatione præceptorum obligantium ſub veniali, ſi quidem vitatio venialis ad vit tionem mortalis neceſſaria eſſet. Tum denique, quia rectè compari poteſt propoſitum non vitandi venialia, cum propoſito firm o,& efficaci non peccandi lethaliter, quod fieri non poſſet,ſi primum eſſet mortale.Sic diſcurrit Palao, & benè quidem.

9 Ex dictis pro hac firmãda concluſione de propoſito peccandi venialiter in quacũque materia planè colligitur, idem à fortiori dicendũ de propoſito committendi omnia venialia in materia aliqua determinata, vt benè notat Granado ſuprà, nam qui committeret omnia venialia,v.g.in materia luxuriæ,aduertens hic, & nunc imminere ſibi ruinam,& periculũ proximum labendi,iam ea committere, non eſſet veniale,ſed mortale *Si autem, inquit, faceret quidquid,attentis omnibus circunſtantijs, eſt veniale in materia luxuriæ, non poteſt vllo modo eſſe proximum periculum mortalis. * Ac proinde mortale eſſe non poteſt propoſitum illa omnia committendi.

10 Quale autem peccatum ſit inducere aliquem ad peccatum veniale committendum? non conueniunt Doctores. Nam eſſe peccatum lethale,& grauius quàm homicidium, tradit ex M.Soto,M.Corradus 1.*part. Reſponſ. reſp.* 89.§. *Sequitur, fol.mihi* 176.vbi ſic ſcribit:* Imò,& grauius eſt, inducere ad vnum peccatum veniale, quam committere homicidium; quia maius damnum eſt,& maior iactura vnum peccatum veniale committere, quam ſit mors corporis, qua de cauſa dicitur,non eſſe peccandum venialiter, etiam pro vita totius mundi. Has aſſertiones Salon non admittit. Sed ſecundum Sotum admitti videntur. Vnuſquiſque pro captu ſuo accipiet, quod plus ſibi quadrat *

11 Verum ſententia hæc M.Corradi,&M. Soti eſt expreſſa contra D.Thoma 1 2. *q.* 73. *art.*8 *ad* 3 vbi ait:*Grauius peccatum eſſe homicidiũ,quam peccatum inducentis alium ad fornicationẽ,ob ſolam delectationẽ,non attẽdendo ruinam illius.*Et expreſsius ad rem noſtram 2.2.*q.*43 *art.*4.vbi ait:*Si verò ſcandalũ paſſiuum ſit per ſe puta cum intendit inducere alium ad peccandum, ſi intendat inducere ad peccandum mortaliter,eſt peccatũ mortale: Et ſimiliter ſi intendat inducere proximum ad peccandum venialiter per actum peccati mortalis:ſi verò intẽdat,inducere proximũ ad peccandum venialiter per actum peccati venialis, eſt peccatum veniale *Quid clarius ! Imò hoc etiam eſſe verum,licet expreſſa intentione ruinæ venialis proximi,illum induceret; tradunt Caietanus *in Summ.verb.Scandalum,* Armilla, & Angelus ibidem: & plures apud Salas 1.2. *tom* 2.*tr.*13.*diſp.*5 *ſect.*15 *n.* 141. vbi ſic ait:* Inducere directè ad peccatum veniale, tantum eſt

eſt veniale, vt docet Paludanus, Caietanus, Armilla, Tabiena, Syluest. Angelus, Emanuel, Medina, Couart. Herrera, Azor, Zumel.* Quæ ſententia ait Vazquez 1.2.q.73. art. 8. diſp. 102. cap.7.* Fuit D. Thomæ 2.2.q.43. art. 4. ſi conferatur cum his, quæ docet in corpore.*

12 Cæterum hæc doctrina difficilis viſa eſt Patri Vazquez: Quapropter, ſi intendatur expreſsè ruina ſpiritualis proximi, etſi venialis; exiſtimat, huiuſmodi intentionem peccatum eſſe mortale contra charitatem, & in hoc ſenſu veram putat ſententiam Soti, & Corradi; quia damnum ſpirituale, cum directè intenditur, tribuit ſpecialem malitiam, & non eſt dubium, maius hoc eſſe, quam quodcumque damnum corporale. Sic diſcurrit P. Vazquez: ſed difficultate nō vacat: ſi enim eius ratio aliquid probat, apertè conuincit, neminem poſſe directè velle in ſe venialem ruinā, quin grauem: magis enim ſe, quam proximum, diligere tenetur. Sequelam autem admittere, communi ſenſui aduerſatur. Omnes ergo præfato argumento reſpōdere tenentur; præcipuè, quia proximi dānificario, ſi grauis ſit, etiam indirectè intenta malitiam mortalem in actum deriuat: ideòque ſecundum omnes lethaliter peccat, qui ſagittam inferam proijcit, præuidens graue damnū proximi inde imminere, licet adàs velit, quod nullum ſequatur.

13 Solutiones varias argumento Patris Vazquez Doctores adhibebant. Verior mihi eſt, quod licet, quodcumque peccatum veniale ſit maius malum proximo, quam mors corporalis, tamen quia illud eſt tranſiens, & liberum, & medijs facillimis reparabile; ideò maius peccatum eſt occidere proximum irreparabiliter, quam leuem eius ruinam ſpiritualem intendere, quando non ex odio, ſed ex alio fine procedit. Et ſanè, ſi difficultas, ſublata ex ratione maioris mali, nos terrere deberet, maius eſſet peccatum, etiam abſque expreſſa, & directa ruinæ intentione, inducere ad peccatum veniale, quam corporaliter occidere, quia illud maius homini detrimentum eſt, quàm mors corporalis, quod negat Vazquez cum communi Doctorum.

14 Aliam ſolutionem inuenies apud Sanchez lib.1. de Matrim. diſp. 5. num. 25. vbi contra Nauarrum aſſerentem, eum, qui promiſiſſet liberaliter votum ſacrum animo ſe obligandi, peccaturum mortaliter, ſi omittat, eo quod detrimentum ſpirituale ex omiſſo ſacro, eſt magnum, grauiuſquè quocūque temporali; ſic ſcribit.* Sed rigida, & minus vera eſt opinio: non enim damnum ſpirituale conferendum eſt cum temporali; aliàs promittens ſemel orationem Angelicam, & omittens peccaret mortaliter, & ſimiliter conſulens veniale: damnum enim illatum ex omiſsione illius orationis, & ex veniali admiſſo, cū ſpirituale ſit, antefertur cuicumque temporali. Quare ad iudicandum, an ſit damnum graue, conferendum eſt temporale cum temporali & ſpirituale cum ſpirituali.* Hæc Sanchez, cui conſentit Fagundez in quinque præcep. Eccleſiæ, præcep. 1. lib. 1. cap. 8. n. 12. & ſequentibus. Cæterum hæc ſolutio, ni ad præcedentis fundamentum referatur, difficultatem non euacuat, cum nulla congrua reddatur ratio, cur damnum ſpirituale cum temporali cōparari non debeat, vt inde eius grauitatem appendere poſſimus.

15 Rogabis, an qui dubitat; committet necne peccatum fornicationis, an teneatur occurrente ratione dubij, ſtatim repellere, & in partem negatiuam reſiliens tentationi inclinari? Reſpondeo voluntariè dubitantem, rationes pro vtraque parte inquirendo, aut earum vim apud ſe ponderando, & ſententiam prolege diffirendo, peccare mortaliter. Ita expreſſa Bartholomæus de Medina 1.2. q. 74. art. 6. Quem citatum ſequitur P. Salas 1. 2. tom. 2. tract. 13. q. 74. diſp. 6. ſect. 9. num. 70. P. Alderete tom. 1. in 1. p. diſp. 24. de ſcientia, ſect. 10. num. 2. Et credo eſſe commune inter Doctores, qui rem hanc magis ſupponunt, quam diſputant. Probatur, quia æquè verum eſt Deum non eſſe offendendum, ac eſt verum, quod reuelauit: ſed dubitare voluntarie de veritate rei reuelatæ, eſt peccatum contra fidem: ergo dubitare ſit necne Deus offendendus, eſt peccatum contra charitatem. 2. Quia ſic dubitans exponitur periculo peccandi in illa ſpecie, ergo nequit ex hoc capite à lethali excuſari.

QVÆSTIO II.

Vtrùm in re venerea detur paritas materiæ?

1 PArtem affirmatiuam tuentur Ioannes Sanchius in Selectis, diſp. 21. num. 19. in fine, & n. 25. Nauarrus cap. ſi quis de Pœnit. diſt. 1. n. vlt. Villalobos, & Malderus: & faciunt Freitas, Miranda, & alij, quibus citatis ſubſcribit Caramuel in Regul. S. benedict. diſp. 69. à n. 1502. & Baſſæus in floribus, verb. Luxuria, num. 19. apud Caramuelem in Theologia Fundamentali, fol. mihi 595. num. 1213. dicens: * Vbi leuis quædam diſtillatio, & ſpirituum cōmotio procuraretur, excuſaretur à mortali id procurans ratione paruitatis materiæ, ceſſante pollutionis periculo.* Thomas Hurtado tom. 1. variar. reſol. tract. 4. cap. 8. reſol. 35. num. 399. vbi ait: * Negari non poteſt, valdè probabile eſſe, dari paruitatem materiæ in rebus venereis,* & pluries id repetit reſol. 65. §. 2. numer. 922. & §. 3. num. 932. & 934. & 935. vbi ſic: * Vt autem id, quod ſentio, dicam, ſuppoſita ſententia probabili, quod detur paruitas materiæ, tum in materia luxuriæ, tum in materia ſolicitationis, &c.* Portel in addit. ad Dubia

Regu-

Regularium, verb. Solicitare fœminas, *num.* 4. vbi ſic: * Habebit hic locum ad excuſandum paruitas materiæ, ſicut & in omni alia materia. Vnde ſi Confeſſor dicat fœminæ verba leuia, vel aliud ſignum, vel opus leue faciat indicatiuum amoris laſciui, quæ verba ad iudiciū prudentis viri, nec ſint peccatum mortale, nec ſufficientia ad perſuadendum, credo, quòd talis Confeſſor non ſit accuſandus. * Quos ſequitur Marchantius *in Horto paſt. cap.* 6. *reſponſ.* 13. vbi de oſculis loquens inquit: *Si fiant in tranſitu, licet voluptas aliqua capterur, &c. poſſe ſecundum opinionem multorum veniale id iudicari, ob paruitatem materiæ. * Quos nouiſſimè ſequitur Doctor Garſi *cent.* 1. *cap.* 54. *num.* 10.

2 Eamdem ſententiam defendunt M. Soto *de Doctrina Chriſtiana, fol.* 26. M. Samuel Lublinus *in Summ. verb. Oſculum, num.* 3. vbi ait: *Inter ſolutos, quamuis eiuſdem ſint ſexus, mortale crimen eſt oſculari, & tangere ob ſolam veneream delectationem ex huiuſmodi actibus conſurgentem, niſi paruitas materiæ excuſet. * M. Zanardus *in Direct.* 1. *p. de Sacram. Matrim. cap.* 41. §. 28. vbi inquit: * Oſcula, tactus, & verba obſcœna non erunt mortalia inter ſolutos ex paruitate materiæ, vel conſenſus, quia leuis eſt tactus, vel verba diſtillatio. * Pro eadem militat Illuſt. ac Reu. P. M. Arauxo Epiſcopus Segouienſis, vt teſtatur Diana *part.* 7. *tr.* 11. *reſol.* 28. vbi alios Authores citans, concludit: *Hanc etiam ſententiam, quod videlicet in rebus venereis detur paruitas materiæ, præter Authores à me alibi citatos, tenet nouiſsimè contra me nominatim inſurgens ſapientiſsimus M. Franciſcus Arauxo Dominicanus, ſacræ Theologiæ profeſſor in Academia Salmanticenſi in ſuis eruditis comentatijs in primam ſecundæ D. Thomæ. * Sic Dianæ: quam ſententiam probabilem putat Bonacina *de Matrim. q.* 4. *punct.* 8. *num.* 17. quia contrariam, quam ſequitur, tutiorem vocat. * Secunda ſententia (inquit) affirmat, dari poſſe paruitatem materiæ in re venerea. Ita Armilla, Nauarr. Sanchez. In praxi tamen tutior eſt, & conſulenda prima ſententia. * Et infrà: * Ex dictis colligitur ſecūdò, tutius eſſe in praxi aſſerere, quālibet diſtillationem ſeminis voluntariam cum carnis cōmotione eſſe peccatum mortale, vt patebit ex dicendis *punct.* 10. *num.* 13. * Sic Bonacina, quibus opinionem, quam deſerit, probabilem eſſe fuiſſe ſatis conſtat: quapropter pro illa eum adducit Baſſæus, *vbi ſuprà*, cuius fide, illum citauit Amadæus *in opuſc. tract. de Peccatis, prop.* 3. *num.* 3. ſicut & Dianæ, Magiſtrum Arauxo verbis ſuprà datis.

3 Sed vt minus bonam Vincentij Baronij, amice lector, non mireris, illius in Amadæum ſtomachum tibi aperiam, quem infidelitatis redarguens, ſic impetit *diſp.* 1. *ſect.* 1. *fol.* 27. * Ex duobus (inquit) agnoſce, qua fide reliquos citet. Bonacinam laudat *quæſt.* 4. *de Matrim.* quo loco nil ad rem, &c. Quod verò refert ex Diana, contra ſe nominatim inſurrexiſſe Franciſcum Arauxum Dominicanum ex primo Salmanticenſi profeſſore factum Epiſcopum, quod videlicet, in rebus venereis negaret paruitatem materiæ, hoc omnem fidem ſuperat, &c. Ab Arauxo fuiſſe hac de cauſa Dianam nominatim impugnatū, in hac ferè vnica cōtrouerſia, D. Thomam ſequutum; quis credat de aſſertore Diu. Thomæ acerrimo, & fideliſsimo diſcipulo! *

4 Verum ſatius fuiſſet Baronio fidem Dianæ viro eruditiſsimo non denegaſſe, quam inuidiam, tot in illum verborum ſtrepitu, & iactantia, ſibi conſiliaſſe: de mēte Bonacinæ dixi ſatis, de ſententia diſcipuli D. Thomæ dubitare non licet. Legas quæſo Magiſtrū Arauxo 1. 2, *q.* 74. *art.* 10. *dub. vlt. n.* 52. *fol.* 388. *in editione Salmantina, anno* 1638. & luce meridiana clarius inuenies, Dianam, loco ab Arauxo citato, nempè 4. *part. tract.* 4. *reſol.* 36. & 3. *p. tr.* 5. *reſ.* 1. paruitatē materiæ in re venerea cum D. Thoma denegare. Econtra verò Magiſtrum Arauxo, etſi acerrimum, & fideliſsimum D. Thomæ diſcipulum, Magiſtri opinionem in hac parte deſeruiſſe. Legas, rogo iterum, Magiſtrum Arauxo loco ſuprà citato, vbi poſtquam limitationem quandam laxiori aliorum opinioni, à Diana adhibitam, approbauit, ſic ait: * Quam limitationem, & cautelā libenter admittimus: (attende) ſed non illam, quam ipſe reſpuit, nimirum non eſſe admittendam in hoc genere peccati, ſcilicet, libidinis, paruitatem materiæ excuſantem à mortali culpa. Mirum namque eſſet in omnibus alijs generibus peccatorum, ſcilicet, ſacrilegij, mendacij, iniuſtitiæ, furti, &c. dari paruitatem materiæ, & non in genere libidinis, vt ſtatim dicemus. * Et infrà §. *Secundum eſt*, de oſculis loquens, ſic ſcribit: * Poſſunt eiuſmodi tactus eſſe leues, & leuiter habiti, etiamſi eorum delectatio per ſe intendatur ab operante, & aliàs ſit turpis, & libidinoſa, tamen eſt modica, & leuis materia in genere turpis delectationis: ſed in alijs generibus peccatorum mortalium, ex obiecto modica, & leuis materia excuſat actū à culpa mortali, ergo pariter in noſtro caſu. * Hactenus M. Arauxo, Epiſcopus Segouienſis. In cuius ſententia duo expendo. Primum expreſsè admittere paruitatem materiæ in re venerea. Secundum non ſolùm excuſare à lethali tactum manus, & leuiores alios actus ob delectationem veneream directè intenta, ratione paruitatis materiæ, ſed etiam oſcula leuiter habita propter delectationem turpem, & libidinoſam ex illis conſurgentem.

5 Addunt alij, abſolutè loquendo venereā delectationem, quæ ex oſculis conſurgit, etſi directè intentam, non refundere malitiam grauē, deficiente ſiniſtra alia intentione, qualis eſſet,

ſi haberētur ob delectationem copulæ, vel aliarum ſpecierum luxuriæ. Cuius ſententiæ fuerūt Martinus de Magiſtris, & Gabriel, apud Sanchez *de Matrim. lib. 9. diſput. 46. num. 6.* qui pro hac ſententia refert etiam M. Vmbertum quintum Generalem Ordinis Prædicatorum *in expoſit. Regulæ D. Auguſtini, cap. 7. ſextæ partis de caſtitate*, & M. Chriſoſtomum Iabellum *libr. de Philoſophia Chriſtiana 2. part. tract. 7. cap. de impudicitia, num. 10.* Quos ſequitur M. Petrus de Ledeſma *in Summ. tom. 2. tract. 27. cap. 19. concluſ. 4.* vbi ſic: *Los oſculos entre los ſolteros, de ſuyo ſon pecado mortal, ordenados al acto carnal libidinoſo. Dixe, ordenados al acto carnal; porque ſi no ſon ordenados à eſte acto, no ſon de ſuyo pecado mortal. La razon es, porque los oſculos, como ya queda dicho, tienen la malicia de la fornicaciō; luego ſi ſe ordenā à ella ſon pecado mortal, y ſi no ſe ordenan a la fornicacion, no tienen razon de pecado, porque les viene el ſer pecado de eſte fin. *Eiuſdem ſententiæ (inquit Thomas Sanchez *vbi ſuprà*) videntur D. Antoninus, Nider, Margarita Confeſſorum, Emanuel Rodriguez (& paulò ante) & clarè cenſet eſſe probabilem M. Sotus *in 4. diſt. 34. q. 1. art. 2. ad finem, verſ. Ex quo fit.* *Soti verba ſunt: *Non poſſunt laſciuè ſe amplexari, aut impudicè tangere, aut carnaliter oſculari, quia iſti tactus, & oſcula per ſe, vt verior habet opinio, ſunt mortalia, niſi inter veros coniuges.* Et videtur aſſentire M. Victoria, vt teſtatur M. Ioannes de la Cruz *in Direct. 6. præcep. dub. 2.* & alij.

6 Ad hanc opinionem ſtabiliendam; præſidium vocare tentarunt ex D. Thoma 2. 2. q. 154. *artic. 4 in corpore.* Vbi poſtquam dixit, oſcula, & amplexus ſecundum ſuam ſpeciem, & rationem non eſſe peccatum mortale, ſubnectit: *Alio modo dicitur aliquid eſſe peccatum mortale ex ſua cauſa, ſicut ille, qui dat eleemoſynam, vt aliquem inducat in hæreſim, mortaliter peccat propter intentionem corruptam.* Quo exemplo videtur innuere, horum actuum malitiam grauem ab intentione operantis dependere. Quod clariùs infrà explicat, dicens, hanc intentionem ferri debere in actum fornicationis, vel in talis actus (aut aliarum ſpecierum luxuriæ) delectationem. * Dictum eſt (inquit) quòd conſenſus in delectationem peccati mortalis eſt peccatum mortale; & ideò cum fornicatio ſit peccatum mortale, & multo magis aliæ luxuriæ ſpecies; conſequens eſt, quod cōſenſus in delectationem talis peccati ſit peccatum mortale, & non ſolùm conſenſus in actum: & ideò cum oſcula, & amplexus huiuſmodi propter delectationem huiuſmodi fiant; cōſequens eſt vt ſint peccata mortalia; & ſic ſolum dicuntur libidinoſa. Vnde ſecundum quod libidinoſa ſunt peccata mortalia. *Ergo ſi non fiant ob delectationem actus fornicationis, vel aliarum ſpecierum luxuriæ, mortalia non erūt.

7 Quibus facit explicatio M. Araujo 1. 2. *q. 74. art. 10. & vltim. n. 53.* vbi ait: *D. Thomas tradit, oſcula poſſe conſiderari in quantum ordinātur ad actum fornicationis, & in quantum ordinantur ad ſolam delectationem eiuſdem actus fornicationis, vel formaliter, vel concomitanter, & ſic ſolum eſſe libidinoſa.* Et conſonare videtur ipſe Angelicus Doctor *in 2. ſcripto ſuper libros ſent. lib. 4. diſt. 31. art. 4. ad 1.* vbi ait: *Dicendum, quod conſenſus in delectationem eſt mortale peccatum, non in quamcumque, ſed in illam, quæ conſequitur actum peccati mortalis.* Cum autem oſcula, & amplexus ſecundum ſe non ſint actus peccati mortalis, vt tradit ipſe D. Thomas, & communis Theologorum ſententia, videtur inde concludi, non fore lethalia, niſi extrinſecè ex praua intentione operantis ordinentur ad delectationem fornicationis, vel alterius ſpeciei luxuriæ, quæ ſunt actus peccati mortalis; nec ſufficere, quod ex ſe, & ex natura ſua ad illam ordinentur. Quibus annuere videtur M. Araujo vbi ſuprà, *quæſt. 74 art. 10. num. 52.* vbi ait: * Ex Diu. Thoma bonitas, & malitia actus ex ſe indifferentis pendet ex fine, quem operans intendit; ſed huiuſmodi tactus ſunt actus de ſe indifferētes, ergo eorum bonitas, & malitia moralis pendet ex ſolo fine operantis.* Et infrà: *Dices, ordinari de ſe ad actum venereum, vt diſpoſitionem præuiam; ac proinde eſſe mortales ex fine, ad quem per ſe ordinantur. Sed huic obiectioni reſpondetur, ordinari quidem ad actum venereum à natura remotè: proximè autem à ſola intentione operantis. Ex quo non efficitur mortalis culpa, niſi aut ex tali fine adiūcto, aut proximo periculo in illum incidendi.* Sic M. Araujo. Quibus occurrit hic author Caietano. P. Thomæ Sanchez, & alijs, quos ſequutus eſt Baronius *diſp. 1. ſect. 1. §. 8. fol. 86.* peccati mortalis damnantes huiuſmodi oſcula, ex eo quod licet ex intentione operantis non tendant ad congreſſum, non tamen deſinunt eo referri, ex fine operis.

§. I.

Vera ſententia duplici concluſione exponitur.

8 SIT Prima: oſcula, & amplexus libidinoſa, etiamſi non fiant ob delectationem concubitus, ſeu pollutionis, vel alterius actus luxurioſi, ſed præciſè ob illam delectationem veneream, quæ ex ipſis conſurgit, ſunt peccatum mortale. Hæc concluſio eſt omninò certa, & contraria nullam habet probabilitatis ſpeciem, & nouiſſimè damnata eſt, vt ſcandaloſa ab Alexandro VII. die 18. Martij, anno 1666. & iam diu fuit reprobata à Clemente VIII. & Paulo V. qui Inquiſitoribus fidei illam defendentes denuntiari iuſſerunt;

vt

vt refert P.Thom.Sanchez *lib.5.ſum. cap.6.n. 12.* vbi ſic:*Vnum adverterevolo,ſententiam, quam *lib.9.de Matrim.diſp.46. num.7.* dixi eſſe veriſsimam, nempè amplexus, & oſcula libidinoſa,quamvis ſola venerea delectatio, quæ ex ipſis ſentitur,placeat,excluſo alio ordine ad copulam, eſſe mortalia, & contrariam ab aliquibus appellari temerariam,& erroneam;hodie approbatam eſſe à Summis Pontificibus Clemente VIII.& Paulo V.Qui inquiſitoribus fidei denunciari iuſſerunt aſſerentem in illis nõ committi crimen lethale. * Hæc Sanchez. Et ante illum hanc oponionem graui cenſura notarunt nonnulli,quos ipſe refert *diſp. 46. citata ex lib.9.de Matrim.* Vbi Nauarra dicit,eſſe falſam, & fortè temerariam: Corduba eſſe erroneam,& Tabiena,oppoſitam eſſe de fide.

9 Ad euidentiam igitur huius veriſsimę, & communis ſententię præmittere oportet,duplicem in oſculis, & tactibus delectationem reperiri: aliam ſenſibilem,aliam veneream:ſenſibilis dicitur, quæ in ſenſu tactus percipitur ex cõtactu teneritudinis, & mollicici obiecti:quę quidem delectatio ſemper coniuncta eſt cum ipſis oſculis,vel tactibus,quia naturaliter, & proximè ex ipſis reſultat,etiam ſi propter beneuolentiam,aut propter neceſſitatem fiant: & hęc delectatio non eſt venerea,ſicut nec delectatio, qua placet viſus proprij corporis, vel alieni: quia tactus rei blandæ,ſicut & viſus rei pulchræ naturaliter delectant organa viſus,& tactus.Sic cum Tabiena *verb.Cogitatio,q.8.nu.9.* tradunt Sanchez *lib.9.diſput.46.num.5.& 20.* Salas *1.2.tom.2.q.74.tract.13.diſp.6.ſect.20.nu.139.* & dicens eſſe ſententiam D.Thomæ Araujo *1.2.q.74.art.10.dub.vlt.* pro qua citat ex ſua familia Vmbertum, Viguierium, D.Antoninum, & Sylueſtrum; & eſt communis Thomiſtarum, illamque Vincentius Baronius in Amadæum *fol. 83. 85. 108. & 109.* (ex Carmelitanis Excalceatis Salmanticenſibus *tom.1. in 1.2. diſp. 10.*) fusè defendit,dicens, delectationem hanc diffundi per omnes ſenſus, & partes corporis, quatenus ex primis, & ſecundis elementorum qualitatibus,ex lenitate,& mollitie rerum ſenſibilium afficiuntur, prout ipſis conveniunt: * Hanc (inquit) vocamus delectationem naturalem per omnes corporis partes, nec ſecretioribus exceptis,diffuſam,quæ vt monet D.Thom. *2.2.quæſt.154.art.4.* expers eſt boni, aut mali moralis,indifferens ad vtrumvis, quæ indiſcriminatim, & veluti neceſſario ſenſibus percipitur,admoto ſenſibili. * Hęc apud Baronium ſupra,qui ſubnectit: * Hanc delectationẽ,quacumque corporis parte excipiatur, innoxiam eſſe:nihil enim mali habet contrectatio cuiuſquam rei,mollis,& teneræ, quacumque corporis parte, niſi accedat prouocatio aliqua ſeminis,& periculum, aut apetitus illud ſpargendi extra coniugij vſum.* Sic ille.

10 Delectatio autem venerea, & libidinoſa dicitur illa,quæ prouenit ex ſeroſi humoris,aut ſeminis,aut ſpirituum ſubſeruientium generationi motu,quæ ſentitur in carne circa partes libidinoſas,ſeu in lumbis,& renibus,vt cum Salmanticenſibus explicat Baronius ſupra, & cum Caietano,& Tabiena,Thom.Sanch.*lib.9.diſp. 46. num.5.* & alij,quos ſupreſſo nomine refert Salas *vbi ſup.n.141.in fin.* Et innititur ex Galeno *lib. 14. de vſu partium, cap. 9. & 10.* vbi ait:* Quod delectatio venerea eſt, quæ in carne conſurgit ex motu humoris ſeroſi incaleſcentis per commotionem ſpirituum generationi deſervientium.* Cui conſonat Auguſtinus *lib.14. de Ciuitate Dei*, dicens, in te præſenti libidinem eſſe illã, *qua obſcænæ partes corporis excitantur.*

11 His poſitis: certiſsima ſententia eſt, oſcula, amplexus, & tactus(etſi non turpiorum) ſi venerea,ſi libidinoſa ſint,eſſe peccatum mortale, etiam ſi ab operante ad vlteriorem delectationem non referantur,quàm ad illam, quę ex ipſiſmet inſurgit,per ſpirituũ ſubſervientiũ generationi motum. Ita docet Sanctus Thom. *in diſputatis,quæſt.15.de luxuria, art. 2. ad 18.* vbi ſic:* Dicendum,quod tactus,amplexus, & oſcula in quantum ordinantur ad actum fornicationis, conſequuntur conſenſum in actum: in quantum autem ordinantur ad ſolam delectationem, conſequuntur conſenſum in delectationem, qui eſt peccatum mortale. * Ergo iuxta D.Thomam delectatio venerea, quæ ex oſculis inſurgit,etſi ſola intendatur,vel voluntariè admittatur,refundit in illa grauem malitiam.Nec eius mentem percalluerunt, qui aliter exponere moliti ſunt.Idem probat Caietanus *ex 2.2.quæſt.154.art.4.* Vbi dum D.Thomas, inquit, conſenſum in delectationem fornicationis, & non ſolum conſenſum in actum eſſe peccatum mortale, ſub voce delectationis fornicationis, omnem veneream comprehendit.In quibus locis nullo modo ſibi contradicit D. Thomas, nec ſententiam mutat, vel retractat,vt ei imponit M.Ludouicus Lopez *1.part. inſtruct. cap.295. §. Igitur pro explicatione*, dicens: * Circa hanc quæſtionem non omninò conueniunt Doctores,nam Caietanus hic, atque Sylueſter tenent partem affirmatiuam, nẽpè eſſe peccatum lethale, quam hic D. Thom. ſequitur,vbi videtur mutaſſe,& retractaſſe ſententiam contrariam negatiuam, quam tenuerat *in quæſt.de malo,quæſt.15. de luxuria, art.2.* * hęc M. Lopez: Quibus nil à veritate magis alienum,vt collatis locis conſtat. D.Thomam ſequuntur communiter Theologi. Quos recenſere otioſum eſt.

12 Suadetur primo ex Paulo ad Galatas 5. vbi poſtquam præmiſit, opera carnis eſſe immunditiam,& impudicitiam,ſubdidit; *qui talia agunt Regnum Dei non poſſidebunt.* Sub impudicitia autem comprehendi oſcula,amplexus, &

tactus libidinoſos, eſt communis Sanctorum Patrum,& Theologorum ſententia, cum Lyra ibi,& D.Thom.2.2.*quæſt.*154.*art.*1.*ad* 5.& ita expreſsè tradunt Ambroſius,& Cyprianus,quorum verba referunt Sanchez,& Salas ſupra. Secundo probatur, quia oſcula, vt venerea, ſunt media à natura proximè ordinata ad motum ſeroſi humoris,vel ſeminis, in quem vehementer influunt,tantamque in corpore voluptatem excitant, vt periculum pollutionis frequenter annexum habeant:ergo delectatio venerea,quę eiuſmodi operationes ſubſequitus, grauiſſima eſt, infra delectationem copulæ. Confirmatur, quia vt benè docet Caietanus 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 5. Præfata delectatio eſt principiū, aut pars delectationis actus conſumati:actum enim fornicationis, vel pollutionis eſt totum quoddam ſucceſsiuum, ſicut & motus ſeroſi humoris, qui effuſione terminatur: ergo delectatio horū actuum, vtporè ſubſequens motum, verè ſucceſsiva eſt;atque adeo cum eiuſdem rationis ſit pars illa delectationis venereæ, quæ primo excitatur,quando motus incipit cum altera, quæ eius continuationem, & terminationem ſubſequitur ſit planum,delectationem veneream oſculorum,& tactuum eiuſdem eſſe malitiæ cum delectatione fornicationis:eamdemque eſſe delectationem continuatam; ſolumque diſtingui ſicut partem à toto homogeneo. Quapropter oſcula,& tactus libidinoſa communiter dicuntur fornicatio inchoata, vt rectè ait P. Vazquez *tom.* 4. *in* 3.*part. quæſt.* 91. *art.* 1 *dub.* 5. *nu.*3 1.*&* 1 2.*tom.*1.*diſp.*75.*cap.*2. Et qui conſentit in delectationem horum actuum, cenſetur conſentire in delectationem concubitus. Vt Doctores omnes timorati iure ſentiunt.

12 Obijcies: delectatio non eſt mala, niſi mala ſit operatio vnde captatur,ſed oſcula, & amplexus, ſecundum ſe,non ſunt operatio mala: ergo non eſt mala delectatio, quæ ex ipſis captatur.Conſequutio eſt legitima:minor expreſſi D.Thomę,& diſcipulorum eius, vbi ſupra. Maiorem tradit expreſsè Angelicus Præceptor *in* 2.*ſent.diſt.*24.*quæſt.*3.*art.*4.*in corpore* dicens:* Vnde ſi operatio eſt per ſe bona,& delectatio eſt per ſe bona, & è contrario. * Et *in* 4.*diſt.*31.*quæſt.* 2. *art.* 3. * Secundum Philoſophum in 10. Ethicor. idem iudicium eſt de delectatione, & de operatione, quia operationis bonæ eſt delectatio bona,& malæ mala. * Ergo cum oſcula,& amplexus, operationes ſint indifferentes, delectatio ex illis capta indifferens erit. D.Thomæ veſtigia premunt diſcipuli. Sotus *in* 4.*diſt.*31.*quæſt. vnica,art.*3.*concl.*1.* Delectatio(inquit)de ſe neque bona, vel mala eſt, niſi ratione operationis vnde captatur: concubitus autem coniugalis de ſe non eſt operatio mala:ergo neque delectatio illi adiuncta: quare electio huiuſmodi delectationis non eſt ex genere ſuo mortalis: * cui conſonat Caietan. 2.2.*quæſt.*154.*art.*2.§. *Quo ad ſecundum multi.* Vbi inquirens,cur in mulieribus ſeminatio voluntaria,extra concubitum naturalem, ſit peccatum mortale? reſpondet: * Delectatio in bonitate, & malitia morali ſequitur operationē, & ideò oportet, ſi delectatio ſit mala moraliter,quod ſeminatio illa ſit mala: ridiculū enim eſt dicere; quod delectatio ſecundum ſe eſt mala. * Ergo cum oſcula, & amplexus ſecundum ſe mala non ſint,neceſſario videtur inferri, nec delectationem ſubſequentem eſſe malam.

13 Hoc argumentum nonnullis multum negotij faceſsit. Reſpondet Baronius *vbi ſupra, fol.* 86. oſcula, & amplexus ſecundum ſe eſſe mala, cum quis delectationi, ad quam ex fine operis ordinantur, adhęret. Verum hoc eſt, principium ſupra iactum deſerere,quia probat, operationem eſſe malam ex eo,quod delectatio mala ſit: principium verò, quod ex Ariſtotele iecit D. Thomas, & cum eo alij Thomiſtæ (quorum verba ſupra dedimus)oppoſitum inadet,nempè delectationem eſſe non poſſe malā, quia operatio,quam conſequitur, mala non eſt. Dicere autem delectationem ſecundum ſe eſſe malam;ait Caietanus *ſupra* * eſſe ridiculum.* Præterquam quod reſponſio Baronij terminorum repugnantiam inuoluere videtur: nam ſi oſcula, deficiente adhæſione voluntatis ad delectationem ex ipſis conſurgentem, non ſunt mala,verè ſecundum ſe talia non ſunt. Vnde ergo adheſio illa voluntatis malitiam ſortietur? Non explicat.Reſpondeo ergo cū Thom. Sanchez *lib.*9.*de Matrim.diſput.*46.*num.*20.ex principio Philoſophi, & D. Thomę ſolum inferri,delectationem ſenſibilem, quæ immediatè,& naturaliter conſequitur oſculum,& tactū, etiam ex proportione obiecti ſenſibilis ad ſenſum,de qua egimus ſupra *num.*9.non eſſe per ſe malam:quod tenent Illuſt.ac Rev.P.M. Arauj. Epiſcopus Segovienſis, M. Souſa, & alij, quos citatos ſequitur Thomas Hurtado ex Clericorum Minorum Familia, *tract.* 3.*cap.*3 *reſol.*27. M Candidus *tom.*1.*diſquiſit.*11.*dub.* 2. D. Antoninus 2.*p.tit.*5.*cap.*1.§.9.M.Zanatdus *in d. tract.*1.2.*in explicat.*6.*&* 9.*præcepti.*§.13. *verſ. Quinto deduco*,vbi ſic: * Quoniam omnis delectatio tactiva,vt tactiva,& ſenſitiua eſt,non cōvenit homini vt homo eſt,ſed vt animal eſt, & ſic ei non convenit peccare; ideò ſi quis delectetur in oſculo pulchrę manus,facici,vel gratioſi oris,& ſimiliter in tactu mollis carnis,cuiuſcumque ſit partis, excluſis conſenſu expreſſo,interpretativo,& periculo conſenſus in delectationem ſcilicet veneream, non cenſeo eſſe peccatum.* Sic ille Item Navarrus *in Manuali,cap.*16.*num.*11.Fr.Franciſcus Pichon *in tom. de Matrim.diſput.* 7. *num.* 325. Sylvius, & alij apud Dianam 4. *part. tract.*4. *reſol.* 136. Quos ſequitur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum fol.*108. *&* 109. verbis ex illo ſupra

datis

datis *num.*9.vbi hanc delectationem ſenſibilem per omnes ſenſus,& partes corporis diffundi aſſerit, & non eſſe veneream, ſed naturalem, & quacumque corporis parte excipiatur, innoxiam eſſe. Hanc igitur talem eſſe admittimus, qualis ſit operatio tactus extra ſtatum Matrimonij: ſecus verò delectationem veneream, quæ remotè ex oſculis, & tactibus reſultat, & proximè ex operatione alia, nempe ex motu ſeroſi humoris, & ſpirituum ſubſervientium generationi: hæc enim delectatio operationem aliam extra ſtatum Matrimonij graviter prohibitam ſubſequitur; ac proinde nequit non illius graui malitia infici. Vnde fit, argumentum *num.* 12. confectum ſolum concludere contra Caietanum *tom.*1.*opuſc.* 14. *q.* 3. & *verb. impudicitia,in fine nu.* 4. qui, delectationem illam ſenſibilem oſcula, & tactus naturaliter ſubſequutam, dicit eſſe veneream: quem ſibi non conſtans videtur ſequi Vincentius Baronius *fol.* 87. dum ait:* Oſcula, & amplexus propter ſolam delectationem tactus cum non ſua eſſe peccata mortalia. * Cum tamen *fol.* 85. prędixiſſet: * qui non alia ratione afficeretur oſculo mulieris, non damnarem peccati. * Quod iterum tradit *fol.*108. & 109. vbi innoxiam pronunciat eiuſmodi naturalem delectationem, vt eius verba *num.*9.data præſeferunt.

§. II.

Conſectario ex prima concluſione.

14 EX hactenus dictis apertè conſtat, oſcula & amplexus libidinoſa inter omnino ſolutos nequire à noxa lethali eximi. Reſtat verò examinandum, an eadem inter ſponſos de futuro afficiantur malitia? Negant M.Bartholom.de Medina *in Sum.cap.*14.§.18. M. Ludovicus Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 54. M.Fumus *verb.Impudicitia.num.*2. M.Bartholom.& Petrus de Ledeſma, M.Tabiena, Menochius, Veracruz, Filliarchus, & innumeri alij, quos ſequuntur Thom.Sanchez *lib.* 9. *de Matrim.diſp.*45.*num* 48. Salas 1.2.*tom.*2.*tract.*13. *diſp.*6.*ſect.*26. Nauarrus, Tolet. Sayrus, Averſa, Ioannes de la Cruz, & alij, quos refert Verricel. *tom.*1.*quæſt. Moral.tract.*4.*quæſt.*23. Bonacina, Reginald. Molfeſſius, Villalobos, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 131. & eſt ferè communis opinio. Cuius ante ſignanus fuit Eminentiſ. Caietan. *in ſum. verb. Sponſorum peccata*, vbi ſic:* Oſcula, & amplexus inter ſponſos, ſi delectationis cauſa fiant, affectu maritali inchoante, abſque impudicitia tamen, venialia ſunt, quia ſicut ſponſa inchoativè eſt ſponſi, ita delectatio venerea coniunctionis carnalis inter eos inchoatiue permittitur inter eoſdem. Conſtat enim, oſcula delectationis cauſa facta non niſi inchoationem venereę delectationis importare. * Sic Caietanus ibi, & ſecunda ſecundæ loco ſupra citato, quem ſequitur Nauarrus *in Sum. Latina,cap.*16. *n.*12. dicens:* Quæ ſingularis determinatio fuit Cardin. Caietani 2.2.*q.*154.*art.*4. * Ante Caietanum etenim (ait Rebellus *part.* 2. *lib.* 3. *quæſt.* 19.*ſect.*2.) nullus ex Patribus, vel Scholaſticis Doctoribus, profertur, qui à peccato mortifero oſcula, & tactus ex venerea delectatione captatos excuſet.*

15 Mouentur Authores citati ratione à Caietano ſuperius attacta, qui ſponſalia ſunt quædam inchoatio Matrimonij: ergo ſicut hoc eximit à lethali copulam, venereæ delectationis cauſa habitam, ita ſponſalia excuſabunt oſcula, & alios tactus (dummodo turpiorum non ſint) quæ ſunt inchoatio copulæ, etſi venereæ delectationis cauſa habeantur.

16 Cæterum contraria ſententia ſuſtinenda eſt, quam ſibi contrarius tenuit Caietanus *in ſum. verb. impudicitia*, vbi ſic ſcribit:* Impudicitia, qua homo tactibus, oſculis, ſeu amplexibus vacat libidinoſe, hoc eſt, delectationis ſenſibilis, quæ ibi ſentitur, cauſa, etiamſi nullum intendatur aliud opus, &c. ſi nominatim aliquod ſic fiat à non coniugibus, peccatum eſt mortale: dicente Apoſtolo ad Galat. 5. *Quia impudicitiam agentes Regnum Dei non conſequentur*. * Et iterum, *verb.Oſculum*, dicens: * Oſculum benevolentiæ bonum, & laudabile eſt, iuxta morem patrię: oſculum verò libidinis, niſi inter coniuges, eſt peccatum mortale. * Ergo iuxta Caietanum oſcula libidinoſa inter ſponſos de futuro ſunt peccatum mortale: coniuges enim non ſunt. Ideò ita expreſsè tenent Conſolus *lib.*4. *reſponſ.quæſt.*20.*nu.*4. Gaſpar Hurtado *de Matrim.diſp.*10.*diffic.*10.*num.*48. Rebellus vbi ſupra *part.*2.*lib.*3.*quæſt.*19. *ſect.*2. Paludan. Sotus, Corradus, Pedraza, & alij apud Salas ſupra, Rodriguez *tom.*3.*ſum.cap.*102. *num.* 1. & plures alij.

17 Probatur primo ex apoſtolo cap. 5. ad Galat. quo Caietanus vtitur vbi ſupra, quia omnis fornicator, aut immundus non habet hæreditatem in Regno Dei: immunditia autem, iuxta communem Sanctorum PP. expoſitionē, oſcula, amplexus, & tactus libidinoſos inter nō coniugatos comprehendit: ergo cum Apoſtolus vniverſaliter loquatur, intelligendus eſt de omnibus non coniugatis, à qua vniverſalitate ſponſi de futuro excludendi non ſunt. Secundo, quia delectatio venerea oſculorum æquè eſt inchoatio delectationis copulæ, ac delectatio venerea tactuum impudicorū, quę abſque eius periculo, aut vlterioris conſenſus inueniri etiam poteſt. Atqui delectatio tactuum impudicorum omni etiam periculo ſecluſo inter ſponſos de futuro, eſt peccatum mortale, vt tradunt communiter Theologi, & ipſimet Doctores ſupra citati, Caietanus, Navar. Luis Lopez, Graffiius,

Digitized by Google

& Bart & Petrus de Ledeſma, & alij, quos ſequuntur Thom. Sanchez & Salas locis ſupra citatis: ergo & delectatio venerea oſculorum: quamvis enim horum delectatio minor eſſe dicatur, vtraque tamen æquè participat prædicatum inchoatæ copulæ; ac proinde ratio iſta vtrique, vel neutri patrocinari debet, maximè cum Auctores contrariæ ſententiæ oſcula libidinoſa inter ſponſos de futuro non ex parvitate materiæ, ſed virtute contractus ſponſalitij à mortali peccato excuſent.

18 Tertio, quia vt multis probat Caietanus 2.2. *quæſt.* 154. *art* 4. & ex illo refert, & approbat Baronius *fol.* 87. conſenſus in delectationem veneream oſculorum, eſt conſenſus in delectationem fornicationis, quia licet ab eo, qui eiuſmodi actus exercet, auferatur relatio ad congreſſum, & futuram illius delectationem; tamen oſculum ipſum libidinoſum ex ſe ipſo ad illam ordinatur, & delectatio venerea oſculorum eſt initium, & pars, & eiuſdem ordinis moralis cum delectatione copulæ; atqui extra ſtatum coniugij conſentire in delectationem præſentem concubitus poſtea futuri modo excogitati, eſt peccatum mortale, etiam ſponſis de futuro, vt contra Victoriam, & Medinam docent Navarrus, Graſſis, Ludouicus Lopez, Rodriguez, Vega, Corduba, & Vazquez, quos citatos ſequitur Thom. Sanchez *ſupra diſp.* 47. (quod reſpectu delectationis concubitus præſentis eſt de fide) ergo oſcula inter ſponſos de futuro propter ſolam delectationem veneream ſunt peccata mortalia. Confirmatur, quia ipſo Caietano teſtante vt ait Baronius *fol.* 87.* eſt expreſſa Sancti Doctoris mens, oſcula, & amplexus propter ſolam delectationem tactus cū non ſua, eſſe peccata mortalia.* Ergo cum ſpōſa virtute contractus ſponſalitij non efficiatur ſponſi, nec ſua dici poſſit, oſcula inter ipſos, propter delectationem veneream à noxa lethali non eximentur. Confirmatur ſecundo, nam cui prohibitus eſt finis, prohibita etiam ſunt media ex ſe ipſis ad illum ordinata: ſed oſcula libidinoſa, vt fatentur Caietanus & Baronius ſupra, ex ſe ipſis ordinantur ad copulam ſponſis de futuro prohibitam: ergo hæc illis non licent, ſed ſub lethali æquè, ac copula prohibita ſunt.

19 Ad fundamentum contrariæ ſententiæ reſpondeo, leuis ponderis eſſe ad tam ſingularem opinionem introducendam. Quia delectatio venerea oſculorum penes magis, & minus diſtinguitur à delectatione copulæ, & hæc in illis continetur, vt finis in principio, vel vt totū ſucceſſivum in prima ſui parte, vt tradit Caietanus vbi ſupra. Contractus vero ſponſalium ſecus ſe habet reſpectu contractus Matrimonij, vt eſt per ſe notum, atque adeo nequit ex illo argumentum deſumi ad excuſandas à lethali inter perſonas de futuro delectiones venereas oſculorum, quas inter omnino ſolutos eſſe prohibitas dubitari non poteſt, & oppoſita aſſertio, vt minimum, vt ſcandaloſa, ab Alexandro VII. vt ſupra diximus, damnata, & prohibita eſt.

§. III.

Iudicium Auctoris de parvitate materiæ in re venerea.

20 SEcunda concluſio. In rebus venereis non datur moraliter, & practicè parvitas materiæ: phyſicè verò, & ſpeculativè loquendo, negari non poteſt. Quia certum eſt dari quandoque ex parte obiecti leuem quandam carnis delectationem veneream, qualis eſt illa, quæ ex tactu leui manus procedere ſolet; nam cum commotio ſpirituum, quæ inde excitatur, levis vt in plurimum ſit, gravem delectationem generare nequit. Præſens igitur controverſia ſolum eſt, an illa delectatio, quantumvis modica, ſi deliberatè quæratur, vel admittatur, grauem maliriam in actum voluntatis refundat? Quod ex duplici capite prouenire poteſt, vel ex eo quod ratione ſui graviter prohibita ſit, vel ratione alicuius periculi annexi. In quo Doctores diſſident: Iulius Mercorus, quem citatum ſequitur Vincentius Baronius *in Amadæum, fol.* 77. exiſtimat, delectationem veneream obiectiuam, quantumvis modicam, ratione ſui prohibitam eſſe ſub lethali. Quę doctrina difficilis eſt, aliàs levis, & gravis delectatio ęquè prohibita forent, & conſequenter, ſicut lex prohibens gravem delectationem, obligat ſub mortali remouere omnes cauſas ad luxuriam pertinentes, quæ notabiliter influant in gravem ſpirituum commotionem, prohiberet etiam ſub mortali cauſas omnes, quę in levem commotionem influxum efficacem prętarent: vt tactus manus, brachij vellicatio, & ſimiles, quas de culpa lethali damnare, quando levis illa delectatio venerea nec procuratur, neque voluntate admittitur, duriſſimum eſſet, nec ab vllo, quem viderim, Theologo conceditur.

21 Dicendum ergo eſt, quamcumque deliberatam voluntatem circa delectationem veneream in carne, vel in appetitu ſenſitivo, quātumvis levem, eſſe peccatum mortale, non quidem malitia derivata à delectatione obiectiva phyſicè levi, ſed à periculo annexo propter moralem impoſſibilitatem diſtinguendi practicè, in re tam lubrica materiam levem à gravi. Ita expreſſit N. Rev. P. Generalis Claudius Aquaviua in ſuo decreto, cuius ſententiam omnes Doctores Societatis amplectuntur, qui conſtanter defendunt, non dari parvitatem materię in re venerea, neminemque ex hoc capite, ſi delectatio deliberatè quæſita, vel admiſſa ſit, a peccato mortali excuſari poſſe. Ita docent Rebellus *de Iuſt. part. 2. lib. 3. quæſt.* 10. Leſſius *lib.* 4.

cap.

*cap.3.dub.8.num.*58. Filliucius,P.Layman, & alij,quos refert,& ſequitur Bulembaum *in Theolog.Mor.lib.3.tract.4.cap.2.dub.*1. Tamburinus *in Decalog.lib.7.cap.8.§.1.num.*8. P. Vazquez *1.2.tom.1.diſp.*115.*cap.2.num.*5. & reliqui Authores Societatis,quos ſequuntur innumeri alij,quos citat,& ſequitur Diana *part.* 3. *tract.5.reſol.1.& 89.part. 4. tract.4.reſ.* 136. *§.Notandum,& part. 5. tract. 5. reſol. 5. & 9. part.7. tract.11.reſol.28.& part.11.tract.1.reſol.25.& tract.6.reſol.*53. & contrariam gravi cenſura notant recentiores, P. Antonius de Eſcobar *in 2 edit. Lugdunenſi Theolog. Moral. tr. 1.exam.8.cap.3.num.*75. inquit: * Eſſe falſam, improbabilem,& temerariam. * M. Lopez de Texada *in controv.Theolog.Moral.tom.1.lib.2. tract.3.controv.13.nu.66.fol.*173. dicit: * Eſſe omnino relegandam à ſana doctrina. * Verricelli *in quæſt.Moral.tom.1.tract.4.q.16.num.*4. ait: * Eſſe omnino improbabilem,tam per principia intrinſeca,quā extrinſeca, & eſſe falſam, temerariam,& ſcandaloſam, & fortè graviori cenſura dignam. * Et ſubnectit,opinionem adſtruentem parvitatem materię in delectatione venerea eſſe damnatam in officio Sanctæ Inquiſitionis ex motu Clementis VIII. & ita referre Valdellum, Magiſtrum Texada, & Dianam.Sed de hoc motu authenticè non conſtat, vt notat Doct.Garſi *cent.1.cap.* 54. *num.* 10. & forſan hi Doctores æquivocationem patiuntur, hanc quæſtionem confundentes cum altera ſupra impugnata,& à Summ. Pontificibus damnata, nempe concedente oſcula, & amplexus propter delectationem veneream ex illis conſurgentem,ſecluſa alia ſiniſtra intentione, non eſſe peccatum mortale.

22 Cæterum,quamvis ab Eccleſia damnata non ſit,cum Doctoribus citatis cenſeo omnino improbabilem,& à ſcholis exterminandam. Quæ, ſi aliquando arriſit Patri Sanchez *lib.9.de Matrim.diſput.46.num.9.& 17.* eam poſtea retractavit *in ſum.tom.4 lib.5.cap.6.nu.* 12. Et ſimilem doctrinam Ieſuitæ omnes execrantur,extatque in Societate præceptum à Rever. P. Prępoſ. Generali Claudio Aquaviua. * Ne vllus ex Societate publicè,vel privatè, non modo vt veram,vel probabilem, ſed nec vt tolerabilem quidem doctrinam vlla ratione doceat, aut ſibi placere ſignificet, aut ſecundum illam conſilium cuidam det,ſcilicet, in re venerea exiguam aliquam delectationem deliberatè quæſitam propter leuitatem materię excuſari à peccato mortali. * Idque prohibet ſub pœna excommunicationis,& priuationis lecturę, vocis activæ, & paſſivæ, & inhabilitatis ad quælibet officia. Cuius præceptum *in Congregatione nona Generali in decreto* 24. renouatum fuit, & extenſum ad quamcumque minimam delectationem veneream,non ſolum quæſitam, ſed deliberatè admiſſam. Et eum, qui contra hoc præceptum deliquiſſe conſtiterit, ſuperioribus Societatis denuntiari debere, ſub eodem ſanctę obedientiæ præcepto omnibus ſubditis iniungitur, videatur P. Mendo *in Lucerna opin. Mor. diſſert.5.ad 6.Decalogi præceptum.* vbi innumeros ex Societate Doctores pro hac ſententia referr.

23 Ratio à priori huius veriſsimæ opinionis eſt, quia delectatio venerea, quantumvis minima voluntatis igne ſuccenſa gravem ſpirituum commotionem frequenter excitat, & conſequenter gravem delectationem veneream; vt diſtillationes, ac titillationes carnis ex vehementiſsima commotione ſubortæ demoſtrant.Ergo ſaltem ab effectu, quem ſimul cum obiecto, & appetitu ſenſitivo cauſare ſolent, gravem malitiam bibire neceſſe eſt. Secundo probatur ratione, qua concluſione prima demoſtrauimus, delectationem ex oſculis, & amplexibus libidinoſis deliberatè quæſitam, grave peccatum conſtituere; nempe, quia omnis delectatio venerea, & libidinoſa natura ſua ordinatur ad copulam, vel effuſionem ſeminis: eſt enim illius inchoatio, initium, & pars, & eiuſdem ordinis moralis cum delectatione actu conſummati. Ergo ſicut deliberatè velle copulam,vel ſeminationem illicitam, in quacumque etiam minima quantitate, ſemper eſt peccatum mortale; ita etiam & velle quamcumque minimam delectationem veneream, ſeu ſpirituum commotionem, quam ſubſequitur.

24 Adde, delectationem obiectiuam levem, quæ ſentitur in carne, & in appetitu ſenſitivo, cum eiuſdem rationis ſit cum delectatione copulæ, & illius pars, & initium, vt ſupra diximus, non poſſe non frequenter, propter affinitatem, comitari magnam notionem delectationis actus conſummati: hanc autem naturaliter ſubſequitur tam delectatio appetitus ſenſitivi, quàm cogitatio talis delectationis, alliciens,& trahens voluntatem in eius conſenſum.Vnde quando voluntas deliberatè contentit in delectationem illam, quæ levis ab operante cenſebatur, eſt moraliter impoſsibile, non ſimul complaceat de gravi delectatione copulę cogitatæ,vel de illa, qua appetitus ſenſitivus fruitur. Nemo ergo prudens dubitare poteſt, maximum labendi periculum in his diſcernendis ſubeſſe, & veluti anguem ſub herba latere, & quam difficile cuique ſit, deliberatè quæſita, vel admiſſa delectione levi, à gravioris complacentia abſtinere: præcipuè cum quęvis venerea delectatio deliberatè admiſſa mentem aliqualiter perturbet, vnde maior accreſcit difficultas gradum ſiſtendi, & intra certos terminos illam cohibendi: ex modica enim ſcintilla ingens non raro conflatur incendium: practicè ergo loquendo in rebus venereis concedi non poteſt parvitas materiæ. Et ita firmi-

Digitized by Google

ter tenendum. Quamvis phyſicè, & ſpeculatiuè leuem quandoque contigere poſſe, inficiari nequem. In quo ſenſu plures ex citatis pro contra ſententia exponendi ſunt, ne in opinionem adeò abſurdam adijſſe dicantur.

25 Idque maximè expedire, ait Iulius Mercorus 3. *part. Baſis*, *artic.* 15. *in fine*, vbi ſic:* Religioſos ſcriptores ſummopere decet, dum adhuc vigent Monita Sanctæ Sedis Omnibus Religionum Rectoribus, vt ipſorum alumni; à Doctrina huic noſtræ oppoſita, in poſterum abſtineant. * Ex quibus infertur, iure optimo reijciendum Sfortiam, qui *tractatu de iuſtitia*, quæſtionem de paruitate materiæ in re venerea obiter exagitans, ait, duplex eſſe genus actuum, ex quibus capitur delectatio: aliud præuium ad actum conſummatum, verb. grat. Oſcula, & amplexus: Aliud ipſoſmet actus conſummatos fornicationem, pollutionem, & ſodomiam: ait igitur, delectationem libere captam de oſculis, & amplexibus ſecundum ſe, non eſſe veneream, ſed prout coniunctam cum delectatione orta ex imaginatione, & cogitatione actus conſummati, cui libere etiam adhæret voluntas. Cenſet itaque recentior iſte, ad peccandum non ſufficere delectationem de actibus prævijs, abſque libera delectatione de actu conſummato cogitato; & conſequenter præceptum, quod eſt in Societate prohibens defendere, & docere, dari parvitatem materiæ in re venerea, ſolum comprehendere delectationem libere captam ex imaginatione actus, ſeu de actu conſumato in ſpecie luxuriç, vt de fornicatione &c. Quia nequit voluntas in eiuſmodi delectationem conſentire, quin libere adhæreat delectationi operis grauiter peccaminoſi. Sic diſcurrit Sforci, cuius ſententia valde mihi diſplicet: quia illamet delectatio, quç ex oſculis procedit (ſeclula imaginatione, & cogitatione alterius actus conſummati luxuriç) à Doctoribus communiter venerea nuncupatur, cum diſtincta ſit ab illa, quæ ex mollitiç obiecti, in ſenſu tactus, percipitur, quam non pauci veneream eſſe negant; & proinde à lethali excuſant, vt ſupra diximus. Quapropter ni ſententia Sforciæ de iſta procedat, ſuſtineri non poteſt; tum quia præcepto Societatis prohibita, tum maximè, quia ab Alexandro VII. in decreto Sacræ Congregationis Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Romanæ, vt conſtat ex dixit *num.* 8. vt ſcandaloſa damnata. Dicere autem nullam delectationem ex oſculis, & amplexibus procedentem eſſe veneream, ſi abſit imaginatio, & cogitatio actus conſummati, temere, & gratis dicitur: & hoc admiſſo, cum libere poſſit quis ſecundam delectationem cohibere, dicendum eſſet, non dari delectationem veneream in oſculis, & amplexibus, in tali eventu: & Ideo libidinoſa nunquam eſſe abſque delectatione concubitus, ſeu actus conſummati. Cuius oppoſitum videtur ſupponere decretum Alexandri VII. cum lethalis peccati damnet; etiam ſi non fiant ob delectationem actus conſummati, ſed præciſè ob illam, quæ ex ipſis reſultat.

26 A præfata ſententia Cardinalis Sphorciæ non multum diſtat, quam ex Caſtro Palao *tom.* 3. *tract.* 16. *diſp.* 5. *quæſt.* 9. *num.* 8. refert, & ſequitur Tamburinus *lib.* 7. *Decalogum cap* 8. §. 1. aſſerentem rem veneream propriç eſſe coitum, vel pollutionem, vel ad ſumminum, quæ ad hoc proximè diſponunt, vt eſt commotio ſpirituum ſubſervientium generationi, vt tradit Galenus; ac proinde in delectatione ex imaginatione iſtorum non dari paruitatem materiç. Secus in delectatione; quæ ſumitur voluntarie ex viſione mulieris pulchræ, & ex illius manus contactu, quia hæc delectatio (inquiunt) non eſt venerea.

27 Vnde etiam concluditur reijciendum eſſe Chryſoſtomum Iabellum ſupra, idem defendentem *tract.* 7. *vbi de pudicitia num.* 10. Ibi enim de oſculis ſic ait: * Aliqui tenent eſſe mortalia, alij autem venialia. Nam nec exercitium talium, nec delectatio conſequens invenitur alicui prohibita ſub mortali, niſi ordinetur ad concubitum illicitum. Talia autem videntur oſcula, & complexus, & tactus partium honeſtarum, quæ ſiſtunt in eiuſmodi delectatione. Hos autem damnare de peccato mortali durum eſt. Declino igitur ad hanc viam, & ratio oppoſitæ opinionis non concludit. Cenſeo enim, quod operans conſenſentiat in delectationem tactus, nego, quod regulariter ſit conceſſus in delectationem fornicationis.* Denique ex dictis deducitur audiendum non eſſe Paludanum dicentem *in* 4. *diſtinct.* 9. *quæſt.* 3. *num.* 6. * Si quis appetat delectationem pollutionis nocturnæ, vt compleat ſibi in ea, &c. Videtur quod non ſit peccatum mortale. * Hæc enim ſententia non ſolum eſt contra D. Thomam ibidem *artic.* 4. *quæſt.* 1. *ad* 5. ſed contra omnes.

(101)

QVÆST.

Digitized by Google

QVÆSTIO III.

Vtrùm licitum ſit intendere delectationem, quæ ex cibo, & potu non immoderatis captatur?

1 AD deciſionem ſuppono primo doctiſſimorum opinionem aſſerentium, poſſe dari actiones indifferentes in indiuiduo, quã cum D.Bonau. Scoto, & omnibus Scotiſtis defendit Patritius Sporer Franciſcanus *in Tyrocinio, Theol.Mor.p.2.q.2.n.* 116. & eſt expreſſa D. Hieronymi, Gregorij Nazianzeni, & aliorũ Theologorum, quos ſequitur Vazq.1.2.*tom.1.diſp.33.cap.2.&* 3. Suppono ſecundo, delectationem obiectiuam per ſe, in genere naturæ, bonam, & appetibilem eſſe, vt conſtat ex Ariſt.10. *Ethic.cap.*2. *Neminem interrogas, cuius rei gratia capiat voluptatem, propterea quod per ſe ipſam appetibilis eſt ipſa voluptas.* Quem ſequitur D.Thom.1.2.*q.2.art.6.ad* 1.dicens:* Delectationem eſſe propter ſe appetibilem,*& *in* 4.*diſt* 49.*q.3.art.*4. vbi ait: *Delectationem, vt delectationem ſignificari, vt quoddam bonum.* Et eſt communis opinio.

2 Suppono tertio: delectationem in genere moris, neque bonam, neque malam eſſe, ſed qualis fuerit operatio, cui eſt annexa. Sic ex Ariſtot tradit D.Thom.*in* 4.*diſt.* 31. *q.* 2. *art.*3. Ibi:*Secundũ Philoſophum *in* 10. *Ethic.* idem iudiciũ eſt de delectatione, & operatione, quia operationis bonæ eſt delectatio bona, & malæ mala.* Quem ſequuntur communiter diſcipuli Caiet.2.2.*q.*154.*art.*2. Delectatio in bonitate, & malitia morali ſequitur operationem, &c. Ridiculum enim eſt, dicere, quòd delectatio ſecundum ſe eſt mala.* M. Sotus *in* 4.*diſtinct.*31. *quæſt.vnica, art.* 3.*concluſ.*1. * Delectatio de ſe neque bona, vel mala eſt, niſi ratione operationis vnde captatur.* Sic ille, & alij.

3 Ex quibus Salas 1.2.*tr.* 9. *diſp.* 3.*ſect.* 4. *n.*4.*in fine*, concludit, delectationem ſumptam pro obiecto delectante, interdum eſſe ex ſe honeſtam, vt patet in viſione Dei delectante Beatos; interdum per ſe malam, vt mentiri, adulterari, fornicari; interdum indifferentem, vt patet de diſpoſitione corporis, manantea viſione, auditione, guſtu, generatione, &c. Quòd ad delectationem affectus meritò extendit Vazq.1.2,*q.*4.*art.*2. dicens: *Si ſermo ſit de delectatione pro affectu, & actu, dicendum eſt, eſſe aliquã delectationem moraliter malam, aliquam moraliter bonam; aliquam verò indifferentem in genere moris.* Quibus diſſentire non potuit M. Texeda *tom.*1.*Theol.Mor.lib.* 2.*tr.*3. *cõtrou.*8. *n.*4.*& contr.*9.*n.* 20. Nam cum in primo loco cum Angelico Doctore ſtatuiſſet, quod* eadem eſt bonitas, & malitia delectationis, & operationis, cuius habetur delectatio.* Inde in ſecũdo rectè concludit, quod* exire in agrum, vel deambulare propter ipſam delectationem, nõ eſt malum ex obiecto, quod indifferens eſt.

4 Cum igitur Deus operationibus neceſſarijs ad ſpeciei, & indiuidui conſeruationem, delectationem inſtituiret, vt eas appetibiles redderet; & aliunde comedere, & bibere, (ſicut & generare in ſtatu Matrimonij) non ſint operationes malæ, ſed bonæ, vel ſaltem indifferentes; ſit planum, delectationes his operationibus adiunctas, non eſſe per ſe malas in genere moris; ac proinde aut bonas, aut indifferentes eſſe, ſicut de delectatione ambulationis dixit Texeda ſuprà. Ex hoc principio, voluptates guſtus æquè eſſe licitas, ac auditus, odoratus, & aſpectus, eaſque moderatas ex ſe indifferentes eſſe, tradunt plures doctiſsimi, quos adducit Bernardus Stubrochius *in notam.* 3 *ad epiſt.* 9. vbi in aduerſarios ſic animaduertit. * Hanc doctrinã, inquit, turpiſſimam cenſes, quam tamen docuere D. Bonau. Scotus, OKamus, Almaynus, Maior, Tabiena, Sum.Benedicti, Ludouicus Bail, & plures alij.* His poſitis.

§. I.

Pars affirmatiua eſt probabilis.

5 LIcitum eſſe delectationem moderatam guſtus (ſicut & olfatus, & auditus) directè intendere, & propter illam captandam comedere, & bibere, docẽt non pauci, nec infimæ notæ Doctores. Quorum ſententia probabilis mihi eſt Ioan. Maior *in* 4.*diſt.*31.*q vnic. concl.* 3.*Si quis comedat plus, quam ſibi ſufficiat, non tranſcendit limites temperantiæ in cibo, ob ſolam voluptatem, non ponendo illic finem principalem, nam ſi quis pyrum, vel pulchrum pomũ comedat gratia voluptatis, non peccat.* Quem ſequitur Ioann Sanch. *in ſelect. diſp.* 2. *n.*14. vbi ſic ſcribit:* Deficiẽte nocumento, comedere, & bibere abſque neceſſitate, ſolum ob delectationem captandam, ſcilicet ob frigiditatem potus, vel ſuauitatem cibi, neutiquã contra rationẽ erit; ſed talis comeſtio, aut potatio liberè ſit, vt appetitus naturalis ſuis fruatur actibus. At velle appetitum delectari ſuis operationibus, quæ contra rationem non ſunt, nullatenus peccatum eſt, cum ſcelus reperiri, ſit impoſsibile; niſi contra rationem tendat operans. Dicas quæſo, quare contra rationem operatur edens, aut bibens abſque fame, dũ alias eſus, aut potus nocumentũ ſaluti non inferant? Nã ſi ob ſolam cibi delectationẽ gula cõmitteretur, deficiente etiam corporis nocumento; peccatum etiam eſſet, odorari res aromaticas ob ſolã delectationẽ capiendã boni odoris, & eſſet ſcelus res inſpicere pulchras ob ſolam delectationem, quã viſus in viſione capit; & eſſet crimẽ audire muſicam ob capiendam auditus delectationẽ.

Digitized by Google

Quis autem damnet hæc ? Igitur nec guſtus ſenſum, ex eo, quod appetat cibum ob ſolam eius delectationem, damnare erit fas: peioris ne conditionis erit, quàm alij?* Hactenus Ioannes Sanchez.

6 Hanc opinionem probabilem cenſet Baſſæus *in floribus, verb. Gula*, quia contrariam, quam ſequitur, vocat veriorem. Et in eam inclinat Diana *3. p. tr. 5. reſol. 6.* & conſentit Machado *tom. 1. lib. 2. p. 5. tr 2. doc. 1. n. 6.* vbi hanc ſententiam in vltimo loco poſuit, nil contra determinans, & in margine refert pro illa Dianam vbi ſuprà, & nouiſſimè amplectitur Martin Perez *de Matr. diſp. 18. ſect. 7. nu. 9.* Et vnus pro mille illam ſequitur Illuſt. ac Reu. D. D. Alphonſus de la Peña & Montenegro, Epiſcopus Quitenſis, olim Collega in Maiori, & veteri S. Barth. Salmant. Academ. in aureo ſuo Itinerario pro Indorum Parochis *lib. 3. tr. 4. de Sacram. ſect. 5 n. 10. & 11.* Quibus adde Cardinalem de Lugo, Antonium de Eſcobar, & alios, quos citatos ſequitur Doctor Garſi *cent. 2. cap. 86. n. 9.* Item Bonauenturam *in Secundo, diſt. 41. art. 1. q. 3.* Scotum *ibidem* Ocham. *in 1. q. 1. ad 1.* Gabrielem *in 2. diſt. 41. art. 1. concluſ. 1.* & Caietanum *in Summ. verb. Gula*, vbi ſic: * Nullum peccatum eſt in hoc, quod cibus delectabilis delectabiter ſumatur, niſi quis ſit adeò inſipiens, vt putet omnem voluntariam delectationem ſenſibilem eſſe peccatum. *

6 Cui ſtare etiam debent omnes, qui aſſerunt, licitum eſſe coniugatis generationi vacare propter delectationem. Ex vno enim caſu ad alterum eſt euidens conſequentia, quia ſicut generationi author naturæ annexuit delectationem, vt homines, & animalia allicerentur ad conſeruationem ſpeciei; ita & operationibus comedendi, & viuendi, vt ad indiuidui conſeruationem attenderent: & ſicut delectatio comeſtionis eſt propter comeſtionem, & non comeſtio propter delectationem, ita delectatio generationis eſt propter generationem, & non è contra; & inſuper hæc delectatio longè maior eſt. Ergo ſi generationi vacare in ſtatu Matrimonij, liceat propter delectationem, à fortiori licebit comedere, & bibere propter delectationem. Vim illationis nemo dubitat, quia eadem prorſus eſt vtriuſque ratio, vt cum D. Thom. notat Ferrara 4 *Contra gentes, cap. 83. num. 7.*

7 Licitum autem eſſe coniugatis copulam exercere propter eius delectationem, docet expreſsè Almaynus *in 4. ſentent. diſt inct. 26. quæſt. 1. in fine*, vbi ſic: * Virtus, quæ eſt circa paſsiones, inclinat ad fugiendas paſſiones exceſſiuas, & ad capiendum paſsiones mediocres. Nam qui nullo modo vellet paſsiones habere, eſſet inſenſibilis, &c. Ergo velle mediocres capere, cum quo oportet, & vbi oportet, talis actus nō eſt malus, ſed potius bonus. Item delectari vxore non eſt malum, aliàs quilibet cognoſcens vxorem, peccaret; etſi non eſt malum, non eſt prohibitum, quod habeatur illa volitio, cum non feratur circa aliquod prohibitum. Ergo non eſt mala ex obiecto, & non haber circumſtantiā mali finis, quia ſuppono, quod non referatur in malum finem aliūm. Ideò non eſt actus malus, &c. Et per conſequens non oportet neceſſariò, quod omnis actus, quo vult actū exercere cum vxore gratia delectationis percipiendæ, dummodo non conſtituat delectationem tanquam ſupremum finem, ſit malus.* Hæc Almaynus. Iam quid ſit, delectationem vltimum finem conſtituere, explicuerat paulò anteà, dicens: * Quantum ad aliud eſt maior difficultas de illo, qui cognouit vxorem, referendo præcisè in delectationem. Dico, quòd ſi tanto impetu moueatur, quod æqualiter cognoſceret aliā non vxorem, tunc talis actus eſt mortalis, ſed ſi cognoſcat affectu coniugali, quod ſi non eſſet, non vellet cognoſcere, ſed quia eſt vxor, vult percipere delectationem, eam cognoſcendo, &c. non peccaret.*

8 Pro eadem ſententia militat doctiſſimus Baſilius de Leon, *lib. 1. de Matrim. cap. vlt. n. 7.* *Ex genere, inquit, ſuo, non videtur eſſe aliquod peccatum in eo, quod velit expreſsè, non cogitando expreſsè de alio, percipere delectationem, & voluptatem licitam.* Quem ſequūtur Leand. à Sacram. *tom. 2. diſp. 25. de debito coniugali, q. 17.* & Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp. 23. n. 25.* ibi: * Accedere, inquit, ad propriā vxorem hoc fine (nempè gratia captandæ voluptatis) peccatum veniale non exiſtimo cum multis relatis a Sanchez *lib. 9. de Matr. diſp 11. n. 2.* (nempè Almayno, Maiore, & Zelaya, Palacios *in 4. diſt. 31. diſp. 2. fol. 691.* & docet Baſilius de Leon ſuprà: & dicit eſſe ſatis probabile Vera-Cruz *3. p. ſpeculi, art. 16. concl. 2. in fin.* adducens Albertum Magnum, EKium, Martinum de Magiſtris, quos non vidi. *

9 Item Ioannes Machado *tom. 2. lib. 6 p. 7. tr. 2. docum. 18. num. 4. fol. mihi 445.* ibi: *No es menos dudoſo, y controuerſo, ſi ſea pecado en los caſados aprouecharſe del vſo del Matrimonio, por ſolo el deleyte? Sanchez, y otros dizen, que es culpa veuial, por la peruerſion del acto, que auiendo de ſer por la generacion, le exercita por ſolo el deleyte. Si bien lo niegan F. Baſilio de Leon, y otros Autores claſicos, y dizen, que ninguna culpa ſe comete. Y la razon es, porque como dixo Ariſtoteles: *Talis eſt delectatio, quale opus de quo eſt.* *

10 Quibus adde Antoninum Diana *3. p. tr. 4. reſol. 226.* vbi ſic: * An coniuges vtentes copula cauſa voluptatis peccent venialiter? Affirmatiuè reſpondet Sanchez, &c. Sed ego puto probabiliter, non eſſe peccatum veniale, &c. Quod & Gaſpar Hurt. exiſtimat verū, quando nō ſit ob nimiam delectationem.* Sic ille. Et cum

Hur-

Hurtado ſentit Doctiſsimus Pichon *tom. de Matrim.diſp.7.ſect.5. num.*114. Quibus conſentiunt Baſil.& Leand. ſuprà: nec credo, aliquem ex citatis diſſentire: ſi enim ob nimiam delectationem copula vtantur, iam erit appetitus inordinatus, qui a veniali excuſari non poteſt. Ideò ſententiam ſic explicatam amplectuntur, vltra citatos, Martinus Perez *de Matr.diſp.18.ſect.7. num.9. & diſp.49.ſect.2. num.5.* Martinus de S.Ioſeph *in Monit. Confeſ. tom.1.lib.1.tract.49.de Matrim.num.9.* Caſtro Palao *tom.5.diſp.3.punct.3. num.3.* & Ioan. Pontius Ordinis Minorum *in Curſu Theolog. diſp.49.quæſt.2.concl.3.num.*10.ibi: * Sed non video, inquit, cur coniuges non poſsint coire ob voluptatem ſolam, quando inde non ſequeretur præiudicium generationis, aut alterius alicuius obligationis. * Et tenent plures apud Dianam *part.11.tract.2. reſ.41. & tract. 8.reſ.35.*& Doctor Garſi *cent.1.cap.86.*

11 Ad authoritatem Auguſtini, quæ contra hanc doctrinam obijci ſolet, ex *lib. de Bono Coniugali, cap.6.* reſpondet Poncius, dicens:* Auguſtinus debet intelligi de peccato, id eſt, defectu conſiſtente in minoris boni electione.* Sed melius exponit Almaynus ſuprà, dum dicit:* Sed frequenter eſt exceſſus in tali actu, & ideò Auguſtinus, & alij dixerunt, quod erat veniale peccatum propter vehementem affectionem, & exceſſum.* Quem ſequuntur Baſilius, Leander, Hurtado, Martin. Perez, & alij ſuprà citati.* Entiendeſe (inquit Martinus de San Ioſeph) quando ſe buſca demaſiado deleyte, que el ordinario, como dizen, ſe ſigue de la miſma obra, que en ſi es licita, y le ordenò la naturaleza, por la neceſsidad del fin honeſto: * Nempè propter conſeruationem ſpeciei. Sic Doctores ſuprà citati. Quæ, vt patet ex terminis, æquè locum habent in delectatione moderata guſtus vſui ciborum annexa ad conſeruationem indiuidui.

§. II.

Ex principijs D.Thomæ probabilitas affirmatiuæ ſententiæ oſtenditur.

12 Denique hæc ſententia probabilis videtur in via D.Thomæ, vt ex locis afferendis conſtabit, nam *2.2. q.141. art. 5. in corpor.* ſic inquit:* Circa delectationes guſtus, vel olfatus, vel viſus, eſt temperantia, & intemperantia ſecundario.* Atqui delectationes moderatæ olfatus, vel viſus directè, & expreſsè intentæ, vt finis operationis viſionis, & olfationis, ſunt licitæ, omnique culpa carent; ergo & delectationes moderatæ guſtus. Quapropter optimè Caietan. *in Sum. verb. Gula,* ſic ſcripſit:* Gulæ peccatum conſiſtit non in hoc, quod cibus delectabilis delectabiliter ſu-matur, quoniam hoc nullum peccatum eſt; niſi quis ſit adeò inſipiens, vt putet, omnem voluntariam delectationem ſenſibilem eſſe peccatũ; ſed conſiſtit in hoc, quod inordinatè delectatio cibi appetitur: puta, quia plus, aut prius, quam decet, delectatio cibi appetitur.* Quem ſequitur M. Acatius de Velaſco *tom.2.Reſ.Mor. verb. Gula, reſ.*13. Ergo ſi tempore debito non plus, nec prius, quam decet, moderatam cibi delectationem quis appetat, vt finem operationis, vitium gulæ non incurret.

13 Secundo, D.Thomas *2. 2. q.148. art.1. ad 2.* ad peccatũ gulæ requirit exceſſum in cibo: & non obſcurè indicat, non ſufficere ſolam concupiſcentiam delectationis. En eius verba:* Sed hoc ſolum, inquit, pertinet ad gulam, quod aliquis propter concupiſcentiam cibi delectabilis ſcienter excedat menſuram in eodem.* Ergo ſi hanc non excedat, ſed quantitatem cibi competentem aſſumat, licèt propter cibi voluptatem, non committet peccatum gulæ, dummodo concupiſcentia nimia non ſit, iuxta ſuperius dicta pro delectatione copulę cõiugalis. Roboratur ex his, quę tradit ipſe Angelicus Doctor ibidem *art.2.in corpore*, dicens:* Vitiũ gulæ conſiſtit in concupiſcẽtia inordinata, &c: Si verò in vitio gulæ intelligatur inordinatio concupiſcentiæ tantum ſecundum ea, quæ ſunt ad finem, vtpotè quia nimis concupiſcit delectationes ciborum, non tamẽ ita, quod pro hoc faceret aliquid contra legem Dei, eſt peccatum veniale.* Ecce nimias ſolum, ſeu immoderatas delectationes de culpa damnat D.Thomas. Quem ſecutus eſt Caietanus ibidem *art.3.* dũ gulam ſic definit:* Gula conſiſtit in immoderata delectatione cibi.* Quibus etiam facit, quod Sanctus Doctor *in quæſt.de Malo, q.14.art. 1.in corpore*, dicit:* Gulam conſiſtere in ſumptione cibi ex inordinata concupiſcentia, nimirum illa, quæ tranſcendit regulam rationis. *Qualis autem ſit hæc regula explicat *ad* 1.* Dicendum, quòd regula rationis hæc eſt, vt homo ſumat cibum, ſecundum quod cõuenit ſuſtentationi naturæ, & bonæ habitudini hominis, & conuerſationi eorum, cum quibus viuit, vt dicitur *in 3.Ethic.** Ergo quoties, quis obſeruauerit eiuſmodi menſuram in cibo, vitium gulæ non incurret: ſeruari autem poteſt, etiamſi propter delectationem cibi comedat

14 Non me latet Diu. Thomam *4. contra gentes, capitul.87.numer.7.* planè aſſerere, inordinatum eſſe, cibis, & venereis vti propter ſolam delectationem.* Nam delectationes, inquit, quæ ſunt in præmiſsis actionibus, non ſunt fines actionum, ſed magis è contra. Natura enim ad hoc ordinauit delectationes in iſtis caſibus, ne animalia propter laborem ab iſtis actibus neceſſarijs naturæ deſiſterent, quod contingeret, niſi delectatione prouocarentur.

Digitized by Google

Eſt ergo ordo præpoſterus, & indecens, ſi operationes propter ſolas delectationes exercerentur.* Sic D. Thom. quem ibidem ſequitur Ferrarienſis, & alij communiter.

15 Cæterum hoc non tollit, contrariam ſententiam eſſe etiam probabilem in via Diu. Thomæ. Quod tàm ex ipſo, quàm ex Ferrara ſuadetur ex his, quæ tradiderant *tertio contra gentes, c. 2.* Vbi Angelicus Doctor expreſsè docet, operationem ipſam eſſe etiam finem, quando propter eius delectationem fit.* Actiones, inquit, ludricæ interdum ſunt finis, ſicut cum quis ſolum ludit propter delectationem, quæ in ludo eſt.* Ergo cum quis comedit propter delectationem, quæ in comeſtione eſt, verè habet pro fine ipſam operationem, non igitur ordo præpoſterus eſt.

15 Vidit difficultatem M. Ferrara, *cap. 2. citato*, vbi contra D. Thomæ verba ſic obijcit: *Delectatio, quæ eſt in operatione, eſt aliud ab actione ludrica, &c. ſi ergo aliquis ludat propter delectationem, quæ eſt in ludo, ipſa operatio ordinatur ad delectationem, tanquam ad finem, & per conſequens operatio ipſa non eſt finis.* Huic verò obiectioni ſic facit ſatis.* Reſpondetur ex doctrina D. Thomæ *in 4. ſentent. diſtinct. 49. quæſt. 3. artic. 4. quæſtiunc. 3.* quod delectatio conſequens aliquam operationem, & ipſa operatio non ſunt conſideranda tanquã duo bona, ſed tanquam vnum, quia ex ipſis fit vna operatio perfecta, ſicut ex perfectibili, & ſua perfectione. Et ideò loquitur hic D. Thom. de operatione, & delectatione tanquam de vnico intento ab agente, non autem tanquam ſi duo intenta, quorum vnum propter aliud intenditur, contra quem ſenſum procedit obiectio.* Hactenus Ferrara. Ergo ſi quis vtatur cibo propter cibi delectationem eo modo, quo ludo propter eius delectationem, ſecundum D. Thomam delectatio, & operatio comedendi conſiderabuntur tanquam vnum bonum, nõ tanquam duo, & per conſequens nulla erit inordinatio, eo quod in hoc modo tendendi non conſiderentur tanquam duo intenta, & ideò operatio non ordinatur ad delectationem, tanquam ad finem, licèt quis verè comedat, ſeu ludat propter delectationem, quæ in comeſtione, & ludo reperitur.

16 Imò plus aliquis contendere poſſet ex doctrina D. Thomæ *in 2. diſtinct. 40. artic. 5.* vbi ait:* Ad virtutem pertinet non ſolum intendere bonum animæ, ſed etiam corporis, in quantum non eſt contrarium bono animæ, & rationis.* Ex quo principio M. Texeda *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 2. tr. 3. controu. 9. num. 19. & 20.* efficaciter probat, exire in agrum, vel ambulare propter ipſam delectationem eſſe actus bonos.* Quare, inquit, dicendum eſt, actus illos, qui licet non ſint neceſſarij ad conſeruationem naturæ, tamen ſunt commodi ad recreandum illam, cum quadam delectatione, ſine vlla neceſsitate, aut vtilitate debita, eſſe moraliter bonos, quia bonum eſt proijcere, & repellere, quæ naturæ ſunt nociua, & quærere, & amplecti, quæ illam iuuare poſſunt, &c. Vnde (inquit) non requiritur ad bonitatem horum actuum, vt fiant cauſa alicuius virtutis certæ, ſed ſufficit, quod fiant gratia eius, quod eſt naturæ commodum, vt vitandi eius, quod naturæ ſolet præiudicare, huiuſmodi enim finis naturæ congruit.* Si ergo ambulare, ſeu ludere propter delectationem harum operationum, quæ neceſſariæ non ſunt ad conſeruationem naturæ, ſed tantum commodæ ad illam recreandã, pertinet ad virtutem, cur comedere propter delectationem huius actus, qui ad conſeruationem naturæ eſt neceſſarius, peccati damnandum eſt? Cur, ſi non virtuoſum, opus ſaltem indifferens non erit?

17 Aſſerere ego non auderem, eſſe actum virtutis, licet ex præiactis à M. Texeda non leuiter inferri videatur. & expreſsè concedat Doctor Garſi *cent. 2. cap. 86. num. 25.* id probans ex D. Thoma *2. 2. quæſt. 168. art. 10.* inquiente, ludum, propter bonũ delectabile honeſtæ recreationis, pertinere ad virtutem Eutropeliæ, & negare id non poſsit Ioannes Sanchez *in Select. diſp. 23. num. 25. §. Si autem quis* Vbi probat, eſſe actum virtutis in cõiugatis copulam propter eius delectationem exercere. Cuius rationem reddit:* Quia operans propter delectationem; operatur ſimul ob honeſtum finem ex parte operis, licet ex parte ſua, id eſt, operãtis, operetur propter finem delectabilem.* Quod alij ſuadere conantur ex eo, quod non eſt diſſonum rationi, velle delectationem annexam copulæ coniugali, quæ ex ſe eſt actus iuſtitiæ; delectatio enim carnalis ex ſe verè eſt licita, ſicut & actus coniugij. Et aliunde eo quod quis operetur propter eiuſmodi delectationem, non deducitur, quod operetur abſque fine virtutis, quia cum finem (inquiunt) ipſius operis non excludat; alterius boni temporalis conſecutio, reputari debet non tàm finis operis, quàm motiuum, & excitatiuum illius. Quibus faciunt Caietan. Couarrub. Gutierrez, & alij apud Palaum *tom. 5. de Matrim. diſp. 1. punct. 10. & diſp. 3. pũct. 3.* aſſerentes, regulariter nullũ peccatum committere contrahentem ob vxoris dotem, & pulchritudinem, & tamen hic non eſt finis, ad quem ordinatur Matrimonium; nec vitiatur ex eo actus, quia finis iſte, vt ipſi aiunt, eſt indifferens, & non excluditur alius intrinſecus, & bonus Matrimonij. Ergo licet delectatio operationis ſit finis operantis in vſu cibi, & potus; cum hic indifferens ſit, & non excludatur finis intrinſecus operis, nẽpè conſeruatio indiuidui, non erit cur, ſi non virtutis, ſaltem indifferens actus non ſit: ſicut de actu audiendi muſicam propter delectationem

...phi-

Digitized by Google

philoſophandum eſt; quorum finis intrinſecus non eſt delectatio, cum operatio non ſit propter delectationem, ſed è cõtra, vt tradit D. Thomas ſupra. Sicut ergo in his, & ſimilibus, inuerſio illa medij, & finis non ſufficit conſtituere venialem culpam; (imò nec ad extrahendum ab actu virtuis, vt vult Texeda) ita nec in operationibus guſtus.

18 Ideò, de licitis tactus delectationibus loquens, ita expreſsè tenet Ioannes Pontius vbi ſupra per hæc verba: * Dices cum Iſamberto, quando in exercendo actu ex ſe bono, & licito, ordo ei debitus ſubuertitur, & ſolum, vel ſaltem primò intenditur, quod eſt ei annexum, nõ autem bonum eius, & finis; tunc committitur peccatum aliquod, ſaltem veniale, &c. Reſpondeo primo negando voluptatem non eſſe finem aliquem copulæ maritalis. Reſpondeo ſecundo negando maiorem, quando non tenetur quis intendere finem principalem ipſius, nec prohibetur ipſi illud, quod eſt annexum, nec vllus eſt actus, qui non poſsit haberi ob motiuum quodcumque non prohibitum, abſque peccato. Non tenetur autem coniugatus hic, & nunc intendere generationem prolis, nec prohibetur ipſi agere ob delectationem aliàs non prohibitam, qualis eſt delectatio orta ex copula maritali per ſe: ergo nõ inordinatè, nec peccaminosè agit.* Sic ille de voluptatibus licitis tactus. Quibus non parum fauet Abulenſis *lib. 2. Reg. cap. 11. quæſt. 15.* vbi loquens de Berſabe, ſic ait: * Dicendum, quod non ſolum licebat ei lauare corpus ad mundificationem, ſed ad refrigerationem, & delectationem quandam. * Quæ potiori iure de guſtus delectationibus procedunt.

19 An verò comedere abſque neceſſitate pertineat ad vitium gulæ? Negant Ioannes Maior, & Ioannes Sanchez vbi ſuprà. Sed contraria ſententia eſt tenenda, vtpotè expreſſa D. Auguſtini *tom. 10. ſerm. 4. in die animarum*, vbi ſic ait: * Quoties aliquis in cibo, & potu plus accipit, quam neceſſe eſt, ad minuta peccata pertinere nouerit. * Quem ſequitur D. Thom. 2. 2. *quæſt. 148. artic. 1. ad* 2. Quia ſicut tranſcendit regulam rationis, qui immoderatam delectationem quærit, & intendit, in cibo moderato, ita & qui cibum immoderatum, id eſt, pluſquam convenit ſuſtentationi naturæ, & bonæ habitudini hominis: vt ipſe inquit ſuprà *q. 4. de Malo, art. 1. in corpor.*

20 Numquam vero miſcebitur peccatum mortale, (vt cum D. Thom. 2. 2. *loco ſuprà*, & *quæſt. 14 de Malo, artic.* 2. docent communiter Doctores) niſi quis ponat vltimum finem in cibo, & potu: hoc eſt, paratus ſit, præceptum diuinum, aut humanum tranſgredi ad fruendum delectatione cibi: aut præuideat, cibum præ quantitate, aut qualitate, graue damnum ſaluti propriæ, aut alienæ allaturum. In reliquis autem caſibus, culpam venialem non excedit, vt docet Caietanus *in Summ. verb. Gula*, ibi: * Tunc ſolum eſt peccatum mortale, quando delectationem cibi habet quis pro vltimo fine, &c. frequenter autem eſt veniale, & quandoque valdè graue (intra limites venialis) vt cum delectatio cibi allicit ad comedendum vſque ad vomitum; & ſimiliter cum inducit ad alia peccata, puta ad nimium ſumptum, vel ad nocendum propriæ ſaluti, quæ ſecundum ſe iudicanda quanta ſint. * Sic Caietanus, quem ſequitur Nauarrus *in Manual. cap. 23. num. 125. & 127.* ibi: * Si puſo ſu vltimo fin en comer, ò beber, ò por eſſo traſpaſsò, ò tuvo voluntad de traſpaſſar algun precepto, como ſi por eſſo hurtò, ò no ayunò, mortal. Y de otra manera venial, pueſto que (id eſt quamuis) huuieſſe comido haſta vomitar, aun aduirtiendo, que vomitaria, ſi tanto comieſſe. Y aun con intencion de vomitar, ſin prouecho, ni daño notable de la ſalud, por lo ſuſodicho, como lo ſiente Cayetano. Diximos *ſin prouecho*, (attende) porque comer algo, ò mucho à conſejo de Medico para vomitar por ſalud, virtud es, y no pecado. * Sic ille, & cum illo M. Petrus de Ledeſma *in Summ. part. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula*, & alij apud Vandellum *diſp. 28. n. 11.* Et venialem culpam eſſe, abſque neceſsitate, vſque ad vomitum ſe cibo, & potu implere, licet abſque vllo corporis damno, & ſcandalo id contingat; docent vltra citatos, Tabiena *verb. Ebrietas, num. 3.* Buſſemb. *lib. 5. cap. 3. diſput. 5. artic. 1.* Benedictus *in Summ. lib. 4. pag. 363.* Baillus *fol. 555.* Leſſius *lib. 4. cap. 3. n. 6.* & alij communiter.

QVÆSTIO IV.

An qui ſolicitat fœminam ſine intentione executionis, ob ſolam oſtentationem amoris, ſciens certo, illam minimè ad aſſenſum alliciendam, neque ad ſcandalum afferendam, delinquat mortaliter?

§. I.

Quid de eiuſmodi verbis ſentiant Authores?

1 EX triplici capite prouenire poteſt malitia verborum turpium, vel ex delectatione turpi, quæ in proferente excitatur; vel ex fine ipſis intrinſeco, ad quẽ ex ſe; aut ab extrinſeco, ad quem à loquente referuntur, vel ex ruina ſpirituali proximi, cui ſcandalum afferunt, & ad peccatum prouocant. Vnde apparet, quod ſi in caſu aliquo verba, quæ communiter, *ſolicitationis*, dicuntur, ex nullo ex his capitibus malitiam mortalem ſubeant, diſ-

difficile valdè erit, rationem aliquam euidentē inuenire, qua opinio eiuſmodi verba excuſans à lethali improbabilitatis nota affici poſsit.

2 Igitur cum verba turpia, & inhoneſta viri ad fœminam, rationem ſollicitationis, & inductionis ad peccandum, aut remotè, aut proximè inducere poſsint, quam nam ex his, in caſu contingenti, contrahant, ex circunſtantijs iudicandum erit. Quod autem verba turpia ex ſe, & ex fine intrinſeco, non omnia ſint lethalia, tradit Angelicus Doctor 2.2 *q.168.art.3.* Quē exponens Caietanus ibi, ſic ait:* Author exponit ſe ipſum, ſubiungendo illam determinationem reſtrictiuam, ſcilicet, *quæ de ſe ſunt peccata mortalia*, ita quod non dicit, quando quis vtitur turpibus verbis, vel factis abſolutè; ſed cum illa reſtrictione ſubiuncta, *quæ de ſe ſunt peccata mortalia.* * Cuius rationem reddit infrà, dicens:* Apoſtolus enim non replicauit *ad Ephes.5.* inter peccata excludēria à Regno Cælorum, turpiloquium, cum tamē illud inter alia connumeraſſet tunc peccata. * Sic Caietanus ibi, & *q.148 art.6.in fine.*

3 Sed quando ex ſe ſint mortalia, & quando non? Hoc opus P. Thom. Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp.46.num.32.* ſic ex alijs explicat:* Caietanus ait, turpia verba ſolum eſſe venialia, ſi nil aliud intendatur præter delectationem ex ipſis conſurgentem. Eamdem ſententiam tenet Pluliarcus, & videtur amplecti Alcocer.* Inferius verò *num. 53.* ex proprio penu ſic reſpondet:* Turpia loqui ex quadam leuitate, non gratia delectationis venereæ captandæ, ſed cuiuſdam vani ſolatij, ob delectationem artificij, vel ob aliam vanam cauſam, eſt tantum veniale: quia non apparet aliqua grauis inordinatio; nec finis intentus, ex cuius malitia eſt metienda culpa, excedit limites venialis culpæ; & in hoc ſenſu eſt vera ſententia *num.32.* propoſita. Et ita docent D. Antoninus *2.part.tit.5.cap.1. §.8.* Nauarr. *in Summ. Latina, cap.16.num.1.& cap.14.num.42.verſ.18.* Graffis *1.part.deciſion. lib.2.cap.75.* Idem ſentiunt Corduba, Armilla, Sayrus, & alij, quos cum Caietano, & D. Antonino citat, & ſequitur Salas *1.2.tom.2.quæſt. 74.tract.13.diſput.6.ſect.14.num.162.* dicens: *Turpia loqui ex ſcurrilitate, vanitate, vel ſeuitate, vel ad oſtentationem ingenij, aut ad delectandum curioſum auditorem, aut ad alium ſimilem finem, qui non ſit peccatum mortale, licet ſit peccatum veniale, non tamen eſt mortale per ſe, & ſecluſo ſcandalo, & periculo. Idēquè eſt de auditione rerum turpium. Ita ſentiunt Caietanus, &c.* Quando autem verba turpia ſint mortalia; explicat Sanchez *concluſ. 3.numer. 39.* ibi:* Dicere turpia ob notabilem rei turpis delectationem cogitatæ, quæ cogitatio excitatur, & fouetur verbis illis, eſt mortale, &c. Et in hoc caſu verificatur, quod ait D. Thom. *2.2.quæſt.168.artic.3.* nimirum, vtentem in ludo turpibus verbis, vel factis, quæ de ſe ſunt lethalia, peccati mortalis reum eſſe. Vbi Caietanus advertit, non dixiſſe abſolutè, vtentem verbis, aut factis turpibus, ſed cum addito, quæ de ſe ſunt lethalia, vt ſignificet, non ſemper id lethale eſſe, niſi aliunde adiungatur mortalis malitia.* Hæc Sanchez. Et ſic explicat D. Thomam, Salas *ſuprà num.165.* dicens:* Reſpondeo, non eſſe ſenſum D. Thomæ, quod verba turpia, ſecundum ſpeciem ſuam ſubſtantialem, ſint peccata mortalia, ſed ex ſpecie accidentali, quatenus grauiter prouocāt ad mortale, & ideò ſunt in graue detrimentum animæ. Ita Caietanus ibi, licet minus clarè.* Et Leſsius *lib.4.cap.3.dub 8.num. 63.* * Si turpiloquium fiat animo ſe oblectandi rebus ipſis narratis, &c. eſt peccatum mortiferum, ſicut ipſa delectatio moroſa, cuius cauſa ſit. Similiter ſi animo excitandi ſe, vel alios ad turpia, vel cum periculo in illa conſentiendi, etiā ſi animus iſte deſit: ſi verò ſolum fiat ob voluptatem, quæ præcisè ex ipſa narratione capitur, abſque vlteriori intentione; eſt peccatum veniale, vt docet Toletus *in Summ. lib.5.cap.14.* * Idem cum Vega, Moure, & alijs ſentit Ioannes Ioſeph Garſi *centur.1. cap.54. numer.6.* & iterum infrà, ex Leſsio, Trullench, & alijs, ait; ſpectata ſola illa delectatione, quæ conſurgit ex verbis, & ſenſu percipitur, dum turpia quis loquitur, vel audit, quia delectat, vel vt delectet, & ſic hilariter tranſeant, non eſt pluſquam veniale peccatum.* Subnectit vero *numer. 10.* turpiloquium, quod notabilem delectationem excitat, vel fouet, ex re turpi narrata, eſſe peccatum mortale; in quo Authores conueniunt.

4 Itaque grauis malitia verborum turpiū deſumitur, ſecundum hos Doctores, ex fine venereæ rei turpis cogitatæ delectationis, ſiue in proferente, ſiue in audiente procuratæ, vel cum periculo conſentiendi in illam. Vnde ſi proferens neque in ſe, neque in alijs eam delectationem intenderet, nec operis executionem & omni periculo, tàm conſenſus, quàm peruerſionis ceſſante, ob ſolam vanam amoris oſtentationem verba illa, quæ ſolicitationem ſonant, proferret, difficilè de culpa lethali redargui poterit.

5 Propter hæc forſan Eminentiſ. Caietanus, vt fœminæ inuitationem ad fornicationem, vel adulterium, culpæ mortalis damnaret, ad delectationem ſibi, aut alijs intentam recurrit, dicens:* Sunt turpia verba de ſe mortalia inuitatoria verba ad mortalem laſciuiam: nam ſi quis, vt alij delectationem ingerat, mulierem inuitet ad adulterium, aut fornicationem, tàm iocus, quàm ludus, peccatum mortale eſſet.* Quaſi diceret, ſunt mortalia invitatoria verba, aut quia proferens intendit mortalem laſciviam, ad quam invitat, vel delecta-

lectationem veneream rei turpis cogitatæ, aut ſi hanc ſibi non intendit, illa ſaltem profert, vt alijs delectationem huiuſmodi ingerat. Si enim verba illa invitatoria dicere, ſufficeret ad peccatum graue, fruſtra adderet limitationem illam,* vt alijs delectationem ingerat: * quia licet nec ſibi,nec alijs intendiſſet,peccaret mortaliter. Quod euidens ſignum eſt, Caietanum ſentire,ſi nec ſibi, nec alijs delectationē veneream quis intendat, ſed illa verba proferat ad vanum oſtentandum amorem, & nullum periculum ſcandali timeat, inuitatoria verba peccatum lethale non eſſe.

6 Quapropter Machado *tom.1. lib.2. p.3. tract.18. docum. 12. num. 5.* de verbis turpibus loquens, hanc concluſionem, vt inter Doctores communem,ſtatuit. * Acerca de las palabras deshoneſtas,dichas con liviandad, ſin otro mal ſin, ò peligro de conſentir en algun mal penſamiento, comunmente enſeñan los Doctores por regla general,que no exceden de culpa venial. * Et in margine citat, vltra alios, Magiſtrum Candidum *diſquiſit. 11. artic. 1. num. 4.* Idemque ante illum docuit Villalobos *in Sum. tract. 40. tom.2. diffic.9. num.12. fol.mihi 759.* ibi: * Las palabras deshoneſtas comunmente ſon pecado venial, quando ceſſa el mal ſin, y el peligro de pecar mortalmente: aſsi lo ſiente Cayetano. Verdad es, que podriā ſer pecado mortal, por razon del eſcandalo, lo qual ſeria, ſi las mugeres las dixeſſen à los hombres, y tambien ſerian pecado mortal, quando en ellas huvieſſe notable delectacion del penſamiento de la coſa torpe, que ſe excita, y aumenta con aquellas palabras: aſsi lo tiene Navarro, Thom. Sanch. y otros. *

7 Quibus conſonant Verricelli *tom.1. tr.4. quæſt.4.* vbi de verbis turpibus loquens, ait: * Totam malitiam habent à fine extrinſeco, ad quem ab actu interno libidinoſo ordinantur: * & Doctor D. Franciſcus Verde *in defenſione Caramuelis quæſt.4. de Delectatione, §.13. fol. 34.* * Dicere,& audire illa verba, in ſe non eſt peccatum mortale, quod intelligo remoto ſcandalo,& periculo conſenſus.*

8 Faciunt ad hæc Doctores aſſerentes, verba inductiua ad peccatum ſolum habere malitiam contra charitatem. Putant enim (ſecluſa delectatione venerea proferentis) ideo eſſe mala, quia alteri præbent occaſionem ruinæ ſpiritualis. Sic Salas 1.2. *tom.2. quæſt. 73. tract. 13. diſp. ſect.15. num.134.* vbi ait: *Dubitabis, an inducere ad fornicationem (nempe cum alio) non ſolum ſit peccatum ſcandali, ſed etiam contra caſtitatem. Reſpondeo negatiuè, quia temperantia, cuius pars eſt caſtitas, non eſt ad alium, ſed ad ſe ipſum, &c. Ergo inducere alterum ad fornicationem non eſt contra temperantiam.* Sic ille. Quem ſequitur Caramuel *in Regula D. Benedicti, diſp.66. num.986,* ibi: * Monachus, qui perſuaſione concurrit, vt alius vadat ad concubinam, peccabit quidem mortaliter; ſed non contra ſuum votum caſtitatis, &c. Imo neque contra ſextum præceptum Decalogi, ſed contra quintum: fuit enim illis ſcandalo, & occaſioni vt peccarent contra ſextum. Præterea in hoc ſcandalo, ſeu ſuaſione nulla voluptas ſenſualis reperitur, nulla venerea delectatio, neque in hac aſſenſus, ſed ſolum reperitur malitia voluntatis animam alterius occidentis; & hoc eſt contra quintum.* Ex quibus patet, quod, ſecundum hanc opinionem, in verbis inuitatorijs ad actum fornicationis, ſecluſa voluptate venerea inuitantis, & prauo fine fornicationis, vel alterius ſpeciei luxuriæ, ſolum reperitur malitia mortalis ſcandali, ratione ruinæ ſpiritualis proximi, quam cauſant. Vnde ſi in aliquo caſu particulari hæc etiam malitia ſcādali deficiat, nulla remanebit mortalis. Hæc autem in præſenti caſu manifeſtè deficit: quia ſupponimus, eum, qui fœminam abſque intentione ad fornicationem inuitat, certum eſſe, minime ad aſſenſum alliciendam, & nullatenus ad ſcandalum afferendam. Ergo inductio illa materialis malitiam contra charitatem non continet, nec contra quintum Decalogi præceptum, vt probaui, nec contra ſextum, vt tradit Caramuel *ſupra.* Ergo nullam grauiter virtuti oppoſitam.

9 Hæc pars non leuiter ſuadetur ex communi Theologorum aſſerentium, actiones peccaminoſas coram alijs factas no inducere malitiam ſcandali, quando audientes, vel videntes, ea virtute pollēt, aut adeo prauis moribus ſunt imbuti, vt nec ruinam, nec eius periculum earum occaſione ſubeant. Sic ex communi Doctorum Machado *tom.1. lib.2. p. 2. tract.6. docum.14. num.2.* ibi: * La primera regla, que por cierta enſeñan los Doctores, es, que nunca ſe comete pecado de eſcandalo; ſi no es que con efecto ſuceda la ruina eſpiritual del proximo, ò probablemente ſe crea que ha de ſuceder. De adonde inſieren comunmente, que los que pecān delante de otros, ſe eſcuſan del pecado del eſcandalo, quando ellos ſon tan buenos, que de ninguna manera ſe mueven à pecar, por ver pecados agenos, ò ſon tan perdidos, que los pecados agenos tampoco los inmutarān. * Sic Machado, & ante illum plures, quos ſequitur Diana *part.5. tract.7. reſol. 3.* vbi ſic ait: * An peccantes coram alijs excuſentur aliquando à peccato mortali ſcandali? Reſpondeo, plures coram alijs peccantes excuſari à peccato ſcandali, vel quia videntes ita ſunt in bono ſtabiles, vt nullo modo peccatis viſis, cenſeantur ad peccatum moveri, vel ita ſunt deperditi, vt peccatum aliorum nil illos immutet. Ita Salas, Sanchez, Alphonſus de Leon, Caſtro Palaus, &c. * Cum ergo fœmina quoad ſpeciem ſolicitata, de qua loquimur, eam in bono ſtabilitatem habeat

beat, vt nullo modo verba inductiua ad peccatum illam mouere cenſeantur, non videtur apparere caput, vnde eorum prolatio formalis ſolicitatio dicenda ſit, & non potius valdè materialis, cum nulla inficiatur malitia ſcandali. Ergo cum aliunde in proferente nulla ſit voluptas venerea, nulla rei turpis executio intendatur, nullusque grauiter peccaminoſus finis verba inficiat, ſiquidem ſolum ob vanitatem, ſeu oſtentandum fœminæ vanum amorem proferantur, nõ erit, cur malitiæ mortalis condemnanda ſint.

10 Ideò hanc opinionem ſingularem primus, quem ſciam, tenuit Nauarrus, quem citatum ſequitur M. Ludouicus Lopez *part. 2. Inſtructorij. cap. 58. §. De caſu, fol. mihi 155.* vbi ſic ſcribit. * De caſu ſatis dubio queritur apud Nauarrum, vtrum fuit occaſio mortalis, quam grauis quidam vir præbuit cuidam honoratæ fœminæ, quando ſine malo animo, vrbano ſermone, illi dixit: Vis, vt in eodem lecto, ò domina, nos moriamur? & puto cum Nauarro, hanc occaſionem non eſſe mortalem, quia licet hæc verba per ſe ad peccatum mortale dirigantur, tamen attenta qualitate perſonarum, modo dicendi, & carentia mali animi, & mali finis, non eſt occaſio mortalis. Sicut nec illa, propter eãdem rationem, quam quidam magnates Hiſpaniæ ſibi mutuo præbuerunt: dum alter alteram ſuper mulam ſuam retro ſe ferret, dixit, tranſeundo cum ſuo comitatu, per locum ſecretũ, aulicè loquens: Qualis locus erat hic domina, ſi tu alia fuiſſes. At illa reſpondit: erat quidem aptus, ſi tu alius fuiſſes: impotentiæ eum inſimulando. Sic Nauarrus.* Hæc M. Lopez, quem cum limitatione ſubiungenda ſequitur Antonius de Eſcobar *in Summ. tract. 1. exam. 8. cap. 3. num. 89.* vbi ait: * Non peccare mortaliter, qui fœminam ſolicitaret, ſine intentione executionis, ob ſolam oſtentationem amoris, ſi ſciat certo, illam minimè ad aſſenſum alliciendam & tam effrænatæ libidinis ſit, qui ſolicitat, tantaque iam infamia circa libidinem laboret, vt nullatenus fœmina ad ſcandalum afferenda ſit. *

§. II.

Iudicium Auctoris.

11 Cæterum cum verba de ſe, & ex ſua natura inductiua ad culpam grauem malitiam, ad quam inducunt, contineant, niſi aliunde ex circumſtantijs ad aliud ſignificãdum extrahãtur, exiſtimo, contrarium omnino tenendum, niſi caſu, quo audientes ratione circumſtantiarum, aliud, quam ſonant, intelligant; quod euenire poſſe non eſt dubium, cum ex impoſitione hominum ſignificent. Ac proinde quando vel ratione ſubiecti proferentis, vel occaſionis, in qua dicuntur, ſignificationem aliã audienti notam induere poſſint, ſolum materialiter inductiua erunt, & ſolicitationis rationem non ſortientur, & ideo tunc a gravi noxa immunia cenſere poſſumus. Aliter vero non auderem à culpa lethali præfata verba excuſare, ſecluſo etiam periculo, tam delectationis in ſe, & in alio excitandæ, quam ruinæ ſpiritualis audientis. Et in hoc ſenſu vera eſt opinio Nauarri, & Ludouici Lopez, quibus conſenſit Eſcobar *vbi ſupra.*

DISPVTATIO TERTIA, de Homicidio.

QVÆSTIO PRIMA.

An licitum ſit, accuſatorem falſum occidere? an etiam teſtem, & iudicem, ſi oppreſſio innocentis aliter vitari non poſſit?

§. I.

Doctorum placita.

1 IN hanc controverſiam obiter incidi *in Opuſc. pro Ieſuitis, tract. de Iuſtit. prop. 1. num. 4* vbi pro parte affirmativa, quoad accuſatorem falſum, adduxi Magiſtrum Bañez 2. 2. *quæſt. 64. artic. 7. dub. 4.* vbi inquirens: * An habeat rationem defenſionis, ſi quis occidat eum, qui vadit ad iudicem, vt imponat falſum teſtimonium, propter quod erit occidendus, vel infamandus, vel amiſſurus bona tẽporalia? * Reſpondet: * Similiter dico, quod ſi ille, qui vadit ad iudicem, fuerit admonitus, & noluerit retrocedere, poterit is, qui iniuriam patitur, occidere illum defendendo ſe, vel ſua, ſi aliter non poteſt. * Sic Bañez, cuius ſententiam amplectuntur M. Serra 2. 2. *quæſt. 64. dub. 1. §. Ex hoc ſequitur*, cuius verba dedi *vbi ſupra.* Et conſentit M. Paulus de Blanchis ex eodem Ordine *in diſceptat. caſuum conſcient. in litt. H. vbi de homicidio, caſu 5. dub. 3. fol. 450.* qui ibidem adducit verba ſupra excripta M. Bañez.

2 Hanc ſententiam (licet contrariam ſequatur) probabilem putat M. Petrus de Ledeſma *in Sum. tract. 8. de Iuſt. commutativa, cap. 18.* ibi: * La tercera dificultad es, en caſo que vno acuſa à vn inocente delante del Iuez, por el qual delito le ha de condenar à muerte, ſi ſerà licito matar al que me và à acuſar? Cayetano enſeña, que en tal caſo el inocẽte le puede matar, y deſafiarle. La miſma ſentencia tiene Bañez, &c. Muy mas probable es, q̃ en tal caſo no es licito deſafiar al acuſador, ni matarle. * Sic ille, qui, vt patet, contrariam probabilẽ cenſet.

3 Eam-

Digitized by Google

3 Eamdem opinionem, non ſolum quoad accuſatorem, ſed etiam quoad teſtes, defendit M. Paulus de Blanchis *vbi ſupra:* * Si talis, inquit, occidatur; in culpa eſt oppreſſor ipſe, quî ex ſua malitia poſuit me in tali litigio contra omnem iuſtitiam, quæ iuſtitia petit, quod falſi accuſatores, & falſi teſtes occidantur, quando ſunt circa res magni momenti.* Sic ibi, *ſ. Theologus, fol.* 450.

4 Idem ſentit Ioannes Franciſcus Suarez *in Enchiridio, caſ. conſc. lib. 7. verb. Homicidium,* §. 13. ibi: * Licet occidere teſtem euntem ad teſtificandum falſum contra me, vbi agitur ad mortem: nil enim differt, armis, vel alia iniuſta via me invadat, ſi certo ſcio, gladio oris eius me fore occidendum.* Cui conſonat Stroverdoff. *in 2. 2. D. Thomæ, quæſt. 64. art. 7. concluſ.* 5. & plures viri docti.

5 Addunt alij, idem prorſus dicendum de accuſatore, licet crimen ſit verum, ſi tamen occultum ſit. Ita M. Bañez *ſupra quæſt. 64. art. 7. dub. 4.* ibi: * Sed rogat quis: quid agam ego, ſi quis vadit ad me accuſandum de crimine vero, ſed occulto, ex cuius accuſatione mihi certum periculum creatur mortis, vel infamiæ? Reſpondetur, quod ſi ille non habet ius ad me accuſandum, neque procedit ſecundum iuſtitiam legalè; Ita me poſſum defendere ab illo, ſicut ab imponente falſum crimen. * Sic Bañez, quem eiſdem fere verbis ſequitur M. Paulus de Blanchis *ſup. §. Ad inſtantiam, fol.* 450. Quibus conſonat M. Marcus Serra *q. 64. art. 7. dub.* 1. dicens: * Idem erit, ſi quis vadit ad me accuſandum de crimine vero, ſed occulto, ex cuius accuſatione mihi certum periculum imminet mortis, vel infamiæ.* Sic ille, & ſic alij.

6 En, amicè Lector, Doctores docentes licitum eſſe innocenti falſum accuſatorem, & falſos teſtes occultè occidere. Quorum ſententiam, alijs pro illa citatis dicit eſſe veriſſimam Fr. Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſit. Moral. lib. 4. reſ. 2.* luci dato Matriti anno 1670. An vero iniquum etiam iudicem, qui innocentem, vt ſupra, iniuſta ſententia mortis, aut infamiæ, opprimere intenderet, ſi aliter vitari non poſſit? lubricuere Magiſtri citati.

7 Cæterum, in terminis, quod de falſo accuſatore, & falſis teſtibus, dictum eſt, de iudice iniquo contra innocentem iniuſtè procedente dicendum eſſe putat probabile Petrus de Navarra *lib. 2. de Reſtit. cap. 3. num.* 352. vbi ſic ait: * Sed rogari poteſt, an liceat euntem ad teſtificandum, contra me falſum, occidere? Sotus dicit, non licere, *quia, inquit, non licet invaſorem occidere, niſi in præſenti aggreſſione, non autem in proximo.* Sed ratio frivola eſt, cum non loquatur conſequenter: ipſe enim fatetur, quando licet prævenire invaſorem inſidiantem, & arma parantem. Caietanus videtur, idem docere alia ratione. *Quia*, inquit, *defenſio armata non licet niſi contra invadentem armis, non tamen cõtra eum, qui in iudicio calumnia vtitur.* Sed certè non video, quid differat, armis, vel alia iniuſta via me invadi, ſi certo ſcio, gladio oris me fore inique damnandum, &c. ſiuè ergo teſtis falſo deponens, ſivè accuſator falſo accuſans, (attende) ſiuè iudex inique condemnans, verè ſunt aggreſſores, & contra communem iuris ordinem efficiunt. Quare aliter ego finiendam putarem hanc controverſiam hac diſtinctione. Occidere prædictas perſonas publicè, non liceret; priuatim, atque occultè liceret. Quod occultè liceat, præter ſupradicta, ratio eſt, quia vt Caietanus fatetur 2. 2. *quæſt.* 95. nil refert, an aliquem occidas proprio gladio, an gladio iudicis, vel carnificis. * Hactenus Petrus de Navarra.

8 Immò addunt ſapientiſſimi Patres Magiſtri, idem prorſus dicendum, licet iudex innocentem, ſecundum allegata, & probata, iuſtè condemnet. Sic M. Ioann. de la Cruz cum alijs eiuſdem inſtituti *in Sum. præcep. 8. de iniuſtitia rei, art. 3. concluſ. 6. fol. mihi* 121. vbi ſic: * Sexta concluſio ex D. Thom. *artic.* 4 Non licet reo iuſtè damnato ad mortem impugnare cuſtodes carceris; benè verò iniuſte damnato: imò & innocenti (attende) iuſtè damnato, iuxta allegata, & probata, licet, ſecluſo ſcandalo, & damno communi, defendere ſe, etiam occidendo iudicem, & miniſtros iuſtitiæ, ſi neceſſe ſit. Ita Victoria, & Bañez 2. 2. *quæſt.* 64. contra Sotum, & Ludouicum Lopez.* Hęc M. Cruz.

9 Quibus adde plures, quorum ſententiam referens, veriſſimam cenſet Villalobos *in Sum. tom. 2. tract. 16. de Reo, cap* 9. quamuis in praxi aſſerat non ſequendam. Sic enim inquit: * Tercera concluſion. Aunque aya procedido juridicamente, ſi la ſentencia, en hecho de verdad, es injuſta, porque ſe fundò en falſa preſuncion, ò falſa probança, no obliga en conciencia. Lo qual es comun de los Doctores, &c. Quarta concluſion En el caſo de la tercera concluſiõ, ſi pudieſſe ſer alguna vez ſin eſcandalo, podria el reo defenderſe por fuerça contra el Iuez, y los Miniſtros, que quieren executar la ſentencia. Eſta opinion tienen Lucas de Peña, Paris de Puteo, Hypolito, y la tuvo el Padre Victoria, à quien ſiguen Bañez, y Ledeſma, diziendo, que es comun de los diſcipulos de S. Thomàs, y particularmẽte de Orellana, y la tiene por probable Soto, &c. Y aſſi dize Banez, que podria matar al Iuez, y Lucas de Peña, que podria matar las guardas, y huir. Eſta ſentencia tengo por verdaderiſſima, mas en practica no ſe puede ſeguir; porque como dizen los Doctores citados, ſiempre ay eſcandalo, quando el reo ſe defiende deſta ſuerte por fuerça.* Sic Villalobos.

§. II.

Vera ſententia.

10 Contraria omnino tenenda eſt. Primò, quia ſi calumniam paſſus poteſt ſuam innocentiam oſtendere; alia erunt media, quibus ſe à calumniatore liberet: ſi verò innocentia demõſtrari non poteſt, nequibit non eiuſmodi occiſio plura parere ſcandala, dum innoteſcat, hominem de calumnia non conuictum per inſidias occiſum eſſe. Et, vt ait Leſſius *lib. 2. de Iuſt. cap. 9. dub. 8. num.* 47 ſi ſententia illa, vel ſcripto, vel ipſo facto, à viris doctis defendatur, ſequetur facilè, multos perſuaſos ſibi ab actore iniuriam, vel calumniam inferri, ad eumdem è medio tollendum aggreſſuros, non ſine maximo Reipublicæ detrimento: facilè enim credent, aliud ipſis effugium non manere, præter mortem accuſatoris, vel teſtis, vel Iudicis. Vnde infinitis homicidijs patebit aditus.

11 Non inficior, hoc fundamentum paruì penſum à M. Bañez; ideòque reſpondet, hæc incommoda non provenire ex ipſa doctrina, ſed ex malitia litigantium, qui non prudenter examinabunt circumſtantias, in quibus licitum eſt, falſum accuſatorem, vel teſtem occidere. Verùm cum nemo, in propria cauſa, bonus ſit iudex, opinandi aditus omnino præcludi debet, & ideò præfatam ſententiam practicè improbabilem pronunciare debemus, propter abſurda, & inconvenientia, quæ illam ſequuntur. Addo, nec ſpeculatiuè probabilem eſſe, quia vt benè ait Cardin. de Lugo *tom. 1. de Iuſt. diſp. 10. ſect. 10. num.* 189. ad probabilitatem etiam ſpeculatiuam rei moralis oportet, quod materia ſit talis, vt in circumſtantijs humanis non afferat incõvenientia, quæ eam reddant illicitam.

12 Quapropter omnino diſplicet Illuſtriſ. D. D. Ioannes de Caramuel *in Theolog. Fundament. edita Franco-Furti, anno* 1652. *fundam.* 51. § 11. *num.* 172. *fol. mihi* 492. vbi allam verſans quæſtionem ſic ait: * Porro hanc doctrinam, ſi reducatur ad praxim, eſſe pernicioſam, non nego. At non ſolum probabiliſsimæ opiniones, ſed & demoſtratæ, & certiſsimę ſunt interdum nocivæ: quod alibi demonſtrare memini. Sepè enim veritatem vtiliter ignorare contingit. * Sic ibi: Et iterum de re noſtra in terminis *fundamento* 55. §. 6. *nu.* 1150. * Hinc eſt, quod ego iudicẽ, ſumma incõveniẽtia ſequi ex multis opinionibus, quę hodie circumferuntur, nec tamen ideò illas improbabiles eſſe. Multa enim ſuboriuntur ex reſtrictionibus mentalibus: multa ex occultis compenſationibus: multa ex licentia occidendi iniuſtum iudicem, aut teſtem, quam nonnulli concedunt: multa ex alijs, quibus tamen non obſtantibus inconvenientibus, illę ſententię in terminis, quibus hodie in ſcholis traduntur, ſunt vt minimum probabiliſsimæ, & à nemine damnari poſſunt. * Hæc Caramuel. Quod prorſus falſum exiſtimo, quia à poſteriori, practica oponionis in probabilitas innoteſcit, nec in re ad mores pertinente admitti debet vt probabile principium, ex quo abſurda contra bonos mores illationes ſequantur.

13 Concludendum igitur eſt, tanquam omnino certum, pręfatam doctrinam nullum habere poſſe locum, ob inconvenientia graviſsima, quæ ex illius praxi pullulare poſſunt. Quapropter noviſsimè Sanctiſsimus Alexand. VII. die 24. Septembris, anno 1665. inter alias propoſitiones, hanc vt ſcandaloſam vt minimum damnauit: *Licet interficere falſum accuſatorem, falſos teſtes, ac etiam iudicem, à quo iniqua certo imminet ſententia, ſi alia via non poteſt innocens damnum evitare.* Et illam docere, defendere, aut edere, & de ea etiam diſputare publicè, aut privatim tractare, niſi fortan impugnando, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda, & Summo Pontifici reſervata prohibet, & inſuper diſtrictè in virtute ſanctæ obedientiæ, ne ad praxim aliquis eam deducat. Quapropter non poſſum non mirari, quod poſt hoc decretum, contrariam ſententiam Fr. Leander à Murcia abſolutè, abſque vlla reſtrictione, & limitatione defenderit, typiſque dare fuerit auſus, contentus in fine ſcripſiſſe: * Hæc ſententia in praxi reduci non poteſt, quia poſt hęc ſcripta exivit decretum Alexandri VII. illam prohibens. * Decretum enim non ſolum praxim prohibuit, ſed *illam defendere, edere, & de ea etiam diſputatiue tractare, niſi forſan impugnando*, idque ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ.

14 Vnde probabilitas ſaltem practica præfatæ opinionis tot Doctorum armata phalange funditus corruit: ſicut fundamenta Caramuelis, & aliorum, quos inconvenientia non terrent, vt probabilitatem practicam alijs opinionibus eiuſdem furfuris non denegent.

QVÆSTIO II.

An licitum ſit, occidere latronem, re valoris accepta fugientem, quando aliter recuperari non poteſt?

1 Negant nonnulli, quos ſequitur Baronius ex Ordine Prædicatorum in opere contra Amadæum Guimenium infra citandus, imò nullum pro contraria militare Thomiſtam, confidenter aſſerit. Sed miror hominis auſum, vel, vt potius dicam, librorum inopiam: quia affirmativa ſententia adeò communis eſt, vt ferè omnes eam defendant. Sylveſter *verb. Excom. 6. quæſt. 9.* ibi: * Si autem non

me

me invadit, & tamen rem meã tenere nequeo, niſi occidam, puta, quia fugit in equo meo, quem aliter habere nequeo, niſi illum ſagitta occulta percutiam, &c. dici poſſet, in hoc caſu, non eſſe contra legem Dei, aut naturæ illum occidere. Quia quotidie de licentia Principis moventur arma pro temporalibus; quod fieri non poſſet, ſi eſſet contra legem Dei, aut naturæ.* Et antea *verb. Bellum 2. quæſt. 1. in fine.* Si vis infertur rebus, iniuria debet reppelli in cõtinenti, id eſt, quam primum quis poterit, licet iniuria ſit facta, quia non eſt vindicta, ſed defenſio quædam. Et quando dicatur in continenti? Hoc caſu Gloſſa *in cap. ſignificaſti 2. de Homicidio*, dicit, quod debet facere, quam citius poterit: Ioannes Andreas, & Hoſtienſis dicunt hoc verum, vt licitum ſit reſiſtere cum armis ad recuperationem invaſæ rei, ſi hoc fiat, ante quam ad alia divertatur, aliàs eſſet guerra, & vindicta. Bartolus verò ſentire videtur, quod hoc fieri debeat infra tres dies. Sed melius dicitur, quod eſt quam primum poterit, non divertendo ad alia, relinquendo arbitrio boni, rerum qualitate pẽſata * Hactenus Sylveſter, quem eiſdem tranſcriptis verbis, *ex verb. Excom. 6. q. 9.* ſuperius adductis, ſequitur M. Dominicus Baltanàs *in Margarita Confeſſor, fol. mihi 82.* Adduertendum, eſt aliquos velle Sylveſtrum limitationem huic ſententiæ adhibuiſſe; ſed ipſi quidem non animadvertunt, non ad hanc referri, ſed ad aliam, quam ibi refert ex Panormitano dicente, *quod laicis non licet occidere pro rerum defenſione, etiam ſi recuperari non poterant in foro contentioſo laicali* contra Bartholum *in l. furem*, & contra Ioannem de Lignano, quos ibi adducit oppoſitum ſentientes; & contra Arch. idem tuentem; quando eſt neceſſarium pro defenſione rerum aliorum, quas apud ſe depoſitas habet. Cum Bartholo autem, & Lignano, Sylveſt. ſentit *in dicto verb. excomm.* ideoque poſt verba ſupra adducta, & poſt quam argumento pro adverſarijs obiecto reſpondit, ſubnectit. * Vnde dico, quod eo caſu pro rebus licet occidere, & quod occidens, aut mutilans Clericum hac ratione, non incidit in excommunicationem. * Et poſtea addit. * Ego autem, quando verum diceret Panormitanus; & ſic velis indiſtinctè tenere; limita prædicta dupliciter. * Non verò ait Sylveſter, quod verum dicat Panormitanus, vt ex eius verbis patet. Illius vero admiſſam ſententiam, inquit, cum limitationibus, quas ibi adhibet, defendi po[illegible].

2 M. Sotus de *Iuſt. lib. 5. quæſt. 1. art. 8.* ibi: * Reſpondetur citra dubium, licere furem etiam diurnum in defenſionem bonorum temporalium interficere, ſi aliter illa eripi ab ipſo nequeunt. Et ratio eſt, quia bona mea media ſunt ad vitæ ſuſtentationem, & ſtatus, atque honoris. Quapropter, ſicut vita fundamentum eſt omnium bonorum, ita eſt & eorum tutrix, &c. De tempore autem defenſæ, quamdiu duret? forte dubitas: nempe vtrum tunc tantum liceat reſiſtere, quamdiu fur rem non arripuit, an verò etiam tunc, dum tuis rebus onuſtus fugit, liceat tibi cum armis inſequi, etſi aliter deprehendi nequit etiam iacto telo ſternere? Reſpondetur, toto illo tempore flagrantis delicti licere vim vi repellere, etiam dum fugit.*

3 M. Ludovicus Lopez *1. p. inſtruct. cap. 62.* * Paſſus rapinam, ſi illum raptorem non amiſit à conſpectu ſuo, quia adhuc invenitur cum furto, vt aiunt, in manibus, &c. tunc ſecundum Mercatum poteſt vi tollere, & in defenſionem ſuorum bonorum paſſus illam rapinam poteſt raptorem occidere, ſi aliter ab eius manibus nequeat prædam arripere *

4 Mag Corradus *1. p. Reſp. q. 75.* * Quantum vero ad res, ſi per viam iuſtitiæ recuperari non poſſunt, omnes conveniunt in eam ſententiam, vt liceat percutere, & occidere. Sylveſter, Caietanus, D. Thomas, Sotus. Et hoc intelligendum, vt ibidem notat Sotus, ſi bona illa ſint aliquanti pretij, &c. idque ſolum fieri licet in flagranti crimine, & etiam dum fur fugit, ſed poſt fugam, ſi aliquo ſe iam recepit, non licet eum vi aggredi, ſed tenere, quovſque iudex eum capiat.*

5 Mag. Zanardus *1. part. vbi de Homicidio, cap. 2. §. Nono.* ibi: * Nono dico, licere pro rebus ſuis defendendis, & recuperandis alterum occidere, &c. Hoc idem licebit facere cum fure diurno, quando primo res furata ſit alicuius momenti. Secundò, quando ille, à quo ſubtractæ ſunt res, dubius eſt, vel certus probabiliter, quod res ſuas aliter non recuperabit, niſi perſequendo furem, & occidendo eum, ſi vellet res furtiuas defendere.*

6 M. Paulus de Blanchis *in Diſcept. caſuum conſcient. in litt. H. vbi de Homicidio, caſ. 5. dub. 1. §. Ad ſecundam impugnationem, fol. 451.* * Non excuſamus oppreſſum, quando poteſt repellere vim, quam patitur à raptore, vel fure, capiendo ipſum, vel quocumque alio modo recuperando ſua bona, ſi occidit. Hac de cauſa dicitur *Exodi 22. Si quis occiderit furem diurnum, reus erit homicidij*: quando ſcilicet, illum capere potuit abſque occiſione: quando autem non poteſt defendere vitam ſuam, vel res ſuas abſque occiſione, tunc occiſor non eſt reus homicidij: & hoc eſt, quod intendimus in caſu noſtro.*

7 M. Ioannes de la Cruz *in Sum. 5. præcept. art. 1. de Homicidio, dub. 6.* * Concluſio affirmativa: itaque fugientem cum equo tuo, aut rebus aliquanti pretij, quæ aliter certo non recuperabis, licet ſagitta confodere. Ita Sylveſt. Soto, Bañez, & Caietanus, & communiter cum D. Thom. 2. 2. quæſt. 64. art. 7. & patet Exod. 22.

8 Reverendiſ. PP. Magiſtros ſupra citatos ſequuntur communiter Doctores. Villalobos

tom.

tom.2.tract.12.diffic.11. * Si es licito matar al ladron, quando no ſe puede defender por otra via la hazienda? Reſpondo, que ſi, ſiendo *cum moderamine inculpatæ tutelæ* Aſſi lo ſiente Cayetano, Aragon, Bañez, Ledeſma, y es comuniſſima. Y dize Banez, que conſienten en ella los Philoſophos, y caſi todos los Theologos, &c. Por la miſma razon tambien es licito perſeguir al ladrõ, para que dexe lo que lleva hurtado, y quando no huvieſſe otro medio, matarle por ello. Y tambien, quando no ſe puede recuperar por otro camino, porque ſi ſe pudieſſe librar por juſticia, no ſeria la muerte inculpable. *

9 Diana *p.5.tract.4.reſol.17* poſtquam negativam ſententiam retulit, ſic ait: * Verum contrariam ſententiam tenent communiter Doctores. Et ita docet Tannerus, qui citat Sylveſtrum, Nauarrum, Sotum, Valentiam, Aragonium, Bañez, & Leſſium. Quibus ego addo Turrianum, Marchantium, Baldellum, Layman, Binsfeldium, Molinam, Azorium, & Fillitucium, &c. contra Couarrub. eſſe licitum occidere, vel ſagitta, vel catapulta furem, ſi cum re furata fugiat; quia inuaſio rei durat, donec ſe in tutum recipiat, vbi quietè poſſidere incipiat. Et quia niſi id licitum eſſet, defenſio rerum maxima ex parte eſſet inutilis: poſſent enim fures quodlibet rapere, & ſtatim fuga ſe prorripere, in fugam, ſecundum opinionem Couarrub eſſent tuti. Ita Doctores citati.* Hæc Diana *vbi ſuprà*, & iterum *part.8. tract.7. Miſcellan. reſolut.* 47. cum Cardin. de Lugo teſtante, hanc eſſe communem Doctorum opinionem, *diſput.10. de iuſt. ſect.9. num.* 179. Quibus conſentit Leander à Sacrament. *tom.5 de irreg. diſp.13. quæſt.* 7. * Quia adhuc fure fugiente, inquit, inuaſio cenſetur adhuc durare Sic tenent communiter Doctores, Molina, Sylveſter, Sotus, Nauarra, Leſsius, Diana, Rodriguez, Reginaldus, Dicaſtillo, Lugo. * Imò potiori iure occidi poſſe iniuſtam invaſorem facultatum, quàm honoris, multis oſtẽdere conatur Fr. Franciſcus Bonæ Spei Carmelita reformatus *in lib.* cui titulus, *Noctua Belgica ad Aquilam, dub.20.num.* 634.* Quia bona fortunæ per ſe ordinata ſunt ad vitam conſeruandam; ideò qui illa aggreditur, in caſu, quo facilè recuperari non poſſunt, niſi iniuſtus aggreſſor occidatur, cenſetur poſſeſſoris vitam aggredi; & proinde contra illum agi poteſt, tãquam contra vitæ aggreſſorem &c. Sic ille, ex illo principio, quod conceſſo vno, cenſetur conceſſa ea omnia, ſine quibus non peruenitur ad ipſum, *l.1. ff. de iuriſdict. omni. iudic. l. ad rem mobilem*, *§. Quis procurat. ff. de procurat. cap. præterea de off. ci. delegati, & cap. ex his*, *§. Porrò de verb. ſignif.* quod veriſsimum eſſe ratio naturalis demonſtrat, quando media ſunt vnicè neceſſaria. Et nouiſsimè viginti authores pro hac parte adducti, eam tuetur Doctor Ioannes Ioſeph Garſi *cent.2. cap.2. fol.9.* & quod magis hanc eſſe D. Thomæ ſententiam, ait Caietanus *2 2 quæſt.64 art.7.* vbi: * Quando quis non poteſt res ſuas aliter defendere, quin ſequatur ex defenſione occiſio inuaſoris; licitè poteſt defendendo occidere illũ: * Quem ſequitur Thomas Hurtado fidiſsimus D. Th. diſcipulus, *tom.1. reſ. moral. tr. vltim. num.188. fol.* 507. vbi ſic: *Sanctus Thomas 2.2. *quæſt.64. art.* 7. dicit licitum eſſe occidere illum, qui facultates vult auferre mihi, & per conſequens, & qui famam plus æſtimabilem. *

10 En amice lector, opinio illa, quam in Leſsio *de Iuſt. lib.2. cap.9. dub.*11. & in Eſcobario *in Theol. Moral. tract.1. exam.7. cap.* 3. neſcio quis cenſura notauit, communis eſt apud Theologos. Quapropter iure optimo Stubrokius in illum, & ſequaces animaduertens, in ſuis in quorundam notas, *ad Epiſt.* 14. *fol.* 208. ſic ſcripſit: * Omnes communiter cenſent, ſi paucos excipias, poſſe quemlibet defendere facultates ſuas, vel Patris, vel heri, etiam cum morte furis, ſi aliter ſeruari, aut recuperari non poſſunt, & res notabilis momenti id poſtulet. Caietanus, Sotus, Nauarrus, Molina, Leſsius, Vazq. D. Antoninus, Syluester, Medina, &c. Vix vllum auctorem inuenio ex innumeris ferè, qui de hoc argumento ſcripſerunt, cuius calculo hæc ſententia non donetur. *

11 Addit M. Sotus *vbi ſuprà*, hanc doctrinam locum habere, licet res ablata per iudicem recuperari poſsit, non tamen facilè. Verba eius ſunt: * Iuriſconſulti inferunt, quod dum ſpes eſt via iuridica recuperandi furtum, non licèt furem occidere. Et certè ſi ſpes eſſet certiſsima, quod facillimo negocio recuperari poſſet, verum apparet; vbi autem res eſſet dubia, poſſet liberum eſſe domino iure vti ſuo. *

12 Docent etiam alij, licitum eſſe occidere furem, quoties res, eo non occiſo, cuſtodiri non poteſt, etiamſi poſteà recuperari poſsit. Ita Henricus Strouerdoſt apud Dianam *p.5. tract.* 4. *reſolut.*17. & ante illum Eminent. Caietanus, & Sylveſter, vt refert Mag. Ioannes Martinez de Prado *tom.2. Theolog. Moral. cap.20. quæſt.* 4. *num.*7. Quos ſequitur Trullench *cap.4. dub.* 6. *num* 6. Quorum ratio eſt, quia fur magnam mihi infert contumeliam, dum res meas, me præſente, capit, ac proinde vim vi repellere licèt. Sic Doctores citati. Quibus conſentiunt alij, quos nouiſsimè refert, & ſequitur D. Hieronymus de Molina, & Guzman *in Nouis veritatibus iuris, verit.37. numer.* 20.

13 Addunt non pauci, licitam aliquando eſſe bonorum recuperationem, vi adhibita, non ſolum quando fur, eis acceptis, fugit ſed etiam poſteà, quando iam res in tuto eſt poſita.

Sic

Sic tradit M.Corradus 1.*p. Reſponſ. quæſt.* 75. ibi:* Vltimo dicitur, quòd ſi quis rem meam ſubripit,in continenti poſſum per vim eam eripere.Si autem ſtatim non fiat,tunc per iudicem recuperari debet: Alioquin,attende; ſi non poteſt per iudicem recuperari, ego dominus, in defectu iudicis,eam violenter recuperare poſſum,non ſuadente diabolo,ſed iuſtitia tantum. Ita ait ibidem Sylveſter.*Hæc M.Corradus.

14 Idem ſentiunt alij, quos citatos ſequitur Leander à Sacrament.*tom. 5. de Irregular. diſput.*13.*quæſt.*8.vbi inquitens:* An etiam licitè poſſit quis occidere furem, qui rem furatam habet poſitam in certo loco?* Reſpondet. *Negauit Cauarrub.cui fauere videntur S.Antoninus, Petrus de Nauarra, & alij, &c. Sed probabilius reſpondeo, etiam poſſe licitè, & abſque metu irregularitatis talem furem occidere,caſu (ad minus) quo inuaſus furem inſequens in continenti illum occidat, ſi rem furatam non velit tradere, & nullo alio medio recuperari poſſit, quia tunc adhuc actus inuaſionis moraliter durat. Sic Fagundez, Sylveſter, Ioannes à Lignano,& alij. * Et inferius *quæſt.* 9.inquit, poſſe quem ingredi domum, vbi rem furto captam in pacifica poſſeſſione fur retinet,& illum occidere,ſi reſiſtat eam tradere eidem domino: * Dummodo, inquit, & remedium illi non ſuppetat recuperandi rem propriam per vites iuridicas, & eadem res furata in indiuiduo extet apud furem, vt eadem torques, idem pallium.Ratio eſt,quia in hoc caſu dominus rei non eſt aggreſſor, ſed defenſor rei propriæ,ob quam recuperandam licitum eſt illi,inferre vim inuadenti.*Sic Leander,cui conſentiunt Maldetus 2.2.*tract.* 3. *cap.* 1. *dub.*13. §.*Dico ſexto.* Diana *part.*5.*tract.*4.*reſol.* 37. & plures doctiſsimi apud illos, quorum ſententiam probabilem putat Bonacina *diſp.*2.*de Reſtit.quæſt. vltim.ſect.*1.*p.*10.& tuentur alij apud Emin.Cardin.de Lugo *tom.* 1. *de Iuſt. diſp.* 10. *ſect.*9.*num.*181.

15 Denique doctrinam traditam de occiſione furis,re valoris accepta,fugientis, extendunt D.Antoninus,& Caietanus,quos citatos ſequitur Leſsius ſuprà,ad Clericos,& Religioſos.Quibus cum Maldero, & Sylvio conſentit Diana *p.*5.*tract.*4.*reſol.*171.& cum Soto, Petro de Nauarra, Barboſa, & alijs tenet Leander à Sacram *tom.*5.*diſp.*13.*q.*3. & 4. ſubnectens:* Sic tenent ferè omnes Doctores pro noſtris ſententijs adducti.* Qui pro defenſione rerum ſuarum idem putant licere Clericis,& Religioſis, quod laicis.

16 Et ante illos docuit M. Victoria *in Relect.de iure Belli,n.*4.vbi ſic:* Etiamſi iure naturali non liceret occidere pro defenſione rerum,videtur, quod iure ciuili factum ſit licitū. Et hoc,revera,ſecluſo ſcandalo, videtur licere,non ſolùm laico,ſed etiam Clerico,& Religioſo viro.*Verum ſi iure naturali id non liceret,non video,quomodo ius ciuile poſſet licitū reddere Clericis. Melius ergo ſuadetur ex D. Antonino aſſerente,omnibus cōceſſam eſſe defenſionem rerū quibus conceſſa eſt defenſio vitæ. Quam omnibus,naturæ iure conceſſam,dicit Caiet.*de Poteſt.Papæ,cap.*17.& ſcribere nō recuſauit:* Quod quilibet licitè poſſit occidere Papam inuaſorē ſe defendendo.* Cui cōſentit M.Victoria illius verba referēs *in Relect.*1. *de Poteſt.Eccleſ.ad finē*,& Sylveſter *verb. Bellū* 2.§.2.Verum horum doctrinam non laudo, & benè eam limitauit Fagundez *in præcepta Decalogi,lib.*5.*cap.*3.*n.*6.& 7 dicens: non procedere,quando Principes, qui Domini ſunt tam vtiles bono cōmuni Reipublicæ, vt ſecundum prudentiæ,& charitatis regulas,videatur teneri vnuſquiſque potiùs iniuſtā ſui occiſionē pati, quam inuaderſtem ſe iniuſtè, iuſtè perimere. Idē ſentiunt Leſsius,& Azor apud illū; & P.Suarez *tom.*5.*de Cenſur.diſp.*46.*ſect.*3. Quibus faciunt alij,quos referam infrà *diſp.*6.*de Charitate,q.*4.

17 Hæc ſcripſiſſe ſufficiat, in præſidium communis & veræ ſententiæ aſſerentis,omnibus, etiam Clericis, licitum eſſe occidere Inuaſorem ſuarum facultatum notabilis momēti,quando aliter recuperari non poſſunt. Quod inſuper probari poteſt, *ex cap.*5.*de ſententia excommunicationis in* 6.vbi etiam pro defenſione rerum temporalium dicitur eſſe licitum, vim vi repellere, quando aliter defendi non poſſunt. Et ſanè lariſſima latrocinijs aperiretur via, ſi bona propria defendere non liceret, etiā cum morte rem antis auferre: nec ius ad vitam perfectum eſſet, ſi ad media ad illam nobis neceſſaria deficeret. Ideò hæc opinio prorſus tenenda eſt,quam non ſolùm Doctores ſuprà citati,ſed Divus Auguſtinus, & D.Thomas propugnant; vt teſtatur Eminentiſsim. Caietanus *in Summ.verb.Homicidium*,vbi ait: * Licet alterum occidere, tuendo neceſſaria ad vitam,& virtutem,ne perdat res ſuas,& ſuorum, * & 2. 2.*quæſt.*64.*art.*7.§.*Ad hoc dubium*,inquit:* Eſt ſententia D Thomæ,& Auguſtini: quia Auguſtini auctoritas loquitur non ſolùm de vita corporali, ſed de alijs, quæ inviti perdere poſſumus, ſub quo ordine ponit honores, & diuitias.*Quibus conſentiunt doctiſsimi alij, quos citatos ſequitur Doctor Garſi vbi ſuprà.

18 Quæ ſi animaduertiſſet Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum Guimenium, diſput.*1.*ſect.*2.*artic.*1. §. 4. *fol.* 148. ſcribere non auderet,(ne dum vt principium apud D. Thomam,& eius omnes diſcipulos inconcuſſum iactare) occiſionem hominis, ob ſolius vitæ defenſionem, licitam eſſe * Reſpondemus (Inquit) rationem nos docere, ſola auctoritate publica homicidium licitum per ſe eſſe:à priuata poteſtate numquam; ſed ad ſummum nos illud pati,vt accidētario iunctū vitæ noſtræ

Digitized by Google

noſtræ defenſioni,*& expreſſius *fol.* 149. Mortem, inquit, aggreſſoris*pati & ferre poſſumus, non eligere; vt adiunctam inculpatæ tutelæ ſalutis, non honoris. * Quo nil à veritate magis alienum: honorem enim & diuitias cum morte aggreſſoris defendere poſſumus, vt conſtat ex dictis; & ex communi Thomiſtarum ſententia. Vide quæ adduximus *ſuprà tract.3. diſput. 3. quæſt. 3. cap. 6. num. 55. & 56.* Eſt tamen aduertendum, Clerico, vel Religioſo, non licere occidere calumniatorem de ſe, vel de ſua Religione, grauia crimina ſpargere minantem, quando alius modus defendendi non ſuppetit. Quidquid dixerint authores, quos hiſtoricè referens traduxi *in opuſc. pro Ieſuitis, tr. de Iuſtitia, prop. 1.* illa enim opinio damnata iam eſt vt ſcandaloſa ab Alexando VII. in decreto Sacræ Congregationis Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Romanæ, anno 1665 & reijciendam prorſus prædixeram.

QVÆSTIO III.

An proſcriptum, ſeu bannitum à Pontifice, aut ab alio Principe, liceat vbiquè occidere?

1 VNum ſupponimus, & aliud diſputamus. Supponimus cum communi ſententia, Principem poſſe concedere facultatem generalem cuicumque ad aliquem ſceleratum hominem occidendum, propter damnum Reipublicæ imminens, quod aliter vitari non poteſt. Hæc vero permiſſio, vt benè notat Molina *tom. 4. diſp. 7. num. 1.* niſi ex grauiſſima cauſa concedenda non eſt, vt ſi eſſet nocentiſſimus grañator, aut alius ſimilis pernicioſiſſimus Reipublicæ, qui facilè comprehendi non poſſet. Sic nonnumquam concedi ſolet facultas occidendi bannitos, alioſquè ſceleratos, propoſito etiam premio occiſori, qui auctoritate publica executor ſententiæ mortis conſtituitur. Difficultas ergo eſt: an bannitum, ſeu ſceleratum hominem, quem occidendi facultas cuiuis à Pontifice conceditur, liceat vbiquè occidere?

2 Prima ſententia aſſerit, non ſolum bannitum à Pontifice, ſed etiam a quolibet alio Principe, poſſe vbiquè, alterius Principis, in cuius territorio moratur, non requiſita licentia, licite occidi. Sic tradit M. Zanardus *1. part. vbi de Homicidio, cap.* 3. dicens:* Hoc idem, nempe facultatem occidendi malefactorē, poteſt Princeps concedere in terris alienis, quando delictum adeò eſt inmane, vt ad terrefaciendum alios, vel ad ſimilia crimina vitanda, hoc expedire iudicauerit. Nec hoc eſt perturbare ſtatum alieni Principis, quia in eo non intendit iuriſdictionem exercere, ſed in eo ſubditum ſuum punire. Et inferius:* Idem præſtare valebit, quando timendum eſſet, ne ille bannitus in actu iterum Rempublicam inuadat, vel perturbet, quia vnicuique Reipublicæ licet, ad ea media recurrere, quæ ad eius quietem apta reperiuntur.*Hactenus M. Zanardus *ſuprà fol.* 758. & iterum *fol. 790. cap. 9. de Bannitis.*

3 Eamdem ſententiam defendit Iacobus de Graſſis, Monachus Caſſinenſis *in deciſionibus aureis, p. 1. lib. 2. cap. 62. num. 57. fol. mihi* 312. vbi ſic:*Sed an ſtatutum, quod banniti, ſeu forindicati occidantur impunè, & occiſores premium conſequantur, habeat locum in occidēte extra territorium? Dic, quod ſic. Caſus eſt *in l. 3. §. final ff. de ſicarijs.* Vbi transfugas vbicumque inuentantur, interficere licet. Poteſt enim conſtitutio ligare perſonas etiam extra territorium exiſtentes, vt *in l. magis puto, §. Illud, ff. de rebus eorum, per l. ſi fideicommiſſum, §. Tractetum, ff. de iudic.* Socinus *conſil. 74. num.* 17. vbi poteſtas ſtatuendi in ſubditos non arctatur territorio, & ideò vbicūque reperiūtur, ſunt ligati, & illos occidentes gaudent beneficio. Ita Baldus *in l. cūctos populos, num 9. C. de Sum. Trin. & Fide Cathol.* Hypolitus *ſingul.* 124. ſequitur etiam opinionem Baldi Piſſanelus *ad conſtit. Regni Neapol.* quæ incipit: *Pœnam eorum.* Quod videtur ſatis rationabile; tum, quia taliter occidentes gerunt actum permiſſum; & in factis priuatorum non attenditur territorium, ſed an faciant actum permiſſum, vel prohibitum? *tex. in l. non ſolùm, §. Ei, qui in teſtamēto, & ibi Gloſſa in princio, ff. de excuſat. tutor.* Tum, quia Reipublicæ intereſt, tales, vbicumque fuerint, perimi, ne reuertantur; & ne prouincias cladibus, furtis, ac violētijs moleſtent.*Hæc Graſſis, cui conſentiunt, vltra citatos, Lactantius Finelius *de caſibus reſeruat. caſu 4. n.* 41 & Proſperus Farinacius *in Practica criminali, p. 3 q. 103. n.* 213. loquens de illo, qui ob crimen læſæ Maieſtatis proſcriptus, & bannitus eſt.

4 Verum hæc opinio eſt contra communem Theologorum, quæ, non petita Principis territorij licentia, id minimè licere, defendit & merito, quia nullus Iudex poteſt extra territorium ſuum ius dicere, aut ſentētiam exequi, vt conſtat *ex leg. vltim. ff. de iuriſdictione omnium iudicum, & ex cap. 2. de conſt. in 6.* vbi Doctores id communiter notant, & tradit Eſcobar *in Theolog. Moral. tract. 1. exam. 7. cap. 3. num.* 32. dicens, licitum eſſe, occidere bannitum:*Non tamen poſſe extra territorium Principis, ſeu Reipublicæ concedentis occidi, niſi conſenſus ſaltem tacitus, vel rationabiliter præſumptus illius Principis, in cuius territorio inuenitur, interueniat. * Quia extra territorium punire, verè eſt illic iuriſdictionem exercere. Quidquid authores *nu.* 3. citati contradixerint.

5 Hoc cum certiſſimum ſit, dubitat, & merito Eſcobar: * Quid ſi proſcriptus a Ponti-

tifi-

Digitized by Google

cificet? Eſt ne forſan idem ſtatuendum, & aſſerẽdum? *Et reſpondet negatiuè ex Filliucio *tom. 2. tract. 28. p. 2. cap. 2. num. 24.* Qui poſtquam ſententiam communem, quoad alios Principes ſuprà ſtabilitam, recenſuit, ſic ait: * Hinc deduci poteſt, ſi is, qui proſcripſit, habeat iuriſdictionem illimitatam, & per vniuerſum orbem, vt Summus Pontifex, hunc etiam poſſe mandare occiſionem hominis à ſe proſcripti in alieno territorio. *Subnectit verò, & prudenter: * Quamuis ad ſeruandam cuique ſuam iuriſdictionem non ſoleant eiuſmodi homicidia præcipi in alieno territorio. * Hæc Filliucius. Ex quo Eſcobar, & Diana *p. 5. tr. 4. reſol. 24* vbi inquirens: *An liceat ſine peccato occidere bannitum extra territorium proſcribentis? * Reſpondet cum aliis negatiuè quoad alios Principes, & affirmatiuè quoad Pontificem, & rationem quoad vtrumque reddit: * Quia cum ſit, inquit, extra territorium proſcribentis, non extenditur ad illud eius poteſtas, niſi adeſſet licentia expreſſa, vel tacita, vel rationabiliter præſumpta alterius Principis, in cuius iuriſdictione moratur bannitus. Niſi reus eſſet bannitus à Summo Pontifice (attende) qui cũ habeat iuriſdictionem illimitatam, & per vniuerſum Orbem, poteſt mandare occiſionem hominis à ſe proſcripti in alieno territorio. * Sic ille. Idque fieri poſſe *proditoriè, & per inſidias*, docẽt Molina, Filliucius, Azor, Megala., & alij, quos referunt, & ſequuntur Diana *5. p. tr. 4. reſol. 25.* & Leander à Murcia vbi ſuprà *reſol. 13.* Qui hoc ſemper putat verum de bannito ob delicta contra bonum commune, non diſtinguens, vt deberet, inter bannitum à Pontifice, & ab alio Principe. Nec obſtat dicere, quod ſi proditoriè occidatur, exponitur periculo damnationis æternæ: ipſe enim delinquens, vtpotè mortis ſententia à quocumque licitè inferenda damnatus, ſibi conſulere tenetur, & ſibi imputare, ſi in peccato pereat.

6 Hanc ſententiam amplector. Sed quia non tàm in concluſione, quàm in eius principio hærere forſan non nemo poterit; ideò, vt mihi certum de fide, ſtatuo, Summum Pontificem in toto Orbe habere poteſtatem indirectã in temporalibus, nimirum, prout neceſſarium fuerit ad rectam in ſpiritualibus gubernationem. Hæc doctrina eſt communis inter Catholicos, qui contra Hæreticos aliter ſentientes acriter inuehuntur. M. Victoria *in Relect. de Poteſt. Eccleſ. n. 11. & 12. & in Relect. de Indis inſulanis, n. 29.* ibi: *Papa habet poteſtatem tẽporalem in ordine ad ſpiritualia, id eſt, quãtum neceſſe eſt ad adminiſtrationem rerum ſpiritualium. Hæc etiam eſt omnium Doctorum, &c. Et certè nullus legitimè Chriſtianus deberet negare hanc poteſtatem. *Sic Victoria. Quem ſequitur M. Hyacinthus Donatus *p. 2. tract. 11. de ſucceſsione Monaſtery, q. 15. n. 6. fol.* 218. dicens:

Romanus Pontifex de rebus temporalibus in ordine ad finem ſpiritualem *in vniuerſo mundo poteſt diſponere abſque vlla controuerſia, vt docent Catholici, & praxis obſeruat.*

7 Eximius Doctor Franciſcus Suarez *in Defenſione Fidei, contra Regem Angliæ, lib. 3. cap. 23.* pluribus ſacræ Scripturæ auctoritatibus, & Sanctorum PP. teſtimonijs hanc veritatem demonſtrat, concludens: * Docent hoc omnes Catholici Doctores, quos ſuprà enumeraui, & latius Bellarminus, eſtquè non minus certum, quam cætera, quæ dicta ſunt (nempè de poteſtate Pontificis ad excommunicandos Reges, quæ eſt de fide.) Imò ſi ea ponderentur attentè, & dictum refutare errorem, & veritatem Catholicam, vſu, authoritate, & ratione cõprobatam defendere, difficile non erit.* Et iterum *lib. 6. cap. 6. n. 27.* *Oſtenſum eſt, inquit, *lib. 3.* multa Concilia Generalia hanc poteſtatem in Sũmo Pontifice recognouiſſe, &c. Et ſæpius Summi Pontifices cum Concilijs Generalibus illa poteſtate vſi ſunt; vt Innocentius III. in Concilio Lateran. & Innocentius IV. in Concilio Lugdunenſi. Præterquamquod communi Eccleſiæ traditione, & conſenſu, hæc veritas fundata eſt, neque in hoc puncto eſt diſſenſio inter Catholicos Theologos. *Hactenus Suarez.

8 Cuius veſtigijs inſiſtunt, contra Hæreticos huius temporis, auctores moderni, Diana *p. 10. tr. 6. reſol. vnica.* * Pontifex ſecundũ omnes tàm Canoniſtas, quàm Theologos, habet poteſtatem indirectam in tẽporalibus, de qua doctrina inter Catholicos non eſt diſputandũ.* Et *tract. 17. de Poteſtate exauthorandi Reges, reſol. 8* *In quadam, Inquit, Cõgregatione Theologorum, cui ego interfui ex ſpeciali mandato Sanctiſsimi Domini noſtri Innocentij X. nunc fæliciter regnantis, determinatũ fuit: Propoſitionẽ hanc: *Papam nullam habere poteſtatem in temporalibus, etiam indirectè*, eſſe hæreticã, ſaltem reductiuè.* Et hanc cenſuram ei inuſerat P. Adamus Tannerus ex Societate Ieſu *in defenſione Eccleſiæ libertatis, lib. 2. cap. 8.* Vbi multis probat, nõ poſſe abſque errore in fide, imò nec ſine hæreſi, poteſtatẽ in temporalibus indirectã Romanis Pontificibus denegari. Quam ſententiam doctiſsimè defendit M. Sotus *in 4. diſt. 25. q. 2. art. 5. concl. 5* his verbis: * Adhibetur quinta, eademquè Catholica concluſio, contra eorũ hæreſim, qui omnem abdicant Pontifici tẽporalẽ poteſtatem: Poteſtas quæcumque ciuilis eatenus eſt Eccleſiaſticæ ſubiecta in ordine ad ſpiritualia, vt Papa poſsit per ſuam ſpiritualem poteſtatem, quoties ratio fidei, & Religionis exegerit, non ſolùm Eccleſiaſticarum cenſurarum fulmine aduerſus Reges agere, eoſquè cogere; verum, & cunctos Chriſtianos Principes temporalibus bonis priuare, & vſque ad eorum depoſitionem procedere.* Hactenus M. Sotus.

9 Ex præfata igitur vera, & Catholica doctrina, ſic pro opinione noſtra efficaciter arguitur. Summus Pontifex habet in toto Orbe indirectam iuriſdictionem, & poteſtatem in temporalibus, prout neceſſe fuerit ad rectam Eccleſiæ in ſpiritualibus gubernationem: ergo ſi infenſus aliquis eſſet huic gubernationi, & ſpirituali fidelium bono, poſſet Pontifex illum proſcribere, & mandare, vt vbicumque terrarum inueniatur, internecetur, & conſequenter facere cuique licitum talem bannitum vbiquè occidere. Non facilè vitabis conſequentiam. Et, quæ idem concludit pro Principe Chriſtiano, cui ex conſenſu tacito Pontificis id licitum erit, in toto Orbe, vtpotè territorio Pontificis, quando ad fidei conſeruationem, vel rectam in ſpiritualibus gubernationem, hominem illi infenſum proſcribere, expediens fuerit.

10 Addunt alij, Summum Pontificem in toto Orbe Chriſtiano, non ſolùm indirectam, ſed etiam directam in temporalibus poteſtatem habere. Sic Angnianus, Comitolus, Pereira, Martha, Peſſantius, & alij, & putat probabile eos referens Diana 1. *part. tract.* 2. *de immun. reſol.* 121. & ante illos tenuerunt alij, prout videre licet, apud Magiſtrum Ioannem Martinez de Prado *tom.* 1. *Theolog. Moral. cap.* 3. *quæſt.* 3. §. 3. *num.* 9. vbi ſic ait: *Summum Pontificem habere directum dominium ſpirituale, & temporale in totum Orbem, præcipuè in omnes Chriſtianos, dicunt S. Antoninus, Sylueſter, Aluarus Pelagius, Auguſtinus de Ancona, M. Ferrara, Thomas Bocio, Solorçano, ſcelerquè tribui D. Thomæ. *Et hanc eſſe plurium Canoniſtarum ſententiam fatetur M. Sotus *lib.* 4. *de Iuſt. quæſt.* 4. §. *Sed in hac quæſtione*, vbi ſic: * Enim verò de Chriſto, qui rem ſuperficie tenus cogitent, inficias ire non audent, quin fuerit in quantum homo, in temporalibus, Orbis dominus, &c. Ex quo principio Doctores plurimi iuris Canonici idem Summo Pontifici tribuunt temporalium dominium, & plenìſſimam poteſtatem. * Quam ſententiam apud Victoriam *in Relect. de Poteſtate Eccleſiæ, num.* 2. & *in Relect. de Indis Inſulanis*, tuentur plures: * Ita, inquit, tenet Hoſtienſis, & Archiep. 3. *p. tit.* 22. & Angelus, Anchar. ita tenet Sylueſter, qui multo etiam largius, & benignius hanc poteſtatem tribuit Papæ. *

11 Si hæc doctrina eſſet vera, validius ex illa inſtaurari poſſet argumentum ſuperius factum pro noſtra opinione aſſerente, bannitum à Pontifice poſſe licitè vbiquè occidi, cui proinde omnes Doctores nuper citati diſſentire nequibunt. Verum principium hoc, præterquàm quod nullatenus neceſſarium eſt, ad præfatam concluſionem tutandam, cum poteſtas indirecta ſufficiat; valdè mihi diſplicet, & nullo fundamento ſtabilitur, vt benè probat M. Victoria *vbi ſuprà*, qui erroris notam illi inurit: * Ex quo, inquit, patet error multorum Iuriſconſultorum, vt Archiepiſc. Panormit. Angeli, Anchar. Syluestri, & multorum aliorum, qui putant, quòd Papa eſt dominus Orbis propriè dominio temporali, & quod habet authoritatem, & iuriſdictionem temporalem in toto Orbe ſuprà omnes Principes. Hoc ego non dubito eſſe manifeſtè falſum cum tamen ipſi dicat, eſſe manifeſtè verum. Ego puto, eſſe merum commentum in adulationem, & aſſentationem Pontificum. * Et infrà: * Gloſſatores iuris hoc dominium dederunt Papæ, cum ipſi eſſent pauperes rebus, & doctrina. * Hæc Mag. Victoria, qui licet vir moderatiſsimus, nec ſodalibus pepercit, tum, quia eorum opinio de poteſtate directa in temporalibus totius Orbis Chriſtiani, nullum in ſcriptura habet fundamentum, tum, quia Innocentius III. Pontifex Maximus: & vir doctiſsimus *in cap. Per venerabil. Qui filij ſint legitimi*: dicit, ſe non habere poteſtatem (nempè directam) in temporalibus ſuper Regem Galliæ. (& per conſequens nec ſuper alios Reges; vt videre licet apud M. Victoriam ſupra Et ita docent Suarez *in Defenſione Fidei, lib.* 3. *cap.* 5. *num* 8 & Bellarminus *tom.* 2. *lib.* 5. *de Romano Pontifice, cap.* 4. & *ſequentibus*. Hæc obiter de poteſtate directa Pontificis prælibaſſe ſufficiat: vt nemo deinceps odium conciliare præſumat opinioni aſſerentium, habere poteſtatem & iuriſdictionem indirectam, ideòque à Pontifice bannitum poſſe licitè vbiquè occidi. Quod Theologaſter neſcio quis cenſura notauit.

12 Ex hoc principio, & concluſione, ſingulare aliud dubium excitauit Iacobus de Graſſis, *vbi ſuprà*, *p.* 1. *lib.* 2. *cap.* 62. *num.* 60. his verbis: *Sed quid dicendum de muliere bannita, quæ ex forma ſtatuti poteſt occidi, num impunè poſſet adulterari? Moderni ſimpliciter aſſerunt, quod non eſt ſi Nellus *in tract. Banni. in* 2. *part. ſecundi temporis, quæſt.* 46. contrarium affirmet, quia ſecundum eum, ſi poteſt occidi bannita: ergo poteſt adulterari, cum maius ſit, delictum homicidium, quam adulterium. Facit *text. in l. neque in ea, & ibi Bartol. ff. de adoption.* Sed tamen dictum Baldi, quia communiter approbatur, (attende) verius videtur; tum, quia adulterium eſt de ſe malum, & in eo non habet Papa ius diſpenſandi. *Sic ille, qui, vt ex adductis conſtat, opinionem Nelli, & Bartoli probabilem putat. Quæ quidem, ſi adulterium cum bannita licitum eſſe contendat, ſicut & eius occiſionem, aperta hæreſis eſt. Si verò ſolum intendat adulterij pœnam non incurrendam ab eiuſmodi adultero, eo quod cum bannita, non multum contendam: quia ius humanum, quoad hoc, locum habere poteſt, ſicut habet in excuſando à pœnis homicidij maritum occidentem vxorem in adulterio deprehenſam.

Nec

Nec credibile eſt, authores citatos aliud intendiſſe, etſi verba latiùs patere videantur.

13 Ex eodem principio de poteſtate indirecta Pontificis in temporalibus, in toto Orbe Chriſtiano, concluſionem aliam notatu digniſſimam, quoad bellum indicendum deducit M. Victoria *in Relectione. de Indis inſulan. num. 29 fol. mihi 325.* * Hac etiam ratione, inquit, diſcordãtibus Principibus de iure alicuius Principatus, & in bella ruẽtibus, poteſt Papa eſſe iudex, & cognoſcere de iure partium, & ſententiam ferre, quam tenentur recipere Principes, ne ſcilicet eueniant tot mala ſpiritualia, quot ex bello inter Principes Chriſtianos neceſſe eſt oriri. Et licet hoe vel non faciat Papa, vel non ſæpè faciat, hoc non eſt, quia non poteſt, vt dicit Dominus Durandus, ſed quia timet ſcandalum, ne Principes putent, hoc facere per ambitionem, vel veriùs rebellionem Principum à Sede Apoſtolica, & hac ratione poteſt aliquando Reges deponere, & etiam nouos conſtituere, ſicut aliquando factum eſt. * Hæc Victoria, cuius ſententiam, pluribus pro ea citatis, ſequitur, dicens, eſſe communem M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Theologiæ Moral. cap. 15. quæſt. 4. num. 16.* apud quem Lorca, Suarez, Molina, Baſſæus, Mag. Soms, Ouiedo, Hurtado de Mendoza, & alij, quos ſequitur Diana *part. 6. tract. 4. reſol. 2. & part. 10. tract. de Princip. Chriſt. fœderibus cum Turcis, vel Hæreticis, reſol. 7.* Quibus adhæſit Villalobos *in Summ. tom. 2 tract. 5. difficult. 4. numer. 4.* ibi: * Quando fueſſe la guerra contra Principes Chriſtianos, y conviníeſſe à el bien eſpiritual, podria el Papa meterſe en ello, y difinir, y cõpeler por cenſuras, ò por otro camino al rebelde. Aunque no convendria, que ſe hizieſſe eſto de ordinario, porque el Principe contra quien ſe ſentenciaſſe, cobraria odio contra el Pontifice, penſando que lo auia hecho por paſſion. * Sic Villalobos. Quamuis * in caſu neceſſariò (ait M. Prado ſuprà) debent hæc humana iudicia contemnere, & cenſuris compellere Reges, ne fictis titulis bellum gerant, & totam Rempublicam Chriſtianam perturbent; quòd notat (inquit) Baſſæus, & alij multi, quos citat, & ſequitur Diana, & iam diù tradiderat M. Soto *in 4. diſtinct. 25. quæſt. 2. artic. 1. concluſ. 4.* * Hæc M. Prado: quæ hic placuit adnectere, quia forſan alibi non ſe dabit occaſio, & veriſsimam doctrinam continent. Videantur etiam Iulius Mercorus *3. part. Baſis Theolog. Moral. art. 18.* & P. Molina *tom. 1. de iuſt. tr. 2. diſp. 29. à num. 28.* Qui doctiſsimè de hac quæſtione.

14 Et ne Miniſtri Regij in Conſilijs ab bellum indicendum faciles ſint, animum vellem aduertant ad aliam æquè certam doctiſsimi Mag. Franciſci de Victoria ſententiam, cui ſi Principes ſupremi, vt debent, ſtetiſſent, Reſpublica Chriſtiana tot non eſſet quaſſata malis, & forſan Orbi vniuerſo iam diu dominata fuiſſet. * Nullum, inquit, bellum eſt iuſtum, ſi conſtat geri maiori malo Reipublicæ, quàm bono, & vtilitate: quantumuis aliunde ſuppetant tituli, & rationes ad bellum iſtum. Probatur: quia Reſpublica non habet poteſtatem inferendi bellum, niſi ad tuendum ſe, reſque ſuas, atque ſe protegendum: ergo vbi ipſo bello attenuatur potiùs, atque atteritur, quam augetur, bellum erit iniuſtum, ſiue à Rege inferatur, ſiue à Republica. Imò cum vna Reſpublica ſit pars totius Orbis, & maximè Chriſtiana Prouincia pars totius Reipublicæ, ſi bellum vtile ſit vni Prouinciæ, aut Reipublicæ, cum damno Orbis, aut Chriſtianitatis, puto eo ipſo bellum eſſe iniuſtum. Vt ſi bellum Hiſpaniarum eſſet aduerſus Gallos, aliàs ex cauſis iuſtis ſuſceptum, & alioquin Regno Hiſpaniarum vtile: tamen cum maiore malo, & iactura geritur Chriſtianitatis, puta quia Turcæ occupant interim Prouincias Chriſtianorum; ceſſandum eſſet à tali bello. Hæc Victoria. Quæ vt obſeruentur, maximopere oporteret, omnes ſupremos in temporalibus Principes, exhortatione Summi Pontificis, fœdus inire, ne vllus aduerſus alium, bellum mouere poſſit, quin à maiori ipſorum parte pro iuſtitia cauſæ lata ſententia præceſſerit. Qui autem ſecus indixerit, ſi à Pontifice Summo admonitus non deſiſtat, omnium arma in ipſum conuerſa illicò experiatur. Iuſtiſſima lex hæc foret, ſanctiſsimum fœdus, vt verſatilibus probabilitatibus in re tanti momenti aditus omninò precluderetur. Bellare enim, *neceſsitatis, non voluntatis eſſe debet*, vt ait D. Auguſtinus *epiſt. 207. relatus in cap. Noli 23. quæſt. 1.*

QVÆSTIO IV.

Vtrùm ad vitandum periculum vitæ, vel infamiæ puellæ prægnantis, licitum ſit procurare abortum fœtus inanimati?

1 PLures pro affirmante ſententia, expreſsis nominibus, & collatis locis adducit Diana *p. 6. tract. 8. reſol. 37.* inter quos, quemdam Ieſuitam ſuppreſſo nomine, qui, vt verum fatear, dubiæ fidei mihi eſt, quia non ab eo excepit Diana (vt ipſemet refert) ſed à quodam viro nobili, qui ei teſtatus eſt, Ieſuitam à ſe conſultum ſic reſpondiſſe. Verba Dianæ ſunt: * Non deſinam hic adnotare, quod conſultus de hoc caſu à viro nobili, & fidedigno, teſtatus eſt mihi, doctiſſimum Theologum Societatis Ieſu, quem ego ſcio, reſpondiſſe, vt ſupra dictum eſt, licitum eſſe pro ſaluanda vita, & honore puellæ prægnantis procurare eius abortum ante fœtus animationem. * Sic Diana ex auditis à viro nobili: ſed

forſan hic licet aliàs fidedignus, non benè Ieſuitæ reſponſum percepit: quòd mirum nõ erit expendenti, non rarò viros etiam doctos decipi, referentes pro aliqua opinione vnum, vel alterum Doctorem, vbi contrariam expreſsè defendit. Et, quod miraberis, id in præſenti corrigit ipſi Dianæ, qui pro eadem opinione adducit Bordonum *in Conſilijs Regul. reſ. 45. quæſt. 4. num. 4. in fine.* Et tamen hic author oppoſitum ibidem expreſsè docet, his verbis: * Quæres quarto: An pro conſeruando honore, ſeu vita puellæ, vel pro conſeruatione vitæ mulieris, poſsit procurari abortus? Reſpondeo, neutrum licitè fieri poteſt.* Quod iterum tradit *in deciſ. Miſcell. deciſ. 260. fol. 223.* Si ergo teſtis ocularis ſic decipitur, quid mirum, quod vir ille nobilis teſtis ex auditu, & in rebus Theologicis parum verſatus, Ieſuitæ reſponſa non calluerit?

2 Præterquamquod Ieſuita conſultus reſpondere potuit, ex aliorum ſentẽtia. Eam enim defendunt nonnulli, quos ſuppreſſo nomine refert, M. Zanardus *in Direct. Confeſ. par. 1. de Sacram. Matrim. cap 41. queſt. 17.* Quos ſequitur Torreblanca *de Magia, lib. 2. cap. 43. num. 10.* vbi ſic: *Quando ex partu concepto euidens periculum apparet, vel quod puerpera ſoleat ad extremum deduci, (attende) aut fama eius lædatur, aut aliter vitæ diſcrimen, vel exiſtimationis poſſit ſubire, benè poterit periculum abortionis præbere, dum fœtus tamen non erit animatus.*

3 Et hanc ſententiam eſſe probabilem tradunt viri alij doctiſſimi. M. Lezana Carmelitanus *in Sum. quæſt. Regul. tom. 3. verb. Abortus, nu. 5.* ibi: *Peccatum graue eſt, procurare abortũ, etiam in caſu, quo fœmina nobilis, aut Monialis cum viro peccauerint, & timent mortẽ; vel infamiam, vel ſcandalum, ſi grauidæ fiant, &c. Dicit tamen Azorius oppoſitam eſſe opinionem aliquorum, quos non refert, quam credo probabilem ſolum in eo caſu, quo nullo alio omninò modo, nullavè via, impediri poſsit infamia, aut mors talis fœminæ; tunc enim non videtur intrinſecè malum, procurare abortum fœtus inanimati, aut impedire conceptionem ipſius.*

4 Trullench *in Decalogum, tom. 2. lib. 5. dub. 4. num. 1.* ibi: * Aliqui exiſtimant, ſi aliud non ſuppetat remedium, licere procurare abortum, fętus tamen inanimati, ad euitandum periculum vitæ, vel infamiæ puellæ prægnantis. ſicut diximus, licere ad euitandam mortem naturalem. Hæc autem opinio non placet Dianæ, & meritò quidem, non tamen videtur improbabilis. * Et apertè dicit eſſe probabilem Doctor Garſi *centur. 1. cap. 52.* vbi pro illa refert Baſilium de Leon *lib. 10. de Matrim. cap. 13. num. 2.* ſed infideliter: quia Baſilius non acquieſcit. Et ipſemet Garſi *cent. 3. cap. 95.* ſuam concluſionem limitat dicens, ſolum ſpeculatiuò eſſe probabilem. Quod ob authoritatem extrinſecam aſſeri poſſe, ait P. Cardenas *in Selectis, tr. 1. diſp. 24. n. 38.* Verum practicè etiam probabilem ſentiunt Doctores alij.

5 Doctor D. Franciſcus Verde *in defenſione Caramuelis contra Epiſcopum Placentinum, quæſt. 4. de abortu, §. 3 fol. 30.* poſtquam authores aſſerentes, id eſſe licitum, recenſuit, ſic ait: *Quòd mihi ſaltem ab extrinſeco ſit probabile. Neque ex textu *in cap. Si quis* poteſt improbari, in quo, vt patet intuenti, eſt ſermo de alio caſu.*

6 Reuerendiſ. P. Fr. Leander à Murcia Capuccinus Regius Concionator, *in diſquiſ. in 1. 2. D. Thomæ, lib. 2. diſp. 5. reſol. 31. num. 14. & 24.* *Aliqui Doctores contrariæ ſententiæ, inter quos Baſſæus, & Ioannes Martinez citans Candidum, aſſerunt, iſtam ſententiam eſſe improbabilem. Sed vellem doceri ab ipſis, cur improbabilis dicenda ſit opinio, quæ tot firmis rationibus fulcitur, & tam graues patronos habet; quæ & adeò perſpicuè, & ſolidè argumentis in contrarium reſpondet. Si enim opinio, quæ his fulcris nititur, dicenda ſit improbabilis, nullam probabilem invenies.* Et infrà, poſtquam vtriuſque partis fundamenta propoſuit, concludit, dicens: hæc opinio * ſufficienti probabilitate non caret.* Et iterum *reſol. 32. num. 2.* *Eamque eſſe ſufficienter probabilem, ob allata fundamenta, mihi videtur.* Hæc Leander, qui pro hac opinione refert Zambellum *in Repert. Mor. verb. Medicus, num. 11.* & Bordonum vbi ſuprà, quos etiam recenſent Diana; & Doctor D. Franciſcus Verde. Verum, vt ſuprà oſtendi, Bordonus oppoſitum tenet, Zambellũ videre non licuit; ideòque illum non refero: fides ſit penes citantes.

7 Huius tamen ſententiæ fundamenta breuiter hic attingere placuit, ne quidquam in hoc loco deſideretur, arguunt ſic. Media, quæ licita ſunt ad vitandam mortem, cum ab intrinſeco (nempè ab infirmitate) imminet, licita etiam ſunt, quando ab extrinſeco (vt à Tyranno:) ſed procurare abortum fœtus inanimati eſt licitum, quando mors aliter ab intrinſeco imminet: ergo & quando ab extrinſeco. Diſcurſus concludit, ſi præmiſſæ conſtiterint. Minor eſt communis Doctorum, quos infrà dabo. Maior ſuadetur. Primò, quia ex eo, quod ebrietas ſit licita propter ſanitatem, ſeu ad cõſeruationem indiuidui, (vt cum D. Thoma tenent Caietanus *in Summ. verb. Ebrietas, & 2. 2. quæſt. 150. art. 2.* & M. Petrus de Ledeſma *in Summ. p. 2. tract. 27. cap. 3. de Gula in fine*) deducunt Villalobos, Leſsius, Layman, Diana, Martinus de Magiſtris, & plures Doctores Louanienſes conſulti, vt refert Leſsius *lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 66.* & ex illo cum alijs Amadæus *in opuſc. tract. 2. de Peccatis, prop. 2.* licitam probabiliter eſſe ebrietatem, vitandæ mortis cauſa

ab

Digitized by Google

ab extrinſeco imminentis, quando aliter vitari non poteſt. Secundo, quia ex eo, quod Caietan. 2.2.q.148.art.2.§.*Ad ſecundum vero*, tuentur, licitum eſſe in extrema neceſsitate veſci carne humana, ne quis fame pereat, cum alius non ſuppetit cibus; deducit M. Victoria, idem prorſus dici debere, ſi mors ab alijs inferenda timeretur: * Si hoc, inquit, in extrema neceſsitate eſt licitum: ergo etiam ſi timore Barbarorum cogeretur aliquis comedere. Nil enim facit, an timor ſit ab intrinſeco, an ab extrinſeco illatus.* Quem ſequitur Thomas Sanchez *in Sum. lib.1.cap.18. num.13.* & pluribus citatis Diana 3 *p.tract.6.reſ.48.*

8 Tertiò, quia ex eo quod in extrema neceſsitate ad vitandam mortem, quę ex defectu alimenti ab intrinſeco timetur, licitum ſit accipere rem alienam, inferunt non pauci (quos adduxi *in opuſc. pro Ieſuitis, tract. de iuſt. propoſ. 8.*) licitum etiam id eſſe, quando ex malitia aliquis tibi mortem minaretur, ni rem alienam arriperes, vel devaſtares. Quod videntur ſentire D. Thomas, & Vazquez, & expreſsè Palaus, ibi, & colligitur ex Thom. Hurt. *tom.2. reſol. mor. tract.12.cap.1.num.1419.* aſſerente: * Licitum eſſe ad evitandum magnum damnum accipere rem alienam. * Et ex M. Petro de Ledeſma 2. *p.ſum.tract.4.cap.3.§.A eſto ſe reſponde.* La neceſsidad extrema es en dos maneras vna como intrinſeca, que nace de adentro; otra extrinſeca, y que nace de la malicia de otro. * Ergo id ipſum, quod matri licet, quando ei mors ab intrinſeco imminet, licebit etiam quando ab extrinſeco.

9 Quarto, quia ex eo, quod liceat cuique manum, brachium, aut pedem ſibi abſcindere ad conſervationem individui, aliter ratione infirmitatis perituri; inferunt M. Bañez, M. Ledeſma, M. Sotus, M. Acatius de Velaſco, M. Serra, Baldellus (cum Leſſio, Toleto, & alijs) quos citavi ſupra, licitum etiam eſſe, manum, & brachium ſibi abſcindere, ſi Tyrannus iuberet, & alioquin certam mortem iniuſtè comminaretur.* Nam parum (inquiunt Acatius, & Baldellus) videtur referre, quod neceſsitas ex morbo ſit inducta intrinſecus, & neceſsitas à Tyranno ſit inducta extrinſecus, & per cauſas voluntarias, cum ſemper ipſa neceſsitas ſit intrinſeca in ipſo homine, cui indicitur.*

10 Quinto, quia ex eo quod fœtus inanimatus ſit pars viſcerũ matris, deducitur, quod ſicut aliàs individui partes, pedem, aut manum licet abſcindere; liceat etiam, ad vitandum vitæ matris diſcrimen, abortum procurare, vt docent D. Antoninus, Sylveſter, Armilla, Margarita Confeſſor. Nauarrus, Corduba, Covarr. Graffis, Henriquez, Vega, Palacios & alij, quos citatos ſequitur Thom. Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſp. 20. num. 9.* dicens: Hanc ſententiam eſſe communem, nullumque ſe inveniſſe diſſentientem. Quibus adde doctiſsimum M. Araujo ex Prædicatorum Ordine Epiſcop. Segouienſ. *in deciſ. moral. diſp. 11. quæſt. 4. num. 13.* Vbi ſic: *Si fœtus nondum ſit animatus, idque certo, aut probabiliter conſtet, tunc ob vitam matris prægnantis tuendam, ſi aliud remedium non ſuppetat, licita eſt abortus procuratio, eo quod tunc fœtus, cum non ſit anima rationali informatus, cenſetur quædam pars viſcerum, quæ ad bonum, & conſeruationem totius, ſcilicèt indiuidui, ordinatur, ſicut de cæteris partibus integrantibus vera ſententia philoſophatur. Vnde ſicut ob vitæ conſeruationem indiuidui, (attende) licèt digitum, manum, aut pedem abſcindere; ita & licebit fœtum in eo ſtatu expellere, maximè cum matre pereunte, fœtus ille numquam animabitur.* Sic ille ex cõmuni ſententia; ſed vt conſtat ex Doctoribus numero præcedenti citatis, licitum eſt, digitũ, manum, aut pedem abſcindere, quando aliter mors ab extrinſeco, ex malitia Tyranni, imminet. Ergo ſimiliter ob eamdem cauſam licebit aborſum procurare.

11 Ideò præfatam conſequentiam, conceſſis præmiſsis, ineuitabilem eſſe, expreſsè tradit doctiſsimus Baſilius de Leon *lib. 10. de matrim. cap. 13. num. 2.* ibi: * Si liceret euacuatio fœtus nondum animati ad euitandam mortem matris, & reſtituendam ſanitatem, liceret etiam procurare abortum nondum animatum, cum ad famam, & ſtatum conſeruandum opus erit: caſus enim poteſt ſe offerre adeò premens, vt nullo alio medio poſsit mulier eripi, niſi abortu fœtus nondum animati. Quod tamen Sanchez negat, ſed nullo cõuenienti aſsignato diſcrimine.* Sic Baſilius. Quem tranſcriptis verbis ſequitur ſapientiſsimus Fr. Leander à Sacram. *tom. 5. de irregular. tract. 2. diſp. 11. quæſt. 2. verſ. Primo:* & P. Thomas Sanchez vbi ſupra, *num. 8.* refert Navarram expreſsè etiam id inferẽtem, ſcilicèt, quòd ſi liceret procurare abortum ad ipſius prægnantis ſalutem reſtaurandã, quæ aliter eſſet peritura * liceret etiam fœminæ nuptæ, aut virgini fornicanti idem efficere, quando nullo alio quæſito medio conſulere poſſent, ne crimine detecto, famæ, vitęque iacturam facerent, quia nil refert, quod periculum ab extrinſeco immineat.* Quibus facit Franciſcus Galleri *in Margar. caſuum conſcient. verb. Neceſsitas in fine*, vbi ſic ait: * Licet Sotus differentiam conſtituat inter primum caſum, in quo periculum eſt ab extrinſeco, & inter aliũ, in quo ſit ab intrinſeco, revera tamen hoc idẽ etiam in primo caſu procedit. Nil enim refert, an periculum ſit ab intrinſeco, an potiùs ab extrinſeco, dummodo vtrumque ſit probabile, ad hoc, vt propria vexatio iuſtè redimatur. * Ex quibus vnum e duobus concludi videtur, aut omnes caſus, de quibus ſuprà, negandos eſſe, aut præſentem de abortu concedendum.

12 Iam

Digitized by Google

12 Iam ſi admittas licitum eſſe aborſum fœtus inanimati ad vitandam mortem imminentem ab extrinſeco, debere etiam admitti ad vitandam infamiam, ſuaderi poteſt: tum quia Authores indiſcriminatim de vtraque loquuntur: tum quia in iure vita, & honor æquiparantur, & quandoque honori primus locus defertur. *L. iuſta, ff. de manum. vindicta, l. iſti quidem, §. 8. quid ſi dederit, ff. quod metus cauſa.* * Cum viris bonis iſte metus maior quam mortis debeat eſſe. * Bolenco *in repetit. legis cap. 5. Famoſos. ff. de pœnis poſt. n. 161.* & multis probat, &c. multis probat D. Hieronymus de Molina & Guzmam in ſuo opere, *Nouarum veritatum iuris, veritate* 27. vbi ſupra duodecim authores refert, dicens, pene infinitos numerare potuiſſe: & conſtat aperte *ex l. fin. tit. 13. part. 2. ibi:* * Por ende puſieron los antiguos por mas eſtraña la ferida de la muerte, porque eſta no es mas que vna vez, è aquella es de cada dia. Et *l. 2. part. 2. tit. 19.* * Ganarian ellos mala fama para ſiempre, que ſeria tan malo como muerte, ò peor. * Quod locum præcipuè habet, quando vir nobilis, aut matrona illuſtris eſt, vt ibi adnotant, & illuſtrant Bobadilla *lib. 2. politic. cap. 14. ex num. 43.* & Couarrubias *lib. 1. variar. cap. 11.* & eius addicionator. Quibus facit *cap. frequens, de reſtitutione ſpoliat.* vbi dicitur: cauſæ bonorum, & cauſę vitæ æquiparantur.

13 Hęc tamen fundamenta præfatam concluſionem nihil perſuadere non poſſunt, qui aborſum fœtus inanimati directè procurare, in nullo caſu licitum admitto; quia non aliter de eiectione fœtus inanimati, quam de effuſione ſeminis philoſophandum cenſeo. Nec video, cur fœtus pars viſcerum dicendus, potius quam ſemen, nec cur materiam magis elaboratam, & in formationi propinquiorem liceat ex aliqua cauſa voluntariè expellere; cum nulla ſit, quæ ſeminis effuſionem honeſtare poſſit. Quapropter, ſicut effuſionem voluntariam ſeminis recepti (licet abſque vlla delectatione eijciendi) nulla excogitabilis cauſa honeſtare poteſt, vt contra Fagundez bene tradit cum Leandro, Diana *p. 10. tract. 14. reſ. 65.* eo quod eius diſpenſatio non ad individui, ſed ad ſpeciei conſervationem ordinatur: ita nulla, ob eamdem rationem, inveniri poteſt, quæ fœtus inanimati intentam expulſionem honeſtet. Et potiori iure, cum ille propinquior ſit ad conuerſationem ſpeciei. Quo principio argumentis in contrarium abunde ſatis ſit.

14 Nec dicas, fœtum inanimatum eſſe aggreſſorem, ac proinde iure naturalis defenſionis, quando vita matris periclitatur, poſſe expelli; quia ſi hęc ratio quid probat, etiam ſi animatus foret, idem euinceret (aut ſaltem non eſſet contra iuſtitiam) quia innocentem aggreſſorem licet occidere; v. g. amentem, quando aliter, mors ab illo imminens, euadi non poteſt vt docent Corduba *lib. 1. quæſt. 38. §. Sed vt ſemel.* Petrus de Navarra *lib. 2. de reſtit. cap. 3. num. 347* & Savrus *in Clavi Regia, lib. 7. cap. 10. nu. 23.* ergo vel fœtus inanimati aborſus numquam licet, vel in aliquo caſu admittendus, etiamſi animatus ſit. Quod à peccato ſaltem contra charitatem nemo excuſare poteſt.

15 Vt omittam Doctores admittentes, licitum eſſe aborſum fœtus inanimati, quando eſt medium vnicè neceſſarium ad conſervationem vitæ matris, non ideo cogi, aſſerere, licitum etiam fore, quando ad honorem puellæ: quia vita pretioſior eſt honore, ac fama, vt bene probat Navartus *cap. inter verba, concluſ. 4.* alios citans, & ita docere omnes Doctores cum D. Thoma tradit Thomas Hurtado *tom. 1. reſolut. moral. tractat. vltim. num. 188. fol. 507.* Vnde non bene deducitur, quod ſi licet aborſus ad conſervandam vitam, liceat etiam ad honorem.

16 Nec quando mors ab extrinſeco imminet, idem dicere coguntur, ac quando intrinſece à morbo; quia quando intrinſece ex morbo, à fœtu inanimato procedente, verè fœtus eſt cauſa mortis, & quaſi aggreſſor: vnde neque erit contra iuſtitiam expulſio, cum ius inculpatę tutelæ reſiſtat, nec contra charitatem, cũ nullum inde damnum illi ſequatur: nec contra temperantiam, cum hæc delectationem in venereis moderetur, à qua longe abeſt fœtus emiſſio; quę proinde ſoli iuſtitiæ legali opponitur, quæ bono publico, & generis humani conſervationi proſpiciens directè prohibet impedire generationem: quod proinde peccatum grave eſt, niſi forte actus ratione circunſtantiarum à malitia denudari poſſit, vt in re præſenti Doctores ſupra citati autumant. Quibus ego aſſentior propter ſuperius dicta. Vt omittam iuxta ſententiam medicorum, dubium eſſe tempus animationis. Sentiunt enim aliqui in tertio conceptionis die animari, alij in primo. Vnde ſemper eſt incertum, & dubium, ſit necne fœtus animatus: quapropter ſaltem ob periculum probabile homicidij, eſt practicè improbabile, licere procurare obortum ſic, & bene Doctor Garſi cum Patre Cardenas.

DIS-

DISPVTATIO QVARTA, de Reſtitutione.

QVÆSTIO PRIMA.

An filius poſſit ſalarium exigere à patre mercatore, vel agricola, pro opera in illo officio ab ipſo impenſa?

1 PAt. Antonius de Eſcobar *in Moral. Theolog.tract.3.exam.9.cap.4. n.31.* affirmativam ſententiam probabiliter defendi poſſe,cenſuit. * Quia illud lucrum, quatenus ex bonis patris,ex filij opera ſimul proveniens,videtur partim inter profectitia,partim inter adventitia adnumerandum: ſi ergo pater totum ſibi lucrum retineat,nec aliquid filio relinquat, tenetur illi ſalarium, quod præberet extraneo, exhibere,ſaltem exigente filio.* Sic Eſcobar,& meritò Eſt enim valde probabile tam à ratione,quam ab auctoritate Doctorum, vt conſtabit ex his, quæ ſubijciam ad pœnam libri cuiuſdam Neotherici, qui immodeſtè in Eſcobarium inſurrexit.

2 Hanc igitur opinionem probabilem eſſe (ne dicam veram,& communem)conſtat apertè ex pluribus,ac graviſsimis Theologis, & Iuriſperitis:eam enim tenent Angelus,& Navarrus apud Villalobos infra citandum, & Antonius Gomez *in l.29.Tauri,nu.14.* qui vt refert Vazquez *opuſc.de teſtament.cap.7. §. 5. dub.11.* ait,quod ſi ex pecunia patris, & diligentia filij, fiat lucrum adquiſitum, revera eſt illud dividendum,& medietas pertinet ad patrem, & cõferenda eſt; medietas verò eſt adventitia, & ita non eſt conferenda.*Vnde primo ſequitur (ſubnectit Vazquez)quod filius,qui adminiſtrat bona patris, eo quod ille non poſſet, & fratres eſſent minores,poteſt in conſcientia, vt Gomez docet, habere præcipuum ſalarium, quod extraneo commodè daretur, deductis tamen, meo iudicio,expenſis,quas ipſe facit,pluſquam fratres ſui. *Sic Auctores citati. Quorum ſententiam,vt communiorem inter Doctores, refert Molin. 1 *tom. 1. de iuſtit. diſp.234.* vbi ex profeſſo rem exagitans, poſtquam contrariam retulit,ſic ait:* Bartolus vero, Navarrus, Antonius Gomez,& communior Doctorum ſententia,quam ipſe,&Gregorius Lopez referunt, cenſent,bona,quæ filius ſua induſtria, & bonis patris adquirit,eſſe quidẽ profectitia, quatenus bonis patris adquiruntur; at vero eſſe adventitia,& propria filij,quoad proprietatem, quatenus à ſua induſtria emanant.* (Et infra)* Navarrus,& Antonius Gomez locis citatis,& plerique alij, ex authoribus huius opinionis addunt:quando filius ita ſua induſtria adminiſtrat pecuniam, aut alia bona patris, vt commoda omnia,& damna ſint patris (id quod regulariter fieri ſolet) poſſe eiuſmodi filium poſt mortem patris exigere ſtipendium laboris, & induſtriæ appoſitæ,quantum tribuendum fuiſſet extraneo,qui eadem bona ſimiliter adminiſtraſſet,habereque eiuſmodi ſtipendium præcipuum vltra ſuos fratres. Hoc cenſet Navarrus ſimiliter tandum,modo is filius tacitè,vel expreſsè proteſtatus eſſet,ſe eo animo bona illa adminiſtrare,vt competens acciperet ſtipendium, alioquin cenſeretur,amore & gratitudine filiali id feciſſe,atque adeo gratis,&c.& ideo neque in conſcientiæ foro poſſet quidquam accipere.* Hactenus Molina, qui, licet contrariam ſententiam tueatur,fatetur tamen, vt vidimus,hanc eſſe communiorem.

3 Et vt talem amplectitur M. Ludouic. Lopez, quem citatum ſequitur M. Corradus *tom. 2.reſponſ.moral.quæſt.110.* Vbi ſic ait: * Filius ſub poteſtate patris conſtitutus, qui ſuo labore, aut induſtria, ex bonis paternis, aut in eiſdem adquirit;tantum plus,quam cæteri fratres debet habere de bonis paternis, in quanto plus quam illi in eis quærendis laboravit ſua induſtria ad augenda bona:aut certè, attende) tantum,quantum mercedis ſolui deberet alij extraneo,qui tantundem laboraret,&c. Hęc eſt Nauarri contra Sylveſtrum. Colligitur ex doctrina Barroli, & aliorum Doctorum. At hęc concluſio intelligenda venit eſſe vera, accedẽtibus duabus limitationibus. Prima eſt, quod filius ſuſtentari non teneatur. Altera eſt,ſi proteſtatus ſit tacitè,vel expreſsè,ſe eo animo ſervire,vt pater ob ſuam operam,& laborem conferat ei tantum,quantum extraneo conferret, ſi ei ipſe filius non inſeruiret. Hæc ait Nauarrus, &c. Hæc idem Lopez ibidem *cap. 21. ſecundæ partis.** Sic Corradus.

4 Eamdem tenet Villalobos *in Sum. tom. 2.tract.13.diffic.6. num. 4.fol. mihi 245.* Vbi ſic ſcribit: * Quando el hijo trata los negocios del padre, puede tomar lo que auia de llevar otro,ſacando los gaſtos,que ſe hazen en ſuſtentarle,ſino es que quiera hazerlo de gracia, como tienen Angelo,y Navarro. Aunque para eſto ſon neceſſarias tres condiciones, que pone Leſsio.La primera,que proteſte que quiere que ſe le pague,&c. Aunque ſi lo dexaſſe por miedo reverencial del padre, no parece ſeria neceſſario. Lo ſegundo, que conſte,que el padre no lo podia hazer por ſi miſmo, ni hallar otro que lo hiziera de valde,ò por menor precio. Lo tercero,que no ha de tomar para ſiel vſufruto de la ganancia, mientras el padre vive,ò no le emancipa,porque eſſe es de ſu padre.*

5 Pro hac etiam ſententia militat Diana *4.p.tract.4.reſol. 66.* vbi inquirens: * An filius cauponis, mercatoris, &c. poſsit exigere ſalarium,qui a patris bona adminiſtrat? * Sic reſolvit:* Negative reſpondet Gloſſa,Petrus de Nav-

varra, Molina, &c. Verum ego contrariam ſententiam probabilem, & tuta in praxi exiſtimo. Cum enim in tali caſu lucrũ nõ tantũ ex bonis patris, ſed etiã ex filij induſtria proveniat, ideò partim inter profectitia, partim vero inter adventitia bona numerandum eſſe videtur. Ex quo infertur, quod ſi ſolus pater lucrũ accipiat, nullamque eius partem filio quaſi ſocietatis iure relinquat, tunc tantumdem ſalarij ipſi dare obligatum eſſe, quantum extraneo alicui deberet, ſaltem ſi filius exigat. Sin autem ob metum reverentialem petere non audeat, vel probe ſciat, ſi petat, ſe repulſam laturum eſſe; dicendum eſt, filium clam à patre accipere poſſe. Et hæc omnia docet Layman, qui citat Leſſium, Nauarrum, Lopez, & Angelum. Vnde in tali caſu advertant confeſſarij, non imponere pœnitentibus onus reſtitutionis, niſi vltra æſtimationem laboris, ac induſtriæ ſuæ acceperint, computatis in dicta æſtimatione expenſis, quas pater facit in illo alendo.* Hæc Diana vbi ſupra.

6 Pro hac ſententia, vt conſtat ex nuper dictis, refertur etiam Layman, cuius authoritati nituntur Diana, & Eſcobar. Ille igitur *lib. 3. tract. 4. cap. 8. num* 12. ſic ſcribit: * Si filius familias ex bonis paternis, nomine, ac voluntate patris lucretur: v. gr. filius Cauponis, mercatoris, neque conſuetudo, neque lusa per mittere videntur, vt ex inde ſalarium, vel partem lucri exigat. Ita docent Gloſſa, Sylveſter, Petrus de Navarra, Diaz, Medina, &c. Contrarium tamen non improbabiliter poſt Bartholum docent Angelus *verb. Peculium, num.* 11. Navarrus *c. 7. 17. num.* 144 Lopez *p. 2. inſtruct. cap. 2*. Leſſius *lib. 2. cap. 12. nu.* 81. cum enim lucrum non tantum ex bonis patris, ſed etiam ex filij induſtria proveniat, ideo partim inter profectitia, partim inter adventitia numerandum eſſe videtur. Ex quo inferunt, ſi ſolus pater lucrum accipiat, &c. tunc tantundem ſalarij ipſi dare obligatum eſſe, quantum extraneo alicui deberet, ſaltem ſi filius exigat: ſin autem ob metum reverentialem petere non audeat, vel probe ſciat, ſi petat, ſe repulſam laturum eſſe, conſequenter aiunt, filium clam à patre accipere poſſe, &c. Porrò id certum eſt, atque omnes fatentur; ſi filius ex re patris non fructifera, ſuo periculo negotietur, ita vt propoſitum habeat, & rem ipſam quam ſeu clam, ſeu mutuo accepit, & damnum, ſi quod patri inde evenerit, plenè reſtituendi; tunc lucrum omne ad filium pertinere, tamquam adventitium peculium. * Hactenus Layman cum citatis, quorum ſententiam probabiliſſimam cenſeo.

7 Sed quid dicendum, ſi filius incepiſſet hęc ſervitij obſequia gratis, & liberaliter patri præſtare, abſque animo compenſandi? poterit ne ſalarium poſtea exigere? Huic difficultati reſpondet in ſimili M. Serra 2. 2. *tom.* 2. *q.* 66 *artic.* 5. *dub. 2. ad 3. fol.* 437. * Si famulus, inquit, coactus à domino aliqua obſequia præſtaret, ad quæ non tenebatur, compenſationem ſibi ex rebus domini facere poſſet, iuxta operis æſtimationem: ſecus ſi gratis ea præſtaret; nam ſic cēſeretur, mercedem condonare. Poſſet tamen mutare animum, & mercedem exigere, ab eo tempore, quo animum mutauit. Si eſt autem probabile, vt nonnullis videtur (attende) illum, qui gratis aliquid donavit, aut obſequium præſtitit alteri, immemor debiti ex iuſtitia, quo illi erat obligatus, poſtea cum recordatur debiti ex iuſtitia, poſſe compenſationem facere per rem donatam, aut obſequium, quia præſumitur, quod non fuiſſet tam liberalis, ſi debiti fuiſſet memor; videtur dicendum ſimiliter de famulo, qui gratis aliquod obſequium, ad quod non tenebatur, præſtitit ignorans, aut immemor, poſſe illud præſtare animo mercedis: poſtea, ſcilicet, cum huius recordatur, poſſe ſibi compenſationem facere, quia ſimiliter præſumi poteſt, quod non fuiſſet tam liberalis, ſi huius memor fuiſſet.* Hæc M. Serra. Quæ pro filiorum obſequijs, ad quæ ipſi non tenebantur, æquè militant. Vnde infertur, filium Cauponis, aut mercatoris, qui ſuo labore, & induſtria ex bonis patris lucratus eſt; ignorans tamen, aut immemor poſſe hoc obſequium præſtare ex animo mercedis, licitè ſibi compenſationem poſſe facere, quoties præſumi queat, quod ſi notitiam haberet huius doctrinæ, non gratis, ſed mercedis animo præſtitiſſet. Quod procedit, licet ab initio gratis incepiſſet, ſi poſtea mutatus animum, præfatæ opinionis conſcius, iure præſumatur. Quod non raro continget. Sententiam vero illam, quam vt probabilem ſupponit M. Serra, & cum Valdello tenet Diana *p. 5. tr. 13. reſ.* 94. inſufficientem puto ad extinguendam obligationem iuſtitiæ, quando gratis donata non neceſſitati, ſed luxui creditori deſerviunt, quę ſi in ſpecie debita ſolverentur, ſecus foret. Conſecutionem vero, quam ad rem noſtram deducit Serra, lubens admitto. Qua ſe protegere poterunt, qui de ſalario antea non cogitarunt, vel de illo paciſci erubuerunt.

8 Reſtat adhuc difficultas, quid in dubio dicendum? Præſumendum ne eſt, filium præſtitiſſe laborē gratis, & liberaliter, an potius animo compenſandi? Similem quæſtionem excitat Diana *p.* 11. *tr.* 3. *reſ.* 19. vbi inquirit: * An in dubio filius præſumatur, impenſas factas pro patre animo donandi feciſſe? * Et in partem negativam inclinat *ex l. 12. C. de negotijs geſtis*, ex qua in *verb. Si donandi animo pecuniam dedit* arguitur: * Filium in dubio non cenſeri, alimenta pietatis cauſa feciſſe. Sed quia opinio (inquit) affirmativa eſt communis, teſte Surdo *de alimentis, tit. 6. quæſtion. 9. num. 7 in fin*: ideò tu cogita: nolo enim ſingularium opinionum authorem eſſe.*

9 Verum huic opinioni plurimum favet fun-

fundamentum, quo Doctores probant, Eccleſiaſticum poſſe recompenſare de fructibus beneficij, quod de patrimonialibus in ſui ſuſtentationem inſumpſit, dummodo non habuerit expreſſam voluntatem non faciendi compenſationem.* Nam in caſu dubio, inquiunt, præſumendum eſt, habuiſſe habitualem animum recompenſandi, cum nemo præſumendus ſit, ſe velle iure ſuo privare. Sic Molina, Navarrus, Gratianus, D.Thomas, & Caietanus, Leſſius, Palaus.* Hæc Leander à Sacramento omnes citans *tom.6.in Decalog.tract. 5. diſp. 3. quæſt. 49.fol.*119. Ergo à ſimili in noſtro caſu, filius poterit ſibi compenſare de bonis patris, quæ in ſalarium poſſet pro labore, & induſtria exigere, dum non habuerit expreſſam voluntatem non faciendi compenſationem, quia in dubio nemo eſt præſumendus, ſe velle iure ſuo privare. Probabilis conſequutio eſt, & opinio in praxi tuta, quam in non diſsimili caſu amplexatus eſt Doctor Ioannes Ioſeph Garſi *cent.1.c p.40.num.7.* cuius rationem reddit.* Quia vnuſquiſque habet generalem intentionem agendi, vel dandi meliori modo, quo ſibi par ſit, tam ad ſatisfaciendum obligationibus, quibus poteſt per ſuam actionem; quam ad conſequendum quidquid boni poteſt, virtute ſuę electionis. Et hęc generalis intentio ſemper habetur, niſi conſtet de contraria electione.* Sic ille. Vide etiam Dianam *3.p. tract.6.reſ.57.* vbi ex Layman hanc doctrinam ad alios caſus extendit v.g. ad eum, qui elargitur eleemoſynam immemor debiti reſtitutionis ex omiſsione horarum. Plus addit Doctor Garſi *in cent.2.cap.74.num.20.* nempe inſervientes, nulla conventione facta, ſed ſpe conſequendi à Domino aliquod officium, ſi illud non conſequantur, poſſe occulta compenſatione vti, quanta neceſſaria ſit ad ſolutionem ſervitij præſtiti, iuxta prudentis æſtimationem; quæ doctrina eſt valdè notanda. Eſt tamen aduertendum, nullatenus poſſe reſtitutionem fructuum ob omiſsionem Horarum ſuppleri per eleemoſynas, quas antea Beneficiarius fecerat de fructibus ſui beneficij. Hæc enim ſententia damnata eſt vt ſcandaloſa ab Alexandro VII. anno 1666. quia reſtitutio ſupponit debitum antea contractum, ſicut & ſatisfactio, & ſolutio. Eſt communis, quam à fortiori tuentur, quotquot aſſerunt, non eſſe licitum Regi bellum mouere adverſus alium Regem, ex ſola opinione probabili iuris. Nam cum alter ex opinione probabili poſsideat, nequit iuſte expoliari, niſi certo moraliter conſtet rem eſſe alienã. Poſſeſsio enim iuri Canonico poſsidenti favet. Sic Tamburinus *in decalog.lib.1.cap.3.num.31.* & *§.3.num.14.* vbi ait: * Niſi habeat quis certitudinem, ſaltem moralem, rem verè eſſe ſuã, non eſt probabile poſſe facere ſpolium, propria authoritate, contra poſsidentẽ.* Sic ille. Quidquid contra dixerit Sanchez *in Select. diſp.* 44. *à num.*58 pro iuſtitia belli. Verum de hoc puncto ego ex profeſſo alibi, & iuxta ibi dicendã hæc ſententia limitanda eſt. Quamvis enim in dubio melior ſit conditio poſsidentis; ſecus eſſe videtur in caſu opinionis probabilis pro vtraque parte, ac proinde licet ad totum recuperandum ius non aſsiſtat, ad partem verò non reſiſtit. Vide ſecundam *part. ſelect. tract. Miſcel.de iuſt.* vbi de compenſatione.

10 Rogabis, vnde coniecturare poterimus, filium non animo donandi, ſed ſibi compenſationem faciendi, negotia patris geſſiſſe? Reſpõdeo ex his, quæ tradit ipſe Diana vbi ſupra, §. *Vnde ſi filium.* Nam loquens de expenſis factis à matre pro filijs, ſic ait:* Difficultas eſt, quando colligatur, impenſas factas pro filijs feciſſe animo repetendi? Reſpondeo, quod hic animus colligitur, ſi expenſas in librum expẽſarum retulit. Secundo, ſi mater neceſsitate aliqua rei ſuæ, vel temporis, aluit, non videtur materna pietate aluiſſe, & alimenta donare voluiſſe, &c. Item (attende) ſi mater negotia filij gerens, alimenta ſuppeditat; nõ cenſetur ex materna pietate ſubminiſtraſſe, nec donaſſe: quoniã adminiſtratio negotiorũ filij ſuſcepta matrẽ hæc facere cogebat, quę ad tuendũ filium, & res eius pertinebant. Atqui huiuſmodi neceſsitas animo donandi planè contrariatur, quia in neceſſitatibus nemo eſt liberalis *l.18.ff.de alimen. t. legal.* Bonellus *15.comment.*16.* Hęc ille. Ex quibus colligitur, quod ſi filius bona patris ſua induſtria, & labore adminiſtravit neceſsitate coactus (nempe, quia pater de rebus, & bonis ſuis parum curaret, & nec per ſe, nec per alios diligentiam ad eorum augmentum adhiberet) adminiſtrationem ſuſciperet, poſſet ſalarium extraneo debitum exigere, aut occultè accipere; quia in tali caſu non præſumitur liberalis donatio, vt conſtat ex dictis.

11 Rogabis ſecundo, quid dicendum, ſi ſcires, filium occultè ſibi compenſationem feciſſe, & Epiſcopus ſuo monitorio ſub excommunicationis pœna preciperet, bona occulte accepta, etiam titulo compenſationis, manifeſtare? Reſpondeo cum Doctore D. Franciſco Verde *in opuſc. pro Caramuele; quæſt.8. coroll. 15. fol.* 94.* Si monitoria ſint ad finem, vt reſtituatur ablatum, & ego ſciam, iuſtam eſſe retentionem acceptoris, puta compenſationis, vel alio iuſto titulo, nõ teneor revelare, quia ceſſat finis monitorij. Ita Gloſſa, Suarez, Menochius, Lazarius. Quod cum alijs Doctoribus (*tract.de monitorijs ſect.1.quæſt.9.nu.2.*) aſſerit, verum eſſe, etiamſi monitoria præcipiant, reuelari detinẽtes titulo compenſationis, nam intelliguntur de compenſatione iniuſta. Ripa, Angelus, Comitolus.* Hæc Doctor Verde. Et ante illum cum pluribus ſui inſtituti M. Corradus *2. p. q.* 453. vbi ſic: * Sed ſi Epiſcopus, in litteris ſuis excommunicatorijs iubeat, reuelari eos, qui

talem

talem rem, etiam pro recuperatione ſuarum rerum acceperint; Sylveſter ait, quod idem ferendum eſt iudicium in hoc caſu: ſcilicet, quod talis recompenſator, atque eius recompenſationis conſcij non revelantes, ad nil tenentur, neque excommunicatione ligantur, &c. Hęc idem præfatus Doctor Lopez noſter; atque etiam Sotus *in 4. ſent. diſt. 22. q. 1. art. 1.* hunc caſum ponit, & ita reſolvit, vt ſupra.* Hęc Corradus, quæ ſunt valde notanda, quia paſsim obvia, & valde probabilia.

12 Rogabis tertio, an cui ex ſola gratitudine aliquid debetur, poſsit illud per modum compenſationis ab ingrato clam vſurpare? Diana *p. 7. tr. 10. reſ. 19.* pro parte affirmativa adducit Petrum de Navarra *lib. 3. de reſtit. cap. 1. nu. 375. & 393.* & addit, eam non improbare Machado *tom. 1. lib. 2. p. 3. tr. 23. docum. 5. nu. 5.* Cæterum Petrum de Navarra ſolum concedit compenſationem ei, cui ex charitate, ſeu ex iuſtitia, ſeu ex alia virtute ſub peccato lethali res debetur; nec Machado pro alia opinione refert Navarram, vt conſtat ex verbis, quæ ex illo exſcripſit Diana loco ſupra citato. Videatur quęſo, allegatus Petrus de Navarra *in edit. Lugdun. anno 1593. lib. 3. citato cap. 1. num. 374. & 392.* & conſtabit apertè, ſolum intendere, non ex ſola iuſtitia debitum compenſare licere, ſed ex charitate etiam, vel Religione, vel fidelitate ad Deum, ad quorum ſolutionem poteſt proximus à iudice cogi, vel ad pœnas dandas, ſi non impleat. Ad illud autem, quod ex gratitudine tantum debetur; coactioni non eſt locus, vt ex terminis patet. Vnde omni probabilitate deſtituta eſt opinio præfatis Doctoribus impacta, quia nec à principijs intrinſecis, cum rationi non innitatur, nec ab extrinſecis, cū nullus author docuerit, ſed Diana deceptus referat.

QVÆSTIO II.

An acceptum pro iniuſta ſententia, homicidio, vel adulterio, tenearis naturali, aut poſitivo iure reſtituere?

1 NEgat Leſſius *lib. 2. de iuſt. cap. 14. dub. 8. num. 52.* ad quod probandum, ſupponit ex communi Doctorum, ante patratum maleficium peccatum eſſe mortale, tam accipere, quam dare, ſeu promittere in hunc finem conſequendum. Quod ex terminis patet; nam qui dat, vel promittit, verè inducit ad peccatum, & qui recipit, vel acceptat promiſsionem, ſpondet maleficium; ac proinde, ante eius exequutionem contractus reſcindi debet, & pretium acceptum domino reſtitui. Difficultas igitur ſolum eſt, an maleficio contra iuſtitiam ſemel patrato, tenearis pretium acceptum reſtituere?

§. I.

Quid de iure naturali, & divino?

2 QVod iure naturali, & divino nemo teneatur, eſt communis Thomiſtarum ſententia, vt teſtatur doctiſsimus M. Petrus de Ledeſma *in Sum. tom. 2. tr. 8. de iuſtit. commut. cap. 11. concluſ. 6.* vbi ſic ait: * Eſtando en ſolo derecho natural, y divino, lo que ſe gana con obras malas, y que ſon pecados, no ay obligacion de reſtituirlo, antes es de aquel que recibe la ganancia. El exemplo es, en lo que ſe dà à vno por matar à otro, ò por herirle, ò porque dè vna ſentencia injuſta, ò porque vote mal, y contra juſticia. Eſta concluſion enſeñan todos los diſcipulos de S. Tomàs en el lugar citado. Particularmente Cayetano, Soto, Bañez, Orellana, Medina, Peña, &c. La razon es, porque aunque eſtas obras ſean pecado, pero ninguno eſtà obligado à hazerlas de valde, y ſon eſtimables, y dignas de precio. Luego eſtando en derecho natural, bien ſe puede quedar cō el precio. Eſta concluſion es certiſsima, aunque es contra algunos Doctores. * Sic ille. Sed non bene pro ſe citat Caietan. quoad acceptum pro ſententia iniuſta, vt infra videbimus.

3 Cum Ledeſma ſentit M. Corradus *1. p. reſponſ. quæſt. 87.* vbi ex Salonio ſic ait: * Accepta pecunia pro opere peccati, & vt merces pravi operis, cuiuſcumque generis ſit peccatum illud, ſiue contra iuſtitiam, vt ſi iudex accipiat, vt inique iudicet; aſſaſinus vt alium occidat, ſive contra caſtitatem, vt mulier accipiens, vt fornicetur; ſtando in iure naturę ſolo, non eſt reſtituenda, & accipiens illam ab eo, qui potuit, & voluit dare retinere poteſt, &c. Et infra in Additionibus loquens de turpi lucro, inquit: * Ex primo dicimus, turpe lucrum promiſſum obligat ad ſoluendum, &c. Nam bene ſtat, quod fuerit promiſsio turpis, & tamen poſt cauſam ſubſequutam ſit debita, & licita eius impletio, ſcilicet datio, & receptio promiſsi. Et licet promiſsio ſit turpis, & non inducat obligationem adimplendi, tamen cauſa ſequuta obligat ad ſeruandam fidelitatem. Hæc eſt ſententia Cordubæ, Medinę, & Soti, ex D. Thoma in conſcientia obſeruanda, non tantum circa meretricem, ſed etiam maritatam puellam, & marem. * Cuius rationem ex D. Thoma, Salone, & Soto reddit infra *quæſt. 100.* dicens: * Ratio eſt hæc, quia illud pretium non accipitur ex ea parte, qua eſt peccatum, ſed qua eſt actus naturalis, & licet culpam annexam habeat, non ratione culpę, vt dictum eſt, ſed ratione laboris, & periculi, & voluptatis naturalis, vt merces, & pretium: & eadem eſſet ratio (inquit) ſi vir à muliere pretium exigeret. Quia verò æquius eſſet; quia plus ille.

quam

Digitized by Google

quam illa, præbet laboris, & periculi. Vnde Alexander, vt tunc moris erat, pretium petijt à quadam muliere, vt ſecum rem haberet. * Sic M. Corrado. Et ante illum M. Soto *lib. 4. de Iuſt. q. 7. art. 1. ad 2.* dicens: * Quapropter mulier, quæ ſui corporis copiam facit, mercedem recipere poteſt pro voluptate, quã vir captat, ſicut poſſet, vt prolem illi gigneret. Imò vtrũque ratione poſſet etiam maſculus a fœmina pretium recipere, quin verò æquius, quia plus præbet Sicut Alexander iure naturæ potuit à duce illa Amazona, quæ illum gratia recipiẽdæ prolis inuiſit; quod & prece, & pretio, vt fertur, impetrauit, &c. At verò, quia fœminis maior ineſt pudor, ob idque rariores ſunt, quæ illi turpitudini vacent, quam viri, pretium ipſæ iuſtius recipiunt. * Sic M. Sotus. Sed his omiſsis.

4 Ad rem noſtram, pro Thomiſtarũ, quos adduximus, ſententia, ſtare videtur D. Thomas *in 4. diſt. 15. q. 2. art. 4. ad 2. quæſtiunc.* vbi ait: * Si lex prohibuit actũ, ex quo quis lucratur, ſed non lucrum ſuppoſito actu, tunc quamvis adquirendo tali actu contra legem fecerit, tamen tenendo non facit contra legem, ſicut cũ quis de lenocinio, vel meretricio lucratur, & ideò hæc retineri poſſunt. * Sic Angelicus Præceptor. Quem exponens M. Serra 2. 2. *tom. 2. q.* 62. ſic ait: * Exemplum ponit D. Thom. de lenocinio, & meretricibus, (attende) & idem eſt de ſicarijs: licet enim pro nefario opere pretiũ accipiant, quia tamẽ acceptio talis pretij non eſt contra legem aliquam illam prohibentem, retineri poteſt tale pretium. * Similiter Caietanus 2. 2. *q. 62. art. 5. ad* 2. licet D. Thomas, neque hic, neque 7. 32. *art.* 7. neque *in* 4. *ſent.* neque alibi, (vbi quæſtionem tractat) de adulteris loquutus fuerit, idem ac de meretricibus ex eius mente dicendum putat: * Quando dare non prohibetur, ſed cauſa propterquam datur, vt quando prohibetur fornicatio, adulterium, & huiuſmodi, non prohibetur dare propter iſta, vnde homo propter accepta eiuſmodi ſeruitia, quamuis nefanda, tenetur dare, quod promittit. * Sic Caietanus, & ſic etiam M. Sotus, & M. Ludouicus Lopez 1. *p. inſtr. cap.* 105. §. *Igitur circa quæſt.* dicens: * Hæc eſt Cordubæ, Metinæ, Soti *q. 7. quarto libro.* Vbi ait, quod meretricibus, imò & maritatis, in foro conſcientiæ poſt habitam cum eis copulam, tenetur ſolvere, quod eis promiſit, &c. Hæc eſt D. Thomæ, cuius rationem affert. * Et iterum 2. *p. cap. 106. quæſito* 7. Nec parum ad has expoſitiones confert, quod ipſe Angelicus Præceptor numquam excluſerit à lucro licito, quod accipitur pro delictis contra iuſtitiam patratis, ſed * quæ vt rapina, vſura, & ſimonia. * Sic *in 4. diſt. 15. citata, q. 2 art. 4 ad 3. quæſt.* ibi: * Quando lucrum ipſum (inquit) eſt lege prohibitum, vt rapina, vſura, & ſimonia, non ſolum dicitur turpe lucrum, ſed iniquum. * Nimirum, quia in illis, aut deficit voluntas donandi, & ideò non transfertur dominium, vt in rapina, & vſura contingit: aut quia res inuendibilis eſt, & ideò iure naturali contractus nullus, vt in ſimonia: aut ſaltem quia lege Eccleſiaſtica redditur inhabilis ad adquirendum dominium pretij ſimoniacè accepti, vt alij docent. Quod ſecus accidit in alijs delictis contra iuſtitiam in petentis vtilitatem patratis.

5 Pro eadem ſententia ſtat etiam Sotus *lib. 4. de Iuſt. q. 7. §. Secundus ergo modus.* Vbi prædictas actiones contra iuſtitiam dicit eſſe pretio æſtimabiles, (licet aliàs iure poſitiuo prohibitas putet.) * Non quidem, inquit, quia actio, pro qua munus offertur, non ſit natura ſua pretio æſtimabilis, vt ſi litigator, aut iudici, aut teſti corrumpendo munera offerret, aut aſſaſino, vt hominem interficeret. * Idem ſentit Trullench *in Bullam, lib. 3. caſu 5. fol. 509.* Vbi pro hac ſententia refert D. Thom. Leſſiũ, & Ludouic. à Cruce. Quam plures ſequuntur. Villalobos *tom. 2. tr. 11. diffic. 16. concl. 7. nu.* 13. * Lo que ſe dà al Iuez para que dè ſentencia injuſta a vno, para que mate à otro, &c. Eſtando en derecho natural, no ay obligacion de reſtituirlo, ſino ſolo el daño que ſe haze à la otra parte. Eſta concluſion es de caſi todos los Doctores citados. * Sic ille, & alij, quos ſequitur Verricelli *tom. 1. tr. 3. q. 1. n. 16.* ibi: * Infertur quarto, iudicem, qui iniquam tulit ſententiam ob pretium ſibi datum, vel promiſſum, quamuis peccauerit iniquè iudicando, non tamen peccare, nec teneri in conſcientia ad reſtitutionem accipiendo pretiũ pro iniqua ſententia. Ita Nauarr. Angles, Petrus Nauarra, Valentia, Rebellus, Toletus, Leſsius, Molina. Layman, Diana contra Caietanũ. * Sic ille, & pluribus citatis conſentit Henriquez de Pontific. Rom. Claue *lib. 4. cap. 25. n. 3. in fine.*

6 Quapropter Eminentiſ. Cardin. de Lugo *to. 1. de iuſt. diſp. 18. ſect. 3. n. 54.* iure hæc ſcripſit: * Communis Theologorum ſententia eſt, attento iure naturæ, & niſi leges reddant inhabilem ad dandum, vel accipiendum, non debere reſtitui, facto iam opere criminoſo, quod, pro eo patrando, acceptum eſt. Ita Nauarrus, Sylveſter, Antoninus, Petrus de Nauarra, quos refert, & ſequitur Turrianus, Vazquez, Leſſius, Molina, & alii communiter. Probatur ex his, quæ de turpi lucro meretricis dicta ſunt; eadẽ enim eſt ratio de alijs peccatis, cũ in his etiam accipiatur pro re aliqua emptori grata, & vtili, ad quam venditor non tenebatur. * Hæc Lugo. Et hæc de iure naturali. Quibus probabilior ſententia ſatis ſuperque ſtabilita manet.

§. II.

Quid de poſitiuo?

7 RËſtat adhuc difficultas, an iure poſitiuo teneatur quis reſtituere acceptum pro iniuſta ſententia, vel homicidio, aliiſvè delictis contra iuſtitiam? Partem negatiuam defendunt S. Antoninus, Sylveſter, & alij, quos citatos ſequitur doctiſsimus Nauarrus *in Manuali, cap. 17. numer.* 33. retractans, quod anteà ſcripſerat: *Siempre, inquit, nos pareciò mejor eſto haſta aqui, (nempè pars affirmans) aora empero nos parece mejor lo cõtrario, que tienen S. Antonino, Monaldo, Angelo, y Sylveſtro. Lo primero, porque no ay ley, ni Canon, que mande eſto generalmente. Lo ſegundo, porque las leyes, y Canones deſta materia, dizen, que lo que por delito ſe dà, no ſe puede repetir, ni lo que por delito ſe promete, pedir, y no dizen, que lo tomado ſe ha de dar à otro. &c. Lo tercero, porque es teorica de Verueccio, recibida por S. Antonino, Angelo, Sylveſtro, y otros, que la reſtitucion de lo que ſe ha de dar à pobres y no à la parte intereſſada, no ſe debe de precepto, ſino de conſejo, quando nunca ſe debiò à perſona, ni Collegio alguno, &c Ni por ley preceptiua, ni ſentencia eſpecial ſe les aplicò. Y ſegun la comun, la reſtitucion en eſte caſo ſe ha de hazer à pobres, y no à la parte, à lo qual es conſiguiente, que no ſe debe reſtituir de precepto. Finalmẽte haze, que no ay ley diuina, ni humana que eſto mãde. Y aſsi concluimos, que el que toma algo por cauſa que es moralmente mala, peca mortalmente (nimirum ante maleficium commiſſum) y de precepto eſtà obligado à reſtituir el daño, que por aquel mal hizo à otro, y tambiẽ lo que tomò de quien la ley eſpecialmente lo manda reſtituir, como en la ſimonia.* Hactenus Nauarrus.

8 Euiſdem ſententiæ ſunt communiter Thomiſtæ, quos ſequitur M. Petrus de Ledeſma *in Sum. p. 2. tract. 8 de iuſt. cap.* 11. *concl.* 8. vbi contra Sotum, Manuel Rodriguez, & Cordubam ſic ait: * A eſta dificultad ſe reſponde, ſer mas probable, que en el tal caſo no ay obligacion de reſtituir el precio antes de la ſentẽcia del Iuez. Eſta ſentẽcia tienen comunmente los diſcipulos de S. Thomas, y muy particularmente Orellana. La razon es, porque eſtando en derecho natural, las tales obras ſon dignas de precio, como es coſa notoria, y el derecho poſitiuo en los lugares citados, no haze inhabil, ni incapaz para recibir el tal precio, como conſta de las dichas leyes, y derechos (pro parte contraria allegatis) luego eſtando en conciencia, antes de la ſentencia del Iuez, no ay obligacion de reſtituir el tal precio.*

9 Ledeſmam ſequitur M. Serra 2. 2. *tom.* 2 q. 62 *artic.* 5. multis probans, acceptum pro delictis contra iuſtitiam retineri poſſe, & non debere reſtitui ante ſententiam iudicis ſpoliãtis in pœnam delicti.* Patet, inquit, nam ita docent communiter recentiores, illam etiam docuiſſe M. Orellana, refert M. Ledeſma. Probatur deinde *ex l 3 ff. de condict. ob turpem cauſam*, vbi dicitur: *Vbi dantis, & accipientis turpitudo verſatur, non poſſe repeti dicimus, veluti ſi pecunia detur, vt malè iudicetur*, &c. Ex his autem colligi, transferri dominium, etiã quando delictum eſt cõtra iuſtitiam, & iniurioſum, pretiumque pro illo datum fieri accipiẽtis oſtendo.* Et in frà ad ſecundum: * In ſententia, inquit, iniuſta duo conſiderari poſſunt, & quod ſit iniuſta, & quod ſit actus vtilis ei, in cuius fauorem fertur, & laborioſa, & periculoſa iudici Concedimus, quòd ratione primi non eſt venialis ſententia iniuſta, &c. ſi tamen aliquid acciperet pro actione iniquæ ſententiæ, quatenus ipſi eſt periculoſa, & alteri vtilis, non teneretur reſtituere, quia vt ſic eſt pretio æſtimabilis * Hactenus M. Serra ſuprà, vbi Caietanum dicentem * ſubverſionem iuſtitiæ eſſe inuendibilem, * explicat, dicens: * Quod intelligẽdum eſt de iuſtitia vt ſic, ſeu quatenus eſt formaliter peccatum.* Et benè quidem, quia nulla prorſus eſſe poteſt ratio, cur ſit vendibile homicidium, vel adulterium, aliudvè delictum contra iuſtitiam; non verò ſubverſio iuſtitiæ, vt ex terminis notum eſt. Omnia ergo hæc* materialiter ſumpta, (inquit Serra) quatenus ſunt quædam actiones humanæ liberè factæ, delectabiles, aut vtiles vni, alteri verò laborioſæ, & periculoſæ, pretio eſtimari poſſunt. Ergo pretium pro illis opere conſummato accipi poteſt & acceptum retineri, nec tenetur reſtituere, qui illud accipit.*

10 Pro eadem ſententia ſtat Mag. Bañez, quem citatum ſequitur Villalobos *tom. 2. ſum. tract. 11. diffic.* 16 ibi: *Lo que tengo por mas probable, y verdadero, es, que antes de la ſentencia del Iuez, el que lo recibiò, no eſtà obligado à reſtituir à nadie, ſino que lo puede retener con buena conciencia. Bañez dize, que es lò mas probable, y veriſimil, y lo tienen Nauarro, Leſsio, y otros. El fundamento es, porque de ley natural no ay obligacion de reſtituir eſtas coſas antes de la ſentencia, ni tampoco la ay de derecho poſitiuo; porque las leyes que quedan citadas, &c. no quitan la obligacion natural, ni obligan à que ſe reſtituya lo recibido antes de la ſentencia del Iuez. Porque el que lo diò, pudo transferir el dominio.* Sic Villalobos.

11 Idem ſentir M. Ludouicus Lopez 2 *p. inſtr. cap* 106. §. *Circa prædictam doctrinam*, vbi ſic: *Vndè doctrina D. Thomæ (circa ſimoniacè acceptum) videtur fundari in lege Eccle-

ſiaſtica,

Digitized by Google

ſiaſtica,quæ ſic punit ſic agentes contra legem diuinam,vt vterque accepto,& dato ſimoniacè ſit priuatus, & vt pretium ſimoniacum in pauperum eleemoſynas erogetur. Neque homicida,aut iudex ferens iniquam ſententiam, quorum primus aliquid accipit pro obligatione occidendi,& ſecundus pro iniqua pronuncianda ſententia,pro his accepti pretij dominio priuantur,quia homicida potuit vendere actionem ſuam,laborem,& periculum ad occidendum, quamvis iniuſta fuerit promiſſio occidendi, & ille iudex iniquus ferendo iniquam ſententiam,nullam iniuriam facit danti pro ea pretium,&c. Vnde cõtra Caietanum facere iniuſtum,non videtur irredibile.* Hæc M.Lopez,qui,vt patet,hanc ſententiam in hoc loco amplectitur,licet *p.1. inſtruct. cap. etiam* 106. *de male accep.reſt.* probabilem tantum dixerit,(excludens Hiſpaniæ iudices) & contrariam,vt probabiliorem tenuerit.

12 Et nouiſſimè multis illuſtratam defendit Illuſtriſſ P. M. Araujo,Epiſcop.Segouienſis *in decis. Moral.diſp.7.part.2.num.*4. Vbi citatis D. Antonino,Monaldo,Angelo, Sylveſtro,Nauarro,Bañez,& Vazquez,ſic ait:*Aſſerimus cum his authoribus, recipientem mercedem ob maleficium, neque iure naturali, neque iure aliquo humano teneri ante iudicis ſententiam ad reſtitutionem,ſi promiſſum maleficium impleuit.*Cuius exemplum adhibet *num.*2 verb grat.* Quod accipit iudex ob ferendam ſententiam iniquam, & quod accipit teſtis ob ferendum falſum teſtimonium, & quod accipit tabellio ob falſam ſcripturam.* Sic ibi,& iterum *num.* 12. vbi rationem reddit,*quia huiuſmodi contractus, aut non eſt abſolutus, ſed conditionatus, ſcilicet accipe decem,vt feras ſententiam iniquam,aut facias talem falſitatem, aut iniuriam alicui, quam ſi feceris, transfero in te dominium horum decem Vnde ſequitur, quod licet vterque peccet contra iuſtitiam, recipiens verò non teneatur reſtituere, poſtquam adimpleuit promiſſum,ſed antea.*

13 Eiuſdem ſententiæ ſunt plures alij Doctores,quos ſequitur Trullench *in Decalog.lib.* 7.*ſect.*3.*cap.*9.*dub.*6.*num.*2.& *in Bullam cruciatæ,lib.*3 *caſ.*2. eo quod leges a Doctoribus contrariæ partis adductæ, nec faciunt inhabilem accipientem ad comparandum dominiū, nec reddūt irritam rei acceptationem.* Quare, inquit,non tenetur quis reſtituere acceptum ob homicidium, ſententiam iniuſtam, falſum teſtimonium,*& Angelus Maria Verricelli *tom.*1.*quæſt. Moral.tract.*3.*quæſt.* 1. *numer.*16.ibi:*Infertur quarto,iudicem,qui iniquam tulit ſententiam ob pretium ſibi datum, vel promiſſum, quamvis peccauerit iniquè iudicando,non tamen peccare, neque teneri in conſcientia ad reſtitutionem, accipiendo

Pat.Mat.de Moy.Quæſt.p.1.

pretium pro iniqua ſententia. Ita Nauarrus, Angelus, Nauarra, Valentia, Rebello, Toletus,Molina,Layman contra Caietanū,& Couarrub.*Idem tenent Diana alios citans *p.*8. *tr.*6 *reſ.*110.Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.* 48.*n.*62 & Leander à Murcia *in diſquiſ. Mor. lib.*2.*diſp.*2.*reſol.*21.dicens, eſſe communem. Quibus adde Leandrum à Sacram *tom.* 6. *in Decalog.tr.*5.*diſp.*4 *q.*11.vbi ait* Sic docent D.Thom.Leſſius,Ægidius, Palao, Trullench, & omnes.*Quibus meum calculum adiungere tam ratione,quàm authoritate cogor.

§. III.

Nouum eiuſdem ſententiæ ſubſidium.

14 PRo maiore huius ſententiæ authoritate,& probabilitate, quam verā reputo,cum Leſsio(à neſcio quodam Theologiæ Moralis inope ideò ſugillato) ſuperaddere non omittam verba doctiſsimi, ac Reuer. ndi P.M.Ioannis Martinez de Prado *tom.*2. *Theolog.Moral.cap.*17.*q.*5.*nu.* 36.*Vltima,inquit, opinio docet, quod etiamſi leges prohibeant acceptionem,dum tamen non declarent, eſſe irritam acceptationem, nō eſt opus reſtituere accepta pro opere peccaminoſo. Et addunt, quod iure communi non extant leges irritantes acceptionem, & ideò ante iudicis ſententiam non debent reſtitui. Ita Sylveſter, Ioannes de Friburgo, Orellana, Petrus de Ledeſmā,Bañez,Serra, Ioannes de la Cruz, & probabiliter poſſe practicari, docuit Ludouicus Lopez,&c. Vltra Thomiſtas eſt iam inter alios ſatis recepta ſententia,tenent enim Angelus, & Monaldus, Nauarrus, Petrus de Nauarra, Villalobos,Couarru. Azor, Leſſius, Vazquez, Molina,bart à Sancto Fauſto,Bonacina, Trullench, & alij frequenter,&c. *Hæc ille. Qui tamen, licet à *num.* 42. multis ſuadere conetur contrariam ſententiam eſſe D. Auguſtini, & D.Thomæ,dicens:* Videtur ferè expreſſa D.Auguſtini, &c. (& iterum) Quod hæc ſit mens Auguſtini,declarant verba quæ ſubiungit,&c.Sanctum Auguſtinum, vt de more habet,ſequitur S.Thomas 2.2.*quæſt.* 62. *art.* 5. *ad* 2.illis verbis: *Et quia etiam ille, qui accipit, contra legem accipit,non debet ſibi retinere.* * Nihilominus ipſe concludit pro opinione cōtraria,& communi Thomiſtarum, quam retulerat,dicens:*Vltima ſententia eſt valdè probabilis in praxi,nec conſtat clarè, eſſe contrariā Sancto Auguſtino,aut Sancto Thomæ * Exponitquè cum M.Soto,D.Thomā intelligēdum, quando lex ciuilis exprimeret non transferendum dominium,aut quod reſtituatur, ſi prıatur.*Fundamentum prioris partis(inquit)eſt: quia hæc crimina etiam contra iuſtitiam ſunt pretio æſtimabilia, quia non ſunt quid ſpiri-

tuale, aut ſupernaturale, ſed actiones liberæ in vtilitatem eius, qui dat pretium, & in periculum eius, qui profert iniquam ſententiam: ergo pactum inter ipſos eſt validum: leges vero, quæ reprobant conuentiones prædictas, non faciunt inhabilem recipientem pretium, neque impediunt dominij translationem, quando res ipſa pecunia æſtimabilis eſt.* Hactenus M. Prado.

15 Verum hic auctor ad auctoritatem D. Auguſtini, quam contra ſuam & communem opinionem adducit, nil reſpõdet. Poſſet tamẽ, mutuatis verbis ſapientiſſimi Patris Gabrielis Vazquez in operibus D. Auguſtini euoluẽdis, & exponendis diligentiſſimus: qui *opuſc. de reſtit. cap. 7. dub 4. num. 28* ſic ei ſatisfacit: *Sed oportet reſpondere ad illud Auguſtini *in Epiſt. 54. ad Macedonium*, quod pro ſe citat Adrianus: & ſanè legi Auguſtinum, neſcioquè, an aliquam dignè patiatur gloſſam, niſi quod ibi de conſilio ſanctus loquatur: aut ſi loquitur de præcepto, forſan loquebatur ſecundum leges poſitiuas, ſi quæ erant de hac re ſuo tempore; ſed intra limites iuris naturalis ratio Nauarri hanc ſuam opinionem probabilem fecit.* Sic Vazquez, & ex illo Eminent. Cardin. de Lugo *tom. 1. de Iuſt. diſp. 18. ſect. 3. num. 55.* & Illuſtr. P. Mag. Araujo *ſuprà n. 19.* vbi ſic ait: *Auguſtinus aut loquitur non ſecundum ius naturale ſolum, ſed ſecundum leges poſitiuas humanas, quæ fortè eo tempore tales conuentiones turpes irritas faciebant. Aut loquitur de obligatione reſtituendi, in foro iudiciali.*

16 Hæc inquam auctoritati D. Auguſtini reſpondere potuiſſet M. Prado ſequutus doctiſſimum Patrem Vazquez. Sed hunc obiter legiſſe, ex duplici capite, mihi ſuadeo. Primò, quia *n. 48.* illi imponit, aſſeruiſſe, *ſuam opinionem eſſe contra D. Auguſtinum, & gloriari, ſe ab iſto recedere: *quod protſus falſum eſt, vt vidimus. Secundò, quia auctoritas D. Auguſtini adducitur ab Adriano, & ab alijs (vt videre licet apud Lugo) ad probandum, iure naturæ debere reſtitui acceptum pro iniuſtâ ſententia. Quod inde ſuadent, quia Auguſtinus paritate iuſtæ ſententiæ vſus fuit, dicens: * Cum autem iudicia, & teſtimonia (quæ nec iuſta, nec vera vendenda ſunt) iniqua, & falſa venduntur, multo ſceleratius pecunia ſumitur, quia ſceleratè etiam, quamvis à volentibus, datur.* Quibus non obſtantibus, quod ſolo iure naturæ attento, pecunia accepta reſtitui non debeat, dicit ipſe M. Prado videri certum *quæſt. 5. citata num. 28.* * Secundò (inquit) videtur certum, quod ſolo attento iure naturæ, nulla ex huiuſmodi conuentione oritur obligatio reſtituendi. * Quod quidem veriſſimum eſt, poſt crimen patratum: ſecus antea, de quo ſolum caſu loquitur Auguſtinus *vbi ſuprà*, vt docent communiter Thomiſtæ, & eius verba præſeferunt. Tum, quia pro iniqua ſententia iam lata, iure naturæ, nec datur, nec ſumitur ſcelerate pecunia, ſicut nec pro adulterio, nec pro homicidio commiſſis. Tum, quia reſtitutionem, quam ibi indicit Auguſtinus iniuſto aduocato, cuius iniqua opera, iniuſta ſententia lata fuit, non de præcepto, ſed de conſilio procedere, indicant eius verba, quæ ſequuntur. * Verumtamen, inquit, ſi iuſtitia ſincerius conſulatur iuſtius dicitur aduocato, redde, quod accepiſti, quando contra veritatem ſtetiſti, iniquitati adfuiſti, &c. * Vbi cum hoc *iuſtius* dicat, iuſtum ſupponit eſſe contrarium, etſi vt perfectius aduocato id conſulat, ſicut & iudici conſulendum. Nec obſtat, quòd Auguſtinus dicat, quòd debet hoc facere: nam verbum *debet*, ſolum importare conſilium, tradunt doctiſsimi Dominicani, vt alibi notauimus. Non dico reſtituere non debere perſonæ iniuſta ſententia damnificatæ, vt malè intellexit Baronius *tom. 2. Ethices Chriſtianæ, diſp. 3. ſect. 3. num. 59. in fine* Sed non debere reſtituere alijs, à quibus pro iniuſtitia alteri inferenda pecuniam accepit. De hoc enim diſputatur.

17 Non me latet, M. Sotum *lib. 4. de Iuſt. quæſt. 7. art. 1. § Secundus ergo modus*, traditam hucuſque doctrinam de pretio accepto pro alijs delictis defendentem, excipere illa.* Quæ habent annexam iniuriam contra iuſtitiam. Non quod actiones illæ, inquit, puta hominem occidere, aut ſententiam in tuum fauorem proferre, non ſint natura ſua pretio æſtimabiles, ſed quia actiones iniurioſæ ſunt, &c. Lex fecit eum inhabilem ad recipiendum, in odium delicti, quod eſt contra iuſtitiam, & ideò nullum acquiſiuit dominium. Quando verò delictum non eſt iniurioſum, optimè transfertur dominium.* Sic ille. Verum in hac parte non ſibi conſtat, quia ibidem *§. Maius autem*, ipſe defendit, acceptum ab adultera non eſſe reſtituendum, cum tamen adulterium ſit delictum iniurioſum, & contra iuſtitiam. En eius verba: *Sed ſunt puellæ, aut maritatæ, quæ ſemel, aut bis collabuntur, de his etiam eſt maior apparentia, quod non poſſint pretium recipere, ſed teneantur ad reſtitutionem, &c. Nihilominus & illis quoque licet et pretium recipere, tenebiturquè in foro conſcientiæ, qui illis promiſit, ſolvere. Et ratio eſt eadem S. Thomas nam licet flagitia ſint lege vetita, datio tamen non eſt prohibita, & ideò iuri naturali ſtandum eſt. Quo vtique iure, conceſſio illa corporum æſtimabilis eſt pecunia. Vxores autem in pœnam ſui criminis prohibentur adquiſito pretio: ſed tamen ante condemnationem iure naturæ illis debetur.* Hactenus Sotus. Ex quibus deducitur, inconſequenter loquutum *vbi ſuprà*, dum dixit: delicta contra iuſtitiam iure poſitiuo reddere inhabilem ad adquirendum dominium, aliàs vxores, ante condemna-

tio-

tionem teneretur acceptum reſtituere: nec eis, ſemel poſita lege (quam ſupponit M.Sotus) inhabilitante ad dominij adquiſitionem, iure naturæ pretium promiſſum deberetur.

18 Præterea abſque fundamento id aſſeruit: tum, quia Doctores communiter contrarium tenent, vt vidimus: tum, quia ipſemet Sotus, in his legibus exponendis, non maiorem fidem ſibi arrogat, quam in alijs, quas adducit *in 4. diſt.41.quæſt. vnic.art.4.* circa hæreditatem relictam, ſeu donationem factam à patre filijs ſpurijs: quas quidem leges reliqui omnes Doctores ſemper intellexerunt, & receperunt abſque vlla limitatione, vt inhabilitantes, & impedientes tranſlationem dominij. Ipſe tamen Sotus aliter explicat, dicens: non reddere inhabiles filios ſæcularium, ſed Clericorum, & Religioſorum tantum. *Diſcrimen eſt, inquit, inter filios ex adulterio ſæcularium, & filios Clericorum, quod licet vtrique priuentur hæreditate, non tamen prorſus æqualiter fiunt inhabiles ad ſuſcipiendum: & ideò ſi pater adulter ſæcularis carens legitima prole relinquat bona ſua filio ſpurio: quamvis fiſcus poſſit ſibi adiudicare: nihilominus lex illa pœnalis eſt: & ideò quovſque filius condemnetur, poteſt illa bona abſque culpa poſſidere. * Hæc Sotus *vbi ſuprà* partim ſibi contrarius, & retractans, quæ vt indubitata ex legibus Hiſpaniæ tradiderat, *lib.4 de Iuſtit.quæſt.5.ad 4.* nimirum filios ſpurios, etiam ſæcularium eſſe inhabiles per leges: *Ad ſuccedendum iure hæreditario in bona paterna, &c.* non vero extra teſtamentum. *Ergo pater* (inquit) *extra teſtamentum bona ſua donans non facit contra rigorem legis, quia lex pœnalis tantum ad id obligat, quod ſonat.* * Hæc Sotus, cuius ſententiam *erroneam* eſſe dicit Roxas *in epitome ſucceſſ. p. 6. num.n.144. & 145.* Sed ego à cenſura abſtinens ſic vrgeo: ergo ſicut in his legibus exponendis Sotus audiendus non eſt, ita neque in alijs, de quibus ſuprà. Ideò quoad leges ſuperiorum; eius explicationem excuſauit M. Petrus de Ledeſma *in Addit.ad 3. part. quæſt.68.art.2.concluſ.2.prop.finem*, his verbis: Sed licet Sotus ſequutus fuerit illam ſententiã, non mirum eſt, quod in re, quæ pertinebat ad ius Cæſareum, & Regium erraret, non conſulens Iuriſperitos, & ius ipſum: *In noſtro autem caſu (etſi vice verſa) idem ferè illi contigit; nam quem leges non reddunt inhabilem ad adquiſitionem dominij, ſua ille expoſitione reddere, tentauit.

19 Vnum verò in hac parte certiſsimum eſt, tàm Iudicem, quàm aduocatum, vel teſtem iniquum teneri reſarcire parti læſæ damnum illatum, niſi clientem ad illud reſarciendum inducat, & perſuadeat. Quod melius fieri non poſſe, exiſtimat Auguſtinus *vbi ſuprà*, quam * ſi ſuſcepto ſuo diceret: recipe, quod mihi, cum tibi malè adeſſem, dediſti, & redde aduerſario tuo, quod, me agente, iniquè abſtuliſti.*

20 Hæc dixiſſe ſufficiat, ad pœnam libri opinionem Leſſij ſugillantis: & vt lectoribus innoteſcat, qua ſcientia, qua prudentia, qua eruditione pollere debeat, qui alienas opiniones cenſurare tentat.

21 An verò quando litigantes habent pro ſe opiniones æque probabiles, poſsit iudex attento iure naturali, pecuniam accipere proferenda ſententia in fauorem vnius præ alio? quæſtio eſt methaphyſica. Quia certum eſt de facto id non licere. Nam iure communi, & ſpeciali Luſitaniæ, & Caſtellæ hoc prohibitum eſt, vt optime probat Fragoſus *de Republica, tom. 1.lib.4.diſp.9.n.42.* & communiter Theologi. An verò ſolo iure naturali attento, hoc licitum ſit? non conueniunt Doctores. Affirmant Diana *3.p.tr.5. Miſc. reſol. 55.* & alij, quos ſequutus eſt Trullench *in Decalog.tom.2.lib.8.cap.1 dub. 6.n.10.* Cuius ſententiæ fundamentum eſt; quia iudici liberum eſt pro quo voluerit, in eo caſu, ſententiam ferre; & neutri facit iniuriam, in eo quod pro altero ferat: deinde ſententiã in vnius fauorem proferre, eſſe pretio æſtimabile, docet M.Sotus *lib.4.de Iuſt.q.7.art.1.verſ. Secundus ergo modus*, maximè quando licitè condemnare poterat. Ergo cum gratiam ei faciat proferendo in eius fauorem ſententiam, ad quam ex iuſtitia non tenebatur, poterit propter iſtam gratiam, pretium accipere. Hæc opinio nititur doctrinæ quorundam aſſerentium licitum eſſe à tertia perſona recipere pretium, vt in ipſius gratiam fiat, quod ex iuſtitia ei debitum non erat. Quam tenent M.Bañez, M.Ledeſma, M. Ioannes de la Cruz, M.Ludouicus Lopez, M.Martinus Ledeſma: quos citatos ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado *tom.2.Theolog. Moral. cap.17.q.4.* vt conſtat ex ratione, qua vtitur. *Non debebat*, inquit, *ex iuſtitia ei, qui dat pretiũ, ille qui recipit*, (nempè rem facere) *in gratiam dantis pretium. Ergo propter illam gratiam, quam illi facit, poterit recipere pretium.* Quo principio Authores citati duci potuerunt, ad liberandam à culpa acceptionem pretij, ob actionem quamcumque in alterius gratiam, quæ ex iuſtitia illi non debeatur. Talis autem eſt prolatio ſententiæ in fauorẽ vnius partis præ alia, iuxtà communem ſententiam Doctorum, quos citaui *tract.de opinione probab.q. 7. n.2.& ſeq.* Qui non ſolum quando opiniones ſunt æquè probabiles, ſed etiam quando vna eſt probabilior alia, liberum delectum minus probabilis iudici concedunt, ſi probabilitas verſetur circa ius partium.

22 Cæterum hæc ſentẽtia reijcienda prorſus eſt: eamque retractauit Diana *p. 6. tr 6. reſ. 50.* *Et opinio Magiſtri Soti, & aliorum in qua fundatur, (inquit Molina *tom.1.de iuſt. tract.2. diſp.83.*) eſt contra communem Theologorum

ſententiam, & improbabilis omnino. Quoniam ſi vera eſſet ipſorum opinio, ſanè vſurarius poſſet accipere pretium pro mutuo, ſi non ab eo, cui mutuum dat, certè à quodam tertio, ad cuius preces mutuo daret: quod Sotus non admittit; id namque, & probabilitate caret, & vſuris, & iniuſtitijs oſtium euidēs aperiret. *Hæc Molina, quem ſequitur ferè eiſdem verbis Cardin. de Lugo *tom. 2. de iuſt. diſp. 37. ſect. 11. nu. 126.* dicēs: *Soti ſententiam ab omnibus relictam, &c. *Aperit enim oſtium vſuris, furtis, & rapinis,* quia poteſt aliquis dicere ſe accipere pretium non ab illo, cui mutuum dat, nec pro mutuo, ſed ab alio tertio, eo quod in eius gratiam det mutuum Petro. *Quod licet nullum abſurdum continere, dixerit poſteà M. Araujo *in d. ciſ. Moral. de ſtatu ciuili, diſp. 7. p. 1. num. 12* apertè fallitur: apertam enim vſuræ ſpeciem præſefert; qualem præſeferret ſimoniæ, ſi pretium à Paulo reciperes, eo quod in illius gratiam Beneficium Eccleſiaſticum Petro conferres. Quapropter dicendum etiam eſt, nequire iudicem accipere pretium ab alio tertio, vt in eius gratiam proferat ſententiam iuſtam pro Petro, quam proferre non tenebatur; vt cum communi Doctorum contra M. Sotū, & M. Ioannem de la Cruz, illis citatis, dicit Lugo, ex Molina vbi ſuprà. Et quidem ſi principium Thomiſtarum, quos citaui, probabilitatē vllam retineat, præſens difficultas recrudeſcet. Quia iudex, vt ponimus, non tenetur ſententiam proferre in fauorē partis, pro qua profert: ſicut nec in gratiam alterius tertij. Ergo ſi ab hoc licitè poſsit recipere pretium, & ab illo etiam poterit. Conſequentia eſt euidens. * Ideòque principium hoc, cui vnicè innititur, ſuſtineri vlterius non poteſt. Et Sanctiſsimus noſter Alexander VII. die 24. Septembris, vt ſcandaloſam damnauit hanc propoſitionem *Quando litigantes pro ſe habent opiniones æquè probabiles, poteſt iudex pecuniam accipere pro ferenda ſententia in fauorem vnius præ alio.* Quæ cenſura æquè comprehendit acceptationem pretij ab alio tertio, vt in gratiam ipſius, in alterius fauorem proferat. Nam quacūque ratione ex dictis contingat; verum eſt *accipere pecuniam pro ferenda ſententia in vnius fauorem præ alio.* Quod eſt damnatum a Sacra Congregatione Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Romanæ, per præfatum Alex. VII. decretū. Ergo, ſiue in gratiam ipſius litigantis, cui ex iuſtitia determinatè non debetur, ſiue in gratiam tertij proferatur.

23 Ex eodem etiam principio deducitur ſuſtineri in poſterum non poſſe opinionem aſſerentium, ad Maioratum, vel ad Cathedram, obligatos vnum eligere, poſſe, inter æquè dignos, pretium recipere vt vnum præ alio eligāt. Eo quod eiuſmodi prælatio, cum ſit vtilis, & non determinatè debita, pretio æſtimabilis eſt: Quod docet M. Bañez 2. 2. q. 62. *art. 5. dub. 4.* Ludouicus Lopez *1. p. inſtr. cap. 106. & 2. part. cap. 29.* quos citatos ſequuti ſunt Emanuel Rodrig. *2. p. Sum. cap. 10. concl. 9* Fagundez *in Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 26. n. 40.* Fr. Ludouicus à Concept. *in exam. verit. tr. 2. de reſt. caſu 4. fol. mihi 130* & probabilem putauit Diana *part. 6. tr. 6. Miſc. reſ. 39.* Et quoad legata (quorum eadem eſt ratio) tenuit *p. 10. tr. 13. reſ. 45.* cū Carolo de Baucio, quem ibi refert, & eodem prorſus fundamento ac præcedentes Doctores hanc concluſionem ex illo probant. Dixi hanc ſententiam in poſterum non ſubſtinendam. Quia ex illa per bonam & legitimam cōſequentiam deducitur, ſecluſo iure poſitiuo prohibēte munerum receptionem, licere iudici pretium accipere, vt in vnius litigantis præ alio, quando pro vtroque eſt probabilis opinio, ſententiam ferat. Nulla enim congrua diſparitatis ratio aſsignari poteſt, cum tota nitatur in eo, quod abſque iniuſtitia poſſet huic parti negari res ſibi vtilis; ex quo inferunt pretio æſtimabilem eſſe. Quod falſum eſt.

24 Genuina omnium ratio debet eſſe, quā attigit Cardin. de Lugo *tom. 2. de iuſt. diſp. 37. ſect. 10. n. 219.* Quia tàm electores ad maioratum, Cathedram, & legatum, quàm iudex, in caſu æqualitatis meritorum, & iuris, tenentur ex iuſtitia rem integram vni ex duobus dare. Hoc autem ſtare nō poteſt, ſi pretium ab aliquo illorum recipiat: quia eo accepto non daretur ei integra. Ergo ſalua iuſtitia nullus prædictorū poteſt pretiū accipere pro electione vnius præ alio. Vnde licet electio, & determinatio ſit illa vtilior, non tamen ideò ex parte iudicis digna eſt pretio. Hic enim ex iuſtitia tenetur gratuitā electionem, & determinatam efficere, quæ eſt intrinſeca muneri electoris, & iudicis; ad quod gratis obeundum, ex contractu ſaltem implicito, cum fundatoribus, & teſtatoribus, & cū Republica, quando acceptarunt, ſe adſtrinxerunt; ideòque digna pretio non eſt. *Iuxta legem vnum ex familia, §. Si de Falcidia, ff. de legatis 2. vbi: nā enim facultas neceſſariæ electionis propriæ liberalitatis Beneficium eſt.* Ac proinde iure naturali tenentur huic contractui ſtare, nec ab obligatione reſtitutionis, ſi deficiant, immunes erunt: tenetur enim ex vi ſui muneris, & officij, hæc gratis præſtare, vt benè Suarez infrà: & ideò cū peccet contra iuſtitiam vendendo, peccat exigendo, & retinendo pretium. Hæc eſt communis Doctorum ſententia, pro qua ſtant Sayrus *in Claui Regia, lib. 10. tr. 5. cap. 3. n. 8.* Turrianus *2. 2. diſp. 4. dub. 3* Rebellus *p. 2. lib. 18. q. 20. n. 1.* Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 14. dub. 9. n. 64.* Suarez *tom. 1. de Religion. lib. 4. de ſimonia, cap. 59. num. 13. & 14.* Item Fragoſus, Molina, Reginaldus, Azor, Buſembau, Dicaſtillo, Oñate, Caſtro Palao, & alij ex noſtris, apud Mendo *in Statera, diſſ. 6. q. 7.* Qui addit ſententiā pro pretio datam non ſolum eſſe prohibitam iure naturali,

turali, & poſitivo, ſed nullitatem ex hoc capite contrahere, quod legibus ex Fragoſo efficaciter probat.

QVÆSTIO III.

An Iudices, & alij Miniſtri publici teneantur reſtituere munera liberaliter à litigantibus donata?

§. I.

Doctorum ſententiæ.

1 NEgativæ ſententię invidiam conciliauit M. Ioannes Martinez de Prado *tom.2.Theolog.Moral.cap.17.quæſt.5.§.7.* vbi Patri Molinæ, Cardin. de Lugo, & alijs, non leui iniuria, impoſuit, quod docuerint leges Caſtellę inhabiles reddere Iudices, & alios Miniſtros ad munera liberaliter eis oblata recipienda: non tamen teneri ſemel accepta reſtituere. Sed valde miror, virum doctum, eruditumque eos non legiſſe. Vterque enim expreſsiſsimè negat, leges Caſtellæ inhabiles reddere iudices ad recipienda munera; indeque ab obligatione reſtituendi ante condemnationem eximunt, vt ex dicendis conſtabit.

2 Igitur doctiſſimus Pater Molina loco à M. Prado citato, nempe *tom.1. de Iuſt. tract. 2. diſp.88.* ſupponit primo, eiuſmodi donationes, ſecluſa etiam lege poſitiua, quæ eas prohibeat, ſæpe fieri, & accipi cũ peccato, vel propter ſcãdalum, vel propter periculum peruerſionis iuſtitiæ, vel quia non habent tantum voluntarij ex parte dantis, quantum ſatis ſit ad transferendum dominium. Interdum tamen (inquit) iuri naturæ ſtando, * poſſe fieri, & accipi ſine vllo peccato, vt quãdo ex amicitia datur aliqud miniſtro publico, etiam ſi amicitia habuerit ortum ex eo, quod ſit miniſter publicus: aut quãdo ex gratitudine, & gaudio rei iuſtè obtentæ, aliquid ex mera liberalitate illis datur. In eiuſmodi namque donationibus nil vitij ex natura rei conſpicio.* Hæc Molina.

3 Ex quibus fit, iure naturę, ſecluſa lege poſitiva, quę miniſtros reddat inhabiles adquirendi dominij, re ipſa illud adquirere, & conſequẽter ante ſententiam iudicis non teneri munera liberaliter eis donata reſtituere: quia collatio eiuſmodi eſt vera donatio, & ſpectato ſolo iure naturæ, integrum eſt cuique dominium rei ſuæ ſponte in alteram transferre. Vnde fit, eiuſmodi donationes validas eſſe, & translativas dominij, ſi aliunde nõ conſtet, eſſe inuoluntarias. Tales autem communiter reputari, quando lite pendente fiunt, eo quod litigantes ſibi ſuadeant, Iudices, & officiales nõ pręſtituros, quod ex iuſtitia tenentur, tradit Thomas Sanch. *lib.3.conſil.cap.vnico,dub.2.num.24.fol.404.* cum M. Soto, Sandoval, & Mercado. Ita etiam, & merito docent communiter Thomiſtæ, quos citatos ſequitur M. Petrus de Ledeſma *tom.2. Sum.tract.8.de Iuſt.commut.cap.26 concluſ.11. §. Digo lo quarto.* Secus vero de donationibus poſt finitam litem, tunc enim voluntariæ ſunt. * Quando deſpues de acabado el pleito, inquit) y que no ſe eſpera que ha de auer otro, ſe dà algo liberalmente à los tales oficiales; la tal donacion es voluntaria, y valida, eſtando en derecho natural; de ſuerte, que no ay obligacion de reſtituir lo que les dieren. Eſto enſeña Orellana, y comunmente los diſcipulos de Santo Thomas. La razon es, porque en tal caſo ceſſa la razon de ſer involuntaria la tal donacion; luego es voluntaria, y por conſiguiente paſſa el dominio.* Sic M. Ledeſma cum reliquis D. Thom. diſcipulis, quos ſequitur Molina, *vbi ſupra.*

4 Supponit ſecundo P. Molina, de facto iudices peccare mortaliter, accipientes munera. * Quia propter mala, & damna (inquit) quæ eiuſmodi donationes habere ſolent, adiuncta, iure optimo, lege poſitiua prohibentur: eſtque in Principe poteſtas, vt ipſo iure nullas eas reddat (non dixit reddidiſſe, vt male intellexit Prado) ita vt in foro conſcientię teneatur accipiẽs reſtituere, quæ ita acceperit, nulla expectata ſententia.* His ita conſtitutis, controverſia eſt, inquit Pat. Molina, * vtrum quę accipiuntur, eiuſmodi donationibus validis, ſpectato ſolo iure naturæ, obnoxia ſint reſtitutioni in foro conſcientiæ, nulla expectata ſententia, eo ipſo, quod accepta ſint contra prǽſcriptum legis humanæ?* Hic eſt difficultatis cardo, in quo partem affirmatiuam nonnulli tuentur, quod in ea ſint ſententia, quod quando lex prohibet acceptionem aliquam, efficit accipientem incapacẽ rei, quam prohibet accipere, redditque collatorem talis rei inhabilem ad transferendum dominium. Sic à nonnullis traditum refert Molina, advertens multos Doctores hanc ſententiam tribuiſſe Soto, & eam amplexari Ioannem de Medina Doct. Complutenſem, & M. Bart. de Medina Ordinis Prædicatorum.

5 Ipſe vero Doctores citatos impugnat, & contrariam tuetur ex illo principio apud Theologos ſatis trito, poſſe, ſcilicet, acceptionem eſſe prohibitam, quin accipiens fiat inhabilis ad dominium adquirẽdum. Multiſque ſuadet, in re præſenti, id contingere. * Mihi, inquit, contraria ſententia placet, nempe, quod licet peccent, qui contra præſcriptum legum, eiuſmodi donationes accipiunt, periurique ſint, ſi iureiurando ad eas non accipiendum ſe adſtrinxerint, vt in hoc Regno (Luſitaniæ) miniſtri publici ſe adſtringunt & iudices omnes, ac Tabelliones in Regno Caſtellæ, &c. Nihilominus donationes, de quibus loquimur, eſſe validas, neque cõſurgere obligationem reſtituendi ante latã ſententiam. Moueor, quoniam eiuſmodi donationes,

Digitized by Google

nes, ſecluſa lege humana, validæ ſunt, &c. In primis *lex non dubium, C. de legibus*, eas validas eſſe, non impedit, deinde leges Luſitanæ non reddunt invalidas: etenim ſolum prohibent, ne iudices eiuſmodi donationes accipiant, &c. * Et inferiùs. * Leges etiam Caſtellæ non plus reddunt invalidas eiuſmodi donationes in eo Regno, quàm Luſitanæ leges in hoc: etenim *l. 5. 6. l. 3. novæ collect. tit. 9* ſolum prohibent, ne iudices eiuſmodi donationes accipiant ſub pœna amiſſionis officiorũ ipſo facto, & vt ſolvãt, quod ita acceperint, & duplum fiſco legis, &c. Quæ pœna locũ non habet ante latã ſententiam * Et infra ad argumentum pro parte contraria adductum, negat prædicta leges efficere accipientem incapacem dominij rei, quam per eiuſmodi donationes accepit: quia licèt in Principe, inquit, ſit poteſtas ad hunc effectum, * neceſſe eſt, vt conſtet, id ſua lege intẽdiſſe. * Quod in præſenti conſtare contendit. Ex quibus apertè conſtat de impoſtura M. Prado.

6 Patris Molinæ ſententiam ex eodem fundamento defendit Villalobos *tom. 2. tract. 18. diff. 5.* vbi loquens de his legibus, inquit *num. 11.* * Bañez, y Pedro de Ledeſma dizen, que los preſentes, y dadivas ay obligacion de reſtituir; porque con eſta condicion tacita de que guarden el arancel, les dan el oficio, &c. Mas à eſto ſe reſponde facilmente, que aqui no ay tal condicion, ſino que le dan el oficio, ſujeto à las leyes dèſpero no por eſſo le impiden la translacion del dominio, pues la ley no lo dize. * Et infra: * Eſtas leyes no irritan lo que ſe haze, ſino que ſeñalan la pena. *

7 Pro eadem militare videtur Vazquez *opuſc. de reſtit. cap. 7. dub. 6. num. 60.* ibi: * Vnde colligo, vt ſupra diximus, quòd quando aliquis eſt inhabilis ad recipiendum munera, non poteſt acceptum retinere. Sed non facile conſtat, an iudices inhabiles ſint ad dona recipienda: in legibus enim ſolum continetur prohibitio recipiendi, quæ non ſufficit. Et in noſtro Regno ſolum circa Secretarios, vidi legem, quæ ipſos inhabiles facit ad recipiendum munera *l. 1. tit. 18. lib. 2. novæ Recopil.* imò & ad pœnæ ſolutionem (obligare ante ſentẽtiam) quamvis quoad hoc non obſervetur. * Et expreſſiùs *1. 2. diſp. 164. cap. 3. num. 17.* vbi ſic ait: * In noſtro Regno prohibiti ſunt aliqui miniſtri Regis munera accipere, ex quibus eos ſolum (attende) ad reſtitutionem obligamus, qui ipſa lege inhabiles efficiuntur, vt recipiant: eos verò, qui ſolum prohibentur ſimpliciter abſque decreto irritãte, non obligamus ad reſtitutionem. * Et iterum rationem reddens *numer. 21. & 22.* * Quoties actus alicui certo generi perſonarum prohibetur, intuitu virtutis Religionis, aut liberalitatis contra auaritiam, vel alterius virtutis, quàm iuſtitiæ, actus firmus eſt, & acquiſitum per illum non eſt obnoxium reſtitutioni, niſi lex aliud explicet, &c. Huiuſmodi exiſtimo eſſe leges, quæ prohibent, ne Clerici exerceant quędam genera negociationum, &c. Eiuſdem rationis ſunt (attende) leges, quæ prohibent, ne miniſtri Regis accipiant munera gratis oblata à certo quodam genere perſonarum, &c. * Quod probat, dicens: * Id, quod accipitur contra legem prohibentem hoc modo, non eſſe acceptum contra iuſtitiam, ac proinde neque contra iuſtitiam retineri. Quod autem non eſt acceptum contra iuſtitiam, non eſt obnoxium reſtitutioni, vt manifeſtum eſt. * Sic P. Vazquez.

8 Hanc ſententiam ex fundamento Patris Molinæ tenet etiam cum alijs Diana *part. 6. tract. 6. Miſcell. reſol. 59. in fine.* ibi: * Nota hic obiter, iudices, & miniſtros publicos accipientes munera ſola lege poſitiva ſibi prohibita, nõ eſſe obnoxios reſtitutioni in foro conſcientiæ, nulla expectata ſententia, quando data fuerunt ex mera liberalitate, aut ex gratia, & gratitudine Ita docent Molina *tom. 1. diſp. 88.* & Fagundez loco citato (nempe *in Præcep. Decalog. tom. 2. lib. 8. cap. 27. nu. 9.*) Quidquid in contrarium aſſerant Sotus, & Sylveſter. Quia hæ donationes, ſecluſa lege humana poſitiva eas prohibẽte, validæ ſunt. Sed leges poſitivę tam iuris cõmunis, quam aliquorum Regnorum, licet alias prohibeant, non illas invalidant: ergo non tenentur iudices illas ante latam ſentiam reſtituere. * Sic Diana. Vbi vt patet ex eius verbis, donationes (de quibus ſupra) iure poſitivo prohibitas fatetur: atque adeo, dum aſſerit, iudices poſſe recipere munera eis collata ad alliciendum animum ad iuſtam ferendam ſententiam, aut ex mera liberalitate (pro quo *3. p. tract. 6. Miſcell. reſol. 4.* adducit Ioannem Franciſcum Suarez, referentem Molinam, Medinam, & alios) intelligendus eſt de iure naturali, ſecluſo poſitivo prohibente: Sicut & Molin. & Leſſius loquuntur. Quibus tamen *tract. 5. Miſcell. reſ. 45.* impoſuit, aſſeruiſſe, iudicem poſſe licitè recipere munera, ſi dentur, vt maiorem diligentiam adhibeat, quàm tenetur: vel vt aſſeiatur magis ad expediendum intra iuſtitię limitès negocium in favorem dantis. Pater enim Molina, vt ſupra notavi, expreſsè aſſerit, huiuſmodi donationes, & acceptiones propter mala, & dãna, quæ adiuncta habere ſolent * iure optimo lege poſitiua prohiberi. * Pater etiam Leſſius loco citato à Diana *lib. 2. cap. 14 dub. 9. nu. 64.* ſolum excuſat ab obligatione reſtituendi, non à peccato, vt advertit Card. de Lug *tom. 2. de Iuſtit. diſp. 37. ſect. 11. nu. 132. & ſeqq.* Quapropter, mala fide, ab Antonio Diana citantur pro opinione illos excuſante à peccato, attento etiam iure poſitivo.

9 Cum Molina, & Vazquez ſentit Cardin. de Lugo *ſupra diſp. 37. ſect. 11. citata.* Putat enim, eiuſmodi leges prohibentes receptionem mu-

munerum,& adijcientes pœnam, & obligantes in conſcientia ad ſolutionem pœnæ, & ad reſtituenda munera(etiam ſi addant ante iudicis condemnationem) non obligare ante declarationem iuridicam criminis Sic cum alijs tradit *num.* 134 & ad argumentum contrariæ ſententiæ,nimirum, quod * donatio illa facta contra legem prohibentem ,eſt nulla, & per conſequens non transfert dominium muneris in accipientem.* Reſpondet *num.* 135.negando antecedens,& exponendo cum Patre Molina *l.non debitum,C.de legibus* , ex qua id deducere conantur adverſarij , quibus cum Granado,& alijs adheret iterum Diana *p.* 10. *tr.* 12. *reſ.*7.vide etiam M.Donatum *in praxi part.*4. *tom.*2.*tr.*2.*q.*1.*à num.*7.

10 Hæc auctorum loca diligenter congeſſi,vt ex illis magis innoteſcat aperta impoſtura M.Ioannis Martinez de Prado,qui,vt ſupra notaui, abſque vllo prorſus fundamento illis impegit,quod docuerint, iudices & alios miniſtros Regis, per leges, reddi inhabiles ad receptionem munerum,& incapaces dominij,& tamen ſimul defendant, ad reſtitutionem non teneri,quod,vt patet ex dictis, prorſus falſum eſt,quia, vt eorum verba clamant, incapacitatem,ſeu inhabilitatem ad dominium adquirendum negant,& ex hoc principio probant, non teneri iure poſitivo reſtituere ante ſententiam iudicis.

11 Doctores alij, quos ſequitur Thomas Sanchez *lib.*3.*conſil.cap.vnico,dub.*1. leges (de quibus ſupra)exponentes,ſic diſtinguunt. Sunt nonnullæ,quæ vniverſaliter loquentes,dicunt: *Non reciban,no tomen por ſi, ni por otra perſona, &c.* Et iſtæ, inquit, tantum prohibent receptionem,& illicitam reddunt. Sunt leges aliæ, quæ ſtrictius loquuntur, dicentes: *No puedan recibir por ſi,ni por otra perſona,&c.* Et hæ, inquiunt, reddunt recipientes inhabiles ad recipiendum, & dantes ad transferendum dominium,& ideò inducunt obligationem reſtituẽdi acceptum: quia actum reddunt ipſo iure nullum,vt docent communiter Theologi, quos Sanchez refert *num.*26.Hæ autem leges ſunt *l.* 56.*tit.*5.*lib.*2.*nouæ Recopil.*vbi dicitur: * Que el Preſidente, Oydores, Alcaldes de Audiencias, ò de Cortes, Alcaldes de Hijoſdalgo, Notarios,Iuez de Vizcaya,Relatores,Eſcriuanos de los dichos juzgados, no puedan recibir por ſi, ni por interpoſita perſona preſentes, ni dadiua alguna de qualquier valor que ſea,ni coſas de comer,ni beber, de Concejo, ni de Vniverſidad, ni de perſona alguna, que tratare,ò veriſimilmente ſe eſpera que tratarà pleito ante ellos, durantes ſus oficios, ni lo puedan recibir mugeres,ni hijos en poca,ni en mucha cantidad, directè, ò indirectè, ni los Letrados,ni Procuradores de pobres. * Idem decernitur *l.*21. *tit.* 1. *lib.* 9. *noua Recopil.* de Queſtoribus ærarijs, Auditoribus & alijs officialibus, ibi: * Ningun Contador mayor, ni menor, ni Oydores, ni Oficiales de la dicha Contaduria,no puedan recibir dadiua, ni preſente de ninguna perſona,que tenga,ò ſe eſpere,que veriſimilmente tendrà negocio ante alguno dellos, aunque ſea coſas de comer, y beber, y aunque ſean fenecidos los negocios. * Reliquæ autem Hiſpaniæ leges, quæ cum hoc rigore non procedunt, licet abſolutè prohibeant iudicibus,& alijs miniſtris, verb. grat. Prætoribus ordinarijs, & Rectoribus civitatũ munerum receptionem,dicentes: *No reciban, &c.*non redduni, inquiunt, inhabiles ad recipiendum: & ideo licet contra prohibitionem receperint,non tenebuntur reſtituere * Huic ſententiæ(in quit Sanchez) favent Covarrub. Sylveſtro,Nauarro, Angelus, Palacios. Monaldo,Caietanus,& Medina,Henriquez,& alij viri docti,quos ego conſului.Eſt ſatis probabilis,& ſatis colligitur ex Navarra *lib.*3.*de reſtit. cap.*3.*num.*14.& 15. vnde infertur. Auditores Regios, & alios iudices non teneri reſtituere munera,quando ea receperunt ab his, qui modo litem non gerunt, nec geſſere, nec in proximum creditur geſſuros.* Hactenus Sanchez: quibus duas ſententias oppoſitas ſupra relatas maritare contendit.

§. II.

Auctoris iudicium quoad obligationem reſtituendi.

12 NIhilominus, prædictas leges non continere inhabilitatem ad recipiendum,ideoque iudices, & alios miniſtros Regios, numquam teneri ante iudicis ſententiam munera liberaliter eis donata reſtituere, mihi probabilius eſt, propter fundamenta Patris Molinę, & aliorum, quos ſupra citaui. Quibus adde Verricelli *tom.* 1. *quæſt. moral. tract.*3. *q.* 4. *num.* 2. apud quem Paludanus,Layman,S. Fauſtus, Petrus de Navarra,Reginaldus,Nauarr Veja, Henriquez, Angles,Perez,Fagundez,Diana,& alii.Probatur,quia quilibet adquirit dominium rei liberè donatæ,niſi à lege fiat incapax ad adquirendũ dominium,Iudices autẽ,& alij miniſtri nulla lege incapaces fiunt,vt conſtat ex Molin. verba enim illa: *No puedan*, ſępiſſime ad licitam, & honeſtam potentiam referuntur, iuxta ſubiectam materiam;nec valorem actus contrarij excludunt,vt ex his,quæ per Abbatem, Bartolum,& Iaſonem traduntur,docet Dominus D. Didacus Alua,& Eſquiuel *lib.de Concilijs vniverſalibus cap.* 2. *verſ. quod autem.* Subnectit Verricelli *vbi ſupra*, & bene quidem: quod ſi lex aliqua obliget ad reſtitutionem rei donatæ, etiam ante ſententiam: id intelligendum ante ſen-

Digitized by Google

ſententiam, qua ad talem pœnam damnetur, non vero ante ſententiam declaratoriam criminis, vt de ſimilibus legibus pœnalibus docet Sanchez *in Sum. lib. 2. cap. 2.* 20. Aliud autem eſt, expreſsè fieri incapa[illegible] dominij rei donatæ.* Sed eſto (inquit) iure [illegible] municipali fieret expreſsè incapax: tamen [illegible] modi leges numquam cum eo rigore fuer[illegible] ſu receptæ, atque adeò quoad hanc partem cenſentur abrogatæ, neque obligant in conſcientia, vt rectè docent Salon 2. 2. *quæſt. 71. art. 4. in fine*, Lugo *de Iuſt. diſp. 37. num.* 134. Qui rectè ait, ſatis id patere ex communi praxi omnium iudicum, etiam timoratorum, qui numquam ea munera reſtituunt, neque à confeſſarijs ad id obligantur. * Hactenus Verticelli. Quæ ſunt valdè notanda.

13 Quoad Secretarios vero maior eſt difficultas, quia efficiunt iuramentum ſoluendi pœnam lege impoſitam reſtituendi quadruplicatum, quod acceperint: ergo ratione iſtius iuramenti tenebuntur. Verba legis ſunt *l. 1. tit. 18. lib. 2. noue Recop'l.* * Mandamos, que ningun Secretario reciba dadiua, ni preſente, ni agradecimiento de perſona alguna, aunque ſea coſa de comer, &c. ſopena que lo tornen con el quatrotanto la primera vez, y por la ſegunda no vien del oficio, y q̃ juren de aſſi lo guardar, y pagar las penas, en las quales los cõdenamos deſde agora (attende) por manera, q̃ ſean obligados in foro conſcientiæ à pagarlas, ſin que mas ſean condenados en ellas.* Ex quibus duo videntur neceſſario inferri, & peccare, ſi munera recipiant ratione iuramenti, & teneri ad ea reſtituenda modo dicto, ante ſententiam iudicis. Et ita cum pluribus tradit Thom. Sanchez *lib. 3. conſil. cap. vnic. dub. 1. num. 5.*

14 Cæterum alij doctiſſimi, quibus adhæreo, cenſent, poſſe retinere donata vſque ad ſententiam declaratoriam criminis, quia lex non dicit, teneri reſtituere: neque ad id ex iuramento, neque ad pœnæ ſolutionem ſe obligant, nulla expectata ſententia, ſed ſolum non expectata condemnatione, *ſin que mas ſean condenados a ellas.* Ergo ante ſententiam declaratoriam criminis nulla erit obligatio reſtituendi. Ita Suarez *de legibus lib. 5. cap. 7. nu. 8.* Rebello, Salas, Angles, Perez, Nauarr & alij, quos citatos ſequuntur Card. de Lugo *de Iuſt. diſp. 37. ſect. 11. num. 134. & ſeqq.* Verricelli *tom. 1. tract. 3. quæſt. 3.* Quibus faciunt, quæ congerit Diana *part. 11. tract. 6. reſol. 47. & tract. 8. reſol. 21. §. Sed ex his oritur pulchrum dubium*, & M. Hiacynthus Donatus *in praxi reſolutoria rerum Regul. tom. 1. p. 2 t act. 15. quæſt. 25.* vbi probat, exceptis cenſuris, nullam pœnam incurri ante ſententiam declaratoriam criminis, quando eo certum putat M Sotus *lib. 9. de Iuſt. q. 8. art. 1. §. de Simonia ad 6. verſ. dixerim*, vt contrarium dicat *nullatenus eſſe probabile*. Quibus in ſimili facit P. Thomas Sanch. *lib. 4. de Matr. diſp. 9. num. 2.* vbi ubi objiciens legem quandam ſic reſpondet. Lex vltima fine *tit. 14. part. 5.* dicens turpiter accipere aliquem ne accuſet, ſubdit: *Por ende dezimos, que deve tornar lo que aſsi recibio*, ſed dicit eſſe pœnalem, quare ſolum ſubſequuta ſententia teneri recipientem reſtituere. * Sic Sanch. de extorquente pecuniam, ne alterum, quem iuſtè poterat, accuſet, qui legibus reſtituere obligatur: ſic & nos cum alijs, de Secretarijs, qui lege ad quadruplum reſtituendum adſtringuntur.

§. III.

Quid quoad culpam?

15 AN vero ſint aliqui caſus, in quibus non ſolum ab obligatione reſtituendi, ſed etiam à peccato excuſentur iudices munera liberaliter donata recipientes? Reſpondet affirmativè Verricelli *ſupra quæſt. 2. à num. 6.* vbi plures authores recenſet. Quibus adhærens excuſat à peccato iudices munera recipientes in ſequentibus caſibus. Primo, quando extraordinarium laborem, ad quem non tenebatur, præſtitiſſet. Secundò, quando reciperet non ratione officij, ſeu tanquam iudex, ſed ex amicitia, quamvis amicitia ex officio oriretur, vt ait Molina *ſup. num* 6. Tertiò, quando donans ex dignitate ſuæ perſonę merito conquereretur, tanquam de iniuria ſibi facta, ſi donum recuſaretur. Vel quando poſt ſententiam, nulla tamen prævia promiſſione, ex gaudio, & gratitudine rei iuſtè obtentæ, libere donaretur. Quartò, quando recipit eſculenta, & poculenta, quæ grandia non ſunt, id eſt, quæ paucis diebus cõſumi poſſunt, aut quæ, attenta qualitate dantis, & recipientis, non reputantur magna. Quintò, ſi humanæ leges, ſivè communes, ſive municipales, receptionem munerum prohibentes, per contrariam conſuetudinem ſint abrogatę, vel nõ ſint vſu receptæ à populo. Vt autem tanquam vſu non receptæ non obligent, non requiruntur decem anni, ſed ſufficit (ait Verricelli) quod populus pluribus actibus legem non ſeruet, vt duobus, vel tribus actibus, quamvis lex paulò antea publicata fuerit, ſciente tamen, & tolerante Principe.

16 Ex quibus deducit, & merito, vt in noſtro caſu lex prohibens munera dicatur non recepta, ſufficere, quod maior pars litigantiũ liberè offerat munera, & iudices palam recipiant, neque puniantur. Nec obſtare, quod officiales iurent, ſeruare pragmaticam Regni. Iuramentum enim intelligitur de vſu receptis, ſeu quatenus ſunt vſu receptæ, non autem de alijs. Denique excuſaretur iudex munera recipiens, quando conſtaret, ſalarium, vel pretium

à

Digitized by Google

à lege taxatum non eſſe iuſtum. In his igitur caſibus(ait Verricelli ſupra cum alijs,quos citat)nec ratione legis poſitiuæ prohibentis,nec ratione iuramenti,peccare iudices munera libere donata recipientes: quia iuramentum eſt acceſſorium,& ideò ſequitur principale. Vnde quoties lex ex aliquo capite obligare deſinit, ceſſat etiam iuramenti obligatio , vt docent communiter Doctores apud Dianam 2.*p.tr.3. Miſcell.reſol.*6.& apud Sanchez *in Sum.lib.3. cap.14.n.*8. Verum nonnulli ex his caſibus expreſsè prohibentur in legibus ſupra citatis nouæ Recopilationis. Vnde ni contraria conſuetudine abrogatæ ſint, vel aliunde non obligent , vim ſuam modo retinere , dubitandum non eſt.

§. IV.

Duplex obligationis effugium.

17 Rationes dubitandi, proponam , vt alij iudicium ferant. Prima ſit: leges iſtas fundari in præſumptione corruptionis,vt ſentit P. Vazquez *opuſc.de reſtit.cap.7 dub.4.num.*29.ibi:* Cum leges prohibeant ,munera dari iudicibus, ne muneribus corrupti,iuſtitiæ obliuiſcantur,* & *dub.6. nu.* 59.dicens : * Alijs miniſtris prohibetur recipere munera ab his, qui negotia habent apud ipſos,vel ſperatur habituros (attende) ne vel modo,vel in futurum corrumpantur, quia alij miniſtri corrumpi poſſunt,vel inique officium exequantur. Advocatis prohibetur , ne recipiant à litigantibus munera in fraudem ſtipendij, non quia in illis timeatur corruptio , &c. * Ergo ceſſante præſumptione corruptionis, vel fraudis , poterunt liberaliter donata recipere.Ideò ita ſentit Menochius *conſil.*342. *nu.* 38.& *in comment.de Præſump.lib.*5. *præſump.* 8. dum tradit, iudices poſt latam ſententiam, poſſe recipere munera gratis oblata : * Quia recipiendo(inquit)munera poſt latam ſententiam,ceſſat ſuſpicio , & cauſa corruptionis. * Leges autem in præſumptione fundatas non obligare,ſi in aliquo caſu præſumptio deficiat, tenent Sylveſter , Sotus , Ricardus, Adrianus, Caſtro, Nauarro, Couarr. Baldo, Panormitano,Felinus, Decius, & alij apud Suarez *lib.* 3. *de legibus cap.*23.*num.*1. Quibus adde Sanch. *de Matrim.lib.*7.*diſ.*37.*n.*9 Salas *de legibus diſputat.* 10.*ſect* 4. Item Valerum , Rodriguez, Homobonum, Lotcam, Vazquez,Valentiam, Monteſinum, M Araujo, & plures, quos citatos ſequuntur Thomas Hurtado *tom.* 1. *reſol. moral.tract.*4 *cap.*8.*reſol.*57.*num.*713.& Diana 1.*p.tract.*10.*de legibus,reſol.*27.vnde Molina *diſp.* 88 *citata num.* 12. licet peccatum mortale ratione iuris iurandi ſemper interuenire exiſtimet. * Si tamen(inquit) ius iurandū ſecludas, quando peccatū lethale eſſet,aut veniale,expendendū eſſe ex periculo perverſionis iuſtitiæ, aut ſcādali,quod inde immineret, &c. * Quibus faciūt Doctores,qui explicantes clauſulā illā *gratis vbique* in diſpenſationibus appoſitā,qua prohibentur miniſtri munera recipere,aſſerunt illa ſolum prohiberi, quæ animum iudicis corrumperent. Ita Gutierrez *de Matrim.cap.*181.*num.*2. Homobonus, & alij, quos citatos ſequitur Diana *part.*4.*tract.*4 *reſolut.*84. Cuius ratio alia eſſe nequit, niſi quia in alijs muneribus ceſſat legis præſumptio.Ergo in noſtro caſu quoties hæc ceſſauerit, prohibitio non ſubſiſtet.

18 Secunda ratio eſt,quia plures Doctores aſſerunt , ceſſante fine legis in particulari , legem ceſſare Ita Scatia *tract.de commerc.* §.1.*q.* 1.*num.*511.Nauarrus *in Rubrica de iudicijs,nu.* 74.Mexia *de taxa panis,con.*2.*à num.*29 *vſque ad* 36.Henriquez *lib.*11.*cap.*17 *num.*2.& *litt. O.* Comitolus *lib.*7.*reſponſ.quæſt.*1.*nu.*10.Souſa *in Bulla Clement.VII. de largit. numer. fundam.*3.Megala 2.2.*lib.*2.*cap.*7.*quæſt.*22. *num.* 55.Granados 1 2.*contr.*7.*tract.*3.*part.*1. *diſp.* 15.*ſect.*2 quos citat,& ſequitur Diana *p.* 1. *tr.* 10.*reſ.*28.Quibus adde iterū ipſum Dian. *p.*7. *tract.*10.*reſol.* 33.Caramuel *in Regul. S. Benedicti,diſp.*5.*num.*50.Machado *tom.*1.*Sum.lib.* 3.*part.*4.*docum.*4.*nu.*2.Portel *in Reſponſ Moral.part.*1.*caſu* 21.*num.*8. & probat ex optimo textu *cap.cum ceſſante de Appellat.*Finem autem harum legum eſſe, vitare corruptionem iudicum, tenent vltra citatos Thomas Sanchez *in conſil.lib.*3 *cap.vnico,dub.*1. *num.*20 vbi cum alijs docet , non eſſe condemnandos iudices, qui à conſanguineis ſine fraude munera recipiunt.* Quia in hoc caſu ,inquit ,ceſſat finis legis.* Ergo quando ex circunſtantijs periculum corruptionis , & perverſionis iuſtitiæ non ſubſit,licitum erit iudicibus , & alijs miniſtris iuſtitiæ,recipere munera liberaliter donata,quibus facit Diana *p.* 3. *tract.* 6. *reſ.* 4 vbi cum Ioanne Franciſco Suarez, & alijs apud ipſum, cenſet iudicem poſſe recipere munera,quæ ipſi à litigante offeruntur, ad alliciendū animū, ad iuſtam ſententiam aut ex mera liberalitate.

19 Ex alio etiam capite poſſet aliquis prædictarum legum vim infringere, nimirū , quod leges pœnales etiam mixtæ , quæ aliquid prohibent , pœnam imponentes tranſgreſſoribus, non obligant in conſcientia , ſecundum Nauarrum,Gomez,Ioannem Andream,Matthæū Mereſilam, Scævolam Decium, & alios, apud Villalobos *in Sum tom.*1.*tract.*2.*dub.*22.*n.*6. & probabiliter putant Filiucius,& Azor; & cū Valentia, Diana omnes citans *tract.*10. *de legibus,reſol.* 20. Leges autem iſtas eſſe pœnales, tradit Molina *tom.*1 *tract.*2.*diſp.* 88. §. *Leges Caſtellæ in medio*,vbi ſic:* Quod etiam dicunt aliqui ex Doctoribus,cum quibus diſputamus, leges videlicet illas non eſſe pœnales , falſum profectò eſt,vt ex forma earum eſt manifeſtum.

* Et

* Et abſolutè leges prohibentes, eſſe pœnales, docent Gram. Boerius, Boſſius, Clarus, Amodæus de Caſtillo, & alij, quos citatos ſequitur Menochius *tom. de Arbit. conſil.* 342. Ergo vel probabile eſſe debet, non obligare in conſciẽtia ſub peccato lethali, aut oſtendendum, aliquam ſaltem ex præmiſsis, ex quibus per bonã conſequentiam id deducitur, claudicare.

20 Ideò hanc ſententiam expreſsè ex hoc fundamento defendit nouiſsimè Fr. Leander à Murcia Capuccinus *in diſquiſit. Moral. in* 1. 2. *D. Thomæ lib.* 2. *diſput.* 5. *reſolut.* 24. *num.* 16. *& ſequentibus.* ibi: * Sed quæres, an iudices recipientes munera peccent, & teneantur ad reſtitutionem? In hac quæſtione dictos iudices (& idem aſſerunt de alijs iuſtitiæ miniſtris) peccare mortaliter, & teneri ad reſtitutionem, docent Sotus, Syluester, Nauarra, Thomas Sãchez, & multi alij. Contrariam tamen ſententiam quoad peccatum docent omnes, qui tenent, leges pœnales non obligare in conſcientia, ſed ſolum ad pœnam poſt iudicis ſententiam Nauarro. Miranda, Villalobos, Reginaldo, & probabilem putant Valentia, Azor, Filiucius, quos refert, & citatos ſequitur Diana 1. *p. tract.* 10. *de legib. reſol.* 17. Et licet aliqui cõtendant, prædictas leges eſſe cõventionales propter iuramentum, & ſponſionem, &c. Nullatenus conventionales ſunt, ſed pœnales, & ideo ſtando in opinione Nauarri, & aliorũ ſupra adductorum, nõ peccabunt mortaliter, nec etiam ratione iuramenti, quia iuramentum ſequitur naturam actus, ſolumque addit obligationem ex virtute Religionis: ergo ſi actus ex ſe non ſit peccaminoſus, iuramentum illud peccaminoſum non reddet. Quo ad reſtitutionem vero non teneri ante ſententiam iudicis, tenent Covarrub. Sylveſter, Angelus, Gutierrez, Navarr. Palacios, Monaldus, Alcozer, Nauarra, quos omnes citatos refert Thomas Sanchez *tom.* 1. *conſil. lib.* 3. *cap. vnico, dub.* 1. *num.* 28. *&* 29. qui tenent, prædictam ſententiam eſſe ſatis probabilem ex Nauarra citato. Quia licet prædictæ leges prohibeant actum dandi ſubditis, & recipiendi iudicibus, non tamen illum annullant. Ergo cum ſtando in iure naturali, & ſecluſa prohibitione iuris humani, illæ donationes, & acceptiones ſint validæ, ante ſententiam iudicis non tenentur ad reſtitutionem prædicti iudices, &c. Et noviſsimè hanc ſententiam tuetur Fagundez, quem citat, & ſequitur Diana *tom.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 59. & vtraque hæc opinio eſt ſatis probabilis. * Hactenus Leander, vir quidem doctus, eruditus, & pius, cuius opinio iudicibus, & alijs iuſtitiæ miniſtris ingrata non erit, & vt gratior, eam iterum tradit *tom.* 2. *diſquiſ. moral. lib.* 4. *diſp* 11. *reſ.* 3. *num.* 12. *&* 15. verum doctiſsimum P. Sanchez, & Doctores, quos *vbi ſupra* adducit, infideliter refert, quia non loquuntur, quando leges vtuntur his verbis: *No puedan recibir*, ſed quando: *No reciban*, vt videre licet apud Sanchez locis à Leandro citatis. Vnde non eorum auctoritate, ſed aliunde probabilitas huius ſententiæ ex ſuperius dictis petenda eſt, ideò *tom.* 2. ſupra citato, alius auctores pro ſua ſententia refert.: etiam ſi leges dicant: *No puedan recibir.* Hi ſunt Molina, Villalobos, Diana, Lugo, Angles, Perez, Nauarra, Rebellus, Salas * qui docent, inquit, quod licet dictæ leges obligent ad non recipienda munera, non tamen obligant ad reſtituenda gratis data, & accepta.*

21 Dices, præfatum excuſationis caput vltimo loco à nobis adductum, valde infirmum eſſe, quia leges pœnales, ſaltem mixtas, quæ aliquid prohibent, & pœnam tranſgreſſoribus imponunt (quales ſunt, quæ iudicibus, & alijs miniſtris munera liberaliter donata recipere, vetant) non obligare in conſcientia, eſt improbabile, & acriori cenſura dignum: iuxta Magiſt. Sotum *lib. de Iuſtit. quæſt.* 6. *artic.* 5. vbi errorem vulgi appellat: * Sed quia vulgus (inquit) neſcio quo colore ait, legem, quæ obligat ad pœnam, non obligare ad culpam, neceſſe eſt, errorem hunc eludere. * Quem imitatur Mag. Texada *tom.* 1. *lib.* 1. *tract.* 2. *controv.* 16. vbi aſſertum Soti laudat, & contrariam ſententiam non eſſe probabilem dicit.

22 Sed vterque fallitur. Id, quod teſtimonio viri omni exceptione maioris comprobo; Illuſtriſ. ac Reverendiſ. Magiſt. Tapia Archiepiſ. Hiſpalenſ. ſui inſtituti, olim primarij Theologiæ profeſſoris in Vniverſitat. Complutenſ. Ille igitur *in ſua doctiſsima Catena Moral. lib.* 4. *de legibus, quæſt.* 10. *artic.* 4. *num.* 1. *&* 2. ſic ait: * Modo inquirimus, an de facto omnes leges iam civiles, quam Canonicæ imponentes pœnas temporales, obligent ad ſolam pœnam, an etiam aliquando ad culpam mortalem, aut venialem pro gravitate, aut levitate materiæ præceptæ? In hac re eſt valde notanda ſententia Martini Navarri *in Manual. cap.* 23. *num.* 55. omnes huiuſmodi leges pœnales humanas, etiam præceptiuas, obligare ad ſolam pœnam temporalem impoſitam per ipſas, non ad pœnam æternam, neque ad culpam. Hanc ſententiam docuiſſe prius Iaſſonem, & Ludovicum Gomez, teſtatur Suarez, eamque probabilem cenſet Valentia, & Azor ait, non eſſe omnino condemnandum, qui eam ſequutus fuerit: & Diana probabilem etiam cenſet. Itaque omnes hi iudicant, probabile eſſe in praxi, non ſolum leges pure pœnales, verum etiam pœnales mixtas ex præcepto, & pœna, quæ iubent, vel prohibent, hoc, aut illud fieri, imponentes pœnam tranſgreſſoribus, non obligare

gare ad culpam, ſed ad ſolam penam, niſi certo conſtet, velle legislatorem obligare ad culpam. Fundamenta huius ſententiæ ſunt, &c. Propter tantorum Doctorum auctoritatem, & tot rationum robur, hanc nouam ſententiam cenſet valdè probabilem in praxi Villalobos, & ego etiam non poſſum non fateri eſſe probabilem, & in praxi ſecuram, donec Sedes Apoſtolica verum diffiniat, aut declaret. Huic enim opinioni non deſunt principia practicæ probabilitatis, vt conſtat ex numero præcedenti.* Hæc M. Tapia de legibus pœnalibus mixtis, licet contrariam ſententiam merito probabiliorem iudicet. Qualem ego etiã reputo: contendo tamen, hanc eſſe probabilem, ideòquè ne cauſæ meæ ſuprà verum fauere videar, fidem alienam Thomiſtis non ſuſpectam interpellaui, & aliorum ſubiungam. Eamdem ſententiam cum M. Acatio de Velaſco, Epiſcopo Orioleníi, *verb. Contract. reſ.* 209. tenet Doctor Garſi *cent.* 1. *cap.* 64. *num.* 15. inde probans pragmaticam contra ementem triticum, ad reuendendum, non obligare in conſcientia.

23 Nec diſſentit M. Cotradus 1. *p. quæſt.* 180. nec M. Serra 1. 2. *tom.* 2. *q.* 69. *art.* 4. *dub.* 2. *fol. mihi* 439. vbi ſic ſcribit:* De lege, qua præcipitur aliquid ſub pœna excommunicationis maioris non latæ, ſed ferendæ ſententiæ, quidam ad mortale obligare affirmant. Alij negant. Mihi ſatis probabile videtur, quod Caietanus *in Sum. verb. Præcepti tranſgreſſor*, dicit: Tranſgreſſor præcepti ſub comminata pœna, non peccat mortaliter, &c. quouſque monitus perſeueret; tunc enim vtpotè excommunicatione dignus, peccat mortaliter, &c. Hanc ſententiam tenent alij diſcipuli D. Thomæ recentiores.* Sic ille, ex quibus validum conficitur argumentum. Nam ſi lex Canonica præceptiua, quando pœna ſpiritualis, licet grauis, eſt tantum comminata, non obligat ſub lethali, cur obligabit ciuilis? quandoquidem omnes pœnæ temporales ſunt comminatæ, & nulla eſt, quæ ipſo facto ante ſententiam ſaltem declaratoriam criminis incurratur.

24 Hanc ſententiam multis, validiſquè rationibus probat Nauarrus *cap.* 23. *num.* 55. Quibus motus Villalobos *vbi ſuprà, tom.* 1. *tract.* 2. *dub.* 22. *num.* 2. concludit:* Confieſſo, que eſtas razones me parecen muy fuertes, y eſta ſentencia muy probable; y porque fauorece à las animas, y la tienen tantos hombres doctos, ſe puede muy bien ſeguir en practica.* Eamdem expreſsè tenet ex eodem ordine Fr. Ludouicus de Miranda *in Manual. Prælator. tom.* 2. *quæſt.* 25. *art.* 18. *concluſ.* 2. *fol. mihi* 259.* Nam Reges (inquit) & Principes ſæculares numquam expreſſerunt, aut interpretati ſunt in ſuis legibus, maximè pœnalibus, mentem, aut intentionem ſuam eſſe, aut fuiſſe, obligare per ipſas ſibi ſubditos ad culpam, nec conſuetudo ipſa id vnquam fuit interpretata, niſi ſimul cum eis, ſeu aliqua ipſarum eſſet aliqua lex diuina, naturalis, aut Euangelica, aut conſtitutio Canonica, ex qua id ipſum colligeretur.* Hæc ille.

25 Quibus conſonat Thomas Hurtado *tom.* 2. *Reſol. Moral tract.* 8. *cap.* 1. *reſolut.* 9. *num.* 183. dicens:* His adiunge, valdè probabile eſſe, & tutum in praxi, quod lex pœnalis pura, aut mixta non obligat, niſi expreſsè id declaret legislator. Sic tenent Villalobos citans Nauarrum, &c. Quibus adiunge Angelum, & Tabienam *verb. Pedagium*, Valentiam, & Salas *diſputat.* 10. *de legibus, ſect.* 9. *num.* 7. & *diſput.* 15. *ſect.* 1. *num.* 17. & *ſeqq.** Sic Hurtado.

26 Idem cum alijs ſentit Antoninus Diana 1. *part. tract.* 10. *de legibus, reſolut.* 20. ibi: *Dicendum eſt igitur, eſſe opinionem probabilem illam, quæ aſſerit, omnem legem pœnalem, ſiue puram, ſiue mixtam non obligare in conſcientia.* Pro qua *reſolut.* 18. refert Nicodemum de Florentia, & eam tenet Ludouicus Bexa 1. *part. Reſponſ. caſu* 13. & eſſe valdè probabilem, ſi pœna non eſt gratis, dicit Salon 2. 2. *q.* 77. *art.* 1. *contr.* 7. *concl.* 8. §. *Hæc opinio*.

27 Stat etiam pro hac opinione doctus Machado *tom.* 1. *lib.* 3. *part.* 4. *tract.* 3. *docum.* 7. vbi citans Couarrub. Menchacam, Reginaldum, & alios, inquit:* Nauarro, y otros muchos Teologos, y Iuriſtas defienden abſolutamente, que las leyes penales, como quiera que ſean, en ninguna manera obligan en conciencia à pecado, ſino ſolamente à la pena, que en ellas diſpone el legislador, ſino expreſſa lo contrario, &c. Y aſſi dize Nauarro, que lo tiene interpretado la coſtumbre, y recibido con noticia de los legisladores, y ſegun principio de derecho, *conſuetudo eſt optima legum interpres.* Et *tom.* 2. *lib.* 6. *part.* 2. *tract.* 1. *docum.* 8. *num.* 4. ait:* Los Doctores defienden mas comunmente, que las leyes penales no obligan en conciencia, ni à mas que la pena, y eſſa deſpues de la ſentencia declaratoria.* Eiuſdem opinionis eſt Philippus de la Cruz *in Pract. de decimis*, §. 2. *num.* 5. *fol.* 41. vbi ſic:* Tengo por cierto, que ninguna ley penal, ſu quebrantamiento obliga à culpa, ſino à ſus penas, y eſſo quando ſe las aplican, en que vienen Caſtro, Cayetano, y Nauarro, &c. Y aunque ay hombres doctos, que lleuen la opinion contraria, pero yo no aſſiento à ello.* Pro hac ſententia ſtant ex antiquis plures apud Henriquez de Pontificis Romani claue *lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 2. *in Gloſſ. litt. L.* & *R.* Et poſt omnes hanc ſentẽtiam tenuit An-

Antonius de Eſcobar *in Theolog. Moral. tom. 1. lib. 5. ſect. 2. cap. 17. problem. 26. pag. 154.* Cuius rationem ex alijs communiter reddit: quia legislator, qui ad pœnam temporalem, & æternam poteſt obligare, ſi ſolius meminit temporalis, non videtur intendiſſe obligare ad æternam. Imò & quando pœnæ ſpiritualis, & temporalis mentionem facit, ad ſolam tēporalem obligare intendere, docent non pauci apud Henriquez *ſuprà*. Et ex recentioribus multi aſſerunt, nullam pœnam temporalem eſſe ſufficiens indicium obligationis ſub mortali. Sic apud Dianam *p. 10. tract. 15. reſol. 46.* Arriaga, Caſtro Palao, & Caſpenſis. Doctrina hactenus tradita, inquit Leander à Murcia vbi ſuprà, locum habet in iudicibus etiam Eccleſiaſticis, ſi Dominos Inquiſitores excipias, his enim ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ prohibitum eſt, recipere munera; ſic ibi *tom. 2. lib. 4. diſp. 11. reſol. 5.*

§. V.

Vera ſententia.

28 Contrariam nihilominus tenendam cenſeo: ac proinde Iudices, & Miniſtros Regios recipientes munera liberaliter donata grauiter peccare, quoties præſumptio, aut finis legis non ceſſauerit: nec excuſari poſſe ex eo, quòd leges prohibentes, ſint pœnales. Ratio eſt, quam attigit Pat. Vazquez *1. 2. diſput. 159. c. p. 2. num. 10* quia legislator humanus poteſtatem habet obligandi in foro conſcientiæ, vt contra Hæreticos pluribus ſacræ Scripturæ, Conciliorum, & Sanctorum PP. teſtimonijs euincit *diſput. 152. cap. 2.* Et naturæ lumine edocemur, contra rationem eſſe, parentibus, & ſuperioribus in licitis, & honeſtis non obedire. Ergo ſi lex ſub forma præcepti tradita ſit per verba præcipiendi, vel æquipollentia: nil obſtare poteſt pœna impoſita, quominus vim præcepti habeat: ſiquidem legislator vtrumque ſimul facere poteſt, nempè præcipere, & pœnam imponere: ergo ſicut in conſcientia ligat, quando verbis tantum præceptiuis vtitur; ita & quando pœnam ſuperaddit, quia hæc non infert defectum intentionis obligandi, ſed legislatorem ardentius intendere legis adimpletionem. Ideò hanc ſententiam tenent Becanus *in Summ. Theolog. part. 2. tract. 3. cap. 7. quæſt. 2. num. 4.* Granado *1. 2. controuerſ. 7. tract. 3. part. 1. diſput. 4. ſect. 2. num. 7.* Thomas Sanchez *in Sum. tom. 2. lib. 6. cap. 4. num. 60.* Et communem, & veram eſſe, inquit Vazquez *ſuprà diſput. 159. cap. 2.* Et iterum Sanchez idem tenet *in conſilijs, tom. 1. lib. 3. cap. vnico, dub. 2. num. 5.* de iudicibus Eccleſiaſticis; quod apud Murtiam, vbi ſuprà defendunt Sylveſter, Angelus Armilla, & Roſella.

29 Non me latet, nonnullos Catholicos aſſeruiſſe, nullam legem humanam, ſeclusis contemptu, & ſcandalo, obligare ſub lethali: quorum auctoritate ad ſuam tuendam ſententiam, Nauarrus ſe protexit *vbi ſuprà, cap. 23. n. 55.* dicens: * Porque muchos Catolicos han ſentido, que ningunas leyes, aunque no tengan penas temporales, en quāto ſon humanas, obligan à mortal al que las quebranta, ſin menoſprecio, y eſcandalo. * Pro quo in margine citat Immolam, Felinum, & Caietanum, & tenent apud Caramuel *in Apologemat. Epiſt. 4. num. 273. & 74.* Martinus Cromerus, Ioannes Ferro, & Seruatius de Lairvelz, aſſerentes, legem Eccleſiaſticam non obligare ad mortale, niſi expreſsè in ea aſſeratur, tractionem eſſe mortalem. Quod tenuit etiam Collectarius, vt refert Angelus *verb. Inobedientia.* Quibus conſenſit Philippus de la Cruz *in Practica de decimis, §. 2. n. 5 fol. 41.* quando lex Eccleſiaſtica pœnam temporalem imponit. Et de legibus poteſtatis ſæcularis loquens, etiam ſi nullam pœnam imponant, tradit ipſe Philippus de la Cruz ibidem, & ſequuntur Ioannes Valetus *in Differentijs vtriuſque fori, verb. Ignorantia, different. 2.* Tapia *in iure Regn. Neapolit. lib. 1. tit. de legibus, §. Obſeruentur, n. 18.* Quibus adde Almainum *de Poteſt. Eccleſiaſt. q. 1. cap. 10.* & alios, quibus non parum fauet Machado, dum eorum opinionem non reijcit *tom. 1. lib. 3 part. 4. tract. 3. docum. 6. fol. 544.* vbi ait: *Gerſon, Cayetano, y otros defienden, que las leyes ciuiles no obligan por ſi à pecado, ni tienen fuerça en el fuero interior, ſino es quando declaran alguna ley diuina; porque las leyes ciuiles, y humanas (attende) no pueden obligar à peccado, ni culpa en el fuero interior. Ni parece poſſible, q̄ el legislador humano tēga poteſtad para poner por pena de ſu ley à los tranſgreſſores della la eterna del infierno. * Hæc Machado. Quibus aſſentitur Mēchaca *1. controu. cap. 29.* dicens: *Principes ſæculares, nec velle, nec poſſe ſuis legibus, & præceptis obligare ad pœnam æternam, ſeu ad culpam mortalem. *

30 Et quod miror, ex recentioribus, hanc ſententiam negantem Principibus poteſtatem obligandi in foro conſcientiæ tenet Fr. Philippus de la Cruz *vbi ſuprà*, vbi ait: * Y aūque es verdad, que ay hombres doctos, que lleuan la opinion contraria, queriendo dar potencia al ſeglar, para que aſsi obligue, yo no aſsiento à ello. * Et infrà: * Las leyes de los Principes no obligan à culpa, y eſſa poteſtad haſta agora no ſe la ha dado la Igleſia, ni ſe ha viſto, que quando hazen las tales leyes, digan, mandamos eſto, pena de obediencia, ò de pecado mortal, &c. Luego conocen no tener

fa-

facultad para ello,y aſsi ſe eſtienden à la que tienen.*Hæc ille.

31 Verum Catholica doctrina tenet oppoſitum, & non ſolùm Pontifici, ſed etiam Principibus, & Regibus ſæcularibus eſſe poteſtatem ferendi leges, quæ conſcientias ſubditorum ligent. Sic Pat. Vazquez *vbi ſuprà diſput.152.cap.2.* dicens: * Hanc veritatem luculenter tractant aduerſus Hæreticos Alphonſus de Caſtro, Driedo, Turrecremata, Turrianus, Dominicus de Soto, & alij, &c.* Et infrà.* Fide Catholica hæc poteſtas ſæcularis (leges condendi) aſſerēda eſt, ſicut etiam Eccleſiaſtica.* Et hoc eſſe certum, ſecundum fidem, tradit M.Tapia *in Catena Moral. libr. 4.quæſt.8.artic.1.* Quod probat cum Vazquez ex illo *ad Romanos 13.* * *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita eſt, qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit, qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem adquirunt.* * Et paulò poſt: * *Ideò neceſsitate ſubditi eſtote, non ſolùm propter iram* (id eſt, propter timorem pœnæ) *ſed propter conſcientiam.* * Ex quibus planè colligitur, in Principibus ſæcularibus eſſe poteſtatem præcipiendi, & leges ferendi: aliàs eis reſiſtere, non eſſet reſiſtere Deo, eiuſque ordinationi: nec eis parere, & obedire neceſſe eſſet propter conſcientiam. Eſt ergo certum ſecundum fidem, præfatam poteſtatem habere. Quapropter P.Salas *de legibus, diſput. 15.ſect.1.num.7.* ſic iure ſcripſit: * Ex ſuperioribus patet, erroneum, aut fortè hæreticum eſſe, dicere, leges ciuiles non obligare, nec poſſe obligare in conſcientia. Cui adhæret M. Texeda *tom.1.controuerſ.Theolog. Moral.lib. 1.tract.2.controuerſ.14.* dicens: hanc concluſionem definitam eſſe in Concilio Conſtantienſi contra Ioannem Vviclet: & in Bulla Leonis X. contra Lutherum *art.17.* Allegat etiam Sotus pro hac Catholica doctrina decretum Concilij Viennenſis, quod refertur *in Clemenc. Ad noſtram de Hæreticis*: In his verò locis non definiri apertè poteſtatem ciuilem, leges condendi, penes Principes ſæculares eſſe, dicit Vazquez *diſput.152.citata, cap.2.* ex Scriptura tamen, & Eccleſiæ traditione non minus apertè probari. Et *diſput.159.* argumenta Nauarri diluens, quibus intendit probare, legem pœnalem mixtam de facto non obligare in conſcientia, reſpondet: * Ad primum dicimus, fruſtra allegari à Nauarro in confirmationem ſuæ ſententiæ Authores, qui docent, nullam humanam legem conſcientias obligare ad mortale: horum enim opinio non multum diſtat ab errore Lutheri. * Vide illos *ſuprà num.29.* Nec ad peccatum lethale contra legem Eccleſiaſticam requiritur contemptus, vt conſtat ex dictis *tract. 2. diſput. 2.q.3. num.15.*

32 Quamvis autem his cenſuris notari Pat.Mat.de Moy. *Quæſt.p.1.* non debeat opinio tot Doctoribus ſuperius munita, quæ ſupponens poteſtatem præcipiēdi, negat intentionem obligandi in conſcientia, quando legiſlator pœnam temporalem tranſgreſſoribus legis imponit: nihilominus, quia expoſitio eius volūtatis violentiam præſefert, quandoquidem ex adiuncta pœna non defectus intentionis obligandi, ſed ardentius deſiderium inferri deberet: ideò aſſerendum eſt, legem humanam obligationem inducere grauem, aut leuem iuxtà materiæ capacitatem, quoties per verba præcipiendi tradita fuerit.

33 Iam quæ verba legis vim præcepti cōtineant? Conſulatur Diana *4.part.tract. 4. reſolut.191.* apud quem de verbis modi imperatiui negant Caietanus, & alij, quibus ego adhærere non auſim, poſtquam Summus Pontifex Alexander VII. die 18. Martij, anno 1665. vt ſcandaloſam damnauit opinionem aſſerentem, verba illa Concilij Tridentini *ſeſſ.13. cap.7. quam primum confiteatur* non continere præceptum. Videatur etiam Diana *p.10. tract.15.reſolut.45.* vbi refert alios aſſerentes cum Caietano, in legibus ciuilibus non tradi præceptum, quando legiſlator vtitur, his verbis: *Præcipio, mando, iubeo.* In Canonicis etiam hæc verba, *decerno, ſtatuo, volumus, intendimus, mandamus*; niſi aliud addatur, non continere obligationem grauem, ait Azor *libro 5.cap.6.colum. 380.* ſecus verbum *præcipio, iubeo, impero.* Tale etiam eſt verbum *prohibeo, inhibeo, interdico, veto*: quamvis Caietanus apud Azor de his etiam verbis dubitet. Vnum verò aduertam cum Mag.Tapia *in Catena, lib.4. quæſt.9.art.2.num.9.* * quod in omnibus verbis ambiguis, cum clarè non cōſtat ſenſus eorum, mitior interpretatio eſt adhibenda. * Vide etiam Mag. Texeda *ſuprà controu.13.dub.2.fol.92.*

QVÆSTIO IV.

An qui paulatim modica vſurpans, ad notabilem quantitatem peruenit, mortaliter delinquat, & ad reſtitutionem, ſub lethali, teneatur?

§. I.

Quid de grauitate culpæ?

1 QVoad primam controuerſiæ partem certum eſt apud Doctores, ſi furtum, quo materia grauis completur, fiat cum ignorantia, vel inaduertentia furtorum præcedentium, non eſſe peccatum mortale: quia tale furtum per ſe eſt materiæ levis, & in voluntate operantis nullam cum præcedentibus vnionem habet: ac proinde non eſt, vnde notabilem grauitatem deſumat;

ſumat. Solum ergo eſt difficultas, quādo vſurpans recordatur præcedentium furtorum, an illud vltimum, quo materia grauis conficitur, grauem malitiam contineat? Prima ſententia aſſerit, tale furtum non eſſe mortale. Ita Nauarrus *in Manual. cap. 17. num.* 140. Toletus *lib. 5. cap. 16. num.* 4. Verarducius *in Summ. Corona, p. 1. cap. 1. num.* 28. Vega *lib.* 14. *in Concilium Tridentin. cap. 11. in fine.* Marcus Vidal *in opere Morali, tract. de Furto, num.* 14. *&* 23. Leander a Murcia *in diſquiſ. Mor. lib. 2. diſp. 1. reſol. 5. nu.* 11. Graffius, Carbon. Leſſius, & alij, quos refert Dicaſtillo *tom. 1. de iuſt. lib. 2 tract. 2. diſp. 9. dub. 3 num.* 50. & probabilem putant Filliucius Rodriguez, Salas, & alij, quibus ſubſcripſit Diana 1 *p. tract. de Paupertate Religioſa, reſol.* 34. Quorum ratio eſt, quia præſens voluntas ſolum terminatur ad leuem materiam præſentem, nec ipſa infert notabile damnum, ſed partem, ex qua, & ex præcedētibus coaleſcit; ergo ex memoria præcedentium non poteſt malitiam grauem ſortiri: memoria enim non mutat obiectum voluntatis præſentis.

2 Ex Doctoribus huius ſententiæ nonnulli inferunt, eum, qui per minuta furta, abſque peccato mortali, ad quantitatem grauē peruenit, non teneri ſub lethali reſtituere, quia obligatio reſtituendi, de qua loquimur, ſequitur culpam: ergo obligatio grauis culpam grauem, & leuis leuem: ergo nullus tenetur ſub mortali reſtituere, quæ ſolum venialiter peccando furatus fuit. Ita expreſsè tenet Nauarrus *lib. 3 Conſilior. in 1. edit. tit. de Regul. conſ. 75. num. 27. in 2. tit. de ſtatu Monachorum conſ.* 3. *num. 27. in ratione ſecunda*, & Verarducius *in Summ. Corona, p. 1. cap. 1. num.* 28. vbi ſic ait: *Si actus furandi procedunt à voluntate intercisa, hoc eſt, dum homo furatur illud parū, non intendit furari maius, nec alio tempore, & poſteà de nouo ſubuenit alia occaſio furandi ſimiliter, tunc quantumcumque reiteret huiuſmodi furta, ſic conditionata, ſemper eſt veniale, nec tenetur de neceſſitate ſalutis reſtituere illa. Quia ſicut multa peccata venialia nunquam poſſunt facere vnum mortale, quantumcumque ſimul ſumpta: ita huiuſmodi parua furta, voluntate intercisa, cum vnum ſint, quantumcumque ſimul ſumantur, & aliqua quantitate conſiderentur, nunquam facient vnum furtum notabile mortale, & cō ſequenter non parient obligationem; quia ſemper remanent in ſua natura, hoc eſt, ſunt venialia ratione paruæ quantitatis, ſiue furtum fiat ſemper eidem, ſiue diuerſis.* Quibus fauet P. Sà *in Summ. verb. Furtum, num* 8. vbi ait: quoſdam probabiliter exiſtimare, non teneri ſub mortali reſtituere, qui ab eodem minima furatur, etſi peruenerit ad magnam quātitatem. Et Diana vbi ſuprà *num.* 34. vbi hanc ſententiam referens, non improbat, quinimò ei adhærere videtur; & loquens de Religioſis furantibus res Monaſterij, illam docet Fernandez *in Exam. Theolog. Moral. p. 1. cap. 6. §. 2. num.* 12.

3 Cæterùm hæc ſententia, cuiuſcumque ſit, improbabilis eſt, & à veritate prorſus aliena, vt benè ait Thomas Sanchez *lib. 7. Sum. cap 21. num* 3. quia velle retinere furtum notabilis quātitatis, eſt manifeſtum lethale peccatum; ſicut velle illud cōmittere; quia in eſſe moris, retentio nil aliud eſt, quam acceptio continuata. Nec fundamentum partis cōtrariæ vllius ponderis eſt; nam ſi quis, abſque vlla ſui culpa, rem alienam magni momenti vſurpaſſet, & modo retineret, veritatis certior, ſub lethali, teneretur vero domino reſtituere: ergo à fortiori, quando culpabiliter, etſi venialiter tantum, accepit. Quapropter iure Nauarr. ſententiam ſuperius traditam retractauit *in Summ. cap. 17. num.* 140. Et obligationem reſtituendi negari non poſſe ait Lugo *de iuſt. diſp. 16. ſect. 3 n.* 37.

4 Ideò alij præfatam ſententiam temperant, aſſerentes tunc illam quantitatem vſurpatam eſſe ſub peccato mortali reſtituendam, quādo extaret, aut ex illa fur ditior factus fuiſſet. Secus aliter: quia nec tenetur ratione rei acceptæ, cum nullo modo extet, nec ratione iniuſtæ acceptionis, cum grauis culpa non interuenerit. Sic Diana vbi ſuprà, pro ſe referens M Loream, & Granado; hunc 1. 2. *controuerſ. 6. tract. 2. diſp. 2. ſect. 5. num.* 49. & illum 1. 2. *tom. 2. diſp.* 60. Cæterùm mala fide Patrem Granado pro hac opinione adducit: Ille enim expreſsè loquitur, quando *qui furatur vltimū obolum, non aduertit illo modo tunc impleri numerum, qui conſtituat magnam quantitatem*, & tunc non excuſat ab obligatione graui reſtituendi, ſed ſolum dicit non eſſe certam: verba eius ſunt: *Si autem illam quantitatem conſumpſiſſet, & ex illa non fuiſſet factus ditior, non eſt certum teneri ſub mortali reſtituere; nam Henriquez *lib. de Irregul. cap. 3. §. 1 litt.* K. ſatis probabiliter cum multis, quos affert, exiſtimat, in foro conſcientiæ non eſſe obligationem grauem reſtituendi pecuniam, vbi culpa mortalis non adeſt. Vide Ledeſmam 2. *p. 4. quæſt. 18. art. 6. ad finem, §. Sed dubitas*, & Sotum *lib. 4. de iuſtit. q. 7. art. 2. ante ſolutionē argumentorum, §. Dubium autem eſt.** P. verò Henriquez, Ledeſma, & Sotus, ſicut & plures alij, quos ſequitur, loco ſuprà citato à P Granado, non loquuntur de obligatione reſtituēdi grauem quantitatem minutis furtis ſubreptam; ſed de obligatione reſtitutionis ex dāno aliquo graui vnica actione illato, abſq; culpa graui inferentis. Cuius longè alia eſt ratio, vt ex dicendis conſtabit, quia plena libertas ibi defecit, ſecus hic.

5 M.etiam Lorca non tradit, quod Diana illi imponit; loquitur enim de furtis minimis, ſine continuatione morali commiſſis, quorum reſtitutionis obligatio non continuatur.*Addo(inquit) nec tunc eſſe obligationem moralem reſtituendi, niſi materia in ſpecie perſeueraret, aut ditior ex ea factus eſſet, qui furatus eſt. Si enim cōſumpſiſſet minuta illa, ſine continuatione morali accepta, non eſſet mortalis reſtitutionis omiſſio.*Ergo caſu, quo acceptiones paruæ moralem continuationem habuerint, vtpotè non nimis diſtantes, ſeu interpolatæ, licet vltima peccatum mortale non ſit; non inficiatur Mag. Lorca obligationem grauē reſtituendi, quantumvis quantitas prius accepta conſumpta fuerit, neque ex illa fur ditior euaſerit. Cuiuſcumque verò ſit Dianæ ſententia, nullatenus ſuſtinenda eſt. Quia obligatio reſtituendi per minuta furta præcedentia cōtracta perſeuerans, vnitur cum obligatione reſtituendi ex vltimo furto leui reſultante. Ergo ex vtraque conſtituitur obligatio reſtituendi quantitatem grauem: hæc autem grauis obligatio eſt, & ſub lethali adſtringit, ſiue quantitas perſeueret, ſiue non; nec fur ex ea ditior euaſerit: ſufficit enim, plena libertate acceptam fuiſſe, licet ſingulæ acceptiones ex paruitate materiæ à culpa lethali excuſentur: à qua excuſatione non poteſt retentio, vtpotè materiæ grauis, niſi ex alio capite, vt propter impotentiam reſtituendi, &c. iuxtà principia communis ſententiæ, de qua poſteà. Similiter dicendum, ſi quis ignorantia inuincibili valoris rei alienæ, adamantis, verb.grat. chriſtallum putans, vſurpaſſet, veritate comperta, teneretur ſub lethali reſtituere; ſi verò ex eodem errore alteri donaſſet, cum dominiū ſemper apud dominum maneat, & res in ſpecie extet, poſt depulſam valoris ignorantiam, obligatio leuis in grauem tranſiret, ac proinde, aut donationem reuocare, aut ſaltem rei valorem reſtituere teneretur.

6 Propterea ſecunda ſententia aſſerit, vltimū furtū quātitatis leuis, qua grauis cōpletur, vt procedit à voluntate formali vſurpandi leuem quantitatem, non eſſe peccatum mortale, in quo conuenit cum prima; ſecus verò vt à voluntate implicita retinendi quantitatem grauem ex hac, & præcedentibus coaleſcentem. Nam cum ille teneatur ſub mortali illam ſummam reſtituere, non poteſt non mortaliter peccare, dum illam retinere intendit. Sic Leſſius *lib. 2. de iuſtit. cap. 12.dub.8.* Sayrus *lib.2.cap.13.num.19.* P.Vazq.1.2.*diſp. 146.cap.2.& alij.*

7 Verum nec ſecunda hæc opinio omninò placet, quia non euitat abſurda, quæ primam conſequuntur. Nam ſi peccatum mortale non conſiſtit in furto leuis quantitatis, qua grauis compleri noſcitur, ſed in voluntate retinendi quantitatem grauem: à mortali culpa excuſabitur, qui illam iniuſtè non retineat; ac proinde & quicumque non poſſit reſtituere leues quantitates anteà vſurpatas, quia nec accipit alienum in quantitate notabili, vt ponimus, neque habet voluntatem expreſſam, nec interpretatiuam iniuſtè retinendi quantitatem notabilem. Ex quibus infertur, hominem alioqui pauperrimum, aut Religioſum, qui per votum paupertatis non habet, vnde reſtituat leues quantitates præcedentibus furtis ſubreptas, non peccaturum mortaliter, nec in furto, nec in voluntate retinendi, vel non reſtituendi ablatum. Ex quo ſequitur, poſſe quem graue damnum inferre cum plena libertate, & tamen à peccato lethali excuſari: quòd valdè abſurdum eſt, vt benè ponderat Dicaſtillo vbi ſuprà *num.* 55.

8 Propter hæc, tertia ſententia, cui ſtare debemus, abſolutè aſſerit, eum, qui vltimum furtum committit quantitatis leuis complentis notabilem, peccare mortaliter, ratione damni grauis plena libertate proximo illati. Hæc eſt communis Doctorum opinio, quam tenent Suarez, Valentia, Azór, Rebellus, Sotus, Petrus de Ledeſma, & alij, quos ſequuntur Salas 1.2. *quæſt.88.tract.13. diſp.16. ſect.27.num.89.* Luis Lopez 1. *part. inſtruct. cap.93.colum.2.quæſt.2.* Thomas Sanchez vbi ſuprà *lib.7.cap.21.num.6.* Ratio eſt, quia ſciēter, & cum plena libertate proximum grauiter lædere, eſt peccatum mortale; qui autem aufert quantitatem leuem, qua ad notabilem furti quantitatem peruenitur illius dominum grauiter læſum, & magnum in ſuis bonis nocumentum patientem perfecta libertate conſtituit: nequit ergo à peccato mortali vltimum illud furtum excuſari, etiamſi tunc non habeat commoditatem reſarciendi præcedentia, vel abſolutè ſit impotens reſtituere. Quo præcluditur aditus exemplo ſupra adducto de homine pauperrimo, vel Religioſo paulatim modica ex occaſione furante: impotētia enim reſtituendi præcedentia furtiola, nō tollit grauem damnificationem proximi ex omnibus furtis collectim ſumptis conſlatam, quam ſub lethali quiſque vitare tenetur. Nemo enim excuſaret à lethali eum, qui leuibus ictibus interpolatis proximum grauiter læderet: Ergo nec qui furtis.

***

Digitized by Google

§. II.

Quando graue proximi damnum cenſeatur?

9 RESTAT vero difficultas, an graue proximi damnum cenſendum ſit, eo præciſe, quod grauis quantitas vltimo furto compleatur? Negant authores ſecundæ ſententiæ, qui conſtituentes peccatum mortale vltimi furti quantitatis leuis, in retentione grauis ex illa, & præcedentibus coaleſcentis, aſſerunt, retentionem quantitatis grauis ad leue tempus, etiam cum quis commodè reſtituere poteſt, non eſſe peccatum mortale; quia vt ait Salas vbi ſuprà *num.* 88. * ſub mortali ſolum tenemur, non nimis reſtitutionem differre.* Ergo qui vltimam quantitatem ſubriperet cum propoſito non nimis differendi reſtitutionem quantitatis grauis, grauem proximo læſionem non inferret. Quia vt ait Pat. Vazquez 1.2.*diſp.*75.*cap.*3.*num.*14.* Perinde eſt detinere rem alienam, & vſurpare: nam detentio nil aliud eſt, quam vſurpatio quædam continuata, imò vſurpatio ideò eſt mala, quia ordinatur ad retentionem.* Ergo quoties retentio, iuxtà authores ſecundæ opinionis, excuſetur à peccato mortali, ratione leuis damnificationis, poterit etiam vſurpatio in noſtra ſententia excuſari. Quibus facit Leſsius *libr.* 2.*de iuſtit.ca* .6 *dub.*7. vbi loquens de Principe prohibente venationem, quæ neceſſaria eſſet ad cauenda damna, quæ feræ multiplicatæ poſſent agris vicinorum inferre, ad quorum reſtitutionem, ſi inferantur, tenetur; poſtquam ſtatuit, non ſatis eſſe ad eos excuſandos à peccato, ſi dicant, ſe velle ſarciri damna, ſi quæ ſequantur; quia aliud peccatum eſt inferre dãnum, aliud nolle compenſare illatum; ſubnectit ſic:* Quamvis ſi verè paratus eſſet, totum damnum abſque mora compenſare, & diligẽter de eo ſubinde inquireret, non putarem, peccare mortiferè, quia non inferret notabilem iniuriam.* Idẽ tenet Garſi vbi ſuprà *n.*15.* vbi pro hac ſententia adducit Card. de Lugo, Molinã, Rebell. Sanchez, Granado, & Dianam.

10 Quibus adde Petrum Hurtado de Mẽdoza 2 2.*tom.*2.*tract. de Charit. diſput.* 173. *ſect.*10.*ſubſect.*5.§.125. vbi ait: licere cooperari ad minus furtum cum latrone ad euitandum maius, etiam reſpectu diuerſæ perſonæ, quando ex cooperatione non eſt damna paſſurus: *Carere enim (inquit) bonis breui tempore, non eſt graue damnum.* Ex quo principio alter Hurtado Complutenſis *diſp.*8. *de reſtit diff.c.*4 excuſat à lethali dilationem reſtitutionis, quando creditori aliud damnum nõ imminet, * quia tunc, inquit, ipſa dilatio non videtur grauis damnificatio, ſeu iniuria contra creditorem.* Ex quibus infertur, non aliter de vſurpatione rei alienæ, ac de retentione quoad illationem damni diſcurrendum eſſe: quod nos edocet D. Thomas 2.2.*q.*66.*art.*3.*ad* 2. vbi ait: *Dicendum, quod detinere id, quod alteri debetur, eamdem rationem nocumenti habet, cum acceptione iniuſta*, & videtur traditum à P. Vazquez vbi ſuprà: & *quæſt.*72.*artic.*6.*numer.*21. vbi inquit, contra præceptum negatiuum eſſe peccatum retinendi alienum, ſicut & accipiendi. * Retentio enim (inquit) quædam vſurpatio eſt, imò vſurpatio peccatum eſt propter retentionem, nam vſurpare tantum, niſi ſequeretur retentio aliqua inuito domino, vt ſi aliquis ſtatim redderet, quod accepit, non eſſet peccatum, eo dumtaxat animo facta.* Cui conſentit P. Granado 1. 2.*controuerſ.* 6.*tract.*2 *diſput.*2.*ſect.*5.*num.* 51.* Quia acceptio rei alienæ (inquit) non eſt mortalis, quando fit animo reſtituendi illam ita citò, vt ratione dilationis non inferatur domino dãnum alicuius momenti. * Ergo iuxta præfatos authores, quoties retentio grauis quantitatis alienæ a mortali excuſetur, ratione leuis damnificationis, vtpotè ad breue tempus retinendæ; excuſanda etiam erit acceptio animo citò reſtituendi, ita vt domino non inferatur damnum alicuius momenti. Hoc autem ſolum infertur per furtum leuis quantitatis, grauem complentis, ratione voluntatis non reſtituẽdi ſtatim, (vt diximus) vel ratione impotentiæ præ inopia, vt contingit in Religioſo per votum paupertatis, vel in homine alioqui pauperrimo. Dilatio autem leuis à peccato mortali excuſans, erit vt in plurimum, ſiquis habeat animum reſtituendi intra octo, vel quindecim dies, ceſſante graui Domini neceſſitate, vt cum S. Fauſto *diſp.*4. *q.* 103. *n.*9. tradit Garſi *n.*15 *citato.*

11 Tertia hæc ſententia, cui calculum meũ adiungo, maximè differt à ſecunda; quia ſecunda excuſat à peccato lethali grauem dãnificationem paruo furto completam, licet cũ memoria præcedentium committatur ab eo, qui abſolutè non poteſt reſtituere, quòd iam conſumpſerit omnes quantitates leues prius ſubreptas; dummodo habeat animum ſolvendi, ſi fortè aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam: ſic cum Leſsio tradit Par. Salas vbi ſuprà *tract.*13, *diſp.*16. *ſect.*27.*num.* 88. & M. Serra 2.2.*tom.*2 *quæſt.*66.*art.*6. *dub.* 2 *fol. mihi* 455.* Excuſari (inquit) poſſet à peccato mortali, ſi proponeret efficaciter reſtituere, quod prius abſtulerat, aut abſolutè, ſi habet vnde ſoluat; aut ſi non habet vnde ſoluat, ſub conditione, ſi fortè aliquando peruenerit ad pinguiorem fortunam, & habuerit, quo ſolvat. Tunc enim acceptio, & detentio talis oboli non continuatur cum acceptione aut detentione præcedentium, cum ſit retractata voluntas acceptionis & detẽtionis præcedentium.* Quod putat etiam probabile Pat. Granado vbi ſuprà. Tertia verò ſen-

ten-

tentia, quam defendimus, id non admittit; quia eum qui quantitatem leuem, non ſit potens cito reſtituere, non excuſat à peccato mortali, ratione grauis damnificationis iniuſtæ, quę ibi intercedit: nam qui ex actu ſuo, etiam ſeui prænoſcit, proximum paſſurum eſſe notabile damnum, & illud efficit; verè eſt cauſa moralis illius damni. Vnde in noſtra ſententia additus præcluditur abſurdę conſequutioni, excuſanti à peccato graui religioſum, per minuta furta ex ocaſione, peruenientem ad quantitatem gravem, imò & graviſsimam, quod in contraria opinione difficillimum eſt.

§. III.

Quid de reſtitutione quantitatis leuis.

12 Rogabis, an ab onere reſtituendi ſub lethali liberetur, qui levem quantitatem, gravem complentem reſtituat? Negat cum Medina Complutenſi, & Corduba M. Texada *tom.1. lib.2. tract. 2. contr. 18. dub.2. num.23.*

13 Verum communis, & vera ſententia in contrarium ſtat, quam tenet Bauni in Sum. lingua vulgati, cui titulus *ſom. diſpech. pag.* 220. *edit.6.* & ex terminis notiſsima eſt, quia poſito, quod octo regales, verb. grat. ſint neceſſarij ad conſtituendam quantitatem grauem, retentio ſeptem (ſicut nec eorum acceptio) non eſt culpa grauis: ergo neque voluntas retinendi ſeptem; ſed reſtituto octavo, hæc ſolum manet: ergo. Eſt evidens conſequentia, quia ante ablationem octaui regalis præceſſerat acceptio, & retentio ſeptem regalium, & tamen non tenebatur ſub lethali eos reſtituere, eo quod quantitas retenta non erat grauis: ergo nec poſt reſtitutionem octaui tenebitur, cum ad priſtinum ſtatum reducatur. Ideo hanc ſententiam ſuſtinent Thom. Sanchez *in Sum. lib.7. cap.21.* Vazquez *opuſc. de reſtit. cap.9. §. 1. num.78.* Alcozer, Rebellus, Sayrus, & alij apud ipſos, quos ſequuntur *lib.3. de reſtit. cap. 1. num.60.* Bailæus in Floribus, *verb. Fortuna 1. num.8. fol.393.* Diana *1. p. tract. de paup. reſ. 34.* cum Megala, Aragon, & alijs Machado *tom.1. lib.2. tract. 19. docum. 2. num. 2.* cum Hurtado, Fagundez, Remigius *in Sum. tr.2. cap. 7. §. 1. nu. 5.* M. Hyacinthus Donatus *in praxi, p.2. tom.1. tract.15. q.21.* M. Acatius de Velaſco *tom. 2. reſ. mor. verb. Hurtado, reſ.64.* cum Reginaldo, & Azor. Et cum Molin. Granado, & alijs ſequitur Card. de Lug. *tom.1. de iuſtit. diſp.16. ſect.3. num* 41. dicens: * Ratio autem eſt clara, quia ſi ad illam ſummam non perueniſſes, non peccares mortaliter retinendo priorem ſummam: ergo reſtituendo partem, reducitur recentio ad eumdem ſtatum, in quo non habuiſſet grauem malitiam, non eſt ergo vnde illam habere poſsit. *

14 Adnotandum hic eſt, furta minima filiorum, aut Religioſorum, vel ancillarum in eſculentis non pretioſis, ſed ad communem vſum deſeruientibus, non continuari ad culpam gravem: vt docent communiter Doctores, quia Pater, ſuperior, & dominus eſſe non ſolent inviti quoad ſubſtantiam rei acceptæ, quando nec ad vendendum, nec retinendum, nec ad vſus illicitos, ſed ad famis leuamen vſurpatur. Ac proinde licet damnum, quod decurſu temporis illis infertur, graue aliàs reputaretur, cum non fiat invito domino quoad ſubſtantiam, culpam grauem non conſtituit: nec ex vltimo furtiolo cum præcedentibus, obligatio grauis reſtituendi pullulat. Vnde infertur filium, vel ſervum non peccare mortaliter, licet habeat animum paulatim committendi eiuſmodi furta leuia, quia obiectum huius voluntatis non eſſet vſurpatio rei gravis alienę invito domino quoad ſubſtantiam rei acceptæ. Ita docet P. Thom. Sanchez *in Sum. lib. 7. cap. 21. num. 31.* quem ſequitur Diana *1. p. tr. de paup. reſ. 35.*

QVÆSTIO V.

Vtrum peccatum mortale furti, ex ſuo genere grauius ſit, quàm ſodomia.

1 Peccati furti grauitatem eam eſſe, vt ex ſuo genere, ſodomiæ malitiam ſuperet, non pauci viri docti tuentur. Quod hoc ſyllogiſmo probant. Maius peccatum eſt, ex ſuo genere, quod maiori virtuti opponitur; ſed furtum ex ſuo genere opponitur iuſtitię, quæ eſt maior virtus: ſodomia temperantię, quę eſt minor: ergo furtum ex ſuo genere maius peccatum eſt, quam ſodomia. Conſequentia videtur legitima, & vtraque præmiſſa eſt expreſſa D. Thomæ: alia 1,2. *quæſt.66. art.4. in corpore,* vbi ait: * Secundum hoc, nempè ſecundum ſuã ſpeciẽ, & ſimpliciter. iuſtitia inter omes præcellit. * Et intra: * Poſt fortitudinem autem ordinatur temperantia, ſcilicet in cibis, & venereis * Sic ibi, & iterum 2. 2. *q.* 58. *art.* 12. Ergo ſecundum D. Thomam iuſtitia maior virtus eſt, quam temperantia. Alia autem præmiſſa non minus expreſſa eſt D. Thomæ *q.* 73. *art.4.* vbi inquirens, * vtrum grauitas peccatorum differat ſecundum dignitatem virtutum, quibus opponuntur? * Reſpondet: * Dicendum, quod virtuti opponitur aliquod peccatum, vno quidem modo principaliter, & directè, & hoc modo oportet, quod maiori virtuti opponatur grauius peccatum. * Ideoque ad tertium argumentum in oppoſitum, quod his ſibi verbis obijcit: * Charitas eſt maior virtus, quam fides, & ſpes; odium autem, quod opponitur charitati, eſt minus peccatum, quã in-

Digitized by Google

infidelitas, vel deſperatio, quæ opponuntur fidei, & ſpei: ergo maiori virtuti opponitur minus peccatum. * Ad hoc, inquam, argumentum reſpondet, negando minorem, ſcilicet, minus peccatum eſſe odium infidelitate, aut deſperatione: quod inde probat, eſſe maius; quia odium opponitur charitati, quæ eſt maior virtus fide, & ſpe. * Ad tertiũ (inquit) dicendum, quòd charitas non eſt quicumque amor, ſed amor Dei, vnde non opponitur ei quodcumque odium directè, ſed odium Dei, quod eſt grauiſsimum peccatum. Ex quibus P. Salas 1.2. *tom.1. quæſt.73. tract. 13. diſp. 5. ſect.3. num.25.* ſic concludit: * Quod peccatum nobiliori virtuti oppoſitum gravius ſit, præter D. Thomam, Caietanum, Conradum, Medinam, Zumelium, & alios Thomiſtas, docet Scotus. * quibus conſentiunt plures alij, vt teſtatur M. Lorca 1.2 *diſp.19. de peccatis*, dicens, * hanc regulam eſſe in vniverſum veram; non pauci Expoſitores S. Thomæ affirmant, & omne peccatum, quod digniori virtuti opponitur, eſſe grauius in genere moris, & ſecundum malitiam formalem. * Ex quo principio iniuſtitiæ peccatum grauius eſſe fornicatione, ait Thomas Sanchez *de Matrim. lib.2. diſp 41. num.45 & num.53. ad 2. arg.* * Quibus conſonat M. Sotus *in 4. diſt.12. quæſt. 1. art.*, vbi ſic:* Reſpondetur autem cum Caietano, regulam D. Thomæ eſſe phyſicam, & veriſsimam, ſi intelligatur, vt debet, quod peccatum quantum ad ſpeciem ſuam, quanto eſt obiecti maioris, eſt maius; ſed tamen cum dicimus *ex genere ſuo*, intimamus, quod peccatum minus ex obiecto poteſt fieri maius ex circunſtantijs; grauius enim eſt peccatum iniuſtitiæ, quam intemperantiæ, quia iuſtitia eſt præſtantior virtus; & tamen peccatum fornicationis grauius eſt, quam furari vnum argenteum.* Sic M. Sotus, cuius verba æquè euincunt, furtum graue *ex ſuo genere*, grauius peccatum eſſe, quam ſodomiam, *quia grauius eſt peccatum iniuſtitiæ, quam intemperantiæ*; locũ tamen relinqui maiori ſodomiæ grauitati ex circunſtantijs: de quo infra.

2 His principijs D. Thomæ, & diſcipulorum eius innixi, partem affirmatiuam, vt dixi, grauiſsimi Doctores ſuſtinent, inter quos P. Vazquez 1.2. *quæſt.71. art.4. in comment. §. vltimo.* vbi ſic: * Eàdem ratione dicendum eſt, peccata luxuriȩ contra naturam, etiam ſi magis turpia appareant, & maiori nota infamiæ digna ſint, ex genere tamen ſuo, minora eſſe, quam peccatum furti, quia furtum iuſtitiȩ, illa autem peccata caſtitati opponuntur.* Hoc principio probat M. Lopez de Texada *in Theolog. moral. lib.2. controu.11. dub. vlt. num.173.* homicidium eſſe maius peccatum fornicatione, dicens: * Probatur, quia, vt docet D. Thomas, peccatum eo eſt grauius ex natura ſua, & ſpecie, quod opponitur directè maiori virtuti: ergo cum iuſtitia, cui directè opponitur homicidium, ſit longe maior, & perfectior virtus, quam temperantia, cui opponitur fornicatio, longe leuius eſt peccatum ad fornicationem inducentis, quam fœminam occidentis. * Hæc Texada, cuius verba eodem pondere ſuadent, furtum ex ſuo genere grauius eſſe peccatum, quam ſodomiam, propter eamdem omnino rationem: eſt enim conſequutio ex eiſdem principijs neceſſario deducta. Applica formam ſyllogiſticam.

3 Eamdem viri alij doctiſsimi legitimam cenſentes, Patri Vazquez ſubſcripſerunt. Baptiſta Fragoſus *tom.1. Regiminis Reip. part. 1. lib.2. diſp.4. nu.230. fol.230. in editione Lugdun. anno* 1641. poſt rem vndique exagitatam, ſic concludit:* Dicendum tamen eſt, peccata luxuriȩ contra naturam, etiamſi magis turpia appareant; ex genere tamen ſuo minora eſſe, quã peccatum furti, eo quod furtum iuſtitiæ opponitur: peccata autem illa caſtitati contrariantur. Sic Vazq. 1.2. *quæſt.71. art.4. in comment. §. vlt.** Hactenus Fragoſus.

4 Fr. Hieronymus Garcia Ordinis S. Hieronymi *in Sum. Hiſpana, tract.1. diffic.2. dub. 9. in fine. num.24.** Afirmamos con Vazquez, que los pecados *contra naturam*, aunque mas feos, y graues ſean, de ſu naturaleza ſon menores que el hurto, y otro qualquer pecado contra juſticia; porque los pecados contra juſticia ſon mas graves, que los que ſon contra caſtidad. Luego de primo ad vltimum venimos à concluir, que el hurto, y adulterio de ſuyo ſon mas graues que la ſodomia.

5 Sapientiſsimus Doct. Ludovicus Monteſinos in Academia Complutenſi celeberrimus, & primarius Sacræ Theologiȩ Cathedrȩ moderator *tom.2. in 1.2. quæſt.73. art. 4. in editione Complutenſ. anno* 1622. poſtquam cum D. Thoma, & alijs eius expoſitoribus ſtatuit eſſe grauius peccatum, quod opponitur præſtantiori virtuti, ſic ait: * Sed dubium eſt, vtrum gravitas peccati ita ſumatur ex obiecto, quod ſi ſit vnum peccatum minus grave ex obiecto poſſit creſcere eius malitia ratione circunſtantiarum taliter, quod adæquet, aut etiam ſuperet malitiam alterius peccati, quod eſt grauius ex obiecto? Partem affirmativam tenet Medina, quem ſequitur Lorca *diſp.* 19. &c. adducitque exemplum de peccato ſodomiæ, quod eſt grauius, quam homicidium, & furtum, & tamen obiectum eſt minus graue, quoniam eſt obiectum intemperantiæ, & obiecta aliorum peccatorum ſunt iniuſtitiæ, &c. Contrariam ſententiã tenet Vazquez, & alij recentiores expoſitores huius articuli, &c. In hac re vix poteſt eſſe controuerſia, niſi de modo loquendi, &c. Quoniam ſi circunſtantia addat malitiam diuerſȩ ſpeciei, poteſt contin-

ge-

gere, vt ratione ipſius peccatum, quòd alias erat minus grave ex ſuo obiecto, fiat grauius, quam alterum, verb.grat. furtum minus graue eſt ex ſuo obiecto, quam homicidium, tamen ſi furtum ſit rei ſacræ, ſit grauius, quam homicidium, ratione circumſtantiæ ſacrilegij, quia ſacrilegium peius eſt, quam homicidiũ. Hinc colligitur, peccatum mortale cuiuſcumque ſpeciei grauius eſſe quolibet veniali, quãtumvis hoc grauius ſit ex obiecto, verb. grat. fornicatio grauius eſt, quam furtum veniale rei leuis. Ratio eſt, quia peccatum mortale dicit quoddam accidens diuerſæ ſpeciei à veniali, ſcilicet, auerſionem à Deo vltimo fine, ratione cuius ſimpliciter eſt grauius peccatũ, quam veniale. Loquamur ergo de duobus peccatis mortalibus, aut duobus venialibus, facta comparatione inter ſe: & certum eſt, peccatum, quod eſt minus graue ex obiecto, poſſe habere maiorem malitiam accidentalem ex circunſtantijs. Similiter eſt certum, peccatũ, quod eſt peioris obiecti, habere maiorem malitiam eſſentialem. Sed difficultas eſt, quod ſit dicendum ſimpliciter, & abſolutè grauius? Reſpondet D Thomas *quodlib.1.art.18.* quem ſequitur Caietan. *2.2.quæſt.144.art.3.* Sylveſter *vereb. Periurium 2.* Vazquez, & cæteri expoſitores citati, quod ſimpliciter eſt dicendũ grauius peccatum, quod ex obiecto eſt grauius, & ita inquit D. Thomas, periurium eſſe grauius peccatum, quam homicidium, & ratio eſt, quia obiectum periurij eſt peius, quia contra Religionem. * Hactenus Inſignis Doctor Montolinos Ex quibus infert, fornicationem accidentaliter eſſe grauius peccatum, quam furtum, non vero eſſentialiter, & ex ſuo obiecto. Idemque de ſodomia dicendum putat *n.85.& 86.* Ex quibus conuincitur, hunc Doctorem ſentire, ſimpliciter dicendum, furtum grauius eſſe peccatum: *Quia ſimpliciter eſt dicendum grauius peccatum, quod ex obiecto eſt grauius.* Quibus conſonat doctiſſimus Fr. Baſilius de Leon *lib.10.de Matrim.cap.15 n.8.* his verbis: * Grauius autem peccatum eſt cõtra iuſtitiam, quam contra temperantiam, vt docet D.Thom. *2.2.q.58.art.12.* licet hominibus contra peccata temperantiam turpiora videantur * Sic ille: quem citatum ſequitur Ioannes Sanchez *in ſelect.diſp.42.num.33. in fine*, & vt rem certam magis ſupponit, quam probat, dicens: * Cum ſit maior obligatio iuſtitiæ, quam caſtitatis. * Ex quibus deducitur, iuxta citatos authores, grauius eſſe peccatum furti, ex ſuo genere, quam ſodomiam, cum illud contra iuſtitiam, iſtud vero contra caſtitatem ſolum ſit.

6 Ad huius illationis vim ex D. Thomæ principijs, faciunt verba Sylveſtri loco ſupra citato à Montesinos, *verb.Periurium, quæſt.2.* vbi eodem diſcurſu probat, periurium eſſe maius peccatum homicidio, dicens: * Secundo quæritur, vtrum periurium ſit grauius peccatum homicidio? Et dicit D.Thom. in quodlibetis, quod ſic, licet homicidium grauius puniatur in Eccleſia, quia magis nocet hominibus. Summa autem Angeli tenet contrarium, quia homicidium charitati proximi, & periurium latriæ opponitur, quæ eſt virtus minor. Sed dico iſtam rationẽ eſſe ridiculoſam, quia homicidium immediatè opponitur iuſtitiæ, quæ eſt minor latria. * Ergo ſicut ex principijs D.Thom. rectè, & abſolute concluditur, periurium eſſe maius peccatum homicidio, quia latria, cui opponitur, maior eſt virtus, quam iuſtitia, cui homicidium aduerſatur: ita ſimiliter; & potiori iure concludi debet, furtum *ex ſuo genere* (quod eſt additum diminuens) eſſe maius peccatum ſodomia, quia immediatè opponitur iuſtitiæ, quæ eſt maior virtus, quam temperantia, cui ſodomia. Nec obſtat, quod nefandum hoc vitium grauius puniatur in Eccleſia, quam furtum, ſicut nec quod grauius puniatur homicidium, quam periurium, vt ait Sylveſter ſupra.

7 Efficax aliud argumentum ſumitur ex D.Thoma *1.2.quæſt.73.citata, art.5.* vbi cum ſtatuiſſet, peccata ſpiritualia eſſe grauiora, quam carnalia, ſic ſibi obijcit: * Adulterium gravius peccatum eſt, quam furtum, ſed furtum pertinet ad auaritiam, quę eſt peccatum ſpirituale: adulterium verò ad luxuriam, quæ eſt peccatum carnale: ergo peccata carnalia ſunt maioris culpæ.* Reſpondet. * Ad primũ dicendum, quod adulterium non ſolum pertinet ad peccatum luxuriæ, ſed etiam ad peccatum iniuſtitiæ, & quantum ad hoc poteſt ad auaritiam reduci. * Atqui ſodomia ſolum pertinet ad peccatum luxuriæ: ergo cum tantum ſit carnale peccatum, minoris erit culpæ, quã furtum. Hęc conſequutio, conceſſo antecedenti, irrefragabilis videtur.

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

8 CVm primam huius difficultatis ſpeciem, ex principijs D. Thomæ ſubortæ, Vincentius Baronius ex opere Amadæi Guimenij comparaſſet, attonitus hęſit, vnumque Gabrielem Vazquez conſuluiſſe fatetur. * In quo, inquit, argumentum, quod ex illo Amedæus refert, deſidero in editione Antuerpienſi, qua vtor, ſivè id numquam ſcripſerit, ſivè pudor coëgerit eradere.* Nec mirum viro maioribus diſtracto id contigerit, cum in vno volumine Patris Vazquez; quo (in ſe dicit) vtitur, hoc nigrum thetà paginam dealbauerit. Igitur vt his, qui cauſa cadunt, de more eſt, in verba prorumpit, & de immani corrup-

ruptela principiorum D. Thomæ expoſtulat *in opere contra Amadæum, diſput. 1. ſect. 1. § 9. fol. 88. & ſequentib.* Et quaſi vnus hic Apologiſta illationis Author eſſet, cum tamen purum, & fidelem relatorem egerit, in eum acriter invehitur, nullique conuitiorum generi parcit. Quæ ego, ne modeſtiæ parcam, ſilentio prætereo: & amicè rogo, an principia D. Thomæ ſuperius iacta immaniter adulterauerit doctiſſimus Syluester M. Sacri Palatij, dum ex illis, vbi ſupra intulit, & abſque addito illo diminuente *ex ſuo genere*, abſolute probavit, periurium eſſe grauius peccatum homicidio? An M. Lopez de Texeda corruperit, dum eiſdem innixus perſuaſit, homicidium eſſe grauius peccatum fornicatione? Vterque enim eodem argumento, eiſdemque præmiſſis ex D. Thom. excerptis, ſuam concluſionem probat (ex oppoſitione ſcilicet cum maiore virtute) quibus ad ſuam comprobandam vtuntur Par. Vazquez Fragoſus, Hieronymus Gracia, Monte inos, & alij. Cur, inquam, illi, & non illi de immani corru tela principiorum D. Thomæ damnandi ſunt? Cur nõ omnes æquè immunitate gaudebunt? Cur non præcipuè Vazq. qui cum addito diminuente *ex ſuo genere* id aſſeruit? Candidus lector expendat.

9 Vnum ego non prætercam, Baronium in hac quæſtione non ſolum principia, ſed & concluſiones D. Thomæ deſtruiſſe. Quod euidenter oſtendo; quia D. Thomas expreſsè aſſerit, homicidium eſſe grauius peccatum ſodomia, econtra autem Baronius, ſodomiam grauius eſſe peccatum homicidio, quod indubitatum eſſe contendit, & ex principijs D. Thomæ ſe propugnare, iactat: en Baronij verba: * His ita conſtitutis, immanitatem nefandi peccati demonſtrat D. Thomas diſcurſu profundiſſimo. * Ex quo ſubnectit ipſe: * Atqui nullum peccati genus iſto magis ex errat à lege æterna, à ſynderesi, & ratione: ergo nullum eſt execrabilius eorum, quæ in ius naturale, & humanum incurrunt. * Et iterum fol. 92. * Non poteſt (inquit) negari citra cæcitatem, quin nefandum illud peccatum præ cæteris, quæ ius naturale, & hu manum lædunt, ſit atrociſſimum. * En, amice Lector, Baronius peccatum nefandum grauius eſſe aſſerit, quam peccatum homicidij: quod adeò apertè ex principijs D. Thom. deduci ſibi ſuadet, vt in Amadæum ſic retorqueat: * Niſi ſophiſtam magis, quam Theologum agere, placeret Amadæo, non diſſimulaſſet, quod ex D. Thoma retulimus, argumentum. * Sed quidem in D. Thom. mentem numquam venit, peccatum nefandũ gravius eſſe *cæteris, quæ ius naturale lædunt:* quia homicidium magis, quam peccatum cõtra naturam, illi aduerſari, expreſsè tradit *tertio contra gentes, cap. 122.* per hæc verba. * Poſt peccatum homicidij, quo natura humana iã in actus exiſtens deſtruitur, huiuſmodi peccatum videtur ſecundum locum tenere, quo impeditur generatio humanæ naturæ. * En Baroni, citra cæcitatem negauit D. Thom. peccatum nefandum eſſe grauius homicidio, & mirer te non negaſſe, cum expreſſa D. Thom. verba nuper adducta apud Amadæum fideliter excerpta legeris. Quæ fortan ignorans Thomas Hurtad *tom. 1. re, moral. cap. 8. reſ. 30 num. 325.* (etſi iuratus aliàs Thomiſta) auſus eſt, ſimiliter dicere, ſodomiam grauius eſſe peccatum, quã homicidium: ſed his omiſsis.

10 Ad argumentum ex principiis D. Thomæ vbi ſupra inſtauratum reſpondet Banius, peccatum eo eſſe grauius, quo maiori virtuti opponitur, niſi ex circunſtantijs, quod inferiori virtuti aduerſatur, preponderet. * Alias peccatum, inquit, veniale furti, vtpotè ſuperiori virtuti adverſum, maius eſſet peccato mortali ordinis inferioris, v. g. fornicatione; imo & ſodomia, & beſtialitate. * Reſponſio hæc difficultatem non euacuat, quæ vt ſupra diximus, ſolum procedit, facta comparatione inter mortalia: quando enim circunſtãtia eſt talis, quod ex veniali trahat ad mortale, bene docuit Monteſinos vbi ſupra, peccatum mortale furti ratione averſionis à Deo, quam includit, in eſſe moris, ſpecie differre à peccato levi furti, licet in eſſe phyſico, graue, & leue ad idem genus reducantur; certiſſimũ que eſt, circunſtantiam addentem malitiam diuerſæ ſpeciei poſſe grauius conſtituere peccatum, aliàs minus graue ex ſuo obiecto, vt conſtat ex dictis *n. 5.* Cæterum vellem ego Baronium explicaſſe, quæ ſit circunſtantia illa, quodcumque peccatum contra naturam inſeparabiliter comitans, ratione cuius peccatum mortale minus graue ex obiecto, vtpotè virtuti inferiori temperantiæ oppoſitum, grauius euadat peccatis alijs grauioribus ex obiecto, vtpotè iuſtitiæ præſtantiori virtuti adverſis. Alias æquo iure Baronius poſſet impetere Sylveſtrum ex D. Thom. aſſerentem, periurium eſſe maius peccatum homicidio, quià ſuperiori virtuti opponitur; & M. Texedam ex eodem etiam principio adſtruentem, homicidium eſſe grauius peccatum fornicatione. Cur inquam in his caſibus limitationem non patietur principium D. Thom. ex circunſtantijs præponderantibus, vt ad argumentum Patris Vazquez eneruandum fingit Baronius?

11 Omitto, hanc euaſionem iam diù reiectam fuiſſe à ſapientiſſimo Doctore Monteſinos Primario Complutenſi, verbis ex illo ſupra dictis *num. 5.* Quam etiam impugnavit Primarius alter Sacræ Theologiæ Cathedræ M. in celeberrima Vniverſitate Salmanticenſi, D. Ioannes Alphonſus Curiel D. Thom. doctrinę addictiſsimus *1. 2. quæſt. 73, art. 3. §. 2.* vbi

vbi ſic ſcribit: * Aut quæſtio eſt de re, aut de nomine: ſi ſit quæſtio de re, dico, non ſufficere grauitatem alicuius peccati ex parte circunſtantiarum,quæ non dant ſpecies, vt tale peccatum ſit abſolutè, & ſimpliciter grauius, quam aliud,quod ſit ex parte obiecti grauius. Probatur, quoniam quantumcumque primũ peccatum creſcat in grauitate,quæ ſumitur ex circunſtantijs,ſemper ſuperabitur à poſteriori in grauitate ſubſtantiali, & eſſentiali. Ergo ſemper erit ſimpliciter, & abſolutè minus graue, quam poſterius. Antecedens patet: quoniam grauitas ex circunſtantijs eſt accidentalis,& grauitas, quæ ſumitur ex obiecto, eſt ſubſtantialis.* Hęc ille cum Monteſinos,& eſt expreſſa D.Thomæ ſententia 2. 2. *quæſt.* 39. *art.*2. in corpore vbi ſic: * Dicendum, quod grauitas peccati dupliciter poteſt conſiderari: vno modo ſecundum ſuam ſpeciem, alio modo ſecundum circunſtantias; & quia circunſtantiæ particulares ſunt infinitæ; cum quæritur in communi de duobus peccatis, quod ſit grauius (attende) intelligenda eſt quæſtio de gravitate, quę attenditur ſecundum genus peccati: vnde manifeſtum eſt, quod peccatum infidelitatis ex ſuo genere eſt grauius quam peccatum ſchiſmatis:licet poſſit contingere,quod aliquis ſchiſmaticus grauius peccet,quam quidam infidelis, vel propter maiorem contemptum,vel proptèr maius periculum,quod inducit, vel propter aliquid huiuſmodi. * Hactenus D. Thomas. In quibus plane concedit, dicendum eſſe gravius peccatum ex ſuo genere, quod ex obiecto eſt gravius,licet paſſit contingere, quod ex circunſtantijs, quæ vel ſpeciem mutent, vel intra eamdem multiplicent peccata, gravius quiſquam peccet. Quod Authores citati plane fatentur. Quibus enervatum manet primum, & præcipuum fundamentum, quo Baronius vim illationis argumenti Patris Vazquez,& aliorum eleuare tentauit.

§. II.

Solidius aliorum effugium proponitur, & impugnatur.

12 DOctiſsimus M.Curiel vbi ſupra ineuitabilem cenſens conſequutionem Patris Vazquez, & aliorum ex principijs D. Thomæ, ſi peccata contra naturam ſoli temperantię opponantur, reſpondet, peccata luxurię non ſolum temperantiæ, ſed iuſtitiæ etiam aduerſari.Sic tradit *artic.*4.§.2. dicens: * Fornicationem eſſe peccatum grauius furto,non præciſè quatenus eſt contra temperantiam,ſed quatenus habet aliquid iniuſtitiæ admixtum. * Quod prædocuerant M. Sotus *lib.*5.*de iuſtit.quæſt.*3.*artic.*3.vbi ſic: * Fornicatio eſt quodammodo contra iuſtitiam, quæ erga futuram prolem ſeruanda eſt. Conſtituitur autem principaliter in ſpecie intemperantiæ,quia non eſt contra perſonam actu exiſtẽtem,ſed contra illam, quæ eſt tantum in potentia. * Nimirum, quia impeditur generatio,ſi ſpecies peccati ſit contra naturam: vel ſaltem regulariter legitima inſtitutio, & nutritio prolis,ſi peccatum ſimplicis fornicationis ſit. Sed hic Author hoc dictum poſteà retractauit *in* 4. *ſent. diſt.* 12. *q.* 1. *artic.* 5. *verſ. Reſpondetur autem*, quia plane concedit, * peccatum furti ex ſuo genere grauius eſſe peccato fornicationis, eo quod iſtud temperantiæ,illud verò iuſtitiæ, quæ præſtantior eſt virtus opponitur: * ergo apertè ſentit peccatum fornicationis ex ſuo genere non eſſe contra iuſtitiam.

13 Verum ſententia prefata Magiſtri Curiel, & Soti *lib.* 5. *de iuſtit. ſupra citato* eſt expreſſa D.Thomæ 2.2. *quæſt.* 154. *artic.* 3. vbi apertè aſſerit fornicationem ſecundum ſuam ſpeciem,eſſe grauius peccatum furto. * Quia eſt(inquit)contra bonum hominis naſcituri, & ideò eſt grauius peccatum ſecundum ſuam ſpeciem peccatis,quæ ſunt contra bona externa,ſicut eſt furtum,& alia huiuſmodi.* Quem ſequuntur Caietanus ibi,P. Azor 3. *p.lib.* 3. *cap.*4.*fol.mihi* 146.Zumel 1.2.*q.*74.*artic.*4. Saytus *lib.*2.*cap.*7.*num.*6.*in fine*.Herrera 1.2. *diſp.*32.*quæſt.*4. *&* 6. P.Mendo *in ſtatera diſſert.* 5. *quæſt.*34.& Vincent.Baronius *vbi ſupra fol.*90.

14 Hæc doctrina,licet non paucis difficilis viſa ſit,neque ab omnibus recepta, vt dicit Lorca 1.2.*diſput.*19.*de peccatis, memb.* 1. aptiſsima eſt ad præſentem difficultatem enodandam. Cæterum grauioribus alijs ex D. Thomę doctrina ſuboritis implicatur.Primò, quia 1.2.*quæſt.*66. *artic.*4. verbis ex illo ſupra *num.*1. iuſtitiam conſtituit præſtantiorem virtutem temperantia in venereis, quod vetum non eſſet,ſi temperantia includeret iuſtitiam.Secundo,quia *quæſt.*73. *artic.*5. ad iniuſtitiam propriam adulterij recurrit, vt inde probet,eſſe maius peccatum furto, quod fruſtra fieret, ſi fornicatio ſimplex grauius furto peccatum eſſet. Tertio, quia tota ratio iniuſtitiæ,quam præfati Doctores conſiderant peccato contra naturam, vel fornicationis admixtam,deſumitur ex iniuria, quæ proli in potentia fit, & cui ſeminis mala adminiſtratio nocere poteſt. Hęc autem ratio malitiæ, in quolibet peccato carnali, vt oppoſito temperantiæ in venereis, reperitur, vt ex Caietano 2.2.*quæſt.*154.*art.*4.tradit Curiel *vbi ſuprà* §. 2. *in fine*. Ergo ratio hæc malitiæ eſt formaliter incluſa in peccato intemperantiæ vt tali; atqui peccatum nefandum, quatenus eſt contra temperantiam, non eſt grauius furto, vt

fere

fere omnes citati fatentur; ergo abſolutè, & ſimpliciter non eſt grauius, quia non eſt alia ſpecies virtutis iuſtitiæ condiſtincta à temperantia, cui tale peccatum opponatur.

15 Quarto denique, quia ſi peccatum nefandum, vel fornicationis, vt eſt pręcisè contra temperantiam, non eſt grauius furto, neque erit graue, vt eſt formaliter contra temperantiam, ſed ſolum ex circunſtantia iniuſtitiæ trahentis in aliam ſpeciem, nam propter ſolum damnum prolis eſt mortale peccatum. Quod dicere nefas eſt. Præterquam quod, ſicut proles ius non habet iuſtitiæ, vt generetur; ita nec vt generetur modo conuenienti ad rectam educationem, nec vt non impediatur generatio. Ergo in peccato contra naturam, & in fornicatione, nulla continetur iniuſtitia; aliàs delinquens teneretur ex iuſtitia ad reſtitutionem damni, quod ex prole orta ex fornicatione ſubſequeretur: quod in nullius mentem venit. Si autem ſemel detur, ſimplicem fornicationem non continere malitiam contra iuſtitiam, ſed intra metas intemperantię noxiam eſſe proli, idem à fortiori de peccato contra naturam dicendum erit. Vnde difficultas argumenti P. Vazquez, & aliorum recrudeſcet, quia temperantia, cui eiuſmodi peccatum opponitur, inferior eſt iuſtitia, cui furtum. Quapropter ei ſuccumbere tenetur M. Lopez de Texeda, qui omnia principia, quibus authores citati nituntur, abſque limitatione concedit. Nam *lib. 2. tr. 3. contr. 7.* expreſsè tradit, peccatum fornicationis (& conſequenter peccata contra naturam) ſolum opponi temperantiæ: & *controv. 11. dub. vlt. num.* 177, inquit, iuſtitiam, cui opponitur furtum, eſſe longè maiorem, & perfectiorem virtutem temperantia, & peccatum, vt docet D. Thomas, eo eſſe grauius ex natura ſua, & ſpecie, quo maiori virtuti opponitur. Ex quibus præmiſſis infert, homicidium, quia iuſtitia adverſatur eſſe grauius peccatum fornicatione: vnde & furtum grauius eſſe, conſequenter infertur; & vtrumque à fortiori maius eſſe peccatum ſodomia. Aliàs eius argumentum nil concluderet.

ſ. III.

Vera, & tenenda ſententia.

16 Licet Doctores ſupra citati, & fundamenta præiacta ab omni improbabilitatis, & alterius cenſurę nota immunem reddant ſuam opinionem, contrariam tamen in ſenſu ab alijs Theologis communiter intento (nempe furtum ſecundum ſuam ſpeciem eſſe peccatum minus graue ſodomia) ſuſtinendam cenſeo, quam tenuit D. Thomas *tertio contra gentes, cap. 102.* vbi poſt peccatum homicidij, peccata contra naturam ſecundum locum tenere aſſerit. Et 2. 2. *quæſt. 154. art. 12* vbi ait, peccatum contra naturam eſſe maius adulterio: adulterium autem maius eſt furto: ergo & peccatum contra naturam: imo & fornicationem ait *ibidem art. 3.* ſecundum ſuam ſpeciem eſſe grauius peccatum furto. Vnde dubitari non poteſt, iuxta D. Thomam, furtum mortale ſecundum ſpeciem, leuius peccatum eſſe ſodomia. D. Thomam ſequuntur communiter Theologi, Tannerus 1. 2. *diſp. 4. quæſt. 3. dub. 2. num.* 29. Valentia 1. 2. *quæſt. 2. punct. 2.* Azor *lib. 4. cap. 19. quæſt. 4.* Suarez 1. 2. *diſput. 2. de eſſentia peccati, ſect. 2.* Baldellus *lib. 2. de peccatis in communi, diſput. 28. num. 4. verſ. Vt tamen*, & Doctores omnes Societatis, M. Sotus *lib. 4. de iuſt. q. 3. art. 5. & q. 10. art. 3.* Corrad. Medina, & cæteri Thomiſtæ 1. 2. *ad artic. 4. q. 73.*

17 Probatur pimo *ex Geneſ. 3.* vbi ſacer ſextus ait: *Sodomitæ peſsimi erant, & peccatores coram Domino nimis.* Vbi ſeptuaginta Interpretes ſic legunt: *Peccatores in conſpectu Dei vehementer*: quibus huius peccati gravitas, & magnitudo denotatur. Secundo probatur ex Sanctis Patribus. Chryſoſtomus *homil. 4. ſuper Epiſtol. ad Roman.* ibi: * Quodcumque delictum nominaueris, nullum huic peccato par dixeris, qui ſi facta ſua ſentirent, qui patiuntur, ſexcentas vtique mortes obirent, vt ne hoc paterentur. Neque enim eſt hac iniuria alia vlla nec grauior, nec rationis minus habens. * Similiter loquitur Auguſtinus *lib. de Adulterinis coniugijs, cap. 9.* & refertur 32. q. 7. * Adulterij malum (inquit) vincit fornicationem, vincitur tamē ab inceſtu: peius enim eſt cum matre, quam cum alia vxore concurrere: ſed omnium horum eſt peſſimum, quod contra naturam fit, vt ſi vir membro mulieris ad hoc non conceſſo voluerit vti. * Ex quibus apertiſsimè conſtat iuxta mentem Sanctorum Patrum peccatum contra naturam grauius eſſe peccato adulterij; ac proinde grauius furto, quod ab adulterio ſuperatur.

18 Tertiò probatur ratione. Quia illud peccatum cenſetur grauius ſecundum ſuam ſpeciem, per quod maius, & præſtantius bonum læditur, vnde quia Deus ſecundum ſe eſt præſtantius bonum, quam homo, & homo ſecundum ſuam ſubſtantiam, quam bona externa: ideò peccata, quæ immediatè ſunt contra Deum, vt hæreſis, odium, & blasfemia, grauiora ſunt, quam ea, quæ ſunt contra proximum, vt furtum, detractio, & homicidium. Et inter ea, quę ſunt contra proximum, grauiora ſunt contra eius ſubſtantiam, quam quæ contra bona externa; vt homicidium eſt grauius furto. Cum ergo peccatum contra naturam, contra melius bonum ſit, nempe

con-

contra vitam,quæ eſt in potentia , quam furtum,quod eſt contra bona externa ; nequit nõ maius,& grauius eſſe peccatũ , quam furtum, vt benè dixit D.Thomas ſuprà 2.2.*quæſt*.154. *artic*.3.& prædixerat *quæſt*.39.*art*. 2. his verbis:*Illud peccatum, quod maiori bono contrariatur,ex ſuo genere eſt grauius. * Quem ſequuntur M.Sotus,vbi ſuprà *&* *lib*.5. *de iuſt*. *quæſt*.3.*art*.3.dicens :* Quamuis fornicatio non eſſet contra iuſtitiam , non inde ſequeretur non eſſe grauius furto,quia ſatis eſt fornicationem eſſe contra melius bonum;puta cõtra vitam.*Cui facit iterum D.Thom.2.2 *q*.39.*art*.2.dum ait:*Illud peccatũ ,quod maiori bono contrariatur , ex ſuo genere eſt grauius.*Item Zumel,Herrera, Sayrus , Azor,& alij ſuprà citati,*n*.12.*&* 13.& alij,quos ſequitur Salas 1.2.*tom*.1.*q*.73.*tr*.13. *diſp*.5.*ſect*.3. *n*.38.ſubnectens,ferè omnes ita docere. D.autem Thomas,cũ ait fornicationem ſecundum ſuam ſpeciem eſſe grauius peccatũ furto, clarè innuit,quod ſecundũ quod opponitur temperantiæ,grauius furto peccatũ eſt. Quod non aliunde probat,niſi quia eſt contra maius bonum:cuius argumentum magis vrget in ſodomia,& alijs peccatis contra naturam , quia quantum est ex ipſis,totaliter euertunt adæquatam rationem virtutis caſtitatis,& ad ſpeciem radicitus euellendam tendunt.

19 Ex his difficilè nõ erit à difficultate ex principijs D.Thom.ſuborta me expedire;& vt felicius,præmitto, virtutẽ iuſtitiæ in tota ſua latitudine triplex bonorum genus pro obiecto habere: aliud eorũ , quæ ad vitã,aliud,quæ ad honorẽ,& aliud eorũ , quæ ad diuitias pertinent.Tẽperantiam verò in venereis vnũ tantũ bonorũ genus reſpicere,nẽpè eorum , quæ ad vitam futuræ prolis. Vnde fit primo,ſpeciẽ iuſtitiæ,quæ vitæ præſenti cõſeruandæ conſulit,melius bonũ pro obiecto habere ſpeciebus alijs iuſtitiæ,quæ circa honores , aut diuitias verſantur;ac proinde præſtãtiorẽ cæteris eſſe. Præterea ſecundũ hãc rationẽ præcellere etiã virtutẽ temperantiæ in venereis,quia tẽperantia vitam ſolũ in potentia,quæ minus bonum eſt,quã vita in actu,pro obiecto habet:quapropter homicidiũ maius peccatũ eſt , quam peccatũ contra naturam,vt ait D. Thom. *ſuprà tertio contra gentes,cap*.122. verbis illis: * Poſt peccatũ homicidij,quæ *n* 9 fideliter excerpta dedi.*Fit ſecundò,iuſtitiã , prout ad honorẽ, & diuitias cõſeruanda,vel reſtituẽda terminatur,inferiorẽ eſſe virtute tẽperantiæ,quia hæc maiori bono , nempè vitæ prolis in potentia cõſulit,atque adeò peccatũ contra tẽperantiã grauius eſt detractione,& furto,quia vita hominis naſcituri bonitate excellit honores , & diuitias.Quapropter D.Thom.*vbi ſup*.*q*.154. *art*.3.*citato*,iure dixit , fornicationem ſecundum ſuam ſpeciem eſſe grauius peccatũ alijs, quæ ſunt contra bona externa, ſicut eſt furtũ, & alia huiuſmodi.

20 Hinc ad argumentũ ex principijs D.Thomæ ſuprà confectũ facilè reſpondeo & vt clarius,illud inſtituo:*Peccatum eò eſt grauius, quò maiori virtuti opponitur ; ſed furtum ex ſuo genere opponitur iuſtitiæ , quæ eſt maior virtus: ſodomia tẽperantiæ,quæ eſt minor:ergo furtum eſt grauius peccatũ, quã ſodomia. Diſtinguo maiorẽ , quo maiori virtuti ſecundũ ſpeciẽ,cui immediatè opponitur, cõcedo, ſecundũ genus tantũ,nego. Et ſimiliter diſtinguo minorẽ: Iuſtitia , prout reſpicit vitã præſentẽ proximi, eſt maior virtus, quã tẽperantia,concedo,prout alia bona externa , nego: quia vita hominis naſcituri,cui tẽperantia cõſulit, maius eſt bonũ,quã honores , & diuitiæ, quæ iſtæ ſpecies iuſtitiæ habent pro obiecto. Vnde rectè dixit Medina (quẽ citatũ ſequitur P.Salas ſuprà *n*.38.)* Peccatũ cõtra naturam eſſe grauius furto, licet aliquod peccatum iniuſtitiæ ſit grauius aliquo peccato contra naturã.*Quod veriſsimũ eſſe cõſtat ex dictis.Homicidiũ enim peccatũ maius eſt,quam ſodomia,vt ait D.Thomas,& cõmuniter Theologi.His,ni fallor,eneruatur omninò argumentum,in quantũ oppugnat cõmunem omnium apprehẽſionẽ circa grauitatem peccati,& magis roboratur vera , & cõmunis ſentẽtia aſſerens,peccatũ ſodomiæ,ſecundũ ſuam ſpeciẽ, grauius eſſe,quã furtũ ; quia licet genus iuſtitiæ præſtantius ſit genere temperantiæ , & in hoc ſenſu verè dicatur peccatum iniuſtitiæ *ex ſuo genere* grauius eſſe peccato intemperãtiæ (quod rẽtũ aſſeruit P.Vazq.)nõ incõgruit aliquã iuſtitiæ ſpeciẽ ratione differẽtiæ ſpecificæ à perfectione tẽperantiæ ſuperari,ſicut in phyſicis cõtingit:celũ nãque Empireũ perfectius eſt,quã muſca,licet genus viuẽtis, ſub quo iſta continetur,præſtãtius ſit.Quis,inquã,negabit, ſodomiã crimen eſſe enormiſsimũ flãmis reuera vltricibus expiandũ? Rectè ergo cohæret eiuſmodi peccatũ abſolutè, & ſimpliciter loquẽdo grauius eſſe corã Deo , & hominibus, quolibet furto,quãtũuis inmani, & tamẽ ſecundũ quid , & cũ addito *ex ſuo genere* leuius furto peccatũ appellari. Quia per hæc ſolum ſignificare intẽdut P.Vazq.& ſequaces, genus iuſtitiæ,ſub quo plures ſpecies cõtinentur,perfectius eſſe,quã genus tẽperãtiæ,quia illud habet pro obiecto aliquod bonorũ genus , nẽpè vitam hominis præſentis,longè excellens obiectum temperantiæ. Verum ſpecies generis inferioris,ob nobiliorem differentiam ſpecificã , poteſt excedere ſpeciẽ generis ſuperioris. Quod veriſſimum eſſe nemo inficiari poteſt. Quapropter P. Arriaga *tom*.3.*de vitijs,& peccatis,diſp*.42.*ſect*.3.*n*.35 poſt quam de grauitate peccatorum egit, comparatione facta inter peccatum graue furti,& peccatum luxuriæ

Xx cons

contra naturam, concludit pro Partis Vazquez ſententia dicens:* Solum dixit ex genere ſuo eſſe grauius, quod nos non negamus: addimus tamen non obſtante ea generis diuerſitate hoc indiuiduum (nempè ſodomiam) eſſe grauius illo (ſcilicet furto) quod ex genere ſuo altius eſt.* Quod veriſsimum eſſe ſatis conſtat ex dictis. Nec P. Vazquez vnquam negauit, quamvis Hieron. Garcia, & alij laxius loquuti fuerint, non benè pro ſe illum adducentes: cum aduertere debuiſſent ly *ex ſuo genere*, quo ſemper ſententiam limitauit, locum reliquiſſe maiori grauitati ſpecificæ, & indiuiduali, quam communis Theologorum ſententia, aliam non curans, vt indubitatam, & lumine naturæ notam hactenus aſtruxit.

21 Hæc ſententia (vt dixi ſuprà *num.* 3.) eſt conformis menti D. Thomæ 2. 2. *quæſt.* 154. *art.* 3. dicentis fornicationem *ſecundum ſuam ſpeciem* eſſe grauius peccatum furto. Et confirmat M. Sotus *lib.* 5. *de iuſtit. quæſt.* 3. *art.* 3. qui hoc non obſtante, ſubnectit:* Eſſe tamẽ poteſt in indiuiduo furtum, quod ſit longè fornicatione ſceleſtius, ratione quantitatis: quin verò grauius quam adulterium; vt ſi decem milia ducatorum, quis deprædaretur. Quinimo, & qui ampliſsimam domum, & familiam expoliaret, grauius peccatum committeret, quam ſi faceret homicidium plebeij hominis.* Hæc ille. Quæ ſunt valdè notanda, ſed non omnia admittenda. Sotus enim concedere cogitur furtum ratione quantitatis, eſſe poſſe grauius peccatum, quam ſodomiam, cum poſsit euadere maius homicidio, quod grauius ſodomia peccatum eſt; vt tradit D. Thomas verbis ex illo ſupra datis.

QVÆSTIO VI.

Sit ne vſura, aliquid ſuprà ſortem exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum tempus?

§. I.

Sententiæ negantis fundamenta.

1 RES ſanè difficilis, & multis vndique laqueis irretita, & in cuius enucleatione, alijs gratum, alijs ingratum facere, opus erit. Sed non ideò veritas tenebris inuoluta deſerenda. Pro parte negãte, vſuram eſſe, aliquid exigere pro nuper dicta obligatione, militant quæ ſequuntur.

2 Non repetere mutuum in fine huius anni, ſed dilationem concedere, eſt virtualiter mutuare: ergo obligatio ad non repetendum eſt obligatio ad virtualiter mutuandum. Ex hoc principio ſic arguitur: obligatio nunc facta non repetendi mutuum in fine huius anni, eſt obligatio mutuandi in futurum, ſed obligatio mutuandi, eſt pretio æſtimabilis: ergo & obligatio non repetendi mutuum. Conſequẽtia eſt legitima, maior per ſe nota: minor probatur ab authoritate; quia eam expreſsè tuentur D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 78. *artic.* 2. *ad* 2. Caietan & Aragon ibi: Salon, Bañez, Conrado, Sylveſter, Medina, Palacios, Couarrub. Soto, Tabiena, Armilla, Toledo, Molina, quos refert, & ſequitur Salas *tract. de Vſuris, dub.* 9. *num.* 2. Sed quid recenſere immoror? ferè omnes Doctores, velut agmine facto, ducis veſtigijs inſiſtentes, in hoc conſpirarunt. Ergo ſaltem authoritate extrinſeca manet probabilis minor illa propoſitio. Ex maiori autem euidenti, & minori, authoritate extrinſeca, probabili, deducetur ne conſequens improbabile?

3 Præterea. Minor illa propoſitio rationis etiam pondere ſic ſtabiliri poteſt. Obligatio ex iuſtitia ad mutuandum in poſterum adimit obligato ſuam libertatem, eumque quaſi alteri ſubijcit, ſed hominem ſe ipſum ſua libertate priuare in alterius obſequium eſt pretio æſtimabile: ergo obligatio ex iuſtitia eſt pretio æſtimabilis.

4 Ad rem igitur proprius accedendo, ſic inſtauro argumentum. Obligatio ex iuſtitia ad mutuandum eſt pretio æſtimabilis, quia ſic adſtrictus priuatur ſua libertate ad non mutuandum, ſed qui ſe obligat ad non repetendũ mutuum intra certum tempus, priuatur ſua libertate repetendi: ergo obligatio ad non repetendum eſt pretio æſtimabilis.

5 Confirmatur ex communi Doctorum ſententia, quã tenent Aragon, Maſcardo, Emanuel, vterque Medina, Lopez, Graffis, Angles, Nauarro, & alij, quos refert, & ſequitur Salas *dub.* 14. qui aſſerũt, vſuram eſſe, mutuare cum pacto, vt mutuatarius poſtea conferat Eccleſiaſticum Beneficium: & reddunt rationem, quia illa obligatio ad conferendum adimit libertatem collatori, ac proinde eſt pretio æſtimabilis. Benè. Sed obligatio non repetendi mutuum intra annum adimit libertatem mutuanti: ergo eſt pretio æſtimabilis. Ergo licebit aliquid ſupra ſortem exigere pro hac obligatione: ſicut & pro damno emergente, quia pretio æſtimabile eſt.

6 Secundò argumentor ex P. Molina, Cõrado, Soto, Armilla, Ioanne de Medina, Lopez, Nauarro, Aragon, & Toledo apud Salas *dub.* 9. *num.* 4. §. *Prætereà.* Qui conſtanter tuẽtur, eum, qui mutuauit cum pacto, vt mutuatarius aliquid ſuprà ſortem redderet, non ſolùm teneri reſtituere acceptum, & damna, quæ mutuatario euenerint, verum etiam aliquid vltra ei conferre ratione obligationis, quam ſuſceperat. His poſitis: ſic inſurgo. Illa obligatio, à mutuatario facta, non fuit vera, ſed

appa-

apparens, vtpotè quæ nullum iuſtitiæ ius contulit mutuanti, vt in confeſſo eſt apud omnes, & tamen pro illa eſt aliqua compenſatio facienda, vt præfati Doctores aſſerunt, ſed obligatio non repetendi mutuum intra annum, eſt vera obligatio, & non apparens: ea etenim ex iuſtitia manet mutuans alteri adſtrictus, verumquè, & ſtrictum ius mutuatario confert: ergo pro obligatione non repetendi mutuum intra annum, aliqua compenſatio potiori iure, eſt facienda. Mirabile enim dictu eſſet; poſſe mutuatarium aliquid exigere pro obligatione ficta, & hoc non licere mutuanti pro obligatione vera! Quaſi peioris eſſet conditionis, quia beneficium contulit.

7 Dices cum aliquibus: eum, qui ſe obligat ad non repetendum mutuum, non manere adſtrictum ad mutuandum formaliter, ſed ſolum ad virtualiter mutuandum, cum non repetere, ſit virtualiter mutare. Vnde licet pro obligatione ad mutuandum formaliter, poſſit aliquid ſuprà ſortem exigi: ſecus pro obligatione ad mutuandum virtualiter. Sed amice rogo, quid ad rem, mutuatio ſit virtualis, an formalis? cum realiter idem effectus reſultet. Verum ne inde vllus pateat aditus, effugium tibi præcludo, à fideiuſſore repagulo accepto.

8 Fideiuſſio, vt docet Salas *ſuprà dub.* 11. *num.*2. (& nullus, vt credo, inficiabitur) nil aliud eſt, quam obligatio ad virtualiter mutuandũ, vt ex ſe patet: quia fideiuſsio eſt obligatio ad ſolvendum pro alio: ſolvere autem pro alio, eſt virtualiter illi mutuare. Modo ſic. Fedeiuſſio eſt pretio æſtimabilis, poteſtquè pro ea aliquid exigi, vt tenent Sotus, Salon, Nauarra, Molina, Vega, Emanuel, Ioannes de Medina, & alij: ergo obligatio ad mutuandum virtualiter eſt pretio æſtimabilis: ergo diſcrimen à te aſſignatum omnino euanuit. Ergo licet obligatio non repetendi mutuum intra annum, tantum adſtringat ad mutuandum virtualiter, erit pretio æſtimabilis: ergo poterit pro ea aliquid ſuprà ſortem exigi.

9 Vrgetur primò, Fideiubere, alterius nomine, ad annum, pro mille aureis, verb. gr. eſt pretio æſtimale, licet in debitore nullum ſit periculum, vt expreſsè fatentur Doctores ſuprà citati: ergo mutuare cum obligarione nõ repetendi, erit pretio æſtimabile: nam, vt benè ait Leſſius *dub.*14. hoc eſt difficilius, quàm illud: plures enim inuenies, qui nomine tuo fideiubeant pro tanta ſumma, quam qui eam tibi velint ad annum mutuare, vt experientia conſtat. Nam qui fideiubet, cum nullum eſt periculum, moraliter certus eſt, nullam à ſe pecuniam numerandam: quod ſi fortaſſe aliter contigerit, certus eſt, eam recuperaturũ, imò poteſt eam ſtatim repetere, & omne intereſſe. Qui verò mutuat, iam re ipſa numerat, & quidquid euenerit, non poteſt ante annum repetere: et ſi aliquod intereſſe ceſſauerit, non compenſabitur, niſi de eo expreſsè fuerit conuentum: ergo difficilius, & æſtimabilius eſt, mutuare cum obligatione non repetendi per annum, quam pro eadem ſumma fideiubere: ſed pro hac fideiuſſione poteſt aliquid exigi: ergo & pro illa obligatione.

10 Premo ſecundò: Fideiuſſio pro mille aureis eſt obligatio ſoluendi, ſi mutuatarius non ſtet promiſſis: ſoluere autem pro mutuatario eſt illi virtualiter mutuare, vt conſtat ex dictis: virtualiter verò mutuare, nil aliud eſt; quàm minus habere in ſuis bonis eam ſummam, donec mutuatarius compenſet. Ex quibus ſic formo argumentum. Ideò fideiubere eſt pretio æſtimabile, quia fideiubens quatenus eſt ex ſe, exponitur minus habere in fine anni eam ſummam in ſuis bonis, & ea inuitus carere, donec mutuatarius compenſet, ſed qui mutuat cum obligatione non repetendi intra duos annos, exponitur quatenus eſt ex ſe minus habere in fine anni eam ſummam mutuatam in ſuis bonis, & ea inuitus carere vſque ad compenſationem: ergo ſicut illa fideiuſſio eſt pretio æſtimabilis, ita & hæc mutuatio. Si enim, qui mutuat, in ſe ſuſcipit onus fideiuſſoris; & hic poteſt aliquid pro tali onere exigere; quare mutuanti id non licebit? Nonne congruum erit, vt qui incommodum ſentit, ſentiat commodum? Tantum ne crimen eſt mutuaſſe, vt ipſo facto incurrat pœnam priuationis lucri, quod alter eodem ſuſcepto onere ſibi pararet? ergo licitum erit aliquid ſupra ſorte exigere pro obligatione non repetendi mutuum intra certum tempus.

11 Hæc ſunt fundamenta, quæ pro hac ſententia congeri poſſunt: quam abſolutè defendunt Medina *Cod. de Reſtit.* q. 32. & M. Petrus de Ledeſma 2 *p. Summ. tract.* 8. *cap.* 33. *concluſ.*4. *diffi.*2. *fol. mihi* 546. in edit. Salmãtina, anno 1614. vbi ait, eſſe communem inter diſcipulos D. Thomæ, verba eius ſunt: * Si la obligacion de no bolver à pedir, es por mucho tiempo, ſe puede muy bien eſtimar en precio, y por razon de aquella obligacion ſe puede muy bien lleuar el juſto precio, ſin vſura ninguna. Eſto enſeñan todos los diſcipulos de Santo Thomas. La razon eſtá clara, porque la tal obligacion es eſtimable con precio.* Sic ille. Quem ſequitur M. Serra 2. 2. *quæſt.*78. *art.*2. *dub.*3. ibi: *Dicendum eſt ſecundò, licitum etiam eſſe mutuanti, aliquid vltra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad nõ repetẽdam ſortem, vſque ad certũ terminum. Huius oppoſitum tenent Leſsius, & alij recẽtiores, &c.* Quibus adde M. Acatium de Velaſco *tom.*1. *reſol. Moral. verb. Vſura, reſol.* 455. *n.*1.

vbi ſic: *Preguntã los Doctores, ſi por la obligacion en que ſe puſo, de no pedirſele haſta paſſado el año, pueda lleuar algo mas vltra ſortem? * Et citatis pro parte negatiua Ieſuitis, Turriano, Molina, Salas, Layman, & Hurtado, reſpondet: *No obſtante, que eſta opiniõ es probable, ſiento, que la del Maeſtro Ledeſma lo es tambien; y ſe puede ſeguir con mucha ſeguridad de concieucia, con que ſea poco lo que ſe lleuare, como tres, ò quatro libras por ciento. * Et eam tuentur Cœleſtinus *in Compendio Theolog. Moral. tract. 11. cap. 5.* Caramuel *in Theolog. Fundamentali, fund. 60. §. 1. à nu. 1264. fol. mihi 623. & 636.* Fr. Philippus de la Cruz *tract. vnico de intereſsis, fol. 9.* Diana *1. p. tr. 8. reſol. 48.* & probabilem eſſe dicunt Bertrandus Loth *in Reſol. Theologicis, tract. 9. q. 1. art. 4. tit. 2.* & non eſſe improbabilem putant Trullench *lib. 6. in Decal. cap. 16. dub. 12 in fin.* Ioannes Henriquez *in qq. practicis, ſect. 3. q. 4. num. 13.* & Baſſæus *in Floribus, verb. Vſura, num 9.* Plus addit Caramuel vbi ſuprà *num. 1782.* nempè contrariam ſententiam eſſe improbabilem: * Contraria, inquit, ſententia, quidquid de authoritate, & æquiuocatione ſit; ſtando Deo, & rationi, videtur omnino improbalis. *

§. II.

Contraria & vera ſententia.

12 Contraria verò ſentẽtia omnino tenenda eſt. Sed vt iacula intorta retorquendo diſijciam; duo mihi ſtabilienda ſunt: Primum, obligationem mutuandi in poſterum, ſiue formaliter, ſiue virtualiter, non eſſe pretio æſtimabilem (omni incommodo, & periculo ſecluſo.) Secundum, etiam hoc gratis dato, non licere aliquid ſuprà ſortem exigere ratione prædictæ obligationis non repetendi mutuum. Ad primum igitur procedendo, ſic argumentum conficio.

13 Obligatio non repetendi mutuum, eſt obligatio virtualiter mutuandi in poſterum, ſed pro obligatione mutuandi in poſterum nil poteſt ſuprà ſortem exigi: ergo nec pro obligatione non repetendi mutuum. Conſequentia legitimè deducitur, maior eſt certa, minorem probo. Primò ab auctoritate, quia ita tenent Adrianus *in 4. materia de Reſt. q. de Vſur. §. Sed contra.* Almainus *in 4. diſt. 15. q. 2* S. Antoninus *2. p. tit. 1. c. 7. §. 10.* Nauarr. *cap. 17. nu. 120. & 123.* Angelo *verb. Vſura 1. q. 4.* & Hoſtienſis apud illũ. Salon hìc *art. 2. cont. 3.* Emanuel *1. p. cap. 111. n. 2 & to. 2. Sum. cap. 197. n. 5.* Vega *verb. Vſura, caſu 76.* Aragon *hac q. 78. art. 1. ad 3. pag. 668.* P. Salas *tr. de Vſuris, cap. 9. 10. & 17.* Fauet etiam P. Sà *verb. Mutuum, n. 2.* Maior, Ioannes Andreas, Laurentius de Rodulphis citati ab Azor *p. 3. lib. 5. cap. 7. q. 1.* & probabilem putat Malderus *in 2. 2. tract. 5. cap. 3. dub. 4.* Verum cum pro contraria ſententia auctoritas etiam aliorum non minoris momenti militet, ad rationis pondera fideli lance libranda deueniendum eſt. Sic igitur minorem illam probo. Mutuare ſtatim non eſt pretio æſtimabile, vt fide ſanctum eſt, & lumine naturali notum: ergo nec ſe obligare ad mutuandum poſt menſem. Conſequentia patet, quia omni alio periculo, incommodovè ſecluſo, moleſtius eſt ſtatim mutuare, quam poſt menſem: plures enim inuenies, qui ſe obligent ad poſteà mutuandum, quam qui ſtatim mutuent. Qui enim modo mutuat, modo priuatur rei dominio, & in alium transfert; qui vero in poſterum ſe obligat, toto intermedio tempore re ſua potitur. Quare ergo erit pretio æſtimabile, ſe obligare ad mutuãdum poſt menſem, & æſtimabile non erit, ſtatim mutuare, cum hoc tibi moleſtius ſit, & mihi commodius? Mirabile quidem eſſet, pluris valere ſpem beneficij, quam gaudium, & me teneri pecuniam tibi vt debitam tradere, quia beneficium conferre diſtuliſti? ſicut & te non poſſe pecuniam exigere, quia mutuo das, poſſe vero quia mutuo dabis?

14 Vrgetur, nam ſi obligatio ad mutuandum eſt pretio æſtimabilis, ſtolidus ſanè erit, qui lucrum ex mutuo ob timorem culpæ non reportet: nam, vt benè notat Buñez ſuprà, quid facilius, quam petenti mutuum dicere: nolo mutuare hodiè, ſed hodiè me obligo ad mutuandum poſt menſem: & ratione huius obligationis pretium petere æquiualens vſuris * In quo caſu nemo (inquit) negabit, tale pactũ vſurarium eſſe. * Et merito: naturali enim ratione pugnat, quod laudi, & premio tibi vertatur, quod ſemel dederis: alteri vitio, & pœnæ, quia bis dedit, cum cito dederit. Nõne hoc iniuſtitiam manifeſtam continere, luce meridiana clarius eſt?

15 Dices, magnum eſſe diſcrimen: nã qui ſe obligat ad mutuandum, priuatur ſua libertate, quæ eſt pretio æſtimabilis: Benè. Sed qui modo tibi mutuat, priuatur etiam ſua libertate: ergo ſi pro obligatione licet aliquid exigere, licebit etiam pro mutuatione. Probo antecedens: quia de ratione mutui eſſentialiter eſt, dominiũ tradere pro aliquo tempore, arbitrio contrahentium determinato. Ergo qui ſtatim mutuat, priuatur pro aliquo tempore libertate re ſua vtẽdi, alteri mutuãdi, in alioſvè vſus diſponendi. Ergo vel pro actione mutuandi poteſt aliquid ſuprà ſortem exigi, quod hæreticum eſt: vel pro obligatione mutuandi non poteſt. Vtrobique enim priuatio libertatis reperitur: ſi ergo hæc obligationem mutuandi pretio æſtimabilem reddit, cur nõ reddet mutuationem ipſam?

16 Ecce à poſteriori euidens pro noſtra ſententia argumentum. Pro actione mutuandi nil poteſt ſupra ſortem exigi, vt fides, & ratio naturalis docet. Ergo in actione mutuandi nil ſuprà ſortem pretio æſtimabile reperitur. Hæc conſequentia eſt Theologica. Sed in actione mutuandi eſt aliqua priuatio libertatis. Ergo priuatio hæc libertatis non eſt pretio æſtimabilis. Eſt euidens conſequentia.

17 Dices ſecundò: hoc argumento manifeſtè conuincí, obligationem ad ſtatim, verb. grat. intra hebdomadam mutuandum, nō eſſe pretio æſtimabilem, vt docent Victoria *tract. de Vſuris, art.2.* Nauarra *de redit. lib. 3. cap. 2. dub. 4. illatione* 2. aſſerens, eſſe opinionem D. Thomæ Corradus *in Summ. q.* 225. P. Reginaldus *tom. 2. diſput.* 25. *cap.* 11. P. Lagman *lib. 3. ſect.* 5 *tract. 4. cap. 16. num.* 3. P. Leſſius *cap. 20. dub.* 8. ſecus obligationem mutuandi poſt menſem. Sed contra. Quia ideò obligatio mutuandi poſt menſem eſt pretio æſtimabilis, ſecundum aduerſarios, quia ſecum importat priuationem libertatis, ſed hoc idem contingit in obligatione mutuandi poſt hebdomadam: ergo. Quod verò in vno caſu detur maior libertatis priuatio, quam in alio, ſolum probat, æſtimabilitatem non eſſe æqualem: nō autem, nullam eſſe. Exemplo confirmo. Si cōducas tuam operam per hebdomadam, & alius per menſem: non infertur, te non eſſe mercede dignum, ſed alterum maiorem pro mereri: ergo ex eo, quòd priuatio libertatis mutuantis fuerit tantum ad hebdomadam; non infertur, pretio æſtimabilem non eſſe; ſed non eſſe æſtimabilem tanti, quanti ſi ad menſem. Ergo vel dicendum eſt, obligationem mutuandi in poſterum non eſſe pretio æſtimabilem, vel non inficiandum, pro actione ipſa mutuandi, poſſe aliquid ſuprà ſortem exigi.

18 Secundò argumentor paritate accepta à contractu emptionis, & venditionis. Et maioris claritatis gratia ponamus, domum tuam mille aureos valentem, ab altero emi, anticipata ſolutione. Ille ſtatim numerat pecuniam, & tu obligaris poſt annum domum tradere: quod licitum eſſe, nullus eſt, qui dubitet. Probo igitur, hunc contractum eſſe iniuſtum, ſi obligatio ad mutuandum ſit pretio æſtimabilis. Et procedo ſic. Pecunia tradita, & valor domus tradendæ æquali lance librantur: ergo cuicumque addatur aliquid pretio æſtimabile, inæqualitas conſtituetur: probatione non indiget. Sed ex parte vendentis additur obligatio tradendi poſt annum, quæ eſt pretio æſtimabilis, vtpotè priuatio libertatis: ergo vt iuſtitiæ æqualitas ſeruetur, opus erit, vt qui anticipatè ſoluit aliquid vltra pecuniæ, ſuprà domus æſtimationem, numeret, pro obligatione à venditore ſuſcepta: Quod riſum mouet.

19 Confirmatur exemplo ab adverſarijs admiſſo. Quiuis poteſt, nolle mutuare pecuniam nolenti tibi remutuare, verb. grat. mutuare; quia in hoc caſu exigitur mutuum pro mutuo, in quo eſt æqualitas. Secus (inquiunt) ſi mutuum petenti dicas mutuabo, ſi te ad mutuandum poſt menſem obliges: reddunt rationem, quia licet vnum mutuum ſit æquale alteri ſeorſim ſumpto, non tamen vt coniuncto cum obligatione in poſterum, cum hæc obligatio pretio æſtimabilis ſit. Benè. Ergo cū pecunia numerata ſit æqualis valori domus ſeorſim ſumptæ, non erit æqualis valori domus, & obligationi in poſterum tradendi ſimul, cum illa obligatio pretio æſtimabilis ſit. Quid ad hæc?

20 Perpende quæſo, diſſonantiam ſententiæ. Si venditor ſtatim domum tradat, mille aurei tibi ſufficiunt, ſi per annum protrahat, pretium augere teneris. Si ſtatim alter tibi mutuet, nil pretio æſtimabile facit, ſi beneficium differat, dignus eſt mercede. Inauditum ſanè, ad aliquid vltra rei valorem me teneri, quia anticipatè pecuniam illi numeraui! Nonne hoc omni probabilitate deſtitutum, rationis lumine notum eſt? Ergo obligatio mutuādi non eſt pretio æſtimabilis.

21 Tertiò ſic argumentor. Si tibi debeam centum in fine huius anni ſoluenda, & poſſum modo tibi quinquaginta offerre cum pacto, vt alia non ſoluam ante biennium: vt ipſimet aduerſarij fatentur; ſed hoc eſt dare mutuum implicitum cum pacto, vt vicisſim implicitè remutues in fine anni, vt expreſsè tenet Leſſius hìc *dubit. 8. n. 59. & dub. 3. num.* 21. Ergo obligatio in poſterum mutuandi non eſt pretio æſtimabilis, aliàs in prædicto contractu interueniret vſura: ſed obligatio non repetendi mutuum intra certum tempus, eſt obligatio virtualiter mutuandi: ergo æſtimabilis pretio non eſt.

22 Quartò, fideiuſsio eſt obligatio ad mutuandum virtualiter, & tamen non eſt pretio æſtimabilis, ſi periculoſa non ſit: vt tenent Salon *art. 2. contr. 4. in fine.* Sylveſter *verb. Vſura 7. q. 6. & verb. Fideiuſſor. q. vltim.* vbi Armillà *num.* 15. Tabiena *num.* 16. In idem inclinat S. Antoninus 2. *p. tit. 1. cap. 7. §.* 45. cum Laurentio de Rodulphis. D. Bernardinus *tract. de Reſtit.* relatus à S. Anton. Caballinus *quæſt. 31. de Vſuris, n.* 251. Couarr. Conrado, Graffis, quos refert, & ſequitur Salas hìc *dub.* 11. Ergo obligatio prædicta non repetendi mutuum, non eſt pretio æſtimabilis.

23 Verum quia alij contrarium tenent, ſic retorqueo Fideiubere, etiam ſecluſo periculo, eſt pretio æſtimabile in opinione aduerſariorum, quia fideiubens quatenus eſt ex ſe exponitur minus habere in ſuis bonis eam ſummam, & ea inuitus carere tempore præ-

  fixo,

Digitized by Google

fixo, donec mutuatarius ſolverit, ſed qui mutuat, eo præciſè exponitur, quatenus eſt ex ſe minus habere in ſuis bonis ſummam mutuatam, eaque inuitus carere tempore præfixo, donec mutuatarius compēſet: ergo actio mutuandi tanti æſtimabilis eſt, quanti fideiuſſio; ſed pro actione mutuandi nil poteſt exigi: ergo nec pro fideiuſſione: ergo nec pro obligatione virtualiter mutuādi: ergo nec pro obligatione non repetendi mutuum intra certum terminum.

24 Vrgentius premo: fideiuſſio, etiam periculo ſecluſo, eſt pretio æſtimabilis? ergo ſi mutuans in ſe ſuſceperit onus fideiuſſoris, poterit aliquid ſuprà ſortē exigere. Cur quæſo, mutuanti non licebit lucrari, quod alijs licet? quid enim repugnat, mutuantis, & fideiuſſoris munus ab eodem obiri. Sed eo præciſè, quod quis mutuauerit, in ſe ſuſcepit quidquid oneris habet fideiuſſor, vt probaui: ergo quilibet mutuans poterit, aliquid ſuprà ſortem exigere ratione fideiuſsionis, quæ cum mutuandi actione reperitur: Quod hæreticum eſt.

25 Dices cum Nauarro, Salon, & Salas *ſuprà dub.* 11 fideiuſſorem fictum, & in veritate mutuatorem, nō committere peccatum vſuræ, ſi pro fideiuſſione aliquid ſuprà ſortem exigat, eſſe tamen iniuſtitiam: Sed contra. Quia ex eo, quod mutuans ipſe fideiubeat, nullum damnum euenit proximo, quod, alio fideiubente, non eueniret; ergo ex eo, quòd idē mutuās, & fideiuſſor exiſtat, nulla infertur proximo iniuſtitia.

26 Et confirmatur ex doctrina adverſariorum. Mercator omni pacto ſecluſo, ſtatim emens infimo pretio merces, quas immediatè antea ſummo vendiderat, nō facit iniuſtitiam proximo, vt fatentur Leſsius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 16. *num.* 130. Molina *tom.* 2. *diſp.* 310. Azor *p.* 3. *lib.* 8. *cap.* 11. Bonacina *de Contractibus, diſp.* 3. *qu ſt.* 3. *punct.* 3 *num.* 20 Nauarrus, Nauarra, Homobonus, Regius, Summa Corona, Graffius, Angelus, Lopez, Vega, & alij, quos refert, & ſequitur Diana *tract.* 8. *de contract. reſol.* 58. Et reddunt rationē, quia ex eo, quòd mercator vendiderit, non fit deterioris conditionis, quam alij, ſed alij poſſunt vili pretio emere abſque iniuſtitia: ergo & mercator. Benè. Sed ex eo, quòd Petrus mutuo dederit, non fit peioris conditionis, quàm qui non dederunt: ergo ſi alij poſſunt fideiubere, & abſque iniuſtitia aliquid exigere pro fideiuſſione: ergo & Petrus etiam poterit? cōſequens eſt falſum, ergo & antecedens. Ergo pro obligatione mutuandi virtualiter non licèt, aliquid ſuprà ſortem exigere.

27 Ratio à priori huius doctrinæ manifeſta eſt: quia obligatio eatenus eſt pretio æſtimabilis, quatenus alteri præbet ius ad rem, vnde ex iuris æſtimabilitate, libranda eſt obligationis æſtimabilitas. Ius autem ad rem non eſt pluris æſtimabile, quam res, vt tenent communiter Doctores cum Bartol. *l. per diuerſas, C. mandati*, & Baldo *l.* 2. *C. de lite pendente.* Ergo ius ad mutationem non eſt pluris æſtimabile, quam mutuatio: conſequentia eſt euidēs. Antecedens probo. Ius ad 10. valet 10. ius ad 5. valet 5. & ſic in cæteris, ergo ius ad rem nō pluris valet, quam res: ergo ius ad mutuationem non pluris valet, quam mutuatio, ſed mutuatio non eſt pretio æſtimabilis, vt fides docet: ergo nec ius ad mutuationem: ergo nec obligatio ad mutuandum, quæ accipit æſtimabilitatem à iure: ergo licet obligatio non repetendi mutuum intra certum tempus, ſit obligatio ad mutuandum, non ideò tenendū, eſſe pretio æſtimabilem. Deinde mutuum eſſentialiter eſt traditio dominij pecuniæ pro aliquo tempore: ergo intrinſece dicit obligationem non repetendi intra certum terminū; ſed pro mutuo nil poteſt ſuprà ſortem exigi: ergo nec pro obligatione.

28 Verum enim verò, & ſi gratis demus aduerſarijs, obligationem mutuandi ratione ſui eſſe pretio æſtimabilem: adhuc non infertur, poſſe aliquid ſuprà ſortem exigi pro obligatione non repetendi mutuum. Et ratio eſt, quia quotieſcunque ex parte mutuantis, & mutuatarij onera ſunt paria, iniuſtitia manifeſta interuenit, ſi aliquid ſuprà ſortem exigatur; ſed ita res ſe habet in præſenti: ergo. Minorem probo: quia ſors reſpondet ſorti, & obligatio obligationi: obligatio enim mutuātis compenſatur per obligationem mutuatarij reddendi ſortem, etiamſi caſu, & naturaliter perierit, ita vt in omni euentu non mutuanti, ſed ipſi mutuatario pereat, ergo cum vtriuſque onera ſint paria, nequit abſque iniuſtitia aliquid ſuprà ſortem exigi. Deinde P. Salas *tract. de vſuris, dub.* 9. *in fine*, dicens. Ideò pro obligatione iſta nil exigi poſſe, quia ex eo ſequerentur incommoda, quæ ex vſura docent communiter Theologi. Ideòque fundamēta, quibus probatur vſuram eſſe iure naturali prohibitam, huic parti æquè faciunt, & efficaciter probant.

29 Ad fundamentū præcipuum, cui contraria ſententia innititur, reſpondet Molina *tom.* 2. *tract.* 2. *diſp.* 308. *nu.* 11. apertè falſum eſſe: quia mutuare ad annum, non eſt inducere ſuper ſe obligationem aliquam, ſed ſolum ex ſua liberalitate concedere beneficium mutui in totum id tempus: ſicut qui donat, traditquè rem donatam. nullam inducit ſuper ſe obligationem in futurum, eſto, traditione eius rei à ſe abdicet poteſtatem ea re deinceps vtendi, aut fruendi: ergo qui mutuum dat ad annum. nullam in ſe inducit obligationem, ſed ſolum exercet liberalitatem conceſsione

bene-

Digitized by Google

beneficij mutui in totum id tempus; eſto inde ſequatur toto eo tempore neque vti poſſe te, quam mutuo concedit, neque poſſe illam repetere. Huic autem obligationi intrinſecè inhærenti mutuo ad certum tempus, nil ſuperaddit altera in pactum deducta non repetendi intra talem terminum: ergo ſicut prima non ſufficit inducere aliquid ſupra ſortem; ita nec ſecunda, ac proinde ſicut illa ſufficienter compenſatur obligatione reddendi mutuum, ſic & iſta: aliàs ſequerentur omnia incommoda, quæ ex vſura ſequi, docent communiter Doctores, & Scriptura, Concilia, & Pontifices damnant.

30 Propter hęc ſententiam Ledeſmę, & aliorum, quos *num.* 11. citaui, gravi cenſura inurunt Doctores. P. Molina *vbi ſupra num.* 10. inquit, eſſe: *Non ſolum nouam, & inauditam, ſed etiam periculoſam ſatis, & quæ viam aperit vſuris*: Et infra: * *Eſt igitur eiuſmodi opinio periculoſa valdè in fide, ne quid amplius dicatur.* * P. Amicus *in Curſu Theologico*, ſimiliter, inquit, *eſſe ſententiã novam, periculoſam, & expoſitam palliatis vſuris*. Sic *tom.* 5. *diſp.* 20. *ſect* 8. *num.* 131. & Palaus *tom.* 7. *tract.* 32. *p.* 8. *ad* 5. dicit, *eſſe ſententiam valdè periculoſam in fide*. Cuius rationem tradit Cardin. de Lugo *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 25. *ſect.* 3. *num.* 17. Nam ſi, ſecluſis damno emergente, & lucro ceſſante, opinio Ledeſmæ vera eſſet, * reduceretur vno verbo tota controverſia de vſuris ad quæſtionem de nomine inutilem omnino ad forum conſcientiæ, & nullus contractus eſſet vſurarius re ipſa, ſed ſolum propter ignorantiam contrahentium, qui neſciunt diſtinguere titulum lucri. * Quapropter ſententiam, quam prius tenuerat Diana 1. *p. tract.* 8. *reſ.* 48 iure retractauit *p.* 8. *tract.* 7. *reſol.* 63. *& p.* 11. *tract.* 1. *reſol.* 25. ibique libellum Philippi de la Cruz, vbi continebatur, à ſupremo Tribunali Sanctæ Inquiſitionis Hiſpanæ prohibitum refert. Quod obſeruat etiã Amadæus *tr. de Vſuris, prop.* 3. in edit. Matrit. anno 1664, *fol.* 227. Et nouiſsimè Summus Pontifex Alexander VII. die 18 Martij, anno 1666. hanc propoſitionem: *Licitum eſt mutuanti aliquid vltra ſortem exigere, ſi ſe obliget ad non repetendam ſortem vſque ad certum tempus*: dãnauit, & prohibuit, vt ſcandaloſam, vt minimum. Quam nulli in poſterum docere, defendere, aut edere, niſi ad eam impugnandam, licebit. Hæc enim prohibuit ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendę, Summo Pontifici reſeruatæ.

31 Novum alium lucrandi titulum inuenit Illuſtriſsimus Epiſc. Segovienſis M. Araujo, in doctiſsimo opere *deciſ. moral. de ſtatu ciuili, diſp.* 7. *part.* 2. *num.* 12 vbi ait, omni damno, & periculo ſecluſis, licitum eſſe aliquid ſupra ſortem recipere, dummodo non à mutuatario, ſed ab alio pro illo ad mutuum intercedente. Verba eius ſunt: *Poteſt Petrus recipere aliquod munus à Paulo rogantiipſum, vt mutuet Franciſco; quin detur Paulo actio repetendi. Neque per hoc aperitur oſtium arti iniquæ fœnerandi: cuius iniquitas* (attende) *ſolum in eo conſiſtit, vt à mutuatarijs nil vltra ſortem recipiatur.* Probat; quia licet ab ipſo mutuatario nequeat aliquid vltra ſortem recipi, quia eſſet ei vendere actionem gratuito exhibendam, & quia faceret rem ſub dominio alterius exiſtentem, & vſu conſumptibilem, ſibi proficuam, & lucra producentem; poteſt tamen ab alio tertio, cui non mutuat, ſed in eius gratiam, & obſequium alteri mutuum dat, aliquid recipere; quia gratia iſta eſt pretio æſtimabilis. Sic ille de actionibus, ſeu omiſsionibus, ad quas debito tantum honeſtatis, vel gratitudinis quis tenetur.

32 Verum idem conſequens potiori iure infertur ex aliorum ſententia aſſerente, etiam obligatum ex alijs virtutibus ad actionem, aut omiſsionem, dummodo non ab illo, cui ex iuſtitia, aut ex virtute alia tenetur, recipiat poſſe recipere ab alio tertio, in cuius gratiam operatur. Quod expreſsè tradit M. Soto *lib.* 4. *de iuſt. q.* 7. *art.* 1. *dub.* 2. * §. Retrocedendum * de illo, qui à Ioanne acciperet pecuniam, vt abſtineret à furto rerum Petri. Cuius eamdẽ, quam Araujo ſupra in caſu mutui, rationem reddit, quia: * *Et ſi gratis* (inquit) *teneretur abſtinere, nihilominus, quia in gratiam mei abſtinet, poteſt iure naturæ pro ſua voluntate pretium ex me recipere.* Sic M. Soto, cuius ſententiam amplectuntur M. Bañez, M. Petrus de Ledeſma, M. Ioannes de la Cruz. M. Ludouicus Lopez, & M. Martinus de Ledeſma, quos citatos ſequitur M. Ioannes Martinez de Prado Primarius Complutenſis *tom.* 2. *Theol. Moral. cap.* 17. *quæſt.* 4. vbi eidem fundamento innixus recipientem à culpa excuſat. *Non debebat* (inquit) *ex iuſtitia ei, qui dat pretium, ille qui recipit, ceſſare à peccato in gratiam dantis pretium: ergo propter iſtam gratiam, quam illi facit, poteſt recipere pretium.* Ergo cum Petrus non debeat ex iuſtitia in gratiam Pauli mutuum dare Franciſco, poterit propter iſtã gratiam pretium à Paulo recipere. Conſequentia eſt legitima, quam proinde negare non poterunt Doctores ab illo citati. Sed quidem hanc concluſionem, & abſurdam ad ſententiam Soti improbandam deduxerat ex illa, ſic concludens M. Sotus illam non admittit, nec apud aliquem ex citatis inuenio, Molina *tom.* 1. *de iuſt. tr.* 2. *diſp.* 83. * *Eſt contra communem Doctorum ſententiam, & improbabilis omnino.* * Quem ſequitur Cardin. de Lugo *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 37. *ſect.* 11. *nu.* 126. *quia aperit*, inquit, *oſtium vſuris, furtis, & rapinis.*

33 Ratio, me iudice, eſt aperta, quia ſi

ini-

iniquitas artis fœnerandi (vt vult Arauio) ſolum ſtaret in lucro vltra ſortem ab ipſo mutuarario recipiendo, non vero à mediatoribus, actum eſſet de vſuris. Quid enim facilius, quam nolle abſque interceſſore mutuum dare, nec ſemel datum continuare? Vnde fiet, egentem pecunijs mutuandis adſtrictum fore mediatorem quærere, & mercedem ab iſto ſoluendam præuie ipſi donare, vt mutuanti ob gratiam præſtandam offerat. Quid abſurdius? Inſuper ſi hoc licitum foret, cur non & ab ipſo etiam mutuatario, vltra ſortem aliquid recipere, quoties ex duobus mutuum petentibus, vnum præ alio eligeret; quia hæc prælatio in eius gratiam facta pretio æſtimabilis eſt, & nil ob pecuniam mutuò datam ab illo recipit, ſed ob gratiam prçlationis. Huic illationi diſſentire non poterunt M. Prado, & Doctores ab illo ſupra citati, quia omnes pretio æſtimabilem putant gratiam, quam quis non tenetur ex iuſtitia illi præſtate, à quo pretium recipit. Quod abſolutè loquendo falſiſſimum eſt. Aliàs ſententia iuſta à iudice ferenda, ſi in gratiam mediatoris feratur, deſeruire illi poterit ad lucrum, quia non ab eo recipit, cui ſententia ex iuſtitia debetur. Conſequentia eſt aperta, quia non eſt maior obligatio iudici ad iuſtam ſententiam ferendam, quam Petro ad abſtinendum à furto: ergo ſi a mediatore roganti, vt ab hoc crimine abſtineat, licitum eſt Petro pretium, quia in eius gratiam abſtinet, recipere; à fortiori licitum ſimiliter erit iudici, ſi in mediatoris gratiam iuſtam ſententiam ferat. Sed quis iſta non ægrè feret?

34 Denique efficaciter impugnatur M. Araujo, quia ex eius ſententia aperte ſequitur, collatorem Beneficij Eccleſiaſtici non peccare recipiendo ex contractu iuſtitiæ munera à tertia perſona rogante ipſum, vt Beneficium Petro conferat. Quia ſi iniquitas artis fœnerandi ſolum in eo conſiſtit, vt à mutuatario nil vltra ſortem recipiatur, ſecus ab interceſſore; ita ſimiliter iniquitas ſimoniæ in eo ſita erit, vt ab eo, cui beneficium confertur, aliquid recipiatur; ſecus ſi ab alio in eius gratiam, & obſequium Petro conferatur. Quia ſecundum communem Theologorum ſententiam, quod in temporalibus eſt vſura; in ſpiritualibus eſt ſimonia, & è contra, quod in temporalibus non eſt vſura, in ſpiritualibus ſimonia non erit. Inſuper, ſi propter gratiam prælationis inter duos mutuum petentes, liceat aliquid à mutuatario ipſo vltra ſortem recipere, licebit etiam collatori beneficii aliquid recipere ab eo, cui beneficium prç alio confert, propter ſimilem gratiam, quam illi non debitam præſtat. Quç fecit ſententia M. Candidi *tom. 1. de Beneficijs diſq. 18. art. 39.* in fine *dub. 3.* vbi dicit: *Non eſſe contra iuſtitiam, beneficia Eccleſiaſtica non conferre gratis. Quia collator conferens beneficia Eccleſiaſtica pecunia interueniente non exigit illam pro collatione beneficij, ſed vel mi pro emulumento temporali, quod tibi conferre non tenebatur. Tum, quia dum excluſis alijs, te præfert conferendo beneficium; affectum ad te determinat, & ſe priuat poteſtate alteri gratificandi; quod eſt magno pretio æſtimabile.* Hæc Candidus M Sacri Palatij. Et conſequenter quidem ad principia, quæ ſupra reieci. Verum eius ſententia *vt ſcandaloſa* damnata, & prohibita fuit ab Alexandro VII. in Generali Inquiſitione Romana die 24. Septembris anno 1665. Ergo principium, ex quo neceſſario deducitur, tanquam *ſcandaloſum*, etiam prohibitum cenſeri debet. Ergo ſicut collator beneficij, nec ab eo, cui beneficium confert, poteſt ratione prælationis gratuitæ pecuniam recipere, nec ab interceſſore, in cuius gratiam, & obſequium conferat, ita neque mutuans poterit à mutuatario, neque ab alio intercedente, vt mutuum illi det. Conſequentia premit, vide ſupra *q. 2. in fine, n, 20. & ſeq.*

35 Rogabis, an vſuræ in nouo teſtamento, à Chriſto Domino ſub prçcepto prohibeātur, verbis illis Lucç 6. *Mutuum date, nil inde ſperantes.* Affirmant communiter Doctores, quos ſequuntur P. Salas *tr. de vſuris, dub. 3. n. 2.* & Card. de Lugo *tom. 2. de Iuſt. di, p. 25. ſect. 2. num. 9.* & conſtat ex Vrbano III. *in cap. conſuluit de vſur.* vbi ex hoc loco probat prohibitionem vſurarum: & ex Leone X. *in Concil. Later. ſeſſ.* 10. vbi ex omnium concertantium conſenſu ſupponitur, verbis illis, *Dominus noſter* (Luca Euangeliſta atteſtante) aperto nos prçcepto obſtrinxit, ne ex dato mutuo quidquam vltra ſortem ſperate debemus.

36 Nihilominus, his non obſtantibus, cōtrariam ſententiam alij defendunt, quos ſequitur M. Prado *tom. 2. Theol. Mor. cap. 28. q. 1. §. 2. num. 9.* his verbis: * In nova lege, ſolum ſunt præcepta naturalia, & Theologica, & Sacramentorum: & teſtimonium Lucç 6. ſi per ſe ſolum ſumatur, videtur indicare coſilium, & non ſtatuere præceptum. Sed prohibetur illo præcepto Decalogi: *Non furtum facies.* * Sic Prado. Pro cuius ſententia adduxit Amadæus *tr. de Charit. prop. 3. num.* 2. Magiſtrum Domin. de Soto *lib. 6. de iuſt. q. 1. art. 1. concl.* 1. Sed contra Amadæum ideo inuehitur Baronius *fol.* 204. & falſç allegationis incuſat, dicens: * Quamvis hçc Chriſti verba ſecundum totum, vt ſic loquar, ambitum præcepti vim non habeant; certum tamen eſt, aliqua ſui parte continere, neque hoc negat Soto. * Et iterum infra. * Vt optimè obſervat Sotus, illa ſententia Euangelica continet aliqua ſua parte prçceptum de lucro non optando ex pecunia, aut vlla re mutuata. * Hæc Baronius. Quibus nil à veritate magis alienum. Et in eius caput çalumniam caſuram euidenter oſtendo,

ex

ex ipſius M.Soto verbis,quæ ſubijcio.* Locus autem Euangelij Lucæ 6. *Mutuum date nil inde ſperantes*, ad ipſum propoſitum adduci conſuetiſsimum, profecto non illam habet energiam,quæ vulgo æſtimatur. Quamobrem D. Thom. Sacrorum ſenſuum oculatiſsimus perſpector, non modo non vſus eſt eo loco, ad aſſerendam concluſionem; verum ex illo quartum argumentum contra eamdem obiecit. Agnouit enim non eſſe prohibitionem vſuræ, ſed conſilium mutuandi, ſine ſpe humanæ compenſationis(attende) quare inepta gloſſa eſt,quod prius membrum ſit cõſilium,poſterius vero præceptum.* Hic Baroni tuum vultum agnoſce. Progreditur Sotus. * Nulla enim illic edicitur prohibitio iniuſtitiæ vſurarum, ſed commendatio fit miſericordię mutui. Ais vero rurſus Vrbanus III. *cap.conſuluit eo tit.* citat eumdem locum: *Date mutuum,nil inde ſperantes*, ad confirmandam vſurarum prohibitionem. Reſpondetur, quod Papa non vbicumque citat teſtimonium ſacræ Paginæ,in aliquo ſenſu, intendit canonizare eumdem ſenſum, tanquam de fide, ſed citat quandoque illud, ſecundum Doctorum opinionem. En, amice Lector,M.Soto expreſſiſſime aſſerit verba Chriſti Domini *Lucæ 6.* in nulla ſui parte continere præceptum. Quo ergo iure contrariam ſententiam ei effinxit Baronius, vt Amadæo calumniam inſtrueret? Apage.

QVÆSTIO VI.

Sit ne ſimonia,pecuniam promittere ad conſecutionem beneficij,quando non eſt intentio ſtandi promiſsis?

1 CErtiſſimum eſt,graue peccatum eſſe mendacij,& inductionis, vel cooperationis ad peccatum ſimoniæ collatoris beneficij. Difficultas vero ſolum eſt, an aliunde ex ratione ſua intrinſeca promiſsio iſta ſimoniaca ſit,& pœnas contra ſimoniacos inducat? Affirmant Nauarrus,& alij infra citandi Pro negatiua plures militant, pro qua, mihi probabilior, ſtare decreui. Eam tenet Eminentiſſ. Caietanus *tom. 2. opuſc. tract. 9. quæſt.2.* vbi inquirens:* Vtrum emens, & adquirens Epiſcopatum,non intendendo ſolvere promiſſam pecuniam, ſit ſimoniacus? * Reſpondet:* In definitione ſimoniæ dicitur,quod eſt ſtudioſa voluntas emendi, aut vendendi, &c. Vbi igitur deeſt omnino emendi voluntas,ibi emptio ſecundum veritatem non eſt, ſed emptionis tantummodo ſimulatio, &c. Vbi autem neque emptio,nec venditio eſt ſecundum veritatem, ſed ſecundum apparentiam, ibi nec ſimonia ſecundum veritatem eſt, ſed ſecundum apparentiam tantum.* Caietanum ſequitur M.Soto *lib.9.de Iuſt.quæſt.8. ar. 1 §.Dubium hinc autem*, vbi hanc quæſtionem proponit: * Dubium hinc non diſsimulandum conſurgit, vtrum ſicuti contingit ſimonia mentalis ſine reali; ita vice verſa,contingere realis poſsit abſque mentali? Eſt,v.g.deceptor quiſpiam,atque impoſtor,qui pretium Epiſcopo pro Sacerdotio pollicetur,atque inſtrumento confirmat, abſque vlla tamen implendi intentione. Apparet tunc ex vna parte, ſimoniam oriri,quandoquidem, ſi hoc innotuiſſet Eccleſiæ, pœnis ille iuris adigeretur, ſpoliareturquè Sacerdotio. Ex altera verò nulla videtur ſimonia, vtpotè cum externa operatio ex intentione ſit penſanda, à qua ſpeciem ſortitur. Dicendum ergo (attende) re vera,non eſſe ſimoniam,neque in foro conſcientiæ prębenda donatum teneri eam relinquere,vt Caietanus ait *q.10. 1.quodlib.**

2 Cum citatis ſentit M.Petrus de Ledeſma *2.p.Sum.tr.12.de ſimonia,concl.41.§. Para declaracion,fol.mihi* 717.vbi ſic: * Si vno exteriormente ſe concierta con el Obiſpo de comprar vn Beneficio, pero interiormente no tiene animo de comprarle, eſta ficcion puede ſer pecado de mentira, y eſcandalo, y de comunicar en la ſimonia del que vende el Beneficio. Pero en realidad de verdad no es ſimonia,porque no es compra,ni voluntad de comprar, ſino voluntad fingida. Deſta ſimonia fingida ſe ha de dezir que no tiene fuerça ninguna para obligar à reſtitucion,ni en realidad de verdad eſta ſugeta à las penas de la ſimonia.

3 Hanc opinionem probabilem putat M. Ludouicus Lopez *tom.1.Inſtruct.cap.305.§. Igitur pro deciſione,& cap.307.fol.970.colum.* 1.quia contrarium dicit eſſe veroſimilius. Et expreſsè defendit M.Araujo *in deciſ. Moral. p.2.diſp.14. dub.1.num.6.** Simoniæ, inquit, fictæ deficiunt conditiones ad humanum contractum requiſitæ: ergo deficit vera ratio ſimoniæ.* Et infra:* Dixi vitium ſimulatę ſimoniæ, quia huiuſmodi fictio alijs malitijs affecta,qui enim ficte pro beneficio ſpirituali promittit alteri pretium,ad eius mentalem ſimoniam operatur, ac proinde occaſionaliter eſt via ſimonię alterius, incurritque peccatum ſcandali,quod in eiuſmodi ocaſione ruinæ,exhibito pretio,conſiſtit, teſte D. Thoma *quæſt.43.artic.1. & 3.* & peccat peccato perniciosi mendacij,ratione cuius ſe ipſum infamat,mentiendo ſe eſſe ſimoniacum.*

4 Eamdem opinionem defendit Villalobos *in Sum.tom.2.tract.37.diffic.1. num.14.* dicens:* El que promete a otro precio por el Beneficio,no con animo de pagarlo, ſino ſolo con animo de engañarle, no es ſimoniaco, &c. La razon es, porque eſte no tiene voluntad de comprar,ſino de engañar al otro,mintiendo, aunque peca,porque induce al otro à

ſimonia, y haze obra, que exteriormente es ſimonia: de loqual ſe ſigue, que puede retener el Beneficio, como dizen Caietano, Soto, y Leſſio.*

5 Idem ſentit Petrus de Nauarra *de Reſtit. lib. 2 cap. 2 num. 411. diſtic. 12. toi:* * Et quidem dupliciter poteſt contingere conuentionalis ſimonia. Primum, ſine voluntate interiori emendi, ſed tantum pacto exterius adiecto. Secundo, ita vt voluntate emendi exterior conuentio informetur. Circa primum ſunt nonnulli, qui non cenſent, eam eſſe ſimoniam, ac proinde, ſecundum iſtos, nulla erit reſtituendi obligatio. Ratio eſt, quia ſimonia eſt ſtudioſa voluntas, &c. Vbi igitur voluntas non eſt, verè ſimonia eſſe non poteſt, ſed apparens, & diminuta; ſicut homo pictus. Ita ſentit Caietanus *in tractat. de Simonia, quæſt. 2. tom. 2. opuſc.* Et ſequitur Sotus articulo illo primo. Benè tamen fatentur hi Doctores, peccare mortaliter multiplici nomine. Primum, quia participat peccato ſimoniæ mentalis alterius, ſcilicet vendentis, ad quod dat operam efficaciter. Secundo, quia ſcandalizat malo exemplo proximum Tertio, quia mentitur, & ſe infamat, quod idem Caietanus mortale peccatum eſſe cenſet. Verumtamen Nauarrus contra exiſtimat, eſſe peccatum veræ ſimonię, & obligare ad reſtitutionem acquiſitorum, ſi ad traditionem ventum ſit. Verum ego ſententiæ Caietani magis acquieſco. * Hęc Petrus de Nauarra.

6 Quibus adde Bernardum StubroKium Theologum Vienenſem *in notis contra Vvendrochium in not. 3. ad Epiſt. 12. fol. mihi* 191. vbi ſic: Accuſas denique ſimoniæ illum, qui pecuniam promittit ſine intentione ſolvendi, ſed multi dicunt, non eſſe ſimoniam, te, haud dubiè, longè doctiores, vt Caietanus, Sotus, Toletus, Petrus de Nauarra, Suarez. Nempè ille, qui fingit, non habet voluntatem emendi: igitur nec ſimoniam mentalem, vt vocant ſola mente conceptam committit: igitur nec eam, quam dicunt conuentionalem, ſeu pacto firmatam, quæ mentalem ſupponit. Quod dicis corrumpi iudicem per promiſſum falſum, itemque illum, à quo, qui fictè promittit, accipit deinde Sacerdotium: vtrumque verum eſt, ſed non eſt ſimonia, quia non obtinetur beneficium per pecuniam, ſed per promiſſum falſum, &c. Non tamen negauit quiſquam, quin ille, qui fictè promittit, grauiter delinquat, & mendacium ſacrilegum cum maxima irreuerentia committat. * Sic Theologus Vienenſis.

7 Denique Machado *tom. 1. lib. 3. part. 3. tract. 3. docum. 5. num.* 2 huic opinioni, vt communiori inter Theologos, cum alijs, quos refert, aſſentitur, dicens: * Dudan los Doctores, ſi la promeſſa de dar coſa temporal por la eſpiritual, ò al contrario, ſin voluntad de cumplir la promeſſa, pueda conſtituir verdadera ſimonia, &c. Nauarro ſiente que ſi; pero la mas comun, y recibida opinion es, que en tal caſo no ſe comete ſimonia conuencional. Bien es, que, como dize Palao, eſſe tal pecarà en eſſo, pero no incurrirà en el fuero interior en las penas diſpueſtas en derecho contra ella, porque no es verdadero ſimoniaco, por defecto de la intencion. * Sic ille, dicens in margine, ita tenent * Suarez, Aragon, Leſſio, Valentia, & alij communiter, quos refert, & ſequitur Palao *tom. 3. tract. 17. diſput. 3. part. 6. num. 2.* * Vnde colliges, immerito Caietanum à Catharino reprehenſum, quod hāc opinionem docuerit.

8 Hanc communem ſententiam amplexatus eſt P. Eſcobar (à quodam Neotherico ideo ſugillatus) *in Theologia Moral. tract. 6. exam. 2. cap. 2. num.* 14. dicens: * Simonia ficta committitur, dum quis exterius rem ſpiritualem pro temporali promittit: vel rem temporalem pro ſpirituali, abſque animo tradendi, & ſe obligandi ad rem ipſam tradendam, & hęc non eſt verè ſimonia, ſicut fictum aurum non eſt aurum. * Hæc Eſcobar, & plures, quos citatos ſequitur Palao *tom. 3. tract. de Simonia, diſp. 3 p. 6. num.* 2. * Communior (inquit) ſententia eſt, & mihi probanda, non committi ſimoniam conuentionalem in hoc caſu. Ita tenent Caietanus, Sotus, Toletus, Petrus de Nauarra, Leſſius, Suarez, Aragon, Manuel Rodriguez, & Valentia. Ratio eſt, quia carens animo donandi ſpirituale pro temporali, caret etiam animo emendi, vel vendendi: emptio enim, & venditio, & commutatio vnius pro alio.* Quod *punct. 4. num.* 5. aliter explicuerat, dicens: Ad contractum emptionis, & venditionis neceſſario requiri, dationem pecuniæ procedere ex voluntate commenſurandi illam cum re ſpirituali, ac illam tanti æſtimandi: ſecluſa autem hac voluntate, etiam ſi detur tēporale, cum obligatione donandi ſpirituale, vel è contra, nullam eſſe propriè ſimoniā ex natura rei. Addit vero, & benè, iure Eccleſiaſtico quālibet donationem cū pacto ſimoniam conſtituere; tametſi, vt explicat *ſup. punct. 6.* ex parte fictè promittentis vera ſimonia non ſit, ſed tantum peccatum inductionis ad ſimoniam ſaltem mentalem, & opus externum promiſſionis ſimoniacę. Propter quod, inquit, * vt bene advertunt omnes ſupradicti Doctores, pœnas à iure inflictas ſimoniacis non incurrit. *

*****
*****

§. III.

Digitized by Google

§. III.

Quid ſi promiſſioni non animus, ſed executio deficiat?

9 ADdo, promittentem ex animo, licet ſimoniam veram committat, ſi tamen poſtea promiſſis non ſteterit, non incurrere pœnas contra ſimoniacos. Vide Garciam *de Beneficijs tom.2.p.8.cap. 16. num.19.* vbi pro hac opinione refert 28. Doctores, inter quos ſunt Nauarrus, Couarrub. Ioann. Gutiertez, M. Bart. Fumus vt *Armilla verb. Simonia, num.4.* M. Viguerius *cap.5. §.9.* Summa Corona Confeſſorum *3.p. tract. de Simonia, num.9 & 35.* M. Ludouicus Lopez dicens æquiorem, & probabiliorem *tom. 1. inſtruct. cap.105. & 307.* & eſt communis in ſchola D. Thomæ, vt teſtatur M. Petrus de Ledeſma *in Sum.2.p.tract.12. ad finem*, vbi illam efficaci ratione probat. Sic enim ſcribit: * La dificultades, en caſo que vno entregò la coſa eſpiritual, pero no ſe entregò el precio, ſi en tal caſo ſe incurren las penas pueſtas contra el ſimoniaco, y ſi las incurren los ſimoniacos, y mediatores? La razon de dudar es, porque las penas ſe incurren por la perfecta ſimonia, y vendicion; porque entregandoſe la coſa, es perfecta la venta. Luego incurrenſe las penas que eſtàn pueſtas en derecho contra los ſimoniacos. Por la razon dicha algunos Doctores enſeñan, que ſe incurren. Eſto tiene Cayetano, y Soto. A eſta dificultad ſe reſponde, ſer muy probable, que no ſe incurren, ſi no es deſpues de entregada la coſa eſpiritual, juntamente con el precio. Eſto enſeña Nauarro, y alega otros Doctores, y eſto tiene Caſiodoro, y Orellana, y comunmente los diſcipulos del Angelico Doctor Santo Thomàs. Pruebaſe del eſtilo de la Curia Romana, que no tiene por ſimoniaco, ſino es que ſe entregue la coſa eſpiritual, y el precio, y eſte eſtilo tiene fuerça de ley.* Sic ille.

10 Cui conſonat M. Araujo *in Deciſ.p.2. diſp.14.art.6.num.19.* ibi: * Quando ſimonia non fuit vtrinque conſummata, quia ſcilicet, emens dedit pretium, ſed nondum accepit beneficium, tunc pretium reſtituendũ eſt ementi, quia ſtando in iure naturę pretium eſt reſtituendum illi, à quo fuit iniquè acceptum, & aliàs Eccleſia, aut ius poſitiuum non punit huiuſmodi ſimoniã incompletam. * Sic ille, qui paulo *ſupra num.10.* hanc ſententiam ex profeſſo probat, referens pro illa Nauarrum, Malderum, Leſſium, Suarez, & alios loquentes de ſimonia conuentionali, & ſequuntur plures apud Dianam *p.10.tract.16.reſol.15. & p.11. tract.6.reſol.30.*

11 **Sed quid, ſi poſt obtentum Beneficium,** ſoluas Epiſcopo pecuniam, non quidem à te promiſſam, ſed ab amico, propter beneficium tibi conferendum? Reſpondet Nauarrus *lib.5. conſil.10.de ſimonia.** Te non peccare, & per conſequens nulla contra ſimoniacos latam pœnam incurrere, ſi non conſentias in factum alterius, ratum habendo contractum, ſed ſolum ex amicitia ſoluas id, quod ipſe amore tui dedit, vel promiſit. * Sic ille. Cui ego aſſentior, nec exiſtimo, contra D.Thomam *2.2. q. 100.art.6.* Quia licet dixerit, in prædicto caſu, non eſſe obligationem reſignandi beneficium ſimoniacè collatum, *niſi fortè poſtmodum pacto conſenſerit, ſoluendo, quod fuit promiſſum. * Cæterum hoc intelligendum eſt ſi ſolueret, vt debitum ratione contractus ab amico initi: ſecus ſi ad contractum non attendens, vellet ex gratitudine aliquid conferre, quo ſenſu Nauarrus *vbi ſup.* loquutus eſt.

12 An vero reſtituendum ſit pretium ſimoniacè acceptum in ordine, Beneficio, aut ingreſſu Religionis? Conueniunt Doctores, contra Vgolinum *tabul.4.cap.2. §.1. num. 1.* in ſimonia in beneficio, ante iudicis ſententiam reſtitui debere: quia in hoc caſu, ipſo iure, datur inhabilitas ad adquirendum illius dominium. Secus in ſimonia in ordine, vel ingreſſu Religionis. Eſt tamen difficultas, cuinã reſtituendum, illi ne, qui ſimoniacè dedit, an pauperibus? His debere reſtitui tradit D.Thomas *in 4.diſt.15.q.2.art.4.ad 2.quæſt.* vbi ait: * In ſimonia adquiſitum non poteſt iuſtè retineri, ſed debet in eleemoſynas erogari. * Et iterum *2.2. quæſt.32.art.5.ad 2.* * De eo, inquit, quod eſt per ſimoniam acquiſitum, poteſt fieri eleemoſyna, quia non eſt debitum ei, qui dedit, ſed meretur illud amittere.* Sic D. Thomas, quem ex diſcipulis ſequuntur D Antoninus *part.2.tit.1. cap.5. §.7.* M. Tabiena *verb. Simonia quæſt.76. & 77.* Caietanus *verb. Reſtitut.cap.4. & alij.*

13 Nihilominus contrariam ſententiam tenet M.Sotus *lib.9.de Iuſtit.q.8. art. 1. §. De Simonia*, vbi ſic ait: * Si ſimonia executioni mandata ſit, ſcilicet collatio tam pretij, quam præbẽdæ facta, tunc eſt debitum. Omnes enim in hoc conſentire videntur, etiam D. Thom. in ſolutione quarti, quod reſtitutio pretij ſit facienda vel Eccleſiæ, in qua ſimonia confecta eſt, vel pauperibus, &c. Attamen ſi res penitus inſpiciatur, deſtinguendum eſt. Etenim poſt condemnationem, extra controuerſiam, faciendam eſſe conſtat reſtitutionem Eccleſiæ, vel pauperibus, aut quemadmodum Papa iuſſerit. Quoniam & qui dedit, ob crimen mulctatur ære, quod dedit, & qui recipit, dominium non acquirit. Verumtamen dum crimen non eſt delatum, ſed in foro conſcientiæ latet, perſuadere aliud mihi non poſſum, quã quod reſtitutio pretij facienda ſit ei, qui dedit. * Et

infrà

Digitized by Google

infrà *ad ſextum §. Dixerim*, ait: * Mihi nullatenus ſit probabile, poſſe Eccleſiam condemnare quemquam ad pœnam, ante condemnationem de crimine: & ideò neque illum, qui pretium dedit, priuare ſuo iure potuit, quamdiu eius lateret crimen. * Sic M. Sotus, cuius ſententiam amplectuntur etiam M. Bañez 2. 2. q. 32. *art.* 7. *dub.* 2. & M. Bart. de Medina *in Sum. lib.* 1. *cap.* 14. §. 21. quos ſequitur Mag. Araujo, cuius verba habes *ſupra num.* 10. Et hæc tenenda eſt, quia iure poſitiuo, recipiens pretium pro beneficio, non acquirit illius dominium: ergo qui pretium confert, dominium non transfert: deinde ante ſententiam iudicis declaratoriam criminis non transfertur in pauperes: ergo verè manet in primo domino: ergo ex iuſtitia, ſicut res aliena debet ſtatim illi reſtitui. Hoc fundamentum probabiliorem reddit hanc ſententiam. Cui facit Nauarrus *in Man. cap.* 17. cuius verba dedi *tr. de inj. q.* 3. *num.* 7.

14 Vnum hic aduertere non omittam, minime audiendum eſſe Ioannem Pontium, dum, *in ſuo Curſu Theologico, diſp.* 56. *quæſt.* 2. *concl.* 10. *num.* 37. aſſerit, habentem ius litigioſum in beneficio poſſe dare aliquid intendenti tale ius, vt deſiſtat, & hoc medio ipſe vitet expenſas, quas faceret, ſe defendendo: verba eius ſunt: * Difficultas eſt, an qui habet ius in beneficio, ſed litigioſum, poſſet recipere ab illo prætendenti ius in eodem beneficio, vel dare aliquid, vt renuntiaret alter? Sententia communis videtur, quod non poſſit hoc fieri abſque ſimonia. Sed ſaluo meliori iudicio, exiſtimarem, non eſſe ſimoniam, ſi daretur aliquid non pro beneficio, quod dans putaret, eſſe ſuum, ſed vt vitaret expenſas, quas deberet facere, vt defenderet ius ſuum: Nam procurare per decem nummos, ne quis exponeretur periculo perdendi centum nummos, quos in lite deberet expendere, nil prorſus habet malitiæ, neque enim quod dat, eſt ſpirituale, neque etiã illud, pro quo dat. Dare quidem aliquid, vt alter renuntiaret iuri poſitiuè, videtur eſſe ſimoniacum, quia ius illud eſt ſpirituale; dare vero aliquid, vt non moueat litem ad perſequendum ius ſuum, & conſequenter ad renuntiandum iuri ſuo negatiuè, hoc eſt, non perſequendo ipſum, non apparet ſimoniacum, quia illa negatio proſequutionis iuris non eſt ſpiritualis. Idem dicendum, ſi reciperet ab altero aliquid, vt ipſe non proſequatur ius ſuum. * Sic ille.

15 Qui, his adhuc non contentus, ſubnectit: * Sed quid? an idem dicendum de eo, qui habens poſſeſſionem beneficij, vellet illud relinquere alteri pretendenti ob aliquod pretiũ ab illo receptum? Reſolutio huius caſus videtur difficilior, quia hic dando poſſeſſionem beneficij, videtur dare rem ſpiritualem pro illo pretio. Reſpondeo tamen, mihi videri, quod poſſit hoc facere abſque ſimonia, quia cum non ſit certum, quod beneficium ſit ſuum, ſed propter probabilitatem, quam habet, quod ſit ſuum, vellet in litigando expenſas facere; nullo modo apparet ſimonia, vt vitet illas expenſas, aliquid recipere, quia neque quod accipit, eſt ſpirituale, neque illud, pro quo accipit, hoc eſt expenſæ, quas faceret in litigio. Itaque, ſi qui dat, non emit ius alterius, neque poſſeſſionem, ſed ſolum dat alteri ratione expenſarum, quas faceret, vt probaret, ius alterius non eſſe bonum, non apparet vlla ſimonia ex parte ipſius. Similiter ſi recipiens, neque dat ius ſuum, neque poſſeſſionem poſitiuè, ſed negatiuè tantum præmittendo, vt alter accipiat illam, ſed ſolum recipiat aliquid, ne faciat expenſas, defendendo poſſeſſionem ſuam, non committit vllam ſimoniam. * Hactenus Pontius. Quæ ſi probabilia, non parum ad praxim deſeruirent. Sed revera videtur hic contractus ſimoniam palliare, cum ius litigioſum, mediante pecunia, certum fiat, & tam per illam, quã per contractum ex iuſtitia obligantem, via paretur ad beneficium, quod omnes Theologi, vt ſimoniacum reprobant, cum D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 2. *ad* 5. vbi ſic ſcribit: * Antequam alicui adquiratur ius in præbenda per electionẽ, vel proviſionem, ſeu collationem, ſimoniacum eſſet aduerſantium obſtacula pecunia redimere. Sic enim per pecuniam pararet ſibi viam ad rẽ ſpiritualem obtinendam. Sed poſtquam ius alicui adquiſitum eſt, licet per pecuniam iniuſta impedimenta remouere. * Sic D. Thomas, & omnes: ergo iuſta impedimenta ex dubio iure pullulantia per pecuniam remoueri nõ poſſunt, eſſet enim * adverſantium obſtacula pecunia redimere. *

DISPVTATIO QVINTA, De Ieiunio.

QVÆSTIO PRIMA.

An qui labore, ſiuè ex bono, ſiuè malo fine ſuſcepto, vt ad aliquem occidendum, vel inſequendam concubinam, defatigatur, excuſetur à præcepto ieiunij?

§. I.

Communis Doctorum ſententia explicatur, & defenditur.

1 DVpliciter hoc evenire poteſt, vel præuidendo defatigationem, ex labore ſuſcipiendo, ſore incompoſſibilem cum ieiunio, vel abſque vlla previſione. Si ſe-

ſecundo: omnes fatentur, nullum interuenire peccatum contra præceptum ieiunij, quia, ſemel poſita cauſa, defatigatus vere eſt impotens moraliter ieiunare, & in eius appoſitione, cum non præuiderit periculum non ieiunandi, nullum contra preceptum ieiunij peccatum commiſit, ſed tantummodo contra alia Decalogi præcepta, nimirum contra quintum, vel ſextum, iuxta intentionem operantis. Hæc concluſio eſt communis, pro qua vnum pro omnibus dabo Magiſtrum Petrum de Ledeſma *in ſumm. p. 2. tract. 27. cap. 2.* ibi. * Digo lo primero, que es coſa cierta, y aueriguada, que ſi no ſe advierte, que ſe pone impedimento para el cumplimiento del precepto del ayuno, ò no ſe debió aduertir (nimirum, quia nulla dubitandi ratio occurrit) que no ſe peca mortalmente, quando ſe pone el tal impedimento. El exemplo es: Si vno por ſu recreacion ſe puſo à jugar à la pelota, y no aduirtiò, ni pudo aduertir, que auia de quebrantar el precepto de el ayuno, ni ſentirſe fatigado, ni canſado, de ſuerte que no pudieſſe ayunar. La razon es, porque en tal caſo el quebrantamiento del precepto no fue voluntario, en ſi ni en ſu cauſa, como es coſa notoria. * Sic ille, & omnes.

2 Si vero primo modo res eueniat, nimirum præuidendo laborem ſuſcipiendum fore incompatibilem cum ieiunio: ſtudium duplex examinandum occurrit. Primum. An poſita defatigatione moraliter incompatibili cum ieiunio, teneatur adhuc ſic defatigatus ieiunare? an potius à præcepto adimplendo maneat excuſatus? Secundum: an in cauſa peccauerit aſſumendo laborem illum cum præuiſione euentus? Primam dubitationem proponit Filliucius *tom. 2. tract. 27. part. 2. cap. 6. num. 123.* ad vtramque autem reſpondet, his verbis. * An qui malo fine laboraret, vt ad aliquem occidendum, vel ad in ſequendam amicam, vel quid ſimile, teneretur ad ieiunium? Reſpondeo talem peccaturum ex malo fine, at ſecuta defatigatione, excuſatetur à ieiunio: niſi fieret in fraudem ieiunij, ſecundum aliquos; ſed melius alij culpam quidem eſſe in apponenda cauſa fractionis ieiunij, at ea poſita excuſari à ieiunio. * Hæc ille, in quibus aperte admittit, dari peccatum contra præceptum ieiunij, quando in eius fraudem, aut ex præuiſione euentus labor aſſumitur, quod fatetur conſiſtere in apponenda tali cauſa, negat vero, ea poſita, etiamſi in fraudem, eſſe poſtea obligationem, ieiunandi. Cuius ſententia veriſsima eſt, & euidenti ratione probatur; tum quia impotens moraliter ieiunare, non tenentur præcepto; tum quia, poſita cauſa impediens, ſeu moraliter impoſsibile reddens ieiunium, ipſa ieiunij omiſsio coniungi poteſt cum vero dolore, & contritione, & cum amore Dei ſuper omnia. Quis enim dubitare poteſt, eum, qui malitiosè impedimentum appoſuit ieiunio (quod auferre modo non poteſt, quia ad præteritum non datur potentia) poſſe nunc vere dolore de peccato in cauſa commiſſo, & ſimul proponere ex amore Dei ſuper omnia in poſterum non peccare, & peccatum commiſſum confiteri, licet ſimul habeat intentionem eo die non ieiunandi, eo quod rectè nonit, ſic defatigatum ad ieiunium non teneri?

3 Ideo hæc ſententia communis eſt inter Doctores, vt videre eſt apud Dianam *p. 10. tr. 14. reſol. 11. §. Quare malè*, & apud Leandrum *in 5. præcepta Eccleſiæ, tract. 5. diſp. ut. 8. quæſt. 157. & 158.* & illam cum Magiſtro Paludano defendit Sylueſter *verb. ieiunium 24.* dicens: * Et addit Petrus de Palude, quod ſi peregrinatio (nimirum incompoſsibilis cum ieiunio) non eſt neceſſaria, peccat illam aggrediens indiſcretè, id eſt, eo tempore, quo ieiunandum eſt: ea tamen aggreſſa; licet incompoſsibile ieiunium frangere. * Sic ille, & omnes, vt ait Paſqualigus *decif. 320.* * Non peccat, inquit, quando non ieiunat, quia tunc cum ſit impotens ratione laſsitudinis, non obligatur precepto ieiunandi, vt communiter omnes concedunt.*

4 Quapropter Bernardus Stubrokius Theologus Vienenſis *in Notis, nota 2. in diſſertationem Theologorum de Probabilitate, fol. 91.* in quemdam Ianſenius ſequacem, qui Filliucium ob præfatum aſſertum fœdiſsime denigrare non erubuit, ſic inuehitur: * Filliucium tanquam blaſphemum, & hæreticum traducis, eo quod dixerit, eum ad ieiunium non teneri, qui vel labore ob malum finem ſuſcepto, vel alia ſua culpa, talem infirmitatem, diſpoſitionem, virium debilitationem contraxerit, vt ſine grauiſsimo incommodo, & periculo ieiunare non poſsit: Quamuis expreſsè dixerit, eum peccare, ſi laboret in fraudem ieiunij ob appoſitam cauſam ſoluendi ieiunij; ſed ſi reuera, vt dixi, moraliter ieiunare non poteſt, ad ieiunium non teneatur. Quid in hac doctrinâ tam nefandum, & horrendum ſit, quod tam acres declamationes poſtulet, non video, &c. Sed tuas artes agnoſco: teneri ſemper vis etiam eum, qui præceptum implere non poteſt. *Impotentia illa, quæ culpa noſtra contrahitur, à culpa namquam liberat, &c.* Agnoſcis, ni fallor, natiuum Iaſenij vultum. Nil affingo. * Et infra. * Vis hominem penitus exhauſtum, & ſemimortuum ieiunij lege teneri? Vah charitatem Fariſaicam! *

5 Secunda vero pars ſententiæ Filliucij,

ſcilicet, quod in cauſa delinquat contra præceptum ieiunij, qui peregrinationem non neceſſariam, aut voluntarium laborem aſſumit, verbi gratia, ludum pilæ, eo die, quo ieiunare tenetur, præuidens, impedimentum fore ieiunio, communior eſt inter Theologos, eam tenet Diana *part. 10. tract. 14. reſolut. 11. vbi ſuprà* viginti Doctores refert: * Qui omnes, inquit, aſſerunt, eum, qui in die ieiunij, abſque vlla honeſta cauſa, ſed merè voluntariè, & ſua culpa ob laborem ſuſceptum agendo iter, vel ludendo pila, vel venando, vel in ſequendo amicam, ita defatigatus eſt, vt ieiunium ſeruare nequeat, & prævidit, quod ex tali labore omnino voluntariè, vel ad malum finem ſuſcepto, ſecutura erat impotentia ad ieiunandum, peccare contra præceptum ieiunij (ſi non eo tempore, quo ſuppoſita iam impotentia, & neceſsitate frangit ieiunium, quo tamen tempore multi tenent, eum peccare, ob malam voluntatem præcedentem) ſaltem quando dat antecedenter iniuſtam cauſam impotentiæ, ſeu neceſsitatis fractionis ieiunij.* Sic ille. Vbi inter alios Auctores pro hac parte refert Filliucium loco à nobis ſupra citato, & ita ſentit D. Thom. *2. 2. quæſt. 147. artic. 4. in reſponſ. ad tertium,* & ibi Caietanus, & ferè omnes Thomiſtæ.

§. II.

Quid alij ſenſerint?

6 Contrariam nihilominus ſententiam tenet expreſſè M. Petrus de Ledeſma *2. part. Sum. tract. 2. cap. 3.* vbi ſic ſcribit: * La quinta dificultad es del que pone impedimento, con el qual no puede cumplir con el precepto del ayuno, ſi el tal peca mortalmente, poniendo el tal impedimento. El exemplo es en vno que de ſu volentad juega a la pelota, de tal ſuerte, que queda deſpues tan canſado, que en ninguna manera puede ayunar. La dificultad es, ſi en tal caſo pecò contra el precepto del ayuno, quando ſe impoſſibilitò, y ſe puſo à jugar, aduirtiendo eſto? En eſta dificultad entre los Doctores ay diuerſas ſentencias, y pareceres. La primera es, que en tal caſo pecò mortalmente, quando puſo el tal impedimento; aduirtiendo, que ſe auia de ſeguir el quebrantamiento del ayuno, &c. La ſegunda ſentencia es contraria à eſta, que en el caſo pueſto no peca, poniendo impedimento al ayuno. Eſto enſeña Medina en ſu Suma *fol. 99.* y pone exemplo en los caminantes de à pie, aunque tomen el camino por ſu paſſatiempo; y dize, que eſto tiene verdad, aunque el camino ſe hizieſſe por ver à ſu amiga, ſi deſpues quedan canſados, y fatigados, el tal pecarà contra otro precepto de no fornicar, pero no pecarà contra el precepto de ayunar, &c. Digo, que de ordinario, aunque la primera ſentencia tenga probabilidad, mas probable me parece la ſegunda. Pruebaſe con la autoridad de los Doctores que la tienen, y con la razon que ſe haze en ſu fauor, que tiene mas probabilidad. Confirmaſe, porque el no jugar à la pelota, no es medio de ſi ordenado para el cumplimiento del ayuno, luego no eſtà vno obligado à dexar de jugar à la pelota, en orden al cumplimiento del precepto del ayuno. * Sic M. Ledeſma, cum M. Bart. de Medina.

7 Cum his ſentiunt alij Doctores, Bonacina *tom. 2. diſp. 2. quæſt. 8. punct. 1. num. 16.* ibi: * Venator non peccat contra ieiunij præceptum, dando ſe venationi, licet ob laborem ex venatione conſurgentem ieiunare nequeat. Id nonnulli Doctores extendunt ad eos, qui defatigantur in ludis, aut in quærenda meretrice, præuidentes forè, vt poſtea nequeant ieiunare. Quod limitandum eſt, modo non fiat in fraudem ieiunij, ſeu modo non fiat intentione violandi præceptum ieiunij. * Idem ſentit Rocaffül *in praxi Theologiæ Moralis tom. 2. lib. 3. de Præceptis Eccleſiæ, cap. 9. num. 153. & 154.* * Et ratio, inquit, eſt, quia iſte ius habet ad iſtum laborem ſuſcipiendum, vel ad iter agendum, ad ludendum, ad venandum, quo non priuatur ob ieiunium ſeruandum. * Cui conſonat Ioannes Henriquez *in Sum. ſect. 16. quæſt. 29. verſ. Y aun dize Diana.* Et putat probabile Martinus de S. Ioſeph *in Monit. confeſſ. tom. 1. lib. 2. tract. 12. de ieiunio, num. 5.* & fauet Boſsius *in diſceptat. Moral. diſceptat. 4.* quando ob honeſtam recreationem dat operam ludo, vel venationi.

8 Pro eadem ſententia militat Leander à Sacramento *tom. 3. in 5. præcepta Eccleſiæ, tr. 3. diſputat. 8. quæſt. 156.* vbi inquirens: * An defatigatus ex labore aſſumpto ob quærendam concubinam, vel ob alium malum finem, ſit exemptus à ieiunio, caſu quo prævíderit impotentiam futuram ad ieiunandum? * Reſpondet: * Negant eſſe exemptum à ieiunio, ideoque præfatum peccaſſe in cauſa contra præceptum ieiunij, eo quòd præuidendo, quod talis labor foret cauſa non ieiunandi, dedit cauſam. Ortiz, Homobonus, Ioannes de la Cruz, Rodriguez, Sanchez, Trullench. Sed probabilius reſpondeo, eſſe exemptum, nec peccaſſe adhuc in cauſa contra præceptum ieiunij. Sic Medina. Petrus de Ledeſm. Diana *1. p. tract. 9. reſol. 40. (& 52.)* Filliuc. *tract. 27. punct. 2. n. 123.* Llamas *3. p. cap. 5. §. 21.* Villalob. *in Sum. tr. 23. diffic. 4. n. 11.* Ioan. Sanchez *in ſelectis diſp. 54. nu. 20.* * Sic Leander, & ſic etiam Diana *reſ. 40. citata*, vbi pro ea refert etiam Filliucium, dicens. * Hanc ſen-

ſententiam docet abſolutè Filliucius Medinam ſequens. * Sed vterque malè Filliucium refert, quia expreſsè contrarium docet *vbi ſupra*, vt ex eius verbis fideliter excerptis conſtat. Nam licet ſemel poſita cauſa, dicat non teneri ieiunare: culpam tamen contra ieiunij præceptum in cauſæ poſitione fatetur interueniſſe. * Sed melius alij, inquit, culpam quidem eſſe in apponenda cauſa fractionis ieiunij, at ea poſita, excuſari à ieiunio. * Et ideò ipſe Diana *part.*10.*tractat.*14.*reſolut.* 11. pro contraria ſententia Filliucium merito refert, & ei cum Azorio, & alijs aſſentitur (retractans, quod 1.*p. tract.*9.*reſol.* 40. ſcripſerat) dicens: * Sed in editionibus nouiſsimis ego putaui, non eſſe recedendum à ſententia Azorij, & prorſus ei adhærendum exiſtimo. *

9 Neque Llamas à Leandro adductus eius ſententiam tenet, ſed quam communiter Doctores, & quam Filliucius *ſupra*, nimirum, * quod poſtquam quis debilitatus eſt, & factus impotens ad ieiunandum, etſi impotentia naſcatur ex culpa propria, &c. ad ieiunium non tenetur, ſed ſine peccato poteſt cœnare de nouo.* Sic ex Llamas refert ipſe Leander: hoc autem non eſt negare peccaſſe in cauſa contra præceptum ieiunij, qui præuidendo impotentiam ſubſequendam, eius cauſam eodem die appoſuit: quod modo diſputatur.

10 Neque Villalobos pro contraria parte iure refertur, quia expreſsè illi contradicit, loco à Leandro citato, nempe *tom.*1.*tract.*22. *diffic.*4. *nu.*11. Sic enim ſcribit:* Haſe de aduertir, que el que tenia ya experiencia, que jugando à la pelota, ò ocupandoſe en otro exercicio ſemejante, no puede ayunar, tiene obligacion à dexatle, como la tiene de dexar el camino, el que camina ſin neceſsidad.

11 Imò neque Ioannes Sanchez poteſt pro illa referri, quia *diſp.* 54. *num.*20. à Diana, & Leandro citata, expreſsè loquitur de labore ſuſcepto non in ipſo die ieiunij, ſed in die antecedenti, ex quo præuidet ratione debilitatis, & laſſitudinis, futuram impotentiam ieiunandi pro die ſequenti, quo præceptum vrgebit. En eius verba. * Liberos etiam à ieiunio exiſtimo, qui culpa ſua ita defatigati redduntur, quod ieiunare non valeant, vt qui defatigatus eſſet ludo pilæ, aut nimis eſſet deditus fœminarum commixtioni (attende) nam tales, die, quo præceptum obligat, impotentes ſunt ieiunare; die vero, quo ludunt, nondum aduenit. * Sic ille: iuxta quæ explicandus *num.*14. vbi non ita clarè tempora diſtinguit.

12 Verum pro ſententia Petri de Ledeſma, & Bart. de Medina, ſtat apertè Paſqualigus *deciſ.*320. *num.*6. quia non ſolum aſſerit, eum, qui ex præuiſione impotentię futuræ ad ieiunium, aſſumit media laborioſa illicita, nõ peccare contra pręceptum ieiunij, ſed neque illum, qui ex intentione nõ ieiunandi aſſumit. * Et ita etiam (inquit Leander *ſupra q.* 157.) tenet Rocaſſul *in praxi, tom.*2.*lib.*3.*cap.*9. vbi citat pro hac parte Dianam, & bene. * Quorum ſententiam putat ipſe probabilem. Quæ quidem à fortiori tenenda, ſi media laborioſa licita fuerint, & ita tenet ipſe Paſqualigus *vbi ſupra nu.*3. *& ſequenti*, quem refert Leander *quæſt.* 158. ſubnectens. * Citat etiam Paſqualigus pro ſua ſententia Ioannem Santium *in ſelectis, diſp.*54.*n.*14. *&* 20. Dianam 1. *p. tract.*9. *reſol.* 52. & Guilinum *in Summ. verb. Ieiunium, num.* 21. *&c.* Sed ex his Doctoribus, quos expreſsè pro ſe citat Paſqualigus, Diana oppoſitum ſequitur. * Sic Leander, ſed non bene; nam ſi Diana bene citatur à Paſqualigo (vt fatetur ipſe Leander) pro medijs illicitis ex intentione nõ ieiunandi aſsũptis; non diſſentiet, quando licita fuerint. Quia veriſimile non eſt, Dianam ſentire, non eſſe peccatum, contra ieiunij præceptum, aſſumere media illicita incompatibilia cum ieiunio, ex intentione non ieiunandi, & peccatum contra ieiunij præceptum eſſe, ſi media licita fuerint. Ergo aut Diana in vtroque euentu affirmat, vel in vtroque negat. Et ſanè 1. *part. tract.*9.*reſol.*52. expreſsè loquitur de medijs licitis: & probat. * Quia ius, inquit, habet iſte ad illum laborem ſuſcipiendum, verb. gr. ad iter agendum, ad ludendum pila, ad venandum, &c. quo non priuatur ob ieiunium ſeruandum. Et hæc opinio procedit, etiamſi in fraudem ieiunij id ageret, nullius negotij cauſa itinerando, ſed ſolo animo non ſeruandi ieiunium. Et ita docet Santius *in ſelect. diſp* 54. *num.*14.* Hæc Diana.

13 Cęterum hic author pro vtraque parte ſatis confusè loquitur, quia non exprimit, an de aſſumptis medijs, eo ipſo die, quo adeſt præceptum ieiunij, an de die antecedenti, eius opinio procedat; & in hoc ſolo caſu videtur cum Ioanne Sanchez, vbi ſupra conſentire, vt colligitur ex fine præfatæ *reſol.* 25. vbi concludit his verbis: * Dicendum eſt igitur, quod non tenetur ieiunio, qui labore aliquo defatigatur, etiam ſi id agat in fraudem ieiunij (attende) quia dum defatigatio adquiritur, non adeſt ieiunij pręceptum, dum vero iam adquiſita eſt, impoſſibilitas adeſt ad ieiunandum. * Ergo expreſsè loquitur de labore aſſumpto die antecedenti pręceptum, ſicut & Ioannes Sanchez, quem citatum ſequitur. Iuxta quæ videtur intelligendus, dum initio reſolutionis, inquit, eum, qui data opera, vt non ieiunet, labore aliquo, quem commode differre poſſet, defatigatur, excuſari à ieiunio (nimirum etiam in cauſa) * Quia ius habet ad illum laborem ſuſcipiendum: v. gr. ad

ludendum pila, ad venandum, quo non priuatur ob ieiunium ſeruandum, &c.*

§. III.

Sententia Petri de Ledeſma, & aliorum reijcitur.

14 Conatus ſum explicare Doctores confusè loquutos in hac parte, & eorum minuere numerum, qui pro illa referri ſolent. Quia vellem ſanè præfatam opinionem ab ſcholis relegare, & tanquam indubitatam contrariam, & communem ſtabilire. Nam, omiſſa authoritate, ſi ad prima rationis principia deueniamus: quid firmius, quam præceptum obligare ad media, quæ ad eius impletionem ſunt neceſſaria, & prohibere impedimenta cum adimpletione incompatibilia? Quid notius enim, qui tenetur ad finem, teneri ad illud, ſine quo, obtineri non poteſt? Hinc præceptum reſtituendi te obligat ad quærendam pecuniam, ſi illa careas, & perſonam, qua mediante reſtituas, ſi per te abſque dedecoris periculo non poſſis. Hinc præceptum audiendi ſacrum in die feſto obligat abſtinere à ludo, tempore, quo vnicum celebrandum eſt: & ad non longè ab Eccleſia recedendum, ita vt hora celebrandi adeſſe nequeas; & ad non te inebriandum, nec ſomnum capeſſendum, quando prævidetur impedimentum futurum. Item è lecto ſurgere, è domo exire, & viam ad Eccleſiam tendentem arripere: quæ, ſi omittas, ſacro aſsiſtere nequibis. Hinc qui tenetur Horas Canonicas recitare, non poteſt Breviarium in mare proijcere, nec lucernam noctu extinguere, ſi iterum accendi nequit, & ſimilia. Quorum omnium eadem eſt ratio, nempe quia media ſunt neceſſaria ad impletionem præcepti, ſicut & impedimenta ſunt cum impletione incompatibilia: & ſicut præceptum obligat illa adhibere, ſic & iſta non opponere. Ergo ſimiliter omnino in re præſenti dicendũ eſt; quia ludus pilæ, venatio, & labores alij, quos quiſque experientia nouit cum ieiunio incompatibiles, æquè adimpletioni præcepti ieiunij repugnant, ac auditioni ſacri, ſi tempore, quo celebrandum eſt, aſſumantur; & non minus, quam proiectio breuiarij, & lucernæ extinctio, & ſimilia, recitationem Horarum, ieiunium impediunt: ergo eo tempore, quo ieiunij præceptum obligat, nemo poteſt præfata impedimenta opponere.

15 Nec ſatisfacis, ſi reſpondeas, vnicuique ſuum eſſe ius ad ludum pilæ, aut venationem, hoc enim ius, quod aliàs foret, per ſuperioris præceptum impeditum eſt, ſicut & libertas moralis, quæ ad non ieiunandum, vel non audiendum ſacrum cuique inerat, & qua extra dies præcepti pro libito vti poteſt; quia ſuperioris ius ad pręcipiendum prævalet contra ſubditi ius; ideòque illicitum reddit, quicquid iuſtè prohibet: cum autem præceptum ieiunandi, ſicut & præceptum ſacri prohibeat, cum adeſt, opera alia exercere cum adimpletione incompatibilia, nullum manet ſubdito ius ad illa præſtanda, ſed potius ad eorum omiſsionem tenetur. Benè verum eſt, die præcedenti ad obligationem præcepti, licitum eſſe opera quęque aliàs honeſta exercere, vt iter arripere, pila ludere, ſeu venationi vacare, licet præuideatur die ſequenti ieiunium, aut ſacrum impediendum, quia cum hęc opera exercentur, nondum eſt præceptum, poſteà vero cum aduenit, non ligat, ſi adimpleri non poteſt. Et in hoc tantum euentu procedit ratio illa aduerſariorum, de iure, quod vnicuique ineſt, quo per præceptum ieiunij non priuatur; idque etiam locum habere debet, licet opera illicita ſint, vt ſi veneri ita homo fragilis detur, vt præ virium debilitate, ieiunare, vel è lecto ſurgere non poſsit: quia ad non peccandum contra præceptum ieiunij eadem vtrobique militat ratio. Cęterum eo die, quo præceptum vrget omnia impedimenta, ſivè licita, ſivè illicita cum adimpletione incompatibilia, præceptum ieiunij æquè prohibet, ac proinde ſi euentus præuideatur, non poteſt non eſſe prohibitum illa opponere. Et ſic plerique ex Doctoribus intelligendi ſunt, qui pro contraria opinione communiter allegantur, vt conſtat ex ſupradictis.

16 Adde, aliqua eſſe præcepta adeo ſtrictæ obligationis, vt non ſolum pro tempore, quo opus directè præceptum exercendum eſt, ſed pro antecedenti etiam ad pręuentionem ligent: verb. grat. qui elapſo anno tenetur creditoribus ſolvere, non poteſt in præcedenti ſe impotentem ad ſolutionem reddere, & qui ratione ſtatus Clericalis tenetur quotidie recitare, nequit hodie breuiarium, poſtquàm recitauit, in mare proijcere, quo ſe in reliquum impotentem recitare conſtituat; quia pręceptum iuſtitiæ pro ſolutione debiti, & præceptum recitandi, ratione ſtatus Clericalis, ſtrictius, quam ieiunij, & auditionis ſacri præcepta obligant, & ad tempus etiam antecedens adimpletionem rei directè præcepta extenduntur. Præcepta vero ieiunij, & auditionis ſacri ex communi interpretatione ſolum exigunt, quod eo die, quo ieiunandum eſt, & quo ſacrum audiendum, pro libito in alijs non occupetur, quæ ieiunium, & ſacrum impediant, vtpotè cum illis incompatibilia: nec enim Eccleſia ad aliud obligare intendit, nec fideles aliam obligationem agnoſcunt.

17 Ex dictis fit, potiori iure reijciendos nonnullos Doctores, qui opinioni Ledeſmæ ſupra poſitę aſſentientes, addunt, verum habere,

bere, licèt quis ex intentione non ieiunandi aſſumat in ipſo die ieiunij, opus cum illo incōpatibile abſque vlla cauſa excuſante. Quod licet conſequenter dictum, ſuſtinendum non eſt, tuentur verò Paſqualigus vbi ſupra, Rocaſſul, Ioannes Sanctius, & Diana apud Leandrum *quæſt.* 157. & 158. Refert etiam pro hac parte Doctores alios, nempe Suarez, Salas, & Sanchez, ſed omnes malè, vt conſtabit ex infra dicendis. Dixi omnino reijciendos; nam cum præcepto ieiunij expreſſius opponitur nolitio, ſeu intentio expreſſa non ieiunādi, quam implicita, ſeu interpretatiua; qualis eſt voluntas adhibendi media, ſeu efficiendi opera, quæ re ipſa noſcuntur incompatibilia cum ieiunio. Cum igitur hæc adhibere in ipſo die ieiunij, vt probaui, peccatum ſit, potiori iure tale erit intentio expreſſa non ieiunandi. Exiſtimo tamen contra Leandrum vbi ſupra, duo hæc connexionem habere, ac proinde non poſſe vnum negari admiſſo alio, quia ſi licet adhibere media incompatibilia cum ieiunio, licet etiam non ieiunare, ac proinde & id intendere: quia Intentio nequit eſſe mala, ſi nec media, nec finis prohibita ſint: intendere enim finem per media, quibus licitè obtinetur, prohibitum non eſt. Et quidem, ſi, vt aduerſarij dicunt, adhibere illa media, eſt fugere obligationem pręcepti; intendere non ieiunare, illis adhibitis, erit intendere per illa fugere obligationem pręcepti. Vel ergo vtraque opinio eſt admittenda, vel neutra, vt nos contendimus.

18 Dices: licitum eſſe obligationem pręcepti fugere: v. g. In die feſto è proprio domicilio proficiſci in locum, vbi feſtum non obligat, & ibi ſeruilia opera exercere: imò etiā intentione hac ex proprio domicilio diſcedere, & alio adire: ergo ſimiliter licitum erit, fugere obligationem pręcepti ieiunij, & ex hac intentione, ludo, aut venationi operam dare, quia factus impotens ieiunare, à præcepto excuſatur. Reſpondeo concedendo antecedens, & negando conſequentiam cum Suarez *tom. 1. de Religione, lib. 2. cap. 13. num.* 6. & Thoma Sanchez *lib. 1. Summ. cap. 12. num.* 31. *& ſequenti.* Quia præceptum illud audiendi ſacrum, vt ſupponimus, non obligat extra illum locum: ergo cum ex illo proficiſci non prohibeat, poterit quis illo exire, & intentionem habere exercendi ſeruilia in alio loco, vbi id non eſt prohibitum, quia nil facit, nec Intendit contra præceptum feſti ſui oppidi. Præceptum autem ieiunij obligat ad obſeruantiam in illo die, & in loco vbi commoratur. Ergo efficere in eiſdem voluntariè opera cū ieiunio incōpatibilia, ſeu intēdere non ieiunare, nō eſt fugere obligationem ieiunij, ſed illud non obſeruare, vbi, & quando præceptum eſt, quod eſt frangere præceptum.

19 Addit Suarez vbi ſup. *cap. 15. num. penultimo*, eum, qui proficiſcitur ex loco, vbi dies feſtus eſt, teneri manè audire ſacrum, quamvis ad locum, in quo feſtus non eſt, eo die ſit perventurus. Verum hoc limitat Sanchez, dicens oppoſitum eſſe probabilius, & meritò: ſi durante adhuc præcepti adimplendi commoditate, ſit futurus extra limites oppidi, aut Parochiæ, in quibus eſt feſtum. Nam cum intra præcepti tempus, v. gr. à manè ad meridiem ſit ab illo eximendus ratione loci (in quo licet celebraretur, non teneretur aſſiſtere) non eſt cur teneatur alibi pręuenire ſacrum.

20 Ex his autem nil pro aduerſariorum opinione inferri poteſt (vt malè illorum aliqui intulerunt cum Ioanne Sanchez *ſupra numer.* 14.) Quia vbi, & quando præceptum non obligat, non eſt prohibitum apponere impedimenta incompatibilia cum opere præcepto, ſicut nec intendere rem alibi præceptam omittere, vbi, & quando præcepta non eſt: & ideo qui locum, vel tempus, in quibus non eſt prohibitio, ex induſtria quærit, dicitur fugere obligationem. Intendere autem rem non efficere, vbi, & quando præcepta eſt, ſeu incompatibilia cum eius executione adhibere, non eſt obligationem fugere, ſed violare. Vnde fit, eum, qui in die ieiunij intendit non ieiunare, ſeu omnino voluntariè incompatibilia cum ieiunio ponit, non poſſe à peccato cōtra ieiunij præceptum liberari, quia nec locum, nec tempus obligationis fugit, ſed non obſeruat.

21 Ex dictis fit primo. Peregrinationem, ſeu iter pedeſtre, vel equeſtre, quæ in alium diem commodè differri poſſunt, debere omitti in die ieiunij, ſi cum ieiunio compati non poſſint. Ita D. Thom. 2. 2. *quæſt. 147. art. 4. ad tertium.** Si peregrinatio, inquit, & operis labor commodè differri poſsit, aut diminui abſque detrimento corporalis ſalutis, & exterioris ſtatus, qui requiritur ad conſeruationem corporalis, vel ſpiritualis vitæ, non ſunt propter hoc Eccleſiæ ieiunia prætermittenda.* Quem ſequuntur Sylveſter, *verb. Ieiunium, q.* 9. M. Paludanus *in 4. diſt. 15. quæſt. 4. num.* 19. & plures alij contra M. Bart. de Medina *lib. 1. Sum. cap. 14. §. 10.* Ioannem Santium *in ſelect. diſp. 51. num.* 21. Leandrum à Sacrament. *tom. 3. in quinque præcep. Eccleſ. tr. 5. diſp. 8. q.* 98. & alios apud ipſos.

22 Fit ſecundo. Adhibere ex iuſta cauſa media incompatibilia cum Ieiunio, etiam ex præuiſione Incompatibilitatis, non eſſe contra præceptum; quia hæc prohibere non Intendit Eccleſia, iuxta communem Theologorum interpretationem, & fidelium praxim. Iuſta autem cauſa reputatur, quando ad propriam, vel alienam vtilitatem corporalem, vel ſpiri-

tualem labor aſſumptus conducit. Hinc omnes artes valdè laborioſæ, etſi artifices ad ſui ſuſtentationem, in diebus ieiunij, laborare nō indigeant, & omnes peregrinationes ad ſanctuaria permittuntur. Hinc etiam ſe flagellantes in die ieiunij excuſantur, etſi ob debilitatem ieiunare non poſſe, experientia nouerint; vt tradunt Filliucius, & Ioannes Santius vbi ſupra. Hinc denique quæcumque opera pręſtantiora, quam ieiunium licet efficere in die ieiunii, quamvis incompatibilia cum illo pręuideantur: quia non intendit Eccleſia hæc impedire, ſed tantum pręcipit ieiunium illis, qui præfatis operibus ex iuſta cauſa eliciis, poſſunt ieiunare. Et in his tantum locum habet doctrina illa generalis, quam Ledeſma, Medina, Leander, & alij ſupra citati pro quocumque operum genere conati ſunt ſtabilire, licet fruſtra, vt conſtat ex dictis.

QVÆSTIO II.

Aliqua dubiola circa præceptum ieiunij.

1 NOn leue inter Doctores diſsidium eſt ex quonam capite, grauis obligatio ieiunij Eccleſiaſtici proueniat? Emin. Caietanus conſtanter aſſerit non prouenire ex iure ſcripto. Ita *in Sum. verb. Ieiunium.* Vbi inquirens, quale ſit vinculum, quo tenemur ad Eccleſiæ ieiunia? Sic reſpondet: * Ex communi interpretatione videtur vinculum præcepti obligantis ad mortale tranſgreſſores ex inobedientia, vel contemptu, vel ſine rationabili cauſa, vera, vel exiſtimata, vel authorizata, quia tunc ſcienter ageretur contra opus præceptum, &c. Et hoc ego non audeo ex iure ſcripto aſſerere, quia nullibi ſcio ſcriptum eſſe præceptum obligans ad mortale non ieiunantem: quamvis inueniatur præceptum, hoc eſt, ſtatutum obligans. Hoc eſt, inuenitur præceptum, vt diſtinguitur contra conſilium, & non præceptum antonomaſticè; quod ſolum obligat ad mortale, vt *in verb. Præceptum* habes infra. Et propterea quantum eſt ex iure ſcripto, nullum cognoſco interuenire mortale peccatum, in fractione ieiunij Eccleſiæ, ſi deſit contemptus. * Hæc Caietanus in Summa. Quæ etiam tradit 2.2. *quæſt.* 147. *art.* 3. §. *Ad huius euidentiam in fine*, vbi poſt accuratam rei diſcuſsionem concludit. * Hęc dixerim, quia ex vi verborum, nullibi ieiunium Eccleſiaſticum inuenitur præceptum, loquendo de præcepto ſtrictè. * Sic ille * Cuius ſententiam, ait Sanchez *in conſil. lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 1. non eſſe erroneam, nec temerariam, licet ſit falſa, quia ipſe concedit eſſe præceptum obligans ad mortale ieiunandi, ſaltem ex conſuetudine. * Ex quo principio ab aliquorum calumnia Caietanum vindicat Leander à Sacramento *tom.* 3 *tr.* 5. *q.* 8 vbi ſic ait: * Non bene Vega, & Ludouicus de S. Ioan. dicunt, Caietanum docere non eſſe mortalem tranſgreſsionem ieiunij: id namque nullo modo affirmat, ſed tantum docet non eſſe mortale ex vi iuris, bene tamen ex vi conſuetudinis. * Nec aliud Amadæus ſentit *tr. de ieiunio, prop.* 6. *num.* 3. vbi Caietani verba, quæ res ſupra; fideliter excerpta, adduxit. Vnde infer es falſo dixiſſe Baroniū in opere contra illum *fol.* 126. * Contendere tranſgreſsionem legis ieiunij, vel nullum, vel tantum peccatum veniale eſſe ex Caietano *in Sum. verb. ieiunium.* * Non me latet nonnullos cum Vega, & Ludouic. de S. Ioan. ita ſenſiſſe, & ex duplici Caietani principio, hanc concluſionem ei attribuiſſe: alio in ſecunda ſecundæ, vbi infra, *alio in ſumma verbo Clericus in fine*, vbi ait: * Nec naturalis, nec humani iuris, pręcepta omnia obligant ad mortale, ſed ea ſolum, quorum tranſgreſsio contra charitatem eſt. * Quod autem tranſgreſsio præcepti ieiunij contra charitatem non ſit, videtur ita dere 2.2. *quæſt.* 147. *art.* 3. §. *Ad huius euidentiam in fine*, his verbis: * Quod in pręſenti cōſtat non habere locum, quia ieiunium huiuſmodi conſtat, nec ad Dei, nec ad proximi dilectionem, eſſe neceſſarium. *

2 Reſpondet Baronius, *tom.* 2. *Ethices Chriſtianæ diſp* 3. *ſect.* 2. *num.* 20. hoc argumentum apertè, & invictè falſitatis conuinci. * Exemplo peccatorum, quæ caſtitatem, aut iuſtitiam lædunt. * Sed vir doctus non aduertit harum virtutum pręcepta ad charitatē proximi pertinere, idque ex primis fidei rudimentis circa præcepta decalogi, omnibus notum eſſe. Omnes enim ab incunabilis didicerunt, decem decalogi pręcepta duobus illis de amore Dei, & proximi, contineri. Solutio ergo petenda eſt ex ipſomet Caietano vbi ſupra, qui loco citato *ex* 2. 2. ſatis explicat non loquutum de materia præcepti ſtricte ſumpti, ſed de materia ſimplicis ſtatuti, quod, vt ad mortale obliget, exigit talem eſſe, vt ad charitatem Dei, aut proximi neceſſaria ſit, qualem non cenſet eſſe materiam ieiunij, ſi ſtatuto ſimplici, & non ſtricto pręcepto mandata eſſet. * Quoniam in ſimplicium ſtatutorum materia, inquit, tranſgreſsio medij, & impeditio finis, licet ſit mala non tamen mortale inducit peccatum, niſi materia illa ad charitatem Dei, aut proximi neceſſaria ſit, quod in propoſito conſtat non habere locum, quia ieiunium huiuſmodi conſtat, neque ad Dei, nec ad proximi dilectionem eſſe neceſſarium. Et hæc dixerim, quia ex vi verborum, nullibi ieiunium Eccleſiaſticum inuenitur præceptum, loquendo de pręcepto ſtricte. * Hæc Caietanus vbi ſupra. Quæ iterum repetit *in Sum.* verb. ieiunium; quæ licet dicat Baronius, apud Caietanum non reperiri, in alijs ſummis ab edita anno 1584.

apertè fallitur: Leguntur enim etiam in editione Pariſienſi, anno 1530.& in Salmantina, anno 1571.& in alijs.

3 Solutionem aliam ad verba Caietani excerpta ex *Summ. verb. Clericus, in fine*, dicētis ſolum obligare ad mortale *præcepta illa, quorum tranſgreſsio contra Charitatem eſt*, adhibuit Baronius, in opere per Bullam Alexan. VII. *cum ad aures* prohibito, cōtra Amadæum *fol.* 126 nempè Caietanum *verb. Clericus*, ſolum excludere à culpa lethali tranſgreſsionē præceptorum ab Eccleſia, non verò præcepta Eccleſiæ: *Nam ibidem (ait Baronius accuratiſſimè diſtinguit, aliud eſſe præceptum Eccleſiæ, aliud præceptum ab Eccleſia, & non excuſat a mortali, qui in quinque præcepta Eccleſiæ grauiter impingunt, ſed qui leuiora lædunt.* Cæterum hoc etiam Baronij commentum eſt, quia in nulla ex tribus editionibus ſuprà relatis, anno 1530. *&* 1571. *&* 1584. nec in alia mihi nota, talis diſtinctio præceptorum Eccleſiæ, & ab Eccleſia reperitur: lectorem in teſtem advoco Sed ibi poſtquam Clericorum ſpecialia peccata ex transſgreſsione iuris poſitiui, recenſuit, ſubnectit.* Verum horum, & huiuſmodi tranſgreſsio, ſi temeritas, ſi contumacia, ſi contemptus deſit, non eſt peccatum mortale, meo iudicio, quantum ex præcepto iuris poſitiui pendet.* Et ſequentem ſolummodo exceptionem adhibet dicens: * Quod ideò adiunxi, quia non loquor de peccato, quo res Eccleſiaſticæ malè conſumuntur: nec de peccato ſcandali, nec de auaritia, inani gloria, aut luxuria, & ſimilibus immixtis, nec de peccatis, quibus ſe irregulares reddunt conſtituti in ſacris, ex actu prohibito; aut excommunicationem quæcūque Clerici incurrent.* De cæteris autem Eccleſiæ præceptis non meminit, ſicut nec diſtinctionis illius à Baronio confictæ inter præcepta Eccleſiæ, & ab Eccleſia; & vniuerſim de omnibus præceptis tàm iuris naturalis, quàm diuini, & humani aſſerit, *ea ſola ad mortale obligare, quorum tranſgreſsio contra Charitatem eſt.* Genuina: Ergo ſolutio verborum Caietani alia non eſt ab ea, quam eos ex ipſo excerptam dedimus ſuprà, ſubiunctis, quæ ſcripſerat 2. 2. *q.* 147. *citata*, ſcilicet non omnia Clericis iniuncta præcepta eſſe ſtrictè talia, quia quantum eſt ex iure poſitiuo, nonnulla ſunt ſimplicia ſtatuta, quorum materia cum non ſit neceſſaria ad charitatem Dei, vel proximi, eorum tranſgreſsio contra charitatem non eſt. & ideò non inducunt culpam mortalem.

4 Idem omninò quod Caietanus docuit de obligatione ieiunij, ſentiunt alij de obligatione abſtinendi ad ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ, nimirum non ex iure ſcripto, ſed ex ſola conſuetudine ortum habuiſſe. Cuius efficax argumentum deſumitur ex Caietano. Quia textus vnicus, qui de abſtinentia ab his cibis in iure Canonico reperitur, *cap. denique, diſt.* 4. non magis vrget, quàm alij textus, quibus ad præceptum ieiunij Eccleſiæ ex iure probandum, vtuntur Doctores, nempè *cap. non licet, cap. non oportet, de conſec. diſt.* 3. *cap. Quadrageſima, de conſec. diſt.* 5. Sed in his non continetur præceptum obligans, ad mortale, non ieiunantem, iuxta Caietanum. Ergo neque in illo continetur præceptū obligans, ad mortale, non abſtinentem ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ. Conſequutio videtur euidens.

5 Et talem cenſuit Vincentius Baronius in opere contra Amadæum *diſp.* 1 *ſect.* 1. *fol.* 128. Ideòque vt illam vitaret, aliud non inueniens effugium ad conſuctum aſylum confugit, negans intrepidè apud Caietanum reperiri verba, quæ circa obligationem ieiunij, fideliter excerpta ſuprà dedi * Nullum, inquit, & periculoſum eſt quod affert ad hanc immunitatem adſtruendam Amadæus; ouorum, & lacticiniorum vſum (ſcilicet quatenus eſt ex iure *in capite denique*) carere lethali peccato, ſi eo vacet, (nempè quatenus ex iure ſcripto) ipſiuſmet Quadrageſimalis ieiunij violatio Ita eſt. Sed vnde probas ieiunium (quatenus eſt ex iure) ſolvi citra lethale peccatum? Caietani, inquit, verbis. Quæ nulla prorſus apud illum extant. Vide hominis odium in ieiuniū. Aduocat teſtimonium Caietani, quod deſideratur, & numquam extitit, vel ſaltem Eccleſiæ mandato ſublatum eſt.* Sic argumenti vim fugere tentauit Baronius Forſan credebat in nullius viri docti manus eius ſcripta perventura, aliter enim hæc ſcripſiſſe non poſſet. Verba ex Caietano vbi ſuprà, fideliter ab Amadæo, & à nobis excerpta, in quauis eius Summa, amice lector, reperies: in editione Pariſiēſi, anno 1530 in Salmanticenſi, anno 1571. in Veneta, anno 1584. & ſic in alijs Quæſtio facti eſt, Lectores omnes iudices ſunto. Sed iam ſæpè monui, familiare eſſe Baronio, authorum verba negare, quoties ad ſuam cauſam agit. Vide huius furfuris alia *tr.* 3. *de Pœnit. diſp.* 3. *q.* 3. *de circunſt. Quid, num.* 55. *&* 56. *& diſp.* 6. *de forma abſol. q.* 2. *num.* 22. *& infr. tr.* 6. *Miſcell. diſp. vlt. in fine.*

6 Cæterum vna Baronius excuſatione defraudandus non eſt, quod præ grauioris momenti occupationibus, hanc quæſtionem oculis luſtrare non licuerit, ſed alicuius tyronis relatione contentus, Caietani patrocinium ſuſceperit. Quod euidenter ex dicendis euincitur. Primò: quia Caietani locum in quo, *ex iure ſcripto*, grauem ad ieiunium Eccleſiæ obligationem oriri negat; (quem Baronius, vbi ſuprà, in Summa Caietani deſiderari dixit, & numquam extitiſſe, vel Eccleſiæ mandato ſublatum eſſe) hunc inquam locum ipſemet, paulò

paulo infrà, fol. 129. in præfata Summa exiſtere recognoſcit, & ad cauſam, quam ibi agit, illo vtitur dicens: *Sed quamvis (Caietanus) dubitet an ex illo capite (ſcilicet ex iure ſcripto) ieiunium violetur, concedit tamen ita eſſe ex inobedientia contra cõſuetudinem cõmunem, quæ vim legis habet, &c. (& inferius) Non curamus ex quo capite peccetur in legẽ poſitiuam, dũmodo impunitatis ſpe illarum tranſgreſſores non alliciantur, & lactentur.* Sic Baronius. A quo nec ſententia, nec verbis, nec apice diſcrepant, qui obligationem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ, non ex iure ſcripto, ſed ex conſuetudine prouenire defendunt. Quinimò, vt vidimus ex doctrina Caietani pro obligatione ieiunij, argumentum deſumimus. Secundò, quia licet Amadæus in hac propoſitione ſeptima, numero quarto, ſemel & iterum cum Villalobos, & Machado expreſſerit, Caietanum nõ ex iure ſcripto, ſed ex ſola conſuetudine grauem ieiunij obligationem ſubortam agnouiſſe, illi tamen Baronius imponit ex vtroque capite illam negaſſe, idque ex Caietano ſuadere tentaſſe. *Amadæus, inquit, contendit tranſgreſſionem legis ieiunij, vel nullum, aut tantum peccatum veniale eſſe ex Caietano *in Summ. verb. Ieiunium.** Quod in Amadæi mẽtem non venit. Tertiò: quia cum Paulus de Palacios Caietani interpres, ab Amadæo ſuprà citatus, obligationem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in Quadrageſima ſecluſa conſuetudine, & ſolo iure attento, non adſtringere ſub mortali, ſed ſub veniali tantum; iuxta mentem Caietani dixiſſet innixus textui editionis Venetæ, anno 1584. vbi Caietani Summa (licet mendoſa) id recitat in alterius tamẽ longæ diuerſæ opinionis patrocinium ab Amadæo advocatum Baronius ſupponit, & eam per calumniam illi affingit, dicens: *Omitto Palatium falſo interpretari Caietanum, quaſi eximat à mortali culpa in totum, tranſgreſſores legis ieiunij; cum tamen doceat, ſin ex iure communi, ſaltẽ ex conſuetudine, & inobedientia imputari ad graue peccatum.* Quod in huius interpretis mentem non incidit, vt ex eius verbis notiſſimum eſt. Quid ad hæc Baroni? Fatearis, amabo, nec Amadæi opuſculum te legiſſe, vel iterato illo Auguſtini gladio, quo ipſe Iulianum, *lib. 4. cap. 8.* te percutiam: *Tu autem vir honeſtus, & verax cum ſis, abſtuliſti verba, quæ* (ex Caietano) *dixi*, & (contra Amadæum, & Paulum de Palacios) *dixiſti, quæ finxiſti: redde verba mea, & vaneſcet calumnia tua.*

7 His vero ſui oblitus & verborum, quæ ex ipſo exſcripſi *num. 4.* ſic reſpondet nouiſſimè Baronius *2. p. Ethices Chriſtianæ, diſp. 3. ſect. 2 nu 12. fol* 296.* Ex poſtulatio Moyæ omnium, ſaltem in ſpeciem, grauiſsima eſt, quam modo ſubieci de Caietani ex Summa, verbis à Moya relatis; quæ tunc legere fortè non licuit per tempus, ſeu quod verius eſt, nõ feci, quod vſus Summa Caietani Gaugerici Hiſpani notis aucta, ex ſecunda editione Duaci facta 1627. conſuluerim locum de ieiunio: & lecto primo, aut ſecundo capite; quartum, vbi hæc verba extant, commentationibus Hiſpani, per aliquot paginas interiectis, remotum à prioribus, non inquiſierim; quod nullum aliud extare, quo hac de re ageretur, apud me reputauerim: non temere, ſed coniectura facta ex alijs locis, potiſsimum ex 2. 2. vbi apertè præceptum ieiunij agnoſcit; non potuiſſe alio loco ſecus ſcribere, aut à ſe ipſo diſſentire. En Lector humaniſsimè veram mei errari cauſam, cuius adeò graues cogor dare pœnas Moyæ, & ſin totas, ſaltem aliquam illatũ partem ſpero te mihi remiſſurum.* Hactenus Baronius: cui iam ego totas, iſta errati ingenua confeſsione, remitto. Licet ſibi non conſtiterit.

8 Non tamen poſſum abſque ponderatione relinquere, quod ſerio proferat, non potuiſſe Caietanum in Summa ſecus ſcribere, aut à ſe ipſo diſſentire in his, quæ 2. 2. ſcripſerat. Quando quidem D. Thomas ipſe indecorum ipſi hoc non reputauit 3. *p. q. 9. art.* 4. dicẽs: *Quamvis alibi aliter ſcripſerim.* Et iterum q. 70. *art.* 4 inquiens. *Quod & aliquando mihi viſum eſt, ſed diligentius conſideranti apparet etiam hoc non eſſe verum.* Et ipſemet Caietanus id contigiſſe D. Thomæ, pluribus in locis, fatetur. En aliqua 1. *p. q. 34. art.* 1.* D. Thomas (ait Caietanus) circa verbum eſſentialiter dictum, quod aliquando conceſsit, mutuauit opinionem.* Item 1. 2. q. 109. *art.* 8. §. *In eodem.** Dubium quidem, inquit, magnum occurrit ex multis. Primo ex ipſo authore, quia in ſecundo ſententiarum *diſt.* 28. *q.* 1. *art.* 2. reijcit hanc viam, quam hic tenet pro ſententia (nimirum peccatorẽ poſſe etiam ſine gratia diu vitare omnia peccata lethalia) & arguit contra eam ſolvens rationem eius, & dimittit eam vt falſam: in hoc autem loco, non reſpondet ſuis rationibus ibidem factis; & tamen determinat oppoſitum.* Præterea 1 2. q. 72. *art.* 9. *ad* 2.* Adverte, inquit, quod author mutat opinionem, quam *in 4. ſent. diſt.* 16. *q.* 93. tenuit, ſcilicet, quod circunſtantia etiam ſi non ſit finis, dat ſpeciem peccato.* Inſuper 2. 2. *q.* 172. *art.* 6.* In articulo ſexto, quæſtionis 172. hoc ſolum dicendum occurrit: quod Sybillæ, quæ hic inter dæmonum prophetas (à Diuo Thoma) computantur, ſuperius in quæſtione ſecunda, articulo ſeptimo, ad tertium, inter perſonas in Fide Chriſti explicite ſaluatas computari videntur. Materia ſiquidem hęc incerta cum ſit, quoniam de indiuiduis non pertinẽtibus ad fidem eſt, modo in vnam, modo

do in aliam partem declinare permittitur.* Hæc Caietanus.

9 Si ergo, ſecundum Caietanum, Diuo Thomæ vitio verti non poteſt, quod modo in vnam, modo in aliam partem declinauerit, nec Caietano poſſet Cæterum id illi indecorum putans, maluit Baronius infidelis haberi, quam Caietanus incoſtans. Ideoque ait, Caietanum in Summula caſuum ſolum aſſeruiſſe, quod *ex hypotheſi, quod præceptum ieiunij* (nẽpè ex iure ſcripto) *eſſet ſimplex ſtatutum, non obligaret ad mortale*, non vero id ab illo abſolutè pronuntiatum fuiſſe.* Sic vbi ſuprà *tom. 2. Ethices Chriſtianæ, diſput. 3. ſect. 2. num. 20.* Verum Caietanus, quantum eſt ex iure ſcripto, ſimplex tantum ſtatutum eſſe, exertè, & abſolutè pronuntiat, verbis ex illo ſuprà datis *n.* 1.*Nullibi, inquit, ſcio ſcriptum eſſe præceptum obligans ad mortale non ieiunantem; quamvis inveniatur præceptum, hoc eſt, ſtatutum obligans.* Et iterum 2 2 * Ex vi verborum, nullibi ieiunium Eccleſiaſticum inuenitur præceptum loquendo de præcepto ſtrictè.* Non ergo ex hypotheſi tantum, ſed abſolutè, in vtroque loco, ſimplex tantum eſſe ſtatutũ, quatenus eſt ex iure ſcripto, Caietanus pronũtiauit. Vnde mirum omnibus erit, Baronium intrepide primo negaſſe verba illa apud Caietanum in Summa reperiri: & quod modò proferat *non temere cenſuiſſe, ſed coniectura facta ex his, quæ antea docuerat 2. 2. reputans non potuiſſe alio loco ſecus ſcribere, aut à ſe ipſo diſſentire.* In quibus non inuitus, ſed immerito fatetur, Caietanum 2. 2. q. 147. *art. 3. citatis*, contrarium, quod in Summa, tenuiſſe. Cæterum Caietanus, quantum eſt ex iure ſcripto, nullibi præceptum ſtrictum ieiunij, ſed ſimplex tantum ſtatutum agnouit: & tàm in Sũma, quàm 2. 2. ex communi tantum Doctorũ interpretationẽ, ſeu ex conſuetudine admittit præceptum ſtrictum grauem obligationem inducens, etiam ſi cõtemptus deficiat. Quo ſuppoſito, quorundam opinionem reticet.*Quia ſuppoſito (inquit) quod Eccleſia ieiunium prę ceperit; dicere, vt quidam videntur velle, quod tranſgreſsio ieiunij, ex cõtemptu ſola eſt peccatum mortale, à ratione longè abeſt, nec à Diuo Thoma hoc vertitur in dubium. * An verò hæc obligatio, iuxta D. Thomam, ex iure ſcripto proueniat? Caietanus non explicat; ipſe vero vbique conſtanter negat, vt patet ex ipſius verbis ſuprà datis. Sed contra Angelicum Præceptorem ibi dicentem, * cadere ſub præcepto iuris poſitiui quod eſt à Prælatis Eccleſiæ inſtitutum *Caius veſtigijs inſiſtens,

10 Concluſio ſit: obligationem ieiunij Eccleſiæ, & abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in Quadrageſima, non ſolum ex conſuetudine, quæ vim legis habet, ſed ex iure ſcripto in præcitatis capitibus contento, prouenire. Hæc eſt communis Theologorum, & Canoniſtarum ſententia; & quoad præceptum ieiunij, vix alium, præter Caietanum, reluctantem inueni: de præcepto autem abſtinendi à lacticinijs, non eſt adeò certum, quia pro contraria militant graues Theologi, & celebres Vniuerſitates apud Amadæum *ſup. tr. de Ieiunio, prop. 7.* Dominicus, Petrus de Alagona, Gratianus, & Gloſſa, Fagundez, Pellizarius, D. D. Franciſcus Verde, Fr. Ludouicus à Conceptione, Item Academiæ Regni Luſitani, Conimbricenſis, & Eborenſis; omnes ferè illius Epiſcopi, & celebriores Doctores, & Magiſtri Salmanticenſes, & Complutenſes. Eſt tamen certiſſimum, conſuetudinem abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ obligare; eſtquè antiquiſsima, vt teſtantur ſuprà centum Epiſcopi, qui adfuerunt Synodo Trullanæ celebratæ, anno 692. idcòque Summus Pontifex Alex. VII. anno 1666. vt ſcandaloſam, vt minimum damnauit hanc propoſitionem: *Non eſt euidens, quod conſuetudo non comedendi oua, & lacticinia in Quadrageſima obliget.* Cum autem hæc conſuetudo vniuerſalis in Eccleſia ſit; & vt omnes tradunt Doctores, & dicitur *l.* 37. §. *de legibus*, & ita ſentit apertè Caietanus, conſuetudo optima legum ſit interpres; dubitare non debemus, legem ſtatutam, *in cap. denique, diſt.* 4. pro abſtinentia ab ouis; & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ præceptum grauiter obligans continere, vt cum D. Thoma 2. 2. *quæſt.* 147. *artic.* 8. docent communiter Theologi.

11 Inſuper à ratione efficaciter probatur. Quia verba præcitati *capitis; denique*, importate præceptum (ſub veniali tamen obligans) eſt commune apud Doctores contrariæ ſententiæ: atqui materia huius præcepti eſt grauis: ergo obligatio leuis eſſe non poteſt. Confirmatur: quia ſi decretum Alex. VII. ſtatuentis, conſuetudinem abſtinẽdi ab ouis, & lacticinijs in Quadrageſima obligare, quis nunc exponeret de obligatione ſub veniali, audiendus non eſſet, & vt menti Pontificis cõtraueniens puniri deberet; & tamen caput aliud non eſt, vnde pro obligatione graui concludatur, præter materiæ grauitatem: ergo eadem expoſitio textui iuris Canonici adhiberi debet. Tertiò: quia Auguſtini Anglorum Epiſcopi interrogatio continebat, an præceptum abſtinendi à carnibus in Quadrageſima importaret etiam obligationem abſtinẽdi ab ouis, & lacticinijs? Et reſpondet Pontifex, quod ſic. Vt exponit Gloſſa ibidem, idque præſeferũt verba illa, *par eſt*, ſeu æquum, & iuſtum, quæ ius nouum non inducunt, ſed antiquum abſtinentiæ Quadrageſimalis exponunt: quapropter verbis prę ceptiuis Summus Pontifex vſus non eſt. Confirmatur, quia in aliquibus Prouincijs, vt in Belgio, & Germania, in quibus conſuetudo

abſti-

abſtinendi ab his cibis non eſt, illorum vſum excuſant Doctores ratione conſuetudinis introductæ: ergo ſupponunt per illam præceptũ iuris eſſe abrogatum, aliàs nõ ad conſuetudinem, ſed ad defectum prohibitionis recurrere deberent.

12 An verò in Dominicis Quadrageſimæ ouis, & lacticinijs vti liceat? non conueniunt Doctores. Affirmant Llamas, & Antonius Gomez apud Dianam 3.*p.tract.6. Miſcellan. reſol.*80.& cum Angles, & alijs P.Mendo *in Bullam, diſp.*18.*à nu.*24.& in Appendice *diſp.* 2.*cap.*12.adducens Narbonam, & Leandrum à Sacrament.& *de iure academico, lib.* 3.*q.*47. & *in ſtatera opin.moral.diſſert.*14.*q.* 4. & cum Corduba, Fagundez *in Apolog.cap.*5.*num.* 35. *fol.*202. Antonius de Eſcobar, Ioannes Henriquez, Machado, Martinus de San Ioſeph. Et ſaltem non eſſe improbabile, dicunt Villalob. & Trullench, quos refert Diana p. 10. tr. 11. *reſol.*46. Quibus adde Palacios, Ludouicum à Cruce, Paſqualigo, & alios, quos citatos ſequitur Tamburinus *in* 5. *præcept. lib.*4.*cap.*5. *num.*27. Quorum ratio eſt, quia ſecundum ius commune, ex quo obligatio abſtinendi ab his cibis promanat, dies Dominici non appellantur dies Quadrageſimales, vtpotè qui numerum quadraginta dierum non complent. Atque adeò omnes tàm Eccleſiaſticos, & regulares, quàm ſæculares poſſe abſque Bulla Cruciata illis veſci. Quod non eſſe improbabile mihi etiam videtur.

13 Verum ſecunda ſententia extremè oppoſita negat ouorum, & lacticiniorum eſum in Dominicis Quadrageſimæ. Quæ vt probabilior mihi tenenda videtur, ratione conſuetudinis, quæ ſic interpretata eſt textum iuris, quæ eamdem vim in diebus Dominicis, ac in ieiunijs Quadrageſimæ obtinet. Et eſt antiquiſſima, vt conſtat ex teſtimonio Synodi Trullanæ Canone 56. cuius verba refert P. Cardenas *in Selectis, diſp.*23.*cap.*5.*art.*10.*num.*150. Secundò probatur, quia Dominicis diebus, licet Quadrageſimum numerum non complentibus, obligat præceptum abſtinendi à carnibus: ergo & ab ouis & lacticinijs, quia vt ſuprà diximus ex gloſſa, Pontifex conſultus reſpondit: his diebus, quibus à carnibus in Quadrageſima abſtinemus, ab ouis etiam, & lacticinijs, ex vi eiuſdem præcepti abſtinendum: verè enim in communi loquendi modo dicuntur Dominicæ Quadrageſimæ, etſi numerum quadraginta dierum non compleant: quo etiam ſenſu dies Quadrageſimæ vocantur. Et confirmatur *ex cap. Quadrageſima de conſecrat. diſt.* 5. vbi dicitur *diebus omnibus Quadrageſimæ ieiunandum, præter dies Dominicos.* Ergo dies Dominici ſunt dies quadrageſimales. Aliàs vt benè ait Thomas Sanchez *in conſilijs, lib.*5. *cap.*1.*dub.*19. *eſſet inepta exceptio.* Ideò hanc ſententiam tuentur Paſqualigus in ſecunda editione retractans, quod dixerat in prima, *deciſ.*72. P.Bardi *in Bull.part.*2.*tract.*3.*cap.*2. *ſect.*6. plures referens. Item P.Henriq. Vega, Villalobos, Sanctius, Rodriguez, Nugnus, Ludouicus à Cruce, Trullench, Moure, Corduba, Fernandez, Narbona, & alij, quos ſequitur. *Diana p.*3.*tract.*6.*Miſc.reſol.* 80. & *part.* 9.*tract.*8.*reſol.*66. Quibus adde Lezan. *tom.*3. *verb. Ieiunium, num.*3.& Caſtro Pálao *tom.*4. *tract.*25.*punct.*7 *num.* 8. & pro hac opinione ſtare declarationem Eminentiſſ. Cardinalium teſtatur Diana *p.*10.*tract.*11.*reſol.*46. Quamuis Tamburinus, *vbi ſuprà*, de illa non conſtare authenticè, reſpondeat. Videatur Ioannes Sanchez *in Selectis, diſp.*51.*num.*25. vbi ait, ſe vidiſſe declarationem Gregorij XIII. in qua propter rationẽ ſuprà attractam, id decernitur. Hoc tamen non tollit, quod ſi alicubi contraria conſuetudo invaluerit (qualem in Hiſpania vigere, ait cum alijs Doctor Garſi *cent.*1. *cap.* 1.*num.*4.) ſecus ſentire debeamus: noſtra enim ſententia ſolum procedit, iure communi attento, & ex cõſuetudine, quæ vim legis in alijs locis habet.

§. Vnicus.

Corollaria.

14 Ex hac concluſione inferunt non pauci, priuilegium Bullæ Cruciatæ edendi oua, & lacticinia, illis tantum ſuffragari, pro diebus Dominicis Quadrageſimæ, quibus pro diebus ieiunij prodeſt. Atque adeò Regulares, & alios in Bulla Cruciata pro Quadrageſima exceptos, neutiquam poſſe eius virtute in diebus Dominicis, vti lacticinijs. Sic P. Henriquez *lib.*7.*cap.*13.*num.* 10. & cum Ludouico Lopez tenet Vega *in Sum. tom.*1.*cap.* 14. *caſu* 29. Cæterum aliter ſentiendum eſt, quia ſolum excluduntur in Bulla Latina à priuilegio edendi lactinia *in ieiunijs Quadrageſimalibus.* Dies autem Dominici non ſunt dies ieiunij Quadrageſimalis, licet dies ſint Quadrageſimæ, vt ſupra notauimus: non ergo limitatio priuilegij ad dies expreſsè non exceptos extendenda eſt: nec fruſtra ly *in ieiunijs* ſuper additum credendum eſt. Ideò ita ſentiunt P. Bardi *vbi ſuprà ſect.*6.*nu.*61.& *ſeq.* M. Nugnus *tom.*2.*in* 3.*p.tr.de Bulla Cruciata, §.*8.*dub.* 5. Corduba, Trullench, Barnabas Gallego, Caſtro Palao, Eſcobar, & alij, apud P.Mẽdo *in ſtatera opin.mor.diſſ.*14.*q.*5. Quos ſequitur Ioan. Martinez de Prado *tom.*1.*Theol. Mor. cap.*6. *q.*8.*§.*2.*n.*7.& Diana *p.*1.*tr.*11.*de Bulla, reſ.*5. & *p.*9.*tr.*8.*reſ.*66. Qui aſſerit non cõſtare authẽticè de quadam Pontificis declaratione in contrarium, quam allegat Rodriguez. Vnde ait Prado. * Concludamus hanc ſententiam

eſſe

eſſe probabiliorem, quouſque illa declaratio Pontificis relata in contrarium iuridice conſtet, & publicetur. * Ergo virtute Cruciatæ perſonæ vt ſuprà in Bulla exceptæ *in ieiunijs Quadrageſimalibus* tantum poterunt in Dominicis Quadrageſimæ ouis, & lacticinijs licitè vti. Secus abſque Bulla, aut alio priuilegio propter ſuperius dicta, niſi cõſuetudo contraria ibi inualuerit, vt ſuprà diximus.

15 Notare hic non præteream ampliſſimum conceſſum fuiſſe priuilegium Religioſis Ordinis Militaris S. Iacobi de Veles, & S. Marci Legionenſis, vt tàm ipſi, quàm eorum familiares, & ſeruitores poſſint * comedere in Quadrageſima, & alijs diebus anni, de iure, conſuetudine, aut aliàs quomodolibet prohibitis, butyrum, oua, & alia lacticinia. * Sic refert M. Ioannes de la Cruz *de ſtatu Religioſo, lib. 1. cap. 6. dub. 22 concl. 2.* à Leone X. conceſſum anno 1514. ſubnectens. * Quo communicant aliæ Religiones, iuxtà dicenda *lib. 2. cap.* 4. & ſeruatur Bulla in Conuẽtu de Veles. * Cui à fortiori conſentient Rodriguez *in qq. Regul. tom. 1. q. 55. art. 18.* & Miranda *tom. 2. Man. Prælat. q. 46. art. 7.* quia putant Regulares poſſe gaudere, & frui omnibus gratijs, priuilegijs, & indultis, etiam particulari loco, vel domui conceſſis. Et in terminis ſententiam Ioannis de la Cruz ſe non audere improbare, ait doctiſ. Fr. Ludou. à Concept. *2. 2. tom. 2. exam. lit. L. verb. Lacticinia, n. 8.*

16 Verum hæc ſententia nullatenus ſuſtinenda eſt. Quia vt expreſsè decidi[illegible]tur *cap. in Capella de priuilegijs* conceſſum vni Eccleſiæ, Prouinciæ, vel loco, nequit trahi ad aliam Eccleſiam, Prouinciam, vel locum. Secũdò, quia communicatio priuilegiorum non habet locum in exorbitantibus, & in his quæ raro, & cum difficultate conceduntur, prout Rota Romana ſæpius declarauit *deciſ. 214. 2. p. Recent. & deciſ. 55. num. 14. & 15. 1. p. deciſ.* Et in vna Valentina decimarũ 18. *Nouem.* 1603. coram Cardin. Lancelott. Et in vna Toletana 16. *Nou. anno* 1605. & ideò ita cẽſent Sutr. *conſ. 19. num. 6.* Nauarrus *tom. 2. tit. de priuileg. conſ. 13. num. 4.* & alij citatis Diana *p. 11. tr. 3. reſol. 17. §. Equidem eſt*, & plures alij: & eſt iuxtà regulam 81. de regulis iuris *in 6.* vbi dicitur, in generali conceſsione non venire ea, quæ quis veroſimiliter interrogatus non eſſet in ſpecie conceſſurus. Tertiò probatur, quia in Bulla Cruciata, quoad priuilegium edendi oua, & lacticinia excipiuntur regulares, niſi ſexagenarij fuerint. Supponit ergo Pontifex hos non habere aliunde priuilegium. Quartò denique, quia ipſemet Pontifex Leo X. qui Religioſis Ordinis Militaris Iacobæis Conuentus de Veles & S. Marci Legionenſis, præfatum priuilegium conceſsit; declarauit, & decreuit communicationem priuilegiorum nõ intelligi de conceſſis quibuſdam domibus, vel perſonis particularibus ordinis, vt habetur, & notatur in ſupplemento Ordinis Minorum *fol. 59. conceſ.* 157 Nec obſtat conceſſio Pij IV. de qua in dicto *ſupplem. fol. 66. conceſ.* 206 qui priuilegia conceſſa vni, vel quibuſdam Monaſterijs Ordinis D. Hieronymi, ad omnia & ſingula eiuſdem ordinis tàm virorum, quàm mulierum extendit Hinc enim magis concluſio noſtra firmatur; cum opus fuerit ſpeciali priuilegio, nec generalis priuilegiorum communicatio ad id præſtandum ſufficeret. Ergo aliorum Ordinum Regulares per clauſulam generalem communicationis priuilegiorum, in Bullis Pontificum inſertam, nullatenus poterũt ouis, & lacticinijs vti in Quadrageſima, prætextu præfati Leonis X. priuilegij Conuentui de Veles, & Sancti Marci Legionenſis olim conceſſi.

17 Ex quibus inferes, eiuſmodi priuilegiũ non ſolùm non cõmunicari regularibus aliorum Ordinum Monachalium, vel Mendicantium, ſed nec alijs Fratribus Clericis, vel Equitibus aliorum ordinum Militarium, propter rationem ſuperius traditam: imò nec Equitibus eiuſdem Ordinis Iacobæi nec Clericis extra Conuentus de Veles, & Sancti Marci Legionenſis commorantibus, & domicilium habentibus. Quia præfatum priuilegium eſt mixtum, partim locale, & partim perſonale, & religioſis, ad quodlibet ex præfatis tantum conuentibus pertinentibus, ſeu qui eorum expenſis aluntur, cõceſſum. Atque adeò reliqui tam Equites, quam Clerici Ordinum Militarium eo vti nequeunt. Alij autem Cruciatæ priuilegio abſque vllo ſcrupulo vti poterunt *Quis ſub. eres indulto* (vt iij ita in Latine ſicinue) *veſcen li carnibus, & ouis, & lacticinijs, comprehenduntur omnes cuiuſuis Militiæ regulares*, Clericos autem Fratres eſſe regulares Militiarum, eſt certo certius. Vt bene docent M. Barnabas Gallego *in explicat. Bul. le, dub. 58.* & P. Mendo *in Bullam, diſp. 18. cap. 3. à num. 17. & tom. de Ordinib. Militar. diſq. quiſ. 12. à n. 146. & in ſtatera opin. mor. diſſert. 14. q. 5.* vbi efficaciter reijcit Magiſtrum Ioannem Martinez de Prado contendentem, ſub hac voce, *Regulares Militiarum*, non comprehendi expreſsè Clericos Fratres Militares, ſed ſolum Equites, & Commendatarios. Quod apertiſſimè falſum eſt; quia illos eſſe ſtrictiſſimè regulares, ſine controuerſia eſt apud Theologos: hos vero, cum poſſint Matrimonium inire, & proprietatem bonorum habere, (cum quo ſecundam D. Thomam 2. 2. q. 186. art. 1. & 4. ſtare non poteſt propriè religio) propriè regulares non eſſe, plures docẽt. Ergo æquè ad minus certum eſt, Clericos Fratres Militares, ac Equites poſſe virtute Cruciatæ vti ouis, & lacticinijs in Quadrageſima, & ita cum Galle- ... cum Go

Digitized by Google

go, & Mendo ſuprà citatis, tuetur Diana *p.11. tract.2.reſol.53.* contra Bardi, & Antonium de Eſcobar.

18 Aliud priuilegium viuæ vocis oraculo conceſſum à Paulo III. Minoribus de Obſeruantia Sancti Franciſci, adducit Manuel Rodriguez *tom.1.qq.Regul.q.21.art.*10. ad vſum lacticiniorum in Quadrageſima.* Modo Fratres Sacerdotes duas Miſſas celebrent, & Choriſtæ duos Pſalmos Pœnitentiales, cum ſuis Litanijs, & quando ſuſpenduntur Bullæ, hæc omnia iterando.* Quam conceſſionem teſtatur ſe vidiſſe, & putat *non eſſe reuocatam*. Verũ in nulla religione eſt in vſu, quod mihi argumentum efficax eſt, regulares omnes (exceptis Militaribus) illam non admiſiſſe, vel renũciaſſe. Alias hodiè liceret tali priuilegio vti; per ea quæ de reuocatione oraculorum docẽt plures, quos refert Amadæus *tract. de Ieiunio, prop.7.num.8.& 9.* & nos ſuprà *tract.2.de Relig.diſp.2.q.2.n.5.*

19 Pro coronide adnotare oportet, priuilegia hactenus conceſſa ad ouorum, & lacticiniorum eſum in Quadrageſima, ſolum illa indulgere in prandio, non verò in collatione ſerotina, in qua, nec in ieiunijs alijs extra Quadrageſimam, oua, & lacticinia, aut piſces licet ſumere, ſed illos tantum cibos, quos conſuetudo legitimè recepta, ex qua collatio ſerotina ortũ habuit, ſingulis locis permitiir. Quapropter iure dixit Amadæus *tr. de Ieiun. prop. 2.num.2.* ſententiam contrariam eſſe contra communem Theologorũ, & me iudice, prorſus falſam: licet in collatione ſerotina, quantitatem, non qualitatem ciborum attendi debere, dixerint. Caietanus *in Summ. verb. Ieiunium.* M. Acatius de Velaſco *tom.1. reſ. Mor. verb. dyuno, reſol.32.* M. Nicolaus Moſcicenſis in Tyrocinio *p.2.prc.2.num.22.fol.97.* & alij, quorum verba fideliter excerpta refert Amadæus *vbi ſuprà*. Quibus adde plures apud Dianam *p.9.tract.6.reſol. 8.& p.10.tract.14. reſ.58.* Quos refert Doctor Garſi *cent.3. capit. 64.* dicens eorum ſententiam non eſſe improbabilem. Et in terminis ad ouorũ etiam eſum extendunt Machaldo, Marcus Vidal, & Paſqualigus, quos ibidem adducit; quibus Doctores alios addit Garſi vbi ſuprà, & Hieronymus de Llamas *3.p.Methodi, cap.5.§.24.* pro ſe referens M. Sotum his verbis.* Poſſunt & nimium ſtudentes, & capite debiles, (qui malè non cœnati dormiunt) aliquantulo in hoc lõgiores eſſe: Quibus Soto vſque ad paris ouorum eſum concedebat, neque nobis videtur in hoc largus, cum ſciamus ieiunium cum illis omnibus ſeruari poſſe, quæ eius eſſentiæ, neque ſaluti, neque maiori bono repugnent.* Sed in hac parte largior, quam refert Llamas, fuit M. Sotus, quem ſequitur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, diſp.1. §.vlt. fol.129.* &; quod mirabile dictu eſt, illum de ſtrictiori ieiunij obſeruantia, ideò enixè commendat.* Adeò, inquit, antiquæ diſciplinæ tenax eſt noſter Soto, vt ipſis Doctoribus, qui ad ſtudium, capitis dolore, & infirmitate, inepti ſiunt, (attẽde lector) permittat *duo paria ouorum*, nullo oleo, cibo, & vix pane adhibito.* Sic Baronius cum Soto: quorum opinione laxiorem nullam, in hac materia, hactenus inueni. Quatuor enim oua, fruſtulo panis quamuis exiguo adiuncto, nequeunt non collationem ſerotinam non ſolum ratione qualitatis, ſed quantitatis etiam, illicitam reddere. Ratione qualitatis: quia oua maximi nutrimenti ſunt, vt conſtat ex Schola Salernitana *cap. 8.* vbi ex Auicena dicitur: *Oua eſſe recenſenda inter nutrimenta paruæ quantitatis, quæ pluſimo reficiunt alimento*: & eſt iuxta mentem D. Hieronymi *lib.2.contra Iouinianum*, vbi ex ſententia veterum Egiptiorum, dicit *ouum, & lac nil eſſe, quam carnem liquidam, & ſanguinem album*. Cui facit Antonius de Leon *7. de chocolate, p.3.num.4.* dicens ex Graſſio, plus alimenti præbere vnum ouum, quam duplicatã piſcis quantitatẽ illi reſpondentem. Vt omittam oua, & lacticinia, iuxta Medicorum ſententiam, prouocare ad luxuriam, quod docet Sanctus Thomas *2.2.q.147.art. 8.* Ergo oua ratione qualitatis, pro collatione ſerotina, nõ minus quam carnes, reſpuenda ſunt. Quod autem quator oua, ratione etiam quantitatis, in collatione admitti non valeant; ponderatione non eget. Nec credam M. Sotum, cui Baronius hanc ſententiam attribuit, eam tenuiſſe. Et miror Baronium, ob collationem iſtam, M. Sotum antiquæ diſplinæ tenacem appellaſſe: cum ipſemet *largiſsimam* vocet illam, quam communis Doctorum hodiè *protrahit ad octo vncias citra peccatum vllum*, vel cum veniali (vt cum alijs, ait Diana *p.9.tract.6.reſol.15.*) ad vncias decem communis cibi. Quam, inquit,* noſtri Themiſtæ haberent quaſi nuperum inuentum ſibi ignotum, & improbarent, quaſi quoddam helluationis, & potationis nimiæ, in noxam ieiunij, à mollioribus Theologis excogitatum genus.* Hic, ſtudioſè lector, tuum iudicium appello: & ad examen bilancis Baronianæ pro ouis te invito. Vncias, ſententias, & verba pondera: & ſimul impoſturam ibidem fingentis Amadæum tradidiſſe collationem *ex cibis quibuſcumque*, ad vncias decem poſſe abſque lethali protrahi: cùm tamen neque ipſe, nec vllus ex auctoribus, quos ibi refert, id aſſeruerit. Curioſa alia inuenies *ſupr. fol.288.num.18.& 19.*

20 Circa ætatem, qua pueris carnes, ſagimen, ſeu Lardum, oua, & lacticinia prohibeãtur; nõ conueniunt Doctores. M. Sotus præcepta Eccleſiaſtica confeſſionis cenſet non obligare vſque ad duodecimum annum, quem ci-

ta-

tatum ſequitur M. Serra 2. *p. tom. 2. q. 96. art.* 1. & M. Corradus 1. *p. q.* 54. *in Addit.* Et vniuerſaliter nullum præceptum Eccleſiaſticũ obligare, Vazquez ad annos proximos pubertati, ait D. Antoninus apud Dianam *p. 11. tract. 2. reſol.* 56. & in terminis noſtri caſus, ſic reſpondit Serra vbi ſuprà. * M. Sotus *in 4. diſt.* 12. *q.* 1. *artic.* 11. ad finem corporis, loquens de præcepto Eccleſiaſtico ſumendi Euchariſtiam, ait: *Pueri non obligantur vſque ad duodecimum annum, quando alijs tenentur Eccleſiæ legibus.* Idẽ dicit *diſt.* 18. *q.* 1. *art* 3. ad finem corporis, loquens de præcepto Eccleſiaſtico confeſsionis ſacramentalis. Ex quo ſequitur, pueros vſque ad hanc ætatem, etiamſi vſum rationis habeant, non peccare carnes, aut lacticiuia in diebus prohibitis comedentes; quod expreſsè dicunt multi recentiores.* Hæc M. Serra. Verum hanc opinionem communiter reijciunt Doctores, & eſſe improbabilem dicit Dicaſtillo *tom. de Sacram. tr. 5. de Sacrif. Miſſæ, diſp.* 4 *dub.* 1. & Buſſembaum *in Medulla Theologiæ Moral. lib. 6. tr. 4. cap. 3. dub. 2. n. 2.* & vt refert Diana *p. 11. tr. 2. reſ. 56. ſic communiter tenent Doctores.* Quia præcepta Eccleſiaſtica, ſicut Diuina, & naturalia, obligãt omnes poſt vſum rationis, eo ſcilicet tempore, quo ad peccandum, & merendum ſunt capaces, cum enim tunc libere, & ſufficienti ratione, præditi præceptum violent, nequeunt a peccato excuſari, ſicut nec virtute a merendo excludi, ſi benè operẽtur: vſus autem rationis, qui ſufficit ad benè agendum moraliter, ſufficit ad peccandum mortaliter, vt docent communiter Doctores. Nec Eccleſia vnquam contrariam habuiſſe intentionem in ſuis præceptis, nobis notum fuit. Imo *in capite vtriuſque ſexus* hanc expreſsit, dum omnes ad confeſsionis præceptum obligat, *poſtquam ad annos diſcretionis peruenerint.* Quapropter dum conſuetudo non expoſuerit Eccleſiæ præceptum maiorem ætatem ad ſui obligationem exigere (vt de præcepto communionis ob ſpecialem huic Sacramento reuerentiam, tradit cum D. Thoma, D. Antoninus 2. *p. tit.* 9. *cap.* 8. §. 2.) Legi naturali ſtandum eſt. Non autem conſtat alicubi legitimè præſcriptam conſuetudinem concedentem pueris poſt vſum rationis lacticinia; nedum carnes: nec eſt facilè admittenda, niſi legitimè probata, vt benè Baldellus, Eſcobar Palao, & alij apud Dianam *p. 16. tr. 2. reſol.* 16. ∬. * *Neque* * Et de contraria vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudine, deponit Dicaſtillo vbi ſuprà, ex Corduba, Suarez, Azor, Vazquez, & alijs, ex hoc capite improbantibus opinionem Magiſtri Soti.

§§§.

An qui in die ieiunij modicum quid ſepè comedit, peccet mortaliter, ſi notabilem quantitatem in fine comederit?

21 PArtem negatiuam tenuit, neſcio quis, duplici fundamento ductus; alio à ratione infrà ſubijcienda; alio ex authoritate quorundam aſſerentium non violare ieiunium, qui parum quid ſepè comedit poſt prandium, invitatus ab amico, ne potus noceat: Quam tenent M. Fumus, M. Medina, & M. Victoria, quos refert M. Ioannes de la Cruz *in Directorio 1. p. præcep. 3. art. 4.* & plures apud Leandrum *in 5. præcep. tract. 5. diſput 5. quæſt.* 10. & tenuiſſe videtur Sylveſter *verb. Ieiunium num. 9.* vbi ſic.* Diu. Thomas dicit, quod ieiunium ſolvitur, ſi comedatur pluries, per modum cibi, non autem ſi per modum medicinæ: id eſt, ad reparandum, ne potus noceat, vt Archiepiſcop. doctè, & eleganter exponit.* Igitur non frangunt ieiunium propter pluralitatem comeſtionum, qui comedunt in ordine ad potum. Deinde arguebant ratione deſumpta ex dictis ſuprà de reſtitutione *quæſt.* 4. vbi, vt vidimus, nonnulli docent, furantem quantitatem leuem, qua grauem compleri noſcunt, non peccare mortaliter in vltimo furtiolo; maximè quando detentio præcedentium non eſt voluntaria, ex defectu potentiæ reſtituendi: quia in tali euentu, neque phyſicè continuantur minima furta, cum tempore fuerint interrupta; neque moraliter, cum nulla ſit obligatio permanens ratione præcedentium. Quæ ratio eamdem vim habet in pluribus leuibus comeſtionibus, vt ex terminis patet. Ergo poteſt quis in die ieiunij ſæpius quid modicum comedere, quin peccet lethaliter, etiam ſi in vltima ſumptione prænoſcat grauem cibi quantitatem per illam compleri.

22 Cæterum hæc propoſitio ſuſtineri non poteſt: eſt enim damnata vti ſcandaloſa in Sacra, & Generali Inquiſitione Romana ab Alexandro VII. anno 1666. & eſt 29. in decreto. Ex quo deducitur, ſenteatentiam ſuprà relatam non poſſe in poſterum defendi, nec invitationem amici; vtpotè quæ nil contra præceptũ Eccleſiæ operari poteſt, excuſare a culpa graui vltimam cibi ſumptionem, qua grauis quantitas completur. Nec Sylveſter hac latitudine eam tenuit. Sed quando *auctior potus, quo* (inquit) *indiges*, obeſſet: tunc enim aſſumeretur cibus, per modũ medicinæ; & ideò ieiunio non obſtaret, vt ait D. Thomas citatus à Sylveſtro omnino videndus *in 4. diſt.* 15. *quæſt. 3. art.* 4. Quia non in fraudem ieiunij, nec quaſi alijs cibis ad famem extinguendam, illo vtemur. Vnde infertur, quod ſi potus non noceret, cibo non præaſſumpto, nequiret

abſque veniali ſumi, etiam inuitante amico, vt benè cum pluribus, ait Leander ſuprà *quæſt.* 14. Imò nec ſine mortali contingeret, ſi granis compleretur quantitas; quando potus ad ſalutem neceſſarius non eſſet; vel poſſet abſque graui damno, non præaſſumpto cibo, adhiberi. Ad fundamentum a ratione deſumptum, reſpondeo, ſumptiones illas modici cibi continuari in effectu refectionis virium, & ideò eſſe culpam mortalem. Quo fundamento innixus, docui vbi ſuprà *num.* 8 cum communi Doctorum, furantem quantitatem leuem, qua grauis completur, licet ſit impotens præcedentes reſtituere, peccare mortaliter, ratione damni grauis proximo 'ibere illati: in quo effectu furta omnia minima continuantur.

23 Notãdum hic eſt, turpius erraſſe alios, qui ad peccandum mortaliter contra præceptum ieiunij, requirunt contemptum formalem, vel formalem inobedientiam, quorum opinionem temerariam vocat P. Valentia, & alij erroneam vide ſuprà *tract. de Legibus*, q. 3. *num.* 79. Et quidem ſi probabilis ſubſiſteret, raro peccarent homines contra præceptum ieiunij, quia ferè nullus ex formali contemptu, aut formali inobediẽtia ſolvet. Quapropter in Sacra Congregatione Generalis Inquiſitionis Sanctiſsimus Alexander VII. anno 1665. vt ſcandaloſam damnauit, & prohibuit hanc propoſitionem. *Frangens ieiunium Eccleſiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, niſi ex contemptu, vel inobedientia hoc faciat, puta, quia non vult ſe ſubijcere præcepto.* Quam Syluester *verb. Ieiunium*, refert traditam à Cardin. in Clem. 1. de obſeru. ieiunij, ab Archid. & ab Angelo. Sed contrariam tenet D. Thom. 2. 2. q. 147. *art.* 3. & Caietanus ibi: & Theologi communiter.

24 Artifices laborioſam artem exercentes incompatibilem cum ieiunio excuſatos eſſe à ieiunio, eſt communis Doctorum ſententia. Qui autem illi ſint? Confeſſarij, Medicorum, & Moralis Theologiæ peritorum iudicio, relinquendum eſt. Hoc vnum certum eſſe debet contra Machado *tom. 2. part. 8. tr. 7. docum.* 5. (cuius ſententiam cum Trullench putauit probabilem Diana *part. 8. tract. 7. reſol.* 55.) non omnes, qui corporalem laborem exercent, excuſatos eſſe ab obligatione ieiunij, poteſt enim labor corporalis leuis eſſe, & ideò cum ieiunio compatibilis. Quapropter propoſitionem hanc: *Omnes officiales, qui in Republica corporabiliter laborant, ſunt excuſati ab obligatione ieiunij, nec debent ſe certificare, an labor ſit compatibilis cum ieiunio?* vt ſcandaloſam damnauit, & prohibuit Alexander VII. vbi ſuprà anno 1666. An verò quando labor, vt in plurimum, non eſt compatibilis cum ieiunio, & talis apud omnes ferè reputatur, eſt tamen aliquis adeò robuſtus, vt artem illam exercere, & ieiunare poſsit, ad id teneatur? negat cum Paſqualigo Leander *tom. 3. in 5. præcep. tract. 5. diſp. 8. quæſt.* 61. ſed contrarium ſentire videtur cum Abulenſi Reginaldus apud illum, cuius ſententia conformior eſt decreto Alexandri: quia quod alij communiter non poſſint ieiunare, nequit eſſe ratio ad excuſandum eum, qui poteſt, quia verè in ipſo labor eſt compatibilis cum ieiunio; ac proinde non eſt ratio illum excuſans.

25 Denique eſt aduertendum, damnatam iam eſſe, & prohibitam opinionem quorundã aſſerẽtium, *abſolutè excuſari à præcepto ieiunij omnes, qui iter agunt equitãdo, vt cumque iter agant, etiamſi iter neceſſarium non ſit, & etiam ſi iter vnius diei conficiant.* Sic in decreto anno 1666. is enim labor compatibilis eſt, ferè in omnibus, cum ieiunio. Hoc autem non tollit, quod vnus, vel alter excuſari poſsit, attenta complexione; de qua ipſe certificari debet, vel ſaltem peritorum conſilio ſtare. In hoc vero noluit Caietanus confeſſarios ſcrupuloſos, vt ex illo notat M. Corradus, vbi ſuprà q 250. dicens: * Ex omnibus ergo his prædictis, infert Reuerendiſsimus Caietanus, multos à ieiunio excuſari, & admonet, nequis imprudẽs, & nimis ſapiens in oculis proprijs audeat contrarium aſſerere, inducens in alijs conſcientiam erroneam, mortaliterque peccare credentibus, vbi fortè quandoque nec venialiter peccatur.* Hæc M. Corradus. Sed ne omittas videre Caietanum 2. 2. *quæſt.* 147. *art.* 3. §. *Ad huius euidentiam*, vbi ſic: *Si non ſeruo ieiunium ex cauſa rationabili, ſecundum meam æſtimationem abſque fraude: puta, quia videtur mihi, quod ſim adeò debilis, vt non comprehendar ſub obligatis ad ieiunium, quamvis in veritate non ſit in me debilitas ſufficiens ad eximendum me à vinculo ieiunij, excuſor à peccato mortali; quamvis peccem venialiter, ſi abſque paſtoris indulto negligenter meas vires examinans violaui ieiunium.*

***

DIS-

DISPVTATIO SEXTA, De præcepto Charitatis Dei, & proximi.

QVÆSTIO PRIMA.

An detur ſpeciale præceptum actus amoris Dei ſuper omnia?

1 EIuſmodi præceptum dari, hominẽque teneri actum charitatis elicere, tàm ex iure naturali, quàm diuino ad virtutem charitatis pertinente, eſt communis Theologorum ſententia, quam tenent Diu. Thom. 1 2. *q.* 100. *art.* 10. vbi ſic. * Actus charitatis dupliciter conſiderari poteſt, vno modo ſecundum quod eſt quidam actus per ſe, atque ita cadit ſub præcepto legis, quod de hoc ſpecialiter datur, ſcilicet, diliges Dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum; &c. * D. Bonauentura, Scotus, Suarez, Azor, Sanchez, & alij, quos referunt, & ſequuntur Puente Hurtado 2. 2. *tom.* 2. *diſput.* 174 *ſect.* 4. Pat. Vazquez *tom.* 4. *in* 3. *part. quæſt* 86. *art.* 2. *dub.* 3. *num* 4. *&* *dub.* 6. *in fine*, *& quæſt.* 90. *artic.* 1. *dub.* 4. *num.* 40. *&* 41. & alij communiter.

2 Probatur apertè ex Euangelio Matthęi 22. & Lucæ 10. vbi cum Chriſtus Dominus interrogaſſet legis peritum, quodnam eſſet primum, & maximum mandatum in legẽ? ille reſpondit: *Diliges Dominum Deum tuum.* Cui Chriſtus Dominus: *Rectè reſpondiſti.* Si ergo inter omnia præcepta primum, & maximum præceptum charitatis eſt; dubitari nequit, ex verbis Chriſti Domini; certiſſimum eſſe dari tale præceptum dilectionis Dei, & ab alijs præceptis, & ab omnium collectione diſtinctum eſſe: quia omnium collectio non eſt primum, & maximum mandatum: ineptequè reſpondiſſet Iuriſperitus, ſi rogatus, quale eſſet primum mandatum, dixiſſet: *Collectio omnium.*

3 Deinde ratione probatur, qua vtitur D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 44 *artic.* 1. De alijs virtutum actibus ſunt pręcepta, quia nos ducunt ad noſtrum vltimum finem: ſed actus charitatis immediatè, & proximè ad illum non ducit: ergo Confirmatur, quia dubium non eſt, dari præceptum actus interni fidei: quod eſſe certum ſecundum fidem, ait Suarez *diſput.* 13. *de Charitat. ſect.* 1. *numer.* 2. ex illo Ioannis 3: *Hoc eſt mandatum eius, vt credamus in nomine filij eius*: atqui, vt conſtat ex Euangelio Matthæi 22. *Diliges Dominum Deum tuum, eſt maximum, & primum mandatum*: ergo eadem fidei certitudine tenendum eſt, dari præceptum actus interni amoris Dei. Vrgetur, quia actus charitatis non minus neceſſarius eſt ad ſalutem, quàm actus fidei: ſicut enim Scriptura *Marci vltimo*, dicit: *Qui non crediderit, condemnabitur*: Ita Ioannis 3. ait: *Qui non diligit, manet in morte.* Ergo ſicut actus fidei, quia in Scriptura præcipitur ſub comminatione damnationis æternæ, obligat in omnium opinione ſub graui peccato; ita & actus charitatis. Secũdò probatur, quia finis hominis eſt Deus, & opera virtutum ſunt media ad finem hunc conſequendum: atqui amor mediorum procedit ex amore finis: ergo hic primo loco nobis præcipitur, quia præceptum naturale conſequendi noſtrum vltimum finem, eſt præceptum amoris eiuſdẽ vltimi finis, ex cuius fruendi deſiderio aliarum virtutum actus imperantur, & diriguntur. Et ſanè, vt benè inquit Baronius 2. *part. Manuduct. diſp.* 3. *ſect.* 2. *§.* 1: Si Deo ex præcepto credendum eſt, quod verax ſit, & omniſcius, nec fallere magis poſſit, quam falli: ſi in eo ſpes noſtra ex præcepto ponenda eſt, quod nec facultas omnipotenti, nec voluntas ſummè bono deſit ad benefaciendũ; cur non eodem iure infinitæ bonitatis ex præcepto eſt ſummè amandus?

4 Obijcies: Præcepta charitatis includũtur in alijs præceptis Decalogi: ergo & obſeruatio præceptorum charitatis in aliorũ præceptorum obſeruatione; ſed præcepta Decalogi obſeruari poſſunt abſque actu ſpeciali charitatis Dei, vt tradit D. Thom. 1 2. *quæſt.* 100. *art.* 10. *&* 2. 2. *quæſt.* 44. *art.* 1. *ad* 1. ergo & præcepta charitatis. Prima huius diſcurſus præmiſſa cõſtat ex D. Thom. *art.* 1. *citato ad* 3. vbi, cũ ſibi obieciſſet: * Si de charitate darẽtur aliqua præcepta, deberent poni inter præcipua præcepta, quæ ſunt præcepta Decalogi, nõ autẽ ponũtur: ergo. * Reſpõdet: * Dicendũ, quod omnia præcepta Decalogi ordinantur ad dilectionem Dei, & proximi, & ideò præcepta charitatis non fuerunt connumeranda inter præcepta Decalogi, ſed in omnibus includuntur. * Reſpondeo huiuſmodi ſolutione innixus, præcepta charitatis adeò aperta nobis eſſe, vt ſicut præceptum de fide recta in Deum, & de ſpe in illo collocanda, ita de amando, non oportuerit in Decalogo evulgari. Senſus igitur ſolutionis D. Thomæ eſt, præceptum dilectionis Dei, & proximi in alijs Decalogi præceptis includi tanquam primum principiũ, ad quod omnia reducuntur; & ſimiliter eorum actus: Qui enim Deum, & proximum diligit, totam legem implebit. Quod de eo, qui proximum diligit, nos edocuit Paulus ad Roman. 13 eo quod ad charitatem pertineat, qua proximus diligitur propter Deum: vt ponderant Sanct. Auguſtinus *de Doctrina Chriſtiana*, *cap.* 30. & S. Thomas *ad Roman.* 13. *lect.* 2. videatur

Digitized by Google

Thomas Sanchez *lib. 3. in Decalogum, in proœmio*, vbi hanc expoſitionem ex ipſo D. Thoma, Caietano, & Nauarro adducit. Et conſtat apertè ex 1. 2. *q.* 100. *art.* 4. *ad* 1. vbi ait: * Præceptũ fidei præſupponitur ad præcepta Decalogi, ſicut præceptum dilectionis. * Ergo quod non fuerint ſcripta in Decalogo, validius argumentum pro illis ſuppeditat.

5 Obijcies ſecundò locum alium D. Thomæ ex eadem *quæſt.* 44. *art.* 4. vbi præceptum diligendi Deum ex toto corde ſic exponit: * Ad ſecundum dicendum, quod dupliciter cõtingit, ex toto corde Deum diligere. Vno quidem modo in actu, id eſt, vt totum cor hominis ſemper actualiter in Deum feratur, & iſta eſt perfectio patriæ. Alio modo, vt habitualiter totum cor hominis in Deum feratur, ita ſcilicet, quod nil contra Dei dilectionem cor hominis recipiat, & hæc eſt perfectio viæ. * Ex quibus ſic arguitur. Qui diligit Deum ex toto corde, prout eſt perfectio viæ, verè obſeruat præceptum charitatis Dei: ſed qui habitualiter Deum diligit, nil contra Dei dilectionem agens, diligit Deum ex toto corde, prout eſt perfectio viæ: ergo. Cum autem habitualis hæc dilectio, & nil contra Dei dilectionem agere, abſque actu interno amoris Dei contingere poſſit, ſeruando ſcilicet Decalogi præcepta, & habendo animum paratum ad dilectionem Dei (ſicut de dilectione proximi tradit Angelicus Doctor 2. 2. *q.* 184. *art.* 2. *ad tertium.* * Sufficit (inquit) vt feratur in ſingulos habitualiter, & ſecundum animi præparationem: *) Inde non leuiter concludi videtur, præceptum diligendi Deum ex toto corde, cui præceptum dilectionis proximi ſimile eſt, ſatis adimpleri, iuxtà principia D. Thomæ, ſi voluntas in Deum habitualiter feratur, ſecundum animi præparationem, nil contra Dei dilectionem agens. Reſpondeo, perfectionem viæ conſiſtere in obſeruatione duplicis præcepti dilectionis Dei, affirmatiui ſcilicet, & negatiui: primo obligatur homo elicere actũ amoris Dei, non quidem pro ſemper, hæc enim eſt perfectio patriæ, ſed aliquoties in vita, vt infrà dicemus. Præcepto verò negatiuo nil agendi, quod dilectioni Dei opponatur, ſemper, & pro ſemper obligatur: & ſic ſe habens, dicitur homo habitualiter Deum ex toto corde diligere, quia nil contra Dei dilectionem recipere paratus eſt.

6 Obijcies tertiò D. Thomàm 2. 2. *quæſt.* 184. *art.* 3. *ad ſecundum*, vbi ait: * Perfectio diuinæ dilectionis vniuerſaliter cadit ſub præcepto; ſed tranſgreſſionem præcepti euadit, qui quomodocũque perfectionem diuinæ dilectionis attingit: eſt autem infimus dilectionis gradus, vt nil ſuprà eum, aut contra eum, aut æqualiter ei diligatur. * Et infrà: * Non eſt tranſgreſſor præcepti, qui non attingit ad medios perfectionis gradus, dummodo attingat infimum. * Ex quibus ſic: Qui nil ſupra Deum, aut contra Deum, aut æqualiter ac Deum diligit, præceptum dilectionis Dei adimplet: ſed nullo actu charitatis elicito, verificari poteſt, nil ſuprà, aut contra, aut æqualiter ac Deum diligi: ergo & adimpleri præceptum dilectionis Dei ſuper omnia. Cui videtur facere Caietanus 2. 2. *q.* 186. *art.* 2 dum ait: * Infrà limites præceptorũ communi modo ſeruandorum ſaluatur dilectio Dei ſuper omnia. * Reſpondeo, D. Thomã loco ſuprà citato ſupponere præceptũ dilectionis Dei alijs locis à ſe traditũ, & explicare gradũ dilectionis ad illius adimpletionem requiſitum: dicitquè, infimum ſufficere: ideòque non eſſe tranſgreſſorem præcepti, qui illum attingit, id eſt, qui eo actu dilectionis feratur in Deum, vt nil ſuprà eum, aut æqualiter ei diligat. Qui enim creaturam plus, aut æquè, ac Deum diligeret, neque infimũ quidem charitatis gradum attingeret, & multo minus, qui contra Deum aliquod eius præceptũ frangeret; quia actus dilectionis Dei etiam infimus, cũ eiuſmodi creaturarum amore componi non poteſt. Itaquè genuinus Diu. Thomæ loci ſenſus eſt, eum, qui eo actu fertur in Deum, qui ſecum non compatiatur alium dilectionis creaturarum ſuprà Deum, aut cõtra Deum, aut æqualiter ei, non eſſe tranſgreſſorem præcepti charitatis, quia actus ille dilectionis, quo in Deum fertur, licet nec ſupremum, nec medios perfectionis gradus, attingit tamen infimum.

7 Obijcies quartò D. Gregorium *Homil.* 20. *in Euangel.* vbi ait: * Verè enim Deum diligimus, ſi mandata eius cuſtodimus. * Et Auguſtinum *ſerm.* 53. *de tempore*, vbi ait: * Dei verò dilectio in obſeruatione mandatorum eius tota conſiſtit. * Reſpondeo, inefficax ex his Patribus argumentum deſumi: eorum enim verba ſolum euincunt à poſteriori, & ab effectu rectè colligi, Deum diligere, qui mandata eius cuſtodit, iuxtà illud Ioannis 14. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit.*

§. II.

Conſectaria.

8 EX dictis infertur, nullatenus ſuſtineri poſſe opinionem aſſerentẽ non dari ſpeciale præceptũ actus charitatis, quod ex hac virtute procedat. Quam maximum errorem continere, dixit Lorca 2. 2. q. 57. & vt minimum vt ſcandoloſam damnauit Summus Pontifex Alexandr. Septimus, *die* 24. *Septembris*, *anno* 1665. Inter alias enim in Congregatione Generali Sanctæ, & Romanæ Inquiſitionis damnatas, & ſub pœna excommunicationis prohibitas, hæc extat. ***Homo, nullo vn-***

vnquam vita ſua tempore, tenetur elicere actū fidei, ſpei, & charitatis, ex vi præceptorum diuinorum ad eas virtutes pertinentium. Vnde deducitur vt ſcandaloſam in poſterum reijciendam quorundam opinionem aſſerentium non dari ſpeciale præceptum charitatis, ſed generale, cui per aliorum præceptorum adimpletionem, ſatis fit. Quapropter incautè poſt decretum Alexandr. VII. probabilem putauit Fr. Leander à Murcia *tom.2.diſquiſ. Mor. lib. 4.diſp.3.reſol.3.num. 9.18. & 14.fol.173. in editione 1. Matrit. anno* 1670. contentus ad calcem addidiſſe: * *Decreto tamen Alexandri ſtandum, ſi ſit publicatum, & admiſſum.* * Quaſi vis obligandi huius decreti ab acceptione dependeret; quod prorſus falſum eſt, vt conſtat ex dictis *tract.3.de Pœnit. diſp. 8. quæſt.6.numer.21.*

9 Infertur ſecundò ab ſcholis exterminādam ſententiam eorum, qui obligationem ad actus internos charitatis, indirectam ſolum eſſe, defendunt, id eſt, non ortam ex vi præcepti diuini ad hanc virtutem pertinentis, ſed ad virtutes alias. Ver.gr. ex præcepto religionis; vt quando exiſtenti in mortali occurrit neceſſitas communicandi, vel celebrandi, vel conficiendi aliquod Sacramentum, & non habet copiam Confeſſoris.

10 Infertur tertiò defenſari vlterius non poſſe opinionem aſſerentium ad actum charitatis ſolum teneri, qui alia via iuſtificari non poteſt. Aliàs qui medio Sacramento Pœnitentiæ iuſtificationem obtinere poſſet, nullo vnquam vitæ ſuæ tempore teneretur elicere actum charitatis. Quod expreſsè damnatum eſt ab Alex. VII.

11 Infertur quartò falſam prorſus eſſe opinionem quorundam aſſerentium eum, qui ſemel in anno dignè Euchariſtiam ſumat, adimplere ſpeciale charitatis præceptū. Quam tenuit Mag. Bannez in Vniuerſitate Salmantina Primarius D.Thomæ Cathedræ moderator *2.2.quæſt.44.dub. 1. concluſ. 3. §. Alij dicunt*, verba eius ſunt. * Nihilominus dico ſecūdò, quod abſque ſcrupulo credi poteſt, quod qui digne ſumit Euchariſtiam ſemel in anno, adimplet ſimul ſpeciale præceptum charitatis. * Sic ille, quem ſuppreſſo nomine, refert, nec refellit Mag. Serra *2.2. quæſt. 44. in fine.* vbi ait: * Certum eſt præceptum charitatis obligare, vt pluries in diſcurſu vitæ, actum dilectionis Dei, & proximi eliciat homo. Sunt nihilominus qui dicant, abſque ſcrupulo credi poſſe ſpeciale præceptum charitatis adimpleuiſſe eum, qui ſemel, in anno quolibet, dignè Euchariſtiam ſumpſit. * Hæc inquam ſententia neutiquam in poſterum ſuſtineri poteſt; nam cum Euchariſtia ſemel in anno quolibet, dignè ſumi poſsit, quin præcedat, comitetur, vel ſubſequatur charitatis actus, ſo-la confeſsione præuia ex animo attrito procedente: ſequitur manifeſtè hominem nullo vnquam vitæ ſuæ tempore teneri elicere actū charitatis, ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis. Quæ eſt propoſitio ab Alex. Septimo damnata.

§. III.

Animadverſio in Baronium.

12 QVamuis doctiſsimus M. Bannez ſententiam nuper ex ipſo fideliter excerptam tenuerit: & nec eius verba Baronius ipſe inficiari audeat, nihilominus ſuadere tentat, mala fide ab Amadæo citatum, & à præfata opinione fuiſſe prorſus immunem, ſic *diſp.3. operis contra Amadæum, ſect.2.§.1.fol.*312. Quem ibi carpit, quod ex verbis Magiſtri Bannez, ſic intulerit. *Videtur M. Bannez commutaſſe præceptum ſpeciale charitatis in præceptum dignè ſumendi Euchariſtiam, quod eſt æquiualenter illud negare. * Quæ conſecutio legitima eſt: &(vt notauit Dicaſtillo *de Pœnit.diſp.3. num. 4. & 95.*) ex Bannez ſententia infertur, præceptum ſpeciale charitatis ceſſare in eo, qui aliundè eſt iuſtificatus. Quod hodiè aſſerere, æquè nefas eſt.

13 Et, vt præfatæ cōſecutionis robur magis innoteſcat: Amadæi argumentum in Magiſtrum Bannez retorqueo, & ſimul inſtauro ex alio, quo ipſe M.Bannez impetit M.Sotum aſſerentem in Baptiſmo adimpleri præceptum, quo omnes tenentur, diligere Deum ſuper omnia, cum ad vſum rationis peruenerint. * Sic enim in illum inſurgit *2.2.quæſt. 44. artic. 1. dub.1.* *Dicit Sotus, quod in Baptiſmo impletur iſtud præceptum, quia tunc dat homo nomen ſuum in militiam Chriſti. Sed tamen nō video, quomodo tunc ſpeciale præceptum charitatis adimpleatur, quoniam parvuli habitualiter amant, ſicut & credunt. Adulti verò (attende) cum ſola attritione dignè ſuſcipere poſſunt Sacramentum Baptiſmi: ergo in ſuſceptione Baptiſmi non adimpletur ſpeciale præceptum dilectionis Dei. * Hæc Bañez: quæ in illum cum Amadæo, ſic vrgeo. Adulti cum ſola attritione, dignè ſuſcipere poſſunt Euchariſtiam: ergo in ſuſceptione Euchariſtiæ non adimpletur preceptum dilectionis Dei: ergo ſi ad aliter adimplendum non tenentur, euidens eſt, ſpeciale præceptum charitatis, aut ceſſare in eo, qui aliunde iuſtificatus eſt, aut in preceptum dignè ſumendi Euchariſtiam eſſe commutatum. Ergo vel argumentum M. Bañez contra Sotum nullum eſt, aut Amadæi cōtra Bañez apertè concludit.

14 Inſtat Baronius, infideliter citatum M. Bañez, *quia licet dicat, ſatisfieri huic præcep-

to charitatis, cum quis ſemel per annum dignè ſumit Euchariſtiam: tamen, quaſi huic reſponſioni diffiſus addit, (quod non debuerat tacere Amadæus) huius præcepti omiſsionem nobis ignorantibus poſſe ad peccatum lethale imputari.* Verum ſi hæc expoſtulatio iuſta foret, potuiſſet & debuiſſet Baronius, in Magiſtrum Serra, qui additamentum iſtud primo tacuit, primo invehi. Potuiſſet etiam contra M. Petrum de Ledeſma id ipſum vrgere, qui, licet ex eodem inſtituto, non aliter Magiſtrum Bañez citatum adducit *tom. 2. Summ. tract. 3. cap. 5. poſt 6. concluſ.* Vbi ſic refert: * La ſexta ſentencia es, que el que cumple con el precepto de la comunion, recibiendo dignamente el Sacramento del Altar, cumple con el precepto de amar à Dios ſobre todas las coſas. Eſta ſentencia tiene el P. M. Bañez en el lugar alegado. Eſta manera de dezir me parece muy dificultoſa, porque el precepto del amor de Dios es muy diferente del de la Euchariſtia. Luego con comulgar no cumple vno con el precepto de amar à Dios.* Hæc Ledeſma: ab his tamen mala fide citatum Bañez, nec ipſe Baronius dicet, cur ergo Amadæum impetit?

15 Et quidem neuter malæ fidei redargui poteſt, quod vltimam circa præceptum amoris Dei concluſionem omiſerit, quia licèt poſt nuper traditam de adimpletione huius præcepti, per dignam ſusceptionem Euchariſtiæ, M. Bañez ſubnectat: * Tandem dico, quod fortaſſis, nobis ignorantibus, aliquando eſt omiſſio huius præcepti: ſicut etiam ſolet eſſe omiſſio orandi Deum.* Non dicit, eſſe peccatum mortale, nec ideò hæc addidit, quia alteri cõcluſioni diffiſus fuerit, ſed quia forſan pluties in anno per ſe obligat charitatis præceptum, & nos ignoramus. Pluries enim intra annum caſus occurrunt, in quibus diſputant Doctores, ſit necne obligatio eliciendi actum ſpecialem amoris Dei: verb. grat. An quiſque ad illum per ſe teneatur, quoties cõtritionem peccatorum habere debet, aut veram eorum deteſtationem extra Sacramentum? An quoties aliquem in Deum blaſphemantem audit? An quoties beneficium magnum à Deo acceperit? An quando grauis odij Dei tentationes inſtant? Et ſimiles, in quibus omiſsio huius præcepti fortaſſis, nobis ignorantibus, datur. Quæ proinde ignorantia ex diuerſitate opinionum probabilium ſuborta, à peccato, etiam veniali, ne dum mortali nos excuſat. Quapropter conſulto M. Bañez non dixit, *nobis ignorantibus poſſe ad peccatum lethale imputari*, vt Baronius illi affinxit, *ſed fortaſsis, nobis ignorantibus, aliquando eſſe omiſsionem, ſicut & orandi Deum*. De hac ergo ignorantia inculpabili ex varietate opinionum, circa tempus obligationis huius præcepti, loquitur Magiſter Bañez *vbi ſuprà*, quia licèt exiſtimet, præceptũ amoris Dei per ſe ſufficienter adimpleri digna ſingulis annis Euchariſtiæ ſuſceptione: cenſet tamen, & merito, alijs etiam temporibus fortaſſe per ſe obligare, & per ignorantiam omiſſionem inculpabilem contingere. Hoc autem eodem verborum tenore ſcribere potuiſſet, quamvis ad actum ſpecialem amoris ſingulis annis eliciendum obligaſſet, vt plures alij obligant. Sicut ergo, ſi hanc communem concluſionem præmiſiſſet, non eſſet argumentum diffidentiæ, quod poſt illam adiungeret: *Fortaſsis, nobis ignorantibus, aliquãdo eſt omiſſio huius præcepti*: ita ſimiliter, nec quod poſt doctrinam de adimpletione præcepti charitatis per dignam ſumptionem Euchariſtiæ, adiecerit. Nil ergo in Magiſtrũ Bañez peccauit Amadæus, ſicut nec M. Ledeſma, nec M. Serra: Solus ergo Magiſter Bañez defecit, vel ſi mauis, & Baronius, dum illum defendit, eraſis verbis tanti Magiſtri, & alijs ex ſuo penu ſuppoſitis.

§. IV.

An obligatio eliciendi actum charitatis Dei proueniat ex præcepto affirmatiuo huius virtutis? An ex negatiuo?

16 NIL clarè determinatũ habemus: ideòque controuerti adhuc poteſt, an ex vi cenſuræ Alexandri VII. damnata etiam maneat opinio aſſerentium, ſolum dari ſpeciale præceptum actus charitatis negatiuum, nempè, non habendi odio Deum? Et conſequenter, neminem teneri ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis actum charitatis elicere, ni opus fuerit ad euitandum periculum ſuccumbendi vrgenti tentationi odij Dei.

17 Ratio difficultandi præcipuè deſumitur ex obligatione eliciendi actum fidei, quę non occurrente neceſsitate profitendi fidem, prouenit, ſecundum plus, ex præcepto negatiuo non diſſentiẽdi reuelatis, ſeu non ſuccumbendi tentationi contra fidem, vt videre licet apud Magiſtrum Prado *tom. 1. quæſt. Moral. cap. 7. de fide, quæſt. 4. § 4. num. 15. & ſequentibus*. Quibus facilè conſentient Doctores aſſerentes, pueros, cum ad vſum rationis perueniunt, non adſtringi pręcepto dilectionis Dei.* Quia ſi tunc (inquit M. Prado *num. 14.*) non obligat præceptum poſitiuum actus fidei, nunquam obligaret, quia non eſt maior ratio temporis ſequentis.* Imò nec in articulo mortis eſſe obligationem directam actus fidei, ſed indirectam, nempè ex alia virtute prouenientẽ, ad cuius actum debeat fidei actus præcedere, tradunt Sanchez, Trullench, Bonacina, Lugo, Granado, & alij apud Prado *ſuprà n. 17. & ſequentib.* Ergo ſicut, ſaltem extra primum

inſtans

Digitized by Google

inſtans vſus rationis, obligatio eliciendi actū fidei, ceſſante neceſsitate illam confitendi, non oritur ex præcepto poſitiuo huius virtutis, ſed ex negatiuo; ita ſimiliter de obligatione eliciendi actum amoris Dei, ſentire licebit.

18 Secunda difficultandi ratio ſumitur ex doctrina D.Thomæ, prout à M.Acatio de Velaſco expoſita *tom.1. reſol. Moral. verb. Amar el proximo, reſol.55.nu.4.* vbi cum ſuppoſuiſſet Angelici Præceptoris doctrinam *ex 1.2. quæſt.100.art.10.* aſſerentis, actum charitatis, ſecundum quod eſt quidam actus, per ſe cadere ſub præcepto legis:* Quod de hoc (inquit) ſpecialiter datur: diliges dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. * Quibus, tam dilectionis proximi, quam Dei ſpeciale charitatis præceptum dari, apertiſsimè docet. Nihilominus M.Acatius vbi ſupra conſtanter defendit, non eſſe obligationem diligendi proximum actu interno, & ſpeciali charitatis, niſi ad euitandum odium neceſſarium ſit. Quam ſententiam, vt D.Thomæ, & aliorum communem tuetur, dicens: * Santo Tomàs, y comunmente los Doctores enſeñan, que no debemos amar al proximo con actos internos eſpeciales, ſi no es en caſo q̃ fueſſe neceſſario para euitar el aborrecimiento.* Ex quibus ſic intulit Amadæus *Quid ergò? Dicemus ne, in doctrina D. Thomæ neminem teneri amare Deum actu interno ſpecialis amoris, niſi cum opus fuerit ad euitandum odium? Expende vim conſequentiæ.* Et vt luculentius, ſic inſtauro argumentum: de vtroque actu charitatis Dei, & proximi datur ſpeciale præceptum; ſed ſpeciale præceptum charitatis proximi non obligat ad actum internum amoris, niſi cum opus fuerit ad euitandum odium: ergo neque ſpeciale præceptum charitatis Dei Hæc eſt vis conſequentiæ, quam Amadæus lectori expendendam commendauit, & quę obligationem ad actum charitatis Dei ex ſolo præcepto negativo huius virtutis prouenire, cōceſsis præmiſsis, apertè videtur concludere.

§. V.

Animaduerſio altera in Baronium.

19 Conſequutio præfata adeo exoſa Baronio fuit, vt in Amadæum (qui ei aſſenſum non præſtitit, vt falſo ſupponit) ſic exclamet *vbi ſupra fol.316.* * *Quis iſta ferat? adeo præpoſtere ex doctrina D.Thom. ſanctiſsima deduci conſequentias impias, & abſurdas?* * Sit eſto: Ideò verò Amadæus vt illas vitaret, alteram ex præmiſsis claudicare iure cenſuit; non maiorem, vt aliqui temere dixerunt, ſed minorem. Nam cum ſpeciale charitatis præceptum de actu dilectionis Dei, & proximi detur, vt tradit D.Thomas vbi ſupra, & conſtat *ex Euang. Matthæi 22.* nequit conſequenter aſſeri, actum internum amoris Dei per ſe cadere ſub præcepto affirmatiuo, non vero actum amoris proximi.

20 Verum, vtraque præmiſſa conceſſa, Baronius conſequentiam irridet. Nec mirum, cum præceptum ſpeciale amoris Dei, & proximi exponere non renuerit illo veteri proverbio: *Qui amat me, amat & canem meum,* quod Hiſpane diximus: *Quien bien quiere à Beltràn, bien quiere à ſu can,* quaſi præceptum amandi proximum ea ratione ſe habeat reſpectu præcepti amandi Deum, ac præceptū amādi canē, cū præcepto amādi proximū: aut quaſi proximi, & canis amandi, darentur duo ſpecialia præcepta inter ſe connexa, ſicut & amoris Dei, & proximi dantur. Vnde concludit, ridiculam eſſe argumentationem a præcepto ſpeciali amoris proximi ad amoris Dei, dicens: * Canem amici non debeo ſingulari affectu proſequi, ſed amicitiæ ſatisfacio, ſi habeam animum paratum ad canem diligendum, cum occurrit occaſio amico teſtandi affectum, eius cane non omnino neglecto. * Ex his præmiſſis infert, quod licet amoris proximi ſpeciale præceptum non obliget per ſe ad actum internum amoris, nil inde concludi poteſt contra obligationem ad actum internum amoris Dei ex præcepto affirmatiuo prouenientem. * Aliàs (inquit) ſatisfaciam præcepto charitatis in Deum, ſi illum eodem loco, quo canem, reponam. * Verba hæc, cui veriam. neſcio. O Baroni! non tam imbelle telum fuit; ictum vero non ſenſiſti. Et quidem ſi in obligatione amandi Deum non alia amādi proximum contineretur, quam in præcepto amandi proximum, obligatio amandi eius canem, aut præceptum amandi canem daretur ſimile præcepte amandi proximum, quod, iuxta Euangelium, ſimile eſt præcepto amandi Deum; diſcurſus Baronij irridendus non foret. Sed cum omnia ſecus ſe habeant, & ipſe ignorare non poſsit, conſequentiæ, & conſcientiæ morſus fugere non poterit.

21 Et vt res magis innoteſcat, ſic formo argumentum. Ex eo, quod Chriſtus Dominus, eodem modo loquutus fuerit de ſpeciali præcepto charitatis Dei, & proximi, inferunt Doctores, dari præceptum ſpeciale diuinum, & ſupernaturale charitatis proximi, quo ex charitate, amore ſupernaturali tenemur proximum diligere (quod eſſe de fide certum dicit Trullench *lib.1. Decalog. cap.5. dub.4. num.4.*) Ergo ex eo, quod Chriſtus Dominus de vtroque ſpeciali præcepto charitatis Dei, & proximi eodem tenore verborum locutus fuerit: legitima hęc erit conſequentia: actus internus ſupernaturalis charitatis Dei per ſe cadit ſub præcepto affirmatiuo: ergo & actus internus ſu-

Digitized by Google

ſupernaturalis charitatis proximi: ergo ab oppoſito conſequentis validum erit argumentum: ſed actus internus, & ſupernaturalis charitatis proximi in opinione D. Thomæ (vt teſtatur Acatius de Velaſco) per ſe non cadit ſub præcepto affirmativo: ergo neque actus charitatis Dei: ergo ex negata obligatione diligendi proximum actu interno charitatis ſupernaturalis, ex vi præcepti affirmatiui pertinentis ad virtutem charitatis, efficacter arguitur contra obligationem amandi Deum actu interno charitatis, ex vi præcepti affirmatiui; ſolumque concedendam ex vi præcepti negatiui ſpectantis ad hanc virtutem. Neque hoc argumẽto, vt falſo imponit Baronius vbi ſupra, * contendit Amadæus ex D. Thom. præceptum charitatis amandi Deum nullum dari ſpeciale. * Sed non dari ſpeciale affirmatiuum, ſi de amando proximo non detur. Nam cum præceptum charitatis, inquit, de vtroque amoris actu, Dei ſcilicet, & proximi ſpecialiter detur, iuxta illud *Matthæi 22. ſecundum autem ſimile eſt huic: diliges proximum tuum ſicut te ipſum.* Aut vtrumque ſub præcepto (nempe affirmatiuo) cadere, aut neutrum formaliter dicendum eſt. Conſequentiam deſidero. * Hæc Amadeus, quibus, vt patet, ſpeciale præceptum affirmatiuum amoris Dei non inficiatur, ſed & proximi etiam concedendum intendit.

22 Quapropter meliora ſapiens Baronius *fol. 326.* benè aſſerit, falſum eſſe nullum dari ſpeciale præceptum affirmativum dilectionis proximi, & contra expreſſa Chriſti Domini verba, Ioannis 13. *Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem.* Id verò traditum à D. Thoma *Quodlib. 4. art. 24. ad 1.* ſuadere tentat, *fol. 327.* ex quo loco oppoſitam concluſionem deduxit Acatius de Velaſco. * Eo enim quodlibeto, & articulo ad primum (inquit Baronius) eruditè diſſerit D. Thomas, & varias refert Patrum ſententias de adoleſcente Matthæi 19 &c. * Cæterum huius teſtimonij explicatione, non euerſam, ſed inſtauratam Acatij aſſertionem cenſeo, quia obligationem ad actum internum amoris proximi, eo loci à D. Thoma traditam fuiſſe, Baronius ipſe ſuadere contendit ex eius neceſſitate *ad obſeruantiam præceptorum ſecundæ tabulæ, quo* (inquit) *amore ſublato, cætera nutant, nec impleri poſſunt, multominus collectim omnia, niſi præat veluti radix horum fructuum ſingularis ex charitate affectus in proximum. Si ea* (inquit) *ſit neceſſitas, & efficatia ſpecialis dilectionis in proximum ad ſeruanda ſecundæ tabulæ præcepta, quid futurum putas de ſingulari amore in Deum, vt ſummum bonum ad ſeruanda collectim omnia præcepta?* Hoc autem argumento ſolum euincit Baronius, iuxta D. Thomam, loco ſupra citato, amorem Dei, & proximi cadere ſub præcepto, vt neceſſarium ad aliorũ præceptorum adimpletionem: quod eſt idem, ac dicere: dari obligationem ad eiuſmodi actus internos ex vi præceptorum ad alias virtutes pertinentium, quando ad eatum obſeruantiam opus fuerit, quod nullus vnquam negauit. Quodlibetum ergo quartum D. Thom. *artic. 24. citato*, ac leue quidem ſuppeditat argumentum pro ſpeciali præcepto affirmatiuo amoris proximi, ad virtutem charitatis, & non ad aliam, directè reducendo.

23 Ex alijs ergo locis D. Thomę, probari debet obligatio eliciendi actum amoris proximi ex vi præcepti affirmatiui ad hanc virtutem pertinentis; quod nullibi à D. Thoma (quidquid Acatius dixerit) negatum inuenio.

§. VI.

Præceptum affirmativum amoris Dei, & proximi efficaciter probatur.

24 Quod detur obligatio eliciendi actum amoris Dei non ſolum ex præcepto negatiuo, ſed etiã ex affirmatiuo ad virtutem charitatis pertinente: probant efficaciter fundamenta pro ſpeciali præcepto huius actus ſuperius iacta. Charitatis enim præcepto, quod primum, & maximum eſt, id negare, quod alijs virtutum præceptis conceditur, valdè rationi diſſonat, cum Dei dilectio totius vitæ Chriſtianæ fundamentum ſit: vnde à Concilijs, vniuerſæ legis obſeruantia dicitur: ergo ſicut ex alijs virtutibus, quæ obiecta longe inferioris ordinis habent, non ſolum præcepta negativa, ſed etiam affirmatiua dimanant, ita ex virtutibus fidei, ſpei, & charitatis, quę perfectiores ſunt, & præcipuè ex charitate, quæ maior omnium eſt. Cum igitur charitas ſpecialis, & præſtantior virtus ſit, & eius actus ad ſalutem neceſſarius, nullo apparenti fundamento dici poteſt de tali actu ſpeciale præceptum affirmatiuum non dari, & ita docent P. Vazquez locis ſupracitatis *num. 1.* & Gaſpar Hurtado *diſp. 4. de charitate diff. 1. verſ. Et non ſolum*, & alij apud Leandrum *tom. 6. diſp. 4. quæſt. 2.* vbi non bene illos, & Molinam pro contraria ſententia adducit.

25 Vrgetur, quia ſi ex ſolo præcepto negatiuo non ſuccumbendi tentationi odij Dei teneretur quis actum charitatis elicere, ſequeretur, quod ſi homo nullo ſuæ vitę tempore, eiuſmodi tentatione vrgeretur, nullo ad actum charitatis ex vi præcepti ad hanc virtutem pertinentis adſtringeretur. Quæ eſt propoſitio ab Alexandro VII damnata: ergo fatendum eſt neceſſario, obligationem eliciendi actum charitatis non ſolum ex præcepto negatiuo, ſed etiam ex affirmatiuo huius virtutis,

tutis,aliquando directè prouenire. Quod argumentum præceptum affirmativum fidei, & ſpei æquè comprobat.

26 Maior eſt difficultas circa actum amoris proximi. Dicendum tamen eſt,ſimiliter dari ſpeciale præceptum affirmativum de actu interno ſupernaturali amoris proximi. Ita communiter Theologi, cum D.Thoma 1. 2. *quæſt.*109. *art.* 3. *ad* 1. quos citatos ſequitur M.Prado *tom.*1.*quæſt.Moral.cap.*12. *quæſt.*4. §.2.*num.*15. Probatur primo ex verbo Chriſti Domini,Matthæi 22.&Marci 12.*Diliges Dominum Deum tuum,eſt primum, & maximum mandatum. Secundum ſimile eſt huic : diliges proximum tuum,ſicut te ipſum.* Et Ioannis 13. verſ.34. *Mandatum novum do vobis,vt diligatis inuicem,ſicut dilexi vos.* Quod præceptum ſecundum communem Sanctorum Patrum,& Theologorum expoſitionem , eſt affirmativum charitatis ſupernaturalis, nos obligans diligere proximum propter Deum. Qui quidem actus nequit non eſſe ſimul charitatis Dei. Vnde Apoſtolus ad Roman.13.*Qui diligit proximum,legem impleuit.* Ex cuius verbis D.Auguſtinus *tom.*9.*tract.*9. *in primam Ioannis* 4.ſic infert: * Neceſſe eſt ergo , vt Deum diligat, qui diligit fratrem.* Secundo probatur ex D.Thom. *ad locum Pauli ad Rom.*13. *lect.*2. vbi ſic : * In dilectione proximi includitur dilectio Dei,ſicut cauſa includitur in effectu.* *Et* 1.2.*quæſt.*100.*art.*10.*&* 2.2.*quæſt.* 44.*art.*7. explicans præceptum Chriſti Domini, Matthæi 22. *Diliges proximum tuum,ſicut te ipſum*,inquit:* Modus dilectionis tangitur, cum dicitur,*ſicut te ipſum*,&c. Et hoc tripliciter, primo quidem ex parte finis, vt ſcilicet aliquis diligat proximum propter Deum , ſicut ſe ipſum propter Deum debet diligere, vt ſic ſit dilectio proximi ſancta. * Diligere autem proximam propter Deum, ſtare nequit abſque actu interno charitatis ſupernaturalis proximi: huius ergo præceptum nobis iniunxit Chriſtus Dominus loco ſupra citato. Ex hoc autem dilectionis actu præcepto,neceſſaria conſequutione deducitur , nil contra proximum à nobis efficiendum,& illi ſubveniendum in neceſſitatibus corporalibus , ſicut neceſsitatibus proprijs;idque tantum ſuadet auctoritas D. Thomæ *ex quodlib.* 4. *art.* 24. *ad* 1. non verò, vt quidam volunt, non dari præceptum affirmativum actus ſpecialis , & formalis amoris proximi. Quod negari quidem non poteſt,ex mente D.Thomę , alijs in locis expreſſa.

27 Si autem inquiras, quo tempore obliget? Reſpondeo cum Suarez *diſp.* 5. *de charit. ſect.*4.*num.*4.* Hunc amorem interiorem ſolum cadere ſub præcepto, vel quando neceſſitas eſt opus externum , ex beneficio proximo præſtandum,vel ad vitandum odium , vel offenſionem proximi,&c. Et tunc tantum obligare ad huc actum , quantum ad hos fines fuerit neceſſarium.*

QVÆSTIO II.

Quo tempore obliget præceptum ſpeciale actus interni amoris Dei ſuper omnia.

1 IN hoc puncto quot capita , tot ſententiæ:nonnullas referam. Prima aſſerit, præceptum charitatis Dei per ſe , & directè tantum obligare in articulo mortis: ita nonnulli Theologi innixi authoritati D.Thomæ. Probant primo ex 4.*diſt.*17.*q.* 3. *ad quæſtiunc.* 4. vbi ad ſimiles quæſtiones decidendas hoc iecit fundamentum. * Præcepta affirmatiua non obligant ad ſtatim,ſed ad tempus determinatum:non quidem ex hoc, quod tunc cõmodo impleri poſſunt, &c. ſed ex hoc , quod tempus neceſsitatem vrgentem adducit.* Extra articulum autem mortis,per ſe loquendo, nullam neceſsitatem agnoſcit D. Thomas ad ea,quæ ſunt de neceſsitate ſalutis exercenda, vt videtur deduci ex his , quæ tradit de Confeſsione,& Baptiſmo *in addit.ad* 3. *part. q.* 6. *art.*5.*in corpore*,vbi ait : * Quia quæ ſunt de neceſsitate ſalutis,tenetur homo in hac vita implere, ideò ſi periculum mortis immineat, etiam per ſe loquendo , obligatur aliquis ad confeſsionem faciendam,vel Baptiſmum ſuſcipiendum.* Ex quibus M.Canus *in relect. de Pænit. part.* 4. §. *Secunda propoſitio*,ad obligationem amandi Deum ſpeciali actu dilectionis,nullum tempus determinat,præter articulum neceſsitatis , in quo tantum hoc præceptum,ſicut & reliqua affirmatiua,obligare autumat. * Nec peccat(inquit) mortaliter, qui non diligit Deum, niſi neceſsitatis articulus intercedat. * Quapropter ſemel tantum per ſe in vita obligare, putat probabile Illuſt. M. Acatius de Velaſco *tom.*1.*reſol. Moral. verb. Amor,reſol.*53. *num.* 2. dum hanc opinionem referens,inquit:* Con que ſe libran los fieles de muchos eſcrupulos . * Et ſequitur Remigius *in Sum.tract.*2 *cap.*1.*de* 1.*præcep.Decalogi*,§.3. Et ab alijs traditam ſupponit M. Victoria *in relect.de obligat.peruenientis ad vſum rationis part.* 3. *num.* 11. vbi de tempore,quo amoris præceptum obligat loquutus , planè ſupponit,ſuo tempore ſententiam fuiſſe communem,ait enim:* Nec videtur ſufficiens ſolutio communis,quod tenetur ſemel in vita.* Cui conſentiunt,qui in articulo mortis obligare docent, P.Vazquez *tom.*4. *in* 3. *p. q.* 86. *art.*2.*dub.*6 *num.*11. *q.*90.*art.*1.*dub.*4.*num.*40. Gaſpar Hurtado *tr.de charitate diſp.*4. *diffic.*1. & non ignobiles Mag. quibus convenit Ioannes Sanctius *in Select. diſp.* 1. *num.* 21. §. *Nec frangitur* , vbi hanc dicit , eſſe veriorem ſenten-

ten-

tentiam: * Nam ſuppoſito, quod nullum tempus determinatum ſignet Deus, quo debeat diligi, liberum relinquit hominem, vt tempore à ſe electo obligationem exequatur: & cum articulus mortis vltimum vitæ tempus ſit, & aliud eligere nequeat, conſtrigitur in illo præceptum implere *

4 Secundo probatur, quia præceptum cõtritionis non obligat per ſe ante articulum mortis: ergo nec præceptum actus charitatis. Antecedes eſt D. Thomæ *in add. ad 3. p. quæſt. 6. art. 5.* vbi confeſſionem dicit obligare, quando contritio obligat. Ad hanc autem teneri per ſe neminem putat, niſi in articulo mortis, quia ex iure diuino pro confeſsionis præcepto, ſic ibi concludit, vt conſtat ex numero præcedenti. Et eſt commune Theologorum cum Caietano *in Summ. in edit. Veneta, anno 1584. & in antiquiori Pariſienſi anno 1530. verb. Contritio, §. Tempus autem,* vbi ſic ait: * Quantum ad vitandum nouum peccatum tranſgreſsionis præcepti de contritione, tempus eſt determinatum ad articulum neceſsitatis ſicut in alijs affirmatiuis præceptis contingit. Prima neceſsitas eſt articulus mortis, quia tenetur homo in hac vita conteri. Secunda eſt ſuſceptio, vel adminiſtratio Sacramenti, & vniverſim exercitatio cuiuſcumque actus exigentis neceſſario hominem ſine peccato mortali. * Sic Caietanus, quem ſequuntur M. Canus *vbi ſupra, § 4. Propoſitio,* & viginti DD. apud Leandrum *tom. 1. tract. 5. diſp. 1. quæſt. 37.* Diana *part. 5. tract. 13. reſ. 33. & part. 11. tract. 8. reſ. 51. §. Dico itaque.* Et nouiſsimè, quod mirabile eſt, hanc opinionem falſam vocat, & ſimul amplectitur Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum diſp. 3. ſect. 2. §. 2. fol. 315.* vbi ſic ait: * Præceptum contritionis eſt, quid poſterius lapſu in peccatum: & *diſp. 2.* probatum eſt, dilationem quãcumque non eſſe nouum peccatum, niſi accedat negligentia, deſiderio liberioris vitæ. * Ergo iuxta Baronium, qui non ex deſiderio liberioris vitæ, contritionem vſque ad articulũ mortis differat, non peccabit contra præceptum pœnitentiæ, vel charitatis. Ex horum Doctorum ſententia efficax videtur ſumi argumentum pro licita dilatione amoris Dei, vſque ad mortis articulum. Inſtauro ſic: poſt peccatum commiſſum non minus vrget præceptum contritionis, quam amoris Dei, quia contritio, ſecundum communem Theologorum ſententiã, eſt formaliter actus charitatis: & è contra actus charitatis eſt formaliter, aut virtualiter actus contritionis, vt tradit D. Thomas *in 4. diſt. 17. q. 1. ad 4. quæſtiunc. ad 1.* * Dicendum (inquit) quod feruor dilectionis de neceſsitate ſecum coniunctum habet odium contrarij. * Ideòque præceptum dilectionis per ſe obligare, quoties præceptum contritionis obligat, defendunt Valentia *2. 2. diſp. 3. q. 19. puncti 1. caſu 3.* Nauarro *in Sum. cap. 11. num. 8.* Granado *2. 2. tract. 14. diſp. num. 2.* Bonacina *diſp. 3. q. 4. puncl. 2.* Villalobos *2. part. tract. 3. diffic. 2. num. 7.* Caietanus, Toletus, Sa, Philiarcus, & Recaſſul, apud Leandrum à Sacramento *in præcepta decalogi tract. 4. diſp. 2. quæſt. 18.* & alij. Ergo ſi poſt commiſſum peccatum poteſt contritio differri vſque ad articulum mortis: poterit etiam actus charitatis. Hæc conſequutio videtur neceſſaria, conceſsis præmiſsis. Quod vero ante peccatum teneatur quiſque actum charitatis elicere, eo autem perpetrato, vſque ad mortem iterare non adſtringatur, difficile captu eſt.

5 Tertio probatur ex authoritate Doctorum, qui dum extremè oppoſitam ſententiam defendunt: nimirum, præceptum amoris Dei homines obligare, dum primum inſtans rationis attigerint, quæ eſt communis inter Thomiſtas: inde nonnulli ex primis huius Scholæ ſuam concluſionem probant: quod niſi adultus in primo inſtanti vſus rationis præcepto charitatis teneatur: * Vix (inquiunt) vllum præter articulum mortis aſsignari poteſt. * Sic M. Bañez, & M. Soto, quos refert Baron. *in opere contra Amadæum, diſput. 3. ſect. 2. art. 1. §. 1. fol. 312.* & ſequitur ipſe, tum ibidem, tum *1. part. Theolog. mor. contra Caramuelem, diſp. 2. ſect. 1. art. 3. fol. 137.* vbi ſic ait: * Qui patiuntur inſtans primum rationis elabi, eoque nos eximunt à præcepto amoris Dei, vix aliqua ratione veriſimili poſſunt aliud tempus illi præcepto implendo deſignare, niſi ad finem vitæ mortis articulum deuoluantur. * Sic Baronius, & ante illum Mag. Prado *tom. 1. quæſt. moral. cap. 7. quæſt. 5. §. 4. num. 14. & 15.* vbi ait: * Si tunc non obligat, numquam obligaret (nempe vſque ad articulum mortis) quia non eſt maior ratio temporis ſequentis. * Ex quibus ſic arguitur: ergo homini, qui in primo inſtanti vſus rationis actum charitatis eliceret, nullum tempus ante articulum mortis aſsignari poteſt, in quo ad illum iterandum teneatur: ergo omnes Thomiſtæ, qui huic obligationi fecerunt ſatis (vt ſuppono) non tenebuntur ad actum amoris Dei vſque ad articulum mortis. Bene. Ergo reliqui Doctores extra Scholam Thomiſticã, qui talem obligationem pro primo inſtanti vſus rationis non agnoſcunt, conſequenter aſſerunt, præceptum ſpeciale charitatis extra articulum mortis non obligare. Quod hæc conſequutio ſit legitima ex præmiſsis, fatentur omnes Thomiſtæ ſupra citati: atqui probabiliſsima eſt ſententia negans obligationem eliciendi actum charitatis in primo inſtanti vſus rationis: ergo nequit improbari conſequutio, quæ ex illa neceſſario deducitur.

6 Quarto probatur argumento deſumpto ex

ex D.Thom. *in addit. ad 3. part. quæſt. 6. art. 5. in corpore*, vbi de præcepto Baptiſmi loquens ſic ait:* Ad Baptiſmum non eſt aliquod tempus determinatum, vltra quod, ſi Baptiſmum differat, peccatum incurrat.* Et infra.* Quia quæ ſunt de neceſsitate ſalutis, tenetur homo in hac vita implere, ideò ſi periculum mortis immineat, etiam per ſe loquendo, obligatur aliquis ad confeſsionem faciendam, vel Baptiſmum ſuſcipiendum.* Ex quibus ſic: Baptiſmus eſt fundamentum Chriſtianæ vitæ, & tamen iuxta D.Thomam ante periculum mortis nullum eſt tempus ei ſuſcipiendo determinatum, vltra quod, ſi adultus Baptiſmum differat, peccatum incurrat. Ergo idem de actu amoris Dei eodem fundamento dici poterit. Vrgetur, quia huic principio innixi Scotus, Durandus, Gabriel, Ricardus, Paludanus, Suarez, Valentia, Lugo, & alij apud Leandrum à Sacramento *tom. 1. tract. 5. diſp. 3. quæſt. 13.* aſſerunt, ſecluſa lege Eccleſiaſtica, præceptum confeſsionis non obligare extra articulum mortis.* Quia præceptum, inquiunt, affirmatiuum per ſe non obligat, niſi in articulo neceſsitatis, qui, per ſe loquendo, nullus eſt dabilis ante mortem.* Atqui præceptum amoris Dei eſt præceptum affirmatiuum, & aliunde nullum eſt ei tempus à Chriſto Domino, nec à iure naturali determinatum: ergo, ni ab Eccleſia determinetur, non obligabit vſque ad periculum mortis.

7 Hæc ſunt fundamenta, quæ pro hac ſententia militant, quam proinde grauiſsimi Doctores ſequuti ſunt, & videtur tenere doctiſſimus Nauarrus *in ſum. cap. 11.* vbi per omiſsionem amoris Dei, ſolum putat peccare. Qui dimiſit amare Deum, tempore, quo ſub pœna peccati mortalis tenebatur ad cogitandam ſuam ſalutem ſpiritualem, veluti cum imminebat mortis periculum, vel neceſsitas ſe obtulit ſumendi, vel adminiſtrandi Sacramentum Sic Nauarro pro ſe citans Mag. Tabernam, & Maiorem.

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

7 Sententiam nuper relatam *impiam, & abſurdam*, vocat Vincentius Baronius *in opere contra Amadæum, & diſp. 3. ſect. 2. art. 1. §. 1. fol. 314.* & vltimum argumentum à paritate præcepti baptiſmi deſumptum, *fallax, & vitioſiſsimum* appellat. Quia non eſt (inquit) idem iudicium de vtroque præcepto, nam præceptum charitatis ad finem pertinet, & Baptiſmi ad media.* Verum hoc effugium nullum eſt, quia actus charitatis non cadit ſub præcepto, vt finis aliorum præceptorum eſt, ſed vt medium ad conſequutionem gloriæ, vt benè ait M. Bañez *2. 2. quæſt. 44. artic. 1. concl. 3.* ibi:* Actus charitatis eſt etiam medium maxime neceſſarium ad aſſecutionem finis, & eatenus eſt de illo præceptum ſpeciale, non vt habet rationem finis aliorum præceptorum, ſed vt habet rationem vltimi, & perfectiſsimi medij ad aſſequutionem finis.* Ergo ex eo, quod præceptum charitatis ad finem pertineat, & Baptiſmi ad media, inſufficiens prorſus eſt diſparitas à Baronio tradita, maxime, vt argumentum de fallacia redarguat, cum tam actus charitatis, quam Baptiſmus, vt media tantum, ad aſſequutionem finis, ſub præcepto cadant.

8 Vitioſiſsimum etiam noſtrum argumentum appellat exclamans, numquam D. Thomam docuiſſe, quod de Baptiſmi dilatione in loco ſupra citato illi adſcribitur:* Nec poteſt (inquit) illi adſcribi, niſi per ſummam calumniam.* Quis hæc apud Baronium legat, & fidem neget? Sed vt nullam huic Authori deberi, palam facerem, legi, & relegi D Thomæ locum ſupra adductum *ex addit. ad 3. part. quæſt. 6. art. 5. in editione Salmanticenſi* (qua vtor) *anno* 1553. & verba, quę ex illo adduxi, fideliter excerpta inueni, nec in alienum ſenſum ab Amadæo detorta. Et claritatis gratia antecedentia, & ſubſequentia ſubiungam. Diſputat ibi D.Thomas:* Vtrum peccator teneatur ſtatim confiteri?* Et poſtquam ſtatuit, ratione communis teneri, ſubnectit:* Alio modo obligantur aliqui ad confeſsionem per ſe, & ſic videtur eadem eſſe ratio de Confeſsione, & de Baptiſmo differendo, &c.* Præceptum autem confeſsionis, iure diuino, per ſe non obligare extra articulum mortis, docent Doctores citati *num. 29.* & teſte Suarez *tom. 4. in 3. part. diſp. 35. ſect. 3. num. 6.* eſt ſententia D.Thomæ *diſt. 17. quæſt. 3. art. 1.* Et de præcepto Baptiſmi exprimit D.Thom. *vbi ſupra*, dicens:* Ad Baptiſmum percipiendum non tenetur aliquis ſtatim poſtquam habuit propoſitum Baptiſmi, neque eſt aliquod tempus determinatum, vltra quod, ſi Baptiſmum differat, peccatum incurrat.* Ab hac autem aſſertione ſtatim excipit articulum mortis, ſubiungens:* Quia ea, quæ ſunt de neceſsitate ſalutis, tenetur homo in hac vita implere: ideò ſi periculum mortis immineat, etiam per ſe loquendo, obligatur aliquis ad confeſsionem faciendam tūc, vel Baptiſmum ſuſcipiendum.* En apertè à D.Thoma traditum, nullum eſſe tempus extra articulum mortis, vltra quod, ſi Baptiſmum quis differat, peccatum incurrat. Quo ergo iure, id non poſſe illi adſcribi, *niſi per ſummam calumniam*, ſcripſiſti? Sed vt calamum in poſterum compeſcas, argumentum à paritate Baptiſmi deſumptum in te retorqueo, & ex ore tuo te iudico.* Si in primo inſtanti vſus rationis, homo eximeretur à præ-

præcepto amoris Dei, vix aliqua ratione veriſimili poſſet aliud tempus illi præcepto implendo deſignari, niſi ad finem vitæ, & mortis articulum devoluatur. * Sic faris 1. p. *Theologiæ Moralis diſpar. 2. artic. 3. fol.* 137. cum alijs tui inſtituti, quos ſupra dedi: At qui omnes Thomiſtæ cum Diuo Thoma defendunt, præceptum Baptiſmi non obligare in primo inſtanti vſus rationis (quibus non diſſentries) ergo vix aliqua ratione veriſimili poterit huic præcepto implendo aliud tempus deſignari, niſi ad finem vitæ, & mortis articulum devoluaris. Quid ad hæc?

9 Inſtat Baronius, D. Thomam ibidem addidiſſe:* Poteſt contingere, quod in dilatione Baptiſmi mortale erit peccatum, vel non erit, & hoc penſandum ex cauſa dilationis. Vnde ſi cauſa dilationis Baptiſmi mortale peccatum annexum habeat, vt potè ſi propter contemptum, vel aliquid huiuſmodi, Baptiſmum differat, dilatio erit peccatum mortale: aliàs nõ. * Fateor, D. Thomæ hæc eſſe verba, quæ licet Baronius non referat, excerpere placuit, vt ex illis D. Thomæ ſenſus apertius percipiatur. Concedo, dilationem Baptiſmi ex contemptu, vel ex alio prauo fine poſſe eſſe peccatum mortale: contendo verò, vi conſequentiæ, idem prorſus de dilatione actus charitatis dici debere: & ideo deficiente ſimili cauſa dilationis, ſicut non peccat mortaliter omittens Baptiſmum vſque ad articulum mortis (ſolo attento iure diuino) ita neque qui actum charitatis. Stat ergo argumentum ſupra confectum: quod *fallax*, & *vitioſiſſimum* Baronius vocauit. Alijs ſolutionem remitto.

§. II.

Vera ſententia.

10 EXtremas relinquo, aliã, quæ præceptum amoris Dei ſuper omnia in primo inſtanti vſus rationis obligare defendit: aliam, quæ ſolum in articulo mortis. Primam deſero, quia hæc obligatio Authoribus tantum ſcholaſticis eſt nota, qui eius meminerunt: & moraliter videtur certum non omnibus ineſſe obligationem, quam nullus agnovit, omnes ignorant. Secundam reijcio, quia præceptum dilectionis Dei eſt præceptum amicitiæ conciliandæ, conſeruandæque per totam vitam cum Deo: qui eſt finis, ex cuius amore, & fruendi deſiderio cætera omnia diriguntur, & miniſtrantur. Incredibile ergo prorſus eſt, quod non obliget vſque ad articulum mortis: ſi enim media ad conſecutionem finis, in diſcurſu vitę, ex præcepto adhibenda ſunt, qui fieri poteſt, quod amor finis ad finem vſque vitę differatur? Ideò hanc ſententiam, quæ communis eſt inter Thologos, tuentur Sanchez *lib. 1. Summ. cap.* 35. Suarez, & Valentia, quos refert, & ſequitur Caſtro Palao *tom. 1. tract. 6. diſp. 1. pun. 4. num.* 4. Sotus, Bañez, Lorca, & alij, quos ſequitur Monteſinos 1. 2. *quæſt.* 98. *diſp.* 19. *quæſt.* 2. *num.* 3. & Mag. Prado *vbi ſupra quæſt. 3. num* 5. & 6. qui conſtanter aſſerunt: extra articulum mortis dari obligationem eliciendi actum charitatis Dei, etiam his, qui in primo inſtanti vſus rationis actum charitatis elicuerint.

11 Iam quo tempore præceptum hoc ex virtute charitatis obliget? non conueniunt Doctores. Certum autem eſt, ſecundum omnes, ex alijs virtutibus obligationem procedere, quoties occurrat obligatio ſe iuſtificandi ad recipiendum, vel conficiendum aliquod Sacramentum, vel, vt melius dicam, certiſſimum eſt, hoc præceptum obligare, quoties obligat aliud; quod ſine actu charitatis præuie, aut ſimul elicito, adimpleri non poteſt. Et ſimiliter ex præcepto negatiuo ipſius charitatis quemlibet teneri actum amoris Dei elicere, quoties ad vitandum odium, opus fuerit. Difficultas ſolum eſt de præcepto affirmatiuo. Reſpondeo ergo, alijs ſententijs omiſsis, nullum determinatè aſsignari poſſe: certum autem eſſe dari obligationem aliquoties Deũ amandi. in hac concluſione fere omnes Doctores conueniunt. P. Suarez *de Charit. diſp.* 5. *ſect. 3. num.* 4. ſic ait:* Dico, teneri hominem non prorſus ceſſare tota vita ab hoc amore. Quare, qui per multos annos non exercet hũc actum amoris, delinquit contra charitatem. * P. Henriquez, quem refert, & ſequitur Filliucius *tract.* 22. *cap.* 9. *quæſt.* 8. *num.* 290. dicit: * Saltem quinto quoque anno hoc præceptũ ligare.* Magis limitat Caſtro Palao *vbi ſupra punct. 4. num.* 10. vbi ait: * Reputarem, dilationem trium annorum eſſe grauem. * Cui conſonat P. Coninch *diſp.* 24. *dub.* 3. *num.* 53. ibi: * Videtur omnino mortaliter peccaturus, ſi hoc præceptum quis ad tres, vel quatuor annos ſponte differat. * Strictius alij, ſingulis annis per ſe obligare, tradunt. Ita Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. *diſp.* 174. *ſect.* 6. §. 26. Lorca 2. 2. *diſput.* 58. *ſect.* 3. *num.* 8. M. Petrus de Ledeſma *in Sum. tom. 2. tract. 3. cap. 5. poſt. 6. concluſ.* Trullench, Rocafful, & alij, quos citatos ſequitur Leander à Murcia *tom. 2. diſquiſ. Moral. lib. 4. diſp. 3. reſ.* 7. Alij verò nullum tempus determinare audent. Et fortè ante annum obligare inquit Mag. Prado *tom. 1. Quæſtion. Mor. cap. 12. quæſt. 3. num.* 10. Quapropter P. Granados 2. 2. *q.* 44. *controu.* 3. *de Charitat. tract.* 14. Aliquoties (inquit) in vita credendum eſt, obligare nos ad hunc amorum, ſed deffinire tempus magis in particulari non poſſunt.* Et ex hoc capite, ratione ignorantiæ temporis huius obligationis, homines excuſat à peccato, dicens:* Quonam tempore

pore obliget hoc præceptum, res eſt occulta, quod deſeruiet, vt facilè admittamus inuincibilem ignorantiam, quæ excuſet à culpa plures, qui hoc præceptum fortaſſe non impleuerunt.*Sic P. Granados, cui lubens aſſentior.

12 Ad argumenta aduerſariorum reſpondeo. Ad primum deſumptum ex authoritate D.Thomæ *in 4.diſtinct.* 14. neceſsitatem vrgentem ad præcepti amoris Dei adimpletionem, non ex periculo mortis, ſed ex vitæ Chriſtianæ fundamento, & inſtitutione taxandam eſſe: ac proinde adultum teneri ad actum amoris Dei nimis non differendum, ſed aliquoties in vita eliciendum, iuxta diuerſitatem opinionum, de quibus ſupra.

13 Ad ſecundum reſpondeo, poſt lapſum in peccatum æquè obligare præceptum contritionis, ac præceptum amoris: nego autem, contritionem differri poſſe vſque ad articulum mortis, ſi articulus iſte differatur vltra tempus à Doctoribus, pro actu amoris eliciendo, deſignatum. Idquè D. Thomas ſupponit loco adverſarijs adducto *ex addit. ad 3. part. quæſtion. 6. artic.* 5. dum ſic ait: * Tunc tenetur aliquis ad propositum confitendi, quando ad contritionem tenetur, ſcilicet, quando peccata memoriæ occurrunt, quod præcipuè in articulo mortis exiſtit.*Ly enim, *præcipuè*, idem importat, quod *maximè*: vt oſtendat maiorem eſſe rationem de articulo mortis: exprimit enim caſum minus dubium, aliumquè magis dubium includit, vt cum Bartol. Tiraquell. Burgos de Paz, & alijs tradit Barboſa *in Dictionar. iuris, dict.* 272. Quapropter licet Diu. Thomas ibidem concludat, confeſſionis præceptum per ſe obligare in articulo mortis, rempuſquè aliud ex iure diuino non deſignet, limitanda tamen eſt concluſio ex præcedentibus, nimirum, tunc *præcipuè* obligare. Aliud verò tempus ad eius adimpletionē vrgere, nō negat: ideòque aliquoties in vita eiuſmodi præceptum, ſicut & amoris, vel contritionis obligare, dicendum cenſeo.*

14 Ad tertium deſumptum ex authoritate Thomiſtarum, qui pro ſolo articulo mortis præceptum amoris obligaturum inferunt, ſi in primo inſtanti vſus rationis non adſtringat. Reſpondeo, illationem eſſe nullam, & cui ipſi etiam tenentur reſpondere, admiſſa obligatione pro primo inſtanti vſus rationis, quādoquidem eos etiam, qui hoc præceptum pro eo inſtanti adimpleuerunt, obligant ad aliquoties in vita actum amoris Dei eliciendum, extra articulum mortis.

15 Ad quartum, quod adducitur ex authoritate Diu. Thomæ pro licita dilatione Baptiſmi vſque ad articulum mortis, reſpondeo, D.Thomam eodem modo de Baptiſmo, ac de confeſsione ſentire: atque adeò eius concluſio intelligenda eſt, iuxtà ſuperius dicta ad ſecundum argumentum, nempè ſuſceptionem Baptiſmi *præcipuè* obligare in articulo mortis: non verò excludit obligationem ante hunc articulum. Nec congruè excludi poteſt, quia non ſolùm Baptiſmus in voto, ſed in re ſuſceptus vitæ Chriſtianæ fundamentum eſt. Quapropter Caietanus *3. part. quæſt. 68. artic. 3. §. Et quamuis*, ſic ſcripſit. * Dilatio tamen Baptiſmi vſque ad mortis articulum licita non eſt: vt patet *de conſecrat. diſtinction. 4. cap. Quando quis.**Cuius ſententia eſt veriſſima: textus verò, quo vtitur, rem non euincit, quia ſolum procedit de his, qui vſque ad exitum vitæ ſuſcipere Baptiſmum differunt, vt liberius peccent, ſpe Baptiſmi poſteà ſaluandi.

QVÆSTIO III.

Vtrùm maritus, qui vxorem adulteram ſuſpicatur, poſsit ei occaſionem offerre, vt in adulterio deprehenſam corrigat?

1 PArtem affirmatiuam tuetur Ioannes Sanctius *in Selectis, diſput. 35. num.* 12. qui vniuerſaliter aſſerit, *offerentem alicui occaſionem ad peccandum, vt deprehenſus in illo reſipiſcat, vel ob aliud bonum finem, non peccare: qualiter excuſantur Cuſtodes nemorum ſe abſcondentes, vt euntes ingrediantur liberè, & deprehenſi caueant in futurum illuc redire. Illud enim non eſt cooperari ad peccatum, ſed permittere vnum committi, vt plura euitentur, vt tradunt Nauarrus, Nauarra, Corduba, Valentia, Molina, Manuel, Vega, & alij.*Et infrà: * Eadem etiam ratione excuſari parentes, & heros non auferentes, vel apponentes famulis, aut filijs occaſionem furandi, cum eos ad furandum propenſos norunt, vt ſic in furto deprehenſi reſipiſcant, cenſent Nauarrus *in Summ. Hiſpana, cap. 23. addit. ad num. 3. cap. 14. §. Ladezima.* Corduba *in Summ. quæſt. 5. corollar.* 4. Nauarra *libr. 3. de Reſtitut. cap. 4. dub. vltim. in noua edit. num.* 104.* Hactenus Ioannes Sanctius. Quem ſequuntur Guilinus *verb. Peccatum*, Layman *lib. 2. tract. 3. cap. 13. num.* 5. Gaſpar Hurtado *de Iuſtit. diſputat. 6. difficult. 3. §. Ratio prioris eſt.** Quia peccantI ex malitia (inquit) poteſt licitè tribui materia peccati, quæ aliàs ſit indifferens. * Diana *3. part. tractat. 5. Miſcellan. reſolut.* 18. cuius rationem reddit.* Quia id non eſt formaliter cooperari ad peccatum, ſed materiam, & occaſionem peccati ſubminiſtrando, illud permittere. Quibus faciunt aſſerentes, non eſſe peccatum mortale, ſubminiſtrare materiam indifferentem ea abuſuro, Petrus de Le-

deſma *tom.2.tract.27.dub.4.* & Caietanus *2.2.quæſt.147.artic.4. in fine*, alijquè plures ex hoc capite excuſantes Tabernarios, & Caupones cibaria miniſtrãtes ſoluturis ieiunium. Quia *ſi omnino cœnaturi ſunt, (ait Caietanus) & ego inuito eos ad mecum cœnandum, non inuito eos niſi ad locum, & ſocietatem cœnæ, & miniſtro illis cibos. Ex nullo autem horum apparet peccatum aliquod.* Ergo ſi vxor adulteratura eſt, maritus occaſionem offerens, verb.grat. ſolam relinquens, vel conſulens, vt conſanguineam viſitet, non inuitat niſi ad locum, & domum conſanguineæ, vt adductis teſtibus poſsit de adulterio conuincere, vel in adulterio deprehenſam corrigere. In his ergo, iuxtà doctrinam Caietani, peccatum aliquod non apparet. Cui fauent Doctores aſſerentes, non peccare mortaliter, qui petit aliquid indifferens, quo alter iam paratus eſt abuſurus, quia hęc videtur leuis cooperatio ad peccatum. Sic nonnulli apud Bonacinam *tom.2. diſputat.2. de Peccatis, quæſtion.4. puncto 2. num.21.*

2 Et quod caput, eſt ſententia expreſſa D. Thomæ *q.13. de malo, art.4. ad 19.* vbi ſic ſcribit: *Pro nullo incommodo corporali vitando, debet homo conſentire in peccatum alterius: ſed tamen pro aliquo incommodo vitando, poteſt homo licitè vti malitia alterius, vel materiam ei non ſubtrahere, ſed præbere.* Quid clarius?

§. I.

Animadverſio in Baronium.

3 HVNC D.Thomæ locum, etſi fideliter excerptum, enormiter tamen truncatum expoſtulat Baronius *in opere contra Amadæum, diſput.3. ſect. 2. §.3. fol.298.* ſic illum impetens: *Sed hic ſolito enormiori fraude elegantiſsimum D. Thomæ locum ex quæſt.3. de malo (13 voluit dicere) artic.4. ad 19. corrumpit, truncatis verbis, quæ apertè ſenſum Diu. Thomæ interpretabantur, & fraudem Amadæi refellebant.* Et exſcriptis, quæ à nobis ſuprà, ſubnectit: *Cur tacuiſti, quæ ſequuntur, verba? Sic enim proſequitur Sanctus Doctor: Sicut ſi latro aliquem iugularet, & ad vitandum periculum aliquis latroni theſaurum oſtenderet. Vides ex D. Thoma, non licere quamcumque occaſionem, aut materiam peccandi præbere, ſed tunc tantum, cum quis vitam invadit, atque ab homicidio ſemouet, permiſsis eius arbitrio fortunæ bonis?*

4 His de Amadæo actum putat elegans Baronius, quaſi exemplum, quo vtitur D. Thomas, demonſtret, extra caſum imminentis mortis, ad quam iam inimicus eſt accinctus, licitum non eſſe, ex quocumque alio bono fine, materiam peccati illi præbere. Cæterum homo apertè fallitur: quia licet D. Thomas, claritatis gratia, in exemplum adhibuerit caſum latronis iugulum minantis, cui ad vitandum mortis periculum, oſtendi poſſe theſaurum diripiendum in confeſſo eſt apud omnes: non tamen propterea exiſtimauit, in hoc ſolo caſu eſſe licitum materiam peccati proximo præbere. Quinimò eo exemplo, maioris claritatis gratia, vtitur ad probandum, in alijs etiam caſibus minoris momenti idem licitum fore.

5 Ad horum euidentiam proponam argumentum, cui D. Thomas loco citato reſpondet, quod eſt decimum octauum, & decimumnonum his verbis obiectum: *Ille, qui ſubminiſtrat peccanti mortaliter, peccare videtur, ſicut ſiquis mutuaret arma furenti, aut interficere volenti: ſi ergo vſurarius mortaliter peccat mutuans pecuniam ad vſuras: videtur, quod etiam illi, qui apud eos deponunt pecunias, mortaliter peccent. Sed dicendum, quod ſi abſque neceſſitate apud vſurarium deponat ſuam pecuniam, mortaliter peccat: ſi verò ex neceſsitate, à peccato excuſatur. Sed contra* (inquit *argument. 19.*) *neceſsitas non poteſt eſſe, niſi ad euitandum aliquod damnum temporale, ſed pro nullo temporali damno vitando debemus cõſentire, aut materiam miniſtrare alterius peccato: ergo pro tali neceſſitate non excuſantur prædicti à peccato mortali.* En argumentum, quod ſibi obijcit D. Thomas, apertiſsimè procedit de ſubminiſtrante materiam peccato vſuræ, quem excuſari non poſſe à peccato, etiamſi pecunia deponatur, ex neceſſitate offerentis, probare intendebat.

6 Huic ergo reſpondet D. Thomas ad decimumnonum, id negando: redditquè rationem verbis à nobis ſuprà fideliter excerptis: *Quia licet pro nullo incommodo corporali vitando debeat homo cõſentire in peccatum alterius: ſed tamen (attende) pro aliquo incommodo vitãdo, poteſt homo licitè vti malitia alterius, vel materiam ei non ſubtrahere, ſed præbere.* En Baroni, non ſolùm in caſu imminentis mortis, ſed ad vitandum longè minoris momenti damnum, concedit expreſsè D. Thomas, licitum eſſe ſubminiſtrare, & præbere materiam peccati, vt pecuniam vſurario. In cuius confirmationem adducit exemplum latronis aliquem iugulare tentantis, cui ſecundum omnes, ad vitandum mortis periculum theſaurus diripiẽdus licitè oſtenditur: vt apertiſsimo hoc exemplo falſitatis conuinceret principium, quo argumẽtum decimumnonum nitebatur, ad negandum, licere deponere pecuniam apud vſurarium, etiamſi ex neceſsitate offerentis.

Ex

7 Ex quibus euincitur primo, exemplum latronis, quo Baronius victoriam intempeſtiuè, & per calumniam cecinit, non taxatiuè, ſed demonſtratiuè à D. Thoma fuiſſe adhibitum, vt de more eſt apud Doctores. Leuiſſimo ergo, & falſo prorſus fundamento ductus eſt Baronius ad dicendum: * Ex D. Thoma tunc tãtum licere materiam peccati præbere, cùm quis vitam invadit, atque ab homicidio ſemouet. *Obtrudo ſecundò, non niſi per ſummam calumniam ſcripſiſſe verba illa ſpongia digna: *Enormi fraude elegantiſsimum Diu. Thomæ locum truncatis verbis ab Amadæo fuiſſe corruptum. * Cum genuinam D. Thomæ mentem Amadæus expreſſerit, & nil ad rem faciens omiſerit. Et quod mirabilius, ipſemet Baronius, vt à nobis expoſitæ apertè conſentit *diſput.3.ſect.2.fol.* 299 dum ait: * Vti licere materia indifferente, vnde alter peccandi occaſionem arripiat ſuo vitio. * Poterit ergo Maritus vxorem, quam adulteram ſuſpicatur, in domum conſanguineæ deferre, vel conſulere, vt eam viſiret: vtitur enim materia indifferenti, *vnde vxor peccandi occaſionem arripiat, ſuo vitio*: vtiturquè ex neceſſitate conſulendi honori, & vitandi damna, quæ ex adulterio noto ſibi imminent, & cauendi in poſterum plura peccata, quibus, ni principio obſtiterit, ſero medicina parabitur.

8 Cum D. Thoma *vbi suprà* ſentiunt Valentia, Molina, Rebellus, & alij, quos ſequitur Thomas Sanchez *in Summ.lib.1. cap.7. num.* 36. Nec ſibi contrarius eſt Angelicus Doctor *2.2.q.78.artic.4.ad* 3. vbi deponentem pecuniam apud vſurarium, peccati mortalis, damnat: in hoc enim loco, ſermonem inſtituit de illo, qui abſque vrgenti cauſa pecunias apud vſurarium deponit: in alio vero, quando ex neceſſitate, vt conſtat ex dictis.

§. II.

Vera ſententia aliquibus concluſionibus exponitur.

9 DIco primò: numquam licet offerre occaſionẽ vxori, eo fine, vt adulterium committat, licet ex adulterio comprobato, finis alius bonus conſequendus ſperetur, & intendatur. Ratio eſt mihi euidens, quia intrinſecè malum eſt, proximi peccatum intendere, licet ſimul alter etiam finis non malus intendatur, nempè deprehenſam vxorem in adulterio convincere, vt reſipiſcat. Sic Diu. Thom. *in 4.diſt.19.q.2.art.3.q.2. ad* 3. vbi ſic ait: *Non tamen debet aliqua occaſio præberi, vt peccatum iteret: quia non ſunt facienda mala, vt veniant bona. * Et credo eſſe communem Doctorum.

10 Dico ſecundò: numquam licet occaſionem peccandi non auferre, eo fine, vt proximus in peccato comprehenſus reſipiſcat. Probatur ratione concluſionis præcedentis, quæ eiuſmodi omiſſionem, malitia etiam finis, infectam demonſtrat: quia medium ad finem intentum immediatè conducens, eſt peccatum adulterij, vel furti, quod ipſamet intẽtione finis, explicitè, vel implicitè amatur. Tum etiam, quia in æſtimatione morali, non ſubſtrahere occaſionem peccandi, vel illam offerre, parum diſtant in malitia, cum ex virtute charitatis, aut ex alia, cui peccatum à proximo committendum contrariatur, illud euitare teneamur, ſi abſque graui incommodo poſſimus. Non autem euitat, qui peccandi occaſionem, cum facilè poſſit, non aufert. Hæc concluſio eſt contra Sotum, Petrum de Ledeſma, & alios apud Sanchez *de Matrim. lib.* 10. *diſput.*12.*num.*52 aſſerentes, viro ſuſpicanti adulterium vxoris licere non auferre adulterandi occaſionem, vt eam poſsit, adhibitis idoneis teſtibus, de adulterio conuincere. Sed conſequenter ad ſuperius dicta tenenda mihi videtur, quia inter vnum, & alterum caſum non eſt aliud diſcrimen, quam in vno peccatum omiſſionis, in altero commiſſionis interuenire. Quapropter Ioann. Sanctius *in Select. diſp.35.num.12. propè medium*, nullam in re morali differentiam conſtituit inter offerentem, & non auferentem occaſionem peccandi ex bono fine: ideòquè Authores omnes de his loquentes ibidem confundit.

11 Dico tertiò: Quoties detrimentum alicuius momenti, ex actione indifferenti, vel ex omiſsione timeatur, vel alia adfuerit cauſa ſufficiens ad excuſandum ab obligatione vitandi peccatum proximi, licitum cuique erit, non ſolùm non ſubtrahere occaſionem peccandi, ſed per actus indifferentes illam præbere, quamvis proximus præuideatur ſuo vitio peccaturus. Hæc ſententia abſque dubio eſt D. Thomæ *loco suprà citato ex quæſt.* 13. *de malo, art.4.ad* 19. excuſantis à peccato deponentem pecuniam apud vſurarium, pro ſuo incommodo vitando. Quem ſequuntur omnes Doctores §. præcedenti citati. Cuius rationem deſumo ex P. Molina *tom.* 1 *de iuſtit. diſp.*115.*num.*8. vbi ſic: * Licèt cooperari ad peccatum alterius, quandò quod à cooperante fit, eſt intrinſecè malũ, numquã liceat: cooperari tamen aliquid, quod indifferens eſt de ſe, dicendum eſt licere iuſta de cauſa, & optimo fine: eſto nequitia alterius ad malũ, & peccatum ordinetur. * Quibus faciunt Doctores aſſerentes, non peccare mortaliter, qui petit aliquid indifferens, quo alter iam paratus eſt abuti. Rodriguez, & alij apud Bonacinam *tom.* 2. *diſput.*2. *de Peccatis, quæſt.*4. *punct.* 2. *nu.* 21.

Quibus conſentit Vincentius Baronius vbi ſuprà citatus, *fol*.299.

12 Quæ autem ſit iuſta cauſa vtendi eiuſmodi materia indifferenti, ſeu peccandi occaſionem offerendi? Reſpondeo, iudicio prudentis relinquendum, vt cum Valentia, Leſſio, & Sanchez, tradit Bonacina *ſuprà num*.18. Hinc Chriſtianum ſe Tyranno manifeſtantem, & offerentem, quando ſcit ab illo occidendum, non peccare, licet occaſionem illi det homicidij, eſt communis Doctorum ſententia, ſi cauſa iuſta occurrat, vt tradit Cardinal. de Lugo *tom*.1.*de Iuſtit.diſput*. 10.*ſection*.1. *numer*. 39. Hinc, ſi marito inurbanitati vertatur, quod vxorem prohibeat in domum conſanguineæ adire, poſſe ex bono fine vitandæ notæ, aditum non impedire, licet aliàs amaſſium ad adulterium eo aduocatum credat, docent viri doctiſsimi. Tunc enim vxoris malitia ad bonum finem vti poterit, nempè ad eã in adulterio comprehenſam corrigendam. Nec ideò eius peccatum intendere putes: ſed quod præuidit futurum ex oblatione rei indifferentis: ex ſuppoſitione quod committatur, (quod ipſe nollet) intendit caſtigare, & corrigere, & peccandi occaſionẽ radicitus euellere.

13 Vnde fit, quod licet prorſus illicitum ſit, occaſionem vxori offerre eo fine, vt adulteretur, vt diximus ſuprà, & tradit P. Sà *verb. Peccatum, num*.7. & P. Thomas Sanchez *lib*. 10.*de Matrim.diſput*.13.*num*. 53. dicens, ſe non videre, qua ratione id excuſari valeat: ex alio tamen fine eamdem occaſionem præbere, ſi finis talis ſit, qui ſufficiat ad excuſandum ab obligatione vitandi peccatum proximi: non eſt cur peccati mortalis condemnari debeat. Confirmatur exemplo, quo vtitur ipſe Sanch. *ſuprà num*.52. vbi ait: Quod quando cuſtodes nemorum ſe abſcondunt, quo illuc euntes ingrediantur liberè, ſolvantquè pœnam, peccatum mortale committunt, vt benè docet Medina *Cod. de Reſtit. quæſt*.12.* At excuſantur (inquit) à culpa, quando eo fine ſe abſcondũt, vt ſemel deprehenſi, caueant in futurum illuc redire.* Sic Sanchez pro ſe referens Nauarrũ, Cordubam, Valentiam, Nauarram, Emanuelem Rodriguez, & Vegam. Quorum ratio alia eſſe non poteſt, niſi quia finis ſe abſcondendi non eſt, vt alij delinquant, ſed vt ex ſuppoſitione, quod nemus ingreſſi fuerint, comprehendantur, pœnamquè debitam ſolvant. Ergo ſimiliter ſi maritus domi ſe abſcondat, nõ vt vxor adulteretur, ſed vt ex ſuppoſitione, quod delinquat, de adulterio conuincatur, & ſic caueat in futurum, excuſabitur à culpa: habet enim rationabilem cauſam ad vxoris peccatum non vitandum: actuquè indifferẽti vtitur, vnde vxor peccandi occaſionem ſuo vitio arripiet.

14 Dico quartò: Non licet homini peccatum alterius permittere ex fine ignominiæ, vel pœnæ incurrendæ, quibus delinquens melior efficiatur. Hæc concluſio eſt contra Mag. Sotum *dã ſecreto, memb*. 2. *quæſt*.2.*paulo ante* 5.*concluſ*. vbi inquiens.* An liceat, & expediat quandoque perditum hominem permittere, in peiora prolabi crimina, vt ignominia peccatorum confuſus, facilius reſipiſcat, & emendetur? *Reſpondet:* Licet nobis aliquando permittere peccatorem ad tempus peius cadere, vt cautius reſurgat. * Cui ego diſſentio. Moueor, quia charitas obligat vitare peccatum proximi, dum cauſa rationabilis non excuſet: finis autem pœnitentiæ, & emendationis, quæ ſoli Deo nota eſt, qui futura cõtingentia conditionata cognoſcit, non eſt homini ad permiſſionem cauſa ſufficiens: forſan enim proximus infamatus, vel in delicto cõprehenſus, peior euadet. Præterquamquod ſi intentio huius finis excuſare ſufficeret, quivis eius prætextu à vitando peccato alieno ſe eximere poſſet, de proximo frequenter iudicans peccati ignominia confuſum facilius emendandum.

15 Adde, plures Theologos illicitum omnino reputare, permittere peccatum ex intentione pœnitentiæ; ideòque eiuſmodi permiſsionem Deo eſſe impoſsibilem: nam qui vult efficaciter finem, eadem voluntate vult media, ſine quibus obtineri nequit: pœnitentia autẽ abſque peccato eſſe non poteſt. Quod Deum velle, impoſſibile eſt: Ergo cum ignominia, vel pœna propter peccatum incurrenda illud neceſſariò ſupponant, qui peccatum ex eiuſmodi fine conſequendo permittat, nequibit non ipſummet peccatum velle, quod illicitum prorſus eſt. Præterquam quod rariſſimè licet homini peccatum proximi permittere ex quocumque alio fine, vt benè notat Petrus de Nauarra *lib*.3. *de Reſtit. cap*.4. *numer*. 127.* Non enim (inquit) ſicut Deus, ita & homo: ille enim obviare peccatis minimè tenetur, iſte tenetur.

16 Huius quæſtionis occaſione rogat Sanchez vbi ſuprà *num*.54. Num liceat viro, pactum cum vxore inire, vt amaſſio eius caſtitatem violare tentanti conniueat, concedens tempus, & locum, non vt adulteriũ perficiat, ſed vt in crimine deprehendatur? Id culpa vacare, docent plures, teſte Sanchez ibidem, & ex dictis ſuprà concluſione tertia, neceſſaria cõſequutione videtur deduci: quia finis offerentis tempus, & locum, non eſt peccatum adulterij. Cæterum fundamentum, quo in quarta concluſione vtimur, contrarium euincit; nam in crimine deprehendi, eſſentialiter inuoluit ipſum crimen: ergo qui efficaciter intendit, vt proximus in crimine deprehendatur,

vere

verè intendit peccatum illius: quod prorſus illicitum eſt. Vt omittam, verba illa conniuentiæ in cõmuni æſtimatione eſſe veram inductionem ad peccatum, & in his circunſtantijs non eſſe indifferentia, ſed determinata ad ſignificandum conſenſum in adulteriũ: quæ proinde grauiter ad luxuriam amaſium prouocant, & illam deperire faciunt; atque adeò à malitia denudari nequeunt.

QVÆSTIO IV.

An diuites Laici teneantur erogare proximo eleemoſynam de ſuperfluo?

§. PRIMVS.

Quid in communibus pauperum neceſsitatibus?

1 AD huius quæſtionis enodationem præmittendum eſt primò. Triplicem conſiderari poſſe neceſſitatem. Aliam extremam, nempè quando mortis periculum imminet, aut probabiliter timetur. Aliam grauem, cum aliquod incommodum notabile, vt periculum probabile incidendi in grauem morbum, aut patiendi tamen, aut amittendi famam, libertatem, vel ſtatum. Aliam communem, quam communiter pauperes patiuntur.

2 Præmittendum ſecundò. Ex bonis temporalibus alia eſſe neceſſaria naturæ, nempè, quæ ad vitam: vt cibus, & potus, & huiuſmodi: alia neceſſaria ad ſtatum perſonæ, & familiæ, & dignitatem conſeruandam, quæ dicuntur ſuperflua naturæ: alia verò ſunt, quæ naturæ, & ſtatui perſonæ ſuperfluum; quoniã tàm ſtatus, quàm vita ſine illis conſeruari poſſunt: & hæc ſunt bona, quę abſolutè, & ſimpliciter ſuperflua vocantur. His poſitis.

3 Prima ſententia aſſerit, in communibus pauperum neceſſitatibus eſſe præceptum elargiendi eleemoſynam de ſuperfluo. Ita videtur ſentire D.Thom. *in 4. ſent. diſtinct. 5. quæſt. 2. art. 4. quæſtiunc. 1. in fine corporis*, vbi ſic. * Illud autem, quod neceſſarium reputatur ad aliquid, quod eſt vltra decentem ſtatus, debet in eleemoſynam diſpenſari, & hoc cadit ſub præcepto.* Sic ibi, quem plures pro hac parte referunt.

4 Secunda tamen, & verior ſententia tenet, in neceſſitatibus cõmunibus pauperum, neminem teneri ad erogãdam eleemoſynam, adhuc de ſuperfluo ſtatus, ſeu perſonæ. Ita D. Antoninus *3. p. tit. 1. cap. 24.* M. Araujo, Epiſcopus Segouienſis *2. 2. quæſt. 32. art. 10. dub. 1. concluſ. 3.* referens Sylueſtrum, & Armillam, cui conſentit Caietanus apud Sotum vbi infrà. Item M. Victorellus, Fernandez, Maldérus, Couarrub. Gabrel, Alenſis, Abbas, & alij, quos citatos ſequitur Diana *2. p. tract. 15. reſol. 32. & tract. 16. reſol. 23. & 5. p. tract. 8. reſ. 17.* Probant. Nam ſi diues teneretur pauperibus in communibus neceſſitatibus erogare ſuperflua, conſequens eſſet, vt nõ poſſet ea donare cui vellet, aut ex eis pios aliquos ſumptus ad diuinum cultum facere, vt Eccleſiam, vel Collegium ædificare, quod abſurdum eſt. Sic diſcurrunt DD. in quo non immoror, quia communis eſt ſententia, & tenenda.

§. II.

Quid in graui neceſsitate?

5 EST igitur duplex difficultas in hoc puncto examinanda. Prima. An in graui neceſsitate ſit obligatio erogandi eleemoſynam etiam ex neceſſarijs ad ſtatum? Secunda. An ſaltem in extrema? De qua infrà §. *Quinto*. Ad primam ergo deueniendo: Quod in graui neceſſitate ſit præceptum ſuccurrendi proximo ex ſuperfluis naturæ, & ſtatui, cõueniunt omnes, ex lege charitatis cordi hominum naturaliter inſitæ. Quod non ſit obligatio ſubueniendi proximo ex neceſſarijs ad ſtatum, tradunt D. Antoninus *2. part. tit. 1. capit. 24. ad finem.* M. Turrecremata *in cap. Sicut hi, diſt. 47. conſ. 3.* Sylueſter *in Roſa aurea, quæſt. 57.* Caietanus *in Summ. verb. Eleemoſynæ largitio.* Vbi extra caſum extremæ neceſſitatis nõ agnoſcit obligationem grauem elargiendi eleemoſynam, in non habẽte ſuperflua ad ſtatum.* Eleemoſynam, inquit, non facere, eſt peccatum mortale in duobus tantum caſibus. Primus eſt, ſi quis habet de ſuperfluo naturæ, & perſonæ. Secundus, cum apparet pauper in extrema neceſſitate conſtitutus.* Sic ille. Ergo ſi quis non habeat eiuſmodi ſuperfluum, nec appareat extrema pauperis neceſſitas, non erit mortale eleemoſynam non facere. Ergo in graui neceſsitate, non eſt obligatio elargiendi eleemoſynam ex neceſſarijs ad ſtatum. Hæc eſt ſententia Caietani. Quã proptereà eum alijs ſequitur Diana *4. par. tract. 4. reſol. 215.* & eſt expreſſa D. Thomæ *2. 2. quæſt. 32. art. 5. in corpore*, ibi: * Sic ergo, dare eleemoſynam de ſuperfluo, eſt in præcepto: & dare eleemoſynam ei, qui eſt in extrema neceſsitate. Aliàs autem eleemoſynas dare, eſt in cõſilio, ſicut de quolibet meliori bono dantur conſilia.* Quod magis explicat ad 3. dicens. * Eſt aliquod tempus, in quo mortaliter peccat, ſi eleemoſynam dare omittat. Ex parte quidem recipientis, cum apparet euidens, & vrgens neceſſitas, nec apparet in promptu, qui ei ſubueniat. Ex parte verò dantis, cum habet ſuperflua, quæ ſecundum ſtatum præſentem non ſunt ſibi neceſſaria, prout proba-

Digitized by Google

bilirer æſtimari poteſt. *Et *art.6.* loquens de bonis neceſſarijs, ad ſtatum propriæ perſonæ, & aliarum, quarum cura ei incumbit, ait: *De huiuſmodi ergo eleemoſynam dare eſt bonum, & non cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio: inordinatum eſſet autem, ſi quis de bonis proprijs tantum ſibi ſubtraheret, vt alijs largiretur, quod de reſiduo non poſſet vitam tranſigere conuenienter ſecundum proprium ſtatum, & negotia occurrentia. *Sic Angelicus Præceptor, quem ſequũtur Caietanus ibi, & M. Sotus *lib. 5. de Iuſtit. quæſt. 8. art. 1.* dicẽs: *Caietanus legitimè D. Thom. interpretatus, duos confeſſus eſt caſus præcepti eleemoſynæ ſub mortali, videlicet neceſſitatem extremam de neceſſarijs: & grauẽ de ſuperfluis (nempè naturæ, & ſtatui) in cuius confirmationem tractatum compoſuit de eleemoſyna, &c. Hoc autem verum eſt, quod in graui neceſſitate nõ ſit præceptum niſi de ſuperfluo.* Hæc ſententia eſt hodiè communis, quam, vltra citatos, tuentur M. Martinus de Ledeſma *2. part. 4. quæſt. 8. art. 3.* Nauar. *in Man. cap. 24. num. 7.* Bonacin *diſp. 3. q. 4. punct. 6. nu. 1.* Petrus de Nauarra *lib. 3. de Reſtit. cap. 1 nu. 358.* & alij apud ipſos, quos ſequitur Granado 2. 2. *controu. 3. tract. 11. diſput. 2. ſect. 5. num. 32.* Et mihi placet. Fundamentum eſt, quia vnicuique ius eſt decenter viuere, & ad decentiam ſui ſtatus conſeruandam: ergo dum proximus extrema neceſſitate oppreſſus non exiſtit, nemo ſub lethali tenetur ex neceſſarijs ad ſtatum ei ſubuenire, ſed tantum ex ſuperfluis, ex quibus, cum abſque magno ſui incommodo grauem proximi neceſsitatem ſubleuare poſſit, lex charitatis illum grauiter obligat.

6 Hanc communem ſententiam amplectitur Gabriel Vazquez *opuſc. de Eleemoſyna, cap. 3.* quem neſcio quis minus ſapiens ideò reprehendit, cuius inopiam Doctorum copia ſuperius allegata ſatis oſtendit. Quinimo ſtrictius illis loquutus eſt P. Vazquez: quia communem ſententiam ipſe limitat, quando grauis neceſſitas verſatur circa famam: in hac enim exiſtimat, eſſe obligationem ſubueniendi proximo, nõ ſolùm ex ſuperfluis, ſed etiam ex neceſſarijs ad ſtatum.* Si alicui tamen, inquit, imminet periculum famæ amittendæ, quia illa eſt pretioſior auro, & ſtatu, ſeu dignitate, tenetur quis cum detrimento ſui ſtatus, & rei familiaris ſuperfluæ naturæ, ſimilem neceſsitatem propellere, & ſubleuare. * Verum hæc limitatio nimis ſtricta pluribus viſa eſt, & contra communem Doctorum ſententiam: qui, vt vidimus, abſolutè, nulloquè facto diſcrimine inter neceſsitatem grauem prouenientem ex defectu bonorum fortunæ, vel famæ, obligationem ſub lethali ad eam ſubleuandam non agnoſcunt, quia cum tanto diuitis detrimento, quale eſt, à ſtatus decentia deficere, charitatis præceptum grauiter non obligat, & nulla obligatio grauis abſque vrgentiſsimo fundamento authoritatis, vel cõuincentis rationis, adſtruenda eſt. Ex quibus conſtat, in graui neceſſitate proximi ſolummodo eſſe obligationem ſub peccato lethali elargiendi eleemoſynam de ſuperfluo ſtatui, & perſonæ, non vero de neceſſarijs.

§. III.

Quæ ſint neceſſaria ſtatui?

7 SI autem ſcire deſideras, quæ bona dicantur neceſſaria, quæ ſuperflua ſtatui, ſeu perſonæ? Reſpondet Caietanus *in ſum. verb. Eleemoſynæ largitio.** Hoc eſſe iudicandum conſideratis ſumptibus honorabilibus, etiam filiorum familia, ſtatus munificentia, magnificentia, communibus euentibus, hæredibus, & alijs huiuſmodi; ita vt rarò videatur (attende) contingere, vt homo ſecundum ſtatum glorioſè viuens ſuperfluum habeat.*

8 Reſpondet Nauarrus *in Summ. Latina, cap. 24. num. 6.* *Non enim tot ſunt, quot putant, eiuſmodi diuites, quibus ſit ſuperfluum ſtatui, cùm nec Reges, & magni Principes, qui habent theſauros ad bella, quæ probabiliter contra ſuas reſpublicas timent, aut quæ pro illis gerere debent, ſuperflua habere cenſeantur.* Et *in Summ. Hiſpana, cap. 23. nu. 74.* *Sin pecado puede vno ateſorar, para comprar hazienda, rentas, ò ſeñorio, y mudar ſu eſtado mas baxo, y peor, en otro mas alto, y mejor, por ſeruir en èl mas libremẽte, ò mas à Dios, que le diò talento para ello, ſegun lo prueba el miſmo Caietano, ni por eſto ſe dize (attende) tener ſuperfluo, para ſer obligado de precepto à las limoſnas, à que lo ſon los que lo tienen, de quien abaxo dirèmos.*

9 Reſpondet Petrus de Nauarra *lib. 3. de Reſtit. cap. 1. num. 364.* * Neceſſaria ſtatus, vt benè D. Thomas *quæſtione illa 32.* & Caietanus *in Summ.* non in puncto conſiſtunt. Nec neceſſitas alterius, qui accepturus eleemoſynam, &c. Et ita iudicium hoc relinquendum prudentiæ ipſius, qui res habet. Si enim augere ſtatũ, vel mutare vult, non ex libidine auaritiæ, aut in fraudem pauperum, ſed quia ſincerè iudicat ſibi conuenire ob aliquos honeſtos fines, maiorem familiam habere, & opulentius viuere, aut ad altiorẽ ſtatum conſcendere, ſola eius determinatio ſufficit, vt quæ ad hoc deſeruiũt, neceſſaria dicantur, & nõ ſuperflua. Vnde, quia rari ſunt, qui nolunt, vel ſtatum maiorem habere, vel in infimo opulentius viuere. Ideò, vt Caietanus notat, rari ſunt, qui de ſuperfluo ſtatus teneantur. Quam ob rationem, vt ſuſpicor, Dominicus Bannez

cen-

Digitized by Google

cenſuit, de neceſſarijs ad ſtatum eſſe graui neceſſitati ſuccurrendum.* Hæc Nauarra.

10 Reſponder Manuel Rodriguez *in Sum. cap.197. concluſ.2.* * El rico no tiene que eſcrupulizar, porque todo lo que le es neceſſario para tratarſe con mas pompa, y autoridad, no es ſuperfluo à ſu eſtado. Y como ay pocos que no quieran acrecentar ſus caſas, ò viuir con mas autoridad para honra ſuya, y de ſus hijos; aſsi ay pocos ſeculares que eſtèn obligados à dar limoſna en vna graue neceſſidad, de lo ſuperfluo à ſu eſtado, como lo nota Cayetano.*

11 Reſpondet Diana *part.2.tract.16. reſol.28.* * Notandum eſt, quod bona, quæ conſeruantur ad adquirendum maiorem ſtatum pro ſe, & ſuis conſanguineis, non dicuntur ſuperflua ſtatus, * idem repetit *part. 5. tract. 8. reſol.20.* Vbi inter alios refert Malderum *2. 2.quæſt.32.art.6.dub.4.* qui docet, * vis vnquam contingere, vt quis habeat ſuperfluum ſtatus, cum poſsit quilibet cogitare de ſtatu augendo, vt imo ſtatus cum diuitijs creſcat.*

12 Reſpondet Vazquez *Opuſc.de Eleemoſyna cap.1.dub.3.num.26.* * Appello ſuperfluum ſtatus, vel præſentis, vel futuri, quem ego licitè poſſum adquirere, & ad illum aſcendere. Nec enim teneor ego meum ſtatum, & dignitatem amittere, vt alius non amittat ſuum. Et ſimili ratione, non teneor ego ob ſimilem neceſsitatem, futurum perdere ſtatum, quem dignè poteram conquirere. Quod expreſsè ſenſit Nauarrus, & Caietanus *2. 2. & in ſumma loco citato*, qui licet ſentiat, de ſuperfluo quemlibet teneri ad eleemoſynam, ſed non exiſtimat ſuperfluum, quando quis habet ſuperfluum ſtatui præſenti, illud tamen in futurum reſeruat, vt mutet in ſtatum digniorem. Et ita (attende) vix aliquis tenetur, aut ſecundum opinionem Caietani, aut ſecundum noſtram, ad eleemoſynam, quando tenetur tantum ex ſuperfluo ſtatus (& iterum *cap.4.dub.vltim.nu.14.*) Laici, inquit, de bonis patrimonialibus poſſunt ſeruare ad ſtatum ſuum, vel conſanguineorum murandum. Vnde vix in ſecularibus inuenies, etiam in Regibus, ſuperfluum ſtatui. * Sic ex Caietano, & alijs P. Vazquez, cuius conſequentiam obſeruat, & laudat M.Lorca *2.2. diſput.39. ſect.3. n.7.§. Addit prætereà Caietanus*, vbi poſtquam recenſuit, quæ Caietanus neceſſaria ad ſtatum appellat, concludit: * Sed ſi hæc ſententia vera eſt, nil vnquam erit ſupreſluum. * Eandem ſententiam defendunt Thomas Sanchez, & alij quos ipſe refert *lib.1.conſil. cap.5. dub.5. num.19.* & putat probabilem Cardin. de Lugo *tom. 1. de iuſt. diſp.16. ſect.7. num.165.*

§. IV.

Iudicium Auctoris.

13 Fateor M. Lorca benè vbi ſupra ex dictis intuliſſe. Ideoque nunquam mihi ſuadere potui, inter neceſſaria ad ſtatum numeranda, quæ non ad præſentem conſeruandum, ſed ad altiorem pro ſucceſſoribus adquirendum requiruntur. Et hanc fuiſſe antiquiorum mentem, inde mihi efficaciter ſuadeo. Quia bona diuiſerunt in neceſſaria ad ſtatum, & in ſuperflua ſtatui; quæ diuiſio de ſubiecto non ſupponente (vt dicunt logici) foret, ſi præfata expoſitio ſuſtinenda eſſet, cum nulla ſint bona, quæ ad ſtatum maiorem, & maiorem adquirendum ſuperfla ſint. Et conſtat ex D.Thom. *2.2.quæſt. 32. art. 5. ad 3.* vbi ſic rem explicat, dicens: *Cum habet ſuperflua, quæ ſecundum ſtatum præſentem, non ſunt ſibi neceſſaria.* Si enim ad futurum adquirendum ſpectemus, inanis eſſet diſputatio.

14 Quæſtio igitur præſens agitanda eſt, ſupponendo alia eſſe bona neceſſaria ad ſtatum, alia ei ſuperflua: & cum ex neceſſarijs ad ſtatum præſentem conſeruandum, conveniant ferè omnes, non eſſe obligationem ſaltem grauem, ſuccurrendi proximo in graui neceſſitate conſtituto; dubium ſolum poteſt eſſe, an ex ſuperfluus ſtatui præſenti teneatur? Hoc vero in dubiũ verti non poſſe à pricipijs intrinſecis, olim mihi indubitatum erat. Quapropter valde miratus ſum, dum primum cõperi authores non infimæ notæ pro parte negatiua militare, exiſtimantes in ſola extrema neceſsitate hanc obligationem adeſſe. Ita ſibi contrarius tenuit poſtea Eminentiſsim. Caietanus *2.2.quæſt. 71. art. 1.* vt notat M. Sotus *lib.5.de Iuſtit. quæſt.8. art.1.* vbi ſic ſcribit: * Caietanus in præſentiarum ſolam extremam neceſsitatem arbitratur ſecũdum afferre præceptum obligans ad mortale: diſtinguit enim tres gradus; primum extremæ neceſsitatis, cui ſub culpa mortali ſuccurrendum eſt; ſecundum neceſsitatis gradum, citra extremã cui non occurrere venialis culpa eſt. Leuioribus autem ſuccurrere conſilium eſt, ſed illas prætermittere nulla eſt culpa. Mirandum eſt tamen quomodo ſui ipſius fuerit oblitus.* Sic contra Caietanum M.Sotus.

15 Idem ſentiunt Doctores alij, quos refert M.Lorca *2.2. diſp.29. memb.2. num.19.* * Prima, inquit, ſententia aſſerit, etiam ex ſuperfluis (ſtatui) non eſſe præceptum dare eleemoſynam, niſi extremè indigenti, vel quaſi extremè, communibus autem neceſsitatibus pauperum occurrere, etiam grauibus, non eſſe in præcepto, ſaltem ea ratione, vt peccatum mortale cenſeri debeat omiſsio.

Pro

Pro hac ſententia plures allegantur, ſed qui eam docent in hac latitudine, ſunt Panormitanus, Gerſon, Roſella, Ioannes de Medina. Et eidem ſententiæ adhæſit poſtea Caietanus in his, quæ poſterius ſcripſit, nempè infra *q. 71. art. 1. & tom. 1. opuſc. tract. 16. q. 6.* immemor eorũ, quæ prius docuerat. * Hæc Lorca.

16 Cum Caietano ſentiunt alij viri doctiſsimi M. Dominicus Baltanàs in Margarita Confeſſorum, *fol.* 169. ibi: * Notandum, inquit, quod ſicut non tenetur quis dare eleemoſynam ſub præcepto, niſi exiſtenti in articulo neceſsitatis extremæ, & quando non apparet alius; qui velit prouidere, ita ſimiliter facere eleemoſynam ſpiritualem.*

17 D. Antoninus 2. *part. titulo primo, cap. vigeſimoquarto, §. vltimo,* vbi non ſolum eamdem ſententiam tuetur, ſed pro illa adducit D. Thomam, dicens: * Eſſe mortale non ſuccurrere patienti neceſsitatem extremam, cum vero quis (inquit) de ſuperfluo naturæ, & perſonæ (id eſt ſtatui) non ſubvenit magnas neceſſitates patientibus, etſi non extremas ſibi notas, hoc videtur eſſe quaſi mortale, ſecundum Durandum, ſed non ſecundum D. Thom.*

18 Quibus adde Magiſtrum Serram 2. 2. *quæſt. 32. art. 4. tom. 1. fol.* 582. aſſerentem, hanc opinionem non carere probabilitate. * Pręceptum, inquit, dandi eleemoſynam de ſuperfluo naturæ, & ſtatui nõ obligare ſub mortali, niſi neceſſitas ſit extrema, tradit Caietanus 2. 2. *quæſt. 71. art. 1. §. Ad ſecundum.* Nam non tenetur (ait Caietanus) ſub mortali peccato colligere hoſtem, qui dormiendo ſubdiù non morietur, nec ſimiliter teneor ſepelire mortuum, quem nullus ſepelire curat, aut redimere captivum, qui propterea non moritur, &c. Et Sanctus Antoninus ſecundum mẽtem D. Thom. hoc eſſe dicit 2. *part. tit. 1. cap.* 24. §. 1. vbi ait, eum qui de ſuperfluo vtriuſque neceſſitatis, naturæ ſcilicet, & perſonæ, non ſubvenit magnas neceſsitates patientibus, &c. Sed hęc opinio, licet non careat probabilitate, mihi omninò non placet. * Hactenus M. Serra. Vide etiam Antoninum Dianam *part.* 2. *tract.* 16. *reſol.* 26. vbi cum Gabriele, & Alenſi opinionem Caietani amplectitur. Et licet 5. *part. tr. 8. reſolut.* 14. ſibi non conſtans contrariam teneat; hanc tamen probabilem eſſe ſuadere contendit, qualem dicit putaſſe Malderum, Bonacinam, Couarrubias, Cordubam, & Ioannem de Medina.

19 Cæterum hæc opinio mihi omnino diſplicet, & prorſus reijciendam cenſeo, quod & ipſe Caietanus poſtea meliora ſapiens iure præſtitit *tom. 2. opuſc. tract. 5. cap. 6.* vbi oſtendit eſſe contra communem Sanctorum PP. & Theologorum, & *cap.* 1. opinionem, quam alijs locis tradiderat, non ſolum retractat, ſed dicit eſſe *erroneam, & procul ab humanis finibus opinionem,* & M. Lorca *diſp.* 39. *num.* 23. aſſerit: * Manifeſtè aduerſari, non tantum torrenti Doctorum, ſed etiam ſcripturæ, Patribus, & rationi euidenti.* Et improbabilem omnino eſſe, nec ſecuram in conſcientia, dicunt P. Suarez *diſp. 7. de Charitate, ſect. 3. n. 6.* P. Granados *controuerſ. 3. de Charit. tract.* 11. *diſp. 2. ſect. 4. num.* 18. P. Petrus Hurtado de Mendoza §. 82. & alij. Ratio à priori eſt manifeſta, ex communi illo principio naturali pręcepti charitatis, quod vnuſquiſque graue proximi damnum vitare tenetur, quando poteſt abſque graui ſui diſpendio. Cum autem damnum graue non ſolum in vita proximi, ſed in honore, & bonis fortunæ contingere poſsit; inde eſt, quod in his etiam ex pręcepto charitatis, ac proinde ſub lethali, vitare teneamur, ſi abſque graui noſtro incommodo poſsimus. Graue autem nobis non eſt, de ſuperfluo ſtatus ei ſubvenire.

20 Secundo probatur ex D. Thoma *in 4. ſentent. diſtinct. 15. quæſt. 2. art. 1. quæſt.* 4. vbi hanc eſſe communem ſententiam docet. * Et ideò, inquit, dicitur communiter, quod dare eleemoſynam de ſuperfluo cadit in præcepto, & ſimiliter dare eleemoſynam ei, qui eſt in extrema neceſsitate. Quæ iterum tradit 2. 2. *q. 32. art. 5. in corpore, & ad tertium.* Cuius rationem reddit 2. 2. *quæſt. 44. art.* 8. vbi ex profeſſo probat, ordinem charitatis cadere ſub præcepto: charitatis autem ordo exigit, quod decentiam ſtatus proximi ſuperfluo noſtri ſtatus præponamus. Ergo vnuſquiſque ex ſuperfluis ad ſtatum tenetur proximo, in graui neceſsitate conſtituto, ſubvenire, ſi non ſit alius, qui eam ſubleuare velit.

§. V.

Quid in extrema neceſsitate?

21 HInc ad ſecundam difficultatem gradum faciens, inquiro, an ex neceſſarijs ad ſtatum ſit obligatio elargiendi eleemoſynam, in caſu extremę neceſsitatis? Prima ſententia communior inter Thologos affirmat, ex fundamento infra ſubijciendo. Secunda vero negat; pro qua ſtare D. Thomam 2. 2. *quæſt. 34. art.* 6. dicunt non pauci, vt teſtatur M. Lorca *ſuprà art. 9. diſp. 39. memb. 1. num.* 11. vbi adductis D. Thom. verbis ſic ait: * Hæc verba S. Thomæ ita intellexerunt multi, &c. Vt de neceſſario, non ſolum naturæ, ſed etiam ſtatui, nulli teneamur eleemoſynam dare, etiam ſi extremè indigeat. Ita exponunt ſententiam S. Thomæ, Sanct. Antoninus, Gabriel, Ioannes de Medina, Summa Roſellæ, & alij locis infra dandis. * Et expreſsè illam tenet D. Antoninus, vt notat M. Lopez 2. *part. inſtruct. cap. 106. §. iam circa, fol. mihi* 669. & M.

M. Serra 2.2. *tom. 1. quæſt. 32. art. 5. fol. 578.* vbi D. Antonini verba refert, & eius ſententiam probabilem putat, ibi: * Dixi habenti ſuperflua ſimpliciter: nam ſi ſolum haberet ſuperflua ſecundum quid, quæ licet ſuperabundent naturæ, non tamen ſtatui. Probabile eſſe exiſtimo, non teneri pauperi extremam neceſſitatem patienti ſubvenire. Vnde Sanctus Antoninus 2. *part. tit. 1. cap. 24. ſ. 5.* ait. *Cum quis ſciens extremam neceſsitatem proximi non ſubvenit ei de eo, quod eſt ſuæ neceſsitatis perſonæ, id eſt, ad decentiam ſtatus ſui, & familiæ, & ſuperfluum naturæ, non peccaret iſtud omittens ſaltem moraliter.* Idem aſſerunt recentiores nonnulli, hiſque exemplis explicant. * Hæc Serra ſubnectens: * hoc ſecundum mentem D. Thomæ eſſe, exiſtimat D. Antoninus. *

22 D. Thomæ ſententiam eſſe, ſibi ſuadent hi Doctores ex eius verbis loco ſupra citato, vbi poſtquam ſtatuit, quod inordinatum foret, de bonis neceſſarijs ad ſtatum eleemoſynam facere; ſubnectit excipiendos caſus aliquos. * Quando occurrerit, inquit, extrema neceſsitas alicuius priuatæ perſonæ, vel etiam aliqua magna neceſsitas reipublicę: in his enim caſibus (attende) laudabiliter prętermitteret aliquis id, quod ad decentiam ſui ſtatus pertinere videretur, vt maiori neceſsitati ſubveniret. * Hæc D. Thomas, in quibus non de pręcepto, ſed de conſilio putare videtur, erogationem eleemoſynæ in caſu extremæ neceſsitatis, ex bonis ad decentiam ſtatus pertinentibus, nempe de illis, quibus ſubſtractis (vt ipſe ibidem ſcripſit) * De reſiduo non poſſet vitam tranſigere conuenienter ſecũdum proprium ſtatum, & negotia occurrentia. * Et ita ſentit M. Texeda *tom. 1. lib. 2. tract. 3. controverſ. 10. num. 70.* dicens: * Non tenemur cum magna noſtra incommoditate temporali ſubvenire proximo exiſtenti in extrema, vel gravi neceſsitate. *

23 Verum D. Thom. exponendus eſt, vt infra: nam pręceptum eleemoſynæ obligare in extrema neceſsitate ad ſubveniendum proximo ex neceſſarijs ad ſtatum, etiam ſi ex eo patiaris graue damnum in dignitate, & fauſtu externo, eſt communis Doctorum ſententia, & veriſsima, vt benè docet M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. Theolog. Moral. cap. 13. quæſt. 3. num. 23.* per ſe referens M. Bañez dicentem: * Oppoſitam ſententiam eſſe inhumanam * Et Patrem Puente Hurtado de Mẽdoza aſſerentem, * non eſſe probabilem. * Et Valentiam, & Granadum, qui dicunt, oppoſitum * improbabile, & non ſolum contra communem opinionem, ſed etiam contra rationem. * Quia damnum in dignitate non eſt proportionatum vitæ proximi: ergo ex præcepto charitatis teneris illud ſubire, vt proximo in extrema neceſsitatę conſtituto ſubveniatur.

24 An verò hęc obligatio tanta ſit, vt vi eius tenearis ſubvenire extremam neceſsitatem tibi notam, patienti, etiam ſi tuo ſtatu omnino cadere opus ſit? Negat cum D. Thoma, & alijs M. Prado ſupra, ibi: * Dico ſecundo, de neceſſarijs ad decentiam ſtatus, etiam in extrema neceſsitate, non tenetur quis ſub pręcepto eleemoſynam dare, ita vt ab illo ſtatu abſolutè deijciatur, aut omnino deprimatur. Ita S. Thomas 2. 2. *quæſt. 32. art. 6.* illis verbis: * *De eiuſmodi ergo eleemoſynam dare, eſt bonum, & non cadit ſub præcepto, ſed ſub conſilio, &c.* * Quem ſic exponit M. Prado, & merito. Eamdem ſententiam tenent M. Bañez, Lorca, Aragon, Suarez, & Puente Hurtado apud Prado. Et M. Petrus de Ledeſma *in Sum. 2. part. tract. 4. cap. 3. concluſ. 11. difſic. 1. pag. mihi* 245. vbi ſic: * En reſolucion, à eſta difficultad ſe ha de reſponder, que los ricos, y que tienen grande hazienda, eſtàn obligados debaxo de precepto à dar limoſna de lo neceſſario para ſu eſtado en eſtas neceſsidades extremas: pero ha de ſer de ſuerte, que no ſe haga mal, y daño al bien comun, deshaziendoſe de las haziendas neceſſarias para el bien comun, y de ſuerte que quede lo neceſſario para ſu familia, y hijos. * Sic ille, & plures, quos citatos ſequitur Leander a Sacram. *tom. 6. in decalog. tract. 5. diſp. 2. quæſt. 17.* apud quem Arriaga, Turrianus, Egidius, Palaus, Hurtado Salmanticenſis, Hurtado Complut. Moiſeſ. & Diana 2. *part. tract. 16. reſol. 26. & part. 5. tr. 8. reſol. 7.* & Machado, qui licet contrariam communem, & receptam ſententiam eſſe dicat *tom. 1. lib. 2. part. 2 tract. 6. docum. 6.* huic ſuffragium ferre videtur, dicens: * Pero no obſtante eſto, Autores de no poca autoridad ſon de parecer, que el rico, con detrimento, y diminucion grande de ſu proprio eſtado, no eſtà obligado à ſocorrer al proximo, aunque eſtè apretado con eſtrema neceſsidad. Porque juzgan que es mas conueniente à la Republica, que los ricos conſeruen ſu eſtado, que no vn hombre particular muera. * Hæc Machado. Et ex hoc fundamento eam tuetur M. Bañez 2. 2. *q. 32. artic. 6. dub.* 2. & ex illo, M. Ioan. Martinez de Prado vbi ſupra.

25 Hæc ſententia tam ab extrinſeco propter authoritatem Doctorum, qui eam ſequuntur, quam ab intrinſeco, ob rationes, & fundamenta, quibus innititur, probabiliſsima mihi eſt. Quam probo. Quia ſi propter aliquam rationem contraria verior eſſet, maxime quia ordo charitatis poſtulat, quod bona proximi cum proprio damno conſeruemus, quando proximi maius eſt: damnum autem proximi in vita maius eſt, quam noſtrum in honore, vel diuitijs, vt arguit Vazquez, & ex illo M. Araujo Epiſcopus Segouienſis 2. 2. *quæſt. 32. dub. 1. nu. 5.* vbi vt certam regulam ſtatuit: * Quod

quo-

quoties vrgens neceſsitas proximi ad ſui ſubleuationem exigit non maius, aut æquale damnum in ſubleuante, ſed poteſt fieri cum minori damno, tunc obligat præceptum ad ſubueniendum indigenti, quia eſt rectus ordo naturæ, & charitatis.* Hoc eſt contrariæ ſententiæ fundamentum.

26 Verum ſolidum non eſt, & euidentes patitur inſtantias. Nam rectus ordo charitatis a ſe ipſo incipit, & plus propriam vitam, quam alienam vnuſquiſque conſeruare tenetur & tamen, vt propriam cōſeruet, non tenetur honorem amittere, nec omnes diuitias expendere: poteſt enim ab inimico inuaſus non fugere, vt honoris iacturam non faciat licet fuga extremum vitæ periculum vitaret: vt docent communiter Doctores. Poteſt etiam ſuæ grauiſsimæ infirmitatis curationem omittere, ſi omnes divitias in ea conſumere neceſſarium eſſet; ſicut & eas nolle tradere comminanti mortem, vt eam euitet. Si ergo propriam vitam cum tanto ſtatus detrimento non tenetur conſeruare, cur alienam tenebitur? Conſequentia videtur aperta. Cuius ratio à priori eſt, quia vt ait Arriaga 2. 2. *diſput. 43. ſect. 3. ſubſect. 3. numer.* 38. non ſemper quis debet minus ſuum malum poſtponere maiori proximi. * Alioquin ſi neceſſum eſſet, vt proximus ſaluaret ſuam vitam, me amittere manum, aut brachium, deberem hoc permittere, quia minus malum eſt, me amittere manum, quam alterum vitam.* Vnde recte concluditur ex neceſſarijs ad ſtatum neminem ita teneri, vt pro ſubleuanda extrema proximi neceſsitate debeat à ſuo ſtatu, & dignitate omnino deficere.

27 Scio, nonnullos diſcuſsionem hanc metaphyſicam potius, quam mortalem exiſtimare, quia contingere, inquiunt, moraliter non poteſt, quod neceſsitas extrema proximi tot bonis, vt ſubleuentur, indigeat, vt neceſſarium ſit tantum detrimentum pati. Do lubens id verum eſſe, ſi de neceſsitate ab intrinſeco proueniente ſermo ſit; cæterum cum extrema neceſsitas ab extrinſeco etiam prouenire poſsit, vt ſi Tyrannus mortem alicui minaretur, ni tantam pecuniarum ſummam ei largiatur, quam ſi ad proximum à morte liberandum contribuas, à ſuo ſtatu deijci opus ſit; ideò non ſolum ad metaphyſicam, ſed ad mores etiam hæc diſputatio vtiliſsima eſt, ne diuites timorati in laqueos iniciantur. Vide Dianam *part. 5. tract. 8. reſol. 7. ſ. Nota.*

28 Rogabis, an ſi extreme indigens ſit perſona neceſſaria, vel maxime vtilis Reipublicæ teneatur quis ei ſuccurrere ex bonis neceſſarijs ad vitam, ac proinde in eodē gradu neceſsitatis extremæ conſtituendus? De hac quæſtione agunt Leander à Sacramento *tom. 6. tr. 5. diſp. 2. q. 16.* Leſsius *lib. 2. cap. 9. dub. 7. nu. 39.* & Cardin. de Lugo *tom. 1. de Iuſt. diſp. 10. ſect. 4. n. 113. & diſp. 16. ſect. 7. n. 152.* in qua partem affirmativam tenendam cenſeo; quia bonum publicum, bono priuato præferri debet. Ergo occurrente caſu tenebitur propriam vitam exponere, ne perſona Reipublicæ neceſſaria pereat; ac proinde illi ſuccurrere ex bonis ad propriam etiam vitam neceſſarijs. Sic in caſu, quo Tyrannus aliquem innocētem ad occiſionem peteret, alioquin ciuitatem vaſtaturus; poſſent ciues illi eum tradere, vt late probat Molina *tom. 4 diſp. 10. nu.* 4 quem ſequitur Lugo *diſp. 10. citata num.* 113. *in fine.* Quod non aliunde melius probari poteſt, vt bene ait Lugo, quam ex eo, quod priuatus in illo caſu tenetur ſe exponere periculo mortis, propter publicum bonum; ac proinde Reſpublica poteſt eum cogere, vt debito ſuo ſatisfaciat.

29 An vero, qui eſt in extrema neceſſitate, poſsit clam, aut vi ſubrripere bona alterius priuatæ perſonæ? Dixi late in opuſculo pro *Ieſuitis tr. de Iuſt. part. 8.* vbi ex communi Doctorum habetur, tempore neceſsitatis extremę, omnia eſſe communia; ideoque ait M. Corradus *2. p. q. 202.* * Extreme egens poteſt, etiam per vim, accipere neceſſaria ad vitam, ſi ſecus nequeat fieri: & ratio eſt, quia tunc ſuum accipit, & non alienum. * Ex quo principio intulit Palao *tom. 1. tr. 6. diſp. 6. punct. 11. n. 12.* licitum eſſe bona aliena devaſtare, capere, vel tradere minanti mortem, ſi aliter nequeas illam vitare, quem graves alij Theologi alibi à nobis citati ſequuntur. Quorum ſententiam (non abſque graui illorū iniuria) vt Baronius impugnaret *2. p. Manuduct. diſp. 1. ſect. 1. fol. 61.* longe diuerſam, & valde diſſonam illis impoſuit. * Extrema, inquit, neceſſitas ex mente D. Thomę omniumque ſapientum, dat ius in bona externa proximi; & ſe mouet metas, quibus iure gētium diuiſa ſunt bona, prius iure naturæ communia. Sed quis dicat (exclamat Baronius in Palaū, & ſequaces) ius conferre in vitam inſontium, in Rempublicam, in Eccleſiam, & omnia vitæ humanæ, ac Chriſtianæ officio cōvellere? Hoc enim vno conſectario euertunt regulam Apoſtoli, *non ſunt facienda mala, vt eueniat bona.* * Hactenus Baronius. Sed quidem hoc conſectarium ſolius Baronij fuit, non authorum, quos refert, quia authores alij vſum bonorum externorum proximi, in caſu extremæ neceſsitatis, eum tantum concedunt, qui iure gentium competeret, ſi bona prius iure naturę communia non fuiſſent diuiſa. Ex hac autem doctrina conſectarium illud *de occiſione inſontis, aut deſtrictione Republicæ, & de ſoltaione*

Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ ad conſeruandam propriam vitam, nullatenus deduci,eſt euidens;nec inficiabitur Baronius,qui antecedens conceſsit. Cur ergo auctoribus, quos citat, horribile hoc conſectarium,ex eo quod idem antecedens conceſſerint,per calumniam affinxit?

QVÆSTIO V.

Vtrum licitum ſit deſiderare alteri mortem, & de illa gaudere, non quatenus illi mala, ſed quatenus deſideranti vtilis eſt?

1 NOn eſſe peccatum mortale colligitur ex Caietano *in Sum. verb. Maledictio*, vbi ait: * Requiritur ad maledictionē, quæ ſit culpa grauis, quod ſub ratione mali, & non ſub ratione honeſti, vel vtilis deſideretur homini malum, puta mors, infamia, dānum rerum, &c.* Et ſequitur M. Ioannes de la Cruz *in director. 1. part. tract. de homicidio. dub. 1.* ibi:* An liceat, deſiderare mortem, aut aliud malum proprium, vel alienum? (Reſpondeo) eam deſiderare, vt à laboribus liberemur, quoddam genus puſillanimitatis præſefert, etſi non ſit peccatum mortale. Quibus adde Bonacinam *tom. 2. diſp. 3. quæſt. 4 punct. vltim. num. 7.* vbi inquit: * A mortali excuſatur mater, quæ mortem filiabus exoptat, quia occaſione ipſarum male ſecum agitur à marito, aut iniurijs afficitur.* Et Ioan. Sanchez *in ſelectis, diſp. 2. num. 9.* Paſqualigum *decis. 474.* Angelum Mariam Verricelli *in q. Moral. tom. 1. tract. 5. num. 64.* & Leander à Murcia *in Diſquiſit. Moral. lib. 2. diſput. 3. reſol. 2. num. 14.* Quorum ſententiæ non diſſentit Mag. Serra *2. 2. quæſt. 76. artic. 1. ʃ. Quidem recentiores.*

2 Addunt alij, deſiderium inefficax mortis alienæ, ſicut & gaudium, nullum eſſe peccatum, quando non ex odio, ſed ex motiuo vtilitatis propriæ, vel alienæ deſideratur. Sic Mag. Conradus *part. 1. quæſt. 392.* vbi ait: * Vniuerſaliter quotieſcumque propter bonum malum precamur, non eſt peccatum.* Quem ſequitur M. Michael Zanardus *2. part. director. cap. 6. de maledictione.* ibi: * Nullum quidem eſt peccatum, quando alteri malum optatur ratione publici boni, vel ratione boni priuati, vt dum puella à malo viro ſollicitata cupit, vt infirmetur, ne eam amplius vexet, & ſic diſcurrendo, quia non eſt velle malum alicui ſub ratione mali.* Quibus facit Franciſcus Galleti *in Margarita caſ. conſcient. verb. Deſiderare*: * Deſiderare aliquid poſſumus, non autem illud idem procurare:* quem fere eiſdem verbis ſequitur M. Paulus de Bianchis *in diſceptat. caſuum conſcient. lit. P. diſp. 5. fol. 563. §. Theologus in fine.*

3 Et, quod caput, hæc ſententia videtur expreſſa D. Thomæ *2. 2. quæſt. 76. art. 1.* vbi ait: * Si autem aliquis imperet, vel optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum.* Et paulo infra: * Contingit autem malum aliquod dici imperando, vel optando ſub ratione duplicis boni, quandoque ſub ratione iuſti, quandoque ſub ratione vtilis. * Et expreſsius *in 3. ſentent. diſt. 30. quæſt. 1. artic. 1. ad 4.* vbi & concluſionem tradit, & rationem reddit:* Proſperitas vnius (inquit) inducit aduerſitatem alterius. Vnde quia charitas ordinem habet, & plus debet diligere quiſque ſe, quam alium; propinquos, quam extraneos, amicos, quā inimicos; poteſt aliquis ſalua charitate optare malum temporale alicui, & gaudere, ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere. (& infra) ſed hoc non eſt de malo gaudere, ſed de bono, quod adiunctum eſt malo.*

§. I.

Animaduerſio in Baronium.

4 PRæfata D. Thomæ loca, ab Amadeo fideliter pro illa ſententia excerpta, corrupta, & truncata fuiſſe, expoſtulat Baronius *diſp. 1. ſect. 1. §. 3. fol. 63. & 64.* dicens: * *Sed vix potuit flagitioſius quidquam moliri Amadæus interpretatione, & corruptela quæſtion. 76.* * Locum autem iſtum truncatum blaterat ex eo, quod omiſerit verba, quæ in fine D. Thom. ſubnectit. Licet enim præmiſiſſet:* Si aliquis imperet, vel optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum.* Suam vero mentem, inquit, infra explicat, adiuncto exemplo: verb. grat.* Cum quis optat, peccatorem pati ægritudinem, aut aliquod impedimentum, vt melior efficiatur, aut ſaltem vt ab aliorum nocumento ceſſet.* In quibus (ait Baronius) Angelicus Doctor, * *bonum vtile non refert ad imprecantem, ſed ad illum, cui imprecatur.* * Sed his facile occurritur, primo quia ceſſatio à *nocumento* poteſt etiam in vtilitatem deprecantis mortem cedere. Ergo ſub ratione boni ſui vtilis poteſt malum alteri imprecari. Secundo, quia exempla non taxatiue, ſed demonſtratiue adduci ſolent. Tertio, quia ex principio, cui innititur D. Thom. concluſio præfata rectè deducitur.* Si enim (inquit) aliquis imperet, vel optet malum, quaſi ipſum malum intendens; ſic maledicere erit illicitum, & hoc eſt maledicere per ſe loquendo: ſi autem aliquis imperet, vel optet malum alterius ſub ratione boni, ſic eſt licitum, nec erit maledictio per ſe loquendo, ſed per accidens, quia principalis intentio dicentis non fertur ad malum, ſed ad bonum.* Sic D. Thomas, cuius

cuius verba æquè comprehendunt imprecationem mali, quando in bonum imprecantis, ac quando in eius, cui imprecatur; cum vtrobique intentio dicentis non ad malum, ſed ad bonum feratur. Quarto, quia Angelicus Doctor inde probat, licitum eſſe malum temporale ob ſpirituale deſiderare, & de illo gaudere:* Quia hoc non eſt per ſe de malo gaudere, ſed de bono, quod adiunctum eſt malo. * Quinto, quia *q.36.art.2.* de triſtitia boni, ſimiliter diſcurrit, vt *num.* 9. videbimus. Cum igitur in caſibus alijs idem contingat, idem prorſus ratio D. Thomæ de omnibus probat. Ergo concluſio inde deducenda non eſt limitanda, licet exemplum limitatum fuiſſet. Ergo ex eo, quod Amadæus verba referens prætermiſerit exemplum, locus D. Thomæ corruptus, aut truncatus dici non debuit.

5 Expreſsius id euincitur ex loco alio *in 3. ſentent. diſt.* 30. *art.* 1. *ad* 4. de quo ſimiliter Baronius expoſtulat, dicens: *Eſſe apertam, & non ferendam falſationem.* Sed peiori fide; quia in illo Angelicus Doctor mortis alienæ deſiderium ad bonum vtile deprecantis apertiſſimè refert, dum ait: *Plus debet diligere quiſque ſe, quam alterum.* Et inferius aſſerit poſſe, quem ſalua charitate * *optare malum temporale alicui, & gaudere ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere.* * Ergo D.Thomas concedit, te poſſe malum alteri optare, ſalua charitate, in quantum malum alterius impediat, tibi malum obvenire: quia plus te, quam illum teneris diligere. En, ad bonum deprecantis, deſiderium mali alieni refert, & tamen licitum admittit: ſicut *quæſt.* 36. triſtitiam de bono alieno ob bonum proprium conceptam.

6 Ex alio etiam capite D. Thomæ locum truncatum conqueritur Baronius vbi ſupra, nimirum, quia Amadæus aliqua ſubticuit verba; nam cum D.Thom. dixiſſet, poſſe optari alicui malum temporale, * quia eſt impedimentum malorum alterius, quem plus tenetur diligere, vel communitatis, vel Eccleſiæ, * *ac poſtrema verba*: * Vel communitatis, vel Eccleſiæ * (inquit Baronius) *dolo ſubtacuit Amadæus.* Sed miror hominis captum! Amadæus contendebat, quod difficilius eſt, nimirum, ob priuatum imprecantis bonum licitũ eſſe inefficax mali alieni deſiderium, & ad hoc probandum ea ſolum vſurpauit verba, quibus Angelicus Doctor id expreſsit. Quod vero ob bonum vtile *communitatis, vel Eccleſiæ*, id etiam liceat, ſub lite non eſt. Si vero loca truncata vocat Baronius, in quibus verba, quæ ad rem, de qua agitur, non faciunt, omittuntur, manus illi & libentiſsimè dabo. Recolat queſo, quæ D.Thom. in Catena, & meliora ſapiet.

7 Inſuper mala etiam fide ab Amadæo pro hac parte citatos fuiſſe Sanctum Vincentium, Zanardum, & Serram, expoſtulatio eſt Baronio in ſyllabo locorum, quę in fronte libri à corruptelis vindicanda proponit; vbi ad paginam 65. ſe remittit. Verum ex his Authoribus Amadæus Sanctum Vincentium non adducit, vnde miror, quod mala fide citatum inuenerit: Zanardi autem verba fideliter exeripta refert, qui ob bonum etiam priuatum imprecantis malum, deſiderium inefficax illius nullum peccatum continere affirmat, vt conſtat ex ratione, qua probat, nimirum, * quia non eſt velle malum alicui ſub ratione mali, * & exemplo, quo confirmat, de puella, quæ à malo viro ſolicitata cupit, vt infirmetur:* Ne (inquit) amplius vexet, & ſic diſcurrendo. * Cuius vltima verba, ſicut & ratio, cui Zanardus innititur, alios etiam caſus comprehendunt, in quibus vnius, vel alterius vtilitas intendatur iuxta Diui Thomæ doctrinam ſupra explicatam. Quod attinet ad M.Serram, ſolum dixit Amadæus, non diſſentire, quod & nos ſupra, quia Author iſte, cum referat opinionem, non refutat.

§. II.

Vera ſententia proponitur.

8 QVamuis plures, & grauiſsimi Doctores ſentiant, deſiderium inefficax mortis alienæ ob vtilitatem propriam, verb. grat. ob hæreditatem capiendam, vel ob alia motiua longe minoris momenti vita proximi, eſſe peccatum mortale (quos ſequuntur Sayrus, Salon, & alij, quibus ſubſcripſit P.Granados 2.2. *controverſ.* 3. *de Charit. tract.* 6. *diſp.* 2. *ſect.* 4. adiunctis, quas tradit *diſp.* 3. *num.* 3. & conſentire videtur P. Azor, *tom.* 3. *lib.* 3. *cap.* 24. §. *Tertio quæritur.* Et tenent expreſsè Trullech *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 2. *num.* 11. & 13. & *lib.* 5. *cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 14 & M. Ioannes Martinez de Prado *tom.* 1. *Theolog. Moral. cap.* 15. *quæſt.* 1. §. 3. *num.* 21. & 22.) Nihilominus contraria ſententia eſt mihi probabilior. Primo propter authoritatem Doctorum, quos *num.* 1. citaui, qui illam amplectuntur: quibus adde Franciſcum de Arias *de imitat. Chriſti, part.* 1. *tract.* 7. *cap.* 8. vbi ait: * Deſiderium mortis eſſe, quid indifferens, ac proinde non eſſe malum: * Patrem Salas 1. 2. *tract.* 3. *diſput.* 6. *ſect.* 28. *num.* 191. vbi de gaudio mali alieni loquens, inquit: * Licitum eſſe nobis delectari de occiſione hoſtis, non vt fuit in vindictam, ſed vt attulit hæreditatem, vel intulit alia commoda, & vitauit incommoda aliqua. * Quos, innixus principijs D. Thomæ, & diſcipulorum eius, quæ *num.* 1. & 2. adduximus, ſequitur Caſtro Pa-

Palao *tom. 1. tract. 6. diſp. 4. punct. 1. num. 11.* vbi ſic ſcribit: *Credo, ſi eum debita moderatione facias, te poſſe abſque peccato mortali de vita alicuius triſtari, & de illius morte naturali gaudere, illamque inefficaci affectu petere, & deſiderare, non quidem ex diſplicentia perſonæ, ſed ob aliquod temporale emolumẽtum inde ſequutum, &c. Quia non gaudes de illa, quatenus proximo mala eſt, ſed quatenus eſt cauſa tui emolumenti, & ſecundum hanc rationem bona eſſe videtur, & appetibilis.* Quibus conſentit doctiſsimus Par. Mendo *in ſtatera opinionum Moral. diſſert. 4. ad 5. Decalogi præceptum, quæſt. 4.* dicens, hanc ſententiam eſſe veram.

9 Ratio à priori deſumitur ex doctrina D. Thomæ loco ſuprà citato 2. 2. *quæſt. 76. art. 1.* vbi deſiderium mali alieni ſub ratione boni ideò licitum eſſe dicit; *quia principalis intentio non fertur ad malum, ſed ad bonum.* Secundò ex his, quæ docuerat *quæſt. 36. art. 2.* vbi de triſtitia boni alieni. Sic diſcurrit: *Cũ aliquis dolet de bono alicuius, in quantum ex eo timetur nocumentum (attende) vel ſibi ipſi, vel alijs bonis; talis triſtitia non eſt inuidia; & poteſt eſſe ſine peccato.* Eadem autem prorſus eſt ratio de complacentia de malo alterius, ac de triſtitia de illius bono ex eodem motiuo, vt in ſimili tradit P. Vazquez 1. 2. *diſput. 111. cap. 3 num. 14.* Ergo ſi ob nocumentum proprium, vel alienum vitandum licitum eſt de bono proximi triſtari, licitum etiã erit de eius malo ex eodem motiuo gaudere, quia nec triſtitiam capis de bono alterius, niſi in quantum tibi malo, nec gaudium de malo, niſi in quantum tibi bono: Ergo cum eadem ratio formalis vtrobique militet, nequeunt non eiuſmodi affectus à malitia graui æquè denudari; nam vt benè expendit Pat. Vazquez vbi ſuprà *cap. 4.* ex doctrina D. Thomæ; qui delectatur de morte proximi, ob hæreditatem capiendam, v. g. non gaudet, quia fiat, quod proximo malum eſt, ſed quia vtilitate, vel commodo illius allicitur, & delectatur, quod non eſt delectari de obiecto malo. Quibus in ſimili conſentit Baſilius de Leon *de Matrim. lib. 10. cap. 16 §. in ine.* dicens: *Gaudere de pollutione ob ſanitatem, non eſt gaudere de pollutione, ſed de bono ſanitatis ſequuto.* Ergo gaudere de morte proximi ob hæreditatem, non erit gaudere de morte, ſed de bono hæreditatis ſequuto. Quapropter cum Vazquez, & alijs conſentit Ouiedo 1. 2. *tract. 6. controuer. 6. n. 37.* dicens: Concluſionem hanc probare omnes rationes, quas adducunt P. Vazq. & eius ſequaces pro diſcrimine inter affectus efficaces, & inefficaces voluntatis conſtituendo. Qui omnes (inquit) aſſerunt, poſſe filium delectari de morte patris propter hæreditatẽ captandam, &c. Sic enim delectari de morte non eſt delectari de obiecto malo *Sic ille, ſed non omnes hoc exemplo rem explicant.

10 Quæ diximus de gaudio, vel complacentia mortis alienæ ob proprium commodum, æquè procedunt de inefficaci deſiderio: tum, quia vtriuſque actus idem eſt obiectum, tàm materiale, quàm formale; tum, quia deſiderium inefficax non habet alium influxum in mortem proximi, quam gaudium, licet illud antecedat, & iſtud ſubſequatur: tum etiã, quia inefficax deſiderium, vt ait D. Thom 3. *ſent. diſt. 31. art. 2. quæſt. 2. quæſtiunc. 2. ad 3.* *non eſt voluntas ſimpliciter, ſed conditionata, vel velleitas quædam, vt quidã dicunt.* Quapropter P. Vazquez 1. 2. *diſp. 115. cap. 2.* ipſum deſiderium inefficax complacentiam vocat. Vnde ex eo, quod licitum ſit delectari ob ſalutem corporalem, vel ſpiritualem de pollutione, quæ inſomnijs accidit (prout cum D. Thoma *in 4. diſt. 9. art. 4. quæſt. 1 ad 5.* docent communiter Theologi) deducit Vazquez, licitum eſſe deſiderium pollutionis euenturæ in ſomnijs, aut vi ſola naturæ, propter vtilitatẽ prædictam: *Dummodo (inquit) deſideriũ non ſit cauſa pollutionis, ſed ſimplex tantum cõplacentia illius.* Sic vbi ſuprà *cap. 2. & 3.* citans Paludanum, D. Antoninum, Angelum, Armillam, Nauarrum, & alios, quos referunt, & ſequuntur Thomas Sanchez *lib. 1. Sum. cap. 2. n. 18.* Diana *3. p. tr. 5. reſ. 87.* Ouiedo *1. 2. tr. 6. controu. 6. punct. 8. num. 52.* Et in terminis noſtri caſus ſic rem explicat Paſqualigus, *deciſ. 474.* vbi ait: *Quod quando quis deſiderat alicuius mortem propter proprium commodum, nil aliud ibi interuenit, niſi complacentia conditionata de eius morte, ex ſuppoſitione, quod ſit diſpoſita à Deo. Deſiderare autẽ, ſeu complacere cõditionatè in eo, quod Deus diſpoſuerit mortem alterius, eo quod mediũ tibi ſit ad commodũ aliquod conſequendum, non videtur eſſe malum, quia nec finis, nec media mala ſunt.* Sic ille.

11 Propter hæc ex Doctoribus citatis nõnulli, vt vidimus, exiſtimatunt, ne veniale quidem peccatum interuenire, in deſiderio inefficaci mortis alienæ propter hæreditatem capiendam, & ob alia motiua proprij commodi non magni momenti. Quibus ego non ſubſcribo. Quamuis enim motiuum vtilitatis propriæ honeſtare poſsit, vel ſaltem à malitia eximere deſiderium inefficax, vel complacentiam de morte proximi: id ſolum admitto, quando malum vitandum magni ſit momenti, quo in caſu, ſibi etiam poteſt mortem inefficaciter quiſque deſiderare, verb. grat. quando acerbus morbus, grauis infamia, & honoris iactura, vt exprimit Magiſt. Sotus *in 4. diſtinct. 56. quæſt. vnica, articul. 5. poſt 5. concluſ.* vel vt alij dicunt, quando maximus aliquis dolor, vel afflitio, vel magnum damnum

temporale, vt explicat P. Granados *controverſ. 3. de charit. tract. 6. diſp. 2. ſect. 4. n. 21. & diſp. 3. n. 3.* Franciſcus de Arias, Ildefonſus Rodriguez & alij recentiores apud illum, quos ſequuntur Diana *part. 5. tract. 14. reſol. 92.* & M. Ioannes Martinez de Prado *tom. 1. reſol. Mor. cap. 15. q. 1. §. 3. n. 24.* & nouiſsimè ita ſentit Doctor Garſi *in qq. Moral. cent. 2. cap 100 nu. 25.* Secus verò quādo malū leuis ponderis eſt.

12 Probatur *ex tertio Regum, cap. 19.* vbi de Propheta Elia dicitur: *Petiuit animæ ſuæ, vt moreretur*: pertæſus nimirum vitæ calamitatibus plenæ, & *ex Eccleſ. 30. Melior eſt mors, quā vita amara.* Quam vt vitaret Ionas *3. Reg. cap. 4.* ſemel, & iterum exoptauit, & à Domino ob nimiam afflictionem petiuit. Ideo, mortem propriam, in pluribus caſibus, licitum eſſe deſiderare, rectè docent Franciſcus Galleti, & M. Paulus de Blanchis ſupra *num. 2.* citati, & Diana *3. p. tract. 6 Miſcel. reſol. 84.* Verricelli *tom. 1. tract. 5. q. 66. n. 66.* & Ioannes Santius *in Selectis, diſp. 2. num. 9.* vbi ſic: *Hinc infertur, licere ſibi, vel proximo optare mortem ob vitandum moleſtam infirmitatem, mendicitatem, vitam pœnalem à marito fœminæ inflictam, & alia huius generis, dummodo deſideretur mors, vt à Deo infligenda, non ab homine iniuſtè, vel à dæmone: non enim digna eſt ſalus tanto dolore, & mors prolongata dicitur vita miſerijs repleta.* Quæ potiori iure probant de mortis alienæ deſiderio ex eiſdem motiuis; quia ſecundū ordinem charitatis, plus ſe, quā proximū quiſque diligere debet. Et ita concedit Granado ſuprà *diſp. 3. citata.* Et M. Prado *§. 3. in fine.* Vbi, adductis verbis M. Soti, & P. Granado, concludit: * quod proportionabiliter loquendo, procedit de illo, qui optat mortem proximi propter ſuam commoditatem.* Cuius ſententiæ rationem reddunt, quod eiuſmodi mala vitanda ita grauia ſunt, vt in motali æſtimatione plus, vel tā tum noceant, quanti æſtimatur malum mortis temporalis propriæ, vel alienæ.

13 In caſu verò, quo malum vitandū longè minoris momenti ſit, vt ægritudo nō grauis, interna aliqua afflictio non nimis moleſta, & ſimilia; difficillè erit, deſiderium inefficax mortis alienæ ab omni malitia liberare. Fundamenta enim omnia, quibus Authores ſuprà citati licitum eſſe, ſuadere tentant, ſolum euincunt, nullam ex obiecto participare malitiam, quia nec mors naturalis malum motale eſt, nec motiuū propriæ vtilitatis, vel commodi, ex quo deſideratur. Non verò probant, illum affectum non eſſe inordinatum ex parte modi tendendi, & perconſequens cōtra ordinem charitatis. Rectè enim ſtat, affectus inefficaces non habere malitiam deriuatam ab obiecto, & tamen per oppoſitionem ad virtutem, illam ſubire; vt contingit in delectatione moroſa, qua vidua delectatur de copula, conſtante matrimonio habita, & alijs exemplis, quibus hanc doctrinam illuſtrat P. Vazque vbi ſuprà.

14 Propterea tenendum cenſeo, deſiderium mortis alienæ propter hæreditatem capiendā, aut ob alia motiua longè minoris momenti vitæ proximi, peccatū eſſe veniale; quia etiam inefficaciter plus diligere bonum noſtrum temporale leuis momenti, quam vitam proximi, quæ tanti eſt, inordinationem quamdam contra charitatem præſeferi: quam ego cum Doctoribus citatis *n. 1. & 8.* leuem exiſtimo. Primo, quia exceſſus boni vitæ proximi, quæ minus amatur, partim ſuppletur exceſſu, quo quiſque plus ſe, quam proximum diligere debet, vt benè ponderat Lorca *2. 2. diſp. 28. memb. 3.* vbi ſic ait: *Nō oportet præferre maius bonum proximi minori noſtro, ſi illud alicuius momenti eſt, nam quanto præcellit bonum, tantò præcellit dilectionis propriæ meritum.* Secundò, quia vt ait P. Suarez *tom de Charitate, diſp. 9. ſect. 3.* etiam quoad affectum efficacem, & apretiatiuum ordo charitatis, *quando nō eſt magnus exceſſus, poteſt prætermitti ſine mortali, & cēſetur res leuis, & hoc (inquit) ſibi voluit Auguſtinus, & D. Thomas.* Ergo licet ſecundum ordinē charitatis maior eſſe debeat inclinatio ad gaudiū, & deſiderium inefficax vitæ proximi, quam proprij commodi minoris momenti, nō ideò contra hunc ordinem facere, peccati mortalis illico damnari debet. Inordinatio enim iſta leuis cenſetur, quia nullum habet influxum in mortem proximi, neque impedit firmiorē dilectionem efficacem apretiatiuam illius vitæ, quam proprij commodi. Vrgēte enim neceſſitate, hoc quiſque negligeret, vt extremè, vel etiam grauiter indigenti ſubveniret.

15 Confirmatur primo, quia ſecundum ordinem charitatis, plus tenetur quiſque vitam ſuam apretiatiuè diligere, quā proximi; & tamen contra hunc ordinem operari non eſt peccatum mortale, ſed ad ſummū veniale, vt tradit Suarez ſuprà, & alij Doctores cum ipſo. Ergo licet ſecundum ordinem charitatis teneatur quiſque inefficaci etiam affectu magis diligere vitam proximi, quam proprium commodum, non erit mortale contra hunc ordinem facere, ſed ad ſummum veniale. Cui facit D. Thom. *2. 2. quæſt. 26. art. 5. ad 1.* vbi ſic ait: *Dum dicitur proximus magis diligēdus, quam corpus proprium, intelligitur quantum ad animam, quæ eſt potior pars eius. * Ergo quoad alia bona temporalia exceſſus obligationis non eſt tanti æſtimandus, ratione præſtantioris obiecti, vt etiam inefficaciter bona noſtra minoris momenti plus diligere, lethalis culpæ ſit damnandum. Confirmatur ſecundò, quia etiam inter cognatos in primo

gradu,

Digitized by Google

gradu, præceptum charitatis ordinem præſcribit, vt tradit D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 8. & *ſequentibus*: & tamen, hunc ordinem inter Patrem, & matrem, filios, & vxorem poſſe abſque mortali prætermitti, tradunt plures, quos ſuppreſſo nomine refert, & ſequitur Lorca ibi, *art.* 11. *num.* 4. & Puente Hurtado 2. 2. *diſput.* 154. *ſect.* 5. §. 57. vbi ait: *Neſcio ſanè, an iſte ordo inter filios, & vxores grauiter obliget? Inclinor in partem negantem.* Si ergo quoad amorem etiam apretiatiuum, & efficacem, ex cuius prælatione graue proximo nocumentum ſubſequi poteſt, charitatis ordo abſque lethali queit aliquando prætermitti, cur non & quoad affectus inefficaces deſiderij, & gaudij, ex quibus nullo in caſu malum aliquod proximo imminet? Vrgetur: quia, vt ait Garſi vbi ſuprà *num.* 22. licet odium proximi, ob diſplicentiam perſonæ opponatur principali actui charitatis; ſi tamen non concipiatur voluntas inferendi graue malum, non eſt peccatum mortale, *vt cum Sylveſtro, Caietano, & communi Doctorum docet Trullench *lib.* 1. *Decalogi, cap.* 6. *ſub.* 2. *num.* 4. *Ergo licet deſiderium inefficax mali alieni, ſeu gaudium de eius malo, opponatur charitati, tamen cum inefficaciter deſideretur, nec exequatur, non erit plus, quam venialis culpa. Concludendũ igitur eſt, deſiderium inefficax mortis alienæ ob proprium commodum, & ſi longè minoris momenti vitæ proximi, non eſſe peccatum mortale, ſed veniale tantum contra debitum charitatis ordinem.

§. III.

Altera Baronij calumnia detegitur.

16 EX Dictis conſtat, quam aperta calumnia ſit, quam molitur *diſput.* 3. *ſect.* 2. *fol.* 297. dicens Amadæum *fraudulentam, & ſceleratam* tentare defenſionem propoſitionis, & ſententiæ, quam tradidit Petrus Hurtado de Mendoza 2. 2. *tom.* 2. *de Charit. diſput.* 153. *ſect.* 4. §. 48. vbi dixit: *Si inimicus iniuſtè eſt me vexaturus, ego poſſum deſiderare orare què Deum, vt eum è viuis tollat, ſi aliter inferenda mala vitari non poſſunt.* In cuius præſidium, vt conſtat ex dictis quæſtione præcedenti, adduxit Amadæus *tract. de Charitat. prop.* 10. duplicem D. Thomæ locum: alium ex 2. 2. *quæſt.* 76. *art.* 1. alium ex 3. *ſententiarum, diſtinct.* 30. *q.* 1. *art.* 1. *ad* 4. vbi has duas concluſiones Angelicus Doctor ſtatuit. Primam: *Plus debet diligere quiſque ſe, quam alterum.* Secundam: Poſſe quem ſalva charitate *optare malum temporale alicui, & gaudere ſi contingit, non in quantum eſt malum illius, ſed in quantum eſt impedimentum malorũ alterius, quem plus tenetur diligere.* Ex quibus per neceſſariam conſequentiam deducitur, te poſſe mortem inimico deſiderare, & à Deo petere, ſi impedimentum tibi ſit malorum: cum plus te, quam illum diligere tenearis. Hanc ſententiam iure adſcribi D. Thomæ, fatentur diſcipuli, qui illum ſequuntur. M. Ioannes de la Cruz *in Direct. p.* 1. *tr. de Homic. dub.* 3. * Licet, inquit, deſiderare alteri mortẽ, aut aliud malum, non vt ſic ex odio, ſed ſub ratione boni, vt ceſſet à peccando, aut ab aliorum damno, & ſic poſſumus deſiderare iſta inimico iniuſtè inuadenti pro noſtra defenſione, ſi aliter non poſſumus ab ea liberari.* Sic Cruz, & ante illum M. Sotus *lib.* 5. *de Iuſtit. q.* 12. *artic* 1. vbi ſic.* Chriſtianis hoſtibus, qui nos iniuſtè perſequuntur, quando alia non patuiſſet via, licitum eſt id ipſum (nemè mortem) optare.* Quem citatum, exſcriptis verbis, ſequũtur M. Serra 2. 2. *quæſt.* 76. *art.* 1. *fol. mihi* 651. & M. Ioannes Martinez de Prado *tom.* 2. *Theolog. Mor. cap.* 2. *q.* 4. §. 1. *n.* 2. Quibus faciunt Mag. Zanardus, M. Corrad. & alij, quorum verba dedit Amadæus *vbi ſuprà.*

19 Ex his authoribus *fraude prorſus puniẽda* citatos D. Thomam, & M. Soto, alios non curans dicit Baronius *vbi ſuprà.* Quod ad D. Thomam attinet: iactat à ſe demonſtratũ alibi. Quoad Sotum ſic modo traducit. *Nec minus*, inquit, *in Sotum peccat Amadæus, cum ad huius propoſitionis præſidium eo ex loco aduocat, vbi docet licere Chriſtianis hoſtibus, id eſt, Turcis regionem vaſtantibus, mortem imprecari.* Sic Baronius, qui tàm D. Thomam, quàm Sotũ, non ex priuato commodo, ſed ex ipſius aduerſarij, aut ex communi bono Eccleſiæ, deſiderium mali alieni honeſtaſſe, ſua re conatur. *Et hoc ſecundum*, inquit, *concedunt D. Thom. eiuſque diſcipuli.*

20 Cæterum, quod D. Thomas, & aliqui ex diſcipulis, ex priuato etiam commodo, id licere putent, demonſtraui ſatis quæſtione præcedenti. Quod verò & M. Sotus id expreſsè teneat, conſtabit legenti locum ex illo citatum *ex* 5. *de Iuſtit. quæſt.* 12. *art.* 1. *in fine*, vbi deſiderium mortis alienæ, tum ob commune Reipublicæ nocumentum, tum ob malum priuatum ipſius deſiderantis vitandum, licitũ concedit. Primum tradit his verbis. * *Quin etiam, & mortẽ alicui optare poſſumus, licet nobis conſtet, viam perditionis ingreſſum ire, vt noſtra Reipublicæ mala caueantur, paxquè & tranquilitas contingat. Poteſt enim quiſque Turcæ mortẽ, & clades omnes imprecari, vt ab eius tyrannide liberemur.* * Secundum non minus luculenter, in verbis ſequentibus. *Quin verò Chriſtianis hoſtibus, qui nos iniuſtè perſequuntur, quando alia non patuiſſet via, licitum eſt id ipſum optare.* Hæc Sotus Cuius vltima verba, *Quin verò, &c.* cum aliquid ſpeciale preſeferant, quod in præcedentibus nõ contingeatur, in

in quibus deſiderium mortis alienæ ad commune bonum retulerat: planè inde intelligitur, ad particulare cuiuſque commodum cõparandum, ſeu graue nocumentum vitandum in his reſpexiſſe. Aliàs actum ageret. Ex quibus cõſtat, Baronium Soti verba multifariam corrupiſſe: primò ſubticẽdo adverbium illud, *Quin verò*, quo caſuum diſcretio exprimebatur: ſecundò ex proprio penu alia ſuperaddendo, quibus Magiſtri Soti verba in alium ſenſum detorſit. Sic enim expoſuit, *Chriſtianis hoſtibus*, *id eſt, Turcis regionem vaſtantibus.* Ita Baronius vertit latinitate longé excellens. In hoc tamen loco maluit cadere Grammatica, quam cauſa. Nec enim *Chriſtianis hoſtibus*, ſed Chriſtianorum, ſi cum Baronio conueniret, elegans Sotus ſcripſiſſet. Cæterum Baronius ea fide Turcas Chriſtianos fecit, qua Amadęum in opinionibus reſtituendis infidelem. *Eiuſmodi eſt veritatis natura* (ait Chryſoſtomus *Homil. 57. in cap. 9. Ioannis*, ex editione anni 1570. apud Guilliemum Merlin.) *Vnde magis oppugnatur, inde magis confirmatur, & quo magis obtegitur, eò clarior euadit, niſi enim iſta facta fuiſſent, miraculum iſtud* (nempè illuminandi cæcum) *apud multos ſuſpectum eſſe potuiſſet: nunc verò perinde ac ſi ſtudioſè agerent, vt veritatem manifeſtarent, ita omnia faciunt, nec aliter facere potuiſſent, ſi in Chriſti patrocinium omnia feciſſent.*

F I N I S.

INDEX

INDEX
VERBORVM, ET RERVM
NOTABILIVM, QVÆ IN HOC OPERE
continentur.

A

Aborſus.

QVI Dubitans de animatione fætus aborſum procurauit, non manet irregularis. fol. 433. & ſeqq numer. 1.

Sit nec ne licitum aborſum intendere ob vitam, vel honorem prægnantis tuendum? fol. 485. n. 1. & ſeq.

Abſolutio. Vide *Confeſſarius. Reſeruata.*

Abſolvi nequit pœnitens extra articulum mortis, confeſsione dimidiata. fol. 152. n. 19.

Abſolutio Sacramentalis in caſu neceſſitatis conferri poteſt, nullo expreſſo peccato in particulari, vt moribundo, qui confeſſionem petijt, etiã in abſentia confeſſarij, ſi teſtis ſit, qui deponat, etſi infidelis, vel hæreticus. fol. 266. num. 4. Et licet depoſitio fiat in abſentia infirmi. fol. 268. num. 2. Sufficit teſtis ex auditu. fol. 269. num. 6 Exponitur decretum Clem. VIII. fol. 267. num. 5. & fol. 270. nu. 11. & ſeq. Dubia doloris ſigna in caſu neceſſitatis ad abſolutionem ſufficiunt. fol. 273. num. 1. Vnde tempore peſtis, abſolvi poſſet Sacerdos virtute confeſsionis generalis in introitu præmiſſæ 274. n. 5.

Fidelis, qui Chriſtiano modo vixerit, abſolvi poteſt in articulo mortis, licet nec confeſsionem petierit, nec vllum doloris ſignum ediderit. fol. 275. num. 4. & ſeq.

Quid ſi vt Catholicus non ſe geſſerit? fol. 277. n. 17. & fol. 282. n. 38.

Quoties moribundus poteſt licitè abſolvi, iuxta Doctorum probatæ authoritatis opinionem, peccat mortaliter Confeſſarius contrariæ opinionis, ſi non abſolvat. fol. 281. num. 35. & 283. num. 41. Vbi an ſub conditione elargienda abſolutio? num. 42. Mortuum à peccatis abſolvere, numquam licet. fol. 271. n. 14. & ſeq. Nec moribundum abſentem. fol. 289. num. 22. & ſeq. Neque ſub conditione. fol. 394. n. 41. Si abſolutio abſentis valida foret, eſſet etiam licita in caſu extremæ neceſſitatis. fol. 387. n. 14. & ſeq.

An laicus poſſit abſolvere à cenſuris? fol. 299. num. 8. An à venialibus. ibidem, num. 9.

Ad abſolvendum requiritur approbatio, & iuriſdictio ibidem, n. 10. In articulo mortis omnes Sacerdotes, etiam excõmunicari, æquè abſoluere poſſunt ab omnibus peccatis, & cenſuris. ibi. n. 11.

Nec pœnitens tenetur, ſi vixerit, comparere pro abſolutione cenſuræ, ni ſit hæreticus. fol. 300. n. 12.

Invalidè abſolutus à Confeſſario habente iuriſdictionem circa reſeruata, liber manet à reſeruatione fol. 143. n. 12.

A reſeruatis oblitis in confeſsione nequit ſimplex Sacerdos abſolvere. fol. 145. num. 18.

Sit ne abſolvendus, qui eſt in occaſione proxima peccandi? fol. 315. n. 4 & ſeq.

Actus amoris Dei, & proximi. Vide *Præceptum.*

Actus coniugalis.

Actus coniugalis, an in loco ſacro ſit prohibitus? fol. 218. n. 13.

Non impedit ad Euchariſtiam accedere eodem die fol. 397. n. 8.

Si voluptatis cauſa exerceatur, an venialem culpam importet? fol. 470. à n. 7.

Adulter. Adulterium. Vide *Scandalum.*

In adulterio triplex malitiæ ſpecies invenitur. fol. 200. nu. 65 Licet vterque ſit coniugatus vnum adulterij peccatum reſultat. fol. 170. n. 11.

Eſt tamen vtriuſque ſtatus in confeſſione explicandus. fol. 171. n. 15.

Adulter, qui in ſui defenſionem cum moderamine inculpatæ tutelæ maritum occidit, non manet irregularis, licet periculum, in quod ſe coniecit, præuiderit. fol. 436. & 438. num. 9. An teneatur ſe defendere contra invaſionem mariti? fol. 439. num. 14. An marito liceat quandoque permittere vxori peccatum adulterij? fol. 553. & ſeq.

Attritio. Vide *Contritio.*

Quid ſenſerit Caietanus circa attritionem, & contritionem? fol. 246. num. 18. & 19.

Baptiſmus. Vide *Ordo.*

Baptiſmus aquæ eſt Sacramentorum ianua fol. 400. Deficiente intentione Miniſtri, nec validum eſt, nec eius defectũ Deus ſupplet. fol. 371 & 400. n. 6. & 7. Si Miniſter hæreticus ritu Catholico baptizet, poteſt Catholicus eſſe patrinus. fol. 468 n. 12. In dubio de valore Baptiſmi Ordo Sacer ſuſceptus iterari debet ſub conditione. fol. 52 n. 16. & fol. 403. n. 12 Baptiſmi præceptum, quando obliget? fol. 551. nu. 6. & fol 553. n. 15.

Baronius.

Vincentij Baronij notæ in Amadæum Guimenium in illum retortæ. Prima, circa ſententiam Diui Thomæ de probabilitate opinionum, & de ignorantia inuincibili. fol. 31. num. 25 Secunda, circa opiniones æquè probabiles fol 22. nu. 3. & 4. Tertia, circa authores fauentes probabilitati opinionũ. fol. 26 n 25. Quarta, circa ſententiam Soti pro opinione fauente libertati. fol. 23. n. 6. Quinta, circa attentionem ſub lethali requiſitam ad Horas Canonicas. fol 81. nu 10. & 11. Vbi aliæ quatuor notæ in eundem retũduntur. Decima, & vndecima, circa numerum peccatorum in vnico actu. fol. 165. num. 3. & 4. Duodecima, circa diſpenſationem in voto ſolemni caſtitatis. fol. 176. n. 5. Vbi qualiter ab errore Tabienam excuſet, nu. 7 Decimatertia, circa diſtinctionem ſpecificam graduum inceſtus. fol. 287. num. 20. Duplex alia nota circa modum confitendi peccata contra naturam. fol. 194. à num. 42. vſque ad 46. incluſiuè. Decimaſexta, circa firmitatem iudicij. fol. 213. num. 128. Duplex nota, circa abſolutionem Sacramentalem defuncti, fol. 175. n. 15. & 17. Alia circa confeſsionem factam laico fol 298 num. 7. Duplex alia, circa electuariorum eſum in die ieiunij, & circa authores allegatos. fol. 272. num. 18. & 19. Vigeſimaprima, circa obligationem reſtituendi, qua adſtringitur Confeſſarius illam non iniungens pœnitenti fol. 312. num. 3. Duplex nota, circa intentionem Miniſtri. fol. 372. numer. 6. & fol. 374. num. 11. & fol. 377. num. 20. Vigeſimaquarta, circa opinionem de Baptiſmo Martyrij fol. 374. num. 12. Vigeſimaquinta, circa opinionẽ Cardinalis de Lugo de Baptiſmo fol. 377. n. 19. Vigeſimaſexta, circa deflorationem virginis ſponte conſentientis. fol. 158. num. 54. Vigeſimaſeptima, circa iniuſtum aggreſſorem honoris fol. 198. n. 55. Vigeſimaoctaua, circa pactum amicitiæ de dono conferendo, ibidem num 57. Vigeſimanona, circa opinionem Caietani de excommunicatione. fol 159 num. 58 Trigeſima, circa opuſculum ſexageſimumquartum, & ſexageſimumquintum D. Thomæ fol. 204. num. 85. Trigeſimaprima, circa furti quantitatem in confeſsione explicandam. fol. 186 n. 16 & 17. Trigeſimaſecunda, circa falſam citationem Thomæ Sanchez impactam fol. 196. n. 49.

Trigeſimatertia, circa grauitatem peccati ſodomiæ. fol. 513 nu. 8. & 9. Triplex nota, circa præceptum ieiunij, & abſtinendi à lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ. fol. 535. n. 3 & 4. Trigeſimaſeptima, circa collationis quantitatem. fol. 540. nu. 14. in fine.

Trigeſimaoctaua, circa præceptũ amoris Dei fol. 545. n 12.

Trigeſimanona, circa verba M. Bannez. fol. 545 num. 1.

Quadrageſima nota, circa dilationem Baptiſmi. fol. 551. n. 7.

Quadrageſimaprima, circa offerentem alteri occaſionem peccandi. fol. 554. n. 3. & ſeq.

Quadrageſimaſecunda, circa deſideriũ mortis alienæ. fol. 565.

Quadrageſimatertia, circa mentem M. Soti fol. 566.

Quadrageſimaquarta, circa verba Caietani, quoad præceptum ieiunij. fol. 535. num 5.

Quadrageſimaquinta, quoad opinionẽ Soti de prohibitione vſuræ fol 524 n. 35.

Duplex alia circa coniugatorum concubitum. fol. 219. n. 15.

Beneficium. Vide *Horæ.*

Vt Beneficium ad Horas Canonicas recitandas obliget, opus eſt ſuppeditet fructus, qui ad tertiam partem congruæ ſuſtentationis Beneficiarij ſufficiant. fol. 97. n. 12. & ſeq. Quæ ſit hoc tempore tertia congruæ pars? fol. 96. & ſeq.

Beneficiarius, qui ex bonis patrimonialibus in ſui ſuſtẽtationem, vel in eleemoſynas expendit, poteſt ſibi tantumdem cõpenſare ex fructibus Beneficij. f. 490. n. 9.

Bulla

Bulla Cœnæ.

Bullæ Cœnæ caſus referuntur. folio 325. num. 1. Nequeunt Regulares virtute priuilegiorum ab illis abſoluere, etiam occultis. fol. 326. num. 4. & 5. An vero eiuſmodi caſus occulti ſint poſt Tridentinum Epiſcopales facti, ac proinde toties quoties virtute Cruciatæ abſolui poſsint? ibid. num. 3.

Prælatos Regulares Generalem, & Prouincialem poſſe ſuos ſubditos ab his caſibus abſolvere, probabile eſt. fol. 328. n. 7. Vbi an ab hæreſi occulta? An ſuperiores etiam locales, idem poſsint? ibidem.

Bulla Cruciatæ. Vide *Irregularitas. Iuramentum. Oratorium. Reſeruata. Votum.*

Caſus reſeruati. Vide *Abſolutio. Regulares. Reſeruata.*

Cenſura. Vide *Irregularitas.*

Qua cenſura dignus ſit, qui propoſitionem, à Pontifice damnatam, vt falſam, temerariam, & ſcandaloſam, defendere auſus fuerit. fol. 295. num. 44. An Pontifex in his cenſuris ferendis, poſsit errare? ibid. & 335. num. 22. & ſeq.

Circunſtantia.

Circunſtantiæ, quæ ſpeciem peccati non mutant, etiamſi intra eamdem notabiliter aggrauent, non ſunt de neceſsitate præcepti confeſsionis. fol. 171.

Circunſtantia coniugij, vel voti, ſi ex parte vtriuſque delinquentis ſe habet; in confeſsione id explicandum. fol. 170. nu. 12. Quod votum ſit ſolemne, vel ſimplex non eſt neceſſe aperire. fol. 175. num. 3. & 6. Nequit celari circunſtantia Ordinis ſacri, vel voti; quoties peccatum contra caſtitatem patratum fuerit. fol. 176. num. 7. Vbi ſingularis Tabienæ, & Baronij opinio refertur, & refellitur. Qui votum iuramento confirmatum violauit, ſatisfacit regulariter, ſi iuramenti violationem fateatur. fol. 177. num. 9.

Circunſtantia peccati cum filia confeſsionis, per ſe loquendo, non eſt de neceſsitate confitenda fol. 170. nu. 18.

Furti quantitas, quando, & quomodo explicanda? fol. 185. num. 13. & ſeq. Inceſtus omnes eſſe eiuſdem ſpeciei, ideoque opus non eſſe diſtinctionem gradus in confeſsione exprimere, qui ſenſerint? fol. 187. num. 19. & ſeq.

Peccata contra naturam ſpecie infima diſtiguuntur, ideoque eorum diuerſitas in confeſsione explicari debet. fol. 194. num. 40. An eiuſmodi peccata inter conſanguineos malitiam inceſtus contineāt? fol. 191. num. 30.

Circunſtantia ſtatus perſonæ, quæ eſt obiectum ſimplicis delectationis venereæ poteſt in confeſsione celari. fol. 201. num. 70.

Circunſtantia ſtupri non datur, quando virgo ſponte conſentit. fol. 197. n. 25. & 169. num 61. & ſeq. Poteſt vero ſpecies alia peccati contra iuſtitiam ex violatione virginis (& corruptæ etiam) quandoq; interuenire fol 200. num. 63.

Qualitas mali voliti inefficaciter ex odio non eſt neceſſario explicanda, ſicut nec qualitas contumeliæ, vel iniuriæ per detractationem, aut iudicium temerariū illatæ. fol. 211. n. 116 & ſeq. Quid de qualitate perſonę? nu: 118. Iudicij temerarij malitia ſpecie diſtinguitur à detractione, fol. 213. num. 124.

Compenſatio.

Non eſt compenſationi locus in debitis ex ſola gratitudine. fol. 492. nu. 12. Iuſtam compenſationem non impedit Monitorium, licet ſub pœna excommunicationis manifeſtationem omnium bonorum præcipiat. Ibid. num 11. An filius ex bonis Patris poſsit ſibi compenſationem facere, & quando: Vide fol. 490. num. 6. & 7. & 9.

Conceptio.

Conceptionem Puriſsimam B. Mariæ Virginis in primo inſtanti animationis qui licitum eſſe colore, & credere, negaret, de hæreſi vehementer eſſet ſuſpectus, fol 7. num. 5. in fine.

Confeſſarius. Vide *Abſolutio.*

Confeſſarius poteſt ſe conformare opinioni pœnitentis, ſi inter Doctores probatæ authoritatis probabilis habeatur, licet ipſe falſam, & improbabilem exiſtimet. fol. 7. num. 7. Imo & tenetur quandoque. fol. 337. num. 3. In articulo mortis omnes Sacerdotes habent æqualem iuriſdictionem ad abſoluendum à quibuſcumque peccatis. fol. 54. num. 22. & 299. num. 11.

Ne-

Nequit Confeſſarius ſecluſa neceſſitate pœnitentem abſoluere, quin omnia ſua peccata clauibus antea non ſubiecta, ipſi ſubijciat. fol. 151. n. 18. Sui complicis peccatum audire, & abſoluere poteſt. fol. 181. num. 21. & 22.

Confeſſarium eligere, qui poſſint? fol. 300. nu. 2. & ſeq. An Parochi, & ſimplices etiã Sacerdotes, ibi. n. 3. & 9. & fol. 303. n. 15. Nullus vero ſæcularis etiam Sacerdos poteſt eligere non approbatum ab Ordinario, aut Beneficium Parochiale nõ habentem. fol. 304. nu. 18. Nec poteſt Parochus pro ſuis ouibus Sacerdotem non approbatum, aut Beneficio alio Paroquiali non fruentem, ad confeſſiones exponere. fol. 305. num 23. & 26.

Pro confeſſionibus Regularium excipiendis, non eſt neceſſaria Epiſcopi approbatio. Quid ſi militares? fol. 304. num. 18. & 19. Regulares, licet Prelati, vel Magiſtri in Theologia, nequeunt, ſi approbati ab Ordinario non ſint, confeſſiones ſæcularium excipere. fol. 308. & 310.

Confeſſarius, qui ex ignorantia grauiter culpabili, nõ iniunxit pœnitenti onus reſtituendi, poteſt probabiliter excuſari ab obligatione, ſed probabilius eſt ipſum teneri, altero non reſtituente. fol 311. & 313. num. 5.

Confeſſarius tenetur credere pœnitenti, circa dolorem, & propoſitum. fol. 314. n. 3. Niſi ex circunſtantijs oppoſitum colligatur fol. 315. num. 7.

Confeſſarius ſollicitans in confeſſione denuntiari debet. fol 181. n. 24. Licet eidem ſollicitanti fuerit facta confeſſio: & oppoſita ſententia eſt dãnata. ibidem. An abſolui poſſit prius quam denuntiet? fol. 315. num. 5.

Confeſſio.

Cõfeſſionis præcepto non fit ſatis per confeſſionem voluntariè nullam. fo. 152. n. 21. Confeſſio inualida iteranda, & quomodo. fol. 230. & ſeq. Ruſtici frequenter excuſari poſſunt à confeſſionibus iterandis fol. 233. num. 3. Non datur confeſſio valida, fructu gratię habitualis carens, quæ informis dici ſolet. fol. 241. num. 11.

Quando datur diſtincta confeſſio cum diſpoſitione requiſita, nouus gradus gratiæ confertur. fol. 152 nu. 20.

Confeſſionis integritas, alia materialis, formalis alia. Ab hac integritate nullus eximitur, à materiali vero plures cauſæ excuſant. fol. 113. & ſeq. Quę ab vno peccato confitendo eximit, ab aliorum confeſſione non excuſat, ſi cõmunicandi, vel celebrandi neceſſitas vrgeat. fol. 114. n. 5. vbi n. 7 Singularis Soti opinio refellitur. Integritatis præcepto ſatisfacit, qui vnum indiuiduum peccati pro alio in confeſſione ſubrogat, ſi eiuſdem ſit ſpeciei, & æqualis malitię. fol. 116. nu. 3. & fol. 118. num. 14. Non licet in confeſſione peccata palliare, confitendo noua vt antiqua. fol. 120. n 9 & ſeq. Qui probabiliter credit ſe iam confeſſum fuiſſe, non tenetur pręcepto confeſſionis; etſi probabilius in oppoſitum inclinet. fol. 124. n. 1. & ſeq. Quid ſi dubitet. fol. 135. à nu. 37.

Qui dubitat, an peccauerit? an vè mortaliter? valde probabile eſt non teneri ad confeſſionem. fol. 127. & ſeq. Sed oppoſitum eſt probabilius. fol. 134. num. 33. Si peccatum fuerit ſub dubio confeſſioni ſubiectum, debet, illo ceſſante, vt certum iterato explicari. fol. 138. num. 11. Quid de illo qui de peccatis decem, v. g. *plus minuſvè*, ſe accuſauit? fol. 139. n. 13 & ſeq.

Nequit in controuerſiam vocari obligatio confitendi peccata oblita, cum memoriæ occurrerint. fol. 140. & ſeq. Et contraria ſententia eſt damnata, vt ſcandaloſa ibi num. 2.

Qui ex verecundia, aut ex graui culpa ommittit in confeſſione peccatum, inualidam efficit. fol. 147. & ſeq. Quid quando dolor non eſt integer? fol. 151. nu. 16.

Numerus perſonarũ quibus vnica actione fit iniuria, debet in confeſſione aperiri. fol. 169. nu. 9. Et ſimiliter in adulterio, & ſacrilegio, quando coniugium, vel votum ex parte vtriuſque ſe habet. fol. 170. nu. 12.

Peccatorum numerus, qui ad confeſſionis integritatem pertinet ex neceſſitate præcepti, non phyſicè, ſed moraliter accipiendus. fol. 153. num. 1. & ſeq. præcipuè n. 8 9. & 10. in actibus internis, quando pluralitas peccatorum ſit in confeſſione explicanda? fol. 156. nu. 13. & ſeq. An fine non obtento ſufficiat in confuſo dicere media ad eius conſequutionem applicata, inexplicato numero. fol. 157. n. 18. Quando plures actus externi vnius actionis humanæ partes reputantur, vnum peccatum conſtituunt: vbi qui, & quando fol. 158. n. 19. Plures malitiæ in eodem actu, an conſtituant plura peccata. fol. 168. & ſeq. Vbi an in confeſſione explicandæ? fol. 166. & ſeq.

Confeſſionis Sacramentalis Miniſter eſt ſolus Sacerdos. fol. 197. Vbi quid de confeſſione laico facta D. Thomas ſenſerit;

Con-

Confirmatio.

Non eſt de neceſsitate præcepti. f.403. Vnctio in fronte eſt de neceſsitate Sacramenti.fol.406.num.12.

Coniugatus.

Delinquens cum coniugata vnum adulterij peccatū committit,eſt tamen vtriuſque ſtatus in confeſsione explicandus.fol. 170.num.11.& 12.

Conſanguinitas.

Conſanguinitatis,& affinitatis gradus, an ſpecie differant?An proximior à remoto?fol.187. a nu.19. An diverſitas in confeſsione explicanda?fol.190.nu.27.& ſeq.

*Conſilium.Conſulere.*Vide *Scandalum.*

Qui Doctores quoad caſus conſcientiæ conſulendi?fol.11.& 12. Qui plures conſulit ſincera intentione inquirendi, & inueniendi, ſi forte detur opinio probabilis excuſans ab obligatione ; ſecutus eſt in conſcientia.fol.11.num.17.

*Conſuetudo.*Vide *Lacticinia.*

Conſuetudo peccandi non eſt circunſtantia ex neceſsitate in confeſsione explicanda. fol.222. num. 3. Quid ſi Confeſſarius interroget?fol. 224. num. 13.& ſeq. Quomodo ſe accuſare debeat, qui conſuetudinem peccandi habet? fol.226. num.18.

Conſuetudo non ſufficit ad contemptum.fol.90. num.15.

Contemptus.

Non requiritur ad peccandum mortaliter contra legem , vel præceptum. fol.90.num.15.

Contritio,& Attritio.

Alia eſt perfecta, quæ extra Sacramentum peccatorem iuſtificat: Alia imperfecta,quę attritio dicitur. Contritio perfecta non requiritur ad valorem , neque ad effectum Sacramenti Pœnitentiæ.fo.234. & ſeq. Contritio perfecta ſemper eſt coniuncta cum infuſione gratiæ, & remiſsione peccatorum.fol.235.n.5.& 247.n.19. Ad valorem,& effectum Sacramenti Pœnitentię ſufficit attritio.fol.235.nu 7. Et ad vtrumque neceſſario requiritur vera attritio.fol.239.& ſeq Vnde non ſufficit voluntas ſuſcipiendi Sacramentum , & eius effectum,nec diſplicentia de lethalibus commiſsis. fol. 237. & ſeq. Attritio debet eſſe ex motiuo vniuerſali ad omnia peccata mortalia.fol 242.

Infamia,aut aliud malum temporale, prout à Deo in pœnam peccati infligendum , eſt ſufficiens motivum attritionis, quę eſt pars huius Sacramenti.fol.242.nu. 4.Quicumque alius doloris actus viribus naturæ elicitus abſque auxilio gratię, neque ad effectum , nec ad valorem Sacramenti ſufficit.fol.243 num 6 & fol.246. num.16. An vero requiratur quoad ſubſtantiam ſupernaturalis,an quoad modum ſufficiat?ibidem num.17.

Ad valorem confeſsionis de venialibus,àut de mortalibus iam confeſsis,vera alicuius attritio eſt neceſſaria. fol.251 . n. 20.& 255.num. 1. Reliqua autem venialia,quorum ſola diſplicentia datur,imo & vel ex oblivione,vel etiam ſcienter omiſſa,ſimul remittentur. fol. 250. à num.15. Et forte omnia,quorum complacentia deficiat,ibidem.Rectè tamen,& vtiliter clauibus ſubijciuntur.fol.253.nu.24. & ſeq. An ad valorem,& effectum ſufficiat dolor de multitudine venialium?ibidem.nu 27.

Diſtinctus doloris actus ad ſingulas confeſsiones non requiritur , ſed idem actus non retractus ſufficit.fol.255,& ſeq. Quæ vnio inter confeſsionem , & dolorem ſit neceſſaria?fol.260. nu. 10. Non quolibet peccato ſubſequuto,dolor retractatur.ibi. n.13. qui nil de confeſsione cogitans,doloris actum elicit , poteſt eo non iterato poſtea confiteri.fol.260.n.14. Abſolutionem debet dolor præcedere;non eſt neceſſe,quod confeſsionem.fol.261.num. 1. & ſeq Quanto tempore poſsit confeſsio abſolutionem precedere.fol,262. n.6

Propoſitum expreſſum , & formale vitandi omnia mortalia non eſt de neceſsitate Sacramenti, ſufficit veniale, quod,in dolore ex motiuo vniverſali concepto, continetur.fol.262.n.4. Qui quidem dolor non ſolum ad effectum , ſed ad valorem etiam Sacramenti eſt neceſſarius.fol. 263.num. 6. An ſufficiat dolor virtualis incluſus in propoſito formali , & expreſſo ex motivo vniuerſali ad omnia ſe extendente?fol.264 n.1.& ſeq.Timor relabendi componitur cum vero, & efficaci propoſito non peccandi.fol.263.n.9.

Qui in articulo mortis attritione pręuia abſolutus eſt à peccatis , non tenetur

ad

ad actum contritionis eliciendam.fol.53. n.20. Quando obliget præceptum contritionis.fol.550.n.4.& 553.num.13.

Debitum coniugale.

Concubitus coniugalis in loco ſacro ſit ne prohibitus?fol.218.num.13.& ſeq. Extra caſum neceſsitatis,ni occultè exerceatur,malitiam ſacrilegij cõtinet,& Eccleſia manet polluta.fol.219. num.16.& 221. num. 23. Quid requiratur vt caſus neceſsitatis habeatur? Quid vt actus notorius?fol.219 nu.17.& 18. Concubitus propter delectationem veneream, an culpa vacet?fol.470.num.7.

Coniux dubitans de valore matrimonij, poſt adhibitam diligentiam veritate non comperta,poteſt debitum petere.fol. 27.nu.17.& 19.

*Debita immatura.*Vide *Venditio.*

Delectatio.

Quid ſit delectatio venerea? fol. 202. nu.74.& fol.463.nu.10. Si moroſa ſit, eſt peccatum mortale.fol.204.n.86. Etiam viduis,& ſponſis de futuro.fol.205.n.88. Deliberate quæſita, vel admiſſa nequit ex paruitate materiæ excuſari à culpa mortali.fol.466.& ſeq & precipue fol.467.n. 23 & 24. Obiectum ſimplicis delectationis venereæ,non conſtituit diuerſum ſpecie peccatum,niſi intra genus luxuriæ ad diuerſam ſpeciem pertineat, vt actus fornicationis, & peccatum contra naturam. fol.202.à nu.75.& fol.203.à n.81. Delectatio de copula ſpecie deſtinguitur à delectatione de vindicta , & ideò in confeſſione explicanda.fol.203.n.83. Vbi quid ſenſerit D. Thomas. Si vero non de ſimplici delectatione , ſed de ſola iactantia loquamur, diuerſitas ſpecifica obiecti non variat huius ſpeciem , nec erit neceſſe in confeſsione obiecta diſtinguere. fol.204. nu.84. Delectatio de copula habita, eam ſubſequens,idem cum illa eſt peccatum. fol.159 n.25. Delectatio ſenſibilis,quæ ex obiecti mollitie , ſenſu tactus percipitur, non eſt venerea, nec per ſe mala.fol.463. nu.9.& 464.num.13.

Delectationem ex cibo , & potu non immoderatam intendere, nullum eſt peccatum.fol.469.num.5.

Diſpenſatio. Vide *Epiſcopus Papa.*

Diſpenſatione vtens , poſtquam cauſa ceſſauit,mortaliter peccat.fol.455.nu.5. Diſpenſatio ſine cauſa obtenta non excuſat à veniali eius vſum.fol 457.n.8.

Dubium.

In dubio melior eſt conditio poſsidentis in omni materia. fol.26. num.15. & ſeq. Opiniones probabiles contrariæ dubium ſpeculatiuum generant de honeſtate actus.fol.27.num.16.& fol. 30.nu. 24. Dubium de præcepto naturali,vel diuino,quod facta diligentia vinci non poteſt, ignorantiam inuincibilem præcepti conſtituit.fol.27.n.6.& 19.& 20. Quanta debeat eſſe diligentia?fol.29. num.22. Licitum eſt agere contra dubium ſpeculatiuum,non vero contra practicum. fol. 27.num.17.& fol. 33.num.31. In dubio de iuſtitia rei præceptæ,ac ſubditus teneatur obedire?fol.74.num.3.

Qui dubitat,an votum emiſerit, eo nõ tenetur. Qui dubitat,an recitauerit officium diuinum tenetur recitare,& qui dubitat,an confeſſus fuerit,tenetur confiteri.fol.135.num.37. & 38. An peccata de quibus dubitat , commiſerit , necne? fol. 125.num.1.& ſeq.

Electores.

An ferre aliquid poſſunt pro electione vnius præ alio.fol.498.n.22.& 23.

*Eleemoſyna.*Vide *Præceptum.*

Epiſcopus.

Epiſcopi conſecratio quot Epiſcopos requirat?fol.50. n.8. Qua certitudine tenendum vnum ſufficere ex commiſsione Pontificis?fol.54.n.24.& 25.

Epiſcopus poteſt diſpenſare cum habente votum caſtitatis, vt matrimonium contrahat , ſi frequentes lapſus patiatur. fol.62.num.23.

Poteſt etiam diſpenſare in irregularitate proueniente ex homicidio caſuali occulto,& ex voluntario omnino occulto.fol.423.n.7.

*Euchariſtia.*Vide *Reſeruata.*

Hoſtiam non conſecratam , loco conſecratæ,porrigere peccatori occulto,nũquam licet.fol.367.num.10.

Præceptum annuæ cõmunionis adimpleri nequit ,ſine licentia Parochi, extra ſuam Parochiam.fol.381.n.9.& 11. Quid de Viatico nonnulli ſenſerit?ibi,num.10.

Qui

Qui conſcius eſt peccati mortalis in præcedēte confeſsione obliti, tenetur ante communionem illud confiteri, ſi abſque nota, & ſcandalo poſsit. fol.384.n.8. Quid ſi non pręmiſſa confeſsione ex iuſta cauſa ſemel communicauerit? fo.383. num.5. Quid ſi ad linteum altaris exiſtat? fol.386.num.11. Quid de Sacerdote poſt Miſſam inchoatam? ibi num. 12. & 13. Quid de illos, qui recordatur non eſſe ieiunum fol.384.n 8.

Sacerdos, qui non pręmiſſa lethalis confeſsione celebrauit, quando excuſetur, *quam primum* confiteri? fol.588.n.6. An verba Tridentini, *quam primum confitendi*, præceptum importent? Qualiter intelligenda? An laicos etiam comprehendant? ibidem num.5 & 6. & fol.386.n.13. & ſeq.

Qui pluries ſacrilegè communicauit, ſi poſtea conteratur, vel attritus confiteatur, eos gratiæ gradus recipiet, quos ex opere operato recepiſſet, ſi hæc numero diſpoſitio ſingulas communiones præceſſiſſet. fol.394.num 15.

Ad Euchariſtiam accedere poteſt (confeſsione præmiſſa) qui eodem die contra caſtitatem defecerit. fol. 395. & à fortiori, qui actum coniugalem habuerit. fol. 397.num.8.

Excommunicatio. Vide *Hæreticus. Libri. Sacramentum. Filius.*

Filius Mercatoris poteſt exigere ſalarium a Patre pro opera in officio impenſa, & tantumdem ſibi compenſare, quantum deductis expenſis, extraneo conferendum foret. fol.489. & ſeq.

Filius ſpurius, ſiue ſæcularis, ſiue Clerici non eſt capax hæreditatis parentum; fol.497. num.18.

Furtum.

Furti quantitas ad mortale ſufficiens. fol.183. n.5. & 184. n.12. Cui ſpeciei iuſtitię opponatur? fol.182.nu.3. An quantitas ſit neceſſario in confeſsione explicanda. fol 184. nu.13. Furtum rei ſacræ, vel non ſacrę, quę in Eccleſia cuſtoditur, malitiam ſacrilegij continent. fol. 214. An diuerſæ ſpeciei? fol.216. num.5. Furtum quantitatis leuis, qua graue damnum ſcienter completur, eſt peccatum mortale fol 509. num 8. Quando graue damnum cenſendum? fol. 510. num. 9. Qualiter circa obligationem reſtituendi diſcurrant, qui in furto quantitatis leuis grauem culpam non agnoſcunt. fol. 508. num. 2. & 4. Leui quantitate reſtituta, ceſſat grauis obligatio reſtituendi. fol. 511. nu.12. Peccatum mortale furti ex ſuo genere grauius eſt, quam ſodomia, ſecundum ſpeciem vero longe leuius. à fol.540. pręcipue. fol. 516. num. 16. Furem occidere, quando liceat? fol.478. & ſeq.

Hæreticus.

Cum hæreticis, qui proprijs nominibus denuntiati non ſunt, ſecluſo periculo peruerſionis, non eſt aliter prohibitum communicare, quam cum excommunicatis toleratis, ſeu non denuntiatis. fol. 452. num 3.

Hæreticorum libros legentes excommunicationem incurrunt, etiam ceſſante periculo peruerſionis. fol.445 & ſeq. n.6. Non verò qui audit alium legentem; licet ex eius conſilio, vel mandato. fol.445. nu.1. & ſeq.

De hæreſi vehementer eſſet ſuſpectus, qui negaret eſſe licitum colere, & credere Conceptionem puriſsimam B. Mariæ Virginis in primo inſtanti infuſionis animæ. fol.7.nu.5. in fine.

Homicidium. Vide *Irregularitas.*

Iniuſtum inuaſorem honoris occidere licet, quando aliter defendi nequit. f.198. nu.55. Vbi in Baronium animaduertitur.

Iniuſtum accuſatorem, teſtem, vel iudicem occidere non licet. fol. 476. & ſeq. Quid de occiſione furis? fol. 478. num.1. Quid de occiſsione Banniti extra territorium mandatis? fol.482.nu.1. & ſeq.

Horæ Canonicæ.

Horas Canonicas recitare cum voluntaria diſtractione interna, non eſt peccatum mortale, ſed veniale. fol.81 n.9. Neque orare, actualiter peccas mortaliter. fol.80. & ſeq.

Præcepto recitandi non ſatisfacit Clericus ſæcularis, qui mentaliter tantum recitat. fol.84. & 85. An ſatisfaciat ſi oculis per librum diſcurrat? Ibidem num.11. 12. & 13. Quid de Regularibus. fol. 82. nu. 1. & ſeq. & fol.84.n.11. An qui priuilegio non gaudet, teneatur ea voce recitare, vt ſe ipſum audiat? fol.85. num. 14.

Loco vnius officij nequit aliud longè breuius recitari. Nec probabile eſt poſſe quotidie de Reſurrectione. fol. 87. vſque ad 93. nu. 25. Quid de Monialibus, ibi nu. 26.

26. Quid de Equitibus Militaribus coniugatis retinentibus *Caualleratos* fol. 99. n. 19. Ad obligationem recitandi ratione Beneficij, vel penſionis, neceſſe eſt, vt ad tertiam partem congruę ſuſtentationis ſufficiat. fol. 97. num. 12 & ſeq. Quid veniat nomine congruę? fol. 98. num. 15. Quę quantitas, modo requiratur? fol. 97. num. 9 & 10.

Qui Horas Canonicas recitare omittit, tenetur reſtituere tertiam ſaltem partem fructuum diei correſpondentium, ſi Beneficium ſimplex, vel penſionem habeat. fol. 98. nu. 17. & 18.

Ieiunium. Vide *Lacticinia.*

Ad peccandum contra præceptum ieiunij non requiritur contemptus. fol. 89. num. 12. & plures leues comeſtiones ſufficiunt. fol 541. n. 22.

Qui ex cauſa, ſiue licita, ſiue illicita factus eſt impotens moraliter ieiunare, præcepto non ligatur. Peccabit tamen in cauſa, ſi extra caſum neceſsitatis, eodem die, illam adhibuit præuidens euentum. fol. 529. num. 2. & ſeq. & fol. 535. nu. 21. & ſeq Explicantur nonnulli Authores, qui pro parte contraria afferri ſolent. fo. 530. à n. 8. Referuntur, qui illi aſſentiuntur. fo. 530. à n. 6. & 532 nu. 17.

Præceptum ieiunij, an ex iure, an ex conſuetudine ortum habuerit? fol. 534. n. 1. & fol. 535. n. 5.

Qui in die ieiunij comeſtionem interrumpit, non peccat poſt quadrantem inſtaurando. fol. 158 num. 20. & 21.

Qui in die ieiunij inuitat ad cœnam eum, qui paratus eſt violare ieiunium, an peccet? fol. 553. num. 1.

Electuariorum eſus an ieiunium frangat? fol. 273. n. 18. Qui bis inaduertenter comedit, aut carnes ſemel an ieiunare teneatur fol. Quid de præcepto abſtinendi ab ouis in Ieiunijs Quadrageſimę. fol. 535 n. 4. & 537. n. 10. Quid in Dominicis Quadrag. fol. 538. num. 12.

De excuſatis à ieiunio ratione laboris. vide fol. 542. n. 24. & ſeq.

Ignorantia.

Ignorantia inuincibilis eſt, quæ ſtudio ſuperari non poteſt. fol. 77. num. 19. & fo. 30. n 24. Tàm iuris, quàm facti excúſat à peccato. fol. 31. nu. 27. & 28. Opinionum probabilium oppoſitio ignorantiam inuincibilem legis efficit. fol. 27. nu. 19. & 20. Quanta diligentia adhibenda pro veritate inuenienda, vt eius ignorantia inuincibilis conſtituatur? fol. 29 n. 22.

Quæ ignorantia excuſet à cenſura, vel à reſeruatione? fol. 319. nu. 1. & ſeq.

Impedimentum Matrimonij.

Impedimentum criminis vt incurratur, quæ requirantur? An etiam eius notitia vt talis? nempe ſcire crimen illud eſſe impedimentum dirimens matrimonium. fol. 414. & ſeq.

Inceſtus.

Inceſtus inter conſanguineos, & affines, & inter primum, & quartum gradū eiuſdem lineæ, non diſtinguuntur ſpecie ſecundum plures, ſed oppoſitum eſt verius. fol. 186. & ſeq. & 190. n. 26. Similiter inter conſanguineos in linea recta, & in tranſuerſali nu 27. Et inter primum gradum lineæ rectæ, & reliquos eiuſdem lineæ. Secus inter alios gradus inter ſe, ibidem num. 28 Quid ſenſerit D. Thomas? fol. 188. n. 20. & ſeq.

Inceſtus etiam malitia datur in peccatis contra naturam, in gradibus, in quibus iure naturæ eſt prohibitum matrimonium. fol. 191. num. 3. . & ſeq. In quibus ſit prohibitum? ibi nu. 33.

Inceſtuoſus an priuetur iure petendi debitum? fol. 321. num. 8.

Intentio.

Ad valorem Sacramenti requiritur intentio Miniſtri: quæ & qualis eſſe debeat? fol. 370. Quid ſenſerit D. Thomas. fol. 374. n. 13. & ſeq. An defectus intentionis ſuppleatur à Deo, quoad gratiæ habitualis iufuſionem, & peccatorum remiſsionem? fol. 370. & 373. num. 10. & fol. 400. num. 7. Quid quoad hoc ſupplementum Baronius ſcripſerit? fol. 372. num. 6. & 377. num. 20.

Irregularitas.

Irregularitas incurritur ex homicidio, etſi omnino occultum ſit. fol. 420. num. 7. Non tamen eſt Pontifici reſeruata, ſi homicidium voluntarium ſit omnino occultum. fol. 423. n. 7. Quando ſit omnino occultum? fol 419. n. 1. & 420 n. 6. & ſeq. Poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, & à Prælatis Regularium cum ſubditis fol 423. nu. 7. & fol. 424. n. 10. & fol. 425. n. 1. Poſſunt etiam Prælati Regulares diſpenſare, licet publicum; dum ad forum contentioſum de-

Digitized by Google

deductum non ſit.fol.426.n.4.Si homicidium ſit omnino occultum, poſſunt Regulares diſpenſare, etiam cum ſæcularibus in irregularitate.fol.427 n.5.

Virtute Bullæ Cruciatæ diſpenſari nequit in irregularitate ex delicto. fol. 452. n.2. Ex homicidio, ſola irregularitas ex delicto incurritur, fol.429.n.3.& ſeq.

Non eſt irregularis adulter, qui cũ moderamine tutelæ, occidit maritũ fol.436. Licet hoc præuiſo periculo, eius domum fuerit ingreſſus, fol.438.n.9.

Non eſt irregularis maritus, qui adulterum in flagranti repertum occidit. fol. 439.n 13.

Damnati ad triremes, non incurrunt irregularitatem ratione pœnæ triremium, fol.439.n.2.& ſeq.

Iudex.

Iudex inferenda ſententia, an probabiliorem opinionem circa ius teneatur amplecti? fol. 43. Quid circa factum? fol. 44. n.11.& ſeq.

Iudices contra communem ſententiam iudicantes, peccant mortaliter.fol.45.numer.13.

An teneatur Iudex reſtituere acceptum pro iniuſta ſententia? fol. 492.& 495. numer.14.

Iudex adquirit dominium munerum; quæ ſponte data accepit, nec tenetur ante ſententiam ſuperioris illa reſtituere. fol. 505.n.12. An mortaliter delinquat accipiendo? fol.502.num.15.& ſeq.&fol.506. num.28.

Quid quando litigantes habent opiniones probabiles? fol.497.n.21.

Iudicium.

Iudicium practicum moraliter certum de operatione licita; rectè cohæret cum iudicio ſpeculatiuo formidoſo de honeſtate actus; fol.35. num.37. A dubio ſpeculatiuo circa illicitum; poteſt iudicium practicum diſcordare. fol. 27.n.17.&fol. 33.num.31.Ad honeſtè operandum iudicium practicum moraliter certum requiritur.fol.35.n.36.& ſeq. Quomodo iudicium practicum moraliter certum procedere poſſit ex principijs probabilibus, fol. 35.n.37 & fol.36.n.40.

Vt iudicium ſit temerarium, quid neceſſarium ſit? fol.213.n.125.Vbi an firmiter credere compatiatur cum formidine partis oppoſitæ? n.126.& ſeq.

Temere de aliquo iudicare eſſe Iudæũ, eſt peccatum mortale inter Hiſpanos, fol. 214.num. 192. In quo diſtinguatur iudicium temerarium à ſuſpicione, ibi num. 125.

Iuramentum.

Iuramenti cõmutatio ſi in nullius præiudicium cedat, virtute Cruciatæ poteſt fieri.fol.68.

Iuramentum materiæ reſeruatæ, vt caſtitatis, vel Religionis, æquè ac votum reſeruatum manet, ni fortè aſſertorium tãtum ſit.fol.69.&70.n.4.& 8.

Iuramentum, de eleemoſyna pauperi eroganda ab ipſo acceptatum, commutari nequit fol.72.n.6.

Quando veritatem occultare oportet, licitum eſt iurare cum amphibologia.fol. 74.n.6. Vbi de vſu reſtrictionum mentalium, & fol.77.n.17.& 78.n.24.

Lacticinia.

Conſuetudo abſtinendi ab ouis, & lacticinijs in ieiunijs Quadrageſimæ, vim legis habet. Nec ex ſola cõſuetudine, ſed ex præcepto in iure contento grauis obligatio ſuborta eſt.fol.537.n.10. Quæ non ſolum dies ieiunij, ſed Dominicos etiã dies Quadrageſimæ comprehendit. fol. 538. num.13.

An Regulares excepti in Bulla Cruciata, poſſint in Dominicis Quadrageſimæ lacticinijs, & ouis, eius virtute reſici? fol. 538.n.14.& ſeq.

Quid de priuilegio Ordinis militaris Sancti Iacobi de Veles ad vſum ouorum, & lacticiniorum in ieiunijs Quadrageſimæ? Vbi an alij Ordines participent? fol. 539 n.15.& ſeq.

Quid de alio priuilegio ferè ſimili Minoribus conceſſo à Paulo III.? fol. 540.numer.18.

An pro collatione ſerotina oua, & lacticinia deſeruire poſſint, & in qua quantitate? fol. 540.n.19. Quid de electuarijs in die ieiunij, D.Thomas ſenſerit? fol.272. num 18.& 20.

Lex.

Lex Pontificia vt obliget, an requiratur, quod in ſingulis Diœceſibus ſit authenticè promulgata? fol.333.num.20. & ſeq.

Acceptatio legis à maiore parte populi non eſt neceſſaria, vt obligare incipiat,

fol.452.n.12. Primi nõ acceptantes peccant mortaliter, fol. 450.n.2.

Quid de his qui dubitant de acceptatione à maiore parte populi, poſt congruum tempus iam elapſum? fol.453.n.14.

Quando ſuper lege ſupplicatur, eius obligatio ſuſpenditur. fol.453.n.16. Cauſa diſpenſationis ceſſante, legis obligatio reuiuiſcit. fol 455.n.5.

Legis diſpenſatione ſine cauſa obtenta vtens venialiter peccat. fol.457.n.8.

Leges contra ſpurios qualiter explicet M. Sotus? fol.597.n.18. Leges contra iudices, & alios Miniſtros quoad receptionem munerum. Vide verbo *Iudex*.

Quot actus requirantur, vt lex vſu non recepta intelligatur? fol.502.n.15.

Leges in præſumptione fundatæ, an ea ceſſante obligent? fol 503.n.17. Ceſſante fine legis in particulari, legem ceſſare, qui teneant? ibidem n.18.

Leges purè pœnales, & etiam mixtas probabile eſt non obligare in conſciẽtia, ſed oppoſitum de mixtis probabilius, fol. 503.n.19.& ſeq. fol 506 n.28

Fide ſanctum eſt Principes ſæculares poſſe obligare vaſſallos in foro conſcientiæ. fol. 507.num.31.

Liber.

Libri Hæreticorum. Vide *Hæreticus.*

Si libri prohibiti non ſint de hæreſi ſuſpecti, an incurrat excommunicationem, qui legerit, vel retinuerit, etiamſi non abſolutè prohibiti, ſed donec corrigantur, fol 448.n.13.& 449.n.15.

Finis adæquatus prohibitionis non eſt periculum peruerſionis, vt imponitur nõnullis. fol.446.n. 5. & 6. Vbi quidam Ieſuitæ vindicantur.

Locus.

Locus ſacer violatur ſanguinis, vel ſeminis effuſione publica, ſecus ſi occulta, fol.216.num 6. An malitia ſacrilegij vitetur, quoties occultè res contingat? fol. 217.num.9. & ſeqq. Quid veniat nomine loci ſacri? fol 221.num. 24. An de tactibus impudicis in Eccleſia occultè, vel publicè habitis, ſicut de effuſione ſeminis Theologizandum ſit? fol. 220. nu. 19. & ſeq.

Mendacium.

Mendacium Deo repugnat? fol,78. nu. 24. Nec poteſt cum creaturis diſpenſare. ibidem.

Monialis. Vide *Horæ.*

Occaſio.

Occaſio proxima peccandi, quæ cenſenda? fol.315 num. 4. An abſolvendus, qui eam non reliquerit? & quoties abſolvi poterit? ibidem num.5. An habenti occaſionem differenda ſit abſolutio? an de præcepto? an de conſilio hoc ſit? fol. 317. numer.10.& ſeq.

Occultum.

Delicti occulti nomine, quid veniat in Tridentino? fol.422.n.2.& ſeq.

Opinio.

Opinionis definitio. fol. 1. & 2. In quo differant probabilitas practica, & ſpeculatiua? fol. 3 num.2. Vir doctus poteſt ſibi opinionem probabilem efficere. fol 4. Et quandoque alijs etiam doctis. fol. 8.num. 10.& fol.11.num.17. Quid ſi ab Inquiſitione fuerit expuncta? fol 6.nu. 4. Non ex eo quod opinio typis data circumferatur, debet probabilis cenſeri. fol.10.nu.15. Qui Theologi ad opinionem probabilem inueniendam conſulendi ſunt? fol.11,& 12. Plures conſuli poſſunt ex intentione recta circa licitum. fol.11.n.17.

Non eſt obligatio eligendi in praxi tutiorem opinionem. fol. 13. & ſeq. Quod procedit licet opinio tutior, id eſt, pro lege militans, ſit probabilior. fol.23 n. 5. & 11. Quam certitudinem hæc aſſertio habeat? fol.338.n.8.

Opiniones plures, quia ſibi probabiliores, etſi minus ſecuras, amplexus eſt D. Thomas. fol.16.n. 17.& ſeq. Quomodo explicandus in quodlib.8.art.13. fol. 29. num. 23.& ſeq.

Opinionum diuerſitas non conſtituit conſcientiam dubiam, fol.32.num.29. & ſeq. Sed ignorantiam invincibilem malitiæ. fol.27.n.19 & ſeq.& fol.30.n.24. Quæ ignorantia ſit invincibilis? ibidem. Quæ diligentia requiratur pro veritate inveniendа? fol.29.n.22.

Omnes opiniones practicè probabiles æquè tutæ ſunt, quoad imputabilitatem. fol.40. Neque pro lege eſt tutior, quam quæ contra illam, ibi n.57.& fol.42.num. 61. In quo ſenſu dici poſsit vna ſecurior alia? fol.40.n.56.

Extra caſum neceſsitatis nequit eſſe practicè

ctic è probabilis opinio circa licitam adminiſtrationem Sacramenti valoris tantum probabiles.fol.5 .num.14. Niſi proximus damno imminenti cedere poſsit, fol.52.n.17.

Opinionis probabilis vſus poſsit,necne prohiberi? fol. 288. num.18 in fine. Improbabilitas opinionis ex inconuenientibus ex eius praxi rectè deducitur.fol.504. num.12.

Quam opinionem teneantur iudices amplecti inferenda ſententia. Vide verb. *Iudex*.

Quam Miniſtri Regis in imponendis tributis? Vide *Tributum*.

Quam Reges ad bellum indicendum? fol.47.num.7.

Oratorium.

Oratorium in domo priuata erigere virtute Cruciatæ nemini licet. fol 103.n. 11. Nec Commiſſarius Cruciatæ poteſt licentiam concedere.fol.105.num.16. Nec Epiſcopus,nec Nuntius. fol. 102.num.6. An vero taliem poſsint Oratoria approbare? ibidem,& fol.104.n.13.

Mortua perſona,cui a Summo Pontifice indultum oratorij fuit conceſſum, nequit virtute Cruciatæ in eo celebrari. fol. 109.num.9.Poteſt verò ea viuente in diebus etiam in indulto exceptis. fol. 104.n. 14.& ſeq.

Regulares,nì ab Epiſcopis prohibeatur, poſſunt in domibus priuatis ſæcularium altare portarile erigere , & in eo celebrare,vel ſi infirmi ſint, celebrari facere. fol. 111.& ſeq.

An verò poſsint aliquando Epiſcopo prohibenre? fol.112.num.8. & 11.& 113. num.14.

An celebrare extra Eccleſiam,vel Oratorium ſit mortale? fol.110.n.18.

Ordo.

Non baptizatus baptiſmo aquæ non eſt capax ordinis.fol.399.num.3. & fol.401. num.8.

Qui de valore ſui baptiſmi dubitat,omnes ordines ſub conditione tenetur iteraro ſuſcipere.Imò & ſi probabilis,aut probabilior etiam opinio pro valore militet. fol.52.n.16.& fol 403.n.12.

Qui ſub cōditione recipit ordines propter dubium,vel ſolam opinionem de valore Sacerdotij , poteſt eodem die omnes ordines,omiſſis etiam ſolemnitatibus ſuſcipere.fol.401.n.5.

Quænam ætas ad ordines requiratur? An à die conceptionis compu tari queat ? fol. 406 & ſeqq. Quid quoad Regulares ? fol. 411.& 413.num.12.

Oſcula.

Oſcula habita ob delectationem veneream, quæ ex illis conſurgit, om ni alia ſeclusa parua intentione, ſunt peccatū mortale.fol 462.num.8 Etiam inter ſponſos de futuro.fol.465 n.16.

Oſcula antecedentia , & ſubſequentia copulam vnum peccatum cum illa conſtant,quod ea in confeſsione expreſſa, ſufficienter explicatur. fol. 155. num.18. & 159 num. 24. Si oſcula præcedant abſque intentione vltra pr egrediendi , & tamen copula ſubſequatur , ſufficit eam conſiteri.fol 159.n 2

Sēſibilis delectatio,quæ ex obiecti mollitie percipitur,non deriuat in oſcula malitiam grauem.fol.463.n.9. Quæ delectatio ſit venerea? num.10.

Papa. Vide *Votum*.

Diſpenſauit ſæpè in voto ſolemni caſtitatis,& in matrimonio raro.fol.12.numer.10.Errare non poteſt in his , quæ ad mores pertinent.fol.7. num.5.& fol.395. num. 44. Neque in cenſura,quam propoſitionibus ,quas damnat , inurit. fol. 334. num.22.& ſeq. An vt caput Eccleſiæ decernat,quando in Congregatione Sanctæ, & Generalis Inquiſitionis Romanæ doctrinam aliquam damnat, & prohibet. ibi. num.23.

Papa diſpenſans ſine cauſa in proprijs legibus,venialiter peccat.fol.457. n.8.

Peccatum.

Peccatum mortale non eſt propoſitum non vitandi vllum veniale.fol 457. & ſeq. Vbi de dubitante circa reſiſtentiam. fol. 460.num.15.

Peccata venialia,quæ & qualiter remittantur virtute Sacramentorum ? fol.250. & ſeq.

Peccata mortalia extra Sacramentum non remittuntur , abſque actu perfecta contritionis. fol.371.num. 5. & 400.numer 7.

Peccatum ingenere ſubiectum, eſt materia ſufficiens abſolutionis Sacramentalis.fol.260.n.2.

Peccata in confeſsione oblita non abſoluuntur directè.fol.142.n 10.

Plures actus externi vnum peccatum conſtituunt, quando ſunt partes eiuſdem actionis moralis fol. 158. num. 19. Quod aliquando contingit, etiamſi per contrariam voluntatem fuerint interrupti. fol. 159. num 23.

Plures copulæ, etſi ab eadem voluntate abſque interruptione proveniant, plura ſunt peccata, ſicut & plures occiſiones ſucceſſiuæ. fol. 163. n. 8. & 9.

In vnica actione pluribus iniurioſa vnũ eſt peccatum fol. 182. num. 5. &6. Sed numerus perſonarum in confeſſione explicandus. fol. 165. n. 9.

Pœna. Vide *Ignorantia.*

Pœnarum nomine veniunt irregularitates proueniẽtes ex delicto. fol. 427. n. 1. Pœna non incurritur ante ſententiam declaratoriam criminis. fol. 502. n. 14. Pœnalis lex an in conſcientia obliget? fol. 503. num. 19.

Penſio. Vide *Horæ Canonicæ.*

Pollutio. Vide *Circumſtantia. Euchariſtia.*

Pollutio eſt peccatum contra naturam diſtinctum ſpecie a ſodomia, & beſtialitate. fol 194. n. 40.

In loco ſacro, quando ſpeciem ſacrilegij contineat? Vide *Locus ſacer.*

An maliriam habeat inceſtus inter cõſanguineos, & affines? Vide *inceſtus.*

Præceptum. Vide *Lex.*

Præceptum amoris Dei maximum, & primum eſt, daturque ſpeciale amãdi Deũ ſuper omnia, ex virtute charitatis. fol. 543 n. 1. & ſeq. Et contrarium dicere eſt damnatum ab Alex. VII. fol. 544 n 8.

Non adimpletur hoc præceptum per dignam ſuſceptionem Euchariſtiæ, ſemel in anno. fol 545. n. 11. & ſeq.

Obligatio eliciendi actum charitatis Dei oritur ex præcepto affirmatiuo huius virtutis. fol. 573. n. 24.

Amoris interni proximi datur ſpeciale præceptum. fol. 547. num. 21. & num. 22. & 549 n 26.

Præceptum amoris Dei, nõ ſolum obligat in articulo mortis. fol. 549. num. 1. & ſeq. Sed etiam aliquoties in vita, ex vi præcepti charitatis: & quoties ſtatus iuſtitiæ ad aliquam operationem eſt neceſſarius, & non eſt aliud medium ad iuſtificationẽ obtinendam. fol. 552. n. 11.

Sit ne contra præceptum amoris proximi deſiderare illi mortem propter ſuum commodum? fol. 563. & ſeq num. 8 & fol. 566. n. 16 & ſeq.

Præceptum ſuccurrendi proximo eleemoſyna corporali, quando obliget? fol. 557 & ſeq.

Verba modi imperatiui, an præceptum contineant? fol. 389 n. 9. & ſeq. An verbũ *Debet?* fol 405 n. 8 Quæ verba præceptum contineant. fol. 507. n. 33.

Prælatus Regularis. Vide *Irregularitas. Reſeruata.*

Priuilegium. Vide *Irregularitas.*

Priuilegiorum reuocatio, quam ſolemnitatem requirat? fol 332. nu. 15. & 333. num. 19. An per non vſum reuocentur? fol. 428. num. 6.

In confirmatione priuilegiorum vnius ordinis, comprehenduntur omnia aliorũ ordinum, quorũ eſt participatio. fol. 426. n. 6. Quæ priuilegia communicentur? Vide fol. 538. & 539. n. 16.

Religioſi. Vide *Lacticinia.*

Nequeunt ordinari ante legitimam ætatem à Tridentino præſcriptam. fol. 413. num. 12. Non fruuntur in foro conſcientiæ priuilegijs per Tridentinum reuocatis, & aſſertio oppoſita eſt damnata ab Alex. VII. fol. 414. n. 14.

Abſolvi non poſſunt à reſeruatis virtute Bullæ Cruciatæ. fol. 343. n. 24 & ſeq.

Nil poſſunt virtute priuilegiorum circa caſus Bullæ Cœnæ, licet ſint occulti. fol. 325 & ſeq.

Quid circa diſpenſationem in Irregularitate ex homicidio procedẽte? fol 425. & ſeq.

Poſsint ne diſpenſare cum habente votum abſolutum caſtitatis, vt matrimonium contrahat, ſi frequentes lapſus patiatur? fol 62. n. 23. & fol 74. n 17.

Non poſſunt Regulares, virtute priuilegiorum Ordinis, excipere ſæcularium confeſſiones in aliqua Diœceſi, quin approbationem ab illius Epiſcopo obtinuerint, ſecus virtute Cruciatæ. fol. 309. nu. 7. & 8. Quod procedit, licet ſint Prælati, vel graduati in Theologia, vel iure Canonico. fol. 319 n. 9. & 308. n. 4.

Non poſſunt Religioſi confeſſarij abſolvere ſæculares à caſibus, quos Epiſcopi ſibi reſeruant. fol. 328. nu. 1. & ſeq. Vbi an ante decretum Alex. VII. potuerint? num. 2.

2. poſſunt ab alijs caſibus Pontifici etiam reſeruatis toties quoties abſoluere. fol. 332. num. 16. & ſeq.

Regulari aſſerenti ſe habere licentiam, vt à reſeruatis abſoluatur, poteſt confeſſarius fidem preſtare, quando oppoſitum ſibi non conſtat. fol. 346. n. 1 & ſeq.

Quid poſsit confeſſarius circa Regularium confeſsiones, ſi opinionem Cruciatæ eis fauentem probabilem cenſeat? fol. 347. num. 3.

Reſeruata.

Caſus reſeruati in Religione. fol. 319. n 6. Qui in Diœceſi Toletana? fol. 329. n. 1. Qui in Bulla Cœnę? fol. 225. n. 1.

Qui reſeruationem caſus ignorat, probabile eſt illam non incurrere, ac proinde à quolibet confeſſario abſolui poſſe. fol. 319. & ſeq.

An ſola cenſura, an etiam peccatum ſeorſim ſit reſeruatum? fol. 321. n. 6. & 7.

Inadvertentia reſeruationis æquiualet ignorantiæ. fol. 322. num. 8 Dubium iuris, vel facti, reſervationem aufert. fol. 322. num. 2 & 3.

Qui de reſeruatione dubitans confeſſus eſt, non tenetur iterum confiteri, licet peccatum reſeruatum fuiſſe, agnoſcat. fo. 321. num. 6.

Si ſuperior concedat facultatem cum onere comparendi, & ſubditus ea vtatur, manebit adſtrictus compatere. fol. 324. num. 2. Vnde oriatur hęc obligatio? ibidem num. 5. & ſeq.

Qui bona fide ſola reſeruata confitetur Sacerdoti non habenti iuriſdictionem, invalidam confeſsionem facit. Secus ſi alia non reſeruata ſimul confiteatur. fol. 336. num. 6.

Reſeruatorum abſolutio ex iuriſdictione probabili valida eſt, licet poſtea conſter de falſitate opinionis. fol 336. n. 5.

Quando ſuperior iniuſtè negat facultatem pro abſolutione reſeruatorū ſubditi, habetur pro conceſſa. Si tamen confeſſarius electus abſoluere illum nequeat, poterit vrgente neceſsitate communicare contritus. fol. 351. num. 15. Secus vero dicendum, quando pœnitens iniuſte reſiſtit confiteri. ibi nu. 14. & 16. Ex vrgente cauſa poteſt inferior Sacerdos à reſeruatis abſoluere cum onere comparendi: licet peccatum habeat annexam excommunicationem. fol 353. num. 8. Quid ſi ſuperior in craſtinum adiri poſsit? ibidem num. 10. Quid ſi pœnitens non habens Bullam Cruciatæ, intendat illam aſſumere? fol. 354. num. 14. An ſimplex Sacerdos poſsit, cum onere comparendi, aliquando abſoluere? fol. 354. num. 12.

Nemo tenetur confiteri reſeruata cum onere comparendi. fol. 355. num. 4. Si vero vrgeat neceſsitas communicandi, vel celebrandi, probabile eſt inferiorem Sacerdotē poſſe abſoluere à reſeruatis abſque onere comparendi, ſed contrarium eſt probabilius. fol. 355 num. 5. Vbi an in tali caſu poſsit ſola non reſeruata illi cōfiteri, & ante communionem teneatur? fol. 356. num. 8 & 9. Quid ſi nullum lethale non reſeruatum habeat? fol 357. n. 10. An priuilegio Cruciatæ vti obligetur? ibidem num. 11. & 12.

Reſtitutio.

Acceptum pro delicto patrato contra iuſtitiam, vt pro iniuſta ſententia, homicidio, &c. nemo tenetur reſtituere, nec conſummato delicto recipiens peccat. fo. 493. num. 5. & 6. & 494. num. 7. & ſeq. & 495. num. 14.

Iudices recipientes munera gratis à litigantibus oblata non tenentur reſtituere. fol 501. num. 12.

Confeſſarius non obligans pœnitentem reſtituere, an teneatur, illo non reſtituente? fol. 313. num. 5.

Qui minutis furtis ad grauem quantitatem peruenit, ſi eam, qua grauis completa fuit, reſtituat, liber manet ab onere ſub lethali reſtituendi fol. 511. nu. 12.

Reſtitutio pretij ſimoniace accepti, cui reſtituendum? fol. 527. num. 12. & 13.

Reſtrictio mentalis.

Quando liceat vti reſtrictione mentali? fol. 78. num. 17. & ſeq. 22. & 24.

Reuiſores.

Reuiſores librorum de rebus fidei, vel ad mores pertinētibus tractantium, mortaliter peccant, ſi muneri ſuo deficiant, vel minus apti obeant. fo. 10. n. 15. in fine.

Sacramentum. Vide *Opinio.*

Miniſter Sacramenti nequit validum cōficere, abſque intētione faciendi, quod facit Eccleſia. fol. 374. nu. 13. Nec aliud ſenſit D. Thomas. ibidem, & 377. nu. 20.

Si Miniſter ſit ad conficiendum conſecratus, mortaliter delinquet, ſi in peccato mortali conficiat: vt ſi abſoluat, vel conſecret, vel baptizet. fol. 364. nu. 32. Quid

ſi

Digitized by Google

ſi vt laicus abſque ſolemnitate? fol. 362. num 23.

An liceat Sacramentum petere à Miniſtro excõmunicato tolerato? fol. 443. n.7. & ſeq. & fol.444.n.10.

Licitum eſt, ſi cauſa ſubſit, in adminiſtratione Sacramentorum vti ſimulatione. fol. 368. num. 13.

An Sacerdos, qui in peccato mortali plures abſoluit, plura peccata mortalia committat? fol. 162. n. 5.

Sacrilegium. Vide *Locus. Votum.*

Salarium. Vide *Filius.*

Scandalum.

Scandalum actiuum contrahit ſpeciem illius peccati, cuius cauſa eſt directè, vel indirectè, & aliam inſuper contra charitatem. fol 179 num. 14. & ſeq Quomodo ſit in confeſsione explicandum? ibidem num. 19.

Qui actionem paruam alteri conſulit, ex ignorantia vero iſtius inuencibili excuſandam à peccato, quam culpam contrahat? fol. 178. num. 11. & 12. Vbi an liceat iuramentum conſulere ignoranti Inuincibiliter veritatem? Scandali circũſtantia non datur, quando parvum exemplum nil mouet. fol. 179. num. 17. Secus quando aliquem ſpiritualem ruinam paſſurum prudenter iudicatur, ibidem.

Qui fœminam verbis inhoneſtis ſollicitat, abſque parua intentione, & abſque vllo ruinæ ſpiritualis periculo, an mortaliter deficiat. fol. 473.

Qui vxorem adulteram ſuſpicatur, poſſit ne illi conſulere actionem de ſe indifferentem, vt in adulterio deprehenſam corrigat? fol. 553. & ſeq. Vbi quid de permiſsione peccati alieni. f. 555. n. 9. & ſeq.

Simonia.

In quo formaliter conſiſtat? fol. 525. num. 1. Qui pecuniam pro beneficio promittit, abſque animo ſtandi promiſsis, nõ eſt ſimoniacus, nec pœnas incurrit: peccat vero lethaliter peccato ſcandali, ibidem, & ſeq. Quid ſi ex animo promiſerit, ſed tamen poſtea promiſsis non ſteterit? fol. 527. num. 9. & ſeq.

Pactum amicitiæ non conſtituit ſimoniam fol. 198. num. 57.

An qui habet ius litigioſum in Beneficio, poſsit pecuniam alteri offerre, vt à lite abſtineat? An etiam poſſeſsionem relinquere? fol 528. n. 14. & ſeq. Pretium ſimoniace receptum, an reſtituedum, & cuinam? fol. 527. num. 12. & 13.

Sodomia. Vide *Circunſtantia furtum.*

Stuprum. Vide *Circunſtantia.*

Stylus curiæ. Vide fol. 433. num. 15. & 336. num 12.

Tactus. Vide *Delectatio. Oſcula.*

Tributum. Gabella.

In imponendis tributis opinio probabilior eſt ſequenda. fol. 44. num. 11. Quando eſt opinio probabilis negans obligationem ſoluendi tributum, vel ſeruandi taxam, non peccat, qui ad praxim reducit. fol 73. num. 1. & 2. & fol. 74 num. 4. Quando detur locus huic opinioni? fol. 46. num. 6.

Subditi tenentur ſoluere tributa, quando euidenter non apparet eſſe iniuſta. fol. 46. num 4. Quod intellige, quando Regij Miniſtri probabiliori opinione ad ea imponenda ducti ſunt, ſecus ſi probabili tantum. fol. 46. num. 6.

An iuſtæ gabellæ ex obligatione ſoluẽdæ ſint, licet non exigantur? fol. 48 nu. 9.

An ex probabilitate iniuſtitię tributi, rectè inferatur nõ eſſe obligationem ſoluendi? Vide ſupra, & fol. 73. num. 2. & fo. 78. nu. 5.

Venditio.

Actus peccaminoſi, etiam ſi iniuſtitiam contineant, ſunt pretio æſtimabiles, quatenus tibi vtiles, & operanti moleſti. fol. 492. num. 2. & ſeq.

Verba.

Verba inhoneſta, an ſint lethalia, omni alia ſiniſtra intentione ſecluſa? fol. 473. & ſeq.

Viuæ vocis oracula.

Viuæ vocis oracula, quæ ſint reuocata? fol. 83. num. 5. & fol. 426. num. 6.

Votum.

Votum ſimplex caſtitatis, vel Religionis emiſſum ab illo, cui ſalubrius eſt nubere, probabile eſt non eſſe validum. Sed probabilius oppoſitum. fol. 61. num. 20. Poteſt ad contrahendum diſpenſari ab Epiſ-

Epiſcopo, aut commutari virtute Bullæ Cruciatæ.fol.62.num.23.Secus ſi ſolemne.fol.61.nu.19.

Quæ conditiones requirantur, vt votum caſtitatis ſit Pontifici reſeruatum? fol.62 num.1.& 2. Vbi quæ vota ſint reſeruata?num.3. Quid de voto virginitatis?ibi num.4 Quid de voto abſoluto caſtitatis nonnulli ſenſerint?fol.64.num.8. & ſeq.

Votum cedens in alterius vtilitatem, ſi ab eo fuerit acceptatum, nequit ab Epiſcopo diſpenſari, nec virtute Cruciatæ commutari.fol.72.n.6.

Qui voto caſtitatis adſtrictus (peccato alterius ſpeciei) occaſio fuerit alijs peccandi contra caſtitatem, non peccat contra votum, & ideo non tenetur in confeſſione illud explicare. fol.175.num.2. Si vero alter caſtitatis voto ligatus ſit, contra huius votum delinquet.fol.178 n.10.

Votum ſolemne caſtitatis non diſtinguitur ſpecie à ſimplici. Vnde ſufficiet de peccato contra votum caſtitatis ſe accuſare, non explicando qualitatem voti.ibidem,& fol.1‑6.num.5.& 6.

Verum caſtitatis votū Religioſi emittunt, & contrarium nequit dici abſque errore.fol.176 num.7.

An qui ordinem ſacrum ſuſcipiunt, maneant ex voto ad caſtitatem obligati? fol.176.num.7.& 8. Si ex ſolo precepto Eccleſiaſtico teneantur, & voluntas in actum externum non prodeat, nec efficaciter in illum tendat, non erit ſacrilegiū. Secùs ſi ex voto, cui ſimplex etiam delectatio venerea opponitur ibi fol.177.n.8.

Sit ne validum votum nubendi in aliquo caſu?fol.58.num.8.

Quid de voto non ſumendi Euchariſtiā, die copulæ habitę?fol 399 nu.13.

In votis abſolutis caſtitatis,& Religionis, poſſunt Epiſcopi iure Ordinario diſpenſare in caſu vrgentis neceſſitatis. fol. 62.num. 73. An vero Regulares virtute priuilegiorum.ibi,& alij confeſſarij virtute Cruciatæ commutare poſsint ibidem fol.64.à num.8.

Vſura.

Vſura eſt prohibita in nouo teſtamento.fol.524.num.35.

Pro obligatione non repetendi mutuū intra certum terminum nequit aliquid vltra ſortem exigi.fol.520.nu.12.& 523. num.30. Vbi contra opinio damnata notatur.

Poſsit ne pro fideiuſsione non periculoſa aliquid exigi? fol.521.num. 22.

Pecunias apud vſurarium deponere, quando liceat?fol.554.n.5.& ſeq.

An ab eo qui pro alio mutuum petit, liceat aliquid ſupra ſortem exigere? fol. 523.n 31. & ſeq. Vbi an vt vnum præalid eligat? Vide etiam.fol.498. nu.22.& 23.

F I N I S.

ANT 17412141

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IIIS.

Digitized by Google

Digitized by Google